

19977

THE

ENGLISH-URDU

TRANSLATOR'S COMPANION.

A

Abandon, v. t. 1.—Bi-l-kul tark k.; kulliyatan chhor d.; tamām-tar dast-bardār h.; hāz-ānā; kisi se lagāw (ta'alluq yā wāsta) bi-l-kul chhor d.; tark k.; chhor d.

To abandon a hopeless enterprise—Kisi aise kūr-i-aham ko bi-l-kul chhor d. jis meñ kām-yābi kī ummed na ho. [chhor d.]

To abandon a friend or party—Kisi dost yā fariq se apnā ta'alluq bi-l-kul

2.—Kisi shai meñ be-ikhtiyār par-jūnā; kisi bāt meñ is tarah par-jūnā ki dil ko apne qūbū meñ rakhne kī fikr na rahe.

“Reflexively, and generally in a bad sense.” Webster.

To abandon one's self to vice—Apnī taylā be-ikhtiyār badī meñ dūl-d.; badī kī taraf apne ko is tarah mūl k. ki dil apne qūbū meñ na rahe.

Abandoned, p. a. 1.—Jise logoñ ne bi-l-kul chhor diyā ho; be-chirāg; ujār.

An abandoned village—Be-chirāg gāw; aīsā mauza' jiske bāshindoh no use bi-l-kul chhor diyā ho.

2.—'Ādi, masalan badī kā; nihāyat (bahut hī) bad; jo günāh karne meñ na ruke; aīsā burā ki jiske sudharne kī ummed na ho; mardūd; chaupāt. [jiske sudharne kī ummed na ho.]

An abandoned youth—Aīsā nau-juwāñ jo burkī kā 'ādī ho; aīsī bad-dī' juwāñ

Abandonment, n. 1.—Bi-l-kul chhor d.; tark-i-mutlaq; yak-qalam dast-bardārī; chhor d. yā chhor diyā jūnā.

2.—Kisi da'we yā haqq-i-rī'āyatī se dast-bardārī; kisi aise shakhs ko apnī khwāhish se chhor d. jisse koyī rishta-i-khās ho, masalan jorū khasam yā laṛko ko.

Abate, v. t. 1.—Ghaṭānū; kam k.; takhḥif k.; waz' yā minhā k.; bar-tar hālat yā baro shumār khwāh darje wagaira se ghaṭā-kar adnā hālat wagaira meñ kar-d.

To abate a demand—Kisi mutālabo ko ghaṭānū (kam yā takhḥif k.)

2.—(Law) Zāil k.; nest-o-nū-būd k.; sāqīt k. [kar-d.]

To abate a public nuisance—Kisi amr-i-bā'is-i-taklif-i-'awām ko nest-o-nū-būd

3.—(Law) Kisi shai meñ kamī k.; kisi ohiz ko ghaṭā d.

Legacies are liable to be abated, entirely or in proportion, upon the deficiency of assets—Jāc-dād-i-mutawassī kī kamī par hiba-i-wasiyatī meñ bi-l-kul yā ba-miqdār-i-rasdi kamī ho-saktī hai.

To abate a tax—Kisi mahsūl ko bi-l-kul yā kisi-qadar chhor d. yā mu'af k.

Abate, v. i. 1.—Ghaṭ jānā; kam ho-jānā; tāqat yā sakhtī meñ kam ho-jānā; inhitāt par h.

The pain in his leg has *abated*—Uske pair kā dard kam ho-gayā (inhitāt par hai).

2.—(*Law*) Ka-l-'adam ho-jānā; sāqit ho-jānā; nafi ho-jānā; kuchh bhī na rah-jānā; bātil yā zāl ho-jānā; be-kār (nā-kār-gar) h.; chal na saknā.

The plaintiff's death does not cause his suit to *abate*—Mudda'i kī nālīsh uske marne ke sabab se sāqit (nafi) nahīn ho-jātī.

A legacy to a charity does not *abate* by the deficiency of assets—Matrūka-i-mutawaffā kī kamī ke sabab se woh hiba-i-wasiyati bātil (zāl) nahīn ho-jātā jo khairāt se muta'alliq ho.

Abatement, n. 1.—Kisī izā-rasāñ yā taklif-dih shai kā kam kar-diyā-jānā (nikalwā yā girwā diyā-jānā).

2.—Kamī (takhifif yā inhitāt) jaise ranj yā dard meñ.

3.—Minhāyī; waz'; zar-i-minhāyī; woh rupaye jo kisī hisāb se mujrā kar-diye-jāweñ (ghaṭā diye-jāweñ); jis qadar koyī chīz dūsri chīz se kam kar-dī-jāwe; kamī; ghaṭtī. [jānā.

4.—(*Law*) Suqūt; zawāl; nā-kām-yābī; ma'dūmiyat; ka-l-'adam ho-

Abbreviate, v. t. Mukhtasar k.; thoṛā k.; ikhtisār yā firo-guzāsht ke zari'e se ghaṭānā.

Abbreviation, n. 1.—Mukhtasar k. yā ghaṭānā; ikhtisār.

2.—Kisī lafz yā 'ibārat kī woh sūrat jo ikhtisār aur firo-guzāsht ke ba'd rah-jāwe; woh harf yā hurūf jo kisī pūre lafz kī jagah isti'māl kiye jāweñ; *e. g.*,

Oxf. for *Oxford*; U. S. A. for *United States of America*.

Abdicate, v. t. 1.—Kisī shai kī nisbat istihqāq yā da'we se dast-bardār h.; az-khud chhoṛ d.; kisī 'uhde yā zimma-dārī se qat'an dast-bardār h.; bā-zābita (hasb-i-qā'ida) chhoṛ d. yā kisī dūsre ko de-d., masalun saltanat kā; chhoṛnā; tark k.

2.—Mi'ād-i-mu'aiyana ke pahle wa bilā idkhal-i-isti'afā khwāh bilā razā-mandī 'atā-kunindgān ke kisī 'uhde yā zimma-dārī ke kām ko bi-l-kul chhoṛ d.; tāj-i-shāhī ke bā-qā'ida muntaqil karne ke pahle takht se kulliyatan kanāra-kash h.

3.—Lā-da'wā kar-ke ghar se khārij kar-d. (nikāl d.), jaise bāp kā apne beṭe ko; mahjūbu-l-irs (wirāsat se mahrūm) k. [jānā.

Abduct, v. t. Chori yā zabar-dastī se bhagā-le-jānā; nā-jāiz tariq par le-

Abduction, n. (*Law*) Kisī larke khwāh nā-bālig yā zauja wagaira kā fareb yā barmalā tashaddud ke zari'e se bhagā-le-jānā (nikāl-le-jānā).

Abductor, n. Woh shakhs jo kisī larke yā nā-bālig wagaira ko fareban khwāh ba-zāri'a-i-targīb-dihī yā tashaddud bhagā-le-jāwe; bhagā-le-jāne-w.; nikāl-le-jāne-w.

Abet, v. t. 1.—Imdād yā taqwīyat se sahārā d.

☞ “Formerly used in a good, but now chiefly in a bad, sense.”

Webster.

2.—(*Law*) Jurm ke irtikāb meñ taqwīyat salāh yā targīb d. khwāh bahkānā; igwā k.; kisī fi'l-i-mujrim-āna meñ i'ānat k.; āmāda (bar-angekhta yā kharā), k.; sikhānā-parhānā.

Abetment, n. (Law) I'ānat; irtikāb-i-jurm khwāh fi'l-i-mujrim-āna meñ i'ānat targīb yā salāh wagaira.

*Abetment of an offence—*I'ānat-i-jurm.

*Abetment of an abetment—*I'ānat meñ i'ānat; kisī jurm kī targīb-dihī kī targīb.

*Abetment by conspiracy—*I'ānat-ba-mashwara; āpas meñ bandish kar-ke kisī jurm ke irtikāb kī targīb d.

Abetted, p. p. (Law) Jiskī nisbat targīb yā taqwīyat wagaira dī-gayī ho; mu'ān-fih; jis meñ madad dī-gayī ho. [gayī ho.

The offence *abetted*—Jurm-i-mu'ān-fih; woh jurm jiske karne kī targīb dī-

Abettor, n. (Law) Mu'in yā mu'āwin-i-jurm; mugwī; bahkāne w.; woh shakhs jo dūse ko jurm ke murtakib hone ke liye (uske karne ke liye) bahkāwe khwāh targīb madad yā taqwīyat de.

☞ *Abettors* propose, incite, instigate, or promote; *accessories* assist, aid, help forward; *accomplices* carry into effect, help, or complete." *Webster*.

Abeyance, n. (Law) Qānūn ke rū se kisī shai kī ummed yā uskā intizār; ta'attul; iltiwā; ma'dūmiyat-i-'arizī; kisī amr kā multavī yā chand roz tak ma'dūm rahnā ya'nī wuqū' meñ na ānā.

☞ "Literally, *gaping or looking a long time with the mouth open*.

Expectation or contemplation of law, *e. g.*, when there is no person in whom an inheritance can vest, it is said to be in *abeyance, i. e.*, in expectation; the law always considering it potentially existing, and ready to vest whenever a proper owner appears." Also, "suspension or temporary extinction." *Blackstone—Webster*.

To be, or remain, in *abeyance*—Multavī h. yā rahnā; ma'rīz-i-iltiwā meñ rahnā.

Abide, v. i. 1.—Taharnā; kisī jagah par rahnā; maskan-guzīn h.; rahnā; sukūnat ikhtiyār k.

2.—Kisī kaifiyat yā hālat meñ sābit-qadam yā mazbūt rahnā; mustaqil aur lā-tajum rahnā; barābar qāim rahnā.

To *abide* by a contract—Kisī mu'āhade (qaul-o-qarār) par sābit-qadam rahnā.

To *abide* by the evidence of a witness, or by the decision of a court—Kisī gawāh kī shahādāt yā 'adūlat ke faisale par hasr k. (us par barābar qāim rahnā khwāh uski pā-bandī k.)

Abide, v. i. 1.—Kisī kā muntazir rahnā; kisī bāt ke liye musta'id yā āmāda rahnā; intizār meñ rahnā.

2.—Sahnā; bar-dāsh-t. k.; kisī hālat meñ sābit-qadam rahnā; sabr ke sāth tahammul k. yā mutahammil h.

☞ "In general, *abide by* signifies to adhere to, maintain, defend, or stand to; as to *abide by* a promise or a friend; or, to suffer the consequences; as, to *abide by* the event, that is, to be fixed or permanent in a particular condition." *Webster*.

Ability, n. 1.—Qābiliyat; liyāqat; salāhiyat; quwwat yā tāqat—'ām isse ki woh zihnī ho yā jismānī; haisiyat yā gunjāish; tāqat hunar yā zar wagaira kā ba-qadar-i-kāfī rahnā.

2.—(Law) Ikhtiyār yā iqtidār-i-qānūnī; bā'z umūr ke karne kā iqtidār yā istihqāq; salāhiyat-i-qānūnī.

The testator's *ability* to give away his property cannot be doubted—Is bāt men shubha nahīn ho-saktā ki mūsī ko apnī jāe-dād ke muntaqil kar-dene kā iḳhtiyār-i-qānūnī hāsīl thā.

Opposed to *disability*.

3.—*pl.* Zihnī tāqat; qābilyat; liyāqat.

AB INITIO, (Lat.) Shurū' se; ibtidā se; pahle se; sirc se. [hain

These proceedings are void *ab initio*—Yah kār-rawāiyān shurū' hī se ka-l-'adam

Abintestate, a. (Law) Jo shakhs bilā wasīyat marā ho uskā tarka wirā-satan pāne w.; bilā wasīyat marne w.

Abintestate, n. (Law) Woh shakhs jisko kisī aise mutawaffā kā tarka wirāsatān mile jo koyī wasīyat na kar-gayā ho.

Able, a. 1.—Kāfi jismānī tāqat r. w.; jise khūb zihnī yā jismānī quwwat hō; laiq yā layiq; faiq; qābil.

2.—Ma'ishat yā ma'ash-i-kasir r. w.; zī-istitā'at; sāhib-i-ma'ash; ahl-i-jāe-dād; zī-maqdūr; sāhib-i-maqdūr; mustatī'.

3.—(Law) Jise iqtidār yā qābilyat-i-qānūnī ho; qānūnī salāhiyat r. w.; qānūnān majāz.

4.—Jise kisī qism kī qābilyat yā salāhiyat ho.

Ablution, n. Dhonā—khusūsan farāiz-i-mazhabī ke anjām ke tahaiye men jism kā dhonā; gusl; nahān.

Abnormal, a. Qa'ide ke mutābiq nahīn; kisī qānūn yā silsile ke khilāf; be-qā'ida; be-sarishta; be-zābita.

Abode, n. Jāe-qiyaam; maskan; jāe-sukūnat; rahne kī jagah.

Abolish, v. t. Wujūd mitā d.; band k.; mauqūf k.; mansūkh mustaradd yā nest-o-nā-būd k.; ka-l-'adam k.; istisāl k.; phir qāim na rahne d.

“Applied chiefly and appropriately to established laws, contracts, rites, customs, and institutions.” *Webster*.

Abolition, n. Istirdād; tardid; mansūkhī; mauqūfī; istisāl; uṭhā d.; mitā d.; dūr-daf' k.

AB-ORIGINE, (Lat.) Jar se; bunyād se; shurū' se.

Abortion, n. Isqāt-i-hamal; hamal kā zāl k.; peṭ girā d.

Abortive, a.—1. Jo khām paidā ho yā khāmī kī hālat men zuhūr men āwe; jiskī banāwaṭ nūqis ho; jismeṅ kām-yābī na ho; jisse kuchh sūd (natija yā nafa) na ho; rāegān; be-fāida; be-kār; jisse kuchh hāsīl na ho; lā-hāsīl.

2.—Muzil-i-hamal; jisse isqāt-i-hamal ho; jisse peṭ gir-jāe.

Abortive medicines—Aisi dāvien jinse isqāt-i-hamal ho.

Abound, v. i. Bahut yā barī kasrat se h.; bahut hī jāri h.; bahut hī [phailā h.

Where sin *abounds*—Jahān gunāh bahut ho.

2.—Miqdār-i-kasir r.; kasrat se rakhnā yā honā; umaṇdnā; bhārā [rahnā.

Followed by *with* or *in*.

Fishes *abound in* the pond—Us tālāb men machhliyān bhārī (kasrat se) hain.

The pond *abounds with* fishes—Woh tālāb machhliyon se bhārā hai.

About, prep. 1.—Kisī shai kī bāharī taraf sath par yā uske upar; chāron-taraf; gird-ba-gird; har-chahār-taraf; gird.

2.—Kisī ke mukhtalif hisson men; atrāf-i-mukhtalifa men; jā-ba-jā; kisī jagah men; sārī jagah men.

3.—Kisī ke nazdik yā qarīb; dūr par nahīn; nazdik; jagah waqt yā miqdār wagaira ke lihāz se nazdik; qarīb; qarīb-qarīb; takhminan; kam-o-besh; thorā-bahut; kamī-barhtī.

“Much used in inexact or approximative statements.” *Webster.*

4.—Kisī kām meñ masrūf yā lagā huā; kisī fi'l ke karne par musta'id yā amāda.

What are you about?—Tum kis kām meñ masrūf (lage) ho? Tum kyā karte ho? He is about to start—Woh rawānagī par musta'id (amāda) hai; woh rawāna huā chūhtā hai; qarīb hai ki woh rawāna ho.

5.—Nisbat; bāb meñ; dar-bāb; muta'alliq; bābat.

He knows nothing about that matter—Us bāt kī nisbat (uske muta'alliq yā uski bābat) use kuchh ma'lūm nahīn hai.

About, *adv.* 1.—Sab taraf; har-chaḥār-taraf; chāroñ-taraf.

2.—Girde meñ; halqe meñ; ghere meñ; daur meñ. [dāwāñ-dol.

3.—Idhar-udhar; har-jagah; jā-ba-jā; mutaharrik; ohaltā-phirtā;

4.—Sifat yā darje meñ qarīb; qarīb-qarīb; takhminan.

This wall is not about as high as that—Yah diwār qarīb-qarīb utnī ūchī nahīn hai jitnī ki woh.

5.—Dūsī taraf; jidhar rukh ho uske bar'aks.

To come about—Wāqī' h.; wuqū' meñ ānā; zuhūr meñ ānā.

To bring about—Karnā; zuhūr yā wuqū' meñ āne kā bā'is h.; anjām ko pahūnchānā; kisī maqsad ko pūr k. [koshish k.

To go about—Koyī kām ūḥānā; apnī tayīn musta'id k.; sāmān k.; tahaiyn k.;

Above, *prep.* 1.—Ūpar; balandī ke lihāz se ūpar.

Above the head—Sar ke ūpar.

[baland ho.

2.—Bāhar; khārīj; bahar-kar; kisī bāb meñ afzal; jiskī tabī'at bahut

This is above comprehension—Yah bāt samajh ke bāhar hai (samajh meñ nahīn atī).

[jāy-saktā.

He is above temptation—Uski tabī'at is-qadar baland hai ki woh tam' meñ nahīn

3.—Kisī dūse kī nisbat ta'dād miqdār yā darje meñ ziyāda.

Above, *adv.* 1.—'Ālam-i-bālā meñ; ākāsh meñ; āsmān meñ yā āsmān se.

2.—Silsile meñ muqaddam; pahle; ūpar.

The facts mentioned above—Jin wāqī'āt kī ūpar (pahle) zikr kiya gayā; wāqī'āt-i-masbūq-z-zikr; wāqī'āt-i-mutazakkira-i-bālā. [se baḥḥ.

3.—Bālā-tar; bālā-dast; ā'lā; akbar; rutbe yā iḥtiyār meñ dūse

He appealed to the court above—Usne 'adīlat-i-akbar meñ murūf'a kiya.

Above all—Sab ke ūpar; sab bātoñ par muqaddam; jumla khayālāt par muqaddam; 'ala-l-khusūs; khūssatan; aur bātoñ se bahar-kar (yā unpar murajjah).

“Above is often used elliptically as an adjective by omitting the word mentioned, quoted, or the like; as, the above items.” *Webster.*

Above-cited, *a.* Muhawwala-i-bālā; jiskā zikr pahle huā; jiskā hawālā ūpar diya gayā. [likhā gayā.

Above-mentioned, *a.* Mazkūru-s-sadr; masbūq-z-zikr; jiskā hāl pahlo

AB OVO, (Lat.) Ande hī se; shurū' hī se; ibtidā hī se.

Abreast, *ad.* Ek dūse ke bagal meñ; pahlū-ba-pahlū; ham-pahlū; barābar sīna kiyo huye; barābar.

Abridge, v. t. 1.—Chhoṭā k.; aur chhoṭā k.

2.—Mukhtasar k.; alfāz kī qillat (unke isti'māl meñ kamī) k. par k̄hulāse meñ mazmūn ko qāim r.; k̄hulāsa k.

3.—Kam k.; ghaṭānā; kisī shai meñ kamī (taqlīl) k.

4.—Mahrūm k.; mahjūb k.; le-leuā; qat' k.

☞ Followed by *of*.

To *abridge* one of his rights—Kisī ko uske huqūq se mahrūm k.

Abridgment, n. 1.—Kamī; takhfīf; ghaṭānā.

2.—Kisī kitāb kā k̄hulāsa (ikhtisār).

Abroad, ad. 1.—Khulā; wus'at meñ dūr tak; lambāyī-chaurāyī meñ dūr tak; tang hudūd ke andar band nahīn.

2.—Makān khaimē yā kisī ghiri huyī jagah ke bāhar; maidān meñ.

3.—Kisī mulk ke hudūd ke bāhar; gair gair mulkoñ meñ; desper-des; parāye mulkoñ meñ. [ke jā-nashīn ke hukm se mustaradd k.

Abrogate, v. t. Fil-i-hākim-āna se mansūkh k.; banāne wāle (wāzī) yā us-

☞ "Applied to the repeal of laws, decrees, the abolition of established customs, &c." *Webster*.

Abrogation, n. Tausikh; hākim-i-majāz ke hukm se mansūkhī (istirdād).

Abrupt, a. 1.—Tūṭā-phūṭā; bahut nīchā-ūnchā; kasrat se ubhṛā niklā yā nā-ham-wār.

2.—Yakāyak; daf'atan; be-ittilā'.

3.—Be-jor; be-mel; jis meñ ek mazmūn chhor-kar dūsrā mazmūn yakāyak shurū' kar-diyā-jāe. [ta'mīl ke be-gair; daf'atan.

Abruptly, ad. Phat se; yakāyak; bilā-ittilā'-dihī; ma'mulī rusūm kī

Abscond, v. i. (*Law*) Rū-posh h.; chhip-baiṭhnā; firār h.

☞ "Used especially of persons who withdraw to avoid a legal process." *Webster*.

An *absconding* debtor—Madyūn-i-rū-posh; woh madyūn jo chhip-baiṭhā ho.

Dead or absconded—Fautī yā firārī.

Absence, n. 1.—Kisī jagah par yā kisī ke sāth na rahnā; maqām yā suhbat ke lihāz se dūr par rahnā; gaibat; maujūd na rahnā.

Speak well of one in his *absence*—Kisī kī gaibat meñ uskā zikr-i-khair karo.

2.—(*Law*) Gair-hāziri; 'adam-maujūdgi; jawāb-dihī ke liye 'adālat meñ na rahnā.

In the *absence* of—Ba-hālat-i-'adam-maujūdgi; gāib-āna.

By reason of *absence*—Ba-wajh-i-gair-hāziri; maujūd (hāzir) na rahne kī wajh se.

3.—Kisī shai kā na honā yā na rahnā.

The *absence* of evidence—Subūt (shahādat) kā na h. [be-khudī.

4.—Jo chīzeñ maujūd hon unki taraf tawajjuh na karnā; be-khabarī; **Absent, a.** 1.—Gair-hāzir; maujūd nahīn; nahīn; kisī jagah se kanāre yā wahān par nahīn; sāth yā suhbat meñ nahīn; gair mulk meñ.

2.—Be-khabar; un logoñ kī taraf jo maujūd hon yā ham-suhbaton kī guft-gū par gair-mutawajjih.

Absent, v. t. Gair-hāzir ho-jānā; kisī ke sāmne na ānā; isqadar dūr chale jānā ki bāham āmad-o-raft na ho-sake.

The defendant has *absented* himself—Mudda'ā-'alaiḥ gair-hāzir ho-gayā.

☞ Used with the reciprocal pronoun.

Absentee, n. Woh shakhs jo apne mulk mansab 'uhde yā lāzima-i-mansabī wagaira se gair-hāzīr ho. [(uske manjūd na rahne kī wajh se).]

ABSENTE PEO, [Lat.] (Law) Chūūki mudda'a-'alaih gair-hāzīr thā Absolute, *a.* Kāmil; mutlaq; mashrūt nahīn; gair-mashrūt; bilā-shart yā qaid; qat'i; nātiq. [par.

Absolutely, ad. Ba-tarz-i-kāmil; bilā-qaid-i-sharāit; bi-l-kul; yaqīnī taur Absolute'y impossible—Bi-l-kul (mahz) gair-mumkin; muhāl-i-mutlaq; jo kisī tarah na ho-sake.

Absolve, v. t. Kisī farz dāin yā zimma-dāri se barī k.; chhoṛānā; barīyū-zimma k.; kisī aisi bāt se najāt d. jiske bā'is koyī bār yā tāwān 'aid ho; kisī mujrim ko ta'n'ir se chhoṛānā.

ABSQUE HOC, [Lat.] (Law) Be-gair iske; be uske.

☞ "In law, the technical words of denial used in traversing what has been alleged and is repeated." *Webster.*

Abstain, v. i. Bāz rahnā; kanāra k.; dar-guzar k.; parhez k.; ijtināb k.

☞ "Used chiefly to denote a restraint upon the passions or appetites." *Webster.*

Abstinence, n. Hazz-i-nafsa'ni se parhez; nafs-i-ammāra kī pairawī se ihtirāz.

Total abstinence—Munashshī 'arqon se bi-l-kul parhez.

Abstract, n. 1.—Khulāsa; muntakhab; gosh-wāra; intikhāb.

2.—Dūsri chizon se 'alāhida rahne kī hālat.

To consider a subject in the *abstract*—Kisī mazmūn par bilā-lihāz uske muta'alliqūt ke gaur k.

Abstract of title (Law)—Milkiyat ke muta'alliq subūt ke wasiqon kā khulāsa; un kāgazāt kā intikhāb jo milkiyat ke subūt se ta'alluq rakkheñ.

Abstract, v. t. 1.—Kisī tahrīr wagaira kā khulāsa k.; intikhāb k.; muntakhab banānā; ikhtisār k. [ke liye chup-chāp le-lenā.

2.—Nikāl-lenā; choṛā-lenā; dūsre ke māl meñ se apne sarf-i-khās

Abstract, a. 1.—Kisī aur shai se 'alāhida; judā.

2.—Mushkil; muglaq; chhān-kar nikālā huā.

Absurd, a. Nafsu-l-amr ke khilāf; jo bāt bādiyu-n-nazar meñ sahīh ho us-ke khilāf; 'aql ke khilāf; un bāton ke khilāf jo 'ām 'aql ke muta'alliq hon; dalāil-i-'aqlī ke bar-'aks; behūda; lāyā'nī; nā-ma'qūl; rāe sāib ke bar-'aks.

Absurdity, n. 1.—Haqīqat yā 'aql ke khilāf h.; rāe sāib ke bar-'aks h.; behūdagī; nā-ma'qūliyat; 'adam-i-munāsabat.

The *absurdity* of this argument cannot be denied—Is dalīl kī behūdagī (nā-ma'qūliyat) se inkār nahīn ho-saktā.

2. Behūda bāt; amr-i-khilāf-i-'aql.

☞ In this sense, it has a plural.

Abundance, n. Bahut h.; ifrāt se kāfī h.; barī ziyādatī; kasrat.

☞ Strictly applicable to quantity only, but sometimes used of number.

Abundant, a. Bahut; wāfir; mālāmāl; kasīr; bahut hī kāfī; kasrat se.

There is *abundant* proof in this case—Is muqaddame meñ subūt bahut (mālāmāl) hai. [se; nihāyat hī.

Abundantly, ad. Pūrā-pūrā; ba-tarz-i-kāfī; bahut kuchh; ifrāt se; kasrat

Abuse, v. t. Kisī shai ko burī (nā-munāsib) tarah par isti'māl k. (uskā isti'māl-i-bad k.); isti'māl-i-bad k.; burī tarah par kām meñ lānā; burī niyat se (maqsad-i-nā-jāiz ke liye khwāh ba-tarz-i-be-jā) kām meñ lānā.
To abuse power or authority—Maqdarat yā iḥtiyār kā ba-tarz-i-be-jā kām meñ lānā.

2.—Burā-bhalā kahnā; bad kahnā; gālī d.; dushuām-dihī k.; bad-sulūkī k.; burī tarah se bartāw k.; be-hurmat k.; be-'izzat k.
Abuse, n. 1.—Isti'māl-i-bad; 'amal-i-be-jā; nā-munāsib bartāw yā isti'māl; maqsad-i-be-jā meñ isti'māl.

Abuse of law—Qānūn kā 'amal-i-be-jā.

Abuse of lawful authority—Iḥtiyār-i-jāiz kā isti'māl-i-bad.

2.—Burā (kharāb) dastūr; rawāj-i-bad.

3.—Bad-zabānī; dushuām; gālī; saḥt-kalāmī.

Abusive, a. 1.—Gāliyān d. w.; saḥt-kalāmī k. w.; burī tarah pesh āne w.

 Applied to persons.

2.—Dushuām-āmez; jismeñ gāliyān hoñ yā jisse we paidā hoñ.

Abusive words—Gāliyān; kalimāt-i-dushuām-āmez.

Abut, v. i. Kisī kā ham-sarhadd h.; ek hī dānde par rahnā; kisī se milā rahnā yā uske muttasil h.

 "Used chiefly in describing the bounds or situation of land."

Webster.

Academy, n. 1.—'Ilmī ta'līm kī woh jagah jo rutbe ke lihāz se *university* yā *college* aur 'ām madrase ke wast (bīch) meñ ho.

2.—'Umda qism kī tālīm kī jagah; *college* yā *university*.

3.—Woh sab log jo 'umūman 'ulūm wa funūn khwāh kisī khās 'ilm yā fan kī tarraqqī ke liye bāham muttafiq hoñ. [tarraqqī ho.

4.—Woh jagah jahān funūn khwāh kisī shu'bā-i-'ilm kī tarbiyat wa

Accede, v. i. Manzūr k.; qabūl k.; mānnā; rāzī h.; jo kuchh dūsrā kahe use mānnā. [woh jald wuqū' meñ āwe.

Accelerate, v. t. 1.—Bā'is-i-ta'jīl h.; kisī shai kī nisbat aisī fikr k. ki
To accelerate the death of a person—Kisī shakhs kī halākat meñ ta'jīl kā bā'is h.

2.—Kisī shai kī aslī yā ma'mūlī tarraqqī meñ madad d. (usko barhānā). [khātir se lenā; qabūl k.

Accept, v. t. 1.—Jo kuchh diyā yā pesh-kash kiya jāe use khushī-i-

2.—Manzūr k.; taslīm k.; mānnā; qabūl k.; pazīrā k.; ījāb k.

To accept a plea—Kisī 'uzr ko taslīm k.; kisī 'uzr ko mānnā yā qabūl k.

I accept your proposal—Main tumhārī tajwīz (tumhārā kahnā) manzūr kartā hūñ.

 Often followed by *of*.

3.—Sakārnā yā'nī manzūr kar-ke rupaye ke dene kā wa'da k.

To accept a bill of exchange—Kisī hundavī ko sakārnā yā'nī use manzūr kar-ke zar-i-hundavī ke dene kā wa'da k.

To accept service (Law)—Jab koyī hukm-nūma wagaira bū-zūbīta ta'mīl na huā ho us hālat meñ uskā zūbīta ke mutābiq ta'mīl honā manzūr kar-lenā.

Acceptable, a. Manzūr kiye jāne yā khushī ke sāth liye jāne ke qābil; jisse pāne wāle ko khushī ho; khush-kun; pasandīda; khush-āyinda.

Acceptance, n. 1.—Qabūl k.; khush ho-kar lenā; khandā-peshānī se lenā; manzūrī.

2.—Sakrayī yā sakārā; jis shakhs par hundāvi likhī jāwe uskā is amr kā manzūr-o-qabūl k. ki jab hundāvi kī mīti pūjegi (muddat khatm hogi) ham iskā dām de-deṅge.

To negotiate a bill of exchange after acceptance—Kisī hundāvi ko sakārno ke bād farokht k.; kisī hundāvi par sakārē piche bechī likhnā.

3.—Sakārī-huyī hundī.

[kī sakārī hundī lenā.

To receive another's acceptance in payment—Kisī rupaye kī chukṭī meṅ dūse

4.—Ījāb; qabūl; taslīm; bāt-chīt yā sharāit kā manzūr k. jisse mu'āhada pakkā ho-jāe aur muta'āqidain par uskī pā-bandī lāzim ho; kisī kharīd kihuyī yā aisi chīz kā lenā khwāh pānā jo fariq-i-sānī wa'de ke ba-mūjib bheje yā dewe.

5.—(Law) Kisī dūse ke fīl khwāh mu'āhade ko ba-zarī'a kisī apne fīl ke taslīm k. jisse asl fā'il ke fīl kī pā-bandī lāzim āwe.

A principal's taking the rent reserved on a lease, made by his agent, is an acceptance of the terms of the lease, and binds the party—Kisī āqā kī apne kārīnde ke likhe huye paṭṭe ke rupaye kā lenā taslīm-i-sharāit-i-paṭṭa mutasawwar hai aur uskī pā-bandī āqā par lāzim āti hai.

Acceptation, n. Ma'nī; mafhūm; kisī lafz ke murawwaj ma'nī.

To take a word in its legal acceptation—Kisī lafz ke wohī ma'nī samajhnā jo qānūn meṅ musta'mal hoī.

Access, n. 1.—Rasāyī; pahuñch; guzar; paith; daḡhl. [jāne pānā.

To have access to a court—Kisī 'adālat tak rasāyī rakhnā; kisī kachaharī meṅ

To gain access to a person—Kisī shakhs tak pahuñchnā (us tak rasāyī pānā yā bār-yāb h.). [kī rāh yā sabīl.

2.—Kisī shai tak pahuñchne kā zarī'a yā uskī rāh; kahīn pahuñchne

3.—Ham-bistari; ham-khwābī.

Accessory, a. See Accessory, (a.)

Accession, n. 1.—Manzūrī wa shirkat.

2.—Izāfa; afzāish; baṭhī; beshī; jo shai baṭhāyī jāwe; jo milākar ziyāda kiyā-jāwe.

3.—(Law) Husūl-i-māl kā woh tarīq jiske zarī'e se kisī aisi mujas-sam shai kā mālik jismeṅ bālidgī yā mihnāt ke zarī'e se afzāish ho juzw-i-izāfa-shuda yā taraqqī-yāfta kā haqq rakkhe par shart yah hai ki us shai kī haisiyat tābdīl na ho-jāe—masalan gāe kā mālik uske bachche kā mālik hotā hai par angūr ke mālik ko us sharāb kī milkiyat hāsīl nahīn hotī jo dūsrā shakhs usī angūr se taiyār kare.

4.—Julūs; masnad-uashīnī; bādshāhī takht par baithnā; kisī rutbe yā manṣab par pahuñchnā.

Accessory, a. Mu'in-i-jurm ke muta'alliq.

Accessory, a. Mu'in; madad-gār; sharik; kisī natije ke paidā karne meṅ madad d. w. yā kisī asl fā'il kī taht meṅ 'amal k. w.

Usually in a bad sense.

Accessory to a crime—Sharik-i-jurm; jo shakhs kisī jurm meṅ sharik ho yā saḡrā de.

Accessory, n. (Law) Woh shakhs jo kisī jurm-i-sangīn meñ sharik ho yā'nī go woh irtikāb-i-jurm ke waqt maujūd na rahā ho par mashware hukm-rānī yā ikhfā-i-wāqī'āt wagaira meñ shirkat rakhtā ho.

Accessory before the fact—Woh shakhs jo jurm hone ke waqt maujūd na rahā ho par usne kisī ko jurm karne par āmadā kiya khwāh uskī nisbat salāh yā hukm diyā ho; woh shakhs jiskī salāh wagaira kī wajh se koyī dūsrā shakhs murtakib-i-jurm ho; mu'm yā sharik qabl az wuqū'-i-jurm.

Accessory after the fact—Woh shakhs jo kisī mujrim ko jān-būjh-kar apne yāhūñ chhipā rakkhe yā use madad khwāh tasallī de.

Accident, n. 1.—Ittifāq; wāqī'a; hādīsa; mājarā; woh bāt jiske hone kā khayāl yā uskī ummed pahle se na ho.

An unavoidable accident—Ittifāq-i-nū-guzir; woh bāt jo chār-nā-chār ho-jāe.

By accident—Ittifāqan; hasb-i-ittifāq; ittifāqiya; ittifāq se; nāgūh.

Accidental, a. 1.—Ittifāqī; jiskā wuqū' nāgahāñ ho; jo ma'mūlī taur par zuhūr meñ na āwe.

An accidental death—Marg-i-ittifāqī; ittifāqī (nāgahāñ) maut; marg-i-mufājāt.

2.—Lūzimī nahīñ; nihāyat zarūrī nahīñ.

Accidentally, ad. Ittifāqan; ittifāqī yā ittifāqiya; hasb-i-ittifāq; nāgahāñ; yakāyak.

Accommodate, v. t. 1.—Kisī ke hasb-i-hāl yā mutābiq k.

We ought to accommodate ourselves to circumstances—Ham logon ko chāhiye kī jaise hālūt hon unhiñ ke mutābiq karen.

2.—Jis shai kī khwāhish yā zarūrat ho yā jo shai ārām ke liye matlūb ho uskā baham pahunchānā.

To accommodate a friend with lodgings—Kisī dost ke thaharne (firo-kash hone) kī thekānā (band-o-bast) kar-d.

3.—Tai k.; tasfiya k.; raf' k.; ittifāq karānā.

To accommodate differences—Tasfiya-i-nizā' k.; jhagra niptā d.

4.—Rupaye qarz de-kar madad k.; qarz d.

Accommodation, n. 1.—Woh shai jisse koyī ihtiyāj raf' ho yā ārām farhat khwāh suhūlat hāsīl ho; jo shai ārām ke liye baham pahunchāyī jāe.

Used chiefly in the plural.

2.—Tasfiya-i-ikhtilāfāt (nizā'); sulh; muwāfaqat; mel; safāyī; raf'dād.

3.—(a) Dast-gardāñ; udhār; qarz-i-nāqdī jisse aksar bahut ārām hotā hai.

(b) Farzī hundī jo baham-rasāni-i-zar ke liye likhī aur sakārī jāe aur wāqī'ī uske रुपये kisī dain ke adā meñ na diye jāweñ. bal-kī farzī girinda-i-qarz kī suhūlat ke liye qarz mutasawwar hon.

"An accommodation bill or note, one to which a party has put his name without consideration, for the purpose of benefiting or accommodating some other person who is to provide for the bill or note when due." Byles—Webster.

Accompany, v. t. Kisī ke sāth yā ham-rāh jānā; sāthī yā rafiq kī tarah kisī ke pās rahnā; kisī se suhbat r. yā uske sāth rahnā.

Accomplice, n. (Law) Sharik-i-jurm; woh shakhs jo jurm ke karne mein kisi kã sãth de.

“Followed by *with* before a person; as, A. was an accomplice with B. in the murder of C.” Webster.

Accomplicity, n. (Law) Jurm mein sharik rahnã; shirkat-i-jurm.

Accomplish, v. t. Pūrã k.; anjãm d.; hãsil k.; takmil k.

To accomplish an end—Koyi maqsad pūrã (hãsil) k.; kisi maqsad ko anjãm ko pahuñchãnã. [khalīq.

Accomplished, p. a. Kisi sifat mein pūrã; kãmil; ‘ãlim; fãzil; muhazzab;

Accomplishment, n. 1.—Anjãm; ta’mil; husul-i-maqsad; ta’mil yã ifã-i-kãmil; kisi bāt kã pūrã k. yã anjãm ko pahuñchãnã.

2.—Ta’lim ke zari’e se zihni fãzilãt yã atwãr kī khūbī; tahsil.

Accord, n. 1.—Razã-mandī; ittifaq; rãe khwãhish yã kãr-rawãiyi mein bãhami ittifaq. [ãp (az-khud) ho.

2.—Marzi; ragbat; khwãhish; bi-r-ragbat tahrīk; harakat jo ãp-hi-

“Used of the will of persons, or the natural motion of other bodies, and preceded by *own*.” Webster.

To do an act of one’s own accord—Kisi kã koyi fi’l apni’ hī marzi se k.; koyi kãm apni hī ragbat se (bi-r-ragbat) k.; kisi kãm ko ãp-hi-ãp (be-dusre ke kahe) k.

3.—Ittifaq; mel; mutãbaqat; ebizoñ kã bãham munãsib taur par mel r.

4.—(Law) Jin do fariq mein takrãr ho unkã ãpas mein rãzi ho-jãnã aur nuqsãn kī talãfi kã wa’da k. jisse bã’d ifã-i-wa’da phir nãlish nahin ho-sakti; tasfiya-i-bãhami.

Accord, v. t. 1.—Mel yã sulh karãnã-jaise do shakhsõn mein; tasfiya yã raf’dãd karã-d. jaise nãlishãt yã takrãron mein.

2.—Denã; ‘atã k.; wãjib yã muuãsib samajh-kar d.

To accord permission or sanction—Ijãzat d. yã manzũr k.

3.—Mutãbiq k.; muwãfiq k.; ek ebiz ko dũsrī chiz kī tarah kar-d.

Followed by *to*.

Accordance, n. Mutãbaqat; muwãfaqat.

In accordanc with—Ba-mutãbaqat; muwãfiq; mutãbiq; hasb; ba-mũjib.

In accordanc with orders—Hasbu-l-hukm; ba-ittibã’-i-hukm; hukm (irshãd) ke mutãbiq; ba-ta’mil-i-hukm.

According, p. a. mutãbiq; muwãfiq.

[ba-mũjib; rũ se.

According to (a prepositional phrase)—Kisi ke mutãbiq yã muwãfiq; hasb;

According as (an adverbial phrase)—Jaisã kī; jis tarah par; jo kuchh.

Accordingly, ad. Kisi ke mutãbiq yã muwãfiq; aisi tarah kī kisi amr-i-ma’lũm ke khilãf na ho; chunãnchi; chunãnki; kisi dũsrī bāt ke libãz se; jaisã kī chãhiye.

The plaintiff was absent, and the court accordingly threw out the claim—

Mudda’i hũzir na thũ chunãnchi ‘adãlat ne uskã da’wã khũrij kar-diya.

Account, n. 1.—Hãl; kaifiyat; wãqi’ãt yã mu’ãmalãt kã bayãn.

A detailed account—Hãl-i-mufassal; mutawwal kaifiyat; tafsiili bayãn; mu-sharrah kaifiyat; beorã.

A brief or succinct account—Hãl-i-mukhtasar; kaifiyat-i-mukhtasar; tho’usã hãl.

2.—To wujūh yā sabab kisī mājare kī nisbat bayān kiye jāwen; muhāsaba; jāwāb.

He has given no satisfactory *account* of his conduct—Usne apne tariq ke koyi wujūh qūbil-i-itminān bayān nahī kiye.

3.—Wajh; sabab; khayāl; libāz; wāste; khātir.

On account of—Ba-wajh; ba-sabab; bā'is yā bā'is se; sabab se.

On one's account—Kisi kī wajh se; kisi kī jānib se; kisi ke liye; kisi kī khātir.

4.—Hisāb; lekhā; mu'āmalāt-i-naqdī meñ jam'-kharch kā hisāb.

A credit account—Hisāb-i-jam'; jam' kā hisāb (lekhā).

A debit account—Hisāb-i-kharch; kharch kā hisāb yā lekhā.

A cash credit account—Naqdī jam' kā hisāb.

Account current, or a current or running account—Chaltā hisāb yā lekhā; roz-merre kā hisāb; jo hisāb band na huā ho.

A private account—Hisāb-i-khāngī; nij kā hisāb.

A rough account—Kharrā; kacchā hisāb.

A partnership account—Hisāb-i-sharīkat.

An account of current demands—Tauzī'-i-hāl.

An account of balances—Tauzī'-i-baqqiyā.

An account of receipts and balances—Hisāb-i-wāsīl-bāqī; fard-i-wāsīl-bāqī.

An account of receipts and charges—Jam'-kharch; hisāb-i-jam' wa kharch; āmadni aur kharch kā hisāb.

To open an account—Hisāb qūim k.; lekhā dālnā.

To adjust or settle an account—Hisāb raf-daf' k.; hisāb tai k. yā niptānā.

To balance an account—Jam'-kharch milānā yā barābar k.; hisāb dephā k.; hisāb li bidh milānā.

To draw up an account—Jam'-kharch likhnā; hisāb likh-kar durust k.

To keep an account—Hisāb rakhnā yā murattab k.

To examine an account—Hisāb jānchnā.

[charhānā.]

To place to the account of a person—Kisi ke hisāb meñ likhnā (qūim k. yā

To write off an account—Hisāb se khūrij k.; hisāb meñ qūim na rakhnā; lekhe se nikāl d.

[lekhe meñ dālnā.]

To debit, or credit, in an account—Jam'-kharch meñ likhnā; jam' yā nām ke

5.—Tashkhis; rāe; khayāl; nazar.

They are nothing in his account—Uski tashkhis (uski nazar) meñ we nūchiz (kuchh nahī) hai.

6.—(Pl.) Hisāb-kitāb; lekhā.

Adjustment or settlement of accounts—Tasfiya-i-hisāb; hisāb kā raf'dād.

Annual adjustment of accounts—Bujhāt; hisāb-i-sūlāna.

Abstract of accounts—Gosh-wāra-i-hisāb.

Village accounts—Hisāb-i-dehī; gānw kā hisāb.

Rendition of accounts—Tasfiya-i-hisāb; hisāb samjhānā; hisāb d. [k.; tai k.

To make up accounts—Hisāb murattab yā durust k.; tasfiye ke liye hisāb taiyār

7.—Waq'at; qadr; fāida; naf'a; aisā natīja jis ko 'umda samajh sakeñ (jiski qadr kar sakeñ).

A man of account—Zi-qadr shakhs.

To turn to account—Fāida uṭhānā; mustafid h.; muntafa'-bih h.; nichohhā natiḡa nikālānā yā hāsil k.

A writ of account (Law)—Hisāb-fahmī ki nālīsh; woh nālīsh jismein mudda'ī kī yah da'wā ho ki mudda'ā'-alaih usko yā to hisāb-i-wājib samjhā de yā usko na samjhāne ki wajh batlāwe.

Called also an action of account.

Account, v. i. 1.—Hisāb samjhānā (bujhānā yā batlānā); lekḡā k.; hisāb-kitāb kī mufassal kaifiyat batlānā.

An officer must account with or to the treasurer for money received—Lāzim hai ki afsar zar-i-wusūl-shuda kā hisāb khazānehī ko samjhā-de.

2.—Wujūh bayān k.; sabab zāhir k. yā batlānā.

With for.

Carelessness accounts for failure—Nā-kām-yābi ki wajh gālat hai.

3.—Jawāb-dihī k.; jis shakhs ko zimme koyī bāt ho uski nisbat uskū jawāb-dih h. (khwāh uski kaifiyat yā uske wujūh bayān k.).

How do you account for the loss of so much money?—Itne rupaye ki nuqsānī ki nisbat tumbhārā kyā jawāb hai (uski kaifiyat tum kyā bayān karte ho)?

Accountable, a. 1.—Jawāb-dih; muḡāsaba-dār; muākhaza-dār; zimma-dār; jisko kisi baḡe ke rū-ba-rū jawāb-dihī karnī paḡe.

Every man is accountable to God for his conduct—Apne tariq ke liye har shakhs Khuda kā jawāb-dih hai.

2.—Jisko hisāb samjhānā aur apne fi'l-i-bo-jā yā zarar-rasānī ki 'iwaz sazā bhugatnā yā tāwān denā paḡe.

Accountant, n. Muhāsib; hisāb-nawīs; jam'-kharch-nawīs; jis shakhs ke zimme hisāb-kitāb ho.

Accountant general—Woh afsar-i-'ālā jisko ta'alluq un sab afsarān-i-mūṭaht ke hisāb-kitāb ki nigrānī ho jinke zimme hisāb kā kām ho.

Village accountant—Muhāsib-i-dehī; paṭwārī.

Account-book, n. Hisāb kī kitāb; bahī; khātā.

Accredit, v. t. I'tibār k.; i'timād k.; bharosā k.; mu'tamad'-alaih samajhnā.

An accredited agent—Muḡṭṭār-i-zī-i'tibār.

Accretion, (Law) (a) Daryū-barār ki wajh se zamīn kā milnā.

(b) Woh fāida jo kisi wāris ko is wajh se ho ki uskū sharīk wāris wirāsāt ke liye bāqī na rahe; woh fāida jo kisi mauḡūb-lahū ko is sabab se ho ki uskū sharīk mauḡūb-lahū apne hisse ko lone kō liyo rah na jāe.

“When a legacy is left to two persons and one of them dies before the testator, the legacy devolves to the survivor by right of accretion.” Webster.

Accrue, v. i. 1.—Paidā h.; qāim h.; zuḡūr meḡ ānā; wuḡū' meḡ ānā.

When did the cause of action accrue in that case?—Us muḡaddamo meḡ wajh-i-nālīsh kab paidā huyī?

2.—Honā—jaise afzāish naf'a yā kḡisāre kā; upajnā; paidā h.

Much profit has accrued to that banker—Us mahājān ko baḡā naf'a huā.

Accumulate, v. t. 1.—Jam' k.; ekaṭṭhā k.; baṭornā; farāham k.
2.—Dher lagānā; dher ke dher jam' k.; ambār k.; tūda k.; pāṭnā.

To accumulate wealth—Daulat jam' yā ekaṭṭhā k.
To accumulate earth or stones—Miṭṭi yā patthar ke dher lagānā.

Accumulate, v. i. Bahut barh-jānā; bahut hī ziyāda ho-jānā; kasrat se ho-jānā; qad shumār yā miqdār meṇ barh-jānā.

Evils accumulate—Burāiyān bahut barh jāti (kasrat se jam' ho-jāti) haiṇ.

Accumulation, n. Ijtimā'; jam' k. yā jam' ho-jānā; jo kuchh jam' yā ekaṭṭhā ho-jāe.

Accumulation of arrears—Ijtimā'-i-baqāyā; baqiyāt kā kasrat se jam' ho-jānā.

Accuracy, n. Sihhat; durust; galatī se barī h.; sachāyī khwāh kisī qā'ide yā namūne ke mutābiq ṭhik ṭhik h.; woh sihhat jo natīja-i-ihtiyāt ho.

Legal accuracy—Sihhat-i-qānūnī; qānūn ke mutābiq durust h. [i'tirāz k.]

To contest the legal accuracy of a decision—Kisī faisale kī sihhat-i-qānūnī par
The value of testimony depends upon its accuracy—Shahādat jis qadar sadūqat se mutābaqat rakkhe utnī hī usko waq'at hogī.

Copies of legal documents should be taken with accuracy—Munāsib hai kī wasāiq-i-muta'alliqa-i-qānūn kī naqlēn is tarah murattab hoṇ kī unmeṇ galatī wāqī' na ho.

Accurate, a. Sahih; durust; ṭhik; khatā galatī yā naqs se barī; jo kuchh asl meṇ ho ṭhik usī ke mutābiq; kisī qā'ide namūne yā shai-i-mu'aiyana ke mutābiq.

“We speak of a thing as *accurate* with reference to the care bestowed upon its execution, and the increased correctness to be expected therefrom.” *Webster*.

Accusation, n. 1.—Kisī jurm kā ilzām yā uskī tuhmat lagānā; kisī fi'l-i-be-jā yā be-insāfi kā muttāham k.

2. Woh bāt jiskā ilzām kisī par lagāyā-jāe; kisī jurm kā da'wā; woh bayān jis meṇ kisī jurm kā da'wā yā ilzām shāmil ho.

Accuse, v. t. (Law) 1.—Ittihām ilzām yā tuhmat lagānā; muttāham k.; mulzam qarār d.; kisī shakhs kī nisbat yah kahnā ki usne fulān jurm kiyā hai; 'adālat ke mansab khwāh hukm-nāma-i-sar-kārī ke zarī'e se kisī jurm kā ilzām lagānā; qānūn kī khilāf-warzī kā muttāham k.; darkkhwāst yā istigāsa-i-zabānī khwāh muḥkhibirī ke rū se kisī kī nisbat yah zāhir k. ki usse fulān jurm huā hai.

“Followed by *of* before the subject of accusation.” *Webster*.

To accuse a person of a bailable or non-bailable offence—Kisī shakhs par jurm-i-qābil-i-zamānat yā nā-qābil-i-zamānat kā ilzām lagānā.

To accuse falsely—Jhūṭh yā nā-haq tuhmat lagānā; nā-haq phaṇsūnā; tufān lagānā; sesar k.

An accused person—Mulzam yā shakhs-i-mulzam; mudda'ā-'alaih; mustagūs 'alaih; woh shakhs jispar istigāsa kiyā-jāe.

2.—Qusūr-wār ṭhahrānā; ilzām d.; dosh lagānā; malāmat k.

Accustom, v. t.—Kasrat-i-isti'māl se mānūs k.; 'ādī k.; 'adat ḍālnā; khū-gar k.; bān lagānā; muhāwara k.; karte karte kisī kām meṇ mānj-uṭhnā.

Accustomed, a. Jisse kasrat-i-isti'māl ke ba'is uns ho-jāe; jiskī tabī'at 'ādī yā khū-gar ho-jāe; mā'mulī; rasmi.

Ache, v. i. 1.—Dukhnā; dard k.; pirānā; dard meñ mubtalā rahnā; barābar dard k. [dukhtā hai].

His head *aches*—Uskū sar dard kartā hai (uske sar meñ dard hai yā uskū sar

2.—Ranjida rahnā; ranj uṭhānā; bahut hī ranj uṭhānā; musibat taklif yā gam meñ rahnā; magmūm h.; dukhī h.

His heart *aches*—Uskū dil nihāyat ranjida hai (magmūm yā taklif meñ hai).

Ache, n. Dard; pirā; dard jo barābar rahe (qāim rahe).

“In opposition to sudden twinges, or spasmodic pain.” *Webster.*

Achieve, v. t. 1.—Anjām ko pahunchānā; takmil k.; pūrā k.; akhīr tak le-chalānā; khātīme ko pahunchānā; kar-denā yā karuā.

Deeds *achieved* by valour—Woh kām jo dilerī ke zor se anjām kiye jāweh.

“Appropriately used for the effect of efforts made by the hand or bodily exertion.” *Webster.*

2.—Koshish (sa'ī yā mihnāt) ke natīje meñ pānā yā hāsīl k.; koshish se hāsīl k.

Achievement, n. 1.—Anjām; husul; pūrā k.; pānā.

The *achievement* of his object—Uske maqsad kā anjām yā husul (pūrā h. yā bar-ūnā). [se kiya jāe.

2.—Koyī barā kām; juwān-mardi kā kām; jo kām juraat yā dilerī

Acid, a. Khaṭṭā; tursh; talkh; jismeñ sirke kā sā mazā ho; chuk; jo chakhne meñ karuā ma'lūm ho; tez.

Acid fruits or liquors—Khaṭṭe phal yā karuā 'araq (tez 'araq). [talkh chiz.

Acid, n. 1.—Koyī khaṭṭī chiz; koyī chiz jo tursh ho; khaṭāyī; turshī;

2.—Tezāb.

Acidify, n. Talkhī; turshī; khaṭāyī; karuā-pan; karuāhaṭ; tezi.

Acknowledge, v. i. 1.—Iqrār k.; qabul k.; mānnā; haqiqī yā aslī samajhuā.

2.—(*Lav*) Kisi fi'l ko ba-tarz-i-mu'ayyana-i-qānūn qabul k. tāki uskū jawāz sābit ho-jāe; manzūr k.; taslim k.

To *acknowledge* a deed before competent authority—Kisi wasiqe ko hākim-i-majāz ke rū-ba-rū taslim k. [taslim k.

3.—Shukr-guzārī ke sāth qabul k.; kisi shai ko ba-taur-i-amr-i-nāfi'

To *acknowledge* a favour—Kisi mihr-bāni ko shukr-guzārī ke sāth qabul k.; apnī nisbat kisi ki 'ināyat kī shukriya adā k.

To *acknowledge* the receipt of a gift—Jo kuchh ba-taur baḥshish ke mile uskū pānā shukriye ke sāth taslim k. yā uske pāne-kā mashkūr wa muqir h.

4.—Qabul k.; iqrār k. yā muqir h.; mu'tarif h. yā i'tirāf k. jisse kināyatan yah ma'lūm ho ki muqir ko apnī gunah-gārī kī khabar hai.

5.—Kisi ko apnā karke mānnā; kisi ko khusūsiyat ke sāth yā kisi khās hāsiyat meñ qabul k.

To *acknowledge* a son—Kisi larke kī nisbat yah-kahnā kī yah to hamārū betā hai (usko hāsiyat-i-farzandī meñ taslim k.).

Acknowledgment, n. 1.—Qabul k.; iqbal; iqrār; i'tirāf. [mānnā.

2.—Khusūsiyat ke sāth yā kisi khās hāsiyat se taslim k. yā

3.—Jo kuchh naf'a pahuñchā ho use qabūl karke uskā shukriya adā k.; izhār-i-ihsān; adā-i-shukr. [yā kiya jāe.

4.—Kisi 'ināyat shafaqat yā mihrbānī ke badle meñ jo kuchh diyā

5.—(Law) Apne fi'l-i-khās kā is garaz se manzūr yā qabūl k. ki woh qānūnan jāiz mutasawwar ho.

6.—Rasīd; wusūl-yābī; pahuñch.

To endorse acknowledgment of a notice—Kisi ittilā'-nāme kī pusht par (pīth par yā uske pīchhe) ittilā'-yābī likhnā; ittilā'-shud (muttala'-shud khwāh muttala' huā) likhnā.

To sign an acknowledgment—Rasīd par dast-khat k. [se kuchh.

A COMPTE, (Fr.) 'Ala-l-hisāb; ba-ifā-i-juzwī; jis qadar denā ho usmeñ Acquaint, v. t. 1.—Ba-khūbī wāqif k.; khūb āgāh k.; mānūs k.

2.—Kisi ko ittilā' d.; muttala' k.; wāqif k.; āgāh k.; jatānā.

☞ "With is used before the object." Webster.

Acquaintance, n. 1.—Wāqifiyat-i-kullī yā tāmma; ba-khūbī yā achchhī tarah jānnā; khūb shināsāyī; āshnāyī; ba-khūbī jān-pahchān.

2. Woh shakhs yā ashkhās jin se koyī khūb wāqif ho; āshnā; woh shakhs yā ashkhās jinse ba-khūbī jān-pahchān ho.

☞ "In this sense, the word admits a plural: acquaintance and acquaintances are both in use." Webster.

Acquest, (Law) Jāe-dād jo ba-zarī'a-i-kharīdārī khwāh hiba yā aur tarah par hāsīl ho lekin wirāsatan na milē.

Acquiesce, v. i. Taslīm k.; rāzī h.; qabūl yā manzūr k.; ittifaq k.

Acquiesced in—Manzūr kiya-gayā; bilā-ta'arruz qabūl kiya-gayā.

The measure has been acquiesced in—Woh tajwīz bilā mukhālafat manzūr kī-gayī.

Acquiescence, n. Taslīm; iqbal; manzūrī; kisi shai kā khāmoshī yā sukūt ke sāth (chup-chāp) manzūr k.; razā-mandī; chup-chāp mān-lenā.

Acquire, v. t. Paidā k.; hāsīl k.; apnī koshish yā mihnāt se hāsīl k.; kasab kar-ke hāsīl k.; kamānā.

☞ "To gain, by any means, something which is in a degree permanent, or which becomes vested or inherent in the possessor. A mere temporary possession is not expressed by acquire." Webster.

Acquired, p. p. or a. Paidā kiya huā; hāsīl kiya huā; maksūba; mihnāt yā aur zarī'e se milā huā.

Self-acquired—Maksūba-i-khās yā zātī; apnā paidā kiya huā; apnī kamāyī kā.

Acquired by one's ancestor—Maksūba-i-mūris; mūris kā paidā kiya huā.

Acquirement, n. Hāsīl k. yā jo kuchh hāsīl kiya jāe; tahsīl; jo bāten kisi ko zātī hāsīl hon ya'nī Khudā-dād na hon.

☞ "Skill in music and painting is an acquirement, while genius is a gift of nature, and so on." Webster.

Acquisition, n. 1.—Hāsīl k. yā husūl; pānā; paidā k.

2. Shai-i-maksūba yā mahsūla; hāsīl kī-huyī chīz; kamāyī; tahsīl.

Acquisitive, a. Hāsīl karne par māl; māl-ba-husūl.

An acquisitive person or disposition—Woh shakhs yā tabī'at jo ashya ke hāsīl karne par māl rahe.

Acquit, v. t. 1.—Kisī farz jurm ittihām yā shubhe se barī k.; be-gunāh thabrānā; khalās yā rihā k.; chhor d.; rihāyī d. [barī kiya.

The assessors *acquitted* the prisoner—Asesarōn ne mudda'ā-'alaih ko jurm se

☞ “Followed by *of* before the object.” Webster.

To *acquit* a person of a charge—Kisī shakhs ko kisi ilzām se barī k.

2.—Kār-rawāyī k.; nibāh-lejānā.

☞ Used reflexively.

The prisoner's pleader *acquitted* himself well in that case—Us muqaddame meñ vakil-i-mudda'ā-'alaih ne khūb kār-rawāyī ki (apnī tayīn khūb nibāhā).

ACQUIT, (Fr.) Fārig-khatī; wusūl-yābi kī rasīd.

Acquittal, (Law) Barāat; rihāyī; makhlāsī; safāyī; kisī jurm ke ilzām se jūrī kī tajwiz yā 'adālat ke hukm se barī kiya-jānā. [k. (najāt d.).

Acquittance, n. 1.—Qarz (dain) yā kisī dūstre mu'āhade yā farz se barī 2.—Qabzu-l-wusūl; fārig-khatī yā fār-khatī; sāfi-nāma; be-bāqī kī rasīd jisse phir mutālaba na ho-sake; woh nawishta jisse dain yā kisī kī yūftanī kā adā ho-jānā sābit ho.

Acre, n. Ekar; 4840 gaz murabba' zamīn. [ho.

Acreage, n. Ekar kī majmū'ī ta'dād; jisqadar kul zamīn ekar ke hisāb se **Across, prep. 1.**—Is pār se us pār; is taraf se us taraf tak; bi-l-kul is jānib se us jānib tak; bi-l-kul 'arz meñ.

A bridge is laid *across* a river—Daryā meñ is pār se us pār tak (tamām uskī 'arz meñ) pul banāyā jātā hai. [beṛā.

2.—Bich se kaṭa huā; kisī tarah kā zāwiya paidā kartā huā; āṛā;

A line passing *across* another—Ek khat jo dūstre khat ko bich se kūtā huā bikal-jāe.

Act, v. i. 1.—'Amal k.; kām k.; karnā; barātā; kār-rawāyī k.

To *act* in a person's behalf—Kisī shakhs kī taraf se kām k.

To *act* judicially—Ba-taur-i-hākim-i-'adālat kām k.; 'amal-i-hākim-āna k.; hākim kī tarah kām k. (kār-rawā h. yā kār-rawāyī k.). [bandī k.

To *act up to*—Kār-band h.; anjām d.; pūrā k.; kisī ke mutābiq k.; kisī kī pā-

He has *acted up to* his engagement—Usne apne qaul ko pūrā kiya (jaisā qaul kiya thā waisā hi kiya).

2.—Quwwat ko kām meñ lānā; 'amal k. [lātā hai.

The stomach *acts* upon food—Mi'da apnī quwwat ko gizā kī nisbat kām meñ

Act, v. t. 1.—Karnā; anjām d. [anjām d.

To *act* one's part—Jo kuchh apne ko karnā ho use k.; apnā farz (apnā kām)

2.—Kisī kā kām k.; kisī kā mansab yā uskī haisiyat iḡhtiyār k.

To *act* the hero—Juwān-mard kā kām k.; jo kuchh juwān-mard ko karnā chāhiye wahī k.

Act, n. 1.—Fi'l; 'amal; kām; jo ho-chukā ho yā hotā ho.

A criminal *act*—Fi'l-i-mujrim-āna; aisā kām jiskā karnā jurm ho.

An intentional or a voluntary *act*—Fi'l-i-irādī; fi'l-i-bi-l-irāda; woh fi'l jo koyī apnī khwāhish se kare.

An accidental *act*—Fi'l-i-ittifāqī.

The omission of an *act*—Tark-i-fi'l; kisī kām kā na k. (uskā chor d.)

☞ “In general, *act* denotes *action completed*; but preceded by *in*, it denotes *incomplete action*.” Webster.

The thief was taken in the very *act* of stealing—Woh chor chori kar-hi rahū tīā ki pakṛā-gayā (ya'nī chori kī kām khatm na huā thā ki woh pakṛā-gayā).

Act of God (Law)—Woh nūgahānī yā lāḍisa jīmūn in-ān ko daḡhl na ho yā jiske wuqū' kī koyī wajh-i-klās bayān na ho-sake; ifat-i-asmūnī; ifat-i-samūwī; nūgahānī. [tahrir 'adālat meṅ na ho-

Act in pais (Law)—Woh bāt jo 'adālat ke bāhar kī-jāe aur uski nisbat koyī

2.—Qānūn; āyīn; ekat; jamā'at-i-wāzī'ān-i-qawānīn kī faisala.

3.—Wāqī'ī h.; asl meṅ h. yā wujūd r.

“Opposed to a *possibility*, or *possible existence*.” Webster.

Action, n. 1.—Harakat; tāsīr; quwwat; zor.

“*Action*, when produced by one body on another, is *mechanical*; when produced by the will of a living being, *spontaneous* or *voluntary*”

“*Action* is opposed to *rest*.” Webster.

2.—Kām; 'amal; kār; fi'l; tariq; tarz-o-tariq; harakūt wa sakanāt; chāl; chāl-o-chalan yā chāl-chalan.

3.—(Law) Nālīsh; da'wā; istihqāq kī pesh k.; woh mutālaba jo kisi 'adālat meṅ pesh kiyā jāwe; muqaddama.

A real action—Jāe-dād-i-gair-manqūla ke istihqāq kī da'wā; woh nālīsh jis meṅ mudda'ī jāe-dād-i-gair-manqūla kī haqīyat kī da'wā kare.

A personal action—Woh nālīsh jis meṅ kisi dāin yā aujām-i-farz-i-zāti khwāh uski 'iwaz meṅ khisāre yā kisi zāti yā mālī nuqsān ke mu'āwaze kī da'wā kiyā jāe.

A mixed action—Woh nālīsh jis meṅ jāe-dād-i-gair-manqūla aur kisi nuqsān ke khisāre kī da'wā kiyā jāe.

A civil action—Woh nālīsh jo kisi khūś shakhs yā ashkhās kī jānib se zar-i-qarza yā khisāre ke dilā-pāne ke liye dāir kī-jāwe; māl ke dilā-pāne kī nālīsh.

A criminal action—Kisi jurm kī nālīsh.

A penal action—Tāwūn ke dilā-pāne kī nālīsh; woh nālīsh jis meṅ aise tāwūn ke dilā-pāne kī da'wā ho jo ta'zīrūn qāim kiyā-gayā ho.

The basis of an *action*—Manāt-i-da'wā; madār-i-nālīsh; nālīsh yā da'wa kī bunyād. [kī sabab.

A cause of action—Binā-i-da'wā; wajh-i-nālīsh; binā-i-mukhāsamat; nālīsh

A joinder of causes of action—Kayī binā-i-da'wa kī ek meṅ shūmil kiyā jānū (unkā shumāl); shumāl-i-bināhāi-i-mukhāsamat.

A misjoinder of causes of action—Kayī binā-i-da'wa kī be-jā tariq par ek meṅ milāyā-jānū (unkā shumāl-i-be-jā). [kī haq.

4.—(Law) Istihqāq-i-nālīsh; nālīsh karne (rujū' yā dāir karne)

The law gives an *action* for every claim—Qānūn ke rū se har ek da'wa kī nisbat istihqāq-i-nālīsh hāsīl hotā hai.

5.—Jang meṅ sipāhiyōn kī muqābala 'ām isse kī khushkī meṅ ho yā tarī meṅ: laṛāyī; jang.

Actionable, a. Nālīsh ke qābil; jis meṅ (jiskī nisbat) qānūnan nālīsh ho-sake; jis meṅ nālīsh kī gunjāish ho.

To call a man a thief is *actionable*—Agar koyī kisi ko yah kahe ki tū chor hai to uske is kahne par nālīsh ho-saktī hai.

An *actionable wrong*—Woh mazarrat jiskī nisbat nālīsh ho-sake.

Active, a. 1.—Jismen 'amal kī quwwat yā sifat ho; jisse tabādala ho; jisse dūson meṁ 'amal yā harakat ho.

“Opposed to *passive*, that receives action.” *Webster*.

2.—Jo hamesha kuchh kiyā kare; musta'id; chust-o-chālāk; mihnati; masrūf; jo hamesha kām meṁ lagā rahe.

An *active* officer—Musta'id afsar; woh afsar jo hamesha kām kiyā kare.

3.—Jismen 'amal yā koshish dar-kār ho; 'amali; khayālī nabūn; jisse wāqī'i natije paidā hoṁ.

“Opposed to *speculative*.”

Active capital or wealth—Rupaye paise; zar-i-naqd wagaira; woh māl jisse bilā-takalluf rupaye khare kar-ke unheṁ tijarat yā aur kām meṁ lagā sakeṁ.

Active commerce—Tijarat jo koyi qaum apne hī jahūzon par kare.

Actual, a. 1.—Haqīqī; wāqī'i; aslī; nafsū-l-amrī; jiskā wujūd asl meṁ ho; jo sachmuch huā ho yā hotā ho; jo 'amal meṁ āyā ho.

“Opposed to *potential, possible, virtual, or theoretical*.” *Webster*.

An *actual* crime—Aslī jurm; jo jurm wāqī'i wuqū' meṁ āyā ho.

2.—Maujūda-i-hāl; maujūda; jo is waqt ho (maujūd ho.)

The *actual* situation of the country—Mulk kī hālat jo is waqt hai; mulk kī hālat-i-maujūda.

Actually, ad. Dar-asl; haqīqat meṁ; wāqī'i.

A *DATO*, (Lat.) Āj kī tārikh se; is waqt se.

[āwe; bilā-qaid.

A *DISCRETION*, (Fr.) Hasb-i-iqtizā-i-rāe; jaisā (jo kuchh) dil meṁ
AD *DAMNUM* [Lat.] (*Law*) Nālīsh-i-khisāra kā juzw-i-ākhir jismeṁ
mudda'i zar-i-khisāra-i-mutada'wiya kī ta'dād bayān kartā hai; khi-
sāra-i-mutada'wiya kī ta'dād. [tatimma.

ADDENDUM, (Lat.) Woh shai jise barhānā (izād yā izāfa k.) ho;

Addict, v. t. Kisi kām meṁ apnī tayīn 'ādatan masrūf k. kisi buro kām meṁ hamesha lage rahnā.

“Now employed only in a bad sense.” *Webster*.

He is *addicted* to vice—Woh badikū'ādī hai (burāyi meṁ hamesha lagā rah-tā hai).

Addition, n. 1.—Izāfa; barhtī; beshī; jo kuchh barhāyā jāwe.

2.—(*Law*) Laqab yā khitāb jo kisi shakhs ko nām par uske mansab
pesha yā sukūnat ke zāhīr karne ke liye izāfa kiyā jāwe; e. g.,

John Doe, *Esq.*; Richard Roe, *Gent.*; Robert Dale, *Mason*;
Thomas Way, of *New York*.

Additional, a. Zāid; mazīd; jitnā maujūd ho uske siwā aur; izāfa
kiyā huā; barhāyā huā. [shahūdat.

Additional evidence—Shahūdat-i-mazīd; shahūdat-i-maujūda ko 'alāwa aur

Address, v. t. 1.—Nām-o-nishān likh d.; patā-ṭhekānā likh-kar bhejnā
yā rawāna k.—jaise khat kā.

2.—Kisi kī taraf mukhātab ho-kar kuchh kahnā; zabānī khwāh
dar-khwāst wagaira ke zarī'e se kisi se sāll h.

3.—Kisi aṛhatiye wagaira ke pate se rawāna k.

The ship was *addressed* to a merchant in Baltimore—Woh jahāz Baltimore
meṁ ek saudā-gar ke pate se rawāna kiyā gayā.

To *address one's self to*—Kisi kī taraf mukhātab ho-kar kuchh kahnā yā guftgū k.

Address, n. 1.—Zabānī guftgū; muaddabāna payām; tahnīyat shukriya yā 'arz wagaira.

2.—Bol-chāl; dūstre se bāt-chīt kā tarz.

3.—Khat kā sar-nāma; maktūb-ilāih kā nām wa laqab ba-qaid-i-sukūnat; patā; thekānā; patā-thekānā.

4.—Hunar-mandī; chustī; chustī wa chālākī; tezi. [tahriri.

5.—Bā-zābitā guftgū yā dar-khwāst—'ām isse ki zabānī ho yā **Adduce, v. t. 1.**—Pesh k.; dākhil k.; guzrānnā; hāzir lānā; sāmne kar-d.; yah kahnā ki fulān shakhs yā shai yahān maujūd hai maqbūl ho.

To adduce evidence or proof—Shahādat yā subūt pesh k. (dākhil k.)

To adduce witnesses—Gawāh guzrānnā; gawāhoṅ ko lā-kar yah kahnā ki hamāre gawāh hāzir hai.

2.—Hawāla d.; batlānā; pesh k.

To adduce an authority—Koyī sanad batlānā; kisī sanad kā hawāla d.

To adduce an argument—Dalil yā bahs pesh k. (lānā).

Adducible, a. Peshī (pesh hone) ke lāiq; jo pesh ho-sake; qābil-i-idkhāl; jise dākhil kar-sakeṅ. [karne ke lāiq nahīn hai.

This document is not adducible in evidence—Yah wasīqa subūt meṅ pesh

Adduction, n. Peshī; pesh k.; idkhāl; guzrānnā.

Ademption, n. (Law) 'Ansikh-i-'atiya; kisī 'atiya baḥshish yā hiba-i-wasīyatī wagaira kā rad (mansūkh) k.

Adept, n. Woh shakhs jo kisī fan yā hunar meṅ khūb māhir ho; jo shakhs kisī fan se bahut hī wāqif ho. [o-kamāl jāntā huā.

Adept, a. Khūb māhir; kisī bāt ko nihāyat 'umda tarah par yā tamām-
Applied to persons.

Adequacy, n. Barābar ham-andāz yā kāfī h.; kisī khās maqsad ke liye kāfī h. (kifāyat k.). [ham-andāz h.

The adequacy of income to the expenditure—Āmad-o-kharch kā barābar yā

Adequate, a. Masāwī; ham-andāz; mutābiq yā muwāfiq; bas; baḥhūbi kāfī.

The punishment should be adequate to the offence—Chāhiye ki sazā ham-andāz-i-jurm (uske barābar yā uske liye khūb kāfī) ho.

AD FINEM, (Lat.) Akhīr tak; khātime tak; anjām tak.

Adhere, v. i. 1.—Lāse ki tarah chipaknā; khūb simaṭ-jānā yā chaspān ho-jānā; lag-jānā; saṭ-jānā; wasl ho-jānā.

Wax adheres to the finger—Mūm ungli meṅ lag-jātā hai.

2.—Qāim rahnā; sābit rahnā; sābit qadam rahnā; lage rahnā; zāti ittifāq khwāh 'aqide usūl yā rāe ki mutābaqat ki wajh se lā-tajum (joṅ kā toṅ) rahnā.

To adhere to a statement or an opinion—Kisī bayān yā rāe par sābit-qadam rahnā (usko na chhoṅnā yā usī ki pairawī k.).

Adherence, n. 1.—Lag-jānā; chaspān h.; simaṭ-jānā.

2.—Lagāwaṭ meṅ mazbūtī; wafā-dārī; ta'alluq meṅ sābit-qadamī.

An adherence to a party or an opinion—Kisī fariq ki jānib-dārī meṅ yā kisī rāe par sābit-qadam rahnā; jis fariq ki taraf ho-jānā yā jo rāe qāim k. usko na chhoṅnā. [lu'ūb-dār shai.

Adhesive, a. Chipakne-w.; simaṭ-jāne-w.; chaspān hone-w.—jaise koyī

An *adhesive* stamp—Tikaṭ-i-chaspānidāni ya'ni woh muhr-dār tikaṭ jo kisi kīgaz par ūpar se chaspān (wasl) kar-diyā jāe.

AD HOC, (Lat.) Is garaz se; is maqsad ke liye.

AD HOMINEM, (Law.) Aisi baḥs jo muḥātab ke usūl par lihāz kar-ke qāim kī-jāe. [nek-ḵhwāhī ke kalām.

Adieu, *ad.* Ḵhudā-hāfiz; ḵnir-bād; doston kī jūdāyī ke waqt bāham *AD INFINITUM*, (Lat.) Be-pāyān; lā-intihā; jiskā ḵhātima na ho.

AD INQUIRENDUM, [Lat.] (Law) Tahqīqāt ke wāste; woh hukm-nāma-i-'adālat jiske zarī'e se tahqīqāt kā hukm diyā jāe.

AD INTERIM, (Lat.) Is asnā meṅ; is darmiyān meṅ; is 'arse yā bīch meṅ; itne meṅ. [par wāqī'i milā huā nahiṅ; ham-sar-had.

Adjacent, *a.* Nazdik; qarīb; muttasil; ham-ḡāṇḡa; ḡāṇḡa-meṇḡā; nazdik

☞ "Things are *adjacent* when they lie near to each other without actually touching." *Webster*.

Adjacent lands—Arāzi-i-ham-ḡāṇḡa (ham-sar-had).

Adjoin, *v. t.* Milā h.; muttasil h.; lagā h.; kisi ke ba'd hī yā usse mulhiq h. [hī yā usse lagā huā.

Adjoining, *p. a.* Muttasil; mulhiq; milā huā; lagā huā; kisi ke ba'd

Adjourn, *v. t.* Multavī k.; dūsre dīn par yā bilā-ta'niyun-i-aiyām mauqūf r. [multavī k.

To *adjourn* an enquiry—Kisi tahqīqāt ko dūsre dīn par yā bilā-qaid-i-tārīḵh *Adjourn*, *v. t.* Kuchh der tak kām kā multavī rakkhā jānā—masalan ek dīn se dūsre dīn tak yā ziyāda dīnon tak ḵhwāh bilā-ta'niyun-i-tārīḵh; wāzi'an-i-qawānīn ke ijlās yā 'adālat kā āram ḵhwāh tafriḥ ke liye multavī rakkhā jānā yā bar-ḵhāst h.; 'adālat kā bar-ḵhāst h.

The court *adjourned* at 4 o'clock—'Adālat chār baje bar-ḵhāst huyī.

The court *adjourned sine die*, or without day—'Adālat bilā-ta'niyun-i-aiyām bar-ḵhāst huyī; 'adālat bar-ḵhāst huyī par uske ijlās-i-aiyāda ke liye koyī dīn muqarrar na huā.

Adjourned, *p. a. 1.*—Multavī rakkha gayā; jo dūsre waqt tak multavī rakkhā gayā ho; multavī-shuda.

2.—Jo ba-zarī'a-i-iltiwā ho

An *adjourned* session of a court—Ijlās-i-'adālat jo iltiwā ke zarī'e se ho ya'ni ek martaba ho-kar kisi dūsre dīn tak multavī rakkhā gayā ho; 'adālat kā ma'mūlī ijlās nahiṅ.

☞ "Opposed to the *stated* or *regular* session." *Webster*.

Adjournment, *n. 1.*—Iltiwā; bar-ḵhāstagī; kisi dūsre roz yā waqt-i-aiyāda par ḵhwāh bilā-qaid-i-aiyām multavī kiyā jānā.

2.—Woh aiyām jinmeṅ kisi 'adālat wagairā kā kām band rahe; kāmon ke band rahne ke dīn. [ḥālat meṅ 'adālat kī tajwīz se dilānā.

Adjudge, *v. t. 1.*—Dilānā; 'adālat kī tajwīz se dilānā; nizā' yā takrār kī

To *adjudge* possession—Qabza dilānā.

2.—Faisal k.; tajwīz k.; tai k.

The case was *adjudged* yesterday—Woh muqaddama kal faisal ho-gayā.

3.—Hukm-i-sazā d. (sādir k.) [hukm'd.

To *adjudge* an offender to death—Kisi mujrim ko sazā-i-maut (phāṅsi) kā

Adjudicate, v. t. Faisal k.; 'adālat ke mansab se tahqīq wa tajwīz k.
Adjudicate, v. i. Kisi shai kī nisbat 'adālat-āna tahqīqāt wa tajwīz k.

The court *adjudicated* upon the case—Us muqaddame meñ 'adālat ne tahqīqāt wa tajwīz kī.

Adjudication, n. 1.—'Adālat ke mansab se tahqīqāt wa faisala k.; infisāl; tahqīqāt wa tajwīz.

2.—Faisala-i-'adālat; 'adālat kī tajwīz yā uskā hukm.

Adjust, v. t. 1.—Thik k.; mauzūn k.; kisi ke mutābiq yā uske hasb-i-hāl k. [kar-d.

2. Tartīb d.; qā'ide ke mutābiq banā 'd.; kisi silsile par qāim

3.—Tasfiya k.; tai k.; raf k.; kisi bāt ko is tarah par k. ki akhīr meñ donon farīq rāzī ho-jāweñ; niptānā.

To *adjust* accounts or differences—Tasfiya-i-hisāb yā nizā' k.

To *adjust* amicably—Bā-khuddā (bāham yā āpas meñ) tasfiya k.; kisi bāt ko āpas meñ sulh kar-ke (samajh-būjh ke) tai k.

4.—Kisi āle (dūr-bīn wagaire) ke azjā ko apnī apnī jagah par kar d.; sudhārnā; thikthāk k.

Adjustment, n. 1.—Tasfiya; raf'dād; niptāw.

Adjustment of accounts—Tasfiya-i-hisāb.

Amicable adjustment—Āpas meñ tasfiya; raf'dād-i-bāhami.

2.—Kisi dūr-bīn wagaira se āle ke sab ajzā kā apne apne thekāne kar d. tāki woh āla i'stimāl meñ āsake; tartīb; durust rahne kī hālat.

To be in or out of *adjustment*—Kisi dūrbīn wagaira kā murattab yā gair-murattab rahnā.

AD LIBITUM (Lat.) Hasb-khwāh; jaisī khushī ho; jaisā jī chāhe.

AD LITEM, [Lat.] (*Law*) Muqaddame ke liye; nizā' ke liye.

A guardian *ad litem*—Wali-i-daurān-i-muqaddama; woh shakhs jo kisi muqaddame meñ mudda'ā-'alaih-i-nā-bālig kī taraf se jawāb-dihī-i-nālish ke liye ba-hukm-i-'adālat wali muqarrar kiyā-jāe.

Administer, v. t. 1.—Denā.

To *administer* an oath—Half d.; qānūn ke mutābiq qasam khilānā.

2.—Denā; baham-pahuñchānā; taqsim k.; pahuñchānā.

To *administer* justice—Insāf k.; 'adl-gustarī k.; munsifi k.; dād d. yā dād-garī k.

To *administer* medicine—Dawā d.; dawā bāntnā yā taqsim k.

To *administer* relief—Chāra-sāzi k.; subuk-doshī k.; haq-rasī k.

3.—Ihtimām k. yā chalāna—jaise sar-kārī kāmōn kā; kisi shai ko apne ihtimām yā apnī nigrānī meñ nafāz dilānā yā uskā bartāw karānā.

To *administer* the law—Qānūn kī ta'mil k. yā karānā; manshā-i-qānūn nāfiz k. yā karānā; qānūn ko nafāz dilānā (jārī karānā).

To *administer* the government—Umūrāt-i-sar-kārī kā ihtimām k.; sar-kārī kāmōn ko chalānā; apne ihtimām yā apnī nigrānī meñ ijrā-i-kār-i-riyāsāt k.

4.—(*Law*) Kisi aise shakhs ke tarke kā band-o-bast k. jo wasiyat-nāma na likh gayā ho yā jisne wasiyat-nāma likhā ho par koyī wasī muqarrar na kiyā ho.

To *administer* the estate of a deceased person—Kisi mutawaffū ke tarke kā band-o-bast yā ihtimām k.

Administer, v. i. 1.—Madad d.; kisi shai meñ mu'in h.; kisi shai ki tarqqi kã bā'is h.

2.—Muhtamim kã kām k.

A *administers* upon the estate of B.—Bakar ke tarke kã ihtimām Zaid kartā hai.

Administration, n. 1.—(Law) (a) Kisi mutawaffā ko tarke kã ihtimām uske wasi ki jānib se.

“The management of the estate of a deceased person by an executor, the strictly corresponding term *execution* not being in use.” *Webster*.

(b.)—Ikhtiyār-i-qānūnī ko rū se kisi aise shakhs-i-mutawaffā ke tarke kã ihtimām wa insirām jo koyi wasiyat-nāma chhor-kar na marā ho yā jiskā koyi wasi-i-majāz na ho.

Administration with the will annexed—Is 'ibarat se ikhtiyār-i-ihtimām-i-jūd-dād-i-matrūka-i-mutawaffā samajhnā chāhiye par us hūlat meñ ki mūsī ne koyi wasi muqarrar na kiya ho yā wasi mar gayā ho khwāh nā-qābil ho yā ta'mīl-i-wasiyat se usko inkār ho khwāh is qism ki aur kisi wajh se wasi kã taqarrur be-kār ho-jāe. [i-ihtimām-i-tarka.

An *administration bond*—Iqrār-nāma-i-ihtimām-i-tarka-i-mutawaffā; dast-āwez.

(c.)—Ikhtiyār yā mansab-i-ihtimām; tarka-i-mutawaffā ke ihtimām kã ikhtiyār aur uski ijāzat. [yā sanad-i-muhtamimī 'atā k. (denā).

To grant *administration*, or *letters* or *certificate of administration*—Ikhtiyār

“It is more usual to say *letters of administration*.” *Blackstone*—*Webster*.

Administration paper—Wājibu-l-'arz.

Settlement administration paper—Wājibu-l-'arz-i-band-o-bast.

2.—Intizām; ihtimām; nazm-o-nasq; hukūmat; hukm-rānī; kisi 'uhde yā khidmat kã insirām; umūr-i-riyāsat kã intizām.

3.—Woh kul ashkhās jinko qawānīn kã nafāz aur umūr-i-sar-kārī kã ihtimām sipurd ho; gavarminṭ kã ijrayī hissa ya'nī woh ahl-kār jinke zimme ijra-i-ahkām sipurd ho.

4.—Denā; pahuñchānā yā baham-pahuñchānā; bāñṭnā; taqsim k.

Administration of justice—Dād d.; 'adl-gustari; logoñ ke haq meñ insāf k.; munsifi; dād-garī.

Administrator, n. 1.—(Law) Sarbarāh-kār; sarbarāh; muhtamim; munsarim; woh shakhs jisse ihtimām-i-tarka-i-mutawaffā hākim-i-majāz ne muta'alliq kiya ho; woh shakhs jo kisi aise mutawaffā ke māl-i-matrūka kã ihtimām kare jise wasiyat-nāma na likhā ho khwāh jiskā wasi lāiq na ho.

2.—Muntazim; woh shakhs jiske zimme har qism ke qawānīn kã nafāz-dilānā ho 'am isse ki woh muta'alliq-i-huqūq-i-ashkhās hon yā 'adālat khwāh umūr-i-riyāsat yā mazhab se.

Administratrix, n. Muhtamima; woh 'aurat jo kisi aise shakhs ke tarke kã ihtimām kare jise apne marne ke pahle wasiyat-nāma na likhā ho; woh musammūt jisko sanad-i-muhtamimī 'atā huyi ho.

Admirable, a. Hairat ke qābil; is qadar 'umda ki uske dekhne yā sunne se isti'jāb to ho par usi ke sāth us shai ki nisbat pasandīdagī qadr yā ta'zim ke khayālāt bhi paidā ho-jāen.

Used of persons or things.

Admiration, n. 1.—Isti'jāb; tabi'yat kā woh josh jo kisī nayī nādir barī yā nihāyat 'umda chīz ke dekhne se paidā ho; kisī shai kī nisbat hairat jiske sāth hī us shai kī nisbat pasand qadr chāh yā ta'zīm ke khayālāt bhī paidā hoñ.

Admire, v. t. 1.—Ta'ajjub yā achambhe se lihāz k.—khususān qadr-dānī 'izzat muhabbat yā pasand ke sāth.

2.—Barī qadr k.; bahut barī samajhnā.

To *admire* one's talents—Kisī kī liyāqat kī barī qadr k.

Admissibility, n. Manzūr yā dākhil hone ke laiq h.; taslīm ke qābil h.; jo manzūr yā taslīm ho-sake; jise qabūl kar-sakeñ; pazīrāyī kī salāhiyat r. (pazīrā yā maqbūl ho-saknā). [rāyī ke qābil h.].

The *admissibility* of evidence—Shahādat kā taslīm yā manzūri ke laiq h. (pazī-

Admissible, a. Manzūri ke qābil; taslīm yā pazīrāyī ke laiq; jo qabūl ho-sake; wājib; jāiz.

Admission, n. 1.—Dākhil k. yā dākhil h.

2.—Iqbāl; iqrār; woh bāt jo qabūl kījāwe.

An oral *admission*—Iqbāl-i-zabānī.

A documentary *admission*—Iqbāl-i-tahrīrī yā kūgāzī.

Admission of a claim—Iqbāl-i-da'wā; da'we kī qabūl yā taslīm k.

An *admission* of guilt—Jurm kī qabūl k.; iqrār-i-jurm.

3.—Kisī aisī bahs wagaira kā manzūr yā taslīm k. jo baḥhūbī sābit na ho; manzūri; taslīm.

4.—Bār-yābī; dākhil; guzar; andar jāne kī ijāzat; rasāyī; pahuñch; nazdik jāne kī ikhtiyār.

Admit, v. t. 1.—Dākhil k.; andar jāne d.; bhitar āne d.; kisī jagah ke andar jāne kī ijāzat d.; kisī sarishthe meñ guzar-pāne yā bār-yāb hone d.; nazar yā khayāl meñ jagah pāne (paiṭhne yā dākhil hone) d.

2.—Sāhīh ke taur par qabūl k.; taslīm k.; jāiz r.; sach samajhuā; sach kar-ke mānnā; mānnā; manzūr k.

To *admit* a claim—Kisī da'we ko taslīm k.; iqbal-i-da'wā k.

To *admit* one's guilt—Iqrār-i-mujrimī k.; apnī mujrimī kī muqir h.; apnā jurm qabūl k. [yā jāiz r.]

To *admit* in evidence—Subūt meñ manzūr k. yā lenā; shahādat meñ taslīm k.

3.—Kisī maqām meñ jāne kī haq sābit k.; jisse kahīñ guzar kī istihqāq hāsil ho.

A ticket *admits* one into a play-house—Tikaṭ ke zarī'e se kisī kī haq nāch-ghar meñ jāne kī nisbat sābit hotā hai (uske zarī'e se woh wahāñ jā saktā hai.)

4.—Kisī bāt ke laiq h.; kisī amr kī salāhiyat r.; kisī bāt kī rawā r.

 In this sense, *of* may be used after the verb, or omitted." Webster.

The words do not *admit of* such a construction—In alfūz kī yah ta'bīr nahīñ ho-saktī.

Admonish, v. t. 1.—Kisī qusūr kī nisbat jatā d.; (uskā hāl batā d.); ahistagī yā mulāimat se la'nat-malāmat (sar-zanish yā chashm-numāyī) kar-d. dāṭhnā.

2.—Ā'māl-i-bad par nūsih h.; tambīh k.; nasihat k.

3.—Sikhlānā batlānā yā hidāyat k.; khabar d.; muttala' k.

Admonition, n. Narmī ke 'sāth fahmāish; dost-āna nasihat yā sar-zanish; kisī qusūr yā galatī par nasihat; jin bātoñ kā k. farz ho unki ta'lim; un bātoñ kā sikhlanā jinkā k. wājib ho; tambih; hi-dāyat; rah-numāyī.

“*Admonition* is prospective, and relates to moral delinquencies; its object is to prevent further transgression.” *Webster*.

Ado, n. Shor-o-gul; dhūm-dhām; taklif; mihnāt; qabāhat; zahmat; jhaujhat; sar-dard; sarmagzan.

To make a great *ado* about trifles—Kḥafif, kḥafif bātoñ ki nisbat bahut shor-o-gul machānā (baṛī zahmat uṭhānā.)

Adopt, v. t. 1.—God lenā; mutabannā k.; farzandī meñ lenā; rās-nashīñ k.; rās baithālnā; beṭe aur wāris kī tarah apne kḥāndān meñ lenā.

To *adopt* a child—Kisī laṛke ko mutabannā k. (god lenā).

2.—Pasand k.; ikhtiyār k.; mānnā; chun-kar lenā.

To *adopt* a measure or plan—Kisī tadbīr yā mansūbe kā ikhtiyār k. yā karnā.

Adopted, p. a. Mutabannā banāyā huā; god liyā huā.

An *adopted* son—Mutabannā (pisar-i-mutabannā); rās-nashīñ.

Adopter, n. Mutabannā banāne-w.; god lene-w.; tabniyat-kuninda.

Adoption, n. 1.—Tabniyat; rās-nashīñ; farzandī meñ liyā-jānā; pisar-ḥwāndagī; mutabannā banānā; god lenā.

2.—Kisī nayī yā gair-jibillī bāt kā ikhtiyār yā qabūl k.

Adoptive, a. 1.—Mutabannā k. w.; god l. w.

2.—Jo mutabannā kiya jāe (god liyā jāe).

AD REFERENDUM, (Lat.) Tajwīz-i-mazīd ko liye; aur bhī gaur ko liye; phir se samajhne-būjhne yā sochne ke wāste.

AD REM, (Lat.) Bar-jasta; jiskī nisbat maqsūd ho usī ke muta'alliq.

Adult, n. Bālig yā bāliga; woh mard yā 'aurat jo pūre qad aur pūrī tāqat ko pahuñchā yā pahuñchī ho; woh shai jiskī bālidgī aur quwwat pūre had ko pahuñch-gayī ho.

Adult, a. Sinn-i-bulūg ko pahuñchā huā; pūre qad aur pūrī tāqat ko pahuñchā huā. [jāe.]

An *adult* person—Woh shakhs (mard ho yā 'aurat) jo sinn-i-bulūg ko pahuñch.

An *adult* plant—Woh paudhā jo pūrā pūrā baḥ-kar mazbūt ho-jāe.

Adult by majority—Bāliga-i-bi-s-sin.

Adult by puberty—Bāliga-i-bi-l-'alāmāt.

Adulterate, v. t. Kisī shai meñ nāqis chīzeñ milā-kar use kḥarāb kar-d.; āmezish k.; khotā k.; kḥarāb k. [meñ āmezish k.]

To *adulterate* a drug or medical preparation—Kisī dawā-i-mufrad yā murakkab

To *adulterate* articles of food and drink—Kḥāne pīne kī chīzōñ meñ āmezish k.

Adulteration, n. Āmezish; milāwat; kḥarijī chīzōñ ko milā-kar khotā yā kḥarāb k.

Adulterer, n. Woh shakhs jo zinā kā mājrim ho; woh shakhs jo kisī aisi zan-i-mankūha (byāhī 'aurat) se āshuāyī kare jo uskī zauja na ho; zānī; zinā-kār; chhīnalā. [(uskā dāg apne ūpar lagāyā ho).]

Adulterous, a. Zinā ke muta'alliq; zinā kā mājrim; jisne zinā kiya ho

Adulterous intercourse—Āshuāyī; nā-jāiz rabt-zabt.

Adultery, n. Zinā; harām-kārī; chhinālā; āshnāyī; āshnāyī-i-nā-jāiz; rabt-i-mujrim-āna jo kisī mard aur 'aurat ke mā-bain ho jinmeñ se ek ki shādī huyī ho yā donoñ kī.

AD VALOREM, [Lat.] Mālīyat ke mutābiq.

An *ad valorem* duty—Woh mahsūl yā rusūm jo kisī shai kī mālīyat yā qīmat par fi-sadī (saikare) ke hisāb se adū kiyā jāe.

“In opposition to a specific sum upon a given quantity or number.” *Webster.*

Advance, v. t. 1.—Pesh k.; zāhirk.; batlānā; dekhlanā; ijāb ke liye pesh k.

To *advance* an argument or a plea—Koyī bahs yā 'uzr pesh k.

To *advance* a claim—Koyī da'wā k. yā pesh k.

2.—Āge barhānā; sāmne ko āge chalānā; āge k. yā lānā; taraqqī d.; aur bare rutbe par k.

3.—Kisī ke jald barhne yā taraqqī pāne kā bā'is h.; madad d.; imdād karke āge barhānā; taraqqī d.

4.—Pahle se d.; udhār yā i'tibār par d.; māl ke milne yā kām ke ho-jāne ke pahle d.; peshgī d.; āge yā agtā d.; kisī sarīmāye meñ kuchh d. [taraf se d.]

5.—Dūsroñ kī taraf se d.; wāpas pāne kī ummed par dūsre kī

Advance, v. i. 1.—Āge barhūnā; āge chalnā; āge jānā. [sin meñ.]

2.—Kisī bāb meñ afzāish yā taraqqī k.—jaise 'ilm qad dānāyī yā

3.—Rutbe 'uhde yā qadr-o-manzilat meñ barhānā.

Advance, n. 1.—Āge barhānā; sāmne kī taraf jumbish k.; pahuñch.

2.—Taraqqī-i-zihnī yā jismānī; ākhlāq wa ādāb yā ham-jinsoñ meñ tarraqqī.

3.—Qīmat-i-zāid yā manāfi'. [(barhtī dām) yā manāfi'].

An *advance* on the prime cost of goods—Māl kī aslī lāgat par qīmat-i-zāid

4.—Peshgī; jo kuchh pahle (agtā) diyā jāe; mu'āwaze ke (khwāh rupaye yā māl ke) milne ke pahle pūñjī (sar-māye) ke liye yā qarz kī taur par kuchh d.; woh māl yā rupaye jo unke mu'āwaze ke milne ke pahle imdād-i-kharch ke liye diye jāen.

Advances for purchase of produce—Dādñī.

Advances for work—Peshgī; agtā.

Advances to tenants—Taqāvi.

In *advance*—Āge; mā-qabl; sāmne; peshgī; mu'āwaze ke pāne ke pahle; jab kisī sharik-i-tijārat ne apne parte se ziyāda diyā ho.

Advance, n. Jagah yā waqt ke lihāz se muqaddam.

Advance payment—Woh rupaye jo wājibu-l-adā hone ke pahle diye jāen.

Advancement, n. 1.—Taraqqī d. yā pānā; taraqqī; barhtī; tarjīh pānā yā murajjah kiya jānā.

2.—Rupaye-paise kā peshgī d.; rupaye jo peshgī diye jāen.

Advantage, n. 1.—Koyī hālat bāt māuqa' yā zarī'a jo nafa yā nek-nāmī khwāh kisī amr-i-maqsūd ke husūl ke liye khās taur par munāsib ho; māuqa'; dāoñ; wasīla; zarī'a; fāida hāsil karne kī suhūlat.

2.—Galaba; fauq yā fauqiyat; jīt.

☞ With of or over.

To get the *advantage of or over* another—Kisī dūse par galib ānū yā usko maglūb k.; kisī dūse se jit jānū (usko dabā lenā).

3.—Hālat ki buzurgī yā woh bāt jisse yah kaifiyat paidā ho; fāida; naf'a; yāft; manfa'at; intifa'.

4.—Woh amr-i-zāid (koyī aur bāt) jisse dūse par galaba ho. Advantageous, *a.* Nāfi'; fāide kā; fāide ke hāsil karne ki suhūlat yā uskū mauqa' d. w.; naf'a-bakhsh; mufid; kār-āmad; sūd-mand.

Adversary, *n.* Woh shakhs jo mumāna'at yā muzālamat ki niyat se dūse se rū-gardān ho; fariq-i-mukhālif se ek; dushman; 'udū; khashm; mudda'i yā mudda'a-'alaih; fariq-i-sanī.

The adversary—Shaitān; iblis.

Adversary, *a.* 1.—Mukhālif; kisī dūse ke khilāf; mutazād.

2.—(*Law*) Jismen fariq-i-sanī yā fariq-i-mukhālif ho.

An *adversary suit*—Muqābale ki nālish; fariq-i-sanī ke muqābale men nālish.

☞ "In distinction from an application, in law or equity, to which no opposition is made." *Webster*.

Adverse, *a.* 1.—Khilāf; mukhālif yā mukhālif-āna; nā-muwāfiq; ultā; jiskā 'amal ba-jānib-i-mukhālif ho.

An *adverse decision*—Mukhālif yā nā-muwāfiq faisala.

An *adverse party*—Fariq-i-mukhālif; fariq-i-sanī; mudda'i yā mudda'a-'alaih.

Adverse winds—Bād-i-mukhālif; ultī hawā; nā-muwāfiq hawā.

2.—Khwāhish ke khilāf; muzir; ranj-dih; taklif-dih; āfat-nāk; bad-bakht; kam-bakht; nā-mas'ūd; musibat-nāk.

An *adverse fortune*—Bad-bakhtī; musibat.

Adverse circumstances—Taklif ki hālat; musibat ki kaifiyat.

Adverse possession (Law)—Qabza-i-mukhālif-āna; jāe-dād-i-gair-manqūla kā musalsal qabza-o-tasarruf jisse yah pūyū jāe ki qābiz us jāe-dād ki nisbat haqiyat kā da'wā rakhtā hai. [ke khilāf ho.]

Adversely, *ad.* Ba-tarz-i-mukhālif; mukhālif-āna; jo khwāhish yā marzī

Adversity, *n.* Jo kām-yābi men māni' ho; jiskī wajh se khwāhish pūrī na ho-sake; woh mājarā yā we mājare jiske sāth hī barī barī taklifen yā musibaten hon; musibat; āfat; taklif.

Advert, *v. i.* Mukhātib yā mutawajjih h.; lihāz k.; dil yā tawajjuh ko phernā; khayāl k.; zikr k.; mazkūr k.

☞ With *to*.

To *advert to* a circumstance—Kisī amr ki taraf mutawajjih h. yā uskū zikr k.

Advertence, *n.* Tawajjuh; lihāz; khayāl; ri'āyat; pās.

With *advertence to*—Ba-lihāz; ba-khayāl; ba-'nazar; ba-ri'āyat. [ināchār bhejnā.]

Advertise, *v. t.* 1.—Kisī ko ittilā' yā khabar d.; muttala' k.; āgāh k.; sa-

☞ "Followed by *of* before the object of information." *Webster*.

To *advertise* a man of his loss—Kisī shakhs ko uskī nuqsānī ki khabar d.

2.—Mushtahar k.; i'lān k.; kisī bāt ki ittilā' 'awām ko d.; kisī shai ke farokht yā kisī chiz ki bar-āmad wagaira hone ki garaz se uskī kaifiyat mushtahar k. 'am-issee ki kaifiyat-i-mushtahara likhī ho yā chhapī.

To *advertise* a property for sale by auction—Kisī jāe-dād ko nilām ke liye mushtahar k. (mushtahar-ba-nilām k.) [k.]

To *advertize* a runaway—Kisī firārī ki giriftārī ke liye uskī kaifiyat mushtahar

Advertisement, n. Ishtihār; ittilā'; khabar; ittilā' ke liye i'lān; woh mukhtasar kaifiyat jo ittilā' ke liye kisi akhbār meñ chhāp-dijāe yā likhkar khwāh chhāpkar kisi jagah par lagā-dijāe. [ke liye di-jāe.

Advice, n. 1.—Salāh; mashwara yā mashwarat; imā; rāe jo pairavi

To take *advice*—Dusroñ se mashwara k. yā rāe lenā.

To apply for *advice*—Rāe yā mashwara chāhnā yā uski darkhwāst k.

To apply to a lawyer for legal *advice*—Kisi qānūn-dāñ se qānūn ke muta'alliq rāe yā mashwara chāhnā. [talab k.

To ask one for professional *advice*—Kisi shakhs se uske peshe ke muta'alliq rāe

To give *advice*—Salāh d.; mashwara d.; is garaz se rāe d. yā batlānā ki usi ke mutāliq 'amal ki yā jūe. [kaifiyat ki ittilā'.

2.—Ittilā'; khabar; samūchār; kisi mu'āmale yā mu'āmalāt ki Commonly in the plural.

Advisable, a. Salāh ki bāt; qarīn-i-maslahat; munāsib; salāh-i-waqt; 'aql ki bāt; jiskā k. munāsib ho.

Advise, v. t. 1.—Kisi ko salāh d.; mashwara d.; aisi rāe batlānā jo pairavi ke laiq ho (jispar 'amal k. qarīn-i-maslahat ho.)

I *advise* you to be cautious—Main tumheñ salāh detā hūñ ki khabar-dār raho; meri yah rāe hai ki tum hosh-yār raho.

2.—Kisi ko ittilā' d.; muttala' k.; waqif k.; āgāh k.; batlānā.

“Followed by *of* before the thing communicated.” *Webster*.

The merchants were *advised of* the risk—Un saudāgaroñ ko khatre (jokhim) ki ittilā' digayi thi.

Advise, v. i. Khūb gaur k. yā sochnā; fikr ke sāth sochnā.

To *advise with*—Rāe lena ki garaz se kisi se mashwara k.; shūra k.; salāh lenā.

Advisedly, ad. Jānbūjh-kar; samajhbūjh-kar; qasdan; 'amadan; bi-l-irāda; sochbichār-kar; ihtiyāt ke sāth; dil-jam'i ke sāth.

Adviser, n. 1.—Salāh d. w.; mushir; nāsih.

[būristar.

A legal *adviser*—Qānūn ke muta'alliq salāh d. w.; vakil; mukhtār; kauhsali;

A medical *adviser*—'Ilāj ke muta'alliq salāh d. w.; daktar; tabib; hakim; baid.

2.—Bahkāne-w.; targib d. w.; mugwī; igwā k. w.; ubhārne w.

In a bad sense.

Advocate, n. 1.—Woh shakhs jo kisi ki taraf se hakim yā 'adālat ke rū-ba-rū kisi mu'āmale meñ suwāl-o-jawāb kare; kauhsali; būristar.

2.—Hāmī; shafi'; jo bahs yā dalil karke kisi ki himāyat yā pās-dāri kare.

[rawāyi kare.

Judge advocate—Fanji kachahriyon meñ woh shakhs jo mudda'i ki taraf se kar-

Advocate, v. t. Kisi ko haq meñ suwāl-o-jawāb k. yā 'uzrāt pesh k.; kisi hakim ke rū-ba-rū khwāh 'awām ke muqābale meñ dalileñ pesh kar-ke bachānā; himāyat k.

Afar, ad. Dūr par; dūr se; dūr tak.

“Used with *from* preceding, or *off* following.” *Webster*.

He was seen *from afar*—Woh dūr (fāsile) se dekhā gayā thā.

I saw him *afar off*—Main ne use dūr par dekhā.

Affable, a. Jo bātehīt meñ takalluf na kare; jo dūsroñ se jī khol-kar guftgū kare; khalīq; be-takalluf yā jismeñ takalluf na ho; bā-murūwat yā murūwat-dār; jo dūsroñ kā kahnā māne.

☞ “Usually applied to superiors.” *Webster.*

Affair, n. Kisī qism kā kām; jo kiyā jāe yā kiyā jāne wālā ho.

☞ “A word of very *indefinite* and *undefinable* signification.” *Webster.*

(Pl.)—(a.) ‘Umūman mu‘āmalāt; har tarah ke kām.

Human *affairs*—Ādmī (insān) ke mu‘āmalāt.

Political *affairs*—Mu‘āmalāt-i-mulki.

(b.) Kisī shakhs-i-wāhid kā kār-o-bār yā uske ta‘alluqāt.

His *affairs* are embarrassed—Uskā kār-o-bār muntashar (abtar) hai.

(c.) Bāteñ; hālat; kār-o-bār yā ta‘alluqāt kī kaifiyat. [mint].

(d.) Sarkārī ta‘alluqāt aur unkā ihtimām; mu‘āmalāt-i-gavar-

Ho is at the head of *affairs*—Sarkārī ta‘alluqāt aur unke ihtimām meñ woh sab par bālā-dast hai (unkā afsar hai).

An *affair of honour*—Woh laṛāyī jo do shakhsōñ meñ pahle se tabaiya kar-ke kisī nizā‘i-khūnagī yā ūb-rū kī bāt ke tai karne ke liye ho.

Affect, v. t. 1.—Muassir h.; asar k.; kisī par asar k. yā asar pahunchānā; kisī shai meñ asar pahunchā ke tagaiyur-o-tabaddul k.

To *affect* injuriously—Muzir h.; nuqsān k.; khalal yā futūr ḍālnā; aisā asar paidā k. jisse nuqsān ho.

2.—Zāhir-numāyī k.; hila k.; sūrat banānā; aisī shakl zāhir meñ banānā jo jibillī yā aslī na ho; banāwaṭ k.

To *affect* ignorance—Banāwaṭ se lā-‘ilmī zāhir k.; an-jān bannā; tajābul-i-‘arīf-āna k.; jān ke an-jān h. [lagnā.

3.—Dil par asar paidā k.; dil uksānā; dil ko hila d.; dil par lagnā; **Affectation, n.** Jo bāt aslī yā paidāishī na ho uske ikhtiyār karne yā dekhlanē kī koshish; jhūṭhā da‘wā; iddī‘a-i-fāsīd; zāhiri banāwaṭ; zāhir-dārī; jhūṭhī numāish. [k. w. jo jibillī (aslī) na ho.

Affected, p. a. 1.—Numāish-i-darog kā ‘ādī; us shai ke rakhne kā da‘wā

2.—Aslī nahīñ; khilqī nahīñ; gair aslī yā gair-khilqī; jo banāwaṭ kī taur par ho; iddī‘ayī.

Affecting, p. a. Jis meñ dilī josh paidā karne kī quwwat ho; jisse dil hil-ūṭhe; jiskā asar tabī‘at par ho; pur-dard; muassir. [woh rahe.

Affection, n. 1.—Sifat yā khāsiyat jo us shai se judā na ho-sake jismeñ

2.—Kisī khās shai kī taraf dil kā mailān; khwāhish; mail; ragbat.

3.—Mustahkam nek-khwāhī; muhabbat; sar-garmī yā pyār ke sāth lagāwaṭ.

☞ “Now generally followed by *for*.” *Webster.*

Affectionate, a. 1.—Jismeñ barī muhabbat ho; jo kisī ko bahut chāhe; jo kisī ko dil se pyār kare.

☞ Applied to persons.

2.—Jo muhabbat kī rāh se ho; jisse muhabbat yā chāh zāhir ho; jisse nek-khwāhī zāhir ho.

☞ Applied to things.

Affeer, v. t. (Law) Kisi qism kā khud-ikhtiyārī tāwān yā jurm-āna qāim k. yā usko ghaṭā-kar ek ta'dād-i-khās mu'aiyan k.; kisi mu'amale ke hālāt ke mutābiq takhfif kar-ke koyī ta'dād-i-mu'aiyan qāim k.

Affiant, n. (Law) Jo shakhs half-nāma dākhil kare.

Affidavit, n. (Law) Half-nāma; likhā huā bayān jo half se tasdiq kiyā jāwe; woh tahrīrī bayān jo kisi hākim-i-majāz ke rū-ba-rū half se tasdiq hokar uspar muzhir ke dastkhatsabt hoñ; iqrār-i-halfi; bayān-i-halfi.

☞ "It is always made *ex-parte* and without cross-examination, and in this differs from a *deposition*. The term is also applied to statements made on affirmation." *Webster*.

Affinity, n. 1.—Qarābat (rishta) jo shādī ke zarī'e se paidā ho; qarābat-i-nisbatī.

☞ "In contradistinction from *consanguinity*, or relationship by blood." *Webster*.

2.—Gāyat darje kā ittifaq; barā mel; mutābaqat; mushābahat; lagāw; ta'alluq; rabt. [kām d. yā mustahkam k.]

Affirm, v. t. 1.—Qāim r.; bahāl r.; manzūr k.; joñ kā toñ rahne d.; istih-To affirm a judgment—Faisala bahāl r.

2.—Kahnā; bayān k.; muqir h.; amr-i-wāqī'i ke taur par kahnā; yaqīn ke sāth kahnā; yah kahnā ki fulāñ amr sahīh hai.

☞ Opposed to *deny*.

Affirm, v. i. 1.—Yaqīn ke sāth kahnā yā bayān k.

2.—(Law) Kisi hākim yā 'adālat-i-majāz ke rū-ba-rū yah samajhkar imān se sach kahne kā wa'da k. ki agar sach na kahenge to darog-halfi kī sazā pāenge; iqrār-i-sālih ke rū se adā-i-shahādat k.

Affirmable, a. Jo yaqīn ke sāth kahā yā zāhir kiyā-jā-sake; jise yaqīñ taur par bayān kar sakeñ.

☞ Followed by *of*.

Affirmance, n. 1.—Bahālī; manzūrī; istihkām.

The *affirmance* of a judgment—Kisi faisale kī bahālī.

In *affirmance* of—Kisi shai kī bahālī (uske qāim yā barqarār rakhne) ke liye yā use bahāl (qāim yā barqarār) rakh-kar.

2.—(Law) Jo fi'l tansikh ke qābil ho uskī manzūrī.

Affirmant, n. 1.—Yaqīnī taur par bayān k. w.

2.—(Law) Jo half ke 'iwaz meñ iqrār-i-sālih ke rū se bayān kare.

Affirmation, n. 1.—Bataur rāst ke kahnā; sachchā qarār d.

☞ Opposed to *negation* or *denial*.

2.—Woh bāt jo kahī jāe; bayān; izhār; qaul.

3.—Manzūrī; bar-qarārī; bahālī; jo kuchh kiyā-gayā yā hukm diyā-gayā ho uskā qāim r.

4.—(Law) Jis shakhs ko imānan half lene se inkār ho uskā iqrār-i-sālih ke rū se bayān k. aur is bāt kā yād rakhnā ki darog-bayānī kī hālāt meñ ham ba-jurm-i-darog-halfi mustajib-i-sazā hoñge.

☞ In law, an *affirmation* is equivalent to an oath.

A solemn affirmation—*Iqrār-i-halfī*; *iqrār-i-sālih*.

A simple affirmation—*Iqrār-i-mabz*.

Affirmation by witness—*Talab-i-ishhūd*.

⚡ Applied to pre-emption claims. M. L.

Affix, v. t. Nail men lagānū yā sabt k.; aḵhīr men milānū yā baḥhānū.

To affix one's seal or signature to an instrument—*Kisī dast-āwez ke aḵhīr men apnī muhr yā apne dastkhāt sabt k.*

2.—*Kisī tarāh par lagānū*; *chaspān k.*; *āwezān k. yā laṭkā d.*

To affix a notice to one's door—*Ittilā'-nūme kī kisī ke darwāze par chaspān k. (lagā d. ḵhwāh āwezān k.).*

Affluence, n. *Kisī shai kī kasrat*; *kisī chīz kī bahut (ifrāt se) h.*; *māl-o-matā' kī ifrāt se h.*; *daulat kī ziyādātī*.

Affluent, a. *Māl-o-matā' se bharā-pūrā*; *daulat se bharā*; *kasīr-ul-māl*.

Afford, v. t. 1.—*Paidā k. yā upjānā jaise phal manāfi' yā natīja*.

The earth affords grain—*Zamīn galla paidā kartī hai (usse galla paidā hotā hai).*

2.—*Denā*; *'atā k.*; *baḵshnā*.

A good life affords consolation in old age—*Nek zindagī burhāpe men jam'iyat-i-ḵhātīr detī hai; neki ke sāth rahne se pīrī men dīl-jam'ī hāsīl hotī hai.*

3.—*Manāfi' samet (bilā nuqsān) de yā bech saknā*; *fūde ke sāth (bilā-ḵhisāra) farōḵht kī istitā'at r.*

A can afford that cloth at a less price than B—*Us kapre ko Zaid ba-nisbat Bakar ke kam qīmat par bech saktā hai.*

4.—*Kisī kharch kī istarāh mutahammil ho-saknā kī apnī jāc-dād ko kuchh mazarrat na pahunchē*; *ḵharch kar-saknā yā uṭhā-saknā*; *kisī ḵharch kī bojh uṭhā-saknā*.

He can afford twenty rupees a month in charity—*Woh ḵhairāt men bīs rupaye mās-āna ḵharch kar-saktā hai.*

5.—*Jo chīz ḵharīd kījāwe uskī qīmat ke adā karne kī salāhiyat r. (use de-saknā.)*

He can afford to purchase this book—*Woh is kitāb ko uskī qīmat de-kar ḵharīd kar-saktā hai (usko ba-qīmat ḵharīd kar-saktā hai.)*

Affray, n. (Law) *Hangāma*; *laṭāyī*; *dangā*; *do yā zāid shāḵshon kī aīsī jagah laṭnā-jahān 'awām āte-jāte hon aur us laṭāyī se logon ke dilon men ḵhauf paidā ho-jāe*.

⚡ "A fighting in private is not, in a legal sense, an affray."

Blackstone—Webster.

Afloat, ad. or a. 1.—*Bahtā huā*; *tairtā huā*; *pānī par chaltā huā*.

The ship is afloat—*Jahāz pānī par chal rahā hai (bahtā chalā jātā hai).*

2.—*Mutaharrik*; *ek jagah se dūsri jagah guzar k. w.*; *jā-ba-jā phailā huā*.

A rumour is afloat—*Ḵhabar phailī hai*; *afwāh hai*; *jā-ba-jā shuhrā hai*; *gaugā machā hai*.

3.—*Ḡair-mustahkam*; *be-sabāt*; *be-ṭhekāne*; *jiskā berā pūr k. w. koyī na ho*; *jo be chālāne wāle yā khene wāle ke chale*; *jo begair kisī afsar yā rāh-deḵhlāne wāle ke chale*.

Our affairs are all *afoot*—Hamāre kār-o-bār bi-l-kul gair-mustahkam haiñ (bi-l-kul be-thekāne yā be-ḍaul chal rahe haiñ); unke bere kā pār karne wālā koyī nahīñ hai.

☞ “As an adjective, this word always follows the noun.” *Webster*.

Afoot, ad. 1.—Piyāda-pā; pā-piyāda; paidal.

☞ Opposed to *riding*.

2.—Daurān-i-kār meñ; jiskī nisbat takmile (anjām) ke munsūbe ho rahe hoñ.

A design is *afoot*, or *on foot*—Fulāñ bāt kā mansūba ho rahā hai; fulāñ amr kī bandish ho rahī hai (uski takmil kā mansūba yā tahaiyya ho rahā hai).

Aforementioned, a. Jiskā zikr kisī tahrīr yā takrīr-i-wāhid meñ ho-chukā ho; masbūq-z-zikr; awwalu-z-zikr; muzkūrā-i-bālā.

Aforenamed, a. Jiskā nām pahle liyā gayā ho; nām-burda; mausūm.

Aforesaid, a. Jiskī nisbat kuchh pahle kahā gayā ho; māqablu-z-zikr; mutazakkira-i-sadr; muhawwala-i-bālā; jiskā bayān kisī juzw-i-muqaddam meñ ho-chukā ho. [wujūh se.]

A FORTIORI, [Lat.] Ziyāda-tar qawī wujūh ke sāth; ziyāda-tar mā'qūl

Afraid, a. Kḥauf-zada; daḥā-huā; mukḥawwaf.

☞ “This word expresses a less degree of fear than *terrified* or *frightened*. It is followed by *of* before the object of fear; as, to be *afraid of* death.” *Webster*.

Afresh, ad. Az-sar-i-nau; phir se; mujaddadan; naye sar se; waqfe ke ba'd; ek martaba band ho-kar phir [wālā; kisī ke ba'd āne-wālā.]

After, a. Waqt ke lihāz se kisī ke pīchhe; ma'-ba'd; āyiuda; āge āne-

☞ “In this sense, the word is often combined with the following noun; as, in *after-ages*.” *Webster*.

After, prep. 1.—Jagah ke lihāz se pīchhe; ba'd.

They sat one *after* another—We ek dūsre ke pīchhe baithe the.

2.—Waqt ke i'tibār se pīchhe; ba'd.

After dinner.—Khānā khāne ke ba'd.

☞ “This word often precedes a sentence as a governing preposition.” *Webster*.

After you have done that, do this—Jab tum woh kar-chuko tab yah karo (uske karne ke ba'd yah karo.)

3.—Kisī ke ta'āqub meñ yā uske pīchhe pīchhe; kisī kī talāsh meñ.

To go *after* a person or thing—Kisī shakhs yā chīz kī talāsh meñ jānū (usko dhūndhte phirnā).

4.—Kisī kī taqlīd par; kisī ke partaw par; kisī ko dekh-kar; kisī dūsri shai ke mutābiq.

To make a thing *after* a model—Kisī namūne kī taqlīd par (uske mutābiq) koyī chīz banānā.

5.—Nisbat yā ba-nisbat; bābat; bāb meñ; mādde meñ. [pūchhnā].

To enquire *after* a friend—Kisī dost kī nisbat istifsār k. (uskā hāl daryāft k. yā

After, ad. Pīchhe; ba'd;

Long *after*—Bahut der ba'd; bahut dinon ke ba'd; bahut hī pīchhe.

After-all, ad. Sab bāton par lihāz (k̄hayāl yā gaur) ke ba'd; bi-l-jumla; fi-l-jumla; ba-har-hāl. [aur.

Again, ad. 1.—Dūsri martaba; do-bāra; phir; ek martaba (dafa yā bār)

“All the uses of this word carry in them the ideas of return or repetition.” *Webster.*

Give it back *again*—Ise phir wāpas do (ya'nī ek martaba wāpas de-chuke ho phir wāpas karo).

Give him as much *again*—Use utnā hī aur yā phir do (ya'nī jisqadar use ek bār diyā gayā hai usiqadar ek bār aur do).

2.—Kisī ke badle yā jawāb meñ; phir se.

Bring me word *again*—Mere pās phir k̄habar lāo (ya'nī jo k̄habar main tumbārī ma'rifat bhejtā hūn uske jawāb meñ mere pās phir k̄habar lāo).

Again and again—Mutawātir; bār-bār; bārhā; phir-phir; takrār ke sātī; mu. karrar; sikarrar; kayi martaba; pahūn; ba-tawātur.

Against, prep. 1.—Ba-nām; ba-muqābala; par; kisī ke k̄hilāf.

To bring an action *against* a person—Kisī par yā uske muqābale meñ nālīsh k.

2.—K̄hilāf; bar-k̄hilāf; bar-'aks; mutazād; mutābiq nahīn.

A decree *against* law—Qānūn ke k̄hilāf dīgī.

3.—Ba-muqābala; muqābale meñ; isse taqābul k̄hwāh muk̄hālīf jawānīb yā ashk̄hās kā izhār hotā hai.

Twenty votes *against* ten—Das rāeōn ke muqābale meñ bīe rāeōn.

4.—K̄hilāf; isse izhār-i-nuqsān yā musibat k̄hwāh kisī bāt kā k̄hwāhish ke k̄hilāf honā ma'lūm hotā hai.

This change is *against* us—Yah tabā'lala ham logōn ke k̄hilāf hai (hamāre liye muzir yā hamāri k̄hwāhish ke k̄hilāf hai).

5.—Kisī bāt ke tahaiye meñ; kisī bāt ki ummed par.

Great preparations are making *against* his son's wedding—Uske betē ki shādī ki barī taiyārī ho rahī hai (uske tahaiye meñ yā uski ummed par barē barē samān ho rahē hain).

Age, n. 1.—'Umr; sin.

2.—Siun-i-shu'ūr; woh 'umr jis meñ tamīz hāsīl ho; bulūg. [nā.
To be of *age*—Sinn-i-shu'ar (tamīz) ko pahuñchnā; bālig h. yā bulūg ko pahuñch-

3.—(*Law*) Bulūg; woh zamāna jis waqt qānūn ke rū se koyī shak̄hs ba'z fi'l k̄hud kar-sake yā apne bāp mān k̄hwāh walī kī hukūmat se barī ho-jāe.

4.—Ziudagī kā pichhlā hissa; burhāpā; pīrī; sin meñ buzurgī.

5.—Tawārīk̄h meñ koyī k̄hās zamāna jiskā muqābala dūsre zamānōn se kiya jāe.

6.—Sau baras; ek sau baras kā zamāna; sadī.

Aged, a. 1.—Purānā; būrāhā; bahut dinōn kā; jo goyā apne ma'mulī waqt tak rah-chukā ho; sin-rasīda; sāl-k̄hurda yā sāl-k̄hurd; sāl-dīda.

Applied to animals or plants.

2.—Jo kuchh 'arse tak zinda rah-chukā ho; kisī 'umr kā.

Aged three years—Tīn baras kā; jiskī 'umr tīn sāl kī ho; jo tīn baras tak ji-chukā ho (zinda rahā ho.)

Agency, n. 1.—'Amal; kām; kār-pardāzī; iqtidār kā kām meñ lānā; wasīla; zarī'a. [o-bār sipurd ho.

2.—Arhat; arhatiye kā kām; us shakhs kā kām jise dūsre kā kār-Local agency—Mahkama-i-auqāf.

Agent, n. 1.—Jise 'amal kā iqtidār ho; 'āmil; fā'il.

2.—Kārinda; 'āmil; nāib; mukhtār; gumāshṭa; arhatiyā; woh shakhs jiske ta'alluq dūsre kā kār-o-bār ho.

An authorized, or a duly constituted, agent—Mukhtār-i-zī-ikhtiyār yā majūz.

A recognized agent—Mukhtār-i-maqbūla.

3.—Jismeñ asar yā natīja paidā karne kī quwwat ho.

Aggravate, v. t. 1.—Ziyāda burā yā sangīn kar-d.; aisā k. kī mu'āfi yā tahammul ke qābil bahut kam rahjāe; barhā-d.

The alleged motive aggravates the offence—Jo wajh bayān kī gayī hai usse jurm kī sangīnī barh-jātī hai.

2.—Barhākar kahnā; mubālage ke sāth bayān k.

Aggravated, p. p. or a. Sakht; sangīn; jiskī burāyī yā sakhtī barh-gayī ho.

An aggravated offence—Jurm-i-sangīn.

A case of an aggravated nature—Muqaddama-i-sangīn.

Aggravating, p. a. Burāyī sakhtī yā sangīnī ziyāda k. w.

Aggravation, n. 1.—Sakhtī yā sangīnī kā barhānā; aur burā k.; bad-tar yā abtar k.; kisi fi'l-i-bad yā be-jā par izdiyād (uskī taraqqī); ishti'āl yā jurm-i-mazīd; woh bāt jisse kisi jurm yā balā kī taraqqī ho.

2.—Kisi be-jā nā-munāsib yā gair-jibillī amr ke bayān yā izhār meñ mubālaga.

Aggregate, a. Majmū'i; kul; jumla.

The aggregate testimony of his witnesses proves the plaintiff's claim—Mudda'i kā dā'wā uske gawāhoñ kī shahādat-i-majmū'i se sābit hotā hai.

Aggregate punishment—Sazā-i-majmū'i; kul sazā.

The aggregate value of a suit—Kisi nālīsh kī kul māliyat.

Aggregate, n. Majmū'a; jumla.

In the aggregate—Bi-l-kul; mujmalan; ijmālan; sab kā sab.

Aggress, v. i. Pahle hamla k.; khusūmat shurū' k.; chhernā yā chher-chhār k.; jhagrā yā takrār shurū' k. (uskī bunyād dālnā); pahle mār-pīṭ k. yā hamla-āwar h.

Aggression, n. Khusūmat kā ibtidāyī fi'l; chher yā chher-chhār; pahlī yūrish; zarrar-rasānī kā pahlā fi'l yā woh fi'l-i-ibtidāyī jisse kisi larāyī yā takrār kī bunyād qāim ho.

Aggressive, a. Dushmanī kī bunyād dālne-w.; takrār shurū' k. w.; jo pahle takrār shurū' kare; jiskī taraf se chher shurū' ho; bāni-i-takrār yā khusūmat.

Aggressor, n. Bāni-i-fasād; woh shakhs jo pahle takrār shurū' kare; woh shakhs jiskī taraf se khusūmat takrār yā mār-pīṭ shurū' ho; jo pahle yūrish kare.

☞ "An aggressor is censurable for beginning or giving rise to quarrels; an assailant for actually making an assault, and for the mischief which he does. An aggressor may only threaten violence; but an assailant actually commits it." Worcester.

Aggrieve, v. t. Ranj d.; satānā; zarar pahuñchānā; zulm k.; tang k.; izā d.

An aggrieved party—Fariq-i-mazlūm; sitam-rasida (zarar-rasida) shakhs.

Agitate, v. t. 1.—Dāwāñdol kar-d.; uthal-pathal kar-d.; khūb hilā-dolā d.; aisā hilā d. ki niche-ūpar ho-jāe. [muntashir k.]

2.—Pareshān k.; muztarib k.; garbaṛā d.; intishār meñ ḍalnā yā

3.—Sar-garmī se bahs k.; munāzara k.

4.—Har ek pahlū ko dekhñā; har tarah par sochnā; dil meñ pher-phārkar samajhnā; kisī amr kī nisbat kayī qism kā khayāl k.; gaur-o-taammul se bandish bāndhnā.

Agnate, a. (Law) Jihat-i-pidarī se mansūb; jihat-i-pidarī kā qarābat-dār; jiskā silsila-i-qarābat zukūr se ho.

Agnate, n. (Law) Jo kisī se uske bāp ke zarī'e se rishta rakkhe; bāp kī taraf rishta r. w. [se ho.]

Agnation, n. Rishta jo sirf jihat-i-pidar yā silsila-i-zukūr ke zarī'e

“As distinguished from *cognition*, which includes descent in both the male and female lines.” *Webster*.

Ago, ad. Guzrā; bitā; huā; gayā; munqazī huā.

Agree, v. i. 1.—Ittifāq k.; muttāfiq-r-rāe h.; ek tarah kā bayān k.; mel yā ittifāq r.; muttāfiq h.; bāham mil-jānā yā ikhtilāf chhor d.; ek ho-jānā. [haiñ.]

The witnesses agree on this point—Is amr kī nisbat gawāh muttāfiq-i-bayān

The assessors do not agree as to the guilt of the accused—Mulzam kī mujrimī par asesar log muttāfiq-r-rāe nahīñ haiñ.

The court agrees with the jury—'Adālat aur ahāliyān-i-jūrī kī rāe ek hī hai.

2.—Qabūl k.; manzūr k.; rāzī h.; pasand k.

Followed by to.

To agree to a condition or term—Kisī shart ko manzūr k.

3.—Qaul-o-qarār k.; āpas meñ tai k.; shart k.; iqrār k.; rāzī-rujū' h.

The parties were agreed as to the terms—Fariqain ne woh sharteñ āpas meñ tai karli thiñ. [kar-lenū (unko āpas meñ tai kar-lenū).]

To agree on articles of partnership—Sharākat kī sharteñ kī nisbat qaul-o-qarār

He had agreed with him for a rupee a day—Usne usse fī yaum ek rupaye kī shart kar-li thi.

4.—Mutābiq h.; mushābih h.; ek dūse kī mānind h.; ek tarah kā (yak-sāñ) h. [nahīñ hai.]

The picture does not agree with the original—Woh shabih asl se mushābih

5.—Tāsīr ke lihāz se muwāfiq h. yā muwāfaqat k.; kisī kī tanderustī ke liye mufid h. [ko muwāfaqat nahīñ kartī.]

The same food does not agree with every constitution—Ek hī gīzā har shakhs

Agreeable, a. 1.—Munāsib; hasb-i-hāl; muwāfiq; kisī ke liye mauzūñ; gair-mutazād; khilāf nahīñ.

2.—Jo dil yā hawās-i-khamsa ko pasandida ho; khush-āyand; achchhā yā bhalā; khush-numā. [achchhā ho.]

Fruit agreeable to the taste—Khush-zāiqā phal; phal jiskā mazā khāne meñ

Agreeable manners—Khush-khulqī; husn-i-akhilāq; achche tarīq. [rū se.]

Agreeably, ad. 1.—Muwāfiq; mutābiq; hasb; bamūjib; ba-ittibā'; se yā

Agreeably to orders—Hasbu-l-hukm; hukm ke mutābiq; ba-ittibā'-i-hukmī (hukm se yā hukm ke rū se).

Agreed, p. p. 1.—Ek dil; ek rāe; muttāfiq.

2.—Manzūr; maqbūl.

The proposition was *agreed to*—Woh tajwiz manzūr kī gayī (maqbūl huyī).

3.—Āpas kī razā-mandī se tai—masalan koyī mu'āhada yā saudā.

The terms were *agreed to or agreed upon*—Woh sharteñ (ya'nī kisi mu'āhade wagaira kī sharteñ) āpas kī razā-mandī se tai huyīñ.

Agreement, n. 1.—Ittifaq-i-rāe; yak-dilī; ittifaq; rāe bayān yā kār-rawāyī wagaira meñ ittifaq (mel yā muwāfaqat).

2.—(*Law*) (a) Iqrār; qaul-o-qarār; qarār-madār; mu'āhada; 'ahd; shart; do yā zāid shakhsōñ ke darmiyān āpas meñ qaul-o-qarār (mu'āhada-i-bāhamī.)

(b)—Woh navishta jisse amr-i-tai-shuda zāhir ho (yah sābit ho kī kaun sī bāt muta'āqidain ke mābain qarār pāyī); iqrār-nāma.

A settlement *agreement*—Iqrār-nāma-i-band-o-bast.

An *agreement to abide by an arbitration or arbitration award*—Iqrār-nāma-i-sālisī; panchāyat kā iqrār-nāma; sālisī yā faisla-i-sālisī kī pā-bandī kā iqrār nāma.

An *agreement to abide by one's act*—Hasr-nāma.

To enter into, or make, an *agreement*—Mu'āhada yā qaul-o-qarār k.

Agricultural, a. Zirā'at ke muta'alliq; kāsht-kārī (khetī) se 'alāqa r. w.; zamīn ke jotne-bone se nisbat r. w.

The *agricultural class*—Mazārī; kāsht-kār log; jo log khetī karen.

Agriculture, n. Zirā'at; kāsht-kārī; khetī; kisānī yā kisnayī; woh hunar yā 'ilm jismeñ bare bare qat'āt-i-arāzī kā jotnā-bonā zamīn kā taiyār k. fasl kā upjānā aur kātnā aur māweshī wa ghore wagaira se jān-warōñ kā rakhnā dākhil hai.

Agriculturist, n. Kāsht-kār; kisān; khetī k. w.; mazārī; khetihar.

Aid, v. t. I'ānat k.; madad d.; sahārā d.; mu'in h.; mu'āwanat k. yā mu'āwin h.; madad-gār h.; kisi maqsad ke anjām khwāh kisi burāyī kī insidād yā uske daf'a karne meñ himāyat k. [doshī.

Aid, n. 1.—Madad; i'ānat; pushti; sahārā; himāyat; chāra-kār yā subuk-

2.—Woh shakhs yā shai jisse madad mile (jo mu'in ho yā madad de); madad-gār; mu'āwin.

To *pray in aid* (*Law*)—Jis haqīyat meñ kisi fariq ko haq pahunchtā ho uski hifāzat meñ i'ānat ke liye us fariq-i-zī-haq ko sharik k.

☞ "The petition for this purpose is called *aid-prayer*." *Blackstone*—*Webster*.

Aider, n. (*Law*) Woh shakhs jo irtikāb-i-jurm meñ madad yā sahārā de; mu'in-i-jurm; jurm ke wuqū' meñ targīb d.-w.; mujrim-i-darja-i-duwum. [kār) bandūq yā tīr wagaira chalānā.

Aim, v. i. 1.—Nishāna lagānā; kisi kī taraf khūb dekh-bhāl-kar (sādh-

To *aim at an enemy*—Dushman par nishāna lagānā yā chalānā.

2.—Kisi maqsad ke husūl kī koshish k.; kisi bāt kā manshā r.; koyī amr markūz r.; kisi bāt ko chāhnā yā uski koshish k.

☞ "Followed by *at* before the object." *Webster*.

Aim, v. t. Chalānā jaise koyi hatbiyār ghūsā yā wār; kisī khās shai - kī taraf rujū' k. jaise koyi tanz kī bāt wagaira.

Aim, n. 1.—Nishāna lagānā jaise tīr wagaira kā; kisī chīz kā kisi khās shai kī taraf is garaz se jhukānā kī us chīz kā zarb yā asar us shai par pāre-masalan neze zarb yā bāt kā. [pahuñchānā manzūr ho.

2.—Nishāna; āmaj-gāh; woh shai jiskā mazrūb k. yā jispar asar

3.—Maqsad; irāda; mansūba.

Air, n. 1.—Hawā; kura-i-bādī. [hālat.

2.—Garmī sardī yā tarī wagaira ke lihūz se kura-i-bādī kī koyī khās

A damp air—Hawā-i-martūb.

The morning air—Subh kī hawā.

3.—Chalti hawā; bād-i-mutaharrik; hawā jo dhīme dhīme chale; khafīf hawā. [ho-jānā; khul-jānā.

4.—Ifshā yā parda-darī; zabān-zad h.; i'lān; logoñ ko ma'lūm.

The story has taken air—Woh bāt ifshā ho-gayī (phail-gayī khul-gayī yā logoñ ko ma'lūm ho-gayī khwāh phūt gayī).

☞ Wind is used in like manner.

5.—Kisī shakhs kī qism-i-khās kī chitwan yā sūrat khwāh uskā tarīq yā uskī chāl-dhāl. [ghamand.

6.—pl. Masnū'ī tarīq; banāwat; gurūr kī numāish; takabbur;

To put on airs—Banāwat k.; izhūr-i-takabbur k.

To take air—Khul-jānū; fāsh ho-jānū; 'ām ho-jānū; 'awām ko ma'lūm ho-jānū; chipīā na rahnā; hawā h.; phūt jānū.

To take the air—Bāhar (maidān kī taraf) nikal-jānū; pā-piyāda yā ghore par sawār hokar maidān kī taraf nikal-jānū; hawā khāne ke liye maidān kī taraf chalo jānū. [khol d.

Air, v. t. 1.—Thandhā karne tāzagī bakhshne yā hawā kī safāyī ke liye To air a room—Kamre ko hawā d. [garm k. yā dhūp d.

2.—Rutūbat ke dūr karne khwāh garmī pahuñchāne kī garaz se

Airy, a. 1.—Hawā se nisbat r. w.; bādī; bulandī par hawā meñ.

2.—Jiski tarkīb hawā se ho.

3.—Hawā kī mānīnd; hawā sū yā sī; gair-mujassim.

4.—Be-asl; be-bunyād; behūda; 'abas; nā-chīz.

5.—Zinda-dil; khush-dil. [meñ hawā ke jāne kī gunjāish ho.

6.—Jahān hawā khūb ā-sake; khulā yā khulā huā; hawā-dār; jis-

Akin, a. 1.—Sulbī rishta r. w.; nasab ke zari'e se qarābat r. w.; gotī.

☞ Used of persons.

The two families are near akin—Yah donoñ gharāne nazdiki gotī haiñ (we bāham qarābat-i-qarība-i-sulbī rakhte haiñ).

2.—Ham-khāsiyat; jismeñ khilqī rabt ho; jismeñ ta'alluq-i-aslī ho.

☞ "This adjective is used only after the noun." Webster.

Alarm, n. 1.—Khāuf; woh achambhā aur dar jo khatre kī dahshat se paidā ho.

To cause alarm to a person—Kisī shakhs ko khāuf meñ dānā. [(āwāz d.).

To raise an alarm, or give the alarm—Khātre kī ittilā' ke liye shor machānā

2.—Larāyī kī talabī; larāyī yā jang ke liye bulāhat.

3.—Kisi qism **kā** chor yā kisi tarah ki 'awāz yā ittilā' jisse kisi aise khatre kā i'lān **maqsūd** ho jo nazdik ho.

Alarm, *v. t. 1.*—**Khatre** ki khabar yā ittilā' d.; hoshyār kar-d. tāki hifāzat ki koshish **kijāe**.

2.—**Khatre** kē **khauf** se hairān k. yā achambhe meñ dālnā; **khauf** se pareshān kar-d.; āfat ki ummed se fikr-mand kar-d.

Alarmed, *p. p.* **Khauf** se mutahaiyar; jo khatre ke nazdik pahunchne ke ihtimāl se **hoshyār** yā musta'id ho-jāe; āfat ke nāzil hone ki ummed par fikr-mand.

Alarming, *p. a.* Jisse dar paidā ho; **khauf** paidā k. w.; jisse khatre kā khatkā ho-jāe; **khauf-angez**.

Alert, *a.* Hoshyār; nigrān; khabar-dār; nihāyat bedār.

On or upon the **Alert**—Chaukas; hoshyār; chaukaunā; is bāt ki hifāzat r. w. ki dushman yakīyak tūt na pare yā koyī khatre ki bāt pesh na ā-jāe.

ALIAS, *adv.* [Lat.] (*Law*) 'Urf; mā'rūf yā mausūm ba-ism-i-digar; jiskā dūsrā nām fulān hai.

“A term used in legal proceedings to connect the different names of a party who has gone by two or several, and whose true name is, for any cause, doubtful; as, Smith, *alias* Simson.” *Webster*.

ALIAS, *n.* [Lat.] (*Law*) 1.—Giriftārī kā hukm-nāma-i-sānī; woh hukm-nāma-i-sānī jo hukm-nāma-i-awwal ki mī'ād ke guzar-jāne ke ba'd pahle hukm nāme ki ta'mil na hone ki wajh se jāri kiya jāe.

2.—Dūsrā nām; iddī'ayī yā banāwat kā nām; farzī nām.

ALIBI, [Lat.] (*Law*) Aur kahīn; kisi dūsrī jagah; mauqa'-i-wāridāt par jurm ke wāqī' hone ke waqt na rahne kā bayān yā 'uzr.

A plea of **alibi**—'Uzr-i-'adam-maujūdagi; mulzam kā yah 'uzr ki jis waqt jurm kā honā bayān kiya jātā hai us waqt ham mauqa'-i-wāridāt par na the.

To plead, or set up, an **alibi**—Mulzam kā yah 'uzr k. ki wuqū'-i-jurm ke waqt ham aur kahīn the; jurm ke wāqī' hone ke waqt apnā mauqa'-i-wāridāt (jāe-i-mājare) par na rahnā bayān k.

To prove an **alibi**—Kisi mulzam kā yah sābit k. ki waqt-i-wuqū'-i-jurm woh mauqa'-i-wāridāt par na thā lihāzā woh jurm-i-'aid-shuda kā mur-takib nahīn ho-saktā thā; kisi mulzam kā irtikāb-i-jurm ke waqt jāe-i-mājare se apnī 'adam-maujūdagi sābit k.

Alien, *a.* 1.—Gair mulk sar-zamīn yā riyāsāt kā; ajnabī; be-gāna; gair sar-zamīn yā mulk ke bāshindon yā ri'āyā se ta'alluq r. w.

2.—Jiski nau'iyat bil-l-kul mukhtalif ho; mugāir; mukhālif; gair-muta'alliq; munāsabat na r. w.

Alien, *n.* Ajnabī; par-desī; jo dūsrē mulk meñ paidā huā ho yā wahāñ se ta'alluq rakhtā ho; kisi mulk kā rahne w. jiski paidāish dūsrē mulk meñ hui ho lihāzā usko us mulk ke shahriyon ke huquq hāsil na hon jāhāñ woh sukūnat rakhtā ho. [gunjāish r.]

Alienability, *n.* (*Law*) Intiqāl ke qābil h.; intiqāl ki salāhiyat y.

Alienable, *a.* (*Law*) Qābil-i-intiqāl; mumkinu-l-intiqāl; jo dūsrē ko bai' wagaira ke zari'e se mil sake; jisko dūsrē ke hāth bech sakeñ (muntaqil kar-sakeñ).

Alienate, v. t. (Law) 1.—Muntaqil k.; intiqāl k.; kisi haqiyat yā jāe-dād ko dūsre kī taraf muntaqil k.; kisi haq yā milkiyat ko intiqāl ke zarī'e se dūsre ko d.

To alienate by gift, mortgage, or sale—Hiba rihā yā bāi' ke zarī'e se muntaqil k.

2.—Tabi'at khīnch lenā; muhabbat chhor d.; jisse pahle muhabbat yā dostī rahi ho usse be-i'tināyī k. yā nā-rāz h.; mugāirat ikhtiyār k.
Alienation, n. 1. (Law) Intiqāl; intiqāl-i-haqiyat; apni jāe-dād khusūsan jāe-dād-i-gair-manqūla kā jāiz tarīq par (qānūn ke mutābiq) dūsre ko de-d.

A permanent alienation, or an alienation made in perpetuity—Intiqāl-i-dāimi (dawāmi); woh intiqāl jo hameshe ke liye kiyā jāe.

A temporary alienation—Intiqāl-i-chand-roza yā 'arizi; intiqāl-i-mi'adi.

A private alienation—Intiqāl-i-khāngi.

A collusive or fraudulent alienation—Intiqāl-i-sūzishī yā farebi.

2.—Muntaqil hone kī hālat; intiqāl. [ikhtiyār k.]

3.—Dil yā muhabbat kā khīnch lenā; gair ban-jānā yā mugāirat
Alienee, n. (Law) Intiqāl-dār; muntaqil-ilāih; woh shakhs jiskī taraf (jiske pās yā hāth) koyī haqiyat muntaqil kigayī ho—masalan mushtari wagaira. [muntaqil kare.]

Alienor, n. (Law) Intiqāl-kuninda; woh shakhs jo jāe-dād dūsre ko

Alimony, n. (Law) Woh nān-o-naḥqa jo kisi zūja ko uske shauhar kī jāe-dād yā āmadani se ba hālat-i-talāq yā 'alāhidagi khwāh talāq yā 'alāhidagi kī uālīsh ke daurān meñ dilāyā jāwe.

ALIUNDE, [Lat.] Kisi dūsre shakhs yā dūsrī jagah se.

Alive, a. 1.—Zinda; murda nahīn; jīta; zī-bayāt; ba-qaid-i-bayāt.

2.—Zinda; ka-l-'adam nahīn; jāri yā nāfiz; jiskā 'amal-dar-āmad hotā rahe; jiskī nisbat kār-rawāyī hotī rahe; jiskī mi'ād guzrī na ho; jo nest-o-nābud na ho-gayā ho; jiskā wujūd sāqit na huā ho.

To keep a decree alive—Kisi digrī ko zinda yā nāfiz r.

The process has been kept alive—Woh hukm-nāma jāri rakkhā-gayā hai (woh ka-l-'adam hone nahīn pāyā).

3.—Khush; zīnda-dil; bashshāsh.

4.—Jisse logon kā kasrat se naql-o-harakat k. zāhir ho; chahal-pahal. [asar ho.]

5.—Jiske dil par kisi bāt kā khayāl ho-sake; jiskī tabi'at par jald
Followed by to.

6.—Sāre 'ālam (jahān) meñ; tamām duniyā meñ; jumla ashkhās-i-haiyū-l-qāim meñ.

“By way of emphasis and always following the noun it qualifies.”
Webster.

All, a. Kisi ta'dād-i-majmū'i se har ek yā bi-l-kul; kisi shai kā kul miqdār jumla daurān yā darja yā uskī kul wus'at yā sifat; sab; tamām; bi-l-kul; sārā.

All the land—Kul (sāri) zamīn; jumla arzī.

All the year—Tamām sāl; sāl bhar yā sāl kā sārā khwāh sārā sāl.

“It always precedes the article *the*, and the definitive adjectives *my, thy, his, our, your, their*.” *Webster.*

“All is collective. All men means a body of men taken together.”
Worcester.

All, ad. Bi-l-kul ; kulliyatan ; tamām-tar ; sārā ; sab kā sab ; nihāyat hī ; bahut hī. [bhi farq na ho.

All one—Ek hī yā wabī ; bi-l-kul ek hī bāt ; jis meñ natije ke libāz se kuchh

All the better—Bi-l-kul bihtar ; az bas bihtar ; kisi dūse amr ki nisbat woh amr jiskā zīkr pesh ho iḥtilāf ke i'tibār se nihāyat hī bihtar ; kisi dūse se bi-l-kul achchhā (achchhā hī achchhā) ; itnā yā utnā hī aur achchhā.

At all—Bahut hī kam ; kuchh bhī ; zarā bhī ; kisi sūrat se.

“A phrase much used by way of enforcement or emphasis, usually in negative or interrogative sentences.” *Webster.*

He has no ambition *at all*—Use kuchh bhī (zarā bhī) hausala nahīn hai ; woh kisi sūrat se sāhib-i-hausala nahīn hai.

Has he any property *at all* ?—Kyā ske pās kuchh bhī jāe-dād hai ?

All, n. Kul ta'dād miqdār yā jumla ; samūchī chīz yā shai ; har ek shai jo kisi dūsrī shai meñ dākhil ho yā usse ta'alluq rakkhe ; sab kā sab ; sārā ; jumla.

Allay, v. t. 1.—Sākin k. ; ṭhañḥā k. ; dhīmā k. ; dabā d. ; firo k.

To *allay* civil commotions—Mulki danga-o-fasād ko dabā d. (firo k.).

2.—Ghaṭānā ; takhfif yā kam k. ; zāil k. ; raf' yā dūr kar-d. [kar-d.]

To *allay* grief or pain—Ranj yā dard ko kam kar-d. (usmeñ takhfif k. yā use dūr

Allegation, n. 1.—Bayān ; iqrār ; izhār-i-yaqīnī.

Erroneous *allegations* of fact—Amr-i-wāqī'i ke galat bayānāt.

2.—Woh bāt jo yaqīnī taur par bayān ki yā kabī jāe ; woh bāt jo kisi amr ke wujūb yā ma'zarat meñ pesh ki-jāwe ; 'uzr ; ma'zarat.

3.—(*Law*) Kisi farīq-i-muqaddama kā bayān yā 'uzr.

Allege, v. t. 1.—Bayān k. ; zāhir k. ; mazbūtī se kahnā ; tayaqqun ke sāth kahnā ; pakkā kar-ke kahnā.

To *allege* a fact—Koyī wāqī'a istihkām ke sāth bayān k.

2.—Pesh k. jaise dalil 'uzr yā ma'zarat ; hawāla d.

To *allege* the authority of a judge—Kisi jaj ki sanad pesh k. (ya'nī uski tajwiz wagaira par istidlāl k. yā uskū hawāla d.).

Allegeable, a. Zāhir karne ke qābil (qābil-i-izhār) ; pukhtagi se bayān kiye jāne ke lāiq ; jise yaqīn ke sāth kah sakeñ.

Allegiance, n. Woh farz jo ra'āyat par apne badshāh yā riyāsat ki jānib ho ; bādshāh yā riyāsat se wafā-dārī kā farz ; wafā-dārī ; namak-halālī.

Alleviate, v. t. Halkā k. ; kisi qadar haṭā d. raf' yā dūr k. ; ghaṭānā ; kam k. ; takhfif k. ; aisā k. ki ziyāda-tar āsānī se bardāshht ho-sake jaise ranj dard fikr yā sazā wagaira. [ek tarah kā h.

All-fours, n. pl. Barābarī ; yaksāniyat ; ham-palla h. ; mauzūniyat ;

To be, or to go, *on all-fours*—Jumla umūr meñ (har tarah par) mushābih yā muwāfiq h. ; hū-ba-hū (ṭhik ṭhik) dūse ki mānind h. ; tashbih-i-tamma r. ; khafif si khafif bātoñ meñ bi-l-kul mushābahat. r. ; barābar h. ; ham-palla h. ; har tarah par mauzūn h.

The ruling cited by the plaintiff is *on all-fours* with that relied upon by the defendant—Jis nazir kā hawāla mudda'i ne diyā hai woh hū-ba-hū (ṭhik ṭhik) usi nazir ki mānind hai jispar mudda'ā 'alaih ko istidlāl hai. [sakti.

No simile can go *on all-fours*—Kisi tashbih meñ tashbih-i-tamma nahīn ho

Alliance, n. Do khāndānon meñ shādī ke zarī'e se bāham nisbat kā h.; qarābat yā rishta-i-nisbatī. Woh ittihād rābita yā rifāqat jo do riyāsaton ke mā-bain 'ahd-o-paimān wagaira ke zarī'e se ho. Rābt yā rābita; woh ittifaq yā ta'alluq jo khāndānon riyāsaton yā shakhsōñ meñ bāham ho.

ALLOCATUR, n. [Lat.] (*Law*) Woh sanad jo ahlkār-i-majāz is mazmūn se do ki fulāñ muqaddame meñ isqadar kharcha 'adālat se dilāyā gayā (jāiz rakkhā gayā).

Allonge, n. Woh kāgaz jo *bill of exchange* wagaira ke zail meñ is garaz se lagā diyā jāwe ki jab aslī kāgaz kī pusht par 'ibarat-i-intiqāl wagaira likhne kī jagah na rahe to usī kāgaz-i-wasl-shuda par 'ibarat-i-intiqāl wagaira darj kī jāwe.

Allot, v. t. 1.—Qur'a-andāzī ke zarī'e se taqsim k. yā bāntnā.

2.—Jude jude hisson meñ bāntnā; alag alag bāntnā; 'alāhida 'alāhida taqsim k.; har shakhs ko uskā hissa taqsim kar-d.; taqsim k.; bāntnā; ba-taur hisse ke d.; 'umūman d.; muqarrar k. yā thabrānā.

Allotment, n. 1.—Taqsim ba-zarī'a-i-qur'a; jude jude hisson par taqsim.

2.—Jo kuchh bānt diyā jāe; woh hissa jo taqsim ke rū se diyā jāe; batwāra; bhāg; bakhṛā; jo kuchh muqaddarāt se thābre yā Khudā kī jānib se chār-nā-chār mile. [muqarrar ho.

3.—Woh juẓw hissa yā jagah jo kisī khās kām ke liye 'alāhida **Allow, v. t. 1.**—Manzūr k.; taslim k.; qabūl k.; mān lenā; iqrār k. yā muqir h.; iqbal k.; tardid na k.; qat'-i-kalām na k.; kūt na d.; i'tirāz na k.; mukhālafat na k.

To *allow* a claim—Kisī dū'we ko qabūl k. (uski tardid yā uspar i'tirāz na k.).

To *allow* the truth of a proposition—Kisī bāt kī sachāyī ko mān lenā yā taslim k. [k.; manzūr k.; denā.

2.—Rawā r.; jāiz r.; wājib qarār d.; kisī amr ke wujūb ko taslim The law *allows* it—Yah bāt qānūn meñ jāiz rakkhi gayi hai (qānunan rawā hai).

To *allow* an appeal—Apil manzūr k.

3.—Bardāshṭ k.; tahammul k. yā mutahmmil h.; sahnā.

4.—Mu'āwaze kī tarah khwāh ri'āyatan 'atā k. (denā); kisī ke liye muqarrar kar-d.

5.—Mujrā d.; minhā kar-d.; waz' ya kam kar-d.; ghaṭā d.; kisī shai kī kamī ke 'iwaz yā uske badle meñ kuchh chhoṛ d.

To *allow* a sum for tare—Jis bartan meñ koyi chīz ho uske wazn ke badle meñ us chīz kī qimat se kuchh chhoṛ d. (ghaṭā d. yā mujrā kar-d.).

Allow, v. i. Taslim kar-lenā; ri'āyatan chhoṛ d. ghaṭānā yā kam kar-d.

Allowable, a. Qābil-i-manzūri yā jāwāz; gair-mamnū' yā mamnū' nahīñ; nā-jāiz yā nā-munāsib nahīñ; rawā; mubāh; jo ba-taur sahīh aur munāsib ke mānā jā-sake.

Allowance, n. 1.—Manzūri; 'atā; taslim; ijāb.

2.—Tankhwāh; mawājib; mushāhara; kafāf; wajh-i-ma'āsh; nān-o-nafqa; jo kuchh muqarrarī taur par khāne kapṛe ke liye diyā jāe; jo kuchh muqarrar ho; sharh-i-mu'āyan; ujrat; ajūrā.

☞ "An allowance is gratuitous, and may be paid in any form." Worcester.

A daily allowance—Rozina.

A personal allowance—Tanḳhwāh-i-zātī; jo kuchh mushāhara wagaira kisi ko uski zāt ke liye diyā jāe. [diyā jāe.

A deputation allowance—Bhattā; jo kuchh kahin ta'nāt hone ki wajh se kisi ko An allowance to the ex-proprietor of a landed estate—Mālik-āna; nūn-kār.

3.—Rukāwat se āzādī; rok yā zabt kā na rahnā; ri'āyat.

4.—Ijāzat; manzūrī.

“Usually slight approbation.” Webster.

5.—Takḥfif; ri'āyat; nazar-andāzī. [shumār na k.)

To make allowance for a shortcoming—Kisi naqs ko nazar-andāz kar-d. (uskā

6.—Baṭṭā; kardā; mulk ke rawāj ke mutābiq māl ke pūro wazn se jisqadar māl bartan ko wazn aur ḳharāb yā saṛe-gale māl ki 'iwaz kam (minhā) kar-diyā jāe; kamī; ghaṭṭī; minhāyī.

Alloy, v. t. 1.—Kisi shai ki asliyat ko usmeñ koyī kam-qīmat chiz milā-kar ghaṭā d.

2.—Kam kar-d.; ḳharāb kar-d.; bigār d.

Allude, v. i. Kināya k.; kisi nisi shai kā hawāla d. jiskā zikr sarīhī na huā ho; ishāratān zikr k.; nisbat r.; dūr dūr ki bāteñ sochā-kar ishāratān batlānā; kisi shai ki taraf kināya k. (uskā hawāla ishāratān d.)

This story alludes to a recent transaction—Yah bayān ek hāl ke mu'āmale se nisbat rakhtā hai; is meñ ek hāl ke mu'āmale kā zikr hai.

Allure, v. t. Apnī taraf khaiñchne (kashish karnā) ki koshish k.; kisi bhalāyī ke wa'de par (chāhe woh bhalāyī asli ho yā zāhiri) apnī taraf rāgib k.; kisi ḳhush-kun yā qābil-i-pasand shai se apnī jānib māil k.; phuslānā; lobhānā.

Allusion, n. Kināya; ishāra; zikr; hawāla; kisi nisi bāt kā hawāla jiskā ma'lūm honā farz kar-liyā jāwe par uskā zikr sarīhī na ho.

Alluvial, a. Daryā se niklā yā banā huā; us bālū yā miṭṭī wagaira se mutn'alliq jo daryā ki wajh se par jāe.

Alluvial land—Arūzi-i-daryā-barār yā daryā-bar-āmad; arūzi-i-nau-barār yā nau-bar-āmad; diyāra yā diwārā; kacḥhūr; woh zamīn jo daryā wagaira ke bahāw se miṭṭī par-kar ban-jāe.

Alluvial increment—Vide supra.

Alluvion, n. (Law) Arūzi-i-daryā-barār; zamīn jo daryā se bar-āmad ho; zamīn jo pāuī ke zor se daryā ke kanāre āhista āhista miṭṭī par-kar barh jāwe.

“The civil law gives the owner of land a right to that increase which arises from alluvion, which is defined an insensible increment brought by the water.” Cowell—Worcester.

To accrue by alluvion—Daryā-barār h.; daryā se nikalnā.

Ally, v. t. 1.—Shādī ke zarī'e se do ḳhāndānoñ (gharānoñ) yā 'ahd-o-paimān wagaira ke tawassut se do bādshāhoñ ḳhwāh riyāsatoñ ko ek kar-d. yā unmeñ bāham ta'alluq karā-d.

2.—Mushābahat wagaira ke zarī'e se do ohizoñ meñ rabt paidā kar-d.

Ally, n. Woh bādshāh yā riyāsāt jo dūsre bādshāh yā dūsri riyāsāt se ahd-o-paimān ke zarī'e se rābita-i-ittihād rakke; rafiq.

Almanac, *n.* Jantri; pattrā; taqwīm.

Alone, *a.* 1.—Akelā; tanhā; jarīda; mujarrad; be kisi ham-suhbat ke; begair kisi mūnis (ham-dam yā rafīq) ke; be dūsre ke yā be dūsre ke rahē.

☞ “Spoken of one.” *Worcester.*

“Applied to a person or thing, and following its noun.” *Webster.*

2.—Dūsroñ se alag; dūsroñ ke shumūl meñ nahiñ; auroñ ki ‘adam-maujūdgi meñ.

☞ “Applied to two or more persons or things, when separate from others, in a place or condition by themselves.” *Webster.*

3.—Hi; nirā; sirf; mahz; akelā.

[hai.

To God *alone* praise is due—K̄hudā hī (sirf K̄hudā) ke liye hamd (ta’rif) wājib

To let *alone*—Jahāñ kī tabāhī yā joñ kī toñ rahne d.; chheṛ-chhār na k.; hālat-

i-maujūda meñ rahne d.; jaise kī taisā rahne d.; apne hī taur par chhor d.;

be hāth lagāye chhor d.

Alone, *ad.* Judāgāna; ‘alāhida; āp-hī-āp; mujarrad.

[barābar.

Along, *ad.* 1.—Tūl meñ; lāmbāyī meñ; lāmbāyī ke lihāz se kisi ke

The troops marched *along* the bank of the river—Sipāhī barābar daryā ke kanāre kanāre chale jāte the.

2.—Āge ko; āge ko barhtā huā; barābar āge kī taraf.

Let us walk *along*—Āo ham ṭahalte chale chalen.

All *along*—Sārī rāh; jisqadar fāsile tak jāe us meñ tamām yā bi-l-kul.

He went home, weeping *all along*—Woh sārī rāh (rāh bhar tamām rāh yā tamām rāste meñ) rotā ghar ko gayā.

Along with—Kisi ke ham-rāh yā sāth; sāth-sāth; kisi ke shāmīl yā sāth hī.

Go *along with* us—Ham logon ke sāth chalo.

☞ “Sometimes *with* is omitted.” *Webster.*

Come *along* my friend—Ai dost mere sāth hī chale āo.

[alag; judā.

Aloof, *ad.* 1.—Fāsile par lekin itnī dūr ki nazar pare; thoṛī dūr par;

To stand *aloof*—Thoṛī dūr par khare rahnā (yāni isqadar fāsile par khare rahnā ki wahāñ nazar pahuñch sake).

2.—Kisi mansūbe meñ sharīk nahiñ; ihtiyāt kī nazar se kisi fīl meñ shirkat se munkir; jis amr kī nisbat hujjat pesh ho usse dūr.

Already, *ad.* Kisi khās zamāna-i-hāl istiqbāl yā māzī ke pahle; ‘is waqt yā us waqt; kisi khās yā mu‘ayyan waqt par.

He has gone *already*—Woh jā-chukā.

☞ “It has reference to past time, but may be used for a future past.” *Webster.*

When you shall arrive, the business will be *already* completed, or will have been completed *already*—Jab tum pahuñchoge kām tamām huā (ho-chukā) rahēgā.

Also, *ad.* Isī yā usī tarah; bhī; iske siwā; kisi ke ‘alāwa; nīz; ham; jo shai muqaddam ho bi-l-kul usī kī tarah.

Alter, *v. t.* 1.—Kisi shai meñ kuchh badal d.; kisi bāb meñ mukhtalif kar d.; kuchh kuchh badal d. par bi-l-kul nahiñ; tarmīm k.; qadre-qalil tabdīl k.

2.—Bi-l-kul yā bahut kuchh tabdīl k.

To alter an opinion—Kisi rūe ko bi-l-kul yā kasrat se tabdīl kar-d.

“In general, to *alter* is to change partially; to *change* is more generally to substitute one thing for another, or to make a material difference in a thing.” *Webster*.

Alter, *v. i.* Bā'z bā'z bāton meñ muḥṭtalif ho-jānā; tabdīl ho-jānā; badal jānā.

Alterable, *a.* Tabdīl ke qābil; tagaiyur yā tarmīm ke laiq.

Alteration, *n.* 1.—Tabādala; tagaiyur; kisi ḳhās amr meñ badal d.

2.—Tabdīl; tagaiyur; tabaddul; radd-o-badal; tabādala; un sifaton kā zail yā hāsīl h. jo kisi shai kī sūrat yā asliyat ko liye zarūrī na hoñ.

Altercation, *n.* Taktār; bujjat; zabānī jhagrā; barī jharpā-jharpi; qīl-o-qāl; jis taktār meñ garmī yā gussa dekhlayā jā.

Alternate, *a.* Ek ke bā'd dūsra āne wālā yā hone wālā; bārī bārī se hone wālā; bāhamī.

Alternately, *ad.* Bārī bārī se; ek ke bā'd dūsra.

Alternative, *a.* Do chizon meñ se ek ke pasand kā iḳhtiyār d. w.; jismeñ yah iḳhtiyār ho ki pasand k. w. do chizon meñ se ek ko pasand kar-le; do-gāna.

An alternative charge—Fard-i-jurm-i-do-gāna; aisā fard-i-jurm jismeñ do jurm qāim kiye jāwēñ aur unmeñ se jis ek jurm ko chāheñ qāim rakkheñ.

Alternative, *n.* Do chizon ke mā-bain ek ke pasand karne kā iḳhtiyār tāki agar ek pasand pare to dūsra kā tark kar-d. lāzīm āwe; woh shai jo pasand kī-jāwe yā chhoṛ dī-jāwe; chāra; tadbīr; chāra-kūr.

To pass judgment in the alternative—Ba sabil-i-badaliyat faisala fādir k.; faisale meñ yah hukm d. ki agar fulāñ amr kī ta'mil na ho to uske badāl (iwaz) meñ fulāñ lūt kī-jāwe.

“When two things offer a choice of *one* only, the two things are called *alternatives*.” “In strictness, the word can not be applied to more than two things, and when one thing only is offered for choice, it is said there is no *alternative*.” *Webster*.

Although, *conj.* Yah sab farz kar-lo; yah sab mān-lo; agar aisā-hī ho; sab kuchh taslīm kar-lo; tasawwur karo ki; woh sab qabūl kar-lo; bā-wujūde ki; go; agar-chi.

“Although. Though. These words differ only in one respect; *although* is the stronger and more emphatic of the two, and is, therefore, usually chosen to begin a sentence; as, *although* I have many competitors, I still hope to succeed.” *Webster*.

Altogether, *ad.* 1.—Ek sāth ho-kar; bi-l-ijmāl; bi-l-iehtirāk; miljulkar.

2.—Bi-l-kul; kulliyatan; sāre kā sūrā; tamām-tar; sab kā sab; bilā istisnā.

Always, *ad.* 1.—Hamesha; zamāne ko lihāz se barābar shurū' se āḳhir tak; paiwasta; hamwārā.

2.—Kisi zamāna-i-ḳhās meñ hamesha; auqāt-i-mu'ayyana par barābar.

Amalgamation, *n.* Iḳhtilāt; do yā zāid muḥṭtalif chizon ko bāham milā-

2. Pāre ko kisī dūsrī dhāt meñ milānā.

Amass, v. t. Dher kī dher jam' k.; tūda k.; ambār k.; koyī chīz bahut sī eḡatṭhī k.; baṭornā; miqdār yā ta'dād ke lihāz se ifrāt se jam' k.

Ambassador, n. Safir; elchī; nihāyat bare rutbe kā wazīr jo ek riyāsāt kī taraf se ba-taur-i-qāim-maqām kār-rawāyī ke liye kisī dūsrī riyāsāt meñ tā'nāt kiya jāe. [shubhe kā h.

Ambiguity, n. Ishtibāh; ibhām; kisī lafz yā 'ibārat ke ma'nī meñ

Ambiguous, a. Mushtabah; mubham; muzabzab; mashkūk—'ala-l-ḡhusūs woh lafz yā 'ibārat jiske mafhūm (mā'nī) meñ shubha ho.

Ambulatory, a. l.—Mutaharrik; ek-hī jagah par mustaqil nahīn.

An ambulatory court—'Adūlat-i-mutaharrik yā'nī woh 'adūlat jiske iḡhtiyārāt kā nafāz maqāmāt-i-muḡhtalifa meñ ho.

2.—(*Law*) Jo qānūn mustahkam na ho balki mumkinu-t-tabdīl ho; jiskī haisiyat qānūn ke rū se badal sake.

A will is ambulatory until the testator's death—Jab tak mūsī na mare qānūn ke rū se wasiyat-nāma mustahkam nahīn hotā balki woh tabdīl kiya-jā-saktā hai.

“So of the return of a sheriff until it is filed.” *Webster.*

Ameliorate, v. t. & v. i. Bihtar k. yā h.; taraqqī d. yā pānā.

Amelioration, n. Bihtari; taraqqī; bhalāyī; aur achchhā k. yā h.

Amenability, n. Zimma-dārī; muāḡhaza-dārī; jawāb-dih h.; jawāb-Amenableness, } dihi; mustaujib-i-hāz-purs h.

Amenable, a. Muhāsaba-dār; jawāb-dih; zimma-dār; qābil-i-sazā; jiskī ta'zīr ho-sake; jisse bāz-purs ho-sake; muāḡhaza-dār.

Amenable to law—Qānūn kā jawāb-dih; qānūn zimma-dār.

Amenable to jurisdiction—Iḡhtiyār-i-hukūmat yā 'alāqe ke tābī'.

Amend, v. t. Tarmīm k.; galatī yā aur naqs raf' kar-ke sudhārnā; marammat k.; kuchh badal-kar aur achchhā k.; kamī pūrī karke durust kar-d.; jo kuchh nikālā jāe uskī jagah par dūsrī shai qāim karke aur achchhā banā d.

Amendment, n. l.—Tarmīm; sihhat; durustī; aisā tabādala jisse bihtari ho; kisī naqs kā daf'iya; burāiyon ke tark karne se chāl-o-chalan kī durustī.

2.—Woh tarmīm jo kisī masawwada-i-qānūn meñ kuchh baṭhā-kar badal-kar yā chhor-kar kī-jāwe.

3.—(*Law*) Kisī kār-rawāyī-i-'adālat khwāh mudda'ī yā mudda'ā 'alaih ke 'uzrāt yā 'adālat ke jāri kiye huye hukm-nāme meñ galatī kī sihhat.

Amendment of plaint—Tarmīm-i-'arzi-da'wā.

[talāfi; mukāfāt.

Amends, n. pl. Kisī nuqsān yā naqs kā badlā yā uskā 'pūrā k.; mu'āwaza;

To make amends for a loss—Kisī nuqsānī kā badlā yā mu'āwaza d.

A MENSA ET THORO, [Lat.] (Law) Woh talāq jismeñ zauj aur zauja (mard aur 'aurat) hanī-bistari aur ham ta'āmī (ek sāth sone aur khāne) ke i'tibār se 'alāhida ho-jāeñ par shauhar apnī zauja ko kbānā-kapṛā diyā kare.

“A separation or divorce which does not absolutely dissolve the marriage.” *Burrill—Worcester.*

Amerce, v. t. 1.—(*Law*) Jurmāna k.; tāwān-i-naqdī 'āid karke sazā k. par us tāwān kī ta'dād qānūn meñ mu'aiyan na ho balki 'adālat kī iqtizā-i-rāe par mauqūf ho.

The court *amerced* the criminal in the sum of two hundred rupees—'Adālat ne us mujrim par do sau rupaye jurmāna kiye.

2.—'Umūman sazā k.

Amercement, n. (*Law*) Woh tāwān-i-naqdī yā jurmāna jo mujrim par 'adālat kī iqtizā-i-rāe ke mutābiq 'āid ho.

☞ "It differs from a *fine*, in that the latter is, or was originally, a fixed and certain sum prescribed by statute for an offence; but an *amercement* is arbitrary." *Webster*.

Amiable, a. Pyār ke qābil; 'azīz rakhne ke lāiq; pyārā; jiskī chāh kar-sakeñ; margūb; dil-fareb; khush-numā; jo bhalā mā'lūm ho; jisse dil ko khushi ho.

Amicable, a. Sulh-jo; dost-āna; jo takrār kī khwāhish na rakhtā ho; jo sulh aur dostī par māl ho.

An *amicable* adjustment or settlement of differences—Ikhtilāfāt (nizā') kā sulh-i-bāhamī ke sāth raf' yā tai k.; sulh-i-bāhamī se kisī takrār kī raf' ho-jānā; kisī nizā' kā tasfiya ba-zarī'a-i-sulh-i-bāhamī.

The parties have come to an *amicable* adjustment of their differences—Fariqain ne apnī nizā' kā tasfiya sulh-i-bāhamī se kar-liyā.

To be on *amicable* terms or to have *amicable* relations—Dostāna r.; irtibat yā muhabbat r.; bāham sulh aur muhabbat r.

Amicable action (*Law*)—Woh nālīsh jo ba-razā-mandī-i-fariqain is garaz se kī-jāwe ki kisī amr-i-qānūn-i-mutanāza'a-fih kā tasfiya 'adālat se ho-jāe.

Amicably, ad. Sulh se yā sulh-joyī se; dost-āna; āpas meñ rāzī-rujū' ho-kar; bā-khudhā kī razā-mandī se. [nīptā-lenā.

To settle *amicably*—Sulh se tai yā raf'-daf' k.; āpas meñ samajhbūjh-kar

AMICUS CURIAE, [Lat.] (*Law*) 'Adālat kā dost bihtarī-khwāh yā hawā-khwāh; khair-khwāh-i-'adālat.

To appear in a court as an *amicus curiae*—Kisī 'adālat meñ khair-khwāh-i-'adālat ke taur par jāna yā hāzīr rahnā.

☞ "A stander-by or member of the bar who informs the judge, when doubtful or mistaken in matter of law." *Tomlins—Worcester*.

Amiss, a. Be-jā; 'aib kī bāt yā ma'yūb; silsile ke khilāf; khilāf-i-qā'ida; nā-munāsib; be-uslūbī kī bāt; gair-mustahsan.

☞ "This adjective always follows its noun." *Webster*.

Amiss, ad. Aise tarīq par jo munāsabat rāstī qānūn yā nasāih ke khilāf ho; ba-tarz-i-nā-munāsib; sachāyī ke bar-'aks; qānūn ke mutābiq nahīñ; mujrim-āna tarīq par.

Amity, n. Shakhson jamā'aton yā qaumon meñ 'umūman dostī; rabt-zabt; mel yā meljōl; kaj-fahmī nahīñ; ittifaq; nek-khwāhī.

Amnesty, n. Woh fi'l jiske rū se koyī bāt bhulā dijāwe; riyāsat ke mu-qābale meñ ri'āyā ke jurmon kī 'ām mu'āfi yā is qism ke 'afu-i-jarāim kā i'lān yā ishtihār.

Amount, v. i. 1.—Ba-ta'dād-i-ijmālī h.; jumla yā bi-l-kul h.; sab milke h.; judī judī raqmon, yā miqdāron ke ekjā kiye jāne se kisī tā'dād-i-majmū'i ko pahuñchnā.

The mesne profits do not *amount* even to a hundred rupees—Zar-i-wāsilūt sab milke ba-ta'dād ek sau rupaye ke bhī nahiñ hai (uski majmū'i tā'dād ba-qadar ek sau rupaye ke bhī nahiñ hai).

2.—Natīja yā tāsīr r.; barābar yā ham-waq'at h.; māhasal tāsīr yā natīje ke lihāz se kisī had ko pahuñchnā; sab bāton ke lihāz se koyī natīja paidā k.

The testimony of the plaintiff's witnesses *amounts* to nothing—Mudda'i ke gavāhoñ kī shahādāt kā kuchh natīja nahiñ hai. [nahin hotā.

Mere words do not *amount* to an assault—Sirf bāt kā kahñā hāmle ke barābar **Amount, n. 1.**—Jumla; majmū'a; kul tā'dād; pūrī miqdār; do yā ziyāda raqmon yā miqdāron kā majmū'a; jam'.

To the *amount* of—Ba-qadar; ba-ta'dād; tā'dād yā miqdār meñ.

2.—Khulāsa; mazmūn; manshā; natīja yā hāsīl; kul mā-hasal; lubb-i-lubāb.

The *amount* of the testimony adduced on behalf of the complainant is this—Jo shahādāt mustagīs kī jāñib se pesh huyī hai uskā khulāsa (hāsīl natīja yā kul mā-hasal) yah hai.

The *amount* of what he said was this—Jo kuchh usne kahā uskā khulāsa (manshā yā lubb-i-lubāb) yah thā.

Ample, a. 1.—Ba-khūbī kāfī; bahut kāfī; bahut; ifrāt se; mālāmāl.

There is *ample* evidence in this case—Is muqaddame meñ subūt mālāmāl (bahut kāfī) hai.

2.—Muḥtasar nahiñ; mutawwal; mufassal; musharrah.

An *ample* narrative—Bayān yā kaifiyat-i-mufassal yā musharrah ya'nī khulāsa nahiñ. [wasī'; baṛā.

3.—Lambā-chaurā; miqdār wus'at yā gunjāish wagaira meñ baṛā;

“Ample implies largeness, producing a sufficiency or fulness of supply for every want.” *Webster*.

Analogous, a. Nisbat r. w.; kisī dūstre ke mushābih; dūstre kī mānind; ham-shakl; ham-qālib; kuchh kuchh mushābahat yā nisbat r. w.

Followed by *to*.

Analogy, n. Nisbat; mushābahat; munāsabat; jab bāton meñ aur tarh par bi-l-kul ikhtilāf ho to unke mā-bain kisī kisī bāt yā natīje meñ ittifaq yā mushābahat; qarīna; bāton kā milānā.

By *analogy*—Qarīne se; bāton ke milāne se.

“When both the things which have an *analogy* follow a preposition, that preposition must be *between* or *betwixt*; as, there is an *analogy between* plants and animals, or *between* customs. When one of the things precedes a verb, and the other follows, the preposition used must be *to* or *with*; as, a plant has some *analogy to* or *with* an animal.” *Webster*.

Analysis, n. Kisī murakkab shai ke muḥtalif ajzā kā judā judā k.; kisī bāt ke jude jude hisson par lihāz; kisī mazmūn ke muḥtalif ajzā kī judāgāna taftīsh.

On an *analysis* of the evidence adduced—Shahādat-i-pesh-shuda ke ajzā-i-mukhtalifa par lihāz ke ba'd.

Analyze, v. t. Kisi murakkab shai ke mukhtalif ajzā ko alag alag k.; kisi bāt ke jude jude hisson par lihāz k.; kisi mazmūn ke ajzā-i-mukhtalifa ki taftish judāgāna k.

To *analyze* an evidence—Kisi shahādat ke kul hisson ko is garaz se alag alag k. ki har ek hisse par judāgāna lihāz kiya jāwe.

Ancestor, n. 1.—Woh shakhs jiskī nasl se koyī paidā ho 'ām isse ki jihat-i-pidar se ho yā mādar se aur das pusht kā fasl ho yā sau kā; jad; bāp-dādā; purkhā; dādā-pardādā; ājā-parpājā; nānā-parnānā.

2.—(*Law*) Woh shakhs jo jāe-dād-i-gair manqūla par kisi ke pahle qābiz rahā ho; woh shakhs jisse koyī mirās hāsil ho (mile); mūris.

 The correlative of *heir*.

Common ancestor—Mūris-i-ālū; do yā zāid ashkhās kā mūris-i-wāhid yā mushtarak.

Ancestral a. Jaddī; bāp-dādā kī; maurūsi; ābāyī; mūrison se ta'alluq r. w. yā mūrison se pahuñchā huā (milā huā yā hāsil-shuda).

An *ancestral* estate—Jāe-dād-i-maurūsi; bāp-dādā kī jāe-dād; milk-i-maurūsi; mūrison kī haqiyat; woh haqiyat jo mūrison se wurasā ko pahuñche; mirās.

Ancestress, n. Mūrisa; woh 'aurat jisse haqq-i-wirāsat yā mirās hāsil ho.

Ancestry, n. 1.—Mūrison kā silsilā; silsila-i-ābā-o-ajdād; woh log jinse paidāish kā aslī silsila qāim ho.

2.—Khāndān-i-mu'azzas se honā; 'ālī-nizhādī; sharāfat-i-hasab-o-nasab. [maujūd thā.]

Ancient, a. 1.—Qadīm; purānā; jo agle zamānon meñ wāqī' huā yā

2.—Jo bahut roz se ho (qāim ho); qadīm; derīna; kuhān-sāl.

3.—Jo bahut dīnon yā zamāna-i-sābiq se ma'lūm ho; jadīd nahīn.

From *ancient* times—Zamāna-i-qadīm se; qadīm se; āge se; salaf se; pahle se.

Ancient lights, (Law)—Khirkīyān (dariche jharokhe yā raushandān wagaira) jo bilā muzāhamat qāim hokar tasarruf meñ rahī hon aur jinko imtidād-i-qānūnī ke zarī'e se sabūt hāsil ho-gayā ho.

 "In general, *ancient* is opposed to *modern* and *old* to *new*, *fresh*, or *recent*. When we speak of a thing that existed formerly, which has ceased to exist, we commonly use *ancient*. But when the thing which began or existed in former times is still in existence, we use either *ancient* or *old*." Webster.

Ancillary, a. Kisi ke mātāht; kisi ke zer-i-hukūmat; tābī'.

Ancillary administration (Law)—Woh sanad-i-muhtamimī jo asl sanad-i-muhtamimī ke zamīme ke taur par us mulk meñ hāsil kijāwe jahāñ jāe-dād-i-mutawaffā wāqī' ho.

Anger, n. Gussā; gazab; khishm.

ANGLICE, [Lat.] Angrezī zabān meñ yā Angrezī tarīq par; ba-tarz-i-Angrezī—masalan Livorno, *anglice* Leghorn, ya'nī Livorno jisko Angrezī meñ Leghorn kahte hain.

The murder took place in 1286 *Fasli*, *Anglice* 1879 *A. D.*—Woh qatl-i-'amad san 1286 Fasli meñ jiskī mutābaqat Angrezī meñ san 1879 'Iswī se hotī hai wāqī' huā.

Angry, a. 1.—Gusse meñ; gazab-nāk; khishm-nāk; ishti'āl kī hālat meñ; chīn-ba-jabīn; lāl-pilā; chīhā huā; khīhlāyā huā; jhūnjhlāyā huā.

“Followed generally by *with* before a person, and *at* before a thing.” *Webster.*

2.—Jisse gussa zāhir ho; jisse gusse kī 'alāmātēñ pāyī jāēñ.

Animadversion, n. Jo kuchh chashm-numāyī yā nukta-chīnī kī nazar se kahā jāe; malāmat; sar-zanish. [yā kuchh kahā.

Animadvert, v. i. Nukta-chīnī yā chashm-numāyī kī nazar se libhaz k.

Followed by *upon*.

Animosity, n. Khusūmat-i-shadid; saḡht 'adāwat; aisi dushmanī jiskā izhār wāqī'ī ho-jāe.

ANIMUS, [Lat.] Irāda; niyat; tabī'at; dil; maqsad; manshā.

ANIMUS FURANDI, [Lat.] (Law) Chori kī niyat yā uskā irāda.

ANIMUS TESTANDI, [Lat.] (Law) Wasiyat karne kā irāda.

Annex, v. t. 1.—Milānā; shāmil k.; kisi shai ke ākhir meñ kuchh shāmil kar-d.; munsalik k.; natthi k.; lagā d.

The annexed papers—Kāgazāt-i-munsalika; woh kāgazāt jo kisi dūse kāgaz ke sāth bañdhe lage yā natthi hoñ.

2.—Kisi chhoṭī chīz ko kisi baṛī chīz meñ shāmil kar-d. (milā-d.).

To annex a province to a kingdom—Kisi sūbe ko kisi saltanat meñ shāmil kar-d.

3.—Natije ke taur par kisi se muta'alliq kar-d.; sāth lagā-d. jaise koyī natija.

To annex a penalty to a prohibition—Kisi imtinā' ke sāth hī uski ta'zīr bhi lagā d. ya'nī yah dekhā d. ki agar fulāñ amr jo man' kiyā jātā hai wuqū' meñ āyegā to uski yah ta'zīr (sazā) hogi.

Annexation, n. Shumūl; ilhāq; milāyā khwāh shāmil kiyā jānā.

Annihilate v. t. 1.—Nast kar-d.; kisi shai kā wujūd mitā d.; bāqī rahne na d.; kuchh bhi rahne na d.; nafī kar-d.

2.—Kisi shai kī sūrat yā un khās khās bāton ko zāl kar-d. jisse us shai kā wujūd phir qāim na rahē; bar-bād k.; jay se nikāl d.; istisāl k.

“To annihilate a forest by cutting and carrying away the trees, though the timber may still exist; to annihilate a house by demolishing the structure.” *Webster.*

Announce, v. t. 1.—Ittilā'-i-'ām d.; mushtahar yā i'lān k.; kisi chīz kī ittilā' bār-i-awwal d.; jatānā. [thī?

Was the auction-sale announced?—Kyā us nilām kī ittilā' 'awām ko dī-gayī

2.—Kisi mazmūn kā hukm sādīr k.; hukm-i-'adālat ke zarī'e se qarār d.

The court has announced the auction-sale to be valid—'Adālat ne us nilām ko jāiz qarār diyā hai (yā apne hukm se jāiz thahrāyā hai).

Announcement, n. 1.—Izhār-i-'ām; ittilā'-i-'ām; ishtihār; i'lān.

2.—'Adālat ke hukm ke zarī'e se kisi bāt kā qarār d.

Annoy, v. t. Īzā pahūñchānā; taklif yā ranj d.; satānā; chheṛnā; diq k.; koyī fi'l bār-bār karke nuqsāñ pahūñchānā yā muntashar k.; dukh d. [pahūñche; taklif kī bāt.

Annoyance, n. Īzā-rasānī; taklif-dihī; ranjīda h.; woh bāt jisse ranj

To do an act to the annoyance of others—Aisā nī' k. jisse auroñ ko ranj . pahuñche.

To cause or give annoyance—Isā taklif yā ranj pahuñchāñā khwāñ d.

Annual, a. 1.—Sālāñā; sāl meñ; sāl kū yā sāl kī; sāl ke hisāb se.

What is your annual income?—Tumhārī sālāñā āmadāñī kyā hai (sāl meñ tum ko kisqadar āmadāñī hotī hai)?

Annual interest—Sālāñā (sāl bhar kī) sūd; sāl ke hisāb se sūd.

2.—Jo har sāl wāqī' ho (zuhūr meñ āwe); sāl sāl h. w.; sālāñā.

An annual festival—Woh towhār jo har sāl ho yā wāqī' ho.

3.—Jo sirf ek sāl yā ek fasl tak qāim rahē; jisko har sāl badalnā pāre; jiskī tajdīd sāl-ba-sāl karnī pāre.

An annual plant—Woh darakhāt jo ek sāl yā fasl tak rahē (jise har sāl badalnā pāre).

An annual lease—Paṭṭā-i-yak-sālā; jis paṭṭe kī mī'ād sirf ek baras ho yā jisko har sāl badalnā (tabdīl yā tajdīd k.) pāre.

Annually, ad. Har sāl; sāl-ba-sāl; sāl-dar-sāl; sālāñā; jo har sāl 'auñd karē (paṭṭe).

Annuitant, n. Sālāñā-dār; woh shakhṣ jisko koyī raqam-i-mu'niyan har sāl milē yā uske milue kū haq ho.

Annuity, n. Sālāñā yā sāliyāñā; woh wazīfa jo sāl sāl milē; woh raqam jo har sāl wājibu-l-adā ho aur mī'ādī ho yā hīn-hayātī khwāñ dawāmi; wazīfa-i-sālāñā.

“ Governments often borrow money upon annuities, i. e., for a certain sum advanced on loan, the government contracts to pay the lender a specific sum for life, or for a term of years.” *Webster.*

Annul, v. l. Ka-l-'adam k. yā gair-nāfīz qarār d.; bātīl rad yā-mustarad k.; mauqūf k.; uṭhā d.; faskh k.; mansūkh k.

“ Used appropriately of laws, decrees, edicts, decisions of courts, or other established rules, permanent usages, and the like, which are made void by competent authority.” *Webster.*

To annul a decree—Dīgrī mansūkh k.

To annul a conviction and sentence passed against an accused person—Jo tajwīz-i-subūt-i-jurm wa hukm-i-sazīf kīsi mulzam kī nisbat sūdīr huñ ho usko mansūkh (mustarad) k.

To annul a lease or settlement—Kīsi ṭhike yā band-o-bast ko faskh k. (ka-l-'adam k. yā gair-nāfīz qarār d.).

Annulment, n. Mansūkh kiyā jāñā; mansūkhī; tansīkh; infisākh; tar-dīd; ibtāl; shikastagī; ṭoṭ-diyū-jāñā.

Anomalous, a. 'Ām qā'ide yā tariq ko khilāf; khilāf-i-zābita; be-qā'ida.

Anomaly, n. Be-zābitagī; be-qā'ida bāt; be-sarīsh-tagī; 'ām qā'ide ke khilāf h.; qā'ida-i-'amma se inhirāf.

Anon, ad. 1.—Jald; thoro 'arse meñ; turant; sauran; jhatpat.

2.—Dūsre waqt; phir; bā'z auqāt; waqt-be-waqt; kabhī yā kabhī kabhī; gāhe.

Err and anon—Ab-tab; jab-tab; kabhī kabhī; aksar; tawātar ke sūth; bārñā.

Anonymous, a. Be-nām k.; gum-nām; woh kāgāz jismeñ likhne-wāle kā nām likhā na ho.

An *anonymous* petition—Gum-nām 'arzī; dārkhwāst-i-be-nām; woh dārkhwāst jismēh sāil kā nām na ho.

Answer, v. t. 1.—Kisī suwāl taqrīr bayān yā dalil wagaira kā tahrirī yā zabānī jawāb d.; jawāb d.

The witness was unable to *answer* the question put to him—Jo suwāl us gawāh se pūchhā gayā uskā jawāb woh na de sakā.

2.—Jawāb-i-ma'qūl yā shāfi d.; tardid k.; jawāb-dihī k.; mujib h.

The respondent has failed to *answer* the appellant or his arguments—

Raspūdānt ne apilānt kī tardid na kī (uske dalīl kā ma'qūl jawāb na diyā).

To *answer* a claim—Tardid-i-da'wā k.; da'we kā jawāb d.

3.—Pūrā k.; anjām k.; jo amr maqsūd ho uskā k.; maqsad kā bar-lānā; ta'mil k.; wafā k.; adā k.; denā.

This will not *answer* my purpose.—Isse merā maqsad pūrā na hogā (merī matlab-barāri na hogī).

He *answered* my claim upon him—Merū da'wā jo uspar thā use usne wafā kiyā.

4.—Ham-andāz h.; barābar yā ba-tarz-i-kāfi h.; hasb-i-hāl h.; kisī ke mutābiq h.

The success does not *answer* our expectation—Jisqadar ham-logoh ko ummed thī uske mutābiq (ham-andāz) kām-yābī na huyī.

5.—Muqābale kā badlā d.; paltā d.; jaisā bartāw apnī nisbat kiya jāe waisāhī uske badle meñ karnā.

Blows will *answer* blows—Ghūse ke badle ghūse lageñge.

Answer, v. i. 1.—Jawāb; d.; jawāb meñ likhnā yā kahnā; mujib h.

There is none to *answer*—Jawāb d. w. koyī nahīn hai.

2.—Hisūb samjhānā; muhāsaba d.; zimma-dār h.; jawāb-dih yā muākhaza-dār h.; muhāsaba-dār h.

☞ “Followed by *to* before the person, and *for* before the thing for which one is liable.” *Webster*.

The agent must *answer* to his principal *for* the collections of rent made by him—Zarūr hai kī kārinda jo zar-i-lagān wusūl kare uskā muhāsaba apne āqū ko de.

3.—Kār-gar h.; kām-d.; jo maqsad ho uskā bar-lānā; asar-i-nek paidā k.

4.—Barābar h.; kāfi h.; dūsre kī tarah kām d.; munāsib h.; hasb-i-hāl h.; munāsabat r.; ham-andāz h.; dūsre ke mutābiq h.

Answer, n. 1.—Kisī suwāl dalil yā bayān wagaira ke jawāb meñ jo kuchh kahā yā likhā jāe; jawāb.

2.—Woh bāt jo kisī dūsre bāt ke 'iwaz meñ yā uskī wajh se kī-jāwe.

3.—(*Law*) Tardid; fariq-i-mukhālīf ke bayān kī tardid; jawāb-i-tardid; wāqī'at-i-muzhara-i-fariq-i-sānī kī tardid meñ jo wāqī'at bayān kiye jāweñ; mudda'a'alaih kā tahrirī jawāb; gawāh kā jawāb; woh bāt jo kisī suwāl ke jawāb meñ gawāh bayān kare.

Answerable, a. 1.—Mumkinu-t-tardid; jawāb dene ke qābil; jiskā jawāb diyā jā sake; qābil-i-tardid; tardid 'pazir; jisko rad kar-sakeñ; jisko mitā-sakeñ.

☞ “It usually implies that the answer may be satisfactory.” *Webster*.

2.—Jawāb-dih; zimma-dār; qābil-i-bāz-purs; muākhaza-dār; jisko muhāsaba denā pare; jisko dain yā nuqsān wagaira ke qism se kuchh denā pare.

An agent is *answerable* to his principal—Kārinda apne āqā kā muākhaza-dār hotā hai (use apne āqā ko muhāsaba denā partā hai).

To be *answerable* for a debt or for damages—Qarz yā kḥisāre ke dene kā zimma-dār h. (uske adā karne par majbūr kiya-jānā).

3.—Masāwī; barābar; ham-andāz; mutābiq.

The success is *answerable* to my desires—Kām-yābi merī kḥwāhish ke barābar hai (jis qadar main ne chāhā thā utnī hi kām-yābi hui).

4.—Shāyān; laiq; munāsib; mutābiq; ham-miqdār; hasb-i-hāl.

An achievement *answerable* to the preparation for it—Kisī kām kā uske sāmān ke mutābiq yā hasb-i-hāl anjām pānā.

Antagonist, *n.* Mukhālif; farīq-i-sānī; farīq-i-mukhālif.

Antecedent, *a.* Aglā; sābiq kā; muqaddam; jo zamāne (waqt) ke lihāz se pahle ho.

☞ Opposed to *subsequent*.

Antecedents, *n.* Hālāt tarīq yā afāl-i-sābiqā; kisi shakhs kā sābiq tarīq yā uske guzashā hālāt; kisi kī kaifiyat-i-māziya.

Antecessor, *n.* (Law) Woh shakhs jo kisi arāzī par uske qābiz-i-hāl ke pahle qābiz rahā ho; arāzī kā qābiz-i-sābiq.

Antedate, *v. t.* Tārīkh-i-muqaddam likhnā; jo sahīh sahīh tārīkh ho uske pahle kī tārīkh likhnā; āge kī mitī likhnā—jaise kisi hundi par.

To *antedate* a deed or a bond—Kisi wasiqe yā dast-āwez par aisi tārīkh likhnā jo uski takmil-i-wāqī'ī ke waqt se muqaddam (pahle) ho.

Anticipate, *v. t.* Pesh-bandī yā pesh-bīnī k.; dūr-andeshī k.; kisi bāt ko pahle se samajh-jānā; pahle hi kār-rawāyī kar-ke māni' h. yā bāz r.; kisi dūse ke pahle kār-rawāyī kar-ke usko kār-rawāyī se bāz r.

Anticipation, *n.* 1.—Pesh-bandī; pesh-bīnī; jo bāt āyinda hone wālī ho usko pahle se khayāl kar-lenā yā samajh-jānā.

2.—Hifz-i-mā-taqaddam; insidād; imtinā'; kisi bāt kī girift pahle hi kar-lenā; kisi bāt kī taraf pahle hi se khayāl daurā d.

To do something in *anticipation* of a certain event.—Kisi amr kā āyinda par wuqū' meñ ānā samajh-kar kisi bāt kā k.

3.—Woh khayāl jo asl haqīqat ke ma'lūm hone ke pahle dil meñ paidā ho-jāe; kisi bāt kā pahle se khayāl; kisi amr kā kuchh. kuchh khayāl pahle hi se dil meñ ānā (guzarnā).

Antinomy *n.* Do qawānīn meñ bāham ikhtilāf yā ek hi qānūn ke do hisson yā dafāt kā do tarah ke mazmūn r. jisse ek dūse kī bāham tardīd ho.

Antipathy *n.* Dil kā ikhtilāf; kisi khās aslī yā khayālī shai kī maujūdgi se nafrat; karāhiyat; bad-hazzi.

☞ Opposed to *sympathy*.

Antiquated, *p. a.* Purānā; kuhna; matrūku-l-isti'māl; gair-murawwaj; gair-nāfiz; jo na māne jāne ke sabab se wājibu-t-ta'mil na ho.

Antiquity, n. 1.—Zamān-i-salaf; agle zamāne; agle din; woh waqt jise bīte (guzre) bahut din huye.

2.—Qadīm zamāne ke log; qndamā; agle log; sūbiqīn.

3.—Qadāmat; purānā h.; bahut dinon kā h.

A family of great *antiquity*—Barā purānā gharānā; khāndān jo bahut dinon se chālā ātā ho.

4.—(pl.) Qadīm zamāne kī chīzeñ jo bāqī rahjāeñ; purāne qā'ide aur dastūr.

Anvil, n. 1.—Nihāyī; sindāñ.

2.—Koyī shai jispar zarb pare.

To be on the anvil—Mubāhase meñ (zer-i-bahs) h.; banne yā taiyār hone kī hālat meñ h.—masalan koyī tajwīz jo ho rahī ho (pesh ho) par pukhta (pakki) na huyī ho.

Anxiety, n. Kisī āyinda hone wālī yā gair-mutahaqqaq bāt kī nisbat ta'alluq yā fikr jisse dil meñ nihāyat be-qarārī rahe; fikr; ta'alluq; andesha.

Anxious, a. 1.—Fikr-mand; be-chain; be-qarār; kisī āyinda yā lā-ma'lūm bāt kī nisbat nihāyat hī fikr r. w.; aise hais-bais meñ kī dil ko sadma rahe.

☞ Applied to persons.

2.—Fikr se bhārā huā; jiske sāth fikr lagī rahe; jis meñ dil ko qarār na rahe.

☞ Applied to things.

"It is followed by *for* or *about* before the object." Webster.

Apart, ad. 1.—Jagah ke lihāz se judā; alag; dūr par; kanāre aur logon se farq yā pare.

2.—Maqsad isti'māl yā khāsiyat ke lihāz se judā.

3.—Judā judā; alag alag; ba-tafāriq; 'alāhida 'alāhida.

4.—Qat'-i-nazar yā kisī bāt ko nazar-andāz kar-ke; kisī dūsrī bāt ko chhor-kar; kisī aur bāt par lihāz na kar-ke; kisī aur bāt se alag judā yā 'alāhida.

Apartment, n. Makān kā koyī kamra; makān kā qat' (khañd) jo aur qat'āt (khañdon) se diwār-i-fāsil wagaira ke zarī'e se judā ho.

Apiece, ad. 1.—Har ek ko; har ek ke liye.

2.—Fī; ek ek; ek ek kā; fardan fardan.

Apologize, v. i. Ma'zarat k.; kisī bāt kī nisbat 'uzr-khwāhī k.; kisī amr kī nisbat kah-kar yā likh-kar ma'zarat k.

☞ Followed by *for*.

Apology, n. Ma'zarat; 'uzr-khwāhī; jo bāt be-jā yā nā-wājib khwāh nā-qābil-i-pasand ma'lūm ho uskī nisbat ma'zarat-i-zabānī yā tahrīrī.

To make an *apology*—Vide *Apologize*.

A POSTERIORI, [Lat.] Dalīl-i-innī; bahs kā woh tariq jis meñ dalīl natije se sābit ho.

[kapre latte.

Apparel, n. Pahinne ke kapre; poshāk; libās; pārchā-i-poshidānī;

Apparent, a. 1.—Numāyāñ; zāhir; sāf; gair-mushtabah; gair-mash-kūk; jis meñ shak shubha-yā hujjat na ho.

2.—Dekhne yā āsānī se dekhe jāne ke qābil; jo ānkh se dekh paṛe; jo nazar ke sāmne ho.

3.—Jo ānkh se dekh paṛe par aslī yā sachchā na ho; zāhīrī.

“In distinction from *true or real*.” *Webster*.

Heir apparent, (Law)—Wālī-ahd; wāris-i-tāj-o-takht; aisā wāris jiskā haqq-i-wirāsāt us hālat meñ ki woh apne mūris kī wafāt ke ba'd zinda rahe zūl aur bātil na ho sake; wāris jo haiyū-l-qāim rahne kī hālat meñ apne mūris ke marne ke ba'd lauran aur lū-kalām uski haqīyat kī wāris ho-jāe.

“In distinction from *presumptive heir*.” *Webster*.

Apparently, ad. l.—Sarīhī; sāf sāf; yaqīn ke sāth; fāsh fāsh.

2.—Zāhir meñ; ba-zāhir; dekhne meñ; bādiyu-n-nazar meñ.

A man may be *apparently* friendly, yet malicious in heart—Mumkin hai ki koyī shakhs zāhir meñ dost-āna bartāw rakkho par dīl meñ kina rakhtā ho.

Appeal, v. i. & v. t. l.—(*Law*) Apīl k; murāfa'a-i-sānī yā sālīs k.; kīsī 'adālat-i-asgar (adnā darje kī kachaharī) ke faisale se nārāz hokar kīsī muqaddame ko 'adālat-i-akbar (ā'lā darje kī kachaharī) meñ faisale yā tahqīqāt-i-mukarrar (phir se tahqīqāt karāne) ke liye uṭhwā lejānā; kīsī dūsre ko apnā munsif yā sālīs qarār d. khwāh uski munsifi yā sālisi par hawāla k.

Do you wish to *appeal* to the High Court?—Kyā 'Adālatu-l-'āliya Hāyī Korṭ meñ apīl karne kī tumhārī khwābīsh hai?

Has the prisoner *appealed* from the sentence passed against him?—Kyā us qaidī ne us hukm-i-sazā se jo uski nisbat sādīr huā hai nārāz hokar apīl kiyā hai? The munsif's decree has not been *appealed* against—Munsif kī dīgrī kī nārāzi se apīl nahīn huā hai.

To *appeal* on a matter of fact or a point of law—Kīsī amr-i-muta'alliq-i-wāqī'āt yā qānūn kī nisbat apīl k.

2.—Kīsī shakhs par kīsī bahs kī faisala hawāla k.; kīsī shahādat khwāh wāqī'āt kī tardīd ke liye kīsī dūsre ko apnā munhasar 'alaih banānā (uski taraf rujū' lānā); kīsī dūsre par bataur par gawāh ke hasr k.

Appeal, n. l.—(*Law*) (a.) Apīl; murāfa'a-i-sānī yā sālīs; kīsī chhote hākim (adnā darje kī 'adālat) ke faisale se nārāz ho-kar bare hākim (ā'lā darje kī 'adālat) ke ijlās meñ phir se tahqīqāt yā tajwīz ke liye muqaddame kī uṭhwā le-jānā.

A civil *appeal*—Apīl-i-sīga-i-dīwānī.

A criminal *appeal*—Apīl-i-fauj-dārī; sarkat.

A revenue *appeal*—Apīl-i-sīga-i-mīl.

A cross *appeal*—Apīl-i-mukhālīf; woh i'tirāzūt jo faisala-i-mā-taht kī nisbat ek farīq ke apīl ke rujū' hone ke ba'd dūsra farīq bhī pesh kare.

A regular *appeal*—Apīl-i-'āmil.

A special *appeal*—Apīl-i-khās.

A summary *appeal*—Apīl-i-sarsarī (sarāsarī).

A miscellaneous *appeal*—Apīl-i-mutafarriqa; woh apīl jo sīga-i-mutafarriqāt meñ dāir kiyā jāe. [murāfa'a-i-sānī.

A first *appeal*—Apīl-i-awwal; woh apīl jo ibtidāyī faisale kī nārāzi se ho;

A second appeal—Apil-i-duwum (sānī); jo apil a'ḍālat-i-apil-i-mātaht ke faisale kī nārāzī se rujū' kiyā jāe; murāfa'a-i-sālis.

An appeal from, or against, a decree—Kisi ḍigri kī nārāzī se apil; apil ba nārāzī-i-ḍigri. [i-sānī yā sālis kiyā gayā.

On appeal—Bar tibq-i-apil; 'inda-l apil; jab apil huā; apil hone par; jab murāfa'a-

In appeal—Siga-i-apil meṅ; apil meṅ; murāfa'a sānī yā sālis meṅ.

To file, institute, lodge, make, or prefer, an appeal—Apil k.; murāfa'a-i-sānī yā sālis k.; apil dākhil yā rujū' k.; apil dāir k.

To be open to appeal—Qābil-i-apil h.; murāfa'a-i-sānī yā sālis ke lāiq h.; aisā honā kī apil ho-sake; apil (murāfa'a-i-sānī yā sālis) kī gunjāish r.

An appeal lies from a decree or an order—Kisi ḍigri yā hukm kī nārāzī se apil ho-saktā hai.

(b.)—Apil kī kār-rawāyī; woh kār-rawāyī jiske zarī'e se apil ke sige meṅ 'adālat-i-asgar se 'adālat-i-akbar meṅ muqaddama uṭh-jāe.

(c.)—Murāfa'a-i-sānī yā sālis kā istihqāq; apil karne kā haq.

There is no appeal in this case—Is muqaddame meṅ apil nahiṅ ho-saktā; is muqaddame meṅ istihqāq-i-apil nahiṅ hai.

2.—Kisi se kisi bāt kī dar-khawāst; kisi se subūt yā faisale kī istid'ā; kisi se uskī mihrbānī 'ināyat yā ri'āyat kī dar-khawāst; kisi par ba-taur gawāh ke hasr yā istidlāl (usko apnā guwāh banānā mānnā yā qāim k. khwāh qarār d.).

3.—Isti'ānat; madad; chāra-joyī.

To make an appeal to arms—Hathiyār se madad chāhna; amāda-ba-jaṅg h.; larne par musta'id h.; bathiyār ke wasile se chāra-joyī k.

Appealable, a. Apil ke qābil yā lāiq; jiskā apil ho-sake; jo faisale ke liye 'adālat-i-akbar meṅ uṭhā-liyā-jā-sake; qābil-i-murāfa'a-i-sānī yā sālis; jis meṅ apil kī gunjāish ho.

Appear, v. i. 1.—Sāmne h.; nazar-ānā; madd-i-nazar h.; nigāh ke rū-ba-rū (āge yā sāmne) h.; dekh parnā.

2.—Ma'lūm h.; samajh parnā; samajh meṅ ānā; sābit h.; ṭha-harnā; zāhir yā numāyān h.; shahādat se zāhir h. yā zāhir kiyā jānā; wāzih yā āshkārā h.

From the evidence on the record, it appears that the case is false—Shahādat-i-maujūda-i-misl se sābit hai kī yah muqaddama jhūṭhā hai.

3.—Zāhir meṅ (ba shakl-i-zāhir) h.; asl meṅ (haqīqatan) na h.

4.—Hāzīr ānā; kisi bare ke muwājaha meṅ (uske-rū-ba-rū) kharā h. jaise 'adālat meṅ mutakhāsimain yā vukalā wagaira khwāh un ashkhās kā jinkī nisbat tahqīqāt wa tajwiz pesh ho; muhāsaba dene khwāh faisala sunne ke liye kisi dūsre ke āge (rū-ba-rū) ānā yā hāzīr h.; apne se kisi bare ke āge kharā h.

The defendant being called did not appear—Mudda'ā 'alaih pukārū gayā par woh hāzīr na āyā.

For whom do you appear in this court?—Āp is 'adālat meṅ kiski taraf se āye haiṅ?

To appear in person or by a pleader—Asūlatan yā vukūlatan hāzīr h.; āp ānā yā apnī taraf se kisi vakīl ko pesh k. [hūn.

I appear as an amicus curiæ—Main ba-taur khaīr-khwāh-i-'adālat ke āyā

Appearance, n. 1.—Nazar ānā; sāmne ānā; ānkhoñ se dekh paṛnā.

2.—Sūrat; jo kuchh nazar āwe yā dekh paṛe.

3.—Shabāhat yā mushābahat-i-zāhirī; zāhirī sūrat; numāish; shakl-i-zāhirī; shakl-i-iddi'āyī ya'nī aslī nahīn; qarīna; ihtimāl.

So far as *appearances* go. To all *appearance*—Zāhir meñ; ba i'tibār-i-sūrat-i-zāhirī; jahūñ tak qarīn-i-qiyaṣ hai; jahūñ tak qarīna hai; jis qadar qiyās ko wus'at hai; jahūñ tak qiyās muqtazī hai.

4.—(Law) Farīqain se (minjumla unke) kisī farīq kā 'adālat meñ ānā (hāzir h.); hāzirī-i-'adālat; jo farīq-i-muqaddama ba zarī'a-i-saman talab huā ho uskā asālatan yā mukhtār wagaira ke zarī'e se 'adālat meñ hāzir ānā; woh fi'l yā kār-rawāyī jiske zarī'e se mudda'ā 'alaih (farīq-i-sānī) apnī tayīn 'adālat meñ hāzir kare masalan jawāb-i-da'wā wagaira.

Personal *appearance*—Hāzirī-i-asālatan; āp hāzir ānā.

To enter, make, or put in, an *appearance*—'Adālat meñ hāzir h. yā hāzir ānā; nālīsh kā jawāb dākhil k.; jawāb-i-da'wā guzānā.

Appellant, n. (Law) Apīlānt; apīl-kunīnda; wah shakhs jo apīl kare; murāfa'a-i-sānī yā sālīs k. w.

“Opposed to *respondent* or *appellee*.” *Burrill—Worcester.*

Appellate, a. (Law) Apīlōñ ke muta'alliq; apīlōñ kī samā'at kā ikhtiyār r. w.; apīlōñ ke sunne (unkī samā'at) kā majāz.

This case is *appealable*—Yah muqaddama qābil-i-apīl hai (ismeñ murāfa'a-i-sānī yā sālīs ho-saktā hai).

Appellate jurisdiction—Ikhtiyār-i-samā'at-i-apīl; apīlōñ ke sunne kā ikhtiyār.

Appellate court—Apīl kī kachahri; 'adālat-i-apīl; woh 'adālat jisko apīlōñ kī samā'at kā ikhtiyār ho; 'adālat-i-murāfa'a-i-sānī yā sālīs.

Appellee, n. Siga-i-apīl kā mudda'ā 'alaih; raspāñdant.

“Opposed to the *appellant*, and more usually termed the *respondent*.” *Burrill—Worcester.*

Append, v. t. 1.—Lagānā; laṭkānā; aisī tarāh par lagānā ki jo shai lagāyī jāe woh laṭaktī rahe; munsalik k.; āwezāñ k.; joṛnā; mulhiq k.

There is a seal *appended* to that deed—Us wasīqe meñ muhr lagī huyī hai (ya'nī usmeñ lagī laṭak rahī hai).

2.—Shāmil k.; kisī aslī shai meñ kuchh tāñdan lagā d. (barhā d. yā us par izāfa kar-d.); tatimme ke taur par lagā d.

Appendage, n. Koyī shai jo kisī aslī yā baṛī shai meñ lagā dijāe (us par barhā dijāe yā izāfa kar-dijāe) go uskā shumūl zarūrī na ho jaise bar-āmada kisī makān meñ.

Appendix, n. Taṭimma; zamīma; jo kuchh kisī kitāb wagaira meñ shāmil kar-diyā jāe par uskā shumūl kitāb ke takmīle ke liye zarūrī na ho.

“Distinguished from *supplement*, which is intended to supply deficiencies, and correct inaccuracies.” *Webster.*

Appertain, v. i. Muta'alliq h.; 'alāqa r.; ta'alluq r.; nisbat r.; asl taur par yā haq ke zarī'e se ta'alluq r.; rawāj ke rū se muta'alliq h.

Appurtenance, n. (Law) Jo kuchh kisī dūsri shai ke muta'alliq ho; zamīma; woh shai jo apne se barh-kar kisī dūsri shai se milī ho; woh chhoṭī chhoṭī 'imārateñ jo kisī baṛī 'imarat se ta'alluq rakheñ;

haqq-i-murūr yā arāzī ko muta'alliq aur koyī haqq-i-āsāish jo usī ko sāth muntaqil ho-jāo; har qism kī 'imārat bāg-wagaira aur āsāish ke huqūq jo kisī arāzī se muta'alliq hon.

Appetite, n. 1.—Jism yā dil kī kisī khushī ko pūro hone kī khwāhish.

2.—Khāne pine kī khwāhish; ishtihā; bhūkh-pyās; ākl-o-shurb kī talab.

3.—Kisī bāt kā barā shauq; koyī qawī khwāhish.

4.—Shauq kī chīz; jis chīz kī khwāhish kī-jāo; shai-i-matlūb; woh shai jiskī nihāyat tamannā (arzū) ho.

Apple, n. Seb kā darakht yā phal; seo.

Apple of the eye—Ākh kī putlī; mardum-i-chashm.

Apple of discord—Takrār aur hasad kā bā'is; woh shai jiskī bābat jhagrā aur dāh ho; nizā-i-'ām kā sabab.

Apples of Sodom—Ek qism kī phal jo ba-qaul-i-musannifin-i-sābiq dekhne meñ khush-numā (bhalā) ma'lūm ho par torne par dhuñ aur khūk ho-jāo.

Appliance, n. 1.—Lagānā; kām meñ lānā; isti'māl. [ālā.

2. Woh shai jo lagāyī yā kām meñ lāyī jāo; tadbīr; upāo; zarī'a;

To use various appliances—Bahut si tadbireñ k.; tarah tarah ke upāo k.; mukhtalif ālāt kī kām meñ lānā. [lāyī jāen.

A machine with its appliances—Kal aur woh chīzē jo uske sāth kām meñ

Applicability, n. Ta'alluq; itlāq; munāsabat; muta'alliq ho-saknā yā muta'alliq hone kī salāhiyat.

Applicable, a. Muta'alliq; qābil-i-itlāq; jiskā itlāq ho-sake; chaspān; munāsib; jo kisī amr se nisbat rakkhe; mauzūn; hasb-i-hāl; jo dūse par lag sake. [milnā.

To be applicable—Muta'alliq h.; ta'alluq r.; itlāq r.; chaspān h.; lagnā;

Is the ruling cited by the pleader applicable to this case?—Kyā woh nazīr jiskā hawāla vakīl ne diyā hai is muqaddame se muta'alliq hai?

Applicableness, n. Mauzūniyāt; itlāq kī salāhiyat; dūse par lag saknā; itlāq; munāsabat.

Applicant, n. Sāil; darḵhwāst-kuninda; darḵhwāst d. w.; jo shakhs darḵhwāst guzrāne (mustad'i ho).

Application, n. 1.—Lagānā; rakhnā; isti'māl yā isti'māl meñ r.

The application of emollients to a diseased limb—Hiddat jalan yā āmās wagaira kam karne wālī dawāon kī us 'uzw par lagānā yā rakhnā jis meñ 'ariza lāhiq ho.

2.—Jo chīz lagāyī yā rakkhe jāo.

The pain was removed by this application—Is chīz ke lagāne yā rakhne se dard jātā rahā.

3.—Darḵhwāst; suwāl; 'arzī; istid'ā; iltimās; 'arz-mā'rūz.

An application for execution of a decree, or to enforce, or execute, a decree—Darḵhwāst-i-ijrā-i-digri; digri jāri karāne kī darḵhwāst.

An application for permission to sue as a pauper, or in formā pauperis—Siga-i-muflisi meñ nālīsh kī ijāzat kī darḵhwāst; muflis-āna nālīsh karne kī ijāzat kī darḵhwāst.

This order was passed upon his application—Yah hukm uskī darḵhwāst yā uske suwāl par huā; uskī iltimās ('arz-mā'rūz) par yah hukm diyā gayā.

To file, make, present, or put in, an *application*—Darḵhwāst d. (guzrānnū yā dāḵhil k.); suwāl d.; 'arzi d.

4.—Kisī tadbīr kū kām meṅ lānā; tadbīron kū k.

5.—Ḳhūb dil lagānā; dil-o-jān se (ḵhūb) tawajjuh; mibnat; tandihī; bahut hī ḵhauz-o-fikr.

6.—Itlāq; ta'alluq; mutābaqat yā 'adam mutābaqat ḵhwāh munāsabat yā gair-munāsabat ke daryāft karne yā tamsīl kī garaz se kisī amr kā ek amr-i-ḵhās kī taraf jhukānā yā uskā hawāla d.

The pleader cited a ruling and left the court to make the *application*—Us vakīl ne ek nazīr kū hawāla dekar uske muta'alliq yā gair-muta'alliq hone kī tashḵhis 'adūlat par chhor dī.

Apply, v. t. 1.—Rakhnā; kisī chīz par r.; lagānā.

To *apply* the hand to the breast.—Hāth sine par r.

To *apply* medicaments to a diseased part of the body—Badan meṅ jahān 'ariza ho wahdān dawāon kā lagānā. [meṅ lānā.]

2.—Kisī ḵhās kām meṅ lagānā (isti'māl k. yā lānā); lagānā; sarf To *apply* a sum of money to the payment of a debt—Qarz chukāne meṅ kisī rupaye kā lagānā (sarf yā isti'māl k.).

The profits were *applied* towards the improvement of the village—Zar-i-ma-nā'ī mauza' kī taraqqī meṅ sarf kiyā (lagāyā) gayā.

3.—Kisī shai ko munāsib chaspān yā muta'alliq samajh-kar kām meṅ lānā; hasb-i-hāl (munāsib ḵhwāh muta'alliq) qarār d.

The court was wrong in *applying* the principle of caveat emptor to this case—Is muqaddame se mushṭari hushyār bāsh ke usūl ko muta'alliq qarār deno meṅ 'adūlat ne galatī kī.

To *apply* the testimony to the case—Shahādat ko muqaddame se muta'alliq qarār d. (uskā itlāq muqaddame par k.).

4.—Ḳhūb mutawajjih k.; mihnāt yā tawajjuh ke sāth masrūf aur mashgūl k.; jhukānā; lagānā; dil lagānā.

Apply yourself to the study of law—Qānūn kī tahsīl meṅ apnī tayīn ḵhūb mutawajjih karo.

Apply, v. i. 1.—Munāsib hasb-i-hāl yā chaspān h.; mutābaqat r.; kuchh ta'alluq yā mushābahat r.; milnā; ṭhīk h.; durust ānā; rāst ānā; sādiq ānā.

This argument *applies* well to the case—Yah baḥs us muqaddame par ḵhūb sādiq ātī hai.

The features of this case equally *apply* to that—Is muqaddame kī shakl us muqaddame kī shakl se barābar miltī hai.

2.—Istid'ā k.; darḵhwāst k.; multajī h.; kuchh pāne ko liye sāl h.; multamis yā sāl h.

To *apply* to a person for aid—Kisī shakhs se madad kī darḵhwāst k. (madad māḡnā).

Appoint, v. t. Hukm d.; mustahkam tajwīz k.

Appoint, v. t. 1.—Muqarrar k.; hukm ke zari'e se yā hasb-i-razā-man-di-i-bāhamī muqarrar k.; mu'aiyan k.

The court has *appointed* a day for the hearing of criminal appeals—'Adālat ne apīl-i-fauj-dāri kī samā'tat ke liye ek dīn muqarrar kiya hai.

The parties to the case have *appointed* an arbitrator—Fariqain-i-muqaddama ne hasb-i-razā-mandī-i-bāhamī ek sālis muqarrar kiya hai.

2.—(*Law*) Qāim k.; mahdūd k.; kisi jāe-dād-i-muntaqila kā intiqāl-nāme ke ikhtiyār ke rū se nayā intizām k.; jis sarf meñ koyī shai pahle āti rahī ho uske 'iwaz meñ uskā koyī nayā masraf qāim k.; kisi nāye kām ke liye maḥsūs k.

3.—Hukm d.; irshād k.; hidāyat k.; farmānā.

4.—Muqarrar k.; maḥsūs k.; ḵhusūsiyat ke sāth qāim yā mu'aiyan k.; alag kar-d.

5.—Kisi mansab ('uhde) ke liye nām-zad k., (uspar muqarrar yā māmūr k.); nasab k.; qāim k.

6.—Har tarah kā sās-o-sāmān kar-d.; jo kuchh zarūr ho us sab kā muhaiyā kar-d.; sās-o-sāmān kar-d. yā durust kar-d.

☞ "Used in this sense chiefly as a participle." *Worcester*.

The army was well *appointed*—Fauj sās-o-sāmān se ḵhūb durust thi (uske sās-o-sāmān ḵhūb durust yā sab muhaiyā the).

Appointee, n. 1.—Jo shakhs muqarrar kiya jāe.

2.—(*Law*) Woh shakhs jiske haq meñ kisi jāe-dād-i-muntaqil-shuda kā az-sar-i-nau intizām karne ke liye ijāzat-nāma likhā jāe.

Appointment, n. 1.—Taḡarrur; ta'niyun; muqarrar yā nām-zad k.; kisi 'uhde par muqarrar yā nasab k.

The *appointment* of dates rests with him—Tāriḵhoñ kā taḡarrur (muqarrar k.) uske zimme hai.

He erred by the *appointment* of unsuitable men—Nā-munāsib shakhsōñ ke taḡarrur meñ usne galatī kī.

2.—Kisi naukari yā 'uhde wagaira par muqarrar (māmūr) rahnā; 'uhda; mansab; asāmī; jagah.

What is your *appointment*? Tum kis 'uhde par muqarrar (māmūr) ho?

3.—Wa'da; qaul-o-qarār; āpas kā intizām; āpas meñ muttāfiq ho-kar kisi bāt kā ṭhaharā lenā..

The arbitrators have made an *appointment* to meet to-day—Sālisōñ ne āpas meñ muttāfiq ho-kar apne jalse kū dīn āj muqarrar kiya hai.

4.—(*Law*) Jo kuchh ḵhairāt ke liye hiba yā wasīyat kiya jawe yā de-diya jāe. Woh wasīqa jo kisi ijāzat-nāma-i-muqaddam ke zarī'e se jāe-dād-i-intiqāl-shuda ke kisi sarf-i-ḵhās yā jadīd meñ laye-jāne ki nisbat likhā jāe. [ke liye muqarrar ho.

5.—Jahāz yā fauj kā sās-o-sāmān; jo kuchh kām meñ laye jāne

6.—Mushābarā; talab; tanḵhwāh; mawājib; wazīfa.

☞ "Properly used only in the plural."

"*Appointments* differ from wages in being a special grant, or gratification, not fixed, whereas wages are fixed and ordinary." *Webster*.

Apportion, v. t. Wājib andāz par taqsim karke d.; do yā zāid shakhsōñ yā chizōñ ke darmiyān bāntnā; jis qadar hisse wājib taur par ṭhaharē unpar munqasim k. (bānt d.).

They are anxious to have their undivided rights *apportioned*—We chāhte haiñ ki unke huqūq-i-gair-munqasima andāz-i-munāsib par taqsīm kar-diye jāēñ.

They wish to have their duties *apportioned*—We chāhte haiñ ki unke farāiz ki tafriq unke mābain kar-dī-jāwe.

Apportionment, n. Munāsib miqdārōñ yā hissoñ par taqsīm; taqsīm ba hisas-i-wājib; kisi jāe-dād yā haqq-i-gair-munqasima ko taqsīm kar-ke har ek mālik ko uskā hissa-i-wājib d.; jāe-dād ko is tarah par taqsīm k. (bāntnā) ki har ek zī-haq ko hissa-i-wājib mile.

Apposite, a. Nihāyat muta'alliq; bahut hī munāsib; jiskā itlāq bakhubī hosake; thik chaspāñ; hasb-i-hāl; laiq; mauzūñ; jo thik thik lage; jo bahut hī rāst āwe.

 Followed by *to*.

This argument is very *apposite to* the case—Yah dalil is muqaddame se nihāyat (bahut) hī muta'alliq hai (is par nihāyat rāst āti hai).

Appositeness, n. Munāsabat; mauzūniyat; muta'alliq h. yā rāst ānā.

Appraise, v. t. Qīmat lagānā; kisi shai ki māliyat tashkhīs k. (uskā takhmina k.); āknā; kūtnā; kūt k.; un shakhsoñ ki ma'rifat jo khās us kām ke liye muqarrar hoñ kisi shai ki māliyat ki tashkhīs k.

Appraisement, n. Tashkhīs-i-māliyat; takhmina-i-qīmat; kūt; qīmat lagānā; ta'aiyun-i-māliyat.

Appraisement of the money equivalent of crops—Kankūt; sharh-i-naqdī ko hisāb se galle ki qīmat lagānā.

Appreciable, a. Jiskī wāqī'ī qadr kī-jā-sake; 'umda; ma'qūl.

Appreciate, v. t. Qadr k.; mol k.; wājib yā sahīh taur par tashkhīs-i-waq'at k.; qadr-dānī k.; 'umda samajhnā; kisi shai ki waq'at ma'lūm k.

Appreciation, n. Liyāqat waq'at yā akhlāq wa ādāb ke muta'alliq kisi aur 'umda sifat ki tashkhīs-i-wājib; qadr yā qadr-dānī.

Appreciative, } a. Jis meñ qadr-dānī yā qadr-shināsī ho; jo wājib taur
Appreciatory, } se kisi amr ki 'umdagī ki tashkhīs kare; jisse qadr-shināsī zāhir ho; jisse qadr-dānī pāyijāe.

An appreciative audience—Sāmi'in-i-qadr-shinās.

Appreciatory commendation—Ta'rīf jisse qadr-dānī zāhir ho.

Apprehend, v. t. 1.—Giriftār k.; pakarnā; hukm-nāma-i-mahkūma-i-qānūn ke zarī'e se giriftār k.; tahqīqāt wa tajwīz ke liye pakarnā; hirāsāt meñ kar-lenā.

The criminal has been *apprehended* by the police—Us mujrim ko ahl-kārān-i-pulis ne giriftār kiya hai.

2.—Samajhnā; dil meñ khayāl k.; tasawwur k.; sochnā; khayāl k.; bāwar k. lekin yaqīn-i-kāmil na r.; tajwīz k.

3.—Khauf khānā; kisi bāt kā shubha yā khauf r.; dārnā; ihtimāl r.; andesha r.; kisi bāt kā khutkā r.; kisi musibat-i-āyinda kā ish-tibāh yā khauf r.

To apprehend a loss or damage—Kisi nuqsān yā khatre kā khauf r.

Apprehend, v. i. Sochnā; bāwar k.; khayāl k.; samajhnā; tasawwur k.; apnī rāe meñ samajhnā.

Apprehension, n. 1.—Giriftārī; pakarṇā; qānūn ke mutābiq hukm-nāmo ko zarī'e se giriftār k.

The thief escaped after his *apprehension*—Pakṛe jāne ko ba'd chor bhūg gayā.

2.—Rāie; khayāl; tajwīz; kisi bāt kā aise subūt kī bunyād par bāwar k. jo dil par galaba paidā kare par yaqīn dilāne ko liye kāfī na ho. [mudrika.

3.—Samajh; bātoṅ ko khayāl meṅ lāne kī quwwat; quwwat-i-

4.—Khauf; andesha; ihtimāl; woh khauf wa intishār jo kisi āne-wālī musibat ke khayāl se paidā ho; āyinda kī burāyī ke khayāl se dil meṅ bharosā na rakhnā aur be-chain rahnā.

Apprehensive, a. 1.—Darne-wālā; badī (āfat yā musibat) kī ummed r. w.

Followed by *of*.

2.—Andesha r. w. yā andesha-mand; ihtimāl r. w.; bāwar karne par māl.

Apprentice, n. Shāgird; woh shakhs jo tahrīrī 'ahd-o-paimān ke zarī'e se kisi kāri-gar wagaira ke yahān uskā hunar yā peshā sikhnā kuchh 'arso ke liye ikhtiyār kare aur jiskī ta'līm us kār-khāna-dār par farz ho.

Apprentice, v. t. Kisi ahl-i-hirfa yā kār-khāna-dār wagaira ke yahān ta'līm ke liye 'ahd-o-paimān ke bād sipurd kar-d. (baithāl d.).

Apprise, v. t. Ittilā' d.; āgāh k.; wāqif k.; zabānī khwāh tahrīr ke zarī'e se muttala' k.

Followed by *of*.

Approach, v. i. 1.—Jagah yā waqt ke lihāz se nazdik ānā yā jānā; nazdik yā qarīb pahunchnā; aur nazdik ānā.

2.—'Ilm wagaira ke i'tibār se kisi hadd-i-maqsūd ke qarīb pahunchnā; qarīb qarīb ā-jānā.

Approach, n. 1.—Pahunch; qurb; nazdik ānā; āmad. [kā dhang.

2.—Rasāyī; bār-yābī; nazdik pahunchne kā mauqa'; muqarrabī

3.—Woh rāh jisse kisi 'imārat tak rasāyī ho; woh rāh jo sbārī-i-'ām yā sarak wagaira se kisi makān ko jāti ho.

Approaching, p. a. Nazdik āne-wālā; jiskī āmad qarīb ho; jiskā qurb hotā jāta ho; jo āge barhtā āta ho.

Approbation, n. Manzūri; pasand; khash-nūdī; tāyīd; kisi shai kī munāsabat kisīqadar khushī yā razāmandī se taslīm k.

"*Approbation* is a state; *approval* is an act. The former denotes the feeling awakened in the mind; as, the *approbation* of the wise. The latter denotes the sentence or decision by which the mind approves; as, the plan received the *approval* of the committee; his conduct merits the *approval* of the world at large." Webster.

Approbatory, a. Jisse khush-nūdī zāhir ho; jismeṅ pasandidagī yā manzūri ke kalimāt likhe hoṅ.

Appropriate, v. t. 1.—Apnā kar-lenā; kisi shai se dūron ko mahrum kar-ke use apnā banā lonā; kisi shai kī nisbat apnā istihqāq-i-khās tasawwur kar-ke use apne kām meṅ lānā yā uskā da'wā k.; khud mutasarrif h.; apne nij ke kām meṅ lānā; khud tasarruf k.

He *appropriated* the money to his own use—Woh us rupaye ko apne khās kām meṅ lāyā (uspar khud mutasarrif huā yā usko usne apnā banā liyā).

2.—Auroñ se mustasnā kar-ke kisi khās shakhs yā kām ke liye 'alāhida yā muqarrar kar-d.; kisi shakhs yā kār-i-khās ke liye makhsūs k.

Appropriate, *a.* Makhsūs; kisi khās kām yā shakhs ke liye makhsūs; hasb-i-hāl; munāsib; laiq; qism-i-khās se; khusūsiyat ke sāth ta'al-luq *r. w.* [par ki kisi ke hasb-i-hāl ho.

Appropriately, *ad.* Munāsib taur par; munāsabat ke sāth; aise taur

Appropriation, *n.* 1.—Aur sab ko mustasnā kar-ke kisi khās shakhs yā kām ke liye 'alāhida yā muqarrar k.; kisi khās kām yā maqsad meñ lagānā; sarf-i-khās; tasarruf.

Forceful appropriation—Zabar-dasti se apnā kar-lenā (apne tasarruf yā sarf-i-khās meñ lānā); gasab k.; dāb baithnā.

Wrongful appropriation—Tasarruf-i-nā-jūiz yā be-jā.

2.—Woh रुपये jo kisi khās kām ke liye 'alāhida kar-diye jāen.

3.—Jo रुपये madyūn apne dāin ko de unkā un muta'addid ruqūm-i-dāin se jo yāftanī-i-dāin zimma-i-madyūn hoñ ek raqam-i-qarz meñ jam' yā mahsūb h.

Approval, *n.* Manzūrī; pasand.

Approve, *v. t.* 1.—Kisi bāt se khush h.; kisi amr ko achchhā samajh-nā; kisi bāt kī munāsabat yā 'undagi ko taslim k.; pasand k.

I approve the measures taken by you—Jo tadbireñ tum ne kiñ unki munāsabat yā 'undagi ko ham taslim karte haiñ (unse maiñ khush hūñ yā we mujhe pasand haiñ).

2.—Pasand yā ijāb ke qābil k. yā sābit k.

3.—(Law) Kisi shai kī haisiyat ko uski māliyat yā uske manāfi' meñ taraqqī dekar barhānā; taraqqī d.; aur achchhā banānā.

4.—Sarishte ke rū se manzūr k.

To approve the decision of a court-martial—Fauji 'adūlat ke faisale ko sarishte ke rū se (lā-zābita) manzūr k.

“ This word, when it signifies *to be pleased*, is often followed by *of*, in which use it is intransitive; as, I *approve of* the measure. But the tendency of modern usage is to omit *of*; as, I *approve* the measure.” *Webster.*

Approved, *p. a.* Pasandīda; maqbūl; jo pasand yā manzūrī ke qābil thahrā (sābit huā) ho; bar-guzīda; jo kasautī par kas-gayā ho; jo imtihān meñ thahar-gayā ho.

Approvement, *n.* (Law) (*a.*)—Mulzamoñ kā apne jurm se iqrār aur apnī khās mu'āfi ke liye apne sharikoñ kā muttāham k. aur unpar (unke khilāf) gawāhī d.

“ The term, in this sense, is no longer in use; it corresponds to what is now known as *turning king's evidence*.” *Webster.*

(*b.*)—Arāzī kī haisiyat kī taraqqī; zamin ko gher-kar (uspar chār-diwāri wagaira banā-kar) mazrū'a banānā.

Approver, *n.* (Law) Gawāh-i-sarkārī; woh shakhs jo khud apne jurm se iqrār kare aur apnī mu'āfi (barāat) ke liye dūsre shakhs ko mulzam qarār de-kar uspar gawāhī de.

Appurtenance, n. Same as APPERTENANCE.

Appurtenant, a. (Law) Muta'alliq; nisbat r. w.; mansûb; 'ariz.

A right of way appurtenant to land or buildings—Haqq-i-murûr (âmad-o-raft kâ istihqâq) jo zamin yâ 'imlratûn se muta'alliq ho.

Common appurtenant (Law)—Woh haqq-i-murûr wagaira jo kisî arîzi se muta'alliq ho aur jiskâ da'wâ sirf qadûmat yâ shudûmad kî bunyâd par kisî 'atiya-i-khûs ke qiyâs-i-qûnûnî par ho-sake.

A PRIORI, [Lat.] Dalil-i-limmî; woh tarz-i-bahs jismen natîja dalil se sâbit ho yâ koyî wâqi'a-i-mâ-ba'd kî wâqi'a-i-mâ-qabl se mustambat ho; tujrîbe ke pahle; qiyâsan.

APROPOS, ad. [Fr.] 1.—Mauqa' se; waqt se.

2.—Zimnan; kisî mazmûn se muta'alliq; bar-jasta; bar-mahal.

☞ "A word used to introduce an incidental observation, suited to the occasion, though not strictly belonging to the narration." *Webster*.

Apt, a. 1.—Munâsib; hasb-i-hâl; jaisâ kî châhiye; mauzûn.

2.—Mâil; râgib; lâiq; jiskî nisbat koyî bât ho sake.

☞ Used of things.

3.—Mâil; 'âdatan mâil; aksar râgib; âmâda.

☞ Used of persons.

4.—Taiyâr; musta'id; châlâk; tez.

Aptitude, n. 1.—Kisî khâs amr kî taraf aslî yâ nisî ragbat jo ba-tadrij dil men paidâ ho-jâe; kisî khâs 'amal yâ natîje kî taraf mailân.

2.—'Âm bâton ke liye munâsabat; har amr kî salâhiyat.

3.—Tarbiyat-pazirî; kisî shai ke jald sikh-lene kî quwwat.

Aptness, n. 1.—Munâsabat; muwâfaqat; kisî amr ke liye mauzûn yâ munâsib h.

2.—Ragbat; khwâhish; mailân.

☞ Used of persons.

3.—Tez-fahmî; bâton ke jald samajhne kî quwwat; tarbiyat-pazirî; kisî bât ke jhatpat sikhjâne kî quwwat.

4.—Mailân; kisî taraf rujû' h.

☞ Used of things.

Arable, a. Qâbilu-z-zirâ'at; mumkinu-z-zirâ'at; jiso jot sakeñ; jismen hal chalâ sakeñ; qulba-râni ke lâiq.

Arable land—Arâzi-i-qâbilu-z-zirâ'at; woh zamîn jise jot sakeñ (jismen hal chal-sake).

Arbitrary, a. 1.—Khwâhish yâ iqtizâ-i-râe par mauqûf; be-qâ'idâ; jiskâ madâr kisî qâ'idâ par na ho; kisî qâ'idâ-i-mu'niyan ke mutâbiq nahiñ.

An arbitrary decision—Fâisala jo mujawwiz apnî iqtizâ-i-râe ke mutâbiq kar-de (jiske sâdir karne men kisî qâ'idâ kî pâ-bandî na kî-jâe).

2.—Khud-mukhtâr; mutlaqu-l-'inân; khud-sar; jo kisî qûbûn kâ pâ-band na ho; jispar koyî hukûmat-i-khârijî na ho.

An arbitrary prince, or government—Mutlaqu-l-'inân bâdshâh yâ riyâsat.

3.—Ashyâ kî nau'iyat par qâim nahiñ bal-kî malîz marzî yâ pasand par mauqûf; khud-ikhtiyârî.

Arbitrato, v. t. 1.—Sālisī k.; panchāyat k.; sālis h. yā sālis kī tarah 'amal k.; sālis kī haisiyat se sun-kar faisal k.

The parties ought to select some men to *arbitrate* their case—Fariqain ko chāhiye ki apne muqaddame mein sālisi ko liye chand shakhsōn ko muntakhab karen.

2.—'Umūman faisala yā tajwiz k.

Arbitrate, v. i. 1.—Faisala k.; tajwiz k.; wārā-nyārā k.; do-tūk kar-d.

2.—Panch (sālis) kī tarah kār-rawāyī yā tajwiz ('amal yā faisala) k.

Arbitration, n. (Law) Sālisī; panchāyat; do fariq kī takrār kā tasfiya min-jānib un shakhsōn ke jinko fariqain khud nām-zād karen.

“This may be done by one person; but it is usual to choose two or three; or for each party to choose one, and these to name a third, who is called the *umpire*. Their determination is called an *award*.” *Webster*.

Arbitration-Bond, n. Panchāyat-nāma; iqrār-nāma-i-sālisī; hasr-nāma; woh wasiqa jiske rū se mutanāzi'in (nizā' yā takrār karne wālon) par sālisōn ke faisale kī pā-bandi farz ho.

Arbitrator, n. (Law) Sālis; pauch; munhasar-'alaih; woh shakhs jise fariqain-i-mu'amala apnī nizā' ke tasfiye ke wāste muntakhab karen; woh shakhs jisko uskī be-ta'alluqī kī wajh se kisī nizā' kā tasfiya fariqain kī razā-mandī se sipurd kiya jāe.

To act as an *arbitrator*—Sālisī k.; panchāyat k.; sālis-āna 'amal k.

Archives, n. pl. 1.—Woh jagah jahān kāgazāt-i-sarkārī rakkhe jāwēn; daftar-khāna-i-sarkārī; purāne nawishte yā kāgazāt kī hifāzat kī jagah.

2.—Woh kāgazāt-i-sarkārī jo wāqī'āt ke subūt ke liye ihtiyāt se rakkhe jāwēn; purāne (qadīm) nawishte yā kāgazāt.

Arduous, a. Jis mein sakht mihnat dar-kār ho; baṛī mashaqqat kā; dushwār; mushkil; diqqat-talab.

Area, n. Raqba; tūl wa 'arz; lambāyī-chaurāyī; 'imārat kī jis qadar zamīn bilā-ta'mīr chhor dijāe; sahn; maidān.

An irrigated *area*—Raqba-i-āb-pāshī.

Local *area*—Raqba-i-arāzī.

An assessed *area*—Raqba-i-band-o-bastī; woh raqba jispar māl-guzārī lagāyī gayī ho.

A culturable *area*—Raqba-i-qābilu-z-zirā'at.

A cultivated *area*, or the *area* under cultivation—Raqba-i-mazrū'a; jis qadar zamīn joti-boyī jāe.

An uncultivated *area*—Raqba-i-gair-mazrū'a.

An assessable *area*—Raqba-i-qābil-i-tashkhis-i-jam'; raqba jispar māl-guzārī lagāke.

A revenue, or rent, paying *area*—Raqba-i-māl-guzārī yā lagānī.

A statement of the *area* of an estate—Raqba-bandī.

Argue, v. i. 1.—Bahs k.; dalīl k.; kisī tajwiz tadbir yā rāe kī tāyīd khwāh tardīd ke liye 'aqlī wujūh qāim kar-ke pesh k.; wujūh-i-'aqlī par mubāhasa k.; dalīlen lānā yā pesh k.; kisī usūl yā wāqī'a kī tāyīd mein wujūh pesh k.

*A argues in favour of a measure; B argues against it—*Zaid kisi tajwiz kī t̃ayid meñ wujūh-i-'aqlī pesh kartā hai aur Bakar uski tardid ko wujūh nikālta hai.

2.—Mubāhasa k.; kisi se munāzara k.; jhagaynā; jo kuchh koyī dūsrā kahe usko khilāf dalīl pesh k.; taqrir k.; kahnū-sunnū; bahs meñ jhagaynā.

 Followed by *with*.

The pleader *argued with* the assessors without convincing them—Us vakil ne asesaron se mubāhasa kiya par unki dil-jam'i na huyi.

Argue, v. t. 1.—Bahs k.; dalīl k.; mubāhasa k.; taqrir k.; hujjat k.; dalāil se sābit karne kī koshish k.; kisi amr kī nisbat 'aqlī dalīl-eñ lānā (pesh k.).

The case was well *argued* before a full court—Us muqaddame meñ 'adālat-i-kāmil ('adālat ke kul hukkam) ke rā-ba-rā khūb bahs huyi.

2.—Sābit yā zāhir k.; kisi bāt kī wajh dekhlanā; natije se sābit yā zāhir k.; kisi amr par dalālat k.

All this *argues* a guilty knowledge in the accused—Is sab se mulzam kā 'ilm-i-mujrim-ānā sābit hotā hai; yah sab is bāt par dalālat kartā hai (dāl hai) kī mulzam ko 'ilm-i-mujrim-ānā thā.

3.—Wujūh-i-'aqlī se targib d.; wujūh se qāil k.

To *argue* a man into a different opinion—Kisi shakhs ko wujūh-i-'aqlī se qāil kar-ke uski rāe badal d.

Argument, n. 1.—Bahs; dalīl; hujjat; woh 'aqlī dalīl jo kisi amr ko subūt meñ pesh kī-jāe; sābit karne kā zarf'a; jo dalīl kisi bāt ko sābit yā bāwar kārāne khwāh uski nisbat dīl par yaqīn dilāne ko liye pesh kī jāwe.

 Followed by *for or against*.

2.—Kisi kitāb kā khulāsa yā jo mazāmin us meñ hon unke 'unwān; kisi taqrir yā tahrir kā maushā.

3.—Mubāhasa; munāzara; taqrir; silsila-i-bahs.

Argumentative, a. 1.—Hujjat se bharā huā; dalāil (dalīl-eñ) se bharā huā; muddallal; jismeñ dalīl-eñ kā silsila ho.

An *argumentative* discourse—Mudallal taqrir.

2.—Sābit k. w.; musbit; dāl; dalālat k. w.; jō kisi amr par dāl ho yā dalālat kare; jisse koyī bāt sābit ho; jisse kisi amr kā subūt hāsil ho.

The adaptation of things to their uses is *argumentative* of infinite wisdom in the Creator—Chizoñ kā unke masraf ke bas-i-hul honā khālīq kī be-had dāniyī par dalālat kartā hai.

3.—Bahs kā 'ādī; dalīl kā shāiq; hujjatī; mubāhasa par māil.

 Applied to persons.

Arise, v. i. 1.—Paidā h.; zuhūr meñ ānū; wujūd-pazīr h.; shurū' h.; qāim h.; bunyād parnā; jar bañdhnā.

When did the cause of action *arise* in this case?—Is muqaddame meñ bunā-i-mukhāsat kab paidā huyi (zuhūr meñ āyi yā qāim huyi)?

Mischief often *arise* from foolish jests—Be-wuqūfi ko thātthoñ se aksar mazarrat paidā hotī hai.

2.—Bar-āmad h.; tulū' h.; nikalnā; ufuq ke ūpar ānā jaise āftāb yā māhtāb (sūraj yā chānd) kā.

3.—Bistar yā āram-gāh se uṭhnā; leṭne baiṭhne yā kisī aur āram kī hālat se uṭh-khāre h.

4.—Uṭhnā; balandī par jānā; ūpar ko chāṭhnā; su'ud k.

5.—Paidā h.; khārā h.; ubhārnā; uṭhnā.

Dissensions arise—Jhagṛe khāre hote haiṅ.

Arm, n. 1.—Bāzū; bāñh; insān ke jism kā woh hissa jo kandhe se hāth tak hotā hai.

2.—Darakht kī shākḥ (dāl).

To keep or hold at arm's length, or at arm's end—Hamle se bāz r.; isqadar nazdik āne na denā ki usse khatre kā ihtimāl ho; dūr r.; bahut māñūs na hone d.; bahut rabt-zabt karne na d.

To work at arm's length—Kisī kām kā is tarah k. ki usse kuchhī naf'a na ho yā aisi hālat meñ kār-rawāyī k. jo fāida-bakhsī na ho.

Arm, v. t. 1.—Hathiyār-band k.; musallah k.; ālāt-i-harb (laṛāyī ko hathiyār) d.

2.—Mazbūt k.; hifāzat yā bachāw ke zarī'e baham pahuñchānā.

3.—Taiyār k.; durust k.; banā-kar sijil k. yā kām ke laiḳ kar-d.

Arm, v. i. Hathiyār bāñdhnā; musallah h.; hathiyār lagānā yā lagā-lenā; hamla yā uske daf'iye kī tadbīr kar-lenā.

Armed, p. a. 1.—Hathiyār lagāye; musallah; silāh-band; hathiyār-band; harba-band; hifāzat (bachāw) kī tadbīren kiye huye.

2.—Woh shai rakhtā huā jisse quwwat tāqat yā kār-guzārī barh-jāwe; har tarah se mazbūt.

Arms, n. 1.—Hathiyār; silāh; harba; ālāt-i-jang; ālāt-i-harb; ālāt-i-zarb wa daf'.

2.—(*Law*) Hathiyār yā koyī chīz jo gusse kī hālat meñ koyī shakhs apne hāth meñ is garaz se le-le ki usse dūsre ko māre yā uspar choṭ kare; hathiyār yā aur koyī chīz jisse koyī shakhs kisī ko māre yā uspar choṭ pahuñchāye.

3.—Jang; laṛāyī; woh juwānimardī yā mardānagī ke kām jo laṛāyī meñ kiye jīen.

To be in arms—Laṛāyī meñ masrūf rahnā yā uske sāmān meñ rahnā.

To be under arms—Hathiyār lagā-kar laṛāyī ke liye taiyār rahnā; jang ke liye musallah wa musta'id rahnā.

To arms!—Chalo laṛo! Chal kar jang karo! Hathiyār uṭhāo! Is 'ibārāt se yah zāhir hotā hai ki muḳhātab se kahā jātā hai ki hathiyār uṭhākar chalo laṛo.

To take arms—Hamle yā bachāw ke wāste hathiyār uṭhānā (musallah yā hathiyār-band h.).

Army, n. 1.—Fauj; lashkar; sipāh.

2.—Kasrat; amboh; hujūm yā barā hujūm; kisī shai kī ta'dād-i-kasir; bahut yā bahut sā.

Arouse, v. t. Hālat-i-sukūn se uṭhānā; mutaharrīk k.; jumbish d.; uṭhā d.; jagā d.; nīnd se jagā d.; kḥwāb se be-dār k.; ubhārnā; uksānā.

Arraign, v. t. 1.—(Law) Kisi mulzam ko 'adālat ke rū-ba-rū kisi ilzām yā jurm-i-'aid-shuda ki jawāb-dihī ke liye pesh yā kharā k.; āge kar-d.; pesh k.; silsile ke mutābiq pesh k.; kisi ilzām ki nisbat 'adālat ke rū-ba-rū jawāb-dihī karānā.

2.—'Aib lagānā; muttāham k.; ilzām d.; 'aql yā mazāq wagaira meñ nāqis thahrānā.

Arraignment, n. (Law) 1.—Pesh k.; mudda'ā 'alaih ko us ilzām ki jawāb-dihī ke liye 'adālat meñ pesh k. jo uspar lagāyā gayā ho.

2.—Ittihām; ilzām; 'aib-joyī; harf-gīrī; naqs nikālū.

Arrange, v. t. 1.—Murattab k.; tartīb d.; sudhānā; qā'ide ke mutābiq r.; intizām ke sāth yā silsila-wār r.; kisi shai ke ajzā ko istarāh par silsile se rakhnā ki matlab nikāl-āwe; ārāsta k.; jins-wār yā qism-wār tartīb d. yā r.; tahzīb k.

2.—Band-o-bast k.; tahaiya k.; sāmān k.; taiyārī k.; thik-thāk k.; thekāne se kar-d.; intizām kar-d.; tai k.; pukhta k.; thahrā d.; munaqqah k.; paktā kar-d.; tasfiya k.; niptānā; chukānā; sulh kar-lenā.

☞ "A popular use of the word, of very general application."

Webster.

Arrangement, n. 1.—Tartīb; ārāstagī; durusti; tahzīb; ohīzoi k. qā'ide ke mutābiq khwāh silsile ke lihāz se rakhnā yā rakkhā jūnā.

Arrangement of records—Tartīb-i-daftar; kūgazāt ki durusti yā unkā silsile se rakhnā yā rakkhā jūnā; daftar ki tahzīb.

2.—*pl.* Sāmān; taiyārī; intizām; band-o-bast; tahaiya; sūz-o-sāmān.

To make arrangements for something—Kisi bāt k. sāmān (intizām band-o-bast yā uski taiyārī) k.

3.—Tasfiya; bāhamī raf'dād; tasfiya-i-bāhamī; āpas k. niptāw; rāzi-rujū' ho-jānā; sulh; tasfiya-i-akhīr.

☞ "A popular use of the word." *Webster.*

To make an arrangement, or to come to an arrangement, in reference to a matter of controversy—Kisi takrār ki nisbat āpas meñ tasfiya (sulh raf'dād yā niptāw) kar-lenā; kisi jhagre ko āpas meñ chukā lenā (tai kar-lenā).

Arranger, n. Tartīb d. w.; tahzīb k. w.; ārāsta k. w.

Array, n. (Law) 1.—(a.) Kisi muqaddame meñ ahl-i-jūrī k. nām-zad ho-kar minjānib-i-ahlkār-i-mujāz unkā tartīb-wār baiṭhālā jūnā; fihrist meñ ahl-i-jūrī ke nāmōn ki tartīb.

(b.)—Woh kul ahl-i-jūrī jo 'adālat meñ talab hoñ.

(c.)—Arbāb-i-jūrī ke nāmōn ki fihrist.

[k.]

To challenge the array—(Law) Jisqadar arbāb-i-jūrī hoñ un sab ki nisbat i'tirāz

2.—Tartīb; saf-ārāyi yā saf-bandī; hamle yā bachāw ke liye hathi-yār-band sipāhiyōn ki saf-bandī; parā-bandī.

3.—Woh sab log jo saf-bāndh-kar kharē kar-diye jūeñ; saf; parā.

4.—Numāish ke liye kisi shai ki tartīb.

[ki sajāwat.]

5.—Libās; poshāk; aisi poshāk jo zarq-barq ho; badan par kaprōñ

Array, v. t. (Law) 1.—Kisi muqaddame ki tajwiz ke liye ahl-i-jūrī ko nām-ba-nām pukār-kar silsile se kar-d.

To array a panel—Jin ashkḥās ke nām ahl-i-jūrī ki fihist par darj hoñ unko ek dūse ke ba'd ya'nī siisilo se kar-d. yā pesh k.

2.—Tartīb d.; silsila-wār r.; qatār se kharā k. jaise sipāhiyōñ kā laṛāyī ke liye; parā bāndh-kar (jamā-kar) kharā k.

3.—Ārāsta k.; 'umda (zarq-barq) poshāk pahuānā; kapre (libās) pahnanā.

Arrear, n. Bāqī; baqāyā; zar-i-bāqī; jis rupaye meñ se kuchh diyā gayā ho aur kuchh na diyā gayā ho; jo bā-wujūd wājibu-l-adā hone ke adā na ho; bāqī jo chukāyī na jīe; woh kām jo kuchh to kiyā gayā aur kuchh joñ kā toñ chhor diyā gayā ho.

“It is generally used in the plural; as, the *arrears* of rent, wages, and taxes, and supposes a part of the money already paid.”

“A person may be *in arrear* for the whole amount of a debt; but *arrears* implies that a part has been paid.” *Webster*.

Arrears of revenue—Baqāyā-i-māl-guzārī.

Arrears of rent—Baqāyā-i-lagūn; lagūn ki bāqī.

Past arrears—Baqāyā-i-sābiqa; agli bāqī.

In arrear—Bāqī yā bāqī-dār.

To fall into arrear—Bāqī parnā.

To allow a thing to fall, or to let it fall, into arrear—Kisi shai meñ bāqī parne d. (usmeñ bāqī dāl-d.).

Arrest, v. t. 1.—Roknā; band k.; masdūd k.; kisi ki harakat yā 'amal ko rokna; māni' h.

2.—Muḥātab karānā; mashgūl karānā; lagānā.

3.—(*Law*) Giriftār k.; pakarṇā; qānūnī ikhtiyār se giriftār k.; hukmnāma-i-mahkūma-i-qānūn ke rū se giriftārī 'amal meñ lānā; hākim-i-mujāz ke hukm-nāme ke i'tibār se giriftār k.

Followed by *for*.

Of the two persons in custody, one was *arrested for* debt, and the other *for* a crime—Min-jumla do shakhsōñ ke jo hirāsāt meñ haiñ ek shakhs qarz ki 'illat meñ giriftār huā aur dusrā ek jurm meñ (yā uski 'illat meñ).

Arrest, n. (*Law*) Giriftārī; qānūn ke hukm-nāme ke mutābiq kisi shakhs ki giriftārī; dhar-pakar; hākim-i-mujāz ke hukm-nāme ke rū se giriftārī.

Under arrest—Giriftār; pakrā huā; zer-i-giriftārī; zer-i-hirāsāt yā hirāsāt meñ; nazar-band.

To make an arrest—Giriftār k.; giriftārī 'amal meñ lānā; pakarṇā.

*Arrest of judgment (*Law*)*—Kisi muqaddamo meñ ahl-i-jūrī ki rāe ke qāim ho-jāne ke ba'd 'adālat ke faisale kā sudūr kisi aisi wajh se multavi kar-denā jiske bā'is sādīr hone ki hālat meñ woh faisala galat yā mansūkhī ke qābil ho-jāe; ahl-i-jūrī ki rāe ke zāhir ho-jāne ke ba'd 'adālat ke faisale kā ba-wujūh multavi kar-d.

“The motion for this purpose (*arrest of judgment*) is called a *motion in arrest of judgment*.” *Blackstone—Webster*.

Arrival, n. 1.—Pahuñch; āmad; kisi jagah par dūr se khusḥkī yā tarī ki rāh se pahuñchnā yā ānā.

2.—Koshish mu'āhade mashq yā tahsīl ke zarī'e se kisī maqsad kā hāsīl k.

The court's arrival at this conclusion was wholly unexpected—Is bāt ki mutlaq unmed na thī ki 'adālat yah tajwīz karegi ('adālat kī rāe yūh qāim hogi).

3.—Jo shakhs yā chīz ki pahuñche.

Arrive, v. i. 1.—Khushkī yā tarī se kisī jagah pahuñchnā; pahuñchnā; ānā; wārid h.

2.—Tahqīqāt koshish mashq tahsīl bahs yā imtihan ke zarī'e se kisī maqsad ko pahuñchnā; koyī bāt ba-tadrīj hāsīl k.; kisī manzil-i-maqsūd par rafta rafta pahuñchnā.

To arrive at a conclusion—Tahqīqāt wagaira kar-ke koyī natija nikālā yā kisi amr kī nisbat tajwīz k. (rāe qāim k.).

☞ Followed by *at*.

Arrogance, n. Apne ko bahut kuchh samajhnā; rutbe tanqīr qadr-o-manzilat yā iḡhtiyār kā da'wā had se ziyāda k.; apnī tayīn nā-jāiz tarīq par 'umda yā barā samajhnā; gurūr kī wajh se dūsroñ kī tahqīr; ḡhud-bīnī; ḡhud-pasandī; shokhī; ghamand; fakhr; taallī.

Arrogant, a. 1.—Rutbe yā tanqīr kā had se ziyāda da'wā k. w. (uske karne par māil); apne ko nā-jāiz tarīq par barā yā kām-kā ḡhayāl k. w.; mutakabbir; magrūr; ḡhud-pasand; ḡhud-bīn; ghamandī.

☞ Applied to persons.

2.—Jis meñ kisī bāt kā nā-jāiz da'wā ho; jisse gurūr yā ḡhud-numāyī pāyī-jāe; jo iddī'a-i-nā-jāiz ke zarī'e se kiyā jāe.

☞ Applied to things.

Arrogate, v. t. Gurūr ke sāth aur nā-ma'qūl tarīq par kisī bāt kā da'wā k.; fakhr kī rāh se ḡhwāh haq yā liyāqat kā jūth da'wā rakh-kar kisī bāt kā da'wā nā-munāsib tarīq par k.; takabbur (ghamand) ke sāth da'widār h.; kisī bāt kā nā-wājib da'wā k.

Arrogation, n. Fuzūl yā be-andāz da'wā k.; jis qadar kā haq wājib tarīq par ho usse ziyāda lenā yā iḡhtiyār k.; gurūr ke ba'is apnī tayīn un chīzoñ par qādir samajhnā jinkā da'wā jūth na ho.

Arson, n. (Law) Ātash-zanī; ātash-zadagī; dūsre ke makān-i-maskūna ḡhwāh us makān meñ jo makān-i-maskūna se thoṛī dūr par 'alāhida ho 'adāwat se āg lagā-d.; kisī kā ghar āphī-āp 'adāwat kī rāh se jalā d.

Article, n. 1.—Kisī qānūn yā wasīqa wagaira kā mad yā daf'a; kisī hīsāb kī koyī ḡhās raqam; kisī mu'āhade kī shart; koyī muḡhtasar bayān; kisī akhbar wagaira meñ kisī bāt kā judāgāna bayān; jis tahrīr wagaira meñ muḡhtalif mazāmin hoñ unmeñ se har ek mazmūn kī judāgāna kaifiyat.

2.—Koyī ḡhās chīz yā jīns; bahut sī chīzoñ meñ se ek ḡhās chīz.

An article of merchandise—Saudāgarī kī chīz.

Salt is a necessary article—Namak ek zarūrī chīz hai.

Articles of war—Fauj-i-barri ke qawānīn yā zawābit kā majmū'a.

Articles of the navy—Fauj-i-bahrī ke qawānīn aur qā'ide kā majmū'a.

Article, v. t. 1.—Jude jude maddāt meñ murattab k. ; judā judā tafsīl kar-d. ; bewrewār batlānā.

2.—Qaul-o-qarār yā mu'āhade se pā-band k. ; iqrār-nāme kī shartōñ se pā-band k.

Artificial, a. 1.—Jo hunar ke zarī'e se banā ho yā jise insān ne apne hunar aur apnī mihnat se banāyā ho ; qudratī nahīñ ; masnū'ī ya'nī san'at se banāyā gayā ; banāyā huā.

Artificial heat—Aslī garmī nahīñ balki woh garmī jo san'at ke zarī'e se paidā ki-jāe.

Artificial gems—Masnū'ī jawāhirāt ; jawāhirāt jinheñ insān apne hunar aur apnī mihnat se banāye.

2.—Iddi'āyī ; jhūṭh ; banāwat kā ; aslī nahīñ ; sachchā nahīñ.

Artificial tears—Banāwat kā ronā ; ānsū jo dil se na nikleñ.

3.—Khud-rau nahīñ ; ap se jīmā huā nahīñ ; mazrū'a ; aslī nahīñ ; jo jot-bokar paidā kiya jāe.

Artificial grasses—Ghāṣ jo khud-rau na hoñ.

[masnū'ī.

Artificial arguments—Mutakallīm (bolne-wāle) kī ijād kī huyī dalīleñ ; dalā'il-i-

“ In distinction from laws, authorities, citations, and the like, which are called *inartificial* arguments or proofs.” *Johnson—Webster.*

As, ad. & conj. 1.—Jaisā ; usī tarah par jaise ; kisī dūsre kī mānind ; dūsre kī tarah ; kisī ke ham-shakl yā mutābiq.

You will reap *as* you sow—Jaisā booge waisā kūtoge. Jaise ā'māl karoge waisēhi phal pāoge. [ba-mūjib karo.

Do *as* you are bidden—Hukm ke mutābiq 'amal (kār-rawāyī) karo ; hukm ke

2.—Jis hālat meñ koyī dūsri bīt hotī ho usī hālat meñ ; jab ; jis-waqt ; kisī fī'l ke darmiyān (uske asnā yā daurān meñ).

He trembled *as* he spoke—Bolne kī hālat meñ (jab woh bol rahā thā) woh kañp rahā thā.

3.—Kisī haisiyat khayāl yā hālat ke lihāz se.

Virtue considered *as* virtue—Neki par jab neki hī kī haisiyat se lihāz kiya jāe.

4.—Masalan ; nazīran ; maslalto masalan ; jaise ; aise ; istarah par ; is nahj par.

“ Used to introduce illustrative phrases, sentences, or citations.” *Webster.*

5.—Chūñki ; ba-wajh iske ki ; ba-sabab iske ki ; fulāñ amr ke bā'is.

“ *As* sometimes takes the place of a relative pronoun, and is equivalent to *who* or *which*,” *as*, “ Help such *as* need help.” “ Provide such things *as* are needed.” *Worcester.*

“ *As*, in a subsequent part of a sentence, answers to *such*, to *so*, or to *as* ; give us *such* things *as* you please, and *so* long *as* you please, or *as* long *as* you please ; and, in a preceding part of a sentence, has *such* or *so* to answer it ; *as* with the people, *so* with the priest.” *Webster.*

As if, or *as though*—Usī tarah kā ; usī tarah par ; jaisā us hālat meñ hotā (ya'nī agar fulāñ amr hotā) ; goyā ; goyā ki.

As for, or *as to*—Nisbat ; ba nisbat ; bāb meñ ; dar bāb ; kisī ke mādde meñ.

As it were—Goyā yā goyā ki.

“A qualifying phrase used to apologize for or to relieve some expression which might be regarded as inappropriate or incongruous.” *Webster*.

As well—Bhī; nīz; siwā; 'alāwa; kisi chīz ke siwā aur koyī chīz.

As well as—Kisi ke barābar hī; kisi ke sāth hī.

As yet—Ab tak; is waqt tak; zamāna-i-hāl tak; abhī; hanoz. [su'ūd k.

Ascend, v. i. 1.—Chāḥnā; ūpar jānā; uṭhnā; ūpar kī taraf chalnā;
2.—Darja-i-adnā ya'nī furū' se darja-i-ālā ya'nī usūl kī taraf chalnā
yā su'ūd k.; mūrison kī taraf su'ūd k.

Ascending line.—Silsila-i-usūlī; mūrison kī silsila.

An heir in the *ascending line*—Silsila-i-usūlī kī wāris; mūrīs.

3.—Darja-i-ādna se darja-i-ālā kī taraf chhoṭī chhoṭī bāton se barī
barī bāton kī taraf yā khās khās bāton se 'ām bāton kī taraf rujā' h.
Ascend, v. t. 1.—Chāḥnā; ūpar jānā.

To *ascend* a ladder. Sirhī par chāḥnā.

2.—Jahān se koyī shai naklī ho usitaraf jānā.

Ascendant n. 1.—Galaba; tahakkumāna iḥtiyār.

One man has the *ascendant* over another—Ek shakhs dūse par galaba rakhtā
(gālib rahtā) hai.

2.—Silsila-i-usūlī ke wārison se ek.; mūrīs.

“Opposed to *descendant*.”

Ascendant, a. Bartar; gūlib; afzal.

To *be in the ascendant*—Iḥtiyār-i-hukūmat r.; sab par gālib (hukm-rān)
rahnā; sab par qādir rahnā; sab par bālā-dast (zabar-dast) rahnā.

Ascertain, v. t. 1.—Daryāft k.; tahqīq k.; tazabzub shubhe yā
tabādāle se barī yā pāk k.; yaqīn ke sāth ṭhahrānā; pakkā k.;
ṭhahrānā; mutahaqqaq k.

2.—Imtihan taftish yā tajrībe se bakhūbī daryāft yā ma'lūm k.

Ascertainable, a. Tahqīq ke qābil; qābil-i-daryāft; jo yaqīnī taur par
daryāft ho-sake; jise mutahaqqaq (pakkā) kar sakeñ.

Ascertainment, n. Tahqīq; tanqīh; yaqīn ke sāth daryāft; ṭhīk ṭhīk
daryāft k.; tashkḥīs; kisi qā'ida-i-mu'aiyan ke rū se tanqīh yā
tashkḥīs (kisi bāt kā qāim k. yā ṭhahrānā).

Ascribable, a. Jise nisbat de-sakeñ yā mansūb kar-sakeñ; nisbat diye
jāne ke laiq.

Ascribe, v. t. 1.—Mansūb k.; kisi se bataur sabab yā ba'is ke nisbat
d.; kisi natije kā hawāla us shai par d. jisse woh paidā huā ho.

2.—Ba-taur sifat yā amr-i-muta'alliq ke mansūb k.; kisi se muta-
'alliq tasawwur k.; yah kahnā yā samajhuā ki fulān shai fulān shai se
ta'alluq rakhtī hai yā usmeñ hai.

Ashamed, a. Sharminda; sharmāyā huā; lajyā huā; nādīm; khajil;
zard-rū; apnī taqsīr khwāh apne kisi fī'l-i-be-jā yā nā-munāsib par
ghabrāyā huā yā munfa'il.

“*Ashamed* never precedes the noun or pronoun it qualifies.
Followed by *of*.” *Webster*.

Aside, ad. Ek taraf yā ek taraf ko; 'alāhida; alag; judā; dūr; rāh ke bāhar; sīdhī rāh par nahīn; kharij-az-rāh; kanāre.

To lay aside—Jism dil yā khayāl se alag kar-d. (dūr kar-d. yā hatā d.); kanāre kar d.; tāl d.; daf' kar-d.; bar-taraf kar-d.; chhor-d.; tark kar-d.

To set aside (a.) (Law) Mansūkh k.; mustarad (rad) k.; gair-nāfiz yā be-tāsīr qarār d.; 'adūlat-i-akbar' ke faisala-i-mā-ba'd se mustarad k. khwāh apno awwal faisale ko apne hi faisala-i-mā-ba'd se rad k.

To set aside a judgment—Kisi faisale ko mansūkh k.

(b.)—Kisi khās kām ke liye alag kar-d. yā rakh d.; kisi sarf-i-khās ko liye 'alāhida kar-r.

Ask, v. t. 1.—Istid'ā k.; dar-khwāst k.; māngnā.

☞ "With of, in the sense of from, before the person addressed, or for before the thing desired." Webster.

2.—Kisi shai kā haqq-u-s-s'ī yā mu'āwaze kī tarah khwāh zarūrat kī rāh se chāhnā talab k. yā uskā da'wīdār khwāh ummedwār h.; māngnā; talab k.; chāhnā.

3.—Kisi se yā kisi kī nisbat suwāl k. yā kuchh pūchhnā; istifsār k.; pūchhnā; mustafsīr h.; pūchhkar daryāft k. (patā yā thekānā lagānā).

4.—Istid'ā k.; mad'ū k.; bulānā; da'wat k.

To ask guests to an entertainment—Jaise men shirkat kī istid'ā mihmānān se k. (logon ko mihmānāna jal-se men bulānā).

Ask that gentleman to step into the house—Un sāhib se kaho kī makān ko andar ta-shrif lāyē.

Ask, v. i. 1.—Sāl h.; māngnā; dar-khwāst k.; multamis h.; chāhnā; istid'ā k.

☞ Usually followed by *for*.

2.—Pūchhnā; mustafsīr h.; daryāft k.; joyāyī k.; pūchhkar daryāft k.

☞ Sometimes followed by *after*.

Aspect, n. 1.—Sūrat; kaifiyat; shakl; woh sūrat-i-zāhirī jo āūkhoñ se nazar āye yā dil ko ma'lūm ho.

The whole aspect of the case is changed—Is muqaddamo kī bi-l-kul sūrat (shakl yā kaifiyat) tabdil ho-gayī.

2.—Chihra; bashra; chihre kī khās sūrat; chitwan; nazar.

3.—Woh mauqa' (jāgah) jāhūñ se koyī kisi khās jānib ko dekh sake; woh mauqa' jo qutb-numā ke jāwānib ke lihāz se ho; samt; jānib; rū; muñh.

That house has an eastern aspect—Woh makān sharq-roya hai (pūrab rukh kī hai); woh ghar pūrab muñh kī hai.

Asperse, v. t. Kisi kī nisbat burī yā jhūṭhī aur muzir khabareñ phailānā; kisi kī āb-rū yā nek-nāmī meñ dhabbā (dāg) lagānā; bad-goyī k.; kisi par uskī bad-nāmī ke liye jhūṭh tuhmat lagānā.

Aspersions, n. Kisi kī bad-nāmī ke liye (usko nām meñ dāg yā dhabbā lagāne kī garaz se) jhūṭhī jhūṭhī khabareñ phailānā yā use jhūṭhe ilzām lagānā; tuhmat; buhtān; kalānk.

Aspersive, a. Jisse tuhmat lag sake ; jisse ittihāmi wārid ho-sake ; jisse nek-nāmi zāl ho-sake ; ilzām-āmez ; jisse hatk-i-ābrū mutasawwar ho.

Aspire, v. i. Kamāl shauq r. ; baṛī tamannā r. ; dil se chāhnā ; bahut hī ārzū r. ; nihāyat mutamannā h. ; hausala k. ; hausala baland k. yā baland-hausala h. ; kisī baṛī shai ke hāsil karne kī koshish k.

☞ Followed by *to* or *after*.

Assail, v. t. 1.—Mār-piṭ ke sāth hamla k. ; dushmanī kī rāh se hamla-āwar h. ; mār-piṭ k. ; dafātan hamla k. ; mār-piṭ ke liye kisī par tūt parnā.

2.—Mazarrat pahuñchāne khwāh bad-nām yā maglūb karne kī niyat se kisī par dalāil sar-zanish dush-nām-dihī yā nukta-chīnī ke zarī'e se yūrish k. yā hamla-āwar h. ; ilzām dālnā ; nukta-chīnī k. ; rad k. ; kisī par hiqārat kī nazar se hañsnā.

Assailable, a. Hamla kiye jāne ke lāiq ; jispar hamla ho-sake ; yūrish ko qābil.

Assailant, n. Hamla-āwar ; mār-piṭ k. w. ; wār yā choṭ k. w. ; yūrish k. w. ; nukta-chīnī wagaira k. w.

Assassin, n. Woh shakhs jo kisī ko yakāyak mār-dāle yā khufyatan uspar hamla-āwar ho-kar use halāk kare ; qātil.

Assassinate, v. t. Dafātan yā khufyatan hamla-āwar ho-kar qatl k. ; yakāyak mār-piṭ kar-ke halāk k. ; halākat kī niyat se hamla k. ; ghāt lagā-kar (kamīn-gāh meñ baith-kar) mār-dālnā.

Assassination, n. Dafātan yā chhip-kar qatl kā irtikāb ; mār-piṭ ke zarī'e se halākat.

Assault, n. 1.—Ghūse yā bathiyār wagaira ke zarī'e se hamla-i-shadid 'ām isse ki uskā wuqū' ek shakhs kī jānib se ho yā fauj khwāh juzw-i-fauj se ; hamla ; chaḥḥāyī ; chhāpā ; dhāwā.

☞ "An assault by private persons may be made with or without weapons. An assault by an army is a violent hostile attack, and when made upon a fort or fortified place, is called a *storm*, as opposed to *sap* or *siege*." *Webster*.

2.—Mukhālif-āna kalimāt (bātoñ) yā tadbīroñ se yūrish.

3.—(*Law*) Kisī kī zāt (uske jism) par nā-jāiz hamla ; kisī qadar zor-o-zulm ke sāth dūsre par zad-o-kob (mār-piṭ) kā iqdām par is najh se ki uskā jism chhū na jāe—masalan aise tarīq par ghūsā yā bed uṭhānā khwāh chalānā ki ma'lūm ho ki farīq-i-sānī mazrūb huā chāhtā hai (usko choṭ pahuñchā chāhtī hai) par wāqī'i usko zarb (choṭ) na pahunchē ; mārpiṭ kī koshish ; kisī par zad-o-kob kī āmadagi (uskā iqdām) ; mārpiṭ ke zarī'e se kisī par zarar-i-jismānī pahuñchāne kī koshish.

☞ "If the blow aimed takes effect, it is a *battery*." *Blackstone—Webster*.

Assault, v. t. Kisī par hamla k. ; bare zor se hamla-āwar h. ; kisī par mukhālif-āna niyat se tūt parnā ; mār-piṭ ke irāde se [kisī kī taraf jhuknā ; zad-o-kob kā iqdām k. ; kisī par is tarah zarb (wār) chalānā ki woh mazrūb na ho.

Assāy, *n.* 1.—(*Law*) Tahqīqāt wa tajwīz.

2.—Hākim-i-waqt ki jānib se ashyā ke nāpne khwāh tolne ke liye jo paimāne (masalan gaz paimāne yā baṭkhare khwāh bānt wagaira) muqarrar hon unke mutābiq 'awām ke paimāne wagaira ki jānch; sar-kārī ālāt-i-wazn-o-paimāish ke rū se 'awām ke wazn-o-paimāish ke ālāt ki jānch.

Assemblage, *n.* Shaḥṣon yā khās khās chizon kā majmū'a; jamā'at; baṭor; dher.

“*Assemblage. Assembly.* An *assembly* consists only of persons; an *assemblage* may be composed of things as well as persons. Nor is every *assemblage* of persons an *assembly*; since the latter term denotes a body who have met, and are acting, in concert, for some common end.”
Webster.

Assemble, *v. t.* Jam' k.; ekṭhā k.; yak-jā k.; baṭornā yā baṭor k.; ek jagah par yā ekatṭhā jam' k.

Assemble, *v. i.* Jam' h.; ekatṭhā h.; yak-jā h.; baṭurnā.

Assembly, *n.* Majma'; woh log jo ek maqām par kisī maqsad-i-'ām ke liye jam' hon.

A lawful *assembly*—Majma'-i-jāiz.

An unlawful *assembly*—Majma'-i-nā-jāiz (khilāf-i-qānūn).

Assent, *n.* Manzūrī; taslīm; ittifāq; kisī amr ki asliyat yā uske jawāz khwāh sihhat ki nisbat dūson ki rāe se ittifāq.

“*Assent* is an act of the understanding, *consent* of the will or feelings. We *assent* to the views of others when our minds come to the same conclusion with theirs as to what is true, right, or admissible. We *consent* when there is such a concurrence of our will with their desires and wishes that we decide to comply with their requests.”
Webster.

Assent, *v. i.* Kisī amr ki sadāqat ko taslīm k.; rāzī yā muttafiq h.; razā-mandī khwāh ittifāq-i-rāe zāhir k.

Assert, *v. t.* 1.—Mazbūtī se bayān k.; yaqīn ke sāth kahnā; tayaqqun se zāhir k.

2.—Aisī bayān k. jisse inkār na ho sake; mukhālif-āna da'wā pesh k.; da'wā k.; bāton se qāim k. yā mahfūz r.; zabānī yā tadbiron se qāim k. yā bachānā; kisī shai ki nisbat da'wā yā haq zāhir khwāh qāim k.

To *assert* one's rights—Dūro ke muqābale meṁ apne huqūq k. da'wā k. (unki nisbat mazbūtī se da'wī-dūr h.); apne huqūq zāhir yā qāim k.; yah kahnā ki fulān shai ki nisbat ham ko haq-i-jāiz hāsil hai.

“To *assert* is to fasten to one's self, and hence to *claim*. It is, therefore, adversative in its nature. We *assert* our rights and privileges, or the cause of free institutions, as against opposition or denial. So also, in respect to our declarations; if we regard them as mere statements of what is true, we use the word *affirm*; if we claim them to be undeniable, we use the words *assert* or *assertion*.” *Webster.*

Assertion, n. 1.—Bayān; izhār; yaqīnī bayān.

2.—Izhār wa isbāt; kisi mukhālif-āna da'we kā isrār ke sāth pesh k.; kisi haq wagaira kī nisbat bilā-khauf-i-tardid yā inkār da'wā k.

The assertion of one's rights—Apne huquq kā izhār wa isbāt yā unkī hifāzat aur tāyid.

Assess, v. t. 1.—Tashkhis k.; lagānā; mahsūl kī tarāl ek raqam-i-mu'ayan qāim k.; koyī raqam-i-khās bataur hissa-i-wājib 'aid k. (kisi ke zimme lagānā yā qāim k.)

To assess revenue or rent—Mālguzārī yā lagān tashkhis k. yā lagānū; jam' muqarrar k. yā bāudhnā.

Each citizen should be assessed in due proportion—Lāzim hai ki shahr ke har ek rahne-wāle par ba-qadar-i-munnāsib mahsūl lagāyā jāe.

2.—Mahsūl kī tashkhis ke liye kisi shai kī māliyat yā uskā manāfi' qāim k.; tashkhis-i-māliyat k.

The merchant's goods were not properly assessed by the octroi muharrir—Muharrir-i-chungī ne us saudāgar ke māl kī qīmat kī tashkhis manāsib taur par na kī.

3.—Thahrānā; munaqqah k.; tashkhis k.; takhmina yā takdama k.; hisāb karke qāim k.

The damages will be assessed by the court—Zar-i-khisāra kī tanqih 'adālat karegi; is amr kī tashkhis min-jūnib-i-'adālat hogī ki kis-qadar khisāra da'wi-dār ko milnā chāhiye.

Assessable, a. Jispar mahsūl lagāyā-jā-sake; mahsūl ke qābil; mahsūlī.

Assessable property—Woh māl jispar mahsūl lagāyā-jā-sake (lag-sake); mahsūlī māl.

Assessment, n. 1.—Tashkhis; tashkhis-i-jam'; taqarrur yā ta'ayun-i-ta'dād; mahsūl lagāne kī garaz se kisi māl kī qīmat yā kisi kār-o-bār ke manāfi' kī tashkhis.

Assessment of revenue or rent—Tashkhis-i-mālguzārī yā lagān; jam'-bandī; nishast-i-jam'.

Gross assessment—Jam'-i-khām; khām jam'-bandī; woh jam' jismein koyī raqam kharch wagaira kī minhā na buyī ho.

2.—Zar-i-mushakhkhas; jis qadar rupaye tashkhis kar-ke qāim yā yusūl kiye jāweñ; jam' yā jam'-bandī; mahsūl; shārḥ.

A moderate or reasonable assessment—Narm yā munāsib jam'.

An over-assessment—Sangin jam' yā sangini-i-jam'; andāz se ziyāda jam' yā andāz se ziyāda jam' lagānā.

Revision of an assessment—Tarmim-i-jam'; tarmim-i-tashkhis.

Reduction in an assessment—Mujrāyi; mu'afi; chhūt; minhāyi.

Assessor, n. Asesar; woh shakhs jo kisi muqaddame mein hākim ko madad aur salāh dene ke liye intikhāb karke baithālā jāe; woh shakhs jo mahsūl lagāne kī garaz se logon kī haisiyat yā chizon kī māliyat kī tashkhis ke liye muqarrar ho.

Assets, n. pl. 1.—(Law) Kisi mutawaffā kā māl-o-matā' (māl-o-asbāb yā uski jāe-dād) jismein se uskā qarḥ yā jo kuchh woh logon ko wasiyat karjāe diyā jāwe; matawaffā kā tarka; māl-i-matrūka-i-mutawaffā.

Real assets—Māl-i-gair-manqūla ya'nī woh arāzī jo mutawaffū ke wāris ko is shart par wirāsatan milē kī woh mūrīs kū dain adā kar-de.

Personal assets—Māl-i-manqūla ya'nī woh asbāb duyūn yā rupaye jo kisi mutawaffū ke wasī yā muhtamim ko milēn yā jiskā ekthū kar-ke naqdī banū lenū wasī yā muhtamim par farz ho.

2.—(*Law*) Aise shakhs kā māl-o-asbāb jiskā diwālā nikal-jāe yā jisko apne qarz ke adā karne kī istitā'at na ho; diwāliye (madyūn-i-nā-dār) kā māl-o-asbāb jisse uskā lahna (qarz) chukāyā jāe.

“Property as compared with liabilities.” *Burrill—Worcester.*

3.—Kisi tājir yā saudāgarōn kī jamā'at kā har tarah kā sab māl-o-asbāb.

Assets from land—Mahūsīl-i-arāzī; nikāsi; paidāwār.

Deficiency of assets—Jāe-dād yā mahūsīl kī kam h. (kāfi na h.).

Assiduity, n. Kisi kār-o-bār yā bhārī kām meñ barābar mashgūl rahnū yā dil se mutawajjih h.; riyāzat-i-shāqqa; mihnat.

Assiduous, a. 1.—Hamesha mashgūl yā mutawajjih; jān-nisār; mihnat meñ kamī na k. w.

2.—Mutawajjih; muhtāt; barābar hāzir-bāsh.

3.—Jo hamesha mihnat yā tawajjuh se kiya-jāe.

Assign v. t. 1.—Muqarrar k.; kisi ke hisse ke taur par muqarrar k.; hissoñ kī munāsib taqsim ke rū se kisi ke baḡhre meñ dālū; nishān dekar batlā d.; mu'aiyan yā muntaḡhab k.; tafsīl khwāh sarūhat ke sāth qāim k. yā batlānā; ṡahṡrānā; nām-zad k.; ḡhusūsiyat ke sāth batlānā deḡhlānā yā bayān k.

The assessors should be made to sit in the order assigned to them—*Assesaroñ* ko usī silsile se baḡḡhālū chāhiye jo unke liye muqarrar kiya-gayā hai.

The heirs must take the shares assigned to them—Zirūr hai kī wurasū wohī hisse leñ jo unke liye muqarrar kiye gaye haiñ (taqsim ke rū se unke baḡhre meñ pare haiñ).

To assign limits—Hudūd qāim k. yā unki sarūhat (tafsīl) kar-d.

No reasons have been assigned for convicting the accused—Us mulzam par jurm sūbit qarār देने ke koyī ḡḡḡs wajūh bayān nahīñ kiye gaye (qāim nahīñ huye yā deḡhlāye khwāh pesh nahīñ kiye gaye).

2.—(*Law*) (a.) Dūsre ke pās muntaḡil k.; dūsre ko de-d.; koyī haḡiyat dūsre ko hawālu kar-d.; kisi jāedād wagaira meñ apnā haḡ dūsre ke pās muntaḡil kar-d. yā use de-d.; jamognā jamog k. yā jamog d.

To assign a property—Kisi jāe-dād meñ apne haḡ ko dūsre kī taraf muntaḡil k.; apnī haḡiyat dūsre ko de-d. (uske qabze yā iḡhtiyār meñ kar-d.).

(b.)—Kisi madyūn-i-nādār kī jāe-dād ko uske dāinoñ ke fāide ke liye mufawwaz ilāhim ke nām muntaḡil karke unkā daḡhl-i-kāmil uspar karā d. yā uspar sauran khwāh āyinda mutasarrif hone kā mustaḡil iḡhtiyār unko de-d.

Assign, n. (Law) Muntaḡil-ilāih; woh shakhs jis ke nām yā jis kī taraf koyī jāe-dād yā haḡ muntaḡil ho.

“Now used only in the plural, but formerly used in the singular as synonymous with assignee.” *Burrill—Worcester.*

Assignable, a. 1.—Jo muqarrar ho-sake; jo bataur hisse ke kisi ko mil-sake.

2.—Jiskā intiqāl tahrir ke zari'e se ho-sake—masalan hundavi wagaira. [kar-saken.]

3.—Jise sarāhat ke sāth yā thik thik qaim kar-saken; jise nāmzad

Assignee, n. 1.—(Law) Muntaqil-ilaih; woh shakhs jiske nām koyi jāe-dād yā haq muntaqil ho; jo shakhs dūse kī taraf se kisi fīl ke karne yā kisi kām ke anjām dene khwāh kisi haq yā jāe-dād wagaira par mutasarrif hone ke liye muqarrar yā ta'nāt kiyā-jāwe; jamog-dār.

2.—(pl.) Woh log jo kamishan ke rū se kisi diwāliye kī jāe-dād ke ihtimām ke liye uske dāinon ke faide kī garaz se muqarrar kiye jāen; diwāliye kī jāe-dād ke muhtamim.

Assignment, n. (Law) 1.—(a) Tahrir ke zari'e se kisi istihqāq yā haqiyat kā intiqāl; ek shakhs kī jinib se dūse shakhs kī taraf kisi jāe-dād-i-manqūla yā gair-manqūla khwāh kisi qism kī haqiyat yā istihqāq kā intiqāl; jamog.

(b)—Woh nawishta jiske rū se kisi haq kā intiqāl 'amal meñ āwe (woh muntaqil ho yā muntaqil kiyā jāe); wasiqa-i-intiqāl.

(c)—Tajwiz ke liye 'adālat meñ muqaddamāt kā khās khās tārikhon meñ qaim kiyā jānā; muqaddamāt kī tajwiz kī tārikhon kā taqarrur.

(d)—Kisi madyūn-i-nā-dār kī jāe-dād kā uske dāinon ke faide ke liye un shakhsan kī taraf muntaqil kar-diyā-jānā jo muntaqil-ilaihim kī haisiyat se muqarrar hon.

2.—Kisi shai kā kisi khās shakhs yā masraf ke liye muqarrar khwāh 'alāhida kar-d.

Assignor, n. (Law) Intiqāl-kuninda-i-haqiyat; woh shakhs jo kisi haqiyat ko muntaqil kare; jamog k. w.

Correlative of *assignee*.

Assist, v. t. Madad d. yā k.; i'ānat k.; kisi kām yā koshish meñ dūse ko sahārā yā pushti d.; musibat meñ dast-giri k. sāth d. khwāh sharik h.; kumak k.

Assist, v. i. Madad d.; i'ānat k.; madad-gār h.; mu'āwin yā mu'in h.

Assistance, n. Madad; i'ānat; pushti; sahārā; taqwiyat; kumak; chāra-kār.

To give, lend, or render, *assistance*—Madad d. yā k.; i'ānat k. yā mu'in h.

Assistant, n. Madadgār; mu'in; madad d. w.; nāib; tāyid.

Associate, v. t. 1.—Kisi ko ba-taur dost sāthi yā sājhī wagaira ke sharik k.; apnā pairan hamrah sharik yā rafiq banānā.

2.—Ek hī majmu'e meñ milā d.; milānā; shāmil k.

Associate, v. i. Suhbat meñ sharik h.; suhbat r.; ikhtilāt yā rabt r.; rabt-zabt r.; mel r.; kisi se bahut mānūs h.

Associate, a. Kisi dūse se naf'a-o-nuqsān maqsad kām yā mansab meñ bahut hī ta'alluq yā shirkat r. w.; kisi dūse ke sāth kār-rawāyi meñ shirkat r. w.; 'uhde yā mansab meñ sharik; kisi dūse ke sāth 'amal k. w.

An *associate judge*—Woh hākim jo dūse hākim kī shirkat meñ kār-rawāyi kare (uske sāth kām kare yā kām meñ sharik rahe).

Associate, n. 1.—Sāthī; jo shakhs kisi dūse kī suhbat meñ aksar rahā kare jisse irtibāt yā musāwāt zāhir ho; ham-suhbat; rafīq; sharīk.

2.—Sājhi; kisi kām (rozgār yā kār-o-bār) ke naf'a-o-nuqsān meñ sharīk; kisi bandish yā 'ahd-o-pāinān meñ sharīk.

3.—Sharīk-i-jurm; jo dūse ke ham-rāh rahī-kar kisi jurm kā mur-takib ho (koyī jurm kare).

4.—Woh shai jo kisi dūsrī shai se bahut hī ta'alluq rakhtī ho yā mā'mūlan usse nisbat rakkhe.

Association, n. 1.—Sharīk k. yā sharīk h.; mel; ittifāq; shirkat yā shirākat; shakhsōñ yā chizōñ meñ bāham ta'alluq (ittifāq yā rabt).

2.—Kisi khās maqsad ke liye logōñ kā ek jamā'at yā jalse meñ sharīk h.; āpas ke fāide ke liye kisi kār-o-bār ke karne kī garaz se logōñ kā bāham sharīk ho-kar ek jamā'at qāim k.; sājhā; shirākat.

3.—Riyāsatoñ kā bāham ikhtilāt; kayī riyāsatoñ kā ittifāq-i-bāhamī.

Assume, v. t. 1.—Farz kar-lenā; bilā-subūt mām-lenā yā taslīm k.; thīk samajhnā; haqīqat tasawwur k.; sach mām-lenā.

Assuming the guilt of the prisoner—Agar mudda'ā 'alaih kī mujrimī farz kar-len (farz kar-lo ki woh mujrim hai).

2.—Zāhir meñ lenā yā ikhtiyār k.; kisi bāt kā jhūth ikhtiyār k.; iddī'ā-i-qabza k.; us bāt ke rakhne kā da'wa k. jo haqīqat meñ hāsīl na ho; aisi bāt ikhtiyār k. jo wājib na ho; nā-wājib tarīq par ikhtiyār k.; jisqadar ho usse ziyāda apnī tayīñ samajhnā; nā-jāiz dā'we ke sāth ikhtiyār k.

To assume unwarrantable powers—Iqtidār-i-nā jāiz ikhtiyār k.; apnī tayīñ aise ikhtiyārāt kā qādir samajhnā jo dar-asl hāsīl na hoñ.

3.—Pakarñā; ikhtiyār k.; banā lenā.

The case has assumed an unfavourable aspect—Us muqaddame ne burī shakl pakrī (uskī sūrat bigar gayī).

To assume a form—Kisi sūrat kā pakarñā (ikhtiyār k. yā banā lenā).

☞ "It differs from *receive*, in not implying an offer to give."

Webster.

4.—Apne zimme kar-lenā; apnā khās banā lenā (kar-lenā); jamog-lenā; uṭhā lenā.

To assume the debts of another—Dūse kā qarz (uske duyūn) apne zimme kar lenā (jamog-lenā yā uṭhā-lenā).

Assume, v. i. 1.—Jis qadar wājib ho ussē ziyāda kā da'wā k.; jis qadar ho usse ziyāda apnī tayīñ samajhnā.

2. (*Law*) Kisi qarz kā apne zimme kar-lenā; zimma uṭhānā yā wa'da k.; jamog-lenā yā jamog kar-lenā.

A. *assumed* upon himself, and promised to pay—Zaid ne qarz ko apne zimme kar-liyā (jamog liyā) aur uske dene kā wa'da kiya.

ASSUMPSIT, n. [Lat.] (*Law*) Kisi mu'āwaze kī bunyād par wa'da yā zimma; wa'da-i-bi-l-iwaz 'am isse kī zabānī ho yā tahrīrī; kisi kī nisbat koyī fīl karne yā use kuchh dene kā wa'da-i-zabānī jo bi-r-ragbat kiya jāe. [yā tahrīrī.

An express assumpsit—Wa'da-i-sarihī ya'nī aisā wa'da-i-bi-l-iwaz jo zabānī ho

An *implied assumpsit*—Wa'da-i-zimnī ya'nī mu'awaza dene k̄a wa'da jo qānū-nan us hūlat meñ qiyās kar liyā jūe jab ek shakhs ke fi'l se dūse ko koyī nafa pahuñche yā kuchh hūsil ho.

Assumpsit, or an *action of assumpsit*—Woh nālīsh jo kisi sarihi khwāh zimnī zabānī yā tahrīrī wa'de ke wafā na kiye jāne ki wajh se k̄hisāra dilā-pāne ke liye ki-jāwe.

Assumption, n. 1.—K̄hud ikhtiyār kar-lenā; apne zimme kar-lenā; apnā banā lenā.

2.—Kisi bāt k̄a farz kar lenā; kisi bāt k̄a be uske s̄abit huye qiyās kar-lenā yā mān lenā; qiyās; woh bāt jo farz yā qiyās kar-li-jāwe; jo bāt bilā subūt mān li-jāwe.

An unwarrantable *assumption*—Tasawwur-i-nā-jāiz; qiyās-i-nā-rawā.

Assurance, n. 1.—Yaqīn dilānā; aisi bāt kahūā jisse dūse ke-dil meñ i'tibār paidā ho-sake; aisā qaul-o-qarār jispar pūrā pūrā bharosā ho-sake; aisā qaul jiske rū se koyī amr sabīh yā mutahaqqaq ma'lūm ho; kisi amr par bāwar karne ke 'aqlī wujūh.

2.—Yaqīn yā yaqīn-i-kāmil; i'tiqād-i-kāmil; pūrā bharosā yā i'tibār; shubhe se barī h. (barāat); 'ilm-i-tahqīqī.

3.—Dil kī mazbūtī; istiqlāl-i-kāmil; be-k̄haufī; be-bākī; jurat; apne ūpar takya yā bharosā.

4.—Shokhī; be-hayāyī; gustākhi; be-hijābī; be-sharmī; had se ziyāda be-līhāzī yā shokh-chashmī.

5.—Bīmā; woh mu'ahada jiske rū se kisi wāqī'a-i-khās (masalan nuqsān yā maut) ke wuqū' par ek raqam-i-mu'aiyan dī-jāwe.

☞ “Recently used in relation to life contingencies, and *insurance*, in relation to other contingencies.” *Webster*.

6.—(*Law*) Intiqāl-i-jāe-dād k̄a subūt-i-tahrīrī yā aur koyī subūt-i-jāiz; dast-āwez-i-intiqāl; intiqāl-nāma yā wasīqa-i-intiqāl.

Assure, v. t. 1.—Yaqīn dilānā; mutahaqqaq k.; wa'da bayān yā dūse subūt se kisi bāt k̄a i'tiqād (i'tibār yā bharosā) karā d.

2.—Mazbūt k.; mustahkam k.; pukhta (pakkā) yā mahfūz k.

Astray, ad. Gumrah; bhūlā; bhaṭkā; bahkā huā; sidhī rāh par nahīn; be-rāh.

☞ “Both in a literal and a figurative sense.” *Webster*.

The going *astray* of cattle—Maweshī k̄a apne mālik yā apnī jagah ko chhor-kar dūsrī jagah chalā jānā (unkā bahak-kar kahīn chalā-jānā).

Asunder, ad. Alag; judā; judā judā; 'alāhida; kayī hisson meñ.

Asylum, n. Woh makān jahān musibat-zada logoñ kī k̄habar-girī ho.

A lunatic *asylum*—Pāgal-k̄hāna.

A blind *asylum*—Andhā-k̄hāna.

An *asylum* for orphans—Yatīm-k̄hāna.

An *asylum* for the deaf and dumb—Woh makān jismeñ gūnge bahre k̄hairāt kī nazar se rakkhe jāen.

At, prep. 1.—Is lafz se 'umūman nazdik yā maujūd r. zāhir hotā hai.

At the house—Is jumle ke ma'nī donoñ ho-sakte haiñ yā'nī ghar meñ yā uske nazdik.

2.—Kisi kī jānib (uskī taraf) yā uske muqābale meñ.

To aim an arrow *at* a mark—Kisī shai kī taraf tīr kā nishāna lagānā.

3.—Zail kī (niche likhī 'huyī) 'ibāratoṅ se is lafz kā isti'māl kisī qadar baḡhūbī ma'lūm hogā :— [hone par.

At the sight—Kisī shai ke dekhne par; uske sāmno āne (nazar āne) yā maujūd

At this news—Is khabar ke āne yā pahūchne par.

At peace or at war—Sulh yā jang kī hālat meṅ; jis waqt sulh yā laṛāyī thī.

☞ *At ease, at play, at a loss, &c.*, convey the like idea.

At arms—Mussallah; hathiyār-band; silāh yā hathiyār lagāye huye,

At hand—Jahān tak dast-ras ho (hūth pahūch sake); nazdik; qarīb.

At one's cost or expense—Kisī ke kharach yā sarf se.

At his command—Uske hukm ke sādīr hone par; uske hukm ke bā'is yā sabab se yā uske mutābiq; jab usne irshād kiye. Uske hukm meṅ; uske tābī' yā uske iḡhtiyār meṅ.

He is good at engraving—Woh qalam-kārī yā kanda karne ke fan meṅ hoshyār hai (us kām ko aḡhehī tarah yā 'umdagi se kar saktā hai).

At our hands—Hamlogōṅ se yā hamārī jānib se; ham logōṅ kī taraf se; minjānib hamāre.

At all—See under All.

At first—Pahle; awwal yā awwalan; sab se muqaddam.

At last—Ākhir meṅ; ākhirash; ba martaba-i ākhir.

At once—Yak-jā; yak-musht; joṛ batōṛ kar ekatthā; sab ek hī sāth; ek hī waqt meṅ; sauran; turant; jhatpat; bilā tawaqquf; be-dirang.

To be at a person—Kisī shakhs par hamla k. tūt parnā yūrish k. yā hamla-āwar h. [qabīh.

Atrocious, a. Nihāyat shadīd; nihāyat burā; baṛā-sangīn; nihāyat

An *atrocious* crime, guilt, or offence—Nihāyat shadīd yā sakht jurm; jurm-i-kabīra yā sangīn.

Atrocity, n. Barī hī badī yā burāyī; baṛī sangīnī; baṛī berahmī.

Attach, v. t. 1.—Lagānā; joṛnā; munsalik k.; natthī k.; bāūdhnā; wasl k.; chaspān k.; milā d.; shāmīl kar d.; ek meṅ milā d.

2.—(*Law*) Qurq k.; hukm-nāma-i-qurqī ke zarī'e se apne iḡhtiyār meṅ kar-lenā kḡhwāh giriftār k. (pakarnā.).

☞ “Applied both to persons and property.” *Burrill—Worcester.*

“Applied to a taking of the person by a *civil* process, being rarely or never used for the arrest of a criminal. It is applied also to the taking of goods and real estate by an officer, by virtue of a writ to hold the same to satisfy a judgment to be rendered in the suit.” *Webster.*

3.—Muta'alliq k.; kisī se ta'alluq d.; joṛnā.

☞ “In a figurative sense.” *Webster.*

To attach importance or weight to a circumstance—Kisī bāt ko baṛī (aham yā bā-waq'at) samajhnā.

To attach credit to an evidence—Kisī shahādāt ko mu'tabar samajhnā.

4.—Dil-bandī k.; dil-rubāyī k.; kisī kā dil apne qābū meṅ kar-lenā; dil-bastagī k.; muhabbat wagaira meṅ phaisā d.; kisī qism kā asar dil-par pahūchā-kar usī se usko pā-band kar d.

Attachable, a. (Law) Qurqī ke qābil; jo qurq ho-sake; jiskī qurqī 'amal meñ ā-sake (ho-sake); jisko hukm-nāma-i-'adālat ke zarī'e se qurq kar-sakeñ; mustajib-i-qurqī.

Attached, p. a. (Law) 1.—Qurq kiyā huā; maqrūqa; jiskī qurqī 'amal meñ āyī ho; jo qurq huā ho; qurq-shuda.

An *attached* property—Jāe-dād-i-maqrūqa; jis jāe-dād kī qurqī huyī ho.

An *attached* estate—Mahāl-i-maqrūqa; jo mahāl qurq ho.

The property required or sought to be *attached*—Jāe-dād-i-qurqī-talab; woh jāe-dād jiskī qurqī matlāb (dar-kār) ho.

An officer appointed to collect the revenues of an *attached* estate—Sazāwul.

2.—Muhabbat se khinchā aur bañdhā hūa; ulfat ke phande meñ khūb phaṁsū huā; dūsre se ta'alluq-i-khātir yā uns r. w. yā uskā mubtalā; kisi se muta'alliq (ta'alluq r. w.).

Attaching, ppr. (Law) Qurq karne yā karāne wālā; qāriq.

An *attaching* creditor—Woh dāin jiskī darḡhwāst par qurqī ho; dāin-i-qāriq.

An *attaching* officer—Woh ahl-kār jo qurqī kare; ahl-kār-i-qāriq.

An *attaching* court—'Adālat-i-qurq-kuninda; woh 'adālat jisko hukm se qurqī ho; 'adālat-i-āmir-i-qurqī.

Attachment, n. 1.—(Law) (a) Qurqī; giriftārī; hukm-nāma-i-mahkūma-i-qānūn ke zarī'e se giriftārī yā qurqī.

(b)—Qurqī yā giriftārī kī hukm-nāma.

A temporary *attachment*—Qurqī-i-'ārizi yā chand-roza; qurq-tahsil.

An *attachment* before judgment—Qurqī-i-qabl-az-faisala; qurqī jo faisala-i-ākhir ke sūdir hone ke pahle ho.

An *attachment* in execution of a decree—Qurqī ba-sīgā-i-ijrā-i-digri; jo qurqī kisi digri ke jāri hone kī hālat (ijrā) meñ ho.

A general *attachment*—Qurqī-i-'ān; aisi qurqī jis meñ koyī-chiz qurq hone se ḡāqī na rah-jūe; sab chizōñ kī qurqī; jo kuchh ho us sab kī qurqī.

Liable to *attachment*—Same as *Attachable*, q. v.

Under *attachment*—Zer-i-qurqī; qurq-shuda; maqrūqa; jo qurq ho.

The property under *attachment*—Jāe-dād-i-maqrūqa yā qurq-shuda; jo māl qurq ho; jis māl kī qurqī huyī ho; jāedād-i-zer-i-qurqī.

Withdrawal of *attachment*—Barḡhūstāgī-i-qurqī; qurqī kā uṭhā lenā; wā-guzāst-i-qurqī.

Priority of *attachment*—Taḡaddum-i-qurqī; ek qurqī kā dūsri qurqī ke mu-qābale meñ pahle h.

To make an *attachment*—See meaning No. 2 under *Attach*.

To release from *attachment*, or to withdraw or remove an *attachment*—Qurqī se chhōṛ d.; qurqī se wā-guzāst k.; qurqī uṭhā lenā; qurqī barḡhūst k.

To take out an *attachment*—Darḡhwāst dekar qurqī kā hukm-nāma jāri karānā; qurqī jāri karānā yā nikāl wānā.

“The term is applied to a seizure or taking both of persons and property.” *Blackstone—Webster*.

2.—Baṛī lagāwāṭ yā muhabbat; wafā-dārī; pās; lihāz; khayāl; mazbūt aur der-pā ulfat; josh-i-muhabbat kī pā-bandī; band-i-ulfat; woh bāt jisse lagāwāṭ yā ulfat ho.

3.—Woh shai jiske bā'is ek chīz dūsri chīz se lagī (juṭī) rahe.

Attack, v. t. 1.—Hamla k.; kisī par ṭūṭ paṛnā; kisī par zor se ā-paṛ-nā; hamla-āwar h.; chaṛhāyī k.; āgāz-i-jaug k.; laṛāyī meṁ pahle qadam r.; laṛāyī shurū' k.

2.—Kisī se muḥālīf-āna tahrīr yā taqrīr k.; kisī se nizā'-i-lafzī k.; haṛjo buhtān yā nukta-chīnī se kisī kī tardīd yā be-tauqīrī kī koshish k.

Attack, n. Hamla; yūrish; pahli wār; āgāz-i-jaug; māṛte-pīṭte kisī par ā-paṛnā; nukta chīnī yā buhtān wagāira ke zarī'e se yūrish.

“*Attack, assault, and aggression all denote the first act of injury or hostility, and are opposed to defence; and they may be made by an individual or by an army upon an unoffending party.*” Worcester.

Attain, v. t. 1.—Harakat jismānī tahrīk yā koshish se kisī maqūm yā shai tak ānā yā pahuñchnā; pahuñchnā.

2.—Zihnī koshish se ānā yā pahuñchnā.

Followed by *to*.

Attain, v. t. 1.—Anjām ko pahuñchnā; pūrā k.; hāsil k.; takmila k.

2.—'Umdagī yā darje meṁ kisī tak pahuñchnā; barābarī k.; hamsarī k.

Attainable, a. Jis tak zihnī yā jismānī koshishon se pahuñch sakeṁ; (jise is qism kī koshish se hāsil kar-sakeṁ); koshish se hāsil yā anjām hone ke qābil.

Attainment, n. 1.—Koshish ke zarī'e se husūl; kisī maqsad kā hāsil h. (anjām ko pahuñchnā yā pūrā h.).

2.—Jo kuchh koshish (sa'ī yā jidd-o-jahd) se hāsil ho—masalan zihnī khūbī wagāira; tahsil.

A man of great attainment;—Woh shakhs jiskī tahsil barī ho; woh shakhs jise zihnī khūbī wagāira bahut kuchh hāsil kī ho.

Attempt, v. t. 1.—Kisī bīt kā imtihān yā uskī āzmāish k.; iqdām k.; koshish k.; sa'ī k.; jidd-o-jahd k.; kisī maqsad ke husūl yā usko anjām kī koshish k.

The accused attempted an escape from the lock-up—Mulzam ne hawālāt se nikal-jāne kī koshish kī.

2.—Hamla k.; kisī kī nisbat koshish k. yā uspar hamla-āwar h.; kisī shai par yūrish k.

The complainant's life was attempted by the accused—Mulzam ne mustagīs kī jān lene kī koshish kī (yā'nī mulzam ne mustagīs par is garaz se hamla kiya kī uskī jān le-le).

Attempt, n. Koshish; sa'ī; iqdām; yūrish; hamla; kisī maqsad ko husūl kī nisbat koshish (daur-dhūp).

An attempt to commit an offence—Kisī jurm ke irtikāb kā iqdām (uskī koshish).

An attempt at murder or suicide—Iqdām-i-qatl-i-'amd yā khud-kushī.

Attemptable, a. Koshish āzmāish yā hamle ke qābil; jispar iqdām yā hamla ho-sake.

Attend, v. t. 1.—Kisī shakhs ke sāth ba-taur ham-rāhī madad-gār yā mulāzim ke jānā yā rahnā; kisī ke pās yā uski k̄hidmat meñ hāzīr rahnā; kisī kī ma'iyat meñ rahnā; kahūpar kisī ta'alluq yā kām se hāzīr rahnā.

The prisoner, on bail, has to *attend* the court daily—Us muddat 'alaih ko jo zamānat par rihā hai 'adālat meñ har roz hāzīr rahnā partā hai.

2.—Kisī shai ke sāth rahnā; sāth sāth rahnā; milā rahnā; shāmil rahnā; ba-taur natije ke h.

The exertions of the police have been *attended* with success—Ahlkārān-i-pulis kī koshishon kām-yāb huyīñ (unki koshishon kā yah natija huā kī we kām-yāb huye).

A burglary, *attended* with theft, was committed a fortnight ago—Do hafte huye kī naqab-zanī ma' sariqe ke wuqū' meñ āyī (naqab-zanī ke sāth hī chori huyī).

Attend, v. i. 1.—Kisī bāt ke sunne dekhne yā samajhne kī koshish meñ dil lagānā yā mutawajjih h.; tawajjuh k.; lihāz k.; mukhātīb h. yā sunnā; kisī shai meñ masrūf yā mashgūl h.; kisī shai par lihāz aur 'amal k.; kisī shai par lihāz kar-ke usī ke mutābiq k. (uski ta'mil k.).

Usually followed by *to*.

2.—Kisī farz ke anjām ke liye kisī ke sāth (uske pās yā nazdik) rahnā; hāzīr rahnā; huzūrī meñ rahnā; is qadar nazdik maujūd rahnā kī bulāne par sun pare.

With *on* or *upon*.

Attendance, n. 1.—Hāzīrī; maujūdgi; hāzīr-bāshī; kisī qism ke kām se hāzīr rahnā.

Personal *attendance*—Hāzīrī-i-asūlatan; kisī kī hāzīrī; ba-zāt-i-khās (āp hī) hāzīr h. yā rahnā; khud maujūd rahnā.

To enforce the *attendance* of a party—Kisī fariq ko jabriya hāzīr karānā (hāzīr hone ke liye yā hāzīrī par usko majbūr k.).

To be, or remain, in *attendance*—Hāzīr h. yā rahnā; maujūd h. yā rahnā; hāzīr-bāshī rahnā yā hāzīr-bāshī rakhnā.

2.—Woh shakhs yā ashkhās jo kisī ke pās hāzīr raheñ (uski k̄hidmat-guzārī yā ma'iyat meñ raheñ).

3.—Tawajjuh; lihāz; dil-dihī; dil kā tawajjuh se lagānā.

Attendant, a. 1.—Jo hāzīr rahe; jo ham-rikāb rahe; jo ma'iyat meñ rahe; jo ham-rāh rahe; zail yā tufail meñ r. w.

2.—Jo ba-taur natije ke kisī shai ke sāth yā usse muta'alliq ho; natije kī tarah kisī shai ke sāth-hī-sāth r. w.; 'ariz.

3.—(Law) Kisī dūsre kā dast-nigar; jispar kisī dūsre kī k̄hidmat yā koyī aur farz wājib ho.

Attendant, n. 1.—Jo kisī haisiyat se dūsre ke hamrāh rahe—masalan dost sāthī naukār yā kār-pardāz wagaira kī tarah.

2.—Jo shakhs hāzīr yā maujūd rahe.

3.—Jo kisī shai ke sāth-sāth rahe yā ba-taur uske natije ke ho.

4.—(Law)—*Vide* meaning No. 3 under Attendant, a.

Attention, n. 1.—Tawajjuh; lihāz; iltifāt; khusūsiyat ke sāth khayāl; kisī shai kī taraf dilī tawajjuh (dil kā lagā rahnā); dil se lihāz khayāl yā pās; farmān-bardārī yā muhabbat kī nazar se tawajjuh.

To call, or draw, one's *attention* to a thing—Kisī shai kī taraf kisī ko muta-wajjih yā muḥhātāb karānā.

2.—Tawāzu'; aḥhlāq; mudārāt; khush-qulqī; husn-i-aḥhlāq.

Attentive, a. Mutawajjih; nigarān; ihtiyāt se lihāz r. w.; gosh-i-shinawā yā dīda-i-binā r. w.; kān se har bāt kā sunne-wālā yā ānkh se har shai kā dekhne-wālā; har bāt par dhyān rakhne aur ānkh-o-kān lagāye rahne w.

Attentively, ad. Tawajjuh ke sāth; khūb mutawajjih ho-kar; ānkh-o-kān khol-kar; ihtiyāt se; khabar-dārī se.

Attest, v. t. 1.—Gawāhī d. yā k.; shahādat d. yā shāhid h.; tasdiq k.; saḥīh yā aslī qarār d.; kisī amr kī tāyid zabānī yā tahrīr ke zarī'e se (likh-kar) k.; apnī haisiyat-i-mansabī se tasdiq k.; kisī nawishte ko apne dastkhat yā n'abd se tasdiq k.

The bond is *attested* by two persons—Us tamassuk par do shakhsōn kī gawāhī hai.

Copies of judicial records should be properly *attested*—Lāzim hai kī kīgazāt-i-'adālat ke naqlōn kī tasdiq munāsib taur par kī-jāwe.

To *attest* a copy of record—Kisī kīgaz (nawishte) kī naql par tasdiq ke waqt yah 'ibarat likh-kar kī yah naql mutābiq asl ke hai yā naql mutābiq asl khwāh annaqlo ka-l-asl yā annaqlo mutābiq-u-bi-l-asl apne dastkhat sabt kar-d.

2.—Kisī bāt kā subūt d. yā use sābit k.; zāhir k.; kisī amr par dalūlat k.; kisī bāt kī sachāyī ko kalām se nahīn balki aur tarah par sābit k.

3.—Gawāh banānā (qarār d. yā mānnā); shāhid k.; kisī kī taraf khitāb karke yā uskā nām lekar yah kahnā kī woh to is yā us bāt (fulān amr) ko jāntā hai.

Attestation, n. 1.—Shahādat; gawāhī; tasdiq; 'ibarat-i-tasdiq; kisī wāqī'a kī tāyid meñ kisī afsar kī mansabī tasdiq; kisī dast-āwez wagaira par gawāh-shud likh-kar apnā nām likhnā; gawāhī likhnā yā k.; kisī amr-i-wāqī' kī tāyid meñ zabānī yā tahrīrī iqrār-i-halfī-yā mansabī.

2.—(Law) Kisī dast-āwez par uskī tahrīr wa takmīl khwāh muqir ke dastkhat kī nisbat gawāhoñ kī gawāhī.

 "The subscription of a name to a writing as a witness is an *attestation*." Webster.

A public *attestation*—Mahzar.

Attested, pp. or a. Musaddaga; halfī yā mansabī tasdiq ke zarī'e se sābit kiyā gayā; jispar gawāhī huyī ho; jiskī tāyid meñ shahādat ho.

Attesting, ppr. Kisī kī nisbat gawāhī k. w.; kisī amr kī tāyid meñ bayān k. w.

Attester, } n. Tasdiq-kuninda; gawāh; shāhid.
Attestor, }

Attorney, n. (Law) Mukhtār; woh shakhs jo dūsre kī taraf se uske kisī kām ke anjām ke liye jāiz tarīq par (qāuūn ke mutābiq) muqarrar kiyā jāe.

A general *attorney*—Mukhtār-i-'ām; woh shakhs jo kisī kī jānib se uske kul ṣa'nī har qism ke kāmōn ke anjām ke liye mukhtār muqarrar ho.

A special attorney—Muḳhtār-i-ḳhās; jo shakhs kisi kī taraf se uske kisi ḳhās kām ke anjām ke wāste muḳhtār muqarrar ho.

A private attorney, or an attorney in fact—Woh shakhs jo kisi dūsre kī taraf se muḳhtār-nāma ke zarī'e se aise kāmōn ke karne ko liye muqarrar kiyā jāe jinko 'adālat se ta'alluq na ho.

☞ "In a more extended sense, this class includes any agent employed in any business, or to do any act *in pais* (out of court) for another." *Webster*.

A public attorney, or an attorney-at-law—'Adālat kā muqarrar kiyā huā shakhs jo muwakkilōn kī taraf se nūlisbāt ke rujū' karne yā unmeñ jawāb dihi kā qānūnan mūjāz ho.

A duly constituted attorney—Muḳhtār-i-mujāz; jis muḳhtār kā taqarrur batāz-i-jūz 'amal mōn āyā ho.

A power, letter, or warrant, of attorney—Muḳhtār-nāma; woh nawishta jo ek shakhs kī jūnib se dūsro ke haq meñ tahrīr pākar uske zarī'e se kār-o-bār ke anjām kā iḳhtiyār diyā jāe.

A general power of attorney—Muḳhtār-nāma-i-'ām.

A special power of attorney—Muḳhtār-nāma-i-ḳhās.

Attorney-general, n. (*Law*) Woh sar-kārī ahl-kār jo un kul muqaddamāt meñ kār-rawāyī kā mujāz ho jinmeñ sar-kār ek farīq ho; woh ahl-kār jo fauj-dārī ke muqaddamāt meñ sar-kār kī taraf se pairawī ke liye muqarrar ho.

Attributable, a. Nisbat diye jāne ke qābil; jise mansūb kar sakeñ; jise kisi se muta'alliq kar-sakeñ.

Attribute, v. t. Nisbat d.; mansūb k.; muta'alliq samajhnā; lagānā.

Attribute, n. Jo kuchh mansūb kiyā jāe; jise kisi dūsre se muta'alliq samjhoñ; koyī ḳhās yā zarūrī sifat khwāh ḳhāsiyat.

Auction, n. 1.—Nilām; chizon kā bār-i-'ām un ḳharīdārōn ke hāth farokht kiyā jānā jo sab se ziyāda qīmat deñ.

Sales at auction—Nilām; nilām ke zarī'e se bikri (farokht).

Goods sold by auction—Asbūb jo nilām hoñ (nilām ke zarī'o se beche jāeñ).

☞ The "latter form is more correct." *Webster*.

An auction purchaser—Ḳharīdār-i-nilām; woh shakhs jo koyī shai nilām meñ ḳharīd kare; woh mushtarī jo auroñ ke muqābalo meñ ziyāda qīmat dekar nilām ke waqt kuchh ḳharīd kare.

2.—Jo chizeñ nilām kī-jāwen; ashyā-i-nilāmī.

Auctioneer, n. Nilām k. w.; woh shakhs jo māl-o-asbāb yā arāzī nilām ke zarī'e se us shakhs ke hāth farokht kare jo sab se ziyāda qīmat de.

Auction-room, n. Nilām-ghar; nilām-ḳhāna.

Audacious, a. 1.—Nihāyat diler; barī jurat r. w.; gustāḳh; be-hayā; qānūn mazhab yā tahrīb kī pā-bandī na k. w.

☞ "Used for *bold in wickedness*; applied to persons." *Webster*.

2.—Jo barī shokhī kā natija ho; jo qānūn kī tahqīr se kiyā jāe.

An audacious crime—Woh jurm jiske irtikāb se qānūn kī tahqīr sūbit ho; jurm jo qānūn ko nā-chīz samajh-kar kiyā jāe.

Audacity, n. 1.—Barī jurat; dilerī ke sāth dil kī mazbutī yā apne upar bharosā.

2.—Shokhī; gustākhi; be-hayāyī; jisse qānūn yā nasāih kī tahqīr zāhir ho. [masmū’]

Audible, a. Sune jāne ke lāiq; isqadar baland āwāz se ki sun paṛe; **Audibly, ad.** Is tarah ki sun paṛe (sunāyī de); baland āwāz se; is nahj par ki masmū’ ho.

Audience, n. 1.—Sunnā; samā’at; āwāz kī taraf tawajjuh r.

2.—Shanwāyī ke liye bār-yābi; kisi ko uskī bāt sunne ke liye apne pās āne kī ijāzat d.; guft-gū yā kār-rawāyī kī garaz se chār-chashmī (mulāqāt)—khusūsan kisi bādshāh yā afsar-i-riyāsat se.

3.—Sāmī’ūn kā majma’; woh sab log jo kisi bāt ke sunne ke liye jam’ hoñ (yak-jā hoñ).

Audit, n. 1.—Hisāb kī jāñch; ashkhās-i-muta’alliqīn ke rū-ba-rū ahl-kārān-i-mujāz yā un shakhsoñ kā hisāb kā dekh-nā-bhāl-nā jo us kām ke liye muqarrar kiye gaye hoñ aur jo kharch kī rasīdoñ ko milā-kar aur gawāhoñ se daryāft kar-ke bāqī nikālēn.

2.—Hisāb kī jāñch-o-partāl kā natija; woh hisāb jise muhāsibīn-i-mujāz ne niptāyā (tai kiya) ho; hisāb-i-ākhir; hisāb kī ākhīr jāñch.

Audit, v. t. Hisāb jāñchnā aur sūf k.; hisāb dekh-bhāl kar niptānā.

The court has ordered the accounts of the parties to be *audited*—‘Adālat ne hukm diyā hai ki fariqāin ke hisāb jāñche aur sūf kiye jāēn.

Auditor, n. Hisāb kā jāñchne w.; woh shakhs jis ko hisāb kī jāñch-o-partāl kā iḥtiyār diya jāe; woh shakhs jiskā taqarrur is iḥtiyār ke sāth ho ki woh kisi hisāb ko jāñche kharch kī raqmoñ ko rasīdoñ se milāwe fariqāin aur unke gawāhoñ ke bayānāt sune kharch kī raqmoñ ko mauzūr yā nā-mauzūr kare aur bāqī qāim kar-de; amīn.

AU FAIT, (ō-fā) [ʔʔ.] Jo kisi bāt ko ba-ḥūbī kar-sake; kisi bāt kā ustād; jise kisi amr ke anjām kī liyāqat-i-kāmila ho; mālīr; fāiq; pakkā; hunar-maud. [amr meñ nihāyat hī fāiq hai].

He is entirely *au fait* of that matter—Woh us bāt meñ baṛā hī pakkā hai (us

Auspice, } n. Himāyat; sāya; mīhrbānī; dast-gīrī; fazl; karam; fazl-
Auspices, } o-karam; ‘ināyat; zill-i-‘ātifāt yā ‘ināyat.

“ In this sense, the word is generally plural.” *Webster*.

Under one’s *auspices*—Kisi ke sāye meñ; kisi kī dast-gīrī yā uske fazl se; kisi kī ba-daulat yā uske iqbāl se.

Under your *auspices*, success is certain—Āp ke iqbāl (āp kī ‘ināyat dast-gīrī yā āp ke fazl-o-karam) se kām-yābī yaqīnī hogī.

Auspicious, a. 1.—Jis meñ kām-yābī (kār-barārī yā kām-nikālne) kī alā-mateñ pāyī jāēn; jiskī zāhirī sūrat achchhī ho; achchhā; ‘umda.

An *auspicious* beginning—Achchhā āgūz; nīsī ibtidā jis meñ shurū’ hī se kām-yābī kī sūrat namūd ho.

2.—Iqbāl-maud; bā-iqbāl; ḥush-nasīb; sāhib-i-iqbāl; honhār.

Applied to persons.

3.—Mubārak; sa’id; achchhā; hasb-i-hāl; muwāfiq; kisi bāt ke liye munāsib (mauzūn).

Authentic, a. 1.—Aslī; kāzib yā masnū’ī nahīn; jhūṭhā yā banāyā huā nahīn; asl meñ bhī wohī jo zāhir meñ ho.

Applied to things.

2.—Sanadī; mustanad; jiskī sanad log māneñ; sachchā; i'tibār ke laiq; istidlāl ke qābil; mu'tamad.

Applied to persons.

3.—(Law) Jo har tarah par zābite se mukammal aur qānūnan musaddaq ho; jiskī nisbat wāqī'i-zābite kī sab kār-rawāyī ho-kar qānūn ke mutābiq uskī tasdiq bhī huyī ho.

An authentic document—Dastāwez-i-asli; dastāwez-i-gair-masnū'i; aisā wasīqa jo bā-zābita murattab hokar qānūn ke mutābiq tasdiq bhī kiya gayā ho.

Authenticate, *v. t.* Tasdiq k.; kisī shai ko us subūt tasdiq yā takmil-i-zābita ke zarī'e se mustanad kar-d. jo qānūnan darkār yā us shai ko i'tibār ke laiq karne ke liye kāfī ho; takmila-i-qānūnī karke sanadī banānā; qānūn ke mutābiq tasdiq kar ke sanad (i'tibār yā māne jāne) ke qābil kar-d.

An authenticated deed—Dast-āwez-i-musaddaqa; dast-āwez jiskī tasdiq qānūn ke mutābiq huyī ho.

Authentication, *n.* Tasdiq k.; tasdiq-i-qānūnī yā munāsib; zarūrī ma'mūli bātoñ ke anjām se kisī shai ko sanad ke qābil (mustanad) kar d. Authenticity, *n.* Asliyat; sadāqat; jiskī asliyat aur sihbat musallam ho; jiskā sachchā aur sahih honā sābit ho-chukā ho.

Author, *n.* 1.—Woh jisse kisī shai kī ibtidā ho; kisī shai kā banāne-wālā; kisī shai kā bāni-mabūnī; paidā k. w.; mūjid; kisī shai kā musabbib-i-haqiqī.

2.—Kisī kitāb kā tasnīf k. w. yā likhne-wālā; musannif.

In distinction from a translator or compiler.

Authoritative, *a.* Iqtidār-i-jāiz r. w.; sanadī; mustanad; jo istarah par qāim yā zāhir kiya gayā ho ki log uspar i'tibār karen yā use qabūl karen; tahakkumāna; yaqīnī; jisse ba-zāhir hukūmat pāyī-jāe; jisse izhār-i-hukūmat ho.

Authoritatively, *ad.* Tahakkumāna; hukūmat kī rāh se; hukūmat kī numāish ke sāth; hukūmat dekhilā ke; ikhtiyār-i-jāiz se; ba-tarz-i-mustanad.

Authority, *n.* 1.—Qānūnī yā aslī ikhtiyār hukūmat yā 'amal kā istih-qāq; ikhtiyār; hukūmat; iqtidār.

2.—Woh ikhtiyār jo rāe 'izzat yā qadr se hāsīl ho; ru'b; dāb; dabāw; maṣab yā tarz-o-tariq kā asar (uskī waq'at); woh shai jiskā da'wā rāeon aur tajwīzon khwāh tadbīroñ ke wujūb yā tāyīd meñ kiya jāe; i'tibār; sanad.

3.—Shahādat; gawāhī; gawāh; shāhid; woh shakhs yā nawishta jisse kisī bāt kī tasdiq ho.

4.—Shahādat kī waq'at; buzurgī yā barāyi; mu'tabari; sanad.

5.—Ijāzat yā ijāzat-nāma; ikhtiyār yā wasīqa-i-ikhtiyār; hukm yā hukm-nāma.

6.—Nazāir (nazīren); sab se ā'lā darje kī 'adālat ke faisale jinkī pā-bandī uskī mātaht 'adālatoñ par wājib ho; aisī rāe khwāh aisā qaul yā bayān jisko ba-taur nazir ke mān sakeñ (uspar 'amal yā uskī pai-rawī kar-sakeñ); woh kitāb jismeñ aisī rāe wagaira darj ho yā uske mussannif kā nām.

7.—Gavarminṭ; hukkām; 'āmiliu-i-riyāsāt; woh log jo 'hukūmat (hukm-rānī) karen; hākīm.

Authorize, v. t. 1.—Ikhtiyār d.; mukhtār yā mujāz k.; 'amal yā kām karne k. istihqāq d.; qādir k.; iqtidār 'atā k.

2.—Jāiz yā rawā r.; jāiz k.; qānūn ke rū se mubāh (rawā yā wājib) qarār d.; kisi sanad masalan rawāj yā 'awām kī rāe par qāim k.; mustanad k.

3.—Kisi shai par i'tibār k. (uski tāyid k. use sanad d. khwāh mustanad samajhnā).

Autograph, n. Kisi shakhs kī khās tahrir; kisi ke khās hāth kā likhā huā; koyī asli nawishta yā dast-khat.

“In opposition to an *apograph*, or copy.” *Worcester*.

Autograph, a. Kisi ke khās hāth kā likhā huā.

The bond bears an *autograph* signature of the debtor—Us tamassuk par mad-yūn ke khās hāth kā likhā huā dast-khat hai.

An *autograph* letter—Woh khat jis kātib ne khud (apne hāth se) likhā ho.

AUTRE DROIT, [o'ter drwā Fr.] (*Law*) Dūsre kā haq.

A person may sue or be sued *autre droit* (in *another's right*), as executor, &c. *Webster*.

AUTREFOIS, [o'ter fwā Fr.] (*Law*) Sābiq meñ; dūsre waqt.

AUTREFOIS ACQUIT, [Fr.] (*Law*) 'Uzr-i-barāat-i-sābiqa; kisi jurm ke ilzām se aglī (sābiq kī) barāat kā 'uzr.

AUTREFOIS CONVICT [Fr.] (*Law*) 'Uzr-i-mākḥūzi-i-sābiqa; kisi jurm meñ pahle mulzam sūbit qarār pāne kā 'uzr.

Avail, v. t. 1.—Fāida uṭhānā; mustafid h.; naf'a uṭhānā.

“Used reflexively with *of* before the thing used.” *Webster*.

You should have *availed* yourself *of* this provision of the law—Munāsib thā ki is hukm-i-qānūn se tum fāida uṭhāte.

2.—Nāfi' h.; kisi maqsad ko anjām hāsil yā pūrā karne meñ madad d.; mu'in h.; sūd-mand h.

Your silence will not *avail* you in this matter—Is mu'āmale meñ apne sukūt se tumko madad na milegi (tumhārā sukūt ya'ni tumhārā chup yā khāmosh rahnā tum ko nāfi' na hogā).

To *avail one's self of*—Kisi shai se naf'a uṭhānā; kisi amr se fāida uṭhānā yā mustafid h.

Avail, v. i. Kām-kā h.; naf'a-bakhsh h.; kār-āmad h.; isqadar quwwat waq'at yā tāsir r. ki maqsad barāwe; fāida-bakhsh yā fāide kā (mufid) h.

Will the plea of misjoinder *avail*?—Kyā 'uzr-i-shumūl-i-bejā kār-āmad (mufid, yā naf'a-bakhsh) hogā?

This line of action will not *avail*—Is tarz kī kār-rawāyī se kām na niklegā (kām na chalegā yā woh kār-āmad na hogā).

Avail, n. 1.—Fāida; naf'a; hāsil; sūd; jisse kām-yābi meñ madad mile.

The plea of *alibi* set up by the accused, is of no *avail*—Jo 'uzr-i-'adam-mau-jūdgi mulzam ne pesh kiyā hai usse kuchh fāida nahin hai.

2.—*pl.* Manāli' yā āmadani; mihnāt ashya ke farokht yā nīlām kḥwāh kiśi aiśi shai kī āmadani jismeñ rupaye lagāye jāēñ.
Available, a. 1.—Jisse faida uṭhā-sakeñ; jise naf'a ke sāth kām meñ lā-sakeñ; faida-bakhsh; naf'a-bakhsh; mufid; bā-tāsir.

There are no funds *available* at present—Bi-l-fi'l is qadar sar-māya nahīñ hai jisse naf'a uṭhā-sakeñ (jise kām meñ lā-sakeñ).

2.—Qawī; jismeñ kār-barārī ke liye kāfī tāqat waq'at yā tāsir ho; mazbūt; bā-waq'at; bā-tāsir; jiskā asar ho-sake; jāiz.

This plea is *available*—Yah 'uzr qawī (kār-āmād) hai.

Availableness, n. 1.—Amr-i-maqsūd meñ madad dene kī quwwat yā tāsir; faida-bakhshī; sūd-maudī.

2.—Jawāz-i-qānūnī; jawāz; mazbūtī; waq'at.

Avenge, v. t. Badlā lenā; kiśi burāyī karne-wāle kī munāsib sazā kar-ke ussō 'iwaz lenā; 'iwaz lenā; bair lenā; intiqām lenā; badī kī sazā d.; jo shakhs zarar pahunchāwe uskī sazā-dihī se 'iwaz-mu'āwaza k.

He is anxious to *avenge* his wrongs—Jo burāyīñ usko sāth kī gayī haiñ (jo nuqsānāt usko pahunchāwe gaye haiñ) unke 'iwaz (badlā) lene kā woh kḥwāhāñ hai.

Aver, v. t. 1.—Yaqīn ke sāth kahñā; puḥhtagī se zāhir k.; sach bāwar kar-ke bayān k.; mazbūtī se kahñā.

2.—(Law) Tasdiq k.; tasdiq par āmāda h. See *Averment*.

Average, n. Woh mutawassit raqam yā miqdār jo gair-musāwī raqmoñ yā miqdāroñ se nikālī jāe; ausat; partā.

Upon or on an *average*—Ba-hisāb-i-ausat; ausat ke i'tibār se (rū se); parte ke mutābiq; sardar; gair musāwī 'adadōñ yā raqmoñ kī ausat nikālkar.

To strike an *average*—Ausat nikālñā; partā lagāñā baiṭhāñ yā bichhāñā.

Average, a. Mutawassit; ausat darje kā.

An *average* rate—Sharh-i-mutawassit; ausat sharh; woh sharh jo ausat ke lihāz se ho; dar jo parte se ḥashre.

Average, v. t. 1.—Ausat nikālñā; partā lagāñā (phailāñā yā bichhāñā).

2.—Kayī shakhsōñ par unke hisse ke mutābiq taqsim k. (bāntñā yā phailāñā); ek andāz-i-mu'aiyan par kayī shakhsōñ par munqasim k.

To *average* a loss—Koyī andūz qāim karke kiśi nuqsān kā kayī shakhsōñ par phailāñā (bichhāñā yā bāntñā kḥwāh unke zīmme k.).

Average, v. i. Ausat ke hisāb (rū yā lihāz kḥwāh i'tibār) se h.; parte ke mutābiq h. yā partā parñā.

The losses of the owners will *average* 25 rupees each—Parte ke hisāb se mālikōñ ko fi kas pachis rupaye kī kḥisāra paregā.

Averment, n. 1.—Puḥhta bayān; bayān jo yaqīn ke sāth kiya jāe; bayān jo mazbūtī se kiya jāe; izhār; iqrār; bayān yā zāhir k.

2.—Tasdiq; shahādāt se subūt.

3.—(Law) Mudda'a 'alaih kā yah kahñā ki ham apne 'uzr ke wujūb ke subūt par āmāda haiñ; muqaddame meñ min-jumla farīqain ke kiśi farīq kā yah kahñā ki ham apne bayān ke sābit karne par musta'id haiñ; wāq'at kā yaqīnī taur par yā puḥhtagī ke sāth bayān; 'umūman subūt.

“In any stage of pleadings, when either party advances new matter, he *avers* it to be true by using this form of words 'and this he is ready to verify.' This was formerly called an *avermēt*. In modern pleading, it is termed *verification*.” *Blackstone—Webster*.

Averse, *a.* Mukhālif; kisi bāt kā 'ādatan nā-pasand k. w.; kisi bāt par 'ādatan rāzi nahīn.

Followed by *to*.

Aversion, *n.* 1.—Dil kā rāgib na h.; dil kā phirā rahnā; nafrat; kisi shai kī taraf se tabī'at kī kashish; kisi shai kī taraf dil kā mūil na h.

"It ought generally to be followed by *to* before the object.

Sometimes it admits of *for*." *Webster*.

2.—Khāsiyat yā mizāj kā ikhtilāf.

3.—Woh shai jisse tabī'at mutanaffir ho; jis shai kī taraf dil rāgib (mūil) na ho. [dūr k.

Avert, *v. t.* 1.—Phernā yā phirā d.; palaṭnā yā palṭā d.; kanāro kar-d.;

To avert the eyes from an object—Kisi shai kī taraf se nazar pher lenā.

To avert one's ire—Kisi kā gussa pher d. yā dūr k.

2.—Bāz r.; āne na d.; palṭā d.; insidād k.; nūzil na hono d.; rok d.; ṭāl d.

To avert an approaching calamity—Kisi musibat ko jo pahuñchne ke qarīb ho ṭāl d. (āne na d. yā baz r. khwāh rok d.).

Avocation, *n.* 1.—Kisi kām kī taraf se tabī'at kā pher lenā.

2.—Woh chhote chhote ta'alluqāt (woh khatif khafif bāteñ) jinkī taraf mukhātab hone ke liye koyī shakhs apne ma'mūlī yā khās kām ko chhor de; woh shuḡl yā kām jiskī wajh se aslī kām se hāth khīñch lenā pare.

Avoid, *v. t.* 1.—Gurez k.; kisi se dūr yā kanāre rahnā; kisi se parhez (ijtināb) k.; kisi se alag nyāre yā pare rahnā.

To avoid the company of gamblers—Juāriyōñ kī suhbat se kanāre rahnā (unkā ṣāth na r. yā unse ham-suhbat na h.).

2.—Bachā jānā; ṭāl d.; yah koshish k. ki jo bāt manzūr na ho woh hone na pāye.

To avoid expense—Sarf bachā jānā ya'nī agar kharch k. manzūr na ho to nīsī fikr k. ki woh hone na pāye (ṭāl jāe).

3.—Bachānā yā bachā jānā; apne ūpar āne yā parne na d.

To avoid a blow—Apne ūpar zarb āne na d.; kisi kī wūr ko bachā jānā.

4.—(Law) Bātil k.; ka-l-'adam k.; faskh k.; rad k.; be-tāsīr yā gair-nāfiz kar-d.

How can that gift be avoided?—Woh hiba kyūñkar bātil ho-saktā hai? The deed cannot be avoided—Woh wasīqa bātil (ka-l-'adam yā gair-nāfiz) nahīn kiya jī-saktā.

5.—(Law) Kisi farīq kā koyī aisī nayī bāt pesh k. jisse dūsre farīq kā bayān bātil ho-jāe.

Avoidable, *a.* 1.—Jisse bach sakeñ dūr rah sakeñ yā gurez kar-sakeñ; gurez ke qābil; jisse ijtināb ho-sake; jisse dūr bhāg sakeñ.

2.—Bātil mausūkh yā rad hone ke lāiq; qābil-i-ibtāl yā istirdād.

Avoidance, *n.* 1.—Gurez; bachāw; ijtināb; parhez.

2.—(Law) Tansīkh; ibtāl; istirdād; rad bātil yā nā-kūrgar kar-d.

3.—(Law) Kisi 'uzr ke jawāb mein koyī nayī bāt pesh karko uske asar-i-qānūnī se bach-jānā.

Avow, v. t. 1.—Barmalā kahū; khulkar (fāsh-fāsh) iqrār k.; sāf-sāf iqrār qabūl yā taslim k.; dil kholkar iqrār yā i'tirāf k.; sāf yā sachehe dil se qabūl k.

2.—(Law) Jo fī'l ho-chukā ho use qabūl karke jāiz thahrānā.

Avowal, n. Izhar-i-fāsh; jo bāt barmalā kahī jāe; woh bāt jo bi-ragbat aur jī kholkar taslim ki-jāe.

Avowant, n. (Law) Qurqī-i-bejā kī nālīsh kā mudda'ā 'alaih jo us qurqī ke jāiz hone kī nisbat 'uzrāt pesh kare.

Avowed, p. a. Jiskā izhār ba-tarz-i-fāsh huā ho; jo qabūl kiya gayā ho; jiskī nisbat iqrār huā ho; musallam; jo khandā-peshāni se taslim kiya gayā ho. [qabūl karke.

Avowedly, ad. Barmalā; sāf sāf; fāsh fāsh; khulā khulā; sāf dili se

Avowry, n. (Law) Baqāyā-i-lagūn yā khisāra wāgaira ke wusūl karne ke liye jisne jāe-dād qurq karāyī ho uskā be-jā qurqī kī nālīsh ke dāir hone par us qurqī ke jāwūz kī nisbat 'uzrāt pesh k.

Avulsion, n. (Law) Daryā kī tūgānī yā uske zor se bahne kḥwāh uske bahāw ke yakāyak tabdīl hone kī wajh se jisse ek shakhs kī haqīyat kā hissa kaṭ-kar dūstre shakhs kī haqīyat meṅ mil-jātā hai arāzī kā ek shakhs kī haqīyat (zāmīndārī yā mahāl) se dūstre shakhs kī haqīyat meṅ daf'atan shāmīl hojānā. Jo mahāl istarah par 'alāhida hotā yā kaṭ-jītā hai uskā mālik wohī shakhs rahtā hai jiskī milkīyat woh ibtidāan rahā ho.

Await, v. t. 1.—Kisi kā muntazir rahnā; kisi kī intizār meṅ rahnā; kisi kī rāh dekhte yā takte rahnā; mutarassid (ummedwār) h. yā rahnā; kisi ke liye taiyār (musta'id) rahnā.

2.—Kisi ke liye jam' yā taiyār rahnā; maujūd yā hāzīr rahnā; kisi ke liye kḥazāne meṅ rakkhā rahnā; kisi kī nisbat āyinda par zuhūr meṅ āne (hone yā wāqī' hone) ke liye maujūd rahnā.

Award, v. t. Tajwīz hukm yā faisala-i-'adālat ke rū se dilānā; hukm se (sudūr-i-hukm ke zarī'e se) dilānā; tajwīz karke dilānā; hukm sādīr k.

☞ "This word is appropriately used to express the act of arbitrators in pronouncing upon the rights of parties; as, the arbitrators *awarded* damages to A. B." *Webster*.

Award, v. i. Faisal k.; tajwīz k.; faisala sādīr k. [tajwīz.

Award, n. (Law) 1.—Panchoṅ kā faisala; faisala-i-sālīsī; sālisoṅ kī

2.—Woh kāgaz jispar sālisoṅ kā faisala likhā ho; faisala-i-sālīsī; panchoṅ kā faisal-nāma.

Aware, a. Muttalā'; āgāh; wāqīf; kḥabar yā qarīne se kisi wāqī'a (kisi amr ke hone yā zuhūr meṅ āne) kā mutarassid (uskā muntazir yā uskī ummed r. w.).

☞ Followed by *of*.

Away, ad. 1.—Maujūd nahīn; gair-hāzīr; dūr.

The master is *away* from home—Sāhib-i-kḥāna ghar par nahīn hai.

☞ "It is much used in phrases signifying moving or going from; as, go *away*, send *away*, run *away*, &c.; all signifying departure, or separation to a distance." *Webster*.

2.—Chalā jā; dūr ho; āo chalen; āo chalo; aji chalo.

☞ "In this sense, *away* is used as an exclamation and denotes command or invitation to depart." *Webster*.

☞ With verbs, it serves to modify their sense, and form peculiar phrases; as,

To throw away—Pheñk d.; de-d.; be-hūda zāi' k.; be-wuqūfi se barbād kar-d.; kho d.; gāiwā d.

To trifle away—Khafif khafif harakāt (bātoñ) meñ khonū yā sarf kar-d.; susti (kūhili yā āskat) meñ nuqsān ya kharch k.

To drink away—Sharāb-khwāri meñ kho-d.; sharāb pine meñ urā d.

To squander away—Fuzūl-kharchi meñ tabāh kar d. (urā d.).

To make away with—Halāk k.; mār-dālā; nest-o-nābūd kar-d.; tabāh yā gārat kar-d.; bar-bād kar-d.; talf kar-dālā.

Away with one—Iske ma'nī yah haiñ ki us shakhs ko yahāñ se dūr yā kanāre le-jāo (dūr kar-do yā haṭā do.)

B

Back, n. 1.—Piṭh; pusht; zahr; jānwaroñ ke jism kā woh hissa jismeñ rīṭh hotī hai; insān ke jism kā picḥhlā aur dūsre jānwaroñ ke jism meñ ūpar kā hissa.

2.—Ek chaurā ūñchā ṭilā; qulla-i-koh.

3.—Picḥhe kā hissa.

☞ Opposed to the *van*.

4.—Kisī shai kā picḥhlā hissa; picḥhwārā; pusht; 'aqab; puṭṭhā; pushta.

☞ Opposed to the *front*.

5.—Kisī āle (hathiyār) kā dabīz (moṭā) hissa; pusht.

☞ Opposed to the *edge*.

6.—Kisī shai kā woh hissa jo nazar ke bāhar ho yā uske dūsre hisse ki nisbat kam nazar parē.

7.—Jism kā berūnī hissa yā kul jism.

He has not clothes to his *back*—Uskī piṭh (uske jism) par kapre nahīñ haiñ.

To turn the back on one—Kisī se hiqūrat se pesh ānū (usko haqīr yā nā-chīz samajhnā); kisī ko chhoṛ d. yā uskī khabar-giri na k. (khabar na lenā).

To turn the back to one—Kisī ko apne se baṛā mānnā.

To turn the back—Jānā yā chale jānā; gāib ho-jānā yā maujūd na rahnā; nikal yā ṭal jānā.

Behind the back—Khufyatan; chhip-kar; kisī ke picḥhe yā uskī gaibat meñ.

Back, ad. 1.—Jahāñ se koyī āyā ho wahīñ.

To go back—Wāpas jānā; palat yā laut jānā; jahāñ se ānā huñ ho wahīñ phir jānā.

2.—Kisī hālat-i-sābiqa par 'aud k.; jo hālat yā kaifiyat pahle rahī ho usī meñ phir ho-jānā (par-jānā).

To go back to poverty—Mufisi ki hālat meñ phir ho-jānā (phir mufis ho-jānā); joñ kā toñ mufis (garib yā tihī-dast) ho-jānā.

3.—Pichhe; āge na rakhnā; āge nā ānā; pesh na k.; rok r.; bāz r.

To keep *back* a part—Kuchh dabā r. (bi-l-kul pesh na kar-d.).

4.—Guzre huye zamāne yā bitī huyī bātoñ kī taraf.

To look *back* on former āges—Pichhle (agle yā guzashta) zamānoñ par (unki taraf) phir lihāz k.

5.—Phir; wāpas.

To give *back* the money—Rupaye pher d. (unheñ wāpas k. yā phir de-d.).

6.—Mukarrar; do-bāra; sawār h.; pīth par charhnā yā sawār h.

Back, v. t. 1.—Charhnā; sawār h.; pīth par charhnā yā sawār h.

To *back* a horse—Ghore par sawār h.

2.—Tāyid k.; madad yā taqwīyat d.; sahārā d.; himāyat k.; sañbhālnā; pushtī d.

The assessors were *backed* by the court—'Adālat ne asesaroñ kī tāyid kī.

3.—Pichhe ko hañkā yā haṭā d.; bhagā d.; kanāre kar-d.

To *back* oxen—Bailoñ ko pichhe kī taraf hañkā yā lautā d.

4.—Pushta lagānā; pushta-bandī k.; puṭṭhā lagānā.

To *back* a book—Kisī kitāb meñ pushta yā puṭṭhā lagānā.

To *back out*, or *back down*—Kisī takrār se kanāra-kash h. (usse haṭ-jānā yā bāz ānā); kisī qaul se phir-jānā (munharif h.). [dār h.

To *back up*—Himāyat k. yā hāmi h.; sahārā d.; taqwīyat d.; kisī kī zimma-
To *back up* one's friends—Apne dostoñ kī himāyat k.

Back, v. i. Pichhe ko haṭnā yā chalnā.

The horse refused to *back*—Woh ghorā pichhe ko nahīn haṭtā.

Back, a. Pichhlā; zamāne ke lihāz se dūr; samt ke lihāz se pichhe.

Back-door, n. Darwāza jo makān ke pichhwāre (pichhe kī taraf) ho; chor-khirkī; parde kī rāh; sidhe āne jāne kī rāh nahīn. [nahīn.

Back-ground, n. 1.—Pichhwārā; pichhe kī zamīn yā'nī agwārā yā sahn

2.—Gosha-nashīnī ('uzlat-guzīnī) kī jagah; jagah jo sab se kanāre ho; jagah jo tārikī meñ ho; aisī jagah jis-par logoñ kī nazar bahut kam pare; tārik yā sāya-dār maqām. [jāe-zarūr.

Backhouse, n. Woh makān jo sadr makān ke pichhe ho; pūkhāna;

Backward, } aḍ. 1.—Pīth āge kiye huye ya'nī jis taraf jānā ho usī

Backwards, } taraf ko pīth (pusht) phere huye; ultā; ultē pāñw.

To move *backward*—Ultē pāñw chalnā.

2.—Pichhe ko.

To throw the arms *backward*—Bāzū pichhe ko patakānā.

3.—Pīth ke bal; jismeñ pīth niche ho-jāe.

To fall *backward*—Pīth ke bal (chit) girnā; is tarah girnā kī pīth niche ho-jāe.

4.—Guzre zamānoñ yā mājaroñ kī taraf; zamāna-i-guzashta meñ.

To look *backward* on the history of man—Insān ke hālāt-i-guzashta par nazar k.

5.—Ba-tarz-i-ma'kūs; ultā.

6.—Bihtarī kī hālāt se abtarī kī hālāt meñ.

Public affairs go *backward*—Umūrat-i-sarkārī abtar hote jāte haīñ.

7.—Jāuib (samt)-i-mukhālīf ko; ultā.

"We beat them *backward* home." *Shak.*

Ham logon ne unheñ mārkar (unpar zad-o-kob karke) unko ultā ghar kī taraf phirā diyā.

8.—Aslī silsile ke k̄hilāf; ultā; maqlūb; āk̄hir se shurū' kī taraf.

"What is *a b* spelt *backward*?" *Shak.*

Agar *a b* kī tahajjī ba-tarz-i-maqlūb (ultī) kī-jāe to kyā hāsīl hotā hai?

Backward, a. 1.—Rāzī nahīn; nā-rāz; k̄hwāhān nahīn; mutaassif; mutaammil; pas-o-pesh meñ; āgā-pichhā kartā huā; sust; der k. w.

"*Backward* to be slaves." *Pope.*

Gulām banne par rāzī nahīn.

2.—Kund-zihñ; tez-sahm nahīn; kaudān; jo jald taraqqī na kare.

A *backward* learner—Aisā muta'allim jo kund-zihñ ho (sikhne meñ jald taraqqī na kare).

3.—Jiskā wuqū' ma'mūlī waqt ke ba'd ho; jo waqt par' na ho; jiskā wuqū' ba-der (tawaqquf ke sāth) ho.

The season is *backward*—Mausim talū jūtā hai (uske āne meñ der ho rahī hai).

Bad, a. Achchhī sifaton kā muhtāj 'ām isse kī woh jism se ta'alluq rakhtī hoñ yā dil se; muzir; zarar-rasān; ranj-dih; pur-dard; nā-muwāfiq; nāqis yā nā-mukammal; burā; bad; k̄harāb; achchhā nahīn.

"*Bad* expresses whatever is injurious, hurtful, inconvenient; unlawful, or immoral; whatever is offensive, painful, or unfavourable; or what is defective." *Webster.*

Bad in law, or legally *bad*—Qānūn nāqis; qānūn ke rū se pūrā kāmīl yā mukammal nahīn.

A *bad* character—Bad chalan shakhs; bad-waz'; bad-ma'ūsh; woh shakhs jiskī chāl achchhī na ho (jiske tariq bure hoñ).

Badge, n. 1.—Woh nishān 'alāmat yā aur koyī shai jiske pahanne se kisī k̄hās jagah yā naukari meñ kisī shakhs kī nisbat tamīz kī-jāwe; tagma; chaprās; partalā.

The *badge* of a policeman—Mulāzim-i-pulis kī chaprās.

2.—Kisī amr kī 'alāmat; kisī bāt kī nishānī.

Badly, ad. Burī tarah se; achchhī tarah se nahīn; sakht yā barī; shiddat se; bad-bakhtī se; ba-tarz-i-nā-mukammal; nā-tamām.

Badness, n. Burāyī; badī; k̄harābī; qubh; achchhī sifaton kā na h.

Baffle, v. t. Makr se bachā jānā; hila-bawāla karke t̄al d.; bātīl yā shikast kar-d.; muntashar kar-d.; mahrūm k.; ghabrā-kar rad kar-d.; rāegān kar-d.

Bag, n. 1.—Thailā; borā; kapre yā chamṛe wagaira kā thailā jismeñ galla rupaye aur dūsri chīzeñ hifāzat kī nazar se yā kabīn le-jane ke liye rakkhī jāeñ; kīsa; thailī; torā; baṭuā; gaṭhiyā; gāñṭh.

2.—Kisīqadar koyī chīz jisko thaile yā gāñṭhiye wagaira meñ bhar-kar bāzār meñ le-jāeñ. [aur dūsre zarūrī asbāb.

Baggage, n. 1.—Fauj ke dore-k̄heme kapre-latte k̄hāne-pīne ke bartan

2.—Pahanne ke kapron aur dūsri zarūrī yā āram kī chīzon ke sundūq thaile wagaira jo musāfir apne sāth safar meñ le-jāte haiñ.

"The English usually call this *luggage*." *Webster.*

Bail, v. t. (Law) 1.—Zamānat par rihā k. yā-*chhornā*; kisi mulzam yā qaidī ko uskī hāzirī kī zamānat le-kar giriftārī yā hirāsāt se *chhor* d. (rihā yā *khalās* k.).

The accused have been *bailed* by the magistrate.—Hākim-i-faujdarī ne un mulzamoṃ ko zamānat par *chhor* diyā hai.

2.—Hāzir-zāminī k.; zamānat-nāma-i-hāzirī likh-kar kisi ko giriftārī se *chhornā*.

There is no one who would *bail* the accused—Is mulzam kī hāzir-zāminī k. w. koyī nahīn hai.

“The word is applied to the magistrate or the surety. The magistrate *bails* a man, when he liberates him from arrest or imprisonment, upon bond given with sureties. The surety *bails* a person when he procures his release from arrest by giving bond for his appearance.”
Blackstone—Webster.

3.—Kisi khās maqsad ke liye koyī chīz kisi shakhs ko is mu’āhada-i-sarīlī yā zimī par ba-taur amānat ke hawāla kar-d. ki woh ya’nī amānat-dār apnā mu’āhada imān-dārī se purā karegā; saunpnā; hawāla k.

To *bail* cloth to a tailor to be made into a garment—Poshāk banāne ke liye kaprā darzi ko amānat d.

Bail, n. (Law) 1.—Zamānat; hāzir-zāminī; zar-i-zamānat; rupaye jo zamānat meṃ dākhil kiye jāen.

The man is out upon *bail*—Woh shakhs zamānat par rihā (*chhūṭā*) hai.

To ask for *bail*, or to require to give *bail*—Zamānat talab k. yā *chālīnā*.

Excessive *bail* ought not to be required—Andāz se ziyāda zamānat kā talab k. munāsib nahīn hai.

To tender *bail*—Zamānat dākhil k. yā manzūrī ke liye pesh k.

To admit or hold to *bail*—Zamānat par rihā k.; zamānat le-kar *chhor* d.

To discharge or release on *bail*. *Vide supra.*

To require *bail* in proportion to the means and station in life of the accused—Mulzam kī istitā’at aur haisiyat ke mutābiq zamānat talab k.

To be on *bail*, or out upon *bail*—Zamānat par rihā (*chhūṭā*) rahnā.

To reduce a *bail*—Kisi zamānat kī ta’dād kā kam k.

In default of *bail*—Zamānat dākhil na karne kī hālāt meṃ; dar-sūrat-i-’adam-i-idkhal-i-zamānat.

To forfeit a *bail*—Zar-i-zamānat kī wāpasi kā haq kho d.

[ligayī ho.

The person *bailed*—Woh shakhs jo zamānat par *chhūṭā* ho yā jisse zamānat

To stand *bail*—Zāmin h. yā zamānat k.

2.—Zāmin yā hāzir-zāmin; woh shakhs yā ashkhās jo zamānat karen; woh shakhs yā ashkhās jo kisi qaidī yā giriftār-shuda shakhs ke ’adālat meṃ hāzir hone yā rahne kī zamānat karke use hirāsāt se rihā karāwen.

The *bail* must be real, substantial bondsmen—Zarūr hai kī zāmin aslī aur zi-istitā’at ashkhās hon.

“In this sense, *bail* is not used with a plural termination.”
Webster.

Bailable, a. 1. —Zamānat par rihā hone ke qābil; jo zamānat par chhūt sake.

❧ Used of persons.

A person accused of murder is not *bailable*—Jis shakhs par qatl-i-'amd kā ilzām lagāyā gayā ho woh zamānat par rihā nahīn ho-saktā.

2.—Zamānat ke qābil; jiskī nisbat zamānat ho-sake.

The offence of causing hurt is *bailable*—Jurm-i-zarar-rasūnī zamānat ke qābil hai (uski nisbat zamānat ho-saktī hai).

A *bailable* offence—Jurm-i-qābil-i-zamānat; aisā jurm jiskā mujrim yā mulzam qānūnī zamānat par rihā ho-sake.

Bail-bond, n. (Law) Zamānat-nāma; dast-āwez yā wasīqa-i-zamānat; woh dast-āwez jo mudda'ā 'alaih aur uske zāmin kī taraf se uske (mudda'ā 'alaih ke) 'adālat mein yaqīnī hāzīr hone kī nisbat likhī jāe.

A forfeited *bail-bond*—Woh zamānat-nāma jiske sharāit kī ta'mil na hone kī wajh se zāmin ko zar-i-mundarija-i-dast-āwez bataur tāwān ke denā par.

Bailee, n. (Law) Amīn; amānat-dār; woh shakhs jise māl ba-taur amānat ke sipurd kiya jāwe aur jisko us amānat-dārī ke maqāsīd ke liye uski nisbat ek mahdūd haqq-i-milkīyat hāsīl ho aur uskā qabza-i-'arīzī uspar rahe.

❧ Opposed to *bailor*.

Bailer, } n. (Law) Amānat-dihanda; jo shakhs kisī maqsad-i-klās ke Bailor, } liye koyī māl amānat ke taur par kisī dūsrē ko sipurd kare.

Bailment, n. (Law) Kisī maqsad-i-klās ke liye is mu'ābada-i-sarīhī yā zimnī par māl kā amānatī sipurd kiya jānā kī amānat mein khiyānat na kī-jāwe.

Bake, v. t. 1.—Tanūr yā bhaṭṭhī mein khwāh āg ke āngarōn par yā āftāb kī shu'ā' (kīrnoñ) se garm khushk aur saḥt k.; pakānā; khāne ke liye taiyār k.

To *bake* bricks—Īṭhēn pakānā. The sun *bakes* the ground—Dhūp zamīn ko pakā detī hai (use khushk aur saḥt kar-detī hai). To *bake* bread—Roṭī pakānā (taiyār k. jaise tanūr mein).

2.—Sardī se karā (saḥt) k.

"The earth is *baked* with frost." *Shak.*

Zamīn pāl se saḥt ho-jātī hai.

Bake, v. i. 1.—Khānā pakāne kā kām k.; ta'am-pazī k.; bāwarchī kā kām k.; tabbākhi k.

2.—Pak jānā yā paknā; garmī se khushk aur saḥt ho-jānā (sūkh kar karā ho-jānā).

The bread *bakes*—Roṭī pak-jātī yā pak-ūṭhtī hai. The ground *bakes* in the hot sun—Dhūp kī garmī se zamīn khushk aur saḥt ho-jātī hai.

Balance, n. 1.—Tarāzū; tolne kā kāntā; dānṛī; tak.

2.—Bāqī; zar-i-bāqī; baqāyā; jisqadar hisāb ke donoñ pahlū (jam' wa kharch) ke barābur karne ke liye kam ho.

Balance of an account—Bāqī-i-hisāb yā hisāb kī bāqī.

An old *balance*—Pichhlī bāqī; sābiq bāqī; aglī bāqī. [ke qābil na ho.

An irrecoverable *balance*—Bāqī-i-gair mumkin-i-wusūl; jo bāqī wusūl hone

A nominal *balance*—Bāqī-i-faizī yā barāe-nām.

To realize or recover a *balance*—Bāqī wusūl k.

To strike a *balance*—Bāqī nikālā.

pl.—Bāqiyāt.

Current *balances*—Bāqiyāt-i-hāl yā bāqiyāt-i-hisāb-i-rawān.

Balances of accounts current—*Vide supra*.

Balances in train of liquidation—Bāqiyāt-i-dāiru-l-wusūl; jo bāqiyāt daurān-i-wusūl meñ hoñ (wusūl ho rahī hoñ).

Outstanding *balances*, or *balances* of past years—Pichhlī bāqiyāt; bāqiyāt-i-sanīn-i-māziya; bāqiyāt-i-sanawāt.

Doubtful *balances*—Bāqiyāt-i-mushtabahu-l-wusūl.

3.—Bāham muqābala yā wazn (āpas meñ milānā yā tolnā); tashkhis.

Upon a *balance* of the evidence adduced on both sides—Shahādat-i-pesh-shuda-i-jānibain kā jab bāham muqābala karen.

4.—Waq'at ikhtiyār yā nafa wagaira meñ barābarī; ham-wazn yā ham-palla h.; muqābale meñ barābar tuluā (ṭhaharnā).

Balance, v. t. 1.—Wazn meñ barābar k. jaise batkharon kā tarāzū ke palloñ meñ; tarāzū meñ tolnā; tolnā yā wazn k.

2.—Ta'dād waq'at wazn yā andāz wagaira meñ barābar k.; ham-wazn yā ham-palla k.

3.—Wāsīl-bāqī k.; lekhe kī bidh milānā; jam'-kharch kā milān karke jo kuchh kamī-beshī nikle use adā k. tākī hisāb meñ farq na rahe (woh barābar ho-jāe); tasfiya-i-hisāb k.; hisāb sāf k.; niptā-nā; chuktī k.; jam'-kharch k.; jor'kar nafa-nuqsān kā hāl daryāft k. yā yah dekhnā kī jam' ziyāda hai yā kharch.

4.—Bāham muqābala k.; tashkhis k.; waq'at wagaira ke lihāz se ek dūse se muqābala k. (milānā).

Balance, v. i. 1.—Wazn meñ barābar h.; ham-wazn h.; donoñ taraf barābar wazn r.; tol meñ barābar h. (barābar tuluā). [bar hai.

The scales *balance*—Donoñ palloñ kā wazn barābar hai; is tarāzū kī tol barā-

2.—Pas-o-pesh k.; āgā-pichhā k.; taammul k.; waswasa k.; jo rāeñ ba-zāhir yaksāñ mazbūt hoñ unkī nisbat hais-bais meñ par-jānā; mukhtalif rāeñ ke mā-bain pas-o-pesh k.

Balance-sheet, n. Fard-i-bāqī; tauzī; woh kāgāz jismeñ jam'-kharch yak-jā karke bāqī dekhlayi jāe.

Bald, a. 1.—Jo qudratī yā ma'mulī tarīq par bāl patte par yā daraḡht wagaira se dhakā na ho.

A *bald* man—Chandlā shakhs; woh admi jiske sar meñ bāl na hoñ; ganjā.

A *bald* mountain—Pahāḡ jispar daraḡht wagaira kā sāya na ho.

A *bald* eagle—'Uqāb jise par na hoñ; be par kā 'uqāb.

2.—Jismeñ woh shai na ho jo zebāish ke liye munāsib ho; us shai se khālī jo khush-numāyī ke liye mauzūn ho; jismeñ khūbsurtī yā 'umdagī ke liye kuchh milāyā na gayā ho; jismeñ fasāhat wa balāgat na ho; jismeñ kisī tarah kī san'at na ho; jismeñ mahz lafzoñ kī pā-bandī ho; nīrā lafzī; sāda; be-lutf; phikā; be-nāmāk.

A *bald* translation—Nīrā lafzī tarjama; tarjama jismeñ kisī qism kī 'ibarat-ārāyī na ho (jismeñ mutarjīm ne kuchh namak-mīrch na milāyā ho).

Bale, n. Kabiñ le-jāne yā bhejne ke liye kapre meñ rassī se bañdhā huā māl kā buqcha; gathri; gūñh; guñhiyā. [gathri banānā.

Bale, v. t. Gathri banānā; māl ko kapre meñ rassī se bāñdh kar uskī

Band, n. Guroh; gol; tāifa; jamā'at; woh log jo kisī maqsad-i-ām ko anjām meñ mussallah hokar sharik hoñ.

A band of dacoits—Dākuon kī jamā'at yā gol.

Bandit, n. pl. Bandits or Banditti, Jo qānūn ko na māne; jo apnī jān ko na dare; dākū; rahzan; quttā'n-t-tariq; luṭerā; qazzāq.

“The plural *banditti* is sometimes used as a collective noun.”

Webster.

Bandy, v. t. 1.—Mār-kar idhar udhar yā āge piche kar-d.; geñd kī tarah kabhi āge ko phatak d. (mār-kar kar-d.) kabhi piche ko.

2.—Āpas meñ tabādala k.; āpas meñ adlā-badlā k.

To *bandy* words—Kahñā sunnā. To *bandy* looks—Nazreñ (dūkhēñ) chār k.; ek dūstre kī taraf taknā yā dekhñā.

3.—Uchhālñā jaise ek shakhs se dūstre shakhs kī taraf; dāñwāñ-dol k.; pheñkñā; hilāñā-dolāñā; sargarmī se bahs k.

Bandy, v. i. Muqābale meñ kisī shai ko apnī apnī taraf khīñchnā.

Bane, n. 1.—Zahr-i-halāhal (aisa zahr jo muhlik ho ya'nī jiske khāne se khāne wālā mar jāe); aisi koyi bāt jisse nā-guzir (khwāhī na khwāhī) nuqsān mazarrat yā barbādī ho; tabāhī yā tabāhī kā bā'is sabab yā zarī'a; shai-i-muzir (woh bāt jiskī wajh se nuqsān ho).

Vice is the *bane* of society—Bādī ho logon par tabāhī aisi hai.

To do a thing to one's *bane*—Aisi bāt yā aise fi'l k. jisse kisī ko mazarrat pahunchē.

2.—Ek qism kī bīmāri jo bheriyon ko hoti hai.

“More commonly termed the *rat*.” *Webster.*

Baneful, a. Zahrilā ya'nī zahr kī khāsiyat r. w.; muzir; halākat barbādī yā tabāhī kā bā'is; zarar-rasāñ.

Banish, v. t. 1.—Jalā-watan k.; kisī ko ba-hukm-i-hākim apne mulk se chalo jāne par majbūr k.; kisī ko apne mulk se nikal-jāne kā hukm d.; shahr-badar k.

2.—Nikāl d.; dūr kar-d.; daf' kar-d.; haṭā d.

To *banish* sorrow—Ranj ko dūr kar-d.

Banishment, n. 1.—Jalā-watani; apne mulk se nikāl diyā jānā; shahr-badarī; hākim-i-'usr kā kisī shahrī se jabriya uskā watan chhoṛā d.

2.—Daf'iya; dūr kar-d.; nikāl d.; ikhrāj.

Bank, n. 1.—Pushta; bāñdh; mitṭi kā ṭilā dhūhā dīhā yā uskī dher.

To cast or throw up a *bank*—Pushta yā bāñdh banānā; gil-andāzi k.

2.—Kanāra yā karārā; tīr yā taṭ; sāhil.

3.—Woh mahājani koṭhī jahāñ rupaye amānatan rakkhe yā logon ko qarz diye-jāweñ yā unkā her-pher (bāham tabādala) ho yā jabāñ se rupaye kabhiñ bheje jāweñ khwāh hundi wagaira lekar kahīñ rawāna kī jāwe; bank yā bank-ghar.

4.—Bank kā sarishta; woh jagah jahāñ mulāzimīn-i-bank uskā kār-o-bār anjām karen.

Bank, *v. t.* Pushtā banānā; bāndh bāndhnā; pushte se ghernā mahfūz yā mazībūt k.

Bank, *v. t.* Bank meñ rupaye jam' k.; bank kā kār-ḡhānā k.; mahājani koṭhī chālānā; len-den k.

Banking house—Mahājani koṭhī; woh jagah jahān mahājani kār-o-bār ho.

Bankable, *a.* Jo bank meñ liyā-jā-sake (qabul ho-sake); jiske rupaye baṭṭe ki minḡhayī ke ba'd bank se mil sakeñ.

These bills are not bankable—Yah hundiyān is qābil nahīn haiñ ki bank meñ qabūl hoñ (li-jāweñ).

This note is bankable—Is lot ke rupaye baṭṭā de-kar bank se mil sakte haiñ.

Bank-book, *n.* Woh kitāb jismeñ bank-ghar ke ahl-i-kār us shakhs kā jam'-kharch likh-dete haiñ jo bank se len-den (dād-sitad) rakhtā ho.

Bank-credit, *n.* Woh i'tibār jiske rū se koyī shakhs kafālat-i-munāsib de-kar us qadar rupaye jinki ta'dād bā-ḡhudhā tai ho-chukī ho bank se le saktā hai.

Banker, *n.* Mahājan; sarraf; sāhukār; koṭhī-wāl; seth; sāh; woh shakhs jo rupaye kā len-den kare rupaye le-kar kahīn bheje yā hundī wāḡaira kharīd kare aur beche yā isī qism kā aur kār-o-bār kare.

Banking, *n.* Mahājani; sarrafā; koṭhī-wāl kā kām; mahājani kā kār-o-bār.

Banking, *a.* Mahājani yā sarrafe ke muta'alliq; bank se nisbat r. w. yā jo bank ki taraf se kiya jāe.

A banking firm—Mahājani koṭhī; len-den ki koṭhī.

Banking business—Mahājani; sarrafe kā kār-o-bār yā sarrafā; len-den.

The proprietor of a banking firm—Koṭhī-wāl; sāhukār; seth; mahājan.

Bank-note, *n.* Hundi ki qism ki woh tahrīr jo bank se jāri hotī aur uske rupaye hāmīl ko uske māḡgne (talab karne) par milte haiñ. Is qism ki tahrīr naqd rupaye ki tarah kām meñ lāyī jāti hai.

Bankrupt, *n.* 1.—Woh tājir jo chhip-baiṭhe yā koyī aur aisā fi'l kare jisse uske dāinoñ ki haq-talfī ho.

2.—Woh tājir (saudāgar yā tijārat karne-wālā) jiskā kār-o-bār abtar hojāe (bigar ukhar yā tūt jāe) yā jo apne ma'mūlī kār-o-bār ke daurān meñ is qābil na rah-jāe ki apnā qarz adā kare; tājir-i-nā-dār; woh mahājan jiskā basnā ulat jāe.

3.—Koyī shakhs jise apne duyūn ke adā ki salāhiyat na rahe; woh shakhs jo apnā dāin (lahnā yā woh rupaye jo logon ke uske zimme hoñ) adā na kar-sake; shakhs-i-gair-mustatī; diwāliya; jiskā diwālā nikal-gayā ho.

“In strictness, no person but a trader can be a bankrupt—Bankruptcy is applied to merchants and traders, insolvency to other persons.” Webster.

Bankrupt, *a.* Jisne diwāliye kā kām kiya ho; jo apne duyūn (qarz) ke adā ki salāhiyat na rakhtā ho; jo apnā qarz (lahnā yā dāin) chukā na sake; diwāliya; nā-dār; gair-mustatī; jiskā tāt yā basnā ulat gayā ho khwāh kār-o-bār abtar hogayā (bigar gayā) ho.

Bankrupt, *v. t.* Kār-o-bār bigar d. (abtar kar-d. yā ukhar d.); nā-dār (gair-mustatī) yā diwāliya) banā d.; rupaye paise se tang kar-d.; tāt yā basnā ulat d.

Bankruptcy, n. 1.—Diwālā; nā-dārī; us shakhs kī hālat jiskā kār-o-bār is sabab se band aur abtar ho-jāe kī woh apnī nā-dārī ke bā'is use jāri na rakh sake (chalā na sake); apne dūyūn (qarz) ke adā karne kī be-maqdūrī ('adam-i-istitā'at yā qābiliyat).

2.—Diwālā nikāl d. yā kar d.; rūposh hokar k̄hwāh aur tarah par apnī tayīn diwāliyā banā d.; kār-o-bār kī abtar kar-d.

Bank-stock, n. Jo rupaye bank (mahājani ke kumdhūm yā rozgār) meñ lage hoñ unmeñ hissa yā hisse; mahājani kī koṭhī kī patṭī yā patṭiyāñ (hissa yā hisse); rupaye jo mahājani koṭhī ke ijmālī sarmāye (sājhe kī pūñjī) meñ lage hoñ.

Bar, n. 1.—Lakṛī yā lohe wagaira kī sīkh jo rukāwaṭ yā aur kisī kām ke liye banāyī jāe; tilī; salākh.

The bar of a door—Darwāze kī janglā.

The bars of a gate—Woh lohe yā lakṛī ke jangle (āhanī yā chobī sīkh) jo kisī phūṭak meñ lagāye jāen.

2.—Rukāwaṭ; sadd-i-rāh; jo shai kisī amr meñ mānī' ho; amr-i-mānī'; āṛ; rok; insidād; woh bāt yā shai jo kisī dūsri bāt yā shai ke darmiyān hāil ho; amr-i-'āriz; 'āriza.

His ignorance of the law is a bar to his promotion—Uskī qānūn kī na jānnā uskī taraqqī meñ mānī' hai. A bar to a suit—Amr-i-mānī'-i-nālish.

A legal bar—Amr-i-mānī'-i-muta'alliq-i-qānūn; qānūnī muzaḥamat yā 'āriza.

3.—(Law) (a) 'Adālat meñ vukalā wagaira ke baiṭhne k̄hwāh khare ho-kar suwāl-o-jawāb karne kī jagah.

In this court, the bar is just opposite to the bench—Is 'adālat meñ hākīm kī nichast (ijlās-i-'adālat) ke muqābil hī vukalā wagaira ke baiṭhne kī jagah hai.

(b)—'Adālat meñ woh jagah jabāñ talhīqāt-o-tajwīz k̄hwāh hukm-i-sazā ke sunāye jāne ke liye mudda'ā 'alaih khare kiye jāte haiñ.

The prisoner at the bar pleads not guilty—Mudda'ā 'alaih-i-hūzir-i-'adālat ko jurm se inkār hai.

(c)—Woh jamī' (sab yā bi-l-kul) vukalā wagaira jinko 'adālat meñ suwāl-o-jawāb kī iḥtiyār ho; vukalā wagaira kī pesha; qānūn ke muta'alliq pesha.

He is studying for the bar—Woh qānūn ke muta'alliq peshe ke liye (bāristar vakīl wagaira banne kī garaz se) qānūn kī tahsil meñ masrūf hai.

(d)—Woh 'uzr-i-khās jisse mudda'ī ke da'wa kī tardīd ba tarz-i-kāfī ho; 'uzr-i-mānī'-i-samā'at-i-nālish; woh khās 'uzr jisse mudda'ī kī dā'wā baḥhūbī rad ho-jāe.

The plea of bar put forward by the defendant is valid—'Uzr-i-mānī'-i-samā'at-i-nālish pesh-kardā-i-mudda'ā 'alaih qawī hai (nālish ko mamnū'u-s-samā'at hone kī 'uzr jo min-jānib-i-mudda'ā 'alaih pesh huā hai qawī hai).

At the bar of the court—Sar-i-ijlās-i-'adālat; barmalā 'adālat meñ; khulī kachahrī meñ; 'ain 'adālat ke rū-ba-rū.

A case at bar—Woh muqaddama jo 'adālat ke rū-ba-rū pesh ho; muqaddama jismeñ 'adālat ko sāmne baḥs ho rahī ho.

The case at bar is an intricate one—Woh muqaddama jismeñ is waqt 'adālat ke rū-ba-rū baḥs ho rahī hai (jo is waqt 'adālat meñ pesh hai) pechīda hai.

4.—Koyī 'adālat; koyī kachahri.

The *bar* of God—K̄hudā kī 'adālat.

The *bar* of public opinion—'Awām kī rāe kī 'adālat.

5.—Sone yā chāṇḍī wagaira kī kāmī (gullī yā meḷh).

Bar, *v. t.* 1.—Sikh lagū-kar band k.

To *bar* a door or gate—Kisī darwāze yā phāṭak meṅ lohe ke sikh yā lakṛī kī tiliyān lagū-kar āmad-o-raft band kar-d.

2.—Roknā; band k.; man' k. yā māni' h.; sadd-i-rāh h.; muzā-him h.; 'ariz yā hāil h.; bāz r.; hone na d.

To *bar* the entrance of evil—Badī ko āne na d. (use daḡhl pāne na d. yā uskī āmad ko rok d.).

The distance between us *bars* our intercourse—Jo dūri (fāsila yā bu'd) ham logōn ke mūbain hai woh hamārī āmad-o-raft yā rāh-ō-rasm ke rakhne meṅ māni' hai. Dūr dūr par hone kī wajh se ham log bāham rāh-o-rasm nahin rakh sakte.

Limitation *bars* the suit—Is nālīsh meṅ tamādī 'ariz (hāil yā māni') hai.

To be *barred*—Mamnū' yā mamnū' u-s-samā'at h.; nā-qābil-i-samā'at h.

The hearing of this case is *barred*—Yah muqaddama mamnū' u-s-samā'at (nā qābil-i-samā'at) hai. [se ḡharīj kar-d.

To dismiss a claim as *barred*—Kisī dā'we ko mamnū' u-s-samā'at hone kī wajh

To be *barred* by limitation, by the law or statute of limitation, by statutory limits, or by efflux or lapse of time—Tamādī (hadd-i-samā'at yā inqizā-i-mī'ād-i-samā'at) kī wajh se mamnū' u-s-samā'at h. (samā'at ke qābil na h. yā rahnā).

3.—Mustasnā k.; ḡharīj k.; chhoṛ d. [se chhipāyā huā nahin.

Bare, *a. l.*—Be-satr; ḡhakā yā chhipā nahin; nangā; barahna; kapṛon

The arm is *bare*—Bāzū kapṛe se chhipā nahin hai (uangā hai).

The trees are *bare*—Daraḡht nange haiṅ (pattoṅ se ḡhake nahin haiṅ).

2.—Tā'zīm kī wajh se sar barahna (nange sar yā sar khole huye).

3.—Tihī-ḡast; muflis; ḡhālī; ḡarīb; muhtāj; be-sar-o-sāmān.

A *bare* treasury—K̄hazāna jo ḡhālī ho (jismēn rupaye paise na hoṅ). [kar-d.

To make a person *bare*—Kisī shakhs ko muhtāj yā be-sar-o-sāmān banā yā

4.—Bosīda; jo bahut yā kasrat se pahuā gayā ho—jaise koyī pahan-ne kā kapṛā. [jo nīrā āp hī ho.

5.—Mahz; nīrā; akelā; tanhā; ḡhālī; jiske sāth aur kuchh na ho;

Bare words—Niri bāteṅ; bāt hī bāt; bātoṅ ke siwā aur kuchh nahin.

Have you got an annotated copy of the new Evidence Act? No; I have only the *bare* Act—Kyā shahādat ke qānūn-i-jadīd kī koyī jild ma' sharh ke tum-

hāre pās hai? Nahin; mere pās mahz (nīrā yā be sharh kā) ekaṭ hai.

Barebone, *n.* Nihāyat dublā-patlā (baḡīr yā lāgar) shakhs; aisā shakhs jiskī haddiyān chamṛe se dekh paṛeṅ.

Barefaced, *a. l.*—Be munh chhipāye huye; munh khole; be burḡa' yā ḡhūnḡhaṭ ke.

2.—Jismēn kisī tarah par ikhfā na ho; jo chhipāyā na jāe; jismēn koyī banāwaṭ na ho; fāsh; khulā khulā. Jismēn sharm na kī-jāe; jo be-hijābāna kiyā jāe; jismēn hayā yā ḡairat kā lihāz na ho.

A *barefaced* falsehood — Darog-i-fāsh; aisi jhūṭhī bāt jiske kahne meṁ sharm na āwe (jo be-gairatī yā be-hayāyī se kahī jāwe).

Barefoot, *a.* Barahna-pā; nange pair; be-jore yā moze ke.

Bareheaded, *a.* Barahna-sar; sar-nangā; adab yā aur kisī wajh se sar khole huye.

Barely, *adv.* Be aur kisī chīz ke; sirf; mahz; nirā.

Bargain, *n.* 1.—Māl ke farokht kī nisbat do farīq ke mābāin qaul-o-qarār; woh mu'āhada jiske rū se ek shaḵhs yā qaul kartā hai ki zar-i-saman ke 'iwaz meṁ fulān māl kī nisbat woh apne haq ko muntaqil kardegā aur farīq-i-sānī qīmat dekar uskā lenā qabūl kartā hai; kisī shai ke kharīd-farokht kī bāt-chīt; intiqāl-i-haqīyat kā mu'āhada; kisī chīz ke bechne aur kharīd karne kā qaul-o-qarār; saudā; saṭṭā.

2.—Kisī qism kā qaul-o-qarār; kisī tarah kā mu'āhada; kisī qism kī shart.

3.—Aisā mu'āmala jismeṁ naf'a ho; fāide kā saudā; zisā mu'āmala jo apnī khwāhish ke mutābiq ho.

4.—Kharīdārī yā woh shai jo kharīd kī-jāwe.

5.—Natīja-i-ākhir; maāl-i-kār; anjām-i-kār; kisī bāt kā anjām.

To make the best of a bad *bargain* — Jo kuchh sar par āpāre uskā khūb nibāh k.; gale parī bajāye siddh; sar par kā nibāhnā. [aur kuchh bhī.

Into the *bargain* — Kisī ke siwā yā 'alāwa; mazīde barūn; kisī shai ko chhorkar

To strike a *bargain* — Kisī 'abd-o-paimān (qaul-o-qarār mu'āhade yā bāt-chīt) ko pukhta k.; kisī mu'āmala ko mazbūt kar-lenā (use pakka kar-lenā chukā lenā yā ṭhik kar-lenā); kisī shai kī nisbat bāth mārṇā ya'nī uski bāt-chīt pakki kar-lenā.

Bargain, *v. i.* Intiqāl-i-māl kī nisbat mu'āhada yā qat'ī qaul-o-qarār k.; kisī shai ke kharīd-farokht kī nisbat shart kar-lenā yā ṭhahra-lenā; āpās meṁ rāzī h. yā tai kar-lenā.

☞ "Often with *for* before the thing purchased." *Webster*.

To *bargain for* a house — Kisī makān ke kharīd-farokht (bechne yā mol leno) kī bāt-chīt tai kar-lenā (uskā qaul-o-qarār kar-lenā). [de-d.

Bargain, *v. t.* Bechnā; farokht k.; zar-i-saman lekar (uske 'iwaz meṁ)

A *bargained away* his farm — Zaid ne apnā khet qīmat le-kar bech-dālā.

☞ "A popular use of the word." *Webster*.

Bargainee, *n.* (*Law*) Woh farīq-i-mu'āhada jo māl-i-farokht-shuda ko le yā uskā lenā mauzūr kare; mushtarī; kharīdār; mu'āhid-lahū.

☞ Opposed to *bargainer*.

Bargainer, *n.* (*Law*) Mu'āhid; jo dūsre se mu'āhada kare; woh farīq jo māl ke farokht aur intiqāl kā qaul-o-qarār kare.

Barrator, *n.* (*Law*) Woh shaḵhs jo aksar logoṁ ko targīb dekar nālischeṁ karāyā kare; jo muqaddame laṛāyā kare; jiskā shewa nizā'-i-'adālat meṁ taqwīyat dene kā ho.

Barratrous, *a.* (*Law*) Jismeṁ nizā'-i-'adālat ke paidā karāne kī khāsiyat ho; farebī; munāza'at-angez.

Barratry, *n.* (*Law*) 'Adālat ke mutā'alliq jhagrā kharā karne kā fi'l; nizā'-i-'adālat ke qāim karāne aur usmeṁ madad dene kā shewa.

Barren, a. 1.—Shor; jismeñ kuchh paidā na ho.

Barren land—Arāzi-i-shor; woh arāzi jismeñ kuchh paidā na ho; ūsar.

2.—Bāñjh; 'aqīma; jise laṛke-bāle paidā na hoñ.

That woman is barren of children—Woh 'aurat 'aqīma hai; us 'aurat ko laṛke-bāle nahiñ hote.

3.—Jisse koyī natīja na nikle; khāli; mahz; nirā.

Base, a. 1.—Zalil; kamīna; paidāish aur haisiyat donoñ meñ zalil; jo 'ālī khāndān aur zī-haisiyat na ho; nā-chīz; be-qadr; darje rutbe yā qadr meñ baṛā nahiñ.

2.—Waladu-z-zinā; harām-zāda; nikāh-i-jāiz se nahiñ; zauja-i-sahiha se paidā nahiñ.

A base child—Waladu-z-zinā; laṛkā yā laṛkī jo zauja-i-sahiha se paidā na ho.

3.—Kam-qīmat; ghaṭiyā.

☞ “Applied particularly to the metals as compared with gold or silver.” *Worcester.*

4.—Dūn yā danī; past; zalil; nīchā; kamīna; chhote dil yā chhoṭī tabī'at kā; faiyāz nahiñ; jiskī fikr past ho; jiskā khayāl baland na ho.

5.—Gahrī; gambhīr; nīchī; dhīmī; ūnchī (baland) nahiñ.

☞ Applied to sounds.

Base, n. Woh niche kā hissa jispar koyī shai qāim rahe; kisī shai kā woh juzw jispar woh kharī yā ṭhahrī rahe; pāya; talā; peñdī; kursī; bunyād; jaṛ; new. [par mabnī k.

Base, v. t. Bunyād ḡalnā; qāim k.; kisī bunyād par qāim k.; kisī shai What is that suit based on?—Woh nālīsh kis par mabnī (qāim) hai?

Baseless, a. Be-bunyād; be-asl; jiskī jaṛ na ho; be-jaṛ kā; jiskā madār kisī shai par na ho.

Bashful, a. 1.—Jo begānoñ ke sāmne apne āp meñ na rahe (hālat-i-be-khudī meñ ho-jāe); jiskī nazar barābar na ho; nihāyat mahjūb yā sharmgīn; baṛā lajāū; had se ziyāda hijāb r. w.

Basis, n. 1.—Asl; bunyād; jaṛ; madār; jispar koyī shai qāim rahe.

The basis of a suit—Madār yā manāt-i-nālīsh.

2.—Aslī usūl; madār-ilaiḥ; jisse koyī shai sañbhli rahe; jispar kisī shai kā madār ho.

Basket, n. 1.—Ek qism.kā zarf (bartan) jo lachilī chīzoñ se bunā jātā hai; ṭokrī; ṭokrā; daurī; daurā; khāñchā; khāñchiyā; jhāpā; piṭārā; ḡālī; ḡaliyā.

☞ “The forms and sizes of baskets are very various, as well as the uses to which they are applied; as corn baskets, clothes baskets, fruit baskets, and work baskets.” *Webster.*

2.—Jo kuchh ṭokrī yā ḡālī wagaira meñ rahe; jitnā ṭokrī wagaira meñ ā-sake (rah-sake).

Basket, v. t. Ṭokrī wagaira meñ r.

Bastard, n. Waladu-l-harām; waladu-z-zinā; woh laṛkā jo izdiwāj-i-jāiz (zauja-i-sahiha yā mankūha) se paidā na ho; jo laṛkā byāhī 'aurat se paidā na huā ho; jiskī paidāish āshnāyi-i-nā-jāiz se ho; chhinālā se paidā huā laṛkā.

Bastard, a. 1.—Harām-zāda; waladu-z-zinā; izdiwāj-i-jāiz se paidā nahīn; zauja-i-sahīha yā mankuha (byāhī jorū) ke batn (peṭ) se paidā nahīn; harām-kārī se paidā; chhināle se janmā huā.

A bastard child is filius nullius—Waladu-z-zinā kisī kā laṛkā nahīn hotā.

2.—Aslī nahīn; jhūṭhā; kāzib; qiyāsī; farzī; fāsīd; kāsid.

☞ “Applied to things which resemble those which are genuine but are not really so.” *Webster*.

Bastard, v. t. Waladu-z-zinā banānā yā qarār d.

Bastardize, v. t. 1.—Waladu-z-zinā banānā yā sābit k.; yah sābit qarār d. ki fulān shakhs kī paidāish izdiwāj-i-jāiz se nahīn hai; kisī kī nisbat qānūn ke mutābiq yah qarār d. yā tajwīz k. ki woh zauja-i-sahīha ke batn se paidā nahīn hai.

2.—Waladu-z-zinā paidā k.; chhināle kā laṛkā janmānā.

Bastardy, n. Waladu-z-zinā h.; zauja-i-sahīha ke batn se paida na h.; byāhī 'aurat ke peṭ se janmā na h.

Bath, n. 1.—Hauz wagaira jismeñ pānī badan ke dhonē khwāh kisī maraz ke daf' karne kī garaz se jism ko pānī meñ ḍubāne ke liye bharā rahtā hai.

2.—Woh makān jismeñ nahāne ke liye ek yā kayī ghar taiyār hoñ; woh 'imārat jismeñ ek yā zāid hammām hoñ; hammām yā hammām-khāna; gusl-khāna; nahāne kā makān.

3.—Safāyī yā sihhat ke liye badan ko pānī se dhonā yā use bukhār (bāph yā baphārā) d.; gusl; nahān.

☞ “Baths are warm or tepid, hot or cold, more generally called warm and cold.” *Webster*.

To take a bath—Nahānā; gusl k.

Bathe, v. t. 1.—Pānī meñ ḍub-kar yā gota-lagākar nahānā; gusl k. jaise hammām yā hauz wagaira meñ; hammām k.

☞ “It often differs from ordinary washing in a longer application of water to the body.” *Webster*.

2.—Kisī saiyāl shai ya'nī pānī wagaira se nam yā tar k. yā usse khūb bhigā yā nahlā d.

To bathe in tears or blood—Ānsū yā lahū se tar kar-d. yā bhigā d.

Bathe, v. i. 1.—Hammām meñ h. yā pare rahnā; pānī yā kisī dūsri saiyāl shai meñ ḍubā rahnā; nahānā; gusl k.

Bathe, n. Pānī meñ-badan kā dhonā yā gota lagānā; gusl; nahān.

To take one's usual bathe—Ma'mūlī gusl k.; ma'mūlī taur par nahānā.

Bath-room, n. Gusl-khāna; nahāne kā makān.

Battery, n. (Law) Kisī par nā-jāiz zad-o-kob (mār-pīṭ). See Assault.

There may be assault without battery; but battery always implies an assault—

Mumkin hai ki hamla ho par zad-o-kob na ho lekin zad-o-kob se hamesha hamle kā khayāl paidā hotā hai.

☞ “The least violence or the touching of another in anger, is a battery.” *Blackstone*—*Webster*.

Battle, n. Dushmanon yā afwāj-i-mukhālīf meñ bāham jang yā muqā-bala; laṛāyī; jang; kār-zār; mujādala; muqātala.

A drawn battle—Laṛāyī jismeñ koyī fariq fath na pāye.

A pitched battle—Laṛāyī jismeñ faujon kṛ parā pahle se qā'ide ke mutābiq jamā diyā jāe.

Battle royal (a)—Mūke (ghūse) yā lāṭhiyon kī laṛāyī jismeñ do shaḥson se ziyāda sharik hoñ; hangūma; laṛāyī jo bāthoñ-bāth laṛī jāe.

(b)—Murgon kī laṛāyī jismeñ do murg se ziyāda sharik hote haiñ.

To give battle—Dushman par hamla k.; ganīm par chaṛh-jānā (hamla-āwar h.).

To join battle—Hamle meñ muqābala k.

⚡ The distinction between these two phrases is, perhaps, "not always observed."

Battle, v. i. Laṛāyī meñ sharik h.; laṛāyī meñ laṛnā.

Battle, v. t. 1.—Musallah fauj se bhar d.

2.—Fasilon se mazbūt kar-d.

[yā saf-bandī].

Battle-array, n. Saf-i-jang; laṛāyī ke qabl fauj kī saf-ārāyī (parā-bandī)

Bay, n. Dushman se aisi hālat meñ chār-nā-chār muqābala k. kī bhāgne kī mutlaq gunjāish na rahe; dūr yā bāz rakḥke jāne kī hālat; rukāwaṭ aur intizār kī hālat.

To hold, or keep, at bay—Hamle ko daf' k.; kisi shaḥs yā sbāi ko jo mukhālif ho apne npar jhapṭ kar āne yā hamla-āwar hone na d. (use dūr r. dāñṭ r. yā hamle se bāz r.); dushman ko lipaṭne na d.

To stand at bay—Muqābale ke liye khaṛā ho-jānā yā ḍaṭ-jānā; muqābala (sāmū) kar-baiṭhū.

To bring to bay—Mukhālif ko zagte (tangī yā shiddat) meñ ḍāl-kar use muqābale par majbūr k.; dushman ko itnā majbūr k. ki woh sāmū kar-baiṭhe.

Bay, v. i. Bhūñknā—jaise kuttē kā shikār par.

Bay, v. t. Kisi par bhūñknā yā bhauñknā; bhūñkte bhūñkte kisi ke piḥhe chalnā (lagnā).

Be, v. i. 1.—Qāim rahnā; wujūd r.; thore yā bahūt 'arse tak wāqī'ī rahnā yā wujūd r.; sachmuch maujūd rahnā yā 'ālam-i-wāqī'ī khwāh nafsu-l-āmr meñ wujūd (hastī) r.

2.—Honā yā ho-jānā; ban-jānā.

3.—Rahnā yā kisi hālat meñ rahnā.

4.—Kisi jagah rahnā yā maujūd rahnā.

5.—Kisi tarz-i-khās par honā yā wāqī' h.

⚡ "This verb is used as an auxiliary in forming the tenses of other verbs, and particularly in giving to them the passive form; as, he has *been* disturbed." "It forms, with the infinitive, a particular future tense, which often expresses duty, necessity, or purpose; as, government *is to be* supported: we *are to pay* our just debts." *Webster*.

To let be—Joñ kā toñ rahne d.; chher-chhār na k.; jis hālat meñ koyī shai ho usī hālat meñ use rahne d.; hālat-i-maujūda par chhoṛ d.; chhoṛ d.; jaise kā taisā rahne d.; apni hi hālat par rahne d.

To be off—Chale jānā; dūr yā fāsile par h.

Bead, n. Shishe mūñge sone chāñḍī motī hire yā billūr wagaira kā surāḥh kiya huā gol dāna jo dhāge meñ guñḍh-kar zebāish ke liye gale meñ palnā jātā yā parastish (pūjī) meñ kām ātā hai.

To say over one's beads, to tell one's beads, or to be at one's beads—Du'ā paṛhī-nā; wazifa paṛhīnā; tasbīh phernā hilānā yā paṛhīnā; jap k.; mālā phernā japnā yā sumarnā.

Beam, n. 1.—Lakṛī yā lohe kā barā ṭukrā jo moṭāyī meṁ kam par lambāyī meṁ ziyāda ho aur is tarah banāyā jāe ki kām meṁ āsake; laṭṭhā.

2.—'Imārat wagaira meṁ lagāye jāne ke liye shahtīr; dharan; jotā.

3.—Tarāzū kī dandī; tarāzū-chob yā shāhīn; tarāzū kā ḍandā jiske donoṁ konoṁ meṁ palle laṭke rahte haiṁ.

4.—Bam; woh ḍandā jo gārī meṁ ghorōṁ ke bīch meṁ rahtā hai; gārī kā phar; haras jo hal meṁ lagtā hai.

5.—Shu'ā; kiran—jaise sūraj kī.

To kick the beam—Tarāzū ke halke palle kī tarah ubhar-kar ḍandī meṁ lagnā.

Beam, v. t. P'aidā k.; nikālṇā.

 Followed ordinarily by *forth*.

To beam forth light—Raushanī paidā k.

Beam, v. i. Chamaknā; raushan h.; munawwar h.; tābān h.

Bear, v. t. 1.—Saṁbhālṇā; uṭhānā; bardāsht k.

To bear a burden—Bojh uṭhāna.

2.—Le-jānā; le-chalṇā; ek jagah se dūsri jagah saṁbhāle liye jānā.

3.—Pahānā yā lagānā; hukūmat yā 'izzat ke nishān kī tarah pahne lagāye yā liye phirṇā khwāh rakhnā.

To bear a sword—Talwār lagānā (bāndhnā). *To bear a badge*—Chaprās yā tagma lagānā.

4.—Sahnā; bardāsht k.; uṭhānā; bhugatnā; tahammul k. yā mutahammil h.—jaise dard ranj yā kisī aisi shai kā jo pasandida na ho.

5.—Rakhnā yā dil meṁ r.—jaise muhabbat yā 'adāwat wagaira.

6.—Kisī shai ko qabūl k. yā uskī salāhiyat r.; is tarah tahammul k. ki nuqsān shiddat yā tabādala na ho.

To give words the most favourable interpretation they will bear—Lafzōṁ kī ta'bīr jahūn tak 'umda ho-sake karnā.

7.—Jannā yā paidā k.—jaisse bachche yā phal kā.

8.—Rakhnā aur kām meṁ lānā—jaise ikhtiyār kā; 'amal meṁ lānā; nāfiz k.; chalānā.

To bear sway—Hukūmat r. yā k.; sāhib-i-hukūmat h.; hukmrānī k. yā hukm chalānā; hākimī k.; iqtidār 'amal meṁ lānā.

9.—Rakhnā; chalāye chalṇā yā qāim r.

To bear a part in conversation—Guftgū meṁ sharik rahṇā yā shirkat r.; bāt-chit k. yā bāt chalāye chalṇā.

10.—Adā k. yā denā; bayān k.; dekhlanā yā zāhir k.

To bear testimony or witness—Adā-i-shahādat k. yā shahādat d.; gawāhī d. yā k.

11.—Kisī sbai kā natija bardāsht k. (sahnā yā uṭhānā) yā uskā muākhazadār (jawāb-dih yā zimma-dār) h.—jaise kisī ilzām kī bāt kā.

12.—Uṭhānā; mutahammil h.; adā kī sabīl k.; bār uṭhānā; zimma-dār h.—jaise kisī kharch kā.

13.—Chāl chalṇā yā ikhtiyār k.; bartāw k.; tariq yā rawish ikh-

14.—Denā; honā; rakhnā yā rahnā.

To bear one company—Kisī kā sāth d. (uskā sāth r. yā uske sāth rahnā); kisī ke hamrāh (uskī ma'iyat meñ) rahnā.

To bear down—Maglūb k.; dabū d.; zer-dast 'kar-d.; shikast d.; tang k.

To bear hard—Dabūnā yā tang k.; saḡhtī k.; zor chalānā; qāfiya yā 'āfiyat tang k.; jabr k.

To bear off—Bāz r.; rokṇā; āf d.; nazdik āne na d.

To bear out—Āḡhir tak sañbhālū aur qāim r.; dam-i-āḡhir tak muhāfiz rahnā (hifāzat k. yā bachānā); ḡhūb sābit k. yā tamām-o-kamāl pūya-i-sabūt ko paluñchānā.

To bear through—Chalānā; kār-rawāyī k.; ihtimām yā band-o-bast se nibāhnā.

To bear up—Sañbhālā; qāim r.; babūl yā bajā r. (apni jagah par yā ṡhekāne se r.); girne yā dhañsne na d.; pazhmurda na hone d.; baiṡhne yā ḡūbne na d.

To bear date—Muwarraḡha h.; likhe-jāne yā takmila pāne kī tāriḡh mundarj r.; likhe jāne kī miti likhī r.; muharrara yā marḡūma h.

Bear, *v. i.* 1.—Phalnā; bār-āwar musmir yā upjāū h.

2.—Tang k.; dabānā; bhārī paṛnā yā garāñ-bār h.; bojh d. yā h.

 With on or upon.

To bear heavily on one's spirits—Kisī ke dil yā uskī tabī'at par garāñ-bār h. (garāñ guzarā bhārī paṛnā yā bojh h.). [yā jabr k.]

To bear hard upon an antagonist—Muḡhālīf ko tang k. yā dabānā (uspar saḡhtī

3.—Chal nikalū; kām-yāb h.

To bring matters to bear—Kām nikāl-d.; kār-rawāyī kar-d.; kām chalā d.

4.—Muta'alliq h. yā ta'alluq i.; 'alāqa r.; nisbat yā munāsabat r.

 With on or upon.

How does this bear on the question.?—Us bahs se isko kyā 'alāqa (nisbat yā ta'alluq) hai?

To bear against—Hamla karne yā pakarne ke liye nazdik jānā.

To bear back—Bhāḡuā; pas-pā h.; piṡhe ko haṡ-jānā.

To bear up—Sañbhle rahnā; dil mazbūt r., istiqlāl r. yā mustaqil-mizāj rahnā; dhañs yā dab na jānā.

To bear up under afflictions—Musibat meñ dil mazbūt r. yā mustaqil rahnā; ḡukh ke bojh ke niehe dab yā dhañs na jānā.

To bear upon or against—Kisī par takya k. uṡhañgnā yā sañbhle rahnā; kisī par are rahnā; kisī par dabāw ḡalṇā—jaise bojh yā zor kā.

To bear up to—Kisī kī taraf rujū' h. yā chalnā.

To bear up to one another—Ek dūse kī taraf rujū' h. yā chalnā.

To bear with—Jo kuchh nā-guwar ho use guwarā k.; sahnā; bardāshṡ k.; ri'āyat yā 'ināyat k.; burā na māunā; muḡhālāfat na k.; sazā-dīhī se dar-guzarnā yā dar-guzar-k.; sazā na d.

Bearable, *a.* Bardāshṡ tahammul yā sahne ke lāiq; jise sah-sakeñ; qābil-i-tahammul yā jiskā tahammul ho-sake; jiskā koyī mutahammil ho-sake (jise woh bardāshṡ kar-sake uṡhā yā sah sake).

Beard, *n.* Rish; dāṡhī.

 "A gray beard, long beard, and reverend beard, are terms for old age." Webster.

Beard, v. t. 1.—Dāṛhī pakarṇā; hiqārat yā gusse se dāṛhī pakarṇā ukhārṇā nochnā yā khūchnā.

2.—Dū-ba-dū muqābala k.; sāmṇā k.; muqābala k.; muṇh par ānā; sar par charḥ-baiṭhnā; sāmne se lalkārṇā.

Bearded, a. Jise dāṛhī ho—jaise mard.

Beardless, a. Be-dāṛhī kā; jise dāṛhī na niklī ho; jo bulūg ko na pahūchā (mard na ho-chukā) ho.

Bearer, n. Hāmīl; barinda; kisī shai kī lejāne-wālā; woh shakhs jiske pās hundavī wagaira rupaye kī kisī raqam ko wusūl ke liye ho.

Bearing, n. 1.—Tariq; waz'; chāl; rahan; dhaug.

2.—'Alāqa; ta'alluq; nisbat; woh munāsabat jo ek shai dūsri shai se rakkhe; samt; jānib; taraf.

Beast, n. 1.—Koyī chārpāya jānwar jisse mihnāt li-jāwe yā jiskā gosht khāyā yā uskā shikār kiyā jāe; haiwān.

“Distinguished from birds, insects, fishes, and man.” Webster.
Beasts of burden—Bārbardāri ke jānwar; woh jānwar jo bojh uṭhāwōh; laduye jānwar.

Beasts of the forest—Janglī jānwar; sahrāyī jānwar.

2.—Koyī haiwān-i-mutlaq.

“Opposed to man.” Webster.

Man and beast—Insān wa haiwān.

3.—Woh insān jo khāsiyat-i-haiwānī rakhtā ho; wahshī bhaddā aur ganda shakhs; woh shakhs jo 'aql ke khilāf 'amal kare; haiwān.

Beastly, a. 1.—Haiwān kī sī sūrat aur khāsiyat r. w.; haiwān se nisbat r. w.

2.—Haiwān sā yā haiwān kī mānind; wahshiyāna; jāhilāna yā belūda; ganda yā najis; jo insān kī tabī'at aur buzurgī ke khilāf ho.

Beat, v. t. 1.—Pīṭnā; bajānā.

To beat the breast—Chhātī pīṭnā. To beat the drum—Dhol bajānā.

2.—Tornā kuchalnā chūr-chūr k. yā kūt chāṇṭ khwāl dal-kar sufūf yā chūr kar-d.; pīṭ pīṭ ke ṭukre ṭukre kar-d.

To beat hemp—Paṭaye ko pīṭ kar ṭukre ṭukre kar-d.

To beat spices—Kūt chhāṇṭ dal yā pi-kar garu masāle ko sufūf kar-d. (uski bulbūl banā d.).

3.—Pīṭ-kar phailānā yā barhānā—jaise sone yā kisī dūsri chiz ko jo pīṭne se barh-sake; hathaure se pīṭ-kar kisī shakl par banā d.; ṭhoṅk ṭhoṅk yā garḥ-kar banānā.

4.—Shikār kī talāsh meṁ daurte yā ghūmte phirṇā; shikār jagāne ke liye jhārī ko kharḥkharāte shor-machāte yā kuchh bajāte phirṇā; haṅkwā k.

5.—Chalnā—jaise kisī rāh par. [chhoṛānā.

6.—Dāwnā yā kāṇṇā; pīṭ chhāṇṭ yā kūt-kar anāj (galle) kī bhūsi

7.—Takarṇā—jaise hawā yā pānī se.

8.—Lapāyī jhagre yā takrār meṁ maglūb k.; shikast d.; harā d.; fath-yāb h. yā fath pānī; jīṭnā yā jīt-jānā; gālib ānā.

9.—Hairān k.; pareshān k.; sakht mihnāt (riyāzat) k.; had se ziyādah mashaqqat k.; riyāzat-i-shū'qa uṭhānā; nihāyat kūwish k.

To *beat* one's brains or head about a thing—Kisi shai ki nisbat apnā damāg yā sar pareshān k. yā phirānā (uske muta'alliq yā uske liye had se ziyādā yā baṛī hī mihnāt k.).

To *beat* the brains about logic—Mantiq meṁ sar phirānā yā sar-gardānī k. (usko piche hairān h. yā baṛī kāvish k.).

To *beat back*—Bhagā yā lautā d.; bhāgne yā palāt jāne par majbūr k.; ulte pānw pher d.; pas-pā k.; laṭā d.; wūpas jāne par majbūr k.

To *be beat out*—Bahut hī thak jānā; mihnāt yā daup-dhup se shal ho-jānā.

To *beat an alarm*—Tambūr bajāke khatṛe ki ittilā' d. (uskā f'ān k.).

To *beat to arms*—Sipāhiyōn ko apni tayīn musallah karne ki ittilā' d. (is bāt ki khabar d. ki bathiyār lagū lo).

To *beat down*—(a) Toṛ dālnā miāmār k. yā girā d.—jaise diwār ko; pāe-māl k.; qhā d. (b) Pair se kuehal-kar khwāh pāni ke toṛ yā hawā ke jhoke wagaira se zamin-doz yā hamwār khwāh past kar-d. (c) Dabā d.; maglūb k.; dūr yā raf kar-d. To *beat down* opposition—Muqbalafat dūr k. (muqbalīf ko dabā d. yā maglūb kar-d.). (d) Ghaṭā d. (kam kar-d.) jaise kisi shai ki qimat yā māliyat ko.

To *beat into*—Bār-bār sikhā-kar ta'līm d.; kisi shai kī 'ilm kisi meṁ kūt-kūt kar bharnā; mukarrar sikar kar batlā-kar sikhānā.

To *beat off*—Piche haṭā d.; mār-kar piche kar-d.

To *beat out of a thing*—Kisi shai kī chhoṛā-l. yā hāth se nikāl lenā.

To *beat one out of a thing*—Kisi se koyī shai chhoṛā lenā (usko us shai ke chhoṛne tark karne yā usse dast-bardār hone par majbūr k.). [chalnā.

To *beat the hoof*—Pādnā chalnā; piyāda-pā yā pā-piyāda chalnā; pairoṁ se

To *beat the wing*—Pharpharānā; pharpharāṭ ke sāth harakat k.

To *beat time*—Gāne-bajāne meṁ hāth yā pair se tāl d.

To *beat up*—Yakāyak hamlā k.; ekbārgī fūt parnā; daf'atan yūrish k.; achānak yā yakā-yak charh-jānā; hawā-būkhta yā pareshān kar-d.

To *beat up an enemy's quarters*—Dushman ke qayūm-gūh par daf'atan hamlā-kar h. (wahān ekbārgī yā achānak charh-jānā).

“To *beat* is to give many blows; to *strike*, to give a single blow; to *hit*, to touch the object aimed at; to *knock*, to strike with an instrument or something heavy.” Worcester.

Beat, v. i. 1.—Khaṭkhāṭnā—jaise darwāzo kī kārā

2.—Dharaknā yā dharke se chalnā—jaise nabz yā dil kī ikhtilāj k.

3.—Zor yā shiddat se parnā 'amal yā asar k.; dharke se lagnā yā ṭakkar khānā.

The tempest *beats* against the house—Tūfān kī jhokā ghar meṁ lagā hai (uskā ṭakkar ghar ko lagā hai yā woh ghar se ṭakkar khāṭ hai).

4.—Ghabrāṭ yā shubhe meṁ rahnā; waswase meṁ rahnā; fikr ke sāth dil meṁ pher-phār karte rahnā; hais-bais meṁ rahnā.

To *beat about*—Just-jū k.; pāne kī koshish k.; bahut tarah talāsh k.; baṛī fikr se dhūndhnā; baṛī joytyī k.; baṛī dhūndh machānā yā k.

To *beat up for*—Fauj meṁ sipāhi bharti karte phirnā; naye sipāhiyōn ke rakhne kī koshish k.

Beat, n. 1.—Zarb; mār; mārne kī tariq; tarz-i-zarb.

2.—Zarb jiskā wuqū' paiham ho; dharkā yā dharak; tapak; nabz (nāri) kī chāl yā uskī tapak; nabz kī zarb.

3.—Tāl dene meñ hāth yā pair kī harakat.

4.—Halqa yā gasht kā halqa; 'alāqa; had.

A watchman's beat—Chaukidār kā halqa; woh maqām jiske gird ghūm-ghūm-kar pahra diyā jāe; pahre-dār kī gasht kā halqa (uskā 'alāqa).

5.—Woh jagah jahān koyī 'ādatan yā aksar āyā-jāyā kare; ma'-mūlī 'amad-o-raft kā maqām.

Beaten, *p. a.* 1.—Jo pītte-pītte yā chalte-chalte barābar ho jāe; jispar qadam ke nishān par gaye hoñ; jo kām meñ āte-āte ghis yā mañj uṭhe; jispar log bahut āte jāte hoñ; jo pīt yā ṭhok kar chiptā kiya jāe.

2.—Ām; mā mūlī; bāzārī; jiskī waq'at kasrat-i-isti'māl se jāti rahe.

A beaten topic or question—Ma'mūlī mazmūn yā suwāl; mazmūn yā suwāl jiskī nisbat bahut kuchh yā aksar bahs ho chuki-ho.

Beating, *n.* Zarb; mār; zad-o-kob; mārpiṭ; zad-o-kob ke zar'e se sazā yā ṭambīh.

Beautiful, *a.* Hasīn; husn paidā karne wālī sifaton kā r. w.; jo dil ko bhalā ma'lūm ho; jo dekhne meñ khushnumā ho yā jisse dūsre hawās-i-khamsa ko haz uṭhe (khushī ho); khūb-sūrat yā khūb-rū; khush-numā; khush-āyand; jiskī sūrat nazron ko margūb ho; jiskī shakl nafis ho; dekhnawk; shakīl; pākīza yā qabūl-sūrat; bhalā; mauzūn; nafis; 'umda; muzaiyab.

Beauty, *n.* 1.—Un sifaton yā khūbiyon kā yakjā h. (unkā ijtīmā') jisse dil ko khushī ho yā hawās-i-khamsa khusūsan ānkhoñ aur kāmōñ ko haz uṭhe; husn; jamāl; khūb-sūrtī; malāhat; latāfat; raunaq; saja-wat; khat-o-khāl kī zīnat (chihre-muhre kī khūb-sūrtī) yā sūrat kā jamāl.

2.—Kisī khās qism kā husn; koyī qism-i-khās kī khūbī; woh shai jisse koyī khūbī raunaq yā 'umdagī khusūsiyat ke sūth paida ho.

The beauties of nature—Quadrat kī khūbiyāñ.

The beauties of an author—Musannif ke kalām kī khūbiyāñ.

3.—Hasīn shakhs—khusūsan hasīn 'aurat; jamīla; hasīna; khūb-sūrat yā nāznīn 'aurat.

Because, *conj.* Is sabab se ki; ba-wajh iske ki; is bā'is se ki; kyōnki; chūnki; is liye ki; is nazar se ki.

Because of, *prep.* Ba-wajh; ba-sabab; ba-bā'is; wajh sabab yā bā'is se; libāz se.

Beckon, *v. i.* Sar hāth yā unglī wagaira hilākar kisī se kuchh ishāratān kahnā; hāth wagaira se ishāra k. [bulānā.

Beckon, *v. t.* Kisī kī taraf kisī maqsad se ishāra k.; bulānā yā ishāre se

Become, *v. i.* Ek hālat se dūsri hālat meñ h.; haisiyat yā khāsiyat-i-jadīd ikhtiyār k.; badal-kar aur kuchh ho-jānā; honā yā ho-jānā.

To become of—Anjām-i-kār h.; maāl-i-kār h.; hālat h.; naubat h.; naubat yā hālat-i-ākhir yā wāpasīn (pichhī) h.; bannā.

☞ Usually with *what* preceding.

What will become of him? Uskī kyā naubat hogī? Uskā anjām-kār kyā hogā? Uskī kaisī banegī?

Become, *v. t.* Sazāwār yā hasb-i-hāl h.; kisī se munāsabat r.; shāyān yā lāiq h.; kisī ke liye munāsib yā mauzūn h.; muzaiyab yā shān ke mutābiq h.; haisiyat yā hālāt ke i'tibār se kisī dūsre se mel khānā (uske mutābiq yā muwāfiq h.); phabnā; achchhā lagnā yā ma'lūm d.; sajnā; zeb d.; rāst ānā.

☞ "Usually said of things, but sometimes of persons." *Webster.*

Becoming, *a.* Munāsib; lāiq; hasb-i-hāl; mauzūn; zebā; sazāwār; muzaiyab; apnī munāsabat kī wajh se bhalā ma'lūm d. w.; jo phabe yā achchhā lage.

Bed, *n.* 1.—Sone yā āram ke liye par ūn yā aur kisī mulāim chīz se bhari hūyī gaddī toshak yā koyī aur bichhāne kī chīz; bistar; bichhaunā.

☞ "In distinction from the bedstead or framework on which it (a bed or sack filled with some soft material) is placed" "The word *bed* includes often the bedstead." *Webster.*

2.—Izdiwāj; nikāh; shādī; byāh; mubāsharat-i-jāiz.

3.—Phūlōn kī kiyārī yā unkā takhta.

4.—Daryā wagaira kī tah (unkā thal yā pet).

5.—Tah; koyī chīz jo dher kī dher zamīn kī sath par yā uske andar phailī ho; tarhā.

A bed of coal, iron, &c.—Koele lohe wagaira kī tah.

To be brought to bed—Larkū jannā.

☞ Often followed by *of*.

To be brought to bed of a son—Larkū (betā) jannā.

She has been brought to bed of a son—Use betā paidā huā hai; use farzand tawallud huā hai; woh larkū janī hai.

To make the bed—Palang murattab yā ārāsta kar-d.; sej sañwārnā; bichhāwan bichhānā lagānā yā durust kar-d.; so uṭhne ke ba'd bichhaune ko phir thik-thāk kar-d.

To put to bed—Larkū janānā.

From bed and board (Law) Vide *A Mensa Et Thoro.*

[kī jar ko.

Bed, *v. t.* 1.—Nasab karke (lagākar) gher yā chhipā d.—jaise kisī darakht

2.—Baithālānā jarnā yā nasab k.; kisī khālī yā hifāzat kī jagah mein jo chārōn taraf se ghiri yā band ho rakhnā yā baithālānā.

To bed a stone.—Patthar baithālānā yā jarnā.

Bed, *v. i.* Ham-bistar h.; ek hī sāth sonā; ek hī palang par āram k.; ham-khwāb yā ham-āgosh h.

Bed-chamber, *n.* Sone kā kamra; āram kā makān; āram-gāh; khwāb-gāh; jo makān sone yā āram karne ke kām mein āwe yā uske liye makhsūs ho ('alāhida chhūṭā rahe). [rahein.

Bed-clothes, *n.* Kamal chādar palang-posh wagaira jo palang par lage

Bedding, *n.* Palang aur uskā sāj-o-sāmān; sone yā āram karne kā sāmān 'ām isse ki woh insān ke liye ho yā haiwān ke liye.

Bed-room, *n.* Sone kā kamra; khwāb-gāh; āram-gāh; woh kamra jismein koyī firo-kash (utrā yā muqīm) ho.

Bed-side, *n.* Palang yā bistar kī bagal; palang ke idhar yā udhar (is yā us taraf) kā hissa.

Bedstead, n. Palang; chārpāyī; khāt; sej; woh dhānchā jispar bi-chhāwan (gaddi yā toshak wāgaira) bichhāte haiñ. [mūlī waqt.

Bed-time, n. Ārām-gāh meñ jāne (ārām karne) kā waqt; sone kā ma'.

Befall, v. t. Kisi par wāqī' h. paṛnā yā hitnā; guzarnā ānā yā honā.

﴿﴾ "It usually denotes ill." *Webster*.

Befall, v. i. Zuhūr meñ ānā; wuqū' meñ ānā; honā; wāqī' h.

Befit, v. t. Hāsbi-hāl h.; mauzūn h.; zeb d. yā muzaiyab h.; phabnā; munāsabat r.

Befool, v. t. Be-wuqūf banānā; dhokhā d. yā gumrah k.; 'aql kho d.; pāgal kar-d. yā banā d.

Before, prep. 1.—Āge; sāmne; muqābale meñ; muhāzī; jagah ke lihāz se āge yā muqaddam.

2.—Waqt ke p'tibār se pahle; kisi ke pahle; kisi ke qabl; āge yā waqt ke silsile ke lihāz se muqaddam.

3.—Rutbe silsile darje haq yā waq'at ke lihāz se pahle yā kisi par muqaddam; kisi par muraṭṭāb; kisi kī nisbat ziyāda yā baḥh-kar; haq-i-taqaddum r. w.

4.—Kisi ke muwājahe yā muqābale meñ; kisi ke rū-ba-rū yā dū-ba-dū, kisi ke sāmne āge yā muñh ke āge.

5.—Kisi ke ihtiyār talit yā qābū meñ; kisi ke liye khulā huā; jispar kisi ko rok (uske liye imtinā') na ho; jiskī nisbat kisi ko is amr kā haq yā is bāt kī salāhiyat ho kī use pasand kare yī nahīñ khwāh uspar apnā qabza rakkhe yā nahīñ.

6.—Huzūr meñ yā sāmne—jaise kisi hākim ke; talhīqāt tajwiz yā kisi maqṣad-i-qānūnī ke liye kisi hākim yā 'adālat ko rū-ba-rū yā uske ihtiyār-i-sannā'at meñ.

Before, ad. 1.—Āge; sāmne; muqābil kī taraf.

2.—Pahle; āge; peshtar; ab yā is waqt ke pahle; isse pahle yā iske qabl; abtak; is waqt tak; zamāna-i-hāl tak; pahlo se.

Before-cited, a. Jiskā hawāla hissa-i-muqābl meñ diyā-gayā; māqablu-z-zikr; muhawwala-i-bālā yā sadr; mazkūr mazkūra-i-bālā yā mazkūru-s-sadr.

Beforehand, ad. 1.—Kisi par sabqat le-jānā yā usse pesh-dastī k.; kisi kī bāt pahle hī se samajh jānā (tār jānā); kisi par apnā dast-ras pahle hī se kar-lenā (use peshtar hī se apne hāth meñ kar-lenā); pahle hī hāth mārṇā; kisi amr kī nisbat pesh-bandī k. (uski fikr yā uskā intizām peshtar se k.).

﴿﴾ Often followed by *with*.

2.—Pahle se; peshtar se; ibtidā yā awwal se; tamhīdan; kisi shai ke tahaiye meñ waqt ke pahle; qabl-az-waqt.

Beforehand, a. Murattā'a-l-hāl; mūl-o-ma'ishat ke lihāz se fārigu-l-bāl; kasīru-l-mūl; ahl-i-ma'ishat yā sāhib-i-jāedād.

Before-mentioned, a. Jiskā zikr pahle huā yā kiya gayā; masbūqu-z-zikr; māqablu-z-zikr.

Befriend, v. t. Kisi ke sāth dostī kā haq adā k.; kisi se dostī khareh k.; pās yā 'ināyat k.; madad yā taqwīyat d.; naf'a baḥhshnā; dastgīrī k. (bāñh gahñā); kisi ko sāth dostāna bartāw k.

Beg, v. t. 1.—Dil se māṅgnā; ārzū ke sāth talab k.; minnat k.; lajājat -o-samājat k.; 'ājizī ke sāth iltijā k.; hāth joṛkar yā pair paṛkar iltijā k.; multamis h.; iltimās guzārish yā 'arz k.; ādab aur ta'zīm ke sāth (muaddabāna) kisi shai kī istid'ā k. uskā khwāstgār h. yā use māṅgnā; 'ijz-o-niyāz k.; bataur khairāt yā zakāt ke māṅgnā; bhikh māṅgnā; lillāh talab k.; Kḥudā kī rāh par(sawāban) māṅgnā. [kar-lenā.

2.—Farz kar-lenā; tasawwur kar-lenā; mān lenā; bilā subūt qabūl To beg the question in debate—Jis bāt kī bahs ho usko farz kar-lenā (bilā sabūt taslīm kar-lenā yā mān-lenā).

Beg, v. i. Bhikh māṅgnā; khairāt māṅgnā; gadāgarī k.; gadā-pesha ho-jānā; bhikh māṅg ke jīnā; ṭukron par auqāt-basarī k.

Beget, v. t. 1.—Apne nutfe se paidā k.; apne bij se janmānā; aulād-i-sulbi paidā k.; larke kā bāp h.; larke paidā k. yā janmānā.

2.—Natīje ke taur par paidā k.; kisi shai kā bā'is h. (uskā sabab mūjib yā mūjid h.); paidā k.; qāim k.; wujūd meṅ lānā.

Beggar, n. Bhikhārī; bhikh-mangā; jo bhikh māṅg-kar jīwe; gadā; gadāyī-pesha; faqīr.

Beggar, v. t. 1.—Muhtāj kar-d.; faqīr banā-d.; bhikh-mangā kar-d.; muḥlis garīb yā tihī-dast kar-d.

2.—Kḥālī kar-d.; kuḥh bāqī rahne na d.; barḥ-jānā tajāwuz k. yā had se guzar jānā.

To beggar description—Bayān ke bāhar h. yā bayān na ho-saknā; hadd-i-bayān se guzar jānā yā mutajāwiz ho-jānā.

Begin, v. i. 1.—Wujūd meṅ ānā; hone lagnā; ibtidāan qāim h.; bār-i-awwal paidā h.; namūd h.; zuhūr meṅ ānā; wuqū'-pazīr h. yā wuqū' meṅ ānā; nikalnā; paidā yā kharā h.; shurū' h.

2.—Ibtidāyī fi'l k.; koyī nayī bāt karne lagnā (uskā karnā shurū' k.); kisi shai par pahle qadam r.; shurū' k.; āgāz k.

Begin, v. t. 1.—Shurū' k.; āgāz k.; ibtidā k.; kisi bāt kī rāh kholnā; kisi amr meṅ fi'l-i-ibtidāyī k.

2.—Kisi shai kī binā ḍālnā (uskī bunyād qāim k.); kisi shai se kisi shai kā patā lagānā (uskī ibtidā yā āgāz kā-hāl ma'lūm k.).

To begin with—Shurū' k.; pahle kām meṅ lānā yā isti'māl k.

To begin business with a small capital—Thoṛī pūnjī se kār-o-bār shurū' k.

Beginner, n. 1.—Shurū k. w.; bānī; sabab; aslī fā'il; koyī fi'l pahle k. w. yā uskā mūjid.

2.—Woh shaḳhs (khusūsan kam-sin shaḳhs) jo kisi 'ilm yā fan kī mashq bār-i-awwal shurū kare yā koyī kār-o-bār ibtidāan kare; mubtadī; nau-āmoz; nā-āzmūda-kār; nā-tajriba-kār.

Beginning, n. 1.—Ibtidā; āgāz; asl; bunyād; masdar; musabbib-i-awwal; asl fā'il.

2.—Hālat-i-awwalīn; shurū'; ibtidā; awāil; jo pahle ho.

3.—Umūr-i-ibtidāyī; mawād; sāz-o-sāmān; asbāb; jaṛ.

Beguile, v. t. 1.—Dhokhā d.; fareb k.; chhalnā; apne dām-i-tazwīr (makr ke phande) meṅ lānā.

2.—Makr se ṭāl d.; 'aiyārī se bāz r.

[d. ki ma'lūm na ho.

3.—Bahlā d.; khushī se kāṭ yā bitā d.; aisī tarah bitā (guzrān)

Behalf, n. Naf'a; faida; haq; khātir; madad; tāyid; bachāw; taraf; jānib; or; 'iwaz; qāim-maqāmī.

In *behalf* of—Kisi ke naf'a ke liye; kisi kī tāyid meñ yā uskī madad khwāh himāyat ke liye; kisi kī taraf yā jānib se; kisi ke haq meñ; min-jānib kisi ke; kisi kī 'iwaz yā bataur qāim maqām uske khwāh uskī qāim-maqāmī meñ.

Nothing has been urged in *behalf* of the prisoner—Mudda'ā 'alaih ke naf'a ke liye (uske bachāne ke liye uske 'uzr kī tāyid meñ uskī taraf se yā uske haq meñ) koī bāt kalī na gayī.

To act in *behalf* of a person—Kisi kī taraf se (uskī 'iwaz khwāh bataur qāim maqām uske yā uskī qāim-maqāmī meñ) 'amal kām yā kār-rawāyī k.

Behave, v. t. Chāl-o-chalan ikhtiyār k.; chāl-chalnā yā tarīq ikhtiyār k.; bartāw k.; baratnā.

“Used with the reciprocal pronoun.” *Webster*.

To *behave* one's self manfully—Mardāna chāl chalnā (tarīq ikhtiyār k. yā bartāw k.).

Behave, v. i. Kām k.; 'amal k.; chāl chalnā yā ikhtiyār k.; bartāw r.; tarīq yā chāl r.; kār-rawāyī k.; pesh ānā.

To *behave* well or ill—Bhalā yā burā kām k.; fi'l-i-nek yā bad k.; achchhī yā buri chāl chalnā yā kār-rawāyī k.

Behaviour, n. Achchhī yā buri chāl; chāl-o-chalan; tarīq; rawish; bartāw; dhang; tarz-o-tarīq; chāk-dhāl; rawaiya; rahan; zāhirī bartāw yā kār-rawāyī.

Good *behaviour*—Nek-chalni; nek-rawishī; atwār kī khūbī; husn-i-atwār.

Bad *behaviour*—Bad-atwārī; bad-chalni; bad-waz'ī; buri chāl; burā rahan.

To *be*, or to *be put*, upon one's good *behaviour*—Hālat-i-imtibān meñ h. jismeñ tarīq kī munāsabat par kisi amr-i-aham kā madūr hotā hai.

During good *behaviour*—Mansab par mā'mūr rah-kar diyānat aur rast-bāzī rakhne kī hālat meñ (mutadaiyan aur rāst-bāz rahne kī sūrat meñ).

Behead, v. t. Sar kāṭ-lenā yā qalam-kar-lenā; kisi āla-i-burrān se sar ko tan se judā kar-d.

Behind, prep. 1.—Us taraf jo sāmne (muhāzī yā muqābil) na ho; us taraf jo sab se nazdik hisse ke pichhe ho; jo shai kisi ke rū-ba-rū yā rukh par ho uske muqābil; kisi kī pusht par yā kisi ke pichhe ('aqab meñ yā pichhwāre); kisi kī dūsrī jānib yā taraf.

2.—Bāqī; jo kuchh kisi ke kahīn dūr chale-jāne khwāh mar-jāne ke ba'd rah-jāe. [lat meñ kisi se ghaṭ-kar.

3.—Rutbe yā 'umdagī meñ kisi se kam; qadr-o-manzilat aur fazī-

Behind, adv. 1. Pichhe; pusht par.

2.—Pichhe ko; pichhe kī taraf; pusht kī jānib.

3.—Pesh-i-nazar nahīn; nazar ke bāhar; jo abtak pesh na huā ho yā sāmne rakkhā khwāh dekhlayā gayā na ho; bāqī; gair-pesh-shuda.

We know not what evidence is *behind*—Ham logon ko yah ma'lūm nahīn hai ki kis qadar subūt aisā hai jo abtak pesh nahīn kiyā gayā (jiskā pesh honā hanoz bāqī hai).

4.—Wāqt yā jagah ke lihāz se dūr par; pichhe; guzashṭa yā ba'ida.

5.—Gair-muaddā (be diyā huā); jo kuchh dene ke ba'd bāqī rah-jāe.

There is a large sum *behind*—Bahut se rupaye bāqī haiṁ (raqam-i-kasir gair-muaddā hai).

Behind-hand, a. 1.—Pichhe; khālī; aisī hālat meṁ ki kuchh rah yā bāqī rah na jāe; muflisī yā hālat-i-iflās meṁ; tangī meṁ yā tang-hāl; aisī hālat meṁ ki kharch āmadānī se ziyāda parā ho yā zarūriyāt ke raf' karne ke liye āmadānī kifāyat na kare.

To be *behindhand* in one's circumstances—Tang-hāl yā hālat-i-'usrat meṁ h. āmad wa kharch ke lihāz se khālī-hāth yā tili-dast h.

2.—Apne waqt-i-munāsib se kisī kām ke tal-jāne kī hālat; jis waqt kisī kām kā honā wājib ho us waqt usmeṁ tawaqquf kā h.; kisī dūstre shakhs yā dūstre chīz se barhā huā nahīn; pichhe.

Behindhand in studies or in work—Likhne-parhne yā kām meṁ kisī dūstre kī nisbat pichhe ya'ni uski barābar barhā huā nahīn.

☞ "This word, like *ashamed* and several other words, never properly precedes the noun." *Webster*.

Behold, v. t. Kisī chīz par nazar garānā; kisī shai kī taraf nazar k. yā dekhnā; tawajjuh se dekhnā; gaur yā ihtiyāt se mulāhaza k.

Behold, v. i. Kisī shai kī taraf nazar yā ānkh phernā; dekhnā.

Beholden, p. a. Mashkūr; mamnūn; ihsān-mand; bār-i-ihsān yā minnat apnī gardan par uṭhāye huye.

Behoove, v. t. Kisī ke liye zarūr h.; kisī ke lāiq h.; zarūrat farz yā suhūlat ke lihāz se kisī ke liye munāsib yā sazwāwār h.; chāhnā; phābnā; zeb d.; sohānā.

☞ "Now used only impersonally with *it*." *Worcester*.

Behove, See supra.

Being, n. 1.—Hastī; wujūd; wāqī'i yā farzī wujūd.

☞ As opposed to *non-existence*.

2.—Jo shai kisī tarah par qāim ho 'ām isse kī woh māddī ho yā rūhānī khwāh aslī ho yā khayālī; har qism kī shai jo wujūd rakhtī ho;

3.—Insān haiwān yā aur koyī haiyu-l-qāim shai.

Be it so, 1.—Farz kar-lo kī fulān bāt aisi hī hai; mān-lo kī fulān amr isi tarah yā nahj par hai; ho yā shāyad ho; bāshad.

☞ A phrase of supposition.

2.—Aisā hī hone do; aisā hī karo; bihtar; kyā muzāiqa; kuchh muzāiqa yā harj kī bāt nahīn; jāo aisā hī karo.

☞ A phrase of permission.

Belabour, v. t. 1.—Kisī shai meṁ khūb mihnāt k.; kisī shai kī nisbat ihtiyāt se kār-rawāyī k.

2.—Khūb mār-nā; bahut mār-pīṭ k.; shiddat se zad-o-kob k.; achchhī tarah pītnā yā dhunnā.

Beleaguer, v. t. Muhāsara k.; gher lenā; rāh band kar-d.; fauj se is tarah gher lenā kī bhāgne kī rāh na rahe.

Belie, v. t. 1.—Jhūṭhā banānā; jhūṭlānā; jhūṭh yā darog ṭhahrānā; jhūṭhāyī kī tuhmat lagānā yā uskā qusūr-wār ṭhahrānā; takzīb k.

2.—Kisī kī nisbat bayān-i-darog k.; kisī kā hāl jhūṭh jhūṭh kahnā; jhūṭh yā darog bayān k.

3.—Gila k.; jhūṭhī jhūṭhī bāteñ kahkar tuhmat (dosh) lagānā; kisi ke bāb meñ kalimāt-i-darog kahnā.

4.—Taqlid k.; naql k.; banāwat k.; kisi dūstre kī māniind jhūṭhī sūrat banānā.

Belief, n. 1.—Kisi qaul yā wāqī'a ko bilā wāqifiyat-i-zātī mān lenā yā taslīm k.; kisi ke qaul yā uskī shahādat par takya istidlāl yā i'tibār; i'timād; yaqīn; bharosā; 'aqīda; imān. [yā yaqīn lāweñ.

2.—Woh shai jispar i'tiqād lāyā jāe; woh bāt jispar i'tibār karen

3.—Rāe; masala; un legon kī rāe (unke masāil) jo kisi qism ke khayāl kī pairawī karte hon; mat.

4.—Qarāin par i'tibār i'tiqād yā yaqīn.

Believe, v. t. Bāwar k.; i'tibār k.; dūstre kī shahādat yā sanad par kisi shai kī nisbat i'tibār k.; kisi amr ko dūstre ke bayān yā wujūh-i-zihni wa dalāil-i-'aqlī par khwāh kisi aur bāt ke lihāz se bagair apnī khās wāqifiyat ke sach samajh lenā; sahīh samajhnā; sach mānnā; kisi par bharosā yā i'tibār k.

To have reason to believe—Bāwar karne yā sahīh samajhne kī wajh r.

Believe, v. i. 1.—I'tiqād lānā; yaqīn lānā; imān yā 'aqīda lānā; bāwar k.; sach samajhnā yā mānnā; takya yā bharosā k.

Often followed by *in* or *on*.

I do not believe in what that man says—Us shakhs ke qaul par main i'tibār nahīn kartā (uskā kahnā main sach nahīn samajhtā).

2.—Samajhnā; khayāl k.; tasawwur k.

The accused is, I believe, guilty—Meri samajh meñ (main samajhtā hūn ki) yah mulzam mujrim hai.

Bell, n. 1.—Ghanṭā; ghanṭī. [uskā pyāla.

2.—Koyī shai jiskī sūrat ghanṭe sī ho—jaise kisi phūl kī kaṭorī yā To bear away the bell—Kisi bāt meñ bahkar h.; kisi shai meñ afzal muraj-jah yā bartar h.

To bear the bell—Sargana h.; peshwā h.; sab ke pahle chalnā; agwā h.

To lose the bell—Shikast pānā; hār-jānā; maglūb h. [machānā.

To shake the bells—Harakat k. ittilā' d. yā khatre kī khabar dene ke liye shor

To bell the cat—Ghanṭī pahnā d.; jo apne se quwwat meñ bahut barā ho usse muqābala karke uske hāth-pair tor d. (use be-kār yā zer-dast kar-d.).

Belligerent, a. 1.—Larāyī k. w.; jang k. w.

2.—Jiskā mailān jang par ho; larāyī kī taraf jhūkā huā yā uspar māil; jang yā larāyī se muta'alliq.

Belligerent, n. Woh qaum yā riyāsat wagaira jo jang meñ masrūf ho.

Belong, v. i. 1.—Kisi kī milk haqīyat milkīyat yā jāe-dād h.; kisi kā azān-i-khās h.; kisi kā h.

The house in suit belongs to the defendant—Makān-i-muta'nāzi'a mudda'a 'alaih kī milk (uskī milkīyat haqīyat yā jāe-dād) hai yā woh azān-i-khās mudda'a 'alaih hai yā mudda'a 'alaih kā hai.

2.—Kisi kā kār-i-khās h.; kisi se ta'alluq r. yā muta'alliq h.

It belongs to the plaintiff to prove his title—Apne istihqāq kā sābit k. mudda'i ke ta'alluq hai (uskā sābit k. mudda'i kā khās kām hai).

3.—Kisī kā ek juzw yā hissa h.; kisī se muta'alliq yā usmeñ shāmil h.; 'alāqa r.; ta'alluq r.

The North-Western Provinces *belong* to the Bengal Presidency—Maunilik-i-Magrabi wa Shamālī juzw-i-Ihāta-i-Bangāl haiñ (ihātā-i-mazbūr se muta'alliq yā usmeñ shāmil haiñ).

4.—Kisī jagah kā mutawattin (aslī bāshinda) h.; sukūnat-i-aslī r.; mustaqil sukūnat r.; dawāmī bāshinda h. yā hamesha rahnā.
Beloved, *pp.* or *a.* Barā pyārā; jise dil chāhe yā 'aziz rakkhe yā jo dil se pyār kiya yā 'aziz rakkhā jāo.

Below, *prep.* 1.—Niche; jagah ke lihāz se niche; zer.

2.—Kisī kī nisbat rutbe 'umdagī yā qadr-o-manzilāt meñ kam; darje wagaira meñ kisī ke niche.

3.—Nā-zebā; lāiq nahīñ; gair-munāsib; kisī ke liye gair-mauzūñ.

Below, *adv.* 1.—Kisī shai ke lihāz se niche; niche.

2.—Zamīn par; dunyā meñ.

☞ As opposed to the heavens.

3.—Dozakh meñ; jahannam meñ.

4.—'Adālat-i-mātaht meñ; mahkama-i-asgar meñ; niche kī kachahrī meñ; us 'adālat meñ jiskā iḥtiyār kisī dūsarī 'adālat ke muqābale meñ kam ho. [kī jagah].

Bench, *n.* 1.—Ijlās; 'adālat meñ hukkām kī nishast (unke baithne

2.—Hukkām; jo log jaj kī haisiyat se 'adālat meñ baithen; 'adālat.

A full *bench*—Ijlās-i-kāmil; ek 'adālat meñ jitne hukkām hoñ un sab kā yak-jāyī ijlās.

A division *bench*—Kisī 'adālat ke sab hākimōñ meñ se chand hākimōñ kā ijlās.

A single *bench*—Ek hākim kā ijlās; ijlās-i-hākim-i-wāhid yā ijlās-i-wāhid.

To go before, or take the opinion of, the full *bench*—Ijlās-i-kāmil meñ pesh h. yā ijlās-i-kāmil kī rāe lenā.

Bend, *v. t.* 1.—Terhā k.; kham yā bal d.; jhukānā; khūch-kar terhā k.; aiñṭhāñ; lachāñā; moṛnā.

To *bend* a bow—Kamūñ ko kham d. yā tirehhi k.

2.—Kisī taraf ko jhukānā yā muḥlātab k.; sīdhī rāh chhor-kar kisī aur taraf ko phir jānā yā rujū' h.

To *bend* one's steps or course to a particular place—Kisī kḥās maqām kī taraf qadam phernā yā chalnā khwāh rujū' h.

3.—Kḥūb mutawajjih k. yā lagāñā; shauq se rujū' k.; mihnāt se lagāñā; zor d.; nihāyat masrūf yā mashgūl k.; dil denā.

To *bend* the mind to study—Parhne likhne (tabṣil-i-'ilm) meñ kḥūb dil lagāñā.

4.—Dabā-kār rujū' k.; mutī' k.; maglūb k.; apne qābū meñ lāñā; apne bas meñ lāñā yā k.; zer-dast k.

To *bend* a man to our will—Kisī shakhs ko apnā mutī' banā-d. (use aisā kar-d. ki hamārī marzi ke mutābiq kār-rawāyī kare).

5.—Tayār k.; murattab (durust) k.; khūch-kar kām ke lāiq kar-d. jaise kāmāñ ko.

To *bend* the brow—Bhaññēñ chāḥñāñ—jaise baṛe gaur yā gusse meñ; tewrī meñ bal dālñā; chin-ba-jabiñ h.; tewrī chāḥñāñ.

Bend, v. i. 1.—Ṭerhā h.; tīrehhā h.; phirnā; bal yā kham khānā; jhuk-nā; kaj h.; lachnā; murnā; aiñṭhnā.

2.—Shauq yā dil se rujū' h.; mukhātib h.; irāda yā musammam (mazbūt) irāda k.; kamar-bāñdhnā yā kamar-basta h.; āmāda h.

Bent on mischief—Nuqsān-rasūnī par āmāda; nuqsān pahuñchāne par kamar bāñdhe yā mazbūt irāda kiye huye.

3.—Sijda k.; sar jhukānā; jhuknā; 'ibādat yā itā'at kī nazar se sar-nagūn h.

Beneath, prep. 1.—Niche; zer; tale; kisī shai se dabā huā.

To sink beneath a burden—Kisī bojā ke niche dabjānā (uske dabāw se dhañs yā baith jānā).

 In a literal sense.

2.—Niche; bare bare mahsūloñ (garāñ-bār kharājōñ) yā hākim ke zulm se dabā huā.

 In a figurative sense.

3.—Kisī dūsre kī nisbat rutbe waqr yā 'umdagī meñ kam.

Man is beneath angels—Insān kī rutba firishtoñ se kam hai.

4.—Lāiq munāsib yā hasb-i-hāl nahīn; nā-zebā yā gair-muzaiyab; barābar nahīn.

He will do nothing beneath his station—Woh koyī aīsū fī'l na karegū jo uskī hāisiyat ke hasb-i-hāl na ho (usko na phabe yā uske liye nā-zebū ho).

Beneath, ad. 1.—Niche; tale; kisī jagah kī nisbat aur niche.

The earth from beneath—Niche kī zamīn yā miṭṭī.

2.—Niche yā tale; zer.

 "As opposed to heaven or to any superior region." *Webster.*

Beneficial, a. 1.—Mufid; nāfi'; faida-bakhsh; sūd-mand; jisse koyī 'umda natīja paidā ho.

 Followed by to.

2.—(*Law*) (a) Jisko kisī shai se faida yā naf'a hotā ho yā usse faida uṭhāne khwāh uspar mutasarrif hone kā istihqāq ho; mutamatti' yā mutasarrif.

The beneficial owner of an estate—Kisī jūc-dād kā mālik jisko uspar mutasarrif hone yā usse faida uṭhāne kā haq ho; kisī haqiyat kā mālik-i-mutasarrif.

(b)—Naf'a yā faida paidā k. w.

A beneficial interest—Naf'a uṭhāne yā tasarruf karne kā haq; muttamatti' yā mutasarrif hone kā haq; haqq-i-mutasarrifāna.

Beneficence, n. Hamesha nekī yā bhalāyī k.; wāqī'i nekī yā mihrbānī. k.; logōñ ko sachmuch khairāt d.; achchhe achchhe kāmōñ kā kiya k.; wāqī'i 'ināyat karam yā dād-dihish.

Beneficent, a. Niko-kār; gairōñ kā kām mihr-bānī se k. w.; dād-dihish r. w.; karīm; faiyāz; saḥbī; mihrbān.

Benefit, n. 1.—Mihrbānī kā fī'l; mihrbānī; 'ināyat; shafaqat; lutf; ihsān; karam.

2.—Naf'a; faida; hasil yā husul; sūd; woh bāt jisse kisī kī taraqqī hotī aur uskī zātī khushī barābar barhti jāwe; woh amr jisse kisī māl kī haisiyat (māliyat) barh-jāwe.

“A word of extensive use, and expressing whatever contributes to promote prosperity and personal happiness, or adds value to property.”
Webster.

Benefit, v. t. Kisī ke sāth yā kisī ke haq meñ bhalāyī k.; faida bakhsh-nā; naf'a d. yā k.; nafī' h.; kisī ko mufid h.; aur taraqqī d.; sihat (tandurustī) ko aur barhānā; kisī ke liye kār-āmad h.

“Applied either to *persons* or *things*.” *Webster.*

Benefit, v. i. Faida uṭhānā yā hasil k.; naf'a uṭhānā yā muntafa'-bih h.; taraqqī k.

Benevolence, n. Nek-khwāhī; nek-andeshī; bhalāyī karne kī tabī'at (ragbat yā khwāhish yā uskī taraf mailān); mihrbānī; shafaqat; dād-dihish kī ragbat; insān kī muhabbat aur uskī khushī meñ taraqqī dene kī khwāhish; insāniyat.

Benevolent, a. Nek-khwāh; nek-andesh; bhalāyī (achehhe kām ke karne) par mālī; insān se muhabbat r. w. aur uskī bihbūdī aur khushī meñ taraqqī k. khwāhān (chāhne-wālā); nek-nihād; khair-sigāl; karīm; mihrbān. [aṇdherā kar-d.]

Benight, v. t. 1.—Tārik (aṇdherā) k.; tārikī chhā-lenā; rāt kī tarah The clouds *benight* the sky—Būdal āsmān ko tārik kar-dete haiñ (unkī tārikī āsmān par chhā-jātī hai yā unse āsmān aṇdherā ho jētā hai).

2.—Chalte chalte rāt kar-d.; rāt kā pahuñch jānā; rāt kā ho-jānā; rāt kā ā-paṇnā.

A *benighted* traveller—Shab-rasīda musāfir; woh musāfir jise chalte chalte rāt ho-jāe aur woh apne ṭhekāne par na pahuñche.

3.—Tīra-dil kar-d.; jihālat meñ mubtalā k.; raushan-zamīr na hone d.; 'aql kī raushanī se mahrūm r.; siyāh-qalb k.

Benign, a. 1.—Mihrbān; halīm; jiske mizāj meñ shafaqat yā hilm ho; sāhib-i-jalāl yā zu-l-jalāl; jo auroñ par 'ināyat kī nazar rakkhe; sakhi; faiyūz; karīm.

2.—Muwāfiq; 'umda; jiskā asar nek ho; jisse mihrbānī hilm yā shafaqat wagaira zāhir ho.

3.—Sihat-āwar; muzir nahīn; shafā-bakhsh; jismeñ tan-durustī paidā karne kī sifat ho.

A *benign* medicine—Sihat-āwar dawā; jis dawā ke isti'māl se mariz ko sihat (ārām) ho.

4.—Sakht nahīn; muhlik nahīn yā gair-muhlik; jismeñ mariz kī jān jāne (uske marne) kā khauf na ho.

A *benign* disease—Maraz-i-gair-muhlik; aisī bīmārī jismeñ bīmār ke marne kā dar na ho.

Benignant, a. Mihrbān; zu-l-jalāl; karam-farmā; 'ināyat-gustar.

Benignity, n. 1.—Tabī'at yā dil kī achhāyī; nek-siratī nek-nihādī yā nek-mizājī; rahm-dilī; tabī'at kā jalāl; nekī; karīmī; sakhawāt; mihrbānī; shafaqat.

2.—Sihhat paidā karne kī sifat; jisse tandurustī barhe; shafā² bakhshī. [bal; mor; kajī-

Bent, n. 1.—Kham; ṭerhāyī yā ṭerhā-pan; lachak; jhukāw yā jhok;

The bent of a bow—Kamān kā kham (uskā jhok yā uskī lachak).

2.—Mailān; ragbat; khwāhish; tabī'at; dil kī kisi taraf mūl h. (laguā jhuknā ruju' h. yā phirnā); tabī'at kī pher.

3.—Kisī khās jānib yā pahlū ko mailān; loch; marak; pher.

The bents and turns of a subject—Kisī bāt kī marak aur uskā pher (uskā jor-tor yā nok-jhok); kisī mazmūn ke pahlū wa jawānib. [kar-d.; akṛtūn.

Benumb, v. t. 1.—De-hiss-o-harakat kar d; ṭhithurā d.; sun yā lakṛī

2.—Bad-hawās kar-d.; be-kār kar-d.; be-qābū k.

Bequeath, v. t. 1.—Wasīyat ke zarī'e se d.; wasīyat kar-donā yā kar-jānā; wasī'at ke rū se hiba k. yā ohhor jānā.

 Said of personal property.

2.—Larke-bālon ko ehhor-jānā; maurūsī kar-jānā. [marnā.

To bequeath a family quarrel—Koyī khāndānī jhagrū larke-bālon ke liye ehhor

 "To Bequeath, Devise. These words both denote the giving or disposing of property by will. *Devise*, in legal usage, is properly used to denote a gift by will of real property, and he to whom it is given is called the *devisee*. *Bequeath* is properly applied to a gift by will or legacy, i. e. of personal property; the gift is called a *legacy*, and he who receives it is called a *legatee*. In popular usage, the word *bequeath* is sometimes enlarged so as to embrace *devise*." *Webster*.

Bequest, n. (Law) Jāe-dād-i-mūsūbih—khususān woh māl-i-manqūla jo koyī mutawassī kisī ko wasīyat kar-jāwe; wasīyat ke zarī'e se jāe-dād-i-manqūla kī hiba; hiba-i-wasīyatī.

To make a bequest. Same as Bequeath.

The subject-matter of a bequest—Woh māl-i-manqūla jo manshū-i-hiba-i-wasīyatī ho; jo kuchh wasīyat ke rū se hiba kiyā (diyā) jāe; shai-i-mauhūba.

Bereave, v. t. 1.—Kisī se kuchh le-lenā; kisī se koyī shai lekar use uskā muhtāj banā d.; kisī shai se mahrūm k.; koyī chīz kisī se chhīn lenā (har lenā); lūt lenā.

 "With of before the thing taken away." *Webster*.

To be bereaved of one's friends—Kisī ke doston kī uske hāth se nikal-jānā (hāth se jātā rahnā ya'nī mar-jānā).

Bereavement, n. Mahrūm k. yā mahrūm hone kī hālat; mahrūmī; nuqsūn; hāth se nikal-jāna yā jātā rahnā—jaise abhāb (doston) kī maut ke zarī'e se (mar-jāne ke bā'is).

Berth, n. Mansab; 'uhda; naukari; asāmī; jagah; kām. [par hai.

He has a good berth—Woh ek mn'qūl 'uhda rakhtā hai yā ek achchhe 'uhde

To give a wide berth to—Kisī se dūr (haṭe kanūre yā pare) rahnā.

Beseech, v. t. 1.—Kisī se bahut minnat samājat k.; kisī se isrār ke sāth iltijā k. yā multajī h.; iltimās k.; pair par girnā hāth joṛnā yā balāyeṅ lenā; girgīrānā; dast-basta 'arz-ma'rūz k.; pāwān paṛnā; bahut ārzū se (nihūyat girwidā ho-kar) kalnā.

 Used before a person.

2.—Kisī bāt kī dārkhwāst k.; māngnā; mustad'ī ho. yā istid'ā k.; kisī shai kī nisbat 'arz k.

☞ Used before a thing.

Beset, v. t. 1.—Kisī par kisī meñ yā kisī ke chāroñ taraf lagānā baiṭhāl-nā nasab k. yā jānā.

“A robe of azure *beset* with drops of gold.” *Spectator*.

Nileyāasmānirang kī poshāk jismeñ sunahre bundelage (jare nasab yā ṭāñke) the.

2.—Band kar-d. jaise rāh kā; gher lenā; ghere meñ dāl d. yā mahsūr k.; muhāsara kar-lenā; chāroñ taraf se gher-lenā.

3.—Kisī par ṭūṭ paṛnā (uspar hamla k. yā hamla-āwar h.); kisī par ā-paṛnā; kisī se rāh meñ ghāt k.; rah-zanī k.; kisī par chaṛḥ-jānā (chaṛḥyī k.).

4.—Chāroñ taraf se gher yā dabā kar bhāgnā dushwār kar-d.; ghabrā d.; shashdar kar-d.; hairān k.; tang k.; uljhāna yā uljhāw meñ dālū; qabāhat meñ ḍālū; mushkilāt meñ phānsā d.; nāk meñ dam kar-d.; 'āfiyat tang k.

Beside, prep. 1.—Kisī kī bagal meñ; kisī ke ek taraf; kisī shakhs yā shai ke nazdik (pās).

To sit *beside* a person—Kisī shakhs kī bagal meñ (uske ek taraf yā nazdik)

2.—Khārij; bāhar; alag; nyārā; kisī 'shai ke ma'mūlī silsile ke bāhar (uske mutābiq nahiñ); mutābiq nahiñ par khilāf bhī nahiñ.

It is *beside* my present purpose to include scientific terms in this work—Bil-fī yah merā manshā nahiñ hai ki 'ilmī alfāz is kitāb meñ dākhil karūn.

To put one *beside* his patience—Kisī ko be-sabr kar-d.

3.—'Alāwa; siwā; kisī se judā alag yā nyārā.

☞ “In this use, *besides* is now more common.” *Webster*.

To be *besides* one's self—Hawās se bāhar yā bad-hawās h.; 'aql kho baiṭhnā yā salb kar-d.; be-'aql ho-jānā; kisī kī 'aql kā jātā rahnā yā mārā jānā.

☞ “In present usage, there is a tendency to make the following distinction between *beside* and *besides*: 1.—That *beside* be used only and always as a preposition, with the original meaning ‘by the side of’; as, to sit *beside* a fountain; or with the closely allied meaning ‘aside from’ or ‘out of’; as, this is *beside* our present purpose; ‘Paul, thou art *beside* thyself.’ 2.—That *besides*, as a preposition, take the remaining sense ‘in addition to’; as, *besides* all this. And that it also take the adverbial sense of ‘moreover’; ‘beyond,’ &c. which had been divided between the words; as, *besides*, there are other considerations which belong to this case.” *Webster*.

Beside, } adv. Usse ziyāda; mazīde-barān; ziyāda-azān; 'alāwa; siwā;
Besides, } mā-warā; usko chhoṛkar aur; shumār meñ dākhil nahiñ;
jo kuchh mazkūr huā ho us meñ shāmil nahiñ; kisī se alag yā judā.

Besides, prep. See Meaning No. 3. under Beside prep.

☞ “This word, though radically the same as *beside*, and a corruption of it, ought not to be confounded with it, for it is rarely used in the senses explained under *beside*, except in the third sense.” *Webster*.

Besiege, *v. t.* Ganīm (dushman) ko apne tābi' hone par majbūr karne ke liye use musallah fauj se gher lenā; muhāsara k.; ghere meñ dālnā; narga k. yā narge meñ dālnā; gher lenā.

Besieged, *pp. or a.* Mahsūr; gherā huā yā ghere meñ parā huā; jise dushman ki sipāh chāron taraf se ghere (muhāsare yā narge) meñ dāle ho.

Besieger, *n.* Muhāsir; muhāsara k. w. yā muhāsare meñ masrūf.

Besmear, *v. t.* Koyī chiknī lasilī yā mailī chīz ūpar se lagānā; ālūda k.; bhar d.; ganda k.; dhabbā lagānā; mailā k.

Bespangle, *v. t.* Afshān jamānā yā k.; sitāron se jar d. yā sitāre jamānā khwāh lagānā; koyī chamkilī chīz jagah jagah lagā-d.

Bespatter, *v. t. 1.*—Chhīte dālkar dāg-dār k. yā dhabbā lagānā; pānī yā kīchar ke chhīte dālnā; koyī mailī yā nā-guwār chīz chhīrak-kar dāg dālnā; kisī par chhīraknā. [kalañk lagānā.

2.—Buhtān lagānā; badnāmī kā dāg lagānā; badnām yā ruswā k.; **Bespeak**, *v. t. 1.*—Kisī chīz ke liye pahle se kah-d. yā kah-rakhnā; kisī shai kī nisbat āyinda ke liye hukm d.; kisī chīz ko pahle se lagā r. kar-r. yā uskī nisbat mu'āhada (qaul-o-qarār yā bāt-chīt) karlenā; farmāish k. [peshīn-goyī k.

2.—Kisī bāt kī 'alāmat pahle se zāhir k.; pahle se dekhlanā;
3.—Kisī bāt ke āsār dekhlanā; khārijī 'alāmāt yā sūrat-i-zāhirī se kisī amr par dalālat k.; sābit k.; zāhir k.; numāyān k.; 'alāmātōn se batlanā dekhlanā yā zāhir k.

His manners *bespeak* him a gentleman—Uske atwār se zāhir hai ki woh mard-i-sharīf hai; uske tarz-o-tariq se uske mard-i-sharīf hone kī 'alāmātōn pāyī jātī haiñ.

Best, *a. 1.*—Darja-i-ā'lā kī 'umda sifateñ r. w.; nihāyat hī achchhā; sab se achchhā; bahut hī bihtar; 'umdatarīn; bihtarīn.

“Applied indifferently to physical or moral subjects.” *Webster.*
The *best* man—Woh insān jismeñ darja-i-ā'lā kī 'umda sifateñ hoñ; nihāyat hī achchhā ādmī.

The *best* cloth—Sab se 'umda kaprā; bahut hī khūb kaprā.

2.—Jisne baṛī taraqqī kī ho.

The *best* scholar—Baṛā 'ālim wā fāzil shakhs.

3.—Bahut hī sahīh ṭhīk yā durust; kāmīl; pūrā pūrā; ahsan; aulā.

The *best* view of a subject—Kisī amr kī nisbat rāe-kāmīl nihāyat sahīh tajwīz yā uspar pūrā pūrā libāz.

4.—Nihāyat 'aql-mandī yā maslahat kī bāt; jo amr az-bas 'āqilāna aur munāsib ho; afzal ahsan yā mustahsan.

What is *best* to be done?—Woh kaunsi bāt hai jiskā karnā nihāyat 'āqilāna aur maslahat-i-waqt (munāsib) hai?

To do *one's best*—Jahāñ tak apne se ban parē koshish kar-d.; apne hatta-l-was' yā hatta-l-maqdūr (maqdūr bhar) fikr yā jidd-o-jahd kar-d.; jis qadr daur-dhūp ho-sake kar-d.; jo kuchh apne qūbū meñ ho (apne se ho-sake) kar-d.; jahāñ tak zor mūrte bāne zor mūrñā.

To the *best* of—Qūbū bhar; gunjāish ke mutābiq; jahāñ tak wus'at yā gunjāish (phailāw yā samāyī) ho; jītnā ho-sake (ban-parē); hatta-l-was' yā maqdūr.

At best—Ba-darja-i-gāyat; intihā darje ko; jah nazar-i-gaur se dekheñ.

Life is *at best* very short—Agar achchhī tarah se dekheñ to zindagī bahut mukhtasar hai (bahut thore dinon kī hai).

To make the best of—(a) Kisi chiz se jahāñ tak fāida uṭhāte bane fāida uṭhānā; hatta-l-was' khūb mustafid h.; achchhī tarah kām-nikālā; khūb hī taraqqī d.; kisi shai kī haisiyat jahāñ tak barhāte bane barhānā.

To make the best of a sum of money—Kisi mablag (rupaye kī raqam) se jis-qadar fāida uṭhāte bane fāida uṭhānā (usse khūb mustafid h. yā kām nikālā).

To make the best of a piece of land—Kisi qat'-i-arāzī ko khūb taraqqī d. (uski haisiyat hatta-l-maḡdūr barhā d.).

(b)—Jahāñ tak ho-sake kisi balā (musibat yā taklif kī bāt) ko guwārā kar-lenā; kisi aisi bāt ko jo margūb na ho hatta-l-maḡdūr apne ūpar uṭhā-lenā.

To make the best of ill-fortune or a bad bargain—Kisi musibat yā nuqsān kī bāt ko jahāñ tak ho sake guwārā kar-lenā (use nibāh lejnā yā usse apnā kām nikāl-lenā).

Best, n. Baṛī hī koshish; intihā yā darja-i-gāyat kī jidd-o-jahd; jis qadar fikr-o-pairawī ho-sake.

To do one's best—See No. 4, above.

To the best of one's ability—Jahāñ tak ho-sake yā ban paṛe; qābū yā maḡdūr bhar; hatta-l-was' yā hatta-l-maḡdūr; jis qadar gunjāish yā samāyī ho; jitnā karte bane.

Best, ad. 1.—Nihāyat hī; bahut hī; ba-darja-i-gāyat; sab se barh-kar; sab se (auron se) ziyāda.

To love one best—Kisi ko bahut hī yā sab se ziyāda pyār k. (chāhnā).

2.—Nihāyat hī naf' ke sāth; nihāyat hī suhūlat ke sāth; baṛī kām-yābī āsānī yā munāsabat ke sāth; is tarah par kī bahut hī naf' yā fāida ho.

Which instrument can you *best* use?—Kaun sā āla tum baṛī suhūlat se isti'māl kar-sakte ho? This medicine will answer *best*—Is dawā se barā hī naf' hoga (yah nihāyat hī kār-gar hogī).

3.—Bahut hī; khusūsiyat ke sāth; tamām-o-kamāl; tāmma yā ba-tarz-i-kāmil; khūb; ṭhik-ṭhik; rag-o-reshe se; mū-ba-mū.

He knows it *best*—Woh use khūb jūntā hai (usse wāqifiyat-i-tāmma yā kāmila rakhtā hai; uske rag-o-reshe se wāqif hai).

“*Best* is sometimes used in composition; as, *best arranged, best concealed, &c.*” but these and similar compounds explain themselves.” Webster.

Bestir, v. t. Baṛī musta'idī se kār-rawāyī k.; chaṭpaṭ kām k.; jidd-o-jahd-i-balig (baṛī koshish yā khūb daur-dhūp) k.; khūb hāth-pair mārñā yā zor-mārñā.

Usually with the reciprocal pronoun.

Bestow, v. t. 1.—Khazāne meñ jam' k.; hifāzat kī nazar se rakh-d.; is garaz se rakh-d. kī mahfūz rahe; rakhnā.

2.—Kām meñ lānā; isti'māl k.; lagānā.

3.—Denā; 'ata k.; bakshish k. yā bakshishnā.

Followed by *on* or *upon*.

4.—Kisī se shādī yā nikāh kar-d. ; kisī ko byāh d.

He has *bestowed* his daughter upon a gentleman—Usne apnī betī kī shādī ek bhale ādmī se kar-dī (usko ek bhale ādmī se byāh diyā).

Bet, n. Bāzī; jo hār-jīt ke liye badā jāe; hoṛ; jo kuchh do farīq ke mā-bain kisī bāt ke muqābale ke natīje khwāh. kisī amr-i-muhtamalu-l-wuqū' ke maāl-i-kār ke zuhūr par mau'ūd yā mashrūt ho.

Bet, v. t. Bāzī lagānā; badnā; hoṛ lagānā yā badnā; shart lagānā badnā yā karnā; kisī amr-i-mutanāzī'a-fih ke natīje ke zuhūr par kisī bāt kī shart k. (uskā qaul-o-qarār yā mu'āhada k.); hār-jīt k.

Betake, v. t. Kisī shai kī taraf rujū' h. yā rujū' lānā; kisī shai kī taraf mukhātīb h. (us meñ lagnā yā dīl lagānā); kisī shai kī taraf harakat yā jumbish k. (uskī taraf chaluā).

 With the reciprocal pronoun.

Betime, } ad. 1.—Achehhe waqt; waqt se; mauqe' se; waqt-i-munāsib
Betimes, } par; jis waqt munāsib ho usī waqt; aise waqt kī der na ho.

2.—Thoṛe 'arse meñ; thoṛī der meñ; jald. [se dekhlanā.

Betoken, v. t. 1.—Kisī aisi shai se zāhir k. jo namūdār ho; 'alāmatoñ
2.—Jo 'alāmatoñ maujūd hoñ unse pesh-binī k. (kisī amr ke wuqū' kā pahle se izhār k.); jo kuchh nazar ke āge yā ma'lūm ho usse kisī aisi bāt kā nishān d. jo āyinda hone wālī ho; kisī amr-i-ma'rūf yā badīhi ke lihāz se kisī fi'l-i-mustaqbil par dalālat k.

A dark cloud often *betokens* a storm.—Kāle bādaloñ se aksar yah zāhir hotā hai kī tūfān āwegā (we beshtar tūfān kī āmad par dalālat karte haiñ).

Betray, v. t. 1.—Be-imānī karke dagā-bāzī yā fareb kī rāh se dushman ke hāth (ikhtiyār yā qabze) meñ de-d.; dagā yā be-wafāyī se de-d. yā 'ahd-shikanī k.

An officer *betrayed* the city—Ek afsar ne be-imānī se dagā karke shahr par dushman kā qabza karā-diyā. To *betray* a trust—Dagā-bāzī yā be-wafāyī se amānat meñ khiyānat k.

2.—Koyī bhed yā aisi bāt jo rāz-dārī kī nazar se batlāyī gayī ho khol-kar (ifshā karke) be-'tibārī kar-d.; kisī kā hāl khol-d.; kisī kā rāz fāsh kar-d. (parda khol-d.); dhokhā d.; dagā k.; dagā-dekar nuq-sān pahuñchānā.

To *betray* a person or a secret—Kisī shakhs kī parda-darī k. (uskā hāl khol d. yā use dhokhā d. khwāh usse dagā k.) yā koyī bhed khol-d. (rāz fāsh kar-d.)

3.—Kisī aisi bēt kā jiskā makhfī rahnā maqsūd ho yā jiskā poshida rakhnā muqtazā-i-'aql ho zāhir kar-d.; kisī parde yā kām kī bāt ko khol d. [zāhir k.

To *betray* one's ignorance by improper acts—Nā-munāsib fi'l-oñ se apnī jihālat

4.—Gum-rāh k.; dhokhā d.; aisi taklīf meñ ḍāl-d. jiskī ummed pahle se na rahī ho.

Great confidence *betrays* a man into errors—Bahut bharosā karne se ādmī se galtiyoñ hoti haiñ.

5.—Zāhir k.; batlānā; us bāt kā zāhir k. jo bādiyu-n-nazar meñ zāhir na ho yā jo be zāhir kiye chhipī rah-jāe.

All the names in the country *betray* great antiquity—Us mūlk ke kul nāmoñ se baṛī qadāmat zāhir hoti hai.

6.—Jis bāb mein kisī par takya kiyā jāe. (bharosā rakkhā jāe) uski nisbat dhokhā d. (dagā d. yā khatā k.); jawāb d.

When he is writing, he finds his hand *betraying* him—Likhne ke waqt use ma'lūm hotā hai ki uskā hāth dagā detā khatā kartā yā jawāb detā hai (nahīn chaltā yā woh usse likh nahīn saktā).

Betrayal, n. Dhokhā yā dagā d.; dagā yā dagā-bāzī.

Betrayer, n. Jo dhokhā yā dagā de; dagā-bāz; jo be-wafāyī kare yā be-wafā; jo kisī bhed ko khol-de; jo amānat-dārī kī shart ke k̄hilāf koyī fīl kare.

Betroth, v. t. 1.—Mansūb k.; nisbat k.; mangnī k.; kisī laṛke yā laṛkī kī kisī dūse se shādī kī nisbat pahle se qaul-o-qarār k.; kisī se āyinda shādī kā mu'āhada k.; kisī ko yah zabān d. (usse yah wa'da k. yā iskā mau'ūd honā) ki woh laṛkā fulān laṛkī kā zauj hogā yā woh laṛkī fulān laṛke kī zauja hogī; shādī kar-dene kā wa'da k.; shādī kī nisbat zabān yā qaul hār-d. yā wa'da k.

 Used of either sex.

2.—Kisī se āyinda shādī kar-lene kā qaul-o-qarār yā mu'āhada k.; kisī se shādī karnā qabūl kar-lenā; shādī k.

Betrothal, n. Nisbat; mangnī; jin shakhsōn kī nisbat (shādī kī bāt-Betrothment, } chīt) thahar gayī ho unke āyinda shādī hone ke bāb mein fariqāin ke mā-bāin bāhamī wa'da qaul-o-qarār yā mu'āhada.

Better, a. 1.—Dūse kī nisbat ziyāda achchhī sifateñ r. w.; bihtar; afzal; umdatar; achhāyī mein kisī dūse se barh-kar yā aur achchhā.

 "Applied to physical, acquired, or moral qualities." *Webster.*

2.—Rutbe waq'at-sūd-mandī yā munāsabat mein kisī se barh-kar (uspar murajjah yā usse afzal); dūse kī nisbat ziyāda pasandīda yā mahfūz khwāb kisī dūse amr mein tārjīh diye jāne ke qābil.

3.—Pahle kī nisbat kam marīz (bīmār); sihhāt-i-jismānī ke lihāz se banisbat pahle ke achchhā; sihhāt (tan-durustī) mein taraqqī pāye huye.

The patient is *better*—Woh bīmār (marīz) ba-nisbat sābiq ke achchhā hai; us bīmār kī hālat pahle se achchhī yā bihtar hai.

He has been ill, but is *better* now—Woh 'alīl (bīmār) thā par ab achchhā hai.

To be *better off*—Ziyāda-tar achchhī hālat mein rahnā; kisī hālat-i-sābiqa kī nisbat khwāb kisī dūse ke muqābale mein khush-hāl fārigu-l-bāl yā murāf-fahu-l-hāl h.

To have the *better of*—Kisī dūse se barh-kar h. (usse afzal yā bartar h.); kisī par galaba yā fauq rakhnā (uspar gālib yā fāiq rahnā).

To get, or gain, the *better of*—Kisī par gālib ānā; kisī se barh-jānū yā sabqat le-jānū; kisī se jīt-jānū yā use harā-d.

For the *better*—Jisse fāida yā bihtari (kisī amr kī nisbat taraqqī) ho.

Better, n. 1.—Galaba bartarī yā fath.

 Usually with *of*.

To get the *better of* an enemy—Dushman par gālib ānā (us par fath-yāb h.).

2.—Taraqqī; ziyāda-tar 'umdagī yā naf'.

The change is for the *better*—Is tabādāl se ziyāda-tar naf' hogā (yah aur taraqqī kā bā'is hogā.)

3.—Dūsre se barā yā buzurg; darje 'umr yā mansab meñ dūsre se barh-kar yā taqaddum kā da'wā r. w.

☞ Usually in the plural.

Better, *adv.* 1.—Dūsre kī nisbat ziyāda 'umdagī se; ziyādatar hunar-man-dī 'aql-mandī nekī fāide yā kām-yābī ke sāth.

To perform work *better*—Kisī dūsre kī nisbat kām kā achchhā yā ziyāda 'umdagī wagaira ke sāth k.

2.—Ziyāda-tar sihhāt yā takmile ke sāth.

To understand a subject *better* than another—Kisī mazmūn ko dūsre kī nisbat ziyāda sihhāt yā takmile kā sāth samajhnā.

3.—Dūsre kī nisbat ziyāda; dūsre se barh-kar.

To love one *better* than another—Kisī ko dūsre se barh-kar pyār k. (chāhnā.)

☞ "In general, it (*better*) implies what is more excellent, advantageous, useful, or virtuous, than something else." *Webster*.

Better, *v. t.* Taraqqī d.; bihtar k.; kisī kī 'umdagī ko barhānā; aur achchhā kar-d.; islāh k.; sudhārnā.

Manure *better*s land—Khūd se zamīn kī haisiyat barh-jātī hai (woh aur achchhī ho-jātī hai.)

Betterment, *n.* 1.—Bihtar k. yā bihtari; taraqqī.

2.—(*Law*) Woh taraqqiyāt jo kisī arāzī yā 'alāqe (gānw yā mauza' wagaira) kī nisbat zamīn ke taraddud (jotne-bone) kī afzāish khwāh nayī 'imāratoñ kī ta'mir yā gil-andāzī wagaira ke zarī'e se kijāweñ; mirī marammat ke siwā aur bāteñ jinke karnē se kisī jāc-dād kī haisiyat barh jāwe.

☞ "Generally in the plural." *Webster*.

Between, *prep.* 1.—Fasl (bu'd masūfat yā dūnī) ko qat'-i-nazar karke do jaghoñ ke bich meñ; darmiyān; bich meñ.

2.—Ek se dūsre kī taraf; ek se dūsre kī taraf muntaqil hone (guzarne) wālā jisse do shakhsōñ ke darmiyān fi'loñ kā sudūr yā bāhamī rāh-o-rasm pāyā jāc. [achchhā hai.]

Things go well *between* the parties—Un donoñ shakhsōñ meñ āpas kā bartāw

3.—Do ke darmiyān mushtarak; jismeñ do yā do farīq se donoñ ke donoñ sharīk hoñ (hissā rakkheñ); donoñ farīq se nisbat r. w.

Two friends have but one soul *between* them—Do dost ek jān hote haiñ (ya'nī goyā ek hī rūh donoñ ke darmiyān mushtarak rahtī hai); do dost ek jān do qālib hote haiñ.

4.—Do se muta'alliq yā bāham nisbat r. w.

Discords exist *between* the families—Un donon gharānoñ meñ āpas meñ jhagrē haiñ (nizā'-i-bāhamī hai).

5.—Ek shai se dūsrī shai ke ikhtilāf par dalālat k. w. (do ashyā kā bāhamī ikhtilāf batlāne yā zāhir k. w.).

To distinguish *between* right and wrong—Jā wa be-jā meñ farq nikālñ (unkā ikhtilāf-i-bāhamī daryāft k.).

6.—Waqt miqdār yā darje ke lihāz se mutawassit nisbat r. w.

☞ "*Between* applies properly to only two parties." *Webster*.

Bewail, v. t.—Kisī ke liye baṛā ranj zāhir k.; kisī ke wāste zor se ronā; nauha-garī k.; mātām k.; ranj k.; ronā-pīṭnā; wāwailā machānā yā k.; gamī k.

To bewail the loss of a child—Laṛke ke marnē par bahut kuchh ranj zāhir k. (bahut ronā-pīṭnā).

Bewail, v. i. Ranj zāhir k.; izhār-i-gam k.

Beware, v. i. Khabar-dār rahnā; hosh-yār rahnā; ihtiyāt r. yā k.; muhtāt h.; khabar r.; be-dār h. yā rahnā; jo kuchh nā-munāsib nuuzir yā khatār-nāk ho us sab se parhez r.; bachānā; ijtināb k.; bachā-ye (kānāre yā dūr) rahnā; chāukas rahnā; chāukannā rahnā.

فعل "Followed by of before the thing that is to be avoided." Webster.

Bewilder, v. t. Uljhā d. yā uljhāw meṁ dālnā; pareshān k. yā pareshānī meṁ dālnā; aisī jagah meṁ kho d. (bhulā yā gum kar-d.) jahān rāh kī patā na lage; sīdhī sarak na hone kī wajh se ghabrā d.; pech-dār (pur-pech) rāhon meṁ dāl-kar pareshān kar-d.; hairān k.; sur-gardān k.; shash-panj meṁ dāl-d.

Bewitch, v. t. 1.—Tasākhīr k. yā musakkhīhar kar-lenā; jādū k. yā jādū se apne bas meṁ kar-lenā; farefta k.; maftūn k.; apnā shaidāyī banā-lenā yā shaidā kar-d.; isqadar khusk k. kī zabt hāth se jātā rahe (dīl qābū meṁ na rahe); moh lenā; har lenā; rījhānā; dīl-rubāyī k.; dīl (man) le-lenā.

Beyond, prep. 1.—Kisī jagah ke us taraf udhar yā usṭār; kisī maqām ke us jānīb jo sab se dūr ho aur us jānīb se aise fāsile par jiskā intihā na ho.

Beyond a river, or the sea—Daryā yā samundar pār; daryā yā samundar usṭār yā udhar. Either a mile beyond, or a hundred miles beyond the river—Ādh kos udhar yā daryā ke usṭār pachās kos par.

2.—Aise maqām yā waqt par jahān abtak pahuñchnā na huā ho (pahuñchne kī naubat na āyī ho); āge.

3.—Bāhar; khārij; berūn; pahuñch yā rasāyī ke bāhar; kisī hadd-i-mu'ayan ke bāhar; jahān tak koyī dūsri shai phailī ho usko bāhar (uske wus'at ke bāhar yā usse khārij).

Beyond comprehension—Samajh ke bāhar; jismēn fahm ko rasāyī yā uskā guzar na ho. Beyond one's power—Kisī ke iḥtiyār ke bāhar (uske iqtidār yā haiyiz-i-iqtidār ke bāhar yā usse khārij); jismēn bas na ho yā bas khwāl qābū na chale.

4.—Ūpar yā baṛh-kar; waqr 'umdagī yā kisī aur sifat meṁ dūsre se baṛā khwāl afzāl; fauqiyat 'r. w. yā sabqat lejānc-wālā; tarjih r. w. yā murajjah.

One man is great or good beyond another—Ek shakhs dūsre se baṛh-kar baṛā yā achchhā hotā hai (baṛāyī yā 'umdagī meṁ uspar fauqiyat rakhtā yā murajjah hotā hai).

Beyond one's self—Apne se bāhar; apne jūme meṁ yā apne meṁ nahīn; kisī wajh se hālat-i-beḥudī meṁ; az-khud-rafta; kisī bāt se nihāyat hī mag-mūm (ranj yā gam meṁ).

To go beyond—Dhokhā d.; apne phande meṁ phānsnā; dām-i-fareb meṁ lūnā.

Beyond, ad. Dūr par; pare; udhar; pār.

Bias, n. Taraf-dārī; ek taraf ko mailān; mail-i-tabī'at (dil kā rujū' h.);
kisi bāt par tabī'at kā ājānā yā uspar dhul-jānā; jānib-dārī; ta'assub;
kisi shai kī taraf mailān jisse dil kī be-ta'alluqī jāti rahe; lagāw;
rujhān.

Bias, v. t. Taraf-dār k.; ek jānib ko mukhātab yā māl k. (jhukānā);
dil ko kisi khās jānib ko pher d.; jānib-dārī paidā k.; ek taraf ko
lagāw paidā k.; ek taraf ko dhulā yā dhulkā d.

Bias, ad. Arā; aureb; kharā yā sīdha nahīn.

Bi-colour,
Bi-coloured, } α. Do-rangā; jismeñ do rang hon.

Bid, v. t. 1.—Denā; dene kī khwāhish zāhir k. khusūsān kisi chīz ke
nilām ke waqt yah kahnā kī ham is shai kī qīmat is qadar (itnī)
denge; nilām ke waqt bolnā yā nilām kī bolī bolnā; nilām ke waqt
shai-i-nilāmī kī nisbat kisi qīmat ke dene par apnī āmādagī zāhir k.

2.—Kahnā; kisi amr kā izhār k. jaise khwāhish salām dhamkī yā
tahqīr wagaira kā.

To bid farewell—Khair-bād kahnā; Khudā hafiz kahnā.

To bid defiance—Izhār-i-mukhālafat k.

3.—Hukm d.; hidāyat k.; irshād k.; farmānā; tūkīd ke sāth kahnā.

To bid fair—Kisi bāt ke achhe āsūr r.; kisi bāt kī achchī ummed dekhānā;
kisi bāt kī achchī rāh kholnā; bhalā yā achchhā ma'lūm h.; honhār dekh
pānā; kisi amr kā qarīna nek (achchhā) nazar ānā.

Bid, n. Bolī; nilām ke waqt qīmat kā izhār; nilām kī bolī.

The decree-holder's bid was Rs. 20—Digri-dār kī bolī bīs rupaye kī thī; digri-
dār bīs rupaye qīmat detā thā yā bīs rupaye bolā thā.

A high or low bid—Ūchī yā nichī bolī; ziyāda yā kam kī bolī; ziyāda yā
kam qīmat d.

Bidder, n. Nilām kī bolī bolne-wālā; jo shakhs nilām ke waqt bolī bole.

The property directed to be sold by auction should be given to the highest
bidder. Lāzim hai kī jis jāe-dād kī nilām kā hukm huā hai woh us shakhs
ko di jāwe jiski bolī sab se ziyāda ho (jo sab se ziyāda yā barh-kar qīmat de).

Biennial, a. Do-sāla; do-sāl tak rahne-wālā; jiskā wuqū' do sāl meñ ek
martaba ho; jo do baras meñ ek bār ho).

Biennially, ad. Do baras meñ ek martaba; do baras par yā do sāl ke
ba'd; dūsre baras yā sāl.

Big, a. 1.—Qad yā andāz meñ barā; tūl wa 'arz (lambāyī aur chaurāyī)
meñ barā; bahut lambā-chaurā; barā; 'azīm.

☞ "Applied to any body or object." Webster.

2.—Hāmila; pair bhāri yā pair-se bhāri; ummed ke dīn pūre
kiye huye; jisko jald laṛkā hone wālā ho; jiskā peṭ nikal āyā ho;
peṭ se; ummed se.

☞ "Applied to females and followed by with." Webster.

She is big with child—Woh 'aurat hāmila hai; us 'aurat ko laṛkā hone-wālā hai.

3.—Bharā huā yā pur—jaise kisi badī yā āfat se; jisse kisi amr kā
wuqū' jald h. w. ho; jisse koyī natīja (khusūsan burā natīja) jald
paidā h. w. ho.

4.—Phailā yā barhā huā; phulā huā; jo phatā chāhtā ho; kalejā muñh ko ātā huā; ranj yā gusse se bharā huā.

"Thy heart is *big*; get thee apart and weep." *Shak.*

Terā dil phatā chāhtā hai (terā kalejā muñh ko ātā hai) kanāre jā-kar ro.

5.—Phulā-phulā; jiskī adā yā sūrat se gurūr pāyā jāe; jisse ghamand (takabbur) zāhir ho.

Big looks—Aisi chitwan jī-se ghamand pāyā jāe.

Big words—Gurūr kī bātēn; aise kalām jinse izhār-i-takabbur ho; baṛī baṛī bātēn; diṅg; shekhi kī bātēn.

6.—Himmat meñ barā; barā yā baland; diler.

A *big heart*—Dil jis meñ baṛī himmat ho.

Bigness, n. Barāyī; qud-o-qāmat kī darāzī; chauṛāyī aur unchāyī meñ barāyī; bahut wasī' aur baland h.

Bigot, n. Woh shaḥs jo kisi mazhabī 'aqide rāe dastūr yā rasm kī pā-bandī had se ziyāda isrār ke sāth kare; mazhabī bātoñ meñ haṭh-dharmī k. w.; muta'assib.

Bigoted, a. Muta'assib; kisi mazhabī 'aqida rāe dastūr yā rasm ko haṭh ke sāth aur ānkh band karke mānne wālā (uspar be-'aqlī ke sāth sābit-qadam); kisi tarīq yā furīq kī jānib-dāri nā-ma'qūl tarz par k. w. aur dūsroñ kī rāe kā kam lihāz r. w.

Bigotry, n. 1.—Kisi khās 'aqide yā masāil-i-dīni kī had se zāid pā-bandī (ānkh band-karke aur isrār ke sāth uskī pairawī k.); kisi furīq tabqa-i-mazhabī yā rāe ke haq meñ be-andāz garm-joshī; ta'assub-i-nā-jāiz yā barā hī ta'assub; baṛī haṭh-dharmī.

2.—Muta'assib kā 'amal yā masla.

Bile, n. 1.—Safrā; zahra; pittā.

2.—Bad-mizājī; dil kī barhamī; tursh-mizājī.

To stir one's *bile*—Kisi ko bad-mizāj kar-d. (uskā dil barham kar-d.); kisi ko afroḥta-khātīr kar-d. (usko ranj dilānā).

Bilious, a. i.—Futūr-i-safrā r. w.; maraz-i-safrāwī meñ mubtalā; jisko pit kī bimārī ho.

A *bilious patient*—Mariz jisko safrāwī fasād ho (jo kisi maraz-i-safrāwī meñ mubtalā ho). [paidā ho.

2.—Jismeñ safre kī kasrat ho; jo haijān-i-safrā kī wajh se ho yā

A *bilious temperament*—Safrāwī mizāj. *Bilious symptoms*—Safrāwiyat kī 'alāmātēn; 'alāmātēn jo haijān-i-safrā se paidā hoñ.

Bill, n. (Law) 1.—'Arzi-i-nālīsh; istigāse kā suwāl; woh nawishta jis meñ mudda'ī apnī mazlūmī ko hālāt likhe; 'arzi-da'wā.

☞ "Used both in civil and criminal cases." *Webster.*

2.—Musawwada-i-qānūn yā qānūn kā musawwada; qānūn-i-gair-manzūr-shuda kā khāka; qānūn jiskā nafāz maqsūd ho.

3.—Kisi shai kī qīmat yā kisi khidmat wagaira ke i'waz yāftani kā hisāb; jo māl bechā yā hawāla kiyā jāe uskī tafsīl ma' qīmat; kisi khidmat yā kām kī tafsīl aur uskī ūjrat kī ta'dād.

A grocer's *bill*—Pansāri kā hisāb ya'nī jo jo chizeñ usne di hoñ un sab kī tafsīl aur har ek kī qīmat.

A tailor's *bill*—Darzī kā hisāb yā'nī un kapron kī tafsīl aur qimat jo darzī ne taiyār karke diye hoñ yā un kapron kī tafsīl jo usne siye hoñ aur har ek kī silāyī kī ujrāt.

4.—Fard; tafsīl; bewrā; woh nawishta jismen kīsī bāt kī sarāhat ho.
Bill of charges or expenditures—Yāftanī yā masārif kī tafsīl yā uskā bewrā; fard-i-yāftanī yā masārif.

5.—Māl-o-asbāb yā khās khās chīzōn kī bikrī kā ishtihār jo likh-kar khwah chhāp-kar aise maqām par lagā diyā jāe jahān 'awām kī āmad-o-raft ho; ishtihār jo kīsī manzar-i-ām par āwezāñ yā chaspāñ ho.

Bill of costs—Fard-i-hisāb-i-ikhrajāt-i-muqaddama; muqaddame ke masārif kī tafsīl yā uskā fard; muqaddame men kīsī fariq ke kul masārif ke ruqūm kī kalfiyat.

Bill of sale—Woh wasiqā jo māl-i-manqūla ke farokht ke waqt bā' mushtarī ke nām likh de; intiqāl-nāma-i-jāe-dād-i-manqūla.

☞ “Answering to a deed of real estate.” *Webster.*

Bill of exchange—Hundī yā hundavī; woh nawishta jiske zarī'e se ek shakhs kīsī dūsre shakhs se zar-i-mundarja-i-nawishta uske hāmīl ko yā jise woh dilāwe dene kī istid'ā kare.

The *drawer* of a *bill of exchange*—Hundī k. w. yā likhne wālā; likhī wālā; woh shakhs jo hundavī ke zarī'e se kīsī ko rupaye dilāwe yā khud qarz le.

The *drawee* of a *bill of exchange*—Woh shakhs jiske nām yā jiske upar hundī kī jāwe yā likhī jāwe; upar wālā.

The *acceptor* of a *bill of exchange*—Hundī sakārne wālā; woh shakhs jo hundavī ke rupaye ke dene kā wā'da kare; upar wālā.

☞ “The person on whom it (a *bill of exchange*) is drawn, is, before acceptance, called the *drawee*, after acceptance, the *acceptor*.” *Webster.*

The *payee* of a *bill of exchange*—Yābinda-i-zar-i-hundavī; rakkhe wālā yā jiske rakkhe hundī likhī jāe; woh shakhs jisko hundavī ke rupaye dilāwe jāweñ yā woh shakhs jise asl yābinda apne zar-i-yāftanī ke wusūl karne kī ijāzat de.

☞ “The person making the order may himself be the *payee*.” *Webster.*

To *accept* a *bill of exchange*—Hundavī sakārne yā'nī uske rupaye (dām) ke dene kā zimma-dār h.

To *honour* a *bill of exchange*—Sakārne ke ba'd wājibu-l-adā hone par zar-i-hundavī kā adā k.; sakāre piche mitī pūjne par hundī kā dām paṭāñā (denā.) [inkār k.]

To *dishonour* a *bill of exchange*—Hundī ke sakārne yā uske dām ke dene se

To *obtain* a *bill of exchange* at a discount, at par, or at a premium—Baṭṭe se barābar men yā baṭṭī se hundī lenā.

A *bill of exchange* payable to bearer or holder—Dhanī-jog hundī; hundī jiske rupaye uske hāmīl yā qābiz ko milēñ.

A *bill of exchange* payable to the party named in it—Nām-jog hundī.

A *bill of exchange* payable to a banker or other trustworthy person—Sāh-jog hundī.

A *bill of exchange* payable after date or due date—Mī'ādī hundī; jis hundī kā dām ek mī'ād-i-mu'niyan ke ba'd (mitī pūjne par yā mitī pūje) paṭe.

A *bill of exchange* payable at sight or on demand—Darshanī hunḍī; hunḍī jiskā dām uske dekhāte mile; pahuṅche turt pahuṅche dām yā pahuṅche parimān hunḍī.

A *bill of exchange* of which payment is suspended—Khaṛī hunḍī; hunḍī jiske sakārne se ūpar-wālā (*drawee*) inkār kare.

A good *bill of exchange*—Chokhī hunḍī; hunḍī jiske lene meṅ jokhīm (khauf-i-nuqsān) na ho; i'tibārī hunḍī.

A duplicate *bill of exchange*—Hunḍī ki paṭh (uskā musannā). [i-sālis].

A triplicate *bill of exchange*—Hunḍī ki par-paṭh (uski tisri part yā uskā fard-

A *bill of exchange* paid up and retained as a voucher, or an original *bill of exchange* with a certificate of payment inscribed thereon—Khokhā; hunḍī kā khokhā; hunḍī jo dām dene ke ba'd ba-taur subūt ke rakhi li-jāe.

The arrival of a *bill of exchange* at maturity, or the becoming or falling due of a *bill of exchange*—Kisī hunḍī ki mī'ād (miti) kā munqazī h. (pūjā).

The term of a *bill of exchange*, or the period which a *bill of exchange* has to run—Mī'ād-i-hunḍavi yā hunḍī ki muddat.

Price paid for a *bill of exchange*, rate of *exchange*, premium or discount on a remittance by a *bill of exchange*—Hunḍāwan yā hunḍiūwan; baṭṭā yā baṭhī.

The acceptance fee paid by the acceptor of a *bill of exchange*—Sakrayī.

Acceptance of a *bill of exchange*, or endorsement in proof of acceptance—Sakārā.

Bill-broker, n. Hunḍī kā dallāl; jo shaḵhs hunḍavi kī dallālī kare (uski bikri kā bhāw thahrāwe yā uski bāt-chit tai kare).

Bill-sticker, n. Manzar-i-'ām par ishtihār lagāne chaspān yā āwezān k. w.

Bi-monthly, a. Do-māha; do māhine meṅ ek martabā hone wālā; jo do do māhine par ho.

Bind, v. t. 1.—Bāndhnā; kisī chīz se bāndhnā—masalan rassī dorī paṭṭī dhajjī tasme yā zaṅjīr wagaira se; lapet d.

 Sometimes with *up*.

To *bind up* a wound—Zakhm ko paṭṭī se bāndh d. yā uske gird paṭṭī lapet d.

2.—Kisī tarah par rok thāūbh yā bāndh r. khwālī qaid kar-r.

3.—Ma'mūlī yā tabī'i 'amal se rok r. yā usmeṅ mānī' h.; ma'mūl ke mutābiq yā aslī tarah par 'amal karne na d.; qabz k. yā qābiz h.

Certain drugs or articles of food *bind* the bowels—Ba'z dawā'ēn yā gizā'ēn anṭriyōn ko bāndh rakhtī (unke 'amal-i-ma'mūlī ko rok deti) haīn; ba'z dawā'ōn yā kbāne kī chīzōn se qabz ho-jātā hai (ijābat khūb nahīn hotī yā pāe-khāna khul-kar nahīn ātā).

4.—Kanāra goṭ yā hāshiya lagānā; kisī chīz ke hāshiyo kor yā kānare par kuchh lagā-kar use mazbūt kar-d. jaise kisī pahanne ke kapre yā farsh wagaira meṅ; pahiye par lohe kā band (hāl) charhānā.

5.—Ekthā sī yā bāndh-kar chamṛā wagaira ūpar charhā d.; mujal-lad k.; jild-bandī k. yā jild bāndhnā—jaise kisī kitāb kī.

6.—Wa'de mannat shart qaul-o-qarār hukm qānūn farz yā isī qism kī dūsrī bāt se pā-band yā majbūr k.

The law *binds* him to do so—Is amr ke anjām par woh qānūnan majbūr kiyā gayā hai; is bāt kā k. uspar qānūn ke rū se farz hai. [basta-i-ulfat.

Bound by affection—Muhabbat kā pā-band (usmeṅ phaṅsā yā bāndhā huā);

7.—Mu'ahade ke rū se khidmat par majbūr k.; kisi khidmat ke anjām par ba-tarz-i-jāiz majbūr k.

To bind an apprentice—Kisi hirfe wagaira ke sikhne ke liye mu'ahade ke rū se majbūr k.; shāgird karānā yā kisi peshe wagaire ke sikhne kī garaz se kisi kārkhāna-dār ke yahān qaul-o-qarār ke ba'd sipurd kar-d. (baitḥāl d.).

 Sometimes with out.

Bound out to service—Mu'ahade ke mutābiq khidmat par majbūr kiya gayā.

To bind over—'Adālat meṁ hāziri kā muchalka likhwānā.

The witness was bound over to give evidence—Gawāhi dene ke liye 'adūlat meṁ hāzir hone kā muchalka us gawāh se likhwāyā gayā.

To bind to—Kisi se shādī kā qaul-o-qarār k.

To bind one's self to a wife—Kisi 'aurat se yah qaul-o-qarār (mu'ahada) k. kī ham tujhe apnī zauja banāenge.

To bind up in—Kisi chiz meṁ jazb kar-d.; itnā milā d. kī kuchh farq na rah-jāe; ek kar-d.; duyī ko chhoṛā d. yā harf-i-duyī ko mitā d.; ek meṁ mil-jānā.

Bind, v. i. 1.—Sakht ho-jānā; karā ho-jānā.

2.—Qabz ho-jānā; ruk-jānā; ijābat sāf na honā.

3.—Lāzimī h.; farz h.; lā-budī h.; chār-nā-chār kiya jānā.

Binder, n. 1.—Bāndhne-wālā; jild-band; shirāza-band.

2.—Bāndhne kī chiz—jaise dōri rassī paṭṭī dhajji band wagaira.

Binding, a. Wājib; lāzim; farz; wājibu-l-ittibā; wājibu-t-tā'mil; lāzimī; farzī; jiskī wajh se koyī fī' chār-nā-chār (majbūran khwāhī-na-khwāhī yā zarūr) karnā pare.

Binding, n. 1.—Bandish; bandhan.

2.—Band; paṭṭī; jisse koyī chiz bāndhī jāe; kitāb kī jild ya'nī daftī aur silāyī wagaira. [sawānih-i-'umrī] likhe.

Biographer, n. Woh shakhs jo kisi khās shakhs kī zindagī ke hālāt (uske

Biography, n. 1.—Kisi khās shakhs ke sawānih-i-'umrī (is bāt kā tazkira kī us shakhs ne kis tarz par apnī zindagī basar kī aur kaise kaise kām apne jīte jī kiye).

2.—'Umūman tazkirāt.

Bipartite, a. Do hisson meṁ; jis meṁ do muqābil hisse hon—jaise kisi qānūnī mu'ahada yā tahrir ke do hisse jo minjumla farīqain ke ek ek farīq kī jānib se hon.

Birth, n. 1.—Wilādat; paidāish; janm.

2.—Hasab-nasab; asālat; nasl; 'ālī-nizhādī; 'ālī-khāndānī; sharīf yā mu'azzas wālidain se paidā h.

3.—Jis hālāt meṁ koyī shakhs paidā ho; aslī hālāt; paidāishī hālāt.

4.—Paidā k.; janmā.

[do larke huye).

She had two children at a birth—Woh ek hī martaba do larke janī (use ek sūth

5.—Ibtidā; bunyād.

The birth of an empire—Kisi saltanat kī ibtidā yā bunyād.

Birthday, n. 1.—Kisi shakhs ke paidā hone (uskī paidāish) kā din; kisi shai kī bunyād parne yā uske shurū' hone kā din.

2.—Sāl-girah; baras-gānṭh; kisi shakhs kī paidāish ke hisāb se sāl-i-paidāish ke ba'd har sāl mahīne kā wohī din jab woh paidā huā ho.

Birthplace, n. Woh bulda shahr yā mulk jahān kīsī shakhs kī paidāish ho; maulid; watan-i-aslī; woh jagah-jahān se kīsī shai kī ibtidā ho.

Birth-right, n. Kīsī qism kā istihqāq jo kīsī shakhs ko paidāish ke rū se hāsīl ho; haqq-i-wilādat; irs.

“ It may be used in the sense of primogeniture, or the privilege of the first-born, but is applicable to any right which results from descent.”

Webster.

Bit, n. Kīsī chīz kā usqadar hissa jise kāṭ yā muñh meñ rakh sakeñ; luqma; nawāla; kaur; kīsī chīz kā ek chhoṭā ṭukrā; zarre ke barā-bar yā zarā sū; thoṛā sū; tanak.

“ This word is used, like *jet* and *whit*, to express the smallest degree.” *Webster.*

He is not a *bit* wiser or better than before—Pahle kī nisbat dānāyī yā achhāyī meñ woh zarā bhī (zarā sū bhī kuchh bhī yā mutlaq) bilatar nahīn hai yā'nī joñ kā toñ yā jaise kā taisā hai.

Bit by bit—Ṭukrā ṭukrā; zarā zarā; thoṛā thoṛā; rafta-rafta; ba-tadrij.

Bite, v. t. 1.—Dānt se kāṭ-khānā chabā-jānā yā pakar-lenā; ḍasnā; habaknā; phār-khānā; ḍank mārñā.

2.—Jalā yā parparā d.

Pepper *bites* the mouth—Mīrch se muñh jal jātā yā parparā uṭhā hai (jalne yā bhabhakne lagtā hai yā usmeñ baṛī jalan paidā hotī hai).

3.—Sardī yā pāle se nuqsān zarar yā sadma pahunchānā (mār yā jalā d.).

4.—Pakar lenā yā r.; dhar lenā yā r.; kīsī chīz meñ chipak jānā.

To bite in—Tāñbe yā lohe waguira ke bartan meñ tezāb se kāṭ k.

To bite the dust, or the ground—Jāñ-kandani meñ par-jānā; hālat-i-naz' yā naz' meñ ho-jānā.

He made his enemy *bite the dust*—Usne apne dushman ko hālat-i-naz' meñ kar-diyā.

Bitter, a. 1.—Karwā; talḥh; titā; tez; jiske khāne se ma'lūm ho ki zabān kaṭī yā julī jātī hai.

2.—Saḥt; shadīd; 'azīm.

Bitter enmity—Saḥt 'adāwat; khūsūmat-i-shadīd; baṛī dushmanī.

3.—Karwī—jaise bāteñ; saqat yā saḥt—jaise kalimāt; tauz se bhare huye—jaise kalām; nasihat fazihat malāmat yā sar-zanish se bhari huyī yā saḥt-sust—masalan bāteñ.

4.—Jo bahut lage yā chubhe; taklīf-dih; jo nā-guwār ma'lūm ho.

A *bitter* cold day—Jis din sardī kī shiddat nā-guwār ho; jāṛe kā din jab sardī badan meñ chubhe (bahut lage).

A *bitter* blast—Hawā kā jhokā jo nā-guwār ho yā badan meñ chubhe.

5.—Jisse dil ko taklīf ho; āfat-nāk; musibat-nāk; saḥt; shadīd.

6.—Ranj se bhara huā; pur-dard; gam-nāk; jisse taklīf zāhir ho.; jisse afsos paidā ho; pur-malāl yā ranj-dih.

A *bitter* complaint—Aisei faryād jise faryādi kī taklīf zāhir ho; baṛī shikāyat; woh dād-bedād jiske sunne se afsos ho.

Bitterly, *ad.* 1.—Sakht; khūb; shiddat se; bare afsos yā ranj ke sūth; aisi tarah par ki bahut ranj zāhir ho; chhāti yā sar pīt pīt kar; dhār-mār-ke; phūt-kar.

Te weep bitterly—Khūb ronā; dhār mār-kar ronā; aisā ronā jisse sunne-wālā samjhe ki rone wālā bare ranj meñ hai.

2.—Shiddat se yā ba-tarz-i-shadid; bare zajr-o-taubikh ke sūth; tezi se; karwāyī se; nāk bhauñ charhakar; gazab-nāk ho-kar.

To censure bitterly—Malāmat-i-shadid k.; karwā ho-kar yā nāk bhauñ charhkar jhiraknā; barī jhirkī d.

Bitterness, *n.* 1.—Talkhī; karwāhat; chizon meñ woh khāsiyat jisse zabān kā maza bigar-jāe.

2.—Barī dushmanī; 'adāwat; khusūmat; kīna; bugz; malāmat yā tanz ki sakhti; barā qalbī sadma; dil ke bare ranjida rahne ki hālat.

Bi-weekly, *a.* Jiskā wuqū' do do hafte par ho; jo do hafte meñ ek bār ho.

Blab, *v. t.* Fuzūl yā be-parwāyī se baknā; bhed yā khafif khafif būton kā ji-kholkar yā be-tamīzi se kahnā.

Blab, *v. i.* Behūda baknā; bak-bak k.; qissa-khwānī k.; idhar udhar ki bāteñ kahā k.

Blab, *n.* Jo bhed khol-de yā parde ki bāteñ kah-de; bakkī; chhichhorā; jiske pet meñ bāt na pache; ochhā; pet kā halkā yā kam-zarf; jo bilā istifsār (be-pūchhe) kisi ke nij kā hāl dūsre se kah-de.

Blabber, *n.* *Vide supra.*

Black, *a.* 1.—Kājal yā koele ke rang kā; kālā; siyāh; aswad; shab-rang yā shab-gūn.

2.—Bahut siyāh yā kālā; andherā; tārīk; jispar abr (bādāl) se tārīkī chhā-gayī ho.

A black cloud—Kālū bādāl.

The heavens black with clouds—Āsmān jispar bādāl ki tārīkī chhāyī ho.

3.—Magrūm; ranjida; chihre par gam barastā huā yā udāsī chhāyī huyī; mutafakkir; chīn-ba-jabīn.

4.—Nihāyat burā; az-bas qabīh; khauf-nāk; bad; gam-nāk; ranj-āwar.

A black deed or crime—Koyī nihāyat qabīh fi'l yā jurm (barā hī burā kām yā jurm).

Black and blue—Woh kālū pilā rang jo badan par choṭ pahuñchne ke ba'd choṭ ki jagah gosht meñ paidā ho jūtā hai.

To beat one black and blue—Kisī ko mārte mārte nilā pilā kar-d. (use khūb hī mārñā).

A black sheep—Kisī gharāne yā suhbat meñ aisā shakhs jo auroñ ki mānind na ho aur logon ko taklif diyā kare.

Black, *n.* 1.—Jismeñ sapedī na ho; barā kālā rang.

2.—Habashī; kāle rang kā admī; zangī; kāliyā.

3.—Kāle kapre; mātami poshāk.

To be clothed in black—Kāle kapre (mātami libās) pahne rahnā.

Black and white—Likhā yā chhapā huā; qalamī yā matbū'a.

I must have that statement in black and white—Woh bayān mujhe likhā yā chhapā huā chāhiye.

Blacken, *v. t.* 1.—Siyāh yā kālā kar-d.

2.—Tārik kar-d.; āndherā kar-d.; chhā-jānā—jaise tārīkī kā bādāl se.

3.—Dāg yā dhabbā lagānā—jaise nek-nāmī meñ; bad-nām k.; rū-siyāh k.; muñh meñ kālāk (siyāhī) lagānā; ruswā k.; kalank kā tīkā lagānā.

Blacken, *v. i.* Kālā yā siyāh ho-jūnā.

Blackguard, *n.* Zalīl shakhs jo 'ādatan gāliyān bakā kare yā logoñ ko burī burī gāliyān diyā kare; kamīna yā nich ādmī; luchhā; pāji; bad-ma'āsh.

Black-hearted, *a.* Siyāh-qalb; tira-dil; bad-bātīn; khabīs; jiske dil meñ khabāsat ho; kīna-war; jiskī nīyat burī ho; jiskā manshā achchhā na ho.

Blackish, *a.* Siyah-fām; siyāhī par māil; māil ba tīragī; kuchh kuchh kālā.

Black-mail, *n.* Naqd jins yā maweshī jo qadīm zamāne meñ Iglstān ke shamālī aur Skātland ke janūbī hisse meñ dākuon ke sharīkon ko lūṭ-pāṭ se bachne ke liye log diyā karte the; rupaye wagaira jo dham-kā kar yā bad-ma'āshī kī rāh se kisī se jabriya liye jāweñ.

To levy black-mail—Bad-ma'āshī kī rāh se kḥwāh ānkheñ dekhākar kisī se rupaye wagaira kā lenā.

Blamable, *a.* Mulzam banāye jāne ke qābil; qābil-i-ilzām; mustaujib-i-ilzām; chashm-numāyī yā sarzanish ke lāiq; qusūr-wār yā taqsīr-wār; gunah-gār; jispar ilzām lag-sake yā wārid ho-sake.

Blame, *v. t.* Ilzām d.; mulzam samajhnā; qusūr-wār tasawwur k. yā ṭhaharānā; sarzanish k.; kisī kī nisbat apnī nā-rāzī yā nā-pasandidagī zāhir k.; kisī par barf r.; kisī meñ naqs nikālū.

Blame, *n.* 1.—Ilzām; qusūr kā ittihām; sarzanish; la'nat-malāmat; kisī aur ko be-jā samajh-kar uskī nisbat apnī nā-rāzī kā izhār; harf-gīrī.

2.—Jo sar-zanish yā nā-pasandidagī ke qābil ho; jurm; gunāh; taqsīr.

To blame or to be blamed—Qābil-i ilzām; mastaujib-i-ilzām yā sar-zanish; jiskī nisbat nā-rāzī yā nā-pasandidagī zāhir ho sake.

Blameful, *a.* Qusūr-wār; ilzām, ke qābil; jo maurid-i-ilzām ho-sake; sazāwār-i-sarzanish; gunah-gār; taqsīr-wār.

Blameless, *a.* Be qusūr; be-gunāh; jiskī nisbat nā-kḥushī zāhir karne kī koyī wajh na ho; ma'sūm; ilzām se barī yā pāk; be-'aib.

Blameworthy, *a.* Same as Blamable.

Blank, *a.* 1.—Safed rang kā; bad-rang; jiskā rang faq ho.

2.—Kḥauf se zard yā rang urā huā (faq); pareshān; muztar; ghabrāyā huā; mutahaiyar; shikasta-dil; malūl; pazhmurda-kḥātīr.

3.—Jispar kuchh likhā yā chhapā na ho; kḥālī; sāda; korā; safed.

Blank paper—Sāda kḥagaz; kḥagaz jispar kuchh likhā yā chhapā na ho.

4.—Jismeñ woh shai na ho jo uske purā karne ke liye ma'mulī yā zarūrī ho; kḥālī; nirā; mahz.

A blank wall—Kḥālī dīwār ya'nī dīwār jismeñ darwāze wagaira na hoñ.

Blank deed or document of any kind (Law)—Kisī qism kī dast-āwez yā wasīqe kī ma'mulī chhapā huā yā qalamī namūna jispar nām tārīkh hudūd yā aur kḥās kḥās zarūrī būton ke likhne kī jagah chhūṭī rahtī hai.

Blank indorsement, or an indorsement blank (Law)—Kisi hundī yā parmesari loṭ par sirf bechī karne wāle kā nām likhkar chhor d. yā'ni us shakhs kā nām na likhnā jiske hāth yā nām bechī kī-jāe.

Blank door or window—Darwāze yā khirki kā dar jo dīwār meñ banā kar chhor diyā jāe; darwāze yā khirki kī shabih; chobhi.

Blank, n. 1.—Koyī khālī jagah; kāgaz yā kisi nawishte par khālī jagah.

2.—Qur'a jisse kuchh hāsil na ho; qur'a-andāzī meñ woh ṭikaṭ jispar kisi in'ām kī ta'dād na likhī ho.

3.—Be-likhā kāgaz; sūda yā korā kāgaz; kāgaz jispar koyī nishān yā hurūf na hoñ. Woh kāgaz jispar kisi qism ke qānūnī wasīqe kā mazmūn likhā ho par nām tarikh aur tafsīl wagaira ke likh-dene ke liye jā-bajā khālī jagah chhūṭī ho.

Blast, n. 1.—Bahnā yā chalnā; hawā kā jhokā yā jhakorā; aisī hawā jisse kisi shai ko nuqsān pahunchē; bād-i-muzir yā muhlik.

2.—Hawā kā jhokā jo dhauknī wagaira ke muñh se nikle; bhatṭhī meñ lohe wagaira ke galāne ke liye jis qadar dhauknī kā dhauknā zarūr ho.

To melt so many tons of iron at a blast—Ek martaba dhaukne se lohe ke itne ṭan galā d.

3.—Woh āwāz jo kisi bāje ke phūnkne se paidā ho; āwāz jo ek sāns meñ paidā ho.

4.—Pahār wagaira kā bārūt se urānā yā jisqadar bārūt us kām meñ lāyī jāe.

5.—Jānwaron aur paudhon par yakbārgī āfat kā ājānā (unmeñ ek tarah kī bīmāī).

Blast, v. t. 1.—Nuqsān pahunchānā—jaise kharāb hawā se; khushk kar-d.; mār d.; pazhmurda k.; kisi qism kā burā asar pahunchā ke barhne aur phalne na d.; jalā yā jhulas d.

2.—Kisi qism kī balā-i-nāgahānī nāzil karke (koyī āfat yā musibat yakbārgī dāl-ke) tabāh barbād gārat yā nest-o-nābūd kar-d. (miṭā d. yā bāqī rahne na d.).

3.—Bārūt se urā d.

Blast, v. i. Mar-jānā; murjhā jānā; pazhmurda ho-jānā.

Blaze, n. 1.—Woh raushanī aur garmī jo kisi chīz ke jalne kī hālat meñ paidā ho; lapaṭ; shu'la; lau.

Every house in the street was in a blaze on the night of the illumination—Jis rāt ko raushanī huyī thī rūste par ke sab makānāt par nūr kā ek 'ālam thā.

2.—Shu'le kī sī raushanī; phailī huyī raushanī.

3.—Kisi achchhī bāt kā phūṭ yā phail jānā yā uskā khūb zāhir ho-jānā; kisi khabar kā dūr-o-darāz tak phailnā; i'lān; kisi bāt kī barī shuhrat aur numāish.

Blaze, v. i. 1.—Bhabhagnā; dhadhagnā; mushta'il h.; shu'la-zan h.; lapaṭ mārñā.

2.—Dūr tak khūb raushan rahnā yā chamagnā.

3.—Numāyān h.; mashhūr h. yā namūd r.

Blaze, v. t. 1.—Dūr dūr tak mā'lūm karānā yā janānā; dūr-o-darāz tak mashhūr k.; shuhra-i-āfāq k.; mushtabar-i-'ām k.; angusht-numā k.; numāyān k.; tasht-az-bām k.; naqqāra bajānā yā dhandhorā piṭnā.

Bleed, v. i. 1.—Lahū bahnā; kisi wajh se khūn nikalnā.

The arm *bleeds*—Bāzū se lahū bahtā hai.

2.—Mārne yā zabh kiye jāne se marnā.

3.—Kaṭne yā fasd khulno kī wajh se khūn kā nikalnā bahnū yā ṭapahnū; ras 'araq yā goṇd kā bahnū—jaise darakht se.

The heart *bleeds*—Dil khūn huā jātā hai ya'nī ham-dardi yā tara kī wajh se dil ko barā hī ranj hai (gāyat darje kā sadma-i-qalbi hai)

Bleed, *v. t. 1.*—Fasd kholnū; kisi rag ko chūr-kar (uskī fasd lekar) jism se khūn lenū yā nikalnā.

2.—Ras goṇd yā 'araq babānā.

Bleeding, *n.* Nāk se khūn kā bahnū; fasd kholnū yā lenā; kisi darakht se uskī 'araq nikalnā.

Blemish, *v. t. 1.*—Bad-sūrat k.; shakl bigār d.; kisi sudaul yā 'umda chīz ko kharāb k. yā usmeñ nuqsān pahuñchānā; jism yā dil ko bigār d. yā usmeñ kisi tarah kā naqs paidā k.

2.—Kisi kī nek-nāmī yā chāl-o-chalan meñ dāg yā dhabbā lagānā; badnām k.; ruswā k.; izāla-i-haisiyat-i-'urfī k.

Blemish, *n.* Kisi tarah kā naqs yā 'aib 'am isse ki woh jismānī ho yā dilī; koyī shai jisse husn meñ futūr ā-jāe (khūb-sūrtī ghaṭ jāe); qubh; woh shai jisse koyī sudaul chīz kuḍaul (bad-sūrat) yā nikammī ho-jāe; woh bāt jisse neknāmī meñ dāg yā dhabbā lage; kalank yā kalank kā ṭikā.

Blend, *v. t.* Ek meñ milānū yā shāmil kar-d.; khalat-malt kar-d.; maḥ-lūt k.; judī judī chīzōn ko is tarah par ek kar-d. ki unmeñ phir tamez na ho-sake.

Blend, *v. i.* Mil-jānā; ek ho-jānā; ekthā ho-jānā; maḥlūt ho-jānā.

Bless, *v. t. 1.*—Khush yā shād r.; kām-yāb sar-sabz yā baikhurdār k.; kisi ko phalā-phulā yā khush r.; dunyāwī bātōn meñ taraqqī d.; barakat d.; mubārak k.

"Bless to both nations this auspicious hour." *Dryden*—Yah nek sū'at (shubh gharī) donoñ qaumoñ ko mubārak ho.

2.—Kisi ke haq meñ bihtarī chāhnā; kisi se yah kahnā ki tum khush rabo yā Khudā tumheñ khush rakkhe yā tumhārā bhalā ho; du'ā d.

3.—Taqdīs k.; du'ā parh-kar mutabarrak (pāk) qarār d.

4.—Jo kuchh fāida pahuñche uske 'iwaz meñ ta'rīf yā barāyī k.; khūbiyōn ke 'iwaz meñ sanā-khwānī k.; hamd yā madh k.; sarāhnā; kisi kī barāyī gānā.

5.—Apnī tayīn khush tasawwur k. yā samajhnā.

To bless from—Kisi se mahfūz r. yā bachānū; kisi se panāh yā amn meñ r.; kisi se bachāye rahnā.

"We met that villain (God from him we bless!)"—*Spenser*. Us bad-zāt se ham logōn se maulqūt huyī (Khudā mujhe ussō mahfūz rakkhe yā bachāye rabe).

Blessed, *a. 1.*—Khush; mābzūz; khush-o-khurram; shād; khushī meñ basar k. w.; nī'matōn kā r. w.; jispar kisi kī barī mihrbānī ho.

2.—Khushī d. w. yā jisse khushī hasil hō; khushī se bhārā huā; bāg-bāg.

3.—Ruhānī khushī r. w. yā uske muta'alliq; jannat kī ni'mat kā mutassarif yā uske muta'alliq; mujibu-d-da'wāt.

4.—Pāk; mutabarrak; jannatī; bihishtī.

Blessedly, *ad.* Khush-waqtī se; khūbi-i-waqt se; khush-nasībī se; khushī se yā khushī ke sāth.

Blessedness, *n.* Khushī; ni'mat; bihisht kī khushiyān; Khudā kī mihrbānī yā uskī 'ināyat; Khudā kā karam-o-fazl; rahmat-i-Ilāhī; Janāb-i-Bārī kī barakat yā shafaqat.

Single blessedness—Tajarrud kī hālat; kuārā-pan; nū-kad-khudāyī; khushī jo fī-nafsi-hi hāsil ho.

Blessing, *n.* 1.—Khushī kā zarī'a; koyī 'atiya faida yā naf'; jisse taraqqī aur bihbūdī ziyāda ho; ni'mat; barakat; ganīmat.

A just and pious judge is a great *blessing* to the public—Munsif aur Khudātars hākim 'awām ke liye ek barī ni'mat hai ('awām meñ aise hākim kī barī barakat hotī hai yā uskā dam bahut ganīmat samjhā jātā hai).

"How *blessings* brighten as they take their flight!" *Young.*

Ni'matoñ ko jab par lagte hain (jab unmeñ zawāl ātā hai) to we kitnī khush-numā ma'lūm hotī haiñ. Qadr-i-ni'mat ba'd-i-zawāl.

To look upon a person or a thing as a *blessing*—Kisī shakhs yā chīz ko ganīmat samajhnā (usko apnī khushī yā fāide kā bā'is tasawwur k.).

2.—Khudā kī rahmat barakat yā uskā fazl.

3.—Du'ā; du'ā-i-khair; dūsre kī khushī kī khwāhish kā izhār; dūsre kī khushī kī iltijā.

Blet, *n.* Phal meñ sarāhat kā dāg; woh dāg jo phal meñ uske sarne kī hālat meñ par-jātā hai.

Blight, *n.* 1.—Tarah tarah ke sadme yā 'ārize jo nabātāt ko hote haiñ aur jinkī wajh se we bi-l-kul yā kuchh kuchh zāi' ho jāte hain 'am isse kī yah kaifiyat kīre wagaire ke sabab se paidā ho yā hawā kī tāsīr se; garmī; hardā; pālā; jholā; koyī shai jisse paidhe khushk hoñ yā murjhā jāeñ.

2.—Woh bāt jisse kisī ke mansūbe pūre na hone pāweñ; woh bāt jisse kisī kī ummedoñ meñ zu'f ā-jāe (uskā nihāl-i-ummed khushk yā pazhmurdā ho-jāe yā uskī ummedoñ par pālā par-jāe).

"A *blight* seemed to have fallen over our fortunes." *Disraeli.*

Zāhir meñ hamāre nasībōñ par pālā parā thā.

3.—Ek tarah kā kīrā jisse mewoñ ke darakht zāi' ho-jāte haiñ.

Blight, *v. t.* Pālā wagaira se mār-d.; khushk kar-d.; jhulsā d.; bañhne aur phalne-phūlne na d.; mār-d.; ummed zāi' yā munqat' kar-d. (mār d.)

Blind, *a.* 1.—Jise quwwat-i-bāsira na ho 'am isse kī yah naqs paidāishī ho yā paidāish ke ba'd kisī wājh se lāhiq huā ho; basīr; nā-bīnā; andhā; kor yā kor-chashm; jisko nazar na ho yā jiskī nazar kho-gayī ho; jo dekh na sake.

2.—Jismeñ quwwat-i-mumaiyaza na ho (jo bātoñ meñ tamīz na kar-sake); jiskā dīda-i-dil band ho yā jiskī 'aql kī ānkh par parda parā ho; jisko samajh na ho; jismeñ bātoñ ke samajhne yā tamīz kī salāhiyat na ho; kor-bātin; dil kā andhā; jāhil; jiskī ānkh meñ dhūl parī ho.

Authors are *blind* to their own defects—Musannif apne k̄hās 'uyūb dekh nahīn sakte (unki ānkhēn apne naqāis kī taraf se band hotī haiñ yā unko apnī bhūl-chūk ma'lūm nahīn hotī).

“*Blind* should be followed by *to*, but it is followed by *of* in the phrase *blind of an eye*.” *Webster*.

3.—Jo nazar na āwe; jo madd-i-nazar na ho yā jise sab log dekh na sakeñ; jo chhipā yā parde meñ ho; jo tārīkī meñ ho.

A *blind* corner—Gosha (konā) jise sab log dekh na sakeñ.

4.—Muhmal; tārīk; jiskā hāl jald ma'lūm na ho-sake; jiskā patā āsānī se lag na sake; jo jald samajh meñ na āwe; aisi hālat meñ jaise koyī chīz andhe ke nazdik ho; jo 'awām ke madd-i-nazar na ho; nij kī; maḥfī; poshī-lā yā chhipī huyī; jo logon ko nazar na paṛe.

A *blind* manuscript—Hāth kā likhā huā jo parhā na jāe; andhī yā muhmal tahrīr.

A *blind* path—Aisi rāh jo jald na milē.

5.—Jismēn raushanī yā dekhne ke liye rauzan wagaira (sūrākh yā khīrkī wagaira) na hoñ; band; be mūñke wagaira kā; jismēn rak̄hne na hoñ. [na hoñ.

A *blind* wall—Dīwār jo band ho ya'nī raushanī wagaira ke liye jismēn rak̄hne

6.—Jismēn tamīz yā wuqūf ko dakhīl na diyā jāe; jo be samjhe-būjhe kiyā jāe; jis meñ ihtiyāt kām meñ na lāyī jāe.

The *blind* approbation of a plan—Be-tamīzī ke sāth (ānkh mūñd-kar) kisi tajwīz kī manzūrī.

Blind, *v. t.* 1.—Andhā kar-d. yā banā d.; basārat se mahrūm k.

2.—Tārīk k.; aisā kar-d. kī ānkh se dekh na paṛe yā samajh meñ na āwe; chhipā d.; dhokhā d.; ānkhon meñ dhūl ḍālñā.

Blind, *n.* 1.—Koyī chīz jisse raushanī kī āmad rok dī-jāwe (raushanī bhitar āne na pāwe); koyī shai jiskī wajh se dūsrī shai dekh na paṛe; parda; chilman; jhilmil; oṭ; āndhyārī yā āndherī.

A *blind* for a window or for a horse—Khīrkī ke liye jhilmil parda yā chilman khwāh ghore ke liye āndherī.

2.—Koyī bāt jisse ānkh yā 'aql ko dhokhā ho.

Blindfold, *v. t.* Kisi kī ānkhēn band kar-d. chhipā yā mūñd d. yā unpar parda ḍāl-d.; ānkhon meñ patṭī lagā-d. yā āndherī de-d.; dekhne meñ māñī' h.

Blindly, *adv.* 1.—Be dekhe yā samjhe.

2.—Be-tamīzī se; be sabab ke mā'lūm kiye; andhe kī tarah; chup-chāp; be-soche-bichāre; bilā taftish wa tahqīqāt; ānkhēn band kar-ke yā ānkh mūñd ke; bheṛī kī tarah.

To be *blindly* led by another—Be samjhe-būjhe dūsrē kā kahñā karnā; andhe kī tarah dūsrē ke chālāne se chalnā; jo kuchh dūsrā kahe woh chup-chāp yā ānkh kān band kar-ke mūñ lenā.

Blindman, *n.* Andhā; nā-binā; sūr.

Blindness, *n.* Andhā-pan; nā-bināyī; kor-chashmī; be-'aqlī; jihālat.

Blind-side, *n.* Woh pahlū jo qawī na ho; jis bāt meñ nazar khatā kare; kamzorī; zu'f; naqs; 'aib; lagzish.

Blink, v. i. 1.—Ānkh kī palkoñ ko jald jald kholnā aur band k.; ānkh milmilānā; palak mārñā yā michkānā; ānkh jhapkānā; jis shakhs kī ānkhēñ kamzor hoñ uskī tarah ānkhēñ dabā dabā ke yā palkoñ ko rah rah kar khol aur band karke dekhūā.

2.—Ṭimṭimānā; jagmagānā yā jhilmilānā—jaise chirāg yā sham' kā.
Blink, v. t. Nazar-andāz kar-d.; ṭāl d. yā chhor d.; jān-būjhkar bachā-jānā yā 'amadan dar-guzar k.

Blink, n. Jhalak; ek nazar dekh lenā; zarā se dekh pānā.

Blinkard, n. 1.—Jo ānkhēñ dabā dabā ke dekhe; choñdhlā yā chuñdhlā; jiskī ānkhēñ kamzor hoñ.

"Among the blind, the one-eyed *blinkard* reigns." *Marvell*.

Andhoñ meñ kāmā rājā hotā hai; andharoñ meñ kāmā rājā.

2.—Jo dhuñdble sitāre kī tarah ṭimṭimāyā kare ya'nī kabhī dekh parē aur kabhī nahīñ (chhip jāe).

Bliss, n. Darja-i-gāyat yā intihā martabe kī khushī; 'alā qism kī khushī khusūsan januat kī khushī; bihisht kā haz. [masrūr.

Blissful, a. Nihāyat mahzūz aur khush; bāg-bāg khush; darja-i-intihā ko

Blister, n. Ābila; phapholā; chhālā; jhalkā.

Blister, v. i. Ābile yā phaphole paṛnā; chbāle paṛnā.

Blister, v. t. Ābile paidā k. yā phapholā dālnā.

Block, n. 1.—Lakṛī yā patthar wagaira kī silli jo aksar ek taraf chauras hotī hai; lakṛī kā kundā; patthar kā dhokā yā chaṭṭān; koyī thos aur bhāri chīz; lakṛī kā ṭhīhā yā lobe kī nihāyī jise kāriḡar kām meñ lāte haiñ.

2.—Ṭopī wagaira ke liye lakṛī kā dhāñchā yā sāñchā; golā; qālib; kālbud. Ṭopī kā namūna yā uskī waz' khwāh shakl. Ṭopī.

3.—Makānāt kī musalsal qatār; 'imāraten jo kuchh dūr tak ek dūse se lagī chali jāēñ.

4.—Koyī rukāwaṭ yā rukāwaṭ kā sabab; sadd-i-rāh; thokar; amr-i-mānī'; woh bāt jo kisi dūsrī bāt meñ hārij yā hāil ho; khār.

Block, v. t. Āmad-o-raft (āne jāne) kī rāh band kar-d.; rokuā yā band k.; bīch meñ koyī rukāwaṭ kī chīz rakh-kar rāh band kar-d.

☞ Often followed by *up*.

To *block up* a road—Sarak yā rāsta band kar-d.; koyī rukāwaṭ kī chīz rakh-kar sarak par āne jāne kī rāh rok d.

To *block out*—Shakl kā qūim k. shurū' k.; daul dālne lagnā yā dauliyānā; intizām ke sāth qūim k.; tarah dālnā yā tarah-andāzi k.

To *block out* a plan—Kisi tajwiz kī shakl qūim k. yā uskī tarah dālnā.

Blockade, n. Kisi jagah ko sipāhiyoñ yā jahāzoñ se band kar-d. tāki jo log ghare meñ paṛ-jāēñ unkā bāhar kā ānā yā un tak dūroñ kā pahūñchnā khwāh khāne pāne yā laṛāyī ke sāz-o-sāmān kā unko milnā band ho-jāe aur bagair iske ki unpar qā'ide ke mutābiq hamle kiye jāweñ we bhūkh aur ihtiyāj se tang ākar apnī tayīñ dushman ke ikhtiyār meñ kar-deñ.

Blockade, v. t. Kisi shahr yā qal'a meñ āmad-o-raft kī rāh ko lashkar yā jahāz se band kar-d. tāki jo log bhītar paṛ-jāweñ we bhūkhoñ marne aur kisi shai ke na milne kī wajh se majbūr ho-kar dushman kī itā'at qabūl kar-leñ.

Blockhead, n. Ahmaq; kunda-i-nā-tarāsh: bad dāmāg; kūṛh-magz; jisko samajh na ho; be'āql; gāwdā; mūrakh (mūrkh); kam-fahm; ullū yā ullū kā paṭṭhā; kaudan.

Blood, n. 1.—Lahū; khūn; surkhī; lālī. [jaddī rishta.

2.—Qarābat jo ek mūris-i-ā'la se paidā hone ke zari'e se ho; yak-

3.—Nasl; khāndān; aulād; laṛke-bāle.

4.—Wālidain-i-mu'azzas se paidāish; 'ālī-nizhādī; sharāfat wa najābat-i-khāndān; nutfa-i-sharīf se paidāish; 'ālī-khāndānī; hasab wa nasab kī buzurgī.

A gentleman of *blood*—Mard-i-sharīf jo wālidain-i-mu'azzas se paidā ho; 'ālī-nizhād mard-i-sharīf; woh bhalā ādmī jiskī paidāish nutfa-i-sharīf se ho; najībū-t-tarfain.

5.—Shāhī nasl; bādshāhī khāndān.

A prince of *blood*—Shāh-zāla; bādshāh yā shahanshāh kā beṭā.

6.—Khūn kā bahānā; jān-sitānī (jān kā lenā); qatl; halākat.

7.—Mizāj; josh-i-tabī'at kī hālat.

☞ “Often, in this sense, accompanied with *cold* or *warm*, or other qualifying word.” *Webster*.

To commit an act in *cold blood*—Koyī fī'l dida-o-dānista aur bilā ichti'āl-i-nāghāhūn k.; koyī kām jānbūjh-kar aur aisi hālat meṁ k. jab tabī'at meṁ yakūyak gussa paidā na huā ho.

Warm blood—Ishti'āl-i-tab'; mizāj kā jalā-bhunā yā gusse kī hālat meṁ rahnā.

To warm or heat the *blood*—Khūn ko josh meṁ lānā; dil meṁ josh paidā k.; tabī'at ko mushta'il k.; dil ko ubhāpnā.

☞ “Qualified by *up*, excited feeling or passion is signified.” *Webster*.

My *blood* was up—Merā khūn josh meṁ ā-gayā; merī tabī'at meṁ josh yā gussa paidā ho-gayā (mujhe josh yā gussa ā-gayā).

8.—Ātash-mizāj shakhs; jiskī tabī'at jald garm ho-jāe yā gusse meṁ ā-jāe; āg-bagūlā.

9.—Kisī chīz kā 'araq jiskā rang surkh ho.

Whole blood (*Law*)—Woh qarābat yā rishta jo bāp aur mān donoṁ ke zari'e se ho; rishta-i-hasabī wa nasabī; haqiqī qarābat; rishta jo wālidain-i-wāhid ke tawassul se ho.; rishta-i-ā'yānī yā 'ainī.

Half blood—Rishta jo sirf bāp yā mān ke zari'e se ho; rishta-i-gair haqiqī; rishta-i-'allātī yā akhyāfi; qarābat jo minjumla wālidain ke sirf ek se hāsīl ho.

Brothers of the *whole blood*—Ek hī mān-bap ke beṭe; do yā zāid bhāyī jo wālidain-i-wāhid se paidā hoṁ; barādarān-i-haqiqī yā haqiqī bhāyī; barādarān-i-ā'yānī yā 'ainī.

Brothers of the *half blood*—Bhāyī jinke wālidain mushtarak na hoṁ; sautele bhāyī; akhyāfi yā 'allātī bhāyī yā'nī agar do bhāyī ek hī mān aur jude jude bāp se hoṁ to woh akhyāfi kahlāyenge aur agar we pidar-i-wāhid wa mādār-i-judāgūza se hoṁ to 'allātī bole jāenge.

Blood, v. t. 1.—Khūn nikālṁā yā lenā; fasd kholṁā yā lenā.

2.—Khūn-ālūd k. yā khūn se ālūda k. (bhar d.); khūn khūn kar-d.

Blood-bought, a. Jo jān de ke milā yā hāsīl huā ho; jiske hāsīl karne meṁ khūn bahāyā gayā ho.

Blood-guilty, a. Khūn kiye huye; qatl kā mujrim.

Bloodless, a. 1.—Jismen khūn na ho; murda.

2.—Be khūn-rezī yā qatl ke; bilā kusht-o-khūn.

A bloodless victory—Fath jiske hāsīl karne men khūn-rezī na ho,

3.—Be-jān; jismen 'ulu-l-'azmī yā musta'idī na ho.

Blood-relation, n. Haqīqī rishta-dār; qarābat-i-sulbī r. w.; gotī; yak-jaddī.

Bloodshed, n. Khūn-rezī yā lahū kā bahānā; kusht-o-khūn; qatl; mārkaṭ; jān kā lenā; khūn-rezī kā jurm.

Blood-stained, a. Khūn-ālūd yā khūn lagā huā; jismen khūn kā dāg lagā yā uskā dhabbā parā ho; khūn kā mujrim.

Blood-sucker, n. 1.—Lahū chūsne-wālā jānuwar; joṅk.

2.—Be-dard vā be-rahm shakhs; khūnī; qātil. [khūn-khār; khūnī.

Blood-thirsty, n. Khūn kā pyāsā yā tishnā-i-khūn; khūn-rezī kā khwāhān;

Bloody, a. 1.—Jismen lahū lagā ho; khūn-ālūd.

2.—Khūn-rezī kā 'ādī; sang-dīl aur wahshī-mizāj; khūn-khār; khūnī.

3.—Jiske sāth yā jismen khūn-rezī ho; khūn-khār; jismen be-rahmī ke fīl kiye jāen.

A bloody battle—Laṭāyī jismen khūn-rezī ho (jismen bahut se log māro jāen yā bahut se logon ki jān jāe).

Bloody-minded, a. Be-rahm aur sakht mizāj; wahshī; khūn-khār.

Bloom, n. 1.—Phūl; khilī huyī kalī yā guncha-i-shigufta.

2.—'Umūman phūlon kā phūlnā yā kaliyon kā khilnā; phūle huye phūl yā woh phūl jo phūl rahe ho.

3.—Woh shabāb kā 'ālam jiskī tashbih phūlon se dī-jāe; khūb-sūrtī tar-o-tāzagī aur quwwat men taraqqī; phūlon ki kaliyon ki tarah khilnā ya'ni bālidagī aur tandurustī men taraqqī pāte jānā; 'unfuwān; chārhtī uthtī yā ubhartī juwānī.

The bloom of youth—'Unfuwān-i-shabāb; raiḥān-i-shabāb; bahār-i-juwānī; juwānī kā ubhār yā āgāz-i-shabāb.

Bloom, v. i. 1.—Phūlnā; phūl d. yā paidā k.

2.—Ubhār par h.; ubhartī juwānī ki hālat men h.; phūlon ki si khūbsūrtī aur tāzagī dekhlanā; 'unfuwān-i-shabāb men h.

Blossom, n. Phūl; gul.

“A general term, more commonly used than *flower* or *bloom* when we have reference to the fruit which is to succeed. Thus, we use *flowers* when we speak of shrubs cultivated for ornament, and *bloom* in a more general sense, as flowers in general, or in reference to the beauty of flowers.” *Webster*.

Blossom, v. i. 1.—Phūlnā phūl lenā phūl lagnā yā phūl ānā; baur nā yā baur lenā; shigufta h.; khilnā.

2.—Phal nā-phūlnā; sar-sabz h. aur taraqqī pānā; 'urūj pānā aur sāhib-i-iqbāl h.; gul khilā rahnā yā phūl ki tarah shādāb aur shigufta rahnā.

Blot, v. i. 1.—Raushanāyī (siyāhī) kā dāg lagānā; siyāhī kā dhabbā lagānā yā usse dāg-dār k.; siyāhī kā chhitā dālnā yā siyāhī chhirāknā.

2.—Badnāmī kā dāg lagānā; badnām k.; kulauk kā ṭikā lagānā; ruswā k.; be-ābrū k.; sūrat yā hayat bigār d.

3.—Tahrir (likhāwat) yā harfōn ko siyāhi se is tarah miṭā d. ki we phir dekh na pareñ yā pahēhāne na jā-sakeñ.

☞ Generally with *out*.

To blot out a word or a sentence—Kisi lafz yā jumle ko is tarah siyāhi se miṭā d. ki woh phir nazar na āwe.

4.—Aisā kar-d. ki phir dekh na pare; miṭā d.; bhulā d.; mahw kar-d.; mahw aur mausi k.; dho d.; sāf kar-d.; nest-o-nābūd k.; phir rahne (yā bāqī k̄hwaḥ qāim rahne). na d.

☞ With *out*.

“One act like this *blots out* a thousand crimes.” *Dryden*.

Is qism ke ek fi'l se hazārḥā jarām miṭ-jāte (logoñ ko bhūl jāte) haiñ.

Blot, n. 1.—Dāg yā dhabbā—jaise siyāhi kā kāgaz par.

2.—Kisi likhī yā chhapī chiz kā miṭā d.

3.—Nek-nāmi meñ dāg; dhabbā; be ābrāyi; kalank kā ṭikā yā kalank; naqs; 'uḥ; bad-nāmi yā bad-nāmi kī bāt.

Blotter, n. Woh kachchī bahī yā chitṭhī bahī jismeñ kul hisāb yā mu'amale silsile ke mutābiq likhe jāte haiñ.

Blotting-paper, n. Sokhta; siyāhi uṭhāne kā kāgaz; ek qism kā kāgāz jisse tar siyāhi is garaz se jazb karāyi (sokhāyi yā k̄hushk karāyi) jāti hai ki uske dāg kāgaz par na pareñ; kāgaz-i-jāzib. [zor se mārñā.

Blow, n. 1.—Zarb; mār; wār; choṭ; thappar ghūse yā kisī hathiyār se A severe or violent blow—Zarb-i-shadid; saḥt mār; aisi mār jisse choṭ lage.

A fatal blow—Zarb-i-muhlik; aisi mār jisse mazrūb kī jān nikal-jāe.

To give, or strike, a blow—Mārñā; zarb lagāñ; mazrūb k.

[jāwe.

To strike a fatal blow—Zarb-i-muhlik lagāñ; aisi wār k. ki usse mazrūb mar-

2.—Musibat dālnā; woh āfat jo yakāyak ā-pare; balā-i-nāgahāni yā shadid.

To come to blows—Jang yā larāyi meñ masrūf h.; larne lagnā.

From words they came to blows—Bātoñ hī bātoñ meñ (bāt karte karte) we larne lage (us meñ mār-piṭ hone lagi).

At a blow—Dafatan; yakāyak; ek hī martaba ki koshish meñ; ek hī hāth yā wār meñ; ek hī larāyi meñ.

☞ “At a stroke is used in like manner.” *Webster*.

Blow, v. i. 1.—Chalūā k̄hwaḥ jumbish yā harakat k.; bahnā.

The wind blows—Hawā chalti (bahti) hai.

☞ Often used with *it*.

It blows a gale—Hawā tez chalti hai.

2.—Hāñphnā; ḍam phūlnā; bahut yā jald jald sāñs (ḍam) lenā.

3.—Phūñke jāne par bajnā—jaise singhe yā turhī kā.

4.—Phūlnā; gul khilnā; shigufta h.

“How *blows* the citron grove!” *Milton*.

Woh chakotare kā bāg kaitā phūlū hai (usmeñ kyāhi gul khilā hai yā kaise phūl phūle haiñ)!

To blow over—Yūñhiñ nikal-jāñ; nikal yā chalā jāñ; band h. yā tham jāñ; mauqūf ho-jāñ; firo h. yā dhīmā (pāṭ) par-jāñ.

The storm has blown over—Tūfān jāṭā rahā (āñdhi nikal-gayi).

The clouds have *blown over*—Bādāl nikal-gaye (chale gaye yā muntashar ho-gaye; ur gaye).

To *blow up*—Bārūt ke zor se hawā meñ ur jānā; bārūt ke urne se tūt-phūt kar idhar-udhar (muntashar) ho-jānā.

Blow, *v. t. 1.*—Phūñknā; muñh se yā dūstre zarī'e se kisi chīz ko hawā pahunchānā yā denā.

To *blow the fire*—Āg ko phūñknā.

2.—Hawā ke jhoke se chalā yā āge ko haṭā d.

[gayā.

The tempest *blew* the ship ashore—Tūfān ke zor se jabūz haṭ-kar kanāre lag

3.—Bajānā yā phūñk-kar bajānā.

To *blow* a trumpet—Turhī bajānā.

4.—Mashhūr k.; phailānā; mushtabar k.; zāhir k.; khol d.; fāsh k.

5.—Ande d.—jaise makkhiyon kā.

[bhar d.

6.—Phūñk-kar banānā; hawā bhar-kar phulānā yā barhānā; hawā

To *blow hot and cold*—Kisi shai ki nisbat ek waqt meñ ri'āyat k. aur dūstre waqt be-i'timānī se pesh ānā; zāhir meñ muwāfaqat aur mukhālafat donoñ k. yā muwāfiq aur mukhālif donoñ mā'lūm h.; kisi amr ki nisbat kabhi rā-barāh rahnā amr kabhi rā-gardān; hālat-i-shamsī wa qamari meñ rahnā.

To *blow off* (a)—Hawā ke zor se girā d.

To *blow off* fruit from trees—Hawā ke zor se phal ko daraḥton se girā d.

(b)—Zamīn (khuushki) se haṭā d.—To *blow off* a ship—Hawā ke jhoke se jahāz ko khushti se haṭā d.

To *blow out*—Hawā ke jhoke se bujhā d. yā gul k.—jaise sham' ko.

To *blow up* (a)—Hawā se bhar d.; phūñk-kar barhānā.

To *blow up* a bubble—Hubāb yā bulbule ko phūñk-kar barhānā.

(b) Phulā d.; barhā d.

To *blow up* one with flattery—Kisi ko khusāmānā se phulā d. (uski khusāmānā is qadar k. ki woh phul uṭhe).

(c) Ubhārnā; ishti'āl d. yā muhta'il k.; bharhānā.

To *blow up* a contention—Kisi jhagṛe yā takrār ko ubhārnā (usko bharhānā yā usmeñ ishti'āl d.)

(d) Bārūt se urā d. tor d. yā muntashar kar-d.

To *blow up* a fort—Kisi qal'a ko bārūt se urā d.

(e) Darham-barham k. yā yakāyak nafi kar-d.; hawā kar-d.; urā d.; kal'adam k. yā dāfatan sāqit kar-d.

To *blow up* a scheme—Kisi mansūbe yā tajwiz ko dāfatan sāqit kar-d. (use nafi kar-d. yā urā d.).

To *blow upon*—Ruswā k.; dāg lagāna; maurid-i-'itāb k. yā be-i'tibār kar-d.; be-qadr bad-maza yā uñ-kāra kar-d.

Blunder, *v. t.* Kḥayāl ke bañṭe (muntashar) rahne yā dil meñ kisi bāt ke istiqlāl ke sāth qāim nā hone ki wajh se baṛī bhūl yā chūk k. (kḥatā-i-'azīm k.); be-ihtiyāti yā gaur-o-fikr nā karne ki wajh se galatī k.; koyī bāt be soche-bichāre yā samjhe-būjhe k.; koyī kām aṭkal-pachhū k.

Blunder, *n.* Woh galatī jo nādānī aur be-ihtiyāti ki wajh se ho; galatī jo kisi amr ko kḥūb samajh-būjḥkar nā karne ke sabab se ho; baṛī

hi bhūl yā galatī-i-'azīm; galatī jo be-parwāyī jinālat yā be-wuqūfī ke bā'is ho.

☞ "A *blunder* is a mistake or error of the grossest kind. It supposes a person to *flounder* on in his course, either from carelessness, ignorance, or stupidity." *Webster*.

Blunt, *a.* 1.—Jiskī bārḥ yā nok moṭī ho; kund; tez nabīn—jaise koyī āla.

2.—Kund-zilū; jiskī samajh moṭī ho; jismeñ bātoñ ke jald samajhne kī tāqat na ho; batiū-l-fahm.

3.—Bol-chāl meñ tamiz na r. w.; sādalaū; sīdbā-sādā; akhlāq wā ādāb kā lihāz na r. w.; kaj kḥulq; bol-chāl kā bhaddā yā kudhangā.

Blurt, *v. t.* Yakāyak yā be-samjhe-būjhe kah-d.; be-taammul zāhir kar-d. (khol d.); kah-baiṭhūā; bol-uṭhūā; bak-d.; phaṭ se kah-d.

☞ "Commonly with *out* and applied to words." *Webster*.

To blurt at—Kisi kī nisbat hīqarat se guṭ-gū k.; mazammāt k. (burā bhalā-kahūā); haṣnā yā ta'na-zanī k.

Blush, *v. t.* 1.—Surkh ho-jānā; surkh yā gulābī rang r. [jānā.

2.—Sharm pareshānī yā hijāb se ruḥsāroñ yā chihre kā surkh ho.

☞ "Followed by *at* or *for* before the cause of blushing." *Webster*.

Blush at your vices—Apnī burāiyōñ par sharminda ho. *Blush for your degraded country*. Apne mulk kī kḥasta-lālī par pashemān ho.

Blush, *n.* 1.—Surkh yā surkhī-māil rang; gulābī rang.

2.—Surkhī jo gāloñ (ruḥsāroñ) yā chihre par sharm gunah-gārī hijāb yā haīrat wagaira kī hālat meñ ghabrābat ke bā'is chhā jāti hai.

3.—Daf'atan nazar ānā; yakāyak dekh paṛnā.

Blushing, *p. a.* Gāloñ yā chihre par surkhī chhāyī huyī; lāl-bhabūkā; shigūfta; khilā huā; durakhshān.

Blushing, *n.* Surkh ho-jānā; ruḥsāroñ par surkhī kā namūd.

Board, *n.* 1.—Lakṭī kā takhta; woh lakṭī kā tukrā jo patlā chirā ho aur moṭāyī meñ kam par lambāyī aur chauṛāyī meñ ziyāda ho aur 'imārat ke kḥwāh kisi aur kām meñ āwe.

☞ "When very thick, as over one and a half or two inches, it is usually called a *plank*." *Webster*.

2.—Mez jis par khāne kī chīzeñ rakkhi jāēñ.

☞ "The term *board* answers to the modern *table*, but it was often movable and placed on trestles." *Webster*.

3.—Khāne kī chīzeñ jo mez par chunī jāēñ; khānā jo auqāt-i-mu'ayan par khāyā jāe; khāne-pīne kī chīzeñ; gizā khānā yā kḥurāk jo qīmat lekar dī-jāwe.

4.—Woh jalsa jo insirām-i-kār ke liye mun'aqid ho; koyī majma' yā jalsa jo ba-taur-i-jāiz mun'aqid ho; kisi kampanī (jamā'at) ke muntazimīn kḥwāh sipurd-dāroñ yā kamishnaroñ wagaire kā majma' jo jāiz tarīq par qāim kiya jāwe; koyī mahkama yā kauṣal.

5.—Jahāz kā takhta yā uskā andarūnī hissa.

On board, aboard, or on board a ship—Jahāz par.

6.—Woh mez jispar koyī khel khelā jāe.

A chess-board—Takhta-i-shatranj.

7.—Kāgaz kī daftī jo kitābon par lagāyī jāti yā aur kāmon meñ āti hai.

8.—*pl.* Tamāsha-gāh meñ woh jagah juhān tamāshe kiye jāen.

To go upon the boards, or to leave the boards—Tamāsha-garī k. yū us peshe ko chhoṛ d. [chhipā d.

Board, v. t. 1.—Takhte lagānū bichhānū yā takhta-bandī k.; takhton se *To board a house*—Makān meñ takhte lagānū yā takhta-bandī k.

2.—Kisī jahūz par dostāna yā mukhālifāna charh-jānā.

3.—Mu'āwaze ke 'iwaz meñ khānū khilānā yā khānū khilānū aur rahne ke liye makān d.

A man boards ten students—Ek shakhs kisī qism kī mu'āwaza lekar das talabā ko khānū khilātā hai.

Board, v. i. Kisī mu'āwāze ko 'iwaz meñ auqūt-i-mu'āyau par khānū yā khānū aur rahne kī jagah donoñ pānā.

Boarder, n. Woh shakhs jo qimāt yā kisī qimāt ke mu'āwaze ke 'iwaz meñ dūse ke juhān ma'mūlī waqton par khānū pāye yā khānū khāye aur rahne kī jagah bhī pāye.

Boarding-school, n. Woh madrasa jismeñ talabā muqīm rah-kar ta'lim pāen aur khānū bhī khāen.

Board-wages, n. pl. Naukaron ko khāne kī ujrat; khurākī.

Boast, v. i. Shekhi k. baghārnā yā hāuknā; dūng mārñā; taallī yā dūn kī lenā; apnī barāyī āp k. yā apne muṁh se miyān-i-itṭhū bannā; apnī liyāqat ma'ishat yā apne kāmon kī numāish khud apnī zabān se k.; mubālago ke sāth khud-sanāyī (apnī ta'rīf āp) k.; fakhr k.

Usually followed with *of*.

Boast, v. t. 1.—Fakhriya bayān k.; apnī ta'rīf ke liye kisī shai kī tazkira gurūr fakhr yā barī khushi ke sāth k.

2.—Apnī barāyī k.; apne ko buzurg samajhū; kisī unmed par purā bharosā karko khush h.

Reflexively.

Boast, n. 1.—Numāish gurūr yā fakhr kī izhūr; dūng; shekhi; taallī; lantarānī; hāuk.

2.—Fakhr kī bā'is; woh bāt jispar garrā kiya jāe; woh amr jispar koyī nāzān ho; woh bāt jiskī wajh se kisī ke dil meñ barī khushi ho.

Boastful, a. Shekhi-bāz; apne har shai kī barāyī k. w.

Boasting, n. Apnī numāish; khud-sanāyī; shekhi; dūng; taallī.

Boat, n. Kishtī yā kashtī; nāw; dengī.

“Different kinds of boats have different names; as, *long-boat, jolly-boat, ferry-boat, large pinnace, cutter, &c.*” *Webster.*

Boat, v. t. Kishtī par ek jagah se dūsrī jagah le-jānā.

[pār le-jānā.

To boat goods across a lake—Māl ko kishtī par rakh-kar jhīl meñ isṭār se us

Boatman, } n. Nāw kī chālāne yā khene wālā; mānjhi; dāurī; khe-
Boatsman, } waiyā; mallāh; kowāṭ; kashtī-bān.

Bode, v. t. Jo kuchh āyinda hone wālā ho uskī 'alāmāteñ zāhir k.; kisī bāt kī shugūn yā fūl h.; pahlo se dekhānū; peshm-goyī k.; kisī bāt ke āsār dekhānū.

Bode, v. i. Pahlē se dekhānā yā zāhir k. ; āsār dekhānā.

Bodily, a. 1.—Mujassam ; jismon jism yā mādī sūrat ho.

2.—Jism ko mutn'alliq ; jismānī ; badanī ; jismī.

☞ In distinction from the mind.

Bodily defects—Naqāṭ-i-jismānī ; woh 'aib kī bāteṅ jo jism meṅ hoṅ.

Bodily, ad. 1.—Mujassam ; jism yā mādde se milā huā.

2.—Sab kī sab ; bi-l-kul ; tamāmtar ; mujassam.

Body, n. 1.—Kisī jān-dār kā qālib yā dhāṅchā ; jism ; tan ; badan ; deh.

☞ "Distinguished from the spirit, or vital principle." *Webster.*

A dead *body*—Lāḥ yā lāsha ; murda.

2.—Kisī jānwar darakht fauj yā mulk wagnira kā juz-i-'āzam kḥwāb kḥās yā mutawassit hissa.

The *body* of an animal—Dhar' ya'ni sar wagnira ko chhor-kar kḥās jism ko bich kā hissa. The *body* of an army—Fauj ke bich kā hissa ; qalb. The *body* of a country—Mul' ke bich kā hissa ; wast-i-mulk. The *body* of a document or writing—Kisī wasiqe yā nawishte kī matn yā'ni usko shurū' yā nḥīr kī hissa nahīn balkī asl mazmūn. The *body* of a deed—Matn-i-dastāwez ya'ni dastāwez kā 'unwān aur uske kḥātime kī 'ibarat aur hū'biya par jo kuchh gawāhī wagnira ho us sab ko chhor-kar nirā dast-āwez kā mazmūn.

☞ "In distinction from parts subordinate or less important, as the extremities, branches, wings, &c." *Webster.*

3.—Shakhs ; insān ; bashar ; mutanaffis.

☞ "Sometimes alone, most generally with *some* or *no* ; as, *somebody*, *nobody*." *Webster.*

4.—Woh bahut se log jinmeṅ koyī 'ām qism kā ta'alluq ho aur kisī maqsad ke aujīm ke liye wo bataur ek jamā'at ke qāim hoṅ ; jumā'at ; guroh ; mandālī ; jhund ; tāifa ; gol ; zirga ; juma'at.

A legislative *body*—Woh log jo qāwān banāne ke liye muqarrar hoṅ ; majma'at-i-qawānīn. In a *body*—Yak-jā ; ek sūth ; ekṭhā ; ek hokar ; jhund kī jhund yā gol kī gol ; mandālī kī mandālī.

5.—Majmū'a ; bahut sī chizeṅ yā bāteṅ jo ekaṭṭhī kar-dī jāeṅ ; bahut sī chizeṅ kā ijtima'-i-'ām ; nazm ; zaḥhira ; kḥazīna.

A *body* of laws—Majmū'a-i-qawānīn.

Boil, v. i. 1.—Khaulnā ; garmī se ubāl yā josh khānā ; ubalnā ; auṭṭnā ; phūṭnā.

☞ Used of liquids.

2.—Garmī ke siwā aur kisī wajh se khaul uṭhnā yā ubāl khānā.

3.—Garm h. yā garmājūnā ; garm joshī meṅ ānā ; harakat yā josh meṅ ānā.

His blood *boils* with anger—Uskā kḥūn gusse se josh meṅ ānā hai.

4.—Phūṭte pānī meṅ h. ; pānī wagnirā meṅ josh yā ubāl khānā.

To *boil away*—Ubal khāte khāte bukhār (bāph) hokar ujḥānā.

To *boil over*—Ubal chalnā ; garmī kī ziyālatī se bahut josh khākar bartan ke upar se bah-jānā.

Boil, v. t. 1.—Khaulānā yā josh d.; auñtūnā; ubālnā; is qadar garmī pahuñchānā ki josh khāne (phūṭne) lage.

To *boil* water—Pāni ko josh d. yā ubālnā.

2.—Josh dekar banānā yā judā k.

To *boil* sugar—Josh-dekar chīni banānā.

3.—Khaulte pāni wagaira meñ dāl-kar pakānā sāf k. yā isī qism kā aur koyī natija paida k.

To *boil* meat—Gosht ko pāni meñ josh d. yā ubālnā. To *boil* clothes—Kapre bhatṭhī charhānā ya'nī khaulte pāni kī garmī se unko sāf k.

Boil, n. Phorā; phuriyā.

A *blind boil*—Phorā jo na pake yā adh-pakā (kham) rah-jāe.

Boisterous, a. 1.—Pur-shor; jismeñ baṛī āwāz paidā ho; dhūm-dhāmī yā dhūm-dhām kā; tund; tez; shadid; pur-āshob; tūfan kī mānind baland-āwāz yā pur-āshob.

A *boisterous* wind—Tund yā pur-āshob hawā. A *boisterous* storm—Tūfan-ī-shadid; dhūm-dhāmī āndhī.

2.—Pur-shor; gaugīyī; dhūm-dhāmī; shorī; hangāma-khez; dange-būz; kalla-darāz; jo shor-sharāba dhūm-dhām yā dangā-fasād machāwe.

A *boisterous* man—Gaugīyī yā dange-būz shaṅks.

Bold, a. 1.—Jo khatre se na dare yā usse muñh na phere yā more; jo jokhim (khatre) meñ paṛne meñ āgā-pīchhā (pas-o-pesh) na kare; be-bāk; diler; juwān-mard; bahādur; shujā; mardāna yā jismeñ mardānagī ho; jarī; ui-daṛ yā be-khauf; himmatwar; tihe kā yā tihe wālā; buzḍil ḍarpoknā yā kādar nahīn.

“Applied to men or other animals.” *Webster.*

2.—Jiske anjām meñ jurat darkār ho; jo himmat yā dilerī se kiyā jāwe; jisse 'ālī-himmatī aur khatre kī taḥqīr sābit ho yā jismeñ yah donoñ bāteñ matlūb hoñ; jiskā mansūba mardānagī se kiyā jāwe.

A *bold* design—Irāda yā mansūba jo mardānagī se kiyā jāe.

A *bold* enterprise—Koyī baṛā kām jismeñ 'ālī-himmatī ('ulu-l-'azmī) aur be-khaufī darkār ho yā jisse in donoñ batōñ kī izhār ho; koyī dilerī kī baṛā kām.

3.—Had se ziyāda shokh yā gustākḥ; baṛā be-adab; apnī har bāt par had se ziyāda istidlāl yā takya k. w.; baṛā hī mutakabbir behayā yā be-sharm; be-lagām yā muñh-phat; jo bilā-taammul kuchh kar yā kah baiṭhe; gair-muhazzab; bad-libāz yā be-libāz; shokḥ-chashm; sir-charḥā.

In a bad sense.

4.—Jismeñ hadd-i-ma'mulī (jāda-i-i'tidāl) se kisī qadar tajāwuz kiyā jāe—jaise 'ilm yā fan wagaira kī kisī bāt meñ; jismeñ kisī aur se dar-guzar na ho; jiskī tasnīf yā 'ibarat meñ āzādī pāyī jāe.

A *bold* tale—Aisā dāstān jo āzādānā yā be-bāk-āna kahā yā bayān kiyā jāe.

5.—Bahut numāyān; jispar fauran nazar paṛe; nihāyat hī namū-dār; khūb ubhṛā yā niklā huā.

To *make bold*—Āzādāna bartāw k.; rusūm-i-ādāb ke kḥilāf 'amal k.; munāsa-bat yā husn-i-aḥlāq ke bar-'aks 'amal yā kār-rūwāyī k.

Boldly, ad. 1.—Mardāna tariq par; jurat ke sūth; dilerī se; be-khaufī se; dar ke nahīn; be-bākī se yā be-bāk-āna; tayaqqun ke sūth; apne ūpar inhisār yā bharoṣā karko.

2.—Be-hayāyī se; shokhī se; gustākhnā.

Bolster, n. 1.—Lambā takya jispar bistar par lotē rahne ki hālat meñ log sar rakhte haiñ (jo sirhāne rakkhā jūtā hai).

2.—Gaddī yā toshak jispar sone se jism par kahīñ se dabāw na pahunchē; gaddī jo zakhm ke ūpar is liye rakh di-jātē hai ki uspar paṭṭī bāñdhne meñ taklif na ho.

Bolster, v. t. 1.—Takyo wagaira kā sahārā d.

2.—Sañbhālṇā; tāyid k.; taqwiyat yā madad d.; qāim r.

Bolster, v. i. Eklā yā yā ek hī toshak yā gaddī par letṇā.

Bolt, n. 1.—Tir; bān; khadang.

The bolt of Cupid—'Ishq kā tir yā bān.

2.—Lohe wagaira ki billī agī chhiṭkanī wagaira jo darwāze ke band karne meñ kām ātī hai.

3.—Bijli; bajr.

4.—Berī; zanjir.

Bolt upright—Tir sū sidhū yā kharā; nihāyat hī sidhā yā rāst-qad; sibi-qad.

Bolt, v. t. 1.—Darwāze meñ bilī wagaira lagānā (usko agī billī yā chhiṭkanī wagaira se band kar-d.).

2.—Jakar-band kar-d.; roknā āṛnā yā bāz r. [bak d.

3.—Yakbārgī muñh yā zabān se nikāl-d.; bol uṭhnā; kah uṭhnā;

4.—Be-chalāye nigal-jānā; yakbārgī halq ke niche utār-jānā.

Bolt, v. t. 1.—Kisī chiz ko chāl yā chhūn kar uske dabiz ajzā ko bārik ajzā se judā k. jaise chokar ko āṭe se; kisī sabīl se judā judā k. qism-wār alag k. yā sūf k.

2.—Chhān k.; taftīsh k.; mū-shigāfī k.; nafsū-l-amr ke rag-o-reshe ko dekhṇā; asl haqiqat ke daryāft ke liye kisī mazmūn ke har ek hisse ko judā judā k. yā kholṇā.

☞ Generally followed by *out*.

3.—(Law) Muqaddamāt ki bahs meñ mashshāqī ko liye tanhāyī meñ (ya'nī 'awām ke rū-barū nahīñ) mubāhasa yā taqrīr k.

To bolt to the bran—Is takmilē ke sūth jāñch k. ki jitnī kām ki bāt ho sab alag alag yā ma'lūm ho-jāe; kisī bāt meñ baṛī chhān taftīsh yā just-o-jā k.; aisi chhān k. ki dūdh lā dūdh aur pāñī k. pāñī ho-jāe; kisī amr ki tahqīq wa taftīsh is nahj par k. ki koyī daqīqa maḥfī na rah-jāe; haq aur lūṭīl ki tafriq k.

Bolt, v. i. 1.—Daf'atan (yakāyak) nikāl-ānā; jhatpāṭ aur achāñchak bāhar ā-jānā; bijli ki mānind rawāñ h.

☞ Commonly followed by *out*.

To bolt out of the house or the room—Ghar yā koṭhri ke bāhar yakāyak nikāl-ānā.

2.—Bijli ki tarah yakāyak girṇā yā mūr-d.

3.—Jhijhak-kar kanāre yā ma'mulī rūh se alag ho-jānā.

Bolter, n. 1.—Woh shakhs jo apne sūthiyōñ se alag ho-jāe; woh ghōṛā jo jhijhak kar apnī rūh ko chhoṛ de yā kanāre chalā jāe.

2.—Chalni; woh āla jisse āte se chokar ko yā mote āte ko bārīk āte se alag karen.
[iddi'āyī nahīn.]

BONA FIDE, (Lat.) (a) Nek-niyat; aslī; sachchā; haqīqī; farebī yā

A *bona fide* purchaser—Kharīdār-i-nek-niyat yā khusht-niyat; woh shakhs jiskī kharīdārī meḥ fareb na ho; mushtarī-i-haqīqī yā aslī; woh shakhs jo koyī ohlā imāndārī se mol le.

(b)—Nek-niyatī yā khusht-niyatī se; bilā-fareb; imān-dārī se; be dhokhā diye; asl meḥ; haqīqat meḥ; sachmuch yā sachāyī se.

He acted *bona fide* in the matter—Us mu'āmale meḥ usne nek-niyatī se 'amal kiyā.

☞ “Used, both as an adverb and an adjective.” *Worcester*.

The *bona fides* of a transaction—Kisī mu'āmale kī nek-niyatī yā asliyat (uskī bilā fareb mun'aqid h. yā kiyā jānā).

BONA PERITURA, [Lat.] (*Law*) Woh māl-o-asbāb jo sariu-z-zawāl ho (jald bigar jāe yā zā'i ho-jāe); māl-o-asbāb jiske jald zāl hone kā ihtimāl ho.

Bond, n. 1.—Bāndhne-wālī chīz; woh shai jisse koyī dūsarī shai bāndhī yā qaid meḥ kī jāwe—jaise dori rassi yā zaujir.

2.—Bandish; bandl yā bandhan; jisse chīzen bāndhī yā basta raheḥ ya'nī alag alag na hone pūḥ; joḥ.

3.—pl. Qaid; habs; hirāsāt; bandī.

4.—Ittihad ittifaq yā mel kā sabab; woh amr jisse bāham rabt paidā ho; woh girah yā 'aqd jisse rabt-i-bāhamī qāim rahe; rishta yā sar-rishta. [kisi aur sabīl se qāim ho.]

5.—Woh farz jo kisī wa'da-i-mazhabī (mannat) yā qānūnī kḥwāh

6.—(*Law*) (a) Dast āwez; tamassuk; ṭip.

An instalment *bond*—Dasta-āwez-i-qist-bandī yā qist-bandī.

A simple *bond*—Dast-āwez-i-khusht; jis dast-āwez ke rū se adā-i-dāin ke liye koyī shai maktūl na ho.

(b)—Muchalka; woh dastāwez jiske rū se shart-i-mu'ayana kī tā'mīl na hone kī sūrat meḥ dast-āwez bātīl hokar kul zar-i-mu'hūda muqir aur uske wurasā waguṭra se tāwān ko taur par wusūl kiyā jātā hai.

A *bond* to keep the peace—Muchalka-i-hifz-i-amn.

A *bond* for good behaviour—Muchalka-i-nek-chalni.

(c)—Woh wasiqa jiske rū se koyī shakhs yah wa'da kartā hai ki agar isqadar rupaye fulān tarīkh-i-āyinda tak adā na kiye jāweḥ to usse uske wārison wasiyon yā muhtamimon se wusūl kiye jāweḥ.

☞ “This is a *single bond*.” *Blackstone—Webster*.

Bond-creditor, n. (*Law*) Dāin jisne apne qarz kī nisbat dastāwez likhā lī ho.

Bond-debt, n. (*Law*) Qarza-i-tamassukī yā dastāwezi; jo qarz tamassuk likh-kar liyā jāwe yā jiskī nisbat dastāwez likhī gayī ho. [mahsūl.]

Bonded, p. a. Jiskī nisbat dastāwez likhā lī jāwe—jaise parmit kī

Bonded goods—Woh māl-o-asbāb jiskī nisbat parmit-ghar meḥ iqrār-nāma likhā liyā jāwe. [uskī zāmin bane.]

Bondsman, n. (*Law*) Zāmin; woh shakhs jo dūsre kī zamānat kare yā

Bone, n.—Haddī; ustkhwān.

A bone of contention—Nizā'i yā takrūrī shai; shai-i-mutanāzī'a; woh chīz yā bāt jiskī nisbat jhagrā ho; jhagre kī jar; binū-i-fasūd.

A bone to pick, or gnaw—Mashgale yā dil-bastagī kī koyī chīz; aisi chīz jismeñ tabī'at lage yā bahli rahe.

To be upon the bones—Hamla yā yūrish k.; charhāyī k.

Bone-setter, n. Woh shakhs jo tūṭī yā khiskī huyī haddiyon ke jor̄ne aur baithālne kā peshā kare.

Book, n. 1.—Kāgaz yā usī ke mushābil aur kisī chīz ke bahut se sādē likhe yā chhape huyē takhte jinkī jild bāndhī ho; sādī likhī yā chhapī huyī kitāb.

“When blank, it is commonly called a *blank-book*, of whatever size. When printed, the term signifies a volume of some size, in contradistinction to a pamphlet.” Webster.

2.—Koyī 'ilmī tasnif 'ām isse kī qalamī (likhī) ho yā chhapī; risāla; nuskhā; kitāb. [addhyāy; nāma.

3.—Kisī kitāb yā risāle kā hissa; maqāla; daftar; bāb; kānd; The fifth book of Euclid—Uqlaidīs kā pānchwāa maqāla. All the seven books of the Rāmāyana—Rāmāyana ke sātoñ kānd.

4.—Hisāb kī kitāb yā bahī; jam'-kharch kī kitāb; lekhā; khātā; bahī jismeñ nām aur jam' kī raqmeñ likhī jāēñ. [manzūr-i-nazar.

In the books of—Kisī ko mihrbānī se yād yā uskā maurid-i-ashfāq khwāh

“I was so much in his books, that at his decease he left me his lamp.” Addison.

Woh mujhe is qadar mihrbānī se yād rakhtā thā (woh mujh par itnā mihrbān thā yā mujhe itnā māntā yā manzūr-i-nazar rakhtā thā khwāh uskī nazar-i-'ināyat mujhpar isqadar thī) kī apne marte dam woh apnā sham'dān mere liye wasīyat kar-gayā.

Without book—(a) Zabānī; be-paṛhe; ba-gair kisī khulāsa yā yāddāsht ke—(b) Be kisī sanad ke.

To assert something without book—Koyī bayān ba-gair kisī sanad ke k.

Book, v. t. Kisī kitāb meñ darj k. likhnā charhānā yā siyāha k.

Book-account, n. Bahī meñ jam'-kharch kā hisāb; hisāb jiskā siyāha kisī bahī meñ ho.

Book-binder, n. Woh shakhs jo kitābon kī jild-bandī (unki jild bāndhne) kā peshā kare; jild-band; shirāza-band; sahhāf.

Book-bindery, n. Woh jagah jahāñ kitābon kī jildēñ bāndhī jāēñ (unki jild-bandī ho). [wagaira charhānā yā maṛh d.

Book-binding, n. Jild-bandī; kitābon ko sī-kar unpar chamṛā yā kapṛā

Book-debt, n. Bahī khāte kā qarza; jo qarz bahī-khāte ke rū se liyā jāwe.

Book-keeper, n. Jam'-kharch-nawīs; bahī-khāta likhne-w.; hisāb-nawīs; kisī sarishte meñ woh ahl-kār jiske zimme hisāb-kitāb kā murattab rakhnā ho. [ne kā hunar; fann-i-tartīb-i-hisāb.

Book-keeping, n. Mahājani dastūr ke mutābiq hisāb-kitāb durust rakh-

Book-mark, n. Koyī chīz jo kitāb meñ is garāz se rakh-dī-jāe kī kisī khās safha yā maqām ke nikālne meñ usse madad mile.

Bookworm, n. 1.—Kitāb kī kīrā; woh kirm jo kitābon ko khākar un meñ surākh kar-de.

2.—Jo shakhs hardam kitābon parhā karē; aisā parhne wālā jisko parhne kī qadr na ho; kitāb kī kīrā.

Boon, n. 1.—Bakhshish; 'atīya; in'ām; ri'āyat; nawāzish; dān; 'bar; jo kuchh bataur ri'āyat yā naf' ke chāhā yā diyā jāe.

2.—Darkhwāst; istid'ā; suwāl; iltimās.

Boot, v. t. Fāida bakhshnā yā fāida k.; nāfi' h.; mufid h.

☞ Generally followed by *it*.

What boots it?—Ismen kyā naf' hai? Isse kyā fāida hai?

Boot, n. 1.—Ashyā ke tabādul ke hālāt meñ jo kuchh donoñ pallon ke barābar karnā ke liye diyā jāe; chizon ke adlā-badlī meñ jo kuchh is liye diyā jāe ki do chizon meñ se jis chiz kī qimat meñ kamī ho woh pñī ho-jāe; badlāyī; naf'; fāida; hāsil; sūd.

To boot—Siwā; kisi ko chhor kar aur; 'ālūwa; mazide-barān; jin chizon kī tabādul ho unki kamī-i-qimat ke mu'awaze ke taur par.

Border, n. Kisi shai kī berūnī kanāra; dāman; hāshiya; kor; dāndā; siwāna; had yā sar-had; lab.

Border, v. t. 1.—Kanāre se lagā h. yā kūnare par h.; ham-sarhad yā ham-dāndā h.; dāndā meñdā h.; mulhiq yā muttasil h.; saṭī lagā yā nazdik h.; hāshiye yā dāman par h.; kisi ke lab par wāqī' h.

☞ With *on* or *upon*.

2.—Nazdik h. yā pahuñchnā; qurb r.; kisi ke nazdik ānā yā yak-gūna uske had yā martaba ko pahuñchnā.

Border, v. t. 1.—Dāman lagānā; hāshiya lagānā; zebāish ko liye kisi ke kanāre kuchh lagānā.

2.—Ham-dāndā yā ham-sarhad h.; mulhiq yā muttasil h.

Bore, v. t. Sūrākh k.; chhednā; kisi ṭhos chiz meñ barmā wagaira kisi auzār se surākh k.

2.—Diq k.; taklif d.; khijlānā; tang k.; sar khānā; kisi bāt ko kayī martaba kalīkar yā apnī himāqat se kisi ko thakā d. ('ārī 'ājiz yā hai-rān kar-dālnā).

Bore, v. i. 1.—Surākh karke dhañsnā; ghusnā; chhednā.

2.—Kisi ghūmnē wāle auzār se sūrākh honā yā chhednā.

This timber does not bore well, or is hard to bore—Yah lakṛī achchhī tarah nahīn chhidī (is lakṛī meñ achchhī tarah sūrākh nahīn hotā) yā woh itnī saḥt hai ki chhid nahīn saktī (usmeñ sūrākh nahīn ho-saktā).

Borrow, v. t. 1.—Koyī chiz kisi se is garaz se lenī ki kuchh 'arso tak kām meñ liye jāne ko ba'd woh wāpas kar-dī jāegī yā agar woh kharch khwāh dūso ke pās muṭtaqil ho-jāegī to uskā badāl usī kī qism kī chiz se kar diyā jāegī; 'āriyat khwāh 'āriyatan yā musta'ār l.; manguī l.; qarṛ l.; udhār hath-phar hath-udhār yā dast-gardān l.; bataur wām ke l. yā qarṛ-wām l.

☞ Opposed to *lend*.

2.—Apne kām ke liye dūso se l.; dūso musannif kī tasnīfat se naql yā intikhāb k.; dūson ke usūl yā masāil wagaira ko apnī kār-

rawāyī yā unpar khud 'amal karne ke liye qabūl yā ikhtiyār k.; jo bāt dūstre meñ ho usko khud ikhtiyār k.; taqlid k. yā dūstre kī naql utārñā; jaisā dūsrā kare waisāhī k.; koyī bāt kisī gñir se ikhtiyār yā akhṣ k.

Borrowed, *pp.* Musta'ār; 'ariyatī; maṅgnī kā; naqlī; taqlidī; iddī'ayī.

Borrower, *n.* Qarz l. w.; udhār l. w.; dast-gardāñ yā hath-pher l. w.

 Opposed to lender.

Bosom, *n.* 1.—Insān kī chhātī; sīna.

2.—Ihāta; gherā; daur.

3.—Dil; tabī'at; qalb; jigar; man; hiyā.

4.—Koyī gherī huyī jagah; andarūnī hissa.

5.—Chhātī par kā kaprā; kaprē kī woh tah yā uskā woh hissa jisse sīna chhipā rahē.

6.—God; bagal; āgosh; kanār.

7.—Jab is lafz ko dūstre lafz se tarkīb deñ (milāyēñ) to uske ma'nī *dil, jigarī, jānī, qalbī, pyārō, 'tibārī*, wagaira hote haiñ.

Bosom-friend—Dil jigarī yā jānī dost; yār-i-gār yā gam-gusār; ham-rāz ham-dam yā ham-sūz; baṛū hī dost yā rafīq; aisā dost jisse bhed kī bāteñ itmināñ ke sāth kahī jūēñ.

Bosom-secret—Dil kī bāt; dil kī bhed; parde kī bāt jo dil meñ ho; rāz-i-dil; isrār-i-nihāñ.

Bosom, *v. t.* 1.—Dil yā sīne meñ r.; ihtiyāt ke sāth r.; khayāl meñ r.; khūb yād r.; dil meñ jagah d. yā rakh ohhoṛnā.

"*Bosom up my counsel.*" *Shak.*

Merī salāh yā nasīhat ko khūb yād rakkho (dil meñ rakh lo yā iska khayāl tumheñ rahe).

2.—Chhipāñā; oṭ meñ r.; nazar ke bāhar r.; aisī jagah r. jahāñ dekh na paṛē.

Both, *a. & pr.* 1.—Donoñ; har do; minjumla do ke kisī ek ko mustasnā karke (ohhoṛ-kar) nahīñ.

Both morning and evening—Subh aur shām donoñ waqt.

 "It is generally used adjectively with nouns; but, with pronouns and often with nouns, it is 'treated substantively, and followed by *of*." *Webster.*

"She alone is heir to *both of us.*" *Shak.*

Ham donoñ kī wārīsa wohī hai.

Both of them made a covenant—Un donoñ ne 'ahd-o-paimān kiya.

 "It frequently stands as a pronoun, and always precedes any other attributive words." *Webster.*

Both, *conj.* Jaise ek waisā hī dūsrā; donoñ barābar; yahī nahīñ balkī woh bhī; yah aur woh donoñ; donoñ yaksāñ.

 It precedes the first of two co-ordinate words or phrases, and is followed by *and* before the other. *Milton.*

Power to judge *both* quick *and* dead.

Zinda aur murda donoñ kī nisbat yakelāñ tajwiz kī ikhtiyār—ya'nī jaise ek kī nisbat waisehī dūstre kī yū donoñ kī nisbat barābar.

Botheration, n. Diq k. yā kiya jānā; wajh-i-taklif yā taklif kā bā'is; ul-jhāw; pareshānī; sargardānī; bakwād; bakherā; maḥmasa; jhamelā.

[A low word.]

Bottle, n. 1.—Botal; shisha; mīnā; shishe lakṛī chamṛe yā aur kisī chiz kā chhoṭe muhḥ kā bartan jismeṁ sharāb yā dūsre 'araq rakkhe jāte haiṁ.

2.—Jo kuchh botal meṁ rahe; shishe kā mazrūf; jitnā yā jisqadar botal meṁ ho yā rahe; sharāb yā aur koyī nasha paidā k. w. 'araq jo botal meṁ ho.

Bottle, v. t. Botalon meṁ band k. yā r.

Bottle-companion, } n. Ham-piyāla; ham-mashrab; sharāb pine (mai-

Bottle-friend, } khwārī) meṁ sharik.

Bottom, n. 1.—Kisī chiz kā sab se niche kā hissa; peṁdā yā peṁdī; talā; tali; tah; thāh; pānī ke niche kī zamin.

The bottom of a well or ship—Kubeṁ yā jahūz kā talā yā peṁdā. The bottom of a sea or lake—Samundar yā jhīl kī thāh ya'nī woh zamin jo samundar yā jhīl meṁ pānī ke niche ho.

2.—Kisī shai kā madār yā uskī bunyād; jar; asl; kisī 'imārat yā kisī aur shai kī bunyād; jispar koyī shai qāim ho; kisī bāt kī jar yā tal; 'aql kī wus'at chāhe woh ziyāda ho yā kam; kisī amr kā bānī mūjīd yā masdar; jisse koyī bāt paidā ho yā uskī jar baṁdhie.

Let us examine this subject to the bottom—Is bāt kī jar (asl haqīqat) dekhni chāhiye. Yah dekhni chāhiye kī yah bāt kahān se paidā huī yā iski asliyat kyā hai.

“He was at the bottom: honest and sincere.” *Atterbury.*

Asl meṁ (dar asl) woh imān-dār aur sachelā thā.

Who is at the bottom of that fraud?—Us fareb kā bānī kaun hai yā us fareb kī bunyād kisne qālī yā woh fareb kisne paidā huā?

3.—Jahūz.

4.—Talehhaṭ; mail; kudūrat.

5.—Dam; kham-dam; tahammul (bardāsht) kī tūqat; asl; zāt.

A horse of good bottom—Ghorā jismeṁ baṛī dam ho; achchhī zāt yā aṣṣalat kā ghorā.

6.—Dhūge tāge yā sūt kī goli yā uskā lachchhā.

Bottom, v. t. 1.—Kisī chiz par qāim k. yā banānā; kisī bunyād par qāim k.; kisī ke sahāre par r.; kisī shai ko kisī amr kā madār-ilāh banānā.

Followed by *on* or *upon*.

“Action is supposed to be *bottomed* upon principle.” *Atterbury.*

Fi'l kā madār usūl par ta-awwuz kiya jāta hai; yah khayāl kiya jāta hai kī har fi'l kī bunyād kī fi'l usūl par qāim rahti hai yā woh kisī u-ūl par mabni hotā hai.

2.—Peṁdā lagānā yā charḥānā.

To bottom a chair—Kurā meṁ peṁdā lagānā.

3.—Kisī chiz ke chāron taraf (uske gird) lapeṭnā—jaise sūt kī goli banāne kī hālat meṁ.

Bottom, v. i. Qāim yā mabni h.; ṭhuhṛā rahnā yā sahārā pānā; kisī bunyād par qāim h.; kisī shai par apnā madār r.

Bottomless, *a.* Be-tah yā peñde kā; athāh; itnā gahrā ('amīq) ki thāh lene se uski tah kā patā na lage; be-pāyān yā nihāyat hi 'amīq.
Bottomry, *n.* Jahāz ki kafālat par rupaye qarz lenā. Yāh mu'āhada rihā ki qism se hotā hai yā'ni jahāz kā mālīk kisi safar-i-bahrī ke tai karne ke liye jahāz ki kafālat par rupaye qarz letā hai; agar jahāz par tabāhī āyī to dāin ke rupaye bhī māre gaye lekin agar jahāz apne manzil-i-maqsūd ko khairiyat se pahunch gayā to dāin ko zar-i-qarz ma' sūd ke miltā hai go sūd sharh-i-jāiz se bhī barh-jāe. Is qarz kā bār jahāz ke rason aur auzaron aur madyūn ki zāt par bhī rahtā hai.
Bough, *n.* Darakht ki barī shākḥ; ḡāl.

“*Applied to a branch of size, not to a small shoot.*” *Webster.*

Bound, *n.* 1.—Had; woh khat jiske andar koyī shai yā jagah sab ki sab dākbil ho.

“*Bound is applied to kingdoms, states, cities, towns, tracts of land, and to territorial jurisdiction.*” *Webster.*

2.—Dil ke kisi walwale ki had; kisi khwāhish kā pāyān.

The love of money knows no bounds—Zar ki khwāhish ko pāyān nahīn hai.

3.—Kūd; jast; uchhāl; chaukarī; phalāng; kulāñch.

Bound, *v. t.* 1.—Mahdūd k.; hadd-i-intihāyī qāim k.; roknā; zabt k.; apne iḡhtiyār meñ k. yā andāz se ziyāda barhne na d.

“*Said of natural or moral objects, as of land or empire, or of passion, desire, indulgence.*” *Webster.*

2.—Kisi mulk ke hudūd-i-arba' bayān k. (uski chau-haddi batlānā).

Bound, *v. t.* Kūdā; jast k.; uchhālā; phalāng mārā; chaukarī bharnā; kūdte kūdte āge chalnā.

Bound, *imp. and p. p. of bind.* 1.—Band se bañdhā huā; zanjiron meñ jakrā huā; kisi qism ke farz se majbūr; mahdūd; muqaiyad; band; rokā huā; bañdhā huā.

2.—Muqarrar yā maqsūd; kisi maqām ki taraf rujū' (jātā huā yā jāne wālā); rawān yā rawāna h. w.

“*With to or for.*”

That ship is bound to Mecca, or for Mecca—Woh jahāz Makke ko jātā yā jāne wālā hai.

“*Used also in composition; as, ice-bound, wind-bound, confined or prevented from sailing by ice or contrary winds; hide-bound, &c.*” *Webster.*

Boundary, *n.* Had; sar-had; woh namūdār nishān jisse kisi jagah ki had sābit ho.

“*Boundary is often used as synonymous with bound. But the real sense is, a visible mark designating a limit. Bound is the limit itself, or furthest point of extension, and may be an imaginary line; but boundary is the object indicating the limit. The two words are in ordinary use confounded.*” *Webster.*

A boundary mark—Had yā had-bandī kā pishān; tūda; meñḡ; dhūhī.

The boundary of a field—Khet kā dāñḡ; khet ki meñḡ.

The boundary of a village—Mauza' ki had; gāñw kā siwāna.

✓ A boundary case—Siwāne yā dānde-meñde kā muqaddama; chau-haddi kā muqaddama. [kā jhagrū.

✓ A boundary dispute—Hudūd kī takrūr; nizā'-i-sarhad; dānde-meñde yā siwāne The boundary formed by a stream—Dhār-dhūrā.

(Pl.) Boundaries—Hudūd yā hudūd-i-arba'; chau-haddi.

To mark off boundaries—Hudūd-i-arba' (chau-haddi) ke nishānūt qāim k.; had-bast yā had-bandī k.; hudūd mu'aiyan k.

To specify boundaries—Hudūd-i-arba' kī sarāhat k. yā unki tafsīl likhnā; chau-haddi kī tafsīl batānā.

Bounden, a. Lāzimī; zarūrī; wājib; farz; jiskā koyī pā-band kiyā gayā ho; jo kḥwāhī-na-kḥwāhī yā chūr-nū-chūr karnā paṛe.

A bounden duty—Farz-i-lāzimī; woh fī'l jo chūr-nū-chūr karnā paṛe yā jiskā anjām zarūrī kḥwāh wājibūt se ho; jis kām ke karne kā koyī pā-band kiyā gayā ho.

Boundless, a. Be-had; gair-mahdūd; lā-intihā; be-pāyān; be-andāz; itnā baṛā ki uski had yā uskā ṭhekānā ma'lūm na ho-sake.

Bounteous, a. Saḳlī; faiyāz; jiskā hāth khairāt ke dene meñ khulā ho; jo dād-dihish meñ kotāhī na kare; saḳlūwat par mūl; karīm; nikokār; dāniyā yā dātā; jo kḥanda-peshānī se yā dil-kholkar bakhshish kare.

Bountiful, a. Dene lene (dād-dihish) meñ Hātim; muḳhaiyar; faiyāz aur karīm; jo logon ko khūb de le aur unpar har tarah se mihrbānī kare; jiskā faiz 'ām ho.

Bounty, n. 1.—Sakhāwat; karīmī; faiyāzī yā faiz; dād-dihish yā karam-gustarī meñ faiyāzī; bāzī-i-ni'mat yā karam.

2.—Ni'mat; bakhshish; dān; 'atiya; bāzī.

3.—Jo kuchh logon ko is garaz se diyā yā dene ke liye kahā jāe ki unko mulāzamat-i-sarkūrī ke qabūl karne kī targīb ho; jo kuchh kisānon dast-kāron yā saudāgaron ko madad ke taur par taqwiyat kī nazar se diyā jāwe.

Box, n. 1.—Sundūq yā sandūq 'ām isse ki woh baṛā ho yā chhoṭā kḥwāh lakrī kā banā ho yā aur kisī chiz kā; dībā yā dībyā; baks; peṭī.

2.—Sundūq bhar; miqdār-i-mahmūla-i-sandūq; jitnā ek sundūq meñ ho.

3.—'Tamāsha-gūh meñ woh ghiri huyī jagah jismeñ baithne ke liye kursiyan wagaira rakhi hoñ.

4.—Rupaye paise wagaira rakhne kā sundūq.

5.—Koyī chhoṭā (muḳhtasar sā) makān.

A shooting box—Shikār-gūh.

6.—Gārī par hānkne wāle ke baithne kī jagah; koch-baks.

7.—In'ām; badiya; tuhfa; nazr; pesh-kash.

A Christmas box—Woh in'ām yā tuhfa jo Hazrat-i-Masih kī paidāish ke din diyā jāe; Bare-din kā pe-shkash.

8.—Ghūsā jo sar yā kūn par mārā jāe; tamāncha; thappaṛ; mukā; dhāul; dhap; duk.

Box-drain—Sandūqī parnāla nal yā nābdān; woh parnāla jo zamīn ke bhitār inṭ aur patthar kḥwāh nire patthar se banāyā jāe aur sandūq kī shakl par ho ya'ni chāron taraf se dhokā aur ūpar se mitṭī se paṭā ho.

In a box—Zagte meñ; uljhāw yā qabāhat meñ; hairān; pareshān; parā-ganda yā parāganda-dīl; mushkil yā jhāñjhat meñ.

Box, v. i. Ghūse yā mūke se laṇnā; hāth yā mūke se laṇyī k.; dhaul-dhappā k.

Box, v. t. 1.—Sandūq meñ r. yā band k.

2.—Kūn par yā sar ke bagal meñ ghūsā yā thappar mārñā.

To box a tree—Kisī daraḥt meñ is garaz se kūt yā sūrākh kar d. ki usmeñ se 'araq (dūdh) nikal āwe.

To box off—Chhoṭe chhoṭe khāne kar-d.

To box the compass—Qutb-numā ke jawānib ke nām silsila-wār bayān k.

Boy, n. 1.—Laṛkā; tifi; chhokrā; laundā.

“From birth to the age of puberty.” Webster.

2.—Ba'z waqt jab kisī mard kā zikr tahqīr yā irtibāt kī nazar se kiyā jātā hai tab bhī usko laṛkā chhokrā laundā yā tifi kahte haiñ.

Boyhood, n. Laṛak-pan; laṛkāyī; tifi; chhuṭpan.

Boyish, a. Tarz-o-tarīq yā khayālāt meñ laṛke kī tarah yā uske mushābih; tifiāna; laṛke kī mānind yā laṛke kā sā; khafīf; nā-chiz; halkā; chhoṭā.

Brace, n. 1.—Qaiñchī jo 'imārat meñ mazbūtī ke liye lagāyī jātī hai.

2.—Band yā bandhan; woh shai jisse koyī chīz kasī khinchi yā mazbūt raho.

3.—Joṛā; juft—jaise bat kā.

[lagāyā jātā hai.

4.—Chamṛe kā tawā jo pahiye chaṛhāne ke waqt gāriyon meñ

5.—pl. Tasme jinpar patlūn saūbhle rahte haiñ.

6.—Dhol kasne kī dorī.

Brace, v. t. 1.—Qaiñchī lagānā; sahārā d.; thūnī yā chāñr lagānā.

2.—Khinchnā; kasnā; chust k.; tānnā; mazbūt k.; quwwat d.

3.—Mazbūtī se pakṛe rahnā; aisi jagah rakhnā ki girne na pāwe; jamā d. yā jamāye r.

Bracelet, n. Woh gahnā (zewan) jo aksar sharifoñ kī 'aurateñ kalāyī meñ pahinti haiñ—jaise kaṛā chhand pachheli kangan chūṛī wagaira.

Brag, v. i. Apñī yā apne muta'alliqāt kī baṛāyī numāish ke liye k.; dūng mārñā; shekhī k.; taallī kī lenā; garrā k.

Brag, n. 1.—Dūng; shekhī; taallī; apne kāmoñ yā un bātoñ kī numāishī ta'rīf jinmeñ mutakallim ko dūstroñ par fauq ho.

2.—Woh bāt jispar faḥkr kiyā jāe; woh shai jispar nāz kiyā jāe yā koyī nāzāñ ho.

Brain, n. 1.—Magz; bhejā; sar kā gūdā; dimāg yā damāg.

2.—Samajh; 'aql; fahm; idrāk; hosh.

“In this sense, often used in the plural.” Webster.

Brain, v. t. Kisī kā sar tor kar uskā bhejā nikāl lenā; kisī kā damāg tor yā phoṛ kar use halāk k.; zūl k.; faut k.; sāqit kar-d.; khatm kar-d.; qāim rahne na d.

Brainless, a. Be-damāg; be-samajh; ahmaq yā hamāqat-shī'ar; kisī bāt kā khayāl na r. w.; zī-hosh nahīñ; be-khabar.

Branch, n. 1.—Kisī daraḥt yā pandhe kī shākh dāl yā dālī; woh shākh yā dāl jo dūsrī shākh yā dāl se nikle.

2.—Kisī chīz kī shākḥ—jaise daryā sham'-dān yā bārah-singhe kī sūng wagaira kī.

3.—Kisī shai-i-majmū'i yā silsile kā juz yā hissa; koyī judāgāna shai; hissa yā shākḥ dar shākḥ; far'; shu'ba;

Branches of knowledge—'Ilm kī shākḥen; shu'ab-i-'ilm.

4.—Ek khāndān kī kayī shākḥon se ek shākḥ; far'-i-nasl yā jo usse paidā ho; aulād; nasl; ek mūris-i-mushtarak (ā'lā) kī aulād.

Branch, v. i. 1.—Phūṭ phūṭ kar shākḥen nikalnā yā phailnā.

2.—Jude jude hisson par baṭṭ jānā yā hissa dar hissa ho-jānā.

To branch off—Shākḥ yā hissa-i-judāgāna ban-jānā; kayī hisse ho-jānā.

To branch out—Tawālat ke sāth guft-gū k.; ek hī taqrīr meṁ bahut sī shākḥen paidā k.

Branch, v. t. 1.—Kisī chīz meṁ hissa dar hissa yā shākḥ dar shākḥ k.; kayī hisson par bāṭnā.

2.—Sūyī ke kām (sozan-kārī) meṁ bel-būṭe phūl-pattiyān shākḥen yā tahniyān banānā (nikalnā yā kāḥnā).

Brand, n. 1.—Jaltī huyī lakṛī kā ṭukṛā yā lakṛī kā ṭukṛā jo thorā sā jalā ho aur jal rahā ho yā uskī āg bujh gayī ho; lukṭhī yā loṭṭh; lūkaṭ.

2.—Woh nishān jo lohe ko khūb garm karke kisī chīz maslan pipe wagaira par kar-diyā jāe tāki usse ma'lūm ho ki jo chīz us pipe meṁ hai woh kaisī aur kiskī banāyī hai aur isī qism ke dūsre hālūt ma'lūm hon; qism; nau'iyat; sifāt yā khūbī.

3.—Garm lohe kā dāg jo mūjrimon ko diyā jātā hai; ruswāyī yā badnāmī kā koyī nishān yā dāg; kalank kā ṭikā; badnāmī kā dhabbā.

Brand, v. t. 1.—Garm lohe se dāgnā yā nishān k.

2.—Kisī par ruswāyī yā bad-nāmī kā dāg lagānā; badnām k.; ruswā k.; kalank yā kalank kā ṭikā lagānā; dāg lagānā; harf lānā; nām-nihādī k.; dhabbā lagānā.

Brandish, v. t. Hilānā ghumānā phirānā yā chamkānā; upar uṭhakar idhar udhar phernā yā ghumānā; laplapānā bhāṅjnā yā phenknā.

☞ Applied to weapons.

Brass, n. 1.—Pital; biranj yā birinj.

2.—Be-hayāyī; be-gairatī; be-sharmī; shokḥī; gustākḥī.

3.—Pital ke bartan zebāish kī chīzen yā aur koyī chīz.

Brave, a. 1.—Jismen baṛī yā ta'rīf ke qābil jurat ho; jismen dilerī faiyāzī aur 'ālī-mizājī yah tīnon sifaten hon; diler; bahādur; shujā'; juwān-mard; jarī; be-khauf; niḍar; mardāna.

☞ "In modern usage, it has nearly lost its application to things."

Webster.

Brave, v. t. Jurat aur mazbūṭī se muqābala k.; sābit-qadamī se (istiqlāl se yā ḍaṭ-kar) sāmnā k.; muqābala k.; haqīr yā uā-chīz samajhnā; lalkārnā; muṁh par ānā yā paṛnā; sāmnā k.

Bravery, n. Juwān-mardī; bahādurī; dilerī; baṛī himmat yā jurat; be-khaufī; shujā'at; mardānagī; sāhas; khatre se khauf na khānā (na ḍarnā); jurat aur saḥāwat.

Brawl, v. i. 1.—Shor machāte aur gāliyān bakte jhagrā takrār yā larāyī k.; gul-gapārā karte aur behūda bāten bakte larānā yā jhagrānā.

2.—Baland āwāz se faryād k.; dhūm maṣwāke dohāyī d.; zor se jhirkī d. [machānā.

3.—Pānī kī tarah barharānā yā dhaydhaṛānā; dhūm yā shor Brawl, *n.* Takrār jismen shor-sharāba ho; woh jhagrā jismen zor zor se aur gusse ke sāth kahā-sunī ho; gul-gapārā; gāli-galauj; thukkam-thukkā; kallah. [jornā yā jhalnā.

Braze, *v. t. 1.*—Pital aur jasta donoñ ko milākar usī se kisī chīz ko 2.—Pital mañdhnā yā pital se mañdhnā; khūbsūrtī ke liye kisī chīz par pital chaṛhānā.

3.—Behayāyī meñ pakkā k.; baṛā be-gairat kar-d. yā banā d. Brazen-face, *n.* Be-hayā shakhs; baṛā be-gairat shakhs; jisko kuchh bhī lāj (sharm) na ho.

Breach, *n. 1.*—Toṛnā yā tūṭnā; shigāf; darz yā darj; darṛā; woh shigāf yā sūrākh jo kisī chīz ke tūṭne se paidā ho; woh jagah jo kisī sakht chīz ke darmiyān kisī sadme se khālī par jāe.

2.—Kisī qānūn mu'āhade yā farz se inhirāf (uskā na mānnā uskī ta'mil na k. uske mutābiq na k. yā uske khilāf k. khwāh uskī khilāf-warzi); naqz; khilāf-warzi; 'adam-i-ifā yā 'adam-i-ta'mil.

✓ A breach of contract—Mu'āhade kī khilāf-warzi yā mu'āhade (qaul-o-qarār) ke mutābiq 'amal na k.; bad-'ahdi yā 'ahd-shikanī.

A breach of promise—Wa'de ke khilāf k. yā khilāf-wa'dagi; qaul kā pūrā na k.; 'adam-i-ifā-i-wa'da; bāt kā na rakhnā yā pūrā na k.

A breach of trust—Khiyānat; amūnat meñ khiyānat; be-imānī.

3.—Dushmanī kī wajh se dostoñ meñ tafriqa judāyī yā 'alāhidagi; nā-chāqī; jhagrā; nā-ittifaqī yā ikhtilāf; phūṭ; bigār; nifāq; barhamī; rishta-i-muhabbat kā tūṭ-jānā; bāham rabt kā na rahnā.

Breach of the peace (Law)—Naqz-i-amn; danga fasād balwa hangāma yā isī qism kī kisī dūsrī nā-jūiz bāt ke zari'e se 'awāmu-n-nās kī 'āfiyat meñ futūr yā khalal dālnā yā usko qāim rahne na d.

Bread, *n. 1.*—Roṭī; nān; chapātī.

2.—'Umūman gīzā; khānā-pīnā; dānā-pānī; dāl-roṭī; an-jal; rizq yā 'umūman zīst kī sūrat; rozī; rāziqa.

Breadth, *n.* Chaurāyī; 'arz; chāklāyī; pāt; pahn; panhā; pasār yā bistār.

Break, *v. t. 1.*—Toṛnā; toṛkar alag yā judā kar-d.; khiñchkar toṛ-dālnā; zor pahuñchākar do ṭūk kar-d.

To break a rope or chain—Kisī rassi yā zanjir ko khiñchkar yā aur tarah par uspar sadma pahuñchāke toṛ d. To break a seal—Kisī muhr ko dabā kar toṛ-dālnā ya'nī us muhr ko jo kisī chīz par kī ho (sabt ho) zor yā sadma pahuñchākar toṛ-dālnā.

2.—Toṛkar khol d.

To break a package of goods—Māl ke buqche ko toṛkar khol d.

3.—Fāsh k.; kholnā; zāhir k.; kahnā; batlānā—jaise koyī maqsad yā dīl kā hāl.

4.—Kisī qaul farz yā qānūn ke khilāf k. yā uske mutābiq 'amal na k.

5.—Kisī shai meñ khalal dālnā; kisī chīz ke silsile ko toṛ d.; shikast k. yā qāim rahne na d.; mauqūf k.; band k.; rok d.

To *break* sleep—Nind meñ khalal dāhā (jagū d.). To *break* conversation—Gust-gū band k. (bāt ko rok d.); bāt-chit ke silsile ko tor d.

6.—Adhūrā kar-d.; kisi shai meñ se jo pūrī ho uskā koyī hissa nikāl lenā; musallam rahne na d.

To *break* a set—Kisi pūrī chiz meñ se kuchh nikālkar use adhūrī kar d. (musallam yā pūrī rahne na d.).

7.—Tukre tukre kar-d.; pāra pāra yā pūsh pūsh kar-d.; reza reza yā chūr chūr kar-d.

8.—Phor d.; tor d.; choṭ pahūchānā; kisi shai ki mazbūtī yā uske joṛ khwāh mel ko qāim rahne na d.

9.—Kisi shai meñ zu'f yā mazarrat pahūchānā—jaise sibhat yā quwān meñ; shikasta-bāl yā 'ajiz kar-d.

10.—Kisi chiz ke zor ko kam kar-d. yā ghaṭā d.; kisi chiz ke sadme ko kam kar-d.—jaise kisi ke girne yā zarb ke sadme ko.

11.—Ihtiyāt ke sāth kahānā yā batlānā tāki khauf hairat yā karūhiyat khwāh mukhālafat paidā na ho.

12.—Parchānā; apnā mutī' (apno tābi') k.; apnā mahkūm k.; sikhlanā; apne bas yā ikhtiyār meñ k.; nikālā; shāista k.

To *break* a horse—Ghorā ko nikālā.

13.—Dewāliyā banā d.; kisi ko aisā kar-d. ki rupaye paise ke bāb meñ koyī uskā i'tibār na kare.

14.—Kisi 'uhda-dār ki haisiyat-i-mansabī aur uski mulāzamat ki qadāmat ko zail kar-d.; use khārij bartaraf yā ma'zūl kar-d.

☞ With prepositions or adverbs.

To *break* down—Maglūb k.; dabā d.; kisi sadme se gārat kar-d.

To *break* in (a)—Zor karke bhitar ghusānā (andar dākhil k.).

To *break* in a door—Kewār ko zor ke sāth darwāze meñ charhānā.

(b) Sikhlanā; nikālā; mānjnā; tā'im d.; shāista banānā.

A horse well *broken in*—Ghorā jo khūb sikhlayā nikālā yā pherā gayā ho.

To *break* of—Koyī chiz kisi se chhorwā d.; sudhārnā.

To *break* one of a habit—Kisi se uski kisi 'ūdat kī chhorwā d. (us 'ūdat kī usse tark karū d.). [kar-d.; rok d.; mauqūf k.]

To *break* off—(a) Tor-kar judā kar-d.; alag kar-d. (b) Kisi bāt ko yakūyak band

To *break* open—Tor-kar khol d.

"Open the door, or I will *break* it open." *Shak.*

Darwāza khol do warna mai nī ise tor-kar khol dūngā.

To *break* out—Tor-kar nikāl lenā yā torne ke ba'd zor karke bāhar kar lenā.

To *break* out a pane of glass—Shishhe ki ṭaṭṭī ko tor-kar nikāl lenā.

To *break* over—Khilāf 'amal k.; mutajāwiz h.; na mānnā lihāz yā khayāl na k.

To *break* over a rule—Kisi qā'idē ko khilāf 'amal k. yā uspar lihāz na k.

To *break* up—Kisi shai ke hisson ko judā judā k.; tornā; khatm mauqūf yā band k.

To *break* up a capon—Ākhta murg ko kūt-kar tukre tukre k. To *break* up a fallow ground—Us zamīn ko jo kabhi yā 'arse se joti nāgayī ho jot-kar durust k.

The court will soon *break* up—Kachahri yā 'adālat kī kām jald band hogā ('adālat kī ijlā; jald barkhāst hogā yā kachahri jald uṭhegi).

☞ With an object.

To break the back, neck, &c.—Piṭh yā gardan wagāira ko tor d.; be-kār kar-d.

To break bulk—Jisqadar bojh ho usmeñ se kuchh utār d.; bojh utārne lagnā; kishtiyon se gūriyon par chārhānā yā lādnā.

To break fast—Nāshṭa k. khusūsan subh ko; kalewā k.; muñh juthālnā.

To break ground—Zamīn khodnā—jaise dārakht lagūne ke liye. Zamīn meñ khaṇḍaq (garhā) khodnā—jaise 'imārat ki ta'mīr yā muhāsare wagāira ke sāmān ke liye. Kisi mānsūbe tajwīz yā kām ko shurū' kar-d. (uske anjām meñ masrūf h. yā uske takmīle meñ lag-jānā).

To break the heart—Dil tor-d. yā shikasta-khātīr kar-d.; baṛā sadma yā ranj pabūchhūnā; baṛā shāq guzarnā yā baṛā hī qalaq paidā k.; ranj yā māyūsi se tabī'at ko dhaṇsā d.; bār-i-gam se dabā d.

To break a house (Law)—Makān meñ seḍhī lagānā yā mārṇā (naqb-zanī k.); chorī wagāira ke irāde se makān ke kisi hisse ko khod-d. yā jis kisi chīz se woh hifāzat ke liye band ho use haṭā yā khol d.

To break the ice—Ibtidāyi qabālahatōn ko raf' k.; kisi kām meñ jo jo mushkilāt hāil hoñ un sab ko hal karke ijrā-i-kār (kām ko shurū') k.

To break jail—Mahbas se nikal bhāguā (aksar mārpīṭ karke).

To break a jest—Haṇsī thātṭhū yā mazhaka k.

To break a path, road, &c. Jo kuchh sadd-i-rūh (rāh meñ ṭhokar) ho use mīhnat ke zor se dūr karke rāh yā sarāk wagāira nikālnā.

To break wind—Hawā chhorṇā; goz k.; iḡhrāj-i-bād yā riyāh k.

Break, v. i. 1.—Do yā do ṭukre ho-jānā; alag alag yā judā judā ho-jānā; ṭuṭ yā phaṭ jānā; phūṭ jānā; ṭukre ṭukre ho-jānā.

2.—Āp hī āp (az-khud) khul khil yā phūṭ jānā. [ṭarkā h.

3.—Namūd h.; nikālnā; nazar ānā; dekh paṛnā; pau phaṭnā; The day begins to break—Din nikālne yā namūd hone lagā; subh hone lagi; pau phaṭne lagi.

4.—Yakāyak āpaṛnā; musībateñ paidā k.—jaise tufān kā.

5.—Badan yā quwe se za'if (kamzor) ho-jānā; marīz yā nā-tuwāñ ho-jānā; aslī tāqat khone lagnā.

6.—Kār-o-bār kā abtar ho-jānā; diwāliyā ho-jānā.

7.—Chāl badal d.

To break into a gallop—Aslī chāl badal-kar sarpaṭ daṛne lagnā.

8.—Bigar jānā bigar khare h. yā bigar k.; qat'-i-muhabbat k.; jhagaṛne lagnā.

 With prepositions or adverbs.

To break away (a)—Insidā (rukāwat) ke bā-wasf chale ānā yā chale jānā; bhāg jānā yā yakāyak nikal-jānā; rafūchakkar ho-jānā; nau do gyarah ho-jānā—jaise kisi shakhs kā. (b) Phaṭ jānā yā muntashar ho-jānā—jaise bādaloñ kā.

To break down (a)—Ṭuṭ-kar gir paṛnā yā niche ā-jānā. (b) Kisi kām meñ chūk-jānā yā usmeñ kāmīyāb khwāh 'uhda-barā na h.; jis kām kā bīṛā uṭhūyā gayā ho usmeñ chal na saknā yā ukhar-jānā.

To break forth—Nikālnā yā nikal paṛnā—jaise āwāz yā raushanī wagāira kā.

To break in, or in upon—Zor se yā yakāyak ghus ānā yā andar chale jānā.

To break loose—Qaid se bhāg yā nikal jānā; apnī najāt jabriyā hāsil k.; hāth pair jhārkar qaid se nikal bhāgnā.

To break off—Tūt-kar yā yakāyak aur zor se judā ho-jānā; ruk-jānā; kanāra khaiñch lenā; dast-kash ho-jānā yā hāth khaiñch baiṭhōā.

To break out (a)—Phūṭ paṛnā; qaid se khul paṛnā; yakāyak namūd h.

 Said of a fire or disease.

(b) Phūṭ-jānā—jaise amrāz-i-jildī meñ badan kū. Amrāz-i-jildī meñ mariz ke jism par dāne dāne sū nikal-ānā.

To break up (a)—Ṭukre ṭukre ho-jānā. (b) Barḵhast h. yā uṭh-jānā—jaise kisi jalse wagaira kū.

To break with (a)—Bigar khare h.; nā-chāqī yā jhagrā k.; muhabbat tark kar-d. yā qat'-i-muhabbat k. (b) Bāt-chit k.; kahnū sunnū; guftgū k.

Break, n. 1.—Woh sūrākh yā shigāf jo kisi shai ke tūṭne yā phaṭne kī wajh se paidā ho.

2.—Rukāwaṭ; kisi shai ke silsile kū kuchh 'arse ke liye tūṭ jānā yā band ho-jānā; waqf; taammul; dam lene yā dam mārne kī muhlat.

3.—'Tahrir yā tab' (likhāwaṭ yā chhāpe) meñ ek chhote se khat kū khaiñch d. jisse yah ma'lūm ho ki jahān par woh khat khaiñchā huā hai parhne wāle ko zarā ruk jānā chāhiye yā ānki usī maqām se daf'atan mazmūn badal gayā.

4.—Subh ko pahle pahal (hār-i-awwal) raushanī kū namūdār h.; pau phaṭnā; nūr kū tarḳā; fujr; bhor.

The break of day—Din kū namūd h. yā nikalnā; pau phaṭnā; nūr kū tarḳā.

5.—Kisi shai ke silsile meñ khalal yā uskā barābar qāim na rahnā; tabādala-i-samt yā rukh kū badal yā phir jānā.

Breakage, n. 1.—Ṭūṭnā; phūṭnā.

2.—Ek jagah se dūsri jagah jāne meñ jis qadar koyī chīz tūṭ yā phūṭ jāe uskī bābat miñhāyī yā mujrā.

Breakfast, n. 1.—Din kū sab se pahlā khānā; nāshtā; nahārī; jo kuchh nahār muñh khāyā jāe.

2.—Fāqe ke ba'd jo kuchh khāne ko mile; 'umūman gizā.

Breakfast, v. i. Nāshtā k.; nahār muñh kuchh khā lenā; sawere kuchh jalpān kar-lenā.

Breakfast, v. t. Nāshtā karānā; kalewā d.; subh ko jalpān karne ke liye

Breast, n. 1.—Sina; chhātī.

2.—Dil; zamīr; khātir; qalb; man; jī.

To make a clean breast—Rāz kī bātoñ (bhedoñ) ko jo dil par garān-bār hoñ kah d.; jo kuch parde kī bāt dil meñ ho use zāhir kar-d.; apne dil kū bhed khol-d.; pūrā pūrā iqrār (iqrār-i-kāmil) k.; dil meñ rakh na chhoṛnā yā sab kuchh khwāh sūf sūf kah-d.

To make a clean breast of a matter—Kisi amr kī nisbat jo kuchh dil meñ ho use sūf sūf kah-d. (uskī nisbat iqrār-i-kāmil k.).

Breast, v. t. Kisi kū muqābala sinā-ba-sinā k.; dū-ba-dū muqābala k. yā milnā; sāmnā k.; mardānagī ke sāth muqābil h.

Breast-deep, a. Chhātī-bhar yā chhātī ke itnā; sine tak yā sine ke barābar; unchāyī meñ chhātī yā sine ke barābar; itnā gahrā ('amīq) jitnā nāpne meñ chhātī se pair tak ho.

Breath, n. 1.—Nafs; dam; sāñs; woh hawā jo dam lene meñ khaiñchkar phephre meñ jāti aur usse nikal kar bāhar āti hai.

2.—Khulkar yā achchhī tarah se dam lenē ki quwwat yā salāhiyat ; aslī taur par yā bilā rukāwat dam (sāns) lenā.

I am out of *breath*—Merā dam phūltā hai yā main mushkil se dam le saktā hūn ; dam (sāns) lene mein mujhe taklif hotī hai.

3.—Zindagī.

“ No man has more contempt than I of *breath*.” *Dryden*.

Mujh se baḥkar koyī bashar zindagī ko haqir nahīn samajhtā. [ārām.

4.—Dam lene ki fursat yā muhlat ; tawaqquf yā waqfa ; taammul ;

Let me take *breath*—Mujhe dam lene yā dam mārne do ; mujhe zarā āram karne do zarā muhlat do khwāh zarā taammul karo.

5.—Jitnā waqt ek martaba dam lene mein guzre ; fi'l-i-wāhid ; lahza ; lamha.

“ He smiles and he frowns in a *breath*.” *Dryden*.

Ek dam (dam bhar ek hī lahza khwāh bāt ki bāt) mein woh khush aur nāwāz donoḥ hotā hai (woh haṁs detā aur nāḥ bhaut bhi charhā letā hai).

6.—Bahut khafif (zarā sī) hawā ; hawā jo maundī yā dhīmī chale.

There is not a *breath* of wind—Zarā bhī hawā nahīn hai ; mutlaq hawā nahīn chaltī.

7.—Koyī khafif bāt ; nirī bāt ; nirā zabān kā hilā d. ; ek zarā kah d. *Breathe, v. i. l.*—Dam l. ; sāns l. ; jinā ; zinda yā ba-qaid-i-hayāt rahnā ; hastī yā wujūd r. [band kar-d. ; sustānā.

2.—Taammul k. ; āram k. ; dam yā sāns l. ; kisī kām kā karnā

3.—Jānā yā guzarṇā ; bāhar nikalnā yā ānā—jaise hawā kā.

Breathe, v. t. l.—Dam yā sāns l. ; dam ko bhitar khīnch-kar bāhar nikalnā ; sāns lenā aur chhornā.

2.—Dam ḍalnā ; kisī chiz mein ḍalnā.

 Followed by *into*.

To *breathe* life into a stone—Patthar mein jān yā dam ḍalnā.

3.—Sāns lekar nikalnā ; āhista chup chāp yā chupke se kahnā.

To *breathe* a vow—Āhista yā chupke se mannat mānnā.

 Generally followed by *out*.

4.—Phuk-kar bajānā—jaise koyī bājā.

5.—Dam lene d. ; āram d.

6.—Sāns phulā d. ; be-dam kar d. ; thakā d.

7.—Zāhir k. yā dekhlanā. [zāhir k.

To *breathe* revenge—Izhar-i-intiqām k. ; kisī burāyī ke badlā lene ki khwāhish

Breathless, a. l.—Mihnat yā riyāzat-i-shāqqa se bi-l-kul thakā huā ; be-dam ; hānphtā ; dam phūltā.

2.—Murda ; marā huā ; jismein dam baqī na rahe.

Breed, v. t. l.—Paidā k. ; jannā yā janm d.

2.—Parwarish k. ; pālnā posnā ; bachpan se bulūg tak khabar-giri karte jānā ; khilānā pilānā ; sikhlānā parhānā aur rahan ke ḍhaṅg batānā ; kam-sinī mein ta'lim aur tahzīb k.

3.—Ta'lim d. ; sikhlānā ; tarbiyat k.

4.—Paidā k. ; karānā ; kisī amr kā sabab yā bā'is h. ; kisī bāt ki bunyād ḍalnā yā ibtidā k.

Familiarity breeds contempt—Bahut ikhtilāt se nafrat paidā hoti hai.

5.—Kisi kā maulid (uski paidāish ki jagah) h.; paidā k. yā janm d.

A pond breeds fish—Tālāb meñ machhliyāñ paidā hoti haiñ.

A northern country breeds a race of stout men—Shamālī mulk (uttar ke des) meñ mazbūt mazbūt ādmī paidā hote haiñ.

Breed, *v. i.* 1.—Hāmila h.; peṭ se h.; bachche kā bojh uṭhānā aur uski parwarish k.—jaise hamal meñ.

2.—Paidā h.; janm pānā.

Breed, *n.* 1.—Ek hī nasl ki aulād yā ek hī nasl ke bachche.

2.—Zāt; qism; jins; insān yā dūstre jānwārōñ ki nasl jīmeñ koyī khās khās mushtarak sifateñ hoñ.

Breeding, *n.* 1.—Parwarish; tarbiyat; ta'lim; tahzīb.

2.—Ilm-i-majlis; rāh-o-rasm se wāqifiyat; akhlāq wa ādāb; nishast wa barakhāst; adab qā'ida; āpas kā zāhirī bartāw.

Good breeding—Huṣn-i-akhlāq; tāwāzu'-mudārāt; khush-khulqī; tahzīb; shāistagi; shurafā (bhale ādmīyōñ) ki chāl.

Brevity *n.* 1.—Ikhtisār-i-aiyām yā muddat; thore 'arse yā dīnoñ tak qāim rahnā; kisi shai kā 'arsa-i-qalil (thore dīnoñ) tak qāim rahnā.

2.—Ikhtisār-i-kalām; bahut bāt ko thore meñ kahnā; mukhtasar-kalāmī; tahrīr yā taqrīr meñ ikhtisār.

Bribe, *n.* Rishwat; ghūs; kisi mujawwiz gawāh yā aur kisi shakhs ki zāe yā uske tarīq meñ futūr dālne (uske bigār dene) ke liye jo kuchh bataur sila baḥshish yā in'ām ke diyā yā mau'ūd kiyā jāwe yā ri'āyat wagaira jo isī garaz se ki-jāwe.

Bribe, *v. t.* Rishwat d.; ghūs d.; rishwat de-kar kisi ko apnī taraf kar-lenā.

Bribery, *n.* Rishwat denā yā lenā.

Brick, *n.* 1.—Īnt; khisht.

To make use of bricks—Īnteñ kām meñ lenā yā lagānā.

2.—Īnteñ.

“Bricks collectively, as denoting that kind of material.” *Webster*.

A load of brick—Īntōñ ki dher.

Of brick—Īntōñ kā yā Īntōñ se banā huā; khishtī.

Brick, *v. t.* Īnt bichhānā yā jamānā; Īntōñ kā farsh banānā.

To brick up—Īnt se chun yā bhar d.

Brick-clay, *n.* Mittī jiski Īnt ban sake yā banāyī jāe; Īnt banāne ki mittī.

Brick-dust, *n.* Īnt ki surkhi; surkhi jo Īnt ko kūt yā pis kar banāyī jāe.

Brick-kiln, *n.* Īnt kā pazāwa yā bhatthā.

Bridal, *a.* Dulhan kā; 'arūsī; byāh kā; shādī kā.

Bridal ornaments—Zewarāt-i-'arūsī yā byāh ke gabne.

Bride, *n.* Dulhan; 'arūs; 'aurat jiski shādī hāl meñ huyī ho yā woh 'aurat jiski shādī hone wālī ho.

Bridegroom, *n.* Dūlah yā dulhā; nausha; bar; banā; mard jiski shādī hāl meñ huyī ho yā hone wālī ho.

Brief, *a.* 1.—Mukhtasar; thorā sā; mutawwal nahīñ; chand alfāz meñ; thorī yā mukhtasar 'ibārat meñ. [der-pā nahīñ.

2.—Jo thore dīnoñ tak rahe; jiskā qiyām 'arizī yā chand-roza ho;

Brief, n. 1.—Mukhtasar hālāt; tahrir-i-mukhtasar; bayān-i-mujmal.

2.—(Law) Muqaddame kā khulāsa yā uske mukhtasar hālāt jo kauṁsali (counsel) ki hidāyat ke liye murattab kiye jāen. Qāunūf bahs ke maddāt yā uskī khās khās bāten.

Brief, v. t. Khulāsa banānū yā taiyār k.; mukhtasar kaifiyat murattab k.

Have the pleadings, in this case, been *briefed*?—Kyā is muqaddame meṁ 'uzrāt yā bayānāt-i-fariqain kā khulāsa murattab kar liyā gayā (banāyā gayā yā ban-gayā)?

Briefless, a. Jiske muwakkil na hoṁ.

Is that barrister *briefless*?—Kyā us bāristar ke koyī muwakkil nahīn haiṁ?

Briefly, ad. Mukhtasaran yā mukhtasar tarīq par; ikhtisār ke sāth; mujmalan; thoṛe meṁ yā thoṛī bāt meṁ; chand alfaz meṁ.

The facts of the case are *briefly* these—Wāqīāt-i-muqaddama mukhtasaran (thoṛe meṁ yā ikhtisār ke sāth) yah haiṁ.

Bright, a. 1. Raushan; munawwar; durakhshān; chamaktā huā yā chamkilā; tābān; unjela; ābdār; tābdār; shokh; chaṭkilā.

Opposed to *dark*.

2.—Sāf; shaffāf; musaffā—jaise sharāb.

3.—Aisī sifateṁ r. w. jisse dūron ke dil par asar paidā ho yā unkī tabī'at ko kashish ho yā jinkī wajh se mausūf ko shuhrat ho; azhar-mina-sh-shams; nūrānī; jispar nūr khwāh husn kā 'ālam ho.

Bright beauty—Nūrānī husn; jamāl-i-jabān-tāb; aisi khūb-sūrti jisko dekh-kar dil phāṁs jāe yā firefta ho-jāe.

Bright fame—Nāmwarī jo shuhra-i-āfāq ho.

4.—Zūd-fahm; tez-fahm; barq; fahm-i-rasā r. w.; zarif yā latif wa zarif; bashshāsh aur masrūr; zinda-dil.

5.—Sāf; sarīh; wāzih; dil par raushan.

6.—Jismeṁ bihtari yā kām-yābī kī ummed pāyī jāe.

Bright prospects—Āyinda ke achche āsar; jo kuch āyinda h. w. ho us meṁ bihtari yā kāmyābī kī ummed.

7.—Chamkilā; raushan; zinda-dil; chanchal; shokh.

Bright eyes—Shokh yā chanchal ānkheṁ; ānkheṁ jinmeṁ barī chamak ho.

Brighten, v. t. 1.—Raushan k. yā raushanī meṁ taraqqī d.; chamkānā yā durakhshān banānā; kisi shai kī tāb chamak yā uskī raunaq ko barhā d. [yā d.

2.—Mu'azzaz yā aur mumtāz k.; kisi kā jalāl barhānā; jilā k.

3.—Kisi shai kī tārīkī ko dūr karke uskī sūrat ko bihtar yā khush-numā kar-d.; khushnumā yā raushan k.

To *brighten* sorrow—Gam kī tārīkī ko dūr karke dil ko halkā yā khush k.

To *brighten* prospects—Āyinda kī ummedoṁ ko barhānā; kisi bāt ke āsar aur achche kar d.

Brighten, v. i. Raushan yā aur unjela h.; tārīkī kā ghaṭ jūnā; sāf ho-jānā; pharchā ho-jānā.

Brightness, n. 1.—Chamak; damak; āb; tāb; raunaq; āb-dārī; jalāl; nūr; raushanī; ziyā. [tezī; barrāqī-jaise fahm kī.

2.—Tezī—jaise 'aql kī; zakāwat; tez-fahmī; zīrakī; samajh-būjh kī

Brilliant, a. 1.—Chamak-dār yā chamkilā; raushan; durakhshān; chamchamātā; tābān; munawwar; āb-dār; jismen chamak-damak yā motī kā sā āb ho; zarq-barq.

A brilliant dress—Zarq-barq poshāk.

2.—Jalilu-l-qadr; un sifaton se mumtāz jinki ta'rīf dūsre karen; 'azīmu-sh-shān; nāmī-garāmī; barā; raushan.

Brilliant exploits—Barī barī muhimen; muhimmāt-i-azīmu-sh-shān.

Brilliant talents—Barī qābilyat; aisi liyāqat jiski ta'rīf dūsre log karen.

Brim, n. 1.—Bartan yā kisī aur chīz kā hāshiya kanāra kor yā lab; auñḥ; bārī; muñh.

2.—Chashme ya'nī chashma-i-āb kā kanāra lab yā hāshiya.

Brim, v. t. Mulabbab yā labālab kar-d.; muñh tak bhar d.; ūpar tak bhar d.; muñhe muñh bhar d. [muñh bharā rahnā.

Brim, v. i. Labālab yā mulabbab h.; muñh tak bharā h. yā muñhe. **Brimful, a.** Labālab; mulabbab; sīre tak bharā huā; bi-l-kul yā khūb bharā huā; labrez; muñhā-muñh yā nakenak; sar-tā-pā bharā huā yā pur.

Bring, v. t. 1.—Le-ānā; lānā; kisī shakhs yā chīz tak pahuñchānā; fāsile par qarīb-tar maqām yā shakhs tak pahuñchānā; jā-kar lānā.

Bring me a book from the shelf—Us tūñd par se mere liye ek kitāb lāo yā uṭhā lāo ya'nī tūñd par kitāb rakhi hai jākar use uṭhā lāo.

“In this sense, it is opposed to *carry*.” *Webster*.

2.—Paidā karānā; hāsīl karānā; milne yā pāne kā bā'is h.; kisī ki taraf koshish k. yā khuiñch-kar lānā.

The pleader's success in his cases will *bring* him a great name—Muqaddamāt meñ kām-yāb hone se us wakīl kā barā nām hogā yā muqaddamon kā jitnā (unkī sarsabzi) uski barī nek-nāmī yā shuhrat kā bā'is hogā.

3.—Targib d.; rāgib k.; māil k.; dil ko kisī shai ki taraf khaiñchnā rujū' k. yā phernā; rāzī k.; āmāda k.

What could *bring* that man to commit such an offence—Aise jurm ke irtikāb ki targib us shakhs ko kyūñkar ho-saktī thī?

4.—Apne sāth lete yā khaiñche ānā.

To bring about—Paidā karānā; anjām ko pahuñchānā; karānā; bar lānā yā natija-i-maqsūd ko pahuñchānā.

How was such a result *brought about*?—Aisā natija kis tarah paidā karāyā gayā (paidā huā yā huā)?

To bring back—Pher bulānā khwāh pher yā wapas lānā; paltānā yā lautānā.

To bring down—Niche utārnā yā nichā k.; nichā dekhānā; girānā; zalil past yā zer k.; dhānā.

To bring down high looks—Ūnehi nazaron ko nichī kar-d.; gurūr dhānā yā nichā dekhānā; ghamand tor d.

To bring forth—Paidā k.—jaise bachche yā phal; jaunā; phalnā; khol d.; zāhir k.; fāsh k.; munkashif k.; dekhānā.

To bring forward—Pesh k.; sāmne lānā rakhnā yā hāzir k.; āge dharnā.

No witnesses have been *brought forward* in the case—Is muqaddame meñ koyi gawāh pesh nahīn kiye gaye. The objections and pleas you *bring forward* are valid—Jo i'tirāzāt aur 'uzrāt ki tum pesh karte ho qawī haiñ.

To bring in—Andar lānā; dakhil k.; kisi dūr ke marām se kisi khās jagah ke had ke andar lānā; kisi khās hālat meṁ r.; jo chizeṁ muntashar (idhar udhar phaili) hoṁ unko ekthā yā yakjā k.; qānūn kī qaid meṁ k. yā qānūn kē pū-band aur mahkūm k.; paidā k.—jaise āmadani lagān yā māl-guzārī k.; shirkat kī targīb d.

To bring off—Le nikalnā yā lekar chal d.; barī karānā yā chhoṛnā; mulzam banne na d. yā ilzām se safāyi karānā; bacchā d. yā makhlasi karānā; najāt dilānā.

To bring on—Shurū' karānā yā dāir k.—jaise nālīsh. Paidā k.—jaise bimūrī

To bring out—Kholnā; fāsh k. yā parda-fāsh k.; zāhir k.; bhaṇḍā phoṛnā; jo bat ohīpi ho use zāhir-k.

To bring over—(a) Is pār se us pār le-jānā.

To bring over passengers in a boat—Kashīf par sawār karāke musāfirōṁ ko is pār se us pār le-jānā. (b) Apnī taraf kar-lenā; milā-lenā; ek taraf se dusrī taraf kar-lenā; rāe tabdil karā d.; targīb dekar yā kisi aur sabīl se badal d.; naye farīq kī taraf kar-l.; phoṛ l.

The plaintiff's witnesses have been brought over by the defendant—Mudda'ā 'alaih ne mudda'ī ke gawāhoṁ ko apnī taraf kar liyā (milā yā phoṛ liyā).

To bring to—Phir se zinda k.; hosh meṁ lānā; bad-hawāsi kī hālat se hawāsi meṁ k. [meṁ lānā.

To bring to a fainting person—Jo shakhs gashī kī hālat meṁ ho use hosh

To bring under—Maglūb yā zer-dast k.; dabānā; rokṇā; apne qābū yā has meṁ lānā yā mutī' k.; kisi shai kī taht meṁ lānā.

To bring up—Pālnā; posnā; ta'lim d.; tarbiyat k.; sikhānā yā likhānā parhānā; khilānā pahnānā; tādīb aur tabzīb k. Rawāj d. yā jāri k.—jaise koyī rasm yā waz'.

Brisk, a. l.—Zinda-dil; tabī'at-dār; tez; sabuk; chālāk.; phurtilā; chust-o-chālāk; chāq-chauband; jo jald jald chale yā kār-rawāyī kare.

☞ "Applied to any kind of action, as to the sprightliness of animals or men." Webster.

Brisk fire—Āg jo jald jald aur khul-kar yā khūb jale.

Brisk, v. t. Zinda-dil k.; jān dāl-d.; charb k.

To brisk up—Khush k.; zinda-dil k.; jān dāl d.; khush yā zinda-dil h.; chust-o-chālāk khwāh chāq-chauband ho-jānā.

Bristle, n. Sūar ke kaṛe bāl jiskī kūñchī bantī hai.

Bristle, v. t. Khaṛā k.—jaise sūar kā bāl; phuraḥrī l.; roṁṁ khaṛā k.

☞ Sometimes with *up*.

Bristle, v. i. 1.—Khaṛā ho-jānā—jaise sūar ke bāloṁ kā; roṁṁ khaṛe h.

2.—Sūar ke bāloṁ kī mānind ghanā aur sidhā khaṛā rahnā; sūar ke bāl kī tarāh khaṛā dekh paṛnā.

To bristle up—Gussa yā mukhālafat zāhir k. (dekhānā).

Bristle, a. Jo jhat se (āsānī se) tūt jāe; nāzūk; chimṛā nahīn.

Broad, a. l.—Chauṛā; wasī'; 'ariz; chauṛāyī yā 'arz meṁ phailā huā.

☞ As distinguished from *long*.

2.—Farāk; kushāda; tang nahīn.

3.—Dūr tak phailā huā; barā wasī'.

4.—Barā.

A broad mixture of falsehood—Jhūṭh kī baṛī milāwat; jismen bahut si jhūṭhī bātēn mili yā shāmīl hoñ.

5.—Khulā huā; sūf; pharchā; chhipā yā ḍhakā nahīn; raushan.

In broad sunshine—Aise waqt jab dhūp khūb nikli rahe ya'nī sūraj būdal 'wagaira se chhipā na ho.

In broad daylight—Roz-i-raushan meñ; din-dopahar; din hī ko.

6.—Jis meñ koyī shai yā sifat kasrat se (bahut si) ho; hūwī; hāziq.

“Applied to any subject, and retaining the literal idea more or less clearly, the precise meaning depending largely on the substantive.”
Webster.

Broad as long—Fī-l-jumla yā har hāl meñ barābār; donoñ taraf yakīn; har pahlū se ek tarāḥ par yā yakīn; jisā ek ḍhang se waisī dūare se.

Broad nonsense—Aise bāt jo sūf sūf yā mahz bohūda (lū-ya'nī) ho.

Broad-cast, *n.* Bone ke liye bij kū hāth se chhiṭna yā hāth phailā-kar phenknū.

Broad-cast, *ad.* Hāth se chhiṭ yā phenk kar; pairā.

To sow broadcast—Hāth se chhiṭ-kar bij bonā.

Brocade, *n.* Reshmī kapṛā jismeñ sono rūpe ke (tilāyī aur nuqrayī) tār lage aur phūl patte bel bāṭe wagaira bane hoñ; kam-khwāb; zar-bāft; tamāmī; tāsh-bādla.

“Also applied to other stuffs wrought and enriched in like manner.” *Webster.*

Broil, *n.* Takrār jismeñ shor sharāba ho; jhagrā; ṭanṭā; danga-fasād; nizā'; shakhsoñ ko mubain yā riyāsat meñ takrār.

Broil, *v. t.* Koele kī āg par yā koele par angethī rakhi-kar pakānā.

Broil, *v. i.* Garmānā yā garm kiyā jānā; bahut garm ho-jānā yā garmī se 'araq 'araq (pasīnā pasīnā) ho-jānā; garmī se pasīno lagū yā pasīj uṭhnū.

Broken, *p. a. 1.*—Ṭūṭā; phūṭā; shikasta; ṭukṛe ṭukṛe kiyā huā; jo kisī sadme se judā judā ho-jāe.

2.—Jo kam-zor ho-jāe; shikasta-būl; za'if.

Broken-hearted, *a.* Shikasta-dil; jiskā dil ranj yā nā-ummedī se ṭūṭ jāe; afsurda-khātir; jiskī tabī'at gam yā māyūsī ke sadme se baiṭh jāe.

Broker, *n. (Law.)* Woh shakhs jo dūstroñ kī taraf se bataur darimiyānī ke kharīd-farokht kī bāt-ohit tai kare yā mu'āhadāt kī sharteñ ṭlah-rāye aur uske 'iwaz meñ dallālī pāye; dallāl.

Exchange-broker—Woh shakhs jo gair-rūij sikke kharīde aur beche aur dūstroñ ke naqdī mu'amalāt ṭlahrāwe.

Insurance-broker—Jo jahūz kī bimā ṭlahrāwe (uski dallālī kare).

Pawn-broker—Jo māl-o-asbāb giro rakh-kar sūd par rupaye garz de; jo girwī-gaṭṭhe kū roz-gūr kare.

Brokerage, *n. 1.*—Dallālī yā dallāl kū peshā.

2.—Dallālī yā dallāl kī mihnatāna (haqq-i-mihnat yā haqq-u-sa'ī).

Brood, *v. i. 1.*—Murgī kī tarāḥ andoñ ko chhipā kar unpar is garaz se baiṭhnā kī we garmī pākar ṭūṭēñ aur unmeñ se bachche niklēñ; ande

senā ; murgī kā apne bachchoñ ko garm aur mahfūz rakhne ke liye unpar sāya karko baiṭhnā.

2.—Dil ko kisī bāt kī taraf barābar ek 'arse tak mutawajjih r.; gaur yā khauz meñ der tak rahnā ; der tak mutafakkir yā andesha-mand rahnā ; kisī bāt kī soch meñ der tak ḍūbe rahnā ; kisī bāt ko der tak fikr ke sāth sochā k.

☞ Followed by *over* or *on*.

To brood over misfortunes—Musibatōñ kī soch meñ der tak ḍūbe yā pare rahnā.

The miser broods over his gold—Baḡhīl apne zar (apnī daulat) kī fikr meñ ḍūbā (galtāñ wa pechāñ) rahtā hai.

3.—Kisī bāt ko khūb samajhbūjh-kar pakki (puḡhta) k.

Brood, *v. t.* Ūpar se sāya karko (chhipā kar) baiṭhnā aur pālnā posnā.

Brood, *n.* 1.—Bacheche ; aulād ; nasl.

2.—Chiryoñ ke bacheche jo ek martaba paidā hoñ ; jhol.

3.—Jo kuchh paidā ho.

Brook, *v. t.* Bardāst k. ; tahammul k. yā mutahammil h. ; sahnā ; kisī shai par qanū'at k. yā uspar qānī' rahnā.

Brother, *n.* 1.—Bhāyī ; barādar ; haqīqī yā sagā bhāyī ; jis bāp aur mā se ek shakhs paidā ho unhī wālidain kī nasl se dūsrā shakhs.

☞ "A male by one of the parents only is called a *half-brother*, or brother of the *half blood*." *Webster*.

A brother of the whole or full blood, or a whole brother, } See Blood, *n.*
A brother of the half blood, or a half-brother, }

2.—Woh shakhs jo kisī dūsrē shakhs kā ham-rutba ham-pesha ham-majlis yā dard-sharik wagairā ho.

☞ "Persons of the same profession call each other *brothers*, as judges, clergymen, professors of religion, members of societies united in a common cause, monks, and the like." *Webster*.

Brother-german, *n.* (*Law*) Barādar-i-haqīqī ; haqīqī yā sagā bhāyī ya'nī ek hī bāp aur mā se paidā.

☞ "In contradistinction to a *uterine brother* or by the mother only." *Webster*.

Brother-hood, *n.* 1.—Bhāyī hone kī hālat ; barādari.

2.—Kisī maqsad ke liye logoñ kī ek jamā'at—jaise faqīroñ kā akhārā (unkī jathā yā unkā samāj) ; barādari ; bhāyī-chāra ; bhāyī-bandi. [karte hoñ.]

3.—Woh log jo ek qism ke hoñ yā ek hī pesha khwāh kār-o-bār
Brother-in-law, *n.* 1.—Shauhar kā bhāyī 'ām isse kī woh shauhar se barā ho yā chhoṭā ya'nī *jeth* (a husband's elder brother) khwāh *dewar* (a husband's younger brother).

2.—Jorū kā bhāyī ; sālā ; nisbatī bhāyī.

3.—Bahan kā shauhar ; jījā ; bānhdoyī yā bahnōyī.

Brother-less, *a.* Be bhāyī kā ; jise bhāyī na ho.

Brother-like, *a.* Barādarāna ; jo bhāyī ke zeb de yā uske liye mauzūñ (munāsib) ho.

Brotherly, a. Bhāyion se muta'alliq yā barādar-mansūb ; barādarāna ; jaisā ki bhāyion meñ khilqī (paidāishī) ho : bhāyion ke lāiq yā unke liye manzūn khwāh munāsib ; mihrbāuāna yā mushfiqāua.

Brow, n. 1.—Abrū ; bhaun.

An arched brow—Abru-i-ḡham-dār ; kamān si bhaun.

2.—Bāl jo bhaun par mihrūb yā kamān ki shakl se nikle rahte haiñ ; bhaun.

3.—Peshānī ; jabīn ; nāsiya.

4.—Bashre ki 'ām sūrat ; ruḡh ; tewar.

5.—Daryā kī karārā yā pahār kī choṭī (qulla-i-koh).

To knit the brows—Tewrī chaḡhūnū ; chīfū-ba-jabiñ h. ; nū-ḡhush h. ; bhaunēñ chaḡhūnū.

Browbeat, v. t. Āṅkheñ dekhī-kar yā ghuṛkī dekar kisī ko dabānū ; ghuṛaknū ; ḡarānā ; ḡhāif kar-d. ; dhamkā yā ḡūñṭ kar dabānū.

To browbeat witnesses—Āṅkheñ dekhī-kar yā ghuṛak-kar ḡawāhoñ ko dabā lenā.

Bruise, v. t. Kisī jāndār ke juzw-i-badan par aise āle se jiskī bārḡh yā dhār moṭī ho yā jo nok-dār na ho is tarah choṭ pahuñchūnū ki kahīñ tūt yā phūt na jāe (zakḡhm na ho-jāe) ; toṛnū kuchalnū yā ṭukṛe ṭukṛe k.—jaise kīn kī chīzeñ dawāoñ wagairā ko.

Bruise, n. Woh choṭ jo kisī bhāri yā aise āle se pahuñchāyī jāe jiskī bārḡh dhār yā nok tez na ho.

Brunt, n. 1.—Hamle ki garm-joshī yā uskā haṛā hī zor ; kisī jhagṛe kā zor yā uskā jhoñk (uskī shiddat yā saḡhtī) ; josh-o-ḡharosh.

The brunt of a battle—Larāyī kā jhoñk zor josh yā uskī garmī.

2.—Zarb kā sadma ; zor ; dhamak ; dhakkā ; choṭ.

Brush, n. 1.—Woh āla jo sūar ke bāloñ yā usī ki māuind kisī dūsri chīz ko lakṛī meñ jamākar yā ekaṭṭhā bāndh-kar mukhtalif kāmōñ ke liye banāyā jātā hai—jaise kapṛoñ par se ḡhāk (dhūl) jhārne yā rang lagāne ke liye ḡhwāh isī qism ke aur kisī kām ke wāste ; kūñchī ; bāl kī qalam.

Clothes-brush—Kapṛoñ ke sūf karne kī bursh yā barash. Paint-brush—Bāloñ kī qalam jisse musawwir yā rang-sāz rang lagāte (rang-āmezi karte) haiñ.

2.—Bahut se chhoṭe chhoṭe darāḡht jo nazdik nazdik lage hoñ.

3.—ḡhafif larāyī ; hamla ; mār-pīṭ ; muṭḡh-bher ; muḡābala.

Brush, v. t. 1.—Kūñchī wagairā se malnū sūf k. rangnū yā isī qism kī aur koyī kām k.

2.—Āhista se phernā yā mārñ—jaise kūñchī se ; chhūte nikal jānā.

3.—Kūñchī mār-kar (bursh se malkar) nikāl d. yā jam' kar-lenā ; hawā kī tarah āhista se lag-kar khaiñch le-jānā.

☞ Commonly with off.

To brush off dust—Kūñchī wagairā se mal-kar ḡard ko nikāl d.

To brush up—Kūñchī se rangnū sūf k. yā chamkū d. ; sūf yā jīlū k. ; taraḡḡī d. yā aur achchhī-kar-d. ; nayā banū d. yā kar-d. ; tūza kar-d. ; chaukālū kar-d.

Brush, v. t. Jhaṭ se chal d. ; be-mu'lūm chale jānū ; aisī āhistagī se chalnū ki kisi ko ma'lūm na ho (ūhaṭ na mile) ; hawā ho-jānū ; kāṭūr ho-jānū ; champat ho-jānū.

Brutal, *a.* 1.—Haiwānī; haiwān se nisbat r. w, yā haiwān kā.

Brutal nature—Khāsiyat-i-haiwānī; haiwān ki tabī'at.

2.—Haiwān sā yā haiwān ki māniind; wahshiyāna; berahmāna yā sangdilāna; bedardāna.

Brutal manners—Wahshiyāna tartiq.

Brutality, *n.* Wahshī-sifat h. ; be-dardī; be-rahmī; sang-dilī; wahshat-mizājī; dard (tars afsos yā rahm) khwāh sharm kā na ma'lūm h.

Brute, *n.* 1.—Haiwān; haiwān-i-mutlaq.

“The word comprehends all animals except *man*, but is applied mostly to the larger beasts.” *Webster*.

2.—Wahshī mizāj shakhs; jisko dil yī tartiq meñ wahshat ho; zalil aur be-rahm shakhs; nirdavī; kathor; sang-dil; jiskā dil patthar sā ho.

Bubble, *n.* 1.—Hubāb yā habāb; bulbulā yā bullā.

2.—Koyī be-sabūt yā nā-pāc lār shai; khayāl-i-bātil; aisā mansūba jo be-bunyād ho; koyī shai jo aslī na ho balki mahz numāishī ho; namūd-i-be-būd; jhūṭhī numāish; dagī; fireb; dhokhe yā fireb ki hāt; khayāl-i-khām yā 'abas; dhokhe ki ṭaṭṭī; naqsh-bar-āb.

Bubble, *v. i.* 1.—Bulbule uṭhnā; hubāb paidā h.

2.—Bhalbhulā-kar bahnā.

Bubble, *v. t.* Dhokhā d.; dagā k.; fireb d.; ṭhagnā.

Budget, *n.* Sālāna mālī hisāb jisimeñ qaumī dāin āmad-o-kharch wagaira ki kaifiyat darj rahī hai.

To open the budget—Wāzi'ān-i-qawānin ke ijlās meñ gavarmint ke un afsarōn ke mīlī taqdame aur tajwizōn kā peah k. jinke zimme qānun ki ta'mīl ho.

Build, *v. t.* 1.—Kisī qism ki 'imārat banānā ta'mīr k. yā uṭhānā; ta'mīr-i-'imārat k.; banānā; ta'mīr k.

Applied to “an edifice or fabric of almost any kind, as a house, barn, shop, ship, or vessel, a wall, or other structure of art.” *Webster*.

2.—Kisī sahāre yā bunyād par qāim k.; munāsib tadbīreñ kām meñ lākar banānā qāim yā paidā k.

To build a reputation—Nek-nāmī qāim k.

To build one's hopes on air—Apnī ummedēñ-hawā par qāim k. ('abas ummed k.)

Build, *v. i.* 1.—'Imāratōn ki ta'mīr meñ masrūf rahnā yā 'imāratēñ banāyā k.; ta'mīr ke fan yā kār-o-bār meñ mashgūl rahnā (use kiyā k.).

2.—Kisī par takya i'tibār yā istidlāl k.; bharosā k.; kisī par kisī amr kā madār r.

To build on the opinions of others—Dūsrōn ki rāe par takya yā istidlāl k.

Builder, *n.* Banāne w.; ta'mīr k. w.; jiskā posha kisī shai ke banāne kā ho —jaise barhayī mi'mār wagaira.

Building, *n.* 1.—Banānā; ta'mīr yā qāim k.

2.—'Imāratōn ke banāne (unki ta'mīr) kā fan yā hunar.

3.—'Imārat; makān; ghar; jo shai banāyī yā ta'mīr ki-gayī ho—jaise makān girjā wagaira.

A building used as a human dwelling—Woh makān jismeñ insān rahne hoñ.

A building used for the custody of property—Woh makān yā ghar jismeñ māl-o-asbāb rakkhā jātā ho.

Bulk, n. 1.—Qad-o-qāmat; lambāyī chaurāyī unchāyī moṭāyī yā ghērā; barāyī.

A ship of great *bulk*—Barā lambā chaurā jahāz.

An ox of great *bulk*—Barā bhārī (barā qaddāwar) bail.

2.—Juzw-i-ā'zam; bahut barā yā khās hissa; hissa-i-kasir yā kasrat se.

The *bulk* of a debt—Kisī qarṣ yā dāin kā hissa-i-kasir yā juzw-i-ā'zam.

The *bulk* of mankind—Bani-i-ādām kā hissa-i-kasir yā kasrat se insān; bahut log yā aksar ashkhās.

In *bulk*—Dher ki dher yā musallam.

[taiyār na ho.

Pork in *bulk*, or *bulk* pork—Sūar kā gosht jo band kiye jāne ke liye katā yā

Laden or stowed in *bulk*—Jahāz jispar māl khulā rakkhā ho ya'nī sandūqon gatthōn yā pipon meṁ band na ho.

A sale by *bulk*—Māl-o-asbāb kā billā wazn yā nūp ke bechā jānā ya'nī uskā haisiyat-i-maujūda meṁ bech diyā jānā.

Bulky, a. Barā; barē qad-o-qāmat kā; darāz-qad; kalān.

Bulky volumes—Barī barī jildōn; jildōn jinkī zaḥhāmat barī ho.

Bulletin, n. 1.—Wāqī'āt kī woh muḥtasar kaifiyat jo 'awām kī ittīlā' ke liye hākim ke hukm se kisī larāyī kī kār-rawāyī yā kisī nāmī-garāmī (barē mashhūr) shakhṣ kī sihhāt ke mutā'alliq mushtahar kī-jāwe.

2.—Jo khabar kabīn se hāl meṁ āyī ho uskī 'ām ittīlā'.

3.—Kisī jālse kī kār-rawāyion kā auqāt-i-mu'aiyan par mushtahar kiya jānā.

Bullock, n. Bail yā badhiyā bail.

“The *ox*, or *steer*, is the castrated male of neat cattle. He is called an *ox-calf*, or *bull-calf*, until he is a twelve-month old, a *steer* until he is four years old, and after that an *ox*, or *bullock*.” Webster.

Bull's-eye, n. 1.—Dabiz shīshe kā tukrā jo chhat wagaira meṁ raushanī kī āmad ke liye biṭhāl diyā jātā hai.

2.—Hawā yā raushanī ke liye koyī gōl sūrākh yā rauzan.

3.—Mulāzim-i-pulis kī lālṭen jismeṁ raushanī ke 'aks ke parne ke liye ek taraf dabiz shīsha lagā rahtā hai.

Bully, n. Woh mardak jismeṁ jurat to kam ho par shokhī aur kalladarāzī ziyāda ho; woh shakhṣ jo gangāyī aur ghamandī ho aur logon ko yūnhī dhamkāyā aur larāyī ke liye chherā kare par khud kuchh himmat na rakhtā ho; jhagrālū shakhṣ.

Bully, v. t. Shor machākar aur zor zor se dhamkā-kar kisī kī ihānat k.; kisī ko dhamkiyān d. aur usse chher-chhār k.

Bunch, n. 1.—Ek qism kī bahut sī chīzeṁ jo ek sāth paidā huyī yā baṁdhī hoṁ; guchchhā; ghoṁpā; khosha.

A bunch of grapes—Khosha-i-tāk yā angūr kā guchchhā. A bunch of keys—

Kunjiyon kā guchchhā yā jhabbā.

Bundle, n. Basta; gaṭhrī; muṭṭhā; pulindā; buqcha; gatthā; woh chīzeṁ jo rassī wagaira se is tarah par bāndh lī-jāen kī unkō āram ke sāth hāth se uṭhā leṁ yā kabīn le-jāen.

A bundle of clothes—Kapron kī gaṭhrī. A bundle of papers—Kāgazāt kā basta muṭṭhā yā pulindā.

Bundle, v. t. Gaṭhrī banānā ; bāndh kar buqcha yā pulindā banānā.

To bundle off—Kisī ko jakdī meñ yā jhunjhlā-kar yah kah d. ki chale jāo.

To bundle up—Ek meñ yā ekatṭhā bāndhnā ; lapet d.

Burden, n. 1.—Bār ; bojh.

Beast of burden—Bār-bardāri kā jānwar ; bār-gir ; laduā jānwar.

2.—Woh shai jiskā tahammul mihnat yā diqqat ke sāth kiya jāe ; jiskā bardāshṭ k. mushkil ho yā jiske tahammul meñ dil par garānī āwe ; amr-i-garān-bār yā woh bāt jo bojh ke taur par ma'lūm ho (pahār yā patthar kī mānind samajh parē) ; jo dil par garānī guzre yā bojh ma'lūm ho.

3.—Jo kuchh jahāz par ladā ho ; jisqadar bojh ṭan (ton) ke hisāb se ek jahāz par chal sake.

Burden, n. Kisī gīt kā woh hissa jo bār bār gāyā jāe ; antrā ; ṭek ; as-thāyī. Woh bāt jiskā i'āda aksar kiya jāe ; asl maushā-i-kalām.

Burden, n. Bār ; bojh ; farz.

Burden of proof [Lat. *onus probandi*] (*Law*)—Subūt kā bojh ; bār-i-subūt ; kisi muqaddame meñ jis amr kī nizā' fariqān meñ ho uske muta'alliq kisi wāq'ā yā wāq'āt ke sābit karne kī zarūrat yā uskā farz.

The accused pleads not guilty, and the *burden of proof* is, falls, or lies, upon him, or rests with him—Mulzam ko jurm se inkār hai aur iskā bār-i-subūt usī par hai ; mulzam apne jurm se munkir hai aur apne is 'uzr kā sābit k. usī par farz hai.

Burglar, n. (*Law*) Naqb-zan ; woh shakhs jo rāt ko makān meñ naqb-zanī kare (señdh de-kar usmeñ ghūs jāwe) ; woh shakhs jo chori wagaira ke irāde se rāt ke waqt kisi makān-i-maskūna meñ naqb dekar ghūs jāe.

Burglarious, a. Jisse naqb-zanī kā jurm qāim ho ; naqb-zanī ke muta'alliq.

The accused effected a *burglarious* entry into that house—Mulzam us makān meñ naqb dekar ghūs gayā.

Burglariously, ad. Naqb-zanī kī niyat se ; señdh mārne ke irāde se ; naqb-zan ke taur par.

Burglary, n. (*Law*) Naqb-zanī ; señdh-mārnā yā lagānā ; rāt ke waqt kisi ke makān-i-maskūna meñ naqb lagā-kar (señdh-mārkar) chori kī niyat se ghūs jānā.

Burial, n. Dafn k. yā tādfin ; murde kī lāsh kā qabr meñ gārnā (dafn k.) yā pānī meñ dubā d. ; mittī d. ; tajhiz-o-takfin ; dafn-kafn ; gor-garhā.

Burial case—Ek tarah kā tūbūt jo aksar lohe kā is tarz par bantū hai kī us-meñ hawā kā guzar na ho aur lāsh hifāzat se rahe.

Burial service—Dū'ā wagaira jo lāsh ke dafn karne ke waqt parhī jāti hai ; janāze kī namāz. [kar-d.]

Burn, v. t. 1.—Jalānā ; āg se sokht kar-d. ; garmī yā āg kī tāsīr se khāk

 Frequently with *up*.

To burn up wood—Lakrī ko jalākar khāk kar-d. *To burn a dead body*—Lāsh ko jalānā yā phūṭkūnā.

2.—Āg yā garmī se nuqsān pahunchānā ; kisi shai kī khāsiyat ko be-andāz āg kī tezi yā garmī kī hiddat khwāh gaflat kī wajh se tabdīl kar-d. ; jalā d. ; jhulas d.

To burn food in cooking—Pakāne ki hālat meñ khāne ki chīz ko jalā d. *The sun burns the grass.* Dhūp ghūs ko jalā detī (khusk kar-detī yā sukhā detī) hai.

3.—Jalākar koelā kar-d.; pakānī; āg meñ phūnkā.

To burn charcoal—Lakṛī ko jalā kar koelā kar-d. *To burn bricks*—Īnt pakānā.

To burn limestone—Patthar ko āg meñ phūnk-kar chūnā banānā.

4.—Āg ki sī kaifiyat paidā k.; garmī paidā k.; garmī ko ubhārnā yā garmī phūnk d.; sozish yā jalān paidā k.; jalā d.

To burn the mouth with pepper—Mīrch se muñh jalā d. yā usmeñ sozish (jalān) paidā k. *Ardent spirits burn the stomach*—Tez sharāboñ se mi'de meñ garmī (sozish yā harārat) paidā hotī hai. *The fever burns the patient*—Woh mariz bukhār se phūnkā yā jalā jātā hai (usko tap ki garmī hai).

To burn daylight—Tārīki ke namūd ke pahle sham' raushan k. yā jalānā; tazi'a-i-auqāt k. (waqt khonā); fuzūl kām k.

To burn one's fingers—Dūsoñ ke umūrāt meñ dast-andāz ho-kar yā naf' ki ummed par kisi rozgūr wagaira meñ rupaye phaṁsākar yakūyak taklif meñ par-jānā.

To burn out—Jalākar bar-bād k. yā miṭā d.

To be burnt out of house and home—Makān-i-maskūna yā māl ke gūdām wagaira meñ se uske jal-jāne ki wajh se majbūr ho-kar nikal-jānā.

To burn up—Sāre kā sūā (bi-l-kul) āg se jalā d.

Burn, v. i. 1.—Jalnā; bahnā; āg lagī rahuā.

2.—Garmī ki ziyādatī se nuqsūn yā sadma pahuñchnā; jalnā.

3.—Shu'la yā āg sā ma'lūm d.; chamaknā; durākshhān yā tābān h.; damaknā.

4.—Kisī josh i-tabi'at yā shauq se jalā yā phūnkā jānā; bare josh meñ h. yā kisi bāt ki tamannā meñ dil kā jalā jānā.

5.—Bare josh-o-kharosh meñ h.; is shiddat se h. ki tabāhī ā-jāe.

6.—Garmī ma'lūm d. yā harārat se phūnkā jānā; andāz se ziyāda yā bahut hī mahrūr h.; barī garmī mahsūs h. (lagnā.)

7.—Natīje yā tāsīr meñ āg ki mānind h.

To burn out—Jal bujhnā (butnā); yahān tak jalnā ki koelā yā lakṛī wagaira sab jal-kar āg bujh jāe.

Burn, n. Woh sadma jo jism ke kisī hisse ko āg ki tāsīr se pahuñche; badan ke kisī hisse kā āg se jal jānā.

“Burns are produced by heated solids, and scalds by heated fluids.” *Worcester.*

Burning, a. 1.—Bahut garm; jismeñ barī harārat yā tamāzat ho; jhulasne wālā; jismeñ koyī jal yā bhun uṭhe.

2.—Tez; qawī; shadīd.

Burnish, v. t. 1.—Chiknā aur chamkīlā kar d.; jilā d. yā k.; saiqal k.; kisī chiknī aur karī chīz se istarah mal-kar jilā d. ki jis chīz ko jilā deñ uske ūpar se kuchh ragar khākar nikal na jāe.

To burnish silver—Chāñdī ko jilā d. *To burnish steel*—Faulād pīr saiqal k.

2.—Raushan k.; munawwar k.

Burnish, v. i. Bharā-pūrā h.; āb-o-tāb hāsīl k.; namūd pānā yā mashhūr h.; bāldagi (bāṛh) ki hālat meñ phailnā.

Burnish, *n.* Jilā; saiqal; āb; chamak; damak; jhalak; op.

Burnt-offering, *n.* Hom; gunāh ke kaffāre ke liye jo kuchh qurbān-gāh meñ yā bedī par charhā-kar āg meñ jalāyā jāe.

Burst, *v. i.* 1.—Zor yā jhatke se ur yā tūt jānā; bhitar ke dabāw se zor se phat tūt yā phūt jānā; kisi josh-i-tabī'at yā ranj khwāh kisi shai kī tamannā wagaira ke galabe se dil kā phat-jānā yā pāsh-pāsh ho-jānā.

2.—Jhatkā dekar nikal-jānā; kūd-kar nikal-jānā yā nikal-bhāgnā.

To burst from the arms—God se nikal-bhāgnā.

3.—Yakāyak yā zor se ā-parṇā yā tūt-parṇā; jhat se ā-jānā.

The sound burst upon his ears—Uske kār meñ āwāz jhat se yā yakāyak ā-gayī.

4.—Phūt-kar nikalṇā yā kisi poshida yā tanhūyī ke maqām se aur sāmne ā-jānā (madd-i-nazar ho-jānā).

A spring bursts from the earth—Chashma (sotā) zamīn se phūt kar nikaltā hai.

5.—Kisi amr kā dafatan honā shurū' ho-jānā.

To burst into tears—Dafatan (yakāyak) rone lagṇā ro-parṇā yā ānsū bahā d.

6.—Ghus jānā; dhaḍdhaḍāte yā jhat se bhitar chale jānā.

To burst into a house or a room—Kisi makān yā kamre meñ ghus jānā.

7.—Āp hī āp phūt-jānā—jaise kisi phore kā.

“It is often followed by an intensive particle; as, out, forth, away, from, asunder, into, upon, through, &c.” Webster.

Burst, *v. t.* Zor se yā sadma pahunchā-kar tor phor yā phār d.; yakī-yak khol d.; phat se khol d.

To burst a chain—Jhatkā dekar zanjir ko tor d. To burst a door—Darwāza yā kewār yakāyak yā phat se khol d.

Burst, *n.* Yakāyak phūt-parṇā yā nikal-ānā.

A burst of thunder—Garaj jo yakāyak hone lage. A burst of applause—Shā-bāsh yā wāh wāh kī sadā kā yakāyak ānā.

Bury, *v. t.* 1.—Murde ko qabr d. (uskī lāsh ko qabr meñ r.); dafn k.; gārnā; miṭṭī d.; lāsh ko pānī meñ dubā d.; tajhiz-o-takfīn ke jo rusūm muqarrar hon unki pābandī ke sāth dafn k.; gor-garhā d.

2.—Ūpar se kuchh rakh-kār khwāh kisi shai ke audar masalan zamīn wagaira meñ rakh-kar is tarah chhipā d. ki nazar na āwe; kisi chīz kī oṭ meñ kar-d.; chhipā-kar nazar ke bāhar kar-d.; gār d.

To bury the face in the hands—Muñh ko hāthoñ se is tarah chhipā d. ki dekh na pare.

3.—Bhul jānā aur mu'af kar-d.; mahw aur mansī kar-d.; qat'an tark kar-d. yā phir bāqī (qāim rahne na d.); khāk dāl d.; bi-l-kul chhor d.; dast-bardār h.; bāz-ānā; band yā mauqūf kar-d.

To bury an injury—Jo kuchh nuqsān huā ho usko bhul jānā aur mu'af kar-d. (uspar khāk dāl d.). To bury strife—Jhagṛā band-kar d. yā use bi-l-kul chhor d.

To bury the hatchet—Sulh k.; harba rakh-d.; jo kuchh nuqsān huā ho use bhulā d. aur sulh kar-l.

Burying-ground, } *n.* Qabristān; maqbara; goristān; madfan yā woh
Burying-place, } jagah jahāñ murde dafn kiye jāen; qabr-gāh.

Busily, ad. 1.—Musta'idī se; dil se; barābar yā hamesha.

To be *busily* employed—Kisī kām meñ musta'idī yā dil se masrūf rahnā; barābar yā hamesha kām meñ lage rahnā.

2.—Aisi tarah par ki 'ajlat yā buzurgī zāhir ho; had se ziyāda isti'jāb ke sāth; taqāze ke sāth.

Business, n. 1.—Shagl; kām; mashgala; woh bāt jismeñ naf' yā taraqqī ke liye waqt tawajjuh aur mihnat sarf ho (lage); koyī khās kām yā kār-o-bār masalān kāsht-kārī tijārat yā koyī khās hira yā pesha. Koyī kām jo 'arizī (thorē 'arse ke liye) ho.

“A word of extensive use and indefinite signification.” *Webster*.

2.—Umūrāt; ta'alluqāt; kār-khāna; kār-o-bār; mu'āmalāt; kām-dhām yā kām-kāj.

To leave one's *business* in an unsettled state—Apne kār-o-bār (kār-khāne yā ta'alluqāt) ko tazalzul ki hālat meñ (dāwān-dol yā halchal) chhor d.

3.—Kār-i-khās yā aham; khās yā barā kām.

In distinction from trivial affairs.

4.—Sarokār; wāsta; ta'alluq yā 'alāqa; mudākhalat khawāh kār-rawāyī kī haq yā uski zarūrat.

What *business* has a man with the disputes of others?—Dūsroñ ke jhagroñ se kisī ko kyā sarokār yā gairon ki uizā'ou meñ kisī ko mudākhalat kī kyā haq hai? [matlūb ho.]

5.—Bāt; amr; jo bāt tajwīz-talab ho; jiskī tahqīqāt yā tajwīz

6.—Kām; woh mufid shagl jisse kisī kī naf' maqsūd ho.

Opposed to *amusement*.

7.—Farz; woh bāt jiskā karnā wājib yā farz ho.

A lawyer's *business* is to do justice to his clients—Qānūn-pesha shakhś kī yah farz hai ki apne muwakkilōñ ki dāl de ya'ni unkā kām achchhi tarah kare.

8.—Saudāgarī; tijārat; kharīd-furokht yā kisī aur qism kī rozgār.

To do the *business* for a man—Kisī ko mār-dālnā bar-bād yā tabāh k.

Business-like, a. Thik thik jaisā ki kār-o-bār meñ honā chāhiye; khāsa; jo achchhi tarah kiya jāe; kām ke dastūr ke mutābiq.

Busy, a. 1.—Kām meñ masrūf yā lagā huā; mashgūl; be-kār nahiñ; be-shagl nahiñ; jisko fursat na ho; koyī kām kī yā aisi bāt kartā huā jo chhūt na sake.

He is *busy*, and can not come—Woh kām meñ masrūf hai (kām kar rahā hai) ā nahiñ saktā. Kām meñ mashgūl hone kī wajh se usko āne kī fursat nahiñ hai.

2.—Jo barābar (ok tār yā silsile se) lagā rahe; jo hamesha kuchh na kuchh kiya kare yā harakat meñ rahe; jisko qarār na ho.

Busy feet—Pair jo kisī waqt qarār se na raheñ (har waqt chalte raheñ).

Busy rogue—Woh bad-zāt shakhś jo har waqt bad-zāti meñ masrūf rahe (bad-zāti kiya kare.)

3.—Us kām meñ lagā huā jisse zāti ta'alluq na ho; be kahe suno dūsroñ ke kām meñ dastandāzī k. w.; fuzūl khidmat yā kām k. w.; taklif-dih.

1.—Jab bahut kām ho.

A busy day—Kām kā din; jis din bahut kām ho; jis roz bahut se mashgale ho.

Busy, *v. t.* Musrūf k. yā r.; lagānā; mashgūl k. yā r.; kām meñ lagāye rahnā yā harābar mutawajjih rakhnā.

☞ "Used chiefly with the reflective pronoun." *Worcester.*

To busy one's self with books—Kutub-bini (kitābōñ ke dekhne yā paṛhne) meñ masrūf rahnā; hamesha kitābōñ kā shagī r.

But, *prep. & conj.* 1.—'Alūwa; siwā; ba-juz; chhoṛā-kar chhoṛ-kar yā chhoṛ.

2.—Agar fulāñ bāt na hotī to; agar fulāñ amr hāil na hotā to; siwā iske ki; is bāt ko chhoṛ-kar ki; agar aisā na hotā to.

3.—Sirf; mahz; uirā; hī.

4.—Lekin; par; walekin; magar; illā.

☞ "Experience only can teach the learner the true use and application of this and similar particles." *Forbes.*

Butcher, *n.* 1.—Jo jānwārōñ ko halāk kartā yā bechne ke liye unkā gosht banātā hai; jo khāne ke liye jānwar mārā (zabh kiya) karē; qasāyī; qassāb; būchar.

2.—Jo logōñ ko halāk kartā yā unkī halākat kā hukm sipāhiyōñ ko detā hai; jo insān kī khūñ-rezī kasrat se kartā yā karātā hai; qātil; khūnī.

Butcher, *v. t.* 1.—Khāne yā bechne ke liye jānwārōñ ko halāk k.; mārñā zabh yā halāl k. [mār-dālnā.

2.—Qatl k.; mār dālnā; halāk k.; zabh k.; be-rahmī yā be-dardī se

☞ In the latter sense, "emphatically applied to murder committed with unusual cruelty." *Webster.*

Button, *n.* Būtām yā baṭān 'ām isse ki pahanne ke kapṛe meñ kām ke liye lagāyā jāe yā mahz khūb-sūrtī kī garaz se.

To hold by the button—Bātoñ meñ yabāñ tak phānsā r. ki sunne wālā thak yā ghabrā jāe; tang k.; kisi se bahut māṁūs h. yā rabt-zabt khwāl dostāna r.

Button, *v. t.* Būtām yā baṭān lagānā.

☞ Often followed by *up*.

Buy, *v. t.* 1.—Zar-i-saman (qīmat) dekar kisi shai kī haqīyat yā milkīyat hāsil k.; kharīd k.; mol l.; bechne wāle (bāi') ke hasb-khwāh qīmat dekar lenā; kūnnā; besohnā.

☞ Opposed to *sell*.

2.—Kisi chiz ke badle meñ kuchh hāsil k.; kuchh dekar lenā.

To buy favour with flattery—Khushāmad ke zarf'e se kisi ko mihrbān-i-hāl k.

To buy off (a)—Dabāw pahunchākar koyī kām karā lenā; kisi mu'dwaze ke 'iwāz meñ jhukā d. yā manā lenā (apnī taraf mālīl kar-lenā yā apnī kahnī karā lenā). (b) Kuchh dekar phoṛ lenā yā alag kar-d.

To buy off one from a party—Kisi ko kuchh dekar jis farīq kī taraf woh ho usse use alag kar-lenā yā apnī taraf phoṛ lenā.

To buy out (a)—Kisi farīq se kisi ko judā kar-d. yā uskī taraf se phoṛ l.

(b) Kisi sarmāye yā shirkat meñ kisi kī hīssa kharīd k. jisse 'bāi' kī shirkat chhūt jāe aur mushtari uskē qāim-maqūm ho-jāe.

To buy in—Kisī sarmāye yā shirkat meñ hissa kharid k.

To buy on credit—Āyinda qimat dene ke wa'de par koyi chiz kharid k.; udhar mol lenā.

To buy the refusal—Kisī shai ki nisbat āyinda ki kharidari ke haq ke qaim rakhne ke liye uski qimat tai karke (thahru-kar yā munagga karke) kuch rupaye de-d.

Buy, v. i. Kisī shai ki kharidari ki bat-chit k.

Buyer, n. Kharidar yā kharid k. w.; mushtari yā mol l. w.

By, prep. 1.—Kisī ke nazdik pās yā qarib; kisī ke qurb meñ yā uske ba'd hī; kisī se dūr yā pare nahīn; kisī ke barābar yā uske shumūl meñ.

Sit by me—Mere pās yā qarib baitho.

2.—Raftar ki hālat meñ kisī shai ke nazdik lekin is tarah par ki woh shai na to ohhū jāe aur na raftar meñ rukawat ho; kisī ke is taraf se us taraf; kisī ke us pār.

To go by a church—Girje ke nazdik se nikal-jānū. *The hour is gone by*—Ghantā guzar (bit) gayā.

3.—Se ya'nī kisī āla tadbir zari'e sabab waghaira se; zari'e se; madad yā wasile se; rāh yā sabīl se.

A city is destroyed by fire—Shahr āg se (ya'nī āg ke bā'is yā āg lagne ki wajh se) garat ho-jātā hai. *To take by force*—Jabr se lenā ya'nī uske wasile yā zari'e se (use kām meñ lākar) kuchh lenā. *To go by land*—Khushki se ya'nī khushki ki rāh se jānā.

 To the meaning of by, as denoting means or instrument, belong, more or less closely, most of the following uses of the word :—

(a) *Waverley, a novel by Sir W. Scott*—Waverley ya'nī woh afsāna yā qisse ki kitāb jiske musannif Sir W. Scott haiñ yā jo unki tasnif hai. *A statue by Canova*—Woh sūrat yā mūrat jo Canova ki kanda ki huyī (khod-kar banāyi huyī) hai.

(b) *To swear by Heaven*—Khudā ki qasam khānā ya'nī Bārī-ta'ālā yā uski zāt ko apne qaul ki sachāyi ke liye gawāh qarūr d. (mānū) *I affirm to you by all that is sacred*—Jo kuchh mutabarrak hai us sab ki saugand khākar (us sab ko apnā shūhid qarūr dekar) main tum se bayān kartā yā kahtā hūn.

(c) *It appears by his account*—Uske bayān se ma'lūm hotā hai ya'nī uske bayān ke mutābiq yah bat pāyī jātī hai. *Ten o'clock by my watch*—Meri ghari ke mutābiq (usmeñ yā uske rū se) das baje. *To live by rule*—Qā'idē se chalnā ya'nī uski hidāyat yā sanad par 'amal k. *A model to build by*—Ta'mir ke liye ek namūna yā naqsha ya'nī ek namūna yā naqsha jisko dekh kar waisihī ta'mir ho.

In all the above illustrations, *by* denotes "*according to; by direction, authority, or example of; after.*" *Webster.*

(d) *To sell cloth by the yard*—Gaz ke hisāb se kaprā bechnā ya'nī ek gaz ki qimat lagākar usi ke mutābiq farokht k.

To sell meat by the pound—Pāund ke wazn ke hisāb se gosht bechnā ya'nī ek pāund ki jo qimat ho usi sharh se gosht ki qimat lenā.

(c) *Larger by a half*—Deorhā barā ya'ni jitnī barī ek chiz ho uske muqābil dūsri chiz kī usse deorhā barā h. *Older by five years*—Dūse kī nisbat pāñch baras aur 'umr yā qadūmat meñ ziyāda. *To lessen by a third*—Tisrā hissa (tilhāyī) ghaṭā d. yā kam kar-d.

(f) *By day, by night*—Din ko, rāt ko, ya'ni jab tak din yā rāt rahe.

(g) *He will be here by two o'clock*—Woh yabūn do baje tak pahunchegā ya'ni do bajte bajte yā ba darja-i-gūyat us waqt tak yā jis waqt uske āne kī char-chā hotā ho us waqt se lekar do baje ke andar.

By and by—Thorī der meñ; abhī; jald; turant; bahut der no hone pāyegī.

By one's self—Akelā; tanhā; āp hi āp; apnī zāt ke siwā aur koyī nazdik nahīn.

One by one—Ek ek yā ek ek karke; fardān fardān; alag alag; judā judā.

Day by day—Roz roz; har roz; yauman fa yauman. [ānā.

To come by—Kisī shai kī qabza pānā; koyī chiz pānā yā hāsil k.; milnā; hāth

To do by—Sulūk k.; bartāw k.; pesh ānā.

To set by—Qadr k.; tauqir k.; bā-waq'at samajhnā.

To stand by—Madad d.; sahāra d.; pushti d.; i'ānat k.; nazdik kharā h.

Twenty feet by forty, &c.—Nāpne meñ ek taraf bīs aur dūsri taraf chālīs fīṭ.

By, ad. 1.—Nazdik : pās; maujūd; sāmne; āge; dū-ba-dū.

2.—Nazdik se nikal-gayā; jūtā rahā; guzar gayā; ho-chukā.

The procession has gone by—Sawārī nikal gayī.

3.—Kanāre; ek taraf.

To put by—Kanāre rakh d. yā kar d.

By, { n. Amr-i-zimnī; woh bāt jo sarīhī maqsūd na ho; woh bāt jispar
Bye, } ba-darja-i-aulā libūz na kiyā jāe.

By the bye—Is muhāware kī isti'māl aise mauqa' par hotā hai jabhū mutakal-lim us bāt ko jo pesh ho chhor'kar koyī dūsri bāt zimnan kahne lage; bhalā; suno to yā suno to sahī; zarā dekho to; kyon; isko (ya'ni jo bāt ho rahī hai usko) jāne do aur yah (ya'ni ek aur bī bāt) suno.

By-bidder, n. Woh shakhs jo nilām meñ nilām karne-wāle yā mālīk kī taraf se chīzōn kī qīmat ke barhāne ke liye bolī bole.

By-lane, n. Koyī khās galī yā kūcha-i-khās jo shāh-rāh se alag ho.

By-law, n. Woh qānūn jo qānūn-i-'ām se 'alāhida ho; koyī muḥtassu-l-maqām qānūn yā qānūn-i-darja-i-adnā; woh qā'ida yā qānūn jo kisī khās jamā'at kī taraf se uske umūrāt ke insirām ke liye banāyā jāwe; woh qānūn jo kisī shahr wagaira yā kisī khās jamā'at ke liye mauzū' (banā) ho.

By-passage, n. Ma'mūlī rāh ko chhor-kār aur rāh; koyī poshida yā aisi rāh jo sab ko ma'lūm na ho.

By-place, n. Koyī tanhāyī yā goshe kī jagah.

By-road, n. Koyī poshida yā aisi rāh jo 'awām ko ma'lūm na ho.

By-stander, n. Nazdik kharā r. w.; tamāshāyī; woh shakhs jisko kār-i-marjū'a se kuchh sarokār na ho; jo bilā wāsta mahz kuchh dekhne ke liye kisī ke pās ā kharā ho-jāe.

By-street, n. Aisā rāsta jo sab se alag thalag khwāh maḥfī ho yā 'awām ko ma'lūm na ho.

By-way, n. Aisi rāh jo nirāle meñ yā poshida ho yā jisse bahut log wāqif na ho.

By-word, *n.* Koyī 'ām maqūla; kahāwat; masāl; woh qaul jo 'amūman rāij (zabān-zad-i-khās-o-'ām) ho.

C.

Cadastral, *a.* Arāzī yā jāedād-i-gair-manqūla ke muta'alliq.

CADIT QUESTIO, (Lat.) Bahs khatm yā sāqit ho-gayī; aur kuchh bahs yā hujjat bāqī na rahī.

CÆTERIS PARIBUS, (Lat.) Chūnki aur bāteñ barābar haiñ yā dūsre umūr meñ musāwāt hai; dūsre umūr ke barābar yā musāwī hone ke lihāz se.

Cajole, *v. t.* Khushāmad se dhokhā d.; khushāmadeñ karke apne phande meñ lānā; khushāmad chāplūsī yā lallo-patto k.; dam yā buttā d.

Calamitous, *a.* 1.—Musibat meñ musibat nḥātā yā musibat jheltā huā; barā bad-nasib; khasta-hāl; kam-bakht; musibat-zada.

2.—Musibat-nāk yā taklif se bharā huā; mukhālif; taklif-dih.

Calamity *n.* Koyī barī musibat yā koyī bāt jiskā natija taklif-dih ho; āfat; gazab; qahr; balā; bad-bakhtī yā kam-bakhtī.

☞ “Generally applied to events or disasters which produce extensive evil.” “It supposes a somewhat continuous state, produced not usually by the direct agency of man, but by natural causes, such as fire, flood, tempest, disease, &c.” *Webster*.

Calculable, *a.* Hisāb kiye yā gine jāne ke lāiq; jiskī tahqīq hisāb yā shumār se ho-sake; gintī ke lāiq; qābil-i-shumār.

Calculate, *v. t.* 1.—Hisāb k.; shumār k.; ginnā; 'amal-i-hisābī yā hisāb ke 'ām qā'idon se daryāft mutahaqqaq yā tashkhis k.; takhmina k.; andāz se qāim k. [phailānā].

To calculate expenses—Hisāb-i-masārif k.; kharch kā hisāb lagānā (jornā yā

2.—Un khās khās bāton yā hālāt kā hisāb ke rū se daryāft k. jo kisī shai ke muta'alliq hon; nujūm yā 'ilm-i-haiyat ke qā'ide se hisāb k. ginnā yā bichārnā.

To calculate an eclipse—Hisāb ke rū se gahan ke hālāt daryāft k. To calculate a nativity—Janm-kundālī banānā; kisī kī paidāish ke waqt uskā zāichā yā janm-patra banānā ya'nī nujūm ke qā'ide se hisāb karke yah likh denā ki jis waqt wilādat kā wuqū' huā sitāre fulān fulān maqām par the.

3.—Samajhbūjh-kar murattab k.; aisi tarah par durust k. ki kār-barārī ho-jāwe; mauzūn lāiq yā hasb-i-hāl k.

The present Evidence Act is well calculated to meet the requirements of India—

Qānūn-i-shahādāt jo Ki-l-ā'ī jāri hai aisi tarah par murattab kiya gayā hai ki usse Hindustān kī zarūrateñ bakhūbī raf' hojātī haiñ.

Calculation, *n.* Hisāb; shumār; gintī.

A rough calculation—Takhmina; andāza; aṭkal; kūt; taqdama.

Calendar, *n.* 1.—Pattra; taqwīm; jantrī.

2.—Ashkhās yā ashyā kī musalsal fihrist yā unkā shumār; un

muqaddamat ki fihrist jinki tahqiqat wa tajwiz 'adalat mein hone wali ho.

Calendar month—Mah-i-shamsi ya taqwimi jaisa ki 'am jantriyon ya pattron mein qaim kiya jata hai.

Call, v. t. 1.—Ane ya hazir hone ka hukm d.; bulana; talab k.; apne samue bulana; aane ke liye kahnā istid'ā k. ya farmanā; hukumat ki rah se (tahakkumana) aane ki khabar d.

2.—Kisi khas nam se pukarna; kisi ism se mausum k.; koyi khas nam r.; mausum ya mulaqqab k. [mamur ya muqarrar k.].

3.—Kisi 'uhde mansab ya khidmat ke liye nam-zad k. (uspar

4.—Da'wat (newte ya ziyafat) mein bulana; mad'u k.; da'wat d.

5.—Jam' (ekattah) hone ke liye talab k.; ekthā ya mujtama' k.; yakja k.; yakja hone ki hidayat k.; hukm ya ittila'-i-'am ke zari'e se jam' k.

 Often with *together*.

6.—Baland awaz se (ba-awaz-i-baland) kahnā; pukar-kar kahnā; zor se malfuz k. ya parhna.

7.—Kisi par hawala d. ya usko apna gawah banana.

To call a party—Kisi fariq ka nam-lekar usko zor se 'adalat mein bar-i-'am is garaz se pukarna ki woh hazir a-kar jo kuchh uska farz ho use aijam de warna uski tamil na karne ka samra utthawe.

To call back—Mansukh k.; rad k.; wapas kar-lenā; pher mangana; lautā lenā.

The court has *called back* the certificate granted by it—Apni di-huyi sanad 'adalat ne mansukh kar-di.

To call for (a)—Talab k.; mangna ya mangwana.

The record of the case cannot be *called for*—Is muqaddame ki miel talab nahin ki-jasakti.

(b) Chahnā; muqtazi h.; talib h. ya talab k.

The offence of murder *calls for* the extreme penalty of the law—Jurm-i-qatl-i-'amd ke liye woh gayat darje ki saza chahiye jo mahkuma-i-qanun ho.

To call for an explanation—Kaifiyat talab k.; kisi bat ke mufassal halat ka daryافت k.

To call for an information—Istisrar k.; hal daryافت k.; koyi bat puchhna.

To call forth—Kam mein lana.

To call forth all the faculties of the mind—Dil ki kul quwwaton ko kam mein

To call in (a)—Pher lena; samet lena; wapas kar-lenā—jaise qarz diye huye रुपये. Wusul k.—jaise zar-i-yaftani ya'ni woh रुपये jo kisi ke zimme baqi hon.

(b) Bulā-kar ekattah k.; jam' k. ya batorna; jam' (yakja) hone ke liye kahnā.

To call in friends—Doston ko yak-ja ya jam' k.

(c) Kisi se madad chahnā (i'nat ki darxwast k.).

To call off (a)—Bulā lenā. *To call off* workmen from their employment—Marduron ko kam par se bulā lenā. [dusri taraf mukhatab kar-d.

(b) Pher d.; dusri taraf mukhatab kar-d. *To call off* the attention—Tawajjuh ko *To call out*—Larne ke liye bulana; lahkarna; talab-i-jang k.; kam karne ke liye bulana.

To call over—Ek ek karke tartīb se pukārnā; kisi fibrīst ko nām ba nām parhūnā; jo nām fibrīst par charhe hoñ unko ism-wār (nām ba nām) pukārnā.

To call up (a)—K̄hayāl yā yād k. *To call up the image of a deceased friend*—Kisi aise dost kī sūrat ko yād k. jo margayā ho.

(b) Kām yā 'amal meñ lānā k̄hawāl mubāhase ke liye pesh k.

To call up a bill before a legislative body—Kisi qānūn ke musawwade ko bahs ke liye wāzī'in-i-qawānūn ke majma' meñ pesh k.

To call to mind—Yād k.; k̄hayāl meñ lānā; chetnā.

Call, v. i. 1.—Zor se yā ba-āwāz-i-baland bolnā; chillā uṭhnā; kisi se uskā nām lekar kuchh kahnā; nām lena.

☞ Sometimes with *to*.

2.—Ṭhaharnā par qiyām ke irāde se nahīn; thoṛī der tak yā zarā sā ṭhahar-jānā; thoṛī der ke liye milne ko jānā; rawā-rawī kī mulāqāt k.

To call on a person at his house—Kisi se milne (mulāqāt karne) ke liye uske ghar jānā. [rupaye māṅgnā.

To call on, or upon—Dāin kā mutālaba k.; adā-i-zar kī darḳhwāst k.; qarz ke

Call, n. 1.—Zabānī talab yā bulāhat; āwāz dekar talab k. yā bulānā.

He will not come at a *call*—Ek martaba ke bulāne se woh na āyegā.

2.—Mutālaba; taqāzā; chāh; māṅg; talab; koyī 'ām da'wā yā mutālaba.

Listen to the *calls* of justice or humanity—Taqāzā-i-ma'dilat yā bashariyat par tawajjuh kar.

3.—Pesha; shagl.

☞ "In this sense, *calling* is generally used." *Webster*.

4.—Thoṛī der kī mulāqāt; rawārawī kī mulāqāt.

To make a call—Kisi se thoṛī der ke liye milne ko jānā.

To give one a call—Dam bhar ṭhahar kar kuchh bāt chit kar-lenā; kisi se k̄hafif si guftgū kar-lenā.

Call of the house—Majma'-i-wāzī'ān-i-qawānūn meñ membaron kā nām ba nām pukārnā tāki ma'lūm ho-jāe ki kaun maujūd nahīn hai yā kisi aur maqsad se āisā k.; jo shakhs nām-zad kiye gaye hoñ unse jawāb lene ke liye unkā nām lekar pukārnā.

Calligraphy, n. K̄hush-navīsī; k̄hush-khatī; qalam (tahrīr yā likhāwat) kī safāyī yā 'umdagī.

Galling, n. 1.—Nām lenā yā bulānā; majma'-i-wāzī'in-i-qawānūn meñ jawāb ke lene kī garaz se nāmōñ ko silsila-wār parhte yā pukārte jānā.

2.—Ma'mūlī pesha yā shagl; roz-gār; kām kār-o-bār yā kām-dhām.

3.—Woh log jo ek hī pesha ya kām karte hoñ; ashk̄hās-i-ham-pesha.

Calm, a. 1.—Sākin; mutaharrik nahīn—jaise hawā; jab tūfān na ho yā tez hawā na chaltī ho.

A *calm* day—Jis din tūfān yā tez hawā na ho (hawā meñ bastagī ho).

2.—Josh meñ nahīn; jab talātum na ho; jab lahreñ uṭhtī na hoñ; gair-mawwāj.

A *calm* sea—Bahr-i-gair-mawwāj; samundar kī woh hālat jab usmeñ lahreñ uṭhtī na hoñ (jab woh mauj-zan na ho).

3.—Kisi josh-i-tabī'at kī wajh se pareshān nahīn; gair-muztar; jis-

meñ kisi tarah kâ tarang yâ wâlâla na ho; mutmayin; jam'iyat-i-khâtir r. w.; pareshân nahîñ; sâkin; mujtama'; dhimâ.

Calm, n. Sukûn; qarâr; sannâtâ; harakat josh-o-kharosh yâ pareshânî kâ na h.; ârâm; sulh; amn; chain.

☞ "Applied to the elements or to the mind and passions." *Webster.*

Calm, v. t. Sukûn yâ qarâr kî hâlat meñ kar-d.—jaise arba'-anâsir ko; thandhâ dhimâ sâkin khâmosh yâ bâ-sulh kar-d.—jaise dil yâ uske josh-o-kharosh ko; be-qarârî pareshânî iztirâb yâ wâlâle ko dūr kar-d.

Calmly, ad. Chup-châp; âhistagî se; bilâ shiddat yâ shor-sharâbe ke; bilâ iztirâb yâ pareshânî ke; be tūfân ke; bē josh-o-kharosh; sukûn yâ khâmoshî ke sâth.

Calmness, n. 1.—Sukûn; qarâr; sannâtâ; zor yâ shiddat kâ na honâ.

☞ Applied to the elements.

2.—Dil mizāj yâ tabi'at kâ qarâr ke sâth rahnâ; jam'iyat-i-khâtir yâ dil-jam'i; dhiraj yâ dhimâ-pan; dil meñ josh kâ na rahnâ; mizāj meñ barhamî kâ na ânâ (uskâ barham na h.).

Calumniate, v. t. Jhūth tuhmat lagānâ yâ jānbūjh-kar bad-nām k.; kalank lagānâ; buhtān lagānâ; kisi ko kisi qusūr jurm yâ kisi ilzām kî bāt kâ jhūth aur dīda-o-dānista muttahañ k.

Calumniate, v. i. Bad-nām karne ke liye kisi kî nisbat burî burî khabaren phailānâ; qusūr yâ jurm ke jhūthe jhūthe ilzām 'amadan 'aid k.

Calumniation, n. Kisi shakhs kî nisbat is gūraz se kisi qusūr yâ jurm kî jhūthi tuhmat yâ uske qaul-o-fi'l kâ jhūthā izhār kî uskî nek-nāmî meñ futūr parē; ittihām-i-darog; buhtān; iftirā; jhūthā ilzām.

Calumniator, n. Jhūthi tuhmat lagāne w.; woh shakhs jo jānbūjh-kar kisi ko kisi qusūr yâ jurm kâ jhūth muttahañ karē yâ bad-niyatî se uskî nisbat galat khabaren phailāye; muftarî; namūnām.

Calumnious, a. Tuhmat-āmez; jisse jhūthi tuhmat pāyî jāe; nek-nāmî ke liye muzir; mutahattik; buhtān se bhārā huā.

Calumny, n. Ittihām-i-darog; woh jhūthā ittihām jo kisi kî bad-nāmî ke liye jānbūjh-kar yâ 'adāwatan lagāyā yâ zāhir kiya jāwe; buhtān; iftirā; jānbūjh-kar aise wāq'at kâ jhūth bayān k. jinse kisi kî hatk ho; nuqsān pahunchāne kî gūraz se dūstre kî nisbat kisi qusūr yâ jurm kî jhūthi tuhmat jānbūjh-kar yâ 'adāwat kî rāh se lagānâ.

Camp, n. 1.—Woh zamīn yâ maqām jahāñ kisi lashkar ke khīme nasb kiye (gāre) jāen; mukhaiyam; khaima-gāh; chhāwnî; parāv; kāmpū; lashkar-gāh.

2.—Dere khāime wagaira jo fauj ke ārām ke liye qā'ide se nasb To pitch a camp—Dere khāime nasb k.; khīma-zan h.

3.—Woh sab log jo ek maqām par deron khaimon meñ parē (muqīm yâ khāima-zan) hon masakau fauj massāh wagaira.

Campaign, n. 1.—Khulā maidān; ek barā qat'-i-arāzî jismeñ pahār wagaira na hon; dasht.

2.—Woh zamāna yâ har baras meñ woh muddat jismeñ koyî fauj maidān meñ rahe 'am isse ki laṭāyî kî hâlat meñ ho khwāh kūch yâ khīme meñ rahne kî hâlat meñ; maidān-i-jang meñ 'amal-i-jangî kâ barābar silsila.

Campaign, v. i. Kisi larāyī ke qāim rahne ke zamāne meñ k̄hidmat bajā lānū (mulāzamat yā naukarī k.).

Campaigner, n. Jisne muta'addid larāyion meñ fauj meñ naukarī kī ho; purānū sipāhī; woh sipāhī jo bahut sī larāyian larā ho.

Can, v. i. 1.—Sakuñ; salāhiyat r.; kāfi quwwat yā jismānī tāqat r.

One man *can* lift a weight which another *can* not—Ek shakhs ek waznī yā bhārī chiz ko uthā saktā hai hālānki dūse shakhs se woh uth nahiñ saktī.

2.—Zarī'a yā woh bāteñ rakhnā jisse kisi amr ke anjām kī salāhiyat hāsil ho (koyī bāt ho-sake).

I will lend you a thousand rupees if I *can*—Agar mujh se ho-sake (mujhe wasīla ho) to tumhoñ ek hazār rupaye qarz dūngā.

3.—Mumkin h.; ho-sakuñ; haiyiz-i-imbkān meñ h.

Ho *can* it be? Yah kaise ho-saktā hai? Yah bāt kyūñkar mumkin hai?

4.—Kāfi dīlī quwwat rakhnā.

A man *can* restrain his appetites, if he will—Agar insān chāhe to woh apne nafs-i-amnāra ko rok saktā hai.

5.—Wājib yā jāiz ikhtiyār yā haq r.; kisi imtinā'-i-wāqī'i se barī rahnā; kisi qism kī rukāwat na r.

6.—Aslī quwwat yā salāhiyat r.; kisi hālat ko qabūl kar-saknā; qudratī qawānīn aur tartīb ke zarī'a khwāh hukm-i-Ilāhī kī wajh se ek hālat se tabdīl hokar dūsrī hālat meñ ho-jānā.

7.—Kāfi tāqat salāhiyat dīl kī mazbūti yā sabr wagaira r.

He *can* not bear reproof—Woh jhīrkī bardāshht nahiñ kar-saktā (use jhīrkī kā tahammul nahiñ hai).

8.—Zarūrī wāqifiyat tajriba yā hunar r.

9.—Irāde yā khwābīsh meñ isqadar mazbūti r. kī qabāhat rukāwat taklīf yā koyī aur i'tirāz raf' ho-sake.

10.—Kāfi gunjāish r.

That vessel *can* not hold the whole quantity—Us bartan meñ kul miqdār kī gunjāish nahiñ hai.

Canal, n. Nahr; mujrā-i-āb.

It is chiefly applied to artificial cuts or passages for water, used for transportation; whereas *channel* is applicable to a natural water-course." *Webster*.

Canal irrigation—Āb-pāshī-i-nahr yā nahr kī āb-pāshī.

Cancel, v. i. 1.—Qalam-zad k.; kisi nawishte kī satroñ par is taraf se ustaraf (ārī) lakīreñ khīñch-kar unko bigār-denā; miṭā d.; kāṭ d.

2.—Bātil rad yā faskh k.; mustarad yā mansūkh k.; nā-jāiz yā nā-qābil-i-nafāz qarār d.; ka-l'-adam kar-d.; bāqī yā qāim rahne na d.

To *cancel* a deed—Kisi dast-āwez ko bātil yā rad k. (use nā-jāiz yā nā-qābil-i-nafāz qarār d.).

Cancellation, n. (Law.) Tansikh; mansūkhī; istirdād; kisi dastāwez kī 'ibarat ko salibi khat khīñch-kar kāṭ d.

Candid, a. 1.—Wājib; munsifāna; bilā jānib-dārī.

A *candid* view, or construction—Wājib yā munsifāna rāe khwāh ta'bir.

2.—Jismen nā-wājib mailān na ho; sachāyī aur insāf ke mutābiq rāe qāim karke tajwiz karne par māil; jo bilk. jānib-dārī aur ta'assub ke bāton par lihāz aur unkī nisbat tajwiz karne par rāgib ho; jismen jānib-dārī ta'assub yā kīna na ho; sachchā; imān-dār; munsif-mizāj; gair-jānib-dār; kharā.

Candidate, *n.* Ummedwār; woh shakhs jo kisī 'uhde wagaira kā khwā-hān yā sūil ho; kisī ri'ayat kā tālib yā khwāst-gār; woh shakhs jo kisī 'uhde yā mausab ke liye apnī tayīn ummedwārāna pesh kare yā jo kisī mausab wagaira ke liye tajwiz yā muntakhab kiya jāe.

Candidly, *ad.* Bilā makr wa riya ke; be banāwaṭ ke; sāf-dilī yā safāyī-i-qalb se; sāf-sāf; sachche dil se.

Candidness, *n.* Dil kī safāyī; kharā-pan yā kharāyī; wujūb yā wājibiyat.

Candied, *p. a.* Qand-āmez; jismen qand lapetā ho; jo misrī milākar rakkhā jāe yā jismen misrī ke ṭukre lapete hoñ; chini meñ pāgā huā yā jismen chini lagāyī gayī ho. [āti hai; sham']

Candle, *n.* Charbī yā mūm wagaira kī battī jo raushanī ke kām meñ

Candle-holder, *n.* Woh shakhs jo sham' pakre; woh shakhs jo dūse ko madad denē ke siwā kisī aur kām kā na ho. [jale; diya bale.

Candle-light, *n.* 1.—Sham' kī raushanī; sham' ke jalne kā waqt; chirāg
Come at candle-light—Chirāg jale āo.

2.—Jis qadar mom wagaira kī battiyāñ raushanī ke liye darkār yā ek waqt-i-khās par usī garaz se matlūb hoñ.

Candle-stick, *n.* Sham'-dān.

“Made in different forms and of different materials,” *Webster.*

Candle-waster, *n.* Battiyāñ jalāne yā zāi' k. w.; jo rāton ko der tak sham' jalī-kar likhā-parhā kare yā aubāshī meñ masrūf rahe; fuzūl-kharch.

Candour, *n.* Sāf-dilī; insāf-pasandī; be-riyāyī yā gair-muta'assibī; sachāyī; kharā-pan yā kharāyī.

Candy, *v. t.* 1.—Chini meñ pāgnā yā murabba banānā.

2.—Chini ko galā-kar billūr se dāne banānā yā jamānā.

Candy, *v. i.* 1.—'Tabdil ho-kar misrī kī sūrat kā ho-jānā.

2.—Misrī ban-jānā yā uskī tarah ho-jānā.

Candy, *n.* 1.—Qand; misrī.

2.—Qand misrī chini yā shakar kā pāg khwāh murabba.

Cane, *n.* 1.—Bāñs; bed beñt yā bet; ūkh nai-shakar gannā yā pauñdhā.

2.—Bāñs lakṛī yā kisī aur chiz kī chhaṛī jo ṭahalne meñ kām āti hai.

Cane, *v. t.* 1.—Bed yā chhaṛī se mārñā; mārñā.

2.—Beñt se banānā yā beñt lagānā; bet se bunnā.

Cane-mill, *n.* Ūkh (gunne) perne kā kolhū.

Cantonment, *n.* Chhāwnī; kamp yā kampū; shahr kā woh hissa jo fauj ke qiyām ke liye maḥsūs ho.

Canvas, *n.* 1.—San yā paṭue kā moṭā kaprā jo khaimon yā jahāz ke pālon ke banāne yā aur kāmōñ meñ ātā hai; kirmich; vilāyati ṭāṭ.

2.—Pāl; bād-bāñ.

Canvas, *v. t.* 1.—Chhāñ k.; khūb jāñchnā; baṛī joyāyī yā taftish k.

2.—Bahs yā mubāhasa k.

3.—Darḥwāst karte phirñā; kisī amr kī darḥwāst meñ ohāron taraf ghūmnā yā khāk chhāñnā.

Cap, n. 1.—Topī; tāj; kulāh.

2.—Afsar sar-ḵhail yā sab ke ūpar; sabse barā nihāyat barā yā barā hī.

“Thou art the cap of fools.” *Shak.*

Tū be-wuqūfōn kū sar-ḵhail yā barā hī be-wuqūf hai.

3.—Koyī shai jo sūrat haiat yā fāide men topī sī ho.

Cap, v. t. 1.—Sirā yā kanārā chhipā d.; kisī ke ūpar kuchh phailā d.

2.—Topī utār lenā.

3.—Pūrā k.; takmilā k. yā takmīl ko pahuñchānā; had yā intihā ko pahuñchānā; ḵhātima kar-d. yā ḵhātīme ko pahuñchānā.

To cap verses—Būri bāri se aisi baiten (aise ash'ar) parhā jinke shurū' men koyī ḵhās harf ho; baitā-bahs yā bait-bāzi k.

Capability, n Liyāqat; haisiyat; qābilīyat; salāhiyat; istī'dād.

Capable, a. 1.—Kisī shai kī salāhiyat liyāqat yā qābilīyat r. w.; jo koyī bāt kar-sake yā uske karne ke laiq yā qābil ho; kisī amr ke liye munāsib yā uskī munāsabat r. w.; kisī amr kī gunjāish r. w.; jismeñ kisī amr kā tahammul ho; jismeñ kāfī wus'at ho.

Often followed by *of*.

2.—Zihnī quwwat r. w.; zahīn; fahīm; jiskī tabī'at wasī' ho; jismeñ bāton ke samajhne kī quwwat ho; zī-liyāqat; qābil; laiq; faiq; kisī amr ke liye zihnī qābilīyat r. w.; qānūn ke rū se mujāz.

Capacious, a. 1.—Wus'at yā gunjāish r. w.; wasī'; chaurā; 'ariz; barā; jismeñ bahut kuchh ā yā samā sake; farāḵh; kushāda; jismeñ barā phailāw ho; lambā-chaurā.

2.—Wasī'; jismeñ ḵhayālāt ko barī gunjāish ho; jismeñ is bāt kī qābilīyat yā salāhiyat ho ki bāton kā ḵhayāl dūr tak kar-sake; tang nahīn; khulā huā.

A capacious mind—Wasī' tabī'at.

Capacitate, v. t. Lāiq k.; qābil k.; kisī amr kī salāhiyat paidā k.

Capacity, n. 1.—Gunjāish; wus'at; samāyī; zarfiyat; phailāw; kushādagī; lambāyī-chaurāyī.

2.—Haisiyat; zāhiri hālat; pesha; shagl; rozgār.

In the capacity of—Kisī haisiyat se.

[iḵhtiyār ke rū se.

In an official capacity—Haisiyat-i-mansabī se; 'uhdādār kī tarah yā 'uhde ke

3.—(Law) Woh liyāqat yā salāhiyat jo qānūnan 'umr sukūnat yā fahm wagaira ke lihāz se kisī kām ke karne ke liye darkār ho masalan kisī mansab par qāim rahne yā mu'āhadāt ḵhwāh wasiyat wagaira ke karne ke liye.

An idiot has not the capacity to incur a legal obligation—Paidāishī ahmaq (muḵhabbat-i-fitrī) koyī mu'āhadā i-qānūnī nahīn kar-saktā.

A minor's capacity to contract debts is open to great doubt—Yah bāt nihāyat mushtabah hai ki nā-bālig qarz le-saktā hai yā nahīn.

4.—Zihnī quwwat yā qābilīyat; liyāqat; samajh-būjh; fahm; idrāk; 'aql yā fahm kī rasāyī yā pahuñch.

CAPIAS, n. [Lat.] (Law) Woh hukm-nāma-i-'adālat jiske rū se ahl-i-kār-i-mujāz ko us shakhs kī giriftārī kā hukm diyā jāwe jiskā nām usmeñ mundarj ho.

Capital, a. 1.—Jiske pādāsh yā 'iwaz meñ sar yā jān jāwe; jo qābil-i-sazā-i-maut ho; jiske badle phānsi yā qatl ho.

✓ **A capital offence**—Jurm-i-qābil-i-sazā-i-maut; woh jurm jiske badle meñ mujrim ki jān jāwe (woh phānsi pāwe yā aur tarah par halāk kiyā jāe).

✓ **A capital offender**—Mujrim-i-qābil-i-sazā-i-maut; woh shakhs jo aise jurm kā murtakib ho jiski sazā phānsi wagaira ho.

✓ **A capital punishment**—Sazā-i-maut; phānsi ki sazā.

2.—Bahut yā nihāyat hi 'umda; afzal; khās; waq'at meñ awwal; barā; 'azim yā aham.

Capital stock—Kisi tijarat ki kampani yā jamā'at kā sarmāya; woh rupaye jo kār-khāna-i-shirakati ke sarmāya-i-mushtaraka ke qāim hone ke liye har ek sharik de; rupaye jo koyi mahājan saudāgar yā kār-khāna-dār apne kār-o-bār meñ lagāye.

Capital, n. 1.—Dāru-s-saltanat; dāru-l-khilāfat; rāj-dhāni; kisi saltanat yā riyāsat kā khās shahr.

2.—Rupaye jo tijarat wagaira meñ naf' ke liye lagāye jāen; jam'; sarmāya; asl; pūnjī.

Capitalist, n. Sarmāya-dār; woh shakhs jiske pās bahut sāl māl ho aur use woh kār-o-bār meñ lagāye ho yā lagā sake; pūnjī-wālā; woh shakhs yā māl-dār shakhs jiske rupaye kisi tijarat wagaira meñ lage hon.

Capitalize, v. t. Rupaye wagaira tijarat wagaira meñ lagānā.

Capitally, ad. 1.—Aisi tarah par ki jān kho jāwe.

The murderer has been punished *capitally*—Us khūni (qātil) ne sazā-i-maut (phānsi) pāi hai.

2.—Nihāyat 'umda tarz par; barī 'umdagi se; khusūsiyat ke sāth.

Capitation, n. 1.—Sar ke hisāb se ginti; mardum-shumārī.

2.—Woh mahsūl jo fi sar yā fi kas lagāyā jāe.

Capitulate, v. i. Kisi fauj yā qal'a ke sipāhiyon kā jo muhāsare meñ hon dushman se 'ahd-o-paimān ho-jāne ke ba'd uski itā'at kā qabūl kar-lenā.

Capitulation, n. 1.—Sharāit yā qaul-o-qarār ke tai pāne par dushman ki itā'at kā qabūl k. [mundarj hon.]

2.—Woh wasiqa jismeñ dushman ki itā'at ke qabūl karne ki sharteñ

Caprice, n. Kisi wahm yā khayāl ki wajh se tabi'at rāe yā kār-rawāyi ke tariq kā daf'atan badal jānā; dil meñ yakāyak kisi bāt kā ā-jānā; rāe yā mizāj kā yakāyak badal jānā; koyi khās qism kā wahm yā khayāl; talawwun-mizāji.

Capricious, a. Talawwun-tab'; waswāsi; jo daf'atan badal jāe; jisko sabāt na ho; mutalawwin; khayāl-parast; jismeñ tabādala huā kare; jo apni rāe ko yakāyak tabdīl kar-de yā jismeñ rāe yā irāde kā tazalzūl ho; tabādala-pazīr yā badaltā huā.

Caption, n. (Law) Woh 'ibarat jo kisi band-i-kamishan yā izhār wagaira par is mazmūn se likhi jāti hai ki fulān waqt aur fulān maqām par aur fulān hākim yā 'adālat ne us kamishan ko ta'mil yā izhār ko qalam-band kiya aur isi qism ki dūsrī 'ibarat jisse us fīl ko jawāz-i-qānūni hāsīl ho.

Captious, a. 1.—'Aib-jo; harf-gīr; jo 'aib nikālā yā i'tirāzāt pesh kiya, kare; khuchrī yā hujjatī; naqs nikālne par māl.

. A *captious* person—Woh shakhs jo 'ādatan naqs nikālā kare; khuchrī yā hujjatī shakhs.

2.—Jo phaṁsāne (uljhāw meṁ ḍālne) kī nazar se banā ho.

A *captious* question—Aisā suwāl jisse suwāl karne wāle kā yah māshū ho kī masūl-ilāih usmeṁ ulajh jāe.

3.—Jo nukta-chīnī yā 'aib-joyī kī nazar se ho.

A *captious* objection—Aisā i'tirāz jo mahz nukta-chīnī kī nazar se pesh kiya jāe.

Captiousness, n. 'Aib-joyī; harf-gīrī; naqs nikālne kī ragbat; i'tirāz yā hujjat karne par dil kā māl h.

Captivate, v. t. Burī 'umdagī yā husn se fareftā yā bas meṁ kar-lenā; fareftā yā maftūn kar-lenā; man ko har yā moh lenā; dil-rubāyī. k. yā dil le-lenā; muhabbat yā 'ishq ke phande meṁ phaṁsā d.; 'āshiq banā l.

Captivating, a. Dil-fireb; dil-rubā; jismeṁ dil ko fareftā yā apne bas meṁ kar lene kī quwwat ho; jo man ko har yā moh le.

Captive, n. 1.—Asīr; qaidī; asīr-i-jang; jise jabr yā hikmat-i-'amālī se dushman larāyī meṁ qaid kar-le.

2.—Jo kisi ke husn yā uskī khūbī se uskā maftūn shaidāyī yā 'āshiq-ho-jāe; asīr; shaidā mubtalā yā giriftār; jiskā man moh yā har liyā jāe; jo muhabbat yā 'ishq ke phande meṁ khūb phaṁs jāe.

Captive, a. 1.—Larāyī meṁ qaid kiya gayā; muquiyad; mabbūs; pā-band; giriftār; phaṁsā huā. [muta'alliq.

2.—Qaid meṁ r. w.; pā-band yā mabbūs r. w.; qaid yā pā-bandī se

Captivity, n. 1.—Asīrī; qaid kī hālat; giriftārī; jabriya yā jang meṁ shikast pakar dushman ke qābū meṁ par jānā; nazar-bandī.

2.—Gulāmī; itā'at; farmān-bardārī.

Capture, n. 1.—Giriftārī; jabr ke sāth pakarnā; dhar-pakar; yakāyak yā dhokhā dekar pakarnā.

2.—Jo kuchh jabriya yakāyak yā larāyī meṁ mār-pech se hāth lag-jāe; jo kuchh hāth ā-jāe; ganimat; gurat; lūṭ; yagmā.

Capture, v. t. Pakarnā; giriftār k.; zor-o-zulm se khwāh yakāyak tūt par-kar yā larāyī meṁ dhokhā dekar pakarnā giriftār k. yā apne qabze khwāh ikhtiyār meṁ kar-lenā.

Carcass, n. 1.—Jānwar kī lāsh. [kī nazar se hotā hai.

2.—Jism; badau. Is ma'nī kā isti'māl sirf biqarat yā tamaskhur

3.—Kisi bhārī chiz masalan kashtī yā jahāz kā tūtā-phūtā hissa.

4.—Kisi chiz kā dhānchā yā uske khās khās hisse jo nā-tamām yā be-saje rah jāen.

Card, n. 1.—Waslī yā dabiz kāgaz ke ṭukre jiske tāsh (*cards for gaming*) yā mulāqāt ke ṭikat (*visiting cards*) khwāh nawed yā da'wat ke ṭikat shuqqe yā parche (*invitation cards*) banāye jāte haiṁ.

2.—Woh kāgaz jispar qutub-numā ke jāwānib bane rahte haiṁ.

Cardinal, a. Khās; aslī; afzal; nihāyat aham; kalān; barā; ā'zam; akbar.

Care, n. 1.—Fikr; ta'alluq-i-khātir; andesha; burāyī ke khauf se kisi qadar dill sadma; kisi bāt kā dil par bojh; taklif.

2.—Ihtiyāt; nigrānī; khabar-gīrī; kisi bāt ko dekhte rahnā; tawajjuh; lihāz; hifāzat kī nazar se kisi bāt kā khayāl; khabar-dāri.

Take care of yourself—Apni ihtiyāt rakkho; apni hifāzat kā khayāl rakkho yā apne ko bachāye raho.

3.—Ihtimām; nigah-bānī; sipardagi; hifāzat aur bihtari ke liye kisi kī zimma-dāri.

He was under the care of a physician—Woh ek tabīb ke ser-i-hifāzat thā.

4.—Woh shai jiski nisbat dil ko ta'alluq ho yā jiskā khūb lihāz aur khayāl rakkhā jāe.

Care, *v. i.* Fikr yā parwā r.; ta'alluq yā ta'alluq-i-khātir r.; khayāl yā lihāz r.; kisi bāt par yā kisi shai kī jānib dil kā māl k.; chāhnā; dil meñ lānā.

☞ "With *for* before a noun, and *to* before a verb." Webster.

Career, *n.* 1.—Woh maidān jismeñ bāzī lagākar yā muqābale ke taur par daur ho; woh zamīn jispar log daureñ.

2.—Daur; tez daur; harakat meñ 'ujlat.

3.—Kār-rawāyī kā 'ām silsila; kār-rawāyī kā tarīq; tarz-i-kār-rawāyī; daur; woh zamāna jismeñ koyī kār-rawāyī kī jāwe yā koyī kār-rawā rahe.

Careful, *a.* 1.—'Āqibat-andesh; āyinda kī fikr yā ihtiyāt r. w.; kisi shai ke qiyām aur uski muhāfazat kā khayāl r. w.; bedār; chaukas; muhtāt; khabar-dār; hoshyār; baqi ihtiyāt r. w.

☞ Generally followed by *of*.

2.—Mutaraddid; fikr-mand fikr se bharā huā yā mutafakkir; kisi soch andeshe yā khauz meñ parā huā.

Carefully, *ad.* 1.—Fikr yā soch ke sāth; aisi tarah par ki usse izbār-i-fikr ho; taraddud se yā taraddud ke sāth.

2.—Ihtiyāt khabar-dāri yā tawajjuh se; hoshyārī se; 'āqibat-andeshī se; dhyān dekar; gaur ke sāth; jī lagākar; dil-dihī se.

Carefulness, *n.* Ihtiyāt; khabar-dāri; chaukasī; hoshyārī; fikr; 'āqibat-andeshī; burāyī se bachāw yā hifāzat kī fikr.

Careless, *a.* 1.—Be-fikr; be-parwā; be-khabar; gāfil; 'adam-mutawajjih; lā-parwā; ihtiyāt ta'alluq yā khayāl na r. w.

☞ Followed by *of* or *about*.

2.—Fikr yā andeshe se barī; gair-mutaraddid; khush; mahzūz.

3.—Jo kuchh be-ihtiyātī se kiya yā kahā jāe; jismeñ soch-bichār (gaur-o-taammul) na ho.

4.—Jismeñ san'at ko daḥl na diyā jāe.

Carelessly, *ad.* Be-ihtiyātī se; be-parwāyī se; gāflat ke sāth yā gāfilāna; be-fikrī se yā bilā-ta'alluq-i-khātir.

Carelessness, *n.* Be-ihtiyātī; be-fikrī; nā-tawajjuhī; be-parwāyī; gāflat.

Caress, *v. t.* Muhabbat pyār yā mihrbānī se pesh ānā; pyār se gale lagānā; muhabbat kī nazar se chhātī se lagānā; chumkārā; pyār k.; dulārā yā dulār k.

Caress, *n.* Pyār; dulār; muhabbat kā qaul yā fīl; muhabbat se ham-āgosbī yā gale lagānā; chumkār; puchkār.

Cargo, n. Jahāz kā bojh yā bār-i-jahāz; māl-o-asbāb saudāgarī kī chīzeñ yā jo kuchh jahāz par jāe; bojh; bār.

☞ Applicable "to goods only, and not to live animals or persons."

Burrill-Webster.

Carnage, n. 1.—Halāk kiye huye jāuwaroñ kā gosht, [yā qatl-i-'ām.

2.—Kusht-o-khūñ; kasrat se ādmiyoñ kī halākat; khūñ-rezī; qatl

Carnal, a. 1.—Nafs-i-ammāra se haz uṭhāne ke muta'alliq; shahwat ke muta'alliq; nafsānī; rūhānī nabīñ; jismānī; badanī. [tanāsh-bīñ.

2.—Shahwat-parast; nafs-i-ammāra kī pairawī meñ dūbā huā;

Carnal intercourse—Mubāsharat; jimā'; wati.

To have carnal intercourse—Mubāsharat yā jimā' k. To have carnal intercourse against the order of nature—Waz'-i-fitri ke khilāf wati (jimā') k.

Carnal knowledge (Law)—Mubāsharat; jimā'; mujāma'at; suhbat.

Carp, v. i. Bilā-wajh yā tunuk-mizājī ke sabab se kisī kī malāmat yā 'aib-jagī khwāh harf-gīrī k.; dosh lagānā; naqs nikālūā.

☞ Followed by *at*.

Carpenter, n. Lakṛī kā kām banāne w. yā uskā kārigar; makānāt aur jahāz wagaira banāne w.; darodgar; najjār; barhayī.

Carpet, n. 1.—Farsh-i-zamīn; bichhāwan; farsh; darī yā shatranjī; qālin yā gālīcha 'ām isse ki unī ho yā sūti wagaira; tāṭ; chāñdnī yā jājim.

2.—Musattab yā chauras zamīn jispar ghās jamī ho aur qālin sī hamwār aur mulāim ma'lūm de.

A grassy carpet—Ghās kā takhta yā farsh-i-giyāhī.

To be on the carpet—Zer-i-tajwīz h.; rūbakar h.; pesh h. yā peshī meñ h.; manahā-i-gaur-o-tajwīz h.; pesh-i-nazar h.

Carpet, v. t. Farsh bichhānā; bichhāwan bichhānā yā lagānā.

Carpeting, n. Farsh kā kapṛā sāmān khwāh asbāb; 'umūman farsh-furūsh.

Carriage, n. 1.—Lejānā yā ek jagah se dūsri jagah lejānā yā pahuñchānā.

2.—Koyī sawārī jismeñ pahiye lage hon; gāṛī yā chār pahiye kī gāṛī.

☞ "Appropriately the word is applied to a coach; and carts and waggons are rarely, or never, called *carriages*." *Webster.*

3.—Kisī shai ke lejāne kā kharch; bār-bardārī kā kharch yā bār-bardārī; dholāyī; jo kuchh kisī chīz ke ek jagah se dūsri jagah lejāne meñ sarf (kharch) pāre. [chāl-o-chalān.

4.—Chāl; chāl-dhāl; waz'; tariq; rawish; dhang; atwār; audāz;

5.—Ihtimām; iutizām; kisī kām ke anjām yā insirām kā tariq.

Carrier, n. 1.—Kisī chīz kā lejāne w.; woh shai jo kisī dūsri shai ko lejāe. Qāsīd; paigām-bar; paik; dūt.

2.—Jo shakhs dūsroñ kā māl-o-asbāb kirāye par le-jāe yā pahuñchāwe; hammāl; muzdūr; qulī; moṭiyā.

Carrier-pigeon, n. Khat lejāne wālā kabūtar; kabūtar-i-nāma-bar.

Carry, v. t. 1.—Kisī chīz ko ek jagah se dūsri jagah khud uṭhākar yā kisī bār-bardārī ke jāuwar par lād-kar khwāh kisī chhakṛe yā kashtī wagaira par rakh-kar lejānā; pahuñchānā.

☞ "Opposed to *bring* and *fetch*, and often followed by *from*, *away*, *off*, *out*." *Webster.*

2.—Hāsil k. ; jīt jānā ; shai-i-maqsūd (matl.b yā mudda'ā) ko pā-jānā yā us tak pahuñch-jānā ; pūrā k. ; anjām ko pahuñchānā ; gālib ānā.

To carry a point—Kisī bāt ko jīt jānā ya'nī jis amr kī nizz' ho usmeñ auroñ ke muqābale meñ gālib ānā.

3.—Rakhnā ; dekhānā ; zāhir yā numāyān k. ; ba-asbāb-i-zāhir h. ; dalālat k. yā kisī amr par dāl h. ; batlānā ; rakhnā yā shāmil r.

4.—Zamān yā makān (waqt yā jagah) ke i'tibār se wus'at d. (phailānā) yā qāim r.

☞ "Generally with a particle, as *up, on, back, forward, &c.*" Worcester.

5.—Kisī chiz par sañbhāle rahnā yā thām r.

6.—Anjām k. ; insirām k. ; chalānā.

☞ Usually with *on*.

To carry on business—Kām-chalānā yā k. ; insirām-i-kār k. ; roz-gār yā kār-o-bār k. khwāh chalānā.

7.—Tariq iḡhtiyār k. ; chāl chalnā ; rahan yā ḡhang pakaḡnā.

☞ With the reflexive pronouns.

8.—Muntaqil k. ; ek khāne safhe yā kitāb se dūsre khāne safhe yā kitāb meñ muntaqil k. (ek se uṡhākar dūsre meñ darj k. likhnā yā charḡhānā) ; ek mulk se dūsre mulk meñ lejānā.

To carry an account from a day-book to a ledger—Kisī hisāb ko roz-nāme se uṡhā yā muntaqil kar ke pakki bahī par charḡhānā.

To carry a war from one country into another—Laḡyī ko ek mulk se muntaqil karke dūsre mulk meñ shurū' k.

9.—Kisī shai kā qabza laḡkar hāsil k. (usko sar yā fath k.) ; laḡ-ke jīt lenā. [tahrīk karke āge barḡhānā.

10.—Āge ko harakat d. yā barḡhānā ; āge ko chalānā yā rujū' k. ; To carry coals—Taubin kī bāteñ chup-chāp bardāsht kar-lenā ; sadmoñ ko sah yā uṡhā lenā.

To carry coals to Newcastle—Jo chiz jabāñ ifrāt se ho wahīñ usī qism kī aur chizeñ lejānā ; mihnat rāḡgāñ k. (khonā) ; be-fāida yā 'abas sar dukhānā.

To carry off (a)—Dūr lejānā yā uṡhā-kar fāsile par lejānā ; lekar chal-d. yā le-bhāḡnā. (b) Halāk k. ; mār-dālnā ; jān lenā. [uṡh-jānā.

To be carried off by sickness—Bimāri meñ mar-jānā guzar-jānā yā jabāñ se To carry on (a)—Taraqqī d. ; sahāri yā madad dekar āge barḡhānā ; qāim r.

(b) Karnā chalānā yā jāri r. ; ihtimām yā pairawī k. ; kisī kām meñ lag-kar (masrūf ho-kar) use chalānā.

To carry on trade—Tijārat k. yā jāri r. (usmeñ lagā yā masrūf r.).

To carry through—Āḡhir tak sañbhāle rahnā ; sahāri dekar qāim r. ; chūkne yā dab-jāne na d. ; nibāh d. ; pūr utār d. ; thekūne lagā d. ; beḡ pūr kar-d.

To carry out—Ta'mil k. ; bajā lānā ; takmil ko pahuñchānā ; anjām kar-d. yā anjām ko pahuñchā d. ; kām-yābi ke sāth kar-d. ; pūrā kar-d. ; nibāh d. ; āḡhir tak qāim yā jāri r. ; beḡ pūr kar-d.

Cart, n. Do pahīye kī ḡarī jise ek ghoḡā yā do bail khīñcheñ aur jispar galla wagāira yā sandāgarī ke wazuñ māl charḡhā-kar (lād kar) ek jagah se dūsri jagah pahuñchāye jāeñ ; chhakra ; laḡhiyā ; bār-bardāri ke liye do pahīye kī ḡarī.

Cart, v. t. Gārī laṛhiye yā chhakre par (uspar lād yā chaṛhū kar) leḷnā.

Cartage, n. 1.—Chhakre par lād yā chaṛhūkar leḷnā.

2.—Chhakre par leḷne kā kirāya yā bhārā; bār-bardārī.

CARTE-BLANCHE, (kart-blansh), (Fr.) 1.—Sāda kāgāz jiske zail meṁ kisi kā dust-ḵhat yā dust-ḵhat aur muhr donoṁ sabt karkē dūse ko is ijāzat ke sath de-dē ki jo jo sharteṁ chāhe woh uspar likh le.

2.—Aisi bātēṁ jinki nisbat kisi shart ki pā-bandī na ho; ikhtiyār-i-gair-mahdūd; kul ikhtiyār. [gārī-wān.

Carter, n. Do pahīye ki gārī laṛhiyā yā chhakrā hānkne w.; gārī-bān yā

Cart-load, n. Chhakre kā boj; jituā ek martaba ek chhakre par jā-sake.

Cart-way, n. Rāh jispar chhakre yā aur qism ki gārīyāṁ āti jāti yā ā jā sakti hoṁ.

Carve, v. t. 1.—Patthar lakṛī yā dūsrī chīz par kūt (tarāsh) kar bel-būṭe phūl-patte wagaira banānā; kanda k.; khodnā; naqsh-o-nigār banānā; kaṛī chīzōṁ par sūrateṁ yā shabihēṁ tarāsh kar banānā.

2.—Kūt-kar banānā yā dūaliyānā.

3.—Khāne ke waqt gosht ke chhoṭe chhoṭe ṭukre tarāshnā (uske pāre banānā). [hisse ke mutābiq d.

4.—Chun-kar ḵhud lenā yā dūse ko deṁ; bāṭnā; taqsim k.;

To carve out—Mansūba karkē nikālā; soṭh-bichār-kar qāḥn k. yā kī shai ki tarāh (bunyād) dānā.

Carve, v. i. 1.—Sang-tarāshī k.; khod yā tarāsh-kar sūrateṁ banānā.

2.—Gosht tarāshnā yā kūtṇā.

25 Followed sometimes by *for*.

To carve for all the guests—Kul mihmānoṁ ke liye gosht ke pāre banā d. yā gosht tarāsh d.

Carver, n. 1.—Jo koyī lakṛī yā patthar wagaira ko tarāsh-kar usmeṁ kārī-gārī yā zebāish ke kām banāye; sang-tarāsh; hut-tarāsh; kanda k. w.

2.—Khāne ke waqt gosht tarāshne w.

3.—Jo apnī ḵhwāhish ke mutābiq chun-kar le yā auroṁ ko de.

4.—Khāne ke waqt gosht kūtne ki ek baṛī chhurī.

Carving, n. 1.—Lakṛī yā patthar wagaira ke tarāshne kā si'l yā san.

2.—Sūrat mūrat yā naqsh-o-nigār jo kanda karkē banāye jāēṁ.

3.—Khāne ke waqt gosht kūtṇā tarāshnā yā uskā san.

Case, n. 1.—Woh shai jismeṁ koyī chīz dūshīṛ ruhe; poshish; ḵhol; gilāf; dhapnā, sandūq peṭī dībiyā wagaira; miyān; ḵhāna; ghar; choṅgā. [meṁ ho.

2.—Sandūq aur jo chīzeṁ usmeṁ hoṁ; jisqadar chīz kisi sandūq

Case, v. t. 1.—Gilāf chaṛhānā; ḵhol chaṛhānā; poshish k.; band karne yā mahfūz rakhne ko liye kisi chīz se lupet yā gher d.

2.—Sandūq wagaira meṁ rakh-kar band k.

Case, n. 1.—Hāl; hālat; jo kuchh kisi ko sar par pare yā bite; jo kuchh kisi par guzre yā wāqī' ho; kisi ki ḵhūs hālat yā uskā-sarguzasht; kaifiyat; dhang; mājarā; wāqī'a; sūrat.

2.—Bīmāri kā kisi ek yā ḵhūs shuḵhs ko h.

[huyī.

There have been no cases of cholera of late—Hāl meṁ kisi ko faslī bīmāri nahīṁ
His case is lamentable—Uskā hāl qābil i-afsoṁ hai; uski hālat par afsos ātā hai.

3.—(Law) Amr-i-nizā'i yā nizā'; amr-i-tasfiya-talab; woh wāq'āt jimeñ kisi amr ki nisbat bahs yā tajwiz ki zarūrat ho.

The case, as stated by the plaintiff's pleader, stands thus—Hasb-i-bayān-i-wakil-i-mudda'i nizā' yā amr-i-nizā'i yuh hai.

The case, as stated by the pleader for the opposite party, does not involve a question of limitation—Jo wāq'āt wakil-i-fariq-i-mukhhlif (sādi) ne bayān kiye un se bahs-i-tamādi qāim nahīn hoti.

4.—(Law) Muqaddama yā muqaddama-i-marjū'a-i-'adālat; nālīsh yā nālīsh-i-mutadāira-i-'adālat; da'wā; istigāsa; mu'āmala.

A session case—Muqaddama-i-seshan; muqaddama jo 'adālat-i-seshan ki tajwiz ke qābil ho. [dama-i-qābil-i-tajwiz-i-majistret.

A magistrate's case—Muqaddama jo majistret ki samā'at ke lāiq ho; muqad-

A cognizable case—Muqaddama-i-qābil-i-dast-andāzī yā samā'at; jis mu'āmala meñ dast-andāzī yā samā'at ho-sake.

A non-cognizable case—Muqaddama-i-nā-qābil-i-dast-andāzī yā samā'at; jis muqaddame meñ dast-andāzī na ho-sake yā jo samā'at ke lāiq na ho.

A summons case—Muqaddama-i-qābil-i-ijrā-i-saman; muqaddama jimeñ saman jāri ho-sake.

A warrant case—Muqaddama-i-qābil-i-ijrā-i-wāraut; muqaddama jimeñ giriftārī kī hukm-nūma jāri ho-sake.

A bailable case—Muqaddama-i-qābil-i-zamānat; jis muqaddame meñ mulzam kī zamānat qānūn ho-sake.

A non-bailable case—Muqaddama-i-nā-qābil-i-zamānat; aisā muqaddama jimeñ mulzam zamānat par chhūt na sake.

To open a case—Ibtidā'i peshī meñ muqaddame ke hūlāt bayān kar-d.

To close a case—Muqaddame ko khatm kar-d.

To state a case—Muqaddame ke hūlāt mufassal bayān k. [meñ likh di-jā.

Action on the case (Law)—Woh nālīsh jimeñ kul wajh-i-nālīsh 'arzī-da'we Case stated or agreed on (Law)—Wāq'āt kī tahriri kuftiyat jise fariqāin taslim karke 'adālat meñ is garaz se pesh karen ki jo qānūni bahs un wāq'āt se paidā ho uskā faisala ho-jāe.

In case—Dar-sūrat ki; dar-hūle ki; agar aisā ho yā wāq' ho; mabādā; ahyānan; kūsh; shāyad; ba-sharte ki; us sūrat meñ ki.

To be in good case or in case—Moñ-tāza h.; taiyār h.; hath pair se sijil h.; badan kī bharā h.; farbh h.

☞ “Applied to beasts but not to men, except in a sense rather ludicrous.” Webster.

Put the case—Farz kar-lq ki fulān amr kī wuqū' ho; mān lo kī aisā ho.

Cash, n. Naqd yā naqdī; zar-i-naqd; rokar; rok; sikka; paisā rupayā yā ashrafī.

☞ “Sometimes also applied to bank-notes, drafts, bonds, or any paper easily convertible into money.” Webster.

To pay in cash—Zar-i-naqd adā k.; naqd d.

☞ “Opposed to payment in goods, commodities, or labour, as in barter.” Webster.

Cash, v. t. Rupaye se tabdil k. yā badal kar zar-i-naqd kar-lenā; kḥurda k. bhunānā yā torānā; loṭ wagaira ke badle meñ rupaye d.

Cash-account, n. Naqdī hisāb; woh hisāb jismeñ naqd ke siwā aur kisī chiz kā jam'-kharch na kiyā jāe; rupaye paise ke len-den yā uskī maujūdāt kā hisāb; rokar kā hisāb.

Cash-book, n. Rokar-bahī; woh hisāb kī kitāb jismeñ rupaye paise (zar-i-naqd) kā jam'-kharch ho.

Cash-credit, n. Apnī zamānat khwāh kisī kafālat par bank se rupaye ke lene kā istihqāq.

Cashier, n. Tahwīl-dār; khazānchī; rokarīyā; fota-dār; sarkār; woh ahl-i-kār jiske zimme zar-i-naqd rahe yā jo kisī bank yā mahājani koṭhī ke bahī-khāte aur jam'-kharch kī nigrānī kare.

Cashier, v. t. 1.—Mulāzamat yā suhbat se khārij bar-taraf yā kanāre kar-d.; mauqūf kar-d.; nikāl d.

2.—Nā-manzūr kar-d.; rad k.; bātil qarār d.

3.—Kisī fauji afsar ko uskā kamishan mansūkh karke 'uhde se ma'zul (mauqūf) kar-d.

Cash-keeper, n. Jiskī tahwīl meñ rupaye paise hoñ; tahwīl-dār; rokarīyā.

Cast, v. t. 1.—Pheñknā; dālnā; uchhlānā; hāth yā kisī kal ke zor se pheknā; dhakel d.; zor se āge ko haṭā kar girā d.; jhoñk d.

2.—Dālnā phernā yā mukhātab k.—jaise nazar yā chitwan.

3.—Zamīn par girā d. yā paṭak d.—jaise kushti-bāzī meñ.

4.—(Law) Kisī muqaddama-i-dīwānī meñ maglūb k. yā harā d.; kisī muizam ko mujrim qarār dekar uskī nisbat sazā kā hukm d.; sazā k.

5.—Girā d.; chhoṛnā; jhāpnā

Trees cast their fruit—Darakht apne phal girā dete haiñ. A serpent caste his skin—Sēp kehchī chhoṛtā yā girātā hai.

6.—Dālnā yā girānā.

To cast anchor—Langar dālnā; langar girā-kar jahāz ko ṭhahṛā r.

7.—Pheñknā yā dālnā—jaise pāsa yā qur'ā. [rad kar-d.

8.—Be-kār samajh-kar pheñk d.; nikammā karke kanāre kar-d.;

9.—Dālnā.

To cast into prison—Zindān meñ dālnā; qaid yā mahbūs k.

10.—Galaba d. yā gālib kar-d.; barhā d.; afzal bartar yā murrajjah kar-d.; rāe dekar kisī ke haq meñ kasrat-i-rāe kar-d. yā uskī taraf ziyāda logoñ ko jhukā d.

To cast the balance in one's favour—Kisī kā palla bhāri kar-d. (usko auroñ par bartari galaba yā tarjih d.).

11.—Sānche meñ dhāl-kar banānā; dhālnā; kisī shakl kā banānā; kisī namūne ko mutābiq banānā.

12.—Phailānā; pahuñchānā; paidā k.; denā; dālnā.

To cast light upon a subject—Kisī mazmūn ko wazāhat d. yā uske hālāt ko munkashif k. (kholnā). To cast a luster upon posterity—Nasl ko buzurgi d. (uspar raushanī phailānā yā asar-i-nek pahuñchānā).

13.—Hisāb k.; shumār k.; hisāb ke qā'ide se daryāft k.

To cast one's nativity, or a horoscope. Cf. To calculate one's nativity, below Calculate.

14.—Ta'dād-i-majmū'ī ke daryāft ke liye mukhtalif raqmon ko ekaṭṭhā k.; joṛnā; ṭhik d.; mizān d.

To cast accounts—Hisāb joṛnū (lagānā phailānū yā karnū).

To cast aside—Be-kār yā bū'is-i-taklif samajh-kar k̄hārij bar-taraf rad yā kanāre kar-d.; alag yā dūr kar-d.; nikāl d.

To cast away (a)—Pheñk d.; uṛā d.; phūñk d.; ifrāt se k̄harch karko barbud yā talaf kar-d.; gañwā d.; kisi kām meñ na lānū; muft kho d.

To cast away life—Jān kho yā gañwā d.

(b) Tabāh yā gārat kar-d.—jaise jahūz ko.

[kanāre kar-d.

To cast by—Rad kar-d.; gaffat yā nafrat se k̄hwāh be-kār samajh kar dūr yā

To cast down—Girā d.; shikasta-k̄hātir kar-d.; dil toṛ d.; tabī'at ko pazhumarda kar-d. (udās yā dil-gīr kar-d.).

To cast forth—Kisi band jagah se bāhar nikālū yā paidū k.; k̄hārij k.

To cast off—Bartaraf k̄hārij yā rūnda kar-d.; haṭā kar dūr yā kanāre kar-d.; nikāl d.; ṭāl d.; garāb-bār yā bojh samajh-kar dūr kar-d.

To cast out—Bāhar nikāl d.; k̄hārij kar-d.; ghar se bāhar kar-d.; zabān se nikālū; kahā yā zabān par lānū; zābir k.

To cast up (a)—Hisāb k.; shumār k.; lagūnā; joṛnū.

To cast up accounts, or the cost—Hisāb lagānā yā k̄harcha joṛnū.

(b) Mī'de se k̄hārij kar-d.; qai kar-d. yā qai karke nikāl yā girā d.

To cast on, or upon—Kisi bāt par hawāla k. yā chhoṛ d.

To cast one's self on—Apni tayīn kisi par bi-l-kul chhoṛ d.; bi-l-kul munhasir-bi-l-gair (dūsre ke tūbi') ho-jānū.

To cast off copy—Kisi tahrir kā ek hissa is bāt ki tabqīq ko liye chhūpnū ki agar woh kul tahrir chhāpi jāwe to kisqadar safhe honge.

Cast, v. i. 1.—Man meñ phernā; dil meñ sochnā; tajwīz k.; kisi bāt ko ghumā-phirā-kar dil hī dil meñ dekhnā tāki koyi amr munaqqah ho-jāe.

2.—Dhalnā; dhal kar kisi shakl kā ho-jānū.

3.—Āinṭh uṭhnā; maror khā-jānū yā maror uṭhnā.

Cast, n. 1.—Pheñknā; jo chīz pheñki jāe; jis shakl yā hālat se koyi chīz pheñki jāe; pheñkne kā tariq yā dhang; andākht.

2.—Jis fāsile par koyi pheñki huyi shai jā-pare; tappā; pallā.

3.—Pāse kā pheñknā yā ḍālnā; dāw; ittifaq; jokhim.

4.—Sānche meñ dhālnā.

5.—Kisi chīz ki sūrat yā shakl jo dhalne yā taiyār hone par ho-jāe.

6.—Jo shai sānche meñ dhāli jāe.

7.—Sūrat; shakl; rang; dhang; saj-dhaj; waz'; tariq.

8.—Koyi mauqa' yā naf' kī bāt jiskī ummed pahle se na rahī ho.

9.—Ānkh kī harakat yā gardish; chitwan; nazar; kankhiyon dekhnā.

The last cast—Ākhir dāw jismeñ sab kuchh bāzi par lagā diyā jāe; kisi bāt ki ākhir koshish jismeñ koyi daqīqa uṭhā na rakkbā jāe.

Caste, n. Zāt; qaum; baran (varn).

A high caste—Sharif bārī ū'lā yā ūchī zāt.

A low caste—Razil chhoṭī yā nichī zāt.

To lose one's caste—Zāt se k̄hārij ho-jānū; zāt kho d.

Casting-voice, } n. Kisi jalse yā majma' meñ jab min-jumla arbāb-i-

Casting-vote, } majlis ke nisf logon kī rāe amr-i-tajwīz-talab ke haq meñ ho aur nisf kī khilāf uske aur yah qarār pāyā ho ki jis nisf kī rāe ke sāth mīr-majlis kī rāe ko ittifaq hogā usī par faisala hogā to

us hūlat meñ mīr-majlis yā sadr-nishīn kī rāe ko "casting vote" ya'nī rāe-i-qāti' kahed̄ge.

The umpire shall have the *casting-voice* in this case—Is muqaddame meñ ear-panch kī rāe par faisala-i-sūlisī hogā dar-sūrate kī sūlis bi-l-munāsifa muḥlitalifa-r-rāe hoñ ya'nī jin nisf sūlison se ear-panch kī rāe muttafiq hogi usī ke mutābiq faisala hogā.

Castle, *n.* 1.—Qal'a; koṭ; garhī; woh makān jismeñ dushman se bachne kī nazar se qal'a-bandī huyī ho.

2.—Kisī amīr yā shah-zāde kā makān; woh 'alī-shān 'imārat jis-meñ koyī amīr-zāda yā nasl-i-shāhī se sukūnat-pazīr ho.

Castle in the air—Kḥayāl-i-kḥām; kḥayālī mansūba; mansūba yā tajwiz jiskī koyī bunyād na ho; mahz be-asl kḥayāl tajwiz yā mansūba.

To build castles in the air—Aise aise mansūbe k. jo mahz be-bunyād hoñ; kḥayālāt-i-kḥām kiyā k.; kḥayālī pulāw pakūnā yā mau ke laḍḍū khānā; kḥayāl-parastī k.

Castrate, *v. t.* 1.—Kḥassī k.; ākhta k.; badhiyā k.; and yā baiza kāṭ l.

2.—Kisī tahrīr ke un ajzā ko nikāl l. yā dūr kar-d. jinmeñ kalimāt-i-fuḥsh hoñ. [kar-d.

3.—Kisī kitāb kā koyī warāq nikāl-kar use nā-mukammal (uāqis)

Casual, *a.* 1.—Ittifāqī; jiske wā'qī' hone kī ummed pahle se na ho; jiskā wuqū' ittifāqan ho jāe; jo ittifāqiya ho-jāe; jo nāgahān ho-pare.

2.—Gair-ma'mūlī; jo hamesha na hotā ho; muqarrarī yā hamesha kā nahīn; jo kabhī kabhī ho; 'arizī.

Casual expenses—Akḥrājāt-i-gair-ma'mūlī yā gair-muqarrarī; jo marāfī hamesha na hote hoñ.

Casually, *adv.* Ittifāqiya yā ittifāqan; nāgahān; kabhī kabhī; sanjog se; jān-būjhkar nahīn; dida-o-dānista nahīn.

Casualty, *n.* 1.—Ittifāq yā amr-i-ittifāqiya; wāqī'a-i-nā-guzir; hādīsa; aisi bāt jiskī ummed pahle se na rahī ho (jo ittifāqan ho-jāe).

2.—Sadma jo jism ko ittifāqan pahūnch jāwe 'ām isse kī uskā natīja maut ho yā nahīn; maut yā dūsrī balā jo ittifāqan nāzil ho.

Catalogue, *n.* Ashkḥās yā ash'yā kī fihrist jo tartīb se yā radif-wār banī ho.

Catalogue raisonné—Kitāboñ kī fihrist jo unke mazmūn ke i'tibār se murattab ho.

Catalogue, *v. t.* Kitāboñ yā chizōñ kī fihrist banānā; fihrist meñ likhnā yā uspar chahānā.

Catastrophe, *n.* Aisā mājarā jisse kisī shai kā silsila ultā-pultā (zer-o-zabar) ho-jāe; aisā wāqī'a jisse kisī shai kā intizām tah-o-bālā ho-jāe; kisī shai kā burā anjām; kisī bāt kā maāl-i-kār jo musibat yā āfat se bharā ho; āfat; balā; musibat.

Catch, *v. t.* —1. Pakarnā; hāth se dharnā yā pakarnā.

2.—Phande yā jāl meñ phānsā-kar pakarnā; phānsānā; pakarnā.

3.—Pichhā karke pakarnā.

4.—Pakar lenā; lag jānā—jaise āg kā.

5.—Khush k.; farefta k.; dil-bandī k.; dil lagā l. yā le-lenā; muhabbat ke jāl meñ dāl d.; moh l.; 'āshiq banā l.

6.—Bīmārī-khusūsan chhūt wagaira kī bīmārī (amrūz-i-sārī wagaira) meñ mabtalā ho-jānā (uskā ho-jānā).

To catch the measles or smallpox—Garmī dānoū yā chechak meñ muḡṭalā ho-jānū (uskā nikal-ānū),

To catch cold—Sardī (zukūm) ho-jānā.

7.—Yakāyak ā-parṇā; jhaṭ se ā-jānū; pā-jānū yā pakar-pānū.

The police caught the thief in the act of stealing—Pulis ne us chor ko chori karne kī hālat hī meñ pakar-pāyā (woh usī hālat meñ unke hāth lag-gayā yā unko yakāyak mil-gayā).

To catch at—Shauq yā 'ujlat se pakarne kī koshish k.; yakāyak apne qabze meñ kar-lene kī fikr k. [pakar l,

To catch up—Jhapaṭ l.; uchak ke khaiñch l.; lapak-kar pakar l.; dafātan

Catch, v. i. 1. Phais-kar yā ruk-kar rah-jānū.

A kite catches in a tree—Patang daraḡht meñ phais yā ulajh-kar rah jātā hai.

A door catches so as not to open—Kewāṛ isqadar ruk yā jam jāte haiñ kī nahīñ khulte.

2.—Chhūt se phailnā yā honā—jaise bīmārī kā.

Catch, n. 1.—Pakar; girift; pakarnā.

2.—Woh chiz jo kisī dūsarī chiz ko rok yā pakar rakkhe; billī; qulūba; āḡal yā agrī,

3.—Pakarne ke dhab se baiṭhū; pakarne kī sāmān yā tahaiya; pakar-pāne kī mauqa' dekhte rahnā; kisī bāt kī tāk yā nigrāñ.

To lie on or upon the catch—Kisī bāt kī tāk meñ rahnā; kisī bāt kī (kisī amr ke anjām kī) mauqa' dekhte rahnā.

4.—Shauq kī chiz jo hāth ā-jāe; naf'; fāida.

5.—Kām yā koshish karne kī thoṛī muhlat; mauqa' jo kabhī kabhī hāth lag-jāe; kām karne kī muḡhtasar waqt.

6.—Jis qadar machhliyāñ ek martaba pakrī jāweñ.

Catchise, v. i. 1.—Suwāl-o-jawāb aur tashrīhāt wa sihhāt ke zarī'e se ta'līm d.—khusūsān mazhabī bātoñ meñ.

2.—Suwālāt pūchhnā; suwālāt pūchh-kar imtihān yā āzmāish k. aur ba'z waqt chashm-numāyī kī garaz se kisī se suwālāt ko jawāb lenā jisse uske tarīq meñ paqs nikaltā hai.

3.—Mazhabī usūl kī nisbat shāgirdoñ se suwālāt pūchh-kar unko ta'līm d. [mazhab ke usūl] meñ.

Catchism, n. 1.—Suwāl-o-jawāb ke zarī'e se ek tarah kī ta'līm khusūsān

2.—Muḡtadiyoñ kī kitāb jismeñ mazhabī masale suwāl-o-jawāb kī shakl par likhe hote haiñ,

Categorical, a. 1. Silsila-i-khayālāt ke muta'alliq.

2.—Qiyāsī nahīñ; bilā shart yā istisnā; mutlaq; yaqīnī; sāf; sarīhī; qat'i; jismeñ agar-magar yā chūn-o-chirā na ho; do-ṭūk.

A categorical answer—Jawāb-i-shāfi yā qat'i; sāf yā do-ṭūk jawāb.

Categorically, ad. Yaqīn ke sāth; sāf-sāf; sidhā-sidhā; khulā-khulā; ba-tarz-i-mutlaq.

To affirm categorically—Sāf-sāf yā yaqīn ke sāth kahnā; bayān yā qaul meñ agar-magar na lagānū.

Category, n. 1. Jins; qism; nau'; mad; silsila-i-khayālāt.

2.—Hālat; kaifiyat.

Cattle, n. Mawāshī yā maweshī; 'umūman woh sah jānwar jinko log ghar meñ pālte haiñ masalan sānd bail gāe bachhwe bachhiye ghore gadhe khachchar bherī bakri aur sūar.

Cause, n. 1.—Sabab; bā'is; 'illat; mūjib; wajh; binā; woh shai jisse koyī natīja paidā ho (nikle); woh shai jisse kisi shai kī ibtidā ho aur be-gair uske woh qāim na rah-sake; kisi fi'l ke wuqū' kā bā'i's; jiske sabab yā bā'is se koyī bāt kī jāwe; wāste; liye; taqrib; maushā; maq-sad; niyat.

Cause of action. See Action below No. 3.

To join or unite several causes of action in the same suit—Ek hi talish meñ kayī bin-i-mukhāsamat (muta'addid bin-i-da'wi) kā shūmil k.

The accruing or arising of a cause of action—Bin-i-mukhāsamat kā paidā h. yā zuhūr meñ ānā.

A misjoinder of causes of action—See Action below No. 3.

To show cause—Wajh pesh k. yā batlānā; sabab zāhir k. ; wajh deklānā.

To trace a cause—Kisi sabab yā wajh kā patā lagānā; kisi bāt kā sabab dar-yāft k. ; jo kuchh pahle wuqū' meñ āyā ho use kisi bāt kā patā lagānā.

Without cause—Be-wajh; be-sabab; bilā wajh-i-ma'qūl; be-gair kisi aise sabab ke jisse fi'l kā wujūb sabit ho; nā-haq; 'abas; yūhīnā; haq-nā-haq; khab-makhāh.

2.—(Law.) Nālish; da'wā; mutālaba; muqaddama; mu'āmalā.

A court of small causes—'Adūlat-i-mutālaba-i-khāfī.

A cause list, or list of causes—Fihrist-i-muqaddamat.

3.—Pahlū; taraf; kisi bahis yā munāzare kā woh jānib yā pahlū jiskī himāyat meñ koyī shakhs yā farīq masrūf ho; woh shai jiske haq meñ koyī koshish kar rahā ho.

To advocate, plead, or uphold, one's cause—Kisi ke pahlū par tāyid k. ; kisi kī taraf se uski hujjat kī tāyid meñ dalāil pesh k. ; kisi pahlū ko taqwiyat d. ; kisi kī himāyat k. yā kisi kā hāmi h.

To espouse one's cause—Tāyid yā himāyat kī niyat se kisi pahlū kā iktiyār k. yā kisi pahlū par ho-jānā; kisi kī himāyat apne zimme k. ; sāth d. ; pakhā (paksh) k. ; himāyat k. yā hāmi baunā; pushti d. ; hāth-pakarā; lānā gahā.

In the cause of justice—Insāf ke pahlū par; is bāt kī koshish meñ kī insāf ho.

Cause, v. t. Kisi shai kā bā'is sabab yā bānī h. ; khud k. yā dūse se kar-wānā; wujūd meñ lānā yā mūjid h. ; mūjib h. ; barpā k. ; uṭhānā; machānā; kisi shai kā zuhūr meñ lānā; karānā; paidā k. ; nāzil k. ; pahunchānā.

Causeless, a. 1.—Jiskā fā'il na ho; jo khud hi asl ho.

2.—Jiskī wajh-i-ma'qūl na ho; jiskā koyī 'umda sabab na ho; be-sabab; bilā-wāsta; nā-haq.

Causelessly, ad. Be-sabab; bilā-wajh; yūhīnā; nā-haq.

Caution, n. 1.—Hoshyārī; ihtiyāt; chaukasi; khabardārī; dūr-andeshī; dūr-bīnī; kisi amr ke natīje ko qiyās karke uskī nisbat 'āqilāna kār-rawāyī k. tāki nā-kāmi na ho yā koyī balā nāzil hone na pāye; khatre kī nisbat 'āqibat-andeshī.

2.—Kisi tarah kī burāyī kī nisbat nasihat yā tambīh; hoshyār yā khabardār rahne ke liye jatā d. ; nasihat; salāh; hukm; tākid.

Caution, r. f. Kisī ko khatre kī khabar yā ittilā' d.; āgāh k.; jānām yā chetānā; mutanabbih yā khabar-dār k.; hoshyār rahno ke liye fah-mūish k.; kān khol d. [jāne kī fahmūish ho.

Cautionary, a. 1.—Tambh-āmez; nasihat-āmez; jismen khatre se bach
Cautionary advice—Nasihat-āmez salāh.

2.—Jo bataur kasūlat ko diyā jāe.

Caution, a. Hoshyār; khabar-dār; āge pichhe kī khabar r. w.; dūr-andesh; chaukas; bedār; āqibat-andesh; muhtāt.

Cautionally, ad. Khabar-dārī se; hoshyārī se; chaukasī se; ihtiyāt se.

CAVEAT, [Lat.] (Law) Woh zābite kī ittilā' jo kisī fariq-i-mukhālīf kī taraf se 'adālat ko is garaz se di-jāwe kī jab tak uske 'uzrāt kī samā'at na ho le subūt-i-wasiyat-nūma yā sanad-i-ihimām tarka kī nisbat mu'amala-i-marjū'a-i-'adālat men koyī kār-rawāyī na kī-jāe.

To enter, or lodge, a *caveat*—Is mazmūn kī ittilā'-i-tahrīrī d. kī jab tak ham fariq-i-mukhālīf ke 'uzrāt ko 'adālat sun na le kār-rawāyī nisbat 'atā hone sanad-i-subūt-i-wasiyat-nūma yā ihtimām-i-tarka moltarī rahe.

To enter a *caveat* against the grant of a probate—Fariq-i-mukhālīf kī ittilā'-i-tahrīrī is mazmūn se d. kī tā samā'at-i-'uzrāt hamāre fulāh sūl ko 'adālat se probate ya'nī sanad-i-subūt-i-wasiyat-nūma khawāh sanad-i-ihimām-i-tarka 'atā na ho. [rahe.

Is lafz ke lafzi ma'nī yah hai kī fulāh shakhs ko chāhiye kī khabar-dār **CAVEAT EMPTOR, [Lat.] (Law)** Mushtarī hoshyār bāsh; ai kharidār tū khabar-dār rah; kharidār ke liye ihtiyāt darkār hai; kharidār ko chāhiye kī jo shai kharid kare uske hūlāt samajh-būjh le aur apni tajwīz par 'amal kare.

This case is governed by the doctrine or principle of *caveat emptor*—Is mu-qaddame se "mushtarī hoshyār bāsh" kī masala jā usūl muta'alliq hai.

Caveator, n. Subūt-i-wasiyat-nūma yā ihtimām-i-tarka kī sanad ke mu-'āmale men hūkim-i-'adālat ko is mazmūn kī ittilā' d. w. kī tā samā'at 'uzrāt hamāre kār-rawāyī na ho.

Cavil, v. i. Harf-gūī kī nazar se khafīf khafīf i'tirāzāt pesh k.; bilā wajh-i-ma'qūl naqs nikālū; pūj pūj i'tirāz k.; bujjat-i-lā-hāsil k.; nū-haq nukta-chīnī k.

Followed by *at*.

Cavil, n. Khafīf yā jhūṭhā i'tirāz; 'uzr-i-lā-tāil; jhūṭhī dalīl jo zāhir men kisīqadar sach ma'lūm ho.

Cease, v. i. 1.—Baud h.; mauqūf h.; khatm h.; jāta rahnā.

2.—Chhor d.; bāz-ānā; ruk-jānā.

Followed by *from* before a noun.

3.—Nest ho-jānā; ma'dūm ho-jānā; bāqī na rahnā yā kuohh na rah-jānā.
Ceaseless, a. Jiskā silsila na tūṭe; lagātūr; jo barābar qāim rahe; be-rukāwat; lā-intihā; dawāmī.

Cede, v. i. De-denā; sauūpnā yā sipurd k.; tafwiz k.; dūro ke ikhtiyār men kar-d. yā uske hāth men de-denā; chhor d.; dast-bardār h.

"Appropriately used to denote the relinquishment of a conquered city, fortress, or territory, to the former sovereign or proprietor." *Webster.*
Ceded provinces—Mamālik-i-mufawwaza.

Ceiling, n. 1.—Kisī makān meñ pāṭan ke tale kī chhat; andarūnī chhat.

 Opposed to floor.

Celebrate, v. t. 1.—Ta'rif k.; hamd k.; baṛāyī k.; ta'zīm aur tausīf ke sāth mazkār yā mashhūr k.

2.—Mazhabī rusūm yā ḡhushī ke sāth manānā mānnā yā k.

To *celebrate* one's birth-day—Kisī kī sāl-girah ke dīn ḡhushī k. To *celebrate* a marriage—ḡhushī yā dhūm-dhām ke sāth shādī k.

Celebrated, a. Mashhūr; mumtāz; ma'rūf; nāmī; nām-war; nāmī-garāmī; jiskī ta'rif yā ta'zīm kī-jāwe.

Celebration, n. 1.—Mazhabī rusūm aur dhūm-dhām ke sāth k.

The *celebration* of a marriage, or of a religious festival—Shādī yā kisī mazhabī tewhār kā dhūm-dhām aur mazhabī rusūm ke sāth k.

2.—Rusūm kā adā k, yā izhār-i-ḡhushī k.

The *celebration* of a birth-day—Kisī kī sāl-girah ke dīn rusūm adā k. yā tarah tarah kī ḡhushī k.

Celebrity, n. 1.—Shuhrat; nāmwarī; 'izzat yā tauqīr jo kisī ko bāḡhshī jāe.

2.—Mashhūr yā nāmī shakhs; mu'azzaz shakhs.

 Usually in the plural.

He is one of the *celebrities* of the place—Woh is yā us jagah ke mu'azzazīn (nāmī shakhsōn) se hai.

Celerity, n. Tez-raftārī; chāl kī tezī; sur'at; tezī; subuk-rawī; tez-raftārī.

Celestial, a. 1.—Bihishtī; bihisht se nisbat r. w. yā bihisht meñ rahne w.

2.—Āsmānī; falakī.

3.—Jo āsmān se utre yā nāzil ho.

Celibacy, n. Tajarrud; nā-kadḡhudāyī; kuārā-pan.

Cellar, n. Woh ghar jo makān meñ zamīn ke niche khāne pīne kī chīzōn ke rakḡne ke liye banā hotā hai; tah-ḡhāna; woh godām jo zamīn-doz banāyā jāwe.

Censurable, a. Ilzām ke lāiq yā qābil; jispar ilzām lag sake yā wārīd ho-sake; jo maurīd-i-ilzām ho-sake; malāmat-pāzīr; qābil-i-sarzanish; chashm-numāyī ke lāiq; jispar harf lagāyā jā-sake; jismeñ 'aib lag-sake.

Censure, n. Ilzām; sar-zanish; chashm-numāyī; naqs nikāl-kar bejā qarār d.

Censure, v. t. 'Aib nikāl-kar galat yā be-jā ṡhahrānā; ilzām d.; dosh d. yā lagānā; chashm-numāyī k.; nā-rāzī yā nā-manzūrī zāhir k.

Census, n. Mardum-shumārī; kisī mulk ke bāshīndōn kī ta'dād kā hākim kī taraf se daryāft kiyā jānā.

Census return—Naqsha-i-mardum-shumārī.

Cent, n. Sau; saikarā; sād.

Per cent—Fī sād; saikarā yā saikare pīchhe; sau meñ yā sau par.

Centinarian, n. Woh shakhs jiskī 'umr sau baras kī ho; sau baras kā admī.

Century, n. Sau mufrad chīzōn kā majmū'a; sau baras; sādī.

Centennial, a. 1.—Sau baras kā yā sau baras purā kiye huye.

2.—Sau baras meñ ek martaba hone (wāqī' hone) w.

Center, } n. 1.—Markaz; kisī shai kā wast; kisī shai kā darmiyānī yā

Centre, } bīch kā hissa; nāf; woh shai jiske gīrd aur chīzēn jam' hoñ; madār; maāb; maāl.

The centre of a circle—Dāiro kā markaz yā markaz-i-dāira.

The centre of an army—Fauj kā bichlā hiesā; qalb.

Center, } v. i. 1.—Bich meñ wāqī' h.; wast meñ yā mutawassit h.
Centre, }

2.—Yakjā h.; ek jagah par ekaṭṭhā h.

Center, } v. t. 1.—Markaz par yā bich meñ r.
Centre, }

2.—Yak-jā yā ekaṭṭhā k.; ek markaz kī taraf rujū' k.

Central, a. Darinīyānī; wastī yā mutawassit; markaz ke muta'alliq;
bich kī yā bichlā; un ajzā ke muta'alliq jo markaz ke nazdik hoñ.

Centralize, v. t. Markaz kī taraf khlīchnā; ek markaz kī taraf rujū' k.;
yakjā k.

Centrally, ad. Ba-tarz-i-mutawassit; wast yā markaz ke lihūz se; bich meñ.

CENTUM, [Lat.] San; sad.

Century, n. Sau baras kā zamāna; sadī.

Ceremonial, a. 1.—Rusūm-i-mazhabī ke muta'alliq; zāhiri parastish se
nisbat r. w.; rusūm-i-dīnī ke zawābit yā tarīq-i-mu'ayyana ke mutābiq.

2.—Rusūm-i-ādāb kā lihūz r. w.; ādāb wa aḳhlāq kā bartāw ṭhīk
ṭhīk k. w.; pur-takalluf takalluf se bharā huā yā barī hī takallufī;
zāhir-parast; zāhiri bartāw kā nihāyat pā-band; purānī lik par chalne w.

“In this latter sense, *ceremonious* is now used.” Webster.

Ceremonial, n. Woh kul qā'idē wa rusūm jo qānūn yā dastūr ke mutā-
biq 'ibādat-i-mazhabī khwāh āpas ke bartāw yā bādshāhoñ ko darbār
ke liye muqarrar hoñ; rusūm yā ādāb-i-khārijī (zāhiri). [tāw kiyā jāe.

Ceremonious, a. 1.—Jismeñ zāhiri zawābit wa rusūm-i-mazhabī kā bar-

See also No. 1 under Ceremonial, a.

2.—Rasmī; jo qawā'id wa rusūm mu'ayyan yā murawwaj hoñ unke
mutābiq; jisse aḳhlāq zāhir ho; muaddab.

3.—Dastūr ke mutābiq; husn-i-aḳhlāq ke qawā'id ke mutābiq.

To take a *ceremonious* leave—Dastūr ke mutābiq ruḳhsat h.; jo kuchh ruḳhsat
hone kā qā'idā tahlīb ke rū se ho uske mutābiq ruḳhsat h.

4.—See No. 2 below Ceremonial, a.

Ceremony, n. 1.—Zāhiri mazhabī rasm; woh bāt jiskā bartāw zāhir meñ
mazhab ke rū se kiyā jāe.

2.—Woh bāteñ jo khās-o-'ām meñ āpas ke bartāw ke liye muqarrar
hoñ; ādāb ke rusūm; woh zāhir-dāri kī bāteñ jinkā bartāw munāsib
hotā hai; woh ādāb jinkā salātīn ke huzūr meñ bajā lānā zarūr ho.

Religious ceremonies—Rusūm-i-mazhabī.

Marriage ceremonies—Rusūm-i-shādī yā nikāh.

Death ceremonies—Rusūm-i-muta'alliq-i-wafāt; marne ke ba'd jo rusūm hoñ;
marnī-karnī; kriyā-karm.

Burial, exequial, or funeral, ceremonies—Rusūm-i-tajhīz wa takfīn yā tajhīz-o-
takfīn; kafn-dafn; gor-garhā.

To perform a ceremony—Kisī rasīm kā adā k. yā karnā.

Certain, a. 1.—Jiske dīl par yaqīn yā tayaqqun ho; jiske dīl meñ kuchh
shak yā shubha na ho.

Followed by *of* before a noun.

2.—Jiskī nisbat shubha yā inkār na ho-sake; sābit yā mutahhaqqāq; gair-mushtabah; lā-kalām; yaqīnī; jismen chūk na ho; jo khatā na kare; jispar ishtibāh wārid na ho; pakkā yā pukhta.

3.—Mu'niyan; muqarrar; jiskā ta'ayun pahle se ho-chukā ho; ma'mūlī; mushakhkhas; jo pahle se tai-pā-chukā ho; baīdhā huā.

4.—Gair-mutahhaqqāq; jiske nām kī sarūhat na huyī ho; koyī; kisī; fulān; ek.

“ Sometimes used independently as a noun, and meaning certain persons.” *Webster.*

Certainly, ad. Bilā-shak; be-shubha; wāqī'ī; dar-asl; sachmuch aur haqīqat men; be chūke yā khatā kiye huye; lā-raib; yaqīnī; zarūr.

Certainty, n. Shubho inkār yā khatā ko bāhar h.; yaqīn yā tayaqqun; shakk yā khatā (chūk) se barī h. khwāh usse barāat; asliyat; haqīqat; wāqī'iyat.

Certificate, n. 1.—Sanad; kisī wāqī'a kī asliyat kī tahrīrī shahādāt; kisī amr kī tahrīrī tasdiq jispar tasdiq kuninda ke dastkhat us amr kī sadāqat ke sābit karne ke liye sabb hon; sārṭifikaṭ.

Certificate of character or good conduct—Nek-chalni kī sārṭifikaṭ; is bāt kī tahrīrī tasdiq kī fulān shakhs ausāf-i-hamīda rakhtā yā nek-chalan hai.

Certificate of death—Fauti-nūma; kisī shakhs ko wafāt kī tasdiq jismen uske marnē kī tārīkh wagairā bhi likhī ho.

Life-certificate—Hayāt-nūma; is bāt kī tahrīrī tasdiq kī fulān tārīkh ko fulān shakhs zinda thā.

Certificate of sale, or sale-certificate—Sanad-i-nilām yā qibūla-i-nilāmī.

Certificate of guardianship—Sanad-i-walāyat; is bāt kī tasdiq kī sanad kī 'adālat ne fulān shakhs ko fulān shakhs kā walī muqarrar kiya.

2.—(*Law*) Kisī wāqī'a kī tahrīrī shahādāt jiskī tasdiq qānūn ke mutābiq huyī ho; sārṭifikaṭ.

Trial by certificate—Kisī mu'amale kī tajwiz jismen amr-i-nizā'i kā fāisala us shakhs kī shahādāt par munbasir ho jī-ne uskī nisbat sārṭifikaṭ tahrīr kī ho.

Certificate, v. t. 1.—Kisī ko sanad (sārṭifikaṭ) d. yā 'atā k.

2.—Kisī bāt kī tasdiq ke liye sārṭifikaṭ d.

Certifier, n. Tasdiq k. w.; kisī amr kī sadāqat kī sārṭifikaṭ d. w.

Certifly, v. t. 1.—Kisī bāt kī shahādāt likh-kar k.; kisī amr kī tasdiq tahrīr khwāh dast-khat yā dast-khat aur muhr se k.; kisī amr kā i'lān ba-taur amr-i-wāqī' ke k.

2.—Kisī amr kī sahīh khabar d.; mutahhaqqāq k.; tasdiq k.; shahādāt d.; tayaqqun karānū; kisī bāt kī kisī shakhs ko tahqīq khabar d.; yaqīn dilānū.

CERTIORARI, n. [Lat.] (*Law*) Jab koyī farīq-i-muqaddama 'adālat-i-akbar men is mazmūn se suwāl de kī mahkama-i-asgar se hamāre haq men insāf nahīn huā yā hamko tajwiz-i-muqaddama men jānīb-dārī kā ihtimāl hai aur us suwāl par mahkama-i-'āla se misl-i-muqaddama galatī yā be-zābitagī kī sihat ko wāste mahkama-i-adnā se talab ho-jāwe yā sāl kī haq-rasī ke liye muqaddama muntaqil kar-diyā-jāe to jis hukm ke zarī'e se misl talab ho yā intiqāl-i-muqaddama 'amal men āwe usko *certiorari* (sarshiorārī) kaheṅge.

Cess, n. Mahsūl; dar-bandī; woh mahsūl jo is mṣlk meṁ zamīn par māl-guzārī ke siwā lagāyā jātā hai aur jo *abwāb* ke nām se mashhūr hai.

Illegal or unauthorized cesses—Abwāb-i-nā-jāiz yā gair-mahkūma-i-qānūn.

To levy a cess or cesses—Abwāb wusūl k.

Cessation, n. Harakat yā kisī qism kī kār-rawāyī kā ṭhore 'arso ko liye yā yak-qalam band kar-d.; sukūn; rukāwat; ta'attul.

CESTUY QUE TRUST, (Law) ("A barbarous Norman Law French phrase." *Story-Worcester*). Us arāzī kā aslī mālīk jo kisī sipurd-dār ke sipurd ho; woh shakhs jisko nisī millkiyat meṁ haqq-i-munsifāna aur mutasarrifāna hāsīl ho jiskā haqq-i-qānūnī kisī sipurd-dār ko sipurd ho.

☞ In contradistinction to *trustee*. Written also *cestui*.

CESTUY QUE USE, (Law) Woh shakhs jiske masraf ke liye arāzī wagaira dūsre ko dī-jāe (sipurd kī-jāe).

Chain, n. 1.—Sone yā chāndī kī zanjir jo zebāish ke liye pahnī jātī hai; jebīgharī wagaira kī zanjir jo sone chāndī yā kisī dūsre chiz kī banī ho.

2.—Zanjir; beṛī; paikarī.

3.—Silsila; bahut sī bāten jo silsila-wār wuqū' meṁ āweṁ yā jinkā silsila bāham lagā ho.

4.—Silsila; qatār; saf.

A chain of mountains—Pahārōn kī qatār.

5.—Jarīb; zanjir; zamīn kī paimāish kā ek āla jo 66 fiṭ lambā hotā hai; jisqadar zamīn ek jarīb kī paimāish meṁ āye. Das murabba' jarīb kā ek ekar hotā hai.

☞ Sometimes called *Gunter's chain*.

Chain, v. t. 1.—Zanjir se bāndhnā; zanjir kī mānind kisī chiz se bāndh d.

2.—Gulām banānā; gulāmī meṁ r.; halqa-ba-gosh k.

3.—Mazbūtī se joṛnā; ek kar d. yā ek meṁ milā d.

Chair, n. 1.—Kursī; chaukī.

2.—Kisī hākīm ke ijlās kī jagah yā uskā 'uḥda.

[uḥda.

3.—Kisī 'ilm ke 'ālim kī nishast-gāh (uske baithne kī jagah) yā uskā

4.—Kisī majma' kā mīr-majlis sadr-nishīn yā sadr-anjuman kḥwāh woh kursī wagaira jo uske baithne ke liye maḥsūs ho.

He is going to address the *chair*—Woh sadr-nishīn-i-majlis se 'arz karne-wālā hai yā uskī taraf muḥātib ho-kar kuchh kabā chāhtā hai.

Chairman, n. Mīr-majlis; wāzī'in-i-qawānīn ke jalse yā kisī aur majma' kā mīr-majlis; kisī jalse yā kametī kā sadr-anjuman kḥwāh sadr-nishīn.

Chalk, n. Kharī miṭṭī; chhūyī miṭṭī; dūdhī miṭṭī.

[ko] samajhnā.

To know *chalk* from *cheese*—Jo kuchh ho rahā ho usko (apne naf'-muqsān kī bāt

Chalk, v. t. 1.—Kharī miṭṭī se malnā yā usse nishān k.

2.—Khād ke taur par zamīn meṁ chhūyī miṭṭī dālnā.

To *chalk* out—Qāim k.; tarah dālnā; naqsha kḥaiṭh-kar banānā; tajwīz k.; mansūba k. yā bandish bāndhnā.

Challenge, n. 1.—Kisī se tauḥā lārne ko liye kahnā; kisī takrār ke raf' karne ke liye muta'nāzī'in meṁ bāham muqābale kī istid'ā-i-zabānī yā tahrīrī; da'wat yā talab-i-jang; lalkār; jis khat meṁ is qism kī darḥwāst ho uske liye bhī yahī lafz (*challenge*) mauzū' hai.

2.—Kisi qism ke muqābale kī istid'ā (darḡhwāst).

3.—Kisi haqq-i-wāqī'ī yā farzī kā da'wā yā mutālaba.

4.—(Law) Jūri ke logon par i'tirāz; farīq-i-muqaddama kā yah da'wā kī hamāre muqaddame meñ fulāñ fulāñ ashḡhās jūri meñ sharīk na kiye jāen. [i'tirāz.

Challenge to the array—Jisqadar log jūri meñ sharīk hoñ un sab kī nisbat *Challenge, v. t. 1.*—Jis shakhs ko koyī gussa dilāwe uskā gussa dilāne wāle se yah kahñā kī ño ham tum bī-ḡhudhā lar-kar raf'-i-nizā' kar-leñ; da'wat-i-jañg k.; larāyī ke liye lalkāññā; apne muḡhālīf se dū-ba-dū larne ke liye tālī thoñk-kar khare ho-jāññā.

2.—Kisi amr kī nisbat muqābala chāññā; kisi se kisi bāt kī jawāb-dihī karāññā; kisi se yah kahñā kī agar tumko fulāñ amr kī nisbat kuchh da'wā ho to ham se us bāb meñ muqābala kar dekho.

3.—Apne haqq-i-wājib kī tarah par chāññā talab k. yā māñññā; haqqan da'wā k.

4.—(Law) I'tirāz k. yā mu'tariz h.; jarh k. masālan un shakhsan kī nisbat jo kisi muqaddame meñ ba-taur jūri ke kār-rawāyī karne ke liye talab huye hoñ.

Chamber, n. 1.—Makān meñ ḡhususān ūpar ke darje kā woh kamra jo qiyām takhlīye yā likhne-parhne ke liye maḡhsūs ho; ḡhalwat-ḡāh.

2.—ḡhāññā; jāuf.

3.—'Adālat ke hākimon yā wāzi'ān-i-qawāññān kī nishast kā kamra yā diwāñ-ḡhāññā; wāzi'ān-i-qawāññān yā 'adālat-i-insāf ke hākimon kā majma'.

4.—*pl. (Law)* Woh takhlīye kī jagah jahāññ koyī jaj baith-kar mu'āmalāt sune aur fūsal kare aur aise kār-i-'adālat kare jo 'adālat ke bāhar ho sakte hoñ.

To sit at chambers—Jaj kī hāsiyat se takhlīye kī nishast-ḡāh meñ mu'āmalāt kī sunñā yā un kāmōñ kā k. jo 'adālat ke bāhar ho-sakte hoñ.

Chamber of commerce—Saudīḡaron aur tājiron kī jamā'at.

Chamber-council, n. Takhlīye kī kauñsal.

Chamber-counsel, } n. Woh kauñsālī jo ḡhāññāḡ taur par muqaddamāt
Chamber-counsellor, } kī nisbat rāe de par 'adālat meñ suwāl-o-jawāb na kare.

Chamber-practice, n. (Law) Un kauñsaliyon kā kār-o-bār jo nij kī tarah par mu'āmalāt meñ rāe deñ par sar-i-'adālat suwāl-o-jawāb na karen.

Champtor, n. (Law) Woh shakhs jo manāfi' meñ sharīk kiye jāne kī garaz se apne kharch se muqaddamāt larāye; jo shakhs naf' meñ hissa pāne ke liye muqaddama mol lekar apne sarf-i-ḡhās se use chalāye; jo shāmpartī kā murtakib ho.

Chāmperty, n. (Law) Jab koyī shakhs jise kisi muqaddame ke mudda'ī yā mudda'ā 'alaih se kuchh sarokār na ho min-jumla unke ek farīq se yah mu'āhada kar-le kī ham tumhāre muqaddame kī sarsabzi meñ har tarah kī madad deñge aur ba-shart-i-kām-yābī imdād kī 'iwaz meñ juzw-i-shai-i-mutanāzi'a leñge to us mu'āhade ko shāmpartī kabeñge; nālīsh yā istihḡāq-i-nālīsh kā ḡharīd k.; jis chīz kī nisbat takrār ho us ko kām-yābī kī sūrat meñ bā-ham taḡsim kar-lene ko iqrār par kisi shakhs-i-ḡair-az-farīq-i-muqaddama kā ek farīq ko madad d.

Champion, n. 1.—Jo shakhs दूसरे की तरफ से usko mukhālif. se tau-i-tanhiā laṛe. [akelā laṛe.

2.—Jo shakhs apne mu'āmale ke tasfiye ke liye apne dushman se

3.—Juwān-mard; pahalwān; laṛāyī yā muqābale meñ diler.

Chance, n. 1.—Ittifāq; kisi wajh-i-mu'āiyana yā musallama kī na h.; nā-gahānī; hādīsa; kisi aise amr kā wuqū' jiskī nisbat koyī tadbir na kī gayī ho yā jiskā honā pahle se maqsūd na rahā ho yā jiske hone kī unmed pahle se na rahī ho.

Time and chance happen to all—Waq̃t aur ittifāq sab par partā hai.

By chance—Ittifāq nā yā ittifāqiya; nā-gahānī; yakāyak.

2.—Nasib; jo kuchh nasib se ā-jāe.

To take one's chance—Jo kuchh nasib se ho-jāe yā nasib se ā-jāe use qabūl kar-lenā; qismatī saudā k.; koyī jokhim uṭhānā; taqdir par khelū.

3.—K̃hushī yā musibat; kām-yābī yā nā-kāmī.

4.—Kisi amr ke wuqū' kā imkān (kisi bāt kā ho saknā); mauqa'.

Chance, v. i. Ho-parṇā; ā-parṇā; pahuñch-jānā; ittifāqan zuhūr meñ ānā nāzil yā wārid h.

Chance, a. Ittifāqī; ittifāqiya h. w.

Chance companions—Woh log jinkā sāth ittifāqiya ho-jāe.

Chance-comer, n. Jo ittifāqiya yā yakāyak ā-jāe. [sadr-nishīn.

Chancellor, n. Inglisṭān meñ 'adālat-i-chānsarī kā awwal hākīm yā

Chance-medley, n. (Law) Aisi laṛāyī meñ jo yakāyak aur be pesh-bandī kiye huye ho-jāe apne bachāw kī koshish meñ दूसरे ko halāk kar-d. (mār-dāluā).

Chancery, n. Inglisṭān meñ pārliment ke ba'd sab se ā'lā darje kī 'adālat jiske hākīm khās kar insāf ke rū se mu'āmalāt fāisal karte haiñ.

Chandelier, n. Jhār.

Chandler, n. 1.—Mūm yā charbī wāgaira kī battiyāñ banāne yā bechne w.

2.—Kisi chīz kā roz-gārī; kisi chīz kī tijārat yā uskā kār-o-bār k. w.

“A general term for a dealer, the particular meaning being determined by a prefix; as, a tallow-chandler, ship-chandler, &c.” Webster.

Change, v. t. 1.—Badal d.; tabdil kar-d.; aur hī banā d.; ek hālat se दूसरी hālat meñ kar-d.; zāhirī sūrat yā māhiyat ko badal d.

To change the colour or shape of a thing—Kisi chīz ke rang yā uski shakl ko tabdil kar-d. (aur hī kar-d. yā banā d.).

2.—Ek chīz ko tabdil karke दूसरी chīz qāim k.; ek chīz ke badle meñ दूसरी chīz r.; adlā-badlā k.

To change the clothes—Kapre badalnā ya'ni jo kapre badan par hon unko utār kar unke i'waz meñ दूसरे pahinū.

3.—Ek chīz yā hālat ko chhor-kar दूसरी ikhtiyār k.

Followed by for.

Persons educated in a particular religion do not readily change it for another—

Kisi khās mazhab ke ta'lim-yāfta shakhs use jald tark karke दूसरी mazhab ikhtiyār nahiñ karte.

4.—Bāham tabādala k.; āpas meñ badal l.

Will you change conditions with me—Tum mujh se tabādala-i-sharāit karege?

5.—Ek qism kā māl d. aur uske badle meñ dūsra l.

6.—Tabdīl-i-makān k.; ek jagah ko chhoṛ-kar dūsri jagah qiyām k.

To change lodgings—Jis makān meñ koyī firo-kash ho usko chhoṛ-kar dūsre makān meñ jū-rahna.

7.—Tabādala-i-zar k.; ek qism kā zar d. aur uske badle meñ dūsri qism kā l. masalan loṭ dekar rupaye l. yā rupaye dekar loṭ khwāh rupaye ke 'iwaz paise l. yā paisoñ ke badle rupaye; bhunānā; torānā; khurda k. [(qāim na rahna).

8.—Khaṭṭā yā ganda ho-jānā; aslī shīrīnī aur safāyī kā badal jānā

The milk has been changed by the weather—Mausim ki wajh se dūdh badal gayā (usmeñ turshī aur gandagī āgayī).

Change, v. i. 1.—Badal-jānā; tabdīl ho-jānā; aur hī ho-jānā; mutagaiyar h.

2.—Ek haiat se badal kar dūsri haiat meñ h.; nayā daura shurū' k.; tahwīl meñ h. jaise chānd kā.

Change, n. 1.—Kisī qism kā tabādala; ek hālat yā sūrat se dūsri hālat yā sūrat meñ ho-jānā; tabādala-i-sūrat sīrat hālat yā māhiyat. {purānā h.

2.—Ek shai ke ba'd dūsri shai kā qāim h.; tajdīd; tabādala; nayā—A change of seasons—Ek fasl ke ba'd dūsri fasl kā ānā; tadākhul-i-faslāin.

He has gone to the hills for a change—Woh tabdīl-i-āb-o-hawā ke liye pahār par gayā hai.

3.—Tahwīl; chānd kā az-sar-i-nau apnā māhāna daura shurū' k.

4.—Inqilāb masalan riyāsut kā.

5.—Khurda; rezgī—masalan rupaye ke 'iwaz meñ aṭṭhaunī chauannī doannī yā paise yā ashrafi ke badle rupaye wagaira.

6.—Woh rupaye paise jo kisi kharīd kiye huye māl ki qīmat ke adā karne ke ba'd bāqī bach jāen.

I gave the clerk a bank-note for his cloth, and he gave me the change—Main ne dūkān-dār ke gumāshṭe se kaprā lekar use ek bank kā loṭ diyā aur usne mujhe zar-i-fūzil (jo kuchh qīmat minbā karke bāqī bachā) pher diyā.

7.—Woh maqām jabāñ tijārat ke kār-o-bār ke liye saudāgaroñ kā majma' ho; woh makān jahāñ tijārat kā kār-o-bār ho.

Contracted from *Exchange*.

Changeable, a. 1.—Jo badal sake; jismeñ tabādala ho-sake; mutagaiyir; mutalawwīn; tabādala-pazīr; jisko qiyām na ho; jo badlā kare; be-sabāt; mustaqīl nahīn.

A person of a changeable mind—Mutalawwīn-mizāj shakhs; aisā shakhs jiski tabī'at badlā kare.

2.—Jiski zāhirī sūrat tabdīl ho-jāe.

Changeable silk—Aisā reshmī kaprā jiskā rang raushanī se tabdīl huā kare; dhūp-chhāñh.

Changeless, a. Jo badal na sake; mazbūt; mustaqīl.

A changeless purpose—Mazbūt irāda; 'azm-i-bi-l-jazm.

Changer, n. Khurdiyā; sarrāf.

Channel, n. 1.—Pāñi ke bahne kī rāh; majrā-i-āb; bahrawān; nālā; woh gahrī jagah jismeñ nadī wagaira kī khās dhārā bah-kar gire; daryā kā peṭā aur pāṭ.

2.—Tawassut; wasila; zari'a; sabīl; woh shai jisse koyī dūsrī shai guzre; kisi shai ko dūstre tak le jāne yā pahunchāne kā zari'a.

Information of the murder was conveyed to the police by different *channels*—
Us khūn kī ittilā' pulis ko muḡhtalif sabīlon yā zari'on se pahunchī.

Chaos, n. 1.—Hayūla; maādde kī abtari kī kaifiyat jo dunyā ke paidā hone ke pahlē thī.

2.—Chīzon kā khalt-malt muntashar yā abtar rahnā; intishār; darhamī-barhamī; woh hālat jismen kisi shai ke ajzā meṅ bāham tamiz na ho-sake.

Chaotic, a. Hayūlānī; muntashar; abtar.

Chapter, n. 1.—Kisi kitāb yā risāle kā hissa; bāb; fasl; addhyāya; sūra.
To the end of the chapter—Bi-l-kul; sarāpā; shurū' se āḡhir tak; khātīme tak.

2.—Ba'z jamā'aton ke shurakā kā majma' yā jalsa.

Character, n. 1.—Tamiz kī nishānī; harf shakl yā nishān.

2.—Sawād-i-khat; likhūwat; kisi khās shakhs ko hurūf kī kashish yā shān; hurūf kī woh khās shakl jo kisi qaum meṅ musta'amal ho.

3.—Woh majmū'i sifateṅ jinke zari'e se do shakhsen yā chīzon meṅ tamiz ho-sake.

4.—Achchhī achchhī sifateṅ; sifāt-i-sutūda yā hamīda; woh khūbi-yān jinkī log ta'zim aur qadr karen; woh khūbiyān jo 'awām kī nazron meṅ kisi shakhs meṅ hon.

A man of *character*—Sutūda-sifāt shakhs; aisā shakhs jiskī khūbiyon kī log qadr karen; nek-khāsiyat shakhs.

5.—Haisiyat yā haisiyat-i-mansabī.

6.—Kisi shakhs yā shai kī qadr; nek-nāmī; shuhra yā shuhrat.

He has a *character* for honesty—Woh diyānat ke liye nek-nām hai yā log uski qadr diyānat ke liye karte haiṅ.

7.—Shakhs.

“Usually with an attributive word or phrase.” *Webster*.

A distinguished *character*—Mashhūr yā mumtāz shakhs.

S.—Hāl; kaifiyat; bayān.

Characteristic, } a. Woh amr jo kisi shakhs yā shai kī khās sifaton
Characteristical, } par ḡlālāt karen; woh bāt jisse kisi shakhs yā
shai kī nisbat tamiz kī-jāwe; khās yā maḡhsūs.

Followed by *of*.

Characteristic, n. Woh bāt jiske zari'e se do shakhsen yā chīzon meṅ bāham tamiz ho-sake; woh sifāt-i-khās jo kisi shakhs yā chīz meṅ ho; khusūsiyat; koyī khās 'alāmat nishān yā pahchān.

“Invention is the *characteristic* of Homer.” *Pope*.

Homer kī tabī'at meṅ ijād kā h. uski khās sifāt hai.

Characterize, v. t. 1.—Kisi shakhs kī zāti sifaton kā hāl bayān k.; khās khās sifaton ke zari'e se bayān k.

2.—Mumtāz k.; mashhūr k.; kisi kī sifāt zāhir k.; kisi shakhs yā chīz kī khās khās khūbiyān numāyān k. yā dekhlanā.

Character-book, n. Ā'māl-nāma; woh kitāb jismen sarkārī mulāzimīn ke achchhe aur bure hālat likhe jāte haiṅ.

Charcoal, *n.* Lakri k̄a koelā.

Charge, *v. t.* 1.—Tūt parnā; hamla k. yā hamla-āwar h. k̄husūsan sangineñ charhā-kar; charhāyī k.

2.—Bharuā-jaise top yā bandūq; bārūt yā bārūt aur chharre k̄hwāh gole yā goliyāñ bharnā.

3.—Bojh yā bār ke taur par dālū; lādū; garāñ-bār k.; kisī shai par kisī chiz k̄a bojh dālū yā usse usko is tarah bhar d. ki kisī tarah. k̄a sadma na pahuñche.

To charge the stomach with indigestible food—Mi'de ko aisi gizā se bhar d. jo hazm na ho-sake.

To charge the mind with facts—Dil meñ bahut se hālāt jam' kar l.

4.—Lagūnā; qāim k.; muqarrar k.; bāndhnā—jaise kar (mahsūl).

To charge rent on a land, or to charge a land with rent—Kisī arāzī par lagāñ lagūnā yā muqarrar k.

5.—Kisī par koyī farz dālū; koyī kām kisī ke zimme k.; koyī chiz kisī ke sipurd k.

Followed by *with*.

6.—Kisī ke nām yā uske hisāb meñ likhnā—jaise koyī qarz kī raqam; qarz khāte likhnā yā kharch ke hisāb meñ dālū; hisāb meñ kisī ke nām likhnā yā kharch ke mad meñ dālū; kisī shai k̄a zimma-dār banānā.

To charge a man with the price of the goods sold to him—Kisī ke nām us māl ki qimat likhnā jo uske hāth farokht huā ho.

7.—(Law) Ilzām lagānā yā mulzam banānā; ittihām 'aid k. yā muttāham k.; mujrim banānā yā gardānnā; kisī par kisī jurm k̄a da'wā k.

To charge a crime upon or against a man, or to charge a man with a crime—Kisī shakhs par kisī jurm k̄a da'wā k.; kisī par kisī jurm k̄a ilzām lagānā yā usko us jurm k̄a mujrim bayān k. [ke liye.

8.—Hukm d.; dil se istid'ā k.; k̄hūb samjhānā—jaise kisī nek kām

9.—(Law) Hidāyat k.; kisī ki taraf mukhātib ho-kar kuchh kahnā—jaise jaj k̄a jūri ki taraf kisī muqaddame ke mukhtasar hālāt bayān karne meñ.

Charge, *v. i.* Hamla yā charhāyī k.; tūt parnā.

Charge, *n.* (Law) 1.—Ittihām; ilzām; nālīsh; da'wā—jaise kisī jurm k̄a.

To bring, institute, lay, or prefer, a criminal charge against a person—Kisī shakhs par kisī jurm k̄a ilzām lagānā yā da'wā k.

To entertain a charge—Kisī nālīsh yā da'we ko manzūr k.

To answer a charge—Kisī da'we ki jawāb-dihī yā tardid k.

To withdraw a charge—Kisī da'we se dast-bardār h. yā bāz-ānā (usmeñ bāz-da'wā dākhil k.)

A criminal charge—Nālīsh-i-fauj-dārī; kisī jurm kī nālīsh yā uskā da'wā.

A joinder of charges—Kayī ilzāmon k̄a ek meñ shāmil k.; shumūl-i-ilzāmāt-i-muta'addida.

2.—(Law) Fard-i-jurm yā fard-i-qarār-dād-i-jurm; woh nawishta jismeñ us jurm kī sarāhat ho jo kisī mulzam par qāim kiyā jāe aur jo hākim-i-fauj-dārī ke dast-khat aur muhr se murattab ho.

An amended *charge*—Fard-i-jurm-i-tarmim-shuda y. murammama.

The head of a *charge*—Madd-i-fard-i-jurm.

A previous conviction should be made a separate head of a *charge*—Chāhiye ki mākhūzi-i-sābiqa fard-i-jurm meñ ba madd-i-judā-gūna qāim ho.

A formal *charge*—Fard-i-jurm-i-bā-zābita.

To draw up, frame, make, or prepare, a *charge*—Fard-i-jurm murattab k. yā banānā.

To alter or amend a *charge*—Fard-i-jurm kā badalnā yā tarmim k.

To add to a *charge*, or to frame an additional *charge*—Fard-i-jurm meñ aur jurm yā jarām kā barhānā yā fard-i-jurm-i-mazīd banānā; ek jurm par dūsrā jurm barhānā yā jurm-i-mazīd qāim k.

3.—Woh shakhs yā ohīz jo ihtiyāt hifāzat yā ihtimām kī garaz se dūsrē ko sipurd yā uske zimme kī-jāwe; amānat yā shai-i-amānatī; 'uhda; kām yā farz; woh kām jispar koyī muta'aiyan ho.

To abandon a *charge*—Kisi shai-i-amānatī se dast-bardār h.; us shakhs yā chiz se kanāra-kash h. jo ihtimām yā hifāzat ke liye sipurd ho.

4.—Hifāzat; ihtimām; insirām; zimma-dārī.

To have *charge* of an office, or to have an office in one's *charge*—Kisi 'uhde kā ihtimām apne zimme yā taht meñ r.

To assume, or take, *charge* of an office—Kisi 'uhde ke ihtimām-o-insirām kā zimma uṭhānā.

To deliver, or make over, *charge* of an office—Kisi 'uhde kā ihtimām-o-insirām dūsrē ko sipurd kar-d.

5.—Kisi jāe-dād yā arāzi wagaira par lagān yā mahsūl wagaira kā qāim k.; jo bār yā muākhaza jāe-dād par qāim kiya jāe.

The acreage cess is a new *charge* on landed property—Jāe-dād-i-arāzi par jo kuohh ba-hisāb fī ekaṣ qāim kiya (lagāyā) gayā hai woh ek nayā mahsūl hai.

6.—Masārif; kharch; sarfa; akhrājāt.

☞ Commonly in the plural.

The unlawful *charges* incurred by you will not be allowed—Jo masārif-i-nā-jāiz tumne kiye haiñ woh na dilāye jāēnge.

Receipts and *charges*—Āmad wa kharch; āmadani wa kharch.

7.—Jo raqam kharch yā yāftanī ke hisāb meñ likhī jāwe; nām kī raqam; chīzōñ kī qīmat jo kharīdār ke nām parē.

8.—(Law) Woh hidāyat jo jaj ahl-i-jūrī ko kare.

9.—Bārūt goliyāñ gole chharre wagaira jo top aur bandūq wagaira meñ bhare jāēñ.

10.—Hamla; yūrish; chaṛhāyī; hamle kā nishān; hamle yā laṛāyī ke liye hathiyār kā mauqe' se r.

Chargeable, 'a. 1.—Lagāye yā 'aid kiye jāne ke qābil; muqarrar yā qāim kiye jāne ke lāiq.

No rent is *chargeable* on the land in suit, or the land in suit is not *chargeable* with rent—Ārāzi-i-mutanāzil'a par lagān nahīñ lagāyā yā qāim kiya jā saktā (uspar lagān nahīñ lag-saktā).

2.—Jispar kisi jurm kā ilzām lagāyā jā sake yā lag-sake; mustajib i-ilzām-i-jurm; muttāham yā maurid-i-ilzām hone ke lāiq.

This man is *chargeable* with murder—Is shaḡhs par qatl-i-'amd k̄ ilzām lagāyā jī sakta hai.

3.—Jiso nisbat de-sakeñ yā jo mansūb kiyā-jū-sake; jo kisi par ba-taur jurm qusūr yā dain ke 'āid ho-sake.

A fault *chargeable* on a man—Qusūr jo kisi shaḡhs par 'aid ho-sake (lag-sake).

4.—Jiski wajh se ḡharch parē; sarf-angez; garān-bār; jo bojh sū ma'lūm ho.

Chargeless, a. Sarf-angez nahīn; jismeñ ḡharch na parē; sastā; arzū.

Charitable, a. 1.—Muhabbat aur nek-khwāhī se bharā huā; nek; nek-andesh; ḡhair-andesh yā ḡhair-sigāl; mihrbān.

A *charitable* di-position—Nek tabi'at; aisi tabi'at jo dūsroñ se muhabbat rakke aur unki bihtari chāhe.

2.—Ḡariboñ ke sāth dīl khol-kar bhalāyī aur unki taklif dūr k. w.; mukhaiyir; faiyāz; karīm; saḡhī; dātā; dāniyā; garib-parwar; niko-kār; ḡhairāt denē meñ ilāim.

A *charitable* man—Mukhaiyir yā faiyāz shaḡhs; aise shaḡhs jo gurabā ki musibat ko dūr aur unke sāth har tarah ki neki kare; garib-parwar.

3.—Ḡhairāt ke muta'alliq; ḡhairātī; jiski bunyād ḡhairāt par ho yā jo ḡhairāt ke liye muqsūd ho.

A *charitable* institution—Ḡhairātī kār-ḡhāna masalān ḡhairātī madrasa chhetra wagaira. A *charitable* society—Aisi jam'at jiskā manshū nek kāmōñ kī karnā ho. A *charitable* purpose—Ḡariboñ ke dukh chhorāne (unki musibat ke raf karnē) kī irāda yā manshā.

4.—Jo mihrbānī ke khayāl se kiyā jāe; jo neki ke usūl par mabnī ho; kisi ke hasb-i-hāl yā muwāfiq.

A *charitable* construction of words or actions—Qaulōñ yā fi'lōñ ki ta'bir jo kisi ke hasb-i-hāl yā uspar mihrbānī yā uski nek-khwāhī ki nazar se ki-jāwe.

Charitableness, n. Mukhaiyir h. yā ḡhairāt k.; nek-andeshī; ḡhair-sigālī; faiyāzī; dād-dihish; ḡariboñ ke haq meñ faiyāzī yā unko ḡhūb ḡhairāt d.

Charitably, ad. Mihrbānī se; faiyāzī se; nek-khwāhī se; dūsroñ ke sāth bhalāyī karne kī niyat se; mulitājoñ kī i'ānat kī khwāhish se.

Charity, n. 1.—Woh ragbat jo insān ke dīl meñ is bāt kī hotī hai ki apne ham-jinsoñ ko achchhiā samjhe aur unke sāth bhalāyī kare; muhabbat; ḡhair-khwāhī; nek-andeshī.

2.—Ḡurabā ke haq meñ faiyāzī ya'nī unko ḡhūb ḡhairāt kī denā aur unse har tarah kī neki k.; unki musibat ke dūr karne ke liye ḡariboñ ke sāth neki k. aur unse koyī mu'āwazā na chāhnā.

3.—Ḡhairāt; zakāt; sadaqa; dān; bhikh; jo kuchh ḡariboñ ko unki hājat-rawāyī ke liye bilā mu'āwaze ke diyā jāe.

4.—Insān aur unke fi'lōñ kī nisbat rāo qāim karne meñ faiyāzī; insān meñ is bāt kī ragbat ki apne ham-jinsoñ ko qaulōñ aur fi'lōñ kī ta'bir jahūn tak 'umda ho-sake kare.

5.—Mihrbānī yā nek-andeshī kī koyī fi'l.

The *charities* of life—Woh nekiyāñ jo zinda rahne kī hālat (zindagi) meñ ki-jāen.

6.—Koyī ḡhairātī kār-ḡhāna yā jo kuchh uske qāim karne aur chalāne ke liye de-diyā jāo.

Charity-school, *n.* Woh madrasa jo garib laṛkoñ k' ta'lim ke liye log āphī āp kuchh kuchh dekar qāim rakkheñ; khairātī madrasa yā maktab.

Charm, *n.* 1.—Jādū; sihr; tilism; afsūn; mantar (mantra); ṭonā; ṭotkā; laṭkā.

2.—Ta'wiz yā jantra jiske pabinne se yah maqsūd hotā hai ki balā ṭal jāe yā pabinne wālā phūle-phale.

3.—Woh shai jiske asar se dil be-qābū ho-kar kisī dūsri shai kī taraf khinch jāe; woh shai jo dil ko apne bas meñ kar-le; jis shai meñ dil phaṁs bañdh yā lubhā jāe; jo man ko moh yā har le.

☞ In this sense, generally in the plural.

Charm, *v. t.* 1.—Sihr jādū yā tilism karke apne bas yā qābū meñ k.; mantar (mantr) parh yā phūnk-kar bulānā; jādū ṭonā yā ṭotkā k.

2.—Kisī aisi quwwat se jo zāhir na ho yā jisse khushī hāsīl ho dabā d. yā taskīn d.; kamī yā khiffat paidā k.; halkā k.

3.—Dil yā hawās-i-khamsa ko nihāyat hī khush k.; bahut hī mah-zūz yā masrūr k.; dil ko lubhā l. farefta yā apne bas meñ kar-l.; dil-rubāyī k.

Charm, *v. i.* Jādū kā sā asar paidā k.; ṭone kī tarah lagnā.

Charmer, *n.* 1.—Jādū-gar; sābir; tilism-gar.

2.—Dil-rubā; dil-bar; man-mohan; man har l. w.

Charming, *p. a.* Nibāyat khush-kun; jisse gāyat darje kī khushī massarrat yā haz ho; azbas pasandīda.

Charmingly, *ad.* Aise tarz par kī dil ko baṛī khushī ho.

Charmless, *a.* Jismeñ kisī qism kī kashish na ho.

Charter, *n.* 1.—Sanad-i-shāhī; woh wasīqa-i-bā-zābita jiske rū se bād-shāh kī jānib se ikhtiyārāt aur huqūq kisī ko 'atā hoñ aur tarah tarah kī ri'āyateñ mar'ī rakkhī jāeñ; tahrīr mush'ir-i-'atā-i-huqūq wa ikhtiyārāt; tauqī'i-shāhī; manshūr.

2.—Kisī mu'āhada-i-khās ke rū se jahāz ko kirāye par d.

Charter, *v. t.* 1.—Sanad-i-shāhī ke rū se qāim k.

2.—Mu'āhada-i-khās ke rū se kirāye par d.—jaise koyī jahāz.

Charter-party, *n.* Woh mu'āhada-i-tahrīrī yā iqrār-nāma jo kisī jahāz ke kul yā juzwī hisse ke kirāye kī nisbat uske mālik yā afsar aur us shakhs ke darmiyān ho jo uspar māl lād-kar kisī khās maqām ko le-jāe.

Chary, *a.* Hoshyār; khabar-dār; muhtāt; chaukas; kifāyat-shi'ār.

☞ Used with *of*.

Chase, *v. t.* 1.—Pakarne kī niyat se pichhā k.—jaise dushman yā shikār kā; ta'āqub k.; pichheṛā k.

The thief was chased by the watchman—Chauki-dār ne us chor kā pichhā is garaz se kiya kī use pakre.

To chase away—Chale jāne par majbūr k.; nikāl d.; zabardastī se (jabriya) dūr kar-d.; āge ko haṭā d.; muntashar kar-d.; khader d.

The rioters were chased away by the police—Ahl-i-kārān-i-pulis ne balwāiyōn ko muntashar kar-diya yā nikāl diya.

Chase, *n.* 1.—Ta'āqub-i-shadid; kisī ke pichhe daur yā usko daurā l. masalan shikār meñ jānwar yā laṛāyī meñ bhāgte huye ganīm kā khwāh samundar meñ jahāz kā khwāh aur kisī shai kā jiskā hāth

ānū maqsūd ho; kisī aisi shai kī dīl se pairawī yā uskī talāsh jiske milne yā hāth-lagne kī baṛī tamannā ho; dīl se joyāyī; baṛā pichheṛā.

To give *chase*—Pichhā k. ; ta'āqub k. ; dushman yā shikār wagaira ke pichhe usko pakarne kī garaz se daṛnā.

2.—Woh jānwar jiskā shikār kiya jāe; woh shai jiskī pairawī kī-jāe.

3.—Jiskā shikār ho-sake; shikār ke lūg.

Beasts of *chase*—Shikār ke jānwar ya'nī woh jānwar jinkā shikār ho-sake.

4.—Kisī kenij kā ramnā yā shikār-gāh jiskī rāh kisī taraf se baud na ho.

It (a *chase*) differs "from a *forest*, which is not private property, and from a *park* which is enclosed." *Webster*.

Chasm *n.* 1.—Woh 'amīq shigūf jo zamīn yā pahār meṁ uske phat jāne kī wajh se ho-jīe; darz; darār; darrā. [ho-jāe.

2.—Khālī jagah; khulū; woh jagah jo khālī par-jīe yā jahūn saktā

Chaste, *a.* 1.—Bā-'ismat yā 'ismat-tirāz; pāk-dāman; nek; zinā-kūr yā fājir nahīn; woh mard yā 'aurat jo kisī dūsri 'aurat yā dūse mard se nā-jāiz rabt na rakkhe; parhez-gār; muttaqī; pākīza.

"Applied to persons before marriage, it signifies pure from all sexual commerce; undefiled; applied to married persons, true to the marriage bed." *Webster*.

2.—Jismeṁ kalimāt-i-fuhsh na hoṁ; jisse ranj na pahunchē.

3.—Sāf; suthrā; jismeṁ aise alfāz wagaira na hoṁ jo wahshiyōṁ meṁ musta'mal rahe hoṁ yā jinmeṁ banāwat yā mubālaga wagaira ho; shusta; pākīza.

Chaste language or style—Zibān yā 'ibārat-i-shusta.

Chastely, *ad.* Pākizagī yā safāyī se; pāk-dāmanī yā 'iffat se.

Chasten, *v. t.* Sazā-dekar sudhārnā; sudhārne kī garaz se kisī kī ta'zīr k. ; tambīh k. ; sazā k.

Chastise, *v. t.* 1.—Islāh yā tambīh kī garaz se sazā-i-tāziyāna d. ; sazā dekar sudhārnā sīdhā yā rū-ba-rāh k. ; tambīh k. ; sazā d.

2.—Jāda-i-'itidāl se tajāwuz na karne d. ; ziyādatī na karnē d. ; khatā kā murtakib na hone d. ; qā'ide se kar-d. ; mutī' k. ; dabā r. ; āge baṛhne na d. [jāe; islāh; tambīh.

Chastisement, *n.* Sazā-dihī aur islāh ke liye jo kuchh taklīf pahunchāyī Chastity, *n.* 1.—Pākizagī; 'iffat; pāk-dāmanī; 'ismat-tirāzī; zinā yā fisq-o-fujūr se barāat. [shustagī; safāyī.

2.—Fuhsh zabūn yā mubālaga ke kalimōṁ se barāat; pākizagī;

Chat, *v. t.* 1.—Be-takallufī se bāt-chīt k. ; jī khol-kar yā ārām se guftgū k. ; mānūs tarīq par hā ham kalām k. ; gap yā gap-shap k.

2.—Bakbak k. ; baṛbaṛānā; behūda guftgū k.

Chat, *n.* Bāt-chīt yā ma'mūlī bāt-chīt; guftgū jo be-takallufāna kī-jāe.

Chatel, *n.* (Law) Jāc-dīd-i-arāzī yā uske muta'alliqāt ke siwā har qisṁ kī jāc-dād.

"It is a more extensive term than *goods* or *effects*."

"*Chattels* are *personal* or *real*: *personal* are such as belong immediately to the person of a man; *real* are such as appertain not immediately to the person, but to something by way of dependency, as a box with the title-deeds of land." *Webster*.

Chatter, v. i. 1.—Behūda baknā; bakbak k.; bahut jald jald yā be-parwāyī se bāt-chīt k.

2.—Kit-kitānā—jaise dānt.

Cheap, a. Jiski qīmat hūzār meñ kam lage; arzūn; sastā; jismeñ kharch yā lāgat kam payo; jo thorī qīmat par mile.

Cheat, v. t. Dagā k. yā dagā d.; dhokhā d.; diyānat yā diyānat-dārī ke khilāf naf'-uṭhāne ke liye dhokhā d.

To cheat by personation—Dūsrā shakhs bankar dagā k.; khud dūsrā shakhs bankar yā ba-jāe ek shakhs ke kisī aur ko qūim karke dagā k.

To cheat one out of something—Dagā yā dhokhā dekar kisī se kuchh le-lenā.

The accused cheated the complainant out of Rs. 20—Mulzam ne mustagīs se dagā kārke bīs rupaye le-liye.

Cheat, n. 1.—Dagā-bāzī aur bad-diyānatī kā fīl jisse kisī kī haq-talfī ho; fareb; dagū yā dagā-bāzī; makr; dhokhā.

2.—Dagā-bāz; farebī; dhokhā-dekar fareb k. w.

Check, v. t. 1.—Roknā; insidād k.; kisī bāt ko daf'atan yā yak-qalam band kar-d.; apne qābū meñ k.; dabānā; zabt meñ lūnā.

2.—Chashm-numāyī yā sar-zanish k.; jhīrkī d.; la'nat-malāmat k.

3.—Kisī hisāb yā kāgaz ko uskī asliyat yā sihat kī tanqīh ke liye uske musannā yā aslī kāgaz se muqābala k.; muqābala k. yā milānā; jānchnā.

To check an account—Kisī hisāb ko milānā jānchnā yā partālā.

4.—Nām wagaira kī fihrist par parhne ke waqt nām-ba-nām yā raqam-wār sūd karte yā aur koyī nishān banāte jānā; jāiza d.

Check, n. 1.—Insidād; rukāwat yā rok; zabt. [hukm.

2.—Chak; muhtamim-i-bank ke nām hāmīl ko rupaye ke dene kā

3.—Woh nishān jo kisī fihrist ke jāize ke waqt uskī raqmoñ par kar diyā jāe; sād.

Check-book, n. Chak kī kitāb; woh kitāb jismeñ kisī bank ke nām rupaye dilāne ke liye hukm ke kāgaz chhap-kar lage hoñ par unmeñ pāne-wāle kā nām dilāne-wāle kā dast-khat tārikh aur ta'dād-i-zar mundarj na hoñ.

Cheek, n. Ruḳhsār; 'ariz; gāl; kapol.

Cheek by jowl—Sāte sāte; lage lage; rū-ba-rū; ṭhīk ek dūsrē ke sāmne.

Cheer, n. 1.—Chihra aur uskī sūrat. [na rahe.

2.—Khushī kī hālat; woh hālat jab tabī'at meñ ranj aur afsurdagī

To be of good cheer—Khush h.; ranjida aur afsurda-khātir na rahnā.

3.—Chahal-pahal; chuhāl; khushī; masarrat.

4.—Da'wat ke liye khāne pine kī chizeñ.

5.—Khushī se dhūm machānā pair dhabdhabānā yā tālī wagaira [bajānā.

Cheer, v. t. 1.—Khush k.; mahzūz k.; ranj wagaira ko dūr kar-d.

2.—Himmat dālnā; taqwiyat yā sahurā d.; jān dālnā yā zinda-dil k.; kisī ko kisī bāt kī ummed wagaira d.; taskīn yā tasallī d.

3.—Dhūm-dhām machāte yā lalkārtā āge barhānā—jaise shikār meñ shikārī kuttoñ ko.

Cheer, v. i. Khush h.; shād h.

Cheerful, a. 1.—Khush; bashshāsh; zinda-dil; khanda-rū; darja-i-'itidāl [par mahzūz.

2.—Jisse khushī zāhir ho; jisse bashāshat pāyī jāe.

Cheerfully, *ad.* Khushī se; masarrat ke sūth; khwāhish yā musta'idī se; bilā-pas-o-pesh; zaug-shauq se.

Cheerfulness, *n.* Bashāshat; darja-i-'idāl kī khushī; masarrat; musta'idī; phurtī; zaug-shauq.

Chemical, *a.* 'Ilm-i-kīmiyā ke muta'alliq; kīmiyāyī; jo ashyā kī kīmiyāyī tāsīr se paidā ho; 'ilm-i-kīmiyā ke usūl ke muta'alliq. [zarī'e se.

Chemically, *ad.* 'Ilm-i-kīmiyā ke usūl ke mutābiq; 'amal-i-kīmiyāyī ke

Chemistry, *n.* 'Ilm-i-kīmiyā; woh 'ilm jisse ashyā kī tarkīb aur unmeñ tabādalāt kī kaifiyat ma'lūm hotī hai.

Cherish, *v. t.* 1.—Muhabbat se pesh ānā; ihtiyāt ke sūth parwarish k.; pālā; posnā. [taqwiyat d.

2.—Pyār k.; 'azīz r.; shauq yā dīl se ikhtiyār yā qabūl k.; To *cherish* the principles of virtue—Neki ke usūl ko 'azīz r.

3.—Dīl meñ r.; dīl meñ jagah d. (jā-guzīn k.) aur taraqqī meñ madad diye chalnā.

To *cherish* ill-will, or any evil passion—Dīl meñ 'adāwat yā aur kisī qism kī khabāsāt r.

Chess, *n.* Shatranj.

Chest, *n.* 1.—Lakrī yā dūsri chīz kī sandūq jismeñ chīzeñ rakkhī jāeñ; peṭī; barā chobī sandūq; kapre yā auzār wagāina rakhne kī peṭī yā uskā sandūq.

“ It differs from a *trunk* in not being covered with skin or leather.” *Webster*.

2.—Jis qadar koyī chīz ek sandūq meñ rahe.

A *chest* of indigo—Nīl kī sandūq; jī qadar nīl ek sandūq meñ ho.

3.—Chhātī.

Chew, *v. t.* 1.—Kāṭ-kar dānt se kuchalnā; chabānā.

2.—Kisī bāt kī khayāl dīl meñ r.

To *chew* revenge—Badlā lene kī khayāl dīl meñ r.

3.—Chūsā; zabān se zūiqā l. par nigal na jānā.

Chicane, *n.* (*Law*) Kisī muqaddame kī kār-rawāyī meñ dhokhā-dekar yā nā-jūiz kār-rawāyioñ khwāh fuzūl 'uzrāt ke zarī'e se uljhāw meñ dāl d. hākim ko pareshān kar-d. yā farīq ko dhokhā d. tākī insāf meñ tawaqquf ho yā futūr paṛe; jul; buttā.

Chicane, *v. i.* Hilā-hawāla k.; jul yā buttā d.; batole-bāzī k.

Chicanery, *n.* Jul; dhokhā; buttā; muqaddamāt-i-'adālat meñ is garaz se hākim ko pech-pāch meñ dālānā yā farīq ko dhokhā d. kī insāf meñ tawaqquf ho yā futūr paṛe.

Chide, *v. t.* Gusse yā nā-rāzī kī wājih se kisī ko kuchh kahnā; dāntnā; gharāknā yā gharṭī d.; la'nat-malūmat yā sarzānīsh k.; dosh lagānā; ilzām d.; jhīṛkī d. yā jhīṛāknā.

To *chide* from, or *chide* away—Ghoṅṭ-ghāṅṭ-kar kanāro kar-d.; jhīṛkiyān dekar kah-d. kī chālā jā yā dūr ho.

Chief, *a.* 1.—'Uhdē yā rutbē meñ sab se barā; sab par bālā-dast; khās.

2.—Jiskī qadr sab se ziyāda kī-jāe; nihāyat aham; barē hi kām kā; sab par muqaddam yā sab se barā; khās; awwal.

“A word of extensive use.” *Webster*.

Chief, *n.* Kisi guroh jamā'at qaum yā gharāne (khāndān) wagaira kā sar-dār; afsar; sar-khail; rayīs; wālī.

In chief (a)—Sab ke ūpar; bālā-dast.

A commander-in-chief—Fauj meñ sab afsarōñ kā afsar; fauji lāt.

(b) Bādshāh se milā huā; jo bādshāh se hāsīl huā ho.

Tenure in chief—Inglistān ke qāun meñ isse woh haqīyat samjhi jāti hai jo 'umda 'umda zātī khidmāt ke sile meñ bi-r-rāsīli bādshāh se hāsīl ho.

Chief-justice, *n.* Kisi 'adālat kā hākim-i-akbar; woh hākim jo kisi 'adālat ke aur hākimōñ ke ūpar ho.

Chiefly, *ad.* 1.—Awwal yā awwalan; pahlo; khūsūsān khāssatan yā khās-kar; sab par muqaddam; sab ke ūpar.

2.—Deshtar; kasrat se; bahut kuchh yā juzw-i-kasir.

Child, *n.* 1.—Larkā yā larkī; betā yā betī; nasl-i-darja-i-awwal 'am isse ki az qism-i-zukūr ho yā unās.

2.—'Ilm tajrībe yā tahsil wagaira meñ za'if; jismeñ larke sī kai-fiyat pāyī jāe; tiff-i-maktab yā dabistān.

3.—Aulād; nasl; larke-bāle.

Used especially in the plural.

The children of Israel—Banī Izrāyīl (Izrāyīl kī aulād).

4.—Kisi mulk ke rahne wāle (bāshinde).

5.—Jiske sifāt yā 'amāl se yah pāyā jāe ki woh kisi dūse se nisbat rakhtā hai.

A child of the devil—Ibn-i-shaitān.

To be with child—Hāmila h.; haural se h.; pot se h.; unmed se h.

Child-bearing, *n.* Larke jannā.

She is now past child-bearing—Ab uskā sin larke janne kā na rahā.

Child-bed, *n.* Zachagī; saur; kisi 'aurat ko dard-i-zih meñ mubtalā rahne kī hālat.

Child-bed fever—Woh tap jo kisi 'aurat ko larkū janne kī hālat (zachagī) meñ āwe.

Child-birth, *n.* Larkū jannā; dard-i-zih; zachagī.

Childhood, *n.* Larakpan; bachpan; tufūliyat; nā-bāligī.

Childish, *a.* Tiflāna; larkeñ sū; khafif; bohūda; jāhilāna; bewuqūfāna.

“Childish, as applied to persons who are grown up, is commonly in a bad sense.” *Webster*.

Childish temper—Tiflāna mizāj yā ochhī tabī'at; chibāwalūpan.

Childishly, *ad.* Larke kī tarah; larke sū; ochhepan se; bewuqūfāna; khiffat ke sāth.

Childless, *a.* Lā-walad; jise larke-bāle na hoñ; be larke larkī kā; bilā kisi nasl ke; nīr-bans (nīr-vansh).

Child-like, *a.* Larke sū yā larkeñ ke mutā'alliq; jo larke ko soho (zob [de]; tiflāna.

Caill, *a.* 1.—Ausat darje par sard; thandhā; khunuk; andāz se ziyāda sard nahīn; jisse badān kañp uthe.

2.—Sardi se kañptā huā.

3.—Jismeñ sard-mihri pāyī jāe; dūr dūr kī; rasmī; jisse garm-joshi yā muhabbat zāhir na ho; phikā.

A *chill* reception—Kisi se dūr hī dūr se mil-lenā; rasmī milnā; sard-mihri ke sāth kisi se milnā.

4.—Shikasta-dil; pazhmurda-khātir; māyūs; himmat hāre huye.

Chill, *n.* 1.—I'tidāl kī sardī; itnī thandhak jo nā-guwār ho aur jisse badan kañpe.

2.—Woh bāt jisse jazba yā garm-joshi ruk-jāe; shikasta-dili; afsurda-khātiri; sard-mihri; dil kī khushi par pālā par-jānā.

A *chill* came over the assembly—Us majlis (hāzirān-i-majlis) par pālā par-gayā.

Chill, *v. t.* 1.—Sardī se kañpā yā thartharā d.; thithurā d.; gardish yā harakat ko rok d.

2.—Thandhā kar-d.; khunkī paidā k. [kar-d.]

3.—Dabā d.; kisi bāt ke josh yā walwale ko rok d.; pazhmurda

Chilly, *a.* Thandhā; sard; itnā sard kī sardī se badan kañpne lage.

A *chilly* day—Jis din itnī sardī ho ki usse badan tharrāne lage.

Chimerical, *a.* Mahz khayālī; qiyāsī; wahmī; jiskī bunyād sirf khayal par ho; jo be samjhe-būjhe zihn meñ rakh liyā jāe.

Chimney, *n.* 1.—Woh rāh jisse dhuāñ nikal-kar upar ko maidān meñ jāe; dūd-kash; dhuārā.

2.—Lamp meñ lagāne ke liye shishe kī chimnī yā choñgī.

Choice, *n.* 1.—Pasand; intikhāb; do yā ziyāda chizon meñ se apne hasb-khwāh kisi ko auron se bihtar samajh-kar muntakhab yā 'alā-hida kar-d. [lene kā iqtidār.]

2.—Pasand karne kā ikhtiyār; do yā zāid chizon meñ se ek ke chun

3.—Intikhāb meñ ihtiyāt; ek shai ko dūsrī shai par tarjih dene meñ tamiz; imtiyāz yā tamiz.

4.—Woh chiz jo chun lī jāe; jisko auron par tarjih-dekar pasand aur muntakhab karen; intikhāb. [lāiq ho.]

5.—Kisi shai kā sab se 'umda hissa; jo murajjah kiye jāne ke

To make choice of—Pasand k.; intikhāb k.; dūsrē se achchhā samajh-kar judā kar-l.

Choice, *a.* 1.—Pasand kiye jāne ke lāiq; tarjih diye jāne ke qābil; muntakhab; afzal; bartar; garānbahā; besh-qimatī; nihāyat 'umda.

2.—'Umda samajh-kar bachā r. yā ihtiyāt se kām meñ lānā; kifāyat se isti'māl k.

To be choice of time, or of money—Wagt yā zar ko ihtiyāt se kām meñ lānā.

3.—Jo khūb samajh-būjh-kar chunā yā pasand kiyā gayā ho; jo ihtiyāt se chunā gayā ho.

Choicely, *adv.* 1.—Intikhāb meñ ihtiyāt yā lihāz rakh-kar; barī hoshiyārī se; khabar-dārī se; tamiz ke sāth. [tarz par.]

2.—Nihāyat 'umda tariq par; barī khūbī ke sāth; 'ajīb-o-garīb

Choke, *v. t.* 1.—Aisā kar-d. ki dam na āwe; sāns rok d.; dam-ghuṭā d.; sāns ke āne jāne kī rāh band kar-d.

2.—Kisi rāh ko usmeñ kuchh bhar-kar rok d.; band kar-d. [d.]

3.—Kisi shai kī bālidagī wagaira meñ hārij h. yā usmeñ rukāwat dāl

4.—Nārāz k.; jarah karne kī ragbat paidā k.

Choke, *v. i.* 1.—Sāns lene kī rāh kā band ho-jānā.

2.—Ruk-jānā—jaise dam ghuṭne se.

3.—Nārāz h.; jārāh k.; mu'tariz h.

Choose, *v. t.* Kisi shai ko pasand k.; minjumla do yā zāid chīzon ke kisi ko auroñ se bihtar samajh-kar l.; muntakhab k.; chunnā yā chun l.

Choose, *v. i.* 1.—Intikhab k.; chunnā; ek ko dūse se achchhā samajh-nā; tarjih d.

2.—Do yā zāid chīzon meñ se kisi ek ke pasand kā iḥtiyār r.

I choose to go—Main jānā bihtar samajhta hūñ.

He can not choose but stay—Usko thaharāñ hī paṛegā.

Chop, *v. t.* 1.—Ṭukre ṭukre k.; boṭi boṭi k.; qīma k.—jaise gosht ko.

Often with *up*.

2.—Kisi tez āle se ek yā zāid zarb lagākar 'alāhida yā judā kar-d.; kāṭ ḍālnā; qalam kar-l.; tarāsh l.

Usually with *off*.

"Chop off your hand, and send it to the king." *Shak.*

Apuñ hūth qalam karke bādshāh ke pās bhej do.

3.—Dānt se chabānū; shauq se yak-bārgī khā-jānā; nigal-jānā.

With *up*.

Chose, (shoz), *n.* (*Law*) Shai; chiz.

"Generally used in combination with other words." *Worcester.*

Chose in action—Woh shai jiskā qabza yā tasarruf-i-wāqī'i kisi ko na ho par sirf uskā haq use hāsīl ho yā nālīsh-i-qānūnī ke zarī'e se uske mutālabē kā use istihqāq ho; kisi aisi shai kī nisbat istihqāq-i-zāti jo qabze meñ dar na āyī ho lekin nālīsh ke zarī'e se mil-sake; woh shai jo nālīsh ke zarī'e se mil-sake masalan us rupaye ke wusūl kā haq jo mu'āhade ke rū se wājibu-l-adā ho yā kisi khisire kā tāwān jisko fariq-i-aṣṣaf be-gair nālīsh ke na de.

Chose in possession—Shai-i-maqbūz; woh shai jo qabze yā daḳīl meñ ho.

Chose local—Woh shai jo kisi maqām par nasab ho—masalan chakki.

Chose transitory—Woh shai jise ek jagah se dūsi jagah muntaqīl kar-sakēñ.

Chronic, } *a.* Der-jā; bahut dinon tak rahne w. yā qāim rahne
Chronical, } w.—jaise koyī maraz; muzmin.

Chronic disease—Maraz-i-muzmin; woh bimāri jo jald na chhūte yā bahut dinon tak rahe.

"In distinction to an *acute disease*, which speedily terminates."

Webster.

Chronicle, *n.* Wāqī'āt aur sawānih kī kaifiyat jo waqt ke silsile ke lihāz se murattab ho; mājaron kā bayān; tawārīkh; nawishta.

Chronicle, *v. t.* Tawārīkh meñ likhnā; mundarj k.; daftar par chāḥānū; qalam-band k.

Chronogram, } *n.* Woh kitāba jismeñ kisi tārikh yā zamāne kā izhār
Chronograph, } abjad ke se hurūf ya'nī 'adad-numā harfon se hotā hai—masalan Malika-i-Elizabeth kī wafāt kā san zail meñ likhe huye jumle ke bare bare hurūf ke 'adadon ke yakjā karne se ma'lūm hotā hai.

My Day is Closed in Immortality.

M=1000

D= 500

C= 100

I= 1

I= 1

I= 1

1603 ya'ni malika-i-mamdūha ne san 1603 'I'awī meñ wafāt pāyī.

Chronologer, } *n.* Guzre huye mājaron aur mu'āmalon kī tārīkhoñ kā
Chronologist, } tashkīh k. w.; guzashṭa mājaron yā sawānīh kī
tārīkhoñ kā muhaqqiq.

Chronologic, } *a.* Guzre huye mājaron kī tārīkhoñ ke ta'āyūn ke 'ilm
Chronological, } se muta'alliq; jismeñ mājaron kā bayān unke wuqū'
ke zamāne kī tartīb se ho; waqt ke silsile ke mutābiq yā uske lihūz se.

Chronologically, *ad.* Waqt ke silsile ke lihūz se; ba-tartīb-i-waqt.

Chronology, *n.* Woh 'ilm jismeñ waqt ke mukhtalif hisson aur mājaron
kī tartīb aur silsile kā bayān ho; tārīkhoñ ke shumār aur unki tartīb
kā 'ilm; 'ilm-i-tārīkh.

Chronometer, *n.* Jis āle se waqt kā andāza kiya jāe—jaise gharī.

Cipher, *n.* 1.—Sifr; sunnā.

2.—Maliz nā-chiz shukhs; woh shakhs jisko kuchh waq'at na ho;
aisā shakhs jiskā koyī shumār na ho.

3.—Khat-i-tugrā.

4.—Woh hurūf jo bhed (rāz) kī hāteñ dūsrī jagah pahunchāne ke
liye ijād kiye jāen; tahrīr-i-ramzī; kam-salā; woh hurūf jo do yā zāid
shakhs bāham ittifaq karke ma'mū'ī harfon yā lafzon ke 'iwaz meñ
qāim kar-leñ aur jinko unke siwā aur koyī samajh na sake.

تَعْقِیْلٌ "This (writing in *cipher*) is a mode of communicating inform-
ation by letters, in time of war, with a view to conceal facts from an
enemy, in case the letters should be intercepted." *Webster.*

Cipher, *v. i.* Raqmon yā ankon kā likhnā; hisāb k. [kam-salā likhnā.

Cipher, *v. t.* 1.—Aise hurūf meñ likhnā jo gairon kī samajh meñ na āwen;

2.—Kisī nishān se batlānā yā zāhir k.

Circle, *n.* 1.—Dāira; halqa; gherā; girda; koyī gol yā mudawwar chiz.

2.—Jamā'at; majma'; mandālī.

A circle of friends—Doston kī jamā'at.

A circle of beauties—Ḥaṣīnon kā majma'.

3.—Kisī khās qism ke log 'āmī isse ki unmeñ shirkat ho yā nahīn.

Circle, *v. t.* 1.—Kisī ko gird ghūmnā yā daura k.

2.—Ghernā; muhīt k.; chāron taraf se gher-nā.

To circle in—Yakjā r.; band r.; gher-kar bhīt r.

Circle, *v. i.* Chāron taraf ghūmnā phir-nā yā daura k.

Circuit, *n.* 1.—Daura; apne lawāzim-i-mansabī ke anjām ke liye kisī jaj
waḡaira kā ek maqām se dūsrē maqām par waqt-i-mu'āyan par jānā.

2.—Halqa yā qismat; mulk kā woh hissa jo qānūnan ek yā zāid
jaj ke liye muqarrar ho tāki woh wahāñ jākar 'awām kī dād-rasī kare.

3.—Halqa; hudūd-i-mu'aiyan ke andar jis-qadar jagah ho.
 Circuit-house, *n.* Woh makān jahān hākīm daure par jākar muqīm ho
 aur ijlās kare; daure kā makān.

Circuitous, *a.* Jismēn ghūm-kar jānā paṛe; ghūmā huā; sidhā nahiin; ba-
 khatt-i-mustaqīm nahiin; pechīda yā pech-dār; nā-rāst yā ṭerhā.

A circuitous road—Aisi rāh jo sidhī na ho; ghūmī hui rāh.

A circuitous manner of accomplishing an end—Kisī maqsad ke anjām kā
 pech-dār tariq.

Circular, *a.* Gashtī; un shakhsōn ke nām kā jinko ta'alluq-i-'ām ho.

A circular letter or order—Gashtī chitṭhī yā hukm; woh chitṭhī yā hukm
 jo un ashkhā ke nām bhejā jāwe jinko uske mazmūn se yaksān ta'alluq ho.

2.—Gol; mudawwar; dāire kī shakl kā; halqa-dār.

Circular, *n.* Gashtī chitṭhī hukm yā kāgaz wagaira.

To issue a circular—Gashtī chitṭhī wagaira jāri k.

Circulate, *v. i.* 1.—Dast-ba-dast jī-ba-jū yā ek shakhs ke pās se dūsre
 shakhs ke pās muntaqil h. yā jānā; phailnā.

Money circulates—Zar dast-ba-dast muntaqil hotā hai.

A story circulates—Kisī kī kahī hui bāt chāroṅ taraf phail jāti hai.

2.—Chāroṅ taraf phirnā; gird-ā-gird ghūmnā; daura k.; gardish k.

The blood circulates in the body—Khūn jism meṅ daura kartā yā phirtā hai.

Circulate, *v. t.* Jā-ba-jū phailnā; ek shakhs se dūsre shakhs ke pās
 pahuñchānā; ghumānā; chāroṅ taraf phailnā.

To circulate a false report—Koyī jhūṭhī khabar phailnā. Circulate this
 notice—Yah ishtihār ghumā do.

Circulation, *n.* 1.—Daura; gardish; chāroṅ taraf phirnā.

2.—Jā-ba-jū phailnā; ek shakhs se dūsre shakhs ke pās pahuñchnā;
 khūb phailnā; jāri h. yā rawāj pānā.

3.—Sikka jiskī chalan bāzār meṅ ho; rāijul-waqt sikka; lot wagaira
 jo sikke kī jagah par jāri ho. [kā andāz.

4.—Kisī chiz ke phailne kī had; kisī shai ke jāri yā rāij hone
 Circumcise, *v. t.* Khatna k.; sunnat k.; musalmānī k.

“The circumcision of males is practised as a religious rite by
 the Jews, Mohammedans, &c.” Webster.

Circumference, *n.* Gherā; girda; muhit; maṅḍal; daur.

Circumspect, *a.* Kisī mu'āmale ke kul hālāt par lihāz yā khayāl r. w.;
 hoshyār; 'āqil; bedār; khabar-dār; muhtāt.

Circumspection, *n.* Ihtiyāt; dūr-andeshī; kisī mu'āmale ke kul wāqī'āt
 aur hālāt par tawajjuh.

Circumspective, *a.* Har chahār taraf dekhtā huā; chaukannā; chaukas;
 khatre se hoshyār; kisī bāt ke natije kī fikr r. w.; be-dār.

Circumstance, *n.* 1.—Woh bāt jo kisī wāqī'a yā muqaddame se muta'alliq
 ho; amr-i-muta'alliq-i-muqaddama; koyī amr-i-khās jo kisī muqad-
 dame kā lāzima-i-zarūrī na ho par uskā asar kisī taur se uspar ho.

The circumstances of a case—Hālāt yā rū-dād-i-muqaddama; sūrat-hāl-i-
 muqaddama; kisī muqaddame kī haqiqat.

2.—*pl.* Hālat ba-libhāz-i-mūl-o-matū'; hāsiyat ba-i'tibār-i-jūc-dād; ma'ishat; ma'āsh.

In easy circumstances—Khush-hāl; āsūda yā muraffahu-l-hāl; khātā-pitā yā khāne-pīno se khush; s̄hib-i-ma'ishat yā zī-jūdād; khush-ma'āsh.

Circumstance, *v. t.* Kisi khās hālat meñ r. [hoñ.

Circumstantial, *a.* Mufassal; tafsīl-wār; jismen juz-o-kul hālāt dākhil

Circumstantial evidence (*Law*)—Subūt-i-qarā'in; woh subūt jo kisi waqī'a ke hālāt-i-muta'alliq se hā-sil ho aur jise qiyās paidā ho; subūt-i-waqi'ati; jo subūt sarīh aur baiyīn na ho.

Circumstantially, *ad.* 1.—Hālāt ke mutābiq; zarūrī nahīn; ittifaqan.

2.—Mufassal; bewre-wār; thik-thik; har ek amr yā hāt meñ.

Circumvent, *v. t.* Har tarah kā faun-o-fareb waqaira karke kisi par gālib ānā; dhokhā d.; kisi ko apne dām-i-tazwīr meñ lānā; chhālūnā; thaguñā.

Cite, *v. t.* 1.—(*Law*) Talab k.; hukm ke zarī'e se bulānā; ittīlā'-i qānūnī d.; jawāb-dihī ki garaz se hāzīr hone ki ittīlā' zābite ke mutābiq d.

2.—Iqtibās k.; kisi kitāb ki 'ibārat yā kisi ke zabānī qaul kā hū-ba-hū i'āda k. [hawāla d. yā nāmzad k.

3.—Kisi bāt ki tāyīd khwāh usko subūt yā istihkām ko liye Citation, *n.* 1.—(*Law*) 'Adālat meñ yā hākīm ke rū-ba-rū hāzīrī ki talabī; woh zābite ki ittīlā' jo kisi ko is mazīmūn se dī jāe ki 'adālat meñ hāzīr ho-kar fulān shakhs ke da'we ki tardīd karo. Hāzīrī kā ittīlā'-nūma.

2.—(*Law*) Muqaddamāt-i-mufassala yā sanadī kitābon par kisi amr-i-qānūnī ke subūt ke liye hawāla yā istidlāl.

3.—Kisi kitāb ki 'ibārat yā kisi ke qaul kā bi-jinsihi i'āda; woh 'ibārat yā alfāz jinkī naql tamsil ke liye hū-ba-hū ki-jāe.

4.—Mazkūr; mufassal bayān; sarāhat.

Citizen, *n.* 1.—Kisi shahr kā mutawattin; woh lāshinda jise us shahr ki āzādi aur huqūq hāsil hoñ jismen woh rahatā ho.

عز "As distinguished from a *foreigner*." Webster.

2.—Kisi shahr bulde yā jagah kā bāshinda (rahne wālā). [wālā.

3.—'Umūman kisi shahr yā mulk kā mutawattin yā mudāmī rahne City, *n.* 1.—Shahr; koyī barī bulda; bahut se makānāt aur rahne wāle jo ek jagah par ābād hoñ; nagar yā nagarī; pur yā purī; koyī barī ābādī

عز In composition, it is equivalent to *nagar*, *pur*, *purī*, or *ābād*.

2.—Kisi shahr ke kul rahne wāle; jumla sukanā-i-shahr; sab shahrī.

In the city's eye—Shahrīyon ki nazar meñ (unke dekhne meñ yā unke nazdik).

City, *a.* Shahrī yā shahr ke muta'alliq; mudanī; shahr kā.

Civil, *a.* 1.—Kisi shahr yā riyāsat se muta'alliq; jo nisbat kisi shahrī ko uske ham-shahrīyon yā riyāsat se ho uske muta'alliq; kisi riyāsat ke shahrīyon aur ri'āyā ki hukūmat waqaira se nisbat r. w.; mudanī; mulkī; dīwānī kā; ahl-i-qalam se nisbat r. w.; us shahr yā insān ki jum'at se nisbat r. w. jo qānūn kā mahkūm ho.

عز "Opposed to *criminal*; as, a *civil* suit, a suit between citizens alone; whereas a *criminal* process is between the state and a citizen. Distinguished from *ecclesiastical*, which respects the church; and from *military*, which respects the army and navy." Webster.

2.—Intizām qā'ide aur hukūmat kō tābi'; jo hukūmat qā'ide se ho uske tābi'; wahshī nahīn.

3.—Shāista; khalīq; bā-nkhlāq; sharif aur bā-murawwat; mihr-bān; mard-i-ādni; bhalā-mānus; shahr ke rahne wāle se atwār r. w. ya'nī wahshī yā dihqānī nahīn; muhazzab.

Civil death (Law)—Woh shai jiske bā'is kisi shakhs kā ta'alluq un logon se chhūṭ jāe jo qānūn ke pā-band hon yā jiskī wajh se woh un logon ke muta'alliq huqūq aur fawāid se mahrūm kar-diye jūe—jaise jalā-watani wagaira; wafāt-i-qānūnī.

☞ Distinguished from *natural death*.

Civil engineering—Nahr makānāt saṛak pul wagaira banāne kā 'ilm yā fan.

☞ "Distinguished from *military engineering*, which is confined to war." *Webster*.

Civil law—Umūman kisi riyāsat shahr yā mulk kā qānūn; mulkī qānūn; mulk-i-Rūm kā qānūn.

Civil remedy (Law)—Woh chāra-kār jo kisi shakhs-i-zarar-rasida ko nālīsh-i-diwānī ke zari'e se dilāye jūe.

Civil suit (Law)—Aise mutālabe kī nālīsh jo ek shakhs ko kisi dūstre shakhs se ho yā us nuqṣā kā da'wā jo ek shakhs kisi dūstre shakhs ko pahunchāwe; nālīsh-i-diwānī.

☞ Opposed to a *criminal prosecution*.

Civil war—Woh larāyī jo kisi riyāsat yā shahr ke logon meñ bāham ho; khūna-jangī.

Civilian, n. Mulki; jangī nahīn.

Civility, n. 1.—Husn-i-nkhlāq; khulq; insāniyat; tahzīb; shāistagi; dūstroi se sulūk k. aur unse mihr-bānī se pesh ānā; tawāzu'; mudārāt; bhal-mansi yā āwabhagat.

2.—(pl.) Akhlāq kī bāteñ; achchhe sulūk; tawāzu' aur mudārāt.

Civilization, n. Shāistagi; tahzīb; ta'lim; tarbiyat; atwār kā sudharnā aur 'ilm-o-hunar meñ taraqqī.

Civilize, v. t. Wahshī se ādmī banānā; wahshat chhorānā; insān banānā; ta'lim d.; shāistagi aur 'ilm-o-hunar sikhānā; jilā d.; sudhārnā.

Civilized, pp. or a. Wahshī se ādmī banā huā; 'ilm-o-hunar aur akhlāq-o-ādāb meñ ta'lim pāye huye; muhazzab; sudhrā huā; ārāsta; shāista.

Civilly, ad. 1.—Siga-i-diwānī meñ; nij ke huqūq ke muta'alliq.

☞ Opposed to *criminally*.

2.—Qānūn ke rū se (qānūn) par qudratī tarīq par nahīn.

☞ *Civilly dead* signifies *dead in law* but *not naturally*.

3.—Husn-sulūki ke sāth; insāniyat se; khush-khulqī se; sharāfat (bhal-mansi) se; ādāb wa akhlāq ke sāth.

Claim, v. t. 1.—Talab k.; da'wā k.; haq ke rū se māngnā yā pāne kī koshish k.; bataur apnī yāftanī ke māngnā yā talab k.; da'wī-dār h.

To *claim a debt*—Qarz-i-yāftanī kā da'wa k.; jo qarza wājibu-l-adā ho uskā mutālaba k.

2.—Istihqāq zāhir k.; haq ke i'tibār se da'wī-dār h.; ba-izhār-i-istihqāq mudda'ī banā.

The plaintiff *claims* to be the owner of the property in suit—Jāe-dād-i-muta-nāzi'a kā da'wā mudda'i apne haqq-i-milkiyat ke i'tibār se kartā hai.

3.—Kisī shai kā istihqāq r. yā mustahaq h.

The heir *claims* the estate by descent—Us wāris ko wirāsat ke rū se istihqāq-i-tarka hai.

Claim, v. i. Kisī shai kā mustahaq h.; istihqāq h'sil k.; da'wā r.

Claim, n. 1.—Da'wā; mutālaba; mutālaba-i-haq yā istihqāq; mutālaba-i-yāftanī; kisī shai kī milkiyat kā da'wā.

To make, or lay, *claim* to a thing—Kisī shai kī nisbat da'wā k. yā pesh k.

2.—Da'we yā mutālabe kā haq; istihqāq-i-da'wī yā mutālaba; us shai kā haq jo dūsre ke qabze meñ ho; haq yā istihqāq.

To have a *claim* to something—Kisī shai kī nisbat istihqāq-i-da'wā yā mutālaba r.

Government has a *claim* to the revenue of lands—Arāzi kī māl-guzārī kī nisbat sar-kār ko mutālabe kā istihqāq hai.

3.—Shai-i-mutada'wiya; shai-i-mudda'a-bihā; jis chīz kī nisbat da'wā kiya jāe yā jis chīz kā da'wā ho.

The plaintiff *claimed* a house, and the *claim* has been decreed—Mudda'i ko ek makān kā da'wā thā chunānchi shai-i-mutada'wiya kī dīgrī huyī. [kar da'wā.

A preferential or superior *claim*—Da'wī-i-murajjah; dūsre ke da'we se barh.

Immediate claim—Talab-i-muwāṣabat ya'nī woh da'wā jo shafi' kī jānib se jāe-dād-i-faroḡht-shuda ke bikne kī kaifiyat ke ma'lūm hote hī pesh kiya jāe.

Claim by litigation—Talab-i-ḡhusūmat ya'nī woh nālīsh jo shuf'a ke mu'āmale meñ talab-i-muwāṣabat aur talab-i-ishhād ke ba'd qūnūn ke mutābiq bā-zābita rujū' kī-jāe.

Claim of possession and litigation—Talab-i-qabz wa ḡhusūmat-Yah bhī shuf'a se muta'alliq hotā hai.

To advance, institute, lay, make, or prefer, a *claim*—Da'wā k. yā rujū' k.; da'wā pesh k. yā da'wī-dār h.

Claimable, a. Jiskā da'wā ho-sake; qābil-i-mutālaba.

Claimant, n. Da'wī-dār; mudda'i; shakhs-i-mustahaqq-i-irjā'-i-da'wī.

A *claimant* by pre-emption—Da'widār-i-haqq-i-shuf'a; shafi'.

Claimed, pp. Jo bataur haqq-i-wājib ke māngū yā chāhā jāe; jiskā mutālaba haqqan kiya jāe; mutada'wiya; jiskī nisbat haqq-i-milkiyat zāhir kiya jāe.

Clamber, v. i. Mushkil se charhnā; hāthoñ aur pairon ke bal charhnā.

Clammy, a. Las-dār; chipchipā; lāse kī tarah chipakne wālā; laslasā.

Clamour, n. Barā shor yā barī chillāhat; hāñk-pukār shor-o-shagab; haurā-dhūm jo der tak rahe.

Clamour, v. t. 1.—Kisī ke nazdik shor machāte jānā.

2.—Itnā shor k. ki kān bhar jāe.

To *clamour bells*—Ghañte ko bajāte jānā tāki ḡhūb ṭanṭanāhat paidā ho.

Clamour, v. i. Zor se āwāz d. yā chillānā; baland āwāz se bolnā; gul k.; shor k.; bār bār dhūm machānā; nāla-o-faryād k.; saḡht taqūza k.

Clamorous, a. Ḡaugāyī; shorī; dhūm-dhāmī; baland-āwāz.

Clan, n. 1.—Qaum; ḡhāndān; guroh.

2.—Woh sab log jo kisi naf'-nuqsān kī bāt meñ ek dil hoñ yā kisi amr kī pairawī āpas meñ khūb muttāfiq ho-kar kar-rahe hoñ : zirgā ; mandālī ; gol ; tāifa.

Clandestine, a. Jo dida-o-dānista (jānbūjh-kar) chhipāyā jāe ; jiski ittilā' 'awām ko na dī-jāe yā jo unkī nazroñ se chhipāyā jāe ; maḥfi ; po-shīda ; chhipā-chhipā.

☞ “ It often bears an ill sense, as implying craft or deception, or evil design.

A clandestine marriage or proceeding—Shūdi yā kūr-rawāyī jo kisi nā-jāiz maqad se 'awām se chhipā-kar kī-jāe.

Clandestinely, ad. Chhipākār ; khufyatān ; chorī se yā chorī-chorī ; gup-chup.

Clang, Clank, } v. t. Jhanjhanānā ; jhanjhanāhaṭ paidā k. ; khaṭ-khaṭ bajnā. [ādmī.

Glansman, n. Kisi khās guroh wagaira se ta'alluq r. w. ; kisi mandālī kā Clap, v. t. 1.—Pkarpharānā—jaise kisi parind kā apne dāue ko.

2.—Dhakel d ; khainch yā dhakkā dekar band-kar-d. ; jhaṭ se bhirā d. ; jhaṭ yā phaṭ se band kar-d—jaise darwāza yā phāṭak ; yakāyak ghūsā d.

☞ Followed by to.

3.—Shābāsh k. ; tāli bajā-kar kisi bāt kī ta'īf k. ; thapoṛī bajā-kar kisi amr kī nisbat apnī khush-nūdi zāhir k.

To clap up—Jhaṭpaṭ kar-d. yā yakāyak pūrā kar-d. ; jaldi se tai kar-d.

Clap, v. i. 1.—Yakāyak aur shor ke sāth (dhaṭ se) bhir yā lag-jānā—jaise darwāze ke kewār kā.

2.—Thapoṛī yā tāli bajānā.

[masrūf h.)

3.—Kisi kām ko jhaṭpaṭ karne lagnā (usmeñ chustī aur tezī se ☞ With to or into.

Clap, n. 1.—Woh shor jo do chauṛī chīzoñ ke āpas meñ bhir jāne se paidā ho ; woh āwāz jo dhaṭ se ho ; dhaṭake kī āwāz.

2.—Woh fi'l jo ek hī martaba aur yakāyak ho ; jo bāt ek hī bār meñ tai ho-jāe.

At a clap—Ek hī martaba ; jhaṭpaṭ.

3.—Karak yā karakarāhaṭ ; garaj ; dhardharāhaṭ.

Clarify, v. t. Sāf k. ; mail yā talchhaṭ wagaira nikāl-kar sāf kar-d. ; mail kāṭ chhānṭ yā nikāl d.

☞ “ Applied particularly to liquors.” Webster.

Clarify, v. i. Sāf ho-jānā ; nirmal-ho-jānā ; mail wagaira nikāl-kar khālis rah-jānā. [khā-kar khaṭkhaṭānā.

Clash, v. i. 1.—Kisi chīz meñ lag-kar āwāz paidā k. ; kisi chīz se ṭakkar

2.—Mutazād h. ; mukhālafat r. ; kisi dūse ke khilāf h. ; ba-jānib i-mukhālif 'amal k. ; mukbil h.

Clash, n. 1.—Ṭakkar khānā ; jhanak ; jhankār ; khaṭkhaṭāhaṭ.

2.—Ikhtilāf ; tazād ; ek tarah kā na h. yā ek dūse ke khilāf h.—jaise rāe yā manshā wagaira kā.

Class, n. 1.—Qism ; bahut sī chīzeñ jinmeñ koyī khāsiyat mushtarak ho.

Different classes of offences—Jurmoñ kī mukhtalif qismeñ ; jarāim ke aqām-i-mukhtalifa.

2.—Kisī madrase wagaire meñ ek qism ke talabā; ham-qism tālib-
'ilmoñ kī sāf jamā'at yā unkā darja.

3.—Nau'; qism; zāt; jins; 'ilmī taqīm yā tartīb.

Class, *v. t.* Qism-wār tartīb d.; darja-bandī k.; ham-qism chīzoñ ko judā
judā k.; muḥtalif qismoñ par munqasim k.

“ In scientific arrangement, to *classify* is used instead of to
class.” Webster.

Classical, *a. 1.*—Awwal darje yā rutbe kā; kisī chīz ḵhusūsan 'ilm yā
hunar meñ auroñ se baḥkar. Is lafz kā itlāq ḵhāskar 'umda 'umda
qadīm Greek aur Roman musannifoñ par hotā hai lekin hāl ke 'umda-
tarīn musannifoñ yā unkī tasnīfāt kī nisbat bhī yah musta'mal hai.

2.—Zabān-i-Greek aur Latin ke musannifoñ se nisbat r. w.; un
maqāmoñ se muta'alliq jahān Yūnān aur Rūm ke log sukūnat-pazīr
rahe hoñ yā jinko unke ā'māl ke bā'is shuhrat hāsīl ho.

3.—Mutaakhkhirīn meñ 'umda-tarīn musannifīn ke muta'alliq;
darja-i-ā'lā kā; jo nihāyat mustanad musannif samjhā jāe; nafis;
sahīb; shusta; sāf; pākīza—jaise 'ibārat.

Classic, *n.* Woh kitāb jiskī 'umdagī aur waq'at musallama ho. Iskā
itlāq 'umūman Greek aur Latin musannifoñ par huā kartā hai lekin
in dīnoñ ke bhī nihāyat 'umda musannifoñ aur tasnīfāt kī nisbat yah
lafz kām meñ lāyā jātā hai.

Classically, *ad. 1.*—'Umda 'umda musannifoñ kī tarz par.

2.—Qism-war; jins-wār.

Classification, *n.* Qism-wār tartīb; jude jude aqsām par inqisām; qismoñ
yā darjoñ par bāntnā.

Classify, *v. t.* Darja-bandī k.; qism-wār banānā; mushtarak ḵhāsiyatoñ
ke lihāz se tartīb d.; tartīb d. yā silsile se r.

Clause, *n.* Zimu; āyīn meñ kisī daf' kā juz; kisī wasīyat-nāma iqrār-
nāma yā dūsre wasīqa-i-qānūnī kā daf'a mad yā uskī shart.

Clean, *a. 1.*—Jismeñ mail yā gilāzat na ho; sāf; suthrā; be-dāg; jismeñ
dhabbā na ho.

Clean clothes—Kapre jo maile na hoñ; sāf kapre. Clean paper—Sāf kāgaz;
kāgaz jo mailā na ho (jismeñ dhabbe wagaira na hoñ).

2.—Jismeñ koyī be-kār yā muzir chīz na ho; be-'aib yā be-naqs; jis-
meñ ḵharāb ghās yā patthar na hoñ; girah-dār nahīn; be-ḍāliyoñ kā.

Clean land—Sāf zamīn ya'nī zamīn jismeñ ḵharāb ghās wagaira na ho. Clean
timber—Sāf lakṛī ya'nī jis lakṛī meñ girah wagaira na ho.

3.—Jismeñ bhaddā-pan na ho; jismeñ hāth kī safāyī ho.

A clean trick—Hath-pher yā dāw-pech jo hāth kī safāyī se kiya jāe.

4.—Jismeñ rukāwat yā qaid na ho; pūrā pūrā; bi-l-kul; musallam.

5.—Be-gunāh; sāf; mukaddar nahīn; badī yā ḵhabāsat se barī.

Clean, *ad.* Be-chūk yā ḵhatā ke; hunar-mandī yā hāth kī safāyī se;
kā-m-yābī ke sāth.

To come off clean with a performance—Koyī kā-m is tarah par k. ki usmeñ
chūk na ho (kāmyābī ho).

Clean, *v. t.* Sāf k.; kudūrat yā gandagī ko dūr kar-d.; jo koyī shai
ḵharāb gandī yā muzir wagaira ho usko dūr kar-d.—jaise hāth badan

yā kapron se mail kā yā kisī dūsri shai se aisi chiz yā chizon kā jo uske liye muzir hoñ.

Cleanliness, *n.* 1.—Mail gilāzat yā kisī dūsri qism kī gandagi kā na h.; safāyī; suthrāpan.

2.—Jism yā poshāk kī safāyī.

Cleanly, *a.* 1.—Safāyī kā 'ādī yā safāyī-pasand; jismeñ kisī tarah kī gandagi yā mailā-pan na ho; jo maile-pan se apne ko bahut bachāye rahe.

2.—Pakiza; khālis; gair-ma'yūb; jiskā asar muzir yā kharāb na ho.

3.—Jisse safāyī āye; sāf k. w.

Cleanly powder—Woh sufūf jiske isti'māl se safāyī paidā h.

Cleanly, *ad.* Safāyī se; mailā-kuchilā nahiñ.

Cleanness, *n.* 1.—Safāyī yā sāf h.; kudūrat aur khārijī mādde kā na h.

2.—Chhūt yā kisī khabīs maraz kā na h.

3.—Pakizagi; be-gunāhi; ma'sūmiyat.

Cleanness of hands—Be-gunāhi; be-jurmi; ma'sūmiyat.

Cleanse, *v. t.* Sāf k.; kudūrat ālāish chhūt yā gunāh wagaira se barī k.; mail yā kisī qism kī kudūrat ko dho mal chhīl yā koyī aur 'amal karke dūr k.; pāk k.; tahārat k.; nā-pakī ko dūr karke pāk k.

Clear, *a.* 1.—Zāhir; wāzih; 'ayān; shubhe yā ibhām se barī; sarī'u-l-fahm; jo jald samajh meñ āwe; sāf; khulā; muzabzab nahiñ; fāsh; sarīh; numāyāñ.

The reason is clear—Wajh zāhir yā 'ayāñ hai; wajh jald samajh meñ ājūti hai.

2.—Nā-qābil-i-tardīd yā bahs; jisse inkār na ho sake; zāhir; muhtāj-i-subūt nahiñ.

The guilt of the accused is clear—Us mulzam kī mujrimī se inkār nahiñ ho-saktā (uskā jurm muhtāj-i-subūt nahiñ hai).

3.—Jānib-dārī yā taraf-dārī se barī; jismeñ jānib-dārī na ho.

The judgment is clear—Is faisala se jānib-dārī pāyī nahiñ jāti yā yah faisala jānib dārī se barī hai.

4.—Dāin yā zimma-dārī se pāk; gair-mustalzīm-i-muākhaza.

He is clear of all debts—Woh bi-l-kul duyūn se pāk hai.

5.—Khālis; jismeñ se kuchh waz' yā miñhā na kiya jāe; pūrā pūrā; be-kam-o-kāst (jismeñ kamī-beshī yā ghaṭ-barḥ na ho.)

He has a clear gain or profit of Rs. 200 a year—Use sāl meñ do sau rupaye sāf ba-taur naf' ke mil-jāte haiñ; uskā khālis sūlāna mapāñ' ba-ta'dād do sau rupaye ke hai.

6.—Ilzāmāt se barī; rihā; āzād.

The accused was tried and got clear—Tajwīz ke ba'd mulzam rihā ho-gayā (ilzāmāt se barī ho-gayā).

7.—Khulā huā; band nahiñ; jismeñ rukāwaṭ na ho; sāf.

The way is clear—Rāsta khulā yā sāf hai; rāsta band nahiñ hai (usmeñ koyī rukāwaṭ nahiñ hai).

8.—Be-bādul yā kuhre kā; sāf; pharchā—jaise āsmān.

9.—Jismeñ kisī qism kī āmezish na ho; gandagiyoñ se pāk; be milāwaṭ kā; bi-l-kul khālis; nirmal; jismeñ kuchh ūpar se mil yā lag na jāe.

Clear water—Sāf pāñī; nirmal jal.

10.—Be-'aib; be-dāg; jismeñ kiśī tarah kā dhabbā nā lagā ho; nā-qābil-i-ilzām; ilzām yā jurm se barī.

11.—Sāf; karī yā karakht nahīn; khulī huyī—jaise āwāz yā bol.

12.—Jo jald yā sāf sun paṛe; jo sunāyī de-sake.

13.—Ḡair-mutafakkir; jisse intishār na pāyā jāe; ḡhush; bashshāsh.

A clear aspect—ḡhush yā bashshāsh sūrat.

Clear, *ad.* Sāf-sāf; be shak-o-shubha

Clear, *v. t. 1.*—Kisī zer-bārī kā raf' k.

[diye].

He has cleared off his debts—Usne apnā qarṣ chukā diyā (apne dūyān adā kar-

2.—Sāf k.; kiśī ḡhārijī yā bālāyī shai ko dūr kar-d.; jo kuchh milāwaṭ yā gandagī wagaira ho usko nikāl d.

To clear liquors—'Araqōñ ko sāf k. (unmeñ jo kuchh milāwaṭ wagaira ho usko dūr kar-d)

3.—Sāf kar-d.; ibhām tazabzub yā pechīdagī se barī kar-d.; sul-jhānā; hal k.; samajhne ke qābil kar-d.; khol d.; wāzih k.

To clear a question—Kisī amr-i-nizā'i yā shubhe kī bāt ko sāf yā hal k. To

clear up a case or point—Kisī muqaddame yā bāt ko suljhānā ya'nī jo kuchh pechīdagī wagaira usmeñ ho usko raf' kar-d.

4.—Kisī jurm ke ilzām se barī k.; safāyī k.

How can the thief clear himself?—Woh sāriq apne ko ilzām se kyūñkar barī kar saktā hai?

The plea of *alibi* will not clear him of the offence charged—Jurm-i-'ā'id-shuda se uskī safāyī is 'uzr par na hogī kī woh wuqū'-i-jurm ke waqt mauqā'-i-wāridāt par nahīn balki aur kahīñ thā.

5.—Tajwīz ke ba'd barī yā rihā k.

[kiyā gayā.

The accused was tried and cleared—Woh mulzam tajwīz ke ba'd barī (rihā)

6.—Kul ḡharch dekar manāfi' pānā; jo kuchh sarf paṛe usko minhā dene ke ba'd ḡhālis naf' pānā.

7.—Lakṛī ko zamīn par se haṭā d.; darakhtoñ ko kāt-kar unheñ uṭhā le-jānā yā jalā d. aur zamīn ko jotne bone ke qābil banānā; zamin ko sāf yā ḡhālī k.

To clear land for wheat—Geñhūñ bone ke liye zamīn ko ḡhālī yā sāf k.

8.—Ṭap jānā yā is tarah pār kar-jānā kī chhū na jāe yā nā-kāmī na ho—jaise kiśī taṭṭī yā ḡhandaq wagaira ko.

Clear, *v. i. 1.*—Bādal yā kuhre kā nikal jānā; sāf yā pharchā ho-jā.

☞ Often followed by *up*, *off*, or *away*.

The sky clears—Āsmān pharchā ho-rahā hai. The weather clears up—Bādal khulā jātā hai (āsmān sāf huā jātā hai.)

2.—Dain zer-bārī musibat yā phaṇsāw se chhūṭ-jīnā yā najāt pānā.

Clearness, *n.* Gandagī yā ḡhārijī mādde se barāat yā uskā na h.; safāyī; kiśī aisi shai kā na honā jo tāriki rukāwaṭ zarar yā nā-pāki wagaira paidā kare; safāyī; pharchāyī; wazāhat; sachāyī; imān-dārī; sāf-mu'āmalagī.

Clear-sighted, *a.* Mubassir; bīnā; jisko koyī bāt ḡhūb sāf sāf ma'lūm ho-jāe; 'anqā-nazar; fahīm; samajh-dār.

Clearly, *n.* Sāf sūf; bakhūbī; sarībī; tamām-o-kamāl; achchhī tarah se; be-uljhāw yā pareshānī ke.

Cleave, *v. i.* 1.—Simat jānā; chipak jānā; mazbūtī se pakar lenā.

2.—Lau lagāye rahnā; khūb rabt r.; liptā rahnā; barī muhabbat se lagā rahnā.

3.—Chaspān h.; mauzūn h.; khūb rāst ānā; thik thik h.; kisī par achchhī tarah baiṭhū.

Cleave, *v. t.* 1.—Phārnā; chīrnā; do tūk k.; kāṭ-kar yā aur tarah par judā judā kar-d.

2.—Khud-ba-khud khol d. yā alag alag kar-d.

Cleave, *v. t.* Khul-jānā; phat-jānā; chitakh-jānā; shaq ho-jānā; alag alag ho-jānā.

Clemency, *n.* 1.—Narm-dili; dil kī mulāimat; shafaqat; mihrbānī.

2.—Rahm tarahhum yā rahm-dili; rahmat; āmurzish; mujrimōn ke qusūrāt ke mu'af karne yā unke haq meṁ dar-guzar karne khwāh unse narmī ke sith pesh āne kā mailān; mu'afi yā dar-guzar par āmadagi; saza kī kami yā mu'afi kī ragbat.

☞ "Opposed to severity, harshness, or rigour." *Webster.*

3.—Dhīmā-pan; hawā wagaira meṁ tundi kā na h.

Clement, *a.* Halīm; rahīm; narm-dil; dil kā saṁt (kaṛā) nahīn; mihrbān.

Cleric, } *a.* Kātib kā yā kī; naql-nawīs kā yā kī; likhne wāle yā mu-
Clerical, } harrir kī; nawīsinda yā tahrir-kuninda kā yā kī; mutasaddiyāna.

A clerical error or mistake—Kātib yā naql-nawīs kī galatī; likhne wāle kī bhūl.

Clerical work—Kitābat yā likhne kā kām; tahrir kā kām; muharrir kā kām.

Clerk, *n.* 1.—Muharrir; mutasaddī; muhāsib yā hisāb-nawīs; woh shakhs jo kāgazāt aur hisāb ke murattab rakhne ke liye kisī sarishte meṁ muqarrar ho.

2.—Woh shakhs jo kisī kī taraf se uskī dūkān yā māl ke gudām meṁ māl ke bechne aur hisāb-kitāb wagaira ke durust rakhne ke liye muqarrar ho; gumāshṭa.

☞ "This word is generally pronounced as if it was spelt *clark*." *Webster.*

Clerkship, *n.* Muharrir kā kām yā 'uhda; muharrirī.

Clever, *a.* 1.—Tez-dast; jo kisī qisṁ ke auzār yā āle tezi aur safāyī se kām meṁ lāwe yā kisī kām ke anjām ke liye koyī bāt hoshyārī aur hunar-mandī se kare.

A clever artisan—Tez-dast ahl-i-hirfa yā kāri-gar.

2.—Sab bāṭōn meṁ mahārat r. w.; māhir; zakī yā hunar-mand; un sab bāṭōn kā jismeṁ samajh aur liyāqat darkār ho hunar-mandī tez-dastī aur kām-yābī ke sāth k. w.

☞ "It does not denote the highest order of talent, much less creative genius." *Webster.*

3.—Jisse karne wāle kī hoshyārī yā chustī wa chālākī pāyī jāe.

A clever speech—Aisi taqrir jisse muqarrir kī hoshyārī sabīṭ ho. A clever trick

—Aisā hath-pher jisse uske karne wāle kī chust wa chālāk honū zāhir ho.

4.—Wājib; munāsib; mauzūn; hasb-i-hāl.

Cleverly, ad. Hoshyārī tez-dastī yā chustī wa chālākī se; hunar ke sāth; munāsib taur par; khūbsūrtī ke sāth.

Cleverness, n. Hoshyārī; tez-dastī; chustī wa chālākī; hunar-mandī.

Client, n. Muwakkil; woh shakhs jo kisi kauūsālī yā wakīl se kisi amr-i-qānūnī kī nisbat mashwara chāhe yā apne muqaddame kī pairawī khwāh aisi nālīsh kī jawāb-dihī jo uspar dāir huyī ho uske zimme kare.

Climate, n. 1.—Iqlīm; kishwar. [āb-o-hawā.

2.—Hawā kī garmī sardī wagaira ke lihāz se kisi jagah kī hālat;

A warm or cold *climate*—Garm yā sard āb-o-hawā; aisi jagah jahān garmī yā sardī ziyāda ho.

Climb, v. i. Chaṛhnā; hāth aur pair ke bal chaṛhnā; kisi chīz ko donoṁ hāthoṁ se pakar kar uspar chaṛh-jānā; āhista āhista ūpar ko uṭhnā; diqqat aur mashaqqat se chaṛhnā.

Climo, n. Iqlīm; khitta; mulk; sar-zamīn. [pakaṛnā.

Clinch, v. i. Hāth se mazbūṭī ke sāth parkaṛnā; kisi chīz ko zor se

To *clinch* a nail—Kisi chīz meṁ kṛāṇṭe ko dhaṇṣā yā ghūsā-kar usko mor d. yā uskī muḥh mār d. To *clinch* the hand or fist—Muṭṭhī bāndhnā yā ghūsā, tānnā. To *clinch* an instrument—Kisi āle ko muṭṭhī meṁ mazbūṭī se pakaṛnā.

2.—Mazbūt k.; istihkām d. yā mustahkam k.; pukhta k.; sābit k.

Clinch, n. Pakar; girift.

To get a good *clinch* of a weapon—Kisi hathiyār ko mazbūṭī se pakar r. To secure anything by means of a *clinch*—Kisi chīz ko aise pakar r. ki woh hāth se jāne na pāye.

Cling, v. i. 1.—Kṛhūb lipaṭ jānā; kisi ke gird lipaṭ-kar use aisī thānbh r. kī chhūṭne na pāye.

2.—Naf-nuqsān kī shirkat yā muhabbat ko khayāl se kisi kā pīohhā na chhoṛnā; sābit-qadamī ke sāth kisi kā pairaṁ rahnā yā usse lagā rahnā.

Clip, v. t. Qaiṁchī se tarāshnā; katarnī se kāṭnā; kisi chīz ko chhoṭī yā tang karne kī garaz se uske sire par yāngal-bagal se kāṭ d.; muqarrazk.

“In distinction from *shaving* and *paring*, which are performed by rubbing the instrument close to the thing shaved.” *Webster*.

To *clip* the hair—Bāl kāṭnā tarāshnā yā katarnā ya'nī jis qadar baṛe bāl hoṁ uske lihāz se unheṁ qaiṁchī se kāṭ-kar chhoṭa kar-d. To *clip* coin—Sikke ko kāṭ d.

Clipping, n. 1.—Kāṭ-kar chhoṭā yā kam-qīmat kar-d.

2.—Chhānt; katran; tarāsh.

The *clippings* of one's beard—Kisi kī dāṛhī kī katran ya'nī dāṛhī ke bāl jo miqrāz se katar diye jāeṁ.

Clique, (kleek) n. (Fr.) Ek qism ke chand shakhsōṁ kī chhoṭī jamā'at; zirga; gol; guroh; tāifa; mandālī.

“Used commonly in a bad sense.” *Webster*.

Clock, n. Dharam-ghaṛī; woh ghaṛī jo baj-kar ghaṇṭe batāwe; ghaṛī; sū'at-numā.

What o'clock is it ?—Kai baje ? Gharī meñ kai baje yā kyā waqt hai ?

Clod, *n.* 1.—Dhelā—jaise mittī kā ; kulūkh.

2.—Koyī dunyāwī yā zalī shai.

3.—Mittī kā dhoñdhā ; ahmaq ; kaudan ; gāwdā.

Clog, *v. t.* 1.—Lādnā—jaise kisī bhārī chīz se ; kisī aisi chīz kā bhār yā bojī dālnā jo simat jāe.

2.—Kisī chīz meñ dūsrī chīz ke jāne kī rāh band kar-d. ; roknā yā muñh band kar-d.

3.—Māni' h. ; pareshān k. yā uljhāw meñ dālnā ; ghabrā d.

Clog, *v. z.* 1.—Bhar jānā ; kisī khārījī shai ke bhar yā ziyāda par jāne se ruk jānā yā band ho-jānā.

2.—Simat sat yā chipak jānā.

[amr-i-māni'.

Clog, *n.* 1.—Woh shai jisse harakat ruk jāe ; rukāwat ; sadd-i-rāh ; rok ;

2.—Koyī waznī chīz jo kisī jānwar meñ is garaz se bāñdh di-jāe kī woh idhar-udhar chal yā kūd-phāñd na sake.

3.—Kharāññ ; kañhnayī ; paulā yā panā ; na'lain-i-chobī.

Close, *v. t.* 1.—Band k. ; masdūd k. ; mūñdnā ; bheñnā ; lagā d.

To close the eyes—Āñkheñ band kar-lenā. The doors of the courts should be closed against champertors—Chāhiye kī 'adālat kā darwāza un logon ke liye band kar diyā jāwe jo apne naf' kī garaz se muqaddame lajāte haiñ.

2.—Khatm k. ; takmil k. ; niptānā ; chukānā ; pañānā ; pakkā kar-d. khātime ko pahuñchānā ; band kar-d. ; āge chalne na d.

To close a bargain—Saudā pakkā k. niptānā yā chukānā. *To close an account*—Hisāb band kar-d. (use āge chalne na d.)

3.—Yak-jā yā ekaññhā k. ; jor-baṭor kar ek jagah k. ; kisī shai ke jude jude ajzā ko ek jagah k.

Close, *v. i.* 1.—Juṭnā ; simaṭnā ; bā-ham miljānā ; ek ho-jānā.

These wounds will not close—Yah zaḥm na juṭeñge.

2.—Khatm h. yā khātime ko pahuñchnā ; ākhir h. ; band h. ; ruk-jānā.

The discussions in that case did not close until long after—Us muqaddame meñ der ke ba'd bahs khatm huyī.

To close on or upon—Āpas meñ rāzi-rujū' ho-jānā ; bāham ittifaq kar-lenā ; kisī amr par ittifaq k. yā usmeñ sharīk h.

To close with (a)—Manzūr-k. ; rāzī h. yā qabūl k. The terms of compromise proposed by the plaintiff were closed with by the defendant—Mudda'ā 'alaih ne sulh kī un sharton ko manzūr kiyū jo mudda'ī ne pesh kiñ. (b)—Kisī se mel-kar-lenā yā muttāfiq ho-jānā ; kisī se milāp yā ittifaq kar-lenā. *To close with an enemy*—Dushman se sulh kar-lenā yā muttāfiq ho-jānā. (c)—Kisī se lipaṭ jānā—jaise kushtī meñ.

Close, *n.* 1.—Khātima ; ikhtitām ; ākhir ko pahuñchnā ; tamām h. ruk jānā ; band ho-jānā.

To draw to a close—Qarīb-i-ikhtitām h. ; ākhir yā khatm hone par h.

2.—Pakar yā girift—jaise kushtī kī.

Close, *a.* 1.—Band ; masdūd ; khulā nahīñ.

A close box—Band sandūq.

2.—Band ; qaid meñ ; kanāre ; goshe yā tauhāyī meñ.

3.—Mahbūs; band; khamastā huā; itnā garm ki taklif ma'lūm ho; gair-mutaharrik; jisse tab'at majhūl ma'lūm ho; garm aur āskat paidā k. w.; ganda.

☞ “Applied to the weather when there is little wind and heated air is confined by clouds or fog to the surface of the earth.” *Webster*.

4.—Bhed kī bāt yā dil kā hāl kisī ko na batlāne w.; chaukas; hoshyār; chhuppā; jiske lab jald na khulēn; rāz-dār; i'tibārī.

5.—Bakhīl; tang-dil; shūm; sakhi nahīn; makkhī-chūs; lālchī.

6.—Nazdik; muttasil; qarīb; kisī shai se qurbat r. w.; jagah yā waqt ke lihāz se bahut nazdik.

☞ Often followed by *to*.

7.—Mukhtasar; chust—jaise alfāz wagaira.

8.—Tang; kushāda nahīn.

A close alley—Tang galī.

[tabah.

9.—Nazdik; thoṛī fasl par; qarīb qarīb barābar; ham-palla; mush-

A close fight—Nazdik kī laṛāyī; aisi laṛāyī jismeñ larne wāle dūsre se thoṛī hī dūr par hoñ yā jismeñ yah na ma'lūm ho ki kaun fariq galib hai aur kaun maglūb.

10.—Khūb; jī lagā ke; dil se; tawajjuh ke sāth.

To give close attention to a thing—Kisī shai kī taraf khūb yā dil se mutwajjih h.

11.—Chaspān; barjasta; tir-ba-hadaf; nihāyat hī mauq'e kā; mauzūn.

A close argument—Dālil-i-barjasta chaspān yā mauzūn; mauq'e kī hujjat.

12.—Garm yā garm-joshī se; josh-i-dil se.

A close debate—Bāhs yā munāzara jo garm joshī se ho.

13.—Sakht hirāsāt meñ; aisi tarah par ki koyī āne jāne yā bāt-chit karne na pāye; jakar-band; bare chaukī pahre meñ.

To keep a person in close confinement, or as a close prisoner—Kisī shakhs ko hirāsāt-i-sakht meñ ya'nī aisi tarah par muqaiyad yā mahbūs r. ki koyī uske pās āne yā bāt-chit karne na pāye; kisī ko jakar-band r.

14.—Thik thik asl ke mutābiq; jaisā asl ho waisāhī; asl ke khilāf nahīn.

A close translation—Tarjama jo thik thik asl ke mutābiq ho; taht-lafz.

Close, *ad.* Nazdik-nazdik; bhīre-bhīre; sate-sate; chupke se; dabāye huye.

Close-bodied, *a.* Jo badan par thik thik ho; qad par rāst āne wālā—jaise pairāhan yā jāma.

Close-fisted, *a.* Lālchī; kanjūs; jiskī mūtṭhī dene lene meñ band ho.

Close-handed, *a.* Cf. the above.

Closely, *ad.* 1.—Nazdik-nazdik; istarah par ki kuchh fasl na rahe.

The chaukidār followed closely at the heels of the thief—Us chor ke piche nazdik hī nazdik chaukidār daurā gayā. [kā wāqī' h.

One event following closely upon another—Ek mājare ke ba'd hī dūsre mājare

2.—Tawajjuh se; ba-gaur; dhyān se; dhyān lagā-kar yā dhyān-dekar; dil-lagā-kar; ānkh garī-kar.

Examine the accounts closely—Is hisāb ko jī yā dil lagā-kar (khūb) jāncho.

3.—Tangī yā sakhti se; aisi tarah par ki bāhar ke logon se kuchh ta'alluq na rahne pāye ya'nī āmad-o-raft yā bol-chāl na ho.

To confine *closely*—Saḡht hirāsāt meḡ r.; aisi tarah par qaid meḡ r. ki qaidi bāhar ke logoḡ se kuchh ta'alluq na rakh sake.

4.—Ḳḡhub ba-ittibā'-i-asl; aisi tarah par ki asl se kuchh bhī farq na pare; lafzī. [tarjama k.

To translate *closely*—ṡḡḡk ṡḡḡk asl ke mutābiq tarjama k; taht-lafz yā lafzī

5.—Qarīb-qarīb; nazdik-nazdik; bahut hī qurbāt se.

To be *closely* related—Rishte meḡ bahut hī qurbāt r.; rishta-i-qaribi yā naz-diki rishta r.

Closeness, n. 1.—Tangī—jaise kisi jagah kī.

2.—Hawā ke āne-jāne kī gunjāish na r.; hawā kā na h.

☞ “Applied to a close room, or to the air confined in it.” Webster.

3.—Kisī shakhs kī gosha-nishīnī yā 'uzlat-guzīnī (uskā dunyā ke ta'alluqāt ko chhoṡkar kisi tanhāyī kī jagah meḡ rahnā)

4.—Dīl kholkar kisi se na milnā yā bāt-chīt na k.; ikhḡfā; rāz-dārī; ihtiyāt; chaukasi.

5.—Bukhl; kanjūsi; lālch.

6.—Rabt-zabt; khalā-malā; mel-jol.

7.—Asl kī mutābaqāt.

Closet, n. 1.—Ḳhalwat-ḡḡḡḡnā; takhlīye kā kamra.

2.—Ek kamre kī bagal meḡ woh chhoṡī kamra yā goshe kī jagah jahān bartan aur makān kī āraish ke asbāb rakkhe jāen.

Cloth, n. 1.—Kapṡā; pārchā.

☞ “The plural is regular, *cloths*; but when it signifies garments, it is written *clothes*.” Webster.

2.—Ḳḡḡḡne kī mez par bichḡḡḡne kī chādar; dastar-ḡḡḡḡn.

☞ “Usually called a *table-cloth*.” Webster.

Clothe, v. t. 1.—Kapṡe pahnānā; kapṡe se badan ko ohhipānā; pōshāk pahnānā.

2.—Kapṡe d.; pahinne ke liye kapṡe d.

To feed and clothe a person—Kisī ko khānā kapṡā d. (usko ḡḡḡḡsh aur poshish donoḡ d.).

3.—Denā yā 'atū k.; tafwīz k.

To clothe one with power or authority—Kisī ko ikhtiyār yā hukūmat d.

Clothes, n. 1.—Insān ke pahinne ke kapṡe; poshāk; libās; pārchā-i-poshīdanī; jo kuchh satr-i-badan ke liye pahnā jāe.

☞ “A general term for whatever covering is worn, or made to be worn, for decency or comfort.” Webster.

2.—Kammal wagaira jo soue ke palang par lagāye jāte haiḡ.

Clothing, n. 'Umūman pahinne ke kapṡe.

Cloud, n. 1.—Bādal; abr; badlī; ghaṡā.

2.—Bahut sā dhuāḡ jo hawā meḡ uṡḡe yā gard-o-gubār jo kasrat se hawā meḡ uṡḡe; koyī shai jo bādal si ma'lūm de.

A cloud of smoke or dust—Dhuāḡ yā gard jo bādal kī misāl hawā meḡ uṡḡe.

3.—Woh kālī lakīr yā kālā dāḡ jo sang-i-marmar wagaira meḡ hotā hai.

4.—Jhund; majma'-i-kasir; bhī; kasrat.

A cloud of witnesses—Gawāhoṇ ki jhund.

5.—Tārīkī yā khatre kī hālat; woh shai jiskī sūrat tārīk dīl-shikan yā mukhawwaf ma'lūm de; kudūrat; khatra.

A cloud of sorrow—Ranj kā gubār; ranj jo bādāl kī tarah dīl par chhū jāe.

A cloud upon the intellect—'Aql par tārīkī kā chhā jānā; 'aql kā andhā ho-jānā.

Cloud, *v. t.* 1.—Bādāl kā chhā jānā.

The sky is clouded—Āsmān par bādāl chhā gayā (badli ghīr-ūyī).

2.—Andherā yā tārīk kar-d.; raushanī bāqī rahne na d.; dhabbā lagā d.; ranjīda k.

3.—Rang-ba-rang kā banā d.

Cloud, *v. i.* Bādāl se chhip jānā.

 Sometimes followed by *over*.

The sky clouds over—Āsmān bādāl se chhip jātā hai.

Cloudless, *a.* Bādāl se ghīrā yā chhipā nahīn; sāf; shafāf; pharehā.

Cloudy, *a.* 1.—Bādāl se chhāyā huā; badli ke sabab se andherā.

2.—Bādāl kā.

[zāhir ho.

3.—Jispar tārīkī chhāyī ho; jisse ranj fikr bad-mizājī wagaira

4.—Jispar kāle yā aur rangon ke dāg yā dhāriyān ho.

Clown, *n.* 1.—Kisān; dihqān.

2.—Jiske tarīq dihqān ke se ho; gānwār; gair-muhazzab shakhs.

Cloy, *v. t.* Āsūda yā ser k.; itnā khilānā ki khāne se jī phir jāe; aghānā.

Club, *n.* 1.—Lāṭhī yā soṭā.

2.—Kisī maqsad-i-'ām masalan 'ilm wagaira kī taraqqī ke liye logon kā jalsa jo unhiñ ke qāim kiye huye qawā'id ke mutābiq mun'aqid huā kare.

Club-law, *n.* Lāṭhī kī hukūmat; jo hukūmat lāṭhī ke zor se (jabriyā yā zulm-o-tashaddud se) kī jāe; qānūn kī jagah par harbe yā jabr kā kām meñ lānā; labed; zor-o-zulm yā jabr kī hukūmat.

There is no law but club-law—Jiskī lāṭhī uskī bhaiñs; bed nahīn labed hai.

Clubman, *n.* Lāṭhī yā soṭā bāndhne w.

Clue, *n.* 1.—Sūt kī golī; sūt jisko lapet kar golī banāweñ.

2.—Koyī bāt jisse hidāyat yā rah-numāyī ho; woh shai jisse kisī bāt kā patā yā surāg lage.

Clump, *n.* 1.—Lakṛī kā kundā.

2.—Bahut se darakht wagaira jo ek jagah lage ho.

Clump of bamboos—Bāñs kī koṭhī.

Clumsily, *ad.* Bhaddēpan se; bad-uslūbī se; hāth kī safāyī se nahīn; khūbsūrtī ke sāth nahīn.

Clumsiness, *n.* Bhaddā-pan; bad-shaklī yā bad-haiatī; bad-saliqagī; phurtī musta'idī yā tez-dastī kā na h.; anāṛipan; bad-uslūbī; be-ḍhangāpan.

Clumsy, *a.* 1.—Bad-shakl; be-ḍaul; bad-waz'; jismeñ hāth kī safāyī yā musta'idī wagaira na ho; bhaddā; phūhar; anāṛī; sīdhā-sādā.

A clumsy man—Bhaddā shakhs; anāṛī bad-shakl yā sīdhā-sādā.

2.—Jiski chāl bhaddī sust yā bad-numā ho.

Clumsy fingers—Unglhyā jo jald jald yā khush-uslūbī se na chaleñ (jo bhāri parēñ).

3.—Jiski sākht yā banāwañ aohchhī na ho; bhaddā; be-danl; jo safāyī se na banā ho; jiski banāwañ se banāne wāle kī hosh-yārī hunar-mandī yā 'aql-maudī wagaira pāyī na jāe; bhāri; bad-haiat; bad-numā; jiske isti'māl meñ taklif ho.

A *clumsy machine*—Bhāri kal; kal jo āsāñ se chal na sake. A *clumsy garment*—Poshāk jiski sākht aohchhī na ho. A *clumsy forgery*—Ja'l jismeñ hāth kī safāyī yā 'aql kī tezi pāyī na jāe.

Cluster, n. 1.—Khosha; guchchhā; ghaud; ek qism kī bahut sī chīzeñ jo ek hī jagah jam' yā ekaṭṭhī hoñ.

2.—Jhund; jamā'at; majma'; bhīr.

3.—Ek qism kī bahut sī chīzeñ jo ek dūse ke nazdīk hoñ yā wāqī' hoñ. [dher ho-jānā.]

Cluster, v. i. Khoshe kū khosha paidā h.; guchchhā ban-jānā; dher kī

Cluster, v. i. Ekaṭṭhā k.; yakjū k.; jam' k.

Clutch, v. i. 1.—Hāth se pakaruā; muṭṭhī meñ pakaruā.

2.—Apne qabze meñ kar-lenā.

Clutch, n. i.—Muṭṭhī meñ pakar yā dabā l.; pakar; girift.

2.—(pl.) Hāth; qabza; ikhtiyār; panja; changul. [ho.]

Coach, n. Chār pahīye kī gārī jismeñ chār shakhsoñ ke baithne kī jagah

Hackney-coach—Kirāye par chalne wālī chau-pahiyū gārī.

Mail-coach—Sarkārī dāk lejanē wālī chār pahīye kī gārī.

Stage-coach—Chau-pahiyū gārī jispar musāfir ek shahr se dūse shahr meñ jāeñ.

Co-adjutor, n. Jo dūse ko madad de; mu'āwin; madad-gār; tāyid; kisi 'amal meñ shārik.

Coagulate, v. i. Dahī kī tarah jamā d. yā munjamid kar-d.; thakkā kar-d.

☞ Said of liquids.

Coagulate, v. i. Dahī kī tarah jam jānā; munjamid h.; basta h.; gārḥā yā galiz ho-jānā.

Coal, n. Koelā—chāhe jalī huyī lakṛī kā ho yā kān kā.

A *live coal*, or *burning coal*, or *coal of fire*—Jaltū huā koelā; koelā jo jalkar bujh na gayā ho; angāra.

☞ "When the fire is extinct, it is called a *charcoal*." Webster.

Coarse, a. i.—Motā; dabiz; bārik yā patlā nahīñ.

2.—Be sāf kiya huā; woh shai jiske dabiz ajzā usse judā na kiye gaye hoñ yā jo kuchh usmeñ gaudagī ho woh joñ kī toñ rah-gayī ho; kachchā.

3.—Bhaddā; na-shāista yā gair-muhazzab; sudhrā huā nahīñ; jāhilāna yā wahshiyāna; kaj; tahzīb ke khilāf; ganda; zalil; kharāb; sāf wa suthrā nahīñ; pakīza nahīñ.

☞ Applied to language or manners.

4.—Kisī bāt meñ khūb māhīt nahīñ; 'ilm-o-hunar meñ kamāl rakhtā huā nahīñ; kachchā; khām.

5.—'Umda nahīñ; nafis nahīñ; motā.

A *coarse diet*—Gizā jo 'umda yā nafis na ho; motā khānā.

Coast, n. Samundar kā kanāra; zamīn yā kisi mūlk kā hissa jo samundar ke kanāre ho aur usse nazar parē; sābil.

The coast is clear—Khatkā jāta rahā; khatra bāqī na rahā; dushman nikal gaye; maidān khālī hai.

Coax, v. t. Phuslānā; dam-dilāsā d; khushāmad-barāmad se kisi bāt par rāgib k.; dam-dhāgā dekar apne qābū meñ k.

Code, n. Majmū'a-i-qawānīn; āyīnēñ jo tartīb se yakjā kī jāēñ.

Civil code—Majmū'a-i-qawānīn-i-diwānī.

Criminal code—Fauj-dāri kī āyīnēñ kā majmū'a; majmū'a-i-qawānīn-i-fauj-dāri.

Codicil, n. Tatimma-i-wasīyat-nāma; woh nawishta jo wasīyat-nāme ke zamīne ke taur par ho.

Codicillary, a. Wasīyat-nāme ke tatimme kī tarah; wasīyat-nāme ke tatimme meñ mundarj.

Codify, v. t. Qā'ide se yakjā k.; majmū'a banānā—jaise qawānīn lā; silsila-wār yakjā k.

Co-equal, a. Dūsre shakhs yā dūsri chīz ke barābar; yaksāñ rutba darja yā ikhtiyār r. w.; ham-rutba wagaira.

Co-equal, n. Ham-sar; dūsre ke barābar; muqābil k.

Coerce, v. t. Majbūr k.; tang k.; kisi fi'l ke karne ke liye qānūnān yā tahakkumāna majbūr k.; kisi fi'l kā anjām ba-zarī'a-i-tahdīd wa takhwīf (dhamkī aur dar se) karānā; jabriya ba-zor yā zabar-dastī karānā; khwāhish ke khilāf karānā.

Coercible, a. Majbūr hone yā majbūr kiye jāne ke qābil.

Coercion, n. Jabr; zor; ikrāh; qānūn yā hukūmat ke zarī'e se insidād; kisi se koyī fi'l uskī khwāhish ke khilāf karānā.

Coercive, a. Jabriya; qānūn yā hukūmat ke dabāw se rokne yā zabt meñ lāne w.; jabr ke zarī'e se koyī kām karāne w.

Coercive process—Kār-rawāyī-i-jabriya; hukm-nāma-i-jabriya; woh kār-rawāyī yā hukm-nāma jiske zarī'e se kisi ko ba-zor yā majbūr hokar koyī kām karānā parē.

Coercive measures—Tadbirēñ jinmeñ jabr kām meñ lāyā jāe; tadārūk-i-shadīd yā sangīn; woh tadbirēñ jinke zarī'e se koyī kām jabriya karāyā jāe.

Coercively, ad. Zabardastī se; ba-zor; ba-jabr jabran yā jabriya.

Co-eval, a. Ham-'asr; jiske wujūd kā āgīz kisi dūsri shai ke sāth hī ho; ham-zād; ham-'umr.

☞ Usually followed by *with*, sometimes by *to*.

Co-eval, n. The same as the preceding.

[wasī muqarrar ho.

Co-executor, n. Wasī-i-sharīk; woh shakhs jo kisi dūsre kī shirākat meñ

Co-exist, v. i. Ek hī waqt meñ honā rahnā yā wujūd r.

☞ Followed by *with*.

Co-existence, n. Ham-wujūdī; ek hī waqt meñ do yā zāid ashyā kā wujūd (unkā rahnā).

☞ Followed regularly by *with*.

Co-existent, a. Ham-wujūd (kisi dūsre ke sāth ek hī waqt meñ rahne yā wujūd r. w.).

Co-existing, a. Ek hī waqt meñ dūsre ke sāth wujūd r. w.

☞ Regularly followed by *with*.

Co-extend, v. i. Dūsre ke sāth ek lī j'gah meñ phailnā yā jītne 'arse tak woh qāim rube utne hī 'arse tak qāim rahnā; barābar phailnā.

Co-extension, n. Jitnā dūsre phailā ho 'utnāhī phailnā yā uske barābar phailā rahnā. [barābar.]

Co-extensive, a. Dūsre ke barābar phailā huā; ham-wus'at; phailāw meñ

Coffer, n. 1.—Sundūq-'umūman rupaye-paise rakhne kā sundūq.

2.—Khazāna. [band kī-jātī hai.]

Coffin, n. Tābūt; woh sundūq jismeñ murde kī lāsh dafn karne ke liye

Cogency, n. Mazbūtī; matāuat; puḡhtagī; zor; quwwat; dil par asar pahūnchāne kī tāqat.

“Used chiefly of moral subjects.” Webster.

The cogency of your arguments can not be denied—Tumhāre dalāil kī mazbūtī yī matāuat se inkār nahīn ho-saktā; is bāt se inkār nahīn ho-saktā kī tumhārī dalīl qawī hai.

Cogent, n. Qawī; mazbūt; puḡhta; matīn; ustuwār; jiskā dil par barā asar ho; jiskī tardīd meñ dushwārī ho—jaise koī wajh dalīl yā subūt.

Cognate, a. 1.—Yak-jaddī rishte ke zarī'e se mansūb; haqīqī; sulbī.

Cognate relations—Rishta-dārān-i-yak-jaddī yā haqīqī.

2.—Ham-nal; ham-qism yā ham-naw'iyat; ham-masdar.

Cognate, n. (Law) 1.—Rishtadār-i-mādārī; mā kī taraf se qarābat r. w.; rishtadār-i-haqīqī; rishtadār. [qarābat r. w.]

COGNATE, n. [Lat.] (Law) Rishtadārān-i-mādārī; mā ke zarī'e se

Cognizable, a. 1.—(Law) Samā'at ke qūbil; 'adālat kī tahqīqāt ke lāiq yā jiskī nisbat 'adālat se tahqīqāt ho-sake; qāuūnan yā ba-'itibār-i-nhda samā'at wa tajwīz ke qūbil; 'adālat ke lihāz yā dast-andāzī ke qūbil; masmū'; suune ke lāiq.

This suit is cognizable both in the civil and revenue courts—Yah nālish 'adālat-i-diwānī aur māī donon meñ samā'at ke qūbil hai. This offence is cognizable by the police—Yah jurm pulis ke lihāz (samā'at yā dast-andāzī) ke qūbil hai.

2.—Qūbil-i-idrāk; jisko jān yā ma'lūm kar-sakeñ.

Cognizance, n. 1.—(Law) Samā'at; shiūwāyī; lihāz samā'at yā dast-andāzī ba-haisiyat-i-'adālat; 'adālat ke ikhtiyār se kisi muqaddame kī samā'at wa tajwīz. Muqaddame kī samā'at aur faisale kā ikhtiyār yā istihqāq.

To take cognizance of a cause—Kisi muqaddame kī samā'at k. (usko 'adālat ke ikhtiyār se sunnā).

A magistrate has cognizance of all criminal causes, or all criminal causes are within the cognizance of a magistrate—Kul muqaddamāt-i-faujdarī kī samā'at kā ikhtiyār majīstrēt ko hāsīl hai.

2.—'Ilm yā wāqifiyat.

This did not take place within my cognizance—Yah bāt mere 'ilm meñ nahīn hui.

Cognizant, a. Wāqif; āgāh; jāntā; muttālī.

COGNOVIT, n. [Lat.] (Law) Iqbāl-da'wā; mudda'a 'alaih kī taraf se mudda'ī ke da'we kā juzzan yā kullān taslim kiya jānā aur usī ke mutābiq digrī sādīr hone denā.

To file a *cognovit*—Iqbāl-da'wā k. yā dākhil k.

A judgment by *cognovit*—Digri-i-iqbālī yā iqbālī digri.

Co-habit, v. i. Zauj aur zauja (mard aur 'aurat yā jorū aur k̄hasam) kī tarah yakjā rahuñ; ham-khwāb h.; ham-bistar h.; ham-suhbat h.; mubāsharat k.

Co-habitation, n. Ham-khwābī; ham-bistarī; mubāsharat; jorū aur k̄hasam kī tarah yakjā ruhñā. [kā haq hāsil ho.

Co-heir, n. Wāris-i-sharīk; un chand shakhsoñ meñ se ek jinko wirāsat

Coin, n. 1.—Sikka; zar-i-maskūk.

Queen's *coin*—Sikka i-Malika-i-mu'azzama.

A false or counterfeit *coin*—Sikka-i-kāsid yā talbīsī; woh sikka jo hākim-i-waqt kī ijāzat se na banī ho; khoṭā sikka.

A genuine *coin*—Sikka-i-asli; khaṣṣ sikka.

A current *coin*—Sikka-i-rāijū-l-waqt; sikka-i-chalan-bāzār; sikka jo jāiz taur par ban-kar jāri ho.

2.—Jisse kisi shai kā mu'āwaza ho-sake. [sūn) h.; ek hī h.

Coincide, v. i. Ittifaq k. yā muttāfiq h.; mutābiq h.; ek tarah kā (yak-

The judges did not *coincide* in opinion—Sāhibān-i-jaj (hukkām) muttāfiq-rāie na the. [nahīñ haiñ.

These rulings do not *coincide* with each other—Yah nazāreñ bā-ham mutābiq

Coincidence, n. 1.—Ek hī jagah par (yak-jā) wāqī' h.

2.—Ittifaq; mutābaqat; munāsabat; ek tarah kā h. [kā h.)

The *coincidence* of two or more opinions—Do yā zāid rāiou kī ittifaq (ek tarah

The *coincidence* of evidences—Subūtoñ kī mutābaqat yā munāsabat.

3.—Wuqū' ba-zamān-i-wāhid; ek hī waqt meñ kayī mājaroñ kā wuqū' (unkā h. yā wāqī' h.).

Coincident, a. Muttāfiq; mutābiq; munāsib yā hasb-i-hāl.

Co-inheritor, n. Wāris-i-sharīk; yake az wurasā.

Cold, a. 1.—Ṭhandhā; garm nahīñ; sard.

2.—Jab sardī ma'lūm de; sardī se kaṁptā huā; tharrātā huā.

3.—Jiskī khāsiyat sard ho.

4.—Sard-mihr; jismeñ josh yā sar-garmī na ho; be-fikr be-i'tinā yā lā-parwā; kashīda-khātīr; zinda-dil nahīñ; jisse dostī yā muhabbat kā izhār na ho; jisse be-i'tināyī pāyī jāe.

5.—Gair-muassir; jiskā asar dil-par na ho; be-dam yā be-jān kā.

In cold blood—Bilā ishti'āl-i-tabī'at; 'amadan; jān-bājh-kar; bilā afsos; be-rahmī se.

To give one the cold shoulder—Kisi se 'amadan be-i'tināyī (uskī tahqīr) k.

Cold, n. 1.—Garmī kā na h.; sardī.

2.—Kaṁpkānpī yā tharrāhat jo sardī kī wajh se paidā ho.

3.—Sardī; zukām; nazla; 'alūlat jo sardī se paidā ho.

Coldly, ad. Sard-mihrī se; be-i'tināyī se; bilā josh-i-tabī'at; be-parwāyī se; tagāfulī se; bilā garm-joshī ke; mau mār-kar; aisi tarah par kī dil kā josh zāhir na ho.

Coldness, n. 1.—Sardī; ṭhandhak; rutūbat; khunkī.

2.—Garm-joshī wagaira kā na h.; be-i'tināyī; sard-mihrī; zauq-shauq yā tapāk kā na h.; afsurda-khātīr; pazhmurda-dilī.

Collapse, *v. t.* Pachaknā yā pachak-jānā; sikur-kar band ho-jānā; ek hokar band ho-jānā; mil-jānā.

Collapse, *n.* 1.—Pachkāw; yakāyak ek dūse se lag yā mil-jānā.

2.—Jism kī quwwaton kā bahut hī zāl ho-jānā—jaise bīmārī ke shurū' yā ākhir mein.

Collar, *n.* 1.—Gulū-band tauq yā hañsi wagaira jisko zebāish ke liye gale mein pahinte haiñ.

2.—Girebān yā galā—jaise chapkan wagaira kā. [jātā hai.

3.—Paṭṭā yā halqa wagaira jo jānwaron kī gardan mein pahnāyā

To slip the collar—Āzād ho-jānā; najāt-pānā; kisi qabābat se chhūṭ-jānā.

Collar, *v. t.* 1.—Girebān yā gardan pakāṇā.

2.—Girebān lagānā yā halqa wagaira pahnānā.

Collate, *v. t.* 1.—Ek qism kī chizon-khususan tahriron aur kitābon ko āpas mein milā-kar yah dekhūā kī unmein mutābaqat hai yā nahīn; muqābala k.; jāiza k.

2.—Jild-bandi ke liye kisi kitāb ke aurāq ko ekaṭṭhā karke tartīb se r.

Collateral, *a.* 1.—Ham-pahlū; pahlū-ba-pahlū; far'i; zimū; gair-aslī darmiyānī yā mā-taht; gair-sarībī; aslī yā ūlā nahīn; zāid.

Collateral circumstances—Hālāt-i-muta'alliq-i-wāqī'a-i-aslī; woh hālāt jo kisi aslmājare ke muta'alliq hon; furū'āt; kisi bāt kī shākhē; aise wāqī'āt jinkā wujūd fi-aslihi na ho; woh bāteñ jo kisi bāt se ta'alluq rakkheñ; tafri'āt.

Collateral security—Zamānat (kafālat)-i-zimnī; woh kafālat jo 'alāwa kafālat-i-aslī ke kisi mu'ābade kī ta'mil yā adā-i-zar ke liye di jāe; zamānat-dar-zamānat.

2.—Ek hī shākh yā mūris se paidā par ek dūse se nahīn; ek hī asl kī nasl se lekin bā-yak-digar paidā nahīn; far'i.

Opposed to *lineal*.

Collateral relations—Rishtadārān-i-far'i ya'nī woh log jo ek hī mūris-i-ālā kī mukhtalif shākhon se paidā hon.

“*Lineal* descendants proceed one from another in a direct line; *collateral* relations spring from a common ancestor but from different branches of that common *stirps* or stock. Thus the children of brothers are *collateral* relations, having different fathers, but a common grandfather.” *Blackstone-Webster*.

3.—Ham-qālib yā ham-shakl.

Collateral cases—Muqaddamāt yā nazār-i-ham-shakl yā ham-qālib.

4.—Gair-sarībī; badihī nahīn; tāyīdī; zāid.

Collateral proof—Subūt-i-gair-sarībī; jo subūt badihī na ho; subūt-i-mazīd.

Collateral, *n.* *Of Collateral relations.*

Collaterally, *ad.* 1.—Pahlū-ba-pahlū; ham-pahlū; ek dūse kī bagal mein.

2.—Sarībī taur par nahīn; fi-aslihi nahīn.

3.—Ba-zarī'a-i-qarābat-i-far'i; furū'āt ke taur par; ba-ḥatt-i-musta-qīm nahīn; aslī nahīn.

Colleague, *n.* Ham-'uhda; ham-mansab; woh shākh jo kisi mansab kī khidmāt ke anjām mein dūse shākh kī sharik ho.

“It is never used of partners in trade or manufactures.” *Webster*.

- Collect, v. t. 1.**—Jam' k.; yak-jā k.; ekaṭṭhā k.
 2.—Mustambat k.; natija nikālā.
 3.—Tahsil yā wusūl k.; 'mutālaba karke l.; kisī se zar-i-yāftanī kā (jo rupaye uske zimme hon unkā) wusūl k.
To collect one's self—Ghabrūhaṭ yā isti'jāb kā jāta rahnā; dil ke intishār kā dūr ho-jānā; dil kā apne qābū meñ phir ā-jānā.
- Collect, v. i.** Jam' h.; yakjā h.; ekaṭṭhā h.
Collection, n. 1.—Tahsil; tahsil-pazīr; isāl; wusūl k.
Collection of revenue or rent—Tahsil-i-māl-guzārī yā lagūn.
Collections—Zar-i-muhassala; tahsil yā wusūl kiye huye rupaye.
 2.—Majma'; jamā'at; amboh; bhīr.
 3.—Jam' yā ekaṭṭhā h.; yakjā h.; baṭurnā. [banāyī jāe.
 4.—Tālif; woh kitāb jo dūsri kitābon ke ajzā ko yak-jā karke
- Collective, a.** Majmū'ī; yakjāyī; ekaṭṭhī.
Collectively, ad. Bi-l-ijmāl; ba-haiat-i majmū'ī; juz-o-kul; ekaṭṭhā; sab kā sab; bi-l-kul; ek ek nahīn; yak-lakht. [yā sāhib-i-kalakṭar.
Collector n. Woh afsar jiske zimme zar-i-sar-kārī kī tahsīl ho; kalakṭar
Collectorship, } n. 1.—Sāhib-i-kalakṭar kā 'uhda.
Collectorate, }
 2.—Sāhib-i-kalakṭar kā 'alāqa yā 'alāqa-i-hukūmat.
- College, n. 1.**—Un logoñ kī jamā'at jinko koyī khās huqūq 'atā huye hon yā jo kisī amr kī pairawī meñ bi-l-ishtirāk masrūf hon.
 2.—'Alimōñ kī jamā'at jo tahsīl-i-'ulūm yā ta'līm ke liye qānūn ke mutābiq qāim huyī ho.
 3.—Woh 'imārat jismeñ talabā 'ulūm aur zabānoñ kī tahsīl karen.
- Collision, n. 1.**—Takkar; do sakht chizon kā āpas meñ lar yā bhīr-jānā.
 2.—Takhlūf ikhtilāf yā mukhālāfat; tazād; ek dūsre ke bar-'aks (zidd-i-yak-digar) h.
- Colloquial, a.** Rozmarre kī guft-gū se nisbat r. w. yā usmeñ musta'mal; ma'mūlī bāt chīt ke muta'alliq. [mal ho.
Colloquialism, n. Lafz yā muhāwara jo rozmarre kī guft-gū meñ musta'-
Colloquially, a. Bāt-chīt meñ; āpas kī bol-chāl meñ.
- Collude, v. i.** Sāzish k.; jang-i-zar-garī k.; kisī fareb meñ dūsroñ kī shirkat k.; bāham muttafiq ho-kar kār-rawāyī k.; āpas meñ bandish kar-lenā.
- Collusion, n.** Sāzish; jang-i-zar-garī; bandish; kisī fareb ke maqsad se āpas meñ chup-chāp mil-kar kār-rawāyī k.; saṭṭā-baṭṭā; dagā; fareb.
Collusive, a. Sāzishī; bandishī; jiskī bandish fareb dene ke liye do yā zāid shakhs āpas meñ karen.
- A collusive proceeding*—Kār-rawāyī-i-sūzishī; woh kār-rawāyī jo do shakhs bā-ham is niyat se karen ki kisī tīsre shakhs kā nuqsān ho.
- Collusively, ad.** Sāzishī tarīq par; bandish kī rāh se; ba-sabīl-i-jang-i-zar-garī; kisī shakhs ko dhokhā dene ke liye āpas meñ chup-chāp ittifaq karke.
- Colony, n. 1.**—Woh log jo apne watan (zād-būm) kō chhoṛkar kisī dūsre dūr ke mulk meñ jā-baseñ. [basne se ābād ho-jāe.
 2.—Ābādī yā nau-ābādī; jo mulk kisī dūsre mulk ke logoñ ke ā-kar

Colour, n. 1.—Rang—jaise surkh zard wagnā.

2.—Kisī shai kī sūrat jo raushanī kī shu'ā se paidā ho; rangat.

The colour of gold—Sone kī rangat.

3.—Surkhī; chibre kī tāzagī yā asli rangat.

4.—Sūrat jo dīl par paidā ho; khayālī sūrat.

5.—Woh bāt jiskī wajh se koyī amr zāhir meñ wājib ma'lūm ho; ma'zarat; woh amr jisse kisī jurm yā gunāh kī sangīnī meñ khiffat (kamī) ho.

6.—Hīla; bahāna; tamhīl; libās-i-zāhirī; numāish-i-darog; woh bāt jisse kisī shai kī asli haisiyat chhip jāe yā uspar parda par-jāe.

Under the colour of—Hīla yā numāish ke zarī'e se; kisī bahāne se.

7.—Rang jisse rang-āmezi kī-jāe.

8.—(pl.) Barri yā bahri fauj kā nishān jhandā yā 'alam.

Water colours—Rang jismeñ raugan na milliyā jāe; gair-raugan-dār rang; sāda-rang.

Colour, v. t. 1.—Rangnā yā rang charhānā; suped kā rangīu banā d.; rang k.

2.—Jo asli kaifiyat ho uske khilāf zāhir k.; libās-i-zāhirī pahnānā; zāhir meñ wājib banā d.; parda dālnā; khush-numā banā d.

Colour, v. i. Surkh ho-jānā; pareshānī gusse yā sharm wagnā se chibre par surkhī kā ājānā (uskā surkh ho-jānā.)

Colourable, a. Jisse asl bāt kā chhipānā maqsūd ho; zāhir-numā; numāishi; dekhue meñ wājib yā qarīn-i-insāf; ba-zāhir wājib par dar-haqlat nahīn. [pāṭī jāe.

Column, a. 1.—Sutūn; pilpāya; gol khambhā jispar chhat wagnā

2.—Koyī rāst-qad (kharī) gol chiz jo sutūn kī shakl yā haiat par ho.

3.—Paidul sipāhiyon kī saf jo zarā zarā fasl ohhorkar ek dūsre ke ba'd kharī ho.

4.—Jahāzon kī qatār jo ek dūsre ke piche lagī ho.

5.—Khāna.

How many columns are there in this return?—Is naqshe meñ kitne khāne haiñ.

His name does not exist in the proprietary column—Uskā nām khāna-i-milliyat meñ darj (likhā yā charhā) nahīn hai.

To fill up a column—Khāna bharnā yā pur k.; khāna-purī k.

To leave a column blank or unfilled up—Khāna khālī chhor d.; kisī khāne ko "na-darad" likh-kar rahne d.; khāna-purī na k.

Combination, n. 1.—Mel; rabt; ittifaq; do yā zūid shakhson kā kisī kām ke aujām ke liye bāham muttāfiq ho-jānā.

“In a good sense, when the object is laudable; in an ill sense, when it is illegal or iniquitous.” Webster.

2.—Ijtimā' yā jam' h.; ekaṭṭhā h.; bahut sī bāton kā yak-jī h.

3.—Do yā zūid ashyā kā is tarah par bāham maḥklūt kiya-jānā ki ek murakkab shai ban-jāe; tarkīb.

Combine, v. t. Bā-ham milānā; jorñā; ek silsile meñ kar-d.; bāham rabt d. yā mazbūt k.

Combine, v. i. 1.—Āpas meñ mil-jānā; bāham muttāfiq h.; ittifaq kar-l.; ek dūsre se lag-jānā.

2.—Sizish k.; bandish k.; ek ho-jānā—jaise mukhtalif qaumon kā.
 Combustible, *a* Ātash-gīr; jo jal jāe; jismen āg lag sake yā jo āg
 pākār sake; jo āg ke lagne se jal sake.

A combustible body or matter—Ātash-gīr shai yā mādda; aisi chīz jo āg se
 jal-jāe.

Combustible, *n*. Woh chīz jo āg ke lagne se jal sake; ātash-gīr shai.

Come, *v. i. 1.*—Ānā; idhar ko jumbish k.; nazdik ānā; qarīb pahuñch-
 nā; pahuñch jānā.

☞ Opposed to *go*.

2.—Kisī hālat ko pahuñchnā; wāqī' h.; parnā; bītnā.

☞ "Come, in the imperative, is used to excite attention, or to
 invite to motion or joint action; *come*, let us go." "When repeated, it
 sometimes expresses haste and sometimes rebuke." "Sometimes, it
 introduces a threat." *Webster*.

To come—Āne wālā; āyanda yā āyinda; mustaqbil.

To come about (*a*)—Wāqī' h. yā honā; zuhūr yā wuqū' meñ ānā. How did
 these things come about? Yah bāteñ kyūñkar huyīñ? (*b*) Badalnā; tabdīl
 h.; ghūmkar ānā. The wind will come about from west to east. Hawā
 badal-kar pachchhim se pūrab ko bahne lagegi. The ship comes about—
 Jahāz ghūm-kar ūtā hai.

To come again—Lauṭnā; palaṭnā; wāpas ānā; phirnā.

To come after (*a*)—Pichhe chalnā. Come after me—Mere pichhe chale ūo. (*b*)
 Milnā; pānā. To come after a book—Koyī kitāb pānā.

To come at (*a*)—Pahuñchnā; hāsil k. To come at a true knowledge of some-
 thing—Kisī shai kī aslī haqīqat ko pahuñchnā. (*b*) Kisī kī taraf jhapṭnā
 —jaise hamle meñ.

To come away—Chale ānā yā chale jānā.

To come by—Hāsil k.; pānā; milnā; hāth lagnā. How did you come by such
 a large estate? Aisi bari jūe-dād yā milkīyat-i-kasīr tumko kyūñkar mili?

To come home—Lagnā; chaspān h.; ta'alluq r.; muassir h.

To come in (*a*)—Andar ānā; dākhil h.—jaise kisī makān wagaira meñ. (*b*)
 Rawāj pānā; jūrī h.; kām meñ lāyā jānā.

To come in for—Kisī shai meñ hissa pāne (shirkat) kā da'wā pesh k.

To come near or nigh—Kisī jagah ke qarīb pahuñchnā yā kisī amr meñ kisī
 shai kī barābarī k.

To come of (*a*)—Kisī kī nasl se h.; kisī kī aulād h. He comes of a respect-
 able family—Uskī paidāish ek mu'azzaz khāndān se hai. (*b*) Bataur natīje
 ke nikalnā.

To come off (*a*)—Bach nikalnā yā bach jānā; chhutkārā pānā; nibāh lejānā
 yā nibh-jānā; anjām ko pahuñchnā. (*b*) Honā yā wuqū' meñ ānā. The
 meeting comes off to-morrow—Jalsā kal hogā (mun'auqūd hogā).

To come on—Tarraqī pānā; rū-ba-tarraqī h.; āge ko barhtā jānā; roz-afzūn
 h. (dīn dīn barhtā jānā); phūlnā-phalnā; kāmyābī hasil karte jānā (barābar
 kām-yāb h.). Hamla k.; tūt-parnā; charh-ānā.

To come over—Idhar se udhar yā ek taraf se dūsri taraf jānā. Ek farīq kī
 shirkat ohhor-kar dūsre kī taraf ho-jānā; ek pahlū se dūsre pahlū par ho
 jānā.

To come out (a)—Fāsh ho-jānā ; khul-jānā ; sab' ko ma'lūm ho-jānā ; chhipā yā ma'ḥfi na rahnā ; zāhir ho-jānā. The truth has come out at last—Ākhir aśl hāl sab ko ma'lūm ho-gayā. (b) Shā' h. ; chhap-kar phailnā—jaise kitāb wagairā. (c) Anjām ko pahuñchnā ; khatm h. He has come out well at last—Bī-l-ākhir uskī anjām ba-khair huā.

To come to (a)—Rāzī h. ; manzūr k. ; qabūl k. To come to terms—Shar'it qabūl k. yā nupar razi h. (b) Ta'dād meñ h. The taxes come to a large sum—Mahsūlōh kī ta'dād ka-ir hai (we ta'dād meñ bahut kuchh haiñ) (c) Hosh meñ ājānā—jai-e gashī yā be-hoshi se.

To come together—Yakjā h. ; jam' h. ; ekat̤ṭhā h.

To come to pass—Houñ ; wāqī' h. ; zubūr meñ ānā.

“Seldom found in modern English writings.” Webster.

To come up (a) Uṭhnā ; ūpar ko su'ūd k. (chaphnā). (b) Nikalnā ; zamīn ke ūpar ubharṇā—jaise paudhe kī

To come up to (a)—Nazdik ā yā pahuñch jānā—(b) Ta'dād meñ h. ; kisī ta'dād ko pahuñchnā. (c) Bar̤hte bar̤hte kisī dūsrē tak pahuñchnā ; balandī meñ kisī ke bar̤bar h.

To come up with—Kisī tak pahuñch jānā yā usko pakarṇā—jaise daur yā ta'āqub (pichhe) meñ.

To come upon—Kisī pāṛ ṭūṭ pāṛnā ; hamla k. yā hamla-āwar h. ; chaphāyī k. yā chaph-jānā.

Comely, a. 1.—Sudaul ; sajlā ; khubsūrat ; jiske ā'zā ek dūsrē ke ham-andāz hoñ. (ke hasb-i-hāl.

2.—Munāsib ; hasb-i-hāl ; saẓwār ; waqt jagah hālāt yā ashkhas Comer, n. Jo ātā ho yā ā-chukā ho ; jo pahuñch-gayā aur manjūd ho ; āne w. ; āyanda.

Comfort, v. t. Kisī ke dil ko quwwat saḥarā yā tasallī d. ; kisī kī arwāh ko tāqat pahuñchānā ; taklif yā ranj dūr kar-d. ; khush k. ; tashaffī d. ; dil kī afsurdagi yā taklif ko raf' k. ; dilāsā d. ; dhīraj d.

Comfort, n. 1.—Saḥarā ; tashaffī ; tasallī ; woh taski jo musibat taklif yā khatre kī hālāt meñ hāsīl ho ; dhīraj.

2.—Woh shai jisse musibat taklif khatre yā zu'f kī hālāt meñ taqwīyat yā madad mile ; shai-i-bā'is-i-taqwīyat ; taqwīyat ; dhārhas.

3.—Woh shai jisse ihtiyāj raf' rahe aur darja-i-iftidāl kī khushi hāsīl ho ; sukh ; chain.

Comfortable, a. 1.—Taski-bakhsh ; farah-bakhsh ; jisse taski tasallī yā farhat hāsīl ho. Āsūda-hāl ; khush-hāl ; chup-chāp āram se basar kartā huā ; un bāton se āzād jinse dil ko ranj yā taklif pahuñche.

2.—Jisse ihtiyāj raf' rahe aur darja-i-āusat kī khushi hāsīl ho.

Command, v. t. 1.—Hukm d. ; farmānā ; hidāyat k. ; irshād k.

2.—Hukūmat k. ; tahakkum k. ; afsarī k. ; hukm-rānī k.

3.—Kisī par ru'b r. ; kisī par hukūmat kā dāb r. ; hukūmat yā istihqāq ke rū se kisī se kuchh karānā yā uspar da'wā r.

4.—Kisī shai kī apne madd-i-nazar r. ya'nī ba nisbat us shai ke jo nishob meñ ho baland h. tāki niche wālī chīz balandī se nazar parē ; aise manqā' par h. kī niche yā gird-pesh kī chīz be-takalluf dekh parē yā woh kisī tarah par qabū yā ikhtiyār meñ rah-sako.

Command, v. i. Hukūmat r. yā k.; afsarī k.; sab ke ūpar hukm-rān rahnā (hukm chalāuā). [kāmīl.

Command, n. 1.—Hukūmat; sar-dārī; hukm-rānī; ikhtiyār; iqtidār-i-2.—Hukm; hukm-i-sādir-shuda; irshād.

Commander, n. Afsar; sardār; hukm-rān; sipah-sālār.

Commence, v. i. Shurū' yā āgāz k.; rujū' yā dāir k.; fi'l-i-ibtidāyī k.

This suit was commenced two years ago—Do baras huye ki yah nālīsh dāir ki gayi; is nālīsh ko rujū' kiye huye do baras huye.

Commence, v. i. Paidā h.; zuhūr meñ āuā; wujūd meñ āuā; qāim h. yā ibtidāu qāim h.; kisi shai kī bunyād parnā; shurū' h.; āgāz h.

Commencement, n. Āgāz; ibtidā; zuhūr-i-ibtidāyī; shurū'.

Commend, v. t. 1.—Kisi ko lihāz khayāl yā mihirbānī ke qābil bayān k.; kisi ke haq meñ kuchh kahūā (uskā zikr-i-khair k.); sifārish yā tahrīk k.

2.—Sipurd k.; hawāla k.; kisi par i'tibār rakh-kar koyī shai uske zimme kar-d.; ihtiyāt yā hifāzāt ke liye kisi ko kuchh sipurd kar-d.

3.—Ta'rif k.; sanā-khwānī k.; sarāhnā; madh k.

Commendable, a. Ta'rif ke qābil; laiq-i-tausif; qābil-i-tahsīn; mustahsan; jiski ta'rif rawā ho; pasandīda.

Commendation, n. 1.—Ta'rif k.; ta'rif; tausif; sanā-khwānī; kisi kā zikr-i-khair; izhār-i-tauqīr.

2.—Izhār-i-muhabbat kā paigām; salām; ādāb; taslīm.

Commendatory, a. Jismeñ ta'rif wa tausif ho; sifārish kā.

A commendatory letter—Sifārish kā khat.

Commensality, n. Shirūkat yā shirkat.

Commensality of interests—Naf'-nuqsān kī shirūkat; shirūkat-i-agrūz.

To live in commensality—Shirūkat meñ rahnā; ek meñ rahnā; shirūkat r.

 The word originally meant "the act or practice of eating at the same table" but is now condemned as *obsolete*. The sense, however, here attached to it is recommended by analogy and sanctioned by long and frequent usage in legal decisions.

Commensurate, a. Barābar; musāwī; ham-andāz; andāz yā miqdār meñ barābar.

 Followed by *to*.

Comment, v. i. 1.—Kisi musannif kī tasnīf kī sharh k. yā khās khās maqāmāt par uske mafhūm ko sharh-wār bayān k.; bayān k.; tauzīh k.; sharh likhnā sharh d. yā tashrīh k.; fikā likhnā yā k.; khol-kar samjhānā.

 Followed by *on*.

2.—Kisi kitāb tahrīr khwāh kisi fi'l mājare yā rāe kī nisbat apnī rāe zāhir k. yā kuchh likhnā yā kahūā.

Comment, n. Kisi kitāb yā tahrīr wagaira kī sharh; tauzīh; tafsīr; sharh; ta'bīr; hāshiya; fikā; kisi bāt kī tauzīh yā tafsīr.

Commentary, n. 1.—Woh kitāb jismeñ kisi dūsarī kitāb kī sharh likhī ho; sharh; majmū'a-i-tashrīhāt; fikā.

2.—Hālūt-i-khās jo ba-taur yādgar ke likhe jāeñ.

Commentator, n. Shāriḥ; mufasssīr; sharḥ liḥne yā tafsīr k. w.; ṭikā liḥne w.

Commerce, n. 1.—Saudā-garī; tijārat.

2.—Rih-o-rasm; mudārāt-i-bā-ḥamī; āpas kā bartāw; ek dūstre kā kām k. bāham mu'āmalāt (roz-gār len-den wagaira) r. āpas meṇ khush-aḥhlāqī se baratnā yā bīham har tarah kī tafriḥ k. yah sab is lafz ke mafhūm meṇ dāḥil haiṇ.

3.—Subbat; mubāsharat. [sūb; mahājauī.

Commercial, a. 1.—Tijārat yā sandā-garī ke muta'alliq; tijārat se man-

Commercial usage—Dastūr yā rawāj-i-mahājani.

Commercial relations or concerns—Tijārat ke ta'alluqāt.

2.—Jo tijārat karen; tijāratī; jahān tijārat ho.

A *commercial nation*—Qaum-i-tājir (tijārat karne-wālī qaum).

A *commercial establishment or house*—Tijārat kī koṭhī; woh jagah jahān saudā-garī kā kār-o-bār ho.

3.—Jo tijārat se ḥāsil yā paidā ho.

Commercial benefits or profits—Woh faide jo tijārat se ḥoṇ (ḥāsil ḥoṇ).

Commingle, v. t. Ek meṇ milānā; bāham maḥlūt k.; ek kar-d.

Commingle, v. i. Ek meṇ mil-jīnā; maḥlūt ho-jīnā.

Commisserate, v. t. Kisī shakhs yā shai par afsos k.; kisī bāt par ranjida yā mutaassif h.; raḥm k. yā tars khānā.

Commission, n. 1.—Irtikāb; karnā; murtakib h.

☞ "Usually in a bad sense." Webster.

Commission of an offence—Irtikāb-i-jurm; jurm kā k.

2.—(Law) Baud-i-kamishan; ahl-i kamishan ke taqarrur kā hukm; woh nawishta yā hukm-i-tahīlī jo kisī ḥakim-i-mujāz kī jānib se kisī khās kām ke anjām ke liye ek yā zāid shakhsan ke nām jāri ho 'ām isse kī woh kām mulkī ho yā māli yā faujī wagaira; kamishan yā kamishan kā wāraut.

To issue a *commission*—Kamishan jāri k.

To execute a *commission*—Kamishan kī tā'mil k.

To take evidence by or under a *commission*—Kamishan ke bamūjib (rū yā iḥtiyār se) shahādāt l. yā izhār qalam-band k.

The court issuing a *commission*, or the court out of which a *commission* issues

—'Adālat-i-ijrā-kunāda-i-kamishan; woh 'adālat jahān se kamishan jāri ho.

The return to a *commission*—Kaifiyat-i-tā'mil-i-kamishan; kamishan kī tā'mil kī kaifiyat. [bandī-i-izhār-i-gawāh.

Commission for the examination of a witness—Kamishan ba-garaz-i-qalam-

Commission for a local investigation—Kamishan ba-garaz-i-tahqīqāt-i-mauqa'.

Commission to examine accounts—Kamishan ba-garaz-i-tafhīm-i-hisāb; hisāb jānehne ke liye kamishan. [kamishan.

Commission to make a partition—Kamishan ba-garaz-i-taqsim; batwāre kā

3.—Ikhtiyār; iqtidār; woh iḥtiyār jo kamishan ke rū se diyā jāe; woh bāt jiskā iḥtiyār diyā jāe.

He has a full *commission* to do this act—Is fīl ke anjām kā iḥtiyār-i-kāmil use ḥāsil hai (is kām ke karne kā use pūrā iḥtiyār hai).

4.—Woh ashkhlās jo kisī kār-i-mansabī ke anjām ke liye nām-zad kiye jāen; ahl-i-kamishan.

A *commission* has been appointed to enquire into the conduct of that officer—
Us ahl-i-kār ke ā'māl kī nisbat tahqīqāt ke liye ahl-i-kamishan muqarrar huye haiñ.

The *commission* will hold their sessions early in the next month—Ahl-i-kamishan kā jalsā māl-i-āyinda ke awāl hī meñ hogā.

5.—Woh kām jo dūsre kī taraf se bataur uske kār-pardāz ke kiyā jāe; furmāish. [kharid-farokht].

6.—Dūsre kī ijāzat se uske liye māl kā mol l. aur bechnā (uski To do business on *commission*—Kisī kī ijāzat se uske liye kharid-farokht k.; ārhat kā kām k.

7.—Ilaqq-u-s-sa'i; ārhat; dastūrī; kamishan; dallālī.

Commission, v. t. 1.—Ikhtiyār d.; kamishan ke zar'ie se ikhtiyār d. yā kisī fī'l ke karne kā mujāz k.

2.—Ikhtiyār dekar kahīñ bhejnā.

Commissioner, n. 1.—Ahl-i-kamishan; woh shakhs jiske nām kisī kām ke anjām ke liye hākīm-i-mujāz kī taraf se kamishan jāri ho; ahl-i-kamishan; kamishnar.

2.—Sāhib-i-kamishnar; woh afsar jiske ta'alluq koyī sāga-i-sarkārī ho.

Commit, v. t. 1.—Sipurd k. yā amānat-un sipurd k.; tafwiz k.; ba-taur amānat ke hawāla k.; dūsre ke qabze yā ikhtiyār meñ kar-d.

Commit this property to his care—Yah māl usko hifāzat ke liye sipurd kar-do.

2.—Kisī jagah par hifāzat ke liye r.

To commit to memory—Hifz k.; zabāñi yād kar-lenā; az-bar k.

To commit to the grave—Dafn k.; qabr meñ r.; gārnā.

3.—Qaid meñ bhejnā; hirāsāt meñ bhejnā; qaid k.

The offender has been committed to prison—Woh mujrim qaid meñ bhejā gayā (qaid kiyā gayā).

“For the sake of brevity, *commit* is used for *imprison*.” *Webster*.

4.—Karnā; irtikāb k. yā murtakib h.; sar-zad k.

To commit an offence—Jurm k.; irtikāb-i-jurm k. yā jurm kā murtakib h.

5.—Khatre meñ dālū; shurū' hī meñ koyī aisi bāt kar-d. jo palat na sake balki uski wajah se khatre kā ihtimāl ho-jāe; pā-band k.; apne qābū ke bāhar kar-d.

To commit one's self—Koyī aisi fī'l kar-guzarnā jiske bā'is ābrū yā imān wagaira ke lihāz se chūr-nā-chūr kisī khlās tariq kī pa'rāwī karnī pare; kisī is qisim kī bāt kā zabāñ par lūñ (kahnā yā bayāñ k.) jisse us qaul kī pā-bandī isliye karnī pare kī khlāf-bayāñī na hone pāye.

6.—Gaur-o-tajwiz karke rāe likhne ke liye kisī jalse meñ yā chand muuntakhab shakhsan ko sipurd k.

The bill has been committed—Woh musawwada-i-qānun gaur-o-tajwiz ke ba'd rāe likhne ke liye fulāñ kamēṭī yā fulāñ fulāñ ashkhlās-i-muuntakhab ko sipurd huā hai.

Commitment, Committal, } n. 1.—Sipurdagi; tafwiz; hawālagī.

2.—Qaid; qaid meñ dālnā; mahbas meñ bhejnā; qaid k.

3.—Kisi jurm wagaira kā irtikāb (uskā k.).

4.—Khatre meñ dālnā yā pā-band k.

5.—Gaur wa tahrīr-i-rāe ke liye sipurd k.

Committee, n. 1.—Woh shakhs yā ashkhās jo kisī kām ke anjām ke liye majma'-i-wāzi'āu-i-qawānīn khwāh 'adūlat yā kisī jamā'at kī taraf se muqarrar kiye jāēh.

2.—(Law). Woh shakhs jisko kisī majnūn yā paidāishī nāqisu-l-'aql kī zāt yā jāe-dād hifāzat ke liye hākīm-i-mujāz kī taraf se sipurd ho.

Commodious, a. Jis kām yā maqsad ke liye ho uske hasb-i-hāl; raf'-i-zarū-rat ke liye munāsib; āram kā yā āram-dih; subhite kā; mauzūn; lāiq.

A commodious house or room—Āram kā makān yā kamra.

Commodity, n. Saudāgarī kā māl-o-asbāb; jins; paidāwār; woh kul manqūla ashyā jo kharīd-farokht kī-jāēh.

Common, a. 1.—Mushtarak; ijmālī; jiskā ta'alluq-i-musāwī ek se zāid shakhsōn ko ho.

A common ancestor—See Ancestor.

A common property—Jāe-dād-i-mushtaraka (shirūkati yā ijmālī); woh jāe-dād jiski mālīkiyat kayī shakhsōn ko ba-darja-i-musāwī hāsil ho.

2.—'Ām; 'awām ke muta'alliq; jiskā mālīk 'alāhida na ho.

The right to a highway is common—Shārī'-i-'ām kā haq 'ām hotā hai (woh kisi khās shakhs kī mālīkiyat nahīn hai).

3.—Mashhūr; 'ām; jo aksar sun parē.

The common report is this—'Ām yā mashhūr khabar yah hai; yah khabar aksariya sun partī hai.

4.—Ma'mūlī; jo aksar isti'māl meñ rahe; rāij; murawaj; 'ām; qism-i-khās kā nahīn.

5.—Sharīf yā 'ālī-khāndān nahīn; 'ālī-mansab yā bayā mu'azzaz khwāh lāiq nahīn; ma'mūlī; 'ām.

☞ Applied to persons.

6.—Bahut 'umda yā afzal nahīn; dūsroñ se barh-kar nahīn; 'ām qism kā; ma'mūlī.

☞ Applied to things.

7.—Khāngī-pesha; fāhisha; āwāra.

A common woman—Kasbī; harjāyī; khāngī.

In common—Mushtarak; bi-l-ijmāl; ijmālī; bi-s-sawīya; shāmilāt meñ; dūsre yā dūsroñ ke bārabar hī; jismeñ do yā zāid ashkhās barābar shirkat rakkhēh.

To hold in common—Qabza-i-mushtarak r.; bi-l-ijmāl yā shāmilāt meñ qūbiz rahuā; bi-s-sawīya qūbiz rahuā.

Lands held in common—Arāzi-i-shāmilāt; shirūkati qabze kī zamīn.

Common, n. 1.—Zamīn kā ṭukrā (qat') jismeñ chār-dīwārī wagaira na ho aur jiske isti'māl kā haq kisī khās shakhs ko nahīn balki 'awām ko ho; maidān.

2.—(Law) Dūsre kī arāzi se naf' nṭhāne kā haq 'ām isse ki uske mālīk kī shirkat meñ ho yā auroñ ke jo isī qism kā haq rakhte hoñ.

Commonly, ad. 'Umūman; aksar; beshtar; kasrat se; aksar-auqāt.

Common-place, *a.* Ma'mūlī; 'ām; nayā yā 'ajīb-o-garīb nahīn.

Common-place-book, *n.* Yād-dāsht kī kitāb; bayāz.

Commotion, *n.* 1.—Shiddat kī tahrīk; barī khalbalī yā khalbalāhat jaise samundar wagaira meñ.

2.—Logoñ meñ halchali yā khalbalāhat; dauga-o-fasād; hangāma; balwa; afrā-tafī.

3.—Paresihānī; dil kā intishār; garmī; josh yā josh-o-kharosh.

COMMUNIBUS ANVIS, [Lat.] Ba-hisāb-i-ansat-i-sālāna; sālāna ansat ke hisāb se khwāh usko mutābiq; dūsre sālōñ ke muqābale meñ.

COMMUNI CONSENSU, [Lat.] 'Ām razā-mandī se; sab kī manzūrī yā istirzā se.

Communicate, *v. t.* Batlānā; zāhir k.; i'lān k.; donā; khol d.

The information was *communicated* to the police by the village watchman—
Gāw ke chaukidār ne yah khabar pulis ko di.

To *communicate* a message—Paigām yā khabar d. yā pahunchānā.

Communicate, *v. i.* 1.—Ek se dūsre meñ āue jāne kī rāh kā h.; ek se dūsre meñ guzar kā zarī'a h.

The houses of both parties *communicate* with each other—Farīqain ke makā-nāt meñ bā-ham āmad-o-raft kī rāh hai.

2.—Āpas meñ khat-kitā'at (murāsalat) r.; āpas meñ rāb-o-rasm r.

Communication, *n.* 1.—I'lān; izhār; ittilā'; jo kuchh kahā batlāya yā zāhir kiyā jāo; rāb; khatūt yā paigām ke zarī'e se bāham murāsalat; khat-kitābat; khabar.

2.—Rāh; rāsta; ek jagah se dūsri jagah jāne kī rāh; do maqāmoñ meñ bāham āmad-o-raft kā zarī'a.

Communicative, *a.* Batlāne yā zāhir karne par māl—jaise 'ilm rāe yā kisi wāqī'a ke; jise kisi amr ke zāhir karne (kī-i bāt ke batlāne) meñ bukhil na ho; kisi bāt ke batlāne yā zāhir karne meñ taammul na k. w.

Community, *n.* 1.—Mushtarak qabza yā tasarruf.

Community of interests—Ta'alluq yā naf'-nuqsān meñ shirkat; do yā zūid shakhshōñ ke ta'alluqāt yā naf'-nuqsān kā ek h (uski wuhūdiyyat).

2.—Khās-o-'ām; jumhūr; 'awāmu-n-nās; sab log.

3.—Logoñ kī jamā'at jinke huqūq mushtarak hoñ yā jo qī'da wa qānūn-i-wāhid ke pā-band hoñ.

Community of share-holders—Shurakā kī jamā'at.

The village *community*—Gāw ke log; ahūliyyū-i-manza'.

Commutable, *a.* Jiskā tabādala dūsre se ho-sake; jo dūsre ke badle meñ diyā-jū-sake.

Commutation, *n.* 1.—Ek hālat se dūsri hālat meñ h.; tabādala. [bāhamī.

2.—Ek chiz ke 'iwaz meñ dūsri chiz d.; adlā-badlā; tabādala-i-

3.—(Law.) Tabādala-i-sazā ya'nī barī sazā ke badle meñ chhoṭī sazā kā qāim k. jaise phānsī ke badle 'ubūr-i-daryā-i-shor kā hukm d. khwāh qaid ke 'iwaz meñ jurmāna k.

4.—Kisi mī'ād-i-mu'ayyana ke andar kisi maqām-i-khās tak āmad-o-raft kā haq usse kam rupaye dekar hāsīl kar lenā jitne ki āue jāne ke liye judāgana diye jāte.

Commute, v. t. Sazā-i-shadīd ke 'iwāz meñ sazā-i-narm qāim k.; sazā-i-sangīn ko sazā-i-khufīf se badal-d.

The sentence of death has been *commuted* to one of transportation for life—
Phāñsī kī sazā kī hukm tabdīl ho-kar sazi-i-habs-i-dawām-ha-'ubūr-i-daryā-i-shor lā hukm qāim kiya-gaya.

Commute, v. i. 1.—Bariat kī bit-chīt (uskā 'ahd-o-paimān) k.

2.—Kī-i khās maqām ke safar ke liye ek hī martaba āne-jāne k. kirāya wagarā dene kā band-o-bast k.

Compact, n. 1.—Ek hī meñ khūb lage aur mazbūti se mile huye—jaise kisi munjamid shai ke zarre; mizbūt; gafs; ghauā; thos.

2.—Mukhtasar; mujma'ul; pur-mazmūn; chust; tūl-o-tawīl nahīn; jismeñ latīfī na ho (bahut se alfāz na hoñ).

Compact, n. Mu'āhada; iqrār; qaul-o-qarār; 'ahd-o-paimān 'ām isse kī shakhs-oñ ke darmiyān ho yā qaum-oñ meñ.

Companion, n. Sāthī; hamrahī; woh shakhs jo dūsre ke sāth thoṛī yā bahut der tak rahe; woh shakhs jisse koyī ham-suhbat wa ham-kalām rahe; sharik; rafiq.

Company, n. 1.—Suhbat; hamrahī; ek sāth yā ham-suhbat r.; mujālasat.

2.—Majma'; guruh; jum'at.

3.—Woh log jo tafrih yā khāne-pāne ke liye ek jagah jam' hoñ; log jo da'wat ke zarf'e se yā nur tarah par ekatthā hoñ; mihmān ya'ni khās ghar ke logoñ ko chhorkar jo bāhar ke log da'wat wagarā meñ bulākar āyeh.

4.—Woh log jo kisi maqsud-i wāhid ke liye khwāh kisi kīr-khāna-i-shirāk-ati meñ bāham muttadiq hoñ; koṭhī; kār-khāna; kampauī.

An insurance company—Bīme kī kampāni yā koṭhī.

5.—Kisi koṭhī ke shurakā (sājhi) jinke nām us koṭhī ko nām ke sāth mazkūr na hoñ (likhe yā bole na jāñ)—jaise Baring Brothers and Co. &c. Company.

To bear company—Ham-rāh ham-rikāb yā sāth rahnā; kisi ke sāth sāth rahnā yā jānā; kisi kī sāth d. yā waki ham-rahi k.

To keep company with (a)—Ham-rāh rahnā; sāth d. (b) Kisi kī suhbat meñ hamesha yā 'ādātān rahnā.

Comparable, a. Muqābale ke lāiq; jisko dūsre se tashbīh de sakeñ; jispar dūsre ke barābar lihāz ho-sake.

Comparative, a. Jiski tashkhis muqābale se kī-jāe.

A comparative statement—Naq-ha-i kamī wa beshī; woh naqsha jismeñ kisi shai kī kam-o-besh ta'dād likh-kar dekheñ kī jis shai kī tabqīqāt manzūr hī usmeñ kamī huyī yā beshī (woh ghaṭī yā barhī).

The comparative weight of a body—Dūsrī shai ke muqābale meñ ek shai kī wazn.

Comparatively, ad. Muqābale ke rū se; dūsrī shai ke muqābale meñ; kisi dūsre kī nisbat.

Compare, v. t. 1.—Muqābala k.; do yā zāid ohizon ko unki mutābaqat yā ikhtilāf ke daryāft karne kī garaz se jāñohnā; milānā; tolnā.

2.—Tashbīh d.; mushābahat d.; kisi shai kī nisbat yah kahñā kī yah to fulāñ shai kī mēniud hai; tamsīl d.

Compare, v. i. Dūre ke muqābil h. yā uske sūth muqābale meñ thahar-nā; misl yā barābar h.; dūre ke sūth tulnā; taqābul kī salāhiyat r.; takkar yā joṛ khā-saknā.

Comparison, n. Muqābala; tashkīh-i-bāhamī; shakhsōñ yā chīzōñ ko ek dūre ke muqābale meñ is garaz se jāñchnū kī dekheñ woh bā-ham muttāfiq haiñ yā mukhtalif.

Comparison of hands (Law).—Kisī shakhs ko nizhī dast-khat ko usī ke dūre dastkhat se jiskī asliyat sābit ho-chukī ho milākar (muqābala kar-ke) yah dekhnū kī donoñ dastkhat ek hī shakhs ko banāye (likhe) huye haiñ yā nahīñ.

Compartment, n. Khāna; qat'; khaud; jitne judāgāna hissoñ par koyī shai munqasim ho unmeñ se ek.

Compass, n. 1.—Gird jānā; gardish; daura.

2.—Girda yā gherā; had. [gunjāish; samāyī; miqdār.

3.—Koyī ghīrī huyī jagah; phailāw; pahuñch; wus'at; haiyiz;

4.—Qibla-numā; qutub-numā.

To fetch compass—Daura k; kī-ko gird ghūmnā.

Compass, v. i. 1.—Kisī ke ird-gird yā chāroñ taraf ghūmnā.

2.—Chāroñ taraf se gher yā band kar-l.; ghernā; halqe meñ dāl d.

3.—Muhāsara k.; nargo meñ dālnā; ghero meñ dīlnā.

4.—Apne qābū yā dust-ras meñ k.; pānā; hūsīl k.; karnā; anjām k. yā anjām ko pahuñchānā; pūrī k.

5.—Irāda k.; 'uzm k.; khayāl k.; bandish k.; mansūba k. [kā āla.

Compasses, n. Pargār; daire banāne aur khatoñ kī paimāish aur taqsim

Compassion, n. Ham dardī; dūron kī taklīf ma'lūm k. yā samajhnā; woh afsos jo dūre kī musibat yā taklīf se paidā ho; rahm; tars; riqqat; dard.

Compassionate, a. Rahīm; jiskī dil narm ho aur dūroñ kī taklīf wagaira dekh-kar hil-jāe; narm-dil; mūm kā sā dil r. w.

Compassionate, v. i. Kisī kī ham-dardī k.; kisī kī taklīf wagairū par rahm k. yā tars khānā. [nahīñ.

Compatible, a. Muwāfiq; munāsib; mauzūn; dūre ke hasb-i-hāl; khilāf

Usually followed by *with*.

Compel, v. i. Majbūr k.; jabr zor yā zabar-dastī se kisī kām kī karānā.

Compendious, a. Jismeñ kisī mazmūn yā kitāb kā khulāsa thore meñ ho; mukhtasar; mutawwal nahīñ; matīn.

Compensate, v. i. 1.—Kisī ko mu'awaza-i-mus'awī d.; kisī khidmat wagaira ko 'iwaz meñ kisī ko usīko barābar kuchh d.; ajr d.; badlā d.

To compensate a labourer for his work, or a merchant for his losses—Kisī mazdūr ko uskī mihnāt yā kisī saudāgar ko uskī nuqsānī kī badlā d.

2.—Waq'at yā tāsīr meñ kisī ke barābar h.; kisī ke barābar h. yā tulnā; talāfi k. [kī ham-qīmat dūsrī chīz d.

Compensate, v. i. 'Iwaz d.; badlā d.; talāfi k.; ek chīz ke 'iwaz meñ usī

Followed by *for*.

To compensate for a loss—Nuqsānī kī badlā yā mu'awaza d.; talāfi i-ziyūñ k.

Compensation, n. 1.—Khidmat dain nuqsān yā taklīf uthāne ke badle meñ jo kuchh diyā jāe; mu'awaza; haqqu-s-sa'ī; mihnātāna; ujrāt yā ajr; khisūra; harja; tūwān.

2.—(Law) Mujrāyī yā mujrā; tasfiya-i-qāza ba-zarī'a-i-mujrāyī-i-bā-hamī; jab do shakhs bā-ham dāin wa madyūn hon to unkā āpas meñ ek dūsre kī yāstani kū jam' kar-l.

Compete, v. t. Usī shai ko dhūndhuā jiskā dūsre mutalāshī ho; usī chiz ko hāsil karne kī fikr k. jiskī fikr dūsre ko bhī ho; taqābul k.; raqābat k.

Competence, } n. 1.—Munāsbat; maqdarat; salāhiyat.
Competency, }

2.—Wajh-i-kafūf; āsūda-hālī; isqadar māl-o-matā' kī usse zindagī bā-ārām basar ho; raf'-i-zarūrat aur ārām se zindagī basar karne ko liye māl yā ma'āsh kī kāfi taur par h.; farāgūt yā farīgu-l-bālī. [qānūnī.]

3.—(Law) (a) Liyāqat yā qābiliyat-i-qānūnī; munāsbat; salāhiyat-i-I question the competence of this witness to give evidence, seeing that he is under-age, insane, and biased—Yah gawāh kam-āin fūturū-l-'aql aur jānib-dār hai lihāzā adā-i-shahādāt kī nisbat uskī salāhiyat-i-qānūnī par mujhe ishtibāh hai.

(b)—Istihqāq yā ikhtiyār; muqaddame kī samā'at kī ikhtiyār yā uskī salāhiyat i-qānūnī.

It is not in the competence of this court to decide such cases—Is 'adālat ko aisē muqaddamāt ke infisāl kī ikhtiyār qānūnan hāsil nahīn hai.

(c)—Qānūnan kāfi yā bas h.; munāsbat.

The competency of this evidence is indisputable—Is shahādāt ke qānūnan kāfi hone par hujjāt nahīn ho-saktī.

Competent, a. 1.—Kāfi; bas; jise sab kām nikal sake.

He has a competent knowledge of the facts of the case—Wāqī'āt-i-muqaddame kī ilm use kāfi hai.

2.—Qābil; lāiq; fāiq.

3.—(Law) Qānūnī salāhiyat yā ikhtiyār r. w.

A competent court or judge—Woh 'adālat yā jāz jisko muqaddamāt kī samā'at wa infisāl kī istihqāq yā ikhtiyār ho; 'adālat yā hākim-i-mujāz.

A competent witness—Woh gawāh jismeñ adā-i-shahādāt kī salāhiyat qānūn ke rū se ho; woh gawāh jo qānūn ke rū se gawāhī देने ke lāiq (uskā mujāz) ho.

“In a judge or court, competent implies right or authority to hear and determine (causes); in a witness, it implies a legal right or capacity to testify.” Webster.

4.—Ikhtiyār yā istihqāq-i-kāfi r. w.; mujāz; jāiz taur par kisī se muta'alliq; kisī ko liye jāiz yā uske ikhtiyār meñ.

Followed by to.

It is not competent to the defendant to allege fraud in the plaintiff—Mudda'ī 'alāih is bāt kī mujāz nahīn hai kī mudda'ī kī nisbat fareb kī bayān kare.

Competently, ad. Kāfi taur par; ba-tarz-i-kāfi; munāsib taur par; ma'qūl taur par (ba-tarz-i-ma'qūl).

Competition, n. Jis shai ke hāsil karne kī koshish koyī dūsre kar-rahā ho usī shai kī talāsh yā uske pāne kī fikr-o-koshish; ek hī shai ke liye do yā zāid shakhsōn kī pairawī; dūsre se barh-jāne kī jidd-o-jahd; taqābul yā muqābala; hamsarī; raqābat.

Competitor, n. Usī shai kā sā'i wa mutalāshī jiskī talāsh dūsre ko ho; usī shai kā tālib jo dūsre ko bhī matlūb ho; raqīb; ham-sar.

Compilation, n. 1.—Mukhtalif sabiloñ se ekaṭṭhā k. [kiyā jāe; tālif.

2.—Woh kitāb wagaira jiskā mawād dūsri kitāb wagaira se akhṣ

Compile, v. t. Kitāboñ yā nawishtoñ ke ajzā ko ekaṭṭhā karke ek aur hī kitāb yā risāla banānā; ek yā kayī musannifoñ kī tasnifāt ke ajzā ko intikhāb karke yak-jā k.; jude jude kāgazāt yā qawānīn wagaira ko yakjā aur murattab karke unkā ek majmū'a taiyār k.; tālif k.

Compiler, n. Muallif; jo dūsri kitāboñ se intikhāb karke koyi kitāb taiyār kare; mutafarriq kāgazoñ yā hisāboñ kā yakjā k. w.

Complain, v. i. 1.—Shikāyat k.; shākī h.; ranj wagaira kā izhār k.; afsos k.; naqs nikālñā; ulahnā d.

2.—(Law) Nālīsh k.; istigāsa k.; faryād k.; jurm kā ilzām lagānā; ahl-i-kār-i-mujāz ke rū-ba-rū mustagīs h.; da'wā k.; kisī jurm kā ittihām 'aid k.

Complainant, n. 1.—(Law) Mudda'i; nālīshī; mustagīs; woh shakhs jo kisī mujrim par da'wī-dār ho; jo shakhs kisī mujrim kī nisbat nālīsh kare (istigāsa pesh kare).

2.—Faryādī; shākī; gila-guzār.

Complaint, n. 1.—(Law) Istigāsa; nālīsh; faryād; da'wā; kisī shakhs par is bayān se da'wā k. ki usne qānūn kī khilāf-warzī kī; kisī kī nisbat ahl-i-kār-i-mujāz se yah zāhir k. ki woh fulān jurm kā murta-kib huā; jurm kā da'wā.

To institute, lodge, make, or prefer, a *complaint*—Nālīsh yā da'wā k.; istigāsa k.

To answer a *complaint*—Nālīsh kī jawāb-dihī yā tardīd k.

2.—Ranj afsos yā dard wagaira kā izhār; shikāyat; faryād; naqs nikālñā; harf-gīrī; 'aib-joyī; ulahnā.

3.—Wajh-i-shikāyat; manshā-i-izhār-i-taasuf; woh shai jiskī nisbat yā jiskī shikāyat kī-jāe; woh bāt jispar ranj yā afsos zāhir kiyā jāe.

4.—Kisī jismānī dard aur be-chainī kī shikāyat kī wajh; maraz; hīmārī; shikāyat; 'alālat; dukh.

☞ "Usually applied to disorders not violent." *Webster.*

Complete, a. 1.—Kāmil; nāqis nahīn; pūrā; tām yā tamām.

2.—Khātima yā anjām ko pahuñchā huā; jismeñ kuchh takmila bāqī na rahjāe.

Complete, v. t. Mukammal k.; takmile ko pahuñchānā; pūrā k.; khatm k.; anjām ko pahuñchānā; kuchh bāqī rahne na d.

Completely, ad. Ba-tarz-i-kāmil; pūrā-pūrā; sab kā sab; kul yā bi-l-kul.

Completion, n. Ikhtitām; khātima; takmīl; pūrā ho-jānā.

Complex, a. 1.—Murakkab; do yā zāid ajzā se tarkīb pāye huye; mufrad nahīn. [mushkil.

2.—Pechīda; pur-pech; uljhāw kā; jismeñ bahut uljhāw ho;

Complexion, n. 1.—Jism kā rang-khusūsan chihre kī rangat.

2.—'Umūman sūrat-i-zāhirī; haiat; shakl.

The *complexion* of circumstances—Hālāt kī 'ām zāhirī sūrat; hālāt kī haiat yā shakl; kisī bāt kī kaifiyat jo ba-asbāb-i-zāhir (zāhir meñ) ho.

Complexity, n. Uljhāw; pechīdagī; pechīda yā uljhā h.

Compliance, n. 1.—Ifā; ta'mil; bajā-āwari; ittibā'; itā'at; manzūrī; razāmandī; kisi kī istid'ā khwāhish hukm talab yā kahne ke mutābiq kisi amr kā anjām (uskā karnā).

Followed by *with*.

A *compliance with* the conditions of a contract.—Ifā yā ta'mil-i-sharāit-i-mutāhada; mutāhade ke mutābiq kisi bāt kā k. [muwāfiq.

In *compliance with*—Ba-mujib; hasb; ba-ifā; ba-ta'mil; ba-ittibā'; mutābiq;

2.—Dusron ke khush karne kī khwāhish; aḳhlāq; tawāzu'.

Complicated, p. a. Pechida; uljhā huā; pur-pech yā pech kā; pech-dār.

A *complicated case*—Pur-pech muqaddama; pechida-mu'amala.

Complication, n. Uljhāw; pechidagī; ek hī ek meñ nathū yā ḳhūb milā h.

Complicity, n. Shirkat-i-jurm; jurm meñ sharik h.; jurm kī shirakat.

Compliment, n. Aḳhlāq yā ta'zim-o-takrim wagaira kā izhār; salām; salām-o-niyāz; ādāb wa taslimāt; bandagī; kornish.

To send one's *compliments* to a friend—Apnā salām kisi dost ko kahā yā likh bhejā.

In this sense, always used in the plural.

Compliment, v. t. 1.—Ta'rif k.; tawsif k.; barāyi k.; sarāhnā; ta'zim k.; takrim k.; tahniyat d.; mulbārak-bād kahnā yā d.

2.—Kuchh ba-taur nazr yā tuhfe ke d.; kuchh nazr wagaira dekar yā koyī nur mihr-bānī kā fīl karke apnī mihrbānī yā shafaqat zāhir k.

Complimentary, a. Jisse pās lihāz yā ta'rif zāhir ho; ta'rifī; tawsifī; ta'zimī; aḳhlāqiya; salāmī.

A *complimentary address*—Sipās-nāma; kisi kī ta'rif-i-zabānī yā tahrif.

Comply, v. i. Purā k.; anjām ko pahunchānā; ta'mil k.; ifā k.; bajā-lānā; mauzūr k.; karnā yā mānuā.

Usually followed by *with*.

To *comply with* one's request—Kisi kī darḳhwāst yā istid'ā kā purā k.; kisi kī darḳhwāst ke mutābiq 'amal k.; kisi kā kahā mānuā yā karnā.

To *comply with* an order—Ta'mil-i-hukm k.; hukm bajā-lānā.

Component, a. Jisse koyī shai bane; jisse koyī shai tarkīb pāye; tarkībī.

The *component parts* of a body—Kisi shai ke ajzā-i-tarkībī; woh ajzā (hisse) jise koyī shai tarkīb pāye.

Component, n. Juzw-i-tarkībī; woh hissa jiske jorñe yā milāne se koyī shai-i-murakkab ban-jāe. [kī garaz se.

COMPONERE LITES, [Lat.] Tasfiya-i-nizā' ke liye; jhagrā tai karne

Compose, v. t. 1.—Do yā zāid ashyā ajzā yā mufradāt ko yak-jā karke banānā; bāham tarkīb d. yā murakkab banānā; banānā.

That work is *composed* of four parts—Us kitāb meñ chār hisse haiñ yā woh chār hisson par mushtamil hai.

2.—Kisi kul ke ajzā h.; shāmil k.; banānā; qāim k.

The statements of four witnesses *compose* the whole evidence for the prosecution—Subūt yā mudda'ī kī jānib kul shahādāt chār gawāhoñ ke bayānāt par shāmil hai (chār gawāhoñ ke bayānāt ke siwā aur koyī subūt mudda'ī kī taraf nahīn hai.)

3.—Dil se banānū; az-sar-i-nau banānū; tasnif k.; kisi nazm yā nasr ki kitāb wagaira kā musannif banū. [juise dil ko.

4.—Thandhā k.; taskin d.; thekāne se k.; intishār 'se barī k.

5.—Tai k.; tasfiya k.; raf' k. juise jhagre ko. [guzar na ho.

6.—Munāsib tarīq par rakhnā; aisi hālāt meñ r. ki intishār kā Composed, *n. a.* Mutaharrik yā dānwāndol nahīn; qarār ki hālāt meñ; sākin; dhirā. [kitāb tahrīr risāla yā nuskhā.

Composition, *n. 1.*—Tasnif; inshā-par-lāzī; koyī chhapī yā qalamī

2.—'Larkīb pāne yā murakkab banāye jāne ki hālāt.

3.—Tasfiya-i-nizā' ke liye sharāit ki bāham mauzūrī; jhagre kā tasfiya; jis bāt kā jhagrā ho uskā nipṭāw; musālaha; 'ahd-o-paimān; iāzī-rujū' ho-jānā.

4.—(*Law*) Kisi dain ke iṭā ko liye jo sharteñ yā sabileñ pahle qāim ho-chukīñ yā mahkūma-i-qāunūñ hoñ unke khilāf us dain ke adā ke liye koyī bāhamī mu'āhada; kisi aise mu'āwaze ke rū se jispar dāin aur madyūn donoñ rūzī hoñ ki qarz ki chukrī yā uskā tasfiya; kisi madyūn-i-nādar (diwāliye) ke dāineñ ko parte ke mutābiq rupaye dekar qarz sūf kar-d.; dāmī sāhī; rasadī hisse ke mutābiq diwāliye ke dain kā paṭānā; kisi nuqsān kā mu'āwaza. Woh mu'āwaza yā woh rupaye jo kisi qarz ke chukāne ke liye aslī shart ke khilāf farīqain lī razā-mandī se diye jāen. [aql nahīn.

COMPOS MEYNTIS, [Lat.] Sahību-l-'aql; maslūbu-l-hawās yā fātīru-l-Composure, *n.* Taskin; dil-jamī; itmīnān; jam'iyat-i-khātīr.

Compound, *v. t. 1.*—Ek meñ milānā; ckaṭṭhā k.; murakkab banānā.

2.—(*Law*) Kisi takrār yā nizā' ko āpas meñ tai kar-lenā; sulh k.; rūzī-nāma k.; āpas meñ rūzī ho-jānā; kisi dain ke adā ki jo sharteñ pahle tai pā-chukī hoñ unke khilāf dūsī sharāit ke mutābiq jo āpas meñ tai pāyī hoñ us dain kā adā kar-d.

Compound, *a.* Murakkab; mutafarriq ajzā se banā huā; mufrad nahīn.

Compound interest—See Interest.

Compound, *n. 1.* Murakkab shai. [ghirī ho.

2.—Ihāta; woh zamīn jo kisi 'imārat kē gird nichī diwāroñ se

Compoundable, *a.* (*Law*) Qābil-i-tasfiya-i-bā-hamī; jisneñ rūzī-nāma ho sake; jo āpas meñ tai pā-sake.

The offence of murder is not compoundable—Jurm-i-qatl-i-'amd meñ rūzī-nāma nahīn ho-saktā.

Comprehend, *v. t. 1.*—Shāmīl r.; tāwīlan yā zimman dākhil k.

2.—Samajhnā; bñjhnā; kisi bāt kā matlab dil meñ samajh lenā.

Comprehensible, *a. 1.*—Jo kisi shai meñ shāmīl yā dākhil ho-sake; mumkinu-l-ishtimāl.

2.—Samjhe jāne ke qūbil; jo samajh meñ ā-sake; qābil-i-idrāk; jo dil meñ samā sake.

Comprehension, *n. 1.*—Shumūl yā ishtimāl.

2.—Samajh; zihū; 'aql; idrāk.

Comprehensive, *a. 1.*—Jismeñ bahut kuchh shāmīl ho; jismeñ bahut si bāteñ dākhil hoñ; hāwī; wasī'; jāmi'; qā'ilu-l-lafz wa kasīru l-ma'nī.

2.—Jismeñ bahut si bāteñ ko ek hī martaba samajhne ki quwwat ho.

Comprise, v. t. Shāmil r.; dākhil k.; mutazammīn yā muhtawī h.

Compromise, n. Musālahā; bāḥim raf'-i-shar; sulh; tasfiya-i-bāhamī; woh mu'āhada jiske rū se do farīq-i-mukhālif ek dūro ki nisbat kuchh kuchh ri'āyat karke āpas meñ jhagrā tai kar-leñ (āpas meñ kuchh chhoṛ-chhoṛake jhagrā niptā leñ).

To effect a *compromise*—Sulh k.; tasfiya-i-bāhamī k.

Deed of *compromise*—Sulh-nāma; rāzi-nāma.

Compromise, v. t. 1.—Tasfiya-i-bāhamī k.; āpas meñ kuchh chhoṛchhoṛ-kar jhagrā tai kar-d.; sulh k.

The case has been *compromised*—Is muqaddame meñ āpas meñ tasfiya ho gayī (sulh hogayī).

2.—Khatre meñ dālnā; kisi qaul yā fi'l se apnī tayyīn pā-band k.

Compulsion, n. Jabr; zabar-dastī; zor; ta'addī. [pare.

Compulsory, a. Jabriyā; majbūr k. w.; jisse koyī fi'l chār-nā-chār karnā

Compulsory measures—Jabriyā tadbirēñ; woh tadbirēñ jinke bā'is koyī kām kharābī-na-kharābī karnā pare.

Computation, n. Shumār; gintī; hisāb; ta'dād; tashkhis.

Compute, v. t. Shumār k.; giṇnā; hisāb k.; gintī k.; 'amal-i-hisābī se tahqīq k.; jorñā; jor yā ekaṭṭhā karke daryāft k.

Comrade, n. Sithī; sangī; ham-kāhī; rafīq. [na kahnā; ikhṣā k.

Conceal, v. t. 1.—Maḥfi yā poshida r.; zāhir na k.; zabān par na lānā;

To *conceal* a fact—Kisi wāq'ā kā zāhir na k.; kisi hāl kā zabān par na lānā yā na kahnā.

2.—Nazar bachānā; nigāh se dūr r.; na dekhānā; chhipānā yā chhipā r.

To *conceal* stolen property—Māl-i-masrūqa ko chhipā r.; chori kā māl kisi ko dekhne na d.

Concealment, n. 1.—Ikḥfā; poshidagī; 'adam-i-izhār.

Concealment of facts—Ikḥfā-i-wāq'āt; 'adam-i-izhār-i-wāq'āt (hālāt kī kisi ko na batlānā).

2.—Nigāh se dūr r.; chhipānā; aisi tarah par rakhnā ki dekh na pare; rū-poshī. [kī nazar na pare.

3.—Chhipne kī jagah; tanhāyī kā maqām; woh jagah jahūñ kisi In *concealment*—Khufyatān; chhipā ke; maḥfi tarah par.

4.—(Law). Sachchī bāt (asl-i-haqīqat yā nafs-i-amr) kā chhipā yā dabā r.; aise hālāt kā zāhir na k. jo iusāfūn qābil-i-izhār hon.

Concede, v. t. Qabūl k.; taslīm k.; māu lenā; manzūr kar-l.; bilā i'tirāz ke chhoṛ d.; bataur sahīb wājib yā munāsib ke māu lenā.

Conceit, n. 1.—Khayāl; qiyās; tasawwur; rāe; tarang.

2.—Tashkhis; samajh; apnī sūrat shakl ya liyāqat wagnāra kā barā khayāl; khud-bīnī; khud-parastī.

Out of *conceit* with—Kisi nīsi shai se jo pahle margūb rahī ho tabī'at phere hue; kisi shai kī phir mushtāq nahīñ; mutanaffir; rāzi yā khush nahīñ.

Conceited, a. Apnā barā khayāl r. w.; apne ko har tarah se balut barā samajhne wālā; khud-bīnī; khud-pasand; mutakabbir.

Conceivable, a. Jo khayāl qiyās yā samajh meñ ā-sake.

Conceive, v. t. 1.—Hamal r. yā hāmila h.

2.—Tajwīz k.; mansūba yā bandish bāndhnā; dil se soch-kar ni-kālnā yā qāim k. [samajhnā.

3.—Samajhuā; khayāl k.; tasawwur k.; khayāl meñ lānā; mumkin
Conceive, v. i. 1.—Hāmila h.; peṭ se h. yā peṭ rahnā.

2.—Khayāl k.; tasawwur k.

☞ With of.

Concentrate, v. t. Ek markaz yā marja' kī taraf rujū' k.; yak-jā yā ekaṭṭhā k.; aur bhī ek dūse ke nazdik k.

Conception, n. 1.—Hamal; peṭ se h.

2.—Tasawwur; khayāl; samajh.

[h.; muta'alliq h.

Concern, v. t. 1.—Kām kā h.; kisi ke naf' kī bāt h.; kisi ke liye mufid

It much concerns a pleader to be honest to his clients—Wakil ke liye yah bāt nibāyat kām kī hai kī apne muwakkilōn se diyānat-dārī kare.

2.—Ta'alluq sarokār fikr yā lagāw r.; jī lagānā.

A good landlord concerns himself in the happiness of his tenants—Achchhā zamīn-dār apnī ri'āyā kī khushhālī kī fikr rakhtā hai.

The accused was actually concerned in the offence charged—Jis jurm kā ilzām us mulzam par lagāyā gayā usse woh waqī'ī ta'alluq rakhtā thā.

3.—Fikr meñ ḍālnā yā fikr-mand k.; be-chain k.; pareshān k.

To be much concerned for the safety of a friend—Kisī dost kī silhat-o-'āfiyat kī nisbat bahut fikr-mand (mutafakkir) h.

4.—Bejā dast-andāzī k.; nā-munāsib taur par daḡhl d.; hāth ḍālnā.

To concern one's self with the affairs of another person—Dūse shakhs ke kār-o-bār meñ hāth ḍālnā (nā-munāsib taur par daḡhl d.).

Concern, n. 1.—Ta'alluqāt; kār-o-bār; mu'amala. [muassir ho.

2.—Barāyī; sūd-mandī; woh bāt jo bihbūdī yā khush-hālī par

3.—Fikr; andesha; khayāl; ta'alluq.

4.—Koṭhī; kār-khāna; woh log jo kār-o-bār meñ sharīk hoū; koṭhī aur uskā kār-o-bār.

The loss affects the whole concern—Kul koṭhī kā nuqsān huā; is nuqsānī kā asar bi-l-kul kār-khāne par hai.

Concert, v. t. Āpas meñ band-o-bast k.; bāham mashwara yā ittifāq karke tai k.; do yā zāid shakhsōn kā ekaṭṭhā ho-kar kisi bāt kā band-o-bast k.

To concert measures—Āpas meñ bāt-chit yā ittifāq karke kisi bāt ke anjām kī tadbīr k.

Concert, n. Kisi tadbīr yā mansūbe meñ do yā zāid shakhsōn kā ittifāq; ittifāq-i-bāhamī; āpas meñ apnī apnī rāe wa apne apne khayālāt ko zāhir karke ittifāq paidā k.; muwāfaqat; mutābaqat; mel.

To act in concert with another—Dūse shakhs ke ittifāq se kām k.; dūse shakhs se milkar kām k.

Concession, n. 1.—Kisi kī istid'ā ke ba-mūjib use kuchh de-d.; māngne par kisi ko kuchh d.; ri'āyat.

2.—'Atiya; woh shai jo dī-jāwe.

3.—Farīq-i-mukhālīf kī kisi hujjat ko is garaz se taslīm kar-lenā ki ek aisi bāt hāsil ho-jāwe jisse inkār nahīn ho-saktā yā yah amr sābit ho-jāwe ki bā-wasf-i-taslīm-i-'uzr farīq-i-sānī ko galaba nahīn ho-

saktā balki farīq-i-awwal hī aur wujūh par galib ā-saktā hai; taslīm; ijab; iqbal.

Conciliate, v. t. 1.—Sulh karānā; mel karānā; phir bāham dost banā-nā; raf-i-shar k.; jhagrā niptānā.

An attempt has been made to *conciliate* the contending parties—Farīq-i-mutanāzi'īn meṁ sulh karāne ki koshish huyī hai.

Conciliation, n. Sulh; mel; do farīq-i-mukhālif ko phir bāham dost banā d. [jhagrā jātā rahe.

Conciliatory, a. Sulh-kun; sulh-sāz; muslih; jinse sulh ho-jāe; jissae

To adopt *conciliatory* measures—Aisi tadbireṁ karā jinse sulh ho-jāe.

Concise, a. Mukhtasar; mutawwal nahiṁ; jismeṁ alfāz to thōṛe hoṁ par unkā mazmūn bahut kuchh ho; ba 'ibarat-i-mukhtasar wa pur mazmūn; jismeṁ sirf khās khās batēṁ hoṁ; hāwī; qalilu-l-lafz wa kasiru-l-ma'nī.

☞ "Used of style in reading or speaking." *Webster.*

Concisely, ad. Ikhtisār ke sūth; mukhtasaran; aise tarīq par ki alfāz thōṛe hoṁ par mazmūn wasī' ho; chand lafzōṁ meṁ (ba-alfāz-i-chand).

Conciseness, n. Ikhtisār; ijmāl; likhne yā bolne (tahrīr yā taqrīr) meṁ ikhtisār; kotah-kalāmī.

Conclude, v. t. 1.—Natīja nikālṁā; dalāil se mustambat k.; ma'nī nikālṁā.

2.—Kisī amr ko qat'ī tai kar-d.; kisī amr kā tasfiya bi-l-maqta' kar-d.; tai k.; niptānā; thahrānā.

To *conclude* a peace—Ākhir meṁ sulh k.

[khatm k.

To *conclude* a sale—Ba' ke mu'āmale ko khātima ko pahuñchānā; nikālṁ.

3.—Khatm k.; khātima ko pahuñchānā; aujām ko pahuñchānā.

4.—(Law) Mānī' h.; rokṁā; muzāhim h.; bahs yā kār-rawāyī-i-mazīd se rokṁā; kisī ko usī ki bahs yā taslīm se pā-band yā majbūr kar-d. (āge barhne yā chalne na d.).

The defendant is *concluded* by his own plea—Mudda'ā 'alaih apne hī 'uzr se pā-band yā majbūr ho gayā hai.

Conclusion, n. 1.—Khātima; juzw-i-ākhir; ākhir kā hissa; juzw-i-intihāyī.

2.—Natīja-i-dalīl yā bahs; maāl-i-kār; natīja-i-ākhir.

To draw a *conclusion*—Natīja-i-ākhir nikālṁ.

3.—Tajwīz-i-ākhir; fuisala-i-ākhir; woh rāe jo ākhir meṁ qāim ho.

To arrive at, or come to, a *conclusion*—Rāe-i-ākhir qāim k.; ākhir meṁ tajwīz k.

4.—(Law) (a) Khātima-i-'uzr. (b) Woh amr jiskī wajh se koyī farīq apne kisī gaul yā fi'l kā pā-band ho-jāe.

Conclusive, a. Ākhir; qat'ī; qūti'; shāfi; bi-l-maqta'; jisse āyinda ko bahs ki gunjūish na rahe; jo kār-rawāyī-i-āyinda kā mānī' ho; mukhtatim; nū-qābil-i-tardīd; jisse kisī bahs meṁ farīq-i-mukhālif qāil ho-jāe.

A *conclusive* answer—Jawāb-i-ākhir; jawāb-i-qat'ī yā shāfi.

A *conclusive* argument—Bahs-i-qūti'; aisi dalīl jisse āyinda ko bahs ki gunjūish na rahe yā jiskī tardīd na ho-sake.

Conclusive evidence (Law)—Subūt-i-qat'ī; aisi subūt jiskī tardīd yā tauzīh qānūn ke rū se jūiz na ho; subūt-i-shāfi yā qūti'.

Conclusive presumption (Law)—Qiyās-i-qāti'; ai-ā qiyās-i-qānūnī jiskī tardīd hargiz na ho-sake; qiyās-i-qānūnī jo kisi tarah qābil-i-tardīd na ho.

Conclusively, ad. Bi-l-maqta'; qat'an; ba tajwiz-i-ākhir; nīsī tarah ki qābil-i-tardīd na ho.

This point of law has been already *conclusively* settled—Yah amr-i-qānūnī bi-l-maqta' tai ho chukā hai (uski tajwiz is tarah par ho chuki hai ki ab usmeñ bahs kī gunjāish na rahī).

Conclusiveness, n. Jismen nizā' ko tai karne yā rāe qāim karāne kī quwwat ho; qāti' hone kī sifāt r. w.

The *conclusiveness* of this evidence can not be denied—Is bāt se inkār nahīn ho-aktā ki yah sūbut qāti' hai.

The *conclusiveness* of his argument is questionable—Yah mushtabāh hai ki uski dalil meñ is qudar quwwat hai yā nahīn ki uspar rāe qāim ho-sake (uske qāti' hone meñ i-htihāz hai).

Concoct, n. Mansūba karke qāim k.; bandish k.; tadbīr karke kharā k.

To *concoct* a scheme—Koyi mansūba qāim yā kharā k.

The accused says the case has been *concocted* against him by the police—Mulzam kā bayān hai ki yah muqaddama uspar ahl-kārān-i-pulīs ne kharā kiya hai (bandish karke qāim kiya hai).

Concord, n. 1.—Shakhsen meñ ittifaq; rāe khayāl yā maqsad wagaira kā yaksūn h.; mel; sulh.

2.—Ashyā (chizon) meñ mutābaqat muwāfaqat yā munāsabat.

Concordant, a. Mutābiq; muwāfiq; mushābih. [hujūm.

Concourse, n. Majma'; logon kī jamā'at; ashyā kā ijtīmā' (ekatthā h.);

Concubinage, n. Bilā iz-diwāj-i-jāiz mard aur 'aurat kā yak-jā rahnā; madkhūliyat; harām meñ rahne kī hālāt.

Concubine, n. Zan-i-madkhūla; 'suraiya; harām; chor-mahal; woh 'aurat jo kisi mard ko sāth bilā iz-diwāj-i-jāiz rabe.

Concur, v. i. Muttasfiq h.; ek dil h.; muttasfiq-i-rāe (ek rāe) h.

The court *concurs* with the assessors in acquitting the accused—Mulzam kī barāat meñ 'adālat ko asessoren kī rāe se ittifaq hai.

Concurrence, n. 1.—Ittifaq-i-rāe; dilon kā ek h.; bāham kisi bāt ko manzūr k.

In *concurrence* with the assessors, the court convicts the prisoner—Ba-ittifaq-i-rāe-i-asessarān 'adālat mudlatān 'alāh par jurm sūbit qarār deti hai.

2.—Inam-iqtidārī; ham-iḡhtiyārī; ek sāth iḡhtiyār kā r.; barābar huqūq-i-mushtarak r.

A *concurrence* of jurisdiction in two different courts—Do mukhtalif 'adālaton kā ham-iḡhtiyār h. (kisi bāt meñ yaksūn iḡhtiyār r.).

Concurrent, a. 1.—Muttahid; ek sāth 'amal k. w.; ek natija paidā k. w.; muttasfiq.

Concurrent judgment—Tajwiz yā rāe-i-muttasfiqa; nīsī tajwiz jismen do yā zaid mujawwizon kī rāe ek hi ho. [kā bayān.

Concurrent testimony—Shahādat-i-muttasfiqa; do yā zaid shakhsen kā ek qism

2.—Mushtarak wa musāwi; yak-jāyī wa muta'alliq-i-shai-i-wāhid.

The magistrates and the sessions judge have *concurrent* jurisdiction in some cases—Ba'z muqaddamāt meñ majistret aur seshan faj iḡhtiyār-i-muehtarak wa musāwī rakhte haiñ.

Concurrently, ad. Ek sāth; mil-kar; bi-l-ittifāq; yak-jāyī.

Condemn, v. t. 1.—Be-jā yā nihāyat be-jā qarār d.; kisī kī nisbat nā-pasandīdagi yā nā-rāzī zāhir k.; rad k.; nā-manzūr k.

To *condemn* one's conduct—Kisī ke tariq ko be-jā ṭaharrūā (uski nisbat apni nā-rāzī zāhir k.). To *condemn* something as faulty—Kisī shai ko nā jis ṭaharrūkar rad yā nā-manzūr k.

2.—Mujrim yā gunah-gār ṭaharrūā; sazā kū hukm d. yā sādīr k.; kisī par ba-iḡhtiyār-i-'adālat hukm-i-sazā sādīr k.

The accused has been *condemned* to death—Mulzam kī nisbat sazā-i-maut (phāṇī) kū hukm sādīr huā hai.

Condemnation, n. Mujrim tajwīz karke sazā kū hukm d.

A judicial *condemnation*—'Adālat se tajwīz i-mujrimī wa hukm-i-sazā kū sudūr.

Condign, a. Munāsib; jiskā koyī sazāwār (lāiq) ho.

“ This word is now most frequently used in connection with the word *punishment*.”

Condign punishment—Sazā i-munāsib; ta'zīr-i-wājib. [malzūm.]

CONDITIO SINE QUA NON, [Lat] Shart-i-lāzimī; zarūrī shart; lāzim-

Condition, n. 1.—Hāl; hālat; kaifiyat.

2.—(Law) Shart; qarār yā iqrār; 'ahd-o-paimān; kisī dast-āwez yā mu'āhade kū woh juzw jismen yah shart ho ki sharāit-i-dast-āwez yā mu'āhade kī ta'mil na hone kī sūrat meñ woh mu'āhade bātil ho-jāegā yā tāwān-i-ma'hūda 'āid hogā.

3.—Lāzim-malzūm; woh bāt jiske hone yā na hone par kisī dūse fi'l kū madār ho.

Conditions of sale—Sharāit-i-nilām; woh sharteñ jo kisī jāedād ke nilām ke liye qāim ki-jāen. Band-i-sharāit-i-nilām; woh nawishta jismen nilām kī sharteñ likhi hoñ.

Condition, v. t. Qaul-o-qarār k.; mu'āhade k.; shart k.

Conditional, a. Mashrūt; shartī; jo quyūd ke sāth kiya jāe; jismen sharteñ lagāyī jāen; jo pā-band-i-sharāit kiya jāe; gair-mutlaq; bilā shart yā bilā-qaid nahīn; bi-l-wafā.

A *conditional* promise—Wa'da-i-shartī yā mashrūt; woh wa'da jiskā purā kiya jānā kisī dūsrī shart kī ta'mil par mauqūf ho.

A *conditional* sale—Bai'-i-bi-l-wafā yā bai'-i-mashrūt; woh bai' jiskā mukammal honā kisī shart kī ta'mil par munhasir kiya jāe.

A *conditional* pardon—Mu'afi-i-shartī; mu'afi mashrūt ba quyūd.

Conditionally, ad. Quyūd ke sāth; koyī ḡhās shart yā qaid lagākar; kisī bāt kī shart par (ba-shart hone uske); bi-l-kul yā kulliyatan nahīn; ba-sharte kī kisī amr-i-ḡhās kī ta'mil kī-jāe.

Condole, v. t. Dūse kī taklif yā musibat par ranj zāhir k.; izhār-i-ham-dardī k.; mātām-pursī k.; ranj k.; ta'ziyat k.

Followed by *with*.

Condolence, n. Ta'ziyat; mātām-pursī; dūsre ke ranj par afsos yā ham-dardī kā izhār.

Conduce, v. i. Kisi bāt meñ madad d. yā mu'āwin h.; kisi taraf ko le-chalnā yā māl karānā; koyī kām nikālñā yā kisi kām meñ ānā.

Followed by *to*.

Conduciye, a. Le-chalne yā māl k. w.; mumidd; mu'āwin; mu'in.

Conduct, n. 1.—Atwār; rawish; tariq; waz'; ā'māl. [yā afsarī.

2.—Ihtimām; insirām; khabar-girī; pairawī; chalñā; hukūmat

The conduct of one's affairs—Kisi ke kāmōñ kī ihtimām; kisi ke umūrāt kī insirām.

The conduct of a case—Muqaddame kī pairawī (uski khabar-girī).

Conduct, v. t. 1.—Ham-rāh jākar rāh dekhñā; le-jānā; rah-numāyī k.

The accused conducted the police to the scene of occurrence—Ahl-kūrān-i-pulis ko mulzam mauqa'-i-wāridāt par le-gayā.

2.—Chalñā; anjām d.; insirām k.; pairawī yā khabar-girī k.

The case was not properly conducted in the lower court—Yah muqaddama mahkama-i-mātaht meñ ba-tarz-i-munāsib chalñā na gayā; is muqaddame kī nisbat mahkama-i-mātaht meñ pairawī-i-munāsib na huyī. He conducts his affairs well—Woh apnā kār-o-bār ba khtūbi anjām detā (chalñā) hai.

To conduct one's self well or ill—Bhalī yā burī chāl chalñā; tariq-i-nek yā bad ihtiyār k.

Confederacy, n. 1.—'Ahd-o-paimān; qaul-o-qarār; bandish; mel; jo mu'āhada do yā zāid ashkhās wagaira ke mabain kisi kām meñ i'ānat-i-bāhamī kī nisbat ho; 'ahd-o-paimān-i-bāhamī.

2.—Sāzish; bandish; kisi fi'l-i-nājūiz ke irtikāb ke liye do yā zāid shakhson ke mabain ittifaq.

3.—Woh log yā woh riyāsateñ yā qaumeñ jo 'ahd-o-paimān ko zarī'e se āpas meñ muttāfiq hoñ.

Confederate, a. 'Ahd-o-paimān meñ muttāfiq; 'ahd-o-paimān ke rū se bāham sharik; kisi qaul-o-qarār meñ sharik; sharik; muttāhid; rafiq.

Confederate, n. Rafiq; sharik; woh shakhhs jo kisi qaul-o-qarār meñ dūsroñ kī sharik ho. [meñ shirkat k.

Confederate, v. i. 'Ahd-o-paimān meñ sharik h.; mu'āhada-i-bāhamī

Confederate, v. t. Kisi qaul-o-qarār meñ sharik k.; apnā sharik banānā.

Confer, v. i. Bāham mashwara k.; kisi amr-i-aham (kām kī bāt) kī nisbat bāham guftgū k.

Followed by *with*.

Confer, v. t. Baḡhshñā; 'atā k.; fāida baḡhshñā yā 'ināyat k.; dawām ke liye koyī haq 'atā k.

Followed by *on*.

To confer benefits on a person—Kisi ko naf' baḡhshñā. To confer a title or honour on a person—Kisi ko khitāb yā 'izzat baḡhshñā yā 'atā k.

Conference, n. 1.—Kisi amr-i-aham kī nisbat bāham mukālama; do yā zāid shakhson kī āpas meñ mashwara gaur yā kahne-sunne ke liye ham-kalām h.; mashwarat-i-bāhamī. [mulāqāt.

2.—Mashwara bahs yā fahmāish kī garaz se yakjā h. yā jalsā k.;

Confess, v. t. 1.—Iqbāl iqrār yā taslīm k.; qabūl k.; i'tirāf k.; kisī qusūr jurm yā dāin kā muqir h. (use apne ūpar gardān l.).

To confess a crime—Iqrār-i-jurm k.; jurm taslīm k.; i'tirāf-i-jurm k.

To confess a fault—Qusūr taslīm k.; yah kahnā ki ham se qusūr huā. [na k.

To confess a debt—Iqbāl-i-dāin k.; qarza qabūl yā taslīm k.; qarz-dāri se inkār

2.—Kisī bayān yā wāqī'a ko taslīm k. (use bataur sahih ke mān l.); yah kahnā ki fulān bāt sach hai. [sarihi.

Confessedly, ad. 1.—Lā-kalām; yaqīnan; qat'an; bilā-shubha; muqarrar;

2.—Iqrār ke i'tibār se (rū se); khulā-khulī; ba-tarz-i-fāsh; hāukā-hāukī; pukār ke.

Confession, n. 1.—Iqrār; iqbal; i'tirāf; ijāb-i-jurm yā qusūr; jurm ilzām yā qusūr wagaira kā barmalā iqrār.

The accused has been convicted on his own confession—Woh mulzam apne hi iqrār par mujrim qarār diyā gayā hai; us mulzam par khud usi ke iqbal ke ba-mujib jurm sābit thahrāyā gayā hai.

To make a confession—Iqrār k.; muqir h.; iqbal (qabūl) k.

To extort a confession—Jabriya iqrār karānā.

2.—(Law) Kisī madyūn kā apne dāin yā muākhaze ko hākim ke ru-ba-rū taslīm k. jiskī bunyād par dīgrī hokar jāri kī-jāe; iqbal-da'wā.

Confidant, n. Rāz-dār; yār-gār; dīlī dost; ham-rāz; mu'tamad-Confidante, } 'alaih. [samajhna.

Confide, v. i. I'tibār k.; bharosā k.; takiya k.; yaqīn lānā; sachchā

Followed by *in*.

Confide, v. t. Sipurd k.; i'tibār par hawāla k.; mufawwaz-ilaih ko imān-dār samajh kar tafwiz k.; koyī shai kisī shakhs ko yah yaqīn karke sipurd k. ki woh usko hifāzat yā husn-i-intizām se rakkhegā.

Followed by *to*.

Confidence, n. 1.—I'tibār; i'timād; takiya; bharosā; itminān.

To place confidence in a statement or report—Kisī bayān yā khabar par i'timād k.

To have or put confidence in one—Kisī shakhs par i'tibār takiya yā bharosā k.

2.—Apnī liyāqat yā daulat par takiya; apnī istitū'at par bharosā; inhisār-i-zātī.

3.—Dilerī; juraat; woh yaqīn jo kibr yā apnī liyāqat wagaira ke khayāl-i-khām se paidā ho; tayaqqun; khud-bīni.

Confident, a. 1.—Mu'taqid; yaqīn-i-kāmil r. w. yā rakhtā huā; mutmayin; khātir-jam'; bharosā karke; takiya karke.

2.—Apne hi ūpar takiya k. w.; diler; bo-bāk; niḍar; be-khauf.

3.—Shokh; gustākḥ; be-hayā.

Confidential, a. 1.—Mu'tamad; ham-rāz; i'tibārī; jispar tamāniyat ho yā ho-sake; sazāwār-i-i'timād; i'tibār ke laiq.

A confidential friend—Dost-i-mu'tamad; i'tibārī dost.

2.—Rāz kā; maḥfī; poshīda; jo is tamāniyat par batlāyā jāe ki woh zāhir na kiyā jāegā.

A confidential message—Paigām-i-maḥfī; aīsā paigām yā aīsī khabar jiskī nisbat yah maqsūd ho ki woh auroḥ ko ma'lūm na ho.

A confidential matter—Rāz kī bāt; bhed kī bāt; aisi bāt jiskā i'lān dūsroñ par mauzūr na ho ya'ni jis shakhs ko woh bāt batlāyī jāe uske siwā aur koyī na jāne.

Confidential communication—(Law) Woh bāt jo muwakkil apne wakil yā kauṁsali wagaira ko uske peshe ke i'tibār se batlāwe aur jiskā zāhir k. us wakil yā kauṁsali par jāiz na ho; muwakkil kī batlāyī poshida bāt jiskā izhār wakil wagaira ke liye mamnū' ho; ittillā-i-makhlfi.

Called also *privileged communication*.

Confidentially, *ad.* Ba-tarz-i-makhlfi; poshida tarīq par; i'tibār par; rāz yā bhed kī tarah; is itminān par kī rāz fāsh na kiya jāegā (bhed na kholā jāegā).

Confidently, *ad.* Tayaqqun ko sāth; nihāyat yaqīn se; khūb yaqīn karke; bilā shubha; bilā waswasa; bilā tazalzul-i-rāe; yaqīnan; mazbūti se; bilā pas-o-pesh; be āgā-pichhā kiye.

Confine, *n.* Kanāra; hāshiya; baharī hissa; had; sarhad; kisi mulk kā hissa jo uske hadd-i-intihāyī par khwāh usko nazdik ho; siwāun yā sowān.

“Used commonly in the plural, and applied chiefly to countries, territories, cities, rivers, &c.” *Webster*.

Confine, *v. t. 1.*—Qaid k.; habs meñ r.; mahbūs k.; band r.; nikalne na d.; bāndh yā rok r.

To confine a criminal in prison—Mujrim ko qaid meñ (qaid) r.; mujrim ko mahbas meñ r. (na d.)

To confine water—Pāni ko rok yā bāndh r. (bāndh bāndhkar usko bah-jāne)

2.—Pā-band k.; zabt meñ k.; iḥtiyār meñ k.; mahdūd k.

3.—Kisi fi'l yā 'ādat kā pā-band k. [rahā k.]

4.—Kasrat se makān par rahnā; beshitar tanhāyī yā goshe meñ

To be confined—Zachā kī hālat meñ h.; saur meñ h.

Confine, *v. i.* Ham sarhad h.; kisi ko kanāre par wāqī' h.; kisi dūsre ko siwāne se lagā h. (uske mulhiq yā muttasil h.)

Usually followed by *on*.

Confinement, *n. 1.*—Qaid; habs; āzādī kā ja'brīya rokā jānā; rok; zabt; gosha-i-ishīnī; 'uzlat-guzīnī; tanhāyī meñ rahnā.

To keep or place a person in confinement—Kisi ko qaid (qaid meñ) r.; mahbūs (habs meñ) r.; band r.; muqniyad r.

2.—Bimāri kī wajh se ghar se nikalne meñ rukāwat; laḥkā jāne ko sabab se ghar hī meñ rahnā; zachagī.

Confirm, *v. t. 1.*—Ziyāda-tar istiqlāl ke sāth qāim k.; mustaqil k.; man-zūr k.; mauzūri-i-bā-zābita ko zur'e se jāiz qarār d.

To confirm a person in an appointment—Kisi shakhs ko kisi 'uhde par bi-l-istiqlāl muqarrar k. (mustaqil k.) [arrur manzūr k.]

To confirm the appointment of a public officer—Kisi mulāzim-i-sar-kārī kā taq-

2.—Yaqīni ṭlahrānā; mutahaggaq k.; az-sar-i-nau pāya-i-tahqiq yā sihat ko pahnāhānā; shubhe se bari k.; sābit k.; tāyid k.; munayid h.

The parol evidence in this case is *confirmed* by the documentary evidence adduced—Is muqaddame meñ shahādat-i-lisānī ko shahādat-i-kūgazī pesh-shuda se tāyid hotī hai.

3.—Mustahkam k.; wāsiq k.; wusūq d.; mazbūt k.; bahāl r.; bar-qarār r.; ba-dastūr r.

To confirm a promise—Wa'de ko wusūq d. (mazbūt k.)

Confirmable, a. Bahāl bar-qarār yā qāim rakkhe jāne ke qābil; jiskī tah-qīq aur bhī ho-sake; jisko aur bhī sābit kar-saken; istihkām-pazīr.

Confirmation, n. 1.—Tahqīq; isbāt; wusūq yā tausīq; tāyid yā tāyid-i-mazid; subūt yā subūt-i-mazid; hujjat yā dalil; subūt-i-shāfi; woh bāt jisse kisī dūstre amr kī tāyid ho. [jānā.]

2.—Zābite kī manzūrī; qā'ide se jāiz yā mustahkam qarār diyā

Confirmatory, a. Jisse tāyid ho; jisse ziyādatar taqwiyat tayaqqun yā ustuwārī hāsil ho; muaiyid.

Confiscable, a. Zabtī ke qābil.

Confiscate, v. t. Zabt k.; ta'zīr kī rāh se sar-kār meñ lagā-l.; kisī mujrim kā māl uske jurm kī pādāsh meñ khazāna-i-sar-kārī ke muta'alliq kar-d.; baitu l-māl meñ dākhil yā uske shāmil kar-d.

The rebel has been convicted and sentenced, and his estate *confiscated*—Us bāgi par jurm sābit qarār pākar uskī nisbat hukm-i-sazā s'īdir huā aur uskī jāe-dād zabt kar-lī-gayī.

Confiscated, pp. or a. Zabt-shuda; muzbata; jo zabtī meñ dar-āyā ho; jo sar-kār meñ ba taur tāwān-ke (ta'zīran) lagā liyā gayā ho.

Confiscation, n. Zabtī; ta'zīran sar-kār meñ lagā-liyā jānā (sar-kār kā azān-i-khās kar-liyā jīnā).

Conflagration, n. Barī ātash-zadagī; makān shahr yā jangal kā jalnā.

Conflict, n. 1.—Do taraf se muqābale meñ āne wālī chīzōñ kā āpas meñ ṭakrā jānā; do chīzōñ kā āpas meñ zor se lar-jānā.

2.—Larāyī; jang.

3.—Hālat-i-naz'; jān-kandanī kī hālat.

4.—Ikhtilāf; tanāqūz; mukhālifut.

A *conflict* of opinions—Ikhtilāf-i-rāe; do yā zāid rāeōñ kā bāham ek dūstre ke khilāf h.

Conflict, v. i. 1.—Ṭakrānā yā ṭakkar khā-jānā; lar-jānā.

2.—Larṇā; zor-shor se larāyī k.; jang-i-shadīd k.

3.—Mukhālif yā mutanāqiz h.; ek dūstre ke khilāf h.

The two decisions *conflict* with each other—Yah donoñ faisale bāham mukhālif haiñ.

Conflicting, pp. Bi-l'-aks; zidd-i-yakdigar; ek dūstre ke khilāf; mutanāqiz; mukhālif.

The statements are *conflicting*—Yah bayānāt ek dūstre ke khilāf haiñ. The evidence is *conflicting*—Shahādat mutanāqiz hai (usmeñ ikhtilāf hai).

Confluence, n. 1.—Ek sāth bahnā; bāham-rawānī; do yā zāid dhāroñ kā ek meñ mil-jānā; woh jagah jahāñ do yā ziyāda nadiyāñ ekatṭhī hoñ; sangam. [hujūm.]

2.—Ek jagah par bahut se logoñ kā majma'; bhīr; melā;

Conform, v. t. Kisi ke mutābiq banānā yā k.; kisi ke mushābih k.; haisiyat shakl yā tariq wagaira meñ dūsre sū kar-d.; dūsre ke muwāfiq k.

 With to.

Conform, v. i. Mutāba'at k.; itā'at k.; mānuā; ta'mīl k.; pā-bandī k.; kisi ke mutābiq chalnā.

 With to.

To conform to a rule—Kisi qā'idō kī pā-bandī yā mutāba'at k.; kisi qā'idō ko mānuā yā'ni usko mutābiq 'amal yā kār-rawāyī k.

Conformable, a. 1.—Sūrat shakl haisiyat yā rāc wagaira meñ yaksūn; mushābih; ham-shakl; mānind.

2.—Murattab; mauzūn; ba shakl-i-munūsih.

3.—Muti'; hukm kī ta'mīl par āmāda; kahnā mūnne par rūzi.

Conformably, ad. Mutābiq; muwāfiq; ba-ittibā'; ba-pā-bandī; hasb; bar-hukm.

Conformably to your orders—Āp ke hasb-i-hukm (uske muwāfiq); ba ittibā'-i-hukm-i-huzūr.

Conformity, n. Mutābaqat; muwāfaqat; kisi dūsri shai kī mānind h.

 Followed by to or with.

Confound, v. t. 1.—Mukhtalif chizon ko is tarah par āpas meñ milā d. ki unmeñ tamiz na ho-sake balki ek dūsre kī shinākht meñ galatī ho-jāe; bil-kul khalat-malt kar-d.; nihāyat garbarā d.; ek chiz ke 'iwaz dūsri chiz ko galatī se samajh l.

2.—Muntashar abtar yā darham barham kar-d.; pareshūn k.; hairān yā shash-dar k.; hakkā-bakkā kar-d.; pareshūn-khātir banā d.; gardan-nichī kar d.; nādim (pashemāu yā sharminda) k.; darā d.; khauf se ghabrā d.; achambhe se pāgal banā d.

Confounded, p. a. Pareshān; hairān; ghabrāyā huā; shash-dar; nadāmat se dam-ba-khud; hakkā-bakkā; mutahaiyar. [muqūbala k.

Confront, v. t. 1.—Muqābale meñ (dū-ba-dū yā sāmne sāmne) khare h.;

2.—Kisi ke bi-l-kul khilāf h.; mukhālafat k.

3.—Muqābala karānā; dū-ba-dū rū-ba-rū yā muwājaha meñ lūnā; sāmna karānā; istifsār aur daryāft-i haqiqat ke liye 'adālat ke huzūr meñ hāzir k.; kisi ke sāmne khare k.; milānā yā milān k.

The witnesses were confronted with the accused—Gawāhoñ kā muqābala (sāmna) mulzam se karāyā gayā; gawāh aur mulzam 'adālat meñ is garaz se pesh kiye gaye ki unse dū-ba-dū asl haqiqat daryāft ki-jāe.

Confrontation, n. Istifsār aur sahīh salūh hāl ke daryāft ke liye do shakhson ko ek dūsre ko rū-ba-rū (sāmne) lūnā; muqūbala; muwājaha.

Confutation, n. Tardid; butlān; galat yā nū-jāiz thahrānā. *See Infra.*

Confute, v. t. Qail k.; lā jawāb k.; bahs se maglūb k.; chup kar-denā; zabān band kar-d.; galat nāqis yā nū-jāiz thahrānā; rad k.; tardid k.; dalil yā subūt se kisi ko galat thahrānā (uski galatī sābit k.).

To confute arguments—Dalil ko galat thahrānā; tardid-i-dalil k.

To confute a writer—Kisi musannif ke qaul kī galatī ko dalil se sābit kar-d. (uski tardid k.)

 Applied to arguments. It is never applied like refute to charges.

Confuse, v. t. 1.—Chizōn ko is tarah āpas meñ milā d. ki unmeñ tamiz na ho-sake; khalt-malt (makhlūt) kar-d.; aisā kar-d. ki sūf ma'lūm na ho.; pareshān kar-d.

2.—Muntashar kar-d.; abtar k.; abtarī meñ dāl d.; garbarū d.; darham barham kar-d.

The accounts are *confused*—Hisāb abtar haiñ (unkā thekānā nahīn lagtā yā we qā'idē ke mutābiq nahīn haiñ).

3.—Ghabrā d.; hairān yā pareshān kar-d.; nādim yā mutahaiyar kar-d.; dil ko be-qābū kar-d.

Confusion, i.—Ikhtilāl yā intishār.

[meñ na rahnā.

2.—Hairānī; pareshānī; hairat; be-qarāri; nadāmat; dil kā qābū
Congee, v. t. Sardī se munjamid k.; jamū d.; thakkū kar-d.; karā kar-d.; basta kar-d.

Congee, v. t. Jam jānā; munjamid h.; sardī kī tāsir se karā sakht yā galiz (gārū) ho-jānā; basta h. yā bastagī kū ā-jānā. [raht ho.

Congenial, a. 1.—Ek qism kā; ham-jins; ham-qism; jisimeñ aslī

2.—Tab'ī yā talī'at ko margūb; aslī; jibillī.

3.—Kisī ke hasb-i-hāl; muwāfiq; si-aslihi; mauzūn yā munāsib.

Congratulate, v. t. Mubārak-bād d.; kisī se yah kahnā ki fulān khushī tum ko mubārak ho; tahnīyat k.; kisī kī khushī apnī khushī samajh kar uskā izhār k.

Congratulation, n. Mubārak-bādī; tahnīyat; badhāyī.

Congratulatory, a. Jisse izhār-i-tahnīyat ho; mubārak-bādī kā.

A *congratulatory letter*—Tahnīyat-nāma; mubārak-bādī kā khat.

Congruity, n. Munāsabat; mutābaqat; ittifaq; mel; joṛ.

Congruous, a. Mutābiq; muwāfiq; mauzūn; munāsib; hasb-i-hal.

Conjectural, a. Qiyāsī; qiyās par mabnī; jo andāze se kiyā yā kahā jāe.

Conjecture, n. Qiyās; khayāl; gumān; wahm; nāqis yā qiyāsī subūt par kisī rāe kā qāim k.; natīja jo qarīn-i-qiyās ho.

Conjecture, v. t. Qiyās k.; khayāl k.; gumān k.; atkal-pachehū rāe qāim k.; kisī bāt kī nisbat mumkināt yā ihtimālāt khwāh khafif subūt kī bunyād par tajwiz k. [khayāl k.

Conjecture, v. t. Qiyāsī rāe qāim k.; qiyās yā andāza k.; 'qarīne se
Conjointly, ad. Bi-l-ittifaq; bi-l-ishtirāk; bāham mil-kar; sharik ho-kar; ekaṭṭhā; ek ho-kar.

Conjugal, a. Shādī yā nikāh ke muta'alliq; nikāhī; jo zauj ko uskī zauja ke liye yā zauja ko apne zauj ke wāste munāsib ho; zaujī.

Conjugal relation—Woh nisbat jo shādī yā nikāh se paidā ho; rishta-i-nikāhī yā zaujī. **Conjugal ties**—'Aqd-i-zaujiyat; rishta-i-izdiwāj; shādī yā nikāh kā rishta. **Conjugal rights**—Huqūq-i-zaujiyat; jo huqūq ba zarī'a-i-shādī paidā hoñ. **Conjugal affection**—Muhabbat-i-bāhamī jo mā-bain zauj wa zauja (joṛ wa khasam) ke ho; ulfat jo zauj ko zauja ke sāth yā zauj ko zauj se ho.

Conjugally, ad. Shādī yā nikāh ke zarī'e se.

Connect, v. t. Wasl k.; joṛnā; bāham milānā; rishta qāim k.; qarābat-i-bāhamī paidā k.; rabt d.; rābita paidā k. yā marbut k.; silsile se milānā; musalsal k.

Connect, v. i. Bāham mil-jānā; ek ho-jānā; lag-jānā; nazdikī ta'alluq r.; bahut munāsabat r.

This argument *connects* with another—Yah bahi dū-ri bahi se mili huyī hai.

This road *connects* with another at that point—Us jagah par yah saṛak ek dū-ri saṛak se miljāti hai; us maqām par yah do-rah saṛak ek ho-jāti hai.

Connection, } n. 1.—Ittisāl; irtibāt; rabṭ; ta'alluq-i-bāhamī; rishta;
Connexion, } tasalsul; mel; 'ulūqa; nisbat.

2.—Rishta-dār; qarābat-mand yā qarābatī; woh shakhs jisse aslī yā nisbatī rishta ho.

Connivance, n. Igmāz; chashm-poshī; kisi ko 'aib se bi-l-irāda dar-guzar; 'aib-poshī; kisi kī khatā par jān-būjh-kar kḥayāl na k.

Connive, v. i. Igmāz k.; chashm-poshī k.; kisi 'aib kī bāt ko dekh-kar usse 'amadan ānkh band kar-l.; koyī 'aib kisi shakhs meñ dekh-kar uspar dida o-dānista lihāz na k.; koyī 'aib kī shakhs meñ dekh kar usse dar-guzar k. ya'nī us shakhs kī chashm-pūmāyī yā saṛā na k.

To *connive* at the violation of a rule—Kisi qā'idē kī kḥilāf-warzī par igmāz yā chashm poshī k.

Conquer, v. t. 1.—Fath k.; jītā; laṭ-bhiṛ kar apne ikhtiyār yā qabze meñ k.; lisi par gālib ānā (usko harā yā dabā d.); maglūb k.; fath-yāb h. yā kisi par fath-pānā; shikast d.; musallat h.

2.—Hul k.—jaise mushkilāt ko; daf k. masalan qabāhatoñ ko; firo k.; dabā l.

Conqueror, n. Fath-mand; fath pāne wālā; nāsir; jītne w.; kisi ko dabā yā apne ikhtiyār meñ kar l. w.

Conquest, n. 1.—Fath; nusrat; zafar; jīt; kisi sbai ko laṭ-bhiṛ-kar apne qabze meñ kar-l.; galaba; kām-yābī.

2.—Shai-i-maṭūha; woh chiz jo jīt meñ mile.

Consanguineous, a. Ek lahū k.; ek nasl k.; nasl ke zarf'e se rishta r. w.; ek hi mūris se paidā; haqiqī.

Consanguinity, n. Qarābat-i-nasabī; yak-jaddī rishta; woh rishta jo mūris-i-wāhid ke wārisoñ ko darmiyān ho; yagānagī.

☞ In distinction from *affinity* or relation by marriage.

Lineal consanguinity—Qarābat-i-nasabī mustaqīma; woh qarābat jo aise ham-nasab do shakhs-oñ ko darmiyān ho jinmeñ se ek bi khat-i-mustaqīm dūre se paidā huā ho—masalan ek shakhs aur u-ko dādā wagaira usul yā uske pote wagaira furū'.

Collateral consanguinity—Qarābat-i-nasabī yak-jihātī; woh qarābat jo do shakhs-i-ham-nasab ke darmiyān ho par unmeñ se ek bi khat-i-mustaqīm dūre kī nasl se na ho.

Conscience, n. 1.—Woh zihnī quwwat jisse insān apne afāl wa kḥayālāt kī burāyī-bhalāyī meñ tamiz karko unpar 'amal kartā hai yā usse muhtariz hotā hai; nek-o-bad kī tamiz kī quwwat.

2.—Insāf; diyānat-dāri; sachāyī; imān.

In *conscience*—Insāfan; diyānat se; dar-asl; haqiqat meñ; imānan.

Conscientious, a. 1.—Imān-dār; diyānat-dār; 'ādil; haq-shinās; jo imān kī pairawī kare; jo jā wa be-jā par lihāz karko 'amal kare.

A *conscientious* judge—Imān-dār mujawwiz; mujawwiz-i-'adil yā haq-shinās; nī-ā mujawwiz jo insāf karnā meñ jā wā be-jā kā khūb khayāl rakkho.

2.—Jisso imāndāri zābir ho; jo imān ke rū so kiya jāo.

A *conscientious* course—Aleā tariq jisso imān-dāri zābir ho yā jo imān ko rū so ikhtiyār kiya jāo.

Conscientiously, ad. Imān se yā imāndāri so; imānan; insāf se; wājib wā gair-wājib par khūb khayāl rakh-kar; jā wā be-jā kā khūb khayāl karko.

Conscientiousness, n. Imān-dāri; diyānat-dāri; haq-shināsi; insāf par khūb khayāl r. aur jo kuchh wājib ho wahī k.

Conscionable, a. Wājib; ma'qūl; jaisā chāhiye waṣāhi; thik.

Conscious, a. 1.—Āqāl-dil; jismeñ apne khayālāt yā dil ki kaifiyat ke jānne ki quwwat ho; be-dār-dil.

2.—Wāqif; muttala'; āgāh; zihni ma'lūmāt yā dekhne ko zarī'e so kisi shai kā 'ilm rakhne yā uskā jānne wālā.

I am not *conscious* of the fact—Main is wāqī'a se wāqif nahīn hūn ya'nī mujhe iskā 'ilm-i-zihni yā nazari nahīn hai.

He is *conscious* of his guilt—Usko apni mujrimī kā 'ilm hai; woh apne dil se jāntā hai ki hamse jurm hūā.

3.—Jiskā hūl dil ko ma'lūm ho.

Conscious guilt—Jurm yā khata jiskā hūl dil ko ma'lūm ho.

Consciousness, n. 1.—Jo kuchh apne dil par guzartā ho uski wāqifiyat yā khabar; apne qalb ki kaifiyat kā 'ilm; hosh; hosh-o-hawās.

The wounded person possessed no *consciousness* for hours—Majrūh ko ghanṭon tak is bāt kā 'ilm na thā ki uske dil par kyā guzar rahā hai; majrūh kayi ghante tak apne hūl se be-khabar ya'nī be-hosh yā bad-hawās thā.

2.—Gunah-gārī yā be-gunāhi kā khayāl jo dil meñ ho yā unmeñ so kisi kā 'ilm-i-zihni. [hāsil ho.

3.—Kisi shai ki nisbat woh wāqifiyat jo tajribe yā mulāhaze se *Consecrate*, v. t. Pāk yā mutabarrak banānā yā qarār d.; parastish waṣṣa ke liye maḥsūs k.; Khudā ki 'ibādat ke liye maḥsūs k.; niyāz k.; chāpḥānā.

Consecutive, a. 1.—Musalsal; silsila-wār; mutawātir; 'ala-t-tawātir; 'alā sabili-t-tartib; pāiham; bilā shikast-i-silsila; silsilo se ok dūso ko ba'd; ektār yā lagātūr.

For twenty *consecutive* years—Mutawātir yā pāiham bis sāl tak; bis baras tak bilā shikast-i-silsila; lagātūr bis baras tak.

2.—Natiḥ ke tarāh nikalne yā paidā h. w.; muntaj.

Consecutively, ad. Ek dūso ko ba'd; pai-dar-pai; 'ala-l-ittisāl; barābar; tartib se; pāiham. [ijāzat.

Consent, n. 1.—Iṭāz-mandi; marzi; manzūrī; iḥāb; razā wā rughbat;

Free consent—Razā-mandi-i-bilā-ikrāh; manzūrī-i-bilā-jabr; khushi-i-khatir se manzūrī; alā razā-mandi jismeñ dāḥw na pahunchāyā jāo.

Free consent—Sukūt ke zarī'e se manzūrī; manzūrī jo sukūt-warzi se hāsil ho; manzūrī-i-ma'nawī yā zinni; manzūrī jiskā izhār na kiya jāo; chup-chup yā khāmosh rahkar manzūr k.; kisi bāt kā bilā-'uzr mātā lenā.

To give one's *consent* to a thing—Kisi bāt ko manzūr k.

With one's *consent*—Kisi ki razā-mandī (marzī manzūrī yā ijāzat) se.

2.—Diloñ kā ittifāq; wahdat-i-rāe yā ittifāq-i-rāe; yak-dili yā yak-rāyī; ittifāq.

The assailants fell upon the complainant as by *consent*—Hamla karne-wāle goyā ek dil ho-kar mustagīs par tūt parē.

With one *consent*—Bi-l-ittifāq; ek dil ho-kar; ek rāe ho-kar; ekaṛū karke.

Consent, *v. i.* Rāzī h.; manzūr k.; qabūl k.; mānnā.

To *consent* to a thing—Kisī bat par rāzī h. (usko manzūr k. yā mānnā).

Consequence, *n.* 1.—Natīja; samra; mā-hasal; maāl; jazā; anjām.

He must suffer the *consequences* of his own *laches*—Lāzim hai ki woh apnī gaffat kā samra (natīja) uṭhāye. [zāhir hai]

The *consequence* of this argument is obvious—Is dalil kā natīja (mā-hasal)

2.—Asar; tāsīr paidā karne kā mailān.

“The sense of *consequence* in this use, is modified by the words connected with it.” *Webster*.

It is of *little consequence*—Yah ek chhoṭī bāt hai ya'nī is bāt kā natīja kḥafif hogā. [natījā paidā na hogā.]

It is of *no consequence*—Yah koyī baṛī bāt nahīn hai ya'nī is bāt se koyī baṛī

It is of *great consequence*—Yah ek baṛī bāt (amr-i-aham) hai; is bāt ke baṛe baṛe natīje honge.

3.—Qadr; martaba; rutba; baṛī zī-ikhtiyārī; 'izzat; nāmwarī.

A man of *great consequence*—Shakhs-i-zī-qadr zī-rutba yā zī-'izzat; baṛā 'ālī-qadr shakhs; baṛe rutbe kā ādmī; nihāyat mu'azzaz shakhs.

In *consequence*—Is sabab se; is wajh se; isliye.

In *consequence of*—Ba-sabab; ba-wajh; ba-bā'is; sabab bā'is yā wajh se.

Consequent, *a.* Jo ba-taur natīja-i-asli ke nikle; muntaj; kisī sabab se h. w. With *to* or *on*.

Consequential, *a.* 1.—Jo ba taur natīje ke hāsil ho.

Consequential relief—Chāra-kār-i-ākḥir.

2.—Tum-tarāq wālā; baṛā ṭhāt-bāt r. w.; apne ko baṛā yā jalīlu-l-qadr samajhne wālā.

Consequently, *ad.* Lihāzā; binābar-ān; is liye; is sabab se; ba-sabab iske.

Consider, *v. t.* 1.—Gaur k.; fikr k.; ji-lagākar sochnā; kisī bāt ko ihtiyāt se kḥayāl k.

The circumstances of the case have been *considered*—Is muqaddame ke hālāt par gaur kiya gayā.

2.—Kisī bāt par lihāz k.; kisī amr par tawajjuh k. yā kḥayāl r.; kisī bāt kī taraf qarār-wāqī'i mukhātib h.

In deciding this case, the following points should be *considered*—Is muqaddame ke infisāl meṁ umūr-i-musarraha-i-zail par lihāz k. munāsib hai.

3.—Samajhnā; tasawwur k.; kḥayāl k.

The court *considers* the prisoner guilty—'Adālat mulzam ko qusūrwar samajhti hai (uski dānist meṁ mulzam mujrim hai). [bhūjūā.]

Consider, *v. i.* Kḥub sochnā; ba-kḥubī gaur k.; ihtiyāt se samajhnā.

Considerable, a. Zī-waq'at; baṛā; buzurg; mu'azzaz; lihāz ke qābil; kisiqadar nāmī.

☞ Applied to persons.

3.—'Umda; baṛā; bahut; kasīr.

A considerable sum of money—Zar-i-kasīr; bahut se rupaye; mablag-i-khatīr.

Considerably, ad. Bahut; ziyāda; itnā yā isqadar ki kam yā nā-chīz tasawwur na ho; itnā yā isqadar ki lihāz ke qābil ho.

Considerate, a. Fahmīda; zī-hosh; mudabbir; 'āqil; dūr-andesh; san-jīda; baṛī fikr-o-soch kā; mutahammil; ta'jīl-kār yā jald-bāz nahīn; maāl-kār par khayāl r. w.; gāfil nahīn; auroṅ ke huqūq wagīra par lihāz r. w.

Consideration, n. 1.—Gaur; fikr; taammul; der tak khayāl k.; tajwīz.

To take into consideration—Gaur k.; sochuṛ; fikr k.; tajwīz yā lihāz k.

2.—I'zīz; imtiyāz; waq'at; tauqīr; 'izzat; ta'zīm-o-takrīm.

To treat a person with consideration—Kisī ke sāth i'zāz yā imtiyāz se pesāh ānā (uski tauqīr k.).

A person of consideration—Mu'azzaz yā zī-'izzat shakhs.

3.—Woh bāt jispar kisī rāe ke qīm karne yā kisī fi'l ke karne meṅ lihāz kiyā jāe; wajh; bā'is; murād; manshā; kisī kār-rawāyī kī bunyād.

In consideration of—Ba-lihāz; ba-khayāl; ba-i'tibār; kisī bāt par lihāz karke; kisī sabab se; kisī bunyād par.

The court acquits the accused in consideration of his innocence—Ba lihāz uski be-jurmī ke (usko be-jurm samajh-kar) 'adālat mulzam ko baṛī kartī hai.

4.—(Law) Wajh-i-ta'ahhud; woh amr jiske bā'is mu'āhid ko mu'āhada karne kī tahrīk ho; biuā-i-mu'āhada; woh shai jiskī wajh se koyī qaul-o-qarār kiyā jāe; kisī qaul-o-qarār ke 'iwaz meṅ jo kuchh diyā jāe; saman-i-mu'āhada; mu'āwaza; badal; woh shai jo kisī dūsri shai ke 'iwaz meṅ uski ham-qīmat samajh-kar di-jāe.

Sale consideration—Bai' yā nīlām kā saman yā zar-i-saman; woh qīmat jispar koyī shai farokht ho.

A consideration for a promise—Badal-i-'ahd; woh shai jiske 'iwaz meṅ kisī qism kī wa'da kiyā jāe.

A valuable consideration—Mu'āwaza jo shai-i-mabī'a kā ham-qīmat ho masalan woh rupaye jo kisī kharīd kī-huyī chīz ke 'iwaz bataur uski qīmat ke diye jāen; mu'āwaza-i-naqdī.

Considering, ppr. Yah soch-kar; yah khayāl karke; ba khayāl iske; ba lihāz iske; is amr par lihāz yā gaur karke; fulān amr ko khayāl karke.

Consign, v. t. 1.—Kisī shai ko dūsre ke qabze meṅ is garaz se muntaqil kar-d. yā de-d. kī uske pās hamesha rahe; sauṅpnā; sipurd k.; tafwīz k.; ek hālat se dūsri hālat meṅ muntaqil kar-d.

2.—Nigrānī yā farokht wagīra ke liyo kisī saudāgar yā aṛhatiye wagīra ko sipurd k.; ihtiyāt yā hifāzat kī nazar se kisī ko sauṅpnā.

3.—Lagā-d.; 'alāhida kar-d.; de-d.; maḥsūs kar-d.

Consignee, n. Woh shakhs jise farokht yā nigah-bānī ke liye māl yā aur chīz ba-taur amānat ke sipurd ki-jāe; aṛhatiya.

Consigner, } n. Woh shakhs jo farokht yā nigah-bānī ke liye māl yā
Consignor, } aur koyī chīz amānatan kisī ko pās bheje khwāh usko
hawāla yā sipurd kare.

Consignment, n. 1.—Hifāzat aur band-o-bast ke liye kisī ko amānatan
sipurd k. yā uske pās bhej-d.; bikrī ke liye māl kisī ke pās amānatan
rakh-d.

2.—Shai-i-mufawwaza ; jo māl bikrī (farokht) ke liye arhatiye ko
sipurd kiya yā uske pās bhejā jāe.

3.—Sipurd-nāma ; woh nawishta jiske zarī'e se koyī chīz dūse ko
amānatan sipurd kī-jāe. [mil yā mushtamil h.

Consist, v. i. 1.—Rahnā ; honā ; qūim rahnā ; wujūd r. ; mabnī h. ; shā-

Followed by *in*.

The prisoner's defence consists in a denial of his guilt—Mudda'ā 'alaih kā 'uzr
inkār-i-jurm par mabnī hai (usne apne jawāb meñ jurm se inkār kiya hai).

2.—Murakkab h. ; mutazammīn h. ; shāmil h. ; banā h. ; tarkīb pānā.

Followed by *of*.

That book consists of four parts—Woh kitāb chār hissoñ par mushtamil hai
(uske chār hisse haiñ).

3.—Muwāfiq h. yā muwāfaqat r. ; munāsib h. yā munāsabat r. ; milnā
yā mel khānā.

Usually followed by *with*.

Consistence, } n. 1.—Wujūd ; mazbūtī ; ek dūse se mazbūtī se. lagā
Consistency, } rahnā.

2.—Bastagī ; qiwām ; gārhāpan.

3.—Qiyām ; sabāt ; istihkām ; matānat.

4.—Munāsabat ; muwāfaqat ; tawāfuq ; ek tarah kā (yak-sāñ) h. ;
kisi shai-i-murakkab ke ajzā-i-mukhtalifa kā bā-ham muwāfaqat r.

Consistency of laws or judicial decisions—Qawānīn yā 'adālat ke faisaloñ kā
bā-ham mutābiq h. Consistency of opinions—Mutābaqat-i-rāe ; kayī rāeoñ
kā ek tarah kā h.

Consistency of behaviour—Chāl-o-chalan kā yak-sāñ h. (ek tarah par rahnā).

Consistent, a. 1.—Muwāfiq ; mutābiq ; munāsib ; yak-sāñ ; zidd-i-yak-
digar nahīñ ; ek dūse ke khilāf nahīñ ; bāham muttāfiq ; ek mel kā
yā āpas meñ mel r. w.

Sometimes followed by *with*.

2.—Basta ; munjamid ; raqīq nahīñ.

Consistently, ad. Ek tariq par ; yak-sāñ ; munāsabat ko sāth ; ek
tarah par. [jam'ī.

Consolation, n. 1.—Taskīn ; tashaffī ; tasallī ; dilāsā ; dhārhas ; dil-

2.—Woh amr jisse dil ko tashaffī yā dilāsā ho ; bā'is-i-taskīn.

Consolatory, a. Taskīn-bakhsh ; jisse dilāsā dil-jam'ī yā dhārhas ho.

Console, v. t. Taskīn d. ; tasallī d. ; tashaffī d. yā k. ; dilāsā d. ; dhārhas d.

Consolidate, v. t. 1.—Thos k. ; munjamid banānā ; jamānā ; saḡht k. ;
ghanā (dabiz) aur mazbūt k.

2.—Dawāoñ lagākar ṭuṭī haḍḍī ke ṭukroñ yā zaḡhm ke muñh ko
joṛ d. ; milānā ; joṛnā.

3.—Kisi shai ke mukhtalif ajzā ko ekat̤thū k.; ek qism kī judī judī chizon ko yak-jā k.

To consolidate various items—Kai raqmōn ko ek meṁ shāmil kar-d. (jor d.).

To consolidate bills—Do yā zāid musawwadāt-i-qānūn ko ek meṁ shāmil kar-d.

Consolidate, *v. i.* Mazbūt aur saḥt ho-jānā; ṭhos ban-jānā; jam-jānā; munjamid ho-jānā.

Consolidation, *n. l.*—Saḥt k. yā h.; ṭhos banānā yā ho-jānā; injimād; ek meṁ mazbūtī se mil-jānā. [kiyā jānā.

2.—Ijtimā'-i-ajzā-i-mukhtalifa; judī judī chizon kā ek meṁ shāmil

The consolidation of funds—Muḥtalif sarmāyon kā ijtimā'. The consolidation of two or more bills—Do yā zāid musawwadāt-i-qānūn kā bāham iḥmūl (ek meṁ milē diyā jānā.)

Consonance, *n.* Muwāfaqat; munāsabat; ittifaq; mel; ek tarah kā (yaksūn h.). [hasb-i-hāl.

Consonant, *a.* Mutābiq; muwāfiq; hasb; kisi dūsro ko ba-mūjib yā

Followed generally by *to*; sometimes by *with*.

Consort, *n.* Dūsro ko ranj-o-rāhat kā sharik; sāthī; rafiq; dard-sharik-khusūsan jorū yā khasam (zauj yā zauja).

Queen consort—Dāshūh kī begam.

Distinguished from a *queen* regnant, who rules alone, and a *queen dowager*, the widow of a king.

Conspicuous, *a. l.*—'Alāniya; jo nazar āye; numāyān; jo suhūlāt se dekh paṛe.

A conspicuous place—Manzar-i-'ām; aisi mauqa' yā aisi jagah jo sab ko nazar āye; aisi jagah jo dekh paṛe.

A conspicuous place in a village—Chaupāl.

2.—Jisko bahut se log jānto hoṅ; ma'rūf; mashhūr; mumtāz; ma'rūf-i-'ām.

A man of conspicuous talents—Woh shakhs jiski liyāqat 'awam meṁ ma'rūf yā mashhūr ho.

Conspicuously, *ad.* 'Alāniya taur par; aise tariq par ki sāf sāf dekh paṛe; sāf sāf; khulā khulā; nihāyat numāyān tariq par; ba tarz-i-ma'rūf.

Conspiracy, *n.* Kisi bure maqsad ke anjām ke liye logoṅ kā bāham ittifaq; kisi jurm ke irtikāb kī garaz se do yā zāid shakhsōn kā ek-dil h.; sāzish; bandish; ittifaq; ekā yā ekaṇā.

To engage in a conspiracy—Kisi bandish yā sāzish meṁ sharik h. Cf. *Conspire*.

Conspirator, *n.* Sāzish yā bandish kuninda; musaid; jo shakhs jurm karne kī niyat se kisi sāzish meṁ sharik ho; bāgi.

Conspire, *v. i. l.*—Sāzish k.; bandish k.; jurm karne ke irāde se āpas meṁ qasam' yā mu'āhada karke khwāh aur kisi zari'e se ittifaq k.

To conspire against a person—Kisi shakhs kī nisbat sāzish yā bandish k.

2.—Muttafiq h.; kisi maqsad-i-wāhid ke anjām meṁ ittifaq k.

Constancy, *n. l.*—Ustuwāri; mazbūtī; lā-tagaiyur rahnā; gair-mubaddal rahnā; hamesha joṅ kā toṅ (yak-sūn) rahnā; istihkām.

2.—Istiqlāl; dil ki mazbūtī; sābit-qadamī; nisā irāda jo lā-tajum ho; taklif ki hālat meñ dil kī mazbūt r.; muhabbat yā ulfat meñ sābit-qadamī; wafā-dārī.

Constant, *a.* Jo badaltā na ho yā badal na sake; lā-tagaiyur; mustahkam; pāo-dār; lā-tajum; mazbūt; sābit-qadam; qāim-mizāj.

Constantly, *ad.* Mazbūtī se; ustuwārī se; sābit-qadamī se; hamesha; sadā; dhun se.

Constituent, *a.* 1.—Jisse kisi shai ki tarkīb ho; jo kisi shai ke banāno (tarkīb deno) meñ mu'īn ho; zarūrī; lābudī; aslī.

2.—Intikḥāb yā taqarrur kī mujāz.

Constituent, *n.* 1.—Woh shakhs yā shai jisse koyī shai qāim ho yā bano; banāno yā tarkīb d. w.

2.—Kisi shai kī juzw-i-zarūrī.

3.—(*Law*) Muwakkil; woh shakhs jo kisi dūsre ko apnī taraf se kūr-o-bār ke anjām ke liye ba-taur nij ke mukhtār ke (mukhtār-i-khānagī) muqarrar kare. (banānā.

Constitute, *v. t.* 1.—Qāim k.; muqarrar k.; waz' k.; ba-taur qūnūn ke

A law constituted by lawful authority—Qānūn jo min-janīb-i-hākīm-i-mujāz banāyā yā waz' kiyā gayā ho.

2.—Banānā; tarkīb d.; wujūd d.; paidā k.; qāim k.

The particular act alleged does not constitute an offence—Jis fi'l-i-khās kī wuqū' meñ ānā bayān kiyā gayā hai use koyī jurm paidā nahīn hotā.

3.—Māmūr k.; muqarrar k.; muqarrar wa mujāz k.; muqarrar kar-ko kisi bāt ke karne kī ikhtiyār d.

A. has constituted B. his agent—Zaid ne Bakar ko apnā kārinda muqarrar kiyā hai ya'ni use apnā kārinda muqarrar karke ikhtiyārāt-i-kārindagī use diye haiñ.

Constitution, *n.* 1.—Muqarrar k.; qāim yā waz' k.; taqarrur; tarkīb-dihī; banāwat.

2.—Ilāhne kī hālat; kisi shai kī aslī hālat; sirisht; hālat-i-jibillī; paidāishī kuifiyat; tarkīb; banāwat; mizāj; tabi'at; sirat.

3.—Woh usūl yā qawānīn-i-aslī jinkā bartāw kisi riyāsāt yā jumhūr kī janīb se ho 'ūm isse ki woh tahrīrī khwāh us mulk yā jumhūr ke dastūrāt aur rawāj par mabnī hoñ.

4.—Woh qānūn yā āyīn wagairā jo kisi riyāsāt yā mulk ke band-o-bast intizām yā nazm-o-nasq ke liye muqarrar ho; hukm-rānī kī dastūru-l-'amal yā tariq. [zātī.

Constitutional, *a.* 1.—Khilqī; jibillī; zihnī yā jismānī; aslī; paidāishī;

2.—Usūl ke mutābiq; kisi riyāsāt ke qānūn-i-aslī ke rū se jāiz; qānūn ke mutābiq yā qānūnī; shar'ī; jāiz.

3.—Jiskā madār kisi mulk ke qānūn par ho yā uskā mahkūm.

Constitutionally, *ad.* 1.—Fi-aslihi; sirishtī yā paidāishī; khilqī.

2.—Riyāsāt ke qā'idē ke mutābiq.

Constrain, *v. t.* 1.—Majbūr k.; taug k.; kisi bāt kī jabriyā karānā; zabar-dastī se karānā.

2.—Jakaḡnā yā jakar-band k.; bāndhnā; kas-kar bāndhnā

Constraint, *n.* Majbūrī; zabardastī; jabr; zor; dabāw; dāb; ikrāh.

By *constraint*—Majbūran yā majbūrī se; tang-ākar; dabāw meñ paṛ-kar yā dab-kar; ziq meñ paṛ-kar; jabr wa ikrāh se.

Construct, v. t. 1.—Banānā; ta'mīr k.—jaise 'imārat. [sākht k.

2.—Apnī tajwiz se banānā; naqsha banānā; ḡaul ḡālnā; banānā;
Construction, n. 1.—Banāwat; ta'mīr; sākht; banāne kā ḡhang yā tariq; tarkīb.

2.—Tāwil; ta'bīr; tauzih; tafsīr; mafhūm; ma'nī; kisī wāqī'a ke samajhne kā tariq; woh ma'nī yā manshā jo kisī bāt se mansūb kiya jāe.

To put a *construction* upon a point of law—Kisī amr-i-qānūn kī ta'bīr. tauzih yā tafsīr k.; kisī qānūnī bāt kā manshā yā uske ma'nī ko bayān k.; kisī amr-i-qānūn kī nisbat wāzi'an-i-qānūn kā manshā yā mafhūm batlānā.

Constructive, a. Jo tāwil tafsīr yā tauzih se akhiz kiya jāe; jiskī sarāhat na ho balki woh zimman samjhā jāe; tāwīlī; jo mazmūn se samjhā jāe.

Constructive possession—Qabza-i-tāwīlī; qabza jo wāqī'i ḡasil na ho par uske bilā-taammul pāne kā haq fariq ko ḡasil ho.

Constructively, ad. Tāwilan; zimuan; tāwil yā tafsīr ke rū se; munāsib natija nikāl-kar.

Construe, v. t. Tāwil k.; tauzih k.; bayān k.; ta'bīr k. ma'nī samajhnā; ma'nī yā manshā bayān k.; tafsīr k.; samajhnā.

To *construe* a law—Kisī qānūn kī tāwil k.; kisī qānūn ke ma'nī batlānā yā samajhnā; kisī qānūn kī nisbat uske wāzi'in (banāne wāloñ) kā manshā bayān k.

Consult, v. t. 1.—Apnī rāe qāim karne kī garaz se dūse se rāe l.; mashwara k.; salāh k.; rāe pūchhnā; istiswāb k.

To *consult* a friend—Kisī dost se mashwara k. (rāe l. yā istiswāb k.).

2.—Kitāb yā kāgazāt wagaira ko dekh-kar kisī amr kī kaifiyat daryāft k.

All the official documents have been *consulted*—Daryāft-i-hāl ke liye kul kāgazāt-i-sarishla mu'ayana kiye gaye (dekhe-gaye). Several legal works have been *consulted* on the subject—Is bāb meñ inkishāf-i-hālāt kī garaz se kayī qānūn kī kitāben dekhī gayīn.

3.—Lihāz k. yā lihāz r.; khayāl k. yā r.; pās r.; kisī ke haq meñ 'amal yā tajwiz k.

The prisoner *consulted* his own safety in effecting an escape—Bhūgne meñ us qaidī ne apnī hifāzat kā khayāl kiya. To *consult* public or private interest—'Awām ke yā apne naf' par khayāl r.

Consult, v. i. 1.—Dūse se rāe l.; istiswāb k.

2.—Bāham mashwara k.; āpas meñ gaur-o-tajwiz k.

Followed by *with*.

Consultation, n. 1.—Maslahat; mashwarat; salāh; kisī amr ke tasfiye ke liye do yā zaid shakhson kā bāham mashwara k.; tadbīr.

2.—Bāham mashwara karne ke liye ashkhās kā yakjā h.; kisī muqaddame meñ jisqadar kauṁsālī wagaira hoñ unkā us muqaddame kī nisbat āpas meñ shūra k.; kisī sākht bīmārī meñ chand tabībōñ kā yak-jā ho-kar bāham mashwara k.

Consume, *v. t.* Jalā d.; khā jānā; aubāshī meñ kho d.; fuzūl-kharchī meñ tabāh kar-dālnā; urā d.; talaf k.; zāi' k.; barbād k.; bitā d.; guzrān d.; nikāl jāne d.; ghulā d.; istisāl k.; nest-o-nā-būd kar-d.

Consummate, *v. t.* Pūrā k.; takmile ko pahuñchānā; had ko pahuñchānā; darja-i-gāyat tak le-jānā; pakkā yā pukhta k.; anjām yā kḥā-time ko pahuñchānā.

Consummate, *ā.* Pūrā; kāmīl; had yā darja-i-gāyat ko pahuñchā huā.

Consumption, *n. l.*—Itlāf; israf; tabāhī; barbādī; tazi'a; kho d.; zāi' kar-d.

2.—Kamī; ghattī; nuqsān; kam h. yā ghaṭ-jānā.

3.—Sil; chhayī kī bīmārī; diq.

Contact, *n.* Ittisāl; lagāw; mass; do ajsām kā bāham miljānā.

To come in contact with—Kisī se milnā.

Contain, *v. t.* Rakhnā; gunjāish r.; shāmīl r.; mushtāmīl h.; kisī shai par muhtawī h.

Contaminate, *v. t.* Nā-pāk k.; dāg lagānā; dhabbā lagānā; najis yā gaṇḍa k.; ālūda k.; chhūt lagānā.

Contamination, *n.* Nā-pākī; gandagī; najāsāt; chhūt.

Contemplate, *v. t. l.*—Kisī shai ke sab jawānib par lihāz k.; kisī bāt ke muta'alliq jīnī bāteñ hoñ un sab par kḥayāl k.; kḥūb dhyān lagākar sochnā; fikr. k.

2.—Kḥayāl meñ r.; madd-i-nazar r.; pahle se kḥayāl kar-lenā; kisī bāt ke wuqū'-i-'ayinda par kḥayāl k.; manshā yā irāda r.; zihn meñ r.; tajwīz k.; markūz r.

Contemplate, *v. i.* Kḥūb gaur k.; kḥauz k.; dil lagā-kar sochnā.

Contemplation, *n. l.*—Gaur; fikr; kḥayāl; taammul; kisī amr-i-kḥās par dil kā barābar mutawajjih r.; kḥauz; tasawwur.

To have in contemplation—Irāda k. yā r.; manshā h.; zer-i-tajwīz r.; madd-i-nazar r.; fikr meñ h.; markūz r.; kḥayāl r. yā kḥayāl meñ r.

2.—Murāqaba; dhyān.

Contemplative, *a. l.*—Sāhib-i-gaur-o-taammul; jisko kisī bāt kā dhyān har-dam rahe; jo kisī bāt ke soch-bichār meñ lagā-raho.

2.—Gaur yā kḥauz kī quwwat r. w.

Contemporaneous, *a.* Ham-'asr; ek hī waqt meñ rahne 'amal karne yā wāqī' hone wālā. [rahne yā hone w.

Contemporary, *a.* Ham-'asr; ham-'ahd; ham-zamān; ek hī waqt meñ

Contemporary, *n.* Ham-waqt; ham-'asr; ham-'ahd.

Contempt, *n. l.*—Tauhīn; tahqīr; zalīl aur nā-chīz samajhnā; zillat; jo shai zalīl samjhi jāe usse nafrat.

2.—(Law) 'Adālat ke ahkām qawā'id yā hukm-nāmajāt kā 'udūl; 'adālat ke sāmno kalimāt-i-hiqārat-āmez yā gustākḥ-āna kahnā yā gustākḥī yā tahqīr ke sāth bartāw k. jisse kār-rawāyī-i-'adālat meñ khalāl pare kḥwāḥ ta'zīm meñ futūr āwe; tauhīn-i-'adālat; 'adālat kī 'udūl-hukmī.

Contempt of lawful authority—Tauhīn-i-ikhtiyār-i-jūiz.

Contemptible, *a.* Qābil-i-tahqīr; nafrat yā hiqārat ke lūiq; zalīl; kḥwār; subuk; kḥafīf; nā-chīz. [tahqīrī.

Contemptuous, *a. l.*—Jisse tahqīr yā tauhīn pāyī jāe; hiqārat-āmez;

2.—Auroñ ko haqīr samajhne w.; mutanaffir; mutakabbīr; magrūr.

Contemptuously, *ad.* Hiqārat yā nafrat ke sāth; nā-ehīz samajh-kar.

Content, *v. i.* Muqābala k.; kisi ehīz ke hāsil karne yā bachāne ke liye dil se koshish k.; khūb bahs k.; baṛā munāqasha k.; takrār k.; jhagrā k. yā jhagarā; dalil k.; bahs pesh k.; dalīlan (ba-dalāil) 'uzr k.

To contend for—Kisi shai ke hāsil karno kī koshish k.

Contending, *ppr.* Mukhālif; mutazād; ek dūse ke khilāf; muqābil yā muqābale kā.

Contending claims—Da'āwi-i-mutazād; muqābil ke da'we; da'we jo ek dūse kī janib se kisi shai-i-wāhid kī nisbat pesh hoñ.

Content, *a.* Qāui'; sābir; mutmayin; khātir-jam'; pareshān-khātir nahīn; muraḥḥahu-l-hāl; rāzi; khush; shāki nahīn; gair-mu'bariz.

Content, *v. t.* Mutmayin k.; dil ko āsūda yā khush k.; qāui' kar-d.; muraḥḥahu-l-hāl kar-d.; dil ko isqadar taskīn d. kī shikāyat yā mukhālafat usse paidā na ho.

Used chiefly with the reciprocal pronoun.

Content, *n.* Hālat-i-maujūda par dil kā rāzi rahu; qanā'at; itmīnān; serī; tawakkul; darja-i-i'tidāl kī khushī.

Contented, *a.* Rāzi; khush; ser; mutmayin.

Contention, *n.* 1.—Jhagrā; takrār; kisi ehīz ke hāsil karne ke liye baṛī koshish; kisi shakhs da'we yā mazarrat ke rokne ke liye jahd-i-bālīg (dil se koshish).

2.—Nizā'-i-lafzi; bahs; munāqasha; hujjat.

The pleaders had a good deal of contention on points of law—Umūr-i-qānūnī kī nisbat wukālā meñ bahut nizā'-i-lafzi (bahs) huyī.

Contentious, *a.* 1.—Jhagrālū; jaug-jū; gusse ke sāth jhagrā k. w.; takrārī; larānkā; ragarī. [takrār paidā ho.

2.—Nizā' barpā k. w.; munāza'at-angez; jhagrā paidā k. w.; jisse

Contentment, *n.* Qanā'at; dil-jam'i; khushī; serī; tawakkul.

Contents, *n. pl.* 1.—Mazmūn; jo kuchh kisi nawishte meñ likhā ho.

The contents of a deed—Mazmūn-i-dastāwe; jo kuchh kisi wasiqe meñ likhā ho.

2.—Shai-i-mahmūla; jo shai kisi dusrī shai meñ yā uske andar ho; mazrūf.

The contents of a box—Ashyā-i-mahmūla-i-sundūq; woh chīzeñ jo kisi sandūq meñ hoñ. [hoñ; hundī kī dām.

The contents of a hundī—Zar-i-hundawī; jisqadar rupaye hundawī meñ likhe

Table of contents, or the contents—Jin jin bātoñ kī bayān kisi kitāb meñ ho unkā khulāsa yā unki fihrist; fihrist-i-mazmūn-i-muindarja-i-kitāb.

Conterminous, *a.* Ham-dānda yā ham-sarhad; ek hī dānda yā siwāne par; mulhaq; lagā huā.

Contest, *v. t.* 1.—I'tirāz k.; kisi bāt ke khilāf bahs k.; hujjat k.; takrār yā nizā' k.; muzāhim h.; rokna; māni' h.

The pleader contested every point—Us wakīl ne har amr kī nisbat i'tirāz kiya.

2.—Kisi shai ke qāim rakhne yā bachāne kī dil se koshish k.; hifazat ke liye jidd-o-jahd k.

3.—(Law) Kisi nālīsh yā kār-rawāyi-i-'adālat meñ; jawāb-dihī k.; kisi da'we kī nisbat qāun ke mutābiq muzāhim h. (hujjat yā 'uzr pesh

k.); i'tirāz-i-qānūnī k. yā qānūn ke ba-mūjib mu'tariz h.; tardid-i-da'wī k.

The claim was not *contested* by the defendant—Mudda'n'alaih ne us da'we kā jawāb na diyā (uskī tardid na kī yā uspar i'tirāz na kiya).

A *contested* suit or proceeding—Woh nālīsh yā kār-rawūyī jismeñ mudda'ū'alaih yā fariq-i-sānī jawāb-dihī kare (i'tirāz kare yā jawāb-dih ho).

Contest, *v. i* Barābarī k.; muqābala k.; ham-sarī k.; jhagarānā.

Contest, *n. 1.*—Bahs; hujjat; takrār; munāqasha; nizā'-i-lafzī; qīl-o-qāl; jharpā-jharpī.

2.—Larāyī; jaug.

Contestable, *a.* Bahs yā i'tirāz ke qābil; hujjat-pazīr; jiskī nisbat i'tirāz ho-sake; qābil-i-tardid.

Context, *n.* Matn; 'ibārat; 'ibārat kā qarīna yā silsila; jab kisī kalām ke ek juzw kā i'āda kiya jāta hai to uske āge pichhe kī 'ibārat par is lafz (*context*) kā itlāq hotā hai. [qurbat.

Contiguity, *n.* Bāham yā nazdik nazdik milā rahnā; ilhāq; ittīsāl;

Contiguous, *a.* Lagā huā; mulhaq; paiwasta; mulsaq; kisī dūsri shai kī sath yā hāshiya se milā huā; saṭā yā chhūye; muttasil; nazdik; qarīb.

Contiguously, *adv.* Lage lage; saṭe saṭe; ek dūsre ko chhūye huye; milā huā; saṭā huā.

Contingence, { *n.* Wāqī' hone kā imkān; amr-i-mumkinu-l-wuqū'; woh
Contingency, } bāt jo nāgahān ho-jāe; wāqī'a yā amr-i-ittifāqī.

Contingent, *a. 1.*—'Arizī; ittifāqī; gair-mu'aiyan; jo bilā irāda yā ummed kiye huye ho-jāe; jiskā honā mumkin to ho par yaqīnī na ho.

Contingent charges or expenses—Masārif-i-'arizī yā gair-mu'aiyan; aise akhrajāt jinkā honā mumkin to ho lekin yaqīnī na ho.

2.—(*Law*) Mashrūtu-n-nafāz; jiskā nafāz aisī bāt par munhasir ho jiskā honā yā na honā donoñ mumkin ho; muhtamalu-l-wuqū'; kisī aisī bāt par mauqūf jiskā honā yā na honā mutahaqqaq (pakkā) na ho.

A *contingent* right—Haqq-i-mashrūtu-n-nafāz; aisā haq jiskā nafāz kisī aise dūsre amr ke wuqū' par munhasir ho jo zuhūr meñ āye yā na āye.

Contingent, *n. 1.*—Amr-i-ittifāqī; woh bāt jiskā honā mumkin to ho par mutahaqqaq na ho; amar-i-'arizī; ittifāq.

2.—Hissa-i-munāsib yā rasadī; jitnā parte se pare; jo kuchh bahut se logon par bānte jāne ke ba'd kisī ke hisse yā bakhre meñ pare.

Continual, *a. 1.*—Lagātār; jiskā silsila na tūṭe; musalsal; jo barābar qāim rahe. [hamesha kā yā dawāmī.

2.—Bārḥā; beshtar; jiskā i'āda aksar huā kare; jo phir phir ho; Continuance, *n. 1.*—Kisī khās hālat meñ barābar rahnā yā qāim rahnā; hālat 'ādat yā sukūnat wagaira kā qiyām; pāe-dārī; ustuwārī.

2.—Kisī shai kā silsila-wār qāim rahnā; barābar nayā-purānā hotā jānā; hamesha qāim rahnā; phailnā.

Continuation, *n. 1.*—Woh shai jisse kisī dūsri shai ko wus'at ho yā uskā silsila barḥ jāe khwāl purā ho-jāe; silsila yā tasalsul.

In *continuation*—Ba-tasalsul; kisī ke silsile meñ.

2.—Qiyām; barābar phailtā yā silsila-wār hotā jānā; darāzī; paidāish yā phailāw.

Continue, v. i. Qāim rahnā; kisi khās jagah par yā kisi khās hālat meñ rahnā; ṭhahrā rahnā; hamesha yā barābar qāim rahnā; istihkām r.; pāedār rahnā; kisi bāt par sābit-qadam rahnā.

Continue, v. t. Kisi chiz kā silsila jāri r.; kisi shai ke silsile ko na ṭornā; kisi shai ko barhāte jānā yā usko isrār ke sāth qāim r.; kisi shai ko chhor na d.; kisi bāt kā k. yā kisi shai kā isti'māl band na k. (usko barābar kiye jānā); lambāyi meñ khainche chalnā; ek jagah se dūsrī jagah tak khainch le-jānā.

Continued, pp. or a. Musalsal; silsila-wār; jo barābar chalā utā ho; jiskā silsila ṭūṭā na ho; jo barābar qāim rahe; jo barābar phailtā jāe.

Continuous, a. Bilā takhallul; musalsal; barābar; bilā silsile ke ṭūṭe huye; jo barābar phailtā jāe; tawil; wasī'.

Continuous possession—Qabza-i-musalsal yā bilā takhallul; aisā qabza jo shurū se barābar chalā utā ho (jismeñ kabhi futūr na parā ho).

Contraband, a. Mamnū'; qānūn yā 'ahd-nāme ke rū se man' kiyā gayā yā nā-jāiz samjhā gayā; nā-jāiz.

Contraband goods—Nā-jāiz māl; māl jiskā ek mulk se dūsrē mulk meñ qānūn yā 'ahd-nāme ke rū se ānā-jānā mamnū' ho.

Contract, v. t. 1.—Sameṭnā; sikornā; tang k.; mukhtasar k.; ghaṭānā; kam k. [maugnī kar-d.]

2.—Mansūb k.; shādi kī bāt-chit pukhta kar-denā; nisbat kar-d.; A has contracted his daughter to B.—Zaid ne apnī beṭī Bakar se mansūb kar-di hai.

To contract a marriage—Shādi k.; in'iqād-i-izdiwāj k.; nikāh k.; byāh k.

3.—Paidā k.; qāim k.; kisi shai meñ par jānā; apne ūpar qāim k.; hāsīl k.

To contract a debt—Qarz k. yā l.; dain-dār bannā; apne ūpar dain qāim k.; apne ko qarz-dār banānā; maqrūz h.

To contract a vicious habit—Kisi burī 'ādat kā iḥtiyār k. yā usmeñ par-jānā.

Contract, v. i. 1.—Sikuṛnā; simaṭnā; chhotā yā tang ho-jānā.

2.—Mu'āhada k.; qaul-o-qarār k.; do yā zāid shakhson kā kisi bāt ke anjām ke liye āpas meñ 'ahd-o-paimān kar-lenā; ṭhikā k.; shart k.

To contract for supplying an army with cattle—Kisi fauj meñ mawūshī kī baham-rasūni kā ṭhikā k.

Contract, n. 1.—(Law) Woh qaul-o-qarār jo kisi kām ke karne yā na karne ke liye do yā zāid shakhson ke mū-bain kisi jāiz yā kāfī mu'āwaze ke 'iwaz meñ ho; mu'āhada; ṭhika yā ṭhikā.

To break a contract—Mu'āhada ṭornā; kisi mu'āhade ko ḫhilāf k.; 'ahd-shikānī yā naqz-i-mu'āhada k.; mu'āhade kī ḫhilāf-warzī k.

To enter into, or make, a contract—Mu'āhada k.; qaul-o-qarār k.; ṭhikā l.

To perform a contract—Ta'mil-i-mu'āhada k.; mu'āhade ke ba-mūjib k.

To get a work done by contract—Koyī kām ṭhike par karānā.

To give, or take, a contract—Ṭhika denā yā lenā.

2.—Wasīqa-i-mu'āhada; woh nawishta jo min-jāuib-i-muta'āqidain-i-mu'āhada uske subūt ke liye likhā jāe.

3.—Qaul-o-qarār; 'ahd-o-paimān; shart; mu'āhada. [ijāra-dār.

Contractor, v. Farīq-i-mu'āhada; mu'āhada k. w. yā mu'āhid; ṭhike-dār;

Contradict, v. t. 1.—Ek bayān ko khilāf dūsra bayān k.; khilāf-bayānī k.; takhāluf-i-lafzī k.; bayānāt-i-mutanāqiz yā muḥālif k.; inkār k.; kah-kar mukar jānā; tardīd k.; ulaṭ d.; kāṭ d.

2.—Kisī ke bi-l-kul-khilāf h.; kisī kā zid h.; muḥālafat k.

Contradiction, n. 1.—Khilāf-bayānī; tanāquz; inkār; jo kuchh kisī bayān-i-awwal ko khilāf kahā jāe; bayān yā qaul-i-muḥālif; tardīd.

2.—Ikhtilāf-i-sarīhī; tanāquz-i-lāzīmī; 'adam munāsabat; ek dūsre ke khilāf h.

Contradictory, a. Muḥālif; mutazād; mutanāqiz; bar-'aks; ultā; munāfi; jisse kisī bayān-i-sūbiq kā inkār pāyā jāe; jisso pahle kī kahī huyī bāt rad ho-jāe; tardīdī.

Contradictory assertions—Bayānāt-i-muḥālif; aqwāl-i-mutanāqiz; aisi bāteñ jo kisī bayān-i-sūbiq kī munāfi hoñ (usko rad karen.)

Contradictory plans—Aise mausūbe jumeñ bāham munāsabat na ho (jo ek dūsre ke khilāf hoñ).

Contradistinction, n. Do muḥtalif chizon ko bāham muqābala karne ke zarī'e se tamīz.

In contradistinction to—Ba-muqābala; muqābale meñ.

Contradistinguish, v. t. Do chizon meñ bāham muqābala karke unkī muḥtalif sifaton ko duryāft k.

Contrary, a. Khilāf yā muḥālif; bar-'aks; ultā; mutazād; muḥtalif; jānib-i-muḥālif ko mutaharrik yā chalne wālā; dūsre ko rad karne yā kāṭne wālā; munāfi

Contrary, n. 1.—Woh shai jismeñ kisī dūsre ke khilāf sifaton hoñ.

2.—Jo bāt kahī jāe usko khilāf qaul yā bāt; woh wāqī'a jisse kisī dūsre wāqī'a kī tardīd ho.

On the contrary—Balki; kisī ke khilāf; kisī ke bar-'aks yā bi-l-'aks.

To the contrary—Kisī mansūh yā wāqī'a ke khilāf.

Contrast, v. t. Do yā zāid muḥtalif chizon ko ek dūsre ke muqābale meñ r. tāki ma'lūm ho-jāe ki unmeñ se kaun dūsron se barh-kar hai; muqābala k.; milānā.

Contrast, v. i. Farq zāhir k.; muqābale meñ thaharnā; muqābil h.; jor khānā; takkar khānā.

Contrast, n. Chizon yā sifaton meñ ihtilāf; muqābala; milān; jor.

Contravene, v. t. Khilāf k.; khilāf-warzī k.; kisī shai ko 'amal ko rokna (uskā 'amal hone na d.); sāqit kar-d.; rad kar d.; kāṭ d.

To contravene orders—Hukm kī khilāf-warzī k.; 'udūl-hukmī k.; hukm ko khilāf 'amal k.; hukm kī ta'mil meñ hārij h. (use ta'mil na hone d.).

Contravention, n. Muzāhamat; muḥālafat; 'amal yā tāsīr ko rok d. (usko na hone d.)

In contravention of—Khilāf; bar-khilāf; jisse koyī dūsra bāt rad ho-jāe.

Contribute, v. t. Dūsron kī shirkat meñ kuchh d.; kisī 'am sarmāye meñ yā kisī 'am maqsad ko liye kuchh d.; hissa d.; kuchh d.; chanda yā behrī d.

Contribute, v. i. Madad d.; i'ānat k.; kisī fi'l yā natijo meñ sharīk h.; kuchh d.; kuchh quwwat d. yā asar pahunchānā.

Contribution, n. 1.—I'ānat yā imdād; madad k.

2.—Hissa-i-rasadi; chanda; behri; bāchh; kisi 'ām sarf meñ har-ek sharik ke hisse kā adā kiyā jānā; jo kuchh koyī kisi 'ām sarmāye ke liye de; woh kul sarmāya jo muḥtalif shaḥshon ke diye huye rupaye so qāim ho.

Contributor, n. Kisi 'ām maqsad meñ dūsron ke sāth madad d. w.; kisi sarmāya-i-'ām meñ rupaye-paise kī shirkat k. w.; madad-gār.

Contrivance, n. Tadbir; mausūba; hikmat; joṛ-toṛ; upāi; bandish; fitrat; ijād; woh bāt jo soch-kar nikālī jāe. [qāim k.

Contrive, v. t. 'Aql se nikālū; ijād k.; tajwīz karke nikālū paidā yā

Contrive, v. z. Tadbir k.; mansūba k.; fikr se ijād k.; apnī 'aql se koyī bandish k.; joṛ-toṛ lagūnā; fitrat larānā.

Control, n. 1.—Rok; qaid; āṛ; zabt.

To speak without control—Jo kuchh zabān par hwe use kah d.; zabān meñ la-gām na r. To act without control—Koyī kām kar-guzarū; bilā-qaid 'amal k.

2.—Ikhtiyār; qābū; dāb; dabāw; hukūmat; insidād kā ikhtiyār; nigrānī.

To be under one's control—Kisi ke qābū meñ h.; kisi ke zer-i-ikhtiyār h. To be above, or beyond, one's control—Kisi ke ikhtiyār se bāhar h. yā uske dabāw (qābū) meñ na h.

Control, v. t. Zabt meñ k.; mahkūm k.; zer-i-hukm k.; tābi' k.; apne qābū meñ k. [hukm ke tābi' ho-sake.

Controllable, a. Zabt meñ laye yā roke jāne ke qābil; jo mahkūm yā

Controller, n. Woh ahl-kār jiske zimme kul hisābon kā jāiza rahtā hai; woh afsar jo hisāb ke muta'alliq bi-l-kul umūr kī nigrānī dūsre afsaron par rakhtā hai aur unke hisābat kī tasdiq aur uskī nisbat hidāyat kartā hai.

“More commonly written *comptroller*.” Webster.

Controversy, n. Bahs; nizā'; hujjat; radd-o-badal; takrār; rāe yā kḥayālāt-i-muḥālif kā izhār; mubāhasa; munāzara; jhagṛā.

Controvert, v. t. Bahs k.; tardīd k.; radd-o-badal k.; hujjat k.; munā-qasha k.; tahrīr yā taqrīr ke zarī'e se mubāhasa k.; kisi kī rāe se munkir hokar uske rad karne kī koshish k.; dalīl-i-muḥālif pesh k.

Controvertible, a. Hujjat-pazīr; mashkūk; qābil-i-bahs; itnā sāf nahīn kī uskī nisbat ikhtilāf-i-rāe na ho sake; qābil-i-'itirāz.

This is a *controvertible* point of law—Yah amr-i-qānūn hujjat-pazīr hai (uspar 'itirāz ho-saktā hai).

Contumacious, a. 1.—Haṭṭhī; jo dūsre kā kalnā na māne; nū-farmān-bardār; jo apnī hī pakāṛ pakṛe rahe.

2.—(Law) Shora-pusht; mutamarrid; 'adālat ke hukm ko dida-o-dānista na mānne-wālā; hukm-i-'adālat ko 'amadan 'udūl k. w.

Contumaciously, ad. Shora-pushtī yā tamarrud se; hukm ke kḥilāf; hukm ko 'udūl karke. [mānūnā.

Contumacy, n. 1.—Tamarrud; haṭṭh; kisi ke hukm ko haṭṭh ke sāth na

2.—(Law) Shora-pushtī; tamarrud; 'adālat ke hukm kā 'udūl; 'adālat ke hukm yā qawā'id kī ihānat.

Contuse, v. t. Bhītārī-mār mārṇā; is tarah mārṇā kī kahīn badan par zaḥm khul na jāe; kūchnā kuchalnā yā dalmasnā.

Contusion, n. Choṭ yā sadma jo jism ko kisī be nok-dār āle kī zarb yā kalīn gir paṛne kī wajh se pahuñche par koyī zaḥīm namūdār na ho; dhus; bhītari ghāw yā bhītari-mār.

Convalescence, } n. Sihbat-i-badanī kā phir se qāim h.; bīmāri ke ba'd
Convalescency, } sihbat kā honā aur tāqat kā ānā; 'alālat yā zu'f ke ba'd jism meñ
az-sar-i-nau quwwat kā ānā; ifāqa. [yā quwwat kā ānā.

Convalesce, v. t. Bīmāri ke ba'd changā aur qawī h.; zu'f ke ba'd tāqat

Convene v. t. Jam' k.; yak-jā k.; ekaṭṭhā k.; baṭornā yā baṭor k.

To *convene* a meeting—Jalsa k.; majma' k.; baṭor k.

Convene, v. i. Ekaṭṭhā h.; ek hī jagah jam' h.; yak-jā h.; baṭornā.

Convenience, } n. 1.—Munāsabat; tawāfuq; āram; dushwārī se ba-
Conveniency, } rāat; suhūlat; subitā.

2.—Woh bāt jisse āram yā naf' ho; amr-i-bā'is-i-raḥ; āram kī bāt; jo zarūrat yā hājat ke raf' karne ke liye munāsib ho.

At one's *convenience*—Ba-āram; ba-farāgat; aise waqt jab kisī tarah kī diqqat na ho; subite se; āram se.

Convenient, a. 1.—Munāsib; saẓāwār; ma'qūl; lāiq; mauẓūn; hasb-i-hāl; kisī kām ke nikālne ke lāiq.

2.—Āram-dih; naf'-bakhsh yā nāfi'; faide kā; āram kā.

Conveniently, ad. 1.—Munāsib taur par; mauqe' se; aisi tarah par ki kār-āmad ho.

2.—Āram yā suhūlat se; bilā-taklīf yā diqqat ke; subite ke sāth.

Conversation, n. 1.—Bāt-chīt; guft-gū; bol-chāl; mukālama; bat-kahī.

Converse, v. i. Āpas meñ jī khol-kar bāt-chīt k.; guft-gū k.; ham-kalām h.; bol-chāl k.

Conversant, a. Bakhūbī wāqif yā āgāh; nibāyat mānūs yā āshnā; isti'māl yā tahsil ke zarī'e se wāqif; māhir.

Conversion, n. 1.—Ek hālat se badal kar dūsri hālat meñ ho-jānā.

2.—Ek farīq yā mazhab ko chhoṛkar dūsre farīq yā mazhab kī shirkat ikhtiyār k.

3.—(Law) Tasarruf-i-māl; dūsre ke māl ko apnā banā l. See *Trover*.

Convert, v. t. 1.—Ek hālat se badal kar dūsri hālat meñ kar-d.; sūrat yā asliyat ko badal d.

2.—Mazhab badal d.; ek mazhab ko chhoṛkar dūsre mazhab ikhtiyār k.; ek farīq yā guroh kī shirkat tark karke dūsre farīq yā guroh kā sharik h.

3.—Ek masraf (kām) se dūsre masraf meñ lānā.

4.—Apne kām meñ lānā yā lagānā; naf'-i-zātī ke liye isti'māl k.; tassaruf k.

Convert, v. i. Badal jānā; tabdil ho-jānā; kisī se mubaddal ho-jānā.

Convertible, a. Jo badal sake; jiskī haiat wagaira meñ tabādala ho-sake; tabādala-pazīr. [zarī'e se le-jānā.

Convey, v. t. 1.—Ek jagah se dūsri jagah le-jānā; pahuñchānā; kisī

2.—Ek shaḥs se dūsre shaḥs ko pahuñchānā.

To *convey* a right from father to son—Kisī haq kā bāp se bete ko pahuñchānā.

3.—(*Law*) Muntaqil k.; kisi shai ki nisbat ek-shakhs ke haq ko dūstre shakhs ki taraf dast-ūwez likh-kar yā kisi aur sabil se muntaqil k.

These lands were conveyed to him by sale—Yah arzi bai' ke zari'e se uske pās muntaqil hui.

Conveyance, n. 1.—Le-jānā; pahunchānā.

2.—Le-jāne yā pahunchāne kā zari'a; sawāri yā bār-bardāri—jaise sawāri ki gāri wagairā yā bār-bardāri ki laṭhiyā.

3.—(*Law*) Intiqāl; ek shakhs se dūstre shakhs ki taraf kisi istihqāq dā'we yā jāe-dād kā muntaqil k.

4.—(*Law*) Dastāwez-i-intiqāl; wasiqā-i-intiqāl; intiqāl-nāma; woh nawishta jiske zari'e se kisi jāe-dād yā istihqāq-i-muta'alliqā-i-jāe-dād kā intiqāl ek shakhs se dūstre shakhs ki jānib 'amal meñ ūwe.

Deed of conveyance *Of. Supra.*

Conveyancer, n. (*Law*) Woh shakhs jo dastāwezāt-i-intiqāl-i-haqqiyat māratfā k. kartā hai.

Conveyancing, n. (*Law*) Jāe-dād yā haqqiyat ke intiqāl ke wusūiq kā bā-zābita muratfā k. yā uskā peshā.

Convict, v. t. 1.—Mujrim ṭhahranā; jurm sābit qarār denā; mulzam qānūn-i-qanūni ke rū se kisi mulzam ki nisbat mujrimi ki tajwiz sādīr k.

The accused has been convicted of theft—Us mulzam par chori kā jurm sābit qarār diyā gayā hai.

2.—Sābit k.; pāya-i-subūt ko pahunchānā.

Convict, n. Woh shakhs jispar koyi jurm qānūnan sābit ho-jāe; mujrim.

A life convict—Woh mujrim jo apni tamām 'umr ke liye qaid kiyā jāe; jo shakhs mādām-i-hayāt qaid kiyā jāe. [i-mi'ādī.

A term convict—Woh mujrim jo ek mi'ād-i-mu'alyana ke liye qaid ho; qaidi.

Conviction, n. 1.—Tajwiz-i-subūt-i-jurm; woh tajwiz jiske rū se koyi mujrim 'adālat-i-mujāz ke rū-ba-rū mulzam qarār pāye.

2.—Tayaqqun-i-wāsiq; tayaqqun; itminān-i-kullī; yaqīn-i-kāmil; qāiliyat; qūl-ma'qūl ho-jānā.

Convince, v. t. Subūt ke zari'e se dil ko mutmayin k.; dalāil se qūl yā ma'qūl k.; kisi bāt ki sachāyi kā yaqīn dilānā.

Convincing, *ppr.* Subūt se dil ko mutmayin k. w.; ma'qūl; nisā ki uso dil bilā-takalluf qabūl kar-le; qūl k. w.

A convincing proof—Subūt-i-ma'qūl yā qawī; nisā subūt jise dil bilā-pas-o-pesh qabūl karo (jise dil ko itminān ho-jāe).

Convincingly, *ad.* Ba-tarz-i-ma'qūl; nisā tarāh par ki shubho ki gunjāish na rahe; aise tarīq par ki dil amr-i-nizā'i ko chār-nā-chār qabūl kar-le.

Cool, a. 1.—Darja-i-i'tidāl par sard; kisiqadar ṭhandhā; kuchh kuchh sard; khunuk; tar.

2.—Jismeñ josh na ho; sar-garm nahīn; dhīmā; gazab-nāk nahīn; jismeñ gussa na ho; jismeñ ishtiyāq na ho; sard-mihr; kisi qism ki josh na r. w.

3.—Jismeñ 'ujlat na ki-jāe; jo samajh-bujh-kar kiyā jāe.

- 4.—Nā-dānista yā 'amadan un khafif khafif bāton par lihāz na r. w. jinpar lihāz munāsib ho ; gustākḥ. [na itnī garmī.
Cool, *n.* Kisiqadar sardī; i'tidāl kī thandhak yā khunkī; na itnī sardī
Cool, *v. t.* 1.—Thandhā k.; sard k.; khunkī paidā k. [dhīmā kar-d.
2.—Kisi shai kī garmī yā josh ko kam kar-d.; i'tidāl par kar-d.;
Cool, *v. i.* 1.—Thandhā ho-jānā; garmī kā nikal-jānā; khunkī kā ā-jānā.
Coolly, *ad.* 1.—Garmī yā ziyāda sardī ke sāth nahīn.
2.—Be-parwāyī yā be-i'tināyī se; sard-mihri se; garmā-garmī se
nahīn; zauq-o-shauq ke sāth nahīn. [kar; soch-bichār ke.
3.—Ahistagī se; 'ujlat se nahīn; dil-jam'ī ke sāth; samajh-būjh-
Co-operate, *v. i.* 1.—Kisi dūstre ke sāth ek kām ko anjām meṁ sharik
h.; dūstre ke sāth milkar kām k.; kām karne meṁ sāth d.; bāham
kām k.
☞ It has *with* before the agent, and *to* before the end.
2.—Bāham 'amal k.; natīja-i-wāhid bi-l-ittifāq paidā k.
Co-operation, *n.* Kisi maqsad-i-wāhid ke anjām ke liye auroṁ se muttā-
fiq ho-kar kār-rawāyī yā 'amal; 'amal-i-bāhamī; kārām kī
kār; ek sāth koshish yā mihnāt kā k.
Co-ordinate, *a.* Rutbe yā darje meṁ barābar; ham-mar'ki diqqat
Coparcenary, *n.* (Law) Shirākat-i-irs; wirāsat-i-mushtaraka; kisi
nisbat wirāsat kā haqq-i-mushtarak.
A coparcenary tenure—Paṭṭī-dāri.
Coparcener, *n.* (Law) Wāris-i-sharik; woh shakhs jisko kisi irs meṁ
dūstroṁ ke barābar hissa pahunchtā ho; ham-wāris; paṭṭī-dār; sharik-
i-shikmī; sharik jiskā hissa barābar ho.
Coparceny, *n.* (Law) Kisi irs kā hissa-i-musāwī.
Copartner, *n.* Hissa-dār; sharik; woh shakhs jo kisi kām meṁ auroṁ
kā sharik ho; woh shakhs jo kisi tijārat yā aur qism ke kār-o-bār
meṁ dūstre kā sharik ho; sājhā.
Copartnership, *n.* Kisi kām meṁ shirākat; tijārat khwāh kisi our kār-o-
bār meṁ dūstroṁ kā sharik h.; sājhā.
Cope, *v. i.* Larne lagnā yā larṭe jānā; larāyī k.; barābarī ke sāth larāyī
k.; muqābala k.; barābarī k.; hamsarī k.
☞ Usually followed by *with*.
Copious, *a.* Kasīru-l-miqdār yā kasīru-t-ta'dād; miqdār yā ta'dād meṁ
ziyāda; bahut; wāfir; kasīr.
Copiously, *ad.* 1.—Kasrat se; ifrāt se; bahut kuchh; ba-miqdār-i-kasīr.
2.—Tawālat ke sāth; khūb khol-kar; barī wazāhat ke sāth;
mufassal.
Copiousness, *n.* 1.—Ifrāt; kasrat; ziyādatī; bahutāyat.
2.—'Ibārat kī tawālat.
Copy, *n.* 1.—Naql.
Attested copy—Naql-i-musaddaqa; woh naql jiskī tasdiq bā-zābita kijāwe.
2.—Musannā; part; jild; fard; nuskha; kisi asl nawishte kī jab
muta'addid naqlen taiyār hotī hain to unmeṁ se har ek judā-gāna part
par is lafz kā itlāq hotā hai.
3.—Asl nawishta wagairā jiskā chhapnā matlūb ho.

Copy, *v. t.* Naql k.; musānnā banānā.

“Often followed by *out*, but the use is not elegant.” *Webster*.

Copy, *v. t.* Taqlid k.; kisi dūse ko dekh-kar usī ke mutābiq kuohh k’.

Copyist, *n.* Naql-nawis.

Copyright, *n.* Haqq-i-tasūf; haqq-i-musannifi; woh haq jo musannif ko apnī tasūf ke chhāpne wa mushtahar aur farokht karne kī nisbat qānūnan hāsil hotā hai.

Cordial, *a.* 1.—Dilī; jo dil se ho; sachohū; be-makr-o-riyā; jisse muhabbat kī garm-joshī pāyī jāe; jisse izhār-i-muhabbat ho.

2.—Jisse arwāh ko tāzagī ho; ruh-afzā; muqawwī; quwwat d. w.; jisse dil ko farhat yā khushī ho.

Cordial, *n.* 1.—Koyī shai jisse dil ko khushī taskīn aur farhat ho.

2.—Woh dawā jisse zu’f aur afsurda-dil kī hālat meñ dil ko quwwat farhat aur tāzagī ho. [riāyī; sidq-dilī.]

Cordiality, *n.* Sachchī muhabbat aur mihrbānī; khulūs-i-bātin; be-

Cordially, *ad.* Sachchī muhabbat se; dil se; sachhī se; sidq-dilī se; be-riāyī se; bilā makr-o-fireb.

Corner, *n.* 1.—Gosha; konā; kon.

2.—Koyī haud jagah; tanhāyī yā goshe kā maqām; parde kī jagah.

3.—Hissa; har ek yā koyī hissa. [meñ talāsh huyī.]

Every corner of the forest was searched—Jangal ke har ek hisse (sāre jangal)

Corporal, *a.* 1.—Jismānī; badanī.

Corporal punishment—Sazā-i-jismānī yā badanī.

2.—Mujassam; rūhānī nahīn; mādī.

Corporate, *a.* 1.—Qānūn ke rū se ba-taur ek jamā’at ke banā huā; ek jamā’at ke taur par qāim ho-kar qānūn ke mutābiq shakhs-i-wāhid ke buqūq aur zimmadāriyāñ r. w.

2.—Kisi jamā’at-i-qānūnī se muta’alīq.

Corporation, *n.* Logōñ kī woh jamā’at jo qānūn ke rū se banī aur ba-taur shakhs-i-wāhid ke kām ke anjām kā ikhtiyār rakhtī ho aur uske shu-rakī hamesha ek dūse ke ba’d qāim huā karen.

Corpse, *n.* Lāsh yā un’sh; murda; miṭṭī.

CORPUS, [Lat.] Juzw-i-kasīr; hissa-i-kasīr.

CORPUS DELICTI, [Lat.] (*Law*) Woh subūt jo kisi jurm ke sābit karne ke liye lābudī ho; manshā-i-jurm; woh shai jiskī nisbat jurm wuqū’ meñ āyā ho masalan maqtūl kī lāsh yā chori kā māl wagaira.

Correct, *a.* Sahīh; durust; nāqis nahīn; jismeñ galatī (bhūl-chūk) na ho; ṭhīk; sachchū; rāst; munāsib; wājib.

Correct, *v. t.* 1.—Sahīh yā durust k.; galatī raf k.; ṭhīk k.

2.—Tambīh k.; chashm-numāyī k.; sazā d.; ta’līm k.; tāḍīb k.; kisi kī chāl ko sudhārnā. [tabdil kar-d.; islāh k.]

3.—Raf k.; dūr k.; jo kuohh be-jā yā muzir ho use nikāl d. yā

Correction, *n.* 1.—Sihhat; durustī; naqs yā galatī kā raf kiyā jānā; bihtari ke liye tabādala; tarmīm. [tashīhat.]

2.—Galatī ko raf karke jo kuchh uske ’iwaz qāim kiyā jāe;

3.—Woh bāt jisse kisi naqs kā raf karnā naqsūd ho; tambīh; sazā; ta’zīr; tāḍīb.

4.—Jo shai muzir yā taklīf-dih ho uskā dāf'īya ; islāh. [mutābaqat
Correctness, *n.* 1.—Sihhat ; durustī ; sach'īyī īnsāf yā munāsabat kī

2.—Jo dastūr yā qā'idē qāim ho-chuko hoñ unkī mutābaqat.

3.—Asl kī mutābaqat ; jaisā asl ho usīke mutābiq h.

Correlative, *a.* Nisbat-i-bāhamī rakkhne yā zāhir k w. ; lāzim-malzūm.

Correlative terms—Woh alfāz jo bāham lāzim-malzūm hoñ—jaisē bāp aur betā
badehūh aur ra'iyat waghira.

Correlative, *n.* Woh shakhs yā shai jo dūsre shakhs yā dūsri shai se
kuchh nisbat rakkhe ; lāzim-malzūm ; mutazāif masalan betā aur
bāp ; mutazāif—jaisē tārīkī aur ranshanī.

Correspond, *v. i.* 1.—Mutābiq h. ; muwāfiq h. ; jawāb h. ; yak-sūn h. ;
barābar h. ; kisi ke hasb-i-hāl h. ; mutābaqat r. ; milnā ; mauzūn h. ;
ham-andāz yā musāwī h.

2.—Khat-kitābat r. ; bā-ham khat-khutūt bhejuā ; bā-ham murā-
salat r. ; āpas meñ chitṭhī-patṭrī bhejuā yā likhū-parḥī k.

Correspondence, *n.* 1.—Mutābaqat ; munāsabat ; tawāfuq ; mel ; bāham
mauzūn yā ek dūsre ke hasb-i-hāl h.

2.—Rāh-o-rasm ; sābiqa ; bāham tawāzu' wa mudārāt ; khat-kitābat ;
nawisht-khwānd ; likhū-parḥī ; mukātabat wa murāsalat.

To carry on, have, hold, or keep, *correspondence* with a person—Kisi shakhs se
khat-kitābat r. yā jūrī r. ; kisi se bāham murāsalat r.

3.—Khat-khutūt ; murāsalāt ; chitṭhī-patṭrī ; woh chitṭhiyāñ jo
do shakhs-āpas meñ likheñ-parḥeñ.

Correspondent, *a.* Mutābiq ; muwāfiq ; hasb-i-hāl ; mauzūn.

Correspondent, *n.* Khat-kitābat r. w. ; mukātaba-par-dāz ; woh shakhs
jisse khat-kitābat yā nāma-o-payām ho. [dūsre kī tarah.

Corresponding, *p. a.* 1. Mutābaqat r. w. ; mutābiq ; muwāfiq ; mauzūn ;

2.—Khat-kitābat r. w. [sihhat (durustī) matlūb ho.

CORRIGENDA, (Lat.) *pl.* Sihhat-nāma ; woh bāteñ yā alfāz jinkī
Corroborate, *v. t.* Ziyāda-tar yaqīn dilāna ; aur mutabaqqāq k. ; mustah-
kam k. ; tasdiq k. ; tāyīd k. ; pukhta k.

There is no evidence to *corroborate* the plaintiff's assertion—Mutlaq subūt
nahīñ hai jisse mudda'ī ke bayān kī tasdiq (tāyīd) ho.

Corroboration, *n.* Tāyīd ; tasdiq ; istihkām ; woh shai jisse kisi dūsre
amr kī tahqīq ho.

Corroborative, *a.* Tāyīdī ; jisse tāyīd ho ; muwaiyīd ; muwakkid ; jisse
kisi dūsri bāt kī pukhtaḡī ho.

Corroborative evidence or testimony—Subūt ya shahādāt-i-tāyīdī ; nī-ā subūt
jisse kisi amr kī tahqīq ho.

Corrupt, *v. t.* 1.—Saṛā d. ; ubsā d. ; galā d. ; ganda kar-d.

2.—Achehhe ko burā kar-d. ; kharāb kar-d. yā banā d. ; zalil
banā d. ; wargalāunā ; wargalān-kar burāyī kī taraf māil k. ; diyānaṭ
meñ futūr ḡalūnā ; rishwat d. ; rāshī yā murtashī banā d. ; bigar d.

Corrupt, *v. i.* 1.—Saṛnā ; ubasnā ; bigar-jānā. [mukaddar ho-jānā.

2.—Kharāb ho-jānā ; zalil ho-jānā ; hālat-i-asli par qāim na rahnā ;

Corrupt, *a.* 1.—Saṛā ; bigarā ; kharāb ; ubsā ; ganda ; muzir.

2.—Bad; kharāb; fāsiq; fājir; rāshī; rishwat-khor; murtashī; gair-mutadaiyan; hālat-i-asli par nahīn; jiskī asliyat meū futūr ā-gayā ho; bigarī huā; asli nahīn; jismeñ galtiyoñ ki wajh se futūr ā-gayā ho.

Corruption, *n.* 1.—Sarf galā yā ubsā d.; sarāhat; galāwat.

2.—Neki wagaira meñ futūr kā par-jānā; safāyī yā diyānat kā qāim na rahnā; zillat; kharābī; badī; qubh; bigar; rishwat l. yā d.; rishwat-dihī yā rishwat-khorī; irtishā.

Corruptly, *ad.* Bure tariq par; burāyī se; bilā diyānat; be-īmānī se; safāyī se nahīn; ba-tarz-i-mazmūm; badī se; rishwat dekar.

Cost, *n.* 1.—Qīmat; bahā; saman; jo koyī shai kharid ki-jāe uskā badal; qīmat jo naqd yā jins ke zarf se dī jāe.

2.—Kharach; sarf; lāgat; jo kuchh rupaye wagaira sarf hoñ yā hone wāle hoñ; jo kuchh dūsrī chiz ke badle meñ diyā jāe.

3.—Kisī qism kā nuqsān; mazarrat; taklif; ranj; dukh.

4.—(*Law*) *pl.* Jo kuchh 'adālat ki lāṛāyī meñ kharach parē; masārīf-i-munāẓat; 'adālat ki nizā' (lāṛāyī) kā kharach yā kharola.

To adjudge or award costs—Kharacha dilānā.

To charge or saddle with costs—Kharacha dānā yā 'id k.; zer-bār-i-kharacha k.

Inclusive of costs—Ma' kharohe ke; kharohe samet.

Exclusive of costs—Bilā kharohe ke; kharacha chhor-kar.

Proportionate or rateable costs—Kharola i-rasadi.

Judicial costs—Kharacha-i-'adālat; jo kuchh 'adālat meñ kharach parē.

One set of costs—Ek kharola; kharacha-i-wāhid. Two or more sets of costs—

Do yā zāid kharacha.

To make costs payable by, or recoverable from, a party—Kisī fariq se kharacha dilānā; kisi fariq ke zimme kharacha 'id k. yā uspar dānā.

Each party to bear, defray, or pay, its own costs—Kharacha-i-fariqain zimma-i-fariqain ho; mudda'i aur mudda'a 'alaih apnā apnā kharacha adā karen.

Cost, *v. t.* 1.—Lagnā; lāgat lagnā yā parnā; kharach parnā; donā parnā; baithnā; sarf h. yā parnā.

2.—Uṭhānā yā bardāshit k. parnā; uṭhnā; honā.

To cost dear—Sarf-i-kasir (bahut kharach) chāhnā.

Costly, *a.* Barī lāgat kā; besh-qīmat; garān-bahā; jismeñ bahut sarf parē; jo bare sarf se kharid kiya jāe.

Couch, *v. t.* 1.—Leṭānā; bistar yā dūsrī āram ki jagah par r.; phailānā; rakhnā; barābar bichhū d.

2.—Dar-parda dākhil yā shāmil k.; chhipā-kar zāhir k.; kisi mudda'a kā ba-alfāz-i-mujmal zāhir k. tāki unhi se samajhne wālā asl matlab samajh jāe; zāhir k.; bayān k.

To couch under—Ba-'ibarat-i-mujmal zāhir k.; kisi lafz yā 'ibarat se kisi amr ki taraf ishāra k. yā usko sochānā.

Couch, *v. i.* 1.—Leṭnā; āram k.; uṭhāgnā.

2.—Dabak baithnā; chhip rahnā; chhipne ki garaz se leṭ jānā.

3.—Ta'ziman yā dard wagaira ke sabab se badan ko jhukā d.

Council, *n.* 1.—Woh jalsa jo kisi amr-i-aham ki nisbat gaur wa mashwara karne ke liye mun'aqid kiya jāe.

2.—Mashwarat; kisi qism ke jalse ke shurakā kā bāham mashwara k.

Legislative council—Majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn; woh majma' jismeñ qānūn banāye jāēñ. [hote hañ.

Privy council—Inglistān meñ woh majlis jiske arākin bādshāh ke mushīr Councilor, n. Kisi mashware kī majlis kā ek rukn.

☞ "The distinction between *councilor*, a member of a council, and *counselor*, one who gives counsel, was not formerly made, but is now very generally recognized and observed." *Webster*.

Counsel, n. 1.—Mashwarat-i-bāhamī; āpas meñ salāh k. yā ek dūsre kī rāe l.

2.—Woh shakhs jo qānūn ke muta'alliq mu'āmalāt meñ rāe de; woh shakhs yā ashkhās jo kisi muqaddame meñ suwāl-o-jawāb wa pairawī ke liye muqarrar hoñ; kauñsalī.

☞ "In this sense, the word has no plural; but in the singular number, is applicable to one or more persons." *Webster*.

3.—Rāz kī bāteñ; bhed kī bāteñ jo mashware kī hālat meñ kahī jāēñ; poshida rāeñ yā maqāsīd.

To keep counsel—Kisi bhed kī bāt wagaira ko dūsroñ se na kahnā; rāz-dārī k.

4.—Rāe; salāh; nasihat; kahnā.

Counsel, v. t. 1.—Salāh yā rāe d.; mashwara d.; nasihat k.; sikhlanā; munāsib samajh-kar kuchh batlanā.

2.—Sifārish k.; sā'i h.; tahrīk k.; salāh d.

Counselor, n. 1. Salāh yā mashwara d. w.; mushīr.

2.—Mushīr-i-qānūnī; woh shakhs jo 'adālat ke mu'āmale larne wāloñ ko qānūnī tadbīr batātā aur unke mu'āmalāt kī pairawī kartā hai.

Count, v. t. 1.—Ginnā; shumār k.; gintī k.

2.—Kisi hisāb meñ mahsūb k.; nisbat d. yā mansūb k.; kisi se muta'alliq samajhnā; samajhnā; tasawwur k.; khayāl k.

Count, v. i. 1.—Shumār kiyā jānā; mahsūb h.; ta'dād ko barhā d.; kisi shai kī quwwat yā zor ko barhā d. [mansūba qāim k.

2.—Takiya k.; istidlāl k.; bharosā k.; kisi shai kī bunyād par koyī

☞ Followed by *on* or *upon*.

Count, n. 1.—Shumār; woh ta'dād jo gintī karke qāim kī-jāe.

2.—(Law) Da'wā; 'adālat meñ mudda'i ke da'we kā bā-zābita bayān; kisi istigāsa-i-jurm meñ ekkhās bayān yā ilzām; madd-i-jurm; 'illat; ilzām; da'wā jismeñ wajh-i-istigāsa bā-zābita mufassal bayān kī-jāe.

Countenance, n.—Chihre kī sūrat; bashra; rukh; nazar; chitwan; shakl.

2.—Chihra; rū; khat-o-khāl.

3.—Mihrbānī; 'ināyat; shafaqat; madad; sahārā; taqwiya; dast-girī; himāyat; kisi shakhs yā amr kī himāyat (uske qāim rahne aur taraqqī dene meñ mihrbānī).

4.—(Law) I'tibār; qadr; tauqīr.

To keep the countenance—Gusse kī wajh se bashre kī sanjīdagī meñ futūr na parne d.; chihre kī shakl badāl kar hañs na parnā yā gussa wagaira zāhir na k.

In countenance—Dūsroñ se mihrbānī yā qadr kiye jāne kī hālat meñ; tayaq-qun kī hālat meñ; mutmayīn; sharm yā khauf se barī.

To keep in countenance—Kisi ko taqwiya yā dhārhas d.; sahārā d.; sharminda yā khauf-nāk na hone d.

Out of countenance—Pareshān; sharminda; muñh laṭkāye huye; diler yā mutmayīn nahīn. [pareshān kar-d.]

To put out of countenance—Muñh laṭkā d.; nādim k.; ḍarā d.; be-ḡarār yā

Countenance; v. t. Taḡwiyat d.; ruḡh d.; saḡarā d.; manzūr k.; jāiz r.; madad d.; i'ānat k.

Counter, a. Muḡhālīf; mutazād; ultā.

Counter, ad. 1.—Ḳhilāf; bar-'aks; jānib-i-muḡhālīf ko; ultā.

“Used chiefly with *run* or *go*.” *Webster*.

To run counter to a rule, etc.—Kisī ḡā'ide wagaira ke ḡhilāf h.

2.—Jānib-i-ḡhatā; ultā; sidhe yā wājib tarīq ke ḡhilāf.

“This word is prefixed to many others, chiefly verbs and nouns, expressing *opposition*.” *Webster*.

Counter-act, v. t. Kisī ke ḡhilāf 'amal k.; 'amal yā asar-i-muḡhālīf se rok d.; talaf yā māyūs k.

Counter-action, n. 1.—'Amal-i-bi-l-'aks yā muḡhālīf; rukawat; muzāhamat.

2.—Nālīsh-i-mutaḡhālīf; ek nālīsh ke ḡhilāf dūsri nālīsh; muda-'alaih kā da'wā.

Counter-balance, v. t. Kisī ke muḡābil meñ tuluā; kisī kā ham-wazn h.; dūsre ke muḡābil yaksān quwwat yā tāsir r.; barābar h. yā barābarī k.

Counter-charge, n. Kisī mustagis ke istigāse ke ḡhilāf istigāsa; woh nālīsh jo mulzam kī taraf se mustagis par hotī hai; da'wi-i-muḡhālīf yā tardīdī.

Counter-deed, n. (*Law*) Woh maḡhfi tahrīr jisse koyī bā-zābita likhā huā wasīqa rad bātīl yā mutagāiyar ho-jāe.

Counter-evidence, n. Subūt-i-tardīdī; woh shahādat jo kisī dūsri shahādat ko rad yā bātīl kare.

Counterfeit, v. t. 1.—Ja'li masuū'i yā libāsī banānā; kisī asli wasīqa yā sikke wagaira ke mushābih dūsri wasīqa yā sikka wagaira bilā istihḡāq yā iḡhtiyār-i-jāiz is ḡaraz se banānā ki log dhokhe meñ ākar shai-i-talbīsī ko ba-taur aslī ke kām meñ lāyeñ.

2.—Taqlīd k.; naql k.; dūsre kī shabāhat iḡhtiyār k.

Counterfeit, v. i. Dhokhā d.; bahānā k.; iddi'āyī sūrat pakarnā.

Counterfeit, a. 1.—Ja'li; masuū'i; multabis; qalbī; jhūṭhā yā khotā; kāsid; aslī nahīn yā gair-aslī.

A *counterfeit* coin—Sikka-i-multabis yā qalbī.

2.—Makkār; 'aiyār; jhūṭhā; gandum-numā-jau-farosh.

Countermand, v. t. Kisī hukm-i-sābiq ko mansūkh k.; jo hukm pahle sādīr huā ho uske ḡhilāf dūsri hukm denā jisse pahlā hukm mansūkh ho jūwe yā ta'mīl na ho; tardīd yā rad k.

Counterpart, n. Juzw-i-muḡābil; jo kuchh kisī dūsri shai kā jawāb yā uske mushābih ho; woh do kāḡazāt jo kisī mu'āhade ke muta'allīq farīḡain likkheñ; kisī nawishte ke do muḡābil parton meñ se ek; naql; musaunā.

The *counterpart* of a lease—Qabūliyat.

Counter-petition, n.—Darkhwāst-i-'uzr-dārī; woh suwāl jo kisī sāil ke suwāl kī tardīd ke liye diyā jāe; suwāl-i-farīq-i-sānī yā muḡhālīf.

Counter-plea, n. (Law) 'Uzr-i-tardīdī; woh 'uzr jo mudda'ā 'alaih ke 'uzr kī tardīd yā jawāb meñ pesh kiya jāe.

Counter-sign, v. t. Dast-khat-i-tasdiqī k.; kisi ahl-kār ke mātāht kā aise nawishte par tasdiqī dastkhat k. jispar uske afsar ke dast-khat ho chuke hon.

Counter-signature, n. Tasdiqī dast-khat; jis nawishte par afsar ke dast-khat hon usipar uske mātāht kā tasdiqī dast-khat. [kī tardīd ho.

Counter-statement, n. Bayān-i-tardīdī; aise bayān jis se kisi dūse bayān **Counter-step, n.** Kār-rawāyi-i-mukhālīf; 'amal yā tadbīr-i-khilāf.

Countless, a. Jiski giuti na ho sake; nā-qābil-i-shumār; jiski tahqīq yā tashkīh na ho sake; be-shumār; be-hisāb.

Country, n. 1.—Qat'-i-arāzi; mulk; woh mulk jismeñ kisi kī paidāish hui ho; watan; woh sarzamīn jahāñ kisi kī sukūnat-i-mustaqil ho.

2.—Dehāt; mufassal; diyār.

☞ As opposed to a *city* or *town*.

3.—Kisi mulk yā sarzamīn ke log (uske bāshinde yā rahne wāle).

Courage, n. Jurat; himmat; dilerī; dīl kī mazbutī; jasārat; mardumī; dhīṭhāyī.

Courageous, a. Jari (jurat r. w); diler; juwānmard; bahādur; ni-dar; be-khauf. [mat ke sāth.

Courageously, ad. Dilerāna; bahādurī yā jurat se; mardānagī se; him-
Course, n. 1.—Daur; chāl; raftār—jaise jāuwarāñ kī.

2.—Dahāw; rawāñi—jaise kisi saiyāl shai kī.

3.—Harakat; chāl; daura.

4.—Ghur-daur wagaira kī zamīn.

5.—Daurān—jaise bahs wagaira kā.

6.—Mūris se wāris ke pahunchne kā silsila.

7.—Kārawāyī kā mu'ayan aur musalsal tarīq; ma'mūlī tarīq; baūdhi huā silsila; zābita; sar-rishta.

8.—Tarz-i-kār-rawāyī; tarīq-i-'amal; chāl; tarīq; dhang; tadbīr.

9.—Silsila; kisi shī' yā 'amal kā musalsal tarīq; intizām yā nazm.

10.—Khāne kī chīz jo ek martaba taqsim kī-jāe; khāne kā daur.

In course—Musalsal; silsila-wār; pailam; qā'ide ec.

Of course—Ma'mūlī tarīq par; be-guīr khās hidāyat yā intizām ke; zarūr; az-khud; āp-hi-āp; muqarrar.

Court, n. 1.—Sahn; maidān; āngan; chawk.

☞ "In popular language, a *courtyard*." *Webster*.

2.—Mahal; bādshāh ke rahne kī jagah; qasr; dāira-i-daulat.

3.—Woh log jo kisi bādshāh yā jalīlu-l-qadr shakhs ke huzūr meñ hāzir rahā karte hain; darbārī; mujrayī.

4.—Bādshāhī jalison kā majma'; darbār.

To hold a *court*—Darbār k.; diwān-i-'ām yā khās meñ brīṭhān.

5.—Tawāzu'-mudārāt; khushāmād; chāplūsī; kisi ke khush karnokī fikr.

To make *court*—Khushāmād wagaira kī bāteñ kah-kar khush k.

6.—(Law) (a) 'Adālat; kachahri; woh mukān jahāñ insāf hotā hai; 'adl-gustarī kī jagah.

(b.)—Hukkām-i-'adālat; woh ashkhās⁴ jo ikhtiyār-i-qānūn ke rū se 'adl-gustarī ke liye waqt wa maqām-i-munāsib par jam' hoñ; mansab-dārōñ kā woh majma' jo kār-rawāyī-i-'adālat ke liye qānūn ke mutābiq ho; ek yā kayī hākim (hukkām) jo muqaddamāt kī samā'at yā tajwiz ke liye ijlās karoñ.

“ In the last sense used in contradistinction to the counselor or jury or both.” *Webster.*

An original court, a court of original jurisdiction, or a court of first instance—'Adālat-i-ibtidāyī; 'adālat-i-murāfa'-i-ūlā; woh 'adālat jise ibtidāyī muqaddamāt kī samā'at kī ikhtiyār ho.

An appellate court, a court of appeal, a court of appellate jurisdiction, or a court of second instance—'Adālat-i-apil; 'adālat-i-murāfa'-i-sāni; woh 'adālat jise muqaddamāt-i-apil ke faisale kī ikhtiyār hāsīl ho.

A court of revision, or a revisional court—'Adālat-i-siga-i-nigāni; woh 'adālat jise muqaddamāt meñ nazar-i-sāni kī ikhtiyār ho.

A court of reference—Woh 'adālat jo apni 'adālat-i-mā-taht ke istiswāb par faisala sādīr kare.

A court of small causes—'Adālat-i-mutālabāt-i-khāfī; chhotī 'adālat.

A civil court, or a court of civil jurisdiction—'Adālat-i-diwāni.

A criminal court, or a court of criminal jurisdiction—'Adālat-i-faujdarī.

A revenue court—'Adālat-i-māl.

A court of session—'Adālat-i-seshan; seshan jāy kī kachahri.

A competent court, or a court of competent jurisdiction—'Adālat-i-mujāz; 'adālat-i-zī-ikhtiyār; nī-i 'adālat jise kisi bāt kī pūrā ikhtiyār ho.

The court passing a decree—'Adālat-i-mujawwiz-i-digri; 'adālat-i-sādir-kunanda-i-digri; jis kachahri se digri ho.

The court executing a decree, or a court of execution—'Adālat-i-ijrā-kunanda-i-digri; jis 'adālat meñ koyī digri jāri ho.

The court ordering an attachment or a sale—'Adālat-i-āmir-i-qurqī yā nilām; jo 'adālat qurqī yā nilām kī hukm de.

The court issuing a commission, or the court out of which a commission issues—'Adālat-i-ijrā-kunanda-i-kamishan; jis 'adālat se kamishan jāri ho.

A court of wards—Woh mahkama jisse nū logoñ ke jān-o-māl kī hifāzāt ho jo nā-bālig yā fātīru-l-'aql wagairā hoñ.

To come into court—'Adālat meñ ānā; nālīshī h.; da'wā rujū' k. yā k.

To be out of court—Khārij az 'adālat h.; 'adālat meñ nālīshī kī mansab na rakhuā. [sāmne (bār-i-'ām).

In open court—Sar-i-ijlās; barmalā kachahri meñ; kachahri meñ sab ke

Court-day, n. 'Adālat ke ijlās kī dīn; jis dīn 'adālat kī nishast ho; kachahri kī dīn; darbār kī dīn.

Courteous, a. 1.—Khālīq; khush-akhhlāq; shāista; muhazzab; sāhib-i-muruwwat; chashm-i-muruwwat r. w.; dūsroñ kī shūnwāyī k. w.

“ Applied to persons.

2.—Jisse akhlāq pāyā jāe; 'umda; khush; jisse khulq aur muruwat kī izhār ho.

“ Applied to manners.

Courtesy, n. 1.—Husn-i-aḳhlāq; aḳhlāq aur mihrbānī; muruwwat; ḳhush-ḳhulqī; husn-uslūbī.

2.—Aḳhlāq yā ta'zīm kā fī'l; mihrbānī kā fī'l jo aḳhlāq ke sāth kiya jāe; tawāzu' yā takrīm; shafaqat aur ḳhush-aḳhlāqī.

3.—Mihrbānī; ri'āyat; 'ināyat.

☞ As distinguished from right (haq).

Court-hand, n. 'Adālat kā ḳhat; jo ḳhat 'adālat ke kāgazāt ke likhne meḥ musta'mal hotā hai; kaḥahrī kī likhūwat yā tahrīr.

Court-house, n. 'Adālat kā makān; kaḥarī kā ghar.

Court-martial, n. Lashkarī 'adālat; faujī yā jangī kaḥahrī; woh 'adālat jismeḥ barrī yā baharī fauj ke qawānīn kī ḳhilāf-warzī ke muta'alliq jurmōn kī tajwīz hotī hai.

Cousin, n. (Father's brother's child) Chacherā bhāyī yā chacherī bahin; 'am-zād yā chachā-zād bhāyī yā bahin; chachā kā beṭā yā chachā kī beṭī.

(Father's sister's child)—Phupherā bhāyī yā phupherī bahin. (Mother's brothers' child)—Mamerā yā māmūn-zād bhāyī yā mamerī bahin. (Mother's sister's child)—Mauserā bhāyī yā mauserī bahin; ḳhālū-zād bhāyī yā bahin.

☞ "The children of brothers and sisters are usually denominated *cousins*, or *consins-german*." *Webster*.

Covenant, n. 1.—(Law) 'Ahd; 'ahd-o-paimān; qaul-o-qarār; mu'āhada; kisi fī'l yā amr ke karne yā na karne kī nisbat do yā zāid shakhsōn ke mābāin mu'āhada-i-tahrīrī jispar muhr bhī sabbt ho.

2.—Ahd-nāma; iqrār-nāma; woh nawishta jismeḥ mu'āhade kī sharāit mundarj hoḥ; iqrār-nāme kī koyī shart.

Covenant, v. i. Qaul-o-qarār k.; 'ahd-o-paimān k.; shart k.; mu'āhada k.

Covenanted, pp. or a. Muta'ahhid; jisne 'ahd kiya ho.

A covenanted servant—Mulāzim-i-muta'ahhid.

An uncovenanted servant—Mulāzim-i-gair-muta'ahhid.

Covenantes, n. (Law) Mu'āhid-lahū; jisse 'ahd-o-paimān kiya jāwe. [k. v.

Covenanter, n. (Law) Mu'āhid; jo shakhs mu'āhada kare; mu'āhada

Cover, v. i. 1.—Kisi shai ke ūpar koyī chiz bi-l-kul phailā d. yā usse use chhipā d.; kisi shai ke ūpar kuchh ḍāl yā rakh d.; lapet d.; chhipā d.; sarposh k.; ḍhāūknā yā ḍhāūpnā; topnā.

2.—Senā—jaise ande.

3.—Kisi āisī shai se chhipā d. jo darmiyān meḥ hāil ho.

4.—Bachānā; hifāzat k.; malifūz r.

5.—Hāwī h.; shūmil r.; kāfī h.; barābar (musāwī) h.; miqdār meḥ yak-sān h. yā ham-miqdār h.

The Indian Penal Code covers all possible cases of a crime—Majmū'a-i-ta'zī-rūt-i-Hind meḥ kul jarāim-i-mumkina shūmil hāin (woh kul jarāim-i-mumkina par hāwī hai). His receipts do not cover the expenses—Uskī āmadanī ḳharch ke liye kāfī nahīn hai (ḳharch ke barābar nahīn hai yā ḳharch se kam hai).

Covert, a. (Law) Zer-i-himāyat hukūmat yā hifāzat.

A *feme-covert* or *femme covert*—Zan-i-mankūhn; woh 'aurat jiskī shādī huyī ho; sohāgan; shauhar-dār 'aurat

Coverture, n. (Law) Hālat-i-izdiwāj; hālat-i-zaujiyat; 'aurat kī shādī ke ba'd woh aiyām jab tak ki uskā shauhar zinda rah-kar uskā mubāfiz wa khabar-girān rahe.

During *coverture*—Hālat-i-izdiwāj yā zaujiyat meñ; shauhar ke jitejī.

Covet, v. t. 1.—Kisī shai kī kḥwāhish dil se k.; kisī shai kī dil-o-jān se kḥwāst-gār h.; kisī chiz ke pāne kī tamannā r.

☞ Used in a good sense.

2.—Lālach k.; tam' k.; hirs k.; kisī shai kī kḥwāhish nā-jāiz taur par k.

☞ In a bad sense.

Covetous, a. 1.—Nihāyat hī kḥwāhān; barā mutamannī yā barī tamannā r. w.; hāsil karne yā pāne kī azbas shāiq.

☞ Used in a good sense.

2.—Lālachi; tam'i yā tāmi'; hirsī yā harīs; kisī chiz ke pāne aur use apne qabze meñ rakhne kī had se ziyāda shāiq.

Covin, n. (Law) Do yā zāid shakhsōn ke mābain sūzish yā bandish jisse kisī tīse shakhs ko nuqsān pahūnche.

Coward, n. Buz-dil (ḍarpoknā) shakhs; woh shakhs jismeñ khatre kī hālat meñ sābit-qadam rahne kī jurat na ho; nā-mard; kādar; jo ḍar se dum dabāke bhāg jāe.

Coward, a. 1.—Buz-dil; ḍarpoknā; kādar; zalil; be-himmat; diler nahīn.

2.—Jisse buzdilī pāyī jāe; jo khauf ke bā'is se ho; jisse khauf yā nā-mardī zāhir ho.

Cowardice, n. Buz-dilī; ḍarpoknāpan; nā-mardī; khatre meñ parne kī jurat kī na rakhnā; be-jigarī.

Cowardly, a. 1.—Kḥāif; ḍarpoknā; buz-dil; nā-mard; kādar.

2.—Buz-dilānā; zalil; jo ḍarpokne ko phabe; jiskā wuqū' khatre ke khauf se ho. [se; kḥwārī se.

Cowardly, ad. Buzdil kī tarah (buzdilāna); zillat ko sāth; kamīnagī
Crave, v. t. 1.—Kisī shai kī iltijā dil se k.; iltimās k.; darḥwāst k.; itā'at yā firo-taū ke sāth māngnā; minnat k.; dast-basta sāil h.

2.—Kisī shai kī barī kḥwāhish r.; chāhnā yā talab k.

☞ "Sometimes *intransitively*, with *for* before the thing sought; as I *crave for* mercy." Webster.

Crazy, a. 1.—Tūtā huā; ukhṛā huā; za'if; kam-zor; shikasta-hāl.

☞ "Applied to the body or constitution, or any structure." Webster.

2.—Fātiru-l-'aql; za'ifu-l-'aql; bāwlā yā bāwrā; hawās-bākhṭa; pareshān-kḥātir; majnūn; diwāna. [wuḥūd d.

Create, v. t. 1.—Paidā k.; nestī se hastī meñ lānā; maujūd k. yā

2.—Nayī haisiyat yā nayā mansab wagaira d.; banānā; qāim k.

Creation, n. 1.—Paidā k.; wuḥūd d. yā qāim k.; paidāish—jaise dunyā kī.

2.—Nayī haisiyat d.; taqarrur; banāyā jānā; qāim kiya jānā.

3.—Khilqit; khalq; kāināt; sirisht; āfirinish; dunyā; maḥhlū-qāt; khalqu-l-lāh. [kiyā jāe.

4.—Koyī shai jo paidā ki-jāe; koyī shai jiskā wuḥūd ibtidāan qāim

Creative, a. Jismeñ kisī shai ke paidā karne kī quwwat ho; mūjid.

Creator, n. 1.—Paidā qāim yā muqarrar k. w.—'ala-l-khusūs Ikhlāliq;

Bārī-ta'ālā; Āfrīd-gār; Kartār; Sirjanhār.

2.—Woh shai jisse koyi dūsi shai paidā ho yā wujūd pāye.

Creature, n. 1.—Makhlūq; koyi shai jo paidā huyi ho; Khlāliq ke siwā aur har shai jiskā wujūd ho; woh kul chizeñ jo qāim-bi-z-zāt na hoñ.

2.—Kisi qism kā jūdār-ām isse ki haiwān ho yā insān-khusūsan insān.

3.—Insān. Jab kisi shakhs ko haqir samajh-kar yā pyār ki ruh se us-kā zikr karte haiñ to un donoñ hālatoñ meñ is ma'nī kā itlāq hotā hai.

4.—Woh shakhs jisko kisi dūse ke bā'is se nashw-numū yā daulat hāsil huyi ho; kisi kā parwarda yā dast-girifta; jo dūse ko ikhtiyār meñ yā uske tābi' ho; tufaili.

Credence, n. 1.—I'tibār; i'timād; bharosā; woh i'tibār jo kisi shai ki nisbat apni khās wāqifiyat se nahīñ balki gairon ki shahādāt se paidā ho.

2.—I'tibār yā i'timād karāne kā zarfā.

A letter of credence—Sifārisī chitthi; woh khat jisko zarf'e se maktūb-ilāh hāmīl-i-khat par i'tibār kare.

Credentials, n. Woh asnād jinse yāh sābit ho ki unkā r. w. qābil-i-i'tibār zī-ikhtiyār khwāh zī-mansab hai masalan woh khatūt wa ikhtiyār-nāmājūt jo kisi riyāsāt ke safir ko is garaz se diye jāte haiñ ki riyāsāt-i-gair meñ uske qaul-o-fi'l par i'tibār kiya jūe. [qābil h.

Credibility, n. Mu'tabarī; mu'tamadī; i'timād; zī-i'tibārī; i'tibār ke **Credible, a.** Qābil-i-i'tibār; shāyān-i-i'timād; jispar i'tibār yā bharosā ho-sake; mu'tabar; qiyās se ba'id nahīñ.

Credibly, ad. Aise tarīq par ki i'tibār ho-sake; ba-tarz-i-mustanad. [mād.

Credit, n. 1.—I'tibār; yaqīn; kisi qaul yā fi'l par takiya yā istidlāl; i'ti-

The police gave no credit to the report of the informer—Ahl-kārān-i-pulis ne mukhbīr ki khabar par kuchh i'tibār na kiya.

2.—Nek-nāmī; taqīr; izzat; āb-rū; woh nām jo dūseon ke i'tibār karne se paidā ho.

He is a man of credit.—Woh shakhs nek-nām yā zī-izzat hai.

3.—Mu'tabarī; shahādāt; i'tibār yā waq'at jo kisi ko uski nek-chalnī wagaira se hāsil ho.

The court's judgment proceeds on the credit of this single witness—'Adlāt ki tajwiz i-i ek gawāh ki mu'tabarī yā shahādāt par ma'mū hai.

4.—Ikhtiyār; iqtidār; woh ikhtiyār jo sachāyī yā imān-dārī wagaira ke zarf'e se hāsil ho. [zarf.

To have credit with a person—Kisi kā mu'tamad-alāih h.; kisi ke dil par ikhti-

5.—Bharām; sākh; i'tibār; dād-sitad meñ i'tibār-i-bāhamī; āpas ke len-den meñ mu'tabarī; woh i'tibār jiske zarf'e se koyi saudā-gar yā mahājan kisi dūse saudā-gar yā mahājan se māl yā rupaye is wa'de par letā hai ki ham is māl ki qīmat pichhe se denge yā yah rupaye pichhe se adā karenge; istitā'at aur diyānat ke zarf'e se i'tibār.

That firm has lost its credit—Us koṭhī ki sākh jūti rahi; us koṭhī kā bharam bāqi na rahā (kho gayā).

The merchant has good credit with his customers—Jo log us saudā-gar se kharīd-farokht karte haiñ wo uspar bahut i'tibār rakhte haiñ.

6.—Us māl ki qīmat ke adā karne ki muhlat yā mī'ād jo bilā adā-i-qīmat (udhār) farokht huā (bikā) ho.

A long *credit*, or a short *credit*—Ziyāda yā kaṣī muhlat muddat yā mi'ād.

On *credit*—Udhār; āyinda qīmat wagaira dene ke wa'de par. [par kharīd k.

To buy or purchase on *credit*—Udhār kharīd k.; āyinda qīmat dene ke wa'de

To sell on *credit*—Udhār bechnā ya'nī kharīdār ko imāndār aur zi-istitā'at samajh-kar qīmat ke āyinda adā kiye jāne ke wa'de par koyī chiz bechnā.

To take on *credit*—Udhār l.; āyinda dene (ya'nī qīmat khwāh zar-i-qarz wagaira ke āyinda dene) ke wa'de par l.

To lend money on *credit*—Rupaye udhār yā dastgardān d. ya'nī yah samajh-kar d. ki madyūn mu'tabar aur zi-istitā'at hai uukī wāpasi meñ khalish na hogī.

7.—Jam'; hisāb kā woh mad jismeñ raqam-i-wusūlī darj hotī hai; madd-i-jam'; jam' kī ek raqam yā ruqūm-i-jam' kī majmū't ta'dād.

☞ Opposed to *debit*.

The *credit* side of an account—Madd-i-jam', jam'-khātā; madd-i-wusūl.

To carry or place to one's *credit*—Kisi kā jam' k.; kisi ke haq meñ (uske nām) jam' k. yā wusūl d.; wusūl ko mad meñ likhū; jam' khāte chāhūnū; mujrā d.

To give *credit* to a person for an item—Koyī raqam kisi ko mujrā yā wusūl d. yā usko us shakhs ko nām se jam' k.

8.—*pl.* Woh rupaye jo kisi kī yāftanī hoñ. [hai.

The *credits* are more than balanced by the *debits*—Pāne kī nisbat denā ziyāda

Credit, *v. t.* 1.—I'tibār k.; bāwar k.; kisi kī sachāyi par yaqīn lānā.

To *credit* a person or his statement—Kisi shakhs yā uske bayān par i'tibār k.

2.—Jam' k.; jam' meñ likhū; jam' khāte chāhūnū; wusūl d.; mujrā d.

Have you *credited* the amount paid?—Kya raqam-i-adā-shuda ko tumne jam' kiya? *Credit* this sum to me—Yah raqam mere hisāb meñ jam' karo yā mujhe mujrā do.

Creditor, *n.* Dāin; qarz-dihanda; qarz-khwāh; woh shakhs jiske rupaye kisi ke zimme hoñ; mahājau; dhanī.

☞ Opposed to *debtor*.

A judgment *creditor*—Dīgrī-dār. An attaching *creditor*—Dāin-i-qāriq.

Creditress, } *n.* Woh 'aurat jiske rupaye kisi ke zimme bāqī hoñ; dāina.

Creditrix, }

Credulity, *n.* Sarī'u-l-i'tiqādī; zūd-i'tiqādī; subūt-i-khafif par khwāh bilā

subūt ke bāton par i'tibār karne kī ragbat; kisi bayān par bilā kāfī su-

būt ke yaqīn lāne yā uske mān lene kī khwāhish; bholā-pan; sāda-dilī.

Credulous, *a.* Khafif yā nā-kāfī subūt par i'timād karne par mālī; jo jald

bāton par i'tibār kar-le yā dhokhā khā-jāe; jiske dil meñ kisi bāt kī

shakk-o-shubha na rahe; zūd-i'tiqād; sāda-lah; bholā.

Credulousness, *n.* *vide* *Credulity*.

Creep, *v. i.* 1.—Zamīn par peṭ ke bal chalnā; reñgnā misl kīroñ ke;

bachchoñ kī tarah hāthoñ aur ghuthnoñ ke bal chalnā

2.—Zamīn khwāh kisi aur chiz par bel (latar) kī tarah lipaṭṭā-jānā

yā phailnā; barābar jamūnā; baundnā.

3.—Budḍhe yā kam-zor shakhs kī māniud āhista āhista chalnā yā

sañbhāl sañbhāl ke qadam r.

4.—Āhista āhista aur lā-ma'lūm guzartā jānā—jaise waqt kā.

5.—Chup-chāp yā chhip-kar chalnā; aisi tarah par chalnā kī koyī

dekh na le yā shubha na kare.

6.—Be-ma'lūm andar jā-rahnā; is tarah āge ko qadam r. ki na koyī dekh sakeaur nasun; yakāyak yā nazar bachūke ājānā yā dākhil ho-jānā.

7.—Khushāmadāna bartāw k.; gulām kī tarah dast-basta rahinā.
Creep, *n.* 1.—Bel; latā; woh darakht jo angūr ke darakht kī mānind zamin khwāh kisī dūsri shai par baundtā hai; baunhr.

2.—Kirā.

Creep-hole, *n.* 1.—Woh sūrākh jismeñ koyī jānwar isliye ghus jāe ki use na koyī dekhe yā na koyī āfat uspar āye.

2.—'Uzr; hila; bahāna.

Cremation, *n.* Jalānā—khususān murde kī lāsh kā; dāh-karm.

Crier, *n.* Munādi-nawāz; i'lān k. w.; woh ahl-kār jo 'adālat ke ahkām ko i'lān de yā mushtahar kare.

Crime, *n.* 1.—Jurm; qānūn kī khilāf-warzī; fi'l-i-mahkūma-i-qānūn kā na karnā yā fi'l-i-mamnu'a-i-qānūn kā karnā.

2.—Gunāh; pāp; 'isiyān.

Criminal, *a.* 1.—Kisī jurm kā mujrim; jispar kisī jurm kā dāg lage.

The neglect of this duty renders you *criminal* in the eye of the law—Is farz ke anjām meñ gaffat kī wajh se tum qānūnan mujrim ho.

2.—Mujrim-āna; jo dākhil-i-jurm ho; jismeñ jurm kā shumūl ho; jisse qānūn kī khilāf-warzī ho.

Theft is a *criminal* act—Chori ek fi'l-i-mujrim-āna hai; chori jurm meñ dākhil hai (usse qānūn kī khilāf-warzī hotī hai).

3.—Fauj-dārī ke muta'alliq.

A *criminal* law—Qānūn-i-fauj-dārī.

A *criminal* action or process—Nālish-i-faujdārī.

 Opposed to *civil*.

Criminal conversation (usually abbreviated *crim. con.*)—Zinā yā zinā-kārī; jis 'aurat kī shādī huyī ho uske sath nā-jāiz rabt.

Criminal, *n.* Mujrim khusūsan woh shakhs jo 'adālat se ahl-i-jurī kī tajwiz yā apne iqrār khwāh subūt-i-jurm ke bā'is mujrim qarār pāye.

Criminality, *n.* Mujrimī; jisse jurm qāim ho; mujrim hone kī hālat; gunah-gārī; jurm kī qusūr-wārī.

Criminate, *v. t.* 'Illat yā tuhmat lagānā; kisī jurm kā ilzām lagānā; mujrim thahrānā; jurm meñ mākhūz k.; jurm sābit qarār d.; qusūr-wār sābit k.

To *criminate* one's self—Apne ko mujrim banānā; apnī tayīn jurm meñ mākhūz karānā yā mujrim bayān k.

Crimination, *n.* Ittibām; ilzām; kisī fi'l-i-mujrim-āna ke irtikāb kī tuhmat; isbāt-i-jurm; jurm meñ mākhūzī.

Criminative, *a.* Tuhmat-angez; jisse ilzām lage.

Crisis, *n.* 1.—Woh waqt jab koyī bāt is naubat ko pahunchē kī uskā khātima ho-jāe yā woh koyī nayā-tarīq yā dhang pakar le khwāh apnī hālat-i-aslī par 'aud kar-jāe (paltā khā jāe); woh waqt jab kisī bāt kā wārā-nyāra (tasfiya-i-qat'i) ho-jāe; paltā khāne kī jagah yā uskā mauqa'; 'ain waqt; munā.

2.—Buhrān; maraz kī kaifiyat kā badal jānā jisse uskā natīja zāhir ho; maraz meñ woh tagaiyur jisse silhat yā maut kī 'alāmat zāhir hō.

Criterion, *n.* Zari'a-i-tajwiz; woh qā'ida-i-mu'ayyana yā mustamira jispār kisi amr kī nisbat sabih sabih rāe qāim karne kī hālat meñ 'amal kiyā jāe; jāñch kī kasautī (mihak-i-imtihān).

Critic, *n.* 1.—'Ulūm-i-adabiya ke muta'alliq tasnifāt ke husn-o-qubh kī tashkhis meñ māhir; naqqād-i-sukhan; sukhān-sanj; daqīqa-shinās; ahl-i-funūn kī san'aton kā naqqād (parakhne w.)

2.—'Aib-gir; harf-gir; ilzām dene yā naqs nikālne w.; kisi amr kī tajwiz meñ sakht-giri k. w.

Critical, *a.* 1.—Musannifon kī tasnifāt kī nisbat bahs wa tashkhis ke muta'alliq; jismeñ daqāiq (bārik būton) par kḥūb khayāl rakkhā jāe.

2.—'Ulūm yā funūn ke muta'alliq umūr ke husn-o-qubh (unki bhalāyi aur burāyi) meñ tamiz kī baṛi mahārat yā quvvat r. w.; jāuhar-shinās; ma'nī-shinās.

3.—Bārik-bīn; nihāyat ihtiyāt se tamiz aur intikhāb k. w.; jiskā mutmayin k. mushkil ho; nihāyat hī tamiz ke sāth 'amal k. w.

4.—'Aib-joyī par māil; kisi amr kī nisbat rāe qāim karne meñ sakht-gir (kaṛāyi r. w.)

5.—Buhrānī; kisi maraz kī woh hālat yā naubat zāhir k. w. jisse mariz kī maut yā sihbat kī 'alāmāteñ zāhir hoñ; jiskā natija mashkūk ho; khatar-nūk yā pur-khatar.

Critically, *ad.* 1.—Baṛi tahqiq se; baṛi bārik-bīnī se; nihāyat ihtiyāt aur sihbat ke sāth; ṭhīk ṭhīk.

2.—'Ain waqt par; ṭhīk waqt par; bar-mahal; aise waqt jab kisi bāt kā wārā-nyārā (tasfiya-i-ākhir yā qat'i) hone wālā ho; mune par.

3.—Aise mauqa' yā jagah par khwāh aisi hālat meñ jisse kisi amr kā natija-i-ākhir paidā h. w. ho; aisi hālat meñ jab kisi bāt ke hasb-khwāh hone yā na hone kā shubha bāqī rahe.

Criticise, *v. t.* Kisi shai ke husn-o-qubh (uski achhāyi aur burāyi) yā uske 'aib-o-hunar par lihāz k.; kisi aisi shai kī nisbat jo 'ulūm-i-adabiya yā funūn se muta'alliq ho apnī rāe zabānī yā likh-kar zāhir k.; harf-giri k.; nukta-sanji k.; achchhā yā burā kahnā; ta'rīf yā mazammat k.

Criticise, *v. i.* 1.—Kisi shai ko bāriki se jāñchnā aur uski nisbat apnī rāe qāim k.; achhāyi aur burāyi par khayāl rakhkar tajwiz k.

2.—Naqs nikālne; ilzām d.; harf-giri k. yā burā kahuā; nāqis yā nā-pasandīda qarār d.

Criticism, *n.* 1.—'Ulūm-i-adabiya yā funūn ke muta'alliq san'aton ke husn-o-qubh kī tashkhis yā tajwiz; naqqādi; sukhān-sanji; bārikbīnī.

2.—'Aib-o-hunar yā achhāyi aur burāyi kī nisbat rāe kā izhār; kisi shai ko kḥūb dekh-bhāl yā samajh-būjh kar uski nisbat zabānī yā tahriri ta'rīf yā mazammat; kisi shai ke har rag-o-reshe kī tahqiq wa tashkhis aur uski nisbat izhār-i-rāe.

Crooked, *pp. or a.* 1.—Terhā; kham; sīdhā nahīn; bal khāyā huā; kaj.

2.—Terhī chāl r. w.; jāda-i-rāstī se munharif; kaj-raw; ziddī; haṭhī; sīdhī rāh par nahīn. [khetī.

Crop, *n.* 1.—Fasl jaise galle yā phal kī; paidā-wār; jiūs; galla; anāj;

2.—Nāj wagaira ke darakht jo kaṭe na hoñ.

3.—Koyī chīz jo kaṭī yā jam' kī gayī ho.

Cross, *n.* 1.—Salib.

2.—Hazrat-i-'Isā ke dīn kā nishān; mazhab-i-'Isawī; 'Isāyī log.

3.—Āfat; musibat; balā; taklīf; sabr kā imtihān; taklīf jo kisī par Khudā ki jānib se is garaz se dāli jāti hai ki dekhā jāe ki woh sābir aur nek-kirdār rahatā hai yā nahīn.

4.—Salībī nishān (×) jo dast-khat ke 'iwaz meñ kisī dastāweẓ wagairā par woh shakhs kar-detā hai jise likhnā nahīn ātā.

Cross, a. 1.—Ārā; berā; ṭerhā; tircihā.

2.—Mukhālīf; jaisī khwāhish yā ummed ho' uske mutābiq nahīn; muzir; ultā yā bar-'aks; bad yā nā-mas'ūd.

3.—Chirchirā; tunuk-mizāj; jisse bad-mizājī zāhir ho.

4.—Jo fariq-i-mukhālīf ki taraf se kiya jāe.

Cross interrogatories—Suwālāt jo fariq-i-mukhālīf ki taraf se kiye jāen.

Cross, v. t. 1.—Qalam-zad k.; kāṭ d.; qalam khainch yā mār d.

2.—Kisī ke is jānib se us jānib ko jānā; 'ubūr k.; pār k.; utarnā.

To cross a road—Sarāk is pār se us pār jānū. *To cross a river*—Daryā utarnā (usko pār yā 'ubūr k.).

3.—Mukhālīf h. yā mukhālafat k.; roknā.

Cross-action, n. (*Law*) Nālīsh-i-mutakhālīf yā mukhālīf; woh nālīsh jo mudda'ā 'alaih ki taraf se mudda'ī par shai-i-wāhid ki nisbat ki-jāe.

Cross-examination, n. (*Law*) Suwāl-i-fariq-i-sānī; woh suwālāt jo fariq-i-sānī fariq-i-awwal ke gawāh se pūchhe; suwālāt-i-jarah; suwāl-i-tardīd; jis fariq ne kisī gawāh ko talab karāyā ho uske fariq-i-mukhālīf ki jānib se jo suwālāt us gawāh se kiye jāen.

The examination-in-chief being over, the *cross-examination* was commenced—

Jis fariq ne gawāh ko talab karāyā thā uske suwālāt ke ba'd fariq-i-mukhālīf ki jānib se suwālāt kā pūchhnā shurū' huā; fariq-i-awwal ke suwālāt jab khatm ho-chuke to fariq-i-sānī ki taraf se suwālāt-i-jarah shurū' huye.

Cross-examine, v. t. (*Law*) Suwālāt-i-jarah pūchhnā; tardīdī suwālāt pūchhnā; us gawāh se suwālāt pūchhnā jiskī talab aur zabān-bandī fariq-i-mukhālīf ki taraf se huyī ho.

The prisoner was not allowed the opportunity to *cross-examine* the witnesses for the prosecution—Subūt ke gawāhoñ se jarah ke suwālāt ke pūchhne kā mauqa' mudda'ā 'alaih ko diyā na gayā.

Cross-purpose, n. Maqсад yā manshā-i-mukhālīf; woh bāt jo kisī dūsri bāt ke khilāf ho. [rawāyī k.]

To be at cross-purposes—Do shakhsōñ kā nā-dānista ek dūsre ke khilāf kār-

Crown, n. 1.—Imtiyāz yā 'izzat kā nishān.

2.—Woh shai jiskī just-o-jū bataur ajr yā sila wagairā ke kijāe; woh shai jisse kisī dūsri shai ko zīnat buzurgī yā kamāl hāsil ho.

3.—Woh shakhs jo kulīh-i-shāhī ke pahanne kā mujāz ho; bādshāh.

☞ With the definite article.

4.—Ikhtiyār-i-shāhī; bādshāhat.

[yat kā hotā hai.

5.—Ek tarah kā sikkā jo mukhtalīf mulkoñ meñ mukhtalīf māli-

6.—Kisī shai kā khās yā sab se ūpar kā hissa—jaise sar ki chāndī pahār ki choṭī yā ṭopī kā chandā wagairā.

Crude, *a.* 1.—Apni asli hālat meñ; āg yā gāmī se pakāyā yā taiyār kiya huā nahīn; be-pakāyā; be-banāyā; be-sāf kiya huā; kachehā.

2.—Kachehā; khām; pukhta yā pakā huā nahīn. [ho; be-pachā.

3.—Gair-munhāzima; jo mī'de meñ khūb hazm yā tahlīl na huā

4.—Adhūrā; adh-kachā; pukhta yā pakkā nahīn; muntashar yā gair-murattab; jismeñ 'ujlat huyī ho aur khūb soch yā fikr na kī-gayi ho; khām; nāqis; nā-tamām.

5.—Khām; wāqifiyat-i-tāmama yā pūra pūra 'ilm na r. w.; jiske khayālāt meñ pukhtagī na āyī ho.

Crudely, *ad.* Bilā tahaiya-i-munāsib; be-tartībī se; khāmī se; kachāyī se; adhūrā yā nā-mukammal.

Cruel, *a.* 1.—Dūron ko jismānī yā qalbī taklīf pahunchāne par mālī; sang-dīl; be-rahm; jiskā dil patthar-sā ho; wahshī-mizāj; jismeñ ham-dardī mihrbānī aur rahm na ho; be-dard; be-mīhr; q. isāyī.

Applied to persons or their dispositions.

2.—Taklīf-dih; ranj yā musibat paidā k. w.; khūn-khwar.

Cruelly, *ad.* Be-rahmī yā sang-dīlī se; be-dardī se; barī taklīf yā 'uqubat se; sakhtī se; wahshiyāna taiyār.

Cruelty, *n.* 1.—Be-rahmī; sang-dīlī; qasīwat; dūron ko bilā zarūrat taklīf yā ranj dene kī khwāhish; be-dardī; wahshat-mizājī.

2.—Be-rahmī kā fī'l; woh fī'l jisse dūre ko 'abas taklīf ho; fī'l-i-be-jā; nā-insāfī; zulm; ta'addī.

Cry, *v. i.* 1.—Zor se āwāz d.; chillānā; hānk mārṇā; shor k.; baland āwāz se bolnā pukārṇā yā kuchh kah ūṭhnā.

2.—Wāwaila machānā yā k.; nāla mārṇā; ranj taklīf yā musibat meñ zor se chillānā; ro ro aur āh mārkar ranj zāhir k.; zor se ronā-pīṭnā; larke kī tarah chīkī-mārṇā (chillānā).

3.—Bolnā; jānwaron kā zor se bolnā.

To cry out—Chillānā; shor machānā.

To cry out against—Mazammāt karne kī niyat se kisi kī shikāyat zor zor se k.

To cry to—Du'ā māṅgnā; iltijā k.

Cry, *v. t.* 1.—I'lān k.; mushtahar k.; ittīlā'-dihī kī garaz se kisi shai kā nām lekar bār-i-'ām zor se pukārṇā; koyī chīz jo kho-gayī yā bāth-āyī ho khwāh kisi bikrī wāgaira kī chīz kī ittīlā' logon ko āwāz se pukār kar (chillākar) d.

To cry up—Ta'rīf k.; tawṣīf k.; sarāhnā yā bakhānā; kisi shai kī ta'rīf zor zor se 'awām meñ karke uskī qīmat yā qadr-o-manzilat ko bāṭhā d.

To cry down—Kisi shai kī be-waqarī zabūnī yā likh-kar k.; mazammāt k.; nāqis thābrānā.

Cry, *n.* 1.—Chillāhaṭ; woh shor jo koyī insān yā haiwān machāye; bāṅg; kharosh; nā'ra. [yā āwāz; gul.

2.—Shor; shor-o-gul; pukār; gaugā; hānk yā hānk-pukār; sadā

3.—Khushī hairāt ranj yā musibat kā izhār jo ba-āwāz-i-baland kiya jāe—jaise jāijaikār hai-hai hāi-hāi wāgaira; girīrāhaṭ; minnat-o-samājat; nālā-o-faryād; rolāyī; giriya-o-zārī.

4.—Baland āwāz se kisi bāt kā i'lān—jaise dast-faroshon kā bikrī kī chīz lekar āwāz d.

Crying, *a.* Lihāz ke qābil; jispar chār-nā-chār tawajjuh aur lihāz karnā pare; ma'rūf; 'ām; barā.

Culpable, *a.* Qābil-i-ilzām; mustaujib-i-ilzām; ilzām dene ke lāiq; chashm-nūmāyī yā sarzanish ke qābil; jo maurid-i-ilzām ho-sake; jispar ilzām lag-sake; mujrimāna; nāqis; qabih yā kharāb.

Your omission of this important duty is *culpable*—Is farz-i-aham kā tumhārā tark k. (uskā na k.) qābil-i-ilzām hai. The man is *culpable*—Woh shakhs mulzam hai (uspar ilzām diyā jā-saktā hai).

☞ “Generally *culpable* is applied to acts less atrocious than crimes.”

Webster.

Culpableness, *n.* Mustaujib-i-ilzām h.; taqsir-wārī; mujrimī; gunahgārī.

Culpably, *ad.* Aisī tarah par ki ilzām wārid ho-sake (lag-sake); mulzamāna. [sābit huā ho.

Culprit, *n.* Mulzam yā mujrim; woh shakhs jispar koyī jurm 'aid yā

Cultivable, *a.* Zirā'at ke qābil; kāsht-kārī ke lāiq; jote boye jāne ke lāiq; jisko jot aur bo sakeñ; jismeñ khetī ho-sake.

Cultivate, *v. t. 1.*—Jotkar bone ke liye taiyār k.; kāsht-kārī k.; zirā'at k.; khetī k.; khet banānā; galla paidā karne ke liye taiyār k.; khād dālō hal chalānā durust karnā bonā aur jab galla taiyār ho use kāt lenā; taraddud k.; uṭhānā; mihnāt yā band-o-bast karke zirā'at meñ taraqqī d.; ābād k.

2.—Mihnāt yā tahsīl ke zarī'e se taraqqī d.; kisī shai meñ taraqqī k.; shāista yā muhazzab banānā; sudhārnā. [mihnāt k.

3.—Kisī shai kī taraf tawjjuh-i-khās k.; kisī shai kī taraqqī meñ **Cultivation**, *1.*—*n.* Kāsht-kārī; zirā'at; khetī; kāsht; taraddud; kisanī; girhastī; zamīn ke jotne-bone kā ihtimām; fasl paidā karne ke liye zamīn ko jot-kar durust k.; ābādī.

To be under *cultivation*—Mazrū'a h.; jotā-boyā jānā; ābād rahnā.

To be out of *cultivation*—Gair-mazrū'a h.; be-taraddud (uftāda gair-ābād yā partī) h.; jotā-boyā na jānā.

2.—Kisī shai kī taraqqī durustī yā afzāish ke liye tahsīl fikr aur mashq; taraqqī kī tadbīrōn kā k.; apnī yā gairōn kī bihbūdī kī fikr-o-koshish; tahzīb; jism 'aql yā dil kī hālat meñ taraqqī; ārastagī.

Cultivator, *n. 1.*—Kāsht-kār; muzārī; kisan; khetihar.

A resident *cultivator*—Chhaparband asāmī; khud-kāsht; woh kāsht-kār jo usī gānw meñ rahtā ho jahāñ uskī kāsht-kārī ho.

A non-resident *cultivator*—Pāhī yā pāhī-kāsht; woh kāsht-kār jo ek mauza' meñ rahe aur dūse mauza' meñ kāsht-kārī kare. [kare.

2.—Woh shakhs jo 'umda 'umda bāton meñ taraqqī kī fikr-o-koshish **Culture**, *n. 1.*—Zarā'at; khetī; kāsht-kārī; fasl paidā karne ke liye zamīn kī qulba-rānī aur durustī.

2.—Kisī 'umda bāt kī taraqqī yā afzāish kī koshish (usmeñ mihnāt yā tadbīrōn kā k.)

Curator, *n.* Muhāfiz; amīn; dāroga; woh shakhs jo kisī aisī amlāk kī muhāfazat ke liye muqarrar kiya jāe jiskā mālik uske ihtimām kī salāhiyat-i-qānūnī na rakhtā ho khwāh kahīn chalā gayā ho; sipurd-dār; muhtamim; munsarim.

Cure, n. 1.—Bīmārī kā 'ilāj; mu'alaja; 'ilāj kā tarīq.

2.—Kāmyābī ke sāth maraz kā 'ilāj; sihlut; shifā; āram; bīmārī ke ba'd phir tan-durust ho-jānā.

3.—Kisī maraz yā burāyī ke dūr karne kī tadbīr; 'ilāj; dārū; darmān; kisī maraz wagaira ke daf'iya kī tadbīr; chārā. [achchhā k.

Cure, v. t. 1.—Sihhat bakhshnā; āram k.; changā k.; shifā d.; bīmārī se

2.—Daf' k.; dūr k.; raf' k.; bāqī rahne na d.; rafāl kī sūrat paidā k.

3.—Khushk karke khwāh namak wagaira mal-kar mahfūz r.; is qābil banā d. kī kuebh 'arse tak mahfūz yā qāim rahe.

Curiosity, n. 1.—Taftish yā tahqīqāt ke zarf'e se kisī nayī shai ke dekhne yā gair-ma'lūm bāt ke daryāft karne kā baqā shauq; naye hālāt yā un bātoṅ ke jānne yā daryāft karne kā shauq jo dil-chasp hoṅ; kisī nayī yā gair-ma'mūlī chīz ke dekhne kī tamannā; tafahhus; tajassus; dhūndh; joyāyī.

2.—Koyī 'ajīb-o-garīb shai; koyī nayī aur nādir chīz jiske dekhne ko jī chāhe yā jo dekhne ke lāiq (qābil-i-did) ho.

Curious, a. 1.—Kisī amr ke daryāft yā ma'lūm karne kā shāiq; kisī shai ke 'ilm kā tālib; jo bātoṅ kī talāsh aur tahqīqāt kā 'ādī ho; mutalāshī; mutafahhis (kisī bāt kī dhūndh meṅ lagā rahne wālā).

 With *after or of*.

2.—Tawajjuh aur daryāft ke lāiq; jisse hairat paidā ho; 'ajīb-o-garīb; nādir; anūbhā.

3.—Jo ihtiyāt aur kāri-garī se banā ho; 'umda; nāfis; kāmil.

Currency, n. 1.—Jārī rahnā (rawāj); zabān-zad-i-'awām yā murawwaj rahnā; waqtan-fa waqtan qāim rahnā khwāh taslīm yā bāwar kiya jānā.

2.—Sikke yā lot wagaira kī chalan (unkā rawāj yā logon meṅ dast-ba-dast muntaqil huā k.).

3.—Sikka yā lot wagaira jo jāri (rājū-l-waqt yā chalan-bāzār) ho; woh shai jisko māliyatī yā māl kā badal samajh-kar log liyā-diyā haren.

Current, a. 1.—Rawāh; hāl; maujūd; jo is waqt guzartā yā macjūd ho.

A *current* month or year—Māh yā san-i rawāh; mahina yā san jo guzar rahā ho.

2.—Rājū yā rājū-l-waqt; jiskā rawāj ho; jāri; jiskī chalan ho; 'ām; jise log 'umūman qabūl karte hō.

A *current* coin—Sikka-i-rājū-l-waqt; sikka-i-chalan bāzār. A *current* report—Khabar-i-'ām; maslūbūr khabar. *Current* price—Nirkh; sharh; bāzār kā bhāw. *Current* business—Rozmarre kī kām; chaltā kām; kāri-i-ijrāyī.

3.—Jise log 'umūman qabūl kar-sakeṅ; aslī; jo chal-sake; qābil-i-jawāz yā taslīm.

Current, n. 1.—Bahāw; jhokā; āge ko chalnā yā bahnā—jaise pānī yā hawā wagaira si saiyāl chīzoṅ kā.

2.—Hawā ke jhoko yā samundar khwāh daryā wagaira meṅ pānī kā toṛ ke sāth (nihāyat tezi se) kisī khās taraf ko bahnā; dhārā.

3.—'Ām daur yā raftār; ma'mūlī tarīq; silsila; barābar chalā chalnā.

The *current* of time, of events, of opinion, &c.—Waqt mājaroṅ yā rāe wagaira kā silsila.

Currently, ad. 'Umūman; 'ām taur par; bi-l-'umūm yā 'ala-l-'umūm; sab logon meṅ; 'awāmu-n-nās meṅ.

Cursorily, *ad.* Sarāsari yā rawā-rawī meñ; 'ujlat ke sāth; jald yā jaldī se; kuchh kuchh; khafīf sā; tawajjuh ke sāth (dhyān dekar) nahīn.

Cursory, *a.* Sarāsari; rawā-rawī; jo khūb jī lagā-kar na kiya jāe; jo 'ujlat ke sāth kiya jāo; jismeñ ihtiyāt kām meñ na lāyi jāo.

In a *cursory* manner, *Cf. Cursorily.* A *cursory* reading—Mutāla'a-i-sarāsari (kisi kīgaz wagaira kī 'ujlat ke sāth paṛhā (gaur-o-taammul ke sāth na paṛhā).

Curt, *a.* Mukhtasar; jismeñ tūl-kalāmī na ho.

A *curt* reply—Jawāb-i-mukhtasar (do-ṭappī jawāb).

Curtail, *v. t.* Mukhtasar k.; chhotā k.; thoṛā k.; ghaṭā d.; kam kar d.; kotāh k.; taqlīl k.; kāṭ lenā.

Curtain, *n.* Kapre kī parda jisko apne hasb-khwāh khānīch yā uṭhā leñ yā phir girā deñ; palāng kī masahri yā khipkī wagaira kī parda; parda jo tamāsha-gāh meñ lagāyā jātā hai.

Behind the curtain—Chhip-kar; ikhṭā ke sāth.

To draw the curtain—Kisi shai ko chhipā yā khol d.; kisi kām yā tamāshe wagaira ko 'hurū' yā khatm k. [ko pahūchānā].

To drop the curtain—Kisi dāstān yā tamāshe wagaira ko khatm k. (khatīmo

Custodian, *n.* Kisi 'imārāt-i-'ūm kī muhāsīz; muhāsīz; mutawallī.

Custody, *n.* 1.—Hifāzat; hiraṣat; nigah-bānī; ihtiyāt; khabar-gīrī; hifāzat-i-mahkūma-i-'adālat; kisi aise shakhs kī hifāzat jiskī nīsbat koyī hukm-i-ta'zīrī sādīr huā ho.

The record of this case is in the *custody* of the record-keeper—Is muqaddame kī misl muhāsīz-dastar kī muhāsīzat meñ hai. The prisoner was made over to the *custody* of the jailor—Woh qaṭlī dāroga-i-mahbar kī hiraṣat meñ sipurd kardiya gayā.

2.—Qaid; nazar-handī; hawālāt.

To keep in custody—Qaid yā hawālāt meñ rakhnā; nazar-band r.

To commit to custody—Hiraṣat meñ sipurd k. yā kar d.

Custom, *n.* 1.—Dastūr; rawāj; sarriṣhta; zābita; tariq-i-mu'niyana; hamisha kī 'amal-dar-'āmad.

2.—Chīzōñ kī kharīdārī; kisi dūkān wagaira par aksar jākar chīzōñ kharīdnā yā furmāishēñ d.; rozgār meñ madad yā dastgīrī.

The shopkeeper has an extensive *custom*, or a good run of *custom*—Us dūkāndār ke bahut se kharīdār (gāhuk) haiñ.

3.—(*Law*) Woh rasmi-o-rawāj jo 'arsa-i-darāz se qāim ho aur log usō barābar mānte āye hoñ; dastūr-i-mustamira.

Local *custom*—Rawāj-i-mukhtassu-l-maqām; woh dastūr jo kisi khās jagah par jāri ho. *Custom of the country*—Rasm-i-mulk; des kī chāl. *Custom of a family*—Rasm-i-khāndān; kulāchār; kul-rīt. *Village custom*—Rawāj-i-dehī; gāwñ kī dastūr. [kī dastūr.

Custom of merchants—Dastūrāt-i-muta'alliqā-i-tijārat; saudāgarī yā mahājani *General customs*—Dastūrāt jo kisi riyāsat yā saltanat meñ jāri hoñ.

Particular customs—Kisi shahr yā zil' ke dastūrāt.

4.—*pl.* Mahsūl-i-parmit; woh mahsūl jo kisi tijārat kī chīz par ek mulk se dūso mulk meñ āne yā wahāñ se dūso mulk meñ jāno ke waqt liyā jātā hai.

Customable, *n.* Jispar parmit̃ k̃a mahsūl lag sake.

Customarily, *ad.* Aksar; 'umūman; bataur dastūr yā rawāj ke; 'ādatan.

Customary, *a.* Ma'mūlī; rasmi; bañdhā huā; jo rawāj-i-mustamira ke mutābiq ho.

Customer, *n.* Kharīdār; gāhak; jo kisī dūkān wagaira par aksar jākar chīzeñ kharīde yā unki farmāish kiyā kare.

Ugly customer—Jiske sāth leuden yā kisī qism k̃a bartāw mushkīl se ho-sake.

Custom-house, *n.* Parmit̃-ghar; woh makān jāhāñ parmit̃ k̃a mahsūl liyā jātā hai.

Cut, *v. t. 1.*—Kisī shai ke ajzā ko ek tez āle se judā judā k.; k̃āṭnā; ta-

2.—Kāṭ-kar dhā yā girā d.—jaise darakht; kāṭ-kar jam' kar-jenā (baṭor l.)—juise galla.

3.—Kāṭ-kar dūr k. yā nikāl d.; k̃āṭ dālā; tarāsh l.—jaise bāl nā-

4.—Kāṭ yā tarāsh-kar kisī sūrat yā shakl k̃a banānā; kanda k.

5.—Kisī ke dil ko choṭ pahuñchānā yā zakhmī k.; ghūs jānā; chubh jānā; barā asar pahuñchānā yā bahut hī lagnā.

6.—'Taṣāṭu' k.; ek shai k̃a dūsri shai ko k̃āṭe (usse hokar) nikāl-

Cut and dried—Banā-banāyā; pahle se taiyār; lais.

To cut a figure—Numāish k.; namūd k.

To cut down (a)—Kāṭ-kar girā d.; nādim k.; pashemān k.; sharminda k.; dabā d.; past kar-d. (b) Ghaṭānā; kam k.; takhif k. *To cut down expenses*—Masārif (kharach) meñ kami yā takhif k.; kharach kam kar-d.

To cut off—Kāṭ-kar judā kar-d.; alag k.; judā k.; khatm kar-d.; nest kar-d.; zāl k.; kal-'adān k.; rok d.; munqat' k.

To cut out—Bich yā darmiyan se nikāl d.; kāṭ kar koyi sūrat yā shakl qāim kar-d.; kisī dāul yā shakl k̃a banānā; soch-kar nikālā; mauzūū k.

To cut short—(a) Yakāynk rok d. yā band kar d.; dafātun khatime ko pahuñchā d.; yakāyak rok-kar āge chalue (barhne) na d. (b.) Muḥtasar k.; ghaṭānā; kam k.; taqlil k.

To cut up—(a.) Kāṭ-kar ṭukre ṭukre k. (b.) Nuqsān pahuñchānā; barbad k. sālna pahuñchānā; zarar pahuñchānā.

To cut the acquaintance of, or to cut a person—Kisī se rāh-o-rāsm tark kar-d.; kisī ko dekh-kar usse nā-āshnā ban-jānā (aisi tarah se pesh ānā 'ki goyā kabhī ki jūn-pahuchān na thī).

Cut, *v. i. 1.*—Kāṭ k.; k̃āṭnā.

A knife cuts well—Chhuri k̃hūb k̃āṭ kartī hai.

2 —Kāṭ-jānā; kāṭ-kar judā judā ho jānā.

To cut across—Kisī se hote (usko k̃āṭe) sidhe nikal jānā.

Cut, *n. 1.*—Zakhm; chīr; kāṭ.

[k̃ā fi'l.

2.—Woh bāt jisse dil ko šadma pahuñcho; koyi k̃hiffat yā subkī

3.—Rāsta yā nahr wagaira jo kāṭ-kar nikle.

4.—Ṭukrā; chhāñṭ; pārā.

5.—Kisī shai ke k̃āṭe yā banāye jāno k̃a tariq; shakl; waz'; tarz; tarāsh yā tarāsh-kharāsh; qat' yā qat'-burīd; byōñt.

A short cut—Tirohī rāh jisse rāsta jald k̃āṭ-jāe; nazdik ki rāh.

D.

Dacoit, n. Dākū; dakait; Hindustān ke un sariqa-i-bi-l-jabr karne wālon se ek shakhs jo gol bāndh-kar wāridāt karte hai; gārat-gar.

A gang of *dacoits*—Dākuon kā guroh; dākuon kā tāifa.

Dacoity, n. Dakaiti; dāka-zanī; dākuon kā dāka dālnā.

To commit a *dacoity*—Dāka dālnā; dāka mārnā; dāka-zanī k.

Dacoity with or without murder—Dakaiti ma'qatl-i-'amd yā bilā qatl-i-'amd.

Daily, a. Roz-āna; har roz kā; jo roz-marra ho.

Daily account—Roz roz yā har roz kā hisāb; din din kā lekhlā; yaumiya hisāb.

Daily expenses—Ma'ārif-i-rozāna; jo kuchh har roz kharch parē.

Offences of *daily* occurrence—Jarām jo har roz (roz marra) waqfī meñ āyē.

Daily, ad. Roz roz yā har roz; yauman fa yauman; din ba din; roz ba roz. Such offences happen *daily*—Aise jarām har roz (yauman fa yauman) waqfī hote hai.

Dam, n. Bāndh; band; pāni kā bahāw rokne ke liye mittī yā lakri kā ā.

Dam, v. t. 1.—Bāndh bāndhnā; pāni kī rukāwat ke liye bāndh banānā; bāndh bāndh-kar pāni kā bahāw rok d.

Often used with *in* or *up*.

2.—Band kar-d.; rok d.

To *dam out*—Bāndh banā yā bāndh kar rok d. (bhitar āne na d.).

Damage, n. 1.—Woh nuqsān yā mazarrat-i-dawāmi jo kisi kī zāt jāe-dād yā nek-namī kī nisbat ho; zarar; khisāra; mazarrat; gazand; ziyān; insidād-i-naf.

To cause *damage*—Khisāra yā nuqsān pahunchānā.

To suffer or sustain *damage*—Nuqsān khisāra yā totā uṭhānā; nuqsān sabhnā.

2.—(*Law*) *pl.* Kisi mazarrat yā nuqsān kā tāwān-i-naqdī; talāfi-i-zarar; mu'āwaza-i-ziyān; jo kuchh shakhs-i-zarar-rasīda ko uski nuqsāni ke 'iwaz meñ zarar-pahunchāne-wāle se dilāyā jāe; nuqsāni kā badlā; harja; khisāra; zar-i-harja yā zar-i-khisāra.

Measure of *damages*—Miqdār-i-khisāra; nuqsāni kī woh miqdār jisko ba-majbū harja dilāyā jāe.

Liquidated *damages*—Zar-i-khisāra-i-mushakḥkhasa; woh zar-i-harja jiski ta'dād sirf tahqiq ke sāth ta'āyun kar-dī-gayī ho par usso muta'āqidāin-i-mu'āhada kī yah manshā na rahā ho kī koyī mu'āhada-i-ta'zīrī qāim ho.

Unliquidated *damages*—Zar-i-khisāra-i-gair mushakḥkhasa

Damages for defamation of character—Hurmat-bahā; woh khisāra jo izāla-i-haistiyat-i-'urfi ke 'iwaz meñ dilāyā jāe. [qūim k.

To assess *damages*—Khisāro kī tasbḥis k.; harje kī ta'dād kā muqarrar yā

Nominal *damages*—Woh khisāra jo kisi nuqsān-i-wāqī'ī ke 'iwaz meñ nabīū balki mahz kisi haq-talki ke liye dilāyā jāwe.

Damage, v. t. Nuqsān pahunchānā; zarar pahunchānā; kisi shai ko nāqis yā kharab kar-d. yā uski 'umdagī khwāh waq'at ko ghaṭā d.; sadma pahunchānā; ziyān k.

Damage, v. i. Nuqsān pahunchnā; 'umdagī yā qīmat wagaira meñ futūr par-jānā (uskā kharāb yā nāqis ho-jānā khwāh ghaṭ-jānā). [ā-sake.

Damageable, a. Nuqsān-pazīr; jisko mazarrat pahunch sake; jismeñ futūr

Damage-feasant, a. (Law) Zarar-rasān; nuqsān k. w.; dūstre kī arāzī par ba-tarz-i-nā-jāiz jāne w.—jaise maweshī. [kuchh bhigā huā.

Damp, a. Na itnā khushk aur na itnā tar; kisi qadar tar; nam; kuchh

Damp, n. l.—Narmī; tarī; rutūbat.

2.—Afsurda-khātiri; pazhmurda-dilī; shikasta-dilī; dil kā tūt-jānā; hausale kā past ho-jānā. [odā kar-d.

Damp, v. t. l.—Nām k.; tar k.; martūb k.; kuchh kuchh bhigā d. yā

2.—Ghaṭā d.; pazhmurda k.; pālē kī tarāh mār d.; tor d.

3.—Āge barhne yā zor karne na d.; za'if kar-d.; past kar-d.; rok d.; tor d.; taraqqī wagūra meñ mānī' h. [aurōn ke sāth.

Dance, v. t. l.—Nāchnā; raqs k.; bāje par nāchnā chāhe tanhā yā

2.—Idhar udhar yā āge piche jald jald yā khush hokar chalnā; harakat (chāl) se khushi kā izhār k.; kudaknā; phudaknā; kulel k.

To dance in a rope, or to dance on nothing—Phānsī parnā.

Dance, v. t. Nachānā; idhar udhar yā niche ūpar kudānā.

To dance attendance—Khushāmad kī rah se hāzir-bāsh rahnā; khush yā apnā milr-bān-i-bāl karne ke liye hāzir rahnā (hāziri d. yā hāzir-bāshi k.)

Danger, n. Khatra; woh āfat jiske wuqū'-i-āyinda kā ihtimāl ho; jōkhīm; nuqsān taklif yā dūsrī musibat kā muqābala (usmeñ parnā).

Dangerous, a. Khatar-nāk; pur-khatar; khatre se bhārā huā; āfat-nāk; gair-mahfūz; jismeñ kisi bāt kā khatra yā jōkhīm ho.

A dangerous person—Khatar-nāk shakhs; aisā shakhs jiskī nisbat kisi khatre kī bāt ke paidā karne yā kuchh nuqsān pahunchāne kā ihtimāl ho.

A dangerous weapon—Āla-i-khatar-nāk; aisā āla jiskī nisbat zaḥm-i-mauhlik pahunchāne kā khauf ho. [jān jāne kā khauf ho.

A dangerous wound—Zaḥm-i-pur-khatar; aisā zaḥm jisse majrūh (zaḥmī) kī

Dangerously, ad. Aisi tarah par kī kisi bāt kā khatra (jōkhīm) ho; khatar-nākī se.

Dare, v. i. Kisi maqsad ke liye kāfī jurat r.; diler h.; sāhas r.; na dārnā; khauf na kḥānā; jurat k.; himmat k.

Dare, v. t. l.—Kisi bāt kī himmat r. (uske karne kī jurat r.)

2.—Muqābala kī jurat zāhir k.; lalkārnā; muqābala chāhnā; chhernā.

Dark, a. l.—Tārik; andherā; jismeñ raushanī na ho; bil-l-kul yā kisi qadar siyāh; uñjelā nahīn; siyāh yā siyah-fām.

2.—Jo sāf sāf samajh na pāre; jismeñ 'aql ko jald rasāyī na ho; poshīda; makhfī; muglag [rahe.

3.—Jismeñ 'ilm kī raushanī na ho; jismeñ jahālat kī tāriki phaili

4.—Jisse bad atwārī zāhir ho; kharāb; zabūn; burā; bad.

5.—Burāyī kī 'alāmateñ zāhir k. w.; tārik; siyāhī chhāyā huā.

Dark, n. l.—Tāriki; andherā; raushanī kā na h.

2.—Jihālat kī hālat; 'aql par pārdā pāre rahne kī kaifiyat; tāriki; zulmat. [mahina aur din.

Date, n. Tārikh; mitī; tithī; kisi nawishte meñ uski tabir kī san

According to date—Tārikh-wār; mitī ke mutābiq.

Bearing date or dated—Muarrakha; jispar san mahina aur tārikh likhi ho.

Due date—Tārikh-i-wājibu-l-adā; pakki mitī.

Date, v. t. Tārīkh likhnā charhānā yā denā; kisi tahrīr par san wa mahīna aur tārīkh-i-tahrīr likh d.

Date, v. i. Shurū' h.; ibtidā r.; bunyād parnā.

☞ *With from.*

Daughter, n. Larīkī; betī; dukhtar; sabīya.

Daughter-in-law, n. Patoh; bahū; badhū; betē kī jorū.

Day, n. 1.—Roz; din; yaum; bār.

Day by day—Roz-āna; har roz; yauman-fa-yauman; bilā-nāga.

Days of grace—(a) Muhlat ke din: aiyām-i-muhlat. (b) Woh tīn din jo mahjani rawāj ke mutābiq hundi kī mitī ke pūjue ko ba'd uske dām ke deno ke liye muqarrar hote hai.

2.—Qaziye yā munāqashe meñ kām-yābī; jang meñ fath.

He has won the *day*—Usne fath pāyī; woh kām-yāb huā.

3.—Zamāna; 'asr; waqt; zindagī; hayāt.

☞ *In this sense, the plural is often used.*

One day, or one of these days—Kisi khās waqt meñ; ek din; kisi na kisi din; chāhe jald ho yā der ke ba'd.

To-day—Āj; fi-l-hāl; bi-l-fi'l.

Day-book, n. Roz-nāma; roz-nāmche kī bahī; woh hisāb kī kitāb jismeñ roz-āna jam'-kharch likhā jātā hai.

Dead, a. 1.—Murda; marā huā; jismeñ zindagī bāqī na ho; be-jān.

2.—Bē-sūd; jisse kuchh naf' na ho; faida-bakhsh nahīn.

Dead capital—Sarmāya-i-be-sūd; woh sarmāya jisse kuchh naf' na ho.

3.—Barābar ek tarah kā; paṭpar; nipat; nirā; yaksān.

A dead plain—Paṭpar maidān; barābar yā nirā maidān. *A dead wall*—Nirī yā nipat diwār; diwār-i-mahz; aisi diwār jismeñ koyī jharokhā wagaira na ho.

4.—(*Law*) Jiske huqūq-i-shahrī sāqit ho gaye hoñ; jiskā iḳhtiyār nisbat tasarruf-i-huqūq-i-māl zāl' ho gayā ho.

The man having been banished became civilly *dead*—Jilā-watan kiye jāne ki wajh se us shakhs ke huqūq-i-shahrī zāl ho gaye yā uskā iqtidār nisbat tasarruf-i-huqūq-i-māl sāqit ho gayā. [bas ho.]

Dead drunk—Nashe meñ chūr yā bad-hawās; isqadar sarshār ki bil-kul be-

Dead language—Woh zabān jo bolī na jāti yā 'awām meñ rāij na ho.

Dead letter—(a) Woh chitṭhī jo kisi dāk-khāne meñ ek waqt-i-mu'ayana tak rahe aur uske ba'd kisi tālib ke na hone kī wajh se sadr sarishta-i-dāk meñ bhej di jāe. [isti'māl; sāqitu-n-nafāz.]

(b)—Jiskī waq'at imtidād yā kisi rawāj ke sabab se jāti rahe; matrūku-l-The law has become a *dead letter*—Woh qānūn sāqitu-n-nafāz ho gayā (ab nāfīz yā jāri nahīn hai).

Dead letter office—Sadr mahkama-i-dāk kā woh sigā jahāñ gair-matlūba chitṭhiyāt kī jāñch aur unkī nisbat kār-rawāyi-i-munāsib kijāti hai.

Dead, n. 1.—Woh waqt jab mutlaq shor-o-gul na rahe; nihāyat sannāṭe. kā waqt; jis waqt bi-l-kul sunsān yā tārīkī rahe; bīch kā hissa yā madh—jaise jāre kī fasl yā rāt kā.

2.—*pl.* Mare huye log; murde.

[wuqū'-i-marg ho.]

Deadly, a. 1.—Qātil; muhlik; jisse jān jāti rahe; jo bā'is-i-halākat yā

A *deadly* blow or wound—Zarb yā zaḥm-i-mullik; zarb yā zaḥm jisse majrūh yā zaḥmī marjāye.

2.—Jānī; zindagī kā khwāhān; jisko kisi tarah par rāzī na kar-sakeñ; jiskā maushā halākat yā barbādī ho.

A *deadly* enemy—Jānī dushman; aisā dushman jise kisi tarah par rāzī na kar-sakeñ. *Deadly* malice—Jānī 'adāwat.

Deaf, *a.* 1.—Bahrā; jisko yā jismeñ āwīz ma'lūm na de (sun na pare).

2.—Jo samā'at par rāgib na ho; jo jānbūjh-kar 'adam-tawajjuhī kare; jo qāil na ho; jo wāqī'at yā dalāil ko qabūl na kare; pumba-ba-gosh; munkir.

To be *deaf* to a representation—Kisi kī bāt ke sunne par rāgib na honā; kisi kī bāt ko jānbūjh-kar na sunnā—To be *deaf* to an argument—Kisi dalil ko qabūl na karnā yā usse qāil na honā.

3.—Bahrā hokar; jab samā'at kī quwwat rah na jāo.

Deal, *v. t.* 1.—Tilforā thoṛā d.; taqsim k.; bāñṭnā.

☞ Often followed by *out*.

2.—Pai-dar-pai d.; ek ke ba'd dūsra d.

[mārnā.

To *deal* out blows—Paiham mārnā; zarb par zarb d. yā lagānā; mār par mār

Deal, *v. i.* 1.—Tijārat k.; saudāgarī k.; kharīd-faroḳht yā uskī guft-gū (bāt-chit) k.; roz-gār yā kār-o-bār k.

2.—Do shakhsōn ke darmiyān meñ paṛnā; kisi se kisi qism ke mu'ā-malāt r.; bich meñ paṛnā; logon kā darmiyānī ban-kar kār-rawāyī k.

3.—Dūsroñ kī jānib kisi qism kā tariq ikhtiyār k.; bhali yā burī chāl chalnā; 'amal k.; kām yā kār-rawāyī k.

[burā.

To *deal* by—Achchhi yā burī tarah se pesh ānā; sulūk k. chāhe achchhā ho yā

To *deal* in—(a) Kisi shai se kuchh ta'alluq yā sarokār r.; kisi bāt meñ mas-rūf rahnā; karnā.

He *deals* in political matters—Wo h mu'āmalāt-i-mulki se ta'alluq rakhtā hai yā unmeñ masrūf rakhtā hai.

[faroḳht k.)

(b)—Kisi chiz kī tijārat k. To *deal* in corn—Galle kī tijārat k. (uskī kharīd-

To *deal* with—(b) Kisi tarah se pesh ānā; sulūk k. chāhe achchhā ho yā burā; bhalāyī yā burāyī se bartāw k.

That person should be *dealt* with according to law—Munāsib hai kī us shakhs se qānūn ke mutābiq bartāw ('amal-darūmad) kiya jāwe (uskā tadārūk qānūn ke mutābiq honā chāhiye).

(b)—Muqābala k.; roknā; insidād k.; islāh k.

Deal, *n.* Hissa yā juzw; aisā miqdār wagaira jiski intihā na ho.

☞ Generally qualified with *great*.

A *great* deal of labour—Bahut kuchh yā baṛī mihnat.

Dealer, *n.* Rozgārī; tijārat-pesha; dūkāndār; dallāl; saudāgar.

A *dealer* in linens or woollens—Sūti yā ūni kapron kī tijārat k. w.

☞ A word of very extensive use.

Dealing, *n.* Kār-o-bār; mu'āmalāt; len-den; dād-sitad; saudā; sarokār; sulūk; rabt-zabt; rāh-o-rasm; ta'alluq; saudāgarī; tijārat.

Fair *dealing*—Sāf mu'āmala; kharī mu'āmala; imān-dārī kā saudā yā len-den; mu'āmala kī safāyī.

Unfair dealing—Bad-mu'amalagī; len-den meñ. be-īmānī.

Dear, *a.* 1.—Mañhgā; garāñ; jiskī qīmat mu'mul se ziyāda ho; garāñ-bahā ya'nī ma'mul se ziyāda qīmat r. y.

2.—Pyārā; nihāyat 'azīz; jiskī qadr ziyāda kī jāe.

Dear-bought, *a.* Garāñ-bahā; jo bahut kuchh sarf se hāsīl ho yā mile.

Dearly, *ad.* 1.—Muhabbat se; dil se, bare shauq se; chāh ke sāth.

2.—Shiddat se; aisī tarah par ki rañj uṭhe; bahut kuchh dekar yā sah-kar; ba-sarf-i-kasir.

Death, *n.* 1.—Maut; marg; wafāt; halākat; qazā; mamāt.

Civil death—See under Civil.

2.—Marne kā tarīq; jis tarah par maut kā wuqū' ho.

An accidental death—Marg-i-ittifāqī. Sudden death—Marg-i-mufājāt; qazā-i-nāghānū. A violent death—Mārpiṭ se maruā; maut jo mār piṭ se paidā ho.

Death's-door—Qaribu-l-marg hone kī hālat.

At death's-door—Qaribu-l-marg; jāñ-ba-lab; hālat-i-naz' meñ; pair gor meñ laṭkaye huye; ab-tab lagā huā.

To cause death—Halākat kā bā'is h.; mār dālnā yā marwā dālnā.

To put to death—Qatl k.; halāk k.; mār dālnā; jāñ lenā.

To be the death of—Kisi kī maut kā bā'is h.; mār-dāluā; halāk k.

Punishment of death—Sazā-i-maut; phāñsī kī sazā.

[kā hukm d.

To sentence an offender to death—Kisi mujrim kī nisbat sazā-i-maut (phāñsī)

Death-bed, *n.* Bistar-i-marg; kisi mariz kā dam-i-ākhir; us shakhs kā ākhir waqt jo bīmār-rahkar mare.

Death-warrant, *n.* 1. (*Law*) Phāñsī kā wārant yā hukm-nāma; woh hukm jo afsar-i-mujāz ke huzūr se kisi mujrim ke phāñsī diyejāne kī nisbat jāri ho.

2.—Jisse ummed yā khushī munqat' ho-jāe (bāqī na rahe).

Debar, *v. t.* Mahrūm yā mahjūb k.; māni' h.; bāz rakhnā; rok d.; dakhil yā tasarruf na karne d.; khārij kar-d.; na denā yā inkār k.

Debase, *v. t.* Kisi shai kī 'umdagī waq'at asliyat yā martaba wagaira ko ghaṭā d.; zalil k.; be-waqr k.; khoṭā banā d. [pazīr.

Debatable, *a.* Jiskī nisbat nizā' yā munāqasha ho-sake; hujjat yā bahs.

Debate, *n.* 1.—Bahs; mubāhasa; munāqasha; takrār yā nizā'-i-lafzī; munāzara; hujjat ba-garaz-i-inkishāf-i-asl-i-haqīqat; ashkhās-i-mukhtalifu-l-ārā ke mā-bain takrār. [har ho.

2.—*pl.* Kisi amr ke muta'alliq mubāhase kī kaifiyat jo mush-ta-Debate, *v. t.* Nizā'-i-lafzī yā bahs k.; dalāil ke zarī'e se kisi bāt ke qāim karne kī koshish k.; hujjat dalīl yā takrār k.

The question was debated till a late hour—Us amr kī nisbat der tak bahs huyī.

DE BENE ESSE, (*Lat.*) (*Law*) Manzūri-i-shartī; taslim-i-fi-l-hāl.

A de bene esse examination of a witness—Kisi gawāh kā izhār jo waqt par taslim karliyā jāe lekin uskī nisbat yah iḥtiyār rahe ki istifsār-i-mazīd yā kāmīl ke ba'd woh phir pesh na kiyā yā nā-manzūr kardiya jāwe; izhār-i-gawāh mashrūt ba manzūri-i-āyanda. [shahādat l.

To take evidence de bene esse—Āyinda kī manzūri yā nā-manzūri kī shart par

Debenture, *n.* 1.—Woh nawishta jismeñ qarzdārī taslim kījāwe; tahrīr mush'ir-i-ijāb-i-dāin; woh tahrīr yā sanad jispar kisi afsar-i-sar-

kārī ke dast-khat is amr ke subūt meñ saūt hoñ ki fulāñ kī yāftani is qadar hai; woh raqam jo aise nawishte meñ mundarj ho.

2.—Woh sanad jo parmit-ghar se mālīk-i-māl ko mahsūl kā chhūt wusūl pāne ke liye dijāti hai; chhūt yā phirte kī chitṭhī.

3.—Woh kafālat-nāma jo railway kampanī apne qarz liye huye rupaye kī nisbat likhti hai; qarz kī dastāweẓ yā uskā kafālat-nāma. Debentured, *a.* Jispar chhūt yā phirtā mil-sake.

Debentured goods—Chhūt kā māl; woh māl jispar mahsūl kā phirtā mil-sake.

Debit, *n.* Tahrīrī raqam-i-qarz; madd-i-kharch; nām kā mad; nām khātā; hisāb kā woh mad jismeñ aisi kul raqmeñ mundarj hoñ jo auroñ ke zimme hoñ.

The debit side of an account—Madd-i-kharch; nām-khātā.

Debit, *v. t.* Qarz kī tarah par likhnā; qarz khāte likhnā; madd-i-kharch meñ qāim k.; nām likhnā yā nām khāte charḥānā. [ke zimme ho.

Debt, *n.* 1.—Qarz; dain; lahnā; rin; woh rupaye jo ek shakhs ke dūsre 2.—Woh shai jiskā ek shakhs kī jānib se dūsre shakhs ko diyā jānā yā uske naf' ke liye kiya jānā farz ho; farz; bār.

A debt secured by a bond—Tamassukī qarz.

A debt secured by word of mouth—Dast-gardāñ yā hath-pher qarz; zabānī qarz.

An outstanding debt—Lahnā; woh qarz jo bahut dīn se wājibu-l-adā ho.

A debt of honour—Imān kā qarz. Debt or an action of debt—(Law) Qarz ke wusūl kī nālīsh; qarza dilā pāne kī nālīsh. To run in, or into, debt—Qarz-dār yā maqrūz ho jānā; zer bār yā dain-dār ho yā ban jānā.

Debtee, *n.* (Law) Dain; qarz d. w. yā qarz-khwāh; mahājan.

Debtor, *n.* Madyūn; qarz-dār; jiske zimme qarz ho; dain-dār; shakhs-i-maqrūz; zer-bār; marhūn.

An insolvent debtor—Madyūn-i-nā-dār; aisa shakhs jiske pās apne qarz ke adā ke liye jāe-dād-i-kāfi na ho; diwāliya; madyūn-i-gair-zī-istitā'at.

A judgment debtor—Madyūn-i-ḡirī.

Decamp, *v. i.* Khaima ukhṛānā; derā uṭhānā; chal d.; rafūchakkar ho-jānā; rāhi h.; bhāg jānā.

Decease, *n.* Wafāt; marg; maut.

Decease, *v. i.* Marnā yā mar-jānā.

A deceased person—Mutawaffā; marhūm; magfūr; baikunṭh-bāsi; jannat-nasib.

Deceit, *n.* Woh hīla sāzish tadbīr darog-bayānī yā 'amal-i-makḥfi jo dūsre shakhs ko fareb dene ke liye kiya jāwe; dagī; fareb; makr; phande meñ phaṁsāne kī tadbīr; dhokhā; mugālata.

To practise deceit—Fareb k.; dagā k.; dhokhā yā mugālata d.

Deceitful, *a.* Makkār; dagā-bāz; fareb-dih yā farebī; stratī; hīla-sāz.

Deceitfully, *ad.* Dagā-bāzi se; fareb se yā fareb kī rāh se; dhokhā dene kī garaz se. [yā dhokhā dene kā mailān.

Deceitfulness, *n.* Dhokhā dene kī khwāhish; farebī h.; gumrah karne

Deceive, *v. t.* Gumrah k.; aisi tadbīr k. kī jhūṭh par yaqīn kiya jāe aur sach par i'tibār na ho; dhokhā d.; mugālata d.; phaṁsānā; phande meñ dālnā; fireb d.; dagā k.; māyūs k.; nā-ummed kar-d. [ho.

Decennial, *a.* Dah-sāla; jo das baras tak qāim rahe; jo das das sāl par

A *decennial* settlement—Dah-sāla band-o-bast; das baras kā mī'ādī band-o-bast.
Decency, n. Qaul yā tarīq kī munāsabat; āpas ke rāh-o-rasm yā bātehīt wagaira meñ husn-uslūbī; ādāb ke rusūm kā lihāz; munāsibāna akhlāq wa ādāb; hijāb; sharm; fuhsh kalimāt wagaira se ihtirāz; imtiyāz.
Decent, a. 1.—Kalām tarīq poshāk aur ādāb wa akhlāq ke lihāz se munāsib; mauzūn; shāista-bāista; mūzaiyab; munāsib.

2.—Be-hijābī yā fuhsh se barī; mahjūb.

3.—Darja-i-i'tidāl kā par kār-rawāyī ke liye kāfī; kāfī; mu'azzaz.

Deception, n. Dhokhā; fireb yā fireb-dihī; dagā-bāzī; dhokhā khānā yā dhokhe meñ ānā.

To be liable to *deception*—Dhokhe meñ āne ke lāiq h.; dhokhā khā-saknā.

Deceptive, a. Fireb-dih; jisse dhokhā ho; jisse mugālata ho yā khayālāt-i-fāsīd paidā hoñ.

Decide, v. t. Qat'-i-nizā' k.; kisī bahs nizā' yā jhagre meñ ek jānib yā farīq ko gālib karke khātima-i-nizā' wagaira kar d.; tai k.; tasfiya k.; faisal k.; tajwīz k.; niptā d.; khātima ko pahunchā d.; kisī amr ke natije kī tanqih kar-d.; kisī bāt kā wārā-nyārā kar-d.

The court *decided* the cause in favour of the defendant—'Adūlat ne woh muqaddama ba haqq-i-mudda'ā 'alaih faisal kiyā.

Decide, v. i. Thahrānā; tanqih k.; rāe-i-qāti' yā ākhir qāim k.; faisala k. yā sādīr k.; tajwīz k. yā sādīr k.

The court *decided* in favour of the defendant—'Adūlat ne faisala ba haqq-i-mudda'ā 'alaih sādīr kiyā; 'adūlat se mudda'ā 'alaih ke haq meñ tajwīz huyī.

Decided, a. 1.—Mutahaqqaq; jismeñ shubha yā pas-o-pesh na ho; thanā huā; musammam; yaqīnī.

A *decided* purpose—Thanā huā irāda; 'azm-i-bi-l-jazm; aisā irāda jismeñ shubha yā pas-o-pesh na ho.

2.—Sāf; gair-mubham; lā-rad; jisse inkār na hosake; sarīhī; ibhām se barī; qat'ī.

A *decided* proof—Subūt-i-sāf yā lā-rad; subūt-i-yaqīnī yā qat'ī. [ho-sake.

Decidedly, ad. Sāf sāf; bilā-shubha; qat'an; aisī tarah par ki shubha na

Decipher, v. i. 1.—Kamsalā ke hurūf nikālā; jo kuchh ramz ke tarīq par likhā ho uski tauzih 'ibārat-i-sarī'-ul-fahm meñ k.

To *decipher* a letter written in ciphers or secret characters—Kisī aise khat ko jo hurūf-i-ramzī meñ likhā ho 'ibārat-i-sarī'-ul-fahm meñ tarjama kar d. ya'nī 'alāmāt-i-ramzī ke badal jo jo hurūf hoñ unko nikālkar mazmūn-i-'ibārat bayān kar k.

2.—Kisī pechīda bāt ko suljhānā; kisī 'uqde ko hal k.; kisī mubham yā mushkil bāt kī tauzih k.; kisī shai ko gaur karke nikālā tā-ki uskā mafhūm yā maushā dūsre ko mā'lūm ho jāe; 'uqda-kushāyī k.; kholnā.

Decision, n. 1.—Infisāl; tasfiya; niptāw; ikhtitām; khātima-i-nizā'; tajwīz yā rāe-i-ākhir us muqaddame meñ jo zer-i-bahs yā zer-i-tajwīz rahā ho.

What was the *decision* of the court in the case heard yesterday? Jis muqaddame kī samā'at kal huyī usmeñ 'adūlat kī rāe (tajwīz-i-ākhir) kyā thī.

To arrive at, or come to, a *decision*—Ākhir rāe qāim k.; tajwīz-i-ākhir k.

2.—Faisala; tajwiz; woh nawishta jismen koyi faisala-i-qānūni sarāhat ke sāth mundarj ho; kisi 'adālat ki rāe aur tajwiz ki kaifiyat.

3.—Tasmīm-i-irādat; woh dil ki mazbūtī jismen lagzish na ho; kisi bāt ko musta'idī aur mazbūtī se thān l.

Decisive, a. Qāti'; qat'i; ākhir; mukhtatim; nātiq; jisse bahs yā takrār bāqī na rahe; jisse koyi jhagrā tai ho jāe yā kisi amr ke natīje ki tanqīh ho; shāfi; kāmīl.

A *decisive judgment*—Faisala-i-qat'i yā ākhir; aisi tajwiz jisse bahs yā takrār kā tasfiya-i-qat'i ho jāwe. [tasfiya ho-jāe.

Decisively, ad. Qat'an; aise tarīq par ki nizā' shubha bahs yā tajwiz kā **Decisiveness, n.** Shubha yā takrār wagaira ke raf' karne ki salāhiyat; kisi bahs yā subūt men jhagre yā shubhe ke miṭā dene ki quwwat.

Declarant, n. Muqir; iqrār k. w.

Declaration, n. 1.—Izhār; iqrār; i'lān; bayān-i-sāf. [par ki-jāwe.

2.—Woh nawishta jiske zari'e se kisi bayān ki tasdiq sanadi tarīq A *legal declaration*—Woh wasīqa jismen kisi bayān yā i'lān ki tasdiq ba-tarz-i-mu'ayyana-i-qānūn ki-jāwe.

3.—(Law) Woh kāgaz-i-'adālat jismen mudda'i apnī nālīsh ke wujūh silsila-wār aur mufassal zāhir kare; bayān-i-da'wā yā da'wā..

A *solemn declaration*—Iqrār-i-sālih; bayān-i-halfi.

A *ding declaration*—Bayān-i-waqt-i-marg; izhār-i-hālat-i-naz'.

Declaratory, a. Musharrih; muwazzih; mufassir; jisse kisi kā matlab sūf sūf zāhir ho.

A *clause declaratory of the will of the legislature*—Woh zimn-i-qānūn jisse us qānūn ke wāz'in kā manshū zāhir ho.

A *declaratory act*—(Law) Woh qānūn jiske zari'e se kisi qānūn-i-nūfizu-l-waqt kā mafhūm wa maushā sūf sūf zāhir kiyā jāwe; qānūn-i-tafsīrī.

A *declaratory decree*—Digri-i-istiqrār-i-haq.

Declare, v. t. 1.—Sāf sūf bayān k.; 'ilān k.; mushtabar k.; zāhir k.; kahū; batlānā; dekhlanā; sanjhanā; ma'lūm karānā. [bayān k.

2.—Mahsūl wagaira dene ke liye māl wagaira ki mufassal kaifiyat To *declare one's self*—Apnī rāe zāhir k.; sūf sūf kah denā ki hamārī rāe yah hai yā ham is farīq ke j'nib-dār hai.

Declare, v. i. 1.—'Alāniya zāhir k.; kisi farīq wagaira se apnī muwāfaqat yā mukhālafat zāhir k.; kisi irāde kā 'ilān-i-sarīh k.

☞ With *for or against*.

2.—(Law) Qānūnī tarīq par wajh-i-nālīsh bayān k.

The *plaintiff declares in debt or trespass*—Qarz yā mudākhālat-i-be-jā ki nālīsh men mudda'i qānūnī wujūh-i-nālīsh bayān kartā hai.

Decline, v. i. 1.—Niche ko jhukānā; zu'f māndagī yā nā-umedi wagaira se jhukā yā laṭkā d.

2.—Ghatnā; kam h.; zawāl par ānā yā h. rū-ba-tanazzul h.; dhal-nā; khātima zawāl yā nestī par h.

The *day declines*—Din ghatā yā dhalā jātā hai; din zawāl par hai. Business *declines*—Kām men kamī hai yā kām men zawāl ātā jātā hai; kār-o-bār rū-ba-tanazzul hai.

3.—Munh pher lenā; inkār k.; kahne ke mutābiq na karnā; na karnā; na māunā; ihtirāz yā ijtināb k. [inkār kiya.

The prisoner declined to make any defence—Mudda'a 'alaih ne jawāb-dihī se

4.—Qimat yā māliyat meñ kam ho-jānā; ghaṭ jānā; utar jānā.

Decline, v. t. 1.—Jhukānā; nichā k.; girānā.

2.—Nā-manzūr k.; kisī bāt ke zimma uṭhāne yā uske karne se inkār k.; kanāra-kashī k.; qabūl na k.; ihtirāz k.; bachā jānā.

To decline an offer—Kisī aisi shai ke lene yā qabūl karne se inkār k. jo koyī shakhs bilā talab detā ho.

Decrease, v. i. Ghatnā; kam h.; wus'at qad miqdār yā ta'dād kḥwāh quwwat sifat yā 'umdagī meñ ba-tadrij kam h.

Decrease, v. t. Ghatānā; kam k.; wus'at qad miqdār yā ta'dād kḥwāh quwwat sifat yā 'umdagī meñ ba-tadrij kam k.

Decrease, n. Tanazzul; kamī; zawāl; ghaṭṭī; takḥfif; āhista āhista kamī.

Decree, n. (Law) Kisī muqaddame meñ 'adālat kā hukm-i-ākḥir; ḍigri.

To make, or pass, a decree—Ḍigri k. yā sādīr k. To give a decree to, or in favour of, a party—Kisī farīq ko ḍigri d. yā uske haqq meñ ḍigri sādīr k.

A decree-holder—Ḍigri-dār; jis shakhs ke haq meñ ḍigri huyī ho.

Decree, v. t. Ḍigri k. yā sādīr k.; hukm d.; fatwā d.; 'adālat ke ikhtiyār se hukm d.; faisala yā tajwīz k.

Decrement, n. 1.—Kamī; zawāl; āhista āhista kam hone kī hālat.

2.—Jisqadar āhista āhista ghaṭ jāwe.

☞ Opposed to increment.

Decretal, a. Hukm yā ḍigri ke muta'alliq; jismeñ hukm-i-ākḥir ho.

A decretal order—Hukm-i-ḍigri. The decretal portion of a judgment—Woh juzw-i-faisala jismeñ hukm-i-ākḥir ho.

DEDIMUS, [Lat.] (Law) Woh hukm-nāma jiske zarī'e se koyī shakhs hākīm-i-'adālat ke qāim-maqām kī tarah kisī fi'l-i-muta'alliq-i-'adālat ke karne kā mujāz kiya jāwe masalan gawāh wagaira kī zābān-bandī kā.

Deduce, v. t. Nikālnā; istimbāt yā mustambat k.; natija nikālnā; hāsil k.; istikhraj k.

Deducible, a. Jo ba-taur natije ke nikal sake; qābil-i-istimbāt; muntaj.

Deduct, v. t. Minhā k.; ghaṭānā; waz' k.; kam k.; nikāl l. yā d.; bād k.; kātṇā; mujrā d. yā k.

Deduction, n. 1.—Waz'; minhāyī; kamī; bād; chhūṭ; minhāyī kī raqam; chhūṭ yā bād kī raqam; kamī yā takḥfif.

2.—Natija; hāsil yā mā-hasal; istimbāt; woh rāe wagaira jo kisī wāqī'a wagaira kī bunyād par qāim ho.

This opinion is a fair deduction from the principles you have advanced—Jo usūl tum ne pesh kiye haiñ un se yāh natija ba-tarz-i-munāsib mustambat hotā (nikaltā) hai.

Deed, n. 1.—Kām; kār; fi'l; kirdār; 'amal.

☞ "A word of extensive application including whatever is done, good or bad, great or small." Webster.

Words and deeds—Qaul wa fi'l yā aqwāl wa af'āl.

2.—Koyī baṭā yā mashhūr kām.

3.—(*Law*) Dastāwez; wasīqa-'ala-l-khusūs woh wasīqa jo kisi jāe-dād-i-gair-manqūla ke intiqāl ki nisbat tahrīr pākār uski tahrīr wa takmīl ki tasdiq qānūn ke mutābiq ki-jāe.

☞ When compounded with other words, such as mortgage, sale, gift, partnership, &c., it (*deed*) is equivalent to the Persian *nāma* and the Sanscrit *patra*; as mortgage-deed, or deed of mortgage-Rihn-nāma; sale-deed-Bai'-nāma; deed of gift-Hiba yā bakhshish-nāma; dān-patra. [yā dar-asl.]

Indeed—Wāqī'i; sachmuch; haqiqatan dar-haqiqat yā haqiqat meñ; asl meñ Deem, v. t. Kḥayāl k.; tasawwur k.; samajhnā; sochnā; rāe qāim k.; tajwīz k. Deep, a. 1.—Gahirā; 'amiq; bahut nichā; niche dūr tak.

2.—Pechida; maḥfi; jo jald samajh meñ na āye; jiskā patā (thāb) na lagsake; gahirā; muglaq; jismeñ fahm ko jald dāḥl na ho; dushwār-fahm.

3.—Dūr-biñ; baton meñ khūb dūbne wālā; daqīqa-shinās; barā 'ālim yā fāzil; kāmīl; fāzil; fahm-i-rasā r. w.

4.—Jiskā dil par barā hi asar ho; gāyat darje kā; tamām-o-kamāl.

5.—Nihāyat hī sunsān yā tārik; kāmīl; nirā; gahirā; jo jald tūṭ na jāe yā jismeñ khalal wāqī' na ho.

6.—Shokh; gahire rang kā; gārhā; halkā nahīn.

7.—Dhīmā; baland-āwāz nahīn; āwāz meñ toz nahīn; sanjīda; bhārī.

Deepen, v. t. 1.—Gahirā k.; aur 'amiq banānā; niche ko aur dhañsānā.

2.—Aur tārik k.; ziyādatar shokh k.; aur gārhā yā gahirā k. [ḥā d.]

3.—Ziyāda-tar ranj-āwar yā muassir k.; ranj wagaira ki saḥti ko ba-

4.—Aur bhārī yā dhīmī kar-d.—jaise āwāz ko.

Deepen, v. i. 'Umuq (gahirāyī) meñ barh jānā; aur gahirā ho-jānā. [ho.]

Deep-laid, a. 1.—Gahirā; jiskī bunyād fitrat wa dānishmandī se dāli gayī

Deeply, ad. Sath ke niche bahut dūr tak; nihāyat hī; khūb hī; tamām-o-kamāl; bahut hī; barī riggat se; nihāyat afsos ke sath; nihāyat dānishmandī se; hunarmandī yā pechīdagī se.

Deface, v. t. 1.—Sūrat bigār-dānā; bad-numā yā bad-shakl kar-d.; upar se kharāb kar d.; bad-haiat kar-d.

2.—Kisi shai ko uske khās khās ajzā ke miṭā dene ke zarī'e se nuqsān pahuñchānā yā bigār-dānā; mahw k.; mahkūk k.; chhil d.; bigā'nā; miṭā d.; kharāb kar-d.; nuqsān pahuñchānā.

To deface a letter or writing—Kisi harf yā nawishte ko chhil d. yā mahkūk k.

To deface a deed—Kisi wasīqe ko uske khās khās ajzā ke chhilne yā miṭā dene ke zarī'e se nuqsān pahuñchānā.

Defacement, n. Kisi shai ki haiat yā khū'bsūrtī meñ nuqsān yā zarar; mahkūki; miṭāw yā miṭāwā; woh shai jisse bad-sūratī yā bad-haiatī paidā ho. [ho; maujūda; haqiqī.]

DE FACTO, [Lat.] (*Law*) Wāqī'i; aslī; dar-asl; sach-much; jiskā wujūd

An owner *de facto*—Mālik-i-aslī yā haqiqī; mālik-i-hāl.

☞ Used in contradistinction to *de jure*.

Defalcate, v. t. Kāt l.; kuchh nikāl yā minhā kar-l.

☞ "Used chiefly of moneys, accounts, rents, income, &c." Webster.

Defalcato, v. i. Tagallub-o-tasarruf k.; zar-i-amānati ko gabn yā khurd burd k. (khā yā ba-tarz-i-be-jā tasarruf kar-jānā).

Defalcation, n. 1.—Kamī; ghaṭṭī; ṭoṭā.

2.—Tagallub-tasarruf; gabn; khurd-burd; jis ahl-kār kī tahwīl meṁ yā uske zimme rupaye paise hon̄ unkā uskā khā yā tasarruf kar jānā.

Defamation, n. Izāla-i-haisiyat-i-'urfī; 'adāwatan jhūṭhī bāton̄ kā kahnā yā aisi khabarōn̄ kā phailānā jisse kisi dūstre shakhs kī nek-nāmī meṁ zawāl āwe; buhtān; bad-nāmī; jhūṭhā ilzām; dūstre kī nek-nāmī kā izāla; hatk-i-āb-rū yā 'izzat.

“In modern usage, written defamation bears the title of *libel* and oral defamation that of *slander*.” *Webster*.

Defamatory, a. Tuhmat-āmez; muzīl-i-haisiyat-i-'urfī; jisse nek-nāmī meṁ futūr āwe; hatk-āmez; jo nek-nāmī ko liye muzir ho; jisse hatk-i-āb-rū ho.

Defame, v. t. Haisiyat-i-'urfī kā izāla k.; nek-nāmī meṁ zarar pahūnī-chānā; bad-nām k.; burāyī k.; bad-goyī k.; tuhmat-āmez bāteṁ kākhar be-ābrū k.; jhūṭhī jhūṭhī 'adāwat kī bāteṁ kisi kī nisbat kah-kar use bad-nām k.

Default, n. 1.—Jis bāt kā karnā munāsib ho use tark k.; matrūki-i-amr-i-wājib; kisi aisi bāt ke anjām meṁ gaffat jo farz yā mahkūma-i-qānūn ho; khatā.

This defalcation has occurred through the treasury officer's *default*—Yah gabn-o-tasarruf is wajh se wuqū' meṁ āyū kī muhtamīm-i-khazāna ne apne kār-i-mansabī ke anjām meṁ gaffat kī. [qāsir r.

2.—Na honā; 'adam-i-wujūd; kotāhī; kamī yā kamī; ṭoṭā; ihtiyāj; In *default* of—Na hone kī hālat meṁ yā na hone ke sabab se. [mauqūf hoge.

You shall be dismissed *in default* of security—Zamānat na dene kī hālat meṁ tum

3.—(Law) Kisi aisi kār-rawāyī-i-zarūrī meṁ gaffat yā uskā na karnā jo qānūn ke hukm se naf' uṭhāne ko liye zarūr ho—masalan̄ tārīkh-i-mu'ayyana par jāwāb-dihī kī garaz se mudda'ā 'alaih kā 'adālat meṁ hāzīr na honā. Gawāh wagaira kī gair-hāzīrī se bhī yah lafz muta'alliq kiyā jā saktā hai.

“A plaintiff's failing to appear in person or by counsel is usually called a *non-appearance*.” *Webster*.

To *suffer a default*—Jawāb-dihī ke liye mudda'ā 'alaih kā hāzīr na hokar muqaddame ko samā'at ke wāste pesh hone d.

Default, v. i. Kisi mu'ahada yā qaul-o-qarār kī ta'mīl meṁ qāsir h.; 'adālat meṁ hāzīr na h.; kisi muqaddame ko bilā-jawāb-dihī (yak-tarfa) faisal hone d.

Default, v. t. (Law) Kisi mudda'ā 'alaih yā aise dūstre farīq ko jispar 'adālat kī hāzīrī farz ho talab k. (bulānā) aur dar-sūrat na hāzīr hone uske uskī gair-hāzīrī qalam-bānd karke muqaddame ko yak-tarfa faisal k. [shakhs-i-gair-hāzīr.

Defaulter, n. 1.—Woh farīq jo pukāre jāne par 'adālat meṁ hāzīr na ho;

2.—Jo koyī farz-i-sarkārī ke anjām se qāsir rahe; jo shakhs us zar-i-sarkārī ke hisāb samjhāne se qāsir rahe jo uske sipurd ho; baqī-dār; mujrim. [tansīkh.

Defeasance, n. 1.—Ibtāl yā ma'dūmī; kisi wasīqe ko nāfiz na hone d.;

2.—(Law) Kisi dast-āwez kī nisbat ek aisi shart jiskī ta'mīl ke ba'd woh dast-āwez kal-'adam ho-jāe.

3.—Woh dast-āwez jo ba indirāj-i-sharāit kisī dast-āwez-i-haqqiyat ke sāth hī 'alāhida likhī jāwe aur uski sharāit ke wafā par woh wasīqa-i-haqqiyat bātil ho jāwe.

Defeasible, *a.* Qābil-i-mansūkhi yā ibtāl; jo rad yā kal-'adam ho sake; jo zāl ho-sake (jispar zawāl ā-sake); qābil-i-itlāf.

A defeasible title—Haqq-i-qābil-i-ibtāl; aisā haq jo rad bātil yā zāl ho-sake.

Defeat, *n.* 1.—Shikast; hār; hazīmat. [zawāl; nafi ho-jānā.

2.—Ibtāl; ma'dūmi; mahrūmī; hirmān; bātil yā talaf ho-jānā;

The defeat of a title—Mahrūmī yā ibtāl-i-haq; haq-talfi.

3.—Nā-kām-yābi; māyūsi.

The defeat of a plan—Tadbīr ki nā-kāmyābi yā uskā kārgar na h.

Defeat, *v. t.* 1.—Shikast d.; harānā; nāglūb k.; fath-yābi ke zarī'e se roknā; muntashar yā tabāh k.; mār-haṭānā; hazīmat d. [kar-d.

2.—Rad k.; bātil k.; ma'dūm k.; zāl k.; talaf k.; kal-'adam

To defeat a title—Kisī haq ko zāl talaf yā bātil k.

3.—Kām-yābi ke sāth roknā yā muzāhamat k.

To defeat the law—Kām-yābi ke sāth qānūn ki muzāhamat k.

Defect, *n.* Naqs; 'aib; kamī; kisī aisi bāt kā 'adam-i-wujūd yā na honā jo kisī shai ki takmil ya'nī uske purā karne ke liye zarūrī ho; suqm; futūr.

A defect of form—Be-zābitagī; k̄hilāf-sarrishtagī.

A legal defect—Naqs yā suqm-i-qānūnī.

Defective, *a.* Nāqis; nā-mukammal; nā-tamām; jiskā ek juzw na ho; purā mukammal yā tamām-o-kamāl nahīn; adhūrā.

Defence, *n.* 1.—Hifāzat; bachāw; panāh; ūr.

2.—'Uzr; ma'zarat; aisi bāt jisse bachāw ho.

3.—(Law) Mudda'ā 'alaih kā jawāb yā 'uzr; da'wi-i-mudda'i ki tardid; mudda'i ke da'we ke jawāz yā sadāqat se inkār; jawāb-da'wā; woh tarīq-i-kārrawāyī jo mudda'i ki nālīsh se apnī tayīn bachāne ko liye mudda'ā 'alaih iḥtiyār kare; tarz-i-jawāb-dihī.

To enter upon or make a defence—Kisī da'we yā nālīsh ki jawāb-dihī k.; da'wi i-mudda'i ke jawāz yā sadāqat se inkār k.; mudda'i ko da'we ki tardid k.

For the defence—Mudda'i ke da'we ki tardid meḥ; mudda'ā 'alaih ki taraf yā jānib (k̄hwāh uski jānib se); min-jānib-i-tardid.

There are two witnesses for the defence—Da'wi-i-mudda'i ki tardid ke liye do gawāh haiḥ; mudda'ā 'alaih ki jānib k̄hwāh min-jānib uske do gawāh haiḥ.

☞ “In this sense, defence is distinguished from prosecution.

Defend, *v. t.* 1.—Khatre yā nuqsān se bachānā; hamle yā yūrish se mahfūz r.; hifāzat k.; himāyat k.; bachānā; āpnā.

2.—(Law) Jawāb-dihī k.; mujīb h.; da'wi-i-mudda'i se inkār k.; da'we ki nisbat 'uzr yā i'tirāz k.; nālīsh meḥ hujjat yā nizā' pesh k.

Defendant, *n.* (Law) Mudda'ā 'alaih; farīq-i-sānī; taraf-i-sānī; farīq-i-mu-khālīf; woh farīq jo kisī istigāse mutālabē yā ilzām ki nisbat i'tirāz pesh kare.

☞ “The term is applied to any party of whom a demand is made in court, whether the party denies and defends, or admits the claim and suffers a default.” Webster.

A defendant pro forma—Mudda'n 'alaih-i-tartībī; woh shakhs jo mahz takmil-i-zābita ke liye mudda'n 'alaih banāyā jāe. [panāh d. w.]

Defender, n. Hāmī yā himāyatī; pushtī-bān; bachāne-wālā; muhāfiz;

Defenseless, a. Jiskā koyī bachāw na ho; jisko kisi mazarrat se mah-fūz rahne kā koyī zarī'a na ho; jismeñ qal'-bandī waghaira na ho—jaise koyī shahr; naugā; nihattihā; muqābale ke liye taiyār nahīn; kamzor; hathiyār-band nahīn—jaise koyī shakhs. [yā munāsib.]

Defensive, a. 1.—Jisse hifāzat ho; bachāne wālā; hifāzat ke liye mauzūn
2.—Jo hamle ke rokne ke liye kiya jāe.

Defensive war—Jang jo apnī taraf se shurū' na kī-jāe balki dushman ko hamle ke rokne meñ ho; bachāw kī larāyī.

Defensive, n. Hifāzat kā zarī'a; jisse bachāw ho.

To be on the defensive, or to stand on the defensive—Bachāw k.; hifāzat k.; kī yā rok k. ya'nī khud hamla yā chheṛ-chhūṛ na-k. balki apne bachāw ke wāsto rokṭok yā muqābala k.

Defer, v. t. Multawi k.; kisi waqt-i-āyinda par mauqūf r.; tāl d.

Defer, n. i. Adab ke lihāz se dūsro kī khwāhish ke mutābiq k.; kisi kī rāe ko taslīm k.; kisi ke iqtidār ko mānnā.

Deference, n. Adab; ta'zīm; pās; lihāz; tab'iyyat; ta'zīm kī nazar se kisi kī rāe kī mutāba'at.

With great deference to the judgment of the court, I submit that this finding is not correct—'Adālat kī rāe kī nisbat kamāl adab se merī yah guzārish hai kī yah tajwiz sahīb nahīn hai.

Defiance, n. 1.—Lakkār; talab-i-jang; larāyī ke liye bulānā; dushman se yah kahūā kī agar jurat ho to ā laṛ; chheṛ; ishti'āl; barangekhtagī.

2.—Talab-i-subūt; istid'ā-i-subūt-i-bahis; kisi se yah kahūā kī tū apne qaul yā da'we ko sābit kar.

3.—Khatre yā muzāhamat ko nā-chīz samajhnā; ta'arruz yā muqābala jisse mukhālīf kī taubīn yā ihānat zāhir ho; aisi muzāhamat jis-se yah samjhā jāe kī muzāhamat k. w. apne mukhālīf ko haqir samajhtā hai; muqābala; muzāhamat (rokṭok) kī khwāhish; āmādagī-i-jang

To act in defiance of a law, or to set it at defiance—Kisi qānūn kī taubīn k.; kisi qānūn ke hukm ko nā-chīz samajhkar uske khilāf 'amal k. (usko na mānūā.)

Deficiency, n. Kamī; nuqsān; kotāhī; jis qadar zarūr ho usse kam h.; ṭoṭā; khāmī.

To make good a deficiency—Kisi shai kī kamī ko pūrā k.; jo kuchh kam ho uskā mu'āwaza kar-d. (use pūrā khwāh uski bhartī kar-d.)

Deficient, a. Kam; nāqis; nā-mukāmmal; pūrā nahīn; adhūrā; kotāh; nā-kāfi; qalīl; kisi aisi shai kā jo matlūb ho pūrā pūrā yā ba-qadr-i-kāfi na r.

Deficit, n. Kamī; kotāhī; ghāṭā yā ghaṭī; ṭoṭā yā ṭoṭā: kasar.

Defier, n. Talib-i-jang; larāyī yā muqābala qhūndhne w.; muzāhamat qānūn yā hukm ko haqir samajh kar 'amal k. w.; qānūn kī ihānat k. w.

Definable, a. Jiskā ta'ayun ho-sake; qābil-i-tashkībīs yā ta'ayun-i-hudūd; tauzih ke laiq; jiskī ta'rif ho-sake.

Define, v. t. 1.—Mahdūd k.; khātime ko pahunchānā; khatm k.

2.—Kisi shai ke hudūd qāim k.; had-bandī yā had-bast k.; sar-had k. nishān d.; hudūd-i-arba' kā ta'niyun k.

3.—'Ta'rif k. yā bayān k.; kisi lafz wagaira ke ma'nī thik thik batlānā; ta'niyun-i-ma'nī k.; kisi lafz ke maflūm ko bayān k.

Definite, a. Jiski had muqarrar ho; mahdūd; mu'ayan; muqarrar; thik; jiski miqdār mu'ayan ho; mahdūdu-l-ma'nī; mushakḥḥas; mutabaq-qāq. [khāsiyatūn kā bayān.

Definition, n. Ta'rif; kisi lafz ke ma'nī kī ta'rif yā tauzih; kisi shai kī **Definitive, a.** Qat'i; āḥḥir; gair-mashrūt; muḥtataḥ; nātiq; jismeñ agar-magar na ho; jisse qat'i-nizā' ho-jāe. [mashrūt.

A *definitive* sentence or decree—Hukm yā ḡiri-i-nātiq; hukm yā ḡiri-i-gair
“Opposed to *conditional, provisional, or interlocutory.*” Webster.

Definitively, ad. 1.—Tahqīq ke sāth; yaqīnān; sariḥan.

2.—Qat'an; bi-l-maqtā'; bilā-qaid-i-sharāit; kāmīl taur par.

Deforce, v. t. (Law) Kisi jāe-dād-i-gair-manqūla masalan arāzi wagaira ko uske mālīk ke qabza-i-jāiz meñ jāne na denā; mālīk ko qabza-i-jāiz se bāz r.

Defraud, v. t. Fareb de-kar haq se mahrūm k. yā haq-talfī k.; farebī kār-rawāyī ke zarī'e se qabze se bāz r.; nā-jāiz tariq par bāz r.; tagallub-o-tasarruf kar-ke nuqsān pahūchāyā; dhokhā d. yā dhokhā de-kar le-lenā.

The plaintiff is anxious to *defraud* the defendant of his right—Mudda'i kī yah fikr hai ki mudda'ā' alaih ko fareb de-kar uski haq-talfī karo.

The agent has *defrauded* his principal by embezzling the money in his charge
—Us gumāshṭe ne apnī tahwil ke rupaye gabn kar-ke apne āqā ko nuqsān pahūchāyā.

Defray, v. t. Denā; adā k.; chukānā; zimma-dār h. yā zimma uṭhānā.

“It is followed chiefly by *expense, charge, or cost.*” Webster.

Defrayal, n. Adā karnā yā denā; adā.

The *defrayal* of necessary costs—Masṭrif-i-zarūrī kā d.

Defunct, a. Murda; mutawaffā; marhūm.

Defunct, n. Shakhs-i-mutawaffā; marā huā shakhs.

Defy, v. t. Lawāyī ke liye chhorā; kisi ke khilāf 'amal k.; lalkārnā; da'wat-i-jang k.; kuchh na samajhā; nā-chiz samajhnā; muqābala k.

To *defy* the power of a magistrate—Kisi hākim-i-fauj-dārī ko iḥṭiyār ko nā-chiz samajhnā. To *defy* the law—Qānūn ko kuchh na samajhnā; qānūn ke khilāf 'amal k.

Degradation, n. Ma'zūli; tanazzul; kisi bare rutbe yā darje se chhoṭe rutbe yā darje par kar-denā yā kar-diyā jānā; khiffat; be-ābrūyī; zillat.

Degrade, v. t. Ma'zūl yā tanazzul k.; kisi bare mausab se chhoṭe mausab par kar-denā; 'izzat le-lenā; be-ābrū k.; be-pānī kā kar-denā yā pānī utārnā yā lenā; be-qadr k.; be-waqr k. yā waqr kho d.

Degree, n. 1.—Darja; sifat rutba yā tahsil wagaira meñ taraqqī yā tanazzulī kā ek silsila.

2.—Rutba; martaba; manzilat; pāya; taraqqī kī had; miqdār; andāz.

3.—Nasl; nasab; pusht; pīṭhī.

The defendant is the plaintiff's relation in the fourth *degree*—Mudda'i wa mudda'a 'alaih ke mā-bain qarābat meñ chār pusht kā farq hai. [shuda.

By degrees—Rafta rafta; darja ba-darja; thorā thorā; qadam ba qadam; shuda

To a degree—Gāyat darje tak; nihāyat yā bahut hī.

DEHORS (Fr.) (*Law*) Gair-muta'alliq; khārij-az; dākhil yā shāmil nahīn; kisi wasiqe ke bāhar (usse khārij yā usmeñ shāmil nahīn).

DE JURE [Lat.] (*Law*) Haq yā istihqāq ke rū se; istihqāqan; haqqan; qānūn ke mutābiq; qānūnī qānūn ke rū se yā qānūnan; shar'ī.

☞ Opposed to *de facto*.

Delay, v. t. 1.—Multawī k.; mauqūf r.; 'arsa lagūnā; āge ko tālānā yā barhānā; tawaqquf k.

2.—Roknā; kuchh der tak rok yā ṭhahrā r.; kisi chīz ke daurān ko rok d.; kisi shai kī raftār ko sust kar-d.

Delay, v. i. Āhista āhista chalnā; thorē 'arse tak ruk-jūnā; aṭak-jānā.

Delay, n. Iltiwā; ta'wīq; tawaqquf; rukāwat; der; tākhīr; ṭāl-maṭol; dirang; sahl-ankārī; muhlat; ṭhahrāw.

Delegate, v. t. 1—Apnā qāim maqām karke bhejnā; elchī-garī kā ikhtiyār d.; ta'ināt k.; apnī taraf se kisi kām ke anjām kā ikhtiyār dekar bhejnā; apnā mukhtār banā-kar bhejnā. [nā; sipurd k.

2.—Dūsre kī bifāzat yā ihtimām meñ sipurd k.; tafwiz k.; sauñp-
Delegate, n. Woh shakhs jise koyī apnā mukhtār banā kar bheje; jo shakhs dūsre kā qāim maqām banākar bhejā jāwe; nāib; qāim-maqām; mukhtār; woh shakhs jo kisi kī taraf se ba-taur uske qāim-maqām ke kār-rawāyī ke liye bhejā jāwe.

Delegate, a. Ta'ināt-shuda; dūsre kī taraf se kār-rawāyī ke liye bhejā gayā; dūsre kā qāim-maqām banā kar bhejā gayā.

Delegation, n. 1.—Qāim-maqām yā mukhtār kā taqarrur; apnī taraf se kār-rawāyī ke liye kisi dūsre shakhs ko ikhtiyār de-kar bhejnā yā ta'ināt k. [rawāyī ke liye ta'ināt kiye jāen.

2.—Woh shakhs yā ashkhās jo dūsre yā dūsroñ kī taraf se kār-
Deleterious, a. Muhlik; zindagī kā talaf k. w.; muzir; barbād k. w.; zalīlā; sammī; sammīyat r. w.

Deliberate, v. t. Dil meñ tolnā; kisi bāt ke wujūh kī bhalāyī wa burāyī par khūb gaur k.; taammul ke sāth sochnā; gaur k.; fikr k.; apne dil se salāh lenā yā mashwara k.

Deliberate, v. i. *Vide supra*.

Deliberate, a. 1.—Kisi tajwiz ke qāim karne ke liye wāqī'āt aur dalāil par gaur karne wālā; kisi fi'l ke natāij-i-mumkina par ihtiyāt se sochne w.; chaukas; āhistagī se rāe qāim k. w.; jo apnī rāe ke qāim karne meñ 'ujlat-na kare; mudabbir; sāhib-i-tadbīr; āgā-pīchhā samajhne w.; dūr-andesh; chaukas.

A deliberate judge—Mujawwiz-i-dūrandesh yā mudabbir; aisā mujawwiz jo wāqī'āt aur dalāil par gaur karne ke ba'd apnī tajwiz qāim kare.

2.—Jo bagaur-o-taammul qāim kī gayī ho; jo khūb soch-bichār kar ṭhānā gayā ho; jo ekā-ek yā jaldī se wuqū' meñ na āwe; musammam; mazhūt; pukhta; pakkā.

A deliberate opinion or measure—Pukhta yā musammam rāe yā tadbīr; aisī rāe yā tadbīr jo khūb-soch-bichār kar ṭhānī jāwe.

Deliberately, ad. Kḥub samajh-būjh kar; dūr-andeshī se; jaldī se yā ekā-ek nahīn; āhistagī se; dīda-o-dānista; 'amdan; jān-būjh-kar.

This purpose was *deliberately* formed—Yah irāda kḥub samajh-būjh-kar qāim kiyā gayā.

Deliberation, n. 1.—Kisī tajwīz yā tadbīr kī bhalāyī wa burāyī (husn-o-qubb) par gaur k.; gaur-i-kāmil; fikr-i-balīg; ihtiyāt ke sāth taamul yā gaur; barā soch-bichār.

That measure has been taken with *deliberation*—Gaur-i-kāmil ke ba'd woh tadbīr 'amul meṁ zyī yā ba'e soch-bichār ke ba'd woh tadbīr kī gayī.

2.—Kisī tadbīr kī achhāyī wa burāyī kī nisbat jo wujūh hoṁ unki ohhān; bahs-o-taftish-i-kāmil; bahs-o-tajwīz-i-bā-hamī; mashwara.

The *deliberations* of a legislative body or council—Wāzī'n-i-qawānīn kī jam'at yā majlis meṁ jo bahs-o-taftish-i-bā-hamī kisī amr kī nisbat ho.

Deliberative, a. Gaur ke muta'alliq; gaur ke ba'd yā āpas meṁ bahs-o-taftish ke ba'd kār rawāyī yā 'amal k. w.

The legislature is a *deliberative* body—Wāzī'n-i-qawānīn kā majma' aīs hai jis meṁ arbāb-i-jalsa ke mā-bain bahs-o-taftish-i-bā-hamī ke ba'd kār-rawāyī kī jāti hai.

Delicate, a. Nāzūk; bārīk; mushkil; jis meṁ 'ujlat na ho sake; jis meṁ 'ujlat yā be-i'tināyī ko daḥl na ho; jiskī nisbat guft-gū yā tahrīr meṁ ihtiyāt darkār ho.

Delinquency, n. Turk-i-anjām-i-farz; qusūr; fi'l-i-bad; jurm; gunāh.

Delinquent, a. Woh shakhs jo apne farz ko anjām na kare; mujrīm; gunah-gīr; qusūr-wār; woh ahl-kār-i-sarkārī jo apne lawāzīm-i-mansabī ke anjām meṁ gaffat kare.

Deliver, v. t. 1.—Rukāwat kī chhoṛānā; āzād k.; qaid se chhoṛānā; hukūmat se kḥalās k.; chhoṛ d.; āfat se bachānā; bachānā; chhaṭkārā d.

2.—Denā yā muntaqil k.; kisī shai kā qabḥa d. yā uskī hukūmat se bāz ānā; dūsre ke hāth judā kar denā; hawāla k.; sipurd k.; sauṁp-nā; dūsre ke hāth yā ikhtiyār meṁ de-denā.

Often with *up* or *over*, *to* or *into*.

Deliver this letter to the addressee—Yah khat maktūb-ilīh ko de do.

The thief has *delivered up* the stolen property—Us chor ne chori kī māl de-diya. The murderer *delivered* himself up to the police—Us kḥunī ne apnī tayīn pulis ke hāth meṁ (ikhtiyār meṁ) de-diya yā woh kḥunī pulis ke mulāzīmōn ke pās bāzīr ho-gayā. The intestate property was *delivered over* to an heir of the deceased—Woh māl jiskī nisbat mutawaffā koyī wasīyat nahīn kar-gayā thā uske ek wāris ke hawāla kar-diya gayā.

3.—Dūsre ko batlānā yā use muttala' k.; dūsre se kah d.; kah-sunānā yā sunānā; kisī bāt kā izhār dūsre par k.

To *deliver* a message—Ek shakhs kā paigān dūsre shakhs se kah d. To *deliver* judgment in a case—Kisī muqaddame meṁ faisala sunānā; kisī muqaddame meṁ natija-i-tajwīz se farīqain ko muttala' k.

4.—Lagānā; dāgnā; chhoṛnā; mārṇā.

[chhoṛnā,

To *deliver* a blow—Zarb lagānā; mārṇā. To *deliver* a fire—Bandūq wagaira

5.—Larkā jannā; bachcha jannā yā denā.

Delivery, n. 1.—Rihāyī; maḥlasī; najāt; chhuṭkāṛā.

The *delivery* of a captive—Kisi qaidī ki rihāyī (uskā qaid se chhūṭnā).

2.—Hawālagī; sipurdagī; tafwiz; dūsre ke hāth meṁ de-denā.

3.—Jannā; paidāish.

4.—Talaffuz; lahja; tarz-i-kalām; taqrīr; talāqat.

Demand, v. t. 1.—Talab k.; mutālaba k.; mānguā; taqāzā k.; kisi shai ki nisbat da'wā yā nālīsh pesh k.; tang-talabī k.

To *demand* a debt—Qarza māngnā; qarze kā taqāzā k.; zar-i-qarza talab k.

2.—Matlūb r.; nihāyat zarūrat r.; bataur zarūrī yā kār-āmad ke dar-kār r.; chāhnā; talab k. [zarūrī hai.]

This case *demands* great care—Is muqaddame meṁ baṛī ihtiyāt dar-kār yā

Demand, n. 1.—Mutālaba yā talab; taqāzā; bataur wājibu-l-adā ke talab k.

The *demand* of a creditor—Mahūjan yā dāin kā mutālaba yā taqāzā.

2.—Istifsār; suwāl; kisi amr ki baṛī tahqīqāt.

3.—Baṛī talāsh; baṛī māng; chāh; pukār.

There is a great *demand* for a work of this sort—Is qism ki kitāb ki baṛī māng (talāsh yā talab) hai.

4.—Shai-i-matlūba yā mutada'wiya; da'wā; mutālaba; qarz; jiskā mutālaba ba-taur wājibu-l-adā ke kiyā jāe. [haiṁ.]

There are large *demands* on that estate—Us jāe-dād par baṛe baṛe mutālabe

5.—(Law) Shai-i-wājibu-l-adā yā yāftanī kā mutālaba; shai yā raqam-i-wājibu-l-adā; zar-i-yāftanī; shai-i-mudda'a-bihā; woh rupaye yā woh chīz jiskā da'wā ba-taur wājibu-l-adā ke kiyā jāe.

On *demand*—'Inda-t-talab yā 'inda-l-mutālaba; māngne par; hundavī wagaira ko pesh karke uske zar-i-samau ko māngne par.

This bill of exchange is payable on *demand*—Is hundavī ke rupaye māngne par milēnge yā (yāḥ hundavī darshanī hai.)

In *demand*—Matlūb; darkār.

A dictionary of this sort is much in *demand*—Is qism ki lugat ki baṛī māng (chāh pukār yā talāsh) hai; is qism ki lugat nihāyat matlūb hai.

Demandable, a. Talab kiye jāne ke qābil; jiskā da'wā yā mutālaba ho-sake; wājibu-t-talab.

Payment is *demandable* at the expiration of the credit—Zar-i-qīmat ke adā karne ki mī'ād-i-mu'ayyana ke guzarne par rupaye kā mutālaba ho-saktā hai.

Demander, n. Talib; da'wī-dār; khwāst-gār; joyā; māngne-wālā.

Demarcation, } n. 1.—Hudūd kā nishān k.; had-bandī; tashkhis wa

Demarkation, } ta'ayun-i-hudūd; taqsim; tafrīq.

2.—Had yā had-bast; hudūd-i-mushakkhāsa wa mu'ayyana; woh hadd-i-fāsil jiskā nishān yā ta'ayun kar-diyā jāe; dāndā; siwāna.

Demanour, n. Dhaṅg; tarz-o-tarīq; waz'; rawish; harakāt-o-sakanāt.

The *demeanour* of a witness while under examination may be noted down by a court—'Adālat ko iḥtiyār hai ki izhār dene ki hālat meṁ jo dhaṅg yā tarz-o-tarīq gawāh kā ho uski nisbat yād-dāshṭ likh le.

Demise, n. 1.—Kisi mu'azzaz shakhs ki wafāt.

2.—(Law) Jāe-dād-i-arāzi kā intiḳāl ba-zarī'a-i-ṭhika yā waṣiyat-nāma.

Demise, *v. t. 1.*—(*Law*) Kisi haqqiyat kā intiqāl-i-hīm-i-hayātī yā mī'adi k.; thihe yā ijāre par de-d.; muntaqil k.

2.—Marne ke waqt hiba k.; wasiyat ke zar'e se d.; wasiyat k.

Demolish, *v. t.* Girā d.; dhā d.; mismār k.; kisi sbai ke dhāūche ko tor d.; munhadim k.

Demolition, *n.* Inhidām; tor girā yā dhā d.; mismār kar d.

Demonstrable, *a.* Qābil-i-subūt; jo subūlat se nikālā yā zāhir kiya jā sake; jisko yaqīni sābit kar sake; jiskā subūt qat'i ho sake.

Demonstrate, *v. t. 1.*—Zāhir k.; nishān d.; numāyān k.

2.—Dalil se sābit k.; natija nikāl-kar sābit kar-d.; is tarah par qāim yā sābit k. ki shubha yā inkār na ho sake; mutahaqqaq k.

Demonstration, *n. 1.*—Numāish; tauzih; subūt; shahādat; aisā subūt jo shubhe ke inkān se bāhar ho; dalil; burhān.

2.—Zāhiri 'alāmatoṅ se khayālāt kā izhār; izhār; numāish-i-zāhiri.

Demonstrative, *a.* Musbit; qāti'; jisse subūt-i-kāmil ho.

Demoralize, *v. t.* Akhlāq ko bigāronā; akhlāq wa ādāb ke usūl ki tāsir ko mitānā yā kam kar d.; tabī'at ko zalil kar d.

Demur, *v. i. 1.*—Tawaqquf k.; taamul k.; kisi shubhe yā diqqat ki wajh se kār-rawāyī multawī kar-d.; tajwiz yā natija-i-akhir kā tāl r.

2.—(*Law*) Muqaddame meṅ kisi amr ki nishat i'tirāz-i-qānūni pesh kar-ke uskā faisala 'adālat par munhasir kar-d.; i'tirāz k.; jarah k.; qānūn par hasr k.

Demur, *n.* Rukāwat; taamul; kār-rawāyī meṅ pas-o-pesh; kisi bāt ki tajwiz yā kār-rawāyī meṅ āg'i-pichhā.

Demurrage, *n.* Jahāz ki rawānagi yā uspar māl lādne khwāh utārne meṅ jo tawaqquf khilāf-i-mu'āhada ho uskā khisāra; harja yā zar-i-harja; khisāra; nuqsān.

“The term is also applied to land carriage, by wagons, railways, &c.” *Webster.*

Demurrer, *n. 1.*—Shubha waswasa yā pas-o-pesh k. w.

2.—(*Law*) I'tirāz-i-muta'alliq-i-qānūn yā i'tirāz-i-qānūni; kisi muqaddame meṅ ek fariq kā tajwiz-i-'adālat ke liye yah 'uzr pesh k. ki ba-farz-i-taslim-i-sadāqat-i-bayān-i-fariq-i-mukhālif āyā bayān-i-mazkur qānūnan kāfi hai aur fariq-i-'uzr-kunāuda par uski tardid farz hai yā nahi.

Demurrer to evidence (*Law*)—I'tirāz-i-qānūni muta'alliq-i-shahādat; woh i'tirāz jo ek fariq apne fariq-i-āni ki pesh ki huyi shahādat ki nishat kar-ke bayān kare ki yah shahādat amr-i-mutanāzi' ke subūt ke liye qānūnan kāfi nahi hai iski faisala 'adālat se hokar kār-rawāyī-i-mazid ki jāwe.

Deniable, *a.* Qābil-i-inkār yā tardid; jisse inkār yā jiski tardid hosake.

Denial, *n.* Tardid-i-kalām; inkār; manzūrī se inkār; kisi istid'ā ki nā-manzūrī; 'adam-i-taslim; 'adam-i-ijāb; be-ta'alluqī kā izhār; yah kahā ki fulān amr se hamko kuchh wāsta sarokār yā ta'alluq nahi hui.

[nafs-kushi.]

Denial of one's self—Kisi hazz-i-nafsāni se inkār; apni khwāhishoṅ kā rokū;

Denominate, *v. t.* Nāmzad k.; koyi nām r.; mulaqqab k.; mausūm k.

Denomination, *n. 1.*—Tasmiya; nāmzad yā mulaqqab k.

2.—Kisī shai kū nām; laqab; khitāb; ism. [qism.

3.—Ashkhās kū woh majma' jo ek nām se mausūm ho; firqa;
Denote, v. t. 1.—Nishān k.; kisī 'alāmat-i-numāyān se zāhir k.; nishān-
dihī k.; batlānā. [mafhum r.

2.—Kisī shai kī 'alāmat h.; kisī shai par dalālat k.; manshū yā
Denounce, v. t. 1.—Kisī amr kū 'ilān sunjīdagī se khwālī bā-zūbita k.;
zāhir k.; kisī shai kī khabar d.

2.—Kisī 'alāmat-i-khūrījī ke zarī'o se dhamkī d.

3.—Kisī shakhs ko wājibu-t-ta'zīr wagaira kahnū; kisī shakhs par
la'nat bhejnī; muttalam k.

DE NOVO, (Lat.) Phir se; naye sar se; az-sar-i-nau; mujaddadan.

This case will be tried *de novo*—Is muqaddama meñ az-sar-i-nau (phir se) taj-
wiz 'amal meñ aye gī yā yah muqaddama naye sar se tajwiz kiya jāwogā. [hai.

Deny, v. t. 1.—Inā k.; tardīd k.; kisī amr kī nisbat kahnū kī yah sach nahīn

The defendant *denies* the truth of the plaintiff's assertions—Mudda'a 'alaih
ko mudda'i ko bryānāt kī sadaqat se inkār hai yā mudda'a 'alaih yah kahtā
hai kī mudda'i ke bayānāt sach nahīn hai.

2.—Dene se inkār k.; na denū. [diya gayā.

The witness was *denied* his subside-tence money—Us gawālī ko zar-i-khorāk na

3.—Kisī shai kī nisbat ta'alluq yā zimma dāri wagaira se inkār k.;
qabūl na k.; inkār k.; taslīm na k.

The accused *deny* their guilt—Mulz meñ ko apni mujrimī se inkār hai.

To *deny one's self*—Apni khwālī-hoñ ko pūri na k.; nafa-kushi k.; apni
khawāhishoñ kī pūrawī na k.; parhez k.; ihtidāz k.

Depart, v. i. 1.—Rawāna h.; jānū; chalo jānū.

Opposed to *arrive*.

2.—Guzar jānī; gūb ho jānū; zūl ho-jīnā; qūim na rahnā; jātū rahnū.

3.—Duniyā se nikal guzar yā uṭh jānū; mar jānī.

4.—(Law) 'Uzr-i-sābiq kī bunyād chhor kar nayī bunyād qūim k.

To *depart from*—Inhirāf k.; tark k.; pā-bandī na k.; chhor d.; dast-kash ho
jānū; bāz-anā. [akte (unko chhor nahīn sakte)

You cannot *depart from* these rules—In qawā'id se tum inhirāf nahīn kar-

Depart, v. t. Kahiñ se chalo jānū; chhor jānū.

To *depart this life*—Mar jānū.

Department, n. Sigr; sarrishta; mahkama.

Departmental, a. Kisī sigr mahkama yā sarrishte ke muta'alliq.

Every public official should be guided by his *departmental* rules—Har ahl-i-kār-
i-sar-kārī ko chāhiye kī jis sigr meñ woh ho usī ke muta'alliq qawā'id kī
pūrawī kare.

Departure, n. 1.—Rawānagī; kūch; chalo jānū.

2.—Maut; wafāt; mamūt.

3.—Inhirāf; 'adam-i-ittibā'; tark; pā-bandī kā na k.

4.—(Law) 'Uzr-i-sābiq kī bunyād tark karke bunyād-i-jadīd qūim k.

Depend, v. i. 1.—Dāir rahnū; zer-i-tajwiz rahnū; gair-i-munfasila yā lait-
o-lāl meñ rahnū; paṛā rahnū. [meñ dāir yā zer-i-tajwiz hai.

The cause or suit is still *depending* in court—Woh muqaddama abtak 'adālat

2.—Munhasir mauqūf yā mashrūt h.; madār r.

 Followed by *on* or *upon*.

The success of your suit *depends* on the testimony of your witnesses—Tumhāre muqaddame kī kām-yābī tumhāre gawāhoī kī shahādat par munhasir hai.

3.—Bharosā r.; takiya k.; i'tibār yā i'timād k.; pūrā i'tibār r.; i'timād-i-kāmil r. [i'tibār k. na chābiye.

Such false witnesses should not be *depended upon*—Aise jhūṭhe gawāhoī par

4.—Mutī' h.; farmān-bardār h.; tābi' h.

Dependence, *n.* 1.—I'tibār; i'timād; bharosā; takiya.

2.—Madār-ilāh; takiya-gāh; jispar koyī bharosā kare; pushtī-bāh.

Dependent, *a.* Tābi'; dūsre ke ikhtiyār meñ; munhasir; mauqūf; mashrūt; dūsre par qāim; jo bagair dūsre kī i'ānat ke kuchh kar na sake; munhasir bi-l'gair; mā-taht; qāim bi-z-zāt nahīn.

 With *on* or *upon*.

Dependent, *n.* Tābi' yā tābi'-dār; lawāliq; wābasta; dāman-gīr tufailī dast-girifta yā dast-nigar; parwarish yā mihrbānī ke liye dūsre par takiya r. w. [zalil; tabāh; zār.

Deplorable, *a.* Afsos ke qābil; ranj-dih; pur-malāl; musibat-nāk; khwār;

Deplore, *v. t.* Kisī kī nishat nibāyat hī ranj k. yā zāhir k.; ranj k.; mātām k.; afsos k.; taassuf k.

Deponent, *n.* (*Law*) Muzhir; jiskā izhār halaf ke rū se liyā jāwe; woh shakhs jo shahādat-i-tahrīrī is garaz se de ki woh 'adālat meñ ba-taur subūt ke kām meñ lāyī jāe.

 “An *affiant* is one who makes an affidavit or declaration under oath, in order to establish the truth of what he says. A *deponent* is one who makes a deposition, or gives written testimony under oath, to be used in the trial of some case before a court of justice.” *Webster*.

Depose, *v. t.* Gawāhī d.; adā-i-shahādat k.; shahādat d.; izhār d.; muzhir h.; izhār de-kar tasdīq k.

The plaintiff's witnesses *depose* as follows—Mudda'ī ke gawāh hasb-i-zail muzhir haiñ. The facts *deposed* to by the witnesses are these—Wāqī'āt-i-muzbara-i-gawāhāñ yah haiñ; jin wāqī'āt kī tasdīq gawāhoī ne izhār de-kar ki hai we yah haiñ

Deposit, *v. t.* 1.—Dālūā; jam' k.; pāt d.

The inundation has *deposited* a large quantity of sand—Tugyānī se bahut sū bālū jam' ho gayā (pat-gayā) hai.

2.—Hifāzat ke liye kahīñ r.; rakhnā; jam' k.

The goods were *deposited* in the warehouse—Woh māl godām meñ hifāzat ke liye rakkhū gayā.

3.—Kisī shakhs ke pās hifāzat ke liye r.; kisi kī tahwīl meñ sipurd k.; amānat r.; zimma k.; hawāla k.; rupaye wagaira kisī koṭhī yā bank meñ is garaz se jam' kar-d. ki jab chāheñ use wusūl karen.

Deposit, *n.* Woh shai jo kisī jagah par yā kisī shakhs ke pās hifāzat ke liye rakhdijāwe; amānat; zar-i-amānat; wadī'at; thāṭī; shai-i-amānatī.

He has a *deposit* of money in his hands—Uske pās rupaye amānat rakkhē haiñ (ba-taur amānat ke haiñ).

In deposit or on deposit—Amānatan yā ba-taur amānat ke; amānat meñ.

To hold in deposit—Amānatan (ba-taur amānat ke) r.

Depositary, n. 1.—Amānat-dār; sipurd-dār; muhāfiz; amīn; woh shakhs jisko pās koyī shai hifāzat kī garaz se khwāh uske mālīk ke fūide ke liye kām meñ lāye jāne ke muqсад se rakkhī jāe.

2.—(*Law*) Woli shakhs jisko koyī māl hifāzat ke liye sipurd ho par us hifāzat ke i'waz meñ kuchh diyā na jāwe.

Deposition, n. (*Law*) Izbār; zabān-bandī; shahādat-i-tahrīrī; woh shahādat jo kisi afsar-i-mujāz ke rū-ba rū halaf yā iqrār-i-sālīh ke rū se li jāe aur usmeñ jurah ke suwālat bhī pūchhe jāen.

Depositor, n. Amānat r. w.; amānat kunanda; jam' k. w.; dākhl k. w.

Depository, n. Woh jagah jahān koyī shai hifāzat yā farokht ke liye rakkhī jāe; godūn; wadī'at-gāh; tosha-khāna; muhāfiz-khāna.

Deprecate, v. t. Kisi shai ko dafī'e kī du'ā māngnā; kisi shai kī nisbat yah chāhnā kī yah qāim na rahe; kisi shai se najāt dhūndhnā; nihāyat mutassīl h. (afsos k.).

Depreciate, v. t. Kisi shai kī qīmat yā māliyat ko ghaṭā d.; kisi shai kī waq'at ko kam kar d.; kisi shai kī nisbat yah kahnā kī yah mahz be-qadr yā be-waq'at hai.

Depreciate, v. i. Qīmat kī ghaṭ jānā; kam-qīmat ho jānā; be-qadr ho jānā; qīmat meñ gir jānā (qalīlu-l qīmat ho jānā).

Depress, v. t. 1.—Dabānā; baithāl d.; girā d.; nichā kar d.

2.—Tor d.—jaise gurūr ko. [kar d.; udās kar d.]

3.—Dhañs d.; girā d.; bujhā d.; pazhmurda afsurda yā magmūm

4.—Sust kar d.; mandā kar d.; muntashar kar d.; ghaṭ d.; khūb chalne na d.—jaise tijārat wagaira.

5.—Kisi shai kī qīmat ko ghaṭ d.; arzān (sastā) k.

6.—Muflis tangdast yā garīb banā d.; tabāh k.; qalīlu-l-bizā'at kar d.

Depression, n. 1.—Girānā yā gir jānā; pastī kī hālat.

2.—Jauṭ; garhā; gār; ūpar se niche ko dhañs jānā. [na h.]

3.—Afsurdagi; tabī'at kī dhañs jānā; udāsi; jurat yā zinda dilī kī

4.—Sard-bāzārī; tijārat wagaira kī ghaṭ jānā (usmeñ tanazzulī); kār-o-būr yā māl-o-matā' meñ tanazzulī; rozgār yā kār-o-bār kī sust (manda) par jānā. [lenā; chhīn-lenā.]

Deprive, v. t. Le-lenā; mahrūm k.; kisi ke qabzo yā tazarruf se nikāl-

To deprive a person of his life—Kisi shakhs ko jān se mār-dā'nā.

To deprive one of his property—Kisi kī jāe-dād uske qabzo yā tazarruf se nikāl-lenā; kisi kī māl chhīn-lenā.

Depth, n. 1.—Gahirāyī; 'umuq.

2.—Mausim kī wast (madh). *The depth of winter*—Jāre kī wast yā madh. Bichlā khwāh nihāyat tārīk yā sunsān hissa. *The depth of night*—ādhi rāt; rāt kī wast hissa jab khūb tā'iki chhāyī yā saunātā ho. Woh hissa jo kanāre se dūr ho; bichlā hissa. *The depth of a forest*—jangal kī bichlā yā woh hissa jo kanāre se dūr par ho.

3.—Gahirāyī; kisi bāt meñ khūb dūbnā. [kar-sakeñ; iglāq.]

4.—Kisi shai kī isqadar mushkil h. kī usmeñ āsānī se taftish na

Deputation, n. 1.—Kisi shakhs ko apnā i'waz qāim-maqām yā nāib muqarrar karko bhejnā; ta'ināti.

2.—Woh shakhs yā ashkhās jo kisī kī taraf se ba-taur uske qāim-maqām ke kār rawāyī ke liye muqarrar hoñ.

Deputation allowance—Bhatta yā zar-i-bhatta.

Depute, v. t. Ba-taur qāim-maqām yā mukhtār ke muqarrar k.; kisī kām ke anjām ke liye apnī taraf se ikhtiyār de-kar bhejnā; nāib yā qāim-maqām muqarrar karke bhejnā; ta'ināt k.

Deputy, n. Nāib; munib; qāim-maqām; woh shakhs jo dūsre kī taraf se kār-rawāyī kā mujāz kiyā-jāwe; diptī. [wasile se hāsīl yā paidā ho-sake.

Derivable, a. 1.—Jo kisī dūsrī shai se mil sake yā hāsīl ho-sake; jo kisī

Income is derivable from land—Zamīn se āmadani hāsīl ho-saktī (hosaktī) hai.

2.—Jo mūrison se hāsīl ho-sake yā pahuñch sake.

An estate derivable from an ancestor—Woh milkiyat jo mūrīs se wāris ko pahuñch sake yā hāsīl ho-sake.

3.—Qābil-i-istikhrāj yā ishtiḡāq; jo kisī shai se mustakhrāj mush-taq yā paidā ho sake; qābil-i-istimbāt.

No argument is derivable from these facts—In wāḡi'at se koyī dalīl mustakhrāj yā paidā nahiñ ho saktī (nikal nahiñ saktī).

Derive, v. t. 1.—Hāsīl k.; pānā; kisī usl shai se pānā; kisī mūrīs se pānā; nikālñā; mushtaq k.

The plaintiff derives his title from his ancestors—Mudda'i ko uskā haq uske mūrison se hāsīl hotā hai. From whom was this information derived?—Yah khabar kisse mili (pāyī gayī yā hāsīl hui).

2.—Kisī aslī lafz se nikālñā; kisī mādde se mushtaq k.; kisī shai kī asliyat daryāft k. (is bāt kā patā lagāñā ki woh kahāñ se niklī yā āvī); mushtaq yā mustakhrāj k.

Derogate, v. i. Ghaṭā d.; be-waqr yā bad-nām k.; hatk yā kasr-i-shān kā bā'is h. [be-ābruyī.

Derogation, n. Be-waqrī; be-qadrī; khiffat; subkī; halkā-pau; tahqīr; Followed by *of, from, or to.*

Derogatory, a. Jisse be-waqrī khiffat yā subkī ho; jisse waq'at kam ho-jāe; jisse kasr-i-shān mutasawwar ho; zarar-rasāñ; muzir.

 With *to.*

Derogatory clause in a testament. (Law)—Kisī wasiyat-nāme kā woh jumla jiskā 'ilm sirf mūsī ko ho aur usse yah shart muta'alliq rahe ki tā-waqte-ki yah jumla-i-makhlfi lafz-ba-lafz mundarj na ho koyī wasiyat-nāma-i-sāni jāiz na hogā; woh 'ibārat jo mūsī apne wasiyat-nāme meñ ba-tarz-i-makhlfi is garaz se likh-de ki bar-āyinda kisī usko wasiyat-nāma-i-sāni kī girift ho-sake jo usse jabran yā kaksun-kar likhāliyyā-gayā ho.

Descend, v. i. 1.—Balandi se pastī par āñā; niche kī taraf āñā; utarnā; girnā; bah āñā. [nāzil h.

2.—Dafatan ā-parñā; yakāyak āñā; ṭūṭ parñā; gazab-nākī se

3.—Paidā h.; nasl se h.

The plaintiff is descended from respectable parents—Mudda'i kī paidāish wālidain-i-mu'azzaz se hai yā mudda'i mu'azzaz wālidain kī nasl se hai.

4.—Pahuñchnā; ek nasl se dūsri nasl ko milñā; naslan ba'da naslin pahuñchnā; wirāsatan milñā; pusht-dar-pusht chalā āñā.

The estate of the deceased plaintiff will *descend* to his sons—Mudda'i-i-mutawaffā kā matrīka usko baṭōṅ ko pahuñchegā yā wirāsatān milegā.

5.—Ām būṭōṅ ko tazkire ke ba'd khās khās būṭōṅ kī taraf rujū' h.; baṛī baṛī būṭōṅ ko kah-kar chhoṭī chhoṭī būṭōṅ kā kahūā.

To *descend* to particulars—'Ām qism ke hālāt ke bayān ke ba'd khās khās hālāt bayān k.

Descendant, n. Nasl; aulād.

Correlative to *ancestor*.

Descendible, a. 1.—Jismēn utār ho; jisko nīche utar sakeṅ.

2.—Qābil-i-tauris; jo mūris se wāris ko pahuñch sake; jismēn wirāsatān pahuñchne kī salāhiyat ho.

A *descendible* estate—Jāe-dād-i-qābil-i-tauris; nist milkīyat jo mūris kī wafāt ke ba'd uske wāris ko mil-sake.

Descending, p. a. Jo nīche ko chale; bāp se beṭe polo wagnira kī taraf āne-wālā; mutanazzila.

In a *descending* line—Silsila-i-mutanazzila meṅ masalan bāp beṭa polā wagnira.

Descent, n. 1.—Utarnā; balandī se pastī kī taraf ānā.

2.—Nīche kī taraf jhukāw; dhāl.

3.—Hāmla; yūrish; jahāz se utar kar halla yā charḥāyī.

4.—Paidāish; nasl; khāndān.

5.—Pushṭ; pīrhī; mūris-i-n'lā se fasl.

6.—(Law.) Wirāsat ke silsile se (wirāsatān) pahuñchnā; mūris se wāris kī taraf muntaqil h.

Lineal *descent*—Woh wirāsat jo bāp se beṭe ko aur beṭe se pote ko pahuñchne.

Collateral *descent*—Woh wirāsat jo kisi se uske bhāyī bhatīje yā dūsre rishta-dār-i-yak-jihātī ko pahuñche.

Describable, a. Bayān ke qābil; jiskā bayān ho sake; sharh-pazīr.

Describe, v. t. 1.—Bayān k.; ahwāl bayān k.; sharh d.; alfāz yā 'alāmat ke zarī'e se dūsroṅ ko batlānā. [utārñī].

2.—Kisī shai kī naqsha banānā (uskā khāka khaiñchnā banānā yā

Description, n. 1.—Knifīyat; bayān; ahwāl; sharh.

2.—Huliya; woh būṭēṅ jinse kisī shai kī tamīz yā pahchān ho.

3.—Qism; nau'iyat; tarah.

Descriptive, a. Mubaiyīn; jismēn kisī shai kī bayān ho.

A *descriptive* roll—Huliya ya fard-i-huliya; chihrabandī.

Desert, v. t. 1.—Alag ho jānā; qat'-i-ta'alluq k.; chhornā; tark k.

2.—Farz wagnira ko bilā ijāzat chhor-kar chale jānā; naukari chhor bhāgnā.

Desert, v. i. Be ijāzat hāsil kiye huyo naukari chhor d.; bhāg jānā.

Desert, a. Ujār; gair-ābād; jāhān na koyī jān-dār ho na zir'at; jangal; wīrān; ūsar; gair-mazrū'a.

Desert, n. Gair-ābād zamīn; baṛā registān (hālū kā maidān); daraḥṭōṅ kā jangal; wīrāna; dasht; sahrā; bayābān.

Desert, n. Woh jaz'ī yā sazi jiskā koyī mustahaq ho; woh shai jiskā koyī sazi-wār ho; istihqāq-i-jazā; liyāqat.

Deserve, v. t. 1.—Lāiq h.; saziwār h.; shūyān h.

“Applied to good or evil.” Webster.

2.—Mihnat yā khidmat ke zarī'e se lāiq h.; mustahaq h. yā haq r.; af'al-i-nek yā khūbī ke bā'is kisī shai kā mustahaq h.
 Deserve, *v. t.* Jazā (badle) kā mustahaq h.; lāiq h.; sazāwār h.

☞ Usually with *ill* or with *well*.

Deservedly, *ad.* Wājib tarīq par; bhalāyī yā burāyī ke lihāz se jaisā chāhiye yā munāsib ho.

DESIDERATUM, *n. (Lat.)* Woh shai jiske na hone se uskī zarūrat ma'lūm ho; woh chiz jiskī khwāhish yā ihtiyāj ho; woh shai jo hāth meñ na ho par uskā rakhnā markūz ho; woh ihtiyāj jo musallama-i-'awām ho; shai-i-matlūb.

Design, *v. t. 1.*—Naqsha banānā; khāka banānā yā khainchnā; khat khainch-kar kisī chiz kī shakl namūne ke liye banānā; naqsha utārnā.

2.—Kisī shai kā mansūba yā uskī tajwiz k.; mansūba bādhnā; bandish k.; dil meñ tarah dīlnā. [lagāne kā irāda r.

3.—Irāda k.; chāhnā; maqsad r.; manshā r.; kisī kām meñ

☞ With *for*.

Design, *n. 1.*—Naqsha; khāka; daul.

[murād.

2.—Mansūba; tadbir; tajwiz; bandish; irāda; maqsad; manshā;

Designate, *v. t. 1.*—Nishān k. yā dekhlanā; khutūt nishānāt bayān yā kisī aisi shai se zāhir k. jo ma'rūf aur mutahaqqaq ho; dekhlanā; kisī khās laqab se mulaqqab k.; kisī nām se mausūm k.; nām-zad k.; 'umūman ma'lūm karānā. [(pahchanwānā).

2.—Nishān d.; batlānā; nishān dekar auroñ se tamiz karānā

3.—Muqarrar k.; kisī khās maqsad ke liye muntakhāb yā mumai-yaz k.; kisī kām ke liye 'alāhida k. [karānā.

Designation, *n. 1.*—Nishān-dihī; dekhlanā; batlānā; auroñ se tamiz

2.—Taqrarr; kisī maqsad ke liye intikhāb aur ta'aiyun.

3.—Nām; laqab; woh nām jisse koyī shai mausūm ho.

Designedly, *ad.* Bi-l-irāda; qasdan; 'amdan; jānbūjh-kar; jān-kar; dida-o-dānistā.

☞ Opposed to *accidentally*, *ignorantly*, or *inadvertently*.

Designing, *p. a.* Fitna-pardāz; fitratī; dhūrt; makkār; dagā-bāz; firebī; 'aiyār; nuqsān paliūnchāne kī tadbireñ k. w.; dhokhe-bāz.

Desirable, *a.* Pasaudida; qābil-i-pasand; margūb; shāyān; khwāhish ke qābil; chāhne ke lāiq; qarīn-i-maslahat; munāsib.

Desire, *v. t. 1.*—Khwāhish r. yā k.; ārzū r. yā ārzū-mand h.; mustad'i h.; multajī h.; darkhwāst k.; istid'ā k.; kisī amr kī nisbat khwāhish zāhir k.

2.—Hukm d.; imā k.; hidāyat k.

Desire, *n. 1.*—Khwāhish; ārzū; shauq; tamannā; armān; chāh.

2.—Imā; irshād; hukm; hidāyat; istid'ā; darkhwāst. [shāiq.

Desirous, *a.* Khwāhān; khwāst-gār; chāhne w.; ārzū-mand; mutamannī;

Desist, *v. t.* Bāz ānū yā rahnā; dast-bar-dār b.; parhez k.; hāth haṭā lenā; kanāra k. yā kanāra-kash h.; alag ho-jānā; kisī kām kā karnā band kar-d.; dast-kash h.; hāth khainch yā uṭhā lenā.

☞ With *from*.

Desk, n. 1.—Ek qism kī dhālūān meṡ jo likhne parhne meṡ kām āti hai; lakṛī kā ek ḡbānchā jise musattah meṡ par rakh-kar uspar likhte parhte haiṡ.

2.—Kitābat kā pesha; likhne kā pesha; muharrirī kā pesha.

He intends one son for the bar, and another for the *desk*—Uskā irāda hai ki ek beṡe ko to wakīl wagnira banāye aur dūse ko kitābat ke peshe meṡ lagāye.

Despair, v. i. Nā-ummed h; hālat-i-yās meṡ (māyūs) h.; kul ummed munqat' kar-d. (chhor d.); mutlaq ummed na r.; nirās yā be-ās ho-jānā; kisi shai se hāth dho baiṡhnā.

With of

Despair, n. 1.—Nā-ummedī; yās; hirmān; ummed kā chhor d.; bi-l-kul hāth dho baiṡhnā yā jī chhor d.; māyūsī; nirās; inqitā'-i-ummed.

2.—Woh shai yā amr jisse nā-ummedī ho (paidā ho); woh bāt jiskī ummed na ho; woh shai jiskī nisbat yās ho.

Desperado, n. Woh shaḡhs jisko kisi tarah kā ḡhauf na ho; nihāyat tund-mizāj shaḡhs; barā hī maglūbu-l-gaiz shaḡhs; woh shaḡhs jisko apuī muḡāfazat kā kuchh ḡhayāl na ho; niḡar be-bāk yā jān-bāz; majnūn.

Desperate, a. 1.—Jismeṡ bihtarī kī ummed bi-l-kul sāqit ho-jāe; jisse koyī hāth dho-baiṡhe (bi-l-kul nā-ummed ho-jāe); jiske saṡbhalne sudharne yā phir sar-sabz ḡhwāh rū-ba-rāh hone kī tawaqqu' na ho; lā-ilāj; islāh-pazīr nahīn; bi-l-kul ḡayā-guzrā (hāth se be hāth).

2.—Jo nā-ummedī kī wajh se ho; jismeṡ ḡhatre yā hifāzat kā ḡhayāl na kiyā jāe; jo jī chhor-kar (bilā ḡhauf-o-ḡhatar) kiyā jāe.

A *desperate* effort—Kisi amr kī koshish jo jān-bāzī ke sēth (jī par khel kar yā jī chhor-kar) ki-jāe.

3.—Māyūs; nirās; ḡazab-nāk; jān par khele huye.

He has become *desperate*—Nā-ummedī kī wajh se woh jān-bāzī kar rahā hai (jān par khel rahā hai).

4.—Nihāyat hī; barā hī; ḡāyat darje kā; saḡht.

A *desperate* fool—Barā hī be-wuḡūf.

The last is the *popular* sense of the term.

Desperately, ad. 1.—Jān se hāth dho-kar; josh-o-ḡharosh se; ḡazab nākī se; majnūn kī tarah; bilā ḡhauf-o-ḡhatar; be-dhāṡak; be-tahāsh.

2.—Bahut hī; nihāyat hī; shiddat se.

Desperation, n. 1.—Nā-ummed 'h.; qat'-i-ummed kar-d.; kisi bāt kī [tawaqqu' chhor d.

2.—Nā-ummedī; māyūsī; āḡe-pīchhe kā ḡhayāl na r. [waq'at.

Despicable, a. Nafrat ke ḡābil; haḡīr; zalīl; dūn; danī; nā-kāra; be-

Applicable equally to persons and things.

Despise, v. t. Hiḡārat kī nazar se dekhnā; haḡīr samajhnā; hiḡārat k.; bahut hī nāḡhīz samajhnā; nafrat k.

Despite, n. Barī hī dushmanī; ḡhusūmat-i-shadīd; barā kīna yā bugz.

Despite, prep. Ba-wujūd; bā-waṡf; kisi bāt ke hote huye.

Destination, n. 1.—Manshā; maḡsad; murād; kisi shai kā masraf jo pahle se ṡhahrā diyā jāe.

2.—Woh maḡām jahān ḡhātima-i-safar ho; woh maḡām jahān kisi

shakhs yā shai kā jānā maqsūd ho; thekānā.

Destitute, a. 1.—Muhtāj; khālī; na rakhtā huā; mu'arrā.

Followed by *of*.

2.—Tihī-dast; mufliś; jiske pās kuchh na ho; jisko koyī wasīla na ho; be-bāl-o-par.

Destitution, n. Muhtājī; mufliśī; nā-dārī; gurbat; be-bāl-o-parī; be-kasī.

Despatch, v. t. See *Dispatch*.

Destroy, v. t. 1.—Munhadim k.; mismār k.; girā d.; dhā d.; gārat kar-d.; tor dālnā. [d.; khātima kar-d.

2.—Nest-o-nābūd k.; bar-bād k.; talaf k.; nahīn (nest yā nafī) kar-

3.—Qatl k.; halāk k.; mār-dālnā.

Destruction, n. Inhidīm; itlāf; halākat; bar-bādī; qatl; wīrānī; tabāhī.

Destructive, a. Muhlik; bar-bād-kuninda; ziyān-kār; muzir; baī burāyī paidā k. w.; jisse tabāhī halākat yā bar-bādī ho.

With *of* or *to*.

Desuetude, n. Tark-i-isti'māl; 'adam-i-isti'māl; isti'māl yā rawāj kā band ho-jānā; suqūt-i-rawāj yā isti'māl; jo bāt 'arse tak hotī rahī ho uskā band ho jānā.

Desultory, a. Be-tartīb; gair-musalsal; be-rabt; ek bāt yā mazmūn ko chhor-kar bilā lihāz-i-tartīb yā silsila dūsri bāt yā mazmūn shurū' kar d. w.; be-nizām; be-qā'ida.

A *desultory* remark—Kalām-i-be-rabt.

Detail, v. t. 'Tafsīl-wār kahnā; mufasssal bayān k.; tafsīl k.; sharh-wār bayān k.; ek ek karke batlānā.

Detail, n. 1.—Tafsīl; juz-o-kul; tasrīh yā tashrīh; mufasssal bayān.

Used chiefly in the plural.

2.—Woh bayān jismen chhotī chhotī bāten bhī dākhil hon; aisā bayān jismen juzwī hālāt bhī firoguzāshī na hon.

In *detail*—Bi-t-tafsīl; beore-wār; tafsīl-wār; mufasssal yā mufasssalan; tukra tukra karke; juzwī juzwī.

Detain, v. t. 1.—Bāz rakhnā; aṭkānā; dabā rakhnā; aṭkā rakhnā; na denā; kisī shakhs ko us shai se mahrūm r. jo uski ho. [yā ṭhahrā r.

2.—Roknā yā rok r.; jāne na d.; uljhā rakhnā; biṭhlā r.; ṭhahrānā

3.—Band r.; qaid r.; 'hīrāsāt men r.; chauki-pahre men yā nazar-band r. [ki chīz ko apne pās rakh-chhorū.

Detainer, n. (Law) Dūsre ke māl ko apne qabze men rakh-lenā; dūsre

Detect, v. t. Kholnā; patā-lagānā; surāg lagānā; talāsh-karke nikālnā; zāhir k.; pakarnā; girift k.; inkishāf k.

The theft has not yet been *detected*—Woh chori abtak na khuli (uskā patā abtak na lagā.) All the errors have been *detected*—Bi-l-kul galtiyoṅ ki girift hogayī (sab bhūl pakar gayī).

Detector, n. Daryāft yā zāhir k. w.; woh shakhs jo aisī bāt ko apnī talāsh se khol-de jiske chhipāne kī koshish dūsre shakhs kartā ho; kāshif; girift k. w.; zāhir k. w.

Detection, n. Inkishāf; zubūr; kisī chhipī huyī bāt kā zāhir k. (khol d.); kisī aise shakhs yā aisī chīz kā hāl khol d. jiskī nisbat maḥfī rakhne kī koshish kī-jāe; girift; khul-jānā; zāhir ho-jānā.

The forgery, with which the accused person stands charged, could not escape *detection*—Jis ja'l-sāzi kī ilzām is mulzam par lagāyā gayā hai woh zarūr khul-jāti.

The *detection* of the murder is creditable to the police—Is khūn kā inkishāf (uske hāl kā kholnā yā daryāft k.) ahl-kārān-i-pulis ke liye bā'is-i-ta'rif hai.

Detective, a. Jarāim ko inkishāf kī munāsabat r. w. (us fan mein māhir) ; jurmon ke surūg lagāne ke liye muqarrar.

He belongs to the *detective* police—Woh shakhs un ahl-kārān-i-pulis se hai jo inkishāf-i-jarāim ke liye muqarrar hai.

Detective, n. Mahkama-i-pulis kā woh mulāzim jiskā khās kām yah ho ki bad-waz' ashkhās ke āmad-o-raft ke maqāmāt aur unki 'ādatoñ aur fi'lon ko chālāki se daryāft kiya kare.

Detention, n. 1.—Bāz rakhnā ; kisi kā haq dabā r. ; aisi shai kā rakh chhōrnā jo dūsre shakhs kī ho aur jiskā wāpas kar d. munāsib ho.

2.—Qaid ; band ; hirāsāt mein rakkhā jānā ; nazar-bandī ; rukāwaṭ ; tawaqquf ; uljhāw ; atkāw.

Deter, v. t. Kḥauf dekhilā kar bāz r. yā roknā ; khatra qabāhat yā kisi dūsre kḥayāl se kisi ko past-himmat kar-ke kisi fi'l se usko bāz r.

Such difficulties ought not to *deter* you from your duty—Munāsib nahīn hai ki aisi dushwariyon se kḥauf-kḥakar tum apnā farz anjām na karo.

Deteriorate, v. t. Bad-tar (aur burā) kar-d. ; kisi shai kī 'umdagī ko ghaṭā d. [ho-jānā ; zalil ho-jānā.

Deteriorate, v. i. Bad-tar yā aur kḥarāb ho jānā ; bigar jānā ; nāqis

Determinable, a. Tanqih tashkhis yā infisāl ke qābil ; khātima-pazir.

Determination, n. 1.—Tanqih ; tashkhis ; thahrānā yā thahrāyā-jānā.

2.—Ikhtitām ; khātima ; akhīr ko pahuñchānā yā pahuñchnā ; suqūt.

3.—Infisāl ; 'adālat se kisi nizā' kā faisala yā raf'dād ; kisi jhagre

kā 'adālat se tai pānā. [pakkā thahrā lenā.

4.—Musammam irāda ; 'azm-bi-l-jazm ; thān ; dil mein kisi bāt kā

Determine, v. t. 1.—Kisi bahs yā nizā' ko khātima par pahuñchānā ; hākim-āna hukm dekar ba-zarī'a-i-hukm-i-'adālat tai k. ; faisal k. ; tajwiz k. ; raf'dād k.

The court has *determined* the course—'Adālat ne us muqaddame ko faisal kar diyā (woh muqaddama 'adālat se faisal hogayā).

2.—(Law).—Sāqit kar-d. ; kal-'adam kar-d.

To *determine* a will—Kisi wasiyat-nāme ko sāqit kar-d.

3.—Musammam irāda k. ; dil mein thān lenā ; tajwiz yā irāda qāim karānā ; targīb d. ; kisi amr ke ikhtiyār karne par rāgib k.

The police were *determined* to mal-treat the prisoner which *determined* the latter to escape—Ahl-kārān-i-pulis ne mudda'a'alaih par tashaddud kā irāda musammam kar-liyā thā chunāñchi usī wajh se mudda'a'alaih ko bhāgne kī targīb huyī.

4.—Qāim k. ; ta'aiyun k. ; targīb k. ; tashkhis k. ; hukm ke zarī'e se muqarrar k. ; thahrānā. [had mu'aiyan k.

5.—Had-bandī (ta'aiyun-i-hudūd) k. ; nishān karke 'alāhida kar-d. ;

Determine, v. i. 1.—Khatm ho-jānā ; sāqit ho-jānā ; kal-'adam ho-jānā ; band yā mauqūf ho-jānā ; jātā rahnā.

2.—Tajwiz k.; ṭhahrānū; munaqqah k.

Often with *on* or *upon*.

Detriment, *n.* Mazarrat; nuqsān; ziyān; k̄hisāra; kamī; tanazzul.

Used very generally; as, detriment to interest, property, religions, morals, reputation, and to land, or buildings.

Detrimental, *a.* Muzir; nuqsān paidā k.w. yā karāne w.; zarar-rasān; ziyān-kār.

This order is *detrimental* to his interest—Yah hukm uske haq meṁ muzir hai.

Devastate, *v. t.* Barbād wirān yā tabāh kar d.; gārat kar-d.; ujar d.

Devastation, *n. 1.*—(*Law.*) Wasi yā muhtamim kī jānib se mutawaffā ke tarke kī barbādī; itlāf-i-matrūka-i-mutawaffā min-jānib-i-wasi yā muhtamim.

2.—Barbādī; barbād karnā yā honā; tabāhī.

DEVASTAVIT, [*Lat.*] (*Law.*) Bar-bādī itlāf yā wirānī min-jānib-i-wasi k̄hwāh muhtamim; sarf-i-bejā wa be-fāida ke zarī'e se matrūka-i-mutawaffā kī bar-bādī.

Devest, *v. t.* (*Law.*) Kisī haq yā istihqāq ko muntaqil k.; mahrūm k.; qabza haq yā haqqiyat se mahrūm k. [haqqiyat kā.

Devest, *v. i.* (*Law.*) Zail yā muntaqil kar diyā jānā jaise kisī istihqāq yā

“This word is generally written *divest*, except in the legal sense.”

Webster. Opposed to *invest*.

Deviate, *v. t.* Asli rāh chhoṛkar dūsri rāh par chalnā; kisī tarīq-i-ma'mūli ke k̄hilāf amal k.; gumrah h.; bbaṭaknā; zalālat meṁ painā; jis amr kā karnā munāsib ho uskā na k. [gunāh; bhūl; k̄hatā

Deviation, *n.* Inhirāf; rū-gardānī; tarīq-i-ma'mūli se takhāluf; gumrahī;

Device, *n. 1.*—Tadbīr; tajwiz; bandish; mausūba; fītrat; ijād; woh fīl jisse hunarmandī yā 'aiyārī zāhir ho.

2.—Nishān; tamga.

Devisable, *a. 1.*—Wasiyat ke qābil; jise wasiyat karsaken.

2.—Qābil-i-ijād yā ikhtiyār; jise sochkar nikāl sakeṁ.

Devise, *v. t. 1.*—(*Law.*) Wasiyat k. yā wasiyat-nāme ke zarī'e se denā jaise arāzī yā aur koyī jāe-dād-i-gair-manqūla; de marnā; chhoṛ jānā; wasiyat ke rū se hiba k.

2.—Ijād k.; paidā k.; sochkar nikālā; 'aql ke zor se qāim k.; k̄hayāl karke qāim k.; mausūba karke nikālā.

To *devise* a plan of defence—Jawāb-dihī yā bachāw kī tadbīr sochkar nikālā.

Devise, *v. i.* Mansūba bāndhnā; tadbīr k.; bandish k.; sochnā; ijād k.

Devise, *n. (Law.) (a)*—Wasiyat-nāma likh-kar jāe-dād-i-gair-manqūla kā de-denā yā uskā intiqāl.

(b.)—Wasiyat-nāma yā wasiyat-nāma-i-jāe-dād-i-gair-manqūla.

(c.)—Jāe-dād-i-mūsā-bih; woh jāe dād jo wasiyat-nāme ke zarī'e se dī yā wasiyat kī gayi ho; jāedād jiskā hiba wasiyat ke rū se ho.

Devisee, *n. (Law.)* Woh shakhs jiske nām jāe-dād-i-gair-manqūla az-rū-i-wasiyat-nāma muntaqil hūyī ho; mūsā-ilāih; mūsā lahū.

Devisor, *n. (Law.)* Mūsī; woh shakhs jo wasiyat-nāme ke zarī'e se jāe-dād-i-gair-manqūla de dewe (hiba kar-dewe).

Correlative of *devisee*.

Devoid, *a.* Khālī; muhtāj; na rakhtā huā.

☞ Followed by *of*.

Devolution, *n.* Ek shakhs se dūstre kī taraf muntaqil h.; ek se dūstre ko silsila-wār milnā; wāris qūim-maqām yā jā-nashīn ko pahuñchnā.

Devolve, *v. t.* Muntaqil kar d.; hawāla k.; sipurd yā tafwiz k.; dast-ba-dast pahuñchānū.

☞ Generally with *upon* or *to*.

Devolve, *v. t.* Hāthoñ hāth ānā yā pahuñchnā; ek shakhs se dūstre shakhs ke pās muntaqil h.; ek qūbiz ke hāth se nikal-kar uske jā-nashīn (qūim-maqām) ko milnā; sisile se pahuñchnā; wirāsatān pahuñchnā; muntaqil h.

☞ Followed by *on* or *upon*.

Dexterity, *n.* 1.—Chustī; phurtī; musta'idī; tezī; tajribe aur mahārat kī wajh se kisi kām kā jhatpat (chatpat) k.; ā'zā ke kām meñ lāne meñ hoshyārī aur suhulat.

2.—Kisi bāt ke sochkar nikālne yā kisi maqsad ko anjām ke liye tadbīroñ kī ijād meñ 'aql kī tezī; tadbīroñ kī ijād meñ musta'idī; kisi tajwiz (mansūba yā bandish) ke anjām yā insirām meñ 'ujlat aur hoshyārī; chālākī; chaturāyī.

Dexterous, *a.* 1.—Phurtīlā; tez-dast; hāth se kisi kām ke karne meñ hoshyār aur chālāk; musta'id.

2.—Tadbīroñ kī ijād meñ hoshyār; mudabbir; kisi tadbīr ke sochne aur uske anjām meñ musta'id; chālāk; chatur; siyānā.

3.—Jo hoshyārī (chaturāyī) se kiya jāe.

Diary, *n.* Roz-nāma; roz-nāmcha; awārja; woh kitāb jis meñ roz roz ke hālāt likhe jāwen; siyāha.

A general *diary*—Roz-nāmcha-i-'ām. A special *diary*—Roz-nāmcha-i-khās.

A *diary writer*—Roz-nāmcha-navis.

Dictate, *v. t.* 1.—Is garaz se kuchh kahnā ki dūsrā shakhs use likh le; kisi ko koyī bāt is murād se sikhlanā ki mauq'e par woh use kahe.

2.—Farmānā; tabakkumāna kahnā; irshād k.; hukm d.; sādīr k. jaise hukm. [i-kalām; 'ibārat; tarz-i-sukhan.]

Diction, *n.* Alfāz ke zarī'e se khayālāt kā izhār; intikhāb-i-alfāz; tarz-DICTUM, *n.* [Lat.] 1.—Qaul yā sanadī qaul; bayān; kahāwat.

2. (*Law.*) Woh rūe jiskā izhār min-jānib-i-hukkām-i-'adālat aise umūr kī nisbat kiya jāe jinko muqaddame se ta'alluq-i-khās na ho.

Die, *v. t.* 1.—Marjānā; marnā; hastī se nestī meñ parjānā yā hast se nest ho-jānā; murda ho-jānā; rūh kā parwāz kar-jānā; jān kī nikal-jānā; fant h.; qazā kar-jānā; guzar-jānā; dam nikal-jānā; dunyā se guzar-jānā; jahān se uṭh-jānā; mulk-i-'adam ko rāhī h.; ba-qaid-i-hayāt na rahnā; be-jān yā khushk ho-jānā; ukāṭh jānā.

☞ Said of animals or vegetables.

☞ "Often with *of*, *by*, or more seldom *for*, before the cause or occasion of death." *Webster*.

2.—Jān d.; mar-jānā; zindagī (jān) khonā; halāk kiya jānā; phāñsi parnā. [jānā; mit-jānā; bujh jānā.]

3.—Nest ho-jānā; mauqūf ho-jānā; zāl ho-jānā; kuchh rah na

Let the secret *die* in your own breast—Is bhed ko apne hi dil meñ mit jāne do.

4.—Baith yā dhañs jānā; pazhmurda yā afsurda ho-jānā; kam-zorī shikasta-khātīrī yā muhabbat wagaira ke sadme se bujh-jānū yā gashī kī hālat meñ ho jānā. [rahnā.]

5.—Kisi kā mahkūm (uske tābi) na rahnā; kisi meñ muhtalā na To *die* to pleasure or to sin—Khushī yā gunāh meñ muhtalā na rahnā.

6.—Pichhe ko palat jānā yā khūb sunāyī na d.; barābar kam hotā (ghaṭṭā) jānā jaise awāz kā. Nazar se gāib ho-jānā; uṛ jānā; jātā rahnā; nazar na paṛnā jaise kisi rang kā.

Often with *out* or *away*.

7.—Bad-maza yā be-dam ho-jānā; utar jānā; tezi kā bāqī na rahnā.

Mostly used in the participle.

The beer is *dead*—Woh bīr sharāb utar gayī.

DIES NON, [Lat. an abbreviation of *dies non juridicus*] (*Law*). Yaum-i-ta'til-i-'adālat; kachahrī ke band rahne kā din jaise Itwār (Yakshamba) wagaira; jis roz hākimoñ kā ijlās na ho; jo dīn kachahrī kā na ho.

Diet, *n.* 1.—Khurāk; gīzā; khāne-pīne kī chīzeñ.

2.—Woh gīzā jo kisi qā'ida-i-mu'ayyana yā sihbat ke lihāz se khāyī jāe.

Diet, *v. t.* Khānā khilānā; khilānā; parwarish k.; qillat se yā qā'ida-i-mu'ayyana ke mutābiq khilānā-pilānā.

Diet, *v. i.* Khānā; qā'ide ke bamūjib khānū pīnā; bachā-bachā ke (thorā yā kam) khānā. [na r.; ek qism kā na h.]

Differ, *v. i.* 1.—Mukhtalif h.; aur tarah kā h.; muwāfaqat yā mutābaqat

The statements of the witnesses *differ* in this case—Is muqaddame meñ gawāboñ ke bayānāt mukhtalif haiñ (ek qism ke nahiñ haiñ). The court *differ*s with the assessors as to the prisoner's guilt—Is mudda'ā 'alaih kī mujrīmī kī nisbat 'adālat ko asesaroñ kī rāe se ittifaq nahiñ hai. These two books *differ* from each other—Yah do kitābeñ bāham mukhtalif haiñ.

2.—Mukhtalifu-r-rāe h.; ek tarah kī rāe na r.; rāe meñ muttāfiq na h.; aur hī sochuā; tajwīz yā rāe meñ mukhālafat k.

3.—Mubāhasa k.; takrār qaziya yā jhagrā k.; jhagarānā; nizā'-i-lafzi k.

Difference, *n.* 1.—Ikhtilāf; nā-muwāfaqat; farq; bhed; tafāwut; nā-ham-wāri; gair-mushābahat.

2.—Ikhtilāf-i-rāe; nifāq; nizā'; bahs; takrār; jhagrā; munāqasha; wajh-i-takrār; amr-i-mā-bihī-n-nizā'; woh bāt jiske sabab se jhagrā paidā ho (jiski nisbat nizā' ho).

To make up a *difference*—Bāham sulh k.; raf'-i-shar yā takrār k.; tasfiya-i-nizā' k.

Different, *a.* 1.—Judāgāna; 'alāhida 'alāhida; ek hī (wāhid) nahiñ.

2.—Mukhtalif naw'iyat shakl yā sifat kā; yak-sān nahiñ; mukhtalif; mutafarriq; gair-mushābih; bāham mukhtalif; dūsre kī māniud yā dūsre sā nahiñ.

Difficult, *a.* 1.—Jiskā banānā karnā yā anjām d. dushwār (diqqat-talab yā mushkil) ho; sahl (āsān) nahiñ; jismeñ mihnat aur jāñ-fishānī karnī pāre.

2.—Jiskā khush k. mushkil ho; jiske dil ko jald (āsānī se) pher na sakeñ; jo kisi kī bāt (uskā kahñā) jald na māne; mizāj kā saḥt (kaṛā); jo kisi kā qaul jald bāwar na kar le.

- 3.—Jispar charhnā 'chalnā yā uskā 'ubūr k. mushkil (diqqat-talab) ho—jaise pahār sarak yā daryā wagaira.
- Difficulty, n.** 1.—Dushwārī; ishkāl; sakhtī; diqqat; āsānī yā suhūlat kā na h.; kisi shai kī woh hālat jisse uskā anjām mushkil ho.
- 2.—Woh bāt jo mushkil ho; woh amr jiskā anjām dushwār ho (sahl na ho); woh bāt jismeñ mihnat pareshānī yā uljhāw ho; taklif kī bāt; woh bāt jiskī wajh se taraqqī wagaira meñ diqqat ho; uljherā; bakherā; jhanjhat; janjāl; rukāwat kī bāt.
- 3.—Hujjat; nizā'; ikhtilāf; ta'arruz; 'uzr; i'tirāz.
- Diffidence, n.** Apnī yā gair kī quwwat istitā'at yā liyāqat wagaira kī nisbat shubha ya'nī uspar takiya na k. (bharosā na r.); inhisār-i-zātī na r.; hijāb; sankoch; sakuch.
- Diffident, a.** Apnī yā gair kī quwwat wagaira par shubha r. w.; waswāsī; wahmī; apnī zātī liyāqat wagaira par bharosā na r. w.; sankochī; mahjūb; kāmoñ ko dar dar k. w.
- Diffuse, v. t.** Dhālkar phailānā jaise kisi saiyāl (bahne wālī) shai ko; bahānā; chāroñ taraf phailānā; ghumānā; mushṭahar k; khonā; zāi'a k.
- Diffuse, a.** Dhālkar bahāyā huā; kḥūb phailā huā; gair-mahdūd; mutawwal; tūl-o-tawīl (lambī-chaurī) jaise 'ibārat. [polī k. yā haṭānā.
- Dig, v. t.** 1.—Khodnā; gornā; mittī ko kudālī yā kisi dūsre tez āle se
- 2.—Mittī nikāl-kar kḥālī kar-d.; khodnā jaise kuāñ; garhā kar-d.
- To dig down*—Khod-kar jar kḥālī karke girā d. (ḡhā d.).—*To dig down a wall*—Diwār kī bunyād (new) ko bhitari bhitār khod-kar use girā d.—*To dig in*—Khod-kar pāṭnā, *To dig in manure*—Khād ko khod-kar zamīn meñ bhar yā pāt d.—*To dig from, out, or up*—Khod-kar nikālū.
- The preposition is often omitted.
- Dig, v. i.** Kudālī wagaira lekar kām k.; zalil kām k.; kamīnoñ kā kām k.
- To dig in*—Kudālī wagaira se khod-kar garhā k.—*To dig through*—Is pār se us pār tak khod-kar āne jāne kī rāh kar-d.
- Digest, v. t.** 1.—Murattab k.; tartīb d.; taiyār k.; silsila-wār durust k.
- 2.—Hazm k.; pachānā; kaimūs banā d.; tahlīl k.
- Digest, v. i.** 1.—Hazm h.; pachnā; tahlīl h.
- 2.—Paknā; mawād kā ā-jānā jaise phore yā zaḥm meñ.
- Digest, n.** Qawānīn kā majmū'a; majmū'a-i-āyīn.
- Dilatory, a.** 1.—Sust; ḡhīlā; jo 'ādatan der kare.
- 2.—(Law) Jisse tawaqquf yā der ho yā uskā honā maqsūd ho.
- Dilatory plea*—Wah 'uzr jo muqaddame kī tajwīz meñ tawaqquf karāne ke liye kisi aise amr kī nisbat pesh kiyā jāwe jisko rūdād se ta'alluq na ho.
- Diligence, n.** Kisi qism ke kām meñ barābar lagā rahnā; jo koyī kām shurū' kiya jāe uske anjām kī barābar pairawī; dil-o-jān se mihnat; tawajjuh-i-kāmila; kisi kām meñ jis-qadar dīl lagānā munāsib ho us meñ utnī hī tawajjuh; mihnat; riyāz.
- To do one's diligence, give diligence, use diligence*—Sā'i h.; dīl-o-jān se koshish k.; jāhān tak ho-sake fikr k.; kḥūb tau-dibi k.
- Diligent, a.** 1.—Dil-o-jān se mutawajjih; mihnatī; be-khabar yā gāfil nahīn; nihāyat sā'i wa sargarm; hamesha kām meñ lagā huā.

2.—Jo barābar kiyā jāe; jiskī pairawī meñ fikr aur koshish barābar kām meñ lāyī jāe; jo mihnāt yā ihtiyāt se ho.

To make a *diligent* search—Kisī chiz ko barī fikr aur mihnāt se dhuñdhnā; kisī shai kī just-o-jū barī jidd-o-jahd se k.

Diluvial, a. Jo daryā wagairā ke sailāb (bāṛh) se paidā ho.

Diluvial deposit—Woh bālū yā mittī wagairā jo daryā ke sailāb kī wajh se par jāe; daryā-shikast gang-shikast yā daryā-burd.

DILUVION, } n. Bālū yā mittī wagairā jo daryā kī tugyānī (bāṛh) se
DILUVIUM, } par jāe (jam' ho-jāe).

Dimension: n. Kisī shai kī lambāyī chaurāyī uñchāyī gahrāyī motāyī yā uskā gherā; kisī shai kā tūl-o-'arz aur 'umuq yā dabāzat; wus'at; qad-o-qānat; bistār; phailāw. [kisī tarāh par kam yā chhotā k.

Diminish, v. t. 1.—Ghatānā; kam k; mīqdār yā ta'dād meñ kam k;

“Opposed to *increase* and *augment*. It is particularly applied to bulk and quantity, as *shorten* is to length.” *Webster*.

Diminish, v. t. Kam yā chhotā ho-jānā khwāh nazar ānā; ghaṭ jānā.

Diminution, n. 1.—Ghatānā; kam k.

2.—Kamī; kam ho-jānā; ghaṭ jānā. [ho.

3.—(*Law*) Woh firoguzāshṭ galatī yā naqs jo kisī wasīqa-i-qānūn meñ **Diploma, n.** Sanad; woh navishta jo dast-khat khwāh dast-khat aur muhr se murattab ho-kar kisī ikhtiyār ke nafāz dilāne ke liye ek shakhs ko diyā jāwe.

Direct, a. 1.—Sīdhā; terhā yā pechīda nahīn.

2.—'Ain maqsad ko pahuñchāne wālā; jisse fhik manzil-i-maqsūd par pahuñcheñ; jismeñ kaj-o-pech na ho. [takalluf bāsif ho.

Direct means—Sīdhī tadbīr; aisi tadbīr jisse tadbīr-kunanda kā maqsad bilā-3.—Sarihī; badihī; gair-mashkūk yā mushtabah; sāf; fāsh; khulā huā; mubham yā muzabzab nahīn.

Direct evidence—Subūt-i-sarihī badihī yā gair-mashkūk. *Direct* interference—Mudākhalat-i-sarihī yā fāsh.

4.—Yak-jihātī nahīn; bāp beṭe pote wagairā ke silsile meñ ba-khatt-i-mustaqīm; bāp beṭe kī tarāf; silsila-i-mutanazzila meñ.

A descendant in the *direct* time—Bāp beṭe pote wagairā kī aulād meñ.

In this sense, *direct* is opposed to *collateral*.

Direct tax—Woh mahsūl jo logoñ kī āmadani yā māl-o-matā' par lagāyā jāe.

In this sense, “distinguished from taxes on merchandise or customs, and from excise.” *Webster*.

Direct, v. t. 1.—Nishān d.; kisī jagah yā chiz kī tarāf sīdhe batlānā yā nishān d.; shist lagānā; tāk bāndhnā.

2.—Intizām k.; band-o-bast-k.; kisī khās tarīq par chalānā; insirām k.

3.—Sabil yā tarīq-i-munāsib batlānā; sīdhā rāsta dekhā d.; rah-numāyī k.; rāh dekhānā.

He *directed* me to the left-hand road—Usne mujhe bāyeñ hāth kī rāh dekhā di.

4.—Hukm d.; hidāyat k.; irshād k.; farmānā; bare kī tarāh sikhānā.

5.—Kisī khat par maktūb-ilāih kā nūm wa patā-ṭhikānā likhūā; jab koyī chiz lifāfe khwāh pulinde wagairā meñ band karke bhejeñ to

us lifāfo yā pulinde par us shakhs kā nām aur thikānā likh d. jiske pās woh bhejā jāwe. [thikānā kyā likhā jāwe ?]

How is this letter to be *directed*?—Is khat par maktūb-ilāih kā nām aur patā-

Direction, n. 1.—Ihtimām; band-o-bast; insirām; nigranī; hidāyāt.

Who has the *direction* of the affairs of that firm?—Us koṭhī ke kār-o-bār kā ihtimām kiske zimme hai?

2.—Hukm; hidāyāt; irshād; imā; kār-rāwāyī kā tarīq batlānā.

The requisite *directions* have been given to the Munsarim—Zarūrī hidāyateh Munsarim ko kardi gayī hai.

3.—Sarnāmā; maktūb-ilāih wagaira kā nām ma' laqab wa sukūnat; nām aur patā thikānā; lifāfo par kī 'ibārat.

4.—Samt; jānib; taraf; or.

In what *direction*?—Kis taraf yā jānib?

[sipurd ho.

5.—Woh kul ashkhās jinko kisī amr kā insirām (kisī kām kā ahjām)

6.—Woh bāteḥ batlānā jinse kisī shakhs yā muqām kā patā lag jāe.

Directly, ad. 1.—Bilā takhallul; bilā ibhām; sarāhutan; sāf sāf; zimman nahīn; ghumā-phirā kār nahīn; ba-khat-i-mustaqīm; sidhā.

The evidence does not bear *directly* upon this case—Is muqaddame se shahādāt ko sāf sāf ta'alluq nahīn hai.

2.—Fauran; bilā tawagqūf yā tākhīr; turt yā turant; jhatpat; sidhe.

3.—Joḥīn; kisī ke ba'd hī; ba-mujarrad; ba-faur. [kār-rawā.

Director, n. 1.—Muhtamim yā sarbarāh-kār; munsarim; chalāne w.;

2.—Mushīr; nāsīh; hādī; rah-numā.

3.—Pir; gurū; murshid.

[ke insirām ke liye muqarrar ho.

4.—Woh shakhs jo kisī jamā'at wagaira kī taraf se uske kār-o-bār

Disability, n. (Law) 1.—Qānūnī liyāqat yā qābīliyat kā na honā; 'adam-i-liyāqat-i-qānūnī; shar' yā shāstr ke rū se kisī fi'l ke anjām kī salāhiyat kā na rakhnā; qānūnī nā-liyāqatī; imtinā'-i-qānūnī; kisī fi'l-i-jāiz ke karne kī salāhiyat na r. [yā zihnī quwwat wagaira na r.

2.—Be-maqlūrī; 'adam-i-istitā'at; lā-ehārī; majbūrī; kāfī jismānī

Disable, v. t. (Law) 1.—Qānūnī haq yā salāhiyat se mahrūm k.; qānūn ke mutābiq nā lāiq banā d.; qānūn ke mutābiq kisī fi'l ke karne kī salāhiyat rahne na denā.

2.—Nā lāiq k.; be-kār k.; jismānī yā zihnī tāqat se mahrūm kar-denā; nā-tāqat k.; kisī shai ko is tarah par kamzor yā be-kār kar-denā kī woh phir kām ke lāiq na rahe; be-maqlūr kar-denā; za'if kar-d.; kamzor kar d.

Disabled, p. a. Nā-lāiq; ma'zūr; kisī fi'l kī salāhiyat na rakhtā huā; kamzor; zakhm yā choṭ wagaira ke bā'is kām kā nahīn (bekār).

Disadvantage, n. 1.—Fāide se mahrūmī; nā-muwāfiq hālat; woh amr jo kām-yābī meḥ mānī' khwāh nuqsān yā mazarrat kā bā'is ho.

To be under some *disadvantage*—Aisi hālat meḥ honā jo apne hāl ke muwāfiq na ho; nā-muwāfiq yā mazarrat-angez hālat meḥ h. To act at *disadvantage*—Aisi hālat meḥ kisī fi'l kā k. jisse nuqsān yā mazarrat ho (usmeḥ kāmyābī na ho).

2.—Ziyān; nuqsān; mazarrat; naf' nām-warī yā i'tibār wagaira meḥ nuqsān. [paune bechnā.

To sell a thing to *disadvantage*—Kisī chīz ko nuqsān uṭhā kar bechnā; aune

Disadvantageous, a. Taraqqī kām-yābī yā naf' ke liye muzir; nā-muwāfiq; mukhālīf; muzir; zarar-rasān; nuqsān k. w.; āram yā subhite kā nahīn; kisi amr kī bihbūdī ke hasb-i-hāl nahīn. [tardīd-i-kalām k.]

Disaffirm, v. t. 1.—Bar-'aks yā khilāf kahnā; raḍ k.; inkār k.; kāṭ d.; Said of what has been asserted.

2.—(Law) (a) Bahāl na r.; 'adālat-i-mā-taht ke faisale ko mansūkh yā mustaradd k. [i-infisākh ko.]

(b)—Mansūkh yā kal-'adam kar denā; jaise kisi mu'āhada-i-qābil-Disagree, v. i. 1.—Muttāfiq na h.; mukhtalīf h.; yak-sān na h.; ek tarah kā na h.; ikhtilāf r.

The facts stated by the plaintiff disagree with those stated by the defendant—Jo wāq'āt mudda'ī wa mudda'ā'alah ne bayān kiye unmeñ ikhtilāf hai.

2.—Mukhtalīfu-r-rāe h.; tajwiz meñ ikhtilāf r.; ek dil na h.; bāham ikhtilāf yā munāqasha r.

The best judges sometimes disagree—Ba'z waqt 'umda se 'umda mujawwizōñ kī tajwiz meñ ikhtilāf hotā hai.

3.—Nā-muwāfiq h.; muwāfaqat na r.; nā sāz h.; hasb-i-bāl na h.

The climate of that distret disagrees with his health—Us zil'e kī āb-o-hawā use nā-muwāfiq hai.

Disagreeable, n. Nā-pasandīda; nā-guwār; jisse tabī'at ko ranj pahunche yā woh mutanaffir ho. [jhaḡrā.]

Disagreement, n. Ikhtilāf; nā-muwāfaqat; takhāluf-i-rāe; bahs; nizā';

Disallow, v. t. Jāiz yā rawā na r.; nā-manzūr k.; kisi shai kī waq'at yā jawāz se munkir h.; kisi shai ko taslīm na karke khārij yā nā-manzūr k.; ba-taur wājib ke qabūl na k.; ijāzat na denā; nā jāiz yā nā-qābil-i-jawāz tasawwur k.

The plea of limitation has been disallowed by the court—'Uzr-i-hadd-i-sainā'at 'adālat se nā-manzūr huā. The collection charges will be disallowed—Masārif-i-tahsil-pazīr nā-manzūr kiye jāenge.

Disallow, v. i. Ijāzat na denā; manzūr na k. [imtinā']

Disallowance, n. Nā-manzūri; taslīm se inkār; jāiz rakhue se inkār;

Disappear, v. i. Dekh na paṛnā; nazar se gāib yā bāhar ho-jānā; gūib ho-jānā; kāfūr ho-jānā; na 'rahnā; jātā rahnā; qāim na rahnā; kisi aur chiz meñ chhip-jānā.

Disappearance, n. Gāib yā nazar se bāhar ho-jānā; jātā rahnā.

Disappoint, v. t. 1.—Ummed khwāhish tamannā ārzū yā irāde ko pūrā na hone d.; māyūs k.; mahrūm k.; jis shai kī tamannā yā ummed wagaira ho uske husūl se bāz r.; uḍ-kām k.

2.—Kār-gar na hone d.; natīja-i-maqsūd ke paidā hone meñ māni' h.; asar yā natīja na hone d. [ua ho.]

Disappointed, p. a. Nā-ummed; nirās; māyūs; nā-kām; jiskī ārzū pūrī

Disappointment, n. 1.—Māyūs k. yā h.; māyūsi; nā-murādi; nā-kāmi; kisi irāde yā mausūbe kā pūrā na h.; nā-ummedī; hirmān. [ho.]

2.—Woh shai yā amr jiskī wajh se nā-ummedī nā-murādi yā nākāmi
Disapprobation, n. Nā-manzūri; nā-pasandidagi; kisi be-jā nā-munāsib yā khilāf-i-maslahat bāt kā dil se nāqis (ma'yūb) thahrānā; qābil-ilzām samajhnā.

Disapproval, n. *Vide* Disapprobation.

Disapprove, v. t. 1.—Nā-pasand k.; be-jā yā nā-munāsib qarār d. k̄hwāh tasawwūr k.; malāmat k.; sarzanish k.

2.—Nā-mauzūr k.; manzūrī se inkār k.; rawā yā jāiz na r.

“It is often followed by *of*; but modern usage inclines to omit *of*.” *Webster*.

Disarm, v. t. Hathiyār chhīn-lenā; be-silāh kar-d.; nihatthā kar d.; be-qābū kar-d.

Disarrange, v. t. Be-tartīb kar-d.; darham-barham kar-d.; abtar k.; bad-nazmī paidā k.; ulaṭ-palaṭ d.; silsile yā tartīb ko shikast kar d.

Disavow, v. t. 1.—Taslim ijāb yā iqbal se inkār k.; kisī shai kī nisbat apnī zimma-dārī se munkir h. yā mukar jānā; taslim yā qabūl na k.; rad kar d.; kisī wāqī'a ilzām yā rāe se munkir h.

He was charged with embezzlement but he *disavowed* the fact—Us par tagal-lub-o-tisarruf kā ilzām lagāyā gayā thā par usne usse inkār kiya (use qabūl na kiya.)

“Opposed to *own* or *acknowledge*.”

2.—Kisī amr kī sihat yā asliyat se inkār k.; rad k.; kisī amr ke khilāf sābit k.

Disavowal, n. Inkār; 'adam-i-ijāb; lā-da'wā.

Disbelieve, v. t. I'tibār na k.; kisī bāt kī nisbat yah samajhnā ki yah sahīh yā wāqī'i nahīn hai; yaqīn na lānā; na mānnā.

The court *disbelieves* this evidence—'Adālat is shahādat par i'tibār nahīn kartī (isko mu'tabar nahīn samajhti yā isko nahīn māntī).

Disburden, v. t. Bojh utār l.; subuk-dosh k.; halkā k.; garān-bārī raf k.

Disburse, v. t. Kharch karnā; sarf k.; de-d.; uthā ḍālnā.

Disbursement, n. 1.—Kharch; sarf.

2.—Zar-i-sarf-shuda; jis qadar rupaye kharch parēn; maḥḥarij; ma-sārif; kharch yā akhrājāt.

The annual *disbursements* exceed the income—Kharch-i-sāl-āna āmadanī se zi-
[yāda hai.]

Discharge, v. t. 1.—Bojh utārnā; jo kuchh asbāb wagaira ladā ho use utār l.

“Applied both to the ship and the loading.” *Webster*.

2.—Rihā k.; qaid se chhoṛnā; chhoṛ d.

The court has ordered the prisoner to be *discharged* on bail—'Adālat ne us qaidī ko zamānat par rihā kiye jāne kā hukm diya hai.

3.—Kisī farz ko anjām d.; kisī dāin ko adā k.; kisī shart yā mu'āhade ko pūrā k. yā uski ta'mīl k.

He *discharges* the duties of his office well—Woh apne mansab ke farāiz ko ba-khūbī anjām detā hai. He has *discharged* his debts—Usne apnā qarz adā kar-diyā.

4.—Mauqūf k.; naukarī se bar-khāst k.; chhoṛā d.; bar-taraf k.

5.—Da'we yā mutālabē se barī k.; farig-khattī yā bhar-pāyī likh-d.

The creditor *discharged* his debtor—Usdāin ne apne madyūn ko bhar-pāyī likh-dī.

6.—Ruḥsat kar-denā; chale jāne kī ijāzat d.

The witnesses were *discharged* after they had been examined—Zabān-bandi (izbār qalam-band kiye jāne) ke ba'd gawāh ruḥsat kar-diye gaye.

7.—Muwāḥḥaza yā zimma-dāri se barī k.; barīu-z-zimma k. [saktā.
The surety cannot be discharged—Woh zāmiā muwāḥḥaze se barī nahīū ho

8.—Jurm yā ittilhām se barī k.; kisi jurm yā ilzām se safāyī kar-
d.; barī k.; āzād kar-d.; maḥḥlasī baḥḥshnā.

9.—Chhornā; dāgnā—jaise bandūq wagaira.

10.—Nikālū; khārij k.; bahānā.

A pipe discharges water—Nāl se pāni nikaltā (bahtā) hai.

Discharge, n. 1.—Rihāyī; maḥḥlasī; qaid yā hirāsāt se āzādī.

2.—Anjām; ta'mil; ifā; adā.

3.—Ma'zūli-i-'uhda; ma'qūfī; bar-khāstagi; bar-tarfi; woh na-
wishā jo ba-taur subūt bar-khāstagi ke diyā jāwe.

4.—Zimma-dāri daim yā tāwān se barāat; woh nawishā jo daim
wagaira se barāat ke subūt meḥ diyā jāwe; fārig khattī; sāfi-nāmā.

5.—Rukhsāt; chāl jāne kī ijāzat.

6.—Jurm yā ilzām se barāat; barāat.

7.—Woh shai jo nikle yā khārij ho masalan mawād wagaira. [sar h.

8.—Chhornā; dāgnā; shalākḥ; top wagaira kā chhūṭnā chālū yā

Disciple, n. Chelā; murid; pairaw; woh shakhs jo dūsre se ta'lim pāye;
shāgird; talimāz.

Discipline, n. 1.—Woh bartāw jo muta'allim (sikhne yā ta'lim pāne wālē)
ke liye mauzūn ho; ta'lim; tarbiyat; ta'lim aur mashq ke zarī'e se
dil kī quwwatoḥ kī tarraqqī.

2.—Qawā'id-i-mu'āyan ke mutābiq kār-rawāyī (unpar 'amal karne)
kī ta'lim; bandhe huye silsile ke mutābiq barā'bar kār-rawāyī kā
'ādī k.; mashq; qawā'id.

3.—Qā'ide kī pābandī; hukm kī bajā-āwarī; farmān-bardārī; itā'at.

4.—Tādīb; tambih; kisi naqs ke daf'iye ke liye sakhtī ke sāth ta'lim;
musibat taklif yā ta'zir wagaira ke zarī'e se kisi bāt kā sikhlanā.

5.—Durustī; ārstagi; tambih; kisi 'aib ke dūr karne ke liye
ta'liman saza-dihī. [k.; tarbiyat k.

Discipline, v. t. 1.—Ta'lim d. yā k.; ta'lim aur mashq ke zarī'e se pakkā
2.—Qā'ide ke mutābiq barā'bar kār-rawāyī kā 'ādī k.; mahkūm k.;
zabt meḥ lānā; farmān-bar-dārī sikhlanā; pā-band-i-qawā'id k.

Disclaim, v. t. 1.—Kisi shai kī nisbat da'we se kulliyatan inkār k.;
kisi shai kī milkīyat khwāh uske muta'alliq zimma-dāri se munkir h.;
kisi shai ke qabze se inkār k.; kisi shai ke lene se yah kah-kar inkār
k. kī yah hamārī nahīū hai; inkār k.; qabūl na k.; taslīm na k.; chhor
d.; tark k.; na mānnā; munkir h.

The defendant disclaims all knowledge of the alleged mortgage transaction—
Jis mu'amala-i-rihn kā bayān huā hai uski wāqifiyat se mudda'ā 'alaiḥ ko
bi-l-kul inkār hai. He disclaims any right to the property alleged to
have been mortgaged—Jis jā-dād ke rihn hone kā bayān hai uski nisbat
apne istihqāq se use bi-l-kul inkār hai.

2.—(Law) Kisi shai kī nisbat da'we se dast-bardār h. yā yah kah-
nā kī hamārā da'wā is par nahīū hai; lā-da'wā h.; dūsre ke da'we ko
qabūl na k.; kisi haqqiyat milkīyat khwāh 'uhde ke qabūl karne se
inkār k. [tark k. w.

Disclaimer, n. (Law) 1.—Da'wā yā qabūl na k. w.; munkir; chhorne yā

2.—Da'we yā haq wagaira se inkār khwāh uskā 'adam-i-ijāb yā tark; kisi haqqiyat se dast-bardāri 'ām isse ki 'arizī ho yā dawāmī.
Disclose, v. t. Zāhir k.; ifshā k.; mashhūr k.; khol d.; fāsh-kar d.; kah-denā; kisi shai ko numāyān yā pesh-i-nazar kar-d.; kisi rāz kī parda-darī k.
Disclosure, n. 1.—Izhār; ifshā; inkishāf; i'lān; parda-darī.

2.—Woh bāt jo khol yā mashhūr kar-dijāe.

Discontinue, v. t. 1.—Mauqūf k.; band kar-d.; chhor d.

2.—Kisi shai kā lenā band kar-d. (uski taraf se muh pher l.).

The Bengal Law Reports have been *discontinued* by Government—Gavar-mint ne Nazār-i-qānūni Ihāta-i-Bangāl kā lenā band (mauqūf) kar-diyā.

Discontinue, v. i. Mauqūf h.; band h.; rukuā.

Discord, n. Nā-ittifāqī; ikhtilāf; tazād; ikhtilāf-i-rāe; mukhālafat; nizā'; tukrār; jhagrā; do shakhsōn yā chīzōn meñ bāham takhāluf.

Discordant, a. Bāham muttasīq nahīn; mukhālīf; mutazād; ek dūse ko bar'aks yā zīd.

Discount, v. t. 1.—Minhā k.; kāṭ-l. yā d.; waz' kar-l. yā d.; kisi hisāb dāin yā qīmat wagaira meñ se kam yā minhā kar-d.; kam kar-d.; chhor d.; ghaṭā d.

Merchant sometimes *discount* five or six per cent. for prompt or for advanced payment—Fauran yā peshgi rupaye dene ke i'waz meñ saudāgar ba'z-augūṭ pānch chha rupaye saikare kam kar dete (chhor dete) haiñ.

2.—Mitī (hundavī wagaira kī mī'ād ke guzarne meñ jitne din bāqī hoñ uskā sūd) kāṭ kar hundavī wagaira ke rupaye d.

Bills of exchange are *discounted* on good security—Kafālat-i-ma'qūl lekar hundavīyōn kā dām mitī kāṭ ke diyā jātā hai.

3.—Peshgi sūd waz' karke rupaye qarz d.

The bank *discount* for sixty or ninety days—Sāṭh yā nawwe din kā sūd pahlo waz' karke bank se rupaye qarz milte haiñ.

Discount, n. 1.—Minhāyī kī woh raqam jo fauran yā peshgi rupaye dene kī wajh se kāṭ-lijāwe; woh raqam jo zar-i-yāstani yā zar-i-qarza se minhā kar-lijāwe; woh raqam-i-fī-sadi jo naqd kharīd kiye huye māl kī qīmat se minhā dijāwe; woh raqam jo chīzōn kī ma'mūlī qīmat yā kisi aisi raqam se waz' kar-dijāwe jo bar-āyanda wājibu-l-adā ho; phir-tā; chhūṭ; dastūī

2.—Woh sūd kī raqam jo isī hundavī wagaira ke rupaye dene ke waqt minhā kar-lijāwe jiskī mī'ād (mitī) guzrī na ho; sūd kī woh raqam jo qarza dene ke waqt peshgi kāṭ-lijāwe; baṭṭā.

3.—Baṭṭā yā mitī kāṭkar rupaye d.

The bank is making no *discounts*, or the bank has suspended *discounts*, at present—Bi-l-fī mitī kāṭ kar bank se rupaye nahīn diye jāte.

Discountable, a. Mitī kāṭkar rupaye diye jāne ke qābil; jiske rupaye mitī kāṭkar de sakeñ.

This bill of exchange or note is not *discountable* at the bank—Is hundavī yā loṭ ko rupaye bank se mitī kāṭkar nahīn mil sakte.

Discount-broker, n. Woh shakhs jo hundavīyōn ko rupaye mitī kāṭkar detā hai; woh shakhs jo loṭ wagaira kī kafālat par rupaye qarz detā hai; mitī khāne-wālā.

Discountenance, *v. t.* Himāyat se inkār k.; kisi shai kī nisbat apnī pasandidagī zāhir karke use taqwīyat na d.; rukh na d.; sahārā na d.; roknā; gussa wagaira dikhā-kar kisi bāt ko hone na d.

Discourage, *v. t.* 1.—Kisi kī himmat harā d.; shikasta-dil (be-dil) kar-d.; dil yā jī tor d.; tabī'at bujhā d.; himmat tor d.; bharosā bāqī rahne na d.; hausala past kar-d.

2.—Kisi amr se kisi ko bhagkā d.; kisi bāt kī nisbat kisi kā dil tor d.; taqwīyat na d.; be-iltifātī k.; gair-mulṭafit ho-kar rokne kī fikr k.

Discouragement, *n.* 1.—Shikasta-dil k. yā h.; shikasta-dilī; be-dilī; māyūsī; be-bharosā ho-jānā.

2.—Woh bāt jisse dil tūt jāe; woh amr jisse khauf khākar koyī kisi kām ke shurū' karne yā uskī pairawī se bāz rah-jāe; dil-shikānī kī bāt.

Discourteous, *a.* Kaj-khulq; nā-tarāshīda; bad-akhilq; gair-muhazzab; ujadḍ.

Discourtesy, *n.* Kaj-khulqī; gair muhazzab tariq yā kalām; be-adabī; bad-tariqgī. [k.; dekhā d.]

Discover, *v. t.* 1.—Khol d.; parda uthā d.; nazar ke sāmnē kar-d.; zāhir

2.—Kisi aisi shai ko ibtidāan dekh pānā yā usse wāqif ho-jānī jo pahle rahī to ho par uskā hāl ma'lūm na huā ho khwāl woh dekh na pare; daryāft k.; dhūndh-kar nikālū; pahle pahāl dekh pānā; pā-jānā.

Discover, *a.* (Law) Be-hyāhī; gair-mankūha; bewā jiskā shuuhar na ho.

“Applied either to a woman who has never married or to a widow.” Webster.

Discover, *n.* (Law) Gair-mankūha yā bewa hone kī hālat; shauhar kī himāyat se barī hone kī hālat. [da khol d.; dekhā d.]

Discovery, *n.* 1.—Zāhir k. yā khol d.; izhār; inkishāf; parda-darī (par-The discovery of a plot—Kisi bandish ke hāl kī inkishāf (uskā hāl khol d.).

2.—Batlānā; zāhir kar-d.; hāl khol d.

A bankrupt is bound to make a full discovery of his estate and effects—De-wāliye par farz hai ki apnī jāe-dād aur māl-o-asbāb kī pūrā pūrā hāl batlā de.

3.—Inkishāf; kisi aise amr kī inkishāf yā izhār jiskā wujūd pahle rahā ho par log usse wāqif na rahe hon; daryāft; husūl-i-'ilm yā wāqīfiyat; kisi shai kī dīl-i-awwal (uskā pahle pahāl dekhnā); dekh-pānā.

4.—Woh shai jiskā zuhūr yā inkishāf ho; woh shai jo bār-i-awwal dekhī yā jānī jāe; woh shai jo ibtidāan mutabaqqāq ho yā taslīm kī-jāe.

Discredit, *n.* Be-'tibārī; 'adam-mu'tabarī; bad-nāmī; ruswāyī; kisi qadar be-'izzatī yā be-waqarī.

Discredit, *v. t.* 1.—'tibār na k.; nā-mu'tabar thahirānā; butaur sahīh yā sachche ke taslīm na k.; bāwar na k.; na mānū.

The court *discredits* the testimony of these witnesses—In gawāhoḥ kī shahādāt ko 'adālat mu'tabar nahīn samajhtī (usko ba-taur sahīh ke taslīm nahīn kartī).

2.—Bad-nām k.; be-ābrū k.; maurid-i-ilzām k.; khafīf k.; kisiqā-lar ābrū kho d. [san; bā'is i-hat; jisse bad-nāmī yā be-ābrūyī ho.

Discreditable, *a.* Jisse ābrū yā 'tibār meḥ futūr wāqī' ho; gair-mustah-Eiscreet, *a.* 'Aql-mand; mudabbir; dūr-andesh; chāukas; be-dūr-nangz;

jald-bāz yā be-khabar nahīn; hoshyār; bā-khabar; sāhib-i-tamīz.

Discrepancy, *n.* Ikhtilāf; farq; gair-munāsabat; nā-muwāfaqat.

“Applicable to facts or opinions.” Webster.

Discrepant, *a.* Mukhtalif; mukhālif; bar-'aks; nā-muwāfiq; mutazād.

Discretion, *n.* 1.—'Aql; imtiyāz; tamīz; hosh-yārī; āqibat-andeshī; samajh-būjh; sawāb-did; ihtiyāt.

2.—Apni rāe ke mutābiq kām karne kā ikhtiyār; iqtizā-i-rāe; woh-āzādī yā iqtidār jo har shakhs ko is bāt kā hāsīl hotā hai ki bilā muzāhamat-i-gaire apni tajwīz yā pasand ke muwāfiq kār-rawāyi kare; ikhtiyār; marzī.

To leave a thing to a person's *discretion*—Kisi amr kā anjām kisi shakhs ke iqtizā-i-rāe par chhor d.; kisi bāt kā ek shakhs par is garaz se chhor-d. ki usko woh apni hi tajwīz ke mutābiq kare.—To exercise one's *discretion*—Apne iqtizā-i-rāe ko kām meñ lānā; jo apne ko munā'ib ma'lūm ho wahī k.—At *discretion*—Bilā sharāit: gair-mashrūt; bilā pābandī kisi shart ke.—To *surrender at discretion*—Apne ko kulliyatan fariq-i-galib ke ikhtiyār meñ kar d.; bilā pābandī quyūd fariq-i-galib ki itā'at qabūl k.

Discretionary, *a.* Iqtizā-i-rāe-i-khās par chhūtā huā; apni hi tajwīz par munhasir; jiske insirām meñ apni hi tajwīz kām meñ lāyī jāwe; mutlaq; gair-mahdūd; ikhtiyārī.

Judicial officers are, in certain cases, invested with *discretionary* powers to act according to circumstances—Ba'z ba'z hālatoñ meñ hukām-i-'adālat ko is bāt kā ikhtiyār diyā jātā hai ki ba-lihāz-i-hālāt apni tajwīz ke mutābiq kār-rawāyi karen.

Discuss, *v. t.* Bahasnā; mubāhasa k.; asl haqīqat ke daryāft ke liye i'tirāzāt wa qabāhāt ko raf' k.; chhān k.; taftīsh k.; kisi amr ki nisbat is garaz se dalāil pesh k. ki rāst wa darog (sach aur jhāṭh) meñ farq (tamīz) ho jāwe.

Discussion, *n.* Bahs; mubāhasa; taftīsh; tahqīq; asl bāt ke daryāft ke liye kisi amr ki nisbat mufid wa gair-mufid sab bātoñ kā sochnā; mubāhasa ke zarī'e se kisi amr ki taftīsh. [qāq se mahjūb k.]

Disentitle, *v. t.* Haq yā da'we se mahrūm k.; kisi kā haq chhīn l.; istih-

Disfigure, *v. t.* Bad-sūrat k.; sūrat yā shakl bigār d.; be-daul yā kudaul k.; sūrat ko nāqis yā bad-haiat kar d. [nāmī; hatk.]

Disgrace, *n.* 1.—Zillat; fazihat; rū-siyāhī; be-waqarī; be-'izzatī; bad-2.—Jisse be-'izzatī yā be-ābrūyī ho; bā'is-i-nadāmat yā ilzām; sharm ki bāt; mūjib-i-ilzām.

Disgraceful, *a.* Jisse hatk yā be-ābrūyī ho: bā'is-i-nadāmat (sharm paidā k. w.); be-'izzatī kā sabab; muzil-i-ābrū; ma'yūb; zalīl.

Disguise, *v. t.* 1.—Kisi ki sūrat tabdīl kar-d.; dhokhā dene ke irāde se gair-ma'mūlī poshāk pahīn yā pahīnā-kar asli haiat (shakl) ko chhipā d.; bhes badalnā; tabdīl-i-libās k.; masnū'ī sūrat banā l.; aise kalām musta'mal k. yā aisā tarīq ikhtiyār k. jisse dūsre ko dhokhā ho.

2.—Madhosh k.; matwālā banā d.

Disguise, *n.* 1.—Woh poshāk yā zāhirī sūrat jo asli haiat ke chhipāne khwāh dūsre ko mugālata dene ke liye ikhtiyār ki-jāe. [uā-jāiz kā k.]

To do an unlawful act in *disguise*—Ba-tabdīl-i-libās (bhes badal-kar) kisi fi'l-i-

2.—Numāish-i-darog; libāsī sūrat; dekhne wāle ki mugālata-dihī ke liye sūrat-i-iddi'āyī yā masnū'ī kalām kā isti'māl.

Under the *disguise* of great candour—Bari safāyī i-qalb zāhir karke.

Dish, n. 1.—Rikābī; qā'b; chaurā khule mūh kā bartan—jaise thālī wagaira jismeñ khānā chunā jāe (khāne kī chīzeñ rakkhī jāen.) [khānā.

2.—Woh khānā jo rikābī wagaira meñ chunū jāe; kisi khās qism kā

A cold dish.—Thandhā yā bāsī khānā. A warm dish.—Garī yā tūza khānā.

A delicious dish.—Mazedār khānā (gizā-i-latif yā khush-guwar).

Dishearten, v. t. Shikastā-dil k.; dil toṛ d.; himmat harā-kar nū-ummed kar-d.; be-dil khwāh afsurdā-khātīr kar-d. [māil; dagā-būz; farebī; khān.

Dishonest, a. 1.—Bad-diyānat; be-īmān; dagā karne yā dhokhā dene par

A dishonest man.—Mard-i-bad-diyānat; be-īmān ādmī; aisā shakhs jo dagā karne yā dhokhā dene par māil ho; dagā-būz.

2.—Jiskī bunyād fareb par ho; mabnī-ba-fareb; jismeñ fareb huā ho; farebī; fūsid; khoṭā. [yā jo fareb par mabnī ho.

A dishonest transaction.—Mu'amala-i-farebī; aisā mu'amala jismeñ fareb huā ho

Dishonestly, ad. Bad-diyānati se; be-īmānī se; fareb kī niyat se.

Dishonesty, n. Bad-diyānati; be-īmānī; dhokhā dene yā fareb karne kī niyat; fareb; dagā-būz; khīyānat; diyānat yā imān-dārī se inhirāf.

Dishonour, a. Be-ābrūyī; be-'izzatī; be-hurmatī; ruswāyī; sharm; woh hāt jisse nek-nāmī meñ dāg yā dhabbā lag jāwe.

Dishonour, v. t. 1.—Be-'izzat (be-ābrū yā be-hurmat) k.; maurid-i-nadāmat yā ilzām k.; khiffat d. yā khafīf k.; be-waqarī se pesh-ānā; nek-nāmī meñ dāg yā dhabbā lagānā; 'izzat le-lenā.

2.—Be-'iffatī yā be-'asmatī k.; kharāb k. yā bigārnā; pānī le-lenā yā utārnā; be-pānī kā kar-d. [dām na denā).

3.—Kisi hundavī wagaira ke na sakārnā (uske rupaye yā uskā "Said of a draft or acceptance which is due or presented." Webster

A dishonoured bill of exchange.—Woh hundavī jo na sakārī gayī ho (jiskā dām na paṭā ho).

Dishonourable, a. 1.—Jisse be-'izzatī ho; nadāmat se bharā huā; zalil; jisse hatk-i-ābrū ho; jisse badnāmī ho—jaise fī'l.

2.—Be-ābrū; ābrū-bākhla; zalil.

A dishonourable man.—Ābrū-bākhla (zalil) shakhs.

Disinherison, n. Mahjūbu-l-irs k. yā h.; hajb-i-irs; mirās na pānc d.; irs se mahrūmī; hajb; mahrūmī-i-warsa.

Disinherit, n. Maurūsī istihqāq se mahjūb k.; wirāsāt se mahrūm k.; mahjūbu-l-irs (mahrūmu-l-irs) k.; mirās na milne d.; kisi wārīs ko aisī jāe-dād yā haqqiyat par qābiz na hone d. jo usko wirāsāt ke silsile se qānūn yā rawāj ke mutābiq pahunchtī ho.

Disinheritance, n. See Disinherison.

Disinherited, p. p. Mahjūbu-l-irs; mirās se mahrūm kiā gayā.

Disinterested, p. a. Be-garaz yā be-garazān; be-lagāw; jisko zātī naf' kā khayāl na ho; faide yā ham-dardī ke khayāl se ta'alluq na r. w.; kisi hāt yā mu'amale meñ zātī ta'alluq yā nij kā naf' na r. w.; be-tam'; jis meñ jānib-dārī na ho; jo apne naf' ke khayāl se na kiā jāe.

A disinterested judge.—Aisā mujawwiz jisko mu'amalāt kī tajwiz meñ zātī naf' kā khayāl na ho.—A disinterested decision.—Tajwiz jo bilā-lihāz kisi zātī naf' ke kī-jāe.

Disinterestedly, *ad.* Be-garazī se; be-garazāna; be-lāg yā bilā-lagāw; hilā-khayāl-i-naf'-i-zāti; bilā-jānib-dārī. [k.; gair-jānib-dārī.]

Disinterestedness, *n.* Be-garazī; apne khās naf' ke lihāz se jānib-dārī na

Dislocate, *v. t.* Apnī jagah se haṭā d.; khaskā d.; joṛ par se haṭā yā atār d.; haḍḍī wagaira ko joṛ par se haṭā d.; ukhār d.

Dislodge, *v. t. 1.*—Jis jagah par kisī shai ko qarār ho wahān se use haṭā d.; kisī chīz ko apnī aslī jagah se dūr kar-d.

2.—Jis jagah koyī (haiwān yā insān) chhipā yā pauāh liye ho wahān se nikāl-kar use bāhar kar-d.

Disloyal, *a.* Be-wafā; munak-harām; bāgi; gardan-kash yā sar-kash; bad khwāh; jhūṭhā; dagā-bāz; be-īmān; sābit-qadam nahīn.

Dismember, *v. t.* Kisī shai ke ajzā ko judā judā k.; kisī asl se uske far' ko judā k.; 'alāhida k.; alag alag k.; judā k.; taqsim k. [alāhidagī.]

Dismemberment, *n.* 'Alāhidagī; tafiīq; taqsim; baṭwārā; algāw; ajzā kī The dismemberment of an estate—Taqsim-i-mahāl; kisī mahāl kā jude jude hissah meñ bāṭhā jānā; gūw kā baṭwārā.

Dismiss, *v. t. 1.*—Rukhsat k.; jāne kī ijāzat d.; jāne d.; chhuṭī d.

2.—Naukarī mulāzamat yā 'uhde se ma'zūl k.; mauqūf k.; bar-khāst k.; jawāb d.; bar-taraf k.; chhorā d.

3.—(Law) Itifāq ke qābil na samajh-kar nā-manzūr yā khārij k.; dīsmis k.; khārij k.; nā-masmū' qarār d.

To dismiss a claim or suit—Kisī da'we yā nālish ko khārij yā dīsmis k.

Dismissal, { *n. 1.*—Jāne kī ijāzat; rukhsat.

Dismission, { 2.—Bar-tarfi; bar-khāstagi; mauqūfi; ma'zūli.

3.—(Law) Ikhrāj; dīsmisi; nā-masmū' qarār-diyā jānā.

Disobedience, *n.* Ta'mīl-i-hukm meñ gāflat k. yā usse munkir h.; hukm ke khilāf 'amal k.; jis bāt kī mumānā'at kigayī ho uskā k.; jis bāt ke karne kā hukm ho uskā na karnā aur jo bāt mau' kigayī ho uskā k.; 'udūl-i-hukm yā 'udūl-hukmī; nā-farmānī; inhirāf-i-hukm. [ne w.]

Disobedient, *a.* Nā-farmān; mutamarriḍ; sar-kash; hukm kā na mān-

Disobey, *v. t.* 'Udūl k.; 'udūl-hukmī k.; nā-farmānī k.; hukm kā na bajā lānā; ta'mīl-i-hukm na k.; hukm ke mutābiq karne meñ gāflat k. yā usse inkār k.; jiskā karnā farz ho usko na k. aur jiskā k. man' ho usko k.; inhirāf k.; khulāf-warzī k.; itā'at se inkār k. [pulaṭ.]

Disorder, *n. 1.*—Be-tartibi; pareshānī; abtari; darhamī; barhamī; ulṭ

The papers are in disorder—Kāgazāt abtari yā be-tartibi kī hālat meñ (abtar khwāh be-tartib) haiñ. [ke amn meñ futūr.]

2.—Be-intizāmī; bad-nazmī; naqz-i-amn; hangāma; halchal; 'awām

3.—Binnārī; maraz. [k.; be-tartib kar-d.]

Disorder, *v. t. 1.*—Muntashir k.; pareshān k.; darhamī-barham k.; abtar

2.—'Alālat paidā k.; aslī hālat meñ khulāl ḍālnā; bīmārī paidā k.; kasal-mand k.; 'alīl kar-d. yā bunā d. [kar-d.]

3.—'Aql meñ futūr ḍālnā; ghabrā d.; hairān k.; dil ko be-qarār

Disorderly, *a. 1.*—Murattab (tartib-wār khwāh silsile-wār) nahīn; gair-murattab; gair-musalsul; abtar; pareshān; darham-barham; ulṭā-pulṭā.

The papers in the record are in a disorderly state—Kāgazāt-i-mashmūla-i-misil abtar (pareshān darham-barham yā ulṭe-pulṭe) haiñ.

2.—*Khilāf-i-qānūn*; qānūn wa husn-i-intizām ke *khilāf*; be-qā'ida yā *khilāf-i-qā'ida*; hangāma-khez.

A disorderly assembly—*Majma'*-i-*khilāf-i-qānūn* yā hangāma-khez.

3.—*Bad-nām*; jahān nubāshī ho; jahān āwūrāgi ke fī'l hoñ; jahān bad-fī'li ho. [fī'l hoñ.]

A disorderly house—*Bad-nām* ghar; woh makān jahān nubāshī yā āwūrāgi ke

Disorderly, ad. Be-qā'ida; be-silsila; intizām ke sāth nahīn; be-dhang. *Disordered*, pp. Be-tartīb; bad-nazm; abtar; pareshān; darham-barham; 'alīl; kasal-mand; bīmār.

Disorganize, v. t. Abtar k.; darham-barham k.; ultāpultā k.; silsila tor d.; nihāyat intishār meñ dālnā; kisī ke silsile ko tor d. yā uske ajāz ko jo bā-ham mile hoñ judā judā kar d.

Disown, v. t. 1.—Yah kahānā ki fulān shai hamārī nahīn hai; apnā karke na mānnā; qabūl na k.; ijāb (taslim) na k.; inkār k.

The stolen property being shown to the prosecutor, was *disowned* by him—Woh chori kā māl mudda'ī ko dekhlayā gayā lekin usne kahā ki yah hamārī nahīn hai.

2.—Ba-taur jāiz ke taslim na k.; inkār k.; ijāb se inkār k.; munkir h. To *disown* a claim—Kisī da'we se munkir h. (usko ba-taur jāiz ke taslim na k.).

Disparage, v. t. 1.—Kisī adnā shai se muqābala karke zalīl banānā; rutbe yā qudr meñ kam kar-d.; be-quadr k.; be-waqar k.; halkā k.; zalīl k. nīchā k.; mat'ūn k.

Disparagement, n. Kisī aisi shai se taqābul ke zarī'e se mazarrat pahunchānā jo 'umdagī wagaira meñ kam ho; aisi rāe yā aisi kanāya jisse hatk-i-ābrū ho; kam-qadrī; be-waqarī; be-'izzatī; ihānat; la'n.

☞ Followed by *to*.

Disparity, n. Nā-hamwārī; 'umr rutbe hālat yā 'umdagī meñ ikhtilāf; bhed; farq; ikhtilāf.

☞ Followed by *between, in, or of*.

Dispassionate, a. 1.—Jiske dil par kisī qism kā khayāl na ho; dhīmā; jam'iat-i-khātir r. w.; jis meñ jānib-dārī yā pās na ho. [kareb.]

Dispassionate men or judges—Aise log yā mujawwiz jo kisī kī jānib-dārī na

2.—Jo gussa yā jānib-dārī kī wajh se zuhūr meñ na āwe.

Dispassionate proceeding—Woh kār-rawāyi jo bilā jānib-dārī kī jāwe. [wāna k.]

Dispatch, v. t. 1.—Koyī zarūrī khabar lekar jald bhejnā; dāurānā; jald ra-2.—Nikāl-kar bāhar kar-d.;—khusūsan mār-dālnā; qatl k.; halāk k.

3.—Kisī kām ko anjām k.; karnā; jald tamām k.; jald khātīme ko pahunchānā (khatm k.); jhatpat kar d.

Dispatch, n. 1.—'Ujlat ke sāth yā kisī kār-i-aham ke liye kisī ko rawāna k.

2.—Anjām-dihī-i-kār ba-'ujlat; musta'idi ke sāth yā sauran anjām d.; mihnāt; jaldī; ta'jīl.

3.—Woh khabar yā paigām jo 'ujlat ke sāth bhejā jāwe; kisī kār-i-aham ke muta'alliq jo chitthī yā mūsala ek ahl-i-kār-i-sar-kārī kī jānīb se dūsre ahl-i-kār ke pās bhejā jāwe.

☞ Often used in the plural.

Dispauper, v. t. (Law) Siga-i-muffisī meñ (ba-taur muffis ke) nālīsh karne kī sulāhiyat rahne na d.; aisi kār denā ki phir muffis kī haisiyat se nālīsh na kar sake.

The plaintiff having obtained certain property from his father is now *dispaupered*—Chūūki mudda'i ko kisi qadar jāe-dād uske bāp se mil gayi libāzā ab woh sīga-i-muḥṣī meṁ nālīsh nahīn kar saktā. [gāib kar-d.]

Dispel, *v. t.* Nikāl d.; khārij k.; rahne na d.; dūr k.; raf' yā daf' k.; miṭā d.;

Dispensary, *n.* Woh dūkān yā jagah jahān garīb bīmāron ko muft dawā dī yā batlāyī jāti hai; khairātī shifa-khāna; dawā-khāna; woh jagah jahān dawācī banāyī jāch.

Dispensation, *n.* Dihish; denī; taqsim yā qismat; jo kuchh Khudā apne mahkūm ko de; jo kuchh ranj wa rāhat Khudā kī jānib se insān ko pahūnche; Khudāyī kārkhāne; nazm-o-nasq-i-Ilāhī.

Dispense, *v. t. 1.*—Thorā thorā yā kuchh kuchh bānt d.; taqsim k. [dawācī do.]

Dispense medicine to the poor gratuitously—Gurabā ko bilā aḥz-i-qimat (muft)

2.—Nafāz dilānā yā nāfiz karānā—jaise qānūn kā khās khās hālaton meṁ; ta'mil k.; mutā'bi'at k.; 'adl-gustari k.; insāf k.

Dispense, *v. i.*

To dispense with—(a) Nāfz na hone kī ijāzat d.; kisi shai kī taraf se gaffat kā rawā n.; kisi amr ke tark kiye jāne par i'tihāz yā libāz na k.; kisi aisi bāt kā honā yā nafāz pānā band k. jo zarūr ho yā ba-zarī'a-i-rawāj khwāl istimrār qāim ho; dar-guzar k.; nazar-andāz k. The law can not be *dispensed with* in your favour—Qānūn kā nafāz tumbhāre haq meṁ band nahīn kiyā jā saktā. Will the court *dispense with* the plaintiff's oath?—Kiyā 'adālat mudda'i ke halaf se dar-guzar karegi? (b) Mu'āf k.; kisi shai-i-zarūri yā mahkūma ke na karne kī ijāzat d. The court cannot *dispense with* the attendance of such an important witness—Aise kām-ke gawāh kī hāziri 'adālat se mu'āf nahīn ho sakti. The court cannot *dispense with* your compliance of this provision of the law—'Adālat is bāt kī ijāzat nahīn de sakti kī tum is hukm-i-qānūn kī ta'mil na karo. (c) Kisi kām-kī yā āram-dene wālī chiz ke be-gair kāam chālā l. The services of a Central Nazir can be *dispensed with*—Sadr Nāzir ke begair kāam chāl saktā hai.

Disperse, *v. t. 1.*—Muntashir kar d.; jā-ba-jā phailā d.; chhitrā d.; phailānā—jaise 'ilm raushanī wagaira; zāhir k.; ma'lūm karānā.

2.—Kisi shai ke gāib kar done kā bā'is h. (use nigāh se dūr kar d.); mutafarriq kar d.; alag alag yā judā kar d.

Disperse, *v. i.* Muntashir h.; idhar-udhar chale jānā; mutafarriq ho-jānā; chhitrā jānā; judā ho jānā; nazar se gāib ho jānā.

Displace, *v. t. 1.*—Jagah badal d.; haṭā d.; kanāre kar-d.; ma'mūli yā munāsib jagah se haṭā d.; apnī jagah se dūr kar-d.; be-mauqū' rakh d.

Why have the books in the library been *displaced*?—Kutub-khāne kī kitābein apnī jagah se kyūn haṭā di-gayin?

2.—Kisi 'uhde yā mansab se bar-taraf k.; ma'zūl k.; mauqūf k.

Display, *v. t. 1.*—Kholnā; phailānā; pasārnā.

2.—Nazar ke sāmnē phailānā; dekhlanā; madd-i-nazar k.; zāhir k.; 'ayān k.; kisi shai kī kaifiyat dil par munkashif k. (kholnā).

3.—Numāish k.; namūd k.; kisi shai ko fakhrīya dekhlanā.

Display, *n.* Izhār; numāish; namūd; fakhrīya numāish.

Displease, *v. t.* Nā-khush k.; nārāz k.; nā-guwar h.; ranj d. yā pahunchā-nā; diq k.; be-zār k.; ranjida k. [*voke.* Webster.]

☞ "It usually expresses less than to *anger*, *vex*, *irritate*, and *pro-displeasure*, *n.* Nārāzi; nā-khushī; ranjish; āzurdagi; khafagi; gussa; 'itāb. To incur one's *displeasure*—Kisi ke khilāf-i-marzi kisi fīl ke karne se uskā maurid-i-'itāb h. (uskī khafagi meñ pānā yā use ranjida k.).

Disposable, *a.* Qābil-i-intiqāl; 'alāhida yā judā kiye jāne ke laiq; jo masraf meñ na ā-chukā ho; jise zarūrat ke waqt kām meñ jāne meñ koyī rukawat na ho; jo kisi kām yā masraf ke liye maḥsūs na ho.

Disposal, *n.* 1.—Tartīb; nazm; silsila-wār yā qā'ide se rakhnā.

2.—Ikhtiyār; ihtimām; hukūmat; nazm-o-nasq kā ihtiyār; sudūr-i-hukm band-o-bast yā dād-dihish kā ihtiyār; hāth; qabza; bas. The estate of the intestate is entirely at the *disposal* of his administrator—Mutawaffā jo bilā-wasīyat margayā uskā kul māl-i-matrūka uske muhtamim ke ihtiyār meñ hai.

3.—Dene ('atā karne) kā ihtiyār (mansab).

This office is at the *disposal* of the Local Government—Is mansab kē 'atā karne kā ihtiyār in mamālik ke Gavarminṭ ko hai.

4.—Faisala; tasfiya.

[ke liye saman jāri k.]

To issue summons for the final *disposal* of a suit—Kisi nālsh ke tasfiya-i-qat'i

5.—Intiqāl; 'alāhidagi; judā k.; bai' wagaira ke zarī'e se intiqāl.

Dispose, *v. t.* 1.—Ārāsta k.; murattab k.; tartīb d.; ṭhikāne ṭhikāne kar d.; apne apne mauqe' par rakh-d. [kiye gaye haiñ.]

The records have been chronologically *disposed*—Kāgazāt tārikh-wār murattab

To *dispose of*—(a) Judā k.; intiqāl yā muntaqil k.; bechnā; farokht k.;

'alāhida k. The judgment-debtor has *disposed of* all his property—Madyūn-

'i-digri ne apnī kul jāe-dād muntaqil kar-dī. Let the movable property

of the deceased person be *disposed of* by auction-sale—Mutawaffā kī jāe-

dād-i-manqūla ba-zarī'a-i-nilām farokht kar dālo.—(b) Kisi ko de-d.; kisi

dūstre ke qabze yā ikhtiyār meñ kar-d.; 'atā k.; baḥshish kar-d. yā baḥsh d.

He has *disposed of* his daughter to a rich man—Usne apnī larkī ek daulat-

mand shakhs ko de-dī. (c) Faisal k.; tasfiya k.; niptānā; tai k. Five cases

have been *disposed of* to-day—Āj pāñch muqaddamāt faisal huye. I shall

soon *dispose of* this business—Yah kām main jald kar dūngā (niptā dūngā)

2.—Bā-qā'ida k.; qāim k.; intizām se r.; munaqqah k.; ṭhahrānā.

3.—Taqsīm k.; kisi kām meñ lagānā yā uske liye maḥsūs k.; kisi manshā yā maqsad ke liye d.; lagānā; masraf meñ lānā.

4.—Māl k.; rujū' k.; phirā d.; kisi ke dil ko pher d.; kisi ko kisi shai kī taraf jhukānā (usko uspar māl k.).

☞ Usually followed by *to*.

Disposed, *p. a.* Rāgib; māl; khwāhān; chāhne w.; maushā yā niyat r. w.; irāda r. w.

Disposition, *n.* 1.—Tartīb; intizām; silsila; band-o-bast.

2.—Intiqāl; taqsīm; hiba; de-d.; kisi ko de-d.

He has made a testamentary *disposition* of his property—Usne apnī jāe-dād

wasīyat ke zarī'e se muntaqil kar-dī (usne apnī jāedūd ko wasīyat ke zarī'e se hiba kar diyā).

3.—Kisī shai kī taraf aslī mailān : aslī khāsiyat se rujū' h.

4.—Mizāj ; khaslat ; tarīq ; utwār ; tabī'at.

Dispossess, v. t. Be-dakhl k. ; qabze se nikāl l. ; qabze se mahrūm k. khūsūsan arāzī yā jāo-dād-i gair-manqūla ke qabze se.

The tenant has been *dispossessed*—Woh kāsht-kār be-dakhl (qabze se mahrūm) ho gayā. The landlord has *dispossessed* his tenants of their cultivating occupation—Us zamīn-dār ne apne kāshtkārōn kī haqqiyat-i-kāsht unke qabze se nikāl li.

Usually followed by *of* before the thing taken away.

Dispossession, n. 1.—Be-dakhl k. yā be-dakhl h. ; be-dakhlī ; qabze se mahrūmī ; ikhrāj. [ke qabze se nikāl jāne kī wajh se pahunchē.

2.—(Law) Woh mazarrat jo jāo-dād-i-gair-manqūla ko apne qābiz

Otherwise called *ouster*.

Disproof, n. Tardīd ; butlān ; kisī amr kī nisbat yah sābit k. kī woh darog yā galat hai.

No evidence has been offered in *disproof* of this fact—Is wāqī'a kī tardīd meṁ mutlaq subūt pesh nahīn kiyā gayā.

Disproportion, n. 1.—Miqdār meṁ ham-andāz yā barābar na h. ; gair-mauzūniyat ; nā-hamwārī ; ek shai kā dūsri shai ke ham-andāz na h. ; kisī shai ke ajzā meṁ bāham gair-mauzūnī ; nā-sāzī ; be-mel h. [ʿadam-i-tawāfuq.

2.—Gair-munāsib yā nā-kāfi h. ; ikhtilāf ; kamī-beshī ; nā-muwāfuqat ;

Disproportion, v. t. Miqdār sūrat yā kisī maqṣad ke anjām ke liye munāsabat meṁ gair-mauzūn k. ; kisī shai ke ajzā kī mauzūniyat qāim na r. ; be-jor lagānā ; nā-munāsib yā gair-mauzūn tarīq par bāham milānā.

Disproportionable, a. Sūrat qad miqdār yā munāsabat ke lihāz se **Disproportional, }** gair-mauzūn ; nā-hamwār ; nā-musāwī ; barābar nahīn ; be-dhangā ; kuṭul ; kam-o-besh ; chhoṭā-baṭā ; ghaṭ-barh.

Disprove, v. t. Rad k. ; bātīl yā galat ṭhahranā ; qat' k. ; kāṭ d.

The plaintiff's assertions have been *disproved* by the defendant—Mudda'i ke bayānāt mudda'a 'alaih ne rad kar-diye (mudda'a 'alaih ne mudda'i ke bayānāt kī tardīd kī yā unko galat ṭhahrayā).

Disputable, a. Jiskī nisbat baḥs ho-sake ; baḥs tardīd yā i'tirāz ke lāiq ; jiskā yaqīnī yā munāsib honā mushtabah ho ; qābil-i-tardīd.

Disputant, n. Baḥs k. w. ; takrārī ; hujjātī ; jo dūsrē ke khilāf dalīlēn pesh kare ; munāzir.

Dispute, v. t. 1.—Baḥs k. ; hujjat k. ; kisī amr kī nisbat dalāil-i-muwāfiq yā mukhlāf pesh k. ; munāqasha k. [bat laṛnā yā jhagaṛnā).

2.—Kisī humsar ke muqābala meṁ kisī amr kī koshish k. (uskī nis-

Dispute, v. t. 1.—Baḥs k. ; dalīl-i-mukhlāf pesh k. ; rad karne kī koshish k. ; tardīd k. ; kisī se ikhtilāf yā mukhlāfat zāhir k. ; i'tirāz k. ; jurah k.

2.—Qāim rakhne kī koshish k. ; kisī shai kī nisbat jhagaṛnā ; kisī shai ko apne taht yā qabze meṁ rakhne kī koshish k.

The defendant *disputes* every portion of the property claimed by the plaintiff—Jis jāo-dād kī da'wā mudda'i ne kiyā hai mudda'a 'alaih uske har ek juzw ke qāim rakhne kī koshish kartā hai.

Dispute, *n.* Nizā'-i-lafzī; bātoñ kā jhagrā; munāzara; munāqasha; hujjat; bahs; jhagrā; takrār.

Beyond dispute; without dispute—Bilā-shubha; bilā hujjat; nā-mumkinu-tardid; lā-rud; qat'an; saribau.—*In dispute*—Nizā'i; mutanāzi'a-fih; jiskī nisbat takrār ho.

Disqualification, *n.* 1.—Nā-lāiq k. yā h.; 'adam-i-liyāqat; nā-qābiliyat; 'adam-i-salāhiyat; nā-liyāqatī; ma'zūrī; aisi bāt jiskī wajh se koyī khās fi'l na ho sake.

Sickness is a *disqualification* for study—Bimāri se tahsil-i-'ilm kī salāhiyat jāti rahti hai; bimāri kī wajh se tahsil-i-'ilm nahiñ hosakti.

2.—(*Law*) Qānūnī nā qābiliyat; qānūnī istihqāq yā salāhiyat se mah-rūmī; woh amr jiskī wajh se koyī fi'l-i-mahkūma-i-qānūn na ho-sake; imtiuā'-i-qānūnī; amr-i-'āriz ('ārizā).

Conviction of a crime is a *disqualification* for office—Mākhūzī-i-jurm 'uhda pāne kī salāhiyat se mah-rūm kar detī hai (kisi jurm meñ mākhūz hone kī wajh se 'uhda nahiñ mil saktā).

Disqualify, *v. t.* 1.—Nā-qābil yā nā-lāiq k.; un sifatoñ yā bātoñ se mah-rūm k. jo kisī muqsad ke aujām ke liye zarūr hoñ; ma'zūr k.

2.—(*Law*) Qānūnī liyāqat iqtidār yā istihqāq se mah-rūm k.; qānūnan nā-qābil k.; aisi kar-d. ki koyī fi'l-i-mahkūma-i-qānūn na hosake.

A conviction of perjury *disqualifies* a man to be a witness—Jo shakhs darog-halfi meñ mākhūz huā ho woh qānūn ke mutābiq phir gawābi nahiñ de saktā.

Disquiet, *n.* Be-chainī; be-kālī; be-qarārī; intishār; pareshānī; ghab-Disquietude, } rāhat; fikr; andesha.

Disquisition, *n.* Woh risāla jismeñ kisī mazmūn ke muta'alliq wāqī'āt aur hālāt kī tafīsh aur bahs wāqī' ho-kar uskā natīja-i-nafsu-l-amrī likhā ho; risāla-i-ma'qūl.

Disregard, *v. t.* Lihāz tawajjuh yā khayāl na k.; nazar-andāz k.; be-iltifāti k.; ghaflat k.; tawajjuh yā lihāz ke qābil na samajh-kar 'adam-tawajjuhī k. [be-khabarī; be-tawajjuhī.

Disregard, *n.* 'Adam-i-tawajjuh; be-iltifāti; malhūz na rakhnā; ghaflat; **Disreputable**, *a.* 1.—Mu'azzaz nahiñ; be-waqr; zalil; kamīna; hatk kī bāt; jisse be-waqrī (be-'izzatī yā be-ābrūyī) ho; jisse bad-nāmī ho; bhā'is-i-ruswāyī.

Disreputation, *n.* Badnāmī; be-ābrūyī; be-'izzatī; be-waqrī; hatk.

Disrepute, *n.* *Vide supra.*

[baiṭhnā.

To fall into *disrepute*—Badnām h.; be-tauqīr h.; ābrū (qadr) kho d. yā kho

Disrespect, *n.* Be-adabī; be-tauqīrī; turk-i-adab; be-imtiyāzī; gustākhi.

Disrespect, *v. t.* Be-adabī k.; gair-muaddabāna bartāw k. [muhazzab.

Disrespectful, *a.* Gair-muaddab; jisse be-adabī pāyī jāe; nā-shāista; gair-

Dissatisfaction, *n.* Nākhushī; nārāzī; be-zārī; woh beqarārī jo nā-kāmī yā nā-nurādī se paidā ho.

Dissatisfy, *v. t.* Nā-khush k.; nā-rāz k.; bezār k.; kisī khwāhish yā um-med ke pūre na hone kī wājh se be-qarārī paidā k. [daḫl k.

Disseize, *v. t.* (*Law*) Qabza-i-wāqī' se mah-rūm k.; nā-jāiz tarīq par be-

Followed by of.

Dissoizee, n. (Law) Who shakhs jo apni jāe-dād-i-gair-manqūla ke qabze se ba-tarz-i-nā-jāiz be-dakhlī kiya jāe.

Dissoizin, n. (Law) Jāe dād-i-gair-manqūla ke qābiz-i-wāqī'i kī be-dakhlī-i-nā-jāiz; qabza-i-wāqī'i se mahrumī yā uskā chhīn liyā jānā; be-dakhlī-i-nā-jāiz. [jāiz be-dakhlī kare.

Disseizor, n. (Law) Woh shakhs jo kisi qābiz-i-haqīqī ko be-tarz-i-nā-

Dissonson, n. Woh shadīd ikhtilāf-i-rāe jiskī wajh se bayā munāzara ho; nizā'i-lafā; radd-o badal; nā-chāqī; nā-ittifāqī; jhagrā; takrār; munāqasha.

Dissent, v. i. Mukhtalifu-r-rāe h.; muttasiqu-r-rāe na h.; rāe meñ ittifāq na k.; ikhtilāf k.; jo kuchh dūsrā soche uske khilāf sochuā.

Followed by *from*.

The bill passed without a *dissenting* voice—Musawwada-i-qānūn kī manzūri meñ ek shakhs ne bhī ikhtilāf-i-rāe na kiya. [yaksūn na h.

Dissent, n. 'Adam-i-ittifāq-i-rāe; ikhtilāf-i-rāe; rāe kī mukhālafat (uskā

Dissentient, a. Mukhtalifu-r-rāe; mukhtalifu-r-rāe hokar; apni nā-ittifāqī zāhir karke. [zāhir kare.

Dissentient, n. Ikhtilāf-i-rāe k. w.; jo kisi kī rāe se apni mukhālafat

Dissimilar, a. Tabī'at khāssiyat yā sūrat-i-zābirī meñ mukhtalif; yaksūn (ek tarah kā) nahīn; gair-mushābih.

The temper of men are as *dissimilar* as their features—In-ānōn kī tabī'ateñ utni hi mukhtalif hoti haiñ jitni kī unki sūrateñ.

Dissimilarity, n. Ikhtilāf; 'adam-i-mushābahat; ek tarah kā (yaksūn) na h.

Dissipate, v. t. 1—Judā aur gāib kar-d.; pareshān kar-d.; idhar-udhar kar-d.; chhitar-bitar kar-d.

"Used appropriately of the dispersion of things that can never again be collected or restored." *Webster*.

2.—Fuzūl-kharchī meñ barbad k.; kho d.; upā dīlū; talaf k.

Dissipate, v. i. 1—Judā judā hokar gāib ho-jānā; idhar-udhar ho-jānā; muntashar ho-jānā.

2.—Hazz i-nafsānī kī paṛawī meñ fuzūl-kharch yā āwāra ho-jānā; badī meñ paṛ-kar sust aur 'aiyāsh ban-jānā.

Dissipation, n. 1—Muntashar h.; idhar-udhar ho-jānā; alag alag ho-jānā.

2.—'Aiyāshī meñ fuzūl-kharchī; āwāragī; aubāshī; woh tariq jismeñ fuzūl-kharchī aur kasrat-i-aubāshī kī wajh se sihhat aur daulat donoñ meñ futūr paṛe yā zawāl āye.

3.—Woh khafīf bāt jisse tabī'at muntashar ho-jāe.

Dissolute, a. Bad-kār; fājir; aubāshī; tamāsh-bīn; 'aiyāshī; bad-chalan; pāband-i-zawābit nahīn; nasāih par 'āmil nahīn.

Dissoluteness, n. Āwāragī; aubāshī; bad-wazī; fisq-o-fujūr meñ muhtalā rahuā; 'aiyāshī; lucheḥā-pan. [diyā jānā.

Dissolution, n. 1—Bukhāstagi; kisi jalso kā bar-khūst yā shikast kar-

2.—Shikastagi-i-sharūkāt; sājho kā tūt-jānā.

3.—Infisākḥ yā mansūkḥī; tūt-jānā; suqūt; qāim na rahuā.

The *dissolution* of a marriage contract—'Aqd-i-nikāh kā infisākḥ; shudī ko qaul-o-qarār kā tūt-jānā.

4.—Galāwat; hālat-i-injīmād se hadal kar raqīq ban-jānā; garmī yā rutūbat se pighal jānā; raqīq ho jānā.

5.—Insān kī zindagī kī nestī; maūt.

Dissolve, v. t. 1.—Toṛ d.; shikast k.; alag alag k.; mauqūf yā bar-klāst k.; band k.; khātimo ko pahunchānā; nest-o-nābūd k.; wujūd ko qūim na rahne d.

2.—Raqīq kar d.; galī d.; ghulā d.—jaise kisī munjamid shai ko.

3.—Kisī shai kī quwwat ko zail kar d.; kamzor kar d.; kisī shai ke asar ko mitā d.

4.—(Law) Mansūkhi k.; kal-'adam k.; rad yā faskh kar d.

To dissolve an injunction—Kisī hukm-nāma-i-'adālat ko faskh kar d.

Dissolve, v. i. 1.—Zāī ho jānā; gal-pach yā tūt-phūt jānā.

2.—Gal yā ghul jānā; raqīq yā saiyāl ho-jānā.

3.—Jātā rahna; gāib ho-jānā.

Dissuade, v. t. Turgīh dekar kisī bāt kī taraf se dil pher d.; kisī bāt ko khilāf (usko na karne kī) sulāh d.; salāh dekar roknā bāz r. yā barājnā.

Dissuasion, n. Kisī amr ke khilāf mashwarat; kisī maqsad yā kām kī nisbat wujūh-i-mukhlāf pesh karke usse bāz rakhne kī koshish; imtinā'.

Dissuasive, a. Jisse dil kisī bāt yā irāde se phir jāwe; māni' yā mukhlāf.

Dissuasive, n. Dalil yā mashwara jiske zarī'e se kisī ko kisī amr kī nisbat khauf dilākar uske karne se use bāz rakkhe; woh bāt jo dil ko kisī maqsad kī pairawī se pher de.

Distance, n. 1.—Fasl; bu'd; dūri; tafāwut; fāsila; fāppū; pallū.

Often with *af*.

2.—'Arsa; waqfa; woh zamāna-i-mahdūd ('am isse kī guzashta ho yā āyinda) jo do muddatoṅ yā waqī'āt ke mabāin ho.

Ten years' distance—Das baras kī 'arsa waqfa yā fasl.

3.—Wirāsat ke silsile yā qarābat meṅ dūri yā fasl; dūri-i-qarābat.

The distance between the ancestors of the parties to this case is great—Is muqaddame ke farīqāin ke mūrison meṅ baṛā fasl hai (dūri-i-qarābat bahut hai).

4.—Woh dūri wagnāra jo muqtazā-i-adab ho: adab; ta'zīm.

Distant, a. 1.—Dūr; fāsile par; fāppe par; palle par; tafāwut par; farq; 'alāhida. [nazdik nahīn.]

2.—Jagah waqt (makān yā zamān) qarābat yā nisbat meṅ ba'id;

A distant place—Woh jagah jo dūr ho; woh maqām jo nazdik na ho—A distant relative—Dūr kī rishta-nānd; aise rishta-dūr jo qarābat-i-bā'ida rakhtā ho.

3.—Jissesard-mihri yā kashida-khātiri pāyijāe; jisse ba-i'tināyizāhir ho.

4.—'Adam-mutābiq; mukhlāf; mugāir.

5.—Khafif; za'if; jiske bar-āne (pūre hono) kī ihtimāl kam ho.

A distant hope or prospect—Ummed-i-za'if; aise ummed jiske bar-āne (pūre hono) kī ihtimāl kam ho.

6.—Mujmal; munjamal; thorā thorā; khafif sā; sarīhī nahīn; jo fauran dekh jā samajh na pāre; dūr kī yā dūr se.

A distant hint—Ishāra-i-mujmal; dūr kī ishāra.

Distasteful, a. 1.—Bad-maza; nā-khush-guwār; bad-zāiqa; jiskā zāiqa achchhā na ho. [burā; kharāb.]

2.—Jisse dil ko ranj ho; jisse dil khush na ho; ranj-dih; dil-azār;

- 3.—Jisse nafrat yā nā-pasandidagī zāhir ho.
Distill, *v. i.* 1.—Ṭapaknā; qatra qatra girnā.
 2.—Āhista āhista bahnā; chhoṭī nadī kī tarah bahnā.
 3.—Bhaṭṭhī meṁ chulānā.
Distill, *v. t.* 1.—Ṭapaknā; qatra qatra girnā. [khainch-kar utārnā.
 2.—Chulānā; chulā-kar banānā; muqattar k.; sāf k.; khinchnā yā
Distillery, *n.* Woh makān aur kār-khāna jahān sharāb wagaira chulāyī
 jāe; ābkārī kā godām. [ḡayā; 'alāhida.
Distinct, *a.* 1.—Kisī 'alāmat-i-zāhirī yā nishān wagaira se judā kiyā
 2.—Judā judā; ek dūsre se milā huā nahīn. [farāzī nahīn.
 The parties have *distinct* plots of land—Fariqain ke pās jude jude qat'at-i-
 3.—Ek hī nahīn; mukhtalif; ham-ta'dād yā ham-qism nahīn; judā-
 gūna; judā judā.
 The thief having committed thefts in the houses of A. and B., is guilty of
 two *distinct* offences—Chūnki us sūriq ne Zaid wa Bakar ke makānoṁ meṁ
 chori kī lihāzā woh do judā-gūna jarāim kā murtakib huā. The prisoner
 caused mischief by fire and also committed a robbery, and he thus rendered
 himself liable to punishment for two *distinct* offences—Mudda'z 'alaih ne
 ātash-zanī se nuqṣān pahunchāyā aur sariqa-i-bi-l-jabr bhī kiyā lihāzā woh
 do jude jude jarāim ki pādāsh meṁ mustaujib-i-sazā huā.
 4.—Sāf; musharrah; mushakhkhas; aisā nahīn kī samajh meṁ na
 āwe; fāsh; sarīhī; gair-muhmul; is tarah par judā kī ki-ī aur shai se
 mukhlūt na ho sake. [dagī yā tafriq.
Distinction, *n.* 1.—Tafriq-i-ajzā; namūdār 'alāmatoṁ ke zarf'e se 'alāhi-
 2.—Farq; tamīz; woh bāt jisse ek shai dūsri shai se tamīz kī jāwe
 (pahchānī jāe). [kyā farq hai; tamīz; imtiyāz.
 3.—Ikhtilāf kā lihāz; is bāt kā dekhnā kī fulān fulān chizon meṁ
 4.—Rutba; martaba; i'zāz; shān; buzurgī. [khalt-malt hokar.
 Without *distinction*—Bilā-tamīz; yaksūn; sab kā sab yā sab ke sab; miljulkar;
Distinctive, *a.* Jisse farq yā tamīz pāyī jāe; mumaiyiz.
Distinctly, *ad.* Sāf sāf; mufassal; tafsīl-wār; wazāhat ke sāth.
Distinctness, *n.* 1.—Judā yā 'alāhida h.; 'alāhidagī; judāyī.
 2.—Safāyī; tauzīl; wazāhat. [chān (shinākht) k.
Distinguish, *v. t.* 1.—Namūdār nishānoṁ se judā judā kar-d. yā pah-
 2.—Khās khās nishānoṁ yā sifatoṁ se pahchānnā yā tamīz k.
 3.—Mashhūr yā ma'rūf k.; mu'azzaz yā nāmī-girāmī banānā.
Distinguish, *v. i.* Farq k.; ikhtilāf nikālnā yā dekhlānā; tamīz k.
Distinguishable, *a.* 1.—Qābil-i-tamīz; jise judā kar-sakeṁ; jise mun-
 qasim kar-sakeṁ; jise jān yā pahchān sakeṁ; shinākht ke lāiq.
 2.—Qābil-i-lihāz; jispar tawajjuh-i-khās ho-sake.
Distinguished, *p. a.* Mashhūr; muntāz; nāmī-girāmī; nām-war; sarnām
 ā'lā qism kā; auroṁ se baḥ-kar.
Distinguishing, *p. a.* Mumaiyiz; jiske bā'is aur sab chizon se tamīz kar
 sakeṁ; makhsūs; khās qism kā. [kharāb kar-d.
Distort, *v. t.* 1.—Aslī yā ma'mūlī shakl ko bigār d.; aiñṭh yā maroṛ kar
 2.—Aslī hālat par rahne (qāim rahne) na d.; pher d.; ulaṭ d.
 3.—Aslī mafhūm (ma'nī yā mazmūn) ko tabdil kar-d.; bigār d.
Distortion, *n.* 1.—Aiñṭh; maroṛ; pher-phār-kar tabdil-i-sūrat k.

2.—Aslī hālat se inhīrāf; kajī; kharābī.

Distract, *v. t.* 1.—Mukhtalif chizon kī taraf mukhūtab karko pareshān kar-d.; ek shai kī taraf se haṭā-kar dūsri shai kī jānib rujū' kar-d.

2.—Mukhtalif chizon kī taraf māil k.; tarah tarah ke kḥayālāt se bhar d.; ghābrā d.; hairān kar-d.; pareshān kar-d.

3.—'Aql kho d.; 'aql meṇ futūr dāl d.; wahshī yā majnūn banā d.

 In this sense, "most frequently used in the participle *distracted*."

Webster.

Distraction, *n.* 1.—Pareshānī; hairānī; uljhāw.

2.—Mu'āmalāt meṇ abtarī yā intishār; darhamī; bad-nazmī; ta-khallul; daugā-fasād; dhūm-dhām.

3.—Futūr-i-'aql; khalal-i-dimāg; junūn.

Distrain, *v. t.* (*Law*) Qurq k.; kisi dāin wagaira masalan lagān ke adā karāne ke liye māl-i-maṇqūla qurq k.

Distrain, *v. t.* (*Law*) Kurq k.—jaise asbāb wagnān.

I cannot *distrain* on him for debt—Qarz ke bābat maiṇ uske māl-o-asbāb ko qurq nahī kar saktā. [i-ta'liqā.

Distraint property—Māl-i-maqrūqa. Inventory of *distraint* property—Fard-

Distraintable, *a.* Qurqī ke qābil; jo qurq ho sake; jise qurq kar-sakeṇ.

Distraint, *n.* (*Law*) Qāriq; woh farīq jo māl-o-asbāb kī qurqī ka-
Distraint, *n.* } rāye. [taklif.

Distress, *n.* 1.—Gāit darje kā ranj yā sadma; baṛī jismānī yā rūbānī

2.—Woh bāt jisse taklif ho; musibat; āfat; balā.

3.—Khatre kī hālat; kisi chīz kī ihtiyāj; dukh.

4.—(a) Qurqī. (b) Shai-i-maqrūqa; jo māl-o-asbāb qurq ho.

Distress, *l.*—*v. t.* Dard yā ranj pahuṇchānā; musibat dālnā; hairān k.; taklif meṇ mubtalā k.

2.—Taklif yā musibat kī wajh se kisi bāt ke karne par majbūr k.

3.—(*Law*) Qurq k.; dāin (qarz) ke muākhaze meṇ qurq k.

Distribute, *v. t.* 1.—Denā; baḥshnā; karnā.

To *distribute* justice—'Adl-gustarī k.; insāf k.; 'adl k.

2.—Do yā zāid shakhsoṇ ke darmiyān taqsim k.; tukrā tukrā yā hissa hissa karke d.; taqsim k.; bāntnā; kavī par phailānā.

3.—Qism-ba-qism k.; judī judī qism kī chizon ko alag alag k.

Distribution, *n.* 1.—Taqsim; muta'addid shakhās ke mā-bain taqsim; kayī shakhsoṇ ke darmiyān hissa hissa karke bāntnā; taqsim-ba-hissas.

A *distribution* of the estate of the deceased person should be made among his heirs—Munāsib hai ki mutawaffā kā tarka uske wuraṣā ke mā-bain taqsim kiyā jāe.

2.—Karnā; ek se zāid shakhsoṇ ke haq meṇ k. [insāf k.

Distribution of justice—'Adl-gustarī; mādālat-garī; har shakhās ke haq meṇ

3—Jude jude hissoṇ yā qismoṇ meṇ taqsim.

District, *n.* Zil'.

District Court—'Adālat-i-zil'. *District Judge*—Jaj-i-zil'; 'adālat-i-zil' kā hākim.

District Officer—Hākim-i-zil'. *District School*—Zil'e kā madrasa; madrasa jo laḥkoṇ kī ta'lim ke liye kisi zil'e meṇ ho.

DISTRINGAS, [Lat.] (*Law*) Woh hukm-nāma-i-'adālat jiske zarf'e se Sharif ko yah hukm diyā jāta hai ki shakhs-i-munderja-i-hukm-nāma kī j'edid-i-manqūla ko qurq karo tāki woh hukm-i-'adālat kī ta'ail chūr-nū-chār karo.

Distrust, *v. t.* I'tibār yā bharosā na k.; gair-mu'tabar yā nā qābil-i-i'tibār tasawwur k.; sachāyī par shubha k.; shubha k.; shak k.; kisi shai kī asliyat wag'ira ko mushkūk samajhna

Distrust, *n.* 'Adam mu'tabari; be-i'timādi; be-i'tibāri; asliyat yā sadāqat kī nisbat shubha; shak; shubha; bharosē yā i'tibār kī jātā rahna.

Distrustful, *a.* 1.—Shakkī; bad gumān; bad-zan. [mahjūb.

2.—Kisi shai par i'tiqād (bh'rosā yā i'tibār) na r. w.; gair-mu'taqid;

Distrustfully, *ad.* Ma-shkūk tarīq par; shak yā shubhe se; bad-gumānī se.

Distrustingly, *ad.* *Vide supra.* [puidā k.; pareshān k.

Disturb, *v. t.* 1.—Darham-barham k.; khalal dālū; amn meñ futūr

2.—Rok d.; dafatan band kar d.; khalal-andāz h.

3.—Muztarib k.; be-chain k.; dil meñ intishār paidā k.; be-kāl k.

Disturbance, *n.* 1.—Bad-nazmī; harj-marj; amn meñ futūr; intishār; be-chainī; hangāma; shor o fasād; daṅgā; bakherā; balwa; intizām meñ baṛī ahtari.

2.—(*Law*) Istihqāq meñ khalal-andāzī; kisi shakhs ko tasarruf-i-jāiz wa bilā-tukhullul meñ mā'ū' h. yā futūr bārpā k.; haq meñ mudākhalat; tasarruf-i-haq meñ insilād yā futūr.

Disturber, *n.* 1.—Khalal-andāz; futūr dālne w.; mutashar k. w.

2.—(*Law*) Woh shakhs jo kisi dūsre ko chupchāp usko haq kā mutasarrif na hone d.; haq ke tasarruf meñ hārij yā khalal-andāz.

Disusage, *n.* Isti'māl yā rawāj kā rafta rafta band ho jānā; isti'māl nafāz yā mashq meñ gūfat; tark-i-isti'māl; jāri na rakkhā jānā; kān meñ na lāyā jānā; suqūt-i-rawāj; be-rawājī.

Disuse, *n.* *Vide supra.* [wahi bāt.

Dicto, *n.* 1.—Mazkūr yā mazkūrū-s-sadr; wahi bāt jiskā zikr ūpar huā;

“Contracted into *do.* in books of account.” *Webster.*

Ditto, *ad.* Jaisī ūpar kahā gayā; usī tarīq par yā usī tarah; aizan; 'ala-hāza-l-qiya; wahi; usī tarah par; bhi.

Divers, *a.* Kayī; kayī ek; ek se ziyāda par kasrat se nahīn.

We have *divers* examples of this.—Laki muta'addid (kayī ek) nazīren haiñ.

Diversely, *ad.* 1.—Mukhtalif tarīq par; tarah tarah par; kayī tarah par.

2.—Mukhtalif jawānib meñ; kayī taraf ko. [tarah kā; gūnā-gūn.

Diversified, *p. a.* Mukhtalif shakl yā sūrat kā; anwā' aqsām kā; tarah

Diversify, *v. t.* Mukhtalif sūrat yā sūrat kā banānā; tarah tarah kā banānā; anwā' aqsām kā banānā; rangā rang k. [taraf kar d.

Diversion, *n.* 1.—Kisi rah shagl yā maqsad kī taraf se pher kar dūsri

2.—Woh shai jo dil ko ek taraf se dūsri taraf pher de; woh bāt jo dil ko fikr yā tahsil-i-'ilm kī jānib se pher-kar tafrih par mukhātab kar de; khol; hāzī; lahū-o-lā'b; tafrih; sair-o-tamāshā.

DIVERSITÉ DES COURTES, [Lat.] (*Law*) 'Adālaton kā ikhtilāf.

Diversity, *n.* 1.—Ikhtilāf, 'adam-i-mushābahat; ek tarah kā na h.

2.—Nau'iyat; gūnā-gūn h.; tarah tarah kā h.; anwā' aqsām kā h.

3.—'Alāhida yā judā h.

Opposed to *identity*.

DIVERSO INTUITU, [Lat.] (*Law*) Aur hī niyat yā maqsad se; ba-tarz-i-mukhtalif; dūstre tarīq par; dūsrī sabīl se; aur hī rāh se; kisī aur dhang se.

Divert, v. t. 1.—Kisī tarīq samt yā masraf-i-khās se pher-kar dūsrī taraf ko kar-d.; ek taraf se phirā kar dūsrī taraf kar-d. [tab k.; bahlānā; khush k.]

2.—Kār-o-bār yā tuhsil-i-'ilm se dil ko pher tafrih kī jānib mukhā-

Divest, v. t. 1.—Kapre hathiyār yā sūz-o-sāmān chhīn l.

Opposed to *invest*.

2 — Mahrūm k.; le lenā.

[used as a technical term of law,

This is the same word as *divest*, but the latter is appropriately The defendant has *divested* the plaintiff of his right — Mudda'ā 'alaih ne mudda'i ko uske haq se mahrūm kar-diya.

Divide, v. t. 1.—Tukre tukre k.; 'alāhida k.; judā k.

Divide this in two — Iske do tukre kar do.

2.—Alag alag k.; d. chīzōn (misulun makān wagaira) ke darmiyān ek hadd-i-fāsil qāim karke unko bāham judā k.; kisī khatt-i-farzī yā had ke zarī'e se judā k. [hadd-i fāsil hai.

A wall *divides* these two houses — In donoṁ makānoṁ ke darmiyān ek diwār

3.—Bahut se shakhsoṁ ko bānt d.; hisse lagānā: hissoṁ ke mutābiq bāntnā; taqsim k.; hissa-i-rasadi ke mutābiq d. jaise kisī sarmāye ke manāfi kā mālikoṁ yā hissa-dāroṁ ko. [paidā k.

4.—Rūe yā naf'-nuqsān meṁ ju lā k.; mukhālīf banānā yā ikhtilāf The members of that family have become *divided* amongst themselves — Us khāndān ke shurakā ki rūe judi judi hogayī (ba-līhāz-i-naf'-o-nuqsān unmeṁ judāyī ho-gayī). [rūe ke liye do hisse kar d.

5.—Kisī amr kī munāsabat wa gair-munāsabat ke bīb meṁ daryāft To *divide* a legislative house in voting — Kisī jalsā i wāzi'ān-i-qawānīn ko rūe dene ke liye do hissoṁ par munqasim k. [tūk ho-jānā.

Divide, v. t. 1.—Alag alag ho-jānā; judā judā ho-jānā; khul-jānā; do

2.—Nifāq ho-jānā; mukhabbat kā jātā r. (qāim na rahnā).

3.—Majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn ko do hissoṁ meṁ karke rūe d. [unhīn.

Divided, p. a. Munqasim; bāntī huā; judā judā; alag alag; ek yā muttāfiq

A *divided* estate — Jāe-did-i-munqasima; woh jāe-dād jo kayī hissoṁ meṁ bānt gayī ho. — *Divided* in opinion or interest — Mukhtalīf-r-rāe yā naf'-o-nuqsān meṁ judā judā.

Dividend, n. Zar-i-munqasima; hissa; bakhra; bhāg; woh hissa jo ba-hisāb-i-fi-sadī taqsim ke rū se mile; woh hissa-i-rasadi jo fi-sadī ke hisāb se kisī madyū-i-nā-dār (diwāliye) kī jāe-dād kī taqsim ke ba'd uske dāinoṁ ko mile; woh rasadi hissa jo kisī tijārat yā roz-gār meṁ fi-sadī ke hisāb se manāfi' yā sūd ko bānt kar har ek sharik ko mile [taqsim.

Divisible, a. Qābil-i-taqsim; taqsim-pazīr; jise bānt sakoṁ; mumkinu-t-

Division, n. 1.—Tafriq; taqsim; bānt; bāntāyī.

A *division* by metes and bounds — Taqsim az-rū-i-paimānīsh wa had-bandī.

A *pro rata*, or proportionate, *division*—Taqsim-i-rasadi; taqsim ba-hissa-i-rasadi A *division* of estates paying revenue to Government—Taqsim-i-dehāt-i-khālisa.—A nominal *division*—Taqsim-i-farzī yā barāe-nām—A complete *division*—Taqsim-i-mukammal.—*Division* of the crop between a landlord and his tenant—Baṭāyī. *Division* by stocks or bundles of mowed corn—Bojh-baṭāyī. *Division* of an estate into separate villages—Gānw-bat.

2.—Woh shai jo do chīzōn ke darmiyān wāqī' hokar unko judā judā kare; shai-i-fāsil; hadd-i-lāsil: parda; diwār; dānda wagaira; woh hissa jo is tarah par judā kiya jāwe; khaṇḍ; qat'; qismat; 'alāqa.

To make these rooms separate, you should make a *division* between them—In kamrōn ko judā karne ke liye munāsib hai ki tum unke mā-bain ek parda (diwār oṭ ṭaṭṭī wagaira) banāo. There are 5 *divisions* in this field—Is khet meṅ pānch dānda (hisse) haiṅ—This house has three *divisions* in it—Is mā-kān meṅ tin qat'at haiṅ; yah baveli tin khaṇḍ ki hai.—How many *divisions* are there in this Commissionership?—Is Kamishnari meṅ kai qismat haiṅ? A murder has taken place within the *division* of the police officer—Us af-sar-i-pulis ke 'alāqe (dāvizhan) meṅ khūn ho gayā.

3.—Ikhtilāf-i-rāe; nā-ittifāqī; bar-hamī; banāw kā na h.

There was a *division* among the assessors—Asesarōn meṅ ikhtilāf-i-rāe thā.

4.—Jo jamā'at ki kisi amr ki tajwiz meṅ masrūf ho uske arākīn kā bagaraz-i-duryāft-i-ittifāq wa ikhtilāf-i-rāe do hissoṅ meṅ kiya jānā.

The motion passed without a *division*—Woh tahrīk bi-l-ittifāq manzūr ho gayī ya'nī uski manzūri meṅ majma'-i-tajwiz-kunanda ki rāe meṅ ikhtilāf ho-kar do firqa na huā.

Divisional, a. 1.—Jisse kisi shai kā taqsim honā zāhir ho; jo kisi shai ke munqasim hone (bānte jāne) par dalālat kare.

2.—Kisi qismat yā zil'e se muta'alliq.

Divorce, n. (Law) 1.—Talāq; 'adālat yā panchāyat wagaira ke hu'm se jorū aur khasam ke mā-bain 'aqd-i-nikāh (shādī ke rishte) kā tor diyā jānā; shikastagī-i-'aqd-i-nikāh ba-sabil-i-jāiz; woh judāyī jo zauj wa zauja (jorū-khasam) ke darmiyān khwāb-o-khur (khāne aur sone) ki nisbat ho.

A reversible *divorce*—Talāq-i-rāj'i.—An irreversible *divorce*—Talāq i-bāin.—M. L.

2.—Woh hukm yā nawishta jiske zarī'e se talāq 'amal meṅ āwe.

Divorce, v. t. Talāq d.; 'aqd-i-nikāh ko shikast k.; shādī kā rishta tor kar jorū khasam ko judā judā k.; kisi byāhī 'aurat (zan-i-mankūha) aur uske shauhar ke darmiyān khāne sone ki nisbat judāyī kar-d.; chhor d.

A *divorced* woman—Zan-i-mutallaqa; woh 'aurat jisko talāq diyā gayā ho:—

Receiving back, or returning to, a *divorced* wife—Raj'at.—M. L.

Divorcement, n. Inṣākh-i-nikāh; talāq.

Divorcive, a. Jisse nikāh faskh ho jāwe; fāsikh yā nāsikh-i-nikāh.

Divulge, v. t. Plān k.; ifshā k.; zāhir k.; khol d.; kisi aisi bāt ko jo pah-le poshida yā lā-ma'lūm rahi ho jānā d. yā fāsh k.; batlāuā.

Do, v. t. 1.—Karnā; anjām k.; kisi kām kā k.

[hai woh yahī hai.

This is all you have to do—Tumheṅ yahī karnā hai; jo kuohh tumko karnā

2.—Paidā k.; anjām-i-kār meṅ paidā k.; ba-taur natīje ke paidā k. yā zubūr meṅ lānā; karnā.

This will *do* you no harm—Yah tumbāre liye koyī mazarrat paidā na karegā; isse tumbhāā kuchh nuqsān na hogā.

3.—Anjām yā khātime ko pahunchānā; khatm k.; pūrā k.; tamām k.

Used chiefly in the participle *done*.

As soon as work was *done*—Jōūhiñ kām khatm huā (ho-chukā).

4.—Pakā ke taiyār k.—jaise khānā; khāne ke liye taiyār k.; is tarah pakānā ki kabīn se khāmī (kachāyī) na rah-jāe.

The meat is *done* on one side only—Gosht ek hī taraf pakkā hai.

5.—Zarūrat kī hālat meñ kisi fī'l kā k.; ba-darja-i-ākhir yā ba-taur i-chāra-kār-i-ākhir kisi fī'l kā k.; kisi tadbīr kā k. yā 'amal meñ lānā.

What will you *do* in this emergency?—Is zarūrat-i-ashadd kī hālat meñ tum kyā (kaun sī tadbīr) karoge?

To do to death—Mār dālā; halāk (qatl) k.—*To do away*—Dūr kar d.; zail kar d.; nikāl d.—*To do on*—Pahionā.—*To do off*—Utārā—jaise pahionē ke kaprē.

To do into—Kisi tahrīr kā tarjama ek zabān se dūsri zabān meñ k.—*To do one's best, one's diligence, and the like*—Hatta-l-was' (hatta-l-imkān yā hatta-l-maqdūr) koshish k.; apne qābū bhar fikr k.; jabāñ tak ho-sake k̄hūb mihnat k.—*To do over*—(a) Phir se k.; mukarrar yā do-bārā k.; az-sar-i-nau k.—(b)

Līpnā; phailānā; potnā.—*To do up*—Ek meñ bāñdh-kar lapet d.; bāñdh-kar buqcha banānā.—*To do with*—Kām meñ lānā; kām meñ lagānā; kisi masraf kā k. yā koyī nikās k.

Usually preceded by *what*—What will you *do with* these old books?—Yah purāni kitāben tum kis kām meñ lāoge (inkā nikās kyuñkar karoge)?—*To have to do with*—Sarokār ta'alluq yā 'ālāqa r.; wāsta kām yā rābita r.—What *have* you *to do with* this case?—Is muqaddame se tumko kyā ta'alluq hai? Never *have* to *do with* gamblers—Qimār-bāzōñ se hargiz sarokār (rābita yā wāsta) na rakkho. [sahib yā gair-sahib rahnā.

Do, v. i. 1.—'Adālat yā sihhāt ke lihāz se kisi hālat meñ h.; mizāj k. How do you *do*?—Tumbhāā (āp kā) mizāj kaisā hai? Mizāj kī kaifiyat farmāiye (kahiye). Mizāj-i-sharīf? [k.; kām nikālū.

2.—Kām chālū; kār-rawāyī h.; kifāyat k.; kāfi h.; kār-barārī

Will this *do*?—Kyā isse kām chāl jāega? Kyā yah kāfi hogā (isse kām nikāl jāega)?—*To do for*—Munāsib h.; hasb-i-hāl h.; lāiq h.; kisi amr ke liye kār āmad h.—*To do without*—Kisi dūsri chiz ke begair kām chālū yā kār-rawāyī k.; kisi amr kā anjām ek dūseri bāt par munhasir na r.; dar-guzar k. The court can *do without* the evidence of this witness—'Adālat kī kār-rawāyī bilā is gawāh ke hosaktī hai.—*To have done*—Khatm kar-d.; shurū' se ākhir tak kar d.; khātime ko pahunchā d.; ta'a'luq-i-mazid na r.; phir kuchh sarokār na r.

Dock, n. Woh jagah jahāñ mujrim yā mulzam muqaddame kī tahqīqāt wa tajwīz ke waqt 'adālat meñ kharā kiyā jātā hai; 'adālat meñ mujrim ke kharā hone kā maqām. [jurm kā muqir hai.

The prisoner in the *dock* pleads guilty—Mudda'a'alaih-i-hāzīr-i-'adālat apne

Docket, n. Kāgaz kā parcha jispar koyī mazmūn iḥtisār ke sāth likhā jāe.

Docket, v. t. Kisi kāgaz ke pusht (piṭh) par uskā k̄hulāsa likh d.; kisi mazmūn ko ba-tarz-i-mukhtasar kāgaz ke parche par likhnā.

Doctrine, n. Masala; usūl.

The *doctrine of factum valeat*—Masala-i-waq'at-i-amr-i-wāqī'.

Document, n. 1.—Hidāyat shahādāt yā subūt-i-tahrīrī; koyī asl yā sarishte kā kāgaz jispar bataur kisi amr ke madār-i-subūt yā tāyīd

ke istidlāl kiya jāwe; woh nawishta wasīqa sanad yā dast-āwez jiske zarī'e se koyī bāt sābit karāyī jāe.

A forged document—Dastāwez-i-masnū'ī; ja'li dast-āwez. *A genuine document*—Dast-āwez yā wasīqa-i-asli; asī wasīqa yā nawishta jo ja'li na ho. *A registered document*—Dast-āwez-i-rajistari-shuda yā musaddaq ba rajistari. *An unregistered document*—Dast āwez-i-gair-rajistari-shuda; asī wasīqa jiski tasdiq mahkama-i-rajistari meñ na huyī ho. *A testamentary document*—Dast-āwez-i-wasiyatī; wasiyat nāma. *A non-testamentary document*—Dast-āwez-i-gair-wasiyatī; asī wasīqa jismeñ kisi qism ki wasiyat na kī gayī ho. *A public document*—Dast-āwez-i-'ām yā sar-lāri. *A private document*—Dast-āwez-i-ḵhāngī; kisi kī nij kī yā ḵhās wasīqa. *An original document*—Asl wasīqa; n-l ya'ni naql nahīn.

Documentary, a. Subūt-i-tahrīrī se muta'alliq; mushtamil-bar-wasāiq; dast-āwezi kāgazī yā tahrīrī; lisānī (taqrīrī yā zabānī) nahīn. [jagah hat-jānā.

Dodge, v. t. 1.—Jhijhak-kar kanāre ho-jānā; yakāyak ek jagah se dūsrī 2.—'Aiyārī k.; makt-o-fareb k.; jul d.; buttā d.; ummed d. par use pūrī na k.; dhokhā d.

Dodge, n. Kisi qism ki chālākī; fitrat; makkārī; jul; dhokhā; buttā.

Dog, n. 1.—Kuttā; sag.

2.—Kamīna aur nākara shakhs; kambakht; mardak; kuttā.

To give or to throw to the dogs—Be-kār samajh-kar phenk d.—*To go to the dogs*—Talāh ho-jānā; barlād h.; ḵhāk ho-jānā; mitṭī ho-jānā (mitṭī meñ mil-jānā).

DOLIPAX, [Lat.] (Law) Fireb dene yā mazarrat pahunchāne ke qābil; jo mujrimāna irāda kar-sake.

DOLINCAPAX, [Lat.] (Law) Jismeñ mazarrat pahunchāne ki salāhiyat na ho; niyat-i-mu,rimāna ke qā'il nahīn.

Domain, n. 1.—Mamlukat; bādsbāhat; saltanat. [usike qabze meñ ho.

2.—Arāzi; woh arāzi jo kisi amīr ke daulat-ḵhāne ke ird-gird ḵhās

3.—Milkiyat-i arāzi; amlak yā irs-i-pidari jo ki-i ko istihqāq-i-zāti ke rū-se hāsil ho; amlak; milk; milkiyat-i-mutlaq yā kāmīl; mamlukat; rāj.

Domestic, a. 1.—Ḵhāngī; ghar kā; ghar aur harke bālon ke muta'alliq.

2.—Kisi qaum se muta'alliq; mulkī; andurūnī; gair-mulk ke muta'alliq nahīn; desī. [men lagā rahe.

3.—Jo ghar par kasrat se rahe; jo ghar ke kāmōñ yā uski khushiyōñ

4.—Jo insān ki ābādī meñ yā uske nazdik rahe; paluā; wahshī nahīn—jaise jānwar. [shakhs hamesha rahe.

Domicile, n. 1.—Sukūnat-i-dawāmi kā maqām; woh jagah jahāñ koyī

2.—(Law) Kisi ḵhās maqām par sukūnat jisse yah bāt yaqīnī yā qiyāsī taur par sābit ho ki usī maqām par bilā ta'uiyun-i-aiyām (hamesha) sukūnat rakkhī jāwegī; sukūnat-i-mustaqilla.

Domicile, v. t. Kisi jāe-i-sukūnat-i-mustaqilla meñ istiqāmat ikhtiyār k.; kisi asī jagah jāke rahuā jahāñ maskan-i-dawāmi ho; sukūnat-i-mustaqilla ikhtiyār k.

Domiciliary, a. Sukūnat-i-mustaqilla yā dawāmi se muta'alliq; us jagah se ta'alluq r. w. jahāñ koyī shakhs ya kisi ḵhāndān ke log rahne hoñ.

Domiciliary rights—Huqūq-i-muta'alliq-i-sukūnat-i-dawāmi; jo huqūq sukūnat-i-mustaqilla ke zarī'e se hāsil hoñ. *Domiciliary visit*—(Law) Hukm ke zarī'e se ḵhāna-talāshī ke liye kisi ke makān-i-maskana par jānā.

Domiciliate, v. t. See **Domicile, v. t.**

Domiciliation, n. Sukūnat-i-dawānī yā mustaqilla; hamesha kā rahnā.

Dominant, a. Gālib; mustaulī; jiske ikhtiyār meñ 'inān-i-hukūmat ho; hukm-rāñ; qawī.

The dominant party—Fariq-i-gālib *Dominant estate or tenement—(Law)* Woh arāzī (zamin) jiskā rāsta yā mujrā i-āb (panāla wagaīra) istihqāq-i-āsāish ke rū se kisī dūsri arāzī par ho; woh arāzī jisko istihqāq-i-nafāz-i haqq-i murūr wagaīra nisbat dūsri arāzī ke hāsīl ho.

☞ "Opposed to *servient estate or tenement*, which signifies the estate from which a servitude or easement is due to what is called the *dominant estate or tenement*." *Webster*.

Dominion, n. 1.—Bādshāhat; saltanant; iqtidār-i-ā'zam; hukm-rānī kā ikhtiyār; bilā-muhāsaba qabza wa tasarruf kā ikhtiyār; apnī marzī ke mutābiq hukūmat wa tasarruf kā iqtidār.

2.—'Amal-dārī; qalam-rau; 'alāqa; mulk; mulk kā woh hissa jo kisī bādshāh yā riyāsat ke zer-i-hukūmat ho. [kā haq.]

3.—Hukūmat; istihqāq-i-hukūmat; hukm-rānī yā farmān-rawāyī **DOMINUS, n.** [Lat.] (*Law*) Mālik; āqā; woh shakhs jiske ikhtiyār meñ koyī chīz ho; kisī chīz kā mālik; dārinda-i-milk; woh shakhs jis kī koyī chīz milkīyat ho; kisī chīz kī nisbat haqq-i-milkīyat r. w.

DONATIO, [Lat.] (Law) 'Atīya; bakhshish; hiba; dān. [par kiyā jāe. **DONATIO MORTIS CAUSAE, [Lat.] (Law)** Hiba jo marne kī ummed **DONATIO NON MORTIS CAUSAE, [Lat.] (Law)** Hiba jo marne kī ummed par na kiyā jāe. [kiyā jātā]

DONATIO NON PRÆSUMITUR, [Lat.] (Law) Hiba kā qiyās nahīn **Donation, n. 1.**—Denā; bakhshish yā 'atīk; 'atīya; bakhshish; hiba; dān.

2.—Jo shai bataur bakhshish yā dān ke dijāwe; shai i-mauhūba; woh shai jo kisī ko muft meñ ya'nī bilā mu'āwaza-i-naqdī dijāwe; 'atīya.

3.—(*Law*) Woh fi'l jiske zarī'e se ek shakhs apnī kisī chīz yā uske haqq-i-tasarruf ko kisī dūsre shakhs yā ashkhās kī jamā'at kī taraf bilā akhḡ-i-mu'āwaza-i-naqdī muntaqil kar-de; woh fi'l yā mu'āhada jiske rū se koyī shakhs kī shai kī nisbat apne haqq-i-milkīyat ko az khud wa bilā-adā-i-mu'āwaza muntaqil kar-detā hai.

DONEC PROBETUR IN CONTRARIUM, [Lat.] (Law) Tāwaqte ki bi-l-'aks sābit na ho, jab tak koyī amr-i-mukhālīf sābit na ho.

Donee, n. 1.—Mauhūb-ilaih; woh shakhs jise koyī shai ba-taur bakhshish yā hiba ke dijāwe; woh shakhs jise koyī chīz dān kar-dijāwe; mauhūb-lahū. [mukhtāi.]

2.—(*Law*) Woh shakhs jise kisī kām ke anjām kā ikhtiyār diyā jāwe;

☞ "In the latter sense, the *donee* is sometimes called the *appointor*." *Webster*.

Donor, n. 1.—Wāhib; hiba k. w.; woh shakhs jo koyī chīz kisī dūsre shakhs ko bilā mu'āwaza (muft meñ) de: dān k. w.

2.—(*Law*) Ikhtiyār-dihanda; mukhtār muqarrar k. w. [badal na ho **DONUM GRATUITUM, [Lat.] (Law)** Hiba-i-bilā-'iḡwaz; woh hiba jiskā

Doom, v. t. 1.—Kisī mulzam kī nisbat hukm-i-sazā sādīr k; tajwīz ke rū se mulzam qarār d.; hukm-i-ta'zīrī sādīr k.; sazā kā fatwa yā hukm d.

- 2.—*Taqdīr* (qismat) meñ likhnā ; kisi kā anjām-i-kār is tarah qāim k. ki woh tal yā miṭ na sake.
- Doom, n. 1.**—*Hukm-i-sazā* musaddara-i-'adālat ; aisi tajwīz jisse kisi ko mazarrat pahūñche ; hukm-i-ta'zīrī.
- 2.—*Taqdīr* ; qismat ; jo kuchh bhāg meñ likh-jāe ; nasib kā likhā.
- Door, n. 1.**—*Darwāza* ; woh dar jo makān yā kamre meñ āmad-o-raft ke liye banāyā jāwe ; āne-jāne kī rāh.
- 2.—*Kowār* ; woh tukhta wagnāra jise aksar qabze wagnāra par lagā kar makān meñ āmad-o-raft ke liye band karte yā khol-dete haiñ.
- In doors or within doors*—Makān ke andar ; ghar meñ ; sāye meñ.—*Next door to*—Nazdik ; muttasil ; qarīb ; ham-sarhad ; ham-kanār ; hāshiye par.—*To lie at one's door*—Man-ūb ho saknā ; kisi ko zimme lag-saknā yā 'āid ho-saknā ; kise ke sar pagūñ. *The fault lies at his door*—Yah qusūr ussō man-ūb ho-saktī hai (uspar 'āid hotā hai).
- Dormant, a. 1.**—*Sotā huā* ; khushtā.
- 2.—*Jiskā izhār yā inkishāf* na kiya jāo ; jispar istidlāl yā isrār na kiya jāwe ; jo ba-taur-i-khud chhor diya gayā ho ; jiskī khabar-gīrī na kī jāo ; jisko nafāz na dīlāyā jāwe ; mu'attal.
- A dormant claim or title*—Aisā da'wā yā haq jiskā izhār yā jispar istidlāl na kiya gayā ho ; da'wā yā haq jo ta'attul meñ rahe (mu'attal yā gair-nāfiz parā rahe).
- Dormant partner*—Tijārat kā woh sharik jo kampanī yā sharākatī jam'at ke logūn ke sāth kuchh kām wāqī'ī na kare par naf'-nuqṣān meñ sharik rahe.
- Called also *sleeping or silent partner*.
- Double, a. 1.**—*Dūnā* ; dugnā ; do-chand ; dohrā ; muzā'af.
- 2.—*Jorē kā jorā* ; ek qism kī do ekatṭhī chīzeñ ; do chīzeñ jo ek dūsrō kī mānind hoñ.
- 3.—*Do hisson par bañtī huā* ; mutazalzal ; makkār ; 'aiyār ; zāhir meñ kuchh aur bātin meñ kuchh ; ūpar se kuchh aur bhītar se kuchh.
- Double, ad.** *Dūnā* ; do-chand ; almuzā'af.
- He is double his brother's age—Uskī 'umr uske bhāī kī 'umr se almuzā'af hai.
- Double, v. t. 1.**—*Dūnā k.* ; do-chand k. ; almuzā'af k. ; koyī chīz jitnī ho utnīhī usmeñ aur milā yā barhā d.
- 2.—*Dohrānā* ; dohrā k. ; bīch se mor-kar do tah kar d.
- Often followed by *up*.
- 3.—*Jitnī koyī chīz honskī do-chand h.* ; muzā'af k. ; dūnā h. ; dugnā h.
- Double, v. i. 1.**—*Dūnā h.* ; do-chand h. ; almuzā'af h.
- 2.—*Phir-kar phir usī rāh par ānū* ; palat yā ghūmkar usī jagah pahūñch-nā ; phir-phirakar phir usī maqām par ānū yā jānīb-i-mukhālīf ko jānū.
- 3.—*Makr-o-fareb k.* ; 'aiyārī k. ; dhokhā d. ; jul yā buttā d. ; chhalnā.
- Double-dealer, n.** Jo do tarah ko mukhtalīf fi'l kare ; dagābhāz wa makkār shakhs ; jiskī zabān par kuchh ho aur dīl meñ kuchh ; do-faslā ; jiske qaul wa fi'l meñ duyī ho ; gandum-numā-i-jau-farosh.
- Double-dealing, n.** 'Aiyārī ; makkārī ; fareb-dībī ; kahūnā kuchh aur karnā kuchh ; do-rangī.
- DOUBLE-ENTENDRE**, (dū'bl-əng-tongdr) *n. (Fr.)* Woh lafz yā kalām jiskī do ta'bīr hō sake ; lafz yā kalām-i-zū-ma'nī.

Double-entry, n. Hisāb-navīsī kā woh tarīq jiske rū se ek raqam jam' wa kharch donon maddāt meñ is garaz se likkhi jāti hai ki ek mad kī raqam kī jānch dūsre mad kī raqam se ho; jānch ke liye raqam-i-hisāb kā jam' wa kharch.

Double-plea, n. (*Law*) Mudda'ā 'alaih kā woh 'uzr jismeñ aisi do bāteñ hoñ ki unmeñ se koyī nālīsh-i-mudda'ī ke mamu'ā'u-samā'āt qarār-diye jāne ke liye kāfī ho.

Doubly, ad. Dūcā; do-chand; dugnā.

Doubt, v. t. 1.—Pas-o-pesh k.; āgā-pīchhā k.; rāe meñ mutazalzal h.; shash-o-panj meñ rahnā; kisī amr kī nisbat tazabzub meñ (muzabzab) rahnā; dubdhe meñ rahnā; shubhe meñ rahnā.

I *doubt* whether it is proper—Mujhe iski munāsabat (iske munāsib hone yā na hone) meñ pas-o-pesh yā shubha hai.

☞ Sometimes with *of*.

[k.]

2.—Ihtimāl r.; khauf khānā; khataknā yā khatkā r.; shubha r.; gumān

Doubt, v. t. 1.—Mushtabah samajhnā; manzūr na k.; bāwar karne (ya-qīn lāne) meñ taamul k. yā hichaknā; i'tibār karne meñ pas-o-pesh k.

The court has heard the prisoner's statement, but it *doubts* the truth of it—'Adālat ne mudda'ā 'alaih kā bayān sunā lekin usko uski sachāyi par yaqīn lāne meñ taamul hai.

2.—Ihtimāl r.; khauf khānā; shubha r.

Doubt, n. 1.—Woh hais-bais (pas-o-pesh yā shash-o-panj) jo kisī shai ke 'ilm yā subūt kī kamī kī wajh se dil meñ paidā ho; tazabzub; ibhām; shak; shubha; rāe kā kisī jānib qāim na h.; taammul; waswās; dubdhā.

2.—Khauf; ihtimāl; gumān; khatkā. [rāz; hujjat.]

3.—Woh qabāhat jo raf' karne kī garaz se pesh kī jāwe; 'uzr; i'ti-

Doubtful, a. 1.—Pas-o-pesh meñ; mutaammil; hais-bais meñ; jiskī rāe ek jānib ko musammam na ho (jamī na ho).

I am still *doubtful* of this fact—Is wāqī'e kī nisbat maīn ab tak pas-o-pesh meñ hūñ; is bāt kī nisbat merī rāe abtak nahīn jamī.

2.—Jismeñ shak yā shubha ho-sake; mushtabah; wāzih sāf 'yā ya-qīn nahīn; qūbil i-'tirāz; mashkūk; guir-munaqqah; muzabzab; jiskī sarāhat yā jiskā ta'aiyun ba-āsāni na hosake.

3.—Jismeñ do ma'nī paidā hoñ; zū-ma'nī; mubham.

A *doubtful* expression—Zū-ma'nī 'ibārat; aisi 'ibārat jisse do ma'nī nikalte hoñ.

4.—Jiskā natija (anjām yā ma'ūl-i-kār) thik ma'lūm na ho.

Doubtfully, ad. Mushtabah tarīq par; shubhe ke sāth; shubhe se; ihtimāl; tazabzub ke sāth; bilā-tasmīm-i-irādat; khauf ke sāth; pakkā yā bharosā karke nahīn; yaqīni nahīn.

Doubtless, adv. Bilā-shubha; be-shak; lā-raib; aur kyā. [taur par dijāwe.]

DOUCER, (dōō'sūr) [Fr.] Woh tuhfa nazr yā baḡhshish jo rishwat ke

Dower, { n. 1.—Kābīn; mahr; woh naqd-o-jins yā haqqiyat jo nikāh

Dowry, { ke waqt shauhar ke zimme muqarrar kī jāti hai.

Dowry, { Fātima's (wife of 'Alī's) dower—Mahr-i-Fātimī. —A customary or proper dower = Mahr-i-misl. —An exigible or prompt dower = Mahr-i-mu'ajjal. —A deferred, or an inexigible, dower = Mahr-i-muwajjal. —An express dower = Mahr-i-mu'

aiyan.—An unknown *dower*—Mahr-i-majhūl.—To settle a *dower*—Mahr bān-dhūā; mahr qām k.—To remit a *dower*—Mahr bakhsh d.; mahr mu'af kar d.—Deed of *dower*—Kābin-pāma; wasiqa-i-mahr.—(M. L.).

2.—Jahez; dahez; jo kuchh 'aurat ko shādī ke waqt apne sāth susrūl le jāne ke liye diyā jāwe; strīdhān.

3.—Kisī byāhe shakhs kī jāe-dād-i gair-manqūla kā woh hissa jis par uske marne ke ba'd uskī zauja apne hīn-i-hayāt (jitejī) mutasarrif rahe; kisī shakhs kī jāe-dād-i-arāzi kā woh juzw jiskā istihqāq uskī wafāt ke ba'd uskī bewa ko hāsil ho.

Down, prep. 1.—Utār (nuzūl) meñ; bulandī (ūchī jagah) se pastī (nīchī jagah) kī taraf; nīche; ūchāyī se nīchāyī kī taraf.

Down a hill—Pahār ke nīche ya'nī pahār ke ūpar se nīche kī taraf. *Down a well*—Kueñ meñ ya'nī kueñ ke ūpar se uske andar.

2.—Daryā ke mohāne kī taraf; us jagah kī taraf jahān daryā kā pānī samundar yā jhīl meñ girtā ho; us taraf ko jidhar pānī kā bahāw ho.

To swim down a stream—Jidhar dhārō kā bahāw ho usī jānīb ko tairnā.

Down the country—Samundar kī taraf; us jānīb ko jahān nadiyōñ kā pānī samundar meñ girtā ho. *Down the sound*—Samundar kī taraf; jidhar ko bhāthe kā bahāw ho.

Down, ad. 1.—Charhāw se utār kī taraf; farāz se nīsheb kī taraf.

He is going down—Woh nīsheb kī jānīb jātā hai (ya'nī kisī jagah se jo charhāw par hai utār kī taraf jātā hai)

2.—Zamīn par; nīche.

He is down—Woh nīche hai. *Hold him down*—Use zamīn par dhar rakkho.

3.—Ufuq ke nīche.

The sun is down—Sūrāj ufuq ke nīche chālā gayā (gurūb ho gayā).

4.—Bartar hālat se adnā hālat meñ; tamazzul kī hālat meñ; bad-nāmī yā zillat kī hālat meñ.

His reputation is going down—Uskī nek-nāmī zawāl par hai (ghaṭṭī jātī hai).

To write one's self down—Apnī hī tahrīr se apne ko zalil yā bad-nām k.

5.—Bahut se thorā; thekāne par; andāz par.

To boil down—Joshūda wagaira ke taiyār karne yā khānā pakāne kī hālat meñ is kalām se yah samjhū jātā hai ki pānī wagaira ko jalākar thorā aur dūse ajzā ke mutābiq kar-denā chāhiye. [leṭā huā.]

6.—Phailā huā; zamīn yā kisī sath-i-musattah par phailā parā yā

To lie down—Zamīn wagaira par leṭ yā phail-kar par jānā. *Up and down*—

Yahān-wahān; idhar-udhar; age-pīchhe; ghūmā-phirtā.—*Down with*—(used

in energetic command) (a.) Girā do; dhā do; mi-mār kar do-masalan

kisī 'imārat ko. (b.) Paṭak do; girā do; mārkar girā-do—jaise kisī shakhs ko.

Downcast, a. Nīche girā huā; zamīn kī taraf mukhātāb; mahjūb; sharmgīn; pazhmurda; sar-nigūn. [hijāb yā ranj zāhir ho.]

A downcast look—Nīchī nazar; ānkheñ nīchī karke dekhnā jisse nadāmat

Downfall, n. Barbādī; tabāhī; daf'atan zawāl kā ā-jānā; ruthe nek-nāmī yā khushī wagaira kā yakāyak ghaṭ-jānā khwāh zāl ho-jānā.

Downright, a. 1.—Sāda; sarīh; sāf sāf; khulā khulā; fāsh; nipaṭ; mahz; ṭhīk; mutlaq. [yā mahz) behūda bāt.]

Downright madness—Nirā (mahz) pāgalpan. *Downright nonsense*—Sāf sāf (nir)

2.—Sāda-lauh; be-makr-o-riyā; gair-muhazzab; nā-tarāshīda.

He spoke in his *downright* way—Woh sāda-lauhī se bāt-chīt kartā thā (uski guftgū meñ banāwat nahīn pāyī jāti thī). [ke manzil par.

Downstairs, *ad.* Koṭhe yā zīne ke nīche; nīche ke marātīb par; nīche
Downward, }
Downwards, } *ad.* 1.—Nīche; zer; bulandī se pastī kī taraf.

To move *downward*—Nīche ko chalnā; pastī kī taraf jumbish k.

2.—Mohāne sire yā nikalne kī jagah se utār kī taraf.

3.—Mūris se wāris kī taraf ba-ḡhatt-i-mutanazzila—jaise bāp se beṭe aur pote kī jānib.

4.—'Urūj yā nām-warī se pastī yā zillat kī hālat meñ.

Downward, *a.* 1. Niche ko māil; zamīn yā uske markaz kī taraf māil.

2.—Sire yā nikalne kī jagah se niche ko.

3.—Zalīl; past; absurd; udāsī se bharā huā.

Doze, *v. i.* Ūḡhnā; jhapkī 1.; ḡhwāb-i-ḡhargosh meñ paṛe rahnā; alsānā; sust paṛe rahnā. [alsāyā k.]

To *doze* over a work—Kisī kām meñ sustī k. (usko liye sust paṛe rahnā yā

Draft, *n. l.*—Hundī yā hundavī; woh hukm jo ek shakhs dūsre shakhs ke pās bhejkar kisī ko rupaye dilāye.

2.—Naqshe kā ḡhāka; naqshe kā dhānchā.

Draft of an account—ḡhasra; chītṭhā; hisāb kā kharrā; parcha-i-hisāb.

Draft, *v. t.* 1.—Naqshe kā ḡhāka yā dhānchā banānā.

2.—Musawwada banānā yā taiyār k.; kisī mazmūn ko samajhkar likh-dālnā; kharrā kharā k.

Draftsman, *n.* Musawwid yā musawwada banāne w.; naqsha-kash yā naqsha ḡhīnchne w. [1.; khukh kar-d.]

Drain, *v. t.* 1.—Āhista āhista yā ba-tadrīj ḡhīnch 1.; ḡhālī kar d.; chūs His litigious spirit *drained* his treasure and made him a *pouper*—Uski jang-jū tabīʿat ne uski daulat ḡhālī kar-dī aur use mufīs banā-diyā.

2.—Pānī yā aur kisī saiyāl chīz ko rafta rafta (dhīre dhīre) bahā kar ḡhālī kar-d.; ba-tadrīj khushk yā ḡhālī kar-d.; nichor 1.; rutūbat namī yā tarī bāqī rahne nā d.; daulat yā āmadanī wagaira se ḡhālī kar d.; ḡhālī kar-d. [yā ṭapkanā.]

3.—Chhānnā; sāf karne kī garaz se kisī sūrāḡh-dār chīz se bahānā

Drain, *v. i.* 1.—Āhista āhista bah-kar nikal jāna.

Let the water of the low ground *drain* off—Us nichī zamīn ke pānī ko āhista āhista bah-kar nikal jāne do. [ho-jānā; ḡhusk ho jānā.]

2.—Pānī wagaira se uske bah yā ṭapak-kar nikal jāne ke bāʿis ḡhālī

Let the cloth hang and drain—Us kapṛe ko laṭkā do tāki uskā pānī ṭapak kar ḡhusk ho-jāe. Let the vessel stand and *drain*—Us bartan ko kharā kar do tāki uskā pānī ṭapak-kar woh ḡhālī ho-jāe.

Drain, *n.* 1.—Khīnch 1.; ḡhīnch-kar ḡhālī kar-d. [nikās.]

2.—Panālā yā panārā; uālī; panārī; muhrī; badar-rau; pānī kā *Right of drain*—(Law) Istihqāq-i-ijrā-i-āb; woh haq jiske rū se ek shakhs dūsre shakhs kī zamīn par nālī wagaira banā-kar pānī bahūtā hai. [diya-jānā]

Drainage, *n.* 1.—Pānī wagaira saiyāl chīzon kā batadrīj bah-jānā yā nikal-

2.—Kisi mulk yā zil' ke pāni kā uske daryā wagaira ko zarf'e se nikal jāno kā tariq. [bāhar nikal jāe.]

3.—Woh badar-rau wagaira jisse kisi shahr wagaira kā pāni balakar Draw, v. l. 1.—Khīñchnā; apne pichhe yā apni taraf zor de-kar chālānā; āge se pichhe yā pichhe se āge khīñchnā yā chulānā. [lānā; lubhānā.]

2.—Koshish k.; apni taraf māl k.; rāgib k.; mutawajjih k.; phus-3.—Nikālānā; khīñch-kar bāhar k.; kisi zarf se uske mazrūf ko nikālānā; jis chīz meñ koyi shai ho (rakhlī ho) usse nikālānā; miyān se nikālānā yā bāhar k.

4.—Akhz k.; istimbāt k.; istikhraj k.; natija nikālānā.

5.—Jahāñ koyi chīz rakhlī yā jam' ho wahāñ se use l.; kisi sar-māya wagaira se talab kurke l. [hāsil k.]

6.—Qur'a uṭhāne ke zarf'e se pānā; khush-qismatī se pānā; jītānā;

7.—Phephūṛā meñ l.; daṁ l.; daṁ le-kar bāhar nikālānā; bharnā; sūns khīñchnā.

8.—Khīñchkar lambā k. yā baḡhānā; lambāyī meñ baḡhānā; phail-ānā; kisi dhāt (sone chāñḍī lohe wagaira) ko baḡhā-kar uskā tār khīñchnā.

9.—Khīñchnā; banānā; naqsha taswīr yā shakl wagairē; banānā; khutūt (lakīrē) khāñch-kar kisi chīz kī shabih banānā.

10.—Tarz-i-mu'ayyan par likhnā; wājib tariq par tahrīr al.; bā-zābita likhnā; kisi tahrīr kā musawwada taiyār k.; kisi kāḡz kā khāka (kharrā) banānā. [rāyī chālānā.]

11.—Pāni meñ dhañsū; tairne yā bahne ke liye kisi qadar gah-Drawn butter—Makkhan jo khāne par chulāne ke liye gāḷ (teghlā yā pighlā) kar taiyār rakhlā jāe.—Drawn game or battle—Laḡāyī (jang) jī-meñ minjuma do fariq ke koyī gālib na ho; barābar kī laḡāyī.—To draw a bow—Tir chhoṛ-nā.—To draw a curtain—Parda girānā yā uṭhānā; shurū' yā khatm k.—To draw back—Chhūt; pānā; phirtā pānā.—To draw in—(a) Dāḡhīl k. khāñchkar bhitar lānā; jam' k. (b) Wargalānā; phuslānā.—To draw interest—Sūd paidā k. yā pānā; hyāj sijhānā yā sijhnā; kisi shai par sūd pāne kā mustahq k.—To draw off—(a) Kisi taraf se khīñch l.; koshish k. (b) Nikāl l.; khāñch l.; bahā d. (c) Chulā-kar nikālānā; khāñchnā.—To draw on—(a) Phuslānā; targib d.; wargalā-kar apne sāth kar-l. (b) Paidā k.; karānā; zuhūr meñ lānā; kisi shai kā bā'is h.—To draw up—(a) Musawwada banānā yā taiyār k.; likh-lar taiyār k.; hasb-i-zābita (bañdhe huye tariq yā dhaḡ par) murattab k.—(b) Tartīb-wār qāim k.; qatār bāñdh kar kharā k.; raf-ārāyī k. [kī quwwat r-

Draw, v. l. 1.—Khīñchnā; khāñchne meñ zor k.; khāñch ke le-chālne A horse draws well—Ghoḡḡ gāḡi wagaira achchhī tarah (zor se) khīñchtlā hai.

2.—Koshish k.; targib yā tam' d.; lubhānā; phuslānā.

3.—Phoṛ wagaira ke mawād ko jam' yā ekaṭṭhā kar-d.; rīm ko baṭor d.; pakā d.; pa'ā aur bahā d.

4.—Hawā se bhar jīnā jismeñ jahāz zor pākar āge ko chalne lage.

5.—Naqsha khāñchnā; sūraton banānā; taswīr khīñchnā; musawwiri k.

6.—Sikur jānā; khāñch-kar chhoṭā ho-jānā.

7.—Miyān se bāhar k.; miyān se nikāl l.—jāise talwār.

8.—Jo rupaye jam' yā wājibu-l-adā hoñ unke wusūl ke liye hun-davī yā chitṭhī wagaira likhnā.

☞ Usually with *on*.

9.—Khinchuñā; khinch jānū jaise gārī wagaira kā.

To draw back—Pas-pā h.; pichhe ko haṭ jānū; bhāg jānū; kanāra-kash ho-jānū.

To draw near or nigh—Nazdik pahunchuñā; qarīb ājānū.—*To draw off*—Chale jānū.—*To draw on*—Charṭe yā baṭṭe jānū; pahunch jānū.—*To draw up*—

Parā jamānū yā parā-bandī k.; qatār bāndhū; saf-ārāyī k.; ārāsta k.

Draw-back, *n.* 1.—Fāide meñ nuqsān; ziyān-i-sūd; naf' yā qimat meñ kamī; amr-i-hārij yā mānī'; aisī bāt jisse kisī shai kī taraf se be-dilī ho (dil tūt jāe).

2.—Woh rupaye jo mu'af yā wāpas kar-diye jāeñ; woh mahsul-i-māl jo kabhī thorā aur ba'z waqt sab kā sab sarkār kī jānib se mu'af yā wāpas kardi-yā-jitā hai; chhūt; phirtā.

Drawee, *n.* Woh shakhs jiske nām hundi likhī jāe; woh shakhs jis-par (jiske ūpar) hundi kī-jāe; hundi kā maktūb-ilāih; ūpar-wālā; hundi kā dām d. w. [nikālne w.]

Drawer, *n.* 1.—Khinchne w.; kueñ se pānī nikālne w.; pipe se sharāb

2.—Mez wagaira kā darāz.

3.—Hundi k. w.; jo hundi kare; hundi kā kātīb; likhī-wālā.

☞ Correlative of *Drawee*.

Drawing-room, *n.* 1.—Mulāqāt kā kamrā; darbār kā kamrā; diwān-khāna; diwān-i-'ām; gol-kamrā; woh kamrā jismeñ shurafā ke mih-mān khāne se farīg hokar baithte haiñ. [mulāqāt.]

2.—Diwān-i-'ām yā diwān-khāne meñ shām ke waqt qā'ide kī *To hold a drawing-room*—Umarā wagaira kā shām ke waqt diwān-i-'ām meñ bā-qā'ida logon se milnā. [jā] hoñ.

3.—Diwān-i-'ām ke hāzirīn; jo log diwān-i-'ām meñ jam' (yak-

Dread, *n.* 1. Woh khauf jo kisī āfat ke nāzil hone (āne) kī ummed yā khayāl se paidā ho; khatre kā baṭā hī dar ihtimāl yā khauf.

2.—Ru'b; adab; dāb. [shakhs jiskā ādab kiya jāe.]

3.—Bā'is-i-khauf; woh shakhs yā shai jisse khauf kiya jāe; woh

Dread, *a.* 1.—Jisse baṭā khauf paidā ho; khauf-nāk; haibat-nāk.

2.—Nihāyat ru'b-dāb kā; jiske log bahut mar'ūb hoñ.

Dread, *v. t.* Bahut hī dārnā; nihāyat hī khauf khānā. [nāk; 'azīm.]

Dreadful, *a.* Haibat-nāk; khauf-nāk; jisse bahut hī khauf paidā ho; haul-

Dream, *n.* 1.—Khwāb; sapnā; woh khayāl yā khayālāt jo sone meñ paidā hote haiñ. [tarang; labar.]

2.—Khayālī bāt; khayāl-i-khām; behūda khayāl yā shubhā; wahm;

Tream, *v. i.* 1.—Khwāb dekhnā; sapnā dekhnā,

☞ With *of* before a noun.

2.—Khayāl k.; pesh-bīnī k.; qiyās k.; sochnā.

Dream, *v. t.* Khwāb meñ dekhnā; khayāl yā bāwar k.

To dream away, out, through, &c.—Khayālāt-i-khām yā sustī meñ bitānā yā guzrān d.; behūda bātoñ ke sochne meñ zū'ī k.

Dress, v. t. 1.—Parā jamānā yā bāndhnā; saf-ārāyī k.; qā'ide ke mutā-biq qatār jamānā—jaise sipāhiyon kī. [k.—jaise zakhm wagaira meñ.
 2.—Dawā lagānā; dho yā sāf karke marham lagānā; marham-paṭṭī
 3.—Kām ke lāiq taiyār k.; kisī kām ke qābil banā d.; kisī maqsad ke hasb-i-hāl kar-d.; taiyār k.; murattab k.

To dress a slain animal—Zibh kiye huye jānwar kī khāl khaiñch-kar pakāne ke liye use kāṭkūṭ ke taiyār k.—*To dress leather or cloth*—Chamṛe yā kapṛe ko masāla yā māūḍī wagaira lagā-kar kām meñ lāye jāne ke qābil banānū.
To dress (more properly trim) a lamp—Sham' ko sāf wagaira karke jalāne ke liye taiyār karnā.—*To dress a garden*—Bāg ko murattab yā ārāsta k.; kiya-riñ ko qarīne se banākar mauq'e mauq'e se phūl wagaira lagā d.—*To dress food or meat*—Khānā yā gosht pakānā.

4.—Kapṛe pahinnā; poshāk pahinnā; zarq-barq kapṛe pahinnā; 'umda 'umda libās se malbūs h.; ārāsta k.; āraish k.

To dress up—Nafis yā fauqul-bharak poshāk pahinnā.—*To dress a ship*—Zebāish ke liye jahāz meñ jhande aur jhandiyān lagānū.

Dress, v. i. 1.—Silsile se qatār bāndh kar khare h.

2.—Kapṛe pahinnā; poshāk pahinnā; malbūs h.

Dress, n. 1.—Kapṛe; poshāk; libās; pahrāwā.

2.—Shurafā kī bibiyon ke pahinne kā gherā yā sāya. [par pahne jāeñ.

3.—Rasmī poshāk; woh kapṛe jo rawāj ke rū se khās khās mauq'on

4.—Kapṛe ke pahinne kā shu'ūr yā salīqa; 'umda 'umda kapṛe pahinnā; khush-poshākī. [wagaira pīnā.

Drink, v. i. 1.—Pyās bujhāne ke liye khwāh kisī dūsri garaz se pānī

2.—Tafrīh yā nasha ke liye munashshī 'arqon kā pīnā; sharāb-khwāri k.; shiddat se sharāb pīnā; had se ziyāda mai-khwāri k.; 'ādatan sharāb pīyā karnā.

To drink to—Sharāb pīne ke waqt salām k.; pahle khud sharāb pī-kar dūsron ko pīne ke liye kahnā; piyāla hāth meñ lekar dūsre ke haq meñ kalimāt-i-khair kahnā.

Drink, v. t. 1.—Pi-jānā; utār-jānā; khaiñch le-jānā.

2.—Jazb k.; sokhnā; khūchnā; pī-lenā.

3.—Hawās-i-khamsa ke zarī'e se akhṛ k.; sunnā; dekhnā.

To drink down—Sharāb pī-kar takhṛif yā firo kar d.; sharāb ke 'amāl se ghaṭā yā dabā d.—*To drink off*, or *up*—Ek martaba kul pī jānā; ek ghūṇṭ meñ sab kā sab sokh jānā (gat kar jānā).—*To drink the health*, or *to the health*, of—Yah ek rasmī muhāwara hai jiske rū se sharāb pīne-wālā piyāla hāth meñ lekar apne mukhātab kī taraf ta'zīmī yā nek-khwāhi ke kalām kahtā hai.

Drink, n. Pīne kī chīz masalan pānī sharāb sharbat joshūnda wagaira.

Drip, v. i. 1.—Ṭapaknā; qatra qatra girnā; ṭap ṭap chūnā.

Water drips from eaves—Oltī se pānī ṭapaktā hai.

2.—Rutūbat yā pānī kī ṭapaknā.

A wet garment drips—Bhūnge (tar yā nam) kapṛe se pānī ṭapaktā hai.

Drip, v. t. Chulānā; ṭapkānā; qatra qatra girānā.

Drip, n. 1.—Ṭapak yā ṭapkānā; jo kuchh ṭapke.

2.—Chhat kā hāshiya yā kanāra; oltī.

age.
mus-

Right of drip (Law)—Woh haqq-i-āsūsh jisko rū se kisī shakhs ko makān kā pānī bah-kar uske paṛosī (ham-sūya) kī zamīn par gire.

Drive, v. t. 1.—Kisī tarah kā zor pahunchākar āge ko chalānā; āge ko haṭānā; āge ko chalānā; hānkānā.

To drive cattle—Maweshī ko hānkānā yā āge ko chalānā. *To drive a nail*—Mekh dhaṁsāna yā gaṛānā. *The wind drives a ship along*—Hawā ke zor se jahāz āge ko chaltā hai.

2.—Hānkānā-jaise gāri ke ghoron yā khud gāri ko; gāri wagaira par sawār karā-ke le-jānā.

To drive a pair of horses—Ghoron kī joṛī hānkānā. *To drive a person to his own door*—Kisī ko gāri wagaira par sawār karā-ke uske darwāze par le-jākar utār d.

3.—Kisī hālat meṁ majbūran dāl d.; majbūr k.; lā-chār k.

To drive one mad—Pāgal banā d.; be-iḥtiyār majnūn kar-d.

4.—Karnā; chalānā—jaise koyī rozgār peshā yā kām.

To drive an engine—Kisī kal ko qā'ide se chalānā. *To drive logs*—Laṭṭhon ko daryā ke dhāre meṁ dāl-kar jidhar le-jānā ho udharī bahā le-jānā.

Drive, v. i. 1.—Zor se chalnā; shiddat yā tundi se bahnā.

2.—Zor se āge chale chalnā; kisī shai yā shakhs ke zor pahunchā-ne se āge ko haṭnā yā chalnā.

3.—Gāri wagaira par sawār ho-kar chalnā; jo jānuwar kisī gāri meṁ jūte hoṁ unko yā us gāri ko chalānā.

4.—Kisī shai kī taraf rujū' k.; kisī bāt kī koshish k.

Few know the end I am driving at—Jis bāt ke anjām kī fikr mujhe hai usse bahut kam log wāqif haiṁ.

Drive, n. 1.—Tafriḥ wagaira ke liye gāri par sawār hokar maidān kī sair.

 Distinguished from a *ride*, which is taken on horseback.

2.—Wo jagah jahān gāri ke hānkne kā subhītā ho; saṛak jo gāriyon par sawār ho-kar jāne ke liye taiyār kī jāe.

Drizzle, v. i. Jhīsī parnā; phūhī parnā; tarashshuh h.

Droop, v. i. 1.—Kamzorī wagaira ke bā'is se dhaṁs yā laṭak jānā-jaise kisī jānuwar yā darakht wagaira kā; jhuk jānā.

2.—Māyūsī ranj yā isī qism ke kisī aur sabab se za'if yā kamzor ho-jānā; shikasta-dil ho-jānā; pazhmurda-khātir h.; dil tūt jānā; hār-jānā yā zūl ho-jānā-jaise himmat kā.

Drop, n. 1.—Pānī kā būnd; qatra; ṭop yā thop. [jo jhūr meṁ lagāyā jāe.

2.—Kān meṁ pahinnekā āwezayā laṭkān; shishe kā āweza yā qalam

3.—Sharāb kī bahut hī qalil miqdār.

4.—Phāūsī kā takhta.

5.—(pl.) Koyī dawā jiskī mu'tād būnd (qatrāt) ke hisāb se di-jāe.

Drop, v. t. 1.—Qatra qatra girānā; ṭapkānā; chulānā.

2.—Girā d.; chhor d jaise langar wagaira. [kash ho-jānā.

3.—Band k.; mauqūf k.; chhor d.; tark k.; kanāra-kashī k.; dast-

Drop the pursuit—Pichhā (ta'āqub) chhor do. *The enquiry has been drop-*

Dream, ped—Tabqīqāt band yā mauqūf kar-digayī. [se sochā d.

To drop a hint—Ishāre kanāye yā ahistagi se kuchh kah-d. yā batlānā; dhīre se drop a hint—Ishāre yā kanāye se kuchh kah d.

5.—Zimnan darj kar-d. (likh d.); ba-taur jumla-i-mu'tariza ke dākhil kar-d. [bāt zimnan likh d.]

To drop a word of instruction in a letter—Kisi chitṭhī meñ koyī nasihat kī

6.—Dāk ke sandūq meñ chhoṛkar bhejūā-jaise chitṭhī.

Please, drop me a line—Mere pās ek shuqqa' (ruq'a) dāk par bhej dijiye.

7.—Chhoṛ d.; band kar-d.

To drop an acquaintance—Āshnāyī chhoṛ d.

8.—Sāqit kar-d.; kal-'adam kar-d.; band k.; qāim rahne na d.

To drop a fashion—Kisi waz' ko sāqit kar d.

9.—Sawārī se utār d.

[saiyāl shai kā.

Drop, v. i. 1.—Chūnā; ṭapaknā; qatra qatra (ṭop ṭop) girnā jaise kisi

2.—Yakāyak yā āp-hī-āp niche ā-parūā; chū-parūā; ṭapaknā.

Ripe fruit drops from a tree—Pakkā phal darakht se chū-paytā hai.

3.—Marnā yā daf'atan marnā.

To drop into the grave—Yakāyak mar-jānā; daf'atan gor meñ jānā.

4.—Āparūā; yakāyak ā-jānā; daf'atan pahuñch-jānā.

With in or into.

5.—Khatm ho-jānā; band yā mauqūf ho-jānā; 'adam-khabar-gīrī kī wajh se sāqit ho-jānā.

The affair dropped—Khabargīrī na hone ke bā'is woh bāt sāqit ho-gayī.

6.—Gir yā baiṭh jānā; nīchā ho-jānā.

[(baiṭh gayī).

The point of the spear dropped a little—Us bhāle kī nok kuchh nīchī hogayī

Drought, n. 1.—Meñh yā pānī kā na h.; āb-o-hawā kī khushkī jisse zamin ko mazarrat pahuñche aur darakhton kī bālīdagī ruk-jāe; khushkī; khushk-sāli; sūkhā; jhūrā; imsūk-i-bārān.

2.—Halq aur muñh kī khushkī; pyās; tishnagī.

3.—Qillat; na h.

[kar d.; ḍubo bahānā.

Drown, v. i. 1.—Sailāb k.; garqāb k.; tah-i-āb k.; burānā yā burā

2.—Pānī meñ ḍubā d.; ḍubā d.; ḍubā marnā; ḍubānā; burā marnā.

3.—Ḍub-jānā; garq ho-jānā; shiddat se muḥtalā k.; kisi burāyī meñ kasrat se par-kar apne ko kho d.

Drown, v. i. Dūb-marnā; bur marnā; pānī meñ marnā yā jān khonā.

Drowse, v. i. Kuchh kuchh sonā; gahrī nīnd se na sonā; nīnd se bharā rahnā; shiddat se ūngbnā.

Drowsy, a. 1.—Nindāsā; nīnd se bharā huā; ūnghtā huā; khwāb-ālūda.

2.—Jisse yā jiskī wajh se nīnd āye; jiske bā'is koyī so-jāe.

Drudge, v. i. Barī mihnāt k.; zalīl kāmōñ meñ had se ziyāda mihnāt k.

Drudgery, n. Shiddat kī mihnāt; kām jiskī kasrat se karne wālā thak jāe; kafan-ghasotī; zalīl kāmōñ meñ riyāzat-i-shāqqa.

Drug, n. 1.—Mufrad dawāeñ jinko milākar 'attār aur tabīb murakkab dawāeñ banāte haiñ; koyī chīz jo dawāeñ ke banāne yā tarkīb dene meñ kām āye; rang banāne kī chīzeñ.

2.—Tijārat kī chīz jo pās parī ho yā farokht ke qābil na ho; koyī chīz jo jald jald na bike yā jiskī māng bāzār meñ na ho.

A mortal drug, or a deadly drug—Zahr; bikh; sam.

Drug, v. i. 1.—Ajzā milānā; dawāeñ milākar banānā.

2.—Koyī aisi chīz milānā jo muzir yā nā-guwār ho.

3.—Andāz se ziyāda dawāen khilānā. [kab na kare; pansūri.

Druggist, n. Jo shakhs sirf dawāen kharīd-kar beche par unko murak-

Drum, n. 1.—Dhol; duggī; tambūr; tūsha; mridang.

2.—Kān kā parda.

Drum, v. i. 1.—Dhol bajānā; qamchī se tambūr wagaira bajānā.

2.—Ungliyon se bajānā; tar tar yā par par bajānā.

To drum up for—Munādi-nawāz ki tarah phir phir bharti ke sipahi khwah kisi fil ke shuraka ya gahak wagaira apne dabaw aur koshish se jam' k.

Drum, v. t. Dhol wagaira bajānā.

Drum out—Dhol baja-kar nikal d.—To drum up—Dhol wagaira baja-kar jam' k.; ekaṭṭhā k.; batorna. To drum customers—Gahakon ke pas khud ja-kar unko kharid-farokht ke liye apni taraf rujū' k.

Drunk, a. Nashe mein chur; bad-mast; mad-hush; matwala.

Never used *attributively*, but always *predicatively*.

Drunkard, n. Jo 'adatan kasrat se sharab piye; bara sharabi.

Drunken, a. 1.—Sharab-khwari ka nihayat hi adi; matwala; sharab ke nashe mein mast.

2.—Sharab ya tari se bhiga hua; tar; nam.

3.—Nashe-bazi se muta'alliq; jo nashe ke ba'is se ho; jo kasrat se sharab piye ka natija ho.

A drunken quarrel—Takrar jo nashe ki halat mein ho-jae; sharabiyon ya bad-maston ki larayi (unka jhagra)

Dry, a. 1.—Har ek qism ki rutubat se bari; khushk; tar ya nam nahin; asli ya ma'muli rutubat ba-tarz-i-kafi na r. w.; sukha; oda ya bhiga nahin.

(a) Dry land—Khushk ya sukhi zamin. (b) Dry weather—Jab barish na hoti ho; jab mein na barasta ya kulasa na parta ho. (c) Dry wood—Sukhi lakri; lakri jo hari na ho ya jiski rutubat jazb hokar khushki agayi ho. (d) Jo dudh na de.—The cow is dry—Woh gae dudh nahin deti. (e) Jisse aansu na bahe. A dry eye—Aankh jisse aansu na bahe.

2.—Rukha; jismein dil lague ya tafrith ki koyi bat na ho; aisi bat se khali jiski chot dil par lage (asar pahuiche); sada-sada; khushk; jismein koyi san'at na ho.

A dry style—Rukhi 'ibarat; sada kalām; 'ibarat jismein kisi qism ki san'at na ho.

A dry subject—Rukha mazmun; jismazmun mein dil lagane wali koyi bat naho.

3.—Sakht; durusht; rukha; tez.

A dry remark—Sakht bat; kisi ki nisbat aisi bat jo tezi ya rukhawi se kahijae.

Dry goods—Har qism ke kapre fite lais wagaira.

Distinguished from *groceries*.

Dry, v. t. Sukhana; khushk k.; rutubat khainch l.

[kar-d.

To dry up—Kul pani khinch l.; kuchh bhi pani rahne na d.; jala d.; khushk

Dry, v. i. 1.—Sukh jana; khushk ho-jana.

[khushk ho-jana.

2.—Sab ke sab pani ya rutubat ka bukhār ho-kar khinch jana;

The water dries, or dries up—Pani bukhār hokar khinch jata hai (sukh jata hai)

Dubious, a. 1.—Mushtabah; muzabzah; maskuk; gair-mustahkam; gair musammam.

2.—Jisse shubha paidā ho; sāf nahīn.

3.—Gair-mutahaqqaq; jiskī asliyat mushakhhkhas yā ma'lūm na ho.

4.—Jiskā natija muzabzab (mauhūm yā mashkūk) ho; jiskā natija yaqīnī taur par ma'lūm na ho.

DUCES TECUM, [Lat.] (*Law*) Woh hukm-nāma-i-'adālat jiske zari'e se kisi ko yah hukm diyā jāwe ki 'adālat meñ hāzir ho-kar fulān muqaddame ke muta'alliq jo zer-i-tajwiz hai jisqadar dast-āwezen aur kitāben (bahī wagaira) tumhāre qabze meñ hon pesh karo.

Due, a. 1.—Woh shai jiskā ek shakhs kī jānib se dūsre shakhs ko diyā jānā yā woh fi'l jiskā ek shakhs kī jānib se dūsre shakhs kī jānib kiyā jānā munāsib yā farz ho; wājibu-d-dain yā wājibu-l-adā; yāftanī; pānā; denā; lenā; zimma.

Civility is due from one man to another—Ek insān kā dūsre insān ke sāth khulq se pesh ānā munāsib hai. *Rent is due by or from the defendant to the plaintiff*—Mudda'i ko mudda'ā 'alaih se lagān pānā yā lenā hai; mudda'i kā zar-i-lagān mudda'ā 'alaih ke zimme hai; mudda'ā 'alaih ko zar-i-lagān mudda'i ko denā hai; zar-i-lagān yaftanī-i-mudda'i zimma-i-mudda'ā 'alaih hai.

2.—Jo hālāt ke lihāz se (nazar ba hālāt) zarūr ho; jitnā yā jisqadar chāhiye; munāsib; wājib; shāyān; ma'qūl; kamā-yambagī; kamā-haqquhū.

Due enquiry has been made—Jisqadar tahqiqāt hālāt ke lihāz se zarūr thī (jitnī chāhiye thī) kī gayī; tahqiqāt-i-munāsib yā ma'qūl 'amal meñ āyī.

3.—Bar-waqt; waqt-i-munāsib yā mu'aiyun par; thik; munāsib. *Send this off in due time*—Ise bar-waqt (thik waqt par) bhej-do.

4.—Jiske pahuñchne kī ummed munāsib tariq par ho; waqt-i-mu'aiyun ke pahle jiskā pahuñchnā yā maujūd honā munāsib rahā ho; kisi shakhs yā chiz ke āne kā jo waqt muqarrar ho us waqt na pahuñchne kī hālāt meñ kisi waqt uski āmad kā h.

The returns from the subordinate courts are now due—Mahkamāt-i-mā-taht se naqshon kā ājānā ab munāsib hai (unko ab ānā chāhiye; we ab āne wāle hai; ab unki āmad hai).

5.—Wajh yā sabab se; bā'is se. [se huyī..]

This success is due to his exertions—Yah kām-yābī uski koshishon ke sabab

Due, ad. Thik; sidhe; rāst. [hawā chal rahi hai.]

The wind blows due north—Hawā thik uttar kī bah rahi hai; sidhi uttar kī

Due, n. 1.—Kisi kā pānā yā uski yāftanī; woh rupaye jiske dene yā woh fi'l jiske karne kā mu'āhada ek shakhs dūsre shakhs ke sāth kare; woh rupaye jinkā d. yā woh fi'l jiskā karnā qānūnau yā insāfan zarūr ho.

2.—Woh fi'l jiskā karnā insāniyat yā munāsabat ke tariq par zarūr ho; woh fi'l jiskā anjām yā woh rupaye yā chiz jiskā diyā jānā mansab rutba rabt-i-bāhamī istihqāq yā husn-i-akhlāq ke rū se zarūr ho.

3.—Woh rupaye yā chiz jiskā denā qānūn yā rawāj ke mutābiq zarūr ho; mahsūl; dastūr; rusūm; marsam; haq; lāgat; kar; neg.

Custom dues—Mahsūl-i-parmit. *Marriage dues*—Neg-jog; shādī yā byāh ke neg; huqūq-i-shādī; jo kuchh shādī ke waqt rawāj ke muwāfiq diyā jāwe.

Collection dues—Haqu-t-tahsil.

4.—Istihqāq; haqq-i-wājib; munāsib da'wā.

Duck, *n.* Bat; battakh.

To make ducks and drakes—Chhuchhiyā khelnā.—*To play at ducks and drakes* (with one's property)—Apne māko bewuqūfūna muft kho d.; mā luṭi yā uṭd.

Duke, *n.* Inglisṭān meṅ Prince of Wales ke rutbe se utarkar sab se ā'la darje ke amir kā khitāb; Europe ke ba'z mulkoṅ meṅ us farmān-rawā kā laqab jo bīd-shāh na kahlātā ho.

[nā na pānā.]

To dine with Duke Humphrey—Be khāye rahne; bhūkhā rahne; fāq k.; khā-

Dull, *a.* 1.—Kund-zihn; jiskī samajh tez na ho; ahmaq; gāwdā.

2.—(a) Bhārī; sust; be-jān; pazhmurda. (b) Jiskī harakat (chāl yā rawānī) meṅ tezi na ho. (c) Samā'at yā basūrat meṅ zu'f r. w. (d) Tarbiyat-pazīr yā fahim nahīn.

3.—Tez bārī yā nok na r. w.; jo tez na ho; kund; bhuthrā.

4.—Jiskī ruushanī ānkhon ko khūb ma'lūm na ho; andhā; rang kā shokh nahīn; chamchamāta bharkilā yā dahaktā nahīn; dhumilā; mandā; phikā yā udās—jaise rang.

[tabī'at na lage.]

5.—Udās; jisse khushī yā farhat na ho; jisse dil na bahle; jismeṅ

6.—Pharchā nahīn; badli chhāyī huyī; jab āsmān sāf na ho.

Duly, *ad.* 1.—Munāsib taur par; achchhī tarah se; jaisā ki chāhiye; ba-tarz-i-ma'qūl; kamā-yambagi; kamā-haqquhū; wājib taur par yā wājibiyyat ke sāth; thik thik.

2.—Waq̄t-i-munāsib par; jis waqt ki chāhiye; bilā-nāga.

Dumb, *a.* 1.—Jismeṅ quwwat-i-nātiqa na ho; gūṅgā; sum.

2.—Jiske sāth kuchh kahā na jāe; jismeṅ sukūt rahe.

A dumb show—Numāish jo sukūt ke sāth ki-jāe.—*Dumb signs*—Aise ishāre jo chup-chūp (be kuchh kahē sune) kiye jāe.—*To strike dumb*—Ghabrā d.; hairān k.; shash-dar ya mutabaiyar k.; hairat se dam ba-khud kar-d.; gūṅgā banā d.; bolne ki tāqat bāqī na r.

DUM FUIT INFRA TATEM, [Lat.] (*Law*) Uskī nā-bāligī meṅ; uskī kam-sinī meṅ.

[qaiyad] thā.

DUM FUIT IN PRISONĀ, [Lat.] (*Law*) Jab woh qaid meṅ (mu-

DUM FUIT NON COMPOS MENTIS, [Lat.] (*Law*) Uskī majnūni-yat meṅ; jab woh maslūbu-l-hawās thā

DUM REGENS FUERIT MALEFIGUM, [Lat.] (*Law*) Jab mazarrat tāza thī; nuqsān pahunchne ke ba'd hī.

Dun, *v. t.* Taṅg-talabī k.; taqūzā k.; qurze ke mutālabe meṅ karāyī k.; qarz-dār se रुपये bārbār māṅgnā.

Dungeon, *n.* Woh qaid kā makān jo nihāyat mahfūz ho; aīsā qaid-khāna jo batnūr tah-khāne ke banāyā jāe aur usmeṅ raushanī pahunch na sake.

Duodecennial, *a.* Doāzdah-sāla; jo bārah baras tak rahe.

A duodecennial settlement—Band-o-bast-i-doāzdah-sāla; woh band-o-bast jis-ke qāim rahne ki mī'ād bārah baras ho.

Dupe, *n.* Jo shakhs dhokhā ktā jāwe; woh shakhs jo apnī zu'd-i-tiqādi (za'ifu-l-i'tiqādi sarī-u-l-i'tiqādi yā sāda-dili) ki wajh se jald gum-rāh ho-jāwe (dhokhe meṅ ājāe).

[dhokhā-dekar gumrāh k.]

Dupe, *v. t.* Dhokhā d.; ohhaluā; kisī ko uskī zu'ifu-l-i'tiqādi ki wajh se

To be duped by flattery—Khushhāmad ki wajh se dhokhe meṅ ā-jānā.

A delicate, good, or nice, ear for music—Gāne bajāne meṁ sur aur tāl ki kḥub pahchān (uski tamiz ki bāri quwwat).

३३ In the singular only.

[bānāna samā'at.

3.—Sunne ki rag'bat; dhyān; tawajjuh; kḥayāl; lihūz; pās; mihr—To lend one's ear to a person—Mutawajjih hokar kisi ki bāt sunnā.—To give ear to a person or thing—Kisi bāt ko dhyān (tawajjuh) se sunnā; tawajjuh ke sath kisi ki bāt sunnā. (kundā; qabza; dasta.

4.—Kisi be-jān chīz kā koyi hissa jo jān-dār ko kān ki mānind ho;

5.—Nāj (galle) ki bāl; kḥoshia.

About the ears—Kisi ko bahut hi nazdik; qarib hī; muttasil hī.—To be by the ears, to fall together by the ears—Laṛnā: dūlūgū-muḥṭī k.; jhagrā yā takrūr k.; laṛāyī k.—To set by the ears—Laṛā d; laṛāyī karā d.; bhiṛā d. Up to the ears—Garqāb; dūbā huā; nihāyat hī mubtalā; kisi bojh se bi-l-kul dabā huā.

Early, a. Jo waqt ma'mūlī yā muqarrar ho uske pahle; achchhe waqt se; waqt ke pahle.

Early, ad. Jald; achchhe waqt se; mau'q'e se; musta'idī se; sawere.

Ear-mark, n. 1.—Nishān jo bheri ke kān par uski pahchān ko liye kar-diya jāta hai.

2.—(Law) Woh nishān yā 'alāmat jisse ek chīz dūsri chīz se pahchāni jāe; shinākht (pahchān) kā nishān; 'alāmat-i-mumāyiza.

3.—Woh kḥās 'alāmat yā nishān jisse kisi chīz ki nisbat milkiyat yā ta'alluq zāhir ho.

Earn, v. t. Mihnāt ke zarī'e se sarā-wār h.; aise kān kā k. jisse in'ām kā haq paidā ho 'ām isse ki in'ām mile yā na mile; mihnāt kḥidmat yā kisi kān ke anjām ke zarī'e se hāsīl k.; mu'awaze kā sarā-wār hokar uskā pānā; kamānā; hāsīl k.; paidā k.

Earnest, a. 1.—Kisi shai ki pairawī meṁ sargarm; husūl kā mushtāq; baṛā shāq yā mutamannī; nihāyat masrūf yā āmāda; garm-josh; mustamund; dil se chāhne wālā.

2.—Lagī huyī; garī huyī; jamī huyī—jaise nazar. [dil-sozī; dil-dihī.

Earnest, n. 1.—Sachāyī; asliyat; tasmīm-i-irādat; irāde ki mazbūti;

2.—Kisi qaul-o-qarār yā wa'de ke wafā ki nisbat irāde ki mazbūti eṣbit karne ke liye jo kuchh diyā yā makfūl kiya jāwo; irāde ki nisbat yaqīn dilānā; honhār ki nishāni.

3.—(Law) Bai'āna; woh rupaye jo mushtari ki jānib se bai'a ko mu'āmala-i-bai' ki guft-gū ki pukhtagi aur uske subūt ke liye diye jāweh.

To be in earnest—Masbūt irāda r.; kisi bāt kā sach-much (wāqī'ī yā dar-asl) chāhna; kisi bāt ki nisbat haṣīl dillagi yā ma-kharagi na k. Are you in earnest or in jest—Tum fulān bāt sahīh sahīh kahṭe yā haṣīl karte ho?

Earnestly, ad. Shaq se; sargarmi yā garm-joshi se; chāh so; ārzū yā baṛī tamannā se; dhyān-dekar; tawajjuh se.

Earnest-money, n. Zar-i-bai'āna; bai'āna; sāyī; woh rupaye jise dekar koyi sandā pakkā kiya jāe; jo rupaye kisi mu'āmala-i-bai' ki pukhtagi aur subūt ke liye pesagi diye jāweh.

Earning, n. Kamāyī; jo kuchh mihnāt kḥidmat yā kisi kān ke anjām ke zarī'e se paidā kiya jāwo kḥwāh uskā haq hāsīl ho; ajr; samra; in'ām.

३३ Used commonly in the plural.

Earth, n. 1.—Zamīn; dunyā; jahān; 'ālam.

2.—Mitṭi; gil; khāk.

3.—Dunyā ke log; kura-i-zamīn ko rahno wāle.

4.—Khushki; tari nahīn; arz.

Earthly, a. 1.—Dunyāwī; is dunyā se muta'alliq; insān ki hālat-i-man-jūda se nisbat r. w.; arzi; āsmānī yā rūhānī nahīn; nafsānī; jismānī.

2.—Jitnī chizeh jahān meh haih sab ke i'tibār (lihāz) se; mumkin; jahān tak qiyās meh ā-sako.

Ear-witness, n. Sama'i gawāh; jo shahādāt-i-sama'i de-sake.

Ease, n. 1.—Ārām; dard taklif yā mihnāt wagaira se āzādī; sukūn; qarār; fursat se be-kār yā be-hiss-o-harakat paro rahnā.

 Said of the body.

To take one's ease—Ārām k. To sit at one's ease—Ārām se baithe rahnā; bo mihnāt (chain se) baithe rahnā. [dag; rūlāt; amn; sulh.

2.—Dil kā qarār; dil meh ranj yā fikr wagaira kā na rahnā; āsū.

3.—'Ibārat ki salāsāt; banāwat kā na honā; kisi qism ki bāt meh dush-wārī banāwat rukhāyī yā durushtī wagaira kā na h.; suhūlat. [so barī.

At ease—Amn-chain se; ārām se; farāgat se; fārigu-i bāl; ranj yā taklif wagaira

Ease, v. t. 1.—Be-chainī dūr kar d.; fikr ko dūr yā raf kar-d.; jism yā dil kā bojh haṭā d.; halkā yā subuk-dosh k.

 Often with of.

2.—Kisi musibat ki-shiddat ko ghaṭā d.; kisi sadmo ke bojh ko kisqadar halkā kar-d. [rifāhiyat.

Easement, n. 1.—Woh shai jise ārām rifāh yā madad ho; ārām;

2.—(Law) Woh āzādī istiḥqāq-i-khās yā fāida jo bilā lihāz-i-milkiyat-i-arāzi ek zamīn ko mālik ko dūro mālik ki zamīn ki nisbat muft meh hāsīl ho—masalan rāsto panāle wagaira ki nisbat; haqq-i āsāish.

Easily, ad. 1.—Āsānī se; begair diqqat yā barī mihnāt ke; begair barī koshish ke; bilā sarf-i-zar; suhūlat se; baithe-bithāyo. [be-fikrī ke sāth.

2.—Be-taklif; be-taraddud; bilā takallul; amn se; chain se; ārām se;

3.—Khanda-peshānī se; khushi se; pachhtākar nahīn; be-takalluf; begair afsos ke. [khalish.

4.—Chupchāp; āhistagī se; ek tarah par; bo shor-o-gul ke; bilā.

5.—Be bahut hile yā jhaṭkā khāyo; suhūlat se. [khāṭi.

The carriage moves easily—Chalao ko waqt woh gārī hilti yā jhaṭkā nahīn

Easy, a. 1.—Ārām meh; dard yā taklif wagaira se barī.

2.—Fikr yā ranj wagaira se khālī; amn-chain meh; āsāish meh.

3.—Be-takalluf; jismeñ rukhāyī karāyī yā takalluf na ho; sūda.

4.—Āsān; sahl; dushwār yā mushkil nahīn; mihnāt-talab nahīn; jismeñ koshish dar-kār na ho. [mile.

5.—Ārām-dih; jiskī wajh se fikr yā mihnāt jāti rahe; jisse ārām

6.—Zūd-i'tiqād; jo kisi amr ki nisbat ta'arruz na kare; jo kahnā-sunnā jald mān le; mom ki nāk.

7.—Jab rupaye-paise ko lon-den meh tangī na ho.

The market is easy—Bāzār mandā hai.

To eat one's words—Bāt chabā jānā yā khā jānā; kabkar palāt jānā; kabkar mukar jānā; apne qaul ko pher l.; bāt ko ulāt d.

Eat, v. i. 1.—*Khānā*; *nosh* k.; *bhojan* k.

☞ Said especially of food not liquid.

2.—*Khā jānā*; *āhista āhista ghulā yā galā* d.; *talaf* kar d.; *uṛā* d.; *nuqsān pahunchānā*—*jaise sikhāt yā dil par*; *miṭā* d.; *gāib* kar-d.; *khū-pī* *barābar* k.

Eat, v. t. 1.—*Khānā*; *khānā khānā*.

2.—*Zāiqā* r.; *mazā* d. *yā* r.

To eat, or to eat in or into—*Khākar rāh yā surākh* kar d.; *chabā jānā*; *ghiste ghiste yā ragar khāte khāte bhitar ghus-jānā*; *jālā* d.

Eaves, n. pl. Ori: *olti*; *orauti*.

Ebb, n. 1.—*Bhāṭhā*; *jazr*; *juār* *kā* *samundar* *kī* *taraf* *palatnā*.

☞ Opposed to *flood*.

2.—*Zawāl*; *tanazzul*; *achchhi hālat* *se* *buri hālat* *meñ* *ho-jānā*; *ghaṭṭi*. [*jānā*; *bhāṭhā* h.; *utarnā*.

Ebb, v. i. 1.—*Pichhe* *ko* *bahnā*; *juār* *ke* *pāne* *kā* *samundar* *kī* *taraf* *palat*

☞ Opposed to *flow*.

2.—*Ghaṭ-jānā*; *zāl* h.; *zawāl* *kā* *ā-jānā*; *achchhi hālat* *se* *buri hālat* *meñ* *ho-jānā*.

Eccentric, a. *Khilāf-i-qā'ida* *yā* *dastūr*; *nirālā*; *tarīq-i-mu'ayan* *dastūr* *i-ma'mūlī* *yā* *zawābit-i-mustamirā* *ke* *khilāf*; *ma'mūlī* *āl* *ebhor-kar* *chalne* w. [*lāf* 'amal; *nirālā-jan*; *khayāl-parastī*.

Eccentricity, n. *Jo* *koī* *bāt* *bandhī* *muqarrar* *yā* *ma'mūlī* *ho* *uske* *khī*.

Echo, n. *Āwāz* *jo* *palat-kar* *kān* *meñ* *āye*; *woh* *āwāz* *jo* *kisī* *shai* *se* *ṭak-rā-kar* *palte*; *āwāz* *kī* *bāz-gusht*; *gūñj*.

Echo, v. i. *Gūñjā*; *āwāz* *kā* *palatnā*.

Echo, v. t. 1.—*Āwāz* *kā* *palatnā* *yā* *lautnā*.

[qabūl k.

2.—*Jo* *kuchh* *kiyā* *jāe* *usko* *manzūr* *karke* *phir* *kahnā*; *jawāb* d.;

Eclipse, n. 1.—*Gahan* *yā* *grahan*; *kusūf* (*khūsūf*). [*yā* *kisīqadar* *zawāl*.

2.—*Tārīkī*; *raunaq* *damak* *yā* *ābrū* *wagaira* *par* *kuchh* *'arse* *ke* *liyo*

Eclipse, v. t. 1.—*Chhipā* d.; *andherā* *kar-d.*; *tārīk* *kar-d.*

☞ Said of a heavenly body.

2.—*Kisī* *shai* *ke* *husn* *āb-o-tāb* *yā* *ābrū* *wagaira* *ko* *kam* k. *khwāh* *miṭā* d. (*zāl* *kar-d.*); *be-ābrū* k.; *zillat* *meñ* *dāl* d.

Eclipse, v. i. *Gahan* *lag-jānā*; *tārīkī* *meñ* *chhip* *jānā*.

Economical, a. 1.—*Kifāyat-shi'ārī* *ke* *muta'alliq*; *umūr-i-khāngī* *yā* *umūr-i-naqdī* *ke* *insirām* *se* *muta'alliq* 'ām *isse* *ki* *we* *zāti* *hoñ* *yā* *nahīñ*; *nazm-i-andurūnī* (*ghar* *ke* *bhitar* *ke* *intizām*) *ke* *muta'alliq*; *bar-bādī* *wa* *sarf-i-gair-zarūrī* *kā* *bachānā*. [*sān* *yā* *bar-bādī* *kā* *lihāz* r. w.

2.—*Kifāyat-shi'ār*; *juz-ras*; *kharch* *meñ* *'āqil* *yā* *dūr-andesh*; *nuq-*

☞ Said of characters or habits.

[na *kiyā* *jāe*.

3.—*Jo* *kifāyat* *yā* *juz-rasī* *se* *kiyā* *jāe*; *jismen* *be-hūda* *yā* *fuzūl* *kharch*

☞ Said of acts.

Economist, n. 1.—*Jo* *shakhs* *umūr-i-khāngī* *yā* *dūsri* *bāton* *kā* *ihitimām* *o-insirām* *kifāyat-shi'ārī* *se* *kare*; *jo* *rupaye* *waqt* *yā* *mihnat* *ko* *muft* *na* *khoye* *balki* *usko* *'āqilāna* *taur* *par* *isti'māl* *kare*; *kifāyat-shi'ār*; *muntazim*; *girhast*.

2.—'Ilm-i-siyāsat-i-madan meñ māhir; jo us 'ilm meñ koyī risāla wagaira tasnif kare. [kharch k.]

Economize, v. t. 'Aql-mandī ke sāth kām meñ lauā; kifāyat se sarf yā *Economize, v. i.* Mu'āmalāt-i-naqdī meñ kifāyat-shi'ārī k.; rupaye-paise ko 'aql-mandī ke sāth kharch k.; tahaffuz-i-zar yā husul-i-milk ke mauq'e ko hāth se jāne na d.

Economy, n. 1.—Umūrāt-i-khāngī kā insirām; ghar ke kāmōñ kā band-o-bast; girhastī; masārif kī nisbat mu'āmalāt-i-khāna-dārī kā ihtimām.

2.—Kisī bare kām yā riyāsat wagaira kā intizām 'ala-l-khusūs uske muta'alliq ke naqdī mu'āmalāt kā band-o-bast.

Political economy—Siyāsat-i-mudan.

3.—Kifāyat-shi'ārī; juz-rasī; aisā ihtimām kī nuqsān yā sarf-i-be-hūda na ho; kharch meñ kifāyat; bilā-zarūrat kharch na karne kī nisbat dūr-andeshī wa ragbat; 'aqlāna tahaffuz-i-zar.

4.—Kisī shai kī tartīb (uskā intizām yā unzm); qawā'id zawābit aur rusūm; haiwānāt aur nabātāt kī paidāish parwarish aur unki hifāzat kī nisbat ma'mulī 'amali-qudrati yā tab'i.

E CONTRA,

E CONTRARIO, } (*Lat.*) Iske bar-'aks; iske bil-'aks; khilāf iske.

ECCONVERSO, }

[wagaira kī nok.]

Edge, n. 1.—Kisī bathiyār yā auzār kī bārḥ yā dhār; dam; talwār

2.—Woh bāt jo bathiyār kī bārḥ kī tarah kāṭ kare (dil par lage yā choṭ kare); kisī bāt kī choṭ (dil par uskā sadma pahunchnā).

3.—Kisī shai kā kanāra; kor; hāshiya; lab; zih.

4.—Tezi; hiddat; shiddat; sakhti.

5.—Awāil; shurū'; āgāz; ibtidā.

In the *edge* of evening—Sar-i-shām; shām hote hī. On the *edge* of winter—Jāre ke shurū' meñ; mausim-i-sarmā ke awāil meñ.—*To set the teeth on edge*—Dāūt khaṭṭe kar-d.

Edge, v. t. 1.—Dhār charḥānā; sām r.; bārḥ charḥānā; tez k.

2.—Kor yā kanāra lagānā; jhālār yā hāshiya lagānā.

3.—Ubbānā; targīb d.; ohher ke āge barḥānā yā kisī fi'l par āmadā k.

4.—Āhista āhista chālānā; ek taraf chālānā; dhīre se yā chaukasi ke sāth pahunch jānā; sarkānā. [lāo].

Edge your chair along—Apnī kursi is yā us taraf khaskā lāo (āhista se khaiñch

Edge, v. i. Ek taraf ko kanāre kanāre chalnā; āhishta āhista chalnā (harakat yā jumbish k.). [chale āo.]

Edge along this way—Is taraf ko kanāre kanāre chale āo; katrā-kar idhar

Edifice, n. 'Imārat; tu'mīr; makān khusūsan 'umda 'umda makānāt aur baṛī baṛī 'imāraten.

Edit, v. t. Apnī nigrānī meñ chhapwāna yā tab' karānā; mushtahar yā shai'a karne ke liye kisī kitāb yā kāgaz ko bazārī'a-i-tahrīr sihat yā intikhāb-i-mawād (mazzmūn) murattab k.; ihtimām k.; chālānā.

Who will *edit* this work?—Yah kitāb kis kī nigrānī meñ chhaṭṭeṭī?

Edition, n. 1.—Kisī kitāb yā 'tahrīr kā ohhāpā; tab'; kisī kitāb wagaira kā shai'a kiyā jānā.

The first *edition* of this work will soon be ready—Is kitāb kā tab'-i-awwal jald taiyār hogā; yah kitāb pahli martaba chhap kar jald taiyār hogi.

2.—Kitāb wagaira kā bi-jinsihi khwāh nazar-i-sāni wa sihhat ke ba'd phir se chhapuā; tab'-i-mukarrar yā sāni.

My former work has already passed through a second *edition*—Meri pahli kitāb bār-i-sāni chhap chuki hai; meri pahli kitāb kā dusrā chhāpa (tab'-i-sāni) ho-chukā hai. [mu'i jo ek martaba chhape.

3.—Jisqadar kitāben ek bār chhāpi jāen; kitābon kī ta'dād-i-maj.

The present *edition* will consist of a thousand copies—Is martaba hazār kitāben (is martaba ek hazār jilden) chhāpi jāēgi.

Editor, n. Shāi' k. w.; woh shaḥs jo koyi kitāb risāla yā aḥbār wagaira shāi' karne (phailāne yā rawāj dene) kī garaz se murattab kare khwāh uski nazar-i-sāni wa sihhat karke apni nigrāni meḥ shāi' karāye.

Who is the *editor* of this book or newspaper?—Is kitāb yā aḥbār kā shāi' k. w. kaun hai?; yah kitāb yā aḥbār kiske ihtimām meḥ shāi' hotā hai?

Editorial, a. 1.—Kisi kitāb wagaira ke shāi' karne wāle ke muta'alliq. [hai.

Editorial labours—Woh mihnat jo kitāb wagaira ke shāi' karne wāle ko karni partī

2.—Shāi' karne wāle kī likhi hui? [karne wālā likhe.

Editorial remarks—Woh bāten (rāe wagaira) jo kisi aḥbār wagaira kā shāi'

Editorship, n. Shāi' karne-wāle kā kām yā mansab; kisi kitāb wagaira ke shāi' karne kī khabar-giri wa nigrāni.

Educate, v. t. Ta'lim d.; sikhlānā-parhānā—jaise larke ko; tarbiyat d. yā k.; parhānā likhānā; taraqqi-i-zihn k.; tādib wa tahzib k.; kisi peshe yā kār-o-bār ke liye taiyār aur laiq k.; dunyā ke kār-o-bār ke laiq kar-d.

Education, n. Ta'lim; tarbiyat; 'ilm aur bunar wagaira kā sikhlānā; likhānā-parhānā; tādib wa tahzib; nawisht-o-khwānd; kam-sinoḥ (larḥon) ko un sab bāton kā sikhlānā aur batlānā jise dil ko raushanī ho mizāj i'tidāl par āye wa atwār aur 'ādāt durust hon aur 'umūman woh āyinda kām ke laiq hon.

Educational, a. Ta'lim ke muta'alliq; jo ta'lim se hāsil ho.

Educe, v. t. Nikālā; mustaḥraj k.; zāhir k.; kisi rukawāt yā dabāw ko dūr karke kisi bāt kā paidā k.

Efface, v. t. 1.—Sath par se dūr kar-d.; chhīl yā khurach kar nikāl d.; mahkūk k.; aisā kar-denā kī parhā na jāwe; mahw k.; miṭā d.; miṭā kar aisā kar-d. kī dekh na pare yā tamiz na kiyā jāsake.

2.—Dil se dūr k.; mahw aur mansi kar-d.; dil se miṭā d.; bhulā d.

☞ “To *deface* is to injure or impair a figure; to *efface* is to rub out or destroy, so as to render invisible.” *Webster*.

Effacement, n. Miṭānā; mahkūki.

Effect, n. 1.—Natija; tāsir; asar; anjām; maāl yā maāl-i-kār; samra.

2.—Natija paidā karne kī tāqat; waq'at; tāsir; asar-garī; zor.

To speak with *effect*—Aisi tarah se kalām k. kī sunne wālon (sāmi'in) ke dilon par asar ho. The agreement has no *effect*—Is mu'āhade ko kuchh tāsir yā waq'at nahin hai. [fāida; naf'; kār-āmadani.

3.—Maqsad; mudda'a; matlab; garaz; 'ām ma'nshā; natija-i-maqsūd;

☞ With to.

I have received a letter to this effect—Mero pās is mudda'ā kā khat āyā hai ; jo khat mere pās āyā hai uskā yah matlab (maqsad yā natija-i-maqsūd) hai.

4.—Asliyat; haqīqat; mahz sūrat-i-zāhirī uahīn; wāqī'a.

5.—Khayāl yā asar jo dil par ho (paidā ho).

6.—*pl.* Asbāb; māl-o-matā'; māl-o-amwāl; manqūla chīzeñ yā māl-i-manqūla.

The effects of a deceased person—Tarka; māl-i-matrūka; kisi mutawaffā kā For effect—Jisqadar asar wāqī'i ho-sake usse ziyālah asar paidā karne ke liye.—

Of no effect, or without effect—Be-tāsir; be-waq'at; tāsir waq'at yā jawāz waghīra se khalī.—To give effect to—Jāiz k.; 'amal meñ lānā; anjām ko pahuñchānā; ta'mīl k.; bajā lānā; nāz k. yā nafāz dilānā.—In effect—Asl meñ; dar-asl; wāqī'i; sirf zāhir hī meñ nahīn; haqīqat meñ; haqīqatan.

Effect, *v. t.* Paidā k.; karānā yā karnā; anjām ko pahuñchānā; sar-anjām k.; zuhūr meñ lānā; 'amal meñ lānā; pūrā k.

Effective, *a.* Jismeñ natijon ke paidā karne kī quwwat yā sifāt ho; natija paidā karne ke liye mauzūn yā uspar mālīl; kār-gar; 'amal k. w.

Effectively, *ad.* Tāsir ke sāth, quwwat ke sāth; zor se; bi-l-kul; tamām o-kamāl; pūrā pūrā.

Effectual, *a.* Muassir; kār-gar; jisse natija-i-maqsūd paidā ho; jismeñ us natije ke paidā karne kī kāfī quwwat ho jiskā zuhūr meñ ānā maqsūd ho; kāfī; anjām-i-maqsad ke liye kāfī

Effectually *ad.* Tāsir ke sāth; aise tarīq par kī anjām-i-maqsad ho; tamām-o-kamāl; kamā-haqqūhū; matlab-barārī ke liye jaisā chāhiye.

Effectuate, *v. t.* Pūrā k.; anjām ko pahuñchānā; zuhūr meñ lānā; karānā.

Efficacious, *a.* Bā-tāsir; asar paidā k. w.; muassir; jisse natija-i-maqsūd paidā ho; kār-gar; qawī; jo kisi manshā ke pūrā karne ke liye bahūlī kāfī ho.

Efficacy, *n.* Quwwat-i-asar; tāsir; jis asar kā zuhūr meñ ānā maqsūd ho uskā paidā k.; tāsir-garī; natijon ke paidā karne kī quwwat.

Efficiency, *n.* Tāsir-garī; natija-i-maqsūd ke zuhūr meñ lāne kī quwwat; musta'idi wa qābiliyat; kār-guzārī.

Efficient, *a.* Natija paidā k. w.; asar paidā k. w.; kār-guzār; musta'idi se kām k. w.; majhūl sust yā nā-lāiq nahīn; jismeñ musta'idi aur kār-guzārī ho.

Efflux, *n.* Bah-kar nikal-jānā; kharāj.

Efflux of time—Inqizā-i-aiyām; mi'ād kā guzar-jānā; tamādi; waqt-i-mu'ayyana se kharāj yā mutajāwiz ho-jānā. This suit is barred by efflux of time. —Is nālīsh kī mi'ād guzar gayī; is nālīsh meñ hadd-i-samā'at 'ariz hai.

Effort, *n.* Jismānī yā zihnī tāqat kā kām meñ lānā; mihnāt ke sāth koshish; jidd-o-jahd; kisi maqsad ke anjām ke liye hāth pair hilānā; sa'i; koshish; daur-dhūp.

Effrontery, *n.* Gustākhi; shokhī; be-hayāyī; be-sharmī; dhithhāyī.

Egregious, *a.* Barā; 'awām se burā; 'ajīb-o-garīb; ashadd yā shiddat se; qābil-i-lihāz; sangīn; palle sīre kā; 'azīm.

☞ In a bad sense, and often applied to persons.

Egregiously, *ad.* Bahūt hī; barā hī; shiddat se; saḡht; itnā kī uspar sharm āye.

☞ Usually in a bad sense.

Egress, n. Bāhar jānā yā nikāl jānā; kisī ghiri huyī yā qaid kī jagah se chale jāne kā ikhtiyār; nikās; khurūj; bar āmad.

Eigne, a. Sab se barā; joṭhā; akbar.

☞ "An epithet used in law to denote the eldest son." *Webster.*

Eject, v. t. 1.—Arāzi yā makān wagtira kī milkīyat yā uske qabze se mahrūm k.; be-daḥl k.; qabza uṭhā d.; qabze se khārij k.; nikāl d.

2.—Nikāl d.; khārij kar-d.; badar k.; dūr kar-d.; mardūd karke nikāl d.; rad k.

Ejection, n. Be-daḥli; zabar-dastī yā hukūmat se be-daḥl kiya jānā; qabze se mahrūmī. [se mahrūmī.]

Ejectment, n. 1.—Ikhrāj; nikālū; bāhar k.; be-daḥli; ikhrāj; qabze

2.—(*Law*) Woh nālīsh jo jāe-dād-i-gair-manqūla ke qabze ke dilā pāne kī nisbat ho aur jismen qabza i-nā-jāiz kī wajh se jisqadar khisāra par uske wa khārōha-i nālīsh ke bhī dilā pāne ka da'wā' kiya jāwe.

The lessee for years has brought an *ejectment* for his being ejected before the expiration of his term—Mustāfir-i-mī'ādī ne nālīsh-i-daḥl-yābī is bunyād par kī hai ki woh qabl-i-inqizā-i-mī'ād be-daḥl kiya gayā.

Ejector, n. (Law) Be-daḥl karāne wālā; woh shakhs jiskī wajh se koyī apnī zamīn ke qabze se mahrūm kiya jāe.

Eke, v. t. 1.—Barhānā; ziyāda k.; taraqqī d.

2.—Jis kisī shai kī kami yā qillat ho usmen aur milā-kar use pūrā kar-d.; jisqadar darkūr ho use pūrā k.; milā-kar barhā d.

☞ Generally with *out*.

Elaborate, v. t. 1.—Mihnat se paidā k.

2.—Jān-fishānī karke takmil k.; kisī shai men khūb mihnat karke uskā takmilā k.; kisī shai ko mutawātir 'amal ke zarī'e se (use bār bār karke) taraqqī yā raunaq d.

Elaborate, a. Mihnat se banāyā yā taiyār kiya huā; jo baṭī ihtiyāt se khātīme ko pahūnchīyā gayā ho; jo ṭhīk ṭhīk pūrā utārā gayā ho; mukammal; nihāyat 'umda yā ma'qūl.

Elapse, v. i. Guzar-nā; guzar-jānā; munqazī h.; bīt-nā; ho-jānā; jātā rahnā; nikāl jānā; be-ma'lūm chalā jānā.

☞ Used chiefly in reference to time.

Elastic, a. Lachilā; dam-dār; jismen yah quwwat ho kī kham kiye dabāye yā phailāye jāne ke ba'd jab use chhoṛ deñ to phir apnī aslī hālat par ho-jāe.

Elbow, n. 1.—Kuhnī yā kohnī; mirfaq. [tarah harakat kare.]

2.—Pakh; mor; kham; kohnī; koyī shai jo kuhnī se ho yā uski

To be at the elbow—Nihāyat hī nazdīk h.; qarīb hī h.; bagal men h.; pās hī maujūd rahnā.—To be up to the elbow—Tamām-tar masrūf yā 'dūb rahnā; hama-tan mashgūl yā fidā rahnā.

Elbow, v. t. Kuhnī se dhakkā d.; dhakkā de khwāh haṭā kar dūr kar-d.; kisī par ṭūl parnā.

Elder, a. Dūse kī nisbat 'umr men barā; dūse se ziyāda musīn; akbar.

☞ Opposed to *younger*.

Elder, n. 1.—Dūse kī nisbat 'umr men ziyāda.

2.—Mūris; buzurg; purkhā.

Elderly, *ad.* Kisiqadar burhā; jiskī 'umr ausat se ziyāda ho; musin; sin-rasīda; adher; jisko kuchh kuchh burhāpā ātā ho.

Elect, *v. t. 1.*—Chun lenā; bahut se logoñ meñ se pasand kar-lenā; chhānt kar nikāl lenā; ba-muqābala dūstre ke achchhā samajhkar pasand kar-lenā; tarjih d.; intikhāb k.

2.—Kisī mausab yā 'uhde ke liye muntakhab k.; bahut se logoñ meñ se chhānt lenā; tahriri yā zabānī rāe de-kar pasand yā intikhāb k.

Election, *n. 1.*—Pasand; min jumla auroñ ke ek yā zāid kā intikhāb.

2.—Kisī tarīq par izhār-i-tarjih kar-ke (masalan qur'a yā chitṭhī dāikar khwālī bāth ūṭhakar yā zabānī) ek shakhs ko kisī mausab yā 'uhde ke liye muntakhab k. [intikhāb yā 'amal karne kī āzādī.

3.—Chunne yā muntakhab karne kā iḥtiyār; apnī khās ragbat;

4.—Ihtiyāt yā tamiz ke sāth intikhāb; tamiz.

Electioneer, *v. t.* Kisī 'uhde yā mausab par muqarrar hone ke liye ummedwārōñ ke intikhāb ke waqt kisī ummedwār-i-khās kī māmūrī ke liye tahrīk (sa'ī silārish) yā tadbīr k. [tikhāb 'atā kiya jāwe.

Elective, *a. 1.*—Pasand par mauqūf yā mauha-ar; jo ba-zarī'a-i-in-

Opposed to *hereditary*.
An *elective* office—Woh 'uhda jispar koyī shakhs bahut se ummedwārōñ meñ se chun-kar muqarrar kiya jāwe. [intikhābī.

2.—Jismeñ intikhāb kā iqtidār kām meñ lāyā jāwe; chunne kā;

An *elective* act—Chunne kā kām; fi'l-i-intikhāb.

Electively, *ad.* Pasand se; ek ko dūstre par tarjih dekar.

Elector, *n.* Muntakhab k. w.; intikhāb kā haq r. w.; intikhāb meñ shirkat kā haq r. w.; kisī ummedwār-i-mausab ke haq meñ rāe dene kā mustahāq; kisī mulk meñ woh shakhs jo rāe dene kā qūnūnau mujiz ho.

Eleemosynary, *a. 1.*—Khairāt se muta'alliq; khairāt kī taqsim ke liye maqsūd. [khairātī.

2.—Jo khairāt ke taur par diyā jāe; jiskī bunyād khairāt par ho;

3.—Jiskī parwarish khairāt se ho.

Eleemosynary, *n.* Khairāt par anqūt-basari k. w.; khairāt-khor.

Elegance, } *n. 1.*—Nafāsat; 'umdagī; woh husn yā khūb-sūrtī jo un

Elegancy, } bāton ke bil-l-kul na hone se paidā ho jinse bad-sūrtī yā bure khayāl paidā hoñ; woh zīnat jo san'at yā 'amal se paidā ho; safāyī; suthrā-pau; latāfat; khūbī; shustagī; husn uslūbī yā khush-uslūbī. [like." Webster.

“Said of manners, language, style, form, architecture, and the

Elegance of manners or behaviour—Khush-waz'i; khush-tarīqgi; akhlāq-o-ādāb yā nishast-o-bar-khāst meñ woh khūbī (achhāyī) jo 'umda ta'lim aur suhbat kā natija ho. *Elegance* of language—Khush-tahriri yā khush-taqiri; likhne yā bolne meñ 'umdagī.—*Elegance* of speaking—Khush-bayānī yā khush-taqiri; bolne kī hālat meñ alfāz-i-salīh wa munāsib aur 'umda kā isti'māl aur unkā husn-uslūbī se adā aur malfūz k. *Elegance* of composition—Khush-tahriri; tahrir meñ 'umda 'umda wa salīh aur munāsib alfāz kā isti'māl. *Elegance* of form—Khūb sūrtī; khush-qat'i; suḍaul-pan; sughrāpan.

2.—Woh shai jo apnī 'umdagī suḍaulī suthrāpan yā khūb-sūrtī kī wajh se khush-numā yā khūsh-āyand ho (achchhī lage yā ma'lūm de).
In this sense it has a plural (*elegancies*).

Elegant, *a.* (a) Shusta; muhazzab; bhalā; khush; jismeñ khulq pāyā jāo—jaise at wār. (b) Suthrā; pāk; 'umda; nafis; sahīl; shusta—jaise 'ibarat yā taluīr. (c) Munābat aur achchhī adā se khush-kalamī k. w.—jaise muqarrir (taqrir yā kalām k. w.; bolne w.)—(d) Sudaul; hasin; khūb-sūrat; muqatta—jaise shakl.—(e) Khush-numā; sūrat aur rangat kā achchhā; khūb-sūrat—jaise phūl.—(f) 'Umda; nafis; bosh-qimāt aur zebāishī—jaise makān wagnira ke āīshī kī chizen

Elegantly, *adv.* Aise tarīq par ki usse dil khush ho; khush-usūbī ke sāth; kamāl mauzūniyat ke sāth; 'umda yā 'umda tarīq par; nafāsat ko sīth; nafāsat se; latāfat yā khūbī ke sāth.

Element, *n.* 1.—Kisī shai kā asl-i-usūl yā sab se chhotā hissa.

2.—Shai-i-mustad; woh shai jisse kisī murakkab shai kī tarkīb ho.

3.—Juzw-i-basit; juzw-i-lāyatijazza.

4.—(pl.) Kisī 'ilm yā humar ke usūl khwāh ibtidāyī qawā'id. [ā'ash.]

5.—(pl.) Arba' 'anāsir ya'nī pāni hawā mittī aur āg (āb bād khāk

6.—Woh hālat yā maqām jisko koyī shai bi-t-tab' qabūl karē yā jismeñ woh ba-tauz-i-munāsib rah sake.

7.—Khākā; dhūnchā.

[ī-usūlī; ba-zāt i-khās qāim.]

Elementary, *a.* 1.—Mufrad; jiskā dusrā juzw na ho; gair-murakkab;

2.—Kisī shai ke usūl se muta'alliq; ibtidāyī; shurū' kā; jismeñ ibtidāyī usūl yā qawā'id dākhil hoñ. [usūl ke muta'alliq tasnīf k. w.]

3.—Usūl ko yakjā karke unko tartīb dene yā unki tanzīl k. w.;

Elevate, *v. t.* 1.—Baland k.; ā'lā darjō yā rutbe ko pahnūchīnā—jaise kisī shakhs ko. [taraf rujū' k.—jaise tabī'at ko.]

2.—Taraqqī d.; tahzīb d. yā k.: zalīl khayālāt se 'umda khayālāt kī

3.—Buzurg yā bartar banānā; 'urūj d.; waq'at d.

4.—Khush k.; zinda dīl k.—jaise talīfāt ko.

[ko.]

5.—Ūchā k.; baland k.; ulhānā churhānā yā barhānā—jaise āwāz

Elicit, *v. t.* Zīhir k.; munkashīf k.; khol d.; jis bīt kā zāhir karnā kisī ko mauzūr na ho usse khūch-khūch-kar (fīkr kar-ke) us bīt kī kah'ānā; bahs yā dalīl kar-ke kisī mauhūm bāt ko sāf kar d.; 'uqda—kushāyī k.

It is difficult to elicit truth from such false witnesses—Aise jūtho gawāhoñ se sachchī bāt kī kah'ānā mushkīl hai.

Eligibility, *n.* 1.—Kisī mansab ke liye pasand yā muntaḥhab kiye jāne kī salāhiyat; liyāqat yā qābiliyat-i-qānūnī.

2.—Pasand kiye jāne kī munāsibat yā qābiliyat; woh bāt jisī i wajh se ek chiz dusrī chiz kī nisbat murajjah (ziyāda qābil-i-pasand) samjhi jāwe.

Eligible, *a.* 1.—Pasand ke qābil; jisko auroñ ke muqābil muntaḥhab kiye jāne kī salāhiyat ho; qānūnī liyāqat r. w.; qānūn ke rū se qābil yā lāiq.

This person is not eligible to the post of a Munsif—Qānūn ke rū se yeh shakhs Munsifi ke lāiq nahi hai.

2.—Pasand ke lāiq; pasandīda; murajjah; mustahsan; ma'qūl; munāsib; aulā.

[nā-ib par wāqī' hai.]

The house stands in an eligible situation—Woh makān mauqā-i-ma'qūl yā mu-

Elope, *v. i.* Jis jagah par rahnā farz ho wahāñ se bhāg yā chup-chāp nikal jānā; kisī byāhī 'aurat kā apne shanbar ko chhorkar bhāg jānā aur apne āshuā ke sāth rahnā; kisī be-byāhī 'aurat kā apne ghar se

khufyatān yā bilā ijāzat nikal-jākar apne āshnū se sbādī kar-lenū yā uske sāth rahnā. [runs away with a lover.]—*Webster*.

☞ "Said especially of a woman, either married or unmarried, who Eloquent, *n.* Jahān rahnā farz ho wahān se chhip kar yā bilā ijāzat chale jānā masalan kisī zauja kī apne shauhar yā kisī larkī kī apne bāp ke ghar se chup-chāp yā bilā ijāzat nikal bhāgnā aur apne āshnū ke sāth rahnā.

Eloquence, *n.* Fasāhat; khush-taqīrī; lassānī; khush-bayānī; goyāyī; husn yā shirīn-kalāmī. [shirīn - zabān; balīg.

Eloquent, *a.* 1.—Khush-bayān; khush-taqīr; goyā; shirīn-guftār; fasīh; ☞ Applied to persons.

2.—Jisse josh i-talīfāt kī izhār fasāhat aur zor ke sāth ho; jismein fasāhat aur balāgat ho; jiskī 'ibārāt chust aur bā-tāsīr ho.

Else, *a. & pr.* Dūsrā; aur; ek yā uske siwā aur koyī.

Who else is coming?—Aur kaun (dūsrā kaun yā fulān ke siwā aur koyī) ātā hai?

Else, *ad. & conj.* 1.—Siwā; 'alāwa; jiskā zikr hochukā ho usko chhor-ke dūsrā; aur bhī.

The plaintiff alone has appeared and no one else—Mudda'ī ke siwā (mudda'ī ko chhorkar) aur koyī hāzīr nahīn hai. [hotā to.

2.—War na; wagar na; nahīn to; dūsrī hālat meū; agar aisā na The plaintiff failed to appear, else he should have got his case—Mudda'ī hāzīr na huā war na woh apnā muqaddama jit jātā (agar mudda'ī hāzīr hotā to uskā muqaddama sar-sabz hojātā).

Elsewhere, *ad.* 1.—Kahīn aur; aur kahīn; dūsrī jagah.

Such false witnesses are not to be found elsewhere—Aise jhūthe gawāh aur kahīn (dūsrī jagah) nahīn milte. [jagahon meū.

2.—Jā-ba-jā; aise dūsrē maqāmāt par jinkā ta'āyūn na ho; aur aur It is reported here and elsewhere—Yah khabar yahān aur aur jagahon meū phailī hai.

Elucidate, *v. t.* Sāf yā wāzih k.; muhmalāt k.; dūr karke sarī'u-l-fahm kar-d.; tashrīh k.; raushan k.; hāl khol d.; tauzih k.

An example will elucidate the subject—Yah mazmūn ek tamsil se sāf ho-jāegā; yah bāt ek misāl se samajh meū ājāegī.

Elucidation, *n.* Kisī muḥabzab mazmūn ko sāf sāf bayān k. yā uskī tauzih k.; tashrīh k.; tauzih; tamsil; misāl dekar mathab khol d.

Elude, *v. t.* 1.—Hīla makt yā chālākī se bach yā bachā jānī; chhip kar bach-jānā; hāth se nikal-jānā; nikal bhāgnā; khisak jānā; tal jīnā; tal d.; kār-gar na hone d.; mahrūm k.

To elude detection—Zāhir hone se kisī tarah bach-jānā. To elude an officer—

Kisī afsar ke panje se koyī dhang nikāl-kar bach jānā (uske hāth na ānā yā na lagā.) To elude a blow—Kisī kī wār bachā jānā.

2.—Na khulnā; munkashīf na h.; nazar se bach jānā; zāhir na h.; bilā tauzih paṛā r.

That crime has hitherto eluded discovery—Woh jurm abtak zāhir na huā (nahīn khulā.) The point has eluded the best lawgivers—'Umda-tarīn shūrī'n us bāt kī tauzih na kar-sake.

3.—Yakāyak bhāg-kar mahrūm k.; daf'atān firār ho-kar dhokhā d.
To elude pursuit—Yakāyak bhāg-kar pichhā karne wāle ke hāth na lagnā.

Emaciate, v. i. Badan ke gosht kā āhista āhista ghaṭ jānā; ranj khwāh suqūt-i-ishthiā (bhūkh ke na lagne) yā kisi dūstre sabab se dublā ho-jānā; badan kī ghaṭ-jānā yā tahlil ho-jānā; ghul yā gal-jānā.

Emaciate, v. t. Ghulā yā galā d.; badan kā gosht tahlil karke dublā kar-d.; lāgar kar-d. [tahlil ho-jānā.]

Emaciation, n. Lāgarī; dublā-pan; ranj wagaira se gosht (badan) kā Emanate, v. i. Kisi masdar se nikalnā; kahīn se paidā h.; paidā h.; nikalnā; jāri h.; sādir h.

Emancipate, v. t. 1.—Kisi āqī kā apne gulām ko khud ba-khud āzād kar-d.; gulāmī se āzād kar d.; kisi qaid yā rukāwat se barī kar-d.; rihāyī d.

2.—Kisi aisi shai se khalās k. jiskī asar burā yā nā-jāiz ho; najāt yā maḥlasī d. [chhutkārā; barāt.]

Emancipation, n. Āzād k. yā honā; āzādī; maḥlasī; rihāyī; najāt;

Embank, v. t. Bāndh bāndhnā; pushta—bandī k.; band k.; pushta yā meṇd ke zarī'e se hifāzat k.; gil-andāzī k.; band banānā.

Embankment, n. 1.—Gil-andāzī; pushta-bandī; bāndh banānā.

2.—Bāndh pushta band yā meṇd jo sailā' se hifāzat ke liye yā kisi aur garaz se banāyī jāwe.

Embark, v. t. 1.—Jahāz yā kashī par sawār karānā.

2.—Kisi kām meṇ mashgūl yā sharik k.; kisi kām meṇ lagānā.

To embark friends or money in an enterprise—Kisi bare kām meṇ dostoṅ ko sharik k. yā rupaye lagānā.

Embark, v. i. 1.—Jahāz yā kashī par sawār h. [dālnā yā qadam r.

2.—Kisi kār-o-bār meṇ masrūf h.; sharik h.; kisi kām meṇ hāth

The young man embarked rashly in a wild speculation, and was ruined—Woh kam-sin shakhs be-samjhebhūjhe ek behūda rozgār meṇ masrūf hokar tabāh ho-gayā.

Embarrass, v. t. 1.—Uljhānā; pher meṇ dālnā; pechidagī meṇ dālnā yā pechida k.; ghabrānā; pareshān k.; darham-barham k.; āshufta khwāh pareshān-khātir k.; mutaraddid k.

2.—Zer-bār k.; qarz se dabā d.; taqāzon yā shadid mutālabaṅ se aisā tang kar-rakhnā ki madyūn apne duyūn (qarz) na de sake; aisā kar-d. ki qarz adā na ho-sake.

“Said of a person or his affairs. In mercantile language, a man or his business is *embarrassed* when he cannot meet his pecuniary engagements.” *Webster*.

Embarrassment, n. 1.—Pareshānī; hairānī; abtarī; uljhāw; āshufta-khātiri; pechidagī; qabāhat.

2.—Woh pareshānī jo adā-i-qarz kī be-istitā'tī se paidā ho; woh hairānī jo be-maqdūri yā kuchh roz tak qarz adā na kar sakne kī wajh se kisi madyūn ko lāhiq ho.

Embassador, n. Elchī; safir; wakīl; 'alal-khusūs woh rukn-i-saltanat jo

Ambassador, n. ek bādshāh ke huzūr se dūstre bādshāh ke huzūr meṇ ba-taur qāim-maqām-i-shāhī umūr-i-riyāsat ke insirām ke liye bhejā jāwe.

Embassadors are called *ordinary* (safir yā wakīl-i-'ām) when they reside

permanently at a foreign court, and *extraordinary* (safir yā wakil-i-khās) when they are sent on a special occasion.

Embassy, n. 1.—Elchī-garī; safarat; wakālat.

2.—Woh shakhs yā ashkhās jo elchī yā safir banākar bhūje jāweh.

Embellish, v. t. Arāsta k.; saūwārā; arāish d.; zebāish d.; sajāua; khūb-sūrat banānā; singār k.; zewar wagaira pahūā ke ārasta-o-pirāsta k.

Embellishment, n. 1.—Ārastagī; sajāwat; bauāwat; siūgar.

2.—Gahnā; zewar; zebāish kī chīz; woh shai jisse khūb-sūrtī yā nafāsāt baṛhe; woh chīz jisse koyī shai khushuumā ma'lūm de yā 'ām tarah par pasandīda ho.

Embezzle, v. t. Jo shai kisī ko hifāzat ke liye sipurd kīgayī ho uskā az-rāh-i-fareb apne kām meñ lānā; amānat meñ khyānat k.; khyānat ke zarī'e se apne tasarruf meñ lānā; khyānat k.; gabn k.; tasarruf k.; tagallub k.; pachā jānā; hazm k.; dāb baithnā; khā jānā.

The treasurer has *embezzled* some public money.—Woh khazānchī kuchh sar-lā.ī rupaye hazm gabn yā tasarruf kar-gayā (dāb baithā)

Embezzlement, n. Fareb kī rāh se us shai kā apne kām (tasarruf) meñ lānā jo ba-guraz-i-hifāzat wa ihtimām sipurd kī-gayī ho; gabn; tasarruf; amānat meñ khyānat; tagallub; tasarruf-i-bejā.

“*Embezzlement* denotes a wrongful appropriation of what is already in the wrong-doer's possession.” *Webster*.

Emblem, n. 1.—Koyī shai yā kisī shai kī shabih jiske dekhne se kisī dūsrī shai yā sifat wagaira kā khayāl ho; koyī shai jo kisī dūsrī shai kī hamsifat mutasawwar hokar ba-jāe uske kām meñ lāyī jāe; taswīr wagaira jisse kisī dūsrī ehai kā khayāl paidā ho; 'alāmat; nishān.

A balance is an *emblem* of justice.—Tarāzū insāf kī nishānī hai. A crown is the *emblem* of royalty.—Tāj-i-shāhī se farmān rawāyī kā khayāl hotā hai ya'nī uskā pahūane wālā bādshāhī samjhā jātā hai.

Emblematic, } a. 1—Shabih se muta'alliq yā jismeñ shabih ho;
Emblematical, } jismeñ shabiheñ kām meñ liyī jāeñ.

Emblematic worship—Kisī shai kī shabih kī 'ibādat; mūrat (murtī) kī pūjā.

2.—Jisse koyī aisi shai zāhir ho jo butaur rawāj ke 'umūman samjhī jātī ho; ham-qism (ek tarah kī) sifaton par dalālat k. w.

A crown is *emblematic* of royalty.—Tāj-i-shāhī se 'umūman saltanat samjhī jātī hai. Whiteness is *emblematic* of purity.—Supedī tabārāt kī 'alāmat hai (uspar dalālat kartī hai).

Embodiment, v. t. 1.—Mujassam k.; jism meñ dākhil k.

2.—Jam' k.; yak-jā k.; ekaṭṭhā k.; ek meñ k. jorā yā shāmil k.

Embrace, v. t. 1.—Bagal-gīrī k.; ham-āgoshī k.; muhabbat yā pyār se chhātī se lagānā; gale lagānā; ham-kavār h.

2.—Shauq se ikhtiyār k.; dil se qabūl k.; khushī se taslīm k.; jo kuchh pesh āye use rag'nat se lenā; ba-khushī mustafid h. [khayāl r.

3.—Kisī bāt meñ shauq yā sargarmi se lipte rahnā; kisī bāt par dil se

4.—Shāmil r.; dākhil r.; mushtamil h. [k. jaise abhī jūrī par.

5.—(Law) Rishwat wagaira dekar dabāw pahunchāne kī koshish

Embrace, v. i. Bagal-gīrī h.; ham-āgoshī h.; gale lagnā.

Embrace, n. Bagal-gīrī; ham-āgoshī; chhātī yā gale se lagānā.

Embroider, v. t. Sūyī ke kām ke bel-būṭe banānā; chiqan banānā; kār-chob banānā; zar-dozī yā resham kā kām kapṛe wagaira par sūyī se banānā; bel-būṭe kārhnā. [chob.

Embroiderer, n. Sūyī kā kām banāne wālā; chiqan-doz; zar doz; kār-

Embroidery, n. Kapṛe wagaira par sunahre yā rupahle tār kīwāh resham wagaira ke bel-būṭe gul-phūl sūyī se banānā; zar-dozī; chiqan-dozī; kashīda-kārī; kār-chob-kārī. [hotī hai; paudhe kā gābhā.

Embryo, n. Mān ke peṭ meñ jāndār kī woh hālat jo janīn ban-jāne ke pahle

In embryo—Kḥayāl meñ par takmil ko na pahuñchā huā; zihn meñ par bilā takmil; mahz ibtidāyī hālat meñ; jiskā 'uqda na khulā ho.

Emendation, n. Kisi tahrīr se galatī wagaira kā dūr kar-d.; tabādala; lafzōñ kā badalnā; sihbat; durustī.

Emerge, v. i. Pānī wagaira se nikalnā; kisi aisi shai ke bāhar nikal ānā jismeñ koyī chīz dū ī chhipī yā lapetī rahī ho; nikalnā; paidā h.; chhipe rahne ke ba'd namūdār h.; tārīkī kī hālat se nikal-kar numā-yān h.; bar-āmad h.

Emergency, n. 1.—Nikalnā; namūdār h.; yakāyak namūdār h. yā ubhar-nā.

2.—Koyī aisi bāt jiskī nisbat fauran kār-rawāyī yā tadbīr karnī pare; zarūrat-i-ashadd; baṛī zarūrat.

In case of emergency, or in an emergency—Jab zarūrat-i-ashadd ho.

3.—Aisi bāt jo yakāyak zuhūr meñ āwe; wā'qī'a-i-gair-mutaraqqaba; nāgahānī; hādīsa-i-ittifāqiya; us bāt kā hojānā jo pahle se sūjh na parī ho.

Emergent, a. Zarūī; tang; jismeñ bilā tawaqquf kār-rawāyī darkār ho; jiskī nisbat fauran tadbīr karnī pare; ittifāqiya; jiskī zuhūr meñ āne (hone) kī ummed pahle se na rahī ho; nihāyat zarūī; ashadd-i-zarūrat kā.

Emigrant, a. 1.—Jilā-i-watan k. w. se muta'alliq.

An emigrant ship, or hospital—Woh jahāz jispar jilā-i-watan sawār hokar apne mulk se bāhar jāen yā woh shifā-khāna jismeñ aise logoñ kā mu'ālaja ho.

2.—Jilā-i-watan k. w.; ek mulk se dūsre mulk meñ jākar r. w.

An emigrant nation—Woh qaum jiske log apne watan ko chhor dūsre mulk meñ jā basen.

Emigrant, n. See *supra* No. 2

Emigrate, v. i. Rahne kī garaz se ek mulk yā riyāsāt ko chhor kar dūsre mulk yā riyāsāt-i-gair meñ chale jānā; jilā-i-watan k.; tark-i-watan k.

Emigration, n. Ek mulk yā riyāsāt ke bāshindoñ kā us mulk yā riyāsāt ko chhor kar dūsre mulk yā gair riyāsāt meñ jā-basnā; jilā-i-watan; tark-i-watan.

Eminence, n. 1.—Ūñchī jagah; balandī.

2.—'Ālī martaba; logoñ meñ buzurgī; rutbē 'uhde yā nāmwarī meñ 'awām par fazīlat; pāya; 'urūj; bartarī; nām yā nām-warī; shubrat; tarjīh; āngusht-numāyī.

Eminent, a. 1.—Ūñchā; buland; rafī.

2.—'Ālī martaba; jalīlu-l-qadr; 'ālī-shān; mumtāz; sar-baland; sarfarāz; zī-qadr; zu-l-qadr; mashhūr; nāmī-giāmī; nām-war.

Eminently, ad. Nihāyat hī; barā hī; bahut hī; auroñ se kalīn ziyāda (bar-h-kar); isqadar ki logoñ ke madd-i-nazar ho-jāe.

Emissary, n. Woh shakhs jo khufyatān khabar-lekar yā kisi kām ke anjām ke liye bhejā jāe; woh kār-pardāz jo is garaz se muqarrar ho ki apne āqā ki bihbūdī ki tadbīr ikhfā ke sāth (parde meñ) kare.

Emit, v. t. Nikālū; phenkuā; kharij k.

Fire emits heat and smoke—Āg se garmi aur dhuā nikaltā hai.

Emolument, n. Woh naf' jo 'uhde yā naukarī se ho; woh rupaye jo ba-taur mu'awaza-i-khidmat milē; jo kuchh 'amudānī ki i 'uhde ke mutā'alliq ho masalan zar-i-mushāhara wa ruqūm-i-bālāyī (rusūm wagaira) jo 'alāwa zar-i-mastūr dilāye jiwē; manāli'; faida.

Empanel, v. t. See Impanel.

Emperor, n. Shāhanshāh; qaisar.

Emphasis, n. 1.—Woh zor jo taqrir meñ un khās khās alfāz yā kalāmōñ par diyā jātā hai jinkī taraf qārī ko apne sāmi'ūn kā muqbātab karānā mauzūr ho; tākid-i-lafzi. [karāyā jāe.]

2.—Koyī khās qism kā asar jo kalām yā khayālat meñ paidā To dwell on a subject with great emphasis—Kisi bāb meñ (kisi mazmūn ki nisbat) bare shadd-o-madd se tahrir yā taqrir k. (nihāyat zor yā barī tākid se kuchh likhū yā kahū).

Emphatic, a. Jo tākid se kahā jīe; jo tākid kī nazar se ek khās **Emphatical, s** qism ke lahje se kahā yā bolā jāe; qawī; mazbūt; aisi tarah par ki asar kare (muassir ho.)

An emphatic tone—Woh lahja jisse kalām meñ tākid pāyī jāe

Emphatically, ad. Tākid se; mazbūtī se; zor-i-kalām ke sāth; nihāyat hī; darja-i-gāyat kā. [shālī.]

Empire, n. 1.—Da-ja-i-ā'ā kī hukūmat; saltanat; farmān-rawāyī; shāhan-2.—Shāhanshāh kī 'amal-dārī yā uskā qalam rau; saltanat.

Employ, v. t. 1.—Masrūf k.; mashgūl k.: kām meñ lagānā; kisi shai meñ lagānā yā masrūf k.; kisi shagl meñ musta'mal yā sarf k.

He is employed in writing a judgment—Woh ek tajwiz ke likhne meñ masrūf (mashgūl yā lagā) hai.

2.—Kisi kām ke karne meñ ba-taur āle yā za'i'e ke kām meñ lānī; kisi chīz ke banāne ke liye ba-taur asbāb (masālih) ke kām meñ lānā.

A pen is employed in writing—Qalam likhne ke kām meñ lāyā jātā hai; qalam āla-i-tahrir hai (usse likhte haiñ).—Medicines are employed in curing disease—Bīmāriyōñ ke achchhā karne meñ dawāeñ kām meñ lāyī jātī haiñ; adwi-yāt zarī'a-i-sihlat-i-amrāz haiñ. Bricks are employed in building—Īn 'imārat ke banāne meñ kām meñ lāyī jātī hai.

3.—Kisi khidmat meñ lagānā; kār-o-bār ke anjām ke liye ba-taur kār-pardāz mulāzīm yā qāim-muqām ke muqarrar k.; ikhtiyār d. yā sipurd k.; apnī taraf se kār-o-bār ke anjām kā ikhtiyār d. [mashgūl k.]

To employ one's self—Apne waqt aur tawajjuh ko sarf k.; apnī tayīn masrūf yā

Employ, n. Mulāzimat; khidmat; naukarī.

EMPLOYEE, (em'ploy-ā,) n. [Fr.] Mulāzīm; naukar; khidmat-guzār; woh shakhs jo mulāzimat meñ (naukar) rakkhā jāe. [koyī rahe.]

Employer, n. Khāwind; āqā; mālīk; naukar r. w.; jiski mulāzimat meñ

Employment, n. 1.—Mashgūl k. yā rahnā; naukar rakhū yā rahnā; kām meñ lānā yā lāyā jānā.

2.—Mashgala; shagl; jismeñ waqt yā tawjjuh sarf ho; peshā; kām; roz-gār; kār-o-bār; mulāzamat; naukārī.
Empower, v. t. Ikhtiyār d.; mukhtār k. yā banānā; mujāz k.; ikhtiyār-i-qānūnī d.; qānūn kamīshau mukhtār-nāma aslī istihqāq yā ijāzat-i-zabānī ke zarī'e se ikhtiyār d.

Empress, n. Quisar; sultān.

Empress of India—Qaisar-i-Hind.

Empty, a. 1.—Jismeñ kuchh na ho; jiske bhitar koyī shai na ho; khālī; bharā nahīn; pur nahīn; chhūchhā; tihī.

“Said of an enclosure, as a box, room, house, &c.” *Webster.*

2.—Jo tāsir sachāyī yā ma'nī se khālī ho; be-tāsir; gair-sādiq; behūda yā be-ma'nī jaise alfāz wagaira. [nirā; mahz; be-asl.]

3.—Jisse tabī'at khush yā āsūda na ho; jisse dil ko itmīnān na ho; [mir; be-bār.]

4.—Wīrān; ujār; gair-ābād-jaise koyī jagah. [mir; be-bār.]

5.—Jismeñ kuchh paidā na ho; jismeñ phal na lageñ; gair-mus-

Said of a plant or tree.

6.—'Aql yā 'ilm wagaira se khālī; be-dimāg; be-magz; jāhil. [khām.]

7.—Jismeñ asliyat na ho; jiskā wujūd wāqī'ī na ho; be-asl; khālī;

Empty, v. t. Khālī k.; kisi shai ke mazrūf ko usmeñ se nikāl l.; jo kuchh kisi shai meñ ho usko usse nikāl-kar bahar kar-d.; unḍelnā; ujhalnā. [yā bahānā.]

Empty, v. i. 1.—Apne mazrūf ko nikāl yā bahā d.; apnā pānī girānā

2.—Khālī ho-jānā.

Empty-handed, a. Jiske hāth meñ kuchh na ho; tihī-dust; khālī hāth.

Emulate, v. t. Sifāt yā af'āl meñ dūsre ke barābar yā usse barh-kar hone k. k.; kisi kā ham-sur yā usse bartar hone k. garaz se uskī tatabbu' k.; muqābala k.; barābarī k.; jo milānā.

Emulation, n. 1.—Barābarī; ham-sarī; kisi se barh-kar hone k. khwā-hish aur koshish; hamsarī yā fazilat k. hausala.

2.—Jhagrā; munāqasha; taqābul; raqābat; shauq; dūsre kī barā-barī aur uske dabā dene k. shauq.

Emulous, a. 1.—Dūsre kī tarah kisi bāt ke karne yā uske barābar khwāh usse barh-kar hone k. barā hausala r. w.; dūsre hī kī mā-nind kisi bāt meñ chah-barh kar hone k. shāiq yā khwāst-gār.

2.—Barābarī yā raqābat k. w.; hamsar; jaug-jo.

Enable, v. t. Kisi kām ke laiq k.; zarī'a yā manqā' wagaira d.; kāfi jis-mānī yā zihnī tāqat d.; ikhtiyār d.; mujāz k.; laiq k.; salāhiyat d.

With a remoter object preceded by to.

Enact, v. t. Qānūn banānā; hukm-i-qānūn d.; kisi musawwada-i-qānūn ko badarja-i-ākhir manzūr karke nāfiz k.; kisi musawwada-i-qānūn kī nisbat wāzī'ān-i-qānūn k. woh fi'l-i-ākhir k. jisse us musawwade ko jawāz-i-qānūnī hāsil ho; kisi musawwada-i-qānūn k. min-jānib-i-wāzī'ān manzūr kiya jūnā; hukm d.; waz' k.

Enactment, n. 1.—Kisi musawwada-i-qānūn k. ba-martaba-i-ākhir manzūr ho-kar qānūn ban-jānā; rāe aur hukm de-kar kisi qānūn ko jāiz aur nāfiz qarār d.

2.—Āyīn; qānūn; hukm-i-qānūn.

Enactor, n. Wāzī-i-qānūn; jiske hukm se koyī qānūn nāfiz aur sādīr ho. [phañsā l.]

Enamour, v. t. 'Āshiq k. yā banānā; faresta yā maftūn k.; lubhā l.;

☞ With of, or with before the person or thing.

ENAUTER DROIT, [Lat.] (Law) Dūsre ke istihqāq ke rū se.

Encamp, v. t. Kḥaima-zan ho.; muqīm aur muḥīm h.; kūch kī hālat meṁ kḥaima nasab karke fauj kā rūt bhar yā ziyāda 'arse tak qiyām k.

Encamp, v. i. Kḥaima g'īnā (muḥīm h.); kūch kī hālat meṁ fauj ko kḥaima meṁ utār d. yā muqīm k.

Encampment, n. 1.—Kḥaima-zan h.; dere-kḥaima gār kar rahnā

2.—Kḥaima-gāh; paṛīw; chhāwui; lashkar-gāh; dere-kḥaima wagaira jo lashkar ke qiyām ke liye nasab kiye jāch. [med se.]

ENCEINTE, [Fr.] (Ong sant) a. Hāmila; pair se bhā-i; peṭ se; um-

Encircle, v. t. 1.—Bagul-gīr k.; ham-āgosh k.

2.—Kisī ke chāron taraf ghūmnā; chāron taraf jānā yā ānā; gher l.

Enclose, v. t. See Inclose [kar-d.; mulā-sara k.]

Enccompass, v. t. Kisī ke gird ghūmjānā; gher l.; chāron taraf se baud

Encounter, n. 1.—Muqābala; dū-ba-dū ā yā ho jānā; mulāqāt; do yā zīd shakhsōn kā ittifaqiya yā yakāyak ek dūsre se (bāha u) mil-jānā (mulāqī h.); sāmnā.

2.—Muḥāsīmāna mulāqāt; laṛāyī; jang; mujādalāh; mārka.

Encounter, v. t. 1.—Muqābala k.; dū-ba-dū h.; bhir-jānā; laṛāyī meṁ muqābil h.; laṛnā; jang k.

2.—Muḥ na moṛ kar raf' yā daf' karne kī koshish k.

To encounter difficulties—Mushkilāt ke daf' yā hal karne kī koshish k. To encounter obstacles—Qabābatōn ke dūr karne kī koshish k.

Encounter, v. i. Muqābil h.; milnā; bhirnā; laṛnā; jang k.

Encourage, v. t. Taqwīyat d.; dhāras d.; himmat dālūā; ummed d.; jān dāl d.; sahārā d.; jurat dālūā; barhāwā d.; piṭh ṭhok d.; dilāsā d.; kām-yābī kā tayaqqun karānā.

Encouragement, n. 1.—Taqwīyat; sahārā; tahrīk; dil-dihī; tasallī; barhāwā.

2.—Woh bāt jisse taqwīyat ho; aisi bāt jisse kisī kām ke karne meṁ dil barhe yā sahārā mile jaise mihrbānī kā karnā taqwīyat kḥwāh in'ām yā manāfi' wagaira kā d. [dhāras yā taqwīyat d. w.]

Encouraging, a. 1.—Ummed aur bharosā paidā karāne w.; himmat

2.—Jisse kām-yābī kī ummed kī wajh paidā ho; muwāfiq; husbi i-hāl.

Encouragingly, ad. Aisi tarah par kī himmat barhe; aise dhāug se kī matlab barāri kī ummed paidā ho.

Encroach, v. i. Dūsre shakhs kī haqqīyat wa qabze meṁ āhista āhista hāth dālūā; gasab k.; dabā l.; ghus-ānā; piṭhnā; ziyādatī k.; dūsre kī milkiyat par qabza kar-lena; be-jā mudākhalat k.; dūsre kī had par thorā thorā karke barh-jānā aur uskī haqqīyat par apnā qabza kar l.; hadd-i-munāsib se tajāwuz karke dūsre kī haqqīyat meṁ ghus-jānā.

The defendant has encroached on the plaintiff's land by building a house upon it—Mudda'ā'alāh ne mudda'ī kī zamīn par makān banāke woh zamīn dabā lī.—The river has encroached on the plaintiff's land—Woh daryā mudda'ī kī zamīn rafta rafta bahā le-gayā; mudda'ī kī zamīn daryā-burd (daryā-ahikast) ho-gāyī.—The plaintiff's land has encroached on the river—Mudda'ī

kī zamīn se daryā-barār (daryā-bar āmad) ho-gayā.—By taking cognizance of a suit for more than a thousand rupees, the Munsif has *encroached* on the Sub-Judge's jurisdiction—Ek hazār rupaye se ziyāda kī nālīsh kī samā'at se Munsif ne ba-muqābala Jaj-i-mātaht ke apne ikhtiyār se tajāwuz kiya.

Encroachment, n. 1.—Mudākhalat-i-nā-jāiz; dast-darāzī; dūsre ke hu-qūq yā qabze meñ ba-tadrij mudākhalat k.

2.—Woh shai jo dūsri shai meñ mudākhalat karne se hāsīl ho.

3.—(Law) Jis-qadar wājib ho usse ziyāda lenā; kisī ke haq yā qabze meñ nā-jāiz tarīq par dakhil d. (use dabā l.).

Encumber, v. t. 1.—Kisī shai kī harakat yā uske 'amal ko rok d.—jaise bojh se; bojh se dabā d.; roknā; ghabrā d.; pareshān kar d.

2.—Qarz rihñ yā dūsre jāiz mutālabañ se bhar d. yā zer-bār k.; qarz kā bojh (bār) dālnā; zer-bār i dūyūn k.

The minor's estate is *encumbered* with debts.—Us nā-bālig kī jāe-dād par qarz kā bojh hai (uspar bahut qarz hai).

Encumbrance, n. 1.—Bojh; amr-i-hūrij yā māni'; koyī bāt jiskī wajh se kār-rawāyī mushkil aur mihnat-talab ho-jāe.

2.—(Law) Kisī jāe-dād par muākhaza yā bār; woh mutālaba-i-jāiz jiskā fā muta'alliq-i-jāe-dād ho; dāin i-zimma-i-jāedād. [par ho.

Encumbrancer, n. Woh shakhs jiskā dāin yā mutālaba-i-jāiz kisī jāe-dād

End, n. 1.—Juzw-i-gāyat yā ākhir; ākhir hissa; woh hissa jispar kisī shai kā khātima ho-jāe; khātima; intihā; had; jiske ba'd kuchh na rah jāe.

2.—Anjām-i-kār; maāl-i-kār; natija; phal; natija-i-ākhir; mā-hasul.

3.—Hastī yā khushī kā khātima; zawāl; barbadī; nestī; zawāl yā maut kā bā'is.

4.—Maushā; maqsad; garaz; nīyat; mudda'a; natija-i-maqsūd.

5.—Jo kuchh bach jāe (bāqī rah jāe yā chhūt jāe); bāqī-baqūyā; bañchā-khuñchā; reza-purza; chūr-chār; tukrā; ālāish; jo kuchh kām kā na ho.

Odds and ends—Woh bāteñ jo pūrī pūrī na hoñ; be-kār bāteñ; mutafarriqāt.—

To stand on end—Kharā h.; siharā.—End for end—Ulā-pulā.—Ends of

the earth—Rū-i-zamīn par dūr ke mulk.—To put an end to—Barlād k.; nest

kar-d.; tamām kar-d.; bāqī na rahne d.; thekāne lagā d.—To put an end to

one's life—Kisī ko mār dālnā (halāk k.; zinda na chhorā).

End, v. t. 1.—Khatm k.; khātima ko pahuñchānā; anjām ko pahuñchānā; ākhir k.; tamām k.

2.—Halāk k.; mār-dālnā; jān le-l. [pahuñch jānā.

End, v. i. Khatm h.; ākhir h.; tamām h.; mauqūf h.; band h.; had ko

Endanger, v. t. Khatre meñ dālnā; jokhim meñ dālnā; ma'rīz-i-khatar meñ dālnā; zawāl meñ dālnā; aisī hālat meñ kar d. ki nuqsān ho.

Endeavour, n. 1.—Kisī shai ke hāsīl karne meñ zihnī yā jismānī koshish; koshish; sa'i; jidd-o-jahd.

Endeavour, v. i. Koshish k.; sa'i k.; jidd-o-jahd k.; iqdām k.

Endeavour, v. t. Hāsīl karne kī koshish k.; anjām kī fikr k.; karne kī pairawī k. [intihā; lā-ta'ad.

Endless, a. 1.—Jiskī intihā na ho; jisko pāyāñ na ho; be-pāyāñ; lā-

Applied to length, and to duration.

2.—Jo hamesha huā kare; jiski intihā zāhir meñ na ho; jo barābar hotā jāe; be-had; jiskā silsila barābar qāim rahe. [hāsīl; 'abās; be-fāida.

3.—Jiskā natīja kuchh na ho; jisse koyī maqsad hāsil na ho; lā-

4.—Jiskā kuchh manshū na ho; jisse kuchh maqsūd na ho.

Endorse, v. t. (Correctly *inlorse* q. v.) 1.—Kisi kāgāz kī pusht (zahr yā piṭh) par likhnā; 'ibārat-i-zahrī likhnā.

To *endorse* an acknowledgment of notice—Kisi ittilā'-nāme ke zahr par uski rasid (pahunch) likhnā; ittilā'-yābi yā ittilā'-shud likhnā; kisi ittilā'-nāme kī piṭh par yah likhnā ki muttālī' huā (hāl ma'lūm huā; ittilā' huyī).

2.—Muntaqil k.; bechī likhnā; furokht kī 'ibārat likhnā.

This *hundī* was endorsed by A. to B.—Yah *hundī* Zaid ne Bakar ke nām farokht kī; is *hundī* par Zaid ne Bakar ke nām kī bechī likhī.

3.—Tasdiq k.; jāri k.; taslim k.; manzūr k.; kḥud manzūr karke madad d.; himāyat k.

Endorsement, n. See *Indorsement*.

Endow, v. t. Kisi kār-i-kḥair wagaira ke baqā ko liye रुपये yā unkā badal de-d.; naqdī band-o-bast kar-d.; kisi shai ke qiyām ke liye koyī āmadani uske muta'alliq kar-d.; waqf k.

3.—Jahez d.; strīdhan d.; mahr d.

3.—Koyī sifat yā quwwat wagaira 'atā k.; baḥshnā.

Endowment, n. 1.—Woh māl sar-māya yā āmadani jo kisi shai ke dawāmī qiyām ke liye uske muta'alliq kar-dī-jāwe; waqf.

2.—Jahez kā d.; kisi shakhs masalan bewā yā 'ālim wagaira ke basar-i-anqūt ke liye naqdī yā aur koyī dawāmī band-o-bast kar-d.

3.—Kḥudā-dād jauhar-i-zāti yā sifātī; qudratī ni'mat; qābiliyat; quwwat-i-tabī'ī.

Endurance, n. 1.—Qiyām; istihkām; baqā; bar-qarārī; sabāt; rahnā yā joñ kā toñ rahnā. [sabr; sahnā.

2.—Tahammul; hardāsht; taklif yā musibat meñ sābit-qadamī; **Endure, v. t.** 1.—Kisi hālatmeñ mazbūt rahnā; bardāsht k.; sahnā; uthīnā; dabāw wagaira meñ par-kar na ṭūṭnā yā jhuknā (jaise kā tisiā rah jānā).

2.—Sabr se sahnā; mutahammil h.; chup-chāp sah lenā; bardāsht k.

Endure, v. i. 1.—Mazbūt aur mustahkam rahnā; apnī hī hālat par bilā-zawāl qāim rahnā; qāim yā bar-qarār rahnā.

2.—Musibat meñ sābit-qadam rahnā; taklif ko istiqlāl ke sāth bardāsht k.; kisi āftat ko chup-chāp aur mazbūtī se sahnā.

Enemy, n. 1.—Dushman; kḥasam; 'udā; jiske dil meñ kudūrat ho; jo kisi se burā mānkar uskā nuqsān chāhe yā mazarrat pahunchāne kī koshish kare.

2.—Jo kisi bāt se nafrat yā usko nā-pasand kare.

An *enemy* of, or to, truth or falsehood—Sach yā jhūṭh kā dushman; jisko sachī yā jhūṭhī se nafrat ho.—*The enemy*—(a) Shaitān; iblis; kḥabīb. (b)

Mukhālīf kī fauj; dushman kī sipāh.

Energetic, } α. 1.—Qawī; jismeñ ohustī pāyī jāe; musta'id; āmil; Energetical, } mutaharrik. [sāth ho.

2.—Mazbūt; qaw'; hā-tāsīr; jiskā 'amal zor quwwat aur tāsīr ke *Energetic* measures—Mazbūt tadbīrēn; woh tadbīrēn jinkā zor aur asar ba-kḥubī ho.

Energy, n. 1.—Aslī quwwat; 'amal karne yā natija paidā karne kī qā-biliyat yā maqdarat 'ām isse ki usse fāida uṭhāyā jāyā yā nahīn.
2.—Kār-rawāyī kī matānat; musta'idī; iqtidār (ikhtiyār) jo mazbūṭī aur tāsīr ke sāth kām meṁ lāyā jāe. [nat—jaise kisi 'ibarat kī.

3.—Zor; tākid; jān; quwwat-i-izhār; bayān kī mazbūṭī yā matā-
Enervate, v. t. Tāqat yā quwwat khainch lenā; kam-zor kar-d.; tāqat ghaṭā d.; za'if banā d.; nā-tāqat kar-d.; nā mard kar-d.; rujūliyat kho d.
Enfeeble, v. t. *Vide supra.*

Enforce, v. t. 1.—Majbūr k.; jabriya karānā; tākid se karānā.
To enforce obedience to commands—Ahkām kī ta'mīl jabriyā karānā.

2.—Zabardusti se hāsil k. yā nikāl nā; jabriyā jānā.
To enforce a passage into a building, &c.—Kisi 'imārat wagaira meṁ zabar-dasti jānā yī ghus jānā.

3.—Tākid ke sāth pesh k.; zor de-kar kah nā; zihn-nashīn k.
To enforce remarks or arguments—Kisi rāe yā dalil kī tākid ke sāth zāhir k.

4.—Nāfiz karānā; aṣar-pazīr karānā; jāri yā ta'mīl karānā; nafāz dilānā.
To enforce the laws—Qawānīn kī nāfiz yā jāri karānā (unko nafāz dilānā).

Enforceable, a. Nafāz dilāye jāne (nāfiz karāye jāne) ke qābil; qābīlū-n-nāfiz; qābīl-i-ijrā; jismeṁ jāri yā ta'mīl karāye jāne kī salāhiyat ho.
Enforcement, n. 1.—Nafāz; ta'mīl; ijrā; 'amal-darāmad; bartāw.

2.—Woh shai jisse kisi dūsri shai ko quwwat waq'at yā tāsīr ho.
Engage, v. t. 1.—Shart k.; qasam wa'da mu'āhada yā qaul-o-qarār se kisi fi'l ke karne yā na karne kī 'ahd-o-paimān k.; qaul-o-qarār k.; pā-band k.; zabān. d.; wa'da k.

2.—Naukar r.; bhartī k.; rifāqat yā madad ke liye sharīk k.; sāth dene yā imdād kī garaz se dākhil k. (mu'aiyan yā muqarrar k.).
Four pleaders have been engaged in this case—Is muqaddame meṁ chār wukalā muqarrar kiye gaye haiṁ.

3.—Muḥbātab karānā; apuī taraf khīnchnā; kashish k.; muta-wajjih k.; lagānā. [oharh-jānā.
4.—Mujādala k.; muqābala k.; laṛāyī k.; laṛnā; hamla-āwar h.; 5.—Zāmin h.; zāmānat k.; kisi duīn kī zāmānat k.

Engage, v. t. 1.—Masrūf h.; sharīk h.; kisi kām meṁ lagnā; muta-wajjih h.; ta'alluq r.; kisi kām kī bīrā yā zimma uṭhānā.
2.—Zabān d. yā hārnā; wa'da k.; qaul k. yā hārnā; mu'āhada k.; zimma k.; zimmadār h.; mau'ūd h.; apuī tayīn kisi bāt kī pā-band yā zimma-dār k.

3.—Laṛnā; laṛāyī shurū' k.; laṛne lagnā; hamla-āwar h.
Engagement, n. 1.—Wa'da; qaul-o-qarār; mu'āhada; qarār-dād; iqrār; shart; pā-bandī. [kām; phaṁsāw; atkāw; lagāw.

2.—Shagl; mashgala; farz; jismeṁ bahut tawajjuh darkār ho;
3.—Laṛāyī; 'ām laṛāyī.
“Applied to actions between small squadrons or single ships, rarely to a fight between detachments of land forces.” Webster. [ho.

Engaging, p. a. Dil-rubā; dil-fareb; kashish r. w.; khush-kun; jisse dil ko khushī
Engender, v. t. 1.—Paidā k.; jānā; janmānā; taulid k.

2.—Paidā k. yā karānā; kisī shai kī zuhūr karānā (uske zuhūr kā bā'is h.); kisī kī binā dālā. [h.; zuhūr meñ ānā.
Engender, v. i. Sūrat pakarṇā; wujūd meñ ānā; paidā h.; zuhūr-pazīr
Engine, n. 1.—Kal; āla.

2.—Kisī qismī kā āla anzār yā hathiyār jisse koyī natīja paidā ho khusūsan woh āla jo zaḥmī aur halāk karne ke liye maqṣūd ho.

3.—Koyī chīz jo kisī maqṣad ke anjām ke liye kām meñ lāyī jāe; wasilā; zarī'a; tadbīr.

“The term *engine* is more commonly applied to massive machines, or to those of great power, or which produce some difficult result.”
Webster.

Engineer, n. 1.—Woh shaḥṣ jo laṛāyī yā panāh ke liye ta'mīrāt ke naqṣhe wagaira ke banāne aur un kāmōn-masālan qal' dhus wagaira ke ta'mīr karāne ke fān meñ mābīr ho (*a military engineer*); woh shaḥṣ jo saṛak nahr bān-lh wagaira ke naqṣhe ke banāne aur unke ta'mīr karāne kā fān baḥḥūbī jūtā ho (*a civil engineer*). [ne wālā.

2.—Woh shaḥṣ jiske zimme kisī kal kā ihtimām ho; *anjān* chālā-
Engrave, v. t. 1.—Kanda k.; khodnā; khod kar katba yā taswīr banānā; dhāt patthar kḥwāh kisī dū-rī chīz par kanda k. (khodnā); patthar yā dhāt par hāudase hurūf yā naqṣh wagaira khodnā kḥwāh tarāshnā; qalam-kāri k. [koyī achchhī bāt kisī ke dil par.

2.—Munāqqash k.; kḥūb jamānā; baiṭhānā; zih nashīn k.—jaise
Engross, v. i. 1.—Kisī nawishte kī naql ba-khatt-i-wāzih (moṭe harfōn yā jalī khat meñ) k.; kisī nawishta ko aisi tarah par sūf k. kī uske hurūf sūf sūf aur paṛhe jāne ke qābil hoñ.

The deed of sale should be *engrossed* on a parchment—Munāsib hai kī woh baī'-nāma chamṛe ke lāguz par ba khatt-i-wāzih wa mī-yuqā sūf kiya jāe.

2.—Jazb k.; tamāmatar masrūf k.; bi-l-kull khīnch l.; sab kā sab apnī taraf kar l.

That case *engrosses* all his thoughts—Uske khayālāt tamāmatar us muqaddame kī jānīb hai; woh bi-l-kul us muqaddame kī soch meñ rahtā hai.

3.—Kisī jins ko bi-l-kul yā uskā jūzw i kasīr is garaz se kharīd kar-l. kī qīmat baḥḥākar uske bechne se kuchh naf' ho

4.—Ba-miqdār i-nā-jā'iz (andāz se ziyāda; jitnā wājib ho usse ziyāda) apne tassarruf meñ kar-lenā yā le-l [meñ lānā].

To *engross* power—Jitnā wājib ho usse ziyāda iḥtiyār par qādir h. (uske kām

Enhance, v. t. 1.—Baḥḥānā; ziyāda k.; izāfa k.; beshī k.; chaḥḥānā.

Applied to *price* or *value*. *Webster.*

The late drought has *enhanced* the price of food-grains—Hāl kī kḥushk-sālī kī wajh se klāne ke galle kī qīmat baḥḥ (chaḥḥ) gayī. In what cases can rent be *enhanced*?—Kin kin hālatoñ meñ izāfa-i lagān ho saktā hai?—The embankment will *enhance* the value of the lands—Is gil-andāzī se arāzī kī māliyat ziyāda ho-jāwegi.

2.—Ziyāda k.; taraqqī d.; afzāish k.

Applied to qualities, quantity, pleasures, enjoyments, &c. *Webster*

3.—Ziyāda sangīn k.; saḥkt k.

To *enhance* crime—Jurm kī sangīnī barhānā (usko aur sangīn kar-d.).

Enhance, *v. i.* Barh jānā; ziyāda ho-jānā; izāfa pānā; taraqqī pānā.

Enhancement, *n.* Barhānā yā barhāyā jānā; izāfa; beshī; sangīnī; sakhtī.

Enigma, *n. l.*—Koyī suwāl yā qaul jiskā matlab sāf sāf samajh meñ na āye; mu'ammā; 'chistān; pahelī; woh bāt jiskā mafhūm qiyās se batlāyā jāe.

2.—Woh fir'ī yā tarz-i-kār-rawāyī jiskā hāl baḥhūbī batlāyā najā sake.

Enjoin, *v. t. l.*—Hukm d.; tākīdī hukm d.; tahakkum ke sāth hidāyat k.

2.—(Law) Ba-zarī'a-i-hukm-i-'adālat man' k. yā roknā; 'adālat ke mansab se intinā' k.; kār-rawāyī band karne ke liye hukm-i-intinā'i-i-qānūnī jāri k.

Enjoy, *v. t. l.*—Kisī bāt par dil meñ khush h.; masarrat uṭhānā; kisī shai ke apne pās rahne se khush h.; kisī shai kī kuifiyat se mahzūz h.; kisī shai ke tasarruf par khushī manānā.

2.—Khushī ke sāth pānā rakhnā aur kām meñ lānā; koyī 'umda yā pasandīda chīz apne qabze meñ rakhnā; qābiz wa mutasarrif h.; bhognā yā bhog k.; bilasnā; mutamatti' h. [bāsharat k.; jīmā' k]

3.—Kisī ke sīth ham-khwāb ham-bistar yā ham-suhbat h.; mu-
To *enjoy one's self*—Dil hī dil meñ khush h.; jin khushiyon kī koyī mutasarrif ho unhī se mahzūz rahnā; khush rahnā; mauj meñ rahnā.

Enjoyable, *a.* Jisse khushī uṭhī sakeñ; jispar mutasarrif ho-sakeñ; jisse khushī hāsil ho-sake; jisse mutamatti' ho-sakeñ.

Enjoyment, *n. l.*—Khushī; masarrat; hazz; 'aish.

2.—Tasarruf; tamattu'; bhog; bhog-bilās; khushī ke sāth muqāba-
zat; kisī shai-i-mustafsan yā q bil-i-pasand kā rakhnā.

3.—Jisse dil ko masarrat ho; khushī yā ihtizāz kā bā'is.

Enkindle, *v. t.* Ubhārnā; bharkānā; paidā k.; mushta'il k.; bar-angekhtā k.; uṭhānā; kharā k.

Enlarge, *v. t. l.*—Barhānā; aur barā k.; miqdār yā qad-o-qāmat meñ taraqqī d.; phailānā; wasī' k. yā wus'at d.; hudūd 'arz yā barāyī chhutāyī ko barhā d. [wagaira se barhā d.—jaise dil ko.]

2.—Kisī shai kī gunjāish ko barhā d.; wasī' k.; wus'at d.; khushī
To *enlarge the heart*—Āzād saḥī aur mukhāyir banānā (karnā).

Enlarge, *v. i. l.*—Barā yā aur bhī barā ho jānā; phail jānā; wasī' ho-jānā; taraqqī pānā; wasī' h. [barhā-kar kahnā yā likhnā.]

2.—Tahrīr yā taqrīr meñ tawālat d.; tūl-i-kalām k.; kisī bāt ko

Enlargement, *n. l.*—Ba-zāhir yā dar-asl qad yā miqdār kī taraqqī; 'arz-o-tūl yā hudūd kī afzāish; afzāish; tawsī'; taraqqī.

2.—Dil 'ilm yā zihn kī taraqqī; khayūlat aur atwār kī 'umdagī; dil kī aur niko-khwāh wa mukhāyir h.

3.—Taqrīr yā tahrīr meñ tawālat; kisī khās mazmūn kī nisbat tūl-kalāmī; barī guftgū yā bahs. [d.; unjela k.]

Enlighten, *v. t. l.*—Raushan k.; munawwar k.; darakhshān k.; raushanī

2.—Aisā kar-d. ki samajh meñ khūb āwe; 'ālim yā 'āqil banā d.; 'ilm aur mazhab ke zarī'e se buland k.; āgāh k.; sikhānā; batlānā; aisā kar-d. ki asl-i-haqīqat dekh yā samajh parē.

Enlightenment, *n.* Raushan-zamīr k. yā h.; raushanī-i-tab'; raushan-zamīrī; bedār-dilī; āgāh-dilī.

Enlist, v. t. 1.—Fihrist par churhānā; fihrist meñ likhnā; kitāb meñ darj k.

2.—Sar-kārī mulāzamat meñ naukar rakhnā; fihrist meñ nām dā-
khil k.; bhartī k.; chihra likhnā; nām-likhnā; ism qūm k.

3.—Kisī mu'āmale meñ mazbūtī se shart k.; kisī amr kī bih būdī
meñ masrūf k.; kisī bāt meñ dil-o-jān se lagānā.

Enlist, v. i. 1.—'Abd-o-paimān ko manzūr karke yā apnā nām likhākar
sarkārī mulāzamat meñ dākhil h. [uski bih-būdī manzūr ho.

2.—Kisī kām meñ khushī se is tarah sharik h. ki g. yā dil-o-jān se

Ealiyen, v. t. 1.—Jilā d.; tāza-dam k.; tez k.; bharkā d.

2.—Zinda dil k.; khush k.; bashsbāsh yā masrūr k.; jān dāl d.;
arwāh ko tāzagī bakhshnā.

Enmity, n. Dushmanī; 'adāwat; khusūmat; 'inād; mukhālafat. [barhā d.

Ennoble, v. t. 1.—Barāyī d.; buzurgī d.; darje sifāt yā 'undagi meñ

2.—Amir banānā; amīron kī laqab d.

Ennui, (ōng-wē') n. [Fr.] Thakāwat aur mufrat; āskat aur dil kā dhañsā
jānā; māndagi; be-i'tināyī. [(khilāf-i-qā'ida yā burā) fi'l.

Enormity, n. 1.—Qā'ida-i-mu'niyana yā wujūb se tajāwuz; koyī be-jā

2.—Jurm-i-sangin yā kabīra; aisā jurm jo ma'mūlī had se barhā ho.

3.—Sanginī-i-jurm; jurm kī ziyādatī yā sakhti.

Punishment should be proportioned to the *enormity* of the crime—Munāsib
hai ki saza hasb-i-miqdār-i-sanginī-i-jurm ho; chāhiye ki jisqadar jurm san-
gin ho waisilī saza ho.

Enormous, a. 1.—Be-andāz; had se ziyāda; jisqadar ba nazar-i-hālāt
munāsib ho usse ziyāda.

Enormously, ad. Bahut hī; had se ziyāda; ba-darja i-gāyat.

Enough, a. Jisse khwāhish purī ho-jāe; jisse dil ko āsūlagī ho-jāe; jo
baqadr-i-ihtiyāj yā talab ho; jisse kām nikal jāe; bas; kāfi.

☞ “Usually, and more elegantly, following the noun to which it
belongs.” *Webster*.

Money *enough*—Kāfi rupaye-paise.

Enough, ad. 1.—Kāfi taur par; isqadar yā itnā jisse tashaffī ho-jāe;
jitnā darkār yā matlūb ho utnā hī; utnā jitne se jī bhar-jāe; jitne kī
ummed ho-sake utnā hī; khāir-khwāh.

That house is large *enough*—Jitnā chāhiye utnā hī barā woh makān hai.

2.—Bakhūbī; bi-l-kul; bahut hī.

☞ “Used to express slight augmentation of the positive degree,
and sometimes equivalent to *very*.”

He is ready *enough* to embrace the offer—Jo kuchh u-se kahā jā'ā hai uske
manzūr karne par woh bi-l-kul āmāda hai.

3.—Kisiqadar; jitnā chāhiye usse kuchh kam; bas itnā ki usko dil
qabūl kar-le.

The song was well *enough*—Woh git kisiqadar achchilī thī ya'nī uski achchāyī
kī jitnī ummed thī utnī to na thī par usse ghat-kar thī lekin itnī buri na
thī kī dil usko qabūl na kare.

Enough, n. 1.—Kāfi; kisī shai kā usqadar honā jisse khwāhish purī
ho-jāe yā zarūrat bāqī na rahe.

He has *enough* of this sort of cloth—Is qism i ā kaprā uske pās kafi hai.
2.—Kisi shai kī miqdār jo quwwat yā iḳhtiyār se ziyāda na ho.

He had *enough* to do to take care of himself—Usko isqadar kām thā ki woh apni ihtiyāt nahī kar-saktā thā.

Enough! (This is a shortened form of *it is enough*)—Bas! Kafi hai! *Enough*, *enough*! I'll hear no more—Bas! Bas! main aur kuchh na sunūngā.

Enrage, *v. t.* Gusse se bhar d.; itnī chheṛ k. ki junūn ho-jāe; gusse se pāgal banā d.; gazab nāk kar-d.; āg-babū'a k.

Enrich, *v. t.* 1.—Daulat-mand k.; zar-dār k. [d.--jaise zamīn kī.

2.—Zar-khez k.; khād wagaira dekar paidāwār kī quwwat barhā

3.—'Ilm ke khazāne se bhar d.—jaise dil ko; sikhānā; tarbiyat d.

EN PASSANT, (*Fr.*) Zimman; qat'-nazar kisi aur bāt ke.

Enroll, *v. t.* (Written also *enrol*) 1.—Fihrist yā kitāb meṁ dākhil k.;

nām likhnā; mundarj-i-kāgazāt k.

Used also *reflexively*—

2.—Nām likhānā, darj-i-kāga.āt karānā; bharti karānā.

He has got himself *enrolled* as a pleader of the lower grade—Usne apnā nām ba-taur wakil-darja-i-adnā ke darj karāyā hai.

Enrollment, *n.* (Written also *enrolment*), 1.—Likhnā; darj k.; indirāj.

2.—Woh shai jismeṁ koyī chiz darj kī-jāe; fihrist; fard; rajistar.

EN ROUTE, (*Fr.*) Kisi dūsrī jagah ko jāte huye rāh meṁ; rāste meṁ.

ENSEINT, (*en-sānt*) *a. (Law)* Hāmila. See *Enceinte*.

Enslave, *v. t.* 1.—Gulām banānā; halqa-ba-gosh k.; āzādī chhīn-kar ek āqā kī marzī ke tābi' k.

2.—Kisi shai kā mutī' (uske tābi') k.; kisi shai kā pā-band yā muh-

Ensue, *v. i.* Kisi ke ba'd ānā yā wāqī' h.; kisi ke pichhe honā; āyinda ko honā; kisi shai ke natije kī tarah paidā h.

Ensuing, *ppr. or a. l.*—Bataur natije ke nikalne w. [ba'd kā.

2.—Kisi ke ba'd hī āne (hone yā wāqī' hone) wālā; āyinda; mā-

Ensure, *v. t.* See *Insure*.

Entail, *n. l.*—Woh jāedād-i-gair-manqūlā jo wirāsatan kisi khās wāris yā wurasā ko pahunchē. [nisbat qāim kiyā jāwe.

2.—Woh qā'ida jiske rū se wirāsat kā silsila kisi haqqiyat kī

E-tail, *v. t.* Kisi shai kā kisi shakhs yā chiz par khwāh kisi shakhs aur uskī nasl par aisi tarah qāim k. ki woh phir muntaqil na ho-sake,

'ala-l-khusūs arāzī wagaira jo az ī-i-qā'ida-i-mu'ayyana pusht dar pusht wirāsatan pahunchti jāwe; hiba ke zarī'e se arāzī wagaira kisi shakhs

aur uske khās khās wāris-n ko is qaid se d. ki na to mauhūb-lahū aur na koyī qābiz-i-mā ba'd usko muntaqil yā wasiyat kar sake.

A has *entailed* his estate to *B.* and to his (*B's*) eldest son or to his heirs of his body begotten or to his heirs by a particular wife.—Zāid ne apni milkīyat Bakar aur uske khalaf-i-akbar yā uske wurasā-i-sulbī yā un wura-ā ko jokisi

khās zauja kī nasl se hon istarah par dedī ki use na mauhūb-lahū aur na koyī qābiz-i-mā ba'd muntaqil yā wa-iyat kar-saktā hai. By his intemperance

he has *entailed* infirmities, diseases, and ruin on his children—Apni bo-ī'ti dāliyon se usne apnī aulād ko hamesha ke liye kam-zor mariz aur tabāh

kar-diya. This suit will *entail* a heavy expense—Is uālsh meṁ bahut kharch pāregā (hogā yā lag-gā.)

Entailment, n. 1.—Milkiyat dekar tariq-i-wirāsāt ya'ni is amr ki hidāyat kar-denā ki mauhūb-lahū ke wurasā ko woh kis tariq par pahuñche yā ānki uske kisi khās wāris yā wurasā ko mile. [muqarrar kar-d.

2.—Kisi shai kā kisi shakhs aur uske wārison ko hamesha ke liye

Entangle, v. t. 1.—Aisi tarah par maṛoṛ yā ek dūsre meñ lapet d. ki āsānī se judā na ho-sake; uljhā d.; pareshān yā parāganda kar-d. jaise dhāge rassiyoñ yā bāl wagaira ko.

2.—Kisi aisi chiz meñ phansā d. jisse chhūṭnā mushkil ho masalan pair ko jāl yā khārdār jhārī meñ. [uljhā d. jaise 'aql ko.

3.—Hairān kar-d.; hakkā-bakkā banā-d.; ghabrā d.; pareshān kar-d.;

Enter, v. t. 1.—Andar (bhitar) ānā yā jānā; audurūnī (bhītari yā bhitar ke) hisse meñ jānā; ghus-jānā; dākhl h.

The thief entered the house—Woh chor us makān meñ gayā yā ghus gayā.

2.—Sharik h.; dākhl h.; bharti h.; nām likhnā.

He entered the law class two years ago—Do baras huye ki woh qānūn ke darje meñ dākhl huā. [h.; dākhl h.

3.—Koyī kār-o-bār kām yā mulāzamat shurū' k.; naukār yā bharti

He entered the legal profession last year—Sāl-i-guzashta meñ usne wakālat yā muḥtārī wagaira kā peshā shurū' kiya.

4.—Likhnā; darj k.; qalam-band k.; siyāha k.; tānknā; koyī hisāb kisi bahi kitāb yā rajistar meñ likhnā (charḥānā).

When was this item entered?—Is raqam kā siyāha kab huā; yah raqam kab likhi yā charḥāyī gayi? Enter this information in the special diary—Yah ittillā' roz-nūmcha-i-khās meñ darj kar-lo.

5.—(Law) (a) Arāzī par jākar uskā qabza-i-wāqī'i kar-lenā.

The defendant entered the plaintiff's land—Mudda' alaiḥ ne mudda'i ki arāzī par jākar uskā qabza karliya.

(b)—'Adālat meñ bā-zābita (aksar ba-zari'a tahrir ke) pesh k.; 'adālat meñ likhnā; likh-kar shāmil-i-misl k.

The plaintiff has failed to enter appearance—Mudda'i ne apnī hāziri 'adālat meñ ba-zari'a-i-tahrir zāhir na kī. Has judgment been entered in that case? Kyā us muqaddame meñ tajwiz-i-'adālat likhkar shāmil-i-misl ki-gayi?

6.—Pahuñchnā; hāsil k.; shurū' k.; honā; lagnā.

The boy has entered his tenth year—Us laṛke kā daswān baras lagī (uskā daswān sāl shurū' huā).—To enter one's teens—Us 'umr ko pahuñchnā jo terah baras se unnīs baras tak rahe. [paiṭhālnā.

7.—Ghusānā; dhañsānā; dākhl k.; ghuresānā; thok ke bhitar

To enter a knife into a piece of wood, a wedge into a log—Chhuri ko lakṛī ke ṭukre meñ yā pachchar ko laṭṭhe meñ ghusānā (dhañsānā yā ghuresnā).

Enter, v. i. 1.—Bhitar jānā yā ānā; andar dākhl h.

To enter into a country—Kisi mulk meñ jānā.

2.—Bhitar jā-rahnā; andar ghus jānā; andar dākhl ho-jānā; ghus jānā; kisi shai kā juzw h. (usmeñ shāmil yā dākhl h.); sharik h.; shirkat r.

Usually with into; sometimes with on or upon.

3.—Khūb ghus jānā; dūr tak paiṭhnā; ham-dardī k.; dard-sharik h.

To *enter* into the feelings of another—Dūstre ke ranj-o-rāhat (khushī aur gam) meñ sharīk h.; dūstre ke sāth han-dardī k.

Enterprise, n. 1.—Woh bāt jiskā bīrā ūṭhāyā jāe yā jiske anjām kī koshish kī-jāe; kisi aisi bāt kī koshish jismeñ jurat yā sargarmī darkār ho khwāh koyī khatra ho; koyī baṛā kām; kār-i-aham; muhim; ma'rīka.

2.—Aise miḥnat ke kām meñ masrūf hone kī ragbat yā uskā shauq jismeñ jurat musta'idī chustī-o-chālākī aur usī qism kī sifateñ darkār hon.

A man of great *enterprise*—Aisā shakhs jo un kāmōñ meñ baṛī ragbat yā shauq se hāth dāle jinmeñ jurat wagaira darkār ho.

Enterprise, v. t. Ūṭhānā; bīrā ūṭhānā; shurū' karke anjām karne kī koshish k.; kisi kām ko jurat karke shurū' k. (usmeñ qadam r. khwāh hāth dāluñ).

Enterprising, a. 1.—Dilerī yā musta'idī se kisi kām kā bīrā ūṭhāne-wālā; kisi amr-i-aham (baṛe kām) kī koshish dil kī mazbūṭī yā musta'idī se karnewālā; 'ālī-himmat; 'ulu-l-'azm; jān bāz; diler; bahādur; hiwāyī; sāhasī.

Entertain, v. t. 1.—Miḥmān-nawāzī k.; kisi ko bataur miḥmān ke rakhnā; kisi ko ghar par khilānā yk khilānā aur sulānā; miḥmānī k.; miḥmān kī tarah rakhnā; khātir-dārī k.

2.—Khush k.; dil bahlānā; aisi bāt kī taraf muḥkhatāb karānā jisse waqt khushī se kaṭ jāe; man phernā; rijhānā.

3.—Qabūl k.; taslīm k.; manzūr k.; tajwiz wa infisāl kī garaz se lenā yā manzūr k.; lekargaur k.; kām meñ lānā; samā'at k.

To *entertain* a plea or proposal—Kisi 'uzr yā tajwiz ko manzūr yā taslīm k.—

To *entertain* a suit—Kisi nālīsh ko manzūr k. ya'nī tajwiz wa infisāl kī garaz se use lenā (uaki samā'at k.).

4.—Miḥr-bānī kī nazar se dil meñ r.; dil yā zihn meñ r.

The court *entertains* no doubt on the subject—Is bāt kī nisbat 'adālat knechh shubha nahīn rakhtī.—The court *entertains* a favourable view of this case—'Adālat kī rāe is muqaddame kī nisbat achchhī hai. [pilānā.

Entertain, v. t. Mez-bānī k.; miḥmānoñ ko apne ghar rakh-kar khilānā—**Entertaining, a.** Jisse khushī yā farhat ho; khush-kun; dil-bahlāw; dil-chasp; jisse jī bahal jāe; mufarrih.

Entertainment, n. 1.—Miḥmān-nawāzī; miḥmānī yā miḥmān-dārī; miḥmānoñ ko apne yahūñ ba ajr yā bilā ajr rakhnā aur khilānā-pilānā; tawāzu'; khātir-dārī; āwbhagat.

2.—Miḥmān ke liye khāne-pīne kī chīzeñ; 'umda 'umda khāne-pīne kī chīzeñ; nafis nafis gizā aur sharāb wagaira; mukallaf khānā.

3.—Woh tafrih khushī yā achchhī achchhī sikhne kī bāteñ jo guftgū taqrīr khush-bayānī yā nagma-o-sarod (gāne-bajāne) wagaira se hāsil hon; woh khushī jo dil ko kisi dil-chasp bāt se hāsil ho; tafrih; tafarruj; dil-bahlāw; dillagī; nāch-o-tamāshā.

Entice, v. t. Kisi chīz kī ummed yā uskā shauq dilākar uskī taraf rāgib k.; targib d.; gumrāh k.; bahkānā; burāyī kī targib d.; burī bāt kī taraf māil k. yā jhukānā; wargalānnā.

Enticement, n. 1.—Targib yā targib-dihī; wargalānnā; bahkānā; burāyī kī taraf māil k. [bāt yā chīz.

2.—Woh shai jisse badī kī targib ho; burāyī kī taraf māil karne-wālī

Entire, a. 1.—Jiske kul ajzā (hisse) pūre hoñ; pūrā pūrā aur kāmīl; tamām o-kamāl; jismeñ taqsim ho-kar kamī na huyī ho; musallam; darobast; sab kā sab; kul; samūchā; ek-kā-ek.

He has the entire village in his possession—Uske qabze meñ musallam (daro. bast yā samūchā) mauzā' hai.

2.—Bi-l-kul; sārā; pūrā pūrā; jismeñ aur koyī sharīk na ho.

He has the entire control of that business—Us kār-o-bār kī sārā iḡhtiyār usī ke hāth meñ hai (usiko hasil hai). [usmeñ maujūd hoñ.]

3.—Pūrā; kāmīl; apne ajzā ke i'tibār se pūrā; jiske kul zarūrī ajzā

4.—Jismeñ kisi tarah kī milāwat na ho; sāf; suthrā; sachchā; dīlī; bā-wafā; hama-tan fidā; khālīs; pakkā; dil-o-jān se nisār. [ghorā.

5.—Andū; ākhṭa kiyā huā nabīñ; jismeñ koyī aib yā naqs na ho—jaise Entirely, *ad.* Bi-l-kul; sab kā sab; kulliyatan; tamām-o-kamāl; sārā; yak-qalam; kul; alag nabīñ.

2.—Sachāyī se; sachche dil se; mazbūtī se.

Entireness, n. Pūrā pūrā h.; samūchā yā musallam h.; tūṭī-phūṭā na h.

Entirety, n. 1.—Pūrā pūrā h.; mukammāl h.; adhūrā yā uāqīs na h.

2.—Bi-l-kul; dar-o-bast; samūchā; musallam.

Entitle, v. t. 1.—Khītāb d.; mulaqqab k.; nām-zad k.; mausūm k.; ta'zimī laqab d.; kahnā yā pukārnā.

2.—Mujāz k.; zī haq yā mustahaq k.; kisi shai ke māngne yā uske lene (pāne) kā mustahaq k.; kisi shai ke liye lāiq k.; kisi shai kī khwāstgārī ke wujūh baham pahuñchānā; liyāqat-i-munāsib kī wajh se kisi shai kī da'wī-dārī kā mujāz k.

Entrance, n. 1.—Andar-jānā; dākhil h.; dukhūl.

2.—Kisi jāc-dād yā mausab par qābiz h.

Magistrates at their entrance into office usually take an oath—Apne mansab par kār-rawā hone ke qabl hukām-i-faujdarī aksar halāl uṭhāte haiñ.

The entrance of an heir upon his inheritance—Kisi wāris kā apnī irs par qābiz h.

3.—Andar jāne kī ijāzat; andar jāne kā iḡhtiyār; bār-yābī; ra-sāyī; dākhil; pahuñch.

4.—Woh darwāza phāṭak yā rāh jiske zarī'e se kisi jagah jā saken; madkhul; bhitar jāne kī rāh; andar jāne kā rāsta.

5.—Ibtidā; āgīz; shurū'; bismillāh.

Entrance, v. t. 1.—Wajd meñ dālnā; behosh yā gashī kī hālat meñ kar-d.; ashyā-i-maujūda se be-khabar kar-d.

2.—Māre khushī ke jāme meñ rahne na d.; be-khud kar-d.; khushī yā hairat se jāme ke bāhar kar-d.; hālat-i-wajd meñ kar-d.; hāl meñ lāqā.

Entrap, v. t. Phande meñ phānsānā; qabābat yā musibat meñ dālnā; dām-i-tazwīr meñ giriftār k.; uljhānā; dām (phande yā jāl) meñ lānā yā phānsānā.

Entreat, n. t. 1.—Dil se iltijā k.; minnat k.; ārzū k.; balāyeñ l.; lajājāt-o-samājat ke sāth istid'ā yā dar-khwāst k.; dabā dabā ke (mutaqāzī ho-kar) kisi bāt kī dar-khwāst k.

2.—Minnat-o-samājat ke zarī'e se targīb d.; hāth joṛ khwāh pāñw parke kisi bāt ke karne par āmāda yā rāgīb k.

Entreaty, n. Iltimās; istid'ā; barī minnat-samājat; dil se dar-khwāst; kisi bāt ke liye hāth joṛnā yā pairon parnā.

Enumerate, v. t. Shumār k.; ginnā; gintī k.; ek ek karke kahnā; tafsīl-wār bayān k.; kisi kā khās aur judāgāna muhāsaba d.; phir se bayān k.

Enumeration, n. 1.—Gintī; shumār; judāgāna mazkūr; i'āda.

2.—Mufasssal hisāb; bewrā; tafsīlwār hisāb.

ENTREE, (ṣng-trā') [Fr.] n. Daḡhl; andar ānā; bhītar jāne kī āzādī; andar dāḡhl hone kī ijāzat yā uskā haq; guzar. [meñ rasāyī yā guzar r.

To have the *entrée* of a house—Kisi makān meñ jāne kī ijāzat r.; kisi makān

Entry, n. 1.—Daḡhl h.; andar jānā; ibtidā; iqdām. [dirāj; raqam; madd.

2.—Siyāha; dāḡhila; likhnā yā kisi kitāb wagaira meñ tahrīr k.; in-

Make an *entry* of this document in your register—Is dast-āvez kā siyāha

apne rajistar meñ kar-lo. The *entries* in this diary are not made properly—

Yah roz-nāuchabā-zūbita aur silsila-wār murattab nahīn hai. The information

in the theft case was recorded as *entry* No. 32.—Us chori ke muqad-

dame kī ittilā' madd-i-battis meñ likhī gayī. [darwāza; dewphī.

3.—Jāne kī rāh; kisi makān 'imārat yā kamre meñ jāne kā rāsta;

4.—(Law, (a) Arāzī par ḡhwāh kisi makān wagairā meñ jākar uskā qabza-i-wāḡi'ī kar-lenā; qabza; daḡhl.

(b) Bā-zūbita aur silsila-wār likhnā—jaise kisi 'adālat kī tahrīr kā.

(c) Woh fi'l (makān ke andar ghus jānā) jo jurm-i-naḡub-zanī-ba-ḡhāna ke takmile ke liye lābūdī hotā hai.

Writ of entry—Hukm-nāma yā parwāna-i-daḡhl-dihūnī; woh hukm-nāma jo us

shakhs se qabza-i-arāzī dilāne ke liye jāri kiyā jātā hai jo nā-jāiz taur par

daḡhlī ho-kar qābiz ho. [mashtahar k.; zāhīr k.

Enunciate, v. t. 1.—Kisi shai kā bayān qā'ide ke mutābiq k.; i'lān d.;

2.—Aisā kahnā kī sāf sāf sun paṛe; bolnā; mulfūz k. [chhipā d.

Envelop, v. t. 1.—Gher lenā; bi-l-kul chhā yā chhipā l.; chāron taraf hokar

2.—Lapetnā; lifāfe wagaira meñ band k.; mulfūz k.

Envelope, n. Lifāfa; poshish; ḡlāf; ḡhol; ḡhusūsān khat kā lifāfa.

Envenom, v. t. Zahr-ālūd k.; zahr milānā; bikh milānā; khāno wagaira

meñ koyī zahrīlī shai milā-kar use ḡhatarnāk yā muhlik banā d.;

zahr meñ bujhānā—jaise tīr wagaira.

Enviably, a. Jisse hasad paidā ho-sake; rashk ke qābil; jisse uske

dekhne yā jānne-wāle ke dil meñ uske rakhne yā uskī mānīnd hone

kā kamāl shauq paidā ho-sake.

Envious, a. Jiske dil meñ hasad ho; hāsīd; rashkī; dāhī; jo dūsre

meñ kisi bāt kī 'umdagī ḡhwāh uskī taraqqī yā ḡhushī dekh-kar ran-

jīda yā beḡarār ho; bad-andesh; jisse hasrat zāhīr ho; jo hasad kī

ḡwājī se kiya jāe; jisse hasad paidā ho; hasad-aḡgez. [kar-l.

Environ, v. t. 1.—Ghernā; muhīt k.; chāron taraf ho-jānā; muhāsara

2.—Lapetnā; chhipā l.; mubtalā kar-d.

Environs, n. pl. Woh maḡāmāt jo kisi dūsre maḡām ke chāron taraf yā

uske qurb-o-jawār meñ hon; hawālī; nawāhī; gird-pesh kī jāḡah;

sawād; jawār; pairāmūn; atrāf; munzāfat.

Envoy, n. Elohi; safir; woh shakhs jo kisi bādshāh yā riyāsāt kī jānīb

se 'ahd-o-paimān ḡhwāh kisi dūsre amr ke anjām kī garaz se kisi

mulk-i-zair ke bādshāh yā riyāsāt meñ bhejā jāe

Envy, v. t. Hasad k.; dāh k.; hasrat se dekhnā; rashk k.; dūsre meñ kisi

bāt ki buzurgī dekh-kar khwāh uski nek-nāmī yā khushī par jal-marnā (dāh le-jānā); dūsrē ki taraqqī par nā-khush h. (use dekh na saknā).
Envy, n. 1.—Hasad; rasbk; hasrat; dāh; jalan; woh ranj yā be-qarārī wagaira jo dūsrē ki kāmīyābī yā usko apne se baḥ-kar dekhne ki wajh se ho.

2.—Kina; bugz; 'adāwat.

3.—Woh shai jispar rashk karen; hasad yā hasrat ki chiz; woh shai jisko dekh-kar dāh le-jāen; sab ki nigāhoṅ kā nishāna.

EO ANIMO (Lat.) Us irāde se; us manshā se.

EO NOMINE (Lat.) Us nām se.

Epidemic, } *a.* Jiskā asar kisī qaum ki qaum khwāh usmeṅ se kasrat
Epidemical, } se logoṅ par ho; 'ām; mura'wwaj; ghar ghar phail-
 ne w.; 'ālam-gīr. [waqt meṅ 'awām ko ho.

Epidemic, n. Maraz-i-muta'addī; woh bīmārī jo kisī wajh-i-'ām se ek hī

Epistle, n. Woh tabrīr jiske zarī'e se kisī amr ki ittīlā' dastī khwāh dāk wagaira ke wasīle se kisī shakhs ko dūr par dī-jāe; chīṭṭhī; khat; khat jo kisī gair maqām par bhejne ke liye likhā jāe.

☞ "Rarely used in familiar conversation or writings." *Webster.*

Epistolary, a. 1.—Chīṭṭhiyōṅ ke muta'alliq; khatūt aur murāsālāt ke liye mauzūn.

An epistolary style—'Ibārat jo khatūt-nawīsī ke liye mauzūn ho.

2.—Jo khatūt meṅ darj ho yā unke zarī'e se ho.

An epistolary correspondence—Khat-kitābat; chīṭṭhī-pattrī; khatūt kāzānā-jānā.

Epithet, n. Woh kalima-i-tausifi jisse kisī khās shakhs yā chiz ki koyī sifat-i-khās yā munāsib zāhir ho.

☞ "Now confined wholly to *adjectives*." *Webster.*

Epitome, n. Kisī kitāb kā khulāsa; khulāsa; muntakhab.

Epitomize, v. t. Kisī kitāb wagaira ke zarūrī mazmūn kā khulāsa k.; kisī tahrīr ko mukhtasar k.; chhoṭā k.; khat-kar kam k.; ghaṭā d.

Epoch, n. Koyī zamāna-i-mu'ayan jisse uske ba'd ke salōṅ yā sanoṅ kā shumār ho; woh zamāna-i-darāz yā qalīl jismeṅ kisī aise mājare kā wuqū' huā ho jiskā lihāz uske wuqū' ke ba'd logoṅ ko bahut hī ho; san; sākā; sammat.

Equability, n. Yaksān rahne ki sifat yā hālat; barābar ek tarah par rahnā; yaksāniyat; barābarī. [hī hālat meṅ rahne-wālā.

Equable, a. 1.—Barābar aur ek tarah kā; auqāt-i-mukhtalifa par ek

☞ Said of motion and the like.

[khayālāt.

2.—Gair-mutalawwin; jo badlā (tabdīl huā) na kare—jaise mizāj yā

Equal, a. 1.—Miqdār darja māliyat wagaira meṅ mukhtalif nahīn; ham-qad ham-miqdār ham-qīmat ham-darja 'alā hāzi-l-qiyās; na ā'lā na adnā; na barā na chhoṭā; na-bihtar na bad-tar; mushābih; yak-sān; musāwi; barābar. [r. w.; kāfi; laiq; munāsib.

2.—Munāsabat r. w.; ham-andāz; iqtidār liyāqat yā zarī'a-i-kāfi

3.—Ek tarah kā; mutalawwin nahīn; yak-sān.

4.—Donoṅ pallā (pahlū) barābar r. w.; jo kisī taraf ziyāda na jhukā ho; gair-jānib-dār; munsif; 'ādil.

5.—Siyāh suped donoṅ ko barābar samajhne-wālā; kisī shai ki nisbat na naf' se ta'alluq r. w. na nuqsān se; kisī amr ke do jawā-

nib se ek kī nisbat bhī fikr na r. w.; sab ko yak-sāñ samajhne-wālā; barābar jānne-wālā; lū-parwā.

It is *equal* to a just judge whether a plaintiff wins his case or no—Mujawwiz-i-'adil ke nazdik kisi mudda'ī kā apne muqaddame kā jituā yā na jitnā donoñ barābar hai.

Equal, n. Woh shakhs jo ba-nisbat dūsro ke na ā'lā ho na adnā; ham-'umr ham-rutba ham-mansab ham-liyāqat ham-maqdarat wagaira; barābar; woh shakhs jo kisi bāt meñ dūsre ke barābar ho; miqdār-i-musāwī; jitnī dūsri shai ho utnī hī.

Equal, v. t. 1.—Barābar honā yā ho-jānā; ham-miqdār ham-qīmat ham-darja yā ham-rutba waguira h.; kisi ke ham-andāz h.

2.—Mu'āwaza-i-musāwī¹.; pūrā pūrā 'iwaz-mu'āwaza k.

3.—Kisi ke barābar k.; nisā kar-d. kī ek shai dūsri se barh na jāe (uspar sabaqat na le jāe); muqābil banānā; muqābala k.; barābar samajhnā. **Equality, n. 1.**—Barābarī; barābar h.; ham-miqdār yā ham-darja h.; qīmat rutba yā sifat wagaira meñ dūsre kī mānind h.; musāwāt.

2.—Barābar ek tarah kā rahnā; ek hī hālat par rahnā; yaksāniyat; ham-wārī—jaiso mizāj kī.

3.—Barābar yā musattah h.; ūchā ūchā na h.; hamwārī.

Equalize, v. t. Barābar k.; mushābih k.; miqdār yā rutbe meñ dūsro kī mānind banā d.; donoñ pullā barābar kar-d.

To *equalize* accounts—Hisāb (lekhnā) barābar k.; jam'-kharch yaksāñ kar-d (uski bidh milā d.); nām aur jam' donoñ ek kar-d.

Equally, ad. Kisi dūsro ke barābar; ba-hiss-i-musāwī; barābar hisson meñ; ek andāz se; bilā rū wa ri'āyat; bilā tafriq; 'udl ke sāth; barābar; yak-sāñ; wājib tarīq par; bilā taraf-dārī; donoñ taraf barābar.

Followed by *with*.

Equilibrium, n. 1.—Wazu yā bojh kī barābarī.

2.—Kisi shai ke sabāt (uske ek hālat par rahne) ke liye uske muta'alliq ke har ek amr kā barābar lihāz r.; i'tidāl.

3.—'Aql kī tarāzū par kisi shai ke wujūd kī tol (uski tajwiz); woh tazabzun yā hais-bais kī hālat jab do mukhtalif wujūh kī tajwiz-i-qat'ī na ho-sake.

In *equilibrio*—(Lat.) Barābar; yaksāñ; ek hālat meñ.

Equip, v. t. Kām yā kisi hājat yā zarūrat ke liye murattab k.; durust k.; sūz-o-sāmān k.; huthiyār khāne pine kī chizen aur goli-bārūt wagaira se sijal kar-d.; safar-i-daryāyī ke liye sab zarūrī sāmān mu-haiyā kar-d.

Said especially of ships or of troops.

Equipage, n. 1.—Sūz-o-sāmān; jahāz yā lashkar kā sab zarūrī sāmān.

2.—Ārāish; zebāish kī chizen; zīnat ke asbāb. [ke ham-rāh chalen.

3.—Sawārī; julūs; jilau; ādmī ghorē gariyāñ wagaira jo kisi kī sawārī

Equipoise, n. See *Equilibrium*.

Equitable, a. 1.—Jismen insāf ho; jisse insāf kā izhār ho; jisse wujūb yā gair-jannabadārī kā lihāz-i-wāqi'ī piyā jāwo; jismeñ logon ke luqūq yak-sāñ samjho jāwōñ; jisko rū se mutakhsisimāin ke haq meñ barābar insāf ho; jiske rū se har shakhs ko uskā haq dilāyā jāwo; wājib; munsif-āna; jismeñ taraf-dārī na ho.

An *equitable* decision—Faisala-i-munsif-āna; aisā faisala jisse ichār-i-insāf ho (yah sābit ho ki amr-i-wājib pur bilā jānib-dārī lihāz-i-wāqī'ī kiya gayā hai). An *equitable* distribution of an estate—Kisi jāe-dād ki taqsim-i-wājib (uskā aisi tarah par bāntā jānā ki jiskā jisqadar haq ho use mile). An *equitable* judge—Mujawwiz-i-'ūdīl; insāf karne-wālā hākim-i-'adālat.

2.—'Adālat-i-insāf yā qā'ida-i-insāf se muta'alliq; jiskī tahqīqāt yā tajwiz 'adālat-i-insāf meñ ho.

The *equitable* jurisdiction of a court—'Adālat kā woh iḥtiyār jiske rū se qā'ida-i-insāf ke ba-mūjib 'amal kiya jāwe ya'nī bilā lihāz-i-qānūn yā rawaj is bāt ki tajwiz ki-jāwe ki 'aqlan wa insāfan amr-i-mutanāzi'a-fih ki nisbat kyā karnā chāhiye.

Equitableness, *n*. Munsif aur be-lagāw hone ki sifat; nasfat; insāf kā kurnā yā har shakhs ko uske da'wi-i-jāiz yā munāsib ke mutābiq denā.

The *equitableness* of a judge—Mujawwiz kā munsif aur be-lagāw h.; nasfat-i-mujawwiz.

The *equitableness* of a decision, or distribution of property—Kisi faisale kā munsif-āna honā yā jāe-dād kā aisi tarah bāntā jānā ki har shakhs ko uske da'wi-i-jāiz ke mutābiq hissa mile. [insāf ke sāth.

Equitably, *ad*. Munsif-āna tarīq par; wājib taur par; bilā jānib-dārī; *Equity*, *n*. 1.—'Adl; insāf; gair-jānib-dārī; 'aql aur us qānūn ke mutābiq jo insān ki hidāyat ke liye Janāb-i-Bārī ki taraf se mauzū' hai har ek insān ko uskā haq denā yā uske dene par māil honā; sab ke sāth yaksān bartāw; munsifāna kār rawāyī; kār-rawāyī jiskī bunyād mahz insāf par ho; haq yā da'we kā wājib khayāl.

The court should, in *equity*, allow this claim—'Adālat ko chāhiye ki insāf ko lihāz se (haq yā da'we par wājibāna lihāz karke) is da'we ko manzūr kare.

2.—(Law) Da'wi-i-wājib.

The plaintiff's *equity* is too well established to be denied by the defendant—Mudda'ī kā da'wi-i-wājib isqadar sābit hai ki mudda'a'alāh usse inkār nahīn kar-saktā.

3.—'Ilm-i-qānūn meñ *equity* ke lafz se us qism ki dād-gustārī maqsūd hotī hai jo ba-hālat-i-maqs-i-qawānīn khwāh is wajh se ki qawānīn meñ zawābit ki pābandī had se ziyāda sakhtī ke sāth ki-jātī hai unki 'aqlī tāwīl ke zarī'e se 'atnal meñ ātī hai.

Equity of redemption—(Law) Woh faida-i-qānūnī jo rāhin ko arāzi i-marhūna ke infikāk ke liye muhlat-i-ma'qūl ke zarī'e se us hālat meñ diyā jātā hai jab ki uskā istihqāq-i-infikāk is wajh se sāqit ho-jāe ki waqt-i-mu'ayyana par usse zar-i-rīhn adā na kiya ho; infikāk-i-rīhn ki nisbat qānūnī ri'āyat.

Equivalence, *n*. Ham-qīmat yā barābar h.; māliyat mafhūm yā waq'at meñ barābarī.

To give an *equivalence* of money for goods—Jins ki qīmat ke barābar naqd d.

Equivalent, *a*. 1.—Ham-māliyat; ham-qīmat.

“Equivalent in value or worth, is tautological.” Webster.

2.—Taqt zor yā tāsir meñ barābar; ham-waq'at; dil par yak-sān asar paidā k. w.; ham-ma'nī; barābar yā ek tarah kā mafhūm r. w.; jo dūsrē kā badal ho-sake. [shai ke barābar ho.

Equivalent, *n*. Aisi shai jo qīmat waq'at rutba yā zor meñ kisī dūsrī

To offer an *equivalent* for damage done—Jo kuchh k̄hisāra ho uske barābar qimat yā maliyat k̄ kuchh d.

Equivocal, *a.* 1.—Jiske k̄-yī ma'nī hoñ par sab k̄ itlāq munāsib taur par ho-sake; jiskā kayī mafhūm yā matlab ho; jiski do ta'bīr ho-sake; zū-ma'nī; mubham; muzabzab; mashkūk—jaise alfāz.

2.—Jisse kayī qism kī nīyat yā irāda mansūb kar-saken; jisse mukh-talif k̄hayālāt maqāsīd yā tariq zāhir hoñ; jisse koyī bāt pukhta pāyī na jāe; maubūm; mashkūk—jaise tariq yā chāl. [mashkūk; mushtabah.

3.—Jisse kisi bāt k̄ pakkā thekānā na lage—jaise nishān yā ishāra; **Equivocate**, *v. i.* Aise alfāz kām meñ lānā jo zū-ma'nī yā mashkūk hoñ; apnī rāe ke zāhir karne meñ aise kulām musta'mal k. jinkā kayī matlab ho-sake; dhokhā denekī garaz se maubūm (gol yā pech-dār) bāteñ kahñā.

Era, *n.* San; sākā yā sakhā; saīvat yā sammāt. [kī paidāish se hotā hai.

The Christian era—San-i-Isīwī ya'nī woh zamāna jiskā shumār Hazrat-i-Masīh

Eradicate, *v. t.* Istīsāl k.; jar se nikāl d.; jar khod d.; bekh-kanī k.; nest-o-nā-būd k.; kuchh bhī bāqī na rakhnā; mitānā yā mitā d.; be-bekh-o-bunyād kar-d. [ukhar-jānā.

Eradication, *n.* Bekh-kanī; istīsāl; purī barbādī; jar se ukhar-nā yā

Erase, *v. t.* Mitā d.; chhil-kar nikāl d.; khurach d.; mahkūk k. jaise likhe khude yā rang bhare hurūf k̄; dho dālnā; poñchh dālnā; kāt dālnā; qalam-zad kar-d.; kharīj k.; mahw k.; dil se dūr k. yā bhulā d.

Eraser, *n.* Khurachnī; chhilnī; kazlak.

Erasure, *n.* Kāt-kūt; mashkūk-mahkūk; chhilā-chhalā; qalam-zad. [pahle.

Ere, *ad.* Qabl; jab tak kisi bāt k̄ wuqū' na ho uske pahle; kisi bāt ke

Ere, *prep.* Waqt ke i'tibār se pahle; qabl.

Erect, *a.* 1.—Kharā; sidhā; kham yā jhukā nahīn; mustaqīm; istāda.

2.—Uthā; ubhār; ūpar ko muñh kiye; baland; ūñchā.

3.—Jhukā yā girā nahīn; mazbūtī se qāim; diler; lā-tajum; k̄hūb mutawajjih aur 'aql larāye huye.

Erect, *v. t.* 1. Kharā k.; istāda k.; ūthānā; buland k. [koyī 'imārat.

2.—Ta'mīr k.; banānā; kharā k.; ūthānā—jaise makān yā aur

3.—Naye sar se qāim k.; binā dālnā; banānā; qāim k.; kharā k. jaise koyī bādsbāhat jumhūr qā'ida yā usūl. [urūj d.; barhānā.

4.—Baland k.; 'ālī-martaba kar-d.; balandī bartārī yā buzurgī d.;

5.—Dil barhānā; himmat yā taqwīyat d.; k̄hush k.; zinda-dil k.

Erection, *n.* 1.—Uthānā; kharā k.; ta'mīr; bunyād dālnā; qāim k.; himmat barhānā; tahrīk; taqwīyat.

2.—Koyī shai jo ta'mīr kī-jāe; kisi qism kī 'imārat.

Erelong, *ad.* Bahut 'arsa guzarne ke qabl; jald; thore 'arse yā dinon meñ; koyī dam meñ; bahut der na hone pāye uske pahle.

E REGIONE (*Lat.*) Ba-jānib-i-mukhālīf; thīk ultā.

E RE NATÁ (*Lat.*) Hasb-i-zarūrat; jaisī zarūrat ho.

ERGO (*Lat.*) *ad.* Is-liye; is wajh se; is-wāste; lihāzā.

Err, *v. i.* 1.—Sidhī rāh se bahak jānā; jo rāsta muqarrar yā aslī ho usko chhor d.; āwāra-gardī k.; āwāra (be-thekāne) ghūmnā; gumrah h.

2.—Tajwīz yā rāe meñ galatī k.; bhūl k.; chūk jānā; galat samajhnā; galat-fahmī k.; galatī k.; nā-wāqifi yā be-tawajjuhī se koyī fi'l be-jā k.

3.—Akhlaq aur ādāb khwāh mazhab ke khilāf 'amal k.; tark-i-farz k. 'ām isse ki woh jānib-i-insān ho yā Khudā; kabhī kabhī yā 'ādatan ranj d.; sahwān ranj d.

Errand, n. 1.—Zabānī paigām yā payām; sañdesā; hukm; irshād; bāt jo karnī yā kahnī ho; woh khabar jo dūr par kisi se kahnī ho; khabar; farmāish; jo kuchh karne ke liye kahā jāe.

The servant was sent on an *errand*; he told his *errand*; he has done the *errand*—Woh naukar ek khabar lekar bhejā gayā; usne khabar kah yā de di; woh hukm yā farmāish ki ta'mil kar-chukā (jo kuchh karne ke liye usse kahā gayā thā use woh kar-chukā).

“These are the most common modes of using this word.” *Webster*.

2.—Kisī ke kahī jāne kī maushā (maqsad yā garaz). [chhāpe kī bhūl].

ERRATUM (Lat.) Galatī; bhūl-chūk; tahrir yā tab' kī galatī (likhne yā **Erroneous, a.** Jāda-i-rāstī se munharif; muntashar; sadāqat yā insāf ke mutābiq nahīn; galat; be-jā; nā-durust; jisne galatī ho; jhūṭh; gumrah k. w.; jis ke samajhne meñ galatī hui ho.

An *erroneous* view—Galat rāe; khayāl-i-be-jā. An *erroneous* doctrine—Masalā-i-galat; aisā masalā jisse gum-rāhī ho.

Erroneously, ad. Galatī se; sihat ke sāth (sahīh sahib) nahīn; jhūṭh; sahwān; bhūl se; chūk se; khatā se.

Erroneousness, n. Galatī; 'adam-i-sihat; be-jāiyat.

Error, n. 1.—Galatī; sahw; bhūl; chūk; khatā; galat-fahmī.

Clerical *error*—Kitābat (likhne) kī galatī; kātib (likhne-wāle) kī bhūl.

2.—(Law) Kār-rawāyī-i-'adālat meñ umūr-i-muta'alliqa-i-qānūn yā wāqi'āt kī galatī; farīqain ke 'uzrāt yā tajwiz-i-'adālat meñ galatī.

Errors excepted (E. E.)—Ba-istisnā-i-galatī; galatiyōn ko chhor ke; jo kuchh bhūl-chūk ho bilā libhūz uske. *Errors and omissions*—Bhūl-chūk; jo kuchh galat aur chhūṭā (firo-guzāst hua) ho.

Erudite, a. Khūb parhā; 'ālim; fāzil; pandit. [parhne ke ba'd hāsil ho.

Erudition, n. 'Ilmiyāt; fuzilat; 'ilm-i-'adab kī tahsil; 'ilm jo bahut kuchh

Eruption, n. 1.—Phūt parnā; ṭūṭ parnā; kisi ghiri yā band jagah se yakāyak bāhar nikal ānā. [dāne jo bukhār meñ nikal āte haiñ.

2.—Kisi jildī maraz kā ho-jānā; jildī maraz—jaise surkh surkh **Escape, v. t. 1.**—Bhāg kar bach jānā; nikal-jānā; bachā jānā; kisi khatre se panāh yā amn pānā; khatre yā nuqsān ko bachā jānā; nikal-bhāguā; bhāg kar khatre se mahfūz rah-jānā; khatre se bach-jānā; be-zarar bach-nikalnā.

The accused *escaped* arrest—Woh mulzam bhāg-kar giriftārī se bach gayā.

His companions were arrested, but he *escaped*—Uske sāthī giriftār ho-gaye par woh nikal-bhāguā.

2.—Nazar-andāz h.; nigāh se bach jānā; nazar yā tawajjuh se bach-jānā; khayāl na parnā; malhūz na rahnā.

The fact has *escaped* the attention of the Court—Us bāt ko 'adālat ne nazar-andāz kar-diyā; us waqi'a kī taraf 'adālat ne tawajjuh na ki. To *escape* one's memory—Yād na rahnā; bhūl-jānā. [bachā-jānā.

Escape, v. i. 1.—Bhāg-kar khatre se bach jānā; khatre yā sadme ko

2.—Be-zarar rah-jānā; khatre se bach jānā; sâf bach yā nikal jānā.
Escape, n. 1.—Khatre se bach-nikalnā yā use bachā-jānā; nigāh bachā-jānā; kisi āfat se be-zarar bach-rahnā; nuqsān yā rukāwat se āzādi yā najāt.

To have a narrow *escape*—Kisi āfat balā yā musibat meñ parte parte (giriftār hote hote) bach-jānā; aisi āfat se mahfūz rah-jānū jo qarib pahuñch gayī ho; āyī huyī balā kā ṭal-jānā.

2.—(*Law*) Kisi shakhs-i-giriftār-shuda yā qaidī kā qabl isse ki woh bā-zābita rihā ho hifāzat yā hirsat-i-jāiz se mār-piṭ karke yā chup-chāp (khufyātān) nikal-jānā; firār.

Escheat, n. (*Law*) 1.—Asāmī ke lā-wāris mar-jāne kī wajh se arāzī kā uske asl mālik kī taraf 'aud k.; qābizīn-i-mujāz ke na hone kī wajh se jāe-dād-i-gair-manqūla kā furmān-rawā-i-'ahd (gavarminṭ yā riyāsat) kī taraf ba-haisiyat-i-mālik-i-aslī aur ākhir 'aud k.

2.—Wow arāzī jo uske asl mālik yā bādsbāh ko asāmī ke lā-wāris mar-jāne yā uskī qābiz-i-mujāz ke na hone kī wajh se mile; nuzūl.

Escheat, v. i. (*Law*) Ashkās-i-zī-haq ke na hone yā zabtī kī wajh se arāzī kā jānib uske mālik-i-aslī yā bād-shāh-i-waqt khwāh riyāsat ke 'aud k.

Escort, n. 1.—Woh shakhs yā ashkās jo kisi ke hamrāh uskī hifāzat ke liye khwāh ta'zīmān raheñ; woh sipāhī jo hathiyār lagā-kar kisi afsar khwāh asbāb wagaira ke hamrāh jo khushki se kabhī jātā ho hifāzat ke liye raheñ; gārād.

2.—Safar yā kabhī bāhar jāne meñ muhāfazat. [nigah-bānī r.]

To travel under the *escort* of a friend—Safar kī hālāt meñ kisi dost ko apnā

Escort, v. t. Nigah-bānī aur hifāzat ke liye kisi ke sāth rahnā; ba-taur nigah-bān ke kisi ke ham-rāh rahnā; kisi kī ta'zīm yā tauqir ke liye uske ham-rikāb yā uskī khidmat meñ hāzir rahnā. [land." *Webster*.

“Used especially with reference to journeys or excursions on

Especial, a. Khās; ā'lā; barā; ek hī qism ke dūsroñ meñ mumtāz.

Especialy, ad. Khās tarīq par; takhsīs ke sāth; khās-kar; khāssatan; khusūsān; ek hī shakhs yā chīz ke muta'alliq; ma'mūl se ziyāda; gāyat darje kā.

Espouse, v. t. 1.—Shādī kar-d.; byāh d.; shādī kī nisbat kar-d.; mañguī kar-d. [1.; izdiwāj k.]

2.—Shādī kar-l.; byāh l.; apnī zauja banā l.; apnī zaujiyat meñ

3.—Hāmī bannā; himāyat k.; pushtī d.; tāyid k.; apnā kar-l.; apne nij kā banā l.; kisi kī taraf ho-jīnā; ikhtiyār k.; qabūl k.

To *espouse* the quarrel of another—Dūsre kā jhagrā mol l. (apne zimme kar-l.).

To *espouse* a cause—Kisi mu'āmale meñ hāmī (madad-gār) ban-jānā.

Espy, v. t. 1.—Dekh pānā; āñkhoñ se dekh l.; kisi dūr kī chīz ko jo kuchh kuchh chhipī yā khūb numāyāñ ho dekh pānā; yakāyak dekh l.

2.—Nigāh khol-kar dekhnā; dekhbhāl-kar ugarāñ r.; tārā k.

Esquire, n. Ek ta'zīmī lafz jo maktūb-ilāih ke nām ke sāth Angrezī khutūt meñ musta'mal hotā hai.

Equivalent to *Bahādur* in addressing letters in the Vernacular.

Essay, v. t. Koshish k.; fikr k.; kisi kām ke karne kī koshish k.; kisi shai kī nisbat apnī zihñī quwwatoñ ko āzmānā; āzmānā. [koshish; āzmaish.

Essay, n. 1.—Kisi shai ke anjām ke liye zihñī yā jismānī koshish;

To make an *essay*—Koshish k.

2.—Woh tahrir jo kisi khās mazmūn kī nisbat kī-jāe; jawāb-i-mazmūn. [ne wālā.

Essayist, n. Mazmūn-nigār; khās khās mazāmīn kī nisbat apnī rāe likh-
ESSE (Lat.) Hasti; wujūd.

Essence, n. 1.—Woh sifateh jinse kisi shai kī tarkib yā jinpar us shai ke wujūd kā madār ho; sifāt-i-khās; nafe; jauhar; asl mādā; māhiyat; woh sifāt jinse ek shai ba-muqābala auroñ ke tamiz kī jāwe; khāsiyat; khawās; asl-i-usūl.

2.—Hasti; wujūd.

3.—Kisi nabāt yā dawā kā jauhar; sat; hīr; kisi nabāt kā raugan jisko tez sharāb meñ milākar bataur dawā ke kām meñ layeñ.

4.—Khushbū; 'itr; woh jauhar jisse khushbū bane.

Essential, a. 1.—Nafsu-l-amrī; zāti; asli; jiskā wujūd wāqī'i ho; jo kisi shai ke qāim rahne yā uske tarkib dene ke liye lābudī ho.

2.—Nihāyat aham; bahut hī zarūrī; kisi maqsad ke husūl ke liye pur zarūr; lābudī; lāzīmī.

Essential, n. Nihāyat zarūrī bāt; asl; mabdā; mūl; tattwa; woh usūl jinpar kisi amr kā madār ho (jinpar woh mabnī ho).

Essentially, ad. Fi-nafsihi; bi-zāti-hī; dar asl: asl meñ; ba-tarz-i-aham; bahut kuchh; tāsīr yā mazmūn meñ.

The civil and criminal laws are *essentially* different—Qawānīn-i-diwānī wa fauj-dārī fi-nafsihi mukhtalif haiñ.—The two statements differ but not *essentially*

—In donoñ bayānāt meñ iktilāf to hai par bahut nahiñ; go yahi donoñ bayānāt mukhtalif haiñ par ba-libāz-i-mazmūn yā tāsīr unmeñ iktilāf nahiñ hai.

Establish, v. t. 1.—Mazbūt yā mustahkam k.; aisā qāim karṇā ki phir tabdil na ho; hamesha ke liye (dawāman) qāim k.; ta'aiyun k.; qarār d.

2.—Nāfiz k.; sādīr k.; hākīm-āna tarīq par aisā hukm jāri k. ki woh hamesha qāim rahe.

☞ “Said of laws, regulations, and the like.” *Webster*.

3.—Qāim r.; bahāl r.; manzūr karānā; taslīm karānā.

☞ “Said of opinions or doctrines, or forms of religion.” *Webster*.

4.—Bunyād dālnā; qāim k.; nasab k.; kharā k.; bunyād dāl-kar qiyām-i-dawāmi kā mazbūt band-o-bast k.

☞ “Said of a colony, a state, or other institutions.” *Webster*.

5.—Sābit k.; tāyīd k.; kisi muzabzah mushtabah yā za'if amr ko mazbūtī se qāim k.

6.—Kār-o-bār jamānā; qāim k.; hamle yā nuqsān se mahfūz k.

☞ Used reflexively.

Established, pp. or a. Qāim; mu'aiyan; muqarrar; mustahkam; mah-kūm; nāfiz-shuda; manzūr-shuda; sādīr-shuda; bahāl; bar-qarār; jo riyāsat kī jānīb se muqarrar aur qāim ho.

Establishment, n. 1.—Qāim k. yā qāim kiyā jānā; bunyād dālnā yā bunyād kā dāl jānā; istihkām denā yā mustahkam kiyā jānā; sādīr k. yā sudūr; isbāt; bahālī; bar-qarārī.

2.—Guzrān yā basar-i-auqāt kā dhang; ma'mūlī kharch; mawājib-i-muqarrar yā auqāt-basārī kā zarī'a; āmada'i; mushāhara.

3.—Woh jagah jahān sukūnat yā kār-o-bār kī garaz se koyī shakhs apnā band-o-bast dawām ke liye kar-le.

4.—Qiyām-gāh yā jāe-i-sukūnat ma' zamīn wa asāsu-l-bait wa sawārī-shikārī wagaira; daftar yā kām karne kī jagah; mulāzīmīn; naukar-chākar; 'amla; 'amle-f'le.

Estate, n. 1.—Milk; amlāk; jāe-dād; māl; dhan; jo kuchh kisī ke qabze meñ ho; har qism kī jāe-dād 'ala-l-khusūs jāe-dād-i-arāzī; har qism kī ma'ishat (jāe-dād māl-o-matā' yā milkiyat) jo koyī mutawaffā chhor jāwe; māl-i-matrūka; matrūka-i-mutawaffā; tarka.

Real estate—Jāe-dād-i-arāzī; jāe-dād-i-gair-manqūla.—*Personal estate*—Māl-i-manqūla.—*Hereditary estate*—Jāe-dād-i-maurūsi; mirās; ira.—*Paternal estate*—Matrūka-i-pidari; jāe-dād-i-pidari; bāp kā māl.—*Joint estate*—Jāe-dād-i-ijmālī yā shirkatī; mahāl-i-ijmālī.—*Estate paying revenue to Government*—Mahāl-i-māl-guzārī; mahāl-i-māl-guzār-i-sar-kār; mahāl-i-khālisa.—*Landed estate*—Jāe-dād-i-arāzī; zamīndārī; haqqiyat.—*An estate given as a pension* Jāgīr; mu'āfi; altamgā; āimna.—*An encumbered estate*—Jāe-dād jo zer-bār-i-qarz ho; woh jāe-dād jispar qarz (dain) kā bār ho.

2.—*pl.* Riyāsat; mulk; rāj; bādshāhat. [hāsīl ho.

3.—(*Law*) Woh haq yā istihqāq jo kisī ko arāzī yā dūsrī jāe-dād meñ *An estate for life*—Haqq-i-hin-hayātī; woh haq jo kisī ko uski zindagi tak hāsīl rahe.—*An estate for years*—Haqq-i-mi'ādi; haq jo chand sāl tak qāim rahe. *A temporary estate*—Haqq-i-chand-roza; aisā haq jo thore dinon tak qāim rahe; haqqiyat-i-'arizī.

Esteem, v. 1.—Qadr k.; kisī shai ko 'umda samajhnā; ganīmat jānnā; 'azīz r.; ginnā yā shumār k.; samajhnā; khayāl k.

2.—Besh-qinnat samajhnā; garāb-bahā khayāl k.; baṛī qadr k.; adab k.; ta'zīm k.; 'izzat k.; tauqīr k.; muhabbat k.; baṛā samajhnā; mān k.; ādar k. [sochnā; samajhnā; khayāl k.

Esteem, v. 2. Tashkhis k.; kisī shai kī 'umdagī wagaira par lihāz k.; **Esteem, n.** Qadr; waqr; baṛā khayāl; qadr-o-manzilāt; baṛī ta'zīm; 'izzat; kisī shai ko 'umda tasawwar karko use achchhā samajhnā; rāe; tashkhis; liyāqat yā 'adam-i-liyāqat kī nisbat rāe yā khayāl.

In one's esteem—Kisī kī rāe (dānist yā tajwīz) meñ. *To live in much esteem*—Bahut qadr kiyā jānā; baṛī tauqīr se rahnā.

Estimable, a. 1.—Jiskī tashkhis yā qīmat ho-sake; jiskī māliyat kā takhmīna ho-sake. [ta'ayun ho-sake.

An estimable damago—Aisā harja yā khisāra jiskī māliyat kā takhmīna yā

2.—Tauqīr yā ta'zīm ke qābil; shāyān-i-'izzat; mu'azzaz; wājibu-ta'zīm; achchhā samjhe jāne ke laiq.

Estimate, v. 1. Kisī shai kī qīmat tajwīz k.; kisī shai kī qīmat yā miqdār wagaira kā bilā uske wazu yā paimāish ke apnī rāe yā tajwīz se qāim k.; tashkhis k.; andāza k.; takdama k.; takhmīna k.; qīmat lagānā; āūknā; kūtnā; aṭkal se batānā.

Estimate, n. Tashkhis-i-zihūī; takhmīna; wazn miqdār yā qīmat wagaira kī nisbat tajwīz; hisāb bilā paimāish yā wazu; takdama; andāz; kūt; aṭkal; istīmat.

Estimate of crops—Kaukūt; dāna-bandī. *Rough estimate*—Kachchā takhmīna; tashkhis-i-khām; qīmat wagaira kī niri aṭkal-pachchū tajwīz.

Estimation, n. 1.—Tashkhis; shumār; hisāb; gintī; andāza; kisī shai kī māliyat wus'at (lambāyī chaurāyī wagaira) yā miqdār kī nisbat rāe yā tajwiz jo kisī nīsi bāt par qāim na ho jisko pukhta karke mān leñ.

2.—Tauqir; qadr; pās; lihāz; 'umda khayāl; 'izzat; hurmat; ābrū.

Estop, v. t. (Law) Roknā; māni' h; insidād k.; āge barhne na d.; kisī ko khud usike fī'l se māni' h.; sadd-i-rāh h.; hārij h.

Estoppel, n. (Law) Rukāwat; insidād; imtinā; 'uzr-i-māni' jo kisī ke fī'l-i-khās par māni' ho aur jiskī wajh se woh koyī bayān khilāf apne bayān-i-sābiq ke na kar sake; amr-i-'ariz; imtinā' yā insidād nisbat kisī aise bayān yā inkār ke jo kisī ke khās fī'l bayān yā inkār-i-sābiq ke bar-'aks ho; māni'-i-taqir-i-mukhālif; taslim-i-qat'i wa nā-qābil-i-tardid; amr-i-māni'-i-takmila-i-qānūnī; 'uzr-i-amr-i-māni'.

To work as an *estoppel*—Māni' h.; kisī ko apne pahle iqrār khwāh inkār ke khilāf kuchh kahne na d.; taqir-i-mutazād meñ māni' h.

Estovers, n. (Law) Zurūrī chizē; rasad; woh muwājib jo kisī shakhs ko basar-i-auqāt ke liye uskī amlāk se diye-jāweñ masalan woh muwājib jo kisī qaidī aur uske 'ayāl-o-atfāl ko ba-hālat-i-qaid uske uskī jāe-dād se diye jāweñ; woh muwājib jo kisī kī zanjā ko ba-hālat-i-talāq ba-taur nān-nafqa ke zawaj kī jāe-dād se diye-jāweñ.

Estrange, v. t. 1.—Dūr rahnā; kanāre yā kanāra-kash rahnā; uns aur muhabbat tark kar d. [yā nā-chāqī paidā k.

2.—Ajnab banā d.; tabi'at pher d.; mugāirat paidā kar-denā; nifāq

Estrangement, n. Muhabbat chhorā d. yā uskā chhūt-jānā; nā-chāqī; nifāq; mugāirat; dūr rahnā; khud-ba-khud kanāra-kash ho-jānā; kanāre hat-jānā; kashidagī; sard-mihri

Estreat, n. (Law) Hukm-i-jurmāna wagaira ke asl kī naql-i-sahih (uskā musanuā yā muntakhab) jo misl-i-'adālat meñ is garaz se raho ki woh rupaye 'adālat kā ahl-i-kār-i-mujāz wusūl kare; jab koyī muchalka zabt ho-jāe to uskī dast-āwez kā misl-i-muqaddama se is maqsad se 'alāhida kar-l. ki uskī nisbat usi khwāh dūsrī 'adālat meñ kār-rawāyī kī-jāe.

Estrepe, v. t. Nangā yā barahna kar-d.—jaise darakhthon ko unki shākheñ tor-kar yā zamīn ko uspar se jangal kāt yā makānāt munhadim karke; zamīn jangal yā makānāt ko is tarah gārat k. ki usse dūsrē ko nuqsān pahunchē. [jangal khwāh makānāt kī nisbat wuqū' meñ āye.

Estrepement, n. Woh bar-bādī-i-'azīm jo kisī asīmī kī jānib se arāzī yā *ET CÆTERA* (Lot.) Aur bāqī; wagaira. [aur na fanā-pazir; lāyazāl.

Eternal, a. 1.—Jiskī na ibtidā ho na intihā; qāimu-l-wujūd; na kisī se niklā

The eternal God—Khudā-i-lāyazāl.

[mudāmī; gair-fanā-pazir.

2.—Azālī wa abādī; jo hamesha qāim rahe; lā-intihā; lā-zawāl;

Eternal glory—Jalāl-i-lā-zawāl; lā-intihā buzurgī.

3.—Jiskā silsila na tūṭe; jo band (mauqūf) na ho.

Eternal fires—Āg jo kabhi na bujhe (hamesha jalā kare).

4.—Lā-tagaiyur; lā-tabāddul; jo kabhi na badle.

Eternal truth—Woh nafsu-l-amr jiskī aḥiyat kabhi na badle.

Eternal, n. Qaiyūm; Khudā.

Eternally, *ad.* Hamesha; lā-ibtidā yā lā-intihā; jiskā khātima na ho; jon kā toñ; bili-tagaiyur; sadā; mudām. [gī; baqā.

Eternity, *n.* 1.—Azal-o-abad; muddat-i-lā-intihā; mudāwamat; hamesha-
2.—Woh hālat yā waqt jiskā āgāz maunt ke ba'd hotā hai; 'ālam-i-baqā; 'āqibat. [aisā kar-d. ki zamāna-i-lā-ta'ad tak qāim rahe.

Eternize, *v. t.* 1.—Kisī shai ko hamesha qāim r.; kisī shai ko baqā d.;
2.—Lā-zawāl banānā; hamesha ke liye mashhūr. k.

Ethics, *n.* 'Ilm-i-aḥlāq; farāiz-i-insāni kā 'ilm; woh usūl aur qawā'id jo insān ke farāiz se muta'alliq hon.

Etiquette, *n.* Rusūm-i-ādāb; adab-qā'ide ki woh bāteñ jinkā bartāw nij ki mulāqātoñ khwāh darbār-i-'ām yā khās meñ hāzirīn ke mā-bain ho; nishast-o-barkhāst yā raftār-o-guftār ke muta'alliq woh bāteñ jo tahzīb ki nazar se khwāh ba-ittibā'-i-hukm-i-hākim nij ki suhbaton khwāh darbār wagāira meñ malhūz rakhi jāen.

ET SEQUENTES (*Lat*) Woh chizeñ jo kisī ke ba'd hī (pūchhe hī) hon.

Eulogium, } *n.* Kisī shakhs ke sifāt-i-zāti yā uske husn-i-khidmāt ki
Eulogy, } ta'rif-o-tausif jo likh-kar yā zabāni ki jāe; wasf; sanā; madh; barāyi. [ke sunne se khuḥsī ho.

Euphony, *n.* Khush-āwāzī; hurūf wagāira kā aisi tarah malfūz k. ki us-
Evacuate, *v. t.* 1.—Khālī k.; shai-i-mahmūla ko khārij kar-d.; nikāl d.; nikālū; khārij k. [lan kisī shahr yā qal'e wagāira ko.

2.—Kahīn se chale jānā; chhor d.; tark kar-d.; khālī kar-d. masa-
Evade, *v. t.* Chhal-bal karke nikal-jānā; tezī bahāne chālāki yā hikmat se bachā jānā; nikal bhāgnā; gurez k.; kanāra k. yā kanāra-kash h.; ṭāl-jānā; lait-o-la'l k. [se gurez k. (use bachā-jānā).

To *evade* punishment or service of a process—Sazā yā kisī hukm-nāme ki ta'mil
Evade, *v. t.* 1.—Bach-jānā; nikal jānā.

2.—Bachne ki koshish k.; bachne ke liye hila-hawāla k.

Evaporate, *v. t.* 1.—Pāni wagāira kā bhāph (bukhār) bankar uṛ-jānā.

2.—Uṛ jānā; kār-gar na h.; asar na k.; rāe-gān jānā; zā'i ho-jānā; faut ho-jānā; gāib ho-jānā; sāqit h.

Arguments *evaporate* in words—Dalileñ lafūzī meñ gāib ho-jāti haiñ. The spirit of a writer often *evaporates* in translating—Tarjame meñ aksar musannif kā manḥā faut ho-jātā hai.

Evaporate, *v. t.* Bukhār banā d.; bhāp kar-d.

Evasion, *n.* Gurez; kanāra-kashī; hila-hawāla; ṭāl-maṭol; kisī bahs tuhmat yā ilzām ki tardid se chālāki kar-ke bach rahnā; suwāl wagāira ke jawāb dene meñ hila-hawāla k. yā bagleñ jhāṅknā; mugālata.

Evasion of a direct answer weakens the testimony of a witness—Sāf jawāb ke dene meñ gurez se gavāh ki shahādāt meñ zū'f ājātā hai. *Evasion* of process—Hukm-nāme se rū-poshī (use kisī tarah ta'mil na hone d.).

Evasive, *a.* Māil-ba-gurez; māil-ba-mugālata-dihī; jisse hila-hawāla yā ṭāl-maṭol pāyā jāwe; muzabzab.

An *evasive* answer—Mugālata kā jawāb: aisā jawāb jismeñ asl bāt se gurez kiya jāe; sāf jawāb nahīn; gol yā ṭāl-maṭol kā jawāb.

Eve, *n.* 1.—Shām; magrib kē qarīb kā waqt; awāil-i-shab; dīn kā ākhir.

2.—Kisī khās roz ke pahle ki shām masalan tewhār wagāira ki.

3.—Kisī wāqī'a-i-naham (baṛī bāt) ke 'ain māqabl kā zamāna.

Even, a. 1.—Barābar; ham-wār; musattah; nīchā-ūñchā nahīn; nisheb-farāz nahīn; barakat yā tarz-i-kār-rawāyī meñ yak-sāñ nahīn.

An even tract of land—Qat'-i-arāzi-i-musattah; aisā zamīn kā ṭukṛā jo barābar ho (nīchā-ūñchā na ho). [bat; hamesha ek tarah kṛā.

2.—Dhīmā; jismeñ pareshānī yā khalal jald wāqī' na ho; muunza-

An even temper—Mizāj jo hamesha yak-sāñ rahe; mizāj-i-munzabat.

3.—Jismeñ donoñ pahlū (palle) barābar hoñ; donoñ taraf wājib; jismeñ jānibān se ek kī yāftanī dūse ke zimme na ho; tai; dewṛhā; lenā denā donoñ barābar.

Said of accounts, bargains, or of persons indebted.

The accounts of both parties are even—Fariqain kā hisāb barābar hai; fariqain ko apne apne hisāb kī nisbat ek dūse se kuchh lenā-pūnā nahīn hai (unkā hisāb tai yā dewṛhā hai). [āñh das wāgairā.

4.—Juft; jug; tāq nahīn; jo do se bañṭ-sake—jaise chār ohha

Said of numbers.

Even or odd—Tāq yā juft; phuṭ yā joṛā.—On even ground—Naf' yā fāide meñ barābar; achhūyī meñ yak-sāñ.

Even, v. t. 1.—Barābar k.; hamwār k.; pūrā k. [kar-d.

2.—Hisāb barābar kar-d.; lekhā dewṛhā k.; donoñ pallā yā pahlū ek

Even, adv. 1.—Bi-'ainih yā bi-'ainih; barābar; yak-sāñ; ṭhīk utnāhī yā usiqadar; ṭhīk ṭhīk waisā; waisāhī; bi-jiusihī; 'alā hāzi-l-qiyās.

As it has been done to you, even so shall it be done to others—Is bīb meñ jaisā bartāw tumbāre sāth tuā hai waisāhī dūsoñ ke sāth hogā.

2.—Us waqt bhī; us hālat meñ bhī; usī waqt; usī hālat meñ.

I knew the facts even when I wrote to you—Jis waqt maiñ ne tumko chitṭhī likhī us waqt bhī mujhe wāqī'at ma'lūm the.

3.—Yahāñ tak ki; hattā ki; itnā ki. [hamlogon ko nahīñ hai.

We are not even sensible of the change—Hattā ki is tabādālē kī khabar bhī

4.—Jiskī ummed nahīñ ho-saktī thī.

The common people are addicted to vice, and even the great are not free from it—'Awām badi ke 'ādī haiñ aur baṛe baṛe log bhī usse bari nahīñ haiñ (ya'nī baṛon kī nisbat yah ummed nahīñ ho-saktī thī ki we bhī badi ke 'ādī hoñge). [āna; wājib.

Even-handed, a. Jismeñ taraf-dāri (jānib-dāri) na ho; 'adilāna; muusif-Even-handed justice—Insāf-i-'adilāna; insāf-i-wājib.

Evening, n. 1.—Shām; din kā zawāl; sāñjh.

2.—Zindagī kā pichhlā hissa; burhāpā; piri; zawāl (ghaṭne) kā waqt—jaise tāqat yā buzurgī ke. [ham-wazn.

Evenly, ad. 1.—Barābar; ek tarah par; kam-o-besh. (ghaṭ-barh) nahīñ;

2.—Nīchā-ūñchā nahīñ; nisheb-farāz nahīñ; barābar; chauras.

3.—Bilā-jānib-dāri; bilā rū wa ri'āyat; barābar; yaksāñ; ek dhañg par; na dostī kā khayāl rakh-kar na dushmanī kā.

Event, n. 1.—Jo kuchh āye pahūñche yā wāqī' ho (bite); jiskā zuhūr ho; koyī burā yā bhalā wāqī'a; sar-guzasht; mājarā; hādīsa; jo sar par pare yā bite. [anāl khwāh ā'māl kā anjām.

2.—Natīja; samrā; anjām; maāl-i-kār; ākhir; khātima; kisī fī'l yā

In the event of—Dar-sūrat; dar-hālat; agar aisi naubat ho yā pahuñche; agar anjām-i-kār aisi ho; kūsh aisi ho.

In the event of the plaintiff's death—Dar-sūrate ki mudda'i mar-jāwe; agar mudda'i ki wafāt ki naubat pahuñche. At all events—Ba-har-taqdīr; ba-har-hāl; har-sūrat meñ; jo kuchh ho.

Eventful, *a.* Jismeñ bahut se mājare yā sānihe hoñ; jismeñ bahut se yā baṛe baṛe 'ām yā khās tabādālāt hoñ; baṛe baṛe wāq'āt ke liye mashhūr.

Eventual, *a.* 1.—Jo bataur natije ke zuhūr yā wuqū' meñ āwe.

2.—Ākhir; ākhiru-l-amrī; ākhir meñ hone wālā.

Eventually, *ad.* Ākhirash; ākhiru-l-amr; ākhir ko; anjām-i-kār ko; bi-l-ākhir; ākhir meñ; yah natija huā ki; muāl-i-kār yah huā ki.

Ever, *ad.* 1.—Kisi waqt yā zamāne meñ; kabhi.

2.—Har waqt; hamesha; barābar; 'ala-d-dawām.

3.—Be-rukāwat; bilā-takhallul; ākhir tak; barābar.

Ever and anon—Gāh-gāh; kabhi-kabhi; jab-tab.—For ever—Hamesha; dawāman; mudām.—As soon as ever—Jōñ hī; jab hī.—Ever so—Jitnā hī. For ever and a day—Hamesha (*Colloquial*). [dawāmi; mudāmi.]

Everlasting, *a.* Hamesha rahne w.; lāyazāl; azalī wa abadī; lā-zawāl;

Ever-living, *a.* *Vide supra*.

[lā-intihā tak.]

Ever-more, *a.* Hamesha; mudām; sadā; har-waqt; āyinda ko zamāna-i-

Every, *a.* Har; har ek; ek ek; fardan-furdan; bi-l-infirād.

Every now and then—Aksar; bārhā; l-ār-bār; thore thore 'arse ko ba'd; besh-tar; kasrat se; ghurī ghurī (*Colloquial*).

Every-day, *a.* Har roz ke kām kā; roz ke qābil; ma'mūlī; 'ā'n. [jagah.

Every where, *ad.* Har-jagah; har maqām par; har-kahīñ; sab kahīñ; sab

Evict, *v. t.* (*Law*) Hukm-i-'adālat yā 'amal-i-qānūnī ke zari'e se be-dakhl k.; khārij k.; mujbūrī se nikāl d.; chhoṛne par majbūr k.; chhoṛnā.

Eviction, *n.* (*Law*) Be-dakhli ba-zari'a-i-hukm-i-'adālat; qānūn ke mu-tābiq bā-zābita arā'i wāgaira kā kisi ke qabze se nikāl lenā.

Evidence, *n.* 1.—Jisse koyī bāt sāf sāf samajh meñ ā-jāe yā zāhir ho-jāe; madār-i-yaqīn yā tajwiz; subūt-i-qat'i; bayān mu'azzamīn-ba-subūt.

2.—Jisse subūt hāsīl ho (mile); gawāh; shāhid.

3.—(*Law*) Woh shai jo 'adālat-i-mujāz meñ ba-tarz-i-mu'niyana-i-qānūn is garaz se pesh ki jāe ki usse amr-i-zer-i-tahqiqāt ki tasdiq ho; wajh-su'ūt; subūt; shahādat; gawāhī. [subūt mundarj ho].

4.—Wasīqa yā tahrir jisse koyī bāt sābit ho (jismeñ kisi bāt kā

Additional evidence—Shahādat-i-mazīd; subūt-i-zāid; jitnā subūt manjūd ho wake 'alāwa aur subūt.—Circumstantial evidence—Subūt-i-qarīn yā wāq'ātī

—Collateral evidence—Subūt-i-zimnī.—Corroborative evidence—Subūt-i-tā-yidi; shahādat-i-muwaiyida.—Direct evidence—Shahādat-i-sālihī; subūt-i-badihī

—Documentary evidence—Subūt-i-kāgazi; tahrirī subūt.—Evidence for plaintiff or prosecution—Subūt-i-jāuib-i-mudda'i yā mustagī; subūt.—

Evidence for defence—Subūt-i-jāuib-i-mudda'a 'alaih; tardīd.—Evidence for and against, or pro et con—Subūt-i-tā-yidi wa tardīdī; subūt-i-farīqīn;

mudda'i aur mudda'a 'alaih kā subūt.—False evidence—Shahādat-i-darog yā kāziba; jhūṭhī gawāhī.—Hearsay evidence—Shahādat-i-sama'i yā samā'i;

chashm-did shahādat nabiū. —Indirect evidence—Shahādat-i-gair-sarihi; subūt jo badihi na ho.—Ocular evidence—Shahādat-i-royat yā chashm-did; ānkh ki dekhi bāt ki gawāhi; nazari subūt.—Oral or parol evidence—Shahādat-i-zabāni; subūt-i-taqirī yā lisāni.—Presumptive evidence—Shahādat-i-qiyaṣi yā zaunī.—*Primā facie* evidence—Subūt-i-bādiu-n-nazari.—Primary evidence—Shahādat-i-asli; subūt-i-darja-i-awwal.—Secondary evidence—Shahādat-i-darja-i-duwam; qism-i-adnā kā subūt.—*State's evidence, Queen's evidence*—Kisi jurm kā sharik jo sarkāri gawāh banāyā jāe; gawāh-i-sarkāri.—*Evidence on record*—Shahādat-i-maujūda-i-misl; subūt jo misl (kisi muqaddame ke kāgazāt) meṁ maujūd ho.—*To give evidence*—Shahādat d; gawāhi d. yā k.—*To record evidence*—Shahādat qalam-band k.; izhār likhnā.—*To take evidence*—Shahādat lenā; izhār lenā. [pahunchanā.

Evidence, v. t. Zāhir k.; sāf dekhā d. yā kar-d.; sābit k.; pāya-i-subūt ko *Evident, a.* Jo sāf dekh parē; jo sāf sāf samajh meṁ āye aur dil ko mutmayin karde; zāhir; 'ayān; numāyān; wāzih; 'alāniya; jo dil par sāf khul jāe (zāhir ho-jāe).

The guilt of the offender is *evident*—Us mujrim kā jurm zāhir hai.

Evidently, ad. Sāf sāf; sarihan; aisi tarah par ki dil ko yaqīn ho; bilā-shak; lā-raib; lā-kalām.

Evil, a. l.—Woh khāsiyateṁ r. w. jisse nuqsān yā mazarrat paidā ho; bad-khaslat; bad-khū; zarar-rasān; bad; achchhā nahīn; nā-kāra yā muzir; 'umda nahīn. [kharāb; zabūn; qabīh.

2.—Jismeṁ burī sifateṁ hoṁ; jisse badī zāhir ho; burā; bad;

3.—Jisse ranj musibat nuqsān yā āfat paidā ho yā paidā hone kā ihtimāl ho; nā-mas'ūd; bad; burā; bad-shugūn; nahs yā manhūs.

The evil one—Shaitān; iblis.

Evil, n. l.—Woh shai jisse ranj paidā ho; woh shai jisse hīlatan yā sarihatan koyī taklīf paidā ho; mazarrat; nuqsān; musibat; āfat; balā; nuhsāt. [sharārat.

2.—Neki se inhirāf; badī par ragbat; dil ki burāyi; badī; khabāsat; *Evil-eye, n.* Chashm-i-bad; burī nazar; burī nigāh; nazar-i-bad. [khwāh.

Evil-eyed, a. Bad-nazar; chashm-i-bad r. w.; hāsīd; rashki; hasratī; bad-Evince, *v. t.* Sāf sāf dekhā d.; aisi tarah par sābit k. ki phir koyī shubha ba-tarz-i-ma'qūl rah na jāe; zāhir k.; sābit k.

Evoke, v. t. Talab k.; chāhnā; khīnchkar bāhar nikālnā.

Evolve, v. t. l.—Kholnā; tah khol d.; khol-kar phailā d.; suljhā-kar sāf sāf aur achchhi tarah dekhā d.; zāhir k.

2.—Nikālnā; khārij k.; bāhar k.

Evolve, v. t. Khul jānā; phail jānā; zāhir ho-jānā.

EX, (a Latin prefix).

"When prefixed to names of office, it denotes that a person has held that office but has resigned it, or been left out, or dismissed." Webster.

Ex-minister—Wazīr-i-sābiq; woh wazīr jo apne 'uhde se ma'zūl yā musta'fi ho-gayā ho.

Exact, a. l.—Wāqī'a ke mutābiq; asl haqīqat ke thik thik mutābiq; jismeṁ mutlaq yā zarā sā ikhtilāf na ho; thik thik; bi-jinsihi.

He has paid me the *exact* amount I had advanced him—Usne mujhe thik thik usiqadar rupaye diye haiṁ jitne maiṁ ne use diye the.

2.—Jo 'ādatan pāband-i-qā'ida-i-mu'ayyana yā wa'da ho; kharā; karā; jo koyī kām ṭhik waqt par kare. [ṭhik waqt par letā'ida hai.

He is *exact* in his dealings—Woh apne len-den mein kharā yā karā hai; woh

3.—Muhtāt; gāfil nahīn; qā'ide yā hukm kā khūb lihāz r. w.; kisī silsilo kā pā-band. [mihāyat muhtāt hai.

This man is very *exact* in keeping accounts—Tartib-i-hisāb mein yah shakhs

Exact, v. t. Hukūmat yā istihqāq ke rū se talab k. yā chāhnā; kisī ohiz ke dene par majbūr k.; jabriya karānā; jabr se lenā; istihsāl-i-bi-l-jabr k.; ba-zor lenā; zabardastī lenā.

Exacting, p. a. Ikhtiyār ke hile se rupaye talab karne yā koyī fīl jabriya karāne w.; mutālabein mein zulm yā be-mauqa' sakhti k. w.; taug-talab; jo bilā-lilhāz-i-khulq yā hālāt farāiz ke anjām karāne par māl yā uskā 'ādī ho; jo jabr se koyī shai hūsīl kare.

Exaction, n. 1.—Hukūmat ke sāth mutālaba karke uske wafā ke liye majbūr k.; mutālaba-ba-zor-i-hukūmat; istihsāl-i-bi-l-jabr; zabardastī wusūl k.; kisī bāt ke karne ke liye majbūr k.

2.—Woh rupaye wagaira jo ba-zor-i-hukūmat liye jāen; woh rupaye jo sakhti yā be-insāfi se wusūl kiye jāen; woh rusūm yā zar-i-in'āmyā chanda wagaira jiske mutālabe yā wusūl mein sakhti yā be-insāfi ki-jāo.

Exactly, ad. Ṭhik ṭhik; bi-'inihi; hū-ba-hū; joñ kā toñ; jaise kā taisā; bi-jinsīli; huwa-huwa; ṭhik qā'ide paimāne yā wāqī'e ke mutābiq; sihhat ke sāth; bāriki ke sāth; ṭhik ṭhik jaisā wājib munāsib yā haq ho.

Exactness, n. 1.—Sihhat; bāriki; qā'ide ki mutābaqat; husn-uslūbi.

Exactness of judgment—Sihhat-i-tajwiz; tajwiz ki bāriki.

2.—Silsilo yā qā'ide kā barā lihāz r. aur sachāyi ki mutāba'at k.

Exactness in accounts or business—Hisāb yā kār-o-kār mein qā'ide aur rāsti ki mutāba'at.

Exaggerate, v. t. Barhānā; had se ziyāda barā banā d.; baland k.; jitnā sach yā wājib ho usse barh-kar batlānā; mubālaga k.; barhā ke kahānā; dūn kī lenā; lambī-chaurī hānknā; dūng mārūnā. [barhāwā; tūl-kalām.

Exaggeration, n. Mubālaga; jo kuchh asliyat ho usse ziyāda bayān k.;

Exalt, v. t. 1.—Baland k.; ūchā k.; ūpar ūthānā.

2.—'Āli-martaba baland-iqtidār yā barā daulat-mand wagaira k.; bartari d.; taraqqī d.; barhānā.

3.—Bahut khush yā magrūr k.; khushī se phulā d.; dil barhānā.

4.—Barāyi k.; ta'rīf yā taugīr ke zarī'e se barhānā; sanā-khawānī k.; buzurg banānā.

5.—Barhānā—jaise āwāz yā sur; ūchā k.; ūthānā.

Examination, n. 1.—Jānchnā yā jānch; imtihān k. yā imtihān; ihtiyāt ke sāth talāsh tahqīqāt yā just-o-jū; asl haqīqat yā nafs-i-amr ke daryāft mein barī taftish; ihtiyāt ke sāth kisī chiz kā mu'ayyana yā mulāhaza.

2.—Kisī bāt yā amr-i-tajwiz-talab kī nisbat hālāt yā wāqī'āt par ba-khūbī gaur k.; taftish-i-zihni; dil se istifsār.

3.—Imtihān; taftish-i-liyāqat.

4.—(Law.) Shalādat ke zarī'e se wāqī'āt kī tahqīqāt yā unke muta'alliq istifsār; suwālāt pūchh-kar sachchī bāt ke daryāft kī koshish; zabān-bandī; izhār; shahādāt; pūchh-pānchnā; istifsār.

Examination-in-chief—Woh suwālāt jo gawāh se fariq-i-talab-kunanda pūchhe; suwāl yā istifsār-i-fariq-i-awwal.—*Cross-examination*—Suwālāt jo gawāh se fariq-i-mukhālif pūchhe; istifsār-i-fariq-i-sānt; suwālāt-i-jarah yā tardid.
Re-examination—Woh suwālāt jo gawāh se un umūr ki nisbat pūchhe jāwen jo suwālāt-i-jarah se paidā hoñ; istifsār-i-mukarrar-i-fariq-i-awwal.

Examine, v. t. 1.—Kisi chiz ko is garaz se bakhūbi dekhna (mu'ayana yā mulāhaza k.) ki uski asliyat (uski thik hāl) ma'lūm ho-jāe.

To examine a house—Kisi makān ko is' garaz se dekhna-bhālna ki uski hālat dar-hāqiqat kyā hai.

2.—Suwālāt ke zarī'e se wāqī'āt aur hālāt kā daryāft k.; suwāl pūchhna; istifsār k.; zabān-bandi k.; izhār l.

To examine a witness—Kisi gawāh se suwāl k. yā uski izhār l.; suwālāt pūchh kar gawāh se kisi amr ki nisbat wāqī'āt aur hālāt kā daryāft k.

3.—Kisi bāt ke wujūh par gaur k.; kisi amr ki nisbat dalāil par gaur k.; gaur k.; lihāz k.; sahīh rāe qāim karne ke liye daliloñ par gaur k. aur wāqī'āt kā milāna yā muqābala k.; kisi amr ke sab pahlū aur jawānib par nazar k.

4.—Kisi bāt ki taftish k.; kisi bāt ko tawajjuh se dekhna.

5.—Imtihān lena; mihak-i-imtihān par rakhna; jo shakhs kisi shai ki tahsil meñ masrūf ho usse zabāni yā likh-kar uski liyāqat kā hāl daryāft k.

6.—Jānchna; kasauti par kasna; imtihān k.; tajriba k.; tariq-i-mu'ayana par jānchna.

Examinee, n. Woh shakhs jiskā imtihān liyā jāe; mumtahan.

Examiner, n. 1.—Jānch imtihān yā mulāhaza k. w.; suwāl k. w.

Examiner of accounts—Mubassir-i-bahi; hisāb ki jānch-partāl k. w.; muhāsib.
Chemical examiner—Mumtahin-i-kimiya.

2.—Imtihān l. w.; mumtahan.

Examining, n. a. Imtihān lene kā mujāz; imtihān ke liye muqarrar.

An examining committee—Kameti jo imtihān lene ke liye muqarrar ho.

Example, n. 1.—Woh shai jiski taqlīd ki-jāe; namūna; nazir; tamsil; misāl.

2.—Woh bāt jise ma'yūb samajhna chāhiye yā jisse parhez dar-kār ho; tambih; 'ibrat; chashm-numāyi.

To make an example of—Kisi shakhs ki sazi yā chashm-numāyi is garaz se k. ki usko dekh-kar auroñ ko 'ibrat ho (ya'ni dūse log aise fi'l se parhez karen).

3.—Woh shai jo kisi dūsi shai ki mānind ho; nazir; shabih.

4.—Misāl; woh nazir jo kisi qā'ide waga'ira ke itlāq ke sābit karne ke liye zarūr ho.

For example—Masalan; jaise; masalto masalan. To take example from—Kisi ki tatabbu' k. (uski pairawi k.; usse kuchh sikhna). To set an example—Nazir qāim k.; kisi bāt ki rāi kholna; kisi bāt kā karnā shurū' k. jise dekh kar dūse bhi waisāhi karne lageñ. To follow one's example—Kisi ki pairawi k.; jo dūsa kare usi ke mutābiq khud bhi k.; tatabbu' yā taqlid k.

Exasperate, v. t. 1.—Bahut chirhāna; kurhāna; chheṛna; diq k.; gussa dilāna; ishti'āl d.; bar-angekhita k.

2.—Aur barhāna; aur ranj-dih k.; aur ḥurā k.; kisi badi ki saḥti ko barhā d.; kisi būṛāi kā zor ziyāda kar-d.

Excavate, v. t. 1.—Khāli k.; gār yā garhā k.; kāṭ kor yā khod kar khwāh isi qism ke kisi dūse amal se khokhla polā yā khāli k.; khāli karke banāna. [yā ragaṛkar use khokhla yā popla banāna.

Excavation, n. 1.—Kisi shai ke andurūni hisse yā mādde ko kāṭ khod

2.—Garhū; khandaq; gār.

Exceed, *v. t. 1.*—Hadd-i-mu'niyana yā farzī se tajāwuz k.; kisi mu'niyan paimāna yā miqdūr wagaira se barh-jānā (ziyāda ho-jānā).

2.—Sabaqat le-jānā; murajjih h.; tarjih r.; 'umdagī meñ barh-jānā; afzal h.; kisi se barh-kar h.

Exceed, *v. i. 1.*—Bahut barh jānā; hadd-i-inunāsib se tajāwuz kar-jānā; kise hadd ta'dād yā paimāna-i-mu'niyana se barh jānā.

2.—Dūsre ki nisbat ziyāda h.; aur ziyāda yā barā h.

Exceedingly, *ad.* Nihāyat hī; bahut hī; ma'mūl se ziyāda; shiddat se; kasrat se; ba-darja-i-gāyat; us sire; palle sire.

Excel, *v. t.* Tajāwuz kar jānā; barh jānā; sabaqat yā gū-i-sabaqat le-jānā; fuzilat r.; tarjih r. yā le-jānā; achchhi achchhi sifaton yā ta'rif ke qābil kāmōñ meñ dūsron se barh-jānā; fauqiyat r.

Excel, *v. i.* Ma'mūl se ziyāda achchhi achchhi sifaton r. yā 'umda 'umda kām k.; auroñ se barh-jānā; afzal bartar yā murajjih h.; nām-war mashhūr yā mumtāz h.

Excellence, *n. 1.*—Buzurgī; barāyi; auroñ se barh-kar h.; 'umda 'umda sifaton yā khūbiyāñ r.; darja-i-ālā ki liyāqat.

2.—Koyī 'umda sifat; koyī nīsī bāt jiskī qadr kar-sakon; woh bāt jiske i'tibār se koyī auroñ se barh jāe; khūbī; jauhar.

Excellency, *n.* Ek ta'zimī laqab jo safiron gavarnaron aur dūsre 'ālirutha arākīn-i-saltanat ko diyā jāta hai. [qābil; ba-darja-i-gāyat.

Excellently, *ad.* Nihāyat hī 'umda tarz par; bahūt hī khūb; ta'rif ke Except, *prep.* Ba-istisnā; chhōkar; siwā; 'alāwa.

“I have finished all the letters *except* one” is more marked than “I have finished all the letters *but* one.” “The same remarks apply to *excepting*, and *with the exception of*.” *Webster.*

Exception, *n. 1.*—Istisnā; mustasnā; woh shakhs shai yā hālat jo 'alāhiya ho (auroñ meñ shāmil na ho); woh shai jo kisi 'ām qā'ide yā bayān se auroñ se 'alāhiya ki-gayī ho. [ba-istisnā.

With the exception of—Kisi ko chhōr yā mustasnā karke; chhōrā ke; siwā;

2.—(Law), (a) 'Uzr yā i'tirāz-i-tahiri yā zabānī; jarah; girift; hujjat; kisi amr-i-qāntūi yā bayān-i-muta'alliq-i-wāqi'āt ki nisbat us amr se inkār jo fariq-i-sānī jāiz samajhkar bayān kare.

(b) Dast-āwez-i-hiba meñ woh daf'a jiske rū se wāhib kisi nīsī shai ko mustasnā kar-de jo pahle dākhil-i-hiba rahī ho.

3.—Nukta-chīnī; aib-joyī; harf-giri; rok-ṭok; ikhtilāf-i-rāe; nā-rūzī; khafif sī buiā mānnā.

Especially with *to take*, and usually followed by *at*, *to*, or *against*.

Bill of exceptions—(Law) Woh kāgaz jismēñ kisi faisale ki nisbat is garaz se i'tirāzāt likh-kar shāmil-misāl karā diye jāwēñ ki woh mahkama-i-akbar meñ yā ijlā-i-kāmil ko rā-ba-rū peh hoñ.

Exceptionable, *a.* Qābil-i-i'tirāz; jarah yā girift ke qābil; jiskī nisbat hujjat ho-sake; jispar i'tirāz wārid ho-sako.

Exceptional, *a.* Istisnāyi; jisse koyī istisnāyi hālat paidā yā qāim ho.

Excess, *n. 1.*—Ziyādātī; had se tajāwuz; zarūrat se ziyāda h.; fuzūlī; fūzil h.; be-andāz h.; kasrat; shiddat; sangīnī.

2.—Be-i'tidālī; bad-parhezi; be-ihitiyātī; iltizāz-i-nafsānī meñ jāda-i-l'tidāl se guzar-jānā; aubāshī.

3.—Woh shai jo miqdār yā andāz-i-munāsib se ziyāda ho; koyī shai jo gair-munāsib yā gair mauzūn ho; ziyādatī.

4.—Miqdār yā zar-i-fāzil; woh miqdār yā ta'dād jo dūsrī miqdār yā ta'dād se ziyāda ho; barhtī; bāql.

A sum in excess—Raḡam-i-siwāyi; raḡam-i-fāzil.

Excessive, a. 1.—Jisse ziyādatī zāhir ho; ma'mūlī darje paimāne yā had se bāhar; 'ām andāz se zāid; be-andāza; nihāyat; saḡht; ḡait; bahut hī ziyāda.

The amount of damages claimed by the plaintiff is *excessive*—Zar-i-ḡhisāra-i-mutadā'wīa-i-mudda'ī ma'mūl se ziyāda (bahut hī ziyāda yā be-andāza) hai.

Excessive labour—Saḡht mihnāt; mihuat-i-shūḡqa; riyāzat-i-gair-mu'tadila.

2.—Jo nasāih 'aql munāsabat insāf yā mazāq ke ḡhilāf ho; fuzūl; 'aql ke ḡhilāf; be-andāz.

Excessively, ad. Nihāyat darje tak; zāid-az-andāz; nihāyat hī; shid-dat se; ba-hadde; az-had; bahut hī; zor se; saḡht.

Exchange, v. t. 1.—Kisī chīz ke badle meñ koyī chīz d.; kisī dūsrī chīz ke mu'āwaze meñ d. yā l.; mu'āwaza (badal) ke 'iwaz meñ dūsrē ke pās muntaḡil k.; 'iwaz le-kar kisī shai kā dūsrē ke hāth judā k.; badlā-badli yā 'iwaz-mu'āwaza k.; badalnā.

“It differs from *sell* only in the kind of compensation. To *sell* is to part with something in consideration for a sum of money, to *exchange* is to alienate one commodity for another.” *Webster*.

Tell them to *exchange* their horses—Unse kah do ki apne ḡhoṛe āpas meñ badal leñ. He does not wish to *exchange* oxen for corn—Woh nahīn chāhtā ki bail de-kar galla le.

2.—Kisī shai ko ek dūsrī shai ke badle meñ judā k.; kisī shai se ek dūsrī shai ke 'iwaz meñ dast-bardār h. (use tark k.; chhōrnā ḡhwāh usse musta'fī h.).

Usually followed by *for*.

To *exchange* a crown for a cowl—Tāj-i-shūhī ke badle faḡirāna libās pahan-nā (bādehūbī chhōṛ-kar faḡirī k.).

3.—Bā-ham yā āpas meñ denā-lenā; denā aur lenā; ek hī ḡism kī chīz kā 'iwaz-mu'āwaza k.; badalnā.

They *exchanged* compliments with each other—Unhoñ ne bāham sāhib-salāmat kī. To *exchange* blows—Bā-ham mār-piṭ k.; āpas meñ ek dūsrē ko mār-nā. To *exchange* thoughts—Tabādala-i-ḡhayālāt k.; apne ḡhayālāt kē izhār dūsrē se karā aur uske ḡhayālāt kē ḡhud sunnā.

“It has *with* before the person receiving the thing given, and *for* before the equivalent; as, Will you *exchange* horses *with* me? Will you *exchange* your horses *for* mine?” *Webster*.

Exchange, n. 1.—Ek ham-ḡimat yā ham-māliyat chīz ke badle meñ dūsrī chīz kā d. yā l.; tabādala-i-ashyā-i-ham-ḡimat yā ham-māliyat.

An *exchange* of cattle for grain—Nāj ke badle meñ maweshī kī l. yā d.; galle se maweshī kī tabādala.

2.—Ek shai kī jagah par dūsri shai kā qāim k.

An *exchange* of grief for joy—Ranj kī jagah khushi kī qāim k.

3.—Bā-hām yā āpas meñ adlā-badlā k.; āpas meñ lenā yā denā. [mī.

An *exchange* of civilities—Āpas meñ ek dūse kī tawāzu'-takrīm; mudūrāt-i-bāha-

4.—Woh shai jo li yā dī huyī shai ke badle meñ dī yā li jāe;
mu'awaza; badlā. [uske badle merī jān le.

O, spare her life, and in *exchange* take mine—Dryden. Uski jān chhor de aur

“In *ordinary business*, this is called *Change*.” Webster.

5.—Woh tariqa-i-tasfiya-i-hisāb yā duyūn jo bilā-wisātat-i-zar-i-naqd ba-zarī-i-tabādala-i-hundaviāt (orders or drafts) mā-bain aise ashkhas ke mar'i (jārī) rahe jo ek dūse se fāsile par rahite hoñ.

The orders or drafts above alluded to, are termed *bills of exchange* (q. v.). The term *bill of exchange* is often abbreviated into *exchange*; as, to buy or sell *exchange*—Hundī kharid k. yā bechnā.

6.—Kisī shahr meñ woh jagah jahāñ saudāgar dallāl aur mahājan roz gār karne ke liye auqāt-i-mu'ayana par yak-jā hoñ.

In this sense, it is often contracted into *Change*.

Course of exchange—Hundī kī nirāl (uska bhāw) jo do jagahon par ho 'ām isse kī ziyāda barābar yā kam ho.—*Par of exchange*—Ek mulk ke sikke kī mu'ayana qimat jo dūse mulk ke sikke kī qimat-i-mu'ayana ke mutābiq zāhir kī-jūe masalan pound kī qimat Hindustān ke sikke-i-rāij-i-waqt ke mutābiq.—*At par*—Baiābar par; barābar kī; barābar qimat par masalan jab ek mulk kī kisī ta'dād-i-mu'ayana kī hundavi usī ta'dād par dūse mulk meñ kharid kī jāwe.—*Below or under par*—Ghaṭṭī par; kam qimat par masalan jab ek mulk kī ta'dād-i-mu'ayana kī hundī dūse mulk meñ us ta'dād se kam par farokht ho.—*Above par*—Beshī par; chaṭṭī par masalan jab ek mulk kī hundavi kī nisbat dūse mulk meñ ziyāda zar-i-samān kharidār ko denā pāe.—*Exchange is in favour of a place* (Hundavi kī bhāw kaliñ dhang se hotā hai) when it can be purchased there at, or above, par. *Difference of exchange*.—Hundavi lā baṭṭā; kardā; phirautā.—*Surplusage or gain on exchange*—Barh-baṭṭā.

Exchangeable, a. Tabādala-pazīr; jiskū tabādala ho-sake; badalne ke lāiq.

Exchange-broker, n. Hundavi kā roz-gār (kār-o-bār) k. w.

Excisable, a. Jispar mahsūl lag-sake yā lagtā ho.

Excise, n. Woh mahsūl jo un chizon par lagāyā-jāe jo ek mulk meñ paidā aur sarf hoñ masalan āb-kārī ke godām kī sharāb yā gāñja bhang wagaira kā mahsūl; muskirāt par mahsūl.

Excise, v. t. Kisī shai masalan muskirāt wagaira par mahsūl lagānā.

Excitable, a. Jisko ubhūr yā bharkū-sakeñ; targīb-pazīr; jisko tahrīk ho-sake; jisko ūsānī se josh tahrīk yā harakat meñ lā-sakeñ;

Excite, v. t. 1.—Uṭhānā; ubhārū; kisī qism kī kār-rawāyī par māil yā amāda k.; tahrīk d.; bharkānā; josh meñ lānā; paidā k.; qāim k.; bar-pā k.; ishti'āl d.; musta'id kar-d. [uske kisī hisse meñ jāu dāl-d.

2.—Jism yā uske kisī hisse kī quwwat ko barhā d.; badan yā

Excitement, n. 1.—Ubhārṇā; jagā d.; ubhar yā jag uṭhūā; bedār hojānā; quwwat pakar l.; tahrīk meṅ ā-jānā; josh meṅ ā-jānā.

2.—Wajh-i-tahrīk; woh shai jisse jumbish tahrīk yā kār-rawāyī kī targīb ho; shai-i-muharrīk.

3.—Jism khwāl uske kisī hisse meṅ tāqat kā baṛī jānā.

Exciting, p. a. Woh bāt jisse dil ko targīb yā tahrīk ho; ubhārṇē wālā; muharrik.

Exciting causes—Woh bātēṅ jisse bimārī fauran paidā ho.

Exclaim, v. t. Zor se bol uṭhūā; chillā uṭhūā; shor machā-kar kuchh kahuā; jazbe yā gusse kī wajh se shor-machānā; ba-āwāz-i-balaud kahuā; pukār kar kahuā.

Exclamation, n. 1.—Shor-o-gul; hānk-pukār; nāla-o-faryād; wāwailā; chillāhaṭ; hairat ranj yā gusse wagūra kā izhār.

2.—Jo bāt shor ke sāth kahī jīe; hairat dard yā gusse wagaira kā izhār—jaise hāi hāi, wāi-wāi, tubah-taubah, trāh-trāh, ahā-hā, wāh-wāh wagaira.

Exclude, v. t. 1.—Bhītār āne na d.; andar jāne se bāz r.; shirkat yā tasarruf se mahrūm k.; kisī shai se mahrūm k.; mustasnā k.; khārīj k.; bāz r.; alag k.; mahjūb k. [na hone d.]

To exclude from inheritance—Mahjūbu-līra k.; wirāsat se mahrūm k.; wāris

2.—Bāhar nikāl d. yā nikāl-kar bāhar k.; khārīj k.

Exclusion, n. Hajb; ikhrāj; mahrūmī; kisī istihqāq fāide isti'māl yā tasarruf se bāz-rakkhā-jānā; mustasnā kiya jānā; istisnā

Entire or total exclusion—Hajb-i-hirmān.—*Partial exclusion*—Hajb-i-nuqsān.

M. L.—*To the exclusion of*—Ba-mahrūmī; ba-istisnā; kisī ko chhor-kar; ba-mahjūbi-i-fulān.

Exclusive, a. 1.—Shirkat yā tasarruf se mā'ū'; jispar auroṅ ko chhor-kar (mustasnā yā ālag kar-ke) qabza-o-tasarruf ho; khās; bilā-shirkat-i-gaire; bilā-musāhamat-i-ahde; jismeṅ aur koyī sharīk na ho.

An *exclusive right*—Istihqāq-i-khās; aisā istihqāq jismeṅ aur koyī sharīk na ho. *Exclusive possession*—Qabza-i-khās; qabza jismeṅ koyī aur sharīk na ho; qabza bilā-musāhamat-i-ahde; qabza jismeṅ kisī dūsrē kī shirkat na ho.

2.—Siwā; ba-istisnā; chhor-ke; bilā-shumūl; 'alāwa; qat' i-nazar; jo gintī yā hisāb se chhūṭā ho; jo mahsūb na ho. [khāne ke]

Five thousand troops, *exclusive of* artillery—Pāñch hazār sipāh 'alāwa top.

Exclusively, n. 1.—Khud hī; āp hī āp; jismeṅ koyī dūsrā sharīk na ho; bilā-shirkat-i-gaire; jismeṅ aur koyī saḥīm (hissadār) na ho.

To enjoy a privilege exclusively—Kisī istihqāq-i-khās pār khud (āp hī āp yā bilā shirkat-i-gaire) mutasarrif h. [ke; ba-istisnā.]

2.—Jo kisī hisāb yā ta'dād meṅ shāmil na ho; bilā-shumūl; chhor-

Excommunicate, v. t. Mazhabī firqe (qaum zāt yā barādārī) se khārīj k. yā nikāl d.; mazhabī afsar kē hukm se us mazhab kī 'ibadat-gāh se khārīj karke uske mūta'ulliq kī murā'āt se mahrūm kar-d.

EX CONCESSO (Lat.) Jo kuchh taslīm yā farz kar liyā jīe usse.

Excruciate, v. t. Kisī ko baṛī hī taklīf d.; baṛī saḥtī k.; 'uqūbat k.; 'azīyat d.; bahut āzār d. yā dukhānā.

Exculpate, v. t. Qusūr yā jurm ke ilzām (tuhmat) se barī k.; ilzām se subuk-dosh k.; be-gunāh (be-qusūr) ṭhahīrānū; barī k.; ilzām se barī k.; ma'zarat k.

The murderer attempted to *exculpate* himself and throw the blame on others—
Us khūnī ne is bāt kī koshish kī ki apnī tayfū be-qusūr ṭhahīrā-kar dūsrōn
par ilzām dāle The prisoner's witnesses do not *exculpate* him—Mudda'ā
'alaih ke gayāh use jurm (ilzām) se barī nahīn karte.

Exculpation, n. Ilzām-i-qusūr yā jurm se barūat; ma'zarat.

Exculpatory, a. Khatā yā jurm ke ilzām se safāyī kī salāhiyat r. w.; jisse ilzām se safāyī (barāat) ho-sake; ma'zarat-amez; jismen 'uzr-khwāhī kī bāteñ hoñ.

EX CURIA (L. L.) 'Adūlat ke bāhar.

Excursion, n. 1.—Daur; kisi jagah se kūch; yūrish; tākht; charhāyī; dhāwā. [chale jānā.

2.—Tafrih yā sihat-i-badanī ke liye thore 'arse ke wāste kahīn
An *excursion* into the country—Sair-o-tamāshā khwāh tabdil-i-āb-o-hawā ke
liye do-chār din ke wāste dehāt meñ chalo jānā.

3.—Kisi mazmūn yā asl maushā-i-tahrīr ko chhoṛkar dūsre maz-mūn wagaira kī taraf rujū' h.

Excursive, a. Jisko qarār na ho; jo ek jagah na rahe; muntashar; sar-gardāū; gair-mustaqil; āwāra; jo barī barī (aham) bātōn kī fikr yā dhūndh meñ lagā rahe.

An *excursive* fancy or imagination—Khayāl jo yak-jā na rahe (kisi daur yā kisi amr kī taftish meñ lagā rahe). [ke qūbil.

Excusable, a. 1.—Mu'āfi ke lāiq; shāyān-i-'afw; wājibu-r-rī'āyat; 'afw
The man is *excusable*—Who shakhs mu'āfi ke lāiq (wājibu-r-rī'āyat) hai.

2.—'Afw-pazīr; jiskī nisbat mu'āfi ho-sake; mumkinu-l-'afw; ma'zarat ke qūbil; jiskā wujūb taslīm ho-sake. [taslīm ho-sake.)

An *excusable* action—'Afw-pazīr fī'l; aisa fī'l jo mumkinu-l-'afw ho (jiskā wujūb

Excusably, ad. Aise tarz par jo 'afw ke qūbil ho; yahān tak kī dar-guzar kar-sakeñ; mu'āfi ke qūbil tariq par.

Excusatory, a. Ma'zarat-amez; jismen 'uzr-khwāhī ho; jismen kisi qusūr se mu'āfi chūhī jūe. [jūe; 'uzr-i-ma'zarat-amez.

An *excusatory* plea—Aisa 'uzr jiske zarf'e se kisi qusūr wagaira se ma'zarat kī.

Excuse, v. t. 1.—Ilzām se barī k.; qusūr yā ilzām kī tuhmat se āzād k.; jurm se barī k.; kisi ilzām se chhoṛ d. yā khalās k.

2.—Mu'āf k. masalan qusūr k.; bi-l-kul mu'āf k. yā kisi qadar sar-zūnīsh ke qūbil taslīm kar-ke igmūz k.; dar-guzar k.; jūne d.; chashm-poshī k.; ri'āyat k.; mihr-bānī se chhoṛ d.

3.—Mu'āfi chāhnā; khwāst-gār-i-rī'āyat h.; ma'zarat k.; 'uzr-khwāhī k.; ma'zarat kar-ke ilzām se barī k.

Excuse, n. 1.—'Uzr; ma'zarat; woh bāt jo ba-taur wajh-i-mu'āfi ke pesh kī-jāwe; jo bāt is garaz se kahī-jūe kī kisi baro qusūr yā be-qā'idā bāt meñ khiffat (kamī) ho; banāwat; bahāna; hila; bāteñ banānū.

He has no *excuse* to offer for his neglect of duty—Apne farz ke anjām meñ gaffat kī nisbat woh koyī 'uzr pesh nahīn kar-saktā. *Excuses* for delay of payment—Rupaye ke dene meñ tawaqquf (der yā tākhīr) kī nisbat ma'zarat (banāwat hila yā ṭal-maṭol).

EX DELICTO (*Lat.*) Jurm se; qusfir se. [zalil; mardūd.

Execrable, *a.* La'nat bhejne ke qābil; mal'un; nihāyat nāfrat ke qābil;
Execrate, *v. t.* Kisī par la'nat bhejnā; bahut hī nāfrat k.; bad-du'ā d.;
kosnā; sarāpnā. [unfrat kā izhār.

Execration, *n.* Bad-du'ā d. yā bad-du'ā; la'nat; nāfrīn; sarāp; dilī

Executant, *n.* (*Law*) Muqir; woh shakhs jo koyī wasīqa yā dastāwez likh
khwāh likhā-kar uskā qānūnī takmila kar-de. [akhīr ko pahuñchānā.

Execute, *v. t. 1.*—Anjām ko pahuñchānā; pūrā k.; takmila k.; khatm k.;

To execute a purpose, a plan, design, or scheme—Kisī maqsūd mansūbe irāde
yā tadbīr ko anjām ko pahuñchānā (use pūrā k.).

2.—(*Law*) Takmil k. masalan kisī wasīqa-i-qānūnī kā; us bāt kā
karnā jo kisī wasīqa-i-qānūnī ke jawāz ke liye darkār ho—jaise dast-
khat wa muhr.

This power-of-attorney was not executed before the proper registering officer—
Is muqhtār-nāme kī takmil sigā-i-rajistari ke afsar-i-mujāz ke rū-ba-rū nā-
hūyī (ya'nī uspar muqir ke dast-khat yā uskī muhr yā donoñ mahkma-i-
rajistari ke afsar ke rū-ba-rū sabt na huye. To execute a deed in favour of
a person—Kisī shakhs ke haq meñ (uske nām) dast-āwez likh d. (ya'nī use
likh-paḡh-kar muqir ke dast-khat wagaira se mukammal k.).

3.—Ta'mīl k.; nāfiz k. yā nafāz d.; ijra k.; jāri k.
To execute a warrant—Hukm-nāma ta'mīl k. (jo kuchh usmeñ hukm ho usko
karnā yā karānā). To execute a decree—Digri jāri k. (ta'mīl k.).

4.—Kisī shakhs kī nisbat hukm-i-qānūn khwāh tajwīz yā hukm-i-
sazā kā nafāz dilānā; kisī par hukm-i-sazā-i-maut kā nafāz dilānā;
qatl k.; qisās k.; mār dālnā; phāñsi d.

5.—Bajānā—jaise bājā.

Execute, *v. i. 1.*—Koyī kām yā farz anjām d.; apnā kām k.

2.—Bajā bajānā. [rī; pūrā k.

Execution, *n. 1.*—Nafāz; ijra; ifā; ta'mīl; takmil; anjām; bajā-āwa-
Execution of a decree—Nafāz-i-digri; ijra-i-digri; ifā-i-digri.

2.—(*Law*) Qisās; halākat; ta'mīl-i-hukm-i-sazā-i-maut; tariq-i-
mu'niyan par qatl k. yā phāñsi d.

3.—(*Law*) Kisī wasīqa-i-qānūnī par dast-khat aur muhr kā sabt k.
yā us wasīqe kī nisbat un marāsim kā anjām d. jisse woh jāiz muta-
sawwar ho; takmil-i-dastāwez.

In execution of a decree—Kisī digri ke ijra meñ; digri kī 'illat meñ; digri
ke ifā meñ. To sue out execution of a decree—Darkhwāst dekar digri
jāri karānā. Execution of orders—Ta'mīl-i-ahkām; hukmoñ kā bajā-lānā
(unki ta'mīl). Execution of duty—Anjām-i-farz; farz kā adā (pūrā) k.

4.—Asar; ma'ul-i-kār; anjām; jo kuchh kiya yā anjām ko pahuñ-
chāyā jūe. [kāre; phāñsi d. w.

Executioner, *n.* Jallād; qātil; woh shakhs jo hukm-i-sazā-i-maut kī ta'mīl

Executive, *a. 1.*—Nafāz ta'mīl yā ijra ke liye maqsūd khwāh munāsib.

Executive talent—Liyāqat-i-ijra-i-kār; qābiliyat-i-'āmilāna.

2.—Jisse qawānīn ke nafāz dilāne kī salāhiyat hāsīl ho; nafāz-i-
qawānīn (unke hukm kī ta'mīl) ke muta'alliq.

Executive power or authority—Ikhtiyār-i-ta'mīl yā nafāz-i-qānūn; ikhtiyār-i-
'āmilāna; iqtidār-i-nafāz. *Executive duties*—Farāiz-i-'āmilāna; woh bātēñ
jinkā karnā ahkām-i-qawānīn kī ta'mīl ke liye farz ho. [judicial." Webster.

“In government, executive is distinguished from legislative and

Legislative body—Wāzi'ān-i-qawānīn; woh log jo hākīm-i-waqt. kī jānīb se qānūn banāne ke liye māmūr (muqarrar) hoñ. *Judicial body*—Woh ashkhās jo bādshāh-i-waqt kī taraf se qawānīn kī ta'jīz aur is amr kī tajwīz ke liye muqarrar hoñ ki unkā itlāq kin kin khās hālatoñ meñ ho-saktā hai; mujaw-wizīn-i-'adālat.—*Executive body*—'Āmilīn; woh ahl-kār jo hākīm-i-'asr kī taraf se qawānīn ke nafāz dilāne kī garaz se mu'āyan hoñ khwāh unke nafāz kī nigrānī karen.

Executive, n. Woh afsar jo qawānīn ke nafāz kī nigrānī karen; hākīm yā hukkān; 'āmil; kār-kun; 'āmil āna ikhtiyār yā iqtidār muta'alliq-i-nazm-i-riyāsāt. *Executor, n.* Wasī; woh shakhs jise wasīyat-kunīda (mūsī) is garaz se nām-zad karen ki woh uskī wafāt ke ba'd wasīyat-nāme kī ta'mīl karen yā karāye.

Executor in his own wrong—(Law) Woh shakhs-i-gair-mujāz jo kisī mutawaffā ke māl-i-matrūka meñ dast-andāz hokar mahz be-sūd apne ūpar khidmāt-i-wasī ke anjām kā bār ūthāye.

Executorial, a. Wasī ke muta'alliq; ta'mīl-i-wasīyat se ta'alluq r. w.

Executorship, n. Wasī kā kām; wasī kā mansab.

Executory, a. 1.—Lawāzim-i-mansabī kā anjām d. w.; 'āmilāna.

2.—Jiskī ta'mīl yā jiskā nafāz āyinda par maqsūd ho; jiskā nafāz kisī aise amr ke wuqū' par muhawwal ho jo bar-āyinda zuhūr meñ āwe; jiskā honā kisī amr-i-muhtamilu-l-wuqū' par maqsūd ho.

Executrix, n. Wasīya; woh 'aurat jo wasī muqarrar ho.

Exemplar, n. Namūna; dhāncha; khāka; taswīr-i-khayālī.

Exemplary, a. 1.—Pairawī ke qābil; jo ba-taur namūne ke kām meñ lāyā jāwe; jisko dekh kar usī ke mutābiq 'amal karen; lihāz yā taqlīd ke qābil; ta'rīf ke lāiq; numāyān.

2.—'Ibrat-numā; mūjib-i-'ibrat; jisse dūsroñ ko tambīh yā dār ho; jisko dekh-kar dūsre log jurm yā badī karne se daren.

Exemplary punishment—Sazā jisse auroñ ko 'ibrat ho; aisi sazā jo dūsroñ ko 'ibrat dilāne ke liye kī-jāwe; jo sazā tambīhan kī-jāwe.

Exemplification, n. 1.—Tamsīl; misāl dekar sābit k.; nazīr dekar dekhlanā.

2.—Naql; kisī kāgaz-i-'adālat kī naql jiskī tasdīq dast-khataur muhr se ho

Exemplify, v. t. 1.—Tamsīl d.; misāl yā nazīr se sābit k. [musaddaq ho.

2.—Naql k.; kisī kāgaz-i-'adālat kī naql jo dast-khat aur muhr se

3.—Naql-i-musaddaqa ke zarī'e se sābit k. [tamsīlan; masalan.

EXEMPLI GRATIA, (Lat.) Tamsīl ke tariq par; misāl ke taur par;

Contracted into *e. g.*

Exempt, v. t. Mustasnā k.; jis hālat meñ dūsre log hoñ usse barī mustasnā yā khārij kar-d.; kisī shai se barāat d.; kisī farz se āzād k.; khalās k.; chhorānā; barī k.

Followed by *from*:

Exempt, a. Mustasnā; khārij-shuda; us-shai se āzād jiskī nisbat aur log pā-baud kiye gaye hoñ masalan mahsūl wagairā se; khalās; āzād; barī; chhutā huā; mu'af; mustawjib yā mustalzīm nahīn; kisī khās istihqāq ke rū se barī; gair-tābi' yā gair-mutī'.

Exemption, n. Mustasnā k.; barāat; makhlāsī; us amr se āzādī jo auroñ kī nisbat lāhiq ho; rihāyī; chhutkāra; bachhaw. [karni se 'alāqa r. w.

Exequial, a. Tajhīz-o-takfīn ke muta'alliq; kafn-dafn se nisbat r. w.; kriyā-

Exequies, n. Tajhīz-o-takfīn; kafn-dafn; kriyā-karm. [ruf-pazīr.
Exercisable, a. Kiye yā kām meñ laye jāne ke jāiq; nafāz-pazīr; tasār-
Exercise, n. 1.—Kām meñ lānā; zor d. yā zor pahuñchānā.

The exercise of the eyes, or of the senses, or of any power of body or mind—
 Āñkhoñ kḥwāh hawās-i-kḥamsa yā kisi zibhī yā jismānī quwwat ko zor d.
 (is tarah par usse kām liyā karnā ki waqt par māyūsī na ho).

2.—Nafāz; 'amal-darāmād; anjām; ijrā; insirām; kām meñ lānā;
 karnā; kisi kām yā kār-o-bār ke anjām meñ jo koshish aur naql-o-
 harakat (mihnat daur-dhūp wagaira) kī-jāe.

Exercise of authority—Nafāz-i-ikhtiyār; hukūmat kā kām meñ lānā; iqtidār
 kā 'amal meñ lānā.—Exercise of right—Nafāz-i-haq; haq kā 'amal-darāmād.—

Exercise of functions—Lawūzim-i-mansabī kā anjām (ihtimām-o-insirām).

3.—Parastish; 'ibādat; pūjā-pāt; farāiz-i-mazhabī kā anjām.

4.—Kisi bāt ke sikhne yā usmeñ taraqqī kī koshish; mashshāqī
 wagaira ke liye kisi kām kā aksar kiyā karnā; mashq; muhāwara; kas-
 rat; kartab; qawā'id.

5.—Jism par is garaz se zor pahuñchāyā karnā ki ā'zā sahīh aur
 durust rahēñ; sihhat-i-badani ke liye chalnā phirnā ṭahalnā ghore kī
 sawāri k. yā aur tarah par badan par zor pahuñchānā; kasrat; warzish;
 riyāz yā riyāzat. [warzish par hotā hai.

The wise for cure on exercise depend. Dryden—Sihhat ke liye 'āqilāñ lā madār
 To take exercise on horseback—Sihhat ki nazar se ghore kī sawāri k.—Violent
 exercise—Riyāzat-i-shūqqa; nisi warzish yā mihnat jismeñ jism par bahut hī
 zor parē.

6.—Kām; woh bāt jo kisi ke zimme anjām ke liye kar-dī-jāe. [so ho.

7.—Mashq; woh sabaq yā tamsil jo mahārat paidā karne kī garaz
Exercise, v. t. 1.—Kām meñ lagānā; karānā; harakat d.; jidd-o-jahd k.;
 'ādatan yā hanesha masrūf r.; sikhlanā; mashq karānā; masrūf r.

2.—Ta'lim yā taraqqī ke liye koshish k.; mashq k.; quwwat yā
 mashshāqī ke barhāne ke liye kisi kām kā kiyā k.; karāte karāte
 taraqqī d.; ta'liman karānā; qawā'id karānā. [izā-rasānī k.; be-chain k.

3.—Diq k.; tang k.; chhernā; ranjida k.; mutafakkir k.; bojh ḍālnā;

4.—Nafāz dilānā; nāfiz k.; kām meñ lānā; 'amal meñ lānā; anjām
 k. yā d. masalan kisi mansab ke khidmāt.

To exercise authority—Iqtidār 'amal meñ lānā; ikhtiyār nāfiz k.; hukūmat k.

To exercise an office—Kisi mansab ke lawūzim (uske kām) ko anjām d.

Exercise, v. i. Warzish k.; kasrat k.; riyāz yā riyāzat k. [riyāzat k.

To exercise for health or amusement—Tan-durustī yā tafhīh ke liye warzish yā

Exert, v. t. 1.—Quwwat, zor yā liyāqat ko kām meñ lānā; ba'ī koshish k.;
 musta'idise kār-rawāyī k.; zor mārñā; tag-o-dau k.; jidd-o-jahd k.; daur-
 dhūp k.

2.—Koshish ke natije ke taur par paidā k.; karnā; 'amal meñ lānā.

To exert one's self—Sa'ī k.; koshish k.; hāth-pair hilānā yā mārñā; zor mārñā.

Exertion, n. Tahrik; koshish; sa'ī; daur-dhūp; jidd-o-jahd; hāth-pair
 kā hilānā; zor mārñā.

EX GRATIA, (Lat.) Ri'āyatan; mihrbānī kī rāh se.

EX GRATIA CURIAE, (Lat.) Adālat kī mihrbānī (ri'āyat) se.

Exhale, v. t. 1.—Nikālā; khārij k.; paidā k.—jaise bukhār (bhāp) wagaira.
 2.—Khainch lenā; bukhār (bhāp) banā-kar nikāl d.; bhāp ki tarah nikāl yā urā-d. [rah na jāe; sukhā d.; sokh l.]

Exhaust, v. t. 1.—Sab kā sab khainch lenā; aisā khinch l. ki phir kuchh [kar-d.]
 To exhaust the water of a well—Kisi kuen kā sab pāni khainch l.
 2.—Kisi zarf se uske mazrūf ko sab kā sab nikāl-kar us zarf ko khālī
 To exhaust a well of its water—Kisi kuen meñ jitnā pāni ho sab ko nikālkar
 kuen ko khālī kar-d. (sukhā d.).

3.—Sab kā sab kām sarf yā kharch meñ jānā; sārē kā sārā kharch kar-d.; kuchh bhī bāqī rahne na d.; khālī kar-d.
 To exhaust one's means or resources—Kisi ki kul āmadānī ko kharch kar-d.
 (use tihī-dast kar-d.; khālī hāth kar-d.).

4.—Thakā d.; kul quwwat khinch l.; kuchh zor bāqī na chhōnā.
 To exhaust one's strength or patience—Kisi ki tāqat yā sabr bi-l-kul khainch l. (use bi-l-kul nā-tuvān yā be-sabr kar-d.).

Exhaustion, n. 1.—Sab kā sab khainch l. yā sukhā d.; bi-l-kul khālī kar-d.; kuchh bhī bāqī na chhōnā. [nā; chus-jānā.]
 2.—Khālī ho-jānā; bi-l-kul nātāqat yā kamzor ho-jānā; nichur uth-

Exhibit, v. t. 1.—Dekhlānā; mulāhaze yā mu'āyane ke liye pesh k.; dekhne ke liye āge dhar d.; manzūrī ki garaz se pesh k.

To exhibit a document in court—Kisi dastāweẓ ko mulāhaze ke liye 'adālat meñ pesh k.—To exhibit in an account—Hisāb meñ dekhilānā (charhānā darj khwāh siyāha k. yā manzūrī ke liye likhnā).

2.—Bār-i-'ām zāhir k.; bā-zābita pesh k.; pesh k.
 To exhibit a charge—Bār-i-'ām yā bā-zābita nālīsh (istigāsa) k.

Exhibit, n. (Law) (a)—Kāgaz-i-subūt; woh wasīqa jo kisi 'adālat meñ khwāh sālis wagaira ke rū-ba-rū ba-taur sanad yā subūt-i-wāqī'āt ke pesh (dākhil) kiya jāe; sanad yā wasīja i-pesh-shuda; wajh-i-subūt.
 (b)—Woh kāgaz yā nawishta jo 'adālat meñ pesh-hokar iqbāl yā gawāhoñ ke zārie se sābit karāyā jāe.

Exhibition, n. 1.—Peshī; dekhilānā; mulāhaze ke liye madd-i-nazar k.
 2.—Woh shai jo dekhilāyī yā pesh ki-jāe; kisi shai ki numāish-i-'ām.

Exhilarate, v. t. Khush k.; masrūr k.; shād k.; bāg-bāg kar-d.; farhat bakhshnā; shādān-o-farhān k.

Exhort, v. t. Kahuā-sunnā; salāh d.; kisi nek kām yā ta'rīf ke qābil kār-rawāyī ki taraf daliloñ se rāgib yā māil k.; mashwara d.; jātanā; mutanabbih k.; kisi nek kām ke karne ki salāh d. [taraf rujū' k.]

Exhortation, n. 1.—Nek kāmōñ ki targīb; achchhī achchhī bātoñ ki 2.—Woh taqrīr jisse tahrīk aur taqwiyyat karāyī jāe; salāh; mash-wara; pand; nasihat. [nikālānā.]

Exhume, v. t. Madfan se khodkar nikālānā; murde ko qabr se khodkar
Exigence, } n. Ashadd-i-zarūrat; barī hī zarūrat yā taklīf; woh hālat
Exigency, } jismeñ kār-rawāyī imdād yā chāra-sāzī fauran dar-kār ho; taqāzā; muqtazā; zarūrat.

The exigence of the times or of business—Muqtazā-i-waqt yā kār.—An unforeseen exigency—Aisi zarūrat-i-ashadd jiski ummed pable se na rahī ho. [ho.]

Exigent, a. Ashadd-i-zarūrī; jismeñ imdād yā kār-rawāyī fil-faur darkār

Exigible, a. Mu'ajjal.

Exigible dower. See Dower.

[diyā jānā.

Exile, n. 1.—Jilā-watani; shahr-badarī; apne watan se jabriya nikāl
2.—Jilā-watan; jo shakhs hākim ke hukm se apne watan ke bāhar
kar-diyā jāe. Woh shakhs jo khud tark-i-watan kar-de (apne des ko
chhor pardes chalā jāe). [apne mulk ko chhor d.

Exile, v. t. Jilā-i-watan k.; shahr-badar k.; ba-zor-i-hākim yā āp hī āp
Exist, v. i. Hastī r.; wujūd r.; zinda rahnā; jinā; qāim rahnā; honā;
wāqī' h.; chalā chalnā.

Existence, n. Wujūd; hastī; qiyām; wuqū'; zuhūr; rahnā; honā.

Existent, a. Hastī yā wujūd r. w.; maujūd; qāim.

Existing, ppr. or a. See above.

Exit, n. 1.—Bāhar jāne ki rāh; makhraj.

Used in contradistinction to *entrance*.

2.—Kūch; rihlat; maut; wafāt.

[mihrbāni ki nazar se.

EX MERĀ GRATIĀ, [Lat.] (*Law*) Mahz ri'āyatan; sirf

EX MERO MOTU, [Lat.] (*Law*) Apnī hī khwāhish se; bi-r-ragbat; ba-
razā wa ragbat-i-khud; āp-hi-āp; be dūsre ki tahrik ke.

This phrase occurs in grants, charters, &c.

EX MORE, [Lat.] (*Law*) Dastūr ke mutābiq; rawāj ke muwāfiq.

EX NECESSITATE, [Lat.] (*Law*) Zarūrat se; zarūrat ki wajh se.

EX NECESSITATE LEGIS, [Lat.] (*Law*) Qānūnī zarūrat ke sabab se.

EX NECESSITATE REI, [Lat.] (*Law*) Zarūrat-i-mu'āmala ke lihāz
se; muqaddame ki zarūrat ki wajh se. [rū se aur bilā ijāzat-i-khās.

EX OFFICIO, [Lat.] (*Law*) 'Uhdē (mansab) ke i'tibār se; 'uhdē ke

Exonerate, v. t. Ittihim yā ilzām se barī k.; tuhmat chhorānā; safāyī
k. masalan tuhmat wagaira se; kisi bār wagaira se subuk-dosh k.;
kisi amr-i-lāzimī yā dain khwāh farz se apnī barāat k.; jawāb-dihī yā
zimma-dāri se barī k.; bariyu-z-zimma k.

Exoneration, n. Subuk-doshi; makhlasī; barāat; chhutkārā.

Exorbitance, n. Hadd-i-ma'mūlī se tajāwuz; sangini; ziyādatī; fuzūlī;

Exorbitancy, n. be-qā'idagī; gair-munāsabat.

Exorbitant, a. 1.—Ma'mūlī tariq ke khilāf; qawā'id-i-mu'ayyana ke bar-'aks;
hadd-i-munāsabat se mutajāwiz; be-had; be-andāz; bahut hī ziyāda.

An *exorbitant demand or claim*—Be-had (fuzūl) mutālaba yā da'wā.

2.—Be-qā'ida; khilāf-i-qā'ida.

Expand, v. t. 1.—Phailānā; khol d.; kushāda k.

2.—Barhānā; barā k.; wasī' k.; chaurā k.; kushāda k.; kholnā; da-
rāz k.; farāk k. [darāz h.

Expand, v. i. Khul phail yā barh-jānā; khil yā phul uthnā; shigufta h.;

Expanse, n. Wus'at; phailāw; sahu; āsmān. [rāyī; phailāwaṭ.

Expansion, n. 1.—Phailānā yā phailūnā; wus'at; phailāw; darāzī; chau-

EX-PARTE, [Lat.] (*Law*) Yak-tarfa; ek hī taraf yā sirf ek taraf se.

Ex-parte application—Woh dar-khwāst 'jo' be-gair ittillā'i-fariq-i-mukhālīf

guzrī ho yā jispar i'tirāz kā mauqa' fariq-i-sūnī ko na diyā gayā ho; dar-

khwāst-i-yak-tarfa.—*Ex-parte hearing or evidence*—Samā'at yā shahādāt-i-

yak-tarfa; woh samā'at jo fariq-i-sūnī ki 'adam-maujūdgi meṁ ho yā woh
shahādāt jo fariq-i-mukhālīf ki gaibat meṁ li-jāwe.

Expatiate, v. t. 1.—Āwāra ghūmnā; khule-band phirnā.
2.—Taqrīr yā tahrīr meñ tawālat k.; bahs yā dalīl meñ tul-kalāmī k.

 Followed by *on*.

Expect, v. t. Ummed r.; kisi aīsi bāt kī rāh dekhnā jo āyinda hone wālī ho chāhe woh burī ho yā bhalī; tawaqqu' k.

Expectance, } n. Ummed; woh bāt jiskī ummed kī-jāe; shai-i-mutaraq-
Expectancy, } qaba.

Estate in expectancy—(Law) Woh haq jiske nafāz-o-tasarruf kā istihqāq kisi zamāna-i-āyinda meñ ek haq ke sāqit hone khwāh kisi haqq-i-mauhūba ke wāhib kī taraf 'aud karne ke ba'd yā kisi kī wafāt par hāsīl ho.

Expectant, n. Ummed r. w.; rāh dekhtā huā.

Expectant estate—(Law) Woh haq jiskā nafāz us waqt tak multawī rahe jab tak ki ek haqq-i-khās sāqit na ho le.

Expectation, n. 1.—Intizār; muntazirī k. yā muntazir rahna; kisi bāt ke wuqū' kī ummed; chashm-dāsht; tarassud; ās; ummedwārī; muntazirī.

2.—Woh shai jiskī ummed kī jāe; woh shai jiskā intizār kiya jāe; woh bāt jiskī rāh dekhi jāe; shai-i-mutaraqqa. [kī bunyād;

3.—Ummed kī wajh; āyinda ke manfa'at yā 'umdagī kī ummed

4.—Kisi bīmārī kā ba-taur-i-khud chhor d. ki tabī'at use daf' kare.

Expectation of life—Kisi 'umr-i-khās par pahuñchne ke ba'd ashkhās kī zindagi kī muddat kī ausat; ausat-i-zindagi yā hayāt.

Expedience, } n. Qarīn-i-maslahat h.; kisi manshā yā maqsad ke husūl
Expediency, } ke liye munāsabat; pasandida h.; naf'; kisi amr ke hālāt-i-khās ke lihāz se kisi bāt kā munāsib h.; sawāb.

Expedient, a. Jo kisi maqsad ke anjām meñ mu'īn ho; naf'-bakhsh yā nāfi'; hālāt ke lihāz se munāsib yā wājib; qarīn-i-maslahat; qarīn-i-salāh; pasandida; jo amr maqsūd ho uske hasb-i-hāl. [jāweñ; tadbīr; 'ilāj; upāi.

Expedient, n. Woh munāsib tadbīreñ jo kisi maqsad ke anjām ke liye kī-

Expedite, v. t. 1.—Jaldī k.; ta'jīl k.; 'ujlat k.; harakat yā raftār meñ ta'jīl k.; jald jald chalānā; thokar haṭā d.; rawāñ yā chaltā k.; kisi bāt kā be rukāwaṭ ke karānā (usko jald karānā).

2.—Rawāna k.; jāri k.; bā-zābita bhejnā.

Expedition, n. 1.—'Ujlat; musta'idī; tezi; sur'at; jaldī; ta'jīl; phurtī.

To do a thing with *expedition*—Kisi bāt kā 'ujlat ke sāth (jhatpat chatpat yā phurtī se) k.

2.—Kisi bare kām ke anjām ke liye rawāna k. yā rawāna h.; koyī barā kām (muhim) jiskā takmīlā kahīñ dūr jākar ho; 'azīmat; khush-kī yā tarī se larāyī ke liye fauj kā kahīñ fāsile par jānā; kisi maqsad-i-'umda yā 'azīm ke anjām ke liye kuchh logoñ kā yak-jā hokar apne mulk ke bāhar nikal-jānā; woh log jo kisi aise kām ke karne ke liye ekatthe apne mulk ke bāhar chale jāweñ.

Expeditious, a. Jismeñ musta'idī aur 'ujlat ho; jo jald kiya jāe; 'ujlat ke sāth karne wālā; tez; subuk-rau; bād-pā; sabā-raftār; phurtīlā; jo phurtī se kiya jāe.

An expeditious messenger—Paigām-bar jo jald payām pahuñchāye; paik-i-sabā-raftār. *An expeditious march*—Kūch jo tezi yā 'ujlat ke sāth ho; kūch jismeñ manzil jald tāi kī-jāe.

Expel, *v. t.* 1.—Nikālā; khārij k.; bāhar k. jaise kisī qaid kī jagah se.

2.—Shahr-badar k.; jilā-watan k.; kisī ko uske mulk se bāhar k. (nikāl d.); chihorā d. yā chihorne par majbūr k.

3.—Madrāsē yā subbat wagaira se kisī kā qat'-i-ta'alluq kar d. (wahān se use khārij k. yā nikāl d.).

4.—Bhitar āne na d.; dūr r.; bāz r.

Expend, *v. t.* Kisī tarīq par kharch k. lagānā yā kām meñ lānī; kām meñ lākar sarf k.; uṭhānā; sarf k.; kām meñ lānā; de-d.; bānt-d.; urā d.; kho d.

Expenditure, *n.* Kharch; sarf; jisqadar rupayē sarf meñ dar-āyeñ (kharch hon).

Receipts and expenditures—Āmad-o-kharch; āmadani aur kharch; jam'-kharch; madākhil-o-masārif.

[muqaddame kā sarf.]

EXPENSE LITIS [*Lat.*] (*Law*) Akhrājāt-i-nālīsh; nālīsh kā kharch;

Expense, *n.* 1.—Kharch; sarf; sarf-i-zar waqt yā mihnat.

2.—Jisqadar rupayē kharch parēñ; lāgat; uṭhān; jo kuchh waqt mihnat wagaira kisī kām meñ lage yā sarf ho.

Current expenses—Masārif-i-rozmarra; chaltā kharch. *Expenses of collection*—Masārif-i-tahsil; tahsil kā kharch.—*Private expenses*—Nij kā kharch; masārif-i-khāngī. *To do a thing at one's expense*—Koyī kām apne hī kharch se k.

Expensive, *a.* Sarf-āngez; jismeñ bahut kharch parē; qimātī yā besh-qimat; garān-bahā; mahūgā. [isrāf.]

Expensiveness, *n.* Jismeñ bahut sarf-parē; garān-bahā h.; fuzul-kharchī;

Experience, *n.* 1.—Tajriba; wāqī'i imtihān; 'ilm jo āzmāish se hāsil ho; kisī shai se wāqifiyat jo uske khud dekhne yā imtihān wagaira karne se paidā ho.

2.—Tajriba-kārī; āzmūda-kārī; wāqifiyat; jo kuchh koyī zamāne kī sardī aur garmī (khushī aur taklīf) dekh kar sikhe; woh bāteñ jo kisī ko zamāne ke inqilāb ke natījōñ se ma'lūm hon; 'ilm-i-'amālī; woh wāqifiyat jo taklifōñ ke uṭhāne kisī shai ke kām meñ lāne kisī bāt ke mutawātīr karne yā har shai ke bahut dekhne-bhālne se ho.

Experience, *v. t.* Kisī shai kā tajriba hāsil k.; kisī bāt ko khud karke usse wāqifiyat paidā k.; khud imtihān k.; isti'māl yā imtihān se sābit k.; kisī par bitnā yā parnā; kisī ko sar parnā; karke jānnā; dekhte-bhālte wāqif h.; karte-dharte sadme yā samre uṭhāte āgāh h.

Experienced, *p. a.* Tajriba-kār; āzmūda-kār; wāqif; jahān dīda; gurg-i-bārān-dīda; jisko kisī bāt kā tajriba uske imtihān isti'māl yā mulāhaze se ho; jisko kisī shai kā 'ilm aur 'amal donoñ ho.

Experiment, *n.* Imtihān; āzmāish; woh fi'l yā 'amal jisse kisī aise nafsū-l-amr usūl yā natījō kā daryāft maqsūd ho jiskā hāl pahle se ma'lūm na ho yā ba-hālat-i-inkishāf-i-hāl uskā sābit aur qāim k. manzūr ho.

Experimental, *a.* 1.—Imtihān-mansūb; bātoñ kī āzmāish kā 'ādī; āzmāish yā imtihān par mabnī yā usse paidā; jisse kisī shai kā imtihān ho.

2.—Tajribe se sikhā huā; imtihān se hāsil kiya huā; jānchā kiya yā āzmāyā huā. [ke taur par; tajriba yā imtihān karke.]

Experimentally, *ad.* Imtihānan; āzmāish se yā uske rū se; imtihān

Expert, *a.* Māhir; mashshāq; kār-āzmūda; hunar-mand; hoshyār; khūb sikhe huye; pakkā; kisī shai se khūb wāqif; tez yā tez-dast; musta'id; chust-o-chalāk; jise mashshāqī ke ba'is kisī kām meñ suhūlat hāsil ho.

Usually followed by *in*.

Expert, n. Māhir hunar-mand yā mashshāq shakhs; woh shakhs jise 'ilm hunar yā hirfe wagaira ke muta'alliq khās khās bāton kā tajriba yā 'ilm khusūsiyat ke sāth ho; kisi 'ilm yā peshe ke muta'alliq kā gawāh. [o-chālākī.

Expertness, n. Mashshāqī; mahārat; musta'idī; tezi; phurtī; chustī-

Expiable, a. Jiskā kaffāra kar-sakeñ; jiskī nisbat tauba kar-sakeñ; jisse dar-guzar kar-saken. [talāfi k.

Expiate, v. t. Kaffāra d.; tauba k; kisi aise fi'l kā k. jisse gunāh miṭ-jāo;

Expiation, n. Kaffāra; taubah; talāfi; mu'awaza; parāshehit.

Expiration, n. 1.—Khātima; ikhtitām; inqiza; ākhir ko pahunchnā; kisi waqt-i-mu'ayan kā guzar-jānā; pūrā ho-jānā.

The expiration of a term—Kisi mi'ād kā guzar-jānā (uskā khatm yā pūrā ho jānā.) The expiration of a contract—Ikhtitām yā khātima-i-mu'ahada.

2.—Maut; dam-i-ākhir yā wāpasīn kā ānā; nestī; wafāt.

Expire, v. t. 1.—Sāūs (dam) nikālā; phephre se khārij k.; dam leue kī hālat meñ muñh yā nathne se nikālā.

2.—Nikālā; khārij k.; jaise bukhār (bhāp) khushbū wagaira.

Expire, v. i. 1.—Marnā; khatm ho-jānā; zāl ho-jānā; nest ho-jānā; sāqit ho-jānā.

2.—Khatm ho-jānā; khātima ko pahunchnā; munqazī h.; ākhir ho-jānā; guzar-jānā; bāqī na rahnā; nest ho-jānā; kisi mi'ād-i-mu'ayana kā pūrā ho-jānā; pūjnā yā pūj jānā. [hogī.

The lease will expire in a month—Us patte ki mi'ād ek mahine ke ba'd khatm

Expiree, n. Woh mujrim-i-sazā-yāfta jo apnī sazā kī mi'ād tai kar-chukā ho.

Expiring, p. a. 1.—Phophre se hawā nikāltā huā; dam letā huā; dam-i-ākhir yā wāpasīn letā huā; martā; ākhir yā khatm hotā huā.

2.—Jo marne ke waqt nikle yā bolā jāo; muta'alliq-i-marg.

Explain, v. t. Sāf wāzih yā sarī'u-l-fahm k.; tāriki dūr kar-d.; tashrih k.; kisi bāt ko khol-kar kahnā aur uskī misāl bayān k.; tauzih k.; tafsīr k.; samjhānā; bayān k.; sāf sāf batlānā; bujhānā; suljhānā; sharh d.

Explain, v. i. Kaifiyat bayān k.; hālat-i-muta'alliqā zāhir k.

Explainable, a. Qābil-i-tauzih yā tashrih; ta'bīr-pazīr; jisko is tarah bayān kar-sakeñ ki sāf samajh meñ āye. [samajhne ke qābil kar-d.

Explanation, n. 1.—Tashrih; tauzih; ta'bīr; tazabzub ko raf' karke

2.—Bayān; kaifiyat; aisi bāt jisse dūsri bāt kī safāyī ho; sharh; tafsīl; tafsīr. [ho-jāe.

A satisfactory explanation—Bayān-i-qābil-i-itminān; aise bayān jisse dil-jam'i

3.—Ma'nī; mafhūm; ta'bīr; tāwil. [ta'bīreñ haiñ.

There are different explanations of this doctrine—Is masale kī mukhtalif

4.—Musālaha; tasfiya; jin do shakhsōñ ke mā-bain kaj-fahmī (bigār yā nizā') ho unkā āpas meñ samajh būjh leuā; sulh; raf'dād.

The parties have come to an explanation—Fariqain meñ tasfiya ho-gayā; fariqain āpas meñ samajh-būjh gaye.

Explanatory, a. Jisse tauzih ho; tashrihi; jismeñ sharh yā tafsīl ho.

Expletive, a. Jo sirf bhartī ke liye milāyā jāe; bhartī kā; fuzūl; fāzil.

Expletive, n. Bhartī kā lafz; fuzūl lafz; jo zarūrī na ho par sirf bhartī (husn-i-kalām) ke liye milā diyā jāe.

Explicable, *a.* Qābil-i-tauzih; qābil-i-inkishāf; jiske ma'nī kholo jā-saken; qābil-i-taujih (jiskī wajh yā jiskā anbab bayān ho-sake); sharh bayān yā tafsīl ke laiq; mumkinu-l-sharh; samjhāye jāne ke laiq.

Explicit, *a.* 1.—Mahz zimū nahīn; sarīhī; sāf sāf bayān kiya huā; sidhā; khulā-khulā; ba-'ibarat-i-wāzih; jo fauran samajh meñ āwe; muzabzah yā zū-ma'nī nahīn; sāf; wāzih.

An *explicit* statement—Bayān-i-wāzih; aisā bayān jo nihāyat hī sāf 'ibarat meñ ho tāki uski nisbat galat-fahmī (uske samajhne meñ galatī) na hosake.

2.—Jo apnā matlab chhipā na rakkhe; jo apnā manshā dil khol-kar bayān kare; sāf-dil; sūna-sāf.

He was *explicit* in his statement—Usne apne bayān meñ kuchh chhipā na rakkhā; usne apnā bayān dil khol-kar kiya; jo kuchh usko kahnā thā use usne sāf sāf kah-diyā.

Explicitly, *ad.* Sāf sāf; wazūhat se; khol ke; khulā khulā; sarīhan yā sarāhatan; zimnan nahīn; jī khol-kar. [zāhir k.]

Explicitness, *n.* Wazūhat; safāyī; khayālāt yā manshā kā jī khol-kar

Explode, *v. t.* Dharāke ki āwāz se phūṭnā; urnā; chhūṭnā.

Explode, *v. t.* 1.—Urā d.; bhak se (chhūṭe hī) urā d.; bārūt ke zor se dharāke se urā d. [tahqīr karke mardūd k.]

2.—Badnām karke rad kar d.; nā manzūrī yā biqārat se khārij k.;

Exploit, *n.* Kām; fī'; juwān-mardī (bahādurī) kā kām; nām-warī kā kām; koyī barā yā 'azīm kām; muhim; karāmat.

Explore, *v. t.* Barī talāsh k.; kahīn ghūs yā ghūm-phir kar koyī nayī jagah wagairā nikālñā; dekh-bhāl kar nikālñā; kisi ke sab ajzā ko dekhñā; khūb dekhñā-bhālñā; barī tahqīqāt k. [tasādum.]

Explosion, *n.* Zor se phūṭnā; dhar se urnā; baland āwāz se chhūṭnā;

Explosive, *a.* Zor aur dharāke se urnāne w.; urnāne w.

Exponent, *n.* Woh shakhs yā shai jo dūsre ki jagah par ho; kisi shai par dāl yā dalālat k. w.; kisi amr kā zāhir k. w.

Export, *v. t.* Ek riyāsat yā mulk se le-jānā masalan tijārat kā māl; dūsre qaumon ke pās bhejnā—jaise qimati ajnās. [raftanī.]

Export, *n.* 1.—Ek mulk se dūsre mulk meñ le-jānā yā bhejnā; rawānagī; 2.—Jo māl gair mulk meñ bhejā jāwe; woh māl-o-asbāb jo ek mulk se dūsre mulk meñ tijārat ke liye bhejā jāwe.

In the latter sense, used chiefly in the plural, *exports*.

Exportation, *n.* Saudāgarī ki niyāt se ek mulk ke māl wa paidāwār ko dūsre mulk meñ bhejnā yā le-jānā; gair mulk ko bhejnā; rawānagī; ohālān.

Expose, *v. t.* 1.—Bāhar r.; bār-i-'ām r.; aisī jagah r. jahāñ se dekh parē.

To *expose* goods for sale—Bikri (farokht) ko liye asbāb bāhar r.; bechno ki garaz se asbāb aisī jagah r. jahāñ log use dekh sakeñ.

2.—P'lān d.; tashrīh k.; kisi rāo wagairā kā barmalā zāhir k.; mushtahar k.; mufassal bayān k. [(mufassal bayān) kiye.]

He *exposed* the principles of the science—Usne 'ilm ko usul mushtahar

3.—Parda uṭhā lonā; sāya hifāzat yā himūyat se mahrūm k.; khulī yā gair-mahfūz jagah meñ rakhñā; aise mauqo' par dāl-d. jahāñ khatre meñ par-sako; aisā kar-d. ki har tarah ki nuqsān ki bāt kā asar pahunch-sako.

To *expose* one's self to danger—Apnī tayīn khatre meñ dālnā.

4.—Parda-darī k.; parda fāsh k.; ifshā k.; aisā kar-d. ki 'awām ma'lūm kar-sakeñ masalan koyī ma'yūb yā sharm kī bāt kḥwāh jurm wagaira; khol d.; sab ko dekhā d. [khol-d. (fāsh kar-d.).

To *expose* the faults of a neighbour—Ham-sāye ke 'aiboñ (uske naqsoñ) ko

5.—Kisike harakāt-i-nā-shā'ista ko zāhir kar-d.; kisike tariq yā uskī 'aiyārī (chhal-bal) ko zāhir kar ke use logoñ kī nazarōñ meñ haqir (zalil) kar-d.

To *expose* a liar—Kisī kī jhūṭhāyī zāhir kar-d.; kisī ko istarah par jhūṭhā sābit kar-d. (banā yā ṭṭahrā d.) ki 'awām uskī tahqir karen.

To *expose* a child—Kisī larke (bachche) se apnī be-ta'ālūqī zāhir karke use bi-l-kul chhoṛ d.; kisī larke ko is niyat se bāhar pheñk d. ki jo kuchh chāhe uspar bite; bachche se muhabbat-i-pidari yā mādari uṭhā-kar is niyat se use chhoṛ d. ki chāhe woh mar-jāe yā koyī use uṭhā-lo-jākar apnā kar-le.

Exposition, *n.* 1.—Numāish; dekhāwā.

2.—Woh maqām jahāñ koyī shai khulī ho (jahāñ usmeñ be-rukāwaṭ āne-jāne kī rāh ho yā jahāñ uskā sāmnā khulā ho).

That house has an easterly *exposition*—Woh makān pūrab taraf khulā hai (uskā sāmnā pūrab taraf ko band nahīñ hai).

3.—Kisī musannif yā 'ibārat ke mafhūm (matlab yā ma'nī) kā sāf sāf bayān k.; tanzih; tashriḥ; tāwīl; tafsīr.

4.—Sharh yā kitāb-i-sharh; woh kitāb jismeñ tashriḥāt yā tāwīlāt hoñ; ṭikā; kisī 'ibārat ke woh ma'nī jo tāwīl-kunīda qāim kare; tāwīl; bewasthā.

Expositor, *n.* Shāriḥ; mufasssīr; ta'bīr k. w.

EX POST FACTO, [Lat.] (*Law*) Jiskā wuqū' kisī dūsre amr ke ba'd ho; kisī fi'l-i-mā-ba'd se yā uske bā'is se; ba'd-az-wuqū'-i-wāqī'a; fi'l ho-jāne ke ba'd.

Ex post facto law—Woh qānūn jiske rū se koyī fi'l jo qabl nafāz us qānūn ke jurm mutasawwar na hotā rahā ho ba'd nafāz hone us qānūn ke jurm qarār pāye; aisā qānūn jiske zari'e se woh fi'l wājibu-t-ta'zīr qarār diyā jāe jiskī nisbat pahle koyī ta'zīr na hotī rahī ho.

Expostulate, *v. i.* Radd-o-kad k.; kisī ko dil se yah samjhānā ki dekho tum ne fulāñ burā kām kiyā hai ab usse dast-kash ho yā uskī talāfī karo.

Expostulation, *n.* Kisī shaḡhs se uske tariq kī nisbat kuchh mukhālīf guftgū k.; radd-o-kad; mihrbānī kī nazar anr dil se kisī ko uskī kisī bad-ā'mālī kī nisbat fahmāish; burāyī se dil ko pherne kī targīb.

Exposure, *n.* 1.—Khol d.; ikḥfā ko dūr kar-d.; ifshā; parda-darī; hifāzat ko qāim na rahne d.; maurid-i-ilzām yā qūbil-i-tahqir kar-d.

2.—Khulā yā nangā chhoṛ d.; khatre meñ dāl d.; aisī hālat meñ chhoṛ d. ki har ek muzir shai kā asar pahūñche yā har qism kī taklīf ho.

3.—Samt; kisī maqām kā aisī jagah h. jahāñ hawā yā rausḥanī be-gair rukāwaṭ ke ā-sake.

A northern or southern *exposure*—Samt-i-shamālī yā junūbī.—*Exposure* to the sun, and the like—Dhūp wagaira ke sāmne paṛnā. [tāwīl k.

Expound, *v. t.* Sharh k.; tafsīr k.; matlab kholnā; tazabzub raf' k.;

To *expound* a law—Kisī qānūn kī sharh yā tafsīr k.

Expounder, *n.* Shāriḥ; mufasssīr; ta'bīr k. w. [jabriya kahlānā.

Express, *v. t.* 1.—Dabā yā nichoṛ-kar nikālñā; munkashif k.; kholnā;

2.—Zāhir k.; sahīh sahīh batlānā; rāe yā khayāl kā chitwan yā adā khusūsan 'ibārat se zāhir k.; kahā; bayān k.; batlānā; fāsh k.; kholuā. [dīl kī bāt zāhir k.).

3.—Kisī kī rāe yā khayālāt kā zāhir k.; kisī ke dīl kī kahā (uske Used reflexively. [rawāna k.

4.—Kisī khās le-jāne wāle kī ma'rifat bhejnā; kisī sabīl-i-khās se **Express, a. 1.**—Sarīh; sarāhatan bayān kiya huā; jo ishāre yā kanāye se zāhir na kiya gayā ho; jo istarāh par na ohhor diyā gayā ho kī mukhātāb mutakallim ke tarz-i-kalām se uskā mafhūm mustambat kar-le; sāf sāf aur kisī khās amr ke muta'alliq yā khusūsiyat ke sāth batlāyā huā; muzabzab yā mubham nahīn; ba-'ibārat-i-sarīh; jo tafsīr kā muhtāj na ho; wāzih; āshkāra; 'ayān.

He was informed in *express* terms—Usko ba-'ibārat-i-sarīha (sāf sāf) ittilā' di-gayi.—The terms of the contract are *express*—Is mu'āhade kī sharteñ sāf (wāzih 'ayān yā gair-mubham) haiñ.—*Express* consent—Manzūrī-i-khās; aisi manzūrī jiska izhār sāf aur khusūsiyat ke sāth huā ho.—There is no *express* law on the subject—Is bāb meñ koyī hukm-i-qānūn ba-'ibārat-i-sarīha (khās) nahīn hai.

2.—Kisī khās kām ke liye maqsūd; jo koyī khās payām lekar bhejā jāe; jo tākid aur 'ujlat ke sāth rawāna kiya jāe.

An *express* messenger—Qasid-i-khās; woh shakhs jo koyī khabar wagaira lekar sidhā (khās 'ujlat ke sāth) manzil-i-maqsūd kī taraf rawāna kiya jāe.

Express, n. Harkāra jo koyī khās payām lekar bhejā jāe; woh gārī wagaira jo jald jald khatoñ ke pulinde le-jāne ke liye muqarrar rahe; woh kashtī yā jahāz jispar koyī bāre kām kī khabar bhejī jāe.

Expression, n. 1.—Nichor; dabā-kar nikālā; jabrīya kahlānā; inkishāf.

2.—Izhār; bayān; zāhir yā bayān k.

An *expression* of the public will—'Awām yā 'awāmu-n-nās kī rāe kā izhār.

3.—Adā; lab-o-lahja; guftār; talāqat; mauqa' wagaira ke lihāz se kisī bayān kā qism-i-khās par k.

4.—Tarz-i-kalām; sukhān; muhāwara; qaul; 'ibārat.

Past *expression*, beyond *expression*—Quwwat-i-bayāniya ke lāhar; bayān se ziyāda; itnā ki bayān na ho-sake (uski nisbat kuchh kah na sakeñ).

EXPRESSIS VERBIS [Lat.] Ba-'ibārat-i-sāf; mujmal yā muhmal tarīq par nahīn; sarāhatan (sarāhat ke sāth).

Expressive, a. 1.—Zāhir k. w.; kisī amr par dalālat k. w.; batlāne w.

 Followed by *of*.

2.—Jisse dīl kā manshā yā uski kaifiyat khūb zāhir ho; pur-ma'ni; nihāyat matlab-khez. [sāf khulī jāe.

Expressive words or looks—Aise alfāz yā aisi chitwan jisse kisī ke dīl kā hāl

EX PROFESSO [Lat.] Sāfsāf; khulā khulā; zāhir zāhir; kah-kar; qaul se.

EX PROPTERIS, (Lat.) Apne khās sarmāye (rupaye yā āmadani) se.

EX PROPRIONE LEGIS, [Lat.] (Law) Hukm-i-qānūn se; manshā-i-qānūn se.

Expulsion, n. 1.—Nikālā; khader d.; jabrīya bāhar kar-d.

2.—Nikāl yā khader diya jānā.

Expunge, v. t. Qalam-zad k.; qalam uṭhā kar kāt d.—jaise lafzon satron yā siqron ko; miṭā d.; chhil d.; kharij kar-d.; poṛehh-kar miṭā d.; nest-o-nābūd k.; kuchh bhī rahno na d. [achehā ki jī khush ho-jāo.

Exquisito, a. 1—Nihāyat hī 'umda; bahut hī nafis; nādīr; ā'lā; itnā

2.—Nihāyat; bahut hī; darja-i-gāyāt kā.

Used in a bad or a good sense.

[qīqa-sanj.

3.—Nihāyat hā-tamīz; jiskā khush karnā sahl na ho; bārīk-bū; da-
Exquisitely, ad. Barī 'umdagī se; barē kamāl ke sūth; bahut hī; barī
ihtiyāt se. [nafāsāt.

Exquisiteness, n. 1—Khūbī; kamāl; nihāyat darje kī 'umdagī; barī

2.—Shiddat; sakhtī.

Extant, a. Maujūd; hastī meṅ; jo bi-l-fi'l qāim ho (maujūda-i-hāl);
jo isqadar dab na gayā ho ki nazar se gāib ho-jāo yā bhūl-jāo; jo zāi'
yā talaf na huā ho; qāim; bāqī. [ban-jāo yā anjām pā jāo]; be-sākhta.

Extemporaneous, a. Badihī; bar jasta; jo mauqe' par ho-jāo (kahā jāo
EX TEMPORE, ad. (Lat.) Daf'atan; begair pahle se sāmān kiye huye;

barjasta; fi-l-badiha; jiskī nisbat pahle se soch-bichār yā tahaiya na
huā ho; bilā-taammul.

Extend, v. t. 1—Khūchnā; phailānā; tūl d.; lambā k.; barhānā.

2.—Barā yā chaurā k.; barhānā; phailānā.

3.—Muhlat d.; muddat barhā d.; mī'ād barhānā; waqfa d.; darāz
k.; waqt ko āge chalne d.

[ki mī'ād barh-saktī hai?

Can the time of payment of revenue be *extended*?—Kyā māl-guzārī ke done

4.—'Atā k.; kisī kī jānib k. yā kām meṅ lānā; barātānā; denā;
kahā ki fulān shai mīl saktī hai lenā ho to lo.

Mersey cannot be *extended* to a murderer—Khūni par rahm nahī kiya jā saktī
(rahm kā bartāw uski nisbat nahī ho-saktā).

Extend, v. i. Phailnā; pahūchnā; lambāyī yā chaurāyī (tūl yā 'arz)
meṅ kisī taraf chālā jānā. [rāzī-i-aiyām.

Extension, n. 1—Tawālat; wus'at; phailāw; 'arz yā tūl kī darāzī; da-
2.—Adā-i-dāin kī muhlat kā woh mu'āhada-i-tahrīrī jo min-jānib

kisī tājir ke uske madyūn ko haq meṅ 'amal meṅ āwe.

Extensive, a. Kushāla; wasī'; chaurā; barā; 'arīz; darāz; phailā huā.

Extensively, ad. Bahut kuchh; bahut dūr tak; nihāyat; bahut ziyāda.

The story of the theft is *extensively* circulated—Us chorī kī kahānī bahut
kuchh yā bahut dūr tak phailī hai.

Extent, n. Phailāw; wus'at; sath; halqa; dāira; andāz; qad; lambāyī;
tūl; miqdār; had; darja; martaba.

What is the *extent* of your information in this case?—Is muqādam meṅ
tumbhārī wāqifiyat kī had kahānī tak hai? Is mu'āmale ke hālāt tumko ka-
hānī tak (ki-qadar) ma'lūm hai.—To what *extent*?—Kīnā; kisqadar;
kahānī tak; kis darje tak; kis had tak?

Extenuate, v. t. 1—Dublā k.; lāgar banā d.; tahlīl kar-d.; patlā kar-d.

2.—Ghatānā; kam k.; takhīf k. masalan kisī jurm kā; jisqadar
sangīn koyī jurm tasawwur kiya jāo usse uskā kam sangīn h. sūbit k.;

sangīnī-i-jurm meṅ takhīf k.; za'if yā kamzor k.—jaise kisī bayān ko.

Extenuate, v. i. Aur dublā ho-jānā; aur patlā h. yā khūchn uṭhā.

Extenuation, n. 1.—Duhlā yā lāgar k.; ghatānā; kam k.

2.—Jisqadar bejā nāqis yā mujrimāna koyi fi'l ho usse kam zāhir k.; takhsif-i-sangīni-i-jurm; bayān-i-mush'ir-i-khiffat-i-jurm; aisā bayān jisse jorm halkā (kam-sangin) samjhā jāo; 'uzr; pozish.

Exterior, a. 1.—Bāhari; berūni; khārijī; andurūnī (bhitar kā) nabīn.

Opposed to *interior*.

2.—Sūri; jo dil meñ ho uske khilāf; zāhirī.

3.—Gair qaumoñ ke muta'alliq; ajnabī.

Exterior, n. 1.—Kisi shai kā berūnī hissa.

2.—Zāhirī tariq rasm yā bartāw; sūrat-i-zāhirī.

Exterminate, v. t. 1.—Kisi maqām ke hudūd ke bāhar nikāl d.; istisāl k.; khader d.; bāhar kar-d.; be-nām o-nishān kar-d.

2.—Kisi shai kā zor yā galaba dūr kar-d.; jar se nikāl d.; nest-o-nābūd kar-d.; kuchh bhī rahne na d.

External, a. 1.—Andurūnīnahīn; berūnī; sūri; zāhirī; jo ba-zari'a-i-hawās-i-khamsa mahsūs ho-sake; khārijī; jo nazar āye; jo ba-asbāb-i-zāhir ho.

Opposed to *internal*.

2.—'Arizī; shāmīlātī; zimnī; ittifaqī; gair-muta'alliq. [desī.

3.—Gair mulk kā; ajnabī qaumoñ se mansūb yā muta'alliq; par-

External taxes—Us māl par mahsūl jo ek mulk meñ dūstre mulk se āye.

Externally, ad. Zāhir meñ; ba-asbāb-i-zāhir; sūrat se; dekhne meñ; bāhar se; ba-zāhir. [bartāw.

Externals, n. pl. Bāhari hisse; zāhirī sūrat; rusūm-i-zāhirī; zāhir kā

Extinct, a. 1.—Ma'dūm; nest; khatm; munqat'; tamām; fanā; galtaus; jiskā nām-lewā yā pāni-dewā ruh na jāo.

The family has become *extinct*—Woh khāndān ma'dūm (munqat' yā tamām) ho-gayā; is khāndān ke mārison kā nām-lewā yā pāni-dewā koyi bāqī na rahā; us khāndān se koyi bach na rahā; us khāndān meñ sab ke sab mar gaye (gal gaye); us gharāne kā chirāg gul ho-gayā.

2.—Jātā rahā; khatm ho-gayā; miṭ gayā; sāqit ho-gayā.

The enmity between the parties is *extinct*—Farīqāin meñ khusūmat jāti rahī (miṭ gayī). [(band ho-gayā) ho.

3.—Ma'dūm; matrūku-l-isti'māl; gair-nāfiz; jāri nahīn; jo uṭh gayā The law is *extinct*—Woh qānūn gair-nāfiz hai (jāri nahīn hai yā uṭh gayā).

4.—Gul; bujhā yā butāhuā; jaltā nahīn masalan chirāg yā āg wagairā.

Extinction, n. Ma'dūmī; nestī; suqūt-i-nafāz; band ho-jānā; jāta rahnā; bujh jānā; gul ho-jānā; khātima; inqitā'; barbādī.

Extinguish, v. t. 1.—Ma'dūm k.; nest-o-nābūd k.; barbād kar-d.; zāl kar-d.; sāqit kar-d.; miṭā d.; uṭhā d.; munqat' k.

2.—Bujhānā; butānā; gul k.; ṭhañhā kar-d.; jaltā na rahne d.

Extirpate, v. t. 1.—Jar se ukhār l.; jar se nikāl d.; yak-qalam rahne na d.

2.—Nest-o-nā-būd kar-d.; istisāl k.; jar se dūr kar-d.; kulliyatan daf' yā dūr kar-d.; nikāl d.; khārij kar-d. [ua chhoṛnā.

Extirpation, n. Istisāl; bekh-kānī; ma'dūmī; nestī; kuchh bhī bāqī

Extol, v. t. Ta'rif k.; barhānā; sarāhnā; barāyī k.

Extort, v. t. 1.—Zor dhamkī nazar-bandī tashaddud (mār-piṭ) hukūmat yā kisi nā-jāiz sabil (zari'a yā wasila) se lenā khwah hāsīl k.; dabākar l.; zor pahuāchākar l.

2.—(*Law.*) Kisi ahl-i-kār kā apne mansab ke hīle se koyī qīmātī chīz yā aise rupaye nā-jāiz tarīq par l. jo uskī yāftanī na hoñ khwāh uskī yāftanī se ziyāda hoñ yā hanoz wājibu-l-adā na hoñ; istihsāl-i-bi-l-jabr k.; ziyāda-sitānī k.

To extort money or a confession of guilt—Zor dekhā-kar yā dhamkī wagaira ke zarī'e se rupaye l. yā kisi jurm kā iqrār karānā; jabriya yā ba-tarz-i-nā-jāiz rupaye l. yā jurm kā iqrār karānā.

Extort, *v. t.* Jabr-sitānī k.; istihsāl-i-bi-l-jabr k.; zabardastī k.

Extortion, *n.* 1.—Jabr dhamkī hukūmat yā iqtidār ke nafaz-i-nā-munāsib ke zarī'e se hāsil k.; istihsāl-i-bi-l-jabr; husūl-i-nā-jāiz; qānūn ke khilāf zabr-dastī se rupaye l. yā kisi kām kā karānā. [jāe.

2.—Jo kuchh jabriya liyā jāe; jo kuchh zabardastī liyā yā hāsil kiyā Extortionate, *a.* Jābir-āna; zulmī; jismeñ sakhtī ho.

EXTRA, [*a Latin preposition*] Zāid; khārij; kisi ke bāhar; had ke bāhar; 'alāqe yā ikhtiyār ke bāhar.

Extra, *a.* Jo kuchh wājib muqarrar yā ummed kiyā gayā ho usse ziyāda; gair-ma'mūlī; ma'mūl se barh-kar.

Extra work—Zāid kām; ma'mūlī kām se ziyāda; jisqadar kām kī nisbat mu'āhada yā iqrār huā ho usse ziyāda. [se zor kar-ke nikālū; ukhānā.

Extract, *v. t.* 1.—Nikālū; khaiñchkar bāhar k.; kisi mustahkam jagah

2.—Chulā-kar nikālū; muqattar karke nikālū; 'araq yā 'itr wagaira khaiñchuā. [tahrir se.

3.—Muntakhab k.; chun lenā—jaise koyī 'ibārat kisi kitāb yā

Extract, *n.* 1.—Jo kuchh kisi shai se khañchā yā nikālā jāe. [mustakhraja.

2.—Khulāsa: kisikitāb yā nawishtekā intikhāb; muntakhab; 'ibārat-i-

3.—'Itr yā 'araq wagaira.

Extraction, *n.* 1.—Nikālū; khaiñch l.; muntakhab k.

2.—Nasl; nizhād; woh khāndān jisse koyī paidā ho; kul; bans (vans); paidāish; hasab-o-nasab; asl; bunyād.

3.—'Itr yā 'araq wagaira khaiñchuā.

Extradition, *n.* 'Ahd-o-paimān ke rū se ek qaum yā riyāsat kā dūsri qaum yā riyāsat ko un ashkhās kā hawāla kar-d. jo sazā-i-wājib se bachne ke liye firār ho-gaye hoñ; hawālagī-i-mafrūrīn; bhagoṛon kā de-d.

Extra-judicial, *a.* Khārij-az-'adālat-i-mujāz; zābita-i-qānūn ke ma'mūlī tarīq ke khilāf; jiski zarūrat ba-lihāz-i-muqaddama na ho; jo qānūnan (qānūn ke rū se) matlūb yā darkār na ho; khilāf-i-zābita; sarishte ke khilāf.

Extra-judicially, *ad.* Aise tarīq par jo kār-rawāyī-i-mahkūma-i-qānūn ke ma'mūlī silsile ke khilāf ho; khilāf-i-zābita.

Extraneous, *a.* Jo kisi shai se muta'alliq yā uspar mauqūf na ho; gair-muta'alliq; khārijī; bāharī; gair-zarūrī; fuzūl; zāid.

Extra-official, *a.* Khārij-az-mansab; jo lāzima-i-mansabi ke lihāz se darkār na ho; iqtidār-i-mansabi ke bāhar.

Extraordinarily, *ad.* Aise tarīq par jo ma'mūl ke khilāf ho; ma'mūl se kahīn barh-kar; bahut hī; khusūsiyat ke sāth; gāyat darjo par.

Extraordinary, *a.* 1.—Silsile yā tarīq-i-ma'mūlī ke bāhar yā usse khārij; gair-ma'mūlī; gair-murawwaj; khilāf-i-qā'ida; 'am nahiñ.

2.—Ma'mūlī andāz se ziyāda; nādir; 'ajīb-o-garīb; shāz; nirālā; anokhā; 'ajīb; jo 'umūman na ho.

3.—Jo kisi maqsad-i-gair-ma'mulī yā khās ke liye bhejā-jāwe; khās; jo kisi khās mau'qe par rawāna kiyā jāwe.

An extraordinary messenger—Khās paigām-bar; khās barkā'a; jo kisi khās yā gair-ma'mulī manshū ko anjām ke liye bhejā jāe.—A gazette extraordinary—Kisi gazat yā akhbār kā gair-ma'mulī parcha.

Extravagance, } n. Had se tajwuz k.; jis-qadar wājib yā munāsib ho
Extravagancy, } usse ziyāda h.; qā'ide ke khilāf h.; israf; māl kā sarf-i-mā-munāsib; fuzūl-kharchī; mubālaga yā fuzūl-goyī; ziyādatī; be-andāzagi; bilā-zarūrat sarf-i-zar; be-andāz rupaye paise kā kharch; kisi shai kī ziyādatī [i-munāsib se mutajāwiz; khilāf-i-qā'ida.

Extravagant, a. 1.—Had se ziyāda; bahut hī ziyāda; be-andāz; hadd-se ziyāda; ma'mulī had ke bāhar. [k. w.

2.—Jismen rukawat na ho; jispar zabt na ho; wahshiyāna; andāz 3.—Fuzūl-kharch; musrif; urāū; be-andāz yā bilā zarūrat kharch
Extravagantly, ad. Mubālaga ke sāth; had se ziyāda; jitnā chāhiye us-se ziyāda; fuzūl-kharchī ke sāth; bilā-zarūrat yā maliz wāhiyāt sarf-i-māl karke.

Extreme, a. 1.—Sab se dūr; sab se kanāre ke sire hāshiye yā kanāre par. 2.—Nihāyat; gāyat; bahut hī barā; nihāyat shadīd; be-had; intihā kā. Extreme pain—Intihā kā (nihāyat shadīd) dard.

3.—Ākhir; darja-i-ākhir kā; jiske ba'd kuchh rah na jāe.

An extreme remedy—Chūra-kār-i-ākhir; ākhiri tadbīr; woh tadbīr jiske ba'd koyī dūsrī tadbīr bāqi na rahe.

4.—Sab se burā yā sab se bhalā; bad-tarīf khwāl bihtarīf.

An extreme case—Sab se burī yā sab se bhalī hālat.

5.—Ashadd; nihāyat saḥt; nihāyat hī; bahut barī.

Extreme necessity—Zarūrat-i-ashadd; bahut barī zarūrat.

Extreme, n. 1.—Kisi shai kā ākhir hissa; had; intihā.

2.—Darja-i-gāyat; hadd-i-intihāyī; zarūrat-i-ashadd.

In the extreme—Hadd-i-inkān tak; jahūn tak ho-sake; jisqadar mumkin ho; nihāyat hī; ba-darja-i-gāyat. [darje kā; barā hī; shiddat se.

Extremely, ad. Nihāyat; bahut hī; ba-darja-i-gāyat; palle sire yā us

Extrémity, n. 1.—Hadd-i-ākhir; intihā; kanūra.

2.—Darja-i-gāyat yā ākhir; intihā; khātima.

3.—Nihāyat darje kī taklīf yā musibat; barī hī zarūrat; barā hī khatra; us darje yā palle kī tangī. [sako.

Extricable, a. Jise suljhā sake; jise chhorā sake; jisse maḥlasī ho-

Extricate, v. t. Qabālat yā uljhāw se chhorā; khalās k.; nikālā; chhorā; āzād k.; phande yā pech se nikālā yā bāhar k.; ribā k.; subuk-dosh k. [se chhorā;]

To extricate one's self from debt—Apnī tayīb qarḍ se najāt d. (dāinūn ke phande

Extrication, n. 1.—Uljhāw se chhorā; chhorā; najāt; maḥlasī.

2.—Nikālā; khārij k.; iḥrāj.

Extrinsic, } a. Berūnī; bāharī; khārijī; gair-zarūrī.

Extrinsic, } Opposed to intrinsic.

Exuberance, n. Ziyādatī; kasrat; ifrāt se h.; bahutāit.

Exuberant, *a.* Kasīr; wāfir; had se ziyāda; fuzūl; bahut hī; mālāmāl.

Exult, *v. i.* Khushī se uchhalnā; had se ziyāda masrūr yā shād h.; khushī se phūle na samānā; bāg-bāg h.

Exultation, *n.* Bāg-bāg h.; kāmyābī wagairā par bahut hī khush h.; barī khushī; shādī-marg; khushī se jāme meñ na samānā.

EX USU, (*Lat.*) Isti'māl se; tasarruf ke sabab se.

Eye, *n.* 1.—Ānkh; chashm; dīda; 'ain.

2.—Dekhne kī quwwat; nazar kī barī quwwat daur yā būrīkī; ānkh se dekh-kar ashyā-i-zāhiri kī barī tamīz; ānkh; nazar; basūrat.

3.—Dekhnā; nazar; nigāh; 'ilm-i-nazarī; tajwīz; rāo; tashkīh.

4.—Rū; sāmnā; muqābala; muwājaha; huzūrī.

5.—Nigrānī; mulāhaza; tawajjuh; dil se khayāl k.; nigāh.

6.—Jo kuchh sūrat yā haiat meñ ānkh kī mūnind ho—jaiso sūyī kā sūrakh huk kī ānkh mor ke par ke dāg ālū wagairā kī ānkh.

7.—Jisko ānkh kī sī waq'at yā buzurgī ho.

To find favour in the eyes—Mīhrbānī ke sath milnā aur baratnā; achchhī tarah milnā aur khātīr-dāri k.—*To have an eye to*—Kisī par tawajjuh-i-khās k.—*To keep an eye on*—Nigrānī rahnā; dekhte rahnā; khabar-gīrānī rahnā.

To see with half an eye—Āsānī se dekhnā; bilā diqqat dekhnā.—*To set the eyes on*—Dekhnā.

Eye, *v. t.* Gaur se dekhnā; tawajjuh se dekhnā; ānkh se garā ke dekhnā.

Eye-witness, *n.* Gawāh-i-chashm-dīd; gawāh-i-royat; aisā gawāh jisko rū-ba-rū koyī fī'l yā wāq'ā ho; woh gawāh jisne kisī kām ko hote dekhā ho.

F

Fable, *n.* 1.—Koyī banāyī huyī bāt jo ta'līman yā tafsīlan kahī jāo; koyī jhūṭhī kahānī jiske kahne se kisī mufīd sachchī bāt yā nasīhat par zor denā manzūr ho; afsāna; qissa; kahānī; naql; hikāyat.

2.—Jhūṭh; jhūṭhī bāt; darog-goyī; afsāna.

(kharāsh.

Fabric, *n.* 1.—Kisī chīz kī banāwat; sākhṭ; kāri-garī; bunāwat; tarāsh

This cloth is of a beautiful fabric—Is kapre kī bunāwat khūbsūrat hai (yah khūbsūrtī ke sath bunā hūā hai).

2.—Jo kuchh banāyā (sākhṭ kiyā) jāo; dhāṅcha; ta'mīr; 'imārat; koyī 'ālī-shān makān wagairā; bunā hūā kaprā.

Fabricate, *v. t.* 1.—Ta'mīr k.; banānā; kisī shai ke jude jude hisson ko ek meñ joṛ-kar us kul shai ko qāim k.

To fabricate a bridge—Pul banānā yā ta'mīr k.

2.—Hunar aur mīhnat ke zarf'e se banānā; hāth se banānā; paidā k.

To fabricate woollens—Unī kapre banānā; pashmīno paidā k.

3.—Ijād k. aur banānā; sākhṭ k. yā ja'lī banānā; soch-kar jhūṭhā banānā; ikhtirā' k.; jis amr kā wujūd na ho use soch-kar qāim k.; bo-sar-o-pā būton ko wujūd meñ lānā; garhnā.

To fabricate a story—Koyī bayān ijād k. yā garhnā.—*To fabricate evidence*—

Shahādāt sākhṭ k. yā ja'lī banānā; subūt garhnā; mansūbe ke zor se jhūṭhī gawāhī banānā.

Fabrication, *n.* Ta'mīr; sākhṭ; banāwat; sākhun-sāzī; pākhaṇḍ; rachnā; jhūṭh yā jhūṭhī bāt; masuū'ī shai; ja'l yā ja'l-sāzī; masuū'iyat.

Fabulous, a. Banāwat kā yā banāyā huā ; ijād kiya huā ; ikhtirā' kiya huā ; darog ; jhūṭh ; jiskā bayān afsānoṅ (qisse-kahāniyōṅ) meṅ ho ; aslī nahīn ; gair-haqīqī ; sāḳhta.

Face, n. 1.—Kisī chīz kī berūnī shakl yā sūrat ; woh hissa jo nazar parē 'alal-khusūs āge yā sāmne kā hissa kḥwāh sath ; madd-i-nazar ya'nī kisī chīz kā woh juzw jo dekhne-wāle ko kḥās-kar nazar parē ; rū ; āgā ; sāmna ; agwārā. [yā rū.

The face of the earth—Sath-i-zamīn.—The face of a house—Makān kā agwārā

2.—Zāhirī sūrat ; haīat-i-zāhirī ; shakl ; zāhirī shakl kḥwāh woh aslī ho yā banāwat kī ; kaifiyat-i-zāhirī yā sūri.

This would produce a new face of things—Isse ek naye qism kī kaifiyat-i-zāhirī paidā hogī.—This story has the face of probability—Yah dastān yā bayān ba-zāhir qarīn-i-qiyaś hai. [bashra ; sajdhaḥ ; haīat-i-zāhirī.

3.—Chihra ; ruḳh ; muṅh ; mukh ; rū ; chihra-muhra ; khat-o-kḥāl ; To set the best face on a thing—Kisī chīz kī haīat-i-zāhirī ko kḥūb hī durust kar d. ; uske chihre-muhre yā sajdhaḥ ko jahān tak ho sake bahut 'umda banā d.

4.—Nadāmat yā paveshāne chihre par numāyān na hone d. ; dilerī ; besharmī ; behayāyī ; shoḳhī ; jurat ; muṅh ; dhiṭhāyī.

Who has the face to tell such a lie ?—Aisī jhūṭhī bāt kahne kā muṅh kisī hai ? Aisā diler be-sharm be-hayā yā shoḳh kaun hai jo aisī darog-goyī kare ?

5.—Sūrat ; zāt ; jism ; muṅh ; shakl.

He has not shown his face for months—Usne mahīnoṅ se apnī sūrat nahīn dekhāyī (apnā muṅh nahīn dekhāyā).

6.—Muṅh kī ṭerhī-beṛhī sūrat.

To make faces, or to make wry faces—Ṭerhā-beṛhā muṅh banānā.—On the face of—Bādi-u-nazar meṅ ; sūrat hī se ; ba-shakl-i-zāhirī ; dekhne hī se.—This document is, on the face of it, a forgery—Yah dastāwez bādiu-n-nazar meṅ ja'li hai ; isī sūrat hī yā iske dekhne hī se ma'lūm hotā hai kī yah ja'li hai.—Face to face—Ba-muqābala-i-yak-dīgar ; ek dūse ke sāmne hī ; dū-ba-dū ; rū-ba-rū ; āmne-sāmne.—To set one's face against—Ta'arruz k. ; muḳhālafat k. ; roknā ; nā-mihrbān h. ; shafāqat kī nazar se na dekhnā.—Before one's face—Kisī ke dū-ba-dū rū-ba-rū muwājhe meṅ yā usī ke muṅh par āmne sāmne yā āṅhī ke sāmne ; maujūdagī meṅ.—In the face of—Muqābale meṅ ; jo shai sāmne ho bā-wasf uske hone ke ; sāmne se ; bā-wujūd. [na phernā yā chhipānā.

Face, v. t. 1.—Muqābala k. ; sāmna k. ; āṛ r. ; roknā ; muzāhim h. ; muṅh

To face an enemy—Dushman se muqābala k.

2.—Muqābil meṅ h. ; mahāzī meṅ wāqī' h. ; āge yā sāmne h. ; kisī dūse kī taraf ruḳh yā muṅh r. [jaise ek kapre ke ūpar dūsrā kaprā.

3.—Kisī ke rū par aur kuchh lagā-kar use chhipānā ; abrā lagānā To face down—Shoḳhī yā dhiṭhāyī se muqābala k. ; muṅh par chahḥ-baiṭhānā ; dāṅṭ yā dabā r. ; āṅkheṅ nichī kar-d. ; mūchheṅ laṭkā d. ; jhipā d.

Face, v. i. 1.—Āiyārī k. ; makkārī k. ; jhūṭhī sūrat banāye rahnā.

2.—Muṅh phernā ; ruḳh yā muṅh k. [Muṅh pher-kar ghūm jānā.

To face to the right or left—Dahne yā bāyeṅ muṅh phernā—To face about—

Facetious, a. 1.—Kḥush-tab' ; hansor ; thathol ; zarif ; thaththebāz ; mazāq kā

2.—Zarāfat-āmez (jismeṅ zarāfat kī bāteṅ hon) ; jismeṅ aisī aisī

bāteñ bhari hoñ jinse jī khush ho; jismeñ hañsī-dillagī kī bāteñ hoñ; mazhaka-āmez. [ke sāth; jī khush karnē ke liye.

Facetiously, ad. Mazāqan yā mazāq ko taur par; khush-tab'ī se; zarāfat

Facetiousness, n. Zarāfat; khush-mizājī; hañsor-pan; mazāq; thutthe-bāzī.

Facilitate, v. t. Sahl k.; āsān k.; kisi kām kī dushwārī ko kam kar denā; qabāhat yā rukāwat daf' kar d.; kisi kām meñ jisqadar mihnat parē usko ghatā denā.

Facility, n. 1.—Suhūlat; āsānī; qabāhat se āzādī. [kiyā.

He performed the work with great *facility*—Usne woh kām barī suhūlat se

2.—Anjām-i-kār kī suhūliyat; tashīl-i-kār; woh musta'idī yā chālākī jo hunarmandī yā kasrat-i-isti'māl se hāsil ho; tez-dastī; malaka.

Practice gives *facility*—Mashq se malaka hotā hai.

3.—Woh bāt jisse kisi kām ke karnē meñ āsānī ho; woh bāt jisse kisi kām kā anjām sahl ho-jāwe; fāida; 'umda madad; i'āunt.

☞ In this sense, generally used in the plural.

No *facilities* were afforded to the court in arriving at the real facts of the case—

Is muqaddame ke asl hālat ke inki-hāf meñ 'adālat ko kisi tarah kī 'umda madad na mili.

Fac-simile, n. Bijinsihī naql yā shabih jaise sawād-i-khat kī; kisi tahrīr kī hū-ba-hū naql; kisi likhāwat kā thik utārā.

Fact, n. 1.—Woh si'l jiskā wuqū' yā zuhūr huā ho; jo natija zuhūr meñ āyā ho; mājarā; si'l; knifiat; amr-i-wāqī'.

2.—Asl-i-haqīqat; asli bāt; sachhī bāt; amr-i-rāst.

In *fact*—Asl meñ; haqīqatan; dar-haqīqat; sach to yah hai.

3.—Bayān-i-amr-i-wāqī' yā shui-i-maujūda; woh bāt jiskā honā bayān yā tasawwur kiyā jāwe; ka fiyat; hāl; wāqī'n. [haiñ.

This evidence abounds with false *facts*—Is shahādāt meñ jhūthī bāteñ bhari

FACTA PROBANTIA, [Lat.] (Law) Wāqī'āt-i-musbit; woh bāteñ jinse koyī wāqī'n sābit ho.

Faction, n. 1.—Kisi riyāsāt meñ un logoñ kī jamā'at jo muttāfiq hokar us riyāsāt ko khilāf koyī kār-rawāyī karen; mukhālifīn kā zirga; kisi qism ke log jo āpas meñ milkar apne zātī naf' aur 'awām kī burāyī ke liye bilā waswasa koyī kār-rawāyī karen; tar; dal; jāthā.

2.—Khal-fishār; nā-ittifāqī; nizā'; jhagrā; fitna; fasād; hal-chal.

Factionous, a. 1.—Bāham ittifāq kurke riyāsāt ke khilāf khwāl 'awām kī mazarrat ke liye dangā-o-fasād kā 'ālī; hangāmā-khez; mufsid; fitna-pardāz—jaise shakhs. [si'l yā bāt.

2.—Fitna-pardāzī ke muta'alliq; jisse fitna-pardāzī zāhir ho—jaise

FACTO, [Lat.] (Law) Wāqī'n meñ; si'l yā wāqī'n se.

Factor, n. Jo dūsre kī taraf se kār-o-bār kare; gumāshā; kār-kun; munib 'alul-khusūs woh shakhs jo kamīshan par (ārhat lekar) dūsroñ kī taraf se māl kharīdo aur becho aur rozgār chālāwe; arhatiyā.

Factorage, n. Ārhat; ārhat ke rupayē; zar-i-kamīshan.

Factory, n. 1.—Ārhat kī jagah; woh makān yā jagah jahāñ arhatiyē apne mālīk kī taraf se rozgār chālāne ke liye rahen; koṭhī.

2.—Woh log jo kisi maqām par koyī kār-khāna chālāte hon.

3.—Woh 'imārat yā 'imāratoñ jo kisi māl ke bauāne ke liye maḥshūs hon; koṭhī; godām; kārkhāna.

Cotton *factory*, indigo *factory*, opium *factory*, &c.—Rāyī kā kārkhāna, nil yā afyūn ki kothī yā uskā godām wagaira. [cha.]

Factotum, *n.* Woh shaḡhs jisṣe har qism kā kām liyā jāe; harbābī cham-
FACTUM, [Lat.] (*Law*) 1.—Kisī shaḡhs kā ḡhās kām wa fīl; 'alal-
ḡhusūs woh ḡāt jo bayān ke zarī'o se mutahaqqaq kar-dī-gayī ho.

2.—Kisī wasiyat-nāme kā munāsib taur par takmil pānā aur uske muta'allig un sab bātoṅ kā kiyā jānā jo uske jawāz ke liye lābudī hoṅ.
FACTUM PROBANDUM, [Lat.] (*Law*) Wāqī'a-i-subūt-talab; woh wāqī'a jiskā subūt darkār ho. [koyī amr sābit ho.]

FACTUM PROBANS, [Lat.] (*Law*) Wāqī'a-i-musbit; woh wāqī'a jisṣe
FACTUM VALEAT, [Lat.] (*Law*) Waq'at-i-amr-i-wāqī'a.

Faculty, *n.* 1.—Zihnī yā dimāgī quwwat; kisī bāt ke karne kī quwwat; liyāqat; salāhiyat. [o-chālākī; fan.]

2.—Suhūlat-i-anjām-i-kār; mashshāqī; hoshyārī; tez-dastī; chustī-
3.—Zāti sifat; mailān yā 'ādat 'ām isṣe ki buī ho yā bhalī.

4.—Ikhtiyār; woh istihqāq yā iqtidār jo kisī ko ri'āyatan nise fīl ke karne kā diyā jāe jo woh qanūnan na kar-saktā ho; ijāzat.

5.—Kisī peshe ke log ḡhusūsan dāktar log.

Fade, *v. i.* 1.—Kamzor ho-jānā; murjhānā; pazhmurda h.; ḡhushk h.
2.—Tāzagī rangat yā āb kā jātā rahnā; rang kā ur-jānā; faq ho-jānā; kumhlānā. [na rahnā.]

3.—Āhista āhista ḡāib ho-jānā; dhīmā ho-jānā; jātā rahnā; bāqī
Fade, *v. t.* ḡhushk kar d.; tāzagī yā zor khaiṅch l.; kumhlā d.; pazhmurda kar-d.; ṡhiṡhrā d.

Fail, *v. i.* 1.—Na h.; kam h.; kisīqadar kam h. yā bi-l-kul na h.; ma'mūlī tariq par baham na pahunchnā yā kisī chiz kī pahunchn (bahamrasi) kā ekbārgī band ho-jānā.

*The crops have failed this year—Is sāl fasl kam huyī yā bi-l-kul na huyī.

2.—Tāqat wagaira kā ḡhaṡnā; aur kamzor h.; dhaṅsā jānā; tahlīl hotā jānā; rafta rafta nā-tuwān ho-jānā.

The sick man's strength fails—Us mariz kī tāqat ḡhaṡtī jāti hai; woh mariz ziyāda-tar kamzor ho rahā hai; woh mariz dhaṅsā yā tahlīl huā jātā hai.

3.—Ma'dūm h.; nest-o-nābūd h.; mar jānā; masdūd ho-jānā; phir paidā na h.; guzar jānā; bi-l-kul ḡāib ho-jānā; phir bāqī na rahnā; kuchh bhī rah na jānā. [natīja paidā na k.; aujām-i-kār meṅ qāsir h.]

4.—ḡhatā k.; chūknā; kām na k.; kārgar na h.; qāsir h.; asar yā His eye-sight fails—Uski basārat (nazar yā nigāh) ḡhatā kartī hai. An enquiry was made with care but failed—Ihtiyāt ke sūth tabqīqāt kī gayī par uskā kuchh asar yā natīja paidā na huā (woh kārgar na huyī)

5.—Kāmyāb na h.; māyūs h.; jis maḡsad kā ḡsil h. zihn meṅ ho uskā bar na ānā; jo natīja maḡsūd ho uskā zubūr meṅ na ānā; murād kā bar na ānā (ḡsil na h.); nā-kāmyāb h. [bar na āyī yā ḡsil na huyī]

The plaintiff has failed—Mudda'i kāmyāb na huā (nā-kāmyāb huā; uski murād 6.—Diwālā nikalnā; diwāliyā ho-jānā; ṡṡṡ ulat jānā; nādār ho-jānā; apne qarz ke adā kī salāhiyat na r.; duyūn-i-muta'alliq-i-kār-o-bār ke adā ke qābil rah na jānā; ṡṡṡ parnā. [us kothīwāl kā ṡṡṡ ulat gayā.]

The banker has failed—Us mahājan kā diwālā nikal gayā (woh diwāliyā ho gayā; "When merchants and traders fail, they are said to become bankrupt; when other men fail, they are said to become insolvent." Webster.

7.—Anjām-i-farz meñ qāsir h. yā kotāhi k.; tark k. yā guslat k.; chhoṛ d.; na karnā.

Herein *fail* not—Is bāt meñ qāsir na ho yā kotāhi na karo; is kām meñ gadat na karo; iso tark na karo; is amr meñ tākid jāno; is kām kā karnā apne ūpar lāzim yā wājib jāno.

Fail, v. t. Kisi kī zarūrat wagaira ko raf' na k.; kisi ko liye kāfī na h.; kisi ko dhokhā d. yā use māyūs k.; kisi ko kām na ānā (uso chhoṛ d.)

Fail, n. Tark-i-fī'; 'adam-i-anjām-i-kār (kisi kām kā na k.). [jo kuchh ho.

Without fail—Bo chūke huye; bilā-qaid; kulliyatan; zarūr; khwāhī-na-khwāhī;

Failing, n. 1.—Kotāhi; qusūr; naqs; bhūl-chūk; khatā.

2.—Diwāliya yā nā-dār ho-jānā. [band ho-jānā.

Failure, n. 1.—Kāmī; kotāhi; naqs-i-kāmil; bi-l-kul na honā; āmad kā

Failure of rain or crops—Dārish yā fasl kī kotāhi (uskā bi-l-kul na h.). [na k.

2.—'Adam-i-ifā; 'adam-i-wafā; adam-i-ta'mil yā anjām; tark; pūrā na k.;

The failure of a promise—'Adam-i-ifa-i-wa'da (wa'de kā pūrā na k.).

3.—Zawāl yā naqs ba-wajh-i-zawāl. [kā yād na rahna.

The failure of memory—Zawāl-i-hāfizā; quwwat-i-hāfizā ke zail hone se bhāṭnā

4.—Diwālā; nādārī; qarz ko adā kī istitā'at kā na r. [par māil.

Fain, a. Khush; kisi zarūrat kī hūlat meñ kisi bāt ke khushī se karno

Fain, ad. Khushī se; masarrat se.

With *would*.

Fair, a. 1.—Dagilā chitkabārā mailā yā nāqis nahīn; be-'aib; sāf; suthrā; matla' sāf; gorā; siyah-sām nahīn. [ma'lūm ho.

2.—Khush-numā; khūbsūrat; khūb-rū; jo dekhne meñ achchhā

3.—Sāf; abr chhūyā huā nahīn; badlī ghiri huyī nahīn; nibaddar; muwāfiq; mukhālif nahīn; jis taraf jānā manzūr ho udhar hī kī.

Said of the wind or weather.

4.—Khulā; sāf; be-rukūwat kā; sīdhā—jaise rāsta wagaira.

5.—Sāf-dil; imāndār; gair-jānibdār; be chhakke-panjo kā; sīna-sāf; kapṭī nahīn; mutadaiyan; jiski nisbat kisi tarah kā shubha na ho-sake; jismoñ taraf-dārī na ho; munsif; munsifāna; wājib; sāf; yaksūn; imāndārī yā diyānat kā.

Said of persons, character, or conduct.

6.—Achchhā yā achchhī; khush; jisso ummed aur bharosā paidā ho; talkh yā karwī nahīn; khush-kun—jaise bāṭen wa'de wagaira.

7.—Sāf; parche jāno ke qābil; mā-yuqrā; khush-khat.

The letter is written in a fair hand—Us khat kī tahrir sāf hai; us chitṭī kī liṅhāwat parchi jū rakṭī hai.

8.—Ausat darje kī; gair-ma'mūlī nahīn; i'tidāl par; na bahut ziyāda na bahut kam; mutawassit. [achchhī tarah; aise dhang se kī jī khush ho.

Fair, ad. 1.—Sāf sāf; khulā khulā; jī khol-kar; aḳhlāq se; imāndārī se.

To bid fair—Qarīn-i-qiyās h.; honhār h.; achchhī ummed dekhānā; achchhī āgam dekhānā.—*Fair and square*—Wājib-wājib; imāndārī se; insāf se; be-lingūw. Imān-dārī; diyānat.—*Fair play*—Wājib bartāw; munsifāna sulūk; imāndārī kā bartāw.

Fair, n. Hasin 'aurat; sundarī. *The fair*—Unās; 'aurateñ.

Fair, n. Melā; dadri.

Fairly, *ad.* Sāf sāf yā safāyī se; fāsh fāsh; sāf-dilī se; bilā-kashīdagī-i-khātīr; tawāzu' yā khulq ke sāth; imāndārī se; muwāfaqat se; āchchhī tarah; khushī se.

FALT, (*Lat.*) Wasīqa; nawishta.

Faith, *n.* 1.—I'tibār; yaqīn; bharosā; takiya; istidlāl; kisī ke bayān ko khās usī ke sadāqat aur sanad par qabūl k.; shahādāt par takiya yā istidlāl; is bāt par rāe kā qāim ho-jānā ki fulān kā bayān yā uskī shahādāt sahīl hai.

The court has no *faith* in the testimony of that witness—Us gawāh kī shahādāt par 'adālat mutlaq i'tibār nahīn kartī (uske bayān par 'adālat ko kuchh bharosā nahīn hai).

2.—Qaul; zabān; 'ahd; wa'da; qarār; wafā; bāt; bachan.

To break one's *faith*—Bad-qaulī bad-'ahdī yā khilāf-wa'dagī k.; apnī zabān (bāt) kā pās na k.; wa'da wafā na k.; be-wafāyī k.

3.—Sachāyī; sadāqat; diyānat; imāndārī.

Breach of *faith*—Bad-diyānatī; be-imānī; khyānat.—*In good faith*—Nek-niyatī se; imāndārī ke sāth; khush-niyatī ke sāth; fareb se nahīn; dhokhā dene ke maqsad se nahīn. *In bad faith*—Bad-diyānatī se; be-imānī se; imāndārī se nahīn; fareb kī niyat se; dhokhā dene kī garaz se.

4.—Kisī qism kā mazhabī 'aqīda; imān; i'tiqād; isht.

Faithful, *n.* 1.—Muhabbat yā wafā-dārī meñ sachchā aur sābit-qadam; apne farz ke aujām meñ mustaqīl yā mazbūt; bā-wafā; wafā-dārī meñ sachchā; wafā-dār; khair-khwāh; namak-halāl; imāndār; mutadaiyan; rāst-bāz; sādiq; sābit-qadam; mutalawwīn nahīn; jo apne qaul-o-qarār 'ahd-o-paimān yā mu'ahadāt kā khūb libāz rakkhe; bāt kā pakkā; qaul kā sachchā yā pūrā.

2.—Sahīh; bijinsihī; thīk thīk; jo kuchh manshā ho waisā hī. [na ho.

3.—Sachchā; sādiq; sachāyī se mutābaqat rakhne wālā; jismeñ jhūth

Faithfully, *ad.* Imāndārī se; wafādārī se; thīk wa'de yā mu'ahade wagaira ke mutābiq; thīk thīk; sachāyī se; mazbūtī se; sach-sach; be-kam-o-kāst; huwa-huwa; bagair naqs fareb yā ibhām ke.

Faithfulness, *n.* Wafā-dārī; namak-halālī; sachāyī; sadāqat-bayānī; ahkām aur lawāzim kī ba'ī pā-bandī; muhabbat meñ sābit-qadmī.

Faithless, *a.* Kāfir; be-imān; namak-harām; dagā-lāz; be-wafā; jhūthā; bad-qaul; bad-'ahd; jisse māyūsī yā dhokhā ho.

Fall, *v. i.* 1.—Yakāyak yā āhista āhista ūnchī jagah se nīchī jagah meñ ānā; gīrnā yā gir parnā; sirf quwwat-i-jāziba ke zor se nīche ko ānā; jharnā; tapaknā.

Ripe fruits *fall* from trees—Pakke phal darakht se girte haiñ (tapakte haiñ).

2.—Istāda (kharā) na rahnā; munh ke bal gir jānā; yakāyak let jānā; aundhā parnā.

The tree has *fallen*—Woh darakht gir gayā (kharā nahīn hai).—The prisoner *fell* on his knees—Woh qaidī apne ghuthnōñ ke bal sijda karne lagā. [meñ gīrnā.

3.—Kisī daryā wagaira ke pānikā bahkar kisī jhīl yā samundar wagaira

 With *into*.

4.—Gir-kar marjānā—jaise larne kī hālat meñ; khap jānā; halāk ho-jānā; nest ho-jānā; gāib ho-jānā; rah na jānā.

5.—Kisī shai kī tezi yā shiddat kā jātā rahnā—jaise hawā yā gusse kā; dhīmā ho-jānā; par jānā; band ho-jānā; zāl ho-jānā.

6.—Paidā h.; girnā; biyānā—jaise ba'z jānwaron ke bachohon kā.

7.—Ikhtiyār buzurgī dāulat yā waq'at kā ghaṭ jānā; wazn yā qimat men kam-ho-jānā; nā-ebiz yā zalil ban-jānā; kam ho-jānā; past ho-jānā; mandā ho-jānā.

8.—Zillat men paṛnā; ruswā yā be-ābrū h.; kḥwār h.; musibat men paṛnā; badī gumrahī yā gunāh men paṛ-jānā; be-īmān yā bad-diyānat ho-jānā. [ho-jānā; kisi burāyī men da'fatan paṛ-jānā.

9.—Phaṇs jānā; phande moṅ paṛ jānā; pahle kī nisbat aur burā

10.—Zard-rū ho-jānā; nigāh nēhī kar-lenā; sharminda yā māyūs ma'lūm h.; chihre kā utar jānā; nigāh kā jhup jānā.

11.—Jism yā qalb (badan yā dil) kā ek hālat se dūsri hālat men da'fatan aur be-ikhtiyār ho-jānā; ho-jānā; paṛnā. [love—'Ashiq ho-jānā. To fall asleep—So jānā.—To fall sick—Bimār paṛnā yā honā.—To fall in

12.—Wāqī' h.; paṛnā; ānā; yakāyak pā jānā; pahuūch jānā; anjām ko pahuūchnā; khatm h. [nā yā lūṭ paṛnā.

13.—Koyī fi' jald jald musta'idī yā shiddat se karno lagnā; jhapat—They fell to blows—Unmeṅ yakāyak mār-piṭ hone lagi.

14.—Ittisāqiya kḥwāh bazārī'a qur'a-andāzī taqsim yā wirāsat wagnā ko kisi ko pahuūchnā yā uski taraf muntaqil honā.

A's estate fell to his brother—Zaid kā tarka uske bhāyī ko pahuūchnā (milā)

The property has fallen into other hands.—Woh milkīyat auron ke hāth āyī (lagī yā pahuūchī).

15.—Be-sākḥta nikal ānā; yakāyak zabān par ā-jānā yā nikal paṛnā.

Not a word fell from him on the subject—Us bāb men ek bāt bhi uski zabān se na nikli.—It fell from his lips—Yah bāt be-sākḥta uski zabān se nikal āyī.

To fall aboard of—Ek kashtī yā jahāz kā dūari kashtī yā dūare jahāz se takṛā jānā (lar yā bhiṛ jānā)—To fall among—Kisi ko darwīzān ittisāqiya yā yakāyak ā-paṛnā.—To fall away—(a) Dublā h.; lāgar h.; tahlīl h.; ghul jānā. (b) Itā'at tark kar-d.; bagāwat k.; sarkashtī k. (c) Dīn chhoṛ d.; kufr ikhtiyār k.; badi men paṛnā. (d) Zūl h.; tabāh h.; kḥo jānā; fanā h.

(e) Ahista ahista ghaṭ jānā; ur jānā; faq ho-jānā; mandā paṛ jānā.—To fall back—(a) Pichho haṭ jānā; pas-pā h. (b) Bid-'ahdī k.; apnā qaul pūrā na k.—To fall cilm—Bahū band ho-jānā; dhimā paṛ jānā.—To fall down—(a) Sijda k.; dandawat k. (b) Baiṭh jānā; zamin par gir paṛnā.—To fall foul—Hamla k.; lūṭ-paṛnā; mārpiṭ karno lagnā; charḥ jānā.—To fall from—(a) Gurez k.; inhiṭāf k.; ta'mil na k.—jaise kisi qaul yā mu'āhade kī. (b) Nā-farmānī k.; bagāwat k.—To fall in—(a) Ittisāq k.; rāe men muttasāq h. (b) Mānnā; ta'mil k.; qabūl k.; kisi ke mutābiq k. (c) Ā-jānā; shūmil h.; ā-milnā; dākḥil h.—To fall in with—Milnā—jaise jahāz kā. Dekh pānā yā nazdīk ā-pahuūchnā—jaise zamin kā yā ke—To fall off—(a) Alag yā kanūra. kash ho-jānā; judā ho-jānā; ṭūṭ jānā; phūṭ ho-jānā; bichhuṛnā jaise doston kā. (b) Zāid ho-jānā; qāim na rahnā; bāqī na rahnā. (c) Kufr ikhtiyār k.; imān chhoṛ d. (d) Chhoṛnā; tark k.; dast-barīdār h.; kanūra-kashtī ikhtiyār k. (e) Tapaknā; zamin par girnā—jaise pakke phalon kā. Waq'at yā umdagī men ghaṭ jānā; ba-nisbat pahle ke kam-'umda yā dil-chasp rah-jānā.

To fall on—(a) Da'fatan aur shauq se shurū' k.; yakbārgī aur dil se karne lagnā. (b) Charḥ jānā; hamla-āwar h.; mārne lagnā. (c) Kisi par girnā yā chūnā.—To fall out—(a) Takṛār k.; qaziya k.; larne lagnā. (b) Wāqī' h.;

ho-parṇā; ittifaqiya ho-jānā.—*To fall over*—(a) Sar-kashī k.; ek fariq ko chhor kar dūse fariq ki taraf ho-jānā.—*To fall short*—Kam h.; nūqis h.; kotāhī k.—*To fall to*—(a) 'Ujlat aur shauq se shurū' k. (b) Kisi kām meṁ masrūf h. (usko karne lagnā).—*To fall under*—Kisi ke mū-taht h.; kisi ki had meṁ parṇā; kisi ke zer-i-hukūmat zer-i-nazar yā zer-i-iḥtiyār wagaira h. (b) Kisi meṁ dākhil h.; kisi ke sāth shumār kiya jānā.—*To fall upon*—(a) See *To fall on*—(b) Iqlām k.; koshish k.; fikr k. (c) Kisi se bhitr jānā

Fall, n. 1.—Girnā; niche utarnā; gir parṇā; larḥarā-kar gir jānā.
 2.—Barbādī; tabāhī; maut. [yā hukūmat kā hāth se jātā rahnā.
 3.—Zawāl; tanazzul; buzurgī yā mausab kā kho jānā; iḥtiyār
 4.—Qimat yā māliyat meṁ kamī.
 5.—Utār jaise āwāz kā. Dhāl jaise zamīn yā pahār kī.
 6.—Jharṇā; āb-shār; kharī jagah se pānī kā niche girnā. Daryā wagaira ke pānī kā samundar yā jhil wagaira meṁ girnā; utār; jahān tak kisi shai kā utār ho.

7.—Khizān; patjhār.

8.—Bārish; jhar yā jharī; meh kā girnā.

Fallacious, a. 1.—Fareb-dih; jisse dhokhā ho; gumrah k. w.; galatī paidā k. w.; zalālat meṁ dālue wālā; jo ba-zāhir jhūṭh ho; jiskī sūrat se ma'lūm ho ki yah jhūṭh hai.

A fallacious argument—Aisi baḥs jisse dhokhā ho; aisi dalil jisse gumrahī ho.

2.—Fareb-ānez; darog; jhūṭh; fāsīd; be-asl; jisse māyūsī paidā ho; jiskī ummed na h.

A fallacious hope—Ummed-i-be-asl; ummed-i-fāsīd.

Fallacy, n. 1.—Jhūṭh yā fareb deno walī zāhiri sūrat; makr-āmezi; fareb-dih h.; jisse ānkh yā dil ko dhokhā ho; fareb; galatī; tazwīr.

2.—Aisi dalil yā baḥs jisse ba-zāhir qat'-i-nizā' ho-jāwe par dar-baqī qat aisi na ho. [dhokhe meṁ ā-sake; khatā-pazīr.

Fallible, a. Jisse bhūl yā chūk ho; jo dūron ko dhokhā de-sake yā khud
Fallow, a. Jismeṁ hal chālāne ke ba'd bij na boye gaye hoṅ; gair-mazrū'a; uftāda; partī; be-taraddud; jo baras do baras jotne bone ke ba'd yūnhīn durastī kī nazar se chhor dī jāwe.

Fallow ground—Woh zamin jis meṁ hal chālāyā gayā ho par tuḥm-rezī na huṅ ho; aisi ārāzi jo kuchh din tak jotne bone ke ba'd uski haisiyat kī taraqqī kī nazar se ba-taur-khud chhor dī jāwe.

Fallow, v. t. Zamīn meṁ hal aur heṅgā chālākar use be boyī chhor d. jismeṁ kharāb ghās wagaira nikal-jāe aur zamīn mulāim ho jāe.

False, a. 1.—Jhūṭhā; jhūṭh bolne wālā yā darog-bayān; jismeṁ sadā-qat-kalāmī na ho; dagā kā 'adī yā dagā-bāz; be-īmān; bad-diyānat; aisi bāt kahne wālā jiskā na wujūd ho na wuqū' yā jo na to kahī gayī ho aur na uskā kisi ko khayāl ho.

A false witness—Jhūṭhā gawāh; shāhid-i-kāzibul-bayān; nistā gawāh jiskā bayān rāst (sachchā) na ho.

2.—Be-wafā; bad-'ahd; bad-qaul; jhūṭhā; dagā-bāz; jo apno qaul yā wa'da wagaira kā pā-band na ho; kāzib; sādiq nahīn; muzawwir; jismeṁ sabāt (sābit-qadmī) na ho.

A false friend—Dost-i-sādiq nahīn; yār-i-be-wafā—*False to promises*—Bad-'ahd; bad-qaul; jisko wa'de pūre nā hoṅ; jo jhūṭh wa'de kare.

3.—Jo sachāyī yā asliyat se mutābaqat na rakkhe; sachchā nahīn; jismeñ dhokhā dene yā māyūsī paidā karne kī salāhiyat kā ihtimāl ho; jhūṭhā; khotā; fāsīd; kāsid; galat.

A false statement or report—Bayān yā khabar-i-galat; aisā bayān yā aisī khabar jismeñ sachāyī yā asliyat na ho.—A false weight—Kam-wazn bāt; aisā bāt-kharā jo kisī andāz-i-mua'iyān ke mutābiq na ho.

4.—Talbisī; masnū'ī; ja'lī; banāyā huā yā banāwat kā; aslinahīn; khotā. A false coin—Sikka-i-talbisī; khotā sikka.—A false bill of exchange—Ja'lī yā banāyī huyī hundī; masnū'ī hundī.

5.—Mazbūt yā ṭhos nahīn; jisse ākhir meñ dhokhā uṭhe.

A false foundation—Bunyād-i-be-asl; aisī bunyād jo mazbūt na ho.

6.—Jo mazbūt bunyād par mabnī na ho; be-asl; jo mustahkam yā qābil-i-i'tibār na ho; galat. [galat; rāe-i-galat.

A false claim—Da'wi-i-be-asl; be-bunyād da'wā. A false conclusion—Natīja-i-

7.—Banāwat kā; iddi'āyī; jo dhokhā dene kī nīyat se banāyā yā iḳhtiyār kiyā gayā ho; makr-āmez; farebī; jismeñ raugan-i-qāz malā gayā ho; aslī nahīn.

False imprisonment—(Law) Kisī shakhs ko bilā wāranṭ yā be-sabab kḥwāh qānūn ke kḥilāf giriftār karke qaid rakhnā.

False return—(Law) Jis ahl-i-kār ko koyī hukm-nāma-i-'adālat ta'mīl ke liye mile uskī ta'mīl kī nisbat jhūṭhī kaifiyat likhānā; kaifiyat-i-darog.

False-hearted, *a.* Dagā-bāz; dhokhā dene-w.

False-hood, *n.* 1.—Jhūṭhāyī; jhūṭhā (galat) bayān.

2.—Be-īmānī; dagā-bāzī; fareb dihi.

3.—Banāwat; iddi'āyī sūrat; taqlīd.

Falsely, *ad.* Jhūṭh; sach nahīn; dagā-bāzī se; dhokhā dene kī nīyat se. Falseness, *n.* Jhūṭhāyī; be-īmānī; dagā-bāzī; zāhir meñ kuchh aur asl meñ kuchh.

FALSI CRIMEN, [Lat.] (Law) Ja'l banāne (ja'l-sāzī) kā jurm.

Falsification, *n.* Jhūṭh banānā; iltibās; masnū'iyat; kisī chīz kī aisī sūrat banānā jo asl meñ na ho; takzīb. [nū'ī banānā.

Falsify, *v. t.* 1.—Jhūṭhā banānā; talbisī banānā; naqlī banānā; mas-

To falsify coin—Jhūṭhā sikka banānā; sikka-i-talbisī banānā.

2.—Bātil ṭhahrānā, darog sābit k.; jhūṭhā yā nā-qābil-i-i'tibār sābit k.; rad k.; tardid k.; māyūs k.; na-ummed k.; bātil k.

To falsify a record—Kisī kāgaz ko rad k. (jhūṭh bātil yā nā-qābil-i-i'tibār ṭhahrānā). To falsify one's hopes—Kisī kī ummed ko bātil k.; kisī ko nā-ummed yā māyūs k.

3.—Bātil k.; ka-l'adam k.; jhūṭh sābit k.—jaise kisī tajwīz ko.

4.—Muhāsaba-fahmī meñ kisī kharch kī raqam ko galat ṭhahrānā.

To falsify one's word—Bad-qaulī k.; apnā qaul na r.; jhūṭh kahkar apne qaul se be-qaul ho jānā; apnī bāt ko mitā d.

Falsify, *v. i.* Jhūṭh bolnā; darog-goyī k.

Falsity, *n.* Jhūṭh h.; jhūṭhāyī.

Falter, *v. i.* 1.—Chūknā; khatā k.; hīklānā; luknat k.; ruk-ruk ke bolnā; bolne kī hālat meñ zabān kā kaipnā.

2.—Tharrānā, lagzish k.; na ṭhaharnā; hīlne lagnā.

3.—Samajh meñ futūr ānā; zihn meñ naqs h.

Fame, n. 'Umda khabar; achchho yā baṛe baṛe kāmōn kā shuhra; shuhrat; nāmwarī, jas; shuhra.

Familiar, a. 1.—Khandānī; ghar kā; gharailā.

2.—Jisseksar bāt-chīt kartekarte rabt hojāo; jisse ba-khūbī wāqifiyat ho; jisse bahut rabt-zabt ho; jisse bahut khalā-malā ho; mālūf; mānūs.

A familiar friend or companion—Dost yā sāthī jisse bahut rabt-zabt ho.

3.—Kisī shai se ba-khūbī wāqif; kisī bāt ko uske karte karte achchhī tarah jānne w. (usse mālūf yā mānūs).

4.—Be-takalluf; bāt-chīt meñ takalluf na r. w.; āzād; muḥallā-bi-tab'; aisā ki dūse ko bār-yābī mushkil na ho; hilā-milā. [huā.

5.—Ba-khūbī ma'lūm; kasrat-i-isti'māl se khūb sikhā yā samjhā

6.—Sahl; roz-marre ki; bol-chāl ki—jaise 'ibarat.

7.—Nā-jāiz āshnāyī yā rabt-zabt r. w.

Familiar spirit—Muvakkil; bīr; woh shaitān jiski nisbat yah tasawwur kiyā jātā hai ki woh bulāte hī hāzīr hotā hai.

Familiarity, n. Mānūs rahnā; aksar dil-khol-kar āpas meñ bāt-chīt k. aur suhbat r.; be-takallufāna bartāw; be-takallufī aur āzādī; ikhtilāt; baṛā mel-jol; nihāyat rabt-zabt (khalā-malā); baṛā sat-sang; bahut mānūs-o-mālūf h. [yā bāt chīt se bakhūbī wāqif ho-jānā.

Familiarize, v. t. 1.—Mānūs k.; 'ādī k.; khū-gar k.; kasrat-i-isti'māl

2.—Kisī kām ko mashq karke use sahl kar-d.; kisī 'ilm wagaira ki tahsil ko parhte parhte āsān kar-d.

Familiarly, ad. 1.—Be-takallufāna (be-takallufī ke sāth); bilā-lihāz-i-rusūm-i-zāhirī; dil se; be kisī dabāw ke.

2.—'Unūman; aksar; beshtar; us suhulat aur be-fikrī se jo bahut dinoh ki muzāwalat yā wāqifiyat se hāsil ho.

Family, n. 1.—Woh jumla ashkhās jo ek hī makān meñ aur afsar yā muhtamim-i-wāhid ke mātāht rahen; woh sab log jo ek hī ghar meñ rahen aur inmeñ mān-bāp lārke-bāle naukār-chūkar aur bāz auqāt kirāya-dār wagaira bhī dākhil hote hain; kunbā; khandān; 'ayāl-o-atfāl; āl-o-'ayāl; lārke-bāle; bāl-bachehe; qabāil; kutumb; ghar-bār; gharānā.

2.—Woh log jo ek mūris-i-ā'lā se paidā hon; yak-jaddī; ek ghar yā gharāne ke; yagāna; nāl; kul; bans; gotr; santān.

3.—Mūrisōn kā silsila; pusht; pīrhī.

4.—'Āli-khandānī; 'āli-nizhādī; khandān-i-sharīf se honā; najīb yā mu'azzaz h.; baṛe bāp-dādā kā; nāmī-girāmī gharāno kā.

Famine, n. 1.—Qaht yā qaht-sālī; girānī; akāl; manhgī.

Famish, v. t. 1.—Bhūkhoñ mārñā; bhūkhā rakh ke halāk k.

2.—Bhūkh se be-dam kar-d.; bhūkh yā pyās se bi-l-kul kamzor kar-d.; bhūkhā rakh ke taklīf d.

3.—Kisī zarūrī chīz ke le-lene yā uske na dene se halāk k.; kisī lābudī shai ke na hone se gāyat darje ki taklīf d.

Famish, v. i. 1.—Bhūkhoñ mārñā; fāqa-kashī k.

2.—Bahut hī bhūkhā yā pyāsā rahnā; khāno-pīne ki chīzōn ke na milne se kam-zor yā qarību-l-marg ho-jānā. [taklīf uḥḥānā.

3.—Kisī zarūrī yā lābudī shai se mahrūm kiye jāne ki wajh se baṛī

Famous, a. Mashhūr; nek-nām; sarnām; zabān-zad-i-'awām; ma'rūf.

Fan, *n.* 1.—Pankhā; pankhī; bād-kash; mirwaha; benā; badan ko thandhā karne ke liye par kāgaz yā resham wagaira kā pankhā.

2.—Nāj pachhorne kī chiz (sūp); āg dhauñkne kī chiz (damī yā dhauñ kanī). Mor kī dum wagaira sī chiz jo pankhe kī tarah phail jāe.

3.—Woh bāt jisse kisī shai kā shu'la bharak jāe; woh bāt jisse koyī shai ubhar parē khwāh taragqī yā mazbūtī pakre.

A fan to inflame love—'Ishq ke shu'le kī bharkāne wālī chiz.

Fan, *v. t.* 1.—Pankhe se hawā karke thandhak aur tūzagī lānā; pankhā jhalnā; pankhe se muñh par hawā k.

2.—Hawā pahuñchānā; hawā kā asar pahuñchānā; hawā lagānā.

3.—Pachhorna; sāf k.; phatakna.

Fanatic, } *a.* Mazhabī josh se muta'alliq yā uspar dalālat k. w.; rāo
Fanatical, } meñ azbas ta'assub zāhir k. w.; nihāyat sar-garm yā
pur-josh khusūsan umūrāt-i-mazhabī meñ.

Fanatic, *n.* Woh shakhs jiske dil meñ umūrāt-i-mazhabī kī nisbat barā hī josh ho; jiske dil meñ mutawabbhish aur be-hūda khayālāt-i-mazhabī huā karen; majzūb; muta'assib.

Fanaticism, *n.* Ibad se ziyāda josh jazba yā sargarmī; mazhab ke mutawabbhish aur behūda khayālāt; mazhabī harārat josh yā junūn; ta'assub-i-dīnī. [wahmī; waswāsī.

Fanciful, *a.* 1.—Khayāl-parast; 'aql aur tajribe kā pā-band nahīn;

2.—Applied to persons.

3.—Khayālī; khayāl se paidā; wahmī; qiyāsī.

4.—Applied to things.

Fancy, *n.* 1.—Khayāl; tasawwur; woh zihnī quwwat jisse kisī shai kī sūrat yā shabīh jab chāheñ dil par qāim ho-jāe.

2.—Kisī shai kī sūrat jo dil par ban-jāe; khayāl; sūrat; dhyān; rūp.

3.—Woh rāo yā khayāl jiske qāim karne meñ bahut gaur karnā na parē; umang; tarang; lahar.

4.—Ragabat; pasand; shauq; 'ishq; chāh. Woh shai jispar tabī'at rāgib ho; jise dil chāhe (pasand kare). [ua ho.

5.—Woh shai jisse dil to khush ho par woh dar-asl kisī kām kī

Fancy, *v. t.* 1.—Khayāl k.; apne dil meñ kisī bāt kī sūrat paidā kar-l.; bilā

subūt ke būwar yā tasawwur k.; qiyās k.; gumān k.

Fancy, *v. t.* 1.—Kisī kā dhyān k.; kisī shai kā tasawwur dil meñ k.;

khayāl k.; dil par naqsh banā lenā.

2.—Pasand k.; kisī kī chāh r.; kisī se uskī sūrat yā aḥlāq-o-ādāb

kī wajh se khush rahnā; chāhnā.

Fancy, *a.* Jisse tabī'at khush ho; jiskā mazā tabī'at ko mile.

Fancy ball—Woh nāch jismeñ nāchno kī garaz se log tarah tarah kī poshāk pahan-kar jāto haiñ—*Fancy goods*—Rang-rang aur tarah-tarah ke reshmi kapre sūtan wagaira.

Fantastic, } *a.* 1.—Sirf khayālī wujūd r. w.; khayālī; qiyāsī; asli
Fantastical, } nahīn.

2.—Khayāl-parast; wahmī; mutalawwin.

3.—Sirf zāhir meñ rahne w.; namūd-i-be-būd r. w. [kare.

4.—Be-tartīb; be-qā'ida; jisko sabāt na ho.; be-asl; jo tabdīl huā

Far, *a.* 1.—Dūr; kisī jānib ko dūr; nazdik nahīn; jiske darmiyān bahut barā fasl ho; ba'id; ṭappe par; pallo par.

- 2.—Manshā se dūr; khwāhish yā irāde ke khilāf.
Far, ad. 1.—Bahut dūr tak; bahut kuchh; bahut ziyāda.
 2.—Bahut zamāna-i-ba'id tak; piche ko bahut dinon tak.
 3.—Bahut yā bahut kuchh; bahut sā; juzw-i-kasir.
 4.—Nihāyat ziyāda; bahut ziyāda; kabīn barhkar.
 5.—Kisī khās had darje yā fāsile tak; ek hadd-i-mu'aiyan tak.
By far—Bahut kuchh; nihāyat hī.—*Far from*—Bahut dūr; bare fāsile par.
Far off—Bari dūr; fāsila-i-ba'id par.—*From far*—Bahut dūr se; fāsila-i-ba'id se; aisi jagah se jo bahut dūr par ho; bare bu'd se. [kuchh na ho.
Farce, n. Nirī numāish; mahz tumtarāq; bharāmpā; jismein dar-asl
 A mere *farce*—Nirā dekhāwā; asl mein kuchh nahīn.
Fare, v. i. 1.—Kisī hālat mein h. chāhe woh achchhī ho yā burī;
 kisī hāl mein rahnā—'ām isse ki khushī ho yā musibat.
He fared well—Woh achchhi hālat mein thā (khush-hāl fārigu-l-bāl achchhā yā
 khush-guzrān thā; uski achchhi guzartī nibhtī bittī yā kaṭṭī thi). *He fared
 ill*—Woh burī hālat mein thā (taklif yā musibat mein thā; uski achchhi
 nahīn guzartī thi).
 2.—Khānā-pinā; tawāzu'-mudārāt (khātir-bāt) kā kiya jānā.
 3.—Honā chāhe achchhā ho yā burā.
 Used impersonally.
Fare, n. 1.—Kirāyā; bhārā; khewā; mahsūl; woh rupaye jo kisī shakhs
 ke khushkī yā tarī se jāne ke 'iwaz mein diye jāen yā wājibu-l-adā hon.
 "The price of conveyance over the ocean is now usually called
 the *passage*, or *passage money*. *Fare* is never used for the price of convey-
 ing goods; this is called *freight* or *transportation*." *Webster*.
 2.—Khānā; gīzā; khāhe-pīne kī chīzein.
Farewell, int. Jāo khush raho; al-widā'; Khudā-hāfiz; woh kalām
 (bātein) jo do shakhsan ke bāham judā hone ke waqt ek dūse ke
 khush rahne kī nisbat kahī jāen ya'ni jāne wāle ko rahne wālā kahe
 ki tum khush rahnā yā rahne wāle ko jāne wālā. Ba'z waqt sirf
 judāyī zāhir karne ke liye yah lafz musta'mal hotā hai.
Farewell, n. 1.—Judāyī ke waqt kā salām-kalām; al-widā'.
 2.—Rukhsat; judāyī; chhornā.
To take one's farewell of a thing—Kisī shai se judā h. (usko chhornā, usse
 chale jānā.) [ke waqt kā).
Farewell, a. Judāyī kā; rukhsatāne kā; rukhsat hone (jāne yā chhorne
Far-fetched, a. 1.—Dūr se lāyā huā; fāsile se lāyā huā.
 2.—Jo koshish kar-ke nikālā gayā ho; jo āsānī se yā āp-hi-āp
 (az-khud yā khud) mustakhraj yā mustambat na huā ho; jo khinch-
 khānch-kar niklā ho; asli nahīn.
Farm, n. 1.—Woh qat'-i-arāzi jo āsāmi ke jotne-bone ke liye 'alāhida
 kar diyā jāwe; woh zamīn kā tukrā jo lagān ke 'iwaz mein kāshtkāri
 kī garaz se diyā jāwe; chak; chās.
 2.—Mazra'; khet; kishit; jot.
 3.—Thika; mustājiri; ijāra; zamīn kā lagān-i-mu'aiyan par diyā
 jānā. [jiri mein d.; thika d.
Farm, v. t. 1.—Lagān ke 'iwaz mein thike par d.—jaise arāzi kā; mustā-

2.—Kisi jāedūd kār-o-bār mūlguzārī yā kisi istihqāq-i-khūs wagairā kā kisi dūsre ko is shart par sipurd kar denā ki farīq-i-sānī āmadani meñ se ek raqam-i-mu'aiyan yā ba-hisāb-i-fī-sadī ba-taur mu'awaze ke diyā kare; thika d.; ijāra d.; katkinā d.

3.—Kisi lagūn yā shurh-i-mu'aiyan par lenā; saikaro ko hisāb se lonā. [jotnū-bonā.

4.—Kāsh-t-kārī (khetī) ke kām meñ lānā—jaise zamīn kā; khet kā
To farm let or let to farm—Lagūn ke 'iwaz meñ thike par d.; paṭṭa likh d.

Farmer, n. 1.—Jo zamīn kā paṭṭa likhā ke use jote boye; kāsh-t-kār; asāmī.

2.—Woh shakhs jo kisi fī-sadī-i-mu'aiyana ke 'iwaz meñ mahsūl wagairā kī tahsīl apno zimma kar le; thika-dār; mustājir; ijāra-dār.

Farmer of the revenues—Mālguzārī kī mustājir; woh shakhs jisme is shart par mūlguzārī kī tahsīl apno zimma li ho ki usko zar-i-muhassala seisqadar fī-sadī ba-taur haqq-u-sa'i ke milega. Farmer of the excise—Muskirāt kā thika-dār.

3.—Kāsh-t-kār; mazārī'; kisūn; khetihar.

Farther, a. & ad. See Further.

Fashion, n. 1.—Kisi chīz kī banāwat yā sūrat; tarz shakl sūrat yā sūkh-t; tarāsh-kharāsh (kāṭ yā sūrat); dhaj yā sajj-dhaj; rūp; ḍaul; waz'; namūna.

2.—Rāj tarz yā waz'; poshāk yā libās kī waz'; poshāk tarz-o-tarīq yā zāhiri bartāw wagairā ko muta'alliq jo rasm jāri ho khusūsan muhazzab shakhsōñ meñ.

To dress in the fashion—Muhazzab shakhsōñ kī tarah khud bhī kapre pahannā.

To dance, sing, ride, &c., in the fashion—Waz'-dārōñ kī tarah khud bhī nāch-nā gūnā wagairā.—In fashion—Jāri; murawwaj; jisko waz'-dār log karte hōñ.

3.—Kār-rawāyī kī tarīq; ḍhaṅg; tarz; qism; rāh; qaiina.

After one's fashion—Kisi ke dhang yā tarz par.

Fashion, v. t. 1.—Banānā; kisi sūrat yā shakl kā banānā; dhālnā yā garhnā. [ke muwāfiq waz' k.

2.—Kisi ke hasb-i-hāl k.; kisi ke mutābiq banānā; kisi kī hālat With so.

3.—Jo qā'ida rawāj ko rū se qāim ho usko mutābiq banānā.

Fashionable, a. Jo rāiju-l-waqt waz' ke mutābiq ho; jo tarz jāri ho usko mutābiq banā huā. [meñ jāri.

2.—Rawāj yā isti'māl ke rū se qāim; rāj; 'ām; kisi khūs zamāne

3.—Waz' kā pā-band; waz'-dār; rasm-o-rawāj ke mutābiq 'amal k. w.

4.—Sharif; muhazzab; husn-i-akhilāq r. w.; khush-khulq.

Fashionable, n. Waz'-dār shakhs; shakhs-i-bā-waz'.

Used chiefly in the plural.

Fast, a. 1.—Mazbūt; khūb safā yā lagā huā; dhilā nahū; gair-mustahkam nahū; jo jald harakat yā jumbish na kar-sake; jakar-band yā jakrā huā.

Make fast the door—Kowār ko khūb band yā jakar-band kar do.

2.—Jispar hamle kā asar mushkil so pahūnche; mazbūt; jismeñ qudrati yā masu'ī mazbūti yā hifāzat kā sāmān ho—jaise koyī jagah.

3.—Sābit-qadam; mazbūt; pakkā; jisse jald tafriqa yā uifāq na ho; wafā-dār yā bā-wafā—jaise dost.

4.—Jismeñ jald intishār na ho-sake; jo jald tūt yā khul na sake; gahrī yā gārbi; gaslat kī—jaise nīnd.

5.—*Tez-raftār*; subuk-rau; tez; jald ohalno wālā—jaise ghoṛā.

Fast and loose—Kabhi lipaṭ jāne wālā aur kabhi ohhūṭ jāne w.; mutalawwīn; be-sabāt; jisko qarār na ho.—*To play fast and loose*—Be ūgā-pichhā socho kisi bāt kī jhaṭ-paṭ kar-guzarnā; talawwun-mizājī k.

Fast, ad. 1.—Mazbūṭī se; jakar ko; kas ke.

2.—Jald jald; tezi se; fuzūl-kharohī se; be-hūda tarīq par.

Fast by, or fast beside—Kisi ke nazdik; lag-bhag; ware; qarīb.

Fast, v. 1.—Khānā na khānā; be-khāye rahnā; bhūkhā rahnā; sāqa k.; mut-laq nā khānā yā thoṛā sa khā ke rah jānā; upās k.; langhan k.; karākā k.

2.—Mazhabī rusūm ko anjām meṁ gīzā se parhez k.; badan ke torne yā bhūkh-pyās miṭāne khwāh ranj yā musibat ke izhār ko liye khānā-pīnā band kar-d.; brat k.; rozā rakhnā; upās k.

Fast, n. 1.—Fāqā-kashī; gīzā na khānā.

2.—Roza; brat; upās. [chāhe ek din ho yā ziyāda.

3.—Jab roza yā brat rakkhā jāo; ynum yā aiyām-i-saum; brat kā din

To break one's fast—Roza kholnā yā ifṭār k.; brat par pāran k.; khusūsan subh ko khānā; nāshā k.; uahār muṛh kuchh khā l.

Fast-day, n. Brat yā roze kā din.

Fasten, v. 1.—Mazbūt bāndhnā; quṣī yā zanjir wagnā se mah-fūz (band) k. [tarah par ek kar-d.

2.—Ekaṭṭhā karke bāndhnā; joṛnā yā mazbūṭī se milānā; kisi

To fasten a charge upon a person—Kisi shakhs par koyī jurm lagānā yā qāim k.

3.—Lagānā; dālnā; mazbūṭī se qāim k.; 'āid k.

To fasten a blow—Dhau lagānā yā jarnā.

Fasten, v. 1. Lagnā; pakarnā; chipaṭnā.

Fastening, n. Band karne kī ohiz jaise tālā agrī billī wagnā.

Fastidious, a. Jiskā khush k. mushkil ho; jo khafif khafif naqs yā bhūl-chūk par nārāz hojāe; tunuk-mizāj; mirzā-manish; jisko koyī bāt mushkil se bhāyo. [taiyār.

Fat, a. 1.—Pur-gosht; moṭā-tāza; jasīm; farbiḥ; dublā (lāgar) nahīn;

A fat man—Moṭā-tāza shakhs; jo ādmī dublā na ho. [kī ohiz.

2.—Raugan-dār; muraggan; charbī-dār; 'umda—jaise koyī khāno

3.—Be-dīmāg; kūṛh-magz; ahmaq.

4.—Jisse barī āmadānī ho; jisse bahut kuchh paidā ho; jismeṁ mihnāt to kam par naf' ziyāda ho; zar-khez; naf'-baḥlsh.

Fast, n. 1.—Charbī; raugan; chiknūyī.

2.—'Umda tarīn paidāwār; sab se achchhā hissā.

Fatal, a. Muhlik; qā'il; kāri; jisse maut yā barhādī paidā ho; muzil; āfat paidā k. w.; balā kā; āfat-nūk; gārat-kun; muzir.

A fatal disease—Maraz-i-muhlik; aisi bimāri jismeṁ bimār kī jān jāwe. *A*

fatal wound—Zakhm-i-kārī; aisi zakhm jisse majrūh jān-bar na ho.—*A*

fatal day—Āfat-nūk-din; balā kā roz—*A fatal error*—Gārat karne wālī galatī;

aisī galatī jisse zawāl āwe.—*This error is fatal to the judgment*—Yah galatī us tajwīz kī gārat-kun hai; is galatī se us tajwīz par zawāl ātā hai yā isse woh zāl ho-jātī hai.

Fatally, ad. 1.—Taqdir se; qismat se; bhāg se.

2.—Aisi tarah par kī jān nikal jāe; ba-tarz-i-muhlik.

Fate, *n.* 1.—Hukm-i-Ilāhī; taqdīr; qazā; jo chūr-nā-chār ho; mashīyat.

2.—Ākhir; anjām; maut; zawāl; qismat kā likhā; jis bāt kā honā pahle se qarār pā chukā ho; muqaddar. [paidā ho.

Father, *n.* 1.—Wālid; qibla-gāh; pīdar; bāp; pitā; jiske nutfe se koyī

2.—Mūris-i-zukūr; kisi khāndān yā gharāne kā bānī; mūris-i-ā'lā.

Pl. *Fathers*—Mūris mūrisōn yā mūrisān.

3.—Jo shakhs misl wālid ke kisi kī parwarish muhabbat hifāzat yā himāyat wagaira kare; woh shakhs jiskī ta'zīm ba-libāz uskī 'umr shafaqat dānāyī wagaira keki jāwe; murabbī; walī-ni'mat; qibla-o-ka'ba; qibla-i-hājāt; bāp.

Adoptive father—God l. w.; rās baithālne w.; woh shakhs jo kisi dūshre ke larke ko apnā mutabannā banāwe; mutabannā k. w.—*Natural father*—Waladu-l-harām larkeon kā bāp; woh shakhs jiske nutfe se waladu-z-zinū larke paidā ho; pīdar-i-ntfāl-i-waladu-l-harām.—*Putative father*—Pīdar-i-farzī; pīdar-i-ma'rūf; pīdar-i-mujāzī; jo shakhs logon kī dānist meñ kisi kā bāp ho par dar-asl na ho.—*Father of the bar*—Sab se purānā yā qadīm bāristar wagaira.

Father-in-law, *n.* Sasur; susar; khusar; shauhar yā zauja kā bāp; kisi ke shauhar yā zauja kā bāp.

“A man who marries a woman having children already, is popularly called their *father-in-law*.” *Webster*.

Fathom, *n.* Chiha fit kī ek lambāyī kī nāp jiskā kām samundar meñ partā hai.

Fathom, *v. t.* Gahrāyī kā patā lagānā; thāh lenā; thahānā; paithhnā; ghusnā; kisi bāt kī tah ko pahuñchuā (yah ma'lūm k. kī iski asl kyā hai yā isko kahān tak wus'at hai).

Fathomless, *a.* 1.—Jiskī tah kā patā na lage; athāh; itnā 'amīq ki uskī gahrāyī kā thekānā na lage.

2.—Jo samājh meñ na āye; jismeñ 'aql ko rasāyī na ho.

Fatigue, *n.* 1.—Jismānī yā zihnī koshish se thakāwat; māndgī; thakān; takān; sustī; zu'f.

2.—Thakāwat kā bā'is; mihnāt; mashaqqat; riyāzat.

3.—Woh mihnāt ke kām jo sipāhī hathiyār chalāne ke 'ālīwa karen.

Fatigue, *v. t.* Mihnāt se thakā d.; mihnāt lete lete tang kar-dālnā; sust kar-d.; dhilā kar-d.

Fatness, *n.* 1.—Motāyī; dabāzat; pur-gosht h.; farbihi.

2.—Zar-khezī; zar-rezī; quwwat-i-paidāwār bahut r.

Fatten, *v. t.* 1.—Motā k.; zabh karne ke liye khilānā-pilānā; aisī fikr karnā ki gosht charh āwe.

2.—Zar khez banānā; paidāwār kī quwwat barhānā.

Fatten, *v. t.* Motā h.; jasim h.; bhar ānā; gosht kā charh ānā.

Fatty, *a.* Raugān-dār; charbī dār; jismeñ chiknāyī ho.

Fault, *n.* 1.—Galatī; bhūl; chūk; khatā; sahw; 'aib; naqs; kotāhī; nuqsān; burāyī; woh bāt jisse 'umdagī meñ futūr par.

2.—Anjām-i-farz meñ kotāhī; jāda-i-munāsabat se inhirāf; qusūr; gunāh; taqsīr; dosh; jurm-i-khafīf; 'adam-tawajjuhī khwāh be-'aqlī kī wajh se us fi'l ke anjām meñ gaffat k. jo lāzīmī yā munāsib ho aur go kī is qism kī gaffat bil-irāda khwāh ranj-dihī kī niyat se wuqū' meñ nahīn ātī par woh qābil-i-'itirāz yā chashm-numāyī hotī hai.

At fault—Ghabrā-kar yah na jānū ki ab kyā karnā chāhiye; hairān; pareshān; shash-dar; uljhere meḥ; ghabrāyā huā; rāh khoṃ huā.—*To find fault*—Ilzām dene yā shikāyat karne ki wajh pānū; nārāzi zāhir k.; shāki h.; gilā k.; shikwa k.; dosh d.; ilzām lagānā; nukta-chūi k.; naqs nikālā.

 Followed by *with* before the thing complained of.

Faultless, *a.* Be-'aib; be-naqs; nāqis yā nā-mukammal nahīn; jismeḥ koyi galatī yā burāyī na ho; kāmīl. [uā-tamām; adhūrā; nākāra.

Faulty, *a.* 1.—Jismeḥ 'aib naqs yā kotūhī ho; nāqis; nā-mukammal; 2.—Gunāh yā gunāhoḥ kā mujrim; qābil-i-ilzām; sazāwār-i-sar-zanish; chashm-numāyī yā malāmat ke lāiq. [karam; nawāzish.

Favour, *n.* 1.—'Ināyat; nazar-i-'ināyat; shafaqat; mihrbānī; lutf;

2.—Himāyat; dastgiri; i'ānat; sahāra; pushti; tāyid; taqwiya.

To be in favour of a measure—Kisi tajwiz meḥ taqwiya dene yā uske 'amal meḥ lāne ki ragabat yā khwāhish. To be in favour of a party—Kisi fariq ki himāyat karne uski kār-rawāyioḥ ko jāiz thaharāne aur uske maqāsid ke taraqqī dene par imāda h.

3.—Mihrbānī kā kām; 'ināyat; khair-khwāhī ba-zarī'a-i-qaul yā fi'; ri'āyat; murawwat; rahm.

To pardon the guilty is a favour; to punish them is an act of justice—Muj-rimōḥ ki mu'afi ri'āyat meḥ dākhil hai unki sazā-dihī nistat hai.

4.—Subkī; sazā ki narmi khiftut yā mulāimat.

5.—Jāuib-dārī; taraf-dārī; pās-dārī. [zish-nāma.

6.—Khat; chitṭhī; 'ināyat-nāma; mihrbānī-nāma; shuqqa; nawā-

7.—'Atiya; bakhshish; in'ām; nazar; jo kuch bataur subūt-i-nek-khwāhī diyā jāe; muhabbat ki nishānī; reshmī fite kā guchebhā; jo chiz izhār-i-muhabbat ke liye pahni jāe.

In favour of—Kisi ki taraf yā jāuib; kisi ke haq meḥ yā ba-haq kisi ke; kisi ke liye mufid; ismī-i-fulān; bauām-i-fulān; mausūma-i-fulān; fulān ke nām se; kisi ke rakkhe yā kisi ke jog. In favour with—Kisi ki zill-i-'ināyat yā himāyat meḥ; jispar kisi ki mihrbānī yā madad ho; kisi kā pyārā ('aziz).

With or by one's favour—Ijāzat se; ba-ijāzat; irshād se; imā se; mauzūri se.

Favour, *v. t.* 1.—Mihrbānī ki nazar r.; sahāra d.; madad d.; imdād par māl h.; kāmyābī kā khwāhān h.; muwāfiq h.; pushti d.; karam k.; jāuib-dārī yā taraf-dārī k.; taqwiya d.; himmat dālnā.

2.—Kāmyābī ki nazar se har tarah kā fāida bakhshnā; sahl k.; āsān k.; kisi shai ke liye mufid h.

Favourable, *a.* 1.—Mihrbānī se bharā huā; shafaqat-āmez; jisse ri'āyat yā 'ināyat mutarashshih ho; jisse jāuib-dārī zāhir ho; mihrbān; sa'id; muwāfiq; mukhālif nahīn.

2.—Mu'awin; muāyid; mufid; nāfi'; ārām-dih; jisse kisi kām meḥ suhūlat yā taraqqī ho; bā'is-i-suhūlat; zarī'a-i-tashil; subhite kā; ārām kā.

Favourably, *ad.* Mihrbānī ki nazar se; lihāz yā muhabbat ke sāth; pās ke sāth; shafaqat ke sāth.

Favourite, *n.* Woh shakhs yā shai jispar khās mihr-bānī ki nazar rahe; woh shakhs jiskā pās kiyā jāe; jisko auron par tarjih den (dūsroḥ se barh-kar chāheḥ);—khusūsan nisā shakhs jo kisi 'ālī-rutba yā zi-ikhtiyār shakhs kā barā hī mu'tamad 'aziz aur maurid-i-altāf ho; muḥl-lagā; nāk kā bāl; sar-charhā.

Favourito, *a.* Jispar qism-i-khās ki mihrbānī ki nazar rakkhī jāe; jo 'aziz rakkhā jāe; jiski qadr karōn; jisko auroñ par tarjih deñ.

Favouritism, *n.* Jānib-dārī; pās-dārī; kisi 'aziz yā shakhs-i-wāhid ko auroñ par tarjih dekar uske sāth mihrbānī se pesh ānā yā use madad aur taraqqī d.

Fawn, *v. i.* 1.—Kutte ki tarah chātnā-chātnā idhar-udhar dum-dabāye yā hilāto phirnā; zalil taur par khushāmad k.

2.—Zillat yā kamūngī ke sāth kisi ki khushāmad-barāmad k.; use apnā mihrbān-i-hāl karne ke liye kisi ke āge jhuk-jhuk salām k. aur hāth joṛe rahnā.

Often followed by *on* or *upon*.

Fealty, *n.* Mālik se wafā-dārī; zamīndār aur uske nsāmī ke mā-bāin wafā-dārī kā bāhamī qasam yā uskā mu'ābada; kisi riyāsat se namak-halālī khair-khwāhi yā wafā-dārī.

Fear, *n. i.* 1.—Khāuf; dahshat; dar; bhāi; andesha; khatkā; dil ki woh be-chaini jo kisi āfat-i-muhtamīlu-l-wuqū' ke khayāl se paidā ho; dagdagā.

2.—Bā'is-i-khauf; jiski nisbat khāuf ho.

Fear, *v. t.* 1.—Darnā; khāuf khānā; hirāsān h.; dahshat yā dar r.

2.—Ru'b mānnā; mar'ūb rahnā; kisi ki nā-khushī bachāne ki fikr r.

3.—Darānā; khāuf dilānā; kisi ko dar dekhā ke dūr r. yā use apne pās āne na d. [par mutafakkir rahnā.

Fear, *v. i.* Kisi badi kā ihtimāl r.; darnā; kisi ānc-wāli āfat ki ummed

Fearful, *a.* 1.—Khāuf-nāk; mukhawwaf; darā huā. [buz-dil; dar-poknā.

2.—Khāif; darne-wālā; jo jald dar jāe; jisko himmat yā jurat na ho;

3.—Jisse khāuf zāhir ho; jo khāuf ki wajh se paidā ho.

4.—Jisse dar ho; jisse khāuf-paidā ho; darāne w.; khāuf-nāk.

Fearless, *a.* Nidar; be-dar; be-khauf; diler; juwān-mard; sāhasī.

Feasibility, *n.* Ho-saknā; anjām ki salāhiyat; imkān-i-insirām; kiye jāne ke qābil h.

Feasible, *a.* Kiye jāne ke qābil; anjām ke laiq; hone ke laiq; insirām-pazir; jismeñ 'amal meñ laye jāne ki salāhiyat ho (jo 'amal meñ layā jā sake); mumkinu-t-tā'mīl; honhār; shudānī; jo insān ki tadbīr yā uske tawassut se ho-sake. [shukr kā din.

Feast, *n.* 1.—Tewhār; parb; kisi shai ki yādgār meñ khushī aur adā-i-

2.—Ziyāfat; tawāzu'; jewnār; bare dhūm-dhām kā khānā-pīnā nāch-rang wagaira jismeñ buhut se log sharik-kiye jūēñ. [ni'mat.

3.—Jisko khushī se khāēñ; koyī laziz yā nihāyat margūb shai;

Feast, *v. i.* 1.—Tewhāroñ ke dīn majma' karke dīn yā rūt ko 'umda 'umda khānā khānā.

2.—Nihāyat khush yā mahzūz h.

Feast, *v. t.* 1.—'Umdu 'umda khānā khilānā; dhūm-dhām ki da'wat k.

2.—Khush k.; masrūr k.; nihāyat shād k.; bāg-bāg k.

Feat, *n.* 1. Kām; fi'l; koyī baṭā kām.

2.—Quwwat hunar-mandī yā chālāki kā koyī numāyān fi'l.

Feather, *n.* 1.—Par; pankh; pakhnā. [bhaunī; sāūpan.

2.—Woh nishān jo ghoṛe ki peshānī yā gardan par hotā hai;

A feather in the cap—'Izzat yā 'izzat ki nishānī.—*To be in high feather*—Nihāyat khush aur sabih-o-sālim dekh paṛnā; kuriz meñ h.—*To show the white feather*—Buz-dīlī ki 'alāmateñ zāhir k.

Feather, v. t. 1.—Par lagānū; paron se āraṣṭa k.; par jamānū. [baland k.

2.—Āraṣṭa k.; saṁwārnū; sajuṇ; daulat-maud banānū; martaba
To feather one's nest—Dūre ke māl se jo apne ikhtiyār meṁ ho apnā band-o-
 bast kar-l. (apnā ghar banā yā bhar-l.); dūre ki daulat se khud daulat-
 maud ban-jānā.

Feature, n. 1.—Insān ke chihre ki banāwat̄ ḍaul yā sūrat; khusūsan
 chihre ke kisi ek khās hisse ki banāwat̄ wagaira; chihra; ruḁsār;
 khat-o-khāl; chihra-muhra; haiat.

2.—Koyi numāyān khusūsiyat; khāssa; nīsī khās khās bāten jin
 se koyi chiz pahchānī jāwe; ajzā-i-aham yā numāyān hisse. [paidā ho.
Febrile, a. Bukhār ke muta'alliq; jisse tap pāyī jāe; jo bukhār se
Federal, a. Kisi 'ahd-o-paimān yā qaul-o-qarār se nisbat r. w.; do qau-
 mon ke mā-bain kisi 'ahd-o-paimān se niklā huā; riḁāsaton yā unke
 qāim-maqānon ke mā-bain mu'āhade ke zarī'e se qāim.

Federate, a. 'Ahd-o-paimān se bāham muttasīq—jaise bādshāhateṁ riḁā-
 sateṁ yā qaumeṁ; mu'āhade meṁ sharik; muttasīq.

Fee, n. 1.—Milkīyat; qabza; ikhtiyār.

2.—Un khidmāt kā ajr jo kī-gayī yā kī-jāne-wālī hoṁ 'alal-khusūs
 woh haqqu-s-sa'ī jo kisi ahl-i-pesha ko uske peshe ke muta'alliq
 khidmāt ke 'iwaz meṁ diyā jāwe 'am isse ki uski ta'dād dene-wāle
 ki marzī par munhasir ho yā ba-zarī'a rawāj khwāh qānūn ke mu-
 'aiyan ho masalan wukalā wagaira kā mihnātūna mu'ālīj kā nazarā-
 na rusūm-i-muta'allīqa-i-'uhda rusūm-i-shādī marsam yā rusūm-i-paṭ-
 warī wagaira. [sharāit par qābiz ho.

3.—Arāzī yā haqqīyat jispar koyi min-jānib-i-mālik-i-ā'lā khās khās
An absolute fee, or fee-simple—Woh arāzī jispar koyi hamesha ko liye khud
 aur apne wurasā ki taraf se qābiz rahē.—*Bil-ā'l fee yā fee-simple* us haqqīyat
 par dalālat kartā hai jo wirtsatan mile.—*A limited fee*—Haqqīyat-i-mash-
 rūṭ.—*A qualified or base fee*—Woh haqqīyat jo ba'z quṁūd ke sāqit hone par
 phir qāim na rahē.—*A conditional fee*—Woh haqqīyat jo khās khās wurasā
 par mahdūd ho.

Fee, v. t. Jo kām anjām pā-chukā ho khwāh anjām pūno wālā ho uskā
 ajr d.; haqqu-l-mihnāt d.; mihnātūna d.; rusūm d.; ajra yā ajr d.;
 kirāye yā bhāre par r.; bhāra yā kirāya d.; rishwat d.

Feeble, a. 1.—Kamzor; nīr-bal; tāqat-war nahīn; za'if; nā-tuwān; jiske
 jism meṁ quwwat kam ho; bimār yā bimārī se kamzor.

2.—Pūrī yā baland nahīn—jaise āwāz; qawī yā mazbūt nahīn—jaise
 dīl ki koshishen; shokh yā tez nahīn—jaise rausbanī yā rang; jismeṁ
 tezi ('ujlat) na ho—jaise harakat. [sustī.

Feebleness, n. Kam-zorī; nā-tuwānī; zu'f; quwwat yā tāqat kā na r.;

Feed, v. t. 1.—Khilānā; qūt baham pahunchānā; gizā d.; khāne ki
 chizeṁ muhaiyā k. [sha kharch yā zā'ī ho khwāh kām meṁ āyo.

2.—Ihtiyāj yā zarūrat raf' k.; denā; us chiz ko pūrī k. jo hame-
 Springs feed ponds—Soton se tālābon meṁ pānī jātā hai.—*To feed a furnace*
 with coal—Bhaṭṭhī meṁ koelā jhoṁknā.

3.—Charā yā charwā d.; maweshī se ūpar kā hissā khilwā d. jaise
 galle ke darakht ghās wagaira kā.

4.—Khāne ke liye d.—jaise jānwaron ko; khilānā. [jam khilāo].

Feed out turnips to the cows—Gāyon ko khāne ke liye shaljam do (unko shal-

Feed, v. i. 1.—Khānā.

2.—Khākar jānā (guzrān k.); shikār k. [khāte haiñ.

Feed, n. 1.—Jānwaron kī khurish; chāra; ghās bhūsā wagaira jo jānwar

2.—Charāyī kī zamīn; zamīn jispar jānwar chareñ.

3.—Jisqadar chāra gāe ghoṛe wagaira ko diyā jāe.

Feel, v. t. 1.—Chhūnā; chhū-kar ma'lūm k.; quwwat-i-lāmisa se jānnā; lams yā mas k. [imtihān k.; jānchnā; āzmāish k.

2.—Chhū-kar dekhnā; hāth lagā-kar dekhnā-bhālnā; kisī shai kā

3.—Kisī shai kā khayāl r.; apne dil meñ ma'lūm k.; tajriba k.; kisī shai kā asar ma'lūm k.; samajhnā. [apne dil meñ yaqīn lānā.

4.—Jānnā; wāqif h.; wāqī'i aur thīk thīk jānnā; kisī bāt par

To feel, or to feel out—Āzmānā; thāh l.; patā l.; dhūndhnā; ṭaṭol-kar ma'lūm k.

Feel, v. i. 1.—Chhūkar ma'lūm k. yā jānnā. [hīl uṭhnā (uspar choṭ ānā).

2.—Dard ma'lūm k.; taras khānā; kisī kī musibat wagaira par dil kā

3.—Dil meñ ma'lūm k.; dil kī kisī kaifiyat se wāqif h.; apnī nisbat kisī hālat kā samajhnā. [Webster.

“Followed by an adjective describing the inward state, &c.”

To feel assured or grieved—Dil meñ kisī amr kā tayaqqun r. yā ranj ma'lūm k.

4.—Yaqīn ke sāth (yaqīnan yā bi-l-yaqīn) jānnā; pakkā jānnā. [k.

5.—Chhūne meñ ma'lūm h.; ma'lūm paṛnā; jān paṛnā; khayāl paidā

“Followed by an adjective describing the kind of sensation or impression.” Webster.

“Blind men say black feels rough, and white feels smooth.”—Dryden—Andhe kahte haiñ kī kālī chiz darbarī aur ujli chiknī ma'lūm hotī hai.

Feeler, n. Koyī tajwīz yā bāt wagaira jo is garaz se zāhir kī yā kabī-jāe kī dūsron kī rāe ma'lūm ho; aisī bāt jo dūsron ke dil kā hāl ṭaṭolne ke liye kahī jāe.

Feeling, p. a. 1.—Jismeñ bahut kuchh dard ho; jo jald hīl yā ḍol jāe; jismeñ ham-dardī ke khayālāt jald paidā ho-jāeñ—jaise insān yā uskā dil.

2.—Jisse baṛī riqqat zāhir ho; pur-dard; jiskī chhoṭ dil par lage; choṭīlī; riqqat kī yā riqqat-āmez—jaise bāt. [chhūne se ma'lūm ho.

Feeling n. 1.—Hiss; lams; woh quwwat jisse kisī khārijī shai kā hāl

2.—Khayāl; 'ilm; wāqifiyat; rūhānī kaifiyat kā hāl ma'lūm k. yā h.; quwwat-i-lāmisa se ma'lūm k. yā h.

3.—Dard; riqqat. [khayāl.

4.—Koyī dili kaifiyat; dil meñ kisī qism kā josh; kisī qism kā

Feelingly, ad. Dard ke sāth; riqqat se; dil-sozī se; aisī tarah par kī dil par asar ho; narmī yā mulāimat se.

Feign, v. t. Kisī shai ko jo aslī yā wāqī'i na ho khayālī wujūd d.; khayāl k.; kisī shai kī sūrat zihu se nikālnā; koyī bāt banā-kar bataur sach ke kahnā; ikhtirā' k.; garhnā; jhūth bayān k.

2.—Sūrat-i-iddi'āyī ikhtiyār k.; hila k.; bahāna yā bhagal k.; jhūthī sūrat banā l.; kisī shai kī jhūthī numāish k. [mukhtara'.

Feigned, p. a. Iddi'āyī; banāwaṭ kā; jhūthā; masnū'i; iṭād kiya huā;

Felicitate, v. t. 1.—Bahut khush k.; mahzūz k.

2.—Kisi se khushi kā izhār k.; tahniyat k.; mubārakbād d.
 Fell, *a.* Be-rahm; sang-dil; wahshī; sakht; kathor; khūn-khār.
 Fell, *v. t.* Girā d.; zamīn par loṭā d.; kāṭ yā mār-kar zamīn par girā d.;
 mār yā kāṭ girānā.

Fellow, *n.* 1.—Sharik; sāthī; rasīq; sājhī; ham-rāhī.

2.—Kaj-khulq yā nā-lāiq shakhs; zalīl shakhs; mardak; nigorā.

3.—Ikhtiyār yā rutbe wagairā meñ kisi ke barābar.

4.—Jo do chizen ek sāth kām meñ lāyī jāen unmeñ se ek; sāth kā;
 joṛ kā masalan dastāne kā joṛā.

5.—Shakhs; admī; mard yā 'aurat.

6.—Kisi 'ilmī majme' kā sharik.

Fellow-creature, *n.* Ham-jins; ek hī khāliq kā maḥhlūq.

Fellow-feeling, *n.* Ham-dardī; bāhamī-dilsozī.

Fellowship, *n.* 1.—Sāthī yā sharik h.; shirkat.

2.—Logon kā bāham ek tarah kā aur dostāna bartāw r.; dost-dārī;
 suhbat; khālā-malā; sāth; sangat yā sat-sang.

3.—Sāth; ekatthā rahne kī hālat.

4.—Kisi fi'l musibat yā naf'-o-nuqsān wagairā meñ shirkat.

5.—Majma'; giroh; jhund.

Good fellowship—Yār-bāshī; suhbat-dāri kā shauq; khush-khulqī.

FEL'LO-DE-SE, [Lat.] (*Law*) Jo shakhs jānbūjh-kar apnī tayiū halāk
 kare; woh shakhs jo koyī aisā fi'l-i-nā-jāiz kare ki uske natije meñ
 khud usī kī jān jāwe; khud-kush; apnī jān āphī lene w.

Felon, *n.* 1.—(*Law*) Woh shakhs jo *felony* kā murtakib huā ho.

2.—Woh shakhs jo kisi jurm-i-sangin kā murtakib huā ho; jo shakhs
 koyī sangin jurm kar sake; kaṭṭar.

Felonious, *a.* Jismeñ *felony* kī sifat ho; jo bugz yā kīne kī wajh se
 huā ho; dagā-bāzī yā be-imānī kā; jo dil kī khabāsat yā badniyatī se
 zuhūr meñ āwe yā uspar dalālat kare; jo 'amadan ba-garaz-i-irtikāb-
 i-jurm kiya jāwe.

A felonious deed—Woh fi'l jo bugz kina dagā-bāzī be-imānī yā dil kī burāyī yā
 bad-niyatī ke sabab se kiya jāe; fi'l-i-qabīh; fi'l-i-zabūn.

Felony, *n.* 1.—(*Law*) Woh jurm jiskī pādāsh meñ arāzī yā asbāb khwāh
 donoñ bi-l-kul zabt ho jāweñ aur uske 'alāwa jurm kī sanginī ke mutā-
 biq sazā-i-maut khwāh dūsrī sazā bhī ho.

2.—Jurm-i-sangin; jurm-i-kabīr.

Female, *n.* Māda; nisā; 'aurat.

Female, *a.* 1.—Māda; nar nahīn.

2.—Niswān ('auraton) se muta'alliq; mansūb-ba-unās; zanāna.

3.—'Auraton sā; zanāna; nāzuñ; kamzor; nāzūk.

FEME-COVERT, } (Fr.) (*Law*) Zan-i-mankūha; byāhī 'aurat; sohā-
 FEMME-COVERT, } gin yā sohāgan; woh 'aurat jo apne shauhar
 kī himāyat meñ ho.

FEME-SOLE, } (Fr.) (*Law*) Zan-i-gair-mankūha; be-byāhī 'aurat.

FEMME-SOLE, } [rok; muhāfazat; dhāl.

Fence, *n.* 1.—Jisse hamla yā khatra daf ho-jāe; bachāw; hifāzat; āṛ;

2.—Dīwār ṭaṭṭī khandaq pushṭī yā jangla wagairā jo is garaz se
 bane ki jānwar uske bhitar se bahak-kar bāhar na jāen na bāhar ke
 maweshī khet meñ ghos jāen; chār-dīwārī ṭaṭṭī ihāta wagairā.

3.—Paṭe-bāzī; pheñk; paṭā.

Ring fence—Chār-diwārī wagaira jo kisi jādedād ki chāron taraf ho.—*To be on the fence*—Do fariq yā tadbīr-i-mukhālīf ki nisbat kisi tajwiz-i-qat'i kā qāim na k. (koyi do ṭūk bāt tai na kar d.).

Fence, *v. t.* 1.—Khatre se dūr r.; bachānā; mahfūz r.; panāh d. [d.

2.—Tattī wagaira se gher ko bachāw k.; chār-diwārī wagaira se gher

Fence, *v. i.* 1.—Bachāw k.; hifāzat k.; khatre se mahfūz r.

2.—Talwār se apnā bachāw k.; talwār yā paṭā pheñknā.

Fend, *v. t.* 1.—Dūr r.; āne na d.; rok r.; bāz r.

Often with *off*.

Fend, *v. i.* Roknā; bāz r.; ṭāl d.; haṭā d.

Ferment, *n.* 1.—Khamīr; māvā; māya. [kharosh.

2.—Andurūnī khal-fishār; hangāma; dhūm-dhānī; balwa; josh-o-

Ferment, *v. t.* Josh paidā k.; hilā d.; harakat meñ lūnā; josh d. yā paidā k.; ubāl d.; bhītari-bhītar ubhār d.

Ferment, *v. i.* 1.—Josh khānā; ubalnā; khamīr uṭhnā; pās uṭhnā.

2.—Gusse se josh meñ ānā; josh-o-kharosh meñ h.; mushta'il h.

Fermentation, *n.* 1.—Khamīr; ubāl; josh; pās.

2.—Dimāgī yā zihni quwwaton kā kām d.

Ferocious, *a.* Wahshī; kattaar; sang-dil; jisse be-rahmī zāhir ho; darinda; khūñkhār; gazab-nāk.

Ferocity, *n.* Wahshat; gazab-nākī; be-rahmī.

Ferry, *v. t.* Kashī par kisi daryā wagaira ke us pār le-jānā; nāw par pār utārnā yā utārnā; 'ubūr-i-daryā k. yā karānā.

Ferry, *n.* 1.—Woh jagah jahān log guzāre ki kashī par daryā wagaira 'ubūr karke jāte haiñ; guzāra; ghāt; ma'bar; utārā. [utārne kā haq.

2.—Guzāre kā haq; ghāt ki kashī (nāw) par daryā wagaira ke pār

Ferry-boat, *n.* Guzāre ki kashī; utāre ki nāw; ghatahā.

Ferry-man, *n.* Ghāt w.; jiske ihtimām meñ guzāra (ma'bar) ho aur musāfir pār utarte hoiñ (daryā 'ubūr karte hoiñ). [liyā jāwe.

Ferry-toll, *n.* Guzāre kā mahsūl; 'abr; jo mahsūl 'ubūr-i-daryā ke waqt

Fertile, *a.* 1.—Zar-khez; upjāū; jismeñ bahut kuchh paidā ho; jiski paidāwār bahut ho masalan arāzī yā khet.

2.—Jaiyid; bharā-pūrā; jismeñ barī āmad ho; mūjid; jismeñ bāton ke ifrāt se paidā karne ki salāhiyat ho; masalan zihn tabī'at yā khayāl.

Fertility, *n.* Zarkhezī; kasrat se phal paidā karne ki quwwat; barī āmad; ijād ki barī quwwat. [quwwat d.

Fertilize, *v. t.* Zar-khez k.; bār-āwar k.; upjāū banānā; paidā-wār ki

Fervent, *a.* 1.—Garm; dahaktā huā; khaultā huā; pur-josh. [huā.

2.—Garm-josh; garm-mizāj; sargarm; mazhabī ta'assub se bharā

Fervid, *a.* 1.—Nihāyat garm; jaltā yā khaultā huā.

2.—Sargarm; tez; shauq se bharā huā.

Fervour, *n.* 1.—Garmī; hiddat; saḥt garmī.

2.—Garm joshī; mazhabī harārat: barī sargarmī.

Festival, *a.* Tewhār ke muta'alliq; 'id-mansūb; khushī se bharā huā.

Festival, *n.* Tewhār; khāne-pīne yā khushī manāne kā din; sālāna 'ihādāt yā khushī kā roz [shāsh.

Festive, *a.* Khushī se bharā huā; ziyāfat se ta'alluq r. w.; khush; bash-

Fetch, v. t. 1.—Lānā; jā-kar lānā; le-kar ānā; mutakallim kī taraf le-jānā; us shakhs yā chiz kī taraf le-jānā jiskī jāuib se us fī'l (le-jāne) kā sudūr matlūb ho. [i-saman miluā.

2.—Qīmat uṭhuā yā milnā; dām milnā; kisī qīmat par biknā; zar-
This article, if properly sold, will *fetch* a high price—Agar yah chiz munāṣīb
taur par bike to iski qīmat bahut milegī (yah baṛe dām par jāegī yā bikegī).

3.—Karnā; anjām ko pahuñchānā; khaiñchnā; bharnā.

To *fetch* a bound or leap—Jast k. yā kūdnā; chaukarī bharnā. To *fetch* a blow—
Zarb mārñā; wār k.; ghūsā chalānā. To *fetch* a sigh—Āh khaiñchnā yā bharnā.

4.—Pahuñchnā; kahīñ wārid yā sādīr h.

To *fetch out*—Zuhūr meñ lānā; zāhir k.; namūdār k.—To *fetch to*—Aslī hslat
par kar-d.; gashī se hosh meñ lānā—To *fetch up*—Upar lānā; zāhir yā paidā
k.—To *fetch a pump*—Dāmkale meñ is liye pāni bharnā ki woh usko khaiñche.

Fetch, n. Woh kārīstānī jiske bā'is kisī amr kā wuqū' pech-o-tāb khā-
kar ho; woh hīrfat jiskā manshā zāhir meñ kuchh ho aur bātin meñ
kuchh; mār-pech; jul; buttā; hīla; makr-o-fareb.

FÊTE, [Fr.] (Fât.) Tewhār; koyī khushī kā dīn; jis dīn khānā-pīnā
aur har tarah kī khushī ho.

Fetid, a. Jismeñ bad-bū ho; muta'affīn; sarā huā; ubsā huā; ganda.

Fetter, n. 1.—Pair kī zanjīr; paikarī; berī; jaulān; zanjīr jo qaidī ke
pairoñ meñ dālī-jīwe yā jisse kisī jānuar ke agle pichhle pair is
garaz se jakar-band kar diye-jāwen ki woh bhāg na sake.

2.—Rok; āṛ; zabt; koyī bāt jo dūsri bāt ko roke.

Used chiefly in the plural.

Fetter, v. t. 1.—Paikarē bharnā; berī pabnānā yā dālñā; pā-ba-zanjīr
k.; bāndhnā; jakar-band k.

2.—Harakat se bāz r.; roknā; kisī ko pāband-i-quyūd k.; band k.;
jakaṛ-band k.; chalne na d. [jātā hai.

Fetus, n. Janīn; bachcha; bachcha jab mān ke peṭ meñ purā purā ban-

Feud, n. 1.—Ek khāndān ke logoñ kā is garaz se muttahiq ho-jānā ki
jis shakhs ne unmeñ se kisī ko nuqsān pahuñchāyā ho yā uski tauhīn
kī ho usse uskā badlā leñ.

2.—Jhagrā; takrār; do gharānoñ yā firqoñ meñ khusūmat-i-shadīd;
jānī dushmanī; aisā jhagrā jo begair kusht-o-khūn ke raf' na ho.

Feud, n. (Law) Zamīn ke muta'alliq woh haqqiyat jo ba-'iwaz ajr yā
mushāhare ke kisī khidmat kī 'iwaz meñ hāsil ho; woh haq jo asāmī
yā ra'aiyat ko arāzī khwāh dūsri jāedād-i-gair-manqūla kī nisbat is
bāt kā hāsil ho ki woh us arāzī khwāh dīgar jāedād-i-gair-manqūla kī
pusht dar pusht mutasarrif ho aur uske 'iwaz meñ zamīndār kā kām
larāyī ke waqt anjām de par shart yah ho ki jāedād-i-arāzī hamesha
zamīndār hī kī millkiyat rāhe; jāgīr ba-'iwaz-i-khidmāt-i-muta'alliqa-
i-ahl-i-saif.

Feudal, a. Khidmāt-i-faujī ke haq par mabnī yā unke muta'alliq.

Feudatory, a. Jo dūsre se kisī shart-i-khidmat ke 'iwaz meñ hāsil ho.

A *feudatory* little—Haqqiyat jo khidmat-i-ma'hūda ke anjām par mashrūt ho.

Fever, n. 1.—Bukhār; tap; harārāt.

2.—Garmī; josh; kisi aisi shai kī wajh se tahrīk jiskā dil par barā asar ho; kisi qism kī qawī tahrīk; bukhār. [kaifiyat ho—jaise marīz.

Feverish, *a.* 1.—Khafīf sā bukhār r. w.; jiske mizāj meñ harārat kī sī 2.—Garm; khamastā huā; jaltā huā. [mutalawwin.

3.—Jisko qarār na ho; jise sabāt na ho; kabhī garm kabhī sard; Few, *a.* 1.—Bahut nahīn; ta'dād meñ kam yā mahdūd; thore; chand; qalil; gintī ke; do-chār; do-ek.

2.—Chand ashkhās; kuchh log; thore log.

Fiat, *n.* Hukm; irshād; hukm-i-qāti'; farmān.

Fickle, *a.* Mustahkam yā mazbūt nahīn; jo badlā (tabdil huā) kare; jisko sabāt na ho; mutalawwin-mizāj; jiski rāe yā irāde ko istiqlāl na ho; chanchal.

Fiction, *n.* 1.—Banāyī ijād kī-huyī yā khayālī bāt; ikhtirā'; banāyī huyī kahānī yā dāstān 'ām isse ki woh zabānī ho yā tahrīrī; banāwat kī bāt yā banāwat; kahānī; afsāna; bāt jo dhokhā dene ke liye garh li-jāe.

2.—(Law) Qānūn meñ aisi bāt kā jo mumkin ho par asl meñ bi-l-kul sach na ho is garaz se taslim kar lenā ki jo bāteñ gair-mutanāza' hoñ unse jald guzar kar un umūr par lihāz kiyā jāwe jinkī nisbat asl meñ bahis ho; farz-i-mumkināt.

Fictitious, *a.* Banawwā banāyā huā yā banāwat kā; khayālī; aslī nahīn; sākhṭa; talbīsī yā multabīs; jhūṭh; masnū'ī; jā'li; wāqi'ī yā sachchā nahīn; farzī; mujāzī.

Fidelity, *n.* 1.—Wafādārī; haq-ba-jānib h.; us bāt par ba-khūbī lihāz r. jiskā anjām farz ho; ihtiyāt ke sāth farz kā anjām; jis shakhs yā furīq kā koyī pāband ho uskī taraf se uskā na baṭnā; namak-halālī; khair-khwābī. [imāndārī.

2.—Apne wa'de yā qaul par rahnā; sachāyī; sadāqat-bayānī;

3.—Zauj yā zauja kī bāhamī wafādārī; mu'āhada-i-nikāh kī pābandī; shādī ke waqt jo qaul-o-qarār ho uspar sābit-qadmī.

Fiducial, *a.* 1.—Yaqīn ke sāth; bilā-shak-o-shubha; mazbūt; i'tiqād ke sāth; i'tibār ke sāth. [amānatāna.

2.—Jo sipurd-dārī yā amānat kī qism se ho; sipurd-dārāna;

Fiduciary, *a.* 1.—Jismeñ waswasa (āgā-pīchhā) na ho; mazbūt; mustaqil; i'tiqād ke sāth; sābit-qadmī se.

2.—Amānat r. w. yā jo amānatan rakkhā ho; amānat par mabnī; sipurd-dārāna yā sipurd dārī kā. [apne pās ba-taur amānat ke rakkhe.

Fiduciary, *n.* Sipurd-dār; amānat-dār; amīn; woh shakhs jo kisi kī chīz Fief, *n.* (Law) Woh zamīn yā haqqiyat jo zamīndār se is shart par li-jāwe ki laṛāyī ke waqt asāmī zamīndār kī kumak kare; jāgīr; tamgā.

Field, *n.* 1.—Khet; mazra'; kishṭ; arāzī-i-mazrū'a.

2.—Kisi qism kā khulā maidān; kisi kār-rawāyī yā kisi kām ke anjām kā mauqa'-i-munāsib yā be-khalish; barī wus'at; barī gun-jāish; bahut jagah.

3.—Maidān-i-jang; laṛāyī kā maidān; laṛāyī; jang; kār-zār.

Field of ice—Barī kā barī dhokā jo pānī par tairtā ho.—Field or field of view—

Dūr-bīn yā khurd-bīn ke lagāye jāne par woh kul fāsila jahāñ tak chīzeñ dekh parēñ.—To keep the field—Laṛāyī qāim r.; khaimoñ meñ rahnā yā laṛte rahnā; maidān thābhe rahnā.

Field-book, *n.* Paimāish kī kitāb; woh kitāb jismeñ paimāish ke natīje darj kiye jāte haiñ; khasra.

Fierce, *a.* Tund; tez; shadīd; sakht; jo jhonke se chale—jaise hawā; wahshī-mizāj; kbūñ-khār; gazab-nāk; maglūbu-l-gaiz; zālīm; barā be-rahm; kisī bāt meñ nihāyat hī sar-garm yā pur-josh. [banāye huye.

Fiercely, *ad.* Shiddat se; gazab-nākī se; gusse ke sāth; wahshī sī sūrat

FIERĪ-FĀCIAS [Lat.] (*Law*) Hukmnāma-i-'adālat jismeñ sharif ko yah hukm diyā jāe ki fulāñ shakhs ke haq meñ dain yā zar-i-khisāra kī digri huyī hai uske rupaye madyūn ke māl-o-asbāb se wusūl karo.

Fiery, *a.* 1.—Ātashī; āg sā; āg kī tarah; āg babulā; raushan; damak-tā huā.

2.—Tez; tund; ātashī yā āg kī tarah garm.

3.—Gazab-nāk; khishm-nāk; jisko jald ishti'āl ho; zūd-ranj.

4.—Barā tez; jisko āsūnī se rok na sakeñ—jaise ghoṭā.

Fig, *n.* 1.—Anjir kā phal yā darakht.

2.—Koyī be-qadr yā be-kār chīz. Yah ek tahqīrī kalima hai. [fikr na k.

Not to care a fig—Khāk yā khāk barābar na samajhnā; kuchh bhī parwā yā

Fight, *v.* 1.—Larṇā; mujādala k.; apne dushman ko maglūb karne kī koshish k.; harba k.

 Followed by *with* or *against*: by *with* when two persons or parties contend in person, and by *against* when one speaks of the carrying on of a war.

2.—Kisī ke khilāf 'amal k.; roknā; mukhālafat k. [karke qāim r.

Fight, *v.* 1.—Larṇā; larṭe rahnā; lar-bhir ke jītnā yā hāsil k.; jang

2.—Larāyī meñ larṇā; jang k.; maidān k.

3.—Larṇā; larāyī meñ kām l.

Fight, *n.* Larāyī; jang; mujādala; muhāraba; harbe kā chalnā; mārpiṭ.

Figurable, *a.* Jo kisī khās sūrat kā ban-sake yā uspar qāim rah-sake; sūrat-pazir.

Figurative, *a.* 1.—Jisse kuchh aur zāhir ho; mushābahat ke zar'e se zāhir k. w.; sūrat-numā; kisī asli shai ko bataur uske qāim-maqām ke batlāne yā zāhir k. w. [isti'āre kā.

2.—Lafzī nahīñ; gair-sarīhī (sidhā nahīñ); mujāzī; murādī; istilābī;

3.—Rangū; jismeñ san'ateñ bharī hoñ; musajja'-o-muqaffa.

Figure, *n.* 1.—Kisī chīz kī sūrat; shakl; waz'; tarāsh-kharāsh; banāwat; saj-dhaj; haiat. [taswir; sūrat.

2.—Insān kī shabīh jo taswīr wagaira meñ banāyī jāe; mūrat; but;

3.—Kisī shai kī shabīh jo kapṛe yā kāgaz wagaira par banāyī jāe.

4.—Woh khayāl jo kisī shakhs ke tariq yā kār-rawāyī se paidā ho.

5.—Handasa; auk; 'adad—jaise 1,2,3 wagaira.

6.—Qīmat; mol; dām.

To be sold at a high or low figure—Kam yā ziyāda qīmat par biknē.

7.—Isti'āra; istilāh.

To cut a figure—Nām-o-nishān k. yā paidā k.; aise kām k. jinse log mutabaiyir hoñ yā ta'rif karen; numāyān h. yā kār-i-numāyān k.

Figure, *v.* 1.—Sūrat banānā; daul dālū; naqsha khaiñch-kar yā sūnche meñ dhālkar kisī kī shabīh banānā.

- 2.—Naqsh-o-nigār banānā ; gul-būte banānā ; naqqāshī k.
- 3.—Handason se zāhir k. ; hisāb k. ; giṇnā ; shumār k.
- 4.—Isti'artan batlānā ; zāhir k. ; kisi shai par dalālat k.
- 5.—Dil meṇ sūrat banānā ; qiyās k. ; khayāl k. ; sochnā.
- 6.—Pahle se zāhir k. ; kisi bāt ki 'alāmat uske wuqū' ke qabl batlānā.

To figure out—Hisāb karke ta'dād daryāft k.—*To figure up*—Jornā ; gintī k.

Fileh, v. t. Chorānā ; chupke se le-l. ; koyī khafif chīz chorā l. ; dūsre se nājāiz taur par le-l.

File, n. l.—Woh dhāgā dorī yā tār wagaira jismeṇ kāgazāt tartīb ke sāth lagā-kar is garaz se rakkhe jāte haiṇ ki we hifāzat se raheṇ aur zarūrat ke waqt āsānī se nikal āweṇ ; woh kul kāgazāt jo tār wagaira meṇ lagā-kar ek sāth rakkhe jāweṇ ; 'adālat ki misl ; kāgazāt ki natthī yā unkā muṭṭhā.

On file—Bahut se kāgazāt wagaira jo tartīb se ek sāth rakkhe hoṇ.

2.—Fihrist ; fard ; rajistar ; woh kitāb jismeṇ kisi qism ke kāgazāt wasl yā chaspān kiye jāte haiṇ.

State of the file—Muqaddamāt-i-mutadāira ki kaifiyat ya'nī yah ki kitne muqaddamāt dāir huye aur kitne faisal.—*A heavy file*—Muqaddamāt kā kasrat se dāir rahnā.—*A light file*—Muqaddamōṇ kā kam zer-i-bāqiyāt rahnā. *A clear file*—Muqaddamōṇ kā fihrist-i-bāqiyāt par na rahnā ya'nī jo kuchh rujū huye hoṇ unsab kā faisal hoke kuchh bāqī na rahnā.—*To bring a case on the file*—Kisi muqaddame ko fihrist yā rajistar meṇ qāim k.—*To strike a case off the file*—Kisi muqaddame ko fihrist-i-bāqiyāt se kharij kar-d.—*To restore a case to the file*—Kisi muqaddame ko fihrist par phir qāim k. (bāz ba-nambar-i-sūbiq qāim k.).

3.—Qatār ; parā ; saf.

File, v. t. l.—Tartīb se r. ; murattab k.—khususān kāgazāt kā is garaz se ek sāth tartīb se r. ki we mahfūz raheṇ aur 'inda-l-zarūrat fauran nikal āweṇ ; shāmil-i-kāgazāt k. ; munsalik k. ; natthī k. ; jo kāgazāt tartīb-wār rakkhe hoṇ unhīṇ ke shumūl meṇ dūsre kāgazāt mauqa'-i-munāsib par rakh d. ; ham-rishta k.

2.—'Adālat yā majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn ke rū-ba-rū kāgazāt kā bā-zābita pesh k. ; dākhil k. ; guzrānnā ; dākhil-i-sarishta k. [pesh k.

To file a petition or bill—Darḫwāst yā musawwada-i-qānūn kā bā-zābita

3.—(*Law*) Shāmil-i-misl k. ; 'adālat ke kāgazāt ki natthī meṇ munsalik k. ; kāgazāt-i-māujūda-i-'adālat ke shumūl meṇ r. ; kisi kāgaz par jo 'adālat meṇ pesh ho uskā dākhila ba-qaid-i-tārīkh likh d.

File, v. i. Qatār bāndh ke āge-pīchhe chalnā.

 Generally with *off*.

To file with—Kisi ke sāth hi sāth rahnā ; kisi ke pīchhe lage rahnā.

Filial, a. Farzandī yā dukhtarī ; beṭe yā beṭī se nisbat r. w. ; jo larḳe ke liye apne wālidāin ki nisbat munāsib ho.

Filiation, n. l.—Rishta-i-farzandī yā dukhtarī ; bāpse beṭe yā beṭī kā rishta.

2.—Kisi waladu-l-harām ki paidāish kisi lḥās shakhs se manṣūb k. **FILIUS NULLIUS**, [Lat.] Kisi kā beṭā nahīṇ.

Fill, v. t. 1.—Bharnā; pur k.; jisqadar kisī zarf meñ rah yā samā sake utnā usmeñ dāl d.; kisī zarf meñ yahāñ tak r. yā udelnā ki phir usmeñ ziyāda ki gunjāish na rahe; mulabbab kar d.; nakh-sikh bhar d.

2.—Ifrāt se d.; jisqadar matlūb yā pasandīda ho utnā d.; āsūda k.; dīl ser kar-d.

3.—Kisī mansab kā r. aur uske farāiz kā anjām k.; kisī 'uhde par māmūr rahnā; qābiz yā māmūr rahnā; mutamakkin h.

4.—Kisī mansab par kisī kā muqarrar k. (māmūr yā nasab k.).

To fill an office—Kisī 'uhde par kisī ko muqarrar kar d.—*To fill a vacancy*—Kisī ko kisī mansab wagaira par jo khālī ho muqarrar k.—*To fill in*—Is tarah dākhil k. ki bhar jāe; pur k.; bharnā; darj k.; dākhil k.—*To fill up*—Bi-l-kul bhar d.; pur k.; labālab bhar d.; mutlaq gunjāish na chhōrnā; pūrā kar d.; labrez yā mulabbab kar-d.—*To fill out*—Jisqadar matlūb ho wahāñ tak phailānā yā barhānā.

Fill, v. t. 1.—Bhar jānā; pur ho-jānā; ser ho-jānā; gunjāish tak bhar jānā; ifrāt se r.; mālāmāl h.

2.—Sharāb pine ke liye piyāla yā gilās bharnā; pine ke liye d.

To fill up—Bi-l-kul bhar jānā; paṭ jānā.

Fill, n. Pūrī miqdār; jisse bakhūbī jī bhar-jāe; jisse zarūrat raf' ho-jāe; bhar-peṭ yā peṭ-bhar; itnā ki ārzū bāqī na rahe.

To weep one's fill—Itnā rōnā kīphir roneki ārzū na rah jāe.—*To eat one's fill*—Peṭ-bhar khānā; shikam-ser khānā; itnā khānā ki tabī'at seer ho-jāe (jī bhar jāe).

Filter, n. Chhannā; sāfi; unī kapre kā ṭukrā kāgaz yā aur koyī chīz jismeñ 'araq ṭapkāyā jāe.

Filter, v. t. Chhānnā; sāf k.—jaise 'araq wagaira.

Filter, v. t. Chhannā; chhan ke nikalnā yā girnā.

Filth, n. 1.—Mailā; koyī shai jisse najāsāt yā gandagī paidā ho; najāsāt; gandagī; gilāzat; ālāish. [kharābī; abtarī.]

2.—Koyī bāt jisse nek-kirdārī meñ futūr pare yā dhabbā lage;

Filthy, a. Mailā; ganda; najis; nā-pāk; galiz; kharāb.

Final, a. 1.—Ākhiri; ākhir kā; ākhīr; picchlā.

2.—Qat'i; qatī'; kāmīl; nātiq; ākhīr; jisse kisī bāt kā khātima ho-jāe; jiske hone par phir kuchh rah na jāe; jiske sudūr yā wuqū' ke ba'd qat'-i-tasalsul ho-jāwe. [na hosake; nātiq; qat'i.]

3.—Murāfa'a ke qābil nahīñ; nā-qābil-i-apil; jiskā murāfa'a. (apil)

4.—Gāyī; us manshā se ta'alluq r. w. jiskā husul maqsūd ho.

Final cause—'Illat-i-gāyī; woh amr jiske liye koyī fi'l kiya jāe.

Finally, ad. 1.—Khātima par; ākhīr meñ; anjām ko; ākhīru-l-amr; bi-l-ākhīr; ākhīrash; piche ko.

2.—Bi-l-kul; tamāmtar; is tarah par ki 'uhda-barāyī ki ummed na ho; aisi tarah par ki phir sar-sabz na ho-sake; ba-tarz-i-lā'ilāj.

Finance, n. Kisī farmāñ-rawā yā saltanat ki āmadanī; mālguzārī yā zar-i-sarkārī; zar-i-maujūda-i-khazāna-i-'āmira; woh rupaye jo khazāna-i-sarkārī meñ āven; sarmāya-i-naqdī.

Often used in the plural.

Financial, a. Mālī; zar-i-sarkārī ke muta'alliq; mālguzārī-i-sarkārī se ta'alluq r. w.; bādshāhat ki āmad (mahāsīl) se nisbat r. w.

Financialist, n. Woh shakhs jo māli umūr meī wāqifiyat-i-tāmma rakkhe.
Financially, ad. Ba-lihāz-i-umūr-i-muta'alliqa-i-māl; māli tariq par; mālguzārī yā mahāsil-i-sarkārī kī nisbat; aisi tarah par ki sarkārī māl-guzārī (āmadānī yā mahāsil) kā nikās ho.

Financier, n. 1.—Muhtamim-i-umūr-i-mālī; woh ahl-kār jo sarkārī mahāsil kā ihtimām kare; fota-dār; sīga-i-māl kā afsar.

2.—Kār-rawāyī-i-muta'alliqa-i-āmad-i-sarkārī meī māhir; jisko umūr-i-naqdī se wāqifiyat ho; woh ahl-kār jo mahsūl wagaira ke zarī'e se āmadānī ke qāim hone aur uskā kifāyat ke sāth kharch meī lāye jāne kā hāl bakhūbī samajhtā ho.

Find, v. t. 1.—Kisī chīz kā ittifaqiya pā-jānā yā uskā dekh-pānā; pahli martaba dekhnā yā wāqifiyat hāsīl k. masalan kisī aisi chīz kī nisbat jo nayī yā lā-ma'lūm ho yā jiskī ummed pahle se na rahī ho; milnā; mulāqāt h. [ma'lūm k.; samajhnā.

2.—Tajribe yā imtihān se daryāft k.; samajh yā dīl se ma'lūm k.;

3.—Dhūndh-kar nikālā; thāh lekar daryāft k.; kisī shai kā hāl bazarī'a-i-imtihān yā tahsīl daryāft k.; jis shai ke milne kī khwāhish yā koshish ho uskā milnā hāsīl honā yā hāth ānā; pānā; hāsīl k.; hāthlagnā.

4.—Kisī natije par pahuñchnā; kisī rāe-i-ākhir kā qaim k.; ba-taur sahīh ke thahrānā; qarār d.; jin wāqī'āt kī nisbat bahs ho unkī asliyat daryāft karke apnī rāe kā zāhir k.; rāe-i-ākhir qāim karke fariqain kī nizā' tai kar d.; tajwiz k.; dilānā; sābit qarār d.

The jury find a verdict for the plaintiff or defendant—Ahl-i-jūrī mudda'ī yā mudda'ā'alaiḥ ke haq meī rāe dete haiṅ (tajwiz karte haiṅ).—The court finds the accused to be guilty of the offence charged—'Adālat mulzam ko mujrim-i-jurm-i-'āid-shuda qarār detī hai.—The court has found a large sum in damages for the plaintiff—'Adālat ne mudda'ī ke haq meī khisāre kī raqam -i-kaṣīr tajwiz kī hai (usko dilāyī hai).

5.—Jarāim i-'āid-shuda kā sābit qarār d.

The jury have found a bill against the accused, or they find a true bill—Ahl-i-jūrī ne mudda'ā'alaiḥ kī nisbat jurm-i-'āid-shuda sābit qarār diyā hai yā unkī rāe meī jurm-i-mundarja-i-fard-i-qarār-dād-jurm sahīh hai.

6.—Denā; baham pahuñchānā; muḥaiyā k.; maujūd k.

To find food for an army—Fauj ko rasad d. (khāne-pāne kī chīzeṅ muḥaiyā k.)

—He finds his nephew in money—Woh apne bhatije ko rupaye-paise detā hai.

To find out—(a) Hāl daryāft k.; hāl ma'lūm k.; hāl khol d. masalan kisī chor yā chori kā. (b.) Jān jānā; wāqifiyat hāsīl kar lenā; parda-dārī k. masalan kisī bhed (rūz kī bāt) kī. (c.) 'Uqda-kushāyī k.; 'uqda hal k.; hal k.; būjhnā—jaise kisī chīstān yā pabelī ke ma'nī kā samajhnā.—To find fault with—Ilzām lagānā; 'aib lagānā; malāmat k.; sarzanish k.; dosh d.—To find one's self—Honā; āram khwāh taklif sihhat yā 'alālat ke lihūz se mizāj kī kaifiyat r.—How do you find yourself this morning?—Āj subh ko tum kaise ho? āj subh ko tumhāre mizāj (tumhārī tabī'at) kī kyā kaifiyat hai (tumhāra mizāj kaisā hai; tumhārī tabī'at kā kyā dhaṅg hai).

Find, v. i. (Law) Amr-i-tajwiz-talab-muta'alliq-i-wāqī'āt kī nisbat tajwiz karke apnī tajwiz kā izhār 'adālat par k.

On the issue of possession, the jury found for the plaintiff—Amr-i-qabza kī nisbat ahl-i-jūrī ne ba-haqq-i-mudda'ī tajwiz karke apnī rāe kā izhār 'adālat par kar diyā.

Finding, n. (Law) Kisi amr khususan amr-i-muta'alliq-i-wāq'āt kī nisbat tahqīqāt yā taftīsh-i-'adālat kā natīja; tajwiz-i-'adālat; fāisala-i-'adālat; ahl-i-jūrī kī tajwiz; jūrī kā fāisala.

Fine, n. Jarīmāna yā jurmāna; tāwān; dand; dānd; woh रुपये jo kisi shakhs se ba-taur sazā-i-jurm ke dilāye jāwēn.

In fine—Ākhiru-l-amr; hāsili-kalām; natīja-i-kalām; al-garaz; qissa-kotāh.

Fine, v. t. Jurm yā khilāf-warzī-i-qānūn ke 'iwaz kisi par tāwān-i-naqdī 'aid k.; ba-zarī'a-i-tajwiz-i-'adālat kisi par jurmāna k.; sazā-i-jurmāna yā jurmāne kī sazā k.

Fine, a. l.—Patlā; bārik; mahīn; jiske rezī bahut chhoṭe chhoṭe hoñ.

Finesilk—Bārik reshām.—*Fine eand*—Bālu jiske zarre bahut chhoṭe chhoṭe hoñ.

2.—Patlā; raqīq; gārḥā nahīn.

3.—Bārik; tez masalan usture kī bārḥ yā dhār.

4.—Bārik; patlā; moṭī yā dabiz nahīn; mahīn—jaise kaprā.

5.—Sāf; khālīs; kharā; jismeñ milāwat yā āmezish na ho.

6.—Nafīs; latif; jismeñ husn-o-qubūh kī bārikiyon kī tamiz ho.

7.—Nihāyat hasi; bahut khūbsūrat; jismeñ nūr kā jalāl ho.

8.—Muhazzab; sāhib-i-salīq; jiske tarīq 'umda hoñ.

9.—'Ilm meñ kamāl r. w.; kāmīl; fāzil.

10.—Jo dekhne meñ khush-numā ho; 'azīmu-sh-shān; 'umda.

Finely, ad. l.—'Umdagī ke sāth; ta'rīf ke qābil; khūbsūrtī ke sāth; nafāsat aur mazāq ke sāth.

2.—Latāfat ke sāth; bāriki ke sāth; nazākat se. [nok banākār.

3.—Bārik; chhoṭe chhoṭe tukroñ meñ; patlī yā tez bārḥ khwāh [kharāyī].

Fineness, n. l.—'Umda h.; nafīs h.

2.—Safāyī; khālīs h.; bilā āmezish h.; kharā h. (kharāpan yā [kharāyī].

3.—Khūbsūrtī; husn-o-jamāl; kamāl; nafāsat; 'umdagī.

4.—Latāfat; nazākat; shustagī; safāyī.

5.—Bāriki; chhoṭāyī; patlā pau; mahīn yā tez h.; tezī.

6.—Bharak; āb-o-tāb; khush-numāyī; nafāsat.

FINESSE, n. (Fr.) Kisi maqsad ke anjām ke liye tarah tarah kī fitrat; faun-o-fareb; mār-pech; kal-bal; bal-chhal; hila-sāzi; 'aiyārī; jugat-bāzī.

Finger, n. l.—Āngulī yā uṅglī; āngusht; asba'; anmil.

The fore-finger—Āngusht-i-shahādāt; āngusht-i-dushnām; sabbāba; Khudā-

khāb; āngusht-i-Allāh-khān.—*The middle-finger*—Āngusht-i-darāz; wustā;

bīch kī uṅglī; mānjhli uṅglī.—*The ring-finger*—Binsir; asba'-i-khātīm;

āngusht-i-muhr.—*The little-finger*—Khinsir; kāloj; āngusht-i-kihtariñ;

gāyat-i-asāba'; kānī uṅgulī yā kan-uṅglī; chitlī uṅglī.—*The thumb*—Āngū-

thā; nar-āngusht; suturk; ibhām. [mal hotī hai.

2.—Āngul; āngulī kī chawṛāyī jo ba'z auqāt paimāish meñ musta'-

A finger's breadth—Āngul bhar; ek uṅglī ke barābar chawṛā; uṅglī kī chawṛāyī.

The breadth of the four fingers, or of the three fingers—Tin yā chār uṅgul

kī chawṛāyī.—*To have a finger in*—Kisi bāt meñ sharik rahnā (usse ta'alluq r.).

FINIS, [Lat.] Khātima; ākhir; anjām.

Finish, v. t. l.—Kisi chīz ko khātima par pahuñchānā; anjām ko pa-

huñchānā; khatm k.; tamām k.; ākhir ko pahuñchānā; pūrā k.

2.—Mukammal k.; kisi amr ke anjām meñ jisqadar mihnat ākhir

meñ darkār ho uskā kar d.; pūrā k.; takmila k.; kisi shai meñ jis-

qadar mihnāt ho-sake uskā k.; hatta-l-wasā' khūb mihnāt k.; sijil k.; jilā k.; takmil yā takmila k.

Finish, n. Takmila; woh bāt yā fi'l jisse koyī shai anjām ko pahuñch jāe; woh palastar jo ākhir meñ dīwār meñ lagāyā jātā hai.

Finished, p. a. Sijil; jiskī 'umdagī meñ koyī daqīqa utbā na rakkhā gayā ho; kāmīl; pūrā; mukammāl. [huā; jiskī ek had qāim ho; mutanāhī.

Finite, a. Mahdūd; miqdār yā darje wagaire meñ kisi had ko pahuñchāyā

 Opposed to *infinite*.

Fire, n. 1.—Āg; ātash; jalnā; sokhtagī.

2.—Āngeṭhī yā bhatṭhe meñ jaltī huyī lakṛī koelā wagaira; āg; kisi makān yā shahr kā jalnā; ātash-zadagī; ag-lahī.

3.—Kisi qism kā dili josh—jaise josh-i-muhabbat wagaira; baṛī garmī yā harārāt; mizāj kī baṛī sakhtī; mizāj kā āg kī tarah h.

4.—Zihnī aur dili sar-garmī; josh-i-tabī'at; khayālāt kā barhā-chayhā h.; 'umda 'umda bātoñ kā shauq.

5.—Raushanī; jalwa; nūr; āb-o-tāb.

6.—Jalā-ke sakht taklīf d.; musibat-i-shadīd.

7.—Top wagaira kā chhūṭnā.

On fire—Jaltā huā; jalne kī hālat meñ; sozūñ.—*To set on fire; to set fire to*—Āg lagā d.; jalānū; mushta'il k.; bahut hi bharkānū yā ubhār d.

Fire, v. t. 1.—Āg lagā d.; jalā d.

[ko bharkā d.

2.—Mushta'il k.; afroṭhta k.; āg lagā d.; gusse wagaira ke shu'le

3.—Zindā-dil k.; kisi meñ jān dāl d.

4.—Chhoṛnū; dāgnū; chalānū; sar k.—jaise top wagaira.

To fire up—Āg jalā yā raushan kar d.—jaise kisi kāl (engine) kī.

Fire, v. i. 1.—Jalne lagnā yā jalnū; mushta'il h.; balnū. [sulag uṭhnā.

2.—Gusse wagaira se afroṭhta h. (jalnā); bar-āngeṭhta h.; āg lag jānū;

3.—Top wagaira chhoṛnā chalānū yā dāgnū.

They fired on the town—Unhoñ ne shahr par topeñ chālāyīñ.—*To fire up*—Khijhlā uṭhnū; gusse meñ ā-jānū; gussa kar baṭhnū; mizāj kā taiṣh meñ ājānū; bar-āngeṭhta h.

Fire-arms, n. pl. Bārūt se chhūṭne wāle silāh—jaise bandūq wagaira.

Fire-insurance, n. Āg se nuqsānī kā bima.

Fire-office, n. Woh mahkama jahāñ āg kī nuqsānī kā bima ho.

Fire-policy, n. Woh nawishta yā wāsiqa jiske zarī'e se us nuqsānī kā bima kiyā jāwe jo āg kī wajh se pahuñcho.

Fire-proof, a. Jismeñ āg na lag sake; jo jal na sake; jo ātashgīr na ho.

Fire-side, n. Āg yā ātash-dān ke nazdik jagah; ghar; watan; laṛke-bāloñ meñ rahnā; kanāra-kashī. [jāte haiñ.

Fire-work, n. Ātash-būzi; havāyī. Bān wagaira jo laṛayī meñ chhoṛe

 Usually in the plural.

Firm, a. 1.—Khūb gañṭhā huā; sakht; thos; mustahkam; mazbūt.

2.—Mustaqil-mizāj; jiskī tabī'at jald na badle; sābit-qadam; mazbūt; bā-wafā; lā-tajūm; jismeñ jald lagzish na ho.

A firm believer,—Rāsikhu-l-'itiqād; jiskā 'aqīda jald na badle—*A firm friend*—

Wāsiqu-l-widād; aisā dost jismeñ lagzish na ho; pakkā yār—*A firm man*—Dil kā mazbūt shakhs; aisā shakhs jo apne irāde par qāim rahe.

3.—Thos; saiyāl nahīn.

4.—Jisse sābit-qadmī wagaira zāhir ho.

Firm, *n.* Woh nām laqab-yā khitāb jis̄ke zarī'e se kisi kampanī (jamā'at) kā kār-o-bār ho; sharakāt kā kārkhāna; koṭhī; sājhe kī koṭhī.

Firmly, *ad.* Mazbūti se; pūṭhtagī se; pakkā; sābit-qadmī se; istihkām ke sāth; aisi tarāh kī lagzish na karē (tabdīl nā ho; hilē-dolē nahīn).

Firmness, *n.* Mazbūti; sakṭi; karāyi; istihkām; istiqlāl; sābit-qadmī; tayyagun; sihhāt; durustī. [ke āge.

First, *a.* 1.—Silsile meṅ sab se muqaddam; pahlā; aglā; awwal; sab

2.—Nihāyat barā; ā'lā; bartar; afzal; khās; sab se barh-kar; rutbe buzurgī yā 'umdagī meṅ sab par fauq r. w.

First, *ad.* Waqt yā jagah ke lihāz se kisi dūse se pahle; silsile meṅ auron par muqaddam; kār-rawāyī yā tawajjuh ke i'tibār se auron par muqaddam; rutbe meṅ sab se barh-kar; sab se pahle; awwal; sab se muqaddam barhkar yā afzal.

At first, at the first—Shurū' meṅ; ibtidā meṅ; awāil meṅ; awwalan.—First or last—Kabhi na kabhi; shurū' yā ākḥir meṅ.

First-born, *a.* Paidāish meṅ sab se muqaddam; jēthā; sab se barā; pahl-lauṭā. [meṅ; aur sab par muqaddam.

Firstly, *ad.* Pahle; sab se pahle; awwal yā awwalan; shurū' yā 'ibtidā

Improperly used for first.

First-class, *a.* Awwal darje kā; ā'lā qism kā; nihāyat hī 'umda; 'umdagī wagaira meṅ sab se barh-kar; sire kā; choṭī kā.

First-rate, *a.* Nihāyat hī 'umda; sifat qad-o-qāmat yā tauqir meṅ sab se barhkar yā afzal; awwal darje kā; sab se barā; sire kā.

Fiscal, *a.* Sarkārī khāzāne yā mālguzārī ke muta'alliq; mālī.

Fiscal arrangements—Intizāmāt-i-mālī; āmadāni ke muta'alliq intizām kī bāteṅ (unkā band-o-bast).

Fish, *n.* Machhli; māhī ('ām isse kī zindā ho yā bataur gīzā ke kām meṅ āye. [kā shikār k.

Fish, *v.* 1.—Machhli pakarne kī koshish k.; bansī yā jāl se machhli

2.—Makr-o-fareb se hāsīl karne kī koshish k.; kisi bāt ke gair-sarīhī taur par (ghumā-phirāke yā dam-dhāgā dekar) karāne kī fikr k.

To fish for compliments—Makr-o-fareb se (kisi dhang se) ta'rif karāne kī koshish k.

Fish, *v.* 1. Pakarnā; khainch-kar bāhar yā ūpar nikālnā; ubhārnā.

Fist, *n.* Ghūsā; mūkā; ḍuk; musht; mūṭhī.

Fist, *v.* 1. Ghūsā mārṇā; mūkon se mārṇā.

Fit, *a.* Lāiq; qābil; saẓāwār; mauzūn; munāsib; hasb-i-hāl; muzaiyāb; wājib; subhite kā; shāyān; chāhiye.

Fit, *v.* 1.—Lāiq k.; mauzūn k.; jis amr ke liye koyī shai maqsūd ho usīke hasb-i-hāl use kar-d.; kisi shai kī salāhiyat d.; taiyār k.

2.—Kisi shai ko usī shakl yā sūrat kī banānā jo matlūb ho; namūne ke mutābiq taiyār k.; murattab k.; taiyār k.; kisi shakhs yā chiz ke liye woh sab sūz-o-sāmān muhaiyā kar-d. jo uske liye munāsib yā matlūb ho.

"Said especially of the work of a carpenter, tailor, &c." Webster.

3.—Kisi ke hasb-i-hāl h.; kisi kī hājat-rawāyī ke liye kāfi h.; ṭhik h.; baiṭhnā; kisi ke qad par rāst ānā.

To fit out—Murattab k.; durust k.; zarūrī s̄āz-o-sāmān muhaiyā karke taiyār kar-d.—*To fit up*—Sajnā; murattab k.; taiyār k.; is qābil kar-d. ki kisī shakhs ko masraf yā ākar ṭhaharne ko lāiq ho.—*To fit up a house for a guest*—Kisī mihmān ko utarne (sīrokash hone yā ṭhaharne) ko liye makān ko har tarah par durust (murattab k.). [ma'lūm h.]

Fit, v. t. 1.—Munāsib h.; shāyān h.; saẓāwār h.; chāhnā; phabnā; bhalā

2.—Jis mutābiq taiyār karne ke liye kahā jae usī mutābiq h.; ṭhik h.; qad par rāst yā durust ānā; mauzūn h.; baithnā; ānā yā honā.

Fit, n. 1.—Kisī bīmārī kā yakāyak aur zor se ā-jānā; kisī maraz kā bār-i-awwal h. yā 'aud k. (palaṭnā yā phir se h.); bīmārī (chāhe woh kitne hī dīn kī ho).

A cold *fit*—Larzo ke bukhār kā phir ānā.—A *fit* of the gout or stone—Niqrīs yā pathrī kī bīmārī kā pahle-pahal yā mukarrar h.—A *fit* of sickness—Bīmārī; maraz. [hawās ho-jātā yā uskā badan nāḳḳāno lagtā hai.]

2.—Mirgī wagaira sī bīmārī kā yakāyak ho-jānā jismein marīz bad-

3.—Kisī bāt kā dafatan thoṛe 'arse tak galaba ho-jānā yā qāim rahnā; mizāj kī kaifiyat jismein kuchh 'arse tak koyī mubtalā rahe; kisī hālat kā thoṛī dor tak qāim rahke nikal jūnā.

A *fit* of passion—Gusso kā josh (uskā ānā aur nikal jānā)—A *fit* of laughter—Qahqaha; haṣīl kā okbārgi zor se ā-jānā.—A fainting *fit*—Qashī; gawhī kā 'ālam.—A drunken *fit*—Nashā.

4.—Tarang; umang; walwala; josh; kisī bāt kā bilā-ta'ayun-i-waqt dafatan ho-jānā. [(achchhī tarah honā yā rāst ānā).]

5.—Kisī pahūne ke kapṛe kā ḳhūb aur āsānī se badan par baith-jūnā

By fits, by fits and starts—Haule-haule; dam-le-le-kar; kabhī kisī bāt kā karnā aur kabhī uskā na karnā; kisī bāt kā bilā-pābandī kisī silsile ke karnā; ukhṛā-pukhṛā. [rar na ho; jo rah rah kar tabdil huā kare.]

Fitful, a. Jiske bahut se daure hoī; jiske badalne kā koyī waqt muqar-Fitly, *ad.* Munāsib tarīq par; munāsibāna; ba-tarz-i-mauzūn yā mau-zūniyat se; subhite se; suhūlat se.

Fitness, n. Munāsib h. (munāsabat); mauzūniyat; lāiq h. (liyāqat); qābil h.; wājibiyyat; ma'qūliyyat; durustī; taiyār h.; kisī ko hasb-i-hāl (usko liye muwāfiq) h.

Fitted, pp. Lāiq; qābil; saẓāwār; mauzūn; taiyār; salāhiyat r. w.

Fitting, n. Woh chīz jo kisī shai ke murattab karne meī kām āye; zarūrī chīzēn jo makān wagaira ko murattab karne meī kām meī lāyī jāēn.

Especially in the plural.

Fitting, p. a. Munāsib; lāiq; mauzūn; saẓāwār.

Fitting-out, } n. Zarūrī s̄āz-o-sāmān; jawāzimāt-i-zarūrī. [pher (Colloquial).]

Fitting-up, } n. Ghabrālat; dushwārī; pareshānī; hās-bāis; shash-o-pauj; dubdhā;

Fix, n. Ghabrālat; dushwārī; pareshānī; hās-bāis; shash-o-pauj; dubdhā;

Fix, v. t. 1.—Mustahkam k.; mazbūt k.; dawām (hamesha) ke liye qāim k.; muqarrar k.; qāim k.; mahdūd k.; mu'ayyan k.; ṭhahrānā; qarār d.; bāndhnā; mazbūtī se lagānā.

2.—Gaṛāye rahnā; lagāye rahnā—jaise ānkhon ko kisī chīz par

dhyān ko kisī shakhs kī bāt par 'alā-hāza-l-qiyās; jamāye rahnā;

mazbūtī se qāim r.; hīlne na d. [rahnā; thaūbhna.]

Fix, v. i. 1.—Hamesha qāim rahnā; idhar-udhar na ghūmnā; sākin

2.—Isqadar sakht ho-jānā ki phir bukhār banke uṛ na jāe; bahnā (rawānī) band ho-jānā; jam jānā; munjamid ho-jānā; sakht aur piṭkar barhāye jāne ke qābil ho-jānā—jaise kisī dhāt kā.

To fix on—Kisī bāt par ithe yā irāda qāim k; kisī bāt ko ṭhahrā l; kisī amr ki nisbat irāda-i-musammam kar-l; ta'ayun k. [mu'ayan; baṁdhā huā.

Fixed, p. a. Qāim; mustāhkam; mazbūt; -ustuwār; sābit; muqarrar; **Fixture, n. 1.**—Woh shai jo kisī chiz meṁ hamesha lagī rahe; makān i-maskūna ke muta'alliq woh chizeṁ jinko kirāya-dār makān chhoṛne ke waqt jāiz taur par apne sāth dūse makān meṁ nahīn le-jā-saktā.

2.—(*Law*) Woh chizeṁ jo makānāt yā arāzi meṁ nasab aur unhi ke juzw ke taur par mutasawwar hoṁ.

Flag, n. Pharahārā; jhandā; nishān; 'alam; lawā.

Black flag—Kālā jhandā jiske dekhāne se yah maqsūd hotā hai ki farīq-i-maḡlūb par mutlaq rahm na kiyā jāegā yā yah ki uskā qesūr mu'af na hogā.

Flag of truce—Sufed jhandā jo is garaz se dekhāyā jāe ki dushman ākar sulh ki bāt-chit kare.—*Red flag*—Surkh jhandā jiske dekhāne se yah samjhā jātā hai ki ganīm se laṛāyī chālī jāti hai.—*To hang out the white flag*—Sufed jhandā dekhā ke mu'af māḡnūā yā ba'z auqāt sulh ki niyat zāhir k.—*To hang the flag half-mast high or half-staff*—Jhande ko ādhe mastāl tak kharā-karke mātam kā izhār k.—*To strike or lower the flag*—Ta'zim it'at yā laṛāyī ki hālat meṁ apnī tayīn dushman ke qābū meṁ kar-dene ki khwāhish zāhir karne ke liye jhandā jhukā d. [kharāb, bahut hī zabūn.

Flagitious, a. 1.—Nihāyat hī burā qabīh yā mujrimāna; palle sire kā

2.—Barē barē jarāim kā mujrim; bad; kharāb; fājir; fāsīq.

 Said of persons.

3.—Jo nihāyat kharāb jarāim yā 'ayūb ke liye bad-nām ho yā jis meṁ aise jurm yā aisi badiyān wuqū' meṁ āyī hoṁ.

Flagitious times—Nihāyat kharāb 'aiyām; aīsā zamāna jismeṁ bahut barē barē jurm yā badiyōn kā wuqū' huā ho.

Flagrancy, n. Sangīnī; ziyālatī; bahut barā yā qabīh h. [sangīn; kabīr.

Flagrant, a. Namūdār yā numāyān; fāsh; mashhūr; 'azīm; bahut barā;

A flagrant crime—Jurm-i-sangīn; bahut barā jurm.

FLAGRANTE DELICTO, (Lat.) Ba-hālat-i-irtikāb-i-jurm; jurm karne ki hālat meṁ; jurm karte waqt; 'ain wuqū'-i-jurm ki hālat meṁ.

The thief was caught flagrante delicto—Woh sāriq (chor) ba-hālat-i-irtikāb-i-sariqa giriftār huā; woh chor chori karte waqt (chori karne hī ki hālat meṁ) pakrā gayā.

Flame, n. 1.—Shu'la; āg ki lau; laṭ; jot. [bharaknā; 'ishq.

2.—Kamāl shauq yā josh; barā hī ishtiyāq; khayāl kā bahut hī

3.—Garmī; gussa; dauga-o-fasād; barā jhagrā.

4.—Shiddat; sakhtī.

5.—Pyārā; mahbūb; jise koyī chāhe (*Colloquial*).

Flap, n. 1.—Koyī chaurī aur lachilī chiz jo laṭaktī rahe yā ek goshe meṁ khwāh ek taraf lagī rahe aur āsānī se hil uṭhe—jaise kisī pairāhan kā damām-kān ki lau yā āngrezi ṭopī kā kanāra.

2.—Kisī aisi shai ki harakat (uskā hilnā-dolnā) jo chaurī aur dhili ho yā uskā kisī dūsrī shai se ṭakrā-jānā; pharpharāhat.

Flap, v. t. 1.—Dāman se mārṇā; mārṇā; phatṭkārṇā.

2.—Pharphaṛāṇā—jaise kisi parind kā apne dainon ko; girā d. yā niche ko jhukā d.—jaise ṭopī (hat) ke hāshiye ko.

To flap in the mouth—Ta'nā mārṇā; tanz kī bāteṅ kabṇā; muṅh par mārṇā.

Flap, v. i. 1.—Hilnā; pharphaṛāṇā.

[chiz kā.

2.—Niche ko latāknā—jaise ṭopī ke hāshiye yā kisi dūsri chaurī

Flare, v. i. 1.—Labaknā; laplapāṇā; sham' wagaira ke jalne kī hālat meṅ uske shu'le kā darakhshān rahṇā par hilā yā lahrāyā k.

2.—Yakāyak kḥūb raushan ho-jānā; raushanī kā daf'atan namūdār hokar lahrāyā k.

3.—Khul yā phail jānā.

[paṭ gussa kar-baiṭhṇā.

To flare up—Yakāyak harārat yā josh meṅ ā-jānā; ekbārgī garmā uṭhṇā; jhaṭ-

Flash, n. 1.—Raushanī kā daf'atan namūdār h.; raushanī jo nazar-ākar fauran gāib ho-jāe; kaund lapak yā chamak—jaise bijli kī.

2.—Jhalak; chamak; ek labze meṅ namūdār ho-jānā.

3.—Lamha; lahza; nihāyat muḥtasar zamāna; ān; pal; dam.

Flash, v. i. 1.—Daf'atan namūdār honā—jaise raushanī kā; yakāyak kḥūb dekh paṛnā; chamak uṭhṇā; daf'atan jalwa dekhā-kar gāib ho-jānā.

2.—Bhabhak uṭhṇā; uṛ-kar ekbārgī unjela ho-jānā; shu'le aur raushanī kā phūṭ paṛnā.

The powder flashed in the pan—Piyāle meṅ bārūt bhabhak uṭhī; piyāle meṅ ranjak ke urte hī ek-bārgī unjela ho-gayā.

3.—Phūṭ paṛnā; jhaṭ se nikal paṛnā; ek bārgī ho-jānā (wuqū' meṅ ā-jānā yā guzarnā).

[kā-dekar pahuñchā d.

Flash, v. t. Chamkāṇā; daf'atan shu'le yā raushanī samet nikāl d.; jhaṭ-

To flash a message along the wires—Tār ke zari'e se khabar fauran pahuñchād.

To flash conviction on the mind—Kisi amr kā tayaqqun ekbārgī-dil par paidā karā-d. (uskā yaqīn dil ko dilā d.).

[jiskā namūd be-būd ho.

Flashy, a. 1.—Mahz numāishi; jiske jalne kā zuhūr sirf dam-bhar rahe;

2.—Numāishi; fauqu-l-bharak; zarg-barq; nirā dekhāwe kā. [phikā.

3.—Jismeṅ kuchh mazā na ho; jisse kuchh haz na uṭhe; be-jān;

Flat, a. 1.—Musattah; chauras; ham-wār; barābar; nichā-ūñchā nahīn.

2.—Zamīn par lambā yā phailā paṛā huā; zamīn ke hamwār; zamīn-doz; girā huā; uftāda; past; tabāh; barbād.

To lay flat—Zamīn-doz (past yā barbād)kar-d.

3.—Jismeṅ tarah tarah kī bāteṅ na hone ke sabab se kuchh lutf na ho; jisse kuchh haz (dil ko kḥushī) na ho; phikā; be-lazzat.

4.—Mandā; girā huā; sust; bāzār kī woh hālat jab kharīd-farokht wagaira kasrat se na hone kī wajh se bikri kam aur chizen sasti hon.

5.—Qat'i; chhūtte hī; sāf-sāf; bi-l-kul yā kulliyatan; zāhir; sīdhā; khulā khulā; sarīhī.

A flat denial—Inkār-i-qat'i; kisi bāt se bi-l-kul inkār kar-jānā.

6.—Tez nahīn; nichī yā bhārī—jaise āwāz.

[sāf sāf.

Flatly, ad. Barābar; chauras; be-dam; be-mazagī se; qat'an; bi-l-kul;

To refuse flatly—Qat'an inkār k.; bi-l-kul munkir ho-jānā; sāf sāf kah denā kī ham fulān amr na karenge.

Flatter, v. t. 1.—Makro-o-fireb jhuthāyī yā zalil bāton se kisi ko apnā

mihrbān-i-hāl karānā; khushāmad k.; lallo-patto k.; raugan-i-qāz mal-nā; chāplūsī k.

2.—Kisī ko uskī ta'rif karke khush k.; kisī ki ta'zīm-o-tauqir yā aur khush-kun bāteñ karke use khush k.; apnī matlab-barārī ke liye kisī ki ta'rif aur usse makkārī kā bartāw k.

3.—Jhūthī ummedoñ se khush k.; be-bunyād yā dhokhā-dene wālī bāteñ kah-kar taqwiyat d.; sabz-bāg dekhānā; dil-dārī k.; jhūthī tasallid. Flatterer, n. Khushāmadī; chāplūs; woh shakhs jo kisī ko khush yā apnā mihrbān-i-hāl karne khwāh kisī dūstre maqsad ke anjām ke liye uskī ta'rif kare. [dilāse se.

Flatteringly, ad. Khushāmad se; tamalluq se; lallo-patto karke; dam-Flattery, n. Khushāmad; chāp-lūsī; tamalluq; zamāna-sūzi; nā-munāsib ta'rif; jhūthī sanā-khānī; lallo-patto.

Flavour, n. 1.—Khush-bū; mahak; bās; sugandh.

2.—Zāiqā; mazā; lazzat; sawād; ras. [yā zāiqā paidā ho-jāe.

3.—Woh shai jiskī wajh se kisī chiz meñ ek qism-i-khās ki khushbū Flaw, n. 1.—Shigāf; darz; woh naqs jo tūṭne yā chitakne se paidā ho; bāl; jirm; kisī shai ke musalsal na rahne khwāh bā-ham chaspāñ na hone ke bā'is jo'aib usmeñ paidā ho.

2.—Koyī naqs yā 'aib jo gaffat wagaira ki wajh se paidā ho; naqs; 'aib; dhabbā; kotāhī; dosh; battā; pai; suqm.

Flea, n. Pissū; ek qism kā kirā jiske kāṭne se barī taklif hotī hai.

A flea in the ear—Koyī nā-guwar ishāra yā aisā jawāb jiskī ummed na rahī ho; inkār yā jawāb jisse dil ko ranj ho.—To have a flea in the ear—Kisī tadbīr ke anjām meñ is tarah nā-kūm honā ki log haūseñ; kisī nā-guwar ishāre kā pānā yā aisī bāt kī sochāyā jānā jisse ranj paidā ho.

Flee, v. i. Khatre yā āfat se bhāgnā; khauf yā buz-dili ke sabab se kanāra-kash ho-jānā; nikal bhāgnā; bachā-kar nikal jānā.

Usually with from.

To flee the question, or from the question—Majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn meñ is 'ibarat se kisī bahs ki nisbat rāe ke dene se kanāra-kash honā samjhā jātā hai

Fleece, v. t. 1.—Bherī ke bāl katarnā; ūn katar-lenā.

2.—Rupaye yā māl-o-matā' chhīn l.; qānūn ki oṭ meñ māl-o-asbāb kā be-rahīmī se le-l.; andāz se ziyāda yā sakht taqāzā karke jo kuchh kisī ke pās ho usse le-l.; zor-o-zulm karke kisī ko taṅgī meñ dāl d.; zarūrat ke hīle yā hukūmat ke zor se kisī kā māl-o-matā' usse le-l. Flexible, a. 1.—Lachilā; jise jhukā sakeñ; jise kham kar-sakeñ; jo is qābil ho ki jhuk jāe yā maṛor uṭhe par tūṭe nahīñ; jo dabāne se dab jāe; karā (sakht nahīñ.).

2.—Jo gairon ke dabāw ko māne; itnā haṭhī (ziddī) nahīñ ki kisī kā kahnā na māne; jo qābū meñ ā-sake; jisko pher-phār ke jald apne dhang par kar-leñ; jo kahne sunne yā bahs wagaira se qāil ho-jāe (usko mān le); jiskī tabī'at aisī ho ki samjhāne-bujhāne se badal jāe.

3.—Woh bāt jise kisī manshā ke hasb-i-hāl kar-sakeñ; jise mauzūñ yā muwāfiq kar-sakeñ.

Flight, n. 1.—Fīrār; kisī khatre yā āfat se bachne ke liye bhāg jānā; 'ujlat ke sāth chale jānā; bhager.

2.—Parwāz (urñā); urāñ yā urne kā dhang; tairān.

3.—Baland-parwāzī; charhān; umaṅg; taraṅg; uṭhān; su'ūd.

4.—Parindon kī gol jo hawā meṅ ure; tīr wagaira ke qism kī chīzeṅ jo ek-bārgī hawā se guzreṅ. [Bhagā d.; bhāg jāne par majbūr k.

Flight of stairs—Sirhiyān; zīne; nard-bān.—*To put to flight, to turn to flight*—

Flimsy, *n.* Za'if; kamzor; khafif; be-hūda; lā-tāil; mazbūt yā qawī nahīn; be-bunyād; pūj; bilā-wajh; jo zāhir meṅ bhī rāst na ho; lachar.

Flimsy objections—'Uzrāt-i-za'if yā lā-tāil; i'tirāzāt-i-be-bunyād yā khafif; nise i'tirāzāt jo mazbūt (qawī) na hoṅ.—*A flimsy excuse*—Pūj (lachar yā behūda) 'uzr.

Flinch, *v. i.* Bāz-ānā; taklīf yā khatre ke lihāz se kisi amr se kanāra-kash ho-jānā (haṭ jānā yā hāth khāinch l.); na-karuā; karne meṅ qāsir h.; pairawī band kar d.; izhār-i-taklīf k.

Fling, *v. t. l.*—Pheṅknā; hāth se pheṅknā; zor se phieṅknā. [d.; harā d.

2.—Girā d.; pachhārā; zamīn par paṭak (girā) d.; maglūb k.; shikast

To fling a party in litigation—Kisi farīq ko tanāzu' meṅ shikast d.; kisi ko laṛāyī meṅ harā d.—*The wrestler flung his antagonist*—Us kushti-bāz ne apne harif ko pachhār dālā (paṭak diyā).

To fling away—Nikāl d.; dūr k.; chhor d.—*To fling down*—Dhā d.; zamīn par girā d.; mismār k.; mūṭhadīm kar d.; bar-bād k.—*To fling in*—Chhor d.; mujrā yā minhā kar d.; hisāb meṅ qūim na k.; hisāb meṅ na joṛnā. In

settling accounts, one party *flings in* a small sum, or a few days' work.—*To fling off*—Shikār meṅ mabūm k.; shikār bāth āne na d.; galā chhurānā; subuk-doshī pānā.—*To fling open*—Khol d.; yakāyak yā zor se khol d.; dhar se khol d.—*To fling out*—Kahnā; malfūz k.; daf'atan yā be-tamīzī se bol uṭhnā; kah uṭhnā; kah baithnā—jaise kaṛī bāteṅ.—*To fling up*—Tark k.; dast-bardār h.; chhor d.—jaise koyī mansūba yā irāda.

Fling, *v. i. l.*—Idhar-udhar zor se uchhālānā-kūdnā.

2.—Saḳht-kalāmī k.; la'nat-malāmat k.; thukkā-fazīhat k.

To fling out—Muṅh-zorī yā saḳhtī karne lagnā.

Flippancy, *n.* Tarrārī; tez-zabānī; kalām meṅ safāyī aur rawānī; khush-taqīrī; zabān kā tezi aur safāyī se chalnā.

Flippant, *a. l.*—Be rūkāwaṭ aur jald jald safāyī se bāt-chīt k. w.; suhūlat aur 'ujlat se kalām k. w.; luffāz; tarrār; charb-zabān; bātūnī.

2.—Be jāne aur samjhe-būjhe tayaqqun ke sāth jald jald kalām k. w.; bad-lihāz; bad-lagām; kalla-darāz.

Flippantness, *n.* See Flippancy.

Float, *v. i. l.*—Kisi saiyāl shai kī sath par rahnā; tairnā; uplānā; utrānā.

2.—Pānī par be-ma'lūm yā āhista āhista chalnā—jaise bere kā; pānī par be chālāye chalnā; āhista āhista be rūkāwaṭ ke chalnā.

Floating debt, capital, etc.—Qarz jiske sālāna sūd ke adā ke liye koyī mustahkam āmadani qūim na kī-gayī ho yā sarmāya jo mu'āyan na ho khwālī uskī ta'dād gaīr mutahaqqaq ho yā is bāt kī tashkīh na huyī ho kī woh kis khās kām meṅ āye-gā.

Flock, *n. l.*—Jhund; galla.

“Applied to sheep and other small animals. A flock of sheep answers to a herd of larger cattle.” *Webster*.

2.—Parindon (tūyūr yā chiryon) kī jhund; jo parind eksāth urrahe hoṅ.

3.—'Isāyion kī ummat. [khwālī bekār ūn yā rūyī.

4.—Gadde wagaira meṅ bharne ke liye ūnī yā sūti kapron kī katraṅ

Flock, *v. i.* Gol kī gol (jhund kī jhund) jam' h.; bahut sā ekaṭṭhā h.; hujūm h.; jamā'at-i-kasir kī jam' ho.

Flog, *v. t.* Chharī yā chābuk se mārṇā; korē se mārṇā; tāziyāna lagāṇā; bed mārṇā; tambīh ke liye mutawātir mārṇā. [ment." Webster.

☞ "A colloquial word applied to whipping or beating for punish-
Flood, *n. 1.*—Sailāb; bārḥ; tугyānī; pānī jo charḥ aur phail kar kisi aisi zamīn ko jo 'umūman khulī rahtī ho tah-i-āb kar-dē.

2.—Juār; madd; charḥāw.

☞ Opposed to *ebb*.

3.—Kasrat; bahutāit; ifrāt; rel-pel; ubal-parṇā; had se ziyāda honā.

A flood of bank notes; a flood of paper currency—Bank ke loṭon yā kagaz-i-zar kī kasrat (unkā ifrāt se muyassar hū).

4.—Kisi saiyāl shai kī kasrat; kisi shai (khusūsān burī shai) kī kasrat.

5.—Haiz.

Flood, *v. t.* Garqāb kar-d.; sailāb k.; pānī meṁ dūbā d.; tah-i-āb kar-d.

Floor, *n. 1.*—Makān yā kamre wagaira kā hissa jispar log chalte haiṁ; farsh; gach.

2.—Makān meṁ manzil darja yā marātib.

The first floor—Makān kā dūnā marātib yā darja (the second story).

Floor, *v. t. 1.*—Farsh lagāṇā; gach banāṇā.

2.—Mulgūb k.; māt k.; muṁh band kar-d.; zabān band kar-d.; qāil-ma'qūl karke āge chalne na d.

Florid, *a. 1.*—Chamaktā huā; tābān; darakhshān; surkh; damaktā huā; lāl-bhabhukā—jaise chihra. [wa muqaffa—jaise ibarat.

2.—Rangīn; jismeṁ 'iln-i-sanāi'-o-badāi' kī san'ateṁ hoṁ; musajja'

Flourish, *v. i. 1.*—Khūb barḥuā; barā honā aur phailnā; phaluā-phulnā.

2.—'Urūj pānā; taraqqī pānā; iqbal-mand h.; daulat 'izzat āram khushī yā un kul umūr meṁ taraqqī k. jo pasandīda hoṁ; sarsabz h.; phaluā-phulnā; dūdhon uahānā aur pūton phalū; har tarah se barḥnā.

3.—Rangīn 'ibarat likhnā; tahrir yā taqrir meṁ 'urūz kī san'ateṁ kām meṁ lānā; kasrat se suḥan-ārāyī k. [sūrateṁ banāṇā.

4.—Khat-i-gulzār yā turgā likhnā; qalam se khūbsūrat khūbsūrat

5.—Numāish yā dhamkī wagaira kī garaz se jisṁ ko tarah tarah se harakat d. [nikālṇā

6.—Bāje ke bajāne meṁ apne hasb-khwāh tarah tarah kī āwāz

Flourish, *v. t. 1.*—Taraqqī d.; phailāṇā; wus'at d.

2.—Asli yā banāwat ke gul-phūl khwāh khūbsūrat sūraton se ārasta k.; sajnā; saṁwārnā; kisi numāishi shai se āraish d. [bhar d.

3.—Rangīnī k.; suḥan-ārāyī k.; qāfiye aur 'urūz kī san'aton se

4.—Hilānā; ghumānā; chamkānā—jaise talwār wagaira.

Flourish, *n. 1.*—Khūb-sūrtī; jalwa; jamāl; zāhiri ohamak-damak.

2.—Numāishi āraish; hausale se kisi kalām kī tawālat; barā barā alfāz aur 'urūz kī san'aton kā kasrat se isti'māl; numāish; dekhāwā.

3.—Bel-būte (naqsh-o-nigār) jo qalam se banāye jāen.

4.—Kisi hathiyār wagaira kā hilānā yā ghumānā (uskī ohamak).

Flow, *v. i. 1.*—Bahnā; rawān h.; jāri h.

2.—Paidā h.; nikālṇā; suhūlat ke sāth zabān se malfūz h. (bolā jānā); khush-uslūbī se sun parṇā. [h.; ifrāt se h.

3.—Kasrat se r. yā h.; mālāmāl h.; bharā h.; labrez h.; nak-sikh

- 4.—Lahrānā—jaise kākul kā; dhilā latkā k.—jaise kisi pairāhan kā.
- 5.—Charhnā—jaise samundar ki juār kā; barhnā yā ānā.
- Flow, n. 1.**—Kisi saiyāl shai ki rawānī; bahāw; jiryān; idrār.
- 2.—Pānī ke dhāre kā charhāw; juār; madd; bārḥ.
- 3.—Kasrat; ifrāt; bahutāit; relpel; ziyādatī; josh; ubāl. [suhūlat.
- 4.—Goyāyī; laffāzī; lassānī; guftgū meṁ alfāz ki āmad aur bolne ki
- Flower, n. 1.**—Gul; phūl. [tar-o-tāza aur 'umda ho.
- 2.—Kisi shai kā woh juzw jo uske aur ajzā (hisson) se khūb-sūrat
- The flower of life—Shabāb; juwānī; ubhār; woh quwwat jo awāil-i-'umr meṁ hoti hai.—The flower of the troops—Kisi fauj kā woh hissa jismeṁ sab se musta'id aur mazbūt sipāhī hoṁ.—The flower of a nation—Kisi qaum ke kam-sin qawī aur diler ādmī.
- 3.—San'at-i-'urūzī; sanāi'-o-badāi'; 'ibārat kā zewār.
- Flower, v. i. 1.**—Phūlnā; gul khilānā; phūl ānā.
- 2.—Shabāb-i-'umr meṁ h.; kamsin tar-o-tāza aur qawī h.; joban par h.
- Flowery, a. 1.**—Phūlonsebharā huā; jismeṁ bahut segul-phūl hoṁ; guldār.
- 2.—Nihāyat rangīn—jaise 'ibārat. [ko'harakat k.
- Fluctuate, v. i. 1.**—Lahrānā; mauj-zan h.; kabhī āge aur kabhī pīchhe
- 2.—Kabhī ek taraf aur kabhī dūsri taraf chalnā; mutāzalzal yā gair-sābit-qadam rahnā; mustaqil yā mustahkam na rahnā.
- Public opinion often fluctuates—'Awām ki rāe aksar kabhī ek taraf aur kabhī dūsri taraf (mutazalzal) rahā kartī hai.
- 3.—Ghaṭnā-barhnā; kam-o-besh h.; charhnā-utarnā; ek hālat meṁ (ek thekāne par) na rahnā; rah rah kar badlā yā tabdil huā k.
- The prices of stocks fluctuate—Loṭon ki qimat ghaṭti-barhti hai (rah rah kar tabdil huā kartī hai).
- Fluctuation, n. 1.**—Lahron ki sī harakat; idhar udhar chalnā.
- 2.—Tazalzul; be-sabāti; ek bāt par qāim na rahnā
- 3.—Daf'atan kamī-beshī; charhāw-utār; ghaṭnā-barhnā.
- Fluency, n. 1.**—Rawānī; goyāyī; talāqat; shīrīn-kalāmī; lassānī; charb-zabānī; tarrārī; kalām kā bar-jasta adā k.
- Fluent, a. 1.**—Rawān yā rawānī ki salāhiyat r. w.; jāri; bahtā huā; suhūlat se chaltā bahtā yā rawān.
- 2.—Barjasta kalām k. w.; laffāz; lassān; sāhib-i-kalām; charb-zabān; khush-guftār; fasīh—jaise bolne wālā (muqarrir).
- 3.—Jo suhūlat se adā kiye jāen; shīrīn—jaise kalām; charb; khush.
- Fluid, a. Saiyāl; jismeṁ rawānī ho; raqīq.**
- Fluid, a. Saiyāl shai; raqīq shai; woh shai jismeṁ rawānī ho.**
- Fluvial, a. Daryā yā nadī se muta'alliq; daryā yā nadī meṁ paidā hone khwāh rahne wālā.** [(bhir)—jaise logon kā.
- Flux, n. 1.**—Bahāw; sailān; kisi bāt kā paiham h.; tabādaia; majma'
- 2.—Juār; jazr.
- Flux and reflux—Juār-bhāṭhā; madd-o-jazr; samundar ki lahar kā charhāw-utār.
- 3.—Bīmārī ki wajh se badan se khūn wagaira kā kasrat se nikalnā; woh shai jo bīmārī ke bā'is jism se nikle. [chalnā.
- Fly, v. i. 1.**—Uṛnā; jald nikal yā guzar jānā; parind ki tarah tezi se

2.—Khatre yā khauf se bhāgnā; nikal bhāgne kī koshish k.; firār h.; gurez k. [ho-jānā.

3.—Yakāyak yā zor se harakat k.; alag ho jānā; phūṭ kar ṭukreṭukre
 Usually with a qualifying word; as, a door flies open—Kewār phāṭ se khul jātā hai.

To fly at—Āge ko jhapatnā; ṭūṭ parnā; kisi par yakāyak girnā yā hamla-ūwar h.—To fly in the face of—Tauhīn k.; choṭ k.; muqābala kar-baiṭhnā; mukhā-lafat k.; ta'arruz k.; roknā.—To fly off—Daf'atan judā ho-jānā yā nikal-jānā Bagāwat k.—To fly on—Hamla k.—To fly open—Daf'atan (yakāyak) yā zor se khul jānā.—To fly out—(a) Jhapat-kar bāhar nikalnā. (b) Jhat se gussa kar-baiṭhnā.—To let fly—Chhornā—jaise tīr; zor se phenknā yā chalnā—jaise neze.

Fly, v. t. 1.—Bachā jānā; lag na lagnā; ijtināb k.; dūr (kanāre rahnā.)

2.—Uṛā d.—jaise kisi parind ko; uṛānā masalan patang.

Fly-leaf, n. Sāda waraq jo kitāb ke shurū' yā ākhir meñ lagā rahtā hai.

Foe, n. 1.—'Adāwatī; dushman; dūstre se 'adāwat nafrat kīna yā bugz r. w.; hairī.

2.—Gauīm; dushman jisse jang ho; qaumī dushman; fauj-i mukhālīf.

3.—Kisi shai meñ mukhālafat k. w.; dushman; bad-khwāb.

Foible, n. Woh khās 'aib (naqs) jo kisi shakhs meñ ho; khatā; koyī khafīf naqs; zu'f; kisi bāt meñ kam-zorī.

Foil, v. t. Bekār (rāegān) kar-d.—jaise kisi koshish yā fikr ko; mahrūm k.; shikast d.; harānā; kāmyāb na hone d.; māyūs k. [kāmī.

Foil, n. 1.—'Ain kāmyābī ke waqt nā-kāmī; shikast; hār; mahrūmī; nā-2.—Gadkā wagaira jo paṭā bhāñjue meñ kām ātā hai.

Foist, v. t. Khufyatan ba-tarz-i-nājāiz yā bilā-ijāzat dākhil kar-d.—jaise alfāz wagaira; bātaur aslī yā saḥīh ke chālā d.; bainu-s-sutūr meñ likh d.

Usually followed by in.

Fold, n. 1.—Tah; chīn; shikan; part.

2.—Bār; martaba; gūna; chand.

Two-fold—Dūnā yā dugnā.—Ten-fold—Das-gunā; dah-chand.

Fold, v. t. 1.—Lapetnā; tah k. yā lagānā—jaise kapre kī; pechnā; mor yā tor ke ek hisse ko dūstre hisse ke andar ḍāl d.—jaise kisi khat ko.

2.—'Tale-ūpar rakhnā—jaise donoñ bāzū yā hāth ko; jorū; bāudhnā.

Fold, v. t. Duhṛā jānā; ek hī qism kī dūsrī shai par jā-kar bhīr jānā;

The leaves of the door fold—Kewār ke paṭ duhrā jāte haiñ.

Folio, n. 1.—Kāgaz kā takhta jise tor-kar do waraq hoñ.

2.—Do-warqī kitāb; kāgaz ke takhton ko do do waraq kī kitāb.

3.—Hisāb kī kitāb kā ek safha; ba'z waqt hisāb kī kitāb ke muqābil ke safhe jinpar ek hī nambar-i-shumār parā ho.

Folk, n. Log; is lafz kā 'itlāq 'umūman 'awām par yā ba'z waqt khās khās qism ke logoñ par bhī hotā hai. [jective (Colloquial)." Webster.

Follow, v. t. 1.—Kisi ke pichhe jānā yā ānā; ek hī samt ko kisi ke pichhe chalnā; pichhā k. [ta'āqub k.

2.—Kisi shai kī pairawī k.; kisi shai ke hāsil karne kī koshish k.;

3.—Kisi rah-numā ke sāth jānā; ham-rāh jānā; ma'iyat meñ jānā; ham-rikāb h.; ba-taur sanād ke taslīm k.; dūstroñ kī rāeñ ko mānnā

yā ikhtiyār k.; dūsroñ se muttafiq-u-r rāe h.; dūsre kī tarah k̄hayāl yā bāwar k.; mutāba'at k.; taslim yā qabūl k.; apnī kār-rawāyī meñ bataur hidāyat ke mānnā; kisi ke mutābiq 'amal k. [mānind k.

4.—Taqlid k.; dūsre ko dekh-kar usī ke muwāfiq 'amal k.; dūsre kī

5.—Ba-libāz waqt rutba jā mausab ke kisi ke ba'd honā wāqī' h. yā āuā. [kalnā.

6.—Ba-taur natije ke nikalnā; mustambat h.; musta'sbraj h.; ni- It follows from these facts that the accused is guilty.—In wāqī'at se yah natija nikaltā hai (yah mustambat hotā yā nikaltā hai) kī yah mulzūm mujrim hai.

7.—Karnā; kisi peshe wagaira meñ masrūf h.; koyī tarīq ikhtiyār k.; koyī rāh pakarnā. [hai?

What profession does he follow?—Woh kaunsa peshā kartā hai; uskā peshā kya

8.—Samt yā tarīq-i-wāhid par chalnā; ek hī rāh par chalnā; kisi kī pairawī k.

9.—Kisi shai ko jo pīchhe ko hañ jātī ho dekhā k.; kisi shai- mutaharrik kī taraf takā k.; kisi shai ke daurān meñ uspar mutawaj- jih rahnā; kisi ke barābar chalnā; kisi bahs wagaira ke mafhūm- ta'alluq yā waq'at ko samajhnā. [taur natije ke nikalnā.

Follow, v. t. Pichhe jānā yā āuā; pairawī k.; kisi ke ba'd hī honā; ba-Follower, n. Pairau; ham-rikāb; muqallid; jo kisi ke mas'āl yā rāe wagaira par 'amal kare; jo kisi ko dekhkar usī ke mutābiq kām kare; murīd; chelā; sāthī; ham-rāhi; sharik; tābi'; mahkūm; kisi fariq kā sharik.

Following, a. Āyinda; jo dūsre ke ba'd hī ho; mā-ba'd kā; āge āne w.

2.—Mufassala-i-zail; musarraha-i-zail; niche likhā huā yā likhī huyī; jo āge likhā yā likhī hai; hasb-i-zail. [zail (hasb-i-zail) haiñ.

The following are the facts of this case.—Is muqaddame ke wāqī'at mufassala-i-Folly, n. 1.—Zu'f-i-'aql; dil kī kām-zorī; be-samjhi; be-'aqlī; be-wuqūfī; humuq. [shi'ārī; mūrakh kā kām.

2.—Be-wuqūfāna fi'; kām jo samajh-būjh ke na kiya jāe; hamāqat Foment, v. t. 1.—Garm pānī wagaira se tarerā d.; falālīn ko garam pānī meñ tar karke usse tar k.; sehnā. [ishti'āl d.; barāngekhta k.

2.—Targīb de-kar barhānā; taqwiyat d.; madad d.; ubhārnā; Often used in a bad sense.

Fond, a. 1.—Had se ziyāda muhabbat r. w.; jo kisi par hamatan fidā ho (usko bahut chāhe yā pyār kare); shaidā; mafūn.

2.—Bahut hī khush; nihāyat mushtāq; kisi bāt meñ khushī ūṭhāne wālā; jisko kisi bāt kā bahut hī mazā mile; shāiq (shauq r. w).

Followed by of.

Fondle, v. t. Pyār k.; dulārnā; muhabbat k.; chumkārñā; chūmnā- chātñā; lāḍ-pyār k. [ziyāda muhabbat ke sāth.

Fondly, ad. 1.—Bewuqūfī se; be-'aqlī se; be-tamizī ke sāth; audāz se

2.—Nihāyat-muhabbat se; baṛe pyār se.

Fondness, n. Shauq; kamāl muhabbat; baṛī ragbat yā khwāhish; kisi shai kī baṛī tamannā yā uskā baṛā shauq; kisi shai kī jānib shiddat se mailān-i-tabi'at. [gizā; qūt; khurish; khānā; ta'am.

Food, a. 1.—Woh shai jisse jān-dār kī parwarish ho yā nabātāt paleñ;

2.—Woh shai jisse kisi dūsri shai ko qiyām taqwiyat aur taraqqī ho.

Fool, n. 1.—'Aql se khālī shakhs; woh shakhs jismeñ ma'mūlī qism kī bhī samajh-būjh na ho; paidāishī khābt yā be-wuqūf; sūda-lauh; jarh.

2.—Woh shakhs jiski 'aql meñ kuchh futūr ho; jo 'aql ke khalāf kām kare; jo 'aqlāna bartāw na kare; be-wuqūf; ahmaq; mūrakh; gāwdā.

3.—Maskharā; agle waqtoñ (amān-i-salaf) meñ woh shakhs jo mas-kharagi ke liye bādshāhoñ aur dūsre umarā ke yahāñ rakkhā jātā thā.

Fool's errand—Kisi shai ki behūda yā 'abas talāsh; kisi behūda yā be-kār bare kām kā uṭhānā; us shai ki pairawi jo mil na sake; aise kām kā bīṛā uṭhānā jiskā anjām mumkin na ho.—*To make a fool of*—Ba zāhir ai-ā banā d. ki log hañseñ; kisi ko istarah rok d. ki uskā dīl ranjida ho-jāe; aisi tarah nā-kām k. yā dhokhā d. ki sharm āye yā log mazhaka karen; māyūs k.; mahrūm k.; nā-murād k.—*To play the fool*—Maskharā-pan k.; thāṭṭhā k.; khel k.; be-'aql ki si chāl chalnā.—*To put the fool on*—Bewuqūf banānā; ullū banānā; dhokhā d.; dām-i-fareb meñ lānā.

Fool, v. i. Bewuqūfi kā kām k.; khaṣif-i-l-harakātī k.; sustī khel-kūd yā khusbī meñ sarf-i-auqāt k. [dhokhā d.; fareb meñ lānā.

Fool, v. i. 1.—Tabqir k.; māyūs k.; mahrūm k.; kāmyāb na hone d.; 2.—Pāgal banā d.; bewuqūf banānā.

3.—Dagā k.; ṭhagnā; chhālānā; buttā dekar le-1.

To fool one out of his money—Kisi ko dagā-dekar (use chhāl yā ṭhag ke) usse rupaye le-1.—*To fool away*—(a) Khaṣif-i-l-harakātī kāhili be-wuqūfi yā aise kāmōñ meñ sarf k. jinse kuchh fāida na ho.—*To fool away time*—Tazī'a-i-auqāt k.; behūda bātoñ meñ waqt gnāwānā. (b) Aisi chizoñ meñ sarf k. (lagānā yā kharā k.) jo be-qadr yā be-kār hoñ; be-'aqlī so kharā k.; urānā; pheñk d.—jaise rapaye (zar).

Foolish, a. 1.—Jismēñ be-wuqūfi pāyī jāe khwāh zāhir ho; 'aql se khalī; kam-fahm; be-tamiz; gāwdā; be-wuqūf.

2.—Jaisā ki be-wuqūf kare; jo be-'aqlī ki wajh se ho; jisse be-tamizī zāhir; khaṣif; behūda; lagw.

Foolishly, ad. Bewuqūfāna; be-'aqlī se; besamjhe; be-tamizī ke sāth; khalāf-i-'aql; himāqat se. [be-tamizī.

Foolishness, n. Bewuqūfi; be-'aqlī; himāqat; be-hūdagi; mūrakhpan;

Foot, n. 1.—Pānw; pair; qadam; pā; charan.

2.—Pāya; goṛā—jaise mez yā kursī wagaira kā.

3.—Sab se niche kā hissa pahār kā dāman yā haziz; zail; pāyīn; kisi saf silsile yā qatār meñ ākhir.

4.—Bārah iuch (tasū) kā māp.

5.—Usul; bunyād; binā.

6.—Piyāda ya'nī sawār nahīñ—jaise sipāhī; sipāhī jo paidal chālēñ [aur laṛēñ.

By foot, or rather, on foot—(a) Piyāda-pā; paidal; pā-piyāda; pair ke zor se; sawāri par nahīñ; paioñ.—*To go on foot*—Paidal chalnā. (b) Hal-kar—*To pass a stream on foot*—Kisi nadi wagaira ko hal-kar pār kar-jānā.—*To be on foot*—Mutaharrik h.; daurān-i-kār-rawāyī meñ h.; hotā rahnā; hālat-i-aujām yā nafāz meñ h.; chal nikalnā; jāri h.—*To set on foot*—Qāim k.; bunyād ḍālnā; kharā k.; shurū' k.; chālānā—*To set on foot a subscription*—Chanda kharā k. (lagānā yā shurū' k.).

Footing, n. 1.—Pair rakhne ki jagah; khare hone ki jagah; khare hone ki mazbūt bunyād. [karne ki gunjāish; sabāt; istiqrār.

2.—Mazbūt yā pakkā ṭhekānā; istiḳāmat; istiqlāl; jar; kām ('amal)

3.—Hālat; kisi dūstre ke muqābale meñ jo hālat ho.

To be on an equal footing, or on a footing of equality, with—Kisi dūstre ke bārābar h.; kisi dūstre se darja-i-musāwāt r.

4.—Qadam; chāl; āhat; paichāl; pair kī āwāz.

Foot-mark, n. Pāwn kā nishān; naqsh-i-pā; pair kā chhāpā.

Foot-note, n. Safhe ke niche jo 'ibārat bataur tambīh ke likh dī jāti hai.

Foot-path, n. Pagḍandī; woh tang rāh jo sirf paidal chalne wālon ke kām āti hai. [zāhiri 'alāmat; 'alāmat; nishānī.

Foot-step, n. Pair kī nishānī yā pair kā dāg; naqsh-i-pā; kisi tarīq kī
For, prep. 1.—Jagah meñ; ba-jāe; badle meñ; kisi ke 'iwaz meñ; jisse dūstre shai kā barābar yā ma'qūl mu'āwaza ho-jāo; jisse kisi kī pādāsh ho-jāe (sazā meñ barābar badlā miljāe).

Life for life—Jān ke badle jān—Word for word—Lafz ke badle lafz.

2.—Ba-taur kisi ke qāim-maqām ke; kisi kī jagah par; kisi ke 'iwaz par usike ke barābar iḳhtiyār rakhtā huā.

An attorney acts for his principal—Muḳhtār apne āqū kī jagah (usko qāim-maqām ke taur par) kūr-rawāyī kartā hai—Do this for me—Yah kām mere 'iwaz meñ yā mere naf' ke liye kar do.

3.—Kisi dūstri shai ke badal kī tarah (uske badle yā 'iwaz meñ.)

To quit one profession for another—Ek pesha chhoṛ-kar uske 'iwaz meñ (bataur uske badal ke) dūstrā pesha iḳhtiyār k.

4.—Kisi shakhs yā shai kī haisiyat se; ba-taur; mānind.

To know a thing for a truth—Kisi bāt ko ba-taur asl 'haqīqat ke jānnū—I have heard this for certain—Main ne yah bāt bataur haqīqat ke (mutalāqqaq yā ṭhik ṭhik) sunī hai.

5.—Jānib; samt meñ; taraf ko; kisi dūstri jagah ko jāne ke irāde se.

They sailed for Egypt—Wo Misr kī jānib (wabāh jāne ke irāde se) jahūz par rawāna huye.

6.—Kisi ke naf' ke liye; wāste; garaz se; kisi kām fāide yā man-shā se; kisi shai kī taraqqī yā i'ūnat ke liye; kisi-shai ke haq meñ muḥṣid.

7.—Kisi shai ke pahuñchne āne yā milne kī garaz se.

He is waiting for his friend—Woh apne dost kī (uske āne kī) muntazir hai.

8.—Kisi shai ke husūl (pāne yā hāsil karne) ke liye; kisi maqsad ko pahuñchne yā uske hāsil karne kī garaz se.

After all our exertions, we depend on divine aid for success—Bā-wujūd apnī tamām koshishon ke apnī kām-yābī (uske husūl) kī madār ham log madad-i-ilāhī par rakhte haiḳ. [ke liye.

9.—Kisi shai se hifāzat ke liye; kisi shai ko rokne aur dūr karne

A remedy for the headache—Sar-dard kī (uske rokne aur daf' karne kī) 'ilāj.

To provide clothes for winter—Jāre ke liye (sardī se bachne ko liye) kapro muhaiyū k.

10.—Ba-wājh; ba-sabab; bā'is se; sabab se.

11.—Ba-nisbat; bāb meñ; kisi ke muta'alliq; kisi kī taraf yā jānib se. [i-mu'aiyan tak.

12.—Kisi zamān-i-mahdūd meñ; kisi waqt-i-mu'aiyan tak; kisi jāe-For five days—Pāñch din tak—For life—'Umr bhar; muddatu-l-'umr tak;

jab tak jīye tab tak.—For ten miles—Das mil tak.

13.—Kisī se milne ke liye.

I am ready for you—Maiñ tum se milne ke liye taiyār hūñ.

14.—Kisī shai kī taraf; kisī shai kī jānib mailān.

An inclination for drink—Sharāb kī taraf ragbat.

15.—Kisī shai ke haq meñ; kisī shai kī jānib ya'nī uskī taraf ragbat (rujhān) r. w.; kisī shai kā chāhne wālā.

He is for a free government—Woh chāhtā hai kī hukūmat āzādāna ho.

16.—Bā-wujūd; bā-wasf; kisī ke khalāf; woh bāt jiske hote huye koyī dūsrī bāt ho wuqū' meñ āye yā kī-jāe; jahān tak; ba-mūjib.

Generally followed by *all, aught, anything, &c.*

17.—Kisī shai ke andāz se; kisī bāt ke lihāz yā khayāl se; kisī shai par nazar karke; ba-lihāz.

[ziyāda lambā (darāz qad) hai.

He is tall for one of his years, or tall for his age—Apne sin ke lihāz se woh

For as much as, or forasmuch as—Ba-lihāz iske kī; chūñkī; is bat par khayāl

kar-ke kī; az-ūñjā kī; az-bas kī.—For ever—Hamesha; har-waqt; azal-o-abad

tak; mudām.—O for—Kyā khub hotā kī mujhe fulāñ bāt hāsīl hotī; merī

yah du'ā hai kī fulāñ shai Khudā kī barakat se mujhe mile.—If it were not for,

or if it were not for—Kisī dūsrī bāt ko nazar andāz (qat'-nazar yā chhor) kar-

ke; agar fulāñ amr darmiyān meñ hāil na hotā to; agar fulāñ bāt na hotī to,

—For, or as for—Jahāñ tak ta'alluq hai; nisbat; bāb meñ; ba-lihāz.

For, conj. Kyūñkī; is liye kī; is sabab se kī.

Forbear, v. t. 1.—Kār-rawāyī se bāz rahnā; apnī tayīñ rok r.; ishti'āl kī hālat meñ apne dil ko qābū meñ r.; taamul k.; tawaqquf k.; ruk jānā.

2.—Inkār k.; na māñnā.

Forbear, v. t. 1.—Kanāra-kash h.; ihtirāz k.; bāz rahnā; dar-guzarnā yā dar-guzar k.; na karnā; chhor d.; karne se bāz ānā.

2.—Ri'āyat se pesh ānā yā ri'āyat k.; multaft h.; gam khānā; gam-gusāñ k.; bardāsht k.; sahnā. [jānā; jāne d.

Forbearance, n. 1.—Darguzar; ijtināb; firoguzāsht; chhor d.; bachā

2.—Dil ko apne qābū meñ r.; tabī'at par zabt.

3.—Bardāsht; tahammul; dushman kī ri'āyat; narmī; intiqām yā ta'zīr meñ taammul. [māñī' h.

Forbid, v. t. 1.—Man' k.; bāz rahne yā na karne kā hukm d.; rok d.;

2.—Kahīñ yā kisī ke pās jāne kī mumāna'at k.; andar āne se bāz r.; yah hukm d. kī bhitar mat ā,

I have forbidden him my house or presence—Maiñ ne use yah hukm diyā hai kī mere ghar khwāh mere sāmne na ā, [paidā k.

3.—Rokna; māñī' h.; sadd-i-rāh h.; muzāhim h.; rukāwat dālnā yā

Forbid, v. t. Man' k.; māñī' h.; roknā; bāz r. [rukāwat ho,

Forbidden, p. a. Mamnū'; jo man' kiya gayā ho; mumtana'; jiskī nisbat

Forbidding, p. a. Jisko dekhkar us tak jāne kī ragbat nā ho; jisse tabī'at ko nafrat ho; jisse tanaffur yā nā-pasandidagī paidā ho; nā-guwār;

zisht; kharāb; burā.

A forbidding aspect—Aisi sūrat jisse dil ko nafrat ho; karīh yā burī sūrat.

Force, n. 1.—Zihūñ yā jismāñī tāqat; quwwat; mazbūti tāsir yā natija

paidā karne kī salāhiyat; dil par tayaqqun paidā karne kī tāqat; kisī tarah kī quwwat yā salāhiyat; zor; jawāz; khās ma'nī yā mafhūm,

2.—Jabr; tashaddud; kisi kī khwāhish yā marzī ke khilāf iḥtiyār kā nafāz; zabardastī; ta'addī.

3.—Fauj; barri yā bahri fauj.

4.—(Law) (a) Qānūn ke khilāf kisi shakhs yā chiz kī nisbat zor yā iḥtiyār kā nafāz; jabr; zulm; ta'addī. (b.) Jāwāz; tāsir; quwwat; waq'at; pā-band kar rakhne kī quwwat; mazbūtī; pukhtagī.

In force, or of force—Jiski tāsir meḥ futūr na hīyā ho; jāiz; jiski tāsir pūrī pūrī qāim ho; nāfiz; jismeḥ rukāwat na ho-gayī ho; jo maṣūkh na huā ho; jāri.—Is that law still in force?—Kyā woh qānūn abtak nāfiz (jāri) hai; kyā woh qānūn abtak maṣūkh nahīn huā?—*Physical force*—Quwwat-i-jisāmī.—*Mental force*—Quwwat-i-zihnī.

Force, v. t. 1.—Majbūr k.; zor yā zabardastī se karānā; dabānā; tang k.; 'ājiz k.; zer k.; kisi kām ko karne yā na-karne ke liye majbūr k. (use jabran karānā).

2.—Subūt ke zor se zihn-nashīn (ma'qūl yā majbūr) k.

To force conviction on the mind—Subūt ke zor se dil par tayaqqun karānā.

3.—Bigārnā; kharāb k.; kisi 'aurat ko sāth zinū bi-l-jabr k.; bo-hurmat k. [chhāpā mārṇā.

4.—Zabardastī se lonā; tashaddud se hāsīl k.; mārpiṭ karke l.;

5.—Zor yā tashaddud ke zarī'e se āge chālāuā haṭānā nikāl d. chhīn l. aḥz k. hāsīl k. 'alā-hūza-l-qiyās.

☞ With a following word, as *along, away, from, into, through, out* &c.

The money was forced from him—Woh rupaye usse jabriyā (zabardastī yā tashaddud se) liye gaye.—*To force a person out of his possessions*—Jo shai kisi ke qabze meḥ ho usko usse jabriyā (tashaddud ke rūtḥ) lo yā chhīn l.—*To force a thing upon one*—Koyī chiz jabriyā kisi ke zimme k. (uske gale lagānā yā maḥdūnā; uske sar mārṇā).

Forcible, a. 1.—Mazbūt; qawī; bā-tāsir; muassir; tāsir paidā k. v.

Forcible arguments—Dālīl-i-qawī yā ma'qūl; aisi dālīl jinse muḥtāb qāil ho jāe.—*Forcible words*—Kalimāt-i-bā-tāsir; aisi lāteḥ jinka asar sunne wāle ke dil par ho.

2.—Jabriyā; jo zor yā zabardastī se hāsīl kyā jāe; jiskā wuqū' tashaddud ke zarī'e se ho; jo sakhtī tashaddud yā mārpiṭ karke kiyā jāe.

Forcible entry (Law)—Daḥl-i-bi-l-jabr; kisi ke makān meḥ yā uski zamīn par mārpiṭ kar-ke (tashaddud ke zarī'e se) ghūs jānā.—*Forcible detainer*—(Law) —Muqābazat-i-bi-l-jabr; kisi kī aḥzi wagaira ko zabardastī apne qabze meḥ rakh chhorṇā.

Forcibly, ad. Bi-l-jabr; ba-zor; jabriyā yā jabran; zabardastī se; tashaddud se; mārpiṭ kar yā kar-ke; majbūr karke; mazbūtī se; zor se; tāsir ke sāth. [haiwān hal-kar is pūr se uspār chālā jāe.

Ford, n. 1.—Daryā wagaira meḥ woh maqām jahān koyī insān yā

2.—Dhār; baktā pānī; nadī.

Ford, v. t. Daryā wagaira ko hal-kar 'ubūr (pār) kar-jānā; hal-kar is pār se us pār nikāl jānā. [āge se jatānā.

Forebode, v. t. 1.—Peshīn-goyī k.; pahle se batlānā; āgam dekhānā;

2.—Pahle se jān jānā; āge se ma'lūm kar-l.; kisi musibat wagaira kā jo āne wālī ho pahle hī se dil meḥ khayāl paidā h.; māyūsi kā khayāl peshtar hī se paidā k.

Foreclose, *v. t.* Mā'ni' h.; roknā; insidād k.; bāz r.; band kar-d.

To foreclose a mortgager—(Law) 'Adālat ke faisale ke zari'e se kisi rāhin ko uske istihqāq-i-infikāk-i-rihn se mahrūm k.

To foreclose a mortgage "not technically correct, but is often used," Webster.—Bai'bāt karānā; bai'i-kāmil karānā; bai'i-bi-l-wafā yā rihn-i-mashrūt ke mu'āmalāt meñ rāhin yā bai'i-shartī ki jāuib se infikāk-i-rihn na hone par bai' yā rihn kā qat'i (puḡhta yā mukammal) karā d.

Foreclosure, *n.* (Law) Bai'bāt; bai'i-kāmil; jāe-dād-i-marhūna ke infikāk ke istihqāq se rāhin ki mahrūmī.

Forefather, *n.* Jad; buzurg; mūris; purkhā.

Forego, *v. t.* Kisi shai ke tasarruf yā naf' se dast-bardār h.; choḡ d.; tark k.; dast-bardār h.; jāne d.; chhoḡ baiṭhnā; tajnā; tyāgnā yā tyāg k.

☞ "Said either of a thing already enjoyed, or of one within reach, or anticipated." Webster.

[jiski tanqih bahs se muqqaddam ho-jāe.

Foregone conclusion—Woh natija jo bahs yā taftish ke pahle qāim ho-jāe; natija

Foregoing, *ppr.* Jo āge guzar gayā ho; waqt yā mauqa' (zamān yā makān) ke lihāz se jo āge nikal gayā ho; muqqaddam; mā-qabl; masbūqu-z-zikr; peshīn; guzashṭa. [berūnī; gair mulk kā; ajnabī.

Foreign, *a.* 1.—Kisi ke khās mulk (des) kā nahiñ; watani nahiñ; khārijī; 2.—Ba'id; gair-muta'alliq; jisko 'alāqa na ho; jisko sarokār na ho; be-mauqa'; munāsib-i-hāl nahiñ; muwāfiq nahiñ; gair-munāsib; khārij; gair-mauzūn; chaspān nahiñ.

☞ With to or from.

The observation is foreign to the subject under consideration—Jo bāt zer-i-tajwiz hai usse is kalām ko kuchh 'alāqa nahiñ hai.

3.—Jo dūr ke mulk yā 'alāqe meñ paidā ho; jo gair mulk se āyā ho.

A foreign bill, or a foreign bill of exchange—Woh hundavi jo ek mulk meñ likhi jāe par uske rupaye dūsre mulk meñ wusul hoñ.

☞ "Distinguished from an inland bill, which is one drawn and payable in the same country." Webster.

A foreign plea—(Law) 'Uzr-i-'adam-i-iḡhtiyār-i-samā'at; woh 'uzr jo kisi hākim ke rū-ba-rū is mazmūn se pesh kiyā jāwe ki amr-i-uizā'i ki tajwiz is wajh se nahiñ ho-saktī ki uski samā'at kā iḡhtiyār is 'adālat ko nahiñ hai.

Foreigner, *n.* Gair mulk kā shakhs; jis mulk kā mazkūr ho wahān kā mutawattin nahiñ; ajnabī; pārdesi; bidesī.

Forejudge, *v. t.* Pahle hī se rāe qāim kar-d.; wāqi'āt aur subūt ki samā'at (unke sunne) ke pahle rāe qāim kar-l.

Forelock, *n.* Sar ki peshāni par ke bāl.

To take time, or occasion, by the forelock—Kisi shai se fauran mustafid h. (usse jhat-pat apnā kām nikāl l.); mauq'e ko hāth se nikal jāne na d.; jab kisi bāt kā mauqa' mil jāe use fi-l-faur kar dālnā.

Foreman, *n.* 1.—Afsar; sardār; sadr-nashīn; sarkhail-i-ahl-i-jūrī jisko jūrī ki taraf se bāt-chūt karne kā mansab hotā hai; mir-majlis.

2.—Kisi kār-khāne meñ woh shakhs jo baqiya ashkhās ki nigrāni kare; sardār; mukhiyā; karorā; sarbarāh; sardār. [se barhkar.

Foremost, *a.* Sab se muqqaddam; sab ke āge; rutbe yā darje meñ sab

Forensic, *a.* 'Adālat ke muta'alliq; jo 'adālaton khwāh unkī kār-rawāiyon meñ musta'mal ho; 'ām bahson se ta'alluq r. w. yā unmeñ musta'mal; bahs ke liye munāsib. [meñ isti'māl kiyā jāe.]

A forensic term—'Adālat kā lafz; woh lafz jo 'adālaton khwāh unkī kār-rawāiyon

Forerun, *v. t.* Kisī ke āge āge chalnā; jo bāt hone-wālī ho uskī 'alāmat pahle se zāhir k.; kisī bāt ki khabar pahle se d. (uske āsar dekhānā).

Forerunner, *n.* Woh shakhs jo dūson ki āmad ki khabar pahuñchāne ke liye pahle se bhej diyā jāe; naqīb; woh 'alāmat jisse kisī amr kā wuqū' pahle se ma'lūm ho.

Certain pains in the head, back, and limbs, are the *forerunners* of a fever—Sar piṭh aur ā'zā meñ kuchh kuchh dard kā mahsūs honā (ma'lūm d.) bukhār ki (uske āne ki) 'alāmat hai. [jān l.; āgam jānā yā ma'lūm k.]

Foresee, *v. t.* Pesh-bīnī k.; qabl-az-wuqū' dekhnā yā jān jānā; pahle se

Foreshow, *v. t.* Pahle se dekhānā; pahle se batlā d.; pahle se kah d.

Foresight, *n. l.*—Pesh-bīnī; pahle se jān l.

2.—'Āqibat-andeshī; pesh-bīnī se āyinda ki ihtiyāt; balāon se mahfūz rahne meñ dūr-andeshī; 'āqilāna pesh-bīnī.

Forestall, *v. t. l.*—Pahle se ma'lūm kar-l.; pahle se jān jānā.

2.—Kisī dūsrī shai par sabaqat le-jānā jisse woh yā to bi-l-kul matrūk ho-jāe yā usko kuchh nuqsān pahuñche; pahle se ghus-paiṭh yā tadbīr karko dūsrē ko āne na d. use rok d. yā mānī' h.; qabl isse ki sahīh sahīh rāe qāim karne kā zarī'a yā mauqa' mile koyī asar-i-khārijī pahuñchā d.

To forestall the market—(Law) Qīmat barhākar bechne ke liye kisī chiz ko jo bāzār meñ bikne ke waste jāti ho asnā-i-rāh meñ kharīd l. yā uskī kharīdārī ki bārchit kar l.; bāzār meñ apne asbāb yā jins ke le-jāne se logon ko targīb dekar bāz r. yā unko is bāt par rūgīb k. ki bāzār meñ pahuñch-kar we apne māl ki qīmat barhā deñ.

Foretell, *v. t.* Peshīn-goyī k.; kisī bāt ke wāqī' hone ke pahle uske wuqū' kā hāl batlā d.; āgam dekhānā; pahle se 'alāmat zāhir k.

Forewarn, *v. t.* Pahle se jānā d.; kisī ko pahle se khabar-dār āgāh yā muttala' kar-d.; pahle hī se ittilā' de d. (jānā d.).

Forfeit, *a.* Jo shai kisī jurm ki pādāsh meñ kho yā muntaqil ho jāe; jo kisī jurm ki ta'zīr meñ zabt ho-sake; zabti ke qābil; munzabita.

All his property has become *forfeit* to the state—Uski kul jāedād ba-pādāsh-i-jurm uske sarkār meñ muntaqil yā zabt ho-gayī.

Forfeit, *n.* Jo shai jurm ki ta'zīr meñ le-lī jāe; woh shai jo kisī fi'l-i-bād ki sazā meñ le-lī-gayī yā li-jā-saktī ho; woh shai jo kisī jurm yā farz ke anjām meñ tagāful yā khilāf-warzī-i-mu'āhada ke 'iwaz meñ kho jāwe yā uskī haqqīyat muntaqil ho-jāwe; jurmāna; tāwān; dānd.

Forfeit, *v. t.* Qusūr gunāh yā jurm ki wajh se kisī shai yā uske muta'alliq ke istihqāq ko kho d.; bad-ā'mālī ke sabab se apnī tayīn kisī shai se mahrūm kiye jāne kā mustajib k.; gāflat yā jurm ke badle meñ kisī shai ke qabza-o-dakhl kā haq dūsrē ki jānib muntaqil kar d.

Forfeiture, *n. l.*—Kisī haqqīyat jāedād yā mansab wāgaira kā kisī jurm yā khilāf-warzī-i-mu'āhada wāgaira ke badle meñ kho d.; izāla-i-haqqīyat ma'ishat yā mansab wāgaira jo naqz-i-mu'āhada yā dūsrē fi'l ke bā'is ho; zabti; qurqī.

2.—Woh shai yā jāedād jo jūrm wagaira ke 'iwāz meñ zāl ho jāe; jāedād-i-munzabita; jūrmāna; dānd.

Forge, *v. t.* Jhūṭhā banānā; gair-sahib yā gair-asli bāt yā shai kā paidā k.; sākhṭ k.; banāwat k.; talbīs k.; kisi dūsī shai ke mushābih banānā; ja'l k.; libāsī banānā. [rasid banānā.]

To forge coin—Qalbi (talbīsī yā jhūṭhā) sikka banānā—To forge a receipt—Ja'li Forger, *n.* Ja'l-sāz; jhūṭhā banāne w.; woh shakhs jo ja'li wasīqa banāye yā use kām meñ laye.

Forgery, *n. l.*—Ja'l ya ja'l-sāzi; ja'l banānā; sākhṭ k. yā jhūṭhā banānā; dūstre kī mazarrat ke liye koyī wasīqa az-rāh-i-fareb banānā yā use tabdīl k.; dhokhā aur fareb-dihī kī niyat se ek shai kā dūsrī shai ke mushābih banānā; libāsī banānā.

2.—Jo shai ja'li masnū'ī yā talbīsī banāyī jāe.

Forget, *v. t. l.*—Bhūl jānā; yād na r.; dil meñ rahne na d. (chit se utār d.); farāmosh kar-d.; sahw kar-jānā; khayāl meñ na lānā.

2.—Be-iltifātī k.; 'adam-tawajjuhī k.; gāflat k.

To forget one's self—Jo lāt apne liye muzaiyab na ho uskā kar-guzarnā; apnī be-waqfī k.; gusse meñ ā-jānā yā apne āp (apne qābū) meñ na rahnā; nazar-andāz kar d. [kisi shai kī yād jald jāti rabe.]

Forgetful, *a. l.*—Jo bāton ko bhūl jāyā kare; nisyānī; bhulakkar; jise 2.—Be-khabar; be-parwā; gāflat-shī'ār; 'adam-mutawajjuhī. [paidā ho.]

3.—Jisse koyī bāt bhūl jāe; bhulāne wālā; jisse farāmoshī yā nisyān Forgetfulness, *n. l.*—Nisyān; bāton ko bhulā dene kī taraf mailān.

2.—Bāton kā bhūl jānā (unkā yād na r.); sahw; farāmoshī. [juhī.]

3.—Gāflat se bhulā d.; be-ihṭiyātī se matrūk kar-d.; 'adam-tawaj-Forgive, *v. t. l.*—Kisi ranj dene wālī yā nuqsān kī bāt par burā na mānnā yā uske badlā lene kā khayāl chhor d.; mu'af kar d.; dar-guzar k.; 'afw k.

2.—Jis shakhs ne koyī nuqsān yā burāyī kī ho usse burā na mānnā yā badlā lene ke khayāl se dar-guzar k.; bartu-z-zimma k.; mu'af k.; chhor d.; dar-guzar k.

Forgiveness, *n. l.*—Mu'afi; kisi mujrim ke qusūr se dar-guzar; kisi ranjish jūrm dāin yā tāwān kī mu'afi (usse dar-guzar); magfārat; najāt; 'afw.

2.—'Afw kī jānib mailān; mu'afi kī ragbat.

Forisfamiliar, *v. t.* (Law) Khāndān se khārij kar d.; is tarāh par hissa de d. kī āyinda par da'wī i-wirāsāt na ho sake; mirās-i-pidārī meñ phir hissa-dārī ke istihqāq-i-jāiz kī peshī se dast-bardār h.

Forisfamiliar, *n.* Irs-i-pidārī kī nisbat da'wī-i-mazīd se dast-bardārī.

“When a child has received a portion of his father's estate, and renounces all title to a further share, his act is called *forisfamiliarity*, and he is said to be *forisfamiliarized*.” Webster.

Form, *n. l.*—Kisi shai kī shakl aur banāwat; sūrat-shakl; daul; zāhiri sūrat; tarāsh-kharāsh; baiat; rūp; ākār; dhānchā.

2.—Tarīq; silsilā; intizām; nazm-o-nasq; tartīb banāwat wagaira.

3.—Dastūr; kār-rawāyī kā mu'aiyan tarīq; qā'ida; zābita; sarrišta; rawāya; dastūr-i-mustamira (baṇdhā huā tarīq); jo tarz pahle se chalā ātā ho... [banāyī jāe.]

4.—Daul; naqsha; namūna; woh shai jiske mutābiq aur ashiyā

5.—Numāish-i-be-asl; mahz zāhiri sūrat yā zāhir-dāri; nini rasmī hāt; nirā rasm yā rasm-i-zāhiri. [lauānā; paidā k.; tarkib d.

Form, *v. t. 1.*—Banānā; kisi shai ko sūrat d.; ta'mir k.; kisi daul par

2.—Kisi shai ko ek khās sūrat d.; kisi khās hālat meñ kar-d.; tartib d.; ta'lim-o-tarbiyat ke zar'i'o se sudhārnā; ta'lim d.

3.—Nikālnā; ijād k.; kharā k.; bāndhnā. [ijād k.

To form a design or scheme—Koyi mansūba nikālnā (kharā k.); kisi tadbir kā

4.—Qāim k.; qarār d.; 'aqli natijon par qāim k.; thahrānā.

To form an opinion—Rāe qāim k. yā thahrānā; 'aqli natij par tajwiz qāim k.

5.—Kisi shai ke banne kā zar'i'a h.; kisi shai kī tarkib meñ madad d.; kisi shai kā juzw-i-khās h.; kisi bāt meñ kām ānā.

These facts form a safe foundation for our conclusions.—In wāq'āt kī bunyād par ham log tamāniyat se apni rāe qāim kar-sakte hain.

Formal, *a. 1.*—Jo kuchh qā'ide ke mutābiq yā sanjidagi se kiyā jāe; sarīhi; qā'ida yā tariq-i-mu'aiyana ke mutābiq; zimman dafatan yā khilāf-i-qā'ida nahīn; bā-zābita; sarishte ke mutābiq.

Did the defendant give his formal consent to the deed?—Kyā mudda'ā-ālāih ne us dastāwez kī nisbat apni mauzūri sanjidagi ke sāth (sarāhatan yā qā'ide ke mutābiq) zāhir kī?

2.—Zāhiri; jo asl meñ kuchh na ho.

Formality, *n.* Rasm-i-mu'aiyan; qā'ida-i-mu'aiyan; kār-rawāyi kā tariq; tarz-i-mu'mulī wa khās; hamesha kā dastūr; zābita; sarishta; sūrat-i-zāhir; jo kuchh ūpar se dekh paṛe.

Formally, *ad.* Dastūr-i-mustamira qā'ide silsile yā rasm ke mutābiq; khās karke yā kisi khās amr kī nisbat; sarīhi; bā-qā'ida; thik-thik; takalluf ke sāth; ba-zāhir; ba-asbāb-i-zāhir.

FORMA PAUPERIS, [Lat.] Shakt-i-muflis; muflis kī sūrat.

In forma pauperis—Ba-shakt-i-muflis; ba-siga-i-muflis ya muflis ke sigē meñ; muflisāna.—To sue in forma pauperis—Siga-i-muflis meñ nālīsh k.; muflisāna nālīsh h.; pāpā k.; khareha-i-nālīsh se bachne ke liye apni be-maqdūri kī izhār karke nālīsh h.

Formation, *n. 1.* Banānā; paidā k. yā wujūd d.; sūrat-gari; kisi shakt yā sūrat kā banānā; kisi shakt par qāim k.

2.—Jis tariq par koyi shai banāyi jāe; banāwat; sākt; tarkib.

Former, *a. 1.*—Pahlā; aglā; waqt ke silsile ke lihāz se kisi shakhs yā shai se muqqaddam; awwal yā sābiq; pahlā.

Opposed to latter.

2.—Guzashta; jise bīte bahut dīn huye hoñ; qadīm; salaf.

3.—Jin do chīzōñ kā ek sāth mazkūr ho unmeñ se pahlā; awwal-z-zikr; jiskā bayān pahlē huā ho.

Formerly, *ad.* Zamāna-i-guzashta meñ 'am isse ki woli hāl hī meñ guzrā ho yā kise aise waqt jiskā ta'ayun na ho-sake; sābiq meñ yā sābiqan; isse qabl; agle zamāne meñ; āge; pahlē.

Formidable, *a.* Jisse khauf paidā ho; hawl-nāk; muhib; jiskī sūrat qarāuni ho; itnā barā ki usse khauf khā-kar uske nazdik na jāen yā muqābil hoñ khwāh uskā zimma yā bīrā uṭhāyen.

- Formula**, *n.* Tariq-i-mu'aiyan; qā'ida-i-mustamira; kisi shai ke karne tartib dene yā kahne wagaira kā muqarrar khwāh rasmī tariq; dastūr; zābita; qā'ida. [chhinālā k.; harām-kārī k.]
- Fornicate**, *v. i.* Zinā yā zinā-kārī k.; nā-jāiz tariq par mujāma'at k.;
- Fornication**, *n.* Zinā yā zinā-kārī; be-byāhe mard yā be-byāhī 'aurat kī āwāragī; byāhe mard kā be-byāhī 'aurat ke sāth nā-jāiz tariq par ham-suhbat h.
- Fornicator**, *n.* Be-byāhā mard jo be-byāhī 'aurat se yā be-byāhī 'aurat jo be-byāhe mard se nā-jāiz tariq par ham-bistar ho; byāhā mard jo be-byāhī 'aurat se ham-suhbat ho; zānī; harām-kār.
- Forsake**, *v. t.* Bi-l-kul chhoṛ d.; kulliyatan tark k.; kanāra-kash yā dast-bardār h.; chhoṛ-kar chale jānā; chhoṛnā; alag ho-jānā; rū-gar-dān h.; muḥh pher l.
- Fort**, *n.* Qal'a; garh; koṭ; koyī chhoṭī jagah jahān qal'a-bandī ho; woh jagah jiske ird-gird khāyūn aur fasīl wagaira hifāzat kī nazar se banī hoī; woh jagah jahān dushman se bachāw ke liye har tarah kī hifāzat kar li-jāe.
- Forte**, *n.* Woh bāt jismeṁ koyī khūb mazbūt ho; woh shai jismeṁ koyī dūroṁ par tarjīh rakkhe (unse barh-kar ho). [i-mu'aiyana ke āge.]
- Forth**, *ad. 1.*—Āge; waqt yā jagah ke lihāz se āge ko; kisi waqt yā jāe. From that day forth—Us roz se āge ko; barābar usī din se. One, two, three, and so forth—Ek do tin aur isī tarah āge bhi ('alā-bāza-l-qiyās yā wagaira).
- 2.—Ikḥfāḥ habs yā 'adam-shiguftagī wagaira kī hālat ko dūr karke bāhar; bāhar; aisi hālat meṁ kī logon ko nazar parē; 'awāz ke dekhne meṁ; kisi 'ām haisiyat se.
- The plants in spring put forth leaves—Fasl-i-babār meṁ paudhon meṁ pattiyān nikal āti haiṁ.—Your country calls you forth into service—Ohāhiye ki apne mulk ke liye tum barmālā yā bār-i-'ām kār-rawāyi karo. [hāzīr; maujūd; sāmue.]
- Forthcoming**, *a.* Hāzīr hone (maujūd hone yā pesh āne) ke liye taiyār; Not forthcoming—Gum; gāib; mafqūd; gair-hāzīr. [na parē; jhaṭ; jhaṭpat.]
- Forthwith**, *ad. 1.*—Fauran; fi-l-faur; bilā-tawaqquf; abhī; jismeṁ waqfa
- 2.—(Law) Qānūnī 'amal-dar-āmad meṁ jab is lafz kā isti'māl hotā hai to iske yah ma'nī hote haiṁ ki jis fi'l kā anjām matlūb hai use jahān tak munāsib tariq par koshish ho saktī ho koshish karke fauran anjām karnā chāhiye; fikr-i-ma'qūl se jisqadar jald mumkin ho.
- Fortification**, *n.* Qal'a bandī; garh-bandī; ganīm se bachāw ke liye jo kuchh ta'mirāt hoī; qal'a; garh. [roknē ke liye quwwat d.]
- Fortify**, *v. t. 1.*—Quwwat barhā d.; mazbūt k.; istihkām d.; hamle ke
- 2.—Qal'a-bandī k.; morcha-bāndhnā; ganīm kī yūrish se bachne yā muhāsare kī hālat meṁ be-zarar rahne ke liye mahfūz k.
- 3.—Mazbūt k.; mustahkam k.; mustaqil k.; sabūt d.
- 4.—Zor tashaddud yā zad-o-zarb ko roknē kī quwwat yā uskā zarī'a baham pahunchānā yā denā.
- Fortitude**, *n.* Dil kī woh mazbūti jisse insān khatre kī hālat meṁ ghabrā kar himmat nahīn hārtā yā ranj khwāh musibat ko chuṛchāp aur istiqlāl ke sāth sah letā hai; mazbūti se taklīf wagaira kī bardāshṭ; khatre wagaira kī hālat meṁ mizāj kā mustaqil r.
- Fortnight**, *n.* Chaudah din; do hafte.

Fortnightly, *ad.* Chaubdah din meñ ek martaba; do do hafte par.

Fortress, *n.* Woh jagah jahūñ qal'a-bandī ho; qal'a; garh; hifāzat kī jagah; shahr jismeñ morcha-bandī ho.

Fortuitous, *a.* Ittifāqī; yakūyak āne yā hone wālā; jiskā 'wuqū' begnir kisi wajh-i-ma'rūf ke ho; nāghānī; az-gaibī.

Fortunate, *a.* 1.—Mul-ārak; mas'ūd; farrukh; humāyūñ; khush-nasībī yā khush-waqtī se hone wālā; jisse kisi nīsī achchhī bāt kā zuhūr ho jiskā tayāqqun pahle se na rahā ho.

A fortunate event—Woh bāt jiskā honā mubārak ho.—*A fortunate concurrence of circumstances*—Khush-nasībī yā khush-waqtī se kayī bātoñ kā ekaṭṭhā h.

2.—Khush-nasīb; kām-gār; jisse koyī nīsī shai hāth lag-jāe jiskī ummed pahle se na rahī ho yā jiske hāsil hone kā madār uski hunar-mandī yā koshish par na rahā ho; khush-qismat; juwāñ-bakht; kām-yāb; khush; sāhib-i-igbāl; bakhtāwar.

A fortunate adventurer in a lottery—Woh shakhs jise khush-nasībī se qur'a-andāzī meñ koyī qur'a mil-jāe —I was most *fortunate* thus unexpectedly to meet my friend—Mere nasīb nihāyat achchhe tho kī is tarah par yakūyak apne dost se mulāqāt ho-gayī.

Fortunately, *ad.* Khush-qismatī yā khush-nasībī se; kām-gārī se; khushī se; achchhe nasīb se; husn-i-ittifāq se; khūbī-i-waqt se; khush-talībī se.

Fortune, *n.* 1.—Taḡdīr; qismat; nasīb; bakht; tālī'; bhāg; ratī. (nasīb.

2.—Qismat kā likhā; honbār; woh hālat jo āne wālī ho; muqaddarāt; 3.—Jo kuchh ādmī par bite; sar-anjām; maal-i-kār; jis kām kā biṛā kisi ne utbāyā ho uskā natīja; kisi kār-rawāyī kā samra; kām-yābī yā nākhūmī; nek nat ja; achchhā anjām; naqd-i-murād kī hāth ānā.

4.—Ma'ishat; māl-o-matā'; daulat; dhan; jo kuchh sarmāya kisi ke pās ho khusūsan ma'ishat-i-kasīr (bahut māl-o-matā'); baṛī daulat; baṛā dhan. (se shādī kī fikr rakke jisko bahut kuchh jāhez meñ mile.

Fortune-hunter, *n.* Woh shakhs jo daulat-mand hone ke liye nīsī 'aurat

Fortune-hunting, *n.* Shādī ke zarī'e se daulat kī talāsh yā fikr.

Fortune-teller, *n.* Woh shakhs jo dūstre ke āyinda ko hālāt batlāye masalan munajjim rammāl wagnira.

Forum, *n.* 'Adālat; kachahī; woh jamā'at jise muqaddamat ke sunno aur faisal karne (unki samā'at wa infisāl) kā iḥtiyār diyā gayā ho.

Forward, } *ad.* Āge; āge ko; us hisse yā jagah kī taraf jo sāmne yā

Forwards, } pesh-i-nazar ho.

Backward and forward—Āge-plehhe; pas-o-pesh.

Forward, *a.* 1.—Aglā; nazdik; agle hisse par; kisi dūstre ke āge.

The forward gun in a ship—Jahāz par kī agli top—*The forward horse in a team*—Joṛī wagaira ke ghorañ meñ jo aglā ghora ho.

2.—Taiyār; musta'id; kamār-basta; bahut hī māl; isqadar musta'idī yā 'ujlat zāhir k. w. kī woh ma'yūb ho.

3.—Sar-garm; shāiq; tan-dih; josh se bharā huā.

4.—Dhīṭhā; shokh; be-bāk; muñh-phat yā be-hayā; muñh-zor.

The boy is too forward for his years—Apnī 'umr ke i'tibār se yah larḳā had se ziyāda shokh hai; is sin ke larḳe meñ jisqadar sukūt yā hayā chāhiye utnī is larḳe meñ nahīn hai.

5.—Ma'mūl se ziyāda; baṛhā huā; fasl yā mausim ke libāz se ziyāda baṛhā huā. [jitnā ki fasl meṁ chāhiye usse ziyāda baṛh āyā hai.

The grain is forward, or forward for the season.—Nāj ma'mūl se ziyāda yā

6.—Ta'jil-kār; jald-bāz; jitnā chāhiye usse ziyāda māl.

Forward, v. t. 1.—Madad de-kar āge ko chalānā; taraqqī d.; himāyat k.; 'ujlat karānā; ta'jil kā bā'is h.

2.—Rawāna k.; irsāl k.; jabān bhejnā maqsūd ho wahān bhejnā; bhejnā; chālān k. [ke jilānā.

Foster, v. t. 1.—Khilānā pilānā; pālānā; posnā; parwarish k.; khilā-pilā

2.—Baṛhānā; baṛhne (bālidagī) meṁ madad d.—jaise darakht wagairā ki; taqwiyat k.; taraqqī d.; qāim r. aur baṛhānā—jaise zihū yā kisi bāt ke shauq ko.

Foster-brother, n. Woh do laṛke jinhoṁ ne ek hī dāyī kā dūdh piyā ho par ek hī mān-bāp se paidā na hoṁ; razī; ham-shīr; barādar-i-razā'i; kokā.

Foster-child, n. Woh laṛkā yā laṛkī jise kisi mard ne jo uskā bāp na ho yā kisi 'aurat ne jo uskī mān na ho pālā yā dūdh pilā kar jilāyā ho; pisar yā dukhtar-i-razā'i. [aur ta'lim de.

Foster-father, n. Woh shakhs jo kisi laṛke ko ba-jāe uske bāp ke pāle

Foster-mother, n. Woh 'aurat jo kisi gair ke laṛke ko ba-jāe uskī mān ke parwarish kare; dāyī; dūdh-pilāyī; annā.

Foster-sister, n. Woh do laṛkiyān jo ek mān-bāp se na hoṁ par unkī parwarish ek hī mān yā ek hī bāp khwāh wālidain-i-wāhid ne kī ho; razī'n; hamshīr-i-razā'i. [parwarish kare aur ta'lim de.

Foster-son, n. Woh laṛkā jise koyī shakhs ba-taur apne pisar-i-sulbī ke Foul, a. 1.—Ganda; mailā; sāf nahīn; kharāb; jismeṁ aisi shai kasrat se ho jo muzir yā ranj-dih ho; najis.

Foul hands—Maile hāth.—A foul cloth—Mailā (najis yā ganda) kaprā.

2.—Nāpāk; fuhsh; dushnām-āmez; nāqis; mugalliz; phūhar. [bātēn.

Foul words, or language—Kalimāt-i-fuhsh; gāliyān; mugallizāt; burī burī

3.—Bādāl-ghirā huā yā meṁh barastā huā; jab badlī ho aur hawā khūb tund chālī ho; jab āsmān sāf yā pharchā na ho.

4.—Said of the weather, sky, &c.

4.—Muḥālif; nā-muwāfiq; ultī; jidhar jānā ho udhar kī nahīn; khatar-nāk; jabān qiyām meṁ khatra ho; jo chalne yā thaharne ke liye mahfūz na ho.

A foul wind—Bād-i-muḥālif; jis samt ko jānā manzūr ho us jānib kī hawā nahīn; ultī hawā.—A foul road—Woh sarak jispar chalne yā thaharne meṁ khatra ho; khatar-nāk rāh.

5.—Jo dastūr yā qū'ida mu'āyan ho uske khilāf; nā-jāiz; jismeṁ imāndārī kām meṁ na lāyī jāe; jo dagā kī niyat se ho; jo bila-libāz-i-ābrū kiyā jāe; nā-wājib; imān yā diyānat ke khilāf.

Foul play—Woh kār-rawāyī jo dastūr yā qū'ida-i-mustamirā ke khilāf kī-jāwe; kār-rawāyī-i-nā-jāiz; be-imānī kā bartāw; be-imānī kā mu'āmala; bad-mu'āmalagī; fareb; dagā-bāzī. [qabih—jaise fi'l.

6.—Zabūn; kharāb; nafrat ke qābil; makrūh; jispar sharm āye;

7.—Gadlā; gūṛhā; kīchar kī tarah—jaise pānī.

8.—Uljhā huā; jo chal na sake.

A foul copy—Kisi tahrir kā awwal musawwada jo jā-ba-jā qalam-zad ho.—*To fall foul*—Tahrir k.; laṭnā; jhagaṛnā; bigaṛ khaṛe h.—*To run or fall foul of*—Dūre se ṭakrā (laṛ yā bhir) jānā; chaṛh jānā; dūre par larkhaṛā-ke gir paṛnā.

Foul, v. a. 1.—Mailā k.; najis k.; ganda k.; mail lagānā yā potnā.

2.—Phaṇsānā; kisi aisi shai ke muqābil kar-d. jisse harakat ruk-jāe.

Foully, ad. Buri tarah se; najis taur par; aisi tarah ki karāhiyat ho; aise dhang se ki sharmindagi ho; be-imāni se; bad-diyānati se; be-ābrūyi se.

Foul-mouthed, a. Jiski zabān se fuhsh gaude yā nā-mulāim kalimāt niklā karen; zabān kā kharāb (bad-zabān); be-lagām; munh kā phūṛ.

Found, v. t. 1.—Kisi chiz ki bunyād ḍālnā; kisi shai par qāim yā mabni k.; mazbūti se qāim k.; binā ḍālnā.

2.—Mujid h.; wujud d.; hasti men lānā; sāmān-i-ibtidāyi baham pahunchānā; khaṛā yā qāim k.; shurū' k.; qāim karne kā ibtidāyi fi'l k.; bunyād ḍālna ki tadbir k.

Found, v. t. Dhāt ko galā aur sānche men dhālkar kuchh bauānā; ḍālnā.

Foundation, n. 1.—Woh shai jispar kisi chiz ki bunyād paṛe; woh shai jispar koṛi chiz khaṛi rahe aur usse sahārā pāwe; bunyād; binā; bekḥ; asl; madār; ne yā new.

2.—Ibtidā; āgāz; shurū'.

3.—Woh 'atiya yā hiba-i-wasiyati jo kisi kḥairāt ke qāim rakhne ke garaz se hamesha ke liye kiyā jāwe; waql. [chālāyā jāwe.

4.—Woh kḥairati kār-khāna jo ba-zar'i hiba-i-wasiyati yā 'atiya ke **Founded, pp.** Qāim; mabni; kisi jar par thahrā huā; mustahkam.

Founder, n. Bāni; bunyād ḍālna w.; qāim k. w.; bāni-mabāni; asl; woh shakhs jiski zāt se koṛi shai paidā ho; mujid; waql k. w. yā wāqif; woh shakhs jo kisi kḥairati kār-khāna wagaira ke dawāmī qiyām ke liye rupaye wagaira de-de.

Founder, n. Dhālna w.; jo dhāt ko dhāl-kar tarah tarah ki chizeṅ banāye.

Foundling, n. Tifl-i-uftāda; woh larkā jiske mān-bāp ne usse dast-bar-dār hone ki niyat se use pheṅk diya yā tan-ba-taqdir chhor diya ho; be mān-bāp yā wali-wāris kā larkā jo paṛā mile.

Fracture, n. 1.—Tor d.; aisa kar d. ki tūt jāe. [shikastagi.

2.—Kisi sakht chiz kā nār-piṭ ke sadme se tūt yā phūt jānā;

Simple fracture—Sirf haḍḍi kā tūt jānā; sirf haḍḍi kā do yā kayi tukre ho jānā.

Compound fracture—Haḍḍi tūt kar chamṛe (jild-i-badan) kā is tarah phat jānā ki ūpar se le-kar bhitar tak zakhm khul jāe. [Webster.

"Fracture is applied to hard substances; as the fracture of a bone."

Fracture, v. t. Tor d.; phor d.; do tukre kar d.; kisi chiz ke bāham lage huye hisson ko alag alag kar d. [khopri phor d.

To fracture a bone—Haḍḍi tor d.—*To fracture the skull*—Kāsa-i-sar ko tor d.;

Fragile, a. Jo sahl men tūt jāe; jo jhat se tūt jāe; bodā; ārar; jo āsāni se bigaṛ jāe; nāzūk; kamzor. [purza.

Fragment, n. 1.—Tukrā; pāra; hissa jo tor-kar judā kar-liyā jāe; reza;

2.—Hissa jo baqiya shai se alag ho; nā-tamām hissa; juzw-i-nāqis.

Fragrance, n. Khushbū; mithi mabak; sugandh; bū jisse dimāg

Fragrancy, } mu'attar ho-jāe. [mu'attar.

Fragrant, a. Khushbū-dār; jiski bū achchhi ho; jiski mahak bhali ho;

Frail, a. 1.—Jo āsānī se tūt jāe; mazbūt yā pāedār nahīū; sarī'u-z zawāl; kam-zor; jispar hawādis kā asar pahuñch sake; fanā-pazir.

2.—Dil kā kamzor; jo gumrah ho-jāe yā dhokhā khā jāe; jo badī ki targīb se bach na sake; mom ki nāk; jiskī thān mazbūt na ho (jismeñ tasīm-i-irādat na ho). [jānā; irāde ki be sabātī.

Frailty, n. 1.—Kamzori; za'ifu-l-bunyānī; dhokhe meñ ā-jānā yā bahak

2.—'Aib; naqs; khatā; gunāh jo dil ki kamzori se ho.

Frame, n. 1.—Thāt; dhāñcha; dhachar; daul; kisī shai-i-murakkab ko ajzā jo durust karko āpas meñ joṛ diye jāen.

2.—Chaukathā; gherā; halqā; girdā; khāna. [thatrī; qālīb-i-tan.

3.—Jism ki tarkīb; quwa-i-jismānī; kisī ke badan ki banāwat; kāthī;

4.—Daul; nazm; tarkīb; silsila; tariq. [qāim ki jāe.

5.—Khās hālat—jaise tabī'at ki; mizāj; qā'ida; jo hālat sudhār ke

To be always in a happy frame—Hamesha khush rahnā (dil ko harwaqt khush rakhnā)—He is out of frame—Uskā mizāj barham hai.

Frame, v. t. 1.—Banānā; taiyār k.; ta'mīr k.—jaise makān.

2.—Banānā; murattab k.; waz' k.; qāim k.

To frame a law—Kisī qānūn kā banānā murattab yā waz' k.—To frame an issue—Amr-i-tanqih-talab qāim k.; tanqih k.

3.—Soch kar nikālā; paidā k.; ijād k.; mansūba karke qāim k.; ikhtirā' yā sākhṭ k.; ijād k.—jaise koyī jhūthī bāt.

4.—Sudhārnā; kisī ke hasb-i-hāl yā kisī khās maqsad ke liye banānā; hasb-i-hāl banānā; kisī ke mutābiq k.; sudhārnā; murattab k.; thik k.; durust k.

5.—Chaukathā lagānā yā jānā—jaise taswīr meñ.

Frame-work, n. Same as No. 2 of Frame.

Franchise, n. (Law) 1.—Woh istihqāq yā ikhtiyār-i-khās jo ashkhās ko kisī bādshāh yā riyāsat ki taraf se 'atā ho; ma'mūlī ikhtiyār-i-hukūmat se barāat yā āzādī.

2.—Us bār yā mahsūl se barāat jo auron par 'āid hotā ho.

3.—Woh zil' yā 'alāqa jiske muta'alliq koyī ikhtiyār-i-khās hāsīl ho; woh hudūd jiske andar āzādī rahe; jāc-panāh; panāh-gāh.

Frangible, a. Same as Fragile.

Frank, a. Apnā aslī hāl dil khol-kar kahne w.; kashida-khātir nahīū; jo apnā bhed na chhipāwe; sāf-dil; sīna-sāf; sachchā. [bhejnā.

Frank, v. t. 1.—Sarkārī sawārī par bilā akhṭ-i-masārīf (be-kharch liye)

2.—Chithī wagnāra ko dāk ke mahsūl se mustasnā k. (uspar mahsūl na l.)

Frank, n. Woh chithī jispar dāk kā mahsūl na liyā jāe; woh bāt jisse chithī mahsūl se barī ki-jāwe masalan us shakhs kā dastkhāt jisko bilā-adā-i-mahsūl dāk ke zarī'e se chithī wagnāra bhejno kā ikhtiyār hāsīl ho. [takalluf; khanda-peshānī se.

Frankly, ad. Dil khol ko; khulā-khulī; dil ki safāyī se; be-rukāwat yā

Frantic, a. 1.—Majnūn; pāgal; dīwāna; gazab-nāk; pareshān-khātir—jaise koyī shakhs. [jaise koyī bāt.

2.—Jismeñ gazab intishār aur shiddat pāyī jāe; pur-shor; be-qā'ida

Fraternal, a. Barādar-āna; jo bhāyion ko zeb-de (unko phabe yā unke liq ho); bhāyion ke muta'alliq.

Fraternity, n. 1.—Barādari; bhāyī-chiārā; bhaiwād.

2.—Woh log jo kisī naf' kār-o-bār yā khushī ke liye bāham shirkat

rakhte hon; jamā'at; majma'; un logoñ kī jamā'at jo ham-qism ham-pesha ham-mashgala yā ham-āt-wār hon.

Fratricide, n. 1.—Bhāyī ke mār dālne kā jurm; barādar-kushī.

2.—Woh shakhs jo apno bhāyī kā khūn kare; barādar-kush.

Fraud, n. Fareb yā fireb; naf'-i-nā-jāiz yā nā-munāsib hāsil karne ke liye bi-l-'amd mugālata-dihī; woh sitrat jiskī wajh se dūse ke haq yā istihqāq meñ mazarrat pahūnche; farebī kār-rawāyī; dhokhā .dene kī garaz se 'aiyāī; chhal. [fareb-dih.

Fraudulent, a. 1.—Jo mu'āhadoñ ke karne (in'iqād) meñ fareb kare;

Applied to persons.

2.—Fareb-āmez; jismeñ fareb ho; mabnī-ba-fareb; jo fareb par qāim ho; jo natīja-i-fareb ho (fareb se paidā ho); farebī; khoṭā.

A fraudulent transaction—Mu'amala-i-farebī; aisā mu'amala jismeñ fareb ho; jo mabnī-ba-fareb khwāh fareb se paidā ho.

3.—Jo fareb (kār-rawāyī-i-fareb-āmez) se hāsil ho; jiske anjām meñ fareb kām meñ lāyā gayā ho.

A fraudulent gain—Woh naf' jo fareb yā kār-rawāyī-i-fareb-āmez se hāsil ho.

Fraudulently, ad. Fareb se; az-rū-i-fareb; fareb kī rāh se; chhal-bal se; dagā-bāzī se; makkārī se; tadbīr-i-fāsid se; dhokhā dekar.

Fraught, a. Bharā huā; pur; sar-ba-sar. [ba-sar nuqsān ho.

Fraught with mischief—Nuqsān se bharā huā; pur-az-mazarrat; jismeñ sar.

Free, n. Tabī'at kā yakāyak bilā-wajh badal yā phir jānā; tarang; umang; lahar; manj.

Free, a. 1.—Dūsoñ kī marzī ke tābī' nahīn; jispar koyī rok zabt yā jabr na ho; jo apnī ragbat yā khwāhish ko mutābiq 'amal kar-sake; jo gair par munhasir na ho; āzād; fārigu-l-bāl; jo hasb-khwāh apno 'amal kare.

2.—Jise mulkī āzādī hāsil ho; jo kisī khud-mukhtār yā mutlaqu-l-'ināñ farmāñ-rawā ko tābī' na ho; jo sirf qawānīn-i-mu'āyana kā pā-band ho. [kī hukūmat se bnī ho-jāe.

3.—Jo kisī 'unr-i-mu'āyan ko pahūnchkar wālidain wali yā āqā

4.—Mahbūs yā muqniyad nahīn; band se āzād; giriftārī se khalās; chhūṭā huā. [karne kī salāhiyat ho; jismeñ dil kī āzādī ho.

5.—Jo zarūrat-i-jismānī ke tābī' na ho; jismeñ bi-r-ragbat 'amal

Said of the will.

6.—Jismeñ buz-dili yā be-i'tiqādī na ho; jo kashīda khātir na ho; sāf-dil; jo dil meñ kuchh rakh na le; mānūs; sāf-dilī ke sāth bartāw k. w.; khandā-peshānī ke sāth (dil kholkar) bartāw k. w.; jiske dil meñ kuchh rah na jāo.

He is not free with any one—Woh kisī ke sāth sāf-dilī se pesh nahīn ātā.—We had a free conversation together—Ham logoñ ne bā-ham dil khol-kar guftgū kī; hamne āpas meñ is tarah bāt-chīt kī kī ek dūse ke dil meñ kuchh rah na gayā.

7.—Be-rukāwat; bo-andāz; bo-takān; be-lagām; be-takalluf; behūda.

Used in a bad sense.

8.—Barī; pā-band nahīn; āzād.

[band nahīn hai].

He is free from his obligations—Woh apne farāiz se barī (āzād) hai (unkā pā-

9.—Jo taṅg-talabī se yā ba-zarī'a-i-kharidārī hāsil na kiya jāe; jo muft mile; jiskā badal yā mu'awaza na ho; jo be-talab (be-māngo yā az-khud) mile; jo be kharch ke hāsil ho.

He made him a free offer of his services—Usuo usso kahā ki ham tumhārā kām bilā-mu'awaza yā ajr kar-deṅge.—It is a free gift—Yah hiba bilā badal yā mu'awaza hai; is hiba ke 'iwaz meṅ wāhib ne mauhūb-lahū so kuchh na liyā; yah hiba mauhūb-lahū ke haq meṅ bilā talab yā bi-r-ragbat kiya gayā.

10.—Kḥud-sar yā zālim nahīn; jo āzādī kā yaqīn dilīwe; jo har shakhs ke huqūq ko dūsroṅ kī mudākhalat-i-bejā se mahfūz rakkhe.

☞ Said of a government, institutions, &c.

11.—Jispar kisī qism kā bār yā muākḥaza na h.; muākḥazo se barī.

12.—Jurm yā gunāh se barī; be-jurm; be-gunāh; sāf; pāk; ma'sūm.

Free, v. t. 1.—Āzād k.; rihā k.; khalās k.; kisī band qaid yā bār wagra se najāt d.; sāf kar-d.; gulū-khalāsi k.; rukāwat dūr kar d.

2.—Āzād r.; barī k.; mahfūz r. [gar; ḍākū; luṭerā; qazzāq.

Free-booter, n. Jo lūt-pāt karne ko liye idhar-udhar phirā kare; gārat-

Free-booting, n. Lūt; ganīmat; dukaitī; qazzāqī.

Free-born, n. Jo āzād paidā ho; gulāmī meṅ nahīn; jisko apne mūrison se āzādī hāsil ho; hur. [hurriyat; sāf-dilī; be-qaid h.

Freedom, n. 1.—Āzādī; dūsre kī hukūmat se barāt; kḥud-muḥtārī;

2.—Huqūq-i-kḥās; barāt; ma'mūlī ikhtiyār-i-hukūmat se āzādī.

3.—Gustākḥī; be-adabī; āzādāna bartāw; mubādarat; ikhtilāl-i-nā-munāsib; be-takalluf.

Freely, ad. Āzādāna: bilā-muzāhamat yā jabr; az-khud; bi-r-ragbat; begair dabāye yā targīb diye jāne ko; bi-t-tau'wa-r-rizā; bilā-jabr-o-ikrāh; ifrāt se; bahut sā; bilā-waswasa yā be-takalluf; dil khol kar; be-rukāwat; bilā-imtinā'; muṭṭlī khol kar; faiyāzi se; muft yā muft meṅ; bilā-mu'awaza yā zar-i-saman.

Free-minded, n. Pareshān-kḥātir nahīn; be-fikr; jisko dil meṅ kisī bāt kā taraddud na ho; āzād-manish; be-gam; lā-parwā. [dabāw na ḍālā jāe.

Free-will, n. Apnī-kḥās ragbat yā marzi; kḥwāhish jispar koyī nā-jāiz

To do a thing of one's free-will—Kisī bāt kā apnī ragbat se k.; kisī amr kā bilā jabr-o-ikrāh k.; koyī fi'l bi-r-ragbat (apnī kḥās marzi se ya'ni begair kisī dabāw ke) k. [ho.

Free-will, n. Jo apnī tabī'at se kiya yā diyā jāe; jiskā wuqū' bi-r-ragbat.

Freeze, v. i. 1.—Sardī se jam jānā; garmī khīnch jāne ke sabab rigqat se hālat-i-injimād meṅ ho-jānā; saḥt hokar yakḥ yā uskī mānind saḥt ho-jānā; baṇdhnā yā basta ho-jānā; munjamid ho-jānā.

2.—Thiḥur jānā goyā sardī se; harārat meṅ kamī ho-jānā; garmī ke na honē se be-jān ho-jānā; sardī kī wajah se ek jagah ho-jānā (jam jānā).

To freeze to death—Sardī ke sabab se mar-jānā (thiḥur ke rah jānā; aḥkar

Freeze, v. t. 1.—Jamā d.; munjamid kar-d.; yakḥ sā kar-d.; saḥt kar-d. [halāk kar-d.)

2.—Sardī kī wajh se be-jān kar-d.; sardī se mār ḍalnā (ḥandhā yā To freeze one to death—Sardī kī shiddat se halāk kar-d. (ḥandhā kar. d.)

Freight, n. 1.—Woh bojh (asbāb yā jins wagra) jo jahūz yā rel kī gāṛī wagra meṅ bhar kar (uspar rakh lād yā chuḥā-kar) ek maqām

se dūsre maqām par pahuñchāyā jāe; bār-bardārī kī chīz; ladāyī; bār-bardārī. [bār-bardārī; naul.

2.—Jahāz wagaira kā kirāya jo bār-bardārī ke liye diyā jāe; bhārā; Freight, *v. t.* Ek jagah se dūsri jagah le-jāne ke liye jahāz wagaira par bojh lādnā (usko bojhnā); bharnā; lādnā; bojh rakhnā. [dil kā intishār. Frenzy, *n.* Wahshat; junūn; sukht dilī ghabrāhat; shiddat se aur be-andāz Frequency, *n.* Kisī bāt kā aksar wuqū' meñ ānā; kisī bāt kā thoṛe thoṛe 'arse ke ba'd phir phir h.; aksariyat; kasrat; bārbār palātnā yā honā; i'āda; takrār. [ānā; kasrat-i-jarām.

The frequency of crimes—Jurmoñ kā bār-bār (aksar yā jald jald) wuqū' meñ Frequent, *a. i.*—Jo thoṛe thoṛe 'arse ke ba'd wuqū' meñ āwe; jiskā i'āda yā jiskī takrār kasrat se ho; jo mutawātir zuhūr meñ āye; jo aksar dekhā yā kiya jāe. [se kiya kare.

2.—Jo kisī bāt ke karne kā 'ādī ho; jo kisī bāt ko aksar ragbat se Frequent, *v. t.* Aksar ānā jānā; aksar yā 'ādatan kabhū āmad-o-raft r.; āyā yā jāyā k.; āyā-jāyā k.; kasrat se ānā-jānā. [bār-hā 'umūman.

Frequently, *ad.* Bār-bār; thoṛe thoṛe 'arse ke ba'd; beshtar; kasrat se; Fresh, *a. i.*—Tez; kisiqadar tund yā karī—jaise hawā; thāudhī; mufarrilh.

2.—Tar-o-tāza; shādāb; murjhāyā yā pazhmurda nahīn. [hañ.

The fields look fresh and green—Khet tar-o-tāza (shādāb) aur hare dekh parte

3.—Jiskī sūrat se shabāb aur tandurustī pāyī jāe; surkh-supēd; gul 'izār; jispar joban chhāyā ho; jispar joban kī bahār ho.

A fresh-coloured young man—Kam-āin shakhs jispar bahār kā 'ālam ho.

4.—Tāza; hāl hī kā paidā yā tūṭī huā.

Fresh vegetables—Tāzi tāzi sabzi (tarkārī wagaira jo hāl hī kī nikli yā tūṭī ho).

5.—Jismeñ imtidād-i-niyām ('arsa guzarne ke sabab) se zawāl na āyā ho; jo bhūlā yā dil se miṭā na ho; jo hanoz tāza ho; joñ kū toñ.

The story is fresh in my mind—Woh bāt mere dil se nahīn bhūlī (hanoz mere dil meñ tāza hai).

6.—Nayā; hāl kā banā yā āyā huā.

A fresh supply of goods—Māl jo hāl hī meñ banā yā āyā ho; nayā māl.

7.—Jismeñ shoriyat (khārī-pan) na ho; mīthā; shirīn—jaise pānī; jo thoṛe hī 'arse ke pahle kueñ wagaira se niklā ho; sāl aur thāudhā; garm yā bad-maza nahīn; tāza; dāl kā yā ḍabkā—jaise pānī.

8.—Tāza; jadid; nayā; hāl kā āyā yā pahuñchā huā.

Fresh news—Nayī khabar.—Fresh communications—Hāl ke āye huye murāsalāt.

9.—Be-namak milāyā huā—jaise gosht.

10.—Anārī; nau-āmoz; jisko kām kī mashshāqī yā mahārat na ho; jisne pahle kām na kiya ho; nā-āzmūda-kār. [o-chālāk.

11.—Tāza-dam; kār-rawāyī ke liye phir mazbūt musta'id yā chust-Freshen, *v. t.* Kisī chīz kī shoriyat dūr kar-d.; mīthā k.; namak nikāl d. Freshen, *v. i. i.*—Mīthā ho-jānā; shoriyat kā jātā rahnā.

2.—Tez ho-jānā; tund h.—jaise hawā kā.

Freshly, *ad.* Tar-o-tāzagī ke sātī; nayā nayā; az-sar-i-nau; naye sar se; surkh-o-supēd; tandurust; tez yā tezi se; khunuk yā khunkī liye huye.

Freshness, *n. i.*—Nayā h.; tezi; quwwat; tāzagī; phike-pan yā bad-mazagī kā na h.—jaise 'araqñ yā khushbūñ meñ. [wagaira kā.

2.—Tāzagī; tar-o-tāzagī; murjhāyā (pazhmurda) na h.—jaise paudhe

3.—Quwwat ke i'tibār se tar-o-tūzagī; thakāwat yā māndagi kā dūr ho-kar phir se chāq-o-chauband ho jānā.

4.—Khunkī; thandhak; sarahat dene kī quwwat. [bahār.

5.—Shabāb aur sihat-i-badānī kī surkhi; surkhi-o-supaidī; joban;

6.—Shirīnī; miṭhās; shoriyat kā na rahnā.

7.—Nā-āzmūda-kārī; nayā-pan; anārī-pan.

8.—Tezī; tundi—jaise hawā kī.

Friction, n. Ragar; kharāsh; ek shai kā dūsri shai par ragarnā.

Friend, n. 1.—Dūsre se muhabbat r. w.; dūsre kī qadr 'izzat aur chāh k. w. aur uskī khushī aur bihtari kā chāhne w.; dost; shafiq; muhib; yār; khaīr-khwāh; hawā-khwāh; bibi-khwāh; yār-i-gār yā gam-gusār. [mu'in; madad-gār.

2.—Hāmī; mukhālif nahīn; dushman nahīn; taraqqī chāhne w.;

A friend to commerce—Tijārat kī taraqqī chāhne w. (uskā hāmī).

3.—Ba'z waqt khitāb karne meṃ bhī is lafz kā isti'māl hotā hai.

Friend, how are you? Dost (ai dost) tumbūrā mizāj kaisā hai!—A friend at court or in court—Woh shakhs jo kisi mauqā-i-khūṣī par dostāna-kār-rawāyī karne par rāgib ho; jisko dūre ke kām ke karne meṃ kāfī ta'alluq-i-khātir ho (uskā kām khūṣī jī se kare). [ho; be-kas.

Friendless, a. Jiske dost na hoṃ; jiskā koyī hāmī madad-gār yā rafiq na

Friendly, a. 1.—Dost kī sī tabī'at aur mizāj r. w.; dūsre kī bhalāyī chāhne w.; mihrbān; karam-farmā; shafiq-i-hāl; dost-dār.

2.—Dostī ke liye mauzūn yā jisse dostī zāhir ho; jo dostoṃ ko zob de; dostāna; sulh par māl.

3.—Mukhālif nahīn; jisse dushmanī na ho.

4.—Miwāfiq; jisse kisi kī bihtari ho; mubārak; hasb-i-hāl.

Friendship, n. 1.—Dostī; yārī; ulfat; muhabbat; uns; āshnāyī.

2.—Khulūs; rabt-zabt; hel-mel; dostāna rasm yā bartāw; 'ināyat; shafaqat; mihrbānī.

3.—Dostāna imdād; kisi kī i'ānat jo dostī kī rāh se kī jāe.

Fright, n. Kḥauf jo khatre ke dafatan zāhir hone se paidā ho; ḍar jo yakāyak shiddat se ho-jāe; dahal; chamak; bharak; haul.

To take fright—Ḍar uṭhnā; bharak jānā; chamak uṭhnā.

Fright, } v. t. Darā d.; mukhawwaf kar-d.; ḍar se bharkā d.; khatro

Frighten, } kī dahshat ek-bārgī paidā kar-d.; kisi balā kī āmad se yakāyak kḥauf-nāk kar-d. [huye.

Frightful, a. 1.—Ḍar se bhārā huā; kḥauf-zada; ḍarā huā; kḥauf khāye

2.—Kḥauf-nāk; haul-nāk; ḍarāne w.; kḥauf paidā k. w.; haibat-nāk; muhib. [se; mukhawwaf-āna; kḥauf-nākī se.

Frightfully, ad. 1.—Aise taur par jisse kḥauf paidā ho; haibat-nākī

2.—Nihāyat buri tarah; aise dhang se ki tabī'at mutanaffir ho.

Frigid, a. 1.—Thandhā; sard; bārid; jabān garmī na ho.

2.—Josh-i-muhabbat yā sargarmī wagaira se khālī; sard-mihr; be-dard; be-jān; jisse tabī'at mutanaffir ho; jisse kūchh lutf na uṭhe; rūkhā aur phikā. [thandhā; sust.

3.—Jismeṃ taulid kī aslī quwwat kāfī taur par na ho; nā-mard;

Frivolous, a. 1.—Jismeṃ bahut kam waq'at yā 'azmat ho; libāz ke qābil

nahīn; khafīf; nā-kāra; pūj; nikammā; lagw; lā-ya'nī yā be-ma'nī;
lā-tāil; be-hūda; bād-hawāyī.

A frivolous argument—Dahil jo lihāz ke qābil na ho; bahs-i-fuzūl lā-tāil yā
be-hūda.—A frivolous objection or pretext—I'tirāz yā hila-i-lagw yā lā-tāil;
aisā 'uzr yā hila jismeñ kuchh waq'at na ho.

Frivolousness, *n.* Khiffat; be-waq'atī; subukī; nā-chīzī; bahut kam.
waq'at yā 'azmat r.; bād-hawāyī-pau.

Front, *n.* 1.—Rū; chihra; muñh.

2.—Peshānī yā chihra jisse mizāj ki kaifiyat zāhir ho. [mī; be-hayāyī.
A bold front—Dilerī; jurat; behūdagī; gustākhi.—A hardened front—Be-shar-

3.—Kisī chīz kā woh hissa jo āge ko niklā ho; sāmne yā āge kā
hissa; agwārā; sāmna; āgā; hissa-i-peshīn yā muqābil.

The front of a house—Makān ke āge kā hissa; makān kā agwārā.

4.—Woh mauqa' jo thīk kisī ke muñh ke sāmne ho; kisī chīz kā
aglā hissa; sāmna; rū; pesh; mahāzī. [(āge se) guzrī yā nikal gayī hai.

The road passes in front of his house—Woh sarak uske makān ke sāmne se
Front, *v. t.* 1.—Muqābala k.; dū-ba-dū muqābil h.; sāmna k.; miluā.

2.—Muqābale meñ h. yā wāqī' h.; sāmne h.; mahāzī h.

Front, *v. i.* 1.—Āge h.; sāmne h.

2.—Kisī taraf ko muñh r.; kisī jānib ko rukh r.; kisī rukh yā
Front, *a.* Āge kā; sāmne kā; peshīn; aglā; rū kā; madd-i-nazar yā muqābil.

Frontage, *n.* Makān kā agwārā; sahu-i-makān; ghar ke sāmne kā hissa.

Frontier, *n.* Kisī mulk kā woh hissa jo dūsre mulk ke sāmne (mahāzī)
ho; ek mulk kā kanārā jo dūsre mulk ke ham-kanār ho; had; sarhad;
dānda; siwān. [ke dānde-meñde par.

Frontier, *a.* Hissa-i-berūnī par wāqī'; ham-sarhad; ham-dānda; dūsre
Froward, *a.* Be-kahā; jo kahuā na māne; khud-rāe; khud-pasand; nā-
farmān-bardār; ziddī; haṭṭhī—jaise larḳā. [tevrī chaṛhānā yā badalnā.

Frown, *v. i.* 1.—Chīn-ba-jabīn h.; turs-rū h.; nāk-bhauñ chaṛhānā;
2.—Nārāzī zāhir k.; nā-khushī kā izhār k.; khafagī ki nazar se dekh-

nā; ānkheñ dekhānā; apnī sūrat se khauf paidā k.

Followed by *on* or *at*. [zanish k.

Frown, *v. t.* Nārāzī zāhir karke dabā d.; gharaknā; ānkheñ dekhā ke sar-

Frown, *n.* 1.—Charḥī huyī tēwar jisse nārāzī zāhir ho; khafagī wagairā
ke sabab se chīn-ba-jabīnī; chīn-i-abrū; karwī yā sakht nigāh.

2.—Kisī tarah par nā-khushī kā izhār; qahr; gazab; bargashtagī.
Frugal, *a.* Rupaye-paise māl-o-asbāb yā aur qism ki chīzōñ ke tasarruf
yā isti'māl meñ kifāyat-shī'ār; kisī shai ke sarf meñ fuzūliyāt kā
muhtāt; kifāyat-shī'ār; kam-kharch; muhtāt; musrif (fuzūl-kharch)
nahīn; juz-ras; bachā-bachā ke sarf k. w.

Followed by *of* before the thing saved.

Frugality, *n.* 1.—Kifāyat-shī'ārī; juz-rasī; 'āqilāna taur par har shai kā
tasarruf-i-munāsib; kisī shai kā aise tarīq par isti'māl k. ki usmeñ
se kuchh rāegāñ na jāe; rupaye-paise māl-o-asbāb wagairā kā is ihti-
yāt se tasarruf k. ki kuchh fuzūl hāth se nikal na jāe; har ek qimātī
shai kā ihtiyāt aur naf' ke sāth kām meñ lānā.

2.—Kisī shai kā 'āqilāna aur ba-ihtiyāt tassarruf yā isti'māl.

Frugally, a. l. Kifāyat (kifāyat-shi'ārī) so; husn-i-intizām (achchhe band-o-bast) se; bachā-ke.

Fruit, n. 1.—Phal; mewā; bār; samar; jo kuchh paidā ho (upje).

2.—Natija; samra 'ām isse ki nek ho yā bad; achchhā yā burā phal; asar-i-nek yā bad.

3.—Aulād; nasl; bāl-bachhe.

Fruitful, a. Samar-dār; jisse yā jismeñ phal kasrat se paidā hoñ; upjāñ; zar-khez; bār-āwar; bachcha-kash; jiske larke-bāle hoñ; bāñjh nahīñ; ser-hāsil; mūjid; jisse koyī shai ifrāt se paidā ho; jaiyid.

Fruitless, a. 1.—Jismeñ phal na lage; jo na phale; bāñjh; gair-musmir jaise darakht. [kār; be-sūd; lā-hāsil.

2.—Jisse koyī naf' yā natija-i-nek paidā na ho; 'abas; rāegāñ; be-A fruitless attempt—Koshish-i-lā-hāsil; aisi koshish jiskā koyī natija-i-l-nek na ho.

3.—Jisse koyī aulād na ho; jisse larke-bāle na hoñ.

A fruitless marriage—Shāñt jiskā kuchh phal na ho (jisse larke-bāle na hoñ).

Frustrate, v. l. 1.—Ma'dūm k.; maqsad ke husūl meñ māñi' h.; māyūs k.; torñā; rāegāñ k.; shikast k.; faskh k.; natija-i-maqsūd paidā hone na d.; barbad kar-d. [rāegāñ kar-d.

To frustrate a plan, design, or attempt—Kisi mansūbe irāde yā koshish ko

2.—Bātil k.; ka-l-'adam k.; nā-jāiz yā be-tāsīr k.; rad k.

To frustrate a conveyance or deed—Kisi intiqāl-nāme yā wasiqe ko bātil (ka-l-'adam nā-jāiz yā be-tāsīr) kar-d.

Fugitive, a. 1.—Jo ur yā nikal jāe; jo gūib ho-jāe; nā-pāedār; be sabāt; jispar bharosa na ho-sake; jisko qiyām na ho; gair-mustahkam.

2.—Farz yā khidmat ke anjām khwāh khatre wagaira se nikal bhāg-ne w. jaise koyī shakhs. [shakhs khatre se bhāge.

Fugitive, n. 1.—Jo apne 'uhde yā naukari se bhāg jāe; bhagorā; jo

2.—Jo shakhs bhāg-kar dūsrī riyāsāt meñ panāh le; woh shakhs jo sazā se bachne ke liye bhāg jāe.

Fugitive from justice—(Law) Woh shakhs jo ek 'alāqe meñ kisi jurm kā mur-takib ho aur sazā se bachne ke liye dūsrī 'alāqe meñ bhāg jāe.

Fulfill, v. l. Pūrā yā anjām k. masalan kisi irāde wa'de peshñ-goyī khwābish du'ā yā mutālabe wagaira kā; kisi kām ko karko pūrā k.; kisi shai ke matālīb ko bar-lāñā; anjām ko pahuñchāñā; bajā lāñā; adā k.; wafā k.; nibāññā. [āwarī; tā'mil.

Fulfillment, n. Takmil; pūrā k.; anjām; insirām; wafā; ifā; adā; bajā-Full, a. l.—Lab-rez; pur; mulabbab; jisqadar kisi zarf meñ ā-sako utnā bharā huā; kbālī nahīñ. [logon se bharā huā makāñ.

A cup full of water, or a house full of people—Pāñi to bharā huā pyāla yā

2.—Bahutāt yā seri ke sāth; miqdār sifat yā darje meñ kāñi; wāñi; ifrāt se; kāñi. [ation.—Mu'āwaza-i-kāñi yā wāñi.

A full meal—Isqadar gizā ki seri ho jāe; peñ bhar bhojan.—A full compens-

3.—Jismeñ koyī shai kasrat yā ifrāt se ho; ladā huā; bharā huā.

A house full of furniture—Makāñ jismeñ āñish aur āñish ke aeqāb kasrat se hoñ (lage yā chuno hoñ).

4.—Jismeñ kisi wasf-i-lābudī ki kamī na ho; nāqis nahīñ; pūrā-pūrā; mukāmmal; tamām-o-kamāl; musallam; kāmīl.

A *full* narrative—Bayān-i-kāmil; pūrī pūrī kaifiyat; aisā bayān jismeñ koyī bāt rah na jāe.—A person of *full* age—Pūrī 'umr kā shakhs.—At *full*—Jab pūrā yā kāmīl ho; bi-l-kul; sab kā sab.—*Full moon*—Māh-i-kāmīl; pūrnamāsī kā chānd; pūrā chānd; badr. [yā darja; kul: sārā: serī ki hālat.

Full, n. Pūrā andāz; hadd-i-gāit; jahān tak mumkin ho utnā; gāit hālat

Full of the moon—Woh waqt jab māh-i-kāmīl ho; pūrnamāsī.

Full, ad. Bi-l-kul; utnā hī; be kam-o-kāst (be ghaṭ-baṭh); pūre zor yā asar ke sāth; pūrā-pūrā; ṭhik-ṭhik; tamāmtar; sārā; sīdhe.

Fullness, n. Bharā yā pūrā h.; pūrī; kulliyat; kamāliyat; kasrat; iktifā; bharā-pūrā h.; ba-qadr-i-kāfi h.; 'umdagī; kamāl.

Fully, ad. Ba-tarz-i-kāmīl; tamām-o-kamāl; pūrā-pūrā; bi-l-kul; jismeñ kisī shai ki kamī na ho; nāqis nahīn; ba-tarz-i-kāfi; ba-wajh-i-ahsan; bi-itmāmihī; khātir-khwāh; jitnā chāhiye utnā hī.

Fully committed—(Law) Tahqīqāt-i-'adālat ke liye qaid meñ rakkhā gayā.

“In distinction from being previously detained for examination.” *Webster.*

Fulsome, a. Apnī ziyādatī (had se ziyāda hone ke sabab) se nārāzī yā nafrat paidā k. w.; nafrat-āngez; burā; khilāf-i-tahzīb yā ādāb; fuhsh.

Fume, n. 1.—Dhuān; bukhār; lakṛī yā tāmākū ke jalne se jo dhuān nikle; dūd. [khayāl; khayāl-i-khām yā bātil.

2.—Koyī shai jisko bukhār (bhāph) kī tarah sabūt na ho; behūda

Fume, v. i. 1.—Dbuān paidā k. yā d.; bukhār uṭhnā.

2.—Bukhār (bhāph) hokar nikal jānā.

[kharosh meñ h.

3.—Gussa h.; gazab-nāk h.; lāl-pilā h.; khishm-nāk h.; josh-o-

To fume away—Barāngekhta aur nā-khush h.

Function, n. 1.—Koyī fi'l-i-lāzimī yā kār-rawāyī jo kisī mansab yā haisiyat-i-khās se muta'alliq ho; woh kār-rawāyī jo kisī 'uhda-dār ke liye makhsūs ho; woh kām jiskā anjām kisī khās mansab yā haisiyat wāle shakhs par farz ho; kām; 'uhda; khidmat.

The functions of a parent or guardian—Woh fi'l jinkā karnā kisī bāp yā mān khwāh walī par farz ho.—*The functions of a judge*—Woh lawāzim-i-mansabī jinkā anjām kisī mujawwiz par farz ho. [kām; harakat.

2.—Woh 'amal jo jism ke khās hisse ('uzw) ke liye makhsūs ho;

3.—Quwwat-i-haiwānī yā zihni. [zimme kisī khās farz kā anjām ho.

Functionary, n. 'Uhda-dār; kār-guzār; mansab-dār; woh shakhs jiske *FUNCTIONUS OFFICIO*, (Lat.) Koyī farz anjām karke; kisī kār-i-muta'alliqa ke karne ke ba'd; be-kār; sāqitū-l-mansab.

Fund, n. 1.—Rupaye jo is garaz se jam' kar-diye jāen ki unmeñ se hasb-i-zarūrat sarf huā kare; pūnjī; sarmāya; jam'; bazā'at; woh rupaye jo kisī tijārat yā dūsre kār-o-bār ke qāim karne ke liye ba-ummed-i-naf'-i-āyinda lagāye jāen aur unmeñ jam'-kharch huā kare; rupaye jo kisī rozgār meñ is garaz se lagā diye jāen ki unkī āmadani kisī kār-i-khās meñ sarf ho; rupaye jo kisī ke pās hon; rupaye-paise jo koyī kisī kām meñ lagāye.

No prudent man undertakes an expensive business without *fund*s—Koyī dūnā shakhs kisī sarf-āngez kām meñ be pūnjī rakke hāth nahīn lagātā.

2.—Woh rupaye jo ba-taur qaumi qarz ke gavarnmint ko diye jāen;

kafālat-nām-jāt-i-sarkārī masalan loṭ wagaira jinkā sūd auqāt-i-mu'ai-yana par miltā hai aur unko *public funds* bhī kahte haiñ.

“The *funds* are said to rise or fall when a given amount of that debt sells for more or less in the market.” *Webster*.

3.—Kisī chīz kī pūñjī; kisī shai kī bhārī-pūrī maujūdāt yā rasad; kasrat; sarmāya-i-wāfir; khazāna; jam'iyat.

A fund of wisdom or good sense—'Aql kī pūñjī; māya-i-dānish.

Sinking fund—Woh rupaye jo sarkārī loṭ kī kharid meñ lagāye jāen yā jinse dain-i-sarkārī adā kiyā jāe.

Fund, v. t. 1.—Kisī shai ke sūd deno ke liye sarmāya yā āmadani-i-dawāmī kā intizām k.; kisī shai ke zar-i-sūd-i-sālāna ke adā kiye jāne kī garaz se āmadani ke qāim karne kī bandobast-i-dawāmī k.

To fund government notes—Kāgaz-i-sarkārī ke sūd ke deno ke liye sarmāya yā āmadani-i-dawāmī qāim k.

2.—Kisī sarmāye meñ rupaye jam' k.

[lagānā.

3.—Kāgaz-i-sarkārī wagaira meñ jiskā sūd barābar miltā ho rupaye *Fundamental, a.* Kisī shai kī asl se muta'alliq; jisse kisī shai kī bunyād pare; lābudī; zarūrī; aslī; ibtidāyī. [ho; aslī juzw.

Fundamental, n. Woh usūl qāi'da yā qānūn jispar kisī silsile kā madār *Fundamentally, ad.* Asl meñ; dar-asl; haqiqatan; jar se; firaslihi; bi-z-zātihi. [qarrar ho.

Funded, p. a. 1.—Jiske sūd ke barābar adā hone ke liye sarmāya mu-
Funded debt—Woh dain-i-sarkārī jiske 'iwaz sūdi kafālat-nām-jāt dāinoñ ke liye muqarrar hoñ.

2.—Kafālat-nām-jāt-i-sarkārī meñ lagā huā.

Funded property—Woh māl jo kafālat-nām-jāt-i-sarkārī meñ lagā ho. [hasil hoñ.

Fund-holder, n. Woh shakhs jisko kafālat-nām-jāt-i-sarkārī bataur mālīk ke

Funding, p. a. 1.—Sūd ke adā ke liye sarmāya qāim k.

2.—Kafālat nām-jāt-i-sarkārī meñ rupaye lagānā. [liye kiyā jātā hai.

Funding system—Woh mālī intizām jo dain-i-sarkārī ke sālāna sūd ke adā ke

Funeral, n. 1.—Insān kī lāsh ke dafn karne kī rasm; 'tajhīz-o-takfin; kafan-dafn; kafan-kāthī. [ke waqt ho.

2.—Woh log jo kisī ke janāze ke sāth jāen; julūs wagaira jo dafn

Funeral, a. Tajhīz-o-takfin ke muta'alliq; kafan-dafn se mansūb; jo tajhīz yā tādfin ke waqt kām meñ lāyū jāe (bartā jāo).

Funeral rites or ceremonies—Rusūm-i-tajhīz-o-takfin; woh rusūm jo murde ke dafn karne ke waqt adā kiye yā barte jāen.

Furious, a. 1.—Gazab-nāk; gusse kī wajh se jāme se bāhar; tund; gusse meñ bhārā huā; khishūn-nāk; pur-josh. [chalne w.); shadīd; saḥkt.

2.—Tezī se chalne w.; tund yā tundī ke sāth harakat k. w. (zor se

3.—Majnūn; pāgal; bāwlā.

Furiously, ad. Josh ke sāth; josh-o-kharosh se; tundī tezi yā shiddat se; saḥkti se; zor se; tez-rāftārī se; gazab-nāki se.

Furnish, v. t. 1.—Zarūrī yā kār-āmad chīz kī baham pahunchānā; juhānā; juṭānā; pahunchānā; muhaiyā k.; maujūd k.

To furnish a person with provisions—Kisī shakhs ko uske khāne-pīne kī chīzeñ baham pahunchānā (juṭā d.).—To furnish one with arms for defence—Kisī shakhs ko hifāzat ke liye silāh muhaiyā kar d.

2.—Kām meñ lāne kī garaz se d.; denā; baham pahuñchānā.
To furnish food to the hungry—Bhūkhe ko khānā d.—To furnish proof—Subūt d.; sābit k.

3.—Murattab k.; sāz-o-sāmān se durust k.; zarūrī asbāb yā ārāish kī chīzoh se ārāsta k.; ārāsta k.; sajnā. [karke makān ko ārāsta k.

To furnish a house—Makān ko murattab k.; zarūrī asbāb wagaira muhaiyā Furniture, n. 1.—Woh sab ohīzēñ jo kisi makān yā kamre wagaira meñ is garaz se muhaiyā kī jāēñ ki unse ārām mile yā makān wagaira rahne ke qābil ho-jāe; woh asbāb aur zarūf wagaira jo khāna-dārī ke liye zarūrī yā ārām-dih hoñ; jo kuchh chīzēñ kisi makān yā kamre meñ kām yā ārām ke liye maujūd kī jāēñ; asāsu-l-bait; lawāzima; asbāb; sāz-o-sāmān; atālā. [wagaira kā.

2.—Kisi shai kā zarūrī sāz-o-sāmān masalan kal gāpī mez ghore Further, α. 1.—Aur dūr; ziyāda-tar fāsile par; aur āge barh-kar; aur āge; us taraf; pare; āge. [bhī.

2.—Zāid; aur ziyāda; mazīd; kuchh aur; aurbhī; kisi ke 'alāwa aur There is a further reason for this opinion—Is rāe ke qāim karne kī wajh-i-mazīd (ek aur bhī wajh) hai.

Further, ad. Aur dūr tak; 'alāwa; siwā.

Further, v. t. Madad de-kar āge chalānā; taqwiyaat d.; barhānā; madad d.; i'ānat k.; upkār k.; himāyat k.

Furtherance, n. Imdād; i'ānat; taqwiyaat; taraqqī; upkār.

Furthermore, ad. or conj. 'Alāwa-azīñ; iske 'alāwa; iske siwā; iske sāth hī; ma'hāzā; jo kuchh kabā-jā-chukā hai uske siwā; uske ūpar.

Fury, n. 1.—Tundi; shiddat kī tezi; bare zor se chalnā (bahnā)—jaise hawā kā. [taish.

2.—Shiddat kā gussa; qahr; gazab; josh yā josh-o-kharosh; junūn;

3.—Barī tund-mizāj aurat; karkasā.

Fuss, n. Shor-o-gul; gul-gapārā; dhūm-dhām; fuzūl taklif; be-fāida dard-sar; jhallāhat; thāēñ-thāēñ. (Colloquial).

Fussy, α. Jo shor-o-gul kare; khafif khafif bātoñ kī nisbat 'abas dardsar k. w.; chhoṭī chhoṭī bātoñ meñ dhūm-dhām machāne w.

Futile, α. Be-waq'at; gair-aham; jisse koyī barā maqsad bar na āwe; jiskā natija māyūsī ho; jisse matlab-barārī na ho; nā-kāra; be-kār; be-tāsīr; be-fāida; wāhiyāt; hech-kāra; khafif yā nā-chīz; pūj; be-haqiqat; lachar; jisse koyī 'umda mudda'ā hāsīl na ho.

Futility, n. Be-asarī; be-tāsīrī; hechkāra h.; be-waq'atī; khiffat; fuzūlī; be-haqiqatī; be-kār h.; rāegāñ jānā; koyī natija-i-ma'qūl paidā na k.; ochhāpan; subkī.

Future, α. Hone w.; zamāna-i-āyinda meñ (āge chalkar) hone yā āne w.; zamāna-i-hāl ke ba'd kisi waqt wujūd r. w.; āyinda yā āyanda; mustaqbil.

Future, n. Āne wālā zamāna (waqt); zamāna-i-hāl ke ba'd jo waqt āye; istiqbāl; woh bāteñ jo āyinda hone wālī hoñ; honī; shudani; honhār.

Futurity, n. 1.—'Aqibat; ākhirat; ma'ād; wujūd kī hālat jo iske ba'd (bar-āyinda) hone wālī ho.

2.—Istiqbāl; zamāna-i-āyinda; jo waqt āne wālā ho; āgam.

3.—Jis amr kā wuqū' hone wālā ho; jo bāt hone wālī ho; shudani; honī; honhār.

G

Gag, *v. t.* 1.—Kisi ke muñh ko 'usmeñ kuchh thūs yā bhar kar is tarah band kar d. ki bolā na jāe; muñh meñ dhatthā d.; muñh band kar d.

2.—Hukūmat yā tashaddud ke zor se chup (khamosh) karā d.; bolne na d.

Gain, *v. t.* 1.—Pānā jaise manāfi' yā naf'; hāsil k.; koshish yā mihnāt se paidā k.; mihnāt karke yā rupaye (pūñji) lagā kār hāsil k.; milnā; hāth lagānā.

To gain a living—Rāziqa hāsil k.; roṭī kamā khūnā.—Money at interest may gain five, six, or seven per cent—Sūdi rupaye kā pāoch chha yā sāt rūpaye saikarā sūd mil-saktā hai.

2.—Jitnā yā fathyāb h.; kisi chīz meñ kāmyāb h.; muqābala karke hāsil k.; gālib h.; sabaqat le-jānā; sar-sabz h.

To gain a battle—Laṛāyī jitnā (usmeñ fathyāb h.)—To gain a case at law—Muqaddama-i-'adālat meñ kāmyāb h.; muqaddama jitnā; muqaddame kā sar-sabz h. [taraf milā l.; apnī taraf kar l.]

3.—Kisi naf'-nuqsān meñ khwāh kisi fariq kār sharik kar l.; kisi kī 4.—Pahuūchnā; kaliñ jā pahuūchnā.

To gain the top of a house—Kisi makān ke ūpar jā-pahuūchnā.

To gain ground—Kisi kār-i-aham meñ taraqqī k.; gālib ānā; mazbūti yā wusa'at hāsil k.; baṛhnā; ziyāda h.—To gain over—Dūsre fariq kār sharik banā l.; dūsre ke naf'-o-nuqsān meñ sharik kar l.; phoṛ kar milā l.; apnī taraf kar l.

Gain, *v. t.* Fāida yā naf' hāsil k.; fāida uṭhānā; naf' uṭhānā; daulat-mand h.; ziyāda ikhtiyār yā khushī hāsil k. [rakhtā hai.]

He expects to gain by this case—Is muqaddama se woh naf' uṭhāne kī ummed To gain on, or upon—Kisi par baṛh jānā; āge baṛhnā; āhista āhista āge baṛhnā; kisi par gālib ānā; kisi par asar paidā k.; daur yā laṛāyī meñ kisi par sabaqat le-jānā; kisi par iqtidār hāsil k. (uspar hāwi h.)—The river gains on the land—Woh daryā āhista āhista khushkī kī taraf baṛhtā ātā hai.

Gain, *n.* 1.—Fāida; naf'; manāfi'; manfa'at; hāsil yā husūl; sūd.

 Opposed to loss.

2.—Beshī; afzūnī; fāzil; baṛhotri; taufir; jo hisāb se baṛh jāe.

Gainer, *n.* Fāida yā naf' uṭhāne w.; jo kisi shai se muntafa'-bih ho.

Gainful, *a.* 1.—Fāida-bakhsī; sūd-mand; nāfi'; mufid; naf' yā khushī baṛhāne w.

2.—Zar-khez; naf'-āngez; jismeñ daulat mile.

Gainsay, *v. t.* Tardid k.; takhāluf-i-lafzī k.; dūsre kī bāt se munkir h. (kahnā ki yah bāt sach nahīn hai); rad k.; bujjat k.; palatnā; bāt kāt d.; bāt duhrānā; jarah k.

Gait, *n.* 1.—Rāh; rāsta; chāl.

2.—Raftār; chāl; rawish; chalne kā dhaṅg yā uskī waz'.

Gallant, *a.* 1.—Diler; 'ālī-himmat; jarī; juwān-mard; shujā'; bahādur; gāzī-mard; bir; sūr; jān-bāz.

2.—'Auratōñ se akhlāq ke sāth pesh āne w.; niswān ke sāth khush-khulqī aur tawāzu' ke sāth baratne w.; bā-akhlāq; khalīq; shāista.

Gallant, *n.* 1.—Khush-mizāj aur zinda-dil shakhs; waz'-dār shakhs; rañgila; bānkā; chhailā.

2.—Pyār k. w.; 'āshiq; chāhne w.

3.—Jo burī niyat se kisī 'aurat ko pyār kare. [āna; dil khol-kar.
Gallantly, *ad.* 1.—Dilerī so; 'ālī-himmatī se; juwān-mardī se; bahādur-

2.—Aise tariq par ki khush-numa ho; jalwe ke sāth.

Gallantry, *n.* 1.—Dilerī; jurat; juwān-mardī; bahādurī; be-ḡhaufī.

2.—Niswān ('auraton) ke sāth tawāzu' yā khush-aḡhlāqī se pesh ānā.

3.—Aubāshī; tamāshbīnī; burī niyat se 'auraton ki ḡhātīr-dārī k.;
burī niyat se 'ishq-bāzī.

Gallows, *n.* Dār; sūlī; phānsī.

Used in the singular number and preceded by *a*.

Gamble, *v. i.* Qimār-bāzī k.; jūā khelnā. [kar-d.

Gamble, *v. t.* Qimār-bāzī meñ kho yā urā d.; jūyo meñ hār jānā yā barbād

Usually with *away*.

Gambler, *n.* Qimār-bāz; juārī; woh shakhs jo rupaye-paise yā dūsrī
chīz bāzī lagā-kar hār-jīt kare; phar-bāz.

Game, *n.* 1.—Kisī qism kā khel; khel-kūd.

2.—Khel jo dil bahlāne yā hār-jīt ke liye khelā jāo; bāzī.

A game of cricket—Kirkīṭ (ḡeṇḍ) kā khel—A game of chess—Shatranj kā
khel; shatranj ki bāzī. [jīt; bāzī.

3.—Khel meñ bāzī lagāne (hār-jīt karno) se jo mile; dāwā; burd;

4.—Jānwar jinko shikārī pakarte hain; shikārī jānwaron kā gosht jo
khāne ke liye maqsūd ho yā khāne ke liye chunā jāo; shikār.

5.—Kār-rawāyī kā tariq; 'amal-darāmad kā silsila jo tajwīz karke
qūim kiyā jāo; woh tadbīr jo ki jāo; mansūba; tajwīz.

To make game of—Kisī ke sāth khel k.; kisi se hānsī dillagī yā ṭhaṭṭhā k.;
kisi kā muñh bīṭnā (uspar ṭhaṭṭhā mārṇā).

Game, *a.* 1.—Jo larāyī ke murg sī ṭhān ṭhāne; jo dam-i-ākhir tak jang
par kamar-basta rahe; jarī; shujā'; diler; dil kā mazbūt.

2.—Shikārī jānwaron kā yā unse nisbat r. w. [tak lagzish na k.

To die game—Ākhir tak himmat na chhorṇā (hūrnā); apne irāde se marte dam

Game, *v. i.* 1.—Koyī khel khelnā.

2.—Hār-jīt ke liye khelnā; rupaye-paise yā koyī chīz dāwā par
rakh-kar (bāzī lagākar) ganjīfā tāsh chausar yā shatranj wagaira khelnā;
jūā khelnā; qimār-bāzī k. [ki hār-jīt.

Gaming, *n.* Jūā; qimār-bāzī; tāsh pāsa kaurī wagaira se rupaye wagaira

Gaming-house, *n.* Qimār-ḡhāna; jūyo kā ḡhar; woh makān jismeñ jūā
khelā jāo. [bisāt; phar.

Gaming-table, *n.* Woh mez yā chaukī wagaira jispar jūā khelā jāo;

Gang, *n.* Woh bahut se log jo kisi maqsad-i-ḡhās ke liye bāham sharīk hon;
logon kā woh guroh jo kisi ḡhās kāam ke liye shirkat-i-bāhamī rakhtā

ho; tāifa; guroh; zirga; ṭoli; dal; jāṭhā yā jāṭhā; gol. [Webster.

“Ordinarily used in respect to persons in low or servile positions.”

A gang of thieves—Tāifa-i-duzdān; choron ki ṭoli yā jāṭhā; sārigoñ kā guroh.

Gaol, *n.* Mahbas; qaid-ḡhāna; zindān; woh jāgah jāhān aise ashḡhās qaid
yā hirāsāt meñ rakkhe jāen jo kisi jurm meñ muḡaiyad yā zer-i-tajwīz

hon yā muḡaddamāt-i-saujḡdārī meñ muchalka yā zamānat ke dākhil
karne meñ qāsīr rahe khwāh tahḡīr-i-'adālat ke pādāsh meñ qaid yā kisi

aur wajh se hirāsāt-i-jāiz meñ rakkhe gaye hon.

“Written also, and preferably, jail.” Webster.

Gaol-delivery, n. Jo ashkhās mahbas meñ zer-i-tajwiz hoñ unki nisbat tajwiz 'amal meñ lā-kar mahbas ko unse khālī kar d.

Gaoler, n. Dāroga-i-mahbas; jelar.

Gap, n. Woh sūrākh jo kisi chīz meñ uske tūtne yā ajzā ke judā judā hone se ho-jāe; guzar yā andar jāne ki rāh; āne-jāne kā rāsta; shiq; shigāf; darz; rakhna; naqs; 'aib, waqfa jo darmiyān meñ par jāe; kisi qism kā khulū'.

To stand in the gap—Kisi shai ki hifāzat ke liye apnī tayīn khatre (apnī jān jokhim) meñ dālnā; jis khatre kā zubūr ho rahā ho usse bachānā.—*To stop*

a gap—Kisi khāmī ko miṭhānā; kisi naqs ko raf' k.; jis amr meñ zu'f ho usse hifāzat ki tadbīr k.

Gape, v. i. 1.—Niūd ūnghī yā kāhili se muñh bānā; jamhāyī l.

2.—Khāne ke liye muñh kholnā—jaise parind ke bachchoñ kā.

3.—Darāz ho-jānā; shigāf yā shiq ho-jānā; phat' yā khul jīnā.

4.—Hairat yā achambhe se muñh khol d.; ummed yā tawaqqu' meñ muñh khole rahnā.

To gape for, or after, rarely with at—Kisi shai ko dhūndhnā; kisi shai ki baṛī arzū r.; tamaunnā r.; kisi bāt ki ummed aur uskā ishtiyāq r.

Garb, n. 1.—Poshāk; libās; khusūsan woh poshāk jo kisi mansab-dār yā aur shakhs ke liye makhsūs ho.

2.—Waz'; sūrat-i-zāhiri jisse dil ki kaifiyat yā tabi'at ki khūbī zāhir ho; chitwan; tariq—jaise kalām kā.

Garble, v. t. Kisi shakhs ki tahrīr yā taqrīr ke woh ajzā chun yā muntakhab kar-lenā jo kisi bāt ke liye kār-āmad hoñ; bigār d.; kharāb kar-d.

Garden, n. 1.—Bāg; phulwārī; chaman; woh zamīn jismeñ phal-phūl aur sabzī wagīra lagāyī jāwe.

2.—Woh jagah jo nihāyat zar-khez ho aur jahān khūb zirā'at hotī ho; koyī khushi-numā maqām; jānnat; bahisht; indrāsan. [lagāyī jāe.

Kitchen garden—Sabzī-bāg; woh bāg jismeñ khāne ke liye tarkārī wagaira

Garden, v. i. Bāg lagānā; bāg meñ kām k.; bāg-bānī k.

Garment, n. 1.—Pahīnne kā koyī kaprā.

2.—(pl.) 'Umūman pahīnne ke kapre; poshāk; libās.

Garnish, v. t. (Law) Mutanabbih k.; muttala' k. yā ittilā' d.

Garnishee, n. (Law) Woh shakhs jiske qabze meñ kisi farīq-i-sālis ki mālīsh par ek shakhs kā māl qurq ho aur use is kār-rawāyī ki ittilā' dekar batlā diyā jāe ki aisi hālat meñ kyā karnā chāhiye; sipurd-dār.

Garnishment, n. (Law) 1.—Ittilā' jo qānūnan kisi shakhs ko is garaz se dī-jāe ki woh hāzīr-i-'adālat ho-kar kisi amr ki nisbat 'adālat ko khabar de yā muttala' kare.

2.—Jis shakhs ke qabze meñ dūstre kā māl qurq huā ho usko is bāt se āgāh kar-d. ki woh-rupaye yā asbāb de na de balki 'adālat meñ hāzīr ho-kar ba-hāsiyat-i-sipurd-dār ittilā'-i-hāl kare. [rakkhī jāe.

Garrison, n. Qal'e ki fauj yā qal'a jismeñ uskī hifāzat ke liye fauj

In garrison—Qal'e ki fauj ki hālat meñ; qal'e ki fauj ke sipāhī ki tarah qal'e meñ kām kartā huā (ta'ināt).

Garrison, v. t. Hifāzat ke liye fauj muta'aiyan k.—jaise qal'e meñ; fauj ta'ināt k. yā r.; qal'a-bandi karke mahfūz k.

Gasp, v. i. Sāns lene meñ muñh khol d.; tanaffus khusūsan marne ki

hālat meñ muñh phailā d. (khol d. yā bānā); tarpharāhat ke sāth dam l.; zor se hāñphnā.

Gasp, *v. t.* Sāñs ke sāth nikāl d.

 With forth, out, away, &c.

Gasp, *n.* Sāñs lene ke liye muñh khol d.; tanaffus; dam jo mushkil se āwe; sāñs jiske khainchne meñ taklif ho; hālat-i-naz' kī sāñs; dam-i-ākhir yā wāpasūñ. [taklif meñ.

At the last gasp—Qaribu-l-marg; hālat-i-naz' meñ; bañ shiddat tangī yā

Gate, *n.* Shahr-panāh qal'a mandir mahal yā kisi dūsrī bañ 'imārat kā phātak (usmeñ jāne kā barā dar yā darwāza) aur kewār yā takhte wagairā jisse woh band ho; lakṛī yā lohe wagairā kā phātak jo kisi sañ bāg yā dūsrī ghiri huyī jagah meñ lagā ho; bāñdh wagairā ke pāñ ke rokne kā phātak; rāh; rāsta; guzar kā zarī'a.

Gather, *v. t.* 1.—Yakjā k.; bahut sī judī judī chizon ko ek jagah yā ek shumūl meñ jam' k.; ekatthā k.; jam' k. [meñ jam' k. jaise galla.

2.—Chunnā; chun chun kar ekatthā k.; jam' k.; kāt kar khaliyāñ

3.—Ba-zarī'a kifāyat aur ijtīmā' ke jam' k.; bahut sū baṭornā.

4.—Chunnā jaise kapṛe kā; dhāge se kapṛe meñ chunan dālnā.

5.—Natija nikālñā; hālat yā dalāil se hāsil-i-kalām nikālñā (natija akhṛ yā mustambat k.); samajhnā; bñjhnā; tajwiz k.

Gather, *v. i.* 1.—Jam' h.; ekatthā h.; yakjā h.; baṭornā.

2.—Barhnā; ek qism kī chiz ke milne se afzāish pāñ (aur barā h.).

3.—Pakñā aur mawād d.

4.—Natija nikālñā; rāe qāim k.; ākhir meñ samajhnā.

Gathering, *n.* 1.—Ekatthā yā jam' k.; jo kuchh jam' kiyā jāe.

2.—Majma'; jamā'at; bhīr; baṭor; jalsa.

3.—Ābila wagairā jismeñ mawād ā-jāe (jo pak jāe); mawād; rīm; pib.

Gauge, *v. t.* 1.—Pipe wagairā meñ jo kuchh ho usko nāpnā yā is bāt ko tahqīq karnā kī kisi pipe wagairā meñ kisqadar samāyī hai (usmeñ kitnā bharā jā saktā hai). [takhmina k.

2.—Kisi shai kī gunjāish yā haisiyat daryāft k.; andāz daryāft k.;

Gauge, *n.* 1.—Paimāna; nāp yā māp; kisi bāt ke daryāft karne kā usūl; is bāt kī tahqīq kā āla kī fulāñ shai kī lambāyī chaurāyī wagairā kyā hai yā usmeñ kisqadar chiz ke rahne kī samāyī (gunjāish) hai.

2.—Tashkhis; takhmina; andāza.

3.—Woh āla jo khās khās chizon kī lambāyī chaurāyī barāyī chhoṭāyī wagairā ke daryāft khwāh unkī sūrat ke thīk qāim karne ke liye banā ho.

Gauntlet, *n.*—

To throw, or throw down, the gauntlet—Lalkūrnā; laṛāyī chāhnā; yah kahñā

kī laṛñā ho to ño laṛo—To take up the gauntlet—Laṛāyī qabūl k.; laṛñā manzūr k.

Gay, *a.* 1.—Khush; bashshāsh; bāg-bāg; jisse ma'mūl se ziyādo khel-kūd yā bashāshat zāhir ho; jisse masarrat paidā ho.

2.—Jismeñ tarah tarah ke yā khush-numā rañg hoñ; bharkilā; numāishī; nafis; dekhnauk; chamkilā; zarq-barq.

Gayety, *n.* 1.—Khushi; bashāshat; woh bāteñ yā khāñ-pīñā nāch-rañg wagairā jo khushi kī wajh se ho yā jisse dīl ko khushi ho,

 Often used in the plural,

2.—Numāish ; zarq-barq ; bharak ; chamak-damak ; bharakilā-pan.
 Gaze, v. i. Ānkhen garā-ke shauq se dekhā k. ; shauq hairat yā tawajjuh se dekhnā ; takā k. ; taktakī lagānā ; ghurnā ; tak lagānā.

Gaze, n. 1.—Taktaki ; ghūr ; garī huyī nazar ; shauq hairat yā ta'rif kī nazar ; tawajjuh ke sāth der tak takā k. [takī lag jāo.

2.—Wo shai jise shauq se dekhā karen ; woh shai jisse kisi ko tak.
 Gazette, n. Gazat ; sarkārī akhbār jismeñ riyāsāt ke intizām aur qānūnī bāton kī ittilā 'awām ko dī-jāti hai.

Gazette, v. t. Gazat meñ mushtahar yā i'lān k. ; umūrāt-i- qānūnī yā nazm-o-nasq-i-riyāsāt kī ittilā 'awām ko bā-zābita d. ; gazat meñ chhāpnā yā darj k. [baron ke mushtahar karne ke liye muqarrar ho.

Gazetteer, n. 1.—Akhbār-nawis ; woh ahl-i-kār jo hākim kī taraf se kha-

2.—Woh kitāb jismeñ saltanatōn shahron wagaira ke hālāt hurūf-i-tabajji kī tartīb se likhe hōn.

Genealogical, a. 1.—Nasab-nāma khwāh ashkhās yā khāndānōn ke silsila-i-paidāish se ta'alluq r. w. ; jisse khāndānōn kī paidāish kā silsila unke mūris-i-ā'lā se zāhir ho.

A genealogical table—Kursī-nāma ; nasab-nāma ; bansāwali. [muwāfiq.

2.—Mūris se kisi shakhs yā khāndān kī paidāish ke silsile ke
 Genealogical order—Jis silsile se kisi shakhs yā khāndān kī paidāish uske mūris se ho ; silsila-i-paidāish yā khāndān.—Genealogical tree—Shajra ; nasab-nāma ; kursī-nāma.

Genealogy, n. 1.—Bālihāz uske mūris ke kisi shakhs yā khāndān kī paidāish kā bayān ; jis silsile se mūris aur uski nāsl kī paidāish zuhūr meñ āyī ho uski tashrīh ; nasab-nāma ; bansāwali. [kā silsila.

2.—Silsila-i-khāndān ; pīrhī ; pusht ; mūris se barābar paidāish

General, a. 1.—Bī-l-kul qism yā silsile se ta'alluq r. w. ; juzw se nahīn balki kul se ta'alluq r. w. ; naw' yā jins se muta'alliq.

2.—Jismeñ bahut se afrād yā aqsām shāmil hōn ; khās yā makhsūs n. hīn ; jo kul par hāwī ho ; 'ām.

3.—Jiske ma'nī mahdūd na hōn ; takhsīsī nahīn ; wasī'u-l-ma'nī.

4.—Jo kasrat par dalālat kare ; jo bahut hī phailā ho ; jāri yā murawwaj ; jo kasrat se phailā ho ; 'ām par aisā nahīn kī usmeñ istisnāyeñ na hōn.

5.—Sab se nisbat r. w. ; kul par mushtarak.

To plead the general issue (Law)—Be-gair kisi tardīd-i-khās ke mudda'i ke kul da'we yā bayān se qat'an inkār k.

“ The word general, annexed to a name of office, usually denotes chief or superior.” Webster.

General, n. 1.—Kul ; jamī' ; jo sab par hāwī ho ; jismeñ kul yā juzw-i-kasīr dākhil ho ; koyī khās shai nahīn.

2.—Opposed to particular.

In general—Beshtar ; kasrat se ; hamesha yā 'ala-l-'umūm nahīn.

2.—Kisi sige yā mahkame kā afsar jiske zimme dūsre ahl-kārōn ke kām kī nigrānī ho khusūsan darja-i-ā'lā kā ek saujī afsar.

Generality, n. 1.—'Ām h. ; khās khās bāton par hāwī h. ; kulliyat ; 'umūmiyat. [bayān yā 'ibarat.

2.—'Ām ; mutlaq ; jismeñ takhsīs na ho ; koyī 'ām khwāh muhmal

- 3.—Kasrat ; juzw-i-kasir ; jumhūr. [(dekhnā).
Generalize, *v. t.* 1.—Jinswār k. ; jins yā ajnās ke i'tibār se lihāz k.
 2.—Dūsri qismoñ yā jinsoñ par itlāq k. ; ziyāda-tar wus'at d. ; dūsre afrād par itlāq d. ; istarah wus'at d. ki kul khās khās hālatañ dākhil ho-jāēñ ; 'umūman ('awām se) muta'alliq k. ; 'ām k. ; bahuteron par itlāq k.
 3.—Bataur usūl-i-'ām ke mustambat k.
Generally, *ad* 1.—'Ala-l-'umūn ; aksar ; 'umūman ; bahut yā kasrat se ; beshtar par is tarah nahīñ ki istisnāyen na hoñ.
 2.—Mujmalan ; 'ām tariq par ; ba-lihāz-i-jumla-ma'ātib ; fi-l-jumla ; bilā-sarāhat ; bi-l-jumla ; sab bātoñ par khayāl karke.
Generate, *v. t.* 1.—Paidā k. ; jannā ; taulid k. ; hasti d. ; wujūd d. ; kisī 'amal se paidā k. ; kisī shai ke wujūd meñ āne kā bā'is h. [bannā.
Generation, *n.* 1.—Taulid ; paidāish ; janm ; kisī 'amal se paidā honā yā
 2.—Pusht ; pirhī ; silsila-i-paidāish kā ek darja yā marhala masalan ek hī mūn-bāp ke larko ; woh log jinkā silsila-i-paidāish mūris-i-wāhid se ho ; woh log jo ek hī zamāne meñ hoñ ; zamāna ; waqt ; 'umr.
 3.—Khāndān ; nasl ; gharānā ; jins ; zāt ; qaum.
Generosity, *n.* Sakhāwat ; faiyāzī ; daryā-dili ; taufiq ; dād-dihish meñ kushāda-dili ; fuizān-i-tabī'at ; kamīnagī yā bukhil nahīñ ; khūb dil kholkar logoñ ko d. yā unpar mihrbānī k. [sala ; himmat-wālā.
Generous, *a.* 1.—Sharif ; mu'azzas ; 'ālī-himmat ; 'ālī-manish ; sāhib-i-hau-
 2.—Dast-kushāda (jiskī mūthī dene meñ band na ho) ; sakhi ; faiyāz ; tang-dil yā bukhil nahīñ ; datā ; dāuiyā ; faiz-rasāñ ; karīm.
 3.—Bharā-pūrā ; sab chizeñ ifrāt se r. w. ; kasir ; mālāmūl. [sharāb.
 4.—'Tez ; qawī ; dil meñ josh yā harārat paidā karne-wālī jaise
Genius, *n.* 1.—Woh khās qism ki tabī'at jo har fard-i-bashar ko qudratī hāsīl ho ; woh mailān yā tabī'at ki munāsabat jo har ek insān meñ ho aur jiski wajh se woh khās khās qism ke fi'l kar-saktā yā kisī amr ki pairawī khwāh kisī shagl meñ khusūsiyat ke sāth kām-yāb hotā hai ; qism-i-khās ki tabī'at ragbat yā mazāq.
 2.—Ma'rūf zihni fazilat ; ma'mūl se barh-kar zihānat ; har qism ki bāt ki ijād yā bārikiyoñ ke nikālne meñ 'ālā darje ki quwwat ; zihn ; zukā ; barī fahm-o-firāsāt.
 3.—Woh shakhs jisko 'awām se barh-kar zor-i-tabī'at Khudā-dād hāsīl ho ; barā hī fahīm shakhs ; zakī ; 'ālī-tab' ; zahīn.
 4.—Khās qism ki tarkīb yā naw'iyat.
Genteel, *a.* 1.—Khaliq ; muhazzab ; jiske tariq yā dhang pasandida hoñ ; jismeñ tahzīb-yāfta logoñ ke akhlāq-o-ādāb pāyo jāēñ.
 2.—Shāista ; bhalā ; khush ; jo muhazzab shakhsōñ ke liye zebā ho.
 3.—Tariq yā sūrat meñ khush-numā ; pākīza ; latīf ; sāf-sūthrā ; nafīs.
Gentle, *a.* 1.—Narm ; mulāim ; halīm ; salīm ; munkasir ; miskīñ ; jismeñ 'ijz aur khush-akhlāqī ho ; jismeñ kaj-khulqī rukhāyī yā saḡhtī na ho jaise mizāj tabī'at bol-chāl yā āwāz.
 2.—Wahshī-mizāj karuā yā munhzor nahīñ ; muñh kā narm ; be-shar ; sīdhā ; garīb—jaise ghorā yā koyī dūsra jānwar.
 3.—'Askīn-bakhsh ; jiske bā'is dil ko ārām mile.
Gentleman *n.* 1.—Sharif ; najib ; 'ālī-khāndān ; achchhe gharāne kā.
 2.—Bhalā-mānus ; muhazzab shakhs ; jismeñ tahzīb aur khush-akhlāqī ho ; mard-i-sharif ; miyān-ādmī ; mard-i-ādmī.

3.—(pl.) Shahr ke rayīs; roasā; log; is ma'nī meñ lafz-i-hāzā kā isti'māl us hālat meñ hotā hai jab 'awām ke jalson meñ hāziriñ se bilā lihāz-i-hāsiyat unke khitāb karte haiñ.

Gentleman-like, } a. Sharifon (shurafā) kā; sharifon sā; sharifon ke hasb
Gentlemanly, } i-hāl (jo unko phabe yā zeb de); khush-akhilāq;
bhalmansāhat rakhtā huā.

Gentleness, a. Sharāfat; salāmu-t-tab'ī; bhalmansāhat; narmī; gurbat; mizāj kī khūbī. [yā tashaddud ke.

Gently, ad. Mulāimat se; narmī se; ahistagi se; dhīre se; begair saḡhti Gentry, n. Ta'līm-yāfta aur muhazzab log; shurafā; roasā; 'amāid.

Genuine, a. Asli; khoṭā jhūṭhā yā milāyā huā nahīñ; haqīqī; paidāishi; sachhā; jismeñ kuchh milāwat (āmezish) na ho; kharā; jismeñ kuchh adal-badal (tagaiyur-o-tabaddul) na huā ho; jismeñ ja'l na banā yā tabādala na huā ho.

Genuineness, n. Asliyat; sachāyī; wāqī'iat; tabādale yā kharābī se barāat; gair-masnū'iat; bilā-tagaiyur-o-tabaddul h.; rāsti; kharāyī; bilā-āmezish (sāf yā kharā) h.; sadāqat.

The evidence, both internal and external, against the genuineness of these letters, is overwhelming—In khutūt kī asliyat ke khilāf subūt-i-zāhiri wa bā-tini mālāmāl hai (in khutūt kā masnū'ī honā khud unhī se aur nīz subūt-i-kharījī se bahut kuohh sābit hai).

Germ, n. 1.—Añkhuā gābh yā ghābā; añkur.

2.—Ibtidā; bunyād; asl; jar; woh shai jisse koyī chiz paidā ho.

German, a. Nazdiki rishta r. w.; qarābat-i-qarība r. w.

Cousins german—Bhāiyon yā bahinon ke larke yā larakiyāñ; haqīqī chachere bhāyī yā chacheri bahineñ; ek hī dādā kī aulād.

Germane, a. Nihāyat mauzūñ; munāsib; hasb-i-hāl; chaspāñ; muta'alliq.

Germinate, v. i. Nikalnā; khilnā; añkhuā nikalnā yā añkhwāñ; nikalne lagnā; phūṭnā.

Gesture, n. Jism yā ā'zā kī harakat jisse dil kā khayāl zāhir ho; badan kā kisi tarah par hilāñ-dulāñ jisse kisi qism kā khayāl zāhir ho yā jo kisi bahs yā rāe par dalālat kare; adā; waz'. [kisi sabīl se pāñā.

Get, v. t. 1.—Hāsil k.; pāñā; qabza pāñā; hāth āñā; paidā k.; kamāñā;

2.—Paidā k.; jannā.

Has he got a child?—Kyā use koyī larḡā paidā huā hai?

3.—Sikhnā; yād k.; zihn-nashīñ k.

To get a lesson—Sabaq yād k.—Get this by heart—Isē hifz (zabāñī yād) kar lo.

4.—Targīb d.; kisi se kisi bāt kā karāñā; rāgīb k.; āmāda k.

It was the police who got the accused to make a confession—Ahl-kārūñ-i-pulis hī ne mulzam ko targīb de-kar usse iqrār karāyā.

6.—Karāñā; wuqū' meñ āne kā bā'is h.

Get this despatched soon—Isē jald rawāna karā do.

To get off—(a) Utārnā; nikāl l.; haṭā d.; dūr kar-d. (b.) Bechnā; farokht k.—

To get on—Pahūñā; pahūñ l.; charḡā l.—To get in—Jam' yā ekaṭṭhā karke sāye meñ r.; lākar āñ meñ r.—To get out—Khiñch-khāñch kar nikālñā; peñch-

pāñch kar-ke daryāft k.—To get out a secret—Kisi bhed ko peñch-pāñch kar ke daryāft k.—To get the day—Jitnā; fath pāñā; gālib āñā.—To get together

—Jam' k.; ekaṭṭhā k.; farāham k.—To get over—Raf' k.; daf' k.; gālib āñā; bilā rukāwat guzar jāñā; sibhat pāñā; achchhā h.—To get over difficulties—

Mushkilāt ko raf' k.; qabāhatōn ko daf' k.; mushkil bātoṇ kā hal k.—*To get over sickness*—Bīmārī se sihhat pānē (achchhā h.).

To get up—(a.) 'Awām ke rū-ba-rū pesh karne ke liye taiyār k.; murattab k.; pesh k. (b.) Likhnā chhāpnā yā chhapwānā; mushtahar k. yā i'lān d.—*To get up a false case*—Jhūṭhā muqaddama kharā k.; banāwat kā mu'āmalā qāim k.

Get, v. i. 1.—Hāsil k.; naf' pānā yā h.; baṛhnā; taraqqī h.

2.—Kisī hālat meṇ ho-jānā; honā; ba-tadrīj h.

 Followed by an adjective belonging to the subject of the verb.

To get ahead—Āge baṛh jānā; taraqqī k.; bihtarī kī hālat meṇ h.—*To get along*—Āge baṛhnā; āge chalnā.—*To get a milē or other distance*—Safar meṇ tāi k. (ek mil yā jisqadar fāsila ho).—*To get among*—Kisī ke darmiyān pahuṇchnā; kisī ke shumūl meṇ ho-jānā; kisī ke zirge (guroh yā shumār) meṇ dākḥil ho-jānā.—*To get asleep*—So jānā; nīd ā-jānā.—*To get at*—Pahuṇchnā; kabīn dākḥl guzar yā rasāyī pānā.—*To get back*—Wāpas ānā; palāt ānā; rawānagī ke muqām par phir pahuṇchnā; mu'āwadat k.—*To get before*—Sāmne yā āge pahuṇchnā; aur āge nikal jānā.—*To get clear*—Kisī phande (uljhāw) se apnī tayīn nikalnā; qaid muāḥhaze yā bār se maḥḥlasī hāsil k.; khatre yā pareshānī se bachnā yā chhūṭnā.—*To get drunk*—Nashe meṇ ho-jānā; matwālā yā bad-mast ho-jānā.—*To get forward*—Āge baṛhnā; taraqqī k.; daulat meṇ taraqqī pānā.—*To get home*—Ghar pahuṇchnā; makān-i-maskūna par pahuṇchnā.—*To get loose or free*—Chhuṭkārā pānā; band se āzād honā; maḥḥlasī yā ribāyī pānā.—*To get near*—Nazdik pahuṇchnā; qarib ā-jānā.—*To get on*—Taraqqī k.; āge baṛhnā.—*To get rid of*—Kisī shai se apnī gulū-ḥalāsi k.; kisī shai se najāt chhuṭkārā yā maḥḥlasī pānā; kisī shai se apnā jī chhoṛānā; ṭāl d.; dūsre par dāl d.; subuk-doshī hāsil k.—*To get away*—Chale jānā; nikal jānā; rafū-chakkar ho-jānā; nau-do-gyārā ho-jānā.—*To get down*—Utarānā; niche ānā.—*To get up*—Uṭhnā khusūsan bistar yā nishast se (chārpāyī yā baiṭhne kī jagah se).—*To get in*—Andar ānā yā jānā; bhitār ānā yā jānā.—*To get out*—Kisī ghiri buyī jagah (ihāta wagaira) kḥwāh qaid se nikal jānā; bhāgnā; firār h.; pareshānī yā uljhāw se maḥḥlasī hāsil k.; kisī phānde yā pech se nikalnā kḥwāh chhūṭnā.—*To get through*—Tāi k.; kisī shai se guzar-kar maqām-i-maqsūd par pahuṇchnā; pūrā k.; khatm k.; anjām ko pahuṇchānā; kar. chuknā.—*To get to*—Pahuṇchnā.—*To get off*—Utarānā; kisī sawārī se utarnā yā niche ānā; bach-jānā; sāf nikal ānā; hāth jhār ke nikal ānā.—*To get together*—Jam' h.; ekatṭhā h.; yak-jā h.; baṭurnā. [bhayānak.

Ghastly, a. 1.—Shaitān sī sūrat r. w.; murde kī mānind; zard; faq;
2.—Kḥauf-nāk; muḥib; jisse dil meṇ ḍar paidā ho.

Ghastly, ad. Aisi tarah ki dekhne se ḍar lage (kḥauf ma'lūm ho).

Giant, n. 1.—Ma'mūl se ziyāda qad-o-qāmat r. w. shakhs; dew; qawī-haikāl shakhs; dait; asur.

2.—Ma'mūl se ziyāda zihnī yā jismānī quwwat r. w.

Giddily, ad. Pareshānī ke sāth; be-sabātī yā be-ihtiyātī se; bilā-istiqlāl; gāflāt ke sāth; gāfilāna.

Giddiness, n. 1.—Daurān; chakkar; ghumrī yā ghumṭā; sar kā ghūmnā.

2.—Be-sabātī; 'adam-i-istiqlāl (mustaqil na h.); talawwun; gāflāt-shī'ārī yā be-parwāyī; subkī; ochhāpan.

Giddy, a. 1.—Jisko daurān-i-sar ho; jisko ghumtā āta (ghumrī āti) ho.

2.—Daurān-i-sar paidā k. w.; jisse ghumtā āwe; jisse chakkar āye.

3.—Ghumtā huā; chhakkār khātā huā; jald jald chūroñ taraf phirtā huā. [mustahkam.]

4.—Gair-mustaqil; mutalawwin; be-sabāt; mutazalzal; gair-

5.—Be-parwā; wahshī-mizāj; be-fikr; allhar.

Gift, n. 1.—Jo shai dī yā 'atā ki-jāe; koyī māl jo ek shakhs dūse shakhs ko bilā-mu'āwaza wa bi-r-ragbat de de; hiba; bakhshish; nazr; dān; arpan; woh shai jo ba-taur rishwat ke dī-jāwe; jo kuchh dil par nā-jāiz asar paidā karāne ke liye diyā jāe.

2.—(Law) Ek shakhs kā dūse shakhs ko jāedād-i-manqūla yā gair-manqūla āp-hi-āp be-gair kisī badal (mu'āwaze) ke de d.; hiba; bakhshish; dān.

A gift in futuro—Hiba-i-istiqbālī.—A gift by will, or a testamentary gift—Hiba-ba-zarī'a-i-wasiyat-nāma; hiba-i-wasiyatī.—A gift made ore tenus, or a verbal gift—Hiba-i-zabānī.—A voluntary gift—Hiba-i-bi-r-ragbat.—A mutual gift, or a gift for a consideration—Hiba-i-bi-l-'iwaz.—An implied gift—Hiba bi-l-kināya.—A conditional gift—Hiba-i-shartī yā mashrūt.—A gift of an undefined or undivided property—Hiba-i-mushā'.—A qualified gift—Hiba-i-muqayyad yā mashrūt.—An absolute and unconditional gift, or an unqualified gift—Hiba-i-mutlaq; hiba-i-kāmil wa gair-mashrūt.—A residuary gift—Hiba-i-jāedād-i-mā-baqā.—A death-bed gift, or a gift made in contemplation of death—Hiba-ba-hālat-i-marazu-l-maut; hiba jo marte waqt kiya jāe.—A gift on promise of a consideration—Hiba-ba-shartī-l-'iwaz.—One who makes a gift—Wāhib; bakhshinda; hiba k. w.; dān k. w.

2.—Koyī Kḥudā-dād sifāt; liyāqat-i-kḥās jo dūsoñ se baḥkar ho; quwwat; zihni tāqat; jauhar-i-zātī. [bakhshish.]

3.—Denā; bakhshnā yā bakhshish k.; dān k.; dād-dihish; dān;

4.—Dene yā 'atā karne kā haq ikhtiyār yā iqtidār.

Gigantic, a. 1.—Qawī-haikal; bahut hī barā; dew sā; 'azīmu-sh-shūn.

2.—'Azīm; kabīr; bahut barā; bhārī; sangīn. [gilat k.]

Gild, v. t. 1.—Sone kā mulamma' k.; sone ki qal'ī k.; sonā charḥānā;

2.—Raushan k.; munawwar k.; darakhshān k.; chamkā d.

3.—Zāhir meñ khūb-sūrat (khush-numā) banā d.; āraish-i-zāhirī se

pasand ke qābil banā d.; rangau-i-qāz malnā; qal'ī k.

Gist, n. (Law) Koyī khās amr jo kisī bahs meñ qābil-i-tasfiya yā tajwīz-talab ho; woh amr jispar kisī da'we yā muqaddame kī madār ho; kisī bāt kā nichor; magz-i-sakhun.

Give, v. t. 1.—Begair-mu'āwaze ke d. 'atā k. yā bakhshnā; begair badal ke d.; de-denā—jaise qabza; 'atā k. masalan ikhtiyār yā ijāzat; bakhshish yā hiba k.; dān k.

2.—Kisī shai kā qabza de d.; de-denā—jaise ek ohīz ke badle meñ dūsrī chīz; adā k. [ikhtiyār d.]

3.—Kisī ko ikhtiyār yā ijāzat d.; ijāzat d.; rawā r.; apnī taraf se

4.—Ba-taur natije yā maqsūm-ilāih ke dekhānā; dekhānā; paidā k.

The number of candidates, divided by the number of appointments, gives one to each candidate—Jab ummedwārōñ ki ta'dād ko 'uhdoñ ki ta'dād se bāntōñ to fi ummedwār ek 'uhda hotā (maqsūm-ilāih nikaltā) hai.

5.—Batlānā yā zābir k.; i'lān d.

To give an opinion—Rāe batlānā yā denā.—To give notice—Ittilā' yā khabar d.
6.—Sādir k.; sunānā.

To give sentence or judgment—Hukm-i-sazā khabāh fāisala sādīr k. yā sunānā.

7.—Masrūr k.; 'ādī k.; lagānā. [the passive particle." Webster.

☞ "Followed by the reciprocal pronoun, used very frequently in
8.—Farz kar l.; tasawwar kar l.; mān l.

To give away—Dūre ko de d.; intiqāl k.; kisi chīz kī haqqīyat yā milkiyat ko muntaqil k.—To give back—Wāpas k.; pher d.—To give chase—Pichhā k.; ta'āqub k.; pichhe lage chale jānā; pachheṛā k.—To give ear—Sunnā; shiṇ-wāyī k.; kūn d.—To give forth—I'lān k.; mushtahar k.; kahū; bār-i-'ām zāhir k.; phailānā.—To give in—(a) Kisi da'we se mirhā yā mujrā k.; jis shai kī mutālaba wājib ho uskā d. (b) Zāhir k.; khol ke kah d.; i'lān k.—To give one's self up—(a) Kisi marīz kī apnī sihat se māyūs h.; apnī nisbat yā samajh l. kī ab na bacheṅge.—(b) Nisār k.; kisi par apnī tayīn chhoṛ d.; fidā k.—(c) Kḥū-pazīr k.; 'ādī k.; bi-l-kul ho-jānā.—To give out—(a) Barmalā kahū; i'lān k.; sab se kahū; mushtahar k.; phailānā.—(b) Nikālū; paidā k.—To give over—(a) Chhoṛ d.; tark k.; dast-kash h.; hāth khaiñch baiṭhū yā uṭhā l.; darguzar k. (b) Sihbat se nā-ummed h.; lā-'ilāj tasawwar k.; hāth dho baiṭhū.—To give the hand—Dostī yā wafā-dāri kī wa'da k.; hāth mārū yā hāth meñ hāth d.—To give up—Chhoṛ d.; dast-bardār h.; nā-ummed ho-kar chhoṛ d.; kāmyābī kī ummed ko munqat' samajh kar kanāra-kash h.; de-d.—To give way—(a) Kanāre ho-jānā; dūre ke liye jagah karne kī garaz se haṭ jānā; dūre ke liye gunjāish k. (b) Zor bojh yā dabāw kī saūbhāl na saknā; ṭūṭ jānā; gir paṛnā; phaṭ jānā.

Give, v. i. 1.—Dabāw yā bojh se dab jānā; dabne ke lāiq mulāim ho-jānā.
2.—Chalū; pichhe ko haṭnā.

To give in to—(a) Manzūr k.; iḳhtiyār k. (b) Apnī kḥurdī (chhoṭāyī) taslim k.; jhuknā; zer-dastī kī qāil h.—To give out—Koshish se bāz-ānū; hār baiṭhū; thak baiṭhū.—To give over—Hāth khaiñch l.; kām k. band kar d.; tark k.—To give up—Chhoṛ d.; hāth haṭā l.; koshish mauqūf kar d.; thak baiṭhū.

Giver, n. Dene w.; hiba k. w.; wāhib; baḳhshinda yā baḳhshish k. w.; dān k. w.; dāniyā; dihandā; 'atā-kunanda; bāñṭne w.; qāsim.

Glad, a. 1.—Kḥush; masrūr; shād; āsūda.

☞ Usually followed by of, and sometimes by at.

2.—Kḥush-numā; bhaṛkīlā; chamkīlā; jisse kḥushī zāhir yā paidā ho; mufarrih; jisse dil ko masarrat (kḥushī) ho.

Glad, } v. i. Kḥush k.; shād k.; dil kī kḥushī kī bā'is h.; masrūr k.;
Gladden, } masarrat baḳhshnā; farahat d.; mahzūz k.

Gladden, v. i. Kḥush h.; shād h.; mahzūz yā masrūr h.

Gladness, n. Kḥushī; masarrat; shādī yā shādmānī; haz yā ihtizāz; darja-i-i'tidāl kī kḥushī aur farahat.

Glance, n. 1.—Lapak; chamak; damak—jaise bijli kī.

2.—Nazar kī kisi chīz par ek-bārgī (daf'atan) paṛ jānā; kisi shai kī āñkh se jhaṭpaṭ dekh l.; jhalak; sarāsarī nigāh; dekh pānā.

Glance, v. i. 1.—Chamaknā; raushan ho-jānā; laplapānā.

2.—Tirchhe nikal-jānā; uchaṭ jānā; katrā jānā; sīdhā na jānā.

- 3.—Ek jhalak dekh l.; sarāsari nigāh kar-l.; lamhe bhar yā jaldī se dekh l. [taur par kuchh kah-d.]
- 4.—Kināya k.; ishāre se kahnā; kisī kī nisbat zimuan yā sarāsari
- 5.—Jald jald chaluā is tarah par ki dekhte dekhte gūb ho-jānā; sirf ek lamhe bhar nazar ānā; ruk ruk ke chaluā; jhalak mār-nā.
- Glance, *v. t.* Daf'atan yā tirchhe dālnā; sarāsari taur par dālnā—jaise nigāh.
- Glare, *n.* 1.—Tez raushanī jisse ānkh tirmirā uṭhe; aisī sāf tābish chamak damak yā ābdāri jispar nigāh ṭhahar na sake; raushanī jisse tabī'at ghabrā uṭhe (chakā-chauṇdhī lage).
- 2.—Gazab-nāk garī yā ḍaṇṭī huyī chitwan yā nigāh.
- Glare, *v. i.* 1.—Nihāyat raushan h. yā chamaknā; darakhshān h.
- 2.—Ānkhēn nikāl-nikāl ghurnā; gazab ke sāth ānkhēn garā ke dekhnā. [chamānā; fauqu-l-bharak dekh-par-nā.]
- 3.—Nihāyat āb-o-tāb dekhlanā; zarq-barq h.; jagmagānā; cham-
- Glare, *v. i.* Aisi raushanī nikālū jisse ānkhēn chauṇdhiyā jāen. [na sakeñ.
- Glaring, *p. a.* 1.—Chamchamātā; isqadar raushan ki ānkhēn uspar ṭhahar
- 2.—Khulā-khulā; 'ayān; āshkārā; fāsh; zāhir; ma'rūf; jismeñ parda yā ābrūkālīhāz na ho; jismeñ hayā kā pās na kiya jāe; jo be-bākāna kiya jāe.
- Gleam, *v. i.* 1.—Khafif sī raushanī; jhalak; shu'a'; kiran.
- 2.—Chamak; damak; ābdārī; bharak.
- Gleam, *v. i.* 1.—Raushanī kī shu'a' kā nikalū yā phūṭnā.
- 2.—Chamaknā; raushan h.; nūr dālnā.
- Glean, *v. t.* 1.—Nāj kī un shākhon aur bālon ko chunnā jinko kāṭne wāle chhor jāen; girā parā gallā chun-kar uṭhā l.
- 2.—Sabr aur mashaqqat ke sāth ekaṭṭhā k.; jo chīzeñ bahut muntashar hoñ unko yak-jā k.; jo chīzeñ mutafarriq hoñ unko ek jagah k.
- Glib, *a.* 1.—Chiknā; jispar koyī chīz rakhne se phisal jāe; phislaba.
- 2.—Charb; bolne meñ tez; jald jald chalne wālī—jaise zabān.
- Glide, *v. i.* Ahista ābista yā barābar chalnā; istarah chale chalnā ki na to shor ho aur na zāhir meñ harakat kī tahrīk pāyī jāe; jald jald aur suhūlat se guzarnā; phisalte chaluā yā phisalnā; subkī se chalnā.
- Glimmer, *v. i.* Timtimānā; jigjigānā; jhilmilānā; raushanī kā kam phūṭnā; kuchh kuchh unjela rahnā [kam aur phailī ho.]
- Glimmer, *n.* Timtimāhat; jhilmilāhat; khafif raushanī; raushanī jo
- Glimpse, *n.* 1.—Chamak; raushanī jo yakāyak ho-jāe; jhalak; kaunḍ; raushanī jo hote hī gūb ho-jāe.
- 2.—Jhalak; kisī bāt kā jhatpat ma'lūm kar-lenā; sarāsari kī nigāh.
- Glitter, *v. i.* 1.—Chamaknā; durakhshān h.; laplapānā; ābdārī zāhir kar-d.
- 2.—Fauqu-l-bharak h.; dil-fireb yā dil-chasp h.; numāishī h.
- Glitter, *n.* Chamchamāhat; chamak; damak; darakhshānī; tajallī; jalwa; āb-o-tāb; zarq-barq. [golā; golī.]
- Globe, *n.* 1.—Koyī gol chīz chāhe woh bhītar se bharī ho yā khālī;
- 2.—Koyī shai jo gol mudawwar yā golāyī liye ho jaise ānkh kā golā lamp kā golā shishe yā kānch kā golā wagaira.
- 3.—Zamīn yā kura-i-zamīn; arz; dhartī.
- 4.—Zamīn yā āsmān kī gol shabīh jo kisī dhāt yā kāgaz wagaira kī banī ho; kura-i-arzī yā samāwī. [liye huye.]
- Globular, *a.* Jo ba-shakl-i-kura ho; gol golā yā mudawwar; golāyī
- Gloom, *n.* 1.—Tārīkī-i-nāqis yā kāmīl; baṛī āndherī; zulmat.

- 2.—Dil par gubār-i-malāl kā chhāyā rahuā; dil kī udāsī; ranj k sūrat; sukūt ke sāth tabī'at kī barhamī.
- 3.—Ayinda kī ummed kī tārīkī (uskā mauhūm h.)
- Gloominess, *n.* Tārīkī; andherā h.; tīragī; zulmat; udāsī; ranj; kulfat.
- Gloomy, *a.* 1.—Dhundhlā; khub raushan nahīn; andherā; dhumlā.
- 2.—Jispar udāsī chhāyī ho; malūl; mukaddar; ranjīda; pazhmurda; afsurda; magmūm; jisse ranj zāhir ho.
- Glorify, *v. t.* 1.—Buzurgī dekar buzurg banānā; hurmat aur 'izzat d.; 'urūj balandī yā bartarī d.; madh sanā tausīf yā ta'rīf k.; hamd k.; ta'rīf ke qābil k.
- 2.—Buzurg samajhnā yā dil se mānnā; kisī kī fazīlat yā bartarī ko taslīm k.; ta'zīm-o-takrīm k.; 'ibādat yā parastish k.; pūjnā.
- Glorious, *a.* 1.—Buzurg; qābil-i-ta'rīf; wasf ke lāiq; afzal; bartar; nihāyat 'umda; zu-l-jalāl; jalīlu-l-qadr; rafi'u-sh-shān; 'azīmu-sh-shān.
- 2.—Barā; nihāyat 'umda; mashhūr; ma'rūf; jalīlul-qadr; buzurg; bahut hī mu'azzaz.
- Glory, *n.* 1.—Kisī shakhs yā shai kī ta'rīf 'izzat yā barāyī jo 'awām muttafiq hokar karen; hamd; sanā; barī neknāmī; shuhrat; hurmat.
- 2.—Kisī shakhs yā shai meñ woh sifat jiskī ta'rīf yā ta'zīm 'awāmu-n-nās karen; woh shai jiske bā'is neknāmī yā shuhrat ho; fakhr kī chīz; woh shai jispar kisī ko garrā ho; ta'rīf kī bāt; buzurgī; barāyī; shān; āb-o-tāb yā ābdārī; jalwa.
- 3.—Gurūr; garrā; ghamand; fakhr; shekhī; nakhwat.
- 4.—Bārī ta'ālā kī huzūrī; jannatiyon kī jānib mihr-i-Ilāhī kā izbār; bahisht; jannat; jo ābrū bahisht meñ mile.
- Glory, *v. i.* 1.—Khushī se phūl uṭhnā; bāg-bāg h.; khushī k.
- 2.—Fakhr k.; garrā k.; ghamand k.; itrānā; nāz k.; nāzān h.
- Gloss, *n.* 1.—Chamak; āb; ābdārī; jhalak. [rāe meñ khatā ho.
- 2.—Sūrat yā bayān jo ba-zāhir sahīh ho; woh numāish-i-zāhirī jisse
- 3.—Ta'bīr; tāwil; sharh; tauzīh; ṭikā.
- Gloss, *v. t.* 1.—Jilā d.; chiknā aur chamkilā banānā; kalap d.; op k.
- 2.—Rāst-numā banānā; aisā kar d. ki zāhir meñ sahīh aur durust ma'lūm ho; kisī shai kī burāyī ko aisī aisī bāteñ kah-kar kam kar-d. jo dekhne meñ sach ma'lūm deñ. [wagaira dekar sāf kar-d.
- 3.—Tauzīh k.; sharh d.; tashrīh k.; ṭikā k.; bayān k.; misāl
- Gloss, *v. i.* 1.—Ṭikā k.; sharh likhnā yā d.; kisī mazmūn ke sāf sāf ma'lūm karāne ke liye kuchh likhnā yā kahnā.
- 2.—Makkārī kī bāteñ kahnā; fan-fareb kī bāteñ kahnā.
- Glossary, *n.* Woh lugat yā farhang jismeñ mujmal purāne yā aise alfāz kī tauzīh kī-jāe jo kisī khās maqām meñ musta'amal hoñ; kisī khās tasnīf yā zabān wagaira kī lugat; un alfāz kā majmū'a jinkī tauzīh khusūsiyat ke sāth darkār ho. [raushan h.; munawwar h.
- Glow, *v. i.* 1.—Damaknā; lahaknā; durakshshān h.; tābān h.; khub
- 2.—Surkh ho-jānā yā dekh parnā; goyā garmī se dahaknā; garmī josh sharm wagaira se surkh yā raushan ho-jānā (jalne bhabhakne yā ṭimṭimāne lagnā).
- 3.—Garm ho-jānā; jalne lagnā; tapnā.
- 4.—Josh meñ ā-jānā; jazbe meñ ānā; 'ishq sargarmī gusse wagaira kī shiddat se garm-joshī meñ ā-jānā; taish meñ ānā.

- Glow, n. 1.**—Damak; jhalak; woh suped rangat jo garmi se paidā ho.
 2.—Rang ki shokhi; surkhi; lali; durakhshani; timtimahat.
 3.—Nihayat hararat josh sargarmi ya jazba; kisi josh-i-tabi'at ki shiddat (uskā zor).
- Glut, v. t. 1.**—Nigal-jānā; bhakosnā; muñh meñ thūs (ek-bārgi bhar) l.
 2.—Ituā bhar d. ki phir gunjāish bāqī na rahe; ser kar-d.; kisi ki khwāhish yā tamannā ko bi-l-kul pūri kar-d.; āsūda kar-d.; aghānā.
To glut the market—Tijarat ki koyi chiz bāzār meñ is ifrāt se bhar d. ki uski bikri na ho.
- Go, v. i. 1.**—Ek jagah se dūsri jagah jānā; harakat meñ rahnā; jānā; chaluā; āge barhnā; taraqqī k. [ya'ni daur-kar yā tez na chaluā.
 2.—Pair se yā qadam qadam chaluā; tahaluā; āhista āhista chaluā
 3.—Safar k.; khushki yā tari se jānā.
 4.—Jānā; kisi jagah se chaluā. [rujū' h.; badalnā; tabdil h.
 5.—Ek hālat se dūsri hālat meñ h.; ek rāe se dūsri rāe ki taraf
 6.—Kisi maqsad ke anjām meñ madad d.; mu'in h.
 7.—Itlāq r.; muta'alliq h.; lagnā; chaspān yā mauzūn h. [ra-joyi k.
 8.—Kisiki taraf rujū' h.; isti'ānat k.; madad chāhnā; kisi se apni chā-To go to law—Qāunū ki taraf rujū' h.; qāunū ke zari'e se apni chāra-joyi k.; nālīsh k.; qāunū da'wā pesh k. [chāhnā.
 9.—Kisi kām ke 'anqarib karne kā irāda k.; kisi kām kā jald karnā
He is going to sue his brother—Uskā irāda hai ki apne bhāyi par jald nālīsh kare; woh apne bhāyi par jald nālīsh kiyā chāhtā hai (uspar jald nālīsh karne wālā hai).
- 10.—Phailnā; mashhūr h.; zabān-zad h.
The story goes—Yah dāstān phailā hai; yah bāt zabān-zad (mashhūr hai).
- 11.—Samjhī jānā; mutasawwar h.; mānā jānā.
Among us, he goes for an old man—Ham logon meñ woh ek būrha ādmi samjhā yā tasawwur kiyā jātā hai; ham log use ba-taur ek būrhe shakhs ke mānte haiñ. [kisi ke mutābiq 'amal k.
- 12.—Pā-band h. yā pā-bandī k.; kisi usul yā qā'idē par chaluā;
We are now to go by the provisions of the new Procedure Code—Ham logon ko ab majmū'a-i-zawābit-i-jadid ki pā bandī karni chāhiye; ab ham logon ko majmū'a-i-zawābit-i-jadid ke ahkām ke mutābiq 'amal ('amal-dar-āmad) karnā chāhiye. [se bari kar-diyā jānā.
- 13.—Chhor yā khol diyā jānā; āzād kar diyā jānā; rukāwat yā qaid Let the prisoner go—Qaidi yā is qaidi ko chhor do (jāne do; rihā yā āzād kar do).
- 14.—Phailnā; pahuñchnā; kisi taraf ko jānā yā kisi taraf ki rāh dekhānā.
The line goes from one end to the other—Woh lakir ek sire se dūsre sire tak phaili hai.—*His land goes to the bank of the Ganges*—Uski zamīn daryā-i-Gang ke kanāre tak hai yā pahuñchti hai.—*This road goes to Mirzāpūr*—Yah sarak Mirzāpūr ki taraf (Mirzāpūr ko) jātī hai; is sarak se Mirzāpūr ki rāh jātī hai yā wabān ki rāh hai.
- 15.—Chalnā; jāri rahnā; hotā jānā. [hai (ho rahā hai).
The business goes well—Woh kām achchhā chaltā hai yā achchhi tarah se jāri
- 16.—Khātīme ko pahuñchnā; anjām ko pahuñchnā.
The case will go against him—Yah muqaddama uske khilāf anjām ko pahuñ chegā (iskā anjām uske khilāf hogā).

17.—Mailūn yā asar r.; tāsīr paidā k.; 'amal k.

These rulings go to show that the construction put upon the document in question is wrong—In nazīrūn se yah 'ābit hotā hai ki dastāwez-i-mutanā-za'a ki jo ta'bīr ki-gayī hai woh galat hai.

18.—Chalnā; achchhi yā burī hālat meñ h.

19.—Madad d.; mu'in h.; kisi shai kā juzw h.

20.—With to or into.

20.—Kām-kā h.; kūr-āmad h.; musīd h.; naf' d.; waq'at r.; ma'nī yā maušhā paidā k. [ke dene meñ muuntaqil h.

21.—Kharch ho-jānā; kisi shai ki qimat ko adā karne yā uske badal

22.—Jānū; ham-qimat h.

23.—Kho jānū; barbād ho-jānū; marjūnā; qazā kar-jānū; guzar jānū.

24.—Chalnā; basar h.; kaṭnā; lītnā; ākhir h.; anjām ko pahuñchnā; natīja-i-ākhir ko pahuñchnā; ma'ul-i-kār h. [ūṭhā uṭhānā.

25.—Sharākat r.; sājhā r.; hissa r. yā l.; kisi bāt kā zimma yā

To go about—Apul tayīn ki-i kām meñ lagānā yā masrūf k.; koshish k.;

sīr k.—To go against—(a) Yārī-h k.; chāḥḥāyī k.; chāḥḥ jānā. (b) Khilāf

yā mukhālif h.; nā pasandida h.—To go astray—Ghūmnā; phirnā; ki-i band

jagah se nikal kar bāhar jānā; bahak jānā; gumāh ho-jānā; rūh-i-rāstī se

inhirāf k.; qānūn yā qā'i'de ko khilāf k.; gunāh k.—To go away—Chale

jānū; kahīn fāsile par jānū.—To go between—Miyāñji banū; darimiyānī h.;

sulh yā ta'fiya i-mizā' ki ko-hish k.; bich meñ par-kar sulh karū d. (jhaḡrū

nipṭā d.)—To go by—Nazar-andāz kar-d.; chhoṛ jānū; tark kar d.; srogu-

zisht k.—To go for nothing—Be-tā'sīr h.; koyī matlah yā maušhā na r.; kuchh

kārgar na h.; be-ūid h.; rāḡgū h.—To go hard with—Aī-ā khatra paidā k.

jise kisi ko mazarrat pahuñche; ki-i ko bahut taklif yā khatra pahuñ-

chānū; bhechnā mushkil h.; jān-bari dushwār h.—To go in—Andar jānū;

bhitar jānū yā dākhil h.—To go in or out—(a) Dunyā kā kām-dhūm k.;

dunyāwī kār-o-lār k. (b) Āzādānā jānū; āzād rahnā.—To go on—(a) Chalo

chalnā; āge bāḥnā. (b) Pahiñ jānū—jaise koyī libās (pahīne kā kapṛā).

To go off—(a) Dūr jānū; kisi jagah yā maqām se jānū. (b) Chhūṭnā; dagnā;

chalnā; kar h.—To go out—(a) Nest ho-jānū—jaise zindagi kā; bujhānā yā

gul ho-jānū—jaise 'sham' yā āg kā. (b) Mushtahar ho-jānū; 'awām ko ma'lūm

ho-jānū; tashit-az bām ho-jānū.—To go over—(a) Parhnā; mutāla'a k.; tah-

sil k. (b) Jāñchnā; imtihan k.; dekhnā-bhāñnā—To go over an account—Kisi

hi-āb kā jāñchnā. (c) Kisi bāt ko sochnā; dil hi dil meñ khayāl k.; bhitar

hi bhitar her-pher ke samajhnā bñjhānā khayāl yā yād k.—(d) Ek fariq ko

chhoṛ-kar dūare fariq ki taraf ho-jānū; ek taraf se dūare taraf ho rahnā;

pahlū badalnā; mil-jānū. (e) Bagāwat k.; sar-kashī k. (f) Is taraf se us

taraf jānū—jaise kisi daryā ke; 'ubūr k.—To go through—(1) Pūrā k.;

anjām ko pahuñchānū; khatm k.; tamām-o-kamāl kar-d. (2) Bardāsh k.;

uṭhānū; ākhir tak tahammul k.; rahnā.—To go under—Kisi laqab yā nām se

mazkūr yā ma'rūf h. (jānū yā bolā jānū); jise log kisi laqab yā nām se jānto

khawāh uski nī-lat charchā karte hoñ.—To go up—Chāḥḥnā; uṭhānū; su'ūd k.

To go upon—Chalnā jaise kisi bunyād par; kisi amr ko ba-taur usūl ke taawwur

k. yā mānuñ 'āin i'se ki woh usūl farzī ho yā musallam.—In this case there

is nothing for the court to go upon—Is muqaddame meñ koyī amr aīsā nahīn

hai jispar 'adālat chale (jiskī bunyād par 'adālat 'amal yā kār-rawāyī kare yā jisko ba-taur usūl ke tasawwur kare).—I cannot go upon that—Main us aur ko ba-taur usūl ke nahīn tasawwur kar saktā; ham us bāt par 'amal dar-āmad nahīn kar sakte yā use mān nahīn sakte.—To go without—Khālī muhtāj yā tihidast h. yā rahnā.—To let go—Jāne d.; rok na r.; qaid na kar-r.; chhor d.; rihā kar-d.—To go one's way—Chalnā; rawāna h.; rāh l.; rāsta pakarnā; āge ko sidhānā.

Goad, n. Ek nok-dār āla jisse dabā-dabā kar kisi jānuwar ko jald jald āge barhāte hai—jaise ānkus wagra; koyī shai jisse kisi ko kisi fīl ke karne kī ragbat yā talūk ho.

Goad, v. t. Godnā; ānkus se chalanā; talūk k.; targīb d.; ubhārnā; nksānā; mushtā'il k.; khijhlānā.

Goal, n. 1.—Woh maqām jis tak yā jisse muqābale kī daur meñ dauṛēn; [nishān.

2.—Maāl-i-kār; manshā i gāyī; woh natija-i-ākhir jiskā zuhūr maqsūd ho; woh bāt jiske anjām kī koshish ho; manzil-i-maqsūd; matma'-i-nazar.

Go-between, n. Darmiyānī; miyānji; bichwayī; jo shakhs do farīq ke darmiyān kār-rawāyī kare; dallāl.

Go-by, n. 1.—Gurez; makkārī ('aiyārī yā chhal-bal) se nikal-jānā.

2.—Dar-guzar; igmāz; tāl jānā; hila-hawāla karke bachā-jānā.

To give a proposal the go-by—Kisi aisi bāt ko jo karne ke liye kahī jāe hila-hawāla kar-ke tāl d. (use bachā jānā yā usse igmāz kar-jānā).

Godown, n. Godām; māl-khāna; māl-godām.

Gold, n. 1.—Sonā; tilā; zar.

2.—Rupayā-paisā; dāulat; māl; zar.

3.—Sonahrā zard rang; sone kā sū pilā rang.

Golden, a. 1.—Sone kā banā huā; sone kā; tilāyī; zarrīn; sunahrā.

2.—Jiskī rangat sone kī sī ho; sone kī mānūd; zard.

3.—Nihāyat 'umda; bahut hī achchhā yā mubārak; qism-i-ālā kā; nihāyat qimati; afzal.

Good, a. 1.—Jāiz; qawī; qānūnan mazbūt yā mustabkam; kamzor yā za'if nahīn; nāqis nahīn; is-qadar mazbūt kī qāim rah sake.

A good title—Istihqāq-i-jāiz yā qawī; aisi istihqāq jo qānūnan mazbūt yā mustabkam ho (za'if khwāh nāqis na ho). [na ho; rāst.

2.—Sahīh; ma'qūl; qawī; jo kamzor yā jhūṭh na ho; jisse dhokhā

A good argument—Dālil-i qawī sahīh yā ma'qūl; aisi dālil jo kamzor yā jhūṭh na ho khwāh jiss- mugālata na ho.

3.—Apne qism kā kāmīl yā pūrā; jisse kār-rawāyī ba-khūbī ho sake; nāqis adhūrā kharāb yā zarar-rasīda nahīn; achchhā; jismeñ naqs na ho; be-'aib.

4.—Parhez-gār; muttaqī; dīn-dār; nek; niko-kār; kharāb bad yā bad-kār nahīn—jaise shakhs; achchhā; nek; kharāb nahīn; hasana jaise fīl.

5.—Munāsib; hasb-i-hāl; suhūlat subite yā āām kā; mange' kā; jaisā chāhiye waisā hī.

He arrived in good time—Woh waqt-i-munāsib par pahūnchā (jis waqt pahūnch-nā chāhtā thā usī waqt pahūnchā; achchhe mauqe' se pahūnchā). [achchhā.

6.—Kār-āmad; maslahat-i-waqt; qarīn-i-maslahat; jisse khushī ho; It is not good that you should waste your time—Qarīn-i-maslahat nahīn hai ki tum apnā waqt zāi'a karo; tumhūre liye apne waqt kā khonā mājib-i-khushī nahīn hai; yah bāt achchhī nahīn hai ki tum tazi'a-i-auqāt karo.

7.—Sihhat-āwar; khush-zāiq; nā-pasandida yā muzir nahīn; jo sihhat paidā karne meñ mu'īn ho; jisse marnz meñ kamī yā sihhat ho; jismeñ dawā kī khāsiyat ho; mufid faida-bakhsh yā nāfi; mu-qawwī quwwat-bakhsh yā tāqat dene wālā.

8.—Musāwī; barābar; kāfi; zī-istitā'at; zī-i'tibār yā mu'tamad; jiske i'tibār (jiskī sāk) meñ futūr na parā ho; jispar adā-i-qarz ke liye i'timād yā bharosā ho-sake; jo ifā-i-dāin kar-sake; jo nā-dār na ho.

His security is good for the amount of the debt—Uski zamānat zar-i-qarz ke musāwī (uske adā ke liye kāfi) hai.

9.—Hoshyār; kārigar; tez-dast; lāiq; jise kisī bāt kī liyāqat ba-khūbī ho; fāiq; jo apnā kām hoshyārī aur im'indārī se kare.

10.—Mihrbān; khair-khwāh; muhabbat r. w.; wafā-dūr.

11.—Nek; jismeñ ilzām yā dhabbā na lagāyā gayā ho; mu'azzaz.

A good name—Nām-i-nekyā nek-nāmī; aisā nām jismeñ badī kādhabbā na lagā ho.

12.—Chhotā khafif yā nā-chīz nahīn; barā; 'azīm; na chhotā na bahut barā; bahut kasrat se.

He has a good deal of leisure—Use bahut fursat rahtī hai.—He is a good way off—Woh barī yā bahut dūr hai; woh fāsila-i-ba'id par hai.

13.—Aslī; haqīqī; wāqī'i; sach-much; iddī'āyī yā banāwat kā nahīn. He said so in good earnest—Yah bāt usne sach-much yā begair banāwat ke kahī.

14.—Suhbat ke lāiq; sangat ke qābil; āshnā-parast; khush-mizāj.

As good as—Kisī dūse se kam nahīn; dūse ke muqābale meñ thora yā qalīl nahīn; barābar; musāwī; dūse se barā-kar nahīn; waisāhī jaise kī dūsrā.

—As good as one's word—Bāt kī pakā; wa'de ke mutābiq k. w.; qaul kā sachchā; bāt kā dhanī; wa'da wafā k. w.; jitnā kahē utnā karne wālā.

Good for nothing—Be-waq'at; nikammā; nā kūra; hech-kāra; nā-chīz; kisī kām kī nahīn; be-kār.—To hold or stand good—Qāim rahnā; maz'būt yā mustahkam rahnā; nāfīz yā jāri rahnā; jāiz rahnā; bar-qarār r.—To make good—(a) Pūrā k.; anjām k.; wafā k.; ta'mīl k.—To make good one's word or promise—Apne qaul yā wa'de ko pūrā yā wafā k. (b) Subīt k.; pāya-i-subūt ko pahunchānā; qāim k.; tasdiq k.; sachchā thahrānā.—To make good a claim, charge, or accusation—Kisī da'we istigāse yā ilzām ko subīt k. (c) Kisī kamī ko pūrā k.; kisī naqs ko raf' k.; kisī 'aib ko dūr k.—I will make good what is wanting—Jo kuchh kamī hai use main pūrā karūngā. (d) Nuqsān kā mu'āwaza d.; khisāra d.; tūṭā bharnā.—Who will make good this loss?—Is nuqsān kā mu'āwaza kaun degā? (e) 'Amal meñ lūnā; kisī bāt kī karguzarnā.—To make good a retreat—Bhūg jānā; firār h.; nikal jānā.—To think good—Pasand yā manzūr k.; rāzī yā mutmayīn h.; qarīn-i-maslahat yā munā-sib samajhnā.

Good, n 1. Nekī; bhalāyī; bihtarī; jisse kāmyābī bihbūdī yā khūshī meñ taraqqī ho; jo kār-āmad 'umda mihrbān yā khair-khwāh wāgaira ho.

Opposed to evil.

2.—Naf' yā khūshī kī taraqqī; bihbūdī; sar-sabzī; bhalāyī; faida; [naf'.]

Opposed to hurt, harm, or the like.

3.—Koyī qīmatī chīz jo kisī ke qabze meñ ho; māl; māl-i-manqūla; asāsu-i-bait; asbāb; saudāgarī kā asbāb; woh chīzeñ jo sandāgar kharīd-farokht karte haiñ.

“Especially, and almost universally, in the plural.” Webster.

For good, or for good and all—Hamesha ke liye; dawām ke liye; ba-martaba-i-ākhir; sab chhor-chhār ke; bi-l-maqtā'; mustaqil taur par.

Good-breeding, n. Khush-khulqī jo ta'lim ki 'umdaḡi kā natīja ho; tah-zib; shāistagī; akhlāq-o-ādāb ki durustī. [bānī; nek-nihādī.]

Good-nature, n. Nek-mizājī; nek-sīratī; mizāj ki aslī mulāimat aur mihr-

Good-natured, a. Nek-nihād; nek-mizāj; nek-sīrat; jiskā mizāj paidāish hi se mulāim ho; jo jald khijlā na uṭhe.

Goodness, n. Kisi shai ki 'umdaḡi; kisi bāt ki achhāyī; khūbī; nekī; mihr-bānī; nek-khwāhī; insāniyat kā bartāw. [bhalāyī chāhnā.]

Good-will, n. 1.—Khair-khwāhī; nek-khwāhī; nek-andeshī; khair-sigālī;

2.—(Law) Kisi tijārat yā rozgār ke gāhak; rozgār ke kisi maqām-i-mu'aiyan par logon yā'nī sābiq ke gāhakoṅ aur dūstroṅ ke āne jāne ki ragbat; jo faida ki is ragbat se hāsil ho; tijārat kā kārkhāna.

Gordian, a. Pechīda; uljhāw kā; mushkil; dushwār.

Gordian knot—'Uqda-i-lā-hal; woh mushkil jo hal (raf') na ho-sake; aisi kaṭbīn bāt jisko suljhā na sakeṅ—*To cut the Gordian knot*—Kisi dushwārī ko jawān-mardāna khwāh gair-ma'mūlī tadbīroṅ se raf' k.

Gorgeous, a. Zarq-barq; khush-numā; 'umda; chaṭkīlā; chamkīlā; bhar-kīlā; jismeṅ tarah tarah ke yā 'umda 'umda rangon ke hone se tabī'at khush ho.

Govern, v. t. 1.—Hukūmat k.; hukm-rānī k.; jo had qānūn ke rū se yā bādshāh ki marzi ke mutābiq mu'aiyan ho uske bāhar jāne na d. (usse mutajāwiz na hone d.); hukm ke zor se chalānā; farmān-rawāyī k.; hukm-rānī k.; rāj k.

2.—Qā'ide se chalānā; apne ikhtiyār meṅ r.; zabt meṅ r.; apne rok meṅ r.; insirām yā ihtimām k.; mutī' r.; apne qābū meṅ r.; chalānā.

Govern, v. i. Ikhtiyār yā iqtidār nāfiz k.; qawānīn ko nāfiz k. yā nafāz dilānā; 'inān-i-hukūmat r.; hākim h.

Government, n. 1.—Hukūmat; hukmrānī; siyāsat; 'amal; nafāz-i-iqti-dār; qānūn kā bartāw; tahakkum; ikhtiyār; 'inān-i-hukūmat.

2.—Tarz-i-hukūmat; nazm-o-nasq; qānūn kā ta'liq-i-mu'aiyan; nizā-mat; intizām; bandobast. [rānī kā ikhtiyār.]

3.—Hukūmat yā qānūn ko nafāz kā istihqāq yā ikhtiyār; hukm-

4.—Woh shakhs yā ashkhās jinko hukm-rānī yā qānūn ke nafāz dilāne kā ikhtiyār hāsil ho; farmān-rawā; hukm-rān; 'āmil.

5.—Saltanat; bādshāhat; riyāsat; sarkār; rāj.

Governor, n. 1.—Hākim; 'āmil; nāzim; gawarnar.

2.—Atāliq; kisi kam-sin shakhs kā muhāfiz yā walī.

Gown, n. 1.—Sāya; gawan.

2.—Woh jubba yā choga jo ā'lā darje ke madrasoṅ ke muntahī tula-bā yā hāristār wagaira pahinte haiṅ; mulkī afsar; ahl-i-qalam yā'nī jangī afsar (ahl-i-saif) nahīṅ. [meṅ pahinte haiṅ.]

3.—Woh dhilī-dhālī poshāk (choga wagaira) jo bhale-mānus ghar

4.—Kisi qism ki poshāk yā libās.

Grace, n. 1.—'Ināyat; shafaqat; mihrbānī; dūstre ko naf' pahuūchāne yā mamnūn karne ki khwābīsh; ri'āyat; lutf; karam.

2.—Khilqī yā jibillī khūbī; koyī aisi sifat jisse log uske mausūf par 'ināyat karen yā usse khush hon khwāh use faida pahuūchāyen; khūb-

sūrti yā jamāl 'ām isse ki jismānī ho zihūi yā dili; khūbī-i-atwār yā tarz-o-tariq; kamāl-i-sūrat.

3.—Insān par 'ināyat-i-Ilāhī; Khodā kā rahm aur uski barakat; Khodā ki mihrbānī aur uski bakhshish; mihr yā 'afw-i-Ilāhī; Bārī-ta'ālā ki huzūr meñ maqbūl h.; maurid-i-marāhim-i-Ilāhī h. [ta'ammul hotā hai.

4.—Barē pādri yā dūk ki taraf khitāb karne meñ bhī yah lafz mus-

5.—Ek mukhtasar sī du'ā jo kliṇnā khūne ke palke yā pīchehe parhī jāti hai; du'ā jo māngī jāo yā shukriya jo adā ho.

Days of grace—Woh aiyām jo kisi hundavi wagaira ki miti pūjne ke ba'd hī wāq' hote aur madyūn yā adā-kuninda-i-zar ko adā-i-raqam-i-wājibu-l-adā ke liye milte hai; aiyām-i-muhlat; tin din ki mitt.—Period or term of *grace*—Aiyām yā mī'ād-i-muhlat.—Year of *grace*—Sāl-i-muhlat.—*Good graces*—Mihrbānī; shafaqat; doṣṭī. [aur 'urūj d.

Grace, v. t. 1.—Ārasta k.; sajuā; saūwārnā; zinat aur buzurgī d.; raunaq

2.—Kisi qism ki 'ināyat ri'āyat yā mihrbānī se sarfāz yā mumtāz k.; 'izzat d.; ābrū bakhshnā.

Graceful, a. Hasin aur buzurg; nafis; dekhne meñ ahechhā; chūl chitwan aur bol-chūl ke i'tibār se ahechhā; khush; khush-uslūbī rakhtā huā; khush-munā; khūbsūrat; bhalā; pasandīda; sughar.

Gracefully, ad. Hasin ke sāth; khūb-sūrtī se; nafāsat se; aslī suhūlat aur munāsabat se; khush-uslūbī se; aisi tarah ki dekhne yā sunne meñ bhalā mālūm de; ba-tarz-i-hasan yā pasandīda.

Graceless, a. Zalil; kharāb; bad; fāsid; qabīh.

Gracious, a. 1.—Barā rahīm; nā-lāiq lāchār yā zalil par mihrbān; karīm; āmurz-gār; gaffār; mihrbān; gumāhoñ kā mu'āf k. w. aur ni'mateñ d. w.

2.—'Umda; maqbūl-i-khātir; jisko log chāheñ.

3.—Hasin; pasandīda; nafis; ahechhā.

4.—Jo 'ināyat-i-Ilāhī se puidā ho; qudratī.

GR (DATIM, (Lat.) Rasta-rasta; qadam-ba-qadam; ba-tadrij.

Grade, n. Rutba; martaba; darja; pāya.

Gradual, a. Jo darja-ba-darja ho; jo qadam-ba-qadam yā darja-ba-darja ghate yā barhe; jo rasta-rafta wuqū' meñ āwe; jiskā wuqū' āhistagī se ho; ba-tadrij h. w.

Gradually, a. Rasta-rafta; ba-tadrij; darja-ba-darja; qadam-qadam yā qadam-ba-qadam; shuda-shuda; thorā-thorā; āhista-āhista; hote-hote.

Graduate, v. t. 1.—Darjōñ kā nishān kar-d.; darje yā fasl qāim karko judā kar d. [wagaira meñ fazilat ki sanad d.

2.—Kisi darje yā rutbe par sarfarāz k. khushūsan kisi barē madrase

3.—Ba-tadrij taiyār k.; āhista āhista taiyār yā durust k. khwāh milā ke i'tidal par k.; taraqqī d. [uski khitāb pānū.

Grate, v. t. 1.—Kisi barē madrasa wagaira meñ fazilat ki sanad yā Ba-tadrij guzarnā; āhista āhista badal-jānā.

Grain, n. Reza; zarra—jaiso bālū kā.

2.—j; galla; ann.

3.—Kisī rang; lāl rang.

4.—Būt hī qalil hissa yā juzw; zarre ke barābar; zarā sū.

Against the grain—Tabi'at ke khilāf; nā-khushi se; afos ke sāth; mushkil se. *In grain*—spzbut; mustahkam; jam-kar baithā huā.—*To dye in grain*—Pak-

kā rang rangnā.—*To go against the grain of*—Na-guwar h. yā guzarnā; nā-rāzī ranj yā taklif kā bā'is h.; akharnā.

Grand, a. 1.—Darāz-qad; baṛā lambā-chauṛā; baṛā; kisi ke muqābale meṁ baṛā; sab se baṛā; khās; 'azīm; akbar.

2.—Qad meṁ baṛā aur sūrat meṁ khūb yā dil-fareb; zī-shān yā 'azīm-sh-shān; mashhūr; amīr-kabīr; zī-jāh; zī-rutba; baṛī; 'ālī-shān.

3.—'Umr yā mansab meṁ baṛā; kabīr-sin; mansab-i-'azīm r. w.

Grand-child, n. (a)—Bete kā laṛkā; potā; nabira; bete kī laṛkī; potī. (b)—Beṭī kā beṭā; nātī; nawāsa; beṭī kī beṭī; natnī; nawāsi.

Grand-daughter, a. Potī (bete kī beṭī); natnī (beṭī kī beṭī).

Grandeur, n. Baṛāyī; darīzī; shān-o-shān at; 'azmat; 'azīm-sh-shān h.; dabdaba; rāe qaul yā fi'l kī buzurgī; jāh-o-jalāl.

Grand-father, n. (a)—Bāp kā bāp; dā lā; jadd. (b)—Mān kā bāp; nānā. Great grand-father—Dālā kā bāp; pardādā; nānā kā bāp; parnānā.

Grand-mother, n. (a)—Bāp kī mān; dādī. (b)—Mān kī mān; nānī.

Grand-son, n. 1.—Potā; nabira; bete kā beṭā.

2.—Nātī; nawāsa; beṭī kā beṭā. [yā uskā haq de-d.; muntaqil k.

Grant, v. t. 1.—De d; kisi shai ko muntaqil kar-d.; kisi shai kā qabza

2.—Darkhwāst yā istid'ā ke mutābiq baḳhshuā yā 'atā k. 'ām isse kī 'atiya bā-mu'āwaza ho yā bilā-mu'āwaza; deuā; baḳhshuā; 'atā k.; mauzūr k.

3.—Kisi aise amr ko jiskī nisbat nizā' ho yā jo ba-khūbī sābit na ho ba-taur sahil ke mān l.; yaqīn yā bāwar kar-l.; mauzūr kar-l.; taslīm k.; farz k.; qabūl k.; mān l. [mān l.; farz; taslīm.

Grant, n. 1.—Denā; 'atā yā baḳhshish; kisi bāt ko sach kī tarah par 2.—Jo shai 'atā kī yā dī jāe; 'atiya; baḳhshish.

3.—(Law) Intiqāl-i-jāedād ba-zarī'a-i-wasīqa yā tahrīr—'ala-i-khusūs woh intiqāl jo minjānib-i-farmān rawā-i-waqt kiya jāwe; 'atiya-i-sarkārī.

A grant of land—'Atiya-i-arāzī; jāgīr; mu'āfi—A royal grant—Altamgū; 'atiya-i-shāhi. [atā huyi ho.

Grantee, n. (Law) Mauhūb-ilaih; 'atiya-dār; muntaqil-ilaih; jisko koyī shai

Granter, n. Dene w.; 'atā k. w.; baḳhshish k. w.

Grantor, n. (Law) 'Atī-kuninda; wāhib; baḳhshinda; intiqāl-kuninda.

Grapple, v. t. Pakar l.; hāthoṁ yā kāñṭoṁ se zor se dhar l. (mazbūti se pakar r.). [bhīṛ jānā.

Grapple, v. i. Pakarnā; lipaṭ-kar kushtī k.; khūb lipaṭ jānā; guth yā To grapple with—Muqābala k.; bhīṛnā; dilerī se laṛnā; muqābale meṁ muḥ na chorānā.

Grapple, n. Pakar; laṛāyī jo bhīṛ-kar ho; guttham-gutthā; muṭhbheṛ; kushtī-bāz kī pakar (uskī girift). [qabze meṁ kar-l.

Grasp, v. t. Hāth yā bāzū se pakar r.; thāṭbh r.; gah l.; pakar r.; apne

Grasp, v. i. Pakarnā; girift k.; thāṭbh r.

To grasp at—Pakarne kī baṛī koshish k.; apne qabze meṁ lāne ke liye nihāyat jidd-o-jahd k.; kisi shai ke hā'il karne kī baṛī fikr-o-pairawī k.

Grasp, n. 1.—Pakar; girift; panja; changul; qabza.

2.—Bas; dast-ras; ikhtiyār.

Within one's grasp—Kisi ke bas yā ikhtiyār meṁ; kisi ke panje meṁ.

Grateful, a. 1.—Shukr-guzār; ihsāu-mand; mamnūm; jo fāida pahunchā

ho usko taslim karne aur uske mu'awaze ke dene par amāda; jo kuchh naf' pahuñchā ho uskā khayāl r. w. (uskā gun māune w.).

2.—K̄hush-guwar; jisse k̄hushī ho; ma'qūl; k̄hush-zāiqā; laziz; maze-dūr; pasandīda. [mamnūn ho-kar; aisi tarah par ki k̄hushī ho. Gratefully, ad. Shukr-guzārī ke sāth; ihsān-mandī ke sāth; mashkūr yā Gratification, n. 1.—'Iwaz; jazā; ajr; in'am; pādāsh; mā-bihī-l-ih̄tizāz.

2.—K̄hushī; ihtizāz; k̄hush k.; woh shai jisse k̄hushī hāsīl ho. Gratify, v. t. 1.—K̄hush k.; k̄hushī d.; masrūr yā mahzūz k.; masarrat bakhshnā; thandhā k.; taskīn d.

2.—'Iwaz d.; mu'awaza k.; badlā d.

GRATIS, ad. (Lat.) Ri'āyatan yā mihrbānī kī nazar se; muft yā muft meñ; bilā-mu'awaza yā ajr; yūñhīn; phokaṭ yā seṭ meñ.

To give a thing gratis—Kī-i chiz ko ri'āyatan mihrbānī kī nazar se yā muft (bilā-mu'awaza) de d.—To perform service gratis—Bilā ajr (be-kaurī-paise ke) khidmat yā kām k. [bi-r-raghat kiyā jāe.

GRATIS DICTUM, [Lat.] (Law) Bayān-i-mahz; jo bayān az-khud yā Gratitude, n. Shukr; shukriya; shukr-guzārī; mamnūniyat; ihsānmandī; jo shakhs apne sāth bhalāyī kare ussenekī kā bartāw; sipās-dārī; haq-shinā'ī; mihrbānī ke badle meñ mihrbānī; haq guzārī; adā-i-shukr-i-nī'mat.

Gratuitous, a. 1.—Jo begair mu'awaza yā ajr ke diyā jāe; jo kuchh nīsi hālat meñ diyā jāe ki pāne-wāle kā na to uspar da'wā rahā ho aur na woh uskā sazāwār ho; jo insāf ke rū se zarūrī na ho; jo az-khud diyā jāe; jo muft diyā jāe.

2.—Jo hālāt ke lihūz se zarūr na ho; bilā-wajh sahab yā subūt; jo bilā-wajh-i-muwajjih ikhtiyār yā zāhir kiyā jāe; gair-zarūrī; gair-sābit; be-hunyād. [yā bilā subūt mān li-jāe.

A gratuitous assumption—Taslim-i-bilā-subūt; woh k̄t jo bilā-wajh-i-ma'qūl Gratuitously, ad. Muft meñ; bilā mu'awaza yā badal; bilā-isbāt.

Gratuity, n. Jo kuchh muft yā bilā-'iwaz diyā jāe; bakhshish; in'am; hiba; zar-i-in'am. [nālīsh.

GRAVE MEN [Lat.] (Law) Faryād; da'wā; nālīsh kī asli wajh; binā-i-Grave, n. 1.—Qabr; mazār; gor; madfan; samādī.

2.—Woh maqām jahān bahut se log mare yā halāk huye hoñ.

3.—Maut; wafāt; nestī; fanā; barbādī.

Grave, a. 1.—Bhārī; zī-waq'at; aham; sanjīda; barā; sangīn.

2.—Shokh nahīn; sāda; sūfiyāna; ulm-rang.

Gravity, n. Waq'at; barāyī; sangīnī; sanjīdagī.

Gray, a. 1.—Suped bāloñ ke rang kā; supaid; kuchh kuchh suped aur siyāh; lon-mirch ke rang kā; k̄hākī; dhaulā; siyāhī supedī milī huyī.

2.—Purānā; pukhta; jahān-dīda; pukhta-kār.

Graze, v. t. 1.—Ābista se ragarte yā chihūte nikal jīnā; guzarne kī hālat meñ kisī shai par k̄halīf sū kharāsh kar-d. [pahuñchānā.

2.—Maweshī ko ghās khilānā yā d.; maweshī ke liye ghās baham

3.—Charnā; jamī huyī ghās wagnāra khānā.

4.—Charānā; charwāhe kā kām k.; maweshī ko charāyī par le-jānā.

Graze, v. i. 1.—See *supra* No. 3.

2.—Ghās paidā k. (upjānā).

Great, a. 1.—Wus'at miqdār yā tūl-o-'arz meñ barā; barā; k̄hūb yā dūr tak phailā huā; 'azīmu-sh-shān; barā bhārī.

- 2.—Ta'dād yā shumār meñ barā; bahut.
 3.—Der-pā; jo bahut dinoñ tak rahe; tawilu-l-aiyām; jo muddat-i-darāz tak qāim rahe. [ke qābil.
 4.—Dūsra ke muqābale meñ barā; afzal; akbar; jalil; hamid; ta'rif
 ☞ Applied to thoughts, actions, and feelings.
 5.—Jisko Khodā ne gair-ma'mulī tāqat wagaira 'atā kī ho; jisko Khodā-dād barī zihūī tāqat ho; jismeñ bare bare kāmōñ ke anjām kī salāhiyat ho; qawī; mazbūt; jalil; 'ālī-shān. [afsar.
 6.—'Alī-martaba; barī haisiyat kā; mashhūr; mumtāz; sar-khail;
 7.—Jispar bahut hī lihāz dar-kār ho; aham; bā-waq'at; barā. [dail.
 A great argument—Bahs-i-aham; aisi bahs jispar bahut hī lihāz dar-kār ho; barī
 8.—Kisī se ek pusht kī barāyī chhoṭāyī yā dūri r. w.
 ☞ Often used before *grand* to indicate one degree more remote, in the ascending or descending line.
 Great grandfather—See under Grandfather. Great grandson—Parpotā; pote kā beṭī; parnāti; nāti kā beṭā.—By the great—Kul; bi-l-kul; tamām; purā purā.
 The great—Mashhūr yā mumtāz log; daulat-mand log; zi-ikhtiyār log.
Greatly, ad. 1.—Bahut; bahut kuchh; nihāyat; shiddat se; ifrāt se.
 2.—Bare nām-o-nishān ke sāth; jalilu-l-qadrī se.
 3.—'Alī-himmatī se; jī se; dil-o-jān se; mardānagī ke sāth; dilerāna.
Greatness, n. 1.—Qad miqdār ta'dād yā 'arz-o-tūl kī barāyī.
 2.—Barā martaba; 'urūj; sarfarāzī; nām-o-nishān; buzurgī; ikhtiyār; hukūmat; shān-o-shaukat; tum-tarāq; barāyī; 'azmat.
 3.—Tamkanat; banāwat; fakhr.
 4.—Tabī'at yā dil kī barāyī; 'ālī-hausalagī; 'ālī-dimāgī.
 5.—'Aql kī quwwat yā wus'at; barāyī; kamāl.
 6.—Zor; shiddat; tundi.
Greed, n. Barā shauq yā barī tamannā; lālach; tam'; hirs; lobh.
Greedily, ad. Bare shauq se; hawke se; be-sabri se; bhūkhe kutte kī tarah; barī lālach se.
Greediness, n. Lālach; hawkā; hirs; tam'; barā hī shauq yā barī hī arzū.
Greedy, a. 1.—Khāne-pine kī barī talab r. w.; bhukkar; peṭū; bahut hī bhūkha; khāne ko tarsā huā. [haris.
 2.—Kisī shai kā barā tālib; pāne kā mushtāq; lobhī; lālchī; tāmi';
 ☞ Followed by *of*.
Green, a. 1.—Harā; sabz; zamurradīn.
 2.—Marīz kā sā rang r. w.; zard; pilā. [hāl kū; harā; tāza.
 3.—Josh aur quwwat se bharā huā; tar-o-tāza aur tawānā; nayā;
 4.—Be-pakā; kachchā; khām; nā-rasīda; harā; adh-kachā.
 5.—Sin-rasīda yā jahān-dīda nahīn; khām; kachchā; nā-tarbiyat-yāfta; nādān; kam-sin.
 6.—Harī; gili; tar; kachchī; sūkhī-yā pakī nahīn—jaise lakrī.
Greeting, n. Mihrbānī yā khushī kā izhār; mulāqāt ke waqt sāhib salāmat; us shakhs kā bhejā huā salām jo fāsile par ho.
Grief, n. 1.—Woh dillī sadma jo kisī aise amr kī nisbat ho jo guzar chukā ho; woh taklīf jo dillī kī wajh se ho masalan musibat dostoñ kī nuqsānī khwāh apnī yā gairon kī bad-chalnī wagaira se; ranj; afsos; gam; kulfat; alam; huzn; malāl.

2.—Ranj yā malāl kā bāi's; jiskī wajh se taklīf ho; amr-i-bā'i's-i-taklīf yā ranjish. [izā; saḥtī; zarar; ziyān.

Grievance, *n.* Be-qarārī aur shikāyat kī wajh; jabr; zulm; ta'addī; āzār;

☞ "Applied only to the effects of human conduct." Webster.

To redress one's grievances—Kisī kī faryād-rasī k.; kisī kī dād-rasī k.; jo kuchh wajh-i-shikāyat aur be-qarārī kisī ko ho use raf' k.

Grieve, *v. t.* Kisī ko ranj pahunchānā; kisī kā dīl dukhānā; kisī ke dīl ko sadma pahunchānā; kisī kā dīl zakhmī k.; ranjīda k. yā ranj d.; taklīf yā dukh d.; zarar pahunchānā; kalpanā.

Grieve, *v. i.* Ranjīda h.; ranj k.; kisī āfat kī wajh se ranjīda-khātir h.; afsos k. yā mutaassif h.; mātām k.; kalapnā; kurhū; jhikhnā.

☞ Often followed by *at* or *for*.

Grievous, *a.* 1.—Ranj-dih; afsos paidā karāne w.; pur-āzār; jiskū sahnā (tahaumul) mushkil ho; pur-zarar yā zarar-rasūn; taklīf-dih; jisse jī khijhlā uṭhe [bhāyat ranj-dih thī.

The thing was very grievous in his sight—Woh bāt uskī nazron meṁ nī-

2.—Nihayāt shadīd yā qabīh; saṅgīn; kharāb; barā.

A grievous crime—Jurm-i-saṅgīn.—Grievous hurt—Zarar-i-shadīd.

3.—Pur-alam; gam-nāk; dard-nāk; ranj se bharā huā; jisse bahut afsos yā ranj zāhir ho. [zāhir ho.

A grievous cry—Nāla-i-gam-nāk; nisā shor yā ronā-dhonā jisse bahut ranj

Grievously, *ad.* Taklīf ke sāth; ranj ke sāth; barē ranj yā taklīf se; nihāyat hī; bahut hī; shiddat se; barī be-qarārī yā dukh se.

Grievousness, *n.* Girānī; girān-bārī; kisī shai ke bojh (bār) kā itnā bhārī h. ki usse taklīf yā sadma ho; ranj; taklīf; musibat; āfat; saḥtī; saṅgīnī; shiddat; shadīd h. [darāunā; bhayānak; khauf-nāk.

Grim, *a.* Karīh-mauzar; zisht-rū; jiske dekhne se khauf paidā ho;

Grimace, *n.* Ādatan yā banāwat kī rāh se muṁh kā bigūrnā; hiqārat yā nūrāzī wagaira zāhir karne ke liye muṁh banānā; banāyā huā muṁh; banāwat kī sūrat.

Grin, *v. i.* Dānt nikālnā—jaise khusī ranj yā nafrat zāhir karne kī hālat meṁ; khīs nikālnā (kāṛhnā); butīsī dekhānā.

Grind, *v. t.* 1.—Pisnā; dalnā—jaise chakkī meṁ yā dānt se.

2.—Ghis yā ragar ke tez k.; sūn charhānā; chiknā tez yā nokilā k.

3.—Tang-talabī se tang k.; kisī ko ranj taklīf yā izā d.; satūnā; tang k.; hāhān k.; pīsūā.

Grind, *v. i.* 1.—Chakkī chalānā; pīsūā.

2.—Pis jānā; pīsūā yā pis uṭhnā.

3.—Ragar khā-ke chiknā yā tez ho-jānā.

Grind-stone, *n.* Sān; woh chauras gol patthar jispar auzār wagaira sūn charhāye (tez kiye) jāte hain.

To hold one's nose to the grindstone—Kisī ko satūnā yā uspar zulm k.; kisī ko apnā gulām banā r.; kisī se nūk ragarwāyā k.

Gripe, *v. t.* 1.—Pakarānā; pakar-kar mūthī meṁ dabā r.; mazbūṭī se pakar r.; apne qabze meṁ lā-kar jald na chhornā; god meṁ pakar r.

2.—Pechish k.; maṛṛnā; murrā d.; ainhnā. [ḍālnā.

3.—Dabānā; tang k. yā tangī meṁ ḍālnā; taklīf d.; musibat meṁ

Gripe, v. i. 1.—Mūthī meñ pakar r.; zalil tariqon se rupaye kbinch-khānch kar hāsīl k.
2.—Maṛor yā pechish se taklif uṭhānā.

Gripe, n. 1.—Girift; pakar; mūthī; panja; qabza.

2.—Qabza; mūthī; dasta—jaise talwār kā.

3.—Zulm; shiddat; sakhti; baṛī taklif; musibat; taklif-i-jānkāh.

4.—*pl.* Maṛorā yā maṛor; pechish; kurkurī; murrā.

Groan, v. i. Dard yā ranj se hāe hāe yā āh āh k.; karāhuā; āh mārṇā yā bharnā; ek tarah kī gahri marmarāhat kī āwāz paidā k.; zulm sahnā; sadme uṭhānā; zulm kī shikāyat k.; nāla-o-faryād k..

Groan, n. Dard ranj yā taklif kī halat meñ nāla-o-faryād; wāwailā; nāla yā nāla-o-fugān; āh yā āh-o-zāri; dhīmī ghargharāhat kī āwāz; karrāhat.

Grope, v. i. Andhere meñ andhe kī tarah ṭaṭolte ṭaṭolte koyī chīz dhūndh-nā yā uske pāne kī kosbiṣh k.; tūrikī meñ idhar-udhar bhaṭakte phirnā; hāthoñ se apnī rāh ṭaṭolte (ṭote) chalnā; ṭo-ṭo yā ṭaṭolte chalnā.

Grope, v. t. 1. Andhere meñ ṭaṭol-kar nikālṇā (duryāft yā ma'lūm k.).

2.—Jānchnā; thāh l.; ṭaṭolnā; ṭonā. [farbīh.]

Gross, a. 1.—Baṛā; bahut hī yā andāz se ziyāda baṛā; jasīm; moṭā;

Particularly applied to animals.

2.—Moṭā; bhaddā; bārīk yā nāzūk nahīn.

3.—Zalīl; fūsh; ganda; 'ām; nīchā.

4.—Baṛā; 'azīm; fāsh; sarīh.

A gross mistake—Baṛī yā fāsh galatī; galatī-i-'azīm yā sarīh. [majmū'i.]

5.—Bi-l-kul; pūrā; musallam; tamām-o kamāl; jumla; kul;

The gross sum, or gross amount—Ta'dād-i-majmū'i; jumla raqam. [Webster.]

“Opposed to a sum consisting of separate or specified parts.”

6.—Sangīu; 'azīm; baṛā; jispar sharm āye (jis se nadāmat paidā ho); mazmūm.

Gross, n. 1.—Hissa-i-'āzam; juzw-i-kasīr; khās hissa; kasrat. [chawwālīs.]

2.—Bārah darjan; bārah kā bārah-gūna; shumār meñ ek sau

A gross of bottles—Bārah darjan yā ek sau chawwālīs botal. [Webster.]

“This word never has the plural form; as five gross or ten gross.”

Gross weight—Khām wazn; jis sandūq wagaira meñ saudāgarī kā māl yā asbāb

ho yā jis chīz meñ woh lapetā yā rakkhā ho uskā aur uske gard-o-gubār kā

majmū'i wazn.—Gross collections or receipts—Āmadanī-i-khām; kachchī tabsīl;

kul āmadanī jis meñ se masūrif minhā na huye hoñ.—Gross produce—Paidā-

wār-i-khām; kachchī nikāsi; jisqadar paidāwār ma'mūlī minhāyī ke ba'd

bachē.—By, or in, the gross; in gross—Musallam; bi-l-kul; be-baṭṭā; bi-l-

ijmāl; sab kāsab.

Grossly, ad. 1.—Bahut hī; fāsh-fāsh; sarīhī; andāza se ziyāda. [kī gayī hai.]

The matter has been grossly misrepresented—Woh bāt bahut hī galat bayān

2.—Shiddat se; nihāyat; bahut kuchh; gāit darje par.

Grossly criminal—Shiddat se yā nihāyat mujrimāna.

3.—Bhadde pau se; bilā-shustagī yā latāfat ke; hunarmandī se nahīn; kārigarī ke sāth nahīn.

Grotesque, a. Be-tartīb banā huā; khayālī; be-hūda; and-band; be-jor; be-mel; anghar-bejor; be-sar-o-pā; jispar hañsi āye.

Ground, n. 1.—Sath-i-zamīn; zamīn; farsh gach yā chhat. [diyār; iqlīm.

2.—Sath-i-zamīn kā hissa jo 'alāhida kar diyā gayā ho; mulk;

3.—Jāedād-i-arāzī; milkīyat yā milk; jo jāedād kisī ke qabze meñ ho.

4.—Bunyād; binā; kisī shai kā madār; woh shai jispar koyī dūsri shai qāim mabnī yā mutamakkin rahe; madār; wajh yā aslī wajh; asl; usūl; kisī shai ke wuqū' yā wujūd kā bāi's.

On what *ground* do you base your argument?—Apnī dalil tum kis binā par qāim karte ho (āp kī bahs kā madār kyā kyā hai)?—State the *grounds* of your complaint—Apne istigāse ke wujūh (yā aslī wujūb) bayān karo; batlāo kī tumhārī nālīsh kī bunyād kyā hai.

5.—*pl.* Talehbat; durd; mail; sharāb wagaira sī sniyāl chīzōñ meñ jo kuchh nīche baiṭh jātā hai.

6.—Maidān; larāyī kī jagah; jahāñ larāyī ho.

Ground of claim or action—Madār-i-da'wī; binā-i-da'wī; manāt-i-nālīsh; wajh-i-nālīsh; woh shai jispar koyī da'wā yā nālīsh qāim yā mabnī ho.—*To gain ground*—(a.) Āge barhnā; larāyī meñ āge h.; nazdik pahuñchnā; gālib ānā; kisiqadar kāmyāb h.—(b.) Jārī h.; phailnā; ziyāda rawāj pānā yā ziyāda phailnā; rawāj pakarnā yā rawāj pānā; rāij h.; ziyāda-tar maqbūl h.—*The opinion gains ground*—Woh rāe phailti jātī hai (ziyāda rawāj pakartī yā pātī jātī hai (ziyādatar maqbūl hotī jātī hai).—*To lose ground*—(a.) Haṭnā; bhāgnā; pns-pā h.; apnī jagah se bat jānā; maglūb h. (b.) Sāk yā i'tibār khonā; nek-nāmi khonā; zāl h. yā ghat jānā; waq'at yā wusa'at meñ kam ho-jānā.

Ground, v. t. 1.—Zamīn par r. yā qāim k.

2.—Qāim k.; kisī bunyād wajh sabab yā usūl par qāim yā mabnī k.; binā dālnā; mazbūtī se qāim k.; kisī amr kī wajh baham pahuñchānā; kisī shai kā madār qāim k. yā uskī binā qarār d.

Arguments grounded on reason—Woh dalāil jo 'aql par qāim yā mabnī hoñ; ma'qūl dalīlēñ.—*This suit is grounded on a lease*—Yah nālīsh ek patṭe par qāim yā mabnī hai; is nālīsh kā madār ek patṭa (uskī bunyād ek patṭe par) hai; is muqaddame meñ ek patṭa manāt-i-da'wī hai.—*This claim is not well-grounded*—Yeh da'wā rāsikhul-bunyād (rāsikhul-bunyān yā khūb mazbūt) nahīn hai; iski jar khūb porhī nahīn hai.

3.—Ibtidāyī usūl sikhlanā, marātīb i-ibtidāyī meñ ta'līm d.

Groundless, a. Bilā-wajh yā be-bunyād; jiskā koyī sabab na ho; jiskī koyī wajh-i-muwajjih na ho; be-jar; be-asl; jiskī koyī sanad yā tāyīd na ho; jhūṭh; be-sar-o-pā; nā-haq.

Ground-plan, n. Woh naqsha jismeñ makān ke jude jude hisse dekhāye jāweñ. [imārat kī kursi.

Ground-plot, n. 1.—Woh zāmin jispar 'imārat banāyī jāwe; kursi yā 2.—Nīche kī 'imārat kā naqsha.

Ground-rent, n. Woh kirāya jo dūsre kī zamīn par istihqāq hāsīl karne ke liye diyā jāwe; parjaut. [asl; usūl; aslī wajh.

Ground-work, n. Kisī shai kā madār (uskī jar yā bunyād); khās juzw;

Group, n. Majma'; amboh; jhund; jamā'at; bhīr; bahut se shakhsōñ yā bahut sī chīzōñ kā ek jagah ekaṭṭhā h.; bilā-libāz-i-tartīb bahut sī chīzōñ kā ek jagah jam' h.; tabqa.

Group, *v. t.* Yak-jā k.; nisbat-i-bāhamī ke lihāz se tabqa karke is tarah tartīb d. ki bahut hī 'umda asar paidā ho.

Grovel, *v. i.* 1.—Zamīn par reñgnā; muñh ke bal zamīn par āhista āhista chalnā; pat ho-kar zamīn par paṛnā; auñdhā ho-kar kuchh k.

2.—Zalil h.; past h.; nichāyī k.

Grow, *v. i.* 1.—Jamnā; ugnā; 'amal-i-qudratī se qad meñ baṛhnā; baṛhnā.

“Said of animals and vegetables and their organs.” *Webster.*

2.—Paidā h.; upajnā; qudratī tariq par jamnā aur puṛhtagī ko pahuñchnā (paknā); honā.

Wheat grows in temperate climates—Gehū un mulkoñ meñ paidā hotā (upajtā yā hotī) hai jabāñ na bahut garmī partī ho na sardī.

3.—Baṛhnā; phailnā; afzāish pānā.

Intemperance is a growing evil—Sharāb-khwārī ek aisi badi hai jo baṛhtī jātī hai.

4.—Baṛhnā; taraqqī k.; phailnā.

The young man is growing in reputation, or his reputation is growing—Woh nau-jawāñ shakhs neknūmī meñ baṛhtā jātā hai yā uski neknāmī baṛhtī yā phailtī jātī hai.

5.—Honā yā ba-tadrij h.; kisi hālat ko pahuñchnā; hotā jānā.

He grows more prudent—Woh ziyāda-tar dānā hotā jātā hai; uski dānāyī ba-tadrij baṛhtī jātī hai. [ho-jānā.

6.—Ek hālat se tabdīl hokar dūsri hālat meñ h.; ba-tadrij h. yā To grow pale—Zard ho-jānā ya'ni jo rangat asli ho uskā tabdīl ho-kar zardī kā ā-jānā. [natije kā.

7.—Kisi sabab yā wajh se paidā ho; paidā h. yā nikalnā—jaise kisi

8.—Baṛhnā; tūmār bāñdhnā; taraqqī pānā.

The wind grew to a tempest—Hawā baṛhte baṛhte āñdhi hogayī—To grow out of—Kisi se paidā h.—jaise darakhtoñ kā zamīn se yā shākḥ kā dāl se; kisi shai

ke natije ki tarah paidā h.; muntaj h.; natija h.—To grow up—Bulūg ko pahuñchnā; pūre qad kā h. yā puṛhtagī ko pahuñchnā; siyānā h.; jawāñ h.

—To grow up, or grow together—Juṭ aur saṭ jānā; baṛh-kar ek ho-jānā (ek dil h. yā simaṭ jānā).

Grow, *v. t.* Paidā k.; upjānā; khetī kar-ke paidā k.; jot aur bo ke paidā k.

A farmer grows large quantities of wheat—Kisūñ bahut sā gehūñ paidā kartā yā upjātā hai.

Growth, *n.* 1.—Balīdagī; royīdagī; jamnā; upajnā; baṛhnā yā bārh; haiwānāt aur nabātāt kā ba-tadrij baṛhnā; bij añkhuye yā jar se nikal kar pūre qad yā puṛhtagī ko pahuñchnā; qad ta'dād yā quwwat wagaira meñ afzāish; taraqqī; paidāish; phailnā yā asar k.

2.—Jo kuchh paidā ho; jo kuohh upje; paidāwār; natija; phal; samra; mā-hasal.

Grudge, *v. t.* 1.—Dūsroñ kā faida yā jo kuchh unke pās ho use dekh kar nā-khush h. aur yah chāhnā ki woh faida hamko ho yā woh chiz hamko mile; rashk hasad yā dāh k.; tam' k.; jalnā. [khwāhish r.

2.—Nā-khushī se d. yā l.; afsos ke sūth d.; direg r.; wāpasī kī He grudges his gains—Jo kuchh use miltā hai uspar woh nā-khush hotā hai (uske faide par use rashk hotā hai).—You ought not to grudge him his income.—Munāsib nahīñ hai ki tum uski āmadanī par nā-khush ho yā uspar hasad karo. [remote object.” *Webster.*

“Followed by the direct object only, or by both the direct and

Grudge, v. i. 'Tam' yā hasad r.; lālach yā dīh k.; nārāzī zāhir k.; shikāyat k.; chirchirānā; kurkurānā; nārāz yā mutaassif h.

*Grudge not one against another—*Ek dūre se (bāham) hasad na rakkho.—

*Grudge not to do this—*Iske karne meñ mutaassif na ho (afso na karo yā nā-rāz na ho).

Grudge, n. Woh be-qarārī jo dūre ke pās kisī chiz ke hone se paidā ho; woh kina jiskā izhār na kiya jāwe; woh kina yā 'adāwat jo dil hī meñ rahe; chhipī dushmanī; kudūrat-i-khātir; gubār; girah yā gāñṭh; khusūmat; jalañ; hair. [bair.

An old *grudge*—Khusūmat-i-qadīm; purānī (bahut dinon ki) 'adāwat; purānā **Grudgingly, ad.** Nā-rāzī ke sāth; razāmandī yā ragbat se nahīñ; khusī i-khātir se nahīñ; afsos ke sāth; mutaassifāna; marmar ke; ro ro ke; dīreg ke sāth.

Grumble, v. i. 1.—Kisī amr se nā-rāz ho-kar aisi tarah kuchh kahnā ki khūb sun na paye; muñh hī muñh meñ nā-rāzī kā izhār k.; burburānā; murmurānā; shāki rahnā; gila k. yā ronā.

2.—Gurrānā; gurrālat k.

Guarantee, n (Law) 1.—Jo qarz dūre ke zimme ho yā jis kām kā anjām dūre par farz ho us qarz ke dilāne yā us kām ke anjām karāne kī zimma-dārī; zimma-dāī; zimma; kafālat; zamānat; zāminī; is bāt kā zimma kī fulāñ ne jo mu'āhade yā qaul kiya hai uski ta'mil kī jāegī.

2.—Woh shakhs jo kisī dūre ke mu'āhade kī ta'mil kā zimma uṭhāwe; kafil; zimma dār; zāmin. [zamānat kī-jāe.

3.—Woh shakhs jisse kisī kī kafālat kī jāwe; jis shakhs se kisī kī The correlative of *guarantor*.

Guarantee, v. t. (Law) Jo qarz kisī dūre ke zimme ho khwāh jis kām kā k. kisī dūre par farz ho us qarz ke adā karāne khwāh us kām ke anjām kā zimma uṭhānā; is bāt kā bīṛā uṭhānā kī fulāñ ne jo qaul o-qarār kiya hai use woh pūrā karegā; apnī tayīñ is amr kā pā-band k. kī kisī dūre ke mu'āhade ko ham pūrā karāyenge; kisī se is bāt kā zimma uṭhānā kī fulāñ bāt tumhāre haq meñ zarūr hogī; tayāqqun k.; pakkā k.; kisī kām kā anjām mutahaggaq kar d.; zimma-dār yā zimma-kār h.; zāmin h.; zāminī k.

Guarantor, n. (Law) Zamānat karne yā paṛne wālā; zāmin; kafil; jo is bāt kā mu'āhade kare kī fulāñ ne jo qaul-o-qarār kiya hai usko ham pūrā (wafā) karā denge; jo dūre se yah mu'āhade kare kī ham fikr karke tumhārā haq yā qabza qāim rakhā denge.

Guard, v. t. Khatre se bachānā; hamle yūrish yā nuqsān se mahfūz r.; hifāzat meñ yā mahfūz r.; muhāfazat yā hifāzat k.; bachānā; pushtī d.; himāyat k.; maujūd rah-kar hifāzat k.; kisī kī hifāzat ke liye uske sāth rahnā; nigāhbānī yā pāsbanī k.; pahrā d.; chaukī d.

Guard, v. i. Ihtiyāt yā hifāzat kī nazar se nigāhbānī k.; hoshyār rahnā; khabardār rahnā; ihtiyāt k.; mahfūz rahnā; pauāh meñ rahnā.

*Guard against mistakes—*Galtiyon se ihtiyāt karo; khabar dār raho kī bhūl-chūk na hone paye. [hifāzat.

Guard, n. 1.—Hifāzat; himāyat; bachāw; sadme nuqsān yā hamle se

2.—Khabardārī; hoshyārī; chaukasī; tāki koyī amr nigāhbān wuqū' meñ na āye is bāt kā khayāl r. kī kyā ho rahā hai; ihtiyāt; tawajjuh; khayāl; nigrānī.

Be on your *guard*—Hoshyār (khabardār yā chankas) raho. [gahān bach jāwe.

3.—Woh amr jo bā'is-i-hifāzat ho; jisse koyi nuqsān yā sadma-i-nā-Modesty is the *guard* of innocence—Hijāb bā'is-i-hifāzat-i-'asmat hai. [kalām.

4.—Woh kalām jisse i'tirāz yā sar-zanish kā dūr r. maqsūd ho; ihtiyāt ke

5.—Woh shakhs yā ashkhās jo kisi shakhs yā jagah ki hifāzat ke liye muqarrar hoñ; muhāfiz; nigahbān; pās-bān; chawkidār; pahrā d. w.; woh shakhs jo dāk ki chitthiyon ki gāri yā rel ki gāriyon ke sāth hifāzat ke liye ta'ināt ho.

Off the *guard*—Gāfil; gadat ki hālat men; gair mutawajjih.—On *guard*

—Pahre par; hifāzat ke kām meñ masrūf; gūrad par.—On the *guard*—Hosh-yār; khabardār; chankas; bedār.

Guarded, *a.* 1.—Muhtāt; khabardār; hoshyār; chankas.

He was *guarded* in his expressions—Woh apne kalām meñ muhtāt thā.

2.—Jo ihtiyāt yā khabardārī se likhā yā bolā jāwe. [ihtiyāt thi.

His expressions were *guarded*—Usne ihtiyāt se kalām kahe; uske kalāmon meñ

Guardian, *n.* 1.—Jo shakhs nigahbānī yā hifāzat kare; woh shakhs jise hifāzat yā nuqsānī se bachue ke liye koyi shakhs yā chiz sipurd ho; muhāfiz; amīn.

2.—(Law) Woh shakhs jise kisi tifi-i-shir-khwār yā nā-bālig yatīm khwāh aise shakhs ki zāt yā jāedād hifāzat ke liye sipurd ho jo apne kār-o-bār kā ihtimām na kar-sake; woh shakhs jise is qism ki hifāzat karne kā istihqāq ho; walī; sar-parast. [ward." Webster.

☞ "The person committed to the care of a guardian is called his Guardianship, *n.* Wilāyat; sar-parastī; walī kā mansab; muhāfuzat; amānat; wiqāyat; nigahbānī.

Guess, *v.* *t.* 1.—Kisi bāt kā atkal-pachchū tajwiz k.; kisi bāt ki nishat bilā-zarī'a-i-wāqifiyat khwāh be-gair kisi usūl-i-mutahaqqaq ke rāe qāim k.; atkalnā; lakhnā; qiyās k.

2.—Aise wujūh par jo qatī' na hoñ kisi amrkīnisbat tajwiz k. yā rāe qāim k.; wujūh-i-makhfi yā khafī ki bunyād par qiyās k. khwāh rāe qāim k.

3.—Sahih sahih qiyās karke kisi 'uqde ko hal k.; qiyās-i-sahih k.

To *guess* a riddle—Kisi mu'ammā' (paheli) ko qiyās ke zor se hal k. (būjhā)

To *guess* out the meaning of an obscure passage—Kisi 'ibarat-i-muhmal ke ma'nī ko qiyās karke sahih sahih nikālū.

Guess, *v.* *i.* Qiyās k.; atkal-pachchū tajwiz k.; andāz se samajhnā; atkal se nikālū; kisi bunyād par nahīn balki yūnhīn khayāl kar-l.

☞ With *of*, *at*, *about*, &c. [andāza.

Guess, *n.* Tajwiz jo bilā-subūt-i-kāfi yā wujūh-i-qatī' ki jāe; qiyās; atkal; Guessingly, *ad.* Andāzan; andāz se; atkal se; qiyāsī taur par; atkal-pachchū. [qiyās; atkal.

Guess-wo-k, *n.* Jo kām atkal yā mahz qiyās se kiya jāe; natija-i-qiyāsī; Guest, *n.* Mihmān; pāhun.

Guidance, *n.* Hidāyat; rahnumāyī; ihtimām; hukūmat yā hukmrānī; kisi afsar ki nigrānī; rāh dekhlanā yā batānā.

Guide, *v.* *t.* 1.—Rahnumāyī k.; rāh dekhlanā; rahbarī k.; kisi rāh par lechalnā; rahnumūnī k.; jise rāh ma'lūm na ho use dekhā d.; rāsta batānā.

2.—Insirām yā ihtimām k.; intizām-o-ihitimām ā.; nazm-o-nasq k.; hidāyat k.; imā k.; hukm d.; nigrārī k.; kisi kī ta'lim yā tarbiyat kī nigrānī k.; sikhānā-parhānā; ta'lim d.; asar pahuūchānā.

Guide, n. 1.—Rah-numā; rah-numūn; rahbar; jo shakhs kisi ko rah batlāye yā dekhāye; hādī; peshwā.

2.—Jo shakhs kisi ko uske tarīq kī nisbat hidāyat kare; rah-numā; hādī; woh bāt jiske mutābiq 'amal kiya jāe.

A spiritual *guide*—Gurū; pīr; murshid; imām; hādī-i-dīn. [bāzī; bālā-buttā.

Guile, n. Makr; makr-o-fireb; chhal-bal; 'aiyārī; makkārī; tazwīr; dagā-
Usually in a bad sense.

Guileful, a. 1.—Makkār; farebī; dagā-bāz, hila-bāz; khoṭā; 'arbuda-jū—
jaise shakhs. [bāteñ.

2.—Jisse dhokhā denā maqsūd ho; dhokhe kā yā kī; makr kī—jaise

Guileless, a. Jismeñ makr yā fareb na ho; sidhā-sāda; sāda-lauh; sūfdil; sachchā; imāūdār; be-riyā; kharā.

Guilt, n. 1.—Woh fi'l jisse uskā fa'il mujrim aur mustalzīm-i-sazā ho; mujrimī; jurm; gunāh; gunahgārī; qusūr; taqsīr; qānūn kī khilāf-warzī jo 'amadan kī-jāe; usūl-i-wājib par 'amal na k. (uskī khilāf-warzī).

2.—Zabti-i-jāedād yā kisi dūse tawān khwāh ta'zīr-i-mahkūma-i-qānūn kā mustajib h. [jispar kisi jurm kā ilzām 'aid na ho-sake.

Guiltless, a. Be-qusūr; be-jurm; mujrim nahīn; be-gunāh; ma'sūm;

Guilty, a. Mujrim; gunahgār; jisne jānbūjh-kar irtikāb-i-jurm kiya ho; jo kisi niyat-i-mujrimāna khwāh gūfat se koyī fi'l-i-fāsh karke khilāf-warzī-i-qānūn kare aur us fi'l yā gūfat kī wajh se mustajib-i-sazā ho; jo ba-tarz-i-wājib mustalzīm-i-sazā yā wājibu-t-ta'zīr ho.

“Used with *of* and usually followed by the crime.” *Webster.*

To plead *guilty*—Apnī mujrimī kā iqrār k.; ^{fi'l}jurm-i-jurm h; jurm qabūl k.; apne 'uzr meñ yah kahnā ki ham se ^{fi'l}jurm usūr huā.—To plead *not guilty*—Apnī mujrimī se inkār k.; apne jurm ^{fi'l}karāy kir h.; yah 'uzr pesh k. yā kahnā ki ham se jurm nahīn huā.

Guise, n. 1.—Tarīq yā poshāk ke i'tibār ^{en za}rat-i-zāhiri; libās; bhes; bānā; tarz-o-tarīq; dhang; daul; chāl-dhāl ^{d.} (tarīq).

2.—Dastūr; ma'mūl; rabt; guftgū yā ^{amal}mal kā ma'mūlī dhang

Gull, v. t. Dhokhā d.; fareb d.; bhulāwā d.; dhokhā de-kar gumrah kar-d.; chhalnā; dām-i-fireb meñ lānā.

H

HABEAS CORPUS (Lat.). (Law)—Woh hukmnāma jismeñ 'adālat meñ khwāh hākim ke rū-ba-rū kisi farīq ke hāzīr karne kā hukm ho—
a'la-i-khusūs woh hukm-nāma jismeñ is bāt kī tahqīqāt kā hukm ho ki fulān ne fulān shakhs ko kyūn qaid meñ yā rok rakkhā. [i-sānī.

HABENDUM [Lat.] (Law) Kisi dastāwez yā wasīqa-i-intiqāl kā juzw-

Opposed to *premises*.

Habiliment, n. Poshāk; libās; 'umūman pahinne ke kapre; kapre-latte.

Usually in the plural.

Habit, n. 1.—Mizāj; tabī'at; sirisht.

A costive *habit* of body—Aisā mizāj ki qabz rahā kare ya'nī ijābat sūf na ho.

2.—Jo dastūr ki baūdh jāwe yā qāim ho jāwe; ma'mūli tariq; 'ādat; k̄ho; rabt; bān; k̄haslat; lat; watira; shewa; qā'ida; rasm; waz'; tariq; d̄haūg; chāl-d̄hāl; chāl-chalan.

Habit is second nature—'Ādat tabi'at-i-sūniya hai.—A person of retired *habits*—Woh shakhs jiskā tariq gosha-nashini k̄a ho; jo shakhs hamesha yā 'ādatan tanbāyi meñ rahū kare.—A person of bad *habits*—Bad-waz'; bad-tariq; bad-chalan; jis shakhs ki chāl achchhi na ho; jiski 'ādat yā k̄haslat k̄harāb ho; bad-k̄ho; jiskā watira burā ho.

3.—Poshāk; libās; jāma; ek k̄hās qism ki bālāyi (ūpar ki) poshish; ek nihāyat chust kaprā jo Inglistāu meñ shurafā ki bibiyān pahinti haiñ. *Habitable*, *a.* Jismeñ koyi ābād yā sukūnat-pazīr ho sake; jismeñ insān rah-sakeñ; rahne ke lāiq; ābādi ke lāiq. [koyi hamesha rahe; sukūnat. *Habitation*, *n.* Jāe-i-sukūnat; maskan; jāe-i-istiqāmat; woh mākān jahāñ *Habited*, *p. a.* Poshāk pahne huye; kapre pahne huye; malbūs. *Habitual*, *a. 1.*—Jo 'ādat kasrat-i-isti'māl yā ma'mūl se hāsīl yā qāim ho; jo musāwāt se paidā ho.

2.—'Ādat yā ma'mūl ke mutābiq; ma'mūli; jo dākhil-i-'ādat ho.

The *habitual* practice of sin—'Ādat ke mutābiq ('ādatan) gunāh k̄a k.; ba-taur ma'mūl ke gunāh k̄a k.—An *habitual* offender—Woh shakhs jo apni 'ādat ke mutābiq jurm kiya kartā hai; jurm k̄a 'ādi; majrim-i-puḡhta-k̄ar; jurm-pesha.

Habitually, *ad.* 'Ādatau; ma'mūlau; ba-taur 'ādat yā ma'mūl ke; 'ādat ke bā'is; kasrat-i-istimāl se; aksar karte-karte.

Hair, *n.* Bāl; mū; roñ; roñgtā.

“When *hair* means a single filament, it has a plural, *hairs*.” *Webster*.

To split hairs—Mū-shigāfi k.; bāt ki k̄hāl khīchnā; aisi aisi bārikiyāñ nikālñ jisse kuchh sūd (fāida) na ho.—*Not worth a hair*.—Bāl barābar bhī nahiñ; be-wa'at; nū-chiz; kauṛi ke mol k̄a bhī nahiñ; nū-k̄zra.—*To a hair*—Nihāyat hi bāriki se; bahut hi ṭhik-ṭhik; ṭhik-ṭhik.—*He judges to a hair*—Woh nihāyat hi bāriki se tajwiz kartā hai; uski tajwiz meñ sar-i-mū (bāl barābar bhī) farq nahiñ hotā; woh nihāyat hi tamiz ke sāth tajwiz kartā hai.

Hair-breadth, *n.* Bāl ki chaurāyi; bahut hi thorā fāsila.

Hair-breadth, *a.* Bāl barābar; bahut hi tang; nihāyat qalil yā kam.

Hale, *a.* Sahih-o-sālim; tandurust; mazbūt; bhalā-changā; haṭṭā-kattā; be-zarar. [baṭe uskā ek hissa.

Half, *n.* Nisf; ādhā; nīm; jo chiz do barābar hisson meñ bañṭi ho yā

“In practice, *of* is often or usually omitted after *half*.” *Webster*.

Half a mile—Ādh mil; pāw kos.—*Half sharer*—Nisfi sharik; ādhe k̄a sājhī; adhiyār yā adhiyā.—*In half*—Ādhoñ-ādh; nisf-ā-nisf; do tukre (*Colloquial and low*).—*To cry halves*—Barābar hissa māñguā.—*To go halves*—Barābar hissa pāñā yā lenā.

Half, *ad.* Kuchh; qadre; barābar; ba-hissa-i-musāwī.

Half-binding, *n.* Ek qism ki jild-bandī jismeñ jild ki pīṭh aur konon par chamṛā ho aur puṭṭhoñ par kaprā yā kagaz.

Half-blood, *n.* Woh rishtu jo un ashkhās ke mābain ho jinki paidāish ek hi bāp yā ek hi māñ se ho par bāp aur māñ donoñ se nahiñ; ek hi bāp k̄hwāh ek hi māñ se jane huye shakhsōñ ki nisbat-i-bāhamī.

A brother or sister of the *half-blood*—Sautelā bhāyi yā sauteli bahan.

Half-bound, a. Jiskī jild-bandī meñ sīrf pīth aur konoñ par chamrā lagā ho. [māñ bāp se paidā na ho; sautelā bhāyī.]

Half-brother, n. Ek bāp yā ek māñ se paidā huā bhāyī; jo bhāyī ek hī

Half-heard, a. Jiskī samā'at nāqis rah gayī ho; jo bi-l-kul yā ākhir tak na sunā gayā ho; jo kisiqadar sunā gayā ho aur kisiqadar nahīñ; jo kuchh to sunā gayā ho aur kuchh be-sunā rahjāe; adh-sunā; nā-tamām.

Half-sister, n. Woh bahīn jo ek bāp yā oek māñ se paidā huyī ho par donoñ se nahīñ; sauteli bahan. [nahīñ; tamām-o-kamāl nahīñ.]

Half-way, ad. Bich amēñ; ādhī dūr par; kuchh; kisi-qadar; pūrā pūrā

Half-year, n. Nisf sāl; shash-māhī; chha mahīne kī muddat.

Half-yearly, a. Sāl meñ do; nīm-sāla; shash-māhāna.

Half-yearly, ad. Sāl meñ do martaba; shashmāhī shashmāhī; chha chha mahīne par. [thahar jānā.]

Halt, v. i. 1.—Chalne meñ ruk jānā; thahar jānā; kūch kī hālat meñ

2.—Langrānā; lang k.; langrā kar chalnā. [rahnā; hīchkichānā.]

3.—Taammul k.; pas-o-pesh k.; āgā-pichhā k.; dubdhe meñ parē

Halt, v. t. Rok d.; thahrā d.; āge chalnā band kar-d.; rok r. [jānā.]

Halt, n. 1.—Thahrāw; qiyām; parāw; chalte chalte ruk yā thahar

2.—Lang; langrā-pan. [do tukre k.]

Halve, v. t. Do barābar hissoñ par bāñtnā; ādhon-ādh k.; nisfā-nisf k.;

Halves, n. (pl. of Half)— [par] k.

To do things by *halves*—Kūmoñ kā adhūrā (nā-mukammal yā nāqis taur

Hamper, v. t. Phaṇsā d.; uljhā d.; harakat yā rawānī kī hālat meñ rok d.; āge chalnā dushwār kar-d.

Hand, n. 1.—Hāth; dast; yad.

2.—Jo insān ke hāth kī mānind ho yā kisi-qadar waisā hī kām de.

(a)—Ba'z jānwaroñ kā ek 'azw masalan ghore kā aglā pair. (b)—Gharī kī woh sūyī jisse ghanṭā yā minīṭ ma'lūm ho.

3.—Hāth kī chauṛāyī kā ek māp; chār inch yā tasū; muṭṭhī.

“Often applied to the measurement of a horse's height.” Webster.

4.—Taraf; hissa; jānib; samt; dāhīno yā bāyēñ; hāth.

This is admitted on all *hands*.—Yah lūt chāroñ taraf taslīm kī jāti hai ya'nī sab log is bāt ko taslīm yā qabūl karte haiñ.—On the one *hand* or the other—

—Ek taraf yā dūsri; ek yā dūsri jānib.—The right *hand*—Dāhīnī taraf; dast-i-rāst; jānib-i-rāst; yamīñ yā yad-i-yumnā.—The left *hand*—Bāyīñ taraf; dast-i-chap; dast-i-yasār; yusrī.

5.—Kisī kām ke anjām kī tāqat; zarī'a-i-anjām; qudrat yā tāqat; liyāqat; hunar; tezdastī. [kā tarīq.]

6.—Kisī kām kā wāqī'i anjām; fi'l; tarz-i-anjām-i-kār; kām karne

7.—Shirkat; kisī kām ke karne yā anjām meñ shirkat.

He had no hand in that affair.—Us mu'āmale meñ uskī shirkat mutlaq na thī (us mu'āmale meñ woh sharik na thā).

8.—Qabza; iqtidār; iḳhtiyār; hukūmat; hāth; milkīyat.

“Usually in the plural.

The estate is in the *hands* of the owner.—Woh imlūk mālīk ke qabze meñ hai.—The papers are in his *hands*—Woh kāgazāt uske qabze (iḳhtiyār yā hāth) meñ haiñ.

9.--Shakhs; kām k. w.; mazdūr; mulāzim; jo shakhs kisī kām yā khidmat par muta'aiyan kiya jāe; woh shakhs jise kisī khās kām kī ta'lim di gayī ho yā jo kisī kār-i-khās ke anjām kī salāhiyat rakkhe.

Twenty hands were employed on the building—Us 'imārat meñ bīs (bis nafar) mazdūr kām karte the.

10.—Khat yā sawād-i-khat; tahrīr; likhāwat. [khat (khush-nawīs) hai. He writes a good hand.—Uskā khat yā sawād-i-khat 'umda hai; woh khush-

11.—Ek shakhs se dūse shakhs kī taraf muntaqil karne kā fi'l.

To buy at first hand—Nayā kharid k.; kisī shai kā uske banāne wāle se kharid k.—To buy at second hand—Purānā kharid k.; kisī shai kā us waqt kharid k. jab woh banāne wāle ke hāth se nikal gayī ho.

12.—Jitnā hāth meñ ek martaba ho yā ā-sake; hāth; muṭṭhi.

At all hands, or on all hands—Sab taraf ke logon se; jumla ashkhās se.—See under No. 4.—At any hand, at no hand—Kisī tarah par, kisī tarah nahīn.—

At hand—Wagt yā jagah (zamān yā makān) ke lihāz se nazdik; yā to maujūd aur pahuñch ke bhitar yā bahut dūr nahīn.—At the hand of—Kisī ke dene yā 'atā karne se; kisī se ba-taur 'atiya yā ba-khushish ke.—By hand—Hāth se ya'nī kisī āla kāl yā jānwar ke zarī'e se nahīn.—To lift, draw, or carry by hand—Hāth se uṭhānā khūchnā yā le-jānā.—Clean hands—Be-gunāhi; be-jurmī; jurm se barāt.—From hand to hand—Ek shakhs se dūse ke pās; dast-ba-dast; hāthoñ-hāth.—Hand in hand—Bi-l-ittifāq; bi-l-ishṭirāk; muttafiq yā ek ho-kar.—Hand-made—Hāth kā banāyā huā; kāl kā banā huā nahīn.—Hand-made paper—Hāth kā banāyā huā kīgaz; aīsā kīgaz jo kāl ke zarī'e se na banā ho.—Hand to hand—Sat kar; nihāyat nazdik ho-kar; saṭe saṭe; laṭāyī meñ nazdik yā dast-ba-dast.—Hand to mouth—Roz-ba-roz yā yauman-fayau-man; āyinda kā bandobast na rakhi kar.—To live from hand to mouth—Roz nayā-kuñā khodnā aur roz pānī pīnā; jis-qadar zarūrat ho utnā hi bar waqt muhaiyā kar l. aur pahle se uskā kuchh band-o-bast na r.—In hand—(a) Kisī yābinda kā apnī yūftanī fauran pānā.—(b) Jiskā sāmān ho rahā ho; jo ho rahā ho; jo darpesh ho; jo hāth meñ ho.—He has a great work in hand—Woh ek barā kām kar rahā hai.—Off hand, or out of hand—(1) Bilā-tawaqquf pas-o-pesh yā qabūlat; fauran; jhat; wohīn; jiskā sāmān pahle se na ho rahē.—(2) Fi-l-faur; dast-ba-dast; naqd; jiske adā karne meñ tawaqquf na ho; kisī ko uski yūftanī fauran de denā.—Off one's hand—Kisī ke qabze yā hifāzat se.—On hand—Maujūd; hāth meñ; qabze meñ; taiyār.—He has a large supply of goods on hand—Uske pās bahut sā asbāb maujūd hai.—Right hand—'Izzat ikhtiyār aur mazbutī kī jagah.—To be hand and glove—Nihāyat khālā-malā yā khalt-malt r.; bahut meljol r.; hamdam yā ek dil h.; bāham nihāyat mālūf-o-mānūs rahnā; āpas meñ bahut hī dostī r.—To be on the mending hand—Rū-ba-silat h.; rū-ba-taraqqī h.; achchhā hone par h.—To change hands—Pahlū badalnā; ek jānib se dūsrī jānib jānā; ek mālīk se dūse mālīk ke pās muntaqil huā k.—To clap hands—Khushī zāhir k.; āfrīn k.; tāli bajānā.—To come to hand—Pahuñchnā; mausūl h.; milnā.—His letter came to hand yesterday.—Uskā khat kāl pahuñchā (mausūl huā yā milā).—To have a hand in—Kisī kām meñ sharik h.; kisī bāt ke kārne meñ shirkat yā ta'alluq r.; kisī amr meñ kār-rawā rahnā; maerūf rahnā.—To have in hand—Kisī kām kī zimma uṭhānā;

kisī kām meñ mashgūl rahnā ; kisī kām ke anjām meñ lage rahnā ; chalānā.
—To have one's hands full—Kasrat se kām kā h. ; mihnāt yā mashgalon kā bahut hī h. ; jisqadar kām koyī kar sake yā jitnā kām āsānī se ho-sako utnā yā usse ziyāda kām kā h. ; kām se chhutī nā pānā.—*To his hand, to my hand, &c.*—Taiyār ; pahle se taiyār ; muhaiyā ; maujūd.—*To lend a hand*—Madad d. ; i'ānat k. ; mu'yīn h.—*To put the hand to, or to lay hands on*—Pakarṇā ; apne qabze meñ k. ; kisī chiz ko apne hāth meñ k.—*To put the last or finishing hand to*—Ba-martaba-i-ākhir galtiyoñ kī silhat k. ; mukammāl k. ; pūrā k. ; takmil d.—*To strike hands*—Mu'ābada k. ; hāth-mūr ko kisī mu'āmalā ko pakkā k. ; kisī ke qarz yā uskī nek-chalnī kā zāmin h.—*To take in hand*—Kisī bāt kā iqdām yā uskī koshish k. ; ziṣma uṭhānā ; apne iḥtiyār meñ karke kūr-rawāyī k.—*To wash the hands*—Be-jurmī yā be-guṇāhī zāhir k.—*Under the hand of*—Kisī ke nawishte yā dastkhat se muṣaddaq ; kisī ke dastkhat se ; kisī kā likhā yā uskā dastkhatī.—*The deed is executed under the hand and seal of the owner*—Woh dastāwez malik ko dastkhat aur muhr se mukammāl hai.

Hand, v. t. 1.—Hāth se d. ; dast-ba-dast d.

Hand this letter to him—Yah khat use dast-ba-dast (apne hāth se) de-do.

2.—Le jānā aur hāth ke bal uṭhā d. ; le-jānā ; pahuñchānā.

To hand a lady into a carriage—Kisī mard-i-sharif kī bibī kā hāth pakar ke le-jānā aur uṭhā kar use gāri par sawār karā d.

To hand down—'Alā-sabili-t-tartib (silsila-wār) pahuñchānā masalan bāp se bete ko yā shakhs-i-muqaddam se uske jū-nashīn ko.

Hand-cuff, n. Hath-kaṛī.

Hand-cuff, v. t. Hath-kaṛī pahinānā yā dālnā.

[juzwī.

Hand-ful, n. Jitnā hāth meñ ā sake ; miqdār yā ta'dād-i-qalīl ; thorā sū ;

Handle, v. t. 1.—Chhūnā ; hāth se ṭonā yā ma'lūm k. ; hāth se isti'māl k. yā pakarṇā.

2.—Munāsib tarīq par kām meñ lānā ; chalānā—jaise bandūq [wagairā ; hoshyārī se isti'māl k.

3.—Bār-bār chhū-kaṛ parchānā.

4.—'Amāl-dar-āmad k. ; nafāz d. ; kām meñ lānā ; baratnā.

To handle the law—Qānūn ko nafāz d. yā uspar 'amāl k. ; ta'mīl-i-qānūn k. ; qānūn ko baratnā.

5.—Kisī ke sāth pesh ānā ; sulūk k. ; bartāw k. ; burā yā bhalā sulūk k.

6.—Kisī kī nisbat kuchh kahuā yā likhnā ; tahrīr yā taqrīr k. [zarī'e se bayān k.

Handle, n. 1.—Qabza ; dasta ; mūṭh ; beñṭ ; kaṛā. [hīla ; wasīla.

2.—Jis shai ko kām meñ lāyeñ ; kisī maqsad ke anjām kā zarī'a ; āla

To give a handle—Mauqa' d. ; sabab yā bā'is h.

Handsel, n. Kisī silsile kā pahlā fi'l jisse bāqī kī achchhī yā burī umme qāim ho ; bohnī ; woh rupaye-paise jo subh ko pahle-pahal chizeñ k farokht se milēñ yā nayī dūkān kī pahlī bikrī kī āmadānī wagairā bai'āna ; pahlī qist.

Handsome, a. 1.—Jo ānkhoñ ko margūb ho ; khushnumā sūrat yā bashīr. w. ; hasīn ; malih ; didārū ; dokhnauk ; suḍaul ; khush-qat' ; khū sūrat ; shakīl ; khūb-rū.

A *handsome* man or woman; person or face—Hāsīn mard yā 'aurat shakl yā chihra.—A *handsome* house—Suḍaul makān; khūb-sūrat achchhā banā hūā yā khush-qat' makān.

2.—Munāsib; jismen munāsabat aur suhūlat ho; shāista; bāista; sāf aur suthrā; darja-i-i'tidāl par 'umda.

3.—Jisse sakhāwat yā faiyāzī zāhir ho; ma'qūl; barā; kasir; wāfir.

4.—Bahut; barā; darja-i-i'tidāl par barā.

Handwriting, n. 1.—Har shakhs ke likhne kā khās tariq yā dhaṅg; tarz-i-kitābat jo har ek kātib ko liye maḥsūs ho; sawād-i-khat; khat dast-khat yā likhāwat.

His *handwriting* is excellent—Uskā khat yā sawād-i-khat nihāyat 'umda hai; uskā dast-khat (uski likhāwat) bahut hi khūb hai; woh azbas khush-khat hai

2.—Hāth kā likhā huā; nawishta; tahrir. [tumbhārā nawishta hai? Is that your *handwriting*?—Kyā woh tumbhārē hāth kā likhā hai; kyā woh

Handy, a. 1.—Tez-dast; hoshyār; chālāk; musta'id. [kā.

2.—Taiyār; jisko āīān ke sūth hāth se kām meṁ lā-sakeṁ; subhito

Hang v. t. 1.—Laṭkānā; kisi ūchī jagah par is tarah lagānā ki niche se koyī sahārā na ho; āwezān k.; khulī jagah meṁ laṭkānā; aisi jagah āwezān k. jahān dekhne walōn ko nazar paṛe.

Often used with *up* or *out*.

To *hang* a coat on a hook—Kurtē ko kāṇṭe par laṭkā d.—To *hang up* a sign—Jis makān meṁ koyī rozgār (peshā) hotā ho uske bahar ek kāgaz yā takhti par us rozgār ke i'lan ke liye ek ishtihār ūchāyī par lagā d.

2.—Kisi shai ko is tarah par laṭkā d. ki jahān woh laṭkāyī jāe wahān ap hī ap harakat kiyā kare; laṭkānā; ṭāngūā.

Said of a pendulum, a swing, a door, gate, &c.

3.—Laṭkā-kar jān-l.; phānsī d.; sūli par charhānā; dār par khinchnā.

To *hang* a murderer—Kisi khūni ko phānsī d.

4.—Taswīr wāgaira laṭkā kar (lagā yā maṛh kar ārāsta) k. yā sajunā.

Said of a wall, a room, &c.

To *hang down*—Niche kar d.; jhukā d.; niche ko laṭkā d.—To *hang down* the head, or, elliptically, to *hang* the head—Sar jhukā d.; sar ko niche laṭkā d.; sar-nigūn h.

Hang, v. t. 1.—Laṭkānā; laṭkā rahnā; kisi chiz meṁ ṭāngā rahnā.

2.—Munhasir rahnā; mauqūf h.; kisi shai par madār r.

Usually with *on* or *upon*.

This question *hangs on* a single point—Is baḥs kā madār ek hī amr par hai; yah baḥs ek hī bāt par munhasir yā mauqūf hai.

3.—Lipāṭnā yā lipṭā rahnā; gale se lagā rahnā. [ke gale se lage rahnā.

To *hang on* the neck of a person—Kisi kī gardan meṁ lipṭe rahnā; kisi shakhs

4.—Bār yā bojh h.; bā'is-i-'azūb yā taklif h.; wabūl h.

Life *hangs upon* him—Zindagi uske liye bojh hai; jinā uske liye wabūl hai; woh zist se taḡ hai.

5.—Sar par maujūd h.; dhamkī kī sūrat dekhānā; qarīb pahuṁchnā yā ā-pahuṁchnā; meṁdrānā; qarībū-l-wuqū' h.

Usually with *over*.

Evil hangs over the country—Us mulk par āfat yā balā ā-pahuñchī.

6.—Gair-mutahaqqaq h.; tazabzub kī hālat meñ h.; pakkā na-h.; atkā rahmā. [kā pichhā na chhorñā yā use tang k.

To hang on, or upon, a person—Kisi ke gale kā hār h. yā uske gale parñā; kisi

Hanger-on, n. Jo shakhs kisi dūsre shakhs maqām yā mansūbe se lagā-liptī rahe yā use na chhore; jo shakhs dūsre se uski mihrbānī kā hamesha mustada'i wa mutaqāzī rahe yā uskā pichhā na chhore; jo shakhs dūsroñ ke sāth fuzūl lagā rahe; tufailī. [paregā.

Hanging, p. a. 1.—Jiske dekhne se ma'lūm ho ki yah shakhs phāñsi What a hanging face!—Kaisā chihra hai iske dekhne se ma'lūm hotā hai ki yah shakhs phāñsi paregā!

2.—Jiskī sazā phāñsi se ho-sake yā jo phāñsi kī sazā ke laiq ho.

A hanging matter—Phāñsi dene kī bāt; aisi bāt ki uske badle phāñsi ho.

Hanging, n. 1.—Phāñsi yā sūli ke zarī'e se maut; phāñsi parñā yā sūli par charhāyā jānā. [zebāish ko liye mañdhā jātā hai.

2.—Woh kāgaz yā mugarra q phuldār kaprā wagaira jo diwār meñ Usually in the plural.

Hangman, n. 1.—Woh shakhs jo logoñ ko phāñsi dene ke liye hākim kī taraf se muqarrar ho; jallād.

2.—Ek hiqārat kā lafz; ek zalil shakhs.

Hanker, v. i. Bare shauq balki be-qarāri se kisi bāt kī khwāhish r.; kamāl ishtiyāq r.; nihāyat hī chāhnā yā khāstgār h.

Usually followed by for or after.

Hap-hazard, n. Ittifāq; sanjog.

Happen, v. i. Ā-jānā; ā-parñā: ittifāqan ā-jānā; us hēlat meñ ānā ki pahle se āne kī unimēd na rahi ho; wāqī' h.; wuqū' meñ ānā; zuhūr meñ ānā yā zuhūr-pazīr h.; sādīr yā sar-zad h.; honā ho-jānā yā bītnā.

To happen on—Milnā; ma'lūm h.; yakāyak pā-jānā.

Happily, ad. 1.—Khush-nasībī se; khush-qismatī se; khush-waqtī se.

2.—Khush-hāl; āsūda-hāl yā āsūda-hālī se; khushī se.

Happiness, n. 1.—Woh rūhānī khushī jo kisi bhalāyī se paidā ho; khush-hāl rahnā; khushī; āsūda-hālī; ārām; fulāh; sukh; chain.

2.—Nek-bakhtī; kāmgārī; kāmrānī; iqbal.

Happy, a. 1.—Mubārak; farkhunda-fāl; sa'adat-maqrūn yā sa'id; kāmgār yā kāmyāb. [sūda-dil; mutmayin.

2.—Har tarah kī bhalāyī sulh chain aur ārām r. w.; khush; ā-

3.—Nek-aqhtar; sūhib-i-iqbāl; khush.

4.—Jisse khushī hāsil ho; pasandīda; khushī paidā k. w.

5.—Tez-dast; musta'id; laiq. [ham muhabbat ho.

6.—Jismeñ ittifāq ho; āpas meñ mol yā irtibāt r. w.; jismeñ bā-

A happy family—Aisā khāndān jisko shurakā ke mābain bā-ham ittifāq yā irtibāt ho; jis khāndān ke log āpas meñ muhabbat rakkheñ.

7.—Achchhā; mubārak; nek.

A happy omen—Fāl-i-mubārak; achchhā shugūn.

Harass, v. t. 1.—Bahut hī thakā d.; mihnāt se harā d.; dauṛā mārñā. [lif d.

2.—Taqāza fikr yā pareshānī se tañg k.; diq k.; pareshāñ k.; tak.

3.—Dafatan aur mutawātir hamla karko tang k.—jaise dushman ko. [khabar ho; āgam dekhāne-wālā.

Harbinger, *n.* Peshwā; woh bāt jisse kisi dūsrī āyinda hone wālī bāt kī
Harbour, *n.* 1.—Panāh-gāh; hifāzat kī jagah; woh jagah jahān khatre se panāh mile (bachāw ho); hifāzat aur āram kī jagah.

2.—Bandar; bandar-gāh; jahāz-gāh.

Harbour, *v.* t. 1.—Panāh d.; mahfūz r.; chhipā r.; poshida r. [ko chhipā r.

To harbour an offender—Kisi mujrim ko panāh d. yā hifāzat meñ r.; kisi mujrim

2.—Rakhnā; dil meñ rahne yā thaharne d.; dil meñ jagah d.

To harbour malice—Kisā yā bugz r.; kine ko dil meñ jagah d. [pinā.

Harbour, *v.* i. Kuchh der tak qayām k. yā rahuā; panāh l.; tīknā; khānā-

Hard, *a.* 1.—Sakht; karā; jismeñ kuchh jald dhāns na sake yā jisko āsānī se judā judā na kar sakeñ; jo dabāne se na dabe; thos.

Applied to material bodies, and opposed to *soft*.

2.—Jo jald samajh meñ na āye; dushwār-fahm; mushkil; āsān nahīn.

3.—Jiskā anjām (uskā k.) mushkil ho; jo āsānī yā suhulat se na ho-sake; pur-az-qabāhat; jismeñ baṛī mihnat kamī pare; jisko karne meñ thakāwat ā-jīwe; taklif-dih; dushwār; karā; sakht; bhārī.

4.—Jiskā bardāshht k. (sahnā) mushkil ho; jiskā tahammul yā manzūr k. sahl na ho; sakht; shadīd; taklif-dih; nā-ma'qūl yā 'aql ke khlāf; khlāf-i-insāf; be-jā; shadīd; shiddat kā; girān-būr.

5.—Jiskā khusk k. yā jispar asar pahunchānā mushkil ho; jispar tāsīr pahunchānā āsān na ho; sakht; be-rahm; rūkhā; tursh; dush-nām-āmez; jisse dil kī sakhti zāhir ho.

6.—Jo dil ko margūb na ho; jo khusk zāiqā na ho.; jibillī nahīn; aslī nahīn; jo jabrīya yā tabī'at par zor de kar paidā kiya jāwe.

Hard money (as distinguished from paper money)—Naqd; rok yā rokaṛ; sikka.

Hard, *adv.* 1.—Mihnat se; dil se; shauq se. [dars meñ garq hai.

He is hard at study—Woh mihnat yā shauq se tahsil-i-'ilm kar-rahā hai; woh

2.—Mushkil yā dushwārī se.

The vehicle moves hard—Woh sawārī mushkil se chaltī hai.

3.—Is tarah par ki qabāhateñ wāqī' hoñ.

The question is hard set—Woh suwāl is tarah par murattab kiya gayā hai ki usko jawāb meñ qabāhateñ wāqī' hoñ. [būti se

4.—Jald yā jaldī se; subukī se; tezī se; zor se; musta'idī se; maz-

5.—Tund yā tundī se; sakht yā sakhti se; tez; zor se; shiddat se.

It blows hard, or the wind blows hard—Hawā tund (tez yā sakht chal rahi) hai;

hawā zor yā shiddat se bah rahi hai.—It rains hard—Meñhī zor se baras rahā hai; pāuī shiddat se barastā hai; zor khusk shiddat se bārish hotī hai.

Hard ty—Nazdik; muttasil; bahut dūr nahīn.—Hard up—Bahut muhtāj yā lā-chār; be-zar; kauriyon ko tang; baṛī taklif yā tangī meñ (Colloquial). [k.; thos k.

Harden, *v.* i. 1.—Sakht yā ziyāda-tar sakht k.; karā yā aur karā k. mazbūt

2.—Sakht aur mazbūt banā d.; mazbūti d.; quwwat d.; karāyī paidā k.; mihnat yā taklif se 'ādī k.; kisi burāyī meñ pakkā (pukhta) k.

Harden, *v.* i. Sakht (karā yā thos) bau-jānā; kisi achchhi yā burī bāt meñ pakkā (pukhta) ho-jānā. [pākath.

Hardened, *p.* a. Sakht; karā; be-rahm; burāyī meñ pakkā; pukhta-kār;

A *hardened* offender — Mujrim-i-pukhta-kār; jo shakhs jurm karne meñ pakkā ho
Hard-hearted, *a.* Be-rahm; sang-dil; sakht-mizāj; jiskā dil patthar sā
 ho; jo kahnā sunnā na māne; jo manāne se na māne; be-dard. [sarī se.
Hardly, *ad.* 1. — Mushkil se; dushwārī se; baṛī mihnāt se; baṛī dard-
 2. — Shāyad hi; mushkil se; bi-l kul nahīn; yak-gūna nahīn; thorā thorā.
 3. — Sakhtī se; bid'at se; durushtī se; zulm ke sāth.

The prisoners were *hardly* used or treated — Un qaidiyon par bid'at hui (un
 ke sāth s khtī se bartāw kiya gayā yā un par zulm huā).

Hardness, *n.* Mazbūtī; sakhtī; karāyī; injimād; karakhtagī; dushwārī
 jo kisī bāt ke samajhne yā karne meñ ho; tangī—jaise rupaye-paise
 ke milne meñ; be-dardī; be-rahmī; sang-dilī; badi meñ mizāj kī sakhtī;
 shiddat—jaise sardī kī. [nidar.

Hardy, *a.* 1. — Diler; juwān mard; dil kā mazbūt; mardāna; be-khauf;
 2. — Haṭṭhī; shokh; gustākḥ; barā dhīṭhā.

3. — Mazbūt; mustahkam; pāedar. [būt ho-jāe—jaise purānā sipāhī.

4. — Jo 'adat kī wajh se mihnāt se na thake; jo mihnāt karte karte maz-

Harm, *n.* Nuqsān; ziyān; zarar; kḥisāra; mazlamāt; badī; burāyī.

Harm, *v. t.* Zair pahuñchānā; ziyān k.; nuqsān pahuñchānā.

Harmful, *a.* Muzir; zarar-rasān; jisse nuqsān ho; nuqsān pahuñchāne w.

Harmless, *a.* 1. — Be-zarar; jisse kuchh nuqsān na ho.

2. — Be-jokhim; be-gazand; sadme se mahfūz yā barī.

3. — Be-gunāh; be-jurm; ma'sūm.

Harmonious, *a.* 1. — Bāham munāsabat r. w.; jiske ajzā āpas meñ mu-
 nāsabat rakkheñ; mauzūn; sudaul.

2. — Jo log kisī maqsad i-'ām ke anjām meñ sharī; ho-kar kār-rawāyī
 karen; jismeñ ba-lihāz kār-rawāyī yā khayālāt ke ittifaq ho; jo āpas
 meñ sulh aur dostī rakkheñ; muttāfiq; bāham ittifaq r. w.

An *harmonious* family — Aisā khāndān jiske shurakā āpas meñ har tarah par
 ittifaq rakkheñ; jis khāndān ke logoñ meñ bāham sulh aur dostī ho.

3. — Ham-āhang; āwāz yā sur meñ mel r. w.

Harmoniously, *ad.* Sulh yā mel se; muhabbat aur dostī se; ittifaq ke sāth;
 bi-l-ittifaq; munāsabat ke sāth; āwāz yā sur meñ mel milā ke; mel ke
 sāth. [muwāfiq h.; mazmūn yā maushā nīk. yaksān yā muttāfiq h.

Harmonize, *v. i.* 1. — I'l munāsabat yā dil par tāsīr paidā karne meñ

The arguments *harmonize* — Yah dalāil muttāfiq-i-mazmūn haiñ (in daliloñ kā
 maushā yaksān khwāh wāhid hai.) — The facts stated by the different witness-
 es *harmonize* — Mukhtalif gawāhoñ ne jo wāqī'at bayān kiye woh ham-maz-
 mūn haiñ (unkā maushā wāhid hai). [shakhsōñ yā khāndānoñ kā.

2. — Apas meñ mel-jol r.; bā-ham sulh aur muhabbat r. — jaise

3. — Ham-āwāz h.; ek sur r.; sur aur tāl barābar r.; mel meñ milnā.

Harmonize, *v. t.* 1. — Munāsib tarīq par sudhārnā; milānā yā ek mel kā
 k.; kisī shai meñ jo takhāluf-i-zāhirī ho uskā raf' k.

2. — Sur aur tāl durust k.; khush-āwāz k.; qā'ida-i-'ilm-i-mūsiqī ke
 mutābiq murattab yā durust k. [nāsabat-i-ma'qūl r.

Harmony, *n.* 1. — Kisī shai-i-mujmal ke ajzā-i-mukhtalifa kā bāham mu-

2. — Wāqī'at rāe tarz-o-tarīq khwāh naf'-o-nuqsān wagaira meñ itti-
 fāq; ittifaq-i-kullī; sulh aur dostī; mudārāt; yak-dilī; mel yā mel-jol;
 bauāw; ittihad; rabt-zabt.

To live in *harmony*—Āpas meñ mel yā mel-jol r.; mil-jul rahnā; āpas meñ banāw (ittilād yā raot-zab) r.; ek-dil ho-kar rahnā.

3.—Sur; tāl; sur kā chaḥhāw-ntār. [ho; nī-hamwār; bihaṛ; aḥḥar.

Harsh, a. 1.—Chiknā yā hamwār nahīn; jo chhūne meñ khurkhurā ma'lūm r. Opposed to *smooth*.

2.—Talkh; kaṛnā; tursh; khaṭṭā; khush-guṇwār yā maza-dār nahīn.

3.—Sunne meñ kharāb; jisse kān phat jāeñ; karīhu-s-saut; khush-āwāz nahīn; be-āḥang; kaṛī.

4.—Sakht; tund; tez; chirechira; kaṛnā; kaṛā.

A *harsh* temper—Sakht mizāj; kaṛnā kaṛī yā chirechira mizāj. [bāteñ.

5.—Sakht; durasht; zisht; dushnām-āmez; kaṛī yā kaṛwī—jaise

Harshly, ad. Sakhti turshi yā kaṛwāyī se; chirechira ke; tundi se; jāhil-āna tarīq par; jabr ke sāth; aisi tarah par ki nāguṇwār ho; aisi tarah par ki sunne meñ na bhāye yā pasandida ma'lūm ho.

Harvest, 1.—Kharif; gulla yā dūsri fasl kiṭne aur jam' karne kā waqt; gulla yā nāj batorne kā waqt; waqt-i-dirāu.

2.—Jo kuchh kāṭā (dirāu kiṭā) jīe; pakkā (puḥhta) nāj yā galla jab kākhar ekaṭṭhā kiṭā jāe; khirman.

Vernal harvest—Fasl-i-rabi'; chaiti; bahār yā mausim-i-bahār.—*Autumnal harvest*—Fasl-i-kharif; khizān; asāḥī yā asāḥī ki fasl.

3.—Kisi qism ki mihnāt kā samra yā phal; fāida; hāsil; natīja.

Harvest, v. t. Jab nāj yā phal pak jāe to use insān aur haiwān ke sarf ke liye kāṭnā yā jam' k. [tawāqquf nahīn.

Haste, n. 1.—Harakat ki tezi; 'ujlat; ta'jil; jaldi; shītābī; utāwli;

This business requires *haste*—Is kām meñ 'ujlat darkār hai (isko jhatpat yā turant karnā chāhiye). [tezi.

2.—Kām ki shiddat; haṛbaṛī; ghabrāḥat; josh; pāreshānī; 'ujlat;

Haste, } v. t. Āge baḥḥānā; āge ko chālānā; jhōñke se āge ko harakat

Hasten, } d. harakat meñ rawānī d.; jald jald chālānā; 'ujlat d. yā

'ujlat se karānā.

Haste, } v. i. Jaldi se chālānā; 'ujlat se; harakat k.; ta'jil k.; chaḥḥaṭī k.

Hasten, }

Hastily, ad. 1.—'Ujlā se; jaldī se; shītābī se; jhatpat; phurtī se; subuk-ravi se. [ūndhe ki tarah; sar ke bal; utāwli se.

2.—Be khūb soche-bichārī; achchhi tarah samajh-būjh-kar nahīn;

3.—Yakāyak josh meñ ā kar; tāw khākar; be-sabṛī ke 'ālam meñ.

Hasty, a. 1.—Jald-bāz; phurtīlā; utāwalā; sust yā dhīrā nahīn. [ta'jil-kār.

2.—Gair-mutaammil; be-soche kām k. w.; jald josh meñ ā-jāne w.;

3.—Jo gusse se paidā ho yā jisse gussa zāhir ho.

Hatchet, n. Kulhārī; tabar; basūlā.

To bury *the hatchet*—Sulh k.; talwār miyān meñ k.—To take up *the hatchet*—Laiṭyī (jang) k.; talwār khairchnā. [pher l.

Hate, v. t. Kisi se baṛī nafrat r.; nā-pasand k.; muhabbat na r.; muḥb

Hate, n. Baṛī hī nafrat; sakht nā-rāzī.

Hateful, a. 1.—Jisse baṛī nafrat zāhir ho; burāyī chāhne w.; bad-andesh. [karīh.

2.—Makrūh; baṛī nafrat paidā k. w.; is qābil ki usse nafrat karēñ;

Hatred, n. Baṛī hī nā-rāzī yā nafrat; dushmanī; 'adāwat; kina; bugz.

Haughty, a. 1 — Gurūr aur nafrat r. w.; apne ko auron se baḥ-kar samajhne w.; ghamandī; magrūr.

2.—Jo gurūr aur nafrat ke sabab se ho yā jisse yah bāteñ zāhir hoñ.

Haunt, v. t. 1.—Bār-bār ānā-jānā; aksar āmad-o-raft r.; hamesha dhūndhā k.; kabhi hamesha yā nā-jāiz tarīq par jāyā k.; kisī kī khwāhish yā marzī ke khilāf ghūs jānā; aksar jā ke diq k.; dum ke pichhe lage r.

2.—Shayātīn (bhūt paret wagaira) kā rahnā yā āyā-jāyā k.

Haunt, v. i. Isrār ke sāth ṭhaharnā yā āmad-o-raft r.

Have, v. t. 1.—Rakhnā; pās yā qabze khwāh ikhtiyār meñ r. [lugat hai.

He has a good dictionary — Woh ek achchhi lugat rakhtā hai; uske pās ek 'umda

To have and to hold — Qabza-o-daḥl r.; qābiz aur daḥbil rahnā.

“Terms used in a deed of conveyance.” Webster.

2.—Kisī nīsī shai kā r. jisko rakhne wāle se ta'alluq ho yā jo uspar muassir ho. [fever yesterday — Kal use buḥhār thā.

Have you another brother? — Kyā tumhāre koyī aur bhāyī hai? — He had a

3.—Tauqir k.; samajhnā; mānnā.

To have in honour — Qadr tauqir yā 'izzat k. [majbūr kiya jānā.

4.—Zarūrat yā farz se majbūr kiya jānā; kisī kām ke karne par

Followed by an infinitive. [ko kām karnā partā hai.

We have to work even during the holidays — Aiyām-i-ta'tīl meñ bhī ham logon

5.—Rakhnā; kisī shai meñ ek dūsi shai kā rahnā.

That work has many beauties and many faults — Us kitāb meñ bahut husn-o-qubh hai (usmeñ bahut si khūbiyāñ aur bahutere naqs haiñ).

6.—Hāsil k.; pānā; kharīd k.

7.—Jannā; paidā k.—jaise larkā.

8.—Kisī shai kā l. qabūl k.; lenā; qabūl k.

Had rather (a corruption of would rather) — In alfāz se khwāhish yā tarjīh zāhir hotī hai. — To have a care — Ihtiyāt k. yā r.; khabar-dār rahnā; chaukas rahnā. — To have on — Pahinnā.

Haven, n. 1.—Bandar; jahāz ke qiyām ki mahfūz jagah.

2.—Panāh kī jagah; jāe-i-panāh; hifāzat-gāh.

Havoc, n. Barbādī; wirānī; tabāhī jo wasī' aur 'ām ho.

Havoc, v. t. Wirān k.; barbād k.; tabāh k.; gārat kar-d.; ujār d.

Hazard, n. 1.—Jo bāt daf'atan yā nāgahāñ zuhūr meñ āye; jo bāt yakāyak ho-jāwe; hādīsa; wāqī'a; ittifaq; nāgahāñī.

2.—Khatra; jokhim.

To run the hazard — Khatra uṭhānā; jokhim uṭhānā yā sahnā; nīsī bāt kā k. yā nīsī lāt ke karne meñ gallat k. jiskā anjūn-i-kār-pahle se na ma'lūm ho aur na uskā qiyās k. mumkin ho.

Hazard, v. t. Khatre meñ ḍālnā; ittifaq par chhoṛ d.; nīsī hālat meñ chhoṛ d. kī nuqsāñ yā ziyāñ kā andeshā ho; qismat par chhoṛ d.; kisī bāt kā tan-ba-taqdīr ho-kar (qismat ṭhok-kar) k.

Hazard, v. i. Jokhim uṭhānā; khatre meñ paynā.

Hazardous, a. Khatar-nāk; pur-khatar; jismeñ nuqsāñ yā burāyī kā khatkā ho; jokhim se bharā huā.

Head, n. 1.—Sar; farq; kapār; mūñḍ.

2.—Kisī be-jān chīz kā sab se ūpar kā yā sab se 'umda hissa.

3.—Sar ke rakhne kī jagah ; sirhānā ; bālīn.

4.—Afsar ; sar-guroh ; sardār ; sar-ḡhail ; mīr ; peshwā.

5.—'Izzat yā hukūmat kī jagah ; sadar maqām ; āgā ; sāmuā.

6.—Bahut se shumār meñ se ek ek ; nafar ; kas ; rās.

Let the labourers be paid at the rate of 2 annas per *head*.—In mazdūroñ ko fī kas yā fī nafar do *due* do.—20 *head* of oxen.—Bis rās bail.

7.—Dimāg ; 'aql ; fahm ; idrāk ; zihñ ; samajh.

It never entered his *head*.—Yah bāt kabhi uske dimāg meñ na paithī (uske zihñ yā 'aql meñ na ūyi) ; is bāt kī use kabhi ḡhayāl na huā.—Of one's own *head*.—Apne ḡhayāl yā apnī ḡhwāhish se.

8.—Mabdā ; masdar ; asl ; jahāñ se koyī shai nikle ḡhwāh paidā yā shūrū' ho. [manshū-i-kalām ; asl mazmūn.

9.—Kisī kalām kī hissa-i-judāgāna ; fasl ; bāb ; mad ; ḡhāna ; siga ;

10.—Darja ; martaba ; naubat ; zor.

Head and ears.—Sāīā badan yā tamām jism ; ḡhūb ḡhīrā ; bi-l-kul ; tamām-tar ; sarāsar ; sarāpā.—He plunged *heads and ears* in water.—Uskī sūrā badan pāñī meñ ḡūb gayā ; woh pāñī meñ dūr tak chalā gayā.—He was *head and ears* in debt.—Woh qariz meñ ḡūbā yā ḡarq thā ; woh nihāyat hī maḡūz thā ; woh bāl-bāl zer-bār thā.—*Head and shoulders*.—(a) Jabriya ; zor yā zabardasti se ; ḡhīñch-ḡhāñch kar ; kashū-kashī se. (b) Bahut hī ; bahut kuchh ; az-bas.—*Head or tail*.—Is taraf yā us taraf ; yah yā woh ; yah bāt ḡhwāh woh bāt.—*Neither head nor tail*.—Be-sar-o-pā ; be-sar-pair kī ; jiskā na āgāz ho na anjām ; na yah bāt na woh bāt ; sāf yā mutabaqqāq nahīñ ; muntashir. He could make *neither head nor tail* of the matter.—Usko is mu'āmale kī sar-pair ma'lūm na huā (iskā āgāz yā anjām daryāft na huā ; yah bāt usko sāf sāf ma'lūm na ho-sakī.) *To come to a head*.—Paknā ; mawḡd kī ā-jānā ; pib kī bhar jānā. The boil has *come to a head*.—Woh phoḡā pak gayā. *To give one the head*, or *to give head*.—Hukūmat yā zabt chhoḡ d. ; khol d. ; āzād k. ; ḡhud-sar banī d.—*To one's head*.—Kisī ke rū-ba-rū ; bi-l-mushāfaba ; muñh par.—*To make head*, or *to make head against*.—Kāmyābī ke sāth muḡā-bala yā ta'arruz k. ; āge baḡhnū ; ḡālib hūā.—*To turn head*.—Muñh pher l.

“Head, as an adjective, or in composition, chief ; principal ; as a *head* workman.” *Webster*.

Head, v. t. 1.—Afsar h. ; apnī tayīñ sar-dār sar-guroh yā sarḡhail banā l. ; apnī mā-tahtī meñ chalānā ; insirām k. ; chalānā.

2.—Sirā banānā yā lagānā.

3.—Kisī ke āge yā sāmne ho-jānā ; kisī ke muḡābil ā kar use bāz r. yā rok d. ; roknā ; māñī' h. ; insidād k.

To head down.—Kāṭnā ; chhāñṭnā ; tarāshnā ; qalam k.—*To head off*.—Rāste meñ pakāḡ l. ; āge pahuñch-ḡar rok d. ; [par likhā jāe ; mad ; surḡhī.

Heading, n. Sarnāma ; 'unwān ; peshāñī ; jo kuchh kisī kāgāz ke sīre *Headlong*, ad. 1.—Sar ke bal ; auñdhā ; muñh ke bal.

2.—Jhapaṭ ke ; be-tahāshā ; be-soche-bichāre ; be-ḡair samjhe-būjhe.

3.—Jaldī se ; 'ujlat ke sāth ; bilā-tawaqquf ; be-taammul.

Headlong, a. 1.—Kharā ; jismeñ bahut ḡhīl ho.

2.—Be-sar-pair kī ; be-soche-bichāre ; jismeñ 'ujlat ko daḡhl ho.

Head-quarters, n. pl. Kisī afsar-i-ā'lā ke rahne kī maqām ; sadr maqām ; woh jagah jahāñ se aḡkām jāñī hoñ ; marja'.

Headstrong, a. 1.—'Tund-mizāj; haṭṭhī; jo qābū meī na rah sake; jo kahnā na māne; jo apnī hī rāh par chale; bad-lagīm; muñh-zor; jo apnī hī khwāhish ke mutābiq kām kare.

2.—Jo haṭh ki wajh se ho; man mānī ghar jānī.

Heal, v. t. 1.—Ārām k.; sihhat d.; shifā' baḥshnā; achchhā k.; dūr k.; raf' k.; bhali-changā kar-d.; sahīh-o-sālim kar-d.; bhar ānū yā angūr bhar lānā.

2.—Raf'-i-shar k.; mel karā d.; tasfiya karā d.; sulh karā d.

Heal, v. i. Achchhā ho-jānā; changā ho-jānā; angūr bharlānā yā bhar ānā.

☞ Sometimes with *up* or *over*.

Health, n. 1. Sihhat; tandurustī; 'āfiyat; dard yā amrēz se jism kā barī rahnā; salāmatī; khair-o-'āfiyat.

2.—Sihhat aur khushī ki du'a. [sahīh o-sālim.]

Healthful, a. 1.—Tandurust; marīz (bīmār) nahīn; achchhā; sahīh;

2.—Sihhat-āwar; jisse tabī'at ko ārām mile.

3.—Jisse tandurustī zāhir ho; jo sihhat kā natīja ho.

To drink one's health—Sharāb pīne ke qabl kisi ki sihhat aur khushī kā izhār k. ya'nī usse du'ān kahnā ki tum sahīh aur khush raho yū Khudū tum ko tandurust aur khush rakkhe.

Healthy, a. 1.—Sahīh; tandurust; sahīh-o-sālim; bhālā-changā; tanomand.

2.—Mu'īn-i-sihhat yā sihhat-āwar; sihhat-baḥsh; jisse yā jiske karne se tabī'at sahīh rahe.

Heap, n. Tūda; ambār; dher; ganj; rās; ṭāl.

Heap, v. t. 1.—Tūda k.; ambār k.; dher lagānā; rās yā ṭāl lagānā.

☞ Often with *up* or *on*.

2.—Babut sā jam' k.; ekaṭṭhā k.; khūb mujtama' k.; baṭornā.

☞ Usually with *up*.

Hear, v. t. 1.—Sunnā; kān se ma'lūm k.; quwwat-i-sāmī'a se ma'lūm k.

2.—Kisi ki taraf muḥhātab ho-kar uski bāt sunnā; mutawajjih h.; kān d. yā dharnā.

3.—Kisi muqaddame meī wāqī'at shahādat aur bahs kā sunnā; 'adālat-i-qānūn yā insāf meī tajwīz k.; 'adālat meī tajwīz k.; samā'at k.; shinwāyī k. [yā istid'ā ko manzūr k.; sunkar jawāb-i-bā-sawāb d.

4.—Tawajjuh se muḥhātab h.; lihāz yā pās k.; kisi ki khwāhish *To hear a bird sing (Colloquial)*—Khufyatan (chhip ke yā poshida) khabar pānā.

To hear say (Colloquial)—Kisi ki zabānī sunnā; afwāhan sunnā; logon ko kahte sunnā; samā'i khabar pānī.

Hear, v. i. 1.—Quwwat-i-sāmī'a r.; āwāz ke ma'lūm karne ki tāqat ko kān meī lānā; sunnā; muḥhātab h.; dhyān se sunnā. [dūsre ki kahī sunnā.

2.—Zabānī muttala' kiya jānā; zabānī khabar pānī; auroī se sunnā;

Hearing, n. 1.—Samā'at; quwwat-i-sāmī'a; āwāz ma'lūm karne ki quwwat. [mā'at kā mauqā'; shinwāyī.

2.—Jo kuchh kahā jāe uski taraf tawajjuh; sune jāne yā sa-

3.—Tajwīz yā infisāl ki garaz se wāqī'at aur shahādat wagaira ki samā'at; tajwīz i-'adālatāna. [ki pahunch.

4.—Jahān tak kān se sun pare; jahān tak ki āwāz sun pare; āwāz

He was not within hearing—Woh aisi jagah thā jahān āwāz sunāyī nahīn detī thī; woh nazdik na thā. [i-samā'i.

Hearsay, n. Sunī-sunāyī bāt; afwāh; shuhra; zabān-zad-i-'awām; qaul-

His account depends entirely on *hearsay*—Uskā bayān bi-l-kul sama'i hai; jo kuchh woh kahtā hai woh sab suni-sunāyī hai. [Webster.

“It is sometimes used as an adjective; as, *hearsay* evidence.”

Heart, n. 1.—Dil; qalb; khātir; man; hiyā; jigar.

2.—Jo hissa markaz se bahut hī nazdik ho yā kisi shai ke bīch kā hissā; sab se bhītār kā hissā; woh shai jiskī wujh se koyī dūsri shai qāim rahe; khās hissā; kisi chīz kī jān.

3.—Himmat; jurat; dilerī.

[quwwat.

4.—Zar-khezī; zor (jaise zamīn kā); paidā-wāī; paidā karne kī

5.—Ma'nī jo poshida ho; aslī manshā; bhed; rūz.

At heart—Fi-nlibī; dil se; jī se; dar-asl; sachmuch; wāqī'i; haqīqat meñ.—

To get or learn by heart—Az-bar k.; zabānī yād k.; hifz k.; kañh k.—*For my heart*—Apnī jān kī qasam; agar merī jān bhī kām ātī.—*Hard-*

ness of heart—Dil kī sakhti; be-rahmī; patthar kā ā jigar h.; be-dardī.—

To break the heart of—(a) Nā-ummed yā bahut ranjida k.; mutaassif k.; ranj

se nihāyat hī dil tor d.—(b) Qaibu-l-ikhtitām k.; goyā khātimo ko pahnū-

chā d.; qarib qarib khatm kar chuknā yā anjām ko pahnūchā d. & Said

of any thing undertaken.—*To find in the heart*—Rāgib yā wāil h.; chāhūnā.—

To have in the heart—Irāda k.; 'azm r.; qasd k.—*To have the heart in a nut-*

shell—Nihāyat tang-dil past-himmat yā buz-dil h.—*To have the heart in the*

mouth—Bahut darūn; nihāyat khauf-zada yā mukhawwaf h.—*To take to heart*

—Kisi bāt par ranjida h.; kisi amr kī nisbat ta'alluq i-khātir r. (mutafakkir

h.).—*To set the heart at rest*—Qarār pakarū; mutamayin h.; dil-jau'i r.—*To*

set the heart on or upon—Kisi shai par dil lagānā; kisi shai kā nihāyat mush-

tāq h.; kisi bāt kā bahut shauq r. yā shāiq h.

Heart-burning, n. Nā-khushī; 'adāwat; kīna; ohhipī chhipī dushmanī.

Heartily, ad. 1.—Dil se; Dil-o-jān se; sacheche dil se; sachāyise; sach-much.

2.—Dil se; sargarmī se; musta'idī se; tandihī ke sāth.

3.—Shauq se; khūb; dil khol-kar; bahut.

To eat heartily—Shauq se (dil khol-kar bahut yā khūb) khānā.

Hearty, a. 1.—Jismēñ dil kā lagnā zāhir ho; sar-garm; garm-josh; musta'id; jismēñ nihāyat musta'idī zāhir kī jāwe.

2.—Jo dil se paidā ho; sachchā; jismēñ garm-joshī ho.

3.—Mazbūt; qawī; pur-kār; zu'if yā kam-zor nahīn.

4.—Jisse tāqat barhe; muqawwī; 'umidā; bahut sā; kasīr. [we; peñū

A hearty eater—Biyār khwār; jo shauq se aur khūb khāwe; jo dil khol ke khā-

Heat, n. 1.—Garmi; harārat; hiddat.

2.—Woh kaifiyat jo āg yā dhūp wagaira ke sabab se jism ko mah-

sūs ho; garmi; sardi kā zid. [tamāzat.

3.—Garm hawā; garmā; garmi; tapish; harārat; sozish; jalañ;

4.—Kisi jism kī sūrat hālat yā rangat jisse uskī garmi zāhir ho;

aurkhī; timtimāhat; damak. [garmānā; tāw d.

5.—Ek bār garmāye jāne yā garm hone kī hālat; garmi d. yā

Give the iron another heat—Us lohe ko ek bār aur garmāo (ek tāw aur do).

6.—Sakht koshish jo ek martaba begair rukawat ke ki-jāe; koshish-

i-wāhid; daur jo ek hī bār daurī jāe; daur. [sargarmi; tāw.

7.—Nihāyat darje kī shiddat; josh; garmi yā garmā-garmi; harārat;

8.—Dil kā josh; shu'la; harārat; bhārak uñhā.

9.—Garm-joshī; tezī; k̄bayālāt yā taqrīr ke muta'alliq josh.

10.—Josh; ubūl.

Heat, *v. t.* Garm k.; garmī pahunchānā yā d.; garmānā; harārat paidā k.; tahrīk d.; josh meñ lūnā yā josh paidā k.; ubhārṇā; bharkānā.

Heat, *v. i.* Garm ho-jānā; garmā-uthnā

Heavily, *ad.* 1.—Girān-bārī se; barē bojh se; bahut hī; shiddat se.

To bear *heavily* on a thing—Kisī sbai par girān-bārī h. yā guzārṇā.—To be *heavily* loaded—Bahut bojhā rahnā; k̄hūb ladā rahnā.

2.—Barē ranj se; gam ke sāth; udāsī se; malāl ke sāth.

3.—Āhista āhista aur mihnāt se; dushwārī se; diqqat se.

Heavy, *a. l.*—Jo mihnāt se ut̄he; halkā nahīn; bhārī; wazuī; qad wus'at yā miqdār meñ barā; mazbūt; jo mushkil se chale yā jumbish kare.

2.—Jiskā tahammul sahl yā āsān na ho; jo mushkil se bardāshat ho; girān-bār; ranj-dih; dil-āzār; jisse jabr mutasawwar ho; jiskā salnā yā karnā dushwār ho.

3.—Bojh se dabā huā; jhukā huā; bojh fikr ranj dard māyūsī yā himāqat wagaira se dabā huā. [so bhārā huā.]

4.—Sust; k̄hīl; be-jān; himāqat se bhārā huā; be-lutf; be-'aqlī

5.—Girān-bār; jo jald na kaṭe yā bīte.

Heavy hours—Ghaṭe jo jald jald nikal na jāen; waqt jo girān-bār ho.

6.—Jo mi'de par bojh sā parē; jo jald hazm na ho (na pache); saqīl; girān yā girānī paidā k. w.; jise mi'da qabūl na kare.

7.—Nam; tar; gahirā; mulāim; kīchar sā; jispar chalne yā hal wagaira ke chalāne meñ diqqat (rukāwat) ho—jaise zamīn rāh wagaira.

8.—Mawwāj; jismeñ lahar k̄hūb zor se ut̄he—jaise samundar.

9.—Miqdār meñ barā; barā; kasīr—jaise sarf dain wagaira.

10.—Gahirā; ghaṇā; galiz; kālā—jaise bādāl.

11.—Jismeñ barī mihnāt yā lahut kuchh sarf darkār ho—jaise koyī kām jiskā bīrā ut̄hāyā jāe. [garāj.]

12.—Baland-āwāz; zor-shor k̄; bhārī; jismeñ barī āwāz ho—jaise

13.—Bādāl chhāyā huā; jiske dekhne se ma'lūm ho ki pānī barsā chāhtā hai; tārīk—jaise āsmān. [kasī; be-dārī.]

Heed, *n.* Tawajjuh; lihāz; k̄hayāl; dhyān; ihtiyāt; k̄habar-dārī; chau-
 Often with *give* or *take*.

Heed, *v. i.* K̄hayāl meñ lānā; mānnā; samajhnā.

Heedful, *a.* Mutawajjih; lihāz r. w.; k̄hayāl r. w.; chaukas; hoshyār; k̄habar-dār. [bachāw kī sudh na r. w.]

Heedless, *a.* Be-k̄habar; be-parwā; be-fikr; gāfil; allhar; apnī yā apne

Heel, *n. l.*—Eṛī—jaise pair jūte moze wagaira kī; k̄āntā jo būṭ kī er meñ lagāyā jātā hai; ba'z waqt is lafz (*heel*) se kul pair bhī samjhā jātā hai.

Neck and heels—Sūrā badan; sar se pāwī tak.—To be at the heels of—K̄hūb pī-
 chhā k.; zarā bhī pīchhā na chhoṇā; tā'qub-i-shadīd k.; sāth hī sāth rahnā.
 To be out at the heels—Tabāh-hāl h.; k̄hasta-hāl h.; shikasta-hāl h.; burī hālat
 meñ (tung yā tang-hāl) rahnā.—To cool the heels—Intizār k.; muntazir rahnā;
 ṭhahre rahnā; dam l.—To go heels over head—Jald jald yā be-tabāshā chalnā.
 To have the heels of—Kisī ke āge nikal jānā; kisī par sabaqat le-jānā.—To lay
 by the heels—Qaid kar-l.; pā-ba-jaulān k.—To show or take to the heels—Bhāg
 jānā; rafū-chakkar ho-jānā; nau-do-gyārāh ho-jānā; chal d.

Height, *n.* 1.—Balandī; mīchāyī.

2.—Tikrā; dhūhā; choṭī; ṭilā yā pahār.

3.—Kisī bāt meṁ buzurgī masalan ikhtiyār 'ilm yā hunar meṁ; raf'at; fauq; 'awām meṁ fauqiyat; logon par barāyī yā 'izzat; 'urūj.

4.—Kamāl shiddat yā saḥltī; nihāyat darje kī ziyādatī; intilhā; gāit darja yā martaba.

5.—Bartari meṁ taraqqī; darja; rutba; martaba.

Heighten, *v. t.* 1.—Ūchā k.; baland k.; aur ūpar ko ūkhānā.

2.—Taraqqī k. yā d.; 'umdagī yā achhāyī meṁ auron se barhā d.; izād k.; afzāish k. [kar-d.; kisi burāyī meṁ taraqqī d.]

3.—Aur burā k. yā banā d.; shiddat barhā d.; aur sangin yā qabih

Heinous, *a.* Barā; sangin; 'azīm; kabīr; saḥlt; shadīd.

A heinous crime—Jurm-i-sangin yā kabīr.

Heinousness, *n.* Sanginī; barā h.; shadīd h.; saḥltī.

Heir, *n.* 1.—Wāris; woh shakhs jisko koyī jāedād uske mālīk ke marne ke ba'd mile; woh shakhs jisko kisī mīlkīyat kā haq ba'd wafāt uske mālīk ke hāsīl ho; jis shakhs ko kisī dūstre ke marne ke ba'd koyī haq yā matrūka qānūnan hāsīl ho. [nek-nāmī yā bīmārī wagairā.]

2.—Woh shakhs jisko koyī bāt uske mūris se hāsīl ho masalan

Heir apparent—See Apparent.—*Heir at law*—Wāris-i-qānūnī ya'nī nīsā shakhs

jo apne mūris ke marne ke ba'd uski kul jāedād-i-bilā-wasiyat kī nisbat haqq

i-wirāsāt rakkhe.—*Heir presumptive*—Woh shakhs jo mūris ke si-l-faur mar

jāne kī hālat meṁ uskā wāris ho sake par yah mumkin ho kī agar koyī wāris-

i-qarib-tar paidā ho yā koyī dūsrā amr-i-ittifāqī wuqū' meṁ āye to shakhs-i-

mazkur kā haqq-i-wirāsāt zālīl ho jāwe.—*Residuary heir*—'Asaba. M. L.

Heiress, *n.* Wārisa; woh 'aurat jisko wirāsāt kā haq ho.

Heirless, *a.* Lā-wāris; be-wāris; jiskā koyī wāris na ho.

Heirloom, *n.* Asāsu-l-bait yā māl-i-manqūla jo qānūn yā wirāsāt ke rū se irs ke shumūl meṁ wāris ko mile; koyī jins jo kayī pusht se kisī khāndān meṁ ho. [wirāsāt; mīrās.]

Heirship, *n.* Wāris kī hālat hāsiyat yā uske huqūq; wirāsāt; haqq-i-

Help, *v. t.* 1.—Madad d. yā k.; i'ānat k.; kisī kām ke anjām kḥwāb kisī maq-sad ke husūl ke liye quwwat bakhshnā yā zarī'a baham pahuñchānā.

2.—Taklif yā qabāhat se najāt pāne kā wasīla baham pahuñchānā; gulū-khalāsī meṁ madad d.; madad-gār h.; madad himāyat yā dast-gīrī karke kisī taklif se bachānā.

3.—Dard yā bīmārī meṁ chāra-kār baham pahuñchānā; chhoṛānā; ghaṭānā yā takhfiḥ k.; achchhā k.; sihbat d.

4.—'Ilāj k.; raf' k.; bure ko bhale se tabdīl k.

5.—Roknā; bāz r.; insidād k.; māni' h.

6.—Bāz rahnā; chhoṛ d.; bachā jānā.

To help forward—Madad de-kar āge chalānā yā barhānā.—*To help on*—Taraqq-

qī d.; madad karke taraqqī bakhshnā.—*To help out*—Qabāhat se chhoṛāne

yā kisī mansūbe ke pūrā karne meṁ madad k.—*To help over*—Raf' yā dūr

karne ke lūq k.; is qābil k. kī hal kar-sake.—*To help one over a difficulty*

—Kisī ko is lūq k. kī woh kisī qabāhat ko dūr yā raf' kar sake (dushwārī

ko hāl kar-sake).—*To help to*—Kisī ko kuchh d. yā baham pahuñchānā;

khāne ke waqt kisī ko kuchh d.; uske āge pesh yā maujūd k.—*To help one*

to a dish of sweet-meats—Khāne ke waqt kisī ke āge mithāyī kī tashtari rakh d. yā usko khāne ke liye mithāyīyān d.

Help, *v. i.* Madad d. ; mu'in h. ; quwwat yā zarī'a d.

To help out—I'ānat k. ; koyī shai baham pahuñchānā.

Help, *n. i.*—I'ānat ; imdād ; madad ; kisī kām ke anjām khwāh dushwārī yā musibat se chluṭkārā pāne ke liye jo tadbīr kar dī jāwe ; yārī ; 'aun.

2.—Chāra yā chāra-kār ; 'ilāj ; upāe ; woh bāt jisse kisī qism kī taklif raf' ho.

There is no *help* for it—Iskā koyī 'ilāj nahīn hai ; isse yā ismeñ lāchārī hai.

Helpless, *a.* Jisko madad na pahuñche yā quwwat na ho ; jo imdād kā muhtāj ho ; lāchār ; kam-zor ; nā-tawān ; be-chāra ; be-bāl-o-par.

Hem, *n.* Goṭ ; sanjāf ; magzī ; kor ; kanāra ; hāshiya.

Hem, *v. t.* Magzī goṭ yā sanjāf lagānā ; kor lagānā ; hāshiya lagānā. [ḡald.

To hem about, around, or in—Gher ke bhitar kar l. ; gher l. ; muhāsare meñ

Hence, *ad. i.*—Is jagah se ; yahān se.

2.—Is waqt se ; ab se ; āyinda ko ; āge ko ; ba'd ; pichhe. [hāzā ; isliye.

3.—Is salāb hā'is yā wajh se ; bataur natīje yā māhasal ke ; pas ; li-

4.—Isse ; is masdar yā bunyād se.

5.—Yahān se chalā jā ; chal ; dūr ho ; nikal jā ; kanāre ho.

☞ In the last sense, "used, elliptically and imperatively, for *go hence ; depart hence ; away ; be gone.*" Webster.

Henceforth, } *ad.* Ab se ; āge ; ba'd iske.
Henceforward, }

Here, *ad. i.*—Yahān ; is jagah ; is maqām par.

2.—Is zindagī meñ ; yahān yā dunyā meñ.

Here and there—Jā-ba-jā ; jahān tahān ; muntashir ; thorā thorā ; chhitar-bitar.

It is neither here nor there—Na yahān na wahān ; kahīn nahīn ; nā-chiz ; gair-muta'alliq.

Hereditable, *a.* Qābil-i-taurīs ; jo wirāsatan mil yā pahuñch sake.

Hereditament, *n. (Law)* Kisī qism kā māl jiskī nisbat wirāsat pahuñche ; māl-i-maurūsī ; irs ; mirās.

A *corporeal hereditament*—Woh māl-i-maurūsī jo āṅkhon se dekh paṛe aur jisko apne qabze meñ lā-sakeñ ; māl-i-maurūsī-i-mujassam.—An *incorporeal hereditament*—Ek khayālī istihqāq jo qānūnān māl-i-maurūsī-i-mujassam se paidā ho.

Hereditary, *a. i.*—Jo wirāsatan yā mūrīs se mile ; maurūsī. [par qābiz hai.

He is in possession of a large *hereditary* estate—Woh ek bāṛī milk-i-maurūsī

2.—Jo mūrīs se wāris ko pahuñch sake ; jo wāris-i-qānūnī ko wirāsatan mil-sake.

The post of Qānūngo is *hereditary*—Qānūngo kī 'uhda maurūsī hotā hai ; Qānūngoyī ek maurūsī 'uhda hai yā 'uhda-i-qānūngo pusht-dar-pusht (nasalan ba'da naslin) chalā ātā hai. [ābāyī ; pushtainī ; maurūsī.

3.—Jo bāp yā mān se lapke kī taraf muntaqil huā ho yā ho sake ;

Hereditary bravery—Maurūsī shujā'at ; woh dilerī yā bahādurī jo kisī ke bāp yā mān meñ rahī ho.—*Hereditary* disease—Ābāyī maraz ; aisi bimārī jo kisī ke uske bāp yā mān se lāhiq ho ; pushtainī bimārī.

Heritable, *a.* Qābil-i-taurīs ; jo wirāsatan mil-sake.

Heritage, *n.* Irs; warsa; mīrās; jo kuchh mīris se uske wāris ko pahunchō.

Hesitate, *v. i.* 1.—Kisi bāt kī nisbat rāe-i-qat'ī qāim karne yā kār-rawāyī meñ ruknā khwāh taammul k.; kisi amr kī nisbat mashkūk rahnā; pas-o-pesh meñ rahnā yā pas-o-besh k.; āgā-pīchhā k.; dubdhā k. yā dubdhā meñ rahnā; shash-o-panj meñ rahnā; muzabzab rahnā.

2.—Rukruk ke bāt k.; bolne meñ ruknā; hīklānā; luknat k. [ruk ke.

Hesitatingly, *ad.* Pas-o-pesh ke sāth; ba-taammul; shak ke sāth; ruk

Hesitation, *n.* 1.—Pas-o-pesh; shubha; shak; dubdhā; āgā-pīchhā; taammul; hais-bais; shash-o-panj. [kahnā.

2.—Bolne meñ rukāwat; luknat; hīklābat; ek ek bāt ruk ruk ke

Hew, *v. t.* 1.—Kulhārī se kātñā; kisi tez āle se kāt-kar girā d.; chīrnā; kātñā; tarāshnā; rukhānī se kātñā; chiknā k.; ṭukrā ṭukrā k.

Often with *down*, or *off*.

Hide, *v. t.* 1.—Chhipānā; nazar se dūr yā nazar ke bāhar r.; makhfī r.; poshīda r.; kisi ko jāune na d.; lā'ilm r.; iqrār na k. [bachānā.

2.—Khatre se bachānā; mahfūz r.; muhāfazat k.; bachāw k.;

Hide, *v. i.* Chhipā rahnā; apne ko chhipāye rahnā; nazar se dūr rahnā; dekh na parnā.

Hideous, *a.* 1.—Dekhne meñ bhayānak; khauf-nāk; jiske dekhne se dar paidā ho. [hawnāk.

2.—Sunne meñ karīh yā burā; jiske sunne se dar paidā ho; muhib;

3.—Makrūh; nafrat ke qābil; ganda.

High, *a.* 1.—Baland; ūnchā; raft'; āli-shān.

2.—Ādāb aur akhlāq yā 'aql meñ barā.

3.—Rutbe nekuāmi 'uhde yā haisiyat wagaira meñ barā.

4.—'Āli-nizhād, 'āli-khāndān; nutfa-i-sharif se paidā; amīr-o-kabīr se paidā; mu'azzaz.

5.—Nihāyat qawī tez yā 'azīm wagaira; tund; shadīd; zī-jāh; qawī; tāqat-dār. [ho; gahīrī—jaise bāt.

6.—Nihāyat mujmal; bahut hī mushkil; jiskā samajhnā dushwār

7.—Girān-bahā; barī qīmat kā; besh-qīmat; maūbhgā.

8.—Gustākḥ; magrūr; numāishī.

9.—Koyī sifat-i-khās numāyān taur par r. w.

High heat—(a) Sakht yā shiddat kī garmī. (b) **High noon**—Ṭhik do-pahar; 'ain chāshī. (c) **High colour**—Shoḥh rang; gahīrā rang.

10.—Bādshāh se muta'allīq; saltanat-mansūb.

High treason—Bādshāh se bagāwat.

High time—'Ain waqt; ṭhik waqt; kisi kām ke karne kā purā purā waqt yā mauqa'—**High life**—Amīroñ yā daulatmandoñ kī suhbat meñ zindagi basar k.

(unki suhbat r.)—**High living**—'Umda aur besh-qīmat gizā (khānā) khānā.

High, *ad.* Bāland; barī ūnchāyī tak; bahut hī; nihāyat hī; bare gaur yā khauz se; khūb dūb ke. [bāt kā khayāl na rakkhā jāe.

High-handed, *a.* Zalīmāna; magrūr; jismeñ sakhtī kī jāe; jismeñ kisi

Highness, *n.* 1.—Ūnchāyī; balandī wagaira.

2.—Ek 'izzat kā khitāb jo bādshāhoñ yā aur zī-rutba shakhsōñ ke liye kām meñ lāyā jāwe—masalan wālā-jāh; 'āli-jāh; 'āli-janāb wagaira.

Highway, *n.* Shārī-i-'ām; shāh-rāh; aisi rāh jahāñ sab log āmad-o-raft rakkheñ yā jispar sab kā guzar ho.

Highway-man, *n.* Jo shāri'-i-'ām par sariqa-i-bi-l-jabr kare; rāh-zan yā rah-zan; quttā'u-t-tariq. [muzāhim h.]

Hinder, *v. t.* 1.—Āge chalne na d.; rok d.; chalne na d.; mukhil h.;
2.—Kisi shai kī taraqqī ko rok d.; insidād k.; māni' h.
3.—Mahrūm k.; māni' h.; mahjūb k.; bāz r.; roknā.

Hinderance, } *n.* 1.—Roknā; māni' yā muzāhim h.; rukāwat k. [rok-tok.
Hindrance, } 2.—Amr-i-māni'; rukāwat kī bāt; muzāhamat; mumāna'at; rukāwat;

Hinge, *n.* 1.—Woh kāuta yā joṛ jispar darwāza phātak yā dhapnā wāgaira ghūme; qabza; narmādagi; chūl; pāiza. [kullīya; kisi amr kā madār.

2.—Woh bāt jispar koyī dūsrī bāt munhasir yā mauqūf ho; asl usūl;
This argument was the *hinge* on which the question turned.—Us amr-i-mutanāzi'a-fih kā madār isi dalil par thā.—*To be off the hinges*—Darham-barham yā pareshān h.; mushawwish yā muztarib h.; be-ṭhekoone rahnā.

Hinge, *v. t.* Qāim munhasir yā mauqūf h.; natije yā tasfiye ke liye khās-kar munhasir h.

Usually with *on* or *upon*. [isi ek bāt par munhasir hai.

The decision of the case *hinges* on this single point—Us muqaddame kā faisala

Hint, *v. t.* Khafif zikr yā kisi dūr ke ishāre se yād dilānā; ishāra k.; kināya k.; imā k.; ishāratan yā kināyatan kahnā yā sochānā

Hint, *v. i.*— [khafif mazkūr k.

To hint at—Ishāre yā kināye se kahnā; kisi bāt kī nisbat kuchh zarū sā kah d.;

Hint, *n.* Ishāra; imā; kināya; zikr-i-khafif; do ek bāt jo ittilā' yā yād-dihī ke liye kah dī jāe. [liye kisi shai kā dūsrē se l.; kirāye par l.; ṭhike par l.]

Hire, *v. t.* 1.—Mu'awaze yā badal ke 'iwaz meñ chand-roza isti'māl ke
2.—Ṭhike par r.; ujrat par r.; mazdūri ṭhahrā-kar r.

3.—Kisi ko haqqu-s-sa'i ke 'iwaz meñ bure yā nā-jāiz kām meñ lagānā yā masrūf k.; rishwat d.

4.—Kirāye par d.; ṭhike par d.; bhāre par d.

Usually with *out*, and often used reflexively.

He has *hired* out his house—Usne apnā makān kirāye par de-diā.—*To hire* one's self *out*—In'ām yā mu'awaze ke badle meñ kisi kām kā karnā manzūr k.

Hire, *n.* 1.—Woh mu'awaza wāgaira jo kisi shai ke isti'māl-i-'arizi ke liye diyā jāe; mazdūri; ujrat; kirāya; bhārā; ajūra. [khidmat.

2.—Muzd (mazdūri); mihnātāna; haqqu-l-khidmat; mu'awaza-i-

3.—Zalil yā nā jāiz khidmat kā sila; rishwat.

4.—(Law.) Kisi qimat yā mu'awaza-i-mu'aiyan ke 'iwaz meñ kisi shai ke tasarruf yā kisi shakhs kī khidmat yā mihnāt kā mu'āhada.

Historian, *n.* Muwarrikh; tārikh-nawis; tawārikh-dān.

Historic, } *a.* 1.—Tawārikhī; jismeñ wāqi'āt kā bayān ho.

2.—Tawārikh se muta'alliq; mausūb-ba-tawārikh [hāsil ho yā nikle.

3.—Jo tawārikh meñ ho; mundarja-i-tawārikh; jo tawārikh se

History, *n.* 1.—Tawārikh yā tārikh; qaumon yā rivasaton ke wāqi'āt yā hālāt; ma' wujūh aur natāij ke wāqi'āt kā musalsal bayān.

2.—Bayān; dāstān; wāqi'āt yā sawānih kā zabāni bayān; ashyā-i-maujūda kā bayān; kaifiyat; kisi shakhs yā shai ke muta'alliq hālāt kī sarāhat yā tafsil. [yā use chhūnā; zor se mārānā yā chhūnā.

Hit, *v. t.* 1.—Mārnā; jis chiz par shist lagā-kar māreñ uspar pahnūchnā

2.—Thik-thik h.; jaisi zarūrat yā jaisā mauqa' ho waisā hī h.; kāmyābī se anjām k.; mutābaqat r.; rāst āna; mār l.; tīr-ba-hadaḥ h.
Hit, v. i. 1.—Chhū jānā; lagū; laṛ jānā; ṭakkar khā jānā.

 Followed by *against* or *on*.

2.—Kisī shai-i-maqsūd tak pahuūchnū yā usko pānū; kisī koshish meṁ ittifaqan yā khush-qismatī se kāmyāb h.; na chūknā. [jānā.

To hit on or upon—Ittifaqiya pānū yā milnū; pā-jānū; nazar yā khayāl par
Hit, n. 1.—Zarb; ṭakkar; ek shai kā dūsī shai se lag yā bhir jānū; zarb jo kisī shai par ittifaq yā khush-qismatī se lag jāe; ittifaq; sanjog; amr-i-ittifaqī; koyī achchhī bāt jo ittifaq se ho jāe. [se ho-jāe.

A lucky *hit*—Ittifaq-i-hasana; husn-i-ittifaq; achchhī sanjog; jo khush-nasibī

2.—Koyī bar-jasta kalām yā khayāl; aisā kalām jo nihāyat mauzūn yā chaspān ho; kalām yā khayāl jo tīr-ba-hadaḥ ho.

Hither, ad. Idhar; yahān; is jagah. [wards the speaker." Webster.

 "Used with verbs signifying motion, and implying motion to—*Hither and thither*—Idhar-udhar; yahān-wahān; jā-ba-jā.

Hither, a. Bahut nazdik; bolne wāle (mutakallim) kī taraf; dūr nahīn.
Hitherto, ad. 1.—Is waqt tak; ab tak; hanoz; zamānā-i-hāl (is waqt) ke pahle.

2.—Is jagah tak; yahān tak; kisī hadd-i-mu'aiyan tak.

Hoax, n. Dhokhā jo khel kī rāh se diyā jāe; dhokhe yā haṁsī kī bāt; dhokhā jismeṁ bad-niyatī na ho; jhūṁsā; jul; buttā. [d.; buttā d.

Hoax, v. t. Dhokhā d.; khel yā haṁsī ke tariq par kisī ko chhālnā; dam
Hold, v. t. 1.—Pakṛe rahnā; rakkhe rahnā; girne yā nikal jīne na d.; roke rahnā; kisī hālat-i-khās meṁ mauqa'-i-mu'aiyan par yā hudūd-i-mu'aiyana ke andar r. [chhōgnā; tark na k.; bachāye rahnā; mahfūz r.

2.—Apnī hifāzat meṁ r.; kisī shai par qabza yā ikhtiyār r.; na

3.—Kisī shai par qābiz rahnā; apne qabze yā talit meṁ r.

4.—Roknā; zabt khwāh qābū meṁ r.; chalne yā harakat karne na d.; mahdūd k.; muqaiyad k.; qānūn yā nasūh ke rū se pā-band k.

5.—Wujūd yā kār-rawāyī ke lihāz se qāim r.; chalāye chalnā; pairawī k. jaise kisī tariq yā bahs kī; sāqit na hone d.; bar-qarār r.; qāim r. [anjām mansab ke rū se k.

6.—Koyī kām bi-l-ittifaq yā sharik ho-kar k.; kisī fi'l kā insirām aur

7.—Kisī chiz kī gunjāish r.; kisī chiz ke rakhne kī salāhiyat r.; kisī zarf (bartan) wagaira kā is qābil h. kī usmeṁ koyī chiz rakkhī jāwe yā samāwe; bahne yā gir jāne na d.

8.—Taslim k. jaise kisī rāe ko; kisī bāt par khul-ke yā chhipe chhipe sābit qadam rahnā; kisī irāde par isrār ke sāth qāim rahnā; qāim rahnā. [k.; apne dil meṁ samajhnā; ṭbahrānā; qarār d.

9.—Khayāl k.; sochnā; samajhnā; tasawwur k.; tajwiz k.; shumār

To hold a wager—Bāzī lagānū; dāwā par rakhnā yā lagānū; kisī chiz kī hārjit

k.—*To hold forth*—Zāhir k.; pesh k.; koyī bāt tajwiz yā qabūl karne ke

liye pesh k.—*To hold in*—Roknā; zabt meṁ r.; āge barhne na d.—*To hold off*

—Fāsile par yā dūr r.—*To hold on*—Qāim r.; chalāye chalnā.—*To hold one's*

own—Apnī hālat-i-maujūda par qāim r.; lagzish na k.; hūr na jānā.—*To hold*

out—Denū; lene ke liye kahnā; phailnā; āge barhā d.—*To hold out hopes or*

promises—Ummēd d.; ummed-wār yā mau'ūd k.—*To hold up*—Uṭhānā; ūpar k.; qāim r.; sañbhāle rahnā.

Hold, v. i. 1.—Sach ṭhaharnā; dhokhā na d.; ba-taur wāqī'a yā nafsul-amr ke qāim rahnā; nū-kāfi gair-muta'alliq yā jhūṭh na ṭhaharnā; jāiz h. yā rahnā; imtilhān ke ba'd qāim rahnā.

To hold true—Sach ṭhaharnā; ba-taur wāqī'a yā nafsul-amr ke qāim rahnā.—

To hold good—Jāiz rahnā; nāiz rahnā; qāim yā mustabkam rahnā; rawā b.

2.—Apnī tayīn roknā; bāz ānā. [mā-taḥtī qabūl (taslim) k.

3.—Haq yā istihqāq hāsil k.; kisi shai ke qabze kī nisbat dūsre kī

To hold forth—Bār-i-'ām kahānā; mushtahar k.; sunānā; wa'z k.; 'lān k.; talqīn k.

To hold in—Apnī tayīn zabt meñ r. (roke rahnā).—*To hold off*—Dūr rahnā;

kanūre rahnā; ta'alluq na hone d.; wāsta bachā jūnā.—*To hold on*—Mazbūti

se qāim rahnā; qāim rahnā; chālā chālānā.—*To hold out*—Apnī tayīn sañbhāle

rahnā; rujū' na h.; sañbhāle rahnā; qāim rahnā; chālānā; tābi' na h.; itā'at

na qabūl k.; maglūb na h.—*To hold over*—Kisi mansab yā shai-i-maqbūza

wagaira par aiyām-i-mu'ayyana se zāid tak qāim yā dakhil rahnā.—*To hold of*

or from—Kisi se haq yā istihqāq hāsil k.; kisi shai ke qabze kī nisbat kisi kī

mā-taḥtī taslim k.—*To hold to or with*—Kisi shakhs yā rāe kī taraf ho-jānā;

kisi shakhs kī yā kisi rāe meñ sharik ho-jānā.—*To hold together*—Shāmīl

rahnā; judā na h.; mill-julā rahnā; ekaṭṭhā rahnā; muttāfiq rahnā.—*To*

hold up—(1) Sābit-qadam rahnā; mustaqil rahnā; shikasta-khātir na h.; joñ

kā toñ rahnā; bal na khānā; na ṭūṭnā. (2) Meñh kā barzānā band ho-jānā;

mauqūf ho-jānā; ruk jānā; ṭhahar-jānā

Hold, n. 1.—Pakarānā; pakarāne kī tarīq; girift; pakar.

Often used with the verbs *take* and *lay*.

2.—Kisi shai ke lene yā rakhne kī ikhtiyār yā uski bunyād; da'wā.

3.—Woh shai jise sahāre ke liye pakarēñ; woh shai jise koyī pakre yā jise pakar kar woh sañbhālā rahe.

4.—Quid-khāna; mahbas; hawālāt.

5.—Hifāzat kī jagah; qal'a; garh yā garhī.

Often called a *stronghold*.

Holder, n. 1.—Jo shakhs kisi shai ko pakar qaid rok yā apne qabze meñ rakkhe uspar bāwar kare 'alā-hāza-l-qiyās. [rahe.

2.—Kāsh-t-kūr; asāmī; jo shakhs dūsre se zamīn lekar uspar dakhil

3.—Kisi shai kī mālīk yā qābiz.

4.—Woh shai jisse koyī chīz rukī rahe. [shai jo kisi ke qabze meñ rahe.

Holding, n. 1.—Haqqiyat; woh arāzī jo ba-taur shikmī ke li-jāe; kāsh-t;

2.—Ikhtiyār; dāb; ru'b. [rāhat; tewhār; ta'tīl.

Holiday, n. Mihnāt se fursat kī dīn; tafrih aur khushī kī dīn; yaumu-r-

The holidays—Tafrih yā khushī ke mu'ayyan khwāh ma'mūlī aiyām.

Hollow, n. Gār; garhā; jāuf; kisi shai ke andar jo jagah khālī ho; gufā; sūrakh; mānd; kisi shai meñ chaurī khulī jagah.

Hollow, a. 1.—Polā; polkhā; ṭhos nahīñ; mujawwaf; bhītar se khālī; pet kī khālī; andar se khālī; bhītar se bharā nahīñ; chhūchhā.

2.—Sachchā yā wafā-dār nahīñ; jhūṭhā; dagā-bāz; riyā-kār. [banānā.

Hollow, v. t. Khod kūt yā kanda karke khālī k.; khālī k.; khokhlā yā polā

Hollow, *ad.* Is tarah par ki be-qābū ho-jāe yā tāqat wagaira bāqī na rahe; bi-l-kul; tamāmtar; kulliyatan; be-gair diqqat ke; sahl meñ.

☞ Chiefly after the verb to *beat*, and often with *all*. (*Colloquial*.)

Holograph, *n.* Woh nawishta masalan khat dast-āwez wasiyat-nāma yā yād-dāsht wagaira jise uske likhne wāle ya'nī kātib muqir yā mūsī wagaira ne bi-l-kul apne hāth se likhā ho.

Home, *n.* 1.—Makān yā makān-i-maskūna; rahue kā ghar; jāe-i-sukūnat; khāna.

2.—Khās apnā mulk yā des; watan; wilāyat. [rahe.

3.—Hamesha rahue kī jagah yā woh maqām jahān koyī hamesha

At home—Apne hī makān yā dera par; ghar par.—*To be at home on any subject*—

Kisī bāt se baḡhūbī wāqif h.; kisī amr meñ māhir h. [desi; wilāyatī.

Home, *a.* 1.—Mulk yā watan mansūb; makān se ta'alluq r. w.; khāngī;

2.—Sakht; kari; nihāyat dard-nāk.

Home, *adv.* 1.—Apne makān yā ghar ko.

Go home—Apne makān ko jāo; ghar jāo.

2.—Apne mulk des yā watan ko.

☞ Opposed to *abroad*, or in a foreign country.

3.—Nazdik-nazdik; saṭ-kar; ṭhik; bar-jasta; bahut hī.

This consideration comes *home* to our interest—Ham logoñ ke naf'-nuqsān par is khayāl yā tajwiz kā bahut hī asar pahunchtā hai..

Homely, *a.* 1.—Sāda; hasīn yā khūb-sūrat nahīn.

2.—Bhaddā; sīdhā-sāda; moṭā; 'umda yā nafis nahīn; usī tarah kā jo ghar ke ma'mūlī sarf ke liye bane. [banā huā.

Home-made, *a.* Ghar kā banā huā; khāna-sāz; apne mulk yā des kā

Home-stead, *n.* 1.—Makān kī jagah; woh zamīn yā ihāta jo makān se mulhiq ho; basgit. [jagah.

2.—Kisī khāndān ke logoñ kā ibtidāyī maskan; asli būd-o-bāsh kī

3.—(*Law*) Kisī kā makān-i-maskūna aur woh jāedād-i-arāzi jo uske ird-gird aur mulhiq ho. [jānā; mardum-kushī.

Homicide, *n.* 1.—Qatl-i-insān; ek insān kā dūstre insān se halāk kiyā

2.—Qātil-i-insān; woh shakhs jo dūstre shakhs ko halāk kare.

Homogeneous, *a.* Ek qism yā naw' ke; ham-qism; ham-naw'; ham-jins yā yak-jins; jiskī tarkīb ajzā i-ham-qism se ho; jo ek tarah ke hisson se banā ho. [lagā ho.

Honest, *a.* 1.—Achchhā; nek; jiskī nek-nāmī meñ dāg yā dhabbā na A man of *honest* report—Nek-nām shakhs; jisko log achchhā kabeñ

2.—Dūstroñ se len-den (dād-sitad) meñ sāf; dhokhe aur fareb se barī; jo hamesha insāf yā imānī ke rū se kām kare khwāh kām karne par māl ho; imān-dār; rāst-bāz; mutadaiyin; khairā.

☞ Applied to persons.

3.—Jismeñ fareb na ho; fareb-āmez yā farebī nahīn; wājib; jo diyānat yā rāst-bāzī se kiyā jāe; munsifāna; wājib; sachchā; nek-niyatikā.

An *honest* transaction—Aisā mu'āmalā jismeñ fareb na huā ho; jo mu'āmalā rāst-bāzī se mun'aqid ho; sachchā mu'āmalā.

4.—Sachchā; dil khol ke; sādiq. [-i khātir] kiyā jāe.

An *honest* confession—Sachchā iqrār; aisā iqrār jo dil khol ke (bilā kashīdagī-

5.—Jo kisi nek kām kī taraf rujū' ho; jo wajib usūl par mabnī ho; jo sachche dil se ho; sachchā; wājib.

Honestly, ad. Diyānat-dārī se; imān-dārī se; sachāyī se; bilā-fareb; khoṇṭāyī se nahīn; rāst-bāzī se; dil khol-kar; sāf-dilī se.

Honesty, n. Diyānat-dārī; rāst-bāzī; imāndārī; kharāyī; sidq; sachāyī.

Honour, n. 1.—Ta'zīm; takrīm; hurmat; ihtirām; khulūs wa 'ubūdiyat.
2.—Woh shai jiski 'izzat qadr yā tauqir wājib tarīq par kī jāwe; aisi shai jo bā'is-i-fukhr zīnat yā zebāish ho; sharāfat; buzurgī; 'izz-o-wiqār; gairat; rāst-bāzī; diyānat; pākī yā pāk-dāmanī; 'iffat yā 'asmat.

3.—Jo kuchh wājib sahīh aur munāsib ho uskā barā khayāl.

4.—Rutba; martaba; shūn; qadr-o-manzilat; 'izzat-o-ābrū; nek-nāmī; nāmūs; nang-o-nāmūs.

5.—'Izzat kī nishānī; woh chīzēn jo kisi ko uskī liyāqat kī yādgār kī tarah dī jāēn; aisi bāteṅ jo kisi kī nisbat uskī ta'zīm yā tauqir kī garaz se kahī yā kī jāēn; qadr-o-manzilat kā subūt.

On one's honour—Halafan nahīn balki apne imān ke rū se; apne imān kī wāsta dekar; imānan.—*To do the honours*—'Izzat k.; ta'zīm yā tauqir k.—jaise kisi mihmān kī; husn-i-aḳhlāq yā tawāzu' ke sāth pesh ānā.

Honour, v. t. 1.—'Izzat ta'zīm yā tauqir ke sāth pesh ānā yā bartāw k.; adab k.; ta'zīm takrīm yā tahrīm k.; parastish k.

2.—'Izzat bakhshnā; jalilu-l-qadr banānā; mumtāz k.; sar-farāz k.; rutba yā darja barhānā; baland pāya k.; mashhūr banānā yā shuhrat d. [ke manqazī hone ke ba'd rupaye chukā d.]

3.—Sakārnā aur mitī pūjne par rupaye (dām) de-d; sakār kar mī'ād
To honour a bill of exchange—Kisi hundāvi ko sakārnā aur uskī muddat khatm hone (mitī pūjne) par rupaye (dām) de-d.

Honourable, a. 1.—'Izzat ke lāiq; qadr yā iltifāt ke qābil; qābil-i-tauqir; mashhūr; nāmwar; mu'azzaz; najīb; sāhib-i-tauqir; zī-'izzat yā hurmat. [nāmī kā bahut khayāl yā pās rakkhe.]

2.—Girāmī-manish; baland-hausala; jo diyānat rāst-bāzī yā nek-

3.—Jiskā madār kisi amr-i-ma'qūl par ho; jisse kisi amr-i-wājib wa munāsib kā anjām maqsūd ho; zalil nahīn; haqir nahīn; jo ma'yūb na ho; wājib; munāsib; nek; ma'qūl.

An honourable motive—Wajh-i-tahrīk-i-ma'qūl; achchhi niyat yā achchhā maushā.—*An honourable proceeding*—Aisi kār-rawāyī jo zalil yā ma'yūb na ho; aisi kār-rawāyī jisse kisi amr-i-wājib wa munāsib kā anjām maqsūd ho.

4.—'Izzat ke qābil; wājibu-t-ta'zīm; jiski tauqir yā qadr-o-manzilat kī jāē.

5.—Jo 'izzat ke sāth yā mu'azzaz tarīq par kiyā jāē; jiske sāth aisi aisi bāteṅ kī jāēn jo tauqir yā ta'zīm par dalālat karen; un bāteṅ samet jinse qadr-o-manzilat sābit ho.

6.—Woh sifati kalima jo kisi mausūf ke mā-qabl izhār-i-ta'zīm ke liye lāyā jāwe; ek 'izzat kā tausīfi kalima.

7.—Jo jalilu-l-qadr aur mu'azzaz shakhson ke liye mauzūn yā munāsib ho; jo kisi shakhṣ kī qadr-o-manzilat qāim rakhne ke liye uske hasb-i-hāl ho; ma'qūl; khatir.

An honourable salary—Aisā mushāhara jo yābinda ke rutbe aur 'izzat ke lihāz se (yā uske qāim rakhne ke liye) munāsib ho; mushāhara-i-ma'qūl yā khatir.

Honourably, *ad.* 'Izzat ke sāth; tauqir ke sāth; 'ālī-himmatī se; faiyāzi se; khush-niyatī se; nek-nāmī se; bad-nāmī ke sāth nahīn.

Honorary, *a.* 1.—'Izzat-bakhsh yā jisse sirf 'izzat-bakhshi maqsūd ho.

An honorary degree—Aisā darja jisse koyī sirf ba-taur 'izzat-bakhshi ke mum-tāz kiyā jae yā jo kisi shakhs ko sirf uski 'izzat ke liye diyā jae.

2.—Jise koyī khitāb yā mansab bilā-anjām-i-kār khwāh be-gair mu'awaze ke hasil ho; kisi khitāb yā 'uhde kā be-gair kām kiye yā ajr pāye r.

An honorary magistrate—Aisā majistret (hākim-i-faujdarī) jise apne 'uhde ke 'iwaz meñ mushāhara wagaira na mile.—An honorary member of a society—Kisi jalse kā aisā sharik yā rukn jo us jalse ke muta'alliq koyī kām na kartā ho.

Hook, *n.* Kāñṭā; kāñṭiyā; qulāba; āukṭā; haṁsuā; huk.

By hook or by crook—Kisi na kisi tarah; ṭeṛhe yā sidhe; jis tarīq par. ho.—Off the hooks—Pāreshān; barham yā darham-barham.

Hook, *v. t.* 1.—Kāñṭe se pakarnā yā atkānā; kāñṭe se pakar ke khañchnā.

2.—Hile se lenā yā hasil k.; phande meñ phaṁsānā.

To hook on—Kāñṭā lagānā; kāñṭe se atkānā yā phaṁsānā.

Hope, *n.* 1.—Ummed; tawaqqu'; rijā; chashm yā chashm-dāsht; taraqqub; āsrā ās yā āsā; bharosā; kisi bhalāyī ki khwāhish aur uske pāne yā mumkinu-l-husūl hone ki tawaqqu' yā uskā tayaqqun; kisi qūbil-i-pasand (margūb) shai ki ummed.

2.—Ummed dene wālī shai; woh bāt jiski nisbat kuchh ummed ho; woh shakhs yā woh shai jisse kisi bhalāyī ki ummed ho; ummed-gāh; honhār shakhs yā bāt. [mutaraqqaba.

3.—Woh bāt jiski ummed ki jāwe; shai-i-māmūl yā marjū; amr-i-

Hope, *v. t.* Ummed r. yā k.; tawaqqu' r.; ummedwār yā mutawaqqu' h.; ās r.; kisi par bharosā k. yā r.; kisi se bhalāyī ki mazbūt ummed r.; kisi ko apnā ummed-gāh banānā.

Hopeful, *a.* 1.—Aisi sifateñ r. w. jinse ummed paidā ho; jismeñ bhalāyī yā kāmyābī ki ummed pāyī jāwe; honhār.

2.—Ummed yā khwāhish r. w.; mutawaqqu'; mutamannī; mutarajjī; ummed-wār. [med na r. w.; māyūs; nīrās.

Hopeless, *a.* 1.—Be-ummed yā nā-ummed; jis bāt ko jī chāhē uski um-

2.—Jismeñ ummed ki gunjāish na pāyī jae; jismeñ bhalāyī ki tawaqqu' na ho; jismeñ koyī aisi bāt na pāyī jae jo tabī'at ko margūb ho; radī—jaise hālat.

Horoscope, *n.* Zāicha; janm-patr yā janm-kundalī.

Horrible, *a.* Jisse khauf paidā ho; hawnāk; bhayānak; darāwnā; muhīb; wahshat-nāk; mutawāhish; karīh.

Horrid, *a.* Jisse khauf aur karāhiyat paidā ho; khaufnāk; dahshat-āngez; wahshat-nāk; nihāyat makrūh nā-guwār yā nā-pasandīda.

Horror, *n.* 1.—Larza kapkapi yā tharrāhūt jo bukhār āne ke pahle jāre ki tap meñ ma'lūm hotī hai.

2.—Khauf aur karāhiyat; dahshat aur nafrat ki wajh se badan kā kañp yā tharrā uṭhnā; woh khāyal jo dil meñ kisi aisi shai se paidā ho jo khauf-nāk aur makrūh ho.

3.—Jisse khauf aur karāhiyat paidā ho; tārīkī; sannāṭā; wahshat-nāk khayālāt; aisi kaifiyat jisse dil ko ranj pahunchē.

Hospitable, a. 1.—Mihmān-nawāz; jo ajuab shakhsōn ko mihrbānāna aur bilā-ajr rakkhe aur khilāye-pilāye; jo ajuab shakhsōn aur mihmānōn ke sāth mihrbānī aur shafaqat se pesh āye; jiskī tabī'at mihmān-nawāzī par māl ho; mihmāndār yā mihmān-parwar; garib-nawāz; musāfir-nawāz.

2.—Jisse gairōn kī nisbat faiyāzī zāhir ho yā izhār-i-sakhāwat ho; jo hāt mihmān-nawāzī ke khayāl se kī-jāe; jiskā madār mihmān-parwarī par ho. [dārī se.

Hospitably, ad. Mihmān-nawāzī se; mihmān-parwarī se; barī khātir-
Hospital, n. Shifā-khāna; dāru-sh-shifā; bīmār yā tīmār-khāna; woh makān ('ām isse kī 'ām ho yā khās) jahān marīz 'ilāj ke liye bataur khairāt ke rakkhe jāen yā unse unko mu'ālaja wagaira kū sarf liyā jāe.

Hospitality, n. Mihmān-nawāzī; mihmān-parwarī; musāfir-nawāzī; mihmān-dārī; mihmānī. [aur khilāye-pilāye; sāhib-i-khāna.

Host, n. Mezban; mihmān-dār; jo shakhs dūse ko apne ghar rakkhe

Host, n. 1.—Lashkar; fauj; dal.

2.—Kisī qism kā barā shumār yā barī jamā'at; amboh; bhīr; hujūm.

Hostage, n. Woh shakhs jo kisī dushman (ganīm) ko kisī 'ahd-o-paimān kī sharāit kī ta'mīl ke liye ba-taur kafalat ke hawāla kar diyā jāe aur ba'd ifā-i-mu'āhada chhor diyā jāe; yargamāl.

Hostile, a. Dushman ke muta'alliq; ganīm ke liye makhsūs yā mauzūn; jisse dushmanī khusūmat yā bad-khwāhī zāhir ho; jisse mukhālafat aur mazarrat kī khwāhish kī izhār ho; jo dushman ke qabze meñ ho; mukhālīfāna; mutazād; nā-muwāfiq.

Hostility, n. 1.—Dushmanī; khusūmat; 'adāwat; mukhālafat; lāg; bair.

2.—Us shakhs kā fi'l jo khul-kar dushmanī rakkhe; fi'l-i-mukhālīfāna; laṭāyī; hamla; charhāyī.

☞ In the latter sense, especially in the plural. [tattā.

Hot, a. 1.—Garm; jismeñ mahsūs hone ke qābil garmī ho; thandhā nabīn;

2.—Mahrūru-l-mizāj; maglūbu-l-gaiz; jisko jald ranjida yā khafā kar sakeñ; tund-mizāj; tez-mizāj. [musta'id; chust-o-chālāk.

3.—Sakht; shadid yā shiddat kā; bahut zor-o-shor se; sar-garm;

A hot engagement—Sakht laṭāyī; aisi laṭāyī jo zor-o-shor yā shiddat se ho.

A hot pursuit, or a person hot in a pursuit—Woh picheñ yā ta'āqub jo sar-garmī yā musta'idi se kiyā jāe yā woh shakhs jo sar-garmī yā chustī se ta'āqub kare.

4.—Kaṭuā; tez; talkh.

Hot as mustard or pepper—Rāyī yā mirch kī tarah kaṭuā tez yā talkh.

Hotly, a. Garm-garmī se; zor se; shiddat se; sargarmī ke sāth; nihāyat yā bahut hī; sakht.

Hour, n. 1.—Din kā chaubiswān hissa; sāth minit; ghaṇṭa.

2.—Din kā woh hissa jo kisī ghari wagaira meñ ghaṇṭe minit wagaira ke zarī'e se ma'lūm ho; din kā koyī khās hissa.

What is the hour?—Kai baje; waqt kyā hai?

3.—Koyī waqt-i-mu'aiyan; waqt yā mauqa'; koyī khās waqt.

The hour of death—Maut k̄a waqt; maut k̄i gharī—Good hour.—Jald; bar-waqt k̄hwāh achēhhe waqt se.—You have arrived at a good hour—Tum jald āye; tum bar-waqt yā achēhhe waqt pahūnche.—To keep good hours.—Waqt-i-munāsib par (waqt se) ghar ā-jānū; der tak ya'nī sone ke ma'mūlī waqt ke ba'd bāhar na rahnā.

Hourly, *a.* Jo har gharī ho yā kiyā jāe; jo sā'at-ba-sā'at ho; mutawātir; bārā yā hardam hone wālā. [beshtar; barābar; har-dam.

Hourly, *ad.* Har sā'at; har gharī; gharī-gharī; ghanṭe ghanṭe; aksar;

House, *n.* 1.—Woh 'imārat jo kisi qism ke jāūdār ke rahne yā hifāzat ke liye maqsūd ho; 'ala-l-khusūs woh makān yā 'imārat jo insān ke būd-o-bāsh ke liye ho; makān yā makān-i-maskūna; ghar; haveli; bakhri; khāna; bait. [dārī yā 'iyāl-dārī.

2.—Umūrāt-i-khāna-dārī; ta'alluqāt-i-khāna-dārī; girhastī; khāna.—To keep house—Khāna-dārī k.; girhastī chalānā.—To keep a good house—Umūrāt-i-khāna-dārī ko kāmyābī ke sāth anjām d.; khusūsan mihmānoṅ kī ta-wāzu'-takrīm khūb k. ya'nī unko achēhhi tarah khilānā-pilānā; khāne-pine k̄a dhang yā intizām achēhḥā r.

3.—Woh log jo ek makān meṅ ekatṭhā raheṅ; gharānā; khāndān.

4.—Nasl; khāndān; jo log ek hī mūris se paidā hoṅ; āl; aulād; khusūsan ek barā yā sharīf gharānā; ek mashhūr khāndān.

5.—Kisi bādshāhat ke ek tabqe ke log jo pārliment yā jalsa-i-wāzi'in-i-qawānīn meṅ jam' hoṅ; woh log jo ba-haisiyat-i-wāzi'ān-i-qawānīn muttafiq hoṅ.

6.—Kōṭhī; saudāgarī yā tijārat k̄a kārkhāna; mahājani kōṭhī.

House of God—Khāna-i-Khudā; girjā mandir yā masjid.—Religious house—Khānqāh; dair; maṭh.

House, *v. t.* 1.—Garmī-sardī yā khushkī-tarī se bachānā; mahfūz r.; sāye yā ār meṅ rakh ke bachānā;; hifāzat se r.; panāh d.

To house wood or cattle—Lakrī yā maweshī ko sāye meṅ rakh kar mahfūz r. ya'nī garmī sardī wagaira se bachānā.

2.—Qabr meṅ rakh-ke ehhipā d.; gār-top d.

House-breaker, *n.* Jo shaḥṣ chori wagaira kī niyat se roz-i-raushan meṅ makān ko tor yā phoṛ kar usmeṅ ghus jāe; naqb-zan; seṅdh mārne yā lagāne w.

House-breaking, *n.* Chori wagaira kī niyat se roz-i-raushan meṅ kisi makān ko tor yā phoṛ kar usmeṅ ghus jānā; naqb-zanī; seṅdh mārṇā lagānā torṇā yā phoṛnā.

☞ If the crime is committed at night, it is called *burglary*.

Household, *n.* 1.—Khāndān; kunba; larke-bāle; bāl-bachche; gharānā; pariwār; jo log ek-hī makān meṅ raheṅ aur ek gharāne ke hoṅ; woh log jo ek khāndān ke hoṅ; qabāil; kutumb.

2.—Ghar k̄a band-o-bast; khāna-dārī; girhastī.

House-hold, *a.* Ghar aur khāndān se muta'alliq; ghar ke muta'alliq yā khaugī; khāna-dārī k̄a; khāna-mansūb; larke-bāloṅ k̄a; bāl-bachchoṅ k̄a; girhastī k̄a.

Household furniture—Khāna-dārī ke asbāb yā sūz-o-sāmān; asāsu-l-bait.—

Household affairs—Umūrāt-i-khānagī yā khāna-dārī; girhastī k̄a kān-dhām.

House-keeping, n. Khāna-dārī; girhastī; ta'alluqāt-i-khāngī ki fikr; umūrāt-i-khāngī kā ihtimām yā band-o-bast.

Housewarming, n. Woh khānū-khilānū yā khushī wagaira jo naye makān meñ jā-kar rahne ke waqt ki-jāo.

Hover, v. i. 1.—Hawā meñ pharpharāte yā urte phirnā; kisi jagah yā chiz ke ūpar hī ūpar urā k.; meñrānā yā meñdlānā; hawā meñ idhar-udhar ūpar hī ūpar phirā k.

2.—Idhar-udhar phirā k.; kisi jagah ke ird-gird yā qarīb dhamkī ki rāh se yā nigrānī ke liye khwālī yūñhī phirā k.; meñrāyā k.

How, ad. 1—Kis tarah yā kis tarah par; kis sabīl yā tadbīr se; kyūñkar.

2.—Kis darje yā had tak; kis-qadar; kis audāz se; paimāish māp yā wazn meñ kitnā; kitnā. [kāhe ko; kis wāste.

3.—Kyūñ; kis sabab wajh yā bāi's se; sabab batlāo; kāhe yā

4.—Kis hūlat meñ; kyūñkar; kis tarah.

However, ad. 1.—Kuisāhi; kitnāhī; kittahī yā kittāhī.

2.—Ba-har-hāl; ba-har-taqdīr; ba-har-sūrat; ba-darja-i-aqāl.

3.—Bā-in-hama; ispar bhī; tispar bhī; taubhī; tāham; lekin; magar.

Hub, n.—

Up to the hub—Kīnchar meñ dhañse huye pahīye ki tarah uljhāw yā muskil meñ paṣā huā; bahut hī; nihāyat hī; dābtā-utrātā; be-tarah mubtalā phāñsā huā yā giriftār.—*He is in debt up to the hub*—Woh nihāyat hī maqrūz hai; woh be-tarah (nihāyat yā bahut hī) qarz meñ mubtalā hai.

Huddle, v. i. Bhīṛ k.; hujūm k.; ghus-paith ek hī meñ mil-jul jūnā; paresbhānī yā khauf wagaira ki wajh se bāham be-mitīyāzī se mil-jūnā; paresbhān ho-kar ekaṭṭhā ho-jūnā yā jald jald chalnā. [be-parwāyī se k.

Huddle, v. i. 1.—'Ujlat be-ihtiyāti aur gaffat ke sāth k.; jald jald aur

2.—Jald jald aur be-tartībī se pahūc l.—jaise kaprō; 'ujlat yā be-ihtiyāti se chhipā l.; 'ujlat aur paresbhānī ke sāth k.; khult-malt yā maḥhlūt kar-d.; bilā-lilāz i-silsila khwālī tartīb ekaṭṭhā kar-d.

☞ Usually with a following preposition or adverb; as, *on, up, together.*

Huddle, n. Bhīṛ; hujūm; bahut se log yā chīzeñ jo bāham maḥhlūt hoñ (milejule ekaṭṭhe hoñ); abtāi; darhamī-barhamī; gol-māl; intishār.

Hue and cry, n. (Law). Shor-o-gul hūñk-pukār yā chillāhat ke sāth (ya'nī dharo pakrō kahte huye) kisi mujrim kā ta'āqub yā pīchhā; dār-o-gīr; gul-gapārā; guhār.

Hue, n. Raug.

Huge, a. Bahut barā; 'azīm; 'azīmu-sh-shūn; qawī-haikal; wasī; qad-o-qāmat lambāyī-chaupāyī darāzī aur darjo ke i'tibār se bahut barā; kalāñ.

Human, a. Insān yā banī-ādam se muta'alliq; jismeñ insān ki sifateñ hoñ; nasl-i-insānī se ta'alluq r. w.; insānī; basharī; insān (ādmi) kā.

Humane, a. Insān si tabī'at r. w.; narmī hamdardī aur dūstroñ ke sāth mihrbānī se maslūk hone ki khwāhish r. w.; musibat-zadoñ yā lā-chāroñ ki taklīf naf karne ki khwāhish r. w.; mihrbān; khair-andesh; karīm; rahīm; sāhib-i-murawwat; insān. [rahm-dilī se; dardmandī se.

Humanely, ad. Insāniyat ke sāth; mihrbānī muhabbat yā rahm ko sāth;

Humanity, n. 1.—Insāniyat yā ādmiyat; woh khās qism ki tabī'at jisse insān dūse maḥhlūq se pahchānū jātā hai.

2.—Banī ādam yā jins-i-ādam; kul insān.

3.—Mihrbānī; k̄hair-k̄hwāhī yā nek-andeshī; jo log taklif meñ hoñ unke raf'ī-taklif aur jumla maḡhlūq kī nisbat narm-dilī ke sāth bartāw kī k̄hwāhish; dard.

Human-kind, *n.* Bani-ādam; ādam-zād; jins-i-ādam; ādmī; insān.

Humanly, *ad.* Jaisā insān karte haiñ; ba-tarz-i-insān; logoñ kī rāe yā 'ilm ke mutābiq. [nichā; 'ālī-shān nahīñ; zalil.

Humble, *a.* 1.—Ūchā yā baland nahīñ; past; fauqu-l-bharak nahīñ;

2.—Firo-tan; jo apnī tayīñ haqīr samjhe; jo kisi bāt kā ḡa'wā apnī nisbat na kare; magrūr yā mutakabbir nahīñ; miskīn; 'ājiz; munkasir; k̄hāk-sār.

Humble, *v.* *t.* Past k.; ghatānā; tor d.; 'ājiz k.; maglūb k.; nichā kar d.; zalil banā d.; tāqat āzādī yā 'urūj ko kam kar-d.; nādim k.; munkasir banā d.; ghamand tor d.; gurūr ḡhā d.; tabī'at meñ inkisārī paidā k.; 'ājiz aur mutī' banā d. [yā firotanī se; niyāz-mandāna.

Humbly, *ad.* 'Ājizī ke sāth; 'ijz se; inkisārī ke sāth; k̄hāk-sārī se; garibī

Humbly, *n.* 1.—Latāifu-l-ḡiyāl (achēhhe achēhhe hīlōñ) ke zarī'e se dhokhā; dhokhā dekar gumrah karne ke liye jo bāt nikālī jāe; chhal; buttā; jul; dhokhe-bāzī.

2.—Dhokhe-bāz; jo shakhs dhokhā de; chhalī; makkār.

Humbly, *v.* *t.* Dhokhā d.; fareb d.; jul d.; buttā d.; makr k. (*Colloquial*)

Humid, *n.* Gīlā; odā; tar; nam; martūb; jismeñ isqadar rutūbat ho kī mahsūs ho-sake; kisīqadar nam; jismeñ pānī kā laus ho.

Humidity, *n.* Narmī; tarī; rutūbat; isqadar narmī jo dekhne yā chhūne se ma'lūm ho; odāpan; gīlāpan. [zalil k.; dil tor d.

Humiliate, *v.* *t.* Apnī yā dūsrōñ kī nazrōñ meñ haqīr k.; past k.; 'ājiz k.;

Humiliation, *n.* 1.—Gurūr-shikanī; pastī; k̄hiffat; nichāyī; heṡhī.

2.—'Ājizī; 'ijz; inkisārī; itā'at; firotanī.

Humility, *n.* 'Ājizī; firo-tanī; gurūr aur shokhī kā na r.; gurbat; miskīnī; apnī liyāqat wagaira kā k̄hayāl kam r.; tawāzu'; naqs aur gunāh kī wajh se apnī tayīñ nā-lāiq samajhnā.

Humour, *n.* 1.—Namī; tarī; rutūbat.

2.—Dil kī kaifiyat 'ām isse kī dawāmī ho yā 'ārīzī; mizāj; man kā pher; mauj; lahar; tarang; k̄hayālāt jo badlā karen.

3.—Zarāfat; khush-tab'ī.

4.—Zūd-ranji; tunuk-mizāji; bad-mizāji; chirchirāhat.

Humour, *v.* *t.* 1.—Kisi kī k̄hwāhish pūrī kar-ke use khush k.; jo kuchh koyī chāhe wahi kar-ke use rāzī r.; khātīr k.; dil-dārī k.; nāz-bardārī k.; istarah har bāt kā k. kī zarūrāt wagaira baḡhūbī raf' ho-jāe.

2.—Madad d.; kisi bāt kī qaid na lagā-kar balki taraqqī meñ gah-gāh madad dekar i'ānat k.; ri'āyat yā bīmār-dārī ke zarī'e se chalāye chaluā; dil-joyī k.

Humorous, *a.* 1.—Mutalawwīn; k̄hayāl-parast; rah rah kar badalne-wālā; be-sabāt; jisko qiyām yā istiqlāl na ho; tarangī; man-maujī.

2.—Zarīf; zarāfat se bharā huā; ṡhaṡhol; khush-tab'; hansor; jo hañsī paidā kare; jismeñ-khel kī bāteñ hoñ; k̄helārī. [hish.

Hunger, *n.* 1.—Bhūkh; gursanagī; jū'; ishtihā; gīzā kī talab yā k̄hwā-

2.—Kisi bāt kī barī ragbat yā k̄hwāhish; kisi shai kā kamāl ishtiyāq.

Hungry, *a.* 1.—Bhūkhā; gursana; barī ishtihā r. w.

2.—Kamāl shauq r. w.; barī tamannā r. w. [pāyī jāe.

3.—Bhūkh se dublā yā tahlīl; jisse bhūkh kī 'alāmat yā barī raghat

4.—Zar-ḥez nahīn; jismeñ paidāwār kī quwwat na ho; ūsar; banjar

Hunt, v. t. 1.—Kisī ko talāsh k. yā uske pichhe jānā masalan shikār yā wahshī jānwaron ke; pakarne yā halāk karne kī garaz se pichhā k.; khel yā warzish ke liye shikārī kuttoñ ko le-kar pichhā k.

2.—Kisī chīz ko mihnāt se talāsh k.; pichhā k.; pichhe pichhe jānā.

☞ Often followed by *out, up, or after*.

3.—Hañkā d.; khaderuā; pichhā karnā aur khader-kar nikāl d.

☞ With *down, from, away, and the like*.

Hunt, v. i. 1.—Shikār ke pichhe jānā; shikār kī pairawī meñ yā tafrihan khwāh dūsre maqsad se bāhar nikāl jānā.

2.—Khūb pichhā karke dhūndhū; talāsh yā justjū k.

☞ With *for*.

Hurl, v. t. Is tarah phenknā ki hawā meñ chakkar khātā yā bhanbhanā-tā jāe; zor se phenknā; bare sadme se chalānā.

Hurry, v. t. 1.—Jaldī karnā; jald jald karānā; tahrīk karke 'ujlat karānā; aur tez chalānā yā jald jald kām karānā; utāwli machānā.

2.—Ghabrū d.; muntashir kar-d.; harbarā d.; harbarī meñ ḍāl d.; uthal-pathal machā d.

To hurry away—Lekar jhatpat chal d.

[chalnā.

Hurry, v. i. Jaldī se chalnā yā kām k.; tez yā khūb qadam barhāye

Hurry, n. Harakat yā anjām-i-kār meñ 'ujlat; chalne yā kām karne meñ utāwli (jald-bāzī); jaldī; shitābī; ghabrāhat; harbarī; khalbalī; pare-shānī; dhūm-dhām. [choṭ pahuñchānā ki usse dard paidā ho.

Hurt, v. t. 1.—Kisī ko jismānī taklif pahuñchānā; is tarah par zaḥīm yā 2.—Kisī shai ki waq'at khūbsūrtī khushī yā sūd-mandī meñ nuqsān pahuñchānā; zarar pahuñchānā; nuqsān pahuñchānā; sadma pahuñchānā. [meñ khālāl ḍīlnā.

3.—Kisī kā dīl dukhānā; ranjīda k.; āzār d.; kisī kī zātī taqīr

Hurt, n. 1.—Zaḥīm yā choṭ wagaira; woh jismānī sadma jisse taklif ho.

2.—Zarar; nuqsān; khisāra; ziyān.

Hurtful, a. Nuqsān-rasānī yā zawāl pahuñchāne par māl; muzir; zarar-rasān; jisse nuqsān yā barbādī ho.

Hurtless, a. Be-zarar; jisse kuchh nuqsān na pahuñche; be-gazand; jisko kuchh sadma āseb yā mazarrat na pahuñche. [swāmī.

Husband, n. 1.—Shauhar; khasam; khāwind; zauj; katkhudā; ādmī;

☞ The correlative of *wife*.

2.—Jo dūr-andeshī aur kifāyat-shī'ārī se ihtimām-o-insirām kare; kifāyatī; kifāyat-shī'ār; juz-ras.

Husband, v. t. 1.—Kifāyat se chalānā; bachā bachā ke kharch k.; kām meñ lagānā yā lānā; aisi tarah kām meñ lānā ki barā hī asar paidā ho; jugat yā dhang chalānā.

2.—Jotnā-bonā; khetī k.; kāshtkārī k.

Husbandman, n. Kāshtkār; kisān; mazārī'; khetī k. w.; khetihar.

Husbandry, n. 1.—Umūrāt-i-khāngī kī khabar-gīrī; khāna-dārī meñ kifāyat-shī'ārī; ihtimām; juz-rasī.

- 2.—Kishtkāri; zirā't; kisān kā kām-dhām yā kār-o-bār; khetī.
Hush, a. Sākit; chup; khamosh; chupkā.
Hush, v. t. 1.—Chup k.; sākit k.; khamosh k.; shor band kar-d.; sukūt meñ kar-d. [dūr k.
 2.—Dhimā kar-d.; thandhā kar-d.; firo k.; sākin kar-d.; miṭānā yā
To hush up a matter—Kisi bāt ko dabā d.; kisi bāt ko ubharne khulne yā zāhir hone na d. (use chhipā yā poshida r.; uskī nisbat kuchh na bolnā yā kahnā).
Hush, int. Khamosh; chup raho; chup; na bolo; gul na karo; shor na machāo.
Hush-money, n. Woh rishwat jo sukūt-warzī kī garaz se dī-jāe; woh rupaye jo is garaz se diye jāen ki fulān wāqī'a kī nisbat mukhbirī na kī-jāe yā uskā inkishāf na hone pāye; chupkarāyī.
Hypocrisy, n. Makkārī; jhūṭhī sūrat banānā; apnī aslī khāsiyat yā niyat ko chhipā d.; jhūṭhmūṭh nek yā dīndār ban-jānā; diu-dārī kā iddī'a-i-darog; farebī sūrat; do-rangī; do-rūyī; jhūṭh bahāna.
Hypocrite, n. Makkār; riya-kār; 'aiyār; jhūṭhī sūrat banāne w.; dhokhā dene yā kisi ko apnā mihrbān-i-hāl karne ke liye zāhir meñ achchhī sūrat banā l. w.; gandum numā-i-jau-farosh; uekī yā dīndārī kā jhūṭh da'wā k. w.; munāfiq; murāyī.
Hypocritic, } a. Hilā-sāz; makkār; munāfiq; jhūṭhī aur farebī sūrat
Hypocritical, } ikhtiyār k. w.; iddī'a-i-mazhab k. w.; apnī aslī khāsiyat yā niyat chhipāne w.; jo makkārī kī wajh se ho yā jisse makkārī zāhir ho. [yī se; sidq dīlī se nahīn.
Hypocritically, ad. Makkārī se; riyākārī se; kapaṭ se; jhūṭh; jhūṭhā.
Hypothecate, v. t. (Law) Kisi jāedād par dain (qarze) kā bār qāim k. par uskā qabza murtahin' ko na d. yā intiqāl-i-haq jānib-i-murtahin na k.; kisi jāedād ko makfūl k. par uspar dakhil na d.; dishtbandhak k. yā disht-bandhak rihñ r.; bandhak k.; āṛ meñ r.
Hypothecation, n. (Law) Rihu-i-disht-bandhak; rihñ-i-mahz ya'nī aisā rihu jismeñ murtahin ko shai-i-marhūna kā qabza na diyā jāe; woh haq jo kisi dāin ko uske madyūn kī jāedād meñ hāsīl ho aur jiske zarī'e se woh jāedād-i-marhūna ko nilām karā ke uske zar-i-saman se apnā qarz chukā le; istigrāq; kafālat; rihñ-i-bi-l- kafālat.
Hypothecator, n. (Law) Jo shakhs apnī jāedād adā-i-dāin ke liye makfūl kare; disht-bandhak k. w.
Hypothesis, n. Qiyās; khayāl; tasawwur; woh bāt yā usūl jo is garaz se tasawwur yā farz kar liyā jāe ki amr-i-mutanāzi'a'-fih ke subūt ke liye usse natīja nikālā jāe; aisī bāt jo sābit na ho lekin dalīl ke liye mān lī-jāwe.
Hypothetic, } a. Qiyāsī; qiyās par mabnī; mashrūt yā shartī; jo
Hypothetical, } dalīl karne aur natīja nikālne kī garaz se bilā subūt mān liyā gayā ho.
Hypothetically, ad. Bataur qiyās ke; farzī tariq par; shartīya.

I.

IBIDEM, ad. [Lat. abbreviated *ibid.*] Usī jagah; wahīn.

Ice, n. 1.—Barf; yakh.

[jamāyen.

2.—Bālāyī yā dūdh jise mīṭhā aur khushbū-dār banākar barf meñ

To break the ice—Kisi bāt kī koshish shurū' k.; ibtidā'ī qabāhatōn yā dush-wāriyōn ko raf' k.; rāh kholnā; bismillāh k.

Ice, *v. t.* 1.—Barf se chhipā d.; yakh kar d.

2.—Thandhā k.—jaise barf se; jamā d.

Idea, *n.* 1.—Kisi shai kī sūrat shabih yā taswīr jo dil par ban jāe; jo kuchh zihn yā fahm (samajh) meñ ā-jāe. [kiyā jāe; irāda; manshā.

2.—Khayāl; tasawwur; dhyān; woh shai-i-haqiqī jiskā tasawwur

3.—'Aqida; masala; rāe; bāt jo kahī jāe.

Ideal, *a.* 1.—Zihnī; 'aqlī; dimāgī; jo khayāl meñ rahe.

2.—Hukmī; farzī.

3.—Mahz khayālī; wahmī; jo mahz tasawwur meñ rahe.

IDEM, [Lat.] Wahi jaisā upar mazkūr huā; wahi; aizan.

Identical, *a.* Wahi; mukhtalif nahīn; ek hī; dūsrā nahīn; yaksān; ham-qālib; ham-shakl; ek sā. [wahi shakhs hai jo kal 'adālat meñ hāzir thā.

He is the identical person who appeared before the court yesterday—Woh

Identification, *n.* Kisi shai kī mutābaqat sābit k.; kisi shai kī nisbat yah sābit k. ki yah wahi hai; shinākht.

Identify, *v. t.* 1.—Kisi shai kī wahdat sābit k.; kisi shai kī nisbat yah thahrānā kī yah wahi hai; yah sābit k. ki fulān shai wahi hai jiskā bayān da'wā yā izhār kiyā gayā hai; shinākht k.; pahchānnā.

To identify stolen goods—Chori kā māl pahchānnā ya'nī use dekh kar yah sābit k. ki yah wahi māl hai jo chori gayā thā.

2.—Ek kar denā; aisi tarah se milānā shāmil yā makhlūt k. ki ek ho-jāe; ek hī yā yak-sān samajhnā; har tarah par ek (wāhid yā yak-sān) khayāl k.

Identify, *v. i.* Ek tarah kā (yak-sān yā wāhid) ho-jānā; naf' nuqsān manshā kām tāsir wagaira meñ ek ho-jānā; ek ho-jānā; bāham mukhālif na h.

Identity, *n.* Kisi shai kī wahdat; wahi h.; dūsrā yā mukhtalif na h.; kisi shai kā uske muta'alliq bayān izhār yā da'we ke mutābiq thik thik h.

To prove the identity of a person or of stolen goods—Kisi shakhs yā māl-i-mas'ūqā kī nisbat yah sābit k. ki yah wahi shakhs yā chori kā māl hai jiskā zikr huā hai.

ID EST, [Lat. abbreviated *i. e.*] Ya'nī.

Idiom, *n.* 1.—Muhāwara; istilāh; woh 'ibārat jo kisi zabān meñ rawāj ke rū se qāim hogayī ho aur usko sarfī-o-nahwī ma'nī se kuchh ta'alluq na ho. [sakhun.

2.—Zabān kā dhang (uski tarāsh-kharāsh); khās tarz-i-kalām yā

Idiomatic, } *a* Kisi zabān ke liye makhsūs; kisi zabān ke khās tarz-

Idiomatical, } i-kalām ke muta'alliq; bā-muhāwara; muhāware kā; istilāhī; majāzī.

Idiot, *n.* Paidāishī be-wuqūf; janam kā mūrakh; paidāishī khābt; mukhabbat-i-fitrī; diwāna-i-mādar-zūd; sāda-lauh.

Idle, *a.* 1.—Be-kār; jo kisi kām kā na ho; jisse koyī kām nikal na sake; be-sūd; jisse koyī naf' yā natīja hāsil na ho; lā-hāsil; be-hūda; be-ma'nī.

2.—Jo kām meñ na lāyā jāe; be-kār; khālī; jiskā isti'māl-i-munāsib na kiyā jāwe. [be-kār; kuchh kartā nahīn; sust.

3.—Jo kām meñ masrūf na ho; jo kār-o-bār meñ mashgul na ho;

4.—Jo āram aur chain kā 'ādī ho; mihnāt yā kām kā dushman; kām-chor; āram-talab; āskatī; sust; kāhil.
 Idle, *v. t.* Sustī meñ khonā; zā'ā k.; rāegān k.; kāhili meñ kāṭnā; 'abas yā behūda tariq par sarf k.; gañwānā.

☞ Often followed by *away*.

To *idle away* time—Waqt ko sustī meñ khonā kāṭnā-yā gañwānā.

Idleness, *n.* Be-kārī; be-shag'ī; kuchh na karṇā; kisi mihnāt meñ mas-rūf na rahnā; kisi mashgale meñ lage na rahnā; sust parḥe rahnā; sustī; hāth par hāth rakkhe baithē rahnā.

Idler, *n.* Jo kuchh na kare; jo apnā waqt be-kārī meñ gañwāye; jiski auḡāt be-shagli meñ zā'ā ho; sust yā kāhilu-l-wujūd shakhs.

Idly, *adv.* Be-shagli meñ; be-kārī meñ; sustī meñ; be-wuqūfāna; wāhi-yāt; behūda tariq par; be-parwāyī yā 'adam-tawajjuhī se; 'abas; be-sūd; be-tāsīr; nā-haq.

If, *conj.* 1.—Dar-hāle ki; jis hālat meñ ki; agar yah bāt farz taslīm yā tasawwur kar lī jāwe ki; agar yah mān leñ ki; bi-l-farz yā ba-farz is amr ke ki; ba-sharte ki.

2.—Yā nahīn; ki nahīn.

I doubt if he will succeed—Mujhe chubha hai ki woh kām-yāb hogā yā nahīn.

Ignite, *v. t.* Āg lagā d.; sulḡānā; dadhkānā; garmī se surkh kar d.

Ignite, *v. i.* Jalne lagnā; sulagnā; garmī se lāl ho jānā.

Ignoble, *a.* 1.—Zalīl paidāish yā khāndān kā; razīl; sharīf nahīn; kamīna; nāmī-girāmī nahīn; kam-asl.

2.—Mu'azzaz balaud yā faiyāz nahīn; zalīl; past—jaise khayālāt yā fi'l.

Ignominious, *a.* 1.—Ruswā; zalīl; kamīna; buzdil. [jisse badnāmī ho.

2.—Jismeñ baṛī ruswāyī yā sharīndagi ho; ma'yūb; badnāmī kā;

3.—Ruswāyī ke qābil; qābil-i-tahqīr; nafrat ke lāiq.

Ignominy, *n.* Ruswāyī; 'awām meñ be-ābrūyī; nadāmat; 'illat; bad-nāmī; fazihat; ruswāyī jo badniyatī yā bad-chalni ke ittihām kī wajh se ho. [mūrakh-pan.

Ignorance, *n.* Lā-'ilmī; na-jānnā; 'adam-wāqifiyat; jahālat; jīhl;
 Ignorant, *a.* Lā-'ilm; nā-wāqif; be-khabar; jāhil; nipaṛh; tira-dil; mūrakh; nā-dān; nā-khwānda; be-sikhā-parhā; kor-bātin.

Ignore, *v. t.* 1.—(Law) Jhūṭh yā be-asl samajh kar nā-manzūr k. Webster.

☞ "Said of a bill rejected by a grand jury for want of evidence."

2.—Kisī shai par lihāz karne se inkār k.; khayāl yā iltifāt na karṇā; kisi shai kī taraf se ānkheñ bandkar lenā; taslīm na karṇā; jān-būjh kar aur bilā-wajh 'adam-tawajjuhī k. [nā-rawā.

Ill, *a.* 1.—Bad; kharāb; zabūn; achchhā nahīn; burā; qabīh; be-jā;

His ways are ill—Uske tariq bad haiñ; uske dhang bure haiñ.

2.—Jisse badī yā musibat paidā ho; nabs yā manhūs; bad; nā mubārak; nā-muwāfiq. [ill end.—Burā anjām.

An ill star or planet—Nabs sitāra yā saiyāra; burā nachhattar yā grah.—An

3.—Bad; kharāb; chirchirā; zūd-ranj; tunuk.

☞ Generally with *nature, temper, and the like.*

4.—Mariz; mubtalā-i-maraz; 'alīl; bīmār; achchhā nahīn; nā-sāz; māndā; kasal-mand.

He is *ill* of a fever—Woh bukḥār meṁ mubtalā hai (use tap ātī hai).—The man is *ill*—Woh shakhs 'alil (bīmār yā mā'dūd) hai.

5.—Marīzī; achchhī nahīn.

An *ill* state of health—Hālat-i-marīzī (bīmārī).

6.—Qā'ide yā munāsabat ke kḥilāf; gair-sahih; gair-fasih; nā-pasandīda; karīh; burā; bad.

7.—Achchhī nahīn; mashkūk; mushtabah. [ma'lūm detā hai.

This affair bears an *ill* look or aspect—Yah mu'āmalā mashkūk yā mushtabah

III, n. 1.—Aisī bāt jisse dil ko ranj pahuñche yā khushī zūl ho-jāe khwāh nā-kāmī ho; kisī qism kī burāyī; musibat; taklif; bīmārī; dukh; dard; pīrā.

2.—Badī; burāyī; 'aib; kḥarābī; jo kuchh gair-mustahsan ho.

III, ad. 1.—Taklif yā dushwārī se; ba-mushkil; ba-qabāhat; āsānī se nahīn.

2.—Achchhī tarah nahīn; kḥūb yā baḥbūbī nahīn; tamām-o-kamāl nahīn. [gair-muhazzab; kaj-khulq.

III-bred, a. Nā-shāista; jiskī ta'lim yā tarbiyat achchhī na hui ho;

Illegal, a. Qānūn ke mutābiq nahīn; āyīn ke kḥilāf; nā-jāiz; shar' yā shāstra ke kḥilāf; qānūnau mamnū'; kḥilāf-i-qānūn shar' yā shāstra.

Illegality, a. Kḥilāf-i-qānūn h.; mukḥālafat-i-qānūn; shar' yā shāstra ke kḥilāf h.; nā-jawāzī; 'adam-i-jawāz.

Illegalize, v. t. Nā-jāiz k.; qānūn ke kḥilāf ṭhahrānā.

Illegally, ad. Aisī tarah par jo hukm-i-qānūn ke kḥilāf ho; nā-jāiz taur se; ba-tarz-i-nā-rawā; qānūn ke bar-'aks; āyīn ke maushā ke kḥilāf; aise tariq par jo qānūnan durust na ho.

Illegible, a. Parḥe jāne ke lāiq nahīn; jo suhūlat se parḥā na jāe; jise parḥ na sakeñ; mā-yuqrā nahīn; aisā andhā yā miṭī huā kī alfāz ma'lūm na hoñ.

Illegibly, ad. Aisī tarah par ki parḥā nā jāe; ba-tarz-i-mā-yuqrā nahīn.

Illegitimacy, n. 1.—Harām-zādagī; waladu-l-harāmī; doglā-pan.

2.—Bad-asliyatī; asli na h.; kam-asl h.

Illegitimate, a. 1.—Qānūn shar' yā shāstin ke mutābiq nahīn; bā-zābita yā jāiz nahīn; nā-jāiz; nā-munāsib; nā-rawā.

2.—Waladu-l-harām; waladu-z-zinā; harām-zāda; jiskī paidāish nā-jāiz taur par hui ho; nikāh-i-jāiz se paidā nahīn.

An *illegitimate* son or daughter—Waladu-l-harām laṛkā yā laṛkī; boṭā yā boṭī jiskī paidāish nikāh-i-jāiz se na ho.

3.—Jo jāiz tariq par mustahbat na huā ho; jo mantiq ke mutābiq na ho; kḥilāf-i-'aql; galat.

An *illegitimate* inference—Aisā natīja jo 'aql yā mantiq ke kḥilāf ho.

4.—Jo rawāj-i-ma'qūl ke rū se jāiz qarār nā pāyā ho; gair-mustanad.

An *illegitimate* word—Lafz-i-gair-mustawad.

Illegitimately, ad. Nā-jāiz taur par; harām-kārī se; bilā-sanad; aise tariq par jo wājib na ho.

Illicit, a. Jo rawā jāiz yā mar'i na rakkhā gayā ho; mamnū'; nā-jāiz; nā-rawā; jiskī ijāzat na digayī ho. [gayā ho.

An *illicit* trade—Tijarat-i-nā-jāiz; aisī tijarat jiske karne kā hukm na diyā

Illicitly, ad. Nā-jāiz tariq par; ba-tarz-i-nā-rawā.

Illiterate, a. Nā-khwānda; likhā-parḥā nahīn; jisne 'ilm meṁ ta'lim na pāyī ho; jāhil; nipaṛh.

An illiterate man—Be-likhā-parhā admī; nīparh admī; shakhs-i-pā-khwānda.

Ill-natured, a. 1.—Bad-mizāj; chīrchirā; tunuk-mizāj; karuā; bad-nihād.

2.—Jo bad-mizājī kī wajh se ho; jisse bad-nihādī zāhir ho; muzir.

Illness, n. 1.—Bīmārī; 'alālat; sihhat meñ futūr; maraz; rog; āzār; dukh; kasl; tanaggu-i-tab'.

2.—Bad-atwārī; badī; burāyī; khoṭāyī; be-dīnī.

Illogical, a. 1.—Qawā'id-i-mantiq se nā-wāqif yā unpar lihāz na r. w.; sahīh sahīh dalīl ke qā'ide na jāune yā unpar tawajjuh na k. w.

2.—Qawā'id-i-mantiq ke khilāf; bahs-i-sahīh ke qā'ide ke mutābiq nahīn; ma'qūl nahīn; nā-ma'qūl.

Illustrate, v. t. 1.—Sāf sāf dekhlanā; wāzih yā numāyān k.; munkashif k.

2.—Wāzih yā samajhne ke qābil k.; aisā karuā kī samajh meñ ā-jāwe; tashrīh yā tauzīh k.; misāl wagaira ke zar'ie se samajhne ke lāiq kar-deuā [o-nigār wagaira banā ke kisī shai ko tauzīh aur zināt d.

3.—Taswiron yā shaklon se musajjal aur wāzih k.; ārāsta k.; naqsh-illustration, n. 1.—Tauzīh; tashrīh; tasrīh; sāf yā wāzih kar-deuā.

2.—Jiske zar'ie se tauzīh kī jāwe; woh misāl yā nazir jo kisī bāt ke wāzih yā qābil-i-fahm karne khwāh raf'i-tazabzub ke liye maqsūd ho; taswīr yā shabīh wagaira jo tauzīhan banāyī jāe.

Illustrative, a. Tashrīhī; tauzīhī; tamsilī; jisse kisī muzabzab amr kī tauzīh ho yā uskā honā maqsūd ho. [qadr; wālī-shān; nāmī-girāmī.

Illustrious, a. 1.—Barāyī yā sharāfat wagaira se mumtāz; mashhūr; zi-

Applied to persons.

2.—'Izzat-bakhsh; jalīl; mashhūr; ma'rūf.

Illustrious deeds or titles—Aise fīl yā khitāb jinse 'izzat hāsīl ho.

Ill-will, n. Dushmanī; 'adāwat; bad-andeshī; bad-khwāhī; burāyī chāhnā.

Ill-wisher, n. Bad-khwāh; bad-andesh; kisī kī burāyī chāhne w.; dushman. [jiskā khayāl meñ lānā yā ānā mumkin ho.

Imaginable, a. Jo qiyās yā khayāl meñ ā-sake; jahān tak qiyās ho-sake;

Imaginary, a. Qiyāsī; khayālī; aslī nahīn; farzī.

Imagination, n. 1.—Quwwat-i-mutakhaiyila; woh zihni quwwat jisse un chizon ke khayālāt zihni meñ bāndh aur ban jāte hain jo hawās-i-khamsa ke zar'ie se usmeñ pahunchte hain.

2.—Khayāl; tasawwur; qiyās; taswīr-i-khayālī; kisī shai kī sūrat jo dil meñ bāndh jāti hai [koyī be-bunyād yā aisī rāe jo mahz qiyāsī ho.

3.—Tadbīr; mansūba; bandish jo dil meñ bāndhī jāe; gumān;

Imaginative, a. Jo khayālāt kiyā kare; mutakhaiyil; mutawahhim;

khayālāt kā 'ādī; khayāl-parast; khayālāt se bhārā huā; pur-fikr.

Imagine, v. t. 1.—Dil meñ kisī shai kā tasawwur k.; khayāl k.; qiyās se nikālūā. [nikālūā.

2.—Mausūba k.; ijād yā ikhtirā' k.; bandish bāndhnā; soch ke

3.—Apne dil se kahnā; sochnā; khayāl k.

Imagine, v. i. Khayāl k.; qiyās k.; tasawwur k.; rāe qāim k.; sochnā; bichārnā; dil meñ sūrat banānā yā samajhnā.

Imbank, v. t. See Embank.

Imbankment, n. See Embankment.

[tuwān.

Imbecile, a. Quwwat-i-jismānī yā zihni se khālī; kamzor; za'if; nā-

Imbecility, n. Zu'f; kamzori; nā-tuwānī; zu'f-i-jismānī yā 'aqli.

Imbibe, *v. t.* 1.—Pi l.; sokh l.; jazb kar-l.; khainch l.; chūs l.

2.—Le-kar dil meñ rakh chhoṛnā; zihm-nashīū kar-l.; qabūl k.; jī meñ paithne aur thabarne d.

Imbitter, *v. t.* 1.—T'alkh k.; karuā k.; munaggas k.; izā-rasān yā taklif-dih banā d.; aisā kar d. ki khushī bāqī na rahe; ranj kā bā'is banā d.

2.—Ziyāda shadūd yā taklif-dih banā d.; shiddat barhā d.; aur ziyāda kar-d.; bharkā d.; mushta'il kar-d. [pareshānī; jhaujhat.

Imbroglia, *n.* [Written also *embroglio*] Uljhāw; intishār; bakheṛā; **Imitable**, *a.* Jiskī naql ho-sake; qābil-i-taqlid; is lāiq ki taqlid karen; is qism kā ki use dekh kar dūsrā bhī waisāhī kare.

Imitate, *v. t.* 1.—Tariq meñ kisi ki pairawī k.; kisi ko bataur namūne yā nazir ke mān ke waisāhī k.; fi'l yā tariq wagaira meñ kisi dūse ki pairawī k. ki koshish k.; tatabbu' k.; naql k. yā uski koshish k.; taqlid k.; kisi dūse ki mānind hone yā karne ki fikr k.; dekhādekhī k.

2.—Sūrat rangat yā sifat wagaira meñ kisi ki tashbih paidā k.; utārā utārā; taqlid k.

Imitation, *n.* 1.—Naql; taqlid; pairawī; tatabbu'.

2.—Tashbih; shabāhat; utārā; naql.

Immaterial, *a.* 1.—Gair-māddī; jise wujūd na ho; gair jismānī; rūhānī.

2.—Jisse koyī barā natija na nikle; be-waq'at; khafif; adnā; gair-aham; lā-hāsil; 'abas; gair-zarūrī. [karnā bi-l-kul 'abas hai.

It is wholly immaterial whether he does so or not—Uskā is fi'l kā karnā yā na

Immediate, *a.* 1.—Nuzdikī; bilā wisātat 'amal karne-wālā; jiske 'amal meñ koyī dūsrī wajh yā koyī aur zarī'a hāil na ho; jo apnā natija apne hi 'amal se paidā kare; sarīhī; badihī [na ho.

2.—Fi-l-faur; maujūd; bi-l-fi'l; jiske darmiyān dūsrā zamāna hāil

Immediately, *ad.* 1.—Sarīhī; bilā wisātat kisi dūse ke; bi-z-zātihi.

⚡ Opposed to *mediately*.

The transfer, whether accepted *immediately* by himself, or *mediately* by his agent, vests in him the property—Us intiqāl se-haqq-i-milkīyat use hāsil ho-jātā hai chāhe woh use bi-z-zātihi manzūr kare yā ba-zarī'a apne kār-pardāz ke (muḳhtārtan).

2.—Fauran; fi l-faur; isī yā usī waqt; jhatpat; turant; wohīū.

Immemorial, *a.* Yād ke bāhar; itne dinon kā ki uskā āgīz yād na ho yā uskā patā lag na sake; isqadar zamāne kā ki uskā patā na to kisi nawish-te se ma'lūm ho aur na riwāyat se. [bahut hī purānā rawāj yā dastūr.

Immemorial usage or custom—Aisā rawāj yā dastūr jiskī ibtidā kā patā na ho;

Immense, *a.* Be-had; lā-intihā; jisko pāyān na ho; bahut wasī'; bahut hī barā; 'azīm; 'azīmu-sh-shān yā qawī-haikal.

Immensely, *ad.* Be-had; be-andāz; be-pāyān; bahut hī; barā hī; ba-shiddat; ba-kasrat; had se bāhar yā ziyāda.

Immethodical, *a.* Be-tartīb; be-rabt; be-silsila; be-qā'ida; jismeñ qā'ide yā tartīb kā lihāz na ho; muntashar; pareshān; be-ḍhangā.

Immigrant, *n.* Woh shakhs jo sukūnat-i-dawāmī ki garaz se kisi mulk meñ jāe. [meñ jānā jo apnā watan na ho.

Immigrate, *v. i.* Sukūnat-i-dawāmī iḳhtiyār karne ki garaz se aise mulk

Imminent, *a.* Jiske ā-parne yā fauran wāqī' hone kā ihtimāl ho; jo ba-

hut nazdik ho; bar-sar-rasīda; jo sar par pahunch gayā ho; qaribu-l-wuqū'; nazdik; jo ba-zāhir jald 'nāzil hone wālā ho.

☞ Said especially of misfortune or peril.

Immoderate, *a.* I'tidāl par nahīn; wājib yā ma'mūlī had ke bāhar; hudūd-i-munāsib ke andar nahīn; bahut hī ziyāda; be-andāza; be-had; khilāfi-'aql. [ziyāda; 'aql ke khilāf; be-andāz; itnā ki wājib na ho.

Immoderately, *ad.* Bahut hī ziyāda; andāz se ziyāda; jitnā chāhiye usse

Immodest, *a.* 1.—Bad-lihāz; be-gairat; be-hayā; be-sharm; bad-uslub.

2.—Jismen 'ismat yā pāk-dāmanī na ho; kharāb; fāhisha—jaise 'aurat. [(bāt).

3.—Ganda; zalil; pūj—jaise khayāl; fuhsh; mugalliz—jaise kalām
Immodesty, *n.* Be-gairatī; be-hayāyī; be-sharmī; bad-lihāzī; be-hijābī; nā-pākdāmanī; be-'ismatī; be-'iffatī.

Immoral, *a.* 1.—Shar' yā shāstra ke khilāf; bad; nā-wājib; diyānat ke khilāf; qabīh; zabūn; hukm-i-Ilāhī yā farāiz-i-insānī ke khilāf.

An immoral deed—Fi'l-i-bad.

[fāsiq.

2.—Bad-kār; bad-fi'l; jo fi'l-i-nā-wājib kare; be-īmān; kharāb; fājir;

An immoral person—Shakhs-i-bad-kār; kharāb be-īmān yā burā shakhs.

Immorality, *n.* Koyī fi'l yā 'amal jo hukm-i-Ilāhī yā farāiz-i-insānī ke khilāf ho; bad-kārī; bad-fi'li; fisq-o-fujūr; burā kām; riudī.

Immortal, *a.* 1.—Lā-zawāl; gair-fāni; jo kabhī na mare; azalī-o-abadī; hamesha qāim rahne wālā; lāyazāl; wujūd-i-gair-mutanāhī r. w.; lā-yamūt.

2.—Dāimī; jo kabhī zāl yā sāqit na ho—jaise ummed khwāhish wagaira; jo dunyā mein hamesha qāim rahe; jispar zawāl na āye; jo mahw aur mansī na ho-jāe (bhūl aur miṭ na jāe); pācdār; jisko baqā ho.

Immortality, *n.* 1.—Lā-zawālī; hayāt-jāwidānī; maut aur nestī se barāat; baqā; lā-yazālī. [na h.

2.—Qiyām-i-dawāmi; hameshagī; mahw aur mansī hone ke qābil

Immovable, *a.* 1.—Jise uski jagah se haṭā na sakeñ; khūb jamā huā; mazbūt; mustahkam; aḥal; aṭal; gair-mutaharrik.

An immovable foundation—Mazbūt bunyād

2.—Jisko uske irāde se haṭā na sakeñ; sābit-qadam; mazbūt; mustaqil; jiske dil ko targīb dekar pher yā badal na sakeñ; lā-tajum; jiske dil mein lagzish na ho.

A man who remains immovable—Mazbūt sābit-qadam yā lā-tajum shakhs.

3.—Jismen lagzish na ho; lā-tagaiyur; jo badal na sake; mazbūt; mustahkam. [ho; mazbūt maqsad yā 'azm-i-bi-l-jazm.

An immovable purpose or resolution—Aisā maqsad yā irāda jismen lagzish na

4.—Jiske dil par ham-dardī kā asar jald na ho; sang-dil; be-rahm; kathor. [qūla; jo kisī jagah par hamesha ke liye qāim ho.

5.—(Law) Jise ek jagah se dūsī jagah haṭā na sakeñ; gair-man-

Immovable estate—Jāedād-i-gair-manqūla. See *infra*.

Immovables, *n. pl.* (Law) Zamīn aur woh chīzeñ jo usse lagī hoñ masalan darakhṭ 'imārat wagaira; woh chīzeñ jinko makān wagaira chhorne ke waqt qānūnan uṭhā na le jā sakeñ.

Immunity, n. 1.—Kisī farz se āzādī; kisī kharch kī zimmadārī yā mahsūl wagaira se barāat; koyī ri'āyat yā istilhāq-i-khās.

2.—Āzādī; barī yā pāk rahuā.

[dal; gair-tabādala-pazīr.

Immutable, a. Lā-tagaiyur; jo tabdīl na ho; jo na budle; gair-mubad-

Impair, v. t. Bad-tar yā kharā'-tar k.; miqdār qīmat 'umdagī yā tāqat kam

k.; ikhtiyār ghatānā; kam-zor k.; bigār d.; aur burā banā d.; nāqis kar-d.

Impanel, v. t. [Written also *empanel*.] Fihrist yā chamre ke kāgaz par

likhnā yā darj k.—jaise ahl-i-jūrī ke nām; 'adālat meñ ahl-i-jūrī kī

fihrist banānā mukammal yā murattab k.

Imparl, v. i. (Law) Kisī muqaddame meñ tasfiya-i-bāhamī kī ijāzat pānā;

kisī mu'āmale ke āpas meñ tai kar lene kī muhlat pānā; jawāb-dihī

karne ke pahle muhlat pānā. [ko kisī chīz meñ sharīk hone kī ijāzat d.

Impart, v. t. 1.—Kisī chīz meñ hissa d.; denā; 'atā yā 'ināyat k.; dūsre

To impart food to the poor—Gariḥon ko khānā d.

2.—Batlūnā; zāhir k.; lafzon yā nishānon se zāhir k.

Impartial, a. 1.—Gair-jānib-dār; jo ek farīq kī nisbat dūsre farīq kī

taraf ziyāda māil na ho; be-lagāw; be-ta'alluq; 'ādil; munsif; jismeñ

jaṇba-dārī na ho. [farīq kī taraf ziyāda māil na ho.

An impartial arbitrator—Sālis-i-'ādil; aisā panch jo min-jumla do farīq ke ek

2.—Jo ek farīq kī nisbat dūsre farīq ke haq meñ ziyāda mufīd na

ho; munsif-āna; wājib.

An impartial judgment—Tajwiz-i-munsif-āna. [be-ta'alluq; munsifi.

Impartiality, n. Rāc yā tajwiz meñ jaṇba-dārī kā na h.; gair-jānib-dārī;

Impartially, ad. Bilā-rū-o-ri'āyat; be-gair jānib-dārī ke; be-taraf-dārī ke;

insāf ke rū se; munsifi ke sāth; wājib taur par; wājib-wājib; haqqan.

Impartible, a. 1.—Nā-qābil-i-taqsim; jo bañt na sake.

An impartible estate—Milk-i-nā-qābil-i-taqsim.

2.—Diye bakhshe yā batlāye khwāh zāhir kiye jāne ke qābil.

Impassable, a. Lā-guzar; jismeñ koyī na jā sake; nā-qābil-i-guzār.

Impatience, n. Be-sabrī; sabr kā na h.; be-chainī; be-qarārī; woh iztirābī

jo kisī aisi bhalāyī ke na hone par ho jiskī ummed ho; nā-shikebāyī.

Impatient, a. Be-chain; be-sabr; be-tāb; be-qarār; gair-mutahammil; kisī

hālat-i-khās meñ be-zār aur uske tabdīl karne kā khwāhān; ta'jīl-kār;

byākul; utāwala; tawaqquf kā tahammul na r. w.

Often followed by *at, for, of, and under*.

Impeach, v. t. 1.—Kisī jurm yā bad-tarīqī kā ittihām lagānā; mut-

tahim k. 'ala-l-khusūs kisī ahl-i-kār par is bāt kā ittihām lagānā ki

usne apnī zī-ikhtiyārī meñ fulān qism kī bad-atwārī kī; 'uhde ke mu-

ta'alliq bad-ā'mālī kī tajwiz ke liye 'adālat ke rū-ba-rū pesh k.; hākīm

kī taraf se ilzām lagānā.

2.—Ittihām-i-'adam-munāsabat 'aid k.; mashkūk yā mushtabah

qarār d.; jarah k.; bāz-purs k.; jawāb-dih yā zimma-dār qarār d.

To impeach one's motives or conduct—Kisī kī niyat yā uske tarīq ko mashkūk

qarār d. yā uski nisbat yah kahnā ki woh nū-munāsib hai.

“When used in law with reference to a witness, the term signifies

to discredit, to show or prove unreliable or unworthy of belief; when

used in reference to the credit of a witness, the term denotes to impair, to lessen, to disparage, to destroy." *Webster*. [būz-purs.

Impeachment, *n.* 1.—Kisī sar-kārī 'uhde-dār se ba'd-nāzmī kā muhāsaba; 2.—Ittihām; ilzām; niyat kī safāyī yā tariq kī rūstī par i'tirāz.

Impede, *v. t.* Rok d.; āge baṛhne na d.; mānī' h.; muzāhim h.; sadd-i-rāh h.; mukhlil h.; bāz r.

Impediment, *n.* Woh amr jo taraqqī yā harakat meñ mānī' ho; amr-i-mānī'; rukāwat; insidād; 'ariza; qabāhat; sadd-i-rāh; atkāw; atak.

Impel, *v. t.* Zor-dekār āge baṛhāna; āge ko chalānā; kisi fi'l kī tahrīk k.; dabāw yā targīb wagairā se āge baṛhānā.

Impending, *p. a.* Bar-sar-rasīda; jo sar par yā qarīb pahuñch gayā ho; nazdīk āyā yā pahuñchā huā; jisse kisī bāt kā khauf paida ho.

Impenetrable, *a.* 1.—Jismeñ kuchh dhañs yā chubh na sake; jismeñ aur chizon kā dakhil yā guzar na ho; nā qābil-i-dukhūl.

2.—Jispar kisī bāt kā asar na ho; jiske dil meñ koyī bāt na dhañse; lā-tajum; gair-muassir; jismeñ nigāhī guzar na kare (nazar na dhañse); jismeñ 'aql kām na kare; jo samajh ke bāhar ho.

Imperative, *a.* 1.—Jisse hukm zāhir ho; jismeñ tākidī hukm ho; tahak-kum-āna; tākidī; qat'i; nātiq.

Imperative orders—Ahkām-i-tākidī yā qat'i.

2.—Jisse dar-guzar na ho-sake; jo khwāhī-na-khwāhī karnā pāre; lābudī; lāzimī; zarūrī; jiski pā-bandī karūī pāre; wājibu-l-ittibā'.

An imperative duty or necessity—Farz yā zarūrat-i-lāzimī.

Imperceptible, *a.* 1.—Nā-qābil-i-hiss; jo hawās-i-khamsa ko mahsūs na ho-sake; lā-mā'lūm; jisko dil se tamīz na kar-sakeñ; jo jald samājh meñ na āye. [bahut āhista āhista ho.

2.—Bahut khafīf; bārīk; qad-o-qāmat meñ bahut chhotā; jiski taraqqī

Imperfect, *a.* 1.—Jo khātime ko na pahuñchā ho; nā-tamām; gair-mukammal; khām; adhūrā; nāqis.

2.—Nāqis; pūrā samūchā yā kāmīl nahīn; jiske sab ajzā na hoñ.

3.—Jise 'aql-i-salīm na ho; jo gumrah ho-sake.

4.—Jo shar' yā shāstra ke rū se pūrā na ho; jo ahkām-i-Ilāhī ke mutābiq na ho; jo qā'ide ke mutābiq na ho; jisse dil ko tamāniyat na ho; jisse 'aib yā burāyī zāhir ho yā jismeñ 'aib khwāh burāyī ho. [qasr.

Imperfection, *n.* Naqs; khāmī; adhūrā-pan; 'adam-i-takmil; khotāyī; kamī;

Imperfectly, *ad.* Nā-mukammal yā nā-mukammal taur par; nāqis taur par; adhūrā; pūrā pūrā nahīn; sārā yā bi-l-kul nahīn; tamām-o-kamāl nahīn. [shāhanshāhī; 'ālā; akbar.

Imperial, *a.* 1.—Saltanat yā shāhanshāh se muta'alliq; bādshāhī;

2.—Lambāyī-chaurāyī yā 'umdagī meñ afzal.

Imperial paper, tea, &c.—Barā lambā-chaupā kāgāz yā 'umda-tar qism kī chāe [wagairā.

Imperil, *v. t.* Khatre meñ dālnā; jokhim meñ dālnā.

Imperishable, *a.* Nā-qābil-i-zawāl; jo qābilu-z-zawāl na ho; jo talaf hone ke lāiq na ho; hamesha qāim rahne wālā; pāe-dār; jisko baqā ho.

Impertinence, *n.* 1.—Be-ta'alluqī; be-'alāqagī; jis amr kī nisbat guftgū

Impertinency, *j* ho usse 'ulāqa yā ta'alluq na r.; be-waq'at h.

2.—Gustākhi; shokhi; be-tamīzī; nā-munāsib dakhil-dar-ma'qūlat

yā mudākhalat; kalām yā fi'l se aisī mudākhalat jo mudākhalat-kuniinda kī 'umr yā baisiyat ke khilāf ho. [bhī waq'at na ho.

3.—Koyī nā-chīz yā khafif bāt; aisī bāt jisko bahut kam yā kuchh Impertinent, *a.* 1.—Gair-muta'alliq; jo amr pesh ho usse ta'alluq na

r. w.; mauq'e kā nahīn; chaspān yā mauzūn nahīn; be-jā; be-mauqa'.
2.—Gustākhi; be-tamīz; be-adab; bad-libāz; nāhaq daḡhl dene wālā; jāhilāna aur nā shāista kalām yā fi'l kā murtakib yā uspar māil; be-mauqa' daḡhl-dar-ma'gūlāt k. w.

3.—Pūj; khafif; behūda; lagw; wāhiyāt; 'abas; be-ma'nī.

Impervious, *a.* Jismēn guzar na h.; lā-guzar; jismēn jā na sakeñ; jismēn koyī nok-dār āla dhaṡsā na sakeñ; jismēn rauslanī yā pāuī wagaira sarāat na kar sake (paith na sake).

Impetuosity, *n.* 1.—Tundi; shiddat; zor; tezi.

2.—Josh; taish; mizāj ki gazab-nākī.

Impetuous, *a.* 1. Zor aur shiddat se chalne w.; shadīd; tund; tez; gazab-nāk; jhoko se chalne yā harakat k. w.

2.—Tuud-mizāj; jald-bāz; utāwala; gusse-war; maglūbu-l-gaiz.

Impetus, *n.* Harakat kā zor; jis zor se koyī shai āge ko mutaharrik ho; quwwat-i-raftār; saurat.

Implacable, *a.* Jise ṡhaṡḡhā na kar sakeñ; jisko taskīn dekar usse sulh na kar-sakeñ; jo ma'zarat par bhī na māue; jo khusūmat na chhore; jo raf' yā dūr na ho-sake.

Implant, *v. t.* Jamānā; qāim k.; lagānā; jā-guzīn k.; nasab k.; baiṡḡhālnā.

Implead, *v. t.* (*Law*) Kisī par 'adālat meñ nālīsh k.; qānūn ke rū se nālīsh yā da'wā k.; mudda'a 'alaih banānā gardānuā yā qarār d.

Implement, *n.* Woh shai jisse koyī hājat-rawāyi ho masalan auzār āla bartan zarūf wagaira. [ke auzār yā hathiyār.

The implements of trade, of husbandry, or of war—Hirfa kāsht-kārī yā laṡāyi

☞ A word of very extensive signification.

Implicate, *v. t.* Kisī se muta'alliq k.; ta'alluq yā shirkat zāhir yā sābit k.; phasūnā yā phaṡsūnā; sānnā; lapetnā; uljhāw yā phaṡsāw meñ ḡlānā.

The evidence does not implicate the accused person in this conspiracy—Shahādāt ke rū se is bandish meñ mulzam kī shirkat pāyi nahīn jāti (usmeñ uskā sharik honā sābit nahīn hotā).

Implication, *n.* 1.—Phaṡsāw; uljhāw; ta'alluq.

2.—Jo bāt zimman ma'lūm ho lekin sarāhatan zāhir na kī gayī ho; ishāra; kināya; who natīja yā aur kuchh jo baḡḡhūbī samajh meñ āsako go alfāz ke zarī'e se bayān na kiya gayā ho.

By implication—Kinṡyatan; ishāratān; zimman; sarāhatan nahīn.

Implicit, *a.* 1.—Jo chupchāp samajh liyā jāwe; jo 'ibārat meñ bayān na huā ho par achchhi tarah samajh paṡe; zimnī; ma'nawī.

An implicit contract—Mu'āhada-i-zimnī; aisā mu'āhada jo zabān se yā likh-kar zāhir na kiya gayā ho par dil hī dil meñ samajh liyā gayā ho.

2.—Bilā shakk-o-shubḡha yā bilā taḡqīqāt dūsre kī bāt par i'tibār k.

Implicit credit should not be given to the declarations of a person who is not of known veracity—Jis shakḡs kī sadṡqāt-bayānī ma'rūf na ho uske bayān par bilā shakk-o-shubḡha yā bilā taḡqīqāt i'tibār karnā na chāḡhiye.

IMPLICITĒ, [Lat.] See By *implication* under Implication. [meñ.

Implicitly, *ad.* 1.—Zimnan; kināyatan; dil hī dil meñ; dar-asl; haqīqat

2.—Pūre i'tibār se; bilā hujjāt; bilā taftish-i-subūt; be-kam-o-kāst; ānkh band karke; be-pūchhe; be-chūn-o-charā.

Implore, *v. t.* Iltijā k.; minnat k.; dil se māūgnā; suwāl k. yā sāl h.; minnat-o-samājat k.; nihāyat multaji h.; baṛī ārzū se darḵhwāst k.

Implore, *v. t.* Ārzū k.; minnat k.; 'arz-ma'rūz k.

ImPLY, *v. t.* Zimnan shāmil r.; murād r.; ma'ūi r.; dalālat k.; jab kisi amr kā izhār ba-zarī'a-i-tahrīr yā taqrīr na huā ho to uskā manshā-i-kalām khwāh natija-i-'aqli yā ta'bīr-i-qānūnī se samjhā jānā.

Where a malicious act is proved, a malicious intention is *implied*—Jab 'adāwat kā fi'l sābit ho-jātā hai to yah bhī samjhā jātā hai ki uske karne ki niyat 'adāwat se thī.

Impolitic, *a.* Khilāf-i-maslahat; hikmat-i-'amālī ke khilāf; be-tadbīr; bad-nazm; mudabbir nahīn; be-'aql yā be-'aqli kā; aisi aisi tadbīren ijād karne aur 'amal meñ lāue wālā jinse 'awām ko mazarrat ho; naf'-i-'awām meñ zarar pahuñchāne w.; mu'āmalāt-i-zātī meñ be-'aql; kotah-andesh.

Impolitically, *ad.* Be-'aqli se; dūr-bīnī aur dūr-andeshī-i-munāsib ke sāth nahīn; aise tariq par jisse mazarrat-i-'ām yā khās ho; be-tadbīrī se; nā-dānī se.

Import, *v. t.* 1.—Bāhar se andar lānā; dūsri jagah se lākar kabhū dākhil k.; saudāgarī wagaira kā māl kisi dūsre mulk 'alāqe yā riyāsat se apne mulk meñ lānā.

ॐ Opposed to *export*.

2.—Ma'ūi r.; mafhūm r.; murād r.; manshā r.; zāhir k.; dalālat k.

3.—Waq'at yā tāsīr r.; ta'alluq r.; sarokār r.; 'alāqa r.; kisi ko naf' yā nuqsān pahuñchānā. [māl ki āmadani.

Import, *n.* 1.—Tijārat kā māl jo ek mulk se dūsre mulk meñ liyā jāwe;

2.—Kisi lafz 'ibārat yā wasīqe kā manshū yā mafhūm; ma'ūi; murād; alfāz kā mafhūm jiskā zih-nashīn karnā maqsūd ho yā jo ta'bīr-i-sahīh se paidā ho.

3.—Waq'at; 'azmat; baṛāyi; buzurgī; natija.

Importance, *n.* Waq'at; 'azmat; baṛāyi; buzurgī; kisi naf' yā nuqsān ki bāt se ta'alluq; qadr; manzilat; rutba; shān.

Important, *a.* Baṛā; aham; bā-waq'at; 'azīm; bhāri; jisse koyī baṛā natija nikle; kisi naf'-nuqsān ki bāt se ta'alluq rakhne-wālā; jisse koyī bhalā yā burā natija paidā ho; jisko kisi bāt se baṛā ta'alluq ho; jis meñ koyī 'umda yā baṛī bāt shāmil ho.

Importation, *n.* 1.—Kisi dūsre mulk yā riyāsat se lānā.

2.—Woh shai jo bāhar se apne mulk meñ lāyon; woh jins yā māl jo ek mulk yā riyāsat se dūsre mulk yā riyāsat meñ āwe.

Importunate, *a.* Mutaqāzī; ba-jidd h. w.; tang-talab; jo koyī mutālaba yā darḵhwāst nihāyat isrār se kare; ariyal; jo apnī garaz istarah bār bār pesh kare ki usse taklīf ma'lūm ho; jo apne matlab ke izhār meñ jā-bejā yā mauqa'-be-mauqa' kā khayāl na rakkhe; taklīf-dih; jismeñ tang-talabī shiddat yā kaṛāyi kī jāe.

Importunately, *ad.* Mutaqāzī yā ba-jidd hokar; taqūze ke sāth; taklīl ke sāth; ba-tākīd yā ba-isrār; baṛī minnat-o-samājat se mustād'i ho-kar.

Importune, *v. t.* Taqūze ke sāth istid'ā k.; darḳhwāst se taug k.; bār bār waqt-be-waqt yā taklif dīhī se kisi bāt kī iltijā k.; tang yā diq k.; ba-jidd h.; picḥhā na chhoṇā; picḥhe paṛe rahnā.

Importunity, *n.* Taqāza; taug-talabī; isrār ke sāth istid'ā; ar; kisi amr kī darḳhwāst mutawātir yā haṭh ke sāth k.

Impose, *v. t.* Qāim yā 'aid k.—jaise koyī bār ḳharch mah-ul rusūm farz wagaira; lagānā; dāluā; nāzil k.; sādīr k. [dālū; chḥalnā; ṭhagnā.

To impose on—Dhokhā d.; makr yā hile se gumrah k.; āṅkḥoṇ meṇ dhūl (ḳhāk)

Imposition, *n.* 1.—Lagānā; qāim k.; sādīr k.; dāluā; gale lagānā yā māṇḍhnā. [hukm.

2.—Jo kuchḥi dīlā lagāyā yā qāim kiyā jāe; bār; bojh; mahsūl;

3.—Makr yā fareb jo dūsroṇ ke sāth kiyā jāe; dhokhā; dagī; fareb; buttā; jul; chḥal.

Impossibility, *n.* 1.—Muhāl yā gair-mumkin h.; ba'idu-l-imkāniyat.

2.—Shai-i-muhāl; amr-i-muhāl; jo na ho-sake; jiskā honā yā kiyā jānā mumkin na ho; jisko kisi tarah na kar-sakeṇ.

Impossible, *a.* Gair-mumkin; nā-mumkin; jo na ho-sake; jo na kiyā jā sake; nā shudānī; jo fi-nafsihī hāsīl na ho sake; hālāt ke lihāz se nihāvat hī mushkil; behūda yā nā-qābil-i-anjām.

Impost, *n.* Jo kuchḥi lagiyā yā 'aid kiyā jāwe; mahsūl ḳhirāj yā ru-ūm; woh mahsūl jo aksar sar-kār kī taraf se na chīzoṇ par lagiyā jāe jo kisi gair mulk se ek mulk meṇ āweṇ.

Impostor, *n.* Dūsroṇ ko dhokhā d. w.; dūsroṇ ko apne dām-i-fareb meṇ lāne ke liye koyī hāsiyat-i-masnū'ī ikhtiyār k. w.; ṭhag; makkār; dagābāz; muzawwir; pākhaṇḍī. [ikhtiyār karke de; pākhaṇḍ; chḥal.

Imposture, *n.* Dagā-bāzī; fareb; dhokhā jo koyī j'ūthī sūrat yā hāsiyat

Impotence, *n.* 1.—Quwwat-i-haiwānī zihnī yā 'aqlī kā na rakhnā; zu'f;

Impotency, *n.* kamzōrī; kisi shai ke anjām kī quwwat kā naqs; 'adam-i-salāhiyat. [rakhnā.

2.—(Law) Rujūliyat kā na honā; nasl kī paidāish kī quwwat na

Impotent, *a.* 1.—Za'ifu-l-'aql za'iful-l-badan yā za'ifu-l-qalb; kam-zor; nā-tuwān. [mizāj.

2.—Jo apne ko qābū meṇ na rakh sake; maglūbu-l-gaiz; tund-

3.—(Law) Nā-mard; rujūliyat se ḳhālī; jise larke-bāle na hon.

Impound, *v. t.* 1.—Bahke huye maweshī ko sar-kārī maweshī-ḳhāne meṇ rakh chhoṇā yā band kar rakhnā; ihāta-i-sarkārī meṇ r. yā band kar r.

2.—Zabt k.; rok r.; qurq k.

To impound an insufficiently stamped document—Kisi aisi dast-āwez ko zabt kar-rakhnā jī-par pūri qimat kā istūmp lagā yā chḥaḳā na ho.

Impoverish, *v. t.* 1.—Ḡarīb kar-denā; muflisī yā muhtājī kī hālāt meṇ kar-denā; muflis hānā d.; tibī-dast kar-d.

2.—Quwwat yā zor khīnch lenā; zar-ḳhezi būqī rahne na d.; kam-zor yā shor kar-denā. [khīnch l.

To impoverish land by frequent cropping—Bār-bār fasl upjū-kar zamīn kā zor

Impracticable, *l.*—Jo na ho-sake; nā-qābil-i-anjām; jo tadbīroṇ kī gayī hon yā ho-saktī hon unse na kiye jāne hone yā anjām pāne ke qābil; jo kisi tarah na ho-sake; jiskā anjām insān kī maujūda tadbīroṇ se na ho-sake.

2.—Sakht; kārā; jise jald qābū meñ na lā-sakeñ.

3.—Jise kiśi ma'qūl tarīq par maglūb na kar sakeñ yā targīb na de sakeñ; jiskī nisbat āsānī se kār-rawāyī yā 'amal-dar-āmad na ho-sake.

4.—Lā-guzar; dushwār-guzār; jispar chāl na sakeñ—jaise rāsta.

Impregnable, a. Jise charhāyī hallā yā hamla karke na le sakeñ; jise bazar apne qābū meñ na kar-sakeñ; jo hamla rok sake; gair-mumkinu-t-tashhīr; manī'.

Imprescriptible, a. Jo gaffat kī wajh se kām meñ na lāne khwāh kiśi dūstre shakhs ke dā'wā ko bā'is se jiskī bunyād haqq-i-shudūmad par ho zail yā nuqsān na ho sake.

Applied to rights.

Impress, v. t. 1.—Kisī chīz par dabākar nishān yā shakl banānā; naqsh yā nishān k.; chhāpnā. [khwāh jamānā; dil par munaqqash k.

2.—Zihn-nashīn yā khātīr-nashīn k.; dil-nashīn k. yā dil par baithālūnā

3.—Sarkārī kām ke liye jabrīya lenā yā begār pakāpnā.

Impress, n. 1.—Nishān jo dabāne se ban-jāe; naqsh; chhāpā; kiśi shai kī shakl yā shabīh jo dabāne yā chhāpne se ban-jāe; muhr; sāncha; haisiyat jo dūstre ne paidā karā dī ho.

2.—Tamiz kā nishān; muhr; chhāpā.

3.—Khayāl yā asar jo dil par paidā ho.

4.—Be-gār; sarkārī kām ke liye zabardastī lenā yā dhar-pakay k.

Impression, n. 1.—Ek shai kā dūsrī shai par dabānā; dabāw.

2.—Nishān; naqsh; chhāpā; thappā; muhr.

3.—Kisī shai kā asar jo dil par paidā ho; naqsh yā sūrat jo dil par ban-jāe; khayāl; tasawwur; kiśi shai kā natīja yā asar jo mahsūs ho-sake. [chhāpēñ.

4.—Kisī kitāb kā ek tab' (chhāpā); jis qadar kitāben ek bār

A copy of the last impression—Tab'-i-ākhir kī ek jild.—The whole impression of the work was sold in a month—Jisqadar kitāben chhāpī thīñ woh kul ek mahīne meñ bik gayīñ.

Impressive, a. 1.—Asar paidā k w. yā uspar mālī; asar pahuñchāne kī quwwat r. w.; muassir; is qābil kī uskā asar dil par ho (uskī choṭ dil par lage). [kisī shai kī tāsīr ho-sake.

2.—Naqsh-pazīr; sūrat-pazīr; asar pahuñchāye jāne ke lāiq; jispar

Imprest, n. Ek qism kā zar-i-bai'āna; udhār; zar-i-qarz.

Imprest, v. t. Qarz d.; bataur dain ke d. [arwālān.

IMPRIMIS, [Lat.] Pahle; pahle to; sab se muqaddam; awwal yā

Imprint, n. Jo kuchh kitāb wagnāra ke sarnāme yā sufha-i-awwal par chhāpā jāe-alal-khusūs chhāpne yā shāi' karne wāle kā nām baqa'id-i-maqām wa zamāna.

Imprint, v. t. 1.—Thappā k.; chhāpnā.

2.—Dil yā hāfize par naqsh k.; dil-nashīn zihn-nashīn yā khātīr-nashīn k.; dil par aisā jamā yā baithāl d. kī kalhī na mīṭe yā na bhūle.

Imprison, v. t. 1.—Zindān meñ dālnā; qaid-khāne yā mahbas meñ rakhnā; qaid k.; muqaiyad k.; mahbūs k.; giriftār karke hirsāt meñ r. [jāne na d.

2.—Band kar-r.; rok r.; nikāl jāne na d.; ek jagah se dūsrī jagah

Imprisonment, *n.* Qaid k. yā qaid h.; qaid; asīrī; band; habs; āzādī kī rukāwat. [i-qiyās na h.]

Improbability, *n.* Ba'idu-l-qiyāsī; qiyās se dūr yā uske khilāf h.; qarīn-

Improbable, *a.* Jiskā sach honā ihtimāl se ba'id ho; jiskī ummed hālāt ke lihāz se na hosake; jo 'aql yā qiyās ke khilāf ho; ba'id-az-'aql; ba'idu-l-aql; 'aql se dūr; gair-muhtamal; anhonī. [fi-l-badiha.]

Impromptu, *ad. or a.* Be-soche-bichāre; pahle se gaur-o-fikr karke nahīn;

Improper, *a.* 1.—Nā-munāsib; be-jā; jisse matlab-karārī na ho. [zā-wār; bad.]

2.—Nā-shāista; nā-ma'qūl; qabīh; burā; be-mahal; be-mauqa'; nā-sa-

3.—Kisī zabān ke bāndhe huye dastūr (rawāj-i-mustamirra) yā qā'ide ke khilāf. [na r. w.]

4.—Kisī khās jagah yā 'uhde ke lāiq nahīn; nā-lāiq; munāsabat

Improperly, *ad.* Nā-munāsib taur yā tariq par; be-jā; aise tariq par jo subbat waqt jagah aur hālāt ke lihāz se munāsib na ho; be-mauqa'; be-mahal; bad-uslūbī se; khilāfi-dastūr yā qā'ida; sihhat ke sāth nahīn.

Impropriety, *n.* 1.—'Adam-i-munāsabat; bad-uslūbī; waqt maqām yā hālāt wagaira ke hasb-i-hāl na h. yā unke khilāf h.; be-mauqa'gī; nā-shāistagī; gair-ma'qūliyat. [yā usūl ho.]

2.—Fi'l-i-nā-munāsib; qaul-i-nā-munāsib; jo kuchh khilāfi-dastūr

Improve, *v. t.* 1.—Bihtar k.; aur achchhā banānā; māliyat yā khūbī meñ taraqqī d.; ihtiyāt yā taraqqī ke zarī'e se 'umda k.

2.—Achchhe kām meñ lānā; kisī chiz ko aisā banāna ki usse kuchh paidā ho; kisī naf' ke kām meñ lagānā; faide ke liye isti'māl k.; faida nek-nāmī yā khushī ke taraqqī dene meñ kām meñ lānā; mustafid h.; faida uṭhānā. [taraqqī k.; bihtari kī 'alāmat zāhir k.]

Improve, *v. i.* 1.—Bihtar yā aur achchhā h.; kisī achchhī bāt meñ

2.—Barhna; ziyāda h.; chārhnā yā uṭhnā.

The price of cotton improves, or is improved—Rāyi kī qīmat barhī yā chārhti hai.—To improve on or upon—Kisī bāt meñ aur kām kī bāteñ milānā yā

tarmīm k.; qarīb, qarīb kamāl ko pahunchānā; yak-gūna mukammal k.; tahmīl k.; islūh yā tarmīm karke aur 'umda banānā yā taraqqī d.

Improvement, *n.* 1.—Taraqqī k. yā pānā; achchhī bāteñ meñ taraqqī; bihtari yā bihtari meñ taraqqī; ābādī; māliyat kī afzāish.

2.—Nāfi' yā kār-āmad bāteñ meñ musta'māl h. yā lagāyā jānā; achchhe yā mufid kām meñ lānā; kisī usūl yā masale kī itlāq yā uspar 'amal.

3.—Wo shai jisse koyī dūsrī shai taraqqī pāye yā jo kisī dūsrī shai meñ use taraqqī dene ke liye milāyī jāwe; woh shai jisse kisī dūsrī shai kī māliyat haisiyat yā 'umdagī wagaira barh jāe.

4.—(pl.) Makān nahr dānda wagaira ke banāne yā jangal kī safāyi se jo kuchh haisiyat jāedād-i-arāzi yā mazra' kī barhāyi jāe.

Improvvidence, *n.* Nā-'āqibat-andeshī; peshbinī kī na h.; pahle se kisī bāt kī khayāl na r.; un tadbīroñ se gāfil rahnā jo hifāzat yā naf' ke liye dūr-andeshī kī wajh se zarūr hon; kotah-andeshī.

Improvident, *a.* Nā-'āqibat-andesh; jismeñ dūr-andeshī na ho; jo zarūrī yā āram kī bāteñ par pahle se khayāl na kare; un tadbīroñ se gāfil jo muqtazā-i-dūr-andeshī hon; jismeñ āyinda kī zarūrateñ kī nisbat bandobast kī fikr na ho; kotah-andesh; be-tadbīr.

Imprudence, n. Be-'aqlī; be-tamīzī; qaul yā fi'l meñ be-ihitiyātī ya'ni uske natije par baḡhūbī lihāz na r.; be-parwāyī; be-soche-bichāre kuchh kah yā kar d.; ta'jil-kārī.

Imprudent, a. Be-'aql; be-tamīz; nā-'āqibat-andesh; kotah-andesh; be-soche-bichāre kām k. w.; qaul yā fi'l ke natije par lihāz na r. w.; ta'jil-kār; be-ḡhabar; be-shu'ūr; be-ihitiyāt.

Impudence, n. Be-sharmī; be-hayāyī; be-hijābī; shokhī; dhithāyī; shokh-chashmī; gustākhi-i-shadīd; aisi dhithāyī jismeñ dūron ki mau-jūdagi yā unki rāe kā kuchh lihāz na rakkhā jāe.

Impudent, a. Shokh; be-sharm; be-hayā; dhithā; shokh-chashm; ḡhira-chashm; pāk be-hayā; dhithā aur bad-lihāz.

Impugn, v. t. Kalām yā dalāil se yūrish k.; taḡhāluf k.; i'tirāz k.; jarah k.; kalām k.; tardīd k.; muzāhamat k.; rad k.; kāṭnā; khan-ḡau k.; kisi shai ke ḡhilāf kuchh ishāratān kahnā.

Impulse, n. 1.—Tahrīk jo da'fatan zor pahuñchne ki wajh se āge ko ho; harakat jo kisi shai ke zor pahuñchne se yakāyak ho.

2.—Kisi shai kā asar jo da'fatan dil par ho; wajh-i-tahrīk; ḡhayāl; tahrīk; targīb; kisi qism kā mailān jo jhatpat paidā ho.

Impulsive, a. 1.—Muharrik; jismeñ tahrīk ki quwwat ho; jismeñ āge barhāne ki tāqat ho.

2.—Us wajh-i-tahrīk par 'amal k. w. jo da'fatan dil meñ paidā ho.

Impunity, n. 1.—Sazā yā ta'zīr se barāat; sazā kā na pānū; 'adam-i-'uḡbat; hadr; siyāsāt se barāat.

With impunity—Be sazā pāye; bilā-ta'zīr; be-siyāsāt; hadarān.

2.—Sadme yā nuḡsān se barāat; muhāfazat; bachāw.

Impure, a. 1.—Jismeñ ḡhārijī chīzeñ mili hoñ; ḡhālis nahīñ; pāk sāf yā suthrā nahīñ; ganda; jismeñ ḡlāzat ho; mailā.

2.—Nā-pāk; ḡunah-ḡār; taḡsīr-wār—jaise shakhs.

3.—Nā-pāk; najis; harām—jaise chīzeñ.

4.—Qabīl; ganda; ḡharāb—jaise fi'l.

5.—Fuhsh—jaise kalām; mugalliz; phūhar.

Impurity, n. 1.—Gandagi; mailāpan; najāsāt; ālāish; ḡlāzat; burā yā fuhsh h.; nā-pākī. [kalām wagaira,

2.—Woh shai jismeñ gandagi wagaira ho; burī bāt burā fi'l bure

Imputable, a. Mansūb hone ke lāiq; jisko dūse se nisbat de-sakeñ; lagāye jāne ke lāiq; jo lag sake yā mansūb ho-sake, [(lagāyī) jāe.

Imputation, n. 1.—Nisbat d.; lagānā; mansūb k.; jo bāt mansūb ki

2.—Badī kā ilzām; burāyī ki tuḡmat; la'nat-malkmat; serzauish;

kalank. [kisi ke sar yā uski gardan par ḡlānā.

Impute, v. t. 1.—Lagānā; nisbat d.; mansūb k.; kisi ko zimme lagānā;

2.—Koyī burāyī kisi se mansūb k. yā usko us badī ḡā bāni ḡhah-rānā ḡhwāh yah kahnā ki fulān naḡs is shakhs meñ hai.

In prep. 1.—Jagah waḡt yā hālāt ke lihāz se hudūd ke andar rahnā yā wāḡi h.; meñ; andar; bich; dar; bhitar; bāhar nahīñ; minjumla.

Opposed to out of, or from.

2.—Kisi nayī hālāt wagaira meñ dāḡhil h.

To put in operation—Nāfiz k.; jāri k.—In blank (Law)—Sirf nām likh kar.

“A term applied to the indorsement of a bill or note by merely writing

on it the indorser's name." Webster.—*In that*—Kyūnki j is wajh se ki; is bā'is yā sabab se ki.—*In the name of*—Kisi kī taraf se; kisi kī jānib se; kisi kī ijāzat se; kisi ke 'iwaz meñ yā uske liye. Often used in invocation, swearing, praying, and the like.—*To be or keep in with*. (a)—Nazdik rahnā; pās rahnā; muttasil rahnā. (b)—Dostī rabt-zabt yā khalā-malā r.; kisi ko apnā mihrbān-i-hāl karke uskī mihrbānī ko qāim r. (*Colloquial*).

In. ad. 1.—Bāhar nahiñ; andar; bhītar.

2.—(*Law*) Qabza dakhil haqqiyat yā haq rakhte huye.

In by purchase—Bai'-dārī ke zarī'e se qābiz.

In. n. 1.—Woh shakhs jo apne mansab par māmūr yā qāim ho.

 The opposite of *out*.

2.—Gosha; kona.

[that is, nooks and corners." Webster.

 "Usually in the plural, and especially in the phrase *ins and outs*, **Inability, n.** Nā-qābiliyat; 'adam-i-qābiliyat; jismānī quwwat yā isti-tā'at kā baqadr-i-kāfi na r.; nā-tuwānī; be-maqqdūrī; 'adam-i-istitā'at; gair-mustatī' h.; zihni yā 'aql meñ naqs.

Inaccessible, a. Jis tak rasāyī na ho-sake; jahān bāryābī na ho-sake; jis tak pahūnch na sakeñ; jo mil na sake; jo dast-yāb na ho-sake; jiskā milnā mumkin na ho. [galatī; bhūl; chūk; naqs.

Inaccuracy, n. Gair-i-sahib h.; sahib yā thik na h.; 'adam-i-sihhat;

Inaccurate, a. Sahib nahiñ; jisse be-ihitiyātī yā 'adam-tawajjuhī pāyī jāe; thik yā durust nahiñ; sachāyī yā haqiqat ke mutābiq nahiñ; galat; nā-durust. [galatī yā bhūl-chūk se.

Inaccurately, ad. Thik thik nahiñ; galat; nā-durust yā nā-durustī se;

Inaction, n. Sustī; mihnāt se dast-kashī; āram; be-kārī.

Inactive, a. 1.—Gair-mutabarrik; jismeñ barakat kī quwwat na ho.

2.—Kām yā koshish karne par ināil nahiñ; mihnātī nahiñ; kām meñ lagā huā (masrūf) nahiñ; be-kār; sust; kāhil; majhūl.

Inactivity, n. 1.—'Adam-qābiliyat-i-harakat; idhar-udhar chalne-phirne hiline-dolne kī tāgat na r. [rag'bat na r.

2.—Sustī; majhūliyat; kāhilī; koshish yā kisi kām ke karne kī **Inadequacy, n.** Kisi shai kī kisi maqsad ke anjām ke liye kāfi yā bas na h.; 'adam-i-iktifā; kāfi na h. yā iktifā na k.; kotāhī; kamī; kasar; gair-muktafi h.; naqs; barābar na h.; naqs jo nā-wājib yā nā-munāsib ho.

Inadequate, a. Jo anjām-i-maqsad ke liye kāfi na ho; jisse matlab-barārī ba-khūbī na ho; gair-musāwī; nā-mukammal; nāqis; nā-kāfi; wājib yā jitnā chāhiye utnā nahiñ; munāsib audāz ke muwāfiq nahiñ.

Inadequately, ad. Ba-tarz-i-nā-kāfi; purā purā yā kāfi nahiñ; kam; nāqis taur par.

Inadmissibility, a. 'Adam-qābiliyat-i-pazirāyī; sun liye yā mauzūr kiye jāne ke lāiq na h.; qabūl yā taslīm kiye jāne ke qābil nahiñ.

Inadmissible, a. Pazirāyī yā taslīm ke qābil nahiñ; jo aisā na ho ki dākhil manzūr yā taslīm kiya jāsake; jo liye jāne ke lāiq na ho; nā-qābil-i-pazirāyī; mamnū'u-s-samā'at; nā-qābil-i-samā'at.

Inadvertence, n. 1.—Be-tawajjuhī; be-ihitiyātī; gaffat; dil na lagānā;

Inadvertency, n. he-parwāyī; be-khabarī.

2.—Tawajjuh na karne kā natija; sahw bhūl chūk yā khatā jo kisi bāt par khayāl na rakhne kī wajh se ho.

Inadvertent, *a.* Kisi bāt meñ dil na lagāne w.; be-parwā; be-khabar; gāflat-shi'ār.

Inadvertently, *ad.* Be-tawajjuhī ke bā'is; tawajjuh na karne ke sabab se; gāflat ki wajh se; be-fikrī yā be-khabarī ki wajh se; be-soche-bichāre. [taraf muntaqil na ho-sake.

Inalienable, *a.* Nā-qābil-i-intiqāl; jo qānūn yā insāf ke rū se dūsre ki

Inanimate, *a.* Be-jān; be-jī; murda.

Inappealable, *a.* Jiskā murāfa'ā na ho-sake; nā-qābil-i-apil.

Inapplicable, *a.* Gair-muta'alliq; jiskā itlāq kisi dūsre par na ho-sake; jo kisi ke hasb-i-hāl na ho; jisko dūsre se 'ulāqa na ho; jo kār-āmad na ho; gair-chaspān; gair-mauzūn.

The argument or the testimony is *inapplicable* to the case—Yah dalil yā shahādāt is muqaddame se gair muta'alliq hai (uske liye kār-āmad nahīn hai).

Inapplicability, *n.* Gair-munāsabat; 'adam-i-itlāq; munāsib mauzūn yā chaspān na h. [zebā; nā-shāista; nā-munāsib.

Inappropriate, *a.* Gair-muta'alliq; gair mauzūn; hasb-i-hāl nahīn; nā-Inasmuch, *ad.* Is lihāz se ki; ba-khayāl iske ki; chūn-ki; kyūnki.

Followed by *as*.

Inattention, *n.* Be-tawajjuhī; kisi shai par khūb dhyān na d.; beparwāyī; be-khabarī; gāflat. [gāflat-shi'ār; be-fikr; be-parwā.

Inattentive, *a.* Gair-mutawajjih; jo kisi bāt par dil na lagāye; gāfil yā

Inaugurate, *v. t. 1.*—Rusūm-i-mazhabī yā munāsib ke adā karne ke ba'd kisi ko kisi mansab par qāim k.; qī'ide ke mutābiq kisi 'uhde ke ikhtiyārāt tafwiz k. [numāish 'awām men bār-i-awwal k.

2.—Shurū' karānā; āgāz karānā; jāri k.; chālānā; kisi shai ki

Inauguration, *n. 1.*—Rusūm-i-munāsib ke anjām ke ba'd kisi mansab wagaira par kisi ko māmūr k.; rusūm-i-mazhabī adā kar-ke kisi mansab par qāim k.

2.—Koyī nayī bāt tarz-i-kārwāyī yā numāish wagaira mazhabī yā qā'ide ke rusūm ke adā karne ke ba'd shurū' k. (uskā āgīz).

Inauspicious, *a.* Nā-mubārak; nā-mas'ūd; manhūs yā nahs; kam-baḥt; burā; nā-muwāfiq, bad-shugūn; subh (shubh) nahīn.

Inborn, *a.* Jibillī; aslī; paidāishī; khilqī; zātī; tabī'i; bātinī.

Inbred, *a.* *Vide supra*.

Incalculable, *a.* Jiskī gintī na ho-sake; be-shumār; be-hisāb.

Incapability, *n. 1.*—Nā-qābiliyat; 'adam-i-liyāqat; 'adam-i-salāhiyat; kisi bāt ki aslī salāhiyat yā quwwat kā na r. [qābiliyat yā be-ikhtiyārī.

2.—(Law.) Qābiliyat yā ikhtiyār-i-qānūnī kā na r.; qānūnī nā-

Incapable, *a. 1.*—Jismēñ kāfī wus'at yā gunjāish na ho; jismēñ quwwat-i-jismānī na ho; dil kā kam-zor; jo apnī tabī'at ki mazbūtī yā istiqlāl ki wajh se kisi bure fi'l ke karne par rāḡib yā āmāda na karāyā jā sake.

2.—Aisi hālāt meñ ki uspar koyī fi'l sādīr na ho-sake; jis qābil nahīn ki uski nisbat kuchh kiya jā-sake; nā qābil; lāq nahīn.

A bridge *incapable* of reparation—Pul jiskī marammat na ho-sake (jo marammat ke qābil na ho).

3.—(Law.) Jismēñ qānūnī salāhiyat liyāqat yā qābiliyat na ho; jismēñ wohi bāteñ na hoñ jo qānūn ke rū se dar-kār hoñ.

Incapacitate, *v. t. 1.*—Kisi shai ki salāhiyat bāqī na r.; kisi bāt ko

jāune samajhne yā karne kī aslī quwwat se mahrūm k.; nā-qābil banānā yā k.; ma'zūr k.; be-kār kar-d.; nikammā banā d.

2.—(Law) Un bātoñ ke karne se ma'zūr kar d. jo qānūnan zarūr hoñ; ba'z af'āl-i-muta'alliq-i-huqūq ke anjām kī salāhiyat yā qābiliyat se mahrūm k.; nā-qābil yā nā-lāiq kar d.

Conviction of a crime incapacitates one to be a witness—Kisī shakhs kā jurm meñ mākhūz h. use ādā-i-shahādāt kī salāhiyat-i-qānūnī se mahrūm kar detā hai.

Incapacity, n. 1.—'Adam-i-liyāqat; naqs-i-fahm; kisī amr-i-rūbānī ke karne kī salāhiyat bi-l-kul na r. yā kam r.; kisī farz yā mausab ke anjām kī liyāqat na r.

2.—(Law) Kisī fi'l ke karne khwāh kisī shai ke leue dene yā mun-taqil karne kī qānūnī salāhiyat istitā'at yā qābiliyat na r.; qānūnī nā-liyāqatī yā 'adam-i-qābiliyat; qānūnī ma'zūrī.

The incapacity of minors to make binding contracts is obvious—Zāhir hai kī nāhāligon meñ is bāt kī salāhiyat nahiñ hotī kī we aise mu'āhade karen jo qānūnan wājibu-t-ta'mil hoñ; nābālig mu'āhadāt-i-qābilu-n-naf'z nahiñ kar sakte.

Incarcerate, v. t. Qaid k.; band k.; mabhūs k.; qaid-khāne meñ r.

Incarceration, a. Qaid; asīrī; band.

Incendiarism, n. Makānāt meñ 'adāwatan āg lagānā (ātash-zanī).

Incendiary, n. 1.—Woh shakhs jo kisī makān meñ āg lagāwe; woh shakhs jo gair ke makān-i-maskūna khwāh dūsre ghar ko 'adāwat ke sabab se jalā de; ātash-zan; ātish-zanī kā mujrim.

2.—Woh shakhs jo do farīq-i-mukhālif ko targīb de-kar unke mā-bain khūb takrār karā de; mufsid; fitna-āngez; āg lagāne w.; shu'la bharkāne w.

Incendiary, a. 1.—'Adāwatan ātash-zanī se nisbat r. w.; āg lagāne k.

2.—Jisse jhagrā fasād bagāwat yā takrār paidā ho; shu'la-angez; āg-lagān.

[āg-kar-d. yā āg lagā d.; taish meñ lānā.

Incense, v. t. Nihāyat hī gussa dilānā; chhernā; nā-rūz k.; khijhlānā;

Incentive, a. Tahrik k. w.; muharrik; taqwīyat yā harakat d. w.; jisse kisī bāt kī tahrik targīb yā taqwīyat ho.

Incentive, n. Woh bāt jisse dil ko jumbish ho; woh bāt jiskī wajh se kisī 'azm yā fi'l ke karne kī targīb ho; aisi bāt jo dil ko bhalāyī khwāh burāyī kī taraf māil karo; wajh-i-tahrik; bā'is; sabab.

The love of money and the desire of promotion are two most powerful incentives to action—Zar kī muhabbat aur taraqqī kī khwāhish yah donoñ bātēñ aisi haiñ jo dil ko kām karne kī taraf nihāyat hī māil kartī haiñ.

Incessant, a. Jo yak-jakht qāim rahe yā pai-ham hotā jāe; jiskā silsila na tūte; jo band na ho; jismeñ khālāl wāqī' na ho; jiskā tār lagā rahe; lagā-tār.

[barābar barastā jāe aur band na ho.

Incessant rains—Lagātār bārish; aisi bārish jiskā silsila na tūte; aisi meñ jo

Incest, n. Aise qarābat-mandoñ ke mā-bain zina-kārī jo bā-ham shādi ke mujūz na hoñ; zinā-i-bi-l-muhārim.

Incestuous, a. Aise rishtadāroñ se zinā kā murtakib jinmeñ bāham shā-dī mamnū' ho yā jisse yah jurm paidā ho.

Inch, n. 1.—Lambāyī (tūl) kā ek paimāna jo fuṭ kā bārahwāñ hissa hotā hai; tin jau kī lambāyī; tasū.

2.—Wagt yā jagah kā thorā fāsila yā darja; miqdār-i-qalīl; nāzūk waqt; 'ain waqt.

By inches—Abista-ābista; rafta-rafta; ba-tadrij.

Inch-meal, *n.* Ek inch lambā ṭukṛa.

By inch-meal—Thorā-thorā; qadre-qadre.

Inch-meal, *ad.* Thorā-thorā; qadre-qadre; shuda-shuda; rafta-rafta.

Inchoate, *a.* Jiskā āgāz hāl meñ yā thorē hi der pahle huā ho; bahut hāl kā yā koyī dam kā; jiskā mahz āgāz ho; ibtidāyī; nā-mukammal.

Incident, *a.* 1.—Jo ittifaqiya āye yā wāqī' ho; jiskā wuqū' ma'mūlī tarīq par na ho; jo ummed ke mutābiq zuhūr-pazīr na ho; jo kisī aslī maushā ke muta'alliq zuhūr meñ na āwe; ittifaqī; nāgahān.

2.—Sar-zad h. w.; wuqū' meñ āne w.; hone w.; bi-t-tab' wāqī' h. w.; aslī ta'alluq r. w. [qūf.]

3.—(Law) Qānūnan kisī dūsri asl shai se muta'alliq yā uspar mau-
Opposed to *principal*.

Incident, *n.* 1.—Amr-i-ittifaqī; ittifaq; sanjog; mājarā; wāqī'a; sāniha.

2.—Fi'l-i-adnā; woh fi'l jo kisī aslī fi'l-i-maqsūd ke 'alāwa wāqī' ho.

3.—(Law) Woh shai jo qānūnan kisī dūsri aslī shai se muta'alliq ho yā jiskā madār us dūsri aslī shai par ho.

Incidental, *a.* 1.—Ittifaqī; jiskā wuqū' barābar na ho; jo hamesha na huā kare; jo begair pahle se irāda kiye ho-jāe; 'ārizī.

An *incidental* conversation—Bāt-chit jo ittifaqiya ho-jāe.

2.—Jo kisī maqsad-i-khās ke liye lāzimi na ho; 'ārizī.

Incipient, *a.* Ibtidāyī; jisse koyī bāt shurū' ho; shurū' kā.

Incised, *pp.* or *a.* Kaṭā huā; jo kaṭne kī wajh se ho.

An *incised* wound—Zakhm jo chamṛe ke kaṭ jāne kī wajh se ho. *Incised* lips—
Kaṭe huye lab; kaṭī hoṭheñ.

Incision, *n.* 1.—Kāṭnā; kisī chiz meñ kāṭ k.

2.—Kāṭ; lambā aur gahirā zakhm; kisī tez yā nok-dār āle se kisī shai kī sath (uske berūnī hisse) ko judā kar-d.

Incite, *v. t.* 1.—'Targib yā tahrik se dil ko kisī fi'l ke karne par rāgib k.; ubhārṇā; uksāṇā; tahrik karke āge barhāṇā; āmāda k.

Incitement, *n.* 1.—Tahrīk; targib.

2.—Woh shai jisse dil ko tahrik ho; woh bāt jiskī wajh se kisī kām ke karne par tabi'at rāgib ho; wajh-i-tahrīk; sabab; bā'is.

Incivility, *n.* 1.—Kaj-khulqī; bad-akhilāqī; dūsron se khush-akhilāqī ke sāth pesh ānā.

2.—Koyī fi'l jo tahzīb ke khilāf ho; jahālat kī bat.

Usually in the plural.

Inclemency, *n.* 1.—Be-dardī; be-rahmī; mizāj meñ narmī kā na h.; dil kī sakhti; karāyī; durusbtī

Applied to persons.

2.—Hawā kā shiddat se chalnā meñh kā barasnā yā sardī kā khūb parnā 'alā-hāza-l-qiyās

Applied to the weather.

Inclement, *a.* 1.—Be-rahm; dil kā sakht; sakht-mizāj; be-dard; karā; nirdayī; nir-mohī. [qism kī koyī kaifiyat ho.]

2.—Jab hawā bārish yā sardī kī shiddat ho yā āb-o-hawā meñ isi

Inclination, n. 1.—Jhukānā; jhukāw; khamī.

2.—Tabī'at yā khwāhish kā mailān; ragbat; mail; mail-i-khātir ek shai kī nisbat dūsri shai kī ziyāda khwāhish.

Followed by *to*.

3.—Shauq; chāh; uns; khwāhish.

With *for*.

Incline, v. i. 1.—Jhuknā; khatt-i-mustaqīm yā mutawāzī se mur-ka kisi shai kī taraf phirnā; murnā.

The road inclines to the south—Woh sarak dakhin ko murī hai.

2.—Khwāhish yā mailān r.; māl h.; kisiqadar chāhnā; kisi rī tarīq yā shakhs se ittifaq k.; rāgib h.; chāhnā.

Incline, v. t. 1.—Jhukānā; mornā; phernā.

Incline your head to the right—Apnā sar dāhine taraf jhukāo.

2.—Phernā; māl yā rāgib k.; dil ko kisi taraf lagānā.

3.—Jhukānā; nigūn k.; nihurānā.

Inclosure, v. t. 1.—(Written also *enclose*) Ghernā; band kar-ke bhitar kar-l.; muhit k.; ihāta gher l.; chāron taraf se qaid yā jakar-band kar-d.; chār-diwārī ke bhitar kar-l.

2.—Lifāfe wagaira meñ band k.; malfūf k.

Inclosure, n. 1.—Ihāta; chār-diwārī; bāra; gherā; sahn. [i-mahmūla

2.—Woh shai jokisi lifāfe meñ malfūf yā band ho masalan kāgaz;shai

Include, v. t. 1.—Andar r.; ek chiz ke bhitar dūsri chiz r.; rahnā yā h

A pearl is included in a shell—Motī sip meñ (sip ke andar) hotā hai.

2.—Shāmil r.; dākhil k.; darj k.; ta'alluq r. yā muta'alliq h. mutazammin h.; muhtawī h.; mushtamil h. [muhtawī-bar

Including, ppr. Ma'; sāth; ba-shumūl; mutazammin yā mushtamil-bar;

Inclusion, n. Shāmil k. yā h.; shumūl; ishtimāl; adkhāl; indirāj.

Inclusive, a. Had yā hudūd-i-mu'ayyana shāmil rakhtā huā; jismeñ kisi shai kī ibtidā yā intihā khwāh donoñ shāmil hoñ.

From Saturday to Tuesday *inclusive*—Sanīchar se Mangal tak ya'nī jis aiyām kē zikr hai usmeñ Sanīchar aur Mangal donoñ shāmil haiñ (usse koyī mus-tasnā nahīñ hai).

INCOGNITO, a. or adv. Lā-ma'lūm; chhip-kar; khufyatan; bhes yā sūrat badal kar; farzī haisiyat banā aur farzī nām rakh kar.

Incognizable, a. Nā-qābil-i-samā'at; jise tamiz na karsakeñ; jise jān yā pahchān na sakeñ.

Incoherence, } n. 1.—Bā-ham chaspāñ na h.; ek se dūsre kā lagā na

Incoherency, } rahnā; kisi shai ke ajzā kā bāham milā na rahnā

(khulā rahnā).

2.—'Adam-i-ittifaq; nā-muwāfaqat; tanāquz; be-mel h.; ek juzw

kā dūsre juzw se ta'alluq na r.; gair-i munāsabat.

Incoherent, a. 1.—Dhilā; be-mel; ek dūsre se lagā yā milā huā nahīñ; jo bāham basta na hoñ.

2.—Be-jor; be-mel; gair-mutābiq; nā-muwāfiq; mutanāqiz; jiskā

ek hissa dūsre hisse se lagā na ho; be-ṭhaur-ṭhekāne; be-rabt.

Incoherently, ad. Be-jor; be-ṭhaur-ṭhekāne; ukhṛa-pukhṛā; be-sar-o-pā; be-mel; be-silsila.

Incombustible, *a.* Jo āg se jal na sake; ātash-gīr nahīn.

Income, *n.* Jo kuchh mihnat kār-o-bār yā kisi qism kī jāedād se hāsīl ho; paidāwār-i-mazra'; makānāt kā kirāya; peshe ke muta'alliq kār-o-bār kī āmadānī; tijārat yā peshe kā manāfi'; rupaye yā loṭ wagaira kā sūd; māl-guzārī; mahāsīl; jo kuchh kisi shakhs yā jamā'at ko uskī jāedād se sāl-dar-sāl mile; naf' yā mauāfi'.

I *Income* is often used synonymously with *revenue*, but *income* is more generally applied to the gain of private persons, and *revenue* to that of a sovereign or of a state." *Webster*.

Income tax. — Woh mahsūl jo kisi shakhs kī kul āmadānī wa manāfi' wagaira par yā usmeñ se kisīqadar mīnhā karke zar-i-bāqī par liyā jāe; āmadānī par mahsūl.

Incommensurate, *a.* Andāz ya miqdār meñ barābar nahīn; gair-musāwī; barābar nahīn; gair-muktafi; nā-kāfi. [khalāl yā futūr dālnā.

Incommode, *v. t.* Taklīf d.; bā'is-i-taklīf h.; diq k.; izā d.; ārām meñ **Incommodious**, *a.* Subhīte kā nahīn; jisse ārām na mile yā naf' na ho; hasb-i-khwāh nahīn; taklīf-dih par bahut muzir nahīn.

Incomparable, *a.* Jisse muqābala na ho-sake; jo dūsre se takkar yā joṛ na khāe; anūṭhā; anokhā; lā-sānī; be-misāl; be-nazīr; bahut hī barā.

Incompatible, *a.* Mukhālīf; khilāf; mutazād; jo dūsre ke sāth na rah sake; itnā khilāf kī bā-ham qiyām-pazīr na ho yā ittifaq-o-sulh se 'amal na kar-sake; nihāyat hī be-mel; mutanāqiz; bi-l-'aks; be-joṛ.

 Followed by *with*.

Incompetence, } *n. 1.* — Be-maqdūri; jismānī yā zihnī quwwat kā bakhūbī
Incompetency, } yā kāfi taur par na h.; 'adam-kifāyat; kisi shai kā ba-qadr-i-kāfi na h. [sifat qānūn yā qā'ide ke rū se darkār ho uskā na r.

2.—(*Law*) Nā-qābiliyat-i-qānūnī; qānūnī liyāqat kā na r.; jo kuchh **Incompetent**, *a. 1.* — Kāfi quwwat maqdarat liyāqat yā istitā'at wagaira na r. w.; nā-lāiq; ma'zūr; zihnī quwwat wagaira ba-qadr-i-kāfi na r. w.; nā-qābil; nā-kāfi; nāqis; kam.

2.—(*Law*) Salāhiyat-i-qānūnī na r. w.; qābiliyat-i-mahkūma-i-qānūn kā muhtāj; qānūnan nā-lāiq yā nā-qābil.

A person wanting in religious belief is an *incompetent* witness in a court of law or equity. [qānūnan adā-i-shahādat nahīn kar saktā.

Jo shakhs 'aqīda-i-mazhabī nahīn rakhtā woh 'adālat-i-qānūn yā insāf meñ

3.—Nā-munāsib; be-jā; ikhtiyār se bāhar; qānūnan be-kār yā 'abas.

It is *incompetent* for the defendant to make this defence. Mudda'ā 'alaih kā is 'uzr kā pesh k. qānūnan be-kār hai yā is 'uzr kā karnā. qānūnan uske ikhtiyār se bāhar hai.

Incomplete *a.* Nā-mukammal; adhūrā; pūrā nahīn; jo khātime ko na pahuñchā ho; jiskā khātima na huā ho; nāqis; nā-tamām; jo anjām ko na pahuñchā ho. [samañh meñ na āye; nā-qābil-i-idrāk; ba'idu-l-fahm.

Inconceivable, *a.* Jo khayāl meñ na ā-sake; jo zihn meñ na ā-sake; jo

Inconclusive, *a.* Gair-i-qāti'; jiskā natīja yā maāl-i-kār kuchh na ho; jisse kisi bahs yā amr-i-mashkūk kā tasfiya na ho; gair-i-shāfi; gair-i-mukhtatim.

Incongruity, *n.* Gair-munāsbat yā 'adam-munāsabat; be-mel h.; ek shai kā dūsri shai se nisbat na r.; tanāquz; nā-muwāfaqat; gair-mauzūniyat.

Incongruous, a. Be-mel; gair-mauzūn; bāham ittifaq na r. w.; jiske ajzā lāham mutābiq na ho-sakeñ; gair-chaspān; mutanāqiz; nā-munāsib. [qalīl; chhoṭā; thoṛā; balkā.

Inconsiderable a. Jo lihāz khayāl yā iltifāt ke qābil na ho; nā-chiz; khalīf; **Inconsiderably, ad.** Bahut hī kam; zarā sā; thoṛā sā; ba-miqdār-i qalīl.

Inconsiderate, a. 1.—Be-ihtiyāt; gair-muhtāt; jo hifāzat yā munāsabat ke muta'alliq bātoñ par lihāz na kare; jise jā wa bejā kā khayāl yā gairon ke huqūq yā khayālāt kā lihāz na ho; ta'jil-kār; be-parwā; allhaz; be-fikr; be-'aql; nā-'āqibat-andesh.

2.—Jo be-parwāyī yā ta'jil-kārī ke bā'is ho; 'ājilāna.

Inconsiderately, ad. Be-socho-bichāre; natijon par bakhūbī lihāz na rakh ke; be-fikrī yā be-parwāyī se; be-'aqlī se; nā-'āqibat-andeshī se; bari'ujlat ke sāth; utāwle-pan se.

Inconsiderateness, n Kisi bāt par bakhūbī gaur-o-fikr na k.; kisi shai ke maāl-i-kār par khūb lihāz na k.; be-fikrī; be-ihtiyātī; 'adam-ta-wajjuhī; be-'aqlī; nā-'āqibat-andeshī.

Inconsistence, } n. 1.—Do chizon ke mābain nīsā ikhtilāf ki woh yak-jā
Inconsistency, } na rah sakeñ yā bāham sach na ho-sakeñ; ikhtilāf; khayāl yā kār-rawāyī kī nishbat takhāluf.

2.—Bahs yā bayān meñ behūdāgi; kisi bayān yā dalil ke ajzā kā bā-ham rabt na r. yā is qism kā h. ki ek juzw dūsre kā munāfi ho; ittizād; mukhālafat; gair-mutābaqat; nā-muwāfaqat.

3.—Be-sabāti; talawwun; badlā karnā.

Inconsistent, a. 1.—Ikhtilāf; gair-mauzūn; mutazād; nā-munāsib; nā-mutanāqiz; munāfi-i-yakdigar; do chizon jo lāham isqadar mukhtalif hon ki ek se dūsre nāfi yā zūl ho-jāwe yā ek kī sachāyī dūsre kī jhuthāyī par dalālat kare.

3.—Yak-sāñ yā ek dhang khwāh rang kā nahīn; jo rah rah kar badle; kisi waqt kuchh aur kisi waqt kuchh; kabhī aur aur kabhī aur; mutalawwin.

Inconstant, a. 1.—Ustuwār yā sābit-qadam nahīn; jiskī rāe khwāhish yā niyat tabdil huā kare; gair-mustaqil-mizāj; irāde kī mazbūt nahīn; mutalawwin; talawwun-tab'; jis meñ shams-i-qamrī lagī rahe. [wafā.

Inconstant in love or friendship—Muhabbat yā dostī meñ sābit-qadam nahīn; be-2.—Tabādala-pazīr; mutagaiyir; jo rah-rah-kar badlā kare—jaise koyī chiz.

Inconsummate, a. Nā-mukammal; gair-mukhtatam; nā-tamām; pūrā

Incontestable, a. Nā-qābil-i-'itirāz; bahs yā hujjat ke lāiq nahīn; hujjat-pazīr nahīn; is-qadar sāf ki tardid na ho-sake; nā-qābil-i-tardid; lā-rad; qāti'; shāfi.

Incontrovertible, a. *Vide supra.*

Inconvenience, } n. 1.—Gair-munāsabat; gair-mauzūniyat; hasb-i-hāl
Inconveniency, } na h.; chaspān na h.

2.—Jisse taklif yā be-chainī paidā ho; nuqsān; koyī shai jisse amu meñ khalal pare taraqqī ruk jāe yā kār-rawāyī khwāh kāmyābī meñ qabāhat barh jāe; qabāhat; harj; taklif; diqqat; tasdī'a.

Inconvenient a. 1.—Munāsib hasb-i-hāl yā mauzūn nahīn; nā-sazāwār; lāiq nahīn; nā-zebā; maslahat ke khilāf.

2.—Taklif-dih; ranj-āwar; bā'is-i-taklif; hārij yā mānī'; muzir; be-mahal; be-mauqa'; jisse taraqqī yā kām meñ diqqat barh jāe.
Inconvertible, *a.* Nā-qābil-i-tabaddul; tabādala-pazīr nahīn; jisko badal na sakeñ; jisko kisī dūsri chiz se tabdil na kar-sakeñ.

Bank notes are sometimes *inconvertible* into specie—Ba'z waqt bank ke noṭoñ ko naqd se nahīn badal sakte; kabhī kabhī bank ke noṭoñ ke 'iwaz rokar nahīn mil saktā.

Inconvincible, *a.* Jisko qāil na kar-sakeñ; jisko kisī bāt kā yaqīn na dilā sakeñ; jiskā ma'qūl karnā dushwār ho.

Incorporate, *a.* 1.—Māddi nahīn; gair-mujassam.

2.—Ek meñ milā huā; maḥlūt.

3.—(*Law*) Jo qānūn ke rū se ba-taur jamā'at ke qāim na ho; jiskā wujūd ba-taur jamā'at-i-mahkūma-i-qānūn ke na ho.

Incorporate, *v. t.* 1.—Yak-jā k.; ek meñ shāmil k.; maḥlūt k.; muḥ-talif ajzā ko bāham shāmil k. (milānā).

To *incorporate* drugs—Maḥtalif dawāoñ ko bā-ham milānā yā ek-dil k.

2.—Kisī shai-i-mujassam meñ shāmil k.; mujassam banānā; kisī shai meñ milānā yā dāḥhil k. [milānā jo pahle se banī yā qāim ho.

3.—Kisī shai-i-maujūda-i-hāl meñ shāmil k.; kisī aisi chiz meñ

To *incorporate* copper with silver—Tābe ko chāūdi meñ milānā.

4.—Kisī dūsri riyāsat yā saltanat meñ shāmil k.; bāham marbūt k.

5.—(*Law*) Mulki yā qānūnī jamā'at qāim k.; qānūn ke mutābiq koyī jamā'at qāim karke shakhs-i-wāhid ke khās mansab wa huqūq wagairad.

To *incorporate* a bank, a railroad company, and the like—Kisī bank yā rel ki sarak ki jamā'at wagaira ko qānūnan qāim k.

Incorporate, *v. z.* Is tarah par miljānā ki kisī dūsri shai kā juz ho-jāe; shāmil ho-jānā; maḥlūt ho-jānā; ek dil ho-jānā.

☞ Usually followed by *with*.

Incorporation, *n.* 1.—Milānā yā milnā; āmezish; ikhtilāt; mel; shumūl.

2.—(*Law*) Bahut se shakhsōñ ko shāmil kar-ke ek jamā'at-i-mulki yā qānūnī banānā. Yāh jamā'at ba-taur ek masnū'yī shakhs ke muta-sawwar hotī hai aur uske shurakā hamesha ek dūsre ke ba'd ba-taur jā-nashīn ke qāim huā karte haiñ.

Incorporeal, *a.* 1.—Gair-māddi; gair-mujassam; be-jasad; be-tan.

2.—(*Law*) Jiskā wujūd mahz qānūn ke lihāz se ho; jiskā qabza-i-wāqī'i bādiu-n-nazar meñ na ho-sake; aisi shai jo gair-mahsūs ho; aisi chiz jise ehḥū na sakeñ.

Incorporeal hereditament—See Hereditament.

Incorrect, *a.* Sachāyī ke mutābiq nahīn; nā-rāst; galat; kāzib; gair-sahih; bi-jinsihī yā ṭhik-ṭhik nahīn; hū-ba-hū nahīn; 'namūne ke mutābiq nahīn; qawā'id-i-mustamirra ke khilāf; nāqis.

Incorrectly, *ad.* Ṭhik-ṭhik nahīn; sihat ke sāth nahīn; bi-jinsihī nahīn; galat; sahih-sāhīh nahīn; us qā'ide wagaira ke mutābiq nahīn jo kisī shai ke imtihān ke liye muqarrar ho.

Incorrectness, *n.* 'Adam-i-sihat; gair-sadāqat; nā-durustī; galati; sachāyī ke khilāf h.; us shai ke mutābiq na h. jo kisī amr ke imtihān ke liye mu'ayan ho.

Incorrigible, *a.* Islāh-pazīr nahīn; jiskī sihhat yā tarmīm na ho-sake; itnā kharāb ki use phir sudhār na sakeñ; lā-'ilāj; gayā-guzrā.

☞ Applicable both to persons and things. [sake.

Incorruptible, *a.* 1.—Bigarne ke qābil nahīn; jo zāl yā kharāb na ho-

2.—Gair-murtashī; jo rishwat kā lenā hargiz manzūr na kare; nihāyat munsif aur rūst-bāz. [meñ barhānā; taraqqī pānā; ziyāda h.

Increase, *v. i.* Miqdār ta'dād darje ziyādatī ikhtiyār yā neknāmī wagaira

Increase, *v. t.* Miqdār wagaira meñ barhānā; taraqqī d.; ziyāda k.; kisī shai kī khūbī ko barhānā; phailānā; wus'at d.; tawālat d.; ziyāda kharāb yā sangīn k.

Increase, *n.* Qad wus'at miqdār ta'dād ziyādatī yā māliyat wagaira meñ afzāish; afzūnī; taraqqī; izāfa; izdiyād; shiddat; sakhtī; bārḥ; barhtī; beshī; kasrat; jo kuchh kisī aslī shai meñ barḥe; jo kuchh kisī shai kī afzāish se hāsīl ho; naf'; sūd.

Increase and decrease—Kamī-beshī; ghaṭ-barḥ; ghaṭāw-barhāw.

Incredible, *a.* Nā-qābil-i-'itibār; jispar hargiz i'tibār na ho-sake; jisko bāwar na kar-sakeñ; isqadar 'ajīb-o-garīb aur qiyās ke khilāf ki uspar yaqīn na lā-sakeñ. [ko yaqīn na ho.

Incredibly, *ad.* Is tarah par ki i'tibār na ho-sake; aise tarīq par kī dil

Incredulity, *n.* Be-i'tiqādī; be-i'tibārī; yaqīn na lānā.

Incredulous, *a.* Zūd-i'tiqād nahīn; jo kuchh kahā jāe use batāur sach ke na mānne wālā; gair-mu'taqid. [meñ taraqqī; ziyādatī.

Increment, *n. i.*—Afzūnī; afzāish; miqdār ta'dād yā māliyat wagaira

2.—Woh shai jo kisī dūsri shai meñ izāfa ho; barhtī; afzāish; afzūn.

Increment of land—Arūzī-i-nau-barār; woh nayī zamīn jo daryā kī harakat se paidā ho; daryā-barār yā daryā-barāmad; gang-barār; gang-barāmad.

Incriminate, *v. t.* Muttahim k.; kisī jurm yā taqsīr kā ilzām lagānā; mujrim gardānnā.

Inculcate, *v. t.* Nasihat karte karte zih-nashīn k.; bār-bār kah-sun-kar kisī bāt kā sikhlānā aur use karāna; dil-nashīn k.; dil par jamānā baiṭhālnā yā naqsh k.

Inculcate, *v. t. i.*—Ilzām d. yā lagānā; dosh lagānā; la'nat-malāmat k.

☞ Opposed to *exculpate*.

2.—(Law) Jurm kā ittihām 'aid k.; mulzam gardānnā; muttahir k.; kisī se koyī jurm mansūb k.

Incumbency, *n.* 'Uhda-dārī; kisī mansab par māmūr rahne kī hālat.

During an officer's incumbency—Kisī 'uhde-dār ke apne mansab par qāim rahne kī hālat meñ (uske 'ahd meñ; uske kār-rawā rahne ke zamāne meñ).

Incumbent, *a.* Lāzimī; lābudī; farz; nihāyat zarūri; wājib; jiske anjām kī takid-i-akid ho.

☞ Followed by *on*.

Incumbent, *n.* 'Uhda-dār-i-hāl; woh shakhs jo kisī mansab par fi-l-hāl

Incumber, *v. t.* See **Encumber**.

Incumbrance, *n. i.*—Aisā bojḥ jo girān-bār aur taklīf-dih ho; koyī shai jisse harakat yā kār-rawāyī ruk jāe yā usmeñ qabāhat par jāe; amr-i-māni'; amr-i-bā'is-i-intishār.

2.—(*Law*) Jāedād par bār bojh yā muākhaza ; kisi milk par qānūnī da'wā kafālat yā istigrāq ; woh dain jiske adā hone kā bojh kisi jāe-dād par dālā jāe.

Written also *encumb ance*.

Incumbrancer, n. (*Law*) Kisi jāe-dād par qānūnī da'wā muākhaza kafālat yā istigrāq r. w. ; muākhaza-dār.

Incur, v. t. Kisi aisi shai ke muqābale meñ parnā jisse taklif yā nuqsān kā ihtimāl ho ; mustaujib yā sazāwār h. ; uṭhānā ; apne ūpar lānā yā lenā ; apne ūpar nāzil k. ; apne ko kisi balā wagaira meñ dāl d.

To incur a punishment—Mustaujib-i-sazā h. ; kisi aisi bāt kā k. jisse sazā kā ihtimāl ho.—To incur a debt—Qarzdār h. ; maqrūz yā daindār h. ; dain qāim k.—To incur blame or censure—Mustaujib-i-ilzām yā sar-zanish h. ; koyi aisi fi'l k. jisse apne ūpar ilzām āwe yā chashm-numāyī ho.

Incurable, a. 1.—Nā-qābil-i-'ilāj ; shifā-pazīr nahīn ; jismeñ 'aql yā dawā kārgar na ho ; lā-'ilāj ; lā-dawā. [na kare.

An incurable disease—Maraz-i-lā-'ilāj ; aisi bīmārī jismeñ dawā yā aql kām

2.—Jiskā daf'iya yā jiskī durustī na ho-sake ; jiskā chāra-kār kuchh na ho ; jismeñ lāchārī ho.

An incurable evil—Aisi burāyī jo daf' na ho-sake (jiskā kuchh chāra-kār na ho.).

Indebted, a. 1.—Maqrūz ; qarz-dār ; daindār ; qarz liye huye ; kisi kā dain rakhtā huā ; riniyā.

A is indebted to B. ; he is indebted in a large sum, or to a large amount—Zaid

Bakar kā maqrūz hai ; uske zimme dain-i-kasir hai.

2.—Mamnūn ; mashkūr ; marhūn ; ihsān-mand ; kausaurā.

Indecence, } n. Kalām yā tarīq meñ jo kuchh nā-munāsib ho ; koyi fi'l
Indecency, } yā tarīq jo hayā ke khilāf ho ; fuhsh bāteñ ; aise fi'l
jinke dekhne se dekhne-wāle ko sharm āye ; hijāb yā tahzīb kā na h. ;
koyi nā-shāista qaul yā fi'l wagaira ; kisi aise fi'l kā karnā jo nā-zebā ho.

Indecent, a. Nā-zebā ; shāista yā bāista nahīn ; jo dekhne yā sunne ke qābil na ho ; jisse hijāb meñ khalal pare ; fuhsh.

Indecent language—Aisi bāteñ jo kahne-sunne ke laiq na hon ; kalām-i-fuhsh ;
sukht-sust ; gālī-gufta ; behūda bāteñ.

Indecision, n. Tazabzub ; waswasa ; pas-o-pesh ; dil kā kisi bāt par maz-būti se qāim na r. ; 'adam-i-istiqlāl ; hais-bais ; halchal.

Indecisive, a. 1.—Gair-qāti' ; jisse koyi bāt khātime yā anjām ko na pahunchē ; jisse kisi amr kā qat'-burid (wārā-nyārā) na ho.

An argument indecisive of the question—Aisi dalil jisse amr-i-nizā'i kā tasfiya na ho-jāe ; dalil-i-gair-qāti'.

2.—Jiske dil meñ sabāt yā tasmīm-i-irādat na ho ; waswasa yā pas-o-pesh r. w. ; jisne koyi bāt dil meñ ṭhahrā na li ho.

Indecorous, a. Gair-muzaiyib ; nā-shāista ; tahzīb ke khilāf ; akhlāq-o-ādāb ke khilāf ; un rusūm-i-ādāb ke khilāf jinkā bartāw sin-o-sāl aur mansab ke i'tibār se zarūr ho.

Indecorum, n. Nā-shāistagi ; bad-atwārī ; be-adabī ; gustākhi ; be-saliqagi ; fi'l-i-nā-muzaiyib ; tark-i-adab wagaira. [haqiqat.

Indeed, ad. Haqiqat meñ ; dar-asl ; sach-much ; wāqī'i ; fi-l-wāqī' ; fi-l-

“Sometimes used emphatically ; sometimes denoting concession or admission ; sometimes interjectional, as an expression of surprise.”
Webster.

Indefatigable, *a.* Jismeñ thakāwat na āye; jismeñ mihnāt karte karte jald tāqat zāl na ho-jāe; be-takān; jo mihnāt yā koshish se bāz na āye; jo na thake; athak.

Indefeasibility, *n.* Nā-mumkinu-l-ibtāl h.; rad yā bātil hone ke lāiq na h.

Indefeasible, *a.* Be-zawāl; jo zāl na ho-sake; jise rad yā bātil na kar-sakeñ; jo ka-l'-adam na kiya jā-sake; nā-qābil-i-ibtāl.

An *indefeasible* estate or title—Haqqiyat yā istihqāq-i-be-zawāl; aisi haqqiyat yā aisi istihqāq jo rad bātil zāl yā ka-l'-adam na ho-sake.

Indefensible, *a.* Hifāzat-pazīr nahīñ; jiskā bachāw na ho-sake; jise qāim na rakh sakeñ; jo rawā yā jāiz qarār na pā sake; mumtanau-l-'uzr.

Indefinite, *a.* Gair-mahdūd; gair-mu'aiyan; gair-mutahaqqaq; gair-mushakḥhas; lā-intihā; ṭhik ṭhik nahīñ; jiskā ṭhekānā yā ta'aiyun na ho; gair-muqaiyad; be-qaid; jiske hudūd qāim na hoñ.

Indefinitely, *adv.* Be-pāyāñ; be-had; lā-intihā; ṭhik-ṭhik nahīñ; bilā-ta'aiyun; bilā-tayaqqun; be-ṭhekāne.

Indeliberate, *a.* Jo be-soche-bichāre kiya jāe; jo daf'atan yā yakāyak wuqū' meñ āye; pahle se gaur-o-fikr karke nahīñ.

Indelible, *a.* Jo miṭ na sake; jo miṭāne se na miṭe; jo rad yā mahw-mansi na ho-sake; lā-zawāl; pakkā; pāedar.

Indemnification, *n.* Zarar na pahuñchue d.; nuqsān khisāre yā tāwān se mahfūz r.; nuqsān khisāra yā tāwān d. (pūrā kar d. yā bhar d.).

Indemnify, *v. t. l.*—Nuqsān se bachānā; āyinda ke nuqsān yā khisāre se mahfūz r.; is bāt ki diljam'i yā itminān kar d. ki kuchh ziyān yā khisāra na hogā. [pūrā k.; bharnā; nuqsāni k. tāwān d.]

2.—Guzashta ki (jo kuchh ho-chukā ho uskī) talāfi k.; 'iwaz d.; **Indemnity**, *n. l.*—Nuqsān se hifāzat ki diljam'i; itminān yā kafālat; zamānat yā zamānat-nāma; jo nuqsān yā khisāra ho-chukā ho yā hone wālā ho usse barāat; tāwān yā jarāim i-māziya ki ta'zir se tahaffuz.

2.—Nuqsān khisāra yā ziyān k. mu'awaza; jo kuchh zāi' yā talaf huā ho uskā badlā yā 'iwaz. [tahriri; iqrār-nāma.]

Indenture, *n. (Law)* Do yā zāid ashkhās ke mābain koyi mu'āhada-i-

Independence, *n.* Khud-sari; khud-mukhtari; dūsron par inhisār yā unki hukūmat se barāat; bilā dast-andāzi i-gair apne kāmōñ k. chālānā yā anjām d.; āzādī; istignā; fārigu-l-bālī; apne basar-i-auqāt ki salāhiyat-i-zūti; begair-jānib-dāri yā dūsron ke dabāw ke 'amal k.; asar-i-nā-jāiz se barī rahuā.

Independent, *a. l.*—Dūsron ki hukūmat ke tābi' nahīñ; dūsron par takiya yā bharosā na r. w.; munhasir-i-bi-l-gair nahīñ; gair-tābi'; khud-mukhtār yā khud-sar; mutlaqu-l-'inān; āzād.

2.—Jisse fārigu-l-bālī hāsil ho; jisse ārām ke sāth basār-i-auqāt ho-sake; jiski wajh se āzādī yā istignā ho.

An *independent* estate or property—Aisi amlak yā jāedād jisse uskā qūbiz fārigu-l-bālī rahe yā ārām se basar-i-auqāt kar-sake.

3.—Jo kisi ki jānib-dāri na kare khwāh kisi k. dabāw na māne; chāplūs nahīñ; jo apni khās marzi ke mutābiq 'amal kare; āzād yā āzād-manish.

A man of an *independent* mind—Āzād-manish shakhs; aisi shakhs jismeñ taraf-dāri na ho yā jispar koyi dabāw pahuñchūyā na jā-sake; woh shakhs jo apne dil k. āphī mālīk ho. [tabi'at ki āzādī zābir yā ma'lūm ho]

4.—Āzādāna; be-takallufāna; be-bākāna; khulā; be-qaid; jisse

An *independent* air or manner—Āzādāna qhaug yā tarz; aisā tarīq jisse dil ki āzādi zāhir ho. [khārij; qat'-nazar.]

5.—Kisi se 'alāhida yā mustasnā; judā; be-lagāw; be-sarokār;

Followed by *of*.

Independently, *ad.* Āzādāna; begair dūsrōn par takiya yā bharosā kiye huye; be-lāg; be-lagāw; bilā-wāsta; begair jānib-dārī yā dabāw ke; chāplūsi ke sāth nahīn; be-ta'alluqī se; alag-thalag; judā-gānā; khud-sarī yā khud-mukhtārī ke sāth.

Indescribable, *a.* Jiskā bayān na ho-sake; bayān se bāhar; be-bayān.

Indestructible, *a.* Lā-zawāl; nā-qābil-i-zawāl; jo zāil yā talaf na ho-sake.

Index, *n.* 1.—Woh shai jisse koyī bāt zāhir ho; woh chiz jisse kisī dūsrī chiz kā hāl khule; dalīl; dāl; nishān; 'alāmat.

2.—Woh fihrist jo kitāb ke mazāmin suhūlat se daryāft karne ke liye aksar ākhīr meñ lagī rahtī hai aur ba-qaid-i-radīf-i-hurūf-i-tahajji murattab hotī hai; fihrist-i-radīf-wār jo tashīl-i-daryāft-i-mazāmin ke liye murattab kī-jāwe.

A *local index*—Aisi fihrist jismeñ maqāmāt ke nām ba-qaid-i-tahajji likhe jāweñ—A *nominal index*—Fihrist-i-ism-wār ya'nī aisi fihrist jismeñ ashkhās ke nām ba-tartīb-i-tahajji darj hoñ.

3.—Kāsta dekhlanē wālā panja yā gharī kī sūyī wagaira.

Index finger—See *Finger*.

Index, *v. t.* Kisi kitāb wagaira ke mazāmin kī fihrist radīf-war banānā.

Indicate, *v. t.* 1.—Dekhlānā; batānā; zāhir k.; kisi shai kā 'ilm dil par paidā k.; kholnā; munkashif k.; dalālat k.; dāl h.; nishān d.; nishān-dihī k.

2.—'Alāmatōn se dekhlanā yā zāhir k.; bataur 'ilāj-i-munāsib ke batānā ya'ni 'alāmāt ke lihāz se yah dekhānā ki fulān 'ilāj kā isti'māl munāsib hogā.

Indication, *n.* 1.—Nishān-dihī; dekhlanā; batānā; 'alāmat; nishān; dalīl; woh shai jisse aise amr kā izhār ho jo pahlē ma'lūm yā aur tarah par zāhir na ho. [mufrid hogā.]

2.—Kisi maraz meñ woh 'alāmat jisse yah daryāft ho ki kaun-sā 'ilāj *Judicative*, *a.* Batlanē yā dekhlanē wālā; zāhir k. w.; ittilā' d. w.; dāl; jisse us shai kī ittilā' yā wāqifiyat ho jo nazar na ātī ho yā zāhir na ho.

INDICIA, [Lat.] (*Law*) *pl.* Woh 'alāmātōn jinse kisī shai kī tamīz ho; nishānāt; 'alāmāt; dalā'il. [him k.; mulzam banānā.]

Indict, *v. t.* (*Law*) Qānūn ke mutābiq kisī jurm kā ilzām lagānā; mutta-

Followed by *for*.

Indictable, *a.* Qābil-i-ilzām; mustajib-i-ilzām; jo muttahim ho-sake.

Indictment, *n.* Jurm kā tahirī ilzām; fard-i-qarār-dād-i-jurm; ilzām; ittihām.

Indifference, *n.* 1.—Mukhtalif ashkhās yā ashyā ko yaksān samajhnā; ek pahlū kī nisbat dūsrē pahlū par ziyāda na jhuknā; kuchh farq na samajhnā; ek shai ko ba-muqābala dūsrī shai ke ziyāda waq'at na d.; be-waq'atī.

2.—Chal jāne ke qābil h.; darja-i-i'tidāl par h.

3.—Gair-jānib-dārī; be-ta'assubī; tarafdārī kā na h.; be-garazī.

4.—Be-fikrī; be-ta'alluqī; be-parwāyī; be-i'tināyī; jo kuchh pesh āye usmeñ ta'alluq-i-khātir na r.

Indifferent, a. 1.—Ek. pahlū farīq yā shai kī taraf ba-nisbat dūse pahlū wagairā ke ziyāda jhukā yā māil nahīn; na idhar na udhar; donoñ pallā barābar samajhne w.; ek ko dūse par tarjih na d. w. (ek ko dūse se barh-kar na samajhne w.).

2.—Na bahut hī achchhā na bahut hī burā; ausat kā; mutawassit qism kā; kām chālāne ke lūiq; kār-rawāyī ke qābil; kām-chalāū. [na ho.

3.—Be-lagāw; be-ta'alluq; gair-jānib-dār; be-garaz; jismeñ taraf-dārī

4.—Be-fikr; jisko kisī bāt kī nisbat fikr ta'alluq yā parwā na ho; sard-mihr.

Indifferently, ad. Bilā tamīz yā tarjih; barābar; yaksān; be-gair jānib-dārī ke; bilā-rū-o-rī'āyat; be-gair rī'āyat ta'assub yā taraf-dārī ke; be-fikrī yā be-parwāyī se; be-gair khwāhish yā nafrat ke; achchhī tarah nahīn; na bahut achchhī na bahut burī tarah se; aise tarīq par kī kār-rawāyī ho jāe.

Indigence, } n. Ifās; muḥṣī; muhtājī; be-maqdūrī; ārām se guzrān kī
Indigency, } sabil na r.; tang-dastī; be-nawāyī.

Indigenous, a. Kisī mulk kā paidā huā—jaise shakhs; deśī; jo khud-ba-khud kisī mulk meñ paidā ho; gair-mulk yā khitte kā nahīn—jaise darakht wagairā. [be-nawā.

Indigent, a. Jiske pās koyī jāe-dād yā ma'āsh na ho; muhtāj; muḥṣī;

Indigested, a. 1.—Jo hazm na huā ho; gair-munhazim; be-pachā; jo tahlil na huā ho—jaise khānā (gizā).

2.—Jiskī tahrīb aur tartīb silsile se na ho; jo qā'ide se sudhārā na gayā ho; gair-murattab; be-tartīb; abtar; khām; kachchā.

3.—Kachchā; be-pakā; khām—jaise dumbal yā phorā wagairā.

Indigestible, a. 1.—Nā-qābil-i-inhizām; jo pach na sake; batū-l-hazm; saqīl; der-hazm. [chup-chāp sah na sakeñ.

2.—Jisko qabūl na kar-sakeñ; jiskā tahammul na ho-sake; jisko

Indigestion, n. Gizā kā khūb tahlil na h.; bad-hazmī; girānī; sū-i-hāzima; khāne kā mushkil yā taklif se pachnā.

Indignant, a. Nā-sazāwār yā nā-wājib bartāw se taish meñ ākar gazab-nāk; kisī zalil fi'l yā ma'yūb bāt ke ittihām se khafā aur mutanaffir; gusse se bharā aur hīqārat kī nazar se dekhtā huā.

Indignation, n. Woh khayāl jo dil meñ kisī nā-sazāwār zalil yā ma'yūb amr se paidā ho; woh nafrat-i-shadīd jo kisī baḥī bad fi'lī yā bad-ā'mālī kī wajh se ho; gussa jiske sāth taubīn tahqīr yā tanaffir bhī ho.

Indignity, n. Tahqīr-i-nā-munāsib; kisī shakhs se aisā bartāw jisse uskī taubīn sābit ho; kaj-khulqī aur taubīn; hatk; subkī; balkāyī.

Indirect, a. 1.—Sīdhā yā ba-khatt-i-mustaqīm nahīn; pechīda; terbhā; pher khātā huā. [jūnā pare.

An *indirect* course—Pechīda tarīq; terbhī rāh; aisī rāh jismeñ pher khā-ke

2.—Jisse koyī maqsad yā natīja sīdhe tarīq yā khulī khulī tadbīroñ se hāsīl na ho balki pechīdagī se yā ba-taur natīje ke hāsīl ho; aisī tadbīroñ se jo sarīhī gair-muta'allīq hoñ; be-jā; nā-munāsib; pechīda; pherwat kā.

An *indirect* accusation—Aisā ittihām jo sīdhe tarīq par yā barmalā lagāyā na jāwe balki pher-phār ke 'āid kiyā jāe; ilzām-i-bejā.—An *indirect* answer—Pechīda jāwāb; pherwat kā jāwāb; aisā jāwāb jo sīdhe yā ma'mūlī tarīq par nahīn balki bātoñ ko pher-phār ke diyā jāe.

3.—Rāst-bāzāna nahīn; jismeñ bad-diyānatī ho; be-īmānī kā; jisse koyī shakhs gumrah ho-jāe yā dhokhā khāe.

Indirect tax—Woh mahsūl jo masrafi chūzōn par liyā jāe par sarf-kunindā ko na denā pare masalan muskirāt wagaira kā mahsūl.

Indirectly, ad. Sidhe tariq par nahīn; pher-phār ke; ech-pech se; terhūyī se; rāh-i-rāstī se nahīn; sāf sāf yā ba-'ibārat-i-sarīhī nahīn; isbūratān; kināyatan; zimnan; nā-munāsib tariq par; be-īmānī se; kāristānī yā kār-guzārī se. [kām k. w.; be-shu'ūr.

Indiscreet, a. 1.—Be-tamīz; be-'aql; nā-'āqibat-andesh; be-soche-bichāre

2.—Jismeñ tamīz ko dakhl na ho; jo 'aql-i-salim ke mutābiq na ho.

Indiscreetly, ad. Be-tamīzī se; nā-'āqibat-andeshī se; be-soche-bichāre; be-'aqlī se; be-wuqūfī se.

Indiscretion, n. Be-tamīzī; be-'aqlī; be-wuqūfī; nā-'āqibat-andeshī; be-sumjhe-būjhe kuchh karnā; be-shu'ūrī; be-tamīzī kā kām; be-imtiyāzī.

Indiscriminate, a. Jismeñ tamīz na kī-jāe; jismeñ kisī qism kā farq na rakkhā jāe; muntashar; khalt-malt.

Indiscriminately, ad. Be-imtiyāzī se; bilā tamīz ke; be-gair kuchh farq rakke huye; bilā-tarīq; andhādhundh; milā-julā; khalt-malt.

Indiscrimination, n. Be-imtiyāzī; be-tamīzī; andhādhundh; kisī bāt meñ kuchh farq na rakhnā.

Indispensable, a. Jisse dar-guzar na ho-sake; jise ohhor na sakeñ; jisse najāt na mil sake; nihāyat zarūrī; lābud; farz; lāzim; jiske begair na bane.

Indispensably, ad. Lāzimī taur par; lābudan; is tarah yā yahān tak kī darguzar na ho-sake. [kām kar-sake; bad-nazīm kar-d.

Indispose, v. t. 1.—Nā-qābil kar d.; is qābil na rakhnā kī apnā munāsib

2.—Sihhat meñ kisiqadar futūr paidā kar-d.; kuchh kuchh bīmār banā d.; kisiqadar 'alīl kar-d.; tabī'at ko nā-sāz yā munaggas kar-d.

3.—Dil pher d.; bargasht k.; mukhātab k.; kisī shai kī taraf se dil ko phernā aur mutanaffir kar-d.

4.—Followed by *to*.

4.—Barham kar-d.; nā-khush k.; nārāz k.; kisī shai kī taraf se tabī'at kā mailān khainch l.

Indisposition, n. 1.—Mallān yā ragbat kā na r.; barhamī; bargashtagī; nā-razāmandī; nafrat; kisī shai kā pasand na k.; gurez.

2.—Khafif 'alālat; balkī yā thoṛī bīmārī; kasal yā kasalmandī; halkī māndgī. [kā na r.

3.—'Adam-munāsabat; nā-muwāfaqat; asli mailān yā munāsabat

Indisputable, a. Nā-qābil-i-bahs; lā-rad; jiskī tardid mumkin na ho; jo isqadar wāzih ho kī uspar i'tirāz wārid na ho-sake.

Indisputably, ad. Bilā-hujjat; aise tariq par kī uskī nisbat takrār na ho-sake; bilā-shubha; bilā-mukhālafat; lā-kalām; yaqīnī; sarīhī.

Indissoluble, a. 1.—Gair-muhallīl; jo pānī yā garmī ke zor se tahlīl kiyā galāyā yā raqīq banāyā na jā sake. [mazbūt; ustuwār.

2.—Jo tūt na sake; nā-qābil-i-infisākh; jiskī pābandī hamesha rahe;

Indistinct, a. 1.—'Alāhida nahīn; tamīz ke qābil nahīn; aisi tarah par judā nahīn kī judā ma'lūm ho-sake; milā-julā. [gol-gol; pareshān.

2.—Mujmal; jo dil ko sāf ma'lūm na de; sāf nahīn; mubham;

- 3.—Nāqis; za'if; dhuñdhilā; jisse sūrat sāf sāf aur baḥhūbī ma'lūm na de. [hūdūd.]
- Indistinctly, *ad.* 1.—Bilā tamīz yā tafriqā; bilā-ta'āyun; bilā-tauqīl-i-2.—Sāf sāf nahīn; muntashar taur par; mujmalan.
- Indistinctness, *n.* 1.—'Alāhida 'alāhida judā judā yā sāf sāf na h.; inti-shār; ihām; tazabzub.
- 2.—Dhuñdhilā-pan; tārikī; baḥhūbī na dekhāyī d.
- Individual, *a.* 1.—Gair-munqasim; nā-qābil-i-taqīm; bataur shai-i-wāhid ke qāim; mufrad; wāhid; akelā yā ek. [maḥsūs.]
- 2.—Sirf ek kā yā ek hī se muta'alliq; ek shakhs yā shai ke liye
- Individual, *n.* Shakhs-i-wāhid; ek ādmī; fard-i-bashar.
- Individually, *ad.* 1.—Judā-judā; alag-alag; taubā; auroñ ko chhor kar; akele; āp-hi-āp; fardan-fardan. [wāhid ke liye maḥsūs.]
- 2.—Aisi tarah ki 'alāhida yā judā na ho-sake; kisī shakhs yā shai-i-Indivisible, *a.* Nā-qābil-i-taqīm; jise judā na kar-sakeñ; jiske ajzā ko 'alāhida 'alāhida na kar-sakeñ; jise bānt na sakeñ.
- Indolence, *n.* Ārām-talabī; kāhili; sustī; ārām kī khwāhish yā mihnāt se nafrat kī wajh se jismānī yā zihnī koshish na k.; mihnāt se jī chorānā; ālas; ālka. [sust; kāhil yā kāhilu-l-wujūd; ālasi yā ālka.]
- Indolent, *a.* Ārām-talab; mihnāt se jī chorāne w.; kām-chor; 'ādatan
- Indomitable, *a.* Jise maglūb yā apne tābi' na kar-sakeñ; jise apne bas meñ na kar-sakeñ; jise qābū yā zabt meñ na lā-sakeñ. [dilā sakeñ.]
- Indorsable, *a.* Jispar 'ibārat-i-farokht (bechī) likh-kar dūsre ko rupaye
- Indorse, *v. t.* [Written also *endorse*] 1.—Kisī kāgaz wagaira ke pusht par (uske dūsrī taraf) rasid wagaira likhnā; 'ibārat-i-zahri likhnā.
- 2.—(Law) Kisī kāgaz ke pusht par (uske dūsrī taraf) uske intiqāl kī garaz se apnā nām likh d.; loṭ yā hundi wagaira ke rupaye wusūl karne ke liye uske pusht par apnā nām likhnā; 'ibārat-i-zahri likh kar muntaqil k.; bechī k.; hundi yā loṭ wagaira kī pīth par uske (dām) zar-i-saman dilāne kā hukm likhnā. [karke usmeñ madad d.]
- 3.—Manzūr k.; rawāj d.; jāri k.; kisī shai meñ apnā nām shāmil
- To indorse in blank—Loṭ yā hundi wagaira par sirf apnā nām likh kar muntaqil-ilaiḥ ke nām kī jagah is garaz se khālī chhor d. ki qābiz-i-loṭ yā hundi use hasb-i-mauqa' likh le.
- Indorsee, *n.* (Law) Kisī loṭ yā hundi wagaira kā muntaqil-ilaiḥ; woh shakhs jiske nām se loṭ wagaira kī pīth par bechī likh di-jāe.
- Indorsement, *n.* 1.—Kisī loṭ hundi yā dūsre wasiqa-i-tahriri kī pusht par likhnā; hundi wagaira par 'ibārat-i-zahri kā likhnā.
- 2.—(Law) Woh shai jo kisī loṭ hundi yā dūsre kāgaz kī pusht par likhi jāe masalan nām yā kisī ke haq meñ koyī hukm khwāh wusūl-yābi i-zar-i-adā-shuda yā kaifiyat-i-ahl-i-kār; woh 'ibārat jo aksar kisī wasiqa-i-qābil-i-intiqāl kī pusht aur ba'z anqāt uske rū par likh di jāti hai aur jiske zari'e se us wasiqe kī milkīyat muntaqil ho jāti hai; bechī.
- 3.—Manzūri yā tāyid.
- Indorser, } *n.* Intiqāl-kuninda; woh shakhs jo kisī loṭ yā hundi wagaira
- Indorsor, } par 'ibārat-i-intiqāl (bechī) likhe.
- Indubitable, *a.* Jiskī nisbat kuchh shubha bahs yā i'tirāz na ho-sake; zāhir; sarilī; mutahaggaq; isqadar sāf kī usmeñ shak kī gunjāish na ho.

Indubitably, ad. Be-shakk-o-shubha; lākalām; lāraib; aisī tarah ki kuchh bhī shubha na rahe.

Induce, v. t. 1.—Pesh i-nazar yā madd-i-nazar k.; dākhil k.

2.—Targīb yā bahs ke zarī'e se kisī ke dil ko kisī taraf phernā; rūgīb yā māil k.; tahrūk d.; abhārṇā.

3.—Paidā k.; bā'is h.; mūjib h.

Inducement, n. 1.—Woh shai jisse targīb ho; woh bāt yā sabab jiske lihāz se koyī kār-rawāyī kī-jāe; koyī dalil wajh yā wāqī'a jisse dil kisī amr kī taraf māil ho.

2.—(Law) Tamhīd; wāqī'āt-i-tambhīdī yā ibtidāyī; woh bāteṅ jo asl wāqī'āt-i-muqaddama ke bayān ke qabl tauzihan yā tamhīdan zāhir kī-jāeṅ.

Indulge, v. t. 1.—Kisī 'ādat yā khwāhish wagaira ko na roknā (usmeṅ dil-o-jān se lag jānā yā dil se uskī pairawī k.); kisī kī khwāhish ke mutābiq k.; khush k.; khātir-dārī k.; mānī' yā muzāhim na h.; na roknā; jo kuchh kisī kā jī chāhe woh use karne d.

2.—Rī'āyatan d. yā 'ntā k.; 'ināyat kī nazar se d.; kisī kī khwāhish yā istid'ā ke mutābiq d.

Indulge, v. i. Haz uṭhāne yā karne d.; bilā rukāwaṭ kisī shai kā mutasarrif h. yā usko karnā; kisī fī'l ko 'ādatan k. yā uskā 'ādī ho-jānā; kisi aise fī'l kā khule-band k. jo mamnū' yā qābil-i-i'tirāz ho.

Indulgence, } n. 1.—Nafs-parastī; nafs-parwarī; qaid yā rukāwaṭ kā
Indulgency, } uṭhā l.; tabī'at yā khwāhishoṅ ko na roknā; ihtizāz-i-nafsānī.

2.—Rī'āyat; 'ināyat; faiyāzī; nāz-bardārī; dil-dārī; khātir-dārī.

Indulgent, a. Khātir-dārī yā nāz-bardārī k. w.; mihrbān; mukhālīf yā mānī' nahīn; narm-dil; shafīq; karā yā sakht-mizāj nahīn; rahm-dil.

Indurate, v. i. Sakht ho-jānā; karā ho-jānā.

Indurate, v. t. 1.—Sakht kar d.; karā kar d.

2.—Be-dard banā d.; dard yā tars bāqī na r.; sakht be-dard kaṭhor yā karā banā d.; patthar sā kar-d.; be-rahm banā d.

Indurate, a. 1.—Sakht; karā; patthar sā; narm yā mulāim nahīn.

2.—Sang-dil; be-dard; be-rahm; kaṭhor.

Industrious, a. 1.—Mihnatī; mihnat-shī'ar; kār-o-bār yā tahsīl-i-'ilm meṅ tan-dih; kām meṅ hamesha barābar yā 'ādatan masrūf (lagā huā); sā'i; tan-dih.

 Opposed to slothful and idle.

2.—Kisī khās amr kī pairawī yā kisī khās maqsad ke anjām meṅ sā'i sargarm yā musta'id.

Industriously, ad. 1.—Mihnat yā mashaqqat se; riyāz ke sāth; zihnī yā jismānī quwwatoṅ ko barābar kām meṅ lā-kar; jidd-o-jahd ke sāth.

2.—Fikr-o-pairawī se; musta'idī se; ihtiyāt ke sāth.

Industry, n. Mihnat; mashaqqat; riyāz; jidd-o-jahd; kār-o-bār meṅ sābit-qadamī ke sāth tawajjuh; tan-dihī; musta'idī.

 Opposed to sloth and idleness.

Ineffable, a. Bayān se bāhar; zāidu-l-wasf; jiske kahne meṅ zabān qāsir ho; be-bayān. [be-sūd,

Ineffective, a. 1.—Gair-muassir; jisse koyī natīja paidā na ho; be-kār;

- 2.—Jo khidmat maqsūd ho uske anjām ke lāiq nahīn; nā-qābil.
Ineffectual, *a.* Be-tāsir; jisse natīja-i-makhsūs na nikle; be-kār; nā-kār-gar; za'if; qawī nahīn.
Inefficaciousness, *n.* Bā-tāsir nahīn; jismeñ natīja-i-maqsūd yā munāsib ke paidā karne kī quwwat na ho; jismeñ kāfī quwwat na ho.
Inefficacy, *n.* Jo natīja maqsūd yā munāsib ho uske paidā karne kī quwwat na r.; be-tāsirī; be-asarī; lā-hāsili; kār-gar na h.
Inefficiency, *n.* Be-tāsirī; natīja-i-maqsūd ke paidā karne kī quwwat na r. yā uskī koshish na k.; 'adam-kār-guzārī. [natīja paidā na ho.
Inefficient, *a.* 1.—Nā-kārgar; gair-muassir; lā-hāsili; be-sūd; jisse koyī 2.—Majhūl; jiskā maāl-i-kār kuchh na ho.
Inelegance, *n.* 'Ibārat tahrīr yā akhlāq meñ 'umdagī yā safāyī kā na
Inelegancy, *n.* h; 'imārat kā suḍaul yā khūb-sūrat na h.; bhaddā-pan; bad-sūratī; bad-uslūbī; gair-mauzūniyat; be-dhangā-pan; nafāsāt kā na h.
Inelegant, *a.* Nafis nahīn; khūb-sūrat sijil sāf-suthrā suḍaul yā zebāishī nahīn; kisī aise bāt kā na honā jo mazāqan darkār ho; bhaddā; be-dhangā; be-daul; bad-sūrat; nā-mauzūn; nā-zebā; be-lutf; lāchār.
Ineligible, *a.* Muntakhab hone ke lāiq nahīn; kisī mansab ke liye intīkhāb ke qābil nahīn; nā-qābil-i-pasand yā tarjih; munāsib yā qarīn-i-maslahat nahīn.
Inequality, *n.* 1.—Darje miqdār lambāyī yā kisī qism kī sifat meñ kamī-beshī; kisī bāt meñ ikhtilāf (barābarī kā na h.); kisī bāb meñ kamī-beshī (ghaṭ-barh); 'adam-musāwāt tafāwut yā farq; yaksān na h.; ikhtilāf. [unḥāyī-nichāyī.
2.—Nā-hamwārī; sath kā barābar na h.; nisheb-farāz; balaudī-pastī;
3.—Kisī maqsad ke anjām ke liye ba-qadr-i-andāz na h.; 'adam-i-kifāyat (kāfī yā muktafi na h.); kamī; barābar na h.
Inequitable, *a.* Insāf ke khilāf; wājib yā munsifāna nahīn.
IN ESSE (*Lat.*) Maujūd; wāqī'ī wujūd r. w.
“Distinguished from *in posse*, or *in potentia*, which denote that a thing is not, but may be.” *Webster.*
Inestimable, *a.* Jiskā takhmīna yā shumār na ho-sake; nihāyat hī qīmātī yā 'umda; be-bahā; annol.
Inevitable, *a.* Jisse bach na sakeñ; jisse ihtirāz mumkin na ho; lābud; jiskā wuqū' chār-nāchār yā khwāhī-na-khwāhī ho; nā-guzār; jisse chhutkārā na ho; mutahaqqaq; pakkā; bar-baq.
Inexhaustible, *a.* Isqadar kī bi-l-kul kharch yā khālī na ho-jāe; jo hamesha qāim rahe; jismeñ kabhī kamī na ho; jo chuk na sake.
Inexorable, *a.* 1.—Jiske dil par lajāyat yā ārzū-minnat kā asar na ho; isqadar mazbūt aur mustaqil kī 'arz-ma'rūz na māne.
2.—Lā-tajum; lā-tagaiyur; jismeñ tabādala mumkin na ho.
Inexpedience, *n.* 'Adam-munāsabat; kisī maqsad ke anjām ke liye
Inexpediency, *n.* mauzūn yā hasb-i-hāl na h.; jis bāt kā anjām maqsūd ho uske liye munāsib na h.
Inexpedient, *a.* Qarīn-i-maslahat nahīn; jiskā maāl-i-kār achchhā na ho; jisse kisī bāt meñ bihtarī na ho; nā-sazāwār; nā-munāsib; be-mauqa'-o-mahal; nā-shāista; be-jā; khilāf-i-maslahat.
Inexpensive, *a.* Sarf-angez nahīn; jismeñ bahut kharch na pare.

Inexperience, *n.* Nā-tajriba-kārī; nā-āzmūda-kārī; an'arīpan; kisī shai se imtihān ke zarī'e se wāqifiyat na r. [kachehā.

Inexperienced, *a.* Nā-tajriba-kār; nā-āzmūda-kār; an'arī; nā-wāqif;

Inexplicable, *a.* Nā-qābil-i-tashrīh; is qābil uabīn ki uski wajh bayān ho-sake yā tauzīh ki jū-sake; jisko wāzih aur samajhne ke lāiq na kar sakeñ; lā-hal; jiskī ta'bīr na ho-sake; go-mago. [na huā ho.

Inexplicit, *a.* Sāf nahīn; gair-wāzih; gair-musharrah; jo sāf sāf bayān

Inexpressible, *a.* Nā-qābil-i-bayān; lā-bayān; bayān se bāhar; jisko kah na-sakeñ; nā-qābil-i-izhār; kharīj-az-bayān.

IN EXTENSO, (*Lat.*) Pūrā pūrā; tamām-o-kamāl; ba-sarāhat-i- tamām; mufassal; mutawwal; tawālat ke sāth. [meñ; dam-i-ākhīr.

IN EXTREMIS, (*Lat.*) Qarīb-ul-marg; marne ke nazdīk; hālat-naz'

Inextricable, *a.* Jo sulajh na sake; jisko khol na sakeñ; lā-hal; jiskā uljhāw miñ na sakeñ. [jisse bhūl-chūk na ho.

Infallible, *a.* 1.—Jisse galatī na ho; jo khatā se bi-l-kul mubarrā ho;

No man is *infallible*—Koyī bashar aisā nahīn hai jisse galatī na ho (jo khatā se bi-l-kul mubarrā ho khwāh jisse bhūl-chūk na ho).

2.—Mutahaqqaq; jisse dhokhā na ho; jisse māyūsī yā nā-kāmī har-giz na ho; muqarrar; hukmī. [giz na ho.

Infallible evidence—Hukmī subūt; aisā subūt jisse māyūsī yā nā-kāmī har-

Infamous, *a.* 1.—Bad-nām; jise log burā kahte hoñ; jiskī nekuāmī meñ bi-l-kul futūr ho; jisse log nafrat karte (muta'afīr) hoñ; zalīl; ma'yūb; nihāyat kharāb; qābil-i-tahqīr.

An *infamous* liar—Darog-go-i-badnām; aisā jhūṭhā ki log usse nafrat kareñ

An *infamous* act—Fīl-i-ma'yūb; aisā kām jiskā karnā nihāyat kharāb yā bad ho. [dāg lagā ho.

2.—(*Law.*) Jispar kisī jurm ke sābit hone ki wajh se badnāmī kā,

An *infamous* person cannot be a witness—Aisā shakhs jo kisī jurm meñ mākhūz ho-kar badnām ho-chukā ho gawāh nahīn ho-saktā.

Infamy, *n.* 1.—Nekuāmī kā kulliyatan zāil ho jānā; ruswāyī-i-'ām; gāit darje ki badnāmī; sakht zillat; rū-siyāhī.

2.—(*Law.*) Woh badnāmī yā ruswāyī jo kisī shakhs ko ba-wajh-i-sabūt-i-jurm hāsil ho aur jiske bā'is usmeñ adā-i-shahādāt ki salāhiyat bāqī na rahe.

Infancy, *n.* 1.—Shīr-khwārgī; bachpan; zindagī kā awwal hissa.

2.—Kisī shai kā zamāna-i-ibtidāyī yā uske wujūd kā āgāz; woh zamāna jab koyī shai awwalan qāim ho. [na pahūnchā ho.

3.—(*Law.*) Nābāligī; woh zamāna jab koyī shakhs hadd-i-bulūg ko

Infant, *n.* 1.—Shīr-khwār; bachcha; ; baras do baras yā do chār baras kā larkā. [jiskī 'umr ekkīs baras se kam ho.

2.—(*Law.*) Nā-bālig; jo shakhs hadd-i-bulūg ko na pahūnchā ho;

Infanticide, *n.* (*Law.*) 1.—Aise bachehe ki halākat jo zinda paidā huā ho; tift-i-nau-zād kā mār dālnā; bachcha-kushī; tift-kushī.

2.—Bachcha-kush; tift-kush; jo shakhs tift-i-nauzād ko halāk kare.

Infeasible, *a.* Jo na ho-sake; jiskā anjām mumkin na ho; gair-mumkin.

Infect, *v. t.* 1.—Bīmārī ki chhūt lagānā; maraz-i-sārī paidā k.; sirāyat k.; koyī wabāyī zahrīlī yā maraz paidā karne wālī shai jism-i-sahīh meñ dākhil karke bīmārī paidā k.

2.—Kisī aisi shai se ālūda k. yā uskā asar pahuñchānā jo bīmārī kī wajh se paidā yā muzir ho; chhūt lagānā; bīmārī yā zahr wagaira kā sirāyat k.

3.—Kisī meñ burī khāsiyateñ paidā k.; bigārnā; kharāb k.; kisī muzir shai kā asar pahuñchāke kharāb k. [ta'zir k.; sazā ke qābil k.

4.—(Law) Nā-jawāzī kā dāg lagānā; nā-jāiz banānā; mustanjib-i-Infection, n. 1.—Chhūt se bīmārī paidā k.; maraz-i-sārī paidā k.

2.—Woh shai jisse maraz-i-sārī paidā ho.

3.—Sirāyat kā natīja; bīmārī jo phailī ho.

4.—Woh shai jiskā asar-i-bad ek shai se dūsri shai meñ pahuñche.

5.—(Law) Nā-jawāzī. [ta'addī.

Infectious, a. 1.—Sārī; dūsre meñ bīmārī paidā k. w.; chhutihā; mu-

2.—Bigārne w.; kharāb karne w.; jiskā asar dūsre meñ pahuñchne se kharābī paidā ho.

3.—(Law) Nā-jāiz banāne w.; giriftārī aur zabtī ke qābil kar d. w. Infelicity, n. 1.—Nā-khushī; musibat; taklīf; nuhūsat.

2.—Nā-muwāfaqat; nā-mas'ūdī; adbār; burāyī; kharābī.

Infer, v. t. Natīja nikālū; wāqī'at yā subūt ke zarī'e se yā uskī bunyād par kisī bāt kā jānnā; kisī wāqī'a yā natīje kā mustakhrāj k.; mustambat k.

Inference, n. 1.—Natīja nikālū yā mustakhrāj k.

2.—Natīja; istimbat; mā-hasal; muntaj; kisī aise wāqī'a se jiskā nafs-u-l-amr honā musallam yā mafrūz ho dūsri usī qism kā wāqī'a samajhnā.

Inferior, a. Jagah rutbe yā 'umdagī meñ kam; waq'at yā qadr meñ kam; adnā; chhotā; darja-i-ālā kā nahīn; mā-taht; khurd; ghaṭiyā; kam-tar; halkā.

Inferior, n. Woh shakhs jo kisī dūsre se 'umr haisiyat yā rutbe meñ kam ho; kisī dūsre kī nisbat sagīr-sin yā kam-rutba wagaira.

Inferiority, n. Chhotāyī; khurdī; kamī; pastī; kam-haisiyatī wagaira.

Infest, v. t. Bahut taklīf d.; barā dukh d.; chheṛnā; tang k.; hairān k.; pareshān k.; diq k.; izā d.; satānā.

Infidelity, n. 1.—Be-i'tiqādī; be-dīnī; kufr; shirk; rindī.

2.—Zaujatain (jorū-khasam yā zan-o-mard) kā be-wafā h.; zinā-kārī yā aubāshī ke zarī'e se wafādārī kī un shar'it kā inhirāf jo shādī ke waqt kī jāte haiñ; kisī byāhe mard yā byāhī 'aurat kā zinā k. yā karāū.

3.—Ikhiyānat; bad-diyānatī; dagī-bāzī; fareb.

Infinite, a. 1.—Be-had; gair-mahdūd; be-pāyūn; lā-intihā; kāmīl; nihāyat 'azīm yā wasī'; bahut hī barā.

Infinitely, ad. Be-had; be-intihā; be-pāyūn; jiskī had na ho; bahut hī; nihāyat hī; barā hī; bahut kuchh; be-andāza.

Infirm, a. 1.—Mazbūt yā tandurust nahīn; kam-zor; nā-tuwān; naqīh.

2.—Dil kā kamzor; gair-mustaqil-mizāj; irāde kā mazbūt nahīn; tasmīm-i-irādat na rakhtā huā.

3.—Thos yā mazbūt nahīn; gair-mustahkam; nā-pāedār.

Infirmity, n. 1.—Jism kā sahih-o-salim (tan-durust) na rahnā; zu'f; kamzori; nā-taqatī; nā-tuwānī. [irāde kī be-sabātī.

2.—Dil kā zu'f; naqs; khatā; 'aib; khāmī; 'adam-i-istiqlāl-i-tabī'at;

- 3.—Bimāri; maraz; rog; 'ariza. [kāb-i-jurm meñ
IN FLAGRANTI CRIMINI (Lat.) Jurm karte huye; 'ain hālat-i-k̄ti-
 Inflame, v. t. 1.—Āg lagā d.; jalā d.; bāl d.; dladhkā d.
 2.—Asli harārat se ziyāda harārat paidā k.; andāz aur ma'mūl se
 ziyāda tahrīk d. [ubhār d.; barhā d.; josh meñ lānā.
 3.—Shauq yā ishtihā ko ubhār d.; bharkā d.; mushṭa'il kar-d.;
 4.—Gussa dilānā; ishtī'āl d.; khijhlānā; chihhānā; ranj dilānā; jalā d.
 5.—Shiryān aur ragoñ meñ nā-jāiz yā be-andāz tahrīk kī wajh se
 khūn josh meñ lānā; ubāl d. [uṭhnā.
 Inflame, v. i. Garmī gusse aur ranj se bhar jānā; sulagne lagnā; tap
 Inflammable, a. Ātashgīr; jismeñ āg lag sake; jo āsānī se jalne lage.
 Inflammation, n. 1.—Āg lagā d.; jalā d.; jalne lagnā; ; sulagne lagnā.
 2.—Jism ke kisī hisse meñ surkhī aur āmās kā paidā h. aur usī
 ke sāth garmī dard aur bukhār kī 'alāmatoñ kā bhī rahnā.
 3.—Barī khalbalī; barī shorish; barā josh-o-kharosh; barangekh-
 tagī; garmā-garmī; ishtī'āl; khusūmat; hangāma.
 Inflammatory, a. 1.—Jalāne w.; jisse garmī yā harārat paidā ho; muhrīg.
 2.—Jiske sāth ma'mūl se ziyāda garmī aur khūn meñ josh (ihtirāq)
 bhī ho. [hangāma-khez; jisse fasād qāim paidā yā bar-pā ho.
 3.—Jisse gussa khusūmat hangāma yā balwa paidā ho; fitna-angez;
 Inflexible, a. 1.—Jise jhukā na sakeñ; jise terhā yā kham na kar sakeñ;
 mazbūt; karā; sakht.
 2.—Irāde kā mustaqil; jiske dil ko pher na sakeñ; jismeñ tabaddul
 yā tagaiyur wāqī' na ho-sake; jo iltijāon yā daliloñ ko na māne;
 mustaqil; pukkā; mazbūt; lā-tajum. [ko kisī tarah pher na sakeñ.
 A man of inflexible temper—Aisā shakhs jo irāde kā mustaqil ho yā jiske dil
 3.—Lā-tagaiyur; jo badal na sake; tabādala-pazir nahīn.
 Inflict, v. t. Dālnā; nāzil k.; sādīr k.; 'aid k.; pahuñchānā; denā yā karnā.
 To inflict punishment on an offender—Kisī mujrim kī saza k. (uspar hukm-i-
 saza sādīr k.).—To inflict pain or disgrace—Taklif pahuñchānā yā d. khwāl
 be-ābrā k.
 Infliction, n. 1.—'Aid k.; sādīr yā nāzil k.; karnā; denā; lagānā; dālnā.
 2.—Sazā; ta'zīr; 'uqubat; dand; unār.
 Influence, n. 1.—Kisī natije kā aisi tarah rafta-rafta aur suhūlat ke
 sāth paidā k. ki woh ba-zāhir nazar na pare; woh iqtidār-i-hukūmat
 jiskā nafāz āhista āhista yā tāsīr ke sāth ho; mutaharrik yā asar paidā
 karne kī salāhiyat; tabādala yā tāsīr kā mailān; kisī qism kī quwwat
 yā kisī tarah kā zor yā mailān.
 2.—Woh ikhtiyār yā iqtidār jo 'ālī-mansabī sifāt-i-zātī yā 'aqlī kī
 'umdagī yā daulat ko zarī'e se hāsīl ho; aisi buzurgī jiske log muqir
 hoñ; dabāw; dāb; zor; ru'b; rusūkh; neknūmī; buzurgī jise log
 taslīm karen.
 The magistrate has no influence with the people—Us hākim-i-faujdarī kā dāb
 yā ru'b kuchh bhī logoñ par nahīn hai.—A man of influence—Shakhs-i-zī-
 ikhtiyār yā sahib-i-iqtidār; aisā shakhs jiskā dabāw auroñ par ho; zī-ru'b;
 aisā shakhs jiskā dāb aur log mānen.
 Influence, v. t. Kisī quwwat kā asar pahuñchānā; kisī shai kī tāsīr
 āhista āhista paidā k.; asar k. yā pahuñchānā; tasīr k. yā paidā k.; tal-
 rik d. yā k.; hilā d.; targīb d.; chalānā; rahnumāyī k.; le-chaluā.

Influentia, *a.* Dil par asar paidā k. w.; dil par zor pahunchāne yā iḡhtiyār r. w.; zī-iḡhtiyār; zī-waq'at; ru'b-dāb w.; rusūḡh r. w.

Influentia characters—Woh log jinke qābū meṁ auroṁ ke dil hoṁ; woh ash-ḡhās jinko dūstroṁ se rusūḡh ho; zī-iḡhtiyār log.

Influx, *n.* 1.—Blūtar jānā yā bah jānā.

2.—Dukhūl; ek shai kā dūsri shai meṁ dāḡhil k.

3.—Kahīn se ānā; ek mulk se dūsre mulk meṁ kasrat yā ifrāt se ānā; kisi chiz kā dūsri jagah se ākar rel-pel ho-jīnā (uskā bahut phail jānā yā ifrāt se ho-jānā).

Inform, *v. t.* 1.—Kisi shai kā i'lān dūsre par k.; batlānā; muttali' k.; āḡāh k.; kahnā; likh-kar yā zabāni ittilā' d.; ḡhabar d.; jatānā; wāḡif k.; kisi meṁ kisi shai kā 'ilm paidā k.

☞ Usually followed by *of*.

2.—Muḡhbiri k.; kisi shakhs ko muttahiṁ karne ke liye uske ḡhilāf dūsre ko hālāt batlānā.

Inform, *v. i.* ḡhabar d.; muḡhbiri k.; ittilā d. yā k.; jāsusī k.

To inform against—Kisi ko muttahiṁ karne ki garaz se wāḡi'āt kī i'lān k.; kisi ki nisbat āyīn ki ḡhilāf-warzī ki ittilā' k.; muḡhbiri k. yā ḡhabar d. Two persons came to the magistrate, and *informed against* A.—Do shakhsōṁ ne hākim-i-faujdārī ke pās hāzir hokar Zaid ki nisbat muḡhbiri ki (uski nisbat yah ittilā' di ki Zaid ne fulān hukm ke ḡhilāf 'amal kiya).

Informal, *a.* Bā-qā'ida nahīn; ḡhilāf-i-qā'ida; ma'mūl ke mutābiq nahīn; dastūr-i-mustamirra ke ḡhilāf; ḡhilāf-i-sarishta; be-zābita; ḡhilāf-i-zābita; dastūr qā'ide yā ma'mūl ke mutābiq nahīn.

Informality, *n.* Be-qā'idagī; be-zābitagī; ḡhilāf-i-sarishta h.; be-sarish-tagī; dastūr ke mutābiq na h.

Informant, 1.—ḡhabar d. w.; ittilā' k. w.

2.—Ittiḡām 'aid k. w.; muḡhbiri; sazā ke liye nishān-dihī k. w.

☞ In the latter sense, *informant* is generally used.

IN FORMĀ PAUPERIS (*Lat.*) Mufliś ki tarah; mufliśāna.—*To sue in formā pauperis*—Siga-i-mufliśi meṁ (mufliśāna) nālīsh k.; pāpaḡ k.

Information, *n.* 1.—Ittilā'-dihī; ittilā' d.; batlānā.

2.—ḡhabar yā ittilā' jo zabāni yā ba-zarī'a-i-tahrīr (likh kar) dī-jāwe; woh 'ilm yā wāḡifiyat jo parḡne yā ta'līm pāne se hāsil ho.

3.—(*Law*) Nālīsh yā istigāsa-i-siga-i-faujdārī; muḡhbiri; kisi jurm ki ittilā'; qānūn ke kisi hukm ki ḡhilāf-warzī ki ittilā'; sarkār ke muḡābale meṁ kisi jurm ki ittilā'.

Informant, 1.—ḡhabar d. w.; ittilā' k. yā d. w.

2.—(*Law*) Muḡhbiri; woh shakhs jo kisi hākim-i-faujdārī ko qānūn ke hukm ke ḡhilāf kisi fi'l ke wuḡū' meṁ āne ki ittilā' de; woh jo dūsre ki nisbat is mazmūn ki ḡhabar de ki usne fulān qānūn yā āyīn-i-ta'zirī ki ḡhilāf-warzī kī. [muḡhbiri kiya kare; jāsus.

3.—Goyinda; woh shakhs jiskā shewa yah ho ki dūstroṁ ki nisbat

☞ "Used popularly and in a bad sense." *Webster*.

Common informant—(*Law*) Woh shakhs jo 'ādatan āyīn-i-ta'zirī ke ahkāṁ ki ḡhilāf-warzī ki muḡhbiri is garaz se kiya kare ki uski nisbat sarkār se muḡād-dama qūim ho-kar talḡiqāt wagaira 'amal meṁ āwe.

INFRA, *ad.* (Lat.) Niche.

Infraction, *n.* *Khilāf-warzī*; *naqz*; *inhirāf*; 'adam-ta'mil; *shikastagī*.

An *infraction* of a treaty or law—'Ahd-shikani yā *khilāf-warzī-i-qāuūn*.—An *infraction* of an agreement.—Mu'ahade ki *khilāf-warzī*.

Infrangible, *a.* Jise tor na sakeñ; jise *ṭukre ṭukre* na kar-sakeñ; jiski *khilāf-warzī* na ho-sake.

Infringe, *v. t. 1.*—Mu'ahadāt wagaira kā tornā faskh k. yā unko *khilāf-warzī* 'adam-ta'mil yā gaffat ke zarī'e se shikast k. [meñ gaffat k.

2.—*Inhirāf* k.; *khilāf-warzī* k.; ta'mil karne yā hukm ke bajā lāne To *infringe* a law—Kisī qāuūn ki *khilāf-warzī* k. (uske ahkām ki ta'mil meñ gaffat k.) [kastagī.

Infringement, *n.* *Khilāf-warzī*; *intiqāz*; 'adam-ta'mil; 'adam-ifā; *shi-*
Infuse, *v. t. 1.*—Kisī chiz meñ ḍālūā yā ḍhālūā.

2.—Dil meñ baithālūā; zihn-nashīn k.; bharnā; dākhil k.; ḍālūā; jā-guzīn k.—jaise usūl yā sifaton ko.

3.—Kisī dawā ko 'araq yā pānī meñ be ubāle is garaz se bhigonā ki uskā jauhar utar āye. [ghulā na sakeñ.

Infusible, *a.* Zihn-nashīn yā dākhil kiye jāne ke qābil; jisko galā yā

Infusion, *n. 1.*—Tabī'at meñ baithālūā; zihn-nashīn yā *khātir-nashīn* k.; dil meñ ḍālūā. [ḍāl de; sargoshi kā natija.

2.—Dūsre ki sochāyī huyī bāt; woh bāt jo koyi kisi ke kān meñ

3.—Jo dawā ghul na sake usko 'araq yā pānī meñ is liye bhigonā ki uskā 'araq be ubāle yā josh diye utar āwe; *khisānda*.

INFUTURO, (Lat.) Āyinda yā āyinda par; āge; zamāna-i-mustaqbil meñ.

Ingenious, *a. 1.*—Zahīn; zakī; *tabbā'*; jiski tabī'at meñ ijād ho; jo koyī bāt jhatpat apnī tabī'at se nikāl yā qāim kar-le; mukhtarī; jiski tabī'at bāton ke ikhtirā' ke liye munāsib ho; chatur.

2.—Jo natija-i-zihānat ho; jisse zihn ki tezi pāyī jāe; jiski sākhṭ (banāwat) 'ajīb-o-garīb ho; jismeñ 'ajīb 'ajīb kalēñ lagī hoñ; jiskā ḍaul yā ḍhāncha 'ajīb qism kā ho. [munāsib—jaise jāwāb.

3.—Zarāfat se bharā huā; 'umda; mauqe' kī; nihāyat mauzūn yā

Ingenuity, *n. 1.*—Bāton ke jhatpat nikālne ki sifāt yā quwwat; quwwat-i-ijād; ijād; ikhtirā'; zihānat; zakāwat; hunar-maudī; 'aql kī tezi; chaturāyī; tez-falūmī; zīrakī. [kisi shai kī sākhṭ wagaira meñ ho.

2.—Woh 'umdagī yā 'ajīb-o-garīb sifāt jo quwwat-i-ijād kī wajh se

Ingenuous, *a. 1.*—Sāf; be-riyā; be-chhakke-panje kā; sīna-sāf; jismeñ kapaṭ na ho; woh shakhs yā shai jismeñ banāwat yā do-rangī wagaira na ho.

2.—'Umda qism kā; jo natija-i-'ālī-himmatī ho; ā'lā darje kā.

3.—Nutfa-i-sharīf kā; 'ālī-nasab.

Ingenuousness, *n.* Safāyī-i-qalb; dil kī safāyī; be-chhake-panje kā h.; kharāyī; be-riyāyī; dil kī sachāyī; dil meñ dagā-bāzī yā kapaṭ kā na rahnā.

Inglorious, *a. 1.*—Jalīl yā buzurg nahīn; bā'is-i-ābrū yā 'izzat nahīn; jiske sāth shuhrat yā nāmwarī na ho.

2.—Sharm se bharā huā yā jispar sharm āye; jo nadāmat kā bā'is ho; mā'yūb; zalīl; jo bā'is-i-hatī ho.

Ingratiate, *v. t.* Dūsre ko apnā mihrbān-i-hāl k.; apnī tayīn dūsre kā manzūr-i-nazar yā madd-i-nazar k.; dūsre ko apnā *khair-khwāb* yā 'ināyat-farmā banānā. [favour is sought." Webster.

☞ "Used reflexively, and followed by *with* before the person whose

Ingratitude, n. Be-wafāyī; nā-shukrī; namak-harāmī; nā-sipāsī; ihsān-farāmoshī; dūsre kā gūn (ihsān) na mānnā; jo kuchh mihrbānī dūsre kare uskā khayāl dil meñ na r.

Ingredient, n. Kisi murakkab shai kā juz; woh mufrad dawāyeñ jinko milākar koyī murakkab dawā banāyeñ; asbāb; sāmān.

Ingress, n. 1.—Dukhūl; dākhil h.; bhītar jānā; paiṭhnā.

2.—Daḡhl; bāryābī; guzar; rasāyī; andar jāne kā iḡhtiyār; paiṭh; guzāra; madḡhal; bhītar jāne kī rāh.

Inhabit, v. t. Kahiñ rahnā; sukūnat r.; basnā; ābād rahnā; būd-o-bāsh r.; istiḡāmat r.; kahiñ jam ke (mustaqil taur par) rahnā.

Inhabit, v. i. Sukūnat r.; rahnā; basnā; ābād rahnā. [koyī rah-sake.

Inhabitable, a. Rahne ke qābil; ābādī ke lāiq; basne ke lāiq; jahāñ

Inhabitant, n. 1.—Woh shaḡhs jo kisi maqām par mustaqil taur par rahtā yā sukūnat-pazīr ho; kisi jagah kā hamesha kā rahne w.; bāshinda; sākin; makīn; rayis; mutawattin; rahne w.

As distinguished from an occasional lodger or visitor.

2.—(Law) Woh shaḡhs jo kisi balde yā shahr wagaira meñ sukūnat-i-qānūnī rakkhe.

Inhale, v. t. Bhītar ko sāñs l.; phephare ke andar khīñchnā.

Inhere, v. i. Kisi dūsī shai meñ h. yā usmeñ nasab ho-jānā (gar yā jam jānā); kisi shai meñ aisā shāmil ho-jānā ki phir 'alāhidagī na ho; kisi sifat yā ḡhassiyat kā kisi shai meñ h. yā rahnā; lāhiq h.; 'ariz h.

Inherent, a. Kisi dūsī shai meñ rahne aur usse judā na h. w.; kisi dūsre se aslī ta'alluq r. w.; jibilli; ḡhilqī; paidāishi; aslī; zātī; jauharī.

Inherit, v. t. (Law) 1.—Paidāish ke zari'e se mūris se hāsil k.; wirāsat ke rū se pānā; mūris kī wafāt par ba-taur wāris ke hāsil k.; kisi aise istihḡāq yā haq kā hāsil k. jo mūris ke marne ke ba'd qūnūnan hāsil ho.

The heir *inherits* the lands of his father—Wāris apne bāp kī arūzī ba-zari'a-i-wirāsat hāsil kartā hai; wāris ko uske bāp kī arūzī wirāsatān pahuñchti hai.

2.—Jibilli hāsil k.; paidāishi yā ḡhilqī pānā; paidāish hī se r.

The son *inherits* the virtues of his father—Bete ko uske bāp kī ḡhūtiyāñ jibilli (paidāishi yā ḡhilqī) hāsil hoti haiñ.

Inheritable, a. 1.—Jisko wirāsatān pā-sakeñ; jo wirāsat ke zari'e se pahuñch sake; jo qūnūn ke rū se mūris se uske wāris ko pahuñch sake; qābil-i-tauris.

[se uske wāris ko pahuñch sake.

An *inheritable* estate or title—Aisi jāedād yā aisi istihḡāq jo qūnūnan mūris

2.—Jo māñ yā bāp se larke meñ jā-sake; jo māñ yā bāp se larke meñ pahuñch sake.

[sakeñ.

Inheritable qualities—Aisi sifateñ jo māñ yā bāp se unki nasl meñ paidā ho.

3.—Jisko wirāsat ke zari'e se le-sakeñ yā silsila-i-paidāish ke rū se pā-sakeñ; jisko ba-taur wāris ke pā-sakeñ; jiskā koyī wāris ho-sake.

Inheritable blood—Aisi qarābat jiske zari'e se kisi shaḡhs meñ wāris hone kī salāhiyat paidā ho-sake yā jiske rū se woh apni jāedād-i-maqbūza ko dūsre kī taraf wirāsatān muntaqil kar-sake.

Inheritance, n. (Law) 1.—Jāedād kā istihḡāq-i-dawāmī jo kisi shaḡhs aur uske wārisoñ ko hāsil ho; woh jāedād jo kisi shaḡhs ko dūsre ke

wāris ke taur par mile yā woh jo ek shaḡhs se dūsre kī taraf bataur usko wāris ke pahuñch sake; milkīyat jo qāunūn ke mutābiq wāris ko uske mūris se hāsīl ho. [kā pānā.

2.—Wirāsāt yā haqq-i-wirāsāt; wirāsāt ko istihqāq se jūedād
The heir received the estate by *inheritance*—Woh milkīyat wāris ko wirāsātān (haqq-i-wirāsāt ke zarī'e se) mili.

3.—Jo kuchh wirāsāt ke rū se milā ho yā mil-sake; jo kuchh wāris ko uske mūris se hāsīl ho; irs; mirās; milk-i-maurūsi; warsa; tarka.
Inheritor, n. Wāris; jisko mirās mile yā mil-sake.

Inheritress, n. Wārisa; woh 'aurat jisko uske mūris ke marne ke ba'd
Inheritrix, n. mirās pahuñche yā uske pahuñchne kā istihqāq ho.
Inhibit, v. t. 1.—Roknā; bāz r.; insidād k.; āṛ r. [se bāz r.

2.—Man' k.; mumāna'at k.; imtinā' k.; barajnā; hukm ke zarī'e
Inhibition, n. 1.—Roknā yā rukāwaṭ; qaid; insidād.

2.—(Law) Woh hukmnāma jo 'adālat-i-akbar se mahkama-i-mūtaht ke nām is garaz se jāri ho ki fulān muqaddame meḡ jo dāir hai kār-ravāyi-i-mazid multavī rakkhī jāe.

Inhospitable, a. 1.—Mihmān-nawāz nahīn; mihmān-parwar yā musāfir-nawāz nahīn; jo mihmānoḡ kī tawāzu'-mudārāt na kare yā pachhtā-pachhtā ke unko khilāye-pilāye; jo ajnāb shaḡhsoḡ yā mihmānoḡ ke hāl par mihrbānī na kare. [hifāzat rahne kā āram na mile.

2.—Jahān gairōn ko uṭhne-baiṭhne rahne-sone khāne-pīne yā ba-
Inhuman, a. 1.—Jiske dil meḡ insān kī sī mihrbānī aur narmī na ho; kathor; be-dard; be-rahm; sang-dil; wahshī; be-tars.

2.—Jismeḡ be-rahmī pāyī jāe; sang-dilī kā; be-dardī kā.
Inimical, a. 1.—Dushman sī tabī'at r. w.; dushmanī muḡhālāfat yā khusūmat r. w.; muḡhālīf; 'adāwatī. [Webster.

“Chiefly applied to *private* enmity, as *hostile* is to *public* enmity.

2.—Muḡhālīf; bar-'aks; muzir; mutanāqiz; mugāir; mutazād; nā-mu-
Inimically, ad. Muḡhālīfāna; muḡhāsāmāna; 'adāwatan. [wāfiq; ultā.

Inimitable, a. Jiskī tāqlīd yā naql na ho-sake; had se ziyāda 'umda yā afzal; lā-sānī; be-misāl; be-nazir.

Initial, a. 1.—Shurū' kā; ibtidāyī; jisse āgāz zāhir ho; awāil kā.

2.—Jo shurū' ibtidā yā āgāz meḡ rakkhī jāwe; jo sab se pahle rakkhī jāe jaise kisī fihrist yā silsile meḡ; shurū' kā; ibtidāyī.

The *initial* letters of name—Kisī nām ke ibtidāyī hurūf.

Initial, n. Kisī nām kā awwal yā pahlā harf. [likh-kar dastkhat kar d.

Initial, v. t. Kalīm apne nām ke ibtidāyī hurūf likh d.; ibtidāyī hurūf

Initiate, v. t. 1.—Fī'l-i-ibtidāyī k.; āgāz k.; shurū' k.; bismillāh k.

2.—Ibtidāyī bātoḡ se wāqif k.; shurū' kī bāteḡ sikhlanā; marātib-i-tamhīdī meḡ ta'līm d.; usūl yā gur sikhlanā; sikhlanā; ta'līm d.

3.—Kisī suhbat yā firqe wagāira meḡ uske usūl yā rusūm ke sikh-lāne ke ba'd dākhil k.; dākhil k.

Initiation, n. Kisī ko kisī nayī suhbat meḡ uske usūl qawā'id yā rusūm sikhā-parlā kar dākhil k.; kisī suhbat meḡ dākhil hone kā tarīq yā uske muta'alliq kā rasm; kisī jamā'at-i-bā-qā'ida meḡ dākhil yā sharīk hone kā dhang; jo bāt pable lā-ma'lūm yā poshīda ho uske usūl kā jānuā.

Initiative, a. Jisse kisī shai kī ibtidā ho; ibtidāyī.

Initiative, n. 1.—Woh tadbīr yā tahrīk jo kisī shai kī ibtidā meñ kī-jāe.

2.—Majma'-i-wāzi'an-i-qawānīn meñ kisī nayī tajwīz yā āyū ke pesh karne kā istihqāq yā ikhtiyār.

Initiatory, a. 1.—Ibtidāyī; tamhīdī; jo kisī shai ke shurū' karne (uske āgāz) ke liye mauzūn yā munāsib ho; shurū' kā.

2.—Jisse kisī shai kī ibtidā ho; jisse kisī shai kā āgīz ta'līm kḥwāh rusūm wagaira ke bartāw ke zarī'e se ho.

Initiatory, n. Rasm-i-tamhīdī yā ibtidāyī; shurū' kā rasm.

Injudicious, a. 1.—Be-'aql; 'āqil nahīn; be-tamīz; be-shu'ūr; 'aql se kḥālī; be-tamīzī se 'aunāl k. w.; nādān.

An *injudicious* person—Be-'aql yā be-tamīz shakhs.

2.—Jo 'aql-i-salīm yā tamīz ke muwāfiq na ho; be-'aqlī kā; be-tamīzī kā; kḥilāf-i-'aql.

['aql-i-salīm na ho.

An *injudicious* act—Fi'l-i-kḥilāf-i-'aql; be-tamīzī kā kām; aisā fi'l jo muqtazā-i-

Injunction, n. 1.—Hukm d.; tākid ke sāth kahā.

2.—Hukm; tākid; kisī zī-ikhtiyār afsar kī hidāyat.

3.—(Law) Woh hukm yā hukmnāma-i-'adālat jiske zarī'e se kisī farīq ko kisī fi'l-i-kḥās ke karne yā usse bāz rahne kā hukm diyā jāwe.

“More generally used as a preventive than as a restorative process, although by no means confined to the former.” Webster.

Injure, v. t. 1.—Jism ko majrūh k.; badan ko zaḥmī k. yā choṭ pahūnchānā; siḥhat meñ futūr ḍālnā yā mazarrat pahūnchānā. [ghatā d.

2.—Kisī māl yā jāedād ko nuqsān pahūnchānā yā uski māliyat

3.—Neknāmī wagaira meñ futūr ḍālnā dāg yā dhabhā lagānā; badnām k.

4.—Kḥushī meñ mazarrat pahūnchānā yā use ghatā d.; munaggas k.

5.—Dil dukhānā; ranj pahūnchānā; izā d.

6.—Zihn yā 'aql meñ futūr ḍālnā.

7.—Haq-talfī k.; haq mārṇā.

Used in a variety of senses.

Injurious, a. 1.—Gair-wājib; nā-jāiz; be-jā; jisse dūsre ke haq ko nuqsān yā mazarrat pahūnche (uski haq-talfī ho).

2.—Nuqsān pahūnchāne w.; ziyān-kār; muzir; kḥarāb.

3.—Muzil-i-haisiyat-i-'urfī; nek-nāmī meñ futūr ḍālna w.; jisse badnāmī ho; jisse ruswāyī ho.

Injuriously, adv. Aisi tarah par kī nuqsān ho; be-jā tarīq par; ba-tarz-i-nā-jāiz; zarar ke sāth; nuqsān ke sāth.

Injury, n. Nuqsān masalan zāt jāedād huqūq nek-nāmī yā māl-o-ashāb meñ; kḥisāra; ziyān; zaḥm; sadma; choṭ; izā; aziyat; zulm; dast-darāzī; ziyādatī; bidu'at; haq-talfī; be-insāfī.

Injustice, n. Be-insāfī; haq-talfī; nūhaq-koshī; andher; zulm; bedādī.

Inland, a. 1.—Andarūnī; samuandar se dūr; mufassal.

2.—Jo kisī mulk ke andar ho; jisko gair mulk se ta'alluq na ho; mulkī; desī.

[bhitar ho.

Inland trade—Mulki tijarat; aisi saudāgarī jo kisī mulk meñ bhitar-hī

3.—Ek hī mulk par mahdūd; jo mulk-i-wāhid meñ likhī jāe aur wājibu-l-adā ho masalan hundī.

[foreign bill, see foreign.

For the distinction between an *inland* bill of exchange and a **IN LIMINE, (Lat.)** Shurū' hī meñ; awwal hī awwal; pabli hī manzil meñ; chāukḥat hī par; bhitar qadam rakhte hī; ibtidān.

IN LOCO, (*Lat.*) Jagah meñ; asli yā munāsib jagah par.

IN LOCO PARENTIS, (*Lat.*) Bāp yā mā ki jagah. [dūsre ke sāth rahe.

Inmate, *n.* Woh shakhs jo ek hi makān lekin jude jude kamroñ meñ

Innocence, *n.* Be-jurmī; be-gunāhī; kisi k̄hās jurm ki mujrimī se harāt; safāyī; woh hālat jismeñ kisi jurm yā gunāh kā ilzām na lagāyā jū-sake; dil ki safāyī yā sūdagi; ma'sūmiyat; sidhāyī; bholā-pan. [ki mujrimī se āzād.

Innocent, *a.* 1.—Be-jurm; be-gunāh; nā-kardā-gunāh; kisi k̄hās jurm

He is *innocent* of that crime—Woh us jurm kā mujrim nahīn hai.

2.—Jisne koyī bejā fi'l na kiya ho; gunah-gār nahīn; ma'sūm; pāk yā pāk-dāman. [k̄hāsīyat na ho.

3.—Muzir yā zarar-rasāñ nahīn; jismeñ nuqsān pahuñchāne ki An *innocent* medicine—Aisi dāwā jo muzir na ho yā nuqsān na kare (jismeñ nuqsān pahuñchāne ki k̄hāsīyat na ho).

4.—Jāiz; rawā; mamūñ' nahīn; gair-mamnū.'

An *innocent* trade—Tijārāt-i-jāiz yā aisi tijārāt jiske kārne ki ijāzat hāsīl ho.

Innocuous, *a.* Be-zarar; jisse kuchh nuqsān na ho; jiskī tāsir burī na ho; zarar-rasāñ nahīn—jaise koyī chiz.

Innovate, *v. t.* Koyī nayī shai dākhil karke badalnā yā tabdīl k.; koyī nayī bāt dākhil yā jāri k.; nayī rāh nikalnā; ijād k. [yur-o-tabaddul k.

Innovate, *v. i.* Nayī nayī bāteñ ijād k.; jo bāt qāim ho-chuki ho usmeñ tagai-
With *on*.

Innovation, *n.* Woh tagaiyur-o-tabaddul jo kisi nayī shai ke dākhil karne yā kisi amr-i-jadīd ke ijtā se ho; qawānīn dastūrāt rusūm yā 'amal-darāmad-i-mustamirra meñ tabādala; ikhtirā'; ijād; ahdās.

Innoxious, *a.* 1.—Be-zarar; jisse burāyī paidā na ho; jiskā asar bad na ho; jisse kuchh nuqsān na ho.

2.—Be-jurm; be-gunāh; ma'sūm; pāk-o-sāf.

Innuendo, *n.* Dūr kā ishāra; kisi aise shakhs yā aisi chiz ki taraf dūr dūr kā ishāra kināya yā huwāla jiskā nām na liyā jāe; ramz.

Innumerable, *a.* Be-shumār; be-hisāb; an-ginat; shumār meñ isqadar ziyāda ki gin na sakeñ; bahut hi ziyāda; nihāyat hi kasīru-t-tā'dād.

Inoffensive, *a.* Jisse ranj na pahuñche; jisse tabī'at ko ishti'āl na ho; jisse be-qarārī yā pareshānī na ho; garīb; be-shar; jisse karāhiyat na ho.

2.—Be-zarar; jisse kisi qism kā nuqsān yā mazarrat na ho.

Inofficial, *a.* Sarishte kā nahīn; jo min-jānib-i-ahl-i-kār-munāsib na ho; jo sarishte ke mutābiq na ho; jo mansab ke rū se na kiya jāe.

Inofficially, *ad.* Ma'mūlī tarz par yā hāsīyat i-mansabī ke rū se nahīn; bā-zābita yā sarishte ke mutābiq nahīn.

Inofficious, *a.* 1.—Gair-multafit; tawāzu' yā aqhlāq se pesh na āne w.

2.—(*Law*) Jismeñ farz-i-asli par lihāz na rakkhā jāe; asli farz ke k̄hilāf; nā-mihrbān. [rūh-i-nāhaq-koshi mahjūbu-l-ira kare.

An *inofficious* testament—Aisā wasīyat-nāma jiske rū se mūsī apne lapke ko az-

Inoperative, *a.* Gair-muassir; jiskā koyī asar yā natīja paidā na ho; nā-kārgar; gair-nāfiz; be-tāsir.

Inopportune, *a.* Be-mauqa'; be-waqt; be-mahal; subhīte kā nahīn.

Inopportunely, *ad.* Be-waqt; nā-waqt; aise waqt jab subhīta yā ārām na ho; be-mauqa.'

Inordinate, *a.* Hadd-i-ma'mulī par nahīn (uske bāhar yā usse mutajāwiz); be-qā'idā; be-ṭhekāne; be-silsila; andāz se ziyāda; be-andāz; jāda-i-ītidāl ke bāhar.

Inordinately, *ad.* See *supra*.

IN OVO, (*Law*) Andē hī meñ; shurū' hī meñ; bunyād parte hī.

IN PARI DELICTO, [Lat.] (*Law*) Isī qism ke jurm meñ.

IN PARI MATERIA, [Lat.] (*Law*) Isī qism ke mu'āmale meñ. [taqil.

IN PERPETUAM, [Lat.] Hamesha ke liye; dawām ke liye; bataur-i-mus-

IN PETTO, [Lat.] Dar-parda; khufyatan; dil meñ.

IN POSSE, [Lat.] Mumkiun-l-wujūd; maujūd nahīn par mumkin.

As distinguished from *In esse*. [āp yā āp-hī.

IN PROPRIA PERSONA [Lat.] (*Law*) Kḥud; asālatan; bi-z-zāṭihī;

Inquest, *n.* 1.—Tahqīqāt; talāsh; ḡhūṇḡh; just-jū; khoj.

2.—(*Law*) (a) Tahqīqāt-i-'adālat; taftīsh-i-sarishta yā zābīta; hākīmī tahqīqāt. (b) Woh log jo qānūn ke mutābiq kisī mu'āmalā-i-dīwānī yā faujdārī meñ 'ala-l-kḥusūs kisī aise shakhs kī maut kī nisbat tahqīqāt ke liye jam' hoñ jo mārpiṭ se yā daf'atan mar-gayā ho.

Inquire, *v. i.* [Written also *enquire*] Suwāl yā suwālāt pūchhnā; pūchh-pūchh-kar asl haqīqat yā kisī bāt ke muta'alliq hālāt daryāft k.; tahqīqāt yā istifsār k.

To inquire of a person—Kisī shakhs se kuchh pūchhnā yā daryāft k.—*To inquire concerning, after, or about, a person or thing*—Kisī shakhs yā shai kī nisbat daryāft-i-hāl yā istifsār k.—*To inquire into a fact*—Kisī wāqī'a ke muta'alliq istifsār-i-hāl k.; uskī nisbat kḥūs kḥās bātoñ kī just-jū k.; tahqīqāt k. *To inquire for a place or person, or something which is missing*—Kisī jagah shakhs yā gum-shuda shai ko ḡhūṇḡhnā (uskī talāsh yā just-o-jū k.)

Inquiring, *p. a.* Joyā; tahqīqāt yā taftīsh kā 'ādī; jo bātoñ ke wujūh daryāft kiyā kare; jismeñ barī just-o-jū ho. [par.

Inquiringly, *ad.* Istifsār kī nazar se; joyāyī ke liye; pūchhne ke tarīq

Inquiry, *n.* 1.—[Written also *enquiry*] Daryāft k.; suwālāt pūchh-kar hāl daryāft k.; istifsār; pursish; taftīsh; pūchh-pāchh-kar kisī bāt kī tahqīqāt. [tahqīqāt; tajassus; just-o-jū; joyāyī.

2.—Asl haqīqat yā kaifiyat kī talāsh; wāqī'āt yā usūl kī taftīsh;

Inquisition, *n.* 1.—Istifsār; tahqīqāt; jāṇch; just-jū; bāz-purs. [taftīsh.

2.—(*Law*) Tahqīqāt-i-'adālatāna; zābīte yā sarishte kī jāṇch yā

Inquisitive, *a.* Mustafsir; suwālāt pūchhne par mālī; just-o-jū kā 'ādī; joyā; suwālāt bahs tahqīqāt yā mulāhaze ke zarī'e se kisī amr kī nisbat daryāft-i-hāl par mālī; mutalāshī; mutafahhis.

IN RE, (*Lat.*) Mu'āmale meñ; muqaddame meñ; ba-muqaddama.

IN REM, (*Lat.*) Jāedād ke muqābale meñ; bar-jasta. [nā-muwāfiq.

Insalubrious, *a.* Sihhat-āwar nahīn; sihhat (tandurustī) ke liye muzir;

Insalubrity, *n.* Sihhat-āwar na h.; tandurustī ke liye muzir h.

Insane *a.* 1.—Maslūbu-l-hawās; majnūn; pāgal; fātīru-l-'aql; dīwāna; jiske mizāj meñ wahshat ho; khafaqānī.

2.—Jo majnūnoñ ke kām āye yā unke liye maḡhsūs ho; pāgalon kā.

Insanity, *n.* Majnūniyat; fātīru-l-'aqlī; junūn; saudā; khabt; dīwanagī; khafaqān.

- Insatiable, a.** Nā-qābil-i-taskiū; jisse serī (āsūdagi) na ho; baṛā hī lālehi; palle sire kā haris. [rakhue ke liye kanda k.]
- Inscribe, v. t. 1.**—Likhnā yā khodnā; hamesha yā bahut dinon tak qāim
- 2.—Dil yā zihṇ par munaqqash k.; zihṇ-nashīn k.; dil par jamānā yā baiṭhālā; naqsh kar-d. [kitāb wagaira.]
- 3.—Muḵhtasar sā khutba likh-kar kisī ke nām hadya k.—jaise koyī
- 4.—Hurūf yā alfāz likh d.
- Inscription, n. 1.**—Likhnā; kanda k.; khodnā.
- 2.—Kitāba; jo kuchh likh yā kanda kar diyā jāe; jo kuchh kisī ṭhos chīz par is garaz se likh khod yā kanda kardiyā jāe ki bahut roz tak qāim rahe.
- 3.—Ta'zīman yā apnā dast-gīr banāne kī garaz se kisī kitāb wagaira par khutba-i-muḵhtasar likh-kar kisī ke nām hadya k.
- Inscrutable, a. 1.**—Jiskā patā taftish se na lage; aisā nahīn ki taftish-o-tahqīq ke zarī'e se samajh meṇ ā-jāe. [daryāft na kar-sake.]
- 2.—Jismeṇ insān ki 'aql ko dakhil na ho; jisko insān apnī 'aql se
- Insecure, a. 1.**—Mahfūz nahīn; hifāzat kā tayaqqun na r. w.; jise khatre yā nuqsān kā andesha rahe—jaise shakhs.
- 2.—Jiskī hifāzat yā jiskā bachāw bakhūbī na ho; gair-mahfūz; ma'rīz khatar yā zawāl meṇ; be-ār—jaise koyī chīz.
- Insecurity, n. 1.**—'Adam-muhāfazat; hifāzat kā tayaqqun na r.
- 2.—Mahfūz na r.; 'adam-i-tahāffuz; khatra; jokhim; ma'rīz-i-zawāl yā itlāf meṇ rahnā.
- Insensibility, n. 1.**—Bad-hawāsī; be-hiss-o-harakat rahne kī hālat; kisī shai ke mahsūs yā ma'lūm karne kī quwwat na r.; be-hoshī; be-khabarī.
- 2.—Dil ke fauran yā khūb hīl jāne yā uspar asar pahunchne kī quwwat na r.; dil meṇ dard yā muhabbat kā na h.; dil kā murda ho-jānā; be-dardī; sard-milrī.
- Insensible, a. 1.**—Be-hiss; be-jān; sun; jismen kisī shai ke mahsūs yā ma'lūm karne kī quwwat na ho; be-hosh; be-khabar.
- 2.—Jismeṇ josh yā muhabbat na ho; be-dard; kaṭhor; nir-mohī; riqqat yā muhabbat se khālī; be-khabar; majhūl.
- 3.—Lā-ma'lūm; jisko hawās-i-khamsa se ma'lūm na kar sakeṇ; jo istarah par āhista āhista ho kī ma'lūm na ho-sake; is āhistagi se yā istarah par ba-tadrij kī naubat-i-wuqū' mahsūs na ho.
- Insensibly, ad.** Gair-mahsūs tarz par; aisi tarah kī hawās-i-khamsa se mahsūs na ho; lā-ma'lūm; āhista-āhista; ba-tadrij; haule-haule.
- Inseparable, a.** Jo judā na ho-sake; jisko alag yā 'alāhida na kar-sakeṇ; nā qābil-i-tafriq; lāzim-malzūm; nā-munfak.
- Inseparably, ad.** Aisi tarah kī 'alāhidagi na ho-sake; aise ittifaq se kī nifāq mumkin na ho; ek-dil ho-kar.
- Insert, v. t.** Kisī shai meṇ dālnā yā dākhil k.; shāmil k.; darj k.; charhānā; likhnā; mundarj k. [dākhil yā darj kī jae.]
- Insertion, n. 1.**—Idkhāl; indirāj; dākhilā; shumūl. Woh shai jo
- Inside, prep. or ad.** Bhītar; andar; meṇ; bīch.
- Inside n.** Andarūnī hissa; bhītar kī hissa; bīchlā hissa.
- Insidious, a. 1.**—Ghāt meṇ rahne w.; ghāṭī; jo phaṇsāne yā dām-i-balā meṇ dālne kī mauqa' dekhā kare; dhokhe-bāz; dagā-bāz; makkār; 'aiyār—jaise shakhs.

2.—Jisse phānsānā yā dām meñ lānā maqsūd ho.

Insidiously, *ad.* Phānsāne kī nīyat se; dhokhā dene kī garaz se; makkārī se; dagā-bāzī se; bad-nīyati ke sāth; hila-sāzī se; kapat se.

Insidiousness, *n.* Phānsāne kā mauqa' dekhā yā takā k.; dagā-bāzī; dhokhe-bāzī; 'aiyāī.

Insight, *n.* Kisi shai kī andarūnī kaifiyat dekhnā; mulāhaza-i-kāmil; wāqifiyat-i-tāmma; barī wāqifiyat yā mahārat; kisi bāt kā bakhlūbī jānnā yā usmeñ mahārat r.

Insignia, *n. pl.* Mansab khwāh 'izzat ke nishān yā tagme wagaira.

Insignificance, } *n.* 1.—Be-ma'nī h.; lā-ya'nīyat; behūdagi. [nā-chīz h.

Insignificancy, } 2.—Be-waq'atī; be-tāsīrī; kisi qism kī maqsad-barārī ke lāiq na h.; 3.—Qābil-i-lihāz yā iltifāt na h.; zillat; be-waq'atī.

Insignificant, *a.* 1.—Be-ma'nī; matlab-khez nahīū; behūda; lā-ya'nī; lagw; jiske ma'nī kuchh na hoñ.

2.—Be-waq'at yā be-tāsīr; jisse koyī mudda'ā hāsil na ho (koyī matlab na nikle); nā-chīz; khafīf; haqīr; chhotā.

3.—Zalīl; nafrat ke qābil; be-waq'at; do kauṛīkā—jaise koyī shakhs.

Insincere, *a.* 1.—Zāhir-o-bātin donoñ meñ yaksān nahīū; sachchā yā sādiq nahīū; jhūṭhā; kaptī; gandum-numā-i-jau-farosh—jaise shakhs.

2.—Jismeñ dagā-bāzī bhārī ho; jhūṭh; kapat kī—jaise bāteñ. [mal.

3.—Nā-qābil-i-'tibār yā istidlāl; jisse māyūsi ho; nāqīs; nā-mukam-

Insincerity, *n.* Jhūṭhāyī; do-rangī; riyā-kārī; 'aiyārī; makkārī; aslī yā sachchā na ho; zāhir-o-bātin donoñ meñ ek tarah kā na h.

Insinuate, *v. t.* 1.—Āhista āhista yā ghūm-phirke khwāh tang rūh se bhītar jānā. [tagī se baithālūnā; zihū-nashīn k.

2.—Suhūlat se dākhil k.; fann-o-fareb se dākhil k.; dil meñ āhis-

3.—Ishāre se batlānā; dūr kī bātoñ se sochānā; ~~ramz-o-~~ [yā makr-o fireb se apne ko ghūsānā yā dākhil k.

4.—Apnī tayīn ba-tadrij kisi kā manzūr-i-nazar banānā; āhista āhista

Used reflexively.

Insinuate, *v. i.* 1.—Lā-ma'lām bhītar paith yā bah jānā; ghūm-kar bhītar jānā; āhista āhista yā be-ma'lām andar jānā.

2.—Apnī tayīn manzūr-i-nazar ṭhahrānā; khushāmad yā chori se bār-yābī hāsil k. (dākhil yā rasāyī pānā).

Insinuation, *n.* 1.—Āhista āhista yā pech-o-tāb khā-ke bhītar jānā.

2.—Khushāmad yā 'aiyārī se kisi ko apnā mihr-bān-i-hāl kar-l.

3.—Dil-rubāyī; khush karne aur kisi ke dil ko apne qābū meñ kar lene kā fan. [nā; āwāza.

4.—Ishāra; kināya; dūr kī bātoñ kā hawāla dekar kisi bāt kā sochā-

Insipid, *a.* 1.—Be-maza; be-zāiqa; sīṭhā; phikā; jismeñ kisi qism kā maza

yā zāiqa na ho. [ho; gair-muassir.

2.—Be-jān; be-dam; be-lutf; be-namak; lachar; jiskā asar dil par na

Insist, *v. i.* Kisi amr ko nihāyat aham samajh kar uspar istidlāl k.; kisi bāt par bahut zor d.; isrār k.; ba-jidd yā musīr h.; na mānnā; haṭh k.; arūnā; mutaqa'zī h.; tang-ṭalabī k.

Usually with *on* or *upon*.

IN SITU (*Lat.*) Apnī asli jagah par. [tadbīroñ se pakarnā; bajhānā.

Insnares, *v. t.* 1.—Phānde meñ phānsānā; dām meñ giriftār k.; masuū'i

- 2.—Wargalānā; targīb d.; makr-o-fireb se apne bas meñ k.; dām-i-tazwir meñ lānā; makr yā dhokhe se apne qābū meñ k.
- Insolence, n.** Gurūr yā ghamand jo dūroñ ke sāth tahqīr aur takabbur se bartāw meñ zāhir kiyā jāe; shokhī; dhithāyī; tunuk-mizājī ke sāth tahqīr.
- Insolent, a. 1.**—Ghamandī wa magrūr aur dūroñ ke sāth tahqīr se pesh āne w.; mutakabbir; shokh; dhithā; gardan-kosh; jiske mizāj meñ tahakkum ho—jaise shakhs. [mutakabbirāna.
- 2.—Jo shokhī se paidā ho; jisse ghamand aur tahqīr zāhir ho;
- Insolvable, a. 1.**—Lā-hal; jiski dushwārī raf' na ho-sake; jiske āzābzub ko dūr na kar-sakeñ; jiskā 'uqda na khul sake; nā-qābil-i-tauzih yā tafsīr; mushkil; kathīn.
- 2.—Jo adā na ho-sake; jiskā ifā mumkin na ho.
- Insolvency, n. (Law.)** (a) Nādārī; muflisī; us shakhs kī hīlat jo apne dūyūn unke wājibu-l-adā hone par khwāh kār-o-bār ke ma'mūlī silsile meñ adā na kar sake. (b) Mālik ke kul dūyūn ke adā ke liye kāfī nā h.
- The *insolvency* of an estate—Kisī jāedād kī isqadar na h. ki usse uske mālīk kī kul qarz adā ho-sake.
- Insolvent, a. 1.**—(Law.) Nādār; muflis; jiske pās isqadar jāedād na ho kī usse uske dūyūn adā ho-sakeñ; is bāt kī maqdūr na r. w. kī tijārat aur kār-o-bār ke daurān meñ joñ joñ rupaye uske zimme hote jāeñ unko chukātā jāe; gair-mustatī'.
- An *insolvent* debtor—Madyūn-i-nādār; nisā shakhs jo qarzdār ho par uske pās itnī jāedād na ho kī usse woh apnā qarz adā kar sake.
- 2.—Mālik ke kul qarz adā karne ke liye nā-kāfī; isqadar nahīñ kī mālīk usse apnā kul qarz chukā sake. [adā ho sake.
- An *insolvent* estate—Jāedād jo isqadar na ho kī usse uske mālīk kī sab qarz
- 3.—Un shakhsōñ se muta'alliq jinko apne dūyūn ke adā karne kī maqdarat na ho. [adā karne kī maqdarat yā istitā'at na ho.
- An *insolvent* law—Woh āyin jo aise logōñ se muta'alliq ho jinko apne dūyūn ke
- Insolvent* law, or *act of insolvency*—Woh āyin jiske mutābiq gair-mustatī' madyūnoñ kī haq-rasī us hālat meñ ho jab we apne dāinoñ ke naf' ke liye apnī jāedād de-deñ.
- Insolvent, n. (Law.)** Madyūn-i-nādār; nisā madyūn jiskī jāedād uske qarz ke adā karne ke liye kāfī na ho; diwāliyā muflis yā gair-mustatī' madyūn.
- Inspect, v. t. 1.**—Mulāhaza k.; kisī shai kī māhiyat yā bejāiyat wagaira daryāft karne ke liye use jāñchnā; khūb nuktachīnī ke sāth dekhnā.
- 2.—Hāsiyat-i-mansabī se mulāhaza k.; apne mansab ke rū se dekhnā-bhālnā; nigrānī k.; ihtimām k.; mu'āyana k.
- Inspection, n.** Mulāhaza; mu'āyana; tahqīq ke sāth jāñch; khūb yā ihtiyāt ke sāth dekhnā; mansab ke i'tibār se mulāhaza yā mu'āyana; ihtimām; nigrānī.
- Inspector, n.** Mulāhaza mu'āyana yā nigrānī k. w.; muhtamim; woh shakhs jise kisī kām kī nigrānī is garaz se sipurd kī-jāwe kī woh use qarār wāqī' anjām karāye; woh shakhs jo apne 'uhde yā mansab ke i'tibār se mulāhaza yā mu'āyana kare.
- Insomuch, ad.** Itnā; isqadar; yabāñ-tak; nisā yā istarah.

Followed by *that* or *so*.

Instability, *n.* Be-sabāti; nā-pāedāri; 'adam-tasmīm-i-irādat (irāde kā mazbūt na h.); talawwun; badlā yā tabdīl huā k.; qāim yā mustaqil na rahnā.

Instable, *a.* Be-sabāt; apne irāde par qāim na rahne w.; mutalawwun; gair-mustaqil; jo badlā yā tabdīl huā kare; gair-mustaqil; mazbūt yā mustahkam nahīn; mutagayir.

Install, *v. t.* Kisī 'uhde rutbe yā mansab par qāim k.; ma'mulī rusūm ke sāth kisī mansab par māmūr k. yā koyī kām sauṣṣnā; masnad-nashīn k.; gaddi-nashīn k. (gaddi par baiṭhālūā); takht-nashīn k.

Installation, *n.* Gaddi-nashīnī; masnad-nashīnī; takht-nashīnī; kisī 'uhde yā rutbe wagaira par rusūm-i-ma'mulī ke sāth nasab kiya jānā.

Instalment, *n. 1.*—See **Installation**.

2.—Qist; kisī raqam kā ek juz jo waqt-i-khās par adā kiya jāe.

Payment by instalments—Kisī raqam kā ba-aqsāt yā ba-zarf'a-i-qist-bandī adā k.; kisī raqam ko ek martaba nahīn balki thorā thorā kar-ke mukhtalif waqtoḥ par adā k.—Failure to pay an instalment—Qist-khilāfi; waqt-i-mu'ayan par qist kā na d.—An instalment bond—Qist-bandī; dastāwez-i-qist-bandī.

Instance, *n. 1.*—Darḡhwāst; istid'ā; isrār; taqūzā; kisī bāt ke liye dahānā yā ba-jidd h. [da'ā 'alaih ki darḡhwāst par multawī kiya gayā.

The case adjourned at the instance of the defendant—Woh muqaddama mud-

2.—Waqt; mauqa'; wāq'ia; silsila-i-wuqū'; bār; daf'; martaba.

The draft prepared, in the first instance, was good—Musawwada jo pahle (ba martaba-i-awwal) murattab huā achchhā thā; jo musawwada ibtidāan taiyār kiya gayā 'umda thā.

3.—Nazir; misāl; woh bāt jo wuqū' meḥ ā-chukī ho aur nazīran kahī jāe; woh bāt jispar subūt yā tamsīl ke liye hawāla diya jāwe; bāt jo tamsīlan kahī jāe.

For instance—Masalan; nazir yā tamsīl ke tariq se.—A court of the first instance—'Adālat-i-murāfa'a-i-awwal; woh 'adālat jisko kisī muqaddame ki ibtidāyi samā'at kā iḡhtiyār ho; mahkama-i-ibtidāyi.—A court of the second instance—'Adālat-i-murāfa'a-i-sāni; woh 'adālat jise apil (apil-i-awwal) ki samā'at kā iḡhtiyār ho.—A court of the third instance—Woh 'adālat jise mahkama-i-apil-i-mātaht ke apil ke sunne kā iḡhtiyār ho; 'adālat-i-apil-i-duwum.

Instance, *v. t.* Tamsīlan yā nazīran bayān k.; misāl d.

Instant, *a. 1.*—Kisī amr meḥ mutaḡāzī; ba-jidd; sā'i; sargarm; musta'id. [nahīn]; fi-l-faur.

2.—Waqt ke i'tibār se dūr nahīn; hāzīr; maujūd; ṭalā huā (dūr-

3.—Bilā-tawaqquf; jald; shitāb; turant.

4.—Maujūd; rawān; hāl.

“The word in this sense is used chiefly in dates, to indicate the current month; as the tenth of July instant.” Webster.

Instant, *n. 1.*—Lahza; lamha; dam; sā'at; ān; pal.

2.—Koyī khās waqt.

3.—Jo mahīna maujūd ho (guzar rahā ho) uskā dīn yā uski ḡyī tārīkh. [pāuchwīn tārīkh.

The fifth instant—Panjum māh-i-hāl yā panjum māh-i-rawān; isī mahīne ki
Instantaneous, *a.* Jo ek sā'at yā dam meḥ ho-jāe; jiske wuqū' yā 'amal meḥ aisā waḡfa na pare jo mahsūs ho-sake.

Instantaneously, ad. Ek lamhe mein; ek dam mein; fauran; jhatpat; turant; fil-faur; 'anán-fānan.

INSTANTER. [Lat.] (*Law*) Fauran; usī waqt; bilā-tawaqquf; fil-faur.

The party was compelled to plead *instanter*—Woh farīq is hāt par majbūr kiya gayā ki jo kuchh uske 'uzrāt hon unko fauran pesh kare.

Instantly, ad. See Instantaneously.

IN STATU QUO, [Lat.] Hālat-i-asli par; aglī yā sābiqa hālat mein.

Instead, ad. Jagah par yā jagah mein; 'iwaz mein; ba-jāe; kisi ke barā-bar; musāwi; ba-manzila.

Followed by of.

Instigate, v. t. Ubhārnā; targīb d.; wargalānnā; igwā k.; bahkānā.

“Used chiefly with reference to evil actions.” *Webster*.

Instigation, n. Targīb-dihī; igwā; burāyi yā badī kī tahrīk.

Instigator, n. Woh shakhs jo dūse ko kisi bure kām ke karne kī targīb de; mugwī; mufsid; fāsādī; bānī-i-fasād; jiske bā'is se koyī bakherā ho.

Instill, v. t. 1.—Qatra qatra dālūnā; chulānā; ṭapkānā; būnd būnd karke gihānā. [ṭhālānā; zihn-nashīn k.; talqīn k.]

2.—Āhista-āhista yā ba-tadrīj dālūnā—jaise dīl mein; dīl mein bai-
Instinct, n. 'Aql-i-haiwānī; tahrīk-i-andarūnī; 'amal kī tahrīk jo haiwān ke dīl mein nā-dānista be-gair irāda kiye huye khwāh be-gair qāim karne kisi wujūh-i-'aqlī ke ho.

Instinctive, a. 'Aql-i-haiwānī se paidā; jo tahrīk-i-zātī yā jibillī se qāim ho; be-wujūh-i-'aqlī qāim kiye be-gaur-o-fikr be-sikhāye-parbhāye yā be-gair tajrībe ke 'amal k. w.; jo kisi kī dekhādekhī dīl mein paidā na ho; aslī; zātī; az-khud paidā h. w.

Instinctively, ad. 'Aql-i-haiwānī ke zor se; bilā dalīl-i-'aqlī; be-sikhāye-parbhāye; be-gair tajrībe ke; tahrīk-i-qudratī se; khud-ba-khud; zātī; zātī 'aql se.

Institute, v. 1.—Qāim k.; muqarrar k.; kharā k.; mu'āyan k.

To *institute* laws, rules, &c.—Qawānīn yā qā'ide wagaira qāim k.

2.—Buuyād dālūnā aur qāim k.; az-sar-i-nau qāim k.; bunyād dālūnā.

To *institute* a new order of nobility—Umarā kā ek nayā silsila ijād aur qāim k.

3.—Shurū' k.; āgāz k.; jāri k.; dāir k.; pesh k.; karnā; chalānā; dāurān-i-kār mein lānā. [k. khwāh dāir yā pesh k.]

To *institute* an inquiry—Kisi talqīqāt kā shurū' k.—To *institute* a suit—Nālish

Institute, n. 1.—Jo bāt dastūr rasm yā qā'ide ke mutābiq qāim kī-jāwe; āyīn-i-mustamirra; zābita; qā'ida. [qābil-i-lihāz ho.]

2.—Hukm; maqūla; usūl; jo bāt ba-taur sanad ke qāim kī-jāwe yā

3.—Usūl kī kitāb; ibtidāyī qawā'id kī kitāb; 'ilm-i-fiqh ke usūl kī kitāb; woh kitāb jismein qānūn ke usūl likhe hon.

4.—Koyī 'ilmī jalsa; anjuman-i-ishū'at-i-'ulūm-o-funūn.

Institution, n. 1.—Qāim barpā yā kharā k.

2.—Jo kuchh minjānib-i-shakhs-i-zī-ikhtiyār hamesha ke liye qāim mu'āyan yā muqarrar kiya jāwe; woh qawānīn ādāb wa rusūm jo hākīm kī taraf se hidāyat yā hukmānī kī garaz se dawāman qāim kiye jāwen. [bāt kī bihbūdī ke liye qāim kiya jāwe.]

3.—Woh majmā' yā jalsa jo qānūn khwāh ashkhās ke hukm se kisi
A literary *institution*—Madrassa; woh jagah jabān 'ulūm-o-funūn kī ta'līm ho;
anjuman-i-ishū'at-i-'ulūm-o-funūn—A commercial *institution*—Mahājani kothā.

4.—Risāla-i-usūl yā qawā'id; kitāb yā risāla.

5.—Ta'lim; tarbiyat.

[d.; sikhānā-parhānā.

Instruct, v. t. 1.—Ta'lim d.; tarbiyat k.; jo shakhs be-'ilm ho use ta'lim

2.—Hidāyat k.; hukm d.; irshād k.

3.—Ittilā' d.; muttali' k. yā khabar d.; batlānā.

[bharnā).

To instruct a witness—Gawāh ko sikhānā-parhānā (usko ta'lim d. talqin k. yā

Instruction, n. 1.—Sikhānā-parhānā; ta'lim d.; wāqif k.

2.—Nasihat; pand; tarbiyat; ta'lim; jo kuchh sikhāyā jāwe.

3.—Hidāyat; hukm; irshād; farmān; fahmāish.

Instructive, a. Jisse kisi bāt kā 'ilm ho; jisse kisi bāt kī ta'lim yā wāqifiyat ho; 'ibrat-khez; nasihat-āmez.

Instructor, n. Ustād; mu'allim; ta'lim d. w.; adīb; woh shakhs jo dūsr ko 'ilm de.

[hathiyār.

Instrument, n. 1.—Woh shai jisse koyī kām anjām pāwe; āla; anzār;

A musical instrument—Bāja; sār.

2.—Aisā nawishta jiske zari'e se kisi fi'l kā izhār ba-zābitā kiya jāwe; dastāwez; wasīqa; aisi tabir jisse kisi wāqi'a kā subūt yā koyī haq muntaqil ho.

[kisi kār-i-khās ke liye muqarrar kiya jāe.

4.—Woh shakhs jiske zari'e se koyī kām karāyā jāwe; jo shakhs

“ If the purpose is dishonourable, the term implies degradation or meanness.” Webster,

Instrumental, a. 1.—Ba-taur āle ke kār-āmad; mumidd; mu'āwin; kār-āmad; mu'īn; bā'is; sabab; jisse kisi bāt kī bihtari meñ madad mile.

2.—Bājōñ se mutā'alliq; jo bājōñ se paidā ho.

Instrumental and vocal music—Gān-bājān; ragun-i-sauti wa sār.

Instrumentality, n. Kisi bāt meñ madad d.; kisi amr ke anjām kā bā'is yā zari'a h.; zari'a; wasīla; fā'ilīyat.

Insubordinate, a. Nā-farmān-bardār; hukm na mānne w.; gair-muti'.

Insubordination, n. Nā-farmān-bardārī; 'udūl-hukmī; ikhtiyār-i-jāiz se inhirāf; nā-farmānī; sarkashī; sortābī.

Insufferable, a. 1.—Jiskā tahammul na ho-sake; jisko sah yā bardāshht na kar sakeñ; nā-qābil-i-bardāshht; jiskā koyī mutahammul na ho-sake; jo rawā na rakkhā jā sake; sakht; shadīd.

[ke qābil na ho.

2.—Qābil-i-tahqīr; nafrat ke lāiq; isqadar makrūh ki tahammul

Insufficiency, } n. 1.—Kāfi na h.; 'adam-i-kifāit; kamī; totā; jisqadar

Insufficiency, } chāhiye utnā na h. [hiyat kā na r.

2.—'Adam-i-liyāqat; 'adam-i-qābiliyat; nā-lāiq; kisi bāt kī salā-

Insufficient, a. 1.—Nā-kāfi; gair-kāfi; jisqadar kisi zarūrat kām yā maq-sad ke liye darkāw ho utnā nahīn; kam; nāqis.

2.—Jismeñ tāqat ikhtiyār liyāqat yā hunar na ho; nā-lāiq; nā-qābil.

Insufficiently, ad. Ba-tarz-i-nā-kāfi; kāfi taur par nahīn; jitnā chāhiye utnā nahīn; kam; ba-tarz-i-nā-musāwī.

Insult, n. Qaul yā fi'l ke zari'e se kisi kī barī-hī be-ābrūyī; gustākhi yā tahqīr kā fi'l yā qaul; be-'izzatī; hatk; subkī.

Insult, v. t. Qaul yā fi'l ke zari'e se kisi kī be-ābrūyī k. yā usse gustākhi yā tauhin ke sāth pesh ānā; kisi kī be-'izzatī k.; kisi ko lā-sakhun lā-zabān kalām-i-bad yā burā-bhalā kahnā; hurmat l.; zalil k.

Insulting, *p.* *a.* Jismen nihāyat hatk kī bāteñ hoñ; jisse bañi be-ābrūyī ho; hatk-āmez; mutahattik; dushnām-āmez; jismen fuhsh fuhsh gāliyāñ (mugallizāt hoñ.)

Insuperable, *a.* Lā-hal; jise raf' yā tai na kar-sakeñ; jise dūr na kar-sakeñ; jise tāl na sakeñ; jispar gālib na ā-sakeñ. [ments." Webster.

☞ "Applied chiefly to difficulties, objections, obstacles, or impediments."
Insupportable, *a.* Jise uñhā yā bardāshht na kar-sakeñ; jo sah na sakeñ; jiskā tahammul na ho-sake; nā qābil-i-bardāshht; nihāyat hī bhārī sakht yā shadīd.

Insurable, *a.* Bime ke laiq; jiskā bīma k. munāsib ho.

Insurance, *n.* 1.—Bīmā; ek tarah kā mu'āhada jiske rū se kisī zar-i-mu'āyan (premium) ke 'iwaz meñ ek fariq dūsre ko kisī khatre se muqsān ke mu'āwaze ke dene kā zimma uñhātā hai.

2.—Woh rupaye jo jāñ yā māl ke bime ke 'iwaz diye jāweñ.

Insurance broker—Bime kā dallāl; woh shakhs jiskī mu'arifat bime kī satṭā ho.

Insurance company—Woh log jo āpas meñ sharik ho-kar bime kī roz-gār kareñ.—*Insurance policy*—Bime kī chitṭhi; woh wasīqa jo bime ke roz gārī-

yoñ kī tarah se us shakhs ke haq meñ likhā jātā hai jiskī jāñ yā māl kā bīmā kiyā jāe; bime kī satṭā.

Insure, *v. t.* 1.—Tayaqqun karānā; yaqīn dilānā; mahfūz k.

2.—Bīmā k.; kisī khūs sharāit khwāh kisī sharh yā zar-i-mu'āyan par kisī muqsān-i-mumkinu-l-wuqū' se mahfūz rakhne kā zimma uñhānā.

☞ "A merchant *insures* his ship or its cargo, or both, against the dangers of the sea; houses are *insured* against fire; sometimes hazardous debts are *insured*, and sometimes lives." "Webster.

Insure, *v. i.* Bime kā roz-gār k.; bime kā kār-khāna yā kār-o-bār k.; bīmā k.

This company *insures* at three per cent.—Yah kampanī tin rupaye saikape par bīmā kartī hai; yah log tin rupaye saikape par bime kā roz-gār karte haiñ.

Insurer, *n.* Bīmā k. w.; jo shakhs ba-'iwaz kisī zar-i-mu'āyan (premium) ke dūsre kī muqsānī ke purā kar dene kā mu'āhada kare. [lafat k. w.

Insurgent, *a.* Bāgi; sar-kash; gardan-kash; muṣid; fitna-angez; mukhā-

Insurgent, *n.* Mukkām-i-mulkī se mukhālafat k. w.; jo kisī qawānu-i-khās ke nafāz meñ fāsh-fāsh aur wāq'ī ta'arruz kare; bāgi; muṣid; sarkash.

Insurmountable, *a.* See Insuperable.

Insurrection, *n.* Kisī shahr yā riyāsat meñ bahut se logoñ kā sharik hokar nafāz-i-qānūn meñ barmalā aur wāq'ī mukhālafat k.; hukkam-i-mulkī se bagāwat; sarkashī; bagāwat; fāsād.

Insusceptible, *a.* Jismen kisī shai-i-zāid ko dakhil na ho; jispar kisī shai kā asar na pahunchē; gair-mutaassir; gair-mutaakkhiz.

Intact, *a.* Jismen hāth na lagā ho; jisko kisī ne chhū-kar muqsān yā mazarrat na pahunchāyā khwāh nā-pāk yā ganda na kiya ho; jismen kisī tarah kā futūr na āyā ho; gair-zarar-rasīda; jo musallam yā purā purā rah jāe. [na ho (ma'lūm na de).

Intangible, *a.* Jise chhū na-sakeñ; nā-qābil-i-mas; jo chhūne se mahsūs

Integrity, *n.* 1.—Bi-l-kul yā purā purā rahnā; musallam rahnā; woh hālat jab kisī shai ke ajzā bā-ham mille raheñ (mutafarrīq na hoñ).

2.—Diyānat; rāst-mu'āmalagī; rāstī; āpas ko mu'āmalāt meñ safāyī.

3.—Aslī hālat; woh hālat jab kisī shai meñ mazarrat na pahunchī yā āmezish na huyī ho; aslī hālat se mutābaqat-i-kullī; safāyī; suthrā-pan.

Intellect, n. Idrāk; quwwat-i-mudrika; quwwat-i-mutasarrifa; samajh; 'aql; fahm; gyān; bātoñ meñ tamiz aur unke samajhne ki quwwat.

Intellectual, a. 1.—Zihnī; 'aqlī; idrāk-mansūb; dil se ta'alluq r. w.

Intellectual powers—Quwwat-i-mudrika; 'aql kī zor.—*Intellectual operations*—'Amal-i-'aqlī yā zihnī; jo kuchh 'aql se kiya jāe [rahe.

2.—Khayālī; jo 'aql se ma'lūm ho; jiskā wujūd 'aqlī ho; jo zihn meñ

3.—Jismen quwwat-i-mudrika ('aql samajh yā gyān) ho.

4.—Fahm ke muta'alliq; jismen 'aql kī mazkūr ho.

Intelligence, n. 1.—Kisī bāt ke jānne yā samajhne ki quwwat; zihn; fahm; samajh; 'aql; idrāk; zakāwat; gyān.

2.—Ittilā'; khabar; dūr ki yā lā-ma'lūm bātoñ kī hāl. [wāqifiyat.

3.—Kisī shai kī woh 'ilm jo tahsil just-jū yā tajribē se hāsil ho; 'ām

Intelligent, a. 1.—Jise bātoñ ke samajhne ki quwwat (quwwat-i-mudrika) yā 'aql dī gayī ho; quwwat-i-mudrika r. w.

Man is an intelligent being—Insān quwwat-i-mudrika rakhtā hai.

2.—Samajhdār; fahm; fahmīda; jise har tarah kī wāqifiyat ho; zīrak; dānā; 'āqil; hoshyār; hunarmand; māhir.

Intelligible, a. Jo samajh meñ ā-sake; jise samajh sakeñ; qābil-i-fahm; sarī'u-l-fahm; samajhne ke lāiq. [fahm yā sarī'u-l-fahm.

An intelligible account—Akā' bayān jo samajh meñ ā-sake; bayān-i-qābil-i-

Intelligibly, ad. Aise tarīq par ki samajh meñ ā-sake; samajh meñ āno ke lāiq; sāf sāf; wazāhat ke sāth.

To write or speak intelligibly—Sāf sāf likhnā yā bolnā; aisi tarah se kuchh likhnā yā bolnā ki woh bakhubī samajh meñ ā-jāe.

Intemperance, n. 1.—Be-i'tidālī; bad-parhezī; i'tidāl yā zabt-i-munāsib kī na h.; kisī shai meñ ziyādatī; kisī bāt kī andāz se ziyāda k. jisse jism ko mazarrat ho yā jo khilāf-i-nasāih ho.

2.—'Ādatan kasrat se sharāb pinā 'ām isse ki nasha ho yā na ho.

Intemperate, a. 1.—I'tidāl par na rahne w.; hadd-i-munāsib se mutajāwiz; jo 'ādatan yā kisī hālat-i-khās meñ kisī amr meñ andāz se ziyāda haz uṭhāye; tasarruf ihtizaz yā koshish meñ jūda-i-i'tidāl se tajāwuz k. w.; khāne-pīne meñ ziyādatī k. w. khusūsan andāz se ziyāda sharāb pīne wālā; gair-muhtāt; be-ihitiyāt; bad-parhez; barā sharāb-khwār.

2.—Andāz-i-munāsib yā ma'mūlī se zāid; be-andāz; shadīd; jispar zabt na rakhi sakeñ; had se ziyāda.

Intend, v. t. Irāda r. yā k.; qasd k.; mansūba k.; niyat k. yā r.; manshā r. yā k.; 'azm k.; chāhnā; madd-i-nazar yā malhūz r.; maqsūd r.; kisī bāt kī karnā dil meñ thān l.

Intendment, n. 1.—Irāda; manshā; niyat; qasd.

2.—(Law) Kisī qānūn yā wasīqa-i-qānūnī kī aslī matlab yā manshā; kisī qānūn ke banāne wāle yā kisī wasīqe ke fatīq (tauqir yā mu'ahid) kī aslī mafhūm yā manshā.

Intense, a. 1.—Khūb khimchā huā; nihāyat saḥt; shadīd; shāqqa; khūb dhyān se yā dil lagā ke; jismen tabī'at qūbī (garq) rahe.

Intense application—Riyāzat-i-shāqqa; kisī kām meñ dil se lage rahnā.—*Intense thought*—Kisī bāt kī dil se (barī) soch.

2.—Nihāyat darje kī; saḥt; shadīd; tez; jo kāṭe khāe; pur-josh; jismen sargarmī pāyī jāe. [yā bahlut hī.

Intensely, ad. 1.—Ba-darja-i-gāit; nihāyat hī; shiddat se; saḥt

2.—Tawajjuh ke sāth; dil se; dhyān se.

Intenseness, *n.* Tanāw; barī sakhti yā shiddat; barā zor; kisi bāt meñ barī fikr yā barā khauz; nihāyat darje ki tan-dihī.

Intensify, *v. t.* Ziyāda sakht yā shadīd k.; kisi shai ke zor yā sakhti ko barhā d.; ziyāda zor yā tākid d.

Intent, *a.* Kisi bāt par dil lagāye huye; nihāyat sā'i; dil se mashgūl; kisi bāt ki pairawī meñ sargarm; fikr ke sāth mihnat k. w.

Followed by *on*.

Intent, *n.* Irāda; maqsad; manshā; niyat; indiyā; garaz; ma'nī; mazmūn; mudda'a; matlab. [dar-haqīqat; dar-asl.]

To all intents and purposes—Ba-hama-wujūh; har tarah se; har ek ma'nī se; **Intention**, *n.* Irāda; manshā; maqsad; garaz; niyat; 'azm; qasd; kisi khās shai ki taraf dil kā khūb rujū' ho-jānā yā kisi tarz-i-khās par 'amal karne kā musammam irāda; woh bāt jiskā anjām maqsūd ho.

Intentional, *a.* Jo irāde yā niyat ke sāth kiyā jāwe; bi-l-'amd; bi-l-qasd; bi-l-irāda; dida-o-dānista; jān-būjh-kar; ittifaqiya nahīn.

The act was intentional, not accidental—Woh fi'l bi-l-irāda kiyā gayā na ki ittifaqan; woh fi'l 'amdan huā na ki hasb-i-ittifaq.

Intentionally, *ad.* 'Amdan; qasdan; samajh-būjh-kar; jān-būjh-kar; soch-bichār ke; dida-o-dānista; ittifaq se nahīn.

Intentioned, *a.* Irāda rakhtā huā. [Bad-niyat; jiskā manshā burā ho.]

Well-intentioned—Nek-niyat; jiski niyat meñ burāyi na ho.—Ill-intentioned—

Intently, *ad.* Bare dhyān yā gaur se; shauq yā sargarmi se; jī se; jī lagā kar; dil-o-jān se; hama-tan; khūb hī.

Inter, *v. t.* Gārnā; dafn k.; mitṭī d.; gor meñ r. [bich meñ.]

INTER, (*Lat.*) Ba-shumūl; shumūl meñ; darmiyān meñ; zail meñ;

INTER ALIA, (*Lat.*) Ba-shumūl-i-marātib-i-digar; aur bāton ke sāth yā darmiyān. [bich meñ.]

INTER NOS, (*Lat.*) Ham logon ke mābain yā darmiyān; ham logon ke

INTER SE, (*Lat.*) Bā-khudhā; āpas meñ; in logon ke darmiyān. [l-qāim.]

INTER VIVOS, (*Lat.*) Zindalagon ke darmiyān; mābain-i-ashkhās-i-haiyu-

Intercede, *v. i.* Jin do farīq ke mābain ikhtilāf yā nizā' ho unmeñ sulh

karāne ki garaz se darmiyān meñ parnā; bich meñ parnā; shifā'at k.;

dūsre ke haq meñ 'uzrāt pesh k.; wisātat k.; do shakhson ke darmi-

yān raf'-i-shar karānā; bich-bichāw k.

Usually followed by *with*.

Intercept, *v. t.* 1.—Rāh meñ rok d.; asuā-i-rāh meñ pakarnā yā giriftār k.

2.—Kisi ki raftār ko rok d. (usko āge chalne na d.); roknā; mu-

zāhim h. [hāil h.; rāsta kāṭ d.]

3.—Kisi dūsre tak āne-jāne yā uski taraf barhne na d.; bich meñ

Intercession, *n.* Darmiyānagī; shifā'at; wisātat; raf'-i-nizā' ki garaz se

un do shakhson ke bich meñ parnā jo bāham jhagarte hon; bich-bi-

chāw; ek farīq se dūsre farīq ke haq meñ kahnā-sunnā yā minnat-sa-

mājat karke usko manānā.

Interchange, *v. t.* 1.—Ek ki jagah par dūsrā r.; āpas meñ denā-lenā;

tabādala-i-bāhamī k.; adlā-badlā k.; 'iwaz-mu'āwaza k.

2.—Ek ke ba'd dūsrā dākhil k.; bārī bārī se āne-jāne d.

Interchange, *n.* 1.—Tabādala-i-bāhamī; āpas meñ denā-lenā yā 'iwaz-

mu'āwaza k. [sāhib-salāmat wagaira k.]

The interchange of civilities between two persons—Do shakhson kā āpas meñ

2.—Ek ke ba'd dūsre kā badalnā; yake ba'd-i-digare h.; 'alā-sabili-t-tartīb h.; woh qism qism kī kaifiyat jo tabādāle se paidā ho.

3.—Do shakhsōn yā mulkoñ ke mābain tijārat kī chizōñ kā tabādāla; saudāgarī ke māl kā denā-lenā; tijārat.

Interchangeable, *a.* 1.—Tabādāla-pazīr; jisko āpas meñ de-le sakeñ.

2.—Ek dūsre ke ba'd āne wālā; jiskā wuqū' 'ala-t-tawātur ho.

Intercourse, *n.* Shakhsoñ yā qaumoñ ke mābain bāham kār-rawāyī yā mu'āmalāt; rabt-zabt; bāhamī ikhtilāt; murāsālāt-i-bāhamdigar; khat-kitābat; rāh-o-rasm; len-den; āpas meñ apne apne dil kā bāl kahñā-sunnā; suhbat-i-bāhamī; sukūt ke sāth tabādāla-i-bāhamī.

Sexual intercourse—Ham-bistari; ham-khwābī; subbat; jimā'; mubāsharat.

Interdict, *v. t.* Hukm ke zarī'e se man' k.; bāz r.; rokuā; mānī' h.; barjanā.

Interest, *v. t.* Kisī ko mukhātab karānā; kisī meñ ta'alluq yā fikr paidā k.; kisī shakhs yā shai kī nisbat kisī meñ josh yā shauq paidā karānā.

☞ Usually followed by *in* or *for*.

A narration of sufferings *interests* us in favour of the sufferer—Taklifōñ kā bayān ham logoñ ko mazlūm kī taraf mukhātab karātā hai (usse uskī nisbat ta'alluq khwāh fikr paidā hotī hai.—I am *interested* in the completion of this work—Mujhe is kitāb ke tamām karne kā shauq yā iski fikr hai.—To *interest one's self* in something—Kisī shai meñ sharīk h. yā uskī nisbat ta'alluq-i-khātir khwāh fikr r.; jī lagānā.

Interest, *n.* 1.—Kisī shai kī nisbat tawajjuh-i-khās; fikr; hamdardī; libāz; khayāl; ta'alluq; 'alāqa; sarokār.

2.—Dil kā josh khwāh woh khushī se bharā ho yā ranj se khusūsan khushī shafaqat yā muhabbat kā. [se ta'alluq-i-khātir r. yā uskā izhār k.

To feel, or express, an *interest* in one—Kisī kī nisbat khushī wagaira ke sabab

3.—Hissa; juz; shirkat; māl meñ shirkat; baḳhra; sājlā.

He has an *interest* in a manufactory of cotton goods—Rāyī ke māl ke kār-khāne meñ uskā hissa hai.

4.—Naf' khwāh woh zātī ho yā 'ām; kisī shakhs yā jamā'at kī khās bhalāyī; naf'-i-zātī yā nij kā fāida; garaz.

5.—Dūsroñ par ikhtiyār; dabāw; zor; dāb.

6.—Sūd; byāj; rupaye ke isti'māl ke liye jo kuchh asl se zāid diyā jāwe; fi-sādī ke hisāb se (saikarē piche) woh manāfī' jo qarz diye huye rupaye par yā us jāedād par jo dūsre ke isti'māl meñ ho khwāh zar-i-qarz-i-gair-adā-shuda par hāsīl ho.

A legal rate of *interest*—Sharh-i-sūd-ba-mutābaqat-i-qānūn; sūd kī qānūnī sharh. ☞ "A higher rate of *interest* than that which the law allows is called *usury*." Webster.—*Simple interest*—Sūd jo sirf asl rupaye par denā parē.—*Compound interest*—Woh sūd jo asl aur sūd donoñ par denā parē; sūd-dar-sūd; sūd-bālā-i-sūd. [barhā ke d.

7.—Koyī naf'-i-zāid; kisī chīz ke badlā dene meñ kuchh aur

8.—Haq; haqqiyat.

Rights and *interests*—Huqūq-o-marāfiq.

Interested, *p. a.* 1.—Hissa r. w.; baḳhra r. w. [tarke meñ hissa r. w.

One *interested* in the estate of a deceased person—Kisī shakhs-i-mu'awaffā ke

2.—Ta'alluq yā garaz r. w.; kisī mu'āmale meñ sharīk; kisī mu'

āmāle ke naf'-nuqsān meñ sharik; lagāw yā lagāwat r. w.; jispar khārijī asar puhūñch sake; garaz-āshnā; matlabī; garaz-mand.

An *interested* witness—Gawāh jismeñ lagāwat ho; aisiḡawāh jisko mu'āmāle se ta'alluq ho yā jo uske naf'-nuq-ān meñ sharik ho; ahl-i-garaz gawāh.

A person *interested* in a suit—Ahl-i-muqaddama; fariq-i-muqaddama; muqaddame kā sharik.

Interesting, p. a. Jismeñ dil lage; dil-chasp; suhāwnā; jo tabī'at ko bhāye; margūb; jisse josh yā shauq paidā ho. [r.; lar-jānā; bhir-jānā.

Interfere, v. i. 1.—Mukhālīf h. yā mukhālafat r.; mutazād h.; tuwāquz 2.—Mudākhalat; k.; dastandāz h. yā dastandāzī k.; bāth dālnā; dakhil d.; bich meñ paṛnā; dūsroñ ke ta'alluqāt meñ sharik h. [paṛnā.

Interference, n. 1.—Mudākhalat; dastandāzī; dakhil; bāth dālnā; bich meñ 2.—Zor se takkar khānā yā bhir-jānā; mukhālafat; ittizād.

Interim n. Bich kā zamāna; darmiyānī waqt.

In the *interim*—Is darmiyān yā bich meñ; dariñ-asnā; itne bich; itne meñ.

Interior, a. 1.—Andarūnī; bich kā; bhītari; darūnī; bāharī yā ūpar kā nahīn.

2.—Mufassal kā; hudūd sar-had yā sāhil se dūr. [kā hissa.

Interior, n. 1.—Kisī shai kā andarūnī (bhītari) hissa; andar yā andar

2.—Mufassal; kisī mulk wagaira kā hissa jo samundar se dūr ho.

Interleave, v. t. Bich meñ ek waraq dākhil k.; kisī kitāb ke aurāq ke darmiyān dūsre sāde waraq lagānā. [judī satroñ meñ likhnā.

Interline, v. t. 1.—Do yā zāid zabānoñ kī 'ibārat yake-ba'd-i-digare judī

To *interline* Arabic and Persian—Pahli satar meñ 'Arabī 'ibārat likhnā aur dūsri meñ Fārsī 'alā-hāza-l-qiyaḡ.

2.—Likhī yā chhapī huyī satroñ ke bich bich meñ 'ibārat ke barhāne yā sihhat kī nazar se kuchh likhnā; bainu-s-sutūr meñ likhnā.

Interlineal, } a. Bainu-s-sutūr meñ likhā huā; dūsri satroñ ke bich
Interlinear, } meñ likhā yā chhapā huā.

An *interlinear* translation—Tarjama jo asl 'ibārat kī satroñ ke bich bich (darmiyān) meñ likhā yā chhapā ho.

Interlineation, n. 1.—Bainu-s-sutūr (satroñ ke bich) meñ likhnā.

2.—Tahrir jo bainu-s-sutūr meñ ho; woh lafz 'ibārat yā satar jo bainu-s-sutūr (satroñ ke bich) meñ likhī jāe.

Interlocution, n. 1.—Bāṭchīt; guft-gū; makālīma-i-bāhamī.

2.—(Law) Woh fi'l yā digri jo faisala-i-aḡhir ke qabl sādir ho.

Interlocutory, a. 1.—Jismeñ suwāl-o-jawāb ho.

2.—(Law) Darmiyānī; qat'ī yā ākhīr nahīn; kisī muqaddame ke shurū' aur khatm hone ke bich meñ jo koyī hukm wagaira diyā jāwe.

☞ "An order, sentence, decree, or judgment, given in an intermediate stage of a cause, or on some intermediate question before the final decision, is called *interlocutory*." Webster.

Interlope, v. i. Do shakhsōñ yā fariq ke darmiyān nā-haq paṛkar ek ko dūsre se mustafid hone na denā; bilā-ijāzat-i-munāsib rozgār k.; kisī ke haq meñ mukhil h.; be-jā dakhil d.; nā-haq bāth dālnā.

Interloper, n. Nā-haq kisī kām meñ dakhil d. w.; ba-tarz-i-bejā mudākhalat k. w.; jo kisī mulk yā jagah meñ be-guīr ijāzat ke rozgār karne ke liye jāe.

Intermarriage, *n.* Dō kḥāndānoḥ ke darmiyān is tarah par shādī kā honā ki ek apnī laṛkī de aur dūsre kī laṛkī le. [dūsre kī lenā.]

Intermarry, *v. t.* Āpas meṁ shādī k.; apnī laṛkī shādī meṁ denā aur

“Said of families, ranks, castes, and the like.” *Webster.*

Intermeddle, *v. i.* Bilā-wāsta dūsroḥ ke mu’āmalāt meṁ dakhil d.; be-kabe-suno hāth dālnā; nā-haq dakhil-dar-ma’qūlāt k.; bejā dast-andāzī k.; bāham maḥlūt k.

Intermediate, *a.* Darmiyānī; mutawassit; bīch kā; bichlā.

Interment, *n.* Dafn; taḍfīn; zamīn meṁ murdo kā gārnā; gārtop.

Interminable, *a.* Jiskā kḥātima yā pāyān na ho; lā-intihā; be-had.

Intermission, *n.* 1.—Kuchh ‘arse tak mauqūf rahnā; tawaqquf; waqfa; darmiyān meṁ thoṛī der tak ṭhahar jānā; muḥlat.

2.—Tap (buḥḥār) kā kuchh ‘arse tak na rahnā; kisī bīmārī kī naubat ke darmiyān kā zamāna; waqfa.

Intermit, *v. i.* Kuchh mauqūf yā band kar d.; rok d.; ṭhahar r.

Intermit, *v. t.* Kuchh der ke liye band ho-jānā; waqfa de de kar nikal jānā; rah rah kar chhor d.; kuchh kuchh ‘arse be ba’d ruk jānā; hārī se ānā.

Intermittent, *a.* Bārī kā; aṁtare kā; naubat kā.

Intermittent fever—Tap-i-naubat; aṁtare kā buḥḥār; aṁtariyā.

Internal, *a.* 1.—Andarūnī; bhītārī yā bhītār kā; kisī had yā sath ke andar rahne w.; khārījī nahīn; jo kḥud kisī shai se hāsil ho yā jiskā madār fi-nafsihī kisī shai par ho.

Internal peace—Andarūnī sulh—This deed bears no internal evidence of its genuineness—Is dastāweẓ meṁ fi-nafsihī koyī subūt uskī asliyat kā nahīn hai.

2.—Kḥāngī; mulkī; gair mulk ke muta’alliq nahīn; desī.

Internal trade—Kḥāngī yā mulkī tijārat.

3.—Aslī; haqīqī; jauharī.

Internally, *ad.* 1.—Bhītār hī bhītār; andar; ūpar se nahīn.

2.—Dil meṁ; zihn meṁ; ‘aql se.

International, *a.* Do yā zāid qaumoḥ ke rāh-o-rasm-i-bāhamī ke muta’alliq; jiske mutābiq muḥṭtalif qaumoḥ meṁ āpas kā bartāw rahe.

Interplead, *v. i.* (*Law*) Qabl isse ki asl mu’āmale kī tajwīz ho-sake kisī amr-i-‘ārīzī kī nisbat babs yā tajwīz kar l.; bā-kḥudhā tajwīz kar l. jaise muḥṭtalif da’widāroḥ kā kisī shai-i-wāhid kī nisbat.

Interpleader, *n.* (*Law*) Woh kār-rawāyī jiske zarī’e se do yā zāid ash-kḥās is bāt par majbūr kiye jāēn ki jis shai-i-wāhid kī nisbat woh sab mudda’ā-alaih se da’widār hoṁ uskā tasfiya bā-kḥudhā ba-zarī’a-i-nālīsh karā leṁ tā-ki mudda’ā-alaih ko judī judī nālīshāt kī zer-bārī aur taklif se najāt mile aur dain wagaira be-kḥauf hokar adā kare yā de.

A suit of *interpleader*—Woh nālīsh jo kisī aise shaḥḥs kī jānīb se jiske pās do yā zāid da’wi-dārān-i-muḥṭtalif rupaye yā māl amānatān rakh dewēn un sab da’widāroḥ par is amr ke tasfiye ke liye ki jāwe ki mudda’i (amānat-dār) woh rupaye yā māl kis da’widār ko de aur apnī tayīn kḥisāre se mahfūz rakhe.

Interpolate, *v. t.* Kisī nawishte yā kitāb meṁ jhūṭhā lafz yā jhūṭhī ‘ibarat dākhil kar d.; kisī aslī tahrīr wagaira meṁ lafz yā ‘ibarat-i-masnū’ī barhānā milānā shāmil yā dākhil k.; tahrif k.

Interpolation, n. 1.—Kisī nawishte yā kitāb meñ koyī jhūthī 'ibārat wagaira dākhil k.; tahrīf.

2.—Woh lafz yā 'ibārat-i-darog jo kisī asli tahrīr meñ dākhil kī jāe.

Interpose, v. t. 1.—Bich meñ rakhnā; darmiyān meñ r.

2.—Jin do shakhson ke darmiyān nizā' ho unke bich meñ parnā; darmiyān yā bich meñ ho-jānā yā parnā; daḡhl d.; bich-bichāw k.; kisī kī subuk-doshi yā tasfiya-i-nizā' ke liye yah kahnā ki madad yā khidmat ke wāste ham taiyār haiñ.

3.—Daḡhl-dar-ma'qūlat k.; rok dene kī garaz se kuchh kah d.

Interpose, v. i. 1.—Jin do shakhson meñ takrār ho uke bich inēñ parnā; bich-bichāw k.; miyāñji bannā; shifā'at k.

2.—Rokne kī garaz se kuchh kah d.

[parnā.

Interposition, n. 1.—Darmiyān meñ hāil yā wāqi' h.; bich meñ h. yā

2.—Darmiyāngī; bich meñ parnā; wisātat; shifā'at; do farīq ke mābain ho-jānā. [dene kī garaz se darmiyān meñ kah diyā jāwe.

3.—Daḡhl-dar-ma'qūlat; jo kuchh silsila i-kalām ke shikast kar

Interpret, v. t. 1.—Kisī chiz ke ma'nī ko bayān k.; tauzih k.; sharh d.; qābil-i-fahm yā mānūs 'ibārat meñ tarjama k.

☞ "Applied to language and the like." *Webster.*

2.—Kisī chiz ke mānshā yā wujūh ko kholnā yā bayān k.; kisī chiz ke bhed ko kholnā; sāf kar d.; ta'bīr k.; 'uqda-kushāyī k.; bal k.; tāwīl k.

☞ "Applied to visions, dreams, enigmas, and the like." *Webster.*

3.—Kisī aisi shai kā hāl bayān k. jo samajh meñ na āye. [tauzih k.

4.—Ta'rīf k.; jis zabān kā lafz ho usī zabān ke dūse alfāz se uskī

Interpretation, n. 1.—Tauzih; tafsīr; jo kuchh nā qābil-i-fahm ho yā samajh meñ na āye yā wāzih na ho uskā samjhā d. yā bayān k.; tarjama; tāwīl; ta'bīr.

2.—Woh ma'nī yā matlab jo tarjamān yā ta'bīr-kunanda bayān kare; ma'nī; mudda'ā; sharh; bayān. [yā mufasssīr; shārih.

Interpreter, n. Tarjamān; mutarjīm; tauzih yā ta'bīr k. w.; tafsīr k. w.

Interrogate, v. t. Zābite khwāh qā'ide ke muwāfiq suwāl pūchhnā; suwālāt pūchh kar daryāft-i-hāl k.; pūchhnā yā suwāl pūchhnā.

To interrogate a witness—Kisī gawāh se suwālāt pūchh-kar daryāft-i-hāl k.

Interrogate, v. i. Suwālāt pūchhnā; istifsār k.; pūchhnā.

Interrogatory, n. Suwāl; istifsār; suwāl-i-tahrīrī; woh suwāl jo likh kar pūchhā jāwe.

[writing." *Webster.*

☞ "This term, *in law*, is most usually applied to a question in

IN TERROREM, (Lat.) Tambīhan; mutanabbah karne ke liye; 'ibratan; khauf dilāne kī garaz se; tahdīdan.

Interrupt, v. t. 1.—Bich meñ rok yā ṭok d.; kisī shai ke daurān meñ mukhīl h.; jab koyī bāt ho rahī ho usī hālat meñ use rok d.; hārīj h.; khalāl dālnā; roknā; ṭoknā. [ṭor d.; darmiyān meñ wāqi' h.

2.—Bich meñ hāil h.; judā k.; fasl paidā k.; kisī shai ke silsile ko

Interruption, n. 1.—Roknā; ṭoknā; bich meñ hāil h.

2.—Rukāwat; atkāw; harj; taḡhallul yā khalāl.

[waqfa.

3.—Tawaqquf; kisī kām kā kuchh der ke liye band ho-jānā; nāga;

Intersect, v. t. Bich se kātūnā; ek dūse se hōkar guzarnā; ek dūse ko kātūnā; judā judā k.; hissa hissa k.

Intersect, *v. i.* Bāham taqātu' k., mil-kar ek dūsre se gūzarnā.

Intersperse, *v. t.* Jā-ba-jā muntashar k.; auroñ ke shumūl meñ jā-ba-jā (jagah jagah) baiṭhālū nasab k. yā lagūnā; chhiṭkūnā; chhitrānā.

Interval, *n.* 1.—Fāsl; jo khālī jagah kisī do chiz ke darmiyān ho.

2.—Woh zamāna jo waqtoñ yā sāuihoñ ke mā-bain hāil ho; bich kā zamāna; 'arsa jo zamānoñ yā mājaroñ ke darmiyān guzre.

3.—Kisī bīmārī wagaira ke do naubatoñ ke bich kā zamāna; waqfa; woh zamāna jismeñ koyī bīmārī wagaira na rahe. [h.; hāil h.]

Intervene, *v. i.* 1.—Bich meñ ā-jānā yā h.; bich yā darmiyān meñ wāqi'

 Followed by *between*.

2.—Do waqtoñ yā sāuihoñ ke darmiyān wāqi' h. yā parnā.

3.—Is tarah par wāqi' h. ki kisī bāt meñ khalal yā rukāwat ho-jāe; māni' yā hārij h.; mukhbil h.

4.—Kisī dūsre ke 'iwaz meñ koyī kīm khud-ba-khud uṭhā l.; dūsre ke mu'āmale meñ āp-hi-āp hāth dālū.

5.—(*Law*) Apne haq ke bachāne ke liye kisī muqaddame meñ ba-taur fariq-i-sālis ke apnī tayīñ qāim karīnā; 'uzr-dārī k.

Intervention, *n.* 1.—Darmiyān yā bich meñ parnā khwāl hāil h.

2.—Dastandāzī; mudākhalat; wisātat; shifā'at.

3.—(*Law*) 'Uzrdārī i-fariq-i-sālis; apne huqūq ke bachāw ke liye kisī shakhs kā apnī tayīñ kisī muqaddame meñ fariq-i-sālis ke taur par qāim karīnā.

Interview, *n.* Dīdār; mulāqāt; chār-chashmī; kisī amr-i-aham kī nisbat guftgū ke liye zābite yā qā'ide kī mulāqāt; bātehit; āpas meñ ek dūsre kā hāl kahnā-sunnā. [yā āpas meñ milā d.]

Interweave, *v. t.* 1.—Ek-sāth bunnā; bunāwat yā sākt meñ ek kar d.

2.—Bāham maḥlūt k.; ek meñ ek yā ekaṭṭhā baiṭhālū lagānā yā nasab k. [kar-d.]

3.—Ek meñ milā d.; ekaṭṭhā kar-d.; ek kar-d.; milākar ek dil

Intestable, *a* Jismeñ wasīyat karne kī salāhiyat na ho; jo qānūn ke rū se wasīyat-nāma likhne kā mujāz na ho.

An insane person is *intestable*—Majnūn shakhs wasīyat karne kī salāhiyat nahīñ rakhtā; shakhs-i-fātūr-i-'aql qānūnan wasīyat-nāma likhne kā mujāz nahīñ hotā. [wasīyat-i-jāiz na kar-jāe.]

Intestacy, *n.* Bilā-wasīyat-i-jāiz mar-jānū; woh hālat jab koyī mar-jīe aur

Intestate, *a.* 1.—Bilī-wasīyat; bilā-wasīyat i jāiz mar-jāne wālā.

When a person dies *intestate*, his estate is committed for settlement to administrators—Jab koyī shakhs bilā-wasīyat (yā bilā-wasīyat-i-jāiz) mar-jātā hai to uskā matrūka intizām ke liye muhtamimōñ ko sipard kar diyā jātā hai.

2.—Jiskī nisbat wasīyat na huyī ho; jiskā intizām wasīyat-nāme ke zarī'e se na kiyā gayā ho; gair-wasīyat-shuda.

An *intestate* estate—Jāedād-i-gair-wasīyat-shuda; aisī jāedād jiskī nisbat uske mālīk ne koyī wasīyat na kī ho.

Intestate, *n.* Woh shakhs jo bilā-wasīyat mar-jāe; aisā mutawaffā jisne apnī jāedād kā intizām wasīyat ke zarī'e se na kiyā ho. [nahīñ.]

Intestine, *a.* 1.—Andarūnī; bhitārī; khārijī yā berūnī nahīñ; bāhari

 "Applied to the human or other animal body; as an *intestine* disease." *Webster*.

2.—Jo kisi riyāsat yā mulk ke bhitar ho; mulkī; desī; khangī.

☞ Usually or always applied to evils.

Intimacy, *n.* Nihāyat mānūs h.; nihāyat darje kā ikhtilāt (mel-jol) yā khalā mulā; barī dostī; jigari dostī; ek jān do qālib h.; ham-rāz ham-dam yā ham-dil h.

Intimate, *a.* 1.—Andarūnī; bhitarī; dilī.

2.—Nazdik; qarib; pās; muttasil.

3.—Jānī; jigari; ham-dam; nihāyat mānūs yā mālūf; bahut rabt-zabt yā mel-jol r. w.; mukhallā-bi-t-tab'. [dosti ho.

An intimate friend—Jānī dost; yār-i-gār; dilī dost; aīn shakhs jisse barī hī

Intimately, *ad.* Nazdik-nazdik; qarib-qarib; lage-lage; bahūt hī; nihāyat hī; nihāyat mānūs tariq par; nihāyat ulfat ke sāth; bahūt hī mel-jol (khalā-mulā) rakhte hūye.

Intimate, *v. t.* Kisi bāt kā mujmālān yā kināyatan sochānā; kisi bāt kā khūb sāf sāf na sochānā; kisi amr kī khafif ittilā' d.; kisi bāt kā bahūt khol-ke na batānā; ittilā' d.; khabar d.; imā k.; ishāratān kahnā.

Intimation, *n.* Ittilā'-dihī; ittilā'-i-khafif; ishāra; imā; muhmal ittilā; kisi bāt kā pher-phār ke sochā d.; aisi bāt jisse purā purā hāl ma'lūm na ho. [dekhānā; dhankānā; shikasta-dil k.; dil-torūnā.

Intimidate, *v. t.* Khāif k.; khauf dilānā yā dekhānā; darānā; dar

Intimidation, *n.* Takhwif; dhankī; dar dekhānā; shikasta-dilī.

Intolerable, *a.* Nā qābil-i-bardāsh; nā-qābil-i-tahammul; jise bardāsh na kar-sakeñ; jo sahā na jā sake; jiskā tahammal na ho-sake; jo munāsib yā jāiz mutasawwar na ho-sake; nā-rawā.

Intolerably, *ad.* Itnā isqadar yā isdarje kā ki bardāsh na ho-sake; ba-shiddat; nihāyat hī; darja-i-gāit kā.

IN TOTIDEM VERBIS, (*Lat.*) Is 'ibārat se; in alfāz se.

IN TOTO, (*Lat.*) Bi-l-kul; tamām-tar; kulliyatan; sab kā sab; sarā-sar; az-sar-tā-pā; juz-o-kul; sāre kā-sārā.

Intoxicate, *v. t.* 1.—Nashe meñ k.; maḡhmūr yā sarshār k.; matwālā k.

2.—Ek tarah kī be-khudī paidā k.; sar-garm madhosh yā maj-nūn k. [r. w.; muskir.

Intoxicating, *p. a.* Munashshī; nashilā; nasha paidā karne kī khlāsiyat

Intoxicating drugs—Ashyā-i-munashshī; aisi chizeñ jinse nasha paidā ho; muskirāt jaise sharāb bhang gāñja afyūn wagaira. [maḡhmūrī-

Intoxication, *n.* 1.—Nasha; bad-mastī; matwālā-pan; madhoshī;

2.—Dil kā barā josh; be-khudī; kisi bāt kā nasha josh yā junūn-garmā-garmā. [sakht; karā; sarkash; haṭṭhī; ziddī.

Intractable, *a.* 1.—Jise jald malikūm yā apne qābū meñ na kar-sakeñ;

2.—Nā tarbiyat-pazir; jo sikhne yā ta'līm pāne par māl na ho.

IN TRANSITU, (*Lat.*) Asuā-i-rāh meñ; bāhar jāne kī hālat meñ; rāste meñ. [chhip-kar.

INTRA PARIETES, (*Lat.*) Dar-parda; khufyatan; poshila-poshida.

Intrench, *v. t.* 1.—Qal'a-bandī kī nazar se chārōñ taraf khandaq yā khāñyū banānā; khandaq aur fasil se mazbūt k.

To intrench on or upon—Yūrish k.; dabā l.; dūre ke haq wagaira ko mudākhilāt kar-ke apne qabze yā ikhtiyār meñ kar-l. [yā qal'a.

Intrenchment, *n.* 1.—Khāñyū; khandaq; fasil; dhus; khafif sā moreba

2.—Kisī qism kā bachāw; kisī tarah kī hifāzat.

3.—Dūsre ke huqūq meñ mudākhalat (unko dabā l.).

Intrepid, *a.* Jo khauf se na kāñpe yā tharrāe; niḍar; be-khauf; diler; shujā'; jarī; be-bāk; gāzī-mard; sher-mard.

Intrepidity, *n.* Be-khaufī; khatre meñ be-khaufī kesāth dilerī; barī himmat jurat yā shujā'at; jāñ-bāzī; sarbāzī; be-khaufī ke sāth juwāñ-mardī.

Intricacy, *n.* Pech-o-tāb; pechidagī; uljhāw; uljherā; phañsāw.

Intricate, *a.* Pechdār; pechida; pur-pech; uljhā huā; uljhāw kā; mug-laq; muhmal; sāf nahīñ. [ke karne kī bandish; ittifaq-i-nihusta.

Intrigue, *n.* 1.—Sāzish; bandish; fitrat; khufya ta lbiron se kisī kām 2.—Āshuāyī; mukhtalif jinsoñ ke do shaḵsoñ ke mābain chhipī huyī nā jāiz muhabbat; saṭṭā-baṭṭā; ikhtilāt-i-nā-jāiz.

Intrigue, *v. t. l.*—Sāzish k.; bandish k.; khufyatan makr-o-fareb ke zarī'e se kisī maqsad ke anjām ke liye koyī pech-pāch kī tadbīr k yā pechida bāt qāim k.

2.—Āshuāyī r.; rābt-i-nā-jāiz r.

Intriguingly, *ad.* Sāzish se; bandish se; chhipī chhipī tadbiron se.

Intrinsic, } *a.* Andarūnī; sachchī; aslī; haqīqī; zātī; jauhari; jibillī;

Intrinsical, } paidāishi; zāhiri yā 'arizi nahīñ; ma'nawī.

Intrinsically, *ad.* Dar-asl; sach-much; haqīqatan; fī-nafsilī; bi-l-khāsiyat. [dagī yā sifateñ.

The *intrinsic* worth of a person—Kisī shaḵhs kī aslī zātī khwāh paidāishi 'um-

Introduce, *v. t. l.*—Andar (bhitār) lānā yā le-jānā; dākhil k.; rāh dekhlatē kisī makān wagaira ke andar le-jānā.

To *introduce* a person into a drawing-room—Kisī shaḵhs ko nishastgāh meñ le-jānā (use rāh dekhlatē uske andar le-jānā).

2.—Le-jā-kar aur qā'ide ke mutābiq hāl batlā kar yā sifārish ke kalām kah-kar hāl-batlānā taqrīb k. yā wāqif karānā; ibtidāan mulāqāt karānā yā milānā; shināsāyī (jāñ-pahchāñ) karānā.

To *introduce* a stranger to a person—Kisī shaḵhs se ek ajnab ko ibtidāan milānā yā uskī taqrīb k.; kisī shaḵhs ke pās ek ajnab ko le-jā-kar uske hālāt wagaira kahnā aur mulāqāt karānā.

3.—Kisī nayī bāt kā jāri k.; koyī nayī bāt logon ko ma'lūm karānā; rawāj d.; chālānā; nikālānā.

To *introduce* a new fashion—Ek nayī waz' jāri k.

4.—Shurū' k.; pesh k.; madd-i-nazar k.; sāmne r.; tamhīd k.

5.—Tahrīr yā taqrīr ke zarī'e se apnī tayīn 'awām ke rū-ba-rū pesh k.

Introduction, *n. l.*—Kisī shaḵhs ko kahīñ le-jākar dākhil k. (pahunchānā).

2.—Mulāqāt karānā; jāñ-pahchāñ (shināsāyī) karānā.

3.—Dibācha; tamhīd; 'unwān; shurū' kī bāteñ; marātib-i-ibtidāyī; woh bāteñ jo tamhīdan kisī taqrīr yā bahs wagaira ke shurū' meñ kahī jāeñ.

Introductory, *a.* Ibtidāyī; tamhīdī; bataur dibāche yā muqaddame ke; jiske zarī'e se koyī dūsre shai pesh kī jāe; muqaddam yā pahle kā.

Intrude, *v. i. l.*—Be-bulāye andar chale-jānā; is tarah-par ghus-jānā kī woh jānā bhalā (khush yā achchihā) ma'lūm na ho; logon kī suhat meñ bilā-talab dākhil ho-jānā. [waqt aur bilā-talab chale-jānā.

To *intrude* on families at unseasonable hours—Logon ke larke-balon meñ be-

2.—*Bilā-ijāzat* ghus-jānū yā dakhil kar-l. ; be-jā mudākhalat k. ; dabā l.
To *intrude* on the lands of another—Dūsre ki arāzī par be-jā mudākhalat k. ;
dūsre ki zamīn par bilā ijāzat uske dakhil kar-l. (usko dabā l.).

Intrude, v. t. 1.—*Bilā-istihqāq* yā bilā-talab kabīn ghus paith yā dhañs jānā
2.—Ghuseṛ d. ; zor se bhitar dāl d. [bejā mudākhalat k. w.

Intruder, n. Jo bilā-istihqāq yā be-bulāye kabīn ghus yā paith jāe ;
Intrusion, n. 1.—Be-bulāye yā bilā-istihqāq kabīn ghus-jānā ; kisi ke
ghar meñ is tarah paith yā chale jānū ki ghar kā mālik khātir-dārī
(tawāzu'-takrīm yā āwabhugat) na kare. [kar-l. (usko dabā l.)

2.—*Mudākhalat-i-bejā* ; dūsre ki milkiyat par bilā-istihqāq qabza
Intrust, v. t. Ba-taur amānat ke hawāla k. ; kisi ko hif-zat ke liye si-
purd k. ; kisi ki diyānat par bharosā karke use sipurd k. ; tafwiz k. ;
tahwil meñ r.

To *intrust* a servant with one's money or goods, or to *intrust* money or goods
to a servant—Naqd yā jins kisi naukar ko hif-zat ke liye sipurd k.

Inundate, v. t. 1.—*Umanḍuā* ; sailāb k. ; tah-i-āb (garqāb) k. ; tугyānī
k. ; pānī kā phail-jānā ; charhūnā ; barhānā. [d. ki bah yā utrā chale.

2.—Kasrat se bhar d. ; ifrāt se kar-d. ; rel-pel kar-d. ; isqadar bhar

Inundation n. 1.—Sailāb ; tугyānī ; tūfān ; bārḥ ; būrā ; pānī kā ūchā
ho-kar nīchī zamīnoñ par phail-jānā.

Inure, v. t. 1.—'Adī k. ; khū-gar k. ; 'ādat dālnā ; isqadar kisi kām meñ
lagānā ki kasrat-i-isti'māl se phir kuchh taklif ma'lūm na ho yā shid-
dat wagaira kā bahut kam asar yā khayāl ho. [masraf yā naf'e kā h.

Inure, v. t. Kām ānā yā kām meñ ānā ; kārgar h. ; lagāyā-jānā ; kisi ke
A gift of land *inures* to the heirs of the grantee, or it *inures* to their benefit—
Hiba-i-arāzī se mauhūb-ilāih ke wurasā ko naf' pahunchtā hai.

Invade, v. t. 1.—Mukhālifāna ghusnā ; fath karne yā lūṭne ki niyat se bataur
dushman ke andar-jānā ; hamla k. ; charhāyī k. ; charh jānā ; yūrish k.

2.—*Dast-darāzī* k. ; mudākhalat-i-bejā k. ; dabā l. ; talaf k.

To *invade* one's rights—Kisi ke huqūq par dast-darāzī yā unmeñ mudākhalat-i-
bejā k. ; kisi kā haq dabā lenā mārṇā yā talaf k.

Invalid, a. 1.—Mazbūt bū-waq'at yā qawī nahīn ; za'if ; kamzor.

2.—(Law) Nā-qābilu-n-nafāz ; be-tāsīr ; be-kār ; be-waq'at ; bātil ;
ka-l-'adam ; nā-jāiz.

Invalid, a. Bīmār ; marīz ; kamzor ; nā-tuwān ; rogī.

Invalid, n. Kamzor aur nā-tuwān shakhs ; 'alīl yā bīmār shakhs ; jo
shakhs kamzor yā zaḥmī wagaira hone ke sabab se kīm se jātā-rahe
(kām ke lāiq na rahe ; be-kār ho-jīe).

Invalid, v. t. Ma'zūru-l-khidmat kar-d. ; un shakhsōn ke shumār meñ
dakhil k. jo kām ke lāiq na hoñ ; faujī yā baharī khidmat meñ be-
kāroñ ki fihrist me nām charhānā.

Invalidate, v. t. Be-tāsīr yā be-kār k. ; kisi ki waq'at yā tāsīr ko za'if
yā kam kar-d. ; kisi shai ki quwwat yā jawūz ko zāil kar-d. ; nū-jāiz
k. ; rad kar-d. ; bātil k. ; faskh k. [tāsīr na r. ; be-asarī ; be-tāsīrī ; zu'f.

Invalidity, n Nā-jawāzī ; qawī yā mazbut na h. ; qānūnī waq'at yā

Invaluable, a. Be-bahā ; girān-bahā ; itnā qīmātī ki uski qīmat na lagā
sakeñ ; au-mol ; is qadar 'umda ki us 'umdagī ki tashkībīs na ho-sake.

Invariable, a. Jismeñ tagaiyur yā tabaddul na huā kare; hamesha ek-hī hālat meñ rahne w.; gair-mutalawwīn; gair-mubaddal; hamesha yaksān (ek tarah kā). [tabaddul; yaksān taur par.

Invariably, ad. Hamesha; barābar; mudām; sadā; bilā tagaiyur yā

Invasion, n. 1.—Dūsre ke haq meñ be-jā mudākhalat; haq-talfī; dast-darāzī.

2.—Dushman kī fauj kā fath yā lūṭ kī garaz se chaṛḥ ānā; hamla; yūrish; tākht; fauj-kashī; chaṛḥāyī. [huñch jānū jo muzir ho.

3.—Kisī bīmārī kā yakāyak ā-jīnā; kisī aisi shai kā daʿātan pa-
Invective, n. Mazammāt; saḥt sarzauish yā laʿnat-malāmat; koyī tah-rīr yā taqrīr jisse badnāmī wagaira maqsūd ho; dushnām-āmez ilzām.

☞ Followed by *against*.

Inveigh, v. i. Mazammāt k.; taʿna mārṇā; burā-bhalā kahnā; gālī d.

☞ With *against*.

Inveigle, v. t. Chhal-bal yā khushāmad-barāmad se kisī burāyī kī targīb d.; phuslānā; wargalāunā; bahkānā.

Invent, v. t. 1.—Ījād k.; ikhtirāʾ k.; koyī nayī bāt nikālṇā; koyī aisi bāt nikālṇā jisse log pahle wāqif na rahe hoñ; mansūba yā fikr kar-ke koyī aisi chīz paidā k. jiskā wujūd pahle na rahā ho.

2.—Iftirā k.; jhūthā banānā; gaṛḥnā; bauā l.; rachnā; bāndhnā.

Invention, n. 1.—Ījād; aisi bāt kā nikālṇā jiskā wujūd pahle na rahā ho.

2.—Jo bāt ījād kī-jāe; lāt jo nikālī-jāe; hikmat; bandish; banāwat; dhokhā dene kī tadbīr; jaʿl; iftirā; jhūth; kāristānī; jor-toṛ; ījād.

3.—Quwwat-i-ījād; nayī bātoñ ke paidā karne kā fan.

Inventive, a. Ījād ke laiq; jismeñ nayī bātoñ ke nikālṇe kī quwwat ho; bātoñ ko jhaṭ-paṭ nikālṇe w.; mūjid; rasā; muḥtari; upāyī.

Inventor, n. Woh shaḥḥs jo koyī nayī bāt nikāle; mūjid; ījād k. w.; bānī; muḥtari.

Inventory, n. Kisī shaḥḥs-i-mutawaffā ke kul māl-o-asbāb aur baʿz auḡāt uskī jāedād-i-gair-manqūla kī bhī fihrist yā uskā hisāb; kisī shaḥḥs-i-mutawaffā kī jāedād kī fihrist; us māl-o-matāʾ kī fihrist jo kisī ke qabze meñ nikle; fard; taʿliqa.

Take an *inventory* of all he has — Jo kuchh uske pās hai us sab kī fihrist kar-lo.

Inventory, v. t. 1.—Kisī ke māl-o-asbāb kī fihrist banānā; kisī ke māl-o-matāʾ ko darj-i-fihrist k. yā fihrist par chaṛḥānā; taʿliqa k. yā likhnā.

2.—Asbāb kī kitāb yā fihrist meñ likhnā. [zer-o-zabar.

Inverse, a. Ulṭā; ulṭā-pulṭā; auñdhā; maʿkūs; maqlūb; tah-o-bālā;

Invert, v. t. Ulaṭ d.; ulṭā-pulṭā kar-d.; niehe-upar kar d.; tah-o-bālā k.; zer-o-zabar k.; jānib-i-muḥālīf ko pher d.; silsila-i-aslī ko badal d.; auñdhā k.

Invest, v. t. 1.—Pahnānā; malbūs k.; ārāsta k.

☞ Usually followed by *with*.

2.—Denā; ʿatā k.; bakhshnā.

[furāz k.; māmūr k.

3.—Koyī ʿuhda yā ikhtiyār d.; koyī rutba yā tauqīr ʿatā k.; sar-

4.—Gher l.; muḥāsara k.; is-tarah par rāh kā band kar-d. ki jo log muḥāsare meñ hoñ unki madad ke liye ādmī yā rasad un tak pahuñch na sake aur na we bhāg bhī sakeñ.

5.—Kisī chīz meñ rupaye lagānā; ruyaye ko is tarah par lagānā ki woh hifāzat se rahe aur usse naf' bhī ho.

Followed by *in*.

Invest, *v. i.* Kisī chīz meñ naf'e kī ummed par rupaye lagānā. [sakeñ.

Investigable, *a.* Tahqīqāt yā taftīsh ke qābil; jisko dhūndh-kar nikāl

Investigate, *v. t.* Kisī bāt kī taftīsh k.; kisī bāt ko ihtiyāt aur silhat

ke sāth daryāft k. aur jānchnā; kisī bāt ko ba-tahqīqāt-i-tamām daryāft

k.; tahqīqāt k.; pūchh-pāchh k. [pāchh; haqīqat yā wāqī'at kī joyāyī.

Investigation, *n.* Tahqīqāt; taftīsh; tajassus; tahqīq; daryāft; pūchh-

Investment, *n.* 1.—'Atā k.; denā; malbūs k.; pahūnā. [dī-jāe.

2.—Khal'at; poshāk; libās; woh shai jo kisī ko uske i'zāz ke liye

3.—Mohāsara; gherā; fauj se gher l. (mahsūr kar-l.).

4.—Kisī qism kī jāedād (khusūsan pāedār jāedād) kī kharidārī meñ rapaye lagānā yā sarf k.; āmadani khañ karne ke liye kisī jāedād kī kharidārī meñ rupaye lagānā.

Inveterate, *a.* 1.—Jisne khūb jar pakar liyā ho; jo rahte rahte mazbūt

ho-gayā ho; jiskī jar yā bunyād mazbūt ho-gayī ho; derīna; jo juld

daf' na ho; karā; qawī; khabīs—jaise bimārī yā koyī aur burāyī.

2.—Pakkā; pukhta-kār; 'ādātī; jisko kisī bāt kī 'ādāt bahut dinon

se par gayī ho.

Invidious, *a.* Hasad-angez; jisse hasad (dāh) paidā ho; jisse dil meñ

burāyī paidā ho; jisse bingz yā 'adāwat ho. [dālnā; qawī yā mazbūt k.

Invigorate, *v. t.* Quwwat d.; tāqat d.; zor d.; kisī meñ jān aur quwwat

Invincible, *a.* Jisko sar fath yā maglūb na kar sakeñ; jiskī daf'iya na

ho-sake; jo raf' yā daf' na ho-sake; lā-hal; nihāyat saqlit mazbūt yā

pukhta.

Inviolable, *a.* 1.—Nā-pākī ke qābil nahīn; jo is qābil na ho ki usmeñ

zarar pahūnchāyā jāe yā kisī tarah kī gandagī paidā kī-jāe; wājibu-t-

tahrīm; pāk. [qābil-i-infisākhi; pakkā; pukhta; hatmī.

2.—Jisko faskh rad yā bātīl na kar-sakeñ; jisko tor na sakeñ; nā-

3.—Jismeñ dāg yā dhabbā na lagā sakeñ; pāk; sūf.

4.—Jisko zarar yā zaqlm na pahūnch sake.

Invisible, *a.* Jo dekh na pare; jisko ānkh se na dekh sakeñ; jiske

dekhne meñ nazar khatā kare; nazar se gāib yā chhipā huā.

Invitation, *n.* Talab; istid'ā; darqhwāst; da'wat; nawed; newtā; tawāzu';

kisī ko mulāqāt khāna khāne yā apne sāth kahīn jāne ke liye bulānā;

kisī se yah istid'ā karnā ki ā-kar hamāre sāth khānā khāo ham se

milo yā hamāre sāth fulān maqām par chalo.

Invite, *v. t.* 1.—Kisī se yah kahīn kī fulān amr karo yā fulān maqām

par jāo; khānā khāne yā mulāqāt ke liye bulānā; da'wat k.; newtā

k.; nawed d.; bulānā; darqhwāst k.; istid'ā k.; talab k.

To invite one to dinner—Kisī ko khānā khāne ke liye bulānā; kisī kī khāne kī

da'wat k.—To invite friends to a wedding—Doston ko shādī meñ sharik

hone kī garaz se nawed d. (unse usmeñ sharik hone kī istid'ā k.).

2.—Lobhā-kar apnī taraf khañchnā; apnī taraf āne ke liye lalchā-

nā yā targīb d.; apnī jānib kashish k. (khañchnā); khusī yā ummed

se kisī shai kī taraf māil k. [gūb ho.

Invite, *v. i.* Kisī aisi shai kī taraf māil k. yā khañchnā jo dil ko mar-

Inviting, *p. a.* Dil-fareb; dil-kash; dil-chasp; jismeñ dil lag yā phañs jāe; lobhāne w. [kar kuchh kahūā; munājāt.

Invocation, *n. l.*—Du'ā māñgne ke waqt kisi kī taraf mukhātab ho.
2.—Kisi se khusūsan kisi dewatā se madad māñgnā yā usse uskī maujūdagi kī darḡhwāst k.; āvāhan. [yā hukm.

3.—(*Law*) Talabī; māñg khusūsan 'adālat kī talabī khwāb mutālaba
The invocation of papers or evidence into court—'Adālat meñ kagazāt yā subūt kī talabī.

Invoice, *n.* Bijak; chalān-chitṭhī; chālān; 'arz-i-irsāl. [meñ charhānā.

Invoice, *v. t.* Māl kī fihrisht nā' uskī qīmat ke banānā; qīmat kī fibrist

Invoke, *v. t. l.*—Du'ā māñgnā; madad aur hifāzat kī istid'ā k.; muñājāt k.
2.—Dil se māñgnā yā chāhnā.

To invoke the aid of government—Sarkār se madad māñgnā (uskī darḡhwāst k.).

Involuntary, *a. l.*—Khwāhish yā pasand kī quwwat nā r. w.

2.—Khwāhish yā pasand par mauqūf nahīñ.

3.—Ikhtiyārī nahīñ; jo khwāhish se nā kiya jāe; khwāhish ke khilāf; gair-ikhtiyārī; jismeñ bas yā qābū nā ho.

Involve, *v. t. l.*—Lapeṭnā; chhipā l.; gher l.

2.—Kisi nīsī chīz meñ lapeṭnā jo chāroñ taraf maujūd ho.

3.—'Aqlī yā mantiqī ta'bīr se shāmil k.; ta'bīr yā istimbāt se chāhnā yā jāiz r.; shāmil r.; dākhil r.; lāzim ānā; ba-taur natija-i-lāzimī ke r.

To be and not to be at the same time, involves a contradiction—Ek hī waqt meñ wujūd aur 'adām-i-wujūd se ek dūse kī tardid kā natija nikaltā hai (ek dūse kī tardid lāzim ātī hai yā unmeñ ek dūse kī tardid dākhil hotī hai).

4.—Dabā d.; dābānā; mubtalā k.; giriftār k.; phañsānā; zer-bār k.; kisi āfat yā balā ke bojh se dabā d.

To involve in debt or misery—Qarz yā taklif meñ phañsānā yā mubtalā k.

Inward, *a. l.*—Andarūnī; bhitārī.

2.—Dilī; bātinī; jo dil yā rūh meñ jā-guzīñ ho.

Inward, *ad. l.*—Bhitār kī taraf; jānib-i-andarūñ.

2.—Markaz kī taraf; bich meñ.

3.—Dil yā khayāl meñ.

Inwardly, *ad. l.*—Andarūnī hissoñ meñ; bhitār hī bhitār.

2.—Dil meñ; chhipē-chhipē; poshida-poshida; bātin meñ; zāhir meñ nahīñ; khul-ke nahīñ.

3.—Markaz kī taraf; bich meñ. [bayān jiskā kuchh subūt nā ho.

IPSE DIXIT, (*Lat.*) Qaul yā kalām jiskā subūt nā ho; bayān-i-mabz;

IPSISSIMA VERBA, (*Lat.*) Thik wahī alfāz; bi-jinsihi qaul.

IPSISSIMIS VERBIS, (*Lat.*) Thik unhiñ alfāz se; usī qaul ke mutābiq.

IPSO FACTO, (*Lat.*) Fi-l-wāqī'; fi-l-haqīqat; fi-nafsihi; khud wāqī'a ke lihāz se.

IPSO JURE, (*Lat.*) Khud qānūn ke rū se; qānūn hī ke lihāz se.

Irascible, *a.* Jise gussa jald ā-jāe; maglūbu-l-gaiz; jo jald chīrḡh uṭhe yā ranjida ho-jāe; chīrchīrā; zūd-ranj; tunuk-mizāj.

Irksome, *a.* Thakāū; jisse tabī'at thak uṭhe yā tang ā-jāe; jiskā der tak rahnā (uskā jald nā guzarnā) yā rah rah kar huā karnā (band nā ho jūnā) taklif kā bā'is ho; jisse be-qarārī ho; girāñ-bār; bhārī.

Iron, *n.* 1.—Lohā; āhan.

2.—Koyī āla yā auzār jo lohe kā banā ho.

☞ Chiefly in composition; as, a smoothing *iron*.

3.—(*pl.*) Zaujir; berī; jaulān; paikare; hath-kaṛī

4.—Quwwat; zor.

Iron, *a.* 1.—Lohe kā; lohe kā banā huā; āhanī.

2.—Jiskā rang lohe sā ho; lohe ke rang kā.

3.—(*a*) Wahshī; sakht; kaṛā; tang—jaise zamāna; (*b*) mazbūt; tawānā; qawī; jisko baṛī bardāsh ho; lohe sā—jaise quwā yā jussa; (*c*) lā tajum; jismeñ lagzish na ho—jaise khwāhish.

Iron, *v. t.* 1. Lohā k.; istirī k.

2.—Berī yā hath-kaṛī dālnā khwāh pahūnā.

3.—Lohā lagānā yā jurnā.

Irony, *n.* Hajw-i-malih; tanz; woh kalām yā bāt jo aise lab-o-tahje se khwāh aisi hālat meñ kabī jāc ki usse uskā mafhūm-i-bi-l'aks maqsūd ho; ta'n; ta'ne ki bāt.

Irrational, *a.* 1.—Gair-nātiq; idrāk yā fahm se khālī; jismeñ 'aql yā samajh na ho; jismeñ bātoñ ke sabab ke daryāft karne kī quwwat na ho.

2.—Muqtazā-i-'aql nahīn; khilāf-i-'aql; behūda; lagw; nā-ma'qūl.

Irrebuttable, *a.* Nā-qābil-i-tardīd; nā-qābilu-t-tardīd; jisko rad yā bātil na kar-sakeñ; jisko miṭā no sakeñ.

Irreclaimable, *a.* Jise gumrahī yā badi se sudhār na sakeñ; jise phir durst na kar sakeñ; mumtana'u-l-islāh; gayā-guzrā; jiskī kisī qism kī kharābī dūr na kar sakeñ.

Irreconcilable, *a.* 1.—Jisse sulh yā dostī phir na kar sakeñ; jo is-qadar 'adāwat yā dushmanī rakhtā ho ki woh raf' na ho-sake; jiskā khush k. mumkin na ho; jise rāzī yā ṭhañdhā k. gair-mumkin ho; jiskā daf'īya na ho-sake.

2.—Nā-muwāfiq; gair-munāsib; mutazād; mukhālīf; anmel; aisi do bāteñ jinmeñ bāham ittifaq mumkin na ho; mumtana'u-l-ittifaq.

☞ Followed by *with* or *to*.

Irrecoverable, *a.* Jiskā wusūl k. wāpas pāuā daf' k. yā az-sar-i-naū hāsīl k. gair mumkin ho; gair-mumkinu-l-wusūl; jiskā badlā yā mu'āwaza na ho-sake; jo phir na mile (hāth na āye yā na lage); jiskī talāfi mumkin na ho; jo mutālabe yā nālīsh se mil na sake; nā qābilu-l-wusūl; lā-'ilāj; gair-daf'-pazīr.

Irredeemable, *a.* 1.—Nā-qābil-i-infikāk; jise chhoṛā na sakeñ.

2.—Jiskā adā honā surāṛ (gavarmint) kī marzī par mauqūf na ho.

Irrefragable, *a.* Gair-mumkinu-t-tardīd; lā-jawāb; nā-qābil-i-butlān; jiskī nisbat bahs yā hujjat na ho-sake; jisko rad yā bātil na kar sakeñ; jisse inkār na ho-sake.

Irrefutable, *a.* Nā-qābil-i-tardīd; nā-qābil-i-ibtāl; jise rad na kar-sakeñ; jiskī tardīd na ho-sake; jise miṭā na sakeñ; lā-jawāb.

Irregular, *a.* 1.—Bā-qā'ida nahīn; khilāf-i-qā'ida; be-qā'ida. [tābiq nahīn.

2.—Ma'mūl ke mutābiq nahīn; usūl yā dasturāt-i-mustamirra ke mu-

3.—Gair-tab'ī; tab'ī qawānīn ke khilāf.

4.—Funūn ke qawā'id ke mutābiq nahīn; be-tartīb.

5.—Qānūn Shar' yā Shāstra ke khilāf; be-sarishta; be-zābita.

6.—Rāst yā sīdhā nahiin.

7.—Ek tarah kā yā yaksān nahiin.

Irregularity, *n.* 1.—Be-qā'idagī; be-daulī; tariq dastūr yā qā'ida-i-mustamirra ke khilāf h.; be-tartībī; be-zābitagī; be-silsilagī; abtarī.

2.—Gair-munāsabat; gair-wujūb; jāda-i-salāhiyat se inhirāf; fi'l-i-bad; gunāh. [gair-muta'alliq h.; tāyid aur subūt meñ kār-āmad na h.

Irrelevancy, *n.* Be-ta'alluqī; be-'alāqagī; mugāirat; nā-qābil-i-itlāq h.;

The *irrelevancy* of an argument or of testimony to a case—Kisī bahs yā shahādāt kī muqaddame se gair muta'alliq h. (uski tāyid aur subūt meñ kār-āmad na h.) [chaspān yā mauzūn na ho; gair-muwaiyid.

Irrelevant, *a.* Gair-muta'alliq; jiskā itlāq na ho-sake; nā-ma'qūl; jo

“We call evidence, testimony, and arguments *irrelevant* to a cause when they are inapplicable to it, or do not serve to support it.”

Webster.

Irremediable, *a.* Jiskā 'ilāj na ho-sake; lā-'ilāj; 'ilāj-pazīr nahiin; jo daf' na ho-sake; jiskā dafiya mumkin na ho; jiskī sihhāt na ho-sake; jo sihhāt-pazīr na ho; jiskā mu'āwaza na ho-sake; jiskī talāfi mumkin na ho.

Irreparable, *a.* Gair-marammat-pazīr; jiskī talāfi mumkin na ho; jiskā mu'āwaza na ho sake; jo phir mil na sake; jiskā badlā na mil-sake.

Irrepealable, *a.* Nā-qābil-i-tansikh; jo qānūnān rad mustarad yā mansūkh na ho-sake (mit na sake).

Irreprehensible, *a.* Nā qābil-i-ilzām; jiskī nisbat koyī ilzām na lag sake.

Irreproachable, *a.* Jispar koyī ilzām ba-tarz-i-wājib 'aid na ho-sake; ilzām se barī; nā-qābil-i-sar-zanish; mutadaiyin; be-gunāh; pāk-o-sāf.

Irresistible, *a.* Jise rok na sakeñ; jisse mukhālafat mumkin na ho; jisse muzīhamat ba'id ho; jo itnā qawī ho kī uspar gālib na ā-sakeñ.

Irresolute, *a.* Jo irāde meñ mazbūt yā sābit-qadam na ho; jo kisī bāt ko dil meñ thān na le; jo hais-bais yā pas-o-pesh meñ paṛā rahe; jo āgā-pīchhā kiya kare; mashkūk; jo shak meñ galtān-o-pechān rahe.

Irresolution, *n.* 'Adam-i-istiqlāl; be-istiqlālī; gair-mustaqilī; irāde kā pukhta na kar l.; 'azm-i-bi-l-jazm na kar l.; dil kā shubhe yā ummed-o-khauf meñ paṛā rahnā. [ri'āyat.

Irrespective, *a.* Bilā-libhāz; libhāz yā khayāl na rakh-kar; qat'-i-nazar; bilā

Irrespective of consequences—Bilā-libhāz-i-natāij; natijōn ko qat'-i-nazar kar-ke; natijōn par libhāz yā khayāl na rakh-kar. [kar-ke.

Irrespectively, *ad.* Bilā-libhāz; hālāt par khayāl tawajjuh yā libhāz na

Irresponsible, *a.* Zimma dār nahiin; gair-jawāb-dih; jispar kisī bāt kī zimma-dārī yā jawāb-dihī na ho; be-muwākhaza; nā qābil-i-'tibār; gair-mu'tamad.

Irretrievable, *a.* Jiskī talāfi na ho-sake; jiskī marammat na ho-sake; jo phir mil yā mit na sake; jiskā mu'āwaza na ho-sake. [tajum.

Irrevocable, *a.* Jo mansūkh rad yā bātil na ho-sake; jo tal na sake; lā-

Irreversible, *a.* Nā-qābil-i-tardīd; nā-qābil-i-tansikh; jo rad yā mansūkh na ho-sake; jise palāt na sakeñ; jise ulāt na sakeñ; nā-qābil-i-ibtāl.

Irrigate, *v.* 1. Sīnchūnā; pānī d. yā paṭānā; āb-pashī k.; pānī se zamīn ko serāb k.

Irrigation, *n.* Āb-pashī; sīchāyī yā sīnchāyī; pānī d.; serābī; paṭāyī.

Irritable, *a.* Jise bahut jald gussa yā josh ā-jāe; jo jald mushta'il ho-jāe; chirchirā; tuuuk-mizāj; zūd-ranj.

Irritate, v. t. 1.—Chamre yā gosht meñ ragar ki wajh se gurmī (jalan yā hiddat) aur surkhī paidā k.; jalan yā khujlāhat paidā k.; satānū; bezār k.
 2.—Gussa dilānā; khafū k.; chiphāna; ranjida k.; risānā; khijhānā.
 3.—Harakat yā shiddat ko barhānā; aur tahrīk d.

Irritation, n. 1.—Tahrīk; ishti'āl; gusse kā ubhār d.; shu'la-i-gazab ko bharkā d.; ranj; khijlāhat; gussa. [paidā k.

2.—Gosht yā post men ragar wagaira ke zarf'e se jalan aur surkhī
Irruption, n. 1.—Phuṭ parnā; dafatan zor se kahūn ghus parnā; arāhat;
 tūṭ parnā; yakāyak umaḍ ānā.

2.—Hamla jo yakāyak kiya jāe; kisi jagah yā mulk meñ ganīm kā yakāyak zor ke sāth ghus jūnā; yūrish; tākht; churhāyī.

Isolate, v. t. Alag 'alāhida yā judā r.; tanhā r.; dūstrōn se 'alāhida r.
Isolated, p. or a. Ek qism ke dūstrōn se (apne ham-qismoñ se) 'alāhida;
 tanhā yī akelā qāim; 'alāhida; judā; phuṭ; mutafarriq.

Issuable, a. Jisse koyī amr-i-nizt'ī qūim ho; amr-i-nizt'ī se muta'alliq.

Issuance, n. Ijrā; sudūr; nikalnā; jārī kiya yā diyā jānā.

Issue, n. 1.—Bāhar nikal jānā yā bahuā; nafāz; ikhrāj; bāhar ānā.

An issue of water from a pipe, &c.—Nal wagaira se pānī kā bah-kar nikal jānā.

An issue of blood from a wound, or of air from a bellows—Zakhm se khūn kā bahnā yā bhāchi se hawā kā nikalnā.—An issue of people from a door or house—Darwāze yā makān se logōn kā nikalnā yā bāhar ānā.

2.—Ijrā; nafāz; sudūr; bāhar bhejūnā; hawāla k.; denā.

The issue of an order from a court—'Adālat se bukm kā ijrā nafāz yā sudūr.—The issue of money from a treasury—Khazāne se rupaye kā bāhar bhejūnā yā denā.

3.—(a.) Jisqadar ek martaba jāri kiya yā bāhar bhejū jae.

An issue of Government notes—Woh kul sarkārī loṭ jo ek martaba jāri hoñ.

(b.) Ākhir natīja; anjām-i-kār; maāl-i-kār.

(c.) Nāsl; aulād; larkā yā larke; larke-bāle; larke yā larkeyāñ. [hoñ.

(Law.) Ek mūrīs-i-ā'lā ki aulād; woh sab log jo ek-hī mūrīs se paidā

Without issue—Lā-walad; be-larke-bāle; jise larkā yā larke na ho.

(d.) Paidāwār-i-arāzi; arāzi yā dūsrī jāedād kā manāfi'.

4.—(Law) Woh amr-i-wāqi'āt yā qānūn jo kisi muqaddame meñ farīqain ke 'uzrāt ke lihāz se tajwīz-talab qarār pāwe; amr-i-tajwīz-talab; amr-i-mutanāzi'a-fih; amr-i-tanqīh-talab; woh bāt jiskā tasfiya darkār ho.

To join issue—Kisi muqaddame meñ mutakhasimain kā kisi amr-i-muta'alliq-i-wāqi'āt yā qānūn ke tajwīz-talab qarār pāne par muttafiq h.—At issue—Babs meñ; zer-i-bahs; uizā'i; jiskā jhagrā ho; mutanāzi'a; mutanāzi'a-fih; mukhālīf; mutazād; nā-muwāfiq; mutanāqiz.

Issue, v. i. 1.—Nikalnā; bahnā; kisi band jagah se bāhar nikalnā.

Blood issues from wounds—Khūn zakhmōn se nikaltā yā bahūtā hai.

2.—Bāhar jānā; jhapat kar bāhar nikalnā.

Troops issued from the town, and attacked the besiegers—Sipāhī shahr ke bāhar jhapat kar nikle aur muhāsirin par hamla-āwar huye.

3.—Kisi masdar se nikalnā.

Water issues from springs—Pānī chashmōn se nikaltā hai.

4.—Ba-taur natīje ke paidā h.; hāsīl h.; nikalua; paidā h.

Rents and profits *issuing* from land, &c.—Zar-i-lagūn aur manāfi' jo zamīn wagaira se paidā yā hāsīl ho.

5.—(*Law*) Kisi amr-i-muta'alliq-i-wāqī'āt yā qānūn par pahūnchnā jise farīqain bi-l-ittifāq apne mu'āmale ke faisale kā madār qarār den.

6.—Khātime ko pahūnchnā; anjām ko pahūnchnā; khatm h.; ākhir h.

We know not how the cause will *issue*—Ham log nahiñ jānte ki is muqad-dame kā anjām kyā hogā (is meñ ākhir ko yā ākhiru-l-amr kyā hogā).

Issue, v. t. 1.—Bāhar bhejūā; jāri k.; chalānā; rawāj d.

To *issue* money from a treasury—Khazāne se rupaye bāhar bhejūā.—To *issue* notes from a bank—Kisi bank se notōñ kā jāri k. yā chalānā.

2.—Sarf kām yā kharch ke liye d.

To *issue* provisions from a store—Khāne-pīne ki chizeñ sarf ke liye godām se d.

3.—Jāri k.; hākim ke hukm se jāri k.; nāfiz k.; nikālūā; sādīr k.

To *issue* an order—Hukm jāri yā nāfiz k.—To have a writ *issued*—Hukm-nāmā jāri karānā yā nikālūā. [rakhtā huā.

Issueless, a. Lā-walad; be aulīd; nir-bans; be-larke-bāloñ ke; nasl na

Itch, n. 1.—Khārish; khujli; khujlāhaṭ.

2.—Kisi bāt ki khwāhish jismeñ tabī'at har-dam be-chain rahe; kisi bāt ki chāh jo har-waqt banī rahe; chaskā; chāt; lat.

Itch, v. t. 1.—Khujlānā; kal kalānā; chahchahānā; khārisht uṭhnā.

2.—Kisi bāt ki khwāhish har-dam r.; kisi bāt ki chāh meñ har-waqt be-chain rahnā; chāt chaskā yā lat paṛnā.

Item, n. Raqam; mad; hisāb meñ koyī khās chīz jo 'alāhida likhī jāe.

The account consists of several *items*—Us hisāb meñ kayī raqmeñ haiñ.—*Item by item*—Raqam-raqam; raqam-wār; judā-judā; alag-alag; ek ek karke; tafsīl-wār.

Itinerant, a. Jo kisi mulk meñ har chahār taraf ghūmā kare; saiyāh; ghumāntā; gardinda; ek jagah muqīm nahiñ; jo daura kiyā kare.

J.

Jack, n. 1.—John ke nām kā mukhaffaf yā 'urf; ek tahqīrī kalima—jaise mardak wagaira.

2.—Būṭ utārne kā āla; moza-kash.

3.—Thorī jagah meñ barī waznī chīzoñ ke uṭhāne ki kal.

4.—Sikh pherne (ghūmāne) ki kal.

5.—Kisi kal kā purza jisse uske isti'māl meñ suhūlat ho.

6.—Zirah baktar—khusūsan sawāroñ ke pahīne kā.

7.—Ba'z jāuwaroñ kā nar—jaise gadhe kā.

Jack-at-all-trades—Who shaḡhs jo har tarah ke kām meñ bāṭh dāl sake; jo shaḡhs har ek qism ke kām karne par musta'id yā amāda ho-jāe.—*Jack-at-a-*

pinch—Woh shaḡhs jisse kisi kām ke karne ke liye yakāyak kalā jāwe.—

Jack-in-office—Magrūr shaḡhs jo sāhib-i-ikhtiyār yā hukūmat ho; magrūr

admī jise kisi qism kā ikhtiyār hāsīl ho.—*Jack-of-the-clock-house*—Admī ki

shabih jo bajne-wālī ghariyoñ meñ pandrah pandrah minit par ghari bajāne

ke liye banī rahti hai.—*Jack-on-both-sides*—Jo shaḡhs kisi taraf na ho yā kisi

fariq ki jānib-dārī na karne ki koshish kare; jisko na Ahmad se wasta ho na

Mahmūd se.—*Jack-out-of-doors*—Aisā shaḡhs jise rahne ke liye ghar na ho;

be-*khān*-o-mān shakhs; *khāna*-badosh.—*Jack out-of-office*—Jo shakhs kisi man sab par rahā ho par usse ma'zūl kar diyā gayā ho.—*Jack-with-a-lantern*—Gūl-i-bayābānī; who raushani jo rāt ko martūb zamīnōn par nazar āti hai; lūkā.

Jail, n. [Written also *gaol*] Qaid-*khāna*; mahbas; zindān; bandī-*khāna*; jel yā jel-*khāna*; woh makān jismēn aise log hirāsāt meñ rakkhe jāwēn jo ba-'illat-i-jurm yā ba-'iwaz-i-qarza giriftār hoñ.

Jail-bird, n. Qaidī; jo qaid rah-chukā ho. [kī ribāyī.

Jail-delivery, n. Mahbas se qaidiyōn kā chhūṭnā; jel-*khāne* se qaidiyōn

Jailer, n. Dārog-i-mahbas; muhāfiz-i-zindān; jelar.

Jar, v. i. 1.—Jhanjhanānā; jhanjhan k.; jhanakua; kharḥkharānā.

2.—Kisi ke khilāf 'amal k.; mukhālafat k.; bigār k.; jhagṛnā; ḍaḥhl d.; laṛnā; takrār k.; nizā' k.

3.—Bār bār ek hī āwāz paidā k.; barābar yā ek tarah par idhar-udhar hīlnā. [d.

Jar, v. t. Hilānā; tharrānā; kañpānā; kisīqadar tharrāhāt ke sāth harakat

Jar, n. 1.—Jhaukār; jhanjhanāhāt; jhaunk; kharḥkharāhāt.

2.—Takhāluf-i-rāe; ikhtilāf; jhagṛā; nizā'; bahs; takrār; ṭanṭī.

3.—Dharamgharī ke langar kī khatkhatāhāt. [kā kewār.

On the jar or ajar—Thorā sā khulā huā; bi-l-kul band nahīn—jaise darwāze

Jar, n. 1.—Miṭṭī yā kāñch kā bartan jiskā peṭ harī aur muñh chaurā ho—jaise gharā meñtkā wagaira.

2.—Jitnā is qism ke bartan meñ samāe. [āyeñ

Jargon, n. Aisi bāt yā aise kalām jo muntashar hoñ aur samajh meñ na

Jealous, a. 1.—Shakkī; bad-gumān; bad-zan; jiske dil meñ raqābat kā khatkā ho; jiske dil meñ is khauf se be-chainī ho ki fulāñ ne hamārī muhabbat fulāñ se chhorwā di yā woh use chhorwā degī yā āñ-ki koyī dūsrā shakhs use aisi ni'mat se mahrūm karegā jiskā woh khāstgār ho.

☞ "Followed by *of* and applied both to the object of love and to the rival." Webster.

2.—Jiske dil meñ yah gumān ho ki log hamārī chāh yā tauqir nahīn karṭe yā bi-nisbat hamāre fulāñ ko ziyāla chāhte aur mānte haiñ; rashkī; rashk se bhārā.

Jealousy, n. Rushk; raqābat; hasad; ḍāh; jalau; shak; gumān; zan; bad-gumānī; dilī (sachchī) fikr yā andesha; khatkā; shubhe se bhārā huā khauf. [mārnā; ta'na-tashnī' d.; muñh birānā.

Jeer, v. i. Sakht tanz kī bāteñ kabnā; boli-ṭholī boluā; hañsnā; ṭhatṭhā

☞ Followed by *at*.

Jeer, v. t. Hañsnā yā ṭhatṭhā mārnā; khanda zani k.; tahqir k.

Jeer, n. Ta'n; ta'na-zanī; tashnī'; ta'ne-tishne kī bāt; hañsī; aisi ṭhatṭhe kī bāt jo dil ko lag-jāe; boli-ṭholī; muñh birānā; khanda-zanī aur tahqir.

Jeofail, n. (*L-w*) 'Uzrāt kī peshī yā kisi dūsrī qāunūī kār-rawāyī meñ sahw khatā yā bhūl-chūk; galatī khwāh sahw kī iqrār.

Jejune, a. 1.—Gizā kā tālib; bhūkhā; gursana.

2.—Mazmūn kā muhtāj yā usse khilī; khālī; khushk; rūkhā; jis-meñ koyī dil-chasp bāt na ho; be-lutf; be-namak; pūj; lachar.

A jejune narrative—Biyān yā dastān jismēn koyī dil-chasp mazmūn na ho.

Jeopard, } v. t. Khatre meñ ḍālnā; aisi hīlat meñ kar d. kī nuqsān yā
Jeopardize, } zarar kī ihtimāl ho; ma'rīz-i-khatar meñ ḍālnā; jokhim meñ ḍālnā. [khim.

Jeopardy, n. Maut nuqsān yā zarar kā sāmānā; jān-jokhim; khatra; jo-

- To be in *jeopardy* — Khatremeñh; ma'riz-i-khatarmeñh; jokhim meñ h. yāpānā.
- Jest, n. 1.**—Jo bāt dil bahlāne ke liye kahī yā kī jāe; koyī hañsī kī bāt; aisi bāt jo mahz hañsāne kī garaz se kahī jāe; tamaskhur; mazhaka; mazāq kī bāt. [mahfil; nishāna.
- 2.**—Jisse hañsī yā khel karen; bāzi-gāh; hañsī yā khel kī chīz; gū-i-
In jest — Mahz khel yā dil-bahlāw ke liye; haqīqatan aur dar-asl nahiñ; sach-much nahiñ; fi-l-wāqī' nahiñ; sachche dil se nahiñ; hañsī kī rāh se; hañsī [ke liye; mazāqan.
- ☞ *Opposed to in earnest.*
- Jest, v. i.** Hañsī k.; dillagi k.; qaul yā fi'l se khush k.; mahz tafrih ke liye kuchh kahū; thaṭṭhā k.; tamaskhur k.; khillī k.; khel meñ kahū; sach-much nahiñ balki sirf dil-bahlāne ke liye kahū.
- Jewel, n. 1.**—Aisā zewar jismeñ qimati patthar (jawāhir) jāre hoñ; jarāū kā gahū; zewar-i-murassa'-kār.
- 2.**—Jawāhir; qimati patthar.
- 3.**—Woh shai jise bahut hī pyār yā jiskī nihāyat hī qadr karen; koyī 'umda yā besh qimat chīz; pyār kā lafz—jaise līl.
- Jeweler, n.** [Written also *jeweller*]. Jo shakhs jarāū aur dūsre qismoñ ke zewrāt banāwe yā unki kharid-farokht meñ masrūf rahe; jauhari; jawāhir-farosh; zewar-farosh.
- Jewelry, n.** [Written also *jewellery*] 'Umūman zewarāt; har qism ke zewarāt; gahue; jawāhirāt; jauhari kā hunar yā peshā. [ma uṭhāyā jāe.
- Job, n. 1.**—Kām; kuchh kām; koyī barā yā chhoṭā kām; jiske karne kā zim-
- 2.**—Naf'e kī garaz se jo kuchh kām uṭhāyā yā ikhtiyār kiya jāe; sarkārī kām jo uij ke fāide ke liye kiya jāwe; jo kuchh ba-taur juzw-i-lāzima-i-mausulī ke kiya jāwe lekin dar-asl usse naf' maqsūd ho.
- 3.**—Woh zakhm jo nokdār āle se yakāyak pahunchāyā jīwe.
- By the job* — Jis-qadar kām kiya jāe uskā mu'āwaza i-naqdi ṭhahrā kar; ṭhike par; kām peihle itnā yā utnā ṭhahrā kar.—*To do the job for one*—Kisī ko halāk k.; kisi ko mār dāluā.
- Job, v. t. 1.**—Kisī tez bathiyār se mārñā; koyī tez nok-dār āla ghusā d.
- 2.**—Kisī kār-i-mu'aiyan khwāh waqt yā kār-i-khās ke liye kirāye
- 3.**—Judā judā k.; phutkar k. [par ṭhahrā l.
- 4.**—Dallāl ke taur par kharid-farokht k.; jo log bāhar se māl lāweñ unse kharid kar-ke khurda-faroshon ke hāth bechuā.
- Job, v. i. 1.**—Phutkar kām k.; fi kām kuchh mu'āwaza ṭhahrā-kar use k.
- 2.**—Mulāzamat-i-sarkārī ke hile se apnā naf' ḍhūndhū; mu'ā-malāt-i-sarkārī se khud muṭafu'-bih h.
- Jocose, a. 1.**—Thaṭṭhe-bāz; dillagi-bāz; khush-mizāj; khush-tab'; hañsor—jaise shakhs. [tab'i yā zarāfat ke kulām hoñ.
- 2.**—Jismeñ hañsī dillagi yā mazāq kī bāṭeñ hoñ; jismeñ khush-
- Jocular, a.** See *supra*.
- Join, v. t. 1.**—Yakjā yā ekaṭṭhā k.; nazdik nazdik r.; milānā; shāmil k.; muttāfiq k.; joñā; lagānā. [shāmil h.; mulhiq h.
- 2.**—Sharik h. yā kisi kī shirkat ikhtiyār k.; mil-jānā yā milā h.; To *join* a party—Kisī fariq kī shirkat ikhtiyār k.; kisi kā sharik h.—A house joins the next—Ek makām dūsre se milā yā mulhiq hotā hai.
- Join, v. i.** Mulhiq muttasil milā yā lagā h.; bāham ittifaq yā mu'āhada k.; āpas meñ mil-jānā yā sharik ho-jānā; ek ho-jānā; ittifaq yā mel kar l.
- ☞ Often followed by *with*.

Joinder, n. 1.—Shumūl; irtibāt.

2.—(Law.) (a) Kisi muqaddame meñ ba-haisiyat-i-mudda'i yā mud-da'alahi dūsroñ kā shumūl; binā-hā-i-mukhāsamat kā shumūl.

(b) Jo koyi amr-i-wāq'āt yā qānūn kisi muqaddame meñ tasfiye ke liye pesh kiya jāe uskā ijāb (qabūl k).

Joint, n. Jog; band; paiwand; mafsāl; girah; por; ṭukrā. [jagah par nahīñ.

Out of joint—Be-mauqa'; be-jā; muntashar; abtar; pareshān; ukhṛā huā; apni

Joint, a. 1.—Muttāfiq; milā huā; muttahid; ek sāth 'amal k. w.

2.—Dūsre yā dūsroñ kā sharik; naf'-muqsān yā kār-rawāyī meñ tanhā nahīñ; shai-i-wāhid meñ dūsre kā sharik.

Joint-heir—Wāris-i-sharik; ham-wāris; kisi mirās meñ dūsre ke sāth hissa r. w.

3.—Jismeñ ek se zāid shakhs sharik hoñ; mushṭarak; ijmālī; shāmilātī; sājhe kā.

[shakhs hisse dār hoñ; sājhe kā māl.

Joint property—Jāedād-i-mushṭaraka; māl-i-mushṭarak; aisā māl jismeñ kayi

Jointly, ad. Ekattḥā; bi-l-ittifāq; bā-ham-digar; ek ho-kar; ek sāth; mil-kar; bāham; sharākat meñ; bi-l-ishtirāk; sājhe meñ; bi-l-mushārakat.

Jointly and severally—Bi-l-ishtirāk wa bi-l-infirād; mil kar aur judā-judā; sājhe meñ aur alag alag. [sharik hoñ.

Joint-stock, n. Sarmāya-i-sharākatī; aisā sarmāya jismeñ bahut se log

Joint stock company—(Law) Ek tarah kā sharākatī kār-ḥāna jismeñ aksar bahut se log sharik hote haiñ aur is jamā'at kā sarmāya hissoñ par munqasim

rahit hai jinheñ unke mālīk bilā-istirzā-i-shurakā muntaqil kar sakte haiñ.

Joint-tenancy, n. (Law) Mushārakat istihqāq imtidād aur dakhil ke zari'e se qabza-i-jāedād-i-gair-manqūla. [taraka ke zari'e se qābiz ho.

Joint-tenant, n. (Law) Woh shakhs jo kisi haqqiyat par istihqāq-i-mush-

Jointure, n. (Law) Woh jāedād-i-arāzi wagaira jo zauja ko ba-iwaz dain-i-mahr ke dijāe aur jispar woh apne zauj ke intiqāl ke ba'd apne hīn-i-hayāt mutasarrif hone ki mujāz ho. [hañsi; ṭaṭṭhā.

Joke, n. 1.—Woh bāt jo hañsāne ke liye kahī jāe; zarāfat yā khel 'kī bāt;

2.—Jo kuchh dil se yā fi-l-wāqī' maqsūd na ho.

In joke—Hañsi se; hañsi kī rāh se; hañsāne ke liye; az-rāh-i-tamaskhur; sach-much nahīñ; haqiqatan nahīñ; sachche dil se nahīñ.—Practical

joke—See Practical.

Joke, v. t. Hañsi k.; ṭaṭṭhā k.; kisi se maskharagī yā tamaskhur k.

Joke, v. i. Khel ke liye kuchh k.; khel k.; hañsi k.; dillagi k.; aisi bāteñ kahnā yā aise kām k. jispar koyi hañs pare.

Jolliness, n. Ḳhushī jiske sāth dhūm-dhām ho; chahal-pahal; rang-ras; 'aish-o-'ishrat; jashn; khānā-pīnā.

Jolly, a. 1.—Zinda-dil aur ḳhush; ḳhushī se bharā huā; masrūr; bāg-bāg; ḳhush-o-ḳhurram. [ho; ḳhush.

2.—Jisse khushī zāhir yā paidā ho; jisse bashāshat aur masarrat

3.—Dekhnauk; hasīñ; phūlā-phūlā; surkh-o-supad; moṭā-tāza.

Jolt, v. i. Hachkolā khānā; jhōnkā khānā; nēchi-ūnchī zamīn par chalti huyī gāri ki tarah rah-rah-kar nēche-upar h. aur hilnā.

Jolt, v. t. Jhatkā d.; hachkolā d.; hilānā.

Jolt, n. Hachkolā; jhatkā; halchal; jhōnk.

Jot, n. Zarra; reza; til; tinkā; nihāyat hī qalil miqdār.

Jot, v. t. Likh l.; yād-dāshṭ banā l.; ṭānk l. yā ṭānk r. [wānīh kā bayān.

Journal, n. 1.—Roz-nāmeha yā roz-nāma; har roz ke mu'amalāt aur sa-

2.—Bahī yā kitāb jismen har ek chīz yā kharch kī har ek raqam tārīkhwār likhī jāti hai; pakkī bahī; kitāb yā bahī jismen har ek mahīne ke mu'āmalāt yakjāyī darj hote haiṁ.

3.—Rozāna parcha; aisā aklbār jo rozāna shāi' ho; aisā kāgaz yā nīsī kitāb jo auqāt-i-mu'aiyan par shāi' ho aur usmen sawānīh wagaira likhe jāen. [siyāhat; musāfarat.

Journey, *v.* Safar; khushkī kā safar; ek jagah se dūsrī jagah jānā; Journey, *n.* i. Safar k.; ek jagah se dūsrī jagah jānā; saiyāhi k.; ghar se kahīn dūr jānā. [ram; khush-tab'; haṁs-mukh.

Jovial, *a.* 1.—Khush; bashshāsh; masrūr; zinda-dīl; khush-o- khur- 2.—Jisse khush-tab'i aur zinda-dilī zāhir ho.

Jowl, *n.* Rukhsār; gāl.

Check by jowl—Dū-br-dū; nazdik-nazdik; pās pās.

Joy, *n.* 1.—Dil kā woh walwala yā josh jo kisi achchhī bāt ke wuqū 'men āne yā uske hone kī ummed se paidā ho; kām-rānī iqbal-mandī khwāhish yā ārzū ke bar-āne khwāh uskī ummed se jo khushī ke khayālāt dil men paidā ho; khushī; masarrat; bashāshat; farhat; shādmānī.

2.—Khushī yā masarrat kā bā'is; jiski wajh se dil ko bashāshat ho.

Joy, *v.* i. Khush h.; bāg-bāg h.; masrūr h.

Joy, *v.* t. Khushī d.; khush k.; tahniyat k.; masrūr k.; bāg-bāg k.; farhat bakhshnā yā d. [bāg; shādmān.

Joyful, *a.* Khushī se bhārā huā; nihāyat khush; bahut hī shād; bāg-

Joyless, *a.* 1.—Nā-khush; malūl; ranjida; gamgīn; udās.

2.—Jisse khushī yā masarrat na ho (hāsil yā paidā na ho).

Joyous, *a.* 1.—Khush; mahzūz; shād; bāg-bāg; khushī paidā k. w.; masarrat-bakhsh.

Judge, *n.* 1.—(*Law.*) Woh afsar-i-ahli-qalam jise diwānī yā faujdārī khwāh donoṁ qism ke muqaddamāt kī samā'at aur infisāl aur 'adālat men mutaḥāsismāin ke haq men 'adl-gustarī kā iḥtiyār qānūn ke rū se diyā gayā ho; jaj; mujawwiz.

2.—Woh shakhs jise kisi amr ke husn-o-qubuh kī tajwiz kī liyāqat ho; mujawwiz; woh shakhs jo kisi bāt kī 'umdagi ko daryāft kar sake; jo sachāyī aur munāsabat kī shinākht kar-sake; qadr-shinās; jauhar-shinās; māhir; ma'qūl-bīn.

3.—'Adil-i-Ḥaqīqī; Khudā.

4.—Hākim-i-'adālat; hākim.

Judge, *v.* i. 1.—Jo muqaddama zer-i-tajwiz ho usko sunnā aur faisal k.; hukm d. yā sādīr k.; insāf ke ijlās par baithnā yā sazā kā hukm d.; fatwā d. [daryāft k.; rāe qāim k.; tajwiz k.; tamiz k.

2.—Ek bāt ko dūsrī bāt se milā kar donoṁ kī sachāyī aur jluṭhāyī Judge, *v.* t. 1.—Mansab ke rū se sunnā aur tajwiz k.—jaise 'adālat kā muqaddama yā do shakhsōn kī nizā. [k.; faisal k.

2.—Jānch yā tahqīqāt ke ba'd hukm d.; tajwiz k.; wārā-nyārā

Judgeship, *n.* Jaj kā mansab yā 'uhda; jaj kā mahkama; jaji.

Judgment, *n.* 1.—Tajwiz; asl haqīqat ke daryāft ke liye bātoṁ kā muqā-bala; is bāt ke daryāft ke liye kī fulān amr munāsib wa qarīn-i-insāf hai yā nahīn wāqī'āt aur dalāil kī taftish; bātoṁ kī nisbat-i-bāhawī kī tahqīq.

2.—Natiya-i-tajwiz; rāe; khayāl.

3.—Kisi amr ki sahil sahil 'aqilāna tarīq par yā liyāqat ke sāth tajwiz yā uski qabiliyat; tajwiz meñ suhūlat; sihat; mazāq; daqīqa-sanji; nazar; parakh; jānch.

4.—(Law.) Woh hukm jo qānūn ke mutābiq kisi aise mu'āmale meñ minjānib-i-'adālat (yā hākim-i-'adālat) sādīr kiya jāe jo usmeñ pesh ho; tajwiz-i-'adālat; fuisala-i-'adālat; 'adālat-ānu faisala.

5.—Qahr-i-Ilāhī; gazab-i-Ilāhī; balā-i-āsmāuī; woh balā yā musibat jo Khudā ki jānib se nāzil ki-jāe; ta'zīr jo minjānibi-l-jāh ho.

Judgment-debtor, n. (Law) Madyūn-i-digri; woh shakhs jiske muqābale meñ kisi ko 'adālat se digri hāsil ho. [dād-gustarī.]

Judicature, n. 1.—Qānūn ke mutābiq tajwiz aur infisāl ke zarī'e se Court of judicature—Woh 'adālat jo do farīq ke mabain insāf karne ki

2.—'Adālat; insāf ki kachahri. [mujaaz ho.]

3.—Kisi hākim yā 'adālat kā iktiyār-i-hukūmat. [i-hāl.]

Judicial, a. 1.—'Adālat yā hākim-i-'adālat ke muta'alliq khwāl uske hasb Judicial power—Iktiyār-i-'adālat—Judicial mind—Aisi tabī'at jo hākim-i-'adālat ke liye munāsib ho.

2.—Jiskā 'amal-dar-āmad daurān-i-'adl-gustarī meñ ho.

Judicial proceedings—Woh kār-rawāiyāñ jo insāf karne ki hāt meñ jāeñ; kār-rawāiyā-i-'adālat yā hākim-āna. [hākimī.]

3.—Jo 'adālat se sādīr ho; mahkūma-i-'adālat; majriya-i-'adālat;

A judicial determination—Woh tajwiz jo 'adālat se sādīr ho; 'adālat ki tajwiz; faisala-i-'adālati yā 'adālatāna; tajwiz-i-hākimī.—A judicial

sale—Nilām-i-mahkūma-i-'adālat; 'adālat ke hukm se kisi shai kā farokht h. (uskā bech jānā).—A judicial writ—Hukm-nāma-i-majriya-i-'adālat; jo

hukm-nāma 'adālat ke dastkhāt aur muhr se jāri ho; 'adālat kā hukm-nāma.

A judicial act—'Amal-i-hākimī; 'adālatāna fi'l.—A judicial declaration—'Adālat se kisi amr kā istiqrār; koyi bāt jo minjānib-i-'adālat qarār paye.

4.—Jo ta'zīran 'aid ki-jāe—jaise saza. [(sarishle) ke muwāfiq.]

Judicially, ad. 1.—Qānūn ke zābite ke mutābiq; 'adālat ke dastūrāt

A sentence judicially declared—Woh hukm-i-sazā jo qānūn ke zābite ke 2.—Az-rāh-i-ta'zīr; ta'zīran; saza ke taur par. [mutābiq sādīr ho.]

To be judicially punished—Ba-taur ta'zīr ke saza pānā.

Judicious, a. 1.—'Aql-i-salīm ke mutābiq; 'āqilāna; jo 'aql-mandī ke sāth samajh-būjh-kār kiya jāe; jo wuqūf yā tamiz ke sāth kiya jāe; jisse natiya-i-nek 'umda-tarīn tadbīroñ se nikle.

Used of things.

2.—Jo 'aql-i-salīm ke mutābiq 'amal kare; jise 'aql-i-salīm hāsil ho; 'āqil; dānish-mand; mudabbir; 'āqil aur dānā—jaise shakhs.

Judiciously, ad. 'Aqilāna; āqilāna tarīq par; achchhī tamiz se; tamiz yā 'aql-mandī ke sāth; liyāqat ke sāth; shu'ūr ke sāth; dānāyī se.

Jumble, v. t. Ek hi meñ makhūt kar-d.; bilā-libāz-i-silsila yā tartīb yakjā yā ekaṭṭhā kar-d.; ghāl-mel k.; khichri k.; gad-maḍ k.

Often followed by together.

Jumble, v. i. Ek hi meñ makhūt ho-jānā; khichri ho-jānā; gad-maḍ

Jumble, n. Khalt-malt; gad-maḍ; khichri; ghāl-mel; kisi shai kā maj-mū'a jismeñ tartīb kā libāz nā ho. [uchbāknā.]

Jump, v. i. 1.—Kūdna; jast k. yā jast mārñā; uchbānā; kulānch mārñā;

To jump over—Kūd-kar is pār se us pār nikal jānā; jast karke idhar se udhar guzar jānā.—*To jump to a conclusion*—Koyī natija jhatpat nikāl l.; koyī rāo 'avan-fānan qāim kar-d.

Jump, n. Jast; kulāñch; kudān; jhapattā; phalāng.

From the jump—Shurū' se; pahli hī manzil se.

Junction, n. 1.—Milānā yā milnā; mel; yakjā h.; ittisāl; ekatthā yā ek jagah ho-jānā. [sarkeñ do jānib se ākar mileñ.

2.—Milne kī jagah; sangam; khusūsan woh maqām jahāñ rel kī

Juncture, n. 1.—Joṛ; band; girah.

2.—Koyī khās waqt; koyī mushkil yā kām kā waqt; joṛ-toṛ kā waqt; mauqa'-i-khās; kisī zarūrat-i-khās ke pesh āne kā waqt; nāzūk waqt.

Junior, a. Dūsre se 'umr meñ kam; dūsre ke muqābale meñ kam-sin; dūsre kī nisbat sin meñ chhotā; dūsre ke itnā 'umr meñ nahiñ.

☞ "*Junior* is applied to distinguish the younger of two persons bearing the same name in the same family, and is opposed to *senior* or *elder*; as, John Smith, Junior." *Webster*.

Junior, n. Woh shakhs jo kisī dūsre se 'umr meñ chhotā ho.

One's *junior* by a year, or by several years—Kisī se ek yā kayī baras chhotā.

Jurat, n. (Law.) Woh yāddāsht yā 'ibārat-i-tasdiq jo halaf-nāme ke ākhir meñ likhī jāti hai aur usse yah sābit hotā hai ki woh halaf-nāma kab kiske rū-ba-rū aur kahāñ tasdiq kiyā gayā.

Juridical, a. 1.—Insāf-kuninda se muta'alliq; 'adl-gustari meñ 'āmil.

2.—Jo 'adālatōñ meñ musta'mal ho; 'adālat kā yā 'adālatī.

Juridical days—'Adālat ke ijlās ke din; woh aiyām jab 'adālat kā ijlās jāiz tariq par ho-sake.

Juridically, ad. Qānūn yā 'adālat ke zibite ke mutābiq; 'adālat kī kār-rawāyi ke bamūjib; qānūnau; qānūni ikhtiyār se.

Jurisdiction, n. 1.—Muqaddamāt kī samā'at aur infisāl kā ikhtiyār-i-qānūni; qawānīn ke nafāz dilāne aur 'adl-gustari kā iqtidār; istihqāq-i-nafāz-i-ikhtiyār-i-munsifāna; kisī muqaddame kī nisbat ikhtiyār-i-'adālatāna; hadd-i-ikhtiyār; ikhtiyār-i-'adālatāna; 'adl-gustari kā woh ikhtiyār jo qānūni sabīl se hāsīl ho.

This suit is not within the *jurisdiction* of that court—Yah nālīsh (iskī samā'at) us 'adālat ke ikhtiyār meñ (hadd-i-ikhtiyār ke andar) nahiñ hai; nālīsh-i-bāzā is 'adālat ke haiyiz-i-iqtidār meñ nahiñ hai.

2.—Hukūmat yā qānūn banāne kā ikhtiyār; qawānīn banāne yā unke nafāz dilāne kā istihqāq; nafāz-i-hukūmat kā istihqāq yā iqtidār.

3.—Woh had jiske andar ikhtiyār kā nafāz ho-sake; ikhtiyār yā iqtidār kī wus'at; alāqa-i-hukūmat. [particular subjects." *Webster*.

☞ "*Jurisdiction* is limited to place or territory, to persons, or to **Jurisprudence, n.** 'Ilm-i-qawānīn; kisī riyāsāt yā jamā'at meñ logōñ ke qawānīn dastūrāt aur huqūq kā 'ilm jo dād-gustari ke liye zarūr ho; fiqh yā 'ilm-i-fiqh; smriti-shāstra.

Jurist, n. 1.—Āyīn-dāñ; jisko 'ilm-i-qawānīn meñ khūb dākhil (uspar 'ubūr) ho; fiqh-dāñ (faqīh); dharma-shāstri.

2.—Qaumōñ ke qawānīn meñ māhir yā kisī mazmūn-i-muta'alliq-i-qānūn kā nāmī-girāmī musannif.

Juror n. (Law) Ahl-i-jūrī; yake az arkān-i-jūrī.

Jury, n. (Law) Woh ashkhās jo qānūn ke mutābiq muntakhab ho-kar halaf-uthāne ke ba'd kisī amr-i-wāqi'a kī tajwīz ke liye baithāle jāweñ

aur ba-lihāz-i-shahādat-i-maujūda uski sādāqat kī nisbat apnī rāe zābir karen; ahl-i-jūrī; arbāb-i-jūrī.

Jury-box, n. Woh maqām jo kisi muqaddame kī tahqīqat ke daurān men arbāb-i-jūrī kī nishast ke liye makhsūs ho; ahl-i-jūrī kī nishast.

Jury-man, n. Ahl-i-jūrī; yake az arbāb-i-jūrī. [nāqis.

JUS AD REM, [Lat.] (Law) Istihqāq-i-milkīyat; istihqāq-i-jadīd wa

JUS HABENDI, [Lat.] (Law) Milkīyat ke qabza-i-wāqī'i pāne kā haq.

JUS LEGITIMUM, [Lat.] (Law) Haqq-i-qānūnī; istihqāq-i-shar'ī. [haq.

JUS IN RE, [Lat.] (Law) Istihqāq-i-milkīyat; istihqāq-i-kāmil; pūrā pūrā

JUS MARITI, [Lat.] (Law) Istihqāq-shauharī.

JUS POSSESSIONIS, (Lat.) Istihqāq-i-qabza; daḡhl kā haq.

JUS SUUM, [Lat.] (Law) Uskā yā apnā khās haq.

JUS TERTII, [Lat.] (Law) Farīq-i-sālis kā haq.

Just, a. Jo har shakhs ko uskā haq de yā uske dene par māil ho; jāda-i-rāstī par chalne w. yā uske mutābiq; jo kisi se koyī fi'l-i-bejā na kare; jo kisi kī haq-talfī na kare; munsif yā munsifāna; rāstbāz yā rāst-bāzī kā; mutadaiyin; diyānat kā; sachchā; aslī aur wāqī'i; munāsib; wājib; shāyān; wa'de kā sachchā; bā-wafā.

☞ Said of both persons and things.

Just, ad. 1.—Nazdik; muttasil; jagah ke lihāz se nazdik.

2.—Wagt ke lihāz se nazdik; yak-gūna

3.—Thik-thik; bijinsihi.

4.—Mahz; shāyad hī; mushkil se.

[men mubtalā hote hote.

5.—Zarā hī sū; ba-mushkil; kisi āfat men parte parte; kisi balā

He just escaped without injury—Woh zarā hī sū bilā mazarrat bach gayā;

woh sadme men parte parte bach gayā.—But just—Wahī aur ziyāda nahīn;

utnā hī aur bas; shāyad hī; mushkil se.—Just now—Abhī; zarā hī sū

'arsa guzrā; ek lahza yā lamha guzrā; dam bhar huye; koyī dam huā.

Justice, n. 1.—Iusāf; 'adl; haq-rasī; dād-gustarī; munsifi; har shakhs ko uskā haq d.; insān ke mu'āmalāt-i-bāhamī men qānūn aur usūl-i-rāst-bāzī ke mutābiq 'amal k.; diyānat; āpas ke rāh-o-rasm men imāndārī; huqūq aur farāiz par ba-khūbī lihāz r.; gair-jānibdārī.

2.—Jo kuchh sach aur thik thik ho usī ke mutābiq k.; izhār-i-rāe men sab ke huqūq par yaksān lihāz; kisi kī 'umdagī yā gair-'umdagī kī nisbat wāqī'at kā wājib wājib zāhir k.

3.—Wājib bartāw; wājib jazā yā sazā.

4.—Wujūb; wājibiyat; munāsabat.

5.—Ek shakhs jise ijlās-i-'adālat khwāh logon kī nizā'-i-bāhamī ke tasfiye aur 'adl-gustarī kā iḡhtiyār diyā gayā ho; jastis; hākim; hākim-i-'adālat.

Justifiable, a. Jo wājib sābit ho-sake; jo qānūn 'aql rāst-bāzī yā munāsabat ke rū se jāiz qarār pā-sake; ma'zarat-pazir; 'uzr-pazir; jiski tāyid ho sake; jo jāiz thāhar sake; jāiz; wājib; thik; bajā; durust.

Justifiably, ad. 'Aise tariq par ki wājib thāhar sake; ba-tarz-i-wājib yā munāsib; thik; durust.

Justification, n. 1.—Wājib thāhrānā; wājib sābit k.; is bāt kā subūt ki fulān amr qānūn imāndārī yā munāsabat ke mutābiq hai; ma'zarat; tāyid; wujūb; 'uzr-khwāhī; barāat; najāt.

2.—(*Law*) 'Adālat meñ is amr kī wajh-i-ma'qūl dekhlanā kī jis fī'l kā zimma-dār mudda'ā 'alaiñ qarār diyā jāta hai uskā murtakib woh kyon huā.

Justify, *v. t.* Kisi bāt kā wujūb sābit k. yā ṭhahrānā; yah sābit k. kī fulān amr qānūn haq insāf munāsabat yā farz ke mutābiq hai; tāyid k.; jāiz ṭhahrānā; ma'zarat k.; wājib aur lāzīm ṭhahrānā.

Justly, *ad.* Ba-tarz-i-wājib; wājib tarīq par; qānūn yā insāf ke mutābiq; munāsabat ke sāth; haqqan; imāndārī se; diyānat se; sahīh-sahīh; ṭhik-ṭhik. [qarīn-i-insāf h.; durustī; siihat.

Justness, *n.* Wujūb; sachchā munāsib sahīh yā ṭhik h.; ma'qūliyat;

Juvenile, *a. 1.*—Shabāb kā; juwānī kā; kam-sinī kā; nau-juwān; nau-khez; kam-sin; shabāb ke muta'alliq; nau-juwān yā juwānī ke hasb-i-hāl.

Juvenile years or age—Shabāb; 'ālam-i-shabāb; juwānī; juwānī kī 'umr.

Juvenile sports—Juwānī ke khel; woh khel-kūd kī bāteñ jo kam-sinon ke liye reba yā kam-sinī meñ hoñ.

Juxtaposition, *n.* Kisi shai-i-murakkab ko ajzā kā nazdik nazdik yā mulhiq rakhnā yā rakkhā jānā; mahāzī yā āume-sāme r.; taqābul.

K.

Keen, *a. 1.*—Sargam; shāiq; musta'id; tez.

2.—Tez; jismeñ bārīk aur kāṭ k. w. kanāra (dhār yā bārḥ) ho.

A keen razor, or a razor with a keen edge—Tez usturā; aisi usturā jiski bārḥ bārīk aur kāṭ karne wālī ho.

3.—Tund; sakht; tez; jo badan meñ bahut lage yā ma'lūm ho.

Applied to cold, or to wind.

4.—Karwā; talkh; sakht; jo dil meñ chubhe—jaise koyī bāt.

5.—Tez yā tez-tab'; jo bāteñ meñ khūb paithe; ghusne yā dūbne w.; jis-se dil kī tezi zāhir ho.

A man of keen understanding—Tez-fahm shakhs; zakī yā shakhs-i-zakī; aisi shakhs jo bāteñ ko khūb samjhe—A keen look—Tez nazar; aisi chitwan jis-se dil kī tezi zāhir ho.

“Keen is often used in the composition of words, most of which are of very obvious signification; as, *keen-sighted, &c.*” Webster.

Keenly, *ad.* Shauq se; sargamī yā musta'idī se; tezi se; sakhtī se yā sakht; karwāī se yā karwā; shiddat se; aisi tarah par kī dil meñ

Keeness, *n.* Tezi; shiddat; zor; sakhtī; talkhī; karwāī. [chubhe.

Keep, *v. t. 1.*—Apne hāth qabze yā ikhtiyār meñ r.; kisi shai par apnā ikhtiyār yā qabza qāim r.; jāne na d.; ohhor na d.; na khonā; rakhnā yā rakh-chhorñā. [meñ r.; mahfūz r.

2.—Kisi hālat-i-khās meñ qāim r.; gair-mubaddal r.; kisi hālat

3.—Hifāzat meñ r.; ihtiyāt yā khabardārī k.; khatre ziyān yā nuqsān se bachānā; mahfūz r.; nigrānī r.

4.—Khulne yā zāhir hona na d.; inkishāf yā 'ilān se mahfūz r.; na batlānā; zāhir na k.; na kholnā; fāsh na k.

5.—Kisi kā nigrān rakhnā; kisi kā mahfūz h.; pāsbanī k.

6.—Qāim r. masalan koyī kār-khāna wagaira; chālānā; ihtimām k.

7.—Parwarish k.; pardākht k.; khāne-pāne kī chizeñ baham pahunchānā; khilānā-pilānā; hājāt-i-zindagī baham pahunchānā.

8.—Naukar r.; mulāzamat meñ r.; apne taht meñ r.; apne pās yā apni khidmat meñ r.; rakhū—jaise madadgār naukar ghoṛe wagaira.

9.—Kisi bāt se kanāra-kash na h.; kisi tarīq yā tarz-i-kār-rawāyī ko qāim r.; kisi bāt meñ lage rahnā (usko kiya k.).

10.—Inhirāf na k.; rū-gardān na h.; mānuā; bajā lānā; lihūz r.; pās r.; qāim r.; bataur farz ke k. yā anjūm d.; gāfiat na k.; wafā k. yā bā-wafā h.; pūrā k.

11.—Kakīn rahnā masalan makān yā kamre wagaira meñ khwāh bistar par; na chhornā; āmad-o-raft r.; ānā-jānā.

12.—Tewhār yā khushī wagaira ke din ko mānuā; khushī k.

To keep back—(a) Rakh-chhornā; chhipā r.; kahne ko bāqī r. (b) Rokuā; bāz r.; bachā r.—*To keep bed*—Bistar se na uṭhnā; bistar par pare rahnā.

To keep company with—(a) Kisi se suhbat r.; kisi se milnā yā khalā-malā r.; kisi ki suhbat meñ baithnā-uṭhnā (nishast-barq̄hast r.); sāth yā sangat r. (b) Sāth jānā; ma'iyat meñ rahnā yā jānā.—*To keep down*—Tābi' r.; zer-i-hukm r.; roknū; bāz r.; qābū yā zabt meñ r.; mahkūm r.; ubharne na d.; sar uṭhāne (ubhārne) na d.—*To keep good or bad hours*—'Ādatan jald yā der karko ghar wāpas ānā yā ārūmgāh meñ jānā (ārūm k. yā sonā).

To keep house—(a) K̄hāna-dāri k.; girhastī chalanā; ghar kā kām chalanā. (b) Ghar ke bāhar na nikalā; ghar hi par rahnā.—*To keep in*—(a) Nikal-jāne na d.; band yā rok r. (b) Chhipā r.; poshida r.; na kahnā yā batlānā. (c) Rokuā; dabū yā āf r.—*To keep off*—Nazdik āne na d.; hamle se bāz r.; dūr r.

To keep out—Ghusne yā paithne na d.; qabza yā daḥlīl karne na d.—*To keep under*—Rokuā; zabt meñ r.; apne qābū meñ r.; mahkūm r.; ubharne na d.

To keep up—(a) Qāim r.; ghaṭue yā kam hone na d.; zail hone na d. (b) Sañbhāle rahnā; joñ kā toñ r.; band yā mauqūf na h. d.; jāri r. [barqarār r.

Keep, v.i.1.—Kisi jagah par yā kisi hālat meñ rahnā; qāim rahnā; ṭhaharuā; 2.—Ṭhaharnā; qāim rahnā; zail na h.; na bigarūnā; kharāb na h.

3.—Kuchh 'arse tak qiyām k.; ṭhaharnā; utarnā; firo-kash h.; rahnā. *To keep from*—Ihtirāz k.; ijtinaūb; k.; parhez k.; bache r.; dūr kanāre yā alag rahnā.—*To keep on*—Āge barhnā; āge chalnā; āge barhe yā chale jānā; chale chalnā; qadam barhāye yā barhe chalnā.—*To keep to*—Kisi bāt meñ khūb yā mazbūti se lage rahnā (usse gāfiat yā inhirāf na k.); kisi amr' ki khūb pī-bandi k. yā usse rū-gardān khwāh muuharif na h.; mazbūti se qāim yā sābit-qadam rahnā.—*To keep up*—(a.) Joñ kā toñ rahnā; maglūb na h.; zer na h. (b.) Bistar par ārūm na k.; bedār rahnā; jāgnā; ārūm-gāh meñ n. jānā.

Keep, n. 1.—Hālat; woh hālat jismeñ koyī shai rahe; dasā (*Colloquial*). *To be in good keep*—Achchhi hālat meñ h.

2.—Khānā-pīnā; dāsht; parwarish.

3.—Applied to cattle.

3.—Qal'; qal'e kā woh hissa jo nihāyat mazbūt aur mahfūz ho.

Keeper, n. 1.—Rakhue w.; kisi shai kā qābiz.[meñ qaid-khāna aur qaidi hoñ.

2.—Muhāfiz; hirāsat yā hifāzat meñ r. w.; woh shakhs jiski hifāzat

3.—Woh shakhs jiske ta'alluq kisi shai ki hifāzat nigahbānī yā nig-rānī ho; nigahbān; muhāfiz; dāroga. [ke liye pahinte haiñ.

4.—Woh chhalla yā aṅgūthī jise dūsre chhalle yā aṅgūthī ki hifāzat

Keeping, n. 1.—Hifāzat; hirāsat; nigahbānī; qabza; āf yā rukāwat; bachāw. [mel.

2.—Mauzūniyat; andāz-i-munāsib par honā; munāsabat; mutābaqat;

These subjects are in *keeping* with each other—Yah mazāmīn bāham mauzūn haiñ; yah bāteñ āpas meñ munāsabat yā mutābaqat rakhtī haiñ.

Keepsake, n. Woh chiz jo is garaz se rakktī jāwe yā rakhne ke liye dī-jāwe ki uske zarī'e se uskā done-wālā yād rahe; muhabbat ki nishānī; yād-gār; yād rakhne kā wasīla yā zarī'a; nishānī.

Kept-mistress, n. Zan-i-madkhūla; suraiya; woh 'aurat jise koyī shakhs ba-taur mahbūba ke apne pās rakktī; rakhelī.

Kidnap, v. t. Kisi mard 'aurat yā laṛko kā chori se le-bhāgnā yā chhipā kar le-jānā; le-bhāgne gulām banāne yā kisi isī qism ke dūstre fī'l ke liye chori se yā jabriya le-jānā; insān ko chori se le-bhāgnā.

Kidnapper, n. Woh shakhs jo kisi insān ko chori yā zabardastī se le-bhāgne; insān-duzd yā mardum-duzd; ādmī-chor.

Kill, v. t. 1.—Kisi tarz yā sabil se jān le-lenā; be-jān k.; mār d.; halāk k.; gatl k.; jān se mār nā; mār-dālnā; khūn k.

2.—Firo k.; dabānā; sākin k.; thanḍhā k.; dhimā k.

Kin, n. 1.—Qarābat; rishtadāri; nātā; nazdikī qarābat—jaise un logon ki jo ek mūris ki nasl se hon.

2.—Rishta-dār; qarābat-dār; qarābat-mand; ekhī khāndān ke log.

Of kin—Rishta rakhtne w.; paidāish yā shādī ke zarī'e se (hasab yā nasab khwāh dādihāl yā nānihāl ke zarī'e se) qarābat r. w.; khāndān yā nasl-i-wāhid kā; ek labā yā ek jigar.—*Next of kin*—Nihāyat nazdikī rishta-dār; babut hī nazdikī qarābat-mand.

Kind, n. 1.—Nasl; jins; nau'.

2.—Qism; nau'iyat; waz'; tarīq; tarz; dhang; tarah; qimāsh.

3.—Nau'iyat-i-khās; aslī yā jibillī khāsiyat; māhiyat-i-khās. [ho.

A kind of—Ek tarah kā; ek qism yā dhang kā; koyī chiz jo dūsrīshai ke muabābil

☞ Said loosely or slightly.

In kind—Bazari'a-paidāwār; kisi qism ke jins ke zarī'e se ya'nī naqdī nahīñ; jo kuchh paidā ho wahī ya'nī uske 'iwaz meñ rupaye nahīñ; bhāwī.

Rent paid in kind—Lagān jo bazari'a galle ke diyā jāe; bhāwī; baṭṭī.

Kind, a. 1.—Mihrbān; jo auroñ se mulāimat yā neki se pesh āye; dūstroñ ke sāth neki karne par māl; jise dūstroñ kā dil dukhānā yā unko ranj pahunchānā pasand na ho; karīm; rahīm; shafīq; niko-kār.

2.—Jo dil ki neki ki wajh se paidā ho yā ho; jo natija-i-niko-kārī yā niko-khwāhī ho.

Kind-hearted, a. Rahm-dil; jiski tabī'at meñ nihāyat mihrbānī yā shafqat ho; rahīm; mihrbān. [bhalāyī ki khwāhish.

Kindheartedness, n. Rahm-dilī; tabī'at ki neki; niko-khwāhī; dūstroñ ki

Kindle, v. t. 1.—Jalānā; raushan k.; bālnā; sulgānā; phūknā.

2.—Josh meñ lānā; mushta'il k.; jalā d.; ubhār d.; bharkā d.; bar-angekhta k.; tahrīk d.; garmānā yā garmī paidā k.; chhernā; afrokhta k. [uthnā yā balne-lagnā.

Kindle, v. i. 1.—Jalnā; jalne lagnā; sulagnā yā sulagne lagnā; bal-

2.—Josh meñ ā-jānā; garmā-uthnā; taish meñ ā-jānā; gussa-kar-baithnā; gusse meñ ā-jānā; ubhār-parnā; khijlā-uthnā; afrokhta ho-jānā. [mulāimat; shiddat yā sakhtī kā na h.

Kindliness, n. 1.—Mihrbān yā rahīm h.; neki; achhāyī; khūbī; narmī;

2.—Aslī mailān; jibillī khāsiyat. [ham-nau' yā ham-jins.

Kindly, a. 1.—Qism yā jins se muta'allīq; jibillī; zātī; ham-khāsiyat;

2.—Ham-dardi kā; mihrbāni kā—jaise kalām fi'l wagaira. Kisī ke sāth neki par māl; mihrbān; karīm; rahīm.

3.—Muwāfiq; musakkin; jisse dil ko taskīn ho; jisse arwāh ko halāwat yā tūzagi ho. [halāwat ho.

Kindly showers—Bārān-i-rahmat; meñh kā barasnā jisse dil ko tūzagi yā *Kindly*, *ad.* Mihrbāni se; shafaqat se; neki yā niko-khwāhi se; dūsroñ ko khush yā mamnūn karne kī khwāhish se; khair-andeshi yā khair-khwāhi se; az-rāh-i-shafaqat yā 'ināyat; lutf-o-karam se.

Kindly-natured, *a.* See *Kind-hearted*.

Kindness, *n.* 1.—Mihrbāni; shafaqat; 'ināyat; nek-khwāhi; khair-andeshi; dūsroñ ke sāth har qism kī bhalāyi kī khwāhish; karam; lutf; nawāzish. [sulūk yā husn-i-sulūk; upakār.

2.—Mihrbāni kā fi'l; khair-andeshi kā fi'l; fi'l-i-hasana; nechhā *Acts of kindness, or kindnesses*—Hasanāt; nekiyāñ; aise aise kām jisse dūsroñ kī bhalāyi ho.—To do a great *kindness*—Kisī ke sāth baṛi neki k; kisi kā baṛi upakār k. (uski baṛi bhalāyi k).

Kindred, *n.* 1.—Qarābat-i-hasabī yā nasabī; dādihālī yā nūnihālī rishta; yagānagi yā yagānagat; nazdikī qarābat.

2.—Rishta-dārān-i-hasabī yā nasabī; dādihālī yā nūnihālī rishta-dār; 'al-l-khusūs rishta-dārān-i-hasabī; aqārib yā aqribā; woh log jo āpas meñ qarābat-mand hoñ.

Distant kindred—Zawī-l-arhām *q. v.* in *G. L. T.*

Kindred, *a.* Bāham nisbat *r. w.*; ham-qism; ham-jins; ek tarah yā khāssiyat kā; ek-sā. [rawā.

King, *n.* Bādshāh yā pādshāh; shāh; wālī; sultān; rājā; farmān-Kingdom, *n.* 1.—Bādshāhī; shāhī hukūmat; rāj; pādshāhat; saltanat.

2.—Qalam-rau; rāj; mamlakat; saltanat; mulk; woh 'alāqa yā mulk jo kisī bādshāh kī hukūmat ke tābi' ho.

3.—'Tabqa; nau'; qism; jins. [rājā ke tābi' ho.

Kingly, *a.* 1.—Shāhī; bādshāhī; jo bādshāh ke zeri-hukūmat ho; jo

2.—Bādshāh kā yā bādshāh ke liye munāsib khwāh muzaiyib; shāhī; shāhwār; 'ālī-shān; 'azīmu-sh-shān; baṛe tumtarāq kā.

Kingly, *ad.* Shāhī shān se; shāhāna; baṛi tamkanat se; bādshāhoñ kī tarah yā mānind; jaise pādshāh yā rājā karte haiñ.

Kinsman, *n.* Ekhi nasl yā khāndān kā shakhs; yak-jaddī rishtadār; ek hi mūris kī nasl kā; gotī; haqiqī rishta-dār; qarābat-dār-i-qaribī.

Kiss, *v. t.* 1.—Chūmnā; bosa l.; chummā l.; machchhiyāñ l.

2.—Pyār k.; shaṇq se chāhnā; dil se pasand k.

3.—Abista se chhū l. goyā pyār kī rāh se.

Kiss, *n.* Bosa; chummā yā chūmā; machchhi.

Kith, *n.*—

Kith and kin—Nihāyat darje kī wāqifiyat aur qarābat.

Knack, *n.* 1.—Ek chhoṭī kal; koyī chhoṭī khel kī chīz; khelaunā.

2.—Koyī 'umda hīfat kī bāt; koyī aisi bāt jiske karne meñ hosh-yārī yā safāyi darkār ho.

3.—Kisī chhoṭe yā khafif 'amal meñ musta'idī yā phurtī; kisī bāt ke suhūlat se karne kī 'ādat; chālākī; chustī; tezi.

To have a *knack* at something—Kisī bāt kī 'ādatan suhūlat se kar-saknā (uske karne meñ tez chust yā chālāk h.; usko phurtī se yā chatpat kar-saknā).

Knave, *n.* Jhūthā dagā-bāz shakhs; be-imān shakhs; bad-diyānat shakhs; bad-ma'āsh; lucheḥā; bad-zāt. [aiyārī.

Knavery, *n.* Jhūthāyī aur dagā-bāzī; be-imānī; bad-zātī; fireb; makkārī;

Knaveish, *a.* Be-imānī kā; farebī yā fareb kā; dagā-bāzī kā.

Knee-deep, *a.* 1.—Ghutnoṅ tak ūchā; ghutne tak; tā-ba-zānū.

2.—Ghutne tak dūbā huā.

Knee-high, *a.* See *supra* No. 1.

Kneel, *v. i.* Do-zānū baiṭhnā; ghutnoṅ ke bal baiṭhnā.

کچل Sometimes with *down*.

Knock, *v. i.* 1.—Kisī sakht yā bhārī chiz se mārṇā; khaṭkhaṭānā; ṭhoknā.

To knock with a club or with the fist—Lūṭhī yā ghūse se mārṇā.—To knock at the door—Darwāze par dastak d.; kewār yā karā wagaira jo useṁ lagā ho khaṭkhaṭānā.

2.—Ṭakrānā yā ṭakkar khānā; lar-jānā; ek shai kā dūsarī shai se lar-jānā; kisī chiz meṁ zor se bhir-jānā. [ṭakrā yā lar jāti hai.

One heavy body knocks against another—Ek bhārī chiz dūsarī bhārī chiz se To knock up—Ṭhak-jānā; māṇḍa ho-jānā; kamzor ho-jānā; mīlnat se ṭhak-jānā.

To knock under—Ṭābī' ho-jānā; itā'at qabūl kar-l.; rer-dastī taslim kar-l.; apnī hār mēn l.—To knock off—Band ho-jānā; bāz-ānā; dast-kash h.

Knock, *v. t.* 1.—Mārṇā; ṭakrānā.

2.—Bhitar jāne ke liye khaṭkhaṭānā; darwāze par khaṭkhaṭānā yā karā wagaira jo wahān lagā ho use is garaz se khaṭkhaṭānā ki jo shakhs andar ho woh āwāz sunkar kewār khole aur khaṭkhaṭāne wāle ko andar jāne ki ijāzat de.

To knock down—(a) Mār-kar girā d.; kāṭ-kar girā d.; ek martaba yā kayi bār mār kar zamīn par girā d. (b) (Auctions)—Nīlām ke waqt mauṅgī ṭhokkar kisī bolī bolne wāle ke nām nīlām khatm kar d.; kisī bolī bolne w. ke nām nīlām khatm kar d.—To knock in the head, or on the head—Khatm kar d.; zāl kar d.; kāqīt kar d.; bāṭil kar d.; rad yē fusḥ kar d. (Colloquial).—To knock off—See To knock down (b).—To knock out—Ek bār yā kayi martaba zarb lagā-kar bahar nikāl-lenā.—To knock out the brains—Mār ke zor se bhejā nikāl-lenā; mār-kar khopri kā gūḍā nikāl-lenā.—To knock up—(a) Dastak de-kar jagānā; kewār wagaira khaṭkhaṭā ke jagānā. (b) Thakā d.; itnā thakā d. ki phir kām na ho sake (Colloquial).

Knock, *n.* 1.—Zarb jo kisī dabīz yā bhārī chiz se lagāyī jāe.

2.—Dastak; darwāze par karā wagaira is garaz se khaṭkhaṭānā ki bhitar kā ādmī sunkar kewār khol de.

Knock-down, *n.* Aisi mār jisse mazrūb zamīn par gir jāe.

Knock-down argument—Dalil-i-qāṭī'; isī bāh jisse fariq-i-mukhālīf ki hujjat bi-l-kul rad ho-jāe (Colloquial).

Knocker, *n.* Karā wagaira jo darwāze par is garaz se lagā rahtā hai ki jab kewār band raheṁ aur koyī bahar se bhitar jāyā chāhe to use khaṭkhaṭā de tāki kewār khul-jāe; halqā; halqā-i-dar.

Knot, *n.* 1.—Girah; mazbūt girah; gāṇṭh.

2.—Koyī isī bāt jo jald hal na ho yā jiskā 'uqda āsānī se na khule; pechīdagī; amr-i-pechīda; qabāhat; dushwārī; uljhāw; pareshānī.

3.—Jamā'at; guroh; tāifa; un logoṅ kā guroh jo bāham muttasīq hoṅ; jathā; ṭolī.

4.—'Aqd-i-ittihād; ittihād; 'aqd.

Nuptial knot—'Aqd-i-nikāh; gāñṭh-bandhan.

Knotted, *a.* Girahdār; gañṭhīlā; jismeñ bahut sī girahēñ hoñ.

Knotty, *a.* 1.—Girahdār; jismeñ bahut sī girahēñ hoñ; gañṭhīlā.

Knotty timber—Girahdār(gañṭhīlī) lakṛī

2.—Mushkil; pechīda; jismeñ pech yā uljhāw ho.

A knotty point—Mushkil yā pechīda bāt; amr-i-pur-pech; pech yā uljhāw kī bāt.

Know, *v. t.* 1.—Kisī amr ko batāur aslī yā haqīqī ke jānnā; kisī amr se dil se āgāh h.; bakhūbī ma'lūm karnā yā samajhanā; kisī bāt kī asliyāt kā yaqīn r.; kisī amr se wāqif h.; kisī bāt kā yaqīn r.

2.—Kisī shakhs yā chiz se wāqif h.; kisī se mānūs h.; kisī se nū-āshnā na h.; kisī kī zāt yā khāssiyāt wagaira se kam-o-besh wāqif h.; kisī kā tajriba r.

3.—Pahchānnā; tamīz k.; shinākht k.

4.—Mauzūr k.; pasand k.; qabūl k.

To know how to—Kisī bāt ke tariq ko samajhū; kisī amr ke liye kāfī 'aql ta'līm yā wāqifiyāt r.; kisī bāt ke 'anjām ke liye kāfī 'aql yā raushan-zamīrī r.

How is sometimes omitted.

Know, *v. t.* 1.—Jānnā; 'ilm r.; bakhūbī aur tahqīq ke sāth jānnā; mash-kūk na h.; wāqifiyāt khabar yā 'aql r.

Often with *of*.

2.—Wāqifiyāt hāsil k.; jānchnā; jānnā; tahqīq yā tashkīh k.

Knowing, *p. a.* Hunarmand; māhir; bakhūbī wāqif; fahīm; zakī; samajh-dār; khūb sikhā-parhā; dānā.

Knowingly, *ad.* Kisī shai kā 'ilm rakhte huye; samajh-būjh-kar; jān-būjh-kar; dīda-o-dānista. [samajhū; 'ilm.

Knowledge, *n.* 1.—Jānnā; asl-i-haqīqat aur farz kā sāf sāf aur bakhūbī

2.—Jo kuchh wāqifiyāt ke zarī'e se hāsil aur qāim ho; wāqī'ī wāqifiyāt jo 'ilm se hāsil ho; wāqifiyāt; raushan-dīlī; raushanī-i-tab'; 'ilm; fazīlat.

3.—Woh wāqifiyāt-i-kāmila jo wāqī'ī tajribe se hāsil ho; 'ilm jo 'amal ke zarī'e se hāsil ho; 'ilm-i-bā-'amal; malaka; mahārat.

4.—Khabar; ittilā'; wāqifiyāt; āgāhī; 'ilm; kisī shakhs yā wāqī'a se wāqifiyāt.

5.—Mubāsharat; suhbat; ham-bistārī; ham-khwābī.

“Usually preceded by *carnal*” Webster.

L.

Label, *n.* 1.—Resham kāgaz yā chamṛe ke kāgaz (parchment) wagaira kā kam chaurā ṭukṛā jo kisī chiz meñ lagā diyā jāwe aur jisse yah ma'lūm ho ki jis shai par woh lagā hai uskā mazrūf kyā hai (usmeñ kyā hai) aur uskā mālik wagaira kaun hai masalan botal wagaira par kī ṭikaṭ.

2.—Resham kī bunī huyī dhajjī khwāh kāgaz wagaira kā kam chaurā ṭukṛā jo kisī sanad khwāh wasīqa-i-qānūnī meñ chaspan ho aur uspar muhr sabb hōkar mu'āllaq (latakī) rahe.

3.—Woh kāgaz jo tatimme ke taur par kisī wasīyat-nāme meñ shāmil kar-diyā jāwe. [botal wagaira par lagānā.

Label, *v. t.* Nām wagaira likhā huā ṭikaṭ wagaira kisī chiz masalan

Labour, *n.* 1.—Jismānī mihnāt khusūsan jab usse thakāwat ho khwāh woh taklif-dih ho yā usse najāt na ho-sake; sakht jismānī riyāz jo kisī fāida-

bakhsh amr kī nisbat kiyā jāwe masalan zirā'at yā dast-kārī wagaira meñ; riyāzat-i-shāqqa; ba'ī mihnāt; mashaqqat; jidd-o-jahd; sa'ī; kad.

⚡ In distinction from sportive exercise.

[mihnāt.

2.—Zihnī koshish; aisi kāwish jismeñ dil par zor paṛe; dimāgī

3.—Jiske anjām meñ ba'ī mihnāt karnī paṛe; jismeñ riyāzat jidd-o-jahd yā mashaqqat karnī paṛe; kām jo kiyā jāe yā kiyā jāne wālā ho; ba'ī mihnāt kā kām.

4.—Dard-i-zih; woh dard wagaira jo laṛkā janne ke waqt hotā hai.

Labour, v. t. 1.—Jismānī mihnāt k.; mashaqqat mihnāt yā mazdūrī k.; riyāzat k. [k.; mihnāt k.; hāth-pair hilānā; dard-i-sar uṭhānā.

2.—Kisī irāde ke pūrā karne meñ zihnī koshish k.; sa'ī k.; kāwish

3.—Qabāhatōñ meñ paṛnā; āhista āhista yā rukāwaṭ se jumbish k. yā is tarāh par chalnā ki goyā kuchh bojh ūpar rakkhā ho.; muṭtalā yā giriftār rahnā jaise kisī bīmārī yā musibat wagaira meñ.

⚡ Often with *under*.

[ke waqt hotā hai.

4.—Dard-i-zih meñ giriftār h.; woh dard bardāsht k. jo laṛkā janne

Labour, v. t. 1.—Mihnāt k.; taraddud k.; kāsht k.; jotnā-bonā.

2.—Mihnāt koshish yā fikr se banānā. [koyī kunh kī bāt yā bahs.

3.—Koshish se chalānā; isrār khwāh tākid ke sāth pesh k.—jaise Laboratory, n. 1.—Woh jagah yā makān jahāñ 'ilm-i-kīmīyā wagaira ke 'amal aur imtihān kiye jāte haiñ; kīmīyā-gar wagaira kā kār-khāna.

2.—Woh maqām jahāñ hathiyār banāye yā marammat kiye jāte khwāh gole wagaira tuiyār hote haiñ.

3.—Woh jagah jahāñ koyī kām kī chīz banāyī jāe. [of the bile—Jigar.

The grand laboratory of the human body—Mī'da; shikam; peṭ.—The laboratory

Laboured, *pp.* or *a.* Salis (sahl yā āsān) nahīñ; jismeñ diqqat se anjām pāne kī 'ālāmateñ hoñ; mushkil; muglaq. [diqqat ke sāth likhī gayī ho).

Laboured style—'Ibārat-i-muglaq yā mushkil; aisi 'ibārat jo sahl na ho (jo Labourer, n. Mazdūr; aise kām kā karne w. jismeñ kārīgarī kam darkār ho.

⚡ As distinguished from an *artisan*.

Laborious, *a.* 1.—Mihnāt-talab; jismeñ dhun karnī paṛe; jisse māūdagi yā thakāwaṭ paidā ho; jismeñ kuchh sahnā yā gam khānā paṛe.

2.—Mihnātī; mihnāt-shi'ār; sā'ī; jo riyāz meñ lagā rahe; jafā-kash.

Labyrinth, n. 1.—Aisi 'imārat yā jagah jismeñ nihāyat pechdār rāheñ hoñ ya'nī jiske andar jākar phir usse bāhar nikal ānā dushwār ho.

2.—'Uqda-i-lā-hal; aisā uljhāw jiskā suljhānā mumkin na ho; aisi mushkil bāt jismeñ ādmī kī 'aql chakkar meñ ā-jāe (ghabrā uṭhe).

Lacerate, v. t. Phāṛ d.; chīr d.; shaq kar d.; tukṛe tukṛe kar d.; zakhmī yā majrūh k.; sadma pahūñchānā; choṭ pahūñchānā.

Lache, } n. (Law) Gaflat; tagāful; tasāhulī; sustī; kāhilī; waqt-i-Laches, } munāsib par kisī kām ke karne meñ gaflat.

Lack, v. t. Kisī shai se khālī rahnā (uskā muhtāj h.); na rahnā.

Lack, v. t. 1.—Ihtiyāj r.; muhtāj h.; chāhnā; na rakhnā.

2.—Na honā; kam h.

Lack, n. Ihtiyāj; na honā; kotāhī; qillat; kamī; ma'zūrī; nuqs.

Laconic, a. Muḳhtasar lekin pur-mazmūn; qalīlu-l-lafz wa kasīru-l- ma'nī; jisse chand alfāz meñ bahut kuchh matlab zāhir ho. [wagaira kī sīkhī.

Ladder, n. 1.—Makān wagaira par charḥue (ūpar jāne) ke liye kāṭh

2.—Woh shai jo sirhī kī ham-shakl ho yā usī sā kām de; balandi yā 'urūj ke hāsil karne kā zarī'a. [yā ṭahar jānā.

Lag, v. i. Āhista-āhista ṭahalnā yā chalnā; ṭahre rahnā; pichhe rah
Lame, a. 1.—Jiskā koyi 'uzw bekār ho-jāwe yā usmeñ istarah kā sadma pahunchē ki uskī aslī quwwat jāti rahe; lang; ma'zūr.

A lame arm or leg—Bāzū yā pair jo ma'zūr yā lang ho-jāe.—A person lame in one leg—Aisā shakhs jiskī ek tūng langri yā bekār ho-jāwe.

2.—Nāqis; nā-qābil-i-itminān; gair-mustahsan; gair-i-shāfi; nā-kāfi.

A lame conclusion—Rāe yā natija-i-nāqis; aisā natija jo qābil-i-itminān na ho (jisse tashaffi na ho).—A lame excuse—'Uzr jo kāfi yā shāfi na ho; 'uzr jisse dil ko itminān na ho.

Lame, v. t. Langrā banā d.; be-kār yā lunj kar-d.; nikammā aur kamzor kar-d.; lūlā yā pangul kar-d. [kamāl nahīn.

Lamely, ad. 1.—Langrā ke; nāqis taur par; pūrā pūrā nahīn; tamām-o-

2.—Zu'f ke sāth; mazbūtī yā sābit-qadmī se nahīn; baḥbūbī nahīn; achchhī tarah nahīn. [ho-jānā.

Lameness, n. 1.—Langrā-pan; kisi 'uzw kā bi-l-kul yā kisiqadar be-kār

2.—Naqs; zu'f; kāmīl na h.

Lament, v. i. 1.—Ranj zāhir k.; afsos kā izhār k.; ronā-pitnā; mātām k.

2.—Dil se (bahut hī) ranjida yā mutaassif h.; nihāyat hī gamgīn h.

Lament, v. t. Afsos k.; ranj k.; mātām k.; gam k.; girya-o-zārī k.

Lamentable, a. 1.—Afsos yā ranj ke qābil; jispar taassuf rawā ho.

2.—Jisse ranj paidā ho; gam-nāk; mātāmī.

3.—Jisse ranj kā izhār ho; jisse afsos zāhir ho.

Lamentation, n. Mātām; nauhagarī; afsos kā izhār; nālā-o-zārī; girya-o-zārī; āh-o-fugān; kuhrām.

Land, n. 1.—Zamīn; khushkī; tarī kā mutazād.

2.—Kura-i-zamīn kā koyī barā yā chhoṭā tukrā jo kisi shakhs yā qaum se judā-gāna muta'alliq muttasawwar ho masalan mulk 'alāqa mazra' yā qat'i-arāzī. [ke lihāz se zamīn kā ūparī hissa.

3.—Zamīn; miṭṭī; uskī nau'iyat yā haisiyat (achchhī yā burāyī)

4.—Kisi mulk ke bāshinde; qaum yā log.

5.—(Law) Jāedād-i-gair-manqūla; har qism kī zamīn aur har shai jo usse mulhiq ho 'ām isse kī woh qudratī ho masalan darakht pānī wagaira yā insān kī banāyī huyī jaise 'imārat chār-diwārī wagaira.

“Land is prefixed to some words forming compounds which need no special explanation.” Webster.

Land, v. t. Jahāz yā kashtī se samundar yā daryā wagaira ke kanāre utārnā; jahāz yā kashtī par se khushkī meñ utārnā; utārnā.

Land, v. i. Jahāz yā kashtī se samundar yā daryā wagaira ke kanāre utārnā; utārnā.

Landed, a. 1.—Jāedād-i-arāzī r. w.; zamīn-dārī r. w.; haqqiyat-i-arāzī r. w.

A landed gentleman or man—Woh mard-i-sharif yā shakhs jiske pās jāe-dād-i-arāzī ho; zamīndār. [shāmil ho.

2.—Mushtamil-bar-arāzī; jismeñ arāzī yā jāe-dād-i-gair-manqūla

Landed security—Kafālat-i-arāzī; āisī kafālat jismeñ arāzī makfūl ho.—Landed property—Jāe-dād-i-arāzī; jāedād mushtamil-bar-arāzī; zamīndārī; milkiyat.

Land-holder, n. Arāzī kā qābiz yā mālik; zamīndār; arāzīdār.

Landlord, n. 1.—Zamīndār; mālik-i-arāzī; arāzī yā makān-dār jiske mā-taht asāmī yā kirāya-dār hoñ.

2.—Sarāo yā musāfirōn kī firod-gāh kā mālik.

Land-mark, n. Woh nishān jisse zamīn kī had ma'lūm ho; koyī nishān yā nasab kī huyī shai (masalan nishān kiyā huā darakht patthar khandaq yā pattharōn kā dhūhā) jisse kisi mizra' shahr yā dūsre qat'-i-mulk ke hudūd ma'lūm aur qāim raheñ; dānda; sarhad; siwāna; menq; had-bast-i-arāzi; dhūhā; dhūhi; had kā nishān.

Landscape, n. 1.—Jisqadar zamīn aur woh kul chizeñ jo uspar hoñ ek martaba dekhne se nazar paye; woh qat'-i-arāzi yā diyār jo ba-martaba-i-wāhid ma' un kul pahārōn nadiyōn aur jhīl wagaira ke jo uspar hoñ dekhlayī de; madd-i-nazar. [paye.

2.—Woh taswir jismeñ koyī asli yā khayālī qudratī kaifiyat dekh

3.—Woh taswir jismeñ kisi sar-zamīn kā madd-i-nazar 'ma' uski anwā' aqsām kī kaifiyatōn ke ho. [tukrē kā pahār se niche ā-jāna.

Landslip, n. 1.—Pahār kā tukrā jo phisal-kar niche ā-jāe; zamīn ke bare

2.—Woh zamīn jo phisal-kar niche ā-jātī hai.

Land-tax, n. Woh mahsūl jo zamīn aur 'imāratoñ par lagāyā jāwe.

Language, n. 1.—Insān kī bolī; zabān; bāni; bhākhā; āwāz ke zari'e se khayālāt kā izhār; woh āwāzeñ jo khayālāt ke zāhir karne ke liye halq aur muh se nikālī jātī haiñ.

2.—Tahīr (likh-kar) yā kisi aur sabīl se khayālāt kā izhār; 'ibarat.

3.—Woh tarz-i-kalām yā khayālāt ke izhār kā tariq jo kisi khās qaum ke liye makhsūs ho; bolī; bhāshā; zabān.

4.—'Ibārat; tarz-i-kalām; kisi khās shakhs kī tahrīr yā taqrīr (likhne yā bolne) kā khās dhang; sukhan.

5.—Woh muhmal āwāz jisse haiwānāt-i-mutlaq ke khayālāt aur unki hājateñ zāhir hotī haiñ; jānwarōn kī bolī.

6.—Khayālāt ke izhār kā koyī tariq.

Languid, a. 1.—Za'if; nā-tuwān; kamzor; bhāri; sust; koshish par māil nahīñ; mihnat karte karte pazhmurda (murjbāyā huā); be-jān; be-dil.

2.—Rostār meñ sust; tez-qadam nahīñ; sust.

3.—Jisse zu'f yā girānī barhe khwāh zāhir ho.

Languish, v. i. 1.—Sust ho-jānā; dhaūs jānā; kamzor yā be-jān ho-jānā; be-dam ho-jānā; bhāri ho-jānā; murjhā jānā; muzmahil ho-jānā.

2.—Khushk ho-jānā; garmī kī shiddat yā menh ke na barasne se sūkh uthnā; pazhmurda ho-jānā; kumhlānā.

3.—Mandā par-jānā; zu'f ā-jānā; sust par-jānā; chal na saknā.

Langour, n. 1.—Sustī; kālilī; jism kī woh kaifiyat jo bimāri ma'mūl se ziyāda mihnat garmī khwāh kisi dūsre sabab se zu'f ā-jāne ke bā'is quwwat ke zūl ho-jāne se ho; āskat.

2.—Zu'f-i-'aql; be-khabarī; be-khudī.

3.—Narmī; mulūimat. [na ho.

Lapse, n. 1.—Inqizā; murūr; guzarnā; istarāh par guzarnā kī ma'lūm

Lapse of time—Inqizā-i-waqt; murūr-i-aiyām; zamāne kā bitnā yā guzarnā; imtidād-i-aiyām.—This suit is affected by *lapse of time*—Yah nālish munqaziul-mi'ād hai; is nālish ke rujū' karne kā waqt guzar yā nikal gayā; is nālish meñ tamādi (hadd-i-samā'at) hai ('ariz hai).

2.—Lagzish; bhūl; chūk; khatā; anjām-i-farz meñ kotāhī yā qusūr; jādā-i-sadāqat yā rāstī se kisiqadar inhirāf. [ma'lūm guzar jānā.

Lapse, v. i. 1.—Āhista āhista chup-chāp yā ba-tadrīj nikal jānā; be-

2.—Khatā k.; anjām-i-farz meñ chūkū; badī meñ par-jāna; jāda-i-rāstī se munharif ho-jānā; sahwa yā galatī se koyī qusūr k.

3.—Kisī kī firo-guzāshat gāfat yā khatā kī wajh se ek mālik ke hāth se dūse mālik ke hāth jātā rahnā

This sum, if not drawn by the owner, shall *lapse* to government—Is रुपये ko agar mālik ne wusūl na kiya to woh milk-i-sarkārī ho-jāgā.

4.—(Law) Gair-muassir ho-jānā; gair-nāfiz ho-jānā; ka-l-'adam ho-jānā; sāqit ho-jānā; qāim na r.; zāl ho-jānā.

A *lapsed legacy*—Woh hiba-i-wasiyati jiskā nafāz is wajh se na ho ki maubūb-ilāh mūsī ke pahle mar-jāwe yā koyī aur wajh mānī ho. [bhūl.]

LAPSUS CALAMI, (Lat.) Qalam kī chūk; galatī-i-kitābat; likhne kī

LAPSUS LINGUÆ, (Lat.) Zabān kī chūk; kahne kī galatī.

LAPSUS MEMORIÆ, (Lat.) Hāfize kī chūk yā galatī.

LAPSUS PENNÆ, (Lat.) Kisī lafz kā qalam se be-sākhta likh jānā; kitābat (tahrir yā likhne) kī galatī.

Larceny, n. (Law) Chorī; sariqa; dūzdī; asbāb yā māl-i-mauqūla kā nā-jāiz tariq par is garaz se le-kar chal d. kī mālik-i-haqīqī usse mahrum ho-jāe.

Mixed or compound larceny—Kisī māl yā asbāb kā kisī shakhs ke makān yā jism par se le-kar chal d. jaise naqb-zanī yā sariqa-i-bi-l-jabr meñ.—*Simple larceny*—Mahz chori.

Large, a. l.—Wasi'; phailā huā; chaurā; farākh; lambā-chaurā; kushāda.

Said of surface or area.

2.—Ifirāt se; wāfir; bharā-pūrā; bahut; kasir; firāwān; ziyāda.

Said of quantity.

3.—Kasir-ut-ta'dād; shumār meñ bahut; jismeñ bahut se log hoñ; [ābād; gaddār.]

A *large assembly*—Majma'-i-kasir; barī jamā'at; aisī jamā'at jismeñ bahut se log hoñ.—A *large city*—Barā shahr; ābād shahr; aisā shahr jahāñ rahne wālon kī ta'dād ziyāda ho; shahr-i-gaddār.

Used with reference to number.

4.—Barā; qad meñ barā; darāz-qad; 'azīmu-sh-shān; kalān.

Said in reference to size.

5.—Jo kul khatm yā sarf na ho-chukā ho; jismeñ bahut bāqī ho; jo sab kā sab guzar na gayā ho.

Said with reference to time or day.

6.—Mufassal; musharrah; tawīl; jisko khūb wus'at di-jāwe; khūb phailāyā huā; bust-o-sarāhat r. w.

Said of language, style, and the like.

7.—Sakhī; sharif; 'ālī-hausala.

Said of the heart or affections.

8.—Wasi'; dūr-bīn; jismeñ barī gunjāish ho.

Said of the mind.

At *large*—(a) Bilā rukāwat yā qaid; āzād; khule-band; chhūṭa: qaid meñ nahīn.

(b) Pūrā-pūrā; wus'at ke sāth; khol ke; tamām-o-kamāl; sarāhat ke sāth; bust-o-sarh ke sāth; tafsīl-wār. (c) 'Umūman; aksar; beshtar.

Largely, ad. Bahut kuchh; ifirāt se; kasrat se; dūr-o-darāz tak; barī wus'at ke sāth; sharh ke sāth; faiyāzī se; sakhawāt ke sāth; mūṭhī khol ke; be-direg; māl-ā-māl.

Largeness, n. 1.—Barāyī yā barā h.; kalānī; 'azmat; qad kī darāzī; jasūmat; phailāna; wus'at; barī gunjāish r.; miqdār yā ta'dād meñ kasir h.; sakhawāt; faiyāzī.

Lash, n. 1.—Dorī yā rassi wagnāra jise gūndh-kar chābuk meñ lagāto haiñ. [se paṛe; koṛe kī mār.

2.—Chābuk kī mār (uskā zarb); mār jo kisi lachīlī aur chimṛī chīz

3.—Bāt kā koṛā; ta'ne kī mār; aisi bāt yā aisā jawāb jiskī choṭ dil par lage; bāt jo dil par kāṭ kare; bāt jisse sunne w. kāṭ jāe.

Lash, v. t. 1.—Chābuk mārṇā; koṛe lagāṇā; kisi lachīlī chīz se mārṇā. [k.

2.—Ta'na-zanīk; boli-ṭholī bolnā; ta'n-tashnī' k.; sakht la'nat-malāmat

3.—Jhatkū-kar pheñk d.; lūt se mār kar girā d.; do-lattī mārṇā.

4.—Takrānā; kisi chīz se ṭakkar khānā.

5.—Rassi yā dorī se bāndhnā; rassi se jakar yā kas d.

Lash, v. i. Chābuk chalāṇā; mārṇā; choṭ k.; sakht hamla k.

To lash out—Fuzul-kharch yā muh-zor h. Lāṭchalāṇā; do-lattī mārṇā (pheñkṇā)

Lassitude, n. Dhilāyī; miḥnat kī shiddat wagnāra se jism yā dil kā za'if ho-jūnā; kamzori; sustī; girānī; māndagi; takān; thakāwat.

Last, a. 1.—Waqt yā jugah ke lihāz se sab ko pīchhe āne wālā; jitne hon sab ke ba'd āne wālā; ākhir; jisse khātima ho-jāe; sab se pīchhe kā.

The last day of the year—Sāl kā ākhir dīn; woh dīn jiske ba'd sāl meñ koyī dīn bāqī na rah jāe; woh roz jisse san kā khātima ho-jāe.

2.—Jo maujūd ho uske pahle kā; guzashta ya'nī jo zamāna-i-maujūda ke pahle hī guzrā ho. [chukā ho.

The last week—Hafta-i-guzashta; hafta jo hafta-i-rawān ke pahle hī guzar-

3.—Nihāyat darje kā; darja yā martaba-i-ākhir kā; jisse barā aur kuchh na ho; gāyat darje kā; iṭihā kā; ākhirī.

4.—Qadr-o-manzilat meñ sab se nīchū; sab se zalil; sab se adnā; zalil-tarīn; haqīr-tarīn; sab se ākhir kā.

5.—Kisi khās sifat yā khāssiyyat se mauṣūf yā maḥsūs hone meñ sab se dūr yā nīrālā; nihāyat ba'id az-qiyaṣ; qiyaṣ se bahut hī dūr; jo qarīn-i-ihtimāl na ho; bahut hī kam salāhiyyat r. w.

He is the last person to be accused of theft—Woh shakhs aisā nahīn hai jiskī nisbat chorī se muttahiṃ kiye jāne kā zarf sū bhī ihtimāl yā qiyaṣ ho-sake.

At last, or at the last—Ākhiru-l-amr; ākhir-i-kār; anjām-i-kār; ākhir meñ; ākhirash; bāre.—*On one's last legs*—Abtārī yā tabāhī ke kanāre; ma'jahat yā i'tibār wagnāra ke lihāz se jiskū kām yak-gūna abtār ho-chukā ho; jo āmadnui wagnāra kī taklif se yak-gūna dab uṭhā ho; kām tamām hone par (uske qarīb).—*To the last*—Ākhir tak; anjām-i-kār tak; dam-i-ākhir tak; khātima tak; jab tak kisi bāt kā khātima na ho-jāe; jab tak kisī shai kī silsila qāim rahe (na ṭūṭe). [peshtar.

Last, ad. 1.—Ba-martaba-i-ākhir; zamāna-i-hāl ke pahle; is waqt ke

2.—Ākhir meñ; anjām yā anjām-i-kār ko. [sab ke pīchhe yā ba'd.

3.—Silsile yā waqt ke lihāz se sab ko ba'd yā pīchhe; ākhir meñ;

Last, v. t. 1.—Waqt ke lihāz se qāim rahnā; maujūd rahnā; bar-qarār rahnā; honā. [sarf yā zū' huye qāim rahnā; ṭiknā; ṭhaharnā.

2.—Bilā-zarar qāim rahnā; zūl yā talaf na h.; chale chalnā; bilā

Lasting, n. a. Der-pā; bahut dīnōn tak rahne w. jo qāim yā bar-qarār rah-sake; pāedār; chalāṇā; ṭikāṇā.

Lastly, ad. 1.—Ākhir meñ; sab ke pīchhe yā ba'd.

2.—Ākhiru-l-amr; ākhir-i-kār; bi-l-ākhir; anjām-i-kār ko.

Late, a. 1.—Dusron ke ba'd āne wālā; ma'mulī waqt ke ba'd āne wālā; jis waqt āne ki ummed ho uske ba'd āne wālā; be-waqt; jiskā wuqū' bahut

2.—Jo isqadar barh gayā ho ki khātimeke qarīb ho. [arse ke ba'd ho.

3.—Jiskā wujūd thore zamāne ke pahle rahā ho lekin ab na ho; mutawaffā; marhūm; jo kisī mansab par pahle rahā ho lekin ab na ho; āge kā; pahlū; sābiq kā mausab-dār; jo sābiqan kisī mansab par māmūr rahā ho. [darāz na huā ho; hāl kā.

4.—Jise guzre bahut din na huye hoī; jisko wuqū' meñ āye 'arsa-i-Late, *ad. 1.*—Jo waqt ma'mulī yā muqarrar ho uske ba'd; ba-der; ba-tawaqquf; der karke; der ke ba'd; 'arse ke ba'd.

2.—Hāl meñ; bahut din nahīn bīte; bahut zamāna nahīn guzrā.

3.—Bahut rāt tak; bahut din charhe tak; kisī waqt-i-mu'ayan ke i'tibār se der tak.

Of late—Hāl meñ; aise waqt se jise guzre bahut 'arsa na huā; aise waqt se jo zamāna-i-hāl ke qarīb ho; thore dinoñ se; chand roz se; hāl hī se.

Too late—Waqt-i-muqarrar ke ba'd; jis waqt chāhiye us waqt nahīn; bar-waqt nahīn; 'ain waqt par nahīn. [din bīte; hāl meñ.

Lately, ad. Bahut din na huye; ziyāda 'arsa nahīn guzrā; thore hī Lateness, *n.* Ma'mulī waqt ke ba'd ānā; der ke ba'd ānā; tawaqquf; der;

waqfa; be-waqt yā jo waqt muqarrar ho uske ba'd zuhūr meñ ānā; dirang.

Latent, a. Numāyān yā zāhir nahīn; jo dekh na parē; jo nazar na āye; chhipā huā; makhfi; poshida; dar-parda; mustatar. [jambī.

Lateral, a. 1.—Pahlū yā bagal se nikalne w. khwāh usse lagā huā; baglī;

2.—Ek taraf; kisī pahlū yā taraf se.

Laterally, ad. 1.—Pahlū se; pahlū ke bal; kanāre se.

2.—Pahlū ki jānib yā taraf. [mafhum jo gair-mahdūd ho.

Latitude, n. 1.—Ma'nī yā ta'bīr ki wus'at khwāh gunjāish; ma'nī yā

2.—Kisī had se tajāwuz ki wus'at; qawā'id yā quyūd (qā'idon yā qnidoñ) se āzādī; dhilāyī; āzādī; khule-band kār-rawāyī k.

3.—Wus'at; phailāw; miqdār. [san; sarāhne ke lāiq.

Laudable, a. 1.—Ta'rif ke qābil; lāiq-i-tahsīn; qābilu-l-wasf; mustah-

2.—Sihbat-āwar; sihat-bakhsh; jo tandurustī ke liye musid ho.

Laugh, v. i. 1.—Hañsnā; khandān h. yā khilkhilā ke hañsnā; chihre kā istarah par raushan ho-jānā yā badalnā ki usse khushī zāhir ho.

2.—Khush yā khush-dil ma'lūm h.; khush-o-khurram dekh parnā; zinda-dil ma'lūm d.; durakhshān ma'lūm h.; kulāl k.

To laugh at—Hiqārat se hañsnā; khandā-zanī k.; tathā mārñā; tahqīr ke sāth bartūw k.—*To laugh in the sleeve*—Poshida yā is tarah par hañsnā ki koyī na dekhe aur jis shakhs par hañsi āti ho uske nazdik hañsne wālā zāhir meñ sanjida yā muaddab ma'lūm ho; dil hī dil meñ hañsnā.—*To laugh out of the other corner, or side, of the mouth*—Chillānā yā ronā; dīng mārñe yā khushī zāhir karne ke ba'd is naubat ko pahuñchānā ki afsos ranj yā mēyūsi ho.

Laugh, v. t. 1.—Hañs-kar zāhir k.

 Followed by out.

[uñhā; usne hañskar manzūrī zāhir kī.

He laughed out his approval—Woh apnī manzūrī zāhir karne ke waqt hañs

2.—Hiqārat kī nazar se hañsnā; tazhik k.

 With out or down.

To laugh one out of a plan—Kisi ke mansūbe par hīqārat kī naʿar se hañsā.

To laugh to scorn—Hīqārat k.; tahqīr-o-zillat ke sāth pesh ānā yā amlūk k.; nā-chīz samajhnā.

Laugh, *n.* Kḥanda; hañsī; khilkhilāhat; kḥushī zāhir karne kā ek tarīq jo insān ko liye makhsūs hai. [qābil-i-tazhīk.

Laughable, *a.* Hañsī ke qābil; jispar yā jisse hañsī āye; hañsne ke lāiq;

Laughingly, *ad.* Kḥushī se; kḥush ho-kar; hañs-kar. [kareñ

Laughing-stock, *n.* Jisse hañsī kī-jāe; jisse khel kiyā jāe; jisse mazhaka

Laughter, *n.* Qahqaha; qahqā; khilkhilī; hañsī.

Launch, *v. t.* 1.—Zamīn se hatā yā khiskā-kar pānī meñ dāl d.—jaise jahūz wagnā. [chhoṛā d.; dūse ke bharose par rahne na d.

2.—Nikāl bāhar k.; rawāna k.; apne upar chhoṛ d.; dūse se taʿalluq

To launch one on the world—Bahr-i-ʿālam meñ kisi ko beṛe par chaphū-kar ba-taur-i-khud chhoṛ d.; kisi kī taʿalluq uske sar-parast se qatʾ karke kamā-khāne ko liye use tan-i-tanḥā chhoṛ d.

3.—Pheñknā; mārñā—jaise barchhī yā bhālā.

Launch, *v. t.* 1.—Jahūz kī tarah pānī meñ paṛnā.

To launch into the wide world—Dunyā ke baṛe janjāl meñ paṛnā yā phaṛnā.

2.—Kisi taqrīr ko tawālat d. [(lambl-chaupī) bahī k.

To launch into a wide field of discussion—Kisi amr kī nisbat baṛī tūl-o-tawil

Lavish, *a.* 1.—Ifṛāt se kharch karne yā dene wālā.

Lavish of praise—Bahiut ziyāda taʾrif k. w.; jo dīl khol-kar taʾrif-o-tausif kare.

Lavish of expense—Baṛī kharrāch; be-dīreg kharch k. w.

2.—Be-andāz aur be-wuqūfāna tarīq par kharch k. w.; musrif; upū; fuzūl-kharch; bilā zarūrat yā be-kām sarf k. w.; itnā faiyāz ki woh faiyāzī ʿaib meñ dākhil ho (maʾyūb ho).

Lavish of money—Jo rupaye-paise andāz se ziyāda aur be-wuqūfī ko sāth kharch kare; musrif; kharrāch; ghar-phūṛk sauda k. w.

3.—Āwāra; wahshī; jo zabt meñ na ho.

Lavish, *v. t.* 1.—Ifṛāt se kharch k. yā donā.

To lavish praise—Taʾrif se bhar d.; baṛī hī sanā-khwānī k.

2.—Uṛṇā; zūī k.; phūṛknā; bilā zarūrat yā be-kār sarf k.; khonā; muft pheñknā. [rupaye khonā

To lavish money on vices and amusements—Badiyōn aur sair-o-tamāshe meñ

Law, *n.* 1.—Woh qāʿida jo intizāman hākim kī taraf se qāim kiyā jāe; hākim yā riyāsat kā farmān; qāʿida-i-muʿaiyan; hukm-i-fāsh; hukm.

2.—Āyīn; qānūn; sharʾ; shāstra yā dharma-shāstra.

Against, or according to, law—Qānūn ke khilāf yā uske mutābiq—According to

Hindu Law—Shāstra yā dharma-shāstra ke mutābiq (uske rū se)—According to Mahomedan Law—Sharʾan; sharʾ ke ba-mūjib yā uske rū se.

3.—Qāʿida; zābita; tarīq; silsila. [usūl yā masāla.

4.—Dastūr-i-mustamirra; ʿilm yā fau ke mutaʿalliq koī qāʿida

5.—Kisi jhagre kā faisala ʿadūlat par hawāla k.; nizāʾ-i-ʿadūlat; qānūn kī ʿadūlaton meñ haq-rasi kī paṛawī.

To go to law—Nālish k.; ʿadūlat se dād yā dād-rasi chāhnā; ʿadūlat se chāra-joyī k.; ʿadūlat se ohṛa-kār dhūṛḍhnā.

6.—Qānūn; ʿilm-i-fiqh.

To study law—Qānūn paṛhnā.—To practise law—Qānūnī peshā k.

By-law—Woh qānūn jo kisī shahr balda ya logoñ ki dūseri jamā'at ko liye mauzū' ho.—*Civil law*—Diwānī kā qānūn; āyīn-i-diwānī.—*Criminal law*—Faujdarī kā qānūn; āyīn-i-faujdarī.—*Law language*—Woh 'ibarat jo qānūnī tahrīrāt meñ musta'mal hotī hai.—*Law-merchant, or commercial law*—Qānūn-i-tijārāt; mahājant ke muta'alliq qawā'id; woh qā'idō jo saudāgaroñ aur mahājanoñ ko rawāj aur nazār-i-'adālat wa niz qānūn ko mutābiq qāim aur jāri hoñ.—*Law of nations*—Qā'idōñ kā woh maajmū'a jiske mutābiq qaumoñ yā riyāsatōñ meñ bāham rabt-zabt rahe.—*Law of nature*—Woh qā'idō jo Janāb-i-Bārī ki taraf se in-'ān ko bartāw ke liye qāim aur natija-i-'aql-i-falim hoñ.—*Hindu Law*—Shāstra; dharma shāstra.—*Mahomedan Law*—Shar'; shar'-i-Muhammadi.—*Moral Law*—Woh qānūn jisse farāiz-i-insān jānib-i-Khudā wa bāham-digar ma'nūm hoñ.—*Statute law*—Woh qānūn yā qā'idā-i-'amal-darāmad jo wāzī'ān-i-qawānīn ki taraf se likh-parh-kar mushtakar kiyā jāe; qānūn-i-tahrīrī.

Law-binding, n. Qānūnī kitāboñ ki chamrō ki sūdī jild-bandī.

قانون قائله Called also *law-calf*.

Law-book, n. Qānūn ki kitāb.

Law-breaker, n. Woh shakhs jo qānūn se inhirāf kare; woh shakhs jo qānūn kā hukm na māne (uski khilāf warzī kare).

Law-day, n. 'Adālat ke ijlas kā din; jis roz 'adālat khulī rahe.

Lawful, a. 1.—Qānūn ko mutābiq; hāsb-i-manshū-i-qānūn; jo āyīn meñ mamnū' na ho; jo shar' yā shāstra ke rū se jāiz ho; jāiz; mubāh; nā-qābil-i-'itirāz; jiski nisbat 'uzr na ho-sake [qānūn ke mutābiq ho.

2.—Jo qānūn ke rū se ho; jāiz; az-rū-i-istihqāq-i-jāiz; jiskā wujūd The lawful owner of lands—Arāzi kā malik-i-jāiz; woh shakhs jo qānūn ke rū se malik-i-arāzi ho.

Lawfully, ad. Ba-mutābaqat-i-qānūn; qānūnan; shar'an; shāstran; bilā-inhirāf-i-qānūn; aisi tarah par ki qānūn ko khilāf na ho; ba-tarz-i-jāiz; jāiz taur par.

Lawfulness, n. Jawāz; qānūnan jāiz rawā yā durust h.

Law-giver, n. Shāri'; qānūn banāne-wālā; wāzī'-i-āyīn. [ko khilāf.

Law-less, a. 1.—Gair-pāband-i-āyīn; jo qānūn ko na māne; akhlāq-o-'ādāb

Lawless men—Woh log jo āyīn ko pāband na hoñ (use na māneñ).—*Lawless*

behaviour—Aisī tarīq jo akhlāq ke khilāf ho; tarīq-i-bad.

2.—Khilāf-i-qānūn; nā-jāiz; nā-rawā.

A lawless claim—Da'wi-i-nā-jāiz.

3.—Qānūn-i-tabi'i kā pā-band nahīn; be-qnīd; be-rok; khulā-khulā; [āzād.

Law-officer, n. Woh afsar jise qānūn ko nāfiz karāne kā ikhtiyār hāsil ho; woh ahl-i-kār jo qānūn ko mutābiq 'amal-darāmad karāne kā mujāz ho; woh shakhs jo ikhtiyār-i-qānūnī rakkhe.

Lawsuit, n. Qānūnī nālīsh; nālīsh; muqaddama jo qānūn ke rū se kisī haq ke hāsil karne ko liye rujū' kiyā jāe.

Lawyer, n. Āyīn-dān; qānūn-dān; woh shakhs jiskā peshā yah ho ki muwakkiloñ ki taraf se 'adālatōñ meñ nālīsh dāir kare aur unki pai-rawī yā jawāb-dihī kare.

قانون "A general term comprehending attorneys, counselors, solicitors, barristers, sergeants, and advocates." Webster.

Lax, a. 1.—Dhilā; narm; pichpichā; kasā yā tanū huā nahīn; karā yā

2.—Khinchā huā nahīn; jismeñ tanāw na ho; dhilā. [sakht nahīn.

3.—Mutafarriq; ghanā nahīn; ok jugah nahīn.

4.—Jismeñ sakhtī na ho; jismeñ qā'ide yā usūl kī karāyī na ho.
5.—Jisko ishāl ho; jiske mī'de meñ salābat na ho balki kasrat se
ijābat hotī ho.

Laxity, *n.* Dhilāyī; dhilā-pan yā dhilā h.; k̥hīnchāw yā tanāw kā na
h.; t̥hik-t̥hik yā bi-jinsihī na h.; naqs; jaisā chāhiye waisā na h.;
qabz kā na h.; khulā h.; habs kā na h.

Lay, *v. t.* 1.—(a) Letā d.; barābar rakh d. (b) Baiṭhāl d.; dabā d.; phir
ubharne na d. (c) Lotā d.; girā d.; paṭrā kar-d.; sar ke bal girā d.

(d) Dālnā; mazbūti se qāim k. yā rakhnā.
To lay a book on the table—Mez par kitāb ko letā d. yā barābar rakh d.—A
shower lays the dust—Ek martaba pāni ke baras jūne se gard baiṭh yā
dab jūti hai.—The wind lays the grain—Hawā galle ko lotā detī hai.—To
lay the foundation of a house—Makān kī bunyād dālnā; makān kī ne denā.
2.—Silsile yā tartīb se r.; barābar chunnā; qatār kī qatār r.; ek
ke upar dūsarā r.

To lay bricks or stones in a wall—Diwār par int yā patthar silsile yā tartīb
se r. yā barābar chun d.—To lay the covers on a table—Mez par barābar
chādarōn yā poshishōn ko bichhā d.

3.—Taiyār k.; muhaiyā k.; phailānā; lagānā; murattab k. yā
taiyār karānā; baham pahuñchānā; sāmān k. .
To lay a snare—Plandā lagānā; jāl phailānā.—To lay a plan—Tadbīr bāndhnā;
mansūba qāim k. yā karānā; dāul dālnā.

4.—Kisī sath par phailānā; lagānā.
To lay plaster or paint—Palastar lagānā (astar-kārī k.) yā rang lagānā.

5.—Sākin kar d.; dhīmā kar-d. [jāti hai.
When the winds are laid—Jab hawā sākin yā dhimi hojāti hai; jab hawā pa-

6.—Bāzi lagānā; badnā; dāwā lagānā yā dāwā par r.
To lay a wager—Bāzi lagānā; bāzi badnā.

7.—Denā yā nikālānā—jaise ande.
8.—Lagānā; rakhnā.

To lay one's hands to or on a thing—Kisī chīz par bāth r. yā usmeñ hāth
9.—Lagānā—jaise mahsūl; qāim k.; kisī chīz kā bār dālnā.
To lay a duty on salt—Namak par mahsūl lagānā.

10.—Lagānā; mansūb k.; kisī shai kī zimma-dārī kisī par 'aid k.
yā uskī ibtidā ko usse nisbat d.
To lay blame on one—Kisī par ilzām lagānā (dālnā yā 'aid k.; usko maurid-i-ilzām
banānā).—To lay want of prudence to one's charge—Kisī par be-'aqlī kī il-

11.—Kisī ko koyī hukm d. yā uske zimme koyī kām k. [zām 'aid k.
12.—(Law) Bayān k.; zāhir k.; qāim k.

To lay damages—Ta'dād-i-k̥hisāra bayān k.; yah kahnā kī isqadar k̥hisāra yā
nuqsān huā.—To lay a venue—Kisī wāqi'a ke wuqū' kā mauqa' bayān k.;
yah kahnā kī fulān wāqi'a fulān maqām par wuqū' meñ āyā.

13.—Zāhir hone na d.; gāib kar d.
To lay the devil—Shūitān ko zāhir hone na d. (use ubharne yā age barhne na d.).

To lay aside—(a) Kanāre kar d.; haṭā d.; rakh na chhoṛnā.—(b) Band kar d.; mau-
qūf kar d.—To lay away—Bachā r.; hifāzat ke liye kanāre rakh d.; āyinda
ke liye rakh chhoṛnā.—To lay bare—Nangū kar d.; khol d.; sāmne kar-d.
To lay before—Dekhlānā; pesh k.; mulāhaze ke liye āge rakh d.—Lay these
papers before the court—Yah k̥gazāt 'adālat meñ pesh kar do.—To lay by
—(a) Āyinda ke isti'māl ke liye rakh chhoṛnā; pas-andāz k.; bachā r.—(b)
Dūr kar-d.; k̥hārij kar-d.; rad kar-d.—To lay down—(a) Chhoṛnā; dast-

bardār h.; tark k.; musta'fī h.; kauāra-kash h.—*To lay down* an office or commission—Kisi 'uhde yā kamishan se dast-bardār yā kauāra-kash h.—(b) Hāth khīnch lenā; kisi shai kā isti'māl chhor d. yā usse dast-kash h.—*To lay down* one's arms—Apne hathyār rakhi d.; apne aslāh ke isti'māl se dast-kash h.—(c) Pesh k.; qāim k.—*To lay down* a proposition or principle—Koyī tajwiz yā usūl pesh yā qāim k.—*To lay heads together*—Baham mashwara yā salāh k.; ek dūse se rāe milānā; kisi bāt kī nisbat āpas meñ gaur k.—*To lay hold of*, or *to lay hold on*—Pakarnā; dharnā; apne qabze meñ k.—*To lay in*—Jam' k.; ekatthā k.; ambār k.; pahle se baham pahunchānā (muhaiyā yā maujūd k.).—*To lay on*—Lagānā; zor se lagānā; jamānā.—*To lay on* blows—Ghūse lagānā; zarb lagānā; zor se mārānā.—*To lay one's self out*—Jidd-o-jahd k.; dil se koshish k.; sa'i-i-balig k.—*To lay open*—Khol d.; nangā yā barāhnā kar d.; poshish ko hatā d.; dekhānā; nazar ke sāmne kar d.; zāhir k.; fāsh k.—*To lay open* the designs of an enemy—Dushman ke irādoh ko khol d. yā fāsh kar d.—*To lay over*—Ūpar se phailā d.; ūpar se lagā d.; sath yā ūpar ke hisse ko chhipā d.; marhnā.—*To lay over* with gold or silver—Sone yā chāñdi se mukamma' k.; sonā yā chāñdi ūpar se lagā d. (usse marh d.).—*To lay out*—(a) Kharch k.; sarf k.; ūthānā; lagānā.—(b) Ārāsta k.; murattab k.; naqsha bāndhnā; lagānā.—*To lay out* a garden—Bāg arāsta yā murattab k.; bāg kā naqsha bāndhnā (uski kiyāriyā wagnira qarīne se bāndhnā).—(c) Murde ko kapre pahnā-kar sāf jagah meñ r.—*To lay out* a corpse—Murde ko dafn karne ke liye kapre pahnā-kar sāf jagah meñ r.—(d) Koshish k.; jidd-o-jahd k.; sa'i k.—*To lay out* all one's strength—Hata-l-was' khūb koshish k.; jidd-o-jahd-i-balig k.—*To lay siege to*—Muhāsara k.; fauj se gher lenā.—*To lay to*—(a) Ittilāf lagānā; ilāf lagānā; tulmat d. (b) Khūb masrūf h.; dil se lagnā.—*To lay together*—(b) Jam' k.; batornā; ekatthā k.; yakjā k.; istarah yakjā k. ki ek martaba meñ dekh parē.—*To lay to heart*—Bahut hī ma'lūm k.; dil par bahut hī asar pahunchāne d.; dil par barī choṭ lagne d.—*To lay under*—Tābi' k.; mustajib k.; kisi bāt meñ qālnā.—*To lay one under* restraint or obligation—Kisi ko zabt meñ k. yā use mamnūn k. (zerbār-i-ihsān k.).—*To lay up*—(a) Jam' k.; isti'māl-i-āyinda ke liye rakhi chhorā; āge par kām āne kī garaz se rakhi lenā.—(b) Aisā kar d. ki ādmī bistar par parā rahe yā ghar ke-bāhar nikal na sake.—He is *laid up* with fever—Woh bukhār ki wajh se ghar se nikal nahi saktā (bistar par parā raktā hai); woh bukhār meñ mubtalā hokar sāhib-firāsh ho rahā hai.—*To lay upon*—Bahut mutaqāzī h. yā tang k.; nākoñ meñ dam kar d.; muhāsara k.; gher l.—*To lay wait for*—Kisi ke liye ghāt meñ rahnā; kisi par yakāyak tūt parne yā chhūpā-marne aur hamli karne kā sāmān k.; kisi ke liye kamīn-gāh meñ rahnā.—*To lay waste*—Barbād k.; wirān k.; be-chirāg kar d.; ābādī wagaira kuchh qūm na rahne d.

Lay, v. i. Ande d. ya paidā k.

To lay about—Mārā yā chāroh taraf bāzū patāknā; musta'idi se kām k.—*To lay at*—Mārā yā mārne kī koshish k.—*To lay in for*—Kisi shai ke pāne kā intizār k.; band-o-bast karke usko lenā.—*To lay on*—(a) Mārā; mazrūb k.; pāham aur zor zor se zarb lagānā; barābar aur khūb zor se mārto jānā. (b) Zor se 'amal k. ८२ Used of expenses.—*To lay out*—(a) Irāda k.; 'azm k.; niyat k.; maqsūd r.; qasd k.—He *lays out* to make a journey—Uskā irāda safar karne kā hai. (b) Fikr k.; tadbīr k.; band-o-bast; upāi k.

Laziness, n. Sustī; kāhili; āskat; ālas; kāṁ yā mihnat se jī chorānā.

Lazy, a. Kām yā koshish karne par māil nahīn; bi-t-tab' yā 'ādatan kāhil; mihnat par rāgib nahīn; kāṁ-chor; sust; āskatī; harakat meṁ

Lead, v. t. 1.—Kisī ko rāh dekhlanā; le-jānā; rah-numāyī k. [sust.

2.—Hāth pakar-ke le-jānā—jaise larke yā jānwar ko.

3.—Hukm-rānī k.; apne zer-i-hukūmat le-chalūnā.

4.—Kisī ke āge chalūnā; khud pahle jākar kisī ko dākhil k. yā uskī taqrīb k. [kā tarīq batlanā; rāh dekhānā.

5.—Rāh dekhlakar yā asar pahuñchā-kar lānā; kisī shai ke husūl

6.—Khīnchnā yā kashish k.; targīb d.; kisī taraf māil k.; kisī rāh par le-chalnā; kisī phande meṁ dālnā; kisī bāt par rāgib k.

7.—Basar k.; guzrānā; kāṭnā; bitānā.

To lead a quiet life—Chupchāp zindagi ke din kāṭnā (zindagi basar k.).

8.—Basar karānā; kaṭwānā.

To lead astray—Buri rāh (tarīq-i-bad) dekhlanā; gumrāh k.; zalālat meṁ dālnā;

jūda-i-sadāqat yā rūstī se munharif k.; wargalān-kar sachāyī par qāim na

rahne d.—To lead captive—Qaid karke le-jānā; qaidī banā-kar le-jānā.—To

lead the way—Rāh dekhlanā; rah-numāyī k.; hādi yā rah-numā h. khwāhbannā.

Lead, v. i. 1.—Āge chal-kar rāh dekhlanā. [mat le-jānā.

2.—Bataur afsar yā hukm-rānī ke-le-jānā; le-chalnā; apne zer-i-hukū-

To lead off or out—Pahle jānā; shurū' k.; bismillāh k.

Leader, n. 1.—Jo shakhs rāh dekhlaye; jis shai se rahnumāyī ho; rah-

2.—Sar-khail; afsar; hukm-rānī; sālār. [numā; hādi; le-jāne wālā.

3.—Peshrau; peshwā; jo sab se pahle chale; muqaddam chalne wālā.

4.—Kisī guroh wagaira kā sardār; sargauā; sar-guroh.

5.—Woh mazmūn jo akhbāron meṁ unke muhtamimon ki jānib se sab se muqaddam chhāpū jātā hai.

Leading, p. a. Khās; muqaddam; sab se baṛā; nihāyat aham; nihāyat zī-ikhtiyār; jiskā dabāw sab se ziyāda ho.

A leading motive—Khās wajh-i-tahrīk.—A leading man in a party—Kisī guroh meṁ aisī shakhs jiskā dabāw baqiya sab log māneṁ; sar-guroh; sargauā;

2.—Khud āge chalkar rāh dekhlane wālā. [sar-khail.

A leading example—Aisi nazir jo koyī shakhs apne fi'l-i-khās se qāim kare; nazir-i-awwal; pahli nazir; woh bāt jise dekh-kar dūse log usī ki pairawī karen.

A leading question—See Question.

Leading-strings, n. pl. Woh doriyān jo sahāre ke liye chhōṭe chhōṭe lar-koṁ ko us waqt pakrā dī jātī haiṁ jab we chalne lagte haiṁ

To be in leading-strings—Hālat-i-ibtidāyī meṁ yā munhasir-i-bi-l-gair h.; dūson ke zer-i-hidāyat h. (unke tābi' yā hāth meṁ h.); dūson ki atāliq meṁ h.

Leaf, n. 1—Pattā yā patti; barg; pāt.

2.—Koyī shai jo misl patte ke ho yā uskī tarah lapetī jā-sake yā kham ho-sake masalan (a) Waraq; kitāb kā woh hissa jismeṁ do-

safho haiṁ. (b) Khirki yā kewār wagaira kā ek pallā yā paṭ. (c)

Nihāyat patlā pattar masalan waraq-i-muqrayī yā tilāyī; sone yā chāndī

kā pattar. (d) We patte jo zebāish ke liye 'imāraton meṁ dar-kht ke patton ki shakl par banāye jāte haiṁ.

Leaf, v. i. Patte lānā; patte ānā yā lagnā; patte nikalnā.

Leafless, a. Be-barg; jismeṁ patte na haiṁ.

League, n. 1.—Dostī ke qāim rakhne aur ek dūse ke fawāid ki taraqqī

ke liye kḥwāh bi-l-ittifāq kisī irāde ke pūrā karne ke liye do yā zāid. fariq kā bāham ittifāq yā mel; sāzish; bandish; dostī; āshnāyī

2.—Bādshāhoñ yā riyāsatoñ ke mūbain i'ānat yā hifāzat-i-bāhamī ke liye ittihād yā rabt-zabt; qaumi mu'āhada yā 'ahd-o-paimān.

An offensive league—Woh mu'āhada-i-bāhamī jismeñ muta'āqidain is amr par muttafiq hoñ ki woh bi-l-ittifāq apne dushman-i-'ām par hamla karēñ—A defensive league—Gavim se bi-l-ittifāq muhāfazat kā mu'āhada.

League, v. i. Bāham muttafiq ho jānā; bādshāhoñ yā riyāsatoñ kā ek dūstre kī madad yā hifāzat ke liye āpas meñ ittifāq kar lenā yā mil jānā; ittihād sāzish yā bandish k.; i'ānat-i-bāhamī kī garaz se do yā zāid shakhsōñ kā muttafiq ho-jānā.

Leak, n. 1.—Woh darz yā shigāf (darār chhed yā sūrākh) jismeñ se pāñī yā aur koyī saiyāl shai kī zarf wagaira ke bhitar jāe kḥwāh uske bāhar bah yā nikal jāe.

2.—Pāñī yā kisī dūsrī saiyāl shai kā sūrākh yā darz wagaira ke zarf se kisī zarf meñ pañhuā yā uske bāhar bah-nikalnā. [lagnā.

To spring a leak—Is tarah khul yā chitakh jānā ki pāñī bhitar āne lage; rasāne

Leak, v. i. Chūnā; ṭapaknā; sūrākh yā darz wagaira se pāñī yā kisī dūsrī saiyāl shai kā rasnā.

To leak out—Chhipe-chhipe yā be-qā'ida mushtahar ho-jānā; khul parnā yā khul jānā; fāsh ho-jānā; kisī parde kī bāt yā poshida khabar kā 'awām ko ma'lūm ho-jānā. [bhitar jāe yā bāhar bah āye.

Leakage, n. 1.—Chūnā; ṭapaknā; jisqadar pāñī wagaira ṭapak yā rasā-kar

2.—Pipe wagaira ke ṭapakne yā ṭapak-kar anke mazrūf ke bah-jāne ke 'iwaz meñ snikare ke hisāb se kisīqadar minbhāyī yā mujrayī; khād.

Leaky, a. 1.—Ṭapakne wālā yā ṭapaktā huā; chūne yā rasāne w.; chūtā yā rasātā huā. [munh-phat.

2.—Jo bhed khol diyā kare; barbariyā; jiskī zabān chālī kare;

Lean, v. i. 1.—Jhuknā; terha yā khamida h.; kham khā-jānā; bal khā-jānā. [k. (uski māuind yā usī ke mutābiq k.).

2.—Kisī shai kī taraf māl h. (mailān r.); rāgib h.; kisī kī mutāba'at

With to or into. [lagnā.

3.—Sahāre yā āram wagaira ke liye takiya k.; uṭhangnā; takiya k.;

To lean against a wall—Dīwār se uṭhangnā.—To lean on the arm of another—

4.—Jhuknā; nihurnā. [Dūstre ke bāzū par takiya k.

Lean, a. 1.—Dublā; lāgar; jiske badan par gosht na ho; farbh nahīñ; dāngar; zār-o-nazār. [ho—jaise zamīn.

2.—Zar-khez yā 'umda nahīñ; ūsar; jismeñ paidāwār kī quwwat na

3.—Rūkhā; dil-chasp nahīñ; be-lutf; jisse dil khush na ho—jaise guft-

Leap, v. i. 1.—Kūdnā; phalāṅg mārñā; uchhal jānā; charh baiṭhnā. [gū.

To leap over a fence—Kūd kar kisī chūr-dīwārī ke pār ho-jānā (use ṭap jānā).

To leap upon a horse—Ghoṛe par charh baiṭhnā.

2.—Yakāyak uchhalnā ya kūdnā; jhat se kūd parnā; jast k.

3.—Khushi yā zinda-dilī zāhir k.; kūdnā; uchhalnā; chaukarī bharnā.

To leap for joy—Khushi se uchhalnā-kūdnā.

Leap, v. t. Kūd-kar pār kar-jānā; idhar se udhar jast kar-jānā.

Leap-year, n. Woh sāl jismeñ 366 din hoñ aur February kā mahina 29 din kā ho; sāl-i-kabisa. [naye naye hālāt kā jānnā; sikhnā.

Learn, v. t. Kisī shai kā 'ilm hāsīl k.; kisī shai se yā kisī shai kī nisbat

Learn, v. i. 1.—Wāqifiyat hāsil k. yā khabar pānā; sunnā; hāl ma'lūm k. yā pānā. [pairawī k.

2.—Wāqifiyat hāsil k.; hāl ma'lūm k.; ta'līm pānā; nazīr hāsil k. yā Followed by *of*.

3.—Kisī shai meñ mashshāqī hāsil k.; kasrat-i-isti'māl se kisī kām ke karne kī quwwat hāsil k.; sikhnā; mahārat paidā k.

Learned, a. 1.—Nazm-o-nasr('ilm-i-adab) aur 'ulūm kājanne wālā; kḥwānda; 'ālim; fāzil. [hunār-mand.

2.—Funūn se baḥhūbī wāqif; funūn meñ māhir; jānne wālā; Often with *in*.

3.—Jismeñ bahut sī 'ilmī bāteñ hoñ; jisse 'ilmīyat zāhir ho.

A learned treatise—Aisā risāla jisse izhār-i-'ilm ho yā jismeñ 'ilm kī bāteñ bhārī hoñ.— [pandit log.

The learned—'Ulamā; fuzalā; 'ālim log; khūb paṛhe-likhe shakhs; maulavī yā

Learning, n. 1.—Usūl yā wāqī'at kā 'ilm jo ta'līm yā tahsīl ke zarī'e se hāsil ho; kisī qism kā 'ilm jo kasab kar ke hāsil ho; 'ilm; fazl.

2.—Woh 'ilm jo tajribe āzmāish yā mulāhaze se hāsil ho.

3.—Kisī bāt meñ chaturāyī chāhe woh bāt achchhī ho yā burī.

Leasable, a. Ijāre ṭhike yā kirāye par diye jāne ke qābil.

Lease, n. 1.—Kisī mu'āwaze lagān yā kirāye ke 'iwaz meñ arāzī wagaira kā dūse ko uskī hayāt tak yā chand sāl ke wāste khwāh is shart par d. ki jab chāheñ us mustājir ṭhike-dār yā kirāye-dār ko be-daḥl kar. deñ; ṭhika yā ṭheka; mustājirī; ijāra; kirāya. [paṭṭa; sarkhat.

2.—Woh mu'āhada jiske rū se arāzī wagaira hasb-i-sarāhat-i-bālā dī-jāe;

3.—Ṭhike mustājirī yā kirāya-dārī kī mī'ād.

Lease, v. i. Lagān yā kirāye wagaira ke 'iwaz meñ arāzī yā makān wagaira dūse ko ba-zarī'a-i-ṭhika mustājirī yā kirāya-dārī ke d.; ṭhike par d.; ijāra d.; kirāye par d.

Leaseholder, n. Ṭhika-dār; mustājir; ijāra-dār; kirāya-dār. [aqall.

Least, a. 1.—Sab se chhoṭā; qad yā darje meñ auroñ se chhoṭā yā kam;

2.—Sab se kam waq'at r. w.; nihāyat hī nāchīz; khafīf-tarīn; zalīl-tarīn; haqīr-tarīn; sab se gayā-guzrā; nihāyat hī zarā sā.

 "Least is often used without the noun to which it refers, especially in the phrases *the least, in the least, i. e., in the least degree, and the like.*" Webster.

At least, or at the least—Kam se kam; ba-darja-i-aqall; aqall-i-martaba; aur kā yā aur kuchh kā kyā zikr hai; itnā to zarūr hai; bhalā; kḥair; itnā yā utnā hī sahī.—If he has not incurred a penalty, he at least deserves censure—Agar woh mustaujib-i-sazā nahīn hai par chashm-numāyī ke qābil to zarūr hai.—

Give one at least—Ek hī do; ek to do; aur kā kyā zikr hai yā main ziyāda nahīn māngta yā ziyāda kī ummed nahīn rakhtā lekin ek to do.

Least, adv. Nihāyat hī kam; bahut hī kam; sab se kam; ba-martaba-i-aqall.

Leave, n. 1.—Ijāzat; parwānagī; woh āzādī jiske husūl ke ba'd imtinā' yā nā-jawāzī bāqī na rahe.

To ask leave of one—Istijāzat; ijāzat (parwānagī) chālānā yā māngnā.

2.—Rukhsat; widā'; qā'ide ke mutābiq doston kā ek dūse se judā h.; rukhsat kā rasm.

To take leave—Rukhsat h.; chalne ko waqt sūhib-salāmat k.; bidā h.

Leave, v. t. 1.—Kisi se 'alāhida yā judā h. ; kabīū se chale jānā ; thore yā bahut dimōñ khwāb hamesha ke liye chhor jānā. [dast-bardār h.]

2.—Is niyāt se chale jānā ki phir bargiz na ānā ho ; chhor d. ; tark k. ;

3.—Rahne d. ; na le-jānā ; uḥā na le-jānā ; apne sūth na leto jānā.

4.—(a) Marnē ke waqt bāqī chhor jānā yā chhor marnā. (b) Wasiyat kar-jānā ; wasiyat-nāmē ke zarī'e se chhor jānā ; tarke meñ de-jānā.

To leave a good name—Marnē ke ba'd nām-i-nek (nek-nāmī) chhor jānā.

5.—Kisi ke pās bataur amānat ke sipurd k. ; rahne d. ; sanūpnā ; hawāla k. ; sipurd k.

6.—Kisi par hawāla k. ; kisi bāt kā faisala kisi par chhor d. ; kisi ko kisi bāt ke karne ki ijāzat d. (uskā us fī'l kā karnā rawā r.). [dast-bardār h.]

7.—Kisi bāt ko band kar d. (usse bāz ānā) ; kisi amr se kanāra-kash yā

To be left to one's self—Chhor yā tark kar diyā jānā ; ba-taur-i-khud chhor diyā jānā ; apnī hī rāe yā khwābish ke mutābiq 'amal karne ke liye chhor diyā jānā.—To leave off—(a) Kisi kām se hāth khīnch l. ; dast-bardār h. ; chhor d. ; kanāre ho-jānā.—To leave off work at six o'clock—Chha baje kām chhor d. (usse hāth khīnch l.)—(b) Pahinnā band kar d. ; phir na pahinnā.

To leave off a garment—Kisi kapre kā pahinnā band kar d.—(c) Chhor d. ; tark k.—To leave off an old acquaintance—Kisi purāne mulāqātī ko chhor d.

To leave out—Tark k. ; chhor d. ; firo-guzāshit k.—To leave out a word or name in writing—Likhne meñ koyī lafz yā ūn tark k. (chhor d.).

Leave, v. i. Band kar d. ; mauqūf kar d.

To leave off—Chhor d. ; rok d. yā ruk-jānā ; dast-kash ho-jānā.

Leavings, n. pl. Jo chizen chhūt jānē ; jo kuchh bachā-bachāyā rah-jāo ; pas-mānda ; pas-khorda ; ulash ; jūthā.

Lecture, n. 1.—Kisi mazmūn ki zabānī tauzīh ; ta'līm ki garaz se kisi mazmūn kā bā-qā'idā yā silsilawār zabānī samjhānā aur batlānā.

2.—Hākimāna chashm-numāyī fahmāish yā sar-zanish ; zābite ki chashm-numāyī. [sikhlanā yā samjhānā.]

Lecture, v. t. 1.—Zabānī batlānā yā ta'līm k. ; koyī mazmūn zabānī 2.—Hākimāna yā tahakkumāna fahmāish khwāb sar-zanish k. ;

With for. [chashm-numāyī k.]

Lecture, v. i. 1.—Koyī mazmūn likh-kar parh-sunānā yā silsila-wār 2.—Ta'līm ke liye mazmūn likh-kar parh-sunāyā k. [zabānī bayān k.]

Ledger, n. Woh kitāb yā bahī jismeñ hisāb kā khulāsa likhā jātā hai ; woh bahī jismeñ rozāna bahī wagaira se hisāb muuntaqil hokar bamartaba-i-ākhir likhā jātā hai ; lekhā bahī ; pakkī bahī ; lekhā ; khātā ;

Left, a. Bāyān ; chap ; yusār. [khātā-bahī.]

The left hand—Bāyān hāth ; dast-i-chap.—On the left—Bāyēn ko ; bāyēn hāth ; bāyēn taraf ; jānib-i-yusār.—Left bank of a river—Daryā kā kanāra jo us

shakhs ke bāyēn parē jiskā muḥ daryā ke mohāne ki taraf ho.

Leg, n. 1.—Jāndūron meñ woh 'azw jiske sahāre par jism qāim rahe aur jānwar chal aur daur sako—'alal-khusūs woh hissa jo ghuṭne se pair

tak ho ; tāng ; tangrī ; gor ; sāq. [pāwā ; gorā.]

2.—Woh shai jo tāng sī ho yā tāng kā kām de ; pāya yā pāyā ;

The leg of a table—Mez kā pāya ; mez kā gorā.

One one's legs—Bolne ke liye kbarā (taiyār yā musta'id).—To stand on one's own legs—Apne ko āpī saṁbhālānā ; dūron ki i'ānat be-gair apnī hī quwwat

yā koshish par takiya (bharosā) k. ; kisi ki madad kā muhtāj na h.—To take to one's legs—Bhāgnā ; bhāg nikalānā ; nau-dogyārah ho-jūnā.

Legacy, n. Wasiyat ke zarī'e se jāedūd-i-manqūla kā hiba (uskā denā yā baḵshish kar-d.); woh ḵhās shai yā raqam-i-mu'aiyan jo koyī shakhs marte waqt kisī ke liye wasiyat kar-jāe.

Good counsel is the best *legacy* a father can leave to his child—Sab se 'umda chiz jo bāp marte waqt apne larke ko wasiyat kar saktā hai salāh-i-nek hai.

Legacy-hunter, n. Woh shakhs jo hiba-i-wasiyatī ke liye ḵhush-āmad-bar-āmad kiya kartā hai.

Legal, a. 1.—Qānūn ke mutābiq yā uske muta'alliq; qānūnī.

A *legal* procedure—Kār-rawāyī-i-qānūnī; qānūn ke mutābiq 'amal-dar-āmad; kār-rawāyī-i-muta'alliq-i-qānūn; qānūn kā zābita; jo qānūn se qāim yā paidā ho.—A *legal* offence—Jurm-i-muta'alliq-i-qānūn; jurm jo qānūn se paidā ho; qānūnī jurm.

2.—Jāiz; jo qānūnan rawā ho; jo qānūn ke rū se mamnū' na ho.

3.—Jiskī nisbat kār-rawāyī qānūn ke mutābiq kī-jāe na az-rū-i-qawā'id-i-insāf.

Legal tender—Woh shai jo qānūn ke rū se ifā-i-dāin ke liye pesh kī-jāe.

Legality, n. Jawāz; jāiz h.; qānūn kī mutābaqat.

Legalize, v. t. 1.—Jāiz k.; qānūn ke mutābiq kar d.; mubāh k.; rawā r. What can *legalize* revenge? Intiqām ko kaun shai jāiz kar-saktī hai?

2.—Kisī fi'l ko uske ho jāne ke ba'd mauzūr k. yā jāiz qarār d.; jab koyī fi'l bilā-maujūdagi-i-hukm-i-qānūn yā iḵhtiyār-i-qānūn wuqū' meñ āye to usko pichhe se jawāz-i-qānūnī d.

Irregular proceedings may be *legalized* by a subsequent act of the legislature—Kār-rawāyī-i-ḵhilāf-i-qā'idā majma'-i-wāzī'ān-i-qawānīn ke qācūn-i-mā-ba'd se jāiz qarār pā saktī hai.

Legally, ad. Qānūn ke mutābiq yā muwāfiq; aise tariq par jo qānūn ke rū se rawā yā jāiz rakḵhā gayā ho; qānūnan; ba-tarz-i-jāiz.

Legatee, n. (Law) Woh shakhs jis ke haq meñ hiba-i-wasiyatī kiya jāe; mauhūb-ilāih. [likḵā huā.]

Legible, a. 1.—Parhe jāne ke lāiq; jise parh sakeñ; mā-yuqrā; sāf

Legibly, ad. 1.—Aisī tarah ki parhā jā-sake; sāf-sāf; mā-yuqrā.

2.—Jo zāhiri 'alāmātōn se ma'lūm ho-sake yā samjhā jā-sake.

Legislate, v. i. Qānūn yā qawānīn banānā; āyīn banānā yā waz' k.

Legislation, n. Qānūn-sāzi; qānūn banānā; āyīn-garī; tauzī'i-āyīn. [uāye.]

Legislative, a. 1.—Sādir-kuuinda-i qānūn; wāzī'i-qawānīn; jo qawānīn ba-

A *legislative* body—Majma'-i-wāzī'i-qawānīn; jo log qānūn banāyēñ.

2.—Qānūn banāne kī salāhiyat r. w.; jo qānūn banā sake.

Legislative power—Iḵhtiyār-i-waz' yā sudūr-i-qawānīn.

3.—Āyīn-garī se muta'alliq; qawānīn ke hasb-i-hāl; āyīn ke liye

Legislative style—Woh 'iḵrāt jo qawānīn ke liye mauzūn ho. [mauzūn.]

4.—Jo natīja-i-waz'-i-qawānīn ho.

A *legislative* act—Qānūn; ekaṭ; āyīn jise wāzī'ān-i-qawānīn ne waz' kī ho.

Legislator, n. Āyīn-gar; wāzī'i-qānūn; jo shakhs kisī ri'yāsāt yā bādshāh ke liye āyīn banāye.

Legislature, n. Kisī ri'yāsāt yā saltanat meñ logōñ kī woh jamā'at jise qawānīn ke banāne aur mansūḵh karne kā iḵhtiyār ho; majma'-i-mujaw-wizi'in-i-qawānīn; wāzī'in wa nāsikhīn-i-qawānīn. [qānūnī.]

Legitimacy, n. 1.—Qānūn kī mutābaqat; qānūn ke muwāfiq h.; jawāz-i-

2.—Asālat; halāl-zādagi; waladu-l-halāl h.

Opposed to *bastardy*.

3.—Asliyat; kharāyī; sachāyī; asli yā haqīqī h.; 'adam-i-masnū'iyat.

Opposed to *spuriousness*.

4.—Nutīja yā jawāz-i-mantiqī; bā-qā'ida mustakhrāj yā mustam-bat h.

[nikalna khwāh hāsil h.).

The *legitimacy* of a conclusion—Kisī natije kā jawāz-i-mantiqī (uskā bā-qā'ida

5.—Kisī kār-rawāyī yā qā'ide kā qānūn-i-mustamirra ke mutābiq h.

The *legitimacy* of a measure—Kisī tadbīr yā intizām kā qānūn ke mutābiq h.

Legitimate, a. 1.—Qānūn ke mutābiq yā muwāfiq; shar' yā shāstra ke mutābiq.

[jis 'aurat se shādī huyī ho usse paidā; asli ya asil.

2.—Waladu-l-halāl; nutfa-i-jāiz se paidā; zauja-i-mankūha se paidā;

Legitimate heirs or children.—Waladu-l-halāl wurasā yā larke; wāris yā larke

jo nutfa-i-jāiz yā asli se paidā ho.

3.—Aslī; sachchā; kharā; jhūthā yā khotā nahīn.

4.—Jo qā'ide ke rū se nikle; asli yā tabī'ī; mantiqī. [fiq.

5.—Qānūn-i-mustamirra ke mutābiq; jo qānūn qāim ho uske muwā-

Legitimately, ad. Jāiz taur se; ba-tarz-i-jāiz; qānūn ke rū se yā uske mutābiq; asli taur par; jhūth nahīn.

Leisure, n. Shagal yā kār-o-bār se āzādī; fursat; fursat kā wāqt; furāgat; be-shagli; be-shagli kā waqt; woh waqt jab koyī kām yā mashgala na rahe; chhuṭṭī; ausar; muhlat.

Sometimes used adjectively; as, *leisure* time. *Webster.*

At leisure—(a) Be-shagal; be-kār; masrūf nahīn. (b) Fursat ke waqt; subhito

āram yā chhuṭṭī ke waqt; jis waqt fursat suhulat yā āram ho; jab jī chāhe;

jab subhito ho; jab ausar mile.

Leisurely a. Jisse fursat yā be-shagli zāhir ho; jismeñ fursat kā waqt sarf ho; jo chhuṭṭī ke waqt ho; jismeñ 'ujlat (jaldī) na kī-jāe; jo samajbhūjh-kar kiya jāe; jo ba-āhistagi kiya jāe.

Leisurely, ad. Āhistā-āhistā; fikr-o-taammul ke sāth; āram ke sāth; subhito ke sāth; jaldī yā 'ujlat ke sāth nahīn; ba-taammul.

Lend, v. t. 1.—Koyī shai dūse ko thore roz tak isti'māl karne ke liye d.; is shart par d. ki jo shai dī jāti hai wahī yā usī kī ham-qism shai uske barābar milegi; 'āriyat d.; must'ār d.; mangnī d.; qarz d.; udhār d.; bath-pher d.; dast-gardān d.

Correlative to *borrow*.

2.—Denā; 'umūman denā yā baham pahuñchanā.

To *lend* assistance—Madad d.; i'ānat k.—To *lend* an ear to something—Kisī bāt par kār d. (use sunnā)—To *lend* one's name—Kisī dūse ke fāido ke liye apnā nām kām meñ lāyā jāne d.

Lender n. Qarz yā udhār d. w.; 'āriyat d. w.; jo shakhs sūd par rupaye

Length, n. 1.—Tūl; lambāyī. [qarz diyā kartā hai.

In distinction from *depth*, *thickness*, *breadth*, or *width*.

2.—Waqt kā juzw-i-mu'aiyan; darāzi; qiyām-i-lā-ta'ad; jiske qiyām ko pāyān na ho; imtidād; muddat; 'arsa.

3.—Tafsīl; tawālat; phailāw; wus'at.

To pursue a subject to a great *length*—Kisī mazmūn ko barī tafsīl yā tawālat ke sāth bayān k. (usko bahut tawālat d.); kisī shai ko barī wus'at d.

4.—Wus'at; musāfat; phailāw; kisiqadar jagah.

At length—(a) Pūrā-pūrā; tamām-o-kamāl; jisqadar ho woh sab; musharrāh; mufassal; bi-t-tafsīl; tafsīl-war.—Let the name be inserted *at length*—Yah nām pūrā pūrā likhā jāe.—(b) Ākhirash; ākhir-i-kār; ākhiru-l-amr; bi-l-ākhir; ākhir ko; khātima par; anjām-i-kār ko; bāre.

Lengthen, v. t. 1.—Barhānā; lambāyī meñ barhānā; aur lambā k.; tūl k.

2.—Darāz k.; bahut dinon tak qāim r.; daurān barhānā; tūl k.; kisi shai kī muddat barhānā.

3.—Tawālat d.; kisi shai meñ waqt sarf k.; phailānā; lambā-chaurā k.

4.—Talafluz meñ darāz k. yā khaiñhnā.

Lengthen, v. i. Aur darāz ho-jānā; aur barhā; aur lambā ho-jānā.

Lengthways, } n. Lambāyī meñ; tūl meñ; lambān meñ.

Lengthwise, } n. Lambāyī meñ; tūl meñ; lambān meñ.

Lengthy, a. Tawīl; bahut lambā; tūl-o-tawīl; mutawwal; lambā-chaurā;

jismeñ barī tawālat ho; thorā yā mukhtasar nahīn.

Lenience, } n. Narmī; mulāimat; rahm; rahm-dilī.

Leniency, } n. Narmī; mulāimat; rahm; rahm-dilī.

Lenient, a. 1.—Mulaiyin; musakkīn.

2.—Taskīn-bakhsh; jisse taklīf meñ ārām mile; narm; mulāim.

3.—Jismeñ saḥti yā tashaddud na ho; narm-dil; rahm; narm; saḥt nahīn. [rahm ke sūth; tarahhumāna.

Leniently, ad. Narmī se; mulāimat se; saḥti yā tashaddud se nahīn;

Lenity, n. Narm-dilī; tabī'at kī mulāimat; narmī; rahm yā rahm-dilī; tarahhum; bartāw jismeñ tashaddud yā saḥti na ho.

Les Opposed to *severity* and *rigour*. [wajh se ho; mazarrat; ziyān.

Lesion, n. (Law) Woh nuqsān jo kisi mu'āhade ke pūrā na kiye jāue kī

Less, a. Dūre kī nisbat chhotā thorā yā kam; itnā ziyāda yā kasīr nahīn; itnā barā nahīn; kam-tar; kih-tar; qalīl-tar.

Less, ad. Isqadar (itnā) nahīn; kam-tar; dūre ke itnā nahīn (usse kam).

Lessee, n. (Law) Thika-dār; mustājir; ijāra-dār; theka yā ijāra l. w.; paṭṭa-dār. [wagūra meñ kam k. (usko ghaṭānā); thorā yā chhotā k.

Lessen, v. t. 1.—Ghaṭānā; kam k.; qad miqdār ta'dād yā shumār

2.—Sifat hālat yā darje meñ kam k.; rutba ghaṭānā; qadr-o-man-

zilat meñ kamī k.; zalīl k.; nīchā k.

Lessen, v. i. 1.—Ghaṭnā; kam h.; baṭur jānā; qad miqdār ta'dād yā shumār wagaira meñ kam ho-jānā. [meñ kam ho-jānā.

2.—Darje sifat yā ziyādatī meñ kam ho-jānā; ghaṭ jānā; waq'at

Lesson, n. 1.—Sabaq; woh shai jise tālib-i-'ilm (muta'allim) apne mu'al-lim yā ustād ko parh sunāye; kitāb kā woh hissa jise tālib-i-'ilm ko ek martaba parhā ho. [fazihat; gosh-māli.

2.—Nasihat-i-shadīd; sar-zanish; chaḥim-numāyī; barī nasihat-

3.—Jo bāt tajribe se sikhī jāe (mu'lūm ho); jo haqiqat tajribe ke

Lessor, n. (Law) Ijāra d. w.; thika d. w.; paṭṭa d. w. [ba'd khule.

Lest, conj. Aisā na ho ki; tā-kī fulān amr kā wuqū' na ho; is khauf se ki; mubādā; Khudā-na-khwāsta.

Let, v. t. 1.—Ijāzat yā ikhtiyār d.; imtinā' se bāz-ānā; na rokā; chhor d.; jāne d.; rawā r.; jāiz r.; koyī fī'l karne d.

To let alone—Chhor d.; tark k.; joñ kā toñ rahne d.; hāth na dīnā yā lagānā; jaise kā taisā rahne d.; rahne d.; na chhepnā.—**To let blood**—Khūn bahānā

jaise rag se; fasd kholañ yā l.—**To let down**—Niche giñ d.; niche biṭhāl d.; niche utār d.; nīchā k.—**To let drive**—Zor se chhorāyā pheknā wasalan

tir yā patthar k.—**To let in or into**—(a) Andār (bbitar) āne d.; dākhil k.;

andar kar l —(b) Jānā; pahle se jagah kar-ke ghustā d. jaise lakṛī ke ṭukre kā.
To let loose—Chhor d. ; jāne d. ; khol d. ; khulo-band kar d. ; qaid yā imtina'
 kā uthā l ; be rukawāt ghūmne-phirne d.—*To let out*—(a) Bāhar nikāl d. ;
 nikal jāne d.—jaise kisi jānwar ko.—(b) Phailānā yā dhilā k. ; barhūnā.—(c)
 Theke ijāre yā kirāye par d.—*To let off*—(a) Kḥalās yā rihā k.—jaise kisi
 mu'āhade se ; chhor d. ; kisi ta'zīr se bachā d. ; be saza kiye chhor d. ; sūf
 chhor d. (*Colloquial*).—(b) Chhorā—jaise tir kḥwāh bandūq kā.

2.—Thike yā ijāre par d. ; mustājiri meṁ d. ; kisi mu'āwazo ke
 'iwaz meṁ qabz-o-tasarruf dūsre ke hawāle k. ; kirāye par d.

Often followed by *out*.

Lethal, *a.* Muhlik ; khūnkhwar ; qātil ; jisse halākat wuqū' meṁ āye ;
 jisse jān jāti rahe ; jisse maut ho.

Lethargy, *n.* 1.—Ma'mūl se ziyāda nīnd ; gunūdgī jo maraz kī qism se
 ho ; nīsī der-pā yā gahiri nīnd jo mushkil se khule.

2.—Kāhili ; sustī ; be hiss-o-harakat h. ; 'adam-tawajjuhī.

Letter, *n.* 1.—Harf ; tahrīr kā lāzima-i-awwal.

2.—Khat ; chitṭhī ; ruqqa' ; likhā yā chhapā huā payām.

3.—Ma'ni-i-lugwī ; woh maflūm jo alfāz se hāsil ho ; lafzi-ma'nī.

To observe the letter of the law—Qānūn ke maflūm-i-lafzi par lihāz k. ; qānūn
 ke alfāz ko mād-i-nazar r. ; jo maushā-i-qānūn alfāz ko i'tibār se ho

4.—(*pl.*) 'Ilm ; fazilat.

[uspar lihāz r.

A man of letters—'Alim shakhs ; fāzil shakhs ; 'ālim-fāzil ; likhā-parhā ādmī.

Letters of administration—(*Law*) Woh wasiqā jiske zarī'e se kisi mard yā
 'aurat ko is bāt kī iḥtiyār diyā jātā hai ki woh kisi shakhs-i-mutawassā
 ke māl-o-asbāb aur uski jāedād kī iḥtimām kare ; chitṭhī yā sanad-i-muhtā-
 mīmī.—**Letter of attorney**—Muḥtār-nāma ; woh nawishta jiske rū se ek
 shakhs kisi dūsre shakhs ko apnī jagah par kār-rawāyī kā mujāz kar detā hai.
 —**Letter of credit**—Woh chitṭhī jiske zarī'e se hāmīl ko koyī raqam-i-mau'āyan
 dilāyī jāe.—**Letter of license**—Woh nawishta jiske rū se dāin apne madyūn-i-
 musibat-zada ko adā-i-dāin ke liye muhtlat doweṁ.—**Letters patent, overt, or**
open—Woh nawishta-i-mukammāl-o-musajjal jiske rū se kisi shakhs ko kisi
 sh'ī ke karne yā kisi istihqāq-i-kḥās ke mutasarrif hone kī iḥtiyār diyā jāe ;
 farmān ; sanad ; parwāna.—**Letters testamentary**—Woh sanad jo ahl-kār-i-
 mujāz wasiyat-nāme ke subūt ke ba'd wasī ko wasiyat-nāme kī ta'mīl ke liye

Letter, *v. t.* Kisi shai par hurūf munaqqash k. jamānā yā banānā. [de.

Lettering, *n.* 1.—See *supra*.

2.—Hurūf jo munaqqash kiye jamāye yā banāye jāen.

Levee, *n.* Mulāqātiyōn kā majma' jo subh ko ho ; woh 'ām yā kisiqadar
 mukhlūt majma' yā darbār jo aksar shām ko huā kartā hai ; darbār ;
 bādshāhoṁ rājāoṁ yā umarā kā darbār.

Level, *a.* 1.—Jiskā ek hissa dūsre hisse se ūchā na ho ; ūchā-nīchā
 (nisheb-furāz) nahīn ; barābar ; chauras ; musattah ; hamwār.

2.—Ufuqī ; ufuq kī sath ke barābar.

3.—Kisi aur shai ke barābar yā hamwār ; balandī (ūchāyī) meṁ
 yaksūn yā barābar ; ek hī khat yā sath par.

4.—Rutbe yā darje meṁ barābar ; ham-martaba ; ham-rafat ; dūsre
 se barā nahīn ; barābar yā barābar kā ; ham-pāya.

Level, *v. t.* 1.—Barābar k. ; chauras k. ; musattah k. ; hamwār k. ;
 pausel k. ; ūchāyī-nīchāyī miṭā d. ; nisheb-furāz rahne na d.

- 2.—Ufqī banānā. [sath barābar kar-d.; dīhā ko barābar kar-d.
 3.—Jitnā dūsrā ūnchū ho usīke barābar kar-d.; hamwār kar-d.;
 4.—Hālat yā darje meñ barābar kar-d.; darja-i-musāwī kā banā d.;
 5.—Nishāna lagānā; sīdh par lagānā; shist lagānā. [ek kar d.
 6.—Kisī kī taraf jhukānā yā mukhātāb k.; kalnā-sunnā.
 7.—Manzūn k.; kisī ke hasb-i-hūl k. [se sādīh-kar nishāna lagānā.
Level, v. i. 1.—Nishāna lagānā; shist bāndhnā; bandūq yā tīr wagaira
 2.—Khayāl yā tabī'at ko mukhātāb k.; dīl ko rujū' k.
Level, n. 1.—Woh khat yā sath jo har jagah se gair-mutabarrik (sākin)
 pānī kī sath ke barābar ho; khat yā sath-i-arzī yā ufqī; khatt-i-inusat-
 tah; sath-i-musattah; pansul yā pansel.
 2.—Balandī (rafat) meñ dūsrē ko barābar h.; musāwāt; barābarī.
 3.—Jāc-qarār; hālat-i-sukūn; woh hālat yā jagah jismeñ nishēb-
 4.—Qā'ida; mansūba; tajwīz. [farāz na ho.
 5.—Sīdh; shast yā shist; nishāna.
 6.—Pansel karne kā āla; gunyā; sādhnī.
 To take a level—Pansel k.; do nū-hamwār (nichī-ūnchī) jagahon kā nishēb-farāz
 (unkī ūnchāyī-nichāyī) nikālū (daryāft k.).
Leviabie, a. Jo tushkhis aur wusul ko qābil ho; jise qāim kar-ko tahsīl
 kar sakeñ. [wazu kom h.; subkī.
Levity, n. 1.—Halkā-pan; kisī shai meñ ba-nisbat dūsrī bhāri chīz ke
 2.—Chhichhorā-pan; be-sabātī; talawwun; sanjīdagī kā na r.;
 khafif khafif bāton kī taraf mailān; tabī'at meñ istiqlāl kā na r.;
 be-fikrī; allhar-pan.
Levy, v. t. 1.—Jam' k.; ekatthā k.; kharā k.; bhartī k.; naukār r.
 2. " Said of troops, to form into an army by enrolment, conscription,
 &c." Webster.
 2.—Tashkhis ke ba'd tahsīl k.—jaiso mahsul yā khirāj wagaira;
 wusul k.; jam' k.; lagānā; ugāhnā.
 3.—(a) Jam' k. yā taug-talabī se wusul k. (b) Banānū ta'mīr yā
 qāim k.; kharā k.; ūthānā; dālnā. (c) Jūdād-i-maṇqūla yā gair
 maṇqūla kī nisbat ijrā-i-digri 'amal meñ lānā.
 To levy a fine—Zar-i-jurmāna wusul k. jaise ba-zarī'a-i-qurqī-o-nīlām wagaira.—
 To levy war—Lafayī kharī yā shurū' k.; hamle ko liye musallah h.; hamla k.
LEX, n. [Lat.] Qānūn.
LEX FORI, [Lat.] (Law) Qānūnī 'adālat.
LEX LOCI, [Lat.] (Law) Qānūn i-muta'alliq-i-maqām-i-mu'āhala; qānūn-
 i-mukhtasu-l-maqām; woh dastūr jo kisī khās maqām par jāri ho.
LEX MERCATORIA, [Lat.] (Law) Tājiron yā mahājanoñ kā qānūn
 khwāh dastūr. [manzila-i-qānūn samjhā jāc.
LEX NON SCRIPTA, [Lat.] (Law) Dastūr yā rawāj-i-qadīm jo ba-
LEX SCRIPTA, [Lat.] (Law) Woh qānūn jo majma'-i-wāzi'ān-i-qawāwīn
 kī taraf se likh-parh-kar mushtahar ho. [khās mulk se muta'alliq ho.
LEX TERRE, [Lat.] (Law) Qānūn-i-muta'alliq-i-sar-zamīn; qānūn jo kisī
 Lexicographer, n. Lugāt khwāh farhang kā musannif yā muallif.
Lexicography, n. 1.—Lugāt-nawīsī; lugāt kī tasnīf kā fan.
 2.—Lugāt kī tasnīf ke usūl; 'ilm-i-lugāt.
Lexicon, n. 1.—Lugāt; farhang.
 2.—Gair-mulk kī zabān kī lugāt.

Liability, n. 1.—Woh zimma-dārī jo qānūnan kḥwāh insūfan kisī par 'aid ho; muākhaza; jawāb-dihī; zimmadārī.

2.—Mustaujib yā sazā-wār h.; mailān; tābi' h.; kisī bāt meñ par saknā (kisī shaḥḥs yā shai kī nisbat kisī bāt kā ho-saknā). [zar-i-zimmagī,

3.—(pl.) Dain yā duyūn; jiskā adā k. farz ho; jo wājibu-l-adā ho; **Liab, a. 1.**—Qānūnan yā insūfan zimma-dār; muākhaza-dār; jawāb-dih; zimma-dār. [kā zimma-dār hotā hai.

The surety is *liable* for the debt of his principal—Zūmin asl madyūn ke dain

2.—Mustaujib; sazā-wār; tābi'; lāhiq.

Used with reference to evils.

Liab to imprisonment—Mustaujib-i-qaid; jo qaid ho-sake; jiskā qaid ho-jānā mumkin ho.—**Liab** to censure—Mustaujib-i-sar-zanish; jiskī l'nat-malāmat ho-sake.

LIAISON, (l'e'a-zūng) n. (Fr.) Ittihād; irtibāt; āshnāyī; khusūsan woh muhābbat-i-nā-jāiz jo kisī mard aur 'aurat ke darmiyān ho.

Liar, n. Jo jāubūh-kar jhūṭh kahe; darog-go; jhūṭhā.

Libel, n. (Law) Aisi tahrīr jisse izāla-i-haisiyat-i-'urfī ho; aisā nawishta jisse us shaḥḥs kī bad-nāmī (zillat aur ruswayī) ho jiskī nisbat woh likhā gayā ho; koyi kitāb risāla tahrīr yā taswīr wagaira jo 'adāwatan taiyār kar-ke mushtahar kī-jāe aur uskī wajh se log us shaḥḥs kī tahqīr karen yā uspar hañsen jiskī nisbat woh kitāb wagaira ban-kar mushtahar huyī ho; tahrīr wagaira jiskī wajh se hatk-i-'izzat ho.

Libel, v. t. Tahrīr yā taswīr wagaira ke zarī'e se kisī kī badnāmī karānā yā 'awām ko usse mutanaffir k.

Libelous, a. [Written also *libellous*] Hatk-āmez; muzil-i-haisiyat-i-'urfī; jismeñ aisi bāteñ dākhil hon jinse kisī shaḥḥs kī tahqīr ho aur log usse mutanaffir ho-kar hañsen.

Liberal, a. 1.—Wasi'; 'ām qism kī; jismeñ 'ilm-i-adab (nazm-o-nasr wagaira) aur 'ulūm bhī 'umūman dākhil hon; jo shurfā ke liye muzaiyib ho; jo itnā na ho ki usse sirf zarūrī kār-rawāyī ho-jāe balki darja-i-'ālā kā ho; jisse tahsīl-i-'ulūm aur zabān-dānī donoñ ho.

2.—Dast-kushāda d. w.; sakhi; faiyāz; jiskā dil khulā ho; jo dād-dihish meñ bukhālat na kare; tang-dil nabīn; baṛā d. w.; daryā-dil; Hātim kā sū dil r. w.; dene meñ Hātim.

Said of a giver.

3.—Jismeñ apnī garaz shāmil na ho; jo tang-dilī se na kiyā jāe; wasi'; baland; jismeñ gairon kā naf' shāmil ho.

Liberal sentiments or views—Kḥayālāt-i-baland yā wasi'; aise kḥayālāt jo tang-dilī se qāim na kiye jāen.—*Liberal* policy—Aisi maslahat yā hikmat-i-'amali jismeñ apnī garaz shāmil na ho balki usse auron kā naf' maqsūd ho.

4.—Jo khule hāth (dast-khushāda) diyā jāe; jo ifrāt se yā bahut diyā jāe; baṛā; kasīr; wāfir; bahut; jismeñ faiyāzī zāhir kī-jāe.

Said of a gift.

5.—Bahut; ifrāt se.

(se) bahnā-

A *liberal* discharge of matter or water—Mawād yā pānī kā bahut sū (ifrāt

6.—Khulā-khulā; gair-mahdūd; lafzī nabīn; jismeñ tangī na kī-jāe; jismeñ ṭhik-ṭhik asl kī pairawī na kī-jāe.

A *liberal* translation—Aisi tarjama jo lafzī yā harf-ba-harf na ho; tarjama jismeñ asl kī mutāba'at kḥūb na kī-jāe.—A *liberal* construction—Tāwīl yā

ta'bir jo ba-ri'ayat-i-lafzi na ki jāe ; aisi ta'bir jismeñ tangi na ki jāe (jo ba-kushāda-peshāni ki-jāe).

7.—Umūrāt-i-mulki yā mazhabī meñ un usūl kā pā-band nahīn jo pable se qāim hoñ ; āzād-manish ; nazm-o-nasq-i-riyāsāt meñ āzādāna bartāw kā hāmi ; jisse is qism ki āzādī zāhir ho yā jo uskā natija ho.

“*Liberal* has of before the thing bestowed, and to, before the person or object on which any thing is bestowed ; as, to be *liberal* of praise or censure ; *liberal* to the poor.” *Webster*.

Liberal, n. Aisā shakhs jo umūrāt-i-mulki yā mazhabī meñ āzādāna bartāw yā kār-rawayī meñ madad de. [muñh na moñnā.

Liberality, n. 1.—Faiyāzi ; sakhawāt ; hātimī ; dād-dihish (dene) meñ

2.—Sakhawāt kā koyī khās fi'l ; dād-dihish ; dān ; 'atiya ; bakhsish.

3.—Dil ki barāyi ; 'ālī-hausalagī ; kushāda-dili ; tabi'at ki safāyi ; lagāwat kā na r. [sāth nahīn.

Liberally, ad. 1.—Faiyāzi ke sāth ; dil khol-kar ; be-direg ; bukhāl ke

2.—Dūsroñ ke faide par khūb lihāz rakh-kar ; 'ālī-hausalagī se ; zillat yā khud-garazī ke sāth nahīn.

3.—Lafzi nahīn ; thik-thik (huwa-huwa) nahīn ; khulā-khulā.

Liberty, n. 1.—Āzādī ; apne hasb-i-khwāh 'amal karne ki salāhiyat ; imtinā' pā-bandī yā qaid se barāat.

2.—Woh ikhtiyār jo ā'lā adnā ko de ; ijāzat ; parwānagī ; hukm.

3.—Ikhtiyār ; barāat ; woh istihqāq-i-khās jispar koyī shudāmad yā 'atiya ke zarī'e se mutasarrif ho.

4.—Kisqadar āzādī ; hudūd-i-mu'aiyan ke andar āne-jāne ki ijāzat masalan mahbas meñ ; woh maqām khwāh hudūd jahān yā jinke andar is qism ki āzādī kā nafāz ho.

5.—Jo bāteñ akhlāq-o-ādāb wagaira ke muta'alliq hoñ unkā lihāz na rakhnā yā unpar lihāz rakhne meñ gaflat k.

To take a *liberty* or *liberties*—Us bāt yā un bātoñ kā k. jo ādāb-o-akhlāq yā munāsabat ke khilāf hoñ ; kisi bāt kā kah d. yā kār-guzarnā ; us āzādī se mustafid h. jo khāssatan hāsil na ho.

6.—Is bāt kā ikhtiyār ki jo chāhe pasand kar le ; kisi bāt par majbūr kiye jāne se āzādī ; jabr-o-ikrāh se barāat ; ikhtiyār.

At liberty—Āzād ; be-qaid ; be-rok ; be-aṭkāw.—*Civil* or *political liberty*—Khā-

riji hukūmat se kisi riyāsāt ki āzādī ; kisi riyāsāt ke rahne wāloñ k. apne

huqūq par bilā-mudāḥhalat mutasarrif rahnā ; mulki āzādī.—*To set at*

liberty—Qaid se rihā k. ; band se chhoṛnā ; āzād k. ; rihā k. ; khalās k. ;

makhlāsī bakhsnā ; rukāwat se chhoṛnā.—*To be at liberty*—Āzād rahnā ;

ikhtiyār r. ; imtinā' se barī rahnā ; be-rukāwat h. ; be-qaid h.—*Liberty of the*

press—Woh āzādī jo bilā-nigrāni-i-qānūni kitāboñ ke chhāpne yā mushtahar

karne ki nisbat hāsil ho ; apne hasb-i-khwāh har shai ko chhāp-kar mushta-

har karne kā ikhtiyār par is shart se ki mushtahar karne wālū is istihqāq

ko burī tarah kām meñ na lāye yā aisi koyī bāt mushtahar na kare jo 'awām

yā ashkhās-i-khās ke liye muzir ho warna woh sazā k. mustajib hogā.

Moral liberty—Apne hasb-i-khwāh har-fil ke karne kā ikhtiyār jo insān ko

uske farāz se lihāz se lābudi hotā hai.—*Religious liberty*—Mazhabī khayālāt

yā parastish ki nisbat āzādī. [d. ; barī k.

Liberate, v. t. Qaid se āzād k. ; rihā k. ; khalās k. ; chhoṛ d. ; chhoṛā

Librarian, n. Kutub-khāne kā muhāfiz yā dāroga ; woh shakhs jiski

taht meñ koyī kutub-khāna ho.

Library, *n.* 1.—Kutub-*khāna*; *kitāboṭ* kā *zakhira*; *ijtimā'-i-kutub*. [ghar.

2.—Koyi'imārat yā kamra jismeñ *kitābeñ* *raheñ*; *kutub-*khāna**; *kitāb-Licensable*, *a.* Jiski nisbat *qānūnī* *ijāzat* *dī-jā-sake*.

License, *n.* 1.—Ikhtiyār yā *ijāzat* jo kisi *kām* ke *karne* ke *liye* *dī-jāe*; woh *ijāzat-i-bāzūbīta* jo kisi *fi'l* ke *karne* ke *liye* *minjānib-i-hākim-i-mu-*
A license to sell gunpowder—*Bārūt* *bechne* kī *ijāzat*. [jāz *dī-jāe*.

2.—*Ijāzat-nāma*; *sanad*; *paṭṭa*; *hukm-nāma*; *laisans*; woh *wasīqa-i-tahrīrī* jiske *rū* se kisi *fi'l* ke *karne* kī *ijāzat* *dī-jāe*.

A man is not permitted to retail spirituous liquors till he has obtained a license—Koyi *shakhs* *mujāz* *nahīn* hai kī *sharāb* kī *khurda-faroshi* *kare* tā-
waqteki woh *ijāzat-nāma* *hāsil* na *kar-le*.

3.—*Āzādī* meñ *hadd-i-i'tidāl* se *tajāwuz*; *be-andāza āzādī*; *āzādī* kā *istī'māl-i-bejā*; *qānūn* yā *tahzīb* ke *khilāf āzādī*.

☞ Written also *licence*.

License, *v. t.* *Ijāzat* *d.*; *ikhtiyār* *d.*; *ijāzat* *dekar imtinā'-i-qānūnī* ko *raf'* *kar* *d.*; kisi *khās* *fi'l* ke *anjām* yā kisi *khās* *haisiyat* se '*amal* *karne* kā *mujāz* *k.*; *rawā* yā *jāiz* *r.*

To license a man to sell gunpowder—Kisi *shakhs* ko *bārūt* *bechne* kī *ijāzat* *d.*

To license a physician—Kisi *tabīb* ko *tabābat* kī *ijāzat* *d.* (*is* *bāt* kī *ijāzat* *d.* *ki* woh *tabibōn* kā *peshā* *kare*). [pāwe; *laisans-dār*.

Licensee, *n.* (*Law*) Woh *shakhs* jise *ijāzat* *dī-jāe*; woh *shakhs* jo *laisans*

Licensee, *n.* *Ijāzat* *d. w.*; woh *shakhs* jo *auroñ* ko *ijāzat* *dene* kā *mujāz* *ho*.

Licentious, *a.* 1.—*Had* se *ziyāda āzādī* *r. w.* yā *āzādāna bartāw* *k. w.*; *qānūn* yā *akhlāq-o-ādāb* kā *lihāz* na *r. w.*; *aubāsh*; *khule-band* *rahne. w.*; *rind*. [lagām; *be-qaid*; *be-rukāwat*.

2.—*Qānūn* yā *munāsabat* ke *had* ke *bāhar* (*usse mutajāwiz*); *be-Licentiousness, n.* *Aubāshī*; *had* se *ziyāda āzādī*; *qānūn* yā *rusūm-i-ādāb* kī *tahqīr*; *āwārāgī*; *rindī*.

Lie, *n.* *Darog-goyī-i-mujrimāna*; woh *jhūṭhī* *bāt* jo *dhokhā* *dene* kī *garaz* se *kahī-jāe*; *jānbūjh-kar* *rāstī* se *inhirāf*; *jhūṭh*; *jhūṭhī* *bāt*; *darog*.

To give the lie to—*Jhūṭhā* *banānā*; *jhūṭhā* *k.*; *jhūṭhlānā*.—*A man's actions may give the lie to his words*—Kisi *shakhs* ke *fi'l* usko *qaul* ko *jhūṭhlā* *sakte* *haiñ*; kisi *shakhs* kī *bātēñ* uske *kāmoñ* se *jhūṭhī* *thāhar* *saktī* *haiñ*.

Lie, *v. i.* *Dhokhā* *dene* kī *nīyat* se *jhūṭh* *bolnā*; *bayān-i-darog* *k.*; *khilāf-bayānī* *k.*; kisi *bāt* kā *kahnā* yā kisi *fi'l* kā *k.* jisse *dūsre* ko *aisī* *hālat* meñ *dhokhā* *ho* ki woh *asl-i-haqīqat* ke *jānne* kā *mustahaq* *ho* yā *taqāzā-i-insāniyat* *yah* *ho* ki *bayān-i-wājib* *kiyā-jāe*; *jhūṭh* *kahnā*.

Lie, *v. i.* 1.—*Zamīn* *par* *phail-kar* *parnā*; *bistar* *wagaira* *par āram* *k.*; *barābar* *parnā*; *leṭnā*; *phaile-pare* *rahnā*.

☞ "Often with *down* when predicated of living creatures." *Webster*.

2.—*Wāqī'* *h.*; kisi *khās* *maqām* *par* *rahnā*. [wāqī' *hai*.

This place lies to the west of that—*Yah* *jagah* *us* *maqām* ke *pachchham* *taraf*

3.—*Rahnā*; kisi *hālat* meñ *rahnā*. [condition." *Webster*.

☞ "Often followed by some word or phrase denoting a state or

To lie fallow—*Be-taraddud* *parā* *rahnā*.—*To lie open*—*Khulā* *parā* *rahnā*.—*To*

lie hid—*Chhīpā* *parā* *rahnā*.—*To lie* *at one's mercy*—Kisi ke *rahm* *par* *mun-*

hasir *rahnā* *ya'nī* *is* *amr* *par* *munhasir* *rahnā* *ki* *jaisā* *who* *chūhe* *kare*.—*To lie*

grieving—*Ranj* meñ *pare* *rahnā*.—*To lie* *under one's displeasure*—Kisi ko

gazab *yā* *qahr* meñ *h.*

4.—Muta'alliq h.; munhasir yā mauqūf rahnā; shāmil h.

 With *in*.

5.—Dera k.; muqīm h.; ṭhaharnā; kabīn so rahnā.

6.—(*Law*) Chal-saknā; qāim rah saknā; manzūrī ke qābil h.; ho-saknā; samā'at ke qābil h.; jāiz h.; qānūnan qābilu-s-samā'at h.

An appeal *lies* in this case—Is muqaddame meñ apīl chal saktā (qāim rah-saktā) hai; is muqaddame meñ apīl kī gunjāish hai (apīl ho-saktā hai).—No action *lies* in the present instance—Is mu'āmale meñ nālīsh nahīn ho-saktī.

To lie at the heart—Kisī chīz kā shauq dil par jamā yā banā rahnā; kisī shai kī baṛī fikr yā tamannā kā kisī ke dil meñ rahnā.—The publication of a work like this has ever *lain at my heart*—Is kitāb sī ek kitāb ke shā'i karne kā shauq hamesha mere dil par banā rahā hai (iskī tamannā mujhe hamesha rahī hai). *To lie by*—(a) Kisī ke pās rahnā yā rakkhā rahnā.—The manuscript is *lying by him*—Woh qalamī kitāb yā nawishta (likhī na kī chhapi huyī chīz) uske pās hai—(b) Ārām k.; mīhnat mauqūf kar d.—We *lay by* during the heat of the day—Din ko garmī ke waqt ham log ārām karte the (us waqt ham logoñ ne mīhnat mauqūf kar di thī).—*To lie down*—Zamīn yā kisī dūsrī ham-wār jagah par letnā; ārām k.—*To lie hard or heavy*—Girāñ-bār h.; jābr h. yā guzarñā; bojh h.; bhārī h.—The income tax *lies hard or heavy* upon the people—Mahsūl-i-āmadani logoñ par girāñ-bār hai.—*To lie in*—Larḳā jannā; zachā-khāne meñ h.; saur meñ h.—*To lie in one*—Kisī ke ikhtiyār (qābū yā bas) meñ h.; kisī ke haiyāz-i-īqtidār meñ h.; kisī se muta'alliq h.; kisī se ho-saknā (ban-paṛnā).—The decision of cases does not *lie in him*—Maqaddamat kā faisala uske ikhtiyār meñ nahīn hai.—*To lie in the way*—Sadd-i-rāh h.; mukhīl h.; māni' h.; ṭhokar h.—Remove the objections that *lie in the way* of an amicable adjustment—Tasfiya-i-bāhamī meñ jo 'itirāzāt kail (māni') hoñ unheñ raf' kar do.—*To lie in wait*—Chhipe pūr rahnā; kamīñ-gūh meñ rahnā; ghāt meñ rahnā; hamla karne yā pakarne kā mauqa' dekhā k.—*To lie on or upon*—Farz zimma yā kām h. It *lies on* the plaintiff to maintain his action—Apnī nālīsh kā sābit k. mudda'i kā farz hai (uskā subūt mudda'i ke zimme hai).—*To lie on hand*—Pās h.; hāth yā qabzo meñ rahnā; be-bikā rah-jānā; be-bikā paṛā rahnā.—*To lie on the hands*—Be-shagali yā be-kārī meñ guzarñā; jald na guzarñā; girāñ-bār (bhārī) h.—Men are sometimes at a loss to know how to employ the time that *lies on their hands*—Log ba'z waqt is bāt meñ hairān rah-te haiñ ki apne be-shagali ke waqt ko kyūnkar sarf karen.—*To lie on the head of*—Kisī se mansūb kiya jānā (us par 'āid kiya jānā).—*To lie over*—(a) Wājibu-l-adū hone ke ba'd gair-muaddā paṛā rahnā jaise bank meñ kisī lot (note) kā.—(b) Kisī waqt-i-āyinda ke liye multawī kiya jānā—jaise kisī tajwīz kā majma'-i-mujawwizīn meñ.—*To lie under*—Kisī shaimē mubtalā rahnā (usmeñ giriftar yā lāhiq rahnā); kisī ke hāth ke niche dabe rahnā.—*To lie with*—(a) Kisī ke sāth qiyām k. yā sonā.—(b) Kisī se ham—sulbat (ham-bistar) h.; uske sāth mubāsharat k.—(c) Muta'alliq h. yā ta'alluq r.; zimma h.—It *lies with* you to make amends—Talāfi k. tumhāre ta'alluq (zimme) hai.

Lief, ad. Khushī se; ragbat se; ba-dil-o-jān; ba-sar-o-chashm; be-takalluf.

"Used in familiar speech in the phrase, I had as *lief* go as not. *Had*, in this phrase, is probably a corruption of *would*." *Webster*.

Lien, n. (*Law*) Da'wi-i-jāiz; woh bār yā muākhaza jo jāedād-i-manqūla yā gair-manqūla par ifā-i-dāin ke liye ho; woh haq jo dāin ko apne mad-yūn ki jāedād par tā adā-i-dāin qābiz rahne kā ho; kafālat; istigrāq.

Lieu, n. Jagah; 'iwaz; maqām; badal. [badle meñ.

In lieu of—Jagah meñ; ba-jāe; 'iwaz meñ; ba-'iwaz; maqām par; badal meñ;

Life, n. 1.—Wujūd; jīnā; woh aiyām jisimeñ wujūd qāim rahe (jismeñ jānwar khwāh nabātāt jīte raheñ). [yā darakht jītā (qāim) rahe.

The life of a tree, or a horse—Darakht yā ghorā kā wujūd; jitne din ghorā

2.—Woh aiyām jisimeñ rūh aur jism-i-insānī yak-jā raheñ; paidāish aur maut ke mābain kā zamāna; ziudagī; ziudagānī; zist; hayāt; jāu.

3.—Ma'āsh; zist kī zāhiri sūrat; ranj yā rāhat kī hālat; neki yā badi ke lihāz se sarf-i-zindagī (rahne) kā tariq; chāl-o-chalan; ra-wish; dhang; atwār; waz'.

4.—Woh shakhs yā shai jiske bā'is se dūsre shakhs yā shai meñ quwwat yā himmat pare; jispar kām-yābī yā musta'idī se kisi bāt kī pairawī kā madār ho; kisi shai kī jān; madāru-l-mahām.

5.—Zinda-dilī; chustī; chālākī; musta'idī; quwwat. [(naql) nahīn.

6.—Shakl-i-haiyu-l-qāim; asli shakhs yā hālat; shabih nahīn; utārā

A picture is taken from the *life*—Taswīr shai-i-haiyu-l-qāim kī utāri (khīnchī)

7.—Shakhs; insān; ādmī. [jāti hai.

How many *lives* were sacrificed?—Kitne shakhs qurbān huye (kitne jāneñ tasudduq huyīn yā gayīn); kitne ādmī mare yā māre gaye?

8.—Jāndāron kā silsila; kul jāndār; jāndāron kā majmū'a.

9.—Kisi shakhs ke guzashta hālat; sawānih-i-'umrī; kisi shakhs kī zindagī kī kaifiyat (uskā tazkira).

10.—Rutba; martaba; qadr-o-manzilat; hālat; rahan; jis hai-siyat se koyī 'awām meñ rahe. [nichayī.

High *life*—'Alī martaba; barī qadr-o-manzilat.—Low *life*—Zillat; kamīnagī;

11.—Mu'āmalāt-i-insānī; woh ma'mūlī bāteñ yā sānihe jo insān se muta'alliq hon; daurān-i-kār; rozmarre kī bāteñ; ma'mūlī wāq'āt.

12.—Jo apnī jān kī tarah 'azīz ho; pyārā; jān ke barābar 'azīz.

Life of an execution—(*Law*) Kisi hukm-nāma-i-'adālat ke jāri rahne ke aiyām; woh zamāna jab kisi hukm-nāma-i-'adālat kī mī'nāl guzri na ho (munqazī na huyī ho).—*To the life*—Bi-'ainihī; bi-jinsihī; aisi kī shakhs-i-haiyu-l-qāim se bi-jinsihī mushābahat rakkhe; thik-thik asl ke mushābih; hū-ba-hū; pūrī-pūrī; min wa 'in.—*The portrait was drawn to the life*—Woh taswīr bi-jinsihī yā bi-'ainihī khīnchī thī; woh taswīr hū-ba-hū asl kī māniid thī.

Life-annuity, n. Woh rupaye jo kisi ke hīn-i-hayāt use sāl-ba-sāl diye jāweñ; zar-i-sālāna-i-hīn-i-hayātī. [hīn-i-hayātī; haqqiyat-i-hīn-i-hayātī.

Life-estate, n. Woh milk jo qābiz kī zindagī tak qāim rahe; milkīyat-i-

Life-giving, a. Jān-bakhs; jismeñ zinda karne kī quwwat ho; jisse dam par jāe; quwwat-bakhsh; muqawwī.

Life-guard, n. Muhāfiz-i-jān yā zāt; woh afsar-i-'ālā yā jalīlu-l-qadr jo bād-shāh yā kisi dūsre zī-rutba shakhs ke sāth rahā kartā hai; muhāfiz-i-jism; kisi kī zāt kā muhāfiz.

Life-insurance, n. Jān-bīma; woh mu'āhada jisko rū se ek raqam-i-mu'aiyan kisi shakhs ke marne par adā kī jāe. [qāim rahe.

Life-interest, n. Haqq-i-hīn-i-hayātī; woh haq jo kisi kī zindagī tak

Lifeless, a. l.—Murda; be-jān; be-dam; jismeñ jān yā dam na ho; jisse rūh parwāz kar-gayī (nikal gayī) ho. [be-jān.

2.—Jismeñ zor quwwat tāqat yā dam na ho; sust; kāhil; be-dam;

3.—Be-maza; jismeñ kisī tarah kī lazzat na ho; phikā; utrā huā; be-

4.—Jismeñ musta'idī na ho; be-hiss-o-harakat; sust. [dam; be-jān:
Life-like, a. Zinda shaḡhs kī tarah; hū-ba-hū jāndār kī māuind; goyā boltī huyī—jaise taswīr. [kā; tamām zindagī kā; sārī 'umr kā.

Life-long, a. Jo 'umr bhar qāim rahe; jo sārī zindagī meñ rahe; 'umr bhar

Life-time, n. 'Umr; jab tak zindagī rahe; qiyām-i-zindagī; hīn-i-hayāt.

Life-weary, a. Zist se tang; zindagī se 'ārī; jīne se bezār yā nā-ḡhush; jise zindagī bhārī (gīrāūbār) ho.

Lift, v. t. l.—Uthānā; baland k.; niche se ūñchā k.; ūpar ko ūthānā.

2.—Bartarī d.; 'ālī-martaba banānā; qadr yā rutba barhānā.

3.—Phulā d.—jaise gurūr se.

Often with *up*.

4.—Apnī jagah se hatā d.; lokar chāl d.; chorā-ke (chorī se) le-jānā.

Lift, v. i. l.—Kisī bhārī chīz ke ūthāne kī koshish k.; kisī shai ke ūthāne yā le-kar chalne meñ quwwat kām meñ lānā. [zāhir meñ baland h.

2.—Uṭhnā; ubharnā yā baland h.; ūñchā (baland) hote nazar ānā;

Lift, n. l.—Uṭhānā yā ubhārnā; ūthān yā ūthāw; ubhār.

2.—Woh shai jo ūthāyī jāne wālī ho.

3.—Uṭhāne meñ madad; har qism kī imdād. (*Colloquial*).

To give one a *lift*—Kisī ko kisī kām meñ madad d. (uski imdād yā i'anat k.; use sahānā yā kandhā d.; uske kām meñ hāth lagā d.).

4.—Zarūrat-i-ashadd.; aisā kām jiske anjām meñ uske karne wāle ko kul apnī quwwat kām meñ lānī parē yā jo uski quwwat ke bāhar ho.

To help one at a *dead lift*—Kisī ko 'ain zarūrat ke waqt (zarūrat-i-ashadd kī

Light, n. l.—Raushnī; nūr; ūñjālā; jot. [hālāt meñ) madad d.

2.—Koyī shai jisse ūñjelā ho-jāe yā chīzeñ sāf sāf dekhāyī dene lageñ masalan sūraj sitārā sham' chīrāg wagaira; raushnī.

He called for a *light*—Usne raushnī talab kī (kahā kī sham' yā chīrāg lāo).

3.—Raushnī ke andar jāne ka zarī'a (uski rāh) jaise raushan-dān

4.—Zindagī; hastī; wujūd; jān; zist. [tāb-dān wagaira.

5.—Khirkī ke dhāñche meñ shishe kā ḡhāna; shishe kā ek ṭukrā.

A window with twelve *lights*—Khirkī jismeñ bārah shishe jare hoñ.

6.—Dil kā raushan k. w.; ta'līm; 'ilm; woh shai jisse koyī bāt samajh meñ āne (dil par khulne) lage; raushnī-i-ḡhātīr yā zamīr; wāqifiyat; bātoñ kā jānnā. [uamūd ho.

7.—Din; fajr; tarkā; bhor; jis waqt subh kī raushnī pahle

8.—Madd-i-nazar; sāf sāf dekh parnā; woh hālāt jab koyī shai nazar parne lage; woh hālāt jab koyī shai dekh parē yā samajh meñ āye ḡhwāh ma'lūm ho; i'lān; tashhīr; 'awām ko nazar ānā yā ma'lūm h.

To bring to *light*—Zāhir k.; kholnā; nikālnā; dekhlanā; ma'lūm karānā; i'lān d.—To see the *light*—Zāhir h.; khulna; fāsh h.; jalwa-i-zuhūr meñ ānā; zuhūr-pazīr h.

9.—Tauzīh; tashrīh; tamsīl yā nazīr se sābit k.; samajhne kā zarī'a.

One fact may throw *light* on another—Ek wāqī'a se dūsre wāqī'a kī tashrīh yā

tauzih ho-sakti hai; ek hāl se dūsra hāl khul saktā (ma'lūm par saktā yā samajh meñ ā-saktā) hai; ek bāt dūsri bāt ke samajhne kā zari'a ho-sakti hai.

10.—Woh maqām yā jagah; jahāñ se kisī shai ko dekheñ yā gaur kareñ; woh bāt jisse kisī shai kī nisbat wāqifiyat yā tamsil hāsil kareñ; pahlū; ruḡh; nazar.

In whatever *light* we view this event—Jahāñ se yā jis jagah se ham is mājire ko dekheñ (ya'nī jis dhang tarz tariq dhab ruḡh yā pahlū se ham is par gaur kareñ).—To exhibit a subject in a variety of *lights*—Kisī bāt ko anwā' aqsūm (tarah tarah) se zāhir k. [fakhr.

11.—Jo numāyāñ yā qābil-i-lihāz ho; namūna; nazir; zarbu-l-masal; *Ancient lights*—(Law) Khirkiyāñ wagaira jo qūm ko-kar bilā-takhallul raheñ aur shudmād ki wajh se jāiz ho-jāeñ.—To come to *light*—Khulnā; zāhir h.; nikalnā; milnā.—To stand in one's own *light*—Apni bihūdī men āp hārij (muḡbil yā mānī) h.; apni māyusi kā sabab āphi h.; apne hī bā'is se nā-kūm rahnā; apnā kām āp bigārnā.

Light, α. 1.—Halkā; bhāri nahīñ; jismeñ wazn kam ho.

2.—Girāñ-bār nahīñ; jo āsāñ se uṭh sake; jiskā tahammul bilā-diḡqat ho-sake; jise āsāñ se sah sakeñ; jise suhulat se lejā-sakeñ; halkā—jaise bojh wagaira; subuk. [kar sakeñ; mushkil nahīñ; halkā; āsāñ.

3.—Jisko āsāñ se bardāst kar-sakeñ; jise suhulat se (sah meñ)

4.—Jise jald hazm kar-sakeñ; jo jald hazm ho (pach) sake; jo mi'de ke liye girāñ-bār na ho; saqil nahīñ; sarī'u-l-hazm; zūd-hazm; halki yā halkā jaise gizā yā khānā. [asbāb ladā na ho jaise jahāz wagaira.

5.—Jispar bahut bār na ho; jo bahut bojhi na ho; jispar bahut sā

6.—Khafif; bārī nahīñ; abam nahīñ jaise galatī yā bhūl.

7.—Tund nahīñ; tez nahīñ; dhīmī—masalan hawā.

8.—Jispar dabāw jald pahunch sake; jispar khafifkhafifbātoñ kā asar ho sake; gair mustaqil; mazbūt nahīñ; mutalawwin; be-soche-bichāre

9.—Bad-kār; bad-chalan; 'ismat-tirāz nahīñ—jaise 'aurat. [kām k. w.

10.—Kam-wazn; katā huā; jismeñ se kuchh kam kardiya gāyā ho; jiskā wazn ba-miqdār-i-jāiz na ho—jaise sikka. [kirkirī—jaise mittī.

11.—Jo āsāñ se chūr chūr ho jāe; bhurbhurī; balwī; retilī;

12.—Bhāri bhāri hathiyār lagāye yā bāndhe huye nahīñ.

13.—Tez; chust; chūlak; jismeñ koyī rukāwat na ho. [kā nahīñ.

14.—Gahirā nahīñ; ghanā nahīñ; khafif; halkā; ba-ifrāt nahīñ; zor

☞ "*Light* is used in the formation of many compounds of very obvious signification." *Webster*.

To make *light* of—Nā-chiz samajhnā; haqir tasawwur k.; 'adam-tawajjuhī k.; iltifāt na k.; be-iltifātī k.—To set *light* by—Kam-qadr samajhnā; qadr na k.;

be-waq'at tasawwur k.; biqārat kī nazar se dekhnā.

Light, α. 1.—Unjelā; raushan yā roshan; tārīk yā āndherā nahīñ; sūf.

2.—Suped yā sufed; supedī māil; bahut gahrā nahīñ; halke rang

Light, v. t. 1.—Julānā; raushan k.; bālnā; sulgānā. [kā; halkā; phikā.

2.—Raushnī k.; raushnī phailā d.; sham' yā chirāg wagaira jalā ke unjelā yā raushan k.

3.—Raushnī lekar rūh dekhānā; raushnī lekar sāth chalnā.

Light, v. i. 1.—Kahīñ yā kisī ke pās ittifaqan ā-pahunchnā; ittifaqiya pā jānā; ittifaqan hāth lag jānā; parnā; girnā.

☞ With on or upon.

2.—Urte urte kahīn nīche utar-ānā; baiṭh-jūnā; qarār pakarṇā.

☞ With *on* or *upon*.

3.—Utarṇā—jaise ghore yā gārī se.

☞ With *down*, *off*, or *from*.

Lighten, *v. i.* 1.—Chamak uṭhū; chamak ke sāth hi raushnī kā phail jānā; bijli kī tarah chamaknā; lahaknā; damaknā; cham cham k.

2.—Tārīkī kā kisīqadar daf' ho-jūnā; sāf ho-jūnā; khul jānā jaise bādāl yā pānī kā. [kahīn raushnī k.]

Lighten, *v. t.* 1.—Raushan k.; unjela k.; kahīn se tārīkī dūr kar d.;

2.—Halkā k.; wazu kam k.; girānī daf' k. [dosh k.]

3.—Aisā kar-d. ki kam girān-bār yā taklīf-dih ho; halkā k.; subuk-

4.—Khush k.; masarrat baḥshnā; hulāwat d.

Light-fingered, *a.* Lekar chale-jāne meṅ tez; chori par māil; chhotī chhotī chīzōn ke chorāne kā 'ādī; hath-lapak.

Light-footed, *a.* Daurne yā nāchne meṅ tez; subuk-ran; subuk-raftār.

Light-hearted, *a.* Ranj yā fikr se āzād; khush; bashshāsh; khush-dil.

Lightly, *ad.* 1.—Halke se; āhistagī se; zor se nahīn.

2.—Jiskā āsar dil par khūb na ho; be naqsh-i-ka-l-hajar huye.

3.—Afsurda-dilī se nahīn; khushī se. [jhatpat.]

4.—Be-gair barī kāwīsh yā dushwārī ke; thorī mihnāt se; sahl meṅ;

5.—Be-sabab; bilā-wājh; bilā wujūh-i-qawī; pūj taur par.

6.—'Ismāt ke sāth nahīn; shoḳhī se; behūdagī se.

7.—Tez yā tezi se; chaṭ-paṭ; phurtī se; tez qadmoṅ.

8.—Khushī ke sāth; be-taruddud; be-fikrī se. [gaur-o-taammul na ho.]

Light-minded, *a.* Be-sabāt; gair-mustaḡil; mutalawwīn; chanchal; jismeṅ

Like, *a.* 1.—Miqdār sifāt yā darje meṅ barābar; bi-'ainihī mushābih; ṭhīk ṭhīk dūsre kī mānīnd. [mānīnd.]

2.—Yak-gūna (qarīb qarīb) musāwī yā barābar; mushābih; yaksān;

3.—Aglab; qarīn-i-qiyās; jisse ummed yā yaqīn kī wajh pīyī jāe.

Had like—Qarīb-qarīb (yak-gūna) ho-chukā thā; thorā hī (zarā hī sāt) baqī thā.

Like, *n.* Koyī shakhs yā chīz jo dūsre ke barābar yā uskī mānīnd ho; hū-ba-hū dūsre kī tarah; utārā; naql; muqābil.

The like may never happen again—Mamkin haikī is qism kī bāt phir kabhī na ho.

☞ "Elliptically for *like thing, like event, like person.*" *Webster.*

Like, *ad.* 1.—Usī kī tarah; kisī dūsre kī mānīnd.

2.—Jaisā karnā chāhiye; jaisā munāsib yā zebā ho.

3.—Galīban; aglab hai; qarīn-i-qiyās hai. [chāhnā.]

Like, *v. t.* Kisī se darja-i-i'tidāl par khush rahnā; pasand k.; rāzī rahnā;

Like, *v. i.* Pasand k.; chāhnā. [tum chāho yā tumheṅ pasand ho.]

You may go or stay, as you like—Tumheṅ iḥtiyār hai kī jāo yā thabro (jaisā)

Likelihood, *n.* Sachāyī yā asliyat kī zāhirī sūrat; ihtimāl; āsār; ḡaṭ; dhang; qarīna; sūrat.

There is little likelihood of his success—Uskī kāmyābī ke bahut kam āsār yā dhang haiṅ; uske kāmyāb hone kā bahut kam ihtimāl yā qarīna hai.

Likely, *n.* 1.—Qābil-i-i'tibār; qarīn-i-qiyās; bāwar kiye jāne ke laīq.

A likely story—Bayān-i-qābil-i-i'tibār; aisā bayān jo bāwar ho-sake.

2.—Jiskā honā qarīn-i-qiyās yā qarīn-i-ihimāl ho; jisse yā jismeṅ ummed kī wajh pīyī jāe.

☞ Followed by an infinitive.

[hai] ki woh kal jāe.

He is likely to go to-morrow—Ummed hai kī woh kal jāe; galīban (qarīn-i-qiyās)

3.—Jise log pasand kar-sakeñ; jismeñ 'umda 'umda sifateñ hoñ; jiskā tariq mu'azzaz ho; jisse khushi ho; honhār.

Likely, *ad.* Gāliban; qarīn-i-qiyās lai ki.

Likeness, *n.* 1.—Mushābahat; mutābaqat; dūstre kī mānind h.

2.—Shabīh; kisi shakhs jānuwar yā chiz kī taswīr khwāh shabīh.

Like-wise, *conj.* Isī taur se; 'alā-hāza-l-qiyās; nīz; bhī; 'alāwa iske.

Liking, *n.* 1.—Ragbat; khushi; rījh; chāh; pasand; kisi shai kī taraf kashish; kisi chiz par tabī'at kā ā-jānā (lag jānā).

This is to your *liking*—Yah tumhāre hasb-i-khwāh hai (isko tum pasand karte ho)—He has taken a *liking* to that book—Woh us kitāb par rījh gayā hai

(uspar 'āshiq yā farefta ho gayā hai; uskī tabī'at us kitāb par lag yā ā

Limb, *n.* 1.—Hāshiya; kanāra; had; kor; zih. [gayī hai].

2.—'Uzw yā 'azw; ang; koyī niklā huā hissa jaise bāth pair.

3.—Darakht kī shākḥ yā ḍāl.

Limb of the law—Qānūn-pesha logoñ se ek.

Limit, *n.* Had; woh hissa jabāñ kisi shai kā khātima ho-jāe; hadd-i-in-tihāyī; sarhad; siwānū; meñd; mi'ād.

Prison limits, or, simply, *limits*—Mahbas meñ yā uske ird-gird woh mahdūd jagah jiske andar qaidī ko āne-jāne kī ijāzat ho.

Limit, *v. t.* 1.—Had qāim kar-d.; had-bāndhnā.

2.—Mahdūd k.; kisi hadd-i-mu'aiyan se mutajāwiz na hone d.; muqaiyad k.; pā-band-i-quyūd k.

3.—Mahdūd-i-ma'nī k.; kisi lafz ke ma'nī kā itlāq kisi khās shai par k.; ma'nī ke ītibār se maḥsūs k.

Limitation, *n.* 1.—Had-bandī; had bāndhnā yā qāim kar d.

2.—(pl.) Quyūd; woh hālāt jinse kisi amr kā ta'aiyun ho-jāe.

3.—Qaid; rok; zabt; tahaddud.

4.—Woh qaid jo kisi lafz ke ma'nī meñ lagāyī jāe.

5.—(Law) Woh mi'ād-i-mu'aiyana-i-qānūn jiske ba'd koyī mudda'i apne da'we kā uafāz nālīsh ke zarī'e se nahīñ kar saktā; mi'ād-i-nālīsh; hadd-i-samā'at.

Law, or statute, of *limitation*—Qānūn-i-hadd-i-samā'at; qānūn-i-tamādi; woh āyīñ jismeñ nālīshoñ kī mi'ād muqarrar ho.—*Limitation* bar, or bar of *limitation*—'Ariza-i-tamādi; luhūq-i-tamādi; hadd-i-samā'at kā 'ariza.

Limited, *a.* Mahdūd; tang; kotāh; wasī' nahīñ; qalil.

Line, *n.* 1.—Paṭuye kī dorī; patlī dorī yā rassī.

A cloth-line—Woh dorī jispar kapre latkāye jūte haiñ.

2.—Qalam kī lakīr; qalam kī kashish 'ām isse kī sidhī ho yā ṭerhī; bārik khat; satar; jadwal; lakīr.

3.—Kisi shakl kī berūnī had; had; dhāñcha.

4.—Sidhī qatār; musalsal silsila yā saf.

A line of houses, or of soldiers—Makānoñ kā silsila yā sipāhiyoñ kī qatār (saf).

5.—Ruqq'a; ek mukhtasar (chhoṭā sā) khat; ek mukhtasar nawish.

A line from a friend—Dost kā ruqq'a yā parcha. [ta; shuqqa; parcha.

6.—Pesba; kār-o-bār; rozgār; kām; kām kā sāga. [wāle log.

Men in the same line of business—Ham-pesha log; ek hī qism ke kām karne

7.—Tarz; tariq; kisi maqsad ke anjām ke liye jo rāh pakṛī jāe yā jo tariq ikhtiyār kiyā jāe; bahs yā dalīl kā tariq khwāh silsila.

8.—Nasl; pirhī; ek mūris-i-ā'lā kī nasl; laṛke-bāloñ yā rishta-dāroñ

kā silsila jo ek mūris-i-ā'lā se ho; silsila-i-qarābat; silsila-i-nasl.

The ascending *line*—Silsila-i-qarābat-i-mutasā'ida jaise bāp dādā par-dādā wagaira.—The descending *line*—Silsila-i-qarābat-i-mutanazzila masalan laṭkā potā parotā wagaira.—The *line* of descent—Silsila-i-paidāish.—The *male line*—Silsila-i-aulād-i-zukūr.

9.—Sīdh; sīdhī qatār.

[hoñ(ek silsile yā sīdhī qatār meñ hoñ).

The houses must all stand in a *line*—Chābiye ki kul makānāt ek hī sīdh meñ

Line, *v. t. 1.*—Jhurriyāñ dālnā; khatoñ kā nishān bauā d.; lakīr banā d.

2.—Bhitar poshish d.; astar d. yā lagānā; koyī chīz bhitar jar maṛh yā lagā d.; bhitallā d. yā lagānā; bhitar r.

To *line* a garment with silk—Pairāhan wagaira meñ reshmī kapre kū astar lagānā.—To *line* a box with paper or tin—Sundūq meñ kāgaz yā tīn maṛhnā.

To *line* a purse with money—Thaili ke bhitar (thaili meñ) rupaye-paise r.

3.—Hifāzat yā bachāw ke liye kisī chīz ke barābar r.

To *line* works with soldiers—Qal'e wagaira ke kanāre kanāre hifāzat kī nazar se sipāhiyōñ ko barābar rakh yā muta'aiyan kar-d.

4.—Aur qal'-bandī wagaira karke yā zāid admī rakh-kar mazbūt k.

5.—Maṛhnā; ūpar se kuchh bataur khol yā gilāf ke charhānā.

Lineage, *n.*—Nasl; aulād; khāndān; ek mūris-i-ā'lā kī aulād; kul; bans; hasab-o-nasab; gharānā. [se banā ho.

Lineal, *a. 1.*—Mukhattat; jiskī tarkīb khatoñ (lakīroñ) se ho; jo khatoñ *Lineal* designs—Naqshahā-i-mukhattat; aise naqshe jinmeñ mahz khat khīnche hoñ. [hāsil ho.

2.—Mūris se ba-khatt-i-mustaqīm paidā; maurūsī; jo mūrisoñ se

Lineal descent—Ek mūris se ba-khatt-i-mustaqīm paidāish—*Lineal* succession—Silsila-i-wirāsat jo mūris se ba-khat-i-mustaqīm bāsil ho.

Lineal measure (usually written *linear measure*)—Lambāyī kī nāp.

Lineally, *ad.* Ba-khatt-i-mustaqīm; sīdhā.

Lineament, *n.*—Sūrat; shakl; daul; bauāwat; garhan; khatt-o-khāl; chihre kī zāhirī sūrat; chihrā-muhrā.

Linger, *v. i. 1.*—Tawaqquf k.; 'arsa k.; der tak rahnā yā ṭhahre rahnā.

2.—Kisī amr kā tasfiya ba-āhistagī k.; pas-o-pesh meñ rahnā; hais-bais meñ rahnā; taammul k.; āgā-pichhā k.

3.—Kisī hālat meñ 'arse tak rahnā; jhelā k.; ghulnā; righurnā.

Lingering, *a.*—Muzmin; der-pā; jo bahut dinoñ tak rahe; jo bahut tūl khīnche. [tak usse sihat na pāye.

A *lingering* disease—Bimārī jo bahut dinoñ tak rahe; maraz jiskū mariz 'arse

Linguist, *n.*—Zabān-dān; bahut sī zabāneñ jāne wālā.

☞ "Usually applied to a person well versed in the languages taught in colleges,—Greek, Latin, and Hebrew." *Webster*.

Lining, *n.*—Jo kuchh kisī chīz ke bhitar astar yā poshish ke taur par lagā yā maṛhā ho; astar; bhitar kī poshish; bhitallā.

Link, *n. 1.*—Zanjir kī ek kaṛī yā uskā ek halqa; zanjir; kaṛī.

2.—Koyī chīz jise duhrā-kar zanjir kī tarah uskā muñh band kar-deñ; phandā; qulāba.

3.—Koyī shai jisse dūsrī chizeñ juṭ chāeñ (āpas meñ mil-jāeñ); kisī musalsal shai kā ek juz; kisī shai ke silsile kā hissa jisse woh qāim rahe yā jiske alag kar dene se silsila tūṭ jāe. [(wasl kar-d.).

Link, *v. t.*—Joṇā; koyī chīz darmiyān meñ rakh-kar bāham milā d.

Link, *v. i.*—Juṭ jānā; wasl ho-jānā; āpas meñ mil-jānā; ekaṭṭhā ho-jānā.

Lion, *n. 1.*—Sher; asad; babar; singh (sinha).

2.—Koyī dīlchasp aur 'ajīb-o-garīb shai.

To visit the lions of a place—Kisī jagah ki dīl-chasp aur 'ajīb-o-garīb chizōn ko jā-kar dekhnā (wahāū ke 'ajībāt dekhnā).—*Lion's share*—Hissa-i-kasir; dūstre ki nisbat ziyāda. [together is taken by the strongest," Webster.

“Applied to cases where most of what is gained by parties acting

Lip, *n.* 1.—Hoñth; lab.

2.—Kisī chiz kā kanāra; kor; hāshiya; lab; kagar; aunth; bārī.

To make a lip—Hoñth latkā d.; gusse yā tahqīr se hoñth blichkā d.

Lip-labour, *n.* Hoñthōn ki mihnat jismēn dīl ki shirkat na ho; bāteñ jo dīl se na nikleñ (kahī jāēñ); nirī ūpar ki bāteñ; mahz zabānī jam'-kharch; nirī bāteñ; gair-muta'alliq yā fuzūl bāteñ; kalām-i-lāya'nī; lagwiyāt. [nahīn; gair-munjamid.

Liquid, *a.* 1.—Rāqīq; saiyāl; bahtā yā bahne ke lāiq; thos yā sakht

2.—Mulāim; narm; sāf; khush-ilhān; jo sunue meñ bhalā ma'lūm de.

3.—Jiske talaffuz (bolne) meñ sakhti na ho; saqil nahīn—jaise harf.

Liquidate, *v. t.* 1.—Sāf yā shaffāf banā d.; tazabub yā ibhām raf' k.

2.—Sāf kar d.—jaise kisī dain (qarz) ko; adā k.; be-bāq k.; tai k.; tasfiya k.; paṭānā; chukā d.; niptā d.; deḍālnā; utārā.

Liquidation, *n.* Tasfiya-i-duyūn; qarz yā zar-i-bāqī ki ta'dād ki tanqīh yā uskā ṭhik ṭhik ṭhahranā; tasfiya aur be-bāqī; chukautā; paṭāw. [wagaira.

Liquor, *n.* 1.—Koyī rāqīq yā saiyāl shai masalan pānī dūdh khūn 'araq

2.—Tēz sharāb 'ām isse ki khamīr dekar baue yā chulā kar.

To be in liquor—Hālat-i-nasha meñ h.; bad-mast yā sar-shār h.; matwālā rahnā; nash meñ chūr rahnā; dārū piye mast rahnā; maḡhmūr h.

LIS PENDENS [Lat.] (*Law*) Muqaddama-i-mutadāira; muqaddama jo faisal na huā ho. [qaddama hanoz faisal na huā ho.

LIS SUB JUDICE [Lat.] (*Law*) Muqaddama-i-gair-munfasila; jo mu-

List, *n.* Fihrist; band; fard.

List of witnesses—Gawāhoñ ki ism-nawisī.

Listen, *v. t.* 1.—Sunne ki garaz se khūb mutawajjih h.; kān lagānā; sunnā; kān d.; kān dhar ke sunnā.

2.—Salāh mānnā (uske mutābiq 'amal k.); nasihat par kār-band h.; mānnā; farman-bardārī k.; hukm bajā-lānā. [daurān meñ.

LITE PENDENTE [Lat.] (*Law*) Daurān-i-tajwiz meñ; muqaddame ke

Literal, *a.* 1.—Aslī; haqīqī; jaisā ki lafz se nikle; lafzī; istilāhī yā isti'āre kā nahīn; lugwī; gair-mujāzī.

The literal meaning of a phrase—Kisī 'ibārat ke lafzī yā gair-istilāhī ma'nī; kisī 'ibārat ke woh ma'nī jo uske alfāz se nikleñ.

2.—Lafz-ba-lafz; lafzī; ṭhik ṭhik lafzōn ke mutābiq; khulā yā bilā mutāba'at-i-alfāz nahīn; jismēn lafzōn ki pairawī ki-jāe.

A literal translation—Tarjama-i-lafzī; aisā tarjama jismēn alfāz ki pairawī yā pābandī ho; taht-lafzī tarjama. [āratān nahīn.

Literally, *ad.* 1.—Alfāz ke aslī ma'nī par lihāz kar-ke; istilāhan yā isti'-

2.—Alfāz ki khūb pā-bandī karke; lafz-ba-lafz; lafzan-lafzan; harf-ba-harf; lafzī. [se muta'allig.

Literary, *a.* 1.—'Ilmī; 'ilm-mansūb; muta'alliq ba-'ilm; 'ālimōn ('ulamā)

2.—'Ālim; 'ilm meñ fāiq; fāzil; 'ilm-i-adab khūb jānne w.

A literary man—'Ālim yā 'ālim shakhs; shakhs-i-zī-'ilm; fāzil; pandit.

3.—Jo likhī yā chhapī huyī tasūifoñ par mushtamil ho; 'ilmī.

- Literary property* — Milk-i-'ilmī ya'nī chhapī khwāh likhī huyī tasnīfāt.
- Literate**, *a.* 'Ālim; fāzil; khwānda; sāhib-i-'ilm; 'ilm-i-adab aur 'ulūm
- LITERATIM**, *ad.* [Lat.] Harf-ba-harf; harfun-harfan. [jāne w.
- Literature**, *n.* 1.—'Ilm; fazīlat; 'ilmīyat; kitāboñ se wāqifiyat.
- 2.—Woh kul 'ilmī tasnīfāt jinmeñ 'ilm aur khayāl ke sāre nātije tahrīr ke zarī'e se qāim rakkhe jāte haiñ.
- 3.—'Ilm-i-adab. Isse 'ulūm (sciences) mustasnā haiñ aur 'ilm-i-tawā-rīkh 'ilm-i-sarf-o-nahw 'ilm-i-ma'ānī 'ilm-i-'urūz aur zabāneñ wagaira ismeñ dākhil haiñ. [nālīsh-i-'adālat meñ masrūf.
- Litigant**, *a.* Nizā'-i-'adālat par māil; qānūnī nizā' k. w.; muqaddame yā
- The parties *litigant*—Mudda'ī aur mudda'ā'alaih; fariqāin-i-muqaddama; mutakhlāsīmāin; jo log bāham nizā'-i-'adālat meñ masrūf hoñ; mutanāzi'in; woh log jo āpas meñ muqaddama laheñ.
- Litigant**, *n.* Mudda'ī yā mudda'ā'alaih; ahl-i-muqaddama; woh shakhs jo koyī muqaddama 'adālat meñ lartā ho; fariq-i-muqaddama; jo nizā'-i-'adālat meñ mashgūl ho. [dihī k.; munāza'at k.; nizā'-i-'adālat k.
- Litigate**, *v.t.* Qānūnī takrār k.; muqaddama dāir karko laṛnā yā uskī jawāb-To *litigate* a cause or a question—Kisi muqaddame yā amr-i-mutanāzi'a-i-fih ki nisbat 'adālat meñ laṛnā.
- Litigate**, *v. i.* Nizā'-i-qānūnī k.; 'adālat ke silsile se muqaddama chalānā.
- Litigation**, *n.* Nizā'; munāza'at; muqaddama-i-'adālat; nālīsh-i-qānūnī; 'adālat kā jhagrā. [kare; jhagrālū; munāza'at kā shāiq; muqaddama-bāz.
- Litigious**, (litid-jus) *a.* 1.—Nizā'-i-'adālat par māil; jo muqaddamat laṛā
- A *litigious* man is a bad neighbour—Aisā shakhs jo nizā'-i-'adālat par māil rahe (muqaddama laṛā kare) burā hamsāya hotā hai; woh ham-sāya achchhā nahīñ hotā jo munāza'at kā shāiq ho.
- 2.—Qābil-i-bahs yā takrār; jiskī nisbat jhagrā ho-sake; jhagre kā.
- Litigious* right—Aisā haq jiskī nisbat nizā' ho-sake; haqq-i-qābil-i-nizā'.
- Litigiousness**, *n.* Jhagrālū yā muqaddama-bāz h.; muqaddamat-i-'adālat meñ masrūf hone yā unkī pairawī kī ragbat (uskā mailān).
- Little**, *a.* 1.—Qad yā wus'at (lambāyi-chaurāyi) meñ chhoṭā; kotāh; nanuhā, khurd; kochak.
- A *little* animal—Ek chhotā jāuwar.—A *little* piece of ground—Thorī sī zamīn.
- 2.—Jiskā qiyām thorī der tak rahe; jo ba-libāz-i-zamāna darūz na ho; mukhtasar; der tak na rahne wālā; qalīl; thorā; zarā.
- A *little* time—Waqt-i-qalīl; itnā waqt jo jald guzar jāe.
- 3.—Miqdār yā ta'dād meñ kam; bahut nahīñ; ziyāda nahīñ; qalīl; thorā yā thorā sū; kuchh; juzwī. [Mablag-i-qalīl; thorā se रुपये.
- A *little* food—Gizā-i-qalīl yā qalīl-i-miqdār; thorā sū khānā.—A *little* sum—
- 4.—Zor yā tāsīr meñ kam; qawī nahīñ; za'if; khafīf; nā-chīz; bahut
- Little* attention—Tawajjuh-i-khafīf; bahut kam tawajjuh; kam ihtiyāt. [kam.
- Little**, *n.* 1.—Miqdār yā ta'dād-i-qalīl; thorī sī chīz.
- He demanded much and obtained *little*—Usne bahut (miqdār-i-kasīr) māṅgā aur kam (miqdār-i-qalīl) pāyā.
- 2.—Thorī sī jagah.
- 3.—Koyī chhoṭī yā khafīf shai; koyī nā-chīz shai.
- A *little* contracted from *by a little*, or *but a little*—Thorā sū; zarā sū; kuchh ek; kisī-qadar; thorī der tak; thorē 'arse tak; tuk ek.—Stay *a little*—Thorī der tak thahro; zarā thahar jāo.—This medicine is *a little* *astringent*—Yah dawā kisīqadar qūbiz hai.

Little, *ad.* 1.—Kisiqadar; khafif sā; kuchh; zarā sā.

2.—Bahut nahīn; qadr-e-qalil; thōṛā sā; kuchh kuchh.

☞ Often with *a* preceding it.

[jān r.

Live, *v. i.* 1.—Zinda rahnā; zī-hayāt rahnā; jinā; hayiū-l-qāim rahnā;

☞ Applied to animals and plants.

2.—Aiyām basar k.; dīn kātūnā; zindagī basar k. yā guzrānnā;
'ādat yā hālat ke lihāz se zindagī yā waqt ko kisī tarz-i-khās par basar
k.; rahnā. [ārām yā khushī se rahnā.

To live in ease or happily—Ārām yā khushī se dīn kātūnā (zindagī basar k.);

☞ Said of persons.

3.—Rahnā; qiyām r.; sukūnat r.; sukūnat-pazīr h.; kahīn apnā mas-
kan yā ghar (rahue kī jagah) banā l.; kisī jagah par qiyām yā sukūnat-

4.—Khānā; parwarish pānā; guzrān k. [i-mustaqil r.; basnā.

Horses live on grass—Ghore ghās khāte haiñ (ghās se parwarish pāte haiñ).

5.—Basar-i-auqāt k.; rāziqa yā rizq hāsīl k.; ma'āsh hāsīl k.; guzar

☞ With *on* or *by*.

[k; jinā; apne ko pālū.

They live by labour—We apnī rizq mihnat se hāsīl karte haiñ; we mihnat
karke jīte haiñ.—What does he live on?—Woh kyūnkar basar-i-auqāt kartā
hai; uskī ma'āsh kyā hai?

6.—Wāqī'ī zindagī basar k.; khushī se basar k.; khush-hāl h.;
hazz-i-zindagī ūthānā; 'aish se rahnā; 'aish-o-ārām meñ dīn kātūnā.

To live with—(a) Kisī ke sāth sukūnat yā qiyām r.; kisī ke jahāñ ūkūnā yā
firo-kash h. (b) Ham-suhbat h.; ham-khwāb yā ham-bistar h. jaise mard
aur 'aurat kā; mubāsharat k.; sāth sonā. [ādatan rahnā.

Live, *v. t.* 1.—Basar k. (kātūnā) jaise zindagī; kisī hālat meñ hamesha yā

To live a life of ease—Ārām meñ zindagī basar k.; hamesha yā 'ādatan ārām
se rahnā; murābbih-l-hāl rahnā.

2.—Kisī ke mutābiq 'ādatan 'amal k. [(dāf' yā firo) hone ke waqt tak rahnā.
To live down—Aisi tarah par rahnā kī koyī shai maglūb ho-jāe; kisī shai ke maglūb

Live, *a.* 1.—Zinda; murda nahīn; jītā.

A live ox—Jītā (zinda) bāil. [chūr-zarb; chāq-chauband; jūgtā huā.

2.—Zinda-dil; musta'id; chust-o-chālāk; bedār-magz; garm-josh;

A live man—Zinda-dil yā bedār-magz shakhs; chūr-zarb ādmī.

3.—Jismen āg ho; bujhā nahīn; jaltā huā; sulagtā huā; dahaktā huā.

A live coal—Be-bujhā koelā; koele kā angārā; dahaktā koelā.

4.—Chamkilā; chatkilā; shokh—jaise rang.

Live stock—Ghore maweshī aur chhōte chhōte pāuye jānwar.

Livelihood, *n.* Zindagī qāim rakhne kā zarī'a; jīne kī sabīl; rizq yā rāzi-
qa; rozī; ma'āsh yā ma'ishat; wajh-i-ma'āsh; kafāf; wajh-i-kafāf;
khur-o-nosh; nān-nafqa; wajh-i-guzrān; rotī.

Liveliness, *n.* 1.—Zinda-dilī; bashāshat; shokhī; chilbilābat.

2.—Zāhir meñ jān-dār zinda-dil yā shokh ma'lūm d.

Lively, *a.* 1.—Tez; chālāk; musta'id; chust-o-chālāk; phurtīlā; qawī.

2.—Khush; bashshāsh; zinda-dil; jān-dār; dam-dār.

3.—Jo hū-ba-hū jān-dār kī tarah ho; boltī huyī—jaise taswīr.

4.—Tez; chamkilā; bhaṛkilā; shokh; chamchamātā; chatkilā—jaise

Living, *a.* 1.—Zinda; jān-dār; murda nahīn. [rang.

2.—Jo zamīn se hamesha jāri rahe; rawān; baltā huā; bañdhā
yā rukā huā nahīn. [jān par-jāe.

3.—Jisse 'amal zinda-dilī aur quwwāt paidā ho; jisse kisī chīz meñ

Living, n. 1.—Auqāt-basārī kī sūrat; ma'āsh; ma'ishat; rāziqa.

2.—Jīnā; zist; āram se zindagī basar k.

Load, n. 1.—Bojh; bār; woh shai jo kisi chiz meñ yā kisi shai par ek jagah se dūsri jagah le-jāne ke liye rakkhi jāwe; jo lejāyā kḥwāh uṭhāyā jāwe.

A heavy load—Bhārī bojh; bār-i-girāh.—A light load—Halkā bojh; bojh jo girāh-bār na ho.

2.—Jisqadar ek shakhs le-jā sake; jisqadar ek gārī wagaira meñ [samā sake; bhārī bojh.

3.—Woh shai jiskā bojh dil par pare yā jisse dil ko ranj kḥwāh sadma pahunchē; bār-i-khātir; wabāl-i-jān; khalajān.

A load of care—Fikr kā bojh; bār-i-fikr.—His life is a load—Uski zindagī bojh (girāh-bār) hai; zindagī use wabāl hai.

4.—Ba'z chizon ke liye ek kḥās paīmāna jismeñ ek martaba ntni hī chiz ā-jātī hai jitnī us bār-bardārī par jā-sake jo uske liye makhsūs ho; bhartī; ladāw.

[ek martaba ā-sake.

A load of wood or coal—Lakṛī yā koola jo kisi kḥās wazu kī gārī wagaira meñ

5.—Jisqadar kisi bandūq wagaira meñ bhārā jāwe.

A load of powder—Usqadar bārūt jitnī ek martaba kisi bandūq wagaira meñ bhārī jā sake.

[jitnā ki jā sake.

Load, v. t. 1.—Lādnā; bojh r.; bojhnā; bhārī k.; itnā rakhnā yā charhānā

To load a camel—Ūnt par bojh lādnā.

2.—(a) Itnā rakhnā ki girāh-bār aur taklīf-dih ho.

To load the stomach with food.—Mi'de ko gizā se is-qadar pur karnā ki taklīf ho; peṭ meñ itnā khānā bhār lenā ki taklīf ho.

(b)—Koyī 'umda shai ifrāt se d. yā 'atā k.

To load a person with honours—Kisi shakhs ko bahut 'izzat bakhsnā.

3.—Kisi shai meñ ūpar se kuchh milākar use bhārī kar-d.

To load a cane—Kisi beñt ko lohā wagaira lagā kar bhārī k.

4.—Āmezish k.; milāwat k.

The wine was loaded—Us sharāb meñ milāwat (āmezish) ki gayī thī.

5.—Bandūq wagaira meñ bharnā jaise bārūt golī wagaira.

Loan, n. 1.—'Āriyat d.; mangnī d.; udhār d.; qarz d.

2.—Woh shai jo 'āriyat yā mangnī dijāwe; koyī shai jo ek shakhs ko uski darkhwāst (istid'ā) ke mutābiq thore roz tak kām meñ lāne ke liye is shart par dijāwe ki wahī kḥās shai wāpas hogī yā uske badle meñ usī kī ham-qīmat shai dijāegī [mangnī yā udhār dijāwe.

A loan of a book or of bread—Kitāb yā roti jo hasb-i shart-i-musarraha-i-bālā.

3.—Woh shai jo isti'māl-i-'ārizī ke liye is shart par dijāwe ki wahī shai wāpas hogī yā uskā ham-māliyat badal diyā jāegā magar donoñ hālatoñ meñ uske isti'māl kā kuchh mu'āwaza bhī milegā.

☞ "In this sense, loan is generally applied to money." Webster.

A loan bearing no interest—Aisā qarz jispar sūd na liyā jāwe; be-byājū qarz; qarz-i-hasana.

[pher; udhār.

A verbal loan, or one not acknowledged in writing—Dastgardān qarz; hath-

4.—Isti'māl kī ijāzat; kām meñ lāne kā ikhtiyār.

A loan of credit—Kisi ke i'tibār (uske suk) ke kām meñ lāne kī ijāzat.

Loan, v. t. 'Āriyat mangnī yā musta'ār d.; udhār d.; thore roz tak kām meñ lāne ke liye bilā mu'āwaza is shart par denā ki shai-i-'āriyatī wāpas kī-jāwegī masalan kitāb—kḥwāh is shart se ki shai-i-musta'ār kā ham-māliyat badal-i-jinsī wāpas hogā masalan roti—yā thore roz ke isti'māl ke liye is shart par denā ki usī kī ham-māliyat-o-ham-jins shai ma' kisi-qadar mu'āwaza-i-isti'māl ke wāpas hogī jaise रुपये aur unkā sūd.

- Loan**, *v. t.* Rupaye yā dūsrī qīmatī chīz udhār yā qarz d.; qarz kḥwāh
[musta'ār d.]
Said of the lender.
- Loath**, *a.* Nafrat se bharā huā; mutanaffir; rāgib yā maīl nahīn; nā-
kḥush; muñh phere huyē; mutaassif. [pher l. (usse nihāyat nafrat k.).]
- Loathe**, *v. t. 1.*—Kisī shai se nafrat k.; khāno-pīne se bi-l-kul muñh
2.—Bahut hī nā-pasand k.; mutanaffir h.
- Loathsome**, *a.* Jisse nafrat paidā ho; jo tabī'at ko mutanaffir kar-de
(pher de); makrūh; kaīlī; nafrat ke qābil; nafrat-angez.
- Local**, *a. 1.*—Kisī kḥās jagah (maqām) se muta'alliq; kisī mauqa'-i-
mu'niyan yā mahdūd se ta'alluq r. w. [hālāt-i-makānī.]
Local circumstances—Woh hālāt (bāteḥ) jo kisī maqām se muta'alliq hoñ;
2.—Kisī kḥās jagah maqām yā zil'e ke liye makḥsūs yā uspar
mahdūd; mukhtassu-l-maqām.
A local custom—Woh rawāj jo kisī kḥās maqām yā zil'e se muta'alliq ho; rawāj-
i-mukhtassu-l-maqām; desāchār; desbewhār; mulk kā rawāj.—*A local*
disease—Woh bimāri jo kisī kḥās jagah par ho.—*Local actions*—(Late) Woh
muqaddamat jinkā wahiñ dūr houā zarūr ho juhāñ binā-i-mukhtasamat
[paidā huyī ho.]
Distinguished from *transitory actions* *q. v.*
- LOCAL** *n. 1.*—(Fr.) Maqām; jagah; mauqa'. [maqām par jāri ho.]
2.—Koyī qā'ida dastūr tarz-i-kalām yā koyī dūsrī bāt jo kisī kḥās
Localism, *n. 1.*—Kisī maqām se makḥsūs h.
2.—Boli yā kār-rawāyi kā dhang jo kisī kḥās zil'e meñ jāri ho;
woh muhāwara yā tarz-i-kḥās jo kisī maqām-i-kḥās ke liye makḥsūs ho.
- Locality**, *n. 1.*—Kisī jagah yā kḥās maqām par rahnā.
2.—Kisī jagah yā zil'e wagaira kī qaid.
3.—Jagah; maqām; mauqa'; woh jagah jahāñ koyī shai wāqi' ho.
- Locally**, *ad.* Jagah ke lihāz se; ba-i'tibār-i-makān; bi-l-makān; kisī
kḥās jagah meñ yā par. [alāhidagi yā dūri-i-bi-l-makān r.]
To be *locally* separated or distant—Jagah ke lihāz se 'alāhida yā dūr rahnā;
Locate, *v. t. 1.*—Rakhnā; qām k.; kisī kḥās jagah yā mauqa' par
qām k. yā baithālnā.
2.—Kisī 'imārat wagaira kī jagah yā uskā mauqa' nām-zad kar d.
- Lock**, *n. 1.*—Tālā; qufl. [ek ke upar ek bhir jānā.]
2.—Ek meñ jakar d.; kash-ma-kash; jakar uṭhnā; hil-dol-na saknā;
3.—Band wagaira jo nadī yā nahr wagaira ke pānī kā bahāw
4.—Bandūq kā ghorā. [rokne ke liye ho.]
5.—Pech; dāwū; kushti-bāz kī pakar.
6.—Bāl kī lat; zulf; kākul; gesū. [lagānā; muqaffal k.]
- Lock**, *v. t. 1.*—Tālā-kunji lagānā; tālā lagānā denā yā bharnā; qufl
2.—Kisī shai ko is tarah band kar d. kī woh chal na sake. [band r.]
3.—Band kar d. goyā qufl meñ; bāhar nikalne na d.; bhitar hī r.;
4.—Jakar d.; kisī shai kī rawānī ko qat'an rok d.
5.—Gher l.; khūb liptā l.; nihāyat hī gale se lagā l.
6.—Band banānā—jaise nahr meñ.
- Lock-up**, *n.* Hawālāt; woh jagah jahāñ ashkḥās-i-giriftār-shuda ba-taur-
i-ārizī (thore roz ke liye) hirāsāt meñ rakkhe jāte haiñ; hājat.
- LOCO CITATO**, (Lat.) Ba-maqām-i-mutazakkira-i-bālā; jis jagah kā zikr
upar hai wahiñ yā wahiñ. [rahnā.]
- Locomotion**, *n. 1.*—Ek jagah se dūsrī jagah jānā; jā-ba-jā mutaharrik

- 2.—Ek jagah se dūsrī jagah jāne kī quwwat; harakat.
Locomotive, *a.* 1.—Ek jagah se dūsrī jagah jāne w.; jo apuī jagah tabdīl kare yā uskī salāhiyat rakkhe; mutaharrīk.
- 2.—Harakat paidā k. w. yā ek jagah se dūsrī jagah harakat d. w.
LOCUM TENENS, (Lat.) Qāim-maqām; woh shakhs jo thore roz ke liye kisī kā 'iwaz muqarrar kiya jāe; 'iwaz; mukhtār yā kār-pardāz; woh shakhs jo kisī dūsrē kī taraf se yā uske 'iwaz meñ kār-rawā ho.
- LOCUS CRIMINIS**, (Lat.) Maqām-i-wuqū'-i-jurm; woh jagah jahān koyī jurm ho.
LOCUS IN QUO, (Lat.) Woh jagah jis meñ (jahān); jis jagah meñ yā
LOCUS SIGILLI, (Lat.) Woh jagah jahān muhr sabt ho (ho yā chhapī [par.
 Usually abbreviated to L. S. [ho); muhr sabt rahne kī jagah.
- Lodge**, *v. t.* 1.—Thore yā ziyāda 'arse ke liye hifāzat kī garaz se r.
 2.—Rahne kī jagah d.; qiyām-i-'ārizī ke liye jagah d.; thore 'arse tak rahne kā thekānā kar d.; panāh d.; chhipā r.; utarnā; thahrnā; tīkānā; rāt basne kī jagah d.
- 3.—Garā d.; dāl d.; paithāl d.; nasab kar d. [yā baithāl d.
 4.—Dil-nashīn k.; zih-nashīn k.; khātir-nashīn k.; dil meñ jamā
To lodge an information—Istigāsa k.; nālīsh k. yā nālīshī h.; faryād k.; da'wā k.
- Lodge**, *v. i.* 1.—Thore 'arse tak āram k. yā muqīm rahnā masalan ek rāt ek hafta ya ek mahīna; firo-kash h.; utarnā; tīknā.
 2.—Loṭ jānā; gir-kar ulājh jānā—jaise nāj ke danṭon kā.
- Lodger**, *n.* 1.—Woh shakhs jo kirāyo ke makān meñ rahe khwāh shab bhar dūsrē ke makān meñ sowe; kirāya-dār; bharaīt.
 2.—Woh shakhs jo kahīn thore dinon tak rahe.
- Lodging**, *n.* 1.—Ek rāt ko liye āram kī jagah; thore 'arse tak qiyām kī jagah; sukūnat-i-'ārizī; kamra.
 2.—Kisī shai ke qiyām (thaharne) kī jagah; jāe-qarār.
Lodging-house—Kirāyo kā makān; woh makān jahān kirāyo par qiyām kā bandobast rahe.—*Lodging-room*—Woh kamra jis meñ koyī shakhs kirāye par rahe.—*Board and lodging*—Khānā aur rahne kā makān; khānā-pīnā aur thaharne kī jagah. [rafi'u-sh-shān.
- Lofty**, *a.* 1.—Ūchā; sar-baland; murtafā'; baland; uñchāyī meñ barā;
 2.—Jalīlu-l-qadr; 'ālī-martabat; buzurgī meñ barā.
 3.—Jisse gurūr (ghamand) pāyā jāe; magrūr; mutakabbir.
 4.—Jisse 'azmat buzurgī yā barāyī zāhir ho.
 5.—Laq-o-daḡ; 'ibārat yā tarz-i-kalām ke i'tibār se 'umda. [ahmaq.
- Logger-head**, *n.* Kunda-i-nā-tarāsh; kaudan; ullū; kūrḥ-magz; gāwdā;
To be at loggerheads, to fall to loggerheads, or to go to loggerheads—Āpas meñ mār-pīṭh karne lagnā; laṛne lagnā; jhagarṇā; laṛnā; ghūsam-ghūṣā k.; hūthā-pāyī [k.; muṭhbher k.
- Logic**, *n.* Mantiq; 'ilm-i-mantiq; 'ilm-i-munāzara.
Logical, *a.* 1.—Mantiq ke muta'alliq; jo mantiq meñ musta'mal ho; man-
Logical subtleties—Mantiqī bārikiyān; kunhiyāt-i-mantiq. [tiqī.
 2.—Qā'ida-i-mantiq ke mutābiq; ma'qūl.
A logical inference—Mantiqī natīja; natīja-i-ma'qūl. [mumaiyiz.
 3.—'Ilm-i-mantiq meñ mūhir; qiyās-o-munāzare ke fan meñ mūhir;
A logical head—Dimāḡ-i-mumaiyiz; aisā dimāḡ jis meñ qiyās aur munāzare kī quwwat ho. [mantiqī taur par.
Logically, *ad.* Qawā'id-i-mantiq ke mutābiq; mantiq ke rū yā qā'ide se;

Logician, *n.* Sāhib-i-mantiq; mantiq-dān; mantiqī; 'ilm-i-mantiq meñ faiq (uskā khūb jānne w.). [lagūnā; sustī k.; sustī meñ waqt khonā.
Loiter, *v. i.* Chalne meñ sustī k.; āhistagī se chalnā; 'arsa k.; der
Lone, *a. 1.*—Jahān koyī na ho; jahān tanhāyī kā 'ālam (nirālā) ho; jahān koyī ātā-jātā na ho. [na hoñ.

2.—Akelā; tanhā; ek hī; jiske qurb-o-jawār meñ (ās-pās) dūsre

3.—Mujarrad; jiskī shādī na huyī ho yā jo bewa ho; be-byāhī yā bewa. [se alag h.

Loneliness, *n. 1.*—Tanhāyī; goshe meñ h.; logon se kanāre h.; bastī

2.—Khalwat-guzīnī; tanhāyī meñ rahne kī ragbat; gosha-nashīnī.

Lonely, *a. 1.*—Jahān yā jiske gird-pesh (āge-pīchhe yā ās-pās) koyī na ho; sunsān; tanhā; akelā. [aur koyī na ho.

2.—Tau-i-tanhā; akelā; apne siwā dūstrā sāthī na r. w.; jiske sāth

Lonesome, *a.* Jahān sunsān yā saunnātā ho; jahān koyī na ho; akelā; ujār; logon se alag; ābādī se ware.

Long, *a. 1.*—Mutawwal; lambā; wasī.'

☞ Opposed to *short*, and distinguished from *broad* or *wide*.

2.—Zamāne (waqt) ke lihāz se darāz yā mutawwal; darāz; madīd; bahut; barā. [woh bahs jo der tak qāim rahe.

A long while—'Arsa-i-darāz; bahut din.—A long debate—Bahs-i-mutawwal;

3.—Bahut dūr; ba'id; jiske wuqū' meñ bahut 'arsa ho.

4.—Kisī khās paimāne ke i'tibār se lambā; lambāyī meñ; tūl meñ.

A yard long—Ek gaz lambā; tūl meñ ek gaz; gaz bhar.—A mile long—Ādh kos lambā; mil bhar lambā.

5.—Jo āhista āhista āwe; jo tawaqquf se āye. [āyegā].

He will not be long in coming—Woh āne meñ tawaqquf na karegā (woh jald

6.—Nihāyat tawīl; jisse tabī'at thak jāe yā ghabrā uṭhe; bahut lambā-chaurā (tūl-o-tawīl).

A tale should never be too long—Qisse ko hargīz bahut tawīl na honā chāhiye; kahānī hargīz barī lambī-chaurī (bhārī) na honī chāhiye.

7.—Jo der khwāh dūr tak qāim rahe; jiskā silsila der yā dūr tak rahe—jaise nazar āwāz dāstān mūrison kā silsila wagaira.

8.—Wasi'; dūr-bīn; jo ba-libāz-i-waqt-i-āyinda dūr tak phailē.

Long views—Khayālūt-i-wasi'; aise khayālūt jo āge ko dūr tak phailē.

☞ "Long is often prefixed to other words to form compounds denoting great extent, remoteness in time or place, continuance, or extended duration of that which is signified by these words, and they are usually of very obvious meaning; as, *long-armed*, *long-delayed*, *long-lost*, &c., &c." Webster.

In the long run—Bi-l-ākhīr; anjām ko; anjām-i-kār ko; ākhīr meñ; jumla umūr par lihāz kar-ke.—Long dozen—Bārāh se ek ziyāda; terah.—Long home—Qabr

Long, *ad. 1.*—Barī dūr tak; barē fāsile yā wus'at tak. [yā mant.

A long extended line—Khat jo bahut dūr tak phailā ho.

2.—Barī der tak; bahut 'arse tak; muddat-i-darāz tak.

3.—Kisī zamāna-i-ba'id par 'ām isse ki woh mā-qabl ho yā mā-ba'd.

Not long before—Bahut 'arse ke qabl nahīn; bahut din pahle nahīn.—Not long after—Bahut 'arse (barī der) ke ba'd nahīn; bahut din pīchhe nahīn. [bhar.

4.—Tamām 'arse yā muddat meñ; sūre waqt meñ; tamām; sārā; He writes all day long—Woh sūre din (tamām roz yā din bhar) likhā kartā hai.

Long, v. i. 1.—Nihāyat mushtāq h.; kamāl shauq r.; dil se chāhnā.

② Followed by an infinitive, or by *after* or *for*.

2.—Kisī chīz ko khāne ko tarasnā. [khāne kā bahut jī chāhnā.

To long for fruit—Phaloñ ke khāne ki nihāyat ārzū (tanannā) r.; phaloñ ke

Long-sighted, a. 1.—Jo bahut dūr se dekh sake; pesh-bīñ; dūr-andesh; zakī; dūr-bīñ; 'aqīl.

2.—Jise dūr ki chīzeñ sāl dekh pareñ lekin nazdik ki nahīñ.

Look, v. i. 1.—(With the prepositions *to*, *at*, *on*, *after*, *for*, and *toward*)

Uske dekhne ki garaz se kisī shai ki taraf nigāh k.

② "To look on, implies more of dignity or deliberation in the act of looking than to look at; to look after, for, and toward, imply that the object is not present to the eye, but is to be sought for." *Webster*.

2.—(With *to*, *at*, or *on*.) Kisī shai ki taraf mutawajjih yā muḥḥatāb h.; jāñchnā; dekhnā-bhālnā; imtilān k.

3.—(With *after* and *for*) Dekhne ki koshish k.; kisī shai par fikr ke sāth nigāh r.; dhūñdhnā; talāsh k.; dhūñdh kar nikālnā; ummed-wārāna muntazir rahnā; takā k.; tāk lagāye rahnā; intizār yā ummed meñ rahnā. [yā samajhnā; hal k.; 'uqda-kushāyī k.

4.—(With *through*) Kisī bāt meñ pañhnā yā ghusnā; khūb dekhnā

5.—(With *about*) Chāroñ taraf dekhnā; har taraf nazar k.; chaukannā rahnā; nigrāñ rahnā; hoshyār rahnā; bedar (khabar-dār) rahnā.

6.—(With *into*) Gaur se dekhnā; ba-nazar-i-taammul mulāhaza k.; jāñchnā; khūb dekhnā-bhālnā. [jāñchnā; khūb jāñchnā

7.—(With *over*) Ek ek karke dekhnā; ek ko dūsre ke ba'd

To look over accounts—Hisāb jāñchnā yā khūb jāñchnā; hisāb ko raqam-ba-raqam dekhnā (uske har ek raqam ki jāñch-partāl k.).

8.—Zāhir meñ ma'lūm h.; dekh parnā; koyī khās sūrat r.

The patient looks better than he did—Woh mariz pahle se achchhā ma'lūm hotā hai; ba-zāhir woh mariz ba-nisbat pahle ke achchhā hai. The clouds look rainy—Bādāl barsāū ma'lūm dete haiñ (unki sūrat se pāñ jāñ hai ki meñh barsegā) [rū r.; rukh r., muqābil h.; sāmnē h.

9.—Kisī khās samt ko h.; kisī khās jāñib par yā kisī khās taraf h.;

The gate looks eastward—Woh phūṭak pūrab taraf hai; woh phūṭak mashriq-roya hai (uska rukh yā muñh pūrab ko hai). [muḥḥatāb ho; libāz karo.

10.—(Used imperatively to call attention) Dekho; nazar karo;

To look about, and to look about one—See Look No. 5.—To look after—See Look

No. 3.—To look down on, or upon—Be-i'tināyī se pesh āñ; talqīr k.; hīqārat ki nazar se dekhnā; kuchh na samajhnā; nā-chīz tasawwur k.—To look for.

Same as to look after.—To look on—(a) Libāz r.; qadr k.; tauqīr k.; i'ās r.

(b)—Samajhnā; tasawwur k.; khayāl k.; kisī ki nisbat tāe qām k. (c)—Kisī

chīz ko sirf dekhā k.; mahiz tamāshāyī hokar rahnā; mahiz nazāra k.; sirf dekhne se wā-ta r.—To look out—Nigrāñ rahnā; khabar r.; takā k.

To look to (a)—Nigrāñ k.; khabar l. yā r.; ihtiyāt k. (b)—Kisī shai ke pāne

ki ummed r.; kisī se is bharose yā ummed par mustadā'i h. ki usse kuchh mile.—The creditor may look to the surety for payment—Dāñ ko iḥtiyār

hai ki apne rupaye ke adā ke liye zāmin se mustadā'i ho; dāñ apne rupaye pāne ki ummed zāmin se rakh saktā hai.—To look through—Khūb dekhnā yā samajhnā.

Look, v. i. 1.—Dekh kar yā maujūd rah-kar dabānā mar'ūb yā maglūb k.

To look down opposition—Muḥālāfat ko muḥālāfiyā ki taraf dekh-kar yā unke

2.—Nazar se dekhānā yā zāhir k. [sāmue rah kar raf k.

To look in the face—Dilerī se muqābala k.; laḥāyī ke liye muqābil h.—To look

out—Talāsh karke (dhūndh-kar) nikālō; chunnā; pasand k.; muntāḥab

k.—To look up a thing—Kisī shai ko dhūndh kar (talāsh yā justjā se) nikālō.

Look, v. 1.—Rū; chihra; sūrat; muḥ; shukl; nigāh; nazar; chitwan.

A high look is an index of pride—Ūchī nazar gurūr ki nishānī hai.—A down-cast

look indicates modesty, bashfulness, or depression of mind—Nichī nazar se

hiḥb sharmindagi yā dil ki pazhumurdagi zāhir hotī hai.

2.—Dekhnā; nigāh k.; nigāh; nazar.

Looker-on, n. Dekhne w. [dekhāt ho usse kuchh ta'alluq na rakkhe.

Looker-on—Nazzāra-bī; mahz tamāshāyī; jo sirf dekhā kare par jis shai ko

Look-out n. 1.—Kisī shai yā mājare ke liye ihtiyāt se dekhnā yā uskā

nigrah rahnā. [nazar āwe (dekhī jāe).

2.—Woh maqām jahān se kisī shai ke har-chaḥār taraf ki kaifiyat

Loop, n. 1.—Phandā; halqā; chakkār; phāṣā.

2.—Chhotā sā sūrākh; mokhā; khafif se gunjāish.

Loop-hole, n. Sūrākh yā shigāf jisse koyī shai nikāl jāe; nikālne ki rāh;

bachne yā nikāl-bhāgne kā zar'ā (uski sabil yā gunjāish).

Loose, a. 1.—Be-bāndhā; be-silā; khulā; gair-mujallad.

The loose sheets of a book—Kitāb ke be-bāndhe (gair-mujallad) taḥte.

2.—Tang nahīn; chust nahīn; dhilā.

A loose garment—Dhilā kapī; aisi posāk jo tang na ho.

3.—Nazdik nazdik nahīn; jismeñ majma'-i-kasir na ho.

4.—Ghanā nahīn; jhirjhirā.

A cloth of loose texture—Kapī jiski bunāwat ghanī na ho; jhirjhirā kapī.

5.—Mukhtasar nahīn; ṭhik ṭhik nahīn; muḥmal; gair-mu'āyan;

be-tartib; muntashar yā paresān.

A loose style—'Ibārat-i-muḥmal; aisi 'ibārat jismeñ iḥtisār na ho yā jo ṭhik

ṭhik hasb-i-hāl-i-mazmūn na ho; 'ibārat-i-be-rabt; woh 'ibārat jismeñ jor-

tor na ho; 'ibārat-i-muntashar.

6.—Jismeñ pābandi-i-quyūd na ho; sakht yā karā nahīn.

A loose observance of rites—Ru-ūm kā bartāw bilā pābandi-i-quyūd; sakhtī yā

karāyī se ṭhik ṭhik rusūm kā na mānā. [āto hoā).

7.—Jisko qabz na ho; jisko ijābat khul kar hotī ho (dast dhile

8.—Aubāsh; āwārā; bad-f'il; be-'ismat; fāhish yā fāhisha; bad-chalau-

jaise mard yā 'aurat. [darj hoā.

9.—Jismeñ fahsh 'ibārat ho; jismeñ kalimāt-i-nā-mulāim yā bad

At loose ends—Gair-murattab; muntashar; jismeñ bad-nazmī ho; jiske iḥtimām

meñ be-ihtiyātī ho; jiski nisbat gaffat ki-jāwe.—To break loose—Qaid;

(ziudān) se bhāg jānā; tashaddud ke zar'e se āzādī hāsil k.; mār-pit karte

bāhar nikāl jānā.—To let loose—Rukāwat yā qaid se āzād k.; ribā k.; chhor

d.; āzād k.; khālā k. [khul sake; dhilā.

Loosely, ad. 1.—Kas-kar nahīn; mazbūt nahīn; is tarah par ki āsānī se

2.—Be-bāndhā; khulā huā; gair-basta.

3.—Aubāshānā; nasāih ke lihāz se jin bātoñ kā ḥayāl zarūr ho bilā

lihāz unke; pāk-dāmanī se nahīn; bilā pābandi-i-quyūd; be-qā'ida; be-rāh.

4.—Gāfilānā; be-i'tināyī se; be-parwāyī se.

Loosen, v. t. 1.—Khol d.; dhilā kar d.; kisī shai kī bastagī tanāw maz-būti yā istihkām ko qāim na rahne d.

2.—Polā k.; dhilā kar d.

[peṭ chalānā.

3.—Qabz raf' kar d.; aisā kar d. ki ijābat bilā-diqqat yā ziyāda ho; Loosen, v. i. Dhilā ho-jānā; bastagī sakhtī mazbūti yā qabz kā raf' ho-jānā.

Looseness, n. 1.—Dhilāpan yā dhilāyī; kushādagī; kasā bañdhā karā yā mazbūt na rahnā.

2.—Thik thik usūl yā qā'ide ke mutābiq na h.; gair-pābandī; be-qā'idagī; bad-chalū.

[ismatī.

3.—Hamesha kī āwāragī; bad-fi'li; nā-pāk-dāmanī; be-'iffatī yā be-

4.—Ishāl; dastoñ kā kasrat se ānā; ifrāt se ijābat kā h.; peṭ chalnā.

Lop, v. t. 1.—Kisī shai ke sire (ūpar ke hisse ko) kāṭ l.; ūpar se kāṭ chhāñṭ yā qalam-karke chhoṭā kar d.; kisī shai ke fuzūl ajzā nikāl d.

2.—Kisīqadar kāṭ ke jhukā d.

3.—Girā d.; laṭkā d.

Lop, v. i. Laṭkā k.; nīche ko girnā jhuknā yā laṭaknā.

Loquacious, a. 1.—Jo har waqt bāt kiyā kare; bakwādi; bātūnī.

2.—Barbariyā; jo bak kar bhedoñ ko khol de.

Loquacity, n. Har waqt yā fuzūl bakne kī 'ādat; andāz se ziyāda bāt karne kī ragbat; behūda goyi; bakbak.

Lose, v. t. 1.—Khonā; gañwānā; zāi'a k.; kisī shai kā bataur-i-khud hāth se nikāl jāne d.; kisī shai se is tarah judā kiyā jānā ki yah ma'lūm na ho ki woh kahāñ hai; gum kar d.; be-thekāne rakh d.

To lose a book—Kitāb kho d.

[hār jānā; zāl kar d.

2.—Muqābale meñ kāmyāb na ho-kar kho d.; na jituā; na pānā;

To lose money in gaming—Qimār-bāzī (jāñ khelne) meñ rupaye hār jānā yā kho d.—To lose a battle—Laṭāyī (yā laṭāyī meñ) hār jānā; laṭāyī meñ nā-kāmyāb h. (shikast khāñā yā na jituā).

3.—Kisī shai se mahrūm kiyā jānā; kisī shai kā apne qabze meñ na rah jānā; kisī shai kā hāth se jātā rahnā; kho d.

To lose one's life—Jāñ kā hāth se jātā rahnā; jāñ se mahrūm h. (use kho d.)

To lose men in battle—Laṭāyī meñ ādmī kho d. (unkā hāth se nikāl jānā)

Opposed to keep. [zāi'a h. yā māñ jānā).

4.—Kām yā tasarruf meñ na lānā; pheñk d.; zāi'a kar d.; be-fāida lagānā; barbad k.; talaf k.; rāegāñ k.; urā d.; phūñknā yā phūñk d.; lutāñā yā lutā d.; muft khonā; kharāb k.

To lose a fortune by gaming—Qimār-bāzī (jāñ) meñ daulat kā barbad k.; jūye meñ māl-o-matā' kā urā d. phūñknā khwāl talaf k.—To lose the benefits of instruction—Ta'lim ke fāidoñ ko muft kho d. yā rāegāñ k.; fawā'id-i-ta'lim

5.—Gumrāh h.; is tarah bhūl jānā ki phir na mile. [zāi'a kar d.

To lose the way—Gumrāh ho-jānā (rāsta bhūl jānā); rāh kho d.

6.—Pareshān yā muntashar k.

7.—Barbad k.; tabāh k.; gārat k.

To lose a ship by a storm—Tāfān meñ jahāz kā barbad tabāh yā gārat ho-jānā.

8.—Nigāh se gāib ho-jānā; phir na dekhnā.

He lost his companion in the crowd—Uskā hamrāhī bhīr meñ uskī nigāh se gāib ho-gayā; kasrat-i-hujūm kī wajh se usne apne sāthī ko phir na dekhtī.

9.—Na pānā; pāne se qāsir rahnā.

To lose ground—Pichhe rah jānā; ba-tadrīj nuqsāñ yā mazarrat uṭhāñā.—To

lose heart—Be-dil ho-jānā; himmat hār-jānā yā kho d.; buzdil ho-jānā; dar-

jānā.—*To lose one's self*—Pāreshān ho-jānā; hairān h.; āshufta-khātīr ho-jānā; ghabrā jānā. Khwāb-i-gaflat meñ par jānā; be-khud ho-jānā; hāfize aur 'aql kā kuchh 'arse tak be-kār ho-jānā.

Lose, v. i. 1.—Muqābale meñ kisī shai kā kho d.; na jitnā.

2.—Zail ho-jānā; nuqsān uṭhānā yā nāqis ho-jānā; ghaṭ jānā; jawāb de d.; kām na k.; kār-gar na h. [jiskī jit na ho.

Loser, n. Nuqsān uṭhāne yā sahne w.; jiskā nuqsān ho; hārne w.;

Losing, a. Nuqsān paidā k. w.; jisse yā jismeñ nuqsān ho; ghāṭe kā; jisse yā jismeñ ghāṭā ho. [ghāṭe kā kām yā rozgār.

A *losing business*—Aisā kām jismeñ yā jisse nuqsān ho; kār-i-ziyān-kār;

Loss, n. 1.—Khonā; ziyān; nuqsān; itlāf; mahrūmi; barbādī; ṭoṭā; ghāṭā; The loss of property—Jāedād kā khonā; nuqsān-i-māl. [khisāra.

2.—Barbādī; tabāhī; nuqsānī; gārat jānā.

The loss of a ship, or of an army—Jahāz yā fauj ki barbādī (uski tabāhī).

3.—Tāzī'a; sarf-i-be-fāida; muft khonā; behūdagi meñ zāi'a k.

A loss of time or labour—Tāzī'a-i-waqt yā mihnāt; waqt yā mihnāt kā sarf-i-be-fāida.

4.—Woh nuqsānī jo tapakne yā bahne kī wajh se ho; chhij; khād.

5.—Woh log jo māre jāweñ aur zaḥmī wa giriftār hon; woh māl-o-matā' jo dushman ke qabze yā hāth meñ par jāe; māl-i-magrūta.

To bear a loss—(a) Nuqsānī bharnā yā d.; ṭūṭā (ṭoṭā) bharnā; khisāra d.; tāwān d.—(b) Nuqsān kā mutahammil h.; nuqsān yā khisāra sah l. ya'nī usse dāb na uṭhnā.—*To be at a loss*—Ghabrā uṭhnā; pāreshān ho-jānā; hairān h.; hais-bais meñ par-jānā; kisī amr kā tā'ayun na kar saknā; pas-o-pesh meñ rahnā;

hālat-i-tazāzub meñ rahnā; shash-o-panj meñ h.—*Without loss of time*—Fi-l-faur; be-tawaqquf; jhaṭ-paṭ; turant; ma'an; be-dirang.

Lost, a. 1.—Kho-gayā; gum-shuda; jo na mile; jo be chāhe (āp hī āp) hāth se nikal jāwe; aisi jagah meñ galatī se rakkhā yā chhoṛā huā jo ma'lūm na ho yā bhūl gayī ho.

A lost book—Kitāb-i-gum-shuda. [se kho jāe.

2.—Jo har jāwe; jo jītā na jāwe; jo muqābale meñ nā-kāmī kī wajh

A lost stake—Hāri yā hari huyī bāzī; bāzī jo jītī na jāe; hār ki bāzī.

3.—Jo hāth se jātā rahe; jisse mahrūmi ho; jo phir apne pās yā qabze meñ na rah jāe. [kho jāe; ābrū jo phir bāqī na rahe.

A lost limb—Aisā 'azw jo phir jism meñ qāim na rahe.—*Lost honour*—Ābrū jo

4.—Ḡair-musta'mala; gair-mutasarrifa; zāi'a-shuda; jo 'abas kām meñ lāyā gayā ho; jo talaf ho-gayā ho; jo kho diyā gayā ho. [ho.

A lost day—Woh din jo kām yā masraf meñ na āyā ho; aisā roz jo rāegāñ gayā

5.—Gum-gashta; gum-shuda; jo rāh bhūl gayā ho; jise sidhī rāh na mile; jise woh maqām na mile jahāñ jānā maqsūd ho; jo munta-shar yā pāreshān ho-jāe; bhaṭaktā huā. [yā mārā gayā.

6.—Barbād-shuda; jispar tabāhī ā-gayī ho; gārat-shuda; dūb gayā

A ship lost at sea—Jahāz jo samundar meñ tabāh yā gārat ho gayā ho (dūbā yā mārā gayā ho). [kā khayāl yā hosh na rahe ki hamārā fi'l bejā hai.

7.—Jiskā dil patthar ho-gayā ho; jo lā'ilāj ho-jāwe; jisko is bāt

A profligate lost to shame—Aisā fāsiq jismeñ sharm bāqī na rahe; aisā bad-kār jo hayā kho baiṭhe.—*Lost to all sense of honour*—Ābrū-bāḡhta; jisko 'izzat

kā mutlaq khayāl na rahe; be-hayā; mahz be-hayā.

8.—Jo nazar na paṛe; jo mahsūs na ho.

A person lost in a crowd—Jo shakhs bhir meñ nazar na paṛe.

Lot, n. 1.—Woh amr jiskā wuqū' be-gair insān ke chāhe yā pesh-bīnī kiye ho; ittifaq; qismat; taqdīr; nasīb; bhāg.

2.—Aisī tadbīr jiske zarī'e se kisī bāt kā tasfiya ittifaq par chhor diyā jāe ya'nī usmeñ insān kī pasand yā khwāhish ko dakhl na ho.

3.—Woh hissa jo kisī ko ittifaqiya mile; jo kuchh be-gair tadbīr kiye mil jāe; bahra; bakhra; jo kuchh kisī ko uskī taqdīr se mil-jāe. [lāt.

4.—Ek shakhs kī hissa i-judā-gāna; judā-gāna hissa; 'alāhida hissa; A lot of goods—Jisqadar asbāb ekaṭṭhā (yā-jā) rahe.—List of lots—Lāt-bandī.

5.—Bahut sā; ta'dād yā miqdār-i-kasīr (*Colloquial*).

Lots of people—Bahut se log.

To cast lots—Qur'a dālnā; qur'a-andāzī k; pāsā yā koyī dūsrī chiz pheṅknā jiske zarī'e se hasb-i-iqrār-i-bāhamī kisī amr kī tanqih ho-jāe—*To draw lots*—Kisī bāt kī tanqih is tarah par k. ki minjumla bahut sī chizōñ ke jinke nishān uṭhāne wāle ko ma'lūm na hoñ ekchiz uṭhā li-jāwe; chitṭhī dālnā; nām nikālā; qur'a uṭhānā.—*To pay scot and lot*—Haisiyat ke mutābiq mahsūl d.; hasb-i-istitā'at mahsūl adā k. [jo kān meñ zor se lage.

Loud, a. 1.—Jismeñ baṛī āwāz ho; baland-āwāz; pur-shor; zor k; 2.—Jisse baṛī tākid pāyī jīe; jiskā asar dil par bahut ho; tākidī.

Loud, ad. Zor se; baland āwāz se.

Loudly, ad. 1.—Ba āwāz-i-baland; bare zor yā shor se; dhūm machāke; pukār-kar; nihāyat dād-be-dād karte huye; bahut ro-piṭ ke; bahut gul machāte.

Lounge, v. i. Sustī meñ waqt khonā; makkhī mārñā; idhar-udhar bekār phirā k.; pare phirñā; harza-gardī k.; tūng phailāye pare rahnā; āram se takiya lagāye pare rahnā. [nisāri; ulfat.

Love, n. 1.—Pyār; chāh; muhabbat; dūsrē par baṛī mihrbānī yā jān-

2.—Shauq; chāh; ārzū; tamaunā; dil kā laguā; khwāhish.

The love of home—Hubbu-l-watan; ghar kī muhabbat yā chāh.

3.—Jise pyār karen; pyārā; dost; ma'shūq; sanam; jānī.

4.—Nek-khwāhī; khair-andeshī; dil kī bhalāyī; mihrbānī; dūstroñ

5.—'Ishq; kām-dew. [kī bihtari.

Labour of love—Woh mihnāt yā kām jo kisī kām yā shakhs par tabī'at ke ā-jāne kī wajh se az-khud (begair kisī dūsrē kī tahrīk ke) kiya jāe.—*Of all loves*—Ba-hama-wujūh; har sūrat se; zarūr.—*To make love to*—Kisī kī nisbat apne jazba-i-muhabbat yā shauq kī izhār k.; shādī kī dar-khwāst k. (uskā mutamañnī h.)—*To play for love*—Be-gair kuchh bāzī lagāye (hājīt thahrāye) koyī khel khelū; mahz tafrihan koyī khel khelnā.

Love, v. t. 1.—Kisī se khush yā mahzūz h.; kisī par tabī'at kī ā-jānā (dil lag jānā); kisī kī chāh r. (usko chāhnā); kisī ko pyārā yā 'azīz r.; kisī se ulfat yā muhabbat r.; kisī par fidā yā 'āshiq h.

2.—Kisī kī bhalāyī chāhuā; kisī par nek-andeshī kī nazar se dekhnā.

Lovely, a. Pyārā; pyār ke lāiq; 'azīz yā 'azīz rakhne ke lāiq; har-dil-'azīz; jismeñ aisī sifateñ hoñ kī log usko chāheñ (pyār karen yā

Lover, n. 1.—Pyār k. w.; chāhne w.; dost; tālib. ['azīz jāneñ).

2.—Khusūsan woh mard jo kisī 'aurat ko chāhe (pyār karen; uspar 'āshiq fareftā yā fidā ho.); 'āshiq; yār; āshnā.

3.—Kisī shai kī chāhne w.; jisko kisī shai masalan 'ilm yā kutub wagaira kī kāmāl shauq ho.

Love-sick, *a.* 1.—Mariz-i-'ishq; 'ishq kā mārā (uskā bīmār); jo kisi kī chāh meñ mar yā tarāp rahā ho; jo kisi kā shaidāyī yā maftūñ ho.

2.—Kisi 'āshiq-i-zār ('ishq ke bīmār) kā batāyā huā yā jisse us 'ishq kā izhār ho jismeñ koyī mar rahā ho.

Low, *a.* 1.—Nīchā; ūñchā yā baland nahīñ; nisheb; past.

Low ground—Nīchi zamīn; nisheb zamīn; ūñchi zamīn nahīñ.

2.—Ma'mūl ke mutābiq ūñchā nahīñ; past; kotāh.

A man of low stature—Past-qad shakhs; chhōṭe qad kā ādmī.

3.—Ufuq ke nazdik.

[nazdik rahtā hai.

The sun is low at four o' clock in winter—Jāre meñ chār baje āftāb ufuq ke

4.—Gahirā; nīchā; jismeñ nīche ko zamīn kī taraf bahut utār ho.

A low valley—Gahirā darrā; do pahārōñ ke darmiyan kī zamīn jismeñ bahut utār ho (jo bahut nīchi ho).

[se kam; sastā.

5.—Ma'mūlī sharh (nirḡh bhāw yā miqdār) se kam; qimat-i-ma'mūlī

A low price of corn—Galle kī qimat jo nirḡh-i-ma'mūlī se kam ho.—Low wages—Kam mazdūrī; mazdūrī jo sharh-i-ma'mūlī se kam ho.

6.—Ūñchī yā baland nahīñ; zor kī nahīñ; dhīmī; past—jaise āwāz.

7.—Tāqat yā zinda-dilī na r. w.; bujhā huā; pazhmurda; afsurda; girā huā; be-jān; be-dam.

Low spirits—Bujhī huyī tabī'at; khatir-i-afsurda; kamzor tabī'at.—Low in spirits—Pazhmurda-dil; afsurda-dil yā afsurda-khatir; jiski tabī'at giri

huyī ho; be-jān yā be-dam.—His courage is low—Uski himmat bujhī huyī (giri yā past) hai; woh kam-himmat (past-himmat) hai.

8.—Zalilu-l-haisiyat; kam-rutba; miskīñ; firo-māya.

Men of low condition—Zalilu-l-haisiyat log; kam-rutba log.

9.—Nīchā; kamīna; zalil; 'ām; razil; gair-mu'azzaz; danī.

A person of low mind—Aisā shakhs jiski tabī'at kamīnī nīchi yā zalil ho.

10.—Rafi' yā baland nahīñ; khayāl yā kalām meñ buland ('ālī) nahīñ;

A low comparison—Tashbih-i-zalil.—Low language—Pūj yā zalil 'ibarat. [zalil.

11.—Jisse quwwat-i-haiwānī (jān) nikal gayī ho; za'if; kamzor;

A low pulse—Za'if yā kamzor nabz; be-dam nāfi. [jismeñ zor na ho.

12.—Mu'tadil; darja-i-i'tidāl par; saḡht yā shadīd nahīñ; jismeñ sozish (jalan) na ho; gair-muhriq.

Low heat—Darja-i-i'tidāl kī garmi; saḡht garmi nahīñ.—A low fever—Tap-i-gair-muhriq; bukhār jismeñ sozish (dāh jalan yā garmi) na ho.

13.—Tabāh-hāl; khasta-hāl; mufliṣ; tang-hāl; garīb.

The rich are often reduced to a low condition—Daulat-mand aksar tabāh-hāl (tang yā mufliṣ) ho jāte haiñ. [jo bahut ziyāda na ho.

14.—Jismeñ mabālaga na ho; jismeñ i'tidāl par lihāz rahe; ma'qūl;

A low estimate—Aisā taḡhmīna jismeñ ta'dād barhā kar qāim na kī jāwe; taḡhmīna-i-ma'qūl. [hoñ; sāda; sāf.

15.—'Umda yā muqawwi nahīñ; jismeñ masāle wagaira pare na A low diet—Sādī giza; sādā khānā; giza-i-muqawwi nahīñ.

“Low is often used in the formation of compounds which require no special explanation; as, *low-bred, low-minded, &c.*” Webster.

Low-life—Kisi mulk ke garīb yā be parhe-likhe logōñ ke shumūl meñ rahnā.

Low, *ad.* 1.—Balañdī par nahīñ; ūñchāyī par nahīñ; nīche.

2.—Ma'mūlī qimat se kam par; kam qimat par; sastā; arzāñ;

3.—Zamīn ke nazdik. [kamīti dāmoñ par.

4.—Zalil hālat meñ; zillat se; 'ijz se.

5.—Āwāz dabā kar; dhīmī āwāz se; zor se nahīn; ba-āwāz-i-baland nahīn; shor se nahīn; muṭh meṅ.

6.—Itā'at muflisī yā be-ābrūyī kī hālat meṅ.

Lower, v. t. 1.—Niche utārnā; niche girānā; niche lānā.

2.—Ghaṭānā; kam k.; toṛnā; firo k.

To lower the pride of man—Insān ke gurūr ke kam karne ghaṭāne yā

3.—Qīmat yā ta'dād wagaira ghaṭānā yā kam k.; kam k.; ghaṭānā.

To lower the rate of interest—Sūd kī sharh kā ghaṭānā yā kam k.—To lower

the price of goods—Māl kī qīmat kam k.

Lower, v. i. 1.—Gir jānā; dhaṅs jānā; kam ho-jānā; ghaṭ jānā; utar jānā.

Lower, v. i. 1.—Bādal kā ghir (gher) ānā; chhā jānā; tūfān kā sāmān

2.—Chīn-ba-jabīn h.; gusse meṅ dekh paṛnā. [dekhānā.]

Lowly, a. 1.—Baland nahīn; rafī'u-sh-shān nahīn; past.

2.—Zalil; nichā; kam-rutba; be-qadr.

3.—'Ājiz; miskīn; garīb; jisko gurūr na ho; jo apne ko barā na

samjhe; jismeṅ khāksārī ho. [gairat ke sāth.]

Lowly, ad. 1.—'Ājizī se; iukisārī se; khāksārī se; niyāz-maudī ke sāth;

2.—Zillat se; aduā hūlat meṅ; be guir shān-o-shaukat yā 'azmat ke.

Lowness, n. 1.—Nichāyī; kisī aur shai ke muqābil kam ūchā h.

2.—Zalilu-l-hālī; pastī; rutbe kā kam h.; 'izzat yā martabat kā na h.

3.—Tabī'at yā atwār ke lihāz se zillat; be ābrūyī; kamīnagī; nichāyī.

4.—'Ibārat yā khayālāt kā baland na h.

5.—The contrary to loftiness.

6.—'Ijz; iukisūr; farmān-bardārī; itā'at.

7.—Past-dilī; past-himmatī; dil kā mazbūt na h.; afsurda-dilī;

8.—Shiddat yā sakhtī meṅ kamī.

9.—Qīmat yā māliyat meṅ kamī; arzānī; sastī. [sanjīdagī.]

10.—Āwāz kā mulāim h.; āwāz meṅ karakhtagī kā na h.; āwāz kī

Loyal, a. Bādshāh kā khair-khwāh; sarkār kā khair-khwāh; jo apnī

sarkār (apne bādshāh) se dagā-bāzī na kare; nainak-halāl; wafā-dār;

bā-wafā; dagā na k. w. [lovers." Webster.]

Loyalty, n. Bādshāh (sarkār) kī khair-khwāhī; shauhar yā chāhne wāle

se wafā-dārī; namak-halālī; khair-khwāhī; wafā yā wafā-dārī.

Lucid, a. 1.—Sāf; shaffāf; durakhsān; tābān; chamkīlā.

2.—Sāf; wāzih; jo jald samajh meṅ ā-jāe; sarī'u-l-fahm; jisko

dīda-i-dil se ba-subūlat dekh sakeṅ.

3.—Jab fahm durust rahe; jab sandā yā junūn se dil par tārīkī yā

intishār na ho; jisse 'aql-i-salīm kā barābar 'amal-darāmad payā jāwe.

Lucid interval—Naubat-i-diwānagī; woh hālat jab junūn ke daure ke ba'd

majnūn kī 'aql durust rahkar phir junūn kā दौरa ho; junūn ke do dauroṅ

ke mabain majnūn ke sahīhu-l-'aql rahne kī zamāna.

Luck, n. 1.—Jo kuchh kisī shakhs par pare; achchhī yā burī bāt jo

kisī insān ke fāide yā khushī ke muta'alliq wāqī' ho aur jise amr-i-itti-

fāqī tasawwur karen; is qism ke bahut se wāqī'āt jo ittifaqī samjhe

jāweṅ; ittifaq; qismat; nasīb; baḳht; maqsūm; bahra.

2.—Bāton kā anjām-i- nek ; bahut se achchhe sawānih kā ekatṭhā h. ; khush-qismatī ; khush-nasībī ; bakhtāwarī.

To be in luck—Kisī fāide kā hāsil h. yā kisī amr meñ bilī ummed kāmyāb h. ; jis amr meñ insān kā qābū na ho useñ fāida uthānā yā kāmyāb h. ; khush-tālī yā khush-nasīb h. ; farḡhuunda-tālī h. ; sāhib-i-igbāl h. ; baḡhtyār h. ; ratī chamaknā.

Luckily, *ad.* Khush-nasībī se ; khush-qismatī se ; achchhe bhāg se ; ba-khair-o-khūbī ; husu-i-ittifāq se ; diu achchhe hone ke sabab se.

They luckily escaped injury—Unke nasīb (dīn yā aiyām) achchhe the ki we In a good sense. [sadme se bach gaye.]

Luckless, *a.* Bad-qismat ; bad-nasīb ; nā-kām ; bad ; nā-mas'ūd.

Lucky, *a.* 1.—Khush-nasīb ; khush-qismat ; sāhib-i-taqdīr ; jisko kāmyābī ho.

2.—Mubārak ; muwāfiq ; mas'ūd ; jismeñ ittifāqan yā ummed ke kḡhī-lāf kāmyābī ho.

Lucrative, *a.* Jisse māl-o-matā' hāsil ho ; naf'-baḡhsh ; fāida-baḡhsh ; jismeñ rupaye yā māl ki afzāish (baḡhtī yā taraqqī) ho ; gunjāishī ; mufid ; naf'e kā ; fāide kā. [(jismeñ naf' ho).]

Lucrative business or office—Aisā kār-o-bār yā 'uhda jo naf'-baḡhsh ho

Ludicrous, *a.* Jisse mahz hañsī paidā ho ; hañsāne wālā ; khel kā ; aisā ki uspar hañsī to āwe par uskī tahqīr na ho.

Luggage, *n.* Jiske lejāne meñ diqqat pare ; bhārī aur waznī bojh ; khusūsan chamṛe ke sandūq aur asbāb wagaira jo musāfir apne sāth le jāe ; musāfir ki gaṭhri-moṭri ; safar kā asbāb. [garm ; kunkunā.]

Lukewarm, *a.* Kisīqadar garm ; na garm na sard ; nīm-garm ; shīr-

Lukewarm water—Āb-i-nīm-garm ; kunkunā pānī ; pānī jo na garm ho na sard.

2.—Sar-garm nahīn ; jismeñ garm-joshī na ho ; sard-mīhr ; jismeñ be-parwāyī yā be-i'tināyī ho.

Lull, *v. t.* Kisī tarah par masalan pair wagaira āhista āhista dabā-kar sulā d. ; taskīn d. ; sākin kar d. ; ṭhañdhā kar d. ; hālat-i-qarār meñ kar-d. ; chup karānā. [jānā ; kuchh' arse ke liye band yā kam ho-jānā.]

Lull, *v. i.* Āhista āhista par jānā ; dhīmā h. yā dhīmā par jānā ; dab

Lull, *n. 1.*—Taskīn dene ki quwwat yā khāssiyat ; taskīn-baḡhshī.

2.—Tufān yā intishār ke ba'd kuchh der tak sukūn yā qarār ; sannātā ; ṭhañdhā. [sitāre wagaira.]

Luminary, *n. 1.*—Koyī shai jisse raushanī hāsil ho khusūsan sūraj chāñd

2.—Woh shakhs jo kisī mazmūn ko sharh de yā jisse insān ko raushan-zamīrī hāsil ho

Luminous, *a. 1.*—Chamaktā huā ; raushan ; durakhshān ; nūrānī.

2.—Chamkilā ; chaṭkilā ; shokh—jaise rang.

3.—Sāf ; wāzih ; aisā ki baḡhūbī samajh meñ āwe ; ma'qūl aur musharrah—jaise dalil. [kī na ho.]

Lump, *n. 1.*—Kisī chīz kā chhotā sā ṭukrā jiskī shakl kisī qism-i-khās A lump of earth—Mitti kā dhelī yā dhoñdhā.—A lump of sugar—Misri ki dālī ; misri kā ṭukrā.—A lump of butter—Makkhan ki goli.

2.—Bahut sī chīzeñ jo bilā tamīz ekatṭhī kar-dijāweñ ; bahut sī chīzeñ jo ek sāth milā dijāeñ (maḡhlūt kar-dī-jāeñ) ; dher ; majmū'a yā khalt-malt. [ṭhā ; sab kī sab ; jitnā ho woh sab ; yakmusht ; ekatṭhā.]

In the lump—Bi-l-kul ; kul ; yakjā ; bi-l-ijmāl ; sāre kā sārā ; ekatṭhe kā ekat.
Lump, *v. t. 1.*—Ekatṭhā k. ; yakjā k. ; majmū'a k. ; bilā lihāz-i-tafsil ek meñ (yakjā) kar-d.

- 2.—Bi-l-ijmāl libāz k.; bahut se shakhsōñ yā chīzōñ kā zikr ekhī sāth k.
- Lunacy, n.** Ek qism kā junūn; junūn-i-daurī; woh junūn jismeñ maj-nūn kabhī sahīhu-l-hawās rahtā hai aur kabhī maslūbu-l-hawās; woh junūn jo hameshe qāim na rahē balki uskā daura huā kare; saudā;
- Lunar, α. 1.**—Chānd se nishat r. w.; qamarī. [khābt; dīwānagi.
- 2.—Chānd sā; māhtāb kī māniud.
- 3.—Jiskā hisāb yā shumār chānd ke dauroñ se kiya jāe; qamarī.
- Lunatic, α. 1.**—Jise junūn ho; majnūn; pāgal; khābt; fātiru-l-'aql. [kare.
- 2.—Jisse junūn (pāgal-pan) pāyā jāe; jo fātiru-l-'aqlī par dalālat
- Lunatic, n.** Majnūn-i-daurī; woh majnūn jiske hawās kabhī kabhī durust rahā kareñ; pāgal; dīwāna; bāwlā; bawrahā; shakhs-i-mas-
- Lurch, n.**— [lūbu-l-hawās; fātiru-l-'aql.
- To leave in the lurch*—Qabāhat meñ chhor d.; pareshānī meñ chhor d.; hālat-i-bekasī meñ chhor d.; tanhā chhor d. yā kuchh madad na d.
- Lure, v. t.** Kisī aisī shai ke zarī'e se apnī taraf rāgib k. (khīnchnā yā bulānā) jisse khushī yā naf'e kī ummed ho; lubhānā; lālach dekar apnī taraf khānchnā; koshish k.; māl yā mukhātab k.
- Lurk, v. t. 1.**—Chhipā parā rahnā; is tarah parā rahnā ki koyī na dekhe; nazar ke bāhar rahnā; logon kī ānkh bachā ke rahnā; nazar se dūr rahnā; makhfī rahnā; dabā yā dabkā rahnā.
- 2.—Ghāt meñ rahnā; kamīn gāh (tāk yā ghāt) meñ baithnā.
- Lurking-place, n.** Kamīn-gāh; chhipne kī jagah; poshida jagah; woh jagah jahān koyī nazar bachā ke (chhip-kar) rahe.
- Luscious, α. 1.**—Nihāyat lazīz; bahut hī zāiqe-dār; nihāyat shīrīn; bahut hī mīthā; khush-zāiqā; jiskā sawād achchhā ho.
- 2.—Nā-guwār; nā-pasandīda; makrūh.
- Lust, n. 1.**—Kamāl shauq; barī tamannā; kisī shai ke apne qabze meñ rakhne yā uske mutasarrif hone kā shauq.
- 2.—Nafs-i-amnāra; shahwat; nafs-parastī; mastī.
- Luster, } n. 1.**—Āb; tāb; chamak; damak; kundan sī chamak; nūr;
- Lustre, } raushanī; bharak; jilā.**
- 2.—Shuhrat; nāmwarī; nām-o-nishān.
- 3.—Ek tarah kā fānus jismeñ shīshe kī qalameñ lagī hoñ.
- Luxuriance, } n. Kisī shai khusūsan nabātāt kā kasrat se (ba-ifrāt yā**
- Luxuriance, } bahut) paidā h. (ugnā jamnā yā barhnā); kasrat; ifrāt;**
- Luxuriant, α. Kasīr; bahut sā; ba-ifrāt; bahut barhne w. [bahutāyat.**
- Luxurious, α. 1.**—'Aish-o-'ishrat meñ basar k. w.; khūb 'aish-o-jāish k. w.; khāne-pīne nafs-parastī karne 'umda 'umdā poshāk pahinne aur achchhī achchhī sawārī-shikārī meñ shab-o-roz (kasrat se) mubtalā r. w.
- 2.—Jisse 'aish-o-'ishrat meñ madad mile; jisse khāne-pīne libās-poshāk pahinne aur sawārī wagaira ba-kushāda-peshānī rakhne meñ ārām
- 3.—Pur-takalluf; jispar har tarah kī ni'mat muhaiyā ho. [hāsil ho.
- Luxury, n. 1.**—'Umda 'umda aur sarf-angez khānā bilā takalluf yā fuzūl khānā-khilānā; khush-zāiqā gizā aur achchhī achchhī shar-āben khūb khānā-pīnā yā khilānā-pilānā; 'aish-o-'ishrat; 'aish-jāish; bhog-bilās; qīmatī poshākeñ bilā takalluf pahinnū aur bahut achchhī-achchhī sawārī r. [khush-zāiqā khāne-pīne kī chīz.
- 2.—Koyī shai jisse hawās-i-khamsā ko khushī ho; ni'mat; koyī

Lying, *ppr.* of *lie*.

Lying along—Phile parē rahnā; leṭe parē rahnā; takiya kiye huye parē rahnā.

—*Lying-in* (a)—Laṛkā jaune kī hālat meṁ rahnā; zachā meṁ rahnā; saur meṁ rahnā.—(b) Laṛkā jaunā. A *lying-in*-woman—Zachā (jachā yā jachchā); alwānti

M

Machiavelian, *a.* Umūr-i-muta'alliqa-i-riyāsāt meṁ chālāk; 'ilm-i-siyāsāt meṁ barrāf; ibtimām (nazm-o-nasq)-i-saltanat meṁ fitrat se bharā huā (chālāk dāwā-ghāt k. w. yā joṛ-ṭoṛ lagāne w.).

Machiavelianism, } *n.* Bataur-i-khud 'amal-darāmad ke liye umūr-i-mulki meṁ chālākī aur fitrat.

Machiavelism, } meṁ chālākī aur fitrat.

Machination, *n.* 1.—Kisī maqsad (khususān maqsad-i-bad) ke anjām ke liye mansūba tadbīr yā bandish.

2.—Tadbīr; bandish; mansūba; fitrat; mukhālifāna yā dagābāzāna tadbīr; woh makr-āmez bandish jo samajh-būjh kar (gaur-o-fikr se) kijāe; khoṭī tadbīr; ghāt; dāwā; ṭoṛ-joṛ; jugat.

Machine, *n.* 1.—Kal; jautr; āla; āla-i-jarr-i-saqīl.

“The term *machine* is most commonly applied to such pieces of mechanism as are used in the industrial arts, for mechanically shaping, dressing, and combining materials for various purposes, as in the manufacture of cloth, &c. Where the effect is chemical, the contrivance is usually denominated an *apparatus*, not a *machine*; as, a *bleaching apparatus*. Many large, powerful, or specially important pieces of mechanism are called *engines*; as, a *steam-engine* &c.” Webster.

2.—Koyī āla yā tadbīr jisse kisī shai ko quwwat aur asar paidā karne kī tāqat pahunchē yā koyī natīja-i-maqsūd paidā ho; woh kul pechida silsila jiske zarī'e se koyī intizām qāim rahatā yā chaltā hai; **Machinery**, *n.* 1.—'Umūman sab kalēn; kul kalēn. [intizām; bandish.

2.—Kal wagaira ke woh ajzā jo istarah par bane aur tartīb pāye hoṁ kī unke zor se woh kal wagaira chal sake; kisī kal ke purze jinke bā'is se woh kal chal sake; kal-kāntā yā kal-bal.

The *machinery* of a watch—Jebī ghārī ke purze.

3.—Woh tadbīren jinke bā'is se kisī shai kī kārrawāyī qāim rahe.

Mad, *a.* 1.—Khalal-i-dimāg r. w.; pareshān; majnūn; bāwlā; jiskī 'aql meṁ futūr ho.

2.—Jiskā dil qābū meṁ na rahe; jo kisī sakht tabrik-i-qalbi masalan khauf dard yā gusse wagaira kī wajh se majnūn yā bekhud ho jāe (apne meṁ na rahe); jisko kisī amr kā nihāyat ishti'āl ho khusūsan jiske dil meṁ kisī bāt kī khwābish yā ragbat babut hī yā *Followed by after*. [ba-tarz-i-nāma'qūl paidā ho.

3.—Jo junūn kī wajh se ho yā jisse izhār-i-junūn ho; jisse pareshānī zāhir ho; jo diwānagī yā gusse kī tahrīk se ho.

4.—Nihāyat gusse meṁ; gusse se ishti'āl-i-tab' rakhtā huā.

Madden, *v. t.* Diwāna k.; majnūn saudāyī yā pūgal banānā; khābt kar d.; gazabnāk k.; nihāyat gusse meṁ dālnā; khishunnāk k.

Madden, *v. i.* Majnūn h.; majnūnāna kārrawāyī k.; istarah 'amal k. kī goyā junūn ho. [majnūn (pūgal) kī tarah.

Madly, *ad.* 1.—Be-'aqlī se; be-samjhī se; barī 'ujlat se; wahshat se;

- 2.—Nihāyat be-wuqūfi se; baṛī hī sargarmī yā josh se.
Madman, *n.* Pāgal; majnūn; dīwāna; saudāyī; bāwlā; sirī; khabṭ; jisko khalal-i-dimāg ho; fātiru-l-'aql.
Madness, *n.* 1.—Majnūniyat; junūn; fātiru-l-'aqlī; dīwānagī; saudā.
 2.—Josh-i-wahshat; gazab; tundī.
 The *madness* of despair—Josh-i-yās; nā-umedi ki wahshāt.
Magazine, *n.* 1.—Woh maqām jahān koyī chīz jam' ki-jāe; maḡhzan; godām; hathiyār gole bārūt rasad wagaira rakhne ki jagah; megzīn.
 2.—Woh risāla jismen mukhtalif qismon ke kāgazāt auqāt-i-mu'aiyan par mushtabar kiye jāen.
Magistracy, *n.* 1.—Majistret kā 'uhda yā rutba.
 2.—Jumla hukām; 'āmilīn; kul hukām-i-faujdarī.
Magistrate, *n.* Sarkārī mulkī afsar jise iḡhtiyār-i-'āmilāna hāsil ho; majistret; hākim-i-faujdarī; 'āmil.
Magnanimity, *n.* Dil ki baṛāyī; 'ālī-himmatī; 'ulu-l-'azmī; aisī baṛī tabī'at jo khatre aur taklif meṅ mutmayin aur mustaqil rahe intiqām (badlā lene) kā khayāl mutlaq na rakkhe be-insāfi aur kamīnagī se mutanaffir rahe aur achche kāmōn ko nuqsān uṭhā ke bhī kare.
Magnanimous, *a.* 1.—Baṛī tabī'at kā; baṛā dil r. w.; 'ālī-himmat;
 baland-hausala; jiskī fikr baland ho; jisko zalil bāton se nafrat ho.
 2.—Jo kuchh natija-i-'ulu-l-'azmī ho; jisse 'ālī-himmatī pāyī jāe; faiyāz aur mu'azzaz; jismen khud garazī (apnā matlab) na ho.
Magnificence, *n.* Baṛāyī; faiyāzī; saḡhāwat; 'azīmu-sh-shān h.; shān-o-shaukat; tumtarāq; dhūm-dhām; 'azmat; karr-o-far; ṭhāt-bāt; jāh-o-jalāl; ṭhāt. [tumtarāq kā; baṛe dhūm-dhām kā; 'azīm.
Magnificent, *a.* 1.—Baṛā bhārī; 'azīmu-sh-shān; jalīlu-l-qadr; baṛe
 2.—Jisse 'azmat baṛāyī yā shān-o-shaukat zāhir ho.
Magnify, *v. t.* Baṛā yā aur baṛā banānā; kisī shai ke zahiri qad-o-qamat ko baṛhānā; baṛhānā; chhotī chīz ko baṛī dekhlanā; jitnī baṛī koyī chīz ho usse ziyāda use dekhlanā. [baṛāyī; dīl-daul.
Magnitude, *n.* 1.—Miqdār; qad-o-qāmat; lambāyī-chaurāyī; chhotāyī
 “Applied to things that have length, breadth, and thickness.” [i.e. Webster.
 2.—Baṛāyī; 'azmat; 'ulu-l-'azmī.
 3.—Tāsīr yā natije ke lihāz se baṛāyī
 In affairs of *magnitude*, di-dāin not to take counsel—Baṛe baṛe kāmōn meṅ (umūr-i-aham ki nisbat) salāh lene se nafrat na karo.
Mail, *n.* 1.—Zirah; baktar; jaushan; chiltah.
 2.—Koyī shai jisse jism ki hifizat ho.
Mail, *n.* 1.—Woh thailā jismen chitṭhiyān aur kāgazāt rakh-kar ek ḡakkhāne se dūse ḡakkhāne meṅ pahunchāyī jāen.
 2.—Ashyā-i-mahmūla-i-thaila-i-ḡik; jo kuchh ḡakkhāne ke zarī'e se bhejā jāe masalan chitṭhiyāt kāgazāt wagaira.
 3.—Woh ḡarī wagaira jispar ḡak jāwe; ḡak-ḡarī.
Mail, *v. t.* ḡak ke zarī'e se bhejne ke liye taiyār k.; rawānagī ke liye ḡak-khāne meṅ ḡakhil k.; ḡak par rawāna k. [salāhiyat rakhtā ho.
Mailable, *a.* Jo ma'mūlan ḡik par jātā yā ḡak ke zarī'e se jāne ki
Mail-boat, *n.* ḡak ki kashtī; jis kashtī par sarkārī ḡak ātī-jātī ho.
Mail-coach, *n.* Woh ḡarī jispar sarkārī ḡak āyā-jāyā kartī hai

Main, v. t. 1.—Kisī shakhs kā koyī 'azw is tarah par kāṭ 1. yā tor d. ki woh laṛāyī meñ apnī hifāzat baḥhūbī na kar-sake yā apne dushman ko izā na pahuñchā sake; lunj banā d.; pangul kar d. [kar.d.]

2.—Koyī juzw-i-lāzimī (zarūrī hissa) nikāl 1.; ghaṭā d.; be-kār

Main, n. 1.—Tāqat; zor; jahd-i-balīg; baṛī koshish.

With might and main—Tāqat aur zor ke mutābiq; jisqadar qābū ho; hatta-i-maqdūr; qābū bhar; zor bhar.

2.—Juzw-i-kasir; hissa-i-kasir; ziyāda hisssa.

3.—Bahr-i-mubīt yā bahr; samundar ya'nī daryā wagaira nahīn.

4.—Barr-i-ā'zam ya'nī jazīra nahīn

For the main, or in the main—Beshtar; kasrat se; bahut kuchh; bahut sā.

Main a. 1.—Baṛā; wasī; 'azīm. [bālā; muqaddam; awwal.]

2.—Khās; asli; qad rutba 'azmat yā waq'at wagaira meñ sab par

Mainly, ad. 1.—Khūsūsān; khāssatan; khās-kar; dar-asl; asl meñ.

2.—Bahut; bahut kuchh; beshtar; shiddat se; kulliyatan; tamām-tar; bi-l-kul.

Main spring, n. Kisi kal kī kamānī jo sab se ziyāda kārāmād ho; khūsūsān woh kamānī jisse jebī yā dharam ghaṛī chale; khās wajh-i-tahrīk; kisi amr ke wuqū' kā sab se qawī sabab; kisi shai kī 'illat-i-fā'ilī.

Maintain v. t. 1.—Kisī khās hālat meñ r. yā qāim r.; barqarār r.; qāim r.; sāqit yī zail na hone d.; sañbhāle rahnā; joñ kā toñ r.

To maintain the digestive powers of the stomach—Mi'de kī quwwat-i-hāzima ko qāim barqarār yā joñ kā toñ r. (zail na hone d.).—To maintain one's reputation—Apnī nek-nāmī qāim r.

2.—Kisī shai ko apne qabze se bāhar na jāne d.; qāim aur mahfūz r.; de na d.; chhoṛ na d.; hāth se jāne na d.; na khonā.

To maintain a place or post—Kisī jagah par qābiz yā qāim rahnā; kisi jagah ko chhoṛ na d. yā usko qāim aur mahfūz r.

3.—Jāri r.; band na kar d.; qāim r.; mauqūf yā sāqit na hone d.

To maintain a conversation—Kisi guftgū ko jāri r.; bātchit karte jānā.

4.—Barqarār r.; qāim r.; kisi shai ke masārif kā mutahammil h.

To maintain state or equipage—Sāmān-i-tuzuk yā sawārī-shikāri r. khwāh us-ke masārif kā mutahammil h.

5.—Khānā-kapṛā wagaira d.; parwarish k.; pardākht k.; jo kuchh zarūr ho use baham pahuñchānā; nāu-o-nafqa d.; roṭī-kapṛe kī kha-bar-girī k.

6.—Dalīl yā wujūh ke zor se qāim r.; 'aql ke zor se qāim r.; kisi amrkā tayaqqun ke sāth kahnā aur uske sābit karne par āmāda rahnā.

To maintain an argument—Kisi bahs kā dalīl yā 'aql ke zor se qāim r.—He maintains that this is true—Woh is bāt ko istihkām ke sāth kahtā aur us ke sābit karne par āmāda hai ki yah sach hai. [amr kā wujūb sābit k.]

7.—Sābit k.; wājib ṭhahrānā; bachānā; mahfūz r.; qāim r.; kisi

To maintain one's right or cause—Apnā haq yā da'wā sābit k. qāim r. yā wājib ṭhahrānā. [sāth kahnā.]

Maintain, v. t. Koyī bāt mazbūtī se kahnā; kisi amr kā tayaqqun ke Maintainable, a. Jo qāim bahāl yā barqarār rah sake; jo chal sake; jo mauzūr ho-sake; jise rawā rakh sakeñ; jise bahs ke zor se qāim rakh sakeñ; jise wujūb-i-da'wā ke zarī'e se barqarār rakh sakeñ; qābil-i-mahfūz.

Maintainor, n. (Criminal Law) Woh shakhs jo kisi aise muqaddame ko jismeñ woh khud koyi farīq na ho minjumla farīqain ke kisi farīq ko imdād-i-naqdi wagaira de-kar laṛāye. [hifāzat; bachāw.

Maintenance n. 1.—Babāli; qiyām; barqarārī; bahāl yā qaim r.; 2.—Zarī'a-i-parwarish; wasila-i-pardākht yā guzrān; zarūrī aur ārām kī chizon kā baham pahunchānā; khānā-kapṛā wagaira de-kar parwarish k.; nān-o-nafqa; roṭī-kapṛā; khur-o-posh; pardākht.

3.—(Criminal Law) Kisi muqaddame meñ minjumla farīqain ke ek farīq ko rupaye wagaira dekar use laṛānā.

Majestic, a. 'Azīmu-sh-shān; zu l-qadr; wālā-shān; barī shaukat kā; barā; rafī'u-sh-shān; shāhāna; jalīlu-l-qadr; 'azīm; baṛe rutbe kā.

Majesty, n. 1.—'Azmat; 'ālī-martabat; rafāt; tamkanat; hashmat; jalāl; kisi shakhs yā shai meñ woh sifat yā uskī woh hālat jisse dekhne wāle ke dil meñ ba-lihāz-i-buzurgī uske haibat paidā ho.

2.—Woh ta'ālmī kalima jo bādshāhoñ aur unkī begamāt kī nisbat isti'māl kiyā jātā hai.

May it please your majesty—Qibla-i-'ālam; jahān-panāh; sultān-i-'ālam; hazrat.

In this sense, it admits of the plural; as, their majesties (i. e. both the king and the queen) attended the concert.

Major, a. Ta'dād miqdār yā wus'at meñ kasīr.

The major part of the assembly, the revenue, or the territory—Majma' māl yā mulk kā juzw i-kasīr. [pahunchā ho.

Major, n. (Law) Bālig shakhs; woh shakhs jo qānūnan bulūg ko

Majority, n. 1.—Sinn-i-bulūg; bulūg; bulūgiyat; pūrā sin; woh hālat ('unr) jab kisi nau-jawān shakhs ko apne ta'alluqāt ke ihtimām ke liye apne mulk ke qānūn ke mutābiq iḥtiyār hāsīl ho.

2.—Ta'dād-i-kasīr; nisf se zāid.

3.—Woh farq jo kisi shai yā juzw-i-kasīr-o-qalīl meñ ho khu-sūsan rāeñ kī woh ta'dād jo kisi kāmyāb ummedwār ko haq meñ ba-mu-qābala ummedwār-i-nā-kām ke ziyāda ho.

Make, v. z. 1.—Majbūr k.; jabriya karānā; zabardastī k.

They should be made to rise at an early hour—Unhoñ 'ala-s-sabāh uthānū chāhiye; unko baṛe tarke uthne par majbūr karā chāhiye (uthnā chāhiye).

2.—Banānā; ashya yā chizon se tarkīb d.; shakl banānā; judī sūrat qāim k.; wujūd d. yā wujūd meñ lānā. [wujūd meñ lānā.

3.—Paidā k.; hastī meñ lānā; nestī se hastī meñ lānā; 'adam se

4.—Banānā; tarkīb d.; mukhtalif ajzā yā chizon ko yakjā karke ek majmū'i shai banānā. [ta'dād-i-majmū'i qāim hotī hai.

These several sums make the whole amount.—In judāgāna raqmoñ se kul

5.—Hunar ke zarī'e se banānā; masnū'i banānā; gair-aslī banānā.

Natural or made delights—Aslī yā masnū'i khushiyān; woh khushiyān jo jibillī yā gair-aslī (gair-jibillī) hoñ.

6.—Ba-taur fa'il ke kisi natīje kā paidā karānā.

Who made you write this letter?—Yah chitṭhī tum se kisne likhwāyī?

7.—'Aidā k.; hāsīl k.; kisi shai ke milne kā hā'is h.

Good tillage is necessary to make good crops—Achchhī fasl paidā karne ke liye zarūr hai kī zamin khūb jotī jāe. Prosperity makes friends—Baḥṭiyārī dost paidā kartī hai.

“Often used with a noun to form a phrase equivalent to the simple verb that corresponds to such noun; as, to make complaint, for to complain; to make record of, to record.” Webster.

- 8.—Karnā; anjām k.; tai k. [k.; tari se dūr tak safar k.
To make a journey—Safar k. To make a long voyage—Barā safar-i-daryāyi
- 9.—Kisī hālat meñ k.; bavānā; qāim k. [Zāhir k.; janānā.
Who made you an arbitrator?—Tum ko kisīe sālis banāyā?—To make known—
- 10.—Karnū; qāim k.; paidā k.
To make friendship—Dostī k. yā paidā k.
- 11.—Rakhuā.
To make abode—Sukūnat r.; rahnā; ābād h.; maskan-guzīn h.
- 12.—Ba-taur manāfi' ke paidā k.; hāsil k.; paidā k.; ekaṭṭhā yā jam' k.; apnī koshish ke natīje kī tarah pānā; pānū—jaise naf'.
To make money by husbandry—Zirā'at se rupaye paidā k.—To make a largo profit—Barā manāfi' hāsil k. pānā yā honā. [sāmān durust k.
- 13.—Muhaiyā k.; baham pahuñchānā (juhāuā); taiyār k.; sāz-o-To make a dinner—Khāne-pīne kī chīzeñ muhaiyā k.
- 14.—Bayān k.; ma'lūm karānū; samajhuā; tasawwur k.
He is not the fool you make him—Woh isqadar be-wuqūf nahīñ hai jitnā kī tumbhāre bayān se pāyā jātā hai yā tum use samajhte ho. [pā qāim k.
- 15.—Sākht k.; jhūṭh banānā; masnū'ī banānā; kharā k.; be-sar-o-He made the story himself—Usne khud yah qissa kharā kiya; usne khud yah bat be sar-o-pā qāim kī. [se kār-āmad h.
- 16.—Honā; kār-āmad h.; kām kā h.; kisī kā kām d.; kisī haisiyat
This person will never make a good teacher—Yah shakhs hargiz achchhā mu'alim na hogā; is shakhs se mu'allimikā kām aslā'umda tariq paranjām na hogā.
- 17.—Dekhnā; dekh pānū; kisī ke sāmne pahuñchuā; pahuñchuā.
18.—Chalte chalt'e kahīñ pahuñchuā. [pahuñcho.
- We made our way to the next village—Chalte chalte ham log dūse gāw meñ
To make a bed—Sone ke liye bistar murattab k.; palang durust k.; bichhāwan wagairā palang par bichhā-kar use sone ke liye durust kar-d.—To make account of—Qadr k.; tauqir k.; pās yā khayāl k.; samajhnā; ginū.—To make amends Pūrā k.; talāfi k.; jisqadar nuqsān ho usī ke barābar mu'āwaza d.; nuqsān kī māliyat yā ta'dād ke barābar d.; toṭā bharnā yā d.—To make away—(a) Nikāl ke bāhar kar d.; dūr kar d.; mār dālnā; halāk kar dālnā; jītā na chhōpnā; zāi'a kar-d.—(b) Muntaqil k.; dūse ko d.; intiṭāl k.; hawāla k.—To make believe—Hila k.; bahāna k.; istarah par 'amal k. kī goyā.—To make choice of—Kisī shai ko ba-muqābala auroñ ke tarjīh de-kar l.; pasand k.; chun l.; muntaṭhab kar l.—To make default—(Law) Hāzīr na h.; jawāb-dīhī na k.; hāzīrī yā jawāb-dīhī se qāsīr rahnā; 'adālat meñ na ānū yā da'we kī tardīd na k.—To make free with—Āzādāna bartāw k.; be-takallufī k.; be-takallufī ke sūth pesh ānū.—To make good—(a) Qāim r.; mahfūz r.; bachā r. yā bachānā; sābit k.; pāya-i-sadāqat ko pahuñchānā; tasdiq k.—(b) Pūrā k.; wafā k.; takmilā k.—To make good one's word, promise, or engagement—Apnī bāt khwāh apne wa'de yā mu'āhade ko pūrā k.; ifā-i-qaul yā mu'āhada k.; apne kahe huye ke mutābiq k. (usko pūrā k.)—(c) 'Iwaz yā mu'āwaza d.; badlā d.; ek shai kī jagah par usī kī ham-māliyat shai d.—To make good a loss or damage—Nuqsānī yā khisāra d. (bharnā); toṭā d.; tāwān d.; nuqsānī kā pūrā k.; nuqsān kā mu'āwaza d.—To make light of—Nā-chiz samajhnā; be-i'tināyī yā hiqārat se pesh ānū; haqīr jānnā; kuchh na samajhnā.—To make love to—Izhār-i-muhabbat karke apnī taraf māil karāne kī koshish k.—To make merry—Khānā-pīnā; khushi k.; khush h.; dhūm-dhām machānā.—To make much of—Muhabbat yā tauqir k.; nihāyat 'umda samajhnā; barī masarrat kā bā'is tasawwur k.; kisī shai kā nihāyat mushtāq h.; bahut hī

'aziz r.—*To make no difference*—Mutlaq waq'at yā asar na r.; aisā honā ki jiski kuchh parwā na ho; har hālat meñ yaksūñ h.—*To make no doubt*—Kuchh shubhā na r.; yaqīn r.; mutayaqqin h.—*To make no matter*—Kuchh waq'at na r.; kuch aham na samjhā jūnū; yaksūñ h.; kuchh asar yā farq na r.—*To make nothing for*—Kisī bāt meñ mufid na h.; i'ānat tāyid yā istihkām meñ kārgar na h.; kuchh kār-gar na h.; kuchh asar na k.—*Mere assertions make nothing for an argument*—Kisī dalil kī tāyid meñ sirf bātoñ kā kah denā kār-gar nahīñ hotā; mahz bātoñ kā kahāñ hī balis ke liye mufid nahīñ hotā.

To make oath—(Law) Jo tarīq qānūn meñ mu'aiyan ho uske mutābiq qasam khānū; qānūnī tarīq par halaf karnā lenā yā uṭhānū.—*To make of*—(a) Samajhnā.—He knows not what to make of the news.—Woh us khabar ko baḥbūbī nahīñ samajhtā; woh khabar uskī samajh meñ nahīñ ātī; woh nahīñ jāntā ki us khabar se kyā samjhe. (b) Kisī shai se koyī natīja paidā k. (nikālñā). (c) Samajhnā; giñnā; tauqīr k.—*To make out*—(a) Daryāft k.; ma'lūm k.; nikālñā; kisī bāt ko sāf sāf samjh jūnū.—He cannot make out the meaning of this sentence—Woh is jumle ke ma'nī ko daryāft nahīñ kar saktā (nikāl nahīñ saktā); is figre kā matlab use baḥbūbī samajh nahīñ partā. (b) Sābit k.; pāya-i-subūt ko pahuñchāñā; shahādāt yā dalāil se sābit k. (sachchā yā wājib ṭhahranā)—The plaintiff, not being able to make out his case, withdrew the suit—Chūñki mudda'ī apne da've ko sābit na kar sakā lihāzā woh nālīsh se dast-bardār (dast-kāh yā kanāra-kash) ho gayā. (c) Denā; baham pahuñchāñā; pāñā yā muhaiyā k.; milnā; dastyāb h.—He promised to pay, but was not able to make out the money, or the whole sum—Usne dene kā wa'da kiyā par use rupaye yā kul rupaye mil na sake (woh unko muhaiyā na kar sakā).—*To make over*—Kisī shai kī haqqiyat ko muntaqil k.; intiqāl k.—He made over his estate in trust—Usne apnī haqqiyat amānat ke taur par muntaqil kī.—*To make suit to*—Kisī ko apnū mihr-bān-i-hāl k.; shūdi ke liye kisī 'aurat ko apnī taraf māil k.—*To make sure of*—(a) Mutahaqqaq samajhnā; yaqīnī samajhnā; pakkā jāñnā. (b) Apne qabze meñ jāñnā.—*To make up*—(a) Jam' kar-ke ekaṭṭhā k.; ekaṭṭhā karke tūda k.—*To make up the amount of rent*—Zar-i-lagāñ (yā zar-i-kirāya) jam' kar-ke ekaṭṭhā k.—*To make up a bundle*—Buqcha banāñā ya'nī jo chīzeñ hoñ unko ekaṭṭhā karke ek meñ bāñdh d. (b) Raf' k.; raf'-da' k.; tai k.; niptāñnā; sulh k.—*To make up a difference or quarrel*—Kisī ikhtilāf-i-bāhamī yā qaziye ko raf' yā tai k. (c) Kamī pūri k.; kisī shai ke pūrā karne ke liye jisqadar usmeñ kam ho uskā d. yā muhaiyā k.—Five rupees are wanted to make up the stipulated sum—Zar-i-ma'hūda ke pūrā karne ke liye pāñch rupaye kī kamī hai; jisqadar rupayon kā qarār thā usmeñ pāñch rupaye kam haiñ. (d) Muḥtalif hissoñ yā ajzā se tarkīb d. That work is made up of eight parts—Us kitāb kī tarkīb āṭh hissoñ se hai (ya'nī usmeñ āṭh hisse haiñ). (e) Banāñā; taiyār k.; dāuliyanā; kisī shakl par banāñā.—*To make up a lump of sugar into pills*—Misī kī dālī kī goliyāñ banāñā. (f) Tasfiya k.; tai k.; tasfiye ke liye murattab k.; chukāñā; bāqī nikāl-kar chukā d.—*To make up accounts*—Hisāb tai k. yā tasfiye ke liye murattab k.; hisāb chukā d. (g) Ṭhahranā; ṭhāñnā; pakkā k.; koyī natīja-i-qat'ī qāim k.—*To make up one's mind*—Ape dil meñ

kuchh thahrā l.; 'azm-i-bi-l-jazm k.; dil meñ paktā kar l.; apne jī meñ pukhta kar l. (thān l.). (h) Mu'awaza d.; badlā d.; pūrā k.; bharnā; denā. To make up a loss—Nuqsānī kā badlā d.; ṭoṭā bharnā—To make water—(a) Peshāb k.; istinjā k.; mūtnā. (b) Ṭapuknā; rasānā.—To make way—(a) Taraqqī k.; āge barhnā. (b) Rāh nikālā yā kholnā; rāh sūf k.; rāsta banānā; jo kuchh sadd-i-rāh do usko haṭī ke rāh sūf kar d.—To make words—Fuzūl-goyī k.; bahut baknā; bāteñ barhānā (banānā).

Make, v. i. 1.—Māil yā rujū' h.; chalnā; barhnā; harakat k.

He made towards home—Woh ghar ki taraf chalā; woh ghar ki jānib māil huā—The tiger made at the sportsmen—Sher shikāriyōñ ki taraf chalā.

2.—Mu'in h.; kārgar h.; muassir h.

This argument makes nothing in his favour—Yah dalil uske haq meñ kuchh bhī kārgar nahīñ hai—He believes wrong to be right, and right to be wrong, when it makes for his advantage—Woh gair-wājib ko wājib aur wājib ko gair-wājib us hālāt meñ bāwar kartā hai jab usse uskā faida mutasawwar hotā hai.

To make against—Nuqsān pahunchāne par māil h.; māil ba zarar-rasānī h.—

This argument makes against his cause—Is baḥs se uske mu'āmalē kī kharābī kā qarīna hai.—To make away with—Halāk k.; barbad k.; talaf k.; mār dānā. To make bold—Jurat k.; himmat k.; dilerī k.; kisi bāt kā bilā ijāzat k.—To make for (a)—Kisi ki taraf chalnā; kisi taraf ko rāhī h. yā rāh l.—We apprehended a tempest approaching, and made for a harbour.

—Tūfān kī āmad ke ihtimāl se hanlog ek bandar kī taraf chale. (b) Fāida-baksh h.; nāfi' h.; mufid h.; sādmand h.—A war between commercial nations makes for the interest of neutrals—Tijārat karne wālī qaumoñ ke mābain laṭāyī kā honā un qaumoñ ko nāfi' hotā hai jo kisi jānib nahīñ hotīñ.

To make out—Kāmyāb h.; ba-darja-i-ākhir kisi kām ko kar saknā.—He made out to reconcile the contending parties—Woh mutanāzi'in ke mābain sulh karāne meñ kāmyāb huā; ba-darja-i-ākhir woh laṭne wāloñ meñ sulh karā sakā.—To make up (a)—Nazdik ānā; pahunchnā.—He made up to us

with boldness—Woh dilerī se ham logoñ ke pās āyā. (b) Bāham mil jūnā yā dost ban jūnā; sulh kar l.—To make up for—'Iwaz d.; badlā d.; mu'awaza k.—To make up with—Kisi se nizā'i-bāhami ko raf' kar l.; kisi se phir dostāna kar l.; kisi se sulh kar l.; mil-jūnā (mel kar l.)—To make with—Kisi se muttāfuq-r-rīe h.; kisi se rīe meñ ittifaq k.

Make, n. Banāwaṭ; sākhṭ; njzī kī tarkīb; ta'mir; shakl; sūrat; ḍaul; haiat; tarāsh; tarāsh-khauāsh.

Make-peace, n. Sulh karāne w.; jo jhagārne wāloñ meñ sulh karāye.

Maker, n. 1.—Khalīq; sāni'; paidā k. w.; āfrīninda.

2.—Kisi shai kā banāne w.; kāriḡar; sāni'.

A maker of watches—Ghaṭiyōñ kā banāne w.; ghaṭī-sūz.

Make-shift, n. Hikmat yā hikmat-i-'amālī; waqt kī tadbīr; woh tadbīr jo kisi zarīrat ke raf' karne ke liye waqt par kar lī-jāe.

Make-weight, n. Pāsang; pasangā; jo wazu pūrā karne ke liye tarāzū meñ ḍāl diyā jāe; kisi bāt kī kamī ke purā karne ke liye koyī kḥafif yā nā-chīz bāt kḥwāh shai jo milā di-jāe.

Making, n. Banāwaṭ; sākhṭ; tarkīb; kāri-garī.

Of one's own making—Kisi ki kḥās banāyī huyī.

Maladministration, n. Intizām-i-nāqis; bad-intizāmī yā bad-nazmī; bad-'amalī; jis kām ki nigrānī yā hukūmat kisi ke sipurd ho uskā uskī nisbat ihtimām achchhā na k.

Malady, n. 1.—Insān ke jism ki bīmārī; aisi bīmārī jo bahut dinon se ho yā jisne mazbūt jar pakar li ho; maraz-i-kuhna yā sakht; futūr-i-jismānī ki wajh se jo maraz wagaira paidā ho.

2. —Badī; 'aib; naq; burāyī; khotāyī; dil kā kharāb h.

MALĀ FIDE (Lat.) Bad-niyatī kā; fāsīd; farebī; khotā; jismeñ dhokhā dene ki niyat ho. Bad-niyatī se; burī niyat se; dagābāzī se; dhokhā dene ki niyat se; ba-niyat-i-fāsīd; khotāyī se; fareban. [irāda.

MALĀ FIDES (Lat.) Bad-niyatī; burī niyat; dhokhā yā fareb dene kā

MALĀ PROPOS, (Fr.) ad. Be-mauqa'; ba-waqt; ba-tarz-i-nāmunāsib.

Malcontent n. Jo nārāz ho khusūsan sarkārī ra'iyat jo nā khush ho; woh shakhs jo apnī nārāzī bāton yā fāsh fāsh fi'lon ya'nī bagawat

Male, a. Nar; narīna; muzakkar. [wagaira sa zāhir kare.

Male, n. Woh jāndār jo jins-i-zukūr se ho; nar; mard; muzakkar.

Malefactor, n. Mujrim; woh shakhs jo irtikāb-i-jurm kare; jo shakhs qānūn ki khilāf-warzī is tarah par kare ki uspar sarkār ki jānib se muqaddama qāim ho-kar uskī sazā (khusūsan sazā-i-maut) ho.

Malevolence, n. Bad-khwāhī; bad-andeshī; dūsron ki taraf tabī'at ki burāyī; khabāsat; dūsron ko zarar pahuñchāne ki khwāhish.

Malevolent a. Bad-khwāh; dūsre ki burāyī chāhne w.; dūsron ki nuqsān-rasānī par māl; dūsron ko taklīf meñ dekh-kar khush h. w.; bugzī; 'adāwatī; kaptī.

Malfeasance, n. [Written also *malefeasance*] (*Law*) Us fi'l kā karnā jise karnā na chāhiye; fi'l-i-nā-munāsib k; bad-fi'lī yā bad-'amālī; fi'l-i-nā-jāiz yā khilāf-i-qānūn; kisi aise fi'l-i-muzir kā karnā jiske na karne kā mu'āhada rahā ho yā jiske karne kā haq karne wāle ko na ho.

Malice, n. 1.—Dushmanī; bad-khwāhī; bad-andeshī; bad-sigālī; dūsre kā nuqsān chāhuā; yah khwāhish r. ki dūsre par musibat pare; dūsron ko nuqsān pahuñchāne ki ragbat; bilā wajh yā mahz nafsāniyat se khwāh intiqāman dūsre ki zarar-rasānī ki khwāhish; bugz-i-lillāh; woh 'adāwat yā kīna jo bilā wajh-i-ishti'āl paidā ho; khabāsat.

2.—(*Law*) Dil ki badī; khabāsat; nuqsān-rasānī ki zalīl khwāhish; bilā wajh-i-ma'qūl kisi fi'l-i-nā-jāiz ke karne kā irāda; dūsron ke huqūq yā hifāzat kā khayāl na r. [adāwat-i-sābiqa wa shadīd.

Malice aforethought, or prepense—Kīna jo pable se samajh-būjh-kar rakkhā jāe;

Malicious, a. 1.—Bad-bātin; bad-andesh; bad-khwāhī yā 'adāwat r. w.; kīna-war; bugzī; bilā-wajh dūsron ko zarar pahuñchāne par māl.

2.—Jo bugz yā kīne ke sabab se ho; jo 'adāwatan kiya jāwe; jo natija-i-khabāsat ho.

A malicious report—Aisi khabar jo 'adāwatan phailāyī jāe.

3.—(*Law*) Bure irāde se; nuqsān pahuñchāne ki niyat se.

Malicious abandonment—Jorū yā khasam kā ek dūsre ko bilā wajh-i-ma'qūl chhor d.—**Malicious prosecution or arrest**—(*Law*) Siga-i-diwānī yā faujdārī meñ bilā wajh-i-ma'qūl kisi muqaddame kā bā-qā'ida qāim kiya jānā yā giriftārī 'amal meñ ānā; nālīsh yā giriftārī jiskā zuhūr 'adāwat yā khabāsat ki wajh se ho.

Maliciously, *ad.* Bugz se (bugzan); kine ki rāh se; barī 'adāwat yā dushmanī ki wajh se; bad-andeshī ke bā'is; sarīhī nuqsān pahunchāne kī niyāt (uske irāde) se.

Malign, *a.* 1.—Dūsroṅ kī taraf barī hī burī tabī'at r. w.; saḡht kīna yā 'adāwat r. w.; bad-andesh; bad-ḡhwāh; bad-bātin; dil kā ḡhabīs.

2.—Nā-muwāfiq; nā-mas'ūd; zabān; bad; burā; jisse nuqsān kā ihtimāl ho.

Malignance, } *n.* 1.—ḡhabāsāt; badī; burāyī; ḡiyāt darje kī bad-
Malignancy, } andeshī; saḡht 'adāwat dushmanī yā bugz; kīna;
dūsroṅ kī burāyī chāhūnā.

2.—Nā-muwāfaqat; nā-musā'adat; burāyī; nuḡḡsat.

3.—Zor; shiddat; jiske saḡ jāne kā ḡhaḡkā ho—jaise nāsūr; jismeṅ maut ke wuḡū' kā ihtimāl ho—jaise koyī bimārī.

Malignant, *a.* 1.—Nuqsān-rasānī taklif-dihī yā musibat ḡlne par māil; nihāyat bad-andesh yā kinawar; saḡht 'adāwat r. w.; badī par dil se musta'id.

2.—Nā-muwāfiq; nā-mas'ūd; mauḡūs yā nahs; jiskā asar muzir ho.

3.—Jisse maut kā ihtimāl ho; jismeṅ jān jāne kā ḡhaḡkā ho; saḡht; shadīd.

Malignity, *n.* 1.—Dūsre se saḡht dushmanī yā uskī bahut hī burāyī chāhūnā; saḡht 'adāwat; kamāl bad-andeshī; ḡhabāsāt; burāyī; bugz-i-lillāh; dūn-himmatī kī wajh se bad-ḡhwāhī; dilī kīna yā

2.—Saḡhtī; shiddat; halākat par māilān. [dushmanī.

Mal-practice, *n.* Bad-kāwī; tariq-i-nā-jāiz yā bad; qawā'id-i-mustamirra ke ḡhilāf 'amal-darāmad; qā'ida-i mu'aiyan ke ḡhilāf kisī bāt kā k.; bad-mu'āmalagī; bad-waz'ī; bad-chālī yā bad chaluī.

Maltreat, *v. t.* Bad-sulūkī k.; burī tarāh se pesh ānā; kaj ḡhulqī jihālāt yā nā-mihrbānī se pesh ānā; achchhā bartāw na k. [pesh ānā.

Maltreatment, *n.* Bad-sulūkī; burā bartāw; kaj-ādāyī; burī tarāh se
MILUM, *n.* (Lat) Badī; burāyī.

Malum in se (Law)—Woh bāt jo fi-nafsihī (ḡhud yā fi-aslihi) burī ho; woh amr jiskā bad honā ḡhilqī ho.—*Malum prohibitum*—Fi'l-i-nā-jāiz jo mamnū' ho; fi'l jo is wajh se nā-jāiz ho ki woh ḡānūnan mamnū' ho.

Malversation, *n.* Bad-ā'mālī; bad-chaluī; bad-waz'ī; zalīl zalīl hīle ḡhwāh fareb-āmez fitrat; kisī mansab par ḡāim rahne kī hālat meṅ rishwat-sitānī yā istihsāl-i-bi-l-jabr.

Man, *n.* 1.—Banī-ādam; jins-i-insānī kā ek fard; insān; shakhs; ādmī; bashar; nās. [jo mard jāwān ho-gayā ho.

2.—Mard; bālig shakhs; jo shakhs siun-i-bulūḡ ko pahunchā ho;

☞ “As distinguished from a woman or a boy.” *Webster*.

3.—Kul insān; banī-ādam; banī-i-insān; ādamzād; nau'-i-insān.

4.—Mard; jo nihāyat qawī yā nek ho; jismeṅ mardoṅ kī sifateṅ kasrat se hoṅ; jismeṅ barī mardānagī ho.

5.—Mard naukār; mulāzim-i-zukūr; banda; ḡhādīm.

☞ “Strictly, always with a possessive pronoun.” *Webster*.

6.—Zauj; shauhar; ḡhasam; ḡhāwind; mard; woh shakhs jiski shadī ho-chukī ho; byāhā mard.

7.—Are sāhib; aji; are; miyām; janāb; hazrat.

"Used as a familiar term of address, often with impatience, and in a disparaging sense." *Webster.*

8.—Ek shaḥḥs; koyī shaḥḥs; koyī.

Man of straw—Kāth kā putlā; aisū shaḥḥs jiskī kuchh ru'b-dāb (mān-dān khwāh 'izzat-o-tauqir) na ho; woh shaḥḥs jiskī nakel dūsre ke hāth meñ ho; mom ki nāk; shaḥḥs-i-munhasir-bi-l-gair; nū-chiz shaḥḥs; woh shaḥḥs jisko kuchh waq'at na ho.—*To be one's own man*—Apne dil ko qābū meñ r.; apni tabi'at ko iḥtiyār meñ r.; apne dil ko hāth se be-hāth (be-iḥtiyār) na hone d.; hālat-i-be-khudi meñ na h.; apne meñ rahnā.

Man, *v. t. 1.*—Ādmiyon ko ta'inūt k.; kisī kām ke anjām ke liye ba-tā'dād-i-kāfi ādmi-muhaiyā yā maujūd kar-d.; ādmi bharnā yā rakhnā.

2.—Mazbūtī d.; mazbūt k.; qawī banānā; mustahkam k.

Manacle, *n.* (Generally in the plural) Hath-kaṛī.

Manacle, *v. t. 1.*—Hath-kaṛī dālnā yā kisī aur tadbīr se hāthoñ ko bāndh d. [rawāyi band kar-d.; bāndh d.]

2.—Pāband k.; qaid meñ dālnā; ā'zā yā aslī quwwaton kī kār-

Manage, *v. t. 1.*—Hukūmat aur ilitimām meñ r.; chalānā; rahnumāyī k.; ihtimām k.; intizām k.; band-o-bast k.; sarbarāhi k.; insirām k.; anjām d.

2.—Hoshyārī se bartāw k.; fitrat ke zarī'e se kām nikālnā; apne mansūboñ kī taraf chālākī se dhulānā; apne hasb-i-khwāb chālākī se kām nikālnā. [muḥtāb karā saktā hai (dhulā saktā hai).]

He can *manage* him to his own views—Woh use apni rāe kī taraf chālākī se

3.—Ihtiyāt yā kifāyat se baratnā; kifāyat-shi'ārī se kām meñ lānā.

4.—Ghorē ko pher-phār ke durust k.; ghorē ko chāl sikhānā yā apne qābū meñ r.; nikālnā yā durust k.

Manage, *v. i.* Kām kā intizām k. yā use chalānā; kār-khāna yā kār-o-bār jāri r.; intizām ihtimām yā insirām k.

Manageable, *a. 1.*—Jise suhūlat se kām meñ lā-saken; jiske mutaharrīk karne yā kām meñ lāne meñ dushwārī na ho.

2.—Jise apne qābū meñ lā-sakeñ; jise 'inān-i-iḥtiyār meñ lā-sakeñ; jo muñh kā narm ho; jo muñh-zor na ho; jise rām kar sakeñ.

A *manageable* horse—Muñh kā narm ghorā; aisū ghorā jo muñh-zor na ho,

3.—Jisse apni khwāhish yā apne irāde ke mutābiq ba-suhūlat kām nikāl sakeñ. [baratne chalāne yā kisī kām meñ lāne kā tarīq.]

Management, *n. 1.*—Intizām; ihtimām; bandobast; insirām; kār-rawāyī;

2.—'Aiyārī; makkārī; chālākī; salīqā; chustī; jugat; fitrat; tadbīr.

Often in a bad sense.

3.—Woh sab log jo kisī kār-i-nāham ke insirām meñ masrūf hoñ; mudabbirīn; muantazimīn; woh sab log jo kisī kām kā band-o-bast karte hoñ.

Manager, *n. 1.*—Muhtamim; muusarim; sarbarāh-kār; kār-pardāz; kār-guzār; kār-kun; kār-bārī; kārinda; gumāshṭa; munīb.

2.—Woh shaḥḥs jo kifāyat-shi'ārī se kām kare; jise juz-rasī ke sāth kār-rawāyī khūb āti ho; barā juz-ras.

MANDAMUS, *n. (Lat.)* Woh hukm jo 'adālat-i-akbar se kisī 'adālat-i-

asgar khwāh kisī afsar-i-sarkārī ke nām kisī amr-i-khās ke anjām ke liye jāri ho. [nāma-i-'adālat; 'adālat kā pa'isapt (precept).

Mandate, *n.* Hukm-i-sarishta; hukm; farmān; hukm-i-imtina'i; hukm-

Mandatory, *a.* Mutazammīn-ba-hukm; jismeñ kisī bāt kā hukm ho; jis-meñ kisī amr ki hidāyat ho; āmirā; hidāyatī.

The mandatory provisions of a law—Kisī qānūn ke woh ajzā jinmeñ kisī amr ki nisbat hukm-i-khās ho.

Manful, *a.* Mardānagī k. w.; jisse mardānagī yā himmat pāyī jāe; diler; mardāna; bahādur; 'ālī-manish; baland-himmat.

Manhood, *n.* 1.—Jawānī; shabāb; mardānagī; insān ki hūlat jab woh larak-pan se tajāwuz kar jāe.

2.—Mardānagī; rujūliyat; mardī.

Mania, *n.* 1.—Junūn; dīwānagī; dil ki saḥt pareshānī

2.—Had se zāid yā be-andāz shauq; sir; khābt; junūn.

Maniac, *a.* Josh-i-junūn meñ mubtalā; khala'i-dimāg se wahshī banā

Maniac, *n.* See *supra*. [huā; pāgal; majnūn; dīwāna.

MANLY A POTU, (*Lat.*) Junūn jo sharāb-khwārī ki kasrat se ho.

Manifest, *a.* Jo sūf sūf ānkh se dekh pa'e; jo sūf sūf samajh meñ ā sake; jiske dekhne yā samajhne meñ dushwārī na ho; sūf; wāzih; zāhir; 'ayān; numāyān; azhar-mina-sh-shams; baḥhūbī raushan.

Manifest, *v.* 1. Aisā kar d. ki khūb dekh yā samajh pa'e; sūf sūf dekh-lā-nā; zāhir k.; numāyān k.; āshkārā k.; shubhe yā shak se barī kar d.; raushan k.; huwaidā k.

Manifestation, *n.* Izhār; inkishāf; zuhūr; dekh pa'nā yā samajh meñ ānā.

Manifestly, *ad.* 'Alāniya; sūf sūf; khulā khulā; ba-tarz-i-fāsh; barmalā; badīhī; sarīhī taur par.

Manifesto, *n.* Kisī bādshāh ki jānib se apne irādoñ kā barmalā izhār khwāh kisī aise fi'l ki nisbat jo wuqū' meñ ā chukā ho yā āne wālā ho apnī rāe aur wujūh kā i'lān. [bahut ziyāda.

Manifold, *a.* 1.—Anwā' aqsām kā; shumār meñ bahut; be-shumār; kasīr;

2.—Jo mukhtalif waqtoñ meñ yā tarah tarah se zāhir ho; gūnagūn;

3.—Applied to words in the singular number. [bū-qalainūn.

Mankind, *n.* Bani-'adam; jins-i-'adam; nan' i-insān; ādamzād; kul insān; insān; bashar. [bahādurī; shujā'at; mardī; buzurgī.

Manliness, *n.* Mardānagī; mardoñ ki sifat r.; jawān-mardī aur dilerī;

Manly, *a.* Mardāna; un sifatōñ se mausūf jo insān ke liye zebā hoñ; larakōñ yā 'auratoñ sā nahīñ; mard ki mānind; mazbūt; diler; be-khauf; 'azīmu-sh-shān; raft'u-sh-shān; jisse 'azmat yā buzurgī zāhir ho.

Manner, *n.* 1.—Tarz-i-kār-rawāyī; kisī bāt ke karne yā anjām dene kā tarīq; taur; waz'; dāul; dhang; dhab.

2.—Kisī ki kār-rawāyī wagaira kā khās tarīq; tarz-i-khās; tarz-i-ma'mūlī; woh dhang jiskā koyī 'ādī ho masalan.—(a) Kisī musannif ki tahrīr-kā tarz yā uske khayālāt kūsilsila; musawwir wagaira ahl-i-san'at kā tarīq-i-khās. (b) (*pl.*) Waz'; chāl-chalan; chāl-dhāl; ādāb; aḥlāq; 'umda aur muaddabāna tarīq; nishast-bar-khāst aur raftār-guftār kā muhazzab tarīq; munāsib yā shāista chāl; shurafā ke tarīq. (c) 'Ādat; kisī kām ke karne kā ma'mūlī tarīq; rawish; chitwan.

3.—Qism; waz'; dhang; nihj; tarah.

In a manner—Kisiqadar; kuchh yā kuchh kuchh; ek ma'nī se; yak-gūna; ek tarah se ya'nī achchhī tarah se pūrā pūrā yā tamām-o-kamāl nahīn.—*To be taken in, or with, the manner*—'Ain hālat-i-irtikāb-i-fī'l meñ giriftār h.; kisi kām ke karne ke waqt hī pakṛe jānā —*To make one's manners*—Salām k.; tas-limāt yā ādāb bajā lānā; yah kahūā ki bandagī yā kornish līnī.

Mansion, n. Maskan; rahne kī jagah; makān; makāu jo kisiqadar 'ālī-shān yā laq-o-daḡ ho.; kisi amīr-i-kabīr kā mahāl sarā yā daulat-sarā; daulat-khāna. [dālūā; khūn; qatl.

Manslaughter, n. 1.—Ādmī yā ādmiyon kī halākat; insān kā mār
2.—(*Law*) Bilā bugz-i-sarihī yā ma'nawī kisi insān kā ba-tarz-i-nājāiz halāk k. [jāwe.

Manual, a. 1.—Hāth ke mutā'allīq; hāth kā; dastī; jo hāth se kiya

Manual labour—Hāth kī mihnat; jo riyāzat hāth se kī-jāwe.

2.—Hāth kā banāyā huā; hāth kā kiya huā; dastī.

A deed under the king's sign *manual*—Woh wasīqa jispar khās bādshāh ke hāth ke dastkhāt sabt hoñ. [dastī kitāb; risāla; safina.

Manual n. Ek chhotī kitāb jise hāth meñ ba-suhūlat lejā sakeñ; ek

Manufactory, n. Woh makān yā jagah jahān koyī chīz banāyī jāwe; kārkhāna; godām; kargāh (corruptly kargah).

Manufacture, n. 1.—Kapre asbāb zurūf yā kāgaz wagaira ke banāne kā 'amal; hāth san'at yā kal ke zari'e se kisi qism kī aisi chīzon ko jūmeñ peshkar se hāth na lagā ho is shakl par kar d. ki we kām meñ ā-sakeñ; sākht; banāwat; dast-kārī; san'at; kapre kā bunnā; bartanon kā garhnā.

2.—Woh shai jo hāth kal yā san'at ke zari'e se ashyā-i-nā-sākhta se banāyī jāwe jaise kapre lohe ke bartan jūte zīn wagaira.

Manufacture, v. t. 1.—Hāth san'at yā kal ke zari'e se nā-sākhta chīzon se banā-kar aisi shakl par kar d. ki kārāmād ho-sake.

To manufacture cloth—Hāth yā kal wagaira se kaprā banānā.

2.—Nā-sākhta ashyā ko kām ke liye suḡaul banā d.

To manufacture wool, cotton, silk, or iron—Aise ūn sūt resham yā lohe se jo apnī aslī haiyiat par ho kām kī chīzon banānā.

Manufacture, v. t. Dastkārī wagaira meñ masrūf rahnā.

A *manufacturing* community—Woh log jo dastkārī wagaira meñ masrūf raheñ. [rahte hoñ.

A *manufacturing* district—Woh zil' jahān ke log dastkārī wagaira meñ lage

Manufacturer, n. Dast-kār; woh shakhs jo ashyā-i-nā-sākhta (be-kamāyī yā be-banī-banāyī chīzon) se kār-āmad chīzon ke hāth yā kal wagaira ke zari'e se banāne meñ masrūf rahe; banāne w.; bunnē w.; garhne w.; dast-kār; kārīgar. [kar āzād kar d.; 'atāq.

Manumission, n. Gulāmī se āzādī; gulām ko halqa-ba-goshī se najāt de-
MANU PROPRIA, (Lat.) Apne hī hāth se; ba-dast-i-khās.

Manuscript, a. Hāth kā likhā; qalamī; chhapā nahīn.

Manuscript, n. Hāth kī likhī huyī kitāb; qalamī kitāb; hāth kā likhā huā kāgaz; wasīqa-i-tahrīrī ya'nī chhapā huā nahīn.

Many, a. Jismeñ bahut se afrād dākhil yā shāmil hoñ; chand nahīn; thore se nahīn; bahut; bahutere; bahut se; kasīr yā kasrat se.

☞ "Many is prefixed to a great number of words forming compounds which need no special explanation." *Webster.*

As many as—Jitne; jisqadar.—*So many*—Itne; isqadar.—*Many a* or *an*—Bahutere; boshtar; bahuteroñ se har ek.—*The many*—Ta'dād-i-kasir; hujūm; 'awām.—*Too many*—Andāz yā had se ziyāda mazbūt; shumār meñ bahut hī ziyāda (*Colloquial and low*).

Map, n. Naqsha; kīgaz yā dūstī chīz par zamīn yā uske k'isī juzw kī sath kī kaifiyat jo munaqqash ho; zamīn kā naqsha; kisi mulk kā

Field-map—Shajra; naqsha-i-kishtwār.

[naqsha.

Map, v. t. Zamīn ke kisi juzw kā naqsha banānā; naqsha khūchnā.

Mar, v. t. 1.—Nāqis banā d.; nuqsān pahuñchānā; zarar pahuñchānā; bigārnā; kharāb kar-d.; kuchh kāt kar bigār d.

2.—Kisi kī achchhī sūrat ko bigār d.; bad haiat kar-d.; bad-sūrat kar-d.; shakl kharāb kar d. [har nikal jānā; lūtpāt karte phirnā.

Marand, v. i. Lūṭ kī talāsh meñ ghūmnā; lūṭ-pāt karne kī niyat se bā-

Marble, n. 1.—Saug-i-marmar; marmar; sang-i-khārā; ek qism kā khūb-sūrat patthar j.spar 'umda jilā ho-saktī hai. [mānind ho.

2.—Saug-i-unarmar kī bauī huyī chīz; woh shai jo saug-i-marmar kī

3.—Saug-i-marmar par kisi qism kī sau'at yā tahrīr. [sakt chīz kī.

4.—Golī jo harke khelte haiñ 'am isse kisang-i-marmar kī ho yā kisī aur

Marble, v. t. Rang ba-rang kā banānā; tarah tarah ke rang nikālā; 'abri k.

To marble the edges of a book, or the surface of paper—Kitāb kī zih yā kīgaz kī sath par 'abri banānā.

March, v. i. 1.—Qadam-qadam aur bā-qā'ida chalnā—jaise sipāhiyōñ kā; jangī tariq par chalnā; kūch k.; rawāna h.; barhnā; chalnā.

2.—Saujīdagī yā 'azmat se chalnā; sābit qadamī se chalnā; khirāmāñ khirāmāñ chalnā.

March, v. t. Jangī qā'ide ke mutābiq saf ārāsta karke chālānā; fauj kā rawāna k.; bā-qā'ida aur musalsal tariq par chālānā.

March, n. 1.—Fauj kā ek thaharne ke muqām se rawāna ho-kar dūstro qiyām kī jagah tak jānā; lushkar kā kūch; nuhzat.

2.—Taraqqī; saujīdagī yā gaur-o-taammul kī chāl; raftār-i-mauzūñ wa musalsal; barābar āge ko chalnā.

3.—Woh musāfat jo tāi kī-jāe; jisqadar fāsile tak chalen.

A march of twenty miles—Bīs mil kā safar; bīs mil kā kūch.

4.—Bāja yā tumbūr wagaira jo sipāhiyōñ ko kūch kī ittīlā' deno ko liye fauj meñ bajāyā jātā hai.

Margin, n. 1.—Kanāra; lab; hāshiya; ṭaṭ yā tīr.

The margin of a river—Lab-i-daryā; daryā kā kanāra; nadī kā ṭaṭ.

2.—Hāshiya; tahrīr yā chhāpe meñ safhe kā woh hissā jo kanāro par khālī chhor diyī jāe.

3.—Kisi chīz ke kharīd karne aur uske bechne meñ qīmat kā ikhtilāf jisse naf' hī gunjāish ho. [wāqī'ī ke mā-bāin ho.

4.—Woh ikhtilāf jo kisi shai kī takhmīnī ta'dād aur uski ta'dād-i-

To leave a margin for incidental expenses—Masārif-i-'arizi kī gunjāish rahne d.

Margin, v. t. 1.—Safhe ke hāshiye par likhnā (usmeñ mundarj k.).

2.—Kanāra magā kor yā āñchal lagānā; hāshiya lagānā; auñṭh lagānā; munāfi'-i-āyinda yā kār-pardāz kī 'aqlmandī se baḥtī hone kī gunjāish chhor d.

Marginal, a. 1.—Hāshiya-mansūb; hāshiye ke muta'alliq; hāshiye kā.

A *marginal witness*—Gawāh-i-hāshiya; gawāh jiski gawāhi kisi wasiqe ke hāshiye par likhi rahe.

2.—Jo kuchh hāshiye par likhā yā chhāpā jāe.

A *marginal note*—Tambih yā yād-dāsh̄t jo hāshiye par mundarj ho.

Marginally, ad. Kitāb wagaira ke hāshiye mein.

Marine, a. 1.—Samundar se muta'alliq; samundarī yā samundar kā.

2.—Jo samundar mein ho; jiskā wuqū' samandar mein ho; jo samundar mein kiya jāe; jahāzī; baharī; jo samundar mein kām anjām de.

3.—Jo samundar ki lahron se ban jāe; jo samundar ke pāni ke ghatīe-baḥne se ban-jāe.

Marine, n. 1.—Sipāhi jo jahāz par kām de; baharī fauj kā sipāhi.

2.—Umūr-i-baharī; baharī fauj kā intizām; jahāz-rānī aur baharī fauj kā sga; kisi mulk ke kul jahāz; bahar.

Mariner, n. Jahāz-rān; jahāzī; jahāz chalāne mein madad d. w.; mallāh.

Marital, a. Shauharī; zauji; khāwindī; shauhar yā zauj se muta'alliq.

Marital rights—Huqūq-i-shauharī.

Maritime, a. 1.—Samundar ke kanāre yā uske nazdik wāqī'; naf'-nuq-sān ke khayāl yā ihtiyār ke zarī'e se samundar se ta'alluq r. w.

2.—Samundar ke kanāre ke nazdik rahne wālon se muta'alliq; jahāz-rānī aur umūr-i-baharī se 'alāqa r. w.; baharī.

Mark, n. 1.—Nishān; kisi chiz par istarah kā nishān jo nazarāyī de; khat nuqta naqsh shakl wagaira jo mukhātab karāne yā kisi amr ki ittilā' ke liye banā de.

2.—Kisi shai ki maujudagi kā subūt; is bāt kā subūt ki fulān amr ke wuqū' kā bā'is fulān thī; aisi 'alāmat jo kisi shai par dalālat kare; nishān yā nishānī; 'alāmat; sanad; dalil; kisi bāt ki nishānī jo ha-mesha qāim rahe. [tanqir.

3.—Baḥrī mumtāzī; baḥrī fauqiyat; baḥrī nām o-nishān; baḥrī 'izzat-o-

A man of *mark*—Nihāyat mumtāz shakhs; aisi shakhs jo dūstroḥ par fauqiyat rakkhe; baḥrī nām-o-nishān r.w.; zī-rutba shakhs.

4.—'Alāmat-nishānī; nishān jo apne dastkhāt ke 'iwaz woh shakhs banā de jise likhnā na ātā ho.

5.—Nishāna; woh shai jispar nishāna lagāyā jāe; hadaf; woh shai jis tak pahunchne yā jispar zarb lagāne ki koyī fikr rakkhe; woh shai jiskā husūl maqsūd ho.

6.—'Izzat rutbe yā mansab kā tagma khwāh nishān.

Mark, v. 1.—Kisi chiz par nishān banānā; nishān-i-wāzih k.; kisi shai ki shinākht ke liye uspar apnā nām yā apne nām ke ibtidāyī hurūf likhnā yā banānā; kisi shai par kisi amr ke izhār ke liye kisi qism kā nishān banānā yā kar d.; kisi chiz se koyī nishān banā d. yā kuchh khānech d.; dāg d.; godnā; kuchh kāṭ l.; pahuchān yā tamīz ke liye koyī nishān kar d. yā banā d. [rakh l.; khayāl kar l.; dekhnā; khūb gaur se dekhnā.

2.—Libāz k.; mukhātab yā mutawajjih h.; khayāl r.; zihn mein To mark out—Mushtahar k.; nishān-dihī k.; nāmzad k.

Mark, v. 2. Kisi shai par tawajjuh-i-khās k.; nukta-chīnī ki nazar se dekhnā; libāz k.; khayāl k.

Market, n. 1.—Kisi shahr yā balde mein woh jagah jahān khāne-pine

ki chizen yā maweshī wagaira bār-i-'ām farokht hoñ; woh jagah. jahāñ chizen nilām na hoñ balki bataur nij ke unkī kharid-farokht ho; bāzār; chauk; gudrī; mandī; hāt; ganj.

2.—Māng aur bikrī; āpas meñ adlā-badlī; chizon ki kharid yā bikrī; chizon ki bikrī yā kharid ki sharh; chizon ki kharid-farokht ki sharh; bhāw; nirkh; dar.

“Market is often used in forming compounds, the meaning of which is very obvious.” *Webster*. [bātehīt k.

Market, *v. i.* Bāzār meñ saudā k.; kharid-farokht kā bhāw-tāw yā uskī **Marketable**, *a. 1.*—Farokht ke liye pesh karne ke lāiq; qābil-i-farokht; bechne ke lāiq; farokhtanī; bāzār meñ le-jāne ke qābil; bikrī ke qābil.

2.—Jo bāzār meñ jāri ho; jiskī chalan bāzār meñ ho; bāzārī.

Marketable value—Qimat jo bāzār meñ jāri ho; qimat hasb-i-nirkh-i-bāzār; bāzārī yā bāzār ki qimat; jis qimat par koyī chiz bāzār meñ bikti ho.

Marking, *n.* Nishān muhr yā hurūf jo kisi chiz par banā diye jien.

Marksman, *n. 1.*—Nishāna-bāz; nishāna lagāne meñ hoshiyār; jo goli khūb chalayē.

2.—Jo likhnā na jāne ke sabab se apnī 'alāmat-nishānī banā de.

Marriage, *n.* Shādī k. yā shādī; nikāh; byāh; izdiwāj; 'aqd; ganth-bandhan; katkhudāyī. [jāte haiñ.

Marriage favours,—Suped gotē yā phulōñ ke hār jo shādī ke waqt pahne

“Marriage is properly the act which unites the two parties, and matrimony the state into which they enter. Marriage is, however, often used for the state as well as the act.” “Marriage is frequently used in forming self-explaining compounds.” *Webster*. [lāiq; byāhne ke lāiq.

Marriageable, *a. 1.*—Jiskī 'umr shādī ke qābil ho; shādī yā nikāh ke **Married**, *a.* Jo shādī yā nikāh ke zarf'e se qāim ho; zaujī; nikāhī.

The married state—Hālat-i-zaujī.

Marry, *v. t. 1.*—Shādī karānā; byāh karānā; nikāh parhānā; 'aqd karānā yā bāndhnā; ganth-bandhan karānā; qānūn yā dastūr ke mutābiq zan-o-shū ki haisiyat qāim k.

2.—Byāh kar d.; nikāh kar d.; shādī kar d.

To marry one's daughter to a person—Apnī larkī ki shādī kisi se kar d.; apnī dukhtar kī nikāh kisi se kar d.; apnī betī ko kisi se byāh d.

3.—Kisi se shādī kar lenā masālān kisi mard kā kisi 'aurat se yā kisi 'aurat kā kisi mard se.

“A man marries a woman, or a woman marries a man. Both of these uses are equally well authorized.” *Webster*.

Marry, *v. i.* Shādī k.; byāh k.; 'aqd k.; nikāh k.; bataur zauj aur zauja ke bāham mil jānā; jorū aur khasam ho-jānā; khasam yā jorū kar-l.

Martial, *a. 1.*—Larāyī kā yā larāyī ki jo larāyī ke liye munāsib ho; jangī.

Martial music—Jangī bāja.

2.—Larāyī kā 'ādī; jangī; jarrār; diler.

A martial nation or people—Aisi qaum yā aise log jo jang ke 'ādī hoñ; jangī qaum; larāhki yā jarrār qaum.

3.—Muta'alliq-ba-jang; jangī; fauji; mulkī nahīñ.

Martial law—Jangī yā fauji qānūn; woh qānūn jo larāyī bagāwat yā dūsri zarurat-i-ashad ke waqt nāfiz kiyā jāe.

Martyr, *n. 1.*—Shahīd; jiskī jān mazhab ki himāyat meñ jāe.

2.—Jo kisi usul yā bāt ke qāim rakhne ke liye apnī jān apnī haist-yat khwah koyī dūsri chiz jo use bahut 'azīz ho kho de.

Marvel, n. 1.—Woh shai jo khayāl ko mukhātab karke ta'rīf yā hairat paidā kare; ta'ajjub; i'jāz; karāmat; hairat yā hairat ki bāt; achambā; mu'jaza.

Marvel, v. i. Hairat k. yā mutahaiyir ho-jānā; hairān ho-jānā; ta'jjub k.; muta'ajjub h. [jub kā; nādir; turfa.

Marvelous, a. (Written also *marvellous*) 1.—Hairat-angez; 'ajib; ta'aj-2.—Jo bāwar na ho-sake; jispar tamām-o-kamāl yaqīn na ho-sake; mu'jaze yā karāmāt ki bāt; nā-qābil-i-i'tibār; khūrij-az-qiyās.

Masculine, a. 1.—Jins-i-zukūr se; unās yā niswān se nahīn; muzakkār. 2.—Mard kā; mardānā; 'auratōn sā nahīn; nā-mard nahīn; mazbūt; qawī. [iūt aur patthar baiḥālne kā ho; rāj; rājgir; mi'mār.

Mason, n. Woh shakhs jiskā pesha diwāroṅ yā kisi qism ki 'imārat meṅ **Masonry, n. 1.**—Rāj kā pesha yā fan; rājgir; mi'mār; fan-i-mi'mār.

2.—Rājgir yā mi'mār kā banāyā huā kām; woh kām jo iūt aur patthar se banā ho; pakkā; pukhta [pind yā pindā; dhalā yā dālī; rās.

Mass, n. 1.—Dher; ambār; miqdār-i-kasir jo yakjā ho; tūda; majmū'a; 2.—Miqdār; barāyi; qad-o-qimat.

3.—Bahut si chizen jupar bilā lihāz-i-ajzā unke ijmālan lihāz kiyā jāwe; kisi shai kā khās juzw; juz-i-ā'zam; khās hissa.

The masses—'Awāmu-n-nās; 'ām log.

As distinguished from the less numerous privileged classes.

Massacre, n. Bilā tamiz insān ki halākat; bahut se logoṅ ko sang-dilī se yā muhazzab logoṅ ke dastūr ke khilāf mār dālnā; sard-mihri se jān kā l.; qatl-i-'ām; khūn-rezi; khūn-bārī; khūn-fishānī; qatl-i-'ām; hashr-i-'ām; kaṭakūṭ.

Massacre, v. t. Be-rahmi se insān kā kusht-o-khūn k.; nā-jāiz tarīq par aur bilā-wajh logoṅ ko tah-i-teg k. (mār dālnā); qatl-i-insān k.

Massive, a. Bhārī; waznī; barā sā; tūde ki tarah; barā aur bhārī. [khail.

Master, n. 1.—Barē rutbe ikhtiyār yā hukūmat kā shakhs; afsar; sar-2. "It is employed as a title of respectful address, but more usually

in a familiar way to an inferior, a young person, or a boy." *Webster*.

As a title of address, the word is pronounced *mister* and written *Mr*.

2.—Mālik; khudāwand; sāhib; hākīm; hukmrān; muhtamim; mun-sarim; kisi shai ki milkīyat yā uskā qabza r. w. [khāwind; mālik.

3.—Āqā; afsar; woh shakhs jiske taht-i-hukūmat (nātaht) log hoṅ;

Correlative of *slave*, *servant*, *apprentice*, *assistant*, &c.

4.—Mudarris; mu'allim; ustād; parhāne (dars dene) w.; gurū.

5.—Woh shakhs jo kisi 'ilm fan yā peshe meṅ khūb māhir ho; kisi peshe meṅ barā mumtāz shakhs; woh shakhs jiskī sanad log māneṅ; kisi fan wagaira meṅ tāq pukhta yā pakkā. [gaiz na h.

To be master of one's self—Apne dil ko bi-l-koṭ apne qābū meṅ r.; maglūb-i-

"*Master*, signifying *chief*, *principal*, *masterly*, &c., is often used in the formation of self-explaining compounds." *Webster*.

Master, v. t. 1.—Apne qābū yā ikhtiyār meṅ k.; maglūb k.; sar k.; da-bāna; zabt yā bas meṅ k.

2.—Kisi bāt par is tarah qādir h. ki woh baḥhūbī samajh pare yā uskā itlāq kar sakeṅ; kisi bāt meṅ pukhta (pakkā yā māhir) h.; kisi shai meṅ khūb dastiras paidā k. (us par hāwī h.); pūrā h.; kāmīl h.; kamāl hāsil k. khwāb kamāl ko pahunchānā.

Master-hand, n. Barā kārigar; kisi fan meṅ tāq; ustād.

Master-key, *n.* Kūnji jisse bahut se tāle khulēn. Woh 'ām bāt jisse bahut mushkilāt hal hoñ; bahut sī qabāhatōñ ke raf' karne kī ek 'ām tadbīr.
Masterly, *a.* Jisse wāqifiyat-i-tāmma yā darja-i-ālā kī hunarmandī zāhir ho; jo lāiq aur fāiq shakhs ke hash-i-hāl ho; nihāyat 'umda; jismeñ barī qābiliyat yā hunarmandī sarf ho; ustādāna; hunar kā.

Master-piece, *n.* 1.—Koyī bāt jismeñ barī yā ma'mūl se ziyāda hoshyārī sāhir ki-jāe; awwal darje kī kār-rawāyī; ustādāna kām. [rakhtā ho; khūbī.

2.—Barī 'umdagī; woh bāt jismeñ koyī barī yā khās qism kī liyāqat

Match, *n.* 1.—Koyī shakhs yā chīz jo sifāt meñ dūsre shakhs yā dūsre chīz ke barābar yā mushābih ho; jo dūsre kī barābarī yā uskā muqābala munāsib taur par kar-sake; barābar; joṛ; ham-palla; hamsar; muqābil; barābar wālā; sānī. [muqābala; bāzī; hoṛ; shart.

2.—Tāqat yā hunar kī āzmāish khwāh buzurgī ke imtihān ke liye

3.—Shādī; byāh; 'aqd.

4.—Jiskī shādī hone wālī ho; jo shādī ke zarī'e se mile.

Match, *v. t.* 1.—Dūsre ke barābar yā muqābil h.; dūsre se muqābala kar saknā; hamsarī meñ kāmīyāb h.; barābar h. yā barābarī k.; jawāb h.; musāwī h.

2.—Kisī chīz kā joṛ laganā; kisī ke muqābil uskā barābar yā joṛ k.; kisī ke sāmne uskā hamsar k.; taqābul k.; ek shai ke muqābala meñ

3.—Barābar ham-andāz yā hash-i-hāl k.; muwāfiq k. [dūsre shai r.

4.—Shādī kar d.; byāh d.; nikāh kar-d.

Match, *v. i.* 1.—Byāh jānā; shādī kiyā jānā.

2.—Ham-qad ham-shakl yā ham-sifāt h.; muwāfiq mutābiq yā mushābih h.; mel khānā; tulnā; mauzūn h.

Matchless, *a.* Lā-sānī; lā-jawāb; be-misāl; be-nazīr; be-badal; fard; jiskā sānī yā muqābil na ho; anūthā; jiskā joṛ na ho. [kī mā ho-gayī ho.

MATERFAMILIAS, (Lat.) Woh 'aurat jise laṛke-bāle hoñ; 'aurat jo laṛkoñ

Material, *a.* 1.—Mujassam; mādī; jismānī; rūhanī nahīn.

2.—Mazbūt; bā-waq'at; aham; zarūrī; muqaddam; jisko begair

kām na chale; barā; jiskā asar ho yā pahuñch sake; kār-āmad.

This is not material to the case—Yah amr is muqaddame ke liye zarūrī nahīn hā (iskā asar is mu'āmrle meñ na hogā)—A material point—Amr-i-aham;

barī bāt; zarūrī bāt; aisi bāt jisse dar-guzar na ho-sake; bāt jo muqaddam ho.

Material, *n.* Woh shai jisse koyī chīz banī ho yā banāyī jāe; masālih (masāla); asbāb; sūz-o-sūmān; sarajām; luwāzima; mawād.

Materiality, *a.* 1.—Jismāniyat; mādā r.; mādī h.

2.—Zarūrat; aham yā muqaddam h.; kār-āmad h.

Materially, *ad.* 1.—Mādde kī hālat meñ.

2.—Fi-nafsihī; dar-asl; haqīqat meñ.

3.—Ba-darja-i-gāyat; ba-tarz-i-aham; bahut; bahut kuchh; zarūr.

MATERIEL, *n.* (Fr.) Asbāb yā sūz-o-sūmān wagaira masalan fauj kā asbāb goli bārūt aur khāne-pīne kī chīzēn wagaira lekin lashkarī log nahīn; kisī madarsatu-l-'ulūm (college) kī 'imārat kutub-khāne aur ālāt wagaira par uske afsar log nahīn.

“That in a complex system which constitutes the materials, or instruments employed, in distinction from the personnel, or men.” Webster.

Maternal, *a.* Mādar-mansūb; mādari; jo mām ke lāiq ho; mādarāna;

Maternally, *ad.* Mādarāna; mām kā sā. [mām sā; mām kā sā.

Matricide, n. 1.—Mādar-kushi; qatl-i-mādar; mān kā mār dālānā.

2.—Mādar-kush; jo shakhs apni mān ko mār dīle.

Matrimonial, a. 1.—Shādī ke muta'alliq; mansūb-ba-izdiwāj; byāh kā; nikāhī; izdiwājī; shādī kā. [zim.]

Matrimonial rights or duties—Huqūq yā farāiz-i-shādī; shādī ke huqūq yā lawā.

2.—Jo shādī se hāsīl ho; jo nikāh se mustakhraj ho.

Matrimonial power—Jo ikhtiyār shādī ke zarī'e se hāsīl ho.

Matrimony, n. Shādī; byāh; nikāh; izdiwāj.

Matter, n. 1.—Woh chīz jisse koyī shai tarkīb pāwe; mādā; asl; kisī shai kā khās jūz; kisī shai kā jūzz-i-lāzīmī; lubb-i-lubāb; khulāsa; janhar.

2.—Hayūlā; jirm; jism; woh shai jisse 'ālam-i-zāhirī aur jumla ashyā-i-mujassam banī hai; woh shai jise hawās-i-khamisa se ma'lūm kar sakeñ yā jismeñ phailne kī quwwat yā makāniyat ho.

3.—Woh shai jiskī nisbat yā jiske bāb meñ kisī amr kā wuqū' ho; jis shai kī nisbat irāda qiyās bayān yā bartāw kiyā jāwe; woh amr jiskī nisbat kār-rawāyī mubāhasa tajwiz khayāl istigāsa yā kār-rawāyī-i-qānūnī wagaira kī jāwe; kisī shai kā maushā; mu'amala; muqaddama; da'wā; nālīsh.

This is a *matter* of praise—Yah ta'rif kī bāt hai; yah amr aisā hai jiskī nisbat ta'rif zarūr hai.—In the *matter* of—Fulān ke mu'amale meñ; ba-muqaddama i-fulān. [silā; woh bāt jisse kisī ko ta'alluq yā sarokār ho.

4.—Kām; mu'amala; mājara; bāt; amr; daurān-i-kār; bātoñ kā sil-

Matters have succeeded well thus far—Yahān tak bāteñ ba-wajh-i-ahsan anjām

huyīñ.—Thus the *matter* ended—Woh kām yā mu'amala yūñ khātīme ko pahuñchā; us bāt kā yah anjām huā—How do *matters* stand?—Kyā hāl hai?

5.—Kisī bāt kā sabab khusūsan kisī ranj yā taklīf-dih amr kā bā'is; qabāhat; taklīf—masalan jab koyī shakhs 'alīl hotā hai to yūñ pūchhte haiñ :—What is the *matter*?—Kyā hāl hai? ya'nī sabab-i-'alālat kyā hai.

6.—Jab gul-o-fasād yā takrār hotī hai us waqt yūñ istifsār karte haiñ.—What is the *matter*?—Kyā mājarā hai? ya'nī is shor-o-gul yā takrār kī wajh kyā hai.

7.—Jab koyī kal-i-mutaharrik daf'atan ruk jātī hai to yah kahte haiñ—What is the *matter*?—Kyā kaifiyat hai? ya'nī iske daf'atan ruk jāne kā sabab kyā hai yā ismeñ kaun sī qabūlat wāqī' huyī. [bāt; parwāh kī bāt.

8.—Koyī amr jo qābil-i-lihāz ho; amr-i-aham; barī bāt; muzāiqe kī No *matter*—Koyī muzāiqe kī bāt nahiñ; kuchh parwāh nahiñ; koyī amr qābil-i-lihāz nahiñ; kuchh barj nahiñ; kyā huā; khair.

9.—Mawād; pīb; rīm; phorē wagaira ke pakue par jo mādā khārij ho; panchhā. [jo kuchh jam-jamā-kar taiyār ho.

10.—Koyī tahrīr wagaira jiskā chhāpnā matlūb ho; chhāpe ke liye *Matter of fact*—Amr-i-wāqī'; wāqī'a; jis amr kā wuqū' wāqī' huā ho; jo bāt asl meñ (sachmuch yā haqiqat meñ) ho; bāt jo khayālī yā qiyāsī na ho; nafsul-amr; thīk thīk; thīk bāt; sachchī bāt.—*Matter of law*—Amr-i-qānūnī; amr-i-muta'alliq-i-qānūn; qānūn kī bāt.—*Matter of record*—Amr-i-tahrīrī; aisī bāt jo likhī-parhī ho; woh amr yā bāt jise kāgazāt se sābit kar sakeñ.—*Upon the whole matter*—Kul par lihāz karke; sab bātoñ par i-hayāl karke; ba-lihāz-

Matter, v. i. Barī bāt h.; muzāiqe kī bāt h.; kām kī bāt h. [i-jumla-marātīb.

Used with *it, this, that, or what*, chiefly in *negative* phrases.

Mature, a. 1.—Būlig yā bāliga; bulug ko pahuñchā huā—jaise mard; shādī ke qābil—jaise 'aurat.

Of mature age, or mature of age—Bālig yā bāliga; sinu-i-bulūg ko pahuñchā huā (mard); shādī ke qābil ('aurat.)—*Mature* in years—Musin aur kār-āzmūda yā [jahān-dīda.

2.—Pakkā; pukhta; jo pukhtagī ko pahuñchā ho.

Used of plants.

3.—Mukammal; taiyār; sijil; jismen kul kār-rawāyī ho-chuki ho; ba-hama-wujūh murattab; kām meñ laye jāne ke liye taiyār; pakkā; pakāpakīyā taiyār; pukhta; kāmīl.

The plan was *mature*—Woh mausūba mukammal yā har tarah par durust thā.

A *mature* judgment—Tajwiz-i-kāmīl; pakki rāe.—*Mature* consideration—Gaur-i-kāmīl; kisi bāt ke har pahlū aur jawānib par gaur.

4.—Pakkā; jismen rīm ā gayī ho—jaise phoṛā.

Mature, v. t. 1.—Pakānā; pukhta k.; pukhtagī ko pahuñchānā.

2.—Kisi kār-i-khās ke liye taiyār yā durust k.

Mature, v. i. 1.—Pukhta h.; durust h.; sijil h.; kām ke laiq taiyār h.; kāmīl ko pahuñchnā; kāmīl h.

Wine *matures* by age—Din pā ke sharāb durust ('umda) ho-jātī hai; sharāb joñ joñ purānī hotī hai usmeñ 'umalgi ātī jātī hai.—The judgment *matures* by age and experience—Sin aur tajrībe se 'aql meñ pukhtagī ātī hai.

2.—Mitī kī pūjūā; muddat kī guzarnā; adā-i-zar kī jo waqt mu'-aiyan ho us tak pahuñchnā; wājibu-l-adā h.—jaise hundī wagaira kī.

Maturity, n. 1.—Pukhtagī; takmīl; mukammal yā purā h.; paknā yā pakāwat; rasīdagī.

2.—Rupaye ke dene kī jo waqt mu'-aiyan ho uskā purā h.; wājibu-l-adā h.; mitī kī purā h. yā pūjūā; inqizā-i-mī'ād; hundawī wagaira kī muddat kī guzar jānā. [qaul-i-sahīh, usūl-i-musallam.

Maxim, n. Masala; qaul; usūl-i-qāim-shuda; kahāwat; maqūla; badīha; A *maxim* of law—Masala-i-qānūn.

MAXIMUM, n. (Lat.) Darja-i-gāyat; hadd-i-gāyat; sab se ziyāda; had se ziyāda; sab se barā (barē se barā) miqdār.

Opposed to *minimum*.

Meager, } a. 1.—Gosht se khālī yā jismen bahut kam gosht ho; dublā; *Meagre*, } patlā; lāgar; haqīr.

Applied to animals.

2.—Kamzor; shor; ūsar; banjar; zar-khez nahīn.

A *meagre* soil—Jo zamin kamzor yā shor ho; aisi zamin jo zar-khez na ho; ūsar.

3.—Pūj; lachar; za'if; jismen bahut se 'umda 'umda khayālāt na hoñ; jismen 'ibārat kī matānat na ho.

A *meagre* style or composition—'Ibārat yā tasnīf jo pūj ho; aisi 'ibārat yā tasnīf jismen 'umda 'umda khayālāt yā 'ibārat-i-matin na hoñ.

Mean, a. 1.—Mumtāz yā baland nahīn; 'ām; za'if; 'ājiz.

2.—'Āli-manish nahīn; past-tabī'at; mu'azzaz nahīn; dūn; kamīna; kam-himmat; jisko apnī ābrū kī pās na ho.

3.—Be-waq'at; nā-chīz; kam-qadr; be-tauqīr; lihāz yā khayāl ke qābil nahīn; qābil-i-tahqīr; haqīr; zulīl.

Mean, a. 1.—Mutawāssit; ausat darje kī; darmiyānī; bīch kī; bīchlā.

In the *mean* time or while—Is bīch meñ; is darmiyān meñ; is asnā meñ; itne

2.—Ausat.

"*Mean* is sometimes used in the formation of compounds, the sense of which is obvious without explanation." Webster.

Mean, n. 1.—Jo do hadd-i-gāyī ke darmiyān meñ ho; bīch kī jagah yā

darmi'yānī maqām; darja-i-mutawassit; ausat; i'tidāl; andāz; be-andā-zagī yā ziyādātī nahīn; had se ziyāda na honā. [hotī hai.

There is a mean in all things—Sab bā'ōn meñ i'tidāl hotā hai; sab bā'ōn kī had

2.—*pl. (a)* Jiske bā'is yā madad se koyī maqsad hāsil ho; woh bāt jo kisī shai-i-maqsūd ko hāsil hone meñ mu'īn ho; tadbīr; zarī'a; wa-sātat; shart-i-zarūrī; lāzima-i-zarūrī; mūjīb; sabab. *(b)* Āmadanī yā āmad; māl; māl-o-matā' wagaira jise murafahu-l-hālī kā lāzima-i-zarūrī samajhte haiñ; istitī'at; maqdarat; gunjāish; sarmāya; jāedād.

By all means—Lāzib; zarūr; khwābī-na-khwābī; ba-har-taqdīr; be-shak; bilā.

shubha; yaqīnā; min-kull-i-wujūh; ba-hama-wujūh; har tarah se; be chūke.

By any means—Kisī tarah; kisī tarah par; kisī nihj se; muthlaqā; ba-tarzi-mumkina.—By no means or by no manner of means—Aslā nahīn; yaqīnī nahīn;

kisī tarah nahīn; kisī rū se nahīn; zarā bhī nahīn; hargiz nahīn; wajhan-mina-l-wujūh; kisī sūrat se nahīn; kisī nihj par nahīn. [k.; chūhnā; irāda r.

Mean, *v. t. 1.*—Dil tabī'at khayāl yā zihñ meñ r.; manshā r.; niyat r. yā

2.—Zāhir k.; dalālat k. yā dāl h.; batlānā; ma'nī r.; murād h.

Mean, *v. i.* Khayāl r.; manshā r.; ma'nī r.

Meander, *n. 1.*—Pechīda rāh; rāh jo ghūm-phirke ho; chakkar; pher.

2.—Tarīq-i-nā-rāst; kisī bāt kī rāh jo sīdhī na ho; pechīda chāl; pe-

chidagī; uljhāw; uljhan; chakkar; pareshānī; hairānī. [tabdīl-i-samt k.

Meander, *v. t.* Ghūm ke chalnā; pher khākar phirnā; ghūm-kar bahnā;

Meander, *v. i.* Ghūmnā; phirnā; chakkar khānā; pechīda yā pech-dār h.

Meaning, *n. 1.*—Jo kuchh dil khayāl yā tasawwur meñ jamā rahe go uskā izhār sarīhī na ho; manshā; maqsūd; murād.

That is not his meaning—Woh uskā manshā (maqsūd yā murād) nahīn hai; yah bāt uske dil yā zihñ meñ nahīn hai.

2.—Irāda; niyat; 'azm; manshā; madd-i-nazar; markūz-i-khātīr.

3.—Ma'nī; mafhūm; murā l; jo kuchh samjhā jāe; woh bāt jiskā izhār yā i'lān likhne yā bolne wāle ko manzūr ho; woh amr jo qaul yā fī' se

Meaningless, *a.* Be-ma'nī; jiske kuchh ma'nī na hon. [zāhir kiya jāe.

Meanly, *ad. 1.*—Zalīl taur par; rutbe darje yā haisiyat meñ zalīl; aisi tarah parjisse muflisī kam-haisiyatī bad-atwārī yā past-himmatī wagaira zāhir ho.

2.—'Izzat yā ābrū ke sāth nahīn; aise tarīq par jo munāsib na ho; tahqīr ke sāth; be-adabāna; bilā-pāsi-adab; subukī se; khifāt ke sāth.

Meanness, *n.* Zillat; kamīnagī; 'umdagī barāyī yā buzurgī kā h.; kam-himmatī; past-himmatī; be-ābrūyī; bukhī; tang-dilī; zarg-barq na h.;

'umda yā dhūm-dhām kā na h.

Means, *n. pl. 1.*—Āmadanī; gunjāish; ma'āsh.

2.—Tadbīr; upāi; zarī'a. See Mean, *n.*

Meantime, } *n.* Is darmi'yān (bīch) meñ; is 'arse meñ; is asnā meñ;

Meanwhile, } ismeñ; itne meñ. [ho-sake.

Measurable, *a. 1.*—Jise nīp sakeñ; paimāish ke qābil; jiskā shumār

2.—Darja-i-i'tidāl par; thorā; ba-miqdār-i-qalīl; kuchh.

Measure, *n. 1.*—Kisī chīz kā 'arz tūl yā uskī dabīzat wagaira jo kisī qā'ida-i-mu'aiyan ke mutābiq mahsūb ho; qad-o-qāmat yā wus'at jo munaqqah ho-kar zāhir kī jāwe; miqdār yā wus'at-i-takhmīnī.

2.—Miqdār-i-mu'aiyan jisse tqjāwuz na kiya jāwe; had; kisī amr kā hissa-i-mu'aiyana; andāz-i-munāsib. [i-munāsib.

3.—Miqdār yā darja jo had se ziyāda (be-andāz) na ho; i'tidāl; zabt-

In measure, with measure—I'tidāl se yā i'tidāl ke sāth; had se ziyāda nahiñ; be-andāz nahiñ.—*Without, or beyond, measure*—Be-andāz; andāz se bahar; had se ziyāda; ba-had; bahut yā ifrāt se.

4.—Woh qā'ida jiske rū se kisi chīz kā miqdār daryāft karen; woh miqdār jiske mutābiq kisi chīz ki tashkhis qāim karen; woh qā'ida jiske mutābiq kisi chīz ki nisbat tajwiz karen yā uskā andāza thahrāwen. God's goodness is the measure of his providence—Khudā ki neki se uski razzāqi

kā hāl daryāft ho-saktā hai.

5.—Woh āla jiske zari'e se miqdār yā lambāyī-chaurāyī wagaira kā ta'ayun ho; māp; wazn; tol; bāt; paimāna; jarib.

6.—Pūrā yā kāfi miqdār.

7.—Miqdār-i-gair-mu'niyan; qadar; darja.

In some measure—Kisiqadar; kisi darje tak.—*A great measure*—Miqdār-i-kasir; bahut sā; hissa-i-kasir; bahut kuchh.

8.—Kisi maqsad ke anjām ki tadbir; koyi fi'l tadbir yā kār-rawāyī jo kisi amr kē takmil ke liye maqsūd ho; tadbir; tajwiz; upāi; tahniya; fikr; 'ilāj; chāra.

“An extensive signification of the word, applicable to almost every act preparatory to a final end, and by which it is to be attained.” *Webster*.

An effectual measure—Tadbir jo kārgar ho; woh fikr jo apnā asar paidā kara.—*Political measures*—Mulki tadbiren; woh bāten jinse intizām-i-riyāsat durust ho.—*Legislative measures*—Woh sab tadbir tajwiz yā kār-rawāyī jo kisi amr ki nisbat qānun banāne ke liye ki-jāe.

To have hard measure—Sakhti se bartā jānā; kisi ki nisbat yā uspar sakhti kī h.; kisi par karāyī tashaddud yā zulm kā h.—*To take measures*—Taiyārī k.; sāmān k.; tahaiya k.; sāz-o-sāmān durust k.; tadbir k.; zari'a baham pahuuchānā.—*Lineal or long measure*—Lambāyī ki nāp; khutūt yā fisile ki paimāish.—*Liquid measure*—'Araq wagaira ki nāp.—*Square measure*—Mukassar paimāish; kisi sath ki lambāyī chaurāyī ki nāp.

Measure, v. t. 1.—Kisi qā'ide yā tariq-i-mu'niyan ke rū se kisi shai ke miqdār wagaira kā hisāb k. yā thahrānā; kisi chīz ke maqādir ya'ni lambāyī chaurāyī wagaira nikālū; tashkhis k.; tajwiz k.; paimāish k.; nāpū; ta'ayun-i-qimat yā māliyat k.

2.—Tai k.; qat'i-masāfat k.; chalnā; jānā. [muwāfiq k.]

3.—Ham-andāz k.; muwāfiq k.; barābar k.; kisi dūsrī shai ke *Measure* your desires by your fortunes—Apni khwābishoñ ko apni daulat ke ham-andāz karo; jitni daulat (jitnā māl-o-matā') tumhāre pās ho usi ke mutābiq har shai ki khwābish karo.

4.—Nāp-kar d.; wazn kar-ke d.; tol-kar taqsim k.

Measure, v. i. Nāp yā paimāish meñ kisi andāz se h.; lambāyī chaurāyī yā motāyī meñ ek miqdār-i-khās r. [meñ paun gaz hai.]

This piece of cloth measures three-fourths of a yard—Yah kapre kā tukrā nāp

Measured, a. 1.—Nāp wazn kiya huā yā tulā; i'tidāl par kiya huā; mu'tadil; barābar; yaksān; hamwār; mustaqil.

He walked with measured steps—Woh tol tol kar qadam rakhtā thā; woh tule qadmon se chaltā thā; woh nāp nāp kar qadam uṭhātā thā; uski chāl yaksān yā barābar thī.

2.—Mahdūd; mashrūt; muqaiyad; mu'niyan. [āni se.]

In no measured terms—Ba'ibarat-i-mahdūd yā mashrūt nahiñ; kushāda-pesh.

Measurement, n. 1.—Nāpnā; paimāish k.; nāp; paimāish; masāhat; nāp-jokh. [chaurāyī; 'arz-o-tūl.

2.—Jisqadar nāp yā paimāish se ṭhahre; miqdār; raqba; lambāyī.

Measuring, a. Jo nāp paimāish yā masāhat meñ musta'mal ho (kāñ meñ A measuring chain—Nāp (nāpne) kī zanjīr; jarīb [āye).

Mechanic, n. Jo kaloñ yā auzāroñ se kām kare; kāriḡar yā mazdūr par kisān nahīñ; ahl-i-hirfa; ahl-i-san'at; woh shakhs jo lakrī yā loho wagaira kī chizoñ se kisī qism kī ohīz yā kal wagaira jiske banāne meñ auzār kī zarūrat paḡe banāwe.

Mechanic, a. 1.—Kaloñ se muta'alliq; kaloñ kī sākht ke fan se **Mechanical, a.** ta'alluq yā nisbat r. w.; bartan asbāb auzār yā ārāish wagaira kī ohizoñ ke banāne ke humar se mansūb.

He is employed in *mechanical* labour—Woh mazdūrī kartā hai; woh dast-kārī meñ masrūf hai.—Ho lives by *mechanical* occupation—Woh dastkārī (hāth kī mihnat) se basar-i-augāt kartā hai.

2.—Jo 'ilm-i-jarr-i-saqil ke qā'id ke mutābiq banāyā yā kiyā jāwe.

3.—Jo kal ke zarī'e se kiyā jāe; jo be chāhe yā koshish kiye hotā jāwe; jiskā wuqū' begair uskī ragbat ke ho; jo 'ādat ke zor se na kī irāde yā fikr-o-taammul ke zarī'e se ho; jo mahz 'ādatan huā kare.

Mechanically, ad. 1.—Jarr-i-saqil ke qawā'id ke rū se; kāri-gārī se.

2.—Jismānī tāqat yā quwwat ke zarī'e se.

3.—Qawānīn-i-harakat ke rū se; az-khud; 'ādatan yā 'ādat ke zor se; be-samjhe; be-chāhe; be irāda kiye; yūñhīñ; āp hī āp.

Mechanics, n. 'Ilm-i-jarr-i-saqil; woh 'ilm jismeñ ajsām par zor (bojh) paḡe kā bayān hotā hai.

Mechanism n. Kal wagaira kī tarkīb sākht yā banāwaṭ; purze; tor-jor; jarr-i-saqil ke qā'id ke mutābiq kal kī harakat. [māhir.

Mechanist, n. Kal-sāz; kaloñ kī banāne w.; 'ilm-i-jarr-i-saqil meñ **Medal, n.** Tagma; woh sikka jispar kisī qism kī naqsh wagaira kisī mājare yā kisī nāmī-girāmī shakhs ke yādgar ke liye banā diyā jāe yā jo kisī ko uskī liyāqat ke silo meñ diyā jāe; tangā.

Meddle, v. i. Bilā zarūrat gustākḡhāna khwāh nā-muunnāsib tarīq par kisī dūsre ke kām meñ sannā; kisī aise kām meñ sharik h. jisse kuchh sarokār yā ta'alluq na ho; kisī dūsre ke kām meñ is tarah hāth ḡālunā ki usse ranj paidā ho; be kaho sune bīch meñ paḡnā.

It is usually followed by *with*, sometimes by *in*.

To meddle and make—Dūsroñ ke ta'alluqāt meñ mudākhalat k.; daḡhl d.

Meddler, n. Daḡhl d. w.; be-jā mudākhalat k. w.; jis bāt se kuohh sarokār na ho usmeñ jī lagāne yā hāth ḡālne w.

Meddlesome, a. Mudākhalat-i-bejā kī 'ādī; jo ḡairoñ ke mu'āmalāt meñ dast-andāzī kiyā kare; jo khud-ba-khud dūsroñ ke kām meñ paḡā kare. [ho; jo darmiyān meñ hāñ ho.

Mediate, a. 1.—Bīch kī; bīchlā; darmiyānī; jo do chizoñ ke bīch meñ 2.—Bi-l-wāsta 'amal k. w.; dūsre ke zarī'e se kār-rawāyī k. w.

Mediate and immediate causes—Wujūh-i-bi-l-wāsta wa bilā-wāsta.

Mediate, v. i. Do yā zāid farīq ke darmiyān bataur unke dost-i-wāhid ke paḡnā; darmiyānī yā miyān-jī bannā; sālīs-i-bi-l-khair h.; wasātat k.; do mutanāzi'in ke mābain raf'-i-nizā' ke liye be-garazāna kār-rawāyī k.; bīch-bīchāw k. [miyān meñ paḡ-kar raf'-i-shar-karānā (jhaḡrā mīṭānā).

To mediate between parties or nations—Mutākḡhāsīmān yā qaumoñ ke dar

Mediate, v. t. Darmiyān meñ par ke karānā; apne wasile zarī'e yā was-ātāt se karānā; apne darmiyān yā bich meñ karānā.

To mediate a peace—Bich meñ par-kar sulh karānā.

Mediately, ad. Kisi ke darmiyān meñ; kisi ki wasātat se; kisi dūsre ke darmiyān (bich) meñ; ba-wasātat; kisi asl se nahīn balki far' se.

A landlord lets a holding to a tenant, and the tenant sub-lets a portion of it to an under-tenant. In this case, the sub-tenant holds his lands immediately of the tenant but *mediately* of the landlord.—Zamīndār kuchh arāzi asāmi ko detā hai aur asāmi usmeñ se kuchh apne shikmī ko. Is sūrat meñ asāmi i-shikmī kā qabza ba-darja-i-ūlā asl kāsht-kār se lokin ba-darja-i-sāni zamīndār se hāsīl hotā hai (ya'ni use apni haqqiyat zamīndār se *batuwassut asl kāsht-kār* ke hāsīl hotī hai).

Mediation, n. Wasātat; darmiyānagī; bich-bichāw; jin shakhson ke darmiyān nizā' ho unke bich meñ uske nipṭne ke liye parnā; shafā'at.

Mediator, n. Darmiyānī; mutawassit; miyāñjī; jo shakhs do farīq-i-mukhūlif ke darmiyān sulh karāne kī niyat se parē; shafā'at k. w.; sālis-i-bi-l-Mediatorial, a. Miyāñjī-mansūb; darmiyānī ke muta'alliq. [khair.

Mediatorial character—Darmiyānī (bich wāle) kī hāsiyat.

Medical, a. 1.—Tibbī; tib kī; tabābat-mansūb; 'ilāj-mansūb; dawāon se muta'alliq; fann-i-sihhat-i-amrāz se nisbat r. w.; dāktari.

The medical profession—Tabābat; peshā-i-tabābat; tabīb log; atibbā; dāktar log.

A medical dictionary—Dawāon kī lugat.

2.—Sihhat-āwar; daf'i-maraz kī quwwat r. w.; tibbī.

The medical properties of a plant—Kisi darakht kī khāsiyat-i-tibbī.

3.—Jo ta'līm-i-'ilm-i-tib ke liye mauzū' yā qāim kiya gayā ho.

Medical schools.—Woh madrase jahan 'ilm-i-tib kī ta'līm ho yā jo us 'ilm kī ta'līm ke liye qāim hoñ.

Medicament, n. Jo shai būnāriyon yā zaḥmōñ ke achchhā karne ke liye kām meñ laiyā jae; dawā; 'ilāj; lep; zamād; marham.

Medicinal, a. 1.—Jismeñ maraz ke daf' yā kam karne kī khāsiyat ho; daf' yā mukhaffī-i-maraz; sihbat-bakhsh yā mukhaffī-i-amrāz-i-jismānī; jisse badan kī bimāri dūr yā kam ho-jāwe.

2.—'Ilāj se muta'alluq; dawā se nisbat r. w.

Medicinally, ad. Dawā ke taur par; dawā kī khāsiyat rakhte huye; dawāan; sihhat-i-maraz ke liye.

Medicine, n. 1.—Dawā; 'ilāj; dārū; darmān.

2.—Tib yā 'ilm-i-tib; woh 'ilm jo insidād sihhat yā khiffat-i-maraz-i-jism-i-insānī ke muta'alliq ho; baidak.

The study of medicine—Tahsil-i-tib yā 'ilm-i-tib.

Medico-legal, a. Wāqī'āt-i-tibbī ke lihāz se qānūn se ta'alluq r. w.

MEDIETAS LINGUÆ, [Lat.] (Law). Majma'-i-ahī-jūrī jismeñ ādhe log desī hōñ aur ādhe gair mulk ke—Is qism kī jūrī us waqt mun'aqid hotī hai jab kisi gair mulk ke mulzam kī nisbat tahqīqāt-o-tajwīz darpesh ho.

Mediocre, a. Mutawassit qism kā; jismeñ darja-i-i'tidāl kī yā kam 'um-dagi ho; na bahut achchhā na bahut burā; ma'mūlī; 'ām qism kā.

Mediocrity, n. Darja-i-i'tidāl; ausat darje kī hālat; ausat darja; kuchh; kisiqadar.

Meditate, v. i. 1.—Gaur k.; kisi bāt ko fikr ko sāth sochnā; kisi bāt ko barābar sochte rahnā; kisi bāt ko dil meñ pher-phar kar ke samajh-nā; dhyān k.; sochnā; bichār k.; murāqabe meñ jānā.

2.—Irāda r.; zihn meñ r.; nīyat r.

[tajwīz k.

Meditate, v. t. Mansūba k.; irāda k.; fikr r.; dil meñ mansūba bāndhnā;
Meditation, n. Gaur; fikr-o-taammul; kisi bāt kā dhyān jo khūb yā
harābar banā rahē; barī soch; khauz; kisi bāt kī soch kā dil meñ
rahnā; istigrāq; murāqaba.

Meditative, a. 1.—Gaur-o-fikr kā 'ādī; dhyān meñ lagā rahne w.

2.—Jisse kisi bāt kā khauz pāyā jāe; jo kisi bāt ke sochne meñ
sarf ho yā uske liye munāsib ho.

Medium, n. 1.—Kisi chīz ke anjām kā zarī'a; woh shai jiske zarī'e se kisi
amr kā wuqū' ho; kisi bāt ke hone kā wasīla.

2.—Jo bīch meñ yā dūsrī chīzōñ ko darmiyān hāil ho; bīch kī chīz.

3.—Mutawassit jagah yā darja; ausat darja.

4.—Ek qism kā kāgaz jo takhminan 23 inch lambā aur 18 inch
chaurā hotā hai aur chhāpne meñ kām ātā hai. [yā kiyā jāe.

Meed, n. 1.—In'ām; mu'awaza; sila; jo kuchh liyāgat ke sile meñ diyā
Meek, a. 1.—Halīm; zūd-ranj nahīn; burdbār; mutahammil; jo bātoñ
ko bardāshht kare; mulāim-mizāj; narm-dil; mutī'; mutakabbir nahīn.

2.—Khudā kī marzi par tawakkul r. w.; sūbir aur mutahammil.

Meet, v. t. 1.—Milnā; mulāqāt k.; do mukhālif jawānib se ā-kar ekaṭṭhā
h.; rū-ba-rū yā dū-ba-dū h.; chār-chashm h.; do shakhsoñ kī nazroñ
(ānkhōñ) kā chār h.

[uske bhāyī se sarak par mulāqāt huyī.

He met his brother on the road—Woh apne bhāyī se sarak par milā; usse aur

2.—Larāyī meñ bāham milnā yā muqābil h.; muqābala k.

The armies met each other—Faujōñ bāham muqābil huyīñ.

3.—Pānā; pahunchnā; kisi par nūzil yā wāqī' h.; milnā.

The criminal has met the punishment he deserved—Mujrim ne woh saza
pāyī jiskā woh saza-wār thā; us mujrim kī saza-i-munāsib huyī.

4.—Kisi ke haq meñ ri'āyat k.

To meet half way—(a) Fāsila-i-mu-āwī se ākar bāham milnā. (b) Badarja-
j-musāwī murā'at k.; āpas meñ kuchh kuchh chhoṛ-chhoṛ-kar barābar ho-
jānā—To meet an argument—Kisi baḥs ko rad k.; kisi hujjat kī tardīd k.;
kisi dalīl kā jawāb d.

Meet, v. i. 1.—Ekaṭṭhā ho-jānā; nazdīk pahunch jānā; sāth ho-jānā; ek
dūsrē se mil jānā; chār-chashm dū-ba-dū yā muqābil ho-jānā; mulā-
qāt h.; milnā.

My friend and I will meet on the road—Mujh se aur mere dost se sarak par
mulāqāt ho gī; merā aur mere dost kā sāth rāste meñ ho-gā. [larāyī h.

2.—Larāyī meñ bāham muqābil h.; muqābale meñ ānā; muqābala yā

The armies met at Cabul—Faujōñ Kābul meñ bāham muqābil huyīñ; faujōñ
kā muqābala Kābul meñ huā; faujōñ ke mūbāin Kābul meñ larāyī huyī.

3.—Yakjā h.; ekaṭṭhā h.; jam' h.; baṭurnā; jālsa k.

The council met at 10 o' clock—Kauūnsal ke log das baje jam' huye; arbāh-
i-kauūnsal kā jālsa das baje huā.

To meet with—(a) Milnā; āge par jānā; sāmne par jānā; ā-parnā. ⚡ Often
with the sense of an unexpected event. We met with many things worthy of
observation—Ham logoñ ko bahut si chīzōñ jo lihāz ke qābil thīñ mil gayīñ;
lihāz ke qābil bahut si chīzōñ ham logoñ ke sāmne par gayīñ. (b) Mulāqī h.
suhbat meñ sharīk h.; sāth h.; milnā.—He shall meet with us there—Woh
ham logoñ se wahāñ par milegā; uskā sāth ham logoñ se us jagah ho-gā.
(c) Kisi āise nuqsān wagaira kī sahnū jiskī ummed pahle se na ho; kisi balā

meñ daf'atan parjānā (mubtalā yā giriftār ho-jānā).—To 'meet with a fall—Yakāyak gir parnā.—To meet with a loss—Daf'atan nuqsān uṭhānā. (d) Muqābala k.; sahnā; kisi balā meñ parnā.

Meet, a. Munāsib; sazāwār; hasb-i-hāl; lāiq; kisi kām yā maqsad ke anjām ke lāiq; taiyār yā durust; subhite kā.

Meeting, n. 1.—Yukjā h.; ijtīmā'; ch'ir-chashmī; mulāqāt; didār; wisāl. A meeting of friends—Dostōn kā yakjā h.; ijtīmā'-i-ahbāb; didār yā wisāl-i-ahbāb; ahbāb ki mulāqāt.

2.—Jamū'at; majma'; log jo ekaṭṭhā hoñ; jalsa; mahfil; sabhā.

The meeting was numerous—Majma' kasir thā; bahut se log ekaṭṭhā the.

—The meeting dissolved at sunset—Gurūb-i-aftāb ke waqt jalsa baṭkhast hoā; āftāb dūbne par mahfil (sabhā) uṭhī.

Melancholy, n. Mālīkhūiyā; ranj ke sadme se dil kī pazhmurdagi; afsur-dagi-i-khātir; udāsī; malāl; tabī'at kā bahut aur barābar murjhāyā (udās) rahnā; udāsī jo shiddat se aur hardam ehhāyī rahe.

Melancholy, a. 1.—Udās; afsurda-dil; pazhmurda-khātir—jaise shakhs.

2.—Jo 'adatan magmūm (udās) rahe—jaise tabī'at; ranjida; tārik.

3.—Āfat-nāk; ranj-āwar; gam-nāk; jisse koyī saḡht balā paidā ho khwāh kisi bare ranj kā sāmnā ho.

MELEE, n. (mī-lā') (Fr.) Larāyī jismen lārne wāle bīham maḡhlūt ho-jāen; dhūngā-mushṭī; hāthā-bāñhī yā hāthā-pāñī; haugāma; larāyī jis-men donōñ farīq hāthōñ-hāth lāren; muṭhbher.

Meliorate, v. t. Aur achchhā k.; bihtar banānā; taraqqī d.; aur 'umda k.; mulāim k.; kam talḡ aur nā-guwār kar- d.

Mellow, a. 1.—Narm; mulāim; saḡht karāḡht chimṛī yā karā nahīn.

2.—Pukhtagī se mulāim; gudāz; gulgulā; pukhta; rasīda; pakkā.

A mellow apple—Seb-i-gudāz yā pukhta; seb jo pak kar mulāim ho-gayā ho.

3.—Narm; mulāim; saḡht nahīn; dhañsāū; bhurbhurā.

A mellow soil—Mulāim zamīn; bhurbhuri mittī.

4.—Jo hawās-i-khamsa ko karāḡht yā nā-guwār na ma'lūm ho; mulāim; 'umda; nāfis; nāzūk; latīf.

“Said of sound, colour, flavour, and the like.” Webster.

5.—Khūb pukhta; sin-rasīdī; khush yā khush-mizāj; mahzūz.

6.—Nashe se masrūr; nashe ke surūr meñ; kisiqadar maḡhmūr; nashe meñ chūr nahīn; madh-mātā.

Mellow, v. t. 1.—Pakānā; pukhta k.; pukhtagī ko pahuñchānā; pakākar mulāim kar d.; 'umda aur nāfis kar d.; pakne yā bahut dīnōñ tak rahne kī wajh se kisi shai kī saḡhtī ko raf' kar-d.

2.—Narm k.; tor d.; chūr chūr kar d.

Earth is mellowed by frost—Pāle se mittī narm yā bhurbhuri ho-jātī hai.

Mellow, v. t. Mulāim ho-jānā; paknā; ghul jānī; narm ho-jānā; pukhta ho-jānā; 'umdagī ko pahuñchānā; dimāg ko pahuñchānā.

Fruit, when taken from the tree, soon mellow—Phal jab darāḡht se ṭūṭtā hai jald pak jātā hai.—Wine mellow with age—Dīn pākar sharāb 'umda ho-jātī hai; joñ joñ dīn guzarte haiñ sharāb apne dīmāg ko pahuñchti jātī hai (usmeñ 'umdagī ātī jātī hai).

Melodious, a. Khush-ilhīn; khush-āwāz; surilā; sunne meñ achchhā; mīṭhā yā mīṭhī [khush-ilhānī; khush-nawāyī.

Melody, n. Sur chāhe gīne meñ ho yā bajāne meñ; lai; rāg; tarāna;

Melt, *v. t.* 1.—Galānā; ghulānā; pighlānā; toghlānā; kisi munjamid shai ko garmī ke zari'e se raqīq yā saiyāl k.; pānī kar-d. [narm kar d.]

2.—Muhabbat rahm yā ham-durdī wagaira se mulāim kar d.;

3.—Kamzor kar d.; za'if kar d.; kisi shai kī mazbūtī ko bāqī rahus na d. [jānā; saiyāl ho jānī; pānī ho-jānā.]

Melt, *v. i.* 1.—Gal jānā; ghul jānā; pighal jānā; toghal jānā; raqīq ho

2.—Narm mulāim yā halīm h.; pighal jānā; pasījuā; muhabbat wagaira se narm ho-jānā; kamzor ho-jānā; shikast ho-jānā yā tūṭ jānā; riqqat ā-jānā; mar'ūb ho-jānā.

Member, *n.* 1.—'Azw; ang; masalan hāth pair kān ungli wagaira.

2.—Kisi jamā'at yā guroh kā ek shakhs; yake-az-arbāb-i-majlis wagaira; kisi jamā'at kā sharik; woh shakhs jo kisi majme' meñ shirkat rakkhe; kisi jalso kā sharik (uskā ek rukn); mimbar. [mimbarī.]

Memberships, *n.* Shirkat-i-jalsa; kisi jamā'at yā guroh meñ sharik h.;

Memento, *n.* Ishāra; kināya; imā; kisi bāt kā sochānā; yād-dihī; yād-dilāno ke liye ittilī; woh shai yā amr jisse koyī bāt yād āye.

Memoir, *n.* 1.—Tazkira yā sarguzasht; woh hālāt jo likhno wālo ke zāti tajribe aur yāddāshst se likhe jāen; kisi amr ke sawānih jismeñ sāniha-nigār khud bhī sharik rahā ho; bilā-tartīb aur nā-mukammal dāstān.

2.—Kisi shakhs kā sarguzasht; sawānih-i-'umrī; beshtar woh sawānih-i-'umrī jinmeñ tartīb aur takmil kā lihāz khās taur par na rakkhā jāe.

3.—Kisi shai-i-qābil-i-libāz kī kaifiyat; kisi shai ke muta'alliq tah-qiqāt kī kaifiyat-i-tahrīrī; kisi jamā'at kī rūdād aur kār-rawāyī.

Memorable, *a.* Yād rakhne ke lāiq; mashhūr; ma'rūf; muuntāz; nāmwar; qābil-i-yād.

Memorandum, *n.* 1.—Jis shai kā yād rakhnā manzūr ho uskā nawishta; yād-dāshst; kisi bāt kī yād-dihī ke liye mukhtasar tahrīr; khulāsa.

2.—(Law) Kisi mu'āmalā kī mukhtasar yād dāshst-i-tahrīrī yā kisi dastāwez kā khāka; wasīqa jo ba-tarz-i-mukhtasar aur mujmal likhā jāe.

Memorandum-book—Kitāb jismeñ yād-dāshst ke liye bāteñ likh lī jātī hātī; yād-dāshst kī kitāb.

MEMORIA TECHNICA, *n.* [Lat.] Woh tadbīr jo hāfize ko madad dono ke liye kī-jāwe; woh bāt jo kisi shai ke yād rakhne ke liye soch

Memorial, *a.* 1.—Yādgār; jisse koyī bāt yād raho. [kar nikāl jāe.]

2.—Jo yād raho; jo bhulā na ho.

Memorial possession—Qabza jiski kaifiyat wāqifin ko yād ho.

Memorial, *n.* 1.—Woh shai jo kisi shakhs yā sānihe wagaira kī yādgār ke liye muqsūd ho; aisi chiz jiske zari'e se koyī dūsri chiz yād rah sako; yādgār.

2.—Wāq'āt kī kaifiyat-i-tahrīrī jo majma'-i-wāzi'an-i-qawānīn yā dūsre majm'e yā shakhs ke huzūr meñ bhoji yā pesh kī jāwe; sarāhat -i-wāq'āt jo darḥwāst ke shumūl meñ pesh kī jāe; 'arz-dāshst; wājibu-

Memorialist, *n.* 1.—'Arz-dāshst likhno w. [1-'arz; 'arzi.]

2.—Woh shakhs jo majma'-i-wāzi'in-i-qawānīn khwāh kisi dūsre majme' yā shakhs ke huzūr meñ koyī 'arz-dāshst pesh karo; sāil.

Memorialize, *v. t.* Kisi ke huzūr meñ 'arzdāshst yā wājibu-l-'arz guzrānnā khwāh pesh k.; wāq'āt kī kaifiyat 'arzi ke zari'e se pesh k.

MEMORITER, *ad.* [Lat.] Hāfize se; yād se; zihn se.

Memory, *n.* 1.—Hāfiza; quwwat-i-hāfiza; woh zihni quwwat jiske zari'e se khayālāt yā wāq'āt-i-guzashta kā 'ilm qāim rahe; sudh; chet.

To escape from memory—Bhūlnī; bhūl jānā; yād na rahnā.

2.—Woh zamāna jiske andar guzrī huyī bāteñ yād rah sakeñ; woh muddat jiske mābain wāqī'āt-i-guzashta kā 'ilm qāim rahe yā rah-sake; yād; hosh; surt.

The revolution in the Punjab was before my memory—Jis zamāne meñ inqilāb-i-riyāzat Panjāb meñ huā woh merī yād se bāhar hai (mujhe yād nahiñ ātā)

—The revolution in Cabul was within the author's memory—Kābul meñ inqilāb-i-saltanat us waqt huā jo musannif ko yād hai (yā yād ā-saktā hai).

3.—Kisi shakhs yā mājare kī yād jo zamāna-i-ba'd tak qāim rahe; bāteñ kā piche se barābar yād rahnā; bhūl na jānā; yād rakhe jāue kī hālat; farāmoshī se barāst. [lānā yā zāhir k.; dhāmkanā; dhāmki d.

Menace, v. t. 1.—Kisi par āfat nāzil karne kī ragbat yā uskā irāda dekh-
[ ] "Usually followed by *with* before the event threatened." Webster.

2.—Kisi ko dhāmki d.; darānā dar dekhānā yā mukhawwaf k.; khauf-zada k.; kisi ke dil meñ is bāt kā khayāl paidā karānā kī fulāñ shakhs ham se badī karegā [dhāmki; tahdid; taḥwif; ghurki; ānkheñ dekhānā.

Menace, n. Kisi āfat ke nāzil karne kī khwāhish yā uske irāde kī numāish;
Mend, v. t. 1.—Marammat k. masalan kisi tūṭī phaṭī bigrī sarī gali waguira chīz kī; jo chīz kisiqadar kharāb ho-guyī yā bigar gayī ho usko phir se durust kar d.; paiwand lagānā, jor lagānā; phir se sudhārnā yā murattab k. [re kī marammat k.

To mend a road—Tūṭī sarak kī marammat k.—To mend a garment—Phaṭe kap-

2.—Hālat-i-sihhat meñ az sar-i-nau kar d.; badal kar aur acchhā kar d.; ṭhik yā durust kar d.; islāh k.; jald jald barhānā; tez k.

To mend a feeble or broken constitution—Kamzor yā ukhre huye jism ko phir se sahih-o-salim k.—To mend one's manners—Kisi ke atwār kī islāh k.; kisi kī

3.—Madud d.; turaqqī d.; bihtar k. [chāl sudhārnā.

This plausible apology does not mend the matter—Is rāst-numā ma'zarat se is mu'āmla meñ bihtari nahiñ hoti; is ma'zarat se jo zāhir meñ durust hai bigrī huyī bāt hin nahiñ jāti. [raqqī pānā.

Mend, v. i. Bihtar h.; pahle se acchhā h.; bihtari kī hālat meñ h.; ta-
A sick man mends (is convalescent)—Bimār shakhs rū-ba-sihhat hotā hai (ya'nī uski tabī'at acchhi hone lagti yā sihhat par āti hai).

Mendacious, a. Dagā-bāz; dhokhā dene kā 'ādī; kāzib; darog go; jhūṭhā.

Mendacity, n. Dagābāzi; dhokhā dene kī khwāhish yā uski taraf ināilān; jhūṭh kahne kī 'ādāt; darog-goyī; jhūṭhāyī.

Menial, a. 1.—Naukarōñ ke muta'alliq; mulāzimīn-i-khāngī se nisbat r. w.; khidmat-gārōñ se mansūb; zalil; chhoṭā.

These men are employed to perform only menial offices—Yah log sirf un kāmōñ ke karne ke liye muta'aiyan haiñ jo khidmatgār kiya karte haiñ; yah log sirf chhoṭe chhoṭe kāmōñ (khidmāt-i-adnā) ke liye muqarrar haiñ.

2.—Naukarōñ ke zirge se muta'alliq; silsila-i-khuddām se muta'al-liq yā yake-az-khuddām; ek shāgird-pesha; chhoṭī chhoṭī khidmateñ k. w.; khidmat-guzār yā khidmatī. [mat ke liye muta'aiyan ho.

A menial servant—Naukar; chākar; khidmatgār; shāgird; woh mulāzim jo khid-

Menial, n. 1—Vide menial servant.

2.—Kamīna; aisā shakhs jiski chāl yā tabī'at zalil (nīchi) ho.

MENSA, n. (Lat.)—

A mensa et toro—(Law) Sone aur khāne se. Ek qism kā talāq jisko zari'e se

zaujatain (jorū aur khasam) meñ 'alāhidagī to ho-jāti hai par shādī kā rishta nahīn tūttā. [matlab.

MENS LEGIS, (Lat.) Manshā-i-qānūn; nafs-i-qānūn; qānūn kā asl
Mental, a. Dil kā yā ki; dilī; zihnī; 'aqlī; mudrika; samajh ke muta-
'alliq. [sarāsarī tarīq par kuchh kahuā.

Mention, n. Yād-dihī; tazkira; zikr; mazkūr; charchā; kisi shai kī nisbat
To make mention of—Tazkira yā zikr k.; mazkūr k.; charchā k. yā chālānā; kisi
shakhs yā chiz kī nisbat sarāsarī taur par kuchh kahuā; bat chālānā.

Mention, v. t. Kisi kā tazkira k.; kuchh thorī sā kah-kar mas'alan nām
wagaira le-kar kisi kī taraf mukhātab karānā; kisi ko yād dilānā; kisi
kā zikr-i-mukhtasar k.; nām l.; kuchh kah d.; kisi wāq'ā-i-khās kā za-
bānī kahuā yā likhnā.

Mentionable, a. Tazkire ke qābil; zikr ke lāiq; jiskī charchā kar-sakeñ.

Mercantile, a. Saudāgaroñ yā unke kār-o-bār se muta'alliq; tijārat se
mausūb; ajnās kī kharīd-o-farokht se ta'alluq r. w.; mahājani; tijāratī;
tirājat k. w.; saudāgari k. w.

Merchandise, n. 1.—Saudāgari; tijārat; bewpār yā hyāpār.

2.—Ashyā-i-tijārat; saudāgari kā māl; jo kuchh saudāgar log kharīd-
farokht kareñ; asbāb; ajnās; māl; saudā; saudā-sulf.

“Provisions daily sold in market, horses, cattle, and fuel, are
not usually included in the term, and real estate never.” Webster.

Merchant, n. Barā saudāgar; tājir-i-kalān; jo shakhs chizeñ is garaz se
kharīd kare ki unheñ phir beche; jo shakhs asbāb kharīd-farokht kiya
kartā hai; saudāgar; bewpārī yā baipārī; banjārā.

Merchant-man, n. Saudāgari kā jahāz; tijārat kā jahāz; woh jahāz jispar
asbāb lad-kar dūstre mulkoñ meñ jāwe.

Distinguished from a man-of-war.

[sab.

Merchantry, n. Saudāgaroñ kī jamā'at; kul saudāgar; jitne tājir hoñ woh

Merciful, a. 1.—Rahīm; jismeñ rahm ho; jo rahm kare; jo mujrimoñ
par rahm kar-ke unke jarāim mu'af kar-de; jo af'al-i-had kī sazā-dihī
par rāgib na ho. [kā dukh samjhe.

2.—Izā-rasānī par māl nahīn; sang-dil nahīn; narm-dil; jo dūstroñ

Merciless, a. Be-rahm; be-pir; nā-tars; jismeñ rahm na ho; sang-dil yā
sakht-dil; jiskā dil patthar sā ho; jiskī tabī'at patthar sī ho; be-dard;

A merciless tyrant—Zālim-i-be-rahm.

[jisko tars na āye.

2.—Sang-dil; sakht; karā; jo kisi ko nā chhore; jo be-rahmī se
'amal kare. [kuchh unke sāmne pare sab ko bahū le-jāeñ.

The merciless waves—Sakht lahreñ; aisi lahreñ jo kisi ko na chhoreñ ya'ni jo

Mercurial, a. 1.—'Utārid-sifat; chust; chālāk; phurtilā; zinda-dil;
garmjosh yā qawī; musta'id. [nation—Qaum-i-zinda-dil; musta'id qaum.

A mercurial youth—Phurtilā jāwān; chust-o-chālāk jāwān—A mercurial

2.—Rupaye paidā k. w.; makkār.

3.—Simābī; jismeñ pārā ho; jiskī tarkīb pāre se ho; pāre kā.

Mercurial medicines—Dawāeñ jinki tarkīb pāre se ho; dawāeñ jismeñ pārā

Mercury, n. 1.—'Utārid; budh; dabīr-i-falak.

[milā ho.

2.—Pārā; simāb.

[dūt. Akhbār.

3.—Khabar-rasān; harkāra; woh laṛkā jo khabar lekar bhejā jāe;

Mercy, n. 1.—Rahm; rahmat; dayā; khatāoñ par chashm-poshī kī
khwāhish; jis bartāw kā mujrim sazāwār ho uske sāth usse 'umda

bartāw; mujrīm yā madyūn par tars khā-kar insāf se dar-guzarne ta'zīr ke mu'āf karne yā dāin ke baḥsh dene kī ḵhwāhish; 'afw; āmurzish; mihr; shafā'at; karam; shafaqat.

2.—Rahm ḵhwāh shafaqat kā fi'l yā uskā bartāw; dard; tars; narmī; mulāimat; tarāhhum.

To be, or to lie, at the mercy of—Kisī ke iḵtiyār meḥ bil-kul h.; kisī ke rahm yā shafaqat ke siwā aur koyī zarī'a baḥāw kā na r.; kisī ke hāth meḥ istarah h. kī wahi jo chāhe kare; sarāsar kisī ke bas meḥ yā uskī marzī ke tābi' h. *The accused is at the mercy of the Court*—Mulzam bi-l-kul 'adālat ke iḵtiyār meḥ hai; 'adālat ke rahm ke siwā mulzam ko apne baḥāw kā aur koyī zarī'a nahīn hai; woh tamāmtar 'adālat ke hāth meḥ hai 'adālat jo chāhe kare—*To cry mercy*—Mu'āf māḡnā; mu'āfi kā ḵhwāstgār h.; mu'āfi chāhuā; ma'zarat k.; yah kahuā kī mere hāl par rahm karo merī jān-baḥshī karo yā mujhe chhor do.

Mere, a. Sirf yah aur kuchh nahīn; fulān shai ke siwā aur koyī chīz nahīn; yahī yā wahi; aur sab se 'abālida; mahz; nirā; nirālā; nipaṭ; faqat; mujarrad.

Merely, ad. l.—Bi-l-kul; tamāmtar; kulliyatan; sāf-sāf; nirā.

2.—Sirf; faqat; isī tarāh aur kisī nihj par nahīn; juz iske aur kisī maqsad se nahīn; itne-hī ke liye; sarā maqsad mudda'ā yā manshū yahī hai.

I undertook this work merely for the benefit of my countrymen—Sirf (mahz yā faqat) apne ham-watanoḥ ke fāide ke liye main ne is kitāb kā taiyār k. gawārā kiya. [jazb kar d.

Merge, v. t. Garq kar d.; ḍubā d.; ek shai ko dūsri shai meḥ shāmil yā **Merge, v. i.** Garq yā mugarraḡ ho-jānā; ḍub jānā; shāmil yā jazb ho-jānā; kisī shai kā dūsri shai meḥ is tarāh mil jānā kī phir uskā patā na lage. [dūsre mu'āhade meḥ jazb yā shāmil ho-jānā.

Merger, n. (Law) Ek haqqiyat ḵhwāh mu'āhade kā dūsri haqqiyat yā **Meridian, n. l.**—Dopahar; nimroz; zuhr. [balandī; 'urāj; kamāl.

2.—Kāmyābi yā iqbālmandī wagaira kā ā'lā-tarīn martaba; auj; *Calculated for or fitted or adapted to, the meridian of*—Kisī shai ke hālāt-i-muta'alliq-i-maqūn yā uskī haisiyat ḵhwāh ḵhās zarūriyāt ke hasb-i-hāl yā uske liye munāsib—*This measure is adapted to the meridian of that country*—Yah tadbīr yā tajwiz us mulk ke liye ba-lihūz wahān ke hālāt ḵhwāh ḵhās zarūratōn ke munāsib hai.

Merit, n. l.—Nekī yā 'umdagī jiske zarī'e se koyī shakhs 'izzat yā samra-i-nek kā mustahaq hotā hai; qābiliyat; liyāqat; koyī kāḡ yā 'umda bāt jiske bā'is se 'izzat hotī yā jiskā jazā-i-nek miltā hai.

☞ "Applied to morals, to excellence in writing, or to valuable servi-

2.—Waq'at; 'umdagī; ḵhūbī; achhāyī. [ces of any kind." *Webster*.

☞ Applied to things.

3.—Woh samra-i-nek jiskā koyī mustahaq ho; haqq-i-wājib; samra-i-liyāqat; woh shai jo koyī mihuat yā liyāqat se hāsil kare.

4.—*pl.* Husn-o-qubh; rūḍād; haqqīqat-i-hāl.

Merit, v. t. l.—Musta'idī yā husn-i-ḵhidmatī ke zarī'e se hāsil k.; mustahaq h.; lāiq h.; saẓāwar h.; bataur in'ām ke talab karne kā haq r.

2.—Wājib h.; lāiq h.; mustaujib h.; saẓāwār h.; shāyān h.

☞ In an ill sense.

Every violation of law *merits* punishment—Qāḍūn kī har ek k̥hilāf-warzī wā-jibu-t-ta'zīr (sazā ke lāiq) hotī hai.

Meritorious, *a.* Shāista; bāista; in'ām yā 'izzat 'ke lāiq; mu'āwaze ke qābil; 'umda; lihāz ta'zīm yā nāmwarī wagaira ke lāiq.

Meritorious services—K̥hidmāt-i-shāista yā bāista; 'umda 'umda yā achhe kām.

Merriment, *n.* K̥hushī; khel jiske sāth shor-o-gul bhī ho; chuhāl; hañsī-thaṭṭhe yā gul-gapāre ke sāth k̥hushī.

Merry *a.* 1.—K̥hush aur pur-shor; k̥hushī se shor machātā huā; tihāyat zarīf aur k̥hush-mizāj; masrūr; bashshāsh; itnā k̥hush kī qahqahā mār

2.—Jisse hañsī yā k̥hushī paidā ho. [ke hañs uṭhe.

A merry jest—Aisā thaṭṭhā jispar koī hañs uṭhe yā k̥hush ho—To make merry—K̥hush h; bashshāsh yā mahzūz rahnā; hañsī-k̥hushī se khānā-pinā; khāte-pite aur qahqahē uṭe jānā.

Mesh, *n.* Jāl kā sūrākh; jāli; shabka.

Mesne, (meen) *a.* (*Law*) Darmiyānī; bēch kā; mutawassit.

Mesne process—Hukmnāma yā kār-rawāyī-i-darmiyānī; woh kār-rawāyī jo kisi muqaddame ke ibtidā aur intihā (shurū' aur ākhir) ke darmiyān ho; kār-rawāyī-i-mutawassit—*Mesne profits*—Wāsilāt; zar-i-wāsilāt; jāedād-i-gair-manqūla kā manūf' jo aiyām-i-be-dakhli-i-nājiz kī būbat uske mālīk ko milā hai; arfīzī wagaira kī āmadānī jo be-jā mudākhalat karne wālē ko hāsīl huyī ho aur jisko mālīk-i-zī-haq mudākhalat-i-bejā kī nālīsh meñ dilā-pā saktā hai.

Mess, *n.* 1. Jis-qadar khānā ek martaba pakāyā yā khāne ke liye chunā jāe; shakhs-i-wāhid yā ashk̥hās-i-muta'addid ke ek martaba khāne ke liye gizā. [khāne ke liye sāmne rakkhī jāe.

A mess of pottage—Jis-qadar gosht aur sabzī (tarkārī) ek martaba pakāyī yā

2.—Woh log jinkā khānā yakjāyī taiyār hotā hai aur jo ekaṭṭhā khāte hañ; k̥husūsan faujī afsar jo ek-hī dastar-k̥hwān par (ekaṭṭhā yā bāham) khāte hañ.

3.—Khichrī; mukhtalif chīzēñ jo be-tamizī se bāham maṭhlat kar dijāwēñ; intishār; paresānī; khalt-malt; ghāl-mel; gad-mad.

By mixing these papers together, he has made a mess of them—In kāgazāt ko bāham milā-kar usne bataur khichrī ke kar diyā; khalt-malt karke usne in kāgazōñ ko muntashar kar diyā. [piyāla h.; ekaṭṭhā khānā khānā.

Mess, *v. i.* Khānā; ek sāth khānā; ham-ta'ām h.; ham-nawāla-o-hum-

Message, *n.* Koyī tahrīrī yā zabānī ittilā' yā k̥habar wagaira jo ek shakhs dūsre shakhs ke pās bheje; paigām; payām; k̥habar; sañdesā; samāchār.

Messenger, *n.* K̥habar lejāne w.; nāmabar; qāsīd; paigām-bar; harkāra; jo shakhs zabānī yā tahrīrī ittilā' k̥habar yā da'wat kā k̥hat wagaira pabunehāwe.

Messuage, *n.* (*Law*) Makān-i-maskūna ma' 'imārathā-i-mulhiqa wa sahn wa arāzī i-muttasila jo usī gharāne ke logoñ ke sarf ke liye maṭhsūs hoñ; rahne kā makān aur woh dūsre makānāt aur sahn wagaira jo uske muta'alliq hoñ.

Metal, *n.* 1.—Filz; dhāt—jaise sonā chāñdī tāñbī lohā jasta wagaira.

2.—Kankar yā patthar ke reze jo sarak par bichhāye jāto hañ.

Metal, *v. t.* Sarak wagaira par patthar ke reze yā kankar bichhānā.

Metallic, *a.* Dhāt kā; filzī; dhāt kī māniñd.

Mete, *n.* Paimāñsh; had; sarhad.

☞ Used chiefly in the plural, in the phrase *metes and bounds*.

To divide an estate by *metes and bounds*.—Kisi mahāl (haqqiyat-i-arūzī) ko paimānsh aur had-bandī ke zarī'e se taqsim k.

Method, n. 1.—Tartīb; kisi bāt ke karne kā bā-qā'ida tarīq yā tarz; tarz-i-khās; nafsu-l-amr ke izhār yā tahqīqāt kā 'aqlī tarīq; qā'ida; nazm; taur; dhang; dhab.

Without *method*, business of any kind will fall into confusion—Be-gair tartīb ke har tarah kā kām muntashar ho-jūegī; bad-nazmī har shai ko muntashar kar-degī.

2.—Silsila jo kisi shakhs ke liye maḥsūs ho; safāyī aur wazāhat se kisi shai kā pesh k.; nazm tawzih yā tartīb; intizām.

Methodical, a. Bā-qā'ida murattab; munāsib aur aslī tarīq par tartīb diyā huā; aisi tarah tartīb pāye huye ki kisi shai kī tawzih meṁ madad mile; māsalsal; bā-qā'ida; bā-tartīb; tartīb-wār.

Methodical accounts—Hisāb jo bā-qā'ida murattab ho.—The *methodical* arrangement of the parts of an argument—Kisi bahs ke ajzā kī māsalsal tartīb.

Methodically, ad. Tartīb ke sūth; qā'ide se; aslī silsile ke mutābiq; aise dhang yā tartīb se ki usse taklīf na ho. [d. ki usse suhūlat ho.

Methodize, v. t. Tartīb d.; qā'ide yā silsile se durust kar-d.; aisi tartīb Middy, *n.* Nim-roz; do-pahar; zuhr; nisfu-u-nihār.

Middy, a. Do-pahar kā; zuhrī yā zuhr kā. [barābar fasl par.

Middle, a. Darmiyānī; bich kā; mutawassit; ausat kā; donoṁ taraf se The *middle* station of life—Zindagī kī hālat-i-mutawassit; na bahut amirī na bahut garibī. The *middle* course is most safe—Ausat kā tarīq nihāyat mahfūz hotā hai ya'nī kisi bāt meṁ ziyādatī khatar-nāḥ hotī hai. [pounds.

Middle is sometimes used in the formation of self-explaining compounds. **Middle-aged, a.** Mutawassit 'umr kā; adber; insān kī ma'mūlī 'umr ke qarīb qarīb nisf tak pahunchā huā; paintīs yā chālīs baras se lekar paintālīs yā pachās baras tak kā.

Middling, a. Mutawassit rutbe hālat qad yā sifat kā; donoṁ taraf se yak-gūna barābar; na bahut ziyāda na bahut kam; darmiyānī; bich kā; ma'mūlī; rāsī; ausat darje kā; na bahut ā'lā na bahut adnā.

Midnight, n. Nisfu-l-lail; ādhī rāt; rāt ko hārah bajē; nisf shab.

Midnight, a. 1.—Ādhī rāt kā; nīm-shabī; jiskā wuqū' nisfu-l-lail meṁ ho.

Midnight studies—Woh tahsil-i-'ilm jo nisf shab ko kī-jāe; ādhī rāt kā likhnā parhnā. [bahut hī yā nipat āndherā.

2.—Utnā āndherā jitnā ki ādhī rāt ko hotā hai; nihāyat tārīk;

Midst, n. Darmiyānī yā bich kā hissa; darmiyān; bich.

In the midst of—Darmiyān meṁ; kisi shai se ghire rahne kī hālat meṁ; kisi shai meṁ inbtalā rahne kī hālat meṁ; jis hālat meṁ kisi shai kā nihāyat hujūm rahe; us hālat meṁ jab kisi shai kā saḥt galaba rahe; 'ain kisi bāt ke darmiyān yā bich meṁ.

Midwife, n. Dāyī-janāyī; woh 'aurat jo dūsri 'auraton ko larḳā janne ke waqt madad de; 'aurat jo larḳe janāne ke fan meṁ māhir ho; qābila.

Midwifery, n. 1.—Larḳā janāne kā fan.

2.—Larḳā janānā; larḳe kī paidāish meṁ mu'yīn h.

Mien, n. Nazar; waz'; dhang; tarīq; zāhiri sūrat; chāl; chāl-dhāl; chalan.

Might, n. Jismānī yā zihnī quwwat khwāh tāqat; irāde yā khayāl kī mazbūti; kisi kām ke anjām kā zarī'a yā wasīla; qābiliyat; istitā'at; zor; maḥdūr; qābū.

To do a thing with all one's *might*—Koyī bāt apne hatta-l-māqdūr k. (uske karne meṁ koyī daḳīqa uṭhā na r.)—*With might and main*—Jahān tak zor

quwwat yā tāqat ho; jabān tak koshish ho-sake; hatta-l-maqdūr; zor bhar; jabān tak ban pare; hatta-l-imkān; qūbū bhar.

Mightily, ad. 1.—Zor se; barī tan-dihī se; quwwat se; mazbūtī se; barī koshish yā musta'īdi se. [quial.]

2.—Bahut yā bahut hī; nihāyat; ba-darja-i-gāyat; bahadde (Collo-

Mighty, a. 1.—Barā mazbūt; nihāyat zorāwar; qawī; tez; waq'at r. w.

2.—Bahut barā; qad tāsir yā sifat meñ barā; aham; 'azīm.

3.—Jisse quwwat zāhir ho; jo tāqat ke zor se kiyā jāe; 'ajīb-o-

4.—Nihāyat 'umdā; achchhā; barā. [garib.]

Mighty, ad. Bahut yā bahut hī; nihāyat; az-bas; az-had (Colloquial).

Migrate, v. i. 1.—Sukūnat ikhtiyār karne kī garaz se ek mulk yā riyāsāt se dūsre mulk yā riyāsāt meñ jānā; tabdīl-i-sukūnat k.; naql-i-watan k.; sukūnat-i-mustaqil yā chand roz ke liye ek mulk ko chhor-kar dūsre mulk meñ jā-rahūā. [Webster.]

☞ "To change residence in the same city or state is not to migrate."

2.—Mausim-i-khizān meñ thandhe mulk se garm mulk meñ jānā aur phir fasl-i-bahār meñ palāt ānā—jaise parindon kā.

Migration, n. Ek bādshāhat riyāsāt yā mulk ko chhor ke dūsre bādshāhat wagaira meñ sukūnat-i-dawāmī yā 'arizī ke liye jā-basnā; naql-i-watan; naql-i-makān. [jākar rahne w.]

Migratory, a. 1.—Naql-i-watan k. w.; ek mulk se dūsre mulk meñ

2.—Gardinda; ghumantā; charāyī ke liye kabhī dūsre jagah jāne w.; garm mulk se thandhe mulk meñ jāne w.

Mild, a. 1.—Rahm-dīl; jiskā dil mulāim aur salīm ho; salīmu-t-tab'; mīhrbān; rahīm; shafaqat-farmā; karā sakht yā sang-dīl nahīn.

2.—Jisse sakhtī yā turshī zāhir na ho; jisse mīhrbānī pāyī jāe; jismeñ karāyī na ho; 'ināyat kā yā kī. [kī nazar.]

A mild look—Aisi nazar jisse sakhtī zāhir na ho; nazar-i-'ināyat; mīhrbānī

3.—Karūā tez kāṭ karne wālā yā qawī nahīn; jiskā 'amal kam ho; tez khatṭā yā talkh nahīn; musakkin; mulāim yā halkā.

A mild liquor—Halkī sharāb; sharāb jo tez karwī yā qawī na ho.—A mild cataplasm—Halkā lep; lep jo kāṭ na kare; zamād jisse taskin ho.—A mild cathartic or emetic—Dast yā qai kī halkī dawā; dast yā qai kī dawā jismeñ hiddat yā shiddat na ho. [shadīd nahīn.]

4.—Narm; jo hawās-i-khamsa ko bhalā ma'lūm ho; tund yā A mild air—Dhīmī hawā; bād-i-tund yā shadīd nahīn.—A mild light—Dhīmī raushnī; bahut tez yā karī raushnī nahīn.

☞ Sometimes used in the formation of self-explaining compounds.

Mildness, n. 1.—Mulāimat; narmī; hilm; burdbārī; rahm; sakhtī wagaira se 'amal na k.; bhalā ma'lūm d.; khush-guwārī.

2.—Girmī-sardi kā i'tidāl par h.; i'tidāl; achchhī hālat.

Mile, n. 5280 fīṭ kā fāsila; 1760 gaz khwāh 80 jarīb kā fāsila; ādh kos.

Mileage, n. Safar kā bhatta ba-hisāb-i-fī-mīl.

Milepost, } n. Mil-numā sitūn yā patthar; woh sitūn yā patthar jo kī

Milestone, } mīl ke fāsile par nasab kiyā jāe.

Military, a. 1.—Jangī sipāhiyon khwāh hathiyār yā larāyī se ta'alluq r. w.; umūrāt-i-jang se muta'alliq; fanjī harbī yā jangī.

A military appearance—Sipāhiyāna sūrat; jangī sūrat.—Military discipline—Qā'ida-i-fauji; jangī intizām.

2.—Sipah-garī par māmūr; jiske ta'alluq hathiyār chālāne kā kām ho; lashkarī; 'askarī; jangī; jarrār.

A *military* man—Sipāhī; faujī; lashkar; jāngī shakhs.

3.—Sipāhiyāna; jāngī; jo sipāhī ke liye muzaiyib ho.

Military bravery—Sipāhiyāna dilerī.—*Military* virtue—Aisi neki yā khūbī jo sipāhī ke liye mauzūn ho.

4.—Jo sipāhiyāna khidmāt yā bare bare kāmōn ke anjām se hāsil ho. *Military* renown—Woh shuhrat yā nām-wari jo ba-haisiyat-i-sipāhī achchhe achchhe kāmōn ke anjām se hāsil ho; sipāh-garī ki shuhrat.

5.—Dastūr yā qā'idā-i-faujī ke mutābiq; fauj ke rawāj ke muwāfiq. The conduct of the officer was not *military*—Us afsar kā tariq fauji dastūr yā qawā'id ke mutābiq na thā; us afsar ki chāl dastūrāt-i-lashkari ke khilāf thī.

Military tenure—Aīzī jo kisi ko khidmāt-i-jāngī ke anjām ke shart par di-jāe; zamīn jo kisi ko is wa'de par mile ki woh laṛayī ke waqt laṛegā.

Military, n. Kul sipāh; fauj; lashkar; ahl-i-saif.

Militate, v. i. Mukhālif h.; mutazād yā gūr-munāsib h.; kisi ke khilāf h. yā 'amal k; muzir h.; mazarrat pahunchānā.

Used with *against*.

Militia, n. Kisi riyāsāt meñ woh log jinke nām sipāhiyōn meñ likhe hon aur jinko qawā'id wagaira karni partī ho par sipāhgari kā kām unse sirf ashadd-i-zarūrat meñ liyā jītā ho.

“Distinguished from regular troops, whose sole occupation is war or military service.” *Webster*.

Mince, v. t. 1.—Kāt kāt kar bahut chhote chhote tukre kar-d.; bārik kātānā. To *mince* meat—Gosht ko qina k.; gosht ko kofta k.; gosht ko kāt-kar bārik k.

2.—Chabā chabā ke bātēn k.; zabānī adā karne meñ kisi mazmūn ko ghatā d.; muḥtasar kar-d.; kāt l.; chhor d.; alfāz yā 'ibarat meñ qat'-burid k.; ādhī bāt kahnā aur ādhī nahīn.

Mince, v. i. 1.—Chalne meñ dūr dūr yā lambe lambe qadam na r.; khirāmān khirāmān chalna; nazākat se chaluā; aṭhākiliyōn se chaluā; maṭakte chaluā; apnī chāl-ḡhīl meñ banāwaṭ r.

2.—Āhistagī se boluā; nazākat se bāt k.

Mind, n. 1.—Niyat; manshā; irāda; maqsad; qasd; garaz.

He did this with a wicked *mind*—Yah bāt usne burī niyat yā irāde se ki.

2.—Ragbat; khwābīsh; marzī; tabī'at; chāh.

I wish to know your *mind*—Main tumhāri khwābīsh yā marzī jānā chāhtā hūn. He had a *mind* to go—Uski khwābīsh jāne ki thī; woh jāyā chāhtā thā.

3.—Rāe; tajwīz; khayāl; 'aqīda.

To express one's *mind*—Apnī rāe zāhir k.—To be of one *mind*—Muttafiq-rāe h.; chand shakhsōn kā kisi amr ki nisbat tajwīz-i-wāhid k.; ek dil h.

4.—Hāfiza; yād; yād-dāshit.

To put one in *mind*—Kisi ko yād dilānā.—To call to *mind*—Yād k.; soch kar phir se yād k.—To be out of one's *mind*—Kisi bāt kā bhūl jānā (uski yād na r.).—Time out of *mind*—Woh zamāna jo yād na rahe; imtidād-i-lā-ta'ad; muddat-i-darāz; zamāna jo yād ke bāhar ho.

5.—Insān meñ quwwat-i-fahm yā quwwat-i-mudrika; bātōn ke samajhne yā unke sabab ke daryāft karne ki tāqat; 'aql; hosh; zih.

A sound *mind*—'Aql-i-salīh yā salīm.

6.—Qalb; dil; khātir; zamīr.

[uā; dil meñ ṭhahrā lonā.

To make up one's *mind*—Apnī rāe yā tajwīz qāim k.; musammam irāda k.; ṭhān-

Mind, v. t. Kisi shai ki taraf muḥātab h.; kisi chiz par dhyān yā dil lagānā; tawajjuh se nazar k.; aham tasawwur k.; barī bāt samajhūā

(jānū yā khayāl k.); lihāz k.; khayāl k.; mānā; hukm bajā lānā; ta'mil-i-irshād k.; kisi kī taraf itā'at kī nazar se mukhātab rahnā.

Never mind—Iskā lihāz na karo; iskā khayāl mat karo; kuchh muzāqa nahīn; kuchh harj nahīn; kyā muzāqa; koyī yā kuchh bāt nahīn; koyī harj kī bāt nahīn; kuchh parwāh nahīn; kyā parwāh; jāne do; chalo ho chukā; khair.

Minded, *a.* Rāgib; māl; chāhuc w.

[*minded*, &c.

Minded is much used in composition; as, *high-minded*; double-**Mindful**, *a.* Mutawajjib; jo kisi bāt par fikr se khayāl rakkhe; jo kisi bāt ko yād rakkhe; lihāz r. w.; khayāl r. w.

Followed by *of*.

Mine, *n.* 1.—Kān; khān; ma'dan; zamīn meñ woh gār jahān se filziyāt yā dūse ma'daniyāt khod-kar nikāle jāte haiñ. [are taken.

Distinguished from *quarries*, or the pits from which stones only

2.—Surang; qal'a wagaira ke andar yā uske niche woh jagah jahān garhā khod-kar bīrat bhar dete haiñ tāki jab usmeñ āg lagā deñ woh qal'a yā dūsi shai barhā l ho-jāe.

Mine, *v. i.* Zamīn meñ surang yā garhā khodnā; ma'daniyāt wagaira ke nikāle khwāh qal'a wagaira ke dhā dene ke liye surang khodnā.

Mine, *v. t.* Kisi kī bunyād khod-kar yā aur sabīl se nikāl d.; jar khodnā; ahista ahista yā khufiyatan tabāh (barhūd yā kharāb) k.

In a *metaphorical* sense, *undermine* is generally used.

Mineral, *n.* Ma'danī shai; kānī shai; kān kī chīz; jo chīz kān se khod-kar nikālī jāe.

Mineral, *a.* 1.—Ma'daniyāt se muta'alliq; ma'danī; kānī yā kān k. [kānī jāe

2.—Jismeñ ma'daniyāt milī hoñ; jismeñ kānī ashya kī āmezish ho.

Mingle, *v. t.* 1.—Milānā; ek kar d.; makhlūt k.; murakkab k.; āmezish k.; khalt-malt k.; gad-mad k.; kayī chīzōñ ko ek meñ shāmīl kar-d.

2.—Ganda k.; āmezish karke bigar d.; ālūda k.; milawat karke as-
liyat meñ futūr dīnā. [rishā paidā k.

3.—Bāham rābt-zabt karānā yā subhat meñ milānā; āpas meñ

Mingle, *v. i.* Mil-jānā; makhlūt ho-jānā; ek ho-jānā; ek meñ mil-jānā.

Minimize, *v. t.* Ghatā ke chhoṭe se chhoṭā kar d.; kam se kam kar d.

MINIMUM, *n.* (Lat.) Qalīl-tariñ miqdār; aqāl-i-miqdār; chhoṭe se chhoṭā miqdār; woh shai jo be-waqt ho; shai-i-nā-chīz; chhoṭī yā khafīf chīz.

Minister, *n.* 1.—Naukar; mātāht; darja-i-adnā kā madadgār; kār-pardāz.

2.—Wazīr; diwān; madārū-l-muhām; woh shakhs jisko bādshāh umūrāt-i-riyāsat kā intizām sipurd kare; rukn-i-saltanat.

3.—Woh shakhs jo kisi bādshāh yā riyaṣat kā qāim-maqām banākar dūse mulk ke bādshāh ke huzūr meñ bhejā jāe; elchī; safir.

4.—Purohit; imām; mullā; pādri; pandā.

Minis . . . . . Denā; baham pahuñchānā; muhaiyā k.; raf-i-hājat k.

Minis, *n.* 1.—Bataur mulāzim-i-huzūrī yā kār-pardāz ke 'amal k.; mauṣūf yā hāzīr rahkar kām k.; kisi qism kī khidmat k. 'am isse kī dīni ho yā dunyawi.

2.—Zarūrī chīzeñ baham pahuñchānā; zarūrī chīzeñ kisi ko d.; rifāh yā ārām ke zarī'e baham pahuñchānā; kisi ke liye rifāh kī sūrat paidā k.; hājat-rawāyī k. [hoñ; ijrāyī kāmōñ se ta'alluq r. w.

Ministerial, *a.* 1.—Āmilāna; un kāmōñ se muta'alliq jo 'adālatāna na

Distinguished from *judicial*.

2.—Purohit kā; purohiti; pādriyōn se muta'alliq; pādriyōn kā.

3.—Riyāsat ke wazīrōn se muta'alliq; wuzarā umarā yā arākīn-i-saltanat se uisbat r. w.

Ministerially, *ad.* 'Āmilānā; 'āmil ke taur par yā uski haisiyat se. [kāmtar.

Minor, *a. l.*—Asgar; kisi dūse kī nisbat chhoṭā; dūse se chhoṭā; kihtar; Opposed to *major*. [nahīn; jismēn waq'at na ho; be-waq'at.

2.—Qalil; chhoṭā; khafif; nā-chiz; khās na'īn; baṛī yā aham *Minor* suns—Chhoṭī chhoṭī raqmēn; ruqūn-i-khafif.—*Minor* arguments—Dalāil-i-be-waq'at; khās khās dalilēn nahīn.

Minor, *n.* Nā-bālig; jo bulūg ko na pahuñchā ho; wah shakhs jo kam-siñ ke bā'is apne wālidāin yā walī ke taht-i-hukūmat rahe aur qānūn ke rū se mu'ahāde aur apnī jāedād kā ihtimām na kar-sake; jo shakhs qānūn ke mutābiq siñ-i-bulūg ko na pahuñchā ho (bālig na huā ho).

Minority, *n. l.*—Nā-bāligi; nā bālig rahne kī hālat yā uskā zamāna; hadd-i-bulūg ko na pahuñchnā.

2.—Qillat; kami; kasrat nahīn—jaise kisi shakhs ke intikhab yā kisi amr kī tajwiz meñ rāe dene wālon yā rāeōn kī.

Opposed to *majority*.

Minus, *a.* Kam; jo minhā yā waz' kiya jāe; jo ghaṭāyā jāe; jo nikāl liyā jāe.

Minute, *a. l.*—Bahut chhoṭā qulil yā khafif; miqdār yā qad meñ bahut chhoṭā; nā-chiz; haqīr.

2.—Jismēn chhoṭī chhoṭī bāton par lihāz rakkhā jāe; jismēn nukta-chīnī kī jāe; jismēn bārīkī nikālī jāe yā mū-shigāfī kī jāe.

A *minute* observation—Aisā gaul jismēn har juz par lihāz kiya jāe.

Minute, *n. l.*—Lamba; lahza; ghaṭe kā sāthwān hissa; sāth daqīqa.

2.—Tahrīr-i-mukhtasar; thoṛā se likh lenī; kisi bāt kī tahrīrī yād-dāsht yā uskā khulāsa.

To take *minutes* of a conversation or debate—Kisi guftgū yā mubāhase kī yād-dāsht yā uskā khulāsa likh l.—To take *minutes* of a contract—Yād rakhne ke liye kisi mu'ahade ke hālat mukhtasar taur par likh r.

Minute, *n. t.* Kisi shai kā khulāsa yā uski mukhtasar kaifiyat likh l.; likh l.; tūnk l., ba-tarz-i-mukhtasar qalam-band k.; kisi bāt ko khulāse ke taur par likh l.; yād-dāsht likh l.

Minute-book, *n.* Yād-dāsht kī kitāb.

[mātam zāhir ho.

Minute-gun, *n.* Ek ek minūt ba'd top kā chhūṭnā jisse koṛī musibat yā

Minuteness, *n. l.*—Bahut hī chhoṭāyī; bahut bārīk yā chhoṭā h.

2.—Chhoṭī chhoṭī bāton par lihāz; baṛī bārīkī.

[daqāiq; nukte.

Minutia, *n. (Law)* Mufassal kaifiyat; juzziyāt; chhoṭī se chhoṭī bāteñ;

Used chiefly in the plural (*minutiae*).

[achambhe kī bāt.

Miracle, *n. l.*—Ta'ajjub kī bāt; aisī bat jisse hairat ho; achambhā;

2.—Aisā wāq'ā jo ma'mul ke khilāf ho; karāmat; mu'jiza; i'jāz.

Miraculous, *a. l.*—Masihāyī; i'jāz ke taur par; jo karāmāt se ho; qudratī.

2.—Ma'mul yā had se ziyāda 'ajīb-o-garīb; silsila-i-tabī'i se baṛh-kar.

Mirth, *n.* Suhbat kī khushī; woh baṛī khushī jo ahhāb kī suhbat meñ ho; chahālpahāl; dhūm-dhām; 'aish-o-jaish.

Misadvice, *n.* Burī salāh; salāh-i-bād.

[yat-i-bejā k.

Misadvise, *v. t.* Kisi ko burī salāh d.; kisi ko burī rāh dekhlanā yā hidā-

Misallegation, *n.* Bayān-i-galat; galat-bayānī.

Misallege, *v. t.* Galat bayān k.

Misapplication, n. Isti'māl-i-be-jā; itlāq-i-be-jā; jis shai par itlāq wājib na ho uspar itlāq; kisi maqsad-i-nā-jāiz meñ sarf.

Misapply, v. t. Bure taur par isti'māl k.; be-jā isti'māl k.; bure kām meñ lānā; sarf-i-be-jā k.; be-jā itlāq k.; jis shai yā shakhs se muta'alliq karnā chāhiye usse muta'alliq na k.

Misapprehend, v. t. Galat samajhnā; ma'nī mafhūm yā matlab samajhne meñ galatī yā khatā k.; galat-fahmī k.

Misapprehension, n. Galat-fahmī; galatī; kisi shakhs kā mafhūm galat samajhnā; kisi wāqi'a ke samajhne meñ khatā yā galatī k. -

Misappropriation, n. Tasarruf-i-be-jā; tasarruf-i-nā-jāiz; khurd-bard; gabu-o-tasarruf; khā-jānā; tagallub. [tartīb meñ galatī k.

Misarrange, v. t. Be-tartībī k.; nā-munāsib tartīb par r.; kisi shai kī

Misbehave, v. t. Bad-chalnī k.; bad-uslūbī k.; nā-munāsib tartīb iḥtiyār

کے. Often used with a reciprocal pronoun. [k.; burī chāl chalnā.

Misbehaviour, n. Bad-chalnī; bad-atwārī; kaj-khulqī; bad-akhilāqī;

bad-mu'āmalagī; bad-uslūbī; tartīb-i-be-jā. [galat hisāb k.

Miscalculate, v. t. Hisāb yā shumār meñ galatī k.; hisāb meñ chūk jūnā;

Miscarriage, n. 1.—Nā-kāmī; nā-kāmyābī; kisi kām ke anjām kā achelhī

2.—Bad-tuīqgī; bad waz'ī; burī chāl; tartīb i-be-jā. [ua h.

3.—Isqāt-i-hamal; waz'-i-hamal; peṭ girmā.

Miscarry, v. i. 1.—Jo natīja maqsūd ho uskā na nikalnā; kāmyāb na h.; nā-kām h.; jo bāt chāhī gayī ho uskā na h.; bigar jūnā; na baunā; sāqit ho-jūnā; kār-gar na h.; rāegān h.

کے. Applied to persons or undertakings, and to things.

The attempt has *miscarried*—Woh koshish kām-yāb na huyī (kār-gar na huyī yā rāegān huyī). [ho-jūnā.

2.—Jahān pahunchnā maqsūd ho wahān na pahunchnā; talaf

The letter has *miscarried*—Us khat kā jahān pahunchnā maqsūd thā wahān na pahunchnā (asnā-i-rūh meñ talaf ho-gayā).

2.—Isqāt ho-jūnā; suqūt-i-hamal ho-jūnā; hamal (peṭ) kā gir-jūnā.

Miscellaneous, a. Makhlūt; milājulī; khalt-malt; anwā' aqsām kā; tarah tarah kā; mutafarriq; mutafarriq qismoñ kā; pachmel.

Mischarge, v. t. Kisi ko nām hisāb likhne meñ galatī k.; kisi raqam ko jisko nām ba-madd-i-kharch qāim karnā chāhiye us'ke nām galatī se qāim na k. balki dūsrē ke nām chārhānā; madd-i-munāsib meñ na likhnā. [kā siyāha-i-galat; bhūl-khatī.

Mischarge, n. Kisi ko nām kisi hisāb ko qāim karno meñ galatī; hisāb

Mischief, n. 1.—Nuqsān jo jānbūjh-kar yā ittifāqiya kiya jāe; nuqsān jo be-parwāyī be-wuqūfī yā kajrawī so ho; ziyān taklīf yā ranj jo kisi insān se pahunchē; mazarrat; khisāra; aksar woh badī yī ranj jo bo-i'tināyī kī wajh so yā khel meñ ho-jāe. [kharābī.

2.—Taklīf yā ranj kā bā'is; woh bāt jisse izā pahunchē; burā'ī;

Mischief-maker, n. Nuqsān-rasān shakhs; woh shakhs jo bahkā-kar jhagrā karāye; jo targīb dokar dushmanī karāwe; jo jhagre lagīye yā adāwat karāye. [karāne w.; āg lagāne w.; musid; fitna-pardāz.

Mischief-making, a. Nuqsān karāne w.; ziyān-kār; dushmanī yā takrār

Mischivous, a. 1.—Ziyān-kār; nuqsān-rasān; zarar-rasān; bad; fitna-angaz; fitna-pardāz; musid.

A *mischievous* man or disposition—Mufsid shakhs ya tabi'at; fitra-pudāz shakhs ya tabi'at. [izā-rasūū.

2.—Sharir; nuqsūn pahunchāne par' māil; taklif-dih; ranj-dih; A *mischievous* boy—Sharir laṭkā; laṭka jo taklif diya ya diq kiya kare.

Misconceive, v. t. or v. i. Galat samajhna; samajhne meñ galati k.; ta'bir-i-gair-i-sahih k.; kisi shai ki nisbat galat rāe qāim k.; kisi amr meñ galat-fahmī k.; kisi bat ke samajhne meñ bhūl k.

Misconception n. Khayāl-i-galat; khayāl-i-khām yā fāsid; rāe-i-galat; kisi shai ki nisbat galat-fahmī.

Misconduct, n. Tarīq-i-be-jā; bad-ā'mālī; bad-atwārī; bad-uslūbī; bad-nazmī; be-intizāmī; kisi kām kā burī tarah se chālānā.

Misconduct, v. t. Burī tarah par chālānā; bad-nazmī k.; kisi kām ko bad-uslūbī be-intizāmī yā bad-ihitimāmī se k.

Misconduct, v. i. Bad-chālī k.; bad-waz'ī k.; tarīq-i-bad ikhtiyār k.

Misconstruction, n. Ta'bir-i-galat; lafzon yā bāton ki gair-sahih ta'bir; aslī ma'nī yā maflūm kā sahīh sahīh na samajhna.

Misconstrue, v. t. Ta'bir-i-galat k.; tāwil-i-gair-sahih k.; kisi ko maflūm ma'nī yā matlab ko galat samajhna yā samjhnā.

Miscount, v. t. Galat-shumārī yā shumār-i galat k.; gintī meñ bhūl k.; gintī meñ chūk jānā. [tarīkh likhne meñ galati k.

Misdate, v. t. Tarīkh-i-galat likhna; sahīh tarīkh darj yā qāim na k.;

Misdeed, n. Fil'i-bad; burā kām; fil'i-qabīh yā fāsid; fisq-o-fujūr.

Misdemeanour, n. Bad-chālī; bad-ā'mālī; bad-tarīqgī; khatā; be-intizāmī; bad-nazmī; be-ihitimāmī. [chūk.

2.—Jurm-i-khāfī; chhoṭī chhoṭī khatāyen aur firo-guzāsh; bhūl-*Misdirect*, v. t. 1.—Kisi ko galat patā-thekānā batlānā; kisi ko patā dene meñ galati bhūl yā khatā k. [batlānā.

To *misdirect* a passenger—Kisi musāfir ko kisi jagah kā patā-thekānā galat

2.—Jis shakhs ke nām yā jis maqām par bhejna chāhiye uske pās yā wahān nahīn balki aur kisi ke nām yā aur kahīn bhejna—jaise koyī

Misdirection, n. 1.—Patā-thekānā batāne yā likhne meñ galati. [khat.

2.—(Law) Woh galati jo ahl-i-jūrī ko muqaddame ke hālāt ke bayān karne meñ hākim-i-'adālat kare.

Misemploy, v. t. Kisi kām meñ na lānā; zā'i kar-d.; rāegān k.; must khonā; burī tarah yā bure kām meñ isti'māl k.; be-jā isti'māl k.; kār-i-be-jā meñ sarf k.; burī rāh meñ lagānā; isti'māl-i-bad k. [dākhilā.

Mis-entry, n. Siyāha-i-galat; hisāb meñ kuchh galati se likh d.; galat

Miser, n. Tamnā'; barā hī lālchī shakhs; bakhlī yā abkhal; woh daulat-mand shakhs jo iflās ke khauf se har tarah ki taklif uthāye.

Miserable, a. 1.—Ranj taklif musibat iflās yā burāyī ke khauf khwāh kisi dūsrī wajh se nihāyat malūl; āshufta; khastā-hāl; nā-shād; kisi bā'is se taklif meñ mubtalā; bad-nasīb; kam-bakht; tabāh yā tabāh-hāl.

2.—Ranj-āwar; taklif-dih; jisse malūl yā taklif paidā ho.

3.—Nihāyat zalil yā haqir; nihāyat shikasta-hāl; jisse barī muslisī yā gurbat pāyī jāe; jispar muslisī barasti ho.

4.—Nihāyat kamzor yā shor—jaise zamīn.

5.—Barā kamīna yā zalil; nihāyat haqir—jaise koyī shakhs.

Miserably, ad. Kambakhti se; musibat ke sāth; nihāyat bure taur par; zillat ke sāth; taklif yā ranj meñ.

Miserly, *a.* Barā lālchī; kanjūs; barā bakhl; kafau-ghasot; makkhī-chūs.
Misery, *n.* 1.—Tabīlat kī barī nā-shādī; darja-i-gīyat kī taklīf 'ām isse kī jismānī ho yā qalbī; barī taklīf; barā sadma; tabāhī; kharābī; skāmat; khwārī. [pahuñchti hai; rauj yā taklīf ke aslī bure asbāb.

2.—Musibat; balā; woh aslī badiyān yā kharābiyān jise taklīf
Misfeasance, *n.* (Law) Fī'l-i-nā-jāiz; fī'l-i-muzir yā be-jā; kisi aise fī'l kā ba-tarz-i-nā-munāsib k. jo jāiz tarīq par ho-saktā ho.

Misfortune, *n.* Kam-bakhtī; bad-nasībī; bad-qismatī; shūmī-i-tālī; musibat; āfat; balā; shāmat.

Misgive, *v. t.* Shak aur khauf se bhar d.; dil meñ kisi amr kā tayaq-qun rahne na d.; khatī k.; dhokhā d.; jawāb d. {me, him, them.

کے Usually applied to the heart and followed by such pronouns as
Misguide, *v. t.* Gumarāh k.; zalālat meñ dūnā; galatī meñ dūnā; terhī rāh batlānā; sīdhe rāste par na le-chalnā.

Mishap, *n.* Burā ittīfāq; terhā sanjog; kam-bakhtī; musibat; shāmat.

Misinform, *v. t.* Kisi ko galat khabar d.; kisi se waqī'at-i-gair-sahih bayān k.; jhūthī khabar d.; sahīh sahīh khabar se muttali' na k.

Misinstruct, *v. t.* Hidāyat-i-galat k.; be-jā sikhlanā; ta'līm-i-galat k.; batlāne yā sikhlanē meñ galatī k.

Misinterpret, *v. t.* Ta'bīr-i-galat k.; galat samajhnā yā bayān k.; matlab ko samajhne yā bayān samjhāne meñ galatī k.; kisi ke mafhūm kī tafsīr sīkhat ke sāth na k.

Misinterpretation, *n.* Galat ta'bīr k.; ta'bīr-i-galat; samajhne yā sam-jhāne meñ galatī. [be-dhab milānā.

Misjoin, *v. t.* Gair-mauzūn yā nā munāsib tarīq par shāmil k.; be-jor yā
Misjoinder, *n.* (Law) Kī-i muqaddame meñ ashkhās yā bināhā-i-mukhā-samat kā shumūl-i-galat; ok hī da'we meñ mukhtalif aur jadāgāna da'wān kā nā-jāiz shumūl; ta'addud-i-da'wī; farīq kā ishtimāl-i-bejā.

Misjudge, *v. t.* Kisi bāt kī tajwīz meñ galatī k.; galat tajwīz k. [qāim k.

Misjudge, *v. i.* Tajwīz meñ galatī k.; chūk jūnā; kharāb yā rā-e-i-fāsīd

Mislay, *v. t.* 1.—Bejā qāim k. yā lagānā [be-jā la'ayā gayi hai.

The charge has been mislaid upon him—Yah da'wā yā jurm upar galat yā

2.—Kisi aisi jagah rakh d. jo yād na pare; gum kar-d.; be-

thekāne r.; kabīn rakh-kar bhūl jānā.
Mislead, *v. t.* Burī rāh dokhlānā; tarīq-i-bejā par le-chalnā; gumrāh k.; khatā meñ dālnā; bhulānā; bhūl karānā; bhatkānā; bahkānā; dhokhā d.; mugālata d. [jisse dhokhā ho.

Misleading, *ppr.* Gumarāh k. w.; bhūl meñ dālne w.; dhokhā d. w.;

Mismanage, *v. t.* Bad-nazmī k.; burī tarah par chalnā; burā ihtimām k.; munāsib band-o-bast na k.; bigār d.; darham-barham kar-d.; abtar kar-d. [bastī.

Mismanagement, *n.* Be-intizāmī; bad-nazmī; be-ihtimāmī; be-band-o-

Misnomer, *n.* (Law) 1.—Kisi shakhs ke aslī nām meñ galatī; ek nām kā dūse nām kī jagah isti'māl k.; tasmiya-i-galat.

2.—Aisā nām yā laqab jo galat yā gair-muta'alliq ho.

Misplace, *v. t.* Jis jagah par rakhnā chāhiye wahān na r.; kisi be-jā maqām par r.; shai-i-nā-munāsib par r. yā qāim k.

Misplead, *v. i.* 'Uzrāt kī peshī meñ khatā k.; 'uzr-i-galat posh k.

Mispleading, *n.* (Law) 'Uzrāt kī peshī meñ galatī; 'uzr-i-galat.

Misprint, v. t. Ohhāpne meñ galatī k.; galat chhāpuñ.

Misprint, n. Ohhāpe kī bhūl; galatī-i-tab'; asl ke khilāf ohhāpā.

Mispronounce, v. t. Galat talaffuz k.; talaffuz meñ galatī k.

Misproportion, v. t. Ek chiz ko dūsrī chiz ke ham-andāz karne meñ galatī k.; be-jor-jor milānā.

Misquote, v. t. Galat hawāla d.; istidlāl-i-gair-sahih k.

Misreport, v. t. Galat bayān k.; kisi shai kī nisbat aisā bayān k. jo sahih na ho. [se kisi shai kī nisbat bayān-i-galat yā darog k.]

Misrepresent, v. t. Jhūth yā galat bayān k.; khabāsat lā'ilmī yā gaffat

Misrepresentation, n. 1.—Jhūth yā galat bayān k. [bhūl yā khabāsat se.

2.—Bayān-i-darog yā gair-sahih 'am isse ki be-parwāyī se ho khwāh Miss, v. t. 1.—Wār kā khālī jūnā; na lagnā; tīr-ba-hadaf na h.; shai-i-maqṣūd tak na pahūnchūā yā uskā hāsil na h.; na milnā; na pānā.

2.—Kisi shai kī 'adam-maujūdagi kā hāl ma'lūm k. yā is bāt kā ma'lūm h. ki jis maqām par fulān shai kā honā tasawwur kiya gayā thā wahān par woh nahīn hai; kisi shai kā na milnā; gum h.; kisi shai kī ihtiyāj ma'lūm h. yā uskā khabālat dil par guzarnā; kisi shai ke hāth se nikal jāne par afsos k.; chāhnā; hājat r.

3.—Matrūk k.; dar-guzar k.; yūnhiñ rab-jūnā; na pānā.

Miss, v. i. 1.—Na lagnā; na baiṭhūā; idhar-udhar nikal jānā; bahak-jānā; jidhar thīk jānā chāhiye udhar na jānā.

2.—Nā-kāmyāb h.; chūk jānā; khatā kar-jānā.

3.—Na pānā; na milnā; daryāft na kar-saknā.

With of

4.—Galatī k.; bhūl k.; chūk jānā; khatā k. [balki aur kabhi bhej d.

Missend, v. t. Bhejne meñ galatī k.; jahān-bhejnā chāhiye wahān nahīn

Missile, a. Jisko hāth se khwāh kisi aur tarah par pheñk sakeñ.

A missile weapon—Woh hathiyār jise pheñk-kar māren khwāh kisi aur sabil se chhoreñ—jaise tīr neza bhālā patthar golī golā wagaira.

Missile, n. See *supra*.

Missing, a. Kisi shai kā us jagah par na rahnā jahān uske milne kī ummed ho; gum; nahīn; talab yā talāsh ke waqt maujūd nahīn; apnī jagah par nahīn; apne thekāne par nahīn. [hai].

That book is missing—Woh kitāb apnī jagah par nahīn hai (gum hai yā nahīn).

Mission, n. 1.—Bhejnā yā bhejā jānā; anjām-i-kār kā ihtiyār pakar shakhs-i-zi-ikhtiyār kī taraf se bhejā yā ta'ināt kiya jānā.

2.—Woh bāt jo nāma-bar paigām-bar yā mukhtār ke zimme kī jāe; paigām; farz yā kām jiske anjām ke liye koī bhejā jāe; woh bāt jiskī ta'mil kisi ke zimme kī-jāe.

3.—Woh sab log jo kisi kām ke anjām ke liye bheje jāen; jitne log kisi khidmat ke anjām-o-insirām ke liye muta'aiyan hon.

4.—Pādrion ke rahne kī jagah yā unkā guroh.

Missionary, n. Jo mazhab phailāne ke liye bhejā jāe; pādri.

Misspend, v. t. Bejā sarf k.; zā'i k.; be-niatlab yā bure kām meñ lagānā; talaf k.; barbad k.; urā d.; kho d. [batlānā].

Misstate, v. t. Galat bayān k.; kisi shai kī nisbat galat-bayānī k.; jhūth

Misstatement, n. Bayān-i-galat 'am isse ki zabānī ho yā tahrirī; bayān

Mist, n. 1.—Kuhā; kuhāsa.

2.—Woh shai jisse tārikī chhā jāe yā ānkhoñ ke āge parda par jāe.

Mistake, v. t. 1.—Kisī shai kī girift meñ khatā k.; galat samajhnā yā tasawwur k.; galat-fahmī k.; thīk thīk na samajhnā; bhūlnā; chūkhnā.

2.—Galatī kī wajh se ek bāt kī jagah dūsri bāt samajhnā; ek shai ke 'iwaz dūsri shai ko galatī se qāim k.

To be mistaken—(a) Galat samjhā jānā; thīk yā sahīh na samjhā jānā.—(b)

Gumrah kiya jānā; galatī k.; galat-fahmī k.; bhūl k.; chūk jānā.

Mistake, v. i. Rāc yā tajwiz meñ khatā k.; khām-khayālī yā galat-fahmī k.; galatī khatā yā bhūl k. [khayālī; galatī; bhūl; chūk; khatā.

Mistake, n. Rāc tajwiz yā tariq meñ galatī; galatī; galat-fahmī. khām-

Mistaken, a. 1.—Galatī kā qusūr-wār; jisse galatī bhūl yā chūk huiyī ho.

He is mistaken—U-se galatī ho-gayī; usne bhūl kī.

2.—Jiske samajhne yā khayāl karne meñ galatī huiyī ho.

The sense of the passage is mistaken—Is 'ibarat ke ma'ni ke samajhne meñ galatī huiyī (ikā mafhūm galat samjhā gayā yā sahīh sahīb nahīn samjhā gayā).

3.—Galat; gair-sahīh; be-jā.

A mistaken notion—Khayāl-i-galat.

Mistress, n. 1.—Woh 'aurat jo sāhibā-i-ikhtiyar sāhibā-i-hukūmat yā sāhibā-i-milkiyat ho; woh 'aurat jo afsar ho; khāndān yā madrase wagairā kī afsar. [woh 'aurat jo kisī amr meñ māhir ho.

2.—'Aurat jo kisī bāt meñ barī humar-mand yā nspar qādir ho;

3.—Woh 'aurat jise koyī dil se pyār kare; woh 'aurat jiske qābū meñ kisī kā dil ho; mahbūba; ma'shūqa; dil bar.

4.—Woh 'aurat jo ba-jāe zanjā ke ho par huqūq-i-zaujiyat use hāsīl na hoñ; zan-i-madkhūla; suraiya; rakhelī; haram; chor-mahal.

Mistrust, n. Be-'itibārī; gair-mu'tamadi; shubha; bad-gumānī; bad-zanī.

Mistrust, v. t. Bad-gumānī k.; shak k.; bad-gumānī yā hasrat se nazar k.; bad-zan rahnā; shubha r.

Misunderstand, v. t. Galat samajhnā; samajhne meñ khatā galatī bhūl yā chūk k.; be-jā samajhnā; galat fahmī k.; kuchh kā kuchh samajhnā.

Misunderstanding, n. 1.—Galat-fahmī; galatī; bhūl; chūk; khatā.

2.—Nā-ittifāqī; ikhtilāf; tanāzu'; qabāhat; nizā'-i-khāfif; khalish; kaj-fahmī; khat pat; shakar ranjī; bad-mazagī

Misuse, v. t. 1.—Nā-munāsib bartāw k.; burī tarah isti'māl k.; bure kām meñ lānā; itlāq-i-bad k.

2.—Bad-sulūkī k.; bad-uslūbī k.; burī tarah pesh ānā.

Misuse, n. 1.—Isti'māl-i-bejā; bure kām meñ lānā; nā-munāsib tārīq

2.—Bad-sulūkī; burā bartāw. [par musta'mal k.

3.—Isti'māl-i-galat; itlāq-i-bejā; bejā tārīq par lagānā.

Misuser, n. (Law) (a) Kisi haq kā isti'māl-i-nā-jāiz. (b) Apne haq se zāid yā uske khilāf kām meñ lānā.

Mitigate, v. t. 1.—Halkā k.; ghatānā; kam k.; takhfif k.

To mitigate pain or grief—Dard yā ranj ko kam k. yā usmeñ takhfif k. [kami k.

2.—Kisī kī sakhti ko kam k.; i'tidāl par k.; sakhti yā shiddat meñ

To mitigate cold—Sardi kī sakhti yā shiddat ko kam k.; sardi ko i'tidāl par k.

3.—Ziyāda tabammul ke qābil kar-d.; ghatānā; kam k.; shiddat yā sangīnī ko kam kar d.

To mitigate punishment—Sazā kam k. (ghatānā yā usmeñ takhfif k.).—To mitigate a sentence—Kisi hukm-i-sazā meñ takhfif yā kami k.

4.—Kisi tāwān wagairā kī ta'dād ko ghatānā yā kam kar d.

Mitigation, *n.* Kam k. yā kam kiya jānā; kisi rauf dard sakhtī āfat saza ta'zir yā dūsrī balā meñ kamī yā takhfiḥ. [halkā k. w.]

Mitigative, *a.* Takhfiḥ k. w.; kam k. w.; ghatāne w.; taskīn d. w.;

MITTIMUS, *n.* [Lat.] (*Law.*) (a) Woh hukm-nāma-i-'adālat jiske zarī'e se koyī mujrim qaid meñ bhejī jāe. (b) Woh hukm jiske rū se kisi mut-qaddame ke kāgazāt ek 'adālat se uth-kar dūsrī 'adālat meñ chale jāweñ.

Mix, *v. t. 1.*—Mukhtalif chizon ko bāham milānā; āmezish k.; khalt-malt k.; makhlūt k.; sānnā; gad-mad k.

Applied both to solids and liquids.

2.—Kisi kī suhbat meñ milnā yā sharik h.; kisi se rafāqat k.; kisi se bahut milnā; sānnā. [nahīn hotā (unmeñ nahīn santā).]

He does not mix himself among the people—Woh logoñ kī suhbat meñ sharik

3.—Milā-kar banānā; ajzī ko bāham mutaharrik karke paidā k.; khās khās ajzā-i-mukhtalifa se tarkīb d.; makhlūt k.; milānā; murakkab k. [donoñ shāmīl hoñ.]

Mixed action—(*Law*) Aisi nālīsh jismeñ jāedād-i-manqūla aur gair-manqūla

Mix, *v. t. 1.*—Bāham makhlūt ho-jānā; khalt-malt ho-jānā; ek dūse se mil-jānā; gad-mad ho-jānā; sau jānā.

2.—Milnā; sharik h.; ham-suhbat h.; sānnā.

To mix in society—Logoñ kī suhbat meñ sharik h. (unse milnā-julnā).

Mixture, *n.* 1.—Milānā yā mil-jānā; āmezish; ikhtilāl; milāwat.

2.—Jo kuchh milā ho; jiskī tarkīb mukhtalif ajzā se ho. [kiyā jāe.]

3.—'Araq-i-murakkab; woh 'araq jo bahut sī dawāeñ milākar taiyār

Mob, *n.* Balwāyī jamā'at; hangāma khez jamā'at; logoñ kā pareshān majma'; kisi maqsad-i-nā-jāiz wagaira ke liye logoñ kā bātor (majma').

Mock, *v. t. 1.*—Hiqārat yā tamaskhur kī nazar se kisi kī naql k.; muñh banānā; hañsī ke liye naql k.

2.—Hiqārat se bartāw k.; haqīr samajhnā; hañsnā.

3.—Kisi ko māyūs k.; dhokhā d.; tarsūnā; lalchānā. [mahrūm k.]

To mock expectation—Ummed meñ dhokhā d.; ummed par khandā mārūnā;

Mode, *n.* 1.—Tarīq; tarz; shakl; dhang; dhab; waz'; uslūb; tarāsh-kharāsh.

2.—'Am rawāj; kisi shahr yā qaum kā 'am dastūr; waz'.

Model, *n.* 1.—Namūna; dhāñcha; sāñcha; qālib; khāka. [nāp.]

2.—Woh shai jisse kisi chīz kā andāz kiya jāe; paimāna; kaindā;

3.—Nazīr; tamsīl; namūna; woh shakhs yā shai jiskī taqlīd kī-jāe (jisko dekh-kar usikī pairawī karen; usikī māniud kuchh karen).

4.—Kisi haiyu-l-qāim shai kī utnī hī barī yā usse chhotī shabīh; shabīh jo hū-ba-hū asl sī ho; kisi kā thīk utārā; kisi kī bi-'ainīh naql.

Model, *v. t.* Kisi namūne ke mutābiq banānā; kisi khās dāul par banānā; dāul yā tarah dālnā; kisi khās sūrāt yā shakl kā banānā; sāñcha dhāñcha yā khāka banānā; kisi shai kā namūna banānā jisse aslī shai banāyī jāe.

Moderate, *a.* 1.—Mahdūd; pā-baud; i'tidāl par lihāz r. w.; kisi amr meñ hadd-i-munāsib se tajāwuz na k. w.; jo kisi bāt meñ ziyādatī na kare.

Moderate in eating or drinking—Khāne-pine meñ i'tidāl par lihāz r. w.; jo khar-o-nosh meñ ziyādatī na kare. [na pare.]

2.—Miqdār meñ mahdūd; andāz se ziyāda nahīn; jismeñ bahut sarf

He keeps a moderate table—Woh khāne-pine kī chīzeñ bahut ziyāda nahīn rakhtā; uske khāne-pine kā sāmān bahut sarf-angez yā andāz se ziyāda nahīn hotā.

3.—I'tidāl par; mu'tadil; shadīd sakht yā tund nahīn; dhīmā; ziyāda nahīn; ausat darje kā.

Moderate heat—Sakht-garmī nahīn; i'tidāl kī garmī.—*Moderate abilities*—Ausat darje kī liyāqat; mutawassit qābiliyat.

Moderately, ad. Darja-i-i'tidāl par; bahut ziyāda nahīn; i'tidāl ke sāth; bilā sakhtī yā tashaddud; ausat darje par; dhīmepan se; thoṛā sā.

Moderation, n. 1.—Zabt-i-munāsib; har qism kī ziyādatī se baiāat; i'tidāl; miyāna-rawī. [rahnā; dhīraj.

2.—Hilm; tahammal; tabī'at kā i'tidāl; qarār; dil kā ek tarah par

Modern, a. Zamāna-i-hāl yā maujūda se muta'alliq; us waqt se ta'alluq r. w. jise guzre bahut 'arsa na huā ho; hāl kā; qadīm nahīn; muddat-i-darāz kā nahīn; thoṛe dinoñ kā; jadīd.

“*Modern* is opposed to *ancient*; *recent*, to what has been past for no considerable length of time.” *Webster.*

Modest, a. 1.—Jisko munāsibat kā khayāl ho; shokh yā gustākḥ nahīn; muaddab; magrā nahīn; jismen tashakḥkhus na ho; jo dīng na mā'ā kare; 'ājiz; miskīn; munkasir; garīb—jaise koyī mard.

2.—Pāk-dāman; 'ismat-tīrāz; mahjūb; hayā dār; jismen un bātoñ kā lihāz rahe jo unās ('auratoñ) ke liye munāsib hoñ; jo bad-chalau na ho; bā-'iffat—jaise 'aurat.

3.—Jismen ziyādatī na pāyī jāe; jismen i'tidāl par lihāz rahe; jismen be-andāzagi na ho; jo ausat darje kā ho; behūda yā fuzūl nahīn; lā-tāil nahīn; ma'qūl; wājib.

A *modest request*—Istid'ā i-ma'qūl; aisi darḥwāst nahīn jismen sāl kī behūdagi yā ziyādatī pāyī jāe. [kamāl adab se.

Modestly, ad. 1.—Dilerī sh. ḥkī yā gustākḥi ke sāth nahīn; muaddabāna;

2.—Aise taur par ki be-sharmī yā be-gairati pāyī na jāe. [pāyī jāe.

3.—Bahut ziyāda nahīn; behūdagi ke sāth nahīn; jisse fuzūlī na *Modesty, n.* 1.—Munkasir h; inkisār; woh sifāt jisse insān apnī 'umdagī aur buzurgi kā khayāl bahut ziyāda na rakkhe; gurūr wag'ira kā na r.; apnī tayīñ kam aur dūsoñ ko ziyāda samajhnā; ḥkāk-sāri; gurbat; 'ijz; firo-tauī. [khush-atwārī; nek-chalni.

2.—Pāk-dāmanī; 'ismat; 'iffat; bad-chalni kā na h.; hayā; guirat;

“Said in reference to women.

Modification, n. 1.—Tarmīm; shakl badal ke nayī sūrat kā banānā; kisi chiz kī nayī shakl banānā; tabādala-i-haiat; nayī sūrat pakarūnā yā ikhtiyār k. [dhang; hālat.

2.—Shakl yā tarz-i-ḥkās; shakl yā hālat-i-tabdil-shuda; sūrat;

Modified, p. p. 1.—Sūrat yā sifāt-i-zāhiri men tabdil; mutaddal; badlā huā.

2.—Jo i'tidāl par kiya gayā ho; jiske woh ajzā badal diye gaye hoñ jinpar i'tirāz ho-sake.

Modify, v. t. 1.—Sūrat yā sifāt-i-zāhiri badal d.; kisi shakl kā banānā; kisi shai ko nayī shakl d.; tarmīm k.; badalnā.

To *modify* the terms of a contract—Kisi mu'āhade kī sharāit ko tabdil k.

2.—Darje yā wus'at men kam k.; ghaṭā d.; i'tidāl par kar-d.; takhfiḥ k. [bandī ho; rasmi; rawājī.

Modish, a. Rasm yā dastūr ke mutābiq; jismen waz' kī nihāyat hī pā-*MODUS, n.* [Lat.] Tarīq; tarz; dhang; rāh.

Modus operandi—Tarz-i-kārrawāyī; kām karne kā tarīq.

Moiety, n. Do barābar hissoñ men se ek; nisf; ādhā.

Moist, a. Kisīqudar bhīgā; martūb; nam; tar; sūkhā nahīn.

Moisten, v. t. Nam k.; tar k.; gilā k.; kuchh kuchh bhīgā d.

Moisture, *n.* 1.—Namī; kisiqadar tarī; rutūbat; jisse koyī shai nam yā tar ho-jāe; thoī sī saiyāl shai.

Molehill, *n.* Miṭṭī kī dher jo zamīn khod-kar chhachhūndar lagā detī hai; kisi barī bāt ke muqābale meñ koyī chhoṭī bāt; koyī khafif dushwārī yā qabāhat. [dukḥ d.; hairān k.]

Molest, *v. t.* Taklif d.; diq k.; be-chain k.; chherchhār k.; pareshān k.; **Molestation**, *n.* Taklif d. yā pāuā; izā-rasānī; taklif-dibī; ranj d.

Moment, *n.* 1.—Lamha; lahza; dam; sā'at; pal; chhan.

2.—Waq'at; 'umdagī; asar yā tāsīr ke lihāz se barīyī.

Momentary, *a.* Jo ek lahze meñ ho-jāe; jo sirf dam bhar rahe; jiskā qiyām nihāyat thore 'arse tak ho; uā-pāedār-i-mahz; mahz 'arizi; ek sā'at

Momently, *adv.* 1.—Ek lahze ke liye; dam-bhar ke wāste. [yā dam kā.

2.—Koyī dam meñ; ek lahze meñ; har lahza yā har ān.

Momentous, *a.* Aham; barā; bhārī; girān; bā-waq'at; 'azīm.

Monarch, *n.* 1.—Farmān rawā-i-mutlaq; bādshāh; shāhaushāh; sultān; malik. [barī.

2.—Qism-i-wāhid meñ auron se barā; shāh; sar-tūj; afsar; sar-khail;

A lion is called the *monarch* of wild beasts—Sher ko shāh-i-bahāim kabte hai.

Monarchical, *a.* 1.—Farmān-rawā-i-wāhid ke ikhtiyār meñ; ek bād-shāh ke tābi'.

2.—Shāhī; bādshāhat se muta'alliq; sultānī; saltanat-mausūb.

Monarchy, *n.* 1.—Bādshāhat; saltanat; woh riyāsat jahān hukūmat-i-mutlaq ek bādshāh ke hāth meñ ho; maurūsī bādshāhat.

2.—Bādshāh kā qalam-rawā; saltanat; bādshāhat; mumlakat.

Monetary, *a.* Rupaye-paise ke muta'alliq; naqdī.

Money, *n.* 1.—Ashrafī rupaye yā paise wagaira jo farmān-rawā-i-'ahd ke hukm se bankar unse tijārat kā zarfā qāim kiya jāe; sikkā; sim-o-zar-i-maskūk. [ta'mal hon.

2.—Bank ke loṭ wagaira jo kharīd-farokht meñ sikkē kī jagah mus-

3.—Zar; daulat; māl; naqd.

Money-broker, } *n.* Khurdiya; sarrāf.

Money-changer, }

[rupaye-wālā.

Moneyed, *a.* 1.—Zar-dār; jiske pās bahut rupaye-paise hon; māl-dār;

Often used in distinction from *rich in real estate*.

2.—Naqdī.

Moneyed capital—Naqdī sarmāya.

Money-lender, *n.* Jo rupaye qarz de; mahājan; jo len-den kare; sāhū-kār; bewhāriyā. [lis; tihī-dast.

Money-less, *a.* Be-zar; jiske pās kaurī na ho; jiske pās takā na ho; muf-

Money-matter, *n.* Rupaye-paise kā mu'amala; len-den kā mu'amala; rupaye ke kharch kā hisāb; dāin-o-madyūn kā hisāb yā lekḥā.

Money-order, *n.* Jo rupaye ek dāk-khāne meñ jam' kiye jāen unke pāne ke liye dūsre dāk-khāne ke nām hukm.

Money's-worth, *n.* 1.—Woh shai jisse rupaye paidā hon; zar-khez shai.

2.—Pūrī qīmat; kisi shai kī qīmat jo rupaye-paise ke hisāb se ho.

Monogamist, *n.* Jo dūsri shādī jāiz yā rawā na rakkhe.

Monogamy, *n.* Sirf ek zauja se shādī k.; un logon kī hālat jo ek hī zauja ke pā-band raheñ yā zauja-i-awwal kī wafāt ke ba'd phir shādī na kareñ.

Monopolize, *v. t.* 1.—Bāzār meñ kisi jins yā māl ko sab kḥa sab is garaz

se kharid kar-l. yā le l. ki qimat barhā kat woh farokht kiya jāe yā hasb-khwāh uski qimat wusul ki-jāe; ijāra l.

2.—Kisi maqām par bilā-shirkat-i-gaire tijarat kā haq hāsil k.; kisi khās jagah par yā kisi khās mulk meñ kisi māl yā asbāb ke farokht kā ikhtiyār hāsil k. yā r.; ijāra l. yā r.

3.—Kisi shai ko kul apne ikhtiyār meñ kar-l. yā hāsil k.; apnā l.; dūsre ko liye bāqī na chhoṇā.

Monopoly, n. Kisi qism ke asbāb ke kharid-o-farokht yā kisi mulk khwāh bāzār meñ uske kharid-farokht kā kul ikhtiyār jo ba-zari'a-i-ijāzat-nāma-i-sarkārī hāsil ho khwāh bāzār meñ chizōn ke kul kharid kar leue se ho; kharid-o-farokht ki ijāzat aur uskā ikhtiyār; kisi chiz par ikhtiyār yā qabza-i-gair mushtaraka; ijāra; theka.

Monotonous, a. Ek hi āwāz yā sur kā; barābar ek hi tarah par qūm; jiski nau'iyat meñ tabādul na ho.

Monotony, n. 1.—Ek hi āwāz sur yā rāg kā istarah barābar qāim rahnā ki uske sunte sunte tabi'at tang ā-jāe; bolne yā gāne meñ lahje yā sur kā tabdil na h.

2.—Kisi shai kā ek tarah par h. jisse tabi'at ko nafrat ho; kisi shai meñ tagaiyur-o-tabaddul kā na h; ek hi fi'l shai yā bāt kā yaksān taur par pailam wuqū' yā zuhūr jo tabi'at ko girān-bār ho.

Monster, n. 1.—Koyi aisi shai jise uske gair-ma'mūli qism ke hone ki wajh se log tāk lagā ke dekhā karen yā jiske dekhne se hairat ho; koyi shai jo ma'mūl ke khilāf barī yā chhoṭī ho khwāh 'ajib-o-garīb sūrat yā sifat rakhti ho; 'ajibul khilqat; achambā.

2.—Koyi shai jo qudrati silsile ke khilāf paidā ho; nihāyat bad-sūrat bad-haiat yā bad-shakl shai. [zarar-rasān.

3.—Koyi shakhs jo nihāyat bad ho; ma'mūl se ziyāda kharāb yā **Monstrous, a.** 1.—Jismeñ 'ajib-o-garīb sifateñ hon; jo asli sūrat ke bahut hi khilāf ho; qudrati silsile ke khilāf; ma'mūl ke khilāf.

2.—Bahut barā; 'azīmu-sh-shān; 'ajib-o-garīb; jisse hairat paidā ho.

3.—Jo dekhne yā sunne meñ makrūh ho; nafrat-angez; haibat-nāk; khauf-nāk; muhib; haul-nāk; qarāwnā.

Monstrous, a. Nihāyat hi; bahut hi; had se ziyāda (*Colloquial*).

Monstrously, ad. 1.—'Ajib tarah se; qudrati silsile ke khilāf; ma'mūl se ziyāda; aisi tarah ki khauf ma'lūm de; itnā yā isqadar ki usse tabi'at dahle.

2.—Ba-hudde; nihāyat hi; ba-darja-i-gāyat; had se ziyāda; i'tidāl se guzrā huā. [hafte kā zamāna.

Month, n. Mahīna; mäh; shahr; mās; sāl kā bārahwān hissa; chār *Calendar month*—Māh-i-taqwīmī—Yah woh Angrezī mahine haiñ jo ma'mūli jantri wagaira meñ atthāyis untis tis yā ektis din ke qāim hote haiñ ya'ni January lagāyat December.—*Lunar month*—Māh-i-qamrī.—*Solar month*—Māh-i-shamsī.

Monthly, a. 1.—Jo ek mahīne tak qāim rahe yā ek mahīne meñ tai ho; māhi; shahrī. [wār; mahīne-mahīne.

2.—Jo mahīne meñ ek martaba yā mäh-ba-mäh ho; mähāna; mäh-

Monthly, ad. Mahīne meñ ek bār; har mahīne meñ; mahīne-mahīne.

Monument, n. Woh 'imārat sitūn yā patthar wagaira jo kisi shakhs mājare yā kām wagaira ki yād-dihī ke liye ho; yād-gār; yād-dihī kā zarī'a; koyi shai jiske dekhne se koyi guzashta bāt yād āye.

Monumental, *a.* Yādgār kā khwāh usse muta'alliq uspar kanda kiya huā yā uske hasb-i-hāl; jisse yād banī rahe; yād-gār qāim r. w.

Mood, *n.* Mizāj ki hālat; dil ki kaifiyat; gussa wagaira ke lihāz se dil ki 'arizi kaifiyat; mizāj; tabi'at.

An angry mood—Gusse ki hālat.

Moon-light, *n.* Chānd ki raushni; chāndni.

Moon-light, *a.* Chāndni; jismeñ chānd ki raushni ho; jo chāndni rāt meñ ho; jiskā wuqū' shab-i-māh meñ ho. [munāzara k.; hujjat k.]

Moot, *v. t. 1.*—Jānib-i-isbāt-o-nafī bahs k.; bahs ke liye pesh k.; bahs k.; This question was never mooted—Is amr par kabhi bahs yā hujjat na huyi;

yah amr-i-mashkūk kabhi bahs ke liye pesh na huā.

2.—Mashq ke liye bahs k.; mahārat ke liye mubāhasa k.; mashshāqī hāsil karne ke liye farzī suwālāt qāim karke unpar bahs k. [liye bahs k.]

To moot points in law—Umūr-i-qāunī ki nisbat mashshāqī yā mahārat ke

Moot, *v. t.* Mu'āmala-i-farzī ki nisbat bahs k. yā 'uzrāt pesh k.

Moot-case, *n.* Koyī bāt mu'āmala yā nizā' jo bahs ke liye pesh ho; bāt jo bahs ke qābil ho; amr-i-tasfiya-talab; amr-i-mā-bihī-n-nizā'.

Moot-point, *n.* Same as above.

Moral, *a. 1.*—Adab ke muta'alliq; insān ke bāhamī bartāw tariq yā atwār ke muta'alliq; jismeñ wujūb aur gair-wujūb kā lihāz rahe.

2.—Qānūn-i-haqqānī ke tābi' aur nek yā bad fi'lūn ki salāhiyat r. w.; jispar un farāiz kā anjām farz ho jo 'awāmu-n-nās se muta'alliq hoñ.

A moral agent—Woh fū'il jisse nek yā bad fi'l kā wuqū' ho; aise fi'l ki salāhiyat r. w. jispar nek yā bad (bure yā bhale) kā itlāq ho-sake

3.—Jiskī tāyīd subūt-i-'aqlī yā qiyās se ho; jiskā madār bāton ke ma'mūlī silsile ke tajrībe par ho; jispar kār-rawāyī ho-sake; qarīn-i-ihtimāl; qarīn-i-qiyās.

Moral certainty—Woh tayyqun jo kisi amr ki nisbat 'aqlī dalāil se hāsil ho.

4.—Qawā'id-i-wujūb ke mutābiq; un qā'idon ke mutābiq jo Khudā ki jūnib se insān ke bāhamī bartāw ki nisbat qāim hoñ; nek; wājib.

That action is not moral—Woh kām nek yā wājib nahīn hai.—Moral law—Woh abkām-i-Ilāhī jinkī pā-bandī āpas ke bartāw meñ insān par farz ho.

Moral philosophy—'Ilm-i-adab; 'ilm-i-akhilāq; 'ilm-i-farāiz-i-insānī.—Moral sense—Wājib aur gair-wājib kā jibillī khayāl; woh tamiz jo nek-o-bad ki nisbat insān ko bilā lihāz-i-ta'līm wagaira bi-l-khāssiyat hāsil ho.

Moral, *n. 1.*—Akhlāq; ādāb; farāiz-i-zindagi kā bartāw; atwār; tariq; Usually in the plural. [chāl-dhāl; chalan; kho; khaslat.]

2.—Woh tal jo kisi dāstān wagaira meñ ho; paud; mā-hasal; nasihat; natīja; woh bāt jo kisi qisse wagaira se ma'lūm ho aur 'amal ke qābil ho; nukta.

Morality, *n. 1.*—Adab; 'ilm-i-adab; 'ilm-i-akhilāq; nasāih; woh farāiz jinkā anjām insān meñ bāham honā chāhiye.

2.—Neki; zāhiri neki; akhlāq-mansūb farāiz kā bartāw.

Morally, *ad. 1.*—Akhlāq ke ma'ūī se; adab khwāh 'ilm-i-adab ke rū se.

2.—Neki se; diyānat-dārī se; khūbī ke sāth; achchhāyī se.

3.—Wāqī'āt yā tajrībe ke lihāz se jis bāt ko insān ki 'aql qābil kare yā qarīn-i-qiyās samjhe uske mutābiq; bāton ke ma'mūlī silsile aur insān ki tamiz ke mutābiq; 'aqlan; natīja-i-'aqlī ke rū se.

It is morally impossible for a hypocrite to keep himself long on his guard

—Daurān-i-kār meñ makkār ke liye aslā mumkin nahīn hai ki bahut roz tak apnā nigrūh rahe.—Referring to the circumstances of the case, I am *morally* certain that the plaintiff's assertion is false—Hālāt-i-muqaddame ke lihāz se merā dil yaqīnī yah kahtā hai (mujhe is bāt kā dil meñ yaqīn hai) ki mudda'ī kā bayān jhūṭh hai.

Morbid, *a.* Sahih-o-sālim nahīn; mariz; 'alil; mubtalā-i-maraz; bimār; bigrā huā; jo bīmārī se paidā ho. [kiyā jāe uskī nisbat ziyāda.

More, *n.* 1.—Ziyāda-tar miqdār ta'dād yā shumār; jis shai se muqābala 2.—Jo kuchh kisī aur ke 'alāwa ho; koyī aur zāid shai; aur; aur bhī. *No more*—Iske siwā aur kuchh nahīn; isse ziyāda kuchh nahīn; bas; ho-chukā.

More, *a.* 1.—Dūsre kī nisbat sifat darje yā miqdār wagaira meñ ziyāda. Used with singular nouns and applicable to everything, material or immaterial.

2.—Ta'dād meñ ziyāda-tar; dūsre kī nisbat shumār meñ ziyāda.

 With the plural.

3.—Zāid; aur dūsra yā dūsre; kisī ke 'alāwa aur; aur kuchh.

More, *ad.* 1.—Miqdār wus'at yā darje meñ dūsre se ziyāda; ziyāda-tar.

 Used with an adjective to form the comparative degree.

2.—Dūsre bār; ba-martaba-i-sānī; phir; aur.

More and more—Aur bhī ziyāda; aur ziyādati ke sāth.—*No more*—Qāim nahīn; jiskā wujūd mutlaq lāqī na ho; jo kuch kar gayā ho; jo mar-gayā ho; nest-o-nā-būd-shuda; barbād ho-gayā.—Aristotle is *no more*—Arastū ab qāim nahīn hai; Arastū ab maujūd yā haiyū-l-qāim nahīn hai (woh mar-gayā yā guzar gayā).—Alexandria is *no more*—Shahr-i-Askandriya nest-o-nābūd (barbād) ho-gayā.—*No more*!—Ab kuchh na kaho; ab main kuchh sunne na pāūn; khāmosh; bas; ho chukā.

 Used in commands, in an elliptical form of address.

The more—Isse bhī ziyāda; aur bhī ziyāda; ba-lihāz us wajh ke jo bayān ho-chuki hai.—*The more-the more*—Jitnā hī ziyāda-utnā hī ziyāda. [ma'hāzā.

Moreover, *ad.* Jo kuchh kahā gayā uske 'alāwa; mā-siwā iske; yah bhī;

 "*Besides* denotes simply that a connection exists between what has been said and what is now to be added. *Moreover* marks the addition of something particularly important to be considered." Webster.

MORE SUO, [Lat.] Ba-taur-i-khud; apne hī taur par; apne hī dhang par; apnī hī rāh par; apnī khwāhish ke mutābiq. [martā.

Moribund, *a.* Qarībū-l-marg; marne ke kanāre; lab-i-gor; jān ba-lab;

Morning, *n.* 1.—Subh; fajr; sahar; ādhī rāt se lekar dopahar din tak.

2.—Pahlā hissa; shurū' kā hissa; awāil; ibtidā.

Morning, *a.* Sahri; fajr kī; jo subh ko ho.

Morose, *a.* Tursh-mizāj; kaṛā; saḥt; ghunnā.

Morsel, *n.* 1.—Luqma; pawāla; kawar; thoṛā se khānā; zarā sī gizā.

2.—'Thoṛī sī koyī chīz; zarā sā ṭukrā; pāra; pārchā. [mar jāe.

Mortal, *a.* 1.—Fānī; maut ke tābi'; fanā-pazir; jisko maut āye; jo Man is mortal—Insān fānī hai.

2.—Muhlik; jisse wuqū'-i-halākat ho; jisse zindagi kā khātima ho-jāe; jisse jān nikal jāwe (jī na bache); kāri; qātil. [bar na ho.

A mortal wound—Zakhm-i-kāri; muhlik zakhm; aisā zakhm jisse majrūh jān-maut apnā kām kar-sake; jahān yā jab maut āye.

4.—Insānī; insān-i-fānī se muta'alliq; insān kā; ādmī kā.

5.—Nihāyat; shadīd; sakht; jisse jī khijlā uthe; izā-rasāū.

Mortal foe, or enemy—Dushman-i-jān; jāni dushman; jān kā gābak; aise dushman jo kisi tarah rāzi na ho; dushman jo apne mukhālīf ki tabāhi par hama-tan āmāda ho.

Mortal, n. Woh wujūd jo mant ke tābi' ho; insān; bashar.

Mortality, n. 1.—Fauā-pazirī; mant ke tābi' h.; zarūr marnā.

2.—Maut; marg; nestī; barbādī.

3.—Maut ki kasrat; bahut se ādmiyon yā jānwaron kā marnā; kisi khās waqt yā khās logon mein murdon ki majmū'i ta'dāj.

A great mortality—Maut ki bari kasrat; maut ki garm-būzari; bahut se insān yā haiwānāt kā marnā. [sihlat yā jān-bari na ho.

Mortally, ad. 1.—Ba-tarz-i-kāri; muhlik taur par; aise taur par ki phir *Mortally* wounded—Zakhm-i-kāri khāye huye; jise ai-ā zakhm lagā ho ki woh phir use jān-bar na ho; zakhm-i-muhlik khāye huye.

2.—Ba-darja-i-gāyat; nihāyat shiddat se; bahut hī.

Mortgage, n. (Law) Rihu; bandhak; adā-i-dāin ke liye ba-taur kafālat ke jāedād kā intiqāl-i-shartī jo us dāin ke adā ho jāue ke ba'd sūqit ho jātā hai.

A simple mortgage—Disht-bandhak; rihu-i-mutlaq; rihu-i-bilā-dakhl; rihu-i-bi-l-kafālat.—An usufructuary mortgage—Bhog-bandhak; rihu-i-intifā'i; rihu-i-bi-l-mahāsīl; paṭ-bandhak.—A sub-mortgage—Rihu-dar-rihu.—A mortgage for a term of years—Rihu-i-mi'ādī.—A conditional mortgage—Rihu-i-shartī; bai'i-bi-l-wafā.—A deed of mortgage—Rihu-nāma; dastāwez-i-rihu.—A deed of conditional mortgage, or a conditional mortgage deed—Rihu-nāma-i-shartī; rihu-nāma-i-bai'i-bi-l-wafā.

Mortgage, v. t. (Law) Rihu k. yā r.; makfūl k.; mustagraq k.

Mortgage-deed, n. (Law) See under Mortgage, n.

Mortgagee, n. (Law) Murtahin; rihu-dār; woh shakhs jiske pās jāedād rihu rakhi jāe; woh shakhs jisko nām rihu-nāma likhā jāe.

Mortgager, n. (Law) Rāhin; rihu k. w.; woh shakhs jo apni jāe-dād makfūl kare; woh shakhs jiski taraf se rihu-nāma likhā jāe.

☞ "Mortgagor is an orthography that should have no countenance." Webster.

Mortification, n. 1.—Kisi jāndār ko ek 'azw kā murda ho-jāuā (uskā be-jān be-hissa-o-harakat yā be-kār ho-jāuā).

2.—Nafs-kushī; kasr-i-nafs; parhez-gārī yā jism par har qism ki sakhtī karke nafs-i-ammāra wagaira ko apne bas mein k.

3.—Gurūr-shikānī; ghamand kā ṭūṭnā; sar yā gardan kā nīchā h.; zillat; ranj; kulfat. [bāt; woh amr jisse kisi bāt kā shāq dil ko ho.

4.—Woh bāt jisse sar nīchā ho-jāe; ranj kā bā'is; ranj dilāne wālī

Mortify, v. t. 1.—Kisi jān-dār ke kisi 'azw ko murda yā be-kār kar d.; be-jān be-dam yā be-hiss-o-harakat kar d.

2.—Mazhabī riyāz wagaira se jismānī yā dunyāwī khwāhishon ko bujhā d.; nafs-kushī k.; jī ko mārṇā; nafs-i-ammāra ko apne qābū yā bas mein k.

3.—Ranj pahunchānā; ranjida k.; dil tor d.; afsurda-khātir k.; gardan-nīchī kar d.; 'ājiz k.; zer k.; ghamand ko dhānā.

Mortifying, a. Jisse tabī'at past ho-jāe; dil-shikān; khātir-shikān; 'ājiz k. w.; jisse dil kā umang jātā rahe yā ghamand ṭūṭ jāe.

Mortmain, n. (Law) Arāzī wagaira kâ aise shakhs ke qabze meñ rahnâ jo use muntaqil na kar-sake.

☞ "Alienation in *mortmain* is an alienation of lands or tenements to any corporation, sole or aggregate, ecclesiastical or temporal, particularly to religious houses, by which the estate becomes perpetually inherent in the corporation, and unalienable." *Blackstone-Webster*.

Mortuary, n. Dafn kî jagah; madfun; qabristân; goristân; harwâr.

Mortuary, a. Murdoñ ke dafn ke muta'alliq.

Most, a. Ta'dād yâ miqdâr meñ sab se ziyâ-la; sab se barâ; auroñ se shumâr meñ barh-kar; beshtar; kasrat se; aksar.

Most, ad. Nihāyat hî; ba-darj-i-gāyat; bahut hî.

Most, n. Sab se ziyāda shumâr yâ hissa.

To make the most of—Bahut hî 'aziz r.; dil se qadr k. yâ chāhnā; ganīmat jānnā samajhnā yâ tasawwur k.—At the most—Bahut se bahut; ziyāda se ziyāda; intihā ko; ba-darj-i-gāyat.

Mostly, ad. Beshtar; kasrat se; khāssatan; khās karke; bahut hî; bahut kuchh. [ho-chukā ho.

Mother, n. 1.—Māñ; mādar; wālida; mahtārī; woh 'aurat jise lapkâ

☞ Correlate to *son* or *daughter*.

2.—Woh shai jisse kisi dūsri shai kâ wujūd ho; jahāñ se koyi shai paidā ho; mabdī; woh shai jis meñ koyi dūsri shai qāim ho; jar; asl; mamba'.

Mother country—Watan; zād-būm; maulad; janm-bhūm.—A *mother plant*—Woh darakht jisse qalam yâ chashma liyā jāe; darakht jis meñ paiwand lagāyā jāe.

3.—Ek būrhi 'aurat; woh 'aurat jo dūsre kî khabar-giri aur nāz-parwarī kare yâ use bataur wālida ke salāh wagaira de.

Mother, a. 1.—Jo paidāish se hāsil ho; aslī; jibillī; paidāishi; khilqī.

Mother wit—Paidāishi 'aql.

2.—Watanī; desī; jo wālidañ yâ mūrison se hāsil ho; aslī; mādarī.

Mother language or *tongue*—Desī zabāñ; mulkī zabāñ; aslī zabāñ; mādarī zabāñ.

Mother-in-law, n. Kisi ke shauhar yâ zauja kî māñ; sās; khush-dāman.

Motherless, a. Be māñ kâ; jiskī māñ na ho; jiskī māñ mar-gayī ho.

Motherly, a. 1.—Mādar-mansūb; māñ se muta'alliq; mādarī.

Motherly authority—Ikhtiyār yâ hukūmat-i-mādarī.

2.—Mādarāna; jo māñ ke liye zebā ho; māñ kâ sâ; mihrbān-āna.

Motherly love—Mādarāna muhabbat; māñ kâ sâ pyār.

Mother-tongue, n. 1.—Woh zabāñ jisse koyi dūsri zabāñ nikli ho.

2.—Kisi ke watan kî zabāñ; mulkī zabāñ; desī (des kî) bolī; mādarī zabāñ. [makāñ; jagah kâ tabādala.

Motion, n. 1.—Ek jagah se dūsri jagah jānā; harakat; jumbish; naql-i-

☞ Opposed to *rest*. [raftār.

2.—Munāsib harakat; jumbish yâ harakat kâ tarz; dhang; rawish;

3.—Harakat yâ jumbish kî tāqat; naql-i-makāñ kî salāhiyat; ek jagah se dūsri jagah jā-saknā.

4.—Tajwīz; jo bāt sochāyī jāe; talwīk; darkhwāst; woh bāt jo tajwīz ke liye aise majma' meñ pesh kī-jāe jo bātoñ par guur-o-fikr ke liye yakjī ho.

Motion, v. i. Hāth uthā-kar yâ use harakat dekar kisi maushā ko zāhir k.

To *motion* to one to take a seat—Hāth ke ishāre se kisi se baithne keliye kahnā.

Motionless, a. Be-harakat; sākin; jo jumbish na kare; jo hile-dole nahīñ.

Motive, a. Harakat d. w.; jismen harakat deue kī quwwat na ho; jo mutaharrik karne par mūl ho; muharrik; hilāne-dolāne w.

Motive, n. Bā'is-i-tahrīk; wajh-i-tahrīk; woh bāt jisko sabab se kisī amr ke pasand karno yā chāhne kī targīb ho; sabab; bā'is; wajh; mājib; targīb deue wālī shai; woh bāt jiskī wajh se kisī sh'ī ke karno kī targīb ho; maqsad; nazar; taqrīb. -

MOTU PROPRIO, (Lat.) Az-khud; apnī ragbat se; apnī khwāhish se; bi-r-ragbat. [morcha.

Mound, n. Banāyā huā mittī kā dhūhā yā tūda; pushta; dhua; fasil; [morcha.

Mount, v. t. 1.—Sar-baland h.; ūchā h.; ūpar ko jānā; chāḥnā.

2.—Ghore par sawār h.; kisī dūse jānwar kī pīth par chāḥnā.

3.—Kisī mā'iyat yā waq'at kā h.; kisī ta'dād yā had ko pahuñch-na; majmū'i ta'dād kā h.

Mount, v. t. 1.—Ghore yā dūse jānwar par sawār h.; sawāri k.

2.—Ghore kī pīth par baithānā; ghore par sawār karānā; sawāri ke liye ghore wāgaira muhaiyā k. [ārasta k.; suñwārā.

3.—Chāḥnā; lagānā; baithānā; kām ko laiq banā d.; jānā;

To mount a gun on a carriage—Top ko gūṭ par chāḥnā.—To mount a map or picture on cloth—Naqshe yā taswīr ko kapre par chāḥnā yā jamānā.—To

mount a diamond—Hire ko khāne meñ baithānā yā jānā.

4.—Rakhnā; kisī shai kā kahīn muhaiyā kiyā yā lagāyā jānā.

The fort mounts a hundred cannon—Us qil'e meñ sau zarb topeñ lagī haiñ.—

The ship mounts ten guns.—Us jahāz par das topeñ haiñ (lagī haiñ).

Mountain, n. 1.—Pahār; koh; jibl; parbat. [baṭī chiz.

2.—Koyī shai jo qad-o-qūmat meñ pahār kī mānind ho; koyī

Mounts, a. 1.—Pahārī; kohistānī; jo pahārōñ par mile (dastyāb ho); jo pahār par jame; jo pahār par rahe. [sh-shān.

2.—Pahār sē jāise qad meñ; pahār kī tarah; bahut barā; 'azīmu-

Mountainous, a. 1.—Pahārī; kohistānī; pahārōñ se bharā huā; jahāñ bahut se pahār hoñ.

A mountainous country—Pahārī mulk; jis mulk meñ kasrat se pahār hoñ.

2.—Pahār sē barā; bahut barā; 'azīmu-sh-shān.

A mountainous heap—Pahār sē yā bahut barā tūda; barā bhūri dher.

Mourn, v. i. 1.—Ranj yā afsos zāhir k.; muta'asif h.; afsos k.; gamgūñ h.;

2.—Mātamī libās pahīnā; mātam ke kapre pahīnā. [mātam k.

Mourn, v. t. 1.—Kisī ke liye yā kisī bāt par ranj gam yā mātam k.

2.—Afsos ke tarīq par kahnā; nauha yā nauha garī k.; nāla k.;

nāla-o-fugāñ k. [yū mātam karo.

Mourner, n. 1.—Jo shakhs kisī nuqsān yā musibat par ranj afsos gam

2.—Jo shakhs mātamī kapre pahīn kar jūwāze ke sath jāwe.

Mournful, a. 1.—Ranj yā gam se bharā huā; gam-nāk; gam zāhir k. w.;

jisse gam kā izhār maqsūd ho.

2.—Ranj d. w.; gam paidā k. w.; jisse afsos ho; mātam-khez.

Mourning, n. 1.—Gam; mātam; ranj; afsos; nauha garī.

2.—Mātamī libās; kapre jo mātam karne wāle pahīnte haiñ.

Mourning, p. a. Jo ranj yā afsos zāhir karne ke liye kām meñ lāyā jāe;

mātamī; jo mātam-kuninda pahue yā jo usko husb-i-hāl ho.

Mourning garment—Mātamī libās; woh kapre jo mātam-kuninda pahue.

Mouth, n. 1.—Muñh; dahan; dahāñ.

- 2.—*Sūrākh*; fam: *dahan*; *muñh*; *muñhārā*; *muhāna*; *dahāna*; *rāh*.
The *mouth* of a pitcher—*Gharē kā muñh*; *sūrākh* jisse *gharā bharā yā khālī* *kiyā jāta hai*.—The *mouth* of a well—*Kuyeh kā muñh yā muñhārā*; *sūrākh* *yā rāsta* jisse *kuyeh* ke *bhitar jā-sakeñ*.—The *mouth* of a cannon—*Top* *kā muñh* *yā nī* woh *sūrākh* jiske *zari'e* se *top* meñ *golā* *wagaira* *bharā* *jāe* aur *top* ke *chhūñe* ke *wāqt* *udhar* *hī* se *nikle*; *muhārā*.—The *mouth* of a river—*Daryā kā muhāna* *yā dahāna*; woh *rāh* jisse *ek daryā kā pānī* *dūse daryā meñ girtā hai*.
- 3.—*Khās kalām* k. w.; jo *shakhs* *sab* *kī taraf* se *izhār-i-rāe* *kare*.
- 4.—*Manshā-i-kalām*; *guftgū* *kā zari'a*; *jiskī nishat* *guftgū* *kareñ*.
The story is in every body's *mouth*—*Yah qissa* *har* *shakhs* *kā* *manshā-i-kalām* *hai*; *yah dāstān* *zabān-zad-i-'awām* *hai*.
- To make a *mouth*, to make *mouths*—*Muñh* *banānā* *yā bigāñnā*; *muñh* *terhā* k.; *kisī* *par* *hañshā* *yā* *uspar* *biqārat* *kī* *nazar* se *dekhñā*; *chiphāñnā*.—Down in the *mouth*—*Muñh* *lañkāye*; *chibrā* *utrā* *huā*; *afsurda-khātir*; *dil-tang*; *malūl*; *ranjida*; *udās*.—To stop the *mouth*—*Muñh* *roknā* *yā* *band* k.; *chup* *kar-d.* *yā* *ho-jāñā*; *nādim* *yā* *sharmīda* k.; *ghabrā* d.; *shashdar* *kar-d.*; *hairāñ* *Mouthed*, a. *Muñh* *rakhtā* *huā*. [kar d.; māt k.]
- Used chiefly in composition.
Hard-mouthed—*Muñh-zor*—*jaise* *ghorā*; jo *lagām* *ko* *na māne* (*usse* *na ruke*).
Foul-mouthed—*Muñh* *kā* *khārāb*; jo *kalimāt-i-fuhs* *kā* *'ādī* *ho* (*gālī-galanj* *kiyā* *kare*). [i-iddi'āyī; *zabānī* *dost*; *kahne* *kā* *yār*.]
- Mouth-friend, n. Jo *dostī* *kā* *dam* *bhare* *par* *asl* *meñ* *dost* *na* *ho*; *dost*.
- Mouthful, n. 1.—*Jitnā* *ek* *martaba* *muñh* *meñ* *āwe*; *muñh-bhar*.
2.—*Thorā*; *thorā* *sā*; *luqma*; *nawāla*; *kaur*. [muñh *lagāyā* *jāe*.]
- Mouth-piece, n. 1.—*Muñh* se *bañne* *wāle* *bāje* *kā* *'woh* *hissa* *jismeñ*.
2.—*Woh* *shakhs* *jo* *dūron* *kī* *rāe* *zāhir* *kare*.
- Movable, a. *Mutaharrik*; *harakat-pazir*; jo *jā-ba-jā* *muntaqil* *ho-sake*; *jisko* *harakat* *de-sakeñ*; *jisko* *ek* *jagah* se *dūsrī* *jagah* *uthā-kar* *le-jā* *sakeñ*; *mustaqil* *yā* *mustahkam* *nahīñ*; *nasab* (*garā* *huā*) *nahīñ*; *manqūla*.
Movable property—*Jāedād-i-manqūla*; *māl-i-manqūla*.
- Movable, n. *Māl-i-manqūla*; *shai-i-manqūla*; *woh* *chīz* *jo* *kahīñ* *nasab* *na* *ho*; *asbāb*; *jins*; *chīz-bast*; *ārāish* *kī* *chīzeñ*; *asāsu-i-bait*.
- Generally in the plural, and distinguished from houses and lands.
- Move, v. t. 1.—*Harakat* d.; *mutaharrik* k.; *chalā* d.; *āge* *ko* *hātī* d.; *kisī* *chīz* *kī* *jagah* *badal* d.; *jumbish* d.
2.—*Dil* *par* *asar* k.; *dil* *ko* *mutaharrik* k.; *wujūb* *ke* *izhār* se *'amal* *par* *rāgib* k.; *kah-sun* *yā* *targib* *dekar* *rāgib* *karāñā*; *ubhāñnā*.
3.—*Dil* *meñ* *rahm* *paidā* k.; *tabī'at* *ko* *mulāim* k.; *dil* *meñ* *narmī* *lāñā* *yā* *narm-dil* k.; *dil* *par* *choṭ* *lagāñā* (*usmeñ* *dard* *paidā* k.); *kisī* *bāt* *kā* *josh* *paidā* k.
4.—*Tajwīz* k.; *tahrīk* *yā* *sifārish* k.; *jalsā-i-'ām* *meñ* *kisī* *bāt* *ko* *gaur-o-tajwīz* *ke* *liye* *bā-zābita* *pesh* k.; *manzūrī* *kī* *garaz* se *kisī* *tajwīz* *ko* *pesh* k.; *kisī* *ko* *kuchh* *sochāñā* *yā* *uske* *āge* *pesh* k.; *darakhwāst* k.
To move a court by petition—*Suwāl* *yā* *darakhwāst* *ke* *zari'e* se *'adālat* *meñ* *kisī* *amr* *kī* *tahrīk* (*istid'ā* *yā* *darakhwāst*) k.
- Move, v. i. 1.—*Harakat* *yā* *jumbish* d.; *ek* *jagah* se *dūsrī* *jagah* *jāñā*; *kisī* *tarah* *par* *ek* *maqām* se *dūse* *maqām* *par* *jāñā*; *naql-i-makān* k.; *chalñā*. [hilñā.]
2.—*'Amal* (*kisī* *fi'l* *ke* *karne*) *par* *rāgib* h.; *dil* *chalāñā*; *rūh* *chalāñā*;

3.—Tabdīl-i-makān k.; rahue kī jagah badalnā; utī jānā musalam ek makān se dūse makān meñ ek shahr se dūse shahr meñ 'alā-hāza-l-qiyaś. [k.; sifārish k.]

4.—Gaur-o-tajwiz ke liye koyī amr pesh k.; hāteñ sochānā; tahrīk Movement, n. 1.—Harakat; jumbish; jagah yā haiat kā tabādula; kisi sabīl se ek maqām se dūse maqām par jūnā; aslī yā munāsib chāl; raftār; 2.—Tahrīk-i-qalb; dil kā hiluā-ḡuluā; josh; jazba-i-tabī'at. [chāl.]

3.—Harakat kā tarz yā tariq; chāl yā raftār kā dhang khwāl andāz.

4.—Woh shai jisse harakat paidā ho; woh shai jo kisi dūsrī shai ko mutaharrik kare; harakat d. w.; mutaharrik k. w.; chalāne w.

5.—Woh log jo hamesha is bāt kī koshish meñ rahite haiñ kī 'awām Opposed to the conservative party. [ke huqūq qīm hoñ.]

Mover, n. 1.—Harakat dene wālā shakhs yā harakat dene wālī shai.

2.—Woh shakhs jo koyī amr tajwiz yā mauzūrī ke liye pesh kare; muharrik.

Moving, a. Dilpar asar k. w.; jiskā asar yā jiskī tāsīr dīl par ho; purdard; riqqat-ungez; jisse tabī'at pighal jāwe; jigur-soz; jo dīl par dard paidā karne ke qābil ho; jiskī choṭ dīl par lage; muassir. [riqqat se.]

Movingly, ad. Aisi tarah kī dīl par choṭ lage (asar ho); dard ke sāth;

Much, a. Miqdār yā ta'dād meñ ziyāda; der-pā; jo der tak qīm ruke; kasīr-t-tā'dād; kasīr; wāfir; bahut; ziyāda.

Much, n. 1.—Bahut sā; ba-miqdār-i-kasīr; bahut kuchh. [koyī barī bāt.]

2.—Koyī gair-ma'mūlī bāt; koyī ta'ajjub kī bāt; amr-i-qābil-i-lihīz;

As much as (used as an adjective or noun)—Jitnā utnā; jisqadar-usqadar; miq-

dār-i-musāwi; barābar miqdār.—Return as much money as you receive on

borrowing—Qarz lene ke waqt jitne rupaye tumheñ mileñ utne hi wāpas

karo; zar-i-qarza ba-miqdār-i-musāwi wāpas karo.—Twice as much—Kisi

miqdār ke barābar do-chand (uskā dagnā).—You ask for a seer of rice, but

I will give you twice as much—Tum ek ser (ser bhar) barī māngte ho par

maiñ tumko iskā do-chand (do ser) dūngā.—Five times as much—Kisi miq-

dār kā pañchgūnā ya'ni agar koyī shai pañch ho to uskā pañch-gūnā ya'ni pañch-

chūs ho-gā.—As much as (adverbially)—Ba-miqdār-i-musāwi; barābar; kisi

dūse ke barābar; yaksān.—One man loves power as much as another loves

gold—Ek shakhs iḡhtiyār kā utnāhi mushtāq hotā hai jitnā ki dūsrā zar kā

(ya'ni donoñ kā shauq barābar hotā hai)—Too much (as a noun)—Andāz se

zāid miqdār; bahut hi yā bahut ziyāda.—(Adverbially) Had se ziyāda; darjā-

i-gāyat tak; ba-darjā-i-gāyat; isqadar ki had se guzar jāwe.—To make much of

—Nihāyat 'umda yā giān-qadr samajhū; barī qadr k.; barī 'ināyat-o-tawaj-

jūh se pesh ānā yā sulūk k.; chāhū; pyār k.; khūsūsiyat ke sāth 'umda

tasawwur k.

Much, ad. 1.—Bahut; nihāyat; ifrāt se; kasrat se; kahū; barh-kar.

Qualifies adjectives and adverbs almost exclusively in the comparative degree. [faster—Dūse ki nisbat bahut tez (usse kahū barh-kar tez).]

Much stronger—Ba-nisbat dūse ke bahut mazbūt; kahū ziyāda mazbūt.—Much

2.—Aksar; bār-bār; der tak; bahut.

Think much, speak little—Der tak yā bahut socho aur kam bolo.

3.—Qarib qarib usī hālat meñ; yak-gūna; nazdik nazdik.

This is much the same as that—Yah yak-gūna (qarib-qarib) waisāhi hai jaisā

ki woh. [cawān.]

Mulct, n. Jurmāna yā jarīmāna; ta'zīr-i-naqdī; रुपये-paise kā dand;

- Mulet**, *v. t.* 1.—Kisī jurm kī sazī ba-zarī'a jurmāna-i-naqdī ko k.; kisī jurm kī pādāsh meñ tawān-i-naqdī 'āid k.; jurmāna k. yā lagāna.
 2.—Kisī shai so mahrūm k.; ta'zīran yā tādīban kisī shai ko na d.
- Multifarious**, *a.* Anwā' aqsām kā; mukhtalif qismoñ kā; tarah tarah kā; gūnāgūn; rang-ā-rang; rang rang kā; bahut se ajzā-i-mukhtalifa so murakkab; bahut se mukhtalif hissoñ se banā huā.
- Multifariousness**, *n.* 1.—Bahuterī tarahēñ; anwā' aqsām; buqalamūnī.
 2.—(*Law*) Ek hi 'arzi-da'wo yā nālīsh meñ aise da'woñ kā bejā shā-mil kar-d. jo judā gāna hoñ aur ek dūse se muta'alliq na hoñ; da'woñ kā bejā-shumūl; ta'addud-i-da'wī. [talif qismoñ kā h.]
- Multiplicity**, *n.* 1.—Anwā'aqsām kā h.; tarah-ba-tarah kā h.; mukht-
 2.—Bahut sī chizoñ kā ijtīmā'; ta'dād-i-kasir; kasrat; bahutāyat.
- Multiply**, *v. t.* Ta'dād meñ barhānā; shumār barhānā; kasirū-t-ta'dād k.; ziyāda k.; kisī shai meñ afzāish k.; izdiyād-i-miqdār k.; kisī chiz meñ aur milānā. [ziyāda ho-jānā; barhānā; kasirū-t-ta'dād h.]
- Multiply**, *v. t.* 1.—Ta'dād yā wus'at meñ taraqqī pānā; shumār meñ
 2.—Phailnā; ziyāda tāsir pakarnā.
- Multitudo**, *n.* 1.—Bahutāyat; kasrat; kasirū-t-ta'dādī.
 2.—Bahut se log; logoñ kā majma' i kasir; bhīr; barī bhīr; am-boh; hujūm; izhdihūm; kasrat.
The multitude—'Awāmu-u-nās; kasrat se log; 'awām.
- MULTUM IN PARVO**, (*Lat.*) Thorē meñ bahut; thorī jagah meñ bahut. [kā; sansārī.]
- Mundane**, *a.* Duniyā ke muta'alliq; duniyāwī yā duniyawī; arzī; zamīn
- Municipal**, *a.* Shahr se muta'alliq; shahrī; logoñ kī us jamā'at se muta'alliq jisko shakhs-i-wāhid ke taur par umūrāt ke intizām kī ikhtiyār ho.
Municipal law—Woh qānūn jo kisi riyāsāt ke shahrīyoñ se muta'alliq ho.
 "Distinguished from commercial law, political law, and the law of nations." *Webster.*
- Municipality**, *n.* Woh zila' jismeñ shahrīyoñ ke muta'alliq khās qānūn nā'iz (jāri) ho. [faiyāzī; faiz; karam; bāth khol ke d.]
- Munificence**, *n.* Sakhāwat yā sakhā; dūd-dihish meñ nihāyat darje kī
- Munificent**, *a.* Nihāyat faiyāz; barā sakhi; jawwād; barā dono w.
- Muniment**, *n.* (*Law*) 1.—Pushti; himāyat; muhāfazat; bachāw. [madad.
 2.—Jisse muhāfazat ho; qal'a; garhī; hifāzat kī jagah yā uskā zarī'a;
 3.—Nawishta; woh subūt-i-tahrīrī jiske rū se koyī shakhs apnā haq muta'alliq-i-haqqīyat sūbit kar saktā hai; haqqīyat ke wasīqe aur kāgazāt; qibālujāt aur kāgazāt.
- Munition**, *n.* Larāyī meñ bachāw kī kul chizoñ; larāyī ke asbāb; larāyī kā sāz o-sāmān aur khāne-pīne kī chizoñ; har qism kī larāyī kā sāz.
- Mural**, *a.* Dīwār kā; dīwār sā. [o-sāmān.]
- Murder**, *n.* 'Adāwat-i-sābiqa kī wajh se 'ām isse kī uskā izhār huā ho yā nahīn insān kī halākat; qatl-i-'amd; qatl-i-insān jo 'amdan bugz yā khabāsat kī wajh se wuqū' meñ āyo.
- Murder**, *v. t.* 1.—Qatl-i-'amd k.; qatl-i-'amd kā murtakib h.; 'adāwat-i-sābiqa kī wajh se kisī shakhs ko mār dānā yā halāk k.
 2.—Zāil kar d.; khatm kar d.; munqat' k.
- Murdered**, *a.* Maqtūl; jo qatl huā ho; jo mārā yā halāk kiya gayā ho; jiski halākat wuqū' meñ āyi ho.

Murderer, n. Qatl-i-'amd kā mujrim; qātil; khūnī; woh shakhs jo sihat-i-hawās meñ 'adāwat-i-sābiqā kī wajh se ba-tarz-i-nā-jāiz kisi insān ko halāk kare.

Murderous, a. 1.—Qatl-i-'amd kā mujrim; halākat-i-bi-l-'amd kā mujrim.

☞ Applied to persons.

2.—Jiske sāth qatl-i-'amd (khūn yā halākat bhī) ho; jiske shumūl meñ qatl-i-'amd kā wuqū' bhī ho; jiske shumūl meñ khūn-rezī bhī ho; *Murderous rapine*—Lūṭ ma' khūn yā qatl-i-'amd. [jo sang-dili se kiya jāe.

3.—Khūn-khār; khūn-rez; halākat kā shāiq.

Murderous tyranny—Zulm jismeñ khūn-rezī bhī ho.

4.—Jismeñ halākat pahle se soch li-jāe.

Murderous intent—Pahle se halākat kī niyat. [jharjharāhat; tarṭarāhat.

Murmur, n. 1.—Dhīmī muntashar aur nā sāf āwāz—jaise bahte pānī kī;

2.—Da'ī dabī shikāyat; dabī zabān se nāla-o faryād; aisi faryād jiskā izhār pūrā pūrā na ho, shikāyat jo khul kar (ba-āwāz-i-baland aur sāf sāf) na ki-jāe; burburāhat.

Murmur, v. i. 1.—Shuhd kī makkhiyōn kī tarah gūnjnā yā bhinbhināna; pānī ke chashme kī tarah jharjharānā; raawwāj labron kī māniad dhardharānā; jaugal meñ hawā kī misāl sansanānā.

2.—Āhista āhista aur dabī zabān se shikāyat kī bāteñ kahnā; dil hī dil meñ nārāz ho-kar kisiqadar izhār-i-nārāzī k.; kiṭkiṭānā yā gur-rānā; khul ke shikāyat kī bāteñ na kahnā; burburānā.

☞ "With *at* before the thing which occasions discontent; or with *at* or *against* before the active or direct cause of the evil." *Webster*.

Muscle, n. Paṭṭhā; 'asab; jāndāron meñ harakat kā āla.

Muscular, a. 1.—Jo paṭṭhe se ho; 'asabī.

2.—Mazbūt; qawī; zorāwar.

Museum, n. Woh makān jahīn qudratī 'ilmī yā masnū'ī 'ajīb-o-garīb chizen rakkhī jāti hai; 'ajāib-khāna; 'ajāib-ghar.

Must, v. i. or auxiliary. 1.—Is lafz se kisi kām ke karne kī zarūrat sābit hotī hai 'ām isse ki woh zarūrat insān kī zāt se ta'alluq rakkhe yā uske farāiz se.

A man *must* eat for nourishment—Jism kī parwarish ke liye zarūr hai ki insān gizā khāwe; insān ko chāhiye ki gizā khāye tāki uskā jism tahlil na ho balki taraqqī pāye.—We *must* submit to the laws—Qawānīn kī itā'at hamlogon par farz hai; hamlogon ko chāhiye ki qānūn ko māneñ.—He *must* attend the court—Lāzim hai ki woh 'adālat meñ hāzir ho; use 'adālat meñ hāzir honā paregā; use 'adālat meñ hāzir hote banegā.—You *must* do this—Is bāt kā karnā tum par farz wājib yā lāzim hai; zarūr hai ki tum yah amr karo; yah tumheñ karnā chāhiye; yah bāt tumheñ karnī paregi.

2.—Kisi haisiyat ke qiyām yā kisi maqsad ke anjām ke liye insān meñ kisi amr kī liyāqat yā munāsabat khwāh uskā lāzimī yā zarūrī h. *Treasurers must* be honest—Khazānchīyōn ko munāsib hai ki mutadaiyin hon; khazānchīyōn ke liye imān-dārī munāsib hai (lāzimī yā zarūrī hai).

Muster, v. t. Mulāhaze aur qawā'id ke liye sipāhiyōn ko jam' k.; sipāhiyōn shakhsōn yā chizon ko jam' yā ekaṭṭhā k.

To muster up—Kisiqadar dushwārī se koyī shai mujtama' yā hāsil k.; kisi qadar koshish se baham pahuñchānā.

Muster, v. i. Jam' h.; ek jagah par ekatthā h.

Muster, n. 1.—Mulāhaze jāize yā qawā'id wagaira ke liye fauj kā ijtīmā'.

2.—Ijtīmā' aur numāish; ek hī sāth bahut sī chīzōn kī numāish (unkā dekhlanā); ijtīmā'; bator.

To pass muster—Jīze yā mulāhaze meñ pasand h. yā ānā (puandida thaharnā yā kisi naqs khwāh 'aib kā na nikalnā).

Mutabī'iy, n. Shakl sūrat hālat yā khās sifaton meñ tabādala-pazīr h.; tabādala pazīrī; talawwun; nā-pāedārī; badal saknā; tabādale kī salāhiyat r.; be-sabātī; 'adam-i istiqlāl.

Mutablo, a. 1.—Badalne ke lāiq; tabādala-pazīr; jo badal jāe yā jisko tabdil kar-sakeñ; jiskī sūrat khāsiyat yā nau'iyat tabdil ho sake.

2.—Mutalawwin; nā-pāedār; gair-mustahkam; be-sabāt; jismeñ istihkām yā qarār na ho; jo badal jāe; jismeñ sabāt na ho.

Mutation, n. 1.—Tabdil k.; badalnā. [o-badal; tagaiyur.

2.—Tabādala; sūrat yā sifāt meñ tabaddul; badal jānā; radd-

Mutation of names—Tabādala-i asmā; nāmōn kā taboddul; ek shakhs ke nām kī jagah dūse shakhs ke nām kā qām h.; ek shakhs kā nām nikāl kar dūse kā nām dākhil k.; dākhil-khōrij; intiqāl-i-nām.

MUTATIS MUTANDIS, [Lat.] Tabādala-i-zarūri ke ba'd; jo kuchh badalne ke lāiq ho yā jiskā badalnā wājib ho uske tabdil karne ke ba'd.

MUTATO NOMINE, [Lat.] Nām badal ke; tabdil-i-nām ke ba'd.

Mute, a. 1.—Muñh-band; zabāñ-band; kisi khās wajh se chup yā sākit; jo kisi khās sabab se na bole; jo kuchh na bole; khāmosh. [ban-jāe.

2.—Jismeñ bolne kī salāhiyat na ho; jo kisi khās sabab se gūngū

3.—Gair-malfūz; jo bolā na jāe; maḥṣī muḥitafi yā ma'dūla; jiske

سُت Said of certain letters. [bolne meñ dam band ho jāe.

To stand mute (Law) Kisi mudda'ālāh kā 'adālat meñ fard-i-jurm ko sunāyo jāne ke ba'd kuchh jawāb na d. khwāh koyī 'uzr pesh na k. balki chupchāp khayāl rahnā. [azw k.; ang-bhang kar d.

Mutilate, v. t. 1.—Kisi jāndār kā koyī 'azw yā khās hissa kāṭ l.; qat'-i-

2.—Kisi shai masalan 'imrāt yā mūrāt wagaira ke kisi hisse ko kāṭ l. tor d. yā aur tarah par judā kar-d.

3.—Kisi shai ke zarūri hisse ko ghaṭī yā talaf kar-d. khwāh nikāl l. jisse woh nāqis (nī-tamām) rah jāe; chhūṭnā; kāṭ-kuṭ k.; qat'-burid k.

Mutilation, n. Qat'-i-'azw; kisi 'azw yā zarūri hisse kī tor d. kāṭ l. nikāl yā dūr kar-d.; qat'-burid; ang-bhang.

Mutineer, n. Biḡī; jurm-i bagāwat kā mujrim; barrī yā baharī fauj kā mulāzim jo apne afsarōn ke hukm ke khilāf sar uṭhā-kar sāf sāf bagāwat kare yā 'udāl-i-hukm kī koshish kare.

Mutinous, a. 1.—Bagī; bagāwat par māl; balwe kī khwābish r. w.; barrī yā baharī fauj kā mulāzim jo apne sīge kī āyīn-o-qawānīn kī khilāf-warzī par āmāda ho yā khulkar unkī mukhālafat kare.

2.—Fitna-pardāz; fitna-angez; mufsid; dangā-o-fasād k. w.

Mutiny, n. Balwa; bagāwat; barrī yā baharī fauj ke mulāzimīn kā apne hākimoñ se sarkashī k.; hākimoñ kā hukm sāf sāf na mānnā; hukumat-i-jāiz kī nisbat jaur-o-zulm ke sāth mātahatōn kā ta'arruz.

Mutiny, v. i. Mulāzimīn-i-fauj kā apne afsarōn se sarkashī yā bagāwat k.; jurm-i-bagāwat kā mujrim h.; apne afsar se sar-tābi k. (uskā hukm na mānnā).

Mutter, v. t. Kudūrat se yā inhār-i-shikāyat ke liye āhista āhista aur hothon ko dabā-kar kuchh kahā; bhunbhunā; munmunā; bud-budā; ranj yā shikāyat se muñh hī muñh meñ kuchh kahā.

Mutter, v. t. Muñh hī muñh meñ yā āhista āhista kuchh kahā; burburā; munmunā.

Mutual, a. Bāham 'amal karne yā nisbat r. w.; jo ek se dūse ko milē; jo ek de aur dūsā le; bāhamī; āpas kā; bāham-digari; jiskā adlā-badlā ho; jiskā bartāw jānibain (donon taraf) se ho; jānibain kā; tarfain (donon taraf) kā.

Mutual love—Muhabbat-i-bāhamī; do shakhsōn kā āpas meñ ek dūse ko pyār k.—*Mutual assistance*—I'auat-i-bāhamī; ek dūse ki madad.—*Mutual consent*—Ek dūse ki razāmāndī; ek dūse ki manzūrī; tawāfuq; jānibain ki razāmāndī; donon taraf ki razā.

Mutually, ad. Bāham; āpas meñ; yake-bā digare; bāham-digar; ek dūse ko; jānibain yā tarfain se; donon taraf se; fī-mābain; bā khudhā.

MUTUUS CONSENSUS, See "mutual consent" under Mutual.

Myriad, n. l.—Das hazār.

[na ho; hazāron; lākhoñ; karoron.]

2.—Ta'dād-i kasir; shumār meñ bahut hī; jiske shumār kī ta'dād

Myself, pron. Main khud; āpī; main hī; merī siwā dūsrā nahīn; main

Used for emphasis. [la-zāt-i-khās yā bi-z-zātili.]

I myself will do it—Main yah āp hī (khud yā bi-z zātili) karūn-gā.—I have done it myself—Yah main ne khud kiyā hai; yah merā hī kiyā huā hai.

2.—Apnī tayīn; apne ko. [verb, without emphasis.]

Used instead of *me*, as the object of the first person of a reflexive

I will defend myself—Main apnī tayīn (apne ko) bachāūngā; main apnā bachāw yā apnī hifāzat karūngā.

Mysterious, a. Muta'alliq-i-rāz; rāz sā; jismeñ rāz (bhed) ho; munglāq; dushwār-fahm; jiskā samajhnā mushkil ho yā kisī tarah munkin na ho; jismeñ gaib kī bāteñ hoñ; jo insān kī fahm ke bāhar ho; jise ādmī samajh na sake.

Mystery, n. l.—Bāz rāz kī bāt; bārā yā gahirā bhed; sirr-i-akbar; aisi bāt jo bi-l-kul ma'lūm na ho yā ihtiyāt se chhipāyī jāe aur isi wajh se bā'is-i-hairat ho; aisi bāt jo be samjhāye samajh meñ na āye; gaib.

2.—Aisi bāt jo 'aql ke zor se mushkil kar-dī jāe; mu'ammā; chis-tān; ramz.

N.

Nail, n. l.—Nākhun; nah yā nañh; insān ke hāth aur pair kī ungliyon ke nākhun.

2.—Chirye (parind) yā dūse jānwaron kā panja changul yā changāl.

3.—Kil yā kāñṭa jo do lakṛī ke takhton ke jorñe meñ kām ātā hai; woh kāñṭa jo kisī chiz ke latkāne ke liye diwār meñ bafaur khūñṭī ke jor diyā jātā hai.

4.—Sawā do inch yā gaz kā solahwāñ hissa; girah kā sā ek nāp.

On the nail—Hāth meñ; fauran; bilā tawaqquf; turant; udhār nahīn.—*To pay money on the nail*—Rupaye fauran de d.; रुपये हथ में (नक़्क़ार) धर d.; naqd adā kar d.; fauran chukā d.; udhār na k.—*To hit the nail on the head*—Tir-ba-hadaf k.; sachchā yā thik nishāna lagānā; aslī bāt ko pakarṇā; magz-i-sakhun ko pahuñchṇā.

[jakaṛ-band k.]

Nail, v. t. l.—Kāñṭa gāṛṇā; kāñṭon se band yā mazbūt k.; kāñṭon se

2.—Band kar-d. jaise melh se; kisi saude kī nisbat pāband kar d.; kisi bahs yā bayān kī nisbat zabān band kar d. ya'ni aisā kar d. ki use khwāhī-na-khwāhī taslīm karnā pare; pakaruā yā girift k.; phande yā dām meñ ḍilnā. [jhuṭhāyī sabit kar d. takī woh phāline na pāwe.

To nail a lie, assertion, and the like—Kisi jhūṭhī bāt wagaira ko kholkar uski **NAIVETÉ**, n. Aslī yā paidāishī sādagī; sādagī yā dil kī safāyī jismeñ banūwat na ho. [uryān; ughār.

Naked, a. 1.—Jo kapron se ḍhañpā na ho; be-satr; nangā; barahna;

2.—Jise hifāzat yā bachāw kā zarī'a na ho; khulā; gair-musallāh; jiske hifāzat kī koyī sūrat na ho. [umāyān.

3.—Chhipā yā sūrat tabdīl kiye huye nahīn; jo nazar na pare; sāf;

4.—Jismeñ koyī khārijī bāteñ shāmil na hoñ; jismeñ koyī bāt barhāyī na gayī ho; jismeñ mubālaga yā ma'zrat wagaira na ho.

5.—Kḥālī; jismeñ kisi kī i'ānat na ho; jiskā koyī madadgār na ho; jise zarūrī zarī'a yā wasīla hūsīl na ho.

6.—Mahz; mirā; sirf; khālī.

Naked eye—Sirf ānkh ya'ni bilā i'ānat dūrbīn wagaira ke.

Name, n. 1.—Nām; ism; khitāb; laqab; kunniyat. [awān kī rāe.

2.—Zātī wasf; jo kuchh 'awām kisi kī nisbat kaheñ yā samjheñ;

A good name—Nām-i-nek; nek-nāmī; 'awām kī achchhī rāe; 'awām kī kisi ko achchhī kahnā yā samajhnā.—A bad name—Nām-i-bad; bad-nāmī; logon kī burī rāe; 'awām-n-nās kī kisi ko burā (bad) kahnā yā samajhnā.

3.—Baṛīnek-nāmī; shuhrat; ta'rīf; mumtāzī; 'izzat; sarfurāzī; baṛāyī.

A man of name—Baṛī nek-nām yā mu'azzaz shakhs; nihāyat zī'izzat yā mumtāz shakhs.—A great name—Baṛī shuhrat; baṛī nek-nāmī; baṛī ta'rīf yā 'izzat;

4.—Nām-o-nishān; nām; yādgarī; yād. [baṛī baṛāyī.

Christian name—Woh nām jo 'Isāyī mazhab ke paīro ko istibāg ke waqt diyā

jātā hai aur 'alāwa khāndānī nām ke hotā hai—*John Alone*—Ismeñ John

'Isāyī nām hai aur Alone khāndānī.—*In name*—Sirf kahne ko; mahz nām

ke liye; dar-asl nahīn; sachmuch nahīn; haqīqat meñ nahīn; barā-i-nām.—A

friend in name—Mahz nām ke liye dost; sachchā dost nahīn; haqīqat meñ

dost nahīn.—*In the name of*—Kisi kī taraf se; kisi kī jānib se; kisi kī ijāzat

se; kisi kā qāim-maqām banakar; kisi dūse kī hālat meñ rakh kar.—*To call*

names—Kisi ko kharāb kharāb nām lekar pukārnā; kisi ko dushnām-amez

nāmōn se pukārnā; kisi ko gāliyañ de-kar pukārnā; gāliyañ d.; burā bhalā

kahnā.—*To take a name in vain*—Kisi kā nām subkī se l.; kisi kā nām lekar

jhūṭhī qasam khānā. [mulaqqab k.; khitāb k.

Name, v. t. 1.—Kisi kā nām rakhnā; mausūm-ba-ism k.; mausūm k.;

2.—Nām le-kar yād k.; kisi kā nām l.; kisi kī taraf ba-zarī'a uske

khitāb ke mukhātab k.; zikr k. [batlānā; sarāhat ke sāth batlānā.

3.—Kisi maqsad ke liye nāmzad k.; nām le-kar muqarrar k.;

Nameless, a. 1.—Be nām kā; jiskā koyī nām na ho; be-nām-o-nishān.

2.—Gumnām; ma'rūf nahīn; mashhūr nahīn; jiskā nām log na

Namely, ad. Ya'ni; jiski sarāhat ya tafsīl yah hai. [jānte yā lete hoñ.

Namesake, n. Ham-nām; woh shakhs jiskā nām dūse kā sā ho; samī.

Narcotic, a. Jisse jald bimāri na ho dard kam ho aur uñd āye—jaise

dawāeñ; jisse be-hoshī wagaire paidā ho aur ba-miqdār-i-kāfi khāne kī

hālat meñ khāne wālā mar jāe—jaise zahr.

Narcotic, *n.* Woh chiz jismeñ upar likhī huyī sifateñ hoñ.

Narrate, *v. t.* Kahnā yā bayān k. jaise koyī dāstān; kisi shai ke hālāt bayān k.; kisi mu'āmale kī mufassal kaifiyat likhnā yā bayān k.; kisi wāqī'a ko ba-sarāhat likhnā yā kahnā.

Narration, *n.* 1.—Kisi mājare ke hālāt kahnā yā bayān k.

2.—Jo kuchh bayān kiya jāe; kisi mu'āmale yā mājare kī kaifiyat-i-zabānī yā tahrīrī; kaifiyat; hikāyat; maql.

Narrative, *a.* 1.—Bayān ke muta'alliq; kisi sānihe yā mu'āmale ke hālāt se ta'alluq yā nisbat r. w.; jismeñ koyī bayān-i-khās yā musalsal kiya jāwe. [hālāt ke bayān par rujū'; nāqil; rāwī.

2.—Qissa rawāyat yā dāstān kahne par mūl yā rāgib; mājaron ke Narrative, *n.* Hikāyat; dāstān; rawāyat; jo kuchh bayān kiya jāwe; kisi sānihe yā mu'āmale kī mufassal aur musalsal bayān.

Narrator, *n.* Bayān k. w.; rāwī; nāqil; hākī; muhaddis; jo wāqī'āt-o-sawānih ko hālāt mufassal likhe yā zabānī kahne

Narrow, *a.* 1.—Bahut kam chaurā; kushāda yā wasī' nahīn; jismeñ ek jānib se dūsri jānib bahut kam fasl ho; tang; sakrā yā saukrā; kam-'arz; jiskā pāt kam ho. [pāt kam ho; daryā jo 'arz meñ kam ho.

A narrow board.—Sakrā yā kam chaurā takhta.—A narrow river.—Daryā jiskā 2.—Bahut kam wasī'; nihāyat mahdūd; tang.

A narrow compass.—Dāira yā halqa-i-tang; chhotī gherā.

3.—Tang; qalilu-l-bazā'at; kam-māya; thori pūñjī r. w.

To be in narrow circumstances.—Tang-hāl yā tangī meñ h.; qalila-l-bazā'at h.; thori pūñjī r.; muraṣṣahu-l-hāl yā fariz-i-bāl na h.

4.—Dil-tang yā dil kā t ng; ku hīda-dil nahīn; jiskī tabī'at yā jisko khayālāt wagaira tang hoñ (wasī' na hoñ); jismeñ dard kam ho; faiyāz yā sakhī nahīn; bukhl r. w.; jismeñ khud-garazī (apne matlab kā [khayāl) ho.

5.—Nazdik; thore fāsile ke bīch meñ.

6.—Nazdik; āfat se bachne ke liye mushkil se kāfī; jisse bare khat-re meñ parne kā nihāyat ihtimāl ho.

Narrow escape, See under Escape, *n.*

7.—Jismeñ khūb chhān kī jāwe; jiske anjām meñ barī ihtiyāt yā taf-tish kī jāwe; jismeñ is bāt kā khayāl rakkhā jāwe kī yah kām thikthik ho.

A narrow search.—Aisi talāsh jismeñ khūb chhān kī jāwe; barī fikr yā taftish ke sāth just-jū.—A narrow inspection.—Mulāhaza yā mu'ayan; jismeñ is bāt kā khayāl rahe kī koyī bāt mulāhaza.—talab rah na jāwe; kisi shai ko khūb dekhnā (uske har rag-o-reshe ko dekhnā).

 Narrow is not unfrequently prefixed to words, forming with them compounds of very obvious signification; as, narrow-bordered, narrow-witted, and the like.

Narrow, *v. t.* 1.—Kisi shai kī chaurīyī yā 'arz ko ghaṭā d.; tang kar d.; khūch kar chhotā yā mahdūd kar d.; kisi shai kī wus'at ko kam kar d.

2.—Kisi shai ke dāire ko tang kar d.; kisi shai kī wus'at ko ghaṭā d.; ziyāda-tar khud-garaz kar d.; mahdūd k.; tang k.; khūch l.

To narrow one's views or knowledge.—Apne khayālāt ya 'ilm ke dāire ko tang k. yā usko bahut wus'at na d. (na phailānā)—To narrow a question in discussion.—Mubāhasa meñ kisi amr-i-nizā'i ko mahdūd kar d. ya'nī usko bahut

Narrowly, *ad.* 1.—Bahut kam wus'at se.

2.—Tangī se; barī wus'at se nahīn.

3.—Barī just-jū se; nihāyat taftish se; bārikī se; nazdik se;

To search *narrowly*—Barī just-jū se talāsh k.; ihtiyāt se dhūndhnā.—To watch *narrowly*—Nazdik se (khūb ānkḥ garā kar) dekhnā; ihtiyāt se nigrah rahnā.

4.—Zarā sā; thoṛe hī farq se; mushkil se; tangī se; diqqat se; qarīb-qarīb.

He *narrowly* escaped death—Woh maut se zarābī sā bach gayā; uski maut qarīb āgayī thī (woh qarību-l-marg thā) par woh bach gayā; woh ba-mushkil (ba-diqqat) marne se bach gayā; woh marte marte bach gayā.

Narrow-minded, *a.* Tangdil; tang-hausala; past-himmat; dūn-himmat; chhoṛe dil yā chhoṛī ta'ī'at kā; jiske khayālāt tang yā past hon; jis-men faiyāzī na ho; jisse kam-hausalagī pāyī jāwē.

Narrowness, *n.* Kam-chaurā h.; tangī; kotāhī; qillat; qillat-i-ma'āsh; 'usrat; tang-dastī; muflisī; dil kā tangī; buḥhl. [angez; jisse qai āye.

Nasty, *a.* 1.—Nihāyat gaunda; barā hī mulā galiz yā mukaddar; nafrat-2.—Fuhsh; mugalliz; phūhar; kharāb; gaunda.

Natal, *a.* Paidāish se muta'alliq; wilādat se nisbat r. w.; paidāish (janam) kā; jiskā āgāz tārikḥ i-paidāish se ho.

The *natal* day—Paidāish (janam) kā din; roz-i-wilādat.—*Natal* hour or place—

Paidāish kā waqt yā paidāish kī jagah

Nation, *n.* 1.—Kisī mulk ke sab bāshinde jo bādshāh yā riyāsāt-i-wāhid ke zer-i-hukūmat (tābī) hon; qaum; nasl.

2.—Kasīru-ta'dād; bahut yā bahut sā; bahut hī.

National, *a.* 1.—Kisī qaum se muta'alliq; qaumī; jiskā ta'alluq bi-l-kul qaum yā nasl se ho; 'ām.

A *national* custom—Qaumī dastūr; dastūr jo sārī qaum se muta'alliq ho.—A

national calamity—Qaumī yā 'ām musibat; woh musibat jismeḥ kisī qaum ke sab log muṭalā hon.

2.—Apne mulk se muhabbat (yā be-andāz mahabbat) r. w.; apnī hī qaum par fidā yā bi-l-kul usikā sharik yā usikī taraf; mut'assib.

Nationality, *n.* 1.—Apnī qaum se barī ulfat r.; apnī qaum kā bahut pās k.; apnī qaum kī nihāyat tarafdārī k. [qaumī josh.

2.—Qaumī sifat; woh kul sifāt jinke liye koyī qaum mashhūr ho;

3.—Zabān aur ansāf ke lihāz se jinsiyat yā qaumiyat kā lihāz; qaum.

4.—Qaum-i-judāgāna yā wāhid ke taur par wujūd; qaumī wahdat aur kulliyat. [uske hālāt se ta'alluq yā nisbat r. w.; desī mulkī.

Native, *a.* 1.—Paidāish se muta'alliq; kisī kī paidāish kī jagah khwāh *Native* land—Woh sar-zamīn jahān kisī kī paidāish hui ho; zād-būm (janam bhūm).—*Native* colour—Paidāi-hī rang.

2.—Jo paidāish se hāsil ho; jo kisī ke sāth paidā ho; paidāishī; aslī; khilqī; jibillī; jise hāsil karnā na parā ho; qudratī

Native rights—Paidāishī huqūq; aise huqūq jo paidāish ke zari'e se hāsil

hon.—*Native* genius—Aslī yā khilqī zihānat.—*Native* simplicity—Aslī sādagī;

woh sādagī jiske hāsil karne kī zarūrat na parī ho balki woh paidāishī ho.

3.—Qudratī; jo kārīgarī se na banā ho; gair-masnū'ī; jiske banāue meḥ san'at na karnī parī ho.

Native, *n.* Woh shakhs jo kisī jagah yā mulk meḥ paidā huā ho; kisī des kā rahne wālā; kisī mulk yā maqām kā mutawattin.

Nativity, *n.* 1.—Wujūd; hastī meḥ ānā; dunyā meḥ ānā; paidā honā; janm lenā; paidāish; wilādat; janm; maulūd.

The *nativity* of Christ—Hazrat-i-Masīh kī paidāish.—The *nativity* of Muham-

mad—Muhammad Sahib ka maulūd.—The nativity of Krishna—Krishna Ji ka janm.

2.—Paidāish kī jagah yā uskā waqt khwāh paidāish ke muta'alliq [jo kaifiyateñ (bāteñ) hoñ.
To cast, or calculate, one's nativity—Kisi ke paidā hone ke waqt sitārōñ kī
kaifiyat daryāft karke batānā; kisi kī paidāish ke waqt uskā zāicha (janm
kundali yā grah-kundali) durust karke uske hālāt bayān karnā.

Natural, a. 1.—Qudratī; kisi shai kī tarkīb se muta'alliq; paidāishi haisiyat
se ta'alluq r. w.; tabī'i; jibillī; lazimī yā nihāyat zarūrī; khās; banāyā
yā hāsil kiya huā nahīn; gair-aslī nahīn; iddī'ayī nahīn; sirishtī;
paidāishi; aslī.

The natural growth of animals.—Jānwārōñ kī qudratī bālidagi (aslī bārñ).

Natural strength—Aslī yā paidāishi tāqat (ya'nī tāqat jo hāsil kī huyī na
ho).—Natural appearance—Aslī sūrat; sūrat jismēñ banāwat na ho.—Natural
colour—Aslī rang; rang jo masnū'i (banāyā huā) na ho.

2.—Silsila-i-qudratī ke mutābiq; tariq-i-aslī ke muwāfiq; umūrāt
ke silsila-i-mu'niyāna ke mutābiq; aslī; istisnāyī yā shadīd nahīn;
jāiz; ma'mūlī; qā'idē kā

Natural conclusions—Aslī natīje; natīj-i-jāiz; jo bāteñ ma'mūlī silsile ke
rū se natīje ke taur par hāsil hoñ.—Natural death—Ma'mūlī maut; maut jo
qazā-i-ilāhī se waqū' meñ āwe; maut jo āp hi āwe; kisi kī mūr-pīt wāgaira

Opposed to violent or premature. [se na marnā; apnī maut.

3.—Chīzōñ ke silsila-i-maujūda se ta'alluq r. w.; sirisht se ta'alluq
r. w.; sirisht tabī'at yā qudrat se muta'alliq.

Natural science—'Ilm-i-tabī'i.

4.—Haqiqat yā asliyat ke mutābiq; sachchā; aslī; jismēñ banāwat
na ho; jismēñ mubālaga na ho (na kuchh bārhyā jāwe aur na kuchh
Said of action, delivery, &c. [ghatāyā).

A natural gesture—Jism kī harakat ba-tarz-i-aslī; badan kī hilaū dolaū
lekin aisi tarah par nahīn ki usmeñ banāwat pāyī jāwe.

5.—Jis shai kī naql kī jāwe usī kī māuind; aslī hī ke mutābiq;
bijinsihī; thīk thīk; hū-ba-hū; bi-'ainih.

Said of any thing copied or imitated.

A natural portrait—Shabih jo bijinsihī asl kī māuind ho.

6.—Shar'ī yā jāiz nahīn; zauj-i-maukūha (byāhutā) se nahīn;
nutfā-i-harām; waladu-z-zina; waladu-l-harām.

A natural child—Woh laṛkā jo zauja-i-maukūha se paidā na ho; laṛkā jo
nutfā-i-harām se ho; woh beṭā yā beṭī jo byāhī 'aurat se paidā na ho.

Naturalize, v. t. 1.—Muzāwalat aur 'ādat se sahl aur mānūs kar d.;
tabī'ī banā d. [ke huqūq d. yā 'atā k; apne mulk kā yā desī banā l.

2.—Kisi gair mulk ke shakhs ko kisi mulk yā shahr ke mutawattin

3.—Apnā banā l.; aslī desī yā mulkī kī tarah qabūl yā ikhtiyār k.

4.—Ilash-i-hāl yā munāsib k.; 'ādī k.; khūgar k.

Naturally, ad. 1.—Bi-t-tab'; bi-l-asālat; tabī'at ke zor se; 'ādatan nahīn;
paidāishi; banāwat se nahīn; bi-l-khāsiyat.

He is naturally prone to evil—Woh bādī par bi-t-tab' mālīl hā; uskā mailān
bādī kī jānib banāwat kī rāh se nahīn hā.

2.—Ma'mūlī tarīq par; silsila-i-mu'niyān ke mutābiq; āp hī āp;
fi-nafsihī; fi-aslihī; khud-ba-khud. (nikaltā hā.

The consequence naturally follows—Yah natīja ma'mūlī taur par yā āp hī āp
3.—Az-khud; āp hī āp; be jote-hoye; be lagāye.

- This plant must have grown *naturally*—Yah paudhā ap hi ap ugā ho-gā.
 4.—Hū-ba-hū; aslī sirisht ke mutābiq; be-banāwat; thik thik;
 jaise kā taisā; aslī hi kī tarah; bi-'ainih.
Nature, n. 1.—Kisī khās shai kī majmū'ī sifateñ; māhīyat; asliyat;
 jibillī yā paidāishī khāssiyat; kisi shai kī tarkīb kā khās tārīf; haisiyat.
 2.—Qism; tarah; dhang; waz'; nau'iyat; nau'; chāl; rang.
 3.—Bātoñ kā bañdhā huā yā mu'niyan silsila; bātoñ kā ma'mulī
 tārīq; ma'mul; dastūr; qā'ida; rit.
 4.—Khilqat; dunyā; 'ālam; kāināt; makhlūqāt; sirisht (sirishṭī);
 sansār; jahān; jo kuchh Khudā ne banāyā yā paidā kiya ho.
 5.—Quḍiat; Khāliq yā uski quḍrat kā 'amal.
 6.—Aslī muhabbat yā ta'zīm-o-taklīm.
 7.—Asliyat; banāwat nabiñ; ma'mulī bāt kī pairawī. [yā chāl.
 8.—Aisā shakhs jismeñ fahm aur matānat-i-waz' ho; tabī'at samajh
 9.—Po-hish yā satr ke i'tibār se aslī hālat; be-satrī; nangā
 10.—Paidāish; janm (janam). [rāhuā; 'uryānī.
 By nature—Paidāish se; janm se.
 11.—Khāssiyat; asliyat; nau'iyat; jauhar; tabī'at; khāssa; mizāj.
 Good nature—Aslī nek-mizājī; paidāishī nek-nihādi; hai-dil-'azīzī.—*Ill nature*—
 Aslī bad-mizājī; khilqī bad-tuati; tabī'at kī paidāishī burāyī.—*In a state of*
nature—Nangā; barahna; be-satr; barahna-mādarzād; waisāhi nangā jai-ā pai-
 [dāish ke waqt.
Naught, n. Kuchh nabiñ; nafi
 To set at naught—Nā chūz samajhnā; khafīf tasawwur k.; haqir jānnā; libāz
Naught, ad. Kuchh bhī nabiñ; mutlaq nabiñ. [na k.; na mānnā.
Naught, a. Be-waq'at; be-qadr; nikammā; nākāra; burā.
Naughty, a. Naṭkhat; sharir; jo nuqsān kiya kare. [jahāz-rānoñ kā.
Nautical, a. Jahāz-rānoñ yā jahāz-rānī se muta'alliq; jahāz-rānī yā
Naval, a. Jahāzoñ se muta'alliq; jahāzī; babrī.
 Opposed to military.
Navel, n. 1.—Nāf; nabhi.
 2.—Kisī shai kā darmiyānī hissa; bich; wast.
Navigable, a. Jahāz-rānī ke lāiq; kishtiyōñ ke chalne ke lāiq; jismeñ
 jahāz yā kishtiyāñ chal sakeñ. [sawār ho-kar jānā.
Navigate, v. i. Safar-i-daryāyī k.; tarī kā safar k.; jahāz yā kashtī par
Navigate, v. t. 1.—Jahāzoñ par 'ubūr k.; jahāzoñ par sawār hokar is
 pār se us pār jānā; samuudar wagaira meñ jahāzoñ par jānā.
 2.—Jahāz chalānā; jahāz-rānī k.; jahāz le-jānā.
Navigation, n. 1.—Jahāz par sawār ho-kar jānā; jahāzoñ khwāh kishti-
 yōñ par tarī kā safar k.; jahāzoñ yā kashtiyōñ ke chalne ke lāiq h.
 2.—'Ilm yā faun-i-jahāz-rānī; jahāz chalāne kā huwar; nākhudāyī;
 3.—Zarī'a-i-jahāz-rānī; jahāz; kishtiyāñ. [mallāhī.
Aerial navigation—Qutbāroñ meñ baith kar hawā meñ chalnā yā idhar udhar
 phirnā.—*Inland or internal navigation*—Daryāoñ jhiloñ ya uahroñ meñ kisi
 mulk ke andar kishtiyōñ kā chalnā; mulk ke andar kishtiyōñ par jānā.
Navigator, n. 1.—Nākhudā; woh shakhs jo jahāz-rānī kā fun khūb
 jāntā ho; jahāz chalāne w.; jahāz-rānī. [qā'ide wagaira ma'lūm hoñ.
 2.—Faun-i-jahāz-rānī kā risāla; woh kitāb jisse jahāz chalāne ke
Navy, n. 1.—Bahr; woh sab laṛāyī ke jahāz jo ek sūth chalen.
 2.—Kisī qaum yā bādshāh ke kul jāngī jahāz.

3.—Kisī qaum ke jangī jahāzon ke afsar aur log ; jangī jahāzī fauj ;
Nay, *ad.* 1.—Nahīn ; nafi yā inkār kā kalima (lafz). [fauj-i-bahtrī.

Now superseded by *no*.

2.—Sirf yahī-nahīn balki fulān bāt bhī ; aisāhī nahīn ; tanhā (akele)
yahī nahīn ; is lafz se yah zāhir hotā hai ki taraqqī-i-kalām ke liye
kuchh aur barhāyā jāegā. [uskā mutaqāzī bhi huā.

He requested an answer ; nay, he urged it—Usne jawāb māngā hī nahīn balki
Nay, *n.* Nafī ; inkār.

Near, *a.* 1.—Bahut dūr nahīn ; ba'īd nahīn ; nazdik.

(a) Jagah ke lihāz se dūr nahīn ; nazdik ; muttasil ; qarib yā qurb meñ. His
house stands near a river—Uskā makān daryā ke nazdik hai. (b) Waqt ke
i'tibār se dūr nahīn ; qaribu-l-wuqū' ; jo hone (wuqū' meñ āne) ke qarib ho ;
jiskā zuhūr meñ ānā dūr na ho.—The man fell and was near destruction—
Woh shakhs gir kar qaribu-l-halākāt thā (c) Darja-i-qarābat meñ dūr
nahīn ; rishte yā qarābat meñ nazdik ; nazdiki rishta r. w.—A near rela-
tion—Rishtadār-i-qaribi ; aisā shakhs jo qarābat-i-qariba rakkhe. (d) Dili
muhabbat yā ta'alluq r. w. ; jisse ta'alluq-i-ḡhās ho ; dili ; 'aziz ; pyārū ;
ham-ā'iz —A near friend—Dost-i-qaribi ; dili dost ; yār-i-gār ; muhibb-i-'aziz ;
pyārā yār.—A near concern—Aisi bāt jisse ta'alluq-i-ḡhās yā dili ho ; aisi
bāt jisse ba-lihāz naf' o-ḡuq-ān yā ḡmayālāt ke kisī ko ta'alluq ho. (e) Us
shai ke nazdik jiski pairawī yā taqlid kī jāwe ; khulā bilā qaid yā muntashar
nahīn ; pahlū-ba-pahlū ; lafzi ; ṡhik ṡhik ; bijinsihī asl kī tarah.—A version near
the original—Tarjama jo asl se pahlū-ba-pahlū ho ; aisā tarjama jismeñ
asl se farq na ho ; tarjama jismeñ asl kī pābandī ho (uski pairawī kī jāwe).
(f) Sawār yā hāñkne wāle ke udhar hā ; do khwāh zaid ghore yā bail
wagaira jab kisī sawāri meñ ek hī sāth jote jāweñ to unmeñ se woh ghorrū
yā bail wagaira jo bāyīñ taraf parē.

Opposed to *off*.

2.—Jisse goyā shai-i-maqsūda aur nazdik ājāwe ; nazdik kū ; sidhā ;
jo qarīb hī ho ; jo thore hī fāsile par ho.

A near way—Nazdik rāh yā nazdik kī rāh ; sidhī rāh.

3.—Tang-dast ; jiskī mūthī band rahe ; bakhīl ; sakhī nahīn. [ser.

"Near should be followed by *to*, but this is often omitted." *Webbs*.
Near, *ad.* 1.—Jagah waqt tarīq yā darje ke lihāz se thore hī fasil par ;
dūr nahīn ; ba'īd nahīn ; qarīb qarīb ; lagbhag. [bahut der nahīn hai.

It is near 12 o'clock—Qarīb qarīb bārah bajne kā waqt hai ; bārah bajne meñ
2.—Yak gūna ; 'anqarīb ; nazdik nazdik.

The payment of such a sum would go near to ruin him—Aisi raqam kā denā
yak-gūna uski barbādi kā bā'is hogā.

Near, *v. t.* Nazdik ānā ; nazdik pahunchnā ; qarīb ānā.

Also used *intransitively*.

Nearly, *ad.* 1.—Bahut dūr nahīn ; bare fāsile par nahīn.

2.—Nazdik nazdik ; qarīb qarīb. [rishta rakhne wāle do shakhs.

Two persons nearly related—Do shakhs jo qarābat-i-qariba rakkhe hoñ ; nazdiki

3.—Bahut hī ; az bas ; kisī ke naf'-uḡsān yā uski dili ḡhushī se
bahut ta'alluq r. w. [se sulh rakhne kī ham ko bahut hī (azbas) fikr hai.

It nearly concerns us to preserve peace with our neighbours—Apne ham-sāyoh

4.—Yak-gūna ; qarīb qarīb. [honā bahut kam bāqī hai).

The fact is nearly proved—Woh wāqī'a yak-gūna sābit ho-gayā hai (uskā sābit

5.—Bukhlālat se; barī tangi se.

Nearness, n. 1.—Qurb; nazdīkī yā nazdīk h.; thore hī fāsile par h.

The nearness of the Treasury to the Bank is a boon to the pensioners—Kḥazāne kā Bank ke nazdīk (yā bank se thore hī fāsile par) honā wazīfā-dāron ke liye

2.—Qarābat-i-qarībī; kḥeshī; kḥūn kā ek honā; yak-jihātī. [ganūmat hai. The nearness of brothers and sisters—Bḥāyōn aur bahuon kī kḥeshī (mukā ek hī kḥūn se honā.) [meljol r-

3.—Nihāyat rabt-zabt; ittihād-i-qalbī; ek jān do qālib h.; nihāyat

4.—Kḥarch meṁ tangī yā bukhāl; khissat; kanjūsī.

Neat, a. 1.—Bahut sāf; sāf-suthrā; najāsāt yā gaudagī se-pāk; maillā-kuchālī nahīn; jismen mail na ho. [na ho:

Neat clothes—Bahut sāf yā sāf-anthre kapre; kapre jismen najāsāt yā gaudagī

2.—Us sab se pāk jo nā-zebū ho yā jisse bad-mazāqī waghira pāyī jwe; mukallaf; sāda aur kḥushnumā; pāk yā pākiza; shusta; suthrā.

A neat dress—Poshāk-i-mukallaf; phinne ke kapre jinki sādagi hī kḥushnumā ho—A neat style—'Ibārat-i-pākiza yā shusta; aisi 'ibārat jismen koyī kalima nā muzayib yā saqil na ho.

3.—Apne hunar yā fan meṁ puktā (pakkā); chālāk.

A neat thief—Pakkā chor; chālāk chor; duzd-i-hoshyār.

Neatly, ad. 1.—Safāyī se; sāf; suthrā. [kī chizon ke:

2.—Nafāsāt se; achchhe mazāq se; begair fauqu-l-bharak āraish

3.—Kḥūbsūrtī se; 'umdagi se; achchhī tarah.

Neatness, n. 1.—Safāyī; gaudagī yā najāsāt se barī h.

2.—Pākizagī; shustagī; bure yā saqil alfāz se khālī h.

3.—Māhz be-fāida yā nūr zebāish kī chizon kā na rahnā; kisī shai ke mukhtalif hisson ke joṛ-tor kā durust h.

Necessarily, ad. Kḥwāhī-na-kḥwāhī; bi-z zarūr; chār-nā chār; nā-guzīr; aisi tarah par ki uske siwā aur kuchh na ho; muqarrar; lābudī; kḥwāh-ma-kḥwāh.

Necessary, a. 1.—Zarūri yā zarūr; lāzimī; nā-guzīr; jiske khilāf hargiz na ho-suke, jisse najāt (chhutkārā) na ho; jisse bach na sake; jo kḥwāhī na kḥwāhī ho (wuqū meṁ āye).

Death is a necessary end—Maut anjām-i-zarūri (lāzimī) hai; ākhīr meṁ maut se koyī najāt nahīn pā saktā; ākhīr-i-amr maut kḥwāhī-na-kḥwāhī āti hai.

2.—Nihāyat zarūr; bahut zarūri; jiske be-gair kām nā chale (kār-barāi na ho sake); jiski zarūrat li-muhālā pare; lāzim-malzūm.

Air is necessary to support animal life—Jāndār kī zindagi ke qiyām ke liye hawā lāzim-malzūm hai (ya'ni agar hawā na ho to jāndār jī nahīn saktā).

3.—Ba zarūrat yā majbūran 'amal k. w.; jo bi-r-ragbat yā apnī Opposed to free. [kḥwāhish se kām na kare.

Is man a necessary agent?—Kyā insān ba-zarūrat yā majbūran 'amal kartā hai?

Necessary, n. 1.—Shai-i-zarūri; woh chiz jo kisī maqsad ke wāste zarūr Used chiefly in the plural. [ho; zarūrat kī chiz.

2.—Jāe-zarūr; ptekhāna; chharchhobi.

Necessitate, v. 1.—Jisse kisī amr kī zarūrat paidā ho; jisse koyī bāt kḥwāhī-na-kḥwāhī karnī pare; jisse koyī amr nā-guzīr ho.

2.—Kisī ko kisī bāt ke karne par majbūr k.; majbūr k.; kisī ko aisi hālat meṁ kar d. ki use koyī khās kām zarūr karnā pare.

Necessitous, a. 1.—Nihāyat muhtāj yā muflis; muflisī se tang.

Applied to persons.

2.—Tang ; taklif-dih.

In *necessitous* circumstances—Tang-hāl ; 'u'arat meñ ; muñi-i ki hālat meñ.

Necessity, n. 1.—Baṛī yā ashudd-i-zarūrat ; nihāyat zarūrī h

2.—Baṛī tangī ; iflās-i-shadīl ; saḥt muhtājī ; hājat-i-shadīd.

3.—Zarūrī shai ; jis bāt ki baṛī zarūrat ho.

Used chiefly in the plural.

4.—Jabr yā majbūrī ; woh khārijī yā bātini zor jise rok na sakeñ ; qazā yā taqdir ; mashīyat ; bhāwī. [se jiskā rokna ihtiyār meñ nā ho.

Of necessity—Majbūran ; kisi amr kā karnā lāzim ākar ; kisi aisi bāt ke lihāz

Neck, n. Gardan ; galā ; kisi shai kā hissa jo insān ki gardan ki māniud ho.

Neck and crop—Bi-l-kul ; tamūntar ; sā'ā—*Neck-break*—Pūrī tabāhi ; bi-l-kul barbādī.—*To break the neck of an affair*.—Kisi bit ki ahi tāqat yā uske khās zor ko tor d. ; kisi shai ko aisi hālat meñ kar d. ki phir us-e kuchh zarar pahunch na sake ; kisi bāt ko apne qābū meñ kar l. ; rok d. yā woh fi'l-i-khās k. jo kisi dūstre amr kā māni' ho.

Necklace, n. Hār yā gale kā hār (masalan hīre panne yā motī wagaira kā) ; mālā jaise mūngo sone khwāh aur qism ke dānon kā.

NÉE, (nā) pp. Yuh lafz Angrezi meñ us waqt isti'māl kiya jātā hai jab kisi aurat ki shādī ke pahle uskā khāndāni nām bhī zāhir karnā zarūr hotā hai masalan Edith Aunesley née Steel.

Need, n. 1.—Ihtiyāj ; kisi shai ki zarūrat ; kisi chiz ki baṛī zarūrat ; zarūrat-i-ashadd ; nihāyat darje ki chāh yā māng ; woh hālat jismeñ chāra-sāzi yā kisi shai ki baham-rasāni zarūr ho.

2.—Muñisi ; tangdastī ; gurbat ; be-rizqī ; garī'ī.

Need, v. t. Kisi chiz ki ihtiyāj r. ; chāhnā ; muhtāj h. yā hājat r.

Need, v. i. Zarūr h. ; darkār h. ; zarūrat pāpnā.

Needful, a. Zarūr ; darkār ; matlūb.

[be-fūida.

Needless, a. Jiskī zarūrat na ho ; gair-zarūrī ; fuzūl ; 'abas ; lā-hāsil ;

Needlessly, ad. Bilā zarūrat ; fuzūl ; yūnhiñ ; 'abas ; nāhaq.

Needs, ad. Zarūr ; chār-nā-chār ; khwāhī-na-khwāhī.

Generally with *must*, and equivalent to *of need*.

Needy, a. Nihāyat garīb ; tang-hāl ; muñis ; jise mu'āshh ki taklif ho ; muhtāj ; kangāl. [qābil ho ; nihāyat fāsīd.

Nefarious, a. Nihāyat hī bad ; shiddat se qalīl ; itnā burā ki nafrat ke

Negation, n. 1.—Inkār ; yah kahnā ki fulān bāt sach yā waqī'ī nahīñ hai ; yah kahnā ki fulān amr na mujuūd hai aur na uskā wujūd huā

The opposite of *affirmation*. [yā hogā ; tardīd ; mañi.

Affirmation and negation—Ibāt aur inkār ; iqrār aur inkār ; hāñ aur nahīñ.

2.—Inkārī bayān ; woh dalīl jo inkār se hāsil ho ; tardīd.

By way of *negation*—Tardīd ki nazar se ; tardīdan.

Negative, a. 1.—Jisse inkār zāhir ho. ; jo mañi par dalālat kare ; mañfi ; inkārīya ; jisse kisi amr ke ijāb se inkār kiya jāe.

Opposed to *affirmative*.

2.—Jisse kisi aisi shai kā 'adam-wujūd (na houā) sābit ho jo munāsib ho yā jiskī ummed rakkhī jāwe ; jisse kisi bāt kā subūt na ho ; jisse kisi amr ki tardīd ho yā uskā bi-l-'aks sābit ho ; mañfi.

Opposed to *positive*.

A *negative argument*—Bāhs-i-mañfi ; sāliba.

3.—Jismeñ kisi bāt ke rokne yā band karne ki quwwat yā tāsīr na ho.

A *negative voice*—Kisi āyu ke nafāz ke rok dene kā ihtiyār.

Negative, n. 1.—Woh kalām jisse kisī shai kī nisbat inkār yā imtinā' ho; woh kalām jo harf-i-īsbāt ke māqabl harf-i-nafī ke lāne se banē; kalām-i-mukhālīf yā tardidī.

2.—Woh lafz jisse inkār zāhir ho; harf-i-nafī masalan *nahīn*

3.—Kisī qāuūn kī manzūrī ke rok dene kā istihqāq yā iḥtiyār.

4.—Farīq-i-munkir yā mukhālīf kā qaul; nisbat i-inkārī.

The question was decided in the *negative*.—Us bahs kī tajwīz ba-tarz-i-nafī huyī.

Negative pregnant.—Ek shai kā inkār jisse dūsrī shai kā īsbāt pāyā jāe.

Negative, v. t. 1.—Tardid k., kisī amr kī nisbat yah deklā d. kī yah aslī yā haqīqī nahīn hai; natīja-i-bi-l-'aks sābit k.; ultī ṭhahrānā.

2.—Rāe dekar nā-manzūr k.; nafāz yā manzūrī se inkār k.; khārij

Applied to legislative measures.

[kar d.]

Negatively, ad. 1.—Ba-tarz-i-manfī; inkār ke sāth yā inkār se.

2.—Bi-s-salb; aisi tarah jisse kisī shai kā na h. pāyā jāe.

Neglect, v. t. 1.—Kisī amr meṁ jisqadar mutawajjih hona chāhiye utnā mutawajjih na h.; kisī shai kī nisbat apnā farz adā na k.; kisī bāb meṁ jo kuchh karnā wājib ho use na k.; jis bāb meṁ taraqqī khabar-girī yā aur kisī dūsrē fī'l kā karnā zarūr ho use na karnā balki joṁ kā toṁ chhoṛ d.; tark k.; 'adam-tawajjuhī yā be-tawajjuhī k.; gaffat k.

To neglect one's duty—Apne farz ko anjām na d.—To neglect one's business—

Apne kām meṁ jitnā mutawajjih honā chāhiye utnā mutawajjih na h.; apne kār-o-lār meṁ gaffat k.

2.—Iltifāt na k.; lihāz na k., khulq yā 'izzat ke sāth pesh na ānā; 'adam-tawajjuhī yā be-iltifātī k.; tahqīr k. [yā 'izzat ke sāth bartāw na k.]

To neglect strangers—Ajnabiyoṁ se be-iltifātī k.; nā āshnā shakhsōṁ se khulq

Neglect, n. 1.—'Adam-tawajjuhī; be-iltifātī; 'amadan khīwālī gaffat yā be-parwāhī se apnā farz adā na k.; kisī kām ke karnē se qā'ir rahnā (use na k.); aisi 'adam-tawajjuhī jispar ilzām 'āid ho-sake; gaffat.

2.—Tahqīr; tark-i-khulq; husn-i-aḥhlāq se pesh na ānā; khātirdārī yā 'izzat na k. [mutawajjih.]

Neglectful, a. 1.—Gīfil; gaffat shī'ār; be-khabar; be-parwāh; guir-

2.—Jo kuchh ho-sake yā karne ke lāiq ho uskā 'ādatan na k. yā chhoṛ diyā k.; fī'l-i-munāsib yā mumkinu-l-wuqū' ke tark karne par mālīl yā uskā 'ādī.

3.—Tahqīr k. w.; jo 'izzat yā tawāzu' se bartāw na kare.

4.—Jisse gaffat tahqīr yā be-l'tināyī zāhir ho.

Negligence, n. Tagāful; tark-i-farz; us bāt ko 'ādatan na karnā jiskā karnā munāsib ho; 'amdan yā be-parwāhī se un bātoṁ kā na karnā jinkā karnā zarūr ho. [undone or unattended to.] Webster.

"Negligence is the habit, and neglect the act, of leaving things

Negligent, a. Gaffat-shī'ār; jo hamesha gaffat kiyā kare; be-khabar; be-parwāh; gīfil; jo kām yā zarūrī ta'alluqāt meṁ jī na lagāwē.

Negotiable, a. Qābil-i-intiqāl; jise 'ibārat-i-zahrī likh-kar dūsrē ke nām muntaqil kar sakeṁ; qābil-i-bai'-o-shurā; becho aur kharīde jāne ke lāiq; jise mālīk dūsrē shakhs kī taraf is tarah muntaqil kar sake kī shai-i-intiqālī kā mālīk muntaqil-ilāih ho-jāwē.

Negotiate, v. i. 1.—Dūsrē shakhs se kharīd-o-faroḳht kī bātehīt k.; mu'āmala ṭhahrānā; saudā ṭhahrānā.

To negotiate with a person for the purchase of something—Kisī shakhs se kisī shai kī kharīdārī kī bāt-chīt k. (uski kharīdārī kā mu'āmala ṭhahrānā).

2.—Dūsre se 'ahd-o-paimān wagaira kī guftgū k.; kisi se sulh yo tijārat kī nisbat bāt-chit k. (qaul-o-qarār k.); ek kā paigām dūsre ke pās pahunchānā.

Negotiate, *v. t.* 1.—Kisi dūsre se bāham guft-gū aur qaul-o-qarār kar-ke kisi shai kā hūsīl k.; kisi bāt kā intizām dūsre se k.; kisi bāt kā ihtimām dūsre se k.

2.—Mu'awaza-i-ham-qimat ke 'iwaz meñ (jitne kī chiz ho usikī barābar rupaye wagaira lekar) muntaqil k.; bechnā; farokht k.; intiqāl k.

☞ Generally applied to *notes, bills of exchange, &c.*

Negotiation, *n.* 1.—Mu'amala k. yā fhahrānā; tijārat ke muta'alliq kām k.; dūsre se kharidne yā bechne kī bātchit k.; kharid-farokht ke shar'it dūsre se tai k.

2.—Qaumōñ ke mabain insirām-i-kār; 'ahd-o-paimān wagaira karne ke liye do ri'yasaton ke mabain apne apne wakilon kī ma'rifat guftgū.

Neighbour, *n.* 1.—Woh shakhs jiskī sukūnat dūsre shakhs ke nazdik ho; jiskā makān dūsre ke makān se dūr na ho; ham-sāya; parosī;

2.—Nazdik kā mulk; pās kā mulk. [ham-jawār.

Neighbour, *a.* Dūsre ke nazdik; muttasil; ek ke ba'd hī.

Neighbour, *v. t.* Kisi ke nazdik h.; kisi kā ham-sarhad yā ham-dānda h.; kisi kī had par h.; muttasil h. [meñ basnā.

Neighbourhood, *n.* 1.—Ham-sāya h.; hamsāyagi; nazdik rahnā; paros

2.—Paros; jawār; qurb; woh jagah jo dūr na ho; nazdik kā zil'; woh maqām jahāñ ke hāshindon par hamsāyagi kā itlāq ho-sake.

3.—Qurb-jawār ke log; ās pās ke rahne wāle; ird-gird ke basne wāle; paros ke rahne wāle; bāshindagāñ-i-gird-pesh.

Neighbouring, *a.* Nazdik rahne w.; jo nazdik ho yā wāqī' ho.

The neighbouring inhabitants—Nazdik ke bā-hinde; jo log nazdik rahne hoñ; ās-pās ke basne wāle.—Neighbouring countries—Nazdik ke mulk; gird-pesh ke mulk; jo mulk bāham muttasil hoñ.

Neighbourly, *a.* 1.—Jo hamsāya ke liye zebā ho; jo parosī meñ bhalā ma'lūm ho; jis meñ khulq muhabbat yā mihrbānī pāyī jāe; dostāna.

Neighbourly dealing—Hamsāya kā bartāw; khush-qulqī yā mihrbānī kā bartāw.

2.—Āpas meñ khalā-malū r. w.; jo bahut āyā jāyā kare; jo kasrat se āmad-o-raft rakkhe; milansār.

* Friend, you are not neighbourly—Ai dost tum meñ to bāham āmad-o-raft (khalā-malū) rakhne kī 'ādat nahīñ hai; ai yār tum to dūsron se miltehi nahīñ.

NEM. CON. (Lat. for *Nemine Contradicente*) Bi-l-ittifāq; ek dil yā ek rāo ho-kar; bilā-ta'arruz. [begair iske kī koyī rāo meñ ikhtilāf kare.

NEM. DISS. (Lat. for *Nemine Dissentiente*) Bilā-ikhtilāf-i-rāe-i-ahde;

Nephew, *n.* Bhāyī kā larḳā; bhatijā; bahin kā larḳā; bhānjā.

Nepotism, *n.* 1.—Bhatijon yā bhānjon kī muhabbat.

2.—Rishtamandon se had se ziyāda ulfat r.; apne qarābat-dāron par mihrbānī r. (unkā pās k.); apnī rishta-maudī ke kḥayāl se kisi kī dast-giri k. aur liyāqat yā da'wi'-i-jāiz par libāz na k.

Nerve, *n.* 1.—'Asab; rag; patḥhā; nas.

2.—Jismānī tāqat; dil kī mazbūti; khatre yā taklif-i-zāti kī hālat meñ ghabrā na jāne (apne dil ko qābū meñ rakhne) kī quwwat; aisi jurat aur bardāshṭ kī kisi hālat meñ usmeñ lagzish na ho.

To strain every nerve—Baṛī koshish k.; sa'i-i-balig k.; khūb daṛ-dhūp k.; baṛī daṛ k.; jahān tak ho sake fikr k.; zamīn-o-āsmān ek kar d.

Nerve, v. t. Quwwat d.; tāqat bakhshnā; mazbūt k.

Nervous, a. l.—Mazbūt; qawī; porhā.

A nervous arm—Qawī bāzū. [khayālāt yā 'ibārat meṁ zor pāyā jāe.

2.—Jismeṁ dil kī mazbūti ho; jisse dil kī mazbūti zāhir ho; jiske

A nervous writer—Woh likhne wālā jiskī tahrīr ('ibārat) meṁ zor pāyā jāe.

3.—Ā'sāb se muta'alliq; jo ā'sāb meṁ jā-guzīn ho.

A nervous fever—Tap jo ā'sāb meṁ ho. [ghabrā jāe; kam-zor (*Colloquial*).

4.—Jiske ā'sāb kam-zor yā marīz hoṁ; jiskā dil jald (thoṛe hī meṁ)

Nervousness, n. l.—Quwwat; tāqat; zor; bal; mazbūti.

2.—Ragoṁ yā ā'sāb kī kamzori; dil kā jald ghabrā uṭhnā. [hadd-i-gāyat.

NE PLUS ULTRA, [Lat.] Iske āge yā siwā aur kuchh nahīn; darja yā

NERVUS PROBANDI, [Lat.] Khās bahs; khās dalil yā hujjat.

Nest, n. l.—Āshiyāna; khoṁtā; ghoṁslā; baserā. [addā; logoṁ kī jamā'at.

2.—Rahne kī jagah; qiyām-gāh; jahān bahut se log rah saken;

Usually in an ill sense. [shuhde.

A nest of rogues—Shuhdoṁ ke qiyām kī jagah (unkā addā yā akhārā); bahut se

3.—Bahut se nise ghaṭ-baṛh sundūq dabbe yā kaṭore wagaira jo ek dūse meṁ samā jāen; aisi chīzoṁ kā ganj yā ganjina.

Net, n. l.—Machhli chiryē yā dūse jānwaroṁ ke pakarṇe kā jāl.

2.—Woh bāt yā tadbīr jo kisi ko phānsāne yā dhokhā dene ke liye kī jāe; dām; jāl yā jāujāl. [wagaira.

Net, a. l.—Khālis; be-amezish; jismeṁ kuchh milā na ho—jaise sharāb

2.—Jo kuchh kharch wagaira dekar bache; jisqadar minhā (mujrā) honā chāhiye uski minhāyi (mujrayi) ko ba'd jo bache; khālis; pakkā yā pakkī; nīrā; jitnā kisi chīz meṁ ghaṭānā yā kam karnā chāhiye usko ghaṭāne yā kam karne ke ba'd jo rah jāe.

Net profit—Naf'-i-khālis; kharch wagaira dekar jo manāfi ho.—*Net income*—

Khālis ūmadāni; kharch wagaira minhā de-kar jo kuchh bach jāe—*Net*

produce—Pakkī nikāsi; pakkī paidāwār.—*Net weight*—Khālis wazn; jo

kuchh tol meṁ minhā kar denā ho us sab kī minhāyi ke ba'd jo rah jāe.

Sometimes, but less properly, written *nett*. [nā-khush k.

Nettle, v. t. Khijhlānā; chīrhānā; kuṛhānā; diq k.; ranjīda k.; nā-rāz k.;

Neutral, a. l.—Donoṁ taraf se kisi taraf nahīn; na idhar na udhar;

na is taraf na ustaraṭ; na is jānib na us jānib; do mutanāzi'in meṁ se kisi kā sharīk nahīn; alag; be-'alāqa; be-lagāw. [thalag rahe.

2.—Jo minjumla do farīq ke kisi kī taraf-dārī na kare; jo alag-

3.—Na bahut achchhā na bahut burā; ausat darje kā achchhā yā burā. [kisi farīq kā sharīk na ho.

Neutral, n. Woh shakhs yā qaum jo dūsoṁ ke mābain nizā' kī hālat meṁ

Neutrality, n. l.—Dūsoṁ ke mābain nizā' kī hālat meṁ kisi farīq kā sharīk na h.; kisi jānib shīrkat na r.; be-parwāhī; be-garazī.

2.—Un bādshāhoṁ yā riyāsatoṁ kā ittifaq jo do farīq ke darmiyān jhagṛe kī hālat meṁ kisi ko sharīk na hoṁ.

Neutralize, v. t. l.—Be-ta'alluq kar d.; aisi hālat meṁ kar d. ki mukh-

talif farīq yā rāceṁ se kuchh sarokār na rahe. [yā be-lagāw kar d.

2.—Kisi shai kī khusūsiyat yā tazād ko dūr kar d.; be-hiss-o-harakat

- 3.—Jis shai meñ khāssiyat-i-kīmīyāyī ho uskī tāsīr ko mīṭā d.; be-
asar kar d.; 'amal bāqī rahne na d. [i-guzashta yā āyinda meñ.
Never, *ad.* 1.—Kabhi nahīn; kisi waqt nahīn; na ab aur na zamāna-
2.—Mutlaq nahīn; zarā bhī nahīn; hargiz nahīn; zimbār nahīn.
Never so—Jitnā pahle na rahā ho; hamesha yā har hālat se ziyāda; khūsūsiyat
ke sāth; bi-t-takhsīs; kitnā hī; jitnā chāho utnā. [par libāz na karke.
Nevertheless, *ad.* Is par bhī; tispar bhī; bā-wujūd iske; tāham; fulān amr
New, *a.* 1.—Jiskā wujūd thore hī 'arse se ho yā jo thore hī dinoñ kā
banā ho; jiskā āgāz yā wuqū' hāl hī meñ huā ho; bahut roz kā nahīn;
Opposed to *old*, and used of things. [hāl kā; jadīd; nayā; nau.
2.—Jo shai pahle na dekhī gayī ho; jisse log pahle wāqif na rahe
hoñ; jiskā zuhūr hāl meñ huā ho; jo shai hāl meñ ijād yā zāhir huyī
ho; jiskī asliyat hāl meñ sābit huyī ho; nayā; jadīd
The *new* continent—Nayā barr-i-ā'zam; barr-i-ā'zam jisse log pahle wāqif na
rahe hoñ yā jo hāl meñ zāhir kiya gayā ho.—A *new* theory—Khayāl-i-jadīd;
woh khayāl jiskī asliyat hāl hī meñ sābit huyī ho.
3.—Jo phir se shurū' ho; jiskā āgāz az-sar-i-nau ho; jiskā daura waqt-
i-mu'ayan par huā kare.
Said of any thing that recurs periodically.
A *new* week—Woh hafta jo ek hafte ke guzarne ke ba'd shurū' ho; hafta-
i-jadīd; nayā hafta.—A *new* moon—Chāūd jo ek mahīne ke khatm hone
ke ba'd phir se nikle; māhtāb jiskā daura har mahīne ke shurū' meñ hotā
hai; māh-i-nau; hilāl; dūj kā chāūd.—A *new* year—Nayā sāl; sāl jo dūsre
sāl ke khatime par shurū' ho. [zaz khāndūn kā nahīn.
4.—Qadīm nahīn; jadīd; nasl-i-qadīm se nahīn; kisi purāne mu'az-
That officer is a *new* man—Woh afsar ek nayā ehkās hai; woh afsar kisi nasl-
i-qadīm wa mu'azzaz se nahīn hai.
5.—'Adī nahīn; mānūs nahīn; khūgar nahīn; jisko kisi bāt kī 'adat
na ho; jo kisi bāt ko bakhūbī na jānta ho; anārī; nayā.
That merchant is *new* to the trade—Woh tājir tijārat kā 'adī yā usse mānūs
nahīn hai; us caudāgar ko tijārat ke hālāt bakhūbī mā'lūm nahīn haiñ.—That
horse is *new* to the harness—Woh ghorā pahle kā jōṭā nahīn hai; us ghorē
ko gārī wagāira khūchne kī 'adat pahle se nahīn hai.
6.—Kisi wāqī'a ke ba'd āyā huā; tāza-wārid; hāl kā āyā huā.
New is much used in composition, adverbially, in the sense of
newly, *recently*, to qualify other words, as in *new-born*, &c.
New-born, *n.* Nau-zād; jiskī paidāish hāl hī kī ho; jise paidā huye thore
hī dīn bīte hoñ. [jise āye ziyāda dīn na guzre hoñ.
New-comer, *n.* Tāza-wārid; hāl-wārid; thore dinoñ kā (hāl kā) āyā huā;
New-fashioned, *a.* Nau-tarz; nayī waz' kā; ikhtirā'-i-hāl kā.
Newly, *ad.* 1.—Hāl kā; tāza-ba-tāza; thore dinoñ kā. [na rahā ho.
2.—Naye dhaug se; naye tarz par; nise tariq par jiskā wujūd pahle
3.—Nayī shakl se; jo sūrat pahle rahi ho uske khilāf.
News, *n.* Nayī khabar; tāzī khabar; nayā hāl; jo kuchh hāl meñ huā
ho uskī ibtidāyī ittilā'.
Good news—Khush-khabarī; muzhda; nīsī khabar jiske sunne se khushī ho.
Bad news—Akhhār-i-bad; burī khabar; khabar-i-wahahat-asar. [hāi.
Newsboy, *n.* Woh larkā jo khabar kā kagāz (akhbār) leja-kar taqsim kartā

News-monger, n. Khabar-pesha; woh shakhs jiskā khās kām yah ho ki khabar sunā aur kahā kare; khabaron kā sunnā aur kahnā jiskā shewa ho.
Newspaper, n. Akhbār; khabar kā kāgāz; khabar kā parcha. [hain.
News-room, n. Woh kamra jahān log baiṭh kar akhbār wagaira parhtēn
News-vender, n. Akhbār-farosh; khabar ke kāgazon kā bechne wālā.
New-year, a. Naurozī; nauroz kā; nauroz se muta'alliq; jo sāl ke pahle din se muta'alliq ho.

New-year gifts—Khaṭat yā baḥshish-i-naurozī; jo kuchh nauroz ko diyā jāwe; jo kuchh naye sāl ke pahle din diyā jātā hai; nauroz kā tuhfa.

New-year's-day, n. Sāl kā pahla diu; jis diu baras yā sāl shurū ho; January ki pahli tāriḫ; nau-roz.

Next, a. 1.—Jo jagah ke lihāz se sab se nazdik ho; nazdik-tarīn; qarīb-tarīn; woh do shakhs yā chizeṅ jinke darmiyān koyī dūsrī shai hāil na ho; kisī ke ba'd hī āge yā pīchhe. [pīchhe hī.

2.—Silsile meṅ ek dūse se milā huā; silsile ke lihāz se āge hī yā

3.—Darje sifat rutbe haq yā qarābat meṅ sab se nazdik. [dūsrā.

4.—Waqt ke i'tibār se dūse ke ba'd hī āne w.; ek ke pahle yā pīchhe

Next, ad. Waqt yā bārī ke lihāz se kisī ke ba'd hī (pīchhe hī) āne wālā.

Nice, a. 1.—Khush-zāiqa; latif; mazedār; miṭhā yā shirīn; jo khāne meṅ bahut achchhā ma'lūm ho.

A nice dish—Khush-zāiqa-gizā; maze-dār yā latif khānā.

2.—Jisse khushī ho; jo dil ko margūb ho; jise dil chāhe; jisse dil ko masarrat ho; farhat-baḥsh.

A nice party—Jalsa-i-farhat-baḥsh; ai-ā jalsa jisse dil khush ho. [nafis.

3.—Hoshyār yā achchhe kāriḡar kā banāyā huā; bārik; nihāyat 'umda;

4.—Applied to texture, composition, or colour.

5.—Sahīh sahil; ṭhik ṭhik; jaisā chāhiye waisā hī; mauzūn; barjasta.

Nice proportions—Ṭhik ṭhik andāz; jis qadar chāhiye utnā hī.—*Nice*

rules—Qawā'id-i-mauzūn yā barjasta; aise qai'de jo ṭhik ṭhik hoṅ.

6.—Daqīq; bārik; jismeṅ koyī nukta yā baṛī bāriki ho.

A nice point—Daqīq yā bārik bāt; nukta yā nukte ki bāt.

7.—Jo khafif se khafif naqson galtiyoṅ yā be-tartībīyoṅ par lihāz kare; jismeṅ bārik-bīnī pāyī jāe; jismeṅ zare zare iḡhtilāfāt par khayāl rahe.

A nice judge—Mujawwiz-i-bārik-bīn (nukta-chīn); aisā shakhs jo kisī bāt ki tajwīz meṅ uski bi-l-kul kunhiyāt (kor-kasar naqāiz yā bārikiyoṅ) par lihāz

rakkhe.—*A nice judgment*—Bārik tajwīz; kisī bāt ki tajwīz jo bārik-bīnī se kijāwe (jismeṅ chhoṭī chhoṭī bātoṅ par bhi khayāl rakkhā jāe).

8.—Baṛāhī waswāsī; baṛā nukta-chīn; jiskī tashaffī yā diljam'i mushkil se ho-sake; jo kisī ki bāt par jald mutmayīn na ho-jāe; jise khush karnā dushwār ho. [āge-pīchhe ki khabar rakkhe.

9.—Jo phūk-phūk qadam rakkhe; jo bahut hī chaukas rahe; .o

Nicely, ad. 1.—Bāriki se; ṭhik ṭhik; jaisā yā jitnā chāhiye waisā yā utnā hī.

2.—Achchhi tarah safāyī se; 'umdagī se; bahut hī khūb; baṛī hī khūbī ke sāth (*Colloquial*). [chīzoṅ ke rakhne ke liye banāte hain; āla.

Niche, n. Tāq wagaira jo diwāron meṅ mūratoṅ yā dūsrī kharī zebāish ki

Nick, n. Ittifāq-i-hasna; achchhi achchhi bātoṅ kā (jitnī bāteṅ su'd hoṅ unkā) ekaṭṭhā ho jānā; 'ain waqt; ṭhik ṭhik waqt; woh 'ain waqt jo kisī kām ke anjām ke liye zarūrat yā suhūlat ke lihāz se matlūb ho; jit kā pāsa yā jit kā dānw.

Nickname, *n.* Woh nām jisse koyī shakhs az rāb-i-hiqārat tamaskhur yā tafzih mausūm kiyā jāe; jo nām haṁsī dillagī yā gālī dene kī rāh se rakkhā jāe; tabqirī yā dushnām-āmez khitāb; woh khitāb jo bahut mānūs rahne kī wajh se diyā jāwe.

Nickname, *v. t.* Koyī zalīl nām r.; kisi haqir nām se pukārnā.

Niece, *n.* Bhāyī kī larkī yā beṭī; bhatījī; bahin kī beṭī; bhānjī.

Niggard, *n.* Barā bakhl aur tama'i shakhs; woh shakhs jo kaurī kaurī bachāwe yā mar mar ke (ro ro ke) kharch kare; makkhī-chūs; kanjūs; abkhal; barā khasis. [se (khūb bachā ke) k. w.]

Niggard, *a.* Bakhl; makkhī-chūs; barā lālchī; koyī kām barī chaukasī

Niggardly, *a.* Jo dūron se lene dene meṁ barī lālch (tam') rakkhe; barā makkhī-chūs; jo bahut hī bachā bachā ke kharch kare; nihāyat

Nigh, *a.* 1.—Jagah yā waqt ke lihāz se dūr nahīn; nazdik. [dil-taug.]

2.—Darje qarābat yā hālat wagaira meṁ dūr nahīn; nazdiki.

Nigh, *ad.* 1.—Nazdik; qarīb; kanāre. [qarībī.]

2.—Yak-gūnā; qarīb qarīb. [mar hī chukā thā.]

He was *nigh* dead.—Woh yak-gūna mar gayā thā; woh qarīb-i-marṭ thā; woh

Night, *n.* 1.—Rāt; shab; lail; gurūb-i-āftāb se tulū'-i-āftāb (sūraj) ke nikalne se uske dūbne) tak kā waqt. [nazar khwāh samajh na pāre.]

2.—Tārikī; uigāh yā dil se chhipā rahnā; woh hālat jab koyī shai

3.—Tajāhul; 'aql aur dil kī tārikī; ānkh aur dil donoṁ par parda

4.—Musibat; āfat; balā; dukh. [parā rahnā.]

5.—Maut; khātima-i-zindagī ke ba'd kā waqt.

“*Night* is used in the composition of many words of very obvious signification, denoting that which pertains to night, or that which takes place, appears, moves, goes, is formed, or is used, in the night, &c.”

Webster. [rahī ho.—*To-night*—Āj kī rāt; im-shab.]

In the night—Yakāyak; dafatan; nāgahān; ek bārgī; jiskī ummed pahle se na

Night-cart, *n.* Garī jo rāt ko pāekhānoṁ se mailā uṭhāne ke liye muqarrar

Night-fall, *n.* Din kā khātima; khātima-i-roz; shām. [rahtī hai.]

Nightly, *a.* 1.—Jo rāt ko kiyā jāe; jiskā wuqū' rāt ko ho; jo rāt ke waqt ho; jo rāt ko nazar āwe.

Nightly sports—Rāt ke khel-tamāshe; woh khel-tamāshe jo rātoṁ kō huā karte haiṁ.—*Nightly dews*—Rāt kī shabnam; os jo rāt ko parṭī hai.

2.—Jo har shab ko ho; jo har rāt ko kiyā jāe. [hni.]

The watch goes his *nightly* round—Pahredār (chaukidār) har rāt ko gasht kartā

Nightly, *ad.* 1.—Rāt ko; shab ko.

2.—Har shab ko; har rāt ko.

Night-soil, *n.* Pāekhānoṁ kā mailā; jāezarūr kī galāzat; galiz.

Night-watch, *n.* 1.—Rāt kā pahra; jab jab rāt ko pahredār badle jāeṁ; pās-i-shab; pahar rāt.

2.—Rāt kā pahredār chaukidār yā muhāfiz; jo rāt ko pāsbanī kare.

NIHIL, *n.* [Lat.] Kuchh nahīn.

Nihil debet (Law)—'Uzr jismeṁ qarz se inkār kiyā jāe; dāin kā qabūl na k.

Nihil dicit (Law)—Mudda'a 'ālah kī mujīb na h.; mudda'a 'ālih kī taraf se muqaddame kī jawābdihī kī na h.—A judgment by *nihil dicit*—Faisala jo bilā jawābdihī-i-mudda'a 'ālah sādīr ho.—*Nihil ad rem*—Mauqe' kī koyī bāt nahīn; koyī aisi bāt nahīn jo mauzūn ho.

NIL, n. [Lat.] Kuchh nahīn; hisāb wagaira meñ jis raqam ke muqābale meñ yah lafz likhā jātā hai to usse yah samjhā jātā hai ki woh raqam nafi (nadārad yā kuchh nahīn) hai lihāzā use nazar-andāz kar d. chāhiye. [ho; bād-raftār.

Nimble, a. Subuk-rau; jo tez chale; jo suhūlat aur chustī se mutaharrik ho. Sometimes used in the formation of self-explaining compounds; as, *nimble-footed*, &c.

Nip, v. t. 1.—Kisī chīz kā sirā uñgliyon se dabā kar kāt d.; noch d.; kāt d.; chhurī yā qaiñchī se kātñā yā qalam kar d. [bālidagī meñ mānī' h. 2.—Mār d.; bejān kar d.; gārat kar d.; zor tor d.; barhne na d.; The frost has *nipped* the corn—Pāle ne galle ko mār diyā; pāle se nāj kā barhnā ruk gayā.—To *nip* in the bud—Joñ bālidagī shurū' ho usī waqt barbād kar d.; shurū' hī meñ tabāh halāk yā gārat kar d.; kisī shai ke nashw-numā hone ke pahle hī use qat'a-burid kar ke khāk meñ milā d.; kisī shai ko uske namūd hote hī bigār dālnā.

NISI, (conj.) [Lat.] 1.—Agar nahīn; dar sūrat na hone fulān amr ke.

2.—(Law) 'Adālat kī kārrowāyī meñ is-lafz se yah samjhā jātā hai ki agar ek mi'ād-i-mu'aiyana ke qabl 'adālat kā koyī hukm-i-khās tarmīm na karāyā gayā yā uskī nisbat koyī kārrowāyī-i-imtiu'ā'yī na huyī to mi'ād-i-mu'aiyana par woh hukm nāfiz ho jāegā.

Rule nisi—Hukm-i-shartī.

Nobility, n. 1.—Dil kī barāyī; 'ulu-l-'azmī; 'azmat; shān-o-shaukat; woh sifat jismeñ dilerī faiyāzī 'ālī-himmatī be-khaufī aur isī qism kī aur khūbiyān dākhil haiñ. [darje rutbe aur khitāb ke zarī'e se mumtāzī.

2.—Sharāfat; najābat; amīrzādagī; 'ālī-nizhādī; qadāmat-i-khāndān;

3.—Amīr log; umarā; shurafā; kisī ri'yāsāt ke woh sab log jinko khitāb mile hoñ aur tarah tarah kī ri'āyateñ unkī nisbat kī jāti hoñ. [hoñ.

Noble, a. 1.—Barā; jalīlu-l-qadr; buzurg; jismeñ nichī aur zalīl bāteñ na hoñ. A noble mind—Barī tabī'at; aisi tabī'at jismeñ nichī aur zalīl bāteñ na hoñ.

A noble deed—Barā kām; kār-i-buzurg; jalīlu-l-qadr kām.

2.—'Alīshān; 'azīmu-sh-shān; barā bhārī; laq-o-daq.

A noble edifice—'Alīshān (barī bhārī yā laq-o-daq) 'imārat.

3.—'Alī-martaba; 'ālī-nasab; barā khāndān kā; khāndān-i-sharīf se; barā rutbe kā; zī-jāh; barā barā khitāboñ se mulaqqab.

Of noble blood—Nasl yā khāndān-i-sharīf se; 'ālī-nasab; purāne aur barā gharāne kā.—A noble personage—Barā rutbe kā shakhs; shakhs-i-zī-jāh.

4.—Sakhī; faiyāz.

A noble heart—Faiyāz dil; sakhi tabī'at. [pounds; as, noble-born, &c.

Noble is sometimes used in the formation of self-explaining compounds.

Noble, n. Amīr; sharīf; najīb; barā ādmī.

Nobleman, n. Umarā se ek; amīr; sharīf; najīb; zī-mansab; rukn-i-saltanat; 'ālī-nasab; barā khāndān kā. ['ulu-l-'azmī.

Nobleness, n. 1.—Buzurgī; barāyī; sharāfat; 'ālī-himmatī; dil kī barāyī; 2.—Barāyī; 'azīmu-sh-shānī; rafāt; balandī.

Nobly, ad. 1.—Sharīf khāndān kā; mu'azzaz khāndān kā; barā gharāne kā.

Nobly born or descended—Sharīf khāndān se paidā; barā gharāne se paidā; 'ālī-nizhād. [(barā hausale) se.

2.—'Alī-himmatī se; jawān-mardī se; mardānagī se; 'ālī-hausalagī

A deed nobly done—Kām jo 'ālī-himmatī yā mardānagī se kiyā jāe.

3.—Dhūm-dhām se; barā; karr-o-far se; barē tūmār ke sāth;
bare sūz-o-sāmān se; barē thāt se.

He was *nobly* entertained—Ūski barī ziyāfat huyī; uski tawāzu' dhūm-dhām
(karr-o-far yā barē sūz-o-sāmān yā thāt) se huyī.

Nobody. *n.* 1.—Koyī nahīn; koyī shakhs nahīn; koyī bhī nahīn.

2.—Nā-chīz shakhs; zalīl yā haqīr shakhs; mardak (*Colloquial*).

Nocturnal, *a.* 1.—Rāt se nisbat *r. w.*; jo rāt ko kiyā jāe; jiskā wuqū' rāt
2.—Jo apnī khurīsh rāt ko talāsh kare. [(shab) ko ho.

Nocturnal birds—Woh parīnd jo chāre kī talāsh meñ rātoñ ko urā karte haiñ.

Nod, *v. i.* 1.—Age yā idhar-udhar sar ko jald jhukā d.; sar ke bal jhuk jānā.

Persons *nod* in sleep—Log nīnd meñ jhuk jhuk ke girte haiñ; nīnd se log sar
ke bal jhuk jāte haiñ.

2.—Sar jhukā kar barāe-nām salām k.; salām ke liye zarā sar ko
jhukā d.; kisi bāt kī manzūrī zāhir karne kī garaz se sar ko jhukā d.;
With *at* or *to*. [sar jhukā ke ishāra k.

3.—Ūghnā; jhapkī l.; alsānā.

Nod, *v. t.* Sar jhukā kar kisi bāt kā izhār k.

To *nod* approbation—Sar jhukā kar manzūrī zāhir k.

Nod, *n.* 1.—Kisi shai ke agle hisse yā sire ko girā khwāh jhukā d.

2.—Kisi bāt kī manzūrī zāhir karne yā ma'mūlī salām ke liye
khwāh nīnd kī hālat meñ yā ishāre khwāh hukm ke wāste sar ko

3.—Kisi khwāhish yā josh-i-tabī'at kā izhār; hukm. [jhukā d.

Noise, *n.* 1.—Kisi qism kī āwāz; aisi āwāz jo sun parē; saut; sadā.

A loud *noise*—Āwāz-i-baland; zor kī āwāz.

2.—Na'ra; barā shor; shor-i-befāida; gul-gapārā; shor-o-gul;
dhūm-dhām; ba-āwāz-i-baland zor dekar yā der tak bakā k. jisse
taallī shikāyat yā takrār zāhir ho; shor-sharāba; guhār; lū-hā;
hullar; duhāyī tihāyī.

3.—Shuhrat; kisi bāt kā kasrat se zikr; kisi bāt kā zabān-zad-i-
khalāiq ('awām kī zabān par) h.; kisi bāt kī barī charchā.

Noiseless, *a.* Jisse āwāz paidā na ho; chupehāp; sākit; be-shor-o-sharāba.

Noisome, *a.* 1.—Sihat ke liye muzir; nuqsān-rasān; jisse bīmārī
wagairā paidā ho; jisse tandurustī meñ zawāl āwe; fāsīd; muzil;
kharāb. [meñ achchhā ma'lūm na ho.

2.—Jiskī bū burī ma'lūm ho; ja dekhne sunne chakhne yā chihūne

Noisy, *a.* 1.—Pur-shor; gaugāyī; jo barā shor machāye; haugāma-khez.

2.—Jahān bahut hī shor yā dhūm-dhām rahe.

NOLENS VOLENS, [Lat.] Khwābī-na-khwābī; khwāh-ma-khwāh; woh
chāhe yā na chāhe; chār-nā-chār; jabran-qahran; ta'wān-o-karhan.

NOLLE PROSEQUI, [Lat.] (*Law*) Pairawī karne kī khwāhish na r.;
kārawāyī-i-mazīd par rāgib na h.; pairawī se dast-kash h. (hāth
khīnch l.). Is' ibarat se yah zāhir hotā hai kī mudda'ī apne dā'we se
bi-l-kul yā minjumla kayī mudda'ā 'alaihoñ ke ba'z kī nisbat dast bardār
hotā hai yā āñki mustagīs yā paiokar-i-sarkārī qat'an yā kisi khās
jurm kī nisbat dast-bardārī kartā hai.

NOLO CONTENDERE, [Lat.] (*Law*) Main 'uzr nahīn kiyā chāhtā. Mu-
qaddama-i-faujdarī meñ mulzam kā ek qism kā 'uzr jo us muqaddame
ke maqāsīd ke liye ba-hama-wujūh ba-manzila-i-iqbāl-i-jurm hotā hai.

- Nomadic**, *a.* Un qaumoñ se muta'alliq yā unkī mānind jo shikār yā charāyī ki talāsh meñjā-ba-jā ghūmākarti haiñ; ghūmne w.; gardinda; ghumanīā.
- Nomenclature**, *n.* 'Ilm ki kisī shākh ke muta'alliq kisī shakhs yā ashkhās ki khās istilāheñ; kisī 'ilm yā fan men chizoñ ke nām; kisī shu'ba-i-'ilm ke kul mustalahāt. [ho; ismwār.
- Nominal**, *a.* 1.—Nāmoñ kā; nām se muta'alliq; jiskī tarkīb nāmoñ se
A nominal index—Fihrist-i-ismwār; fihrist jis meñ sirf logoñ ke nām ba-qaid-i-waldiyyat-o-sukūnat wagaira likhe hoñ
2.—Sirf nām ke liye; mahz barāe nām; aslī nabiñ; farzī.
A nominal difference—Ikhtilāf yā farq jo mahz nām ke liye ho ya'nī asl meñ na ho.—A nominal balance—Bāqī-i-farzī; kahue ko bāqī; nām ke wāste bāqī.—A nominal purchaser—Khariḍār-i-farzī; aslī khariḍār nahiñ.
- Nominally**, *ad.* Nām ko; sirf nām ke liye; mahz barāe nām.
- Nominate**, *v. t.* 1.—Nām lenā; nām lekar batlānā; nām batlānā.
2.—Kisī 'uhde yā jagah ke liye nāmzad k.; muqarrar k.; kisī ummedwār ko kisī mansab yā 'uhde par muqarrar hone ke liye tajwīz k.; ba-haisiyat-i-ummedwār kisī jagah par taqarrur ke liye kisī
- Nomination**, *n.* 1.—Nāmzad k. yā h.; taqarrur; tajwīz. [kā nām pesh k.
2.—Nāmzad yā muqarrar karne kā ikhtiyār; ikhtiyār-i-taqarrur.
- Nominee**, *n.* 1.—Jo shakhs kisī 'uhde ke liye nāmzad yā tajwīz ho.
2.—Woh shakhs jise dūsre ne kisī 'uhde kām yā mansab ke liye nāmzad yā tajwīz kiyā ho; jo shakhs kisī mansab par qāim kiye jāne ki garaz se tajwīz ho.
- Non-ability**, *n.* 1.—'Adam-qābiliyat; lāiq yā qābil na h.
2.—(Law) Kisī muqaddame meñ mudda'ī ki nisbat yah 'uzr ki woh qānūnān is nālīsh ko dāir nahiñ kar saktā; ūzr-i-'adam-qābiliyat-i-irjā'-i-nālīsh.
- Non-acceptance**, *n.* 'Adam-ijāb; kisī shai ko qabūl na k. yā uske ijāb meñ gaffat k.; na sakārnā; sakārne meñ chūk jānā. [wāqifiyat.
- Non-acquaintance**, *n.* Na jānā; wāqif na h. yā na rahuā; 'adam-
- Nonage**, *n.* Nābāligī; bulūg ko na pahuñchnā; qānūn ke mutābiq puḡh-tagī ko na pahuñchnā; kam-sinī.
- Non-alienation**, *n.* Muntaqil na k. yā na h.; 'adam-i-intiqāl.
- Non-appearance**, *n.* Muqaddame ki pairawī yā jawābdihī ke liye 'adālat meñ hāzir na h.; gair-hāzirī; 'adam-hāzirī.
- Non-assumpsit**, [Lat.] (Law) Usue zimma nahīn uṭhāyā yā iqrār nahīn kiyā. Mu'āhade ki khilāf-warzī yā uske ta'mīl na hone ki wajh se jo nālīsh-i-khisāra ho usmeñ mudda'ā'alaiñ kā yah 'uzr ki maiñ ne fulāñ amr kā mu'āhada nahīn kiyā.
- Non-attendance**, *n.* Gair-hāzirī; hāzir na h. yā hāzir na rahuā.
- Nonce**, *n.* Hāl ki talab yā zarūrat; maushā; maqsad.
For the nonce—Is mauq'e ke liye; zarūrat-i-hāl ke liye (Colloquial).
- Non-claim**, *n.* Qānūnī mī'ād (mī'ād-i-mu'āyawa-i-qanūn) ke andar da'we kā pesh na k.
- Non-compliance**, *n.* 'Adam-ta'mīl; ta'mīl meñ gaffat yā chūk; ta'mīl na k.
- NON COMPOS**, } [Lat.] Sabihu-l-hawās-nahiñ; maslūbu-
- NON COMPOS MENTIS**, } l-hawās; majnūn; fātiru-l-'aql; jiskī 'aql durust na ho; jiskā dil ṭhekāne se na ho; jiskī 'aql meñ paidāishī yā ittifaqiya futūr ho; diwāna; pāgal.

NON-CONSTAT, [Lat.] (*Law*) Yah ma'lūm nahiin hotā; yah bāt sāf yā wāzih uahiin hai

Nonentity, *n.* 1.—'Adam-wujūd; nestī; kisi shai kā na h.

2.—Woh shai jiskā wujūd na ho; woh chīz jo na ho.

NON EST FACTUM, [Lat.] (*Law*) Qarza-i tamassuki meñ mudda'ā'alaih kā yah 'uzr ki yah tamassuk hamārā likhā nahiin hai.

NON EST INVENTUS, [Lat.] (*Law*) Hukmnāma-i-'adālat par sharif yā nāzir ki yah kaifiyat ki mudda'ā'alaih dastyāb na huā; mudda'ā'alaih ke na milne ki nisbat nāzir ki kaifiyat.

Non-execution, *n.* 'Adam-ta'mil; ta'mil meñ gaffat yā pahlū-tihī; na karnā; anjām na k.; 'adam-wafā.

Non-existence, *n.* 1.—'Adam-wujūd: nestī; kisi shai kā na h.

2.—Woh shai jiskā wujūd na ho; woh chīz jo na ho; shai-i-ma'-dümü-l-wujūd. [uskā na k.

Non-feasance, *n.* (*Law*) Tark-i-fi'l-i-wājib; jis bāt kā karnā munāsib ho

Non-fulfilment, *n.* Pūrā na k.; 'adam-ifā yā 'adam-wafā; 'adam-ta'mil.

Non-joinder, *n.* (*Law*) Kisi muqaddame meñ aise shakhs kā mudda'ī yā mudda'ā'alaih na bauānā jiskā mudda'ī yā mudda'ā'alaih bauānā wājib rahā ho.

NON-LIQUET, [Lat.] Is lafz kā isti'māl us hālat meñ hotā hai jab koyī shakhs kisi bahs ki nisbat is wajh se hūn yā nahiin kuchh nahiin kahitā ki woh apne dil meñ kisi bāt ko ṭhaharā nahiin saktā.

Non-observance, *n.* 'Adam-ta'mil; ta'mil meñ gaffat yā chūk; kisi bāt par lihāz na k. (use na k).

NON-OBSTINTE, [Lat.] (*Law*) Bawujūde ki; jo kuchh kahā gayā yā kahā jāne wālā hai uske khilāf. Qawāim aur farāmīn-i-shāhī kā woh juz jisse yah sābit ho ki farmānrawā ki yah ijāzat hai ki fulān amr bāwasf imtinā' dūstre qānūn ke ba-tarz-i-jāiz ho saktā hai.

Non-payment, *n.* Na-dēnā; 'adam-adā; dene meñ gaffat yā chūk.

Non-performance, *n.* 'Adam-ta'mil; 'adam-anjām; 'adam-wafā; kisi kām kā na k; kisi kām ke karne meñ chūk jānā yā usse qāsir rahnā.

Non-plus, *n.* Uljhāw; hairānī; mushkil i-lā-hal; tazabzub ki hālat; zieh.

Non-plus, *v. t.* Ghabrā d.; hairān yā pareshān kar-d; shashdar.kar d.; aisā kar d. ki insān kuchh na kar-sake; hakkābakkā kar d.

Non-production, *n.* 'Adam-dar-peshī; pesh karne meñ qāsir rahnā; pesh na k. [kā yā unkā kiya huā nahiin.

Non-professional, *a.* Jisko kisi peshe se ta'alluq na ho; peshawar logon

A *non-professional* man—Woh shakhs jise kisi peshe se ta'alluq na ho yā jisko us peshe se ta'alluq na ho jiskā zikr pesh ho.—A *professional* man—Aisā

naqsha jise kisi ahl-i-pesha ne (aise shakhs ne jo naqsha-kashī kā pesha kartā ho) banāyā ho; ahl-i-pesha naqsha-kashī kā taiyār kiya huā naqsha.

NON PROS, [Abbreviation of Lat. *non prosequitur*] (*Law*) Faisala jo mudda'ī ke khilāf is wajh se ho ki woh pairawī ke liye hāzir na huā ho.

Non-pros, *v. t.* Pairawī na k.; sāqit ho-jāne d.

☞ Said of a suit.

Non-rendition, *n.* Jo kuchh wājib ho uskā na k.; 'adam-anjām.

Non-resident, *a.* Jo kisi khās maqām khwāh apnī haqqiyat yā mauqa'-i-munāsib par na rahe; apnī khās jagah yā apnī arāzī wagaira par na rahne w.

A *non-resident* cultivator—Asūmī-i-pāhī-kūshṭ; woh kāshtkār jo us jagah yā us mauze' meñ na rahtā ho jahāñ uskī arāzī hoñ.—A *non-resident* officer—Woh afsar jo kisi kḥās maqām par muqīm na rahe (ya'nī jisqadar jagheñ uske ta'alluq hoñ wahāñ jā jā ke kām anjām kiyā kare).

Nonsense, *n.* 1.—Woh lafz yā 'ibārat jiske kuchh bhī ma'nī na hoñ yā jisse koyī munāsib kḥayāl paidā na ho; behūdagi; lāya'nī bāteñ; lag-2.—Muzakḥrafāt; be-kār bāteñ. [wiyāt; wāhiyāt.

NON SEQUITUR, [Lat.] Natija-i-khilāf; natija-i-gair-lāzīmī yā nājāiz.

Non-suit, *n.* (*Law*) Apne muqaddame ki pairawī meñ mudda'ī ki gāflāt yā chūk; muqaddame kā ruk jānā; kisi muqaddame se mudda'ī ki dast-bardārī 'ām isse ki uskī yah wajh ho ki' woh apne dil meñ samajhtā ho ki ham ise sābit na kar sakeñge yā ki 'adālat ne apnī yah rāe zāhir ki ho ki yah mu'āmala chal na sakegā kḥwāh uskī nisbat dast-bardārī kā hukm diyā ho. [mudda'ī ke da'we ko kḥārij kar d.

Non-suit, *v. t.* (*Law*) Dast-bardārī yā 'adam-pairawī ki wajh se kisi

Non-tenure, *n.* (*Law*) Mudda'ā'alah kā yah 'uzr ki jis arāzī ki nisbat mudda'ī hamārā qabza bayāu kartā hai uspar ham qābiz nahīn haiñ; 'uzr-i-mudda'ā'alah mush'ir-i-'adam-muqābazat-i-arāzī.

Non-user, *n.* (*Law*) Kisi haqq-i-āsāish yā dūstre haq ke nafāz meñ gāflāt k. yā use nāfiz na k.; kisi ki zamīn par rūstā yā nābdāu wagaira ke muta'alliq kḥwāh kisi dūstre haq ke kām meñ lāne meñ gāflāt k. yā **Nook**, *n.* Gosha; konā; tanhāyī ki jagah. [uskā kām meñ na lānā.

Noon, *n.* 1.—Do-pabar; nīm roz; nisfu-u-nahār; bārah baje.

2.—Bare 'urūj kā waqt.

Normal, *a.* Kisi qā'ide yā usūl-i-mu'aiyan ke mutābiq; kisi ma'mūlī tarz par; kisi bāndhe dhang par; jisse koyī natija-i-maqsūd bar-āye; jisse ma'mūlī kām huā kare; kḥilāf-i-qā'ida nahīn; bā-qā'ida; qarīne ke mutābiq. [ta'lim kā madrasa.

Normal school—Woh madrasa jahāñ sirf ibtidāyī ta'lim ho; mudarrisoñ ki

NOSCITUR A SOCIIS [Lat.] (*Law*) Yah maqūla aksar wasūiq-i-qānūnī ki ta'bīr meñ musta'mal hotā hai aur isse us qā'ide kā izbār hotā hai ki kisi lafz ke ma'nī un alfāz se ma'lūm ho sakte haiñ jo uske sāth **Nose**, *n.* 1.—Nāk; binī. [yā uske shumūl meñ hoñ.

2.—Sūnghne ki quwwat; quwwat-i-shāmwa; bū; bū-bās.

3.—Chhuchchhi.

The *nose* of a bellows—Dhañkni ki chhuchchhi.

Nose of wax—Koyī shai jise idbar-uhar pher sakeñ yā ba-suhūlat kisi shakl ki banū sakeñ; aisā shaḥḥs jisse jo kuchh chāhiye karā lijiye; jo munhasir bi-l-gair ho.; mom ki nāk.—A *nose of wax*, to be turned every way—Mom ki nāk jidhar pherū phir gayī.—To have one's nose on the grindstone—Mazlūm h.; dābāyā jānā; mustaujīb-i-istihsāl-i-bi-l-jabr h.; nāk ragaṛnā.—To lead by the nose—Andhe ki tarah lejanā; jis rāh par chāhnū usī par le chalnā; apnā mutī' kḥūb hī kar l.; jidhar chāhnū udhar hī nāk pakar ke pher d.; kisi ki nakel apne hūth meñ r.—To make a bridge of one's nose—Kisi qism ki tawāzu' meñ kisi ko nazar-andāz kar d. (chhoṛ d.); sharāb wagaira ki taqsim meñ kisi ko jānbūjh-kar chhoṛ d.—To measure noses—Milnā.—To pay through the nose—Be-andāz qimat d.—To put one's nose out of joint—Kisi ko kisi ki nazroñ se girā-kar kḥud uskā manzūr-i-nazar banjānū.—To take

pepper in the nose—Nārāz ho-jānā; kḥafā ho-jānā.—To thrust one's nose into—Kisi kām meṁ be kabe-sune bāth dālnā; kisi bāt meṁ be-pūchhe dakhil d.—To wipe one's nose of—Kisi shai se mahrām k.; chbiu l.

Nose, *v. t. l.*—Sūnghuā; patā lagānā; talāsh karke nikālūā.

2.—Dū-ba-dū muqābala k.; shokhī yā gustākhi k.; tauhin k.

NOTA BENE (*N. B.*) [*Lat.*] Kḥūb lihāz rakkho; hargiz nazar-andāz na karo; kḥūb dekho. [zarūr ho.

NOTANDUM, *n.* Lihāz ke qābil bāt; woh shai jispar kḥayāl karnā Chiefly used in the plural—*notanda.*

Notable, *a. l.*—Lihāz ke qābil; sāf; wāzih; zāhir.

2.—Yād rakhne ke lāiq; mashhūr; mumtāz; ma'rūf.

Notable, *a.* Mashhūr shakhs yā chiz; nāmī shakhs; shai jisko numūd ho.

Notable, *a.* Husn-intizāmī ke liye mashhūr; baṛā kifāyatī; baṛā mihnatī; tez; chust-o-chālāk. [ke qābil; nihāyat 'umdagī se.

Notably, *ad.* Lihāz ke qābil; is darje tak ki uspar lihāz ho-sake; yād

Notarial, *a. l.*—Notary yā notary public kā.

A notarial seal—Notary ki muhr.

2.—Notary kā kiyā huā; notary kā liyā huā.

A notarial act—Notary kā fi'l; jo kām notary ne kiyā ho.

Notary, *n.* Woh ahlkār-i-sarkārī jo apnī muhr se wasāiq wagnāra ko musaddaq kartā hai tāki woh dūstre mulk meṁ sahīh mutasawwar hoṁ.

Generally called a *notary public.*

Note, *n. l.*—Nishān; 'ulāmat; woh bāt jisse koyī shai jāni jāe.

2.—Woh nishān jo kisi shai ki taraf mukhātāb karāne ke liye banāyā jāe; woh nishān jisse yah maqsūd ho ki jahān woh ho us maqām par tawajjuh-i-khās zarūr hai yā woh maqām kḥūb lihāz ke qābil hai.

3.—Kaifiyat-i-mukhtasar; hāshiya; woh 'ibarat jo tafsīran kitāb ke hāshiye 'meṁ likh dijāwe; kisi musannif ki tasūif par sharh; jo kuchh nukta-chiṁf tanzīh yā tamsīl dene ki nazar se likh diyā jāwe.

4.—Ek chhotī si chitṭhi; mukhtasar khat; ruqqa'; shuqqa'. [wa'da ho.

5.—Likha yā chhapā kāgaz jismeṁ qarz ki wusūl-yābī aur uske adā kā

A note of hand—Ruqqa'; ṭip; qarz kā ruqqa'; jo hāth se likh diyā jāe.—A promissory note—Ruqqa' mush'ir-i-wa'da-i-adā-i-qarz; woh kāgaz (chhapā yā likhā huā) jismeṁ wusūl-yābī-i-zar aur uske adā kā wa'da ho.

6.—Nām; nāmwarī; shuhrat; 'izzat; qadr. [jiski log qadr karte hoṁ.

A man of note—Nāmwar shakhs; mashhūr yā mu'azzaz shakhs; aīsā shakhs

7.—*pl.* Woh nawishta jise dekh dekh taqrīr karen; woh nawishta jise muqarrir ba-tarz-i-mukhtasar yā mutawwal apnī i'ānat ke liye murattab karte haiṁ.

8.—Hāfize ki madad ke liye tahrīr-i-mukhtasar; bātoṁ ko mukhtasar tariq par is garaz se likh lenā ki unke dekhne par mufassal kaifiyat yād pare; yāddāshṭ; kḥulāsa. [gaur se dekhnā.

Note, *v. t. l.*—Kisi bāt par ihtiyāt se lihāz k.; kisi taraf mukhātāb h.;

2.—Likh l.; qalam-band kar l.; tānk l.

Every fact was noted down—Har ek wāqi'a likh liyā gayā thā.—Note it in a book—Isē ek kitāb meṁ likh lo (darj kar lo yā tānk lo).

3.—Hāshiya likh d.; sharh likh d.

A book well noted—Kitāb jismeṁ hāshiye kḥūb likhe hoṁ; muhashshā kitāb.

Note-book, *n.* Yād-dāshṭ ki kitāb; woh kitāb jismeṁ yād rakhne ke liye bāteṁ mukhtasar tariq par likh lijāti haiṁ.

Noted, a. Jise log khūh jānte hoñ; jo logoñ meñ nek-nāmī ke zarī'e se ma'rūf ho; mashhūr; nāmwar; mumtāz. [ke laiq.

Noteworthy, a. Qābil-i-lihāz; gaur ke qābil; dekhne yā samajhne

Nothing, n. 1.—Kuchh nahīn; koyī chīz nahīn.

 Opposed to *anything* and *something*.

2.—Nestī; 'adam-wujūd; naft ki hālat; kuchh na rahnā.

3.—Aur koyī chīz nahīn; aur kuchh nahīn.

Nothing but this is wanting—Iske siwā aur kisī chīz ki kamī nahīn hai.

4.—Koyī hissa juz miqdār yā darja nahīn; kisiqadar bhī nahīn; kuchh bhī nahīn. [fareb nahīn hai.

There is *nothing* of fraud in this transaction—Is mu'āmale meñ kuchh bhī

5.—Be-waq'at; be-qadr; be-mauqa' aur be-mahal; dūsre ke muqābale meñ kuchh nahīn yā mahz be-qadr khwāh nā-chīz; be-bazā'ati; zalil yā khasta hālat. [be-waq'at tasawwur k.

To make *nothing* of—Khafif yā nā-chiz samajhnā; kuchh dushwār na samajhnā;

Nothing, ad. Kuchh bhī nahīn; zarā bhī nahīn.

Notice, n. 1.—Lihāz; khayāl; kisi bāt kā hawās-i-khamsa yā 'aql se ma'lūm k.; kisi bāt kā asar jo hawās-i-khamsa par pahunchē.

To take *notice* of something—Kisi bāt par lihāz yā khayāl k.; kisi bāt ko dekh kar yā aur tarah par hawās-i-khamsa ke zarī'e se ma'lūm k.; kisi bāt ko 'aql se daryāft k. (dil se ma'lūm k.).

2.—Kisi zarī'e se ittilā'; wāqifiyat; khabar; i'lān; 'ilm.

To give *notice*—Ittilā' d.; khabar d.

3.—Woh nawishta tahrīr yā kāgaz jiske zarī'e se kisi amr ki ittilā' dijāwe; ittilā'-nāma; ishtihār; notīs. [bartāw.

4.—'Tawāzu'; mudārāt; tawāzu'-tadrīm; 'izzat-o-tauqir; 'izzat ke sāth

Notice, v. t. 1.—Dekhnā; mulāhaza k.

We *noticed* no improper conduct—Ham logoñ ne koyī bad-tarīqagī na dekhi.

2.—Lihāz k.; parwāh k.; khayāl k.; dil meñ lānā; mutawajjih h.

His conduct was rude, but I did not *notice* it—Uskā tarīq jāhilāna thā par main ne uspar lihāz yā khayāl na kiya.

3.—Zikr k.; izhār-i-rāe k.; kisi bāt ki nisbat kuchh kahnā yā likhnā; apne mulāhaze wagaira kā natīja barmalā zāhir k. [tir-dārī k.

4.—Tawajjuh k.; tawāzu'-mudārāt k.; akhlāq ke sāth pesh ānā; khā-

Noticeable, a. Lihāz ke qābil; dekhne ke laiq; jispar tawajjuh ho-sake.

Notification, n. 1.—Ittilā' d. yā ittilā'-dihī; i'lān k.; janānā; zabānī likhkar yā kisi dūsre tarīq par 'awām yā kisi shakhs-i-khās ko kisi bāt ki bā-zābita ittilā' d.; i'lān; ittilā'; khabar.

2.—Ittilā'-i-tahrīrī yā zabānī; ishāron se ittilā' [i'lān-nāma.

3.—Woh nawishta jiske zarī'e se ittilā' dijāe; ittilā'-nāma; ishtihār;

Notify, v. t. Mushtahar k.; janānā; zāhir k.; ma'lūm karānā; i'lān k.; khabar. [bār d.

Often with *to*.

To *notify* a fact to a person—Kisi ko kisi wāqi'a ki ittilā' d.

Notion, n. 1.—Khayāl; tasawwur; jis shai ko jān sakeñ yā qiyās kar sakeñ uskā dil se daryāft k.; jo chizeñ āñkhoñ se dekh na pareñ yā sirf samajh meñ ā-sakeñ uukā tasawwur; jo kuchh kisi shai-i-nāpadid ki nisbat dil meñ samajh leñ.

2.—'Tajwiz; rāe; tayaqqun; ummed; khayāl.

Notional, a. 1.—Khayālī yā jisse khayālāt zāhir hoñ.

2.—Jo mahz khayāl meñ ho; qiyāsī; khayālī.

Notoriety, n. 1.—Mashhūr h. yā shuhrat; 'awāmu-n-nās ko ma'lūm h.; 'umūman logoñ ko ma'lūm h.; ma'rūf-i-'awām h. [ma'lūm h.]

The notoriety of a crime—Kisī jurm kī shuhrat yā uskā hāl 'umūman sab ko

2.—Kasrat se logoñ kā wāqif h.; wāqifiyat-i-'amma; angusht-numāyī; kisī amr se 'umūman logoñ kā 'alāniya wāqif h.

Notorious, a. Ma'rūf wa zabān-zad-i-'awām; jise sab log jānte aur uskā zikr karte hoñ; jiskī asliyat par sab ko yaqīn ho; 'ālam par zāhir; dunyā par raushan; zāhir; sab ko ma'lūm.

Almost always used in an ill sense.

Notoriously, ad. Ba-tarz-i-ma'rūf; 'umūman; bar-malā; 'alāniya; jismeñ koyī parda na ho; khulī-khulā; is tarah par zāhir yā mashhūr kī usse inkār na ho-sake.

Notwithstanding, ad. conj. and prep. Yāh na rokegā; yāh mānī na hogā; bā-in-hama; bā-wujūd iske; goki fulān amr ho bhī tāham; agarche fulān bāt ho tispar bhī. [k.; gizā d.; qūt d.; khilānā-pilānā.]

Nourish, v. t. 1.—Parwarish k.; pālā; khilā-pilā ke barhānā yā barā The child was nourished with milk—Woh laṛkā dūdh pilā ke pālā gayā.

2.—Kisī shai ko sahārā dekar barhānā; kisī chiz ko madad dekar taraqqī d.; taqwīyat d.; pushtī d.

To nourish rebellion—Sahārā dekar bagāwat ko barhānā; bagāwat meñ taqwīyat d.—To nourish the virtues.—Madad dekar khūbiyon meñ taraqqī karānā;

Nourish, v. i. Bālidagī meñ taraqqī pānā. [nek bātoñ meñ taqwīyat d.]

Nourishing, p. a. Jisse bālidagī meñ taraqqī ho; jisse barhne meñ madad mile aur ghatna rukjāe; muqawwi; quwwat d. w.; pusht.

A nourishing diet—Gizā-i-muqawwi; aisi khāne-pine kī chiz jisse jism meñ kamī nahīn balki taraqqī ho.

Nourishment, n. 1.—Parwarish k. yā parwarish pānā; parwarish.

2.—Woh shai jisse parwarish ho ya'ūī kamī na hone pāye balki taraqqī ho; gizā; khānā; qūt; jisse haiwānāt yā nabātāt ke jism ghaṭn nahīn balki barheñ. [khabargiri.]

The nourishment of the sick—Timār; mariz ke khāne-pine aur har tarah kī

Novation, n. (Law) Tajdid-i-dain; purāne qarz kī jagah nayā qarz qāim k.; qarz kā nayā-purānā k.

Novel, a. Jiskī bunyād hāl kī ho; jo hāl meñ jāri huā ho; qadīm nahīn; nayā; aisi tarah kā jiskā hāl pahle ma'lūm na rahā ho yā jo ma'mūlī na ho; ma'mūlī ke khilāf; jisse tabi'at mukhātab ho yā usko hairat ho; gair-ma'mūlī; 'ajīb.

Novel, n. Woh masnū'ī dāstān jo nasr meñ likhā jāe aur jisse josh-i-tabi'at khusūsan josh-i-'ishq yā muhabbat kā izhār ho; afsāna yā afsāna-i-'ishq; qissa; kahānī.

Novelty, n. 1.—Nayā h. yā nayāpan; hāl kā h.; hāl meñ jāri h.

2.—Koyī jadīd shai; koyī nayī yā 'ajīb bāt.

Novice, n. Jo shakhs kisī kām meñ nayā ho; jise kisī kām meñ khūb wāqifiyat yā mahārat na ho; kisī shai kā mubtadi; tiff-i-maktab; jisne koyī kām hāl meñ shurū' kiya ho lihāza usse wāqifiyat-i-tāmma usko na ho; nau-āmoz; nā-āzmūda-kār; kachchā.

Now, ad. 1.—Fi-l-hāl; is waqt; ab; jis waqt kisī bāt kā mazkūr ho us waqt; jis waqt kisī bāt kī tajwiz pesh ho usi waqt; hāl; alhāl; bi-l-fi'l; indīnāñ; āj-kal. [nānchi; ab-ki; khaīr.]

2.—Is sūrat meñ; hālāt-i-maujūda ke lihāz se; wāzih ho; chu-

Now and now—Phir-phir ; bār-bār ; mutawātir ; aksar ; beshtar—*Now and then*—Kabhi kabhi ; gāh-gāh yā gah-gāh ; gāhe-māhe ; jab-tab ; bilā ta'āyūn-i-waqt waqfa dekar ; kasrat se yā bārha nahīn.—*Now—note*—Ek ke ba'd dūsre ; ek waqt-dūsre waqt ; kabhi-kabhi.—*Now high, now low*.—Kabhi ūchā kabhi nīchā ; ek waqt meñ baland dūsre waqt meñ past ; pahle baland phir past. [āyām meñ ; ūj-kal.

Now-a-days, ad. Is zamāne meñ ; hāl ke zamāne meñ ; indinōh ; in Noway, { *ad.* Kisi tarah nahīn ; kuchh bhī nahīn ; zarā bhī nahīn ;
Noways, } mutlaq yā hargiz nahīn.

Nowhere, ad. Kahiñ nahīn ; kisi jagah nahīn ; kisi hālat meñ nahīn.

Nowise, ad. Same as Noways.

Noxious, a. 1.—Muzir ; jisse nuqsān ho ; zarar-rasān ; fāsīd ; jisse kisi shai meñ zawāl āye ; sihhat yā taudurustī ke liye muzir ; jisse sihhat meñ futūr pare.

Noxious air—Hawā-i-bad ; buri yā nuqsān karne wālī hawā—*Noxious food*—

Gizā-i-muzir ; nisā khānā jisse sihhat meñ futūr pare ya'ni bimāri paidā ho.

2.—Jisse atwār yā kirdār meñ khalal wāqī' ho ; jisse badi paidā ho.

Noxious practices—Ā'māl-i-bad ; nise kāmōh kī karnā jisse atwār yā kirdār meñ burāyi paidā ho.

Nucleus, n. Kisi shai kī markaz ; woh shai jiske ird-gird dūsre chīzeñ jam' hoñ. [kī poshish na ho ; be-satr.

Nude, a. 1.—Nangā ; barahna ; dhañpā-topā nahīn ; jiske ūpar kisi tarah

A nude statue—Nangi mūrat.

2.—Be-waq'at ; gair-nāfiz ; bātil ; ka-l-'adam. [chal na sake.

A nude contract—Mu'āhada-i-gair-nāfiz yā ka-l-'adam ; nisā qaul-o-qarār jo

Nudity, n. 1.—Nangā-pan ; 'uryānī ; barahmagī ; ba-satrī.

2.—*pl.* Be-satr hisse ; nangi sūratēñ.

NUDUM PACTUM, [Lat.] (Law) Mu'āhada jo bilā mu'āwaza mun'aqid hone kī wajh se bātil ho ; mu'āhada-i-mahz ; nirā qaul-o-qarār.

Nugatory, a. 1.—Nā-chīz ; bekār ; 'abas ; pūj ; lāya'ūl.

2.—Be-waq'at ; be-tāsīr ; gair-muassir ; rad ; bātil ; be-kār ; nikammā.

Nuisance, n. 1.—Ranj dene wālī chīz ; woh shai jisse taklif aur izā ho ; jisse ranj yā nuqsān pahuñche ; amr-i-bā'is-i-izā yā mazarrat.

2.—Jisse ārtān meñ futūr pare ; jisse ranj pahuñche ; jisse taklif yā khisāra ho.

A public nuisance—Amr-i-bā'is-i-taklif-i-'awām ; woh bāt jisse kisi maqūm ko rahne wāloñ ko 'umūman taklif pahuñche yā jo unke nuqsān kī sabab ho.

A private misance—Woh bāt yā shai jisse kisi khās shakhs ko ranj yā nuqsān pahuñche. [ashkhās ko taklif yā nuqsān pahuñche.

Nuisancer, n. (Law) Woh shakhs jiske bā'is 'awām yā khās khās

Null, a. Jismeñ jawāz-i-qānūnī na ho ; jo qānūn ke rū se jāiz yā wājib nā-ta'mīl na ho ; jo qānūnan chal na sake (qāim na rah sake) ; be-tāsīr ;

be-asar ; nā-jāiz ; bātil ; ka-l-'adam ; be-kār ; lagw yā nā-chīz ; kuchh nahīn.

Nullify, v. t. Bātil k. ; nā-jāiz kar d. ; jawāz-i-qānūnī se mahrūm kar d. ; qānūnan be-waq'at kar d. ; qānūn ke rū se chalne na d.

Nullity, n. 1.—Bātil yā ka-l-'adam h. ; 'adam-wujūd yā be-waq'atī.

2.—Woh shai jo qānūnan bātil yā ka-l-'adam ho ; nā-jāiz ; be-tāsīr ; kuchh nahīn. [na jān rahe.

Numb, a. Be-hiss-o-harakat ; jismeñ na jumbish karne kī quwwat ho

- His limbs are numb with cold.—Uske ā'zī sarī se be-hiss-o-harakat haiñ
(thithur gaye haiñ; be dam yā sun ho gaye haiñ). [kar d.; be-jān kar d.]
- Numb, n. l.** Be-hiss-o-harakat kar d.; be-his kar d.; thithrā d.; be-dam
- Number, n. l.**—'Adad; shumār; ta'dād; nambar (corruptly *lambar*).
2.—Majmū'a-i-afrād; kasrat; majma'-i-kasir; baṛī jam'iat; bahut;
3.—*pl.* Nazm; shi'r; wazn-i-shi'r. [kitne; bahutere.]
- Odd number**—Taṛ; phuṭ. **Even number**—Juṭ; joṛā.
- Number, v. l. 1.**—Ginnā; shumār k.; gintī k.
2.—Kisī chiz kā shumār qāim k.; gintī kā silsila qāim kar-ke har
fard par shumār kā handasa qāim k.; nambar d. lagāwā yā qāim k.
3.—Kisī ke shumāl yā zirge meñ shumār k.; kisī ke majme' meñ
sharik samajhā. [dākhil r.; shumār yā ta'dād meñ h.]
4.—Ta'dād meñ h.; gintī meñ h.; shāmil r.; mushtamil rahnā;
The army numbers fifty thousand—Us fauj ki ta'dād pachiās hazār hai; woh
fauj ta'dād meñ pachiās hazār hai; us lashkar meñ pachiās hazār sipāhī haiñ.
- Numberless, a** Shumār ke bāhar; jiskī gintī na ho-sake; be-shumār;
- Numeral, a. l.**—'Adad-mansūb; jiskī tarkīb 'adad se ho. [an-ginat.]
2.—Jisse 'adad kā izhār ho; jisko handase ki jagah par qāim karen.
Numeral letters—Hurūf-i-raqmī; hurūf jo bajāe ā'dād likhe jāweñ; hurūf-
i-abjad—masalan X bajāe 10 ke ātā hai; L bajāe 50 ke; C bajāe 100 ke;
D bajāe 500 ke; M bajāe 1000 ke.
- Numeral, n.** Raqam yā harf jisse koyī 'adad zāhir ho masalan 1, 2, 3,
wagaira jinko Angrezī meñ Arabic *numerals* kahte haiñ yā I, V, X, L,
wagaira jo Roman *numerals* kahlāte haiñ.
- Numerous, a.** Shumār meñ bahut; 'adid; kasir; jismeñ bahut se log
dākhil hoñ; jismeñ log kasrat se hoñ.
A numerous army—Fauj-i-kasir; jis fauj meñ bahut se log hoñ.
- Numerously, ad.** Ba-kasrat; kasratse; baṛe hujūm ke sūth; baṛī bhīr kar ke.
A meeting numerously attended—Majma'-i-'azīm yā kasir; jis majme' meñ
log kasrat se maujūd hoñ; jalsā jismeñ baṛī bhīr yā baṛā hujūm ho.
- Nuncupative, }** a. Zabānī; tahrīrī nahiñ; likhā huā nahiñ.
Nuncupatory, }
A nuncupative will, or testament—Wasiyat-i-zabānī; wasiyat jo mūsī ne sirf
zabānī ki ho aur jiske subūt kā madār mahz zabānī shahādāt par ho go
woh piche se qalam-band ho-jāe. [waqt kiyā jāe.]
- Nuptial, a. l.**—Shādī yā nikāh mansūb; jo shādī byāh yā nikāh ke
Nuptial rites and ceremonies—Shādī ke rusūm; woh rusūm jo shādī ke waqt
hote (adā kiye jāte) haiñ.
2.—Jisse shādī ki bunyād mazbūt ho-jāe; jisse shādī kā honā pāyā jāe.
The nuptial knot—'Aqd-i-nikāh; woh girah jo shādī ke waqt bāndhī jātī hai;
gañth-bandhan.
- Nuptials, n. pl.** Shādī; byāh; izdiwāj; nikāh; 'aqd; shādī ke rusūm.
- Nurse, n. l.**—'Aurat jo bachehoñ ki khabargiri ke liye muqarrar ho;
dāya yā dāyī; 'aurat jo dūse ke bachehe ko dūdh pilāye; dāyī-
dūdh-pilāyī; 'aurat jo kisī ki bimārdāri kare. [wagaira meñ madad mile.]
2.—Woh shakhs yā shai jisse kisī ki ta'lim parwarish yā taragqi
To put to nurse, or to put out to nurse—Dāyī ke pās khabargiri ke liye bhej d.;
dāyī ke sipurd k. (khabar-giri ke liye sauṛpā).—Wet nurse—Dāyī-dūdh-
pilāyī; woh 'aurat jo dūse ke lapke ko dūdh pilāye.
- Nurse, v. l. 1.**—Dūdh pilāwā; dūdh pilā ke pālā; dāyī-garī k.

2.—Bimārdārī k.; timār k.; bimār ki khabargīri k.; bimār ke pās hāzir rahnā.

3.—Darakht wagaira ki kamzorī ko ihtiyāt kar ke raf' k. aur unki bālidagī meñ madad d.; jis shai par tawajjuh darkār ho uspar mutawajjih ho-kar uske maqs ko raf' k.

4.—Taraqqī dene ki garaz se kisī shai kā ihtimām ihtiyāt aur kifāyat-shī'ārī se k. [rakkhe jāēñ.

Nursery, n. 1.—Makān meñ woh jagah yā kamra jahāñ larke ihtiyāt se

2.—Darakhton kā zaḥhira; woh jagah jahāñ chhoṭe chhoṭe darakht is garaz se lagāye jāte hain ki wahāñ se ukhār kar dūsri jagah nasab kiye jāēñ.

3.—Woh jagah jahāñ kisī shai ko ba-fikr-i-tamām taraqqī dījāti hai.

Nurture, n. 1.—Parwarish; khabar-gīri; ihtiyāt; ta'lim.

2.—Woh shai jisse parwarish ho; gizā; khānā; qūt.

Nurture, v. t. 1.—Khilānā-pilānā; parwarish k.; pālā; posnā.

2.—Ta'lim d.; tarbiyat k.; sikhānā-parhānā.

Nutrient, n. 1.—Woh shai jisse parwarish ho; woh shai jisse haiwānāt yā nabātāt barheñ aur jo kuchh unke jism se ghaṭe uske zarī'e se phir pūrā hotā jae; gizā; khurāk; qūt; khānā; āhār.

2.—Woh shai jisse kisī chiz meñ taraqqī ho.

Nutrition, n. 1.—Haiwānāt yā nabātāt ki bālidagī meñ taraqqī d. yā jisqadar unke jism se zā'ia hotā jae usko pūrā kar d.; woh 'amal jisse gizā hazm ho kar mukhtalif khiltoñ meñ miljāti aur jism ko tāqat bakhshti hai.

2.—Qūt; parwarish; woh shai jisse qūt hāsil ho yā parwarish ho.

Nutritious, a. Muqawwī; jo badan ko barhāwe; pushṭ.

Milk is very nutritive—Dūdḥ bahut muqawwī (pushṭ) hai.

Nutritive, a. Jisse parwarish ho; jismeñ gizāyī tāqat ho; muqawwī.

A nutritive food—Gizā-i-muqawwī.

Nut-shell, n. Koyī mukhtasar chhotī yā be-qadr chīz.

To be or lie in a nut-shell—Bahut thore meñ tai ho-saknā; sahl meñ (bilā

diqqat yā taraddud) tasfiya pā-saknā; thore hī meñ bayān ho-saknā; bahut iḥtisār ke sūth yā sahl meñ kahe jāne ke qābil h.

The remedy lies in a nut-shell—I-kā 'ilāj bahut hī mukhtasar yā sahl hai.

O.

Oath, n. Halaf; qasam; koyī bayān yā iqrār-i-sālih jismeñ uski sadāqat ke subūt ke liye Kḥudā kā wāsta diyā jāwe.

On oath—Ba-halaf; halfan; halaf uṭhā ke yā halaf se; Kḥudā kā wāsta de-kar;

qasam khā ke—To admini-ster an oath—Halaf d.; qasam khilānā—To take

ḥaṣṣ A false oath is called perjury. [an oath—Halaf uṭhānā; qasam khānā.

Obdurate, a. Saḥt; patthar sā; nihāyat hī khurāb; jismeñ badī par bargiz afsos na ho; jismeñ burāyī kā pachhtāwā na ho; jo taubāh yā

ḥaṣṣ Always in a bad sense. [istigfār na kar sake.

He has an obdurate heart—Woh saḥt-dil (sangdil) hai; uskā dil patthar sā hai; usko badī par kuchh bhī pachhtāwā nahīñ hai.

Obedience, n. Itā'at; farmān-bardārī; hākīm kā hukm mānnā; tabī'at; jis bāt ko karne kā hukm ho uskā karnā aur jis fi'l kā karnā mamnū' ho uskā na karnā.

Obedient, *a.* Mutī'; farmān-bardār; hukm ke tābi'; tābi'dār; hukm mānno aur mamnū'at se ihtirāz k. w.; jo rokne se ruk aur dabāne se dab jāe.

Obeisance, *n.* Ādāb; taslīm; salām; kornish; bandagi.

Obey, *v. t.* 1.—Kisī ki bāt sunnā; kisī kā hukm mānnā; kisī ki itā'at k.; kisī ke hukm ki ta'mil k. (use bajā lānā); jo bāt man' kijāe use na k.

2.—Kisī ki hukūmat ke tābi' h.; kisī kā mahkūm h.; mutī' h.; farmān-bardār k. [tābiq k.]

3.—Kisī ki tahrīk yā uske zor khwāh 'amal ko mānnā yā uske mutō to obey nature—Tābi'at ko mānnā. Yāh muhāwara aksar insān ki zarūri hājatoñ ke raf' karne masalan baul-o-barāz (pāekhūna-o-peshāb wagaira) ke muta'alliq isti'māl meñ ātā hai.—To obey conscience—Īmān ke mutābiq 'amal k.; jaisā

Obit, *n.* 1.—Maut; wafāt. [imān ke rū se ma'lūm ho waisāhi k.]

2.—Tajhiz-o-takfīn; kriyā-karm.

3.—Woh rusūm jo mutuwaḥḥā ki wafāt ke dīn har sāl kiye jāweñ.

Post obit [Lat. Post obitum] Marne ke ba'd; wafāt ke ba'd.

OBITER, *ad.* Zimnan; rawā-rawī meñ; chulte phirte.

Obiter dictum—Woh bāt jo zimnan kahī jāe; jo kuchh rawī-rawī meñ kahī jāe.

Obituary, *a.* Kisī shakhs yā ashkhās ki wafāt ke muta'alliq.

An obituary notice—Kisī shakhs ke marne ki ittilā'; marne ki khabar.

Obituary, *n.* Kisī mare huye shakhs kā hāl; kaifiyat-i-shakhs-i-mutawaffā; kisī shakhs-i-marhūm ki wafāt ki ittilā' aur uske mukhtasar hālāt.

Object, *n.* 1.—Koyī khayālī yā mādī shai jiske daryāft-i-hāl meñ dīl masrūf ho; koyī shai jo wāqī'i yā tasawwur meñ dīl ke sāmne ho tāki woh use dekh kar uski nisbat gaur-o-fikr karē; shai; chīz.

2.—Jo kuchh markūz-i-khātir ho; jo kuchh manshā-i-'amal yā koshish ho; jis bāt kā karnā yā hāsīl karnā dīl ko manzūr ho; woh shai jiski just-jā ki-jāe yā woh chīz khwāh bāt jisko koyī dhūndhe; manshā; maqsad; wajh-i-tahrīk; sabab-i-gāyī; garaz; matlab.

Object, *v. t.* 1.—Āge r.; pesh k.; muqābale meñ r.; sāmne kar d.

2.—Tardīd ki nazar se pesh k.; kisī bāt ko galat yā be jā tasawwur karke uske khilāf wajh pesh k.

Object, *v. i.* Bātoñ yā dalīl meñ roknā; kisī ke khilāf wujūh pesh k.; 'uzr k.; i'tirāz k.; mu'tariz h. yā ta'aruz k.; kisī ki tardīd k.

Usually followed by *to*.

The defendant objected to the admission of the plaintiff's witnesses.—Mudda'a'alaih ne mudda'i ke gawāhoñ ke liye jāne par i'tirāz kiya.

Objection, *n.* 1.—I'tirāz k.; 'uzrdār h.; bahs yā guftgū meñ roknā.

2.—'Uzr; i'tirāz; tardīd; wajh yā dalīl-i-mukhālīf; jo kuchh kisī ke khilāf kahā jāe; jarah.

The defendant's objections to the plaintiff's claim have been removed.—Mudda'i ke da'we ki nisbat mudda'a'alaih ke 'uzrāt raf' ho-gaye.

Objectionable, *a.* Jiski nisbat wājib taur par i'tirāz ho-sake; qābil-i-'uzr yā i'tirāz; jispar i'tirāz wārid hone kā ihtimāl ho; jispar jarah yā hujjat kar-sakeñ; jiske khilāf kuchh kah sakeñ; jispar galatī yā

Objective, *a.* Berūnī; khārijī; zāhiri. [bejāiyat kā itlāq ho-sake.]

Objector, *n.* 1.—'Uzr yā i'tirāz k. w.; kisī bāt ke khilāf dalāil yā wujūh

Obligation, *n.* 1.—Pāband k.; majbūr k. [pesh k. w.; 'uzr-dār.]

2.—Woh bāt jisse pābandī ho; woh bāt jiskā karnā qānūn yā az-rūh-i-insāniyat farz ho; kisī mānnat wa'de qasam yā qānūn wagaira

kī pābandī; woh fi'l jiske bā'is se ek shakhs ko dūsre shakhs kī nisbat chār-nā-chār kuchh karnā yā kisi fi'l se dar-guzar karnā parē; woh bāteñ jinkā karnā qānūn wa'de yā mu'āhade ke rū se khwāh muwānisat akh-lāq yā mihrbānī wagaira ke sabab se zurūri ho; dilī farz; zāhiri farz.

3.—Mashkūrī; mamnūnī; ihsāumandī; kisi kī 'ināyat yā mihrbānī kā shukrguzār h.

To be under an *obligation*, or under *obligations*, to a person—Kisi shakhs kī 'ināyat yā 'ināyatōñ kā ihsāumand yā shukrguzār h.; kisi kā marhūn-i-minnat h.; kisi kī mihrbāniyōñ kā bojh apne ūpar r.

4.—(Law) Dastāwez jisimeñ kisi bāt kī shart ho aur us shart kī ta'mil na hone ke 'iwaz kisi tarah kī ta'zīr bhī qāim ho; dastāwez-i-shartī wa ta'zīrī.

Obligatory, a. Qānūnan yā Imānan wājibu-t-ta'mil; jisse koyī farz qāim ho; jisse kisi kām kā karnā yā usse darguzar karnā lāzimī ho; lāzimī; [farzī; jisse kisi bāt kī qaid ho-jāe.

Oblige, v. t. 1.—Majbūr k.; pāband k.; kisi tarah kā (masalan qānūn zarūrat imānābrū wagaira kā) bojh dāl kar kisi bāt ko khwāhī-na-khwāhīkarānā.

2.—Mamnūn k.; marhūn-i-minnat k.; ihsāumand k.; mashkūr k.; zerbār-i-minnat yā ihsān k.; kisi ko sāth kuchh ihsān k. (uspar mihrbānī khwāh 'ināyat k.); khush k.; bā'is i-masarrat h.

To *oblige* one with a loan of money—Kisi ko rupaye qarz dekar mamnūn (zerbār-i-minnat yā mashkūr) k.—Please *oblige* us with your company at dinner—Ba-rāh-i-mihrbānī 'ināyat farmā ke khāne meñ haalogoñ kī shirkat farmāiye.—To be *obliged* to a person for some act of kindness—Kisi mihrbānī ke liye kisi kā mamnūn marhūn mashkūr yā shukrguzār h. [jāe; dāin.

Obligee, n. (Law) Woh shakhs jiske nām dastāwez-i-shartī-o-ta'zīrī likhī Obliger, n. Mamnūn k. w.; ihsān k. w.; mashkūr k. w.

Obliging, a. Mamnūn yā 'ināyat karne par māl; jo wāqī'i mihrbānī kare; khaliq; sāhib i-murawwat; mihrbān. [de; madyūn.

Obligor, n. (Law) Jo shakhs dūsre ke nām dastāwez-i-shartī-o-ta'zīrī likh-Oblique, a. 1.—Kharā nahīn; ba-khatt-i-mustaqīm nahīn; ba-khatt-i-mu-tawāzī nahīn; kham yā kaj; tirehhā; ārā; terhā; jhukā huā.

2.—Jo ba-khatt-i-mustaqīm paidā na ho; jo bāp aur beṭe ke silsile meñ na ho; jilati.

Obliquely, ad. 1.—Sidhe nahīn; kharā yā ba-khatt-i-mustaqīm nahīn.

2.—Sarīhī nahīn; ishāratān; kināyatān; zimnan; sāf sāf nahīn. [h.

Obliquity, n. 1.—Ārā yā tirehhā h.; ba-khatt-i-mustaqīm yā mutawāzī na 2.—Neki kī rāh par na chalnā; gumrahī; bad-atwārī.

3.—Qawā'id-i-ma'mulī kī khilāf-warzī; be-qā'idagī; be-zābitagī.

Obliterate, v. t. 1.—Miṭā d.; chhil d.; ponchhi dīlnā; mahw kar d.; mahkūk kar d.; dho dālnā.

To *obliterate* a writing by erasure or any other process—Kisi tahrir ko chil [kar yā dūsre tariq par miṭā d.

2.—Miṭānā; mahw kar d.; mahw-o-mansi kar d.; imtidād ke zarī'e se khwāh aur kisi taur par barbād yā nest-o-nābūd kar d.

To *obliterate* ideas—Khayālāt ko miṭā yā bhulā d.

Oblivion, n. 1.—Bhulā d. yā bhul jānā; yād na rahnā; farāmoshī; nisyān.

To be buried in *oblivion*—Bi-l-kul bhul jānā; tamūntar mahw-o-mansi ho-jānā; aslā yād na rahnā.

2.—Mu'āfi-i-jarāim; bādshāh kī taraf se 'umūman jarāim aur qusū- [rāt kī mu'āfi.

Oblong, *a.* Lambāyī meñ ziyāda aur chauṛāyī meñ kam; mustatil; jo 'arz meñ ziyāda ho par tūl meñ kam; 'arz se lambā.

Obloquy, *n.* Kalām-i-ilzām-āmez; woh bāteñ jinmeñ gāliyāñ mill hoñ; aisi bāteñ jinse ba-lihāz unki zāt ya unke af'al ke logoñ kī tahqīr ho; aisi bāteñ jinse log auroñ ke nazdik haqīr yā bure ma'lūm hoñ; buhtān; ilzām.

Obnoxious, *a.* 1.—Mustalzim-i-ilzām; mustaujib-i-sazā; jispar ilzām wārid ho-sake; jispar lim lag sake; barguzida yā pasandida nahin; jo mazammāt ke qābil ho.

2.—Jisse dūse ko ranj pahuñche; jisse auroñ ko nafrat ho (log muta-naṣīr hoñ); makrūh; jo dūse ko guwārā na ho. [taujib; sazāwār.

3.—Kisī dūse kā pāband; zimmadār; muākhazadār; jawābdih; *mus-Obnoxious to laws*—Pāband-i-qawānīn; jismeñ qawānīn kī pabandī yē zimmadārī ho.—*Obnoxious to exception*—Mustaujib-i-'itirāz; jiski nisbat jarah ho-sake.

4.—Mazir; nuqsān pahuñchāne w.; zarar-rasāñ.

Obscene, *a.* 1.—Ganda; nāpāk; fuhsh; mugalliz; jisko dekh yā samajh kar ranj khwāh nafrat ho; jisse bā-'ismat yā nafis shakhs ko ranj pahuñche; jismeñ hayā kā lihāz na ho.

Obscene language—'Ibārat-i-fuhsh; mugallizāt; aisi 'ibārat jise samajh kar dil ko ranj yā nafrat ho.—*Obscene pictures*—Fuhsh taswīreñ; aisi taswīreñ jinko dekh-kar 'isimat yā nafāsat ke lihāz se ranj ho.

2.—Mailā; gauda; kharāb; jisse nafrat paidā ho. [i-bad zāhir ho.

3.—Nā-mas'ūd; nā-mubārak; jisse burā shugūn payā jīe; jisse fāl-

Obscenely, *ad.* Aise tariq par jisse be-'iffatī yā be-'ismatī ho; gandagī se; fuhsh tariq par; be-hayāyī ke sāth.

Obscenity, *n.* 1.—Fuhsh-kalāmī; kisī bāt ke zāhir karne khwāh kisī shai kī numāish meñ gandagī; bātoñ yā chīzoñ kā is qism kā honā kī unse dil kī safāyī meñ khalāl wāqī' ho (dil ko nafrat ho).

2.—Af'al-i-qabīh; bure kām; shahwat-parastī.

Obscure, *a.* 1.—'Tārik; andherā; jismeñ raushnī na ho.

2.—Sari'u-l-fahm nahīñ; jo juld samajh meñ na āwe; jo sāf sāf samajh na pare; mushkil; muḥmal; dushwār-fahm; muglaq; mashkūk.
An obscure passage in a writing—Kisī tahrir meñ aisi 'ibārat jo sari'u-l-fahm na ho (muḥmal yā dushwār-fahm ho).

3.—Jo bahut mashhūr na ho; jise bahut se logoñ ne dekhā na ho; jo tanhāyī yā goshe meñ ho; jo nazar ke bāhar ho; jo isqadar fāsile par ho kī nazar na pare.

An obscure house—Makān jo bahut mashhūr na ho yā jise bahūt se logoñ ne dekhā na ho; makān jo goshe meñ yā isqadar fāsile par ho kī nazar na pare.

4.—Mashhūr yā ma'rūf nahīñ; gumnām; 'ājiz; miskīn; garīb; shikasta-hāl.

An obscure person—Gumnām shakhs; aisi shakhs jise log bahut kam jānte hoñ.

—A person of *obscure birth*—Aisī shakhs jiske hasab-o-nasab se log bahut kam wāqif hoñ; aisi shakhs jiske wālidain mashhūr na hoñ.

5.—Jo baḥḥūbī parhā na jāe; nā-sāf; andhā.

An obscure inscription—Aisī kitāba jise baḥḥūbī parh na sakeñ; andhī likhwaṭ.

6.—Sāf yā pūrā pūrā nahīñ; nāqis; adhūrā. [na parnā.

An obscure view of remote objects—Jo chizeñ dūr par hoñ unke sāf sāf dekh

Obscure, *v. t.* 1.—Andherā kar d.; tārik banā d.

2.—Kisīqadar andherā kar d.; tiragī phailā d.; kuchh kuchh andherā kar d.; chhipā d.; nazar se chhipā d.; aisi kar d. kī phir

nazar na āwe yā kam nazrāyī de; aisā kar d. ki kam parhā jāe yā samajh meñ āsake; buzurgī k̄hūbsūrtī yā nāmwarī meñ kam kar d.

Obscurely, *ad.* 1.—Safāyī se nahīn yā sāl nahīn; pūrā pūrā nahīn.

2.—Nazar ko bāhar; aisī hālat meñ ki nazar na āwe; poshīdagī meñ; goshe yā 'uzlat meñ; mashhūr taur par nahīn.

3.—Sāl sāl nahīn; wāzih taur par nahīn; aise taur par nahīn ki k̄hūb samajh par; muhmal taur par; mujmilan.

4.—Ishāratān; kināyatān; zimnan; khol ke yā sāl sāl nahīn.

Obscurity, *n.* 1.—Tārīkī; raushnī kā na h.

2.—Dunyā se kanāre h.; 'uzlat-guzinī yā gosha-nisihnī; takhliya; takhliye meñ rahnā. [(parhe jāne ke qābil) na h.]

3.—[glāq; gair-sarī'u-l-fahmī; muhmal yā mashkūk h.; māyūqrā

4.—Gair-mashhūr yā gumnām h.; miskīnī; 'ājiz hālat; pastī.

Obsequious, *a.* Had se ziyāda farmān-bardār; is darje kā mutī' ki usse zillat yā kamīnagī pāyī jāe. [khushāmad kare.]

An *obsequious* flatterer—Had se ziyāda chāplūs; woh shakhs jo zillat ke sāth

Obsequy, *n.* Tajhīz-o-takfīn; kriyā-karm; murdanī ke rusūm.

☞ Rare in the singular; chiefly used in the plural (*obsequies*).

Observable, *a.* Lihāz ke qābil; jispar lihāz yā k̄hayāl ho-sake; jispar k̄hūs tawajjuh darkār ho.

Observance, *n.* 1.—Lihāz; ta'mil; pābandī; bajā-āwarī; kisī qā'ide wagaira ke mutābiq k. yā 'amal k.; mutāba'at; pairawī; ri'āyat.

The *observance* of rules, ceremonies, or laws—Qawā'id rusūm yā qawānīn ki pābandī yā mutāba'at.

2.—Mazhūbī rusūm kā anjām; zāhirī pūjāpāt kā k.

3.—Woh bāt jispar lihāz yā tawajjuh zarūr ho; sarrishṭa; zābita; woh bāteñ jīnkā bartāw zarūr ho.

4.—Adab; 'izzat; rasmi ta'zīm-o-takrīm.

☞ "*Observance* denotes the keeping of a rule or law with strictness; while *observation* signifies either the act of *observing* (considering attentively or remarking) or some remark made as the result thereof." *Webster*.

OBSERVANDA, *n. pl.* [Lat.] Lihāz ke qābil bāteñ; woh bāteñ jīnpar lihāz tawajjuh yā k̄hayāl zarūr ho.

Observant, *a.* 1.—Nigrān; dekhne ya lihāz karne w.; jo tawajjuh ke sāth dekhe yā samjhe; jo kisī bāt ko nazar-andāz na kare.

An *observant* traveler—Woh saiyāl jo har shai ko tawajjuh ke sāth dekhe.

2.—Mutī'; hukm māune wālā; 'amal k. w.

☞ With *of*.

Observation, *n.* 1.—Dekhnā yā lihāz k.; kisī shai par nigāh yā tawajjuh; mulāhaza; mushāhada; tawajjuh yā gaur se kisī shai kā dekhnā; dil ki wāqifiyat; dil kā kisī bāt ko ma'lūm k. yā uspar lihāz k.

The *assessors* in the deed did not fall under his *observation*—Is wasiqe meñ jo kuchh mahkūk (chhilā) thā use use na dekhā.—The distinction between hurt and grievous hurt escaped the assessors' *observation*—Asesarōn ko zarar aur zarar-i-shadīd meñ farq ma'lūm na huā.

2.—Woh k̄hayāl jo kisī shai ke dekhne yā uspar tawajjuh karne se qāim ho; mushāhada yā tawajjuh kā natīja 'am isse ki woh dil hī meñ rakh liyā jāe yā zāhir kar diyā jāe; kisī shai ke dekhne yā uspar gaur karne se jo kuchh akhṛz kiya jāe yā mustambat ho; mulāhaze kā natīja; kisī bāt ko dekh yā soch kar jo kuchh bhalā yā burā kahā jāe.

The observations of Govt. as made on a review of the financial statements are sound.—Gavarment ne naqshajāt-i-mālī ko mulāhaza farmā ke jo kuchh apū rāe zāhir farmāyī hai woh sahīh hai.

Observe, v. t. 1.—Kisīqadar tawajjuh se dekhnā; kisiqadar gaur se mulāhaza yā mushāhada k.; zarā dil lagā kar yā dhyān se dekhnā.

I saw the figure but *observed* nothing peculiar in it—Māiū ne woh shakl dekhī par usmeñ koyī bāt az qism-i-khās mulāhaza na ki.

2.—Kisī bāt ko dil se ma'lūm k.; samajhnā; dīda-i-dil se dekhnā. To *observe* nice distinctions in arguments—Daliloñ meñ bārik bārik bātoñ ko samajhnā (unpar dida-i-dil se lihāz k.).

3.—Apnī rāe yā khayāl ko zāhir k. yā kahnā; jo kuchh dekhā yā samjhā ho uski nisbat kuchh kahnā; zimnan kuchh kahnā; ittifaqiya kah d.; mulāhaze yā gaur ke natije meñ kuchh kahnā. [ri'āyat k.]

4.—Mazhabī khayāl se mānnā; mazhab yā rasm ke lihāz se

5.—Ta'mil k.; pā-bandī k.; bajā lānā; mānnā; kisi ke mutābiq kuchh k. To *observe* a rule—Kisī qā'ide ki pā-bandī yā ta'mil k.; kisi qā'ide ko mānnā yā uske mutābiq 'amal k.

Observe v. i. 1.—Mutawajjuh h.; lihāz k.; khayāl k.

2.—Kisī ki nisbat kuchh apū rāe zāhir k.; kahnā.

Followed with *upon*.

Observer, n. 1.—Jo kisi bāt par khūb lihāz tawajjuh yā dhyān rakkhe; jo kisi amr ki nisbat ihtiyāt hoshyārī yā tawajjuh se nigrah rahe.

Creditors are great *observers* of set days and times—Aiyām aur auqāt-i-mu'āyan kā lihāz dāin khūb rakhte haiñ. [dekhā (mulāhaza kiya) kare.]

2.—Jo waqī'i dekhne meñ masrūf rahe; jo 'ādatan kisi shai ko An astronomical *observer*—Jo ajrām-i-falaki ko dekhā kare: jo sitāre wagaira ke mulāhaze kā 'ādī ho. [bāt par 'āmil rahe; jo kisi bāt ko kare.]

3.—Jo kisi qānun qā'ide dastūr yā rasm ki pā-bandī rakkhe; jo kisi

4.—Wafā k. w.; pūrā k. w. masalan wa'de yā qaul kā. [khayāl r. w.]

5.—Mazhabī khayāl se mānne w.; mazhab ki pā-bandī ki wajh se

Observing, a. Khūb tawajjuh k. w.; jo 'ādatan lihāz kiya kare; jo kuchh hotā ho uspar nazar khayāl yā lihāz r. w. [jo huā kartī haiñ.]

He is an *observing* man—Us shakhs kā khayāl unhiñ bātoñ par rahā kartā hai

Obsolescent, a. Jo matrūku-l-isti'māl hotā jātā ho; jiskā isti'māl yā rawāj band yā masdūd hotā jātā ho.

Obsolescent words—Woh alfāz jinkā isti'māl tark yā masdūd hotā jātā ho.

Obsolete a. Jārī yā murawwaj nahīn; matrūku-l-isti'māl; jiski pursish bāqī na rahe; jiskā bartāw bāqī na rahe; rad; mansūkh; bātil.

Applied chiefly to words, writings, or observances.

Obstacle, n. Sadd-i-rāh; thokar; jo āge barhne na de; jo taraqqī meñ mukhīl hārij yā māni' ho; rukāwat; ātkāw.

Prejudice is an *obstacle* to improvement—Ta'assub taraqqī meñ māni' hotā hai; ta'assub se taraqqī ruk jātī hai.

Obstinacy, n. 1.—Rāe yā irāde ko isqadar mazbūt kar-l-ki woh phir na badle yā barī diqqat se tabdil ho; kisi rāe irāde yā silsile ki pairawī sābit-qadami se aur aksar nā-ma'qūl taur par k.; aisi pakar pakarnā ki chāho kuchh hī kaho-suno yā karo par jumbish na ho; haṭh; isrār. [se raf' ho.]

2.—Aisi mazbūt jar pakar l. ki 'ilāj wagaira se na chhūte yā mushkil The *obstinacy* of a disease or evil—Kisi bimāri yā burāyī kā isqadar jā-guzīñ ho-jūnā (jar pakar l.) ki woh kisi tadbir se raf' na ho (mushkil se dūr ho).

Obstinate, a. 1. — Jo kisi rāe yā irāde par nihāyat mazbūti se qāim rahe; jiskā 'azm bi-l-jazm ho; jo kisi tarah na māne; haṭṭhī; magrā; gardan-
 ۞ Usually in a bad sense, implying unreasonableness. [kash.
 2. — Jo jald raf (daf' yā dūr) na ho; jo āsānī se na chhūṭe; jo jald firo na ho-jāe. [dushwār ho.

An *obstinate fever* — Aisi tap jo āsānī se na chhūṭe; aisa bukhār jiskā daf'iyā
Obstinately, ad. Haṭṭh ke sāth; zid se; aise mazbūt irāde se ki usmeñ lagzish na ho; aisi ṭhān ṭhān kar ki woh mushkil se chhūṭe. [machāye.
Obstreperous, a. Pur-shor; jo shor se bharā ho; shorī; gaugāyī; jo barī dhūm
Obstruct, v. t. 1. — Band kar d.; masdūd kar d. jaise kisi rāh ho; bich meñ aise aise thoṅkar dāl d. ki āmad-o-raft band ho-jāe. [ānā-jānā band ho-jāe.

To *obstruct* a road — Sarak band kar d.; sarak par koyī aisi shai rakhi d. jisse
 2. — Nikalne na d.; rok d.; āṛ d. [(nikalne nahīn dete).
 Clouds *obstruct* the light of the sun. — Bādāl sūraj ki raushni ko rok dete haiñ

3. — Rok d.; mukhil h; sust kar d.; jald jald hone na d.
 Progress is often *obstructed* by difficulties — Aksar qabāhatoñ ki wājḥ se jald taraqqī nahīn hoti.

Obstruction, n. 1. — Roknā yā rok diyā jānā; rukāwaṭ. [thokar.
 2. — Woh shai jisse rukāwaṭ ho; amr-i-mānī'; sadd-i-rāh; āṛ; rok;

۞ *Obstructions* are removed; *obstacles*, surmounted.

Obstructive, a. Hārij; mukhil; rukāwaṭ k. w.; jiskī wājḥ se koyī chīz ruk-jāe; insidād par māil; jo qabāhatoñ pesh kare yā jisse qabāhatoñ pesh āwen; jo atkāw kare. [aise dhang se ki koyī bāt ruk jāe.

Obstructively, ad. Aisi tarah par ki rukāwaṭ khalal yā harj wāqī' ho;
Obtain, v. t. Koshish ke zaur se pānā; hāsil k.; kisi chīz kā qabza pānā 'ām isse ki woh 'arizi ho yā dawāmī.

Obtain, v. i. Jāiz rah jānā; barqarār yā qāim rahnā; maqbūl h.; jāri yā rūij rahnā yā h.; rawāj pānā yā pakarṇā; phailnā; murawwaj h.

The practice of levying taxes on trades does not *obtain* now — Peshoñ par mahsul lena kā dastūr ab qāim (murawwaj) nahīn hai.

Obtrude, v. t. 1. — Bilā ijāzat yā talab kabīñ dākhil k.; kisi jagah yā hālat meñ zabardastī yā fareb se khwāh bilā talab dāl d. ghūsā d. yā bhīr lagā d.

2. — Nā-munāsib isrār ke sāth kisi bāt ko pesh k.; kisi shakhs ko rū-ba-rū uski marzī ke khilāf kisi bāt ko pesh k.

To *obtrude* one's self — Jahāñ apnī zarūrat na ho wahāñ chale jānā; kisi jam'at yā suhbat meñ be bulāye yā wahāñ ke hāzirīn ki marzī ke khilāf ghūs jānā.

Obtrude, v. i. Bilā istihqāq ghūs jānā yā dākhil ho-jānā; be kahe-sune yā taqāze ke sāth kisi bāt ko pesh k.; dilerī yā gustākhi se apnī tayīn

Obtrusion, n. Nā-jāiz tariq par dākhil dar-ma'qūlāt. [pesh pesh (āge) kar-d.

Obtrusive, a. Dākhil dene par māil; dūsroñ meñ ghūs-paiṭh-kar chale jāne kā khwāhāñ; dūsroñ ke darmiyān be-bulāye jāne par rāgib.

Obverse, n. 1. — Sikko kā woh rukh jidhar chihra yā sar ho; sikke yā tagme kā rū ya'nī woh hissa jidhar chihra yā kitāba ho.

۞ Opposed to *reverse*.

2. — Woh bāt jiskā kisi dūsri bāt meñ shāmil rahnā lāzimī ho; woh amr jisse koyī dūsri amr lāzim ātā ho.

Obviate, v. t. Raf' k.; daf' k.; dūr k.; tāl d.; nikil d.; bich se haṭā d.; safāyī kar d. ya'nī kisi qabāhat 'uzr yā i'tirāz ko rahne na d.; shurū' hī yā (ibtidā hī) meñ dūr kar d. (haṭā d.).

Obvious, a. Jiskā hāl jalā khul jāe yā jo jalā dekh khwāh samajh parē; sāf; zāhir; wāzih; khulā; āshkāra; jiske dekhne yā samajhne meñ taraddud na ho.

Obvious to the eye, or to the mind—Jo shai sāf sāf dekh yā samajh parē.

Obviously, ad. Sāihī; sāf sāf; 'ayān taur par; khulā khulā; barmalā; 'alāniya. [khwāh wuqū' yā zuhūr meñ āye.

Occasion, n. 1.—Wāqi'a; sāniha; ittifāq; mājara; jo kuchh ho-jāe jāe; woh waqt mauqa' yā hālat jismeñ kār-barāri ho (matlab nikāl jāe).

2.—Woh wāqi'a yā kaifiyat jiske sabab se kisi aise amr kā wuqū' ho jiskī ummed pahle se na rahī ho; sabab-i-ittifāq; woh bāt jiske bā'is se koyī dūsri bāt paidā ho. [paidā huā?

What was the occasion of this custom? Yāh dastūr kyūnkar yā kis wajh se 4.—'Arizī zarūrat; zarūrat yā ihtiyāj-i-ittifāq; kisi bāt kā mauqa' jiske sāth kisi shai kī hājat yā talab bhī ho.

There is no occasion for producing this document—Is nawishte ke pesh karnā kī koyī zarūrat nahīn hā. [yā zarūrat; jab kām parē; waqt yā mauq'e par.

On occasion—Waqtan-la-waqtan; jab zarūrat hājat yā ittifāq parē; 'iyda-l-hājat

Occasion, v. t. Kisi bāt kī saṁb yā bā'is zimman paidā kar d.; paidā k.; mājib h.; karānā; asar pahunchānā; ūthānā; kharā k.; barpā k.

Occasional, a. 1.—Jo kabhī kabhī ho; jo waqt yā mauq'e ke lihāz se kiyā jīe yā zuhūr meñ āye; jisse kisi bāt kī zarūrat paidā ho; ittifāq; 'arizī.

Occasional remarks—Woh bāteñ jo mauq'e ke lihāz se ya'nī silsilawūr nahīn 2.—Jo ittifāqiya paidā ho. [bulki jā-ba-jā hasb-i-zarūrat kahī jāeñ.

The occasional origin of a thing—Kisi shai kī buyūd jo ittifāqiya par jāe.

3.—Jiskā zuhūr kisi mauq'e par ho. [par kī-jāe.

An occasional discourse—Woh guftgū jo kisi khās mājare ke wuqū' meñ āne

Occasionally, ad. Ittifāqiya; jab zarūrat parē; jab jab subhītā yā mauqa' ho; humesha nahīn; jab-tab; kabhī kabhī; kadhī-kadhī; gab-gāh; [gāhe-māhe.

Occident, n. Pachchhim; magrab; garb.

Occidental, a. 1.—Jo pachchhim meñ ho; jo magrib meñ wāqi' ho; pachchhim kā; magrabī. [Pachchhim kā sonā.

Occidental climates—Pachchhim ke des; magrabī mulk.—*Occidental gold*—

Opposed to oriental.

2.—Jo āftāb ke ba'd gurūb ho; jo sūraj ke pichhe dūbe.

An occidental planet—Woh saiyāra jo āftāb ke ba'd gurūb ho.

3.—Jismeñ karāyī damak yā khubsūrtī kam ho; jismeñ darja-i-awwal kā āb wāgaira na ho.

Said of precious stones and gems; opposed to oriental.

Occult, a. Jo dekh yā samajh na parē; jo nazrāyī na de; poshida; maḥfī; lā-ma'lūm; jiskā hāl khulā na ho. [qabza; dakhil-kārī.

Occupancy, n. Qābiz h. yā qābiz rahnā; dakhil k. yā rakhnā; dakhil;

Occupant, n. Qabza k. w.; woh shakhs jo kisi shai par wāqi' qābiz yā mutasarrif ho; jis shakhs ke dakhil meñ koyī chiz ho; qābiz; dakhil;

Occupation, n. 1.—Qabza yā dakhil k.; qābiz h. [mutasarrif.

2.—Qabza; dakhil; tasarruf.

Lands in the occupation of a tenant—Zamīn jo kisi asāmī ke qabze meñ ho.

3.—Woh bāt jismeñ waqt aur tawajjuh sarf ho; kisi shakhs kā khās kām; shagl; peshā; kām; rozgār; byāpār yā baipār; tijārat; jo kām rizq khwāh daulat hāsil karne kī garaz se kiyā jīe. [meñ r.

Occupy, v. t. 1.—Qabza k. yā r.; mutasarrif h. yā rahnā; qabze yā dakhil

That room is already *occupied*—Us koṭhri meñ koyī pahle hī se hai (uspar qābiz hai).

2.—Bharṇā; chheknā; chhipānā; kisī ke 'arz-o-tūl (lambāyī-chau-

The camp *occupies* five acres of ground—Woh kḥaima pāñch ekar zamīn chheke (ghere huye yā uspar kharā) hai.—The writing *occupies* a sheet of paper—Woh tahrir ek taḥte kagaz par hai.

3.—Muqarrar k.; kām meñ lagānā.

4.—Masrūf k.; kām meñ lagānā; mashgūl k.

Every man should be *occupied*, or should *occupy* himself, in some useful labour—Har shaḥs ko chāhiye ki kisī kām ki bāt meñ mihuat kare yā apne ko mashgūl rakkhe.

[dhyān meñ ānā.

Occur, *v. i.* 1.—Dil meñ ānā yā guzarnā; khayāl meñ ānā yā guzarnā;

The thought did not *occur* to me—Woh khayāl mere dil meñ na guzrā; us bāt kī khayāl mujhko na huā; woh bāt mere dil meñ na āyī.—It does not *occur* to my recollection—Yah bāt mujhe yād nahīn ātī (yād nahīn partī).

2.—Nazar ānā; dekh parnā; jā-ba-jā milnā; jagah jagah milnā; jahān-tahān h. yā milnā.

This word does not *occur* in that book—Yah lafz us kitāb meñ nahīn miltā (nazar nahīn ātī).—It *occurs* in several places in my compilation—Merī tālif meñ woh kayī jagah hai (miltā hai).

3.—Honā; wāqī' h.; sar-zad h.; wuqū' meñ ānā.

Occurrence, *n.* Wāqī'a; sāniha; jo kuchh ho-jāe yā bīte; koyī amr-i-ittifāqī; aisi bāt jo begair irāda yā ummed kiye ho-jāe; mājara; ittifāq.

Octroi, (*ok-trwa'*) *n.* 1.—Tijārat kā haq jismeñ dūsrā sharīk na ho; woh log jinko bilā-shirkat-i-gaire tijārat kā haq hāsil ho.

2.—Mahsūl jo un paidāwaron par lagtā hai jise kisī shahr ke andar lāte haiñ aur yah aksar shahr ke phāṭak par wusūl kiya jātā hai; chungī.

Ocular, *a.* Jo āñkh se dekhā gayā ho; jo dekhne par mauqūf ho; jo wāqī' dekhne se hāsil ho; chashm-dīd. [ke zarī'e se mile; subūt-i-'ainī.

Ocular proof or evidence—Subūt-i-chashm-dīd; aisi subūt jo āñkh se dekhne

Oculist, *n.* Jo āñkhon kī bimāriyon ke 'ilāj meñ hoshyār ho yā unke chāngā karne kā da'wā kare; sathiyā; kuhhāl.

Odd, *a.* 1.—Phuṭ; jiskā joṛā dūsrē ke sāth na lagā ho; juft nahīn; tāq; akelā; āp hī āp; yakka; furd; jo do barābar hisson par bañṭ na sake jaise—ek tīn pāñch sāt wagaira.

2.—Jo kuchh kisī ta'dād-i-mu'aiyan yā aisi ta'dād ke ba'd bāqī rah jāe jise das se bañṭ sakeñ; bāqī; dūson meñ shāmil nahīn.

Five hundred rupees and *odd*—Pāñch sau kayī rupaye.—Twelve rupees and

odd annas—Bārah rupaye aur kayī āne.

3.—'Ajīb; 'ajīb-o-garīb; ma'mūl ke kḥilāf; qism-i-kḥās kā; nīrālā.

An *odd* phenomenon—'Ajīb qism kī sūrat; woh shai jo nīrālī yā nīrālī tarah kī dekh pare.—An *odd* fellow.—'Ajīb shaḥs; nīrālā yā anūṭhā shaḥs; 'ajīb

Said of a person in dislike or contempt. [admi.

4.—Jise log bakhūbī na jānte hon; jiskī kisī ko parwāh na ho; nā-chīz; khafīf; jo bahut kām kā na ho. [nahīn haiñ.

Some *odd* books are missing—Kuchh aisi kitāben gum haiñ jo bahut kām kī

5.—Gair-murawwaj; zāhir meñ nā-mūnasib; jisse kām chalne yā nikalne kā qarīna na ho. [hai (nā-munāsib hai yā isse kām nā niklegā).

This is an *odd* way of doing business—Kām karne kā yah tarīq ma'mūlī nahīn

6.—Jis waqt kuchh kām na rahe; jo khālī rahe; jo ma'mūlī shagī kā ho uske 'alāwa; fursat kā.
He may do it at odd times—Woh ise fursat ke waqt kar saktā hai.—I will take some odd time to do this business—Is kām ke karne ke liye main koyī fursat kā waqt tajwīz karūngā.

Oddity, n. 1.—Jo kuchh ma'mūlī yā rāij ho uske khilāf h.; 'ajib yā turfa qism kā h.; nīrālā-pan; nīrālē dhangr kā h.

Oddity of dress—Posbāk kā nīrālā-pan (unālī waz' kā h.). [tāq yā fard ho.

2.—Koyī phut yā be-jor chiz; woh shai jiskā jorā na ho; chiz jo A collection of oddities—Bhut si phut (be-jor) chizeh.

3.—'Ajib-o-garīb shakhs; 'ajib tarah kā admī (*Colloquial*).

Odd-looking, a. 'Ajīb sūrat r. w.; jiskī shakl nīrālī ho.

Oddness, n. 1.—Fard tāq yā phut h.

[h.; ku-dhang h.

2.—'Ajīb qism kā h.; turfa tarah kā h.; qism-i-khūs kā h.; be-dhab

Odds, n. sing. and pl. Ikhtilāf jo ek ke haq meū aur dūsre ke khilāf ho; muqūbale meū ek chiz kā dūsre se barh jānā; nā-bamwārī; farq; tafāwut; kamī-beshī; galaba; fauqiyat.

At odds—Nizā' yā ikhtilāf ki bālat; jhagrā; bigār; takrār.—To be at odds—

Jhagrā yā takrār r.; āpas meū larāyī yā bigār r.; bāham nizā' r.—To set at

odds—Jhagrā karā d.; bigār yā takrār karā k.; larā d.; nizā' barpā karā d.—

It is odds—Yah amr qarīn-i-qiyaś hai; yah bāt qiyās meū āti hai (iske

khilāf hone ki ummed kam hai).—*Odds and ends*—Jo kuchh tūtā-phūtā rah-jāe; reza-

jāe; bachā-bachāyā; chhūtā-chhūtā; jo kuchh tūtā-phūtā rah-jāe; reza-

Odious, a. 1.—Nafrat ke qābil. [purza; kūn-karkat; ākhor; agram-bagram.

An odious name—Nām jo nafrat ke qābil ho.

2.—Nā-guwār; nā-pasandīda; makrūh; najis; jisse nafrat paidā

ho.; jisse jī bigār jāe yā phir jāe.

An odious sight—Aisi chiz jiske dekhne se dil ko nafrat ho.—An odious smell

—Najis bū; bad-bū; bū jisse jī bigār jāe.

3.—Jisse nafrat paidā; jisse hasad yā dāh paidā ho; jisse ranjish

ho; jo dushmanī yā nārāzgī kā sabab ho.

To utter odious truth—Aisi sachchi bāt kā kahnā jisse kisī ko ranj pahūnche.

4.—Mustā'jib-i-nafrat; jisse nafrat ki jāe; jisse kisī kā dil phir

jāe; jisse kisī ki tabī'at haṭ yā phaṭ jāe.

He has rendered himself odious to the people—Log usse nafrat karne lage;

logon ki tabī'at usse haṭ gayī (unke dil usse phaṭ gaye).

Odium, n. 1.—Nafrat; karāhiyat; nārāzī; dil kā haṭ jānā; tabī'at kā

2.—Woh bāt jisse nafrat paidā ho; karāhiyat. [phir jānā.

Odour, a. Bū; bās; mahak; khushbū yā baddbū.

To be in bad odour—Maurid-i-'itāb h.; kisī ki nazaron se gir jānā; khafagī yā

nārāzī meū paṇā.—He is in bad odour with his master—Uskā āqā usse nā-

rāz hai. [meū achchhī mahak ho.

Odoriferous, a. 1.—Khushbū d. w.; mu'attar k. w.; khushbū-dār; jis-

2.—Khushbū lejāne wālī—jaise hawā. [bū achchhī ho.

Odorous, a. Jismeū khushbū ho yā jisse woh paidā ho; jiskī mahak yā

Of, prep. Yah lafz kisī sabab mabdā zarī'a bānī yā fā'il se kisī shai kā

nikalnā (paidā h. yā zuhūr meū ānā) zāhir kartā yā ek shai kā tā'alluq

dūsre se batātā hai jaisā ki zail se zāhir hotā hai:—

(a)—Woh shai jisse koyī chiz nikle yā paidā ho khwāh uskā bā'is mabdā

wagaira.—He is of a race of kings—Uskī paidāish yā woh bādshahon ki nas

se hai.—He is of noble blood—Woh nutfa-i-sharif se hai.—I received this gift of him—Yah hiba main ne usse paya.—(b)—Qabza ya milkayat; woh nisbat jo sifat aur mauzif ke mabain ho.—The land of the landlord—Zamindar ki zamin ya'ni jiska malik ya qabiz zamindar hai.—A man of courage—Jurat r. w. admi ya'ni admi jo us sifat se mauzif ho.—(c) Woh shai jaise दूसरी shai tarkib paye (bane).—A sword of steel—Faulad ki talwar.—(d) Kisi kul ka juz ya kisi ta'dad-i-majmū'i se kuchh; jis ta'dad ya shumar ka zikr ho us mein se kuchh.—Of this little he had some to spare—Is thore mein se woh kuchh de saktā tha.—The most renowned of all—Sab se ya sab mein nihayat machhur.—(e) Woh bat jaise kisi shakhs ya shai ko tahrir ho.—They went of their own will—Wo apni hi khwahish se gaye—No body can move of it-self—Kisi jin mein khud-ba-khud jumbish nahin ho-sakti.—(f) Kisi shai se nisbat ya ta'alluq—To boast of one's actions—Apne kamon ki nisbat dūng marna.—(g) Kisi maqām se fasila (dūri masāfat ya bu'd).—Within a mile of the village—Gāw se ek mil ko andar (ādhi kos ke bhitār).—(h) Waqt ke lihāz se nazdiki ya dūri.—He came within an hour of the appointed time—Jo waqt muqarrar tha usse pahle ek ghante ke bhitār hi woh aya.—(i) Nām ke sāth ya lafz (of) mu'awāt ya yakāniyat par dalālat kartā hai.—The city of Rome—Rūm ka shahr (j) Jagah ya waqt ke lihāz se nisbat.—The people of Benares—Bunāras ke log.—In the days of Caesar—Qaisar ke zamāne mein.—Of late—Hāl mein; us waqt jise guzre bahut ārsa nahin hua.—Of old—Sābiq mein; zamāna-i-sābiq khwah guzashāta mein; sābiqin; us waqt jise guzre bahut dīn bite; zamāna-i-sālat mein; pahle.

Off, a. Jo ba-jānib-i-muqābil ya दूसरी taraf khwah dūr par ho.

The off horse or ox in a team—Woh ghorā ya bail jo दूसरी taraf ya dūr par jōtā hai.

Off, ad. In distinction from the *nigh* or *near* horse or ox. {या बाँधहा हो.

(a) Fāsila; dūri; bu'd; masāfat.—The house is a mile off—Woh makān ek mil par (ek mil ke fasile par) hai. (b) Kisi shai ka haṭā d. nikāl d. ya judā kar d.—To take off the hat or cloak—Topi ya libās utār l.—To cut off—Kāt qālnā (kat kar judā kar d)—To peel off—Chhil qālnā (chhilk ko us shai se judā kar d. jismein woh lagā ho) (c) Kisi shai ka chālā jānā takhīf ya band ho-jānā khwah chhūt jānā ya chhor d.—The fever goes off—Bukhār chhūt jātā hai.—The pain goes off—Dard chālā ya nikal jātā hai (chhūt jātā hai) (d) Dū-ri taraf; jānib-i-mukhālif ko. अर् Equivalent to from, away; not toward. To look off—Dū-ri taraf dekhnā. अर् Opposed to on or toward. (e) Kisi baṭh ka juṣ-i-mukhālif (dū-ri pahlū).

Off-hand—Be-gair pahle se intizām bandobast ya samān kiye huye; begair pahle se tahaiya kiye huye; pahle se soch-bichār-kar nahin; si-l-badliha; bar-jasta; be-sākhā.—To do a thing off-hand—Kisi bat ka si-l-badliha ya bar-jasta (be-gair pahle se soche-bichāre) k.—**Off and on**—Ek waqt to dil lagā kar masrūf aur दूसरे waqt gūb ya sust; kabhi chust kabhi sust.—**To be off** Chal d; rawāna h.; nau-do-gyārah h-jānā; kisi mu'āshade ya irāde se mun-harīf h. (Colloquial).—**To come off**—Honā; wāqī h.; zuhūr mein ānā—When does the exhibition come off?—Numāish kab hone wāli hai ya kab hogī? **To get off**—(a) Utarnā; niche ānā.—(b) Bach jānā; bach nikalnā; chhūt jānā.—**To get off** scot-free—Saf ya be-dāg bach jānā (bach nikalnā); be ānch āye bach jānā.—**To go off**—(a) Chālō jānā; rawāna ho-jānā; chhor jānā. (b) Chhūtānā; dagnā; chalnā jaise top kā.—**Well off, ill off, badly off**—Kāmyābī ya

nā-kāmī kī hālat meñ achchhī yā burī hālat meñ ; farīgu-l-bāli yā taklif meñ ;
Off, prep. Kisi shai par nahīn. [kām chaltā yā kām band.

He was not off the bed the whole day—Woh sūre din bistar se alag na huā
Off, interj. Dūr ; dūr ho ; chal ; haṭ. [(uspar parā thā).

⚔ "A command to depart, either with or without contempt or abhorrence." *Webster.*

Offence, n. 1.—Nārāz k. ; sadma pahuñchānā ; zarar.

2.—Qānūn kī sarīhī khilāf-warzī ; qāuūn ke khilāf 'amal-darāmad
 yā 'amal ; jurm ; gunāh ; qusūr. [gussa paidā karāne w.

3.—Jisse ranj paidā ho ; jo gusse ko bharkāye (gussa dilāye) ;

4.—Nārāzī ; nā-khushī ; gussa ; khafagī ; 'itāb ; bezārī ; ranjish.

To give offence—Nārāz yā nā-khush k. ; gussa dilānā yā khafā k. ; ranj d.—To
 take offence—Nārāz h. ; nā-khush h. ; ranjida h. ; gussa k. ; khafā h. ; burā
 mānnā. [kām āte haiñ jaise talwār wagaira ; larāyī ke hathiyār.

Weapons of offence—Ālāt-i-harb yā zarb ; woh hathiyār jo hamla karne meñ

⚔ Opposed to *weapons of defence*. [wagaira na pahuñchāne w.

Offenceless, a. Be-shar ; be-gunāh ; ma'sūm ; gaū ; bholā ; kisi ko ranj

Offend, v. t. 1.—Nā-khush k. ; nārāz k. ; bezār k. ; ranj dilānā ; khijhānā ;
 āzurda k. ; khafā k. [zarar pahuñchānā ; nuqsān k.

2.—Sadma pahuñchānā ; choṭ lagānā ; dard paidā k. ; taklif d. ;

To offend the conscience—Imūn ko sadma yā choṭ pahuñchānā.—Strong light
 offends the eye—Tez raushnī se āñkh ko zarar pahuñchā hai.

Offend, v. i. 1.—Jo āyin Khudā kī taraf se nāzil huyī ho yā insān kī banāyī
 ho uske khilāf 'amal k. ; jurm k. (uskā murtakib h.) ; taqṣīr yā gunāh

2.—Nārāz k. ; nā-khush k. ; gussa dilānā yā paidā k. [k. ; mujrim h.

To offend against—(a) Kisi ko apne fi'l se nuqsān pahuñchānā ; kisi ke haq
 meñ be-īnsāfi k. (b) Kisi kī nisbat jurm kā murtakib h. ; khilāf-warzī k. ;
 khilāf 'amal k. ; na mānnā ; pābandī na k.—To offend against a law or
 rule—Kisi āyin yā qā'ide kī khilāf-warzī k. (usko na mānnā).

Offender, n. Mujrim ; jurm k. w. ; qānūn-i-rabbānī yā insānī ke khilāf
 'amal k. w. ; qusūr-wār ; gunah-gār ; mudākhilat-i-be-jā k. w. ; nuqsān

Offense, n. See Offence.

[pahuñchāne w.

Offensive, a. 1.—Jisse nārāzī nākhushī yā kisiqadar gussa paidā ho ;
 ranj-dih yā ranj-āwar ; nā-guwar. [nā-khushī ho.

Offensive words—Ranj dilāne wāle kalām ; bāteñ jinse sunne wāle ko gussa yā

2.—Jisse taklif ho ; jisse karāhiyat yā nafrat paidā ho ; jo guwarā
 na ho ; nā-pasandida ; jise hawās-i-khāmsa pasand yā qabūl na karen.

An offensive smell—Bū jisse dil ko nafrat yā karāhiyat ho ; bad-bū.

3.—Jisse burāyī yā nuqsān paidā ho ; muzir ; nā-muwāfiq.

Offensive to the stomach—Mi'de ke liye muzir yā nā-muwāfiq.

4.—Jo hamle meñ musta'mal ho ; jisse wār kī jāe.

An offensive weapon—See *Weapons of offence* under *Offence*.

5.—Ibtidāan hamla k. w. ; pahle chaṭhāyī k. w. ; hamla-āwar ; takht-
 āwar ; chheṭ yā chheṭ-chhār k. w. [se shurū' ho.

An offensive war—Woh larāyī jismeñ hamla yā chheṭ pahle ek farīq kī taraf

⚔ Opposed to *defensive*. [chaṭhāyī kare uskā fi'l.

Offensive, n. Farīq-i-hamla-āwar kī hālat yā kaifiyat ; jo farīq hamla yā

⚔ Opposed to *defensive*. [pable hamla k.

To act on the offensive—Larāyī meñ farīq-i-awwal h. ; larāyī shurū' k. ; chheṭnā ;

Offensively, ad. 1.—Aisī tarah par ki nā-rāzī yā nū-khushī paidā ho; ranj dilāne ke tarīq par.

2.—Muzir tarīq par; nuqsān pahuñchāne ke dhang par.

3.—Ibtidāan hamle ke tarīq par; laṛāyī kī chhīṛ karne kī rāh se.

4.—Aisī tarah par ki hawās-i-khamsā ko burā (nā-guwār makrūh yā nā-pasandida) ma'lūm ho. [uā-pasandidagī; makrūhiyat; burāyī.

Offensiveness, n. Nā-guwār muzir nā-muwāfiq yā burā h.; mazarrat; **Offer, v. t.** 1.—Kisī ke pās yā uske āge lānā; ijāb yā inkār (lene yā na lene)

ke liye āge r.; kisī ke āge koyī shai is nazar se rakhi d. ki agar woh chāhe to use le-le warna wāpas kar de; hāzīr k.; maujūd k.; pesh k.

He offered me a sum of money—Usne kuchh rupaye mere rū-ba-rū pesh kiye; usne mujh se kabā ki isqadar rupaye maujūd haiñ lenā ho to lo.

2.—Zabānī yah kahnā ki main tumheñ fulān shai detā hūñ; pesh k.; main se kahnā ki yah lo par us chīz ko wāqī'ī pesh na kar-d.; kisī se kahnā ki agar chāho to fulān chīz le-lo. [meri aṅgūṭhī le-lo.

I offer you my ring—Main tumheñ apni aṅgūṭhī detā hūñ; agar tum chāho to

3.—Parastish yā 'ibādat meñ pesh-kashī kḥwāh nāzr k.; pūje meñ chaḥhānā; qurbānī k.; chaḥhānā mācnā yā bal d.; parastish wagaira meñ adā k. jaise shukriya.

4.—Qīmat in'ām ujrāt mazdūrī yā mushāhara apnī taraf se dene ke liye kahnā; kisī se yah kahnā ki ham tumko falān shai kī qīmat isqadar denge fulān kām ke 'iwaz itnā bataur in'ām ke denge 'alā-hāza-l-qiyās.

I offer ten rupees for this ring—Is aṅgūṭhī ke (iske 'iwaz meñ yā iski qīmat) main das rupaye detā hūñ.—To offer a salary—Kisī se yah kahnā ki tum ko isqadar mushāhara milegā.—To offer violence—Mārpiṭ k.; lamla k. yā

shurū 'k.; mārne lagnā; pahle hāth chālānā yā chhōrnā. [ā-pahuñchnā.

Offer v. i. 1.—Pesh ānā; āge ānā; quib yā nazdik ā-jānā; pahuñchnā yā The occasion offers—Mauqa' pesh ātā hai (pahuñch jātā yā ā-pahuñchitā hai).

2.—Zabānī pesh (hāzīr yā maujūd) ho jānā; kisī bāt kī nisbat apni āmādagī zāhir k.; yah kahnā ki ham fulān bāt par (isko karne par) rāzī haiñ. [apni āmādagī zāhir kī.

He offered to accompany his brother—Apne bhāyī ke sāth jāne kī nisbat usne

Offer, n. 1.—Woh bāt jo is garaz se pesh kī jāe ki fāiq-i-sānī chāhe use manzūr kare yā nā-manzūr; woh bāt jiskā karnā yā na karnā dūsre

2.—Woh bāt jo ibtidāan kisī kī taraf se pesh kī jāe. [par mauqūf ho.

3.—Qīmat d. (lagānā yā dene ko kahnā); woh qīmat jo kḥarīdār apni kḥushī se dene par āmāda ho.

I made an offer of 4 rupees for the box, but the offer was considered insufficient.—Main us sundūq kī qīmat chār rupaye detā thū par woh nū-kāfi samjhi gayī.

Offering, n. Woh nāzr-niyāz jo parastish ke muta'alliq kī jāe; jo kuchh gunāh ke kaffāre meñ pesh kiya jāe; qurbānī; chaḥhāwā; baldān; hawan; jo kuchh pūje meñ chaḥhāyā jāe.

Office, n. 1.—Woh khās farz yā zimma-dārī kī bāt jo hākīm kī taraf se kisī sarkārī kām ke anjām ke liye sipurd ho; 'uhda; mansab; kḥidmat;

The office of a judge—Jaj kā 'uhda yā mansab. [naukari.

2.—Kisī kḥās qism kā kām; koyī parde kī kḥidmat yā parde The office of a midwife—Dāya-garī; dāyī-janūyī kā kām. [kā kām.

3.—Woh kām jiskā nikalnā kisi khās shai se maqsūd ho khwāb jo kisi khās shai se nikle yā uikālā jāe; woh kām jiske anjām kī munāsa-bat kisi khās shai meñ ho.

We enjoy health when the several organs of the body perform their respective offices—Jab jism ke mukhtalif quwe apnā apnā kām kiyā karte hain ham log tandarust rahte hain.

4.—Woh kām jo kisi shakhs par dūsrē kī taraf se (uski jānib yā uske haq meñ) karne ke liye dīlā jāe yā jiskā anjām dūsrā shakhs ap-hi-apne zimme kar le; dūsrōñ kā kām; koyi khidmat-i-khās; farz; rasmi kām; insān ke bāhamī farāiz. [khwābiyān.

Good or kind offices—Hasanāt; husn-sulūkiyān; achelhe kām; ihsānāt; khair.

5.—Woh jagah jabāñ kisi qism kā kām dūsrōñ kī taraf se huā kartā hai; woh makān yā qat'-i-makān jismeñ sarkārī ahl-i-kār sarkārī kām karte hain; sarishta; daftar.

The Sub-registrar's office—Sab-rajistrār kā sarishta yā daftar.

6.—Woh shakhs yā ashkhās juko zimme koyi khās sarkārī kām ho; ahl-i-sarishta; sarishte ke log. [(sariste ke logoñ ko de di hai).

I have notified the office—Main ne fulān amr ki ittilā' sarishte meñ kar di hai

7.—*pl.* Bāwarehī-khāna wagaira jo makān ke muta'alliq hotā hai.

Officer, *n.* 'Uhda-dār; afsar; mansab-dār; woh shakhs jo qāuūnan kisi 'uhde par māmūr ho; woh shakhs jo kisi khidmat-i-sarkārī ke anjām kā mujāz kiyā gayā ho; hākim; 'āmil; mulki fauji bahri yā dīni afsar.

Officer, *v. t.* Ahl-karōñ se bharuā; kisi par yā kabīñ afsar muqarrar k.

Official, *a.* 1.—Sarkārī 'uhde se mansūb; muta'alliq i-sarishta; hākimāna; sarkārī.

Official duties—Woh kām jo 'uhda-i-sarkārī se muta'alliq hoñ; sarkārī kām; [nij ke kām nahiñ.

2.—Jo sarishta-i-munāsib yā hākim-i-mujāz se mustakhrāj (niklā) ho; jo ikhtiyār-i-hākimāna ke rū se kiyā jāe; jiskā i'lān hākimāna ikhtiyār se ho.

An official statement—Woh bayān jo ba-ikhtiyār-i-hākimāna kiyā jāe ya'ni Official, *n.* Woh ahlkār-i-darja adnā (mā-taht) jise ikhtiyār-i-'āmilāna hāsil ho; ahl-kār jise 'adālatāna ikhtiyār hāsil na ho.

Officially, *ad.* Hākim yā afsar-i-mujāz kī taraf se; ikhtiyār-i-jāiz ke rū se; jo ikhtiyārāt-i-khās hāsil hoñ unke mutābiq; sarishte ke rū se; sarkārī taur par (nij kī tarah nahiñ).

Accounts officially rendered—Hisāb jinkā muhāsaba afsar-i-mujāz de.—Reports officially verified—Khabareñ jinkī tasdiq ahlkār-i-mujāz kī taraf se ho.

Letters officially communicated—Chitthiyāñ jo sarkārī taur par bheji jāeñ.

Officiate, *v. i.* 1.—Apne 'uhde kā kām anjām d.; kisi 'ām khidmat ke kār-i-munāsib ko k.

The priests who officiate at the temple of Viswanāth are generally well-to-do persons—Viswnāth ji ke mandir ke pandā aksar fārigu-l-bāl hain.

2.—Kisi dūsrē shakhs ke lawāzim-i-mansabī ko anjām d.; kisi dūsrē kā mansabī kām bataur qāim-maqām ('iwaz) ke k.

Followed by *for.*

Officiating, *a.* Dūsrē kā kār-i-mansabī anjām d. w.; qāim-maqām; 'iwaz.

Officious, *a.* 1.—Mihr-bāñ meñ andāz se zāid musta'id yā 'ujlat k. w.; taqūze ke sāth khidmat-guzār (kām-k. w.).

2.—Jis kām se kuchh sarokār na ho usmeñ hāth dālne w.; fuzūl daḡhl d. w. (daḡhl-dar-ma'qūlat k. w.); apnī be-'aqlī se bilā-talab i'ānat yā nek-khwāhī k. w.

Officiously, *ad.* 1.—Shafaqat (mihir-bānī) se; ba-fikr-i-tamām.

2.—Nihāyat hi musta'idī yā 'ujlat se.

3.—Gustākḥāna; gustākḥī kī rāh se; shokḥī se.

Officiousness, *n.* Dūsre kī khidmat-guzārī meṁ munāsabat se zāid sar-garmī; be kahe-suno dūsroṁ ke kām meṁ dast-andāzī; nā munāsib

Offset, *n.* 1.—Shāḥḥ jo daraḥt kī jar se nikle. [(be maṇqā') musta'idī.

2.—Raḡam-i-mujrāyī; jo kuchh kisi dūsre chiz ke badle meṁ diyā jāe.

Offset, *v.* *t.* Ek hisāb ko dūsre hisāb meṁ mujrā d.; ek farīq ke mutalābe se dūsre farīq kā mutalāba tāi karā d.

Offspring, *n.* Larḳā yā larke; tiḥ yā atfāl; aulād; nasl; larke-bāle go mūris i'ālā se kitnī hī pushtoṁ kā farq ho.

Ogle, *v.* *t.* Muḥabbat kī rāh se (shauḡiya) kankhiyoṁ se dekhnā; tāki dūsre apnī taraf muḥḥātab ho uskī taraf gosha-i-chashm se dekhnā;

Ogle, *n.* Kankhī; nazar chhipā-kar ek taraf dekhnā. [nazāre mūrṇā.

Oil, *n.* Tel; raugan.

To burn the midnight oil—Ādhī rāt (nisf-i-shab) tak ḡhwāh rāt ko der tak chhāḡ kī raushnī ke sāmne baith-kar tahsīl-i-'ilm k.

Oil, *v.* *t.* Tel lagānā; tel malnā; raugan malnā. [rauganī; muraggan.

Oily, *a.* 1.—Jismeṁ tel malā ho; jismeṁ tel ho; jismeṁ rauganiyat ho;

Oily matter or substance—Rauganī mādḍa yā shai.

2.—Tel sā; raugan kī tarah.

An oily appearance—Tel kī si (rauganī) sūrat.

Old, *a.* 1.—Kām-sin nahīn; burhā yā buḡḡhā; purānā; kuhan-sāl; bahut dinoṁ kā; jo bahut dīn rah chukā ho; jīne ke jo ma'mūlī aiyaṁ muqarrar haiṁ unke ākhīr tak pahūnchā huā; derīna.

Applied to animals or plants.

An old man—Buḡḡhā ādmī; shakhs-i-kabīr-sin (musin); pīr; derīna shakhs.

An old tree—Purānā daraḥt; daraḥt jo bahut dinoṁ kā ho.—Old age—

Burhāyī yā burhāp; pīr; kibr-sinī; za'ifī.

“This adjective is placed after the noun that designates the time lived; as three years old. Webster.

2.—Nayā yā tāza nahīn; bahut dinoṁ kā; jiskā qiyām 'arise se rahā ho; hāl kā banā yā paidā kiyā huā nahīn; purānā; derīna; kuhua; qadīm.

Old wine—Purānā sharāb; mai-i-kuhua; bahut rozoṁ kī banī huyī sharāb.

An old garment—Purānā pahīnne kā kaprā; kaprā jo hāl kā banā na ho.—An

old friendship—Purānī dostī; muḥabbat-i-qadīmī; dostī jo bahut 'arise se ho.

3.—Jiskā wujūd pahle (sābiq) se ho; sābiq kā; pahle kā; jo qadīmu-

An old law—Purānā qāuūn; qāuūn jo pahle se chālā ātī ho. [l-aiyaṁ se ho.

4.—Jiske qiyām kā ta'ayun na ho; jiskā wujūd pahle se rahā ho par uskī tabhīq wāqrī na ho.

How old are you! Tum kitne dīn ke ho! Tumhāri 'umr kyā hai! A year old—Ek sāl (sāl bhar) kā; yak-sāla. [ghaṭṭhā par gayā ho.

5.—Mashshāq; puḡḥta-kār; tajriba-kār; pakkā; jisko kisi bāt kā

An old offender—Mujrim-i-puḡḥta-kār.—Old in vice—Burāyī meṁ pakkā; jisko bādī kā ghaṭṭhā par gayā ho. [se jote-bote hoṁ.

6.—Mazrū'a-i-qadīm; jo 'arise se kāsht meṁ ho; jisko bahut dinoṁ

An old land—Arāzi-i-mazrū'a-i-qadīm; zamīn jo bahut dinoṁ se joti-boyī jāti ho

Opposed to *new* land, that is, land lately cleared and cultivated (arāzi-i-nau-ābād). [be-kār; bosīda.

7.—Purānā; bahut dinoṁ kā; phaṭā huā; sarā-galā; nikammā;

Old clothes—Purāne (phaṭe yā sar-e-gale) kapre.

8.—Sin-rasida; sāl-khurda; bahut dinon kā; jismeñ nau-jawān si zihni quwwat yā dūsrī sifateñ na hoñ; kharūb; zalil.

☞ Used disparagingly as a term of reproach.

9.—Purāni waz' kā; goyā zamāna-i-qadīm kā; jiskī tabī'at 'ādī ho-gayī ho; nihāyat khush-o-khuram; bashshāh; dil khush k. w.; pasandīda.

Of old—'Arsa-i-darūz se; zamāna-i-qadīm se; salaf se; āge se.—Old age—

See supra No. 1.—Old school—Zamāna-i-qadīm ke log; woh log jinke sifāt-i-zāti tariq yā khayālāt zamāna-i-salaf ke hasb-i-hāl hoñ—A gentleman of the

old school—Mard-i-sharif jo qudamā se khwāh qudimā sū ho.—An old

school pandit—Purāne zamāne kā pandit; pandit jiskī chāl-dhāl yā jiskā

soch-bichār purāne waqt ke mutābiq ho. [banā huā jo ab jāri na ho.

Old-fashioned, a. Purāni chāl (waz') kā; us waz' yā dastūr ke mutābiq

Oldness, n. 1.—Qadāmat; kuhnagī; purānā qadīm yā bahut dinon kā h.

The oldness of a building—Kisi 'imārat ki kuhnagi (uskā purānā h.).

2.—Piri; burhāpā; sin-rasidagi; bahut dinon kā h.; purānā h.;

purānā-pan; kuhnagī; derinagī. [kā purānā h.

The oldness of a man—Mard kā burhāpā.—The oldness of a tree—Daraḥt

Omen, n. Kisi aisi bāt ki 'alāmat (nishāni) jo āyinda hone wāli ho; woh

wāqī'a jisse yah tasawwur kiyā jātā hai ki koyī bāt age chalke hone

wāli hai; fāl; shugūn.

Ominous, a. 1.—Jisse yah ma'lūm ho ki āyinda par koyī burāyī hone

wāli hai; burāyī āfat yā musibat par dalālat k. w.; nā-mas'ūd; nā-mu-

bārak; bad-shugūn; nāhs; manhūs; fāl-i-bad zāhir k. w.; ashubh.

2.—Mubārak; nek-fāl; jisse bihtari ki 'alāmateñ pāyī jāen; jisse

bhalāyī ki ummed pāyī jāe; shubh.

Omissible, a. Chhore jāne ke qābil; qābil-i-tark; matrūk hone ke lāiq.

Omission, n. 1.—Tark; amr-i-mu'āsib yā lāzimī ke karne meñ ghaflat yā chūk.

☞ "Omission may be innocent or criminal: *innocent*, when no duty

demands performance, but *criminal* when duty is neglected." Webster.

2.—Jo amr tark kardiyā jāe; jo bāt chhor di jāe; kisi bāt ke

likhne yā uski nisbat zikr karne meñ ghaflat yā chūk; firo-guzāst.

The omission of a word or clause—Kisi lafz yā fiqre kā ghaflat se na likhnā;

(uske likhne meñ chūk jāuā). An important omission—Koyī baṛī bāt jo

ghaflat yā chūk se rah-jāe; firo-guzāst-i-aham.

Omit, v. t. 1.—Sāqit kar-d.; chhor d.; darj yā nām-zad na k.; qalam-

andāz k.; na likhnā yā zikr na k.; matrūk yā tark k.; dar-guzar k.

2.—Nazar-andāz k.; firo-guzāst k.; ghaflat se chhor d.; jiskā karnā

lāzimī yā wājib ho uskā na k.; kisi kām ke karne yā kisi shai ke

isti'māl meñ lāne meñ chūk jānā yā usse ihtirāz k. [jānā.

To omit an opportunity of writing a letter—Khat likhne ke mauq'e par chūk

Omnifarious, a. Sab qism kā; har tarah kā; anwā' aqsām kā.

Omnipotent, a. 1.—Jiskī tāqat yā qudrat be-had ho; qādir-i-mutlaq.

The Being that can create worlds must be omnipotent.—Jis wujūd meñ 'ālamon

ke paidā karne ki qudrat hai uski qudrat zarūr bebad hogi

2.—Jismeñ kisi khās qism ki be-had quwwat ho.

Omnipotent love—'Ishq jisse barhkar koyī shai qawī nahin hai.

The Omnipotent—Khudā; Qādir-i-mutlaq.

Omnipresent, a. Ek hi waqt har jagah rahue w.; hamejāyī; sarb-byāpak.

Omniscient, a. Sab bāteñ jāne w.; hama-dān; jiske 'ilm ko pāyān na

ho; 'ālimu-l-gaib; sarvagya.

On, prep. 1.—Kisī chīz kī sath yā uske ūparī hisso par usse milā huā aur usike sahāre par qāim.

My book is *on* the table—Merī kitāb mez par ya'nī uske ūparī hisso par hai.—

The house rests *on* its foundation—Who mak' in apnī bunyād par ya'nī usī ke sahāre par qāim hai.

2.—Kisī shai kī taraf aur uskī sath par—isso yāh pāyā jūtā hai ki koyī shai mutaharrik hokar dūsri shai kī sath kī taraf ātī yā us—Rain falls *on* the earth—Meñh zamin par girtā (barastā) hai. [par girtī hai.

3.—Kisī shai kī sath ke ūparī khwāh bāharī hisso ko chhū-kar kisi To play *on* a harp—Chaug bajānā. [hī kī k.

4.—Siwāe; 'alāwa—is ma'nī meñ yah lafz taraqqī par dalālat kartā hai. [Dher ke dher; tūde par tūda.

Loos *on* loos—Nuqsān par nuqsān; khiāre par khi-āra.—Heaps *on* heaps—

5.—Kisī shai kī mauqū' yā uske wāqī' hone kī jagah.

The vessel is *on* shore—Woh jahāz samundar ke kanāre lagā hai.—*On* each side—Har taraf yā uske nazdik.—Benares is *on* the Ganges—Bauāra; daryā-i-Gang par (uske nazdik) hai.

6.—(a) Kisī shakhs yā shai par inhisār yā istidlāl; kisi par bharosā. To depend *on* a person for assistance—Madad ke liye kisi shakhs par bharosā

k.—To rely *on*—Kisi shakhs yā shai par istidlāl (takiya yā bharosā) k.—(b)

Kisī chīz kī bunyād; kisi shai kī madār; woh shai jispar koyī bāt qāim ho. —The money was borrowed *on* a bond—Woh rupaye tamassuk par (uski bunyād par) qarz liye gaye.

7.—Kisī waqt par; kisi zamāne meñ. [nahīn karto.

On the Sabbath Christians abstain from labour.—Itwār ko 'Isāyi log milnat

It is usual to say, *at* the hour, *on* or *in* the day, *in* or *on* the week, month, or year.

8.—Sabab yā wajh ke lihāz se kisi amr ke wuqū' ke waqt.

On public occasions—Kār-i-sarkār ke muta'alliq yā 'ām mauqū' par.

9.—Taraf; liye; wāsta.

Have pity *on* him—Upar (uski taraf) rahm karo.

In this sense, *on* indicates the object of some passion.

10.—Kisī shai kī hifāzat ke liye; kisi shai ko khatre se bachāne ke liye. [yahān se chālā jā.

Hence, *on* thy life—Dryden.—Agar apnī jān kī hifāzat tujhe manzūr ho to

11.—Kisī shai kī wāsta dekar. Is ma'nī se yā to kisi shai kī wāsta zāhir hotā hai yā woh us shai ke muqābil ātā hai jiskā wāsta dilāyā jāe.

He promi-ed *on* his word—Usne apne qaul kī wāsta dekar wa'da kiya (ya'nī kahā ki agar ham apnā wa'da pūra na karen to hamko jhūṭhā yā badqaul samajhā)—He affirmed *on* his honour—Apnī ābrū kī wāsta dekar usne bayān kiya ya'nī kahā ki agar hamārā bayān sahīh na ho to hamko bad-diyānat ya be-imān samajhā. [uski du'ā.

12.—Kisī ke zimme; kisi par kisi ālat wagaira kī ānā parnā yā *On* us be all the blame—Kul ilzām ham logoñ ke zimme ho (ya'nī agar fulān amr na ho to jo kuchh ilzām ho woh ham logoñ par pare).

13.—Ba-wajh; ba-sabab; bā'is se; kisi amr ke wuqū' ke ba'd hī.

On the ratification of the treaty, the armies were disbanded—'Ahd-o-paimān ke pūṭhā ho jāne par (uske pakkā hojāne ke ba'd hī) faujeh tor di-gayā.

14.—Kisī shai kī taraf yā usso muta'alliq; kisi shai ke muqābale meñ yā usse 'alāhida.

On our part, expect punctuality—Ham logoñ ki t̄raf se (jahūñ tak ham logoñ ko ta'alluq hai) thik waqt par kām karne ki ummed rakkho.—*On* one side and *on* the other—Ek jūñib aur dūsri jāñib. Yahūñ 'alāhidagi yā muqā-bala zāhir hotā hai.

☞ "*Upon* is used in the same sense with *on*, often with elegance, but frequently without necessity or advantage." *Webster*.

On a sudden—Yakāyak; daf'atan; achūnak yā achūnachak; ek hī daf'.—*On fire*—(a) Jaltā yā jalte huye; sozāñ. (b) Gussa-i-shadid yā gazab meñ; gazab-nāk; khishm-nāk; aisi būlat meñ jab tabi'at āg ho rahi ho.—*On high*—Balandī par. *On the alert*—Hoshiyār; musta'id; chaukas; bedār.—*On the way, on the road*—Jāte safar karte yā chalte huye; rāh meñ; asuā-i-rāh meñ.—*On the wing*—Urtē huye yā urte; hālat-i-parwāz meñ; jāte; rawāna hote.

On, ad. 1.—Āge; barhe; āge ko. [chale chalo.

Move *on*—Āge chale chalo—Go *on*—Barhe chalo; āge ko chalo; āge chalo;

2.—Barābar; lagātār; be silsila torē; be band kiye yā roke; barā-

Sleep *on*—Soye raho; sonā band yā mauqūf na karo. [bar; yak-lakht.

3.—Silsile meñ āge barhā huā. [betē se pote ko 'alā-hāza-l-qiyās auroñ ko.

From father to son, from the son to the grandson, and so *on*—Bāp se betē ko

4.—Lagā huā; judā nahīñ.

He is neither *off* nor *on*—Woh sābit-qadam (matīn) nahīñ hai; uskā dil mus-taqil (mazbūt) nahīñ hai; uski tabi'at badlā kartā hai.

5.—Badan se lagā huā. [pahne nahīñ hai.

His clothes are not *on*—Uske kapre badan par nahīñ haiñ; woh apne kapre

☞ "*On*, when it expresses contact with the surface of a thing, is opposed to *under, off, or within*; and when it expresses contact with the side of a thing, is opposed to *off*." *Webster*.

To put *on*—Badan par lagā yā pahīñ l. jaise hathiyār khwāh kapre.

Once, ad. Ek martaba; ek hī bār; ek hī daf'; āge; pahle; sābiq meñ; kisī guzre zamāne meñ.

At *once*—(a) Faurān; bilā-tawaqquf; ek hī waqt meñ; ba-tadrij nahīñ; rafta-rafta nahīñ. (b) Ek hī waqt; ek sāth; yak-musht; būham; yak-jā; ek ho-kar;

ikaṭṭhā.—They all moved at *once*—Wo sab ek hī sāth chale.—*Once and*

again—Bār-bār; mutawātir; phir phir; mukarrar sikarrar.

ON DIT, (ōng'dē) (*Fr.*) Unkā qaul hai; we kahte haiñ; yah kahā jātā hai; urti khabar; afwāh. [logoñ ki kahāwat hai.

It is a mere *on dit*—Yah ek niri urti khabar (mahz afwāh) hai; yah to sirf

One, a. 1.—Sirf ek; wāhid; ek hī; kayi nahīñ; shumār meñ ek.

One book—Ek hī kitāb.

2.—Koyi shakhs jiskā tasawwur yā zikr bilā khusūsiyat kiyā jāo.

If *one* should enquire—Agar koyi pūchhe yā pūchhegā.—He is the brother of *one* Krishnā Rāma—Woh ek shakhs kā bhāyi hai jiskā nām Krishnā Rāma hai.

☞ It is often used in this sense with *some, any, or no*.

Will some *one* speak?—Koyi bole-gā?—It is sometimes joined with *another* to denote a reciprocal relation; as, they did not contend with *one another*—We ek dūsre se (būham) na jhagre. Used as a pronoun, *one* may be in the plural; as, the great *ones* of the earth—Dunyā ke bare bare log.—They came with their little *ones*—We apne bachchoñ samet āye.

3.—Yah lafz is ma'nī meñ ikhtilāf muqābala yā kisī aisi khās shai par dalālat kartā hai jo dūsri shai-i-makhsūs ke khilāf ho.

☞ Opposed to *another*.

It is *one* thing to promise, and *another* to fulfil—Wa'da k. ek bāt hai aur uskā

4.—Do men se ek.

[wafā k. dūsrī.

Ask from *one* side of heaven to the *other*—Āsmān ke ek taraf se dūsrī taraf

❧ Opposed to *other*.

[tak daryūft karo.

5.—Muttasīq ho-kar ek; 'alāhida 'alāhida nahīn; majmū'ī gair-mun-qasima yā mujmal; muttasīq; yaksān; ek hī.

The assessors are of *one* mind—Āsesar muttasīq-r-rāe (ek rāe) hai.

6.—Ek qism kā; ek tarah kā; ek hī; mushṭarak.

[ek hai.

In these cases, the cause of action is *one*—In muqaddamāt meñ wajh-i-nālish

❧ *One* is often used in forming compound words, the meaning of which is obvious without special explanation.

All *one*—Ek hī bāt; ek hī; yak-sān.—It is *all one* what course you take—Jo koyī tariq tum iḥtiyār karo sab yaksān hai.—At *one*—Muttasīq; āpas meñ mill-

julā; kisi bāt meñ mel r. w.—The witnesses are not *at one* as to the facts—

Wāqī'āt ki nisbat gawāh muttasīq-i-bayān nahīn hai (we ek hī bayān nahīn karte).—In *one*—Ek ho-kar; yak-jā hokar; ek jamā'at ban-kar.—*One* day

—(a) Zamāna-i-guzashta meñ kisi khūṣī dīn; kisi khūṣī roz jo guzar gayā ho.

(b) Is ma'nī meñ zamāna-i-āyinda par bhī bilā ta'āyūn-i-waqt dakālat karī hai.—You will *one* day repent of your folly—Ek dīn (kisi dīn jo āne wālā hai)

tum apnī bewuqūfi par pachhtāwge.

Onerous, *a.* Bhārī; girān-bār; jisse koyī dab uṭhe; jiskā sadma dīl par pahūnche.

[ho; nā-wājib; gair-munsifāna.

One-sided, *a.* Yak-tarfa; ek hī jānib kā; jismeñ jāba yā taraf-dārī na

A *one-sided* view or statement—Yaktarfi rāe yā yaktarfa bayān; aisi rāe yā aisa bayān jo nā-wājib yā insāf ke khilāf ho.

Only, *a.* 1.—Ek hī; wāhid; tanhā; mujarrad.

He was the *only* man present—Wahī ek shakhs (akelā wahī) maujūd thā.

2.—Apnī qism kā ek; fi-nafsihī; akelā; thanhā; apne aur ham-qismoñ ke sāth nahīn; jiskā zikr ho wahī aur dūsrā nahīn.

An *only* child—Ikhtāṭ larkā; akelā larkā.

[r. w. yā fauq.

3.—Aur sab par mumtāz; aur sab se barh ke; auroñ par fauqīyat

He is the *only* pleader in Benares—Bānaras meñ wahī ek wakīl hai ya'nī aur sab wukalā par woh fauqīyat rakhtā hai.

[faqat.

Only, *ad.* Ek hī tarah par yā ek hī garaz se; akelā; tanhā; sirf; mahz;

Onset, *n.* Charhāyī; yūrish; hamla-i-shadīd; zor-o-shor kī charhāyī;

fauj yā sipāhiyōñ kā kisi dushman yā qal'e par charh jānā; chhāpā.

ONUS, *n.* [Lat.] Bār; bojh; farz; zarūrat.

Onus probandi—[Lat.] Kisi bāt ke sābit karne ke liye subūt dene kā farz; bār-i-subūt; subūt kā bojh; subūt kī zarūrat.

Onward, *a.* 1.—Āge barhā huā yā āge barhne w.

2.—Kisi shai-i-maqsūd kī jānib māil; barhā huā; taraqqī pāyā huā.

Onward, *ad.* 1.—Āge; sāmne; āge yā sāmne ko.

2.—Thorā sā āge barhkar; thorē hī āge.

Ooze, *v. i.* Āhista āhista bahnā; kisi chīz se chhan-kar nikalnā; rasnā; chhoṭe chhoṭe sūrākhōñ se bahnā.

Oozy, *a.* Jismeñ kichar ho; kichar sā (uskī mānind).

[guzar na ho.

Opaque, *a.* 1.—Shaffāf nahīn (gair-shaffāf); jismeñ raushnī kī shu'ā kā

2.—Andhā; dhundhlā; tārīk.

Open, *a.* 1.—Jismeñ āmad-o-raft kī mumāna'at na ho; band nahīn; mas-dūd nahīn; khulā; jismeñ āne-jāne kī rāh rukī na ho; jo harakat ko na

roke yā usmeñ mukhlil na ho; jismeñ qufl (tālā) band na ho; jo ūpar se chhipāyā yā kisi chiz se dhaukā na ho.

An open door—Khulā darwāza; darwāza jo band na ho.—An open road—Khuli saṛak; saṛak jispar āne-jāne ki rukāwat na ho.—An open box—Khulā sundūq; sundūq jismeñ qufl band na ho.—An open harbour—Khulā bandar; bandar jismeñ āmad-o-raft mamū' na ho.—An open field—Khulā maidān; maidān jismeñ darakht na hoñ.

2.—Jisko bē-takalluf kām yā tasarruf meñ lā-sakeñ; jisko bilā-rukāwat parh sakeñ; jahāñ bilā-khalish jā-sakeñ; mukhlif poshida yā nij kā nahīñ; 'ām; jiske isti'māl meñ kisi bāt ki qaid na ho; jahāñ har shakhs ko rasāyī ho; khulā.

An open letter—Khulā khat; khat jo band yā sar-ba-mulir na ho.—An open book—Khuli kitāb; kitāb jiske parhne meñ koyī bāt māni' na ho.—An open library—Kutub-khāna jahāñ āmad-o-raft ki mumāna'at na ho; 'ām kutub-khāna.—An open court—Khuli kachahri; darbār-i-'ām; kachahri jismeñ kisi ke āne-jāne ki qaid na ho.—An open view or prospect—Madd-i-nazar-i-'ām; madd-i-nazar jismeñ koyī shai darmiyān meñ hūl na ho.

3.—Khulā huā; khilā huā; band yā simtā nahīñ. [phūl; gul-i-shigufta.

An open hand—Khulā hāth; dast-i-kushida —An open flower—Khilā huā

4.—Bilā-kashish; sāf-dil; sarī'u-l-fahm; khush; faiyāz; sakhlī.

5.—Chhipā yā mukhlif nahīñ; poshida nahīñ; jo nazar āye; sāf; be-riyā; jismeñ makr-o-fireh na ho.

6.—Jismeñ barf na jame; jismeñ pālā na pare.

7.—Jiskā tasfiya na huā ho; jo tai na pāyā ho; jiski bāqī nikālī na gayī ho; jo band na ho-gayā ho jaise hisāb.

8.—Bahrā nahīñ; sunne par rāzī; shinwāyī par āmāda; shinwā.

9.—Jiskī bahs meñ koyī imtinā' na ho; qābil-i-bahs; jo kisi faisale se tai na pā-chukā ho yā jo kisi faisale ki wajh se chal na sake.

10.—Jo āsāñ se malfūz ho; jiske bolne meñ muñh band na ho-jāe.

In open—Bar-mālā; aisi tarah par ki khūb nazar pare; chhipā-ke nahīñ; batāz-i-fāh; khulā-khuli.

Open, v. t. 1.—Kholnā; qufl khol d.; jangla wagaira haṭākar khol d.; jis kisi shai se kuchh band ho usko haṭākar khol d.

To open a door or gate—Darwāza yā phāṭak khol d.

2.—Muhir tor-kar khol d.

To open a letter—Khat ki mulir tor-kar use khol d.; band khat ko khol d.

3.—Jo ajzā nazdik nazdik hoñ unko judā k.; kholnā.

To open the lips—Labon ko kholnā.—To open a book—Kitāb kholnā.

4.—Jis shai se koyī dūsrī shai chhipī ho use haṭākar khol d.

To open a pit—Jangulī jāuwaron ke phāṭsāne ke liye jo khandaq banā ho

5.—Chir d.; khol d.; chhernā; nashtar d.; fard l. [use khol d.

To open a vein—Kisi rag ko khol d. (uski fard l.)—To open a boil—Phore ko

6.—Tor d.; phūr d.; shaq k.; do kar d. [chirnā (usmeñ nashtar d.).

The earth was opened in many places by an earthquake—Zalzale ki wajh se zamin bahuteri jagahon par phat gayī (shaq ho-gayī).

7.—Sāf kar d.; thokaron ko haṭākar durust k. [banā d.

To open a road—Saṛak khol d.; jo kuchh thokar wagaira ho use nikākar saṛak

8.—Phailānā.

To open the hand—Hāth phailānā.

9.—Kāg yā dāt wagaira haṭākar kholnā.

To open a bottle—Botal kholnā.

10.—Shurū' k.; āgāz k.; hālāt kā ibtidāan kahā yā likhnā; ibti-

[dāan pesh k.

The Govt. Pleader *opened* the case on the part of the Crown—Wakil-i-Sarkār ne Sarkār kī jānīb se muqaddame ke ibtidāyi hā'āt bayān kiye.

11.—Kholnā; zāhir k.; fāsh k.; parda uṭhānā.

He *opened* his mind very freely—Usne apne dil kā hāl bahut hī jī khol-kar kahā.

12.—Faiyāz kar d.; sakhi banā d.

To *open* the heart—Dil ko faiyāz kar-d.

13.—Topoñ ko pahli martaba chhoṛnā.

[lagnā.

To *open* a heavy fire on the enemy—Dushman par bahut sī topoñ chhoṛne

14.—Shurū' k.; āgāz k.; jāri k.; qāim k.

To *open* a correspondence—Murāsālāt shurū' k.; khat-kitābat jāri k.—To *open* an account—Hisāb-kitāb shurū' yā qāim k.; lekha dālnā.

Open, *v. i.* 1.—Apnī tayīn khol d.; khul-jānā; judā ho-jānā; shaq ho-jānā.

The earth *opened*—Zamīn khul gayī (shaq hogayī yā phat gayī).

2.—Nazar parne lagnā; dekh parne lagnā.

The harbour *opened* to our view—Bandar ham logoñ ko nazar āne lagā.

3.—Shurū' h.; jāri h.; hone lagnā.

The sales of stock *opened* at par—Stock notes barābar par bikne lage.

Open-eyed, *a.* Jiski ānkhen khulī rahiñ; hoshyār; khabar-dār; chaukas.

Open-handed, *a.* Sakhi; faiyāz; dast-kushāda; jo dene-lene meñ khūch na rakkhe.

Open-hearted, *a.* Sāf-dil; jiske dil meñ chhakkā-panjā na ho; be-riyā; be-makr-o fireb; kushāda-dil; jaundat-i-tab' r. w. [mukhā (mūnkā).

Opening, *n.* 1.—Khulī jagah; shigāf; rauzan; sūrākh; rakhma; chhed;

2.—Ibtidā; āgāz; shurū'; namūd-i-awwal; pahla-zuhūr.

Openly, *ad.* 1.—Bār-i-ām; bar-malā; ba-tarz-i-fāsh; chhip-kar nahīn; poshida yā poshidagi meñ nahīn; kuchh parda na rakkhe; bilā-ikhfā.

[yā sūrat tabdīl kiye.

2.—Sāf-sāf; sarīhī; be makr-o-riyā; begair dil meñ kuchh rakkhe

Openness, *n.* Khulā rahuā yā khulā h.; kushādagi ikhfā talbīs-i-sūrat ibhām yā tazabzub se barāat; safāyī; sāf-dilī; i'tidāl—jaise āb-o-hawā kā.

Operate, *v. i.* 1.—Kām yā mihnāt k.; 'amal k.; jismānī quwwat kām meñ l.; kal k. zor lagānā.

2.—Munāsib jismānī tāsīr paidā k.; tabī'i yā qudratī natija paidā k.; insān ke jism par ba tarz-i-munāsib asar k.

3.—Dil par asar k.; dil par tāsīr paidā k.; muassir h.

4.—Insān ke jism par auzār (āle) ke zarī'e se 'amal-i-jarrāhī k.; chīr-phār k.; 'amal-i-jarrāhī k. [wuqū' meñ lānā.

Operate, *v. t.* 1.—Paidā k. jaiso asar; karānā; kisī natije kā bā'is h.;

2.—Kām meñ lānā yā kām meñ r.; chalānā.

To *operate* a machine—Kisī kal ko kām meñ lānā yā chalānā.

Operation, *n.* 1.—'Amal; tāsīr; zor; jism kal yā 'aql kī kār-rawāyī; nafāz.

The effects of the *operation* of a medicine on the stomach—Mī'de par kisī dawā ke 'amal k. asar.—Manual *operation*—'Amal-i-dastī; hāth k. kām.—

The *operation* of motives, reasons, or arguments, on the mind—Dil par niyat wujūh yā dalāil kī tāsīr.—Medicinal drugs of rare *operation*—Dawāen jinkā zor yā 'amal shūz (bahut kam) ho.—To come into *operation*—Nāfiz (jāri) h.

2.—Jo kuchh ho yā anjām pāye; kisī pakke mansūbe (pukhta tadbīr) kā natija; barrī yā baharī fauj ke harakāt-o-sakanāt.

3.—'Amal-i-jarrāhī; chīr-phār; hāth se khwāh kisī auzār ke zarī'e se us 'amal k. jo insān ke jism ke kisī āise hisse kī silhat ke liye

maqsūd ho jismen maraz ho khwāh woh tūt-phūt gayā ho yā haqđi waghair apnī jagah se haṭ gayī ho.

Operative, a. 1.—Jismen asar yā 'amal kī tāqat ho; jismānī yā 'aqlī quwwat ko kām men lāne w.; tā-ir paidā karne men qawī.

2.—Kār-gar; muassir; munāsib tāsir paidā k. w.; jo tāsir maqsūd ho uskā paidā k. w.; nāfiz. [shai jisse koyī natīja paidā ho.

Operator, n. 1.—'Āmil; woh shakhs yā shai jo 'amal kare; shakhs yā

2.—Hāth yā ālon ke zar'e se insān ke jism par 'amal k. w. mas-alan fassād ya'ni fasd kholne w.; chīr-phār k. w. jaise phore waghair kā; jarrāh; rag yā haqđi waghair baithāhne w.

Opinative, a. 1.—Apnī rāe par isrār ke sāth (haṭh se) qāim rahne w.; jo bāt pahle jī men samā jāe usī par arā rahne w.; haṭṭhī; khud-rāe.

2.—Jiski bunyād mahz rāe par ho; khayālī; qiyāsī; zannī.

Opinion, n. 1.—Rāe; khayāl; qiyās; tajwiz; samajh; pindār; dānist (jān yā hichār); kisi amr-i-tajwiz-talab kī nisbat rāe.

2.—Woh khayāl yā tasawwur jo dil men ashkhās yā unkī sifāt kī nisbat qāim hotā hai; tashkhis; 'umda rāe; qadr; qadr-shināsi yā qadr-dāni.

He has won golden *opinions*—Logon kī rāe uski nī-bat 'umda hai.—A good or favourable *opinion*—'Umda khayāl; kisi shakhs yā shai ko achchhā samajh-

nā yā tasawwur k.—A bad *opinion*—Burā khayāl; kisi shakhs yā shai ko achchhā na samajhnā.—A private *opinion*—Kisi kī nij kī rāe; kisi kā zāti khayāl.—However, I have no *opinion* of these things—Bahar-taqdir mujhe

3.—Mazbūt 'aqlī; mustaqil rāe yā tajwiz. (in bāton kī qadr nahīn hai. Religious *opinions*—Mazbūt mazhabī 'aqida.—Political *opinion*—Umūr-i-mulki

kī nisbat mustaqil rāe yā tajwiz.

4.—(Law) Kisi amr-i-niza'i kī nisbat kisi mujawwiz kī tajwiz.

Opinionate, a. Kaṭṭar; jo apnī rāe ko na chhore; jo apnī hī tajwiz

Opinionated, a. par sūbit-qadmi se yā nā-munāsib tariq par qāim rahe; haṭṭhī; jo apnī samajh par takiya kiye rahe (arā rahe).

Opinionative, a. Apnī rāe par isrār i-nāwājib k. w.; jo pahle se qāim kī huyī rāe ko na chhore; haṭṭhī; khud-rāe.

Opponent, a. 1.—Mukhālafat par mālī; mukhālīf; khilāf; zidd; mutazād.

2.—Sāmne (muqābil men) wāqī; sāmne yā muqābale men.

Opponent, n. 1.—Mukhālafat k. w.; mukhālīf; dushman; bagī; harif.

2.—Zabāni bahs yā munāzare men i'tirāz k. w.; fariq-i-mukhālīf; fariq-i-sānī.

Opportune, a. Waqt-i-munāsib par maujūd; mauqā'-i-munāsib par khwāh zarūrat ke waqt muhaiyā yā phir zuhūr men āne w.; mauq'e kā;

bar-waqt; munāsib; shāista; jaisā chāhiye waisā. [chāhiye usī waqt.

Opportunely, ad. Mauq'e par; waqt-i-munāsib par; 'uin waqt par; jis waqt

Opportunity, n. 1.—Munāsib yā subhite kā waqt; waqt jo kām nikālne ke liye achchhā ho; achchhā waqt aur dūsrī achchhī bāten; mauqā'; mahal; subhītā; gawā; ausar; fursat.

A wise man will make more *opportunities* than he finds—'Aql-mand ko jitne mauq'e hāth āte hain unse ziyāda mauq'e woh khud nikāl letā hai.—Neglect

no *opportunity* of doing good—Neki kā koyī mauqā' hāth se na jāne do; jabbi ho sako tabbi neki karo. [ārām ho.

2.—Munāsib zar'a; aisā wasila jisse suhulat ho; aisī tadbīr jisse

I had no *opportunity* to send the letter—Us khat ke bhejne kā mujhe koyī

munāsib zarī'a na thā.—*Opportunities* rarely occur, or frequently offer—

Mauqe' (achhehhe zarī'e) shūz milte yā aksar pesh āte haiñ,

Oppose, v. t. 1.—Muqābil meñ r.; ham-palla yā ham-waq'at karke tāsir ke rokne yā zāil karne ke liye kisi dūsre ke muqābale meñ r.

To *oppose* one argument to another—Ek bahs dūsri bahs ke muqābil pesh k. tāki bahs-i-mukhālīf rad ho-jāe.—I may, without presumption, *oppose* my single opinion to his.—*Locke*—Main bilā takabbur mahz apnī rāe ko uskī rāe ke muqābil kar saktī hūñ.

☞ With a direct or indirect object.

2.—Mukhālāfat k.; fauj bahs yā dūsri sabiloñ se roknā; muqābala k.; muzāhamat k.; ta'arruz k.; i'tirāz k.; 'uzr k.; āf d.; rok d.; mānī' h.

☞ With a direct object.

The army *opposed* the progress of the enemy, but without success—Fauj ne dushman ko āge barhne se rokā par kāmyābī na huyī.—Several members strenuously *opposed* the bill, but it passed—Kai meinbarōñ ne us musawwada-i-qānūn kī nisbat ahiddat se mukhālāfat kī par woh manzūr hogayā.

3.—Roknā; is tarah roknā ki rukāwat ho-jāe.

The army was not able to *oppose* the progress of the enemy—Dushman ko āge barhne se woh fauj is tarah rok na sakī ki wāqī' i rukāwat ho-jāe.—I am too weak to *oppose* your cunning. *Shak.*—Main i-qadar kamzor hūñ kī tumbhāri chālāki mero roke ruk nahīñ saktī.

4.—Kisi ke sāmne r.; kisi ke muqābil (muqābale meñ) r. [khālāfat k.

Oppose, v. i. Munāzare (zabānī bahs) meñ kisi kī nisbat i'tirāz yā mu-
Opposer, n. Muqābala k. w.; farīq-i-mukhālīf; farīq-i-sānī; usūl munā-
zare yā bahs meñ khilāf; mukhālīf yā mukhālāfat k. w.; harīf.

Opposite, a. 1.—Dūsre ke muqābil wāqī'; sāmne kharā yā wāqī'; dū-
ba-dū; sāmne; āge; jiskā munh dūsre ke sāmne ho; mahāzī.

☞ Often with *to*.

He has a house *opposite* to the church—Girjā ke sāmne (usko muqābil yā ma-
hāzī) uskā ek makān hai.—Rāmānagar lies on the *opposite* side of the Gan-
ges.—Rāmānagar dārā-i-Gang ke mahāzī (sāmne) wāqī' hai. [w.; ultā.

2.—Mukhālīf; mutazād; bar-'aks; dūsre se kuchh munāsabat na r.

☞ "Usually with *to*; applied to effects or tendencies, to signification,
feeling, and the like." *Webster*.

3.—Khilāf; mutazād; bar-'aks.

[kalimāt-i-mutazād.

Words of *opposite* significations—Alfāz jinke ma'nī bāham mukhālīf hōñ;

Opposite, n. 1.—Muzāhamat yā mukhālāfat k. w.; muqābala k. w.; harīf;

2.—Amr-i-mukhālīf; woh bāt jo kisi dūsri bāt ke khilāf ho. [dushman.

Oppositely, ad. 1.—Sāmne; ek dūsre ke muqābil.

2.—Ultā; mukhālīf; ek dūsre ke khilāf.

Opposition, n. 1.—Kisi dūsre ke muqābil (muqābale meñ) wāqī' h.; kisi
dūsre ke sāmne yā mahāzī kharā rahnā.

The *opposition* of two buildings—Do 'imāratoñ kī ek dūsre ke mahāze (muqābil
yā sāmne) h. [fat; i'tirāz; tardīd.

2.—Ikhtilāf; rokne bāz rakhne yā zāil karne kī koshish; mukhāla-

He makes *opposition* to the measure—Usko us tajwiz kī nisbat ikhtilāf hai.

The bill passed without *opposition*—Woh musawwada-i-qānūn bilā-ta'arruz
manzūr hogayā.—Will any *opposition* be made to the suit?—Kyā us nālīsh

3.—Sadd-i-rāh; rukāwat.

[kī tardīd (jawāb-dihī) hogī?

The river meets with no *opposition* in its course to the ocean—Woh daryā be rukāwat bahkar samundar meñ mil jātā hai.

4.—Muqābala; muqāwamat; rok-ṭok.

The *opposition* of enemies—Dushmanōū kā muqābala.

5.—Ikhtilāf; usūl meñ ikhtilāf (tanāquz yā takhāluf); bar-gashtagī. The *opposition* of the heart to the laws of God—Qawānu-i-rabbāni se dil ki

6.—Naf'-nuqsān tajwīz yā irāde meñ ikhtilāf. [bar-gashtagī.

The two parties are in *opposition* to each other—Fariqain meñ bāham ikhtilāf hai. [kā h.

7.—Ma'nī mafhūm yā matlab meñ ikhtilāf; ma'nī kā tarah tarah. One term used in *opposition* to another—Ek lafz jiskā isti'māl dūse ke khilāf ho.

8.—Tanāquz; gair-munāsabat; ikhtilāf; tardid.

9.—Muḫhālifu ki majmū'i jam'i'at; jumla muḫhālifu; Inglisṭān meñ Pārliment ke woh arākin jo wuzarā ke khilāf hoñ

Oppress, v. t. 1.—Dabā d.; sakhti be-rahmī yā be-insāfi se dabānā; zer-dast k.; aisi bātoñ kā bojh ḍālnā jo khilāf-i-'aql hoñ; nā-munāsabat sakhti yā shiddat se pesh ānā (bartāw yā sulūk k.;) jaur-o-jafā yā zulm k.; majbūr k.; tang k.; izā d.; satānā; ta'addī k.

To *oppress* a nation with taxes—Kisi qaum ko nā-munāsib mahsūloñ se tang k.

2.—Maglūb k.; kisi chiz ke bojh se dabā d.; zer k.

To be *oppressed* with grief—Ranj ke galabe se dab uṭhnā; ranj se dab uṭhnā.

3.—Girāñ-bār h. yā guzarñā; kisi shai par bojh ki tarah paṛnā. [hai.

Excess of food *oppresses* the stomach—Gizā ki ziyādati mi'de ko girāñ-bār hoti

Oppressed, a. 1.—Maglūb k.; jaur-rasida; jafā-kashida; sitam-rasida; dabā yā dabā huā; bojhā huā; maglūb; kisi qahr meñ paṛā huā.

Oppression, n. 1.—Dabānā; zer k.; nā-munāsib taklif bojh yā mihnāt ḍālnā; bejā nuqsān k.; zulm; tashaddud; be-rahmī; jaur-o-jafā; sitam; kḥirāj yā kḥidmat kā nā-munāsib bojh ḍālnā.

2.—Taklif; mazlūm yā maglūb hone ki hālat.

3.—Woh shai jiskā bojh paṛe; sakhti; be-insāfi; be-rahmī; shiddat yā tashaddud. [māñdagī.

4.—Jism yā dil par bojh; pazhmurdagī; girāñ; āskat; kāhili; **Oppressive, a.** 1.—Nihāyat hī girāñ-bār; jiskā bojh munāsib tariq par

uṭh na sake; nihāyat hī shadid yā sakht; itnā sakht ki insāfan wājib *Oppressive taxes*—Aise mahsūl jo bahut hī girāñ-bār hoñ. [ua ho.

2.—Jo zulm ki niyat se ho; zālīmāna; jābirāna.

Oppressive commands—Jābirāna alikān. [shadid; sakht.

3.—Bhārī; girāñ-bār; apne bojh se dabā d. w.; nihāyat darje kā

Oppressive grief—Sakht yā shadid mātām kḥwāl ranj.

Oppressor, n. Zulm karne yā dabāne w.; jo dūstroñ par gair-wājib bojh ḍile; zālīm; sitamgar yā sitam-gār; jafā-kār; jafā-pesha; bid'ati; jābir; zabar-dast; mardum-āzār.

Opprobrious, a. 1.—Jisse malāmat yā ihānat zābir ho; malāmatī aur tabqiri; zalil aur fuḥsh; dushnām-āmez; jismeñ gāliyañ mili hoñ; kḥarāb; zabūn; saqt; fuḥsh tamaskḥur se bharā huā.

Opprobrious language—'Ibārat jisse malāmat yā ihānat zābir ho; fuḥsh yā kḥarāb 'ibārat.—*Opprobrious words*—Zalil aur fuḥsh kalimāt; zabūn bāteñ.

2.—Badnām; ruswā; haqir; makrūh; bad; burā.

An *opprobrious name*—Badnām nām; nām jiski ruswāyī ho.

Opprobrium, n. Ihānat yā hiqārat se mili huyī malāmat yā sarzanish; ruswāyī; bad-nāmī; be-ābrīyī.

Option, n. 1.—Pasand karne kâ ikhtiyār; pasand yā intikḥāb kâ istih-gāq; pasand; intikḥāb; tarjih (ek ko dūsre se acchebhā samajhnā).

We leave this to your own *option*—Yah bāt ham-log tumhārī hī pasand par chhor dete haiñ (is amr kī nisbat tumko ikhtiyār hai jaisā chāho waisā karo).

2.—Chāhnā yā chāh; khwāhish.

“*Option* is liberty to choose, and has respect to freedom from external constraint in the act of choosing; *choice* is an act of the will itself. We leave a thing to a man's *option*, and he makes his *choice*.” *Webster*.

Optional, a. 1.—Kisī kī khwāhish yā pasand par mauqūf (munhasir yā chhūṭā huā); tarjih dene par mauqūf; ikhtiyārī; kisī kī khwāhish yā pasand ke mutābiq h. w.; kisī ke chāhne yā na chāhne par chhūṭā huā.

It is *optional* with you to go or stay—Jānā yā thāhnā tumhāre liye ikhtiyārī hai (chāho tum jāo chāho na jāo).

2.—Jisko rū se kisī amr kâ ikhtiyār hāsīl ho; jisko mutābiq pasand yā nā-pasand kâ ikhtiyār ho; kisī bāt ko dūsre kī pasand par chhor d. w.; ikhtiyārī.

The order for the witness's attendance was *optional*—Us hukm ke rū se gawāh ko ikhtiyār thā ki hāzir ho yā na ho.—Registrations of documents are either *optional* or compulsory—Dastāwezon kī rajistārī yā to ikhtiyārī hotī hai

Opulence, n. Daulat; māl; hashmat; dhan; tawangārī. [yā kizimī.

Opulent, a. Jiske pās barī mu'ishat yā jāedād ho; daulat-mand; māl-dār; tawangār.

Or, conj. Is lafz se yah samjhā jātā hai ki do bāton ke darmiyān karne wāle ko ikhtiyār hai ki chāhe ek kare yā dūsre par donoñ nahīñ.

You may read or write—Tum ko ikhtiyār hai ki parho yā likho; chāho parho

It corresponds to *either*. [chāho likho.

Oral, a. Muñh se kahī huyī; malfūzī; likhī (tahrirī) nahīñ; zabānī; lisānī; taqrirī.

Oral traditions—Zabānī rawāyateñ; rawāyāt-i-tahrirī nahīñ.—*Oral testimony*—Shahādāt-i-zabānī (lisānī yā tahrirī nahīñ). [bol-kar.

Orally, ad. Zabānī; likh-kar nahīñ; tahrir ke zarī'e se nahīñ; muñh se;

Oration, n. Woh taqrir jo khush-bayānī ke sāth kisī khās mauq'e masalan kisī mutawaffā kī tajhiz-o-takfin khwāh kisī sāl-girah yā isī qism ke aur mauq'oñ par kī jāe; khush-taqrirī ke sāth wa'z yā bayān.

“Distinguished from an argument or plea delivered in court, from a speech made off-hand, &c.” *Webster*.

Orator, n. 1.—Woh shakhs jo kisī khās mauq'e par kisī bare sānīhe kī kaifiyat 'awām ke rū-ba-barū khūb shadd-o-mud ke sāth (barhā ke yā dhūm-dhām se) bayān kare.

2.—Woh shakhs jo bār-i-'ām fasāhat-o-balāgat se taqrir kare; woh shakhs jo 'awām ke rū-ba-rū khush-bayānī ke liye mashhūr ho; sakhuu-pardāz; muqarrir; jiskā laqlaqa khūb durust ho; khush-bayān yā khush-taqrir. [bārī.

Orchard, n. Bāg; mewa-bāg; jis bāg meñ khās-kar phaldār darakht hoñ;

Ordeal, n. 1.—Kisī shakhs kī mujrimī yā be-gunāhī kī tanqīh kā qadīm tarīq. [ke sāth (khūb thoñk-bajākar) jāñch-partāl.

2.—Sakht imtihān; āzmāish jismeñ sakhti dekhlayī jāe; barī sihat

Order, n. 1.—Chizon kī bā-qā'ida yā silsila-wār tartīb; tartīb; nazm; kisī shai kā qā'ide ke mutābiq yā ba-tarz-i-mu'aiyan paiham rakkhā-

A word of *extensive application*. [jānā.

The *order of troops*—Sipāhiyōn ki saf-bandī.—The *order of books* in a library—Kutub-ḵhāne meḥ kitābōn ki tartīb.—Good *order* is the foundation of all good things—Burke.—Sab aḥchhi bātoṇ ki bunyād husn-i-intizām hai.

2.—Durustī; munāsib hālat; ma'mulī hālat; woh hālat jo bonī chāhiye; munāsib sūrat.

The muskets are all in good *order*—Sab bandūqēn aḥchhi hālat meḥ (durust) haiṇ.—The bodily organs are in *order*—Jismāni quwwateṇ aḥchhi hālat meḥ haiṇ ya'ni koyi maraz wagaira lāhiq nahiṇ hai.

3.—Munāzare ke qā'ida-i-mustamirra ke mutābiq us amr par sābit-qadam rahnā jiskī bahs pesh ho.

The member is not in *order*—Woh member qā'ide ke mutābiq amr-i-nizā'i par sābit-qadam nahiṇ hai (usko chhō kar dūsi bā: par bahs kar rahā hai).

4.—Kārawāyī kā ma'mulī (mu'ayan yā baṇdhā huā) tariq.

The motion is not in *order*—Yah tahrīk qā'ide ke mutābiq nahiṇ hai.

5.—Nizām; silsila; kārawāyī yā 'amal kā mustaqil tariq.

This is against the natural *order of things*—Yah bāt nizām-i-qudratī ke ḵhilāf hai.—It could not occur in the *order of nature*—Qudratī silsile ke lihāz se is bāt kā wuqū' nahiṇ ho-saktā thā.

6.—Hukm; farmān; irshād; hākim ki (hākimāna) hidāyat

The magistrate has made an *order* to arrest the murderer—Majistret ne us ḵhūnī ki giriftārī kā hukm diyā hai.—The general gave *orders* to march—Jarnail sāhib ne kūch kā hukm diyā.

7.—Jiske rū se kārawāyī kā koyī tariq muqarrar kiyā jāe; nazm-o-nasq kā qā'ida; qā'ida jo nāfiz yā qāim ho; qā'ida; zābita; sarishta; qānūn; usūl.

The rules and *orders of a legislative house*—Majmā-i-wazī'ān-i-qawānīn ke [qawā'id-o-zawābit.

8.—Intizām; band-o-bast.

The meeting was turbulent; it was impossible to keep *order*—Woh majma' haṅgāma-ḵhez thā libāzā band-o-bast (intizām) kā qāim r. mumkin na thā.

9.—Chizoṇ ke ḵharīd karne yā māl ke baham pahuṇchāne kā hukm; farmāish; rupaye dene kā tahrīrī hukm.

10.—Darja; rutba; tabqa; qism; guroh; jamā'at.

The higher or lower *orders of society*—Darja-i-'ālā yā adnā ke log; bare yā chhōṭe log; sharif yā razil log.—The *order of nobles*—Amīroṇ kā tabqa.—

Military *orders*—Ahl-i-saif (jangī logoṇ) kā darja yā unki jamā'at.

11.—Mazhabī jamā'at; mazhabī firqa yā guroh; mazhabī silsila; panth; kisi ḵhās 'uqūde ke log. [gurū; swāmī; āchārī; pīr; murshid; hādī.

The head of a religious *order*—Kisi mazhabī firqe yā guroh kā afsar; mahant;

12.—Zarūrī tadbīr; zarūrī ihtiyāt; fikr.

Take *order* for the safety of the soldiers—Sipāhiyōn ki hifāzat ki tadbīr karō.

General *orders*—Jarnailī hukm; woh hukm jo fauji afsar-i-'ālā ki taraf se fauj ke logoṇ ke nām jāri hote haiṇ.—In *order*—Ba-garaz; garaz se; maqsad se; kisi bāt ke anjām ke liye; tāki koyī amr ho.—Order of the day—Woh kām jo majma'-i-wazī'ān-i-qawānīn meḥ kisi ḵhās roz ke liye silsilawār muqarrar kiye jāte haiṇ.

Order, v. l. 1.—Tartīb d.; murattab k.; tartīb yā silsile se r.; qā'ide ke mutābiq durust kar-d.; silsila-wār yā kisi ḵhās maqsad ke liye durust k.; sudhārnā; intizām-o-insirām ke liye bā-qā'ida kar-d.

To *order* domestic affairs with prudence.—Ghar ke kāmōn ko 'aql-mandī se su-

2.—Kisi ko koyī hukm d.; irshād k.; farmānā; hidāyat k. [dhārnā.

3.—Mazhabī silsile meñ dākhlil k.; pādīrī banānā.

4.—Ihtimām k.; chulānā; baud-o-bast k.; intizām k.

Order, *v. i.* Hukm d.; irshād k. [darham-barham.

Orderless, *a.* Be-tartīb; gair-murattab; be-qā'ida; qā'ide ke k̄bilāf;

Orderly, *a.* 1.—Tartīb se; qā'ide ke mutābiq; bā-qā'ida; silsila-wār.

2.—Intizām yā qā'ide kā lihāz r. w.

3.—Jo dhūm-dhām na kare; jo chup-chāp rahe; jo thekāne se rahe; ihāte se torā-kar nikal na jāne w.

Orderly children—Laṛke jo dhūm-dhām na machāyeñ (chup-chāp raheñ).—

Orderly cattle—Maweshī jo torā-kar apnī jagah se chale na jāyā karōñ.

4.—Jo husn-uslūbī se ho; jo 'umda tartīb silsila yā qā'ide se ho; jismeñ intizām aur qā'ide kā lihāz rahe; jismeñ shor-sharāba yā bad-nazmī ho. [qā'ida; barābar; thekāne se.

Orderly, *ad.* Qā'ide se; jo silsila muqarrar ho uske mutābiq; bā-

An *orderly* march—Kūch jo intizām aur qā'ide se ho.

Ordinal, *a.* Jo tartīb yā silsila-i-mu'aiyan batlāye. [tiarā] wagaira.

Ordinal numbers—Ā'dād-i-sifātī jaise awwal duwvum siwum (pahlā dūsarā

Ordinance, *n.* Qā'ida jo hākim kī taraf se muqarrar kiyā jāo; kār-rawāyī kā dawāmi qā'ida; āyīn; qānūn; hukm; fatwā.

Ordinarily, *ad.* Qā'ida-i-mu'aiyana ke mutābiq; zābita-i-mu'aiyan ke rū se; 'umūman; aksar; beshtar; bahuterī hālatoñ meñ.

Ordinary, *a.* 1.—Jo qā'ida-i-mustamirra ke mutābiq ho; silsila-wār; ma'mūlī; 'ām; dastūr ke mutābiq; rasmi; rāij; murawwaj.

The *ordinary* forms of law or justice—Āyīn yā inṣāf ke ma'mūlī zawābit.

2.—Ma'mūlī darje kā; buzurg yā mumtāz nahīñ; 'umdagī meñ dūsroñ se barh-kar. [barh-kar hoñ

Men of *ordinary* judgment—'Ām tamiz ke log; log jo samajh meñ dūsroñ se

3.—Ma'mūlī; rasmi.

Ordinary conversation—Ma'mūlī bātchit.

4.—Adnā; jismeñ 'umdagī kam ho.

That is an *ordinary* book—Woh to ek adnā kitāb hai.

5.—Khūb-sūrat khūb-rū jamil yā hasīn nahīñ; dekhna'k nahīñ; sāda; be-namak; be-raunaq; jismeñ zāhiri husn na ho; kam-rū.

An *ordinary* woman—'Aurat jo hasīn na ho; kām-ru 'aurat.—An *ordinary* face

—Chihra jispar namak (raunaq āb yā husn) na ho.—*Ordinary* original

jurisdiction (Law)—Samā'at-i-ibtidāyī kā woh ikhtiyar jo kisi 'adūlat ko fi-nafsihi hāsil ho aur 'arizi taur par 'atā na huā ho.

Ordinary, *n.* 1.—(Law) Woh hākim jisko ibtidāyī muqaddamāt kī samā'at kā ikhtiyār istihqāq ke rū se hāsil ho na ba-zarī'a-i-tafwiz.

2.—Woh shai jo 'umūman musta'mal ho (kāmi meñ ātī ho).

3.—Woh makān juhāñ pūre khāne kī qinut kisi sharh-i-mu'aiyan ke mutābiq li-jātī ho ya'nī khāne ke har ek shai kī qimat khāne wāle ko judī judī denī na pare; woh khāne kī chizeñ jo is qism ke kār-khāne meñ miltī haiñ.

In *ordinary*—Wāqī'i aur hamesha kām k. w.; auqāt-i-mu'aiyan par hūzīr rah kar kām k. w.—A physician in *ordinary*—Woh tabib jo kisi amir ke pās

hamesha yā auqāt-i-mu'aiyan par hūzīr rah-kar 'ilāj wagaira kiyā kare.—An

embassador in *ordinary*—Woh kafir jo kisi mulk-i-gair ke bādshāh ko huzūr

ORE TENUS, [Lat.] Zabānī; lisānī.

[hamesha hūzīr rahe.

Organ, n. 1.—Woh āla yā zarī'a jisse koyī kār-i-āham ho yā maqsad-i-āzim hāsil ho khusūsan kisi jāndūr kā woh khilqī hissa jisse koyī nisā khās kām ho jo us jāndār ki zindāgi yā tādūrusti ke qāim rahne ke liye zarūr ho; quwwat.

The tongue is the *organ* of speech—Zabān āla-i-kalām hai.—The muscles are the *organs* of motion—Paṭṭhe ālāt-i-harakat hai; ā'sāb ke zarī'e se harakat hoti hai.

[bat wagairā) kā zarī'a.

2.—Do shakhsōn yā jamā'atōn ke darmiyān murāsālāt (khat-kitā-

3.—Arganūn yā argan; ek nihāyat khush-āwāz (surilā) bāja.

Organize, v. t. 1.—Munāsib quwwatōn se tarkib d.; munāsib quwwatōn d.; is tarah banānā ki ek juz dūstre juz ke sāth 'amal kar-sake.

2.—Munāsib hissōn par taqsim karke har ek ke hasb-i-hāl ahl-kār mūqarrar k. tāki kul ki kār-rawāyī bataur ek majmū'i jamā'at ke To *organize* a party—Qā'idē yā silsile se ek guroh yā jamā'at qāim k. [ho-sake.

☞ "Applied to products of the human intellect, or to human institutions, as a science, a government, an army, and the like." Webster.

Orient, a. 1.—Namūd h. w.; nikalne w.; bar-āmad h. w. jaise sūraj.

2.—Mashriqī; sharqī; pūrbi.

3.—Chamkila; durakhshān; ābdār; chamaktā huā; jagjagātā huā; nihāyat 'umda; ā'lā qism k.; kāmīl; pūrā.

Pearls round and *orient*—Gol aur ābdār moti.

Orient, n. 1.—Ufuq kā woh hissa jahān subh ko sūraj pahle namūd hotā hai; pūrāb; mashriq yā sharq. [the; shāistagi ki ibtidāyī jagah.

2.—Asia ke mulk; woh maqām jahān awāil meṅ log mubazzab

Oriental, a. 1.—Sharqī; mashriqī; pūrbi; pūrāb kā.

☞ Opposed to *occidental* or *western*.

2.—Pūrāb se nikalne w.; pūrāb meṅ wāqī'.

[i-sharq.

Oriental, n. Duniyā ke kisi pūrbi (sharqī) hisse kā rahne w.; mutawattin-

Orientalist, n. 1.—Duniyā ke sharqī hissōn kā bāshinda; pūrāb kā rahne w.

2.—Woh shakhs jo pūrāb (Asia ke mulkōn) ki zabāneṅ aur wahān kā 'ilm-i-adab khūb jāntā ho.

Orifice, n. Kisi nāl yā dūstre jauf kā muṅh yā sūrākh; muṅh; sūrākh.

The *orifice* of a wound—Zakhm kā muṅh; dahan-i-zakhm.—The *orifice* of an artery—Shiryān kā muṅh.

[ish; āgāz; shurū'.

Origin, n. 1.—Kisi shai kā wujūd-i-awwal (uski ibtidā); masdar; paidā-

2.—Woh shai jisse koyī dūsrī shai ibtidāan nikle; chashma yā sarchashma; bā'is; sabab; bunyād; jisse kisi shai kā wujūd yā āgāz ho; jar; nasl; nizhād; asliyat; nasab.

Original, n. Woh shai jo apnī ham-qism chīzōn se muqaddam ho; pahlī part; woh shai jisse koyī naql yā tarjama murattab ho yā jiski shabih qalam chhāpe yā dūsrī sabl se banāyī jāe; asl; musawwada.

The translation is not equal to the *original*—Tarjama asl ke barābar nahīn hai.—If the *original* can not be produced, an authenticated copy will be allowed—Agar asl kāgāz (woh kāgāz jo ibtidāan murattab huā ho) pesh nahīn ho-saktā to naql-i-musaddaqa manzūr ki-jāegī.

Original, a. 1.—Silsile yā tartib meṅ sab se muqaddam; auroṅ se pahle; ibtidāyī; awwalīn; aslī; shurū' ki.

[qawānīn.

The *original* laws of a country—Kisi mulk ke ibtidāyī (aslī yā aab se pahle ke)

2.—Jiskā tarjama na huā ho; jise musannif kām meṅ lāyā ho;

Said of a language.

[musta'mala-i-musaunif.

The *original* text of Manū — Manū ki asli 'ibārat ya'nī uskā tarjama nahīn.

3.—Jismēn naye naye khayālāt ke ijād karne ki quwwat ho;

An *original* genius — Aisi zihānat jo naye khayālāt paidā kar-sake. [mukhtari.

Originality, *n.* Asl yā muqaddam h.; asliyat yā taqaddum.

Originally, *ad.* 1.—Shurū' se; ibtidā se; fi-aslihi.

2.—Pahle; pahle-pahal; ibtidāan; shurū' meñ.

3.—Musannif-i-awwal ki taraf se; banāne ke waqt.

A book *originally* written by another hand — Kitāb jise uske banne hi ke waqt dūre shakhs ne likhī ho ya'nī jise musannif ne apne hāth se na likhī ho.

Originate, *v. t.* Kisī shai ki bunyād dālnā (usko shurū' k.); bastī meñ lānā; wujūd d. yā wujūd meñ lānā; binā paidā k.; ibtidāan paidā k.; zuhūr meñ lānā yā karānā. [bunyād parnā; nikalnā.

Originate, *v. i.* Hastī meñ ānā; wujūd pakarnā; shurū' h.; hone lagnā;

The scheme *originated* with the magistrate — Us tajwiz ki bunyād sāhib-i-majistret se parī.—It *originated* in pure benevolence — Uski ibtidā mahz khair-khawāṣṣa huyī. [bunyād dālna w.

Originator, *n.* Bānī; bānī-mabānī; bādī; shurū k.-w.; ibtidā karne yā

ORIGO M.LLI, (Lat.) Badī ki jar; kisī burāyī ki bunyād; binā-i-fasād.

Ornament, *n.* Ārāish ki chiz; jisse zebāish yā husn ki taraqqī ho; ārāish; sajawāt; woh chiz jiske bā'is se dūsrī chiz dekhne meñ ziyāda khūb-sūrat ma'lūm ho yā jisko usse zinat ho; zewar; gahnā.

The ornaments of the legs — Woh chizeñ jo paioñ meñ zinat ke liye pahni jāti hūñ masalan karē chhore pāzeb wagaira; pair meñ pahinne ke zewarāt (gahne).

 Jewels are ornaments of dress in which the *precious stones* form

Ornament, *v. t.* Ārāsta k.; ārāish d.; sajunā; sañwārnā. [a principal part.

Ornamental, *a.* Muzaiyib; ārāish-dih; jisse khūb-sūrtī barh-jāe; jisse ārāish ho; khush-numā; zeb-dih; zinat-bakhs; sajawāt ke liye.

Orphan, *n.* Woh larḳā jiske bāp aur māñ donoñ margaye hoñ; yatīm; be-mādar-o-pidar; be māñ-bāp kā; be bāp kā yā be māñ kā.

Orphan, *a.* Wālidain se mahrūm kiyā gayā; yatīmāna.

Orphan, *v. t.* Yatīm banānā; be bāp-māñ kā kar-d.

Orphanage, *n.* Yatīmī; yatīm hone ki hālat.

Orthodox, *n.* Mazhabī 'uqide meñ pakkā; mazhabī kitāboñ ke aslī usūl par i'tiqād r.-w.; dīn-dār; imāndār; apne mazhab kā barā pā-band (nihāyat mu'taqid); kāfir mulkīd yā nāstik nahīn.

An *orthodox* Hindū — Pakkā Hindū; mazhab-i-Hindū kā nihāyat pā-band.—

An *orthodox* Mussulman — Dīn-i-Islām meñ pakkā; Muslim.—An *orthodox* Christian — Dīn-i-'Isawī kā pakkā mu'taqid.

Oscillate, *v. i.* Āge-pīchhe jumbish k.; jhūlnā; hudūd-i-mu'aiyana ke andar tabdīl yā kam-o-besh h. [gayā yā zābir kiyā huā.

Ostensible, *a.* Jo dekh parē; zāhirī; numāyūñ; dekhlayā bayān kiyā

An *ostensible* reason — Wajh-i-zāhirī; zāhirī sabab. [meñ.

Ostensibly, *ad.* Ba-asbāb-i-zāhir; zāhir meñ; dekhne meñ; bādiu-n-nazar

Ostentation, *n.* Behūda suzūl yā lagw numāish; fukhr ki rāh se kisī shai ki numāish; kisī shai kā is garaz se dekhlanā ki dekhne-wāle ta'rīf yā khushāmad karēñ; ṭim-ṭim; namūd; numāish.

Ostentatious, *a.* Barī numāish kā shāiq; numāish kā itnā mushtāq ki logoñ ko burā ma'lūm de; khud-sanā; khud-farosh; jisse numāish yā khud-sanāyī pāyī jāe.

Other, pron. and a. l.—Jis shai kī sarāhat ho-chukī ho usse mukhtalif; ek hī nahīn; yaksān nahīn; ham-shakl nahīn; ek qism kā nahīn; zāid; minjumla do ke dūsrā; digar; gair; dūsrā.

2.—Yah nahīn balki uske khilāf; sāmnē yā uske muqābil.

The other side of a river—Daryā kī samt-i-muqābil; daryā ke is pār nahīn balki uspār.—*The other day*—Kisi guzre zamāne meñ jo ba'id na ho par is bāt kā thekānā na ho ki woh kab guzar gayā; bahut 'arsa nahīn guzrā; thore din huye; do ek din huye.

Otherwise, ad. Ba-tarz-i-digar; aur tarah par; aur hālatoñ meñ; dūsrī sūrat-oñ meñ; aur bātoñ meñ; aur umūr meñ; warna; wagar na; wa-illā; nahīn to. [chāhiye; zarūrī yā wājib hai.

Ought, v. imp.; pp. or auxiliary, Munāsib hai; laiq yā shāyān hai; Oust, v. t. Be-daḥl k.; nikāl d.; kisi kā qabza uṭhā d.

Ouster, n. Be-daḥlī; iḥhrāj; qabze kā le l. (usse mahrum kar-d.).

Out, ad. l.—[Opposed to *in* or *within*] Bāhar; berūn; bāharī taraf; andar yā bhitār nahīn; kisi ghiri huyī jagah yā hadd-i-mu'aiyan ke bāhar. Yah lafz bahut se khās khās ma'nōñ meñ isti'māl kiyā jātā hai jaisā zail se sābit hotā hai :—

(a) Bāhar; ghar par nahīn; makān par nahīn.—*The master of the house is out*—Sāhib-i-ḥāna ghar par nahīn haiñ (bāhar gaye haiñ). (b) Khul jāne yā fāsh hone kī hālat meñ.—*The secret is out*—Woh bhiḍ khul gayā (zāhir yā fāsh ho gayā). (c) Maḥfī nahīn; poshida yā chhipā nahīn; parde meñ nahīn. (d) Bujhā; gul; jaltā nahīn; raushan nahīn.—*The fire is out*—Ag bujh gayā.—*The candle is out*—Chirāg gul ho-gayā. (e) Kharch yā khālī ho-jānā; chuk jānā.—*The wine is out*—Sharāb kharch ho gayī. (f) Kisi shai kā na rahu.—*We are out of bread corn*—Ham logoñ ke pās rotī banāne kā galla nahīn hai. (g) Muhtājī meñ; maqrūz; kharch kiye huye; kamī meñ; nuqsān uṭhāye huye; gūṭe meñ.—*He was out of pocket*—Uskā jeb khālī thā (uske pās jo kuchh thā woh kharch ho-gayā thā)—*He was out fifty rupees*—Woh pachās rupaye qarz rakhatī thā.—(h) 'Uḥde par māmūr nahīn; bekār; kām se nahīn; kām se lagā nahīn.—*I care not who is in or who is out*—Mujhe iski parwāh nahīn hai ki kaun bā-kār hai yā kaun be-kār ('uḥde par māmūr hai yā gair-māmūr).—*He is out of business*—Woh bekār hai (uskā kām band hai).—(i) Bāhar; ghar par nahīn; kisi jalse tamāshe yā numāish waghaira meñ.—*He was not out to-day*—Woh āj ghar se bāhar na niklā ya'nī asīr-o-tamāshe waghaira ke liye nahīn na gayā.—*The man was out in a frolic last night*—Woh shā-kha kal rāt ko nahīn bāhar gāne-bājāne meñ sharik thā.—(j) Ākhir-tak; bi-l-kul; tamām-tar; tamām 'arse meñ.—*To sleep out the whole morning*—Subh kī sarā waqt so ke bitāñ.—*Hear me out*—Merī bāt ākhir tak (kul) sun lo.—(k) Khul ke; qahqaha mār-ke; be-tahāsha; jī khol-kar; bilū rukūwat; khilkhilāke; is tarah ki sunāyi de; durāḥshāsū; chamācham; khūb.—*To laugh out*—Qahqaha mār-ke bahānā; khilkhilā uṭhnā.—*To shine out*—Chamācham chamaknā.—(l) Mālik ke pās (qabze yā hāth meñ) nahīn.—*The land is out upon a lease*—Woh zamīn dūstre ke qabze meñ theke par hai.—(m) Jūnib-i-ḥatā; sāhīb nahīn; silḥat par nahīn; ohūk (ḥatā yā galatī) k. v.—*He is always out in his calculations*—Woh hamesha apne hisāb meñ galatī kar'tā hai.—(n) Hairān; pareshān; uljhan yā uljhāw meñ; ghabrahāt meñ—I

have forgot my part and I am out—Apne muta'ellig kī kām main bhūl gayā aur hairān (ghabrāyā) hūn.—(o) Panāh meñ yā sarposh ke andar nahiñ; dhaupā yā chhipā nahiñ; phate kapre pahne huye.—To be out at the knees or elbows—Ghutnoñ yā kuhniyoñ ko chhipāye na rahuñ; phate-chite kapre pahne rahuñ.—(p) Dūr; dūr ho; chālā jā; nikal jā.—Out and out—Bi-l-kul; tamāntar; be kuchh bāqī rakkhe.—Out of—Yah muhāwara ibtidā bunyād yā masdar par dalālat kartā hai ya'nī us shai par jisse koyī dūsrī shai nikle.—Plants grow out of the earth—Paudhe zamīn se nikalte haiñ.—He paid me out of his own funds—Usne apne hī sarmāye se mujhe rupaye diye.

2.—Natiñ; maūlkār; jisse wajh-i-tahrīk zarī'a yā sabab zāhir ho. A thing is done out of envy, spite, or ambition—Koyī bāt qāli kīne yā hausale 3.—Asl kī naql; kisī 'ibārat kī i'āda. [ke sabab se kī-jāti hai.

Equivalent to *from*.

To cite or copy out of Horace—Horace kī 'ibārat kī i'āda k. yā usse naql k.

4.—Kisī jagah se chale jānā; andar yā bhitār na h.

Out of the house—Makān meñ nahiñ.

5.—Chhutkārā; najāt; mukhlasi; rihāyī.

To be delivered out of afflictions—Ranjōñ se chhutkārā (najāt) pānā.

6.—Khārij yā mustasūā kiya jānā; bar-tarfi; bar-gashtagi; inhirāf; 'adam-manjūdagi yā tark.

Out of favour—Nazroñ se utrā yā girā huā; maurid-i-'itib.—Out of use—Is-timāl meñ nahiñ; matrūku-l-isti'māl.—Out of place—Be-mauqā; be-mahal; be-jā.—Out of fashion—Gair-murawwaj; jāri (rāij) nahiñ.

7.—Tark yā inhirāf; munāsibāna lihāz meñ chūk jānā.

He will not be flattered or frightened out of his duty—Woh khushāmad yā khauf kī wajh se apne farz ke anjām se na chūkegā.—He attempted to laugh men out of virtue—Woh is bāt kī koshish meñ thā ki hañs-hañs-kar logoñ ko neki se munharif karā de.

8.—Jo bāt 'ām bā-qā'ida yā munāsib ho usse inhirāf; hadd-i-munāsib se tajāwuz kar-jānā; behūdagi; khilāf-qā'idagi; be-'uwwānī; gair-munāsabat.

Out of all rule—Bi-l-kul khilāf-i-qā'ida.—He is out of order—Woh pareshān hai.

9.—Ma'mūlī yā aslī hālat par na rahnā; abtar yā be-tartīb h.

The mouth is out of taste—Muñh kī maza apnī aslī hālat par nahiñ hai; muñh bad-maza hai.—The instrument is out of tune—Woh bāja be-surā ho-gayā (uskā sur bigar gayā). [dar na h.

10.—Kisī shai ke bāhar h; kisī shai ke hudūd-i-mu'aiyan ke an-To be out of hearing—Samā'at ke bāhar h.; isqadar fāsile par h. ki bāt sun na pare.—Out of sight—Nazar ke bāhar; jise dekh na sakeñ.—Time out of mind—Zamāna jo yād na pare; itne dinōñ kī ki woh yād na āye.

11.—Ziyādati; shiddat.

Equivalent to *beyond*.

They were astonished out of measure—We had se ziyāda mutahaiyar huye.

12.—Kisī shai kī bi-l-kul nikal jānā yā kuchh bāqī na rahnā.

To be out of breath—Be-dam ho-jānā; dam kī bāqī na rahuñ.—Out of hope—Nā-ummed; yās kī hālat meñ.

Out of frame—Tartīb yā hālat-i-munāsib meñ nahiñ; darham-barham; mun-tashar; abtar; be-tartīb.—Out of hand—Faurān; h-l-saur; bilā-tawaqquf; jhatpat.—Out of one's time—Bulūg ko pahunchā; nā-bāligi jāti rahi.—Out of print—Koyī kitāb wagaira jisqadar chhapī ho uskā sab bik jāne kī

wajh se bāzār meñ na h. ya'ni kharidāri ke liye na milnā.—*Out of season*—Wagt yā fasl-i-munāsib par nahīñ; be-mausim; be-mauqa'; be-wagt; khilāf-i-mahal.—He is witty *out of season*—Uskī zarāfat khilāf-i-mahal (be-mauqa') hai.—The seed was sown *out of season*—Tukhm-rezi waqt-i-munāsib par na hui; bij be-wagt boye gaye.—*Out of sorts*—Nāsāz; 'alil; bīmār; bad-maza; munagga.—*Out of temper*—Khijlāyā; barham yā barham-mizāj; ranjida; khafā; mukaddar.—*Out of tune*—(a) Surilā nahīñ; surdār nahīñ; karāḥt; be-mel; khush-āhang nahīñ; jiski āwāz achēhī na ho.—Bells *out of tune*—Ghaṭe jinki āwāz karāḥt ho (surilā na ho). (b) Khush-dil nahīñ; barham yā barham-mizāj nahīñ; khijlāyā; jhunjhlāyā; muntashir.—He is *out of tune*—Woh khijhlāyā huā (khafā) hai; uskā mizāj barham hai.

Out-act, v. t. Ziyāda yā had se ziyāda k.; 'amal yā kām meñ barh jānā.

Out-balance, v. t. Wazn meñ barh jānā; wazu (tol) yā tāsir meñ kisī se barhkar h. [d.; kisī se barhkar qimat deue par āmāda h.

Out-bid, v. t. Ziyāda boli holnā; dūse ke muqābale meñ ziyāda qimat

Out-break, n. Ġadar; balwa; shorish; josh-o-kharosh; josh.

Out-building, n. Aslī makān (makān-i-maskūna) se 'alāhida par usīke muta'alliq dūsrā makān.

Out-cast, n. Nikālā huā; khārijī; ghar khwāh mulk se nikālā huā; jilā-watan; zalil shakhs; aubāsh; khāna-ba-dosh; mardūd.

Outcome, n. Woh bāt jo kisī dūsrī bāt se nikle yā mustambat ho; natija; maāl-i-kār. [hānk-pukār; duhāyī-tihāyī.

Outcry, n. 1.—Barā shor; baṭī chillāhat; dād-be-dād; nālā-o-faryād; 2.—Ġul-ġapārī; shor ke sāth mukhālafat yā nafrat kā izhār.

Out-do, v. t. Koyī bāt dūse se barh-kar k.; barh-jānā; sabaqat le-jānā; kisī ke kām kātūā; kisī par fuqiyat le-jānā.

Out-door, a. Ghar ke bāhar hone yā rahne w.

Out door patients—Woh mariz jo kisī shifā-khāne meñ rah-kar 'ilāj na karēn balki wahāñ se dawā lekar chale jāēn.

☞ *Opposed to in-door patients.*

Out-doors, ad. Bāhar; ghar ke bāhar; ghar ke andar nahīñ.

Outer, a. Berūni; jo bāharī taraf rahe; jagah yā mauq'e ke libāz se dūse ki nisbat dūr; khārijī; bāhārī; bāhar kā; ūparī; ūpar kā;

☞ *Opposed to inner.* [bhitar kā yā andarūni nahīñ.

The outer wall—Bāhar ki (berūni) dīwār. [jo ghar se kahīn bāhar jāe.

Out-fit, n. Safar ke liye jahāz kā sāz-o-sāmān; us shakhs kā sāz-o-sāmān

Out-grow, v. t. 1.—Kisī dūse se barh-jānā. [ki woh phir kām ki na rahe.

2.—Kisī shai ki nisbat qad-o-qāmat yā 'umr meñ isqadar barh-jānā
Children *out-grow* their garments—Larke qad-o-qāmat meñ isqadar barh jāte haiñ ki unkī poshāk phir unke kām ki nahīñ rahtī (be-kār ho-jātī hai).—Men *out-grow* their usefulness—Mard isqadar musin ho-jāte haiñ ki we phir kār-āmad nahīñ ho-sakte. [chhotī 'imārat.

Onthouse, n. Sadr makān se thore hī fāsile par koyī chhotā makān yā

Outlast, v. t. Dūse ki nisbat ziyāda (ziyāda dinon tak) thāharnā yā chalnā; qiyām yā pāedārī meñ kisī se barh jānā. [d. (māt kar d.).

Outlaugh, v. t. 1.—Hañsī meñ kisī se barh-jānā; hañsī meñ kisī ko harā

2.—Hañs-kar dil tor d.; hañsī meñ uṛā d.; hañs-kar zalil kar d.

Outlaw, n. Jo shakhs qānūn ke istifāda yā uskī himāyat se mahrūm ho; jo qānūn ke naf' yā bifāzat se mustasnā kiya gayā ho.

Outlaw, v. t. 1.—Qinūn ke faide aur uskī himāyat se mahrūm k.

2.—Ikhtiyār-i-qānūn se khārij kar-d.; jawāz-i-qānūnī se mahrūm

Outlay, n. 1.—Lagānā; sarf k.; kharch k. [kar-d.]

2.—Lāgat; sarf yā sarfa; kharch. [koyī shai bāhar nikal-jāe.]

Outlet, n. Nikās; makhrāj; bāhar jāne kī rāh; woh rāh yā zarī'a jisse

Outline, n. 1.—Khatt-i-muhīt; bāharī khat. [sha; dhāncha.]

2.—Naqsha jismeñ rang-āmezi na huyī ho; khāka; kaachhā naq-

3.—Kisi mansūbe ke tamhīlī marātib; woh ibtidāyī bāteñ jinse

kisī tadbīr mansūbe yā fikr kī hāl 'umūman ma'lūm ho.

Outlive, v. t. Kisi shakhs yā shai ke ba'd bhī zinda yā qāim rahnā;

haiyū-l-qāim rahnā; kisī shai wagaira ke ma'dūm hone ke ba'd bhī

qāim yā ba quid-i-hayāt rahnā.

A man sometimes outlives his children—Ba'z waqt koyī shakhs apne larke-

bilōñ ke guzar jāne ke ba'd bhī zinda rahtā hai.—He is now outliving his

estate—Uskī jādūd to uske hāth se nikal gayi par woh hanoz zinda hai.—To

outlive one's means—Āmadanī se ziyāda kharch r.

Outlook, n. 1.—Nigāhbānī; khabardārī.

2.—Woh jagah jahāñ se nigāh-bānī kī jāe.

3.—Jo kuchh bāhar dekhne se nazar parē; madd-i-nazar; āgam;

āge kī ummed; homahār; jo bāt āyinda hone wālī ho.

Outlying, a. 1.—Jo kisī dūsri jagah ko bāhar yā sarhad par ho; ek

sarhad yā siwāne par; ham-dānda; ham-sarhad.

2.—Dūr; ba'id; fāsile par; juzz-i-ā'zam se parē.

Outnumber, v. t. Shumār meñ barh-jānā; ba-nisbat ek shumār ke ziyā-

da h.; dūsre ke muqābale meñ ta'dād yā gintī meñ barh-jānā.

Out-of-door, a. Ghar ke bāhar kā; maidān meñ; ghar ke andar nahīñ.

Out-of-door exerci-e—Maidān kī riāzat; woh riāzat jo khulī jagah meñ (mai-

dān meñ) kī-jāe masāl'n maidān lā tahalnā ghore par arwārī k. 'ālā-hāza-l-

Out-of-doors, ad. Ghar ke bāhar; maidān meñ. [qiyās.]

Out-of-the-way, a. Ma'mūlī tarīq ke khilāf; jo tarīq rāij ho uske khilāf;

gair-ma'mūlī; 'ajīb; anūthā. [raho nahīñ.]

Out-patient, n. Mariz jo kisī shifā-khāne se dawā wagaira le par wahāñ

Out-post, n. Woh maqām jo lashkar-gāh ke bāhar ho khwāh us jagah

se fāsile par jahāñ fauj kā khās hissa ho; chaukī; nāka.

Outrage, v. t. Sakhtī ke sāth aur be-jā tarīq par pesh ānā; sakht-sust

kahnā; kalimāt-i-nā-mulāim kahnā; kisī tarah kī bad-uslūbī yā kaj-

khulqī se sadma pahunchānā; bid'at yā zulm k.; jabr ke zarī'e se

nuqsān pahunchānā.

Outrage, n. Woh bid'at jo logoñ par kī-jāe aur jisse unko zarar pahun-

che; shiddat kī be-unwānī; nuqsān-i-shadid; woh nuqsān jo sīna-

zorī se kiya-jāe.

Outrageous, a. Bid'at-āmez; 'aql yā hayā kī had se mutajāwiz; nihāyat

nā ma'qūl yā fūsh; shadīd; tund; 'azīm; kabīr; bahut hī barā;

be-had; andāz se ziyāda.

Outrageous crimes—Jarīm-i-kabīra; barō barō jurm. [hī; ba-shiddat.]

Outrageously, ad. Barī shiddat yā sakhtī se; tundī se; josh se; nihāyat

Outreason, v. t. Dalīl meñ barh-jānā; bahs meñ sabaqat le-jānā.

- Outright**, *ad.* 1.—Fauran; bilā-tawaqquf; jhatpat; fi-l-faur.
 2.—Bil-kul; tamāmtar; kulliyatan; pūrā-pūrā; nihāyat hī.
- Outrun**, *v. t.* 1.—Daur meñ āge barh jānā; isqadar tez daurnā ki dūsra pichhe rah-jāe. [b.; tarjih r.]
 2.—Darje yā sifat wagaira meñ barh-kar h.; sabaqat le-jānā; afzal
- Outsell**, *v. t.* 1.—Bikrī meñ barh jānā.
 2.—Ashyā-i-farokht-shuda kī qīmat meñ barh jānā.
 3.—Dūsre kī nishat ziyāda qīmat par biknā. [shurt'; awāil.]
- Outset**, *n.* Kisī kām par pable-pahal (ibtidāan) qadam r.; āgāz; ibtidā;
- Out-settler**, *n.* Jo dūsroñ se dūr par ābād ho.
- Outside**, *n.* 1.—Kisī shai kā berūnī hissā; ūpar kā yā ūparī hissā; asbāb-i-zāhiri; zāhiri sūrat; jo dekh paṛe yā numāyān ho; jo kuebh ūpar ūpar ho; berūnī sūrat yā shakl; rū. [siwā makhlūq aur kuchh nahīn dekhte.]
 Created beings see nothing but our outside. Addison—Hamārī sūrat-i-zāhiri ke
 2.—Woh jagah jo kisī ihāte ke bāhar ho.
 I threw open the door of my chamber, and found the family standing on the outside—Main ne apne kamre kā darwāza khol diyā to dekhā ki qabāil ghar ke bāhar khare haiñ. [itnā ki usse ziyāda na ho-sake; hadd-i-intihāyī.]
 3.—Ta'dād miqdār yā wus'at wagaira kī hadd-i-gāyī; darja-i-gāyat;
 At the outside—Ba-darja-i-gāyat; had se ziyāda; ziyāda se ziyāda; jis ta'dād kā zikr ho usse barh-kar nahīn.
- Outside**, *a.* Zāhiri; berūnī; khārijī; sūri; ūpar kā; ūparī.
- Outsider**, *n.* Jis amr yā shakhs wagaira kā zikr pesh ho usse ta'alluq na r. w.; jisko kisī dūsre ke naf'-nuqsān se wāsta na ho; jiske khayālāt aur tarah ke hoñ; khārijī shakhs; shakhs-i-gair; gair; bāhar w.; ūpar w.
- Outstanding**, *a.* Jo wusūl na huā ho; jiskī tahsīl bāqī ho; jo adā na huā ho; gair-wusūlī; gair-muhassala; gair-muwaddā. [hoñ; zar-i-lahua; lahna.]
 Outstanding debts—Duyūn-i-gair-wusūlī; woh qarz ke rupaye jo adā na huye
- Outstrip**, *v. t.* Āge ho-jānā; barh jānā; sabaqat le-jānā; pichhe dabāl.
- Outwall**, *n.* Kisī 'imārāt yā qal'e kī berūnī (bāharī) diwār.
- Outward**, *a.* 1.—Ūpar kā; ūparī; berūnī; bhitar kā nahīn.
 The outward coat of an onion—Pyāz ke ūpar kā chhilkā.
 2.—Zāhiri; sūri; khārijī; jo dekh paṛe.
 3.—Berūnī taraf kā; jo bāhar kī taraf ho.
- Outward**, *ad.* 1.—Bāharī hisson kī taraf; bāhar kī taraf.
 2.—Kisī mulk yā bandar se; kisī gair mulk ko; samundar ko.
 A ship bound outward—Jahāz jiskū gair mulk ko jānā thahrā ho.
- Outward-bound**, *a.* Jiskā gair-mulk ko jānā thahrā (qarār pāyā) ho.
 Said especially of ships, and opposed to home-ward-bound.
- Outwardly**, *ad.* Zāhiri tarīq par; ba-zāhir; zāhir meñ; ūpar se; bāhar se;
 Opposed to inwardly. [khārijan.]
- Outweigh**, *v. t.* 1.—Wazu (tol) meñ barh jānā. [r. yā le-jānā.]
 2.—Waq'at tāsīr yā 'umdagī meñ barh jānā; tarjih r.; fauqiyat
- Out-wit**, *v. t.* Bandish (mansūbe) meñ barh jānā; dhokhā d.; buttā d.; jul d.; kisī ko fitrat meñ maglūb k.; 'aiyārī meñ dūsre par sabaqat le-jānā; māt k.; harā d. [kām yā mihnāt k.]
- Outwork**, *v. t.* Kām yā mihnāt meñ barh jānā; dūsre kī nishat ziyāda
- Oval**, *a.* Baizāwī; aṇḍe kī shakl yā sūrat kā; aṇḍe sā; bādāmi.

Over, (prep.) 1.—Ūpar; par. [*over* our heads—Bādal jo hamāre sarōn par haiñ.
The smoke rises *over* the city—Dhuān shahr ke ūpar uṭhā hai—The clouds

 Opposed to *below*.

2.—Ār-pār; ek taraf se dūsri taraf. [chaltā hai.

A boat sails *over* a lake—Kashtī jhīl par (usmeñ is pār se us pār tak)

3.—Sath par; sārī sath par; jisqadar wus'at ho us sab par.

To wander *over* the earth—Zamīn par (sārī dunyā meñ) phirnā.—To walk *over*
a field—Sāre maidān meñ pā-pyāda ghūmnā.

4.—'Umdagi qadr-o-manzilat yā waq'at meñ baṛyī.

The advantages one thing has *over* another—Woh galaba jo 'umdagī wagairā
ke lihāz se ek shai ko dūsri shai par hotā hai.

5.—Hukūmat yā iqtidār meñ bālā-dast jisse sarbarāhī yā hukūmat

 Opposed to *under*.

[kā istihqāq yā ikhtiyār zāhir ho.

6.—Kisī kī nisbat nigrān; kisī kī nisbat ihtiyāt yā fikr r. w.

He keeps watch *over* the house—Woh makān kī nigrānī kartā hai.

7.—Kisī ke ūpar; chhipā d. w.; ḍubā d. w.

The water is *over* the shoes—Pānī jorē ke ūpar hai.

8.—Sāre (tamām) waqt meñ; shurū' se ākhir tak.

To keep any thing *over* right—Kisī chīz ko sārī rāt (rāt bhar) r.—To do a
thing *over*-night—Kisī bāt kā shām hī ko (rāt ko sone ke pahle) kar d.
masalan jab safar kī tahaiya ho to uske qabl shām hī ko asbāb wagairā kā

Over, ad. 1.—Ek jānib se dūsri jānib tak.

[bando-bast kar d.

A board a foot *over*—Taḥta jo ek jānib se dūsri jānib tak (qutr meñ)
ek fuṭ ho.—A tree a foot *over*—Darakht jiskā girda (peṭā) ek fuṭ ho.

2.—Uspār; ba-jānib-i-muqābil; sāmne kī taraf.

The boat is safe *over*—Kashtī hifāzat se uspār pahuñch gayī.

3.—Ek se dūsre kī taraf muntaqil h.

To deliver *over* goods to another—Māl ko dūsre ke hawāla k.

4.—Ek mulk se dūsre mulk meñ ba-zarī'a-i-intiqāl.

[meñ lānā.

To bring anything *over* to India—Kisī shai kā dūsre mulk se Hindustān

5.—Ūpar se; sire par se.

6.—Miqdār-i-mu'aiyan se ziyāda; jo had muqarrar ho uske bāhar.

7.—Tamāmtar; bi-l-kul; shurū' se ākhir tak; pūrā-pūrā.

To read *over* a book—Kisī kitāb ko shurū' se ākhir tak parhnā.—To argue a
question *over* again—Kisī amr-i-nizā'i kī nisbat khūb yā bahs-i-kāmil k.

Over again—Ek martaba aur; mukarrar; phir; ba-takrār.—*Over against*—
Muqābil meñ; sāmne.—*Over against* this church stands a hospital—*Addison*—

Is girjā ke sāmne (uske muqābil) ek shifā-khāna hai.—*Over and above*—Jo
kuchh samjhā gayā yā jiskī qaid kī-gayī ho usse zāid; 'alāwa; siwā.

He gained, *over and above*, the good will of the people—Iske 'alāwa usne
logoñ kī khushnūdi bhī hāsil kī.—*Over and over*—Bār-bār; ba-takrār;

phir-phir; mukarrar-sikarrar.—*To give over*—(a) Kisī se bāz unā (usse dast-
bardār h.); kisī se hāth khūñch l. (use chhor d.)—*To give over* an enterprise—

Kisī bare kām ko chhor d. (b) Kisī se hāth dho baiṭhnā; kisī kī nisbat nā-
ummed ho-jānā.—The physicians have *given over* their patient—Tabīb apne
marīz se hāth dho baiṭhe.

Over, a. 1.—Guzrā; ho-gayā; guzasht ho-gayā; raft-guzasht huā.

The exhibition is *over*—Numāish ho-chukī.

2.—Ūpar kā; jisse koyī dūsri shai chhipe.

Over-shoes—Woh jūte jo kisī dūsre jorē ke ūpar unkī hifāzat ke liye pahne jāñ.

Over-act, v. t. Hadd-i-munāsib se ziyāda k. ; andāz se zāid k.

He over-acted his part—Jisqadar usko karnā thā usse ziyāda usne kiya.

Over-act, v. t. Jitnā zarūr ho usse ziyāda 'amal k. ; kār-rawāyī meñ had se tejāwuz k.

Over-anxiety, n. Andāz se ziyāda fikr ; kisī bāt kā had se ziyāda chāhnā.

Over-anxious, a. Had se zāid khwāst-gār yā fikr-mand ; kisī bāt kā andāz se ziyāda chāhne yā uski fikr r. w.

Over-awe, v. t. Ru'b khauf yā buzurgī se mar'ūb k. (darānā) ; apne dabāw yā dar se kisī dūse ko ubhāne (sar uṭhāne) na d.

Over-balance, v. t. Wazn waq'at yā 'umdagi meñ barh jānā ; mol tol yā achhāyī meñ kisī dūse se barh ke h. ; dabā d. ; gālib ānā.

The evils which spring from vice overbalance all its pleasures—Jo burāiyāñ badī se paidā hotī haiñ usne uski kul khushiyāñ dab jātī haiñ.

Over-balance, n. Wazn waq'at yā 'umdagi meñ ziyādatī ; jo shai kisī dūsrī shai kī nisbat darja-i-musāwāt se ziyāda ho ; galaba ; kasrat ;

Over-bear, v. t. Dabā d. ; maglūb k. ; zer k. ; tor d. [ziyādatī]

Over-bear, v. t. Had se ziyāda phailnā yā larke-bāle paidā k.

Over-bearing, a. Magrūr aur hukūmatī ; shokhī yā be-hayāyī se dabāne yā zer k. w. ; ghamandī ; dabāne w. [usse ziyāda lagānā.]

Over-bid, v. t. Qimat-i-munāsib se ziyāda d. ; jisqadar qimat wājib ho

Over-bid, v. t. Dūse kī nisbat ziyāda qimat d. ; qimat charhānā yā barhā d. ; dūse se barh-kar dām d. yā lagānā.

Over-board, ad. Juhāz ke bāhar ; jahāz par se. [panā.]

To fall overboard—Jahāz par se girnā ya'nī jahāz yā kashtī se pāñ meñ gir

Over-built, a. 1.—Jiske ūpar kuchh makān wagaira banā ho. [teñ hoñ.]

2.—Jismeñ bahut kuchh banā ho ; jismeñ nihāyat kasrat se 'imāra-

An overbuilt part of a town—Shahr kā woh hissa jismeñ nihāyat kasrat se

Overburden, v. t. Andāz se ziyāda bojh bhar d. (lād d.). [imāratēñ hoñ.]

Over-cast, v. t. 1.—Andherā kar d. ; tārīk kar d. ; bādāl kī tarah ohhā l.

2.—Shumār meñ andāz se ziyāda qāim k. ; had se ziyāda tashkīl k.

Overcharge, v. t. 1.—Andāz se ziyāda bhārī bojh lādā ; girāñ-bār k. ; jabr k.

2.—Had se ziyāda bhar d. ; amboh kar d. ; kasrat se dākhil kar d.

3.—Bahut golā yā golī aur bārūt bhar d. jaise top yā bandūq meñ.

4.—Hisāb meñ andāz se ziyāda kharch kī mad meñ dālnā ; kisī ke

nām kī raqam jītne wājib ho usse ziyāda qāim k. [nām qāim k.]

Over-charge, v. t. Had se ziyāda kharch kī mad meñ dālnā yā kisī ke

Over-charge, n. 1.—Andāz se ziyāda bojh yā lādāw.

2.—Woh raqam jo wājib se ziyāda hisāb meñ ba-madd-i-kharoh qāim kī-jāwe (kisī ke nām par se use denā par se).

3.—Golā-bārūt jo andāz se ziyāda top meñ bharā jāe.

Over-come, v. t. 1.—Maglūb k. ; harā d. ; shikast d. ; kisī par fath pānā yā gālib ānā ; kisī par sabaqat le-jānā.

To overcome enemies in battle—Larāyī meñ dushmanon par gālib ānā.

2.—Raf' k. ; daf' k. ; hal k. ; tai k. ; dūr k. [dūr k.]

To overcome difficulties or obstacles—Mushkilāt yā qabāhaton ko hal khwāsh

Overdo, v. t. 1.—Jitnā karnā chāhiye usse ziyāda k. ; andāz se ziyāda k.

2.—Andāz se zāid kām yā mihnāt karke dūse par jabr k.

3.—Andāz se ziyāda josh d. pakānā yā bhūnnā ; jalā d.

Over-draw, v. t. Jitne kā haq ho usse ziyāda kisī se chāhnā ; jisqadar yāftanī (pānā) ho usse ziyāda kī hunḍī wagaira likh-kar talab k. ;

- jitnā kisi ke nām kisi bank yā mahājan wagaira ke bahi-khāte meñ jam' ho usse ziyāda kī hundī wagaira likhnā (usse ziyāda talab k.).
- Over-drive, v. t.** Gāṛī wagaira bahut hī tez hāñknā; be-tahāshā hāñknā yā hañkwānā.
- Over-due, a.** Jiske adā kā waqt guzar gayā ho; jiskī muddat yā mī'ād guzrī ho; munqazi-l-mī'ād; jiske chukāye jāne kī mitī pūj kar uske ba'd bhī kuchh din bite hoñ. [(jiskī mī'ād munqazi ho-gayī ho).]
- An *overdue note*—Ruq'a jiske rupaye ke adā karne kā waqt guzar gayā ho
- Over-estimate, v. t.** Andāz se ziyāda takhmina yā tashkhis k.
- Over-estimate, n.** Takhmina jo andāz ke bāhar ho; takdama jo bahut
- Over-feed, v. t.** Andāz se ziyāda gizā khilā d. [barā yā ziyāda ho.]
- Over-flow, v. t. 1.**—Ūpar se bahā d.; phailā d. jaise pānī; garqāb k.; tah-i-āb k.; labrez k.
- 2.—Tūt paṛnā; ubal paṛnā; kasrat-i-shumār se chhipā d.; bhar d.
- Over-flow, v. i. 1.**—Ūpar se bah jānā; umad kar kanāre se bah jānā; labrez hokar ūpar hī ūpar rawāñ ho-jānā.
- 2.—Ifṛāt se h.; kasrat se h.; bahut h.; wāfir h.; bharā rahnā.
- Over-fond, a.** Had se ziyāda mushtāq.
- Over-grow, v. t. 1.**—Bālīdagī yā sabzī se chhipā l.
- 2.—Kisi dūsre kī nisbat barh jānā; barh-kar dūsre ke ūpar ho-jānā.
- Over-grow, v. i.** Munāsib yā aslī qad se ziyāda barh jānā; andāz se ziyāda
- Over-haul, v. t. 1.**—Ūpar phailā d.; ūpar khaiñch l. [barā ho-jānā.]
- 2.—Mulāhaze mu'āyane yā jāñch ke liye ulaṭ palat k.; marammat kī garaz se khūb dekhnā-bhālnā; dekhnā; mu'āyana k.
- 3.—Kisi hisāb ko phir se (mukarrar-sikarrar) jāñchnā. [ke darje par.]
- Over-head, ad.** Ūpar; unchāyī par; ohhat par; ūpar ke marātib par; ūpar
- Over-hear, v. t.** Jisqadar sunā jānā maqsūd yā munāsib ho usse ziyāda sunnā; ittifaqiya sun l.; bolne wāle kī rasī-joyī be-gair sunnā; sun pānā; chup-chāp sun l.; kān par jānā.
- Over-land, a.** Jo khushkī se kiyā jāe; khushkī kā.
- An *overland journey*—Khushkī kā safar; safar jo khushkī se kiyā jāe.
- Overlay, v. t. 1.**—Chhipā d.; phailā d.; achchhi tarah dhāñp d.
- A country *overlaid* with inhabitants—Mulk jo bāshindoñ se chhip gayā ho.
- 2.—Ūpar se chhipā d.; kisi shai kī bālāyī poshish lagānā yā charhānā; mañḍhnā.
- To *overlay* capitals of columns with silver—Sitūnoñ ke siron par chāñḍī charhānā.—Cedar *overlaid* with gold—Sone se mañḍhī huyī deodār kī lakṛī.—
- To *overlay* a subject—Kisi bāt par khāk dālnā.
- 3.—Isqadar chhipā d. (dhāñp-top d. yā kapre uṛhā d.) ki dam ghut jāe. [dam ghut jāe.]
- To *overlay* an infant—Kisi bachehe ko isqadar kapron se chhipā-kar r. ki uskā
- 4.—Dabā d.; sulagne na d.; hawā lag-kar sulagne na d.
- 5.—Used corruptly for *overlie*.
- 5.—Chhipā d.; chhipā l.; tārīk kar d. [d.]; be-andāz bhar d.
- Over-load, v. t.** Andāz se ziyāda bojh yā asbāb lād d. (bhar d. khwāh charhā
- To *overload* a cart—Kisi chhakre par andāz se ziyāda bojh lādnā.—To *overload* the stomach—Mī'de ko khāne-pine kī chizon se andāz se ziyāda bhar d.
- Over-logical, a.** Silsila-i-mantiqī par andāz se ziyāda lihāz r. w.; mantiq

ke mahz zawābit yā qawā'id ki intihā se zāid pābandī k. w.; mantiq kā gulām. [chī ho.

Over-look, v. t. 1.—Aisi jagah se dekhna jo kisi dūsrī jagah ki nisbat ūn-
[shahr ko dekhna.
Applied to persons.

To stand on a hill and overlook a city—Pahār par khare ho-kar uske ūpar se
2.—Kisi dūsrī jagah ki nisbat balandī par wāqī' h. yā isqadar baland

Applied to things. [h. ki niche ki chīz nazar āwe.

The tower overlooked the town—Us burj se woh shahr nazar ātā thā.

3.—Kisi dūsrī shakhs ke piche se dekhna; kisi shakhs ke shāno
(kandhe) ke piche khare hokar dekhna.

To overlook a paper when one is writing—Likhne ki hālat meñ likhne wāle ke
piche khare hokar uski tahrir ko dekhna.

4.—Ihtiyāt se dekhna mulāhaza yā mu'ayana k.; nigrahānī k.

5.—Nazar-i-sānī k.; phir se jāchnā; ihtiyāt se dekhna-bhālnā.

6.—Jān-bāj-kar lihāz na k.; ri'āyat ki nazar se dar-guzar k.;
mu'āf k.; igmāz k.; āukh band kar-l.; chashm-poshī k.; sazā yā
chashm-numāyī na k.; jāne d.; tarah d.

To overlook one's faults—Kisi ke qusūroñ par igmāz k. (unse dar-guzar k.).

7.—Be-ihitiyāti se khwāh sahwan kisi bāt ko chhoṛ d. (uspar lihāz
na k.); nazar-andāz kar-d.; dūsrī chīzōñ ki taraf nazar karne ki wajh
se us sbai ko na dekhna jo madd-i-nazar yā nazdik ho; isqadar dūr
nigāh phailānā ki nazdik ki chīz dekhne se rah-jāe.

Over-night, n. Woh waqt jab shām guzar jāe aur rāt shurū' ho; kal ki
rāt; shab-i-gūzashtā; dī-shab. [i-guzashtā meñ; dī-shab.

Overnight, ad. Kal ki rāt; us rāt ko jo kal ke din ke ba'd huyī; shab.

Overpay, v. t. 1.—Andāz yā yāftanī se ziyāda d.; jitnā munāsib yā
wājibu-l-adā ho usse barh-kar d.; haq se ziyāda d.

2.—Qimat se ziyāda d.; jitnā ke laiq ho usse ziyāda d.

Overplus, n. Fāzil; jo kuchh dene ke ba'd bach jāe; jo kuchh kisi miq-
dār-i-mujawwza se zāid rah-jāe; baqāyā; bachat.

Overpower, v. t. 1.—Kisi aisi quwwat yā zor kā asar pahunchānā jiskā
tahammul na ho-sake. [mutahammil nahīn ho-saktīñ.

The light overpowers the eyes—Woh raushni isqadar tez hai ki āukheñ uski

2.—Zor ke zarf'e se dabānā; maglūb k.; shikast d.; harānā; is-
tarah yā aisi hālat meñ kar d. ki koyī shakhs kām yā itā'at bo zabān
khole kiyā kare.

Over-rate, v. t. Andāz se ziyāda qimat lagānā; māliyat 'umdagī yā waq'at kā
taḥmīna (uski tashkīhīs yā uskā andāz) isqadar k. ki woh sach na ho.

Over-reach, v. t. 1.—Kisi taraf ko dūsrī se āge ho-jānā; kisi ke ūpar
ho-jānā; kisi se phailāw meñ barh jānā (usse wus'at meñ tajāwuz k.).

2.—Makkārī bila-o-fareb khwāh dūr-andeshī se kisi ko dhokhā jul
yā fareb d. khwāh uspar gālīb ā-jānā; dagā k.; buttā d.; 'aiyārī
wagairā se apne dām-i-fireb meñ lānā.

Over-ride, v. t. 1.—Andāz se ziyāda sawārī k.; is shiddat se sawārī k.
ki ghoṛā uskā mutahammil na ho; ghoṛe ki tāqat se ziyāda uspar
sawārī k. [sabaqat le-jānā).

2.—Sawārī meñ kisi ke āge nikal jānā (usse barh jānā yā uspar

3.—Bātil rad yā mansūkh kar-d.; mustarad k.; qāim rahne na d.

This law overrides all previous acts—Is qānūn se sūbiq ke sab ekat rad yā man-
sūkh ho-jāte haiñ.

Over-rule, v. t. 1.—Kisi shai par gālib ānā yā use dabā d.; maglūb yā zer-dast k.; galaba yā zor se apne ikhtiyār meñ k.

The law must *override* all private opinions of right and wrong—Wujūb aur gair-wujūb ki nisbat kul zātī khayālāt par qānūn ko zarūr galaba honā chāhiye.

2.—(Law) Nā-manzūr yā khārij k.; rad k.; mansūkh k.; kisi ke khilāf tajwiz k.; kāṭ d.; miṭā d. [lat ue nā-manzūr kiyā.

The plea or objection was *overruled* by the court—Us 'uzr yā i'tirāz ko 'adā.

Over-run, v. t. 1.—Kahiñ phail jānā; tamām ug ānā yā jam jānā; bi-l-kul chhipā d.; dhānp d.; bhar jānā. [gayī] hai.

That field is *overrun* with weeds—Us khet meñ ghās-pāt tamām ug āyī (jam

2.—Kahiñ tamām ghūmnā; kahiñ phail-kar qābiz ho-jānā; lūṭ-pāṭ k.; tākht-o-tārāj k.; mukhālifāna yūrishon se izā d.

3.—Shumār meñ kasrat se phail jānā.

4.—Pair se dabā-kar (kuchil-kar) nuqsān pahuñchānā.

5.—Daur meñ kisi se āge ho-jānā (nikal-jānā); isqadar tez daurnā ki dūsrā daurne-wālā pichhe rah-jāo.

Over-seer, n. Nigrānī k. w.; girdāwar; muhtamim; karorā; sarbarāh.

Over-sell, v. t. Dūsre kī nisbat ziyāda qimat par farokht k.; dūsre ke muqābale meñ barh-kar bechnā; kisi se barh jānā yā sabaqat lejānā.

Over-set, v. t. 1.—Ulat-palat d.; tale-upar kar d.; zer-o-zabar kar d.; bun-yād yā us shai par se ulat d. jispar koyī chiz sañbhli ho; auñdhā kar d.

To *overset* a coach—Gārī ko ulat d. (niche-upar yā tale-upar kar d.).

2.—Gārat kar d.; tah-o-bālā-kar d.; barbād k.; tabāh k.

To *overset* the constitution of a state—Kisi riyāsat ke intizām ko tah-o-bālā kar-

Over-set, v. t. Ulat jānā; niche-upar (tale-upar) ho-jānā. [d. (ulat-palat d.).

Over-shadow, v. t. 1.—Kisi par sāya dālnā (sāya-figan h.).

2.—Panāh d.; bachānā; muhāfazat k.; himāyat k.; kisi par sāya (zill-gustari) k.; hāmī h. [pār (bāhar) jāe.

Over-shoot, v. t. 1.—Goli wagaira is tarah par chalānā ki nishāne ke

2.—Tezī ke sāth upar se nikal jānā; lāñghnā; ṭap jānā.

To *overshoot one's self*—Had se ziyāda jurat k.; munāsabat se ziyāda da'wā k.

Oversight, n. 1.—Ihtiyāt ke sāth nigrānī; khabar-girī; khabar-dārī; nigah-bānī; sar-kobī.

2.—Galatī; bhūl; chūk; khatā; chūk; sahw; firo-guzāsht.

Oversleep, v. t. Andāz se ziyāda der tak sonā; kisi waqt-i-mu'aiyan ke ba'd tak sote rahnā.

To *oversleep* the usual hour of rising—Uṭhne ke ma'mulī waqt ke ba'd bhī sote rahnā; isqadar der tak sonā ki uṭhne kī ma'mulī waqt nikal jāe.

Overslip, v. t. Nikal jāne d. aur lihāz na k.; be kiye be dekhe yā be kām meñ lāye guzar jāne d.; tark k.; sahw kar-jānā; chūk jānā; gāñwā d.; hāth se nikal jāne d.; yūñhīñ guzar jāne d.

To *overslip* time or opportunity—Mañq'e yā waqt ko yūñhīñ nikal jāne d.

Overspread, v. t. 1.—Tamām phail jānā; chhipā l.

The deluge *overspread* the earth—Sailāb sārī zamīn par phail gayā.

2.—Tamām muntashar ho-jānā; chbitrā uṭhnā. [barhā ke kahnā.

Overstate, v. t. Andāz se ziyāda zor dekar bayān k.; mubālaga k.; bahut

Over-stay, v. t. Jitnā thaharnā chāhiye usse ziyāda thaharnā; kisi hadd-i-mu'aiyan ke ba'd bhī thahre rahnā. [rahnā.

To *overstay* the appointed time—Jo waqt muqarrar ho uske ba'd tak thahre

Overstep, v. t. Had se bāhar qadam r.; barh jānā; tajāwuz k.; mutajā-wiz h.; had se guzar jānā.

Overstock, v. t. Andāz se ziyāda bhar d.; amboh kar d.; jitne kī zarūrat ho usse ziyāda muhaiyā k.; pāt d.; gānj d.

To *overstock* a market with goods—Kisi bāzār meñ māl pāt d.—To *overstock* land with seed—Zarūrat se ziyāda zamīn meñ bij dālū.

Overstrain, v. t. Andāz se ziyāda tānnū; had se ziyāda koshish k.; jitnā chāhiye usse ziyāda hāth-pair hilānū.

Overt, a. 1.—Numāyān; zāhir; jispar parda na parā ho; jo 'ām ho; fāsh. *Overt* virtues—Neki ke fī' jo 'alāniya hoñ; nekiyāñ jo zāhir hoñ.

2.—(Law) Chhipā nahiñ; fāsh; khulā huā.

An *overt* act of treason—Bādshāh se namak-harāmī kī fāsh fī'. **CS** An *overt* act (criminal law)—Woh fī' jo 'alāniya kisi niyat-i-mujrimāna ke mutābiq aur uske zāhir karne ke liye kiyā jāe.—A market *overt*—Woh bāzār jahāñ chīzeñ khule-maidān biken.—A pound *overt*—Bahke huye maweshī wagaira ke liye woh ihāta-i-sarkār jo ūpar se khulā ho (jismeñ chhāwnī wagaira na ho).

Overtake, v. t. 1.—Daur ta'āqub raftār yā harakat meñ kisi ke barābar pahuñchū; pakarñā; dharnā; daur-kar yā picbhā karke kisi ko pakarñā yā uske barābar pahuñchū.

Though pursued by several men, he was not overtaken by any of them—Go kayi shakhsōñ ne uskā picbhā kiya par koyi uske barābar na pahuñchū yā use pakar na sakā.

2.—Kisi par nāzil h.; kisi par piche se parñā; dafātan ā-parñā.

Overtask, v. t. Kisi par kām kā bojh andāz se ziyāda dālñā; kisi ke zim-me bahut hī ziyāda kām kar d.

Overtax, v. t. Had se ziyāda mahsul lagāñā; be-andāz khirāj māñgnā.

Overthrow, v. t. 1.—Ulat d.; tah-o-bālā kar d.; zer-o-zabar (niche-ūpar) kar d.

2.—Barbād k.; mismār k.; dhā d.; shikast-i-kāmil d.; fath k.;

Overthrow, n. 1.—Ulat-palat; zer-o-zabar. [nest-o-nābūd k.; gārat k.

2.—Barbādī; tabābī; kharābī.

The *overthrow* of the state—Saltanat kī barbādī.

3.—Shikast; halākat; pae-mālī; hār.

The *overthrow* of enemies—Dushmanōñ kī shikast.

Overthwart, a. 1.—Sāmue yā muqābil kā; sarak uspār kā; rāh uspār kā.

2.—Zāwiya-i-qāima par kāttā huā. [bītoñ ko kātne w.

3.—Chirchirā-jaise mizāj; ziddī; mukhālīf; ikhtilāf yā tardīd k. w.;

Overthwart, prep. Is pār se uspār; ek taraf se dūsri taraf.

Overtop, v. t. 1.—Kisi ke sire (choṭī) par h. yā wāqī' h.

2.—Tajāwuz k.; barh jāñā; sabaqat le-jāñā; afzal h.; tarjih r.

3.—Khilāf-warzī k.; lihāz na r.; hadd-i-tidāl se guzar jāñā. [dāl d.

4.—Apñi buzurgī se dūsre kī waq'at ko kam kar d.; tārik kar-d.; khāk

Overtrade, v. i. Pūñjī (surmāye) se barh kar tijārat k. khwāh isqadar māl kharīd k. ki uskī qīmat ke dene kī wus'at na ho yā woh māñg se ziyāda ho. [zūri ke liye pesh kī-jāe.

Overture, n. Tajwīz; istid'ā; woh bāt jo gaur khwāh mauzūrī yā nā-man-

Overturn, v. t. 1.—Jaṛ se ulat d.; niche se palat d.; ultā-paltā k.; zer-

2.—Barbād k.; gārat k.; tabāh k. [o zabar k.

3.—Maglūb k.; shikast d.; harā d. [qīmat kī be-andāz tashkhis.

Over-valuation, n. Andāz se ziyāda māliyat kā ta'aiyun; kisi shai kī

Over-value, v. t. Jisqadar qīmat munāsib ho usse ziyāda qāim k.; had se ziyāda 'umda yā bā-waq'at samajhnā. [jah h.

Overweigh, v. t. Dūsre kī nisbat wazn meñ barh jāñā; gālib āñā; muraj.

Overweight, n. 1.—Qānūn yā rawāj ke mutābiq jisqadar wazn matlūb ho usse ziyāda. [yā 'umdagī meñ ziyādatī.]

2.—Wazn ki beshī; galaba; rujahān; dūsre ki nisbat wazn waq'at

Overwhelm, v. t. 1.—Kisi aisi shai ke niche dabā d. jismeñ tundi aur wazn ho aur jo sab ko gher le yā tamām phail jāe.

To *overwhelm* with waves—Maujōñ (lahrōñ) se dabā d.

2.—Dubā d.; garq kar d.; dabā d.

To be *overwhelmed* with cares—Fikrōñ se dab uṭhnā; garq-i-afkār h. (fikrōñ [se woh bayān jhūṭh sābit huā.]

The story was proved by *overwhelming* testimony to be false—Galaba-i-shahādāt
Overwork, (v. i. & t.) Tāqat se ziyāda kḥud kām k. yā dūsre se karānā; jisqadar mihnāt kā tahammul ho usse ziyāda mihnāt k. yā karānā.

Over-work, n. Kām jo mu'ābada yā kār-rawāyī ke waqt-i-mu'aiyana se ziyāda kiya-jāe; had se ziyāda mihnāt; riyāzat-i-shāqqa; mihnāt jisse badañ thak yā ukhar-jāe. [bār-i-dain r.; kisi farz kī pā-band kiya-jānā.]

Owe, v. t. 1.—Dharānā; qarza rakhnā; maqrūz (qarz-dār yā dain-dār) h.; The merchants *owe* a large sum to foreigners—Yah saudāgar mulk-i-gair ke logōñ ke bahut maqrūz haiñ.—A son *owes* help and honour to his father—

Bete par farz hai ki apne bāp ki madad aur 'izzat kare.

2.—Majbūran (kḥwābī-na-kḥwābī) kisi se mansūb k.; kisi amr ke liye kisi kā mashkūr mamnūn yā marhūn-i-minnat h. (ihsān-mand h.).

The prisoner *owes* his release to his counsel—Apnī maḥlasī ke liye woh qaidi apne kauñsali kā mamnūn (ihsān-mand) hai. [dādānī.]

Owing, p. a. 1.—Jiskā adā k. (denā) farz ho; wājibu-l-adā; yāftanī; pānā; The money *owing* to a labourer—Rupaye jo kisi mazdūr ki yāftanī hoñ.

2.—Jisko kisi shai yā sabab se nisbat de sakeñ; jo kisi shai yā sabab se muta'alliq kiya jā-sake.

Misfortunes are often *owing* to vices—Musibateñ aksar badiyōñ se (unke sabab se) ūṭī haiñ. [sakeñ].

3.—Jisko kisi fā'il se nisbat de-sakeñ (kisi shakhs se mansūb kar—His recovery from sickness is *owing* less to his physician than to the strength of his constitution—Uski sihat ko uske tabīb se isqadar mansūb nahiñ kar-sakte jitni ki uski jismānī quwwat se.

Own, a. Kisi kā; kisi kā kḥās; maḥsūs; jismeñ dūsre ki shirkat na ho; haqīqī (muja'zī nahiñ); aslī (farzī yā nisbatī nahiñ).

Most frequently following a possessive pronoun, as, *my, our, thy, your, his, her, it, their*, in order to render emphatic the idea of ownership or property, and sometimes of exclusive ownership." *Webster*.

His *own* father—Uskā haqīqī (na ki muja'zī) bāp.—My *own* composition—Meri hi tahrir ya'nī dūsre ki nahiñ.—No man was his *own*—Koyī apne hawāa meñ na thā.

Own, v. t. 1.—Bataur milkīyat ke r.; kisi shai ki nisbat qānūnī yā jāiz haq r.; kisi shai kā mālik yā qābiz h.; kisi shai ke qabz-o-tasarruf kā haq bilā-shirkat-i-gaire r.

To *own* a house—Makān r. (uskā mālik yā qābiz h.).

2.—Kisi shai kā qabza taslim k.; milkīyat wagaira kā da'wa k. yā yah kahnā ki fulāñ shai hamārī hai.

To *own* one as his son—Kisi ki nisbat yah kahnā ki woh to merā hi betā hai.

3.—Iqbāl yā qabul k.; iqrār k.; muqir h.; i'tirāf k.; taslim k.; apne ūpar l.; apne sar par orhnā yā kahnā ki iske jawāb-dih ham haiñ.

To own a fault—Qusūr kā iqrār k.

Owner, *n.* Mālik; mālīk-i-jāiz; kisi shai kī nisbat istihqāq-i-qānūnī yā jāiz r. w. 'ām isse kī qabza ho yā na ho; wālī; sāhib; dhannī; khudā-wand; khāwind.

Ownership, *n.* Mālik h.; mīlkiyat yā mālīkiyat; haqq-i-mīlkiyat; haqq-qiyat; qabze kā haqq-i-gair-mushtaraka; da'wā yā istihqāq-i-jāiz yā Oyer, *n.* (Law) Kisi wasiqe yā dastāwaz wāgaira kī samā'at. [wājib.

The defendant in court prays oyer of the bond sued upon—Jo mudda'ā'alah 'adalat meñ hāzīr hai uski yah dākhilwast hai kī jis dastāwaz kī banyād par nālīsh huyī hai woh use sunā di-jāe.

P.

Pace, *n.* 1.—Qadam khususan woh fasl jo pyāda-pā chalne meñ donoñ pairon ke darmiyan paidā ho (pace).

“A linear measure, of certain length, derived from the supposed length of the natural step of a man, and denoting a double as well as a single step.” Worcester.

2.—Chalne meñ pair kī harakat-i-wāhid (uskā ek martaba parnā); [qadam.

3.—Chalne kā tarīq; chāl; rawish; raftār; chalne meñ tezi kā miqdār.

To keep or hold pace with—Kisi ke barābar rahnā; jitnā dūsrā chale usī ke barābar chalnā; kisi bāt meñ dūsrē ke piche na rahjānā (uske barābar yā ham-palla rahnā); kisi kī pairawī qadam-ba-qadam k.

Pace, *v. t.* 1.—Chalnā; jānā; jumbish k.

2.—Qadam qadam chalnā; āhista āhista (dhīme dhīme) chalnā.

Pace, *v. t.* 1.—Kisi jagah par qadam sañbhāl sañbhāl-kar r.; kahīñ [par āhista āhista chalna.

2.—Qadam se nāpnā.

3.—Sañbhāl-kar chalnā; chalnā yā āge barhānā; kisi shai ko bā-qā'ida (silsile se yā khūbī ke sāth) le-chalnā (chalānā). [etc.

Paced is often used adjectively in composition; as, slow-paced,

Pacific, *a.* 1.—Sulh-kun; jo sulh ke liye mauzūn ho; jismeñ raf'-i-nizā' kī salāhiyat ho; jiske bā'is sulh ho-jāe; mulāim; jisse takrār raf' ho-jāe; jisse tabi'at kā ishti'āl jātā rahe (dil thandhā ho-jāe).

Pacific words or measures—Aisi bāt-eñ yā tadbireñ jinse jhagrā raf' (firo) ho-jāe.

2.—Jiske sāth shah na ho; jismeñ sulh pāyī jāe; sākin; thandhā.

Pacify, *v. t.* 1.—Thandhā k.—jaise gusse yā tabi'at ke dūsrē josh ko; firo k.; sākin k.; kisi ke josh-o-kharosh ko mitānā; dhīmā k.; hālat-i-qarār meñ kar-d.; kisi ke intishār ko raf' k.

2.—Kahīñ phir sulh qāim kar-d.; amn-chain kar-d.

Pack, *n.* 1.—Gaṭhiyā; gaṭhri jo uṭhā-kar pīṭh par lejāne ke liye banāyī jāe; buqcha jise bāndh-bāndh-kar kahīñ bhejue yā lejāne ke wāste durust karen.

2.—Ek qism kī bahut sī chīzeñ masalan (a) Woh sab shikāri kutte jo ikatṭhā rakkhe jāen aur yak-jāyī shikār karen. (b) Woh sab log jo kisi bure mansūbe yā kām meñ sharik (muttafiq) hon; tāifa; guroh. [banānā.

Pack, *v. t.* 1.—Bāndh-kar gaṭhiyā banānā; ikatṭhā bāndhkar gaṭhri

Often used with up.

To pack wool—Bahut sā'ūñ ikatṭhā bāndhkar uski gaṭhri (gaṭhiyā) banānā.

To pack up rags—Kaproñ ke tukroñ ko ikatṭhā bāndhkar uski gaṭhri banānā.

2.—Kisi chiz meñ khūb dabā dabā kar yā nazdik nazdik r.

To pack goods in a box.—Sundūq meñ khūb dabākar yā satākar asbāb r.

3.—Jis chiz meñ koyīshai rahne wālī yā jāne wālī ho usmeñ use bhar d. (kas d.); kahiñ dūsri jagah bhejē jāne kī garaz se kisi chiz meñ kas-kar bhar d. yā tale-ūpar rakh d.; bharna; thūsūnā yā bhitar thūs d.

To pack a trunk—Chamṛe ke sundūq meñ kapre bhar d.

4.—Kisi nā-jāiz maqsad ke hāsīl karne ke liye farebī aur nā-wājib tarīq par ikatthā (yak-jā) k.; sāzish karke yak-jā k.; milānā; sāzish k.; gānth-nā; nā-wājib aur farebī tadbīron se karnā karānā yā apnī taraf kar-ī.

To pack a jury—Aise ahl-i-jūrī muntakhab k. jo kisi farīq kī taraf-dārī karen.

5.—'Ujlat se rawāna k.; fauran bhej-d.

To send packing—Nikāl d.; be-i'tināyi khwāh be-ābrūyi ke sāth rukhsat kar d.; be-gair sāhib-salāmat wagaira (bilā libāz-i-rusūm-i-ādāb) rukhsat kar d. (yah kahnā kī chalo dūr ho chale jāo yā yabān se nikal jāo).

Pack, v. t. 1.—Gaṭhiyā yā gaṭhri banānā; asbāb ko bāndhbūndh-kar buqcha durust k.; sundūq wagaira meñ asbāb ko kas-kar r.

2.—Subūlat se rakkhā-jā-sāknā; dūsri jagah bhejē jāne ke liye achchhi tarah ban-saknā; istarah dab yā baith jānā kī kasī huyī gaṭhri kī shakl ho-jāe.

[the drain—Bālū nābdān meñ baith jānā hai.

The goods pack well—Woh māl achchhi tarah kasjātā hai.—The sand packs in

3.—Buri tadbīron meñ sharīk h.; nā-jāiz maqāsīd ke liye shirkat ikhtiyār k.; sāzish k.

[do-gyārah ho-jānā.

4.—Chal d.; jhatpat rawāna ho-jānā; rafūchakkar ho-jānā; nau-

Generally with off or away.

Package, n. 1.—Gaṭhri wagaira bāndhna yā uske bāndhne kī waz'.

2.—Gaṭhri; gaṭhiyā; buqcha; gatthā.

3.—Māl-o-asbāb kī gaṭhriyān banāno kā sarfa (kharch).

Pack-cloth, n. Kapṛā jismeñ asbāb bāndhā jāe; beṭhan.

Packet, n. 1.—Pulindā; buqcha; ek chhotā pārsal.

2.—Chitthiyon kī ḍāk.

Packet, v. t. Pulindā banānā.

PACTA CONVENTA, [Lat.] Woh sharteñ jo āpas meñ tai pāyen.

Padlock, n. Woh qufl (tālā) jo kisi chiz meñ jarā huā na ho balki ūpar se lagāyā aur khol liyā jāe.

[meñ band k.

Padlock, v. t. Ūpar se qufl lagākar band k.; band k.; muqaffal k.; tāle

Page, n. Larkā yā kam-sin shakhs jo kisi bādshāh yā amīr kī khidmat meñ

Sometimes called page of honour. Worcester. [hāzir rahe.

Page, n. Safha; chhapī yā qalamī kitāb ke warq kā ek jānib.

Page, v. t. Safha dāg k. (dāgnā); safhe kā shumār likhnā.

Pain, n. 1.—Sazā jiskī dhamkī fāsh taur par (barmalā) dijāwe khwāh woh sazā jo uṭhāyi jāe; ta'zir; taklif yā musibat jo kisi jurm kī pādāsh meñ dālī-jāe yā kisi jurm se ba-taur uske natīje ke muta'alliq kī-jāe.

None shall presume to fly under pain of death.—Addison—Bhāgne kī jurat kisi ko na karnī chāhiye kash agar kisi ne kī to woh apnī jān se hāth dhowegā (mār dālā jāegā).—To do a thing on pain of one's displeasure—Kisi bāt ke karne meñ yah yād rakhnā kī agar ham is fi'l ke murtakib hōnge to fulān shakhs hamse nā-rūz hogā.

2.—Jismānī taklif; dard; jismānī sadma 'ām isse kī khafīf ho yā shadīd; woh musibat jo badān (jism) ko uṭhānī (jhelnī) paṛe.

3.—Dil kī be-chainī; qalbī sadma taklif yā musibat; ranj; fikr; andesha-i-khātir; dili intishār; malāl.

4.—Mihnat yā sakht mihnat; ri'yāz-i-shāqqa; taklif jo kī yā uthāyī jāe; kisi shai kī nisbat barī koshish; dard-i-sar; mashaqqat; kasālā; diqqat.

⑤ Used chiefly in the plural. "Pains, as used in this sense, although really in the plural, is commonly used as a singular noun." Webster.

To take pains—Mihnat k.; ri'yāz k.—To be at the pains—Mihnat uthānā; taklif

5.—Dard-i-zih; woh dard jo larkā janne ke waqt hotī hai. [uthānā.

Pain, v. t. Be-chain k.; be-qarār k.; dil se qarār uthā lenā; taklif d. yā sadma pahuūchānā ā'm isse kī woh taklif yā sadma kam ho yā ziyāda; dukhānā; dard yā ranj pahuūchānā.

Painful, a. 1.—Taklif se bharā huā; jismānī yā qalbī be-chainī khwāh taklif paidā k. w.; ranj-dih; izā-rasān; ranj-āwar; musibat se bharā huā. [ho; dushwār; mushkil.

2.—Jismen barī mihnat darkār ho; diqqat-talab; jo barī mihnat se Painstaking, a. Barā mihnati; dil lagākar mihnat k. w.; jo kisi tarah par mihnat men kotāhī na kare (use uthā na rakkhe); apne hatta-l-wus' koshish (jidd-o-jahd) k. w.; jafā-kash.

Paint, v. t. 1.—Rangnā; rang-āmezi k.; rang lagānā; rang lagākar ārāsta k.; tarah tarah ke rang lagānā.

To paint a house—Makān rangnā (usmen qism qism ke rang lagākar use zinat d.).

2.—Rang-āmezi ke zari'e se kisi kī shakl (shabih) banānā yā musawwiri k.; kisi shai kī sūrat rangon se paidā (qāim) k.

To paint a portrait—Kisi khinchī-buyī taswīr (shabih) men rangāmezi k.

To paint landscape.—Kisi madd-i-nazar kī taswīr rang bhar bhar ke banānā.

3.—Dil par munaqqash kar d.; dil par āyine kī tarah se dekhilā d.; naqsh-i-ka-i-hajr kar d.; dil par taswīr kī si kaifiyat kar d. (munaqqash kar d.). [lānā.

Paint, v. i. 1.—Musawwiri k.; naqqāshī k.; fann-i-musawwiri kām men

2.—Zebāish ke liye chihra rangnā; is garaz se muh par rang malnā kī uskā husn (uskī khūb-sūrtī) barh-jie. [taiyār kiya jāe; rang.

Paint, n. 1.—Rang jo raugan wagaira men milākar rang āmezi ke liye

2.—Woh shai jisse chihre kī damak barhe (chihra khūb-sūrat ma'lūm ho); ubtan yā gāza wagaira jo zebāish ke liye muh par malā jāe.

Painter, n. Musawwiri; rang-sāz; jo fann-i-musawwiri rang-sāzi yā naq-

Painting, n. 1.—Musawwiri; naqqāshī; rang-āmezi. [qāshī men māhir ho.

2.—Naqsh-o-nigār; kisi chiz kī shabih jismen rang-āmezi huyī ho (rang bharā gayā ho); taswīr.

Pair, n. Ek tarah aur sūrat kī do chizen jo ek hī maqsad ke liye ek sāth

kām men āyē khwāh ek dūse ke liye mauzūn hon; jorā; juft; joṭ; Pair, v. i. 1.—Jorā khānā; jorā lagnā; jufti khānā. [jor; jug; zauj.

Birds pair in summer—Parind garmī ke mausim men jorā (jufti) khāte hai.

2.—Dūse se munāsabat r.; dūse ke liye mauzūn h. (uske hasb-i-hāl h.); mel khānā; mel milnā.

Pair, v. t. Jorā lagānā; jorā banānā; do muqābil kī chizen ek sāth k.

To pair off—(a) Kisi majmo' se do do karke 'alāhida ho-jānā (b) Majma'-i-wāzi'n-i-qawāim men do mukhtalifu-r-rāe membaron kī āpas men ittifaq

karke rāe liye jāne ke waqt jalse men na rahnā.

Palace, n. 1.—Bādshāh shāhanshāh rāja mahārāja nawwāb yā kisi aur

- munitāz shakh̄s ke rahne kā 'azīmu-sh-shān makān; mahal; mahal-sarā; daulat-sarā; aiwān; rāj-bhawan; rāj-mandir.
- 2.—Rahne ki jagah jo barī laq-o-daḡ ho.
- Palatable, *a.* 1.—Khush-zāiqā; lazīz; maze-dār; swādik.
- 2.—Khush-guwār; jo burā (nā-guwār) na ma'lūm de; jo achchhā
- Palate, *n.* 1.—Kām; tālū. [lage (ma'lūm de).
- 2.—Zāiqā; maza; swād (sawād); ras.
- 3.—Mazāq; woh zihū quwwat jisse bātoñ kā lutf dil ko ho; ras.
- Pale, *a.* 1.—Surkh nahiñ; gulāb ke phūl sā nahīñ; jiskā rang faq (urā) ho; dhumlā; dhumdhā; pilā; zard; jhāñwrā; siyāhī liye huye supaidī; jispar halāwat (tāzagi) na ho. [faq hoj pilā muñh.
- A pale face—Chihra jispar surkhī yā rang ki tāzagi na ho; chihra jiskā rang
- 2.—Tābāñ yā durakhshāñ nahiñ; damaktā huā nahiñ; kundan sā nahiñ; jismeñ chamak yā damak kam ho; dhumdhā; mandā; phikā.
- Pale, *n.* Ghiri huyī jagah; ihāta; koyī mahdūd jagah yā qalam-rau.
- Out of the pale of civilization—Tahzīb ki had se khārij (khilāf-i-tahzīb)—Out of the pale of limitation—Tawāḡi se khārij; jiskī mī'ad bāqī na ho.
- Palliate, *v.* 1.—Ma'zarat k.; 'uzr-o-ma'zarat ke zarī'e se jurm khatā qusūr yā badī wagaira ko chhipā d. (uspar khāk dālnā); takhsif k.; ghatāñā; musfīd bāteñ kah-kar jurm wagaira ko halkā banā d.
- 2.—Shiddat kam kar-d jaise kisi maraz ki; ghatā d.; takhsif k.
- Palliation, *n.* 1. Ghatāñā yā ghatnā; kisi jurm ke nihāyat qabīl hālāt kā ikhsā; bayān-i-muwāfiq ke zarī'e se takhsif-i-jurm.
- 2.—Khifāt-i-maraz; bimāri kā ghatāñā yā ghatnā.
- Palliative, *a.* 1.—Ma'zarat wagaira ke zarī'e se jurm wagaira ki sanghū kam k. w.; jisse kamī yā takhsif ho. [musakkīn; takhsif-kunīnda.
- 2.—Bimāri yā dard ghatāne w.; jisse bimāri wagaira kam ho-jāo;
- Palliative, *n.* 1.—Jurm wagaira ki sakhti kam k. w.
- 2.—Jisse dard maraz yā kisi dūsri balā ki shiddat meñ kamī yā khifāt ho (woh ghat jāe). [zard; pilā; jhāñwrā.
- Pallid, *a.* Jiskā rang faq (kam yā urā) ho; jo surkh-o-suped na ho;
- Palm, *n.* 1.—Kaf-i-dast; hatheli. [chaurāyī.
- 2.—Ek qism ki māp; tū yā chār inch ki lambāyī ki nāp; hāth ki
- 3.—Galaba; fath; jīt.
- Palm, *v.* 1.—Hāth se chhūñā; hāth lagāñā.
- 2.—Hatheli meñ chhipā l.; antī mārñā. [dhokhā dekar chālā d.
- 3.—(especially with off)—Fareb se gale lagāñā yā sar mañḡlñā;
- Palpable, *a.* 1.—Jisko chhū-kar ma'lūm kar-sakeñ; jo lams se mahsūs ho; jise ma'lūm kar-sakeñ; jo mahsūs ho-sake.
- 2.—Jise āsāñi se (sahl meñ) jāñ sakeñ; sāf; 'ayāñ; jo sauran ma'lūm parē aur khul jāe; fāsh; sarīhī; shadīd; sakht; bahut hī burā yā barā.
- Palpably, *ad.* Sāf-sāf; khulā-khulā; sarīhan yā sarīhī; fāsh taur par.
- Palpitate, *v.* 1. Dharakñā; dhak-dhak k.; uchhalñā; tarapñā; tarpharāñā.
- Palpitation, *n.* Dil ki dharak; ikhtilāj-i-qalb; sakht jismāñi harakat khauf yā bimāri wagaira ke sabab se dil yā nabz kā ba-shiddat aur ma'īnūl se ziyāda dharakñā. [palne huye.
- Paltry, *a.* Zalīl; haqīr; nā-kāra; nā-chīz; khwār; mubtazal; chithrē
- Pamphlet, *n.* Ek yā chand talchte kūgaz ki banī huyī chhoṭī kitāb jisko auñāq si diye gaye hoñ par unki jild-bandī na huyī ho; ek chhoṭī guir-mujallad kitāb jiskī zaḡhāmat kam ho; tablaq; risāla.

Pane, n. Shisho kâ chankor tukra; shisha jo murabba' tarâshkar kewâr wagaira meñ jar diyâ jâe.

Panegyric, n. Kisi mumtâz shakhs yâ baro kâam ki ta'rif meñ jo kuchh khush-bayânî se kahâ jâe; madh-âmez taqrir yâ kalâm; ta'rif; sanâ; tausif.

Panel, n. 1.—Lakṛî kâ takhta jise kewâr ke chankathe meñ jar deto haiñ; dilhâ. [kul ahl-i-jurî.

2.—(Law) Un ashkhâs ki fihrist jo ba-taur ahl-i-jurî ke talab hoñ; **Pang, n.** Gâyât darje ki taklif; barî hî izâ; barî jismânî taklif; dard jo thore 'arse tak shiddat se rahe; taklif jo rah-rah-kar ho aur nikal jâe.

The pangs of death—Taklif jo marne ke waqt shiddat se ho; jāñ-kandani; naz'. **Panic, n.** Khauf jo yakāyak ho-jâe; dar jo daf'atan begair kisi wāq'î sabab ke khwâh kisi khauf sabab yâ khatre ke ihtimāl-i-galat se paidâ ho; haul.

The troops were seized with a panic—Sipāhiyōñ par yakāyak khauf galib ho-gayâ.—They fled in a panic—We daf'atan hira'nū ho-kar (dar-kar) bhāg gaye.

Panic, a. Shiddat kâ; jo nāghāñ yâ daf'atan ma'lūm ho; khayālî yâ [be-asl.

3.—Said of fear or fright. **Pant, n. i. 1.**—Hāñphnâ; dam' (sāñs) phālnâ; mihnat ko ba'd khwâh kisi shai ke jazba-i-shauq se dil par tahrîk hone se jald jald yâ diqqat se tanāfiñ kâ h. {marnâ; kisi shai par jāñ d. (uskî firāq meñ tarāpnâ).

2.—Kisi shai ki barî arzū tamannâ yâ khwâhish r.; tarasnâ; 3.—Ma'mūl se ziyāda shiddat yâ tezi se harākat k.; khauf wagaira

Paper, n. 1.—Kāgaz; qirtās. [ke sabab se dil kâ dharāknū.

2.—Kāgaz kâ takhta waraq yâ parcha.

3.—Koyl chhapâ yâ qalami wasiqā; nawishta; tahrîr.

4.—Chhapâ huâ parcha jo auqāt-i-mu'aiyan par shā'i'a ho; akhbār; khabar kâ kāgaz. [intiqāl ke qābil hoñ.

5.—Ruqq'a-i-wa'da-i-adā-i-zar-i-hundawî wagaira; qarz ke wasiqe jo

6.—Kamrōñ ki diwārōñ meñ mañdhne kâ kāgaz; abri. [case, &c.

Often used in forming self-explaining compounds; as, **paper-**

Paper credit—Rupaye ke adā ke wa'do ke ruqq'e wagaira khwâh loṭ (notes)

yâ hundiyāñ jinke i'tibār par mahājani len-den hotā hai.—**Paper money**—

Loṭ (notes) wagaira jo bādshāh-i-waqt ki jāñib se ijrâ hoñ aur jinko log

sikke ki 'iwaz meñ leñ.—**Waste paper**—Bekār kāgaz jo pheñk diyâ jâe aur

purayōñ ke bāñdhne yâ jalāne wagaira ke siwā aur kisi kām kâ na ho; radī

(colloquially radī). [se na ureñ yâ muntashar ho jâeñ.

Paper-weight, n. Khule kāgazon ke dabāne ki chhoṭî chîz tāki we hawâ

Par, n. 1.—Musāwāt; barābarî; qīnat meñ barābarî; begair haṭṭe yâ

barṭi ke h.; wahi māliyat yâ asli ta'dād jo kisi mahājani kāgaz meñ

2.—Hālat yâ haisiyat meñ barābarî, [likhî ho.

On a par—Barābar; yakāñ; musāwi; hain-haisiyat yâ ham-rutba wagaira;

jo hālat dūse ki ho usi hālat meñ.—**Bills of exchange** aro at par, above par,

or below par—See under Exchange. [dekhlanā.

Parade, n. 1.—Numāish; karr-o-far; shikoh; dhūm-dhām; fakhrīya

2.—Panj ki numāish; numāish yâ maulāhaze wagaira ki nazar se

sauj kâ ijtīmā' aur uski saf-ārāyî wagaira; pareṭ; qawā'id. Qawā'id

ke mañdhāñ yâ maqām ki nisbat bhi yah lafz lāyâ jātā hai.

3.—Woh shai jiski numāish ho yâ jo numāish ki garaz se tartīb

pāyē; tamāsha; dhūm-dhūm ki bārāt yâ julus.

Parade, v. t. 1.—Numāish k.; auroñ ko fakhriya dekhlanā; aise tariq par dekhlanā jisse namūd yā numāish ma'lūm ho.

2.—Jangī qā'ide ke mutābiq jam' aur safārāyī k.

Parade, v. i. 1.—Numāish kī garaz se idhar-udhar phirnā; is maqead se idhar-udhar chalnā phirnā kī log dekheñ.

2.—Faujī qā'ide ke mutābiq saf bāndh-kar idhar-udhar ghūmnā-phirnā; jam' hokar jangī qā'ide ke mutābiq safon kā bāndh jānā.

Paragraph, n. Kisi kalām yā tahrīr kā hissa-i-judāgāna; kisi tahrīr yā bāb kā juzw jo kisi mazmūn se muta'alliq ho 'aon isse kī usmeñ ek yā kayī jumle hoñ; daf'.

Paragraph, v. t. Daf'-wār murattab k.; judāgāna dafāt meñ likhnā; ek daf'e meñ likhnā; daf'-bandī k. [mutābaqat r. w.]

Parallel, n. 1.—Ek hī samt r. w.; ek hī jānib mailān r. w.; kisi shai se To run parallel with something—Kisi shai ke mutābiq yā barābar h.

2.—Kisi se bahutere umūr meñ mushābahat r. w.; māuind; mushābih; ham-shakl; kul zarūrī ajzā meñ barābar.

A parallel case—Muqaddama jo dūse muqaddame ke ham-shakl (ham-qālib yā ham-pahlū) ho; muqaddama jiske hālāt kasrat se dūse muqaddame ko mushābih (usikī tarah) hoñ. [shābahat; barābarī; yaksāniyat.]

Parallel, n. 1.—Beshtar yā kul khās khās umūr meñ mutābaqat; mur

2.—Tashbih; muqābala; mushābahat kī tahqiq.

To draw a parallel between two characters—Do shakhsōñ meñ muqābala k. (yā dekhnā kī unke mālūm kīn kīn bāton meñ mushābahat hai).

3.—Woh shai jo kul khās khās bāton meñ dūse ko barābar yā uskī mānuind ho; sānī; musannā; kisi sā dūsrā.

Paramount, a. Sab se barā; rutbe qadr-o-manzilat yā waq'at meñ sab se barā; akhar; jiskā khitāb yā ikhtiyār sab se barh-kar ho; sab par afzal; sab par gālib.

Paramour, n. Woh mard jo kisi 'aurat ko pyār kare yā woh 'aurat jo kisi mard ko chāhe; pyārā yā pyārī; 'āshiq yā ma'shūq; yār; āshnā; rakhelī; suraiya; zan-i-madkhūla.

Paraph, n. Woh khat waguira jo dastkhat ke niche khīnch yā hanā dete haiñ—khusūsan is garaz se kī koyī ja'l waguira na banāne pāye.

Paraphernalia, n. pl. 1.—Woh chīzēñ jo koyī 'aurat un chīzōñ ke 'alāwa jo use jakez meñ mili hoñ apne sāth apnī susrāl meñ laye aur jinpar uske shauhar ke marne ke ba'd usikā ikhtiyār rahe masalan pahinne

2.—Zewarāt; āraish kī chīzēñ; sāz-o-sāmān. [ke kapre aur zewarāt.]

Paraphrase, n. Kisi asl 'ibārat kā is garaz se dūsrī shakl par i'āda kī uske ma'nī sāl sāl aur khūb khul jkēñ; dūsrī aur hāziq 'ibārat meñ kisi asl tahrīr kī tawzīh; ek hī khwāh dūsrī zabān meñ tawālat ke sāth tarjama.

Paraphrase, v. t. Sarābat ke sāth tawzīh ta'bīr yā tarjama k.; kisi musannif kī 'ibārat ke mazmūn ko ziyāda-tar wazāhat aur tafsīl ke sāth bayān (adā k.) [kisi dūse kī 'ibārat ko khol-kar bayān k.]

Paraphrase, v. i. Ziyāda-tar buet-o-sharh ke sāth ta'bīr yā tawzīh k.;

Parasite, n. Ghūm-phir-kar dūsrōñ ke sāth khāne w.; khushāmad-burāmad karko umarā ke sāth khāne w.; tufailī; roṭitor; jo chāplūsī ke zarī'e se dūse se lagā-bajhā rahe. [majmū'a.]

Parcel, n. 1.—Miqdār-i-gair-mu'aiyan; koyī dher yā miqdār; jumla;

2.—Chand chizen jo yak-jā rakkhi jāen; buqcha; gaṭhrī; pulinda;

3.—(Law) Juz; hissa; tukra; kisi kul kā juzw. [bidri; peṭi.]

One piece of ground is part and parcel of a greater piece—Zamin kā ek qat' dūre bare qat'-i-arāzi kā juz hotā hai.

Parcel, v. t. Mukhtalif hisson yā ajzā par taqsim k.; bānt kar hisen hissa judā kar d.; alag alag baḥra kar d.

Often with out.

Parcel, a. and ad. Juzwī yā nisf; kisi-qadar; kuchh-kuchh.

Parcelary, n. (Law) Wirāsat meṁ shirākat; jo haqqiyat mūris se do yā zāid shakhsōn ko pahūche uskā qabza; paṭṭidārī

Parcelener, n. (Law) Wāris i-sharik ya'nī minjūmla do yā zāid shakhsōn ke ek shakhs jisko wirāsat ke rū se haqqiyat shirākat meṁ millkar bataur shai-i-wāhid ke uske qabze meṁ rahe; paṭṭi-dār; sharik; sājhī.

Parch, v. t. 1.—Ūpar ki sath ko jalā d.; jhulas d.; bhūnnā; biryān k.

2.—Nihāyat hī khushk kar d.; bahut hī sukhā d.

Parch, v. t. Jhulas uṭhnā; ūpar se jal-bhūnnā; bahut hī sūkh jānā (khushk ho-jānā). [likhne ke lāiq banāte hai; raqq.]

Parchment, n. Pherī yā bakrī ki khāl jise kamā-ke (banā-chunā ke)

Pardon, v. t. 1.—Kisi shai ko jo kisi qusūr yā jurm ki pādāsh meṁ wājibul-lakhs ho chhor d.; kisi tāwān se dar-guzar k.; baḥsh d.; mu'af k.

To pardon one his life—Kisi ki jāū-baḥshi k.

2.—Kisi ta'zir ko mu'af kar d.; be-sazā kiye chhor d.; jāne d.; chashm-numāyī yā ta'zir se barī k.; mu'af k.; 'afw-i-taqsir k.

To pardon an offence—Jurm ko mu'af kar d. ya'nī mujrim ki gardan se uski bār utār ke use be-jurm tasawwur k.—To pardon an offender—Mujrim ke jurm se dar-guzar k. ya'nī use sazā se barī k.—Pardon me—Mujhe mu'af karo; queūr mu'af; gustākhi mu'af. Yah 'ibarat aksar nīsi hālat meṁ musta' mal hoti hai jab mutakallim husn-i-aḥlāq ke sath apne muḥbūtab ke kalām se munkir hoti, yā uski tardid kiyā chūhtā hai.

Pardon, n. Mu'afi; 'afw; kisi jurm ki sazā (uski ta'zir) se dar-guzar; tambih se mujrim ki barāat; gunāh yā taqsir se najāt khwāh muḥshasi.

Beg your pardon—Mu'af kijiye. Is muḥāware kā isti'māl kaerat se us hālat meṁ hotā hai jab ki 'āmil' mutakallim ki bāt baḥbūbi nahīn suntā yā samjhtā aur chūhtā hai ki woh phir se kahī jāe.—Conditional pardon—Mu'afi-i-chart.—Free pardon—Mu'afi-i-mutlaq.

Pardonable, a. Mu'afi ko qābil; 'afw-pazir; jiski ta'zir se dar-guzar ho-sake; jise mu'af yā nazar-andāz kar-sakeṁ. [w.; gaffār; khatā-baḥsh.]

Pardoning, p. a. 1.—Mu'afi par mēil; mu'af k. w.; āmurz-gār; baḥshhne

2.—Jisko mu'afi kā ikhtiyār ho; mu'afi ke istihqāq yā iqtidār kā nafūz d. w.; 'afw-i-taqsir kā ikhtiyār d. w.; 'afw-mansūb.

Pare, v. t. 1.—Kāṭnā; tarāshnā; chhīlnā; katarnā; kisi tez āle se kāt l.

To pare the nails—Nākhun tarāshnā yā lenā; nākh kāṭnā.—To pare off the rind of fruit—Mewa ke chhīlkā ko chhīl d. To pare away redundancies—

2.—Thorā thorā karke ghaṭānā; taqlil k. [Fuzūliyat ko nikāl d.]

Parent, n. 1.—Nasī paidā k. w.; bāp yā mān; wālid yā wāliḍa; mādar yā pidar. [bā'is; masdar; asl; jar.]

2.—Woh shai jise koyī dūsrī shai paidā ho; paidā k. w.; sabab;

Parentage, n. Paidāish; nasī; asl; wālidain ki qadr-o-manzilāt ke lihāz se hāsiyat; ḥhāndānī hāsiyat; nasab; gharānā; kul.

- Parental**, *a.* Wālidain se nisbat *r. w.*; pidarī yā mādarī; jo wālidain ke liye zebā ho; jo muhabbat yā shafaqat kī rāh se ho; buzurgāna.
- Parenthesis**, *n.* Lafz yā jumla jo tafsīr yā tauzīh ke liye dūsre jumle ke darmiyān rakkhā jāe par jisko asli jumle kī tarkīb se kuchh wāsta na ho aur na asli jumle kī takmil meñ uskī wajh se futūr ho; jumla.^{ad} i-mu'tariza. [palla h.; barī mutābaqat; mushābahat; munāsabat]
- Parity**, *n.* Barābarī; musāwāt; barābar waq'at *r.*; hām-haisiyat yā han^{uā}.
- Parlance**, *n.*— [bōl-chāl m.]
In common parlance—Ma'mūlī bāt-chit meñ; 'ām tarz-i-kalām meñ; ma'ī hrīr
- Parley**, *v. i.* Dūsre se bātehit *k.*; aise amr kī nisbat bāham guftgū *k.* jī meñ farīqain ko ta'alluq ho; zabānī suwāl-o-jawāb *k.*; khusūsan dushman; se suwāl-o-jawāb *k.*; ganīm se guft-o-shanīd (kahā-sunī) *k.* masalā; ek qaidiyon ko lene-dene laṛāyī ke mauqūf hone yā sulh ke bāb meñ. *w.*
- Parley**, *n.* Āpas meñ bātehit yā guftgū; mubāhasa; woh bātehit suwāl-o-jawāb yā guft-o-shanīd jo khusūsan do farīq-i-mukhālīf yā dushmano ke darmiyān ho; woh rawārāwī kī sulh kī guftgu jo aise do farīq kī mabāin ho jo āmāda-ba-jung hon.
- Parliament**, *n.* Inglisṭān meñ arākīn-i-mulk-o-millat aur mukhtārā^{lib} i-rī'āyā kī majlis; qaumī majlis; pārliment.^{ko}
- Parliamentary**, *a.* 1.—Qaumī majlis (pārliment) se muta'alliq.
 2.—Jo pārliment se nāfiz yā sādīr ho.
 3.—Pārliment ke qawā'id aur dastūrāt ke mutābiq; majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn ke qawā'id-i-mustamirra aur dastūrāt ke muwāliq.
- Parol**, { *n.* (*Law*) Zabānī izhār yā bayān; qaul-i-zabānī. [senses." Webster.
- Parole**, { "Commonly written *parol* as a term in law, and *parole* in other
- Parol**, { *a.* Jo zabānī kahā jāe; zabānī; lisānī; taqrīrī; tahrīrī nahīn.
- Parole**, { *Parol evidence*—Shahādāt-i-zabānī (lisānī).—*Parol arrest*—Giriftārī jo hākīm-i-faujdarī ke zabānī hukm ke mutābiq ho.—*Parol contract*—Mu'āshada-i-zabānī yā tahrīrī jiskā nawishta 'adālat meñ na ho yā jo muhr-i-'adālat se mukammal na ho. [ua d.—jaise kisī zarb yā wār ko.
- Parry**, *v. t.* 1.—Rok d.; pher d.; ṭāl d.; āṛ *r.*; apne upar āne yā parne
 2.—Ṭāl d.; bachā jānā; ṭālmaṭol kar d.
- Parry**, *v. i.* Rok d.; ṭāl d.; bachā jānā; kauāre kar d.; dūr kar d.
- Parsimonious**, *a.* Juz-ras; rupaye kā isti'māl yā sarf khūb bachā bachā ke *k.* w.; had se ziyāda kifāyatī; kanjūs; baḳhīl; makkhī-chūs; tāmi'; lālehi.
- Parsimony**, *n.* Zar yā māya ke isti'māl meñ juz-rasī; rupaye-paise ko khūb bachā bachāke kharch *k.*; barī hī kifāyat-shī'ārī; buḳhl; makkhī-chūsī; be-faizī.
- Part**, *n.* 1.—Kisī shai-i-munqasima kā juz 'ām isse kī musāwī ho yā gair-musāwī; jo shai kul se kam ho; ṭukṛa; juz; hissa; kasr; juzz-i-tarkībī.
 2.—Kisī shai kā hissa jo aur hisson ke barābar ho; barābar hissa.
 3.—Juzw-i-insān; insān ke jism yā rūh kā juzw; 'azw; hissa-i-tarkībī.
 4.—(*pl.*) Sifāt; jauhar-i-zātī; zihnī quwwateñ; liyāqat; qābiliyat; isti'dād; fahm-o-firāsāt; woh mukhtalīf sifateñ jo kisī shakhs meñ hon.
 5.—(*pl.*) Jagah; maqām; mulk; azlā'; des; iqlīm; khitta. [bakhra.
 6.—Woh hissa jo kisī ko taqṣīm ke rū se mile; qismat; hissa;
 7.—Sarokār; alāqa; ta'alluq; garaz; shirkat.

- 8.—Taraf; jānib; farīq; naf'-o-nuqsān meñ shirkat; firqa; tar; or.
To take one's *part*—Kisi kī taraf ho-jānā (uski taraf-dārī k.); kisi farīq kī jānib-dārī k.; kisi kā sharik ho-jānā. [ho; farz; kār-i-khās.
- 9.—Mihnat kām yā tāsīr-garī meñ shirkat; kām jo kisi ke zimme
To have done one's *part*—Jo kuchh apne zimme ho usko kar d.; apne farz ko anjām de-chuknā. [shakhs ke zimme ho.
- 10.—Suāṅg wagaira meñ woh bhes yā naql wagaira jo kisi khās
For my *part*—Jahāñ tak mujh se ta'alluq hai; jahāñ tak mujh ko wāsta hai; merī yā apnī taraf se.—For the most *part*—'Umūman; beshtar; aksar; kasrat se.—In good *part*—Mustahsan samajh ke; khanda-peshānī ke sāth; khushī ke sāth (ba-khushī); nārāzī ke sāth nahīn; bhalā jān-kar; achchhā samajh-kar.—In ill *part*—Gair-mustahsan samajh-kar; burā jān-kar; khush hokar nahīn; nārāzī yā nā-khushī se.—In *part*—Juzwī yā juzan; kisiqadar; kuchh; bi-l-kul nahīn.—Part and parcel—Juzw-i-lāzīmī; hissa; ang.
- Part, *v. t.* 1.—Bāntnā; judā k. yā tornā; tukre tukre k.
2.—Hisse lagānā; taqsim k.; bakhra bāntnā.
3.—Judā k.; alag k.; tafriqa dālnā; ek sāth na rahne d.
4.—Darmiyān meñ paṛnā; bich meñ hāil yā wāqī' ho-jānā; alag
5.—Rutūbat judā k.; nichornā. [kar d.—jaise do larne wālon ko.
6.—Dhāt ko judā yā sāf k.
- Part, *v. i.* 1.—Alag alag yā tukre tukre ho-jānā; judā ho-jānā; do tuk ho-jānā; ek dūse ko chhornā; rukhsat h.; bidā h.
2.—Haṭ yā chhūt jānā; judā ho-jānā; nikal jānā; chhor d.
To part with—Kisi se judā h.; chhor d.; tark kar d.; dast-bardār h.; hāth se jāne d.; kho d. [bahra-andoz h.; shirkat r.; sharik h.
- Partake, *v. i.* 1.—Kisi shai meñ dūson ke sāth sharik h. hissa l. yā
☞ “Usually followed by *of*, sometimes less properly by *in*.” Webster.
2.—Kisi dūse sī sifat yā khāssiyat yā uskā sā da'wā khwāh istihqāq r.
☞ Usually followed by *of*.
3.—Dākhil yā shāmil kiyā jānā; khārij yā badar na kiyā jānā.
- Partaker, *n.* 1.—Dūson ke sāth shirkat yā hissa r. w.; sharik; hissa-dār.
☞ Followed by *of* or *in*.
2.—Kisi badī meñ sharik; rafiq; sāthī; shirkat r. w.; mu'āwin.
- Partial, *a.* 1.—Jiskā usar sirf ek juz par pahunche; 'ām yā bilā-istisnā nahīn; tamām-o-kamāl yā bi-l-kul nahīn; juzwī; thorā; qadre; kam; pūrā nahīn.
2.—Ek farīq kī taraf māl; kisi mu'āmale yā bahs meñ ek farīq yā pahlū kī nisbat dūse farīq yā pahlū kī jānib ziyāda jhukā huā; taraf-dār; jānib-dār; ek farīq ke muqābale meñ dūse farīq kī ziyāda-tar himāyat k. w.
3.—Nā-ma'qūl taur par kisi shai kā pās k. w.; bejā himāyat k. w.
- Partiality, *n.* 1.—Jānib-dārī; taraf-dārī; pās yā pās-dārī; rū-o-rī'āyat; pachh (pakhsh); ek farīq kī taraf yā ek jānib ko nā-jāiz rujahān.
2.—Auron ke muqābale meñ kisi ek khās shai kī taraf ziyāda-tar mailān; kamāl shauq; khās zauq.
- Partially, *ad.* 1.—Kisiqadar; kuchh; juzwī; thorā; sab kā sab nahīn; bi-l-kul yā sārā nahīn. [ke sāth; pāsdārī ke sāth.
2.—Jānib-dārī ke sāth; taraf-dārī se; nā-wājib ri'āyat yā nā-haq-koshī

Partibility, n. Qābil-i-taqsim h.; bañtne yā alag kiye jāne ke laiq h. tafriq-pazīrī; 'alāhida yā judā judā ho-saknā. [h. ki woh bañt sake.

The *partibility* of an inheritance—Kisi irs kī taqsim ke qābil h. (is tarah kī Partible, *a.* Qābil-i-taqsim; bañtne yā 'alāhida kiye jāne ke laiq; jisk tafriq yā taqsim ho-sake. [meñ dūstre kā sāth d. w. (uskā sāthī]

PARTICEPS CRIMINIS, [Lat.] (*Law*) Sharik-i-jurm; kisi jurm kekārī

Participant, n. Sharik; shirkat r. w.; sājhī; hissa-dār.

Participate, v. i. Dūstroñ kī shirkat r.; sharik h.; sājhī h.

 Sometimes followed by *of* or *in*.

Participation, n. 1.—Shirkat; sājhā; ishtirāk yā mushārakat.

2.—Tafriq; taqsim; bañtāyī.

Participant, n. Shirakat r. w.; sharik; sājhī.

Particle, n. 1.—Zarra; reza; nihāyat hī chhoṭī chīz.

2.—Juzw-i-khafif; zarā bhī; kuchh bhī.

Particular, a. 1.—Kisi shai ke ek juz se muta'alliq; 'ām nahīn; ek h. shakhs yā chīz se 'alāqa r. w.; nafsī; zātī; khās; takhsīsī; makhsūs.

2.—Jisko uske dūstre ham-jimsoñ se bakhiubī tamīz kar-sakeñ; gair mu'aiyan nahīn; jiskī takhsīs ho-sake; khās.

3.—Jismeñ koyī 'ajīb-o-garīb sifat ho; khās tawajjuh yā lihāz ke laiq; ma'mūlī nahīn; qābil-i-lihāz; anūṭhā; nādir; khās.

4.—Mufradāt (ek ek bāt) par tawajjuh r. w.; har ek khās amr (har rag-o-resha) madd-i-nazar r. w.; kisi amr ke muta'alluq juz-o-kul par khayāl k. w. [r. w. ki uskā dil jald khush na ho.

5.—Kisi shai kā baṭā hī mazāq r. w.; 'juzziyāt par isqadar khayāl.

6.—(*Law*) Jismeñ sirf ek juz shāmil ho jaise haqqīyat.

Particular, n. Ek bāt yā kaifiyat; amr-i-wāhid; hissa-i-judāgāna; daḡīqa; juz; tafsīl; khās bāt.

To tell all the *particulars* of a story—Kisi bayān ke muta'alliq kul bāteñ kah d.; kisi amr kī kaifiyat min-o-'in kah d. Some *particulars* have been reserved—Kuchh bāteñ rakh chhoṭī gayīñ (sab bāteñ nahīñ kahī gayīñ).

Full *particulars*—Mufasssal hāl; sab bāteñ; juz-o-kul; musharrah kaifiyat; sārī rū-dād.—*In particular*—Khusūsan; khās-kar; bi-l-khusūs; 'ala-l-khusūs.

Particularity, n. 1.—Tafsīl; sarāhat; sharh; kisi bāt kī chhoṭī na d.

2.—(a) Qism-i-khās kī sifat; khusūsiyat; nirālā-pan. (b) Khās bāt; baṭī sarāhat ke sāth tafsīl. (c) Woh shai jismeñ kisi ko koyī khās yā zātī tā'alluq ho.

Particularize, v. t. Judā-judā yā tafsīl-wār bayān k.; ek ek karke yā mufasssal dekhā d.; sarāhat k.; beore ke sāth batānā. [wār kahnā.

Particularize, v. i. Ek ek bāt kahnā yā uski taraf mutawajjih h.; tafsīl.

Particularly, ad. Judā-judā; alag-alag; ek ek karke; fardan-fardan; 'alāhida-'alāhida; khusūsiyat ke sāth; khās taur par; khāssatan.

Partisan, n. [Written also *partizan*] Kisi farīq yā firqe kā sharik; jo kisi farīq yā amr se bahut hī (dik-o-jāñ se) tā'alluq rakhtā ho; sharik; rafīq; taraf-dār. [liye munāsib hon.

Partisanship, n. Shirkat; taraf-dārī; khayālat yā tariq jo taraf-dār ke Partition, *n.* 1.—Bāntnā yā bānt; taqsim; tafriq; 'alāhidagī.

2.—Woh shai jisse koyī dūsrī shai bāntī yā judā kar-dī jāwe; jisse kisi shai ke mukhtalif hisse judā ho-jāeñ; khusūsan woh bhitar kī

diwār jiske zarī'e so kisi makān kā qat' yā hissa dūstre qat' yā hisse se ulag kar-diyā jae; diwār-i-fāsil; hadd-i-fāsil; khatt-i-fāsil.

3.—(Law) Jāedād-i-arāzi meī haqqiyat-i-mushtaraka yā gair-munqasima kī 'nlūhidagī 'ām isse kī shurakā kī razā-mandī se ho yā jubriya qānūnī tariq par; taqsim-i-haqqiyat; baṭwāra; bānt-bākhra.

A private partition—Taqsim-i-khāngī.—A public partition—Taqsim-i-sarkārī.

Pa A partition by arbitration—Taqim-ba-zarī'a-i-sūliet.—A perfect partition—

Pa Taqsim-i-mukammal.—An imperfect partition—Taqsim-i-gair-mukammal.

A partition by metes and bounds—Taqsim-az-rū-i-paimāsh wa had-bandi.

Pa Partition fees—Taqsim kī ujrat.—Deed of partition—Taqim-nāma.

Partition, v. 1. 1.—Taqsim k.; baṭwāra k.; bāntnūl.

2.—Diwāroñ ke zarī'e se jude jude qat'āt (khand yā hisse) qāim k.

P Partly, ad. Kuchh; kisīqadar; qadre; thoṛā; bi-l-kul nahīn; pūra pūra nahīn.

Partner, n. 1 —Fi'l yā ranj-o-rāhat meñ dūstre kā sharik; sharik; rafiq; sāthī.

P 2.—(Law) Kisi kām yā peshe meñ dūstre kā sharik; sājhī; shirākati kārkhāne kā sharik (sājhī); hisse-dār; kisi tijārat wagaira meñ jo sarmāya lagāyā jāe uskā mālīk-i-sharik.

P 3.—Woh mard yā 'aurat jo dūstre ke sāth mil-kar nāche.

4.—Zauj yā zauja; jorū yā khasam.

Partnership, n. 1.—Sharik h. yā rahnā; dūstre kī sharakat; shirkat.

2.—Kisi kār-o-bār ke shurū' karne aur chalāne ke liye do yā zāid shakhsōñ kī sharakat; sharakat jo istarah par qāim ho; sājhā; sājhe kā roz-gār kār-khāna yā kār-o-bār; kampanī (company) jo dāimi taur par qāim kī jāe; koṭhī; dūkān.

3.—(Law) Jo ashkhās mu'āhade ke mujāz hoñ unmeñ is amr kā mu'āhade-i-bāhamī kī manāfi' meñ shirkat kī shart par kisi tijārat yā kār-o-bār-i-jāiz ke chalāne ke liye we apne apne rupaye yā māl lagāyēñ khwah bi-l-ishtirāk mihnāt karen.

To enter into a partnership—Sharakat kā kār-o-bār k.; sājhe kā rozgār k.; sājhā k.—Silent partnership—Woh sharakati kār-khāna jismeñ shurakā sirf rupaye ya'ni sarmāye meñ sharik hoñ par us kār-khāne ke ihtimām wagaira se unko kuchh sarokār na ho.

4.—Naf'-o-nugsān yā jāedād meñ sharakat.

Deed of partnership—Sharakat-nāma; dastāwez-i-sharikat.—Deed of dissolution of partnership—Dastāwez-i-infisāk-i-sharikat; woh dastāwez jiske zarī'e se sājhā tūt jāe.

Party, n. 1.—Kisi maqām ke 'awāmu-n-nās meñ woh log jo dūstroñ ke khilāf rāe yā manshā meñ bāham muttāfiq hoñ; guroh; firqa; jathā; mandālī; tabqa.

2.—(Law) 'Adālat ke laṛne wāloñ se ek; nizā'-i-'adālat meñ mud-da'i yā mudda'a'alaili; mutakhhāsimain-i-muqaddama se ek; fariq.

3.—Woh shakhs jo kisi kām meñ sharik ho; kisi bāt ke naf'-o-nugsān meñ sharik; sharik.

This man was not a party to the affray—Yah shakhs hangāme meñ sharik na thī.—He is not a party to the contract—Woh sharik yā fariq-i-mu'āhade nahīn hai; woh mu'āhade meñ sharik nahīn hai.

4.—Taraf; jānīb; or; log jo ek dūstre ke khilāf hoñ.

5.—Log jo kisi da'wat wagaira meñ nawed ke zarī'e se bulāye jāēñ;

jalsa; majlis; jo log khāne-pīne yā nāch-o-rang wagaira meñ sharik hone ko liye bulāye jāēñ. [shukhs; kas; ādmī.]

6.—Shakhs-i-wāhid; kisi shakhs ko muqābale meñ dūsrā shukhs;

7.—Woh thore se fauji sipāhī jo kisi khās kām ke aujām karne ko liye kahiñ bheje jāēñ.

An accused party—Mulzam; mustagās-'alaih; jispar tuhmat lagāyī gayī ho.

An interested party—Ahl-i-garaz; ahl-i-mu'āmala.—A party to a suit—Fariq-i-muqaddama; mudda'ī yā mudda'ā'alah.—Opposite or adverse party—Fariq-i-sāni; fariq-i-mukhālif; taraf-sāni.—The parties to a case—Fariqin; jānibain; mudda'ī aur mudda'ā'alah donoñ.—Parties to a deed—Muta'ā qidain-i-wasiqa; jo log ki-i dastāwez ko likhne meñ sharik hoñ.—Parties to a transaction—Muta'ā qidain-i mu'āmala; jo log kisi mu'āmale meñ sharik hoñ.

Party-coloured, *n.* Jiske jude jude hisse jude jude rang ke hoñ; jismeñ kanyī tarah ke rang hoñ; rang-ba-rang; bāqalamūñ. [paridesī.]

Party-jury, *n.* (Law) Woh ahl-i-jūri jinmeñ ādhe log desī hoñ aur ādhe

Party-wall, *n.* Do makānoñ ke bēch ki diwār (unkā darmiyānī parā); diwār jo do makānoñ meñ hadd-i-fāsil ho. [namūd hāl meñ huā ho.

P.127E.VU, *n.* (Fr.) Nau-khez shakhs; nayā muwāb; jis shakhs kā

Pass, *v. i.* 1.—Jānā; chaluā; ek nihī par ek jagah se dūsrī jagah muntaqil h.; guzarnā; ek jagah se dūsrī jagah jānā.

Usually with a following adverb or preposition, defining the kind of motion; as, to pass on, out, in, into, from, under, &c." Webster.

2.—Ek hālat se dūsrī hālat meñ h.; hālat tabdil k.; ho-jānā; badal jānā; qabze ke i'tibār se tabdil ho-jānā.

3.—Ek shakhs se dūsrē shakhs ke pās jānā; diyā-liyā jānā; phailnā; chaluā; rāij h.; maqbūl h.; kharāb yā be-kir samajh-kar pheñk na diyā jānā. [paise ki tarah chal jāte haiñ (diye-liye jāte haiñ).]

Counterfeit coins sometimes pass as money—Talbi-i-sikke ba'z anqāt rupiye.

4.—Samjhā jānā; mutasawwar h.; khayāl kiya jānā; logon meñ ginā yā qadr kiya jānā. [āqil samajhnā.]

To pass for a wise man—'Aql-mand shakhs samjhā jānā; kisi ko logon kā

5.—Kisi khās shakhs yā maqīm ke ek taraf se dūsrī taraf guzar jānā; kisi ki rāh yā mulāhaze wagaira se nikal khwālā guzar jānā.

With a preposition; as, by, over, &c.; as, to pass by one; to pass over the road." Webster.

6.—Rafta rafta nikal jānā; guzar jānā; hīl jānā; nikal jānā; gūih usually with away. [ho-jānā; kho jānā; hāth se jātā rahuā.]

7.—Wāqī' h.; wuqū' meñ ānā; zuhūr meñ ānā; honā; wāqī' wuqū' h.

8.—Manzūr h.; majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn ki jānib se manzūrī h. yā manzūr kiya jānā; ba-taur qānūn ke manzūr kiya jānā; nāfiz h.; sādīr h. The bill may pass—Mumkin hai ki woh qānūn kā musawwada manzūr ho-jāo.

9.—Mihak-i-imtihān par t̤aharnā; mulāhazo meñ manzūr (maqbūl) h.; achchhī tarah kārrawāyī ke lāiq h.; kām kā h. yā kām chālā saknā.

10.—Be rukāwat yā muzāhumat nikal jīnā; is tarah nikal jānā ki koyī khabar na le; firo-guzāst h.; chhoṛ d. [andāz kar-diyā.]

We saw the act, but let it pass—Ham logon ne woh ā'l dekhā par u-o nazar.

11.—Talwār ghuseṛnā; ghuseṛnā.

12.—Ek mālīk se dūsrē ki taraf muntaqil h.

To pass into—Ba-tadrij (āhista āhista) h.; rafta rafta badalnā; do chizon yā

raugon kā āpas meñ is tarah mil-jul jānā ki is bat kā batlā saknā mumkin

na ho ki kaun kabhū chhūṭā aur kabhū aburū' huā.—*To pass on or upon*

—(a) Kisi par honā yā bitnā; nāzil h.; asar pahunchānā (b) Tanqih k.; tajwiz k.; faisala yā hukm-i-sazā sadir k.

Pass, v. t. 1.—Tajāwuz kar jānā; kisi had se guzar jānā.

The sun has *passed* the meridian—Sūraj khatt-i-nisfu-n-nahār se guzar gayā (do-pahar ho-gayā).

2.—Idhar se udhar (ispār se uspār) jānā; 'ubūr k.; pār kar jānā.

To pass a river—Daryā ke pār chale jānā ('use 'ubūr kar jānā).

3.—Sarf k.; basar k.; kāṭnā; guzrānā; bitānā.

To pass time—Wāqt kāṭnā (sarf k. yā bitānā).

4.—Chalānā; rawān k.; bhejnā; pahunchānā.

To pass a pauper from one town to another—Kisi muslis ko ek shahr se dūse shahr meṁ pahunchā (bhej) d.

5.—Sarāsari meṁ chalā d.; jald jald harakat d.

He had only time to *pass* his eye over the accounts—Usko itni hī mulikāt thi ki hiṣāb ek nazar ya'nī sarāsari se dekh le.

6.—Ek mālik se dūse mālik ki taraf mumtaqil k.; intiqāl k.;

7.—Chhānā; chhāne se tapkā l. [bechnā; bai' k.; firokht k.]

8.—Munh se nikālā; sūdir k.; kahnā; zabān par lānā.

To pass sentence or judgment—Hukm-i-sazā yā faisala-sadir k. (sunānā).—To pass censure—La'nat-malāmat (ziṣr-o-taubikḥ) k.; burf kahnā.

9.—Khatm k.; pūrā k.; anjām ko pahunchā d.; bāqī na chhoṛnā.

10.—Firo-guzāst k.; chhoṛnā; karne yā kahne meṁ gaffat k.

11.—Manzūr k.; jāiz r.; bataur jāiz yā munāsib ke taslīm k.

To pass an account—Kisi hiṣāb ko munāsib aur wājib samajhkar manzūr kar l.

12.—Manzūr k.; un kul marātib k. tai k. jo jawāz ke liye zarūr hoṅ; nāfiz qarār d.

The legislature *passed* the bill into a law—Majma'-i-wāzīn-i-qawānīn se woh musawwada i-qānūn manzūr ho-kar bataur qānūn ke nāfiz qarār payā.

13.—Dhokhā dekar chalā d.; chhalnā; kāmyābi ke sāth k.

To pass a trick on one—Kisi ko makt se chhal l.

14.—Lihāz k.; kḥayāl k.; fikr yā parwāl r.

To pass off—Fareh yā makt se kisi ke gile maṅḍhū; dhokhā deke gale lagānā

To pass on or upon—See supra No. 13.—To pass over or by—Nazar-andāz k.; lihāz nak; kḥayāl na k.; darguzar k.; mu'af k.; chashm-numūyī yā tambih na k.

Pass, n. 1.—Jidhar se koyī jāe yā guzre; rāh; guzar; rāsta jo tang aur dushwār-guzār ho; rāh jo kisi khatar-nak maqām meṁ ho; pahār ke ūpar kī rāh.

2.—Kisi shakhs ke āmad-o-raft (āne-jāne) kī istid'ā yā uskā hukm; woh nawishta jiske zarī'e se koyī guzar yā ā-jā sake; rāh-dāri k. parwāna; nikāsi kī chitṭhī; be-rukāwat āne-jāne k. ṭikāt.

3.—Hālat; naubat; darja-i-gāyat; intihā; ākhirī hālat.

To bring to pass—Karānā; wuqū' meṁ lānā; zuhūr meṁ lānā; wāqī' hone k. bā'is h.; kisi bāt ke hone k. sabab h.—To come to pass—Honā; wāqī' h.; zuhūr meṁ ānā; naubat pahunchānā.

Passable, a. 1.—Guzar ke qābil; jispar jā yā chal sakeṅ; jāhān kashtī wagaira par jā-sakeṅ; 'ubūr ke qābil.

The roads are not *passable*—Rāheṅ yā sarkeṅ guzar ke qābil nahīn hain (unpar koyī ā-jā nahīn saktā).—The stream is *passable* in boats—Us daryā ko kash-tiyōṅ par 'ubūr kar-sakte hain.

2.—Jise chālā yā jūrī kar-sakeñ; rāj; murawwāj; pazirāyī ke qābil; jo qabūl kiye jāne ke lāiq ho; jo dast-ba-dast muntaqil ho-sake yā hotā ho.

False coins are not *passable*—Khotē sikke chāl nahīn sakte.

3.—Jo bilā i'tirāz i-qawī yā 'aiḥ-joyī ke chāl-sake; jiske log muta-hammil ho-sakeñ; pazirāyī ke lāiq; manzūrī ke qābil; darja-i-i'tidāl k; rās; kām-chālā; kuchh (kisiqadar) achchhā.

Passage, n. 1.—Sawārī par jānā; safar jaise tarī k; khwāh gārī yā chhukke wagairā par; guzar k; istihqūq yā āzādī.

2.—Kirāya—jaise jahūz par āne yā jāne k; bhārā.

The ship in which he had taken his *passage* not sailing on the date fixed, he had to apply for a refund of the *passage*—Jis jahūz par uskā jānā thahar chukā thā woh tarīkh-i-mu'ayyana ko rawana na huq lihaaz usko apne zar-i-kirāya ko wāpasi k; dar-khwast karni parī.

3.—Jahūn se kūch k.; manūt; wāqūt; mamūt. [shai āyo-jāyo,

4.—Āne-jāne k; rāh; āmad-o-raft k; rāsta; woh rāh jidhar se koyī

5.—Woh kamra wagairā jisse hokar kisi 'imārat ko dūsrō kamron meḥ koyī jā-sake; āmad-o-raft k; rāh.

6.—Wuqū' hono anjām pāne yā zuhūr meḥ āne k; tarīq; mājara; wāqī'a; sāniha; jo kuchh ho-jāe.

7.—Kis kitāb yā tasnif k; hissa; zimn; daf'a; intikhāb.

8.—Un kul marātīb k; tai k. jo kisi shai ke bā-qā'idā jāiz qarār pāne ke liye lābudī hoñ; manzūrī; nafāz; sudūr.

The *passage* of a law, or of a bill into a law, by a legislative body.—Wāzi'ā-i-qawānīn ki jānīb se kisi qānūn yā musawwada-i-qānūn ki manzūrī.—(If *passage*—Mustaqil taur par qiyām na r. w.; ek jagah se dūsrī jagah jāne w.)—mu-bāwara k; itlāq khawāsan un parindon par hotā h; jo mazur-i-khizān aur bahār meḥ hamesha shamāl se junūb k; aur junūb se shamāl ko jāyā karte haiñ.—Yah' ibārat ba'z auqāt khāna-badlā shakhsan par bhī sādīq āt hai.

Pass-book, n. Woh kitāb yā bahī jismeḥ kharidār k; ittilā' ke liye saudāgar un chīzon ko likh (tānk) rakhte haiñ jo bilā-adā-i-qīmat (udhār) kharid k; jāti haiñ. [musāfir jo kisi sawārī par safar kare.

Passenger, n. Āne yā jāne w.; āyind-rawind; musāfir; khawāsan woh *PASSION*, *ad.* [Lat.] Jā-ba-jā; jahūn-tahūn; har jagah; har kahīñ.

Passing, a. & ad. Nihāyat; bahadde; bahut h; ba-shiddat.

Passion, n. 1.—Jo kaisiyat dil par ma'lūm ho; kisi shai k; tāsīr jo dil ko mahsūs ho; josh intishār yā be-qarārī jo dil meḥ paidā ho masalan khwāhish ummed khauf khushī ranj muhabbat wagairā.

The eloquence of the orator is employed to move the *passions*—Fasīh k; shirīn-kalāmī dil ko hilā deti hai.

2.—Gussa; gazab; qahr; kisi bāt par bahut h; hurā mānnā; pech-o-tāb.

3.—Muhabbat; pyār; 'ishq; shauq; jazba; kisi shai par hamatan fidā h. (uspar jān d. yā nichhāwar k.); kamāl ishtiyāq; barī h; ragbat; walwala; lau. [kare.

4.—Woh shai jiskī pairawī koyī bare shauq yā kamāl khwāhish se *Passionate, a. 1.*—Jisko jald gussa ā-jāe; jo ihānat wagairā ke bā'is jald ghabrā uthe yā pareshān ho-jāe; jo jald jhallā uthe jaise shakhs.

2.—Jismeḥ harā josh pāyā jāe; qawī; kamāl; jismeḥ barī garm; *Passionate desire*—Kamāl shauq. [joshī ho.

Passionately, ad. 1.—Dil se; kamāl ārzū tamannā yā shauq se; barī

garm-joshi se; bare jazbe ke sūth; dil-o-jān se.

2.—Gusse ke sūth; taish khā-kar; bahut hī burā mān-kar; raus meñ.
Passive, a. 1.—Fā'il nahiñ balki maf'ul; tahammul k. w. (mutahammil);
 kisi fī'l kā khud na k. w.; jispar dūstroñ kā asar pahuñche.

They were *passive* spectators, not actors in the scene—We log us tamāshe
 meñ mahz tamāshāyī the na ki tamāsha-gar (sirf tamāsha dekhte the uske
 karne meñ sharik na the).

[tok (muzāhamat) na ho.
 2.—Kisi shai ko bilā-ta'arruz qabūl yā bardāshht k. w.; jismeñ rok-
Passive obedience—Itā't jo bilā-ta'arruz ki-jāwe.—*Passive* submission to the
 laws—Akhām-i-qawānīn kā begair muzāhamat ke mān l. (unki ta'mil yā
 pā-bandi).

[dārāna; chup-chāp; begair kuchh kiye.
Passively, ad. Bilā-ta'arruz; sar-jhukāye; be rok-tok kiye; farmāñ bar-
Pass-key, n. Woh kunjī jisse kayī tāle khulēñ.

Pass-port, n. 1.—Woh tahrirī ijāzat jo kisi ko bādshāh yā hākīm-i-mujāz
 ki taraf se is garaz se dī jāwe ki woh be-rukāwaṭ yā khatre ke sārī
 riṣāsāt se guzre yā ek mulk se dūstre mulk meñ khwāh kisi khās
 samundar meñ jahāz par jāe; be-gair ma'mulī mahsūl diye kisi
 aise māl yā nīsī chīz kā ek mulk meñ le-jūnā lānā yā wahāñ se dūstre
 mulk meñ le-jūnā jiskā lānā yā le-jūnā man' ho; rāhdārī kā par-
 wāna; nikāsi ki chītṭhī; rawāna.

2.—Woh bāt jiske bā'is koyī hifūzat yā tayaqqun ke sāth kisi hālat
 se guzar jāe yā usko 'awāmu-n-nās qabūl karen.

Past, p. a. Maujūd yā āne wālā nahiñ; us waqt jo guzar chukā ho;
 guzrā (guzashṭa) yā hītā huā; jo ho-chukā ho; māzī.

The past—Guzrā yā gayā huā; waqt jo guzar yā nikal gayā ho; zamāna-
 i-guzashṭa (māzī).

Past, prep. 1—Hālat tarīq yā darjo meñ kisi had se mutajāwiz (uske
 bāhar); kisi shai ki pahuñch yā asar se bāhar; āge barh-kar; pār;
 pare; dūr; bāhar.

Past cure or help—Fā'ilāy yā lāchār; jiskā 'ilāj yā chāra na ho.—*Past* endur-
 ance—Tahammul ke bāhar (jo bardāshṭ na ho-sake; sahā na jā sake).

2.—Ba'd; pīchhe; waqt ke bāhar.

At half *past* seven—Sārhe sāt baje ya'ni sāt bajne ke ba'd adh ghañṭe par.

Paste, n. 1.—Leyī; ahār; māñṛī.

2.—Ek qism kā shaffāf aur chamkīlā shīsha jisso naqlī jawāhirāt
 bante haiñ; banāyā huā (masnū'i) jawāhir.

Pastime, n. Khel; tafriḥ; dil-bahlāw; jisse tabī'at bahal-kar waqt
 khushī meñ kaṭ jāe; khel-tamāsha.

Pasturage, n. 1.—Maweshī kā charānā; charāyī; charwāhī; galla-bānī.

2.—Charā-gāh; maweshī ke charne ki jagah.

3.—Maweshī ke khāne ki ghās; charī.

Pasture, n. 1.—Maweshī ke charne ki ghās; jo kuchh maweshī char ke
 khāyeñ; ohār.

[lagī rahe; charā-gāh.

2.—Zamīn jabāñ maweshī aur ghoṛe wagairā ke khāne ke liye ghās
Canman of pasture (Law)—Dūstre ki zamīn par uski yā auroñ ki sharākat meñ
 maweshī ke charāne (ghās khilāne) kā haq.

Pasture, v. t. Charānā yā khāne ke liye ghās maujūd k.

The farmer *pastures* fifty oxen—Woh kisāñ pachās bail charātā yā pachās
 bailoñ ko ghās khilātā hai.—The land will *pasture* fifty oxen—Us zamīn
 meñ pachās bailoñ ke khāne ki ghās hotī hai.

Pasture, *v. i.* Ghās charnā yā khānā; charnā.

Pat, *a.* Waqt jagah yā maqsad ke hasb-i-hāl; munāsib; subhīte kā; thik; durust; mauzūn (*Colloquial*). [se.]

Pat, *ad.* Thik munāsib waqt par; manq'e se; munāsabat ke sāth; subhīte

Pat, *v. t.* Ungliyon yā hāth se āhista āhista mārā; thapki d.; thapthapānā.

Patch, *n.* 1.—Paiwand; chakti; kapre kā tukrā jo marammat ke liye dūsre kapre meñ lagāyā jāe. [āye.]

2.—Paiwand sī koyī chīz; kisi chīz kā tukrā jo marammat meñ kām

3.—Sbishe wagaira kā tukrā jo pachchī-kārī meñ lagāyā jāe.

4.—Zamīn kā tukrā; qat'; chhotā tukrā jo 'alāhida ho.

5.—Reshamī kapre kā tukrā jisse chihre kā koyī 'aib chhipāyā jāe.

Patch, *v. t.* 1.—Paiwand lagānā; chakti lagānā; kapre kā tukrā sī-kar marammat kar-d. [mat k.; tīp-tāp k.; thop-thāp k.]

2.—Jā-ba-jā jo lagā ke marammat k.; bhadde taur par maram-

3.—Zebāish ke liye chihre par reshmī kapre ke tukre lagānā.

4.—Yukāyak yā jhatpat banānā; jhatpat yā bilā-libāz-i-silsila banā l.

To patch a quarrel—Yukāyak yā jhatpat jhagarne lagnā.—To patch up a negotiation.—Kisi bāt kā qaul-o-qarār jhatpat kar-l.—To patch, up, a story—Qissa jorā; bāt garhnā yā banānā.

Patchwork, *n.* Dāg-dozī; hazār-mekhī; jo tarah tarah ke tukron ko jo-kar banāyā jāe; koyi shai jiskī tarkīb gair-mauzūn yā nā-munāsib ajzā se ho; koyi chīz jo bhadde taur par banāyī jāe; koyī chīz jismeñ jo yā paiwand lagāye jāen [ām; numāyān.]

Patent, *a.* 1.—Khulā; phailā; zāhir; chhipā nahīn; 'ayān; āshkārā;

2.—Jisko 'awāmu-n-nās parh sakeñ; 'ām.

“Said of a document conferring some right or privilege.” *Webster*

Patent, *n.* Woh sanad jiske rū se kisi shakhs yā fariq ko kisi amr kā istihqāq-i-khās diyā jāe; sanad jiske rū se kisi shakhs ko apni ijād ki-huyī chīz kī nisbat chand sāl ke liye istihqāq-i-khās hāsīl ho.

Patent, *v. t.* Sanad ke zarī'e se 'atā k., kisi ijād kā istihqāq-i-khās kisi shakhs ke liye hāsīl k.

Patentee, *n.* Woh shakhs jisko sanad ke rū se istihqāq-i-khās 'atā kiya jāe.

Paternal, *a.* 1.—Pidarī; bāp kā; ābāyī; jisse bāp kī sī tabī'at zāhīr ho; jisse hidāyat yā ta'līm meñ mihrbānī pāyī jāe.

Paternal affection—Muhabbat-i-pidarī; bāp kī muhabbat.

2.—Pidarī; jo bāp se hāsīl ho (mile); ābāyī; maurūsī.

A paternal estate—Milk-i-ābāyī; bāp kī jāedād.

[rāh; bāt.]

Path, *n.* 1.—Rāh; rāsta; tariq; guzar-gāh; ma'mulī rāh; bañdhī huyī

2.—Paidal (pā-piyāda) chalne kī tang rāh; pag-dandī.

3.—Kārrawāyī kā tariq; rāh; dhang; 'amal-dar-āmad kā tarz.

Pathetic, *a.* Jiskā dil par asar ho; jisse dil meñ dard riqqat yā ranj wagaira paidā ho; dard-angez; jigar-soz; dil-soz. [dard-nāki se.]

Pathetically, *ad.* Aise taur par ki dil par asar paidā ho; dil-sozi se;

Pathless, *a.* Jismeñ rāh na ho; jahān piṭī sarak wagaira na ho; jahān koyī ātā-jātā na ho; lā-guzar. [dard; dil-sozi; asar.]

Pathos, *n.* Woh shai jisse dil meñ dard afsos yā ranj wagaira paidā ho;

Pathway, *n.* 1.—Rāh; rāsta; pyāda-pā (paidal) chalne kī tang rāh;

2.—Tariq; tarz; dhang; 'amal-dar-āmad kā tariq. [pag-dandī.]

Patience, *n.* 1.—Sabr; tahammul; bardāsht; musibat taklif mihnat

yā ishti'āl wagaira kī hālat meñ mizāj^{ko} mawassat hone m. a.; kisi burāyī kā chupchāp sah lenā; dhīraj; subūrī; burd-bārī. [qāim r.

2.—Mihnat yā koshish meñ istiqlāl; sābit-qadmī; dhuun; mizāj kā Patient, a. 1.—Sābir; mutahammil; burd-bār; taklif ranj yā musibat wagaira ko chupchāp sah leue-wālā; kisi aise amr kī shikāyat na k.-w. jisse dil ko sadma pahūnche; kisi hāt kī pairawī yā koshish meñ sābit-qadam; dhuun; dhīraj ke sāth mihnat k. w.; pitte-mār; gam-khwār. [andāz se ziyāda chāhne-wālā nahīn.

2.—Satr-o-qarār ke sāth kisi shai kā muntazir; jald-bāz nahīn; Patient, n. 1.—Woh shakhs yā shai jispar koyi khārijī asar pahūnche; woh shakhs yā shai jo kisi asar-i-berūnī ko bilā-ta'arruz qabūl kar-le.

2.—Mariz jo kisi mu'ālīj kā 'ilāj kartā ho; woh bimār jo kisi tabīb kā 'ilāj kare.

☞ "Generally used as a correlative to *physician* or *nurse*." Webster.

In-patient—Woh bimār jo shifā-khāne meñ rahne kī jagah aur khānā bhi pāye.

—Out-patient—Mariz jisko shifā-khāne se sirf dawāyeñ mileñ

Patiently, ad. Sabr ke sāth; tahammul ke sāth; dil-jam'i se; jam'i-yat-i-khātir se; be-sabri yā shikāyat ke sāth nahīn; sābit-qadmī se; istiqlāl ke sāth; dhīraj se; nā jāiz 'ujlat ke sāth nahīn. [alliq.

Patricidal, a. Pidar-kushī se muta'alliq; bāp ke mār dālne ke muta-Patricide, n. Pidar-kushī yā pidar-kush; bāp kā mār-dīlnā yā uskā mārne-wālā. [ābāyī; jaddī; bāp-dādā kā.

Patrimonial, a. Maurūsī; jo mūrison se ha-zar'i'a-i-wirāsat hāsil ho; A patrimonial estate—Milk-i-maurūsī; jo haqqiyat mūsiron (bāp-dādā) se hāsil ho.

Patrimony, n. Haq yā haqqiyat jo kisi ko wirāsat ke rū se uske mūrison se hāsil ho; haqq-i-maurūsī; milk-i-ābāyī; bapautī; warsa; mīrās; irs; tarka. [chāhne aur uskī himāyat aur hifāzat k. w.

Patriot, n. Mulk-dost; watan-dost; hubbu-l-watan; apne mulk kā Patriot, a. Jo apne mulk kī bhalāyī ke liye ho; uske liye zebā yā munāsib jisko apnī mulkī bihbūdī manzūr ho.

Patriotic, a. See *supra*. Jismeñ apne mulk kī muhabbat bhārī ho; jiske dil meñ hubbi-watan kī tahrīk ho.

Patriotism, n. Hubbu-l-watani; jis shakhs meñ watan-dostī ho uskī khūbiyāñ aur ā'māl; mulk kī muhabbat (chāh).

Patrol, n. 1.—Rāt ke waqt fauji sipāhiyōñ kī gasht; sipāhiyōñ kā is garaz se rāt ko ghūm-phir ke gasht k. ki dekheñ kyā kaifiyat hai aur khaima-gāh kī nisbat kisi tarah kā khutkā to nahīn hai; shah-gard;

2.—Woh sipāhī jo rāt ko nigrānī ke liye gasht kareñ. [tilāya.

Custom's patrol—Parmit kā girdāwar; patrāul.

Patrol, v. i. Khaima-gāh wagaira ke gird gasht k.; gārad ke sipāhiyōñ (guard) kā har-chahār taraf ghūm-phir ke dekhnā kī kyā ho rahā hai; gasht k.; girdāwarī k.; tilāya-phirnā.

Patrol, v. t. Gasht k.; har-chahār taraf ghūmna-jaise santri (sentry) kā.

Patron, n. Himāyat madad yā muhāfuzat k. w.; hāmī; madadgār; mu'in; dast-gir; murabbī; taraqqī meñ i'ānat k. w.; sar-parast; pusht-pauāh; pushti-bān; bāñh-gahue w.

Patronage, n. Qism-i-khās kī dast-girī; kisi shakhs ke manshā meñ i'ānat; kisi mausūbe kī tāyid; dast-girī; himāyat; sar-parasti; pusht-pauāhī; mihrbānī yā i'ānat.

- Patronize, v. t.** Kisi ki himāyat yā dast-gīrī k.; sahārā d.; madad d.; mu'ān h.; hūmī h.; 'ināyat (mihrbānī) k.; pardākht k.; qāim-o-bar-qarār r.; tāyid k.; pushtī d.; taraqqī meñ madad d.
- Patronymic, n.** Mardōñ yā 'auratōñ ke nām jo unke wālidain yā mū-risōñ se nikleñ; kunniyat; all; khāndānī nām.
- Patter, v. i.** Parparānā; tartarānā; patpatānā.
- Pattern, n. 1.**—Asl jiskī naql banāyī jāe; khāka; dhāncha; namūna; naqsha; woh shai yā fi'l jiskī taqlid kī-jāe.
- The pattern of a machine—Kal kī namūna.—A pattern of patience—Sabr kī namūna ya'nī isqadar sābir ki usko dekh-kar dūse bhī subūrī ikhtiyār karen.
- 2.—Woh juz jisse kul kī sūrat yā sifat ma'lūm ho; namūna; bāngī; kisi aisi shai kī tarz (uskī tarah) jismeñ bel-būṭe wagaira hoñ.
- A pattern of cloth—Kapre kī namūna.—Chintz of a beautiful pattern—Khūb-sūrat qism kī chhiṭ; tarahdār chhiṭ.
- 2.—Pahinno ke kapre (poshāk) kī namūna.
- Pattern, v. t. 1.**—Naql utārnā; taqlid k.; kisi kī nazir dekh-kar kuchh k.; naqsha utārnā; khāka khānchnā.
- 2.—Bataur nazir ke kām ānā; tamsil h. [taqlid k.; utārā utārnā.
- To pattern after—Dekhā-dekhi k.; pairawī k.; jaisā dūsrā kare waisāhī k.;
- Paucity, n.** Ta'dād yā miqdār meñ kamī; qalilu-t-ta'dādī; qalilu-l-miqdār h.; qillat; kotāhī. [kare; kangāl.
- Pauper, n.** Garīb shakhs; mufis; itnā muhtāj ki khairāt par guzrān
- Pauperism, n.** Mufisī; be-istitā'atī; auqāt-basarī kī zarī'a na r.; isqadar muhtāj h. ki khairāt par basar karnā pare. [muhtāj banā d.
- Pauperize, v. t.** Mufis banā d.; iflās kī hālat meñ kar d.; kangāl kar d.;
- Pause, n. 1.**—Sukūn yā qarār-i-'arizī (zarā sā ṭhahar jānā); kisi fi'l ke daurān meñ thoṛī sī rukāwaṭ; ṭhaharāw; rukāwaṭ. [dubdhā.
- 2.—Shubhe kī wajh se rukāwaṭ; taammul; pas-o-pesh; āgā-pīchhā;
- 3.—Parhne yā bolne meñ khafif sī rukāwaṭ (zarā sā ṭhahar jānā).
- 4.—Kisi tahrīr kī daf'; likhne meñ ek mazmūn ko ek jagah khatm karke dūse kī nayā daf' qūim k.
- Pause, v. i. 1.**—Kisiqadar (thoṛī der tak yā zarā sā) ṭhahar jānā; kuchh der tak kisi kām kī band kar d.; bolne wagaira meñ zarā ruk jānā; kuchh der tak band-rab jānā; ṭhahar jānā; taammul kar jānā;
- 2.—Ruk jānā; hote hote kuchh der ke liye band ho-jānā. [dam l.
- To pause upon—Kisi bāt kī nisbat gaur k.; kisi shai kī nisbat soch meñ h.
- Pausingly, ad.** Rukāwaṭ ke sāth; ruk ruk ke; ṭhahar ṭhahar ke; ba-taammul.
- Pave, v. t. 1.**—Ghorōñ gāriyōñ yā paidal chalne wāloñ ke āram ke liye patthar yā iṭṭ kī farsh banā d.; kisi saḥt chiz se farsh-bandī k.; kharanjā banānā; chahkā lagānā. [kar d.; āsān k.
- 2.—Rāsta banānā; rāh nikālnā; kisi shai kī jāri h. yā honā sahl
- Pavement, n.** Farsh; kharanjā-bandī; chahkā; patthar yā iṭṭ wagaira zamīn par biōhhā-kar aīsā rāsta banā d. kī āne-jāne meñ āram mile.
- Pawn, n. 1.**—Koyī māl asbāb yā chiz jo rupaye qarz lene kī hālat meñ bataur kafālat ke dāin ke pās rakh dī jāe; girwī; bandhak. [Webster.
- “Applied only to goods, chattels, or money, and not to real estate.”
- 2.—Kisi wa'de ke pūrā karne ke liye shart.
- In pawn, at pawn—Marhūn; giro; makfūl; aṭā-huā.

Pawn, v. t. 1.—Giro r. yā mārūnā; bandhak k.; rupaye qarz lene ki hālat meñ koyī māl-asbāb maksfūl k. [lagānā; hoj badnā.

2.—Kisī wa'de ke ifā karne ke liye mashrūt k.; bāzī lagānā; shart **Pawn-broker, n.** Jo koyī jins rakh-kar rupaye qarz de; girwī-gaṭṭhe kā **Pawn-broking, n.** Girwī-gaṭṭhe kā roz-gūr; giro-dāri. [roz-gūr k. w.

Pawnee, n. Woh shakhs jiske pās koyī chiz giro rakkhī jāe; girwī l. w.

Pawner, } n. Giro r. w.; woh shakhs jo chiz giro rakh-kar rupaye qarz le.

Pawnor, }
Pay, v. t. 1.—Khidmat wagaira ki 'iwaz meñ jo kuchh kisī kā pānā ho use bhar d.; kisī ke dāin kā ifā k.; mu'āwaza-i-wājib k.; badlā ('iwaz) d.; ajr d.; qarz chukā d. (bhar yā patā d.).

2.—Badlā d.; jo kuchh nuqsān kisī se pahuñchā ho uskā 'iwaz mu'āwaza k.; sazā k.; dānd d.; mārūnā.

3.—Wa'de wagaira ke rū se jis amr kā k. farz ho uskā k.

4.—Apne buzurg (bare) ki jānib apnā farz adā k.; shāistagi yā aḳhlāq kā jo kuchh muqtazā ho uskā k.

To pay respect to a magistrate—Majistret ki ta'zīm k.—To pay due honour to parents—Walidain ki wājib tauqir k.—To pay off—(a) Haqqu-l-khidmat dekar rukhsat kar d. (b) Badlā l.; sazi d.; jazā d.—To pay on—Mārte jānā; zarb par zarb lagāte jānā; aur zor se mārūnā (Colloquial).

Pay, v. t. Mu'āwaza k.; jo kuchh sarf parē yā taklīf ho uskā munāsib 'iwaz d.; is qism kā h. ki usse kharch kā mu'āwaza yā naf' ho; jis-qadar koshish yā mihnāt darkār ho uske lāiq h.

To pay for—(a) Talāfi k.; badlā d.; kisī bāt kā sadma uṭhānā. (b) Kisī shai kā badal d.; kisī shai kā sarf d.; kisī bāt meñ jo kuchh kharoh parē uskā d.; dānd bharnā; bharnā bharnā; tāwān d.

Pay, n. 'Iwaz; mu'āwaza; badlā; ajr; dām; qimat; ajr; haqqu-l-khidmat yā mihnāt; ajūra; mihnātāna; mazdūri; mushābara; tankhwāh; darmāha; mahīna; mawājib; kirāya; jo kuchh kisī chiz ke badle meñ diyā jāe.

Payable, a. Diye jāne ke lāiq; jiskā diyā jānā munāsib ho; jo diyā jā-sake yā denā ho; jo wājib taur par kisī se kisī ko pānā ho; wājibu-l-adā; jo jāiz taur par dilāyā jā sake.

Pay-bill, n. Fard-i-dādni; chitṭhā; jo kuchh rupaye mazdūroñ yā sipāhi-yoñ ko wājibu-l-adā hoñ unki fard (chitṭhā).

Pay-day, n. Rupaye dene yā qarz ke adā karne kā din; jis din mazdūri yā rupaye dene kā wa'da ho. Roz-i-hisāb yā shumār; yaumu-l-jazā.

Payee, n. Jis shakhs ko rupaye denā chāhiye; woh shakhs jiskā nām hundāvi wagaira meñ is garaz se likhā jāe ki uske rupaye usko milēñ khwāh us shakhs ko diye jāen jise dene kā woh hukm de; yā-binda-i-zar; pāne-wālā. [uske rupaye qābiz-i-hundī ko dilāye jāen.

Payer, n. Dene wālā. Woh shakhs jiske ūpar hundī likhī jāe aur jisse

Pay-master, n. Dene wālā; jo shakhs kisī ko uskī ūjrat wagaira de; fauj wagaira meñ woh afsar jiske zimme logon ke mushāhure kā d. ho; bakhshī; fotā-dār.

A good paymaster—Kharā d. w.; rupaye nāk par dhar d. w.; jo rupaye ke dene meñ tālmatol na kare; khari asāmī. A bad paymaster—Jo diqqat se (tālmatol karke) rupaye d.; jo ṃal-māl-ko rupaye de; jo dene meñ kharāyī na rakkhe; lichar asāmī.

Payment, *n.* 1.—Denā; adā k.; chukā d.

2.—Jo kuchh diyā (adā kiyā) jāe; kisī dain yā wa'de ke ifā meñ jo kuchh diyā jāe; rupaye jo diye jāen; mu'awaza; badlā; jazā; sazā yā ta'zīr-i-munāsib. [bakhsī-khāna.

Pay-office, *n.* Woh jagah yā sarishta jahāñ sarkārī dūyūn adā kiye jāen;

Payor, *n.* (Law) Same as Payer (*q. v.*) and distinguished from the payee.

Peace, *n.* 1.—Sukūn yā qarār kī hālat; takhallul yā pareshānī kā na h.; āram; amn-o-amān; sannātā.

2.—Larāyī kā na h.; jang se barāat yā uskā band ho-jānī; sulh; āshtī; amn; dūsri qaum se larāyī kā na h.; mulk meñ danga-o-fasād kā na h.; khāngī jhagre-takrār yā nizā' kā na h.

3.—Woh amn-o-amān jo qānūnā honā chāhiye; 'awām kī khairi-yat; 'awām meñ danga-o-fasād kā na h.

To keep the peace—Hifz-i-amn r.; danga-o-fasād na k.—To break the peace—Danga-o-fasād k.; naqz-i-amn k.; 'awām ke amn meñ futūr dānā.

4.—Dil meñ khauf gusse yā fikr wagaira kā na h.; qarār; diljam'i; jam'iyyat; taskīn; itmīnān; sulh. [mel; ittifaq; banāw; mel-jol.

5.—Jin shakhsoñ meñ nizā' (takrār yā ikhtilāf) ho unke mābain sulh; अथ "Peace is sometimes used as an exclamation in commanding silence, quiet, or order." Webster. Chup! Khūmosh! Gul (shor yā dhūm) na machāo! Shor-sharāba na karo!

At peace—Sulh kī hālat meñ; larāyī takrār khusūmat yā khāna-jangī wagaira meñ masrūf nahīñ.—Justice of the peace—Ek adnā qism kī hukūm jise 'adālatāna ikhtiyārūt hūsil hon. —To hold one's peace—Chup rahnā; khūmosh rahnā; apne khayālāt kī izhār na k.; dabe-dabāye baithe rahnā; na bolnā; muñh na kholnā—To make one's peace—Sulh k. yā karānā; gusse yā khusūmat ko dabā d.—To make peace—Larāyī band kar d.; jhagrā takrār yā dushmanī wagaira rahne na d.

Peaceable, *a.* 1.—Jab larāyī balwa yā danga-o-fasād wagaira na rahe; jab sulh yā amn-o-amān rahe; jab dūsroñ se larāyī na rahe.

2.—Sulh par māl; jiskī tabī'at meñ sharr-o-fasād na ho; āshtī-pasand; jisko larānā-bhīrnā achchhā na ma'lūm ho.

3.—Jismeñ fikr yā intishār na ho jaise tabī'at; mutmayin; bā qarār.

4.—Jo mār-pīṭ yā qatl wagaira kī wajh se na ho; gair-tabī'ī nahīñ jaise maut. [fasād; bilā intishār; bilā takhallul.

Peaceably, *ad.* Sulh ke sāth; be-jang-o-jadal; chup-chup; be-fitna-o-

Peaceful, *a.* 1.—Jab yā jahāñ sulh ho; jab yā jahāñ larāyī hangāma yā sharr-o-fasād wagaira na ho; jiswaqt yā jis jagah amn-o-amān ho.

2.—Jisse sulh (āshtī) paidā ho—jaise kalām; mulāim; jisse sunne wāle ko ishtī'āl na ho. [chāp; āhistagi se.

Peacefully, *ad.* Sulh ke sāth; begair jang yā danga-o-fasād ke; chup-

Peace-maker, *n.* Sulh karāne wālā; mel (milāp) karāne w.; jo larne wāloñ meñ sulh (mel) karā de.

Peal, *n.* Woh baland āwāz yā āwāzeñ jo ghaṭoñ ke bajne bā-laloñ ke garajne topon ke chhūṭne logon ke hujūm meñ unke shor-o-gul machānī wagaira se paidā hon; ghaughanāhat; garagarāhat; garaj; dandanāhat; gul-ga-pāra; shor.

Peal, *v. i.* Baland aur gahrī āwāzeñ paidā k.

Peal, *v. t.* 1—Shor se bhar d.

- 2.—Bajānā; āwāz paidā k.; mashhūr k.
- Pearl, *n.* 1.—Motī; dur.
- 2.—Koyī besh-qīmat chīz; gauhar; jauhar.
- Artificial pearls—Banāye huye (masnū'ī) 'motī; bārīk shīshe ke bane huye
motī jo sūrat aur āb meñ asli motī se hote haiñ.
- Pearl, *v. t.* 1.—Motī jāna yā gūndhuā; motī lagānā yā tūknā.
- 2.—Motī kī shakl aur sūrat kā banānā.
- Pearl, *v. i.* Motiyon se mushābahat r. (ukī mānind h.).
- Peasant, *n.* Delhātī ādmī; dihqān; kisāu; khetihār; khetī-bārī k. w.
- Peck, *n.* 1.—Khushk chīzōn kā ek paimāna.
- 2.—Bahut; bahut sī; kasrat se—(*Colloquial*).
- To be in a peck of troubles—Bārī musibateñ jhelnā; anwā' aqsām kī taklifon
meñ muhtālā h. (bahut dukh pānā yā uṭhānā).
- Peck, *v. t.* 1.—Chonch mārṇā; chonch ghuseṛ d.
- 2.—Kisī nok-dār bathiyār se mārṇā; kudālī wagaira se khodnā.
- 3.—Chonch se uṭhā l.; chūngnā; tūngnā; chunnā.
- Peck, *v. i.* Chonch se yā usikī mānind kisī dūsarī chīz se mārṇā.
- To peck at—Khafif zarb lagānā (halkī mār mārṇā); khafif khafif 'aib nikālnā
(nukta-chīnī k.).
- Peculate, *v. t.* Sarkārī māl tasarruf kar-jānā; sarkārī rupaye-paise jo
amānatan sipurd hoñ unko churā l.; gabn k.; khurd-burd k.; churānā.
- Peculation, *n.* Us sarkārī māl yā rupaye-paise kā gabn-o-tasarruf jo
intizāmau yā kharch ke liye kisī ko sipurd hoñ; zar-i-sarkārī kā
khurd-burd; tagallub-tasarruf. [khiyānat k. w.]
- Peculator, *n.* Zar-i-sarkārī kā gabn-o-tasarruf k. w.; amānat meñ
- Peculiar, *a.* 1.—Ek hī shakhs kā; shakhs-i-wāhid se maḥsūs; jo dūsron
ko na ho; nij kā; zātī masraf kā; 'āin nahīn; khās; maḥsūs.
- 2.—'Ajīb; anūṭhā; nīrālā; khās qism kā. [kā khās māl.]
- Peculiar, *n.* Māl jis meñ dūsre kī sharākat (dūsre kā sājhā) na ho; kisī
- Peculiarity, *n.* Woh shai jo kisī shakhs yā chīz ke liye maḥsūs ho; jo
ek hī shakhs yā chīz se ta'alluq rakhe yā us meñ pāyā jāe; khusū-
siyat; ikhtisās; nīrālāpan.
- Peculiarize, *v. t.* Maḥsūs k.; khās qism kā banānā.
- Peculiarly, *ad.* Khās tarz par; khāssatan; bi-t-takhsīs; 'ajīb tarah se;
gair-ma'mūlī taur se. [kī sharākat ke ho.]
- PECULIUM, *n.* Māl jo kisī kī nij kā khwāh 'alāhida yā begair dūsre
A woman's peculium—Stridhan. [bat r. w.]
- Pecuniary, *a.* 1.—Rupaye-paise khwāh daulat yā māl-o-matā' se nis-
Pecuniary losses—Rupaye-paise yā daulat kā nuqsān.
- 2.—Naqdī.
- A pecuniary penalty—Tāwān-i-naqdī. [bansāwli.]
- Pedigree, *n.* Mūrison kā silsila; nasl; khāndān; shajra; kursī-nāma;
- Peel, *v. t.* 1.—Chhilkā yā chhāl khīnch-kar nikāl l. ya'nī hāth se chhil
l. par koyī chhuri wagaira kām meñ na lānā. [chhāl khānch-kar tor l.]
- To peel an orange—Nārangi kā chhilkā chhilnā—To peel a tree—Daraḥt kī
"When the knife only is employed, the operation is called *paring*,
as, to *pare* an apple." Webster. [kāṭnā; muqashshar k.]
- 2.—Jānwar kī khāl udherṇā yā daraḥt wagaira kī chhāl torṇā yā
Usually with off. [rahne na d.]
- 3.—Nangā kar-d.; lūṭ l.; lūṭ-pāṭ k.; mūndnā; sar ke bāl tak

Peel, v. t. Chhil jānā; tukhar yā udhir jānā.

☞ "Often used with an *adverb*, as *readily*, *easily*, &c." *Webster*.
It *peels easily*—Yah sahl meñ chhil jātā hai.

Peel, n. Kisi chiz kā chhilkā yā post; qishr.

The *peel* of an orange—Nārangī kā chhilkā.

Peep, v. t. Dekh parne laguā; namūd h. shufū' h.; nikalnā; tulū' h.; pahle-pahal apuī sūrat dekhānā; kisi shai kā aisi jagah barāmad h. (nikalnā) jahāñ woh chhipī rahī ho;—jhāñknā; āñkhen dabā ke dekhnā.

Peep, n. Namūd-i-awwal; pahle-pahal sūrat kā dekhānā; jhāñkī; fireb kī chitwan; kisi shai kā aisi jagah se namūd h. jahāñ woh chhipī ho.

Peep-hole, } *n.* Sūrākh yā shigāf jisse koyī tāke par dūsra shakhs
Peeping-hole, } use dekh na sake.

Peer, n. 1.—Rutbe sifāt jauhar-i-zātī yā tariq wagaira meñ dūsre ke barābar; barābar; hamsar; sāñī; joṛā.

2.—Ham-'asr; sāthī; ham-jolī; rafīq; yār; ham-chashm.

3.—Amir; nuwwāb. [be-misāl; yaktā; sab se barh-kar.

Peerless, a. Jiske barābar (muqābil) dūsra na ho; lā-sāñī; lā-jawāb;

Peevish, a. Chīchīrā; jo jald khijlā uthe; tuuuk-mizāj; zūd-raj; jis-kā khush k. mushkil ho; kalima-i-shikāyat har-dam zabān par lāne w.; tund-khū; jhagrālū. [wāyī; tunāk-mizājī; zūd-rajī.

Peevishness, n. Chīchīrāpan; shikāyat par mailān; tursh-mizājī; kar.

Pellucid, a. Jismeñ raushnī kā guzar ho; nihāyat sāf; sheffāf; andhā nahiñ.

☞ "A *pellucid* is distinguished from a *transparent* body in not giving distinct vision of illuminated objects seen through it." *Webster*.

Pelt, v. t. Kisi chiz ko phenk-kar mārñā.

To *pelt* with stones—Patthar phenk-kar mārñā.

Pen, n. 1.—Qalam; kilk; khāma.

A quill *pen*—Par kā qalam.—A gold *pen*—Sone kā qalam.

2.—Likhne wālā; kātib; muushī; muharrir.

Pen, v. t. Likhñā; qalam-band k.; tahrir k.

Penal, a. 1.—Jismeñ jarām (jurmon) kī ta'zīr (sazā) muqarrar ho.

A *penal law*—Qānūn-i-ta'zīrī.—A *penal clause*—Ta'zīrī daf' shart yā madd.—

A *penal provision*—Sazā kā hukm.

2.—Jiske bā'is yā badle meñ sazā lāzim āye; wājibu-t-ta'zīr.

A *penal act* or offence—Fi'l yā jurm jo sazā ke qābil ho.

3.—Jo ta'zīran ā'id kiya jāwe (bataur sazā ke qāim kiya jāe).

Penal interest—Sūd jo ta'zīran (tāwān ke taur par) dilāyū jāe.—*Penal code*—

Jarām kī ta'zīr se muta'alliq qawānīn kā majmū'a; majmū'a-i-ta'zīrāt.—

Penal laws—Woh qawānīn jinke rū se koyī fi'l mamū' ho aur jiske karne ke badle meñ koyī sazā muqarrar ho; qawānīn-i-ta'zīrī.

Penalty, n. 1.—Sazā; ta'zīr; kisi jurm kī sazā; woh sadma-i-zātī yā muta'alliq-i-jāedād jo qānūn yā faisala-i-'adālat ke rū se ta'zīran (sazā ke taur par) kisi jurm ke karne ke 'iwaz meñ qāim kiya jāe.

☞ "A fine is a pecuniary *penalty*—The usual *penalties* inflicted on the person are whipping, cropping, branding, imprisonment, hard labour, transportation, or death." *Webster*.

2.—Woh sadma jo kisi shart kī ta'mil na karne kī bālat meñ koyī mu'āhade ke zar'e se uthānā qabūl kare; woh rupaye jo kisi zar-i-ma'hūd ke na dene khwāh kisi mu'āhade kī ta'mil na hone kī wajh se kisi ko bataur tāwān ke dene parēñ; tāwān; dānd; nuqsān.

On or under penalty of—See *Paib; n.*

Penance, n. Woh jismāni taklif wagairā jo kisī shakhs ko apne gunāhoñ kī pādāsh meñ apne dīn ke hādī ke hukm se uṭhānī parē khwāh jo gunah-gār khud-ba-khud apne afsos ke zāhir karne ke liye nṭhāye; pachhtāwā; kaffāra; tauba; prāyāschhitta.

To do penance—Tauba k.; prāyāschhitta k.; apne gunāhoñ par afsos zāhir karne ke liye roza (brat) wagaira. r.

Pendency, n. Gair-munfasila rahne kī hālat; daurān; dāir rahmā.

During the pendency of a suit or petition—Jab tak kisī muqaddame yā darḡhwāst kā faisala na ho; daurān-i-muqaddama yā darḡhwāst tawā (tā-in-fisāl yā tai pāne uske; jab tak woh zer-i-tajwiz rahē).

Pendent, d. 1.—Mu'allāq; ūpar se sañbhālā huā; laṭaktā huā; āwezāū.

2.—Niklā huā; ubhṛā huā; ūpar se laṭkā huā.

PENDENTE LITE, [Lat.] (Ldw) Daurān-i-muqaddama meñ; jab muqaddama chal rahā ho (jīn aiyām meñ usmeñ kār-rawāyī ho rahi ho.)

Pending, p. a. Gair-munfasila; zer-i-tajwiz; jo tai na pāyā (faisal na huā) ho.

A pending suit—Muqaddama jo gair-munfasila (zer-i-tajwiz) ho.—*A list of pending cases*—Marjū'a (mutadāira yā gair-munfasila) muqaddamāt kī fihrist.

Pending, prep. Daurān meñ; dāir rahne kī hālat meñ; darmiyān; tak; tā; jab tak ki fulān amr na ho yā woh qāim rabe.

This was done pending the suit—Yah bāt tā-tasfiya-i-muqaddama kī-gayī.—

The prisoner was released on bail, pending the decision of his appeal—

Apne apil ke faisale tak (tā-infisāl-i-apil apne) qaidi zamānat par chhor diyā gayā (rihā huā).

[kisī ke bhitar jagah kar l.

Penetratē, v. t. 1.—Andar dākhil h.; bhitar ghūs yā paith jānā; dhañsnā;

2.—Dil par asar k.; ma'lūm karānā; dil meñ jagah k.

3.—Dil meñ ghūsā; man meñ paithnā; jī meñ paithnā; kisī shai ke mazmūn yā ma'nī ko pahuñchnā; samajhnā; bāt ko pahuñchnā yā usko pā-jānā; 'aql se daryāft k.; magz-i-sukhan ko pahuñchnā.

Penetratē, v. i. Guzarnā; jagah k.; samajh meñ ānā; ma'lūm h.

Penetrating, a. 1.—Dūsri shai meñ ghūsne kī quwwat r. w.; ghūsne w.;

2.—Zakī; tez; mumaiyiz; jald samajhne w. [tez; pār kar-jāne w.

A penetrating mind—Tez tabī'at; aisi tabī'at jo bātoñ ko jald samjhe.

Penetration, n. 1.—Ghusnā; paithnā yā paith; dukhūl.

[fahmī.

2.—Tabī'at kī tezī; zihānat; dūr-binī; dūr-andeshī; tez-nazarī; tez-

A man of great penetration—Aisī shakhs jiski tabī'at nihāyat tez ho; jo bātoñ meñ khūb ghūse paithē yā dūbe khwāh unko jhapṭāṭ samajh jāe.

Penetrative, a. 1.—Ghushne w.; paithne w.; tez; zīrak; samajh-dār;

2.—Dil par asar paidā karne kī quwwat r. w. [bārik-binī.

Penitence, n. Pachhtāwā; ranj; gunāhoñ par dil kā ranjida yā mutaas-sif h.; tauba; istigfār; pashemānī.

Penitent, a. Gunāhoñ yā taqsīroñ par ranj yā afsos k. w.; pachhtāne w.; apnī gunah-gārī par sachche dil se afsos k. w. aur apnī tayīn sudhārne par kamar-basta; tauba k. w.; peshemān.

Penny, n. 1.—Ek Angrezī sikka jo māliyat meñ shilling ke bārahweñ

2.—Koyī chhotī raqam; paisā; kauṛī. [hisse ke barābar hotā hai. He will not lend a penny—Woh takā bhī (koyī khatif raqam bhī) qarz nahīn detā.—To turn an honest penny—Imāndāri se paisā kamānā.

Penny-wise, a. Chhoti chhoti raqmeñ bachāne aur barī raqmeñ luṭāne w.; bāre bāre kāmōñ meñ kanjūsī k. w.

Used chiefly in the phrase *penny-wise and pound foolish*—Ashrafīyāñ luṭāne w. aur koelōñ-par mulir k. w.

Pension, n. Woh zar-i-mu'aiyan jo kisi ko uski khidmat-i-sābiqa ko lihāz se diyā jāo; jo kuchh kisi ko waqt-i-mu'aiyan par tark-i-mulāzamat karne khwāh pīrāna-sālī yā mu'zūrī wagnāra kī wajh se diyā jāe; jo kuchh un sipāhiyōñ ko sarkār se diyā jāo jo apne kām se mu'zūr ho-jāōñ yā jo kuchh aise sipāhiyōñ ke bāl-bachchoñ ko mile jo laṭāyī meñ kām āyēñ; wazīfa; alūfa; inglis; pinshin. [ma'ash d.]

Pension, v. t. Kisi ko wazīfa d.; khazāna-i-sarkārī se sālāna mudad-i-Pensionary, **a.** 1.—Wazīfa pāne w.; jiski parwish wazīfe se ho.

2.—Wazīfe kā.

Pensioner, a. Wazīfa-dār; pinshin-dār; inglis pāne w.

Pensive, a. 1.—Soch meñ yā udās; bāre soch-bichār meñ; barī fikr meñ; har dam soch meñ aur gam-gīñ rahne w.

2.—Jisse soch aur udāsī zāhir ho. [gīñ se.]

Pensively, ad. Udāsī ke sāth; soch ke sāth; barī fikr yā kisiqadar gam-Pensiveness, **n.** Fikr yā fikr mandī; udāsī; soch; gam-gīñ; dil-gīñ.

Penurious, a. 1.—Jisse qillat yā kamī zāhir ho; kam; qulil; jo kasrat se yā māl-ā-māl na ho.

2.—Rupaye-paise (zar) kā isti'māl nihāyat hī bachā bachī ke tangī se k. w.; barā hī kanjūs yā makkhī-ehūs; abkhal. [abīñ.]

Penury, n. Be-bazū'atī; kisi tarah kī āmadani kā na r.; muhtājī; tī not dastī; tihī-dastī; muslisī; garībī. [ster.]

Peon, n. Chaprāsī; piyāda; muzkūrī; dustakī.

People, n. 1.—Kisi jamā'at bulde shahr yā qaum ke ashkhās; log.

The English *people*—Inglīstān ke log; Angrez. The Indian *people*—Hindustān ke log; Hindustānī.

"In this sense, the word is not used in the plural, but it comprehends all classes of inhabitants, considered as a collective body, or any portion of the inhabitants of a city or country." Webster.

2.—Be likhe-parhe log; nū-khwāñda log; juhulā.

3.—'Awāmu-n nās; 'ām qism ke ādmī; rutbe wāle nahīñ.

4.—Kisi khās qism ke log; kisi qaum yā jamā'at ke juzwī log.

5.—'Umūman sab log; ashkhās. [ma'mūr k.]

People, v. t. Bā-hindoñ se ābād k.; rahne wāloñ se basānā; ābād k.;

Per, prep. [Lat.] Ba-zarī'n; ba-wasūtāt; ma'rifat; se; hāth se; sihab; wāste; fī; har; pichhe; dar.

Send the money *per* bearer—Rupaye bāmīl ke hāth (jo shakhṣ chitṭhī lejātā hai uski ma'rifat) bhej do. His wages were two rupees *per* day—U-kā ajūra

do rupaye roz ke hisāb se thā; woh do rupaye roz ujrat pātā thā.—So much *per* man—Fī kas (ādmi piche yā har ek ādmi ke liye) i-qadir.—*Per annum*—Fī sāl; sālāna; har sāl; ek baras ke liye.—*Per capita*—(a) Fī kas; fī sar. (b) (Law) Bi-r-rās; apne khās haq ke zarf'o se.—*Per centum* (usually abbreviated to *per cent.*)—Fī sad; saikarē par yā saikarā piche.—*Per contra*—Bi-l-aks; kisi ke khilāf yā bar-aks.—*Per curiam*—(Law) 'Adālat kī jānib yā taraf se; 'adālat se. *Per diem*—Fī yaum; yaumiya; ek roz yā din kā; rozānā.—*Per fraudem* (Law)—Fareb se.—*Per mensem*—Māhāna; fī

māh; mahīna; mahīne pichhe; mahīne meñ yā har mahīna.—*Per quod*—Jisso; jiske bā'is.—*Per saltum*—Jant karke (jhapaṭke); dū'atan; yakṣyak; sīdhe—*Per se*—Fī-nafīhī; āp-hī-āp; khud—*Per stirpes* (*Law*) Bi-l-usūl; mūrison ko haq yā zarī'e se; wīrā-atan yā wīrā-at ke haq ko rū se.—*Per testes*—Gawāhoñ so.—*Per totam curiam*—Kul 'adūlat se; ijlās-i-kūmil se; sab hāki-moñ kī tajwīz se.

Paradventure, ad. Ittifāqan; shāyad; mumkin hai; ho saktā hai.

Perceivable, a. Ma'lūm kiye jāne ke qābil; jisko dīl se jān sakeñ; jo hawās-i-khamsa ko mahsūs (ma'lūm) ho-sake; jisko dekh sun sūngh ohakh yā ma'lūm kar sakeñ. [ho-sake.

Perceivably, ad. Aisī tarah par ki ma'lūm ho-sake; aisā kī mahsūs

Perceive, v. t. 1.—Hawās-i-khamsa yā jism ko ā'zā ke zarī'e se khārījī ohizon kī kaifiyat daryāft k.; ma'lūm k.; mahsūs k.

2.—Jānū; samajhnā; 'aql se dekhuā yā ma'lūm k.; sach samajhnā; lihāz k.; mushāhada k.; tamīz k.

3.—Kisī shai kā asar pahūchnā.

Perception, n. Kuunishan yā mahsūs wāgaira jo saikarō par diyā jāe.

Perceptible, a. Jo mahsūs ho-sake; ma'lūm hone ke lāiq; jisko hawās-i-khamsa se daryāft kar-sakeñ; qābil-i-id-āk yā tamīz

Perception, n. 1.—Hawās-i-khamsa yā 'aql ke zarī'e se ma'lūm k.; zihn 'e ma'lūm k.; tahsī; khārījī ashya kā 'ilm jo dīl ko ho.

—Idrāk; fahm; samajh; khayāl; tasawwur. [baitḥnā; baitḥnā.

1, v. t. Addē yā ohlatrī wāgaira par kisī parind kā baitḥnā yā ā-

Penet v. t. Addē wāgaira par baitḥnā.

Perce, ad. Ittifāq se; ittifāqan; shāyad; sanjog se; qazī-kār.

Perptorily, ad. Qat'ī taur par; yaqīnī taur par; is tarah kī phir bahs kī gunjāish na raho; do-tūk; pakkā.

Peremptory, a. 1.—Jismēñ bahs yā hujjat kī gunjāish na raho; sarīhī; saf-sāf; qat'ī; do-tūk; be-chūñ-o-chirā; tahakkumīnā; nātiq; mut-laq; jo rad hītil yā mansūkh na ho-sake; jo palat na sako.

A *peremptory order*—Hukm-i-nātiq; qat'ī hukm ya'nī hukm jo phir na badle; pakkā hukm. A *peremptory sale*—Qat'ī bai' yā nilām; bai' jo rad na ho-sake (palat yā miṭ na sako).

2.—Rie yā tajwīz meñ mustahkam; mustaqil. [istihqāq.

Peremptory challenge (*Law*)—Bila izhār-i-wajh alī-i-jāri par i'tirāz yā uskā

Perfect, a. 1.—Pārā; kāmīl; nāqis (adhbūrā) nahīñ; gair-mukammal nahīñ; jismēñ kul zarūfī bāteñ hoñ; be-'aib; be-kam-o-kāst; ghaṭ-barḥ nahīñ; tamīm-o-kamāl.

2.—Kisī bāt meñ kāmīl (usko pūrī pūrī jāne w.); kisī fan meñ bakhūbī māhir. [meñ; sahīha-l-'aql.

3.—(a) Zātī khūbiyōñ meñ kāmīl; kāmīl; siddh. (b) Apne hawās

Perfect, v. t. 1.—Takmila k.; takmīl yā kamāl ko pahūchnā; is tarah par pūrā kar d. ki kisī tarah kī kamī na rah jāe; kisī shai ke liye jo kuohh lawāzim hoñ un sab ko yakjā kar d.

2.—Aisā sikhlanā ki koyī kunh bāqī na rah jāe; kisī fan meñ pakkā (kāmīl yā māhir) kar d.

Perfection, n. 1.—Kamāl; puḡhtagī; ustādī; kisī shai kā pūrā pūrā jānū (usmeñ māhir h.); jo sifuteñ zarūrī hoñ un sab kā r.

2.—Woh sifat jauhar yā tahsīl jo ba-darja-i-gāyat 'umda yā girān-bahā ho; koyī baṛī yā kamāl darje kī khūbī.

Physical perfection—Kisī qudratī shai meñ uskī quwwaton yā sifaton kā pūrā pūrā aur mazbūt aur uske kulajzā meñ lāham ma'qūl munāsabat kā h.—

Moral perfection—Kul zātī khūbiyon aur ausāf kā pūrā pūrā r.—*To perfect*—Pūrā pūrā; tamām-o-kamāl; kāmīl taur par; baṛī hī 'umdagi ke sāth.

Perfectly, ad. Pūrē taur par yā pūrē darje ko; tamām-o-kamāl; tamām-tar; bil-kul; sarāsar; ṭhik-ṭhik; saḥīh-saḥīh; ba-hama-wujūh; har tarah par.

Perfidious, a. 1.—Be-īmān; bad-'ahd; i'tibār kī hālat meñ dhokhā d. w.; dagā-bāz; be-wafā; jhūṭhā; khāyīn; bad-diyānat jaise shakhs; jo bad-niyatī yā qaul ke khilāf kare.

2.—Jo dagābāzī kī niyat se ho; jismeñ dagā yā fireb hō; be-īmānī kā; farebī jaise fi'l. [dhokhā deke.]

Perfidiously, ad. Dagābāzī se; fireb se; be-īmānī se; be-wafāyī se;

Perfidy, n. Be-īmānī; bad-'ahdī; be-wafāyī; namak-harāmī; dagā-bāzī; khiyānat; aisa fi'l jisse i'tibār jātā rahe.

“*Perfidy* is not applied to violations of contract in ordinary pecuniary transactions.” *Webster*. [sālnā; barmānā.]

Perforate, v. t. Sūrākh k.; kisī nok-dār auzār se chhednā; bedhnā;

Perforation, n. 1.—Sūrākh k.; chhednā yā chhed k. [sāl; bedh.]

2.—Sūrākh 'ām isse kī aslī ho yā kisī auzār se banāyā jāe; chhed;

Perforce, ad. Zor yā saḥtī se; jabran; majbūran; chār-nā-chār; khwāhī-na-khwāhī. [huñchānā.]

Perform, v. t. 1.—Karnā; anjām k.; pūrā k.; tai k.; khātīme ko pa-

To perform two days' labour in one day—Do dīn kī mīhnat ek dīn meñ k.; jo

bāt do dīn mīhnat karne se ho use ek hī dīn meñ kar-d.—*To perform a duty*—

Kisī farz ko anjām k. [wagaira; nibāhnā.]

2.—Pūrā k.; adā k.; wafā k. jaise wa'da mu'āhada yā mannat

Perform, v. i. Kisī kām ko anjām d. khusūsan koyī bāja bajānā yā aisā tamāsha wagaira k. jismeñ hunar aur tezi darkār ho.

Performable, a. Jo ho-sake anjām pā-sake yā kiyā jā-sake; jismeñ ta'mīl yā pūrā kiye jāne kī salāhiyat ho; shudānī; honhār.

Performance, n. 1.—Kisī shai kā anjām yā ikhtitām; insirām; karnā; ta'mīl; ifā; pūrā k.; bajā-āwarī. [Kisī farz kā anjām yā uskā pūrā k.]

The performance of work—Anjām-i-kār; kām kā k.—*The performance of duty*—

2.—Kām; fi'l; jo kuchh kiyā jāe. [kasrat.]

3.—Suāṅg; naql; tamāsha-garī; nāchnā yā gānā-bajānā; kartab;

4.—Tasnīf; kitāb wagaira jo tasnīf kī-jāe (likhī yā banāyī jāe).

Perfunctorily, ad. Be-ihtiyātī se; āñkh-band karke; be-parwāyī se; phenkāphenk; aise taur se kī sirf zāhir meñ ho-jāe; dīl se nahīn; jī lagā ke nahīn.

Perfunctory, a. Jo kuchh be-dīlī yā sard-mīhrī se mahz adā-i-farz ke liye kiyā jāe; jo kuchh nīrā āñkheñ band karke kiyā jāe; jismeñ be-

parwāyī gaflat yā be-ihtiyātī ho; phenkāphenk; jo sirf bojh ṭāluṇe yā galā chhorāne (subuk-doshī) kī garaz se kiyā jāe. [mabādā; kadāchit.]

Perhaps, ad. Shāyad; mumkin hai; ho-saktā hai; ho; ba'id nahīn;

Peril, n. Khatra; khatar; jokhim; kisī shakhs kī zāt yā jāedād kā

- kisi wajh se ma'rız-i-ziyān yā zawāl meñ paṛnā; khatra jo fi-l-faur wuqū' meñ āne w. ho yā sar par ā-pahuñchā ho.
- At one's peril*—Apne jokhim par; apne sar; apne ko khatre meñ dāl-kar; apne ūpar jokhim ūbhāke. [āfat meñ dālnā.
- Peril, v. t.* Khatre meñ dālnā; jokhim meñ dālnā; zawāl meñ dālnā;
- Perilous, a.* Khatre se bharā huā khwāh jismeñ khatra ho; pur-khatar; khatār-nāk; jismeñ sarāsar jokhim ho. [kar phir se sburū' ho.
- Period, n. 1.*—Daura; jisqadar sālon yā dinoñ meñ koyī daura pūrā ho.
- 2.—Koyī waqt-i-mu'aiyan jiskā khātima sāl mahīne yā din ke i'tibār se ho; zamāna; 'arsa; mī'ad.
- 3.—Khātima; anjām; ākhir; had.
- To put a period to a thing—Kisi shai ko khātima ko pahuñchā d.
- 4.—Kisi hālat-i-maujūda khwāh kisi shai ke wujūd yā silsila-i-sawānih kā gair-mahdūd zamāna; waqt; zamāna.
- 5.—Kisi shai ke qāim rahne kā ma'mūlī waqt (uski muddat).
- 6.—Jumla; 'ibārat; daf'a.
- Periodical, a. 1.*—Jo ek daure khwāh kayī dauroñ meñ ho; daurī; naubatī.
- 2.—Jiskā wuqū' waqt-i-mu'aiyan par gardish se ho; jo waqt-i-mu'aiyan par ho; phir-phir h. w. [nikle (shāi' ho).
- Periodical, n.* Woh risāla yā parcha jo auqāt-i-mu'aiyan par matbe' se
- Periodically, ad.* Jo auqāt muqarrar hoñ unpar; ma'mūlī waqtoñ par.
- Perish, v. t. 1.*—Barbād h.; nest h.; talaf h.; zāi' h.; kuchh na rah jānā; mit jānā; ka-l-'adam ho-jānā; jātā rahnā; gārat ho-jānā; zāil ho-jānā.
- 2.—Mar jānā; jān nikal jānā; faut h. [jānā jaise kisi 'azw kā.
- 3.—Be-dam yā be-jān ho-jānā; rafta rafta bekār yā khushk ho-
- Perishable, a. 1.*—Mustajib-i-zawāl; jo zāil aur nest-o-nā-būd ho-jāe; fanā-pazir; jo mit jāe. [jald talaf ho-jāe.
- 2.—Jo jald zāil ho-jāe (bigar jāe yā sar-gal jāe); sarī'u-z-zawāl; jo Property of a perishable nature—Sarī'u-z-zawāl māl; jo chiz bahut dinoñ tak joñ kī toñ na rah sake (jald sar-gal jāe).
- Perjure, v. t. (Law)* Hākim-i-mujāz yā 'adālat ke rū-ba-rū jān-būjh kar jhūthā halaf ūthānā (jhūthī qasam khānā); kisi jhūthī bāt kī nisbat dīda-o-dānista jhūthā halaf ūthānā; darog-halfī kā murtakib h.
- Used reflexively. [halaf ke rū se jhūthī gawābi di).
- The witness perjured himself—Us gawāh ne darog-halfī kī (usne jān-būjh-kar
- Perjury, n. (Law)* Darog-halfī; halaf-darogī; qānūnī tariq par halaf diye jāne kī hālat meñ jān-būjh-kar jhūthī qasam khānā; kisi kār-rawāyī-i-'adālat meñ halaf ūthākar aisi bāt kī nisbat jo muta'alliq-i-mu'āmala ho 'amdan jhūth bayān k.
- Permanence, n.* Ek hī hālat yā jagah meñ rahnā; qiyām; istihkām;
- Permanency, }* be-gair sūrat yā khāssiyat ke tabdīl huye ek hī hālat meñ rahnā; sabāt; dawām.
- Permanent, a.* Ek hī hālat meñ rahne w.; be-gair tabādala-i-haiat yā nau'iyat ek hī shakl par qāim rahne w.; ek hī jagah yā ek hī tarz par hamesha rahne w.; dawāmī; mudāmī; istimrārī; muqarrarī; mustaqil; pāedar. [o-bast.
- A permanent settlement—Band-o-bast-i-dawāmī; istimrārī yā muqarrarī band-
- Permanently, ad.* Mustaqil taur par; mustahkam hālat meñ; kahīn jam-kar; dāimī yā dawāmī taur par; istihkām ke sāth.

- Permeable, a.** Jismen kisi saiyāl shai kā guzar ho-sake; qābil-i-nafūz.
Permeate, v. t. Kisi shai men uske sūrākhon yā darzon se ghusnā; kisi shai men aisi tarah paithnā ki woh na tūṭe-phate aur na uske aijā apnī jagah chhoreh; nafūz k.; paithnā. [of loose texture." *Webster*.
 "Applied especially to fluids which pass through substances"
- Permissible, a.** Jiskā rawā r. munāsib ho; jāiz; rawā yā rawā rakkhe jāne ke qābil; jo sahā jā sake.
Permission, n. Ijāzat; qa'ide ki manzūri yā razā-mandi; kisi fi'l ke karne kā iḥtiyār yā uski ijāzat; parwānagī.
Permissive, a. 1.—Jiske rū se ijāzat di jāe; rawā r. w.; jiske zarī'e se koyī bāt rawā yā jāiz rakkhi jāe.
 2.—Jo bilā-ta'aruz jāiz rakkhā jāe; manzūr yā maqbūl-shuda; ijāzati. [yā insidād.
Permissively, ad. Ijāzat se; parwānagī se; razā-mandi se; bilā imtinā'
Permit, v. t. 1.—Kisi fi'l ke karne ki ijāzat sarīhī taur par d.; parwānagī d.; rawā r.; jāiz r.; tahammul k.; bardāshī k.; sahnā; mau' na k.; na roknā. [zarī'a d. (uske karne ke qābil k.).
 2.—Salāhiyat d.; kisi bāt ko ho-sakne d.; kisi fi'l ke karne kā Old ago does not permit us to retain the vigour of youth—Burhāpe men hām ko is bāt ki salāhiyat nahīn hoti ki shabāb ki quwwat ko qāim rakh-sakē (burhāpā juwāni ki tāqat ko rahne nahīn detā).
Permit, n. Woh ijāzat-i-tahriri jo parmit-ghar kā afsar yā dūsrā afsar-i-mujāz māl ko kahīn bāhar yā ek jagah se dūsrī jagah lejāne ko liye khwāh māl wagaira ke utārne ki nisbat de; rawanna; rāh-dārī kā parwāna.
Pernicious, a. Jisse halākat barbādī yā zarar ho-sake; nihāyat muzir yā zarar-rasān; jisse barā hī nuqsān ho; bahut burā kharāb yā fāsīd; muhlik; muzil.
Pernicious to health—Sihhat ke liye muzir; jisse tandurustī na rahe.—*Pernicious to morals*—Na-āh ke liye kharāb (jisse unki khūbī zail ho-jāe).
Perpendicular, a. Khūb sidha; kharā; mustaqim.
Perpetrate, v. t. Koyī zalil yā nuqsān-rasānī kā fi'l k.; koyī burā kām k.; murtakib h.; mujrim h.
Perpetration, n. Irtikāb; kisi jurm wagaira kā k.
Perpetrator, n. Jurm kā irtikāb k. w. (uskā murtakib h. w.); mujrim.
Perpetual, a. Kabhī mauqūf yā band na h. w.; jo zamāna-i-lā-ta'ad tak qāim rahe; be-pāyān; jismen rukāwat yā khalal na ho-sake; mudāmī; dawāmī; jisko baqā (qiyām yā pācdārī) ho; 'arizi nahīn; istimrārī. [bar; har-waqt.
Perpetually, ad. Mudām yā mudāmī taur par; hamesha; sadā; barā-
Perpetuate, v. t. Baqā d.; hamesha ke liye qāim k.; nest-o-nābūd na hone d.; mahw-o-mansi na hone d.; lā-zawāl k.; kisi shai ko is tarah qāim k. ki phir woh na miṭe.
Perpetuity, n. 1.—Hameshgi; baqā; abad; kisi zamāna-i-lā-intihā tak barābar qāim rahnā; sabāt; istimrār; mudāwamat; dawām.
 2.—Koyī shai jo hamesha qāim rahe; jo zamāna-i-lā-ta'ad tak qāim rahe; woh shai jise intihā na ho.
 3.—Kisi haqqiyat kā dawām khwāh 'arsa-i-darāz ke liye nā-qābil-i-intiqāl ho-jānā; haqqiyat-i-istimrārī yā dawāmī.

In perpetuity—Hamesha yā dawām ke liye; istimrārī taur par.

Perplex, *v. t.* 1.—Pechīda k.; uljhā d.; isqadar pechīda aur mushkil kar d. ki samajh meñ na āye yā sulajh na sake. [meñ dālkār hairān k.

2.—Pareshān k.; hairān k.; ghabrā d.; pas-o-pesh yā fikr wagnāra

3.—Diq k.; tang k.; satānā. [rāhat; maḥmusa; shubha; dūbdhā.

Perplexity, *n.* Uljhāw; uljherā; pechīdagī; hairānī; pareshānī; ghab-

Perquisite, *n.* Ma'mūlī mushāhare yā ujrat-i-muqarrarī ke 'nlāwa jo kuchh naqd yā jins kisi khidmat ki 'iwaz meñ diyā jāe; kisi khās kām ke badle meñ jo kuchh haqqu-l-mihnāt qānūn ke rū se kisi ahl-kār ko dilāyā jāe.

Persecute, *v. t.* 1.—Nuqsān pahuñchāne diq karne yā izī-rasānī ke liye kisi kā pichhā k.; bugz yā 'adāwat se kisi ko taklīf d.; tang k.; bakhe-ṛe meñ dālnā. [ke sabab se kisi ko ranj pahuñchānā tang k. yā suzā d.

2.—Kisi khās 'aqīde yā usūl-i-mazhabī yā tariq-i-'ibādat ki pairawī

Perseverance, *n.* Jis kisi kām kā bīṛā (bār yā zimma) uṭhāyā jāe usmeñ dhun; jo koyī kām shurū' kiya jāe yā jis kisi bāt par qadam rakkhā jāe uski barābar pairawī (usko barābar karte jānā); sābit-qadamī; istiqlāl.

☞ "Applied alike to good and evil." *Webster.*

Persevere, *v. i.* Jis kisi kām kā bīṛā uṭhāvā jāe usko dhun ke sāth k.; jo bāt yā tadbīr shurū' ki-jāe uski pairawī sābit-qadamī se k.; jo bāt shurū' ki-jāe usko chhōṛ na d.

Persist, *v. i.* Kisi kām yā tariq ki pairawī meñ mustaqil aur sābit-qadam rahnā; bā-wujūd mukhālafat ke kisi tariq par 'amal kiye chaluā; ierār k.; haṭh k.; aṛnā.

☞ "Frequently implies more obstinacy than *persevere*, particularly in that which is evil or injurious to others." *Webster.*

Persistence, } *n.* Kisi aisi bāt par sābit-qadam rahuā jo shurū' ki-gayī
Persistency, } ho; haṭh; isrār; aṛ; zid.

Persistent, *a.* Dhunī; kisi bāt meñ lagā rahne w.; mustaqil; lā-tajum; haṭhī; sābit-qadam; musir. [haisiyat kā izhār.

Person, *n.* 1.—Kisi qisse yā naql wagaira meñ kisi ki naql yā uski

2.—Kisi qism ki haisiyat 'ām isse ki mausabī ho yā koyī aur.

3.—Sūrat; shakl; bashra; tan; badan; jism.

4.—Zi-rūh; insān jo haiyu-l-qāim (ziinda) ho; mard 'aurat yā laṛkā; fard-i-bashar; bani-ādam se koyī. [siyat zāhir na ki-jāe.

5.—Koyī shakhs; ek ādmi; aisā shakhs jiski nisbat koyī khusū-
Artificial person (Law) Koyī sanad-yāfta yā mulki jamā'at.—*In person*—Āp hi; ba-zāt-i-khā; bi-z-zātili; khud; asālatan; qāim-maqām ke zarī'e se nahi.

Personable, *a.* Suḍaul; khūb-sūrat; jamil; dekhnawk; jiski sūrat-shakl achchhī ho; tarah-dār; khush-andām. [suāng; bhes.

Personage, *n.* 1.—Kisi ki sūrat jo ikhtiyār yā zāhir ki-jāe; naql;

2.—Koyī zi-rutba mu'azzaz yā nām-war shakhs.

3.—Sūrat yā zāhirī sūrat; qad-o-qāmat; sajj-dhāj; dhang; waz'; kisi khās qism ki nazar yā sūrat wagaira; woh shakhs jiski taraf log is wajh se mukhātab hon ki uski sūrat wagaira meñ koyī khusūsiyat ho.

Personal, *a.* 1.—Shakhsōñ (mardōñ yā 'auratōñ) na ki chizōñ se muta-'alliq; shakhsī. [r. w.; zāti; nafsī; khās; nij kā.

2.—Kisi shakhs se muta'alliq; kisi ki zāt se ta'alluq yā nisbat

3.—Jismānī; sūri; zāhirī; sūrat se muta'alliq.

4.—Sarihi; bi-z-zātihī; jismeñ dūsre kā darmiyān na ho; bi-l-mushāfaha; dū-ba-dū; chār-chashm ho-kar.

5.—Ashkhās ke tarz-o-tariq aur ā'māl par is tarah 'aid hone w. ki usse tahqir mutasawwar ho; kisi ki zāti tahqir paidā k. w.

Personal action (Law) See under Action.—*Personal estate or property (Law)*—

Māl-i-maṅqūla masalan aisi chizeñ jo 'arizi qism ki hoñ aur jā-ba-jā muntaqil ho-sakeñ. Haqqiyat-i-aiẓī wagaira par iskā itlāq nahiñ hotā.—*Personal knowledge*—Zāti wāqifiyat; mulāqāt.—*Personal representatives (Law)*—Kisi

shakhs-i-mutawaffā ke wasī yā muhtamim.

Personality, n. 1.—Shakhsiyat; jo kisi shakhs se ta'alluq rakke.

2.—Koyī taqrir yā tahrir jisse uske ā'māl ki nisbat kisi shakhs ki tahqir ho. [rah-kar; qāim-maqām yā 'iwaz ki ma'rifat nahiñ.

Personally, ad. 1.—Bi-z-zātihī; sarihi; asālatan; khud; āp maujūd

To be personally present—Khud (asālatan) bāzir h.

2.—Kisi shakhs-i-khās ki nisbat; khusūsan; khās karke.

Personalty, n. (Law) Māl-i-maṅqūla.

Personate, v. t. 1.—Kisi ki haisiyat ikhtiyār k.; jhūthī sūrat banā ke kisi ki jagah khud qāim ho-jānā; talbis-i-sūrat k.; fireb-dihī ke liye dūsre shakhs ki sūrat yā haisiyat ikhtiyār k. [kā pakarnā (ikhtiyār ki.)

Personation, n. Talbis-i-sūrat; fireb ki niyat se dūsre shakhs ki sūrat.

Personnel, n. (Fr.) Woh ashkhās (log) jo kisi mulāzamat-i-sarkārī meñ Distinguished from *materiel* (q. v.). [māmūr hoñ.

Perspicuity, n. Safāyi; wazāhat masalan bayān ki; jald samajh meñ āne ki salāhiyat; tazabzub yā ibhām se barāat; tahrir yā 'ibarat ki woh khūbi jisse likhne wāle ke khayālāt dūsre ko bilā-taammul thik thik samajh meñ ā-jāeñ.

Perspicuous, a. Jo sāf sāf samajh meñ āye; jiske samajhne meñ kuchh shubha na rah jāe; muzabzub yā muhham nahiñ; sarī'u-l-fahm.

 "*Perspicuous* is usually applied to intellectual objects, and *conspicuous* to objects of ocular perception." Webster.

Perspicuously, ad. Sāf sāf; wāzih taur par; wazāhat ke sāth; aise tarz par ki jald (subūlat se) samajh meñ ā-jāe.

Perspiration, n. Pasīna; 'araq; pasew.

Perspire, v. i. Pasīna ānā; pasīnā; pasīna nikalna; 'araq lānā.

Persuade, v. t. Bahs salāh iltijā yā suwāl-o-jawāb ke zarī'e se kisi bāt kā asar kisi ke dil par pahunchānā; kāfi yā ma'qūl wujūh pesh karke kisi bāt par kisi ko māil yā rāgib k.; targib d.; tahrir k., samjhānā; manānā. [kisi amr par rāgib yā māil k.

Persuasion, n. 1.—Targib-dihī; dalāil yā wujūh wagaira ke zarī'e se

2.—Rāgib yā ma'qūl kiye jāne ki hālat; woh mustahkam rāe yā tayaqqun jo dūsroñ ki bahs yā apne gaur-o-fikr se paidā (qāim) ho.

3.—'Aqida; imān; dīn; mat; panth; woh log jo kisi 'aqide ke pāband hoñ; kisi mat yā panth ke log.

Men of the same persuasion.—Log jinkā 'aqida wāhid (ek) ho; ek mat yā panth ke log. All persuasions concur in the measure.—Is tajwiz meñ har ek 'aqide ke log muttafiq haiñ (sab mat wāle isko mānte haiñ).

Persuasive, a. Jo dil ko kisi bāt par māil kare; dil par asar paidā k. w.; jisse kisi bāt kā yaqīn dil par ho; jismeñ ma'qūl karne ki quwat ho; bā-tāsir.

- Persuasively**, *ad.* Aisi tarah se ki dil ko targīb ho; aise dhang se ki dil par yaqīn ho-jāe; aise dūab se ki koyī bāt dil par jamī jāe (zih-nisbiin ho-jāe). [be-takalluf; dhīṭhāyī se bharā huā.
- Pert**, *a.* Gustākḥ; shokḥ; be-tamīz; be-gairat; nā-munāsib tariq par
- Pertain**, *v. t.* Kisi kī mūkīyat haqqīyat yā uskā farz h.; kisi kā h.; azān h.; muta'alliq h.; 'alāqa r.; nisbat r.
- Pertinacious**, *a.* Zid ke sāth kisi rāe maqsad yā irāde par qāim rahne w.; haṭhī; ziddī; apnī rāe par nā-munāsib tariq par qāim rahne w.
- Pertinaciously**, *ad.* Zid ke sāth; haṭh ke sāth; aṛ ke; kisi rāe yā manshā par mazbūti ke sāth qāim rah-kar; isrār se.
- Pertinaciousness**, } *n.* Rāe yā manshā par mazbūti se qāim rahnā (us-
Pertinacity, } meṇ lagzish na k.); isrār; haṭh; zid.
- Pertinence**, } *n.* Jo bāt pesh ho usse munāsib tariq par nisbat r.; mu-
Pertinency, } nāsabat; mauzūuiyat; ṭhik baiṭhnā yā h.; chaspān h. yā
 rāst ānā.
- Pertinent**, *a.* Jo bāt pesh ho usse muta'alliq; bar-jasta; ṭhik; mauzūn; ma'qūl; munāsib; jo shai-i-maqsūd par rāst āye; jo bāt maqsūd ho uske mugāir nahīn (uske muta'alliq).
- Pertinently**, *ad.* Munāsib tariq par; ṭhik; ma'qūl taur se; bar-jasta; bar-mahul; mauzūn; jaisā chāhiye waisāhī.
- Perturbed**, *pp.* or *a.* Pareshān; muztar; be-qarār; be-chain.
- Perusal**, *n.* Parhnā; mutāla'a; dars.
- Perusē**, *v. t.* Parhnā; mutāla'a k.; dars k.; dil lagāke (tawajjuh ke sāth) parhnā. [yā bhitar jīnā; sarāyat k.
- Pervade**, *v. t. 1.*—Sūrākḥ yā darz wagaira ke zarī'e se ghushā paiṭhnā
 2.—Kisi shai meṇ bi-l-kul paiṭh yā phail jānā; tamām-o-kamāl hāwī h.; kul par asar pahuñchānā; sab meṇ h.; kisi shai ke har rag-o-reshe meṇ h. [gardan-kash.
- Perverse**, *a. 1.*—Be-jā bāt par haṭh k. w.; muḥhālafat par māl; ziddī;
 2.—Chirchirā; tunuk-mizāj; dūsroṅ kī bāt kātne aur unko ranjida k. w. [mizājī se; amr-i-nā-wājib par isrār ke sāth.
- Perversely**, *ad.* Ranj paluñchāne ke irāde se; chirchirepan se; tunuk-
- Perverseness**, *n.* Muḥhālafat karne yā ranj pahuñchāne par mailān; gardan-kashī; bad-mizājī; dūsroṅ kī bāt kā 'ādatan na mānnā yā jo kuchh munāsib ho uske khilāf k.; haṭh; zid.
- Perversion**, *n.* Rāstī yā munāsabat se inhirāf; jo kuchh aslī manshā yā maqsad ho usse dar-guzar; aisā tabādala jisse kisi shai kī hālat aur kharāb (bad-tar) ho-jāe; kisi maqsad yā isti'māl-i-be-jā meṇ kisi shai kā nā-jāiz taur par lānā; ultā bartāw.
- A perversion of the laws—Qawānīn kī be-jā ta'bīr yā unkā itlāq-i-galat—A perversion of reason—Dalāil-i-'aqli kī isti'māl-i-be-jā yā galat.*
- Pervert**, *v. t.* Jāda-i-rāstī yā munāsabat se bar-gasht k.; jo kuchh ṭhik yā wājib ho uspar qāim na rahne d.; burī niyat yā jānib-dārī kī wajh se kisi shai kī ta'bīr galat k.; bigārnā; kisi shai ke aslī isti'māl yā maushā meṇ futūr dālnā.
- To pervert justice—Maushā-i-insāf meṇ futūr dālnā; insāf meṇ kharābī dālnā.—To pervert nature—Tabi'at ko bigā d. yā kharāb k. (use jāda-i-rāstī yā munāsabat se munharif k.)—To pervert the meaning of an author—Kisi musannif ke mazmūn yā maushā kī ta'bīr galat k.*

Pervious, a. 1.—Jismeñ kisi shai kā guzar ho-sako; jismeñ दूसरी चीज़ ghus yā paith sake; nafūz-pazir; qūbil-i-dukhūl.
Glass is *pervious* to light—Shishe meñ ranahni guzar kar-sakti hai.

2.—Jo samajh meñ ā-sake; jisko dida-i-dil ('aql) se dekḥ sakeñ.

Pest, n. 1.—Wabā; marī; woh muhlik bimārī jismeñ bahut se log ek hi waqt meñ muhtalā hoñ.

2.—Koyī shai jo wabā si ho; jis shai se bahut hi nuqsān yā mazar-rat ho khwāh kisi qism kī tabāhi āye; wabāl; balā.

The talebearer, the gambler, the libertine, the drunkard, are *pests* to society—Chugal-khor qimār-bāz aubāsh aur sharāb-ḥwār 'awāmu-n-nās ke liye balāyeñ haiñ.

Pester, v. t. 1.—Taklif d.; diq k.; ranj pahunchānā; chherchhār k.; satānā; dukh d.; tang k.; khafif khafif bāton se jān khā-jānā. [ho; pāṭ d.

2.—Is tarah bhar jānā yā ikaṭṭhā ho-jānā ki tabi'at ko nā-guwār

Pestilence, n. 1.—Jo kuchh muzir yā khurāb ho. [logon'ko ho-jāe.

2.—Wabā; marī; koyī chhūt kī bimārī jo ek hi waqt bahut se

3.—Jo kuchh dunyā meñ wabā kī khāssiyat rakkhe; jisse sharr-o-fasād yā badī paidā ho. [chāue w.; zarar-rasāñ.

Pestilent, a. Wabāyī; wabā kī khāssiyat r. w.; muzir; nuqsān-pahunchā.

Pestilential, a. 1.—Wabā paidā k. w.; jisse amrāz-i-muta'addī paidā hoñ.

2.—Muzir; nihāyat taklif-dih; jisse yaqīnī zarar (nuqsān) pahunchē.

Petition, n. Darkhwāst; 'arz-dāshṭ; 'arzi; suwāl; wājibu-l-'arz.

Petitioner, v. t. Darkhwāst d. guzrānnā yā pesh k.; kisi ri'āyat yā haq kī nisbat kisi se darkhwāst (istid'ā) k.; māngūā; suwāl k.

Petitionary, a. 1.—Sāil; suwāl lekar āne w.; kisi shai kī istid'ā k. w.

2.—Jismeñ kisi qism kī istid'ā yā darkhwāst ho; istid'āyīya.

Petitioner, n. Jis shakhs ke muqābale meñ suwāl guzrānā jāe (jisse uski jawāb-dihī karāyī jāe); musūl-ilāih; tarāf-i-sānī; fariq-i-sānī.

Petitioner, n. Suwāl d. w.; sāil; darkhwāst-dihanda; woh shakhs jo koyī darkhwāst-i-zabānī yā tahrīrī pesh kare. [sangū nahiñ; sangir.

Petty, a. 1.—Chhoṭā; khafif; nā-chīz; halkī; baṭā yā 'azīm nahiñ;

2.—Ā'lā darjo kā nahiñ; darja-i-adnā kā; asfal.

Petulance, } n. Jhak; jhunjhlīhat; jhallāhat; tunuk-mizājī; gussa jo āye

Petulancy, } aur jhatpat nikal jāye; chirchirāhat. [mizāj.

Petulant, a. Chirchurā; zūd-ranj; shikāyat par māil; shokh; talawwun-

Phase, n. Sūrat; haiat; jo kuchh ānkh ke sāmnō āye; kisi shai-i-wāhid kī mukhtalif sūraton se ek; ek hi chiz kī tarah tarah kī shaklon se ek shakl.

Phenomenon, n. Sūrat; jo kuchh dekḥ paṛe; jo kuchh ānkh ke sāmnē āye; jo kuchh bādin-na-nazar meñ dekḥ paṛe; mazhar; koyī 'ajīb-o-garīb yā gair-ma'mūlī sūrat; aisi sūrat jiske wujud kā sabab faurān zāhir na ho-jāe. [hiassa; juzz-i-kalām.

Phrase, n. 1.—Koyī mukhtasar 'ibārat yā chhoṭā sū jumla; jumlo kā

2.—Koyī khās tarz-i-kalām; kisi shakhs ke bayān kā lab-o-lahja; kisi qism-i-khās kā kalām; bi-muhāwara mukhtasar kalām; muhāwara; tarz-i-sukhan; istilāh. [kahnā; bolnā; nām r.

Phrase, v. t. 'Ibārat yā qism-i-khās kī 'ibārat meñ izhār-i-mudda'ā k.;

Phraseology, n. 1.—Tarz-i-kalām; 'ibārat; woh qism-i-khās ke alfāz jo kisi jumle meñ lāye jāñ; muhāwara.

2.—Kisi zabān ke kul muhāwarāt.

Physic, *n.* 1.—Bīmāriyon ke achchhā karne kā fan; tib; baidak.

2.—Dawā; dārū; 'ilāj.

3.—Dast-āwar (pāe-khāna lāne wālī) dawī; jullāb; mushil, rechak.

Physic, *v. t.* 1.—Dastāwar dawā d.; jullāb d.; mushil d.

2.—Changū k.; dawā k.; 'ilāj k.; sihat kī tadbīr k.

Physical, *a.* 1.—Māddi; asli; qiyāsī yā rūhānī nahīn; qudratī.

2.—'Ilm i-tabi'āt se mutā'alliq; jismēn qudratī kaifiyatōn ke wujūh aur ta'alluqāt kā bayān ho yā unse nisbat r. w.

3.—Khārījī; jo hawās-i-khamisa se ma'lūm ho-sake; jismānī.

Physically, *ad.* Qiwāuīn-i qudrat ke mutābiq; tabī'ī taur par; bi-t-tab'; jibillī taur par. [liye.

Physician, *n.* Hakīm; tabīb; baid; mu'ālīj; jo bīmāriyon kī dawā bat-

PHYSIQUE, *n.* (*Fr.*) Kisi shakhs ke jism kī asli tūrkīb; jussa; badan.

Pick, *v. t.* 1.—Kisi aisi chīz ko jo dūsrī chīz se lagī ho khāinch yā tor 1.; hāth se tor d.—jaise phal darakht se.

To pick apples or oranges—Seb yā nārangiyān tornā.

2.—Dāntōn ungliyon yā chaugulon khwāh kisi chhoṭe āle se kisi aisi chīz ko sāf k. jo dūsrī chīz se lagī ho; khodnā; sāf k.

To pick the ears—Kānoṅ ko khodnā (sāf k.).—To pick the teeth—Dāntōn ko sāf k.; khilāl k.; kharkā k.

3.—Apne sar par l.; mol l.; kharīdnā; dhūndh ke kharā k.

To pick a quarrel—Jhagrā mol l.; be bāt kī bāt nikāl-kar takrār k.; jang-joyī k.

4.—Tornā; judā judā k.; tūmnā jaise roān.

5.—Godnā; koyī nokilī chīz kisi dūsrī chīz meṅ dhaṁsānā.

6.—Ungliyon yā hāthōn se nikāl-kar chorā l. [katarānā.

To pick the pocket—Kisi ke jeb se kuchh chorī kī niyat se nikāl l.; jeb

7.—Kisi nok-dār auzār se khol d.

To pick a lock—Tēkuye wagaira se tālā khol d. [kar-d.; chhāṅṭnā.

8.—Chunnā; muntakhab k.; khās khās chīzōn ko auroṅ se judā ८. Often with out.

To pick up—Ungliyon yā choṅch se uṭhā l.; jā-ba-jā se chunnā; jam' k.; ikat-thā k.; yak-jā k.; baṭornā.—To pick a hole in one's coat—'Aib nikālā; naqṣ nikālā; harf-girī k.; nukta-chīnī k.; rakḥna nikālā.

Pick, *v. i.* 1.—Āhista āhista yā luqma luqma khānā; chūṅgnā; tūṅgnā.

2.—Kisi bāt ke karne inēn juz'iyāt par khayāl r. (uski nisbat koyī

3.—Chorānā; chorī k. [daqīqa uṭhā na r.)

Pick, *n.* 1.—Koyī tez nok-dār āla.

८. "Often used in composition; as, a tooth-pick; a pick-lock," &c. [Webster.

2.—Pasand; intikhāb kā istihqāq; is bāt kī haqq kī jo chāhe chun le.

To have one's pick—Is bāt kī haqq r. kī jo chāhe pasand kar le.

Pictorial, *a.* Taswīrōn ke mutā'alliq; jismēn tauzīb ke liye taswīrēn banī hoī; bā-taswīr; jismēn taswīrēn ban jāēn.

Picture, *n.* 1.—Taswīr; chitra; kisi shai kī shabih jismēn rang-āmezī huyī ho; kisi shakhs yā shai kī shabih.

2.—Musawwiri; uqqāshī; naqsh-o-nigār.

3.—Sūrat yā shabih; woh shai jiske dekhne se kisi dūsrī shai kā khayāl uski mushābahat kī wajh se ho.

८. Picture is sometimes used in forming self-explaining compounds; as, picture-book, picture-seller; &c.

Picture, v. t. Kisi shai ki taswīr khīnchnā yā banānā; kisi shai kā khayāl paidā karānā; sāf sāf yā khūb yād dilānā.

Piece, n. 1.—Kisi shai kā tukrā yā hissa jo kisi nihj par us kul shai se kāṭ chīr tor yā phār ke judā kiyā jāe; tukrā; purza; pārchā; juz; tūk; lakht; qat'; pāra; thān.

To cut in *pieces*—Kāṭ-kar tukre tukre k. To break in *pieces*—Tor-kar tukre tukre k. To tear in *pieces*—Phār-kar purze purze k.—A *piece* of paper—Kāgaz kā tukrā parcha yā purza.—A *piece* of land—Qat'-i-arāzi—A *piece* of cloth—Kapre kā tukrā yā thān. [judā ho; kul nahīn; juz.

2.—Kisi shai kā hissa jo usse alag na ho yā mahz qiyāsī taur par A *piece* of excellent information—Koyī nihāyat 'umda khabar.

3.—Koyī tasuif yā tahrīr wagaira jo bahut mutawwal na ho; koyī shai jo san'at se banāyī gayī ho.

4.—Koyī judā-gāna kām; judī mibnat.

A *piece* of work—Ek kām.

5.—Sikka.

[*piece*—Athannī.

A two-anna *piece*—Doannī—A four-anna *piece*—Chauannī—An eight-anna

6.—Top yā bandūq.

7.—Shakhs.

[*Webster.*

“Often, but not always, used slightly or in contempt”

A *piece*—Har ek yā ek ek ko; fi kas; ādmī pichhe. Of a *piece*—Ham-qism; ek hī tā'ah kā; mushābāh. They seemed all of a *piece*—We sab zāhir meñ ek tarah ke the. Sometimes followed by *with*. By the *piece*—Thān kā thān; pūrā thān.

Piece, v. t. Paiwand lagānā; joṛ lagānā; tukre tukre lagā-kar barhānā.

To *piece* out—Ek yā kayī joṛ lagākar barhānā.

Piece, v. i. Juṭ jānā; simaṭ jānā; ek ho-jānā.

[kare.

Piece-broker, n. Woh shakhs jo kapron ke tukre bikrī ke liye kharīd

Piece-goods, n. Kapre jo aksar thān ke thān beche jāte haiñ jaise kamrah (cambrie) lankilāt (long-cloth) wagaira.

Piece-meal, ad. 1.—Tukre-tukre; reza-reza; chūr-chūr; chaknāchūr.

2.—Thorā thorā; ba-tadrij

Piece-work, n. Theke kā kām.

Pierce, v. t. 1.—Dhañsānā; garānā; chubhānā.

[jā-rahnā.

2.—Ghus jānā; pañh jānā; bhītar jā-rahnā; ghus-pañh ke andar

3.—Dil par asar k.; lagnā; chubhānā; dil meñ dhañsānā.

4.—Koyī bhed pā-jānā; kisi kā manshā jān jānā; dūbnā.

Pierce, v. i. 1.—Ghus jānā; pañh jānā; chubh jānā.

2.—Same as No. 2 of above.

3.—See *supra* No. 4.

[bat aur ta'zīm.

Piety, n. 1.—Adab-i-farzandī; mān-bāp khwāh doston yā mulk kī muhab-

2.—Khudā-parastī; taqwā; pārsāyī; 'ubūdiyat.

Pile, n. 1.—Dher; ambār; tūda; chīzōñ kā gol yā ūñchā dher.

2.—Murde ke jalāne ke liye lakrī wagaira kā dher.

A funeral *pile*—Chitā.

3.—Koyī baṛī 'imārat yā bahut sī 'imāraten; makān.

Pile, v. t. 1.—Dher lagānā; jam' k.; tūda k.; ambār k.

2.—Ikāṭṭhā k.; yak-jā k.; jam' k.

3.—Labrez k.; labālab kar yā bhar d.

Piles, n. (pl.) Bawāsir.

[sīr; bawāsir jismen khūn na nikle.

Bleeding-piles—Khūnī bawāsir; bawāsir jo khūn de.—*Blind-piles*—Bādī bawā-

Pilfer, v. i. Thorī thorī chīzeñ churānā; khafif chorī k.; chhoṭī chīzoñ kī chorī k. [chāyīnāñ.

Pilferer, n. Jo khafif khafif chīzeñ chorāye; uchakkā; uṭhāyī-girā;

Pilgrim, n. Woli shakhs jo apne watan se dūr-o-darāz kā safar is garaz se ikhtiyār kare ki kisi mutabarrak maqām wagaira par ziyārat ke liye jāe; zāir; jātrī.

Pilgrimage, n. Woh dūr-o-darāz kā safar jo kisi mutabarrak maqām wagaira par ziyārat ke liye kiya jāe; jātrā; tirath-jātrā.

Pillage, n. l.—Lūt; lūt-mār. [mār-piṭ ke zari'e se liya jāe; lūt; ganimat.

2.—Jo kuchh dūse se khusūsān laṛāyī meñ dushman se khulā-khulī

Pillage, v. t. Bār-i-ām mār-piṭ karke rupaye-paise yā māl-o-asbāb chhīn

Pillar, n. l.—Sitūn; pāya; khambhā. [l.; lūt l.; lūt-mār k.

2.—Koyī shai jo sūrat meñ sitūn sī ho.

A pillar of smoke or fire—Dhuāñ yā āg kā shu'la jo sitūn kī shakl par uṭhe.

3.—Woh shakhs jisko mazbūtī aur pāe-dārī ke lihāz se sitūn se

tashbīh deñ; rukn. [qiyām ho.

The pillars of state—Arkūn-i-saltanat; wuzarā aur unarā jaise saltanat ko

Pilot, n. l.—Woh shakhs jo samundar wagaira meñ khatre ke maqāmoñ par jahāz ko hifāzat ke sāth le-jāe; nā-khudā.

2.—Rahnumā; woh shakhs jo dūse kā kār-o-bār chalāye; jiske hāth meñ dūse kī nakel ho (*Colloquial*).

Pin, n. l.—Laṛī yā lohe wagaira kī mekḥ; kīl; khūntī; chob.

2.—Ālpin; ghundi-dār sūyī.

3.—Khafif chīz; koyī mahz nā-chīz shai; adnī bāt.

It is not a pin's matter—Yah koyī khafif bāt nahīñ hai—I care not a pin—

Mujhe kuchh bhī parwāñ nahīñ.

4.—Koyī chīz jo mekḥ sī ho-masalan kisi bāje wagaira kī khūntī.

Pin, v. t. Bāndhnā aṅtkāñ yā jorñā jaise ālpīn kīl yā kāñṭe wagaira se.

Pinch, v. t. l.—Chutkiyoñ dāntoñ panjoñ yā kisi auzār wagaira ke bīch meñ dabāñā; chutkī l. yā bharnā.

2.—Do sakht chīzoñ ke bīch meñ rakh-kar dabāñā. [kāṭnā; mārñā.

3.—Tang k.; taklif d.; muhtāj k.; satāñā; aīnthnā; maṛoṛñā;

4.—Dabāñā; saqche meñ ḍālnā; tang k.; qabāhat meñ ḍālnā.

Pinch, v. i. l.—Dubāñā; sakht yā karā h.; uljhāw meñ ḍālnā.

2.—Bachāñā; tangī k.; lālach k.; tam' k.

Pinch, n. l.—Chutkī; jo kuchh chutkī meñ liya jāe.

2.—Musibat jo ḍālī jāe yā uṭhāñī parē; dabāw; tangī; sakhtī; taklif; dushwārī; qabāhat.

Pine, v. i. l.—Pazhmurda h.; kisi musibat yā fikr meñ tahlil h. yā ghul jāñā; dublā ho-jāñā; gal jāñā; laṭ jāñā; dhañs jāñā.

Often followed by *away*. [ghulā jāñā; hurakñā.

2.—Kisi shai kī tamannā meñ tahlil ho-jāñā; kisi chīz kī ārzū meñ

Usually followed by *for*.

Pinhole, n. Sūyī kā sūrākh; bahut hī chhoṭā sūrākh.

Pioneer, n. l.—Woh log jo fauj ke sāth yā uske āge is garaz se rakkhe jāte hañ kī sarḳoñ ko sāf yā unkī marammat karen dhus wagaira banāyen khwāh surang wagaira khodeñ.

- 2.—Jo shakhs दूसरे के आगे जाकर जो कुछ सद-इ-रह (रस्ते में थोकर वाग़ैरा) हो उसको दूर करे या रस्ता दुरुस्त करे; rahnumā; hādī.
- Pious, a. 1.**—Jo apne mā-bāp ya buzurg se muhabbat rakkhe ya unkā
 2.—Khudā-parast; dīn-dār; muttāqī; pārsā; dharmī. [adab māne.
 3.—Jo Khudā-parastī के khayāl से हो; जो dīn-dārī के lihāz से हो.
 4.—Jo kuchh mazhab kī oṭ meñ kiyā jāe (uske hile ya bahāne से हो).
Pious frauds—Woh farebī kār-rawāyiyāñ jo mazhab के हिले से (uske oṭ meñ) kī jāeñ.
- Piracy, n. 1.**—(*Law*) Samundar meñ dāka dālne (dāka-zanī) kā jurm; samundar meñ nā-jāiz taur par lūṭ-mār karke kisī kā māl chhīn l.
 “A crime answering to robbery on land.” *Webster*.
 2.—Dūsroñ kī tasnīf bilā ijāzat unke shāi’ karke qānūn-i-haqq-i-musavvifi kī khilāf-warzī.
- Pirate, n. 1.**—Jo shakhs samundar meñ dāka dāle; daryāyī dākū.
 2.—Jo shakhs qānūn-i-haqq-i-tasnīf kī khilāf-warzī karke; woh shakhs jo dūsroñ kī tasnīfāt bilā ijāzat unke shāi’ karke.
- Pirate, v. i.** Samundar meñ dāka dālne (dāka-zanī ya dākaitī k.).
Pirate, v. t. Chorī के zari’e से khwāh bilā istihqāq ya ijāzat dūsroñ kī tasnīf ya tahrīr ko apnī banā l.
- Piratical, a. 1.**—Samundar meñ mār-pīt karke lūṭ-pāṭ k. w.
 2.—Daryāyī dāka-zanī kā; lūṭ-pāṭ kā. [(gasab) k. w.
 3.—Jo haqq-i-tasnīf kī chorī से hāsīl ho; haqq-i-tasnīf chorāne
- Pit, n. 1.**—’Amīq gār jo zamīn meñ ho; garhā jo zamīn meñ khod-kar banāyā jāe ya āp hī āp ho-jāe; kuñā; kuñd. [narkh.
 2.—Tuṭtu-s-surā; woh gār jiskī gahrāyī kī thāh na lage; dozakh;
 3.—Qabr; gor; turbat. [koyī phāñs jāe; dām; jāl; phandā.
 4.—Jangalī jānwaroñ के phāñsāne kā khandaq. Woh shai’ jismeñ
 5.—(a) Bagal. (b) Qar-i-mī’dā. (c) Garha ya dāg jo chechak के निकालने के hā’is jism meñ ho ya par jāe. [jam’ hoñ.
 6.—Tamāsha-gāh meñ woh sab से nichī jagah jahāñ tamāshāyī
 7.—Woh jagah jahāñ murg ya kutte laṛāye jīeñ.
To have the power of pit and gallies—Qaid aur phāñsi kā ikhtiyār r.
- Pitch, n. 1.**—Ūñchāyī ya nichāyī ’ām isse kī woh kitnī hī ho; kisī darje kī bulandī ya pastī; darja; martaba; naubat; hālat; had; intihā.
 2.—Dhāl; nisheb; utār.
- Pitch, v. t. 1.**—Pheñknā; girānā; uchhālne.
 2.—Gārñā; istāda ya nasab k.; kharā k.; silsile से lagānā.
Pitched battle—Woh laṛāyī jismeñ donoñ taraf kī faujeñ kisī khañs maqām par jam-kar laṛeñ.
- Pitch, v. i. 1.**—Ūtarna; baiṭhnā; uṛne के ba’d ārām के liye ā-kar baiṭhnā.
 2.—Sar के bal girnā.
 3.—Pasand k.; thahrānā; ikhtiyār k. [mātāmī.
 “With on or upon.”
- Piteous, a. 1.**—Jisse rahm paidā ho; gam-nāk; ranj से bharā huā;
 2.—Zalīl; khwār; wājibu-r-rahm.
 3.—Jisse rahm zāhir ho; dard-āmez.
 4.—Bahut kam; khafīf.
- Pitfall, n.** Woh garhā jo jangalī jānwaroñ ya ādmiyoñ के phāñsāne के liye banāyā jāe aur ūpar से kuchh kuchh chhipā rahe.

Pith, *n.* Kisi shai ki quwwat ya jan; kisi shai ka lazimi ya labudi juz (hissa); kisi shai ki kul quwwat jo yakji ho; khulasa; lubb-i-lubab; jauhar; asl; sar; magz; sat; guda; taqat; zor; quwwat; waq'at; azmat; buzurgi; [chusti se.

Pithily, *ad.* Zor ke saith; bari mazbuti se; matanat se; waq'at ke saith;

Pitainess, *n.* Pur-magz h.; pur-mazmun h.; lubb-i-lubab h.; mazbuti; zor.

Pithless, *n.* Be-magz; be-dam; be-jan; kam-zor; qawi ya mazbut nahin.

Pithy, *a.* 1.—Gude-dar; magz-dar; ras-dar.

2.—Pur-mazmun; pur-ma'ni; jismein zor paya jae; qawi.

3.—Jiske kalam pur-magz zor-dar aur mauqe ke hash-i-hal hon.

Pitiable, *a.* Wajibu-r-rahm; rahm ke laiq; is qabil ki uspar dard ma'lum ho; zalil; khasta; khwar.

Pitiful, *a.* 1.—Dard-mand; narm dil; rahim; jiske dil mein un logon ki nisbat ranj aur ham-dardi ho jo musibat mein giriftar hon. [afsos ho.

2.—Zalil; haqir; khafif; tahqir ke qabil; itna kam ya zalil ki uspar

Pitiloss, *a.* 1.—Jismein rahm na ho; be-rahm; sang dil—jaise shakhs;

2.—Jispar dil mein dard (rahm) paida na ho—jaise halat. [dur-mohi.

Pittance, *n.* 1.—Khana jo khanaat ke taur par diya jae; khairat.

2.—Khafif chiz; qalil miqdar ya ta'dad.

Pity, *n.* 1.—Woh ranj ya ruhani sadma jo ek shakhs ko dusre ki taklif ki wajah se ho; dusre ke ranj ya taklif par dard ya ham-dardi; rahm; dard-mandi; riqqat; dil-sozi.

2.—Rahm ka ba'is ya woh shai jispar rahm aye; ranj ki bat; woh bat jispar afsos ho; afsos ki bat; jae-i-taassuf; haif; afsos.

☞ In this sense, the word has a plural, chiefly in the phrase *it is a thousand pities* (Colloquial).

Pity, *v. t.* Kisi ki nisbat dard ya ranj ma'lum k.; kisi ki ham-dardi k.; rahm k.; kisi ki taklif par afsos k. [riqqat se; dardmandi se.

Pityingly, *ad.* Rahm ya tars khakar; tarahhumana; afsos ke tariq par;

Placable, *a.* Jo manaye man jae; jo kahne-sunne se thandha ho-jae; jiske gusse ya ranj ko firo (dur ya thandha) kar-saken; jismein darguzar ho; narm-dil. [chaspān kar diya jae.

Placard, *n.* Koyi likha ya chhapā huā kāgaz jo kisi manzar-i-'am par

☞ "It is now an advertizement, or a libel, or a paper intended to censure public or private characters, or public measures, posted in a public place." *Webster*. [lagā d. (chaspān ya awezān kar d.).

Placard, *v. t.* 1.—Koyi tabir ya hatk-amez 'ilān kisi manzar-i-'am par

☞ Sometimes used in a good sense.

2.—'Am taur par ittilā' d.; mushtakar k.; i'lān k.

Place, *n.* 1.—Koyi khas jagah; koyi maqām jo kisi khas shai ya masraf ke liye maqsud ho; jagah jo aur jagahon se alag ho; jagah; maqām; thaur; thāwū; mauqa.

2.—Rutba; martaba; darja; paya; manzilat; rutba ya waq'at jo kisi ko apne ham-jinson mein ho; halat; 'uhda; mansab; khidmat; naukari; pesha; rozgār

3.—Jagah; gunjaish; mauqa'; wajah; kisi shai ka imkān.

4.—Shahr; balda; qasba; gāwū.

5.—Koyi maqām jahān qal'-bandi hui ho; garhi; qal'a.

6.—Mulk; kisi qaum ke rahne ki jagah; sar-zamīn; wilāyat;

7.—Jagah; jāe; 'iwaz; badlā. [diyār; bādshāhat.

To give place (a) Jagah k.; rāh nikālā—(b) Jagah d.; gūlib hone d.; kisi se dabnā; kisi ki sunnā.—*To have place*—(a) Jagah r. yā pānā; jā-guzīn h.; gunjāish r.; daḡhl pānā. (b) Wāqī'ī h.; ashiyat r.; asli yā wāqī'ī wujūd r.—*To take place* (a) Honā; wāqī' h.; sar-zad h.; wuqū' meḡ ānā; sādīr h.; sach-much h.—(b) Kisi par muqaddam h.; tarjih r.—(c) Asar r.; tāsīr paidā k.—*To take the place of*—Kisi ki jagah par (uski 'iwāz meḡ yā ba-jāe uske) qāim kiyā jānā (uskā qāim-maqām h.).

Place, *v. t. 1.*—Kisi khās jagah par qāim k.; rakhnā; jagah d.; muqarrar k.; biṡhānā; muta'āyan k. [baiṡhānā; kisi khās hālat meḡ r.

2.—Kisi mansab par qāim māmūr yā muqarrar k.; nasab k.;

3.—Rakhnā; lagānā; karnā.

To place confidence in a friend—Kisi dost par i'tibār k. yā r. *To place one's affections on an object*—Kisi chīz par dil lagānā (usko chāhnā yā pyār k.).

4.—Rakhnā; lagānā.

To place money in a bank—Kisi bank meḡ rupaye r. yā lagānā.

5.—Sūd par d. yā lagānā; sūd par qarz d. jaise rupaye.

Placid, *a.* Khush; bashshāsh; āsūda; mutmayin; pareshān nahīn; salīm; halīm; burdbār; sākit. [osh; begair shor-o-sharābe ke.

Placidly, *ad.* Burd-bārī se; tahammul se; chuṡhāp; bilā josh-o-khar-

Placidity, *n.* Hilm; burdbārī; jam'iyyat-i-khātīr; qarār; tabī'at kā pare-

Placidness, *n.* shān na rahnā; bashshat; khush-tab'i.

Plagiarism, *n.* Dūse shakhs ki tasnīfāt kā chorānā yā dūse ki 'ibārat apnī tahrīr meḡ is garaz se dāḡhl kar d. ki woh kul tahrīr apnī hī samjhi jāe; 'ibārat ki chorī; 'ilmī sariqa. [dūson ki 'ibārat chorāne w.

Plagiary, *n.* Woh shakhs jo fī'l-i-musarraha-i-bālā kā murtakib ho;

Plague, *n. 1.*—Koyī shai jisse taklif yā izā ho, koyī baṡī musibat yā taklif.

2.—Wabā; marī; maraz-i-muta'addī.

3.—Koyī baṡī qudratī balā yā musibat; āfat-i-samāwī. [k.; pareshān k.

Plague, *n. t. 1.*—Diḡ k.; chheṡnā; tang k.; satānā; taklif d.; hairān k. A very general and indefinite signification.

2.—Bīmāri balā yā kisi qism ki qudratī musibat se tang k.

Plain, *a. 1.*—Barābar; musattah; chauras; jismeḡ nasheb-o-farāz na ho; nīchā-ūnchā nahīn; nā-hamwār nahīn.

A plain surface—Sath jo barābar ho (nā-hamwār na ho).

2.—Sāda; khūbsūrat yā zarq-barq nahīn; sūfiyāna.

A plain dress—Sūfiyāna yā sādī poshtāk.

3.—Be-riyā; sīdhā-sāda; jismeḡ makkārī 'āiyārī yā chālākī na ho; jismeḡ banāwat na ho jaise shakhs. [yā bayān.

4.—Sīdhā-sīdhā; sāf-sāf; jismeḡ banāwat na ho jaise koyī dāstān

5.—Aslī; sāf-sāf; jismeḡ chlakkā-panjā na ho; sachchā; jo dil khol ke kahā jāe.

I will tell you the plain truth—Main tum se asl haqīqat (nīrī sachchī bāt) kahūngā.—*To be plain with you*—Main tum se fulāḡ amr sach-sach (dil khol-

6.—Nīrā; nipat; mahz; mutlaq. [kar) kaṡtā hūḡ.

A plain fool—Nīrā be-wuqūf; nipat mūrakh.

7.—Jo sāf sāf samajh parē; sāf; wāzih; 'ayān; muḡmal nahīn.

Plain words—Alfāz-i-gair muḡmal. Plain language—'Ibārat jo sāf sāf samajh meḡ āye.

8.—Sāda; jismeñ ghī yā garm masāle wagaira bahut na paṛe hoñ; qawī nahīñ; beśh-qīmat nahīñ.

A plain diet—Sādī gīzā.

9.—Jismeñ bel-būṭe na hoñ yā jo rañgā na ho jāise kaprā.

10.—Mushkil nahīñ; jismeñ uljhāw na ho; salīs; sarīn-i-fahm; sahl; āsān; sāf.

A plain case in law—Aisi qānūnī bāt jo mushkil na ho; ek sahl qānūn kī bāt.

11.—Jo jald dekh yā ma'lūm paṛe; jiski talāsh yā jiske pāne meñ diqqat na ho; tārik nahīñ. [pare.

A plain comece—Rūh jo siddhī ho; tariq jo jald samajh meñ ā jāe yā ma'lūm

In plain—Khol-kar; sāf-sāf; asl-asl; darhaqiqat; sach-sach; sach pūchho to.

Plain, ad. Aisi tarah kī jald samajh meñ ā-jāe; sāf sāf; sādagi se; beriyāyī se; be chhakke-panje ke.

Plain, n. 1.—Hamwār zamīn; sarpaṭ maidān. [kā khet.

2.—Larīyī kā maidān; maidān-i-jang; razm-gāh; ma'rika; larīyī Plain-dealing, a. Jo kuchh apne dil meñ ho use jī khol-kar aur sach-sach kahne w.; imāūdār; sachchā; jiske qaul-o-fi'l meñ 'aiyārī (makkārī yā chhal-bal) na ho; rāst-bāz; dil kā sāf—jaise shakhs.

Plain-dealing, n. Dil khol-kar aur sachchī sachchī bāteñ kahnā; bilā makt-o-fireh bartāw k.; sachāyī; rāst mu'āmalagi; kharā mu'āmala; kharā bewhār. [kapaṭ na ho; jismeñ chhakke-panjā na ho.

Plain-hearted, a. Sāf-dil; jiskā dil sachchā ho; sīna-sāf; jiske dil meñ

Plainly, ad. 1.—Bilā makt-o-fareh; sāf sāf. [barq na ho.

2.—Sādagi se; sūfiyānā yā sūfiyāna taur par; jismeñ kuchh zarq-

3.—Sāf-dil se; begair chhakke-panje ke; imāūdārī se; rāstī yā rāst-bāzī se; sachāyī se.

4.—Sāf sāf; nise taur par kī dekhne yā samajhne meñ diqqat na ho.

5.—Muhammā taur par nahīñ; wazāhat ke sīth; sāf-sāf; sarīhī taur par.

Plainness, n. 1.—Hamwārī; barābarī; ūchā-nichā na h.

2.—Sādagi; banāwat kī na h.; āraish kā na h.

3.—Sāda-lauhī; dil meñ chhakke-panje kā na h.; sachāyī; rāst-bāzī; tabī'at kī sādagi yā safāyī.

Plaint, n. 1.—Wāwailā; duhāyī-tihāyī; nāla-o-fugān; baland āwāz se ranj kā izhār; faryād; kisi zarar kī nisbat dād-bedād. [kā suwāl.

2.—(Law) 'Arzī-da'wā; 'arzi-i-nālish; nālish kī dar-khwāst; istigāse

Plaintiff, n. (Law) Mudda'i; nālishī; dād-khwāh; da'widār; mustagīs.

Opposed to Defendant.

Plaintive, a. 1.—Jismeñ kisi gam alam yā ranj kā izhār ho; jo koyī gam yā ranj zāhir kare.

2.—Jisse dard yā ranj zāhir ho; gam-nāk; hazīn; ranj d. w.

Plan, n. 1.—Naqsha; khāka. [kar yā zabānī zāhir kiyā jāe.

2.—Mansūba; tadbīr; tajwīz; kisi bāt ke anjām kā tariq jo likh-

Plan, v. t. 1.—Naqsha banānā; khāka taiyār k. yā khāinchnā.

2.—Mansūba bāndhnā; tajwīz kar-ko nikālā; bandish k. yā bandish bāndhnā; naqsha bāndhnā. [wār; chauras.

Plane, a. Nichā-ūchā (nasheb-o-farāz) nahīñ; barābar; musattah; ham-

Plane surveying—Mutawassit qat'āt-i-arūzī kī ma'mulī paimāish jisse uuki hāt ma'lūm ho-jāe—Plane table—Takhta-i-musattah.

Plane, n. 1.—Sath-i-musattah; sath jo hamwār (barābar) ho.

2.—Randā.

- Plane, v. t.** Barābar k.; hamwār k.; lakṛī ke takhte wagaira kī nūchāyī nichāyī ko randā mārkar dūr kar-d.; satī ko hamwār banānā.
- Plank, n. 1.**—Āre se chirā huā lakṛī kā chanṛī aur moṭī takhta.
- 2.—Kovī sahāro kī chūz masalan takhta wagaira jispar uadī wagaira
- Plank, v. t.** Takhte lagānā yā jarnā; takhta-bandī k. [ke pār utren.]
- Plant, n. 1.**—Nabāt; nakhi; paudhā; mudhā; keṛā; nihāl.
- 2.—Woh nasab kī huyī (garī huyī) chizen aur anzār wagaira jo kisi peshe yā kāri-garī ke muta'alliq kār-rawāyī ke liye zarūr hoñ.
- 3.—Jul; butā; dhokhā; makr kī bāt; chhal-bal (*Colloquial and low*). [bij; honā.]
- Plant, v. t. 1.**—Jamne ke liye zamīn meñ rakh-kar chhipā d. jaise
- 2.—Lagānā; darakhton ko bithāl-kar (lagā yā nasab karke) taiyār k. To plant a garden or orchard—Chāman yā mewa-bāg (bāri) lagānā.
- 3.—Baiṭhīlā; nasab k.; lagānā—jaise chhoṭī darakht yā kisi nabātāt kī jar. [ki woh tarāqqī pakṛe.]
- 4.—Paidī k.; ankhuā jamānā ya'nī kisi shai kī bunyād dālnā tā
- 5.—Basānā; ābād k.; qāim k.
- 6.—Jārī aur qāim k.; kisi shai ke usūl ibtidāan qāim k.
- 7.—Gārīnā; nasab k. jaise jhauḍā; kabīn rakh-kar nishāne par lagānā—jaise top.
- Plantation, n. 1.**—Woh jagah jahān paudhe lagāye jāen; zamīn jo jotī-boyī jāe; zamin jahān darakht lage (nasab) hoñ; paudhon kā zakhīra.
- 2.—Woh ābādī jo kisi naye mulk meñ pahle-pahal ho; qusba yā gāwñ jo ibtidāan ānād ho.
- Planter, n. 1.**—Lagāne w.; bone w.; upjāne w.
- 2.—Naye mulk kī āwāz meñ madad d. w. [palastar; kahgil.]
- Plaster, n. 1.**—Makānāt kī dīwār wagaira kī astar-kāri kā masāla;
- 2.—Palastar jo kisi zakīm wagaira par rakkhā jāo.
- Plaster, v. t. 1.**—Makānāt kī dīwār wagaira meñ palastar lagānā; astar-
- 2.—Zakīm par palastar r. [kāri k.; kahgil lagānā.]
- 3.—Ūpar se chuknā d.; kisi shai ke 'nibon yā be 'unwāniyon ko chhipā d. (uspar khāk dāl d.); raugan-i-qāz malnā; qal'ī k. (*Colloquial*).
- Plate, n. 1.**—Pattar; kisi dhāt kā ṭukṛā jo barābar phailā yā chauras kar-divā jāe par moṭāyī meñ ek tarah kā ho.
- ☞ A sheet of metal is thinner than a plate.
- 2.—Sone yā chāñḍī ke bartan (tashtariyān piyāle wagaira) jo ghar ke kām ke liye bante hain. [sone ke nahiñ.]
- 3.—Tāñbe pital wagaira ke qal'ī kiye bartan (ya'nī aslī chāñḍī yā
- 4.—Tāñbo pital wagaira kā ṭukṛā jispar kuchi kanda kiya huā (khodā) ho; chhipā yā naqsh jo is qiam ko kande se utārī jāe; kisi tarah kī chhapī huyī taswīr. [mulamma' khwāh uskī qal'ī k.]
- Plate, v. t. 1.**—Sonā chāñḍī khwāh koyī dūsri dhāt chaghānā yā uskā
- ☞ "Said especially of overlaying with silver." Webster.
- Plated vessels**—Chāñḍī kī qal'ī ke bartan; bartan jispar chāñḍī kī qal'ī ho. A plated harness—Ghorē lā aṛz jispar chāñḍī kī qal'ī ho.
- 2.—Waraq banānā; pattar banānā.
- Plausibility, n.** Rāst-numāyī; zāhir meñ wājib yā durust ma'lūm h.
- Plausible, a.** Jo zāhir meñ bhalā ma'lūm de; jo bādiu-n-nazar meñ (bā-zāhir) durust ho; numāishi; rāst-numā.

A *plausible* argument—Bāhs jo ba-zāhir durust ho; aisi dālil jisko sunkar zāhir meñ itmīnān ho-jāe par dil se uspar yaqīn na ho.

Plausibleness, n. Same as *Plausibility*.

Plausibly, ad. Aisi tarah par ki zāhir meñ durust ma'lūm ho; numā-ishi tarīq par; aise taur se ki log manzūr yā pasand karen.

Play, v. i. 1.—Khushī yā tafrih ke liye koyī mashgala k.; naf'e yā anjām-i-kār ke liye nahīn balki mahz tafrihan kuchh k.; khelnā; khel-kūd k.; lah-o-la'b k. [nā; kuchh qadr na k.

2.—Nā-chiz samajhnā; khel k.; allhaṛpane aur be-parwāyī se barat-To *play* with one's health or life—Apnī tan-durustī yā jān ki qadr na k. (uski kuchh fikr na r. yā use khel samajhnā).

3.—Kisi ke sāth koyī khel khelnā; bāzī khelnā; kisi se kuchh hār-jīt badnā. [money—Rupaye-paise ki hār-jīt k.

To *play* at cards or dice—Ganjifa yā tāsh khwāl chausar khelnā—To *play* for

4.—Dhokhā d.; jul d.; buttā d.; chhahnā.

To *play* false with a person—Kisi shakhs ko dhokhā d. (use chhahnā).

5.—Koyī bāja bajānā.

To *play* on a flute—Bāhsuri yā bansī bajānā.

[amal k.

6.—Harakat k.; kabhī phail jānā aur kabhī sikur; kām d.; chahnā;

7.—Naql k.; suāng baunā yā k.; rūp bharnā.

[woh k.

8.—Kisi khās haisiyat se 'amal k.; jo fi'l kisi ke liye maḥshūs ho

To *play* the fool—Be-wuqūfi ki bāt k.; alimaq kā sā fi'l k.—To *play* the woman

9.—Aurat kā kām k.; jo kām 'auratōn ko karnā ohāhiye wahi k.

9.—Kisi tarah par harakat k.; idhar-udhar bilnā-dolnā.

Play, v. t. 1.—Chalānā; harakat d.; kām meñ lānā.

2.—Koyī bāja bajānā.

3.—Khel k.; bāzī k.; khel ke sāth kām meñ lānā.

4.—Naql k.; kisi dūse ki sī kār-rawāyī k.; karnā; 'amal k.; kisi 'ām qism ki haisiyat meñ 'amal k.; jo fi'l dūsrā 'umūman kartā ho

5.—Dil bahlānā yā hār-jīt ke liye koyī khel khelnā. [uski mānind k.

To *play* off—Dekhlānā; numāish k.; karnā; kām meñ lānā; 'amal meñ lānā.—

To *play* on or upon—Dhokhā d.; apne dām-i-fireb meñ lānā; tahqir k.; muh birānā; bewuqūf banānā. [jāe; khel; bāzī; lahwa-la'b.

Play, n. 1.—Koyī khel jo khushī tafrih yā dil bahlāne ke liye khelā

2.—Kulel; chochlā; dil-bahlāw; kūd-phānd. [ganjifa tāsh wagaira.

3.—Khel jo hār-jīt yā tafrih ki nazar se khelā jāe jaise chausar

4.—Mashq; kasrat; mahārat; rabt. [lāt-i-bāhamī kā dhang.

5.—Kārrawāyī; isti'māl; kām; āpas meñ bartāw kā tarīq; mu'āma-

Fair *play*—Rāst-mu'āmalagi; imāndāri.—Foul *play*—Bad-mu'āmalagi; be-

6.—Naql; suāng; lila; nāṭak yā uskā tamāsha. [imāni.

7.—Bāja bajānā.

8.—Harakat; chāl 'ām isse ki qā'idō se ho yā nahīn; harakat ki gunjāish; chalne ki jagah; be-takallufāna aur suhūlat ke sāth kār-rawāyī. [ki gunjāish; wus'at; jagah.

9.—Kārrawāyī ki āzādī; kisi shai ke wus'at dene yā uski numāish

To *hold in play*—Masrūf r.; kisi kām meñ lagāyo rahnā; dam na lene d.

Plea, n. 1.—(Law) Mudda'i ko da'we ki nisbat mudda'a'alaihi kā jawāb; 'uzr; jawāb jismeñ mudda'i ke da'we se iqrār ho yā inkār.

2.—Muqaddama-i-adālat; nālish; muqaddama-i-faujdarī.

3.—Jo kuchh apne bachāw k̄hwāh apne fīl ke wājib ṭhahrāne ke liye kahā jāe; 'uzr; ma'zarat.

4.—Kisī amr kī istid'ā yā iltijā jo isrār ke sāth kī-jāe.

Plead, *v. i.* 1.—Kisī da'we kī tāyīd yā tardīd meñ 'uzrāt pesh k.; kisī shai ke haq meñ yā uske khilāf wujūh pesh k.; kisī ko bahs yā iltijā se targīb dene kī koshish k.

To plead in one's favour—Kisī ke haq meñ 'uzr-ma'zarat k.—To plead for the life of a criminal—Kisī mujrim kī jān bachāne ke liye 'uzrāt pesh k.

2.—(Law) Mudda'ī ke da'we kī jawāb-dihī k.; mudda'ī ke bayān aur da'we se munkir h. yā aise wāqī'āt bayān k. jinse yah sābit ho kī uskā da'wā sarsabzi ke qābil nahīn hai; kisī muqaddame meñ wāqī'āt kā bayān k.; kisī muqaddame kī pairawī yā jawāb-dihī k.

Plead, *v. t.* 1.—Kisī amr ke subūt tāyīd yā wujūb meñ kuchh kahnā yā pesh k.; ma'zarat meñ pesh k.

The law of nations may be pleaded in favour of the rights of ambassadors—Safiroñ ke haq meñ un qā'idōñ par istidlāl ho-saktā hai jinke rū se mukh-talif qaumeñ āpas meñ bartāw karti haiñ.—To plead one's age or sickness in excuse of his fault—Apne qusūrāt kī ma'zarat meñ yah kahnā kī burhāpo yā himāri kī wajh se main dar-guzar ke lūq hūñ.

2.—Kisī mujawwiz yā 'adālat ke rū-ba-rū wujūh yā dalāil pesh k.; 'adālat meñ bahs k. [jūri ke rū-ba-rū bahs k.

To plead a cause before a court or jury—Kisī muqaddame meñ 'adālat yā ahl-i-

qāzī "In this sense, *argue* is more generally used by lawyers." Webster.

3.—Qānūnī jawāb-dihī yā da'wī-i-qānūnī kī tardīd meñ kuchh kahnā aur pesh k.

To plead usury—Kisī sūd ke da'we kī nisbat kahnā kī yah qānūn ke khilāf (nā-jāiz) hai. To plead a statute of limitations—Kisī da'we kī tardīd meñ qānūn-i-hadd-i-samā'at par istidlāl k. (yah kahnā kī fulān qānūn ke rū se iske samā'at kī mī'ād guzar gayī). [tāyīd yā tardīd meñ kah sakeñ.

Pleadable, *a.* Jiskī nisbat 'uzr kar-sakeñ; jo kuchh kisī amr ke subūt Pleadable at law—Jispar qānūn ke rū se istidlāl kar-sakeñ.

Plouder, *n.* Wukil.

Pleadings, *n. pl.* (Law) Woh likhe huye (tahrīrī) bayānāt jo mudda'ī aur mudda'ā 'alaih apne apne qaul ko subūt meñ pesh karēñ masalan 'arzi-i-nālish yā bayān-i-da'wā (the declaration, count, or narration of the plaintiff) jawāb-da'wā (the plea of the defendant in reply) jawāb-i-jawāb (the replication of the plaintiff to the defendant's reply) radd-i-jawāb (the defendant's rejoinder) hadd-i-jawāb (the plaintiff's sur-rejoinder) wagaira; kāgazāt (kāwāgaz-i-arba'; furīqain ke bayānāt-i-tahrīrī.

Pleasant, *a.* 1.—Pasandīda; jisse khushī ho; khūb; margūb; khush-gūwār; jo dil k̄hwāh hawās-i-k̄hamsa ko bhalā ma'lūm de; mufarrīh.

A pleasant voyage—Woh safar-i-daryāyī jisse dil ko farhat (khushī) ho.—A rose is pleasant to the smell—Gulāb kā phūl sūnḡhne meñ achchīhā hotā hai (quwwat-i-shāmma ko khush-gūwār hotā hai).

2.—Khush; jisse dil ko khushī ho—jaise suhbat yā majma'; bashshāsh; zinda-dil; zarif—jaise shakhs.

3.—"Pleasant is more particularly applied to things in the concrete; as, pleasant weather; a pleasant day, ride, situation, &c." Webster.

Pleasantry, *n.* 1.—*Khushī*; *bashāshat*; *masarrat*; *ihitizāz*.

2.—*Bāt* jisse *tabī'at khushī* ho; *mazāq*; *zarāfat* kī *bāt*. [shād k.

Please, *v. t.* 1.—*Khushī* paidā k.; *khush* k.; *mahzūz* k.; *masrūr* k.;

2.—*Rāzi* k.; *āsūda* k.; *tashaffī* k.; jī *bhar* d.

To be pleased in or with—*Pasand* k.; *manzūr* k.; *khush* h.—*To be pleased to do a thing*—*Kisi bāt* ko *khushī* se (*ba-khushī* yā *khush* ho-kar) k.; *kisi bāt* kā *karnā pasand* k. (*usko chūh* se k.). [k.; *'ināyat* se k.

Please, *v. i.* *Kisi bāt* kā k. *mihrbāni* se *qabūl* k.; *manzūr* k.; *mihrbāni*

“In entreaty or courtesy, please and please you.” *Webster*.

Pleasing, *a.* *Jisse khushī* ho; jo *hawās-i-khānisa* yā *dil* ko *margūb* ho; *khush-āyand*; *maqūl*; jo *bhalā* *ma'lūm* de (*nēchhā lage*).

Pleasurable, *a.* *Jisse khushī* hāsīl ho; *farhat-bakhsh*; *margūb*.

Pleasure, *n.* 1.—*Khushī*; *rāhat*; *ihitizāz*; *surūr*; *masarrat*; *ānand*.

“Opposed to *pain*.”

2.—*Aiyāshī*; *hazz-i-nafsānī*; *mubāsharat*; *bhog-bilās*.

3.—Jo *kuchī* *tabī'at* *kāhe* yā *chāhe*; *khwāhish*; *pasand*; *marzī*; *manshā*; *irāda*; *hukm*.

4.—*Mihrbāni*; *'ināyat*; *karam*; *jisse dūsra khush* ho.

At pleasure—*Apne hasb-khwāhī*; *jaisā jī chāhe*; *apni marzī* yā *pasand* ke *mutābiq*; *jaisā jī men āye waisāhī*.—*He can vary his scheme at pleasure*—*Woh apne manshūbe* ko *apni marzī* ke *mutābiq* *badal* *saktā hai* (*jaisā chāhe waisāhī use tabdil kar-de*).

Pledge, *n.* 1.—Jo *chiz giro* (*girau*) yā *bandhak* *rakkhī* jāe; *māl-i-manqūla* jo *dāin* kī *kafālat* *men khwāh* *kisī mu'āhade* ke *ifā* ke *kafālat* kī *nazar* se *dūsre* ke *pās* *bataur amānat* ke *rakh* *diyā* jāe. *Woh mu'āhada* jo *māl-i-manqūla* ke *is tarah* *par rakh* *dene* se *dāin* *aur madyūn* ke *darmiyān qāim* ho; *giro*; *bandhak*; *rihn*.

2.—*Woh shai* jo *kisī fi'l* ke *anjām* ke *kafālat* ke *taur* *par dī* yā *sanjhi* jāe *masālan* *kisī kā* *kisī bāt* ke *karne* ke *liye dūsre* ko *zabān* *kā d.* yā *usse wa'de* *kā k.* *'alā hāza-l-qiyās*. [kī *khwāhish* *kā izhār*.

3.—*Sharāb* *pīne* ke *qabl dūsre* kī *tandurustī* (*uski sihat-o-'āfiyat*)

To hold in pledge—*Kafālat* ke *taur* *par apne qabze* *men r.*; *apne pās amānat* *men r.*—*To put in pledge*—*Girau r.*; *bandhak* k.

Pledge, *v. t.* 1.—*Giro r.*; *makfūl* k.; *bandhak* k. yā *r.*; *bataur kafālat* yā *itmīnān* ke *kisī* ke *pās* *kuchī* *rakh* *d.*; *itmīnān* ke *wāste* *de d.*; *zar-i-qarza* ke *itmīnān* *men* *kisī* ke *pās* *koyī* *chiz* *az qism-i-manqūla* *rakh* *d.*

“This word is applied chiefly to the depositing of goods or personal property. When real estate is given as security, we usually apply the word Mortgage.” *Webster*.

2.—*Zabān* *hārnā*; *qaul-o-qarār* k.; *wa'da* k.

3.—*Sharāb* *pīne* ke *waqt* *kisī* kī *sihat-o-'āfiyat* (*uski tandurustī*) *kī nisbat* *pahle kalimāt-i-munāsib* *kahnā*.

Pledgee, *n.* *Woh shakhs* *jisko pās* *koyī* *chiz girau* *rakkhī* jāe; *girwi-dār*.

Pledger, *n.* *Girau* *rakhne* *w.*; *bandhak* k. *w.*

Plenipotentiary, *n.* *Woh shakhs* *jise* *kisī kām* ke *anjām* *kā purā purā* *ikhtiyār* *diyā* jāe. *Woh safir* yā *elchī* *jisko mulk-i-gair* ke *bādshāh* ke *huzūr* *men* *hāzir* *rah-kar* *'ahd-o-paimān khwāh* *kisī dūsre kām* ke *karne* *kā* *ikhtiyār-i-kāmil* *diyā* jāe; *mukhtār-i-kul*; *wakil-i-mutlaq*; *madāru-l-muhām*.

Plenipotentiary, a. Jismen pūrā pūrā ikhtiyār (ikhtiyār-i-kāmil) ho.

Plentiful, a. 1.—Kasir; māl-ā-māl; bharā-pūrā; wāfir; bahut; har ek maqsad ke liye kāfi; firāwān; rel-pel; paṭā huā. [jismen galla ifrāt se ho.

A plentiful fortune—Barī daulat; daulat-i-kasir.—A plentiful harvest—Fasl

2.—Kasrat se fasl paidā k. w.; jismen koyī chiz kasrat se ho; zar-khez; jismen paidāwār kasrat se ho.

A plentiful year—Woh sāl jismen galla wagairā kasrat se paidā ho.

Plentifully, ad. Kasrat se; ifrāt se (ba-ifrāt); bahutāyat se; bahut hī.

Plentifulness, n. Kasrat; ifrāt; bahutāt.

Plenty, n. Ifrāt; kasrat; bahutāt yā bahutāyat; kisī shai kā pūrā yā kāfi miqdār; isqadar ki apne aur dūsrōn ke wāste bhī kāfi ho; rel-pel.

Pliable, a. 1.—Jhukāye yā kham kiye jāne ke lāiq; jo āsānī se jhuk sake; jo dabāne se turant dab jāe aur tūte nahīn; lachilā; damdār.

2.—Jiski tabī'at mulāim ho; jo dabāne se jald dab jāe qāil karne se jald ma'qūl ho jāe targīb dene se jald bas meñ ā-jāe yā sikhāne se be-taraddud sikh jāe; jisko dūsrā jald apne bas meñ yā apne dhang par kar le; mom ki nāk.

Pliant, a. 1.—Jhukāye jāne ke qābil; jo sahl meñ jhuk jāe; jo be tūte turant dab jāe; lachilā; dam-dār; narm; mulāim—jaise mom.

2.—Jisko bhalāyī yā bīrāyī ki targīb jald ho-sake; jisko kisī shai kī taraf sahl meñ rāgīb kar sakeñ; mazbūt yā mustaqil nahīn; gair-lā-tajum.

Plight, v. t. Makfūl k.; marhūn k.; jokhim yā khatre meñ dālnā.

To plight one's faith, honour, or word—Apne imān ābrū yā qaul ko hār-d-ya'nī yah kahnā ki agar fulkū bāt na ho to main be-imān be-ābrū yā bad-qaul samjhā jāū.

“Never applied to property or goods.” “Pledge is applied to property as well as to word, faith, truth, honour, &c.” *Webster.*

Plight, n. 1.—Musibat yā musibat kī hālat; khatre kī hālat.

2.—Hālat; naubat; dasā.

In good plight—Achchhī hālat meñ.—Miserable or wretched plight—Tabāh yā zalil hālat.—Bad plight—Buri hālat; kharāb hālat; dur-dasā.

Plod, v. i. 1.—Haule haule chalnā yā kām k.; jum ke mihnāt ke sāth kuchh k. yā dhun se chaluā. [sāth tahsīl-i-'ilm k.

2.—Sakht mihnāt k.; barā zor mārñā; āhista āhista aur riṣāz ke

Plot, n. 1.—Thorī sī zamīn; chhoṭā qat'-i-arāzī; zamīn kā takhtā.

2.—Khet yā qat'-i-arāzī wagairā kā naqsha jo paimāish ke ba'd kūgaz par banāyā jāe.

Plot, n. 1.—Kisī maqsad khusūsan bure maqsad ke anjām ke liye koyī tadbīr fireb yā bandish; sāzish; guṭ; chhalbal; upāe. [meñ shirkat.

2.—Kisī bandish yā sāzish meñ shirkat; kisī dagābāzī kī tadbīr

Plot, v. i. Dūse ko khusūsan kisī riṣat yā uske muntazimīn ko zarar pahunchāne kī tadbīr bandish yā uskā maṁsūba k.; sāzish k.; tadbīr k.; bandish k. [bandish bāndhuā.

Plot, v. i. 1.—Tajwīz k.; tadbīr k.; kisī barī bāt kā maṁsūba bāndhuā;

2.—Naqsha banānā.

Plough, n. 1.—Hal; qulba.

2.—Qulba-rānī; hal jotnā; taraddud; kāsht; zirā'at.

Plough, v. t. 1.—Hal jotnā yā chalānā; qulba-rānī k.

2.—*Chārnā*; do tūk k.; phārnā jaise lahar.

3.—*Ulat* d.; *barbād* k.; *dhā* d.; *wīrān* k.; *ujār* d.

To plough in—Hal chālā ke chhipā d.; bij dālne ke ba'd hal chālānā.—*To*

plough up or out—Hal chālākar zamīn ke bāhar kar d. (nikāl d.).

Pluck, *v. t. 1.*—Jhatke se tornā yā khaīncī l.; choīthnā; nochnā.

To pluck feathers from a fowl—Murg yā murgi ke par nochnā yā ukhērnā.—*To*
pluck mangoes—Ām tornā.

2.—*Imtihan* meñ nā-kāmyāb k. (girā d. yā nā-kām r.); *liyāqat* kī
sahad ke laiq na samajh-kar imtihan meñ rad kar-d.

To pluck away—Tor l.; noch l.; choīth l.—*To pluck down*—Girā d.; *dhā*
d.; *mismār* k. *Tanazzul* kar-d.; ā'le hālat se adnā hālat meñ kar-d.—*To*

pluck off—Nochnā.—*To pluck out*—Nikāl l.; judā kar-d.—*To pluck up*—(a)
Jaṛ se ukhār l.; *istisāl* k.; *bunyād* bāqi na rahne d.; *nest-o-nābūd* kar d.;

barbād k. (b) *Dhāras* dharna; *himmat* na hīrnā yā *himmat* bāndhnā.

Pluck, *n.* *Himmat*; *jurat*; *dhāras*; *muḥhālafat* yā *be-dili* kī *hālat* meñ
Plucky, *a.* *Himmat* kā yā *himmat* r. w.; jo jald *himmat* na hāre. [dhun.

Plump, *a. 1.*—*Charbī* yā *gosht* se *phulā-phulā*; *jasīm*; *gudāz*; *moṭā-*
tazā; *jiskā* badan bhar āyā ho; *gol*.

A plump boy—*Moṭā-tāza* laṛkā.

2.—*Sarāsar*; *bi-l-kul*; *tamūmtar*; *nirā*; *maḥz*.

A plump lie—*Sarāsar* jhūṭhī bāt.

[*loquial*].

Plumply, *ad.* *Pūrā-pūrā*; *bi-l-kul*; *sāf-sāf*; *dil khol-kar*; *be-bākāna* (*Col-*

To assert a thing plumply—*Koyī* bāt *dil khol-kar* (*sāf-sāf* yā *be-bākāna*) *kahnā*.

Plunder, *v. t.* *Kisī* kā *māl-o-asbāb* *jabriya* le-l.; *lūṭ* l.; *chhīn* l.; *za-*
bar-dasti se le-l.; *barmalā* *mār-piṭ* karke le-l.

Plunder, *n. 1.*—Jo *kuchh* *dushman* se *jabriya* *liyā* jāe; *ganīmat*; *tākht*;
tārāj; *lūṭ*; *lūṭ-pāṭ*.

2.—Jo *kuch* *chorī* *lūṭ-pāṭ* yā *fireb* se *mile*.

Plunge, *v. t.* *Dubānā*; *gota* d.; *pānī* yā *kisī* *dūsarī* *saiyāl* *shai* meñ
dubānā; *gosht* *kīchar* *miṭṭī* yā *isī* *qism* kī *kisī* *dūsarī* *shai* meñ *dhaṇsānā*
yā *ghuseṛnā*.

To plunge the body in water—*Badan* ko *pānī* meñ *dubānā*.—*To plunge a*
dagger into the breast.—*Chhāṭī* meñ *kaṭār* *ghuseṛnā*.

Plunge, *v. i. 1.*—*Pānī* *wagaira* meñ *ghusnā*; *gotā* *mārnā* yā *ghus* *jānā*.

To plunge into the river—*Daryā* meñ *gota* *mārnā* yā *ghus* *jānā*.

2.—*Musibat* *khwāh* *kisī* *aisī* *hālat* meñ *paṛnā* *jisse* *nikalnā*
dushwār ho.

[*Laṛāyī* meñ *ulāj* yā *phaṇs* *jānā*.

To plunge into debt—*Bahut* *qarz-dār* (*maqrūz*) *ho-jānā*.—*To plunge into war*.—

3.—*Sar* ke *bal* *gir* *paṛnā*.

[*ho* *ghus* *jānā*.

Plunge, *n. 1.*—*Pānī* *khwāh* *kisī* *dūsarī* *chīz* meñ *jismeñ* *ghus* *jānā* *mumkin*
2.—*Muñh-zor* *ghore* kī *tarah* *muñh* ke *bal* *gir* *paṛnā*.

Ply, *v. t. 1.*—*Zor* se *aur* *bār* *bār* *lagānā*; *lagāye* *chalnā*; *lapet* yā *chhipā* d.;
farsh yā *paṭṛā* kar d.

2.—*Taqāza* k. yā *mutaqāzī* *rahnā*; *kisī* se *kisī* *shai* kī *nisbat* *saḥt*
taqāza yā *tang-talabī* k.; *pīchhe* *paṛe* *rahnā*; *tang* k. [rahnā.

3.—*Mihnat* se *masbgūl* k.; *dhun* se *lagānā*; *lagāye* *rahnā* yā *lagā*

4.—*Mihnat* se k. yā *anjām* k.

Ply, *v. i. 1.*—*Sābit-qadmī* se *koyī* *kām* k.; *jam-ke* *kuchh* k.

2.—*Mihnat* yā *haṭh* ke *sāth* *jānā*; *jaldī* se *jānā*.

3.—Kisi kām meñ kḥūb lage rahnā; masrūf rahnā.

4.—Barābar ānā-jānā; hamesha āyā-jāyā k.

Pocket, *n.* Jeb; kisa.

“Pocket is often used in the formation of compound words denoting that which pertains to, or is carried in, a pocket, etc., and usually of very obvious signification.” *Webster.*

Pocket, *v. t.* 1.—Jeb meñ rakh l.; jeb meñ chhipā l.

2.—Churānā; chorī se le l.

To pocket an insult or affront—Jis bāt se apnī taulīn ho usko chup-chāp sah

1. (uspar burā na mānnā yā uskī talāfi na chāhnā).

Point, *n.* 1.—Nok—jaise sūyī kāñṭe yā talwār wagaira kī.

2.—Sūyī wagaira ke nok kā nishān.

3.—Nuqta; mḥāyat hī chhoṭī jagah.

4.—Lahza; lamḥa; ān; dam; kanūra; lab.

He is on the point of departure—Woh jāyā chāhtā hai ('angarib jāne wālā hai)

To be at the point of death—Qaribu-l-marg (jān-ba-lab marne ke kanāre yā lab-i-gor) h.; marne meñ kuchh 'arsa na h.

5.—Darja; martaba; hālat; naubat; balandī yā pastī kī halat.

6.—Thīk jagah.

He left off at the point where he began—Jahāñ usne shurū' kiyā thā thīk usī [jagah chhor diyā]

7.—Woh bāt jiskī wajh se koyī kisi shai kī taraf mukḥātab ho yā jisse kisi kī niyat yā uske zāti ausāf zābīr hon; kḥususiyat; kḥāssiyat; aisi bāt jo kisi meñ numāyān ho.

The good or bad points of a man—Kisi shakhs kī achchhi yā buri kḥāssiyateñ; woh achchhi yā buri bāteñ jinkī wajh se uspar logon kī nazar pare.

8.—Bahs yā guftgū meñ koyī kḥās kalām; kisi bahs yā dāstān kā manshā; kḥulāsa-i-kalām yā mubāhasa; amr-i-kḥās; shai-i-wāhid.

In what point do we differ? Kī amr-i-kḥās kī nisbat ham meñ ikhtilāf hai?

All points of controversy are adjusted—Woh kul bāteñ jinkī nisbat takrār thī tai pā-gayīñ.—*In every point*—Har bāt meñ; har tarah.—*In point of fact*.—Wāqī'i; amr-i-wāqī'i ke lihāz se.

9.—Woh amr jispar kisi ko istidlāl ho; woh bāt jiskī waq'at par kisi ko isrār ho; jo amr maqsūd ho; woh bāt jiskī nisbat koshish kī jāe; manshā; maqsad; mudda'a; naqd-i-murād; murād. Woh amr yā haqīqat jispar libāz-i-kāmil munāsib ho. Koyī chhoṭī bāt; mu'amala-i-kḥafīf; halkī bāt.

At point, on the point—Bahut hī nazdīk; kanāre par; qarib.—*Point of view*—

Jis jagah se kisi shai ko dekheñ yā uspar gaur karen; jis i'tibār yā ma'nī se kisi bāt ko dekheñ yā socheñ—*To make or gain a point*—Apnī murād kā hāsīl k.; kisiqadar āge barhnā (taraqī k.).—*To strain a point*—Hadd-i-munāsib se tajāwuz kar-jānā; andāz se guzar jānā; munāsibat yā farz se

Point, *v. t.* 1.—Nok-dār banānā; tez k.; nok nikālnā. [tajāwuz kar-jānā.

2.—Nishāna yā shast bāndhnā; kisi shai kī taraf nishāna lagānā.

3.—Kisi kī taraf mukḥātab karānā; tawajjuh dilānā; ittilā' d.

To point out—Uṅgli yā kisi dūsrī chiz se dekhānā; nishān d.; nishān-dihī k.; sāf dekhā yā batā d. [ke liye uṅgli uṭhānā.

Point, *v. t.* 1.—Kisi shai ko dekhāne aur uskī taraf mukḥātab karāne

With at.

2.—Kisi zarī'e se sāf sāf dekhānā.

[tauhīn k.; angusht-numā k.

To point at—Kisi shai kī taraf ishāra karko yā tawajjuh dilāke uskī tahqīr yā

Point-blank, *a.* Sarihi; sāf; wāzih.

A point-blank assertion or denial—Sarihi bayān yā inkār.

Pointed, *p. a.* 1.—Tez; nok-dār; nokilā.

2.—Tez; saḡht; sāf aur pur-ina'ni.

A pointed rebuke—Tez yā saḡht jhirkī.

Pointedly, *ad.* 1.—Tezi se; saḡhtī se. [kar; wazāhat ke sāth.

2.—Sāf-sāf sarihi taur par; kisi bāt kī taraf sarihi tawajjuh dilā.

Pointing-stock, *n.* Haṁsi yā tahqīr kī chīz; woh shai jo angusht-numā ho.

Pointless, *a.* Jismen nok na ho; be-nok; jismen tezi yā saḡhtī na ho.

Poison, *n.* 1.—Zahr; sam; bikh; māhur; halāhal.

2.—Woh shai jisse neki men futūr yā zawāl ā-jāe; asar-i-bad.

Poison, *v. t.* 1.—Zahr men bujhānā; zahrilā kar d.

2.—Zahr se nuqsān pahunchānā yā halāk k.

3.—Bigār d.; kharāb kar d.; futūr dāl d.; kisi shai kī nau'iyat yā usul ko kharāb kar d. yā uski khusi ko munaggas k.

To poison one's ears—Kisi ke kām bhar d.; kisi ke kām phūk d.; kisi ko dūse kī taraf se bad-zan yā bad-gumān kar d. [men futūr ā-jāe.

Poisonous, *a.* Zahrilā; zahr-dār; sammī; fāsīd; jisse kisi shai kī asliyat

Police, *n.* Woh ahl-kār jo 'umūman shahron men intizām ke qāim rakhne aur qawānīn ke nafāz dilāne ke liye rakkhe jāte hain; ahl-i-pulis; pulis ke log 'amle yā mulāzimīn. Inhiṁ mulāzimīn se jarāim kā insidād aur unkī surāg-rasānī bhī karāyī jāti hai.

Police Constable—Pulis kā chaprāsī yā barqandāz; woh ahl-kār-i-pulis jo apne halqe men gasht kare aur is amr kī nigrānī rakkhe kī danga-o-fasād na houe pāye.—*Police officer*—Siga-i-pulis kā afsar.—*Police station*—Woh maqām jabān ahl-kār-i-pulis jam' ho-kar kām yā naukarī par ta'ināt kiye jātē aur jabān we mujrimon ko le-jāen; thāna; kotwālī.

Policeman, *n.* Same as Police Constable.

Policy, *n.* 1.—Kisi qaum par hukm-rānī kā fan yā tariq; woh tadbiren jo kisi mulk kā bādshāh apne mulk ke logon ke faide ke liye kare.

Domestic policy—Kisi qaum men mulki intizām kā tariq.—*Foreign policy*—Woh tadbiren jo gair mulk kī qaumon se nisbat rakkhe.—*Commercial policy*—Tijarat se nisbat rakhne wali tadbiren.

2.—Umūrāt-i-riyāsāt ke insirām kā silsila yā unkā ihtimām 'ām isse kī gair mulk kī riyāsaton se muta'alliq ho yā kisi mulk ke kḥās intizām se; tadbir-i-mumalakāt; rājanīti; woh dūrandeshī yā dānāyī jo farmān-rawāon men umūr-i-riyāsāt ke ihtimām-o-insirām kī nisbat kḥwāh 'ām ashkḥās men apne nij ke kāmōn ke band-o-bast ke muta'alliq ho; fann-i-hukūmat; husn-i-intizām; umūr-i-dunyāwī men 'aql-mandī. [ʿaṇālī; 'aql-mandī; zīrakī.

3.—Makkārī; 'aiyārī; chālākī; joṛ-toṛ; fītrat; jugat; hukmat-i-Policy, policy of insurance, or assurance—Bime kā saṭṭa.

Polish, *v. t.* 1.—Chiknā aur chamkilā k.; ragar-kar chiknā aur chamak-dār banā d.; ghoṭnā; muhra k.; saiqal k.; jilā d.; opnā; sāf k.; chamkānā; raugun k.

2.—Tabzīb d.; muhazzab banānā; wahshat dihqāniyat yā bhaddepan ko miṭā yā dho d.; 'umda aur kḥaliq banā d.; kharād par charḥā d.; siḡil kar d.; ārāsta kar-d.; sudhār d. [kilā ho-jānā.

Polish, *v. i.* Chiknā ho-jānā; jilā pā-jānā; ūpar se barābar aur cham-

Polish, n. 1.—Jilā; saiqal; chamak aur chiknāhat jo kisi chiz ke upar malue yā ragarne wagaira se ā-jātī hai; op; chiknāhat; jhalak; safāyī.

2.—'Umdagī; shustagī; tahzīb; khush-aḳhlāqī; nek-waz'ī; bhal-

Polite, a. Khush-atwār; khush-tarīq; muhazzab; khaliq; khush-aḳhlāq; shāyasta; salimu-t-tab'; ahl; dūsrōn se insāniyat ke sāth bartāw k. w.; sishtāchār r. w.

Politeness, n. Khush-atwārī; khush-waz'ī; shāistagī; tahzīb; murawwat; insāniyat; sishtāchār; ādmīyat; bhalmansāt; logon ko mam-

Politic, a. 1.—Mulki; siyāsāt ke muta'alliq. [nūn karne kī ragbat.

2.—'Umda; ma'qūl; achchhā; durust; khūb soch-bichār ke nikālā huā; jisse matlab-barārī ho (kām nikle chāhe achchhā ho yā

☞ Said of measures. [burā).

3.—'Aql-mand; dūr-andesh; dūr-bīn; chālāk; makkār; 'aiyār; bhhale-bure kā khayāl na r. w. jaise shaḳhs.

Political, a. 1.—Umūrat-i-mulki se muta'alliq; saltanat kī baton yā uske kāmōn se nisbat r. w.; qaumī umūr se ta'alluq r. w.; muta'alliq-i-tadbir-i-saltanat; siyāsāt-mansūb; rājanīti kā.

2.—Jo 'uhde yā sarkārī ta'alluq se hāsīl ho; sarkārī.

Politician, n. 1.—'Ilm-i-siyāsāt-i-mudan aur fann-i-hukm-rānī meñ māhir; 'ilm-i-siyāsāt-dāfi; jo rājanīti khūb jāne.

2.—Makkār; 'aiyār; mudabbir; fitratī; jugat-bāz. [tanat.

Politics, n. 1.—'Ilm-i-siyāsāt; rājanīti; fann-i-hukūmat; tadbir-i-sal-

2.—Umūrat-i-mulki yā do farīq-i-muḳhālīf kā ikhtiyār ke liye bahām jhagarā; mulki tadbīron yā kisi farīq kī bandishon kī kāmyābī ke liye makr-o-fireb yā bad-diyānatī kī kārrawāyī.

Polity, n. 1.—Kisi qaum yā riyāsāt ke mulki intizām kā tarīq; riyāsāt kā nizām yā band-o-bast; kisi riyāsāt ke kul sigoñ ke intizām (nazm-onasq) kā silsila.

2.—Kisi shai ke intizām kā tarīq yā uske usūl. [ālūda k.

Pollute, v. t. 1.—Ganda k.; najis k.; nāpāk k.; kharāb k.; bigārnā;

2.—Be-hurmat k.; be'izzat k.; bigārnā; kharāb k.; nājāiz tarīq par mubāsharat k. [nā-pākī.

Polution, n. 1.—Najis k. yā najis ho-jānā; najāsāt; gandagī; ālūdagī;

2.—Ihtilām; lūnd (khwāb) khwāh mubāsharat ke siwā kisi dūsrī hālat meñ manī kā gir jānā.

Polygamist, n. Kasīru-l-azwāj yā kasīru-l-azwājī jāiz r. w.

Polygamy, n. Kasīru-l-azwājī; ek hī waqt meñ ek se zāid jorū yā khasam kā r.; 'umūman us shaḳhs kī hālat jise ek se zāid jorūn hoñ.

Polyglot, a. Jismeñ kayī zabāneñ hoñ yā muta'addid zabānon se nisbat r. w.; kayī zabānon kā yā kayī zabāneñ r. w.

Pomp, n. 1.—Baḳe dhūm-dhām aur raunaq kī sawārī; jilo jismeñ bahut kuchh shāu-o-shaukat aur tuzuk ho.

2.—Shān-o-shaukat kī numāish; ihtishām; tumtarāq; karr-o-far; zarq-barq; numāish; thāt; banāw-chunāw; dhūm-dhām yā dhūm-dhāḳ.

Pompous, a. 1.—Jismeñ dhūm-dhāḳ ho; dhūm-dhāḳ kā; karr-o-far kā; jismeñ bahut kuchh thāt-bāt ho; dhūm-dhām kā; 'azīmu-sh-shān; shān-

2.—Numāishī; fakhrīya; barhāwe kā; jismeñ mubālaga ho. [dār.

Ponder, v. t. Man meñ tolnā; gaur se nazar k.; gaur k.; fikr-o-taammul k.; jāñchnā; sochuā; k̄hauz k.; bichārnā; kisi bāt par 'arse tak gaur o-fikr k. (usko der tak dhyān dekar sochnā-bichārnā).

Ponder, v. i. Sochnā; bichārnā, gaur; k.; k̄hauz k.

Usually followed by *on*.

[o-taammul.

Ponderingly, ad. Gaur ke sāth; fikr ke sāth; soch-bichār ke; ba-fikr-Ponderous, *a.* 1.—Barā bhārī; nibāyat girān-bār; waznī.

A ponderous shield—Barī bhārī dhāl.—A ponderous load—Waznī yā barā bhārī bojh; bār-i-girān yā girān-bār.

2.—Zor kā; jiskā sadma bahut kuchh ho.

Poor, a. 1.—Be-māl-o-matā'; be-zar; jiske pās māl-o-asbāb na ho; rūfīs; muhtāj; kangāl; garīb. Is lāz kā itlāq un shakhsōn par bhi hotā hai jo māl-o-matā' se bi-l-kul khālī na hoñ par unke pās daulat

A poor man—Garīb admī.—Poor people—Gurāba; kangle.

[na ho.

2.—(Law) Isqadar be-bazā'at ki sarkār se parwarish kā mustahaq ho.

3.—Be-dam; be-jān; za'if; kamzor; jismeñ zor yā husn-i kalām na ho—jaise 'ibārat wāgaira; lachar; be-ma'nī; haqir; zalil; pūj. [nā-kāfi.

4.—Be-waq'at; gair-i-aham; be-kār; lā-tāil; khafif; nikammā; mahz

A poor excuse, plea, or apology—Mahz nā-kāfi 'uzr yā ma'zarat; aisā 'uzr yā aisī ma'zarat jisko kuchh waq'at na ho (jo be-kār ho).

5.—'Umda nahīñ; aduā qism kā; zalil; chhoṭī qimat kā; māliyatī (qimati yā bare dām kā) nahīñ—jaise koyī chiz. [ho—jaise zamin.

6.—Zar-khez nahīñ; ūsar; shor; jismeñ paidāwār ki quwwat kam

Poor soil—Ōsar zamin; arāzi-i-shor.—The ground is become poor—Us zamin ki quwwat-i-paidāwār zail ho-gayī.

7.—Nā-chiz; haqir; jisko kuchh waq'at na ho.

In my poor opinion—Merī haqir yā nāqis rāe meñ.

8.—Wājibu-r-rahm; ham-dardī ke qābil; be-chāra; kambakht;

9.—Dublā; lāgar; motā yā farbih nahīñ.

[bad-nasib.

A poor horse—Dubla ghōṛā.

10.—Chhoṭā; kharāb; 'umda nahīñ.

A poor crop—Kharāb fasl; fasl jismeñ daraḳht chhoṭe chhoṭe ho-kar rah-jāeñ.

11.—Jismeñ arām yā qarār na mile; jismeñ be-chainī rahe; burī; bhārī.

[burī tarah se kāṭī; use rāt bhārī thi).

The patient has had a poor night—Us mariz ko rāt ko be-chainī thi (usne rāt

12.—Jo 'umda na ho; jo kisi maqsad ke busul ke liye kāfi yā munāsib na ho; nā-kāfi; gair-munāsib; nikammā; kharāb. [nigōṛā.

13.—(a) Pyārā; 'azīz; be-chāra—(b) Kam-bakht; bad-nasib;

The poor (a)—Woh log jinke pās koyī jāe-dād na ho; muhtāj log; gurabā;

masūkin.—(b) (Law)—Jo log sarkārī khairāt par auqūt basar karen; jinki

auqūt-basari sarkārī khairāt se ho.

Poor-box, n. Woh sundūq jismeñ garibōñ ki madad ke liye rupaye-paise jam' kiye jāeñ.

[khairāt-khāna; muhtāj-khāna.

Poor-house, n. Woh sarkārī makān jahāñ garibōñ ki parwarish ho;

Poor-laws, n. Woh qānūn jo guraba ki parwarish ke liye mauzū' (bane) hoñ.

[mufisī meñ.

Poorly, ad. 1.—Garībī se; tangī yā mufisī se; be-zarī ki hālat meñ;

To live poorly—Tangī se basar k.; mufisī rahnā; be-zarī ki hālat meñ rahnā.

2.—Jab kām-yābī kam yā kuchh bhī na ho; bālīdagī naf'e yā faido ke lihāz se kam.

- To succeed *poorly* in business—Kār-o-bār meñ kam yā kuchh bhī kāmīyāb na h. (kām-dhām yā rozgār kī khūb na chalnā)—To grow *poorly*—Kam jamnā paidā h. yā upajñā; itnā paidā na h. ki usse naf' ho.
- 3.—Zillat ke sāth; himmat hār ke; be-dilī se. [nahiñ.]
- 4.—'Umdagi ke sāth nahiñ; 'umda taur par nahiñ; shān ke sāth
- Poorly**, *a.* Kuchh kuchh bīmār; kisiqadar 'alī; kasal-mand; munaggas; sabiñ yā tandurust nahiñ (*Colloquial*).
- Poor-rate**, *n.* Mahsūl jo gurabā ki parwarish yā imdād ke liye lagāyā jāe.
- Pop**, *n.* 1.—Āwāz jo tar se ho. [pap.]
- 2.—Ek qism kā sharbat jo kisiqadar āwāz ke sāth botal se nikle; Chiefly used in composition; as ginger-*pop*, lemon-*pop*.
- Pop**, *v. i.* 1.—Tar se bolnā; tarak uṭhnā.
- 2.—Jhat se (yakāyak) ghus ānā yā nikal parñā.
- 3.—Daf'atan jā-ba-jā harakat k.; jast k. [i'lān k.]
- Pop**, *v. t.* 1.—Yakāyak ghuseṛ d.; jhat se ḍāl d.; kisi bāt kā daf'atan
- 2.—Garmi se yakāyak chitkā d.
- To pop off*—Tāl d.; kanāra-kashī k.; qabūl yā manzūr na k.
- Pop**, *ad.* Ekāek; yakāyak; daf'atan; jhat se ākar yā namūd ho-kar.
- Populace**, *n.* 'Awāmu-n-nās; 'ām qism ke log; ām log; jumhūr; har qism ke log (ashkhās) 'ām isse ki we razil hoñ yā sharif ta'lim-yāfta hoñ yā jāhil 'ālī-mansab hoñ yā zalil khwāh koyī barā pesha karte hoñ yā chhoṭā. [muta'alliq.]
- Popular**, *a.* 1.—'Ām logoñ ki; 'awāmu-n-nās ki; khalāiq ki; 'awām ke
- 2.—'Awām ke hasb-i-hāl; 'ām logoñ ke liye mauzūn; sāda; sidhā-sāda; jo jald samajh meñ ā-jāe; sarī'u-l-fahm; mushkil yā dushwār-fahm nahiñ. [maqbūl-i-'ām; jo 'umūman logoñ ke dilon ko bhāye.]
- 3.—Jise 'awām pasand karen; jo 'umūman logoñ ko pasand ho;
- 4.—Jo logoñ meñ phaili ho; bahut hī phaili hui; 'ālam-gīr—jaise maraz (bīmāri).
- Popularity**, *n.* (a) Logoñ ke hasb-i-hāl yā unke pasand-i-khātir h.; logoñ ke nazdik 'azīz aur mu'tamad h. (b) 'Ām yā adnā qism kā h.
- Popularly**, *ad.* 1.—'Ām taur par; aisi tarah ki log khush hoñ.
- 2.—'Awāmu-n-nās ke khayālat ke mutābiq.
- Population**, *n.* Ābādī; woh kul log yā bāshinde jo kisi mulk yā uske ek hisse meñ rahiñ; basti.
- Populous**, *a.* Bāshindoñ se bharā huā; ābād; ma'mūr; khūb basā huā; jismeñ mulk ki wus'at ke i'tibār se bahut bāshinde hoñ.
- Pore**, *n.* 1.—Masām (pl. masāmūt); sūrākh; manfaz; jāūdār ke post meñ woh chhoṭe chhoṭe sūrākh jinse pasīna nikle.
- 2.—Dūsri chīz meñ koyī chhoṭā sūrākh (chhed) yā kisi chīz ke nikalne-paithne ki rāh.
- Pore**, *v. i.* Āhista āhista sabr ke sāth kitāboñ yā tahrirāt kā parñnā; dhyān yā jī lagā kar barābar dekhnā-bhālnā; dīda-rezī k.
- Often with on or over.*
- Porous**, *a.* Sūrākh-dār; masām-dār; jismeñ 'urūq ke nikalne ki rāh ho.
- Port**, *n.* 1.—Bandar; woh jagah jāhāñ tūfān wagaira se mabfūz rahne ke liye jāhāz jā sakte haiñ.
- 2.—Āmad-o-raft ki rāh; phāṭak; darwāza; dar.
- 3.—Chāl; chāl-ḡhāl; tariq; ḡhang; waz'; rawish; raftār; chalne kā tariq; zāhiri sūrat.

Portable, *a.* Lejāne ke qābil; jise ek jagah se dūsri jagah lejā sakeñ; bhāri (girān-bār) nahīn; jiske le-jāne meñ dushwāri na ho; halkā; subuk; jisko apne hāth meñ yā apne jism par kahīn rakhkar khwāh sawāri meñ apne sīth leji sakeñ.

Portend, *v. t.* Āgam dikhlanā batānā yā jatānā; jo honhār ho uski nishānī dikhlanā; pahle se kisi bāt ki 'alāmat zāhir k.; āge se jatānā; dalālat k. [balā] āne wālī ho uski nishānī; nuhū-at ki 'alāmat.

Portent, *n.* Burā shugūn; fāl-i-bad; burī nishānī; jo musibat (āfat yā **Portentous**, *a.* 1.—Burā shugūn batlāne w.; fāl-i-bad zāhir k. w.; kisi āfat ke āne par dalālat k. w.; manhūs; nahs.

2.—'Ajib; 'ajib-o-garīb; bahut barā; deo sā.

Porter, *n.* 1.—Darbān; dewrī-dār; jo darwāze yā phāṭak par ta'ināt rahe; jo darwāze par is garaz se muta'iyau rahe ki dūsroñ ke payām sune ya le. [meñ hojh lejāe.

2.—Moṭiyā; pallo-dār; bār-bardār; hammāl; jo mazdūri ke 'iwaz **Portfolio**, *n.* 1.—Khule kāgazāt ke rakhne ke liye barī kitāb ke barā-bar tablaq juz-dān wagaira; muqawwa.

2.—Kisi ri'yāsāt ki wuzārat.

Portion, *n.* 1.—Hissa; juz; bhāg; ṭukrā; khand.

2.—Baḳhra; bahra; hissa jo taqsim (bāt) par mile; ans.

3.—Tarke kā hissa jo kisi ke larke yā wāris ko uske māl-i-matrūka ke taqsim ke waqt mile yā qānūn ke rū se pahuñche.

4.—Jahez; daijā; strīdhan.

Portion, *v. t.* 1.—Bāṭnā; taqsim k.; hissa hissa judā k.; hissa lagānā.

2.—Jahez d.; strīdhan d.

Portmanteau, *n.* Is lafz kā itlāq aksar us chirmī thaile yā peṭi par hotā hai jismeñ pahīne ke kapre wagaira rakhkar safar meñ le-jāte haiñ.

Portrait, *n.* Kisi shakhs ke chihre yā sūre jism ki shabih; taswīr; shabih. *A photographic portrait*—'Aks ki taswīr.

Portray, *v. t.* 1.—Kisi ki taswīr yā shabih khaiñchnā banānā yā utārnā.

2.—Bayān k.; 'ibārat meñ sūrat bāndhnā yā naqsha utārnā.

3.—Taswīroñ se sajanā (ārūsta k.)

Pose, *n.* Jis hānt se koyī shakhs kharā ho; woh hānt jo dekhne wāle par tāsīr paidā karne ke liye ikhtiyār ki jāe.

The pose of an actor—Naqqāl ki hānt; jis dhang se naqqāl kharā ho.—The pose of a person whose likeness is taken—Us shakhs ke kharā hone kā dhang jiski taswīr khaiñchi jīo (uski apni sūrat ko apne qarīne se banā kar kharā h.)

Pose, *v. t.* 1.—Rok d.; ṭahrā d.; āṛ d.; shashdar banā d.; ghabrā d.

2.—Ghabrā dene ki niyat se suwālāt pūchhnā; khod khod ko pūchhnā; bāt ki jaṛ pūchhnā; suwālāt pūchhke ghabrā d.; bārik bārik bāteñ pūchhkar uljhā d. yā pareshān kar d.; istīfsārāt se zabān band kar d. [bārik bārik bāteñ pūchhne w.

Poser, *n.* 1.—Jo mushkil mushkil suwālāt pūchhkar ghabrā de; khūb

2.—Suwāl yā bayān jisse koyī ghabrā uthe yā uski zabān band ho-jāe.

Position, *n.* 1.—Rakkhe jāne ki hālat; jis hālat meñ koyī shai rahe; jis dhang (dhab tarz yā waz') se koyī shai kharī yā rakhi rahe; āsan; dūsri chizon khwāh ek hi chiz ke mukhtalif hissoñ ke 'tibār se kisi chiz ke wāqi' hone kā dhang yā mauqā'. [mauqā'; maqām.

2.—Woh maqām jahān koyī shakhs yā shai wāqi' ho; jagah;

3.—Woh bāt jispar koyī apnī dalīl qāim kare; da'wā; woh bāt jiske lihāz yā i'tibār se koyī bahs shurū' kī-jāe; usūl jo kisi bahs meñ qāim kiya jāe; jo bāt usūl ke taur par pesh kī yā kahī jāe khwāh jispar kisi kā madār ho yā jiskā subūt darkār ho; masala; muqaddama.

To define one's position—Apne da'we ko sarāhat ke sūth qāim k.—To be in a false position—Galat da'wā k.; jis amr par bahs kā madār ho uskā galat h.

4.—Dūsron ke muqābale meñ rutba martaba yā darja; haisiyat; waq'at. [nahīn.]

Positive, a. 1.—Sarihi; jiskā bayān sāl sāl ho; gair-zimnī; ma'nawī We have his positive declaration to the fact—Is waqī' kī nisbat ham uskā bayān-i-sarihi rakhte haiñ.—The testimony is positive—Shahādat sarihi hai ya'ni zinam yā ma'nawī nahīn hai (gawāhi dene wāle kā bayān sāl sāl hai).

2.—Asli; haqiqī; wāqī'i; jiskā wujūd asl meñ ho. [adam-i-wujūd ho. Positive good—Bhulāyī jo waqī' ho ya'ni mahz isi nahīn kī usmeñ barāyī kā

3.—Sarihi; jiskā madār hālāt yā qarāin par na ho; jismeñ kisi qism kī hujjat na ho-sake; qatī' yā qat'i; badihi.

Positive proof—Subūt-i-sarihi; aik subūt jiskā madār hālāt yā qarāin par na ho. 4.—Jisko kisi bāt kā pūrā pūrā yaqīn yā bharosā ho.

The witness is very positive that he is correct in his testimony—Us gawāh ko apnī gawāhi (shahādat) ke sarihi hono kā pūrā yaqīn hai.

5.—Jiskā 'amal sarihi taur par ho-sake.

A positive voice in legislation—Qānūn-garī meñ rāe dene kā sarihi iqtidār.

Positively, ad. 1.—Ba-tarz-i-mutlaq; fī-nafsihi; kisi dūsri shai par inhisār na karke; kisi dūsre ke muqābale meñ nahīn.

2.—Dar-asl; fi-l-haqiqat; bi-z-zātihi; sarihi; paidāishi.

3.—Yaqīnī; muqarrar; bilā-shakk-o-shubha; zarūr yā bi-z-zarūr.

4.—Tahakkumāna; nihāyat tākid ke sūth; bahut zor dekar.

5.—Sarihi taur par; sāl-sāl; kināyatan nahīn. [rakhkar.

6.—Pūrē yaqīn ke sūth; apne qaul kī silhat par pūrā bharosā

Positiveness, n. 1.—Asliyat; kisi shai kā haqiqat meñ wujūd r.; kisi shai kā mahz na honā nahīn; wāqī'iyat. [taur par kahnā.

2.—Tayaqqun-i-kāmil; pūrā yaqīn yā bharosā; kisi bāt kā qat'i

Possess, v. t. 1.—Apne qabze meñ r.; apne hāth meñ r.; qābiz-o-muta-sarrif h.; qabz-o-tasarruf r.; qabza-o-dakhl r.

2.—Kisi shai kī nisbat istihqāq-i-jāiz r.; kisi shai kī nisbat wājib haq r.; kisi shai kā mālīk h.; kisi chīz par wājib da'wā r.

3.—Kisi mudda'ā kā hāsil k.; anjām k.; pūrā k. [charhnā.

4.—Dabānā; maglūb k.; zer-dast k.; bas yā qābū meñ k.; lagnā;

☞ Said of evil spirits, passions, &c. [āgāh k.; jatānā.

5.—Dakhl k.; mālīk yā qābiz banānā; wāqif k.; muttala' k.;

☞ Followed by of or with before the thing possessed. [meñ r.

Possession, n. 1.—Rakhuā; apne taht-o-tasarruf meñ r.; apne qabze

2.—(Law) Kisi jāedād kā apne ikhtiyār yā taht-i-hukūmat meñ r.; qabza yā qabza-i-wāqī'i; qabz-o-tasarruf; qabza-o-dakhl; mudā-khalat; 'amal; milkīyat 'ām isse kī jāiz ho yā nā-jāiz.

Actual possession—Qabza-i-wāqī'i; kisi shai par kisi fariq kā qabza-i-sarihi.—

Constructive possession—Kabza-i-tāwili; kisi fariq kā kisi shai ke qabza i-sarihi kā sirf mustahaq h.

3.—Shai-i-maqbūza; jo kuchh kisi ke qabze meñ ho; jis shai kā

koyī mālik ho ; jo shai kisī ke taht-i-tasarruf meñ ho,

Foreign possessions—Woh mulk jo kisi bādshāh ke qabze meñ apne mulk-i-khās ke 'alāwa gair mulkoñ meñ hoñ; gair mulk kī bādshāhat.

4.—Isrār; daḡhl—jaise shayātīn wagaira kā; junūn; pāgal-pan.

To give possession—Daḡhl d.; qabza d. yā karā d.; daḡhl kar d.; dūre ke iḡhtiyār yā taht meñ kar d.—To take possession—Qabza l. yā kar l.; apne iḡhtiyār yā tasarruf meñ kar l.; qābiz (daḡhl) ban jānā.—Writ of possession (Law)—Daḡhl-dihānī kā hukm-nāma yā parwāna.—Possession is nine points of the law—Al-qabzo-dalilu-l-milk; qabza milkiyat par dalālat kartā hai (uskā subūt hai).

Possessor, n. Qābiz; daḡhl; mālik; hukm-rān; kisī shai kā waqī'i r. w. yā uskā mutasarrif. [mutasarrif.

Possessory, a. Qābiz-mansūb; shai-i-maqbūza se nisbat r. w.; daḡhl r. w.; Possessory action or suit (Law) Nālīsh jo daḡhl yā istiḡḡāq-i-daḡhl par mābni ho; nālīsh jo qabza dilā-pāne ke liye kī-jāe yā jismeñ istiḡḡāq-i-qabza kī nīzā' ho. [yā mumkin ho).

Possibility, n. 1.—Imkān; wujūd kā imkān; woh bāt jo ho-sake (shudānī 2.—(Law) Woh bāt jiskā honā aur na honā donoñ mumkin ho; amr-i-muhtamalu-l-wuqū'; jāedād meñ haqq-i-mashrūf.

Possible, a. 1.—Jo ho-sake yā wujūd rakh-sake; jo bi-l-fi'l yā āyinda par ho-sake; jo kiya jī-sake; is qābil kī wujūd rakh sake yā khayāl meñ ā-sake; mumkin; honhār; shudānī. [ba'id ho.

2.—Jiskā honā yā wuqū' mumkin to kam ho par qiyās se bahut A certain thing is possible, but very improbable—Fulān amr kā honā yā zuhūr meñ ānā mumkin to shāyad hī ho par qiyās se bahut hī ba'id hai.

Possibly, ad. 1.—Ba-tarāz-i-mumkina; jis tarāh se mumkin ho (ho-sake). 2.—Shāyad; jismeñ koyī amr muhāl yā khilāf-i-aql na ho.

Post, n. 1.—Lakrī lohā yā patthar wagaira jo kisī chīz ke saḡbhālne ke liye kharā kiya jāe; sitūn; khambā; chob; thūnī.

2.—Woh jagah jahān koyī shai qāim kī-jāe masalan woh maqām jahān ek yā zāid sipāhī hifāzat kī nāzar se ta'ināt kiye jāen; thāna; chaukī.

3.—'Uhdā; mansab; khidmat; naukari; kāīm; asāmi; jagah.

4.—Dāk kā harkāra; chitṭhī-rasāñ; dākiyā.

5.—Dāk; dākgārī.

6.—Chitṭhī likhne kā ek qism kā kāgāz.

From post to pillar, or from pillar to post—Ek hālat se dūserī hālat meñ; jā-ba-jā phokar khāte phirnā (mārā phirnā).—To ride post—Bhāgā-bhāg jānā; be-tahāshā ghorā pheñke jānā; barī tezi se jānā.—To travel post—Ghorāñ kī dāk biṭhāl-kar kabūñ jānā.

Post, v. i. 'Ujlat ke sāth safar k.; jald jald tai k.

Post, ad. 1.—Dāk ke ghorāñ par; dāk par.

2.—Barī 'ujlat ke sāth; nihāyat jaldī se.

Post, v. i. 1.—Kisī aisi chīz masalan takhte wagaira khwāh aisi jagah par lagā d. (chaspañ yā āwezāñ k.) jahān 'awām kī ittīlā' ke liye ishtihār lagāye (laṭkāye yā chipkāye) jāte hoñ; mushṭahar k.; i'lāu k.

2.—Ruswā k.; badnām k.; tashhīr k.; 'awām meñ badnām k.

3.—Kisī jagah par ta'ināt k.; qāim k.; muta'aiyan k.; kharā k. yā biṭhālānā. [meñ chhorānā dalūā yā lagānā.

4.—Dāk par rawāna k.; dāk par yā dāk ke zarī'e se bhejnā; dāk

5.—Kisi hisāb ko yād-dāshṭ jākar yā kachchī bahī se khāte yā pakkī bahī meñ charḥānā; khāte meñ charḥānā; khatiyānā.

Postage, *n.* Dāk kā mahsūl; chitṭhī yā kisi aisi chiz kā mahsūl jo sarkārī dāk ke zarī'e se jā sake.

Postage-stamp—Dāk kā tikat.

Postal, *a.* Dāk-khāne yā dāk se muta'alliq.

Postal arrangements—Dāk kā band-o-bast.

Post-date, *v. t.* Jo tārikh aslī ho uske pichche kī tārikh qāim k.

To post-date a contract—Jis tārikh ko mu'āhada ho woh tārikh nahīn balkī uske pichhe kī tārikh uskī nisbat qāim k.

Post-day, *n.* Jis din dāk āye yā jāye; dāk kī āmad yā rawānagī kī tārikh. [siyāha h. jo sahwan (bhūl se) rah-gayā ho.

Post-entry, *n.* 1.—Parmit-ghar meñ us māl kā mukarrar yā pichhe se 2.—Hisāb meñ kisi raqam-i-zāid yā ma'bad kā siyāha; jo raqam zāid yā pichhe se hisāb meñ darj ho (charḥāyī jāe). [muakhḥar.

Posterior, *a.* Zamāne (waqt) ke lihāz se kisi ke ba'd yā pichhe kā;

Posteriority, *n.* Kisi ke ba'd (uske pichhe) h.; taakhḥur.

Opposed to *priority*.

Posterity, *n.* Aulād; nasl; larke-bāle; santān; woh sab log jo ek mūris se paidā hon; pusht; pīrhī; beṭe beṭiyān nātī poto wagaira.

Contrasted with *ancestry*.

Post-haste, *n.* Safar meñ dāk kī sī tezī ('ujlat).

Post-haste, *ad.* 'Ujlat yā tezi ke sāth; daurā-daur; jald-jald.

Posthumous, *a.* 1.—Jo apne bāp ke marne ke ba'd paidā ho yā apnī mā ke marne par uske peṭ se nikālā jāe.

A posthumous child (son or daughter) Larḳā yā larḳī jiskī paidāish uske bāp yā uskī mā kī wafāt ke ba'd ho. [huyī kitāb wagaira.

2.—Jo musannif kī wafāt ko ba'd chhape masalan kisi kī tasnif kī

3.—Kisi ke marne ke ba'd qāim rahne wālī shai—jaise nek-nāmī

Post-man, *n.* Dākiyā; dāk kā harkārā. [wagaira.

Post-mark, *n.* Dāk-khāne kī nishānī yā muhr jo kisi chitṭhī par ho.

Post-mark, *v. t.* Chitṭhī wagaira par dāk kī muhr k.

Post-master, *n.* Dāk-khāne kā muhtamim.

POST-MORTEM, [Lat.] Maut ke ba'd.

A post-mortem examination of a body—Kisi kī lāsh kī mulāhaza (usḳā dekhnā-bhālnā) jo uske marne ke ba'd ho.

Post-office, *n.* Dāk-khāna; dāk-ghar.

Post-paid, *a.* Jiskī nisbat dāk kā mahsūl de diyā gayā (adā ho-chukā) ho.

Post-pone, *v. t.* 1.—Kisi āyinda waqt (zamāna-i-āyinda) par multawī kar d.; ṭāl d.; multawī k.; iltiwā meñ r.; ḍāl r.

To postpone the consideration of a bill or question to the afternoon, or to the following day—Kisi musawwada-i-qānūn yā labs kī tajwiz si-pahr yā roz-i-ayinda tak multawī r.

2.—Waq'at yā 'umdagī meñ dūsre se kam samajhnā.

Post-ponement, *n.* Iltiwā; kisi kām kā kuchh 'arse ke liye ṭāl d. (ma'riz-i-iltiwā meñ r.); mauqūfī; tākhīr.

Postscript, *n.* (Abbreviated into P. S.) Woh 'ibārat jo khat meñ uske khatin aur dast-khat se mukammal hone ke ba'd barḥāyī jāe; mukarrar ān (īn yā yah) kī.

Posture, n. 1.—Ānkh aur dūse khās khās ā'zā ke 'itibār se jism ki haiat; āsan; shakl; sūrat 'ām isse ki aslī ho yā banāwat ki.

2.—Hālat 'ām isse ki hālat-i-zāhiri kī ho yā dil kī; dhaug; dhab.

Pot, n. 1.—Miṭṭī yā lohe khwāh dūsrī dhāt kā bartan jo chaurā to kam par gahirā ziyāda ho aur ghar ke tarāh tarāh ke kāmōn meñ lāyā jāe—jaise hāndī gharā charwā karwā lotā baṭloyī gamla wagaira.

2.—Piyāla jaise sharāb kā; ābkhora.

3.—Jisqadar koyī chīz ek bartan meñ ā-sake.

To go to pot—Barbād tabāh wirān ujār yā sarf ho-jāu (Colloquial).

Potable, a. Pine ke lāiq; jo is qābil ho ki piyā jā-sake; noshidānī.

Pot-companion, n. Ham-piyāla; sharāb pine meñ sāth d.w. Is lafz kā itlāq 'umūman un shakhsōn par hotā hai jo 'ādatan kasrat se sharāb pite

Potency, n. Quwwat; tāqat; zor; asar; tāsīr; ikhtiyār; iqtidār. [hain.

Potent, a. 1.—Qawī; tāqat-dār; zorāwar; bā-tāsīr.

A potent medicine—Dawā jismeñ bārī quwwat yā tāsīr ho.

2.—Barā ikhtiyār yā iqtidār r. w.; barā sāhib-i-hukūmat—jaise

3.—Jiskā asar dil par bahut ho; qawī; mazbūt. [shakhs.

A potent argument—Bārī mazbūt dalil.

Potently, ad. Bārē zor yā musta'idī se; quwwat se; shiddat se; bahut hī.

Potulent, a. 1.—Kisqadar nashe meñ; yak-gūna madhosh (nashe meñ

2.—Pine ke lāiq; noshidānī. [chūr).

Pounce, n. 1.—Rāl kā bārīk safūf jo kāgaz par siyāhī kā phailnā rokne ke liye kām meñ ātā hai.

2.—Kāgaz par khāka utārne ke liye koele kā safūf jise malmal waigaira kī potlī meñ rakh-kar kām meñ lāte hain.

Pounce, v. t. Rāl kā safūf chhiraknā yā malnā—jaise kāgaz wagaira par.

Pounce, n. Shikārī parind kā panja yā changul. [se pakar l.

Pounce, v. t. Kisī par yakāyak gir parnā; tūt parnā; tūt par-ke changul

☞ With on or upon.

Pound, n. 1.—Ek qism kā wazn jo takhmīnan ādh ser hotā hai. [Webster.

☞ "Consisting of twelve ounces troy, or sixteen ounces avoirdupois".

2.—Ek Angrezī tilāyī sikka (the gold sovereign) jo takhmīnan das rupaye kī māliyat kā hotā hai. [wāyī se urāne w.).

Pound-foolish—Bārī raqamōn ke kharch karne meñ gair-muhtāt (unko be-par-

Pound, n.—Ihātā-i-sarkārī jismeñ we maweshī band rakkhe jāte hain jo dūse ke khet wagaira meñ charte yā qānūn ke hukm ke khilāf bahke phirte pakre jāen; phāṭak; maweshī-khāna.

Pound covert—Ihātā-i-sarkārī jo ūpar se khulā na ho masalan astabal yā dūsrī 'imārat.—**Pound overt**—Ihātā-i-sarkārī jo ūpar se band na ho.

Pound, v. t. Ihātā-i-sarkārī meñ band kar d.; maweshī-khāne ke dhitar rakh chhornā.

Pound, v. t. 1.—Kisī bhārī āle se paiham mārñā jiske nishān ban-jāen.

2.—Kūṭnā; chhūṭnā; kuchalnā; safūf k.; chūrā k. [nisbat tāwān.

Poundage, n. Ihātā-i-sarkārī se chhorāne ke liye bahke huye maweshī kī

Pound-breach, n. Band maweshī ke chhorāne ke liye ihātā-i-sarkārī meñ zabardastī se ghul jānā. [khāne kā pahre-dār.

Pound-keeper, n. Ihātā-i-sarkārī kā muhāfiz; phāṭak-dār; maweshī

Pour, v. t. 1.—Koyī saiyāl shai kisī bartan meñ yā kisī bartan se uṇḍelnā; dhālnā; dhār bāndh ke girānā.

☞ Followed by out, from, in, into, against, on, upon, under, &c.

2.—Kasrat se nikālā; bāhar bhejnā. [ham nikālā yā jāri h.
Pour, v. i. Bāhnā; dhāro kī tarah chalnā yā zor se bahnā; barābar pai-
Poverty, n. 1.—Ifās; muflisī; muhtājī; ārām ko sāth auqāt-basārī kā
 zarī'a na r.; garībī; be-bazā'atī; tihī-dustī; tangī.

2.—Kisī shai kī kamī—khusūsan khayālāt yā alfāz kī qillat.
Powder, n. 1.—Safūf; chūr; bukni; ohūrā; burāda; būrā.

2.—Bārūt.

3.—Bāloñ yā muñh meñ malno kā khushbū-dār masāla.

Powder, v. t. 1.—Safūf chūr yā bukni k.; pīs-kar bārik safūf banānā.

2.—Masāla lagānā yā malnā—jaise bāloñ meñ.

3.—Namak ohhīraknā; namak mal-ko r.—jaise gosht meñ.

Powder, v. i. Safūf ho-jānā; ohūr ho-jānā; bukni ban-jānā.

Power, n. 1.—'Amal kī salāhiyat 'ām isse kī poshīda ho yā khilqī; kisi
 fi'l ke karne yā uske anjām kī quwwat; anjām-i-fi'l kī qābiliyat; tāsīr
 paidā karne kī salāhiyat 'ām isse kī jismāni ho yā dili; tāqat; zor;
 quwwat; bal; qābū; bisāt. [kām meñ tāqat yā zor.

2.—Woh quwwat jo kisi shai ke anjām meñ kām meñ lāyī jāe;

3.—Kisī shai ke tahammul yā bardāshht kī salāhiyat; asar pahunchā-
 ye jāne kī qābiliyat; kisi bāt ke bojh ke uṭhā sakne kī quwwat.

4.—Kisī quwwat kā 'amal meñ lānā; zor kā kām meñ lānā; kisi
 tarah ke dabāw kā kām meñ lānā; ikhtiyār; iqtidār; hukūmat;

5.—Riyāsat; bādshāhat. Hākīm; nāzim. [hākīmī.

6.—Barri yā bahri fauj; fauj yā bahr; lashkar.

7.—Zihni yā rūhāni quwwat.

8.—Zor jisse harakat yā dabāw paidā ho. [diyā jae.

9.—Ikhtiyār-i-jāiz; woh ikhtiyār jo qūnūn ke mutābiq kisi ko
Power of Attorney—See Attorney.

Powerful, a. Qawī; kisi qism ke barē barē natijon ke paidā karne kī
 quwwat r. w.; tāqat-dār; zorāwar; mazbūt; zabar-dast; tawānā;
 shahzor; bālī; sakht; bahut hī tez. [se; zabardastī se.

Powerfully, ad. Barē zor se; barī tāsīr ke sāth; qawī taur par; mazbūtī

Powerless, a. Jismen quwwat zor yā tāqat na ho; kamzor; nā-tawān;
 jismen kisi tarah kī tāsīr paidā karne kī salāhiyat na ho; nirbal;

Practicability, } n. Ho-saknā; wuqū'-pazīrī; imkān. [be-bas.

Practicableness, }

Practicable, a. 1.—Kiye jāne yā anjām pāne ke lāiq; jo ho-sake;
 ma'rūf tadbīron se jiskī karnā mumkin ho; shudānī; honhār.

2.—Jisko kām meñ lā-sakeñ; jispar chul-sakeñ; qābil-i-guzār.

Practical, a. 1.—Kām yā 'amal se muta'alliq.

2.—Jisko kām meñ lā-sakeñ; jise isti'māl kar sakeñ; kār-āmad;
 muḥd; wāqī'ī kām kā; khayālī yā qiyāsī nahīn.

3.—Jise 'ilm aur 'amal donoñ hon; jo apne 'ilm ko kisi kārāmad
 tariq par kām meñ lā-sake; jise usūl kā 'ilm aur uski mashq bhī
 ho—jaise shakhs.

4.—Jo mashq yā tajribe se hāsīl ho; jo karte karte hāsīl ho yā ho.

*Practical skill or knowledge—Hunar-mandi yā 'ilm jo mashahhāqī (kartab yā
 kasrat) se hāsīl ho; 'ilm-i-bā-'amal.—Practical joke—Kisi ke sāth aisi dillagi
 jisse log uspar qahqahe urāne (thaṭṭhā mārne) lagēn yā jisse is bāt kī koshish
 kījāe kī log uspar khanda-zani karēn (hañsēn); kisi ke sāth is qism kī natkhatī
 jisse usko nuqsān yā ranj pahunchē.*

Practically, ad. 1.—'Amal ke muta'alliq. [yā karte karte.

2.—Mashq yā kasrat-i-isti'māl ke zarī'o se; tajrībe se; kartā' se

3.—'Amal ke i'tibār se; dar-asl; dar-haqīqat; fi-l-haqīqat; fi-l-wāqī'.

Practice, n. 1.—Woh fi'l jo aksar yā bataur ma'mūl ke kiye jāen; ek qism ke fi'l jo silsile se kiye jāen; ma'mūl; muzāwalat; dastūr; 'ādat; rabt; mashq.

The practice of rising early or of dining late—Jald uṭhne yā der ko khānā khāne kī muzāwalat ya'nī bataur ma'mūl ke subh ko uṭhnā yā der karke khānā khānā—The practice of virtue or vice—'Ādatan neki yā badi kā k.

2.—Rozmarre kā isti'māl; ma'mūli bartāw; ma'mūli taur par kām

3.—'Amal; kisi shai kā wāqī'i k. [meñ lāyā-jānā.

4.—In distinction from theory.

4.—'Amal; bartāw; rozmarre ke kāmōñ meñ 'ilm kā itlāq.

The practice of medicine or law—'Ilm-i-tib yā qānūn kā 'amal (uske u-ṣl kā rozmarre ke kāmōñ meñ bartāw).

5.—Kisi peshe kī wus'at. [kasrat se marizōñ kā 'ilāj kare.

A physician of large practice—Tabīb jiskī tabābat ko barī wus'at ho ya'nī jo

6.—Chālākī; 'aiyārī; hīrfat; makr-o-fireb; chhul-bal; fitrat.

7.—Usually in a bad sense.

7.—(Law) Qānūn ke uṣl aur 'adālatōñ ke muqarrar kiye huye qā'idōñ ke mutābiq muqaddamāt kī kārrowāyī kā tarz-o-tarīq aur sil-sila; zābita-i-'adālat; sarrišta; dastūr; qā'ida.

Rules of practice—Da-tāru-l-'amal.

Practice, [Written also practise] v. t. 1.—Aksar khwāh bataur dastūr yā 'ādat ke k.; barāwar karte rahnā (kiyā k.).

To practice gaming—'Ādatan yā aksar jūñ khelna.—To practice fraud or deception—Fareb yā dagā-bāzi kiyā k.

2.—Koyī pesha yā tijārat wagairā k.; karpā; amal k.; mashq k.

To practice law or medicine—Qānūn yā tabābat kā pesha k.—To practice surveying—Mašābat kī mashshāqī k. (sikhne kī garaz se paimānāsh kiyā k.).

Practice, v. i. 1.—Mashq k.; ta'līm faide yā tafrih kī nazar se koyī fi'l

2.—Mashq ke zarī'e se sikhnā. [mutawātir yā 'ādatan kiyā k.

3.—Fareb k.; chhal-bal k.; makr k.; fitrat k.

4.—Koyī pesha (khusūsan tabābat yā qānūn kā pesha) k.

Practitioner, n. Qānūn yā tabābat kā pesha k. w.

Praise, n. 1.—Ta'rīf; tausīf; wasf; sifat; sunā; ūfrīn; sarāhnā; bakhān; madh; tahsīn; kisi kā gun ganā.

2.—Sipās; hamd; Bārī-ta'ālā kī khidmat meñ khushī ke sāth adā-i-shukr; Khālīq kī takbīr (uski barāyī gānā); stuti. [i-tausīf.

3.—Woh shai jiskī ta'rīf kī jāe; mamdūh; manshā-i-tahsīn; wajh-

Praise, v. t. 1.—Ta'rīf k.; tausīf k.; apnī pasandidagī kā izhār k.; sarāhnā; bakhānnā; gun ganā jaise kisi ādmī yā uske kānon kā.

2.—Khudā kī buzurgī kā izhār k.; hamd-o-sanā k.; stuti k.; barāyī k. [jo sarāhne ke laiq ho.

Praiseworthy, a. Ta'rīf ke laiq; qābil-i-tahsīn; mustahsan; 'umda;

Pray, v. i. 1.—Kisi shai kī istid'ā dil se k.; iltijā k.; iktimās k.; minnat k.; bintī k.; shauq se māngnā yā darḥwāst k.

2.—Khudā se du'ā māngnā; namāz parhnā; stuti k.; bhajan k.

I pray, or, by ellipsis, simply pray—Main tumse iltijā kartā hūñ; merī istid'ā yā darḥwāst tum se yah hai. Is mulhawaro kā isti'māl suwāl pūchhne

khwāh apne mukhātāb se kisī shai kī istid'ā karne yā isī tarah kī kisī dūsrī hūlat meñ hotā hai.

Pray, v. t. Kisī se kisī bāt kī istid'ā yā darḵhwāst dil se k.; iltijā k.; iltimās k.; minnat k.; mustad'i h.; sāil h.; suwāl k. [chālmā.

To pray in aid (Law)—Jis shakhs ko muqaddame se ta'alluq ho usse madad

Prayer, n. 1.—Kisī darḵhwāst yā 'arz-dāsht kā woh hissa jismeñ sāil kī istid'ā mundarj ho; istid'ā; darḵhwāst; bintī; woh bāt jo sāil chāhe.

2.—Du'ā; namāz; wazīfa; munājāt; stutī; bhajan; pūjā.

Preamble, n. Dibācha; tamhīd; 'unwān; muqaddama; qānūn kā woh ibtidāyī hissa jismeñ uske wujūh aur maqāsīd likhe hoñ.

Precarious, a. 1.—Dūsre kī marzī yā khushī par mauqūf; jo dūsre ke hasb-khwāh tabdīl yā zāil ho-jāe; jo dūsre ke qabze meñ mahz ri'āyatan rahe.

2.—Jiskā kisī ke qabze meñ rahnā mutahaqqaq na ho; mushtabah; gair-mu'aiyan; jiskā madūr aise sababon yā wāq'ion par ho jo ma'rūf na hoñ yā jinkā hāl pahle se ma'lūm na ho; jiske qāim rahue yā na rahue kā thekāna na ho; be-sabāt; bi-l-kul aisī bāton par munhasir jinkā wuqū' zamāna-i āyinda meñ ho yā na ho.

“Temporal prosperity is *precarious*; personal advantages, health, strength, and beauty, are all *precarious*, depending on a thousand accidents.” *Webster*.

Precariously, ad. Dūsron kī marzī yā khwāhish par; munhasir-bi-l-gair; aisī tarah kī pakkā thekānā na ho; be-sabātī ke sāth; 'arizī tanr par.

Precariousness, n. Gair-mutahaqqaq yā be-ta'aiyun h.; dūsron kī khwāhish yā marzī khwāh aisī bāton par munhasir h. jinkā 'ilm pahle se na ho; qāim rahne yā na rahne kā thekāna na r.; be-sabātī.

Precatory, a.—

Precatory words (Law) Wasiyat-nāmon meñ aise alfāz jinke zari'e se kisī amr kī tahrīk istid'ā iltijā khwāhish yā ummed zāhir ki-jāe.

Used in contradistinction to *express directions*.

Precaution, n. Kisī bāt kī pahle se ihtiyāt yā khabar-dārī; is bāt kī pesh-bandī kī nuqsān na hone pāye yā naf' jo hāsīl ho woh mahfūz rahe; woh tadbīr jisse badī dūr rahe yā nekī qāim rahe khwāh kāmyābī hāsīl ho; pesh-bandī; tadārūk. [pāye yā naf'-i-maujūda mahfūz rahe.

Precaution, v. t. Is garaz se pahle se jatā yā sochā d. ki nuqsān na hone

Precautionary, a. Jo pesh-bandī kī nazar se ho yā jismeñ pesh-bandī pāyī jāe; jisse nuqsān-i-āyinda na hone pāye yā naf'-i-maujūda mahfūz rahe; pesh-bandī kī; jo muqtazā-i-ihitiyāt ho.

Precede, v. t. 1.—Jagah yā waqt ke silsile ke i'tibār se pahle chaluā; taqdīm k.; kisī dūsri shai ke lihāz se pahle wāqī' h.; pesh-rawī k.

2.—Rutbe yā waq'at meñ kisī par muqaddam h.

Precedence, } n. 1.—Taqdīm yā taqaddum; pesh-rawī; mansab rutbe

Precedency, } yā waqt meñ taqaddum (kisī par sabaqat r.); ek shai ke i'tibār se dūsri kā pahle wāqī' h. (wuqū' yā zuhūr meñ āuā).

2.—Dūsre kī nisbat ziyāda-tar mu'azzaz jagah kā istihqāq; dūsre ke muqābale meñ buzurgī yā taqaddum; martabe buzurgī yā 'izzat meñ dūsre par fauqīyat r. (usse barh-kar h.).

Precedent, a. Muqaddam; aglā yā āge kā; sābiq kā; mā-qabl; pablā yā pahle kā.

[pīdā h. mashrūt ho.

Precedent condition (Law) Woh bāt jiske hone par kisī istihqāq kā hāsīl yā

Precedent, n. 1.—Koyī qaul yā fī'l jo kisi fī'l-i-mā-ba'd ke jawāz ke liye nazīr ke taur par pesh ho-sake yā kām āye; nazīr; tamsīl; namūna.

2.—Woh bāt jiske pahle hone se kisi dūsri bāt ke hone kī 'alamāt pāyī jāe; nishān; jo houbār ho uski 'alāmat.

3.—(Law).—'Adālat kā faisala jiski pairawī usike ham-shakl mu-qaddamāt ke infisāl meñ tamsīlan kī-jāe; woh sanadī faisala jiski pāban-dī 'adālaton meñ kī-jāe; woh tarz-i-kār-rawāyī jispar tamsīlan 'amal kiyā jāe; nazīr.

Precedented, a. Jiski nazīr maujūd ho; jo tamsīl ke rū se jāiz ho. [irshād.

Precept, n. 1.—Nasihat; pand; hidāyat jispar 'amal dar-kār ho; hukm;

2.—(Law) Hukm-i-tahrīrī; ek qism kā hukm nāma; parisapt.

Precinct, n. Had; sarhad; siwāna; 'alāqa; 'alāqa-i-hukūmat.

Generally used in the plural.

Precious, a. 1.—Barē mol yā dām kā; barī qīmat kā; barā qīmatī; girān-bahā; besh-qīmat. [hī 'umda; besh-bahā.

2.—Girān-qadr; jiski barī qadr-o-manzilat (tauqīr) kī jāe; nihāyat

3.—Nā-kārā; nikammā; qābil-i-tahqīr; kbūb; achchhā.

In irony and contempt.

Precious metals—Sonā-chaūdi; zar-o-sim.—*Precious stones*—Jawāhirāt. [karār.

Precipice, n. Kharā utār; kharī dhāl; kandalā; dhāl yā dhālūnān zamīn;

Precipitance, } n. Nihāyat hī 'ujlat; nīsi jaldī jo jaldī karne wāle ko sar

Precipitancy, } ke bal girā de; kisi irāde ke thahrāne rāo ke qām
karne yā kisi maqsad ke anjām meñ ta'jil; barī utāwlī; be-tamīzī ke sāth 'ujlat. [nīche ko girne w.

Precipitant, a. 1.—Sar ke bal girne yā jhōñke se chalne w.; barī tezi se

2.—Barā hī jald bāz; utāwlā; ta'jil-kār.

3.—Jiske wuqū' meñ barī 'ujlat kām meñ lāyī jāe.

4.—Jo daf'atan (yakāyak) zuhūr meñ āye yā jhatpat ho-jūe.

Precipitantly, ad. Barī utāwlī se; barī jaldī se; nihāyat 'ujlat ke sāth; be-tamīzī ke sāth; 'ujlat se; be-samjhe-būjhe; jhatpat; afīr-tafīr ke sāth. [se girā d.

Precipitate, v. t. 1.—Sar ke bal girā d.; karāre kandale yā unchāyī par

2.—Barē shauq yā zor-o-shor se āge ko chalānā; kisi kām meñ jaldī machānā ('ujlat k.); utāwlī k.; be-tamīzī ke sāth jaldī k.;

Precipitate, v. i. 1.—Sar ke bal girnā; aundhā girnā. [harbarī k.

2.—Bilā sāz-o-sāmān ke 'ujlat k.

Precipitate, a. 1.—Sar ke bal girne balne yā jhōñke se chalne w.

2.—Munāsabat se ziyāda jald-bāz; barā ta'jil-kār; kisi kām meñ sar ke bal gir parne w.; be-tamīzī ke sāth 'ujlat k. w.

3.—Jismeñ munāsib taur par gaur-o-taammul na kiyā jāe; jo jald-bāzī ke sāth kiyā jāe; jismeñ be-tamīzī ke sāth 'ujlat kām meñ lāyī jāe. [jhatpat tamām ho.

4.—Jismeñ fauran maunt kā wuqū' ho; shadīd; jismeñ kisi kām

Precipitation, n. 1.—Sar ke bal girā d. yā gir parnā.

2.—Zor ke sāth aur tezi se girnā bahnā yā jhōñke se chalnā. [jaldī.

3.—Barī 'ujlat; harbarī; 'ujlat ke sāth harakat; be-tamīzī ke sāth

Precipitous, a. 1.—Bahut hī kharā.

2.—Sar ke bal; sīdhā yā tezi se nīche ko girne w.; barā dhālūnā.

3.—Jismen nā jīz 'ujlat kī-jāe; jismen jald-bāzī kī-jāe; jo jhaṭ-paṭ kar-diyā jāe; so samajh-būjh ke na kiya jāe. [jaldī se.

Precipitously, *ad.* Khaṛī; sar ke bal; aundha; baṛī utāwli se; baṛī **PRECIS**, (prā-sō') *n.* (*Fr.*) Khulāsa; intikhāb.

Precise, *a.* 1.—Gair-mahdūd muhmal gair-mutahaqqaq yā mushtabah nahīn; jiskī yā jiske hudūd kī qaid ho; mu'aiyan; ṭhik; 'ain.

2.—Qā'ide kā nihāyat hī pā-band; phūnk phūnk qadam r. w.; zābito kā baṛā khayāl r. w.; rusūm kā baṛā pā-band.

Precisely, *ad.* 1.—Ṭhik ṭhik; jo kuchh haqīqat ho bi-jinsihi usike mutābiq; jisā qā'ida muqarrar ho ṭhik usike muwāfiq; sahīh sahīh; bi-'ainili; hū-ba-hū; min-o-'in. [meñ nihāyat hī saḥtī yā ihtiyāt ke sūth.

2.—Had se ziyāda takalluf ke sūth; zāhiri bārtāw yā rusūm-i-adab **Preciseness**, *n.* 1.—Muhmal mashkūk yā bilā-ta'aiyun na h.; ṭhik ṭhik h.; sihhat; durustī; min-o-'in h.; bi-jinsihi h. [saḥt pā-bandī.

2.—Zābitoñ yā qā'idoñ kā had se ziyāda khayāl; rusūm-i-adab kī

Precision, *n.* Ṭhik ṭhik (bi-jinsihi) qā'ide ke mutābiq h.; hudūd-i-mu'aiyan ke bāhar na h.; ṭhik ṭhik h.; bi-jinsihi h.; sihhat; durustī.

“*Precision* denotes a strict conformity to rule as opposed to every thing vague, indefinite, or uncertain, and is always used in a good sense; as, *precision* of thought or language; *precision* in military evolutions, &c.—*Preciseness* is frequently taken in a bad sense, especially when applied to persons or their conduct, denoting an excess of nicety, formal manners, &c.” *Webster*.

Preclude, *v. t.* Rasāyi dakhil yā tasarruf meñ māni' h.; rok d.; bāz r.; mahrūn k.; na hone d.; wuqū' yā zuhūr meñ na āne d.; pahle se rāh band kar d.; bataur natij-i-lāzimi ke khwāh zimman māni' h.

Preclusion, *n.* Man' k. yā mamnū' h.; mumāna'at; mahrūmī; rukāw; rok.

Preclusive, *a.* Māni' yā māl-ba-imtinā'; pahle se qabāhateñ dāl-kar rok d. w.; hārij; muzāhim.

Preconceive, *v. t.* Pahle se khayāl meñ lānā; pahle se dil meñ qāim k.; kisi shai kī nisbat pahle se khayāl kar l. yā rāe qāim k.

Preconcert, *v. t.* Pahle se bandish k. (man-sūba bāndhna); kisi bāt ko pahle se āpas meñ samajh-būjh ke tai k.

Precursor, *n.* Āge chalne w.; pesh-rau; pāvak; woh bāt jo kisi amr ke wuqū'ke pahle ho-kar uske 'augarib wāqi hone par dalālāt kare; woh amr jisse kisi dūse amr ke wuqū' kī 'alāmat pāyī jāe.

Precursory, *a.* Jo pahle se āye yā āga chalo; jisse kisi bāt kī uske ba'd wuqū' meñ ane kī 'alāmat pāyī jāe. [manūd hoñ.

Precursory symptoms of a fever—Woh 'alāmateñ jo bukhār āne ke pahle

Predatory, *a.* Luterā; lūṭ-pāṭ k. w.; jismen lūṭ-pāṭ ho; gārat-gari k. w.

Predecease, *v. t.* Dūse kī nishat jald mar jānā; kisi kī wafāt ke pahle guzar jānā; pahle mar jānā.

Predecessor, *n.* Woh shaḥs jo kisi hālat khwāh mansab yā 'uhde wagaira ke i'tibār se dūse kā muqaddam ho (uske pahle us mansab wagaira par rahā ho); woh shaḥs jiske ba'd koyī dūsrā ho yā āye; mutaqqaddim. [may, perhaps, be sometimes used for it.” *Webster*.

“Distinguished from ancestor who is of the same blood; but it **Predial**, *a.* 1.—Arāzī yā mazra' par mushtamil (jismen arāzī shāmil ho); *Predial estate*—Jāedād i-arāzī; haqqiyat-i-arāzī yā gair-mauqūla. [arāzī kā.

2.—Arāzī se muta'alliq.

3.—Jo arāzī se paidā yā hāsil ho.

Predicament, n. Hālat; koyī khās hālat yā kaifiyat—khususān bad-bakhtī yā baī taklif kī hālat; burī hālat yā naubat.

Predicate, v. t. Kisi shai kī nisbat kuchh ba-tarz-i-isbāt kahnā.

Predicate, v. t. Kahnā; iqrār k.; isbāt ke taur par kahnā. [jāe.

Predicate, n. Jo kuchh muṭadā kī nisbat isbāt yā naṣī ke taur par kahā

Predict, v. t. Pahle se kahnā; peshīn-goyī k.; gaib kī khabar d.; āgamā batānā yā kahnā.

Prediction, n. Jo kuchh pahle se kahā jāe; jo kuchh hone wālā ho uskā hāl pahle se batlānā; peshīn-goyī; khabar-i-gaib; fāl-goyī.

Predilection, n. Kisī shai ke haq meñ pahle se rāe qāim kar l.; kisī chīz par pahle se ijh jānā; kisī shai kī nisbat pahle se mailān-i-khātīr; taraf-dārī; jānib-dārī. [pahle se lagā d. (muḥkhatāb kar d.).

Predispose, v. t. 1—Pahle se māil kar-d.; kisī shai kī jānib tabīʿat ko 2.—Pahle se munāsib yā hasb-i-hāl kar yā banā d.

Predominance, } n. Galaba; buzurgī; rujahāu; dūsroñ se baṛh jānā;

Predominancy, } quwwat tāqat tāsīr yā ikhtiyār meñ dūsre par fauqiyat. [par fauqiyat r. w. (usse baṛhkar).

Predominant, a. Dūsroñ par gālib; quwwat tāsīr yā ikhtiyār meñ dūsre

Predominate, v. t. Dūsre ke muqābale meñ quwwat asar yā ikhtiyār meñ baṛh-kar h.; galaba r. yā gālib h.; dūsre se baṛh-kar h.; apne qābū meñ r.; dabāye rahnā; zer-dast banā r.; mustaulī kī.

Pre-eminence, n. 'Umīdagi meñ buzurgī (dūsre se baṛh-kar h.); sifat yā haisiyat wagaira meñ dūsroñ par fauqiyat r.; buzurgī; tarjih; fauqiyat; 'azmat; fazilat. Badī meñ dūsre se baṛh-kar h.

Pre-eminent, a. Auroñ se baṛhkar; baṛoñ meñ baṛā; fazilat meñ afzal; kisī nīsi bāt ke liye muntāz jo mu'azzaz yā qābil-i-ta'rīf ho; baṛhā huā. Burī sifatoñ meñ dūsroñ se baṛhā huā.

Pre-eminently, ad. Auroñ se baṛh-kar; dūsroñ kī nisbat kahiñ ziyāda; bahut hī; az-bas; dūsroñ par fauq ho-kar.

Pre-emption, n. Shuf'a yā haqq-i-shuf'a; woh haqq-i-muqaddam jo kisī ko kisī shai kī kharīdārī kī nisbat dūsroñ ke muqābale meñ ho.

Pre-emption based on well-established local custom and usage—Shuf'a-i-rawāji.

Pre-emption provided for in the village administration paper at the time of settlement—Shuf'a-i-wājibu-l-arzi.

Pre-emptor, n. Haqq-i-shuf'a r. w.; haqq-i-shuf'a ke rū se dūsroñ ke muqābale meñ kharīdārī kā murājjah haqq r. w.; shafī'.

A pre-emptor by vicinage—Khalit-i-jūr.—A pre-emptor who is a partner in the property sold—Khalit-i-fi-nafsi-l-mubī'; shafī'-i-sharīk.—A pre-emptor who is a participator in its appendages—Khalit-i-fi-haqq-i-l-mubī'; shafī'-i-khalit.

Preface, n. Dibācha; tamhīd; muqaddama; woh bāteñ jo kisī kalām yā kitāb wagaira ke shurū' karne ke qabl tamhīlan kahī yā likhī jāeñ; bhūmikā. [cha likhnā; tamhīd qāim k.; bhūmikā bāndhnā.

Preface, v. t. 'Tamhīd ke sāth shurū' k.; tamhīd k. yā bayān k.; dibā-

Prefatorial, a. Jo bataur dibāche ke kām āye.

Prefatorial remarks—Jo bāteñ dibāche ke taur par likhī yā kahī jāeñ; tamhīd.

Prefer, v. t. 1.—Pesh k.; guzrānnā; denā; dākhil k.; kisī kī kḥidmat meñ guzrānnā pesh k. yā d.; karnā.

 Said especially of a request, prayer, or the like.

2.—Taraqqī d. ; pāya yā rutba barhānā ; sarfarāz k. ; ā'lā darje ko pahūnchānā ; barhānā ; baland k.

3.—Dūsre se barh-kar samajhnā ; ba-nisbat dūsre ke ziyāda 'izzat yā tauqir k. ; tarjih d. ; dūsre par murajjah samajhnā ; achchhā jānūā ; bihtar samajhnā ; ek ke muqābale meñ dūsre kī taraf ziyāda māil h. ;

☞ Often followed by *to, before, or above*.

Preferable, *a.* Dūsre par murajjah ; dūsre kī nisbat ziyāda pasand ke laiq ; ziyāda-tar pasand ke qūbil ; ziyāda-tar mustahsan ; dūsre se achchhā. [pasand k. barh-kar jānūā ; dūsre kī nisbat ziyāda pasand k.]

Preference, *n.* 1.—Tarjih ; dūsre kī nisbat achchhā samajhnā ; dūsre se

☞ With *to, above, before, or over* before the thing postponed.

2.—Woh shai jise tarjih deñ ; woh shakhs yā shai jise tarjih di-jāe ; woh shakhs yā shai jise dūsre kī nisbat ziyāda pasand karen.

Preferential, *a.* Tarjih dene zāhir karne yā rakhne w. ; murajjih.

Preferment, *n.* Rutbe yā mansab meñ taraqqī d. yā pānā ; taraqqī ; sarfarāzī ; sarbalandī ; bartarī ; ā'lā darja ; darje meñ fazilat ; barhti.

Prefix, *v. t.* Kisi dūsri shai ke pahle (mā-qabl) yā uske shurū' meñ rakhnā lagānā yā jorānā. [lagā diyā jāe kī uske mā'nī badal jāen.]

Prefix, *n.* Harf lafz yā juz-i-lafz jo kisi lafz ke shurū' meñ is garaz se

Pregnancy, *n.* 1.—Hāmila rahne kī hālat ; hamal ; garbh ; woh hālat jab kisi 'aurat ke pair bhāri rahen (use larkā hone wālā ho).

2.—Zar-khezī ; ser-hāsili ; quwwat-i-tjād ; mā'mūl se ziyāda waq'at yā gunjāishi ; kisi shai meñ baṛī baṛī bātoñ yā mazāmīn wagaira kā h.

Pregnant, *a.* 1.—Hāmila ; garbhavatī ; gābhīn ; peṭ se ; 'aurat jiske pair bhāri hon (jisko larkā hone kī ummed ho).

2.—Baṛā ; bhāri ; mā'nī-khez ; baṛe waq'at kā ; nihāyat baṛā ; pur-mā'nī ; mā'mūl se ziyāda waq'at r. w.

Prejudge, *v. t.* Kisi mu'āmale ke sunne ke pable hī uskī nisbat apnī rāe qāim kar d. ; kisi mu'āmale kī nisbat baḥs aur wāq'at ke baḥhūbī mā'lūm hone ke pahle hī tajwiz kar d. ; pūrī aur kāfī taftīsh ke pahle tajwiz k. ; pahle se fāisala yā hukm sādīr kar-d. [na huā ho.]

Pre-judical, *a.* Kisi aisi bāt kī tajwiz se muta'alliq jiskā fāisala pahle

Prejudice, *n.* 1.—Woh rāe yā fāisala jo bilā-taftīsh-i-kāmil kiya jāe ; woh rāe yā ragbat jo kisi shai ke khilāf bilā-wujūh i-munāsib yā bilā-wāqifiyat-i-kāmila ho ; kisi shai ke haq meñ yā uske khilāf pahle se kuchh nā-munāsib tajwiz kar-l. ; ta'assub ; pachh.

2.—Nuqsān ; zarar ; mazarrat ; bigār ; kharābī.

Prejudice, *v. t.* 1.—Kisi amr kī nisbat aisi rāe qāim kar d. jiskī galatī yā sihbat kā imtihān nā huā ho yā jo us amr ke muta'alliq wāq'at aur hālat se baḥhūbī wāqif na rahne kī hālat meñ qāim ho ; aise khayālat se jo 'ujlat ke sāth aur gair-sahīh taur par paidā kiye gaye hon dil ko kisi amr-i-tajwiz-talab ke ek yā dūsri jānib māil kar d. ; be khūb samjhe-būjhe ek taraf jhukā (qāim kar) d. ; ta'assub-i-nā-jāiz paidā kar-d. ; muta'assib banā d.

2.—Zarar (nuqsān) pahūnchānā ; gazand yā sadma pahūnchānā ; futūr paidā k. ; bigārānā ; kharāb k. yā kharābī lānā.

Prejudicial, *a.* Muzir ; nuqsān paidā k. w. ; gair-nāfi' ; mazarrat kā bā'is ; jisse khalāl yā futūr ho.

Prejudicial to health—Sibhat ke liye muzir; jisse taudurasti meñ zawāl āye
—*Prejudicial to trade*—Tijārat meñ nuq-ān paidā k. w. (uske liye gair-nāfi).

Prejudicially, ad. Aise taur par ki nuqsān pahuñche; aise tarīq se ki ziyān ho; aise dhang se ki siwāe nuqsān ke naf' na ho.

Preliminary, a. Ibtidāyī; tamhīdī; shurū' kā; pahle kā; jo kisī asl kalām yā kām ke pahle ho.

Preliminary measures—Marātib-i-tamhīdī; jo bāteñ pahle (shurū') meñ ki-jāeñ—*Preliminary articles to a treaty*—Woh sharteñ jo kisī 'ahd-o-paimān ke pahle tai pāyeñ.

Preliminary, n. Jo kuchh asl kalām yā kām wagaira se muqaddam (uske pahle) ho; amr-i tamhīdī yā ibtidāyī; jo kisī bāt ke tahaiye meñ kiyā jāe. [gat wagaira nāchī yā bajāyī jāe alī-bāza-l-qiyās.

Prelude, n. 1.—Nāchne bāja bajāne yā gūne wagaira ke pahle jo kuchh 2.—Jo bāt hone wālī ho usī 'alāmat; honhār ki nishāyī; dībācha; tamhīd; shurū'; āgāz; ibtidā. [usse pahle kuchh bajā d.

Prelude, v. t. 1.—Gat bajānā; lai bharnā; jo kuchh bajāna manzūr ho 2.—Shurū' meñ bajāyā jānā. [yā bāndhnā.

Prelude, v. i. Gat wagaira bajānā; bataur tamhīd ke h.; tamhīd uṭhānā
Premature, a. 1.—Jo aslī yā munāsib waqt ke pahle pak jāe—jaise phal.

2.—Jo waqt-i-munāsib ke pahle wāqī' ho pahuñche kḥwāh kiyā yā ikhtiyār kiyā jīe; watq ke bahut pahle h. w.

A premature birth—Ma'mulī waqt ke pahle larke kī paidā h.—*A premature measure*—Woh tadhīr jo waqt-i-munāsib ke pahle ki-jāe; be-waqt kī shahnāyī; be-mauqa' kār-rawāzī. [jāe jaise koyī ittīlā' yā khabar.

3.—Jo bilā tasdīq yā subūt-i-munāsib ke pahuñche yā qabūl karlī
Prematurely, ad. 1.—Bahut jald; waqt se bahut pahle; waqt-i-munāsib 2.—Bilā subūt yā tasdīq-i-munāsib. [ke pahle.

Premeditate, v. t. Pahle se soch-bichār l.; pahle se mausūba aur bandish k.; āge se samajh-būjh l.; qabl se tahaiya kar-l.

Premeditate, v. i. Pahle se sochnā kḥayāl k. yā phirā-ghumā ke dil meñ tajwīz k.; gaur-o-taammul k.

Premeditation, n. 1.—Pesh-andeshī; pahle se soch-bichār k.

2.—Pesh-bandī; mausūba yā bandish jo pahle se ki-jāe.

Premeditated, pp. or a. 1.—Pahle se sochā yā bichārā huā.

2.—Jiskā mausūba yā irāda pahle se kiyā jāe; jiskī bandish qabl se ho; bi-l'-amd. [jāe.

Premeditated murder—Qatl-i-bi-l'-amd; khūn jo pahle se band-o-bast karke kiyā

Premise, v. t. Tamhīdan (bataur tamhīd ke) kahuā yā likhnā; jo kuchh āge chal ke kahā yā likhā jāe uski tauzīh yā uske samajhne meñ madad dene ke liye kuchh pahle se kahnā yā likhūā; tamhīd k.; sugrā wa kubrā qāim k. tāki unpar dalāil-i-mā-ba'd qāim hon.

Premise, v. i. Marātib-i-tamhīdī bayān k.

Premises, n. pl. 1.—Āge chal-ke bahs karne (bahs-i-māzīd) ke liye jo kuchh pahle se kahā yā mān liyā jāe; jo kuchh pahle se farz kiyā yā mān liyā jāe.

2.—(Law) Kisī wasīqe (dastāwez) kā woh hissa jismeñ wāhib-o-mauhūb (dene aur lene wāle) aur shai-i-muntaqil-shuda kī sarāhat ho; 'unwān-i-dastāwez jo habendum se muqaddam ho; woh shai jo kisī wasīqe ke rū se muntaqil kī jāe masalan makānāt arāziyāt wagaira. Asl 'imārat aur woh dūsī 'imārateñ jo uske muta'alliq hon.

Premium, n. 1.—Sila; ajr; mu'awaza; in'am; jo kuchh muqābale kī kār-rawāyī meñ 'umdagī ke natīje ke taur par milne wālā ho; jo kuch kisi kār-i-aham meñ kāmyābī ke sile ke taur par diye jāne ke liye kahā jāe.

2.—Qarz lene kī hālat meñ jo kuchh saikare pīchhe sūd ke 'alāwa mahājan ko diyā jāe; nazrāna.

The bank lends money to parties at a *premium* of 2 per cent.—Bank se logon ko do rupaye saikare nazrāne par rupaye qarz diye jīte haiñ.

3.—Bīmā karne ke 'iwaz meñ jo kuchh bīmā karne wālon ko diyā jāe.

4.—Beshī; barhī; bhāw-barhī. [yā istihqāq.

Prender, n. (Law) Uske diye jāne ke pahle kisi shai ke lene kā ikhtiyār
Pre-occupancy, n. Dūsre ke pahle qabza kar l. yā uskā istihqāq.

Pre-occupy, v. t. 1.—Kisi shai par dūsre ke pahle qabza kar-l.; dūsre ke pahle apne hāth meñ kar l. [d. (zih-nashīn kar-d.).

2.—Pesh-bandī kī nazar se yā be-samjhe-būjhe zihn meñ qāim-kar

Pre-ordain, v. t. Pahle se ṭhahrānā yā muqarrar k.; kisi shai kā ta'ayun pahle se kar d.; muqaddar k.

Preparable, a. Taiyār kiye jāne ke qābil; jo taiyār ho-sake.

Preparation, n. 1.—Kisi khās maqsad masraf kān yā hālat ke liye taiyār yā durust k.; taiyārī; sāmān; band-o-bast; tahaiya; musta'idī; āmadagi.

2.—Woh fi'l jisse kisi bāt kā band-o-bast ho jāe; koyī bāt jisse kisi dusrī bāt kā sāmān ho-jāe uskī rāh nikāl di-jāe yā uskā āgāz ho-jāe; koyī fi'l yā tadbīr jo kisi bāt ke tahaiye meñ kī jāe.

3.—Jo shai kisi khās maqsad ke liye banāyī taiyār kī yā tarkīb dī (murakkab banāyī) jāe. Dawā jo mariz (bimār) ke isti'māl ke lāiq ho.

Preparatory, a. Jo pahle dar-kār ho; jo kisi shai meñ kār-āmad ho; jisse kisi bāt ke anjām kī salāhiyat paidā ho; jo pahle munāsib tadbīron ke hone ke bā'is kisi bāt kī rāh khol de; woh fi'l jo kisi dūsre fi'l ke muqaddam aur uske hasb-i-hāl ho; mā-qabl kā; ibtidāyī; tamhīdī.

Prepare, v. t. 1.—Kisi khās maqsad ke liye mauzūn k. (uske hasb-i-hāl kar d.); taiyār k.; aisi hālat meñ kar d. ki masraf yā kān meñ ā-sake; ṭhik k.; durust k.

2.—Kisi bāt kā sāz-o-sāmān muhaiyā k. (uskā tahaiya k.); taiyār k.; maujūd k.; baham pahuñchānā; saranjām k.; juṭnā; juhānā.

Prepare, v. i. 1.—Kul sāz-o-sāmān ikatṭhā yā durust k.; sab tarah kī taiyārī k.; jitnī chīzēñ hon sab ko ṭhik aur ṭhekāne se k.; chīzēñ ko apne apne qarīne se r.

2.—Apne ko taiyār k.; taiyār yā musta'id h.; zorūrī tadbīron kā pahle se k. [ṭhī kā mahsūl.

Prepay, v. t. Peshgi yā pahle se de d.; pahle hī chukā d. jaise kisi chhiṭ-

Prepense, a. Jiskī fikr yā bandish pahle se huyī ho; jiskā mansūba yā band-o-bast pahle se huā ho; jo pahle se soch rakkhā gayā ho.

☞ Usually placed after the word it qualifies; as, malice *prepense* is necessary to constitute murder.

Preponderance, } n. 1.—Wazn meñ barh jānā.

Preponderancy, } 2.—Ikhtiyār zor quwwat yā waq'at meñ galaba.

A *preponderance* of evidence—Galaba-i-shahādat. [waznī (ziyāda bhārī) h.

Preponderate, v. t. 1.—Wazn meñ barh jānā; dūsre kī nisbat ziyāda

2.—Dūsre par galaba yā fauqīyat r. (usse baḥḥ-kar h.)

Preponderate, v. i. 1.—Tol meñ baḥḥ jūnā; jhuk jānā jaise tarāzū kā palla.

2.—Dūsre kī nisbat ziyāda qawī h.; ek taraf ko jhuk jānā.

Preponderation, n. Galaba; ziyādatī; dūsre kī nisbat wazn meñ ziyāda h. (baḥḥ jānā); ziyādatī-i-wazn ke bā'is ek taraf ko jhuk jānā.

Prepossess, v. i. 1.—Pahle se qabza kar l.—jaise kisi zamīn yā arāzī par; pahle se apne hāth meñ kar l. (le-l.)

2.—Pahle se dil ko is tarah apne bas meñ kar l. ki dūsre bātoñ ko usmeñ dakhil na ho; kisi shai kī taraf pahle se mīl kar d. (jhukā d.) kisi shai ke haq meñ yā uske khilāf peshtar se ragbat paidā kar d.

☞ "*Prepossess* is more frequently used in a good sense than *prejudice*."

Webster.

Prepossessed, pp. Kisi shai ke haq meñ yā uske khilāf pahle se mīl.

Prepossessing, a. Apnī taraf mīl karno kī quwwat r. w.; jismeñ is bāt kī salāhiyat ho ki koyī uskā pās yā uskī qadr khwāh muhabbat kare.

The countenance, address, and manners of a person are sometimes *prepossessing* on a first appearance—Akear auqāt ba'z shakhsoñ ke bāzire unki bolchāl aur unke tarz-o-tariq aise hote hain ki unke dekhne hī dūsre uñkī taraf muḥabtab (mīl) ho jāte hain.

Prepossession, n. 1.—Qabza-i-muqaddam; pahle hī le l. (qabza kar l.).

2.—Rāe jo pahle hī qāim kar li-jāe; kisi shakhs yā shai ke haq meñ yā uske khilāf un khayālāt kā asar jo pahle se jam jāen (hoñ yā qāim ho-jāen).

Preposterous, a. Tabī'at yā 'aql ke khilāf; husūl-i-muqсад ke liye mu-nāsib nahīñ; mahz aur sāf sāf be-wuqūfāna; lāya'nī; bi-l-kul lagw yā 'aql ke khilāf; be-jā; behūda; amūdhā; abtar. [abtarī.]

Preposterousness, n. Behūdagī; tabī'at yā 'aql ke khilāf h.; lagwīyat;

Prerogative, n. Woh qism-i-khās kā istihqāq jismeñ dūsre kī shirkat na ho; haqq-i-muqaddam wa nā-qābil-i-ibtāl; mansab-i-khās; khās haq

Presage, n. 1.—Woh bāt jisse kisi aisi bāt kī 'alāmat pāyī jāe jo hone wālī ho; koyī aisa wāqī'a jo fi-l-hāl maujūd ho aur jisse kisi aise wāqī'a kī 'alāmat zāhir ho jo hone wālā ho; 'alāmat; nishānī; fāl; shugūn; āgam. [pesh-bīnī.]

2.—Jo bāt hone wālī ho uske dekhne kī quwwat yā uskā dekhna;

Presage, v. t. Pahle se ma'lūm k.; peshū goyī k.; pahle se batānā; kisi bāt kī 'alāmat peshtar se zāhir k.; jo bāt maujūd ho uske zarī'e se āyinda hone wālī bāt kī 'alāmat zāhir k.

Prescribe, v. t. 1.—Āyinda kī hidāyat ke liye hukm d.; hidāyat yā rah-numāyī ke liye khwāh bataur qā'ide ke qāim k.; qat'ī hukm d.; hukm d.; hidāyat k.; muqarrar k. [yā batānā; dawā batlānā; dawā tashkīh kar-d.]

2.—Kisi muriz ko yā uske liye koyī dawā batlānā; nuskhā likhna

Prescribe, v. i. 1.—Hukm chalanā; hukūmat k.; hidāyat k.; dūsroñ se kahna ki tum fulān bāt karo.

2.—Nuskhā likhna yā batlānā; likh-kar yā zabānī dawāñ batlānā.

3.—(Law) Haqq-i-qadāmat kā da'wā k.; kisi shai kī nisbat is bunyād par istihqāq kā da'wā k. ki woh hamāro sarf aur tasarruf meñ

☞ With *for*.

Prescribed, pp. or a. Jo hukm ke rū se mu'aiyan ho; mu'aiyana; mahkūma; muqarrarī; hukm se qāim.

Prescription, n. 1.—Nuskha ; kisi bimāri ke daf' karne ke liye dawā'eh ma' unke tarz-i-isti'māl ke batlānā.

2.—(*Law*) Haqq-i-qadāmat ke rū se da'wā ; kisi shai ki nisbat is bunyād par da'wā ki woh hamāre sarf-o-tasarruf meñ zamāna-i-lā-ta'ad yā shudāmad se hai ; woh istihqāq jo shudāmad ke tasarruf se hāsil ho ; woh istihqāq jo qabza-i-darāz ke rū se hāsil ho.

“*Prescription* differs from *custom* which is a local usage, while *prescription* is personal, annexed to the person only—*Prescription* only extends to incorporeal rights, such as common, &c.” *Webster*.

Prescriptive, a. Jo shudāmad ke isti'māl aur tasarruf par mabnī yā uske rū se hāsil ho ; jo rawāj par qāim ho ; rawājī. [uspar mabnī ho.

A *prescriptive* right or title—Haq yā istihqāq jo shudāmad ke rū se hāsil yā

Presence, n. 1.—Kisi shakhs yā shai kī kisi khās maqām par rahnā ; Opposed to *absence*. [maujūdagi ; rahnā.

2—Woh jagah jahān koyī maujūd rahe ; aisi jagah jahān se koyī shai kisi ko dekhī yā sun pāre 'ulā-hīza-l-qiyās ; is qism kī qurb ki darūmiyān meñ koyī shai hāl na ho ; dū-ba-dū pahunch jānā ; muwā-jaha ; nazdiki. [darbār yā darbār kī kamra.

3.—Kisi 'ālī-rutba shakhs kī huzūrī ; huzūr ; jānāb. Dīwān-i-khās ;

4.—Huzūr ; jānāb ; koyī barā shakhs.

5.—Hāzirīn ; jo log kisi barē shakhs ko āge jam' hon ; darbārī log.

6.—Waz' ; tarīq ; adā ; sūrat ; dhang ; chāl-dhāl.

Presence of mind—Istiqāl-i-ta'at ; dil kī mutmayin aur hawā' kī bajā rahnā ; jān'iyat-i-khātir jiske bā'is kisi afat-i-nāgahān ke ā-jāne kī hālat meñ insān

bāt-chit yā kār-rawā'ī ke karnā meñ ghabrā na uṭhe ; khauf wagnāra ke bā'is se ta'at kī muttar yā pareshān na ho-jānā (uski ghabrā na uṭhā). [nazdik.

Present, a. 1.—Maujūd ; hāzir ; gāib yā 'adamī-maujūd nahīn ; sāmne ; āge ;

2.—Jo bi-l-ḥāl ho (maujūd yā qāim ho) ; jo is waqt jāri yā ho rahā ho ; jo na to ho-chukā ho aur na shurū' hone wālā ho ; guzrā yā āne wālā (guzashta yā mustaqbil) nahīn ; hāl yā hāl kī ; ab yā ab kī ; bartmān (jo bīt rahā ho).

3.—Jo madd-i-nazar yā zer-i-tajwīz ho ; jo āge yā pesh ho.

4.—Jismeñ tawaqquf na ho ; turant ; fi-l-faūr ; bilā-tākhīr.

5.—Musta'id ; taiyār ; zarūrat ke waqt taiyār. [milhrbān-i-hāl.

6.—Tawajjuh aur iltifāt k. w. ; be-khabar yā gair-mutawajjih nahīn ; *The present*—Zamāna-i-hāl ; waqt-i-maujūda ; jo waqt guzar rahā ho.—*At present*—Fi-l-hāl ; bi-l-ḥāl ; is waqt ; in dinoh ; ab.

Present, n. 1.—Pesh-kash ; tuhfa ; nazar ; bheñṭ ; bakhshish ; in'ām ; 'atīya ; jo kuchh kisi ko yūṭhīn (bilā-mu'āwaza) de-diyā jāe.

2.—*pl.* (*Law*) Wasīqa-i-hāzā ; dastāweẓ-i-intiqāl paṭṭa qabūliyat mukhtār-nāma yā koyī dūsrā wasīqa.

Know all men by these *presents*—Is tahrīr (wasīqa) ke rū se sab ko ma'lūm ho.

In this sense, rarely used in the singular.

Present, v. t. 1.—Kisi barē ke āge (kisi buzurg ke rū-ba-rū) pesh yā kharā kar-d. (uske āge le-jākar hāzir yā maujūd kar-d.). Kisi buzurg ke huzūr meñ hāzir h. ; kisi barē ke āge ānā.

In the latter sense, used with the reciprocal pronoun.

2.—Dikhlānā ; pesh-i-nazar k. ; āge dharnā ; dekhne yā sunne ke liye kisi ke rū-ba-rū pesh k. ; zūhir k.

3.—*Deuā*; *hawāla* k.; *dast-ba-dast* d.; *kisī* ke *taht* *yā* *qabze* *meñ* d.

4.—*Ba-taur* 'atīya *yā* *baḥshish* ke d.; *denā*; 'atā k.; *peshkash* k.

To present a man with a suit of clothes—*Kisī* ko *ek* *joṛā* *kapṛā* d. ('atā *yā* *marhamat* k.)

5.—*Tajwiz* ke *liye* *majma'*-i-*wāzi'*ān-i-*qawānīn* *yā* 'adālat *wagaira* ke *rū-ba-rū* *pesh* k.; *guṣṛānū*; *pesh* k. [nā *yā* *pesh* k.]

To present a memorial, petition, &c.—*Darḥwāst* *yā* 'arz-dāshṭ *wagaira* *guṣṛān*-

Presentation, *n.* *Pesh* k. *yā* *pesh* h.; *peshī*; *izhār*; *numāish*; *namūd*.

Presentation copy—*Kisī* *tasnif* *kā* *nuṣṣha* *jo* *musannif* *kī* *jānib* *se* *kisī* *ko* *pesh*. *kash* *kiyā* *jāe*; *koyī* *kitāb* *jo* *musannif* *dūsre* *ko* *ba-taur* *nazr* *ke* *de*.

Presently, *ad.* *Ḥauran*; *bilā-tawaqquf*; *abhi*; *turant*; *jald*; *thorē* 'arse *meñ* *yā* *thorē* 'arse *ko* *ba'd* *hi*; *isi* *waqt*; *jhatpat*; *der* *na* *hone* *pāyegī*.

Preservable, *a.* *Is* *lāiq* *ki* *bachā* *rakkhā* *jāe*; *jisko* *mahfūz* *rakh* *sakeñ*; *jisko* *bigarne* *yā* *ḥharāb* *hone* *na* *deñ*.

Preservation, *n.* *Bachā* (*mahfūz*) *r.*; *muhāfazat*; *inhifāz*; *tahaffuz*; *nuqsān* *talaf* *yā* *zī'i* *na* *hone* d.; *bachāw*; *rakshā*; *ṭuṭue-phuṭue* *saṛue-galne* *yā* *kisī* *aur* *tarah* *par* *bigarne* *na* d.

“When a thing is kept entirely from decay, or nearly in its original state, we say it is in a high state of *preservation*.” *Webster*.

Preservative, *a.* *Sadme* *nuqsān* *yā* *itlāf* *se* *mahfūz* *rakhne* *kī* *quwwat* *yā* *sifat* *r. w.*; *māil-ba-hifāzat*.

Preservative, *n.* *Bachāne* *w.*; *muhāfiz*; *woh* *shai* *jo* *kisī* *shakhs* *yā* *shai* *ko* *sahih-o-salim* *yā* *sadme* *ḥhwāh* *nuqsān* *wagaira* *se* *mahfūz* *rakkhe*; *woh* *shai* *jisse* *kisī* *shai* *ke* *zail* *yā* *talaf* *hone* *meñ* *insidād* *ho*.

Preserve, *v. t. 1.*—*Nuqsān* *yā* *barbādī* *se* *bachānā*; *badi* *mazarrat* *yā* *ḥhatre* *wagaira* *se* *mahfūz* *r.*; *hifāzat* k.; *sahih-o-salim* *r.*; *be-gazand* *r.*; *ānch* *na* *āne* *yā* *lagne* d.; *salāmat* *r.*; *amn* *meñ* *r.*; *rakshā* k.

2.—*Chīnī* *yā* *namak* *wagaira* *milā-kar* *bigarne* *ḥharāb* *hone* *yā* *saṛue-galne* *na* d.; *ānchār* *yā* *murabba* *wagaira* *banā* *ke* *rakh* *chhōṛnā*; *bachā* *r.*

3.—*Barābar* *qāim* *r.* (*usmeñ* *farq* *na* 'āne d.) *jaise* *sūrat-i-zāhirī*.

To preserve game—*Shikār* *ke* *jānwarōn* *ko* *shikār* *yā* *halāk* *kiye* *jāne* *se* *mahfūz* *r.* (*kisī* *ko* *unheñ* *mārne* *yā* *shikār* *karne* *na* d.) [rakkhe *jāeñ*.

Preserve, *n. 1.*—*Phal* *wagaira* *jo* *murabbe* *yā* *ānchār* *wagaira* *banāke*

2.—*Woh* *jagah* *jahān* *shikār* *yā* *ḥhāne* *meñ* *kām* *meñ* *lāye* *jāne* *kī* *garaz* *se* *jānwarōn* (*masālan* *shikārī* *jānwarōn* *yā* *machhliyon* *wagaira*) *kī* *hifāzat* *kī-jāe*.

Preserver, *n. 1.*—*Woh* *shakhs* *yā* *shai* *jiske* *zari'e* *se* *dūsre* *shakhs* *yā* *dūsri* *shai* *kī* *hifāzat* *ho*; *barbādī* *yā* *badi* *se* *bachāne* *yā* *mahfūz* *r. w.*; *muhāfiz*; *hāfiz*; *rakshak*.

2.—*Phalōn* *ke* *murabbe* *yā* *ānchār* *wagaira* *banāne* *w.*

Preside, *v. t. 1.*—*Afsar-i-ālā* *kī* *hāisiyat* *se* *hukm-rān* *rahnā*; *hukūmat* k.; *kār-rawā* h.; *mir-i-majlis* *banū*; *sadr-nishīn* h.; *sardār* h.

2.—*Nigrānī* k.; *karore* *ke* *taur* *par* *nigah-bānī* k.

Presidency, *n. 1.*—*Ihtimām*; *nigrānī* *aur* *ḥhabar-gīrī*.

2.—*Mir-majlisi*; *sadr-nishīnī*; *sardārī*.

3.—*Sadr-nishīnī* *kā* *zamānā* *yā* 'ahd; *woh* *aiyām* *jab* *tak* *koyī* *kahīn* *kā* *mīr-i-majlis* *yā* *sadr-nishīn* *rahe*.

4.—*Sūba*; *ihāta*; *kisī* *sardār* *kā* 'alāqa.

- President, n.** Kisi jamā'at yā kampanī wagaira kā afsar-i-ā'la jo uske umūrāt ke ihtimām-o-insirām ke liye muntakhab yā muqarrar kiya jāe; afsar; mir-i-majlis; sadr-nishīn; sūba; hākim; afsar-i-ā'la.
- Press, v. t. 1.**—Dabānā yā dābnā; chānpnā; ūpar se bojh dāl-kar dabānā.
- 2.—'Araq wagaira nikālne ke liye dabānā; nichornā; gārnā; pernā; dabā nichor yā per ke ras wagaira nikālne.
- 3.—Chiknā yā barābar karne ke liye shikanje wagaira mean dabānā yā kasnā—jaise kaprā yā kāgaz wagaira.
- 4.—Liptānā; gale lagānā; god meñ dabā l.
- 5.—Tangī meñ dālnā; taklīf yā musibat meñ dālnā.
- 6.—Majbūr k.; tang k.; hukumat yā zarūrat se kisi bāt ke karne par majbūr k.; tākid yā taqāze ke sāth kisi amr ke liye majbūr k.
- 7.—Zor se chalānā; tez chalānā; eṛ kasnā.
- 8.—Kisi ke dil par munaqqash karānā (jamānā); tākid ke sāth kisi bāt ko zihni-nishīn k. [ke liye majbūr k.]
- 9.—Naukarī (khusūsān bahri fauj yā jahāz ki naukarī) qabūl karne
- Press, v. i. 1.**—Dabāw dālnā; bhārī parnā; zor se girnā; hujūm k.; bhīṛ k.; kisi par girnā.
- 2.—Dhakke dete aur hujūm karte āge chalnā; zor ke sāth yā ghus-paith ke apni rāh kar-l.; ghuste-paith ke āge chalnā.
- 3.—Kisi bāt kā zor dil par shiddat se parnā; aisā asar paidā k. jo qawī ho yā jisse kisi amr ki nisbat majbūri ho-jāe.
- 4.—Be-maṇqā' yā tang karne ke liye kisi ke nazdik jānā.
- Press, n. 1.**—Āh yā kal jis meñ koyī shai dabāyī kasi yā perī jāe—masalan shikanja kolhū wagaira. Bā'z waqt is līfz se woh jagah yā makān bhī maqsūd hotā hai jabān ek yā zāid kalen chalti hoñ—jaise matba' (chhāpa-khāna yā chhāpa). [jāen.]
- 2.—Chhāpne ki kal; jis kal meñ kitāben yā akhbār wagaira chhāpe
- 3.—Chhāpne aur mushtahar karne (tab' aur shāi' karne) kā fau yā kām; woh kal chhāpi hui chīzen jo matbe' se shāi' hoñ.
- 4.—Sundūq wagaira jis meñ chīzen hifāzat se rakhi jāen.
- Correspondence press**—Khāne-dār alemārī wagaira jis meñ murāsulat qism-wār murattao ho-kar alag alag rakhe jāen.
- 5.—Zarūrat; shiddat; kasrat; kām ki barī pukār yā bhīṛ.
- A press of business**—Kasrat-i-kār; jab bahut se zarūri kām phailē raheñ.—
- Liberty of the press**—Chhāpe ki āzādī; kitābon risālōn yā akhbār wagairā ke bilā-pā-bandi-i-sharāit shāi' karne ki āzādī lekin jab buhtān āmez yā fasād barpā karne wālī fhwāh aisi bāteñ mushtahar ki-jāen jo nasāih ke khilāf hoñ to us hālat meñ un bātoñ ke i'lān karne wāle ki sazā ki jāti hai.
- Pressing, p. a.** Shadīd; jisse tangī ho (jān zagte meñ parē); jisse kisi bāt kā taqāza pāyā jāe; hujūm-āwar; jispar tawajjuh yā jiskī islāh nihāyat zarūri ho; ashadd; zurūrī. [tang-talabī ke sāth; shiddat se; bahut hī.
- Pressingly, ad.** Dabā ke; zor yā taqāze ke sāth; bujid ho-kar; ba-isrār;
- Pressure, n. 1.**—Dabānā yā dabāyā jānā; dabāw; nichornā yā gārnā.
- 2.—Bojh yā zor pahunchāye jāne ki wajh se ek shai par dūsri shai kā dabāw; dabāw; dāb; chānp.
- 3.—Jisse jism ko taklīf pahunche yā tabī'at meñ afsurdagī āye; saḡht ranj taklīf musibat tangī dushwārī pareshānī yā woh taklīf jo in āfaton se paidā ho; su'ubat; saḡhti; shiddat.

The pressure of poverty—Muflisi ki shiddat; jo saḥt taklif iflās ki wajh se ho.

The pressure of taxes—Mahsūlōn ki saḥti ya'ni woh pareshāni yā taklif wāgaira jo kasrat se mahsūlōn ko lagāye jāne ki wajh se ho.—The pressure of sorrow—Ranj ki shiddat; taklif jo qalb ko babut ranj hone ki wajh se pahuñche.

4.—Shiddat; kasrat; ashadd-i-zarūrat; hujūm; bhīr; taqāza.

The pressure of business—Kasrat-i-kār; bahut se zarūri kāmōn kā phailā h.; kāmōn ki bhīr.

[bāzi; chhal-bal.

Prestige, n. 1.—Batte-bāzī; nazar-bandī; dhokhā; afsūn-garī; butte-

2.—Woh waq'at jo agli kām-yābi se paidā ho; jo barī barī bāteñ anjām pā chuki hoñ unki bunyād par aisi bāteñ ke āyinda anjām pāne ki ummed; woh ru'b-dāb jo agle afāl yā rahan se ho; ru'b; dhānk; bāt; dāb.

Presumable, a. Jisko qarīne ke rū se sach mān sakeñ; jisko sahil tasawwur kar sakeñ; jisko bilā tahqīq yā be-gair shahādut-i-sarihī ke bāwar kar-sakeñ; qiyās ke qābil; qarīn-i-qiyās.

Presumably, ad. Kisi bāt ko be-gair subūt-i-badilī ke sach mān kar; qiyāsan; qiyās ke rū se; qiyās se; qiyāsi taur par; qarīne se sahil tasawwur karke.

Presume, v. t. Be dekhe-bhāle yā begair kisi sarīhi subūt ke khwāh qiyās ki bunyād par kisi bāt ko sach samajh yā mān l. khwāh bāwar karne ke qābil tasawwur k.; aise wujūh ko jo subūt-i-qatī ki had tak na pahuñche hoñ qawī khayāl karke kisi bāt ko sach ke taur par mān l.; dalāil-i-'aqlī ke rū se kisi bāt kā qāil ho-jāuñ; mān l.; furz kar l.; qiyās kar l.

Presume, v. i. 1.—Kisi amr ko wujūd yā uski asliyat ko aise wujūh ki bunyād par tasawwur yā furz kar l. jo qawī samjhe jāte hoñ go we subūt ke had ko na pahuñchte hoñ; pahle hi se yaqīn kar l.; sochnā; khayāl k.; tasawwur k.

2.—Jitnā kisi amr kā tayaqqun ho yā jisqadar wajh uske bāwar karne ki ho usse ziyāda use samajhnā; hadd-i-munāsib se tajāwuz kar-jānā; kisi bāt ki nisbat jurat ke sāth 'amal k.; kisi bāt par munāsabat se ziyāda istidlāl k. yā zor d.; āzād-āna bartāw k.; dhithāyī k.; bhūlnā; ghamand k.; apne ūpar barā bharosā k.

Presumption, n. 1.—Subūt-i-qarāin par bāwar k. yā furz kar-l.; nā-mukammal subūt par i'tibār; rāe; zan; gumān.

2.—Wajh-i-qiyās; subūt-i-qarāin jo qatī' na ho; qiyās-i-qawī; zann-i-qawī; gumān-i-qawī; zaun-i-gālib.

The presumption is that an event has taken place, or will take place—Qiyās-i-qawī hai ki koyi sāniha ho-ohukā yā hogā.

3.—Munāsabat se ziyāda jurat; aisi rāe yā aisi tarīq jismeñ nā-jāiz zor diyā jāe yā audāz se zāid apne ūpar takiya (bharosā) rakkhā jāe yā ghamand pāyā jāe; nā-munāsib bharosā; gustākhi; shokhi; mubādirat; dilēri; dhithāyī; dhithāyī ke sāth kisi bāt kā birā aisi hālat meñ uṭhānā jab kām-yābi ki ummed munāsib tarīq par na ho khwāh ma'mulī qarīne is bāt ke na hoñ ki uskī anjām ba-khair hogā.

4.—(Law) Qabl isse ki uskī asliyat sābit yā mutahaqqaq ho-jāe kisi waq'at yā bāt kā sahil tasawwur kar l. (mān l.); kisi gair-mutahaqq-

qaq wāqī'e kā wujūd dūsre ma'rūf yā sābit-shuda wāqī'e se unke ta'alluq-i-bāhamī ke tajriba-i-sābiqa kī bunyād par akhḥz kar l.; kisi shai kī asliyat yā uskā waqī'i h. be-gair uske subūt-i-sarīhī yā yaqīnī ke mahz subūt-i-wāqī'atī yā qarāin kī bunyād par tasawwur kar l.; qiyās-i-qānūnī. [jiskō pahle se khayāl kar'ke mān leñ.]

Presumptive, a. Qiyāsī; khayālī; jiskī bunyād subūt-i-qarāin par ho; *Presumptive evidence*—Subūt-i-qiyāsī yā wāqī'atī; subūt-i-gair-sarīhī; woh subūt jo aise hālāt se hāsīl ho jo bataur-i-lāzīmī yā ma'mūlī kisi wāqī'a se ta'alluq rakkheñ; jo sarīhī (badīlī yā baiyīn) na ho.—*Presumptive heir*—See *Heir presumptive* under *Heir*. [qarīm-i-'aql hoñ.]

Presumptively, ad. Qiyās se yā qiyās ke rū se; aisi bāton ko mān-kar jo **Presumptuous, a. l.**—Andāz se ziyāda diler aur apne ūpar bharosā r. w.; kāmyābī kī wajh-i-ma'qūl na hone kī hālāt meñ bhī kisi kām meñ jurat k. w.; nihāyat hī khafif bunyād par jokhim uṭhāne w.—gustākḥ; shokḥ; nā-munāsib taur par āzādāna bartāw k. w.; be-hayā; be adab; dhīṭh—jaise shakhs. [se paidā ho.]

2.—Khayālī; qiyāsī; jo apne ūpar had se ziyāda bharosā rakhne
3.—Jo 'amdan kiyā jāe; jo be-bākāna kiyā jāe; jiske karne meñ kisi ma'rūf amr-i-lāzīmī kī khilāf-warzī kī-jāe.

Presuppose, v. t. Pahle se mān l.; pahle se ṭhahrā l.; farz kar l.; qiyās kar l.; kisi shai par muqaddam dalālat k.

Pretend, v. t. l.—Jhūṭh-mūṭh dikhlanā; jhūṭh numāish k.; zāhir meñ dikhlanā; dhokḥā dene kī niyat se kisi shai kā izhār k.; bahānā (hīla) k.; iddī'a-i-fāsīd k. [da'wā k.; da'wī-dār h.]

2.—Kisi shai kā da'wā k.; kisi shai kī nisbat apnā haq zāhir k.; **Pretend, v. t. i.** Kisi bāt kā da'wā k. 'ām isse kī da'wā sachchā ho yā jhūṭhā; istihqāq zāhir k.; da'wā pesh k.; kisi bāt kī koshish k.; kisi haisiyat ke rakhne yā kisi bāt ke anjām kar-sakne kā ba-zāhir da'wā k.

Usually with *to*. [kisi bāt kā da'wā yā jhūṭhā da'wā k. w.]

Pretender, n. Kisi gair-asli shai kī numāish k. w.; jhūṭhī numāish k. w.; **Pretendingly, n.** Gustākḥāna; be-adabāna; shokḥī se; dhīṭhāyī se.

Pretense, n. l.—Us bāt kā pesh k. yā karnā jisse dhokḥā ho; jhūṭhī **Pretence, n.** numāish; hīla; bahāna; banāwat; bhagal.

Under pretense of patriotism—Habb-i-watan ke hile se (uskī oṭ meñ); apne mulk kī muhabbat kā zāhir meñ izhār karke.

Sometimes preceded by *on*; as, *on pretense of Cæsar's death*.

2.—Da'wā chāhe sach ho yā jhūṭh.

Pretension, n. l.—Da'wā chāhe sachchā ho yā jhūṭhā; kisi shai kī nisbat istihqāq yā uske rakhne kā da'wā zāhir meñ is garaz se k. kī dūsre log aisi bāt par i'tibār karen jō aslī na ho yā agar aslī ho bhī to uskā hāl kisi ko ma'lūm na ho yā usko logon ne qabūl na kiyā ho; iddī'a; istihqāq jiskā izhār yā da'wā kiyā jāe.

Pretext, n. Hīla; bahāna; 'uzr; banāwat; ūparī dikhāw; zāhirī wajh yā manshā jo aslī wajh yā manshā par khāk ḍālne (uske chhipā rakhne) kī garaz se qāim kiyā yā mān liyā jāe.

Pretty, a. l.—Nazākat yā husn kī wajh se khush-numā; kisīqadar khūbsūrat; sāf-o-suthrā yā nafīs par ā'lā darje kā nahīn; khāsa; pākīza; dekhnawk; achchhā yā 'umda par bahut achchhā yā 'umda nahīn.

2.—Jismeñ banāwat ke sāth safāyī ho; albelā; chhailchikanīyā.

☞ Used in an ill sense.

[jaise shakhs.

3.—Zail; qābil-i-tahqir; makr-āmez—jaise koyī fīl-i-bad; makkār

☞ Used ironically.

Pretty, *ad.* Kisiqadar; kam-o-besh; kuchh kuchh; thorā-bahut; bahut nahīn.

[jānā; kisi par fauqiyat le-jāna.

Prevail, *v. i.* 1.—Gālib ānā; galaba pānā; bartarī hāsil k.; kisi se baḥḥ

☞ Sometimes with *over* or *against*.

2.—Jārī rahnā; nafāz r.; tāsīr r.; gālib rahnā; asar r.; rāj rahnā yā rawāj r.; khūb phailā rahnā.

The fever prevailed in a great part of the city—Bakhr shahr meñ dūr tak khūb phailā thā.—This custom prevails there—Yah dastūr wahān phailā (jārī yā rāj hai).—These arguments ought to prevail with him.—In dālī-lōñ kā asar uspar (uske dīl par) honā chāhiye.

3.—Targīb d.; rāgīb k.; māil k.; rāzī k.; manā l.

☞ With *on*, *upon*, or *with*.

4.—Kāmyāb h.; jīt jānā; chal jānā; kār-gar h. [quwwat ho; bā-tāsīr.

Prevailing, *p. a.* 1.—Gālib; jiskā asar ziyāda-tar ho; jismeñ ziyāda-tar

2.—Bahut phailā huā; jiskā galaba bahut ho; nihāyat 'ām; bahut hī rāj.

[paidā karne meñ nihāyat qawī tāsīr; kām-yābī.

Prevalence, *n.* 1.—Galaba; istilā; barī quwwat yā tāsīr; kisi natīje ke

2.—Barā rawāj; bahut phailnā; galaba; shiddat se jārī rahnā; nihāyat 'ām taur par h. yā phailā rahnā.

[fathmand.

Prevalent, *a.* 1.—Gālib; zabar-dast; bartar; dūsre par fauqiyat r. w.;

2.—Rāj; murawwaj; jo bahut rawāj pāye ho (phailā ho); gālib; jise log bahut mānte hon—jaise rāe.

[tak phailā ho.

3.—Bahut phailā huā; nihāyat 'ām; jo bahut logon ko ho yā dūr

A prevalent disease—Bimārī jo kserat se logon ko ho; maraz jisneñ bahut se log mubtalā hon (jo 'alām-gīr ho).

☞ What customarily prevails is *prevalent*; as, a *prevalent* fashion.

What actually prevails is *prevailing*. *Prevalent* may be used either before or after its noun; as, the *prevalent* winds are west, or the west winds are *prevalent*; while *prevailing* can be used only before its noun; as, the *prevailing* wind is west." Webster.

Prevaricate, *v. i.* 1.—Ulaṭ-pher k.; pahlū badalnā; sīdhī bāt chhor-kar pechida tarīq ikhtiyār k.; rāstī se munharif h.; be imānī kī bātēñ k.; sachchī bāt ke kahne se gurez k.; āre-bale kahnā; jo kuchh pūchhā jāe uskī nisbat gol-gol bātēñ is garaz se kahnā kī bāt ṭal jāe aur kuchh hāl na khule.

Prevarication, *n.* Tāki sachchī bāt na kahī jāe (aṣl-haqīqat kā inkishāf-na ho) pher-phār ke bātōñ kā kahnā; ṭal-maṭol; hāñ-hāñ; āre bale; sachchī aur rāst-mu'āmalagī ke tarīq se bargashtagī; lagzish; khilāf-bayānī.

Prevent, *v. t.* Roknā; kisi shai ke darimyān meñ paṛ ke use rok d.; bāz r.; mānī' h.; mukhīl h.; muzāhimi h.; insidād k.; band k.; man' k.; āpnā; kisi shai kā ānā pahunchnā yā honā rok.d.

Preventer, *n.* Rokne w.; bāz r. w.; mānī'; jisse kisi amr kā insidād ho (woh ruk jāe; usmeñ rukāwat par jāe).

Prevention, *n.* Insidād; mumāna'at; imtinā'; rukāwat; rok; atkāw; muzāhamat; kisi shai ke āne yā pahunchne meñ rokṭok.

[mānī'.

Preventive, *a.* Rokne par māil; jisse kisi shai kā ānā ruk jāe; rokne w.;

A medicine preventive of disease—Dawā jisse bimārī ruk jāe (uskā ānā yā honā band ho-jāe). [hārīj ho; bāz r. w.]

Preventive, n. 1.—Rokne w.; jo kisī shai ke āne yā pahunchne meñ hone pāye) pahle se isti'māl kī jāe. [sābiq kā; peshtar kā; māqabl.]

Previous, a. Muqaddam; jo kisī dūsrī shai ke pahle ho yā wāqī' ho; aglā; A previous intimation—Ittilā'-i-māqabl; kisī bāt kī ittilā' jo uske hone ke pahle

Previously, ad. Pahle se; peshtar se; qabl se; āge se. [di yā kijāe.]

Prey, n. 1.—Māl-o-asbāb jo laṛāyī meñ dushman se chhīn liyā jāe; ganī-mat; lūt kā māl. [jāe.]

2.—Shikār; snid; jo kuchh khā jāne kī garaz se jabrīya pakar liyā

3.—Lūt-pāt; takht-o-tārā; gūrat-garī. [dūsrē jāuwarōn kā gosht khāye.]

Animal or beast of prey—Shikārī jāuwar; gosht-khor jāuwar; woh jāuwar jo

Applied to the larger animals as lions, tigers, hawks, vultures, &c., rather than to insects." Webster.

Prey, v. i. 1.—Lūt kā māl l.; lūt-pāt kā māl ikaṭṭhā k.; lūṭnā; zor-o-zulm se khānā; pakar ke nigal jānā; shikār k. [jātā hai].

The wolf preys on sheep—Bheriyā bherī kā shikār kartā hai (use pakar ke khā

2.—Rafta-rafta (āhista āhista yā dhīre dhīre) khā jānā; ba-tadrīj zūl yā barbad kar d.; galā d.; ghulā d.; ghaṭa d.; tahlil kar d.; laṭā d.

Grief preys on the body and spirits—Ranj jism aur ruh ko tahlil kar detā hai Love preys upon one's life—'Ishq ghulā ke mār daltā hai.

Price, n. 1.—Qimat; mol; dām; saman; jisqadar māliyat bechne wālā apnī chiz kī qarār de; woh ta'dād jispar koyī shai bechī yā kharid

kī-jāe; badal jo naqd yā jins ke zarf'e se diyā jāe; jo bhāw kharid-furokht meñ diyā yā māngā jāe; jo kuchh bāzār kī nirkh ke mutābiq.

2.—Qadr; bahā; 'umdagī; mol. [kisī qism ko jins ke liye diyā jāe.]

3.—Badlā; mu'awāza; samra; ajr; phal.

Price-current or price-list—Nirkh-nāma.

Price, v. t. Qimat lagānā; dām lagānā.

Pride, n. 1.—Gurūr; takabbur; ghamand; bad se ziyāda apnī buzurgī (barāyī) kā khayāl r. aur aksar dūsrōn ko nā-chiz samajhnā; ahankār.

2.—Apnī liyāqat kā khayāl aur un bātoñ se nafrat jo zalil yā nā-sazāwār hon; 'umda qism kī zātī tauqīr; ausāf-i-zātī kī buzurgī kā [khayāl; tafakkhūr.]

3.—Gurūr ke sāth bartāw; shokhī; shekhī; akar; aiūth; ghamand; nakhwat. [kare (nāzān ho); tauqīr-i-zātī kī bunyād.]

4.—Woh shai jispar koyī gurūr kare; woh shai jispar koyī nāz

5.—Ārāish; zebāish; sajawat; ārāstagī. [fur; dhūm-dhām.]

6.—Numāish; namūd; shān-o-shaukat; bharak; ān-bān; karr-o-

7.—Balundī; 'urūj; unchāyī.

Pride, v. t. Gurūr k.; ghamand k.; nāz k.; apnī barāyī par fakhr k.; apne muñh miyān miṭṭhū baunā; taallī kī lenā; dūng mārṇā.

Used reflexively; as, they pride themselves in their wealth, dress, or equipage.

PRIMA-FACIE, (fā'shi-ē) (Lat.) Bādiu n-nazar meñ; dekhne hī meñ; ba-zāhir; badilī; sarīhī; nazar dūlte hī; dekhte hī.

Primarily, ad. Pahle; ibtidāan; awal; awwalan; asl meñ; aslī yā ibtidāyī ma'nī (mafhum yā manshā) ke lihāz se.

Primary, a. 1.—Pahlā; ibtidāyī; asli; jiskā waqū' yā zuhūr waqt ke i'tibār se pahle ho; muqaddam. [haiya (sāz o-sāmān) ho jo usse barh kar ho.

2.—Silsile ke i'tibār se pahlā; ibtidāyī; jisse kisī aisi shai kā ta-

3.—Qadr-o-mauzilāt yā waq'at meñ sab se barhkar; khās; muqaddam; awwal; sab par hālā; sab se barh-kar; sab se barā.

Prime, a. 1.—Asli; pahlā; ibtidāyī; waqt ke lihūz se muqaddam.

☞ "In this sense, the word is nearly superseded by *primitive*, except in the phrase *prime cost*." Webster. [ā'lā; ā'zam; kalān; sab se barā.

2.—Rutbe darje qadr-o-mauzilāt yā waq'at meñ sab par muqaddam;

3.—Ā'lā qism kā; nihāyat hī 'umda; awwal darje kā.

4.—Uḥtā huā; ubhārā huā; āgāz meñ.

Prime, n. 1.—Pahlā hissa; shurū' kā hissa; shurū' āgāz ibtidā yā awāl jaise dīn sāl wagaira kā; tarkā; bhor; subh; bahār.

2.—Zindagi hī bahār; shabāb; 'unfuwān-i-shabāb; uḥtī yā charḥtī jawānī; joban; pūrī tan-durustī quwwat yā khūb sūrtī. [barh-kar ho.

3.—Jo sīfat meñ sab se 'umda ho; 'umda-tarīn hissa; jo hissa sab se

Primeval, a. Zamāna-i-salaf kā; aḡle dīnoñ kā; asli; ibtidāyī; pahlā.

Primitive, a. 1.—Ibtidāyī; asli; shurū' kā; aḡle zamāne kā; pahlā; aḡlā.

2.—Asli; ibtidāyī; gair-mushtaq; jo dūse se niklā na ho.

Primogeniture, n. 1.—Wālidāin-i-wāhid se pahle-pahal paidā h.; larḡoñ meñ silsila-i-paidāish ke rū se buzurgī; khālaf-i-akbar h.; jethā h. (jethāyī). [se barī beṭī ko hāsīl ho.

2.—(Law) Wāris hone kā woh khās haq jo sab se bare beṭe yā sab By, or by right of, *primogeniture*—Us istihqāq ke rū se jo bare beṭe yā barī beṭī hone kī wajh se hāsīl ho. [i-mushtawāt rakhte hoñ unmeñ afsar.

PRIMUS INTER PARES [Lat.] Barābaroñ meñ barā; jo log darja-

Prince, n. 1.—Woh shaḡhs jiskā rutba sab se balañd ho; woh shaḡhs jo mansab aur iqtidār meñ sab se barh-kar ho; bādshāh; shāh; sultān;

☞ Sometimes, but rarely, applied to a female sovereign. [malik; rājā.

2.—Bādshāh kā larḡā; shāh-zāda; malik-zāda; kuñwar; rāja-kumār; khāndān-i-shāhī se (usse paidā). [Wales." Webster.

☞ "In England, the eldest son of the king is created *Prince of*

3.—Kisī khās riyāsat yā mulk kā rayīs wālī yā sardār jo bādshāh i-waqt kā mā-taht ho. [zī-iqtidār.

Princely, a. 1.—Shāhī; bādshāhī; nihāyat hī bare rutbe kā; barā hī

2.—Jo bādshāh sā ho yā uske liye muzaiyib ho; shāhāna; 'azīmu-sh-shān; 'ālī-shān; bahut barā; kasīr; jismeñ kisī shai kī qillat (kamī yā kotāhī) na ho.

Principal, a. Khās; rutbe zāti sīfat yā 'izzat meñ sab se barā; waq'at meñ sab se barh-kar; sadr; nihāyat aham; sab se barā; ā'lā; asl; muqaddam; mūl. [dhan; mudḡh.

Principal, n. 1.—Sardār; afsar; sar-guroh; sarḡhail; mukhiyā; pra-

2.—Madrāsē kā afsar-i-ā'lā

3.—(Law) Asl mujrim; shaḡhs jisse koyī jurm khās-kar sādīr ho; woh mu'īn jo jurm ke irtikāb ke waqt maujūd ho.

☞ Distinguished from an *accessory*.

4.—Asl mudyūn; woh shaḡhs-i-khās jiske zimme koyī dāin ho.

☞ Distinguished from a *surety*.

5.—Asl mālīk; jo shaḡhs apnī jānīb se mukhtār wagaira muqarrar

☞ Distinguished from an *agent*. [kare.

6.—Zar-i-asl; rupaye jo bataur dain ke wājibu-l-adā hoñ yā sar-māye ke taur par kisī kām meñ lagāye jāēñ; jam'; asl; mūl (corruptly *mūr*).

☞ So called in distinction from *interest* or *profit*.

Principality, n. 1.—Farmān-rawāyī; hukm-rānī; bādshāhat.

2.—Qalam-rau; woh mulk jispar bādshāh hukm-rāñ ho; riyāsat; saltanat; sūba; rāj; mulk; woh mulk jiske nām se uskā bādshāh (rājā yā rayis) mausūm ho. [sāk se barh-kar; sab se ziyāda.

Principally, ad. Khās-kar; khusūsan; sab ke ūpar; sab par muqaddam;

Principle, n. 1.—Kisī shai kā sabab mabdā yā uskī bunyād; jis shai se koyī chiz nikle; asl; jar; binā; mādā; 'unsar; juzw-i-tarkībī; jis shai se dūsri shai tarkīb pāye (bane).

2.—Bunyād; binā; woh shai jisse kisī qawl fi'l khwāh silsila-i-af'āl yā bahs kī tāyīd ho; madār; asl (*pl.* usūl).

On what *principle* can this be affirmed or denied? Kis bunyād par yah bāt kahī jā-saktī yā usse inkār ho-saktā hai? He reasons on sound *principles*—

Uskī bahs kā madār sahīh usūl par hai.

3.—Qā'ida-i-kullīyā; masala; usūl; gur; aisā masala yā qā'ida jisse dūsre masāil yā qawā'id mustakhraj huye hoñ yā jupar we mubnī hoñ; tattwa.

4.—Woh bāt jispar i'tiqād lāyā jūe 'ām isse ki woh nafs-u-l-amr ho yā na ho par uske mutābiq kār-rawāyī kī-jāe yā uspar koyī silsila qāim kiyā jāe; zābita; qā'ida; rīti; mat; dharm.

Principle, v. t. 1.—Koyī rāe masala yā 'aqīda kisī ke dil par mazbūtī se qāim karānā; kisī qism kā 'aqīda (achchhā ho yā burā) zihn-nashīñ

☞ Used chiefly in the participle. [karānā.

2.—Dil par naqsh k.; dil par jamā d.; khātir yā zihn-nashīñ k.

Print, v. t. 1.—Chhāpnā; tab' k.; chhāpe kī kal se chhāp-kar barhānā.

2.—Dabā-kar nishān k.; chhāpnā; chhāpā lagānā; kisī shai par nishān yā naqsh kar d. [wagaira chhāpnā.

Print, v. i. 1.—Chhāpe kā kām k.; chhāpnā; chhāpī kā peshā k.; kapre

2.—Kitāb shāi' k. (chhāp-kar use phailānā).

Print, n. 1.—Naqsh; nishān; chhāpā.

2.—Har qism ke chhāpe ke hurūf kī chhāpī huyī chiz; chhāpā.

3.—(a) Kisī shai kī chhāpī huyī shabih; taswīr; naqsha. (b) Kha-baron kā parcha; akhbār. (c) Chhāpā huā kaprā; chhāpī; dares.

4.—Thappā; muhr; chhāpā; naqsh karne kā āla; woh shai jiskī sūrat kisī dūsri shai par ban jāe.

In print—Chhāpā huā; chhāp-kar matbe' se niklā huā; jiskā i'lān chhāpne ke ba'd huā ho; jo tab' pūkar shāi' huā ho.—*Out of print*—Koyī chhāpī kitāb

wagaira jo farokht ke liye bāqī na ho ya'nī us shakhs ke pūs uskī jildēñ bikri ke liye maujūd na hoñ jo unko 'umūman shāi' kartā ho.

Printer, n. Chhāpne w.; tab' k. w.

Printless, a. Jiskā nishān na par jāe; jisse naqsh na ban jāe.

Prior, a. Pahlā; aglā; sābiq kā; muqaddam; dūsre ke i'tibār se (uske muqābale meñ) pahle kā. [qāim huā ho.

A prior debt—Dain-i-muqaddam ya'nī woh qarz jo kisī dūsre qarz ke pahle

Priority, n. Kisī ke pahle kā h.; taqaddum.

Priority of debts—Dūsron ke muqābale meñ apno dain ke pāne kā haqq-i-muraj-jah; wusūl-i-dain meñ taqaddum kā haq.

Prison, n. Mahbas; zindān; qaid-khāna; jel-khāna (jail). [asir; baṇdhua.
Prisoner, n. 1.—Qaidī; jo shakhs mahbas meṇ rakkhā jāe; mahbūs;

2.—Jo shakhs giriftār yā zer-i-hirāsāt ho 'ām isse ki mahbas meṇ rakkhā jāe yā nahīn; mudda'ā'alaih-i-zer-i-hirāsāt.

Privacy, n. 1.—Aisi jagah rahnā jahān kisi se mulāqāt yā did-shanid na ho; khalwat-guzīnī; gosha-nashīnī; tanhāyī meṇ rahnā.

2.—Woh jagah jahān kisi se mulāqāt yā dekhā-dekhi na ho; khalwat; gosha; tanhāyī; parda.

3.—Jo kuchh kiyā yā kahā jāe uskā ikhfā; poshidagī; parda.

Private, a. 1.—Kisi kā khās; kisi kī zāt -i- khās kā yā usse muta'alliq; kisi kī zāt se makhsūs; nij kā; zāti; khānagī; 'ām nahīn; a'wām se muta'alliq nahīn; jisko dūsroṇ se ta'alliq na ho; 'alāhida; judāgāna.

A man's *private* opinion, business, or concerns—Kisi kī nij kī rūe uskā kār-o-bār yā uske ta'alluqāt.—A man's *private* expenses—Kisi kī zāt-i-khās ke (uske nij ke yā zāti) masārif.—*Private* property—Nij kā māl; māl jismeṇ dūsra sharik na ho.—*Private* interests—Zāti naf'; naf' jismeṇ dūsra sharik na ho.—

Private affairs—Umūrāt-i-khānagī; nij kā kār-o-bār.

2.—Logoṇ se alag-thalag; jahān kisi se mulāqāt yā did-shanid na ho; goshe kā; tanhāyī kā; khalwat kā.

A *private* room—Taḥhliye kā kamra; kamra jahān kisi se mulāqāt yā did-shanid na ho.—*Private* prayer—Du'ā yā namāz jo tanhāyī meṇ parhī jāe.

3.—Jise koyī sarkārī 'uhda yā mansab na ho; jo koyī sarkārī kām pāye na ho. [lāzim-i-sarkār.

A *private* person—Woh shakhs jo koyī sarkārī 'uhda na rakhtā ho; gair-mu-

4.—Jisse 'awām wāqif na hoṇ; jo poshida yā makhfī ho; jo dar-parda ho.

A *private* negotiation—Mu'amala jo dar-parda ho (jisse log 'umūman wāqif na hoṇ).—*In private*—(Law) Khufyan yā khufyatan; chhipā ke; dar-parda;

khulā-khulī nahīn; bār-i-'ām nahīn; bar-malā nahīn.—*Private* act or statute—Woh qānūn jo khās khās ashkhās yā khās qism ke logoṇ yā khās shai se ta'alluq rakkhe. “Opposed to a *general law*, which operates on the whole community” Webster. *Privatenuisance* or *wrong*—Woh taklif yā nuqsān ki bāt jo khās-kar ashkhās-i-wāhid se ta'alluq rakkhe.—*Private* way—Dūsre

ki zamīn par ba-taur nij ke āne jāne kā haq.

Privately, ad. 1.—Poshida taur par; khul-ke yā bār-i-'ām nahīn; ba-tarz-i-fāsh nahīn; chupke-se; chhipā ke yā chhip ke.

2.—Aise taur se ki jis shai kā mazkūr ho uskā asar kisi shakhs yā ashkhās par pahūnche. [rūm rahnā yā uskā na h.; 'usrat; tangī; taklif.

Privation, n. 1.—Mahrūmī; āram ke liye jo shai zarūrī ho usse mah-

2.—Jo shai kisi ke pās ho uskā uske qabze se nikāl l.; kisi shai kā

3.—Na hoṇā; 'adam-maujudagī. [haṭā d. yā uskā talaf kar-dālnā.

Privilege, n. Woh qism-i-khās kā haq jo qānūn yā rawāj ke rū se kisi shakhs yā jamā'at wagaira ko hāsil ho; us bār se barāat jo dūsroṇ par partā ho; kisi qism-i-khās kā faida yā naf'; woh haq yā zimmadārī wagaira se barāat jo dūsroṇ ko yā sab ko hāsil na ho; kisi nafe' kā tasarruf-i-khās yā kisi burāyī yā bār se barāat; naf'; faida.

Privilege, v. t. 1.—Kisi ko koyī istihqāq-i-khās 'atā k. (denā) yā kisi shai se barī k.; bari k.; koyī khās qism kā haq d.

2.—Barī k.; najāt d.; chhorānā.

Privileged, p. a. Kisi qism-i-khās kā haq r. w.; kisi mu'akhaze farz khid-māt yā mahsūl wagaira se barī; mustahaq; munjāz.

Privileged communication (Law)—Woh bāt-chit yā khat ki'ābat jo kisi ahl-i-mu'āmalā aur uske mushir-i-qānūnī ke darmiyān ho aur jiskā if-hā be-gair razā-mandī ahl-i-mu'āmalā ke na ho-sake; woh guft-gu yā nāma-payūn jo wakīl aur muwakkil ke inā-bāin ho aur bataur rāz ke mutasawwar ho
Privileged debts—Woh duyūn jo tarka-i-mutawaffa yā jūdād-i-madyūn-i-muflis se qarz ke adā karne kī hālat meñ aur duyūn se muqaddam adā kiye jāen; duyūn-i-muqaddam.

Privy, n. 1.—Kisi bāt kā 'ilm jo poshida taur par ho; woh wāqifiyat jo kisi ko dūsre kī nij kī bāt kī ho; wāqifiyat jisse razā-mandī yā 2.—Bhed kī bāt; rāz; bhed. [ittifāq zāhir ho; rāz-dārī.

3.—(Law) Kisi mu'āmalā-i-khās kī nisbat logoñ meñ ittifāq; haq-qiyat ke huqūq-i-wāhid kī nisbat āpas meñ nisbat.

4.—Badan ke woh hisso jinkā chhipā rahuā muqtazā-i-hijāb ho; andām-i-nihānī; jism ke woh maqāmat jinkī be-satrī munāsib na ho.

Privy, a. 1.—Khās; nij kā; apnā; kisi kā khās; jo nij ke kāmōñ ke liye The privy purse—Jeb-i-khās. [makhsūs ho; 'ām nahīn.

2.—Makhfi; poshida; chorī kā; fāsh yā 'ām nahīn; chhipā.

A privy attempt to kill—Kisi kī halākat kī dar-parda koshish.

3.—Fakhliye kā; tanhāyī kā; nij kā; jahāñ 'ām taur par logoñ kā guzar na ho. [dūsre kā sharik; mahram; dar-parda wāqif.

4.—Poshida taur par jāune w.; kisi parde kī bāt ke jāune meñ

Privy chamber—Mahal-i-shāhi meñ fakhliye kā kamra; diwān-i-khās.—Privy council—Woh mu'azzas wa mumtāz log jo umūrāt-i-saltanat meñ shūra dene ke liye bādshāh kī jānib se muntakhab kiye jāen; mushirān-i-saltanat.

Privy, n. 1.—(Law) Sharik; jo shakhs kisi chiz se ta'alluq rakkhe; jo dūsre kī qaim kī huyī haqqiyat meñ haq rakkhe; woh shakhs jo aise mu'āhade yā intiqāl meñ haq rakkhe jismeñ woh khud sharik na ho.

2.—Pāc-khāna; jāe-zarūr; baitu-l-khalā.

Prize, n. 1.—Jo kuchh larāyī meñ dushman se chhīn liyā jāe; kisi qism kā māl yā asbāb jo lūṭ-pāt se mile; lūṭ; ganīmat; yagmā; jahāz jo larāyī meñ dushman se chhīn liyā jāe.

2.—Jo dūsre se mile; jo chiz mile aur 'umda samjhaī jāe; ni'mat.

3.—Kisi bāt ke muqābale meñ jo kuchh hāsil ho yā diyā jāe; in'ām jo kisi qism ke kām meñ mile; koyī 'umda chiz jo mil jāe.

4.—Chitthī parue (qur'a-andāzī) kī hālat meñ jo kuchh kisi ko hāth lag jāe. [qimat kī sharh (mol kī bhīw) thahrānā.

Prize, v. t. 1.—Qimat lagānā; dām lagānā; qimat-i-takhlīmīnī qaim k.;

2.—Barī qadr k.; girāñ-bahā samajhnā; 'aziz jānā; ganīmat

PRO, [Lat].—

[samajhnā; bī-waq'at tasawwur k.

Pro et con, or pro and con—Kisi ke haq meñ aur uske khilāf; kisi amr ke subūt aur uskī tardid ke liye.—Pros and cons—Woh bāteñ jo kisi amr ke

haq meñ yā usko khilāf kabī yā pesh kī jāen; naf-o-muqstū; fawāid-o-gair-fawāid; subūt-o-tardid; bhalāyī-burāyī.

Probability, n. 1.—Qarīna; ihtimāl; qiyās; sachāyī kī sūrat.

2.—Jo bāt zāhir meñ sach yā aslī ma'lūm de; qarīn-i-qiyās.

In this sense, the word admits of the plural number; as,

The probabilities of the case are in favour of the defendant—Is muqaddame ke qarāin mudda'ā'alaih ke haq meñ mufid hain.

Probable, a. 1.—Aglab; gālib; qarīn-i-qiyaṣ; jiske haq meṁ subūt ziyāda ho aur uski tardīd kam ho; jiski tāyīd meṁ aisā subūt ho jo dīl ko yaqīn karāne par māl ho par jisse kisiqadar shubha baqī rah jāe; qarīn-i-ibtimāl; muhtamal.

2.—(Law) Jisse kisi bāt kā qarīna paidā ho; jisse kisi amr ki tāyīd yā uske bāwar karne ki wajh paidā ho par uskā subūt na ho.

Probably, ad. Gāliban; qarīn-i-qiyaṣ hai; yahān tak ki bāwar karne ki gunjaish ho; zāhir meṁ sach yā aslī; ho; chāhiye-to.

Probate, n. (Law) (a) Hākim yā 'adālat-i-mujāz ke rū-ba-rū kisi shakhs -i-mutawaffā ke wasiyat-nāma-i-ākhir ke jawāz kā subūt; wasiyat-nāma-i-sābit-shuda ki naql jo 'adālat ki muhr se musaddaq ho-kar wasī logon (ausiyā) ko ma' sanad-i-tasdiqī subūt-i-wasiyat-nāma ke dī-jāwe.

(b) Wasiyat-nāma ke subūt ke lene kā istihqāq yā ikhtiyār.

Probate Court, or Court of Probate—'Adālat jo wasiyat-nāmon ke subūt ke lene aur unki tasdiq karne ki mujāz ho.—*Probate duty*—Woh rusūm-i-sarkari jo wasiyat-nāma ke zari'e se jāedād ke muntaqil hone par adā ho.

Probation, n. 1.—Imtihān; āzmāish; jānch; parakh; koyī kārrawāyī jo asl-i-haqīqat ke daryāft ke liye ki-jāe.

2.—'Iddat.

The term, or period, of probation—Zamāna-i-'iddat. *Vide G. L. T.*

Probationary, a. Jisse kisi shai yā shakhs kā imtihān ho; jo imtihānan wuqū' meṁ āye.

A probationary appointment—Taḡarrur jo imtihānan wuqū' meṁ āye.

Probationer, n. Jo zer-i-imtihān ho; jiski kārrawāyī imtihānan dekhī jāti ho; nau-āmoz.

Probe, v. t. 1.—Zakhm wagaira meṁ salāyī dāl-kar usko dekhna-bhālna.

2.—Khūb taṭalnā; taftish k.; barī jānch k.; wujūh aur hālāt ki taftish wāqī'i taur par k. [wājib ho thīk waisāhi k.]

Probity, n. Barī diyānat; sachāyī; rāst-guftārī; rāst-bāzī; jo kuchh

Problem, n. Masala jo hal karne ke liye pesh kiya jāe; suwāl; bāt jo jānch-partāl yā sābit karne ke liye qāim ki-jāe; 'uqda jiskā hal karnā mushkil ho; bāt jiskā wārā-nyārā k. sahl na ho; bahs-i-mashkūk.

Procedure, n. 1.—Kārrawāyī kā tariq; 'amal-darāmad; bartāw; kārrawāyī; tadbīr jo ki-jāe ('amal meṁ lāyī jāe); kāmon kā silsila; kārrawāyī (kāim chalāne) kā zābita yā tarz. [barhnā.]

Proceed, v. i. 1.—Ek jagah se dūsri jagah ko āge jānā; āge chalnā; āge
“Applied to persons or things. This word, thus used, implies that the motion, journey, or voyage, had been previously commenced, and to proceed is then to renew or continue the motion or progress.” *Webster.*

2.—Kalām (bāt) kā ek silsila khatm karke dūsra silsila shurū' k.

3.—Nikalnā; paidā h. jaise kisi masdar yā sar-chashme se; nāfiz

4.—Kisi bāt ki pairawī k. [h.; sādīr h.]

5.—Taraqqī k.; āge barhnā.

6.—(Law) Nālīsh k. aur uski pairawī k. (use chalānā); koyī kārrawāyī qānūnī tariq par shurū' karke chalā le-chalānā.

In this sense, often followed by *against*.

7.—Tāsīr paidā k.; muassir h.; muta'alliq h.; lagnā; itlāq r.

Proceeding, n. 1.—Woh fi'l jo kisi manshā yā kāim ke anjām ke muta'alliq kiya jāe; kārrawāyī; tadbīr; mu'āmala; kāim; harakat; 'amal; dūsron ke sāth bartāw yā 'amal-dar-āmad kā silsila.

A legal, or an illegal, *proceeding*—Jūiz yā nā-jāiz kār-rawāyī; kām jo qānūn ko mutābiq yā uske khilāf ho.—A cautious *proceeding*—Kār-rawāyī jo ihtiyāt ke sath ki-jāe. The *proceedings* of the legislature—Majma'-i-wāzi'ān-i-qawānin ki kār-rawāyīkū—To adopt *proceedings*—Kār-rawāyī k.; tadbīr 'amal meñ lānā.

2.—(*Law, pl.*) (a) Woh kul kār-rawāyī jo kisi muqaddame ke muta'alliq ki-jāe; rūdād-i-muqaddama; jo kuchh tadbīr kisi mu'āmale meñ ki-jāe. (b) Kisi muqaddame ko kāgazāt (uski misl). (c) Rūbakār. To institute *proceedings*—Nālīsh k.; da'wā k.; istigāsa pesh k.

Proceeds, n. Āmadanī; nikāsi; paidā-wār; mahāsīl; saman; māl-o-as-bāh wagaira bik-kar jo kuchh uski qīmat naqd ho.

Gross *proceeds*—Kachchī nikāsi; paidāwār-i-khām; āmadanī jismēn se kharch minhā na huā ho.—Net *proceeds*—Pakki nikāsi; paidā-wār-i-pukhta; kharch wagairā minhā dekar jo kuchh kisi āmadanī meñ bach jāe.—Sale-*proceeds*—Bai' yā nilām kā zar-i-saman.—*Proceeds* of land—Arāzi ki āmadanī yā paidāwār; mahāsīl; zar-i-bā'il.

Process, n. 1.—Taraqqī; ba-tadrij āge ko barhnā; mailān.

2.—Silsila-wār kār-rawāyī; kisi bāt kā barābar hotā jānā; daurān; silsila. [afāl yā 'amal-i-musalsal.

3.—'Amal; āzmāish; woh bātēn jo silsila-wār imtihānan ki-jāe;

4.—Harakat khwāh barhne yā ghatne wagaira kā silsila.

5.—Daurān; barābar guzrā yā niklā-jānā; murūr—jaise aiyām (waqt yā zamāne) kā.

6.—(*Law*) Kisi muqaddame ki kul kār-rawāyī jo shurū' se ākhīr tak ho. Woh kār-rawāyī jo jawāb-dihī karāne ki garaz se mudda'ā-'alaih ko 'adālat meñ hāzīr karāne ki nisbat ki-jāe. Is lafz kā itlāq 'umūnan 'adālat ke kul hukm-nāmon par hotā hai.

Original process—Woh tadbīrēn jo mudda'ā 'alaih ko 'adālat meñ hāzīr hone par majbūr karne ke liye ki-jāe.—*Mesne process*—Woh ahkām jo muqaddame ke faisal hono ke qabl kisi amr-i-darimiyanī ki nisbat jāri kiye jāe; ahkām-i-darimiyanī.—*Final process*—Hukm-nāma-i-ijrā-i-digri.—*In process*—Jāri; hotā huā; daurān-i-kār meñ; shurū' ho-kar khātīmē ko na pahunchī huā. Is muhāware kā itlāq kisi aisi bāt ki nisbat hotā hai jo shurū' ho-chuki ho par khātīmē ko na pahunchī ho (jo ho-rahi ho).

Procession, n. Log jo qatār bāndh-kar pā-piyāda yā sawāriyon par bā-qā'ida yā kisi rasm-i-khās ke mutābiq chalen; julūs; sawāri.

A marriage *procession*—Bārāt; julūs jo shādī meñ nikle.—A funeral *procession*—Log jo kisi ki la'ah yā usko janāze ke sath jāe.

Proclaim, v. t. 1.—Mushtahar k.; ittilā'-i-'ām ke zarī'e se kisi shai kā khūb i'lān k.; kisi bāt ko logon ko khūb jānānā; manādi k.; dhīn-dhorā pītnā; mashhūr k.; tasht-az-bām k.; kisi bāt ko chāron taraf phailānā; ishtihār d.; bār-i-'ām kahnā; 'awām par zāhir kar-d.

Proclaimed, pp. Jiskā i'lān hākim ki taraf se huā ho; jiski ittilā' 'awām ko di-gayī ho; mushtahar-shuda; ishtihārī.

A *proclaimed offender*—Mujrim-i-ishtihārī; aisā mujrim jiskī giriftārī wagaira ki nisbat sarkār se ishtihār huā ho.

Proclaimer, n. Mushtahar k. w.; ishtihār d. yā k. w.; i'lān k. w.; dhīn-dhorā pītnē w.; manādi k. w.; jo kisi bāt ki ittilā' 'awām ko de (use sab logon ko jānā de).

Proclamation, *n.* 1.—Mushtabar k.; khūb mashhūr k.; zābite ki ittilā; 'ām qism ki ittilā; i'lām yā i'lān; dhindhōrā; ishtihār; dugdugi yā duggi. [di-jāe; ishtihār-nāma yā ishtihār; i'lān.]

2.—Woh kāgaz jiske zarī'e se kisi bāt ki zābite ki ittilā logon ko.

Proclivity, *n.* Ragbat; mailān; khwāhish; shauq; rujahān.

Procrastinate, *v. t.* Kal par yā ek din se dūstre din par tāl d.; kisi zamāna-i-āyuda par muhawwal k.; multawī k.; āge par tāl yā hatā d.

Procrastinate, *v. t.* Sustī k.; der k.; tāl-mātōl k.; dirang k.; tawaq-quf k. [i-āyinda par muhawwal k.]

Procrastination, *n.* Tāl-mātōl; tāl-tūl; dirang; āj-kal k.; kisi zamāna.

Procreate, *v. t.* Paidā k.; bachehā d.; janmānā; taulid k.

Procreation, *n.* Taulid; tanāsul; paidāish.

Procreator, *n.* Paidā k. w.; janāne w.; wālid; bāp.

Procreative, *a.* Quwwat-i-aulid r. w.; jismen paidā karne ki tāqat ho.

Procure, *v. t.* 1.—Pānā; hāsīl k.; baham-pahuñchānā jaise māng-kar qarz le-kar koshish mīhnat yā kharīd kar-ke. [acquire." Webster.]

2.—Karānā; tadbīr karke anjām ko pahuñchānā; kisi shai ke wuqū' (uske hone) kā bā'is h.; zuhūr men lānā.

Prodigal, *a.* 1.—Fuzūl-kharch; andāz se ziyāda kharch k. w.; rupaye-paise yā dūsi chizen bilā zarūrat kharch k. w.; masārīf men gair-muhtāt; urāū; lufāū; kharrāch; musrif; juz-ras yā kifāit-shī'ār nahīn; barbād k. w.

2.—"A man may be *prodigal* of his strength, of his health, of his life or blood, as well as of his money." Webster. [wāfir; fuzul.]

2.—Jo andāz se ziyāda yā bilā-zarūrat kharch kiya jāe; kasir; *Prodigal* expenses—Masārīf-i-fuzūl; jo kuchh bilā-zarūrat kharch kiya jāe.

Prodigal, *n.* Woh shakhs jo fuzūl yā bilā-zarūrat rupaye-paise kharch kare; musrif; kharrāch; urāū; fuzūl-kharch shakhs.

Prodigality, *n.* Fuzūl-kharchī; isrāf; rupaye-paise kā behūda kharch k. (uskā urānā yā barbād k.); be-andāz faiyāzi.

3.—Opposed to *frugality*, *economy*, and *parsimony*.

Prodigious, *a.* 1.—Bahut barā; 'azīmu-sh-shān; qad-o-qāmat miqdār yā 'arz-o-tūl wagaira men bahut hī barā. [ma'lūm ho.]

2.—'Ajīb; jisse hairat ho; 'ajūbā; anokhā; jo ma'mūl ke khilāf

Prodigiously, *ad.* 1.—Nihāyat hī barā; bahut hī barā; itnā barā ki

2.—Nihāyat hī; bahut hī; ba-hadde (*Colloquial*). [usse hairat ho.]

Prodigy, *n.* 1.—Koyī shai jo ma'mūlī qudratī silsile ke isqadar khilāf ho ki usse hairat paidā ho. [barā 'ilm-o-fazl r. w.]

A *prodigy* of learning—Ma'mūlī 'ālimon se barh-kar 'ālim-o-fazl; bahut hī

2.—Koyī gair-ma'mūlī bāt jisse nek yā bad fāl nikālā-jāe; nuhū-sat; utpāt.

3.—'Ajībū-l-khilqit; jānwar wagaira jo ma'mūl ke khilāf ho.

Produce, *v. t.* 1.—Pesh k.; hāzir lānā; āge lānā; dikhilānā; rū-ba-rū k. To *produce* a witness or evidence in court—Gawāh yā subūt 'adālat men pesh

2.—Paidā k.; upjānā; denā; janmā. [k. (hāzir lānā).]

Trees *produce* fruit—Darakhṭon se phal paidā hote haiū.—The earth *produces* grass—Zamīn men ghās upajti hai.—The seas *produce* fish—Samundaron men machhliyan paidā hoti haiū.

3.—Paidā k.; kisī shai ke hone yā wāqī' hone kā bā'is h.; kisī shai kī binā h.; barpā k.; uṭhānā

Small causes produce great effects—Chhote chhote sababon se bade bare natije paidā hote haiñ.—Vice produces misery—Badī se musibat paidā hotī hai (uske bā'is se musibat kā zubūr hotā hai). [gari k.]

4.—Bauānā; khās khās kāmōñ ke liye taiyār k.; sākht k.; sūrat—A manufacturer produces excellent wares—Dast-kār 'umda 'umda chizeñ banā.

5.—Denā; paidā k.; kisī shai ke hāsil hone kā bā'is h. [tā hai.]

Money produces interest—Rupaye se sūd hotā hai (miltā hai). [qāim r.]

6.—Barhānā; darāz k. yā darāzī d.; tūl k.; ziyāda dinon tak Produce, n. Jo kuchh paidā ho upje yā nikle; paidāwār; mahāsil; nikā-sī; khetī-bārī (zirā'at) kī paidāwār; jo kuchh zirā'at se hāsil ho.

Produce of tanks, lakes, &c.—Jalkar.—Forest produce—Bankar.—Product of trees—Phalkar. [qābil.]

Producible, a. Paidā hone pesh kiye jāne upjāye yā barhāye jāne ke Product, n. Paidāwār; mahāsil; natija; phal; samra.

Production, n. 1.—Paidā k. upjānā yā pesh k.; taulid; paidāish; peshī.

2.—Jo kuchh paidā kiya yā banāya jāe; mahāsil; mihnāt kā natija yā phal.

The productions of the earth—Zamin kī paidāwār ya'nī kul nabātāt aur phal wagaira.—The productions of art—San'at ke natije masalan har qism kī dast-kāriyāñ taswirañ khod kar banāye huye kām wagaira.—The productions of intellect or genius—Natija-i-fahm yā jaudat-i-tab' masalan nazm-o-nasr kī tasnifāt. [tije paidā hoñ.]

Productive, a. 1.—Jismēñ paidā karne kī quwwat yā sifat ho; jisse na-Productive labour—Woh ri'yāz (mihnāt) jisse paidāwār kā shumār yā uski miqdār barh jāe; woh mihnāt jisse kisī qism kā naf' ho. [bā'is h. w.]

2.—Paidā k. w.; wujūd meñ lāne w.; kisī shai ke paidā hone kā

3.—Upjāū; zar-khez; jismēñ fasl khūb paidā ho. [pesh k.]

Profert, n. (Law) Kisī nawishte yā kāgaz kā bār-i-'ām 'adālat meñ Profess, v. t. 1.—Kisī bāt kā iqrār barmalā k.; iqrār k.; qabūl k.; sab ke rū-ba-rū muqir ho.; bilā-taammul kisī bāt kā iqbāl yā iqrār k. [k.]

2.—Da'wā k.; iddi'ā k.; sūrat pakarṇā yā ikhtiyār k.; dikhānā; zāhir

3.—Kisī shai ke jāanne kā da'wā k.; kisī shai meñ apnī qābiliyat zāhir k.; apnī nisbat yah kahṇā ki main aīsā yā waisā hūñ; kisī fan yā 'ilm meñ apnī mahārat zāhir k.

Professed, p. a. Jo bar-malā zāhir qabūl yā taslīm kiya gayā ho.

A professed foe—Aīsā shakhs jisse khulā-khulī 'adāwat ho.—A professed Christian—Aīsā shakhs jiskā 'Isāyī honā musallam ho.

Professedly, ad. Apne muṭh se; apne iqrār se; bar-malā kah-ke; sāf-sāf; fāsh-taur par; khulā-khulā.

Profession, n. 1.—Kisī bāt kā izhār jo bar-malā kiya jāe; kisī bāt kā iqrār yā iqbāl jo 'awām ke rū-ba-rū kiya jāe; apne khayālāt yā i'tiqād kā 'ām logon ke rū-ba-rū qabūl k.

Professions of friendship—Dostī kā izhār jo kisī se bar-malā kiya jāe.—A profession of faith or religion—Apne 'aqide yā dīn kā izhār yā iqbāl 'awām ke

2.—Da'wā; iddi'ā. [rū-ba-rū k.]

3.—Woh kām jo koyī samajhtā aur husūl-i-ma'āsh ke liye kartā ho; kām; peshā; rozgār; uddim (uddyam ya uddam); byohār (vyavahār); beopār (vyāpār).

The three professions, or learned professions—Is 'ibārat kā itlāq 'ilm-i-Ilāhī (theology) qānūn (law) aur tib (medicine) par hotā hai.

☞ "The word is not applied to an occupation merely mechanical, agricultural, or the like." *Webster*.

4.—Woh sab ashkhās jo kisi peshe meñ masrūf hoñ.

This practice is disgraceful to the medical profession—Is bāt kā karnā tabibon ya daktaron ke liye ma'yūb ya bā'is-i-hak hai.

Professional, a. Kisi peshe se muta'alliq; peshe kā.

Professional duties—Woh bāteñ jinkā karnā kisi par uske peshe ke i'tibār se farz ho.—*Professional character*—Tarz-o-tarīq jo kisi peshe ke liye maḥsūs ho.

Professionally, ad. Peshe ke rū se; peshe ke zarī'e ya uske i'tibār se.

Proffer, v. t. Qabūl hone ki nazar se pesh k.; yah kahā ki fulān shai ham tumheñ dete haiñ isko qabūl-karo (lo ya mauzūr karo); dene ki niyat se pesh k. [lo (karā lo).

To proffer services—Kisi se kahā ki hum hāzir haiñ jo khidmat chāho ham se Proffer, n. Jo kuchh dūse se uski mauzūrī ke liye kahā jāe; woh bāt jo is garaz se kahī jāe ki mukhātab use man-ūr ya qabūl kare.

Proficiency, n. Kisi 'ilm ya fan meñ taraqqī; qāwiliyat ya liyāqat-i-'ilmī; fazilat; isti'dād. [o-fāiq; kāmīl; māhir; barā zi-isti'dād.

Proficient, a. Kisi 'ilm ya fan meñ khūb taraqqī kiye huye; barā fāiq.

Proficient, n. Kisi kām 'ilm ya fan wagaira meñ barī māhir; ustād; gunī; fāzil; kāmīl.

Profit, n. 1.—Kharch ke 'alāwa jo kuchh mile; jisqadar qīmat sarf se zāid mile; jo kuchh fāida-i-naqdī kisi mu'āmale meñ ho; naf'; mauāfi'; manfa'at; fāida.

Net profit—Jo kuchh lāgat kisi chīz ki ho usse ziyāda par use farokht karne ki hālat meñ sab kharch ke mujrā dene ke ba'd jisqadar bache; naf' ya mauāfi'-i-khālis.

2.—Kisi qism kā fāida; mihnāt ya koshish se jo kuchh naf' ho; 'umda natije; aise natije jo kār-āmad hoñ; naf'; sūd; achchhā phal;

Profit and loss—Naf'-o-nuqsān; hān-lābh; sūd-o-ziyān. [lābh.

Profit, v. t. Khud naf' uṭhānā ya dūseñ ko naf' pahuñchānā; fāida hāsil k. ya baḥshuā; kār-āmad h.; nāfi' h.; taraqqī meñ madad d.

Profit, v. t. 1.—Naqdī naf' hāsil k.; fāida uṭhānā; taraqqī k.

2.—Kār-āmad h.; naf' baḥshuā; fāida k.; kār-gar h.

Profitable, a. Naf'-baḥsh; nāfi'; naf' kā; naf' dene ya pahuñchāne w.; fāide kā; fāida-baḥsh; jisse naf' ho; sūd-mand; kāmī kā; kār-āmad; mufid. [ki kār-āmad ho; jisse taraqqī ho.

Profitably, ad. Aisi tarah par ki fāida ho; naf' ke sāth; aise dhang se

Profitless, a. Jisse kuchh fāida ya naf' na ho; be-sūd; be-fāida; be-kār; khālī-az-naf'; 'abas; lā-hāsil.

Profligacy, n. Bad-fi'lī; fisq-o-fujūr; aubāshī, shuhdā-pan; luch-pan; badī aur nasāih ke khilāf af'al meñ kasrat se mubtalā rahnā; rāt-din bure fi'l kiya karnā.

Profligate, a. Sakht bad-kār; neki wagaira kā mutlaq lihāz ya pās na r. w.; sakht bad-kār ya bad-fi'l; khul-kar aur be-bayāyī ke sāth aubāshī k. w.; barā hī fāsiq (bad-kār); badī ke karne meñ apnī ābrū kā khayāl na r. w.; barā fāsiq-o-fujūr; luchchā; shuhdā.

Profligate, n. Barā bad-kār shakhs; aisā shakhs jisko bar-malā bad-kārī

karne meñ sharm na āye; jis shakhs ko nekī wagaira kā mutlaq khayāl na ho; barā kharābātī; barā nangā; barā lucheḥā; pāpī yā mahā-pāpī.

PRO FORMĀ [Lat.] Tartīb-i-zābita ke liyo; tartībān yā tartībī.

A *pro forma* defendant—Mudda'ā'alaih-i-tartībī; jo shakhs mahz tartīb yā takmil-i-zābita ke liye mudda'ā'alaih banāyā jāo.

Profound, a. 1.—Gahirā; 'amiq; jo sath se dūr tak nīche ho.

2.—Jismeñ bahut sar jhukāyā jāo; no nihāyat 'ijz-o-iukisārī ke sath kiya jāo; jismeñ gurbat yā firo-tanī zāhir ki-jāo.

A *profound bow*—Salām jo bahut sar jhukā ke kiya jāo.

3.—Barā; jiskā asar yā khayāl dil par bahut kuchh ho.

The circumstance made a *profound* impression on his mind—Us bāt kā barā hī asar uske dil par huā.

4.—Barī samājh-būjh kā; jo bātoñ meñ bahut hī ḍube; kisi bāt yā 'ilm kī tūh ko pahunchne w.; hāziq; kāmil; fāzil.

A *profound scholar*—Barāhī 'ālim-o-fāzil; 'allāma; barā pandit—A *profound mathematician*—Barā riyāzī-dān; jisko riyāziyāt meñ barā dākhil ho.

5.—Poshida; makhfi; chhipā huā; jiskā hāl kisi ko mā'lūm na ho.

Profoundly, ad. 1.—Bahut; baro ranj ke sath; baro ta'alluq-i-khātir ke

2.—Barī zīrakī fazilat yā bārīk-bīnī ke sath; bahut; nihāyat. [sath.

Profoundness, } n. Gahrāyī; 'umuq; fazilat; tabāhhur.

Profundity, }

Profuse, a. 1.—Andāz se ziyāda faiyāz; be-had dād-dihish k. w.; fuzūl-kharch; nihāyat darje kī sakḥāwat r. w.—jaise shakhs.

2.—Be-andāz; fuzūl; had se zāid—jaise kharch. [behūda taur par.

Profusely, ad. 1.—Fuzūl-kharchī ke sath; fuzūl taur par; musrifāna;

2.—Bahutāyat ke sath; bahut; kasrat se; ifrāt ke sath.

Profuseness, } n. 1.—Be-andāz yā fuzūl akḥrājāt; fuzūl kharch; israf.

Profusion, }

2.—Ifrāt; barī kasrat; buhtāt yā bahutāyat. [i-mustaqīm.

Progenitor, n. Jadd; buzurg; purkhā; bāp-dādā; mūrīs-ba-silsila.

Progeny, n. Aulād; nasl 'ām isse kī insān kī ho yā dūsro jāūdāroñ kī; santān; āl; larḥe-bālo; bāl-bachche; khāndān.

Prognostic, a. Nishānoñ yā 'alāmatoñ se aisī bāt zāhir k. w. jo āyinda hone wālī ho; pesh-numā; āgam dekhlanē w.; āge se zāhir k. w.

Prognostic, n. Woh 'alāmat jisse kisi wāqī'a-i-āyinda kī kaifiyat zāhir ho; pesh-khaima; kisi bāt kā āgam. Peshin-goyī; pesh-khabarī; āgam batānā.

Prognosticate, v. t. Āgam janānā; āyinda par dalālat k.; pahle se khabar d.; kisi bāt kī 'alāmat yā nishānī zāhir k.

Programme, n. Kisi 'ām jalse yā tamāshe wagaira meñ jo bāteñ hone wālī hon yā jis silsile se unkā honā qarār pāye uskī mukhtasar kaifiyat yā tauzīh.

Progress, n. Āge ko harakat; pesh-rawī; āge barhnā; bālidagī meñ afzāish (barhti) yā taraqqī; 'ilm wagaira meñ taraqqī; kisi kām kā chal nikalnā (uskī taraqqī); kisi shai meñ har amr kī nisbat ba-tarzi-i-mumkina ba-tadrij taraqqī.

In *progress*—Rū-ba-taraqqī; hotā jātā; chaltā chalā-chaltā yā hotā chaltā.—

To *make progress*—Taraqqī k.; chal-nikalnā.—During the *progress* of a suit

—Daurān-i-muqaddama meñ; jis 'arso yā zamāne meñ kisi muqaddame meñ kārrawāyī ho rahi ho.

Progress, v. i. Taraqqī k.; āge baṛhnā; āge ko chale chalnā; chale chalnā.

To progress favourably or well—Achehhi tarah chalnā; baḥhūbī taraqqī k.

Progressive, a. 1.—Āge chalne w.; āge ko harakat k. w.; rū-ba-taraqqī;

Progressive motion—Āge ko harakat; taraqqī. [jisse taraqqī pāyī jāo.

☞ Opposed to *retrograde*.

2.—Taraqqī kī.

A *progressive state*—Taraqqī kī hālat.

Prohibit, v. t. 1.—Man' k.; māni' h.; roknā; hukm ke zor se bāz r.;

kisī amr kī nisbat tabakkumāna kahnā ki ise na karo. [right." Webster.

☞ "Applicable to persons or things, but implying authority or

2.—Masdūd k.; band k.; roknā; mahrūm k.; muzāhim h.

Prohibition, n. Imtinā'; mumāna'at; rok; kisī f'il se bāz rahne kī mumāna'at; manhāyī.

Writ of prohibition (Law)—Woh hukm jo 'adālat-i-akbar se 'adālat-i-asgar ke nām is garaz se jāri kiyā jāo ki kisī khās muqaddame meṁ jo mahkama-i-mā-taht meṁ dāir ho kār-rawāyī multawī rakkhī jāe; hukm-i-ḥatīmā'ī.

☞ By ellipsis, *prohibition* is used for the writ itself.

Prohibitive, } a. Imtinā'ī; jisse mumāna'at insidād yā rukāwat ho;

Prohibitory, } jisse mumāna'at pāyī jāe.

Project, v. t. 1.—Dālūā—jaise sāya.

2.—Dil meṁ sochnā; tajwiz k.; bichārnā; mansūba k.; soch ke nikālnā; kisī bāt ke karne kī koyī tadbīr ya hikmat nikālnā; ijād k.

3.—Kisī shai kī sūrat kā khāka banānā; naqsha khāichnā.

Project, v. i. Nikāl ānā; ubhar ānā; kisī chiz ke bāhar phail jānā; āge ko jhuk yā baṛh ānā.

Project, n. 1.—Mansūba; tajwiz; bichār; irāda; jo bāt sochī yā bichārī jāe; jugat; upāe; tadbīr; ikhtirā'; ijād; bandish; hikmat.

2.—Aisā mansūba jo mahz behūda ho; aisā irāda jiskā anjām mumkin na ho.

[khayālī pulāw pakāyā kare].

A man given to projects—Jo shakhs behūda mansūbe kiya kare (hamesha

Projection, n. 1.—Dālūā; nikālnā.

2.—Hissa jo bāhar nikāl ho—jaisē makān kā chhājā; ubhrā huā hissa; jo kuchh kisī chiz ke bāhar nikāl āyā ho. [uskā irāda.

3.—Mansūba; tadbīr; tajwiz; hikmat; jugat; jo bāt karnī ho

4.—Naqsha; khāka; ḍāl; dhāñchā.

Prolific, a. 1.—Jo bahut bachche de; jismeṁ kasrat se phal paidā hoṁ; bachcha-kash; kasīru-l-aulād; musmir; phal-dār.

☞ "Applied to plants producing fruit, animals producing young, &c.—usually with the implied idea of frequent or numerous production;

as, a *prolific tree*, female, and the like." Webster. [niklē; chust; tez.

2.—Jismeṁ bāton ke paidā karne kī quwwat ho; jisse natije kasrat se

Prolif, a. 1.—Lambā; tawil; mutawwal; tūl; jismeṁ kisī bayān yā bahs ke muta'alliq juzziyāt (chhoṭī chhoṭī bāton) kī bhī sarāhat ho.

☞ "Applied only with reference to discourse, speech, and writing." Webster.

[yā bolne] meṁ bāton ko khūb tawālat de (baṛhāye).

2.—Jisko tawālat-i-kalām pasand ho; jo tahrīr yā taqrīr (likhne

☞ Applied to a speaker or writer.

Prolify, n. Tawālat; tūl-kalāmī; juzz-o-kul kī tafsīl.

☞ "Applied only to discourses and writings." Webster.

Prolong, *v. t.* 1.—Darāz k.; daurān barhānā; tawil k.; barhānā; qāim r. yā silsila qāim r.

2.—Kisi zamāna-i-ba'id par multawī k.; āge ko dūr tak tāl d.

3.—Phailānā; lambā k. [iltiwā ke zari'e se waqt kā barhā d.

Prolongation, *n.* Darāzī; imtidād; barhānā yā barhāw; tawaqquf yā

Prominence, } *n.* 1.—Kisi shai kī sath ke ūpar ubhrā yā niklā rahnā;

Prominency, } ubhār; ūnchāyī; jo kuchh ubhār yā bāhar nikal āye.

2.—Angusht-numāyī; shuhrat; namūd; nāmwarī; iftikhār.

Prominent, *a.* 1.—Niklā'huā; ubhrā huā; ūnchā.

2.—Sāf sāf zāhir; numāyān; namūdār; aisā ki uske gad-o-qāmat yā mau'q'e kī wajh se logoñ kī nazar uspar pare; jo nihāyat sāf sāf nazar āye; jispar nazar baḥhūbi pare. [sub se barh-kar nāmī-girāmī.

3.—Mashhūr; nāmīwar; nihāyat mumtāz; auroñ par fauqiyat r. w.; **Prominently**, *ad.* Aisī tarah kī ubhrā yā niklā rahe; aisī tarah kī dūsre hisse dab jāen; nihāyat hī; ba-darja-i-gāyat; aisī tarah kī dil par asar ho; angusht-numāyī ke sath; shuhrat ke sath.

Promiscuous, *a.* 1.—Mili-julā; maḥhlūt; khalt-malt; ghāl-mel; gad-mad; muntashir; jismeñ ajzā-i-muḥhtalifa kī tamiz na ho-sake; garbar; jismeñ farq yā tamiz na ho-sake. [kī tamiz na ho.

2.—'Am; kisi shakhs-i-wāhid par mahdūd nahīn; jismeñ ek dūsre **Promiscuously**, *ad.* Maḥhlūt taur par; be-tartībī se; khalt-malt; bilā-tamiz; bilā-tartīb; gad-mad. [ahd-o-paimān; bāt; zabān.

Promise, *n.* 1.—Wa'da; iqrār; qaul-o-qarār; qarār-dād; 'ahd; paimān;

To make a promise—Wa'da k.; iqrār k.; qaul k. yā hūrnā; bāt hūrnā; zabān d. yā hārnā—To fulfil, make good, or perform, a promise—Wa'da wafā k.;

wa'da yā qaul pūrā k.; apnī bāt r.—To break a promise—Bad'ahdī k.; wa'de ke khilāf 'amal k.; 'ahd-shikanī k.; qaul pūrā na k.

2.—(Law) Woh 'ahd-o-paimān yā mu'āhada jo ek shakhs dūsre se kisi khās amr ke karne yā na karne kī nisbat zabānī yā likh-kar kare.

3.—Ummed; tawaqqū'; āyinda kī nām-warī kī ummed; woh bāt jisse āge chal-kar nām-warī kī bunyād yā ummed pāyī jāe.

A youth of great promise—Barā honhār jawān; aisā kam'umr shakhs jiskī nisbat is bāt kī barī ummed ho kī bar-āyinda usko bahut kuchh 'urūj hogā.

Promise, *v. t.* 1.—Kisi fi'l ke karne khwāh kisi shai ke deno yā anjām karne wagaira kā qaul-o-qarār k.; wa'da k.; qaul k.; zabān d.; bāt hūrnā; mau'ūd k.; iqrār k. [sā yā ās d.; yaqīn karānā.

2.—Kisi shai kī ummed d. yā paidā k.; tawaqqū' paidā k.; bharo.

3.—Kisi shai ke deno kā qaul-o-qarār k.; kisi qism ke naf' pahuñ-chāne kā wa'da k. yā yaqīn dilānā. [dilānā (uskā tayaqqun karānā).

Promise, *v. i.* 1.—Wa'da yā mazbūt iqrār ke zari'e se kisi bāt kā yaqīn

2.—Ummed d.; tawaqqū' d.; kisi bhulāyī kī ummed karne kī wajh paidā k. Is ma'nī meñ yah lafz shāz burāyī par bhī dalālat kartā hai.

To promise one's self—Kisi bāt kā yaqīn r.; kisi bāt kā pūrā bhārōsā (uskā tayaqqun-i-kāmil) r. [(uskā pūrā na k.).

Promise-breach, *n.* 'Ahd-shikanī; khilāf-wa'dagī; wa'de ke khilāf k.

Promisee, *n.* Woh shakhs jisse koyī wa'da kiya jāe; mu'āhid-lahū.

Promiser, } (Law) *n.* Wa'da k. w.; qaul-o-qarār k. w.; kisi bāt kā bīrā

Promisor, } (zimma) uṭhāne w.; mu'āhid. [i-wāsiq ho.

Promissory, *a.* Jismeñ kisi shai ko karne yā na karne kā wa'da yā iqrār-

Promissory note (Law)—Woh tahrir jis meñ kisi waqt-i-mu'aiyan par yā uske pahle rupaye ke dene khwāh kisi māl ke hawāla karne kā wa'da us zar-i-saman ke 'iwaz meñ ho jo mu'ahid ko milā (wusūl huā) ho.

Promote, v. t. 1.—Kisi 'umda chiz ke barhne wus'at pāne yā ziyāda 'umdagī hāsīl karne meñ madad k.; kisi burāyī ke zor ke barhne khwāh uske khud ziyāda hone meñ i'ānat k.; barhānā; taraqqī d.; taqwīyat d.; tāyīd k.; pushtī d.

2.—Ubhārnā; kharā k.; bar-pā k.

3.—Barē rutbe darje yā 'izzat ko pahuñchānā; 'ālā-martaba k.; pāya-i-buland (barā rutba) d.; ūñchā darja k.; taraqqī d. yā baḥshnā.

Promotion, n. 1.—Taraqqī; afzāish; taqwīyat; himāyat.

2.—Rutbe yā 'izzat kī afzāish; taraqqī; sarfarāzi; sar-bulandī.

Prompt, a. 1.—Musta'id; kamar-basta; zarūrat ke waqt kār-rawāyī ke liye chust-o-taiyār; khushī ke sāth chaṭ-paṭ kār-rawāyī k. w.

☞ Said of persons.

2.—Jo jhaṭ-paṭ khwāh musta'idī yā khushī ke sāth kiya jāe.

☞ Said of conduct.

Prompt, v. t. 1.—Tahrīk k. yā d.; targīb d.; ubhārnā; musta'id k. [āmāda k.]

2.—Madad d.; jo alfāz kisi shakhs ko daurān-i-kalām meñ bhūl jāeñ unko yā unke ba'd ke alfāz ko malfūz karke (bol-kar) mutakalim ko madad d.; tālib-i-'ilm ko us bāt kā sochā denā jo use bhūl gayī ho yā uske samajh meñ na ātī ho; luqma d.; sochānā; batlā d.

Promptitude, n.—Musta'idī; mauqe' par kisi bāt kī fauran tanqīh k.

Promptness, } ke kār-rawāyī k.; chustī; kisi bāt ke karne par āmādagī; khushī ke sāth kisi bāt kā fauran k.

Promptly, ad.—Musta'idī ke sāth; jhaṭ-paṭ; jald; shitābī se; khushī ke sāth; turant; be-taammul.

Promulgate, v. t.—Mushtahar k.; i'lān k.; 'ām taur par zāhir k.; ishtihār d.; manādī k.; kholnā; phailānā. [tashhīr.]

Promulgation, n.—I'lān; ishtihār; izhār-i-fāsh yā 'ām; manādī; ishā'at;

Prone, a. 1.—Āge ko jhukā huā; khamīda; sīdhā yā kharā nahīn.

2.—Paṭ; aundhā; peṭ ke bal; chit nahīn.

3.—Sar ke bal; niche ko daur mārta huā.

4.—Dhālūn; jo zāhir meñ nisheb ho; niche ko jhukā huā.

5.—Mīl; rāgib; āmāda; musta'id; chāhne w.

☞ "Applied to the mind or affections, usually in an ill-sense; as men prone to evil, prone to strife, &c." Webster.

Proneness, n. 1.—Sar jhukāye rahnā; gardan nichī kiye rahnā.

2.—Aundhā rahnā; paṭ rahnā; chit na h.

3.—Dhāl; nisheb; utār.

4.—Dil tabī'at yā mizāj kā kisi shai par māl rahnā; mālān; rag- [bat; tabī'at; shauq.]

Pronounce, v. t. 1.—Sāf sāf bolnā; bolnā; talaffuz k.; aisī tarah par malfūz k. ki sāf samajh meñ āyē.

2.—Qā'ide yā zābite ke sāth kah sunānā; sādīr k.; sunānā; denā.

To pronounce judgment—Tajwiz (faisala) sādīr k.; faisala sunānā.—To pro-

nounce a sentence—Hukm-i-sazā sādīr k. yā sunānā.—To pronounce sen-

tence of death on a criminal—Kisi mujrim kī nisbat saza-i-maut (phānsī)

kā hukm d. (qatl yā qisās kā fatwā d.).

3.—Qarār d.; thahrānā; qāim k.; zāhir k.

To pronounce an act to be a fraud—Kisī fīl ko fareb qarār d.

Pronunciation, n. 1.—Talaffuz; uchchāran; bolnā. [karne kā dhang.

2.—Lahja yā lab-o-lahja; alfāz ke bolne kā tarīq; kalām ke adā

Proof, n. 1.—Āzmāish; imtihān; tajriba; koshish yā 'amal jo kisī wāqī'a khwāh nafsū-l-amr ko subūt yā daryāft ke liye kiya jāe; jānch; parakh; parikshā (corruptly *parichchā*).

2.—Us darje kā subūt jisse kisī haqīqat yā amr-i-wāqī'a kī nisbat dil par tayaqqun aur i'tiqād paidā ho; subūt; shahādāt; dalil; burhān.

3.—Mazbūtī yā sakhti jiskī wajh se kisī shai men dūsrī shai kā dabāw 'yā asar na pahuñche; sakhti yā mazbūtī jo dūsrī shai ke ghusno yā paithne men māni' ho. [(jo gole yā goli ko rok rakkhe).

A wall that is *proof* against shot—Dīwār jismen golā yā goli ghūs na sake

4.—Dil kī mazbūtī; matānat jismen lagzish na āye; qāim-mizājī.

5.—Tezī—jaise sharāb kī. [Isko *proof*-sheet bhī kahite hain.

6.—Chhāpā jo sihat (galtiyoñ kī durustī) ke liye uṭhāyā jāe.

Proof, a. Rokne men mazbūt; jisse koyī shai ruk jāe.

Proof against harm—Koyī bāt jo nuqsān ko roke (jiskī wajh se nuqsān na hone pāye).—*Water-proof*—Woh chiz jo pāni ko rok rakkhe (apne bhitar pāni ko paithne na de).—*Fire-proof*—Woh chiz jismen āg kā asar na pahuñche (jo āg se na jale).

Prop, v. t. 1.—Thūni lagā ke girne na d.; kisī chiz se āp rok yā sañbhāl r.

To prop an old building—Chānd lagā ke purāne makān ko girne se bachā r.

2.—Sañbhāl r.; qāim r.; barqarār r.; zawāl na āne d.

Prop, n. Woh chiz jo kisī bojh ko sañbhāl rakkhe; jis chiz par koyī shai thahri yā sañbhālī rahe; sahārā; āp; thūni; chānd; āsrā; bharosā; andhe kī lakṛī; 'asā-i-pirī. [darakht; barhānā; paidā k.; upjānā.

Propagate, v. t. 1.—Phailānā—jaise kisī jāuwar kī nasl yā kisī qism kā

2.—Phailānā—jaise āwāz yā raushanī; āge ko barhānā yā qāim r.

3.—Ek shakhs se dūsrī shakhs ko pahuñchānā; kisī shai kā 'ilm dūsrōn ko pahuñchānā; ijād k. aur phailānā; jā-ba-jā (ek jagah se dūsrī jagah) pahuñchānā; mushtahar k.; mashhūr k.

To propagate a story or report—Koyī qissa yā khabar phailānā.—To propagate a religion—Koyī mazhab phailānā (uske bahut se murid banānā).

Propagate, v. t. Bachcha d.; paidāish ke zari'e se barhna; nayī nayī shakhoñ yā naye darakhton ke paidā hone kī wajh se barhna yā taraqqī pānā.

Propel, v. t. Āge ko chalānā; zor dekar āge ko hatānā; chalnā yā chalānā; dhakelnā; āge ko thelnā. [bāt par dil lagāye huye.

Propense, a. Bhalāyī yā burāyī par māil; rāgib; kisī achchhī yā buri

Propension, } n. Mailān yā mail; ragbat; jibilli (asli yā paidāishī)

Propensity, } khwāhish; dil kā rujū' h; 'ām isse kī achhāyī kī taraf ho yā burāyī kī; mail-i-khatir.

Proper, a. 1.—Apnā; kisī kā khās (usikā); haqīqī; sagā.

“It may be joined with any possessive pronoun; as *our proper son*.” “*Own* is often used in such phrases; ‘at *your own proper cost*.’ This is really tautological, but sanctioned by usage, and expressive of emphasis.” *Webster*.

2.—Jo kisī shakhs yā shai ke liye makhsūs ho; jo kisī shakhs yā chiz men bataur sirisht yā māhiyat ke (zātī yā jibillī) ho; gair-mush-tarak. [kisī ke liye khāssatan laiq yā munāsib.

3.—Jo kisī ke liye mauzūn yā munāsib ho (uske hasb-i-hāl ho);

4.—Wājib; durust; munāsib; hasb-i-hāl; uchit; ṭhik; jaisā chāhiye waisāhī. [yā 'ibārat wagairā.]

5.—Sahih; durust; ṭhik; jo rūj yā murawwaj ho—jaise koyi lafz Properly, *ad.* 1.—Munāsib taur par (munāsibāna); wājib tariq par; jaisā chāhiye waisāhī; ṭhik-ṭhik; kamā-haqqu-hū; munāsabat ke sāth.

2.—Dar-asl; fi-l-haqiqat; asl meñ; ṭhik-ṭhik.

Property, *n.* 1.—Khāssiyat; khāssa yā khawās; wasf; woh amr jo kisi shai ke liye maḥsūs ho; sifat jo kisi shai meñ qism-i-khās se ho; jauhar-i-zātī; asl yā paidāishī sifat khāssiyat yā wasf. [hāsil ho.]

2.—Sifat-i-masnū'i; jo wasf san'at yā insān ke zar'ie se kisi shai ko

3.—Woh shai jo kisi shakhs ki khās ho; woh shai jismeñ koyi dūsrā shakhs uske mālīk kā sharīk na ho; woh shai jiski nisbat kisi ko haqq-i-jūiz (qānūnī) hāsil ho 'am isse ki woh uspar qābiz ho yā na ho; milk; jāedād; māl; dhan; milkīyat.

4.—Kisi shai ke qabze tasarruf aur intiqāl kā istihqāq jismeñ dūsrē ki shirkat na ho; haqqiyat; mālīkiyat yā milkīyat.

5.—Jāedād 'am isse ki arāzī ki qism se ho khwāh naqd (rupaye-paise) yā jins (asbāb).

A man of large property—Barā sāhib-i-jāedād shakhs; woh shakhs jiske pās bahut kuchh zamīn yā barī daulat khwāh bahut sā asbāb ho.

Literary property—Woh istihqāq-i-khās jo musannif ko apni tasnīfat ke chhāp-kar shāi' karne aur unse naf' ūṭhāne ki nisbat hāsil ho.

Prophecy, *n.* Jo kuchh āyinda hone wālā ho uskā izbār; peshīn-goyī; gaib-goyī; ilhām. [se batlānā; peshīn-goyī k.; gaib ki bāt batānā.]

Prophecy, *v. t.* Āge kā hāl kahnā; jo kuchh hone wālā ho uskā hāl pahle

Prophet, *n.* 1.—Peshīn-go; jo kuchh āyinda h. w. ho uski kaifiyat pahle

2.—Rasul; paigambar; nabī. [se batlāne w.; āgam batāne w.]

Prophetic, } a. Jismeñ gaib ki bāteñ hoñ; jismeñ woh bāteñ hoñ jo

Prophetical, } āyinda hone wālī hoñ; jisse āyinda hone wālā waqī'at

Used with *of* before the thing foretold. [zāhir hoñ.]

Proximity, *n.* 1.—Waq̃t yā jagah ke lihāz se nazdiki; qurb jo ba-'itibār zamān yā makān ke ho.

2.—Nazdiki rishta; qarābat-i-qarība; rishta yā nātā jo dūr kā na ho.

Propitiate, *v. t.* Jo koyi nā-rāz ho usko manā-kar apnā mihr-bān-i-hāl k.; rāzī k.; ṭhandhā k.; manānā; mihrbān k.

Propitiatory, *a.* Jismeñ mihr-bān (rāzī yā ṭhandhā) karne ki quwwat

Propitious, *a.* 1.—Mihrbān—jaise shakhs. [ho; jisse koyi rāzī ho-jāe.]

2.—Rahīm; karīm; gunāhoñ ki mu'āfi aur barakat dene par must-ta'id—jaise Khudā.

3.—Muwāfiq; 'umda; mubārak; achchhā—jaise waqt.

Proportion, *n.* 1.—Woh bāhami nisbat jo do chizon meñ ho.

Let a man's exertions be in proportion to his strength—Insān ko chāhiye ki apni quwwat ke mutābiq (uske ham-andūz yā barābar) koshish kare.

2.—Ek hisse yā shai ki dūsrē hisse yā shai se ma'qūl munāsabat; mauzūniyat-i-ajzā; munāsabat-i-bāhami.

The proportion of one limb to another in the human body—Insān ke jism meñ ek 'uzw ki dūsrē 'uzw se munāsabat.—The proportion of the length and breadth of a room to its height—Kisi kamre ke tūl-o-'arz (uski lambāyi chaurāyi) kā uski bulandi (uñchāyi) ke andūz par h.

3.—Woh hissa jo kisī ko us hālat meñ milejab koyī chīz pūrī pūrī kisī qā'ide yā usūl ke mutābiq taqsim kī (bāntī) jāe; barābar yā wājib hissa; bakhra.

To ascertain the *proportion* of profit to which each partner in a company is entitled—Manāfi' ke hissa-i-musāwī yā munāsib kī tahqīq jiskā istihqāq kisī jamā'at ke har ek sharik ko ho.

4.—Woh munāsabat jo ajzā yā ek qism kī mukhtalif chīzōñ meñ ho; kisī shai ke ajzā kī tartīb yā taqsim jo munāsib taur par ho.

To be out of *proportion*—Be-andāz h.; jo andāz-i-munāsib ho uske mutābiq na h.; kuḍāul yā be-ḍāul h.; bhadā h.; be-qarīna h.—In *proportion*—Jaisā ki; jis-qadar ki; ba-qadar; ba-andāz.

Proportion, v. t. 1.—Andāz-i-munāsib par k. jaise ek shai ko dūsre shai ke andāz par yā kisī shai ke ek hisse ko uske dūsre hisse ke andāz par; ham-andāz k.; barībar k. [ko uskī bulandī ke andāz par k.]

To *proportion* the size of a building to its height—Kisī 'imārat ke 'arz-o-tūl

2.—Sudāul banānā; munāsabat ke sāth banānā; sughar banānā.

Proportional, a. Ham-andāz; munāsib; barābar; ham-wār; muwāfiq; ek dūsre ke andāz par; bāham munāsabat r. w.

Proportionally, ad. Andāze se; munāsabat ke sāth; ba-qadar-i-andāz; ba-andāz-i-munāsib; hasb-i-andāz; jitnā chāhiye utnā hī.

Proportionate, a. *Vide* Proportional.

Proportionate, v. t. Same as Proportion (*v. t.*), though less used than it.

Proportionately, ad. See Proportionally.

Proposal, n. Jo bāt tajwīz yā ijāb ke liye pesh kī-jāe; mansūba yā irāda; jo bāteñ yā sharteñ pesh kī-jāeñ; darkhwāst; tajwīz; kisī bāt kī guft-gū yā bātehit. [(āge lānā yā dharnā).]

Propose, v. t. 1.—Tajwīz bahs ijāb yā manzūrī ke liye pesh k.; pesh k.; 2.—Irāda k.; chāhnā; kisī bāt kā irāda zāhir k.

To *propose* to one's self—Irāda k.; dīl meñ mansūba k.; niyat yā 'azm k.

Proposition, n. Jo bāt pesh kī-jāe; jo kuchh tajwīz karne khwāh qabūl yā ikhtiyār karne kī garaz se pesh kiya jāe; darkhwāst; tajwīz; sharteñ jo manzūrī ke liye pesh kī-jāeñ. [ke liye pesh k.]

Propound, v. t. Pesh k.; āge r.; dikhlānā; madd-i-nazar karānā; tajwīz

Proprietary, n. 1.—Mālik; jisko kisī shai kī nisbat istihqāq-i-khās hāsil ho; jisko kisī chīz kī nisbat apne hī istihqāq ke rū se haq hāsil ho.

2.—Kul (sab) mālik; jumla mālikān.

Proprietary, a. Mālik kā; mālik ke muta'alliq; mālikāna.

Proprietor, n. Woh shakhs jise kisī shai kī nisbat haqq-i-qānūnī yā istihqāq-i-khās hāsil ho am isse ki woh shai uske qabze meñ ho yā na ho; mālik; haqqiyat-dār.

Proprietorship, n. Mālikīyat; haqqiyat; mālik yā haq-dār h.

Propriety, n. Kisī qā'ida-i-musallama yā sahīh ke mutābiq h.; jo usūl qā'ide yā dastūrāt mu'aiyan hon unkī mutābaqat; munāsabat; wājibiyat; durustī; sihhat; ma'qūliyat; mauzūniyat.

PRO RATA, [Lat.] Rasūdī; parte ke mutābiq; hisse ke mutābiq; jitnā jiskā hissa ho; ba-qadar-i-hissa.

PRO RE NAT' [Lat.] Hasb-i-zarūrat; hālat ke muwāfiq; jaisī zarūrat yā hālat ho uske lihāz se; kisī khās zarūrat ke liye.

Prosecute, v. t. 1.—Pahuñehne aujām yā pūrā karne kī garaz se pichhā

yā pairawī k.; kisi shai ke hāsil karne khwāh uskī takmil ke liye koshish kiye chaluā; jo koshishēn shurū' ho-chukī hon unko qāim r.; qāim r.; pairawī k.; chalanā.

☞ "This word signifies either to *begin* and *carry on*, or simply to *continue* what has been begun." "The latter is the genuine sense of the word, but both are well authorized." *Webster*.

2.—'Amal-i-qānūnī ke zarī'e se hāsil karne kī koshish k.

3.—(*Law*) Kisi shakhs kī nisbat is garaz se istigāsa k. kī woh sazā pāye; 'adālat-i-mujiz meñ kisi par kisi jurm yā qānūn kī khalāf-warzī kā ittihām lagānā yā uspar is garaz se nālīsh k. kī woh sazā-yāb ho; nālīsh k.; da'wā k.

☞ "Applied to civil suits for damages, as well as to criminal suits, but not to suits for debt." *Webster*. "To *prosecute* differs from to *persecute* as in law it is applied to the legal proceedings only, whereas *persecute* implies cruelty, injustice, or oppression." *Webster*.

Prosecute, *v. t.* Qānūn ke mutābiq nālīsh karke uskī pairawī k. (usko chalanā).

[pairawī jo zihnī yā jismānī koshish ke zarī'e se kī-jāe.

Prosecution, *n.* 1.—Kisi shai ke husūl yā anjām kī koshish; kisi shai kī

2.—(*Law*) (a) 'Adālat-i-qānūn yā insāf meñ kisi istihqāq ke hāsil karne khwāh kisi zarar kī dād-rasi aur tadārūk ke liye nālīsh kā rujā' k. aur uskī pairawī; mudda'ī kī jānīb se kār-rawāyī-i-'adālat meñ pairawī. (b) Siga-i-faujdarī meñ nālīsh aur uskī pairawī; sarkār kī jānīb se kisi mujrim ke muqābale meñ bā zābita da'wā pesh karke tā-faisala-i-ākhir uskī pairawī k.

Prosecution of a case—Muqaddame kī pairawī.—Default of prosecution—

'Adam-pairawī—For, or on behalf of, the prosecution—Sarkār yā mudda'ī kī jānīb se; jānīb-i-subūt.—Witnesses for the prosecution—Gawāhū-i-sarkārī yā subūt; mudda'ī ke gawāh.

Prospect, *n.* 1.—Jo kuchh ānkhoñ ke sāmne dekh pāye; manzar; madd-i-nazar; woh jagah aur chizeñ jo ānkhoñ ke sāmne dekh parēñ.

2.—Jo kuchh madd-i-nazar ho uskā naqsha.

3.—Ummed; tawaqqu'; ās; ummed kī wajh; aisi bāt jiske lihāz se kisi shai kī ummed kī-jāe.

Prospective, *a.* 1.—Āyinda yā āge kā; zamāna-i-āyinda se nisbat r. w.

A prospective benefit—Naf-i-āyinda; jo fāida āge chal-ke hone wālā ho.

☞ Opposed to *retrospective*.

2.—Dūr-bīn; dūr-andesh; pesh-bīn.

Prospectively, *ad.* Āyinda ke lihāz se; āge se.

Prospectus, *n.* Kisi tasnīf ya'nī kitāb waḡaira kā ishtihār jismeñ uske hālāt mulkhtasar likhe hon aur yah bhī darj ho kī woh kab aur kyūñ-kar chhap-kar shāi' hogī aur ba'z auqāt kitāb kā namūna bhī is qism ke ishtihār ke sāth hī hotā hai; ishtihār; ittilā'; i'lān.

Prosper, *v. t.* Fāida bakhshnā; mu'm h.; kām-yāb k.; sarsabz k.

Prosper, *v. i.* Kām-yāb h.; sarsabz h.; phalnā-phūlnā; 'urūj pānā; baḡlānā; fāida uṭhānā; taraqqī pānā.

Prosperity, *n.* Jo chiz achchhī yā margūb ho uskā hāsil h. yā usmeñ taraqqī; kisi kām waḡaira meñ taraqqī; kām-yābī; shai-i-maqsūd kā husūl; iqbāl; iqbāl-mandī; bihbūdī; auj-mauj; udai; firoz-mandi; bakhht-yārī; baḡhtī.

- Prosperous, a. 1.**—Jismeñ kām-yābī yā taraqqī hāsil ho; jo shai margūb ho uski pairawī meñ kām-yābī hāsil k. w.; fāida yā taraqqī hāsil k. w.; rū-ba-taraqqī; kām-yāb; fath-yāb; iqbal-mand yā bā-iqbāl; phaltā-phūltā; sarsabz; bakht-āwar; bharā-pūrā; saphal.
 2.—Muwāfiq; mukhālīf nahīn—jaise hawā.
- Prostitute, v. t. 1.**—Kasab karwānā; kamwānā; kharchī kamwānā.
 2.—Zalil yā nā-sazā-wār kāmōñ meñ lagānā; mu'āwaza lekar bure kām karne denā; ba-taur-i-khud chhor d. ki jo burā yā ruswāyī kām chāhe kare. [qahba; randī.]
- Prostitute, n. 1.**—'Aurat jo kasab karāye (kharchī kamāye); kasabī;
 2.—Jo shakhs mu'āwaze ke badle meñ koyī zalil kām kare; ajūra lekar kisī qism kām ruswāyī kām k. w. [burā kām karānā.]
- Prostitution, n. 1.**—Kasab; bad-kārī; chhinālā; kisī 'aurat kām 'umūman
 2.—Kuchh lekar koyī burā kām k.; jo shai apne ikhtiyār meñ ho use bure kāmōñ meñ lānā. [paṛā huā.]
- Prostrate, a. 1.**—Lambā paṛā huā; zamīn yā kisī dūsre sath par phailā
 2.—Sar-ba-sujūd 'ām isse ki inkisāī ke izhār kī garaz se ho yā 'ibādat ke liye. [auñdhā kar d.]
- Prostrate, v. t. 1.**—Girā d.; bichhā d.; farsh k.; sar ke bal girā d.;
 2.—Tabāh kar-d.; barbad kar d.; zāl kar d. yā zawāl lānā; ujār d.; past kar d.; qāim na rahne d.; tuhs-nahs kar d.; tah-o-bālā kar d.; ulaṭ d. [sijda k.]
- 3.—Sar-ba-sujūd h.; 'ājizī se khwāh 'ibādat ke liye sar jhukā ke
 Used reflexively.
- 4.—Bi-l-kul ghatā d.; tahlīl yā zāl kar d. masalan quwwat.
- Prostration, n. 1.**—Girā d.; paṭ kar d.
 2.—Girnā; ta'zīm aur 'ibādat kī nazar se ghuṭnōñ ke bal gīrnā (sijda yā dandwat k.); sijda; dandwat.
 3.—Bahut dhañs jānā (pazhmurda yā afsurda ho-jānā).
 A prostration of spirits—Pazhmurdagi-i-khātir; dil kā dhañs jānā; tabī'at meñ barī udāsi kī chhā jānā.
- Protect, v. t.** Khatre yā nuqsān se bachānā; mahfūz r.; hifāzat muhāfazat yā bachāw k.; salāmat r.; panāh meñ r.; rakshā k.; himāyat k. yā hāmī h.
- Protection, n. 1.**—Hifāzat tahaffuz yā muhāfazat; nuqsān sadme yā izā se bachīw; panāh; amān; zill sāya yā chhāyā; zill-i-himāyat; rakshā; āṛ; pushtī. [pushtī-bān.]
- 2.—Woh shai jo dūsre ko sadme se bachāye yā mahfūz rakkhe;
 3.—Woh tahrīr jisse kisī qism kī hifāzat ho; woh rāh-dārī kām par-wāna wagaira jisse koyī chher-chhār se bach jāe.
 4.—Barāat; mu'āfi; chhutkārā.
 Suitors and witnesses attending a court are entitled to protection from arrest—
 Farīq-i-muqaddama aur gawāh jo 'adūlat meñ hāzir hoñ giriftārī se barāat ke mustahaq hote haiñ.
- Protector, n.** Muhāfiz; bachāne w.; hifāzat k. w.; hāmī; sarparast; murabbī; pushtī-bān yā pusht-panāh; rakshak; pālak.
- PROTEGE, n. (Fr.)** Jo dūsre kī hifāzat aur himāyat meñ ho; woh shakhs jiskī koyī himāyat yā dastgīrī kare; jo kisī kām āwarda yā man-zūr-i-nazar ho; himāyati ghorī.

PRO TEMPORE, [Lat.] Waqt-i-maujūda ke liye; bataur 'ārizī intizām ke. Substantive *pro tempore* (sub *pro tem*)—'Ārizī taur par mustaqil—Is 'ibarat kā isti'māl us hālat meñ hotā hai jab koyī shakhs kisi 'uhde par pūre taur se mustaqil muqarrar nahiñ kiyā jātā lekin chand roz ke liye mustaqil taur par muqarrar hokār us 'uhde kā pūrā mushāhara pātā hai.

Protest, *v. i.* 1.—Imān se kahnā; kisi wāqī'a yā rūe kā izhār imān se k.; kisi amr kā izhār 'am taur par yā bā-qā'ida k.; gawāhī d.; shahādat k.; khul ke kahnā. [inkār k.; hujjat k.]

2.—Izhār-i-mukhālafat k.; kisi shai kī nisbāt i'tirāz k.; na mānūnā; With *against*.

Protest, *v. t.* 1.—Kisi amr kā izhār yā iqrār imān se k.

2.—Kisi bāt ke iqrār yā inkār meñ khwāh kisi qaul ke subūt ke liye kisi ko apnā gawāh banānā.

To *protest a bill of exchange*—(Law) See *infra* No. 2 (a).

Protest, *n.* 1.—Majma'-'i-wāzi'ān-i-qawānīn kī kār-rawāyī se ikhtilāf kā bā-zābita tahrīrī izhār.

2.—(Law) (a) Woh zābite kī tahrīr jo *notary public* kisi *bill of exchange* ke ek part par uske qābiz kī dar-khwāst ke mutābiq us hālat meñ kar detā hai jab uske sakārne yā rupaye ke dene se inkār kiyā jāwe chunānchi is tahrīr ke rū se asl nawīsanda aur dūse ashkhas-i-muta'alliqīn kul akhrājāt wa saman wa khisāra wa sūd ke zimmadār qarār pāte haiñ aur is tahrīr kī ittilā' us fariq ko bhī dī jātī hai jo aisi *bill of exchange* kī bechī kiye ho. (b) Woh bā-qā'ida izhār-i-wāqī'āt jo *notary public* yā dūse ahl-i-kār-i-mujāz ke rū-ba-rū bandar meñ pahunch-kar aise jahāz kā afsar kare jispar kisi qism kī tabāhī ā-gayī ho. Is bayān meñ muzhir yah dikhātā hai ki jo kuchh khisāra yā nuqsān huā woh jahāz yā uske ahl-kāron yā un logon kī wajh se na huā jo uspar sawār the lihāza in sab ko uskā zimmadār qarār pānā na chāhiye. (c) Woh 'uzr yā i'tirāz jo fariq-i-adā-kunanda-i-mahsūl wagaira kī jānīb se qabl yā waqt-i-adā nisbat wujūb-i-mutālabā is bāt ke sābit karne ke liye kiyā jāe ki jo kuchh usne diyā woh apnī khushī se na diyā.

Prototype, *n.* Woh asl shai yā namūna jiske mutābiq koyī chīz banāyī jāe; woh namūna jiske mutābiq koyī shai kanda ki-jāe yā sānche wagaira meñ dhālī jāe; asl; namūna; woh shai jiski taqlid ki-jāe (naql utārī jāe). [der tak qāim r.; lambānā; tawālat d.]

Protract, *v. t.* 1.—Tūl d. yā tūl k.; barhānā; 'arse yā der tak chālānā;

2.—Multawī k.; tūl d.; uṭhā r.; kisi zamāna-i-ba'id par mauqūf r.

Protrude, *v. t.* Nikālānā; bāhar k.; bāhar ko pheñk d.; khārij k.

Protrude, *v. i.* Phūṭ nikālānā; āge ko nikāl ānā.

Protuberance, *n.* Āmās (sūjan) jo badan par ho; giltī wagaira jo ubhar āwe; koyī shai jo ās-pās kī chīzon ke muqābale meñ phūl nikle yā ubhar āye. [pās ho uske lihāz se ziyāda phūlā yā ubhrā huā.]

Protuberant, *a.* Ūnehā phūlā huā; ubhrā huā; niklā huā; jo kuchh ās-

Protuberant, *v. i.* Phūl ānā; ubhar ānā; ūpar ko uṭh ānā; nikāl ānā.

Proud, *a. i.*—Magrūr; mutakabbir; ghamandī; shekhī-bāz; mudam-mig; magrā; shaukārī; dīng mārne w.; kisi bāt par phūlā huā (uāzān).

 Followed by *of* before the object.

2.—Jispar gurūr yā fukhr ho-sake ; baṛā ; 'azīmu-sh-shān ; kabīr ; 'ālī-shān ; fūqu-l-bharak ; laq-o-daḡ. [karte ; ān-ṭhān se ; numāish karte. **Proudly, ad.** Gurūr ke sāth ; ghamand ke sāth ; mutakabbirāna ; akarfūn **Provable, a.** Qābil-i-subūt ; jisko sābit kar-saken.

Prove, v. t. 1.—Āzmānā ; imtihān k. ; tajribe yā kisi qism 'ke imtihān ke zarī'e se kisi shai kī haqīqat yā sifat jo lā-ma'lūm ho daryāft k. ; jānchnā.

2.—Shahādāt-i-zabānī khwāh dūsre subūt ke zarī'e se kisi amr kī haqīqat yā asliyat khwāh kisi wāqī'a ko sābit mutahaggaq yā mu-shakkhkhas k. ; sābit k. ; pāya-i-subūt yā tahqīq ko pahuñchānā.

3.—Kisi shai kī asliyat yā jawāz (uskā ja'li yā masnū'ī na h.) sābit k. ; pāya-i-tasdiq ko pahuñchānā.

To prove a will—Kisi wasiyat-nāme kī asliyat aur jawāz ko sābit k.

Prove, v. i. 1.—Imtihān k. ; āzmāish k.

2.—Imtihān yā āzmāish se pāyā jānā ; ṭhaharnā ; sābit h.

A medicine proves salutary—Imtihān ke ba'd koyī dawā sihhat ke liye mufid ṭhahartī hai. [meñ pāyā jānā.

3.—Natīje yā maāl-i-kār se sābit h. ; pīchhe se ṭhaharnā ; ākhir The report proved to be false—Woh ṭhabar ākhir ko yā pīchhe se galat ṭhaharī.

The wound proved to be mortal—Ākhir meñ woh zaḡm muhlik huā (us se majrūh kī jān gayī).

4.—Dikhlanā ; tahqīq karānā ; sābit k.

This argument proves how erroneous is the common opinion—Is dalil se sābit hotā hai kī 'awām kī rāe kitnī galat hai.

Proverb, n. Kahāwat ; maqūla ; masala ; zarbu-l-masal ; masal ; kahtūt ; purānā aur 'ām qaul ; 'āqilāna masala.

Proverbial, a. 1.—Jo ma'rūf yā zabān-zad-i-'awām ho ; jisko sab log māneñ ; jiskī charchā sab koyī kare ; rāij ; murawwaj ; zarbu-l-masal ; mashhūr-i-'awām.

2.—Kahāwat sā ; masal ke liye mauzūn ; ba-taur zarbu-l-masal ke.

Proverbially, ad. Masal ke taur par ; 'umūman ; 'awāmu-n-nās kī zabān se.

Provide, v. t. 1.—Pahle se muhaiyā k. ; peshtar se baham pahuñchānā ; āyinda ke isti'māl ke liye yakjā yā ikatṭhā k. khwāh taiyār r. ; sāz-o-sāmān k. ; āge se juṭā yā juḡā r. ; pahle se le yā banā r.

2.—Denā ; baham pahuñchānā ; maujūd k.

 Sometimes followed by *with*. *Provide*, in a transitive sense, is followed by *against* or *for* ; as, to *provide* warm clothing *against* the inclemencies of the weather, or to *provide* warm clothing *for* winter.

Provide, v. i. 1.—Sāz-o-sāmān baham pahuñchānā yā kisi shai se mahfūz rahne kī sabīl k. ; kisi āfat ke rokne yā usse bachne kī tadbīr k.

To provide against the inclemency of the weather—Garmī sardī wagaira kī

sakṭitī se bachne kā band-o-bast k. —To provide for the education of a child—

Larke kī ta'līm kā intizām k. (uske likhne-paṛhne kā band-o-bast k.).

2.—Kisi bāt kī shart pahle se k.

The agreement provides that the party shall incur no loss—Iqār-nāme meñ yah shart hai kī fariq kā kuchh nuqsān na hogā.

Provided, conj. Ba-sharte kī ; shart yah hai kī ; is fahmīd par (yah samajh kar) kī ; agar.

 Followed by *that*.

Providence, n. 1.—Dūr-andeshī aur us shai kā muhaiyā k. jo āyinda ke isti'māl ke liye zarūr ho yā munāsib sās-o-sāmān kā tahaiya.

2.—Woh ihtiyāt jo dūr-andeshī ke sāth Kḥāliq apne maḥhlūq kī kartā hai; razzāqī; kār-sāzi; Kḥudāyī.—Kḥudā; razzāq; rāziq; Īswar; Parameswar; Vidhātā. [ʿāqibat-andeshī.

3.—Kār-o-bār ke insirām khwāh umūrāt-i-kḥānagi ke ihtimām mein **Provident, a.** Jisko hājateñ pahle se ma'lūm hoñ aur woh unke raf' karne kā intizām kare; dūr-andesh; ʿāqibat-andesh; mudabbir; muhtāt; pesh-bīn; jo zarūrateñ āyinda pesh āne wālī hoñ unkā intizām peshtar se k. w. [i-Ilāhī se ho.

Providential, a. Jo Kḥudā kī razzāqī se ho; Kḥudā-sās; jo hukm-Province, n. 1.—Saltanat yā riyāsāt kā juzw (hissa) jo dāru-s-saltanat se fāsile par ho; sūba; mulk; ʿalāqa; mulk kā woh hissa jo kisī ahlkār-i-kḥās kī uigrānī hukūmat yā ʿalāqe mein ho.

2.—ʿIlm ke kisī shu'ba kā hissa.

3.—Kisī shakhs kā khās kām farz yā mansab; khidmat yā ʿalāqa jo kisī shakhs ke liye mauzū' ho (uske liye khās-kar muqarrar ho).

Provincial, a. 1.—Kisī mulk kā yā uske muta'alliq; sūbe kā; asl bād-shāhat yā riyāsāt ke muta'alliq. [jāen.

2.—Dehātī; nā-tarāshida; gair-shusta; jisse dehātī tarz-o-tarīq pāye **Provincialism, n.** Koyī khās qism kā lafz yā tarz-i kalām jo kisī mulk ke berūn-jāt mein rāij ho; dehātī muhāwarā yā boli; gañwāroñ kī boli.

Provision, n. 1.—Baham-rasānī; sās-o-sāmān; tahaiya; kisī bāt kā pahle se band-o-bast.

2.—Jo chizeñ baham pahuñchāyī jāen; taiyārī; jo tadbireñ peshtar se kī-jāen ʿam isse ki muhāfazat bachāw yā hamle ke liye hoñ khwāh hājat-rawāyī kī garaz se; jo kuchh ikatṭhā kiya jāe yā pahle se durust ho rahe; taiyārī; band-o-bast; tahaiya; sās-o-sāmān.

3.—Khāne-pine kī chizeñ jo ikatṭhā kī-jāen; kisī qism kī khāne kī chizeñ jo jam' kī-jāen yā muhaiyā karke rakkhī jāen; ashyā-i-kḥurdanī. Often in the plural.

4.—Kisī bāt kī shart jo pahle se kī-jāe; shart; mu'ahada-i-mā-qabl; koyī hukm-i-kḥās jo kisī qānūn mein ho; woh sharāit jo kisī zarūrat-i-āyinda ke liye kī-jāen khwāh tadbireñ jo aise mauqe' ke liye pahle **Provision, v. t.** Khāne-pine kī chizeñ baham pahuñchāuā. [se ho raheñ.

Provisional, a. Jo zarūrat-i-fi-l-hāl khwāh āyinda ke liye muhaiyā kiya jāe; jo ʿarizi taur par qāim kiya jāe; ʿarizi; chand-roza; thore dinon ke wāste; shartī. [ke liye; zarūrat-i-fi-l-hāl ke liye.

Provisionally, ad. Intizāman; ʿarizi taur par; chand roz (thore dinon) **Proviso, n.** Shart; kisī qānūn iqrār-nāme khwāh dūsri tahrīr mein ʿibarat-i-shartī; iqrār yā mu'ahada-i-mashrūt. [barham k.)

Provocation, n. 1.—Ishti'āl-i-tab'; kisī ko chhernā (uske mizāj ko A sudden provocation—Ishti'āl-i-tab'-i-nūgabañ; kisī ko istarāh par chher d. ki woh yakīyak gusse mein ā-jāe.

2.—Jisse ishti'āl-i-tab' ho; jisse gussa bharakutṭhe; woh bāt jiskī wajh se kisī ke dil mein ranjish ho-jāe. [tahrīk d.; josh mein lānā; paidā k. **Provoke, v. t. 1.**—Ubhārñā; bar-augekhta k.; uksāuā; harakat mein lānā; risānā; bezār k. [gussa yā ranj dilāne w.

Provoking, p. a. Jisse ishti'āl-i-tab' ho (dil mein gussa yā ranj paidā ho);

Provoking words—Aisi bātēn jinse sunno wāle ko gussa paidā ho; kalimāt-i-ishti-

'al-angez.—*Provoking treatment*—Bartāw jise tabī'at ko ishti'āl yā ranj ho.

Prowess, n. Larāyī meñ bahāduri; jawāñ-mardī; larāyī meñ be-khaufī; khatre se na darūñ. [(āgo yā piche hī) kā; qarib-tarīn.

Proximate, a. Nazdik-tarīn; nibāyat hī nazdiki; kisi ke qabl yā ba'd hī
Proximate cause—Bā'in-i-qaribi; sabab jiske sath hī natija paidā ho.

As distinguished from the *remote, mediate, or predisposing cause.*

Proximity, n. Qurb; qurbat; nazdiki 'ām isse ki jagah ke i'tihār se ho yā rishta wagaira ke. [pesh ho uske ba'd wāle mahine] ki koyī tārīkh.

Proximo, n. Dūsre mahine (māh-i-āyinda ya'nī jis mahine meñ koyī bāt
On the 3rd proximo—Tisri māh-i-āyinda ko misalan agar koyī March ke mahine meñ lahe—'Come to me on the 3rd proximo'—to uskā yah matlab hogā ki April mahine ki tisri tārīkh ko mere pās āo.

Proxy, n. 1.—Dūsre ki taraf se kisi fi'l ke karne kā iktiyār.

2.—Woh shakhs jo dūsre kā qāim-maqām banāyā jāe (jise dūsre ki taraf se kār rawāyī kā iktiyār diyā jāe). [dene kā mujīz ho.

3.—Woh tahrir jiske rū se ek shakhs dūsre shakhs ki taraf se rūe
Prudence, n. Dānāyī; mu'āmalāt meñ 'aql-mandī; ihtiyāt; hoshyārī; 'āqibat-andeshi; bare bare kāmōñ ko anjām ke muta'alliq gaur-o-fikr aur logoñ se mushwara karne aur apnī khās tamīz ke kām meñ lāne meñ ihtiyāt; apno maqāsīd ke anjām meñ wājib tadbīroñ kā k.

Prudent, a. 1.—Hoshyār; muhtāt; mu'āmalāt meñ 'āqilāna kār-rāwāyī k. w.; bare bare kāmōñ meñ ma'āl-i-kār kā khayāl r. w.; siyānā; chaukas; ancheh; dūr-andesh—jaise shakhs.

2.—Jo dūr-andeshī kā muqtazā yā natija ho; jisse hoshyārī 'aql-mandī yā ihtiyāt zāhir ho—jaise koyī fi'l.

3.—Kifāyat-shi'ār yā jismeñ kifāyat-shi'ārī ki-jāe.

A prudent woman—Kifāyat-shi'ār 'aurat.—*Prudent expenditure of money*—Juz-rasī ko sath sarf-i-sar.

Prudently, a. 1.—Ba-ihitiyāt-i-tamūn; ba'ī chaukasī yā hoshyārī se; 2.—Kifāyat ke sath; juz-rasī ke sath. [tamīz ke sath; 'āqilāna.

Prune, v. t. 1.—Kātnā; chhāñtnā—jaise darakhṭōñ ki fūzil yā barhi huyī shakheñ; qalam k. [wārñā.

2.—Kisi shai ke fuzūl ajzā ko nikāl d. : thik k.; durust k.; sañ-
To cut and prune—Kāi-chhāñ k.; tarāsh-kharāsh k.; qal'-qam' k.; ghutā barhā ko thik-thak k.; kam-o-be-sh karke durust (sijil) k.

Pry, v. i. (Gaur se dekhñā; bakhūbī dekhñā-bhāññā; taftish ki nazar se kisi bāt ko daryāft karne ki koshish k.; jāyūsi yā tajassus k.; jhāñknā; bhed l.; jis shai tak jald guzar na ho uske hāl ke ma'lūm karne ki fikr k.

"Often employed with an implied reproach." Webster.

PSEUDO, (Greek) Jab yah lafz kisi dūsre lafz ko shurū' meñ milāyā jātā hai to uske ma'nī jhūṭhā, masnū'ī (bauwāt kā) iddī'āyī yā kāzīb ke hote

Often used in the formation of self-explaining compounds. [hain.
Pseudonymous, a. Jismeñ jhūṭhī nām likhā ho ya'nī aslī nām chhipā ke koyī farzī nām likh diyā gayā ho.

Puberty, n. Woh sin jab mardoñ aur 'auratoñ meñ bachchoñ ke janāno aur janno ki salūhiyat ho; bulūg; shabūb; jawānī.

Public, a. 1.—'Awām kā yā 'awām se muta'alliq; kisi qaum riyāsat yā jumhūr ke muta'alliq; sārī khalāiq (sab logoñ) kā; kisi khās shakhs kā uahīñ; sarkārī; rājā kā.

Public good—'Awāmu-n-nās (sab logon) ki bhalāyī.—*Public calamity*—'Ām musibat; aisi balā jis mein sab log giriftār (mubtalā yā parē) hon.—*Public service*—Sarkārī mulāzamat; rājū ki chākārī; kār-i-sarkār.—*Public property*—Sarkārī māl.—*A public law*—Qānūn jiski pā-bandi kisi qaum yā riyāsat ke logon par wājib ho.

2.—Jise sab log jān sakeñ; jo har qism ke logon mein jāri (phailā) ho; ām; jo 'awām ko ma'lūm ho; ma'rūf; mashhūr.

Public report—'Ām khabar; aisi bāt jo 'awām ko ma'lūm ho.

3.—Jisko sab log barat sakeñ (apne kām mein lā-sakeñ); 'ām.

A public road—Shārī-i-'ām; aisi sarak jis par sab log ā-jā sakeñ.—*Public works*—Ta'mīrāt-i-sarkārī; woh ta'mīrāt jo sarkārī kharch se engineer logon ki ma'rifat hon.

Public, n. Khalāiq; kisi qaum yā riyāsat ke sab log; 'awāmu-n-nās; khās-o-'ām; khalqu-l-lāh; sab log; log.

The public are informed—Sab ko ittīlā' di jāti hai.—*In public*—Khule maidān; khule khazāne; sab ke (sab logon ke) āge; 'alāniya; parde mein nahiñ; takhlīye mein nahiñ; chhip ke nahiñ; bār-i-'ām; bar-malā; ba-tarz-i-fāsh.

Publication, n. 1.—Mushtahar k.; janānā; i'lān; ishtihār; tashhīr; izhār; ifshā; tahrīr taqrir yā chhāpe ke zarī'e se kisi amr ki ittīlā' 'awām ko d. [bilā qīmat taqsim karke phailānā; ishā'at.

2.—Kisi kitāb yā tahrīr kā 'awām mein farokht ke zarī'e se khwāh

3.—Jo shai mushtahar ki-jāe; jisko i'lān diyā jāe; koyī risāla yā kitāb jo farokht ke liye pesh ho yā 'awām mein yūhūn phailāyī-jāe.

Publicity, n. 1.—Shuhrat; i'lān; tashhīr; sab ko ma'lūm ho-saknā.

Publicly, ad. 1.—'Ām taur par; aisi tarah ki sab log dekheñ yā jāneñ; bilā ikhfā; chhipā ke nahiñ; barmalā; bār-i-'ām; khulā-khulā; khul-

2.—'Awām ki taraf se; jumhūr ke nām se. [ke; 'alāniya.

Public-spirited, a. 1.—'Awāmu-n-nās ki taraqqī (bihtārī yā bhalāyī) chāhne w.; rifāh-i-'ām ke liye zātī nuqsān uṭhāne par mālī; khair-khwāh-i-khalāiq; khalāiq ki taraqqī chāhne w.—jaise shakhs.

2.—Jo 'awām ki rifāh ke lihāz se ho.

A public-spirited measure—Woh tadbir jo rifāh-i-'ām ke liye ki-jāe.

Public-spiritedness, n. 'Awāmu-n-nās ki bhalāyī ki ragbat; 'umūman logon ko naf' pahuñchāne ke liye khud nuqsān uṭhāne par āmadagi; khalāiq ki khair-khwāhī.

Publish, v. t. 1.—I'lān k.; 'awāmu-n-nās ko ma'lūm karānā; sab par zāhir k.; kisi poshida bāt ko zāhir kar-d.; ifshā k.; zāhir k.; phailānā; mushtahar k. [chhāp-kar phailānā; nikālū.

2.—Kisi kitāb ko shai' k. (use bechnā yā bechne ke liye phailānā);

3.—Chalānā; jāri k.; rawāj d.; phailānā—jaise koyī jā'li yā mas-nū'ī kāgaz. [kā i'lān dene khwāh mushtahar k. w.

Publisher, n. 1.—Kisi poshida yā lā-ma'lūm bāt kā zāhir k. w.; kisi amr

2.—Kitāb yā risāle wagaira kā shai' k. w. (use bechne w. yā bikri ke liye rakhne w.); kisi kitāb wagaira kā chhāpne aur bechne w.

3.—Kāgaz-i-masnu'ī kā chalāne w. [(uskā tāb' aur shai' k. w.).

Puerile, a. Larṭon sā; tiflāna; bachchoñ sā; chhichhorā; khafif; oohhā.

Pugnacious, a. Larṭnkā; jhagrālū; jang-jū; takrārī; jo jhat lar-baithe.

Puisne, a. (Law)—Dūsre ki nisbat rutbe mein chhotā yā adnā.

- Pull, v. t. 1.**—Khainchnā; apnī taraf ko khainchnā; ainchnā; apnī taraf
 2.—Tornā; tor-kar ikatṭhā k.; baṭornā. [khūchne ki koshish k.
To pull fruit—Phal tornā.
 3.—Khūch-kar chālānā.
 . *To pull down*—(a) Tornā; dhānā; mismār k.; girānā jaise makān. (b) Zer-o-zabar k.; ulat-palaṭ d.; barbād k.; tah-o-bālā k. (c) Zer yā zer-dast k.; zalil k.; 'ājiz k.; past k. *To pull off*—Khainch-kar alag alag k.; tornā. Ahista se utār lenā—jaise topi yā koyi pahinne kā kapṛā—*To pull out*—Nikāl lenā; khainch-kar bāhar kar-l.—*To pull up*—Jaṛ se ukhār l.; istisāl k.; nest-
Pull, v. i. Khainchnā; zor se khainchnā. [o-nābūd k.; mitā d.
To pull at a rope—Rassi ko khainchnā.—*To pull apart*—Khainche jāne par alag alag ho-jānā (ṭūṭ jānā).—*To pull up*—Bāg roknā; rās roknā; rok l.; thahrā d.; āge chalne na d. [(chalāne) ki koshish.
- Pull, n. 1.**—Zor se khinchnā; apnī taraf khainch-kar harakat dene
 2.—Ragrā; jhagrā; kashākash; kash-ma-kash; ainchnā-tānī.
Pulse, n. Nabz; nāṛī.
To feel one's pulse—Kisi ki nabz dekhnā (uske dil ko ṭaṭolnā); kisi ki thūh l.; kisi ki rāe ma'lūm yā daryāft karne ki koshish k.; kisi ke dil kā bāl jāne ki
Pump, n. Pāuī uṭhāne ki kal; pamp. [koshish k. (uskā indiyā l. yā dekhnā).
Pump, v. t. 1.—Pamp se uṭhānā—jaise pānī.
 2.—Er-pher ki bāteṅ pūchh-kar koyi khās amr daryāft karnā.
To pump out secrets—Erā-pheri se bhedoṅ kā ma'lūm kar l.; makr-o-fireb ke suwālāt pūchh-kar rāzoṅ (bhed ki bātoṅ) ko daryāft kar-l.
 3.—Kisi se bhed lene ke liye makr-āmez suwālāt pūchhnā.
Pump, v. i. *Vide supra* No. 1. [hai; panch.
Punch, n. Ek āhanī āla jo kisi shai meṅ sūrākh karne ke kām meṅ ātā
Punch, v. t. 1.—Panch se sūrākh k.
 2.—Garānā; khodnā.
To punch one with the elbow—Kisi ko kuhniyānā (kuhnī se dhakelnā).
Punctual, a. 1.—Jo waqt kisi bāt kā muqarrar ho uskā ṭhik ṭhik khayāl
 r. w.; waqt kā pā-band; qaul kā pā-band; jis bāt ke jis waqt karne kā wa'da ho uskā ṭhik usī waqt par k. w.
A punctual man—Woh shakhs jo waqt kā pā-band ho; jo shakhs koyi kām ṭhik waqt par kare; jo shakhs koyi fīl waqt-i-mu'aiyan par kare.
 2.—Jo waqt-i-mu'aiyan par ho yā kiyā jāe; jo waqt muqarrar ho usīpar 'and karne (palaṭne) w.; jiskā wuqu' ṭhik waqt par ho.
A punctual payment—Jo kuchh ṭhik waqt par diyā jāe ya'nī jis waqt uske dene kā wa'da ho usī waqt diyā jāe.
Punctuality, n. Waqt ki pā-bandī; jis kām kā jo waqt muqarrar ho uskā ṭhik usī waqt par k. [waqt; jis waqt kā wa'da ho ṭhik usī waqt.
Punctually, ad. Ṭhik waqt par; bar-waqt; jo waqt muqarrar ho usī
Punish, v. t. 1.—Kisi gubāh yā qusūr ke badle meṅ taklif d. nuqsān pahunchānā yā musibat meṅ dālnā; sazā-i-jismānī d. yā qaid wagaira ki sazā k. [tārnā; sazā k.
 2.—Sudhārne ki niyat se taklif wagaira d.; tambih k.; ta'zīr k.;
 3.—Kisi jurm ki pādāsh meṅ mujrim ki sazā k. (uski ta'zīr k. yā [usko ta'zīr d.).
To punish theft—Chori ke badle meṅ chor ki sazā k.
Punishable, a. 1.—Sazā ke lāiq; wājibu-t-ta'zīr.
 2.—Mustajib-i-sazā; jiski sazā qānūnau yā haqqan ho-sake.
 Said with reference to persons or offences.

Punishment, *n.* 1.—Sazā-dihī; sazā k. yā d.

2.—Sazā; ta'zīr; siyāsāt; tadārūk; dand. [dākhil ho.

Punitive, *a.* Sazā kā; ta'zīr; jiske rū se sazā dī-jāe; jismēn ta'zīr

Puny, *a.* Chhoṭā aur kam-zor; aduā; chhoṭā; kihtar; ṭāinī; nannhā.

Pupil, *n.* Putlī; mardum-i-shashm; mardumak.

Pupil, *n.* 1.—Shāgird; talmīz, chelā; tālib-i-'ilm; laṛkā yā laṛkī jiskī ta'lim koyī mu'allim kartā ho.

2.—Nā-bālig; kam-sin shakhs jo kisi walī kī muhāfazat meṅ ho.

3.—Laṛkā yā laṛkī jisko sinn-i-bulūg hāsil na huā ho.

Puppet, *n.* Gurīyā; kaṭh-putlī; putlī.

2.—Woh shakhs jiskī nakel dūsre ke hāth meṅ ho; jo dūsre kī marzī ke mutābiq kām kare.

Purchasable, *a.* Jisko kharīd kar-sakeṅ (mol le-sakeṅ); jo kisi mu'āwaze ke badle meṅ mil-sake; qābil-i-ishtirā. [hāsil k.

Purchase, *v. t.* 1.—Pairawī karke hāsil k.; dhūndh ke pānā; pānā;

2.—Rupaye-paise yā uske ham-qīmat badal ke 'iwaz meṅ hāsil k.; kharīd k.; kharīduā; mōl l.; kinnā; bisāhnā [uṭhā ke hāsil k.

3.—Koyī shai mihnat yā khatra khwāh koyī dūsre qism kā sadma

4.—(Law) (a) Darkhwāst de-kar jāī karānā yā hāsil k. jaise koyī hukm-i-'adālat. (b) Wirāsāt yā tarke ke 'alāwa aur kisi sabil se hāsil k.

Purchase, *n.* 1. (Law) (a) Wirāsāt ke siwā aur kisi sabil se arāzī wagaira kā hāsil k. (b) Koyī hukm-i-'adālat darkhwāst dekar hāsil k.

2.—Qīmat yā ham-qīmat badal ke 'iwaz meṅ kisi shai kā istihqāq yā uskī milkīyat hāsil k.; kharīdārī; mōl l.; ishtirā.

3.—Woh shai jo dhūndh ke khwāh badal-i-hamqīmat dekar mile; jo kuchh mihnat karne khatra uṭhāne yā fitrat wagaira ke zarī'e se mile.

4.—Jo kuchh uskī māliyat ke barābar zar-i-saman dekar mile.

Purchase-money—Zar-i-saman yā saman; kisi kharīd kī buyī shai ke 'iwaz meṅ jo kuchh rupaye diye jāēn yā jinke dene kā qaul-o-qarār ho.—Purchase and sale—Kharīd-farokht yā kharīd-o-farokht; bai'-o-shurā; mōl l. aur bechrā.

Purchaser, *n.* 1.—Woh shakhs jisko koyī māl rupaye-paise ke 'iwaz meṅ mile; kharīdār; mushtarī; kharīdne w. yā kharīd k. w.

2.—(Law) Woh shakhs jisko koyī haqīyat-i-arāzī fath yā hiba wagaira ke zarī'e se hāsil ho yā kisi aur sabil se gair-az-wirāsāt mile.

Pure, *a.* 1.—Jismēn koyī kharījī shai na milī ho; sāf; khālīs; jismēn āmezish (koyī dūsī chīz milī) na ho; nīrā; nirmal.

2.—(a) Pāk-dāman; mā'sūm; be-gunāh; nīr-dosh; be-makr-oriyā; 'aiḥōn se barī—jaise shakhs. (b) Un chīzōn se bai' jinse nuqsān burāyī yā najāsāt paidā ho; pāk; aslī; sachchā; haqīqī; kāmīl.

Applied to things and actions.

3.—Jismēn kisi qism kī nā-munāsib bāt shāmil na ho; sāf—jaise niyat. [nahīn; pakkā; kisi aur shai se ta'alluq na rakhtā huā.

4.—Mahz; nīrā; uipat; mutlaq; wahī aur uske siwā aur kuchh

Purely, *ad.* 1.—Aisi tarah kī koyī is qism kī chīz milī na ho jo kharījī yā muzir ho yā jisse badī yā gandagī paidā ho; pāk-dāmanī ke sāt; asl-asl; be-makr-oriyā; 'asmat se.

2.—Begair iske kī kisi dūsri shai se ta'alluq yā uspar inhisār ho; mahz; mutlaqan; kulliyatan; bi-l-kul; tamāmtar.

Pureness, n. Safāyī; un chizon se barī h. jinse zarar badī yā najāsat paidā ho; sūdazī; pākizagī; ma'sūmiyat; asliyat; kharāyī; jismeñ nā-munāsib 'ibārat yā alfāz waguira na hoñ; suthrāpan. [mus-hil.]

Purgative, a. Jismeñ antriyon ke sāl karne kī quwwat ho; rechak;

Purgative, n. Jullāb kī dawā; woh dārū jisse mi'de kī safāyī ho-jāc.

Purge, v. t. Sāl k.; gaudagī najāsat yā fuzūliyāt ko dūr k.; jo kuchh ālāish ākhor yā kudūrat ho usko dūr kar-d.; tanqīya k.; malāmat [dūr kar-d.]

Followed by *away, of, or off.*

Purge, v. i. 1 —Sāl ho-jūnā; kudūrat kā nikal jūnā.

2.—Jullāb kī dawā se mutawātir dastoñ kā ānā.

Purge, n. Mus-hil; dast-āwar dawā; jullāb.

Purify, v. t. 1. —Sāl k.; khārijī chizon ko dūr kar d.; jo kuchh milāwat yā ālāish ho use dūr kar-d.; sāl-o-suthrā (pāk-o-sāl) k.

2.—Dil kī burāyī ko dūr kar d.; safāyī-i-qalb k.

Purify, v. i. Sāl ho-jūnā; kudūrat kā dūr ho-jūnā. [barī h.]

Purity, n. 1.—Safāyī; be milāwat kā h.; khārijī chizon kī āmezish se [safāyī.]

2.—Mailā na h.; safāyī—masulan kisī kapre kī.

3.—Be-gunāhī; 'asmat; 'iffat; ma'sūmiyat; pāk-dāmanī; pārsāyī;

4.—Safāyī; bure manshā se barāat—jaise niyat yā irāde kī.

5.—Shustagī—jaise 'ibārat kī; ajuabī muhāwaron yā kulimāt-i-nā-munāsib se barī h. [jawānib; ās-pās.]

Purlicu, n. Kisī maqām kā berūnī hissa; hawālī; gird-o-nawāh; atrāf-o-

Purloin, v. t. 1.—Churānā; chorī se le-l.; chorī k.

2.—Kitābon yā nawishton se churā ke l. yā chorī k. [se mile.]

Purparty, n. (Law) Haqqiyat kā hissa jo kisī sharik ko taqsim ke rū

Purport, n. Manshā; murād; ma'nī; mafhūm; mudda'ā; matlab; arth; āshai. [r.; zāhir k.]

Purport, v. t. Mazmūn se zāhir k.; mafhūm se batlānā; ma'nī yā murād

Parportless, a. Be-ma'nī; bilā mudda'ā; jiskā koyī manshā na ho.

Purpose, n. 1.—Woh bāt jiskā hāsīl yā anjām h. kisī ke madd-i-nazar ho; woh manshā jisse kisī amr kī nisbat fikr tadbir yā koshish kī-jāc; maqsad; garaz; murād; irāda; matlab; niyat.

We labour for the *purpose* of subsistence—Basar-i-auqāt ke liye ham log mihnat karte haiñ. [yā burā.]

2.—Anjām; maāl-i-kār; natīja chāhe nek ho yā bad (achchhā ho

To answer a *purpose*—Koyī natīja paidā k.—To no *purpose*—Jiskā koyī natīja

na ho; mahz be-kār; 'abas; be-sūd; be-fāida; lā-hāsīl.—Of *purpose*, on *purpose*—Pahle se irāde karke; 'andān; bi-l-irāda; pahle se man'sūba karke;

jis shai kā zikr ho uskī taraf tabi'at rujū' karke. [*purpose.*" Webster.]

“On *purpose* is more generally used, but the true phrase is of

Purpose, v. t. Irāda k.; dil meñ thahrā yā thān l.; pahle se man'sūba

Purpose, v. i. Irāda yā 'azm r.; chāhnā; dil meñ r. [pakkā kar-l.]

Purposely, ad. Irāda karke; man'sūba karke; 'andān; jānbūjh-kar;

bi-l-qasd; qasdan; pahle se soch-bichār ke; samajh-būjh ke.

Purse, n. 1.—Rupaye-paise rakhne kī thailī; kīsa; surra; baṭnā.

2 —Khazāna.

The public *purse*—Khazānā-i-sarkārī.

[diye jien.]

3.—Jisqadar rupaye ghur-daur meñ jītne wāle ko bataur bāzī ke

Light purse, or empty purse—Mufisī; be-zarī; be-istitā'atī; tih-dastī.—*Long purse, or heavy purse*—Daulat; zar; māya.—*Sword and purse*.—Kisī qaum kī fauj-o-lashkar aur daulat; teg-o-deg.

Pursuable, a. Pairawī pichhā yā ta'āqub ke lāiq; jiskā pichhā ho-sake; jo pichhā kiye jāne ke qābil ho. [ke liye barābar koshish yā kār-rawāyī.

Pursuance n. 1.—Pairawī; ta'āqub; pichhā; kisī shai ke anjām yā husūl
In pursuance of the main design—Asl manshā kī pairawī meñ.
2.—Natīja.

In pursuance of—Mutābiq; hasb; muwāfiq; ba-ittibā'; ba-ta'mil; kisī shai kī

Pursuant, a. Jo kisī shai ke bā'is yā uskī pairawī meñ ho; mutābiq; muwāfiq; hasb; ba-mūjib.

This measure was adopted pursuant to a former order—Hukm-i-sābiq ke mutābiq (uskī ta'mil ke liye yā uske rū se) yah tadbīr 'amal meñ āyī..

Pursue, v. t. 1.—Uske pakarne kī garaz se kisī kā pichhā k.; kisī ke pichhe daurānā; ta'āqub k.; ragednā.

2.—Dhūndhnā; hāsil karne ke liye ta'dbīren 'amal meñ lānā (karnā).

To pursue a remedy at law—Chāra-kār-i-qānūnī ke hāsil karne ke liye koshish k.

3.—Kisī rāh par chalnā; kisī muqsad ke hāsil karne ke liye kisī tariq kā iḥtiyār k. (uspar chalnā yā uskī pairawī k.).

What course shall we pursue?—Kis rāh par ham logon ko chalnā chāhiye (kaun sā tariq ham logon ko iḥtiyār karnā chāhiye)?

4.—Kisī rāh par chālē chalnā (uspar qāim rahnā); masrūf rahnā.

5.—Kisī nazir kī pairawī k.; tatabbu' k.; kisī kī dekhā-dekhī k. (usko dekh kar usī kī tarah k.).

6.—Khusūmat ke sāth pichhā k.; muākhaza k.; 'azāb meñ dālnā.

Pursuit, n. 1.—Ta'āqub; pichhā; shikār ke liye yā larāyī meñ kisī ke pichhe daur k. [sa'ī; koshish; talāsh; just-o-jū.

2.—Kisī shai ke husūl yā anjām kī garaz se uskī pairawī; pairawī;

3.—Kār-o-dār kā silsila; kisī manshā ke husūl ke liye hamesha masrūf rahnā; mashgala; shagl.

4.—Kisī bāt kī koshish kā qāim r. (uskī pairawī kiye chalnā).

Purview, n. 1.—(Law) Qānūn kā woh hissa jisse dibācha mustasūā ho; matan-i-qānūn jo dibāche ke ba'd hotā hai.

2.—Kisī qānūn kī had yā uskā manshā; kisī qānūn kā kul manshā yā uske kul ahkām. [tak iqtidār ho.

3.—Hadd-i-iḥtiyār; haiyiz-i-iḥtiyār; wus'at; gunjāish; julān

Push, v. t. 1.—Dhakkā d.; dhakelnā; pichhe se zor pahuñchā ke āge ko 2.—Takkar mārñā; sīnḡh kī nokoñ se mārñā. [haṭānā.

3.—Isrār yā tākid ke sāth āge chalānā; āge ko barhānā yā taraqqī d.

To push an objection too far—Kisī 'uzr yā i'tirāz par bahut hī (jitnā wājib ho usse ziyāda) isrār yā istidlāl k. (usko chalāye chalnā).

4.—Dalīloñ se ghabrā d.; bahs meñ uljhā d.; majbūr k.; kisī natīje par majbūran pahuñchānā.

5.—Taqāze se tang k.; bahut mutaqāzī h.; diq'k.; tang k.; zich k.

To push down—Dhakkā dekar girā d.; de-mārñā; paṭak d.

Push, v. i. 1.—Dhakkā d.; dhakelnā; takkar mārñā.

2.—Koshish k. yā āge ko barhānā.

3.—Khil ānā; nikal ānā; phūṭnā.

4.—Age ko chālē chalnā; āge barhe chalnā; jald jald chalnā.

Push, n. 1.—Dhakkā; ṭhelā; rel; hūl; jhoñk; takkar.

2.—Zor yā dabāw jo kisī chiz par pahuñchāyā jāe.

3.—Hamla; yūrish; jidd-o-jahd-i-balig; kisī bāt kī barī koshish.

Pusillanimity, n. Dil kī kam-zorī; buz-dilī; dil meñ jurat yā mazbūti kā na hī; khafif khafif yā aise khatroñ se durnā jo mahz khayālī hoñ.

Pusillanimous, a. 1.—Kam-himmat; dūñ-himmat; buz-dil; jiske dil meñ jurat bahādūrī aur mazbūti na ho; nā-mard; dar-poknā; kādar—jaise shakhs. [pasti-i-tabī'at kī wajh se ho.

2.—Jo past-himmatī yā buz-dilī kā natija ho; za'if ya'nī jo zu'f yā

Put, v. t. 1.—Rakhnā; dharnā; baithālnā; qāim k.; jā-guzīñ k.

Put is applicable to *state* or *condition*, as well as to *place*.

2.—Kisī ke āge tajwīz ijāb yā inkār (qabūl yā nā-manzūr karne) ke liye pesh k.; pesh-i-nazar k.; pesh k.; tawajjuh dilānā.

To put a question—Koyī suwāl kisī ke āge uskī tajwīz ke liye pesh k.; suwāl pūchhnā.—*To put a case*—Kisī shai ke muta'alliq jo hālāt hoñ kisī ke āge is garaz se pesh k. ki woh unkī nisbat kuchh tajwīz kare.

3.—'Ibārat meñ bayān k.; zāhir k.; kahuā.

To put a matter ably—Kisī amr kā izhār qābiliyat ke sāth k. (jo kuchh uskī kaifiyat ho use liyāqat ke sāth kahnā yā zāhir k.).

4.—Majbūr k.; kaurānā; kisī shai ke karne par majbūr k.

5.—Targīb d.; tahrīk k. ubhārñā; uksāñā.

To put away—(a) Chhorñā; tark k.; kharīj k.; badar k. (nikāl d.).—(b) Talāq d.—*To put back*—(a) Rok r.; aṭṭkā r.; dāl r.—(b) Apnī asli jagah par phir kar d.—(c) Dharam gharī kī sūyion ko piche haṭā d.—*To put by*—Tāl d.—jaise koyī bāt.—*To put down*—(a) Maglūb k.; dabā d.; zer-dast-k.; pūe-māl k.—(b) Ma'zūl yā zalil k.; iqtidār ikhtiyār yā mansab chhīn l.; dabā d.; past kar d.; miṭā d.; rad kar d.; sākit (chup) kar d.—*To put forth*—(a) Nikālñā yā phailāñā.—(b) Zāhir k.; kām meñ lāñā; dikhilāñā.—(c) Pesh k.; pūchhnā—jaise koyī suwāl yā paheli wagaira.—(d) Shāi' k.—jaise kitāb.—*To put forward*—(a) Kisī 'aise mansab par taraqqī d. jo ā'lā darje kā ho yā jis meñ zimma-dārī ziyāda ho; taraqqī d.—(b) Barhāñā; chalāñā; madad d.—(c) Dharam-gharī kī sūyian āge ko haṭā d.—*To put in*—(a) Dūroñ ke mā-bain dākhil k.; dushwārī se dākhil k.—(b) (Law) 'Adālat meñ bā-zābita pesh k.; kāgazāt-i-'adālat ke shumūl meñ r.; dākhil k.; guzrāññā.—*To put fear*—Dārāñā; khauf dilāñā; mukhawwaf k.—*To put in mind*—Yād dilāñā yā rakhāñā.—*To put in practice*—Kām meñ lāñā; karnā; 'amal k.—*To put into another's hands*—Sipurā k.; kisī ke zimme yā uske taht meñ k.—*To put off*—(a) Kanāre kar d.; utār d.; rad kar d.; dūr kar d.—(b) Tāl d.; tālmaṭol k.; mahrūm k.; māyūs k.—(c) Dāl r.; multawī r.; ṭāl d.; āge ko haṭā d.—(d) Fareb ke sāth chalā d.—*To put on* or *upon*—(a) Pahinnā; oṛhnā; charhā l.; lagā l.—(b) Ikhtiyār k.; banā l.; pakar l.—(c) Lagāñā; dālñā; 'āid k.—(d) *To be put on*—Dhokhā khāñā dhokhe meñ āñā yā dhokhe meñ parñā. *Used chiefly in the passive form.*—*To put out*—(a) Nikāl d.; be-daṭhl kar d.—(b) Nikālñā; shigūfta k.; khilāñā.—(c) Bujhāñā; thandhā kar d.; gul k.—jaise sham' chīrāg yā āg.—(d) Sūd par lagāñā; byāj par udhār (qarz) d.—jaise rupaye.—(e) Nā-rūz k.; khafā k.; mushtā'il k.; gussa dilāñā.—(f) Nikālñā; phailāñā jaise hāth.—(g) Pareshān kar-d.; ghabrā d.—jaise kisī ko parhne yā bolne meñ (use rok d.).—(h) (Law) Kholñā; nikālñā; qāim k.—*To put out lights*—Jharokhe dariche yā khipkiyāñ banāñā qāim k. yā nikālñā.—(i) Jor ke bāhar

kar-d.; khiskū yā hatā d.—*To put out the eyes*—Andhū kar d.; ākhēn nikāl l.; basārat zāl kar-d.—*To put over*—(a) Ikhtiyār d.; afsarī d. yā afsar banānā (b) Kisi bāt kī hasr kisi dūse shakhs yā shai par k.—(c) Multawī k.; tāl d.—*To put to*—(a) Jorā; milānā; ikatthā k.—(b) Kisi par hawāla k.; dālū—*jaise khatre meñ*—*To put to a stand*—Rok d.; qabūhatoñ kī wajh se āge baṭhne na d.—*To put to death*—Mār dālū; halāk k.; qatl k.—*To put together*—Jorā; milānā; yakjā k.; shāmil k.—*To put to it*—Bhūt tang k.; taklif d.; hairān k.; uljhe meñ dālū; qabūhat meñ dālū.—*To be put to it*—Mushkil h.; qabūbat h.; dushwār h.—*To put to the sword*—Tah-i-teg k.; qatl k.; halāk k.—*To put to trial or on trial*—Kasautī par chapṭhānā; āzmānā; imti-hān k.—*To put trust in*—Itibār k.; bharosā r.—*To put up*—Sāmne r.; 'ām taur par pesh k.—*To put up goods to sale at auction*—Nīlām ke liye asbāb 'ām taur chun yā lagā d.; jo chizeñ nīlām hone wālī hoñ unko bār-i-'ām

Put up, v. i.

[rakh d.]

To put forth—Nikālū; ugnā; jamnā.—*To put in*—Da'wā pesh k.—*To put in for*—Kisi shai kī ummed-wār h.; kisi shai kī nisbat apnī tayīñ ummedwār-āna pesh yā hāzīr k.—*To put up*—Utarnā; sro-kash h.; qiyām k.; ṭaharnā; derā k.—*To put up with*—(a) Be-badlū liye sazā kiye yā burā māne sah l.; pi-jānā; jāne d.; tarah d.; nazar-andāz k.; bar-dāsh k.—(b) Bilā izhār-i-mu-khālafat yā nā-razā-mandī qabūl kar-l.—*To put up with bad fare*—Kha-rāb gīzā khā l. aur uskī nisbat apnī nū-rāzī kī izhār yā 'uzr na k.

Putative, a. Jo 'umūman samjhā yā khayāl kiya jātā ho; farzī; ma'rūf; mujāzī; haqīqī nahīñ. [karte hoñ.]

The *putative* father of a child—Woh shakhs jise log kisi larke kī bāp tasawwur **Putrefy, v. l.** Saṛā d.; is tarah saṛā yā galā d. kī bad-bū āne lage; uṣā d. **Putrefy, v. i.** Saṛ jānā; gal jānā; uṣ jānā; is tarah saṛ jānā kī 'ufūnat (bad-bū) āne lage.

Putrid, a. Saṛā; galā; uṣā; muta'affin; bosīda.

 Said of animal or vegetable matter.

Q.

Quack, v. i. 1.—Kāñ-kāñ k.; battakḥ yā hañs kī tarah shor machānā.

2.—Dīng mārā; taallī kī lenā; fakhr kī bāteñ kahuā; fakhr k.; logoñ ko sunā-kar kisi bāt kī jhūṭh da'wā k.; apnī numāish ke liye zor zor se kuchh kahā; apnī barāyī āp hī k.; khud-faroshī k.; apne munh se miyāñ-miṭṭhū bannā.

Pretenders to medical skill *quack* of their cures—Jin logoñ ko fann-i-tabābat kī jhūṭh da'wā hotā hai we dūroñ ko sunā-kar kahā karte haiñ kī ham ne fulāñ fulāñ marīzoñ ko achchhā kiya.

3.—Nīn hakīm kī kām k.; kachchī hakīmī k.; 'atāyī-pau k.

Quack, n. 1.—Kāñ-kāñ; bat kī āwāz; hañs kī bolī.

2.—Tabābat kī fakhrīya da'wā k. w.; nīm hakīm; kachchā tabīb; anārī baid; nādān dārū-dārbañ k. w.

3.—Aisi bāt ke jānne kī da'wā k. w. jo use ma'lūm na ho; kisi 'ilm yā hunar kī jo use ma'lūm na ho jhūṭhā da'wā k. w.

Quack, a. Jhūṭhī tabābat se muta'alliq; jise nīm hakīm (kachche tabīb yā baid) kām meñ late hoñ.

A *quack* medicine—Woh dawā jise kacheche tabīb kām meñ lāweñ.

Quackery, n. Jhūṭhe tabīb ke fukhrīya da'we yā uskī tabābat; jhūṭhī tabābat; nīm hakīm kī dīng yā uskī kachechī hakīmī; khud-faroshī; kath-baidī. [wāfiq h.; milnā; ṭhik h.]

Quadrate, v. i. Mutābaqat r.; mel khānā; joṛ khānā; mauzūn h.; mu-
Followed by *with*.

Quadrennial, a. 1.—Chāhār sālā; jismeñ chār baras shāmil yā dākhil
A *quadrennial* period—Muddat-i-chār-sālā; chār baras kā zamāna. [hoñ.]

2.—Chār baras meñ ek bār h. w.; jo chār sāl meñ ek martaba ho.

Quail, v. i. Dab-jānā; bālat-i-yās meñ ho-jānā; pazhmurda yā afsurda-khātir ho-jānā; dil ṭuṭ jānā; taklif yā khatre ke khauf se be-dil ho-jānā; himmat hār d.; phir muqābale kī tāqat na r.; jī chhoṛ d.; hi-chakne lagnā. [dil ke kisi josh ke sabab se bilnā (larzān h. yā kañpnā).]

Quake, v. i. 1.—Kāñpnā yā kañpnā; tharrānā yā thartharānā; ḍar sardī yā

2.—Nanī aur tarī kī wajh se hilnā (jumbish k. yā mutaharrik h.)
jaise tar zamīn kā; kisi qism ke bare sadme se tharrā ṭhñā.

The *earth quakes*—Zamīn kañptī hai; zalzala (bhudol) āta hai.—The *mountains quake*—Pahār tharrāte (hiltē) haiñ.

Quake, n. Kañkapi; tharrāhat; thartharāhat; larza; halchal; hil ṭhñā.

Qualifiable, a. Jismeñ takhfif yā kamī kar-sakeñ; jise tarmīm kar-sakeñ; jisko ghaṭā yā sudhār sakeñ.

Qualification, n. 1.—Lāiq k.; lāiq h.

2.—Woh shai jisse kisi amr kī liyāqat ho; woh paidāishī (khilqī jibilli yā zāti) jauhar jiske zarī'e se kisi meñ kisi 'uhde yā mansab waguira kī liyāqat paidā ho yā jiske wasile se woh kisi zāti sifāt ko qāim rakh sake; liyāqat; qābiliyat; isti'dād; wasf yā sifāt; gun; zarūrī bātoñ kā rakhnā.

3.—Ikhtiyār-i-qānūnī; woh bāt jiskā honā qānūnan zarūr ho.

4.—Qaid; pā-bandī; tarmīm; takhfif; kamī; ghaṭāw.

Words may be used in a general sense, without any *qualification*—Alfāz ko 'ām ma'nī meñ bilā qaid ke isti'māl kar sakte haiñ [tarīq meñ mashshāq.]

Qualified, p. a. 1.—Lāiq; fāiq; kisi kām se wāqif aur uske anjām ke

2.—Mahdūd; pā-band-ba-quyūd; jismeñ qaid lagī ho; jismeñ kisi tarah kā rok kardiyā gayā ho; jismeñ tarmīm huyī ho; jiskī koyī khās sūrat banā dī gayī ho.

Qualify, v. t. 1.—Jaisā darkār ho waisāhī kar-d.; kisi ko khūrijī yā zarūrī sifatoñ se mansūf k.; lāiq k. masalan kisi jagah 'uhde yā peshe ke liye; kisi maqsad ke anjām ke wāste jis 'ilm hunar yā dūsri sifāt kī zarūrat ho use baham pahuñchānā; isti'dād paidā k.; qābil banānā; musta'id k.; qānūnī ikhtiyār d. yā qānūnan qābil banānā.

2.—Ek andāz par lānā; kisi sur se milā d.; badal kar (ulaṭ-palaṭ kar) asli yā ma'mūlī dhang par khwāh surilā kar d.

3.—Jo bāt kī 'ām gair-mahdūd yā hāziq ho usko khās shakl par yā mahdūd kar-d.; tarmīm k.; kisi khās sūrat kā k.; qaid k.; qaiden (quyūd) lagānā; kisi tarah kī rukūwat dāl d.; istisnāoñ se mahdūd k.

To *qualify* a statement, claim, or proposition—Kisi bayan da'we khwāh tajwiz ko mahdūd (pā-band-i-quyūd) kar d. [quwwat ko kam k.]

4.—Kam k.; narm k.; ghaṭānā; takhfif k.; kisi shai kī saḥti yā To *qualify* the rigour of a statute—Kisi qānūn kī saḥti ko kam k. (usmeñ takhfif k.) [ta'alliq ho.]

Quality, n. 1.—Khāssiyyat; sifāt; woh bāt jo kisi jism yā shai se mu-

- A natural quality—K̄hilqī (asli z̄ātī yā paidāishi) sifāt yā k̄hāssiyyat.—Whiteness is a natural quality of snow—Sufaidī barī ki k̄hilqī sifāt hai yā'ni barī ki paidāish hī supaid hotī hai.—An accidental quality—'Arizī sifāt; sifāt jo paidāishi na ho.—The fluidity of metals is an accidental quality—Filziyyāt k̄ā raqīq hī ek 'arizī sifāt hai.—Essential qualities—Sifāt-i-lāzīmī; woh bātēn jo kisi shai ke wujūd ke qāim karne ke liye lāzīmī hoñ.—Sensible qualities—Sifāt-i-hissī; ašhyā ki woh sifātēn jo hawās-i-k̄hāmsa se mahsūs ho-sneñ masalan sūcj ki rauhanī kapre k̄ā rang wagaira. [burāyi.]
- 2.—Dūsri shai ke libāz se kisi shai ki nau'iyat; qism; achhāyi yā The quality of an action in regard to right and wrong—Jā wa bejā (wujūb-o-gair-wujūb) ke libāz se kisi fīl ki nau'iyat. [k̄hāssa; k̄hāssiyyat.]
- 3.—Kisi k̄hās natīje ke paidā karne kī quwwat yā tāqat; tāsīr; The qualities of medicines—Dawāñ kī tāsīr (unkā k̄hāssa yā unki k̄hāssiyyat).
- 4.—Neki yā badī; achhāyi yā burāyi. [achchhi yā buri sifātēn.]
- Good qualities, or bad qualities—Achhāyīñ yā burāyīñ; nekiyāñ yā badiyāñ.
- 5.—Jo sifāt kasab karke hāsīl kī jīe; woh 'umdagī jo paidāishi na ho balki sikh kar hāsīl kī gayī ho.
- 6.—Haisiyat; mansab; iqtidār. [k̄hās hālat.]
- 7.—Auroñ ke muqābale meñ rutba; haisiyat; dūsroñ kī nisbat koyī People of every quality—Har qism kī haisiyat ke log; tar tarah kī rutba rakhe wāle shakhs. [darje meñ buzurgī (tarjīb); baland pāya.]
- 8.—Buzurg martaba; dūsroñ se barh-kar darja; hasab-o-nasab yā Persons of quality—'Alī-martaba log; woh log jinkā martaba baland ho.—The quality—Woh sab log jinkā rutba yā pāya baland ho; sab bare bare log;
- As distinguished from the mass, or vulgar. [umarā; shurafī; 'amāhid.]
- Qualm, n. 1.—Bīmāri gashī taklīf yā dard k̄ā yakbārgī ho-jānā; kisi qism kī taklīf k̄ā daf'atun uṭhnā; 'aziyat. [k̄hwāhish.]
- 2.—Mi'de (peṭ) meñ tabk̄hīr k̄ā yakāyak h.; matlī; qai karne kī
- 3.—Imān k̄ā k̄hadsha yā uski k̄halish; imān k̄ā k̄hutk̄ā.
- Quandary, n. Dushwārī; qabāhat; mushkil; uljhāw; pechidagī yā p̄her; shak; shubha; tazabzub; kisi bāt k̄ā pakkā na h.
- Quantity, n. 1.—Miqdār; qadar; andāza yā andāz; itnā yā utnā h. na ki kam-o-besh; jise nāp tol yā wazu kar-sakeñ; jo ḡhut-barh sake.
- 2.—Ta'dād-i-takhmīnī yā ta'dād-i-mu'aiyan; jumla yā miqdār; koyī juz yā hissa; ta'dād-i-kasīr; barī ta'dād; bahut kuchh; barī raqam;
- 3.—Juzw-i-kasīr; bahūt sū; barī mu'tād. [barī miqdār.]
- A medicine taken in quantities—Dawā jo bahut bahut k̄hāyi jāe.
- Quantity of estate—(Law) Kisi haqqiyat kī mī'ād yā uski miqdār.
- QUANTUM, n. Miqdār; ta'dād; andāz.
- Quantum meruit—[Lat.] (Law) Is wa'de kī bunyād par nālīsh kī mudda'ā 'alaih mudda'ī ko usqadar mihnātūna (haqqu-l-mihnāt yā k̄hidmat k̄ā ājr degā jitne ke pāne ke laiq mudda'ī ho.—Quantum sufficit or quantum suff. —[Lat.] Miqdār-i-kāfi; kāfi mu'tād; kisi chiz kī miqdār jo kāfi ho.—Quantum valcat—[Lat.] (Law) Woh nālīsh jismeñ mudda'ā 'alaih se ašhyā-i-farokht-shuda kī qimat ba-qadar-i-māhiyat unke māñgi (talab kī) jāe.
- Quarantine, n. 1.—Chālīs din kī muddat.
- 2.—Chālīs din yā koyī zamāun-i-gair mahdūd jismeñ bandar meñ pahunchne par kisi jahāz kī nisbat yah shubha ho-kar ki jo log ispar sawār haiñ we kisi maraz-i-sāri meñ muṭtalā haiñ kamāre ke logon se bi-l-kul āmad-o-raft band kar-dī-jāe.

3.—(*Law*) Chālis dīn kī muddat jismeñ kisi bewa ko us makān meñ rahne kā iḥtiyār rahtā hai jispar marte waqt uskā shauhar qābiz rahā ho.

Quarantine, v. t. Samundar ke kanāre ke logon se āmad-o-raft kī mumā-na'at k ; jis jahāz kī nisbat yah shak ho ki ispar koyī chhūt kī bimārī phailī hai usko samundar ke kanāre se dūr par rahne ke liye majbūr k.

Quarrel, n. 1.—Jhagrā; takrār; qaziya; khafif mār-piṭ yā dhūngā-mu-shṭī; gālī-galauj; gul-gupārā; ṭanṭā; bakherā; munāqasha; gusse ke sāth takrār; kahā-sunī.

2.—Bigār; dostī kī ṭūṭ jānā; mel kā na rahnā; do shakhsōñ ke darmiyān iḥtilāf-i-fāsh; khaṭpat; chakh; nā-chāqī.

To pick a quarrel—Jang-joyī k.; jān-būjh-kar jhagrā kharā k.; 'amdan qaziya barpā k.; zabardastī kā jhagrā nikālā; jahāñ takrār na ho wahāñ usko qāim k.

Quarrel, v. i. 1.—Zor zor se takrār k.; shor machākar aur gusse ke sāth jhagrānā; jhagrā yā bakherā k.; gālī-galauj k.; munāqasha k.; āpas meñ bigār khare h.; laṛnā; hāthā-pāyī k.

 Used of two persons, or of a small number. [ittifāq na k.

2.—Be-mel h.; be-joṛ h.; muwāfaqat na r.; sūrat yā haiat meñ

3.—'Aib-joyī k.; lim lagānā; naqs nikālā; dosh d.; harf-girī k.

Quarrel, v. t. Laṛ-laṛ ke kisi bāt par majbūr k.; qaziya karke koyī fi'l chār-nā-chār karānā.

To quarrel a man out of his estate or rights—Laṛ-laṛ-ke kisi shakhs ko uski jāe-dād yā haqqīyat ke chhor dene par majbūr k.; takrār yā bakherā karke kisi shakhs se uski jāe-dād yā haqqīyat chhurā d.

Quarrelsome, a. Jhagrālū; takrārī; bakheriya; jhagarne aur shor machāne w.; khafif khafif laṛāyion par māl; jo jald chīḥ-kar laṛne lage; zūd-ranj; tunuk-mizāj.

Quarry, n. Zamīn meñ woh jagah jahāñ se makān wagaira banāne ke liye patthar kāt-kar nikālā jātā hai; patthar kī khān; sangistān.

 Mine generally signifies the pit from which metals and coals are taken. From *quarries* are taken stones for building, as marbles, freestone, **Quarry, v. t.** Patthar kī khān se khod-kar nikālā. [slate, and the like.

To quarry marble—Sang-i-marmar ko uski khān se khod yā kāt-kar nikālā.

Quarter, 1.—Chār hisson meñ se ek; chauthā hissa; chauthāyī yā chauth; hissa-i-chahārumī; rub'.

2.—Aṭṭhāyīs pound ya'nī chaudah ser kā ek wazn.

A quarter of sugar—Chaudah ser chini.

3.—Ek ton (taḥmīnan aṭṭhāyīs man) galle kī chauthāyī.

A quarter of wheat—Ek ton gehūñ kā chauthā hissa.

4.—Kisi chaupāye jānwar kā ek hāth yā ek pair aur woh hisse jo usse lage hon; kisi murde jānwar kā chahārumī hissa jismeñ ek hāth yā ek pair bhī shāmil ho.

 Often used in composition.

5.—Kisi madrasat-i-'ulūm meñ tulabā ke tahsīl kī muddat; sāl kā chauthā hissa ya'nī tū mahīne khawāh kam-o-besh. [mahāl.

6.—Kisi mulk yā shahr kā koyī khās hissa; zil'; muhalla; tola;

7.—Woh maqām jahāñ laṛāyī meñ fauji afsar aur sipāhī ta'ināt

 Chiefly used in the plural. [kiye jāte haiñ.

8.—Woh jagah jahān koyi thore roz tak rahe; 'arizi qiyām kā ma-qām; amu-o-āsāish ki jagah; hifāzat; āram.

Usually in the plural.

9.—Mauqa'-i-munāsib; khās yā munāsib jagah; woh jagah jo mu-qarrar ki-gayi ho; thaharne ki khās jagah.

10.—Dushman se rahm ke sāth bartāw; fath-mand yā farīq-i-gālib ki ri'āyat yā mihrbāni; apne naf' ke liye dushman ki tabāhi se gurez.

Head-quarters—Fauji afsar-i-ā'lā kā khāima yā dāira-i-daulat.—To give or show quarter to—Larāyī meñ dushman ke mutī' ho—jāue par use bataur qnidi ke rakh l.; hāre dushman ke mār dāine se hāth khāiūch l.; apnā mutī' (tābi'-dār) banā l. [par taqsim k.

Quarter, v. t. 1.—Chār barābar hisson par bāñtnā; chār-hisās-i-musāwi.

2.—Jude jude hisson meñ k.; 'alāhida 'alāhida hisse k.

3.—Hifāzat ki jagah yā khāne-pīne kā sāmān d.; thore 'arse tak rahne kā sāmān muhaiyā k.; kisi ko hifāzat ki jagah d.

To quarter soldiers—Sipāhiyon ko hifāzat ki jagah meñ r. (unke 'arizi qiyām kā sūz-o-sīmān kar-d).

Quarter, v. z. 1.—Tiknā; firokash h.; utarnā; 'arizi taur par qiyām k.; thore roz ke wāste muqīm h. [chauthā hissa dākhil ho.

Quarterly, a. 1.—Jismeñ hissa-i-chahārumī shāmīl ho; jismeñ sāl kā *Quarterly seasons*—Mausim jismeñ tin tin mahīne shāmīl hon.

2.—Jiskā i'āda sāl ki har ek sih-māhi ke khātime par ho; jo sāl meñ tin tin mahīne par huā kare; sih-māha.

Quarterly payments of rent—Tin tin mahīne par kirāye yā lagān kā diyā jānā.

Quarterly, n. Woh kitāb jo sāl ki har ek sih-māhi meñ chhappe; jo kitāb sāl meñ chār bār chhappe. [ke chauthāyī hisse meñ ek martaba.

Quarterly, ad. Sih-māha; sih-māhi sih-māhi; tin tin mahīne par; sāl The returns are made *quarterly*—Naqshe tin tin mahīne par bante haiñ.

Quash, v. t. 1.—Dabā d.; firo k.; ekbārgi bi-l-kul mitā d.

To quash a rebellion—Balwe ko ek bārgi bi-l-kul mitā d. (firo k.). [k.

2.—(Law) Mitā d.; rad mansūkh yā sūqit kar-d.; bātil k.; ka-l-'adam

To quash a conviction—Tajwiz-i-subūt-i-jurm ko mansūkh (rad) k.

QUASI, (Law) Goyā ki; ek tarah par; kisi khās ma'nī meñ; kisi khās darje tak; kisi chiz ki tarah; kisi shai ki mānuind.

Used as a prefix or first member of a compound.

A quasi contract—Mu'ābada-i-zimni; woh fi'l jiski waji se ek shakhs kisi dūstre shakhs kā pā-band ho-jāe par un donoñ ke mūbain koyi qaul-o-qarār asl meñ na ho.—A quasi argument—Jo kuchh dalil ki shaki par ho yā bataur dalil ke kām meñ lāyā jāe. [ho; jisko ukāyī āti ho.

Queasy, a. 1.—Jisko matli ki bīmāri ho; jiskā jī qai karne ko chāhtā

2.—Tunuk-mizāj; nāzūk-mizāj; mirzā-manish; sukuār. [paidā hon.

3.—Jisse tabi'at phir jāe; jisse dil ko ranj ho; jisse taklif-dih khayālāt

A queasy question—Aisā suwāl yā aisā istifsār jisse dil ko ranj pahūnche.

Queen, n. 1.—Bādshāh ki begam; khātūn-i-sultān; rānī.

2.—Malika; sultān; rānī.

Queen-consort—Jo bād-shāh-i-waqt ho uski begam.—*Queen-dowager*—Bādshāh-i-marhūm ki begam.—*Queen-mother*—Bādshāh-i-marhūm ki begam jo sultān yā sultāna-i-'ahd ki mān bhi ho.—*Queen-regent, or queen-regnant*—Malika jo ba-istihqāq-i-khud hukm-rān ho.—*Queen's bench*—Inglistān meñ woh 'adālat jokisi malika ki hayāt meñ Court of Record kahlāti hai.—*Queen's counsel*—Woh

Bāristar (Barrister) log jo sanad-i-Bāristari ke pāne ke ba'd muntakhab ho-
kar shāhi kauhsali (counsel) muqarrar hote haih—*Queen's evidence*—(Law)
Woh sharik-i-jurm jo min-jānib-i-sarkār apne shurakā ke muqābale meñ
gawāh banāyā jātā hai; gawāh-i-sarkārī.

Queer, a. Ma'mūl ke khalāf; kisi 'ajib tarah par ma'mūl ke khalāf; 'ajib-
o-garib; nādir; anūthā; anokhā; jiske dhang nirāle hoñ; nirālā; ni-
rālī tarah kā. [kiya jāe.—A queer look—Nirālī chitwan.]

A queer story—Anūthā bayān; 'ajib bayān; bayān jo ma'mūlī taur par na
2.—Dabānā; firo k.; toṛnā; band yā mauqūf k.

To quell an insurrection or sedition—Bagāwat yā hangāme ko firo k.
2.—Taskīn d.; takhfif k.; thandhā k.; kam k.

To quell grief—Ranj meñ taskīn d. yā ranj ko kam k.

Quench, v. t. 1.—Bujhānā; thandhā k.; firo k.; sard k.—jaise shu'le
yā āg ko. [d.; nikāl yā bujhā d.; ma'dūm k.]

2.—Dūr k.; mitā d.; band k.; takhfif k.; nest-o-nā-būd k.; taskīn
To quench thirst—Pyās bujhā d.; tishnagi raf' kar-d.—To quench love—'Ishq
yā shu'la-i-'ishq ko bujhā d.; muhabbat bāqī na r.

Querulous, a. 1—Jo 'ādatan kisi amr kī shikāyat kiya kare; jo hamesha
kisi bāt kā gila kare; gila-guzār—jaise shakhs. [jāe.]

2.—Jisse izhār-i-shikāyat ho; jisse faryād pāyī jāe; jisse gila pāyā
A querulous tone of voice—Āwāz kā woh lahja jisse kisi bāt kī shikāyat
[pāyī jāe.]

Query, n. Suwāl; istifsār jiskā jawāb matlūb ho.

☞ This word, or its abbreviation (*Qu.*, or *Qy.* or the sign ?) is often
put after a word or statement regarded as doubtful.

Quest, n. Talāsh; dhūndh; just jū; joyāyī; khoj.

To rove in quest of a thing—Kisi chiz kī talāsh meñ ghūmnā.

Question, n. 1.—Pūchh-pāchh; suwāl; istifsār; istifhām. [izhār l.]

To examine by question and answer—Suwāl-o-jawāb ke zari'e se imtihān yā

2.—Jo kuchh pūchhā jāe; woh bāt jiskā jawāb darkār ho; suwāl;
What is the question? Suwāl kyā hai? Kyā pūchhā jātā hai? [pursish.]

3.—Bahs; mubāhasa; munāzara; takrār; zabānī jhagrā.

It is to be put to question—Yah bāt bahs-talab hai.

4.—Woh bāt jiskī nisbat tahqiqāt yā taftish darkār ho; manshā-
i-tahqiqāt yā istifsār; woh bāt jiskī nishat pūchh-pāchh karnā ho;

5.—Shubha; shak; hujjat; takrār; kalām. [amr-i-tahqiqāt-talab.]

This story is true beyond all question—Yah bayān bilā-shubha sach hai; is
bayān kī sachāyī meñ kuchh bhī shak nahīn hai.

In question—Jiskī nisbat istif-ār yā bahs pesh ho; jiskī nisbat hujjat hotī ho;
mutanāza'a khwāh mutanāza'a-fih.—The matter or point in question—Amr-i-
mutanāza'a-fih; woh bāt jiskī tahqiqāt yā bahs pesh ho.—Leading question—

Woh suwāl jisse gawāh yā us shakhs ko jisse suwāl pūchhā jāe yah ma'lūm
ho-jāe kī ham-ko fulān jawāb denā chāhiye; nisā suwāl jisse gawāh yā mustaf-
sirilāh jawāb soch jāe; suwāl-i-ishārī; hidāyatī suwāl; suwāl-i-mūsil-i-ila-

l-maqsūd.—Out of the question—Libāz ke qābil nahīn; jispar libāz darkār
na ho; muhāl-i-mutlaq; jo kisi tarah na ho-sake.—Past question—Bilā-
shubha; be-shak; lā-raib; albatta; lā-kalām; be-hujjat.

Question, v. t. 1.—Kisi se koyī bāt suwālāt pūchh kar daryāft k.;
suwālāt ke zari'e se tahqiqāt k. yā izhār l.; kisi se suwāl karke
kuchh pūchhnā. [yaqīn k.]

2.—Kisi bāt par shak yā shubha k.; kisi amr kī nisbat dil meñ

- 3.—I'tibār ke qābil na samajhnā; jāiz tasawwur na k.; mushtabah samajhnā; i'tirāz k.; jarah k. [pāne kī garaz se bāteñ pūchhnā.
Question, v. i. 1.—Ek yā zāid suwāl pūchhuā; pūchh-pūchh k.; jawāb
 2.—Suwālāt ke zarī'e se bahs k.; munāzara ba-zarī'a-i-suwālāt k.
Questionable, a. Qābil-i'tirāz; jiskī nisbat shubha yā i'tirāz ho-sake; mashkūk; mashkūk-fih; mushtabah; jispar yaqiu na ho; jiskī nisbat bahs ho-sake.
Quibble, n. Jis amr kī nisbat bahs pesh ho usse gurez; sāf sāf sachchī bāt ke kahne se kanāra-kashī; hila-hawāla yā hila-bāzī; tālmaṭol; bahāna; fitrat; nukta-chīnī; harf-girī.
Quibble, v. i. Amr-i-mutanāza'a-fih yā nafs-i-amr se kisi hile yā fitrat wagaira ke zarī'e se gurez k.; jis bāt kī bahs yā hujjat pesh ho usko bāteñ bauā ke tāl d.
Quick, a. 1.—Tez; barrāq; chust-o-chālāk; chust; musta'id.
 He is remarkably quick in his motions—Woh apnī harkatoñ meñ nihāyat tez yā chust hai.—He is a man of quick parts—Us shakhs kī samajh-būjh tez hai; woh shakhs liyāqat meñ barrāq hai.
 2.—Sust yā āhista nahīn; jo 'ujlat se ho; jo jald ho; tez; 'ājil; jo thore 'arse meñ ho yā wāqī' ho.
 To be quick with child—Humal kī us hālat meñ b. jab larke meñ jān par jāe.
Quick, ad. 1.—Jald; tezi se; shitābī se; 'ujlat se; bilā-tawaqquf.
 Run quick—Tez dauro.—Be quick—Jaldi karo; tawaqquf na karo.
 2.—Thōṛī der meñ; 'arsa-i-qalīl meñ; jald; fauran; bilā-tākhīr.
 Go and return quick—Jā aur fauran (thōṛī hī der meñ yā jald) phir ā.
Quick n. Jāndār gosht; zī-biss hisse.
 Penetrating to the quick—Jo bahut mahsūs ho; jo bhītar (kaleje) tak paīṭh jāe.—Cut to the quick—Jān nikāl liyā.
Quicken, v. t. 1.—Zinda k.; jān dāl d.; jilā d.; murde ko zinda (be-jān ko jān-dār) kar d.; phir se quwwat (quwwat-i-tāza) baḥshnā.
 2.—Zinda-dil chust-o-chālāk yā bashshāsh k.; kisi ko ziyāda quwwat d.; tar-o-tāza k.; tez k.; ubhārnā yā bhāṛkānā; tahrīk d.
 3.—Tez k.; tezi yā 'ujlat kā bā'is h.; kisi shai ko aisā kar d. ki usmeñ 'ujlat ā-jāe. [jald jald chale yā ure
 To quicken motion or flight—Harakat yā parwāz ko tez kar d.; aisā kar d. ki
Quicken, v. i. 1.—Zinda ho-jānā; jān par jānā; zinda-dil yā barq ho.
 2.—Tezi se chalnā; 'ujlat ke sāth harakat k. [jānā.
Quicklime, n. Chūnā jo kankar patthar yā sīp wagaira ko khūb pakā-kar banāyā jāe; barī kā chūnā; patthar kā chūnā; 'sīp kā chūnā; āhak; tafta. [tawaqquf; bilā-tākhīr; jismeñ der na ho.
Quickly, ad. Jald yā jaldi se; 'ujlat yā tezi se; ba-tā'jil; fauran; bilā-
Quickness, n. 1.—Harakat kī tezi; 'ujlat; rawānī; jaldi; sur'at.
 2.—Tezi; chustī; musta'idi; barrāqī.
Quickness of the imagination or wit—Khayāl yā 'aql kī tezi.—His mind had, indeed, great quickness and vigour—Fi-l-haqīqat uski tabī'at meñ barī tezi aur quwwat thi (woh nihāyat barrāq aur qawī yā mazbūt thi).
 3.—Hawās kī tezi; hawās-i-khamsa se chizoñ ke fauran ma'lūm
 4.—Zāiqe kī tezi; talakhī. [karne kī quwwat.
Quicksighted, a. Tez-nazar; tez-'aql; dekhne yā samajhne meñ tez.
Quick-silver, a. Pārā; simāb; zibaq.
Quicksilvered, a. Jispar pārē aur ṭin ke waraq kī qal'ī ho.

Quicksilvering, *a.* Āyine ke pusht par pāre aur tin ke waraq kī qal'ī.
Quick-witted, *a.* Tez-fahm; 'aql kā tez; hāzir-jawāb; bar-jasta jawāb d. w.
Quiddle, *v. i.* Khafif khafif mashgaloñ meñ waqt sarf yā zāi' k. yā kām
 kī (muḥīd) bātoñ kī taraf subkī se (ūpar hī se dil se nahīñ) mutawaj-
 jih h. [ham-qīmat shai.]

QUID PRO QUO, [Lat.] Ek shai kī 'iwaz dūsri shai; 'iwaz-mu'āwaza;
Quiescent, *a. i.*—Sākin; gair-mutaharrik; hālat-i-qarār meñ; jumbish
 kartā huā nahīñ. [harrik jism.]

A quiescent body—Koyī jism jo hālat-i-qarār yā sukūn meñ rahe; gair-muta-

2.—Jismeñ josh na ho; jismeñ harakat na ho; jo bharkā na ho;

3.—Gair-malfūz; sākit; jo bolā na jāe. [jismeñ walwala na ho.]

Quiet, *a. i.*—Be-kharkhasha; be-jhanjhat; shor-o-sharāba yā dangā-o-
 fasād se barī; jismeñ kisī tarah kā khalal na ho. [ke sāth jinā.]

A quiet life—Aisi zindagī jismeñ kisī tarah kā jhanjhat na ho; sulh (amn-chain)

Benares is quiet at present—In dinōñ Banāras meñ dangā-o-fasād nahīñ hai.

2.—Kisī ko ranj na d. w.; abtarī yā taklīf paida k. w. nahīñ; jo
 shorish barpā na kare; halīm; salīm; narm; mulāīm; garīb; qānī';
 burdbār. [jo hawā ke bā'is mauj-zan (mutalātim yā lahrāta) na ho.]

3.—Sākin; jismeñ hawā kī wajh se harakat paidā na hui ho;

A quiet atmosphere—Kura-i-bādī jo sākin ho ya'nī hawā zore se na bahtī ho.

A quiet sea—Samundar kā sākin rahnā ya'nī hawā kī wajh se uskā mauj-
 zan na h. [khalat yā chher-ohhār na kī ho; jo barābar ek tarah par ho.]

4.—(Law) Jismeñ khalal wāqī' na huā ho; jismeñ kisī ne mudā-

The quiet possession or enjoyment of an estate—Kisī haqqiyat par qabza yā ta-
 sarruf bilā mudākhalat-i-ahde; kisī jāedād par ek tarah par yā bilā-khalal
 qābiz yā mutasarrif rahnā.

5.—Rotā nahīñ; hāth-pair paṭaktā nahīñ; be-qarār nahīñ.

A quiet child—Laṛkā jo royā na kare; laṛkā jo chup-chāp (qarār se) rahe.

Quiet, *n. i.*—Sukūn; qarār; kisī shai ke mutaharrik na rahne kī hālat.

2.—Dangā-o-fasād yā shor-o-gul kā na rahnā; amn; amn-chain; sulh;
 hifūzat; ārām.

At quiet—Khāmosh; be-shor-o-sharāba; chup-chāp; sulh ke sāth; amn meñ

In quiet—Chup-chāp; chupke se; be kuchh kahe-sune; aisi tarah kī koyī
 na dekhe; be-shor machāye.

Quiet, *v. t. i.*—Harakat ko band kar d.; harakat yā jumbish na karne
 d.; chalne na d.; sākin kar d.; hālat-i-qarār meñ kar d.

2.—Thandhā kar d.; dabā d.; kam kar d.; takhfif k.; firo k.;
 amn kī hālat meñ kar d.; taskīn d.

To quiet the passions—Tabī'at ke joshōñ ko firo k. yā dabā d.—*To quiet pain*

or grief—Dard yā ranj ko kam yā firo k.—*To quiet disorders*—Bad-nazmiyōñ
 ko dafā k.; jo kuchh darhamī-barhamī ho use rafā karke amn qāim kar d.

Quietly, *adv. i.*—Bilā harakat; be hile-dole; hālat-i-sukūn yā qarār meñ.

To lie or sit quietly—Be hile-dole parē yā baithe rahnā.

2.—Be shor-o-sharāba be dangā-o-fasād be jhagṛa-o-takrār khwāh
 be dhūm-dhām machāye; sulh ke sāth; amn se; chain se.

To live quietly—Chain se rahnā; sulh se zindagī basar k.

3.—Sabr ke sāth; tahammul ke sāth; burdbārī se; be ghabṛāye;
 bilā iztirāb; bilā intishār-i-tabī'at.

Men ought to submit quietly to unavoidable evils—Mardoñ ko chāhiye kī un
 balāōñ ko sabr ke sāth sah leñ jo chār-nā-chār ātī haiñ.

4.—Be shor machāye; chupechāp; āhista se; dhīre se; be kuchh kahe-sune; āwāz-i-buland se; begair kuchh bole yā be kuchh khar-bārābat machāye; aisi tarah ki koyī kuchh yā zara bhī na dekhe.

He quietly left the room—Woh kamre se chupechāp (āhista) se yā be kuchh kahe-sune) chālā gayā.

Quill, *n.* 1.—Kisi chīṛye kā barā aur mazbūt par jisko bataur qalam

2.—Āla-i-tahrīr; qalam. [wagaira ke kām meñ layēh.

3.—Khār-pusht (sāhi) kā kūtā. [lapette haiñ; māsūr; nāecha.

4.—Narkat kā tukrā jismeñ kapra bunne wāle bānā ke liye sūt

To carry a good quill.—Achchhā likhnā; khush-khat likhnā; khush-nawis h.

Quill-driver, *n.* Ahl-i-qalam; muharrir; kātib; khāma-farsā; likhni-mal.

Quillet, *n.* Bārīkī; nukta; pechīda bāt; uljhāw kī bāt; mugālate kī bāt.

Quilt, *n.* Toshak yā gadda wagaira jo do kapron ko darmiyān ūn rūyī yā

dūsri chiz bhar kar si ke banāte haiñ. [garm chiz bhar kar si d.

Quilt, *v. t.* Kisi kapre ke abre aur astar ke bich meñ koyī mulāim aur

A quilted bed-cover—Rūyī wagaira bhari huyī toshak wagaira.—A quilted coat

—Woh duhrā kurtā jismeñ rūyī bhari ho.

Quilting, *n.* Palang-posh; khān-posh wagaira; woh naqsh-o-nigār

rakhne wāli chiz jo palang kī toshakon khwāh aur chiz par ūpar se

dāl di jāe. [tak rahe; panj-sāla.

Quinquennial, *a.* Jo pāñch baras meñ ek martaba ho khawāh pāñch sāl

A quinquennial settlement—Woh bandobast jo pāñch baras tak qāim rahe;

bandobast-i-panj-sāla.

Quire, *n.* Disti ya'ni chaubīs takhta kāgaz. [liye chale jānā.

Quit, *v. t.* 1.—Chhor d.; kahiñ se thore roz ke wāste khwāh hamesha ke

“It does not necessarily include the idea of *abandoning* without a qualifying word.” Webster. [khwāh dawām ke liye chhor d.

To quit one's house for an hour, or for ever—Apnā ghar ek ghante ke wāste

2.—Anjām ko pabunchnā; ākhir tak kar d.; pūrā pūrā kar d.; is

tarah par kar d. ki kuchh bāqī na rah jāe; tamām-o-kamāl (bi-i-kul) kard.

3.—Adā k.; wafā k.; kisi shai se khalās yā āzād k.

To quit the debt of gratitude—Bār-i-minnat se khalās (subuk-dosh) k.; kisi kā shukriya adā k.

To quit cost—Mu'āwāza-i-munāsib d.; kharch patānā yā bhar d.; kisi shai ke kharch kā mu'āwaza kar d.; iwaz-mu'āwaza kar-d.; fāida baqshnā.—

The cultivation of barren land will not always quit cost—Arūzi-i-shor ki zir'at hamesha fāida-baḡsh nahīn hoti; ūsar zamīn ke jotne-bone meñ jo kuchh kharch partā hai woh hamesha usse pat nahīn jātā

To quit scores—Donon pallā barābar kar d.; musāwi k.; mutālabā-i-bāhami se sāt kar d.; tasfiya-i-hisāb k.; wusul-bāqī barābar kar d.; chukā d.; raf-daf k.

QUITAM, *n.* [Lat.] (Law) Woh istigāsa jo kisi mujrim kī nisbat sarkār aur mukhbīr donon kī taraf se kiya jāe.

Quit-claim, *v. t.* (Law) Kisi shai kī nisbat da'wā chhor d. (da'we se dastbardārī likh-kar dast-bardār h. aur kisi ke haqq-i-mukhālīf aur mu-rajjah kī nisbat apnī zimma-dārī na k.

Quit-claim, *n.* (Law) Da'we se dast-bardārī; dast-bardārī kī dast-āwez; woh wasiqa jiske zarf'o se kisi jāedād ke haqq-o-marāfiq yā kul da'we se dūstre ke haq meñ dast-bardārī ki jāe aur dast-bardārī kuninda kisi tarah kī zimma-dārī hīlatan yā sarāhatan apne ūpar na le.

Quite, *ad.* Bi-l-kul; sab; tamām; kulliyatan; pūrā-pūrā; tamām-o-kamāl; sab kā sab; sarāsar yā sar-ba-sar.

The work is not *quite* done—Woh kām bi-l-kul nahīn ho-chukā.—The object is *quite* accomplished—Woh maqad tamām-o-kamāl pūrā hogayā; woh bāt pūrī hogayi. [zimme aur koyi khidmat nahīn rahtī.]

Quit-rent, *n.* (*Law*)—Woh zar-i-lagān jiske dē dene par asāmī ke

Quittance, *n.* 1.—Qarz yā dāin se barāt; farig-khatī; sāfi-nāma.

2.—Mu'awaza; badlā; wāpas denā.

Quiver, *n.* Tarkash; j'ba; tiroñ ke rakhne kā khāna.

Quiver, *v. i.* Tharrānā yā thartharānā; kānpnā yā kānpnā; larzān h.

To *quiver* with fear or with cold—Dar yā sardi se kānpnā (larzān h.)

QUI VIVE, (kē vēv) (*Fr.*)—

To be on the *qui vive*—Hoahyār rahnā; chauhannā rahnā; khabardār rahnā; chauhās rahnā; bedār rahnā; gūl na h.

QUO ID, [*Lat.*] Bu-nisbat; ba-libāz; muta'alliq; jab tak.

QUO AD HOC [*Lat.*] Iski nisbat; is shai-i-khās ki nisbat yā iske muta'alliq.

QUO ANIMO, [*Lat.*] Kisi niyat yā irāde se.

QUOD, [*Lat.*] Kyūnki; woh; jo.

QUO JURE, [*Lat.*] Kis haq se; kis istihqāq ke zari'e se.

QUO MODO, Kis tarah se; kyūnkar; kis tarz par; kis dhang se.

QUONDAM, [*Lat.*] Sābiq kā; pahle kā; jo pahle thā; pahlā.

A *quondam* king or friend—Sābiq kā bādshāh yā dost.

Used adjectively.

Quorum, *n.* Kisi jama'at ke 'uhdadāron yā arākīn se utne 'uhdadār yā rukn jitne se qānūn yā qawā'id-i-jalsa ke mutābiq ba tarz-i-jāiz kār-rawayī ho-sake. [pare; parta; bakhra.]

Quota, *n.* Hissa-i-rasadi; woh hissa yā miqdār jo har ek ke zimme Each state was ordered to furnish its *quota* of troops—Har ek riyāsat ko yah hukm diyā gayā ki apne apne hisse ke sipāh de.—Each landholder has paid his *quota* of revenue—Har ek zamindār ne apne apne parte ke mutābiq mālguzārī adā ki.

Quotation, *n.* 1.—Iqtibās; dūsre shakhs ki 'ibarat ki naql k.

2.—Woh 'ibarat jiski naql ki-jāe yā jiskā hawāla diyā jāe; kisi kitāb yā nawishte kā woh hissa jo kisi bāt ki sanad yā tamsil ke liye nām-zad yā pesh kiya-jāe khwāh uskā i'āda ho.

3.—Chizoñ ki nirkh (unkā bhāv) yā uskā batlānā.

Quote, *v. t.* Kisi musannif ki kitāb ki 'ibarat kā hawāla d.; sanad yā misāl ko liye kisi musannif yā kalām karne wāle ki 'ibarat yā kalām ko batlānā (uskā i'āda k. yā pesh k.)

R.

Race, *n.* Ek mūris-i-ā'lā ki aulād; ek shakhs ki nasl; woh khāndān firqa qaum yā log jinki asl ek ho; nasl; nizhād; kul; bans; khān-dān.

Race, *n.* 1.—Daur; daur meñ taqābul; muqābale ki daur; bāzī ki hār-jit ke liye daur 'ām isse ki pā-piyāda ho khwāh ghore wagaira par; tez-raftārī; jald jald jānā yā chalnā.

2.—Daur yā daura; kisi qism ki harakat yā raftār; kārrowāyī kā tariq; jis silsilo se kisi amr ki koshish ki-jāe; silsila; 'amal; daurān.

The *races*—Ghur-daur kā majma'.

Race, *v. i.* Daurṇā; jald daurṇā; hār-jit kī shart lagā-kar daur k.

Race, *v. t.* Daurṇā; tezi se chalānā.

[k.; aīnṭhnā.

Rack, *v. t. 1.*—Phailānā yā khainchnā; zor yā shiddat se phailānā; jabr

2.—Shikanje yā pahiye par khainchnā; us āle se taklif pahuñchānā jisse ā'zā aur badān ke jor khinēh uṭheñ; (sadma-i-qalbī pahuñchānā).

3.—Sakht taklif d.; 'aziyat pahuñchānā; nihāyat hī dīl dukhānā;

4.—Jabr-sitānī se tang k.; khālī kar d.; kuchh na chhornā.

Rack, *n. 1.*—Shikanja; woh āla-i-izā-rasānī jispar hīlat-i-istifsār meñ mujrimon yā mushtabah shakhson ke jism ko āhista āhista phailā ke yuhān tak khainchte hain kī ba'z waqt haddiyān jor se khasak jāti hain. Yāh āla mujrimon se jabriya iqār karāne ke liye musta'.

2.—Kisī shai ke phailāne kā koyī āla.

[mal hotā hai.

3.—Pāiṭh wagaira jispar chīzeñ tartīb se rakkhī jāen.

Used in composition; as, a clothes rack, a bottle rack, and the like. [ke khilāne ke liye sūkhī ghās rakkhī jāti hai.

4.—Khule munh kā lakṛī kā bartan jismeñ ghoron aur maweshiyon To put to the rack—Barī taklif pahuñchānā; sakht izā d.; bahut hī dukh d.

Rack, *n.*

Rack and ruin—Pūrī tabāhī; barbādī; tahs-nahs; zawāl-i-kāmil (Colloquial)

To go to rack—Talaḥ ho-jānā; zāl yā barbād ho-jūnā; gharat yā tabāh ho-jānā (Colloquial).

Rack-rent, *n.* Sālāna lagān jo hadd-i-gāyat yā apnī pūrī ta'dād ko pahuñchā diyā gayā ho; intihā kā kirāya; sangin jam'.

Radiance,

Radiancy, } *n.* Chamak; damak; raushnī; tajalli; jot; prakāsh.

Radiant, *a.* Jisse shu'ā yā kirneñ phūṭen; raushan; munawwar; darakhshān; tāb-dār; chamak-dār.

Radical, *a.* Aslī; jar bunyād yā intihā tak pahuñchne w.; tamām-o-kamāl; purā-purā; jismeñ kuchh chhūṭ na jāe; intihāyī; gāyī; kāmil.

Radically, *adv.* Asl meñ; usūl meñ; bunyād (jar) hī se; fi-aslihi.

A system radically wrong—Usūl yā silsila jiskī bunyād hī galat ho

Rag, *n. 1.*—Chitharā; phaṭā-chiṭā kaprā; lattā; dhajjī; ṭukrā; reza; paiwand. [maili-kuchaili poshāk.

2.—(pl.) Phaṭe-purāne kapre; gudṛī gūdar yā gūdrā; kharqā; In rags—Phaṭe-chiṭe kapre pahne huye; kharqā-posh; gudṛī lapete huye.

Rage, *n. 1.*—Shiddat; sakhtī; tezi; tundi; kisī taklif-dih shai kī barī sakhtī yā shiddat. [pyūs kī sakhtī yā shiddat.

The rage of pain—Dard kī shiddat.—The rage of hunger or thirst—Bhūkh yā

2.—Sakht gussa; gazab; qahr; kop; gussa jiske bardāsh kī tāb na lāyī jā sake; woh taish kī kaifiyat jismeñ insān sakht sakht bā-ten kabe tarah tarah kī sūrat banāye yā josh-o-kharosh meñ āye.

3.—Barī shiddat; sakhtī; barā josh-o-kharosh—jaise tūfān kā; gazab-nākī. [ārzu.

4.—Kisī shai kā kamāl shauq; kisī chiz kī barī hī tamaunā yā The rage for money—Rupaye-paise kī barī hī khwābish.

5.—Woh shai jiskī barī tamaunā ho; jis shai kī just-jū yā pairawi be-had yā nā-munāsib shauq ke sāth kī-jāe.

Rage, *v. i.* 1.—Gusse se jal-bhun ke kabāb h.; gazab-nāk h.; gusse se qahr meñ ānā; āg-babūlā h.; lāl-pilā h.; sakht taish meñ ānā.

- 2.—Gusse mein ā-kar shor-o-sharāba machānā; tundi se chalnā; shiddat se harakat mein ānā.
- 3.—'Umūman phail-jānā; 'ālam-gīr ho-jānā; phail-kar halāk k.
- Ragged, a. 1.—Jo phat ke yā ragar khā-kar tukre tukre ho-jāo; phatā-chitā; jiske latte nikal āye hon; jo purze-purze ho-gayā ho—jaise koyī
- 2.—Ūnehā-nichā; nā-hamwār; nisheb-o-farāz. [purānā kaprā.
- 3.—Chithre pahne huye; gudri lapete huye—jaise koyī shakhs.
- Rail, n. 1.—Lakri yā lohe wagaira kā jangla; katarhā yā kath-gharā.
- 2.—Lohe kā chhar jispar gariyon ke pahiye dhulakte chalte hai.
- By rail—Sarak-i-āhanī se; rel par.
- Rail, v. t. Jangla lagānā; kath-gharā yā katarhā lagānā; lakri yā lohe ke chharon se gherā. [lā'nat-malāmat k.; gāliyān d.
- Rail, v. i. Kalimāt-i-sakht aur dushnām-āmez kahnā; sakht-sust kahnā; Followed by *at* or *against*.
- Railing, n. Jangla; kath-gharā yā katarhā; gherā.
- Railery, n. Tamaskhur yā hajw-i-malih; hansī-thatthā; dillagi kī bāten; maskharagi kī bāten; zarāfat.
- Railroad, } n. Lohe kī sarak; sarak-i-āhanī; rel kī sarak. [(vastra).
- Railway, }
- Raiment, n. 'Umūman pahinne ke kapre; poshish; kapre-latte; bastra
- Food and raiment—Khānā-kaprā; roti-kaprā; khurish wa poshish.
- Rain, v. i. 1.—Barasnā; taqātur h.; tarashshuh h.; pānī parnā.
- It rains—Mein barastā (partā) hai; pānī barastā (partā) hai; bārish hoti hai.
- 2.—Tapaknā; bahnā; jāri h. [kī ānkhen a-shk-bār thin.
- Tears rained from their eyes—Unki ānkhoṅ se āsū tapakte the (jāri the); un-
- Rain, n. Mein; bārish; bārān; barkhā.
- The rains—Barsāt; fasl-i-bārān; bārish ke dīn; barshkāl.
- Rain-fall, n. Bārish; mein kā barasnā; pānī jo barse.
- Rain-water, n. Āb-i-bārān; mein kā pānī. [hoti ho.
- Rainy, a. Jab mein ifrāt se barse; jab pānī barastā ho; jab bārish
- Raise, v. t. 1.—Ūthānā—jaise patthar yā bojh khwāh aur koyī shai jo
- 2.—Sīdhā khayā k.—jaise mastūl. [niche rakhi yā leṭāyī ho.
- 3.—Kharā k.; banānā; bunyād par qāim aur ikatthā k.
- To raise the frame of a house—Makān kā dhāncha khayā k.
- 4.—Ta'mir k.; banānā—jaise diwār wagaira.
- 5.—Paidā k.; ikatthā k.; mujtam' k. [paidā yā ikatthā k.
- To raise a great estate out of small profits—Khasīf manā' se barī mā'ishat
- 6.—Barhānā; buzurgi d.; pastī se balandī ko pahuñchānā; pāya buland k.; taraqqī d.; rutba yā 'izzat barhānā.
- 7.—Barhānā; ziyāda kar-d.—jaise māliyat yā qīmat. [karke karānā.
- 8.—Josh mein lānā; barpā k.; ubhārnā; bar-angekhta k.; tahrīk
- 9.—Jagānā; bedār k.; ūthānā.
- 10.—Quwwat barhānā; aur qawī k.; sustī dūr kar-ke tāqat d.
- 11.—Wujūd d.; hastī mein lānā; murde se zinda k.; jān dālnā; jilānā.
- 12.—Ījād k. aur phailānā; ūṭnā; nikālānā; mushtahar k. jaise
- 13.—Karnā yā machānā jaise shor-o-gul. [khabar wagaira.
- 14.—Zor se kahnā; baland āwāz se kahnā; shor ke sāth kahnā.
- 15.—Ikatthā k.; wusūl yā tahsīl k.; jam' k.; yak-jā k.; mujtam' k.; farāham k.; baham pahuñchānā; sarmāya baham pahuñchānā.

- 16.—Ikattā k.; jam' k.; naukar r.; mulāzamat meñ dākhil k.
 17.—Paidā k.; upjānā—jaise galla.
 18.—Uṭhānā—jaise khamir se.
 19.—Josh meñ lānā jaise tabī'at ko; tāza quwwat d.; zinda-dil k.
 20.—(Law) Paidā yā qāim k.—jaise kisi shai kā isti'māl.
 21.—Shiddat yā sakhtī ko ziyāda k.; aur tez (shadīd) k.
To raise a siege—Muhāsara uṭhānā; jo fauj kisi jagah ko ghære ho use wahāñ se uṭhā l. aur muhāsare ke zari'e se us jagah ke lene ki koshish se bāz-ānā yā dast-kash h.
- Rally, *v. t.* Jo fauj muntashar yā pareshān ho-gayī ho use yak-jā karke sudhār d.; phir jam' k.; phir ikattā k.
- Rally, *v. i. 1.*—Silsile yā qā'ide se ho-jānā; phir tartīb se ho-jānā jaise un sipāhiyōñ kā jo pareshān kar-diye khwāh bhagā diye gaye hoñ; jam' h.; ikattā h.; baturnā. [sibhat h. yā pānā.
 2.—Zail-shuda quwwat kā phir ānā (hāsil h.); phir se tāqat ānā;
- Rally, *v. t.* Thaṭṭhā yā la'n-ta'n k.; zarāfat yā hajw-i-malih k.; thaṭṭhā mārñā; āwāza pheñkñā.
- Ram, *v. t. 1.*—Thasnā yā ṭhūsnā; zor karke bharnā; dabā kuchal yā dhañsā ke bharnā; gaz se bharnā; mogre yā durmaṭ se bharnā.
- Ramble, *v. i.* Be-gair kisi manshā-i-khās ke pā-piyāda ghūmuā ghore par sawār ho-kar phirñā yā kashtī wagaira par jā-ba-jā ānā-jānā; jagah jagah jānā; āwāra ghūmnā; harza-gardi k.; chāroñ taraf phirā k.; mārā phirñā; bhaṭkā phirñā.
- Ramble, *n.* Be-gair kisi manshā yā kār-i-khās ke jā-ba-jā ghūmte phirñā; sair jo mahz tafrihan kī-jāe; gul-gasht; jidhar chāhnā yūñhiñ sair ke liye nikal jānā. [(bachāw yā ār) ho.
- Rampart, *n. 1.*—Jisse hamle se hifāzat rahe; woh shai jisse muhāfazat
 2.—Qal'e kī diwār; shahr-panāh; fasil. [ho; karwā; ubsā; ausā.
- Rancid, *a.* Jiskī mahak baṛī tez ho; jismeñ baṛī jhār ho; jiskī bū karī
- Rancour, *n.* Nihāyat hī (gāyat darje kī) khusūmat yā 'adāwat; dushmani jismeñ dil meñ baṛī jagah kī ho; dili 'adāwat; khusūmat-i-shadīd.
- Rancorous, *a.* Khusūmat-i-shadīd se bharā huā; jisse baṛī dushmani zāhir ho; isqadar kine se bharā huā ki woh miṭ na sake; jismeñ baṛī hī 'adāwat pāyī jāe. [qā'idagī yā be-tartībī; ittifaq.
- Random, *n.* Be ṭhaur-thikāne kī gardish yā rāh jo be-ṭhaur ho; be-
At random—Ittifaqī; be-ṭhaur-thikāne; aṭkal-pachchū; bilā lihāz kisi tariq-i-mu'aiyan yā amr-i-khās ke.
- Random, *a.* Jo aṭkal-pachchū ho; jo be ṭhaur-thikāne kiya jāe; jo pahle se samajh-būjh ke na ho; ittifaq par chhūṭā huā (ittifaqī); jo koyī bāt dil meñ pahle se ṭhān ke na kiya jāe.
- Range, *v. t. 1.*—Saf-bandī k.; qatār kī qatār kharā k.; parā bāndhuā yā jamānā; silsile se qāim k.; kisi khās jānib kar d. (qāim k.)
 2.—Bā-qā'ida tartīb d.; qism-wār yā silsila-wār r.
 3.—Kisi maqām par ghūmnā; kahīñ gasht k. yā guzarnā.
 4.—Kanāre kanāre yā nazdik nazdik barābar chalnā. [ghūmnā.
- Range, *v. i. 1.*—Āwāra phirñā; idhar-udhar ghūmuā; be-ṭhaur-thikāne
 2.—Palle yā ṭappe par jānā; barābar nikal jānā.
 3.—Kisi khās samt meñ wāqī' h.; ek hī samt r.; mutawāzī h.; ek hī khat yā sīt meñ h.; ek sūt meñ h.

4.—Kanāre yā pās se guzarnā.

☞ With *along*.

[hī sīt yā sūt meñ hoñ.

Range, n. 1.—Qatār; silsila; saf; pangtī; pāntī; bahut sī chizeñ jo ek

2.—Gash; sair; idhar-udhar ānā-jānā (ghūmnā-phirnā). [dast-ras.

3.—Wus'at; phuilāw; gunjāish; qābiliyat; iqtidār; rasāyī; pahuñch;

4.—Dehāt meñ woh maidān jahāñ maweshī ghūm-phir ke chareñ.

Rank, n. 1.—Qatār; saf; silsila; pangtī. [qatār kī qatār khare hoñ.

2.—Sipāhiyon kī saf; parā; faujī sipāhī jo barābar yā pahlū-ba- pahlū

3.—Darja; rutba; mansab—jaise burī yā buhri faujī afsaron kā.

4.—Tabqa; qism; darja.

5.—Qadr; manzilat; buzurgī; haisiyat; darja; rutba; sifat.

6.—'Ālī martaba; barā darja; logon meñ barī qadr-o-manzilat; pāya-i-baland; raf'at; barā nām-o-nishān.

To take rank of—Kisī par fauqiyat r.; dūre ke ūpar jagah pāne kā istihqāq r.

Rank, v. t. 1.—Barābar pahlū-ba pahlū yā qatār kī qatār r. [qāim r.

2.—Kisī khās qism darje yā tabqa meñ r.; kisī khās darje meñ

3.—Tartīb d.; silsila-wār r.; qā'ide ke mutābiq murattab k.

Rank, v. t. 1.—Kisī khās darje qism silsilo yā hisse meñ rakkhā yā tartīb diyā jānā; rakkhā jānā.

2.—Ham-darja yā ham-rutba h.; ham-palla samjhā jānā; kisī kā ham-sar mutasawwar h.; dūre ke barābar qābil-i-iltifāt tasawwur kiya jānā; waq'at r. [numū.

Rank, a. 1.—Jo khūb barh yā nikal āwe—jaise ghās waghira; kasīru-l-

2.—Darja-i-'ālā kā; barā hī; bahut hī; shiddat se; shadīd; nihāyat hī; jo i'tidāl se tajāwuz kar-jāe.

3.—Qawī; mazbūt; jo chhūṛāne se na chhūṛe.

To take a rank hold—Barī yā mazbūt pakar pakarā.

4.—Jismeñ quwwat-i-paidāwār bahut ho; jismeñ fasl kasrat se paidā ho; barī upjāñ—jaise zamīn; bahut hī zar-khez; ser-hāsil.

5.—Jiskī bū barī tez ho; karwā; talkh.

Rankly, ad. Barī numū ke sāth; zor se; shiddat se; bahut hī.

Ransack, v. t. 1.—Lūṭnā; bi-l-kul lūṭ-pāṭ l.; tākht-o-tārāj k.; isqadar lūṭ l. kī kuchh na rah jāe.

2.—Khūb dhūndhnā; kisī jagah meñ jā-kar uske har ek hisse ko dekhnā; kisī shai ko har juzw ko dekhnā-bhālnā. [nūzādī; najūt.

Ransom, n. 1.—Qaid gulāmī yā dushman ko qabze se rihāyī; makhlasī;

2.—Jo kuchh rupaye-paise qaidī kī rihāyī yā us māl-o-asbāb ko chhūṛāne ke liye diye jāen jo ganīm ko qabze meñ ā-gayā ho; jo kuchh qaidī ke chhūṛāne ke liye diyā jāe; dushman ko qabze se māl-o-matā' kī wāpasi kī garaz se jo kuchh denā pare; qaid se rihāyī pāne khwāh ta'zir se barānt hāsil karne yā māl-o-matā' ko zabtī se bachāne ke liye jo kuchh diyā jāe.

3.—(Law) Jo kuchh rupaye kisī bare mujrim ke jurm kī mu'āfi aur uskī makhlasī ke liye diye jāen; woh jurmāna jo sazā-i-jismānī ke 'iwaz meñ diyā jāe; khūn-bahū; fidya; diyat.

Ransom, v. t. Jisqadar tai pāye woh dekar kisī qaidī ko qaid se yā mujrim ko sazā se khwāh māl-o-matā' ko zabtī se bachānā; chhūṛānā; najūt hāsil k.; khūn-bahū yā fidya dekar chhūṛānā.

Rap, v. i. Khatkhatānā; dastak d.

To rap on the door—Darwāza khaṭkhaṭānā (uspār dastak d.).

Rap, *v. t.* Khaṭkhaṭānā; dastak d.

To rap out—Yakāyak zor se kah d.; dhar se bol uṭhānā.

Rap, *v. t. 1.*—Chhīn l.; lekar rāhī h. (chal d.).

2.—Dil yā khayālāt ko jazb kar-l.; be-ḵhud banā d. yā be-ḵhudī meṁ ḍāl d.; ḵhushī ke māre apne jāme meṁ rahne na d.

To rap and rend—Dhar-pakar ke jo kuchh ho chhīn l.; taḳht-o-tārāj k.; hamla kar ke lūṭ-pāṭ l.; chhīn-chhān l.

Rapacious, *a. 1.*—Lūṭerā; gārat-gar; jo mār-piṭ kar-ke chhīn-chhān lene kā 'adī yā uspar māil ho; jabriya le-lene w.

2.—Jo khāne ke liye pakar liyā kare; jo shikār kar-ke ya'ni dūse jānwārōn ko pakar ke khāyā kare—jaise jānwar. [(chhīn) kar.

Rapaciously, *ad.* Gārat-garī se; lūṭ-pāṭ ke; mār-piṭ ke zabar-dastī le

Rapaciousness, *n.* Gārat-garī; lūṭ-pāṭ yā jabriya le-lene par tabī'at kā māilān; zor-o-zulm se le-lene kī ragbat. ['adat.

Rapacity, *n. 1.*—Gārat-garī; saḳht-girī; lūṭerā-pan; lūṭ-mār karne kī

2.—Bilā lihāz i-insāf jāur-o-zulm ke sāth le-lenā; pāne kī lālāch jo had se ziyāda ho; gāyat darje kī tam'. [mujāma'at.

Rape, *n. (Law)* Zinā-bi-l-jabr; kisī 'aurat ke sāth uskī marzī ke ḵhilāf

Rapid, *a. 1.*—Bahut hī subuk-raw; tez; jo jald jald harakat kare (chale)

A rapid flight—Tez-parwāzī—A rapid motion—Tez harakat. [paiham h. w.

2.—Jald jald barhne w.; 'ujlat ke sāth taraqqī k. w.; jald jald

Rapid growth—Bārḥ (taraqqī yā bālidagi) jo jald jald ho.—Rapid recurrence—

Kisī shai kā 'ujlat ke sāth mutawātīr wāqī' h.

3.—Jiske muṁh se kalām jald jald nikleṁ.

A rapid speaker—Tez-kalām.

Rapidity, *n.* Tezī; 'ujlat; rawānī; jald jald barhnā.

Rapidly, *ad.* Tez yā tezi se; barī 'ujlat yā tez-rawī se; bahut jald jald;

jhaṭ-paṭ; jhaṭ-jhar. [chal d.

Rapine, *n. 1.*—Lūṭ; lūṭ-pāṭ; gārat-garī; chīzoṁ kā zabardastī se lekar

2.—Mār-piṭ; zor-o-zulm; ta'addī; zabardastī.

Rapture, *n.* Be-ḵhudī jo ḵhushī kī wajh se ho; wajd; hāl; ḵhushī kī shiddat; gāyat darje kī ḵhushī; aisi ḵhushī kī ādmī phūlā na samāe

(jāme se bāhar ho-jāe). [latīf.

Rare, *a. 1.*—Jiske ajzā bahut judā judā hoṁ; ghanā nahīn; patlā; raqīq;

2.—Jo kuchh kuchh jā-ba-jā ho; muntashar. [ma'mūlī; turfa.

3.—Jo aksar na huā kare; jo shāz ho; jo ma'mūlī na ho (gair-

4.—Ma'mūl se barh-kar 'umda; isqadar 'umda kī shāz mile; nā-dir; kam-yāb; anūṭhā; anokhā; nirālā; tuhfā; 'ajīb.

Rarely, *ad.* Shāz; shāz-o-nādir; aksar nahīn; kam; kam-tar.

Rareness, *n. 1.*—Patlā-pan; riqqat; latāfat.

2.—Gair-ma'mūlī h.; aksar wuqū' meṁ na ānā (na honā).

3.—Kam-yābī; waq'at jo uskī qillat kī wajh se kisī shai ko hāsil

Rarity, *n. 1.*—Riqqat; latāfat; patlā-pan. [ho; nudrat; tuhfagi.

2.—Kam milnā yā wāqī' h.; ma'mūlī taur par yā ma'mūlī taur kā

na h.; aksar na huā karnā; anūṭhā-pan; anokhā-pan.

3.—Jo shai kam-yāb ho; koyī nādir shai; woh shai jiskī qadr uske

kam milne kī wajh se ho; anūṭhī (nirālī qism kī) chīz.

Rascal, *n.* Jo shakhs dhokā de aur bad-diyānati kare; dagā-bāz; pāji; nā-bakār. [and indicating less enormity or guilt than *villain*.] *Webster*.

☞ “Especially applied to men and boys guilty of the lesser crimes,
Rascality, *n.* Zalil qism kī dagā-bāzī yā bad-diyānati; fareb jo kamīnagī ke sāth kiya jāe; pāji-pan.

Rash, *a.* 1.—‘Ujlat ke sāth mashwara d. w. yā kār-rawāyī k. w.; jald-bāz; ta’jil-kār; begair achchhī tarah soche-bichāre aur be-ihitiyātī ke sāth koyī bāt thān l. w. yā koyī kām kar-guzarne w.—jaise shakhs.

2.—Jo nā-munāsib ‘ujlat ke sāth yā begair khūb soche-bichāre kahā yā kiya jāe. (measures—Tadbireh jinko koyī barī ‘ujlat ke sāth kar-guzre.

Rash words—Bāteñ jo be khūb soche-bichāre yā jhatpat kah di jāeñ—*Rash*
Rashly, *ad.* ‘Ujlat ke sāth; be khūb soche-bichāre; jaldi se; begair achchhī tarah samjhe-būjhe; utāwli se; be-dhārak.

Rashness, *n.* Kisi irāde ke karne yā kisi kām kā bīrā uthāne meñ nā-munāsib ‘ujlat; utāwli; ‘ujlat jo be-samjhe-būjhe kī-jāe; be-wuqūfī ke sāth khatre se na dārnā; begair achchhī tarah soche-bichāre kuchh
Rat, *n.* Chūhā; mūsh; mūsā. [kar-baithnā.

To smell a rat—Bad-gumān yā bad-zan h.; shubha k. yā r.; shubhe kī wājh se chāukannā rahnā. [sharh se ho-sake

Ratable, *a.* 1.—Qābil-i-tashkhis-i-qīmat; jispar tashkhis-i-māliyat kisi

2.—Jispar qānūn ke rū se mahsūl lag-sake yā lagāyā gayā ho.

3.—Parte ke mutābiq; hissa-i-rasadi ke mutābiq.

Ratably, *ad.* Jitnā partā pare; jitnā hissa-i-rasadi ho; partā baithāl yā lagā-ke; hissa-i-rasadi ke mutābiq.

Rate, *n.* 1.—Woh andāz jisse kisi shai ke miqdār yā uski māliyat kī tashkhis kī-jāe; kisi shai kī qīmat yā ta’dād jo mu’ayau ho; sharh; dar; hisāb; bhāw; nirkh.

2.—Darja; hisāb; jisqadar koyī kām kiya jāe.

3.—Mahsūl jo kisi shai par uski āmadani yā māliyat ke itibār se ba-hukm-i-hākim ‘awām se uske isti’māl kī nisbat liya jāe.

4.—Kamī-beshī jo chaubīs ghantō meñ dharam ghari kī chāl meñ ho ya’nī uske tez yā sust chalne se aslī waqt meñ ho.

At any rate—Ba-har-hāl; jo kuchh kī ho; kuchh hī ho; har sūrat meñ; khaīr.—

At this or that rate—Is yā us hisāb se; itnā yā utnā; isqadar yā usqadar.

Rate, *v. t.* Tashkhis-i-qīmat k.; andāza k.; shumār k.; kisi shai kī waq’at yā ‘umdagī daryāft k. [chashm-numāyī k.; khūb dāitnā.

Rate, *v. t.* Zor se jhirkī d.; la’nat-malāmat k.; zīr-o-taubīkh k.; sakht
Rateable, *a.* See Ratable.

Rate-payer, *n.* Mahsūl d. w.

Rather, *ad.* 1.—Ziyāda-tar khushī yā ragbat se; ba-nisbat ek shai ke dūsri shai ko murajjah samajh-kar; ek shai ko muqābale meñ dūsri shai ko pahle hī se pasand karke.

2.—Kisi shai ke bar-khilāf; kisi amr ke bar-aks; jo kuchh mazkūr ho-chukā ho uske khilāf; balkī.

3.—Kisiqadar; kuchh; wāqi’i go qat’i taur par nahīn; bi-l-kul nahīn par kisiqadar to sahī.

4.—Ziyāda-tar munāsabat ke sāth; ziyāda-tar sihhat ke sāth.

The rather—Ziyāda-tar ‘ujlat ke sāth; ziyāda-tar is sabab se; khusūsan; ‘ala-l-khusūs; ziyāda-tar ma’qūl wājh se; wājh-i-khūs ke bū’is.—*Would rather*, or

had rather—Is muhāware ke yah ma'nī hote hai ki mutakallim fulān shai ko kisi dūsrī shai par tarjih detā hai (usko usse achchhā samajhtā hai).

☞ “This phrase (*had rather*) may have been originally, ‘I’d rather,’ for *I would rather*, and the contraction afterward mistaken for *had*—Correct speakers and writers generally use *would* in all such phrases; *I would rather*, I prefer; I desire in preference.” *Webster*.

Ratification, n. Manzūr k. yā manzūr h.; manzūrī; dūsrē ke fīl ko man-zūr k. aur jāiz qarār d.; tasdiq; istihkām; istiqrār; tausiq.

Ratify, v. t. Pasand aur manzūr k.; jāiz thahrnā (gardānnā yā qarār d.); qāim-o-barqarār r.; mustahkam k.; pakkā kar d.; kisi kār-pardāz yā mulāzim ke fīl ko tasdiq k. (yah kahnā ki uskā fulān fīl jāiz aur

Ratio, n. Andāza; miqdār; darja; nisbat; munāsabat. [durust hai].

Ration, n. Khāne-pīne ki chizon ki miqdār-i-mu‘aiyan jo sipāhiyon ko fauj meñ di-jāti hai aur usmeñ ghoron kā dāna ghās wagaira bhī

Rational, a. 1.—‘Aql-mansūb; ‘aqlī; ma‘qūl. [shāmīl hai.

2.—Zi-‘aql; sāhib-i-‘aql; jisko quwwat-i-mudrika (idrāk) hāsīl ho; nātiq; mutlaq uahīn.

3.—Jo khilāf-i-‘aql na ho; behūda wāhiyāt fuzūl be-wuqūfānā yā khayālī wagaira nahīn—jaise koyī fīl wagaira; ‘āqil; jo ‘aql ke khilāf ‘amal na kare—jaise shakhs.

Rationally, ad. ‘Aqlan; ‘aqlī ke mutābiq; ma‘qūliyat ke sāth.

Rattan, [written also *ratān*] n. Bed; beñt yā bet. Beñt ki chharī.

Ravage, n. Barbādī; tabāhī; wirānī; tabāhī jo insān yā haiwānāt ke zor-o-zulm yā qudratī sababon se ho; gārat-garī; jo barbādī lūt-mār yā kisi aur qism ki shiddat ki wajah se ho.

Ravage, v. t. Jaur-o-zulm se barbād k.; jabr-o-qahr se gārat k.; wirān yā tabāh kar-d.; gārat yā tahs-nahs kar-d.; lūt-pāt l.; khāk-siyāh kar-d.; ujār d. [hūda baknā; bāwlā h.; dīwāna h.; pāgal ho-jānā.

Rave, v. i. Fātīru-l-‘aql ho-jānā; dimāg meñ khālāl par jānā; be-

Ravel, v. t. Kisi chīz ke bal yā pech ko khol d.; kisi shai ki aīnthan ko khol d.; jo shai bunī yā girah dī ho uski bunāwat yā girahon ko khol d.; suljhā d.; khol d. [bal yā pech kā miṭ jānā.

Ravel, v. i. Khul jānā; sulajh jānā; bunāwat yā girahon kā khul jānā;

Raving, ppr. or a. Shorīda-sar; dīwāna; bāwlā; pareshān-khātīr.

Ravishly, ad. Shorīda-sarī se; barī wahshat ke sāth; pareshānī se.

Ravish, v. t. 1.—Ba-zor (zabardastī se) chhīn-kar chāl d.; zabar-dastī se chhīn l.; jabriya le-l. [meñ lānā; dīl-rubāyi k.; mau har l.

2.—Māre khushī ke jāme se bāhar kar d.; be-khud banā d.; wajd

3.—Kisi ‘aurat ke sāth khilāf-i-marzī uske jabriya sulbat k.; zinā-bi-l-jabr k.; zabardastī se bigārnā kharāb k. yā be-hurmat k.

Ravishment, n. 1.—Zabar-dastī se yā bilā razāmandī ke le-bhāgnā; bhagā le-jānā—jaise larḳon ko unko wālidain ke qabze se nā-bālig ko uske walī se yā zauja ko uske shauhar se.

2.—Be-khudī; gāyat darje ki khushī; shādī-marg.

3.—Zinā-bi-l-jabr; zabar-dastī se kisi ‘aurat ki hurmat le-l.

Raw, a. 1.—Jiski aslī hālat tabdīl na hui ho; be-pakā huā; jo garmī pahūnchā ke khāne ke lāiq na kar diyā gayā ho; kāochhā; khām; nā-rasīda; jo apnī aslī hī hālat meñ ho. [rasīda.

Raw meat—Be-pakāyā (kachchā) gosht.—*Raw fruit*—Kachchā phal; mewa-i-nā-

2.—Nā-āzmūda-kār; nā-tajriba-kār; nayā; pakkā (puḡhta-kār) nahīn; anārī—jaise ādmī (shakhs).

3.—Nayā; be-āzmāyā-huā; jiskā imtihān na huā ho. [na ho-chukā ho].
A raw trick—Koyī mākṛ kī bāt jo nayī nayī ijād buyī ho (jiskā imtihān pahle

4.—Sard; ṭhandhā; isqadar ṭhandhā aur martūb kī nā-guwār ho—

5.—Be-kātā yā be-baṭā. [jaise dīn hawā yā mausim.

Raw silk or cotton—Be-baṭā resham yā be-kātī rūyī.

6.—Jismeñ āmezish (milāwat) na ho—jaise sharāb.

7.—Be-galājī aur chhānī huyī—jaise charbī.

8.—Be-sijhāyā huā—jaise chamṛā.

9.—Jispar se chamṛā (post) nikal yā chhil gayā ho—jaise zaḡhm.

Ray, n. 1.—Kiran; shu'ā'; jot; partaw.

2.—'Aql kī raushnī; fahm; basārat; nazar; samajh; samajh-būjh.

Raze, v. t. 1.—Jar se ulaṭ d.; zer-o-zabar kar-d.; dhā d.; mismār k.; munhadim k.

2.—Nest-o-nā-būd k.; istisāl k.; jar se ukhār d.; gārat kar-d.

Reach, v. t. 1.—Phailānā; nikālā; pasārnā.

2.—Hāth phailā ke d.; hāth se d.; dast-ba-dast-(hāthoñ-bāth) d.

To reach one a book—Hāth phailā ke kitāb kisī ko d.

3.—Hāth phailāne par pānā; hāth khwāh kisī aur shai ke phailāne se jo hāth meñ ho kisī dūsri shai ko chhū pānā. [chhū saktā.

I can not reach the object with my cane—Maiñ us chiz ko apne beñt se nahīñ

4.—Kisī par asar pahuñchānā; ghusnā; paṭhnā; kisī shai tak isqadar phailnā ki usko apne meñ shāmil kar l.; kisī ke ma'nī matlab yā maushā ko pahuñchuā.

5.—Kisī maqām yā jagah tak phailnā; chhū l.

6.—Pahuñchnā; hāth āwā; milnā; kahīñ yā kisī ke pās ānā.

7.—Koshish mihnāt yā tahsīl ke zarī'e se koyī shai hāsīl k.; hāsīl k.; pānā; kisī qism kī koshish se kisī bāt ko pahuñchuā.

Reach, v. i. 1.—Hāth phailānā. [hāth-pair mārñā.

2.—Kisī shai ke hāsīl karne kī koshish k.; kisī bāt ke pāne ke liye

3.—Waqt wagaira ke i'tibār se phail-kar kisī dūsri shai tak pahuñchnā usko hāsīl k. yā uske barābar h. [shish k.

To reach after or at—Kisī shai tak dast-ras hāsīl karne yā uske pāne kī ko-

Reach, n. 1.—Phailānā yā phailāw; wus'at; hāth wagaira phailā ke chhū lene kī salāhiyat [tāqat; maqdūr; haiyiz-i-iqtidār.

2.—Iqtidār; qudrat; dast-ras; bas; pahuñch; daur; iḡhtiyār;

3.—Zihn kī rasāyī; pahuñch; qābiliyat; liyāqat.

4.—Fitrat; bandish; pech; dāw; hāth-kañḏā.

Re-act, v. t. Mukarrar k.; phir k.; dobāra k.; kisī shai kā i'ada k.

Re-act, v. i. 1.—Kisī shai ke zor yā tāsīr ko palāṭ d.; uske muḡhālīf zor pahuñchāke kisī shai ke 'amal ko rok d.

2.—Ek dūsre par 'amal k.; bāham 'amal k. [tāsīr yā quwwat ko roknā.

3.—Muḡhālāfat k.; kisī ke ḡhilāf 'amal k.; roknā; bāz r.; kisī shai kī

Re-action, n. 1.—'Amal-i-muḡhālīf; jānib-i-muḡhālīf ko mailān; samt-i-muḡhālīf ko harakat; ultā 'amal yā asar; palṭāw; dūsre 'amal yā zor kā roknā; bāz-gasht; harakat-i-ma'kūs.

Read, v. t. 1.—Paṭhnā-'ām isse ki ba-āwaz-i-baland ho yā dil hī dil meñ (khol-kar ho yā chuṡhāp); alfāz yā 'ibārat ko dekhte aur samajhte chhale jānā; mutāla'a k.; pāṭ k.; bāñchnā.

2.—Bakhūbī jānnā; samajhūā.

3.—'Alāmāt nishānāt yā qiyāfe wagaira se daryāft k. yā samajhnā; dekh-kar (mulāhaze yā mu'ayane se) kisī shai kā maṭlab samajhnā; dekh-kar ma'lūm k.; qiyāfe se pahchānnā.

Read, *v. i.* 1.—Qarāat k.; kitāb wagaira parhnā.

2.—Bahut kutub-bīnī k.; bahut parhūā; parhne meṁ kasrat se masrūf rahnā (uskā mashgala bahut r.). [(ma'lūm) k.]

3.—Parhne se jānnā; kitāboṁ kī sair (unke mutālā'a se) daryāft

Followed by *of*.

4.—Likhā yā likhā huā h.; tahrīr h.; likhā pāyā jānā (unlūā).

Read, (red) *a.* Parh ke sikhā yā jāntā huā; kitābeṁ khūb parhe huye; 'ālim; fāzil; pandit; parhā huā; khwānda.

Well read is the phrase commonly used.

Readable, *a.* Parhne ke lāiq; jo parhā jā-sake; mā-yuqrā; jismeṁ parhe jāne kī salāhiyat ho; mutālā'a (dars) ke qābil.

Reader, *n.* 1.—Parhne w.; qārī; jo tahrīrat (likhī huyī chizeṁ) parhe; khwānanda (in compound *khwān*)

The reader (of records)—Mis-khwān; woh shakhs jo 'adālat meṁ mislōn ke kagazāt hākim ko parh sunāye.—The reader (in a press)—Woh shakhs jo chhāpe-khāne meṁ galtiyoṁ kī sihhat ke liye chhāpe huye kagazāt parhe.

2.—Larḳoṁ ke parhne ke liye muntakhabāt; larḳoṁ ke parhne kī kitāb; kisī zabān meṁ mahārat hāsil karne ke liye ibtidāyi kitāb.

Readily, *ad.* 1.—Fauran; jhatpat; turant; be-taraddud; be-takalluf; sahl meṁ; āsānī se; jald; fi-l-badīha.

2.—Khushī se; khandā-peshānī se; be-taammul; bilā-'uzr; pachhtā ke nahīn; dil se; ba-tīb-i-khātir.

Readiness, *n.* 1.—Musta'idī; taiyārī; kamar-bastagī; āmadagī;

To be in readiness—Taiyār yā musta'id r.; kamar-basta r. [al kā na h.]

2.—Tezī; musta'idī; subūlat; phurtī; barjastagī; rukawāt yā kha-

3.—Khushī; tib-i-khātir; chāh; shauq; razāmandī; ragbat.

To grant a request with readiness—Kisī istid'ā ko khushī se (pachhtā ke nahīn) qabūl k.—To grant assistance with readiness—Dil yā shauq se madad d.;

bi-r-ragbat mu'yin h.; be-taammul i'āhat k.

Reading, *p. a.* Parhne kā 'ādī; jo kitāb wagaira kasrat se parhā kare.

Reading, *n.* 1.—Dars; mutālā'a; pāt; parhnā.

2.—Kitāboṁ kī tahsil; fazilat-i-'ilmī.

A man of extensive reading—Woh shakhs jisne bahut si kitābeṁ parhīṁ hoṁ; woh shakhs jisne barī fazilat-i-'ilmī hāsil kī ho.

3.—Kisī likhī yā chhapi huyī kitāb wagaira meṁ jis tarz par koyī khās lafz yā 'ibarat likhī rahe yā parhī jāe.

4.—Kisī qānūn kitāb yā 'ibarat wagaira kī ta'bīr.

Reading-room, *n.* Woh makān jahān akhbār wagaira maujūd rakkhe jāte hain aur log unke parhne ke liye jāyā karte hain.

Ready, *a.* 1.—Taiyār; sās-o-sāmān se durust; thik-thāk; waqt par maujūd; murattab; lais; nisī tarah par ārasta kī kār-āmad ho.

2.—Rāzī; taiyār ya'nī dil se musta'id; āmadā; kamar-basta; mutaassif (pachhtāwe meṁ) nahīn; māil; rāgib; kisī fi'l ke karne yā kisī sadme ke uṭhāne par shauq yā khushī se āmadā.

3.—Har qism kī kār-rawāyī meṁ tez; chust-o-chālāk; bar-jasta

k. w.; fauran yā bilā-taammal k. w.; sust yā kund nahīn; jiskā wuqū' fi-l-badīha ho.

4.—Jiskī wajh se der na ho; jo fauran hāth āye; maujūd; nazdik; jo āsān (sahl) ho; bahut subhīte kā; jismeñ kuchh taraddud na karnā

5.—Lag-bhag; kanāre; qarīb; qarību-l-wuqū'. [pare.

☞ With a following infinitive.

Ready to go—Jāne par yā jāne ke liye taiyār; 'anqarīb jāne w.; jāyā chāhtā.

Ready money—Zar-i-naqd; naqd rupaye; fauran adā karne kī sabīl.—To

make *ready* payment—Jo kuchh kisi kā pānū ho use fauran de d.; uaqd de

yū chukā d.—*To make ready*—Sāz-o-sūmān k.; taiyārī k.; tahaiya k.; chīzeñ muhaiyā k.; band-o-bast k.

Ready, ad. Taiyār; lais; sāz-o-sūmān se durust; jismeñ der na ho.

Ready-made, a. Banā-banāyā; pahle se taiyār; jo hukm dekar (far-māish) karko na banwāyā jāe; jo is garaz se maujūd rakkhā jāe kī talab ke waqt fauran mile. [yāsī nahīn.

Real, a. 1.—Aslī; haqīqī; jo fi-l-haqīqat ho yā maujūd ho; farzī yā qī-

2.—Aslī; sachchā; jhūṭhā yā khotā nahīn; masnū'ī naqlī yā banā-

3.—Aslī; sachchā; iddī'āyī (banūwat kā) nahīn. [wat kā nahīn.

4.—(*Law*) Gair-manqūla chizon masalan arzī wagairā se ta'al-

☞ *Real* estate opposed to *personal* or *movable* property. [luq r. w.

Reality, n. 1.—Asliyat; haqīqat; wāqī'a; nafsu-l-amr; kisi shai kā mahz ba-zāhir nahīn balki asl meñ h. (wujūd r.)

In *reality*—Asl meñ; haqiqatan yā dar-haqīqat; sachmuch; wāqī'i; fi-l-wāqī'.

2.—Woh shai jo mahz khayālī yā iddī'āyī na ho; woh jo fi-l-haqīqat ho; wujūd-i-wāqī'i; shai-i-haqīqī.

Realization, n. 1.—Kisi shai kī asliyat sābit k. yā uskā sābit h.

2.—Sachchā bāwar k. yā samajhnā.

3.—Wujūd yā zuhūr meñ lānā; wusūl; tahsīl; kar-dikhānā.

Realize, v. t. 1.—Aslī kar d.; khayālī yā farzī se wāqī'i kar d.; wujūd meñ lānā; kar dikhānā; pūrā k.; anjām ko pahunchānā; wuqū' yā zuhūr meñ lānā; siddha k.; sādhanā.

To *realize* a scheme—Kisi mansūbe ko pūrā k.; jo bāt khayāl yā zihn meñ ho usko wāqī'i kar dikhānā.

2.—Aslī yā wāqī'i ma'lūm karānā; kisi shai kī nisbat dil par yah munaqqash k. kī yah aslī hai; kisi shai kā barā khayāl dil par h.; apne khayāl meñ yā zātī tajrībe se kisi shai ko wāqī'i yā aslī bāwar k. tasawwur k. yā samajhnā; kisi shai kī asliyat ko pūrī pūrī samajhuā; apnā sā samajhnā yā apne ūpar sādiq lānā.

3.—Wāqī'i hāsil k.; koshish aur fikr ke natīje kī tarh par hāsil k.; pānā; hāsil k.; wusūl k.; tahsīl k. [wāqī'i; nafsu-l-amr meñ.

Really, ad. Dar-asl; sachmuch; fi-l-haqīqat; haqīqat meñ; asl meñ;

☞ "*Really* is often used familiarly as a slight corroboration of an opinion or declaration." *Webster*.

Realm, n. 1.—Bādshāhat; mumlakat; saltanat; rāj.

2.—Mulk; sūba; sīga; qismat.

Realty, n. Jāedād-i-gair-manqūla.

☞ "So written in legal language for *reality*." *Webster*.

Reap, v. t. 1.—Haṁsuye se kāṭnā—jaise anāj; kāt ke jam' (ikaṭṭhā k.); dirau k.; launā; kāṭnā. [nek yā bad samra hāsil k.]

2.—Pānā; hāsil k.; uṭhānā; mihuat yā kām kā phal (saṁra) pānā;

Reap, v. i. 1.—Kāṭāyī k.; launā yā launayī k.; dirau k.

2.—Riyāz yā ā'māl kā phal pānā.

Rear, n. 1.—Push; pichhlā yā pichhe kā hissa; rū nahīn. [ho.]

2.—Fanj yā bahr kā woh hissa jo sab ke pichhe (jo auroṁ ke pichhe)

Opposed to *front* or *van*.

In the rear—Auroṁ ke pichhe; sab ke ākhir meṁ.

Rear, v. t. 1.—Pālnā; posnā; parwarish k.; khilā-pilā ke taiyār k.; ta'lim d.; paṛhānā-likhānā; sikhā-paṛhā ke taiyār k.

2.—Jagānā; ubhāṛnā; uṭhānā.

Rear, n. Pichhlā; pichhe kā.

Rear, v. i. Pichhle pairon par kharā h.; 'alaf h.; chirāg-pā h.

Reason, n. 1.—Wajh; sabab; bā'is; bahs; dalīl; mūjib; woh bāt yā khayāl jiski bunyād par koyī rāe qāim kī-jāe; kisi natije ke qāim karne kī ma'qūl wajh; woh bāt jo kisi amr kī wajh-i-ma'qūl tasawwur kī-jāe; woh bāt jiske sabab se koyī fi'l kiyā jāe. [fahm.]

2.—Quwwat-i-mudrika; nutq; 'aql; idrāk; samajh; buddhī; gyan;

3.—Wujūb; insāf; 'adl; munāsabat; durustī; wājibiyat; jiski tāyid 'aqlan ho. [hoṁ na bahut kam; da'we jo insāf aur 'aql ke rū se jāiz hoṁ.]

4.—I'tidāl; mutālabāt jo darja-i-i'tidāl par hoṁ ya'ni na bahut ziyāda

By reason of—Ba-wajh; ba-sabab; sabab yā bā'is se.—*In reason, in all reason*—Insāf ke rū se; insāfan; ma'qūliyat ke sāth; 'aqlan.

Reason, v. i. 1.—Quwwat-i-mudrika ko kām meṁ lānā; 'aqlī natije nikālā; 'aql daurānā yā larānā; apnī 'aql ke zor se natije qāim k.

2.—Bahs k.; mubāhasa k.; munāzara k.; jo bāteṁ pahle se ma'lūm yā zāhir hoṁ unse naye yā lā-ma'lūm natije nikālā.

To reason with—Kisi se bahs k.; dalāil ke zari'e se kisi ko kisi bāt se āgāh karne khwāh uski nisbat use qāil karne yā targib देने kī koshish k.

Reason, v. t. 1.—Bahs k.; mubāhasa k.; daliloṁ ke zari'e se kisi bāt ko har ek pahlu se dekhā.

2.—Bahs ke zari'e se rāgib k.; daliloṁ se qāil k.

Reasonable, a. 1.—Jo mahkūm-i-'aql ('aql ke tābi') ho; 'aql ke sāth sochne bolne yā amal k. w.—jaise shakhs; 'aql ke mutābiq; wājib; munāsib; durust; ma'qūl.

2.—Andāz yā i'tidāl se zāid nahīn; jitnā munāsib yā wājib ho utnāhi; mutawassit (ausat darje kā); ma'qūl; na bahut ziyāda na bahut kam. [sabat; 'aqlī usūl ke mutābiq h.; i'tidāl.]

Reasonableness, n. Ma'qūliyat; 'aql ke mutābiq h.; wujūb; munā-

Reasonably, ad. Ma'qūl taur par; 'aql ke sāth (uske mutābiq); 'aqlan; darja-i-i'tidāl par; i'tidāl ke sāth; pūra pūra nahīn; na bahut kam na bahut ziyāda. [tarkī.]

Reasoner, n. Bahs k. w.; munāzara k. w.; 'aqlī dalileṁ pesh k. w.;

Reasoning, n. 1.—Bahs; taqrīr; kisi kī tardīd yā uske ma'qūl karne ke liyē dalāil pesh karne kī quwwat yā daliloṁ-kā pesh k.

2.—Woh bāteṁ jo bahs meṁ pesh kī-jāe; subūt yā dalāil jo silsile ke sāth pesh kiye jāe; bahs kā silsila yā tariq.

Reasonless, *a.* 1.—'Aql se khālī; jisko 'aql na ho; be-'aql.

2.—'Aql ke khilāf; nā-ma'qūl; behūda; be-jā.

Reassure, *v. t.* 1.—Phir se himmat dālnā; khauf yā dar dūr kar d.; jis kisi kī himmat harī jāti ho uske dil meñ az-sar-i-nau jurat dāl d.; darne yā khauf khāne na d. [karānā; bīma-dar-bīma karānā.

2.—Jis shai kā bīma pahle se ho-chukā ho uskā bīma phir dūse se Rebel, *n.* Bagīwat k. w.; bagī; balwāyī; sar-kash yā gardan-kash; jis riyāsāt kī itā'at kisi par farz ho usse us shakhs kī sartābī 'am isse ki ba-zarī'a-i-tark-i-hukūmat us riyāsāt ke ho khwāh ba-zarī'a jang-joyī-i-fāsh ke; jo shakhs apne hākim ke hukm ko na māne balki use miṭā Rebel, *a.* Bagī; sar-kash; bigrā yā phirā huā. [dene kī koshish kare.

Rebel troops—Bigrī yā phirī hui fauj; bagī sipāh.

Rebel, *v. i.* Bagāwat k.; bagī h.; bulwā k.; riyāsāt se dagā kar-ke lar-nā; sar-kashī k.; phir jānā; gardan-kashī k.

Rebellion, *n.* 1.—Bagāwat; balwa; sarkashī; inhirāf; apne bādshāh kī itā'at kā fāsh tarīq par chhor d.; dagā-bāzī ke sāth apne bādshāh se larne lagnā. [ta'arruz.

2.—Fāsh taur par hākim kā muqābala; hukūmat-i-jāiz se barmalā Rebellious, *a.* Bagī; bagāwat meñ masrūf; jis riyāsāt kī itā'at wājib-o-farz ho uskī hukūmat kā dagā-bāzī ke sāth tark k. w.; hukūmat-i-jāiz se tashaddud ke sāth ta'arruz k. w. [lautnā.

Rebound, *v. i.* Palṭanā; palṭā khānā; bāz-gasht k.; pichhe ko phirnā yā Rebound, *v. t.* Palṭānā; pichhe ko haṭānā; lautānā; bāz-gasht k.

Rebound, *n.* Palṭā yā palṭiw; bāz-gasht; lautāw.

Rebuff, *n.* 1.—Pichhe haṭānā; rukāwat jo jhaṭpaṭ aur yakāyak ho.

2.—Dafatan insidād; shikast; inkār; istid'ā kī nā-manzūrī; dhatkār.

Rebuff, *v. t.* Pichhe ko haṭā d.; yakāyak rok d.; mār-piṭ kar khwāh turshī yā nā-mulāimat se dūr kar d.; dhatkār d.

Rebuke, *v. t.* La'nat-malāmat ke sāth roknā chup karānā yā dabā d.; nārāzī kā izhār karke bāz r.; khūb aur sarāsarī taur par sarzanish k.; chashm-numāyī k.; jhiraknā yā jhirki d.; dāṭnā; dapaṭnā; nasihat-fazihat k.; ghuṛkī d. [mālī; dānt; dapaṭ.

Rebuke, *n.*—Ghuṛkī; jhirki; qusūron kī nishat chashm-numāyī; gosh-To be without rebuke—Is tarah par rahnā kī chashm-numāyī yā la'nat-malāmat kī zarūrat paidā na ho; ilzām se barī r.; be-gunāh r. [māni' h.; dūr k.

Rebut, *v. t.* (Law) Tardīd k.; dalīl 'uzr yā subūt-i-mukhālīf se roknā; Rebut, *v. i.* (Law) Jawāb d. jaise mudda'ī ke juwābu-l-jawāb kā; hadd-i-jawāb dākhil k. [kī tardīd; hadd-i-jawāb.

Rebutter, *n.* (Law) Amr-i-wāqī'āt kī nisbat mudda'ī ke juwābu-l-jawāb

Recall, *v. t.* 1.—Palṭā l.; wāpas le l.; wāpas bulā l.; lautā l.; wāpas talab k.; phir āne kā hukm d.

2.—Mansūkh k.; ulaṭnā; rad k.; kisi fi'l-i-mā-ba'd se rad k.

3.—Yād k. jaise bhūlī bāt ko.

Recall, *n.* Bāz-talabī; palṭāw; tansīkh; jo kuchh ho-chukā ho usko palṭā yā miṭā d. [ke laiq na h.

To be past recall—Is qābil na honā kī palṭā diyā jā-sake; lā-tajam h.; wāpasī

Recant, *v. t.* Jo kuchh pahle kahā jā chukā ho uske khilāf kahnā; kisi bayān-i-sābiq kī tardīd k.; apne qaul ko apne hī fi'l se rad kar d.; palat d.; rad yā bātil kar-d. [ko bātil k.; kah-kar mukar jānā.

Recall, *v. i.* Apnī zabān (apnī bāt yā apne qaul) ko palat d.; apne qaul

Recapitulate, *v. t.* I'āda k. jaise un khās khās bātoñ k̄ā jo kisī bahs wagaira meñ pahle kahī jā chukī hoñ; kisī bahs wagaira ke khās khās wāqī'āt k̄ā khulāsa bayān k. ; ikhtisār ko sāth bayān k. ; mukhtasar karke kahūñ. [(mukhtasar bayān).]

Recapitulation, *n.* Kisī bahs wagaira kī khās khās bātoñ k̄ā ikhtisār

Recede, *v. i.* 1.—Pichhe ko hat jānā; bāz-gasht k. ; palat jānā; hat-jānā.

2.—Da'we se dast-bardār h. ; bāz ānā; kisī tajwiz yā qaul se munharif h. [de d.]

Recede, *v. t.* Wāpas d. ; pahle qābiz ko de d. ; qābiz-i-sābiq ko wāpas

Receipt, *n.* 1.—Pānā; pahuñch; wusūl-yābī; rasūl. [tafsil.]

2.—Nuskhā; kisī shai ke tarkīb dene ke liye uske ajzā kī tahriri

3.—Rasid; woh tahrir jiske rū se naqd yā jins ke pāne k̄ā iqrār kiyā jāe; bharpāyī; dākhilā; qabzu-l-wusūl.

4.—Jo kuchh mile; āmad yā āmadani. [the like.]

5.—In distinction from what is expended, paid out, sent away, and

Receipt, *v. t.* Kisī shai kī rasid d.

To receipt goods delivered by a sheriff—Sherif ke diye huye māl kī rasid d.

Receipt, *v. i.* Rasid d.

To receipt for money paid in liquidation of an account—Us rupaye kī rasid d. jo kī-i-hisāb ke chukāne (tai karne) ke liye diyā gayā ho. [qābil i pazirāyī.]

Receivable, *a.* Liye jāne ke qābil; manzūr yā taslim kiye jāne ke lāiq;

Receive, *v. t.* 1.—Lenā jaise koyī aisi shai jo dī bhejī khwāh adā kī jāe 'alā-hāza-l-qiyās; qabūl k. ; manzūr k. ; inkār na k. ; lautī yā kanāre

2.—Pānā; milnā; ba-taur apnī yāstani wagaira ke pānā. [na kar d.]

He received the money on the day it was due—Jis din rupaye wājibu-l-adā the usi din use mile.

3.—Koyī shai dūse se kisī tarah se pānā chāhe burī ho yā bhalī.

4.—Honā. [contagion—Chhūt se kisī bimāri k̄ā h.]

To receive a wound by a shot—Golī se zakhmī h.—To receive a disease by

5.—Akhz k. ; qabūl k. jaise koyī rāe yā khayāl wagaira; ikhtiyār k.

6.—Qabūl k. ; manzūr k. ; mānuñ; qāim r. ; jāiz r. jaise koyī das-tūr yā rawāyat wagaira.

7.—Istiqbāl k. ; jo shakhs apne yahāñ āye usse khushī ke sāth milnā aur uski tawāzu'-mudārāt k. ; apne yahāñ rakhuñ aur khilānā-pilānā; khātir-dārī ke sāth pesh ānā.

8.—"In this sense, sometimes used elliptically, with omission of the object; as, a lady receives on certain days." Webster.

9.—Apnī rasāqat yā suhbat meñ dākhil k. ; apnā sharik banānā.

10.—Kisī shai kī gunjāish r. ; is qābil h. kī usmeñ koyī dūsrī shai ā yā samā (uñt) sake; dākhil karne kī salāhiyat r.

11.—Sahnā; bardāsh t k. ; uñhānā.

12.—Bāz-yāb hone d. ; kisī ko ba-lihāz-i-hāsiyat-i-mansabī uske āne d.

13.—Yah jān-kar kī woh churāyā huā hai chor se chori k̄ā māl l.

Receiver, *n.* 1.—Kisī tarah par lene w.

2.—(Law) Woh shakhs jo 'adālat se kisī māl-i-nizā'i k̄ā amānatdār muqarrar ho; amīn; woh shakhs jo ba'z hālatōñ meñ kisī shirkatī yā madyūn-i-nā-dār wagaira ke māl-o-asbāb k̄ā kafil aur muhtamim 'adālat kī jānib se muqarrar kiyā jāe. [māl-i-masrūqa l. w.]

3.—Jānbūjh-kar chor se chori k̄ā māl l. w. ; thāngī; dīda-o-dānista

Recency, *n.* Nayā-pan; hāl k̄ā h. ; tāzāgī; tajaddud.

The *recency* of the transaction cannot be denied—Is bāt se inkār nahīn ho-saktā ki yah mu'āmala hāl kā hai.—The *recency* of a wound—Zakhm ki tāzagi (uskā hāl hi kā h.).

Recent, a. Jiskī bunyād hāl meñ paṛī ho jiskā wujūd hāl meñ qāim huā ho yā jo hāl meñ zuhūr-pazīr huā ho; bahut dinon kā yā purānī qism wagaira kā nahīn; jiskā hāl pahle se ma'lūm na ho; tāza; nayā; jadīd; hāl kā; jo hāl meñ milā yā wuqū' meñ āyā ho.

Recent news or intelligence—Khabar-i-tāza; tāzi yā nayi khabar; nayā hāl yā samāchār.—A *recent event or transaction*—Mājara yā mu'āmala jiskā wuqū' hāl meñ huā ho.

Recently, ad. Hāl meñ; tāza-ha-tāza; bahut dinon kā nahīn.

Advices recently received—Samāchār jo hāl meñ āye hoñ.—A town *recently* built or repaired—Shahr jiskī ta'mīr yā tarmīm hāl meñ huyī ho (jisko bane yā marammat huye bahut din na huye hoñ).

Recentness, n. Nayā-pan; tāzagi; hāl kā h.; tajaddūd.

Receptacle, n. Woh jagah yā zarf jismeñ koyī shai dākhil ho yā rahe.

Reception, n. 1.—Pānā; pahuīchnā; dākhil h. yā dukhul; dākhil k.

2.—Istiqbāl; jo koyī apne yabān mihmān ke taur par āye usse milnā aur uski khātir-dāri k. yā is qism ke milne aur mudārāt kā tariq; tawāzu'; mudārāt; khātir yā khātir-dāri; satkār; āwbhagat;

Recess, n. 1.—Pichhe ko haṭnā; murāja'at; bāz-gasht. [sishtāchār.

2.—'Am qism ko kār-o-bār se dast-kashī; kanāra-kashī; dast-bar-dāri; gosha-nashīnī; kām-dhām se hāth khainch l.

3.—Tāq āla mokha wagaira. [awām se kanāre rahie

4.—Khalwat; gosha; tanhāyī ki jagah; woh jagah jabān koy

5.—Tanhāyī; gosha-nashīnī; khalwat-guzīnī.

6.—Kār-o-bār yā kārrawāyī kā kuchh der ke liye band ho-jānā; muhlat; fursat; waqfa; chhutī; ta'attul-i-kār.

7.—Daqīqa; 'uqda; aisi bāt jo poshida yā mushkil ho; kunh; sirr.

Recipient, n. Pāne w.; lene w.; girinda; woh shakhs yā shai jo kisī shai ko aḥz kare; woh shai jismeñ koyī dūsrī shai dākhil ho; zarf.

Reciprocal, a. 1.—Painam h. w.; bāri bāri se h. w.; mutabaddil.

2.—Bāhamī; jānibain se h. w.; jānibain kā; jo donoñ taraf se (fariqain ki jānib se) ho; āpas kā; paraspar.

Reciprocally, ad. Āpas meñ; bāham; jānibain se; bā-khudhā; aisi tarah ki ek dūsrē kā asar barābar donoñ par pahuīche. [jāe.

Reciprocate, v. i. Aisi tarah kārrawāyī k. ki bāham 'iwaz-mu'āwaza hotā

Reciprocate, v. t. Āpas meñ adlā-badlā k.; bāham mu'āwaza k.; 'iwaz-mu'āwaza k. [kā; bayān

Recital, n. 1.—Kisī shai ke hālāt kā kabnā masalan kisī sānihe wagaira

2.—Jo kuchh kabā yā bayān kiya jāe; bayān; dāstān.

3.—Dūsrē ke alfāz yā kisī tahrīr ki 'ibarat kā i'āda (uskā phir se kah yā p.āh sunānā).

4.—(Law) Kisī wasīqe yā tahrīr meñ kisī wāq'ā ki sarāhat is garaz se k. ki jis mu'āmale kā mazkūr ho usse uske wujūh ma'lūm ho-jāeñ.

Recitation, n. 1.—Alfāz kā i'āda; takrār-i-kalām; bayān.

2.—Koyī bayān wagaira pahle se taiyār yā yād karke sāmi'in ko sunā d.; dūron ki kahī huyī chizeñ yād karke sāmi'in ko kah sunānā.

Recite, v. t. 1.—Kisī aisi shai ko kah yā parh sunānā jo pahle se taiyār khwāh qalam-band yā yād kar-lī gayī ho 'alā-hūza-l-qiyās; kisī likhī yā chhapī huyī tahrir ko dekh-kar uske 'ibarat ko bayān k. yā parh sunānū. [kahuū.

2.—Bayān k.; tafsīl-wār kahnā; beore ke sāth kahnā; juz-o-kul **Recite, v. t.** Dūroñ kī tasnūfāt ko zabānī yād karke sūmī'in ko sunānū. **Reckless, a.** Be-parwā; gāfil; be-khabar; allhar; gaffat-shī'ar; āge-pichhe kā khayāl na r. w.

Recklessly, ad. Be-parwāyī ke sūth; be-fikrī se; be-ihitiyāti se.

Recklessness, n. Be-parwāyī; be-fikrī; gaffat; be-ihitiyāti; be-khabarī.

Reckon, v. t. 1.—Hisāb k.; ginnā; shumār k.; ek ek karke hatlānū.

2.—Kisī ke shumār yā darjo yā sisile meñ ginnā; ruthe yā wasf ke lihāz se tauqir k.; samajhū; mānnū; qadr k.; ādar k.; 'izzat k.

Reckon, v. i. 1.—Hisāb k.; ginnā; shumār k. [nikālū.

2.—Hisāb tai yā sāf k.; hisāb ko jāñch-kar jam'-kharch kī bāqī **To reckon for**—Kisī shai kī nisbat muākhazadār h.; kisī shai kā tazwīn d.

To reckon on or upon—Takiya yā bharosa k.; kisī shakhs yā shai par pūrī ummed rakht-kar kisī bāt kī manstība bāndhnā yā uskī nisbat tadbireñ 'amal meñ lānū; kisī par apnī ummed qāim k.—**To reckon with**—Āpas meñ hisāb-kitāb k.; bahamī tasfiya-i-hisāb k.

Reckoning, n. 1.—Hisāb; shumār; gintī.

(a) Waqt kā hisāb.—(b.) Da'wañ aur hisāboñ kā tasfiya; tasfiya-i-duyūn wagaira; hisāb ke tai karne kī garaz se uskā āpas meñ muqābala karke samajhū-būjhū.

Short reckonings make long friends—Āpas meñ jald jald hisāb tai karte rahne se dostoñ kī muhabbat bahut dinoh tak qāim rahī hai.

2.—Khāno-piñe ke akhrajāt jo mihmān se sūhib-i-khāna talab kare.

3.—Qadr; tauqir; 'izzat; gintī; shumār; hisāb.

Reclaim, v. t. 1.—Wāpasī kī da'wā k.; wāpas chāhū; phirwānū.

2.—Zalālat gumrahī yā gunahgāri se palṭā ke neki kī rāh par kar d.; sudhārnā; durust k.; sidhī rāh par k.

3.—Ta'līm mihnāt yā kāsht-kārī wagaira ke zarī'e se us hālat meñ kar d. jo margūb ho; jo shai uftāda wirān yā garqāb ho usko us hālat se chhuṛā ke achchhi hālat par kar d.; unūs k.; palū banānū; hilānū-jaise kisī janglī jānwar wagaira ko; kāsht-kārī (jotne-bone) ke lāiq kar d. jaise us zamīn ko jo pānī meñ dūbi ho yā jismeñ jungal ho 'alā-hūza-l-qiyās.

4.—Apne da'we kā izhār az-sar-i-uau karke use sābit k.; apne istihqāq ke rū se kisī shai kī wāpasī kī da'wā k.; kisī shai ke qabze ke wāpas dilā-pāne kī koshish k.

Reclaimable, a. Jo sudhar sako; islāh-pazir; durustī ke qābil; jise mānūs kar sakeñ; jise jotne-bone ke qābil banā sakeñ.

Recline, v. t. Teknā; ek taraf ko jhukānū; uṭhgānū-jaise sar ko takiye

Recline, v. i. Letnū; āram k. [wagaira par.

Recognition, n. Pahochānnā yā pahochānā jānā; iqbal; ijāb; zābite kī iqrār; waqifiyat jiskā iqrār yā izhār kiya jāe; yādgar.

Recognizable, a. Is qābil kī use jān pahochān yā qabūl kar sakeñ.

☞ Written also *recognisable*. [shinākhṭ.

Recognizance, n. 1.—Kisī shakhs yā shai kī nisbat iqbal; iqrār; izhār;

2.—(*Law*) Woh iqrār-nāma jo kisī 'adālat yā majistret-i-mujāz ke huzūr meñ kisī khās fi'l ke karne kī nisbat dākhil ho masalan usī khwāh dūsri 'adālat meñ hāzīr hone yā hifz-i-amn wagaira kī nisbat; muchalka.

Recognize, [Written also *recognise*] *v. t.* 1.—Pahchānnā; shinākht k.; us shakhs yā shai ko jiskā 'ilm pahle se ho dekh-kar yah kahūā ki yah wahī shakhs yā shai hai. [par rāzī h.; kisī shai ke 'ilm kā izhār k.

2.—Bā-zābita qabūl k.; taslim k.; qabūl yā manzūr wagaira karne Recognize, *v. t.* 'Adālat-i-mujāz ke rū-ba-rū muchalka likhnā. [ka likhā jāe.

Recognizee, [Written also *recognisee*] *n.* Woh shakhs jiske haq meñ muchal-

Recognizer, [Written also *recogniser*] *n.* Pahchānne w.; shinākht k. w.

Recognizer, [Written also *recogniser*] *n.* Muchalka likhne yā dākhil k. w.

Recoil, *v. i.* 1.—Pīchhe ko haṭ palat yā laut jānā; ultī harakāt k.; bāz-gasht k.; wāpas h.; pas-pā hone par majbūr kiyā jānā.

2.—Jhijbaknā; pīchhe ko haṭ jānā masalan kisī aisi bāt par jo nā-guwar-i-khātīr yā ranj-dih wagaira ho.

Recollect, *v. t.* Yād k.; khayāl meñ lānā; phir zihn meñ lānā. [use ikaṭṭhā k.

Recollect, *v. t.* Phir jam' k.; phir ikaṭṭhā k.; jo kuchh muntashar ho-gayā ho

Recollection, *n.* 1.—Yād; yādgārī. [būten yād ā-sakeñ.

2.—Bāton ke yād karne kī quwwat yā woh zamāna jiske mābain kī The events mentioned are not within my *recollection*.—Jin mājaron kā zikr hai woh merī yād ke bāhar haiñ ya'nī we isqadar 'arse ke haiñ ki mujhe yād nahīñ āte.

Recommend, *v. t.* 1.—Dūsre se ta'rīf k.; zikr-i-khair karke dūsre kā manzūr-i-nazar karānā; achchhe achchhe hālāt bayān karke dūsre ke sipurd k. uskā mamdūh-ilāih banānā yā usko mihrbān-i-hāl karānā; is garaz se ta'rīf k. ki mamdūh-ilāih dūsre ke nazdik maqbūl ho; sarāhūā; talisīn k.; sifārish k.; taqrīb k.; shafā'at k.

2.—Maqbūl karānā; maurad-i-'ināyat k.; kisī par mihrbān karānā.

3.—Salāh d. yā batānā jaise koyī 'amal fi'l tadbīr yā upāe wagaira.

Recommendation, *n.* 1.—Sifārish; is garaz se ta'rīf-o-tausīf ki dūsra pās yā i'tibār kare yā aḳhlāq ke sāth pesh āye.

2.—Kisī aisi bāt kā batānā jo karne yā iḳhtiyār karne ke qābil ho.

3.—Woh bāt jiskī wajh se dūsra mihrbān-i-hāl ho; woh shai yā sifat wagaira jiskī wajh se dūsra achchhi tarah se mile yā mihrbānī ke sāth pesh āye; woh wasf jiske bā'is se koyī kisī bāt ko qabūl aur iḳhtiyār kare.

Recommendatory, *a.* Sifārishī; sifārish kā; jismeñ ta'rīf-o-tausīf ho.

Recompense, *v. t.* 1.—Mu'āwaza d.; badlā d.; mukāfāt k.; talāfi k.; khidmat yā nuqsān wagaira kā badlā d.; ajr d.

2.—Barābar kā badlā d.; wāpas d.; badlā d.

☞ In a bad sense.

Recompense, *n.* 'Iwaz; mu'āwaza; badlā; ajr; samra; mukāfāt; jazā; sazā; tāwān; dand. [sakeñ; sulh-pazīr.

Reconcilable, *a.* 1.—Jisko phir milā sakeñ; jisse tajdīd-i-muhabbat karā Parties not *reconcilable*—Aise log jismeñ bāham sulh na ho-sake.

2.—Jismeñ mutābaqat yā muwāfaqat ho-sake; jismeñ iḳhtilāf-i-shadīd na ho; mutābiq; muwāfiq; ek tarah kā; yaksāñ.

Reconcile, *v. t.* 1.—Sulh karānā; mel karānā; rabt aur dostī phir se qāim karānā; milāp karānā; bigār ke ba'd phir dost banānā; rāzī k.

2.—Apne dil ko kisi bāt par rāzī yā qānī' k. yā usse bilā intishār

With *to*.

[kisi bāt ko qabūl karā d.]

3.—Mutibiq k.; muwāfiq k.; mauzūn k.; ek mel kā kar d.

Followed by *with* or *to*.

4.—Tai k.; tasfiya k.; niptānā; raf' k.; chukānā; dūr k.

Reconciliation, n. 1. Mel karānā yā k.; sulh; milāp; tajdid-i-muhabbat; musālahat; nā-ittifāqī yā dushmanī ke ba'd az-i-sar-i-nau (phir se) dostī kā ho-jānā. [guir-muttafiq hoñ; tatābuq.]

2.—Un chizon meñ mutābaqat jo ba-zāhir āpas meñ muhtalif yā

Reconciliatory, a. Jisse sulh mel yā banāw ho; jo muhabbat kī tajdid meñ kār-āmad ho. [huā.]

Recondite, a. 1.—Makhfi; poshida; jo dekh yā samajh na pare; chhipā

2.—Gāmiz; muglag; gūrh; daqīq; gubirā.

Record, v. t. 1.—Kisi shai ko likh chhāp yā kanda wagaira karke is garaz se r. ki woh bhūlne na pāye; kisi bāt kī yāddasht likh l.; kisi bāt ko kitāb wagaira meñ is manshū se likh l. ki uskā subūt-i-sahih qāim rahe; darj-i-rajistār k.; fihrist meñ chārḥī l.

Record, n. Rajistar; bahī; kisi tahrir ki naql-i-sahih yā bā-zābita yā kisi waqī'at aur kār-rawāyī kī kaifiyat jo qāim rahne kī garaz se ek kitāb meñ chārḥī (likh) lī jāe; woh kitāb jismeñ is qism kī naql yā kaifiyat muundarj ho; woh tahrir jise 'adālat kā ahl-i-kār-i-mujiz murattab kare aur jismeñ kisi muqaddama-i-marjū'a-i-'adālat kī kār-rawāyion ke mukhtasar hālāt darj hoñ; misl; daftar; kul kāgazāt-i-muqaddama.

Record-keeper, v. Muhāfiz-dafatar.

Record-room, n. Daftar-khāna. [juz-o-kul bayān k.; beore-wār kahnā.]

Recouht, v. t. Mufassal kahnā; tafsīlwār bayān k.; kisi shai kī kaifiyat

Recourse, n. Madad yā hifāzat kī dar-khwāst; isti'ānat; kisi se madad chāhñā; chāra-kār talab k.; chāra-joyī k. [(usse rujū' lānā).]

To have recourse to a person or thing—Kisi shakhs yā shai se madad chāhñā

Recover, v. t. 1.—Phir pānā; naye sar se qabza pānā; wāpas pānā; barāmad k. [jo zarur gafilat se pahuñchā ho uskī talāfi kar-d.]

2.—Talāfi k.; mu'āwaza k.; kisi shai ke nuqsān ko raf' kar-d.;

3.—Bīmārī yā gashī wagaira se sihhat d.; phir taudurastī qāim k.;

4.—Pahuñchnā; jā pahuñchnā. [ārām k.; changā k.; achchhā k.]

5.—(Law) Bu-taur mu'āwaze ke pānā; khisāre yā dañ kī 'iwaz meñ

pānā; dilā pānā; 'adālat kī digri ke zarī'e se kisi shai kā haq hāsil k.

Recover, v. t. 1.—Bīmārī se sihhat pānā; achchhā h.; shifā pānā;

Followed by *of* or *from*. [changā h.]

2.—Musibat ke ba'd apni asli kaifiyat yā hālāt par h [hālāt meñ h.]

To recover from a state of poverty—Mufisi se najāt pā-kar phir achchhā

3.—Digri pānā yā hāsil k.; nālīsh meñ kām-yāb h. (use jītnā).

The plaintiff has recovered in his suit—Mudda'i ke nālīsh yā da'we kī digri

ho-gayī (woh jīt gayā).

Recoverable, a. Phir milne ko qābil; jo wāpas mil sake; bīmārī se sihhat pāne ke qābil; sihhat-pazir; shifā-pazir; jo musibat wagaira se najāt pākar apni asli hālāt par ho sake; is qābil kī hālāt yā haisiyat-i-sābiqa par phir 'aud kar-sake; jo madyūn yā qābiz-i-sābiq se phir mil-sake; qābilu-l-husul; qābilu-l-wusul.

Recovery, n. 1.—Bāz-yāft; jo shai hāth se nikal gayi ho uskā phir hāth ānā; jis shai kī qabza kho gayā ho uskā phir qabze meñ ānā; bar-āmad.

2.—Bīmārī zu'f gashī yā isī qism kī dūsri hālat se najāt pākar apnī uslī hālat pūr honā; sihat; shifā; zillat yā musibat ke ba'd phir achihi hālat meñ h.

3.—Kisī muqaddam meñ 'adūlat kī tajwiz aur digri ke rī se kisī shai kī nisbat furq-i-mukhālīf se apne haq kā dilā-pūnā; dilā-pānī.

Recreate, v. t. Rūh ko tāzagi d.; jān dāl d.; jilā d.; thakāwat yā susti ke ba'd tabī'at ko tāzī kar-d.; māndagi dūr karke tabī'at ko halāwat bakhshnā; halkā k.; khush k.; bashshāsh k.; bahlānā.

Recreate, v. i. Tāfrih k.; ji bahlānā.

Recreation, n. Tāfrih; farhat; mihnāt ke ba'd quwwat aur arwāh kī tāzagi; dil-bahlāw; dillagi; khel-kūd; sair-o-tamāsha.

Recreative, a. Tāzagi bakhshne w.; jisse jān par jāe (nayī quwwat ā-jāe); mihnāt yā taklīf ke ba'd tabī'at kī kasl ko dūr k. r.; mufar-rīh; farhat-bakhsh; jisse ji bahl jāe. [lagāye wahī ilzām uspar lagānā.

Recriminate, v. i. Ultī da'wā k.; ultī ilzām lagānā; jo ilzām mustagis

Recrimination, n. 1.—Ultī tuhmat lagānā; ultī ilzām r.

2.—(Law) Ittihām-i-mukhālīf; ilzām lagāne wāle par mulzam kā ilzām; da'wā jo mustagis-ānuh mustagis par karo.

Recruit, v. t. 1.—Jo shai zail ho-gayi ho uski bharti k. (usko phir se pūrā k.); kisī shai meñ kisī chiz kī kami ko pūrā k.

2.—Kisī kī zail-shuda quwwat ko phir se qāim k.; quwwat yā sihat kī tajdid k.; phir mazbūt kar-d.

3.—Fauj meñ naye sipāhī bharti k.; nigah-dāsh t ke zarī'e se fauj ko pūrī k. yā uski kami raf kar d.

Recruit v. i. 1.—Phir se gosht kā charh āna (moṭī-tāzi ho-jāna); sahīh-i-badan ho jānā 'alā-hāza-i-qiyaś. [kām ke liye naye ādmī rakhnā.

2.—Naye sipāhī bharti k.; nigah-dāsh t k.; faujī khidmāt yā dūstre

Recruit, n. 1.—Jo shai zail ho-gayi ho uski bharti.

2.—Nayi bharti kā sipāhī; nayā mulāzim; rangrūt.

Rectifiable, a. Islāh-pazir; jisko sahīh durust yā ṭhik kar-saknā.

Rectification, n. Sihat; durustī; jo kuchh be-jā yā galat ho uski sihat tarmīm yā durustī; islāh. [k.; sudhārnā.

Rectify, v. t. Sihtā k.; sahīh k.; durust k.; islāh k.; ṭhik k.; tarmīm

Rectitude, n. Usūl yā ā'māl kī rāstī; rāst-hāzī; sachāyī; diyānat; imān-dāri; nasāih ke qawā'id kī ṭhik pairawī (uspar pūrā pūrā 'amal k.).

Recur, v. i. 1.—Palatnā; mukarrar yā mutawātir wāpas ānā; phir yād ānā.

2.—Kisī waqt-i-mu'ayyan ke ba'd khwah kisī qa'ida-i-muqarrar ke

3.—Kisī se rujū' lānā; madad māngnā yā chāhūnā. [mutābiq wāqī' h.

Recurrence, } n. Phir wāqī' h.; murāja'at; isti'ānat; chāra-joyī;

Recurrency, } maddad dbūndhnā.

Recurrent, a. Waqtan-fa-waqtan murāja'at k. w.; phir āne yā hone w.; दौरā k. w.; rah rah kar palṭā khāne w.

Recusant, a. Hāth ke sāth inkār k. w.

Redeem, v. t. 1.—Phir kharīd kar l.; sidya de-kar chhurā l.; badal-i-ham-qīmat de-kar qaid yā gulāmi se chhurā yā āzād karā d. khwah kisī furz yā zimadāri wagaira se barī karā d.

2.—Jo kuchh farokht kar diyā gayā ho usko phir kharid kar-d.; shai-i-muntaqil-shuda kī qimat uske qābiz ko dekar phir use apne qabze meñ kar l.

3.—Chhurānā; bachānā; najāt d.—jaise taklif wagaira se.

4.—Talāfi k.; 'iwaz-mu'awaza k.; badlā d.

5.—Kaffāra k.; prāshchit k.; dand bharnā.

6.—Jis bāt kā wa'da ho usko k.; wa'de ko pūrā k.; ifā-i-wa'da k.

7.—(Law) Zar-i-asl wa sūd wagaira yāftani-i-murtahun adā karke haqqiyat-i-marhūna ko wāpas l. yā uspar az-sar-i-nau qābiz hone kā haq hāsīl k.; infikāk k.; fakku-r-rihn k.; bandhak se chhurānā.

8.—Jo pamesari loṭ (promissory note) hundavi yā dūsrī kafālat-i-dāin kisi riyāsat jam'at yā shakhs-i-wāhid kī taraf se di-gayi ho usko kharid kar l. yā uske rupaye naqd adā kar-d. [ku-r-rihn ho-sake. Redeemable, a. 1.—Qābil-i-infikāk; jisko rihñ se chhurā sakeñ; jo fak-

2.—Jisko naqd rupaye dekar mol le-sakeñ yā jiske badle meñ naqd rupaye de-sakeñ aur isi nihj par woh shai riyāsat yā asl mu'ahid ke qabze meñ ā-sake.

Redemption, n. 1.—Giriftār-shuda māl yā qaidiyon ko mu'awaza-i-musāwī dekar kharid kar-l. (chhurā l.); chhutkārā; makhlasī; rihāyī.

2.—Rupaye-paise mihnāt khwāh dūsrī sabīl se gulāmi wagaira se āzādī yā makhlasī kā hāsīl k.

3.—(Law) Infikāk-i-rihn; fakku-r-rihn; haqqiyat kā rihñ se chhurānā; zar-i-rihn aur sūd wagaira chukā-kar jāedād-i-rihñ kī chhurā l. yā is qism kī jāedād ko rihñ se chhurākar phir se uspar qābiz hone kā istihqāq. [kharid kar-liyā jānā.

4.—Qābiz-i-hāl ko unkī qimat naqd dekar loṭ wagaira kā phir se Red-hand, ad. 'Ain hālat-i-irtikāb meñ; thik usi waqt jab koyī kisi kām ke karne meñ lagā rahe (woh kām kartā rahe).

“Said of a person taken in the act of homicide.” Webster. Red-hot, a. Lāl bhabhukā; angāre sā surkh; isqadar garm kiya huā kī surkh ho-jāe. [lat jānā; palṭā diyā jānā.

Redound, v. i. 1.—Mauj yā sailāb (lahr yā bārh) kī tarh laut jīnā; pa-

2.—Wāpas ānā; ba-taur natije ke h.; asar pahunchānā ya paidā

3.—Zāid h.; fāzil h.; bārh jānā.[k.; muutaj h.; madad d.; karānā.

Redress, v. t. Talāfi k.; mu'awaza k.; raf' k.; daf' k.; subuk-dosh k.;

chāra-sāzi k.; dād-rasī k.; faryād-rasī k.

To redress wrongs—Jo kuchh zātī nuqsāñ kisi ko pahunchē uski durustī yā

talāfi k.—To redress grievances—Jo kuchh sadma kisi ko pahunchē ho uskā

'ilāj k.; kisi kī shikāyatōñ ko dūr k. (uski faryād-rasī yā dād-rasī k. uske

faryād ko pahunchānā yā uski faryād kī dād d.).

Redress, n. 1.—Chāra-kār; chāra-sāzi, dād-rasī; faryād-rasī; subuk-

doshī; 'ilāj; nuqsāñ mazarraṭ yā zulm se bachānā; haq-rasī, rifāh.

2.—Chāra-sāz yā chāra-gar; haq-rasī k. w.; kisi ko nuqsāñ yā zulm

wagaira se bachāne w.

Reduce, v. t. 1.—Kisi hālat meñ kar d. chāho achchhi ho yā burī.

To reduce a man to poverty—Kisi shakhs ko muslis banā d.; kisi ko hālat-

i-ifās meñ kar d. (use tili-dast muhtāj yā garib banā d.).—To reduce a sub-

stance to powder—Kisi shai ko sufūf banā d.—To reduce one to despair—

Kisi ko hālat-i-yās meñ kar d. (use māyūs k.).

- 2.—'Arz tūl dabāzat qad-o-qāmat miqdār yā māliyat ko ghaṭā d.; kam kar d.; ghaṭā d.; zalil yā past kar d.; futūr dāl d.; bigāy d.
To *reduce* expenses—Akhrājāt kam kar-d.; kharch ghaṭā d.—To *reduce* a sum or amount—Kisī raqam kī ta'dād ko kam kar-d. (ghaṭā d.).
- 3.—Maglūb k.; mutī' k.; apne zer-i-hukūmat k.
- 4.—Qisim-wār yā jinswār k.; tartib d.; qā'ide ke mutābiq kar d.; pā-band-i-qawāid kar d.; kisīqadar mahdūd-ba-quyūd kar d.
- Reduction, n.** Ghaṭānā yā ghaṭnā; kisī hālat-i-khās meṇ tabdīl h. yā kar-diyā jānā; ghaṭāyā jānā; maglūb yā tābi' kiya jānā; zer-dast kiya-jānā.
- Redundance, } n. 1.—Fāzil h.; andāz se ziyāda h.; kasrat; ziyādatī;**
- Redundancy, }** bahutāyat; bahutāt.
- 2.—Jo shai fuzūl yā andāz se zāid ho. [hut; kasir; wāfir.
- Redundant, a. 1.—**Asī yā zarūrī miqdār se ziyāda; andāz se zāid; ba-2 —Jisqadar alfāz zarūrī yā kār-āmad hoṇ unse zāid kām meṇ lāne w.
- Re-entry, n. (Law)** Us 'arāzī kā phir se qabza pānā jo pahle apne qabze se nikal gayī ho; asāmī ke zar-i-lagān na dene yā patṭe kī shartōṇ kī ta'mil na karne kī wajh se patṭa dene wāle kā phir apnī arāzī kā apne qabze meṇ kar l.
- Refer, v. t.** Ittilā'-dihī yā faisale ke liye dūsre shakhs yā dūsri 'adālat ke hawāla (sipurd) k.; kisī bāt ko is matlab se dūsre ko sauṇpnā kī woh uske hālāt batlāye yā jis kisī bāt kā usmeṇ jhagrā ho usko niptā de.
- Refer, v. i. 1.—**Ta'alluq r.; 'alāqa r.; nisbat r.; nishān-dihī k.; batlānā.
- 2.—Chāra-joyī k.; istimād k.; rujū' lānā; madad chāhuā.
- 3.—Kināya k.; hawāla d.; istidlāl k.; mutawajjih yā mukhātab karānā; khayāl ko rujū' karānā. [yā hālāt daryāft k.).
- 4.—Wāqifiyat yā kisī qism ke itmīnān ke liye istiswāb k. (pūchhnā)
- Referable, a.** Jispar kisī dūsre ke sāth lihāz ho-sake; mansūb hone (nisbat diye jāne) ke qābil; rujū' kiye jāne ke lāiq.
- Referee, n.** Woh shakhs jisko koyī amr-i-nizā'i faisale ke liye sipurd kiya jāe; sālis; munhasir-'alaih; panch; mauqūf-'alaih.
- Reference, n. 1.—**Faisale yā hālāt wagaira ke daryāft ke liye dūsre ke pās bhejṇā yā uske sipurd k.
- 2.—Lihāz; ta'alluq; khayāl; pās; nazar; nisbat. [khayāl kar-ke.
- In *reference* to—Kisī shai ke lihāz se; kisī kī nisbat; kisī bāt par nazar yā
- 3.—Kināya; ishāra; imā; kisī kī taraf rujū' k.
- 4.—Woh shai jispar istidlāl kiya yā hawāla diya jāe.
- 5.—(Law) Jis mu'āmale kī nisbat takrār ho usko faisale kī nazar se ek yā zāid ashkhās ke sipurd k.
- Refine, v. t. 1.—**Sāf k.; khālis banā d.; khārijī chizon ko dūr kar-d.; gandagī nikāl kar sāf-o-suthrā kar-d.
- 2.—Jisqadar burāyī yā 'aib wagaira ho usko dūr-karke pāk-o-sāf banā d.; nāfis banā d.; khūb sijil kar-d.; jilā d.; saiqal kar-d.; durust k.; sudhārnā; ārāsta k.; muhazzab muaddab yā shāista banānā.
- Refine, v. i. 1.—**Pāk-o-sāf ho-jānā; sāf-o-suthrā ban jānā; najāsat se barī ho-jānā. [(pānā).
- 2.—Sibhat latāfat yā kisī qism kī 'umdagī meṇ taraqqī pakarṇā
- Refinement, n. 1.—**Sāf k. yā sāf h.; safāyī; khārijī yā gandī chizon se judā kiya jānā; khālis banāyā jānā.
- 2.—Jo kuchh nā-shāista yā khilāf-i-tahzīb wagaira ho usse barāat;

ā'lā darje ki tarbiyat tartib yā durusti; shustagi; tarāsh; kharād par charhūnā; nafāsat; 'umdagī.

3.—Be-andāz bārīki yā nukta-chīnī; bārik-bīnī jo aslī na ho; jis-men andāz se zāid safāyī ki-jāe. [ke ba'd paltā d.

Reflect, v. t. 1.—Pīchhe ko phernā; pīchhe dīlnā; kisi sath par lagne

2.—'Aks dālnā; kisi shai ki shabih yā sūrat 'aks ke zarī'e se paidā k.

Reflect, v. i. 1.—Mun'akis h.; 'aks dālnā; raushanī yā garmī wagaira paltīnā; shu'ā' yā kirnoñ ko phernā.

2.—Jo kuchh dil men guzar rahā ho uspar bakhūbī tawajjuh k.; dil ki guzashta kaifiyaton yā guzre huye mājaron par phir se khayāl k.; khūb gaur k.; khauz k.; sochnā; bīte huye kā dhyan k.; fikr k.; andesha k. [k.; dosh d.; harf lānā yā lagānā; lim lagānā.

3.—Ilzām dīlnā; ilzām khiffat subkī yā be-ābrūyī kā bā'is h.; ta'n

With on.

Reflecting, a. 1.—'Aks dālne w. [dhyān men rahā kare.

2.—Gaur-o-fikr kā 'ādī; jo bahut soch-bichār kiya kare; jo bahut A reflecting mind—Tabī'at jo gaur-o-fikr ki 'ādī ho; dil jo dhyān men rahe.

Reflection, n. 1.—In'ikās; 'aks; parchhāyī; chhāwn; sāya; partaw.

2.—Jo bāt dil men pahle se ho uskī taraf uskā palātā; ba'ā khauz; gaur-o-fikr; taamul; dhyān; soch-bichār; tasawwur; khayāl; guzrī huyī bāton kā khayāl. [jo khayālāt asl-i haqiqat se paidā hoñ

3.—Natija-i khauz; bahut soch ke ba'd jo khayāl yā rāe qāim ho;

4.—Ilzām; la'n; ta'n; dosh; harf; kalauk.

Reflux, n. Jazr; bhāthā; utār. [utār.

The flux and reflux of the tides—Madd-o-jazr; juār-bhāthā; daryā kā charhāw-

Reform, v. t. 1.—Phir se banānā; az-sar-i-nau paidā k. yā sūrat d.

2.—Nayī aur bihtar sūrat yā hālat men r.; aslī achchhī hālat par phir kar d. khwāh buri hālat se achchhī hālat men k.; bad-tar se bihtar kar-d.; durust k.; sudhārnā; islāh d.; tādīb k.; thik k.

Reform, v. i. Achchhī hālat par 'aud k.; durust ho-jānā; islāh pakarnā;

phir thik ho-jānā. [bihtari; buri hālat se achchhī hālat men phir h.

Reform, n. Jo kuchh nāqis bad kharāb yā zalil ho uskī durusti; durusti;

Reformation, n. Phir se durust k. yā h.; abtari kā bihtari se mubaddal h.; tarz-o-tariq wagaira men jo kuch futūr ā-jāye uskī islāh; kisi qism ki burāyī yā kharābī kā sudhārnā; durusti; marammat; tah-zīb; tādīb; sudhrāw yā sudhārnā.

Reformatory, n. Tādīb-khāna; woh jagah jahān kam-sin mujrimon ki tādīb ya islāh ho (unko achchhī bāteñ sikhāyī jāen).

Reformer, n. Kisi bāt kā sudhārne w.; jo koyī burāyī wagaira ho uskī islāh k. w.; adīb; muslih; muhazzib.

Refractoriness, n. 1.—Tamarrud; haṭh ke sāth mukhālafat yā nā farmānī; ar yā arīyal-pan; machlāyī; sar-kashī; gardan-kashī. [diqqat.

2.—Galāye yā piṭ-kar khwāh garmī pahuñchā-kar barhāye jāne men Said of metals.

Refractory, a. 1.—Mutamarrid; haṭh ke sāth mukhālafat yā 'udūl-hukmī k. w.; isrār ke sāth nā-farmānī k. w.; muharif; sar-kash; gardan-kash; jisko mahkūm na kar-sakeñ.

2.—Jo galāne se jald na gale yā piṭ kar barhāne se jald na barh-sake jaise dhāt wagaira; jispar garmī kā asar jald na pahuñche.

Refractory, n. Mutamarrid; sar-kash; gardan-kash; baṭh ke sāth hukm na mānne w. [apne ikhtiyār mein r.]

Refrain v. t. Bāz r.; rokṇā; hadd-i-mu'aiyan ke andar r.; qābū mein r.;

Refrain, n. i. Kār-rawāyī yā dast-andāzī se bāz r.; gurez k.; parhez k.; ijtihād k.; dar-guzar k.; bache yā bachāye rahṇā; dūr rahuā.

REF With from.

Refresh, v. t. Phir tāza kar-d.; arwāh ko az-sar-i-nau quwwat yā tāzagi bakhshṇā; māndagī yā pazhmurdagī dūr kar-d.; phir qawī kar-d.; naye sar se jin dāl d.; khush k.; farhat d.; shādāb k.; thandhā kar-d.; garinī dūr kar-d.

Refreshing, p. a. Thandhak pahuṇchāne w.; musarrīh; farhat d. w.; halāwat d. w.; tāzagi bakhshne w.; zinda-dil k. w.; māndagī wagaira dūr k. w.

Refreshment, n. 1—Tāza k.; tāzagi; phir se quwwat d. yā dil ko tāzagi bakhshṇā; taklīf ke ba'd ārām; pazhmurdagī ke ba'd dil kī shiguf-tagi; ārām; āsāish; rāhat; sukhi; chain; shādābī; tar-o-tāzagi.

2.—Woh shai jisse dil ko tāzagi yā quwwat ho-jāe; gizā jo dil ko tar-o-tāza (phir se qawī yā mazbūt) karne ke liye khāyī jāe; nāshta; jalapūn; kalewā. [am; saran.]

Refuge, n. 1.—Khatre yā musibat se panāh yā hifāzat; āṛ; sāya;

2.—Woh shai jo khatre musibat yā balā se mahfūz rakkhe (bachāye yā panāh de); malāz; mānan; jā-i-panāh; koyī maqām jahān dushman ko rasāyī nā ho; koyī hifāzat kā maqām.

3.—Tadbīr jo hifāzat ke liye kī-jāe; upāe; bandish; jugat; hikmat; jatan; ilāj; chāra.

Refugee, n. Jo shakhs kisī panāh kī jagah mein jā-kar panāh le. Jo shakhs mulkī afrā-tafri wagaira kī hālat mein panāh kī nazar se dūsre mulk mein khwāh dūsre bādshāh kī saltanat mein bhāg-kar chalā jāe.

Refulgence, } n. Raushanī; chamak; tajallī; nūr; āb-o-tāb; tāb.

Refulgency, }

Refulgent, a. Barā chamkilā; khūb raushan; durakhshān; munawwar; tāhān; chamaktā huā; nūrānī; raunaq-dār; jalwa-gar.

Refund, v. t. Wāpas k. yā d.; pher d.; lautā d. [unko wāpas kar d.]

To refund money taken wrongfully—Jo rupaye be-jā taur par liye gaye hoñ

Refusal, n. 1.—Inkār; nā-manzūrī; jo kuchh māngā yā chāhā jāe uskā na d. yā jo kuchh qabūl karne ke liye pesh kiyā jāe uskā na lenā.

2.—Dūsroñ kī nisbat kisī shai ke leno kā haqq-i-murājjah; leno yā na leno kā ikhtiyār; kisī kī rāe par is bāt kā chhoṛ d. ki woh kisī khās shai ko chāhe le chāhe na le.

To give one the refusal of an employment—Kisī naukari ke qabūl karne yā na karne kā ikhtiyār kisī ko d. (yah bāt uskī rāe par chhoṛ d. ki chāhe woh us naukari ko qabūl kare chāhe usse inkār kar-de)—To have the refusal of a thing—Kisī shai kī manzūrī yā nā-manzūrī (uske ijāb yā inkār) kā ikhtiyār r.; is bāt kā ikhtiyār r. ki jo chiz dī jāe use chāho lo yā na lo.

Refuse, v. t. 1.—Qabūl na k. jaise koyī istid'ā mutālaba da'wat yā hukm; jo shai chāhī yā talab kī-jāe usko na d. yā na k.; inkār k.; nā-manzūr k.; na mānnā. [rad kar d.; nā-manzūr k.]

2.—Jo kuchh diyā jāe usko qabūl na k. (uske leno se inkār k.);

REF "Refuse expresses rejection more strongly than decline." Webster.

Refuse, *v. i.* Lenā na manzūr k.; qabūl na k.; inkār k. yā lene se inkār k.
 Refuse, *a.* Be-kār; nikammā; jo kisī kām kā na ho; jo na lene ke qābil
 samajh-kar chhor diyā jāe; nā-kār.

Refuse, *n.* Jo be-kār samajh-kar na liyā khwāh rad kar diyā jāe; raddī;
 fuzla; ākhor; be-kār shai. [galat thahrāyā jā-sake.

Refutable, *a.* Qābil-i-tardid; jisko rad yā bātil kar-sakeh; jo jhūthā yā

Refutation, *n.* Tardid; ibtāl; takzīb; jūth yā galat thahrānā; kisī bahs
 rāe shahādāt masalo yā usūl ko dalīl yā subūt-i-mukhālīf ke zari'e se
 bātil kar d.; butlān; khandan.

Refute, *v. t.* Bahs shahādāt yā subūt-i-mukhālīf se bātil aur rad k.;
 jhūth yā galat sūbit k. (thahrānā); rad k.; tardid k.; bātil k.; kātnā;
 khandan k. [opinions or theories, to *refute* a disputant." Webster.

“We say to *refute* arguments, to *refute* testimony, to *refute*

Regal, *a.* Bādshāhī; bādshāh kā; shāhāna; khusrāwāna; sultānī; rājā kā.

Regard, *v. t.* 1.—Lihāz k.; kisī kī taraf mutawajjih h. (aspar tawajjuh
 k.); khushūsiyat ke sāth dekhnā yā lihāz k.; baṛā khayāl r.; iltifāt k.

2.—Ta'zīm k.; bahut zi-waq'at yā pāk wagaira samajhnā; adab k.;
 parwā k. [lihāz k.

3.—Qadr k.; samajhnā; khayāl k.; mānnā; ginnā; shumār k.;
 To regard the person—Zāhiri 'izzat dawlat yā ikhtiyār ke liye qadr k.; zāhir-
 parastī k.

Regard, *v. i.* Khayāl yā parwā r.; samajhnā. [tawajjuh; taammul; lihāz.

Ragard, *n.* 1.—Tawajjuh wa ta'alluq-i-khātir; dhyān; gaur; iltifāt;

2.—Adab; lihāz; qadr; muhabbat; ri'āyat; murawwat; pās.

To have high regard for a person—Kisī shakhs kī baṛī tauqir k. (usko bahut
 achchhā yā zi-qadr samajhnā; uskā baṛī pās k.).

3.—Bāb; nisbat; ta'alluq yā 'alāqa.

In regard to—Nisbat yā ba-nisbat; ba-lihāz; bāb meh; kisī ke muta'alliq.

With regard to—Ba-lihāz; ba-khayāl; kisī bāt par khayāl kar-ke.

Regardful, *a.* Lihāz karne yā rakhne w.; mutawajjih; multaft.

Regardless, *a.* Tawajjuh yā khayāl na r. w.; be-fikr; be-parwā; gāfil;

Regency, *n.* 1.—Hukūmat; riyāsāt; farmān-rawāyi. [be-khabar.

2.—Us shakhs kā mansab yā 'alāqa-i-hukūmat jo ba-taur qāim-
 maqūm bādshāh ke hukm-rān ho; bādshāh kī nayābat.

3.—Woh log jinko bādshāh kī nā-bāligī majnūniyat yā gaibat meh
 bataur uske qāim-maqūm ke riyāsāt kā intizām sipurd ho; muntazi-
 mān-i-saltanat; nizāmat.

Regent, *a.* 1.—Gālib; jiskā koyī mahkūm ho. [nafūz-i-igtidār k. w.

2.—Dūsre ke qāim-maqūm ke taur par hukūmat k. w.; mukhtārāna
 Queen regent—See below Queen.

Regent, *n.* 1.—Hākim; hukm-rān; farmān-rawā; 'āmil; nāzim.

2.—Jo shakhs bādshāh kī nā-bāligī 'adam-maujūdaqī yā nā-qābi-
 liyat kī hālat meh hukm-rānī kare; jisko ikhtiyār-i-saltanat bataur
 bādshāh ke qāim-maqūm ke tafwiz hoñ; mukhtār-i-mulk; nāibu-s-

Regicide, *n.* 1.—Bādshāh-kush; bādshāh kā halāk k. w. [saltanat.

2.—Bādshāh-kushī; bādshāh kī halākat.

REGIME, (rā'zheem) Hukūmat yā ihtimām kā tarz yā tariq; hukūmat
 kī nau'iyat; bā-qā'ida hukūmat; nazm; intizām.

Regimen, *n.* 1.—Qā'ide kī hukūmat; qā'ida; nazm; intizām. [maqūd ho.

2.—Koyī tadbīr yā 'ilāj jissē ba-tadrīj 'umda natijon kā nikalnā

3.—Kisi khās natije ke husūl ke liye bā-qā'ida khānā-pīnā; qiyām yā hifz-i-sihhat ke liye kisi qā'ida-i-mu'aiyan ke mutābiq khāne-pīne kā silsila; timār; parhez; path; band-o-bast ke sāth rahnā.

Region, *n.* 1.—Mulk; iqlīm; sar-zar'mīn; diyār; khitta; tabqa; kish-war;

2.—Jism kā koyī hissa; mauza'. [marzbūm; des; mandal; chakra

Register, *n.* 1.—'Adālat wagaira kī kārwayiōn kī kaifiyat jo sarishte yā zābite ke mutābiq likh-kar rakkhī jāe; kisi qism ke hālāt jo yād rahne kī nazar se likh-kar rakh liye jāen; nawishta jo yād-dāsh't ke liye murattab kiya jāe; fihrist yā fard; chitṭha; bahī; rajistar.

2.—Woh ahl-kār yā shakhs jo 'adālatōn kī kārwayiōn kī kaifiyat kitāb meñ likh yā darj kar liya kare; sāhib-i-rajistar; rajistarār.

A register of deeds—Sāhib-i-rajistar-i-wasūiq; ahl-kār jiske zimme wasiqōn (dastāwezon) kī rajistarī ho.

Register, *v. t.* 1.—Rajistar (bahī yā kitāb) meñ darj k. (charhānā yā siyāha k.); zābite ke mutābiq aur sāf-sāf likh l.; āyinda kār-āmad hone kī garaz se likh r.

2.—Fihrist meñ darj k. (charhānā yā likhnā); fard meñ likhnā.

Registrar, *n.* The same as Register, *n.* No. 2.

Registration, *n.* See Register, *n.* No. 1.

[rāj; siyāha.

Registry, *n.* 1.—Rajistar (bahī yā kitāb) meñ darj k. yā likh l.; indi-

2.—Woh maqām jahāñ rajistar rakkhe jāen.

3.—Wāq'āt jo silsila-wār likh rakkhe jāen.

Regret, *v. t.* Ranj k.; afsos k.; taassuf k. yā mutaassif h.; pachhtānā; udās h.; malūl h. yā malāl k.; gam k.; kisi ke zā' ho-jāne (uske bāth se nikal jāne) khwāh uski judāyī par ranj k.; masosnā; sok k.

Regret, *n.* Ranj; gam; afsos; malāl; taassuf; pachhtāwā; dukh; woh qulbī sadma jo kisi aisi bāt par ho jisse dil dukhe; woh pachhtāwā jo kisi aisi shai-i-zāil-shuda ke khayāl āne par ho jo kisi waqt meñ bā'is-i-masarrat rahī ho; ranj jo dil ko kisi nā-pasandīda bāt ke wuqū' meñ āne par ho.

Regretful, *a.* Ranjīda; gamgīn; udās; malūl; mutaassif; afsos meñ.

Regretfully, *ad.* Ranj ke sāth; afsos se; taassuf ke sāth.

Regular, *a.* 1.—Jo kisi qā'ide ke mutābiq ho; bā-qā'ida; bā-zābita; jo kisi qā'ida-i-mu'aiyan qā'rūn usūl bāndhe huye tariq yā dastūr ke mutābiq ho; bāndhā huā; ma'mūlī; qā'ide kā yā qā'ide ke mutābiq.

2.—Jo qā'ide kā pā-band ho jo kisi bāt ko sābit-qadamī se vā ek taur par kiya kare. Jismeñ bilā-wajh-i-muwvajjih yā 'aql ke khilāf tagaiyur-o-tabaddul na huā kare. Jiskā daura auqāt-i-mu'aiyan par huā kare. Jiskī pairawī barābar huā kare. Jismeñ silsila yā qā'ida malhūz rahe.

3.—Jiskī ta'lim yā tarbiyat qā'ida-i-mu'aiyan ke mutābiq huyī ho; jisne koyī bāt qā'ide se sikhī ho. [mutābiq dāir ki-jāe.

A regular suit.—Nālish-i-nambarī; nālish-i-ām; nālish jo qānun ke usūl ke

Regularity, *n.* Qā'ide yā silsila-i-mu'aiyan kī mutābaqat (uske mutābiq h.); zābite ke mutābiq h.; bā-zābitagī; silsila; tartīb; nazm; usūl i-mu'aiyan ke mutābiq h.; kisi tariq par sābit-qadamī se khwāh ek tarah par qāim rahnā (chale chalnā); yak-sāniyat; matānat.

Regularly, *ad.* Bā-qā'ida; qā'ide ke mutābiq; yaksān; barābar; tartīb ke sāth; silsila-wār; musalsal; jo qā'ida silsila yā tariq muqarrar ho uske mutābiq.

Regulate, *v. t.* 1.—Qā'ide silsile yā tariq-i-mu'niyan ke mutābiq durust k.; qā'ide se chalānā. [thak kar-d.; ihtimām k.; dual par lānā.

2.—Silsile se kar d.; band-o-bast bāndhnā; durust kar-d.; thik-

3.—Pā-band-i-quyūd k.; qaideh lagānā; kisi shai kī nisbat qā'ide

Regulation, *n.* 1.—Qā'ide ke mutābiq kar-d. yā ho-jānā. [qām kar-d.

2.—Ihtimām yā hukm-rānī kā qā'ida yā silsila; won usūl jiske mutābiq koyī kār-rawāyī kī-jāe; jis hidāyat ke ba-mūjib koyī kām chalāyā jāe; qānūn; āyīn; qā'ida; zābita; dastūru l-'amal.

Rehearse, *v. t.* 1.—I'āda k.; jo kuchh ek martaba kabā jā chukā ho usiko phir se kahnā; mukarrar kahnā yā bayān k.; dūsre ke kalām kā i'āda k.; kisi kī 'ihārat yā tasnif zabānī bayān k.

2.—Bayān k.; kahnā; kah-sunānā; tazkira zikr yā mazkūr k.

3.—Āzmāne aur taraqqī dene kī nazar se kisi shai ko qabl isse ki woh 'awām ke rū-ba-rū sunāyī yā bayān kī jāe takhlive meñ parhnā yā mashq k. [fareh kī wājih se wāpas kar-d.; tansikh-i-bāi.]

Rehibition, *n.* (*Law*) Jo shai kharid kī-gayī ho uskā bā' ko kisi waqs yā

Reign, *n.* 1.—Bādshāhat; bādshāhī yā pādshāhī; saltanat; firman-rawā-yī; rāj; hukūmat; iqtidār-i-shāhī. [zamāna; rāj.

2.—'Ahd-i-saltanat; 'ahd-i-farmān-rawāyī; 'ahd-i-shāhī; hukūmat kā

Reign, *v. i.* 1.—Hukm-rānī k.; bādshāhat k.; saltanat k.; hukūmat k.; rāj k.; iqtidār-i-shāhī nāfiz k.; 'inān-i-hukūmat apne qabze meñ r. Phailnā; gālib h.

Re-imburse, *v. t.* Wāpas d.; pher d.; jo kuchh rupaye khazāne vā kisi kī nij se kharch huye yā liye gaye hon khwāh aur tarah par hāth se nikal gaye hon unko phir apne jagah par dhar d. yā pūrā kar d.; lautā d.; bhar d.; pūrā k.; mu'āwaza d.

☞ "The word is used before the person expending, or the treasury from which the advances are made, or before the expenses. We say to *re-imburse* the individual, to *re-imburse* the treasury, or to *re-imburse* the

Re-imbursement, *n.* Wāpasi; chukāw; patāw; adā. [expenses." Webster.

Rein, *n.* 1.—Bāg; 'inān; rās; bāg-dor; zimām. [ikhtiyār; iqtidār.

2.—Rokue apne qābū meñ rakhne yā hukūmat kā zarfā; hukūmat;

To give the reins to—Kisi bāt ke karne kā ikhtiyār yā uski ijāzat kisi ko de-d.;

be rukāwat chhor d.; mutlaq-i-'inān kar d.—*To take the reins*—Apne ikhti-

yār bāth yā qābū meñ kar yā rakh l.; khud afsari yā hukm-rānī k.; 'inān-i-

hukūmat apne hāth meñ l.—*Without rein*—Bilā rukāwat; be-qaid.

Rein, *v. t.* 1.—Bāg par roknā yā sañbhālnā.

2.—Roknā; qābū meñ r.; zabt meñ r.; ikhtiyār yā bas meñ r.

RE INFECTA [Lat.] Jis shai kā wuqū' na huā ho; jo bāt na kī gayī ho; jis shai kā takmila na huā ho.

Re-instate, *v. t.* Phir qabza d. yā apnī aslī hālat par kar-d.; hālat-i-sā-biqā par kar d.; jo hālat kisi kī pahle rahī ho usī par kar-d.

Reiterate, *v. t.* Phir phir kahnā yā karṇā; mukarrar-sikarrar kahnā; bār bār kahnā yā karnā.

Reiteration, *n.* I'āda; takrār. [rij kar-d.; kanāre kar-d.; nikāl d.

Reject, *v. t.* 1.—Be-kār yā zalil samajh-kar phenk d. yā rad kar-d.; khā-

2.—Lene yā qabūl karne se inkār k.; takabbur yā tursh-rūyī se (ghamand yā rukhāyī ke sāth) inkār k.; na qabūl k.

- 3.—Nā-manzūr k. yā mauzūr na k.; nā-masmū' k.; na qabūl k.
Rejection, n. Nā-manzūri; inkār; rad; tark; 'adam-i-ijāb; qabūl yā manzūr karne se inkār.
- Rejoice, v. i.** Khush h.; nihāyat mabzūz h.; bahut hī masrūr yā bash-shāsh h.; az-had khush h.; bāg-bāg h.; shādmān h.; khushī se phūle na samānā. [paidā k.]
- Rejoice, v. t.** Khush k.; masrūr yā shūd k.; mahzūz k.; khushī d. yā
- Rejoicing, n.** Khushī kā izhār; 'nash-o-jaisī; ānand; utsav; bilās; bihār; chahal-pahāl. Woh shai jissō khushī ho; khushī paidā karne wālī shai.
- Rejoin, v. t. 1.**—Jawāb kā jawāb d.
2. (Law) Mudda'i ki tardīd k.; radd-i-jawāb dākhl k.
- Rejoinder, n. 1.**—Jawāb kā jawāb yā mahz jawāb. [radd-i-jawāb.]
- 2.—(Law) Mudda'i ke jawāb kī tardīd meñ mudda'ī'ā'īh kā jawāb;
- Relapse, v. i. 1.**—Phisal-kar pīchhe ko hat jānā; palaṭnā.
- 2.—Paltā khūnā; si'l yā hālat-i-sābiqa par 'aud k.; hālat-i-silhat se hālat-i-maraz par 'aud k.; chāngā ho-kar phir bīmār ho-jānā; duhrānā; sudharne ko ba'd phir badī yā gum-rāhī meñ parnā.
- Relapse, n.** I'āda-i-maraz yā tariq-i-bad; silhat-i-jismānī yā nekī-badī ke lihāz se phir aslī burī hālat par 'aud k.
- Relate, v. t. 1.**—Bayān k.; kahuā; kisi wāqī'ā ke mufasssal hālat kā zikr k.; naql k.; kathamā; bakhānā; sunānā.
- 2.—Rishita karānā; rishtadār k.; sambandh yā nātā karānā.
- Relate, v. i.** Kisi qism kī nisbat r.; 'alāqa yā ta'alluq r.; muta'alliq h.;
 ۴۴ Followed by to. [lagāw r.; sarokār r.]
- Relation, n. 1.**—Bayān; tazkira; zikr; mazkūr; wāqī'āt kī knifiyat; naql; haqiqat. [ke mā-bain ho.]
- 2.—Nisbat; ta'alluq; 'alāqa; rabt-i-bāhamī; woh nisbat jo chizōñ
- 3.—Rishita; rishta-dārī; qarābat; khweshī; nātā; sambandh.
- 4.—Rishita-dār yā rishtadāra: qarābatī yā qarābat-dār; rishta-mand; nāte-dār; sambandhī; 'azīz.
- Relationship, n.** Kisi qism kī rishta-dārī; kisi tarah kī nātā.
- Relative, a. 1.**—Muta'alliq; jo dūstre se nisbat rakkhe.
- 2.—Dūstre ke sāth nisbat rakhne se paidā h. w.; mutlaq yā qāim-bi-zāt nahīñ; dūstre par munhasir yā mauqūf; jispar dūstre ke i'tibār se lihāz kiya jāe.
- Relative terms*—Alfāz-i-mutanāsīb—jaise valī wa nā-bālig (guardian and ward)
 Eqā wa mulāzim (master and servant) zan-o-shā jorū aur khasām zanj aur zauja (husband and wife) zamindār aur n-371 (landlord and tenant).
- Relative, n.** Rishtadār khusūsan haqiqī rishtadār. [yā ba-zūt-i-khās nahīñ.]
- Relatively, ad.** Dūstre ke ta'alluq ko lihāz se; dūstre ke i'tibār se; si-nafsihī
- Relax, v. t. 1.**—Dhilā k.; tangī sakhtī yā tanāw wagaira ko kam kar-d.; narm k. [d.]; kisi shai ko zor ko kam kar-d.
- 2.—Kisi shai kī shiddat yā sakhtī ko takhfif kar-d. (usko ghaṭā
- 3.—Ārām d.; fāhat bakhshnā; bahlānā; khush k.
- 4.—Qabz raf' k.; dhilā k.; khol d [bhandhī ho-jānā; sust par jānā.]
- Relax, v. i. 1.**—Dhilā yā kam-zor ho-jānā; ziyāda narm yā kam sakht ho-jānā;
- 2.—Tafrih k.; dīl bahlānā. [narmī; raf'-i-qabz.]
- Relaxation, n. 1.**—Dhilā k. yā h.; dhilāyī yā dhilā-pan; mulāimat;
- 2.—Mihnat kī takhfif; tafrih; dīl-bahlāw; tafarruj.

Relay, n. Dāk kē ghore jo sarak par is garaz se maujūd rakkhe jāte haiñ ki joñhiñ dāk pahunchē ghore badal diye jāēñ aur sawāri sauran āge ko rawāna ho. [khalās k.; jāne d.; rihā k.]

Release, v. t. 1.—Chhor d.; rukāwat yā qaid se āzād kar d.; āzād k.;

2.—Dard fikr taklif yā ranj wagaira se āzād k.; kisī muākhaze yā ta'zir se bari k.; chhupānā; najāt d.

3.—Chhor d.; dast-bardār h. jaise kisī mutālaba-i-jāiz se.

4. (*Law*) Arāzi wagaira ko shakhs-i-zī-haq ki taraf muntaqil kar-ke uske istihqāq se dast-bardār ho-jānā. [rukāwat se āzādī.]

Release, n. 1.—Rihā k. yā h.; rihāyī; makhlasī; āzādī; har qism ki 2.—Fikr taklif yā kisī bār se subuk-doshi

3.—Zimmadāri yā muākhaza-i-dāin wagaira se barānt; har qism ke mutālabe se safāyī yā chhutkārā; wā-guzāst.

4.—(*Law*) Kisī qism ke haq yā da'we se dast-bardāri; arāzi wagaira ki nisbat ek shakhs kā dūse shakhs-i-zī-istihqāq ki taraf apñi haq-qiyat kā intiqāl. 'Is qism ki dast-bardāri kā wasiqa; fārig-khatī (deed of release). [jānā jaise shai-i-maqrūqa kā.]

Release from attachment—Wāguzāst-i-qurqī; qurqī se chhut jānā yā bari ho. **Relent, v. i.** Mulāim-mizāj ho-jānā; ziyāda-tar halīm-o-rahīm ho-jānā; rahm k.; tars khānā; dil meñ dard ma'lūm k.

Relentless, a. Jispar ham-dardi yā mu'āfi ki dardkhwastōñ kā kuchh asar na ho; jiske dil par dūseñ ki musibat kā kuchh khayāl na ho; be-rahm; be-dard; be-pīr; nirdayī; kathor; sang-dil.

Relessee, n. Woh shakhs jiske haq meñ fārig-khatī likhī jāe.

Relessor, n. Fārig-khatī likhne w.

Relevance, } n. Muta'alliq h.; ta'alluq; munāsabat; jo bāt pesh ho

Relevancy, } usse ta'alluq r.

Relevant, a. Jo mu'amala pesh ho usse muta'alliq; kharij-az-bahs nahīñ; chaspan; mauzūñ; amr-i-nizā'i par ba-tarz-i-munāsib sādiq āne w. (us bāt par thik lagne w.). [honā ki uspar bharosā ho-sake.]

Reliability, a. Mu'tabar; i'tibār yā istidlāl ke qābil h.; is qism kā

Reliable, a. Qābil-i-i'tibār; istidlāl ke laiq; takiya yā bharosā kiye jāne ke qābil; mu'tabar; jispar i'tibār yā istidlāl ho-sake; itminān ke qābil.

A reliable witness—Mu'tabar gawāh; gawāh jiskā bayan i'tibār yā istidlāl ke laiq ho.—**Reliable evidence**—Shahādāt jo i'tibār ke qābil ho (jispar istidlāl ho-sake).—**A reliable statement**—Bayān jispar i'tibār kar-sakeñ (yaqīn lā-
[sakeñ])

Reliableness, n. Same as Reliability.

Reliably, ad. Aisi tarah par ki i'tibār ke qābil ho-sake.

Reliance, n. 1.—I'tibār; istidlāl; bharosā; yaqīn; i'timād; jo shai mustanad samjhī jāe uspar itminān.

2.—Woh shai jispar i'tibār kiya jā-sake; yaqīn kā madār; woh shai jispar yaqīnan bharosā kiya jā-sake. [rah-jāe.]

Relic, n. 1.—Jo kuchh baqī rah-jāe; zawāl yā tanazzul ke ba'd jo baqī

2.—Lāsh; mitṭī; walī yā shahīd ki lāsh yā uskā koyī hissa.

3.—Yād-gar; jo kuchh yād-gar ke taur par rakkhā jāe.

Relict, n. 'Aurat jiskā shauhar mar gayā ho; bewa; rūñd; bīdhawā.

Relief, n. 1.—Jis shai se jismāni yā rūhāni taklif ho uskā daf'iya-i-kullī yā juzwī; ranj taklif dard fikr andesha musibat yā kisī qism ki taklif-dih shai kā daf'iya yā takhfiñ jisse kisī-qadar rahāñ ho; āram; sukh; chain; rahāñ; taskīn; tasallī; āsūish; madad; imdād; upakār.

2.—Woh shai jisse taklif wagaira kam yā raf' ho.

3.—Jo sipāhi kām par ta'ināt hoñ unkā usse chhurāyā jānā (subuk-dosh kiya jānā) aur unkī jagah par dūstroñ kā ta'ināt h; badlī; badlī ke sipāhi. [chāra-kār; haq rasī.

4.—Kisī mazarrat ki talāfi-i-juzzi yā kullī; dād-rasī; chārasāzi yā To get or obtain *relief*—Dād ko pahunchnā; dād pānā; haq-rasī h. yā haq ko pahunchnā; chāra-kār pānā yā hāsīl k.

Relieve, v. t. 1.—Kisī shai ke bojh ko uthā l. yā haṭā d.; aisā kar-d. ki kam girāñ-bār yā taklif-dih ho; halkā kar-d.; ghaṭā d.; takhfīf kar d.; ārām d.; taskīn d.; kisi bār taklif yā musibat wagaira se āzād yā subuk-dosh k.; tasallī yā tashaffī d.; madad d.; upakār k.

2.—Badlī k.; jo shakhs kisī kām par mu'aiyan ho uskī jagah par dūstre ko ta'ināt kar-ke use subuk-dosh k.

3.—'Adālat yā qānūn ke zarī'e se kisī ko rafāh pahunchānā (uskī faryād-rasī dād-rasī yā chāra-sāzi k. yā uske nuqsānāt kā mu'awaza dilānā); haq-rasī k.; kisi ke haq meñ insāf k.

Religion, n. 1.—Khudā-parastī; taqwā yā ittīqā; dharm.

2.—'Aqīde aur 'ibādāt kā koyī tariq; dīn; mazhab; millat; mash-rab; 'aqīda; mat; imān. [sub ke sāth k. w.; muta'assib.

Religionist, n. Kisī mazhab kā dil se pairaw; kisī dīn ki pairawī ta'as-

Religious, a. 1.—Mazhabī yā mazhab kā; dīnī; mazhab se ta'alluq r. w.; jismeñ dīn ki batēñ hoñ yā jisse is qism ki batēñ ma'lūm hoñ; mazhab ke liye makhsūs.

2.—Mazhabī; mazhab ke rū se (uske mutābiq) 'amal k. w.; dīn-dār; imān-dār; Khudā-tars; pārsā. Jo mazhabī kāmōñ ke karne meñ (farāiz-i-dīnī ke anjām meñ) basar kī-jāe jaise zindagī. Jo mazhabī kāmōñ ke liye makhsūs ho jaise makān. [darkār ho.

3.—Thik-thik; jismeñ karāyī kī-jāe; jaisā ki mazhab ke rū se **Relinquish, v. t. 1.**—Dast-kash h.; chhor d. yā chhor-kar chale jānā; tark kar-d. [khāñch baithnā; dar-guzar k.

2.—Bāz ānā; kisī shai ki nisbat da'we se dast-bardār h.; hāth To relinquish back, or to—Chhor d.; dast-bardārī k.; dast-kash h.—To relinquish a claim to another—Dūstre ke haq meñ da'we se dast-bardār h.

Relinquishment, n. Dast-bardārī; dast-kashī; apne da'we se bāz-ānā (use chhor d. yā usse dar-guzar k.).

Relish, v. t. 1.—Khushī ke sāth chakhnā yā khānā; kisī shai kā maza yā zāiqā pasand k.; khush ho-kar khānā; kisi bāt se khush h.; kisi bāt se haz uthānā; 'kisi shai ki 'umdagī kā maza ma'lūm k.

2.—Khushbū-dār maze-dār yā zāiqe-dār kar-d.; aisā banā d. ki chakh-ne yā khāne meñ margūb ho.; maze-dār banā d.; khush-guwar kar-d.

Relish, v. i. 1.—Zāiqā yā maza r.; khushī yā masarrat kā bā'is h.; haz 2.—Maza r.; bū-bās khush-bū yā swād r. [dene ke qābil h.

Relish, n. 1.—Maza; zāiqā; lutf; swād; ras.

2.—Khush karne ki quwwat; woh sifat jiske bā'is kisī shai kā haz uth sake; lutf; ras; khūbī; maza.

3.—Wasf; khāssiyat; sifat; maza; khūsūsiyat. [yā chāh; mazāq.

4.—Kisī shai ki ragbat yā uski jānīb mailān; shauq; khwāhish; chāt

5.—Woh shai jo maza paidā karne ke liye kām meñ lāyī jāe; jo kuchh khāne ke sāth use maze-dār karne ke liye khāyā jāe.

Reluctance, } *n.* Kashīdagi-i-khātir; khiūch; nā-rāzī; nā-khushī; afsos;
Reluctancy, } direg; be-dilī; dil kā kisi shai kī nisbat bi-l-kul mu-

With *to* or *against* before the object. [khālīf h.

Reluctant, *a.* 1.—Kisi shai kī nisbat dil se bi-l-kul mukhālīf; nā-razā-mand; nā-khush; mukhālīf; mutaassif; be-dil; kashīda-khātir; khiūchā huā. [kiyā jāe.

2.—Jo afsos ke sāth dil se nikle; jo be-dilī yā kashīda-khātirī se Reluctantly, *ad.* Be-dilī se; chālī yā ragbat se nahīn; tīb-i-khātir se nahīn; afsos ke sāth; talī'at ke khilāf; wale-bar'andash. [inhisār k.
Rely, *v. t.* I'tibār k.; i'timād k.; bharosā k.; takiya k.; istidlāl k.;

With *on*.

Remain, *v. t.* 1.—Dūsroñ ke chale jāne ke ba'd pichhe rah jānā; dūsri chīzōñ ke haṭā diye jāne khwāh zālī kar-diye jāne ke ba'd chhūṭ-jānā; kisi ta'dād yā miqdār ke minhā hone yā kāṭ liye jāne ke ba'd bāqī chhūṭ jānā; be-shāmil huye rah jānā; bāqī rahnā yā bachnā; bach rahnā; rah jānā.

2.—Kisi jagah par mustahikam khwāh kisi haiat yā hālat meñ gair-mubaddal rahnā; be-kam-o-kist (be ghaṭ-baṭh) yā joñ-kā-toñ rahnā; qāim rahnā; bar-qarār rahnā; ek hī hālat meñ rahnā; ṭlaharnā; tīknā; rahnā; ek hī shakl par rahnā; zālī na h.; hāth se nikāl na jānā; apne qabze meñ rahnā; mahw-o-mansī na ho-jānā (bhūl na [jānā].

Remain, *n.* 1.—Lāsh; miṭṭī.
2.—Jo kuchh ek juzw (hisse) ke 'alāhida ho-jāne nikāl diye jāne yā talaf kar diye jāne ke ba'd rah bach yā chhūṭ jāe.

Used only in the plural.

Remainder, *n.* 1.—Jo kuchh ek juzw ke 'alāhida ho-kar nikāl jāne ke ba'd rah jāe; jo kuchh ek hisse ke guzar jāne ke ba'd rah-jāe; jo kuchh tafriq yā kisi qism kī minhāyī ke ba'd bach jāe; bāqī; baqā-yā; mā-baqā; bachat. [time-par mauqūf ho.

2.—(Law) Woh haq jiskā nafāz aur tasarruf dūsre haq ke khā-Remainder-man, *n.* (Law) Woh shakhs jisko koyī haq kisi khās haq ke khātīme par pahūnchne ke ba'd pahūnche.

Remand, *v. t.* Jis shakhs yā shai kī talabī kahīñ ho wahāñ se use laṭā d.; wāpas bhejū; paṭā d.; wāpas bulā bhejū; pher d. yā pher bulānā; phir sipurd k.

To remand a prisoner in custody—Qaid ko hirāsāt meñ wāpas bhejū.—To remand a case for further enquiry—Muqaddama ko tahqiqāt-i-mazid ke liye

Remand, *n.* Wāpasī; pher d. [wāpas bhejū.

Order of remand—Hukm-i-wāpasī.

REMANET, *n.* (Law) Woh muqaddama jiskī tahqiqat-o-tajwiz 'adālat ke ijās ke auqāt-i-mu'aiyan ke mā-bain na ho-sake; muqaddama jo

Remark, *n.* 1.—Lihāz; khayāl; nazar. [multavī kar-diya jāe.

2.—Jis shai par lihāz kiyā jāe uski nisbat talīrī yā zabānī izhār-i-rāe; jo amr qābil-i-lihāz ho uskā mazkūr; jo kuchh kisi amr kī nisbat ittifaqiya yā zimnan kahā jāe.

Remark, *v. t.* 1.—Kisi shai par lihāz k.; dekhnā; nazar k.; mulāhaza k.

2.—Jo kuchh dekhā gayā ho usko likh-kar yā zabānī zāhir k.; kisi shai kī taraf mukhātab karūnā; itṭilā' d.; tawajjuh dilānā; jo kuchh dekhā jāe usko zāhir k.

Remark, *v. i.* Kahnā; zabān par lānā.

Remarkable, *a.* Lihāz ke qābil; gaur ke lāiq; dekhne ke lāiq; mashhūr; gair-ma'mūlī; 'ajīb-o-garīb; jispar khās-kar lihāz darkār ho yā jispar hairat ho-sake; 'ajab; 'ajūba.

Remarkably, *ad.* Aisī tarah par yā isqadar ki lihāz ke qābil ho; 'ajīb-o-garīb tarah se; az-bas; ba-shiddat; nihāyat hī; bahut hī.

Remediable, *a.* Qābil-i-'ilāj; 'ilāj-pazīr; sihhat-pazīr; jiskā 'ilāj ho-sake; jisko changā kar-sakeñ.

Remedial, *a.* Jisse kisī shai kā 'ilāj hāsīl ho; jisse kisī shai kā 'ilāj yā daf'īya maqsūd ho; jisse kisī bādī kā dūr k. maqsūd ho; jisse chāra-garī yā chāra-sāzī ho khwāh maqsūd ho.

Remediless, *a.* Lā-'ilāj; jisse sihhat mumkin na ho; jiskī nisbat sihhat ki ummēd na ho; jiskā tabādala yā insidād na ho-sake; jo 'ilāj-pazīr na ho; jiskī talāfī na ho-sake; jo badal yā pālāt na sake.

Remedy, *n. 1.*—'Ilāj; dārū; darmān; dawā; koyī khāne yā lagāne ki dawā jisse bīmārī dūr ho-kar sihhat hāsīl ho.

 With *for*.

[islāh; upāi; 'ilāj; tadbīr; tadāruk.

2.—Woh shai jisse kisī qism kī burāyī raf' ho; muslih; chāra;

 With *for, to, or against*.

3.—(*Law*) Kisī haq ke hāsīl kārne khwāh kisī zarar kī nisbat apnī dād pāne kī qānūnī tadbīr; chāra-kār-i-qānūnī; qānūnī 'ilāj.

Remedy, *v. t.* 'Ilāj k.; sihhat bakhshnā; changā k.; durust k.; thīk k.; daf'īya k.; talāfī k.; burāyī ko dūr k. (raf' k.).

Remember, *v. t. 1.*—Yād k.; kisī shai kā phir khayāl k.; chetnā; sudh k.

2.—Yād r.; na bhūlnā; hamesha khayāl yā zihn meñ r.; hāfize meñ tar-o-tāza r.; farāmosh na hone d.; kisī shai kī nisbat shukr-guzārī muhabbat ta'zim yā kisī dūse josh-i-tabī'at se khayāl k.; dhyān

Remembrance, *n. 1.*—Yād; sudh; chet; hāfiza; yād-dāsht. [meñ r.

To bear in remembrance—Yād r.; na bhūlnā.

2.—Woh shai jisse koyī bāt yād rahe yā yād āye; yādgārī; ni-shānī; yād-gār yā yād-dāsht; yād dilāne wālī shai.

3.—Hāfiza; woh zamāna jiske andar koyī wāqī'a yād rahe; woh zamāna jis tak kisī bāt ko koyī yād rakh sake; yād. [sudh karānā.

Remind, *v. t.* Yād dilānā yā rakhānā; suchānā; khayāl karānā; chitānā;

Reminder, *n.* Yād dilāne wālī shai; jisse koyī bāt yād ā-jāe; yād-dihī kī chitṭhī; tākidī chitṭhī.

Remise, *v. t. (Law)* Wāpas bhejnā yā denā; 'atā-kuninda (dene-wāle) ko wāpas kar-d. (pher d.); kisī shai kī nisbat da'we se dast-bardār ho-jānā; dast-āyez ke zarī'e se dast-bardār h. yā chhoṛ d.

Remise, *n. (Law)* Wāpasī; kisī da'we se dast-bardārī.

Remiss, *a.* Farz yā kār-o-bār ke anjām meñ musta'id yā chust nahīn; wa'don ke ifā meñ muhtāt yā musta'id nahīn; sust; dhīlā; kāhil; gāfil; gaul ko mutlaq yā waqt-i-munāsib par pūrā na karne w.

Remissible, *a.* Dar-guzar ke lāiq; mu'afi ke qābil; 'afu-pazīr.

Remission, *n. 1.*—Kamī; takhfif; i'tidāl par ho-jānā; dast-kashī; dast-bardārī; chhūṭ.

[se dast-bardārī; gunāh kī mu'afi.

2.—Us shai se dast-bardārī jo wājibu-l-adā ho; da'we haq yā farz

3.—Kisī bīmārī yā dard ke zor khwāh shiddat meñ 'āzizī takhfif.

 In this sense "distinguished from *intermission*, in which the disease leaves the patient entirely for a time." Webster.

Remissness, n. Sustī; kāhili; majhūliyat; 'adam-musta'idī; kām kā thīk waqt par na k.; kisi kām furz yā qaul par bar-waqt yā wājib tan-dihī ke sāth mutawajjih na h.; dhilāyī; gāfiat.

Remit, v. t. 1.—Wāpas bhejnā; lauṭā d.

2.—De-d.; chhoṛ d.; phir se qāim yā bar-qarār k.

3.—Sakhti meñ kami yā takhfīf k.; shiddat yā zor ko ghaṭā d.

4.—Mu'āf k.; dar-guzar k.; jurm ki ta'zir ke haq se dast-bardār h.; bakhshnā. [irsāl k.]

5.—Rupaye yā hundavi wagaira kisi ke pās kahīn dūr bhejnā; **Remit, v. i.** Zor yā shiddat kā kam ho-jānā; sakhti kā ghaṭ jānā; dhīmā ho-jānā; kuchh 'arse ke liye zor kā haṭ jānā.

Remittance, n. 1.—Rupaye yā hundavi wagaira kahīn dūr bhejnā; chalān.

2.—Rupaye wagaira jo dūr bheje jāen.

Remittent, a. Jo waqtan-fa-waqtan ghaṭ jāyā kare—jaise bimāri; jiski shiddat gah-gāh kam ho-jāyā kare.

Remitter, n. 1.—Jo rupaye wagaira kahīn dūr bheje.

2.—Mu'āf k. w.; bakhshnā w.

Remnant, n. 1.—Bāqī; jo kuchh ek hisse ke judā ho-jāne nikal jāne khwāf talaf ho-jāne ke ba'd bach jāe; jo kuchh ek hisse ke khatm yā tai ho-jāne ke ba'd rah jāe.

2.—Kḥafif hissa; thorā hissa; zarā sā nishān; ṭukrā; reza-purza.

Remonstrance, n. 1.—Radd-o-kad; kisi tajwīz ke kḥilāf wujūh kā shadd o-mad ke sāth pesh k.; woh bāten jo kisi tajwīz yā fi'l ki muḥālāfat meñ zor de-kar pesh ki-jāen; shikāyat; 'arz-i-shikāyat.

2.—Nasihat; fahmāish; tambīh.

Remonstrant, a. Jisse hikāyat-shikāyat pāyī jāe; jismeñ kisi amr ki tardid ke wujūh-i-qawī hon; jismeñ radd-o-kad ho.

Remonstrate, v. i. Kisi fi'l tajwīz yā kār-rawāyī ki tardid meñ (uske kḥilāf) wujūh-i-qawī pesh k.; radd-o-kad k.; radd-o-badal k.; kḥūb zor de-kar yah kahū ki agar tum fulān amr se dar-guzar na karoge (usko karte rahoge) to woh tumhāre liye muzir ho-gā yā tum qusūrwar ṭaharāye jāoge; hujjat yā hujjat-hikāyat k.; jarah k.; i'tirāz k.

☞ "We remonstrate with a person, and against the course he has adopted." Webster.

Remorse, n. Woh sakht sadma jo kisi ke dīl meñ is bāt ke kḥayāl se ho ki ham se gunāh huā; jurm ke irtikāb ke kḥayāl se jo masos dīl meñ hotā hai; pashemāni; nadāmat; pachhtāwā; afsos; masosā; qalaq.

Remorseful, a. Pachhtāwe afsos yā nadāmat se bharā huā. [na k. w.]

Remorseless, a. Be-rahm; sang-dīl; kaṭhor; dūse ki musibat par kḥayāl

Remote, a. 1.—Ba'id; dūr-o-darāz; nazdik nahiñ; bahut dūr; pare par.

☞ Said in respect to time or place.

2.—(a) Dūr; mugāir; muḥālīf; kḥilāf; muttāfiq nahiñ. (b) Qarābat meñ dūr kā; nazdiki nahiñ. (c) 'Alāhida; dūr. (d) Aslī nahiñ; dūr kā. (e) Kḥafif; nū-chiz; bahut kam.

Remotely, ad. 1.—Waqt yā jagah ke lihāz se dūr par; nazdik nahiñ;

2.—Qarābat yā rishte ke i'tibār se dūri r. w.; ba'id. [fāsile par.]

3.—Kḥafif sā; qadre-qalil; zarā sā. [bu'd; fasil; kami; qillat.]

Remoteness, n. Jagah waqt yā qarābat wagaira ke lihāz se dūri; fāsila;

Removable, a. Kisi mansab yā 'uhde se ma'zūli khwāh bar-tarfī ke lāiq; jise ek jagah se dūsri jagah uṭhā-kar le-jā sakeñ.

Removal, n. 1.—Ek jagah se dūsri jagah uṭhā le-jānā.

2.—Ma'zūlī; bar-tarfī; mauqūfī.

3.—Daf'īya; dūr kar-d.

4.—Naql-i-makān; ek jagah se dūsri jagah par kar diyā jānā.

5.—Khātima; daf'īya; bāqī yā qāim na rahne d.

Removal of attachment—Wā-guzāst-i-qurqī. [d.; haṭā d.; nikāl d.]

Remove, v. t. 1.—Jis jagah par kcyī shai ho wāhān se use uṭhā yā haṭā

2.—'Udde se ma'zūl kar-d.; mauqūf kar-d.; chhuṛā d.

3.—Dūr kar-d.; daf' kar-d.; nikāl d.; zūl kar-d. [taqil karānā.

4.—Ek 'adālat se dūsri 'adālat meñ le-jānā yā uṭhwā le-jānā; mu-

Remove, v. i. Naql-i-makān k.; jagah badal d.; ek jagah yā maqām se dūsri jagah yā maqām par jānā; tabdīl-i-sukūnat k. [ke qābil ho.

Remunerable, a. Ajr yā mu'awaza diye jāne ke lāiq; jo mu'awaza pāne

Remunerate, v. t. Kisi khidmat khisāre sarf yā dūsri shai kā badal d.; ajr d.; haqqu-s-sa'i (mihnatāna) d.; ajūra d.; ujrat d.; sila d.

☞ In a good sense.

Remuneration, n. Mu'awaza; haqqu-l-mihnat; haqqu-s-sa'i; ajr; ajūra; ujrat; mihnatāna; badal yā badlā; khisāra. [badlā mile.

Remunerative, a. Jisse mu'awaza maqsūd ho; jisse munāsib 'iwaz yā

Rencounter, n. 1.—Muqābala; laṛāyī; jang.

2.—Laṛāyī jo ittifaqiya ho-jāe; laṛāyī jo do shakhsōn yā chhoṭī

gurohon ke darmiyan yakāyak aur be gair pahle se tabaiya kiye ho-jāe.

Rencounter, v. t. Dushman se nāgahān muqābil ho-jānā; bhir jānā; khafīf laṛāyī ho-jānā. [kar-d.; phār d.; chīr d.; shaq kar d.]

Rend, v. t. Kisi shai ke ajzā ko zor se yā daf'atan shiddat se judā judā

Render v. t. 1.—Wāpas d.; pher d.

2.—Dālū; 'aid k.; lenā jaise badlā.

3.—Māngne par d.; denā; hawāla k.

4.—Karnā.

To render a service—Koyī kām yā khidmat k.

5.—Denā; taiyār kar-ke denā. [yā de-d.; muhāsabā d.]

To render an account—Hisāb d. yā samjhā d.; hisāb taiyār kar-ke dākhil kar-d.

6.—Karnā. [(wājibu-t-ta'zir) k.]

To render a person liable to punishment—Kisi shakhs ko mustalzim-i-sazā

7.—Ek zalān se dūsri zabān meñ tarjama k.

☞ "We say, to *render* a word, a sentence, a book, or an author, in-

To render back—Wāpas d.; lautā d. [to a different language." Webster.

Rendering, n. Tarjama; ulthā. [i-dastūr ikatṭhe hote hoñ.

Rendezvous, n. 1.—Woh jagah jahān milnā ṭhahrā ho yā jahān log hasb-

2.—Jagah jo fauj ke yak-jā hone ke liye muqarrar ho; woh maqām

jahān kisi bahr ke jahāz ikatṭhe hoñ. Fauj ke bhartī karne kī jagah.

Rendition, n. 1.—Wāpasī; gair-mulk kī riyāsāt ke mutālabe par kisi

mujrim kī hawālagī; laṛāyī meñ dushman ke tābi' ho-jānā.

2.—Tarjama; ulthā.

Renew, v. t. 1.—Nayā kar d.; hālat-i-sābiqa par kar d.; nayī jān dāl d.;

asli hālat par qāim kar-d.; phir se qāim k.; az-sar-i-nau paidā k.;

mukarrar ta'mir k.; marammat k.

2.—Naye sar se (phir se) shuru' k.; phir se āgāz k.

3.—'Īāda k.; mukarrar kahū yā karnā.

4.—Tajdid k.; nayā-purānā k.; pahli dastāwez ke qarz ki tajdid nayi dastāwez likh kar k.; dāu wagaira ki tajdid k. [saken.]

Renewable, *a.* Qābil-i-tajdid; badalne ke lāiq; jisko naye sar se kar-

Renewal, *n.* 1.—'Tajdid; az-sar-i-nau banānā yā karnā.

2.—Dastāwez-i-jadid ki bunyād par qarz ki tajdid.

3.—Woh shai jiski tajdid ho.

Renounce, *v. t.* 1.—Inkār k.; qabul na k.; kisi shai ki nisbat apne haq yā da'we se inkār k.; kisi shai ke da'we se munkir h.; is kahne se inkār k. ki fulān shai hamārī hai; 'ām taur par is bīt kā 'lān k. ki fulān shai se ham hamesha ke liye qat'au dast-bardār hote haiñ.

2.—Kisi shai ke ta'alluq yā tasarruf se dast-bardār h.; chhoṛ d.; tark k.; tyāgnā; tajnā; tark k.; 'āq k.

Renovate, *v. t.* Tajdid k.; nayā banā d.; asli hālat par 'kar-d.; abtari wagaira ko ba'd achchhi hālat meñ kar-d. [d. Tajaddud; nayā ban jānā.

Renovation, *n.* Tajdid; kharāb yā zāil wagaira ho-jāne ke ba'd nayā kar-

Renown, *n.* Shuhrat; nām-warī; bare bare kāmōñ ki baṛī ta'rif se jo ālā darje ki nek-nāmī hāsil ho; nīm; kirti; jas (yas).

☞ Always in a good sense.

Renowned, *a.* Mashhūr; ma'rūf; nām-war; bare bare aur jawān mardā-na kāmōñ muntāz sifutōñ yā 'azmat ke liye mashhūr; jalilu-l-qadr; nāmī;

Rent, *n.* Shigāf; shaq; chāk; darz; darār; chīr; khoñch. [nāmī-girāmī.

Rent, *n.* Lagān yā zar-i-lagān; bhej; nikāsi; zamīn kā mahsūl; māl-guzārī jo asāmī zamīndār ko de; kirāya; bhīrā—jaise makān kā.

Rent-arrear—Baḡāyā-i-lagān; zar-i-lagān jo adā na huā ho.

Rent, *v. t.* 1.—Lagān yā kirāye par d.; arāzī yā makān wagaira kā qabz-o-tasarruf lagān yā kirāye ke 'iwaz meñ 'atā k.

The owner of an estate or house rents it to a tenant for a term of years—Arāzī yā makān kā mālīk lagān yā kirāye ke 'iwaz meñ chand sāl ke liye use āsmī ya kirāya-dār ko de detā hai.

2.—Arāzī yā makān wagaira ko lagān yā kirāye ke 'iwaz meñ patṭe wagaira ke zarī'e se le-kar apne qabze meñ r.

The tenant rents his estate for a year—Asāmī apni arāzī par ek sāl ke liye patṭe

Rent, *v. i.* Lagān yā kirāye par diyā jānā. [ke zarī'e se ba-ad-i-lagān qābiz hai]

Rental, } *n.* Jam'-bandī; fard-i-jam'-bandī; nikāsi ki fard.

Rent-roll, }

Renunciation, *n.* Tark; inkār.

Repair, *v. t.* 1.—Marammat k.; phir se durst k.; sudhārnā; zarar pahunchne yā kisiqadar zāil hone ke ba'd phir ṭhūk-ṭhūk yā achchhi hālat meñ kar-d.

2.—Mu'awaza d.; badlā d.; khisārā d.; nuqsān bharna; dand bharnā.

Repair, *n.* Marammat; durstī; nuqsān ki bharti; talāfi.

Out of repair—Be-marammat; ṭūṭā-phūṭā—Under repair—Marammat hone ki

Repair, *v. i.* Janā. [hālat meñ; zer-i-marammat.

☞ With to.

Repairable, } *a.* Marammat ke lāiq; qābil-i-marammat; jiski marammat

Reparable, } ho-sake; jisko phir se durst kar-saken; islāh-pazīr;

jiskī mu'awaza yā jiskī talāfi ho-sake. [d.; islāh.

Reparation, *n.* 1.—Marammat; durstī; phir se achchhi hālat meñ kar-

- 2.—Talāfi ke liye jo kuchh kiyā jāe; nuqsān yā k̄hisāre k̄a mu'ā-waza; 'iwaz: badlā; tāwān; dān; dānd. [jawābī.]
- Repartee, *n.* Jawāb jo bar-jasta aur zarāfat ke sāth diyā jāe; hāzīr.
- Repast, *n.* Khānā; gizā jo khāyī jāe; jo kuchh khāyī jāe; bhojan; āhār.
- Repay, *v. t. 1.*—Wāpas d.; adā k.—jaise qarz yā peshgī diye huye rupaye; chukānā; bharnā: pher d.; de-ḍālū; paṭā d.
- 2.—Badlā d.; 'iwaz d.; mu'āwaza d.
- 3.—In a good or bad sense.
- 3.—Naye sar se d.; phir d.; du-bāra d.
- Repayable, *a.* Jo wāpas diyā jāwe (diyā jāne wālā ho); wājibu-l-adā.
- Repayment, *n. 1.*—Wāpasī; bhar yā chukā d.
- 2.—Rupaye wagaira jo wāpas kiye jāen.
- Repeal, *v. t.* Mansūkh k. masalan wasiqā wasīyat-nūma āyīn yā qānūn; rad k.; bātil k.; kal-'adam kar-d.; faskh kar-d.
- Repeal, *n.* Mansūkhī; istirdād; infisākh; rad yā bātil kiyā jānā.
- Repealable, *a.* Mansūkhī ke qābil; jo rad yā mansūkh ho-sake; qābilu-l-infisākh; jisko sādīr-kunanda hī mansūkh kar-sake.
- Repeat, *v. t. 1.*—Mukarrar kahnā; phir karnā koshish k. banānā iqdām k. yā bolnā; i'āda k.; duhrānā; takrār k.
- 2.—Jo kuchh ek shakhs kar yā kah chukā ho wahī karnā yā kahnā
- 3.—Followed by *self*, and used reflexively.
- Repeatedly, *ad.* Mukarrar; ek martaba se ziyāda; bār-bār; mutawā-tir; bār-bār; phir-phir; mukarrar-sikarrar balki aur bhī kayī bār.
- Repel, *v. t. 1.*—Pichhe ko hatā d.; phir jāne par majbūr k.; āge barhne na d.; hatā d.; lautī d. [muqābala k.; raf' k.]
- 2.—Tardīd k. jaise kisi bahs kī; roknā; kāṭnā; kām-yābī ke sāth
- Repel, *v. i.* Pichhe ko hatā d.; rok d.; āge barhne-na d.
- Repent, *v. i. 1.*—Apne kisi bāt ke karne yā na karne par ranjida udās yā mutaasif h.; pachhtānā; kaf-i afsos malnā; hāth malnā.
- 2.—Jo kuchh wuqū' meṁ ā-chukā ho uskī wajh se ranjida yā nārāz ho-kar apn tabī'at yā tariq ko badal d.
- 3.—Apne gunāh par afsos karke uskī mu'āfi k̄a k̄hwāstgār h.; gunāh se dast-bardār h.; tauba k.; istigfār k. [nā; afsos k.]
- Repent, *v. t.* Kisi bāt par dil k̄a dukhnī; ranj ke sāth yād k.; pachhtā-
- Repentance, *n.* Pachhtāwā; afsos jo kisi fi'l ke karne yā na karne par ho; gunāh ke liye tauba; istigfār.
- Repentant, *a. 1.*—Tauba par māl; gunāh par mutaasif; pachhtātā huā.
- 2.—Jisse gunāh kī nisbat afsos zāhir ho; jisse gunāh k̄a pachhtāwā pāyā jāe.
- Repertory, *n. 1.*—Woh jagah jahān chīzeṁ is nazar se tartīb ke sāth rakhi jāen ki talāsh ke waqt āsānī se mil jāen masalan kitāb kī fibrīst
- 2.—Khazāna; maḥzan. [i-mazāmīn wagaira.]
- Repetition, *n. 1.*—I'āda; takrār; duhrāw; mukarrar (dubāra) kahnā yā k.
- 2.—Hāfize se (zabānī) parhnā yā sunānā.
- 3.—Alfāz yā mazmūn-i-wahid ko mukhtalif alfāz meṁ ba-takrār is garaz se kahnā ki sāmi'in ko dilon par k̄hūb asar ho.
- Repine, *v. i.* Koft meṁ parē rahnā; bhītar hī bhītar jalā k.; rashk yā gila kiyā k.; kurhā k.; barbarāyā k.
- 3.—With *at* or *against*.

Replace, v. t. 1.—Jahān koyī shai pahle rahī ho wahīn use phir rakh d.; jis mausab wagaira par koyī pahle rahā ho usī par use phir qāim kar d.
 2.—Wāpas k.; chukā d.; pher d. [par uskā badal qāim kar d.
 3.—Jo shai kahīn se haṭā dī-gayī khwāh zāī' ho-gayī ho uskī jagah
 4.—Kisī kī jagah par qāim h.; kisi shai kī ihtiyāj ko raf' k.; dūre kī jagah par kām ānā yā kām d.

Replenish, v. t. Ghaṭne yā khālī hone ke ba'd phir bhar d.; phir se pūrā k.; khūb pur k.; ifrāt se bhar d.; isqadar bhar d. kī māl-ā-māl ho-jāe; ma'mūr k.; labrez k. [bharā.

Replete, a. Bi-l-kul bharā huā; labrez; ma'mūr; pur yā pūrā; bharpūr;

Replevin, n. (Law) Jis māl-o-asbāb aur maweshī kī qurqī nā-jāiz tariq par

Replication, n. 1.—Jawāb. [huyī ho uske dilā pāne kī nālīsh.

2.—(Law) Mudda'a'alaih ke 'uzr yā jawāb kī nisbat umūr-i-wāq'āt ke muta'alliq mudda'i kī jawāb; jawābu-l-jawāb.

Reply, v. t. 1.—Jawāb d. 'ām isse kī zabānī ho yā likh-kar.; uttar d.

2.—(Law) Mudda'a'alaih ke jawāb kī tardid k.; jawābu-l-jawāb dākhil k. yā pesh k.

Reply, v. t. Jawāb d.; kisī ke jawāb meñ kuchh zabānī kahnā yā likhnā.

Reply, n. Jawāb; uttar; tardid.

Report, v. t. 1.—Le-jānā yā le-ānā jaise jawāb; jawāb meñ ittilā' d.; jis kisī ke zimme kahīn jākar tahqīqāt yā taftish kā kām sipurd huā ho uskā un bāton kī ittilā' d. jo daurān-i-tahqīqāt meñ usne dekhī hon yā usko daryāft huyī hon; ittilā' d.; khabar d.

2.—Ek dūse se kahnā; 'awām meñ phailānā; kahnā; bayān k.

It is reported—Yah kahā jātā hai; yah bāt 'awāmu-n-nās meñ phailī hai; yah bāt 'umūman kahī jāti hai; log yah kahte hain.

3.—Zābite kī ittilā' d.; sarishte ke qa'ide ke mutābiq pesh k.

4.—'Adālat ke faisalon aur muqaddamon ke hālāt ko i'lān d. (unki kaifiyat likhnā).

5.—Kisī kī taqrīr yā kisī majma'-i-ām kī kārrawāyion kī yāddāshht likhnā; kisī kī taqrīr sun-kar use hū-ba-hū likhte jānā.

To be reported, or usually, to be reported of—Nek yā bad zikr h.; ta'zim yā mazammāt ke sūth mazkūr h.—To report one's self—Apnī tayīn afsar ke pās (uski khidmat yā huzūr meñ) hāzīr karke sudūr-i-hukm yā ijra-i-kār ke

Report, v. t. 1.—Wāq'āt (hālāt) kī ittilā' d. [liye taiyār r.

Report, n. 1.—Khabar yā ittilā'-i-hāl jo āye; istifsār ke jawāb meñ jo kuchh wāq'āt kī kaifiyat likh-kar yā zabānī pesh kī-jāe; rapāt (Colloquial).

2.—Afwāh; shuhrat; jo kuchh log 'umūman kahnē; khabar jo 'awām meñ phailī ho; bāzārī khabar.

3.—'Awām meñ nek-nāmī yā bad-nāmī.

Of good report—Nek-nām.—Of bad or ill report—Bad-nām.

4.—Āwāz jaise bandūq wagaira kī.

5.—Kār-rawāyī aur wāq'āt kī woh kaifiyat jo koyī afsar-i-mātaht afsar-i-ā'lā ke huzūr meñ pesh kare.

6.—'Adālat kī rāe yā faisale khwāh kisī muqaddāme kī bahs aur uski nisbat tajwiz-i-'adālat kī kaifiyat. Jis kitāb meñ is qism kī kaifiyat likhī ho usko bhī report kahte hain. [yā pūrī pūrī tahrīrī kaifiyat.

7.—Kisī 'ām taqrīr yā majma'-i-ām kī kārrawāyion kī mukhtasar

Reporter, n. 1.—Woh ahl-kār yā afsar jo 'adālat kī kār-rāwāyion aur faisalon yā majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn ke mubāhason kī kaifiyat likhe.

2.—Woh shakhs jo 'am jalse wāgaira kī kār-rāwāyion kī ittilā'-i-tahrīrī akhbāron ko de.

Repose, v. t. 1.—Ārām d.; āsūish d.; qarār d.; mutmayin k.

2.—Rakhnā yā karnā; itmīnān ke sāth r.; i'tibār k.; bharosā k.

To repose trust or confidence in a person's veracity—Kisi shakhs kī sachāyī par

Repose, v. t. 1.—Parā rahnā; thaharnā yā thahrā rahnā. [i'tibār k.]

2.—Ārām k.; ārām yā tabī'at ko tūza karnā ke liye leṭnā; sonā.

3.—I'tibār k.; takiya k.; bharosā k.

Repose, n. 1.—Ārām; istirāhat; āsūish; sonā; nīnd; sukḥ; chain.

2.—Dil-jam'i; jum'iyat-i-khātir; qarār; bechāini kā nā h.; itmīnān; kal.

Reposit, v. t. Rakhnā; dharnā; bachāw yā hifāzat ke liye r.; is garaz se r. kī sadma na pahūnche. [hoñ yā rakkhī jī-sakeñ; makḥzan.

Repository, n. Woh jagah jahān chizen hifāzat kī nazar se rakkhī jāti

Reprehend, v. t. 1.—Jhirkī d.; sarzanish k.; malāmat k.

2.—Ilzām d.; lim lagānā; dosh lagānā; nindā k.; tuḥmat d. yā lagānā.

Reprehensible, a. Qābil-i-ilzām; ilzām ke lāiq; sarzanish ke qābil; dosh lagāne ke lāiq; ma'yūb; chashm-numāyī ke lāiq.

Reprehension, n. Ilzām; sarzanish; malāmat; fāsh tuḥmat.

Represent, v. t. 1.—Mushābahat ke zari'e se zāhir k. yā dikhilānā; shabih dikhilānā; rūp dikhānā.

2.—Naqsha banānā; musawwirī wāgaira ke zari'e se kisi kī shabih banānā yā paidā k.; nayī sūrat khaṭī k. [kī se kartab dikhānā.

3.—Naql k.; suāng banānā; kisi kā bhes dharnā yā banānā; kisi

4.—Kisi kī jagah par h.; kisi kā kām k.; kisi kī taraf se ba-taur us-ke mukhtār nāib yā qāim-ma-jām ke guft-gū aur kār-rāwāyī k.

5.—Wirāsat ke istihqāq ke zari'e se kisi kā qāim-maqām h.

6.—Dikhilānā; zāhir k.; kisi shai kī nisbat apne khayālāt aur taj-wiz zāhir k.; kisi shai kī hālat yā kaifiyat batlānā; bayān yā zāhir k.; bayān k.; kisi shai kā hāl bayān k.; dalāil bahs yā wāqī'āt ko bayān ke zari'e se zāhir k.

Representation, n. 1.—Izhār; bayān; sūrat-hāl; guzārish.

2.—Mūrat; shabih; sūrat; taswīr; but. [ʿamal kā zāhir k.]

3.—Naqsha; kisi mushābih shai ke zari'e se kisi shai kī shakl yā

4.—Naql; suāng.

5.—Zabānī bayān; wāqī'āt yā dalileñ jo kisi bayān mubāhase yā darḥwāst wāgaira meñ pesh kī-jāeñ; izhār; bayān.

6.—Qāim-maqāmī; dūsre kī jagah par kār-rāwāyī.

7.—Woh kul asbkhās jo kisi qaum yā jamā'at kī taraf se ba-taur us-ke qāim-maqām ke kār-rāwāyī karen.

Representative, a. 1.—Jisse kisi shai kī shabāhat zāhir ho; jismeñ kisi shai kī shabih ke izhār kī salāhiyat ho.

2.—Dūsre kī haisiyat yā ikhtiyār kā r. w. [zāhir ho.

Representative, n. 1.—Woh shakhs yā shai jisse dūsre kī shabāhat

2.—Kār-pardāz nāib qāim-maqām yā mukhtār wāgaira jo dūsre kī taraf se ikhtiyār pā-kar ba-jāi uske kār-rāwāyī kare.

3.—(*Law*) Qāim-maqām; woh shakhs jo wirāsat ke istihqāq ke zarī'e se kisi kā qāim-maqām ho.

“The executor or administrator is ordinarily held to be the *representative* of a deceased person, and is sometimes called the *legal representative*, or the *personal representative*. The heir is sometimes called the *real representative* of his deceased ancestor. The heirs and executors or administrators of a deceased person are sometimes compendiously described as his *real and personal representatives*.” *Webster*.

Repress, *v. t.* 1.—Dabā d.; firo k.; maglūb k.

2.—Roknā; bāz r.

Repression, *n.* 1.—Dabā d.; firo kar d.

2.—Rukāwat; rok; zabt.

Repressive, *a.* Dabā d. w.; firo k. w.; mānī'; dāfi'.

Reprieve, *v. t.* 1.—Phānsi ke hukm ko ba'd sudūr uske multawī r.; kuchh 'arse tak ta'mil-i-hukm-i-sazā ko ma'riz-i-iltiwā meñ r.

2.—Kisi taklif se kuchh 'arse ke liye nājat d. (usko kuchh arse tak halkī kar-d.) [iltiwā.

Reprieve, *n.* 1.—Hukm-i-sazā khusūsan hukm-i-sazā-i-maut kā ārizī

2.—Ārām yā subuk-doshī kā zamāna; muhlat; waqfa.

Reprimand, *v. t.* 1.—Sakht sarzanish k.; la'nat-malāmat k.; kisi qusūr ki 'illat meñ jhirkīyān d.

2.—Kisi hukm ki ta'mil ke muta'alliq 'alāniya hākimāna zijr-otaubīkh k.; chashm-numāyī k. yā gosh-mālī d.; maurad-i-'itāb k.

Reprimand, *n.* Kisi qusūr ke liye shiddat se jhirkīyān d.; chashm-numāyī 'ām isse ki nij ke taur par ho yā 'ām taur par; tahdīd; dānt-dapat; dhatkār; ghurkī; 'itāb.

Reprisal, *n.* 1.—Jo kuchh ganim ne le-liyā yā rakh chhorā ho uske badle yā mu'awaze ke taur par uskī koyī chiz apne qabze meñ kar l.

2.—Jo kuchh dushman se intiqāman yā khisāre ke purā karne ke liye le-liyā jāwe.

3.—Kisi be-rahmī ke fīl kā badlā lene ki garaz se us qaidī ko izā d. yā halāk kar dīnā jo dushman ke qabze se hāth āyā ho.

Reproach, *v. t.* Shiddat aur ba'z auqāt tahqīr ke sāth sar-zanish k.; kisi qusūr ki nisbat bahut sakht-sust kahnā; malāmmat k.; zijr-otaubīkh k.; āre hāthoñ l.; burā-bhalā kahnā; dhikkārnā; dutkārnā; jhīraknā; lathernā.

Reproach, *n.* 1.—La'nat-malāmat; sar-zanish; chashm-numāyī; tahqīr yā hañsi ke sāth jhirkī; fazīhat; tafzīh; sakht-sust; dhikkār.

2.—Sharin; bad-nāmī; be-ābrūyī; ruswāyī. [gair ho.

3.—Woh shai jispar ilzām dālā jāe khwāh tahqīr yā hañsi wa-tahqīr zāhir ho; dushnām-āmez; nā-shāista.

2.—Jisse sar-zanish ki zarūrat paidā ho; sazāwār-i-sarzanish; jispar nadāmat ho; zalil; khwār; zabūu.

Reprobate, *v. t.* 1.—Hiqārat yā sakht nā-pasandīdagī ke sāth nām-manzūr k.; rad k.; nā-manzūr k. [begair mu'āfi ke chhor d.

2.—Mardūd k.; jo kuchh sazā ho usī par hālat-i-yās meñ khwāh Reprobate, *a.* Fāsiq; fājir; mardūd; kharāb-o-khāsta; gayā-guzrā; nihāyat hī bad; sakht bad-kār.

- Reprobate**, *n.* Aubāsh; lucheḥā; mardūd; gayā-guzrā shakhs; kharāb-ādmī.
- Reproof**, *n.* Malāmat; la'nat-malāmat; sar-zanish; ilzām jo dū-ba-dū (munh par) diyā jāe; chashm-numāyī; kisi qusūr ke 'iwaz meṁ gosh-mālī; jhirkī; detkār. [khā sake.
- Reprovable**, *a.* Ilzām ke lāiq; qābil-i-sar-zanish; is lāiq ki jhirkī pā yā
- Reprove**, *v. t.* Dū-ba-dū jhirkī d.; qusūr-wār kahnā; ilzām d.; zijr-otaubikh k.; la'nat-malāmat k.; sar-zanish k.
- Republic**, *n.* Woh saltanat jismeṁ ikhtiyār-i-shāhī ko khās-o-'ām ke qāim-maqām nafāz dete haiṁ; jumhūrī saltanat.
Republic of letters—'Alim-ó-fāzil log; 'ulamā wa fuzalā.
- Republican**, *a.* 1.—Jumhūrī saltanat ke muta'alliq; jumhūrī.
 2.—Jumhūrī saltanat ke usūl ke mutābiq.
- Republican**, *n.* Jumhūr-dost; jiskī rāe jumhūrī saltanat ke haq meṁ ho yā jo is qism kī hukūmat ko aur aqsām kī hukūmaton par tarjih de.
- Republication**, *n.* 1.—Kitāb wagaira jo pahle tab' huyi ho uskā tab'-i-sāniyā
 2.—Tajdid yā az-sar-i-nau i'lān jaise wasiyat-nāma-i-sābiq kā. [jadid.
- Republish**, *v. t.* Az-sar-i-nau tab' k.; phir se chhāpnā; phir se i'lān k.; mukarrar mushtahar k. [qabūl na k.; bātīl thahrānā.
- Repudiate**, *v. t.* 1.—Rad k.; be-ta'alluq ho-jānā; chhor d.; tark k.;
 2.—Munkir h.; inkār k.; qabūl karne yā dene se inkār k. jaise
 3.—Chhor d.; talāq d. [dain (qarz) ke.
- Repudiation**, *n.* 1.—Inkār; qabūl yā ikhtiyār na k.
 2.—Kisi saltanat yā ri'yāsāt kā apne dūyūn ke adā karne se inkār.
 3.—Talāq; chhor d.; tark kar-d.
- Repugnance**, *n.* Tab'at usūl yā sifat wagaira kā ikhtilāf; mukhālafat;
- Repugnancy**, *f.* ta'aruz; zid; mugāirat; kisi shai kī taraf se tab'at kā khinchā rahnā (uspar māl yā rāgib na h.); khūch; nafrat; kashidagi; gurez. [mutazād; mūnāsabat ke khilāf; gair-munāsib.
- Repugnant**, *a.* Mukhālif; mugāir; kisi ke khilāf; mutanāqiz; bar-khilāf; Usually followed by *to*.
- Repulse**, *n.* 1.—Āge barhne na pānā yā pichhe ko haṭā diyā jānā; mu-
 2.—Inkār; nafī. [zāhamat; shikast.
- Repulse**, *v. t.* Pichhe haṭā d.; pas-pā k.; mār-haṭānā; shikast d.
- Repulsion**, *a.* Pichhe haṭā d. yā pichhe haṭā diyā jānā; muzāhamat; hazīmat; shikast. [sake; rokne-wālā; dāfi'; haṭāne w.
- Repulsive**, *a.* 1.—Rokne par māl; rokne meṁ kām āne-wālā; jo rok
 2.—Jismeṁ sard-mihri pāyī jīe; khinchā huā (kashida); jisse nafat ho; nā-pasandida; jiskī wajh se kisi ke nazdik āne kā jī na chāhe.
Repulsive manners—Aise tariq kī unki wajh se koyī nazdik na āye; kaj-khulqī; aise tariq kī log unki wajh se dūr raheṁ.
- Reputable**, *a.* Nek-nām; jise log achchhī samjheṁ; mustahsan; bā-tauqīr; mu'azzaz; qābil-i-tahsīn.
 "It expresses less than *respectable* and *honourable*, denoting the good opinion of men, without distinction or qualities." *Webster*.
- Reputably**, *ad.* Nek-nāmī ke sāth; ābrū ke sāth; be-ābrūyī se nahīn.
- Reputation**, *n.* 1.—Nek-nāmī; 'izzat āb-rū yā waq'at jo 'awām kī nazaron meṁ achchhā hone kī wajh se ho; nām; jas (yash); kīrti; 'umūman achchhā samjhā jānā.
 2.—Achchhī yā burī sifat jo logoṁ meṁ mashhūr ho.

Repute, *v. t.* Samajhnā; khayāl k.; ginnā; shumār k.

Repute, *n.* 1.—Nek-nāmī; 'izzat yā āb-rū jo 'awām kī rāe meñ achchhā samjhe jāne kī wajh se ho. [Bad-nām.

Men of *repute*—Nek-nām log.—Of good *repute*—Nek-nām.—Of bad *repute*—Request, *n.* 1.—Iltijā; istid'ā; darḥwāst; māngnā; chāhnā; kisi bāt ke liye kahū. [kā k.

To do a thing at a person's *request*—Kisi kī darḥwāst ke mutābiq kisi bāt 2.—Woh shai jiskī istid'ā yā darḥwāst kī-jāe; jo kuchh māngā yā chāhā jāe. [istid'ā kare usko manzūr k.

To grant one's *request*—Kisi kī darḥwāst manzūr k. ya'nī jis shai kī woh 3.—Māng; chāh; talab. [kharīdārō ko ho.

In *request*—Matlūb; kharīdārō ko matlūb; jiskī māng talab yā chāh Request, *v. t.* Dil se māngnā; kisi shai kī nisbat apnī tamannā zāhir k.; darḥwāst k.; iltijā k.; kisi kī taraf muḥātab ho-kar usse kisi qism kī istid'ā pesh k.; istid'ā k. [munāsabat ke sāth ho-sake.

Requirable, *a.* Mānge yā chāhe jāne ke laiq; jiskī talab wujūb yā Require, *v. t.* 1.—Talab k.; isrār ke sāth māngnā; istihqāq aur hukūmat ke zarī'e se chāhnā; chār-nā-chār chāhnā.

2.—Lābud h.; darkār h.; zarūr yā matlūb h.; chāhnā.

Requirement, *n.* 1.—Chāh; talab; māng; khwāhish; istid'ā.

2.—Jo kuchh chāhā jāe; jo kuchh darkār matlūb yā zarūr ho; lāzīmī yā tahakkumāna hukm; shart-i-zarūrī yā lāzīmī.

Requisite, *a.* Jo kuch fi-nafsihī yā hālāt ke lihāz se zarūr ho; isqadar zarūrī kī be-gair uske kām na nikal sake; lābudī; lāzīmī; zarūrī.

Requisite, *n.* Jo shai darkār yā zarūr ho; jo shai lābudī ho.

Requisition, *n.* 1.—Chāh; talab; darḥwāst.

2.—Darḥwāst jo goyā istihqāqan kī-jāe; mutālaba.

3.—Woh bā-qā'ida mutālaba jo ek saltanat yā riyāsat kisi firārī kī wāpasī yā hawālagī kī nisbat dūsri saltanat yā riyāsat se kare.

Requit, *n.* Kisi kām kā badlā chāhe nek ho yā bad; mu'awaza; jazā; sazā; mukāfāt; ḍand; badlā; palṭā.

Requite, *v. t.* Samra-i-nek d.; achchhā badlā yā ajr d.; neki ke badle meñ neki k. Bādī ke 'iwaz meñ bādī k.; ḍand d.; sazā d.; jazā d.

Rescind, *v. t.* Mansūkh k.; rad k.; faskh k.; mustarad k.

Rescindment, } *n.* Mansūkhī; tansūkh; istirdād; infisākh; rad yā bātil

Rescission, } kar d.; gair-nāfiz qarār d.

Rescissory, *a.* Nāsikh; jisse kisi dūsri shai kī tansūkh lāzīm āye.

Rescue, *v. t.* Qaid tashaddud khatre yā kisi musibat se chhūrānā yā āzād k.; wāqī'i rukāwat se chhūrānā; jis kisi par koyī āfat āyī ho usko usse bachānā; chhūrānā; nikālānā; bachānā; rihā k.; āzād k.; najāt d. [shaddud yā khatre se najāt (bachāw yā chhūṭkārā).

Rescue, *n.* 1.—Jabriya yā kisi kī mudākhlat ke zarī'e se rukāwat ta- 2.—(Law) Jo chizeñ qānūn ke hukm ke mutābiq qurq huyī hoñ unkā jabriya aur nā-jāiz tariq par le-lenā yā le-kar chal d.; giriftārī yā qaid se kisi shakhs ko zabardastī se chhūrā lo-jānā.

Rescuer, *n.* Chhūrāne w.; bachāne w.; najāt d. w.; khalās k. w.

Rescuesee, *n.* (Law) Woh shakhs jo qaid yā giriftārī se nā-jāiz tariq par chhūrā liyā jāe.

Research, n. Wāqī'āt yā usūl kī taftīsh meñ barī tahqīqāt yā just-o-jū; nafs-i-amr (sachchī bāt yā asl-i-haqīqat) ke daryāft meñ mihnat ke sāth yā lagātār just-o-jū (dhūndh) k.; taftīsh; tajassus; kāwish yā kāwish ke sāth talāsh; barī khoj; bahut pūnchh-pūnchh.

Research, v. t. Barābar fikr ke sāth dhūndhnā yā tahqīq k.; riyāz ke sāth just-jū k.; khūb jānch k.; barī talāsh dhūndh yā taftīsh k.

2.—Phir se dhūndhnā; az-sar-i-nañ taftīsh k.

Resemblance, n. l.—Mushābahat; ek tarah kā (yaksūn) h.; shabāhat; zāhirī sūrat yā sifāt (sīrat) meñ tashabbuh.

2.—Woh shai jo dūstre kī mānind ho; shabīh; tamsīl.

Resemble, v. t. l.—Kisī kī mānind h.; sūrat-shakl qad-o-qāmat yā khāsiyat meñ yaksūn (ek tarah kā) h.; mushābahat r.; ek shakl kā h.; mushābih h.; milnā; kisī kā sā h. [kī mānind hai; nisbat d.

2.—Tashbīh d.; muqābala k.; yah kahñā kī fulāñ shai fulāñ shai

Resent, v. t. l.—Burā mānnā; nuqsān yā be-'izzatī samājhnā; kisī-qadar nā rāz h.; khafā h.; gussa h. [chirh jāe.

Resentful, a. Burā mānne w.; jisko jald gussa ā-jāe; zūd-ranj; jo jald

Resentment, n. Nā-khushī; nā-rāzi; gussa; gussa jo zātī zarar ke khayāl se

Reservation, n. l.—Ikhsā; 'adam-i-izhār; chhipā r.; zāhir na k. [paidā ho.

2.—Woh shai jo zāhir yā munkashif na kī-jāe; jo shai pesh na kī-jāe yā de na dī-jāe.

3.—(Law) (a) Kisī dast-āwez kā woh juzw (hissa) jiske zarī'e se

koyī shai bachā rakkhī jāe (na dī jāe). (b) Shart; 'ibarat-i-shartīya.

Reserve, v. t. Āyinda kām meñ lāne ke liye rakh chhornā; fi-l-hāl kām meñ na lānā balki kisī dūstre maqsad ke liye rakh chhornā; rakh chhornā; bachā r.; lagā r.; zamāna-i-āyinda ke liye jam' kar rakhnā.

Reserve, n. l.—Jo kuchh dūstre kām ke liye khwāh āyinda kām meñ lāye jāne kī garaz se rakh liyā. jāe; jo kuchh fi-l-hāl sarf yā istīmāl meñ na lāyā jāe; jis shai ko kisī waqt ke liye lagā rakkheñ.

2.—Dil kī woh bāt jo zāhir na kī-jāe.

3.—Qaul yā fi'l meñ āzādāna bartāw na k.; ihtiyāt ke sāth bartāw k.; kashīdagī-i-khātīr; nā-āshnā-mizājī; pumba-dahanī; kam-sukhānī;

4.—(Law) Istisnā; qaid; shart. [sankoch; libāz.

5.—Woh chune huye sipāhī jo saf-i-jang meñ āyinda kī zarūrat ke liye rakh liye jāte haiñ; woh fauj jo zarūrat ke waqt ke liye rakh

lijitī hai. [rakkhā huñ; zaḡhīre yā khazāne meñ.

In reserve—Dūstre khwāh kisī masraf-i-āyinda ke liye rakkhā huñ; bachā ke

Reserved, p. a. Qaul yā fi'l meñ āzādāna bartāw na k. w.; apne khayālāt aur dil ke hālāt dūstre par zāhir na k.-w.; āzādāna yā dil khol-kar

apne hālāt dūstroñ se na kahne w.; kam-sukhān; sankochī; ghunnā;

rūkhā; khīnchā huñ; nā-āshnā-mizāj; jī khol-kar kisī se bāteñ na k.-w.

Reservoir, n. Woh jagah jahāñ koyī chīz āyinda ke istīmāl ke liye rakkhī jāe khusūsan woh maqām jahāñ pāñī is garaz se jam' rakkhā jāe kī zarūrat ke waqt kām meñ lāyā jāe masalan hauz wagaira.

Reside, v. i. Rahnā; hamesha yā kuchh 'arse tak rahnā; kuchh 'arse tak sukūnat-i-mustaqil r.; barābar rahnā; sukūnat r.; ghar h.; būd-o-bāsh h. yā r. [tiqāmat; qiyām.

Residence, n. l.—Kisī maqām par barābar kuchh 'arse tak rahnā; is-

- 2.—Rahne ki jagah; maskan; jāe-i-sukūnat; ghar; būd-o-bāsh kā maqām. [kāri makān.]
- Residency, n.** Raziḍantī; sāhib-i-raziḍant (resident) ke rahne kā sar-
- Resident, a.** Kisi maqām par barābar kuchh 'arse tak sukūnat yā qiyām r.-w.; rahne w.; qiyām r.-w.; istihkām ke sāth qāim.
- Resident, n. 1.**—Jo shakhs kahiñ kuchh 'arse tak rahe yā sukūnat rakkhe; sākin; rayis; rahne w.; bāshinda.
- 2.—Wakil-i-shāhi jo riyāsat-i-gūr meñ rahe; raziḍant
- “A term usually applied to ministers of a rank inferior to that of ambassadors.” *Webster.*
- Residuary, a.** Us hisse ke muta'alliq jo bāqī rah-jāe; kisi mūsī ke us juzw-i-jāedād ke muta'alliq jiskī nisbat koyī hiba aur wasīyat-i-khās na ho aur jo duyūn aur shai-i-mauhūba ke adā karne ke ba'd bāqī *A residuary heir—'Asaba—Vide G. L. T.* [bach jāe.]
- Residue, n. 1.**—Jo kuchh ek hisse ke nikāl lene 'alāhida kar dene yā
- 2.—Kisi qarz yā hisāb kā baqāyā. [haṭā dene ke ba'd rah jāe.]
- 3.—(Law). Kisi mūsī kī jāedād kā woh hissa jiskī nisbat usne apne wasīyat-nāme meñ koyī hiba aur wasīyat-i-khās na kī ho aur jo duyūn aur shai-i-mauhūba ke de dene ke ba'd bach jāe.
- Residuum, n.** Jo kuchh kisi shai ke kisi tarah par 'alāhida yā sāf karne ke ba'd rah jāe; jo kuchh khās khās chīzōñ ke nikāl dene ke ba'd rah jāe; bāqī yā baqiya.
- Resign, v. t. 1.**—Kisi mausab yā zimmadārī se bā-qā'ida dast-bardār ho-jānā (use chhoṛ d. yā usse musta'fi h.); isti'fā d.; dast-kash h.
- 2.—Dast-bardār h.—jaise kisi bāt ke da'we se.
- 3.—Taslim k.; tābi' h.; kisi par chhoṛ baiṭhnā; tawakkul k.; taslim wa razā ikhtiyār k.; Khudā kī marzi par qānī' ho-jānā; bilā muzāhamat yā shikāyat qabūl kar-l.; sar-i-taslim kham kar-d.
- Resignation, n. 1.**—Dast-bardārī; dast-kashī; isti'fā; chhoṛ d. jaise kisi da'we qabze yā khwāhish wagaira kā.
- 2.—Bilā 'uzr qabūl yā taslim kar l.; chup-chāp mān l.; tawakkul; taslim-o-razā; apnī tayīn mashīyat-i-Ilāhī par chhoṛ d.
- Resigned, p. a.** Mutī'; itā'at qā'ul k. w.; mān l. w.; rāzi-ba-razā; mutawakkil; zabān-i-shikāyat na kholne w.; Khudā kī marzi par qānī' (uske tābi').
- Resist, v. t. 1.**—Roknā; bāz r.; āpnā; muqābala k.; muzāhamat yā muqāwamat k.; hujjat k.; itirāz k.; 'uzr k.; rokne shikast dene yā māyūs karne kī koshish k.
- Resistance, n.** Roknā; rok; rok-ṭok; muzāhamat; muqāwamat; muqābala; 'uzr; i'tirāz; kisi shai ke zor yā khārijī dabāw khwāh asar ko na mānūnā (usse na ruknā).
- Resistible, a.** Jisko rok sakeñ; jisse muzāhim ho-saken.
- Resistless, a.** Jise rok na saken; jo rokne se na ruke. [chukī ho.]
- RES JUDICATA** [Lat.] Amr-i-tajwīz-shuda; woh bāt jiskī tajwīz ho-
- Resoluble, a.** Jo gal yā pighal sake.
- Resolute, a.** Mazbūt; mustaqil; ustuwār; sābit-qadam; kisi maushā kī pahawī barābar k. w.; diler; jiskā irāda pakkā ho; ṭhanā huā; driph.
- Resolutely, ad.** Mazbūti se; ustuwāri se; sābit-qadamī se; istiqlāl ke sāth; barābar dhun ke sāth; dilerī se; kisi bāt ko dil meñ ṭhān ke.
- Resoluteness, n.** Irāde kī mazbūti; mustaqil irāda; pakkī ṭhān; istiqlāl; tabī'at kī mazbūti jismeñ lagzish na ho.

Resolution, n. 1.—Kisi murakkab shai ke ajzā kā judā yā 'alāhida k.; pechida bāton kā suljhānā; muhmalāt kā hal k.

2.—Mussammam irāda; 'azm-i-bi-l-jazm; pakkā irāda; mustaqil irāda; woh manshā yā irāda jo dil meñ ṭhan gayā ho.

3.—Mazbūti; ustuwārī; istiqlāl; ulu-l-'azmī.

4.—Majma'-i-wāzi'an-i-qawānin ki tajwiz yā faisala khwāh woh bāt jo us majme' ki tajwiz ke liye pesh ki-jāe.

“We call that a *resolution*, which is reduced to form and offered to a legislative house for consideration, and we call it a *resolution* when adopted. We say, a member moved certain *resolutions*; the house proceeded to consider the *resolutions* offered; they adopted or rejected the *resolutions*.” Webster.

5.—Kisi jamā'at-i-sanad-yāfta yā ashkhās ke kisi majme' ki tajwiz jo qā'ide ke mutābiq qāim ki-jāe. [pazir; hal hone ke laiq.

Resolvable, a. Jiske ajzā ko judā judā kar-sakeñ; qābil-i-tashrih; tajziya-
Resolve, v. t. Kisi shai ke ajzā-i-tarkībī ko alag alag k.; kisi murakkab shai ke ajzā ko judā judā k.; pighlānā; galānā; tashrih k.

2.—Kisi pechida bāt ko suljhānā; kisi 'uqde ko hal k.; uljhāw ko miṭānā; mushkilāt ko hal k.; tashrih k.; sāf sāf bayān k.; 'uqda ku-

3.—Tajwiz rāe-dilī yā fuisale ke zari'e se qāim k. [shāyī k. (kholnā).

4.—Aslī hālat ko tabdil karke mukhtalif shakl kā banānā.

Resolve, v. i. 1.—Mustaqil irāda k.; 'azm-i-bi-l-jazm k.; dil meñ ṭhan l. (ṭhahrā yā pakkā kar l.).

2.—Rāe-dihī ke zari'e se kisi bāt ki tajwiz qāim k.

3.—Gal jānā; ghul jānā; pighal jānā.

4.—Kisi shai ke ajzā-i-tarkībī kā judā judā ho-jānā.

Resolve, n. Musammam irāda; 'azm-i-bi-l-jazm; pakkā irāda; woh bāt jo dil meñ ṭhan li-jāe; qat'i rāe.

Resort, v. i. 1.—Jānā; ānā-jānā; āmad-o-raft r.

2.—Madad chāhnā; isti'ānat k.; chāra-joyī k.; apne naf' ke liye kisi si kisi bāt kā rujū' lānā; rujū' k. [ke pās jānā yā darkhwāst k.

Resort, n. 1.—Rujū' lānā; madad chāhnā yā dhūndhnā; isti'ānat; kisi

2.—Woh jagah jahān koyī 'ādatan jāyā kare; woh maqām jahān aksar majma' huā kare; āmad-o-raft ki jagah; guzar-gāh.

Last resort—Chāra-joyī yā haq-rasī ki ākhir tadbir yā tadbireñ. Woh 'adālat jiske hukm ki nā-rāzī se apil na ho-sake; 'adālat jiskā faisala nātiq ho.

Resource, n. 1.—Woh shai jisse madad yā sahārā mile; woh tadbir jo koyī shakhs apnī madad hifāzat yā kisi shai ki baham-rasānī ke liye kare; tadbir jo hanoz na ki gayī ho; chāra; 'ilāj; upāe; hikmat; daur; jukti.

2.—(pl.) Rupaye-paise ki pūñjī; sarmāya; māya; rupaye-paise yā aur koyī chiz jisse dūsrī chizeñ baham pahuñch sakeñ; zari'a; dāulat ke paidā karne yā hājāt-i-zarūrī ke baham-rasānī ki gunjāish yā qābiliyat; rupaye-pāne yā kisi aur chiz ke ikatṭhā karne (baham pahuñchāne) kā zari'a; kisi qism kā zari'a jo maujūd ho; paidāwār.

Respect, v. t. 1.—Khās tawajjuh se dekhnā yā lihāz k.; khās lihāz ke qābil samajhnā; 'izzat k.; adab k.; lihāz k.; mānnā; dūstre se barh-

2.—Kisi se nisbat yā ta'alluq r.; 'alāqa r. [kar samajhnā.

To respect the person — Haq aur insāf ko nazar-andāz kar-ke kisī ki zāhiri ḥālat par is tarah se lihāz k. ki rāe yā tujwiz meṁ uskā asar yā usse mazarrat

Respect, *n.* 1.—'Tawajjuh; lihāz; pās; kbāyāl. [pahuñche.

2.—Adab; ta'zīm; tauqir; 'izzat; hurmat; qadr; ādar; mān; iltifāt; pās; woh tauqir yā 'izzat jo log dūsrōn kī achchhi sifaton yā mashhūr 'umdagī kī karte haiṁ.

3.—(*pl.*) Ādāb; taslimāt; ta'zīm; kornish; dandawat.

To send one's respects to another—Kisī kī khidmat meṁ ādāb taslimāt yā dan-

4.—'Alāqa; nisbat; lagāw; ta'alluq. [dawat kahlā yā likh bhejnā.

Followed by *of*, but more properly by *to*.

"The phrases *in respect of* and *in regard to* may, in most or all cases, be interchanged for the sake of variety." Webster.

Respectability, *n.* 'Izzat; hurmat; tauqir; sharāfat; woh ḥālat yā sifāt jiskī wajh se 'izzat yā hurmat ho.

Respectable, *a.* 1.—'Izzat hurmat yā tauqir ke lāiq; wājib-i-ta'zīm; mu'azzaz; zī-'izzat; 'izzat dār; tauqir yā lihāz ke qābil; woh 'umdagī yā sifaton r.-w. jo ta'zīm ke qābil hon yā jinkī wajh se ta'zīm hosake.

2.—'Umdagī yā ta'dad meṁ na ziyāda na kam (ausat darje kā); ma'qūl; achchhā; 'umda.

Respectful, *a.* Muaddab; jisse yā jismeṁ adab pāyā jāe.

Respectfully, *adv.* Adab ke sāth; muaddabāna; aise tarz par ki kisī kī wājib tauqir pāyī jāe. [mutlaq.

Respective, *a.* 1.—Kisī dūsrī shai se ta'alluq r.-w.; nisbatī; gair-i-

2.—Maḥsūs; khās shakhson yā chizon se fardan fardan 'alāqa r.-w.; apnā-apnā; jo jiskā ho; jisko jisse ta'alluq ho.

Respectively, *adv.* Jaisā har shakhs yā shai se muta'alliq ho; jo jiske muta'alliq ho; jo jisse ta'alluq rakkhe; apnā-apnā; fardan-fardan; furāda-furāda. [aur pbir use bāhar nikāl d.

Respiration, *n.* Dam yā sāns l.; tanaffus; phepharōn meṁ hawā bharnā

Respiratory, *a.* Jo dam lene ke kām āye; jisse sāns li-jā-sake; tanaffus-mansūb. [liye kuchh khānā-pīnā.

Respire, *v. i.* 1.—Ārām k.; dam l.; sāns l.; rūh ko tāzagī bakhshe ke

2.—Hawā phephare meṁ bhar-kar bāhar nikāl d. tāki zindagī

Respire, *v. t.* Sāns bharnā aur nikālṁā; dam l.; sāns nikālṁā. [qāim rahe.

Respite, *n.* 1.—Jo bāt muqarrar ho uskā ṭāl d.; iltiwā; muhlat; tawaquf; tākhir.

2.—Mihnāt kā kuchh 'arse tak band kar-diyā jānā; kisī kār-rawāyī yā 'amal kā kuchh der ke liye multawī kar-diyā jānā; waqfa; taammul; ārām karne (dam lene) kī muhlat.

3.—(*Law*) (a) Jis shakhs kī nisbat phānsī kā hukm ho uskī sazā kī ta'mil kā thoye 'arse tak multawī kar-diyā jānā—(b) 'Adālat meṁ hāziri kī muhlat jo ahl-i-jurī ko wāqt-i-mu'aiyan ke ba'd di-jāe.—(c) Mi'ād-i-qanūnī ke ba'd adā-i-dāin kī muhlat.

Respite, *v. t.* (a) Multawī k.; ṭāl d. (b) Hukm-i-sazā-i-mant kī ta'mil ko rok r. (c) Fursat d.; ārām d.

Resplendence, { *n.* Nūr; baṛī chamak; tajallī; jalwa; āb-o-tāb;

Resplendency, { durakhshānī. [shān; nūrānī; chamaktā huā.

Resplendent, *a.* Nihāyat hī chamkilā yā raushan; munawwar; durakh-

Respond, *v. i.* 1.—Jawāb d.

- 2.—Mutābiq h.; muwāfiq h.; mutābaqat k. [kā zimmadār k.
 3.—Zimmadār h.; muākhazadār h.; mu'āwaza d.; adā k.; dene
 Respondent, a. Mutābiq; muwāfiq. [jawāb-dihī k. w.; rispāndant
 Respondent, n. (Law) Muquddame meñ jawāb d. w.; siḡa-i-apil meñ
 Respondentia, n. Us māl-o-asbāb ki kafālat par qarz jo jahāz par ladā ho.
 "It differs from *bottomry* which is a loan on the ship itself."
 Response, n. Jawāb; uttar. [Webster.
 Responsibility, n. 1.—Zimma-dārī; jawāb-dihī; zimma; muākhaza
 Used in the plural. [jaise kiśī amānat yā dāin wagairā kā.
 2.—Woh shai jiskā koyī zimma-dār yā jawāb-dih ho.
 3.—Adā-i-zar ki istitā't; jo kuchh mu'āhada (qaul-o-qarār) ho uske
 adā karne kā zarī'a. [muākhaza yā mutālaba ho-sake.
 Responsible, a. 1.—Muākhaza-dār; zimma-dār; jawāb-dih; kafil; jisse
 The surety is responsible for the debt of his principal—Zāmin ael madyūn
 ke dāin kā zimma-dār hotā hai.
 2.—Jisko kiśī zimmadārī ke ifā karne ki istitā't ho; jiske pās
 dāin ke adā karne ke liye kāfī jāedād ho.
 To have a responsible man for surety—Zāmin aisā shakhs chāhiye jiske pās
 zar-i-zamānat ke adā ke liye kāfī jāedād ho.
 Rest, n. 1.—Sukūn yā qarār ki hālat; harakat yā mihnat kā band rahnā;
 āram; āsāish; qarār; istirāhat; rāhat; sukh; kal; chain.
 2.—Kiśī aisī shai kā na honā jisse thakāwat āye yā pareshānī paidā
 ho; amu; chain; sulh; hifāzat. [ṭek; rok.
 3.—Woh shai jiske sahāre par koyī chīz ṭahiri yā rukī rahe; ār;
 4.—Ārām-gūh; ārām karne ki jagah; dawāmi sukūnat kā maqām;
 hamesha rahne ki jagah. [mant.
 5.—Khwāb (sonā); nīnd; woh nīnd jisse sone wālā phir na jage;
 Rest, v. t. 1.—Kiśī qism ke kām yā harakat ko band kar d.; ṭahar
 jānā; ruk jānā; thañbh jānā; ārām k.
 2.—Us sab se barī ho-jānā jisse thakāwat āye yā pareshānī ho;
 hālat-i-sukūn yā qarār meñ h.; dām l.; sustānā.
 3.—Letnā; ārām k.; uṭhangnā.
 4.—Kiśī shai par ṭahare rahnā; kiśī chīz ke sahāre par rahnā.
 5.—Sonā; ārām k.
 6.—Ākhiñ nīnd sonā, marnā; murda ho-jānā.
 7.—Takiya k.; sahārā k.; itibār k.; bharosā k.; istidlāl k.
 To rest on a man's promise—Kiśī shakhs ke wā'de par bharosā k.
 8.—Mutmayin rahnā; rā i rahnā; qāni' rahnā; itmīnān r.
 To rest with.—Kiśī ke ikhtiyār meñ h.; kiśī par munhasir yā mauqūf rahnā—It
 rests with him to decide—Faisala k. uske ikhtiyār meñ hai; tajwiz kā madār
 Rest, v. t. 1.—Ārām yā qarār se r.; ārām d. [usī par hai.
 2.—Rakhnā jaise kiśī sahāre par; dharnā.
 Rest, n. 1.—Ek hisse ke 'alāhida kar-diye jāne ke ba'd jo kuchh waq'i
 yā zihn meñ bāqī rah jāo; bāqī yā baqiya; mā-baqā; bachā huā.
 2.—Dūsre log; bāqī log; jo log kiśī qaul yā bayān meñ shāmil
 hon nuke 'alāwa dūsre log. [expressing plurality." Webster.
 "In this sense, *rest* is a noun but with a singular termination."
 Restitution, n. Kiśī shakhs ko us shai yā istihqāq kā paltā d. (phir de
 d. yā wāpas kar d.) jisse woh nā-haq mabrūm kiyā gayā ho; kiśī shai

kā uske mālīk-i-jāiz ko wāpas kar d.; kisi nuqsānī yā k̄hisāre k̄ā mu-
'āwaza yā badlā d.; talāfi; mu'āwaza-dihī.

Restive, a. 1.—Jo āge na chale yā pichhe ko bhāge; ariyal—jaise ghorā.

2.—Jabr ta'zīr yā mukhālafat kī hālat meñ be-qarār; be-chain;
be-sabr. [kul].

Restless, a. 1.—Be-chain; be-qarār; be-kal; muztarib; byākul (vyā-
2.—Jo be-chainī se kaṭe; jismeñ qarār (ārīm yā chain na ho);

jismeñ nīnd na āye. [rāt bhar be-chain yā be-qarār rahā.
The patient has had a *restless* night—Us mariz ne rāt be-chainī se kaṭī (woh

3.—Jisko kabhī qarār na ho; chanchal; jisko hamesha harakat
huā kare. [qarār na ho.

4.—Jisko sulh yā amn na bhāye; jo dāwāndol rahe; jiske dil ko

5.—Jo apnī hālat wagaira par qānī' na rahe; jiskā jī ghūme-phirne
k̄hwālī apnī jagah yā hālat ke tabdīl karne par mālīl rahe; be-qarār;

6.—Jo danga-o-fasād par mālīl rahe; jo qarār se nā rahe. [be-sabr.

Restlessness, n. Be-qarārī; be-chainī; iztirāb; pareshānī; be-kālī; nīnd
kā na ānā; ārām na milnā. [sake.

Restorable, a. Is qābil ki apnī hālat yā haisiyat-i-sābiqa par phir ho-

Restoration, n. 1.—Apnī aslī jagah yā hālat par phir kar d. yā kar-
diyā jānā; hālat-i-sābiqa par phir qāim kar-diyā jānā; bahālī; tajdid;
phir se qāim h. [sar-i-nau qāim h.

2.—Sihhat; bīmārī wagaira se phir achchhā h.; tandurustī kā az-

3.—Kisi zillat yā k̄hwārī kī hālat se phir achchhī hālat meñ h.;
bure se phir bhalā h. [qawwī; quwwat-bak̄sh; tāqat d. w.

Restorative, a. Jisse quwwat yā tāqat wagaira phir se hāsīl ho; mu-

Restorative, n. Woh dawā jisse phir tāqat āye; adwīya-i-muqawwī;
tāqat dene wālī dawā. [par kar-d.; marammat k.; sudhār-nā.

Restore, v. t. 1.—Tabāhī yā zawāl wagaira kī hālat se phir aslī hālat

2.—Jo shai kisi se kho yā nā-jāiz tarīq par usse lekar rakh li gayī ho
uskā use wāpas de d.; mālīk ko pher d.; lautā d.; phir apne
bhīkāne kar d. [sihhat d.; ārām k.

3.—Phir tandurust yā mazbūt kar-d.; changā k.; achchhā k.;

4.—Kisi ki jagah par yā uske 'iwaz meñ d.; badle yā mu'āwaze

5.—Tajdid k.; phir se qāim k.; az-sar-i-nau qāim k. [meñ d.

6.—Jo shai zālī yā kharāb 'ho-gayī ho usko phir se durust kar-d.

Restrain, v. t. 1.—Roknā; bāz r.; kārrawāyī karne yā āge barhne se
kisi tarah par rok r.; dabā r. yā dabā d.; firo k.; maglūb r.; dar
meñ r.; khāif r.

2.—Māhdūd k.; qaid meñ r.; roknā; pā-band i-quyūd k. [roknā.

3.—Mahrūm k.; kisi shai kā apne hasb-i-k̄hwālī mutasarrif hone na d.;

Restrained, a. Roke jāne ke lāiq; is qābil ki rokā jā sake.

Restraint, n. 1.—Rok; rukāwat; zabt; qaid; ār; harakat yā kisi fīl
se bāz r.; apnī k̄hwābīsh ke mutābiq kārrawāyī karne na d.

2.—Woh shai jisse kisi bāt ki qaid ho jaise qāuūn yā imtīnā'
wagaira; qaid; pā bandī; woh shai jisse kisi amr kā rok yā insidād
ho; woh chiz jisse koyī bāt ruki yā dabī rahe.

Restrict, v. t. Qaid lagānā; hadd-i-mu'āyan se tajāwuz na karne d.;

pā-band k.; roknā; bāndhnā; māhdūd k.; muqaiyad k.; ār lagānā.

Restricted, p. p. Māhdūd; jismeñ qaid lagi ho.

Restriction, n. Qaid; rukāwat; ā; rok; zabt; pā-bandī; hadd-i mu-'aiyan se tajāwuz na karne d.

Restriction of words—Qaid-i-khās jo alfūz ke ma'nī meñ lagāyī jāe.

Restrictive, a. Jismeñ rokne kī qu'wat yā uskā mailān ho; hadd-i mu-'aiyan ke andar r. w.; qaid meñ r. w.; jisse koyī shai qaid meñ rahe.

Result, v. i. 1.—Nikalnā; paidā h.; natija nikalnā hāsil yā paidā h.; khātime yā anjām ko pahunchnā. [burā niklegā.]

This measure will *result* in good, or in evil—Is tadbīr kā natija achchhā yā

2.—Wāqī'at dalāil hālāt mashwara khayāl yā koshish wagaira se ba-taur natije ke paidā h. (muntaj h.).

Evidence *results* from testimony—Subūt shahādāt se paidā hotā hai.—Pleasure *results* from friendship—Dosti se khushi hāsil hotī hai.

Result, n. Natija; phal; samra; hāsil; maāl-i-kār; jo kuchh ba-taur natije ke nikle; woh natija jo kisī 'amal wagaira se paidā ho.

Resultless, a. Lā-hāsil; jiskā natija kuchh na ho; be-sūd.

Resumable, a. Jise phir wāpas le-sakeñ; bāzyāft ke qābil; zabtī ke lāiq; phir ikhtiyār ya shurū' karne ke lāiq.

RESUME (rā'zū'mā') (Fr.) Khulāsa; ikhtisār; mukhtasar bayān; koyī mutawwal bayān jiskā ikhtisār kiya jāwe.

Resume, v. t. 1.—Jo kuchh diyā gayā ho use pher l. (phir le-l.); jis shai ko koyī le-gayā ho use pher (wāpas) le-l.; wāpas kar-l.; bāz-yāft k.;

2.—'Adam-maujūdagi ke ba'd phir l. [zabt kar-l.]

To *resume* a seat—Jis jagah se koyī uṭh gayā ho wahīn uskū phir ā-kar baith-nā; apne baithne ke maqām par phir baithnā. [k.; az-sar-i-nau āgāz k.]

3.—Phir se shurū' k.; jo shai ruk-gayī ho usko mukarrar shurū'

To *resume* an argument—Jo bahs ek martaba shurū' ho-kar ruk gayī ho usko phir shurū' k. [(wāpasī)]

Resumption, n. Zabti; bāz-yāft; pher l. yā phir le-l.; wāpas le-l.

Resurrection, n. Murde se zinda h.; mar-ke phir jīnā; qabr se uṭhnā; qiyāmat (hashr) ke dīn mare huye ādmīyon kā phir jī uṭhnā.

Resuscitate, v. t. Phir jīlānā; phir zinda k.; jo zāhir meñ mar-gayā ho usko phir se jīlānā; az-sar-i-nau jān dīnā.

Retail, v. t. 1.—Tukra-tukra kar-ke bechnā; thorā thorā kar-ke bechnā; khurda-faroshī k.; phutkar bechnā.

2.—*Opposed to selling by whole-sale.*

2.—Thorā thorā kahnā; bahūteron se kahnā.

Retail, n. Khurda-faroshī; phutkar bikrī. [thorā thorā kar-ke beche.]

Retailer, n. Khurda farosh; khurdiyā; phutkar bechne w.; jo asbāb

Retain, v. t. 1.—Apne qabze meñ r.; jūdā na k.; apne qabze se jāne na d.; rakh chhoṇā; chāle yā nikal jāne na d.

2.—Mushāhara de-kar r.; kirāye yā ajūre par r.; naukār r.; mihnātāna de-kar apnā kām karānā; mihnātāne par muqarrar k.

To *retain* a counsellor—Apne muqaddame kī pairawī ke liye mihnātāna de-kar

Retainer, n. 1.—Rok r. w.; rakh chhorne w. [kauṁsālī muqarrar k.]

2.—Jo naukār rakkhā-jāe; naukār; mulāzim; khādim; jo lagā-
liptā rahe; jo kisī ke pās hāzir-bāsh rahe; naukār jo aksar apne mālik kī wardī pahin-kar uske hamrāh rahe.

3.—(Law) Woh rupaye jo kisī kauṁsālī (counsellor) ko kisī muqad-dame kī pairawī ke liye khwāh is garaz se diye jāen kī woh rupaye dene wāle ke farīq-i-mukhālīf kī taraf se us muqaddame meñ kār-rawāyī na kare. Is qism ke rupaye ko *retaining-fee* bhī kahte haiñ.

Retaliate, v. t. Badlā l.; jazā d.; burāyī ke 'iwaz meñ burāyī k.; badī

Retaliate, v. t. Badlā l.; badī ke badle meñ badī k. [ke badle meñ badī k.

To retaliate upon an enemy—Dushman se badlā l.; dushman jaisā apne sāth
kare wai-āhi uske sāth k. [meñ burāyī k.

Retaliation, n. Badlā; intiqām; 'iwaz; mukāfāt; jazā; burāyī ke badle

Retard, v. t. 1.—Der karte jānā; rokā k. yā rokte rahnā; āge barhne
na d.; tarāqī meñ aur tākhīr k.; 'ujlat na hone d.

2.—Aur der k.; waqfa dālnā; tāl d.; tākhīr k.

Retention, n. 1.—Rakh chhorā yā rakh chhorā jānā; dāst; muhāfazat.

2.—Quwwat-i-māsika; woh zihūī quwwat jisse khayālāt dil meñ

3.—Rok r.; rukāwat; zabt. [qāim rahnē (bhūl na jāen).

4.—(Law) Woh istihqāq jiske rū se qarz kā adā k. rok rakkhā jīe;
woh istihqāq jiske zarī'e se koyī shakhs tā adā hone apne dāin ke
madyūn kī jāedād ko apne qabze se judā na karē; kafālat; bār-i-dāin.

Retentive, a. Jismeñ kisī shai ke rakh chhorne kī quwwat ho; jismeñ yah
tāqat ho kī kisī chiz ko pakar rakkhe (use nikal jāne na de); mumsik;
muākhiz. [le. The retentive faculty—Quwwat-i-māsika.

A retentive memory—Aisā hāfizā kī jo kuchh zihn meñ rahe woh jald na bhū-
Reticence, n. Khāmoshī; sukūt jo barābar qāim rahe; jis amr kā maz-
kūr ho uskī nisbat guft-gū se gurez.

Reticent, a. Sākit; khāmosh; chap-chāp; jo dil khol-kar bātchit na karē.

Retinue, n. Woh log-bāg jo kisī amir-i-kabīr ke sāth rahnē khusūsan
jāb woh safar meñ yā kahīn bāhar jāe; jo log kisī amir ke jilau meñ (uske
sāth yā uskī sawāri meñ) rahnē; sāthī-sanghātī; tufaili log.

Retire, v. i. 1.—Alag ho jānā; kanāre ho-jānā; dast-kash yā kanāra-
kash ho jānā; gosha-nishīnī ikhtiyār k.; 'uzlat-guzīn h.

To retire from the world—Sausār se alag ho-jānā; tārīku-d-dunyā ho-jānā;
jahān ke logon se rāh-o-rasm chhor-kar goshe meñ baithē rahnā.

2.—Larāyī yā khatre se bhāgnā; hifāzat kī nazar se kanāre ho-
jānā; tafrih ke liye ek jagah se dūsri jagah chale jānā.

3.—Mulāzamat se dast-kash ho-jānā; sarkārī naukari chhor baithnā.

4.—Barkhāst h.—jaise kisī jalse yā majme' kā.

Retirement, n. 1.—Gosha-nishīnī ikhtiyār k. suhbat se kanāre ho-jānā
'uwām se kanāra-kashī k. khwāh mansab wagaira se dast-bardār .h.;
gosha-nishīnī; 'uzlat-guzīnī; khalwat-guzīnī; mulāzamat wagaira se
dast-kashī (hāth khūinch l.).

2.—Woh jagah jahān koyī takhlīye meñ jā-baithē; woh maqām
jahān logon se beshtar mulāqāt (miluā) na ho; takhlīye kā makān;

Retort, v. t. 1.—Pichhe ko mornā yā jhukānā. [khalwat yā khalwat-gūh.

2.—Paltānā; wāpas k.; lautā d.

3.—Bahs kī tardīd k.; ilzām ke badle meñ ilzām lagānā; jhirkī ke
'iwaz jhirkī d.; jo shakhs apne sāth kaj-khulqī kare usse kaj-khulqī k.

Retort, v. i. Bahs yā tuhmat kī tardīd k.; bahs ke jawāb meñ bahs pesh
k. khwāh tuhmat ke 'iwaz tuhmat lagānā; sakht jawāb d.

He retorted upon his adversary with severity—Usne apne mukhālif ko sakht
(karā) jawāb diyā.

Retort, n. Bahs ke jawāb meñ bahs tuhmat ke jawāb meñ tuhmat yā
kaj-khulqī ke 'iwaz meñ kaj-khulqī; jawāb jo jhatpat aur zarāfat ke
sāth diyā jāe.

“A retort is a short and pointed reply, turning back on an as-

sailant the censures or derision he had thrown out. A *répartee* is usually a good-natured return to some witty or sportive observation of another, in which 'diamond cuts diamond' without any loss of good humour on either side."

[asl kā patā lagānā.]

Retrace, v. t. 1.—Pichhe ko khainch le-chalnā; ulte dekhnā; far' se 2.—Pichhe ko paltānā; jo rāh yā tariq pahle ikhtiyār kiyā gayā ho usī par chalnā yā le-chalnā; ultā chalnā; harakat yā 'amal-i-ma'kūs k. To retrace one's steps—Ulte pāon chalnā.—To retrace one's proceedings—

Kisī kār-rawāyī ko phir ākhīr se shurū' tak k.

Retract, v. t. 1.—Lauṭā yā paltā l.; apne qaul (apnī kahī huyī, bāt) ko pher l. (use ulat d.); kah-kar mukar jānā; bāt pher l.; nakarnā yā mukar jānā.

2.—Khainch samet yā sikoṛ l.

[zabān pher l.]

Retract, v. i. Kah-kar phir jānā; apnī zabān ko palaṭ d.; apnī bāt yā *RETRACT*, n. [Lat.] (*Law*) 'Adūlat meṁ apne da'we se mudda'ī kā bar-malā dast-bardār h. jisse woh phir kahīn nālīsh nabīn kar-saktā.

Retreat, n. 1.—Kisī khatre yā kisī shai se kanāra-kashī jo nā-guwar ho.

2.—Takhlīye yā muhāfazat kī jagah; panāh kā maqām; jāe-i-amn; māman; khalwat. [logoṁ kī suhbat se kanāra-kashī.]

3.—Khalwat-guzīnī; gosha-nishīnī; takhlīya; shor-o-sharāba yā **Retreat, v. i. 1.**—Kisī jagah se haṭ jānā; kauāre ho-jānā; gosha-nishīnī ikhtiyār k.; takhlīye meṁ jā-baithnā.

2.—Apnī jagah par lauṭ jānā; pichhe ko haṭ jānā.

3.—Dushman ke sāmne se haṭ jānā; pīṭh d.; pīṭh phernā.

Retrench, v. i. 1.—Kāṭnā; chhūṭnā; qat' yā qat'-burīd k.; tarāshnā.

2.—Kam k.; ghaṭānā; muḥtasar k.; taqlīl k.; takhfīf k.; ikhtisār k.

To retrench superfluities or expenses—Fuzūliyāt yā akhrājāt ko kam k. (un-meṁ takhfīf yā ikhtisār k.). [chalaṅnā.]

Retrench, v. t. Kam kharch kar-ke guzrān k.; thore kharch se kām It is more reputable to retrench than to live embarrassed—Qarzdar rahne kī nisbat thore kharch par guzrān k. ziyāda-tar nek-nāmī kī bāt hai.

Retrenchment, n. 1.—Tarāsh-kharāsh; katar-byoṁt; kāṭ-chhāṁṭ; jo kuchh fuzūl ho uskā daf'iya (uskā nikāl d. yā dūr kar-d.).

2.—Kamī; taqlīl; takhfīf; ikhtisār; ghaṭānā; bahut se thopā k.

The retrenchment of expenses—Taqlīl-i-masārif; kharch kā ghaṭā d.

Retribution, n. Mu'āwaza; badlā; ajr; samra; phal; fi'l ke mutābiq uskā 'iwaz; kām kī achhāyī yā burāyī ke muwāfiq uskā mu'āwaza khusūsan woh jazā-i-nek yā bad jo qiyāmat ke dīn loggī ko milegā.

Retrieve, v. t. 1.—Phir pānā; phir hāsīl k.; nuqsān yā mazarrat ke ba'd phir apnī aslī achchhī hālat par qāim kar-d.

To retrieve one's character—Kisī ke chāl-o-chalan ko usmeṁ futūr āne ke ba'd phir pahle kī tarah 'unda kar-d. (usko phir sudhārnā yā durust kar-d.).

2.—Lauṭānā; paltānā; wāpas lānā.

Retro-active, a. Jiskā 'amal ultā ho-sake yā honā maqsūd ho; jo guzash-ta par muassir ho; jiskā asar guzrī huyī bāton par ho.

Retroactive law or statute—Woh qānūn jiske rū se aise fi'l mujrimāna yā qābil i-sazā qatār pūyeh jo uske nafāz ke qabl sādīr huye hon (huye yā wuqū-meṁ āye hon);—qānūn jiskā asar un fi'lon par pare jo uske nafāz hone ke pahle ho-chuke hon.

Retrocede, v. t. Phir baḥsh d.; phir 'atā k. (de d.); wāpas de-d.

Retrocede, v. i. Wāpas jānā; palat jānā; laut jānā.

Retrograde, a. 1.—Pichhe yā samt-i-mukhālif ko chalne w.; mukhālif; mutazād; ultā. [w.; māl-ba-tanazzul.

2.—Pichhe ko chalne yā harakat k. w.; bihtari se abtari men parne

Retrograde, v. i. Pichhe ko chaluā yā harakat k. [ki taraf rujū.

Retrogressive, a. Pichhe chalne w.; māl-ba-tanazzul; bihtari se abtari

Retrospect, v. i. Pichhe ko dekhni; palat ke nazar k.; guzashta par muassir h. [khayāl yā dhyān; pas-bīnī; pas-nazarī.

Retrospect, n. Guzri huyi baton par lihāz; jo kuchh bit chukā ho uskā

Retrospection, n. 1.—Guzri baton kā khayāl.

2.—Jo baton guzar chuki hon unpar lihāz karne ki quwwat.

Retrospective, a. 1.—Guzri huyi baton par nazar k. w.; bitī huyi baton par lihāz karne ki salāhiyat r. w.

A retrospective view—Un baton kā dhyān yā lihāz jo guzar chuki hon.

2.—Guzashta umūrāt se muta'alliq; guzri huyi baton par muassir.

A penal statute can have no retrospective effect or operation—Qānūn-i-ta'zirī kā nafāz yā 'amal guzri huyi baton par nahi ho-saktī.

Retrospectively, ad. Aisi tarah ki guzri huyi baton par asar pahuncho; pichhli baton par lihāz ke tariq se.

Return, v. i. 1.—Wāpas jānā yā ānā; laut jānā yā ānā; maqām-i-wāhid par phir jānā yā ānā; 'aud k.; phir usi hālat men ho-jānā; usi maz-

2.—Phir ānā; mukarrar ānā; pherā k. [mun ki taraf phir 'aud k.

3.—Ek zamāna-i-mu'ayan yā gair-i-mu'ayan ke ba'd phir nauūd yā shurū' h.; mu'awadat k.; 'aud k.; phir daura k.; palatnā yā lautnā.

4.—Jawāb d.; jawāb men kahūā. [paltā d.; wāpas k.

Return, v. t. 1.—Wāpas lānā le-jānā yā bhejnā; pher d.; lautā d.;

To return a borrowed book—Maugnī ki kitāb ko wāpas kar d. (pher d.).

2.—Pher d.; phir de-d.

To return borrowed money—Qarz ke rupaye phir de-d. (phir adā kar d.).

3.—Jazā d.; badlā d.—jaise kise badī kā.

4.—Jawāb d.

To return an answer—Jawāb d.

5.—Muhāsaba d.; apne afsar ko hisāb samjhānā; zābite ke rū se ittilā' yā khabar d.; sarishte ke qā'ide ke mutābiq kaifiyat bhejnā.

6.—Kisi 'adālat yā sarishte men wāpas bhejnā.

To return a writ—Kisi hukm-nāme ko wāpas bhejnā.

7.—Sarishte ke mutābiq kaifiyāt d. yā guzrānā.

An officer returns his proceedings on the back of a writ—Ahl-i-kār hukm-nāme ke pusht par apni kār-rawāyi ki kaifiyat detā hai.

8.—Bhejnā—jaise kisi ahl-i-kār ke pās hifazat ke liye; jabān 'umūman chizeñ rakkhī jāti hon wahīn hifazat se rakkhe jāne ke liye bhejnā. [jānā; mu'awadat; murāja'at; phir hālat-i-sābiq par ho-jānā.

Return, n. 1.—Wāpasī ya'ni maqām-i-wāhid par (usi jagah) phir ānā yā

2.—Wāpasī ya'ni pher d.; phir de-d.; adā k. yā chukā d.; lautā d.; mu'awaza; mukāfat; jazā;

3.—Asli hālat par ho-jānā; asli shai ki taraf murāja'at k. (lautnā).

4.—Daurā; kisi zamāna-i-mu'ayan men phir usi maqām par ānā; phir lautnā; waqt-i-mu'ayan par phir ānā.

5.—Jo rupaye kharch kiye yā pahle se lagāye jāen unkā mu'awaza-i-naqdī khwāh aur koyī badal; mihnāt kā mu'awaza (badlā); naf'; ma-nāfi'; faida.

6.—(*Law*) (a) Ahl-kār-i-mujāz ke pās yā 'adālat-i-mujāz meñ kisi hukm-nāme wagaira kī wāpasī. (b) Woh kaifiyat jo zahr-i-hukm-nāma (hukm-nāme kī pīth) par uski ta'mil yā 'adam-ta'mil kī nisbast likhī ho; kaifiyat-i-ta'milī. (c) Ahl-i-kamishan (commissioner) kī kaifiyat; woh kaifiyat jiske zarī'e se koyī kamishan (commission) wāpas kiya jāe.

7.—Radd. *Vide*. G. L. T.

[yā pher diyā jāe.

Returnable, *a.* 1.—Wāpasī ke qābil; jo wāpas ho-sake; is lāiq kī lautā

2.—(*Law*) Jiski wāpasī yā jiskī kaifiyat kā bhejā jānā qānūnan matlūb ho; jiskā denā qānūn ke mutābiq zarūr ho.

A writ or precept returnable at a certain day—Hukm-nāma yā parisapt jise kisi tārīkh-i-mu'ayan par ma' kaifiyat-i-ta'mil uske 'adālat-i-jirā-kuninda meñ wāpas honā chāhiye.—A verdict returnable to the court—Ahl-i-jūrī kī rāe yā tajwiz jiskā izhār 'adālat meñ qānūnan matlūb ho.

Return-day, *n.* 'Adālat meñ mudda'ā 'alaih kī hāzirī aur sharīf (sheriff) ke liye saman (summons) kī wāpasī aur uski ta'mil ke muta'alliq apnī kār-rawāyī kī kaifiyat guzrāne kī tārīkh.

Reveal, *v.* *t.* Zāhir k.; ifshā k.; aisi bāt kā jānānā jo pahle lā-ma'lūm khwāh chhipī rahī ho; khol d.; munkashif k.; dikhlānā.

To reveal secrets—Bhed kī bātoñ kā khol d. (unko zāhir kar d.).

Revenge, *v.* *t.* Badlā l.; intiqām l.; bair l.; paltā l.; jo kuchh sadma taklif yā mazarrat wagaira pahuñchī ho uske 'iwaz meñ dīda-o-danista aur az-rāh-i-bugz insāf aur insāniyat ke khilāf izā pahuñchānā.

“We say, to *revenge* an injury or insult, or, with the reciprocal pronoun, to *revenge ourselves* on an enemy or for an injury, that is, to take vengeance or satisfaction.” *Webster*.

Revenge, *n.* 1.—Badlā; intiqām; paltā; jo kuchh sadma pahuñchā ho uske 'iwaz meñ 'adāwatan sadma pahuñchānā.

To take revenge—Badlā l.; paltā l.; intiqām l.

2.—Khawāhish-i-intiqām; kīne kī wajh se us shakhs kī burāyī chāhnā jise ham par koyī sadma pahuñchāyā ho.

Revengeable, *a.* Qābil-i-intiqām; badlā lene ke lāiq.

Revengeful, *a.* Kīne se bharā huā; pur-az-intiqām; kīna-war; jiske dil meñ is bāt kī baī arzū ho ki jo sadma usko pahuñchā ho uske badle meñ apne mukhālif par sadma pahuñchāye yā uske sāth badī kare; badlā l. w.

[se; bugz nikālne ke irādo yā uski niyat se.

Revengefully, *ad.* Badlā lene kī niyat se; intiqāman; bair lene kī rāh

Revenue, *n.* 1.—Kisi qism kī jāedād kā manāfi' yā mahāsil wagaira jo kisi shakhs ko kāsīl ho; āmadanī; āmad; paidāwār; yāft.

2.—Mahsūlōñ muskirāt mahāsil-i-parmit yā arāzī wagaira kī sālāna āmadanī jo kisi qaum yā riyāsāt ko wusūl ho-kar agrāz-i-riyāsāt ke liye khazāne meñ jam' ho; mālguzārī; māl; mahāsil; madākhil; jam';

Reverberate, *v.* *t.* 1.—Paltānā—jaise āwāz ko. [talsīl; fotā; khazāna.

2.—'Aks dālnā.

3.—Pichhe ko haṭā d.; is taraf se us taraf ko haṭā d.

Reverberate, *v.* *i.* 1.—Gūñjnā.

2.—Paltā jānā; paltā yā haṭā diyā jānā; bāz-gasht k.

Revere, *v.* *t.* Ta'zīm k.; buzurg jānūnā; adab k. yā mānūnā; 'izzat k. [mān.

Reverence, *n.* 1.—Ta'zīm; adab; tauqir; ihtirām; takrīm; saumān; ādar;

2.—Woh fil' jisse adab zāhir ho; ādāb; kornish; taslim; dāndawat; salām; bandagi.

To do reverence—Adab k.; ta'zim k.; fi'l-i-tā'zimī k.

Reverence, *v. t.* Ta'zim k.; takrīm k.; adāb k.; ādar k.; māunā; 'izzat k.
Reverend, *a.* Wājibut-ta'zim; ta'zim ke lāiq; buzurg; mu'azzam;
 mukarram. [ecclesiastics." *Webster.*

☞ "Often employed as a title of respect given to the clergy or
Reverential, *a.* Jo adab ke libāz se paidā ho; jisse adab yā ta'zim zāhir
 ho; ta'zimī; takrīmī.

Reversal, *n.* Tansikh; istirdād; mansūkhī; bātil yā ka-l-'adam qarār diyā
 jānā; kulliyatan tabdil kar-diyā jānā. [lautānā; paltānā.

Reverse, *v. t.* 1.—Pichhe ko pher d.; jānib-i-mukhālīf ko rukh pher d.;
 2.—Bil-kul badal d.; ulaṭ d.; palaṭ d. [kar-d.

3.—Tale-ūpar kar d.; tah-o-bālā kar-d.; zer-o-zabar kar d.; aundhā

4.—Gharat kar d.; barbad kar-d.

5.—Ek kī jagah par dūsrā rakh d.; muntashir kar-d.

6.—(*Law*) Tajwiz-i-mukhālīf ke zarī'e se ulaṭ d.; mansūkh k.; rad
 k.; mustarad k.; bātil kar-d.; nā jāiz kar-d.; qāim na r [mansūkh kar-d.

To reverse a judgment, sentence, or decree—Tajwiz hukm-i-sazā yā dīgri ko
Reverse, *n.* 1.—Tagaiyur; tabaddul; inqilāb; pher; pherphār.

2.—Abtarī; gardish; musibat; nuḥṣat. [khilāf ho.

3.—Zidd; ultā; woh bāt jo kisi dūsrī bāt ke bi-l-kul yā sarīhī

4.—Pushṭ; pīṭh; kisi tagme yā sikke kā woh hissa jidhar sar' yā
 sūrat munaqqash na ho.

Reverse, *a.* Ultā; ma'kūs; munqalib. [jise palaṭ sakeṅ.

Reversible, *a.* Mumkinu-t-tansikh; jo mansūkh yā mustarad ho-sake;

Reversion, *n.* 1.—(*Law*) Kisi haqqiyat kā woh hissa-i-mā-baqā jiskā
 qabza wāhib ko haqqiyat-i-khās-hiba-shuda ke sāqit hone ke ba'd
 hāsil ho. [āyinda wāris hone kā haq.

2.—Qabza yā tasarruf-i-āyinda kā haq; istihqāq-i-wirāsat-i-āyinda;
Reversionary, *a.* Istihqāq-i-wirāsat-i-āyinda ke mutā'alliq; jiske tasarruf
 kā istihqāq asl mālik ke ba'd paidā ho; jiskā tasarruf kisi haq-i-khās
 ke sāqit hone ke ba'd ho-sake.

A *reversionary* interest or right—Istihqāq-i-wirāsat-i-āyinda.

Reversioner, *n.* Woh shakhs jisko haqqiyat-i-arāzī wagaira kā haq kisi
 haqqiyat-i-khās ke sāqit hone ke ba'd hāsil ho; woh shakhs jisko is-
 tihqāq-i-wirāsat-i-āyinda hāsil ho.

Revert, *v. t.* 1.—Ulaṭ d.; ultā pher d.; munqalib kar-d.

2.—Pichhe ko hatā yā pher d.

Revert, *v. i.* 1.—Palaṭnā; phirnā; 'aud k.

2.—(*Law*) Kisi haqqiyat kā asl mālik kī taraf us hālat meṅ 'aud k.
 jab ki uskī 'atā kī-huyī koyī haqqiyat-i-khās sāqit ho-jāe; asl mālik
 kī taraf phir palaṭnā rāji' h. yā 'aud k.

Revest, *v. t.* 1.—Phir poshāk pabīnānā.

2.—Phir 'atā k. yā d.; qabza yā mansab phir d.

Revest, *v. i.* 'Aud k.; mālik-i-sābiq kī taraf phirnā (usko phir hāsil h.).

The title or right *revests* in A after alienation—Intiqāl ke ba'd woh haq phir
 Zaid kī taraf 'aud kartā hai.

Review, *v. t.* (a) Nazar-i-sānī k.; chhapne ke pahle kisi tahrir ko phir
 se dekhnā-bhālnā; uske chhapne ke qabl kisi nayī kitāb kī nazar-i-
 sānī k. (b.) Kisi shai ke husn-o-qubuh (uskī achhāyī aur burāyī) ke
 daryāft karne kī garaz se usko khūb dekhnā-bhālnā; nukta-chīnī kī

- nazar se dekhnā-bhālnā. (c.) Kisi shai ki hālat ko qā'ide ke mutābiq yā zābito ke rū se jāchnā; q'ide ke mutābiq mulāhaza k.
- Review, *n.* 1.—Nazar-i-sāni; guzashṭa bātoṅ par phir se lihāz; phir se dekhnā-bhālnā. [nazar-i-sāni.]
- 2.—Ghaṭāne-barhāne yā tarmīm ki garaz se mukarrar mu'āhaza;
- 3.—Jo kitāb nayī nayī shāi' huyī ho usko nukta-chīnī kī nazar se dekh-bhāl kar uske husn-o-qubul kī nisbat apnī rāo kā izhār.
- 4.—Fauj yā sipāhī kā mulāhaza jisse is amr kā daryāft karṇā maq-sūd ho kī āyā sipāhī qā'ide ke pā-band aur unke sāz-o-sāmān durust haiṅ yā nahīn.
- 5.—Woh risāla jismeṅ nayī kitāboṅ kī kaifiyat ya'nī unke husn-o-qubul wagaira ke hālāt waqṭan-fa-waqṭan ebhapā karte haiṅ; risāla-i-Review of judgment—Faisale kī tajwiz-i-sāni. [taqriz-i-kutub.]
- Reville, *v. t.* Gālī d.; kalimāt-i-tahqīrī aur dushu'ūm-āmez kahṇā; lā-zabān kahṇā; biqārat kī bātoṅ kahṇā.
- Revise, *v. t.* 1.—Nazar-i-sāni k.; phir dekhnā-bhālnā; silḥat kī garaz se ihtiyāt ke sāth dekhnā-bhālnā; phir paṛhnā.
- 2.—Nazar-i-sāni kar-ke tabdīl aur tarmīm k.
- Revision, *n.* Nazar-sāni; tajwiz-i-sāni; silḥat kī garaz se phir dekhnā-bhālnā; nigrāni; mulāhaza-i-sāni; islāh ke liye phir se jāchn k.
- An application for revision—Nigrāni kī darḥwāst; darḥwāst-i-siga-i-nigrāni
- A revision case—Nigrāni kā muqaddama; jo darḥwāst siga-i-nigrāni meṅ di-jāe.
- Revisional, } a. Nazar-i-sāni se muta'alliq; siga-i-nigrāni se ta'alluq
Revisionary, } r. w.
- A revisional jurisdiction—Ikhtiyār-i-siga-i-nigrāni.
- Revival, *n.* (a.) Kisi shai ki taraf naye sar se tawajjuh. (b.) Be-itināyi aur zawāl ke ba'd mazhabī umūr meṅ phir dil lagānā; woh zamāna jab log apne dīn kī taraf goyā phir be-dār ho-jāeṅ; mazhabī umūr meṅ khās taur par ta'alluq-i-khātir. (c.) Majhūl yā pazhmurda rahne ke ba'd tabī'at kī phir tar-o-tāza ho-jānā; phir se jān par jānī; phir jī uṭhnā. (d.) Phir hone lagnā yā phir taraq jī pānā—jaise tijārat wagaira kā. (e.) Phir rawāj pānā—jaise kisi dastūr yā waz' kā. (f.) (Law) Kisi shai ko phir waq'at jawāz aur wafāz d.; tajdīd.
- Revive, *v. t.* 1.—Phir jī uṭhnā; phir judā ho-jānā; phir jān par-jānā; phir tar-o-tāza yā mazbūt ho-jānā.
- 2.—Gāflat farāmoshi tāriki yā afsurdagi kī hālat se uikal-kar phir apnī aslī hālat par ho-jānā; saūbhāl uṭhnā; panapnā.
- Revive, *v. t.* 1.—Phir zinda kar d.; az-sar-i-mau jān dāl d.; phir zinda-dil kar-d.; majhūliyat afsurda-dilī khwāh be-dilī ko dūr karke phir tabī'at ko bahāl kar-d. [qāim kar-d.]
- 2.—Jo shai gāflat yā pazhmurdagi kī hālat meṅ ho-gayī ho use phir
- 3.—Phir yād dilānā yā karānā; tawajjuh dilānā; be-dār kar d.
- Revocable, *a.* Qābil-i-tansīkh; jo mansūkh yā rad ho-sake; jise rad yā
- Revocation, *n.* 1.—Mansūkh k. yā h. [bātil kar-sakeṅ; jise miṭā sakeṅ.
- 2.—Mansūkhī; tansīkh; istirdād; rad yā bātil kar-d.; woh fil' jiske zarī'e se shakhs-i-mujīz kisi fil'-i-sādir-shuda ko rad yā bātil kar-de khwāh kisi ikhtiyār ijāzat hiba yā faida wagaira ko jo usne dūse ko baḥshā ho miṭā de.

Revocatory, *a.* Nāsikh; mansūkh yā rad k. w.; miṭāne w.; wāpas l. w.
Revoke, *v. t.* Wāpas le-kar mansūkh k.; mansūkh k.; rad yā mustarad k.; miṭā d.; bātil kar d.; ka-l-'adam kar-d.; gair-nāfiz qarār d.

“A law, decree, or sentence is *revoked* by the same authority which enacted or passed it. A charter or grant which vests rights in a corporation can not be legally revoked without the consent of the corporation. A devise may be *revoked* by the deviser, a use by the grantor, and a will by the testator.” *Webster.*

Revolt, *v. t.* Itā'at tark kar-d.; apne bādshāh yā riyāsat kī wafā-dāri aur tābi'-dāri chhor d.; bādshāh kī hukūmat se munharif h.; bagī h.; phir jānā—jaise kisī mulk yā qaum ke logon kā apne bādshāh se.

Not applied to individuals.

Revolt, *v. t. 1.*—Pher d.; bhagā d. [d. ki karāhiyat ko sāth khinch uthe.

2.—Mutanaffir k.; nafrat ke sāth pher d.; bar-gasht k.; aisā kar-

Revolt, *n.* Apne bādshāh yā riyāsat kī wafā-dāri aur itā'at se inhirāf; gardan-kashī; bagāwat; balwa; sar-kashī; rū-gardānī.

Revolution, *n.*—Gardish; chakkar; ghumāw; mihwar par yā markaz ke gird ghumnā.

2.—Lautāw; paltāw; jis jagah par koyī shai pahle rahī ho wahīn [uskā wāpas yā palat ānā.

3.—'Arsa; zamāna.

4.—Tabādala-i-kullī; bi-l-kul badal jānā; tagaiyur-i-tāmma; inqilāb.

5.—Intizām-i-riyāsat meñ baṭā tagaiyur-o-tabaddul khwāh tabādala-i-kullī; mulk ke nazm-o-nasq meñ kullahum radd-o-badal; bagāwat jo takmil ko pahunch jāo; inqilāb yā inqilāb-i-saltanat. [saltanat ho.

Revolutionary, *n.* Inqilāb-i-saltanat se ta'alluq r. w.; jisse inqilāb-i-Revolve, *v. t. 1.*—Ghumānā; gardish karānā; charḥ mārñā; phirānā.

2.—Bār-bār gaur k.; dil meñ ghumā-phirā ke sochnā; kisī bāt par mukarrar-sikarrar gaur k. [(unpar bār-bār gaur k.)

To *revolve* thoughts in the mind—Bātoñ ko dil meñ ghumā-phirā ke sochnā
Reward, *v. t. 1.*—Badlā d. ya'ni neki ke 'iwaz meñ neki k. aur badi ke badle meñ badi; mu'awaza d.; jazā d.; samra d.; phal d.; ajr d.; 'iwaz d.; silā d.; sawāb d.; sazā d.

Reward, *n. 1.*—Jo kuchh neki yā badi ke badle meñ diyā jāe khususan neki kā badlā; khidmat wagaira kā mu'awaza yā badal; koshish kā 'iwaz; badlā; mu'awaza.

2.—Kisī ki mihnat yā kām kā ajr; phal; samra; in'ām.

3.—Rishwat; jo kuchh insāf meñ futūr dāle ke liye diyā jāo.

4.—Jisqadar rupaye koyī kisī mujrim kī giriftāri yā surāg-rasānī (uske patā lagāne) ke liye denā manzūr kare; jo kuchh koyī kisī shai-i-talaf-shuda ke bar-āmad karāne ke liye denā qabūl kare; in'ām.

5.—Sazā; kisī badi kā mu'awaza-i-munāsib. [meñ diyā yā liyā jāe.

6.—Jo kuchh kisī fi'l ke karnā yā usse dar-guzar karnā ke 'iwaz
REX, *n.* (Lat.) Bādshāh.

Rich, *a. 1.*—Ma'mūl se ziyāda māl r. w.; jiske pās arāzi māl-o-asbāb yā rupaye-paise ifrāt se hon; daulat-mand; māl-dār; zar-dār; tawangar; dhanī; dhanwān; garīb muflis yā muhtāj nahīn; amīr; dūsron yā apne ham-jinon se ziyāda zamīndāri yā naqd-o-jins r. w.

2.—Ma'mūr; khūb bharā-pūrā; ābād jaise khazāna; jismeñ ihtiyāj se kahīn ziyāda ho. [mugarraq; nihāyat 'umda; jo bare kharch se mile.

3.—Besh qīmat; qīmatī; girān-bahā; bare mol yā dām kā; zarq-barq; A rich dress—Zarq-barq nihāyat 'umda yā qīmatī poshāk.—Rich furniture—Makān kī āraish ān 'umda yā qīmatī sūz-o-sāmān (uske sajne kī qīmatī chīzeñ).

4.—Jismeñ 'umda yā qīmatī ajzā hoñ; nihāyat masāle-dār khush-bū-dār muraggan lazīz tar yā muqawwī jaise-khāne yā pīne kī chīzeñ.

5.—Halkā nahū; chaṭkīlā; bharkīlā; shokh-jaise rang.

6.—Surīlī; mīṭhī jaise āwāz. [ho-jaise zamīn.

7.—Zar-khez; ser-hāsīl; upjāū; jismeñ galla wagaira ifrāt se-paidā

8.—Jahān tarah tarah kī 'umda 'umda-khāne kī chīzeñ ifrāt se hoñ. A rich table or entertainment—Khānā yā da'wat jismeñ tarah tarah kī 'umda 'umda khāne kī chīzeñ chuñi hoñ.—The rich—Daulat-mand log; ahl-i-dawal; umarā.

Riches, n. (pl.) Woh shai jiskī wajh se koyī daulat-mand ho; daulat; dhan; māl-o-matā' rupaye-paise yā arāzī wagaira kā ifrāt se h.

“This is in the singular number in fact, but treated as the plural.” Webster. [sāth; bahut sarmāye ke sāth.

Richly, ad. 1.—Daulat ke sāth; bahut se naqd-o-jins yā mu'ishat ke A hospital richly endowed—Shifā-khāna jiske liye sarmāya-i-kāsir hiba yā

2.—Zarq-barq; barī lī 'umdagī se. [waqf ho.

Richly dressed—Zarq-barq poshāk pahine huye.

3.—Ifirāt se; kasrat se; bahut yā bahut kuchh.

4.—Sachmuch; haqiqatan yā haqiqat meñ; dar-asl; bahuthī; nihāyat hī; pūre taur se; waqī'ī yā waqī'ī taur par; pūrā-pūrā; kamā-haqqhū.

Richness, n. 1.—Daulat-mandī; maldārī; daulat; amīrī; tawangarī.

2.—Kisī shai kā ifrāt yā kasrat se r.; ma'mūr h.; bharā-pūrā h.

3.—Zar-khezī; ser-hāsīlī; bahut upjānā yā paidā k.

4.—'Umda 'umda sifateñ yā gizāyat kasrat se r.; jismeñ bahut sī qīmatī yā 'umda chīzeñ parī hoñ; 'umdagī; girān-bahāyī.

5.—Kisī shai meñ us shai yā sifat kā kasrat se h. jisse woh dīl-chasp yā mufarrih wagaira ho-jāe.

Rid, v. t. 1.—Āzād k.; chhurānā; khalās k.; najāt d.; kisī shai ko uljhāw se alag kar-ke bachānā; rihā k.; uddhār k.; sāf k.; dūr k.

To get rid of—Najāt pānā; rihāyī pānā; apnī tayīn kisī balā yā uljhe se chhurānā; dūr k.; daf' k.; kisī chiz se apnā galā chhurānā.

Riddle, n. 1.—Woh bāt jo qiyās se hal kī-jāe (nikālī jāe); aisi bāt jiske pūchhne par koyī ghabrā uṭhe; chīstān; pahelī; mu'ammā; būjh-bujhawwal; gol bāt.

2.—Koyī bāt jo muzabzab ho; koyī bāt jisse ghabrahāt paidā ho.

Riddle, v. i. Mubham taur par bāt kahnā; kisī bāt ko khol-ke na kahnā; gol gol bāteñ kahnā; mu'ammā bolnā.

Ride, v. i. 1.—Charhūnā; sawār h. yā sawār ho-kar chalnā jaise ghore yā kisī dūse jānwar par; kisī sawārī par chalnā.

“In England, present usage confines the verb *ride* chiefly to motion on horseback, and when an excursion in a carriage or other vehicle is intended, the expression is ordinarily *to take a drive*.” Webster.

2.—Pānī meñ yā uskī sath par chalnā; kisī saiyāl shai par chalnā.

3.—Kisī shai par saūbhālā rahnā; ṭhaharnā; baiṭhūnā; harakat kī hālat meñ kisī sahāre par ṭhahrā rahnā.

4.—Sawārī k.; ghore par aksar sawār huā k. [sawār huā kartā hai.

He rides often for his health—Woh apnī tandurustī ke liye aksar ghore par

- 5.—Shahsawārī k.; ghore ko khūb apne qābū meñ r.; chābuk-sawārī k.; khūb āsan jamānā. [chahñā.]
- 6.—Ghore kā sawār ko sañbhāle rahñā; pīṭh sawārī kī hālat meñ Ride, v. t. 1.—Sawārī k.; sawār h.
- 2.—Lagām yā nakel apne hāth meñ r.; apne qabze yā bas meñ r.; nāch-nachāñā; apne hasb-khwāh shokhī ke sāth hukm-rāñī k.
To ride and tie—Kisī ke sāth bārī bārī se mīhnat aur āram k.
- Ride, n. Ghore par sawār ho-kar kabhū jāñā; ghore wagraira kī sawārī.
- Rider, n. 1.—Sawār; jo koyī ghore yā dūse jāñwar par sawār ho
- 2.—Chābuk-sawār; shah-sawār; ghorañ nikālne w. [(charhe); rāhib.
- 3.—'Ibārat jo kisī hāth kī likhī buyī chiz meñ uske khatm ho jāne ke ba'd 'alāhida kagaz ke parche par barhā dī-jāe; woh zimn yā daf' jo Pārliment (Parliament) ke kisī musawwada-i-qānūn meñ barhāyā jāwe.
- Ridicule, n. Hīqārat ke sāth kisī shakhs yā shai par hañsī; aisi .lāteñ jo kisī shakhs yā shai kī nisbat is nazar se kalī jāeñ kī kisīqadar tahqīr ke sāth log us shakhs yā shai par hañseñ; tazhik; hañsī; ṭhaṭṭhā; tamaskhur.
- “Ridicule and derision are not exactly the same, as derision is applied to persons only, and ridicule to persons or things. We deride the man but ridicule the man or his performances.” Webster.
- Ridicule, v. t. Hīqārat kī bāteñ kahkar kisī par hañseñ; ṭhaṭṭhā mārñā; tazhik k.; kisī shakhs yā shai kī nisbat hīqārat ke sāth hañsī paidā karāñā.
- Ridiculous, a. Jisse hīqārat-āmez hañsī paidā ho; qābil-i-tahqīr-o-tazhik; jispar koyī hīqārat kī nazar se ṭhaṭṭhā mār-sake; mazhake ke qābil; hañsī ke lāiq; behūda; wāhiyāt.
- Ridiculously, ad. Is taur se kī hīqārat ke sāth uspar hañsī āwe.
- Ridiculousness, n. Hañsī ke qābil h.; qābil-i-tazhik h.; behūdagī yā
- Riding, a. Sawārī ke qābil; charhne ke lāiq [behūda-pan.
- Riding is often used in the formation of self-explaining compounds; as, riding-cloak, riding-habit; riding-whip, and the like.
- Rife, a. Phailā yā phailā huñ; khūb jāri; 'ālam-gīr.
- “It is used of epidemic diseases.” Webster.
- Right, a. 1.—Sīdhā; rāst; terhā nahīñ; uihāyat hī sīdhā—jaise rāsta.
- 2.—Kharā; mustaqīm; sīdhā; kham yā kaj nahīñ.
- 3.—Wājib; jā; munāsib; sachchā; haqīqī; mauzūñ; hasb-i-hāl; sazā-wār; shāyāñ.
- 4.—Aslī; wāqī'i; sachchā; jismeñ shubhe kī gunjāish na ho.
- 5.—Sabīh; durust; ṭhīk; galat nahīñ; wāqī'a ke mutābiq; ṭhīk faisala sādīr karne w.; ṭhīk tajwīz k. w.
- 6.—Dāhīnā; bāyāñ nahīñ; dāñyāñ; rāst; yamīñ; baro hī subīte k.; nihāyat āram kā; jo bahut phurtī se kām meñ lāyā jā sake.
- The right hand—Dāhīnā yā dāñyāñ hāth; daat-i-rāst.
- 7.—Dāhīne hāth kī taraf; dāhīnā.
- The right side—Dāhīnī taraf.
- 8.—Achehī tarah tartīb diyā sudhārā sañwāra yā ārāsta kiyā huñ; lā-qā'ida; musalsal. [sīdhā.]
- 9.—Pahīñne meñ jiskā ūpar (bāhar kī taraf) rahñā maqsūd. ho; The right side of a piece of cloth—Kisī kapre kā berūñī hissa (uskā sīdhā).

10. Us shakhs ke dāhine hāth jiskā muñh kisī daryā ke muhāne kī taraf ho.

On the right — Dāhīnī taraf; us taraf jidhar dāhīnā hāth ho; jānib-i-dast-i-rāst yā jānib-i-rāst. — *Right and left* — Donoñ yā sab taraf; chāroñ taraf; har-jānib (Colloquial).

“Right is used elliptically for *it is right, what you say is right, Right, ad.* 1.—Sidhā; ba-khatt-i-mustaqīm. [true.” Webster.

2.—Sachāyī aur insāf ke sūth; wājib taur par; ṭhik yā ṭhik-ṭhik.

3.—Jaisā ki wāqī’a ho; jaisī haqīqat ho; haqīqat yā aṣliyat ke mutābiq; ṭhik-ṭhik; sachchā-sachhā; jaisā ho waisāhī; sahih-sahih;

4.—Bahut hī; barā-hī; nihāyat hī. [haq-haq.

5.—Prefixed to titles; as, *right* honourable; *right* reverend.

5.—Sachmuch; haqīqatan; dar-asl; wāqī’ī.

Right, n. 1.—Rāstī; rāst-bāzī; Kḥudū kī marzī ke mutābiq kārrawāyī; hukm-i-Ilāhī kī mutāba’at. [biq kārrawāyī.

2.—Qawānīn kī mutāba’at; sachāyī munāsabat yā insāf ke mutā-

3.—Insāf; ‘adl; jo kuchh wājib yā munāsib ho. [ṭhik h.

4.—Sihhat; galat na h.; jo kuchh sahih ho uske mutābiq h.; ṭhik-

5.—Wājib da’wā; da’wi-i-jāiz; istihqāq-i-qānūnī; mālīkiyat; haqq-i-milkiyat; bagair dūstre kī sharākat ke qā’iz rahne kā ikhtiyār-i-qānūnī; tasarruf; haq; woh haq yā hissa jo kisī ko kisī milkiyat (jāedād) meñ hāsil ho.

6.—Woh istihqāq-i-jāiz jo kisī aḥlāq ke usūl ke rū se hāsil ho.

7.—Istihqāq jo hukūmat-i-shāhī ke rū se hāsil ho.

8.—Kisī shai kī nisbat da’wi-i-jāiz; istihqāq-i-ḥāṣ.

9.—Ikhtiyār; iqtidār; qānūnī ikhtiyār.

10.—Dāhīnī taraf; jānib-i-rāst.

11.—Woh rukh jiskā bāhar kī taraf (ūpar) rahnā maqsūd ho—jaiso kisī kapre wagaīra kā berūnī hissa; sīdhā.

To set to rights, to put to rights—Achehī tarah tartīb d; ḥūb sikkile yā qā’ide se kar-d; ṭhik kar d.; sudhār d; ṭhikāne se kar d.; jo chiz bigar gayī ho usko qā’ide ke mutābiq durust kar d.

Right, v. t. 1.—Aslī yā munāsib hālat par kar-d.; sīdhā kar-d.; ṭhik yā durust kar-d.; jo bāt be-jī yā ṭerhī par-gayī ho usko ṭhik kar d.

2.—Kisī ke haq meñ insāf k.; haq-raṣī k.; dād d.; jo kuchh zarar kisī ko pahunchā ho uski tulāfī uske haq meñ kar-d. [janā.

Right, v. i Munāsib yā aslī hālat par ho jānā; sīdhā ho-jānā; ṭhik ho-
Rightful, a. 1.—Wājib; ṭhik; jāiz; jo insāfan durust ho.

2.—Qānūn-i-mustamirra ke rū se ṭhik yā wājib da’wā r. w.; zī-haq; mujāz; mustahaq.

3.—Jo istihqāq ke rū se ho; jo da’wi-i-jāiz ke mutābiq ho. [qānūnan.

Rightfully, ad. Istihqāq qānūn yā insāf ke rū se; haqqan; insāfan;
Rightfulness, n. Wājibiyat; wujūb; qawā’id-i-huqūq ke mutābiq h.

Right-hand, n. Dāhīnā hāth; dast-i-rāst. Aksar dāhīne hī hāth ko sab se ziyāda kām meñ lāte aur wahī nihāyat hī mazbūt aur ziyādatar āram-dih aur phurtīlā hotā hai. [ko kām meñ lāyā kare.

Right-handed, a Jo ‘ādatan yā ziyāda-tar suhūlat ke sāth dāhīne hāth
Rightly, ad. 1.—Wājib taur se; diyānat ke sāth; imāndārī se; rāstī ke sāth; insāf ke rū se. [tarah se; be-tarz-i-mauzūn.

2.—Munāsib taur se; munāsabat ke sāth; ṭhik; jaisā chāhiye usī

3.—Asl-i-haqiqat yā wāqī'a ke mutābiq; ṭhik ṭhik; galat nahīn.
 Rigid, *a.* 1.—Karā; jo jhukāne se jald na jhuke; lachilā nahīn.

☞ "Applied to bodies or substances that are naturally soft or flexible, but not fluid. Opposed to *flexible*." *Webster*.

2.—Karā; sakht-mizāj; rāe meñ sakht; qāi'de wagaira ke bartāw meñ sakhtī r. w.; sakht-gīr.

☞ Opposed to *lax* or *indulgent*.

3.—Sakht; karā; ṭhik-ṭhik—jaisā qā'ida wagaira.

4.—Wājib par sakht—jaise koyī tajwiz yā hukm-i-sazā wagaira.

5.—Ṭhik-ṭhik hukm-i-sazā yā qānūn ke mutābiq.

Rigid execution—Ta'mil jo ṭhik-ṭhik hukm ke mutābiq ki-jāe.

Rigidity, *n.* 1.—Karāyi; sakhtī; nā-mulāimat; lachak na khā saknā; lachilā na h.; apnī sūrat ko tabdil na hone d.

☞ Opposed to *flexibility*, *ductility*, *malleability*, and *softness*.

2.—Sakhtī jo sūrat yā tarīq se pāyī jāe; durushtī; kaṭhorpan; karakhtagī. [na jhuke]; aisi tarah ki bal na khāe.

Rigidly, *ad.* 1.—Karāpan se; aisi tarah ki kham na khāe (jhukāne se

2.—Sakhtī se; karāyi se; ṭhik-ṭhik; bilā-rū-o-rī'āyat; narmī se nahīn; ba-shiddat. [h.; mulāim na h.]

Rigidity, *n.* 1.—Karāpan; sakhtī; kham khāne yā jhukne ke qābil na

2.—Sakht-mizāji; kaṭhorpan; rāe yā 'amal ki sakhtī; durushtī.

☞ Expresses less than *inflexibility*.

Rigmarole, *n.* Bahut se muntashar yā behūda bayānat; bewuqūfāna guftgū; harza-goyī; behūda-goyī; aisi bāteñ jismeñ koyī silsila yā matlab pāyā na jāe. (*Colloquial*).

☞ Used often as an *adjective*; as, a *rigmarole* story.

Rigour, *n.* 1.—Karāyi; sakhtī; karakhtagī.

2.—Mausim yā fasl ki sakhtī; shiddat.

3.—Rāe yā mizāj ki sakhtī; karāyi; durushtī.

4.—Har qism ki sakhtī uṭhā kar zindagi basar k.; riyāzat; zuhd; khud-ba-khud har tarah ki taklif yā ranj uṭhānā khwāh parhez-gā'i k.

5.—Sakhtī; sakht-gīr; bilā rī'āyat wagaira ke kisi bāt kā ṭhik ṭhik k.

Rigorous, *a.* 1.—Sakht-gīr; karā; kisi tarah ki takhfīf yā kamī na k.w.

2.—Sakht; ṭhik-ṭhik—jaise chāhiye ṭhik waisehī; jismeñ sakhtī yā karāyi ki jāe; jo be-direg kiya jāe; jismeñ koyī daqiqa uṭhā na rakkhā jāe. [sāth ho.]

3.—Nihāyat hī ṭhik yā sahīh; ṭhik-ṭhik; jo bahut hī ihtiyāt ke

4.—Shadīd; sakht; jismeñ barī sardī pare. [mihnat karnī pare.]

Rigorous imprisonment—Qaid i-sakht; qaid ki woh hālat jismeñ qaidī ko

Rigorously, *ad.* Sakhtī ke sāth; shiddat se; karāyi se; bilā rū-o-rī'āyat; be-direg; nihāyat nukta-chīni ke sāth; ṭhik-ṭhik; bāriki ke sāth.

Rigorousness, *n.* Sakhtī; shiddat; karāyi; durushtī; bāriki.

Rim, *n.* Kisi shai kā kanāra hāshiya yā kor; lab; bār; aunṭh. [*Webster*]

☞ "Usually applied to things which are circular or curving."

Ring, *n.* 1.—Halqa; dāira; girdā; maṇḍal; chakra; gherā.

2.—Uṅgliyon meñ pahinne ki aṅgūṭhī (angushtari) chhallā yā mundaṛī; kānōn meñ pahinne ki bālī; nāk meñ pahinne kā nath.

3.—Ihāta; bārā; gherā.

- 4.—Log jo halqā bāndh-kar baiṭheñ ; mandālī.
Ring, v. t. 1.—Halqā banānā ; ghernā.
 2.—Aṅgūṭhiyāñ pahinānā—jaise uṅgliyon meñ.
Ring, v. t. 1.—Baj inā—jaise ghintī ghaṇṭā wagaira.
 2.—Ghaṇṭī wagaira bajā-kar āwāz paidā k.
 3.—Bār-bār khwāh ba-āwāz-i-buland yā dil se kahnā.
Ring, v. i. 1.—Bajānā.
 2.—Āwāz paidā k.; gūñjuā.
 3.—Gūñjā k.; jhan-jhan kiya k.; jhanjhanānā.
 4.—Kisī khabar yā charchā se bharā rahnā.
 The whole town *rings* with his fame—Sāre shahr meñ uski nām-warī hai;
 uskā shuhra tamām shahr meñ hai.
Ringleader, n. Aisi guroh kā afsar jo qānūn kī khilāf-wārzi yā kisī nā-jūz fi'l meñ masrūf ho—masalan bāgiyon yā balwāyon kā afsar 'alā hāza-i-qiyaṣ; sargana; sur-guroh; mukhiyā; bāni-i-fasād.
Rinse, v. t. 1.—Pānī dāl-kar sāf k.; dhonā; khañghalnā. [Webster.
 ☞ "Applied especially to hollow vessels; as to *rinse* a bottle."
 2.—Dhone ke ba'd phir yā phir-phir pānī se sāf k.; halkā shob d.; mahz sāf pānī meñ bhigo-kar pachhāṛnā.
 ☞ "*Washing* is performed by rubbing, or with the use of soap; *rinse*ing is performed with clear water, without much rubbing or the use of soap. Clothes are *rinse*d by dipping and dashing; and vessels are *rinse*d by dashing water on them, or by slight rubbing." Webster.
Riot, n. 1—Shor-o-sharāla; shor-o-gul; dhūm-dhām; gul-gapārā; shokhī ke sāth yā āzādāna bartāw.
 2.—(Law) Tīn yā zāid ashkhās kā ba-ikhtiyār-i-khud ikatṭhā ho-kar mār-piṭ aur dhūm-dhām ke sāth kisī aise fi'l kā karnā jisse amn meñ futūr pare; balwā; hangāma; dangā-o-fasād.
 To run riot—Shutr-i-be-muhār kī tarah (bilā rukāwat) 'amal k. yā chalnā.
Riot, v. i. 1.—Shor-o-gul machānā; khar-mastī k.; gul-gapārā machānā; khāne-pīne yā aur qism ke hazz-i-nafsānī uṭhāne meñ i'tidāl se tajāwuz k. [jaise nabz kā.
 2.—Bare josh-o-kharosh meñ ānā; nihāyat shiddat se dharaknā—
 3.—Hangāma balwā yā dhūm-dhām machānā.
Rioter, n. 1.—Andāz se zāid 'aish-o-'ishrat meñ masrūf rahne w.
 2.—(Law) Balwā k. w.; un tīn yā zāid ashkhās meñ se ek jo 'amdan yakjā ho-kar mār-piṭ aur dhūm-dhām machāte koyī aisā fi'l karen jisse naqz-i-amn ho.
Riotous, a. 1.—Anbāshāna; behūda; 'aish-o-jaish meñ masrūf rahne w.
 2.—Balwāyī; majma'-i-khilāf-i-qānūn ke qism kā; hangāma-khez
 3.—Balwāyī—jaise ashkhās. [jaise majma'.
Rip, v. t. 1.—Kāt yā phār-kar kisī shai ke ajzā ko alag alag, yā judā judā kar-d.; phār dālnā; kāt dālnā; chāk k.; chīrnā; phārnā; shaq k.; kisī qism kā sadma pahunchā ke tor yā phor-d.
 ☞ Most commonly used with *up*, *open*, *off*, or *out*.
 2.—Chīr yā phār kar nikālnā.
 3.—Talāsh yā inkishāf-i-hāl ke liye khwāh tabādāle kī garaz se phār-kar khol d.; chhān dālnā; ṭaṭol mārṇā; dhūndhte dhūndhte tah ko pahunch jānā; khol d.; zāhir kar d.
 ☞ Usually with *up*.

Rip, *n.* Chāk; shaq; chīr; phār; jagah jo phat jāe.

Riparian, *a.* Daryā ke kanāre kā; jo lab-i-daryā ho; jo kisi nadi ke tir yā kanāre par ho. [pakkā; rasīda.

Ripe, *a.* 1.—Jo kātne ke liye taiyār ho; jo pak gayā ho; pukhta; Ripe fruit—Pakkā phal.—Ripe corn—Galla jo kātne ke laiq ho-gayā ho; pakkā 2.—Kām ke laiq taiyār; is qābil ki masraf meñ ā-sake. [anā]. Ripe cheese—Panir jo khāne ke qābil taiyār ho.—Ripe wine—Sharāb jo pine 3.—Pakkā; pakkā huā—jaise phorā wagaira. [ke laiq ho-gayī ho. 4.—Pūrā; kāmīl.

A ripe scholar.—Pūrā fāzil; pūrā pandit. [taiyār; musta'id; āmāda.

5.—Taiyār; pakā-pakāyā durust; kārawāyī shurū' karne ke liye

6.—Pakke phal ki tarah surkh aur phulā-phālā.

7.—Pukhta; kāmīl—jaise rāe.

Ripen, *v. i.* 1.—Paknā; pukhta h. [sāz-o-sāmān se durust ho-jānā.

2.—Pakkā h.; takmīl ko pahunchnā; thik-thāk durust yā taiyār h.;

Ripen, *v. t.* 1.—Pakānā; pukhta k.

2.—Pakkā k.; thik-thāk yā durust k.; takmīl ko pahunchnā; mukammal k.; taiyār k. [durustī; taiyārī.

Ripeness, *n.* Pukhtagī; pakkā k. yā h.; pakāwat; takmīl; pūrā ho-jānā;

Rise, *v. i.* 1.—Uthnā; ūpar ko uṭhnā; charhnā; su'ūd k.; bulandī par jānā; baland h.; ūnchā h. [karte haiñ].

Birds rise in the air—Parind hawā meñ balandī par jāte haiñ (baland-parwāzī

2.—Uthnā; sone yā āram karne ki jagah ko chhor d.; bistar ko chhor d. [āla-s-sabāh bistar se uṭhnā.

To rise from bed—Bistar se uṭhnā; so-kar uṭhnā—To rise early—Sawere uṭhnā;

3.—Uthnā; sidhā yā kharā ho-jānā jaise girne yā leṭ jāne ke ba'd.

4.—Baithne ki jagah se uṭhnā; baithne ke ba'd uṭhnā.

To rise from a chair—Kursī se uṭhnā.

5.—Ugnā; jamnā; ūncha yā lambā h.; buland h. misl darakht ke.

6.—Tugyānī par h.; charhnā; barhnā; charhāw par h.; aur ūnchā h.

A river rises after a rain—Barish ke ba'd daryā barhtā hai. [dene lagnā.

7.—Namūd h.; nikalnā; nazar ānā; ma'lūm hone lagnā; dikhāyī

A boil rises on the skin—Jild-i-badan par phorā nikal ātā hai. [udai h.

8.—Ufuq ke ūpar namūd h.; nikalnā; ugnā; tulū' h.; bar-āmad h.;

The sun rises—Sūraj nikaltā hai; āftāb tulū' hotā hai.

9.—Paidā h.; zuhūr meñ ānā; nikalnā; wujūd meñ ānā; bar-pā h.

Great evils sometimes rise from small imprudences—Ba'z auqāt khafif khafif be-'aqli ke harakāt se barī barī āfateñ bar-pā (paidā) hotī haiñ.

10.—Harakat meñ ānā; chalne lagnā.

The wind rose at 12 o'clock—Hawā bārah baje chalne lagī.

11.—Ziyāda shadīd yā tund h.; tuḍī pakarnā; aur tez h. [hi gayī.

The wind continued to rise till 3 o'clock—Tīn baje tak hawā ki tundi barhtī

12.—Paidā h. yā daf'atan paidā ho; upajnā; ubharnā.

A thought now rises in my mind—Mere dīl meñ ab ek khayāl paidā hotā hai

mujhe ab ek bāt kā khayāl hotā hai. [pānā; daulat meñ taraqqī pānā.

13.—Taraqqī pānā; ruthe meñ barhnā; 'awām ki nazaron meñ 'urūj

14.—Bagāwat k.; balwa k.; bagī h.; kisi sarkār yā riyāsat se khul-

kar mukhālafat k.; dūsri qaum par hamla karne ke liye hathiyār le-

kar ikatthā h. [bhāw charh jānā; mañhgā ho-jānā; tez ho-jānā.

15.—Barhnā; ziyāda ho-jānā; qīmat kā yā qīmat meñ barh jānā;

☞ Said of salable commodities.

- 16.—Aur barā ho-jānā; barh ānā; phul uṭhnā.
 Said of a 'boil, tumour, and the like.
- 17.—Shiddat yā sakhtī meṁ barh jānā.
 Said of heat.
- 18.—Aur buland ho-jānā; ziyāda barh jānā yā ūnchī ho-jānā jaise
- 19.—Ta'dād yā miqdār meṁ barh jānā; aur ziyāda ho-jānā. [āwāz kā.
- 20.—Said of debt or expense.
- 20.—Josh-o-kharosh meṁ ānā; mukhālīf ban jānā; dushman ho-jānā; kisi ke muqābale meṁ sar uṭhnā; kisi par mukhālīfana yūrish k. [ke phir saṁhbal jānā; auron par fauqiyat le-jānā.
- 21.—Taraqqī pānā; haisiyat meṁ aur barh jānā; 'urūj pānā; gir
- 22.—Aur qawī yā dil-chasp h.; aur ā'lā h.; aur zor pakarnā; aur
 Said of style, thought, or discourse. [buland h.
- 23.—Dil meṁ ānā; khayāl meṁ guzarnā; jī meṁ upajnā.
- 24.—Qabr se uṭhnā; mār ke jīnā; phir zinda h.
- 25.—Barkhāst h.; uṭhnā; multawī h.; 'adālat wagairā ke ijlās kā waqt-i-mu'āyan ke ba'd band ho-jānā; band h.
- 26.—Ūpar ko uṭhnā; sath ke ūpar buland h.; ūnchā h.
- Rise, n. 1.—Uṭhān; ubhār; charhāw; su'ūd.
- 2.—Bulandī; ūnchāyī; ūpar ko charhāw. [chiz nikle.
- 3.—Asl; ibtidā; āgāz; woh shai jisse yā woh jagah jahān se kōyī
- 4.—Taraqqī; ziyādatī; afzāish; barhtī; 'urūj.
 Rise and fall—Taraqqī-o-tanazzulī; kamī-beshī; barhnā-ghatnā.
- 5.—Āwāz kī bulandī; sur kā ūnchā h.
- Riser, n. Uṭhne w.
- An early riser—Sawere uṭhne w.; jo so-kar 'ala-s-sabūh uṭhe.
- Risible, a. Jismeṁ haṁsī paidā karne kī salūhiyat ho; jo haṁsī paidā kar-sake; haṁsī ke qābil; mazhake ke lāiq; khush-kun.
- “Risible differs from ridiculous, as the latter implies something mean or contemptible, and risible does not.” Webster.
- “Risible is sometimes used as a noun, in the plural, for the muscles and other organs that produce laughter; as, unable to control one's risibles.” Webster.
- Rising, p. a. 1.—Daulat iqtidār yā nāmwarī meṁ taraqqī par; rū-ba-taraqqī.
 [o-bār ke lāiq ho-rahā ho.
- 2.—Jo barh par ho; jo sinn-i-bulūg ko pahunchatā aur dunyā ke kār-
- Risk, n. 1.—Khatra; khatar; jokhim.
- 2.—Nuqsān kā khatra; māl kī nuqsānī kā ḍar.
 To run a risk—Khatre meṁ parnā; jokhim meṁ parnā; jokhim uṭhnā; apnī tayīn khatre meṁ ḍālnā.—To take a risk—Jokhim uṭhnā; bimā k.; bimāz uṭhnā.
- Risk, v. t. Khatre meṁ ḍālnā; ma'rīz-i-khatar meṁ r.; jokhim meṁ ḍālnā; nuqsān meṁ ḍālnā; ma'rīz-i-zawāl meṁ ḍālnā; himmat kar-ke kisi bāt kā bīrā uṭhnā.
- Rite, n. Qā'ida-i-mu'āyan ke mutābiq 'ibādat; kār-i-mazhabī jo qā'ide ke rū se kiya jāe; mazhabī rasm yā dastūr; rīti; vidhi.
- Funeral rites.—Rusūm-i-tajhīz-o-takfīn; kriyā-karm (corruptly kiriyā-karam).
- Rival, n. Woh shakhs jisko usī shai kī joyāyī ho jiskī kisi dūsre ko ho; woh shakhs jo usī shai ke hāsil karne kī kōshish meṁ ho jiske husūl

kā sā'i koyi dūsrā ho aur jo sirf ek hī shakhs ko mil-sake; raqīb; hamsar; harif.

Rivals in love—Woh do shakhs jo ek shakhs ko pyār karen; woh do ashkhās jinko bāham raqābat kā da'wā ho.—*Rivals for a crown*—Woh do shakhs jo kisi saltanat ke pāne meñ bāham sā'i hoñ.

Rival, a. Ek hī da'wā r. w.; muqābil k. da'wā r. w.; buzurgī meñ dūsrē se barh jāne ki koshish k. w.

Rival claimants—Woh log jo bāham ek shai ke da'widār hoñ.—*Rival claims*—Muqābil ke da'we; da'we jo do ashkhās bāham karen.

Rival, v. t. 1.—Kisi ke sāth barābarī kā da'wā k.; kisi ke muqāble meñ shai-i-wāhid (ek hī chiz) ke hāsil karne ki koshish k.

2.—Barābar rahne yā barh jāne ki koshish k.

Rivalry, n. Barābarī; ham-sarī; raqābat; muqābala; harifi. [chir d.

Rive, v. t. Kisi qism kā zor pahunchā-ke phār d.; shaq k.; do-tūk k.;

Rive, v. i. Do-tūk ho-jānā; phar jānā; chir uṭhnā; shaq ho-jānā.

River, n. 1.—Daryā; nadī.

2.—Barī dhārā; ifrāt yā kasrat se bahnā; kasrat; bahutāt.

Rivet, n. Mekh; kil; kāntā.

Rivet, v. t. 1.—Mekh jānā; kil thoṅknā lagānā yā jānā.

2.—Mazbūtī se bāndhnā; mazbūt k.; ustuwār k.; lā-tajum k.; aisā kar d. ki phir lagzish na khāe.

Road, n. Sarak; shāri'-i-ām; rāsta; rāh; bāt; dagar. [road—Kachchī sarak.

A metalled road—Pakki sarak; sarak jispar kankar pite hoñ.—An unmetalled

“The word is generally applied to highways, and, as a generic term, it includes highway, street, and lane.” Webster.

On the road—Rāste meñ; rāh meñ; jāte huye; asnā-i-rāh meñ.—To take to the road—(Law) Shāri'-i-ām par rah-zanī k. (barī sarak par dākū dālnā).

Roadway, n. Sarak kā woh hissa jispar gāriyon ki āmad-o-raft ho.

Roam, v. i. Ghūmnā; phirnā; be-mutlab idhar-udhar phirā k.; āwāra phirnā; ramnā; mārā phirnā; bhaṭaktā phirūā. [garajnā; tarāpnā.

Roar, v. i. 1.—Dakarnā; rūnbhnā; jāuwar ki tarah shor machānā;

2.—Zor se chillānā; chikh mārānā—jaise dard yā musibat ki hālat

3.—Zor se chillānā; chighārnā—jaise gusse meñ. [meñ.

4.—Us qism kā pareshān shor k. jaisā tund hawā daryā ki lahron chaltī huyi gāriyon bahut se logon ke ikatṭhā shor machāne khwāh isi tarah ki chizon se paidā ho.

5.—Hangāmā k.; dhūm-dhām machānā; shor-o-gul k. [ṭhatṭhā mārānā.

6.—Qahqaha mār-kar haṁsnā; ba-āwāz-i-baland haṁs uṭhnā; zor se

Roar, n. 1.—Garaj; tarāp; dākār; rūnbh; jānglī jānwar kā shor.

2.—Shor jo dard musibat yā gusse wagaira ki kālat meñ koyi kare; chinghār; chillāhat. [ron khwāh isi qism ki dūsi chizon se.

3.—Pareshān shor jo barābar hotā rahe—jaise tund hawā yā lah-

4.—Qahqaha; khushī kā shor.

Roast, v. t. 1.—Garmi pahunchā-kar āg par rakh-kar khwāh tanūr meñ pakānā—jaise khāne kā gosht; kabāb k.; pakānā yā taiyār k.; bhūnnā.

“To roast meat on a spit, in a pan, or in a tin oven, &c.; to bake meat in an oven; to broil meat on a gridiron.” Webster.

2.—Bhūnnā; biryān k.; seṅknā; khāne ke liye āg ki garmi se taiyār k. [barī harārat paidā k.

3.—Mizāj ko shiddat se garm kar d.; ba-shiddat taish meñ lānā;

- 4.—Sakht chutki l.; hañsi meñ jalānā (*Colloquial*). [chiz.
Roast, n. Bhunī huyī chiz; khāne ke liye āg wagaira par pakāyī huyī
To rule the roast—Sar-khail h.; sur-guroh h.; pesh-i-imām h.; sab par fauq
 r.; hukumat k.; ikhtiyār r.
Roast, v. t. Ag kī garmī se pak jānā; bhun janā; señk-jānā.
Rob, v. t. 1.—Chhīn l.; zabardasti le-l.; churāke nangā kar-d. (bi-l-kulchurā
 1.); lūt l.; chori se le-l. [sariqa-i-bi-l-jabr k.; dākā dāl-kar le-l.
 2.—(*Law*) Kisi shakhs se koyī māl jabriya yā khauf dilā-kar le-l.;
 3.—Kisi se kuchh le-l.; mahrum k.
Robber, n. Sariqa-i-bi-l-jabr k. w.; mār-piṭ karke yā dar dikhā-kar kisi
 se māl-o-asbāb yā rupaye-paise chhīn l. w.; dākū; dakaṭ; qazzāq;
 rah-zan. [jaur-o-zulm kar-ke kisi se kuchh le-l.
Robbery, n. 1.—Zabar-dasti se chhīn-ohhor yā chori; mār-piṭ-kar yā
 2.—(*Law*) Dūsre shakhs se mujrim-āna tariq par uskī marzī ke
 khilāf khwāh jabriya yā darā-kar naqd yā jins le-l.; sariqa-i-bi-l-jabr;
 dākaitī; qazzāqī; rah-zanī.
 “Robbery differs from theft, as it is effected by open violence;
 whereas theft is committed by stealth, or privately. These words should
 not be confounded.” Webster.
Robe, n. Ek tarah kī dhīlī poshāk jo aur kapron ke ūpar khusūsan ā’lā
 darje ke log pahinte haiñ; jubba; pūrāhan; jāma; choga.
 “The robe is properly a dress of state or dignity, as of princes,
 judges, priests, &c.” Webster. [latif banā d.
Robe, v. t. Jāma wagaira pahinānā; malbūs k.; ārasta k.; hasīn yā
Robust, a. 1.—Mazbūt; qawī; zorāwar; jismeñ quwwat aur tandurustī pāyī
 jāe; shah-zor; jo isqadar mazbūt aur sahih-o-salim ho ki garmī sardi
 wagaira aur har qism kī sakhti bardāshht kar-ke barābar mihnat kar-sake.
 2.—Jismeñ quwwat dārkār ho; jismeñ shah-zorī kī zarūrat ho.
Robustness, n. Mazbūti; shah-zorī; quwwat; tāqat; zor-āwari; sahibu-
Rock, n. 1.—Chatān yā chatṭān; patthar kā bahut barā dhokā. [l-badanī.
 2.—Woh chiz jo chatān kī tarah mazbūt ho; panāh yā pusht-
 panāh; sahārā; ār; jāo-i-panāh; āsrā; māman.
Rock, v. t. Hilānā; dulanā; jhulanā; idhar-udhar chalānā; thartharā
Rod, n. 1.—Shākh; ṭabui; dālī. [d. yā chakkar meñ lānā.
 2.—Sazā-dihī yā tādīb kā ek āla; chhārī; qamchī.
 3.—Nāpue kā ek āla; kisi shai kī lambāyī ke nāpue kā āla jo
 pāñch gaz yā sārhe solah fiṭ lambā hotā hai.
Rogue, n. 1.—(*Law*) Āwāra shakhs; khāna-ba-dosh; bewuqūf-āna haṭh
 ke sāth bhīkh māngne w. [harām-zāda; dagā-bāz; ṭhag.
 2.—Āisā shakhs jo jānbūjh-kar be-imāni kare; bad-diyānat;
 3.—Khafīf sā pyār kā ek lafz. [bad-diyānati kā fi’l.
Rognery, n. 1.—Bad-zāti liye huyo makr-o-fareb; dagā-bāzī; fareb;
 2.—Bad-diyānat shakhs kā tariq; dagā-bāz ke ā’māl; kaj-rawī kī
Roguish, a. 1.—Bad-diyānati kā; farebī; be-imāni kā. [bāteñ; naṭkhaṭī.
 2.—Kbel-kūd meñ kisiqadar taklif-dih sharir yā naṭkhaṭ.
Role, (rol) n. Koyī numāyān fi’l yā kām jo kisi se ho.
Roll, v. t. 1.—Ghumānā; phirānā; dhulkānā; lūṛhkānā.
 2.—Lapetnā; gole yā goliyān banānā; tah k.; goliyānā.
 3.—Lūṛiyānā; gurīyānā; battī banānā.

- 4.—Zor aur tezi ke sāth āge ko barhā yā bahā le-jānā. [barābar k.
5.—Belan belnā; belnā; belan se phailānā; belan se chauras yā
6.—Chhoṭī chhoṭī pahiyon par ghumānā; phirānā; chakkar d.

To roll one's self—Loṭnā.

[chakkar mārānā.

- Roll v. t. 1.—Ghūmnā; phirnā; gardish k.; chaṛkh kī tarah ghūmnā;
2.—Kisī shai par barābar girā k.; dhulaktā rahu; zor se girnā.
3.—Daurā k.; ghūmnā; gardish k.
4.—Phirnā; ghūmnā; halqe meñ phirnā. [idhar-udhar phirnā.
5.—Samundar kī lahron kī tarah kabhī upar aur kabhī niche h.;
6.—Tūfān wagnā kī hālat meñ pānī meñ idhar-udhar māre yā
7.—Dāwān-dol h.; lahrānā. [ṭhokareñ khāte phirnā.
8.—Loṭnā; lūṛhāknā; larkharātā chalnā.
9.—Lapaṭ khā-kar lambā yā gol ban-jānā.
10.—Belan se phailnā.

Roll, n. 1.—Ghumāw; phirāw; lūṛkhāw; dhulkāw.

- 2.—(a) Dhele torne kā ek bhāri belan. (b) (pl.) Belan jo us kal
meñ lage rahte haiñ jismeñ lohe wagaira ko garm kar-ke chaddā yā
rel (rails) wagaira banāte haiñ.

3.—Loṇḍā; golā; battī; bīrā; choṅgā; pind yā pindī; puplī;
pīrī. [jise lapet sakeñ.

- 4.—Wasīqa jo pārchment kāgāz yā kisī dūsrī aisi chīz par likhā jāo
5.—Koyī sarkārī yā sarishte kā kāgāz; rajistar; fihrist; fard.
6.—Kapṛā jise lapet kar belan kī shakl par banā deñ.

To call the roll—Kisī wajhe' ke logon ke nāmōn kī fihrist le-kar nām-ba-nām
is garaz se pukārñā kī jāwābon se yah daryāft ho kī kaun hāzir aur kaun
gair-hāzir hai; hāziri l.

Roller, n. 1.—Lūṛhakne yā dhulakne w. khusūsan lakṛī patthar yā lohe
wagaira ke belan jo tarah tarah ke kāmōn meñ āte haiñ.

- 2.—Dhājī; paṭṭī; kapre kī lambī-chaṛī paṭṭī jo 'amal-i-jarrāhī
ke muta'alliq kām meñ ātī hai. [kahte haiñ.

3.—Chhāpe kī istilāh meñ siyāhī lagāne ke belan ko bhī roller
Rolling, p. a. Pahiyon par yā goyā unpar dhulakne ghūmne yā chalne
w.; ghūmne w.; phirne w. [chhāt; chhappar; chhān; chhājan.

Roof, n. 1.—Makān yā dūsrī 'imārat kī chhat; saqf; paṭāw; pāṭan;
"The same name, roof, is given to the sloping covers of huts, cabins,
and ricks; to the arches of ovens, furnaces, &c." Webster.

- 2.—Gumbad yā gumbaz; mihrāb; qubba; jo shai chhat kī si ho.

The roof of heaven—'Arab; gumbaz-i-falak.

- 3.—Muñh ke upar kā hissa; tālū. [k.; chhapar-bandī k.

Roof, v. t. 1.—Chhat banānā lagānā yā ḍālnā; pāṭnā; chhānā; pāṭan
2.—Panāh d.; sāya. d.

Roofing, n. 1.—Chhat banānā yā pāṭnā; chhānā; chhājan; chhapar-bandī.

- 2.—Chhat banāne yā be-pāṭne kā asbāb masāla yā sāz-o-sāmān.

3.—Chhat; pāṭan; chhājan; chhapar; sāya.

Roofless, a. 1.—Be-chhat yā pāṭan kā; be-chhappar kā.

A roofless house—Be-chhat kā makān; jo makān paṭā yā chhāyā na ho; jis
ghar meñ chhappar na ho. [māñ.

- 2.—Jisko makān yā ghar na ho; jisko panāh na ho; be-chhān-o-

Room, n. 1.—Jagah; jagah jo kisī kām ke liye 'alāhida yā khās taur

par muqarrar kī-jāe; wus'at; gunjāish; barī lambī-chaupī yā tang jagah; jagah jo khālī ho (bharī na ho); jāe.

2.—Makān kā woh hissa jisko dūstre hisson se hadd-i-fāsil ya'nī diwār wagāira ke zarī'e se judā kar-deñ; koṭhrī; kamra.

A drawing-room—Baithak; nishast kā kamra; logon se milne kā kamra; gol-ghar.—A bed-room—Sone kā kamra; āram-gāh; khwāb-gāh.

3.—Kisī shai ke qabūl yā manzūr karne kī jagah; dākhil karne kā imkān yā uskī salāhiyat; a'mal karne (kisī fi'l ke karne) kī āzādī; mau-qa'-i-munāsib; gunjāish; mahāl; dāwā; jagah.

In this case, there is no room for doubt or for argument—Is mu'āmale meñ shubhe khwāh bahs kī jagah yā gunjāish nahī hai. [qāimī meñ.

4.—Dūstre kī jagah; 'iwaz; goyā kisī ke ba'd yā uskī qāim-ma.—We often place one thing in the room of another—Ham log aksar ek chiz kī jagah par (uske 'iwaz yā badle meñ) dūstro chiz rakh dete haiñ.—One officer comes in the room of a former one—Afsar-i-sābiq ke ba'd (uskī jagah par) dūsrā afsar ātā hai.

To give room—Jagah d. ; kanāre ho-jānā; haṭ jānā; dūstro ke guzarne yā baithne ke liye jagah khūlī chhor d.—To make room—Jagah k. ; kisī chiz ke liye rasta khōl yā banā d. (uske liye rāh kar d.); kisī chiz kī rāh meñ jo kushh thokar ho usko haṭā d. [sakeñ yā unki gunjāish ho-sake).

Roomful, n. Jisqadar yā jitne kī ek kamre meñ ā-sakeñ (samā yā rah Roomy, a. Jismeñ ifrāt se jagah ho; wasī; lambā-chaupā; barā; kalāñ; bare 'arz-o-tūl kā; kushāda. [haiñ; addā; chakkas; baserā.

Roost, n. 1.—Woh daudā yā dūsrā sahāra jispar pariud rāt ko baithte 2.—Woh kul pariud jo ikatṭhe baserā kareñ.

At roost—Baserā meñ; āram aur sone kī hālat meñ.

Roost, v. i. Dande darakht yā kisī dūsrī chiz par rāt ko baithnā sonā yā

Root, n. 1.—Jaṛ; bekḥ. [ārām k.; baserā l.; adde par baithnā; āram k. 2.—Jaṛ jo khāyī jāe; kand; mūl.

3.—Kisī chiz kā woh hissa jo darakht kī jaṛ kī mānind ho. [binā.

4.—Kisī shai kī ibtidā yā uskā bā'is; sabab; masdar; bunyād;

5.—Mūris; aslī shākh; aslī qaum.

6.—Woh lafz jisse dūstre alfāz baneñ; masdar; mādda; dhātū.

To take root.—Jaṛ pakarnā; nasīb yā qāim ho-jānā; jā-guziñ h.; barḥ-kar phail jānā—To take deep root—Khūb yā mazbūt jaṛ pakarnā; mazbūti se qāim ho-jānā; khūb baith jānā; gar jānā.

Root, v. i. 1.—Jaṛ pakarnā; zamīn meñ ghul jānā.

2.—Mazbūti se qāim ho-jānā; pakkā ho-jānā; jamnā; jā-guziñ h.

Root, v. t. 1.—Zamīn meñ yā goyā zamin meñ khūb dhaūsā ke nasab k. (gārnā); mazbūti yā istihkām ke sāth qāim k.; mustahkam k.;

Used chiefly in the plural. [dīl-nishīn k.; jā-guziñ k.

2.—Jaṛ se ukhār l.; istisāl k.; nest-o-nābūd k.; bekḥ-kanī k.;

With up, out, or away. [khod-kar nikāl d.

Rootless, a. Be-jaṛ kā; jaṛ se khālī; jismeñ jaṛ na ho.

Rooty, a. Jaṛ-dār; jaṛilā; jismeñ jareñ bharī hoñ.

Rope, n. 1.—Rassī jo barī mazbūt aur khub bhāñjī huyī ho aur 'umū-man ek inch (ek tasū) se kam motī na ho.

"It differs from cord, line, and string, only in its size; being the name given to all sorts of cordage above an inch in circumference. Indeed, the smaller ropes, when used for certain purposes, are called lines." Webster.

- 2.—Bahut si'chizen jo ikatthi gūndh di-jāen; lari; māla.. [tūt jāe.
Rope of sand—Rabṭ yā ittibūd jo qawī na' ho; kisi shai kī silsila jo sahl meṅ
Rope, v. i. Tār baṇdhnā yā uṭhnā; qiwām kā tār-baṇdhnā; las pakarnā.
Rope-ladder, n. Kamand. [laslasā; chipchipā.
Ropy, a. Jismēn tār baṇdh-sake jaise koyī las-dār chiz; lasila, lasdār;
Rosary, n. Gulāb ke darakhton kā zakhira; gulāb kā takhta; woh jagah
 jāhān gulāb ke darakht jamāye jāen; gulzār; guliṣṭān.
Rose, n. 1.—Gulāb; gul; ward.
 2.—Hazāra.
 3.—Gulābī rang; gulāb ke phūl kā sā rang.
 Rose is sometimes used in the formation of self-explaining
 compounds; as, *rose-faced, rose-hued, rose-red*, and the like.
Under the rose [Lat. *sub rosa*] Dar-parda; khufyatān; chip-kar; chipā ke;
 poshida; aisi tarah kī zāhir na ho (hāl na khule).
Rose-water, n. Gulāb; 'araq jo gulāb ke phūlon se chulāyā jāe.
Rosy, a. Jismēn gulāb kī rangat sūrat yā sifat ho; gulābī; gulfām; gul-
 gūn; gulāb sā; surkh; lāl-bhabhūkā; gulāb ke phūl kī māniud;
 khūb-sūrat; dil-fareb.
Rot, v. i. Sar jānā; gal jānā; pāns ho-jānā; bosida ho-jānā.
Rot, v. t. Galānā; sarānā; ganda kar-d.; bosida kar-d.
Rotate, v. i. Ghūmnā; gardish k.; markaz ke gird ghūmnā.
Rotate, v. t. Ghumānā; chhakar d.; gardish meṅ lānā. [daurān.
Rotation, n. 1.—Chāk kī mānind ghumāw; pahiyē kī si gardish; daur;
 2.—Kisi shai kā bārī bārī yā silsile se wuqū'; afsarōn yā dūsrōn
 ke auqāt-i-mu'āyan par apne mansab se dast-bardār hone aur unki
 jagah par dūsrōn ke taqarrur kā silsila; bārī; naubat; tabādala-i-
 3.—Kisi arāzī par bārī bārī se ek ke ba'd dūsrī fasl kā bonā. [silsila.
Rotatory, a. 1.—Mihwar par ghūmne w.; chāk kī tarah phirne yā gar-
 2.—Ek dūsrē ke ba'd āne w.; jiskā daura silsile se ho. [dish k. w.
Rote, n. Bilā lihāz uske ma'nī ke kalām kā mutawātir i'āda; i'āda-i-
 mahz; ratāw.
 To learn by *rote*—Kisi kalām wagaira ko nire ratne ke zor se sikh yā yād kar-l.;
 nok-i-zabān yā az-bar kar-l.; bak-bak ke yād kar-l. aur ma'nī se kuchh
Rotten, a. 1.—Sarā; bosida; galā; galā-pachā. [khabār na r.
 2.—Jiski mahak se karāhiyat paidā ho; muta'affin; jisse nafrat
 paidā ho. [sida; nāqis; jisse dhokhā ho; jiske usūl nāqis hoṅ.
 3.—Mazbūt yā i'tibār ke qābil nahīn; sahih-o-sālim nahīn; bo-
Rotundity, n. Golāyī; kure kī sūrat kā h.; golā h.
Rotundness, n. Golāyī; kure kī sūrat kā h.; golā h.
Rough, a. 1.—Nā-ham-wār; gair-i-musattah; barābar nahīn; ūnchā-
 nchā; jismēn nisheb-farāz ho; arbar; kharbar; behar—jaise rāh yā
 zamin. [koyī jawāhir.
 2.—Jispar jilā na huā ho; jo safāyī se tarāshā na gayā ho—jaise
 3.—Maywāj yā mauj-zaṅ; jismēn lahreṅ shiddat se uṭhtī hoṅ;
 jismēn khūb talātum ho—jaise samundar wagaira.
 4.—Bhaddā; pareshān; bhōndā; bikhrā huā; be-daul.
 Said of dress, appearance, and the like.
 5.—Khaliq yā mihrbān nahīn; wahshī; nā-tarāshida; rūkhā; kaj-
 khulq; khushk; sakht.
 Said of temper, manners, and the like.

- 6.—Jismeñ sakhti yā tashaddud pāyā jāe; jismeñ karāyī ho; nā-
 Said of measures, actions, and the like. [shāista; nā-mulāim; karā.
 7.—Karīhu-s-saut; karī; jo sunne meñ bhālī na ma'lūm ho—jaise
 8.—Karūā; talkh; tursh—jaise zāiqā. [āwāz.
 9.—Tund; jab tūfān chaltā ho; jab hawā āndhī kī tarah bahtī ho.
 Said of weather, wind, and the like.
 Rough customer—Mukhālīf jo taklif-dih ho (Colloquial).—Rough draught—
 Musawwada; kharrā; khāka; chittha; musawwada jiskā takmīlā na huā ho.
 Roughly, ad. 1.—Aisi tarah kī barābar (ham-wār) na ho; is tarah par
 ki musattah na ho; ūnchā-nīchā. [rukhaiyī se; be-tamīzī se.
 2.—Sakhti se; nā-mulāimat se; kaj-khulqī se; jāhilāna tarīq par;
 3.—Bad-mazagī se; karūāyī se; talkhī se.
 4.—Tundī se; tūfān kī tarah; āndhī sī.
 5.—Is tarah kī sunne meñ nā-guwār ho; karīhu-s-sautī se. [nabīn.
 6.—Shiddat ke sāth; sakhti ke sāth; āhistagī yā narmī ke sāth
 Roughness, n. 1.—Nā-hamwārī; ūnchāyī-nīchāyī; nisheb-farāz.
 2.—Zāiqe kī bad-mazagī; talkhī; karūāyī; turshī. [d.); bad-āhangī.
 3.—Karīhu-s-sautī; sunne meñ nā-guwār h. (achchā na ma'lūm
 4.—Bad-mizājī; rukhaiyī; karāyī; kaj-akhilāqī; jāhilāna bartāw;
 wahshiyāna bartāw.
 5.—Nā-mukammal h.; nā-tamām rahnā; be-jilā rahnā.
 6.—Hawā kā tundī ke sāth chalnā; tūfān kī sī kaifiyat kā rahnā;
 āndhī kā chalnā. [kā zor se ūthnā (talātum h.)
 7.—Mawwājī; hawā kī shiddat se samundar wagaira meñ lahrōñ
 Roughshod, a. Jiske pairōñ meñ nok-dār na'leñ jarī hoñ—jaise ghoṛā.
 To ride rough-shod—Kisī tarīq kī pairawī bilā libāz is amr ke k. ki usse dūarōñ
 ko taklif pahunchegī yā nahīñ. [sā; goshe-dār yā nukilā nahīñ.
 Round, a. 1.—Mudawwar; gol; halqe sā; kurayī; mustadir; kamān
 2.—Pūrā; nāqis nahīñ; aisi 'adad jisko das se taqsim karne par
 3.—Khafīf nahīñ; kasīr; barī. [kuchh bāqī na rah jāe.
 A round sum or price—Barī raqam yā qimat.—A good round sum—Ek achchhi
 barī raqam; ma'qul raqam-i-kasīr. [kar kahā-jāe.
 4.—Jo pūrā pūrā yā sāf sāf kahā-jāe; yaqīnī; qat'ī; jo dil khol-
 Said of a statement or assertion.
 Round robin—Woh tahrīrī dar-khawāst wagaira jismeñ dast-khat karne-wāle apne
 apne dast-khat ek halqe ke gird karen tāki yah ma'lūm na ho ki kis shakhs
 ne sab se pahle dast-khat kiya.—At a round rate—Jald; 'ujlat ke sāth.
 Round, n. 1.—Dāira; gherā; halqa; girdā; chakkar; kura; golā; mandāl.
 2.—Woh bāteñ jo silsile se hotī hotī wahīñ khātīme ko pahunchēñ
 jahāñ unkā āgāz huā ho; daur yā daura; jisqadar waqt aisi bāteñ ke
 anjām meñ sarf ho.
 3.—Kisī kām kā daur jo chand ashkhās is tarah bārī bārī se yā ek
 dūre ke ba'd karen kī goyā we halqa bāndh-kar baithe hoñ.
 4.—Kām jo bārī bārī se paiham kiye jāēñ.
 5.—Nāch jo ghūm ghūm kar nāchā jāe. [mandālī kare.
 6.—Woh bāt jo kisī majme' ke sab log karen; jo bāt mandālī kī
 7.—Sirhī kā dandā; zīna.
 8.—Gasht; raund.
 "The officer and men who perform this duty are called the
 rounds." Webster. [jānā.
 9.—Kisī mansab par ek dūre ke ba'd mansab-dāroñ kā qūim kiya

- Round, ad.** 1.—Chāron taraf; har-chahār taraf; girdāgird. [meñ.
 2.—Gol yā gol-gol; golāyī meñ; dāire meñ; halqe meñ; chakkar
 3.—Ek taraf se dūsri taraf; ek jānib se dūsri jānib; ek fariq se
 dūsre fariq ki taraf; ek pahlū se dūsre pahlū par.
 To come or turn round—Pahlū yā rāo badalnā; ek pahlū se dūsre pahlū par yā
 ek rāo se dūsri rāo par ho-jānā.
 4.—Sidhe nahīn; ba-khatt-i-mustaqīm nahīn; ghūm-kar; aisi rāh
 se jismeñ ba-nisbat sidhe rāsto ke ziyāda chalnā pare.
 5.—Halqe meñ—jaiso dostoi yā makānāt ke.
 The invitations were sent round—Da'wat ke khat chāron taraf ya'ni sab doston
 ke yāhnā yā ghar ghar bhej diye gaye; newā ghumā diya gayā.—*All round*—
 Har taraf; chāron taraf; kisi maqām par tamām.
- Round, prep.** 1.—Kisi shai ke chāron taraf; kisi ke har chahār taraf.
 "In this sense, *around* is much used, and *all* is often used to
 modify the word; as, they stood *all round*, or *around*, him." *Webster*.
 2.—Chāron taraf; sab hisson meñ.
 To go round the city—Shahr ke chāron taraf (uske kul hisson meñ) ghūmnā.—
 To come or get round one—Khushāmad kar-ke yā mugālata dekar kisi se apnā
 matlab nikāl l.; thagnā; chhlnā (*Colloquial*).
- Round, v. t.** 1.—Gol k. yā banānā; goliyānā; mudawwar banānā.
 2.—Pūrā k.; takmil ko pahūchānā.
 3.—Gird ghūmnā; ohakkar lagānā.
- Roundabout, a.** 1.—Sidhā nahīn; gair-sarihi; jo ghumā-phirā ke ho;
 pech kā; pher kā; be-rabt, gair-musalsal.
 2.—Wasi'; jo dūr tak phail sake.
 "In any sense, this word is inelegant." *Webster*.
- Roundish, a.** Kisiqadar gol; kuchh gol; gol sā; golāyī liye huye.
- Roundly, ad.** 1.—Gol-gol; goli shakl par.
 2.—Sāf-sāf; dilerāna; be-bākāna; jī-khol-kar; khol-kar; khulā-
 3.—Tezi se; 'ujlat ke sāth; jald-jald. [khuli; fāsh-fāsh; pūrā-pūrā.
 4.—Bi-l-kul; bar-jasta; zor-dekar; sachmuch.
- Roundness, n.** 1.—Golāyī yā gulāyī; golā yā mudawwar h.
 2.—Safāyī; be-bāki; tayaqqun; kharāyī. [jagānā].
- Rouse, v. t.** 1.—Jagānā; bedār k.; uṭhānā; khwāb se bedār k. (niñd se
 2.—Susti kāhiliyat humq yā 'adam-tawajjuhī ki hālat se ubhār d.;
 musta'id kar-d.; zinda-dil kar-d.; hoshiyār kar-d.; khwāb-i-gaflat se
 3.—Josh meñ lānā; harakat d.; kharbarā d.; hilā d. [be-dār kar-d.
 4.—Chaukannā k.; achambhe meñ ḍalnā; mutahaiyar k.
- Rouse, v. i.** 1.—Jagnā; uṭhnā; bedār h.
 2.—Musta'id ho-jānā; hoshiyār ho-jānā; chāq-o-chauband ho-jānā;
 bedār ho-jānā; gaflat ki hālat se jag uṭhnā.
- Rout, n.** Fauj ki shikast; sipāhiyon ki hār; shikast khā-kar bhāgne ki
 hālat meñ fauj ki ahtari aur pareshānī.
- Rout, v. t.** Fauj ko shikast de-kar darham-barham kar-d.; harākar
 pareshān yā muntashir kar-d.; titar-bitar kar-d. [wālī ho.
- Route, (rōt) n.** Rāh; rāsta; tariq; jo rāh tai ki-jāe yā tai ki-jāne
 "We use *route* for a course of passing, and not without reference
 to the passing of some person or body of men; but *route* is not the road
 itself." *Webster*.

Routine, (rōo-teen), *n.* 1.—Woh kām tafrih yā khushī jiskī pairawī har roz yā aksar kī-jāe; woh kār-o-bār yā sarkārī sarishte kā kām jo hamesha yā aksar huā kare; ma'mulī kām; sarkārī daftarōn ke bañdhe huye (ma'—

2.—Woh fi'l yā kārāwāyī jo 'ādatan hamesha kī-jāe. ['mūlī) kām.

Rove, *v. i.* Ghūmnā; āwāra-gardi k.; be-ṭhaur-ṭhekāne phirā k.; bhataktā

Rove, *v. t.* Kahīn phirnā yā ghūmnā. [phirnā; harza-gardi k.

☞ "This is an elliptical form of expression,—over, through, or about being understood." *Webster*. [awāra; harza-gard.

Rover, *n.* 1.—Ghūmue w.; āwāra-gardi k. w.; behūda phirne w.;

2.—Mutalawwin-mizāj shakhs; jis shakhs ke mizāj meñ qiyām na

3.—Lūṭerā; dākū; gārat-gar; rah-zan. [jiskā dil jald jald badlā kare.

Row, *n.* 1.—Qatār; saf; pāntī; pankti; tāūtā; lar; woh log yā chizeñ jo ho;

2.—Sair jo kashtī khete khete kī-jāe. [silsile se barābar rakkhī hon.

Row, *v. t.* 1.—Dānron se khenā jaise kashtī; khenā; chalānā.

2.—Kashtī khe-kar kisi ko kahīn le-jānā (use kahīn pahunchā d.).

Row, *v. i.* Dān se khenā.

2.—Dān se zor se chalnā; khone kī hālat meñ chalnā.

Row (rou), *n.* Haugāma; shor-o-sharāba; gul-gapāra; dhūm-dhām; hullar; tantā; bakherā; balwā.

Royal, *a.* 1.—Bādshāhi; shāhi; shāhāna; khusrawānā; rājā kā.

2.—Jo bādshāh yā begam ke liye muzayib ho; shāhāna; shāhwār; 'azīmu-sh-shān.

3.—Sharīf; najīb; nāmī-girāmī; nāmī; mashhūr; wālā-qadr.

Royally, *ad.* Shāhi taur par; shāhāna; bādshāh kī mānind; jisā bād-shāhon ke liye mauzūn yā munāsib ho; jisā rājāon ko chāhiye.

Royalty, *n.* 1.—Bādshāhat; khusrawī; mansab-i-shāhi; rājāyī.

2.—Bādshāh; shāh; khusraw; rājā.

3.—Huqūq-i-shāhi; jo kuchh bādshāh kā ba-taur uske haq ke ho.

Rub, *v. t.* 1.—Malnā; ragarnā; hāth phernā; ghisnā; ponchhnā; sāf k.; mānjnā; mal-dal ke sāf k.

2.—Potnā; lipnā; kisi shai kī sath par koyī chiz patlī phailānā.

3.—Jilā d.; saiqal k.; chamkānā; jhakājhak k.

☞ With over.

To rub down—Mal ke sāf k.; kharahrū k.—jaise ghore ko.—*To rub off*—Ragar ke dūr kar d.; mal ke sāf kar-d.—*To rub off rust*—Mal yā ragar ke morcha chhurā d. (zang ko sāf kar-d.).—*To rub out*—Mitānā; chhil d.; ragar ke nikāl d.—*To rub out a mark or letter*—Kisi nishān yā harf ko chhil ke mitā yā nikāl d.—*To rub out a stain*—Ragar ke dhabbe ko sāf dar-d.—*To rub up*—(a)

Sāf k.; jilā d.; saiqal k.; bōrnis k.; chamkilā k.—(b) Jagānā; uksānā; kām meñ lānā.—*To rub up the memory*—Bāton ko ukher ke yād karānā; hāfize

Rub, *v. i.* 1.—Ragar yā ragrā khānā; ghisnā. [ko kām meñ lānā.

2.—Dushwārī se chalnā; mushkil se guzarnā; ghus-paith ke chalnā.

Rub, *n.* 1.—Ragar; mālīsh; ragrā; mardan.

2.—Woh bāt jisse harakat meñ dushwārī yā khalal wāqī' h.; woh bāt jiskī wajh se kisi shai kā āge barhnā ruk. jāe; rukāwat; imtinā'; muzāhamat; woh qabāhat yā rukāwat jiskā dūr k. mushkil ho; woh dushwārī jo ba-mushkil hal ho; jhanjhat; diqqat; kash-ma-kash; tangī;

woh bāt jisse taklif ho. [lāmat.

3.—Woh bāt jiskī choṭ dil par lage; ta'na; mihnā; ghurkī; ma-

Rubbish, *n.* Kūrā-karkat; khas-o-khashāk; khār-o-khas; be-kār chiz; un'chizon kī dher jo kisi kām kī na hon; woh chiz jisko koyī na pūchhe; giri-parī 'imāraton ke reze-purze (chūr-chār yā kūrā-katwār).
Ruddiness, *n.* Surkhī; lālī; gosht kī shokh gulābī rangat; us darje kī surkhī jisse barī tandurustī pāyī jāe.

☞ "Applied chiefly to the complexion or colour of the human skin; as, the *ruddiness* of the cheeks or lips." *Webster*.

Ruddy, *a.* 1.—Surkh; lāl; lāl rang kā.

2.—Surkh-o-supaid; gul-fām; gulāb ke phūl sā shokh rang kā jisse yah sābit ho ki jis shakhs ke chihre wagaira kī aisi rangat hai woh bahut hī sahīb-o-sālim hai.

Rude, *a.* 1.—Jo kāri-gari ke sāth na banā ho; jismeñ san'at kharch na hui ho; jismeñ 'umdagī na āyī ho; jo sijil na ho; jismeñ saiqal yā jilā na diyā gayā ho; bhaddā; angarh; khardarā; nā-hamwār; jiskī

☞ Said especially of material things. [tarāsh-kharāsh durust na ho.

2.—Nā-tarāshida; be-tamīz; gair-muhazzab; kaj-khulq; bad-akhilāq; dihqān sā; gañwārī; jāhilāna; bhaddā; be-lihāz; gustākḥ.

☞ Said of persons, or of conduct, skill, and the like.

3.—Tund; tez; shadid; sakht; pur-josh; karā; tufān-sā.

☞ Said of the weather, of storms, and the like.

4.—Sakht; shadid; khūn-khwār; wahshiyāna; kaṭṭar.

☞ Said of war, conflict, and the like.

5.—Jāhil; ni-parh; nā-tarāshida; hunar-mand yā mashshāq nahin; be-hunar; gair-mashshāq; korā; nipaṭ anārī; gañwār; mūrḥ; mūrkh (corruptly mūrakh); jarḥ; wahshī; jāngalī—jaise shakhs.

6.—Sāda; gair-fasīh; jismeñ kisi qism kī san'at na ho; nirā sidhā sidhā—jaise tarjama.

Rudely, *ad.* Bhaddē-pan ke sāth; safāyī yā nafāsat ke sāth nahin; shiddat se; zor-o-zalm ke sāth; jāhilāna yā jāhilon kī tarah; be-tamīzi ke sāth; ujad-pan se; be-adabāna; gustākḥāna; be-lihāzī ke sāth.

Rudeness, *n.* Bhaddā-pan; nā-hamwārī; nichā-ūcha tūtā-phūtā h.; nafāsat yā safāyī kā na ho; kāri-gari ke sāth na banāyā jānā; bad-akhilāqī; kaj-khulqī; jāhilāna bartāw; tuudī; sakhtī; shiddat; tezi; be-tamīzi; be-lihāzī; gañwār-pan; anārī-pan; ujad-pan; jihālat; sādagi; be-lutfī yā be-namakī.

Rudiment, *n.* 1.—Asl; ibtidāyī usūl; jo bāt pahle sikhī jāe; māl; jar; mahz ibtidāyī bāt; āgāz-i-mahz; bismillāh; sri-gānesh. [mabādī.

2.—Kisi 'ilm yā fan ke usūl; kisi shu'ba-i-'ilm kī ibtidāyī bāteñ;
Rudimental, } *a.* Ibtidāyī; shurū' kā; jismeñ kisi shai kī mahz
Rudimentary, } ibtidāyī bāteñ hon (nire uske usūl hī hon); mabā-
 diyāt se muta'alliq. [malāl k.

Rue, *v. t.* 1.—Ranj k.; pachhtānā; afsos k.; mutaassif h.; hāthī malnā;

2.—Ranj dilānā; gam-gīn k.; dukh d.; malul'k. [afsos āye.

Rueful, *a.* 1.—Jisse ranj paidā ho; gam-gīn; ranj-dilāne w.; jispar

2.—Jisse ranj kā izbār ho; mātamī; ronī; muharramī.

Ruffian, *n.* Woh shakhs jo bilā-khauf har qism ke jurm ke karne par āmāda ho; dākū; rah-zan; ṭbag; khūnī; qātil; aīsā shakhs jo dhūm-dhām machāye aur logon se be-rahmī ke sāth pesh āye.

Ruffle, *v. t.* 1.—Shikan dālnā; chīn dālnā; jhurri dālnā; chunnā.

2.—Darham-barham kar-d.; tah-o-bālā kar d.; harakat de-kar nā-hamwār kar-d.; hālat-i-sukūn meñ rahne na d.

3.—Pareshān k.; be-qarār k.; khalal dālnā; hālat-i-qarār meñ rahne na d.; muztarib k.; jam'iyat-i-khātir ko miṭā-kar be-chain kar-d.

4.—Ghabrā d.; intishār meñ dāl d.; darham-barham kar-k.

Ruffle, *n.* 1.—Kamrakḥ yā dūsre 'umda kapre kī paṭṭī jo kisi pahinno ke kapre kī kor meñ lagāyī jāe.

2.—Pareshānī; intishār; iztirāb; ghabrāhat; be-qarārī.

To put the mind or temper in a ruffle—Tabī'at yā mizāj ko pareshān kar-d.; tabī'at meñ intishār yā ghabrāhat paidā kar-d.

Rugged, *a.* 1.—Nā-hamwār; ānchū-nichū; nisheb-farūz; aṛbaṛ; behaṛ; ūbhaṛ-khābaṛ; khardarā; jiskī sath barābar na ho.

2.—Jo barābar na ho; jo khūbsūrat yā qā'ide se (suḍaul) na ho.

3.—Sakht-mizāj; kaṛā; kaṛuā; rūkhā; tund-mizāj.

4.—Tūfānī; tund; jab jhakkaṛ yā andhaṛ bahut ho; tez.

☞ Said of weather, wind, storms, and the like.

5.—Karaḥt; kaṛī; sunne meñ karih; karihu-saut—jaise āwāz wagairā. [gusse se bhari huyī—jaise chitwan.]

6.—Jisse nā-rāzī yā gusea zāhir ho; jisse chīn-ba-jabīnī pāyī jāe;

7.—Wahshiyāna; jāhilāna; jismeñ tundi yā sakḥṭī pāyī jāe.

☞ Said of conduct, &c.

Ruggedness, *n.* Nā hamwārī; ūnchāyī-nichāyī; khardarāhat; bad-mizājī; sakḥṭī; jāhilāna bartāw; bad-akhilāqī; tūfāniyat; tundi.

Ruin, *n.* 1.—Tabāhī; barbādī; zawāl; kisi shai meñ aisā tabādala kī uskī wajh se woh bardād yā kulliyatan be-kār ho-jāe; pāe-mālī; kharābī; wīrānī.

2.—(more generally ruins)—Jo kuchh gir-par-kar tūt-phūt yā kharāb ho-jāne kī wajh se be-kār ho-jāe; kisi gire-pare yā wīrān-shuda (ujre-pujre) makān gal'a yā shahr wagairā kā bachā-bachāyā hissa; khaṇḍahar (coruptly khaṇḍahar); wīrāna; kharāba. [iflās.]

3.—Barbād yā bekār ho-jāne kī hālat; abtarī; tabāhī; wīrānī; To be in ruins—Hālat-i-zawāl yā tabāhī meñ h.—To go to ruin—Tabāh bar-bād yā nā-kāra ho-jānā. [bādi ho; sabab-i-zawāl; bā'is-i-tabāhī.]

4.—Woh bāt jisse tabāhī āye; woh amr jisse nuqsān zawāl yā bar-

Ruin, *v. t.* Tabāh k.; barbād k.; gārat k.; sakht nuqsān pahuūchānā; pāemāl k.; mismār k.; miṭā d.; nest-o-nā-būd kar-d.; muflis banā d.; tabāhī meñ dālnā; khāk meñ milā d.; zer-o-zabar yā tah-o-bālā k.; dhā d.; girā d.; ujār bigār yā satyānūs kar-d.; nās kar-d.; khaṇḍahar kar-d.

Ruinous, *a.* 1.—Tabāh k. w.; barbād k. w.; jisse tabāhī yā barbādī ho; muzir; mukhrib (kharābī paidā k. w.); jisse wāqī'ī zawāl āye yā jo zawāl lāne par māl ho.

2.—Girā-parā; uftāda; mismār-shuda; tūt-phūtā; ujārā-pujrā; munhadim; jo khaṇḍahar ho-gayī ho—jaise 'imārat. [be kā.]

3.—Jo kuchh girā-parā ho uskā; wīrāne kā; khaṇḍahar kā; kharā-Ruinously, *ad.* Aisi tarah kī kharābī bar-bādī yā tabāhī āye; is nihj par kī barbādī ho; aisi tarah kī zarar pahuūche.

Rule, *n.* 1.—Jadwal khīnchne kā āla; sīdhī satar banāne kā āla; rūl.

2.—Woh bāt jo hidāyat ke liye qāim kī-jāe; woh bāt jo hākīm ko

hukm yā rawāj ke rū se qāim kar-dī jāe; qānūn; qā'ida; jo bāt ba-taur usūl ke qāim kar-dī-jāe; tarīqa; dastūr; riti; marjād.

3.—Kār-rawāyī kā ma'mūlī yā mu'aiyan tarīq; tarz-o-tarīq; rawish.

4.—Hukūmat; farmān-rawāyī; bādshāhat; saltanat; rāj; 'amaldārī; hākīmī; iqtidār; dāb; sāhibī.

5.—(Law) (a) Woh hukm jiske mutābiq 'adālatōn meñ kār-rawāyī ho; zābita; sarishta. (b) 'Adālat kā hukm jo kisi muqaddame ke farīqain ke mā-bain sādīr ho; jo hukm 'adālat se kisi muqaddame meñ sādīr ho.

Rules of practice—Dastūr-i-'amal; woh qā'ide jinke mutābiq kār-rawāyī ki-jāe. Rule, v. t. 1.—Jadwal khaiñchnā; sīdhī satrōn ke nishān jādwal-kash se banā d.; rūl k.

2.—Kisi par hukm-rānī k. (uspar hukm ohalānā); kisi kī nisbat apne iqtidār kā nafāz k.; intizām yā insirām k.; mahkūm k.

3.—Qā'ida qāim yā muqarrar kar-d.; kisi bāt kā hukm yā tajwiz ke rū se qāim k.; munaqqah fāisal yā tajwiz k.

4.—(Law) Kisi kī nisbat koyī hukm sādīr k.; hukm ke zarī'e se kisi fī'l kā kisi se karānā; hukm d.

Rule, v. i. 1.—Ikhtiyār yā hukūmat r.; hukm-rānī k.

Often followed by *over*. [qā'ida-i-'adālatāna muqarrar k.

2.—(Law) Fāisal k.; tajwiz k.; koyī 'adālatāna hukm sādīr k.; koyī

3.—Honā; qāim rahnā; ausat par qāim rahnā. [kar hai].

Prices *rule* lower than formerly—Pahle kī nisbat nirkh kam hai (bhāw ghaṭ-)

Ruler, n. 1.—Jadwal yā sīdhī satrōn banāne kā āla; jādwal-kash; rūl.

2.—Hākīm; hukm-rān; farmān-rawā; bādshāh; 'āmil; nāzim; sardār; adhikārī.

Ruling, p. a. 1.—Jisse jādwal-kashī ho; jo satrōn ke nishānāt ke qāim karne meñ kām āye. [apne hāth meñ r. w.

2.—Qālib; khās; hukm-rānī k. w.; hukūmat k. w.; 'inān-i-hukūmat

Rumble, v. i. Ghargharānā; gargarānā; āhistagī se garajnā.

Ruminate, v. i. 1.—Jugālī k.; pagurānā; pagūrī yā pagur k.

2.—Sochnā; biohārnā; gaur k.; khauz k.; bār-bār sochnā; dhyān

Ruminate, v. i. See *supra*. [k.; fikr k.

Rumour, n. 1.—Afwāh; urṭī-khabar; khabar jo 'awām meñ phailī ho; gap; bāzārī khabar; charchā; kisi bāt kā tazkira jo har shakhs kī zabān par ho lekin yah ma'lūm na ho kī uskī bunyād kyā hai.

2.—Kisi amr-i-wāqī'a kī khabar; koyī mustauad bayān.

3.—Nām-warī; shuhrat; nām.

Rumour, v. t. Mashhūr k.; khabar phailānā yā urānā; afwāh urānā; kahnā yā zabānī kahnā; charohā yā tazkira k.

Run, v. i. 1.—Chalnā 'ām isse kī pairōn se ho yā pahiyōn par.

2.—Daurnā; tez chalnā; jald jald chalnā.

3.—Phailnā; āge barhnā.

The fire runs over a forest.—Āg jangal meñ phail jātī hai.

4.—Zor se chalnā; jhāpṭ-kar chalnā; ṭakkar khānā.

One ship runs against another.—Ek jahāz dūsrē se ṭakrā (ṭakkar khā) jātā hai.

5.—Khushkī yā tarī meñ chalnā; chalnā; guzarnā.

6.—Daur meñ muqābala k. [rafū-chakkar h.; firār h.

7.—Bachāw ke liye bhāg jānā; khatre se bachne ke liye bhāgnā;

- 4.—Rawān; shikasta; sahl. [sāth likh sakein.
A running hand—Khat-i-shikasta; hurūf yā khat jisko subūlat yā 'ujlat ko
Running fight—Woh larāyī jismein ek farīq bhūge aur dūsrā uskā pichhū kare
 par bhāgne wālā larāz jāe.—*Running fire*—Bandūqon yā topoñ kā barābar
 chhūṭā k.—*Running title*—Kitāb kā nām jo har safhe ke sare par chhapā rahe.
- Running, n.** 1.—Daur.
 2.—Jo kuchh bah-kar nikle.
 3.—Nāsūr wagaira so jo kuchh nikle.
- Rupture, n.** 1.—Tūṭ; phūṭ; kisi sadmo kī wajh se phūṭ yā phat jānā.
 2.—Jhagrā; nā-ittifāqī; phūṭ; bigār; larāyī 'am isse kī shakhsōn meñ
 ho yā qaumoñ meñ; qaumoñ ke mā-bain fāsh khusūmat yā larāyī.
 The parties or nations have come to an open rupture—Un shakhsōn yā qau-
 moñ ke darmiyan 'alāniya khusūmat yā larāyī paidā ho-gayī.
- Rupture, v. t.** Torṇā; phorṇā; sadma pahuñchā ko phār d. (judā kar d.)
Rupture, v. i. Tūṭ phūṭ yā phat jānā.
- Rural, a.** 1.—Dihāt kā; diḥ-mānsūb; diḥī; shahrī nahīn; diḥāt ke
 liye mauzūn (uske lāiq); diḥāt sā (uski mānind); diḥqānī; gañw kā;
 2.—Zirā'at-mānsūb; kāsht-kārī ke muta'alliq. [gañwārī.
- Ruse, (rōoz) n.** Makr; hila; fareb; chhal-bal; fitrat.
Rush, n. Mahz khafif yā nā-chīz shai; tinkā; khas-o-khāshāk.
Rush, v. i. 1.—Jhapatnā; jhapat-kar zor se dhūm machāte chalnā; zor-o-
 shor ke sāth āge ko chaluā; dhañsnā; ṭūṭnā yā ṭūṭ parnā; arrānā;
 harharāhat ke sāth chalnā.
 2.—Nā-jāiz sar-garmī ke sāth yā be-gair khūb soche-bichāre aur
 sāmān kiye huye kisi shai meñ masrūf h. (usmeñ hāth lagānā); be-
 soche-samjhe k. [se āge nikal jānā.
- Rush, n.** Jhapat; relā; jhokā; hallā; zor-o-shor ke sāth harakat; jhat
Rust, n. 1.—Zang; morecha. [phūndī; kāyī; burā asar; tāsir-i-bad.
 2.—Koyī chiz jiskī sūrat yā tāsir moreche sī ho; mail; kiṭ; pha-
Rust, v. i. 1.—Morecha lagnā; zang pakarnā; zang-ālūd h. [se sust ho-jānā.
 2.—Kāhilu-l-wujūd ho-kar zalil ho-jānā; kuchh kām na karne kī wajh
 3.—Khārijī chīzōn masalan gard-o-gubār ke lagne se bigar jānā.
- Rust, v. t.** 1.—Morecha lagānā; zang se khā jānā.
 2.—Imtidād aur kāhili se kharāb kar-d.
- Rustic, a.** 1.—Dihāt ke rahne wāloñ kā; diḥātiyoñ kā; diḥqāniyoñ kā.
 2.—Jāhilāna; gañwārī; nā-tarāshida; bhaddā; gair-muhazzab.
 3.—Sāda; moṭī; jismeñ kisi qism kā takalluf na ho. [sidhā.
 4.—Be-sajū huā; sāda; jismeñ kisi qism kī zebāish na ho; nirā sādā
- Rustic, n.** Dihāt kā rahne w.; diḥātī; diḥqān; gañwār.
- Rusticity, n.** Dihāniyat; diḥāti-pan; diḥqāniyoñ sā tarīq; jahālat; ujad-
 pan; bhaddā-pan; moṭā-pan; sādagi; bholā-pan; kisi qism kī hīrfat yā
 san'at kā na h. [sūkho pattoñ kī ragaṛ kī sī halkī āwāz paidā k.
- Rustle, v. i.** Jharjharānā; sarsarānā; khar-kharānā; reshmī kapre yā
Rusty, a. 1.—Zang-ālūd; morecha khāye huye; morecha lagā huā.
 2.—Sust; kām na karne yā kām meñ na lāye jāne kī wajh se kharāb.
Ruthless, a. Be-rahm; be-dard; sang-dil; kaṭhor; nūr-mohī yā nūr-dayī;
 be-tars; kaṭṭar. [yāna yā wahshiyon ke tarīq par.
- Ruthlessly, ad.** Be-dardi ke sāth; be-rahmī se; sang-dili se; wahshi-
Ruthlessness, n. Be-rahmī; be-dardi; dūstroñ kī musibat par tars na
Ryot, n. Ra'iyat; kāsht-kār; kisān; mazārī; asāmī. [khānā; sang-dili.

S.

Saber, } n. Saif; teg; shamsher; talwār; sawarōn ko bāndhne kī tal-
Sabre, } wār.

Saber, } v. t. Saif se mārṇā kāṭṇā yā halāk k.; tal-i-teg k.; talwār se
Sabre, } qalam k. [sā ho; shirīn; miṭhā; shakkarīn.

Saccharine, n. Shakar-mansub; jismeñ shakar kī khāssiyat ho; jo chīni
Sacerdotal, a Purohitoñ se muta'alliq; purohitoñ kā; purohitī; piroñ kā;
murshidoñ kā. [jismeñ kitābeñ aur kāgazit rakh kar le-chaleñ.

Sachel, (written also Satchel) n. Chhotā thailā; thailī; chhotā thailā

Sack, n. — Kapre yā chamṛe wagaira kā barā thailā jismeñ har qism ke
ajūtis rakh-kar ek jagah se dūsri jagah le-jāeñ; borā; gaṭṭhā; gon;

Sack, v. t. Dore meñ rakhnā yā bharnā; gaṭhiyoñ meñ r. [gaṭhiyā.

Sack, n. Lūt—jaise kisi balde yā shahr kī; kisi shahr par chhāpe kā
parṇā aur uskā lūṭā jānā; gārat-garī; tākht-o-tārāj.

Sack, v. t. Kisi shahr yā qasbe ko chhāpa paṛ-kar lūṭnā; tākht-o-tārāj
k.; lūṭpāt k. yā lūt l.; lūt ke gārat kar-d.

Sacred, a. 1.—Muqaddas; pāk; Khudā yā uskī 'ibādat se muta'alliq;
jo 'am dunyāwī kāmōñ se 'alāhīda karke Bārī ta'ālā aur uskī 'ibādat
ke liye makhsūs kar diyā jāe.

2.—Jo Khudā kī taraf se nāzil ho aur jismeñ dīni alikām hoñ.

3.—Khudā aur dīni umūrāt ke muta'alliq hālāt likhne w.

4.—Mazhab yā 'ibādat-i-Ilāhī se ta'alluq r. w.; agrāz-i-dīni (maz-
habī kāmōñ) meñ kām āne w. [kiyā huā.

5.—Mutabarrak kiyā huā; makhsūs kiyā huā; chaṛḥāyā huā; arpan
With to [mu'azzam; mukarram; mānya; puja.

6.—Jisko ta'zīm kā nihāyat hī haq ho; nihāyat wājibu-t-ta'zīm;

7.—Jiskā torṇā fashk yā fash k. kufr ho; jiskā kharāb k. bigarṇā
yā khol-d. (zāhir yā fash kar-d.) jāiz yā rawā na ho. [ta'zīm ke sāth.

Sacredly, ad. 1.—Dīn-dāri ke sāth; jisā kī dīn kā muqtazā ho; wājib

2.—Istihkām ke sāth; mazbūti ke sāth; tākid ke sāth.

To observe one's word *sacredly*—Apne qaul par istihkām ke sāth qāim rahnā;
is bāt kā khūb khayāl r. kī apni zabān chhūṭne na pāye (jo bāt kabī gayī ho
uske khilāf hone na pāye).—A secret to be *sacredly* kept—Rāz jo ba-tākid
makhsūs h. [makhsūs h.

Sacredness, n. 1.—Pākī; quds yā taqaddus; umūrāt-i-mazhabī ke liye

2.—Nā-qābil-i-infisākh h.; is qism kā na h. kī fashk ho-jāo (ṭūṭ
jāe yā shikast ho-jāo ya'nī istihkām ke sāth qāim na rahne).

Sacrifice, } a. Jo qurbāni meñ kār-āmad ho; jo bal dene meñ kām
Sacrificial, } āye.

Sacrifice, v. t. 1.—Kisi dewtā wagaira ko kuchh chaṛḥānā; qurbāni k.;
sadqa k.; niyāz k.; bheṭ k. yā chaṛḥānā; arpan k.; tasadduq k.;
fidā k.; balidān k.

2.—Kisi shai ke hāsil karne ke liye kuchh barbad k. de yā kho-d.;
tasadduq k.; nisār k.; fidā k.; kisi bare maqsad ke husul yā kisi
furz-i-lāzimi ke anjām ke liye kisi shai se bāz ānā (usko apne hāth se
de-d.); kisi kām meñ kuchh aisi tarah lagānā jisse nuqsān yā taklif ho.

We should never *sacrifice* health to pleasure, nor integrity to fame.—Ham
logoñ ko hargiz munāsib nahīn kī hazz-i-nafsāni ke liye sihat ko khwāh nām.

3.—Barbad k.; halāk k.; talaf k. [wari ke liye diyānat ko khoynē.

Sacrifice, n. 1.—Qurbānī; balidān; bali (*corruptly* bal); sadqa; niyāz; nazr; jo kuchh kisi dewtā ko chharhāyā jāe; tasadduq; jo shai qurbān kī-jāe.

“Animals offered in sacrifice are called *victims*; sacrifices in which no blood is shed, are called *unbloody sacrifices*. *Sacrifices* are *expiatory*, *impetratory*, and *eucharistical*; that is, atoning for sin, seeking favour, or expressing thanks.” *Webster*.

2.—Kisi shai ke liye kisi shai kā talaf k. yā use apne hāth se de-d. kḥwāh kho baiṭhnā; dūsre ke mamnūn karne ke liye kisi qism kā nuqsān khud uṭhnā; ek 'umda chiz kā dūsri 'uinda-tar chiz ke liye tassadduq kar-d.; kisi bāt ke liye jiskī zarūrat ziyāda-tar ho dūsri chiz ko be-direg apne qabze se de kho yā lagā d. Jo shai is tarah par kho de yā lagā dī-jāe uspar bhī is lafz kā itlāq hotā hai.

Sacrificial, a.—Qurbānī se ta'alluq yā 'alāqa r. w.; qurbānī meñ shāmil yā dākḥil; qurbānī k. w.; balidān hom yā yagya (jagya) meñ dākḥil.

Sacrilege, n. Pāk chizoñ ke kharāb karne kā jurm; jo chizeñ mazhabī kāmōñ ke liye maksūs yā dīn-dār shakhsōñ se khās taur par muta'alliq hoñ unkā dunyā-dār shakhsōñ ko de-d. yā 'ām qism ke kāmōñ meñ lānā.

Sacrilegious, a. Mutabarrak chizoñ kā kharāb k. w.; jo mutabarrak chizoñ ke kharāb karne kī wājḥ se nā-pāk yā ganda ho-jāe; jismeñ is qism kī chizoñ kī kharābī dākḥil ho; nā-pāk; kufr kā.

Sad, a. 1.—Gam-gm; udās; malūl; ranjīda; afsurda-khātir; pazhmurda; dil-gir; magmūm; mahzūn; dil-tang; mātami sūrat banāye huye.

2.—Sanjīda; jiskā mizāj bhārī ho; khush-mizāj yā mutalawwīn nahīn. [yā gam paidā k. w.]

3.—Ranj-āwar; ranj-dih; jisse ranj yā malāl ho; musibat-nāk; ranj

4.—Kharāb; maṭkhat; taklif-dih; bad; burā; tang k. w. (*Colloquial*).

Sad is sometimes used in the formation of self-explaining compounds; as, *sad-hearted*, *sad-looking*, and the like. [sūrat kar yā banā d.

Sadden, v. t. Udās kar-d.; magmūm banā d.; udāsī chhā d.; mātami

Sadden, v. i. Udās ho jānā; udāsī chhā jānā; magmūm yā malūl ho-jānā.

Saddle, n. Zīn; kāṭhī.

Saddle, v. t. 1.—Zīn dharnā yā kasnā; kāṭhī rakhnā yā bāndhnā.

2.—Kisi par koyī bār yā bojḥ dālnā; lādnā; bojhnā; zer-bār k.

To *saddle* with costs—Kharāche kā bojḥ dālnā; zerbār-i-kharācha k.; kharcha 'āid k. [ranj musibat yā taklif ho; burī tarah se.

Sadly, ad. Udāsī ke sāth; ranj ke sāth; musibat ke sāth; aisi tarah kī

Sadness, n. Udāsī; malāl; gam; ranj; afsurdagi-i-khātir; pazhmurdagi-i-khātir; ganginī; dil-giri; dil-tangi; sūrat par udāsī yā mātami kā chhāyā rahnā; chihre par tārikī kā chhāyā rahnā.

Safe, a. 1.—Nuqsān zarar yā khatre se barī; jismeñ khauf-o-khatar na ho; be-zarar; mahfūz; sahīh-o-sālim; sahīh-o-salāmat; bhalā-changā.

2.—Khātire se bachāne yā mahfūz r. w.; nuqsān se bachāne w.; jiskī wājḥ se koyī shai khatre meñ na pāre; hifāzat ke sāth r. w.; jispar takiya yā bharosā ho-sake.

3.—Jo is hālat meñ kar-diyā jāe ki na usko zarar pahunchē aur na woh kisi ko zarar pahunchā sake; hifāzat meñ yā hifāzat se; mahfūz.

Safe, n. Hifāzat kī jagah; rupaye-paise lotḥ wagaira qimatī chizoñ ke hifāzat se rakhne kā sandūq jo āg se na jale; aisa sandūq jismeñ khāne-piñe kī chizeñ jānvarōñ se mahfūz raheñ.

Safe-conduct, n. Jiske bā'is rāh yā rāsta khair-o-'āfiyat se kaṭe; sipāhī yā gārad (guard) jo hifāzat kī nazar se kisi shakhs ke ham-rāh ganīm ke yā begāne mulk meñ jāe; tahrīr (rawannā yā parwāna wagaira) jo kisi shakhs ko is maqsad se di-jāe ki uske zarī'e se woh ba-hifāzat safar kar-sake. [chīz; bachāw kā zarī'a; panāh yā pusht-punāh; āṛ.

Safe-guard, n. 1.—Woh shai jisse hifāzat ho; hifāzat yā muhāfazat kī 2.—Sipāhī yā gārad (guard) jo musāfir kī hifāzat ke liye ta'inūt ho.

3.—Rāh-dāri kā parwāna; badraqa; parwāna-i-rāh-dāri jo bādshāh. kī taraf se kisi ajnab (pardesi) ko is garaz se diyā jāe ki woh uske qalam-rau meñ ba-hifāzat rahe. [d.; bhāgne se mahfūz r.

Safe-keeping, n. Zarar se mahfūz r.; muhāfazat; hifāzat; nikal jāne na **Safely, ad.** 1.—Hifāzat ke sāth; bilā-khauf-o-khatar; aisi tarah ki bure natijon ke nikalne kā koyī khatra na ho; ba-tamāniyat; ba-itminān.

2.—Bilā-zarar; aisi tarah ki kisi qism kā nuqsān na pahuñche.

3.—Aisi tarah ki nikal jāne yā bhāgne na pāye; saṅht hirāsāt meñ; jakar-band.

Safeness, n. 1.—Nuqsān yā khatra se barāat (barī h.); be-zarar yā be-khatar h.; be-jokhim h.; mahfūz h. [itminān h.

2.—Hifāzat ke qābil h.; is lāiq h. ki bachāw ho-sake; qābil-i-

Safety, n. 1.—Hifāzat; bachāw; khatra se barī h.; zarar ziyāu yā nuqsān se bauī h.; aisi na h. ki usmeñ jokhim ho; be-jokhim h.

2.—Ittibāz yā bharose ke lāiq h.; itminān ke qābil h.; aisi h. ki nuq-sān wagaira kī taraf se itminān rahe (uskā khauf-o-khatar na rahe).

3.—Muhāfazat yā hifāzat; bhāg jūne se bachāw; is tarah hifāzat se r. ki bhāg yā nikal na jāe; hirāsāt-i-shadīd; jakar-band r.

Sagacious, a. Jiske khayāl meñ bāt turant ā-jāe; tez-'aql; zūd-fahm; jo bāton kī tah ko jald pahuñch jāe; 'āqil; dānā; zīrak; zakī; chatur; sayānā.

Sagaciousness, n. Tez-fahmī; zūd-fahmī; zīrakī; 'aql kī tezi aur sa-Sagacity, } majh kī durusti; chaturāyi; sayānāpan.

Sage, a. 1.—'Āqil; dānā yā dānishmand; mudabbir; jo bārikī ke sāth bāton ko samajh aur tujwiz kar-sake; dūr-bīn; dūr-andesh; sanjīda.

2.—Jo natijā-i-'aql (dānish-mandī) ho; 'āqilāna; jo kshūb samajh-būjh-kar kiyā yā kahā jāe; jo matlab-barāri ke liye nihāyat mauzūn ho.

Sage, n. 'Āqil shakhs; jis shakhs meñ sanjīdagī aur 'aql-mandī ho kshū-sūsan aisi shakhs jo bahut sin-rasīda hone kī wajh se wajibu-t-ta'zīm aur apuī rāe-i-sāib aur dūr-andeshī ke liye mashhūr ho; barā fail-sūf; barā dānā-o-bīnā shakhs; hakīm-i-hūziq; 'ālim; shāikh; rishī;

Sail, n. 1.—Bād-bān; pāl. [muuī; buddhī kā sāgar.

2.—Kisi qism kā jahāz; kashtī. [lar." Webster.

3.—"In this use, the plural has usually the same form as the singu-

3.—Tarī kā safar; kashtī yā jahāz par kā safar (uspar chalnā).

To loose sails—Pālon ko khol yā phailā d.—To make sail—Aur (ziyāda) pāl

phailānā.—To set sail.—Pāl tannā yā phailānā; safar-i-daryāyi shurū k.; ja-

hāz rawāna h. yā khulnā; jahāz par chalnā.—To strike sail.—Salāmi kī ga-

raz se yā yakūyak hawā ke jhoñkōn ke chalne ke bā'is pālon ko nichā kar-

d.; apuī chhutāyi qabūl k.; apuī barāyi kā da'wi kam kar-d.—Under sail—

Pāl phailē yā tane huye; jahāz ke chalne kī hālat meñ.

Sail, v. i. 1.—Pālon meñ hawā bharne ke sabab se āge chalnā—jaise jahāz kā pāu par (samundar meñ); tairnā—jaise machhlī wagaira kā.

2.—Jahāz par sawār ho-kar chalnā; tarī se jānā.

3.—Jahāz par rawāna h.; jahāz par safar shurū' k. [denā parē.

1.—Burābar chale chalnā; is tarah par uṇā kī dainon ko zor na
Sail, v. l. 1.—Jahāz par pālon kī madad se chalnā.

2.—Kahīn uṇā.

3.—Jahāz chālānā.

Sailer, n. Jahāz yā kashtī wagaira.

☞ "With qualifying words descriptive of speed or manner of sailing; as, a heavy *sailer*; a fast *sailer*." Webster.

Sailor, n. Jahāzī; khalāsī; jo jahāz chālāye yā jahāz chālāne ke 'amal ko samjhe; kashtī chālāne w.; mallāh.

Sake, n. 1.—'Illat-i-gīyī; manshā; maqsad; murād; garaz; wajh; sabab; pās; khatīr; hāsil karne kā manshā.

For the sake of—Fulān manshā se; fulān shai ke hāsil karne kī garaz se; fulān aur ke liye.—For his sake—Uske liye; uske wāste; uskī khatīr se.—For man's sake—Insān ke liye; ādmī ke wāste.

Salable, a. Farokht (bikrī) ke lūq; qūbil-i-farokht; qūbil-i-bai'; jiskā kharidār jald mil-jāe; jiske bahut log tālib hon—Qūbil-i-nilām; jo nilām mein bik jāe. [se dī-jāe.

Salary, n. Mushāhara; tanqhwāh; talab; ajūra; talab jo sāl ke hisāb

☞ "Usually a fixed sum to be paid by the year." "When wages are stated or stipulated by the month, week, or day, we do not call the compensation *salary*, but *pay* or *wages*; as in the case of military men and labourers." Webster.

Salary, v. l. Kisi kā mushāhara muqarrar kar-d.; kisi ko mushāhara d.

Sale, n. 1.—Farokht; bikrī; bai'; qūnat-i-naqdī ke ulā hone yā uske adī hone ke wāṭo par ek shakhs kā dūre shakhs ke hāth jāedād kā

2.—Bechne kā mauqā'; bikrī; talab; māng; chāh. [muuntaqil k.

To have a ready sale for a thing—Kisi chiz kā jald bik jānā (uske kharidār kā fauran maujūḍ ho-jānā).—To find no sale for one's goods—Kisi ke māl-o-asbāb kī bikrī kā na h.—Of sale, on sale, for sale—Bikrī ke liye; kharidār ke liye.

Salework, n. Kūm jo bikrī ke liye baue; chizen jo mahz bechne kī garaz se banāyī jāen; kāṃ jo be-ihitiyātī se kiyā jāe. [huā.

Salient, a. 1.—Kūdtā; uchlaltā; kūd-kar chaltā; jast mār-kar chaltā

2.—Nikaltā; ubhartā; bāhur yā ūpar ko nikaltā; niklā yā ubhrā huā. [lūm de).

3.—Namūdār; numāyān; aisā kī khud-ba-khud zāhir ho jāe (ma'-

Saline, a. 1.—Namakīn; jismeṃ namak milā (shīmil dākhil yā parā) ho.

2.—Jismeṃ namak kī khāssiyat pāyī jāe; namakīn; khārā; lonchhā-

Sally, n. 1.—Jast; kūd. [hā; shor.

2.—Jhapat-kar nikalnā; tūt parnā; jo sipāhī muhāsare mein hon unkā muhāsara karne wālon par dafatan tūt parnā (yūrish yā hamli k.)

3.—Ma'mūlī rāh ko chhoṛ-kar dūsrī rāh par chale jīnā; gasht; sair.

4.—'Aql khayāl yā wahm kā parwāz (unkī daur); tarang; josh.

5.—Jāda i-'itidāl yā istiqlāl se tajāwuz; wahshat; walwala; lahar; kalol; khel; sukī yā behūdagi kā fi'l; qā'ida-i-ma'mūlī se inhiṛāf.

Sally, v. l. Kūd yā jhapat-kar bāhar jīnā; tūt parnā; kisi qal'e wagaira se muhāsara karne wālon par hamla karne ke liye sipāhiyon kā

Salt, n. 1.—Namak; lon yā non; rāmras. [yakāyak nikal parnā.

2.—Maza; zāiga; swād; ras; bā; bās.

Salt, a. 1.—Namakīn; jismeñ namak ho; jismeñ namak milā shāmil yā dākhil ho; jismeñ namak kā maza ho; shor; khārā yā khārī; namak-dār; nonchihāhā; lonā; salonā.

2.—Jo khāre pānī meñ jāme; jismeñ khārā pānī bharā ho.

3.—Kaṛnā; talkh; tez; kaṛā yā sakht. [k.; lon d.; lon dālnā.

Salt, v. t. Namak chhīraknā milānā yā namak dāl kar pakānā; namakīn

Saltish, a. Kisiqadar namakīn; jismeñ darja-i-i'tidāl par namak milā ho; salonā; kuchh lonā; lonchhāhā.

Saltiness, n. 1.—Namak milā h.; namakīniyat; shoriyat; khāripan.

2.—Namak kā maza; namakīn zāiga. [sihhat-bakhsh.

Salubrious, a. Sihhat ke liye mufid; sihhat-āwar; jisse tandurusti barhe;

Salubriousness, n. Sihhat-āwar yā sihhat-bakhsh h.; hifz-i-sihhat ke

Salubrity, } liye mufid yā muwāfiq h.; aisā h. ki usse tandurusti

qīm rahe. [ustī ki taraqqī ho; hifz-i-sihhat ke liye mufid.

Salutary, a. 1.—Sihhat-āwar; tan-durusti ke liye mufid; jisse tandur-

2.—Jisse 'awām ki salāmati 'āfiyat yā amn meñ taraqqī ho; jisse

koyī mufid kām nikle; faida-bakhsh; nāfi'; sūd-mand; jisse kisi

kām-ki bāt meñ madad mile. [rāma k.

Salute, v. t. 1.—Salām k.; taslīm k.; namaskār k.; pranām k.; rāma-

2.—Bosa d. yā l.; chūmnā. [izhār k.

3.—Salāmi d. yā utārnā; top wagaira chhor-kar kisi ki ta'zīm kā

Salute, n. 1.—Salām; kornish; baudagī; ādāb; taslīm; namaskār;

2.—Bosa; chummā. [pranām; dandawat.

3.—Salāmi; kisi ki ta'zīm ke liye top wagaira kā chhūtnā.

Salvage, n. 1.—In'am yā mu'awaza jo un logon ko diyā jae jo begair

'kisi ke kahe jahāz yā uske māl-o-asbāb ko khatre se bachāne meñ

madad den. [bach jāe.

2.—Woh māl-o-asbāb jo jahāz par kisi qism ki tabāhi ke ba'd

Salvation, n. 1.—Bachāw; tabāhi khatre yā kisi bari musibat se

2.—Najāt; rast-gārī; mukti; moksh. [muhāfazat.

3.—Dushmanon ke panje se rihāyī d.; bachāne ki quwwat.

Same, a. 1.—Mukhtalif yā dūsrā nahīn; wahi.

2.—Ek hi qism jius yā tarah kā; qad-o-qāmat wagaira meñ yaksān;

jis shai se muqibala kiya jae usse nau'iyat yā sifat meñ mukhālif.

nahīn; mutābiq; gair-i-mukhālif; mushābih; ham-shakl; yaksān;

dūsrē ke barābar (waisāhi); ek-hī; sam yā samān; musāwī; thik dūsrē

sā (dūsrē ki māniind); bi-'ainihi.

3.—Jiskā mazkūr ho chukā ho yā 'anqarib hone wālā ho.

Sameness, n. Ek hi tarah kā h.; yaksāniyat; 'adam-i-ikhtilāf; mushā-

bahat-i-qariba; mutābaqat; muwāfaqat; mel; barābari.

Sample, n. 1.—Kisi shai kā ek juzwa (uskā ek hissa) jo mulāhaze ke

liye pesh kiya jae yā jiskā dikhānā is garaz se maqsūd ho ki dekhne

wālā samjhe ki baqiya shai bhi isi qism ki hai; namūna; bāngī.

2.—Nazir; misāl; drishtānt. [kā namūna yā uski bāngī pesh k.

Sample, v. t. 1.—Kisi shai ki ham-shakl dūsrī shai dikhānā; kisi chiz

2.—Kisi chiz ki bāngī (uskā namūna) l.

Sampler, n. 1.—Namūna dikhāne w.

2.—Kisi kām kā namūna—khusūsan sūyī ke kām (sozan-kārī) kā namūna; namūna.

Sanative, *a.* Shifā-bākhsh; sihhat-bākhsh; jo āram yā changā kar-sake.

Sanatory, *a.* Sihhat-āwar; jisse tandurustī hāsil ho; āram k. w.

“Sanatory and sanitary, though both derived from the Latin *sanare*, to heal, and often used as synonymous, are not properly so, and should not be confounded. *Sanatory* is appropriately used to signify *conducive to health*, while *sanitary* has the more general meaning of *pertaining to health*.” Webster.

Sanctify, *v. t.* 1.—Pāk k.; muqaddas k.; mutabarrak k.; kisi pāk yā mazhabī kām ke liye ‘alāhida yā makhsūs k.; rusūm-i-khās adā kar-ke pāk banā d.; pavitra (*corruptly* pabitr) k.

2.—Gunāh se pāk-o-sāf (barī) k.; dil kī burāyion ko dūr kar-ke pāk-o-sāf kar-d.; duniyā aur uske makrūhāt se tabī‘at ko pher-kar Bārī ta‘ālā kī taraf rujū‘ kar-d.

3.—Pāk yā wājibu-ta‘zīm wagaira banā d.; nisā kar d. kī koyī bigār na ake; sanadī banā d.; mustanad k.; swād kar-d.; muhr kar-d.

Sanction, *n.* 1.—Manzūrī; qā‘ide ke rū se manzūrī; kisi afsar kā woh fi‘l-i-mansabī jiske zarī‘e se dūsre shakhs yā ashkhās kā fi‘l manzūr ho kar jāiz qarār diyā jāe; kisi shai ko jāiz thahī‘nā yā qarār d.; kisi shai ko mustanad qarār d.; kisi shai par sūd kar-d.; bahālī; pasand aur qabūl k.; tāyid; istihkām; sanad; kisi shai kī tāyid jo shahādāt iqtidār yā rawāj wagaira ke zarī‘e se hāsil ho.

2.—Dūsre kī marzī yā uske ikhtiyār wagaira ko nafāz dilāne ke liye jo bāt kalī yā ki-jāe. [r.; sahīh r.; sūd k.; ijāzat d.]

Sanction, *v. t.* Jāiz yā mustanad qarār d.; manzūr k.; bahāl r.; rawā

Sanctity, *n.* 1.—Pākī; safāyī; taqaddus; tubārat; ‘umdagi; achhāyī.

2.—Sanjidagi; ‘azmat; nā-qābil-i-inhirāf h.; mazhabī pā-bandī.

Sanctuary, *n.* 1.—Mutabarrak maqām; pāk jagah; parastish kī maqām; ‘ibādat-gāh.

2.—Woh panāh kī jagah jahān mazhab ke rū se kisi ko dakhil na ho; māman; panāh aur hifāzat kī maqām; amn; panāh; ār; bachāw kī jagah. [jagah.]

Sanctum, *n.* Mutabarrak jagah; takhlīyo kī maqām; akele rahne kī

Sand, *n.* 1.—Reg; bālū; ret.

2.—(*pl.*) (*a*) Registān: woh qat‘āt-i-arāzī jahān siwāo bālū ko aur kuchh na ho. (*b*) Retī; bālū kī zamin ke bare bare tukre jo daryā ke hat jāne kī wajh se dekh parēn.

Sand, *v. t.* Bālū dālnā phailānā yā biebhānā.

Sandy, *a.* 1.—Bālū kā bālū se bhārā huā yā bālū kī mānind; bālū se patā yā chhipā huā; retilā; balūa.

2.—Bālū ke rang kā; zardī-māil surkh rang kā.

Sane, *a.* 1.—Sahih-o-sālim; jismen kisi tarah kī khalal wāqī‘ na ho; tandurust; bhalā-changā.

2.—Jiske dimūg (samajh) men fatūr na ho; jisko khalal-i-dimūg na ho; sahih-i-‘aql; sahih-i-l-hawās; gair-maslūb-i-l-hawās; jiskī ‘aql aur dūsri zihnī quwwatein durust hon. [pūgal (majnūn) na ho.]

A sane person, or a person of a sane mind—Sahih-i-‘aql shakhs; jo shakhs Saneness, *n.* Sahih-i-‘aqlī; sahih-i-l-hawāsī; khalal-i-dimūg kā na h.

Sanguinary, a. 1.—Jismen̄ barī khūū-rezī ho; jismen̄ bahut se log hulāk hon; jismen̄ bahut lahū bahūyā jāe.

2.—Khūū-khwār; khūū kā pyāsā; sang-dil; khūū-rezī kā shāiq.

Sanguine, a. 1.—Surkh; lāl; jiski raugat lahū kī sī ho; kasīru-d-dam.

2.—Sar-garm; pur-josh; garm.

3.—Achehhe se achehhe kī ummed r. w.; nā-ummedī na r. w.; pūrā bharosā yā yaqīn r. w.; ummed se bharā huā (kisi bāt kī pūrī ummed r. w.). [apne matlab ke hāsil hone kī pūrī ummed rakh-kar.

Sanguinely, ad. Sar-garmi se; shauq se; kāmyābī ke tayaqqun ke sāth;

Sanguineness, n. 1.—Surkhī; lālī; jild-i-badan men̄ khūū kī raugat.

2.—Sar-garmi; shauq; harārat-i-mizāji; pūrā bharosā; tayaqqun.

Sanitary, a. Sihhat-mansū; sihhāt se muta'alliq; jo husūl-i-sihhat ke liye maqsūd ho; hifz-i-sihhat se muta'alliq.

Sanity, n. Sihhat; sahīh-o-sālim rahū; durustī; sahīh-u-l-'aqlī; hosh-o-hawās kā ba jā rāhū; sihhāt-i-'aql; dil kī woh hālat jab 'aql nihāyat

Sap, n. Darakhton̄ kā dūdh; ras; 'araq; shir. [hī durust rahe.

Sap, v. t. 1.—Surang khodnā; khod yā bahā-kar tah-o-bālā (ulaṭ-palaṭ) kar-d. (gārat yā barbad kar-d.).

2.—Jar se khod dūnā; istisal k.; nest-o-nā-būd kar-d. [chaluā.

Sap, v. i. Surang khod-kar chaluā; chup-chāp bhitar hī bhitar khodte

Sapid, a. Zāiqe dār; jismen̄ zāiqā ho; maze-dār; khush-zāiq; laziz; jismen̄ achehhe swād ho. [samajh; 'ilmiyat.

Sapience, n. 'Aql mandī; dānish-mandī; zīrakī; samajh-būjh; dānāyī;

Sapient, a. 'Aql; dānishmand; bā-tamīz; zīrak; samajh-dār.

Sapless, a. 1.—Dūdh se khālī; jismen̄ dūdh ras yā 'araq na ho.

2.—Khushk; purānā; pazhmurda; sūkhā yā murjhāyā huā.

Sappy, a. 1.—Dūdh se bharā; ras-dār; 'araq-dār.

2.—Nau-jawān; kam sin; kam-zor; mazbūt nahīn.

3.—Za'ifu-l-'aql; jiski samajh kam-zor ho.

Sarcasm, n. Koyī sakht dushnām-amez kalām; koyī hajo kī bāt jo kisi-qadar hiqrāt ke sāth kahī jāe; ta'na yā ta'u-tashnī'; bolī-ṭholī; aisi haṁsī kī bāt jiski choṭ mukhātab ke dil par lage.

Sarcastic, a. Nihāyat hī tanz se bharā huā; hajo-amez; isqadar

Sarcastical, f. sakht ki usse nafrat ho.

Satē, v. t. Kisi ke shauq yā ishtihā ko pūrā k.; āsūda k.; ser k.; jī bhar-d.; aghā d.; jisqadar aslī khwāhish ho usse ziyāda khilā d.

Satiāte, v. t. 1.—Kisi ke shauq yā ishtihā ko pūrā k.; shikam-ser khi-lūnā; ba-qadar-i-khwāhish muhzuṭ k.; ser k.; āsūda k. [āsūda kar-d

2.—Jisqadar aslī khwāhish ho usse ziyāda bhar d.; gāyat darje tak

Satiety, n. Serī; āsūdagi; aghāyī; jis qadar jī chāhe usse ziyāda bhar jānū; hazz-i-nafsānī kī ziyādatī jisse tabī'at mutanaffir ho-jāe.

Satisfaction, n. 1.—Woh kaifiyat jo dil men̄ kisi khwāhish ke pūrī hone se paidā ho; woh itmīnān jo kisi shai par bi-l-fi'l qābiz-o-muta-sarrif rahne se paidā ho; taskīn; tashaffī; jam'iyyat-i-khātīr; dil-

2.—Khush k. yā khush h. [jam'iyī.

3.—Woh itmīnān jo dil ko kisi shai ke mutahaqqaq hone se hāsil ho; woh tamāniyat jo shak shubha yā ibhām ke raf' hone se ho;

4.—Khushī; ihtizāz; woh bāt jisse dil ko masarrat ho. [tayaqqun.

5.—Mu'awazī; baḡlā; 'iwaz; talāfi; kaffāra; mukāfāt; pādāsh; jisse kisi shai kā 'iwaz ho-jāe.

6.—Be-bāqī; chukawtā yā chukāw; paṭāw; adā yā adāigī; kisi da'we yā mutālabe wagaira kā ifa yā uskā tasfiya.

To make full satisfaction—Ifā-i-kāmil k.; pūrā pūrā adā k.; sab kā sab de-d.—
To receive a sum in full satisfaction of a debt—Kisi dān ke ifā-i-kāmil meṁ
koyī raqam (kisi-qadar rupaye) pānā.—To enter satisfaction on record—Kisi
qism ke mutālabe ke adā hono ki kaifiyat qalam-band k.

Satisfactorily, ad. 1.—Aisi tarah ki khushī yā itminān ho.

2.—Is tarah ki kisi bā: kā yaqīn ho-jāe; aisi tarah ki kisi bāt ko dil
bhāwar kar-le; khātir-khwāh; hasb-i-itminān; aise tarīq par ki dil
bhar-jāe (dil-jam'iyi ho-jāe).

Satisfactory, a. 1.—Jisse dil kā shubha raf' ho-kar itminān ho-jāe;
qābil-i-itminān; jispar bilā shakk-o-shubha takiya (bharosā yā istidlāl)
ho-sake. [kā kaffāra ho-jāe; ma'qūl; kāfi.]

2.—Jisse kisi shai kā mu'awaza yā uski talāfi ho-jāe; jisse kisi shai

Satisfy, v. t. 1.—Hājat khwāhish yā shauq ko pūrā k.; āsūda k.; ser k.;
jī bhar-d.; jis shai ki chāh ho usko pūri kar-d.

2.—Kisi ke mutālaba-i-jāiz ko pūrā kar-d.; kisi ki yāstani uso de-d.;
kisi ke da'we yā dāin wagaira ko chukā-d.; adā kar-d.; de-d. yā do-
ḡalnā; ifā k.; nibṭā d.

3.—Shak shubhe yā ibhām se bari k.; yaqīn paidā karānā; kisi ke
dil ko mutmayin k.; itminān karānā; tabī'at bhar d.; qāil kar-d.;
bhāwar karānā; manānā.

Saturate, v. t. Pūrē taur par milā yā bhigo d.; isqadar dāl yā bhar d. ki
phir bharnē ki gunjāish na rah-jāe; pūrā pūrā yā khūb bhar-d.; ser
kar-d. [gustākhi ke sāth; dhiṭhāyī se.]

Saucily, ad. Be-bākāna; shokhī yā be-hayāyī se; be-sharīf ke sāth;
Sauciness, n. Be-sharīf; be-adab; gustākhi; dhiṭhāyī; buzurgoṁ ki
tahqīr. [be-adab; be-gairat; buzurgoṁ ki tauhīn k. w.]

Saucy, a. 1.—Had se ziyāda shokh; gair-muaddab; gustākhi; dhiṭhā;
2.—Jisse shokhī yā behayāyī zāhir ho jaise chitwan wagaira.

Saunter, v. i. Behūda ghūmnā; āwāra-gardi k.; āwāra phirnā; khāk
chhānte phirnā. [aur har tarah ki taraqqī karte hoṁ; be-jotā-boyā.]

Savago, a. 1.—Jangali; bayābhāui; us jagah se dūr jahān insān ruhīte
2.—Wahshī; jangali; banailā; jo pālā huā (paluā) na ho jaise
jāuwar. [wagaira se na huyi ho.]

3.—Gair-muhazzab; jāhilāna; wahshiyāna; jiski durustī ta'līm
Savage manners—Jāhilāna yā wahshiyāna tarīq; gair-muhazzab atwār.

4.—Jisse be-rahmī pāyī jāe; be-rahm; sang-dil; kaṭṭar; be-dard;
wahshiyāna; jo insāniyat ke khilāf ho.

Savage, n. 1.—Insān jo apni nālī nā-tarāshida hālat meṁ ho; jis shakhs
ne ta'līm na pāyī ho; jiski tahlīb wa tādīb na huyī ho; jangali ādmī;
wahshī shakhs. [mutlaq rahm na ho.]

2.—Nihāyat be-rahm-o-be-dard shakhs; aisā shakhs jisko dil meṁ
Savagely, ad. Wahshiyāna tarīq par; be-rahmī ke sāth.

Savageness, n. 1.—Wāushat; jangali-pau; gair-muhazzab yā jāhil rahne
2.—Be-rahmī; sang-dilī; khūn-khārī. [ki hālat; nā-ahliyat.]

Save, v. t. 1.—Mahfūz r.; bachānā; sahih-o-sālim r.; nuqṣān barbadī yā
kisi aur qism ki āfut se bachāye rahnā; khatre se bachānā.

2.—Sarf yā talaf ho-jāne se bachāye rahnā; zāī' yā kharch na ho-jāne d.; āyinda ke liye bachā r.; jam' k.; pas-andāz k.; rakh chhornā

3.—Bachā d. masalan kisi ko kisi aisi bāt se jo uske liye bā'is-i-taklif yā mazarrat ho. [hone d.]

4.—Na hone d.; bāz r.; rok d.; raf' kar-d.; wuqū' yā zuhūr na

5.—Kisi shai ko apne hāth se na nikal jāne d.; pakar r.; aise muq'e se lenā yā kām meñ līnā kī kho na jāe; kisi shai kī nisbat waqt par āmāda (taiyār yā musta'id) rahnā.

To save appearances—Asbāb-i-zāhiri durust r.; kisi aisi bāt ko zāhir na hone d. jiskā khul jānā bā'is-i-hak-i-ibrā wagaīra ho.

Save, v. i. Kharch na hone d.; kifāyat k. [kāl-kar yā minhā de-kar.

Save, prep. Siwā; 'alāwa; bi-istisnā; chhor-kar; mustasnā karke; ni-

Saver, n. 1.—Āfat yā barbādī se bachāne mahfūz rakhne yā najāt d. w.; hāfiz; muhāfiz. [shi'ār; kifāyati.]

2.—Jo nuqsā na hone de; jo kharch meñ kifāyat kare; kifāyat-

Saving, p. a. 1.—Misūrif-i-fuzūl se parhez r. w.; kifāyat-shi'ār; fuzūl-kharch nahin; kifāyati; juz-ras. [nuqsān bhi na ho.]

2.—Jiskī ānadani se uskī asli kharch bach-jāe; jisse naf nahin to

Saving, n. 1.—Jo kuchh kharch yā talaf hone se bachā rakkhā jāe;

2.—Istisnā; qaid. [bachat; wārā; ubār.]

Savings-bank, n. Woh bank-ghar jismeñ log apnī bachat yā kam'iyi sūd par jam' karte haiñ. [khush-bū.]

Savour, n. 1.—Zūīqa yā bū; maza aur bū-bās; lazzat; swād; mahak;

2.—Khās lazzat yā sifat; khāsiyat; ai-ā mizāj yā rang wagaīra jisse kisi shai meñ ba-muqābala dūsrī shai ke tamiz ho-sake.

Savour, v. i. 1.—Kisi khās qism kī bū yā maza r.

2.—Kisi dūsrī shai kī sifat yā nau'iyat r.; kisi shai ke hone par dalālat k.; kisi shai kā asar zāhir k.; ba-zāhir kisi dūsrī shai kī mānind ma'lūm d.; bū-bās r.; bū paidī k.; kisi shai par dalālat k.

With of.

Savour, v. i. Khushī ke sāth chakhnā yā sūngnā; kisi shai meñ haz uṭhānā; pasand k.; chīhnā; kisi shai kī tāyid k. (uske haq meñ yā ba-haq uske h.). [pasand yā mauzūr kar-ke.]

Savourily, ad. Shauq ke sāth; maze yā lazzat ke sāth; khush ho-kar;

Savouriness, n. Lazzat; maza yā maze-dārī; zūīqa yā bū kī khush-guwārī

Savoury, a. Jo sūngne yā chakhne meñ khush-guwār ho; maze-dār; khush-bū-dār; pasandīda; achchhā; jo bhalā ma'lūm de.

Saw, n. Ārā; karānt; karōṭ

Saw, v. i. 1.—Āre se chīrnā; āre se kāṭnā yā judā k.

2.—Āre se chīr-kar banānā.

Saw, v. i. 1.—Ārā chakānā; āra-kashī k.

2.—Āre se chīrnā yā kāṭ k.

3.—Āre se chīr-jānā (kaṭ-jānā).

[muñh se bolnā; zāhir k.]

Say, v. i. 1.—Kahnā; batānā yā batlānā; bolnā; zabān se kahnā;

2.—Sunānā; phir se bayān k.; duhrānā.

3.—Kisi shai kī nisbat koyī rāe qāim k.; kisi shai kī nisbat yaqīn r.; kisi bāt ke muta'alliq dil meñ kuchh thahrā l.

4.—Bahs yā dalīl meñ pesh k. khwāh kahnā; kisi shai kī tāyid yā tardīd meñ kuchh kahnā.

5.—Jawāb d.; jawāb meñ (jawāban) kahñā; ba-taur jawāb ke kahñā.
It is said, or they say—Yah bāt 'umūman kahī jāti haiñ; yah bāt zabān-zad-i-'awām hai; yah afwāb khabar yā shuhrat hai; log kahte haiñ.—*Say* (in the imperative used *parenthetically*)—Kaho yā hām se kaho; bolo; zabān kholo.—
That is to say—Ya'nī.

Saying, n. Jo kuchh kahā jāe; jo bāt kahī j̄e; jumla jo bolā jāe; qaul; kahāwat; zarbu-l-masal; kalām; sukhān; maqūla; bāt.

Scaffold, n. 1.—Machān; pāyath; dūnījā; gargaj.

2.—Mujrim ke phānsī dene kā ūñchā chabūtara yā gargaj.

Scaffolding, n. 1.—Pāyath; machān; gargaj.

2.—Machān yā pāyath kā asbāb.

Scald, v. t. 1.—Garm pānī wagaira se jalāñā; kisī garm saiyaī shai se chhulā kar yā usmeñ dūbā kar dard yā sadma pahuñchāñā.

2.—Āg par khwāh pānī wagaira meñ ubālñā josh d. yā khaulñā.

Scald, n. Jild-i-bādan par aur gosht meñ garm pānī wagaira se jalne kā zaḥm.

Scalding-hot, a. Itnā garm ki badan kā chamrā jalā de. [āla.]

Scale, n. 1.—Tarāzū kā palrā yā pallā; tarāzū; chízoñ ke wazn karne kā تارazu “Chiefly used in the plural when applied to the whole instrument or apparatus for weighing.” *Webster*.

2.—Choiyāñ; sarhñā yā sihrā; chhilkā; dewlī; dyūlī; paprī; part

3.—Sirhī. [yā parat; paprā; rūsi; bhūsi; kechul.]

4.—Fāsile yā 'arz-o-tūl kī paimāñish kā āla. [meñ ruthe kā darja.]

5.—Utār-charhāw; darja; silsila; zanjīra; ek dūsre ke muqābala

Scale, v. t. 1.—Choiyāñ chhurāñā; chhilkā chhurāñā yā utārñā; sihrā nikālñā; patlī patlī parteñ nikālñā yā ukhārñā.

2.—Sirhī se charhñā; sirhī lagā-kar charhñā.

3.—Andāza k.; wazn k.; toluā; muqābala kar-ke dekhñā.

Scale, v. i. Patlī patlī parteñ ban-kar jhar yā gir jāñā. [*qual.*]

Scamp, n. Barā pāji; barā hī bad-zāt; bad-ma'āsh; harām-zāda. [*Collo.*]

Scamper, v. i. Bhāg jāñā; rafū-chakkar h.; chal d.; lambā h.; nau-dogyārah h.; champat h.; khisak d. [masalan tarīq.]

Scamperish, a. Pājiyon sā—juisā kī bad-zātoñ yā bad-ma'āshoñ kā ho;

Scan, v. t. 1.—Nukta-chiniñ aur ihtiyāt ke sāth jāñchñā; khūb jāñch yā chhāñ k.; harf-ba-harf jāñch-partāl k.; ba-ihtiyāt imtihāñ k.

2.—Taqtī' k.; wazn k.

Scandal, n. 1.—Ranj jo pahuñchāyā jāe yā ma'lūm ho; ilzām jo kisī fi'l-i-be-jā yā qabih kī wajh se 'āid ho; ittihim; buhtāñ; tuhumat.

2.—Woh bāt yā khabar jisse kisī kī bad-nāmī ho; aisi bāt jo jhūth aur nek-nāmī ke liye muzir ho; hatk-ūmez bāt jo be-i'tināyi ke sāth yā jhūth kahī jāe.

3.—Sharm; be-ābrūyi; hatk yā hatk-i-ābrū; nadāmat; bad-nāmī.

Scandalize, v. t. 1.—Nā-rāz k.; nā-khush k.; kisī aise fi'l se jo mujrimā-na samjhā jāe kisī kā dīl dukhāñā. [hatk kā bā'is h.]

2.—Malāmat k.; tuhumat lagāñā; bad-nām k.; hatk k.; kisī ke

Scandalous, a. 1.—Jisse nā-rāzī paidā ho; nū-guwar; nā-pasandīda; zabūñ; qabih; jisko ma'yūb kah-sakeñ; jo nihāyat hī nā-munāsib ho; nā-sazā.

- 2.—Jisse hatk-i-ābrū ho; jisse bad-nāmī ho; jisse nadāmat paidā ho; jo bā'is-i-nang-o-namūs ho; jisse'ilzām 'āid ho; jisse izāla-i-haisi-yat-i-'urfī ho; tahattuk-āmez; jisse be-hurmatī ho. [guwār ho. Scandalously, *ad.* 1.—Aisi tarah se ki nadāmat ho; aise tarīq se ki nā-2.—'Aib-joyī ki niyat se; harf-giri ke maushā se. [bā'is-i-hatk h. Scandalousness, *n.* Zabūn qabīh yā būrā h.; nā-guwār h.; ma'yūb h.; SCANDALUM MAGNATUM, [Lat.] (*Law*) Woh tubmat-āmez taqrīr yā tahrīr jo kisī zī-rutba shakhs ko zarar pahuñchāne kī garaz se kī yā
- “Usually abbreviated *scan. mag.*” Webster. [mushtahar kī-jāe. Scant, *v. t.* 1.—Mahdūd k.; tang k.; kam k.; bukhīl ke sāth bartāw k. 2.—Mukhtasar k.; kotāh tang yā qalīl k. Scant, *v. t.* Kam ho-jānā; ghaṭ jānā; qūsir h. Scant, *a.* Pūrā bahut yā kasīr nahīn; jo ba-mushkil kāfī ho; jis-qadar matlūb ho usse kam; qalīl; nā-kāfī; bas yā kāfī nahīn. Scantily, *ad.* Ba-tarz-i-nā-kāfī; pūrā pūrā nahīn; bharpūr nahīn; bahutāyat ke sāth nahīn; kifāyat ke sāth; tangī se; kam; qillat ke sāth; thorā. [yā ifrāt se na h.; 'usrat. Scantiness, *n.* Qillat; kamī; kotāhī; tangī; kāfī taur par na h.; kasrat Scantly, *ad.* Qillat se; tangī se; pūrā yā kāfī taur par nahīn; 'usrat ke sāth; kasrat yā ifrāt se nahīn. Scantness, *n.* Kotāhī; qillat; tangī; kamī; kāfī na h.; thorā yā chhoṭā h. Scanty, *a.* 1.—Barā yā wasī' nahīn; tang; chhoṭā; qalīl. 2.—Istīmāl yā raf'-i-zarūrat ke liye kasrat se nahīn; bahut yā pūrā pūrā nahīn; kasīr nahīn; mushkil se kāfī; kam; thorā. [bakhīl. 3.—Kisī shai ko kifāyat yā bare bukhīl ke sāth kam meñ lāne w.; Scar, *n.* Zakhm yā phore wagaira kā nishān jo sihhat ke ba'd jism par bāqī rah jāe; dāg; chakattā; chitti. [yā chitti dālū. Scar, *v. t.* Zakhm wagaira kā dāg yā nishān dāl d. yā par jānā; chakattā Scarce, *a.* Kasrat yā ifrāt se nahīn; mutālabe ke i'tibār se kam; kam-yāb; jo āsānī se na mile; shāz; jo ma'mulī taur par na mile; nā-yāb; durlabh; birlā; anokhā. Scarce, } *ad.* Mushkil se; dushwārī se; qillat se; shāz; tangī se; joñ- Scarcely, } hiñ. Scarceness, } *n.* 1.—Qillat; kotāhī; kamī; kasrat se na h.; tangī; 'usrat; Scarcity, } qabt. 2.—Kam-yābī; nā-yābī; shāz h.; kasrat se na h. yā milnā. Scare, *v. t.* Yakāyak darā d.; dafatan dil meñ khauf paidā kar-d.; mukhawwaf k.; darwānā; khāif k. yā khauf dilānā; chauñkānā; dahshat di-khānā. [batā-kar kanāre kar-d. To scare away—Dar dikhā ke kanāre kar-d.; khauf dilāke hatā d.; dū-dabak Scarecrow, *n.* Koyī khauf-nāk chīz jo nāj ke khetōñ meñ is garaz se nasab kar-dī-jāe ki uske khauf se kawwe khwāh koyī dūse parind wahāñ na jāyeñ; koyī khauf dilāne wālī shai jismeñ kisī tarah kā khatra na Scath, *n.* Nuqsān; zurar; khisāra; ziyān; barbādī. [ho; khauf-i-'abas. Scath, } *v. t.* Kisī ko nuqsān pahuñchānā; zarar pahuñchānā; ziyāñ k.; Scathe, } talaf k.; barbād k. Scatter, *v. t.* 1.—Chārōñ taraf chhīṭ d.; chhitrā d.; dūr dūr dāl yā pheñk d.; jā-ba-jā r. chāhe dūr dūr ho yā nuzdik nazdik.

2.—Mukhtalif atrāf meñ phailā d.; kisi shai ko jo yak-jā ho muta-farriq kar-d.; muntashir kar-d.; pareshāu kar-d.; darham-barham kar-d.; idhar-udhar phailā d.; titarbitar kar-d.; dūr dūr kar-d.; yak-jā rahne na d.; tūn-terah kar-d.

Scatter, *v. i.* Muntashir ho-jānā; parāganda ho-jānā; titarbitar ho-jānā; chhitphut ho-jānā; idhar-udhar phail jānā.

Scattered, *pp. or a.* Muntashir yā muntashir; parāganda; dūr-dūr phailā huā; dūr-dūr wāqi'; titar-bitar; tūn-terah; jā-ba-jā wāqi'; alag-alag.

Scattering, *p. a.* Qair-muttasīq; ek nahīn; bahut se logon ke mā-bain baham mukhālīf. [riq; nazdik nazdik nahīn; dūr-dūr; yak-jā nahīn.

Scatteringly, *ad.* Titarbitar; tūn-terah; jahān-tahān; jā-ba-jā; mutafar-

Scavenger, *n.* Jo shakhs shahr meñ mailā sāf karne ke liye muqarrar ho; mailā uṭhāne w.; khāk-rob; jārob-kash. [jāe; tamāsha-gāh.

Scene, *n. 1.*—Tamāsha-gāh meñ woh jagah jahān naql wagaira dikhlayī

2.—Tamāsha-gāh kī āraish aur sūz-o-sāmān jo bataur badal us ma-qām ke ho jahān tamāshe kī asl kaifiyat wāqi' huyī ho; tamāsha-gāh meñ parda wagaira jiske bā'is tamāsha ba-zāhir aslī ma'lūm detā hai.

To go behind the scenes—Parde ke piche ho-jānā; oṭ meñ ho-jānā; dar-parda kār-rawāyī k.; khulke koyī kām na k.

3.—Kisi naql yā tamāshe kā woh hissa jo bilā-tagaiyur-i-maqām yā waqt ho; kisi tamāshe kā hissa-i-udnā.

4.—Woh maqām waqt yā hālat wagaira jismeñ kisi amr kā wāqi' h. tasawwur kiyā jāe; woh jagah jahān us shai kā wāqi' h. khayāl kiyā jāe jiskā tazkira kisi dāstān nazm yā naql wagaira meñ ho; jāe-i-mājara; mauqa-i-wāridāt; woh jagah jahān kisi amr kā wuqū' huā ho (jahān koyī bāt huyī ho).

5.—Woh kul chizeñ jo ek hī sāth pesh-i-nazar hon; chizeñ jo silsilawār dikhlayī jāen; madd-i-nazar; numāish; tamāsha; did.

6.—Suāṅg; naql; tamāsha; nāṭak.

Scenery, *n.* Kisi jagah kī zāhiri sūrat jo nazar parē; un anwā' nqām kī chizeñ kī sūrat jo dekh parē; woh mukhtalif chizeñ jo ek sāth nazar ke sāmne āyeñ; did; mauzar; samā; bahār; fiza; qudratī chizeñ kā majmū'a jo ek sāth dekh parē. [wuqū' huā ho.

2.—Tamāsha-gāh kī taswīr; us jagah kī shabīh jahān kisi amr kā

Scent, *v. t. 1.*—Sūnḡhuā; quwwat-i-shāmma ke zarī'e se ma'lūm k.

2.—Khushbū-dār banānā; mu'attar k.; bāsnā; khushbū milānā.

Scent, *n. 1.*—Muhak; bū; bās; gandh; gamak; khush-bū; sugandh.

2.—Sūnḡhne kī quwwat; quwwat-i-shāmma. [H'ebster.

3.—Muhak ke zarī'e se shikār kā piche; kisi shai kī pairawī kā

Scepter, } *n. 1.*—'Asā-i-shāhī. [tariq; patā; lik.

Sceptre, } 2.—Ikhtiyār-i-shāhī; bādshāhī hukūmat; bādshāhat; saltanat.

Scepter, } *v. t.* Bādshāhī ikhtiyār d.; hukūmat-i-shāhī tafwiz k.

Schedule, *n.* Zābite kī fihrist; fihrist jo bā-qā'ida taiyār kī-jāe; fard; ta'liqa yā fard-i-ta'liqa; fihrist jo kisi wasiqe meñ munsalik (shāmil) kī-jāe masalan wasiyat-nāme yā patte wagaira meñ.

A schedule is a formal list or inventory prepared for legal or

'business' purposes." "A *schedule* must have the titles and descriptions explicitly given, and be properly attested." *Webster*.

Scheme, *n.* 1.—Nazm; intizām; silsilā; band-o-bast.

2.—Jo bāt ki-jāne-wālī ho uski bandish; tadbīr; mansūba; bandish; hikmat; fitrat; tajwīz.

To form, lay, or contrive, a *scheme*—Mansūba bāndhnā; tadbīr k.; bandish k. **Scheme**, *v. t.* Tadbīr k.; mansūba k.; bandish k.

Scheming, *p. a.* Bandishī; mudabbīr; hirsat-bāz; makkār; chhalī.

Scholar, *n.* 1.—Tālib-i-'ilm jo kisi madrase meñ parhtā ho; kisi ustād kā shāgird; woh shakhs jo kisi ustād ke zer-i-ta'lim ho; tālib-i-'ilm; shāgird; talmīz; chelā; vidyārthī (*corruptly* bidyārthī).

2.—Jo tahsil-i-'ilm meñ masrūf ho; 'ālim; fāzil; kisi 'ilm kā khūb jānne w.; jo shakhs apne 'ilm ke liye mashhūr yā mumtāz ho; pandit; vidwān. [muzaiyib ho]

Scholarly, *a.* 'Ālimāna; fāzilāna; jaisā ki 'ālim ko chāhiye (uske liye **Scholarship**, *n.* 1.—'Ilm; 'ilm-o-fazl; tahsil-i-'ilmī; 'ilmīyat; fazilat.

2.—Tālib-i-'ilm kā wazīfa; jo kuchh tālib-i-'ilm ke basar-i-auqāt ke liye muqarrar ho.

Scholastic, *a.* 'Ālimāna; jo 'ālim se muta'alliq yā uske liye muzaiyib **Scholastical**, *a.* ho; madrasa yā madrasā se muta'alliq.

School, *n.* 1.—Madrasa; maktab; dabistān; pāthshālā; woh maqām jahān 'ilm sikhāyā jāe; woh jagah jahān 'ilm ki tahsil ki jāe. Woh kul tulabā jo kisi madrase meñ ek yā zāid ustādoñ ke mā-taht ta'lim pāyēñ. [hoñ.]

2.—Tulabā ki ta'lim yā kul tulabā jab likhne-parhne meñ masrūf

3.—Judāgāna firqa; woh log jo kisi khās shakhs ki ta'lim ki pairawī karte hoñ; jo log kisi 'ām masale ke qāil hoñ; jo ta'lim-i-wāhid par 'amal karen. [k.; ta'lim d. yā k.]

School, *v. t.* 1.—Madrase meñ ta'lim d.; sikhānā; parhānā; tarbiyat

2.—Tadīb k.; dāb ke sāth tarbiyat k.; sikhānā; nasihat-fazihat k.; sarzanish k.; la'nat-mulāmat k. [mahz muftadī.]

School-boy, *n.* Tifl-i-maktab; tifi-i-dabistān; jo 'ilm ke usūl sikhtā ho;

School-fellow, *n.* Ham-maktab; ham-dars; madrase kā sāthī; jisne dūstre ke sāth ek hi madrase meñ ta'lim pāyī ho.

School-house, *n.* Madrase kā makān; jis makān meñ madrasa ho.

☞ "Applied only to buildings for subordinate schools, not to colleges." *Webster*.

Schooling, *n.* 1.—Ta'lim jo madrase meñ ho; ta'lim; tarbiyat.

2.—Ta'lim kā mu'awaza; tankhwāh jo ustād ko laṛkoñ ki ta'lim ke 'iwaz meñ di jāe. [dapat.]

3.—Jharkī; gosh-mālī; chashm-numāyī; tambih; sar-zanish; dīnt-Science, *n.* 'Ilm; kisi shai kā mutahaqqaq 'ilm; asl-i-haqīqat yā wāqi-'āt ki fahm (uskā dil se samajhnā).

SCIENTER, [Lat.] Dida-o-dānista; jān-būjh-kar.

Scientific, *a.* Usūl-i-'ilm ke mutābiq yā unpar munhasir; 'ilmī; jo 'ilm meñ musta'mal ho; jo kisi shai ki pūrī aur musalsal wāqifiyat zāhir kare.

Scientifically, *ad.* 'Ilmī tarīq par; 'ilm ke usūl yā qawā'id ke mutābiq.

SCILICET, [Lat. contracted from *scire licet*] Ya'nī.

☞ Often abbreviated to *sc.*, or *ss.*

Scoff, *v. i.* Shokhī yā gustākhi ke sāth hañsūā khwāh mazhā'ka k.; kisi ko burā-bhalā kahūā; kisi' kī nisbat hañsi ke sāth tahqīr zāhir k.;

With *at*.

[ta'na-zanī k.; upahās k.

Scoff, *v. t.* Hañsi yā tahqīr k.; thatthā mārūā; kisi' kī nisbat sakht-kalāmī k. [jāe; izhār-i-istikrāh yā tauhīn; ta'n-tashuī'.

Scoff, *n.* Hañsi mazhaka yā mazammat jiskā izhār tahqīr ke sāth kiyā-

Scold, *v. i.* Kisi kā 'aib nikāl-kar be-tamīzi se shor machānā; zor se ghuṛakuā; sakht jhīrkī d.; latheruā; jhāruā; jhīrjhīrānā.

With *at*.

[lāmat k.; bahut burā-bhalā kahūā.

Scold, *v. t.* Be-tamīzi aur zor-o-shor ke sāth jhīrkī d.; sakht la'nat-ma-

Scold, *n.* 1.—'Aurat jo be-tamīz aur bad-zabān wa pur-shor ho; kar-kasā; larāñkī aur muñh kī phūhar 'aurat.

2.—Jhīrkī; shor-o-shurāba; tañā.

[kī; lather; jhār.

Scolding, *n.* Ghuṛkī; dānt-dapat; be-tamīzi aur zor-o-shor ke sāth jhīr-

Scope, *n.* 1.—Woh shai jo kisi' ke madd-i-nazar ho; jis shai yā maqsad kī taraf tabī'at mutawajjih ho; jis shai tak rasāyi yā jiskā anjām maqsūd ho; ākhīr irāda manshā yā niyat; murād; maqsad; garaz.

2.—Kisi shai kī nisbat āzādāna nazar phailāne yā irāda karne kā mauqu' yā uskī gunjāish; kārrawāyi kī gunjāish jagah yā wus'at; kisi bāt kā mauqu' ifrāt se h.; āzādī; āzādāna (be-rukāwat) bartāw kī gunjāish; quīd se āzādī; chalne kī jagah; maidān; samāyi. [jhulasnā.

Scorch, *v. t.* 1.—Ūpar se jalā d.; kisi shai kī sath ko garmī se jalā d.;

2.—Sakht garmī pahuñchānā; garmī se khushk kār-d. (sukhā d.).

Scorch, *v. i.* Ūpar se jul-jānā; jhulas-jānā; bhun uñhūā; khushk ho-jānā; sūkh-jānā.

[diyā jāe.

Score, *n.* 1.—Khat; nishān jo kisi chīz kā hisāb rakhne ke liye banā

2.—Hisāb; yāftānī kā hisāb; qarz; dāin; lekha.

3.—Wajh; sabab; hā'is; wāsta; khātīr; kāran.

4.—Kotī; bis yā bisi.

[mu'awaza d.; badlā d.

To *quit scores*—Hisāb tai k.; hisāb kī wā'il-bāqi durust k.; ifā k.; bhar d.;

Score, *v. t.* 1. Khat yā lakir khaiñch-kar khwāh khurach yā kāṭ-kar nishān k.; kāṭne kī niyat se chailiyāñ chhuṛānā; kharāsh k.

2.—Kisi chīz kā hisāb rakhne ke liye wāzih wāzih khaton kā nishān k.; khod-kar nishān k. tāki koyī hisāb yād rahe.

3.—Kisi shai kā nawishta yā hisāb r.; likh r.; qāim k. yā lagānā.

Scorn, *n.* 1.—Sakht tahqīr; woh hiqārat jo kisi shai ko nihāyat zalil aur be-waqt tasawwur karne kī wajh se paidā ho.

2.—Woh shai jo haqīr samajhī jāe; jis chīz ko qābil-i-tahqīr tasawwur karen; jo chīz nihāyat hī nafrat tahqīr yā hañsi ke lāiq ho.

To *laugh to scorn*—Hañ-nā; muñh banānā yā birānā; qābil-i-tahqīr samajh-kar khauda-zanī k. (thatthī mārūā).

Scorn, *v. t.* Nihāyat tahqīr k.; bahut hī haqīr samajhūā; hargiz apne lāiq na samajhūā; nafrat k.; hiqārat k.; khūffat k.; nā-chīz khayāl k.

Scornful, *a.* Hiqārat se bhārā huā; tahqīr-āmez; hiqārat k. w.; shokh-chashm; kisi ko nā-chīz yā haqīr samajhne w.

Scornfully, *ad.* Barī hī hiqārat ke sāth; ba-tahqīr; shokhī ke sāth; gustākhanā.

[sūl; chanda; jurmāna; tāwān.

Scot, *n.* Jisqadar mahsūl wagaira lagāyā yā diyā jāe uska ek hissa; mah-

Scot and lot—Mahsul jo ma'mūli taur par ba-libāz-i-istitā'at unke ri'āyā par
Scot-free, a. 1.—Mahsul wagaira se bari; be-mahsul. [lagāyājāe.]

2.—Be-zarar; sāf; sahih-o-sālim; be-ānch lage; be-gair kisi qisim ke sadma ke pahuñche huye; be-gazand.

Scoundrel, n. Nichā uikammā ādmī; pāji; hārām-zāda; be-gairat yā fāsiq; pāpi; khal; luqandrā; shuhdā; bad-zāt.

Scour, v. t. 1.—Sāf karne ki garaz se kisi khurdari chiz se khūb malnā; ragar-kar sāf k.; māñjuā; sāf k.; chamā-cham k.; mail yā gard-o-gubār wagaira se sāf k.; sāf karke phir apni asli hālat par kar-d.

2.—Mi'de ko khūb sāf k.; shiddat se ijābat lānā. [yā dūr kar-d.]

3.—Mal yā sāf kar-ke dūr kar-d.; jhārū pher d.; bahā le-jānā; haṭā

4.—Kisi jagah se jald guzar jānā; ba-khūbi yā bi-l-kul tai yā pār k.

Scour, v. i. 1.—Kisi chiz ko mal-kar sāf k.

2.—Sāf k.; safāyi paidā k. yā lānā. -

3.—Ijābat kā be-andāz h.; dastoi kā had se ziyāda ānā.

4.—Tez daurnā; ghūmnā; chal d.; bhāg jānā.

Scourge, n. 1.—Korā; chābuk; tāziyāna; saza-dihī yā tādīb ki āla.

2.—Sazā; ta'zir jo intiqāman ki-jāe; saza intiqām yā izā-rasāni kā zarī'a; āfat; balā; jo bā'is-i-izā-rasāni ho; koyi burāyi yā āfat jo barā-bar qa'im rahe. [tāziyāna d. yā tāziyāna lagānā.]

Scourge, v. t. 1.—Zor se chābuk mārñā; korōn se khūb piṭnā; saza-i-

2.—Sakht saza k.; saza d.; gunāh yā qusūr ke 'iwaz meñ tambi-han ta'zir k.; izā pahuñchānā; taklif d.

Scout, n. Jo shakhs surāg aur khabar-rasāni ke liye bhejā jāe; jo shakhs larāyi ki hālat meñ is garaz se ta'ināt kiya jāe ki woh fauj ke āge yā fāsile par jā-kar gunim ke hālat daryāft kare aur dekhe ki kisi qism kā khatra to nahin hai; jāsus; bhediya; mukhbir.

Scout, v. t. 1.—Bāhar jā-kar jāsus l.; kisi ke harakāt-o-sakanāt daryāft k.; fikr ke sāth dekhñā-bhālnā.

2.—Mukhbiri ke liye kahin jānī yā kahin se guzarnā; ghūm-phir-ke āhat l. [k.; mukhbiri k.]

Scout, v. i. Gunim ke harakāt-o-sakanāt ki nigrāni ke liye jānā; jāsus

Scowl, v. i. Bhawēn charhānā; chūn-ba-jabūn h.; tewrī charhānā; nāk-bhānū charhānā; tursh-rū h.; raujida yā gusse meñ ma'lūm d.

2.—Tārik yā pur-āshob dikhlayi parñā.

Scowl, v. t. Gusse ki nazar se dekhñā; chūn-ba-jabūn ho-kar dūr kar-d.

Scrabble, v. t. Nā-hamwār khaton ke nishān banānā; be-thaur-thekāne hurūf likhnā; behūda tariq par satreñ khainchnā yā hurūf likhnā.

Scrabble, n. Hāthon yā ghuṭnoñ ke bal chalnā.

Scramble, v. i. 1.—Hāthon aur ghuṭnoñ ke bal charhñā; kisi chiz ko hāth se pakar-kar chalnā yā charhñā aur badan ko āge khiskānā.

2.—Jo shai marḡūb ho use shauq se pakarnā; jhat se pakar l. tāki dūsrā nā lene pāye; be-takalluf pakar l.; jo chiz zamīn par giri ho uske liye dūstroñ ke muqābale meñ koshish k.

Scramble, n. 1.—Hāthon ki madad se charhñā; hāthon ke bāl charhāyi.

2.—Kisi shai ki nisbat dūstre ke muqābale meñ sar-garmi ke sāth koshish. [kā tukrā.]

Scrap, n. 1.—Chhoṭā tukrā; pāocha; purza; tukrā jo kāṭ liyā jāe; kūgaz

2.—Kisī likhī yā chhapī huyī chīz kā ek hissa; juzw; be-jor intī-
khāb; mukhtasar khulāsa. [khabūt kāt-kar wasl kar-diye jāen.]

Scrap-book, *n.* Woh sādi kitāb jismeñ kitāboñ aur kāgazoñ ke munta-
Scrape, *v. t. 1.*—Kisī shai kī sath ko kisī tez yā khār-dār āle se khurach-
nā; ragarnā; malnā; khurachnā; karonā; chhilnā; ghisnā.

2.—Mal yā ragaṛ kar dūr kar-d. (nikāl d.).

3.—Barī mihnāt-mazdūri kar-ko jam' k.; barī tangī se hāsīl k. yā
bachā r.; thoṛā thoṛā paidā yā ikatthā karke jam' k.

To scrape money together—Barī mihnāt yā tangī se joṛ-baṭor kar rupaye ikat-
thā k.—To scrape together a good estate—Thoṛī thoṛī kar-ke ek barī jāe-
dād ikatthī k. [baṭmad ke zarī'e se kisī ko apnā āshnā banānā.]

To scrape acquaintance—Apne ko wāqif k.; kisī se āshnāyī hāsīl k.; khushāmad.

“A low phrase introduced from the practice of *scraping* in
bowing.” Webster.

Scrape, *v. i. 1.*—Kharkharānā; kirkirānā; karakht āwāz paidā k.

2.—Pair pīchhe ko haṭā ko be-saliqagī ke sāth salām k.

Scrape, *n. 1.*—Khurachne ke āle yā pair wagaira kī ragaṛ se jo āwāz
paidā ho; karkarāhat; khurkhurāhat; charcharāhat.

2.—Salām; bandagī; salām jo be-saliqa kiya jāe.

3.—Nā guwār aur pareshān karne wālī hālat; woh kaifiyat jisse bilā
diqqat najāt na ho; uljhāw yā uljherā; diqqat; qabāhat; jhanjhat;
janjāl; durdasā; mushkil. [h.]

To get into a scrape—Qabāhat meñ parnā yā phānsnā; pareshānī meñ mubtalā
Scraping, *n. (pl.)* Jo kuchh khurach yā baṭor ke ikatthā kiya jāe; khur-
chan; chhilān; kūṛākarkat jo khainchkar ikatthā kiya jāe.

Scratch, *v. t. 1.*—Khurachnā; bakoṭnā; nochnā; kharboṭnā; khasoṭnā;
choṭhnā; kisī chīz kī nok se khurkhurā yā khaṣīf sā zakhmī kar-d.

2.—Panje se khodnā khurachnā yā garhā kar-d. [kar-d.]

To scratch out—Chhil d.; mitā d.; mahkāk kar-d.; chhil mal yā ragaṛ ke sāt
Scratch, *v. i.* Panje se khurachnā. [zakhm; bakoṭ; zarā sā kat jānā.]

Scratch, *n.* Kharāsh; ūpar kā zakhm yā nishān, khoṛch; khasoṭ; khaṣīf

Scrawl, *v. t.* Behūda khat khainchnā yā nishān banānā; jhat jhat aur
be-parwāyī se likhnā; ghasīṭ-kar yā pheñk-phāñk ke sāth likhnā; bad-
khat likhnā.

Scrawl, *v. i.* Bad-khat likhnā; ghasīṭ-kar likhnā; nikammā likhnā. [khāt.]

Scrawl, *n.* Tahrīr jo bad-khat ho; jaldī kī burī likhāwat; ghasīṭ; bad-

Scream, *v. i.* Zor se chillānā; yakāyak zor-o-shor ke sāth chillā uṭhnā
jaise khauf khā-kar yā dard kī shiddat kī wajh se; chīkh mīrnā;

Scream, *n.* Chīkh; chinghār; chillāhat; kōk. [chīkhnā; chinghārānā.]

Screech, *v. i.* Zor se chillā uṭhnā; chinghārānā; chīkh mīrnā; khauf yā

Screech, *n.* Chīkh; chinghār; chillāhat. [shiddat-i-dard se chīkhnā.]

Screen, *n.* Woh shai jiskī wajh se taklīf zarar yā khatra dūr yā raf rahe;
jo shai muhāfiz-i-khatar yā taklīf ho; woh shai jisse kisī chīz kā sām-

nā bachā rahe; parda; taṭṭī; āṛ; oṭ; chīq; qanāt; jhūp, taṭṭar.

Screen, *v. t.* Panāh d.; chhipāye rahnā; taklīf zarar yā khatrese bachānā;
āṛ yā oṭ meñ r.; chhipā-kar bachānā; chhipānā.

Screw, *n.* Pech yā peñch.

[sakhti k.; sakht jāuch-partāl k.]

To put under the screw—Khūb kasnā; mihak-i-īmtilān par khūb chārhnā;

Screw, *v. t. 1.*—Pech ghumānā; pech lagānā; pech se dabānā kasnā yā
mazbūt k.

2.—Dabānā; nichornā; khūb kasnā.

3.—Kisī par tashaddud k.; kisī se saḥti ke sāth pesh ānā; ziyāda-

4.—Muñh bigārnā; muñh terhā k. [sitānī k.]

To screw out—Nichornā; dabā kar l.; jabriya lāsīl k.—To screw up—Majbūri se karānā; rakht dabāw pahūchā ke karānā.—To screw in—Ghumā-phirā kar ghusepnā.

Scribble, v. i. 1.—Jald jald likhnā; be-ihitiyāti se khwāh bilā-lihāz i-sihhat yā nafāsat likhnā; ghasit yā khainch-kar dhar d.

2.—Gandī tahrir se bhar d.

Scribble, v. i. Ghasitnā; bad-khat likhnā; be-ihitiyāti se likhnā. [wat.]

Scribble, n. Ghasit; bad-khat; 'ujlat yā be ihtiyāti kī tahrir; nikammī likhā-

Scribā, n. Kātib; muharrir; mutasaddi; munshī; dabir; naql-nawis.

Scrip, n. 1.—Koyī mukhtasar tahrir sanad yā fihrist; kāgaz kā ṭukrā jispar kuchh likhā ho; ruq'a; purza; shuq'a.

2.—Ek tarāh kā sarṭifikaṭ (certificate) jo qarz ke badle meñ diyā jāe; kisī bank yā dūsrī jamā'at ke nām sarmāyo kī sarṭifikaṭ; kisī jāedūd-i-sharākatī ke hisse kā sarṭifikaṭ.

Script, n. (Lau) Koyī asl wasīqa yā dastāwez.

Scrivener, n. 1.—Jiskā peshā kitābat ho; jo shakhs mu'ahade kī dastāwezen khwāh dūse wasāiq ba-taur peshe ke likhe; mutasaddi; qibāla-nawis; 'arāiz-nawis

2.—Jo sūd par rupaye chālāye; jo sūd par rupaye rakkhe.

3.—Khush-bawis; jo khush-nawisī sikkhiye.

Scroll, n. Kāgaz wagaira jo lapet kar rakkhā jāe; nawishta jo mulātafe kī shakl par banā ke rakkhā jīe; fard; fihrist; band.

Scrub, v. i. Zor se malnā yā rugārnā; safāyi yā jilā karne kī garaz se kūnchi wagaira se malnā rugārnā māñjnā yā ghisnā.

Scrub, v. i. Mihnāt aur kanjūsi k.; mihnāt karke gayāt darje ke bukhil ke sāth basar k. [shakhs; mardak; telī kā bāil]

Scrub, n. 1.—Jo shakhs barī riyāz kare par zillat ke sāth rahe; zalil

2.—Adnā chiz; koyī chhotī aur zalil shai.

3.—Jhārū wagaira jo ghis gayā ho; purānā jhārū wagaira.

Scrubby, a. Chhotā aur zalil; kotāl-qad; jiskī bārh ruk gayī ho.

Scruple, n. 1.—Nihāyat hī qulil miqdār.

2.—Pas-o-pesh; taammul; waswasa; shubha; shak; kisī kām meñ is wajh se pas-o-pesh ki uske wājib yā qarīn i-maslahat hone kī tanqih mushkil ho; nek-o-bad ke khayāl se taammul; kisī amr kī tanqih yā kisī kārrawāyī ke karne meñ āgā-pichhā. [k.; shak k.; shash-o-panj meñ h.]

To make scruple—Nek-o-bad ke khayāl se pas-o-pesh (āgā-pichhā) k.; taammul

Scruple, v. i. Kisī amr kī tajwiz yā kārrawāyī meñ taammul k.; imān yā maslahat ke khayāl se ruk jānā; mushkil samajh-kar ruk jānā; shak-o-shubha yā pas-o-pesh k.

Scruple, v. i. Nearly always followed by an infinitive. [ishtibāh k.; shak k.]

Scruple, v. i. Shubhe kī nazur se dekhnā; bāwar karne meñ taammul k.;

Scrupulosity, n. Shak; kisī amr kī tajwiz yā kārrawāyī meñ ishtibāh; ihtiyāt jo is khayāl se paidā ho kī koyī amr be-jā khwāh koyī ranjida na hone pāye; is bāt kī bārh hī khayāl kī jo kuchh ho ṭhik ṭhik aur munāsib tarīq par ho.

Scrupulous, a. 1.—Wahm se bharā huā; shakkī; wāhmī; waswāsī; jo kisi bāt par rāe qāim karne khwāh 'amal karne meñ pas-o-pesh kare; tā-ki mubādā kisi ko ranj pahūñche yā be-jā fi'l ho-jāe kisi amr ki tanqih yā tajwiz ihtiyāt ke sāth k. w.; phūñk phūñk kar qadam r. w.

2.—Jo ihtiyāt ke sāth kiya jāe; jo thīk thīk kiya-jāe.

3.—Muhtāt; khabar-dār; wāqī'āt par khūb khayāl r. w.

Scrupulously, ad. Juzziyāt par khūb khayāl rakh-kar; is bāt kā khūb khayāl rakh-kar ki jo kūchh ho thīk thīk ho; pas-o-pesh ke sāth; waswase ke sāth; ba-ihtiyāt-i-tamām; hoshyārī yā chaukasī se.

Scrupulousness, n. Waswasa; wahm; sachāyī munāsabat yā sawāb-dīd ke lihāz se kisi bāt ke munaqqah karne khwāh kisi fi'l ke irtikāb meñ baṛī ihtiyāt.

Scrutinize, v. t. Khūb taftish k.; achchhī tarah se taṭolnā; kisi bāt ki jāñch yā tahqīqāt bārik-bīnī ke sāth k.; baṛī chhān k.; khūb dekhnā-bhālnā. [partāl; chhān; taṭol; baṛī just-o-jū (dhūñdh yā khoj).]

Scrutiny, n. Baṛī taftish; juzz-o kull ki tahqīqāt; bārikī ke sāth jāñch.

Scuffle, n. 1.—Quwwat kā imtihan jo do shakhs āpas meñ lipaṭ-kar karen; āpas meñ lipaṭ-kar is garaz se laṛnā ki dekhēñ do shakhsōñ meñ se kaun gir jātā hai. [dexterity at arms' length." Webster.

2.—"In distinction from *wrestling* which is a trial of strength and

2.—Gaṭ-paṭ; dhūngā-mushtī; hāthā-pāyī; muṭhbher; laṛāyī jis-meñ be-tamizī ke sāth mār-pīṭ ho; dangā; jūrī-paizār; dhaul-dhap.

Scuffle, v. i. 1.—Do shakhsōñ kā bāham lipaṭ-kar laṛnā. [dhakkā k.

2.—Dhūngā-mushtī k.; hāthā-pāyī k.; jūrī-paizār k.; dhakkam-

Scurrile, a. Jo maskhare ko zeb de; jismeñ nihāyat fuhsh yā dushnām-āmez kalimāt hoñ; jismeñ kamīnagī kī bāteñ shāmil hoñ.

Scurrility, n. Aisi nīchī gañwārī phakkar-paue kī bāteñ yā gālī-galanj jo kamīnōñ yā maskharōñ khwāh isī qism ke logoñ ke muñh se nikle; nihāyat burī burī gālī-āñ yā fuhsh thaṭṭhe kī bāteñ (dillagiyañ) wagaira. [w. jo sirf maskharōñ ke liye rawā rakkhe jāeñ.

Scurrilous, a. 1.—Kamīnōñ sī bāteñ k. w.; aise kalimāt zabān par lāne

2.—Jismeñ kamīnagī kī bāteñ yā gālī-galanj ho; ganda; kharāb;

Sea, n. 1.—Bahr; daryā; qulzum. [bad; fuhsh.

2.—Samundar; sāgar. [harakat.

3.—Lahar; manj; hīlkorā; tarang; talātum; pānī ke sath kī

Sea is often used in the composition of words of very obvious signification.

At sea—Samundar par; khushkī se dūr.—*At full sea*—Balandī par; auj par; baland; ziyāda.—*Beyond the sea or seas*—Riyāsāt qalam-rau iqlīm yā mulk ke bāhar.—*Hulf seas over*—Pūrā matwālā nahīñ; nashe meñ chūr nahīñ [Colloquial]—*To go to sea*—Jahāz-rānī kā pesha iktiyār k.; mallāhī k.

Sea-farer, n. Jahāzī; mallāh. [masrūf rahe.

Sea-faring, a. Jahāz-rānī kā pesha k. w.; jo hamesha jahāz-rānī meñ

Sea-going, a. Samundar par chalne w. ya'nī jo daryā meñ na chale

Seal, n. 1.—Muhr. [jaise jahāz.

2.—Lāh wagaira jo dastāwez par lagā-kar muhr se chhāp dī-jātī hai.

To give a deed under hand and seal—Dast-khat aur muhr se murattab kar-ke dastāwez likh dā.

3.—Lākh (lāh) wagaira jisse khat yā dūsrā kāgāz band kiyā jāe.

4.—Woh shai jisse kisī shai kī tairīd yā tasdiq ho; woh shai jisse kisī amr kā tayāqqun ho-jāe; woh shai jisse kisī dūsrī shai ko wusūq Seal, v. t. 1.—Tasdiq ke liye muhr k. yā sabt k. [hāsīl ho.

To seal a deed—Kisī dastāwez par uski tasdiq ke liye muhr kar d. (sabt-kar d.).

2.—Muhr lagā-kar band kar-d.; sar-ba-muhr k.; muhr se band k.

To seal a letter—Kisī khat ko band karke uspar mulir kar-d. (usko sar-ba-muhr k.).

3.—Kisī shai par is garaz se muhr chhāp d. ki usse log yah sam-jheñ ki yah sarkārī wazu yā nāp wagaira ke mutābiq ṭhik ṭhik hai.

4.—Band kar l.; band r.; na kholuā; maḥfi r.

☞ Sometimes with up.

Search, v. t. 1.—Kisī shai ke barāmad karne kī garaz se khūb yā bi-l-kul dekhñā-bhāññā; dekh-kar just-o-jū k.; talāsh k. yā talāshī l.; ḍhūñdhñā yā ḍhūñḥñā; khojñā; hernā.

To search a house—Kisī ghar ko ḍhūñḥñā; khāna-talāshī k.—To search the person—Jāma-talāshī l.; kisī ke jism par ke kapre-latte is garaz se dekhñā-bhāññā ki koyī shai usmeñ chhipī to nahīñ hai.

2.—Tahqīqāt k.; just-o-jū k.; daryāft k.; ḍhūñdhñā. [dekhñā.

3.—Kisī āle se ṭaṭol kar kisī shai kā hāl daryāft k.; salāyī ḍāl-kar

4.—Jāñchnā; jāzu l.; imtihān k.; kasautī par kasnā.

To search out—ḍhūñḥ-kar nikālñā; talāshī karkē barāmad k.; khoj nikālñā; jab tak na mile ḍhūñdhñā k. (talāsh meñ lage rahñā).

Search, v. i. Ḍhūñḥñā; talāsh k.; just-o-jū k.; taftish k.

To search for—Kisī kī talāsh k.; ḍhūñḥ-kar nikālne kī kosbīsh k.; joyāyī k.

Search, n. Talāsh; just-o-jū; ḍhūñdh yā ḍhūñḥ; khoj; taftish; tahqīqāt; barāmad karne (nikālne) kī pairawī.

Searching, p. a. Jisse bachāw yā gurez mushkil ho; jismeñ khūb paith ki-jāe; saḥt. [kār-gar na ho.

Searchless, a. Jiski talāsh mumkin na ho; jismeñ talāsh yā tahqīqāt

Search-warrant, n. (Law) Talāshī kā hukm-nāma (wārant); woh hukm-nāma jo qānūn ke mutābiq kisī shakhs ke nām chorī khwāh kisī aur qisn ke chhipāye huye māl ko ghar wagaira kī talāshī le-kar nikālne ke liye jāri ho.

Season, n. 1.—Mausim; fasl; ritu (rit yā rut); sāl kī chār faslon se ek ya'ni bahār khizāñ garmī yā sardī; sāl kā woh hissa jiski tamīz ba-libāz garmī sardī wagaira ke kī-jāe.

☞ "We distinguish the season by prefixing its appropriate name, as the spring—season, summer—season, &c." Webster.

2.—Jo waqt jis bāt ke liye munāsib ho; munāsib waqt; subhite kā waqt; achchhā sanjog; jo waqt ma'mūlī yā muqarrar ho.

3.—Kuchh muddat waqt 'arsa yā zamāna; muddat-i-gair-darāz.

In season—Achchhe waqt se; achchhe mauq'e yā mahal se; isqadar jald ki jo maqsūd ho uskā anjām ho-jāe.—Out of season—Be-waqt; waqt-i-munāsib ke ba'd; jo waqt ma'mūlī yā muqarrar ho uske ba'd.

Season, v. t. 1.—Banāwā; taiyār k.; kisī shai ke liye mauzūñ yā munāsib k.

2.—'Ādī k.; khū-gar k.; pakkā k.; imtidād-i-waqt yā 'ādat ke zari'e se kisī kām ke liye taiyār k. [taiyār k.

3.—Khushk yā saḥt kar-ke taiyār k.; aslī rutūbat ko dūr-karke

4.—Khāne ke lāiq banānā; maze-dār banānā; zāiqā yā maza paidā k.; masāladār banānā; masāle wagaira dāl-kar maze-dār banānā.

5.—Aisā kar-d. ki usse haz uthe; khush-guwār yā pasandida banā-d.; margūb banā d. [khāssiyat ko kuchh milā-kar durust kar-d.

6.—I'tidāl par kar-d.; mu'tadil banā d.; kisī shai ki khilt mizāj yā

7.—Ibtidāyī ta'līm d.; shurū' kī bāteñ sikhlanā.

Season, *v. i.* 1.—Pak jānā; kām ke lāiq ho-jānā; kisī jagah kī āb-o-hawā se muwāfaq kar-jānā. [wajh se khushk aur sakht ho-jānā.

2.—Asli rutūbat ke nikal jine yā kisī dūsrī shai ke dākhil hone ki Seasonable, *a.* Mauq'e kā; waqt kā; jo achhehe waqt se yā mauqa'-i-munāsib par āye wāqī' ho yā kiya jāe.

Seasonableness, *n.* Waqt par yā mauq'e se h.; itnā jald h. ki jo kuchh maqsūd ho woh ho-jāe; kisī maqsad ko anjām ke liye waqt se h.

Seasonably, *ad.*—Mauq'e se; bar-waqt; waqt-i-munāsib par; thik waqt par; jis waqt chahiye usi waqt; aise waqt ki kār-barāri ba-khūbī ho-jāe.

Seasoned, *pp. or a.* Jismen woh shai milī yā chhīrkī ho jisse 'unda zāiqā paidā ho; masāle-dār; chhaukā-baghārā; jo i'tidāl par lāyā gayā ho; jiskī shiddat kam kar-dī-gayī ho; pakkā yā pakāyā huā; khushk aur sakht kiya huā.

Seasoning, *n. i.*—Jo shai khāne meñ is garaz se milāyī jāe ki uskā zāiqā aur 'undi ho-jā; masalan namak masāle khushbū-dār sabziyāñ turshī yā shirīnī wagaira.

2.—Woh shai jo kisī dūsrī shai meñ uski latāfat barhāne ke liye izād ki-jāe; namak niroh; latāfat ziyāda karne wālī shai. [tirpīyī wagaira.

Seat, *n. i.*—Baithne kī chiz; woh chiz jispar koyī baithhe—jaise kursī mondhā

2.—Baithne kī jagah; takht; masnād; kursī; mansab. [maqām.

3.—Mahal; jāe-i-sukūnat; maskan; ghar; makān; dārū-l-qarār; sadr

4.—Jagah; mauqa'; kisī shai ke wāqī' hene kī jagah. [peñdī.

5.—Kisī shai kā woh hissa jispar koyī baithhe; miyānī; talī; talā;

6.—Nishast; baithne kā haq; woh jagah jo kisī ke baithne ke

liye makhsūs ho; baithne kī ma'mūlī jagah.

7.—Woh maqām jahāñ koyī shai qāim ho-gayī ho. [baithak.

8.—Ghore par kisī ke baithne kā dhang yā tariq; nishast; āsan;

Seat, *v. i.* 1.—Baithānā yā biṭhānā. [muqarrar k.; jā-guzīn k.

2.—Kisī mansab jagah yā 'uhde wagaira par qāim k.; qāim k.;

3.—Kisī ke baithne kī jagah makhsūs yā muqarrar k.; baithne

4.—Mazbūtī ke sāth qāim k.; nasab k. [kī jagah d.

5.—Dūsrī peñdī miyānī yā talī wagaira lagā kar marammat k.

Scede, *v. i.* Kisī jumā'at wagaira kī shirkat chhor d. (usse dast-kash yā kanāra kash ho-jānā); apnī tayīn alag yā 'alāhidā kar-l. [kasī

Secezio, *n.* Kisī jumā'at kī shirkat se 'alāhidagī; dast-kashī; kanāra-

Seclude, *v. i.* 1.—Dūsrōñ se alag band kar-d.; gosha-nishīnī ikhtiyār k.; logon kī suhbat se kanāra-kash ho-jānā; dūsrōñ se rāh-o-ra'm chhor-

kar kanāre band ho-jānā.

2.—Masdūd kar-d.; paithne na d.; andar jāne na d.; bāz r.

Seclusion, *n.*—Suhbat se kanāra-kashī; tark-i-ta'alluq; tanhāyī meñ rahnā; 'uzlat-guzīnī; gosha-nishīnī; 'alāhidagī; qaid meñ r.

Second, *a. i.*—Jo pahle ke ba'd hī ho; waqt yā maqām ke lihāz se

pahle ke ba'd hī hone yā āne w.; dūsrā; duwam; sānī; dūjā.

- 2.—Waq'at quwwat 'umdagī martabe yā rutbe meñ dūsre se kam ;
 [aduā ; kihatar ; kamtar ; utartā huā.
At second hand—Ba-martaba-i-sānī ; aslī maqām se nahīn ; aslī shakhs se nahīn ;
 dūsri jagah yā dūsre shakhs kā bhejā huā ; ibtidān nahīn ; kisi ke qabza-o-
 tasarruf meñ rahne kām meñ laye jāue yā be-kār ho-jāne ke ba'd.
- Second, n. 1.**—Dūsre ke ba'd āne w. ; waqt jagah yā rutbe wagaira ke
 lihāz se dūsre ke ba'd yā usse ghat-kar ; dūsri ; sānī.
- 2.—Jo shakhs dūsre ke ham-rāh uski tājīd aur madad ke liye rahe ;
 muwaiyid ; madad-gār ; pushti-bān ; pusht-panāb ; do shakhsan ke
 nā-bain muqābale kī jang meñ dūsre kā madad-gār. [hissa.
- 3.—Sāniya ; lamha ; minit (minute) yā darje (degree) kā sāthwān
- Second, v. t. 1.**—Madad dene ke liye kisi ke sāth rahnā ; sahārā d. ;
 pushti d. ; insidā k. ; taqwiyat d. ; dūsre kī koshish meñ madad d. ;
 kisi kī bāt ko-sānblānā ; tājīd k. [kī ho ; kisi tahrīk yā tājīd kī tājīd k.
- 2.—Kisi amr kī tahrīk meñ khud bhī wahī rāe d jo tahrīk-kunanda
- Secondarily, ad.** Darja-i-duwum meñ ; ibtidān nahīn ; ba-martaba-i-
 sānī ; ba-martaba-i-ālā nahīn ; sāniyan ; jaisā ibtidān maqsūd rahā
 ho waisā nahīn.
- Secondary, a. 1.**—Dūsre darje kā ; waq'at wagaira meñ darja-i-duwum
 kā ; aslī nahīn ; qism-i-awwal kā nahīn ; darja-i-adnā kā ; adnā ; mā-
 taht ; awwal darje kā nahīn.
- 2.—Dūsre ke diye huye ikhtiyār ke zar'ie se 'amal k. w.
- Secondary evidence*—See Evidence. [rawāyi k w.
- Secondary, n.** Mā-taht ; nāib ; mukhtār ; dūsre ko zer-i-hukūmat kār.
- Seconder, n.** Jo shakhs dūsre kī koshish meñ madad de yā uske qaul
 khwāh talūk yā tujwīz kī tājīd kare ; muwaiyid ; hānī ; madad-gār ;
 pushti-bān.
- Second-hand, n.** Qabza jo mālik-i-sābiq se muntaqil ho-kar hāsīl ho.
At second hand—Vide Second, a.
- Second-hand, a. 1.**—Aslī nahīn ; ibtidāyī nahīn ; jo dūsre se hāsīl ho.
- 2.—Nayā nahīn ; jo dūsre ke pās rah chukā ho ; jise dūsri pahle
 kām meñ lā-chukī ho ; musta'mal ; bartā huā. [darja-i-duwum.
- Second-rate, n. 1.**—Barāyi-chhutāyī martabe yā 'umdagī wagaira meñ
- Second-rate, a.** Qad-o-qāmat rutbe waq'at yā 'umdagī wagaira meñ dar-
 ja-i-duwum kā ; ālā qism kā nahīn ; awwal darje kā nahīn.
- Secrecy, n. 1.**—Ikhsā ; poshidagi ; tanhāyī ; dūsron kī nazar yā 'ilm se
 bāhar rahnā. [bāteñ chhipāye rahnā.
- 2.—Rāz-dāri ; parda-dāri ; bhed kā na kholnā yā zāhir k. ; parde kī
- Secret, a. 1.**—Makhfi ; poshida ; chhipā huā ; jiskā 'ilm 'awām ko na ho ;
 jise siwāe shakhs-i-muta'alliq ke aur koyī na jāntā ho ; rāz kā ; bhed kā.
- 2.—Jo goshe yā tanhāyī meñ ho ; jise koyī dekh na sake ; jo takh-
 liye meñ ho ; jise koyī na jāntā ho.
- 3.—Poshida ; jo dekh na pare ; jo zāhir ('ayān yā āshkārā) na ho.
- 4.—Jiskā 'ilm sirf Khudā ko ho ; gaib kā.
- Secret, n. 1.**—Jo bāt koshish ke sāth chhipāyī jāe ; jiskā hāl 'umūman
 logon ko ma'lūm na hone pāye ; jo zāhir na kiya jāe yā qābil-i-izhār
 na ho ; rāz ; bhed ; parde kī bāt.
- 2.—Jo bāt zāhir na ho ; jo bāt lā-ma'lūm ho ; mahram.

3.—(*pl.*) *Satr*; *parda*; *andām-i-nihānī*; *jism kā woh hissa jiskā chhipā rahnā muqtazā-i-hijāb ho.*

In secret—*Takhliye* meñ *yā takhliye* *kī jagah* meñ; *poshidagī* meñ; *chhip* *ke* *yā chhipā* *ke*; *aisī hālat* *yā jagah* meñ *jo dekh na pare*; *khufyatan*; *ikhfā* *ke sāth*; *ekānt* meñ; *'alāhida.*

Secretary, n. 1.—*Woh shakhs jo kisī shakhs-i-khās yā kampanī (company) wagaira kī jānib se ahkām khutūt murāsālāt yā aur qism ke kīgāzat wagaira ke likhne ke liye muqarrar ho; sakartarī; mīr-munshī; dīwān; huzūr-nawīs.* [*o-insirām ho.*

2.—*Woh afsar jiske ta'alluq riyāsāt ke kisī khās sige kā ihtimām—The secretary of state—Woh afsar jiske ta'alluq riyāsāt ke umūr ke muta'alliq ke murāsālāt gair mulk kī riyāsatoñ ke sāth hoñ.*

Secretary-ship, n. *Mīr-munshī-garī; sakartarī kā 'uhda.*

Secrete, v. t. *Chhipā d.*; *poshida r.*; *maḥfi r.*; *aisī jagah r. kī koyī na dekhe yā jāne*; *chhip jānā*; *fīrār ho-jīnā*; *poshida ho-jānā.*

Secretly, ad. *Chhip-kar*; *chhipā-kar*; *khufyatan*; *poshidagī* meñ *yā poshidagī ke sāth*; *chori-chorī*; *dhake-dhake*; *chupke se*; *aisī tarah kī dūsroñ ko wāqifiyat na ho (dūsre log na jāneñ).*

Sect, n. *Woh log jo kisī khās masale yā masāil ke rū se jiske wo pairau hoñ dūsroñ se tafriqa ikhtiyār kar-leñ; firqa; guroh; mazhabī firqa yā jamā'at; panth.*

Sectarian, a. *Firqe yā firqoñ se muta'alliq; kisī mazhabī jamā'at ke liye maḥsūs; kisī mazhabī firqe ke masāil aur ta'alluqāt meñ sar-garm.*

Sectary, n. *Kisī mazhabī firqe kā sharik; kisī khās mazhabī ta'lim dene-wāle kā pairau murīd yā chelā; jo khās mazhabī silsila muqarrar ho usse kanāra-kash ho-jāne w.*; *rāfizī; khārijī; bid'atī; panthī.*

Section, n. 1.—*Kāṭnā yā kāṭ-kar judā judā k.*; *taqtī.*

2.—*Hissa jo baqiya se judā kar-liyā jāe; bhāg; bānt; qat'a; juzw.*

3.—*Kitāb wagaira kā hissa; bāb kā hissa-i-adnā; qānūn wagaira kā hissa; dafa.* [*Webster.*

④ "*In laws, a section is sometimes called a paragraph or article.*"

4.—*Shahr bulde mulk yā ābādī kā ek hissa; logoñ kī jamā'at kā ek hissa; tabqa; guroh.* [*andarūnī hissa dekh pare.*

5.—*Kisī shai masalan 'imārat wagaira kā kharā naqsha jismeñ uskā*

Secular, a. 1.—*Jo sau baras meñ ek martaba ho yā mānū jāe.*

2.—*Is dunyā se muta'alliq; pāk yā rūhānī chizoñ se ta'alluq na r. w.; un chizoñ se nisbat r. w. jinko rūh se ta'alluq-i-khās na ho balki jism se; dunyāwī; laukik.*

Secure, a. 1.—*Fikr yā andeshe se khālī; mutmayin; gair-i-mashkūk; shakk-o-shubhe se barī; kisī amr kā tayaqqun (uskā pūrā bharosā) r. w.*

④ *With of.*

2.—*Be-andāz bharosā r. w.; gair-muhtāt; be-khabar; be-parwā.*

④ *In a bad sense.* [*wajh na ho; yaqīn r. w.*

3.—*Apnī rāe par tayaqqun r. w.; shubha na r. w. yā jisko shubho kī*

4.—*Mahfūz; be-khatar; jo hamle ko rok sake.*

④ *Applied to persons and things, and followed by against or from.*

Secure, v. t. 1.—*Mahfūz k.; khatre ke ihtimal ko raf' kar-d.; khatre meñ parne se bachā d.; hifāzat k.; bachāw k.*

2.—Kisi shai ke na milnē yā kho jāne ke khatre ko bi-l-kul dūr kar-d.; pakkā kar-d.; mutahaqqaq kar-d.; tayaqqun ke sāth thahrā d.; itminān kar-d.; dil-jam'i kar-d.; is bāt kā thikānā kar-d. ki fulān qarz wagnira adā ho-jāegā. [makfūl kar-d.]

To secure a debt by mortgage—Kisi dain ke adā hone ke itminān ke liye jāedād

3.—Band kar-d.; aisā band mahbūs yā muqaiyad k. ki khul yā nikal jāne na pāye; aisā kar-d. ki khul yā nikal na jā-sake; aisā band-o-bast k. ki kisi tarah bhāg na sake; giriftār kar-ke qaid meñ r.

To secure a prisoner—Kisi qaidi ko is ihtiyāt se muqaiyad r. ki woh nikal na bhāge; qaidi ko pakar kar jakar-band r.—To secure a door—Darwāza band

kar-d. [ko pukhtagī ke sāth apne qabze meñ lānā.]

4.—Kisi shai kā qabza pānā; tayaqqun ke sāth hāsil k.; kisi shai To secure an estate—Koyī haqqiyat hāsil k.; kisi jāedād ko apne qabze meñ lānā. [sāth.]

Securely, *ad.* Muhāfazat ke sāth; bilā-khauf; be-khatke; itminān ke Security, *n.* 1.—Hifāzat; kisi qism ke khatre se wāq'i hifāzat; bachāw.

2.—Woh shai jisse hifāzat ho; khatre se bachāne-wālī shai.

3.—Khauf andeshe yā fikr se najāt; hifāzat kā tayaqqun; itminān; dil-jam'i; hifāzat ke band-o-bast meñ gaffat; be-andāz be-parwāyī.

4.—Jo shakhs dūse ki zamānat kare (uskā zāmin yā kafil bane); jo shakhs dūse ke furz ke anjām kā bīrā uṭhāye; zāmin; kafil.

5.—Jo shai qarz ke itminān meñ dī yā amānatan rakhlī jāe; woh shai jo kisi mu'ahade ki ta'mil ke liye makfūl ki jāe; zamānat; kafālat.

6.—Hifz-i-amn yā nek-chañi kī zamānat; fi'l-ziminī; muchalka.

7.—Dain yā māl kā subūt; kafālat-nāma; dastāwez. [latu-l-māl.]

Government securities—Kafālat-nāmajāt-i-sarkārī.—Valuable security—Kafā-

Sedate, *a.* Mutmayin; jisse jam'iyyat-i-khātir jāyī jāe; sākin; guir-muztarib; sanjida; gambhīr; dhīrā; dhīmā; jisse intishār yā gussa wagnira zāhir na ho.

Sedateness, *n.* Jam'iyyat; sanjidadgi; qarār; tahammul; burd-bārī; itminān; hīlat-i-sukūn; be-qarārī kā na h.; intishār kā nā h.

Sedentary, *a.* 1.—Bihut yā der tak baithne kā 'ādī; jo 'ādatan der tak yā bahut baithē; jo baith-kar kasrat se waqt guzrāne.

A sedentary man—Aisā sakhs jo kasrat se baithā hī rahē.

2.—Jismeñ bahut (arso yā der tak) baithnā parē. [parē.]

A sedentary occupation or employment—Shagl yā kām jismeñ kasrat se baithnā

3.—Jo kasrat se baithne meñ yā baith-kar basar ho.

A sedentary life—Zindagi ke din jo kasrat se baith-kar basar kiye jāen.

Sediment, *n.* Pāñi yā dūsrī raqīq shai meñ jo knechh niche baith jāe; talchhat; durd.

Sedition, *n.* Shorish jo riyāsāt meñ bar-pā ho par bag'wat kī had ko na pahunchē; fitna; fasād; futūr; ishti'āl dene-wālī bāteñ kah yā phaili kar riyāsāt se logon ke dilon ko nā-āz kar-d. aur 'umūman khalāiq ke amn meñ futūr dāl d. [authority, as mutiny is to military.]

"Sedition is a local or limited insurrection in opposition to civil

Seditious, *a.* 1.—Jismeñ fasād ho; jisse fasād pāyā jāe; fitne se bharā

Seditious behaviour—Fitna-pardāzi kā tariq; fasād kī chāl. [hu.]

2.—Jisse fasād paidā ho; fitna-angez.

Seditious words—Fitna-angez kalimāt (fasād paidā karne wālī bāteñ).

3.—Fasādī; shora-pusht; sar-kash; qānūn se sakht mukhālafat paidā karāne w.

Seditiously, *ad.* Fitna-pardāzī ke sāth; mufsidāna; qānūn kī nisbat mukhālafat-i-shadīd ke sāth; aisi tarah kī khalāiq ke amr meñ futūr parē.
Seduce, *v. t.* 1.—Khushāmad wa'de yā rishwat wagaira ke zari'e se rāh-i-rāst se bar-gasht k.; badī kī taraf rāgib k.; burāyī par māil k.; gum-rāh k.; bahkānā; targīb dekar buī rāh par le chalnā; kharāb k.; bigārnā; wargalān-kar kharāb k.

2.—Bahkā-kar bigār dālnā (be-hurmat kar-d.); targīb de-kar be-ābrū kar-d.; targīb de-kar be-asmat kar-d.

Seducement, *n.* 1.—Targīb; phuslāhat.

2.—Bahkāne kī tadbireñ; targīb-dihī yā kharāb karne kā fan; khushāmad darog-goyī aur mugālata-dihī.

Seducer, *n.* 1.—Bahkāne w.; badī par māil karāne w.; bigārne w.; jo shakhs apne chhal-bal se kisi'aurat kī pāk-dāmanī meñ futūr dāl de; kutnā.

2.—Gum-rāh karne-wālī shai; badī kī jānib māil karne-wālī shai.

Seducible, *a.* Jisko gum-rāh kar-sakeñ; jo bahkāne se bahak sake; bigārne ke lāiq.

Seduction, *n.* Gum-rāhī; apne farz se bar-gasht kar-d.; khushāmad yā dagā ke zari'e se kisi'aurat ko apnī pāk-dāmanī ke tark karne par māil k. [ne w.]

Seductive, *a.* Gum-rāh k.-w.; apnī zāhir-nunāyī se dhokhe meñ dāl-

Sedulous, *a.* Mihuatī; kisi bāt kī pairawī meñ mashaqqat ke sāth lagā rahne w.; kār-o-bār yā kisi maqsad ke anjām kī koshish meñ barābar-sābit-qadmī aur dhun ke sāth lagā rahne w.; taudih; sā'i.

Sedulously, *ad.* Mihuat ke sāth; mashaqqat ke sāth; tan-dihī se; jadd-o-jahd ke sāth. [sa'i; jadd-o-jahd.]

Sedulou3nez3, *n.* Mihuat; mashaqqat; sābit-qadmī ke sāth mihnat;

See, *v. t.* 1.—Āñkh se dekhū; kisi shai ke wujūd aur zāhirī sifatoñ kā 'ilm quwwat-i-bāsira ke zari'e se hāsil k.; dekhū; nazar k.; tāknā; nigāh k.

2.—Dīda-i-dil (dil kī āñkh) se dekhū; khayāl k.; tasaywur k.; dil se ma'lūm k.; samajhū; tamīz k.; būjhuā; daryāft k.; jānnā.

3.—Dekhū k. yā dekhte rahnā; ihtiyāt r.; kisi shai kī taraf tawajjuh r.; khabar-dār rahnā yā khabar-dārī r.

4.—Mulāqāt k.; dīdār k. yā hāsil k.; kisi se milne ko jānā.

5.—Kisi se bāt-chīt k. yā rāh-o-rasm r. [āñkh se dekh saknā.]

See, *v. i.* 1.—Dekhū kī quwwat r. yā usko kām meñ lānā; basārat r.;

2.—Dil se samajhū; paithū; ghusnā; samajhū; tamīz k.

☞ Often followed by a preposition; as, *through* or *into*.

To *see through* the plans or policy of another—Dūsre ke mansūboñ yā uskī hikmat-i-'amali ko samajhū—To *see into* artful schemes and pretensions—Farehī bandishoñ aur da'woñ ko samajhū.

3.—Jāñchū; tahqīqāt ke zari'e se daryāft k.

See whether the estimate is correct—Is taḥmīn ke jāñcho kī sahih hai yā nahiñ.—*See to it*—Is shai kī taraf khūb tawajjuh karo; iski taraf mutawajjih ho; ispar gaur karo; iski ihtiyāt karo yā iski khabar rakkho.—*Let me see, let us see*—Is muhāware kā isti'māl us hālat meñ hotā hai jab mutakallim (bolne w.) kisi amr kī tajwīz yā ispar gaur karne meñ mutawajjih huā chāhtā khwāh kisi shai-i-tajwīz-talab kī taraf dūsre ko muḥbātāb karāyā chāhtā

hai.—*See*—Is lafz ko ba'z waqt sīga-i-amr meñ is garaz se isti'māl karte hain ki kisī shai yā maushā-i-kalām ki taraf dūron ko tawajjuh dilāyēh.—

To see about a thing—Kisī shai par tawajjuh k.; kisī shai ki nisbat gaur-o-

Seed, n. 1.—Tuḡhm; bij; biyā.

[tajwiz k.

2.—Nutfā; manī.

3.—Asl; madda; jisse koyī shai paidā ho; jar; bunyād.

4.—Nasl; nūlād; laṛko-bāle; 'ajāl-o-atfāl; bāl-bachche; santān.

5.—Khāndān; nasab; paidāish.

Seedy, a. Purānā aur phatā-chitā; mufis aur khasta-o-khwār; mailē-kuchailē kapre pabine huyē; zalil sūrat r.-w. (*colloquial*).

Seeing, conj. Ba-lihāz is wāq'ā ke; ba-ḡhayāl iske; yah samajh-kar;

Often with *that*. [chūnki; az-ān-jā-ki.

Seek, v. t. 1.—Kisī shai ki talāsh meñ jānā; dhūndhnā yā dhūndhnā; talāsh k.; khojuā; just-o-jū k.; joyāyī k.; jā-ba-jā dhūndhte phirnā; kisī shai ke bar-āmad karne ki koshish k. [pāno ki koshish k.

2.—Māgnā; talab k.; darḡhwāst k.; kisī tarah se hāsil karne yā

Seek, v. i. 1.—Tuḡhīqāt yā just-o-jū k.; daryāft karne ki koshish k.; patā

2.—Koshish k.; sa'i k.; judd-o-juhd k. [lag-kar nikālne ki fikr k.

To seek after—Kisī shai kā pichhā k. (uski pairawī k.); ta'āqub k.; nikālne yā bar-āmad karne ki koshish k.—*To seek for*—Talāsh k.; dhūndhnā; nikālne ki koshish k.

Seem, v. i. Ma'lūm h.; zāhir meñ h.; ba-zāhir h.; zāhir sūrat r.; dekh-parnā; dikhāyī d.; nazar-ānā. [samjhi jāti hai; yah kabā jātā hai

It seems—Yah bāt zāhir meñ sach yā wāq'ī ma'lūm hoti hai; yah bāt sach

“*Should seem, Would seem.* These phrases differ only in strength. We use “*Should seem*” when the case is so strong as to render the inference almost a *necessary* one; we use “*would seem*” to express a prevailing semblance or probability, with, perhaps, a slight implication that the case may be otherwise.” *Webster.*

Seeming, p. a. Zāhiri; zāhir meñ kisī shai ki mānind ma'lūm d. w.; bādiu-n-nazari; zāhir-numā. [meñ; bādiu-n-nazar meñ.

Seemingly, ad. Zāhir meñ; ba-zāhir; dekhne meñ; sūrat meñ; shubāhat

Seemly, a. Kisī shai mauq'e maqsad yā haisiyat ke liye mauzūn; zebā; muzaiyab; sazā-wār; munāsib; shāyān; laiq; phabtā; suhātā.

Seizable, a. Giriftārī ke qābil; qurqī ke laiq; jiski giriftārī yā qurqī ho-sake. [(daf'atan) apne panje hāth yā qabze meñ kar-l.;

Seize, v. t. 1.—Yakāyak tūt kar pakar l.; jhapat-kar pakar l.; yakāyak

2.—Jabriyā apne qabze meñ kar-l. 'ām isse ki istihqāq ho yā na ho.

3.—Daf'atan ā-jānā; yakāyak dabā l.; pakar l.; tūt parnā.

4.—Hukm-nāme yā ikhtiyār-i-jāiz ke zari'e se kisī shai ko apno talit meñ kar-l.; qurq kar-l.

“We say, to *arrest* a person, to *seize* goods.” *Webster.*

To be seized of—Qabza r.; apne qabze meñ r.; qābiz rahuā.—*To seize on or upon*—Jhapat-kar pal ar l.; apne qabze meñ kar-l.

Seizin, n. 1.—(*Law*) Qabza; kisī haqqiyat kā qabza.

2.—Jo shai qabze meñ ho; jis shai par qabza ho.

Seizure, n. 1.—Pakarūā yā pakrā jānā; daf'atan apne qabze meñ kar-l.

2.—Apne qabze yā ikhtiyār meñ r.; qabza.

3.—Jo shai qabze meñ kar-li-jāe; shai-i-maqbūza. [nahīn.

Seldom, *ad.* Shāz; aksar nahīn; kasrat se nahīn; shāz-o-nādir; bār-bār

Select, *v. t.* Bahut sī chīzōñ meñ se chun-kar le-l; dūsroñ par tarjīh de-kar le-l.; chun-l.; chhāñtūā yā chhāñt-l.; intikhāb k.; muntakhab k.

Select, *a.* Bahut sī chīzōñ meñ se tarjīh de-kar nikālā huā; dūsroñ kī nisbat ziyāda 'umda yā besh-bahā; khās qism kī 'umdagī r. w.; chidā; chunā huā; muntakhab; murajjah.

Selection, *n.* 1.—Chunnā yā chunā jānā; bahut sī chīzōñ meñ se murajjah samajh-kar intikhāb k.; intikhāb; chhāñt; kisi shai ko dūsroñ se 'umda samajh-kar chun l. [intikhāb kī huyī chīzōñ kā majmū'a.

2.—Jo shai muntakhab kī-jāe; jo chīz auroñ meñ se chun li-jāe;

Self, *n.* 1.—Kisi shakhs kī zāt-i-khās; apñi zāt; shakhsīyat.

2.—Zāti naf'-nuqsān; apne naf'e kā khayāl; khud-garāzī.

☞ *Self* is united to certain personal pronouns and pronominal adjectives to express emphasis or distinction. Thus, for emphasis, I *myself* will write; I will examine for *myself*. It is also used *reflexively*; as, I abhor *myself*; he loves *himself*.

☞ "*Self* is used in the formation of innumerable compounds, usually of very obvious signification, in most of which it denotes either the agent or the object of the action expressed by the word with which it is joined, or the person in behalf of whom it is performed, or the person or thing to, for, or towards, whom or which a quality, attribute, or feeling expressed by the following word, belongs, is directed, or is exerted, or from which it proceeds; or it denotes the subject of, or object affected by, such action, quality, attribute, feeling, and the like." *Webster*.

Selfish, *a.* Apñi hī zāt kī yā apñi hī fikr r. w.; bilā lihāz dūsroñ ke naf'-o-nuqsān ke apñi hī bhalāyī kā khayāl r. w.; khud-garāz; matlabī yā khud-matlabī; garāz-bāwlā. [kā khayāl rakh-kar; khud-garāzī se.

Selfishly, *ad.* Aisi tarah par jisse khud-garāzī zāhir ho; sirf apne fāide

Selfishness, *n.* Khud-garāzī; khud-matlabī; apñi hī bhalāyī yā khushi kī fikr; niri apñi bibhūdi kā khayāl.

Sell, *v. t.* 1.—Saman yā zar-i-saman le-kar dūsre ke hāth muntaqil k.;

zar-i-naqd ke badle meñ de-d.; bechnā; farokht k.; bai' k.

☞ "Sell is correlative to *buy*, as one party *buys* what the other *sells*. It is distinguished from *exchange* or *barter*, in which one commodity is given for another; whereas in *selling* the consideration is usually money, or its representative in current notes." *Webster*.

2.—Rupaye wagaira ke 'iwaz meñ de-d.; apne farz ke anjām se inhirāf yā imān faroshī ke liye kisi badal-i-naqdī yā dūsre sile kā qabūl k.; dagā k. [chāñā; jān jāne kā pūrā pūrā mu'awaza l.

To sell one's life dearly—Kisi kā apñi jān lene-wāloñ ko baṛā nuqsān pahūñ.

Sell, *v. i.* 1.—Bechnā; farokht k.

2.—Biknā; bikri h.; farokht h.; bai' h.

Semblance, *n.* 1.—Sūrat; zāhirī shakl; haiat.

2.—Mushābahat; wāqī'i yā zāhir meñ kisi dūsri shai ke mānind h. (usī kī tarah kā h.); kisi shai kī shubāhat r.

Semble, v. i. (*Law*) Yah lafz jab kisi amr-i-qāunī ke bayān ke qabl ātā hai to us se yah samjhā jātā hai ki us amr-i-muta'alliq-i-qāun ki tajwiz 'adālat ne sarihi taur par uahiā kī balki uski nisbat sirf apni rāe zāhir kar-dī.

SEMI, [Lat.] Jab is lafz ko kisi dūsre lafz kā juzw-i-mā-qabl banāyēn to uske ma'nī nīsf (ādhe) ke hote haiñ aur ba'z waqt kisi-qadar bhī hote haiñ. [ki ta'lim 'ilm ke muḥtaliḥ shu'boñ meñ ho; dabistāñ.

Seminary, n. Ta'lim kī jagah; madrasa; woh maqām jahāñ kam-sinoñ **Send, v. t.** 1.—Bhejunā; rawāna k.; ek jagah se dūsri jagah bhejunā.

To send a messenger—Harkāra bhejunā yā rawāna k.

2.—Kisi shai ko ek jagah se dūsri jagah bhejunā bhiḡwānā yā pahuñchwānā; irsāl k.; rawāna k. [wānā.

To send a letter—Khat bhejunā ya'ni usko ek jagah se dūsri jagah pahuñch-

3.—Chālānā; pheḡknā; chhoḡnā; dālānā; hāth khwāh kisi āle ke zor yā dūsre zari'e se kisi shai ko aisi harakat āge ko d. ki woh dūr par jā-

4.—Kahīñ jūne aur kisi fi'l ke karne kī ijāzat d. yā hidāyat k. [gire.

5.—Dālānā; nāzil k.

To send away—Rukhsat kar-d.; rawāna kar-d.; jāne d; jāwāb de-d.; nikāl d.

—To send forth or out—Paidā k.; nikālānā; phailānā.—To send in—Bhejunā; chālān k.—To send word—Kahlā bhejunā; payām yā khabar bhejunā.

Send, v. i. Khabar wagaira le jāne ke liye kisi ko bhejunā; kisi maqsad ke anjām ke liye kār-pardāz yā harkāra wagaira rawāna k.

To send for—Maḡwānā; talab k.; maḡā bhejunā; bulā bhejunā; bulwānā; āne yā bhej dene ke liye kahlā bhejunā.

Sender, n. Bhejue w.; irsāl-kunanda.

[fauqiyat r. w.).

Senior, a. 'Umr mansab yā rutbe meñ dūsre se barā (uspar tarjih yā **Senior, n.** 1.—Jo shakhs dūsre se 'umr meñ barā ho; jiskā sin dūsre kī nisbat ziyāda ho. [ho; darje yā rutbe meñ muqaddam.

2.—Woh shakhs jo kisi mansab par dūsre se pahle māmūr huā

Seniority, n. 1.—Dūsre ke muqābale meñ 'umr meñ ziyāda h.; dūsre par 'umr meñ fauqiyat r.; paidāish meñ taqaddum; paidāish ke waqt ke i'til-ār se barāyi yā buzurgi.

2.—Mansab meñ taqaddum; rutbe meñ barāyi.

Sensation, n. 1.—Khayāl; tasawwur; woh khayāl jo dil par hawās-i-khamsa ke zari'e se paidā ho; jo khayāl khārijī chizōñ se paidā ho; woh khayāl jo jism kī andarūni hālat meñ kisi tarah ke tagaiyur ke hone kī wajh se paidā ho. [māddi ashyā se paidā hoñ

2.—Mahz rūhāni khayālāt; woh achchhe yā bure khayālāt jo gair-

3.—Josh; jazba; kisi shai kī nisbat barā ta'alluq-i-khātir. [quwwat.

Sense, n. 1.—Hiss; jismāni quwwatoñ se kisi shai ke ma'lūm karne kī

2.—'Aql ke zari'e se daryāft; samajh; būjh; tamiz; 'aql; buddhi;

3.—Rāe; tajwiz; khayāl. [wuqūf; idrāk.

4.—Ma'nī; mafhūm; matlab; manshā; mazmūn; arth.

5.—Khabar; tayaqqun; dil se ma'lūm karne kī quwwat; gyan.

Common sense—Woh jibilli quwwat jo 'umūman sab ādmiyōñ meñ rahti hai aur jisse ma'lūmāt kī sachāyi aur jhuthāyi aur fi'lon kī achhāyi aur burāyi kī tamiz ho-sakti. Woh ma'mūli yā 'ām qism kī samajh-būjh jiskā kisi shakhs meñ kam h. use majnūn yā be-wuqūf banā detā hai. Paidāishi samajh-būjh wagaira.—The five senses.—Hawās-i-khamsa ya'ni lāmisa bāsira

sāmi'a shānma aur zālqa (chūhūne dekhne sunne sūnghne aur chakhne ki quwwat).—To be in one's senses—Hawās durust h.; hosh meñ h.; hawā;

Senseless, a. 1.—Be-hiss; be-jān; murda. [thikāne h.; lā-hawās h.]

2.—Be-dard; jismen ham-dardī na ho.

3.—Be-'aql; be-samajh; be-wuqūf; jahmaq; gāwdā; nīr buddh.

4.—Jo 'aql-i-salīm ke khilāf ho; be-wuqūf-āna; behūda.

Senselessness, n. Be wuqūf; be-'aql; himāqat; nā-dāni; behūdagī.

Sensibility, n. 1.—Hiss; jāndārōn meñ woh quwwat jiske zarī'e se khārijī ašyā kā asar unko ma'lūm de.

2.—Zūd hissi; nazūkat-i-hiss; kisi shai ke jald yā khūb ma'lūm karno ki quwwat; tunuk-hawāsi; josh yā ham-dardī kā jald paidā ho jānā. [ho-jānā.]

Sensibility to pleasure—Khushi kā dil meñ jald paidā ho-jānā; jald khushi

Sensible, a. 1.—Khārijī ohizōn ko asar pahuñchne ki salāhiyat r. w.; jismen hiss ho. [qābil-i-hiss.]

2.—Jo hawās-i-khamsa ke zarī'e se mahsūs (ma'lūm) ho-sake;

3.—Jisko dil ma'lūm kar sake; jo dil ko mahsūs ho.

4.—Dil yā hawās-i-khamsa ke zarī'e se ma'lūm k. w.; kisi shai ko dil yā hawās-i-khamsa ke zarī'e se jānne w.; mahram; wāqif.

5.—Jisko dil par bātoñ kā jald yā bahut asar pahuñche; bātoñ ko jald samajhne ki quwwat r. w.; fahīm; samajh-dār; 'aql; dānā.

6.—Mutmayin; qāil; kisi bāt ko is tarah sūf sūf samajh jāne w. ki uskā yaqīn dil par ho-jāe.

7.—Ma'qūl; jismen 'umda 'umda 'aql li bāteñ hoñ; jismen ma'qūl dalāil hoñ. [hone ko tariq par.]

Sensibly, ad. 1.—Aisi tarah ki hawās-i-khamsa ko ma'lūm de; mahsūs

2.—Is tarah yā isqadar ki kisi shai kā asar dil yā jism par ho.

3.—Zāhir meñ; khārijan. [sāth.]

4.—Samajh-būjh ke sāth; 'aql-mandī ke sāth; 'āqilāna; dānāyī ke

Sensitive, a. 1.—Zī-hiss; jispar khārijī ohizōn kā asar pahuñch sake; jismen ašyā i-khārijī ko asar pahuñchne ki salāhiyat ki 'ulāmāteñ pāyī jāeñ.

2.—Jispar khārijī ohizōn ke 'amal kā asar jald pahuñcho; jiske dil par bātoñ kā asar jald pahuñcho; nihāyat asar-pazīr; jispar kisi bāt ki tā'sīr jald ho. [jismānī; rūhānī nahīñ.]

Sensual, a. 1.—Hawās-i-khamsa se muta'alliq; jism se ta'alluq r. w.;

2.—Ihtizāz-i-nafsānī se muta'alliq; hirs o-hawā se muta'alliq;

3.—Used in a bad sense. [aubāshāna; mastāna.]

3.—Hazz-i-nafsānī meñ garq; 'aiyāsh; nafs-parast; shahwatī; nafs-i-ammāra ki pāirawī k. w.

Sensuality, n. Nafs-parastī; shahwat-parastī; hazz-i-nafsānī meñ garq rahnā; nafs-i-ammāra ki pāirawī meñ hama-tan masrūf rahnā.

Sentence, n. 1.—(Law) Tajwīz yā faisala jo 'adālat se kisi mujrim ki nisbat sādīr ho; tajwīz-i-'adālat jo muqaddama-i-faujdārī meñ bār-i-'ām bā-zābita sādīr ki-jāe; hukm-i-sazā.

2.—"In technical language, sentence is used only for the declaration of judgment against one convicted of a crime. In civil cases, the decision of a court is called a judgment." Webster.

2.—Qaul; masala; maqūla; koyī muḫtasar nasihat-āmez qaul.

3.—Fiqra; kalām; jumla. [sunānā]

Sentence, v. t. Sazā kā hukm d.; hukm-i-sazā sādīr k.; sazā kā fatwa

To sentence a convict to death, to transportation, or to imprisonment—Jis mulzim par koyi jurm sābit ho uski nisbat saaz-i-maut 'ubūr-i-daryā-i-shor khwāh qaid kā hukm d. [wat r. w.

Sentient, *a.* 1.—Zi-hiss; bā-hawās; kisi shai ko ma'lūm karne ki quw-

Sentient, *n.* Hawās w.; ahl-i-idrāk; zi-hawās.

Sentiment *n.* 1.—Woh rāe jo dil-meñ gnur yā dalāil-i-'aqlī ke qāim karne ke ba'd qāim ho; rāe; tajwīz; dil kā faisala; khayāl. [pāidā ho.

2.—Kisi 'ibārat kā mazmūn; woh rāe yā khayāl jo kisi 'ibārat se

3.—Hiss; idrāk; narm-dili; josh.

Separable, *a.* Jise judā 'alāhida yā mutafarriq kar-sakeñ; judāyī-pazir; munkinnu-t-tafīq; judā kiye jāne ke lāiq; jo alag alag kar-diyā jī-sake; jismmeñ 'alāhidagī ho-sake.

Separate, *v. t.* Judā k.; alag k.; 'alāhida kar-d.; algā d.; mutafarriq kar-d.; mufāraqat karā d.; ta'alluq chhurī d.; be-ta'alluqī karā d.

2.—Bich meñ wāqī' h.; hāil h.

3.—Alag kar-d.; kisi khās masraf yā kān ke liye auron meñ so chun l.; chunnā; intikhāb k.; chhāntnā.

Separate, *v. i.* Alag h.; judā ho-jānā; 'alāhida ho-jānā; mutafarriq ho-jānā; ek dūre se kanāre yā judā ho-jānā; mutafarriq ho-jānā; bichhurā. [bichhurā.

Separate, *a.* 1.—Auron se alag; judā; 'alāhida; mutafarriq; mahjūr;

2.—Alag; be-ta'alluq; be lagāw; miā huā nahīn; judā.

3.—Jism se judī; gur-mujassam.

Separately, *ad.* Judā judā; alag alag; judāgāna; mutafarriq; ek ek karke; 'alāhida 'alāhida; bi-l-iftirāq; fardan fardan; ek sāth nahīn.

Separation, *n.* 1.—Judāyī; tafriq; 'alāhidagī; alag alag ho-jānā; muhjarat; mufāraqat; ek sāth na rahnā; algāw; bilgāw.

2.—Kisi shai ke ajzā kā judī judā kar-d.; tajziya. [iftirāq.

3.—Tulāq; jorū-khisam (zau-o-shū) kī 'alāhidagī; zaujatin kī

Septenary, *a.* 1.—Haft-gāna; sāt se banā huā.

2.—Sāt baras tak qāim rahne w.; jo sāt sāl tak rahe.

Septennial, *a. i.*—Sāt baras tak qāim rahne w.; jiskā qiyām sāt sāl tak rahe; jo sāt baras rahe; haft-sāla. [sāl par ho.

2.—Sāt baras meñ ek martaba h. w.; jiskā wuqū' yā daura sāt sāt

Septuagenary, *a.* Sattar kā yā sattar baras kā; haftād-gāna yā haftād-

Septuagenarian, } *n.* Jis shakhs ki 'umr sattar baras ho. [sāla.

Septuagenary, }

Sepulcher, } *n.* Woh jagah jahān insān kī lāsh dafn kī-jāe yā jo us

Sepulchre, } maq-al ke liye maḥsūs ho; madfau; gor yā goristān; qabr yā qabristān; maqbara; marqad; mazār; turbat.

Sepulchier, } *v. t.* Dafn k.; gārūā; qabr d.; qabr meñ r.; gor meñ r.;

Sepulchre, } gor d. [logoñ kī yad-gārī meñ banāyī jāeñ.

Sepulchral, *a.* Dafn qabr yā un yād-gāron se muta'alliq jo mare huye

Sepulture, *n.* Tadfin; tajhīz; gār-top.

Sequel, *n.* 1.—Pichhlā nissa; juzw-i-māba'd; silsila; zail. [yāza.

2.—Natija; anjām-i-kār; anjām; maāl-i-kār; phal; samra; kham-

Sequence, *n.* 1.—Silsila; tartīb; tasaleul.

2.—Natija; maāl-i-kār; phal; anjām.

Sequester, v. t. 1.—(*Law*) Kuchh 'arse ke liye mālik se judā kar-l.; jin shakhsōn ke darmiyān jhagrā ho unke qabze se nikāl-kar aise shakhs ke qabze meñ de-d. jisko shai-i-nizā'i se kuchh wāstā na ho; dūsre shakhs kī jāedād ko apne qabze meñ karke us waqt tak rakhe rahnā jab tak ki uske manāfi' se mutālaba khwāh' adālat kī dīgri kā ifā na ho-jāe; qurq k.; zabt k.

2.—'Alāhida k.; alag k.; dūsri chizon se judā kar-d.

To sequester one's self—Logon ki suhbat se apni tyāñ judā kar-d.; kanāra-kash h.; takhliye yā tanhāyī meñ rahne ki garaz se gosha-nishini ikhtiyār k.

Sequester, v. i. (*Law*) Kisi bewe kā apne shauhar ke matrūke se be-Sequesterate, v. t. See Sequester. [r. ta'alluq (dast-kash) ho-jānā.

Sequestration, n. 1.—(*Law*) Kisi shakhs kī jāedād kā us waqt tak zabt jab tak ki uske manāfi' wagairā se kisi mutālabe kā ifā na ho le;

2.—Judāyī; gosha-nishini; uzlat-guzini. [zabti; qurqi.

Serene, a. 1.—Pharchā aur dhīmī; jab tez hawā yā badli na ho; sāf.

2.—Burdhār; pareshān nahīn; gair-muzturib; jisse dil meñ intishār na-piyā jāe. [Europe: as, *serene* highness; most *serene*." Webster.

☞ "*Serene* is given as a title to several princes and magistrates in *Serenely, ad.* Dhīme-pan se; āhistagi se; chup-chāp; aisi tarah ki dil pareshān na ho.

Sereneness, } n. 1.—Sāf aur pharchā h.; sukūt; sannātā; amn yā amn-Serenity, } chain; sulh.

2.—Burdhārī; tahammul; mizāj kā yaksān h.; woh hālat jab pareshān-khātiri na rahe; āhistagi; dhīmā-pan.

☞ "*Serenity* is used as a title belonging to certain ranks and degrees of dignity; as, your *serenity*." Webster.

Serial, a. Silsile kā; silsila-wār; musalsal; jiske hisse musalsal (ek dūsre ke ba'd) shāi' hon. [dūsre ke ba'd.

Serially, ad. Silsila-wār; musalsal; barābar tartīb-war; qā'ide se ek **SERIALITY, (*Lat.*)** Silsila-wār; tartīb-wār; qā'ide ke mutābiq ek dūsre ke ba'd. [kā barābar ek dūsre ke ba'd h.; zanjira.

Series, n. Silsila: tartīb; tasalsul; daur; qatār; sar-rishta; kisi shai

Serious, a. 1.—Sanjida; mutahammil; dhīr; gambhīr; bhārī; baṛā garu; jismeñ sanjīdagi pāyī jāe; chhichorā yā mutalawwīn nahīn.

2.—Jo kuchh kahe use dar-asl chāhne w.; kī-i bāt ko mahz hañsi ke taur par na kahne w.; jhūṭhī tamhīd na bāndhne w.; kisi bāt ko ba-taur wāqī'a ke kahne w. [kī bāt?

Are you *serious*, or in jest?—Jo tum kahte ho woh sach hai yā mahz hañsi

3.—Baṛā; aham; bhārī; waznī; subuk yā khafīf nahīn; jismeñ baṛī waq'at ho. [jokhim yā dar ho.

4.—Jisse kisi shai kā khauf yā ihtimāl paidā ho; jismeñ khatra

Seriously, ad. Sanjīdagi se; bhārī pan se; sachmuch; subkī yā chhichore-pan se nahīn; bahut hī; bahut kuchh; shiddat se.

Seriousness, n. 1.—Sanjīdagi; tahammul; dhīrā-pan; gambhīratā.

Servant, n. 1.—Naukar; chākar; khādim; khidmat-gūr yā khidmat-guzār; mulāzim; mard yā 'aurat jisko khidmat ko liye kisi ke hukm ke tābi' rakkheñ; sevak; dās.

☞ "The word is correlative to *master*. *Servant* differs from *slave*, as the *servant's* subjection to a master is voluntary, the *slave's* is not," Webster.

- 2.—Tābi'-dār; farmān-bardār; banda; khāk-sār; khādim; khāk-pā.
Is ma'nī meñ yah lafz izhār-i akhlāq ke liye kām meñ lāyā jāta hai.
- Serve, v. t. 1.**—Kisi kā kām k.; kisi ke liye mihnāt k.; dūsre ke naf'e ke wāste barābar yā khās khās waqton meñ kuchh kār-rāwāyī k.; kisi kī khidmat k.; khidmat-guzārī k.; naukārī k.; chākārī k.; sevā k.; kām k.; pūjānā; pūjā k.; ānādhānā k.; parastish k. [madad d.
- 2.—Kisi ke taht meñ kām d.; mu'īn h.; darja-i-adnā kā kām d.;
- 3.—Khānā khāne ke waqt hāzīr rahnā; dastar-khīwān ke muta'alliq khidmaton ke anjām ke liye hāzīr rahnā.
- 4.—Khāne kī chīzeñ muraṭṭab karke taqsim k.; parosnā.
- ☞ Generally with *up* or *out*. [meñ yā kisi ke liye maṭlāb hoñ.
- 5.—Kisi kā kām k.; un khidmaton ko anjām d. jo kisi maqām ke liye h.
- 6.—Kisi shai ke liye kāfī h.; itmīnān kar-d.; āsūda kar-d. [nikālānā.
- 7.—Kisi shai kī jagah kār-āmad h.; kisi chiz kā kām -d.; kisi kā kām
- 8.—Sulūk k.; baitāw k.; kisi se pesh ānā; kisi kī jānīb 'amal k.
- He *serred* me very ill.—Usne mujh se nihāyat bad-sulūki kī; woh mujh se bahut buri tarah se pesh āyā.—He *serred* me a trick.—Usne mujhe dhokhā diyā.—
To *serve* an attachment, or writ of attachment.—Qurq k.; kisi shakhs ko giriftār yā uske māl ko qurq kar-l.—To *serve* a process.—Hukm-nā me kī ta'mil k. ya'nī jis fariq ke vām kā ho usko use is liye parh sunānā kī woh uske mazmūn se āgāh ho-jāe yā usko khwāh uske muḥtār ko hukm-nāme kī naql-i-musaddaqa de-d. yā uske maskan par chhor jānā.—To *serve* a warrant.—Giriftārī ke hukm-nāme kī ta'mil k. ya'nī uskā mazmūn parh dene ke ba'd mudda'ā'alāh ko giriftār kar-l.—To *serve* the time.—Waqt ke zarfāt ke muwāfiq kār-rāwāyī k.; zamāna-sāzī k.
- Serve, v. i. 1.**—Khidmat k.; gulāmī k.; dūsre ke liye mihnāt yā aur koyī kām k.; mutī' h. [ghar ke kāmōñ ko anjām d.
- 2.—Khidmat-gārī k.; hāzīr rahnā; chākārī k.; naukar rah-kar
- 3.—Mulāzamat k.; kisi 'ulde yā mansab ke farāiz ko anjām d. masalan barī yā baharī fauj wagnāra meñ naukārī k.
- 4.—Kār-āmad h.; kām ānā; kisi maqsad ko anjām d.; kāfī h.
- Service, n. 1.**—Naukarī; chākārī; mulāzamat; khidmat; sewā; dūsre ke faide ke liye khwāh uske hukm ke mutābiq mihnāt k.; pūjā; parastish; 'ibādāt.
- 2.—Khidmat jo khādim kare; sewak kī sewā; madad yā mihrbānī jo dūsre ke sāth kī-jāe; furz jo wājibu-l-adā yā muwaddā ho; khidmat.
- 3.—Rusūm-i-mazhabī jo kisi wāqī'a yā rasīm ke adā ke liye maksūs hoñ. [mansabī; barī yā baharī fauj kā kām; sipāhī ke kāmōñ kā anjām.
- 4.—Woh kām jiskā k. kī-i mansab ke muta'alliq furz ho; kār-i-
- 5.—'Umda khidmat yā kām; faida jo pahūnchāyā jāe; woh bāt jisse naf' yā dīl kī khushī ziyāda ho; faida; sūd.
- 6.—Salām; bandagī; ādāb; taslīmāt; izhār-i-adab jo dū-ba-dū yā payām ke zari'e se ho. [waqt 'umūman lagāye (chun-kar rakkhe) jāeñ.
- 7.—Khāne ko bartan jo mez par chune jāeñ; bartan jo khāne ke *Service of a writ, process, &c. (Law)*—'Adūlat ke hukm-nāme wagaira kī ta'mil; kisi hukm-nāma-i-'adūlat kā kisi fariq yā gawāh ke pūs pahūnchānā tāki us par uski ta'mil lāzim ho; hukm-nāme kā us shakhs ko parh sunānā jisko itilā' d. manzūr ho yā uski naql-i-musaddaqa use khwāh uske muḥtār ko de-d. yā uske ma'mūlī rahne kī jagah par chhor jānā.

Serviceable, a. Kām kā; kām dene w.; kār-āmad; jisse dil kī khushī barhe yā kisi qism kā naf' ho; mufid; nāfi'; sūd-mand.

Serviceableness, n. Kār-āmadānī; sūd-mandī; mufid h.; kisi qism ke naf' pahunchāne mein kām mein ānā.

Servient, a.—

[Dominant.

Servient tenement or estate—(Law) Woh shai jispar haqq-i-ārāish kī bār ho—See **Servile, a.** 1.—Naukar yā gulām se muta'alliq yā usko liye mauzūn; gulām-āna; zalil; jo dūse par inhisār kī wajh se paidā ho.

2.—Mutī'; tābi'; dūse ke zer-i hukm.

3.—Nihāyat darje kī zalil; chāplūsī se bhari huyī.

Servilence, n. Zillat; gulāmī; kāmīnagī; fromāyagī; gulām kī sī **Servility, n.** ta'zim-o-takrīm; kisi shai kī gulāmī (usko ba-taur gulām ke mānū yā'nī zillat ke sūch uskī pairawī k.).

Servitude, n. 1.—Ki-i āqā kī itā'at bi-r-ragbat yā jabriya qabūl k.; khidmat; chākāī; gulāmī; halqa-ba-goshī; tābi'-dārī; kisi shakhs yā shai par gulām āna inhisār.

2.—(Law) Woh istihqāq jisko rū se koyī shai 'ām istihqāq ke khilāf isti'māl yā ārāish ke liye kisi dūsrī shai yā dūse shakhs ke tābi' ho.

“The object of a *servitude* is either to suffer something to be done by another, or not to do something, and never consists in doing anything.” *Webster.*

Session, n. 1.—Kisi 'adālat kamīsal (council) yā wāzī'ān-i-qawānīn wagūra kā ijlās (unkā wāqī'i baithnā); isī qism ke logoñ kā insirām-i kār ke liye wāqī'i yak-jā h.; ijlās; jūsa; nishast.

2.—Woh zamāna yā muddat jab tak kār-rawāyī ke liye 'adālat wagūra kā ijlās har roz bowe; 'adālat ke ijlās kā zamāna; ijlās-i-sigā-i-faujdhāī

To hold *session*—Muqaddamat-i-faujdhāī kī tahqīqāt-o-tajwīz ke liye ijlās k.; daura k.; muqaddamat-i-qābul-i-inhisāl-i-'adālat-i-Se-shan kī tahqīqāt-o-tajwīz ke liye ijlās k.; ijlās-i-Se-shan k.

Set, v. t. 1.—Bithānā; baithālnā; rakhnā; dharnā; kisi khās hālat mein r.; kisi shai ko kharī kar-ke r. yā'nī liṭā kar nālīn.

2.—Kisi hālat mein r.; kisi maqām par r. qāim k. yā jamānā; lagānā; jamānā; qāim k.

3.—Ki-i shai ko aisi tarah baithāl d. ki apnī jagah se na tūle khwāh uskī hālat yā hūiat tabdil na ho; mazbūti se baithālnā; mustahkam yā pāe-dār banā d.; is tarah jumā d. ki harakat na kar-sake.

4.—Qāim k.; lagānā—jaise dām (qīmat).

5.—Pahle se thaharā l.; dil mein thān l.; musammam kar-l.; aisi banā l. ki lā-tajūm rahe; kisi qāide ko mutābiq qāim kar-d.

6.—Apne hasb khwāh durust k.; sudhārnā; durust k.; thik k.; kisi shai-i-mu'ayyan ke mutābiq durust kar-d.; qāide par kar-d.

7.—Lagānā; nasab k.—jaise darakht wagūra.

8.—Jagānā; murassā' k.; lagānā—jaise nagīna wagūra.

9.—Phir apnī asli hālat yā jagah par kar-d.; bithāl d.; kisi shai masalan huddī wagūra ko jo apnī jagah se hat yā tūz gayī ho phir jor yā bithāl d.

10.—Lagānā—jaise dil; karuā yā qāim k.—jaise muhabbat.

11.—Muqarrar k.; ta'ayun k.; qāim kar-d.; thaharā d.—jaise kisi bāt ke liye koyī waqt yā din.

- 12.—Ta'ināt k.; kisi ko kisi khās kām par muqarrar k.
 13.—Rok d.; phānsā d.; dhañsānā; ā r.; āge chalne na d.
 14.—Ghabrā d.; uljhā d.; hairān k.; pareshān k.
 15.—Tez k.—jaise usturā.
 16.—Khol-kar phailānā; phailānā—jaise kashti kā pāl.

To set about—Shurū' k.—jaise koyi kām; hāth lagānā; kisi kām meñ lagnā yā masrūf h.—*To set one's self against*—Kisi se dushmani yā muḥbālafat ikhtiyār k.—*To set against*—Taḡbul k.; dūsre se muqābala k.; jab do chizon kā bā-ham tabādala ho tab ek ko dūsre se milānā (muqābala k.).—*To set off one thing against another*—The same as *to set against*.—*To set a-going*—Chalānā yā chalā d.; harakat meñ lānā.—*To set apart*—Kisi khās kām ke liye 'alāhida kar-d.; auroñ se judā kar d.; alag kar-d.; algā d.; kisi khās masraf ke liye rakh choṛnā.—*To set aside*—(a) Nazar-andāz k.; lihāz na k.; chhōr d.; bālā-i-tāq r.; bahs se khārij kar-d. (b) Nā-manzūr k.; khārij kar-d. (c) Mansūkh k.; rad k.; faskh k.—*To set at defiance*—Muqābala k.; muḥbālafat k.—*To set at case*—Taskīn d.; hālat-i-qarīr meñ kar-d.; chain se kar-d.; be-chaini ko raf' yā dūr kar-d.—*To set at naught*—Be-qadr samajhnā; haqir jānū; zalil tasawwur k.; kuchh na ginna; chuṭkiyon par uṛū d.—*To set a trap, snare, or gin*—Shikār phānsāne ke liye jāl phailānā; dhokhā dekar dūsre ke ikhtiyār meñ kar-dene ki tadbīr k.; kisi ko dūsre ke phande yā panje meñ dālne ki tadbīr k.; makr kā jāl phailānā.—*To set at work*—Kām meñ lagānā yā masrūf karānā; kām karne ki hidāyat k.; yah kahnā ki fulān kām is tarah shurū' karo.—*To set before*—(a) Sāmne yā āge rakh d.; pesh k.; dikhānā. (b) Pasand karne ki garaz se pesh k.; kisi se kahnā ki yah shai maujūd hai agar pasand ho to ise lo.—*To set by*—(a) Alag yā kanāre kar-d.; rad yā nā-manzūr k.—(b) Qadr k.; tauqir k.; pās yā lihāz k.—*To set down*—(a) Likh-kar qāim k.; darj k.; qalam-band k.; siyāha k.; chaḥḥānā.—(b) Qāim k.; muqarrar k.; mu'aiyan k. (c) La'nat-malāmat k.; sar-zanish k.; jbirki d.—*To set eyes on*—Dekhnā; nazzāra-bāzī k.; kisi shai par ānkheñ garānā; gaur se dekhnā; ghūrnā.—*To set forth*—(a) Dikhānā; pesh-i-nazar r.; numāish k. (b) Zābir k.; i'lān k.; mushtahar k.—*To set forward*—(a) Āge barhānā; āge ko chalānā.—(b) Taraqqī d.—*To set free*—Qaid band yā gulāmi se āzād k.; āzād k.; chhurānā; khalās k.; gulū-khalāsi k.—*To set in*—Rāh par kar-d.; chalā d.; shurū' (bismillāh) karā d.—*To set in order*—Tartīb d.; murattab kar-d.; sudhārnā; qā'ide yā silsile se kar-d.—*To set off*—(a) Kisi kul se ek juz alag kar-l.; kisi maqsad ke liye maḥsūs kar-d.; 'alāhida yā judā kar-d.—(b) Ārāsta k.; sañwārnā; zebāish d.; sajnā.—(c) Kisi shai kā bayān barhā-kar k.; ta'rif k.; sanā-khwāni k.—(d) Dūsre ke muqābale meñ ba-taur uske badal-i-musāwī ke r.—*To set on or upon*—(a) Ubhārnā; targīb d.; bahkānā.—(b) Kisi kām meñ mashgūl k. (lagānā).—(c) Kisi shai par dil lagānā; kisi chiz ki nisbat dil meñ kuchh ṭhān l.—*To set one's self against*—Kisi se dushmani yā muḥbālafat k.—*To set on fire*—(a) Kisi shai meñ āg lagānā; jalā d.—(b) Kisi ke gusse ko bhārkānā; mushṭā'il k.; khijānā.—*To set on foot*—Chalānā; jāri k.; ibtidān qāim k.—*To set out*—(d) Thahrānā; qāim k.; muqarrar k.; mu'aiyan k.; ta'aiyun kar-d.; mahdūd kar-d.; nishān de-kar judā kar-d.—(b) Ārāsta k.; sañwārnā.—(c) Dikhānā; zāhir k.; numāish k.—(d) (Law) Bayān k.; bi-tafsil bayān k.; khol-kar (mufassal) likhnā.—*To set over*—(a) Ba-taur karore

nigahbān hākīm yā afsar ke muqarrar k.—(b) Muntaqil k.—*To set right*—Durust k.; tartib d.; thik k.; silsile yā qū'ide se kar-d.—*To set to*—Kisi shai meñ kuchh lagū yā wasl kar-d.; lagū d.; sabt k.—*To set up*—(a) Kharū k.; istāda k.; qūim k.; ta'mir k.; banānū.—(b) Koyī nayī shai qūim k.; kisi nayī chiz ki bunyād qūim k.; qūim k.—(c) Is qūbil kar-d. ki koyī nayī kār-o-bār shurū' kar-sake.—(d) Sāmne (madd-i-nazar) qūim k.; aisi jagah r. ki dekh pare.—(e) Baland k.; ūnchī k.—jaise āwāz; zor se kahnū.—(f) Pesh k.; kisi bāt ko is garaz se pesh k. ki log use ba-taur nafsū-l-amr ke ūnneñ yā qabūl karen; qūim k.—jaise koyī rīle yā masala—(g) Patti ki hūlat se 'urtij ko pahunchūnū; kāsī taur par dāulat-mand banū d.—(h) Chhapne ke liye sise ke hurūf jamānū; tāki koyī tahrir chhapne ke liye taiyār ho usko alfūz aur satrōñ wagaira meñ tartib d. [zawūl h.

Set, v. i. 1.—Ufuq ke niche jānū; dūbnū; baiṭhnū; gurūb h.; ast h.;

2.—Bahū; rawān h.; kisi khās samt (jānib yā taraf) ko chalnū; kisi taraf ko jhuknū. [kar] ūṭhānū; kamar bāndhnū.

3.—Masrūf h.; apnī tayīn lagānū; kisi kām kā musta'idī se (ji lagānū *To set about*—Shurū' k.; āgāz k.; qadam r.; hāth lagānū.—*To set forward*—

Chalnū; āge ko harakat k.; āge barhnū.—*To set in* (a) Shurū' h.; kisi khās hūlat meñ dūkhil h. (b) Apnī tayīn kisi khās hūlat meñ qūim k.; qūim ho-jānū —*To set off*—Safar shurū' k.; rawāna h.; chalnū.—*To set on or upon*—(a) Shurū' k.—jaise safar yā koyī barī kām. (b) Hamla k.; hamla-āwar h.; ṭūṭ pagṇā; mār-piṭ karne lagnū.—*To set out*—Safar yā koyī silsila shurū' k.; koyī kām shurū' k. (use karne lagnū).—*To set to*—Masrūf h.; apnī tayīn lagānū (mashgūl k.).—*To set up* (a) Koyī kār-o-bār (kām-dhām yā roz-gār) shurū' k.; mā'ūl ke hāsil karne kā koyī tariq iḥtiyār k. (b) Kisi bāt kā da'wā fāṭh fāṭh k.; yah kahnū ki ham meñ fulāñ fulāñ sifateñ haiñ yā ham yah khwāb woh kām kar sakte haiñ; da'wā k.

Set, a. 1.—Mazbūt; mustaqil; huṭṭhī; apnī rāe par sūbīt-qadmi se qūim rahne w. [būti se qūim rahe.

A man set in his opinions or way—Jo shakhs apnī rāe yā apne tariq par maz-

2.—Ma'mūlī; qū'ide kā; rasmi; zābite kā; bāndhā huā.

3.—Mu'aiyan; muqarrar; mustamarra; bāndhā huā.

Set, n. 1.—Gurūb; ast; zawāl-i-āstāb; sūraj wagaira kā baiṭhnū; āstab yā kisi dūro jirm-i-falakī kā ufuq ke niche ho-jānū.

2.—Jo kuchh baiṭhālā rukkhā yā jamāyā jāe; koyī chhotā darakht jo kahīn baiṭhālā (lagāyā yā nasab kiya) jāe.

3.—Ek qism kī bahut sī chizeñ jo 'umūman ek sāth kām meñ lāyi jāeñ; ek mel yā joṛ kī chizeñ jo is tarah bañi hoñ ki ek hī sāth kām meñ āyeñ; set.

“A set implies more than two which are called a pair.” Webster.

4.—Bahut se log jo dastūr yā mansab ko rī se bāham muttāfiq hoñ; bahut se log jinmeñ ek tarah kī sifateñ hoñ; bahut se ashkhās jo rāe meñ muttāfiq hoñ; ek mel kī bahut sī chizeñ.

5.—Samt; jānib; jis jānib yā taraf dhārā wagaira kā bahāw ho.

Dead set—(a) Woh sukūn yā qarār kī hūlat jo dushwārī wagaira ke hāil ho-jāne se paidā ho. (b) Qimar-bāzi ke zarī'e se dhokhā देने ke liye sāzish yā bandish; hamla jo samajh-būjh-kar kiya jāe.—*To be at a dead set*—Kisi hūlat meñ joñ kā toñ rah jānū; daldal meñ phāns-jānū.

Set-off, n. 1.—Mujrāyi; miuhāyi.

2.—(*Law*) Da'wi-i-mukhālif; ek fariq ke da'we ke muqābale meñ dūsre fariq kã da'wã; da'wã jo mudda'ī ke da'we ke muqābale meñ mudda'a'alaih pesh kare.

“In a *set-off*, the defendant acknowledges the justice of the plaintiff's demand, but *sets* up a demand of his own to counter-balance it in whole or in part.” *Webster*. [yā biṭhlā d. (qāim kar-d.).

Settle, v. t. 1.—Ghūmne-phirne ke ba'd kabihā mustaqil taur par ṭhahrā

2.—Qāim' kar-d.; jamā d.; kisi maqām par istihkām ke sāth qāim

3.—Kār-o-bār (kām-dhām yā roz-gār wagaira) meñ lagā d. [kar-d.

4.—Shādī kar-d.; byāh d.

5.—Istihkām d.; mustahkam kar d.; mazbūtī se qāim kar-d.

6.—Jo shai mushtabah yā muzabzah ho use sāf kar-d.; shubhe ko raf' kar-d.; tai kar-d.; tasfiya kar-d.; niptā d.; shak dūr kar-d.

7.—Tayaqqun ke sāth qāim k.; kisi bāt kã hamesha ke liye ṭhahrā d.; mustaqil taur par qāim kar-d. [panj (ūgā-piehhā) dūr kar-d.

8.—Shubhe yā pas-o-pesh meñ rahne-na d. (na chhoṇā); shash-o-

9.—Ikaṭṭhā yā yak-jā kar-d.

10.—Pāwī barasue (bārish) ke ba'd khushk aur sakht kar-d.

11.—Jamā d.; baithāl (biṭhāl) d.; tah-nishīn kar-d.

12.—Hiba k.; 'atā k.; kisi 'amal-i-qānūni yā jāiz ke zari'e se d.

13.—Mazbūtī se (khūb) lagānā—jaise dil kã kisi shai par.

14.—Mutmayin kar-d.; intishār dūr k.; hālat-i-qarār meñ kar-d.

15.—Basānā; ābād k.

16.—Tai k.; tasfiya k.; niptānā; chukānā; faisal k.; āpas meñ samajh-būjh-kar khatm kar-d.—jaise koyī bahs yā jhagrā wagaira.

17.—Tai k.; chukānā; tasfiya kar-d.; niptī d.; be-bāq kar-d.; jam'-kharch milā-kar band kar-d.—juise hisāb; adā kar-d.; de-dilā ke sāf k.; chukṭī kar-d.

Settle, v. i. 1.—Baith jānā; niche ko dhaūs-kar ṭhahar jānā.

2.—Basnā; ābād h.; sukūnat ikhtiyār k.; maskan-guzīn h.; būd-o-bāsh k. yā ikhtiyār k.

3.—Shādī kar-ke khāna-dāri kī kaifiyat qāim k.

4.—Tagaiyur-o-tabaddul ke ba'd kisi mustaqil hālat meñ ho-jānā.

5.—Naql-o-harakat kã band ho-jānā; ṭhikāne se yā bālat-i-istiqlāl meñ ho-jānā; bhaṭkā na phirnā.

6.—Mustahkam ho-jānā; pāe-dār ho-jānā; sabāt ikhtiyār k.

7.—Qarār pakarnā; ek jagah par ṭhaharnā.

8.—Ṭhaudhā h.; josh-o-kharosh kī hālat kã miṭ jānā.

9.—Mahr kī 'iwaz meñ zauja ko koyī jāedād d.; stridhan d.

10.—Bojh ke zor se baith jānā; ikaṭṭhā ho-jānā.

11.—Khushk aur sakht ho-jānā—juise zamīn kã hārish yā pālā parne ke ba'd. [meñ samajh-būjh l.; chukānā.

12.—Jhagrā yā hisāb tai k. (chukānā niptānā yā raf'-daf' k.); āpas

Settlement, n. 1.—Baithālā yā baith jānā; qāim k. yā qāim ho-jānā.

2.—Niche baith jīnā—juise talchhaṭ kã; tah-nishīn ho-jānā.

3.—Jāedād jo zauja ko mahr kī 'iwaz meñ dī-jāe yā uskā d.; stridhan yā uskā d. [band-o-bast qāim k.

4.—Shādī kar-ke khāna-dāri qāim k.; byāh kar-ke ghar-bār kã

- 5.—Thikāne se ho-jānā; āwāra-gardi ke ba'd sukūnat-i-mustaqil
- 6.—Ābād k.; basānā; woh jagah jahān log ābād hoñ. [ikhtiyār k.
- 7.—Tasfiya; chukauti; be-bāqī; mutālabāt-i-jāiz kī tashkhis yā hisāb ke rū se jo kuchh bāqī ho uskā adā kar-diyā jānā.
- 8.—'Tasfiya-i-nizā'; jhagṛe kā niptāw; sulh; raf'-dād. [taur par d.
- 9.—(Law) Qānūn ke mutābiq kisi ko kisi shai kā qabza mustaqil
- A settlement made with each individual cultivator—Asāmī-wār band-o-bast
- Land-revenue settlement—Arāzi kī māl-guzārī kā band-o-bast. Settlement of
- lapsed rent-free tenures—Zabt-shuda arūziyāt-i-mu'āfi kā band-o-bast. A
- triennial settlement—Sih-sāla band-o-bast; jo band-o-bast tin baras tak qāim
- rahe—A quinquennial settlement—Panj-sāla band-o-bast; jo band-o-bast
- pāñch baras tak qāim rahe—A decennial settlement—Dah-sāla band-o-bast; jo
- band-o-bast das baras tak maंसūkh na ho—A duo-decennial settlement—Duāz-
- dah-sāla band-o-bast; bārah sāl tak qāim rahne-wālā band-o-bast—A permanent
- settlement, or a settlement made in perpetuity—Band-o-bast-i-dawāmi; band-o-
- bast jo hamesha qāim rahe (kabhi maंसūkh na ho)—A temporary settlement
- Band-o-bast-i-chand-roza yā 'ārizī; jo band-o-bast thore dinon ke liye ho—
- A summary settlement—Band-o-bast-i-sarāsari—A farming settlement—Band-
- o-bast-i-mustājiri—An existing, or current, settlement—Band-o-bast-i-maujū-
- da—A settlement officer—Muhtamim-i-band-o-bast; band-o-bast kā hākim.—
- Settlement papers, or record—Kāgazūt-i-band-o-bast; misl-i-band-o-bast—
- Settlement proceeding—Rūbakār-i-band-o-bast.
- Sever, v. l. 1.—Alag k.; judā kar-d.; ek shai ko dūsri shai se 'alāhida kar-d.
- 2.—Kāt dāluā; kāt-kar judā kar-d.; 'alāhida kar-d.; ek men na lagā
- 3.—Judā r.; alag r.; farq r.; mustasnā k. [rahne d.
- 4.—(Law) Alag alag kar-d.; kisi shai ke ajzā ko judā judā kar-d.;
- kisi shai ke qabze men 'alāhidagī kar-d. (uskā qabza alag kar-d.); bānt
- Sever, v. i. 1.—'Alāhidagī yā farq kar-d.; tamiz k. [d.; taqsim kar-d.
- 2.—Judā yā alag ho-jānā; farq farq ho-jānā.
- Several, a. 1.—Judā yā judāgāna; 'alāhida; do yā zāid men mushtarak
- nahiñ; khās; maḥsūs; mufrad.
- 2.—Mukhtalif; mutafarriq; judāgāna; kayī ek. [kayī; do-chār.
- 3.—Do se ziyāda par kasrat se nahiñ; kayī ek; muta'addid; chand;
- A joint and several note or bond—Woh wa'de kā ruq'a yā dastāweẓ jo do
- yā zāid shakhson kī jānib se tahrir pāyā ho aur unmen se har ek yā kul
- ashkhās par uske rupaye kā adā k. farz ho.
- Severally, ad. Judā-judā; judāgāna; auron se alag; bi-l-infrād; fardan-
- fardan; alag-alag; ek sāth nahiñ.
- ☞ "To be jointly and severally bound in a note, bond, &c.,
- creates an obligation upon two or more, who have signed it, to pay the
- whole unitedly or individually." Webster.
- Severalty, n. Baqiya yā dūsron se 'alāhida hone kī hālat; 'alāhidagī.
- Estate in severalty—Haqqiyat jispar uskā qābiz apne khās haq ke zari'e se
- qabza rakkhe aur jismen kisi dūsre kī shirkat na ho. [Webster.
- ☞ "Distinguished from joint-tenancy, coparcenary, and common."
- Severance, n. 1.—'Alāhida k.; judā k.; bānt d.; judāyī; 'alāhidagī.
- 2.—(Law) Do yā zāid ashkhās jo kisi hukm-nāma-i-'adālat men
- sharik hoñ unko judā judā kar-d.; do yā zāid mudda'ā 'alaihon kā

judāgāna 'uzroñ yā jawāboñ kā pesh k.; haqqiyat-i-ijmālī meñ zawāl-i-shirkat (sharākat kā miṭā diyā jānā).

Severe, a. 1.—Sakht; durusht; karā; nā-mulāim; jismeñ narmī na ho.

Severe words—Sakht yā nā-mulāim alfāz; karī karī bāteñ—*Severe treatment*—Bartāw jismeñ narmī na ho; sakhti; tashaddud.

2.—Nihāyat sakht; andāz se zāid shadid; jismeñ khatāyeñ yā galtiyan nazar-andāz na ki-jāen

Severe government—Nihāyat sakht hukumat.—*Severe criticism*—Nihāyat shadid ya'nī aisi nukta-chīnī jismeñ bhūl-chūk wagaira se dar-guzar na kiya-jāe.

3.—Sakht; shadid; jismeñ rahm na kiya jāe. [rahm kā khayāl na ho. *Severe punishment*—Ta'zir-i-shadid; sakht saza.—*Severe justice*—Insāf jismeñ

Opposed to *Cheerful, Gay, Light, Lively.*

4.—Sanjida; gambhir; nihāyat hī bhāri-bharkam—jaise sūrat.

5.—Shadid; jisse taklif pahuñche; izā-dih; pur-dard; ranj-āwar.

6.—Shadid; sakht; giyat darje kā; jo goyā kāte khāe.

Severe cold—Giyat darje ki sardi; jāra jo badan ko kāte khāe.

7.—Mukhtasar; jismeñ fuzūliyāt ko dakhl na ho; chust—jaise 'ibarat bahs wagaira. [nukta-chīnī ki-jāe (bāl ki khāl nikālī jāe).

8.—Jiskā tahammul mushkil se ho; karā; sakht; jismeñ barī A *severe test*—Kisi bat ki jāñch jo barī sakhti se ki-jāe; kisi shai kā imtihan jismeñ barī nukta-chīnī ki-jāe.

Severely, ad. Sakhti tundī yā talkhi ke sāth; shiddat se; barī karāyi ke sāth; aisi tarah ki barī izā ho; nihāyat hī; bahut hī; be-rahmī ke sāth.

Severity, n. 1.—Sakhti; karāyi; narmī yā mulāimat kā na h.; durushti.

2.—Barī karāyi; nihāyat darje ki sakht-giri.

3.—Andāz se zāid sakhti; had se ziyāda h.; be-had yā bahut hī h.

4.—Shiddat; sakhti; izā-rasānī.

5.—Nihāyat darje kā h.; shiddat—jaise garmī sardī wagaira ki.

6.—Be-rahmī yā zālim-āna bartāw; sakhti; ta'zir ki sakhti.

7.—Karāyi; barī nukta-chīnī; bāl ki khāl nikālū.

Sew, v. t. Sina; dokht k.

To sew up—Si-kar band kar-d.; si d.

Sew, v. t. Silāyi k.; sinā.

Sewer, n. Nal panāla yā nābdān jo zamīn ke niche pānī yā mailā wagaira bahāne ke liye banāyā jāe; nal nahr yā panāle jo shahroñ meñ zamīn ke tale tale bane rahte haiñ; badar-rau; moñhri muhri yā mori.

Sewerage, n. 1.—Panāle yā nābdān kā banānā,

2.—Panāle yā badar-rau jo shahr wagaira meñ banāye jāen.

3.—Jo chizen panāle wagaira meñ jam' aur unse khārij hon (unse bah-kar nikleñ).

Sexual, a. Jins-mansūb; jisse jins ki tamiz ho; jins; nar aur mādē ke āzā se ta'alluq r. w.; nar aur mādē meñ farq zāhir k. w.

Sexual intercourse, connection, or commerce—Mubāsharat; mujāma'at; jimā'; ham-bistari; ham-khwābi; maithun; bhog.

Shabbily, ad. Mailā-kuchailā; ganda; zalil; phatā-chitā; chithrā-gudrā.

Shabbiness, n. Phatā-chitā h.; chithre-chithre h.; zillat; khwār; kamīnagi.

Shabby, a. 1.—Phatā-chitā; chithrā; ganda; jiske latte-purze ur-gaye hon.

2.—Phatē-chitē kapre pahine huye; mailē-kuchailekapre pahine huye.

3.—Zalil; khwār; kamīna; haqir. [na sake; zanjir lagā d.; jakar d.

Shackle, v. t. 1.—Kisi ke hāth-pair bāndh d.; jismeñ woh khud chal-phir

- 2.—Is tarah par pā-band yā band kar-d. ki kār-rawāyī ruk-jāe yā kām k. w. ghabrā uthe; rok d.; sadd-i-rāh h.
- Shackle, n. 1.**—Berī hāth-karī rassī wagaira jisse hāth-pair is tarah jakar-band kar-diye jāen ki hil-dol na sakeñ. [wāqī' ho.]
- 2.—Woh shai jiskī wajh se kār-rawāyī ruk jāe yā usmeñ pareshānī
- 3.—Pairoñ meñ pahinne kā ek tarah kā gahnā jaise pā-zeb wagaira.
- ☞ Generally used in the plural.
- Shade, n. 1.**—Sāya; jo tārīkī raushanī kī shu'ā ke darmiyān kisī shai ke hāil hone kī wajh se paidā ho; chhānh; chhāyā; chhānw.
- ☞ "Shade differs from shadow, as it implies no particular form or definite limit; whereas a shadow represents in form the object which intercepts the light." Webster.
- 2.—Tārīkī; tiragī; zulmat; andherā; andhakār [gosha; khalwat.
- 3.—Tārīk jagah; jis jagah raushanī kā guzar na ho; goshe kī jagah;
- 4.—Sāya; ā; hifāzat; bachāw. [pret.
- 5.—Rūh jab kī jism se parwāz kar-jāe (judā ho-jāe); sāyā; bhūt;
- 6.—Rang kā darja yā kamī-o-beshī.
- 7.—Nihāyat hī khafif ikhtilāf; aisā tagaiyur-o-tabaddul jo mushkil se mahsūs ho; darja; tāw-bhāw. [pāye.
- 8.—Parda; ā; woh shai jisse raushanī yā garmī andar āne na
- Shade, v. t. 1.**—Sāya k.; ā k.; kisī shai se raushanī ko dūr r.; sāya dālnā; chhāyā k. [panāh meñ r.
- 2.—Sadme zarar yā nuqsān se bachānā; mahfūz r.; chhipānā;
- 3.—Tārīkī se chhipā d.; tārīk k.
- Shadeless, a.** Be-sāye kā; jismeñ sāya na ho; sāya-dār nahīn; be ā; kā.
- Shadiness, n.** Sāya-dār h.; sāya-dārī.
- Shadow, n. 1.**—Sāya; chhāyā; 'aks; parchhāyīn.
- 2.—Tārīkī; zulmat; andherā.
- 3.—Jo shai kisī shakhs yā dūsrī shai ke sāth hī sāth rahe; aisī shai jiskā sāth dūsrī shai se chhuṛnā mumkin na ho.
- 4.—Kisī shai kī nāqis aur khalīf sī sūrat; shabih-i-nā-mukammal; kisī shai kī 'alāmat; nishānī. [dhokhā.
- 5.—Jo shai aslī na ho; woh shai jismeñ aslīyat na ho; chhalāwā;
- Shadow of death*—Khauf-nāk tārīkī taklif yā maut.
- Shadow, v. t. 1.**—Sāya k.; chhāyā k.; 'aks dālnā; tārīkī phailā d.; chharōñ taraf andherā kar-d.
- 2.—Bachānā; hifāzat k.; khatre se mahfūz r.
- 3.—Titar-badli k.; dhūp-chhānh bharnā.
- 4.—Kisīqadar yā nā-mukammal tarīq par dūsrē kī sūrat zāhir k.; kisī shai kā namūna dikhlāna (uskī 'alāmat zāhir k.); kisī shai kā nishān zāhir k. yā batlānā. [lūm kisī ke sāth hī sāth rahnā.
- 5.—Parchhāyīn kī tarah sāth rahnā; pichhe lagā rahnā; be-ma'
- Shadowy, a. 1.**—Sāya-dār; jisse sāya ho; tārīk; andherā; tīra.
- 2.—Bahut raushan nahīn; kisīqadar raushan.
- 3.—Jisse kisī shai kī khafif sī kaifiyat ma'lūm de; kisī shai par dalālat k. w.; kisī shai kī 'alāmat yā nishānī zāhir k. w. [gair-aslī.
- 4.—Aslī nahīn; jiskā wujūd asl meñ na ho; hubābī; bād-hawāyī;
- Shady, a. 1.**—Sāya-dār; jismeñ tamām sāyā (chhāyā) ho. [pahuñch sake.
- 2.—Raushanī yā garmī se mahfūz; jismeñ raushanī yā garmī na

Shaft, n. 1.—Koyī chiz jiskī shakl lambī aur belan sī ho; dāl shākh yā muslā wagaira; kisi shai kā hissa jo belan sā ho.

2.—Tīr kā woh hissa jismeñ par aur sirā logā hotā hai; tīr; bān.

3.—Dastā; beñt; mūth; qabza jo kisi hathiyār meñ lagā ho.

4.—Gārī kā bam.

5.—Dhurā.

Shaggy, a. 1.—Jhabrā; lambe lambe bāl yā sambūr r. w. [dharā.

2.—Nā-hamwār; ūnehā-nichā; ūkhar-khābar; kharkharā yā khar-d.; jhatkānā; dulanā yā dulanā; dablānā; jhikornā; jhijhornā.

Shake, v. t. 1.—Hilānā; kañpānā; larzānā yā larzūn kar-d.; jumbish d.; jhatkānā; dulanā yā dulanā; dablānā; jhikornā; jhijhornā.

2.—Kisi shai kī ustuwārī (mazbūtī) meñ zu'f dāl-d.; kisi shai ko jar se hilā d.; khatre meñ dūl d.; kisi shai ke miṭī dene kā khauf paidā karānā.

3.—Waswasa yā shubha paidā karānā; kisi shai kī mazbūtī meñ futūr dālnā; kisi kī himmat yā jurāt ko past kar-d.; be-dil kar-d.

To shake hands with—(a) Kisi se mil jānā; kisi se mel ittifaq yā sāzish kar-l. (b)

—Kisi se rukhsat h.; hāth milānā jaise mulāqāt yā rukhsat hone ke waqt

—*To shake off*—(a) Dūr kar-d.; jhūp-d.; jhatkār yā jhijhor-kar nikāl d.;

hilā-dulā-kar nikāl d.; daf' kar-d.—(b) Apnā galā chhuṛānā; apnī gulu-

kbālasi k.; chhuṭkārā pānā; najāt pānā; apnī jān chhuṛānā yā chhuṭī k.

Shake, v. i. Hilnā; dulanā; larzān h.; kañpānā; tharrānā; thartharānā;

dagdagānā; dagmagānā. [āhat; hilāw; dulanā.

Shake, n. Kañpkañpī; thartharī; larzish; jumbish; tazalzul; dagmag-

Shaky, a. 1.—Jo kām kā na samjhā jāe; porhā yā mazbūt nahīn.

2.—Kañptā huā; larzān; jismeñ ra'sha ho; jo hilāne-dulanā se

kañpe. [ra'sha ho.

A shaky hand—Hāth jo harakat dene kī hālat meñ kañpne lage; hāth jismeñ

Shallow, a. 1.—Gahirā nahīn; chhichhlā; pā-yāb; jismeñ 'umuq

2.—Kḥafif; jo-gahirī na ho jaise āwāz. [(gahirāyī) kam ho.

3.—Jismeñ samajh kam ho; jo mushkil yā gāmiz bāton meñ khūb

dūb paith yā ghūs na sake; sīdhā-sāda; sāda-lauh; 'āqil nahīn; nā-

dān; jūhil; jo bāton ko sirf ūpar se jān yā samajh sake.

Shallow, n. Woh jagah jahān pānī gahira na ho (kam ho); char; retī;

pā-yāb jagah.

Shallow-brained, a. Za'ifu-l-'aql; kam-samajh; be-wuqūf; kam-'aql; jo

'aql se khālī ho; kūrh-magz; nā-dān. [yāb h.; chhichhlā h.

Shallowness, n. 1.—Gahirāyī kā na h.; kam gahirā h.; pā-yābī yā pā-

2.—Be-'aqlī; bāton meñ khūb dūbne yā paithne kī quwwat na r.;

be-magzī; dimāg kā 'aql se khālī h.; be-wuqūfī; himāqut.

Sham, a. Jhūṭhā; masnū'ī; ban'yā huā; aslī nahīn; iddī'āyī; ūpar

se dekhne kī; dikhawwā; banāwaṭī; naqlī.

Sham, v. t. 1.—Dhokhā de-kar dākhil k.; dhokhe se ghūsānā.

2.—Kisi kī sī sūrat banānā; naql k.; utārā utārā; iddī'ā k. [jānā.

To sham Abraham—Bināri yā kam-zorī kā bahānā k.; bimār yā kam-zor ban

Sham, v. i. Banāwaṭ k.; jhūṭhā da'wā k.; naql k.; makr k.; dhokhā

d.; hila k. [gairat.

Shame, n. 1.—Sharm; hijāb; nadāmat; hayā; 'ār; lāj; sankoeh; nang;

2.—Nadāmat kā sabab yā bā'is; woh bāt jisse sharm paidā ho;

woh bāt jisse nadāmat ho aur ādmī dūsroñ kī nazaroñ meñ zalil ho-jāe. [andām-i-nihānī; satr.

3.—Jism ke woh hisse jinkā chhipā rahnā muqtazā-i-hijāb ho; *For shame!* Sharm kī bāt hai; tum ko sharmānā chāhiye; tum ko is bāt par gairat ānī chāhiye.—*To put to shame*—Sharmānā; sharminda k.; lajunā yā lajwānā; nahlānā; gairat dilānā; sharm ma'lūm karānā. [pashe'nān k.

Shame, *v. t.* 1.—Sharminda k.; lajwānā; gairat dilānā; nādim k.; 2.—Be-ābrū k.; be-'izzat k.; be-hurmat k.; zalil k.; kḥafif k.

Shame-faced, *a.* Sharm-giñ; sharm-sār; mahjūb; muñh-chor; sankochī; lajārī; lajjāwant; jo jald ghabrā uṭhe.

Shameful, *a.* 1.—Jisse sharm yā nadāmat paidā ho; jisse nek-nāmī meñ futūr ho; jo bā'is-i-hatk-i-ābrū ho.

2.—Ma'yūb; burā; mazmūm; jisse dūsre sharmāyeñ.

Shamefully, *ad.* Aisī tarah kī nadāmat yā be-ābrūyī ho; zillat yā rus-wāyī ke sāth; fazihat se yā fuzihat ke sāth; aisī tarah kī dūsroñ ko sharm āye.

Shameless, *a.* Be-sharm; be-hayā; be-gairat; sharm se kḥālī; jismeñ hayā na ho; be-hijāb; jisko āb-rū kā kḥayāl na ho; nir-lajj; be-hamaiyat; nangā. [kḥī se.

Shamelessly, *ad.* Be-hayāyī ke sāth; be-gairatī se; be-sharmī se; gustā-Shamelessness, *n.* Be-gairatī; be-sharmī; be-hayāyī; 'izzat yā ābrū kā

Shape, *v. t.* 1.—Banānā; paidā k. [kḥayāl na r.

2.—Kisī kḥās sūrat yā shakl kā banānā; kisī shai ko koyī sūrat yā shakl d.; sāuḥe meñ dhālnā; garhnā; banānā.

3.—Kisī shai yā maqsad ke hasb-i-hāl banānā; ṭhik k.; sudhārnā; kisī kḥās shai kī taraf rujū' k. [paidā k.

4.—Kḥayālī sūrat bāndhnā; kḥayāl yā tasawwur k.; banānā; Shape, *n.* 1.—Sūrat; shakl; banāwat; zāhiri sūrat; haiat; kisī shai kī banāwat jisse uskī zāhiri sūrat kā tayaqqun ho-jāe; qat'; ḍaul.

2.—Sūrat-dār shai; zāhiri sūrat; shakl; ākār; zī-wujūd.

3.—Woh sūrat jo kisī shai ko 'ibārat meñ dī-jāe; sūrat jo kḥayāl yā tasawwur meñ bāndhī jāe; tamsil; namūna.

Shapeless, *a.* Bad-sūrat; bad-shakl; bad-haiat; be-ḍaul; bad-qat'; jis-Share, *n.* 1.—Juz; hissa; bahra; bānt. [kī sūrat suḍaul na ho.

2.—Kisī sharākatī yā ijmālī shai kā hissa; hissa jo dūsroñ kī shirkat meñ hāsil ho; bakhra; qismat; sahm (*pl.* sihām); bhāg; hissa (*pl.* hisas); judāgāna hissa; hissa jo taqsim ke rū se ṭhahre; paṭṭī; jisqadar kisī shai meñ kisī kī shirkat ho.

To go shares—Sharik h.; yaksūn (barābar yā musāwī) ta'alluq r.; hissa r.

Share, *v. t.* 1.—Bāntnā; taqsim k.; hissa lagānā; do yā zāid shakḥsoñ ke mā-bain taqsim k.

2.—Dūsroñ ke sāth sharik yā mutasarrif h.; kisī meñ hissa yā uskā ek juz r.; qabza-i-sharākatī yā ijmālī r.; sharākat r.; sharik h.

Share, *v. i.* Sharākat r.; hissa pānā.

Share-holder, *n.* Kisī sharākatī sarmāye yā jūdād meñ hissa r. w. yā uskā mālik; hissa-dār; sharik; sājhī; paṭṭī-dār; sahm.

Sharer, *n.* Hissa r. w.; hissa-dār; kisī shai meñ dūsre kā sharik; kḥushī yā ranj meñ dūsre yā dūsroñ kā sharik; sharik; sājhī; sahm.

Sharp, *a.* 1.—Patlī bārīh yā bārīk nok r. w.; jisse koyī shai jald kaṭ

jāe yā jo āsānī se kisī shai meñ ghūs jāe; kund yā bhothrā nahīn; [dār.
tez; burrān.

2.—Nokilā; gol nahīn; kisiqadar nok-dār; jismeñ choṭī ho; choṭī-

3.—Tez; tez-tab'; bātoñ meñ jald tamiz karne yā farq nikālne
w.; paithne w.; ghūsne w.; mūjid; zarif. [quwwat ho; tez.

4.—Jismeñ kisī shai ke jald yā bārikī ke sāth ma'lūm karne kī

5.—Zāiqe yā maze meñ tez; karṇā; tursh; khaṭṭā; talkh; tez.

6.—Jo suune meñ karakht (karī) ma'lūm ho; tez.

7.—Sakht karwī yā karī-jaise bāteñ; durusht; ta'na-amez; jiskī
choṭ sunne wāle ke dil par lage; kathor; sakht; nihāyat sakht-gir.

8.—Ghizā kā nihāyat mutalāshī; tez—jaise ishtihā (bhukh). [w.

9.—Kisī shai kī talāsh meñ sar-garm; kisī shai ko bahut dhūndhne

10.—Shadid; tund; sakht; pur-kharosh; josh se bhari hūyī—jaise

11.—Shadid; sakht; jo bahut ma'lūm de. [larāyī.

12.—Nihāyat dard-nūk yā taklif-dih; jismeñ dard kī nihāyat
shiddat yā taklif ho.

13.—Apne naf'e kā barā hī khayāl r. w.; len-den meñ karāyī r. w.;
apne naf'e ke liye kauṛī kauṛī par khayāl r. w.; mol-tol kharid-
farokht yā apne haq ke mutalabe meñ nihāyat sakhtī r. w.; tez;
chālāk; kāiyān; chatur; charbānk; hoshyār.

 Sharp is often used in the formation of self-explaining com-
pounds; as, *sharp-edged*, *sharp-pointed*, and the like.

Sharp, v. i. Mol-tol yā kisī mu'amale ke ṭhahṛāne meñ makr-o-fareb k.;
chālākī k.; hīrfat k.; 'aiyārī k.

Sharpen, v. t. 1.—Tez k.; sān dharnā yā r.; bārḥ charḥānā yā d.; nok-dār
yā nokilā banānā; painānā; tewnā; chokhā k.; dam d. yā dam-dār k.

2.—Shauq barḥānā; ziyāda chust-o-chālāk k.; aur phurtilā banāwā.

3.—Tez kar-d.; barḥā d.; kisī shai kī shiddat aur taklif ko
barḥā d. [aql ko.

4.—Tez k.; barḥānā; taraqqī d.; tezī paidā k.; jaulān k. jaise

5.—Kisī shai ke mahsūs karne kī quwwat ko tez k. yā barḥā d.

6.—Gizā khwāh kisī qism kī ihtizāz-i-nafsānī kī khwāhish ko barḥā
d.; kisī bāt ke shauq ko barḥā yā bharkā d. [se bhar d. yā sakht kar-d.

7.—Aisā kar d. kī dil par uskī choṭ lage; tanz se bhar d.; sakhtī

8.—Ziyāda khaṭṭā yā tursh kar-d.; karṇā kar-d. [tez k.

9.—Shiddat sakhtī yā taklif ko barḥā d.; aur dard-angez kar-d.;

Sharpen, v. i. Tez h.; kisī shai kī tezī kā barḥ jānā.

Sharper, n. Chizon kī kharid-farokht yā mu'amalāt kī bāt-chīt ke tai
karne meñ chālāk; dhokhā-dharī k. w.; kāiyān; chālāk; ṭhag; uchak-
kā; dhurt; jo kharid-farokht yā jūā khelne meñ logon ko dhokhā
de; chālāk; 'aiyār; fitratī. [se; zor se; chithār ke sāth.

Sharply, ad. Tezī se; chokhāyī se; shiddat se; sakhtī ke sāth; tundi

Sharpness, n. Tezī; karwāyī; talkhī; turshī; khaṭāyī; dard yā musī-
bat kī shiddat; sakhtī; sakht-kalāmī yā ta'n-o-tashnī se bharā h.;
tundi; shiddat.

Sharp-sighted, a. 1.—Tez-nazar; 'anqā-nazar; jiskī nigāh tez ho; jo
kisī chiz ko jald dekh le. [zīrak; samajh-dār.

2.—Tez-'aql; zūd-fahm; bātoñ ko jhaṭpaṭ (jald) samajhne w.;
Shatter, v. t. 1.—Fauran yā yakkārgī ṭukṛe ṭukṛe kar-d.; zor se tor

phor phār yā judā karko purzo purze kar-d.; phār d.; shaq kar-d.;
pāsh-pāsh kar-d.; churchūr kar-d.; pāra-pāra kar-d.; chaknūchūr kar-d.

2.—Pareshān kar-d.; darham-barham kar-d.; 'aql meñ futūr dāl
d.; hawās meñ khalal paidā kar-d.; dīwāna yā pīgal banā d.

Shatter, v. i. Tukro tukre ho-jānā; kisī sadme se chūrchūr purzo-purzo
yā pāsh-pāsh ho-jānā.

Shatter, n. Jo chīz kisī sadme se tūṭe uske tukre reze yā pārehe.

“Used generally in the plural, and chiefly or solely in the
phrases, *to break or rend into shatters.*” *Webster.*

Shave, v. t. 1.—Mūndnā; hajānat k.; usturo wagaira se kāṭnā yā
banānā; bāl banānā; islāh yā islāh-i-khat k.

2.—Qatle k.; patle patlo waraq utār nā.

3.—Nangā kar-d.; kapre utār l.; jabr-sitānī k.; zabardasti se lo-l.;
mūnd l.; har l.; chhīn-chhīn l. [dagā-bāzī k.]

Shave, v. t. Kharīd-farokht meñ baṛī karāyī aur sakhtī k.; ṭhagnā;
Shaver, n. 1.—Mūndne w.; hajjām; nūyī. [ṭhag; dagī-bāz.]

2.—Kharīd-farokht meñ baṛī karāyī r. w.; len-den meñ chālāk;

Shear, v. t. Quñchī yā katarnī wagaira se kāṭnā tarāshnā yā katarnā;
Shears, n. Qañchī; katarnī; mīqrāz. [bheṛī ko bāl katarnā.]

“*Shears differ from scissors chiefly in being larger.*” *Webster.*

Sheath, n. Miṃyān; niyām; gilāf; khol.

Sheathe, v. t. Miṃyān meñ r.; miṃyān k.; gilāf k.; khol meñ r. [meñ k.]
To sheathe the sword—Larāyī yā khusmāt band k.; sulli k.; talwār miṃyān

Shed, v. t. 1.—B-ḥānā; dhalkānā; nikāl nā.

2.—Girānā; jhār nā; chhoṛ nā.

3.—Phailānā; nikāl nā; chhitrānā.

4.—Pānī wagaira se tarah se bahānā ki ūpar hī se bah jāo aur jis
shai par se bahe uske andar na ghuse. [ho uske girā d.]

Shed, v. i. Jhār nā; chūnā; ṭapaknā; gir nā; jis shai se koyī chīz chhipī

Shed, n. Chappar; sāebān; osārā yā usārā; chhān.

Sheer, a. Mahz; nūrī; nīpat; khālī; suqat; bi-l-kul; sarāsar; utnā hī
jitnā ki zāhir meñ ho.

Sheet, n. 1.—Palang par bichhāne ki chādar; palang kī chādar.

2.—Kāgez kī taḥtā 'ām isse ki begair lapetā ho yā tor kar uske

3.—Koyī shai jo phailī ho. [warāq bane hoñ.]

A sheet of water—Pānī kī chādar.—*A sheet of copper or iron*—Tānbe yā lohe

4.—(pl.) Kitāb; risāla. [kī chādar (corruptly) chādar.]

“*Sheet is often used in composition to denote that the substance*

*to the name of which it is pre-fixed is in the form of sheets, or thin plates
of leaves; as, sheet-brass, sheet-copper, sheet-iron.*” *Webster.*

Shelf, n. Tānd machān yā almāri jo dīwār se mulhiq yā alag khāne-
pine yā dūsre qism ke barton khwāh kitābon ke rakhne ke liye
banāyī jāti hai. [patthar sī ho; chhilkā; post; khol.]

Shell, n. 1.—Bā'z phaloñ aur jānwaroñ kī ūpar kī poshish sakht yā

2.—Ghoñghā; ghoñghī; kaurī; kharanḥra; sankhī; sīp; sadaf.

3.—Golā; bam kī golā.

4.—Ande ke ūpar kī poshish (uske ūpar kā yā berānī chhilkā).

5.—Makān jo sirf bahar se ban-kar rah-jāe.

6.—Mahz khārījī numāish; nūrā dikhāwā; nūrī banāwat.

Shell, v. t. 1.—Chhilke ko tor yā dūr kar-d.; chilke ko tor-kar andar se gūde (magz) ko nikāl l.

2.—Dāne ko bāl se judā k. jaise juār ke dānoñ ko.

3.—Kisī shai par gole mār-nā; goloñ se dhā d.

Shell, v. i. Gir jānā—jaise post yā chhilke kā; chhilkā chhor yā girā d. Bhūsi se alag ho-jānā.

Shelter, n. 1.—Woh shai jo kisī dūsri shai ko nuqsān yā taklif se bachāye; panāh; bachāw; ār; sāya; hifāzat.

2.—Muhāfiz; bachāne w.; pusht-panāh; hāmī; wālī.

3.—Hifāzat; panāh; himāyat.

Shelter, v. t. 1.—Sadme nuqsān izā yā hamle se mahfūz r.; bachānā; panāh d.; chhipā-kar r. tāki koyī dekh na sake.

2.—Mahfūz r.; khatre se bachānā; sahīh-o-sālim r. [panāh l.

3.—Kisī panāh kī jagah meñ chale jānā; kisī mahfūz jagah meñ Used reflexively. [nazar se sūrat badal d.

4.—Logoñ kī nazar se bachānā; poshīda r.; maḥbfī r.; hifāzat kī

Shelter, v. i. Panāh l.; amn l.; hifāzat dhūndhnā. [panāh kī jagah na ho.

Shelterless, a. Be-panāh; be-ār; be-sāya; be-ḥān-o-mān; jise ghar yā

Shelve, v. t. 1.—Tānd yā almārī lagānā.

2.—Kanāre rakh-d. ki phir dekh na pare; dabā r.; ḍāl r.

Shield, n. 1.—Dhāl; sipar.

2.—Koyī shai jisse muhāfazat ho; bachāw; hifāzat; panāh; ār.

3.—Muhāfiz; bachāne w.; pusht-panāh; hāmī; pushti-bān.

Shield, v. t. 1.—Khatre se mahfūz r.; bachānā; muhāfazat k.; hamle yā

2.—Dūr r.; kisī shai ke sadme se bachānā. [zarar se mahfūz r.; ār k.

Shieldless, a. Be-panāh; be-ār; be-rok; jiskī hifāzat kā koyī sāmān

Shift, v. t. 1.—Badalnā; tabdīl k.; mutagaiyar k. [na ho.

2.—Ek jagah yā hālat se dūsri jagah yā hālat meñ muntaqīl k.

3.—Kisī dhang se tāl d. yā kanāre kar-d.

4.—Badalnā; tabdīl k. jaise kapre (libās).

5.—Naye kapre pahinnā.

To shift about—Samt-i-muḥhalīf ko pher yā ghumā d.—*To shift off*—(a) Tāl d.;

multawī r.; ma'rīz-i-iltiwā meñ r. (b) Subuk-dosh k.; bār yā bojh utārnā.

Shift, v. i. 1.—Ek jagah yā samt se dūsri jagah yā samt meñ tabdīl ho-jānā; jagah badalnā; phirnā; harakat k.

2.—Apne mashgale yā usūl ko badal d.

3.—Kapre ḥusūsan niche ke kapre tabdīl k.

4.—Kisī maqsad ke anjām ke liye tarah tarah kī tadbīr k.; band-o-bast k.; intizām k.; upāe k.; basar-i-auqāt yā rizq ke baham pahuñchāne kī tadbīr k.; jab ek tadbīr kār-gar na ho to use chhor-kar dūsri tadbīr 'amal meñ lānā.

5.—Kaj-o-pech ke tariq iḥtiyār k.; ṭerhī rah par chalnā.

6.—Tabdīl-i-maqām k.; jagah badalnā.

Shift, n. 1.—Ek shai se dūsri shai kī taraf phirnā (rujū' h.); tadbīr jo kisī mushkil (amr-i-dushwār) ke pesh āne kī hālat meñ kī-jāe; woh bāt jo kisī dūsri bīt ke kār-gar na hone kī hālat meñ kī-jāe; tadbīr; upāi; chāra; jatan; juktī (jugat).

2.—Dhokhā dene kī tadbīr; fareb; fitrat; kisī bure maqsad ke anjām kī tadbīr; koyī fitrat jo is garaz se kī-jāe kī kisī badī kā hāl na khule yā usse jān bach-jāe.

3.—Qumis; zanānī kurtī.

[kar-l.

To make shift—Wagt par kisī tadbīr kā k.; intizām kar-l.; rāh nikāl l.; upāi Shiftless, *a.* Jo apnī gafilat yā nā-liyāqatī se apne rāziqā ke baham pahuñ-chāne meñ kām-yāb na ho; jisko tadbīreñ na ma'lūm hoñ yā jo sūd-mand tadbīreñ na kare; be-chāra; lā-chār; muhtāj; be-dast-o-pā.

Shifty, *a.* Jo fauran kisī bāt kī tadbīr kar-sake; jisko har shai kā chāra-kār ma'lūm ho. [akhshān h.

Shine, *v. i.* 1.—Chamaknā; raushan h.; manawwar h.; tābāñ yā dur-

2.—Shokh h.; chamaknā; raushan h.; zinda-dil h.

3.—Resham kī tarah jhalaknā yā chamaknā; chamkilā h.

4.—K̄hush-numā raunaq-dār yā khūb-sūrat ma'lūm d.

5.—Mashhūr numāyāñ yā mumtāz h.; sar-bar-āwarda h.; sarfarāz h.; nāmī h.; nāmī-girāmī h. [dayā k.; kīrpā k.; nazar-i-'ināyat k.

To cause the face to shine upon—Mihrbān h.; mihrbān-i-hāl h.; mihrbānī k.; Shining, *a.* 1.—Chamkilā; raushan; durakhshāñ; jagmagātā; jhalaktā.

2.—Mashhūr; mumtāz; numāyāñ; nāmī; jiskā barā namūd ho.

Ship, *n.* Jahāz; barī kashī jo samundar meñ chale.

Ship, *v. t.* 1.—Dūsri jagah bhejne kī garaz se jahāz yā kisī qism kī kashī par charhānā; tarī se bhejnā yā le-jānā.

2.—Jahāz par kām karne ke liye naukār r.

3.—Jahāz par l.

4.—Kisī shai ko apnī jagah par qāim k.

To ship off—Jahāz par bhejnā; tarī se rawāna k.

Ship, *v. i.* Jahāz par kām karne ke liye naukār r.

Ship-wreck, *n.* 1.—Jahāz kī tabāhī; hawā aur lahrōñ ke sadme se kanāre par charh jāne yā kisī dūsre sabab se jahāz kā ṭukre ṭukre ho-

2.—Jahāz jispar tabāhī āye yā gārat huye jahāz ke ṭukre. [jānā.

3.—Pūri barbādī; bi-l-kul tabāhī.

Ship-wreck, *v. t.* 1.—Kanāre yā pahār wagaira par charh-jāne khwāh hawā aur lahrōñ ke zor se jahāz kā tabāh k.

2.—Jahāz kī tabāhī kī wajh se musibat meñ dālnā; jahāz ke gārat hone ke sabab se samundar ke kanāre par jānā.

Shirk, *v. t.* Bachā jānā; jān bachānā; galū chhurānā; ṭāl-maṭol k.; ṭāl-maṭol karke dūr rahnā; khisak d.

Shiver, *v. i.* 1.—Kānpnā yā kānpnā; thartharānā; hilnā; larzāñ h.; larzish k. jaise sardī larze khauf yā haibat se.

2.—Fauran chūr chūr yā ṭukre ṭukre ho-jānā; reza reza ho-jānā.

Shivery, *a.* 1.—Larzāñ; kānpṭā huā; thartharātā huā.

2.—Jo āsānī se ṭukre ṭukre ho-jāe; bahut ṭhos nahīñ; narm; bhur-bhurā; churchurā. [ghaṭ; jhund; gol.

Shoal, *n.* 1.—Majma'-i-kasīr jo yak-jā ho; bhīr; amboh; kasrat; jam-
[Said especially of fish.

2.—Woh jagah jahāñ kisī daryā jhīl yā samundar kā pāñi chhichhlā (pā-yāb yā kam gahirā) ho; char; retī yā rēt; bālū kā thek.

Shoal, *v. i.* 1.—Jhund ke jhund jam' h.; kasrat se ikaṭṭhā h.; bhīr k.; paṭ jānā; chhā jānā; hujūm k.

2.—*Aur chhihhlā h. ; kam gahirā hotā jōnā.*

Shock, n. 1.—*Takkar ; sadma jo ek shai ke dūsrī shai se zor ke sāth ṭakrā jāne se paidā ho ; sadma ; zarb ; chapet ; dhakkā ; ṭakkar.*

2.—*Sakht banā ; faujōn yā dushmanōn kā muqābala ; muqābala ; jang ; muṭhbher ; mārāmārī.*

3.—*Woh bāt jisse dil ko sadma pahuñche ; woh shai jo dil meñ ranj paidā karāye ; woh amr jisse dil ranjida barham yā bezār ho.*

Shock, v. t. 1.—*Takkar khilānā ; takrānā ; takkar d. ; muqābala k. ; sāmnā k.*

2.—*Khauf yā nafrat paidā k. ; mutanaffir k. ; dil pher d. jaise kisi nafrat paidā karne wālī yā khauf-nāk shai se ; nihāyat bezār nā-rāz yā ranjida k. ; nā-guwar guzarānā.*

Shocking, a. *Khauf paidā karāne w. ; kisi shai se dil ko khauf yā nafrat ke sāth pher d. w. ; nihāyat ranj d. w. ; bahut hī mutanaffir ; jo az-bas nā-guwar ho ; nihāyat wahshat angez yā nā-pasand ; jisse dil bharak*

Shoe, n. 1. *Jūtā ; pā-posh.*

[yā phir jāe.

2.—*Na'l—jaise ghore kī.*

[tāki wabān kā hissa ghis na jāe.

3.—*Shām yā shāmī—Yah aksar chharī wagaira ke niche lagāte haiñ*

Shoe, v. t. 1.—*Na'l jānā ; na'l bāndhnā ; na'l-bandī k. ; chau-bandī k.*

2.—*Shāmī lagānā ; peñde meñ lohā wagaira jānā.*

Shoot, v. t. 1.—*Chhornā ; chalānā jaise tir yā golī.*

Followed by a word denoting the missile as an object ; as, to

2.—*Mārānā—aise golī wagaira se.*

[shoot an arrow or a bullet.

Said of the person or thing hit, as an object.

3.—*Zor se phenknā dālnā yā girānā.*

4.—*Nikālnā ; āge ko phenknā yā dhakelnā.*

5.—*Kisi shai se ho-kar yā uske niche se jald guzar yā nikal jānā.*

Shoot, v. i. 1.—*Chhornā ; chalānā ; dāgnā.*

To shoot at a target or mark—Chānd-mānī k. yā nishāna lagānā.

2.—*Zor se nikālnā ; ṭūṭnā ; tezi se chalānā.*

A shooting-star—Shahāb-i-sāqib ; tāra jo āsmān se ṭūṭ-kar girtā hai.

3.—*Ghusnā ; tir kī tarah pār h. yā lagnā ; aisā ma'lūm d. kī goyā*

4.—*Phaṭnā yā phūṭnā.*

[koyī chiz kaleje meñ ghusī jāti hai.

His temples shoot—Uski kan-paṭiyāñ phaṭī jāti haiñ ya'nī dard kī shiddat se use ma'lūm hotā hai kī kan-paṭiyāñ phaṭī jāti haiñ

5.—*Nikālnā ; aṅkhuānā ; kaliyānā ; phūṭnā ; āṅkur yā sūyī ni-*

6.—*Taraqqi k. ; ubharānā ; barhnā.*

[kalnā.

7.—*Phail-jānā ; tamām phail-jānā.*

8.—*Āge ko nikal-ānā ; bāhar nikal-ānā ; nikal-pārnā.*

[jānā.

To shoot a head of—Daurne urne yā jabāz chalāne meñ barh jānā (sabaqat le-

Shoot, n. 1.—*Bandūq yā tir wagaira kā chhūṭnā ; nishāna-bāzī.*

2.—*Tir wagaira kī mār yā uskā iqdām.*

3.—*Chhotī shākh ; ṭahuī ; pallaw ; killā.*

[bāz.

Shooter, n. *Chhorne w. ; chalāne w. ; tir-andāz ; gol-andāz ; nishāna-*

Shooting, n. 1.—*Bandūq wagaira kā chhornā ; tir-andāzī.*

2.—*Ṭapak ; ṭis.*

3.—*Bandūq wagaira se jānwarōn kā shikār ; sniyādi.*

Shop, n. 1.—*Dūkān ; woh makān jismeñ bikrī kī chizeñ bataur kḥurde ke ya'nī thok nahīñ balki thoṛī thoṛī bikeñ.*

2.—Woh makān jismeñ kāri-gar kām karen; kār-khāna; dūkān.

 Shop is often used in the formation of self-explaining compounds; as *shop-rent*, *shop-thief*, and the like.

To talk shop—Un muhāwarōn kā isti'māl k. jo kisi ke peshe se muta'alliq hoñ.

Shop, v. i. Chīzeñ kharid karne ke liye dūkān dūkān phirnā (dūkānoñ *Shop-book*, n. Dūkān kā bahi-khāta. [par jānā].

Shop-keeper, n. Dūkān-dār; khurda-farosh.

 "In distinction from one who sells by wholesale." *Webster*.

Shop-lifter, n. Woh shakhs jo kharidārī ke hile se dūkān par jā-kar wahāñ chīzeñ churāye; uṭhāyī-girā; uchakkā.

Shop-lifting, n. Dūkān kī chorī; dūkān se kisi chīz kā churānā.

Shop-man, n. 1.—Chhotā roz-gārī; dūkān-dār; khurdiyā.

2.—Dūkān kā naukār.

Shore, n. Samundar kā kanārā; sāhil.

Shore, n. Chāñ; thūnī; thek; tekan.

Shore, v. t. Chāñ d. yā lagānā; thūnī yā thek lagānā.

 Usually with *up*.

[qalil; thorā; chhotā.

Short, a. 1.—Lambā nahīñ; jo lambāyī yā tūl meñ ziyāda na ho;

A *short* distance—Thorā yā kam fāsila.—A *short* ferry—Ma'bar jo lambāyī meñ ziyāda na ho; ghāt jismeñ is pār se us pār tak utār kam ho (jahāñ daryā wagaira kā pāt kam ho).

2.—Jiskā zamāna kam ho; jiskā daurān (qāim rahne kī muddat) kam ho; tang; darāz nahīñ; kotāh; thorē dinoñ yā thorī der tak rahne yā ṭaharne w.

A *short* absence—Thorē 'arse yā thorē dinoñ tak maujūd na rahnā.

3.—Miqdār meñ kam; qalilu-l-miqdār; jisqadar matlūb ho utnā nahīñ; nā-kāfī; qalil; kam; thorā. [na h.; thorā kam yā qalil h.).

A *short* supply of provisions—Khāne-pine kī chīzoñ kī qalil miqdār (unkā kāfī.

4.—Ba-tarz-i-kāfī muhaiyā nahīñ; kam maujūd; kam; jis-qadar munāsib yā ma'mūl ho utnā nahīñ; jitnā matlūb maqsūd yā ummed kiyā gayā ho utnā nahīñ balki usse kam; nāqis.

A quantity *short* of our expectations—Jisqadar kī ummed rahī ho usse miqdār meñ kam.—This account is *short* of the truth—Yah bayān bi-l-kul sahih nahīñ hai.

5.—'Anqarib yā qarib; jald; zamāna-i-āyinda meñ der ke ba'd His departure would be *short*—Woh jald rawāna hogā. [nahīñ.

6.—Jismeñ samajh kī quwwat kam ho; wasī' nahīñ; kotāh; tang; chhotā; barī nahīñ—jaise 'aql; qawī nahīñ—jaise hāfiza. [har nahīñ.

7.—Kam; dūsre kī nisbat waq'at tāsīr yā quwwat meñ kam; barā—Nothing *short* of pride could work his ruin—Gurūr ke siwā aur koyī shai use tabāh nahīñ kar-saktī thī. [jāe; jalā-katā.

8.—Mukhtasar; karā; sakht; jisse khijlāhat yā bad-mizājī pāyī-

9.—Bhurbhurā; khasta; jo fauran tūt jāe yā chūr chūr ho-jāe.

Payable at *short* sight—Pesh hone ke ba'd thorē'arse meñ wājibu-l-adā ya'nī hundawī wagaira jiskā rupaya uske pesh hone ke ba'd thorē hī 'arse meñ adā ho-jāe. [pounds; as, *short-armed*, *short-footed*, and the like.

 Short is used in the formation of numerous self-explaining com-

At *short* notice—Thorē 'arse meñ; thorī der meñ; jald; jhat-pāt.—*To cut short*—Mukhtasar k.; kotāh k.; kātnā; chhāntnā; bahut chhotā yā nāqis banā d.—*To fall* or *come short*—(a) Kam h.; kār-rawāyī ke liye kāfī na h.; kāfī yā bas na h. (b) Chūknā; qāsīr rahnā; na karnā; anjām na k.—*To stop short*—Fauran ruk yā ṭahar jānā; jahāñ pahūchnā maqsūd ho wahāñ tak begair pahūche ruk jānā.—*To turn short*—Jagah hī par ghūm jānā; begair chakkar diye phir jānā.

Short, n. Mukhtasar hāl kaifiyat yā bayān; kḥulūsa; koyī bāt jo thoṛe meñ kahī jāe.

The short of the matter is this—Is bāt ki mukhtasar kaifiyat yah hai.—*In short*—Chand alfāz meñ; mukhtasaran; qissa-kotāh; al-qissa; algaraz; kḥulūsa yah hai.—*The long and short*—Kul; sārā; bi-l-kul; jumla.

Short, ad. 1.—Bahut 'arse tak qāim na rahne w.

Short-enduring joy—Khusbī jo thoṛe dīn qāim rahe; 'arizi khusbī.

“In connection with verbs, *short* is a modifying word, or used adverbially; as, to come *short*, &c.” *Webster*.

Short-coming, n. (a) Fasl wagaira ki kamī ya'nī uskā pūrā pūrā na h. (b) Anjām-i-farz meñ gafāt yā qusūr; kotāhī; jo kuchh karnā wājib ho uskā pūrā pūrā na k. [ko ghaṭānā; kam k.; mukhtasar k.; kāṭnā.

Shorten, v. t. 1.—Chhoṭā k. masalan kisi shai ki nāp wus'at yā muddat To shorten distances—Fāsila ghaṭānā yā kam k.—To shorten days of calamity—Musibat ke dinon ko ghaṭānā yā kam k.

2.—Kisi shai ki ta'dād yā miqdār ko kam k.; kam k.; ghaṭānā;

3.—Kisi shai se mahrūm k. [khaīnch l.; rokna; pā-band k.

4.—Bhurbbhurā yā khasta k.

Shorten, v. i. 1.—Ghaṭnā; kam h.; ghaṭtā jānā; kam hotā jānā.

2.—Khaīnch-kar chhoṭā ho-jānā; sikur-kar ghaṭ jānā.

Short-hand, n. Mukhtasar tahrir; tahrir kā ek tarīq jismeñ alfāz ke badle meñ hurūf qāim kar-diye jāte haiñ yā alfāz meñ ikhtisār kar-diya jāta hai yā nishānat qāim kiye jāte haiñ; sar-i-harf likhna.

Short-lived, a. Jo bahut roz tak ziinda yā qāim na rahe; 'arizi; chand-roza; nā-pāedar. [arsa-i-qalil meñ.

Shortly, ad. 1.—Jald; 'angarib; thoṛe 'arse meñ; koyī dam meñ;

2.—Mukhtasaran yā ikhtisār ke sāth; thoṛe meñ; chand lafzon meñ.

Shortness, n. Ikhtisār; mukhtasar h.; thoṛe 'arse tak qāim rahnā; darāz na h.; na pahunchnā yā qāim rakhne ki quwwat na r.; kamī; kotāhī; qillat; tangī; qusūr. [bandhī ho; kam-nazarā; moṭī nazar w.

Short-sighted, a. 1.—Jo dūr tak yā dūr se na dekh sake; jiski nazar 2.—Jisko āge ki bāteñ dūr tak na ma'lūm hon; jo bāteñ ko kḥub yā dūr tak na samajh sake; kam-fahm; kam-'aql. [undesht.

3.—Jisko āyinda kā khayāl kam ho; gifi; be-khabar; nā-āqibat-

Short-sightedness, n. 1.—Kotāh-nazari; dūr se ba-kḥubī na dekh saknā.

2.—Kotāh-andeshī; mushkil yā gahirī bāteñ ko kḥub na samajh saknā; āgam ko dūr tak na samajh saknā. [laub; be-wuqūf.

Short-witted, a. Kam-'aql; be-'aql; jisko samajh kam ho; nādān; sūda.

Shot, n. 1.—Zarb; mār; zad; chhornā; chalānā yā dāgnā. [*Webster*.

“The plural, *shots*, may be used, but *shot* is used in both numbers.”

2.—Golā yā goli; jo kuchh bārūt ke zor se top yā bandūq wagaira meñ bhar-kar chhoṛā jāe. [waron ke shikār meñ kam āte haiñ.

3.—Sise ke har qism ko chharre jo parind aur dūsre chhoṭe jān-

“These are not called *balls* or *bullets*.” *Webster*.

4.—Goli wagaira ki daur; jahān tak goli wagaira chhūṭ-kar pahunchne;

5.—Nishāna-bāz; jo bandūq se nishāna lagāye. [tappā; pallā; zad.

Shoulder, n. 1.—Shāna; kandhā; dosh; moundhā.

2.—Piṭh kā uparī hissa; insān ke jism kā woh hissa jispar bhāri bojh nihāyat āsānī se uth saktā hai.

Often used in the plural.

- 3.—Sahārā; sañbhālne yā sañbhāl rakhne kī quwwat; jo kisi shai ko ubhār aur sañbhāl rakkhe.
- 4.—Kisi jānwar kī aglī rān jo kāt-kar bechī jāe. [tak ho-sake] zor mārñā.
To put one's shoulder to the wheel—Kisi kām ke anjām meñ hatta-l-wus' (jahāñ)
- Shoulder, v. t. 1.**—Kandhe se dhakelnā; zor se dhakkā d. [dārī uthānā.
- 2.—Kandhe par rakhnā yā uthānā; kisi bāt kā bojh yā uskī zimma-
- Shout, v. i.** Khushi se shor machānā yā chillānā; jai-jai-kār k.; hamle ke waqt dīl barhāne ke liye sipāhiyon ko lalkārnā.
To shout at—Shor machā ke kisi kī hañsi yā tahqīr k.
- Shout, n.** Shor; khurosh; na'ra; chillāhat; jai-jai-kār; lalkār; bahut se logon kā ekbārgī shor machākar apnī khushi kā izhār k. yā himmat dilānā.
 [k. yā usko dekhānā; kisi ke sāmne kar-d.]
- Show, v. t. 1.**—Dikhānā yā dikhlanā; pesh-i-nazar k.; kisi ke āge pesh
To show one's self to a person—Apnī tayīn kisi ke rū-ba-rū pesh k. ya'nī uske sāmne jā khare h. ki dekho ham maujūd haiñ.
 2.—Dikhlanā; ma'lūm karānā; jānānā; samjhānā; batlanā.
 “With an object denoting the person who sees.” *Webster.*
 3.—Dikhā d.; nishān-dihī k.; batā d.
Show him his room—Use uskī kothrī dekhā do; usko uskā kamrā dikhā do.
 4.—Rāsta batānā; rah-numāyī k.; le-jānā. [le-jānā.
To show a person into a parlour—Kisi ko rah dekhāte mulāqāt ke kamre meñ
 5.—Sābit k. jaise subūt shahādat yā 'aqlī dalāil se; kisi bāt kī wajh aur kaifiyat batlanā yā bayān k.; zāhir k.; tauzih k.
To show cause—Kisi bāt kī nisbat uske wuqū' meñ āne yā na āne kā sabab dikhlanā (uskī wajh aur dalil pesh k.).
- 6.—Mar'i r.; bakhshnā; karnā.
To show favour—Mīhr-bānī k.; ri'āyat k.; nazar-i-'ināyat mar'i k.
To show forth—Zāhir k.; mushtabā k.; i'lān k.—*To show his paces* (said especially of a horse)—Chāl yā tezi wagaira dikhlanā-jaise ghore kī.—*To show off*—Numāish k.; numāish ke tariq par dikhlanā.
- Show, v. i.** Ma'lūm d.; nazar ānā; dekh parnā; sūrat yā zāhir meñ h.
- Show, n. 1.**—Zāhirī sūrat; numāish; asliyat nahīñ.
 2.—Jo kuchh dikhlayā jāe; tamāsha; dīd; sair; līlā; jo kuchh dekhe jāne ke maqsad se bāhar nikālā yā murattab kiya jāe; nu-
 3.—Tum-tarāq; tīp-tāp; namūd; takalluf; numāish. [māish.
 4.—Sūrat; mushābahat; kisi dūstre kī mānīnd h.
 5.—Zāhir-dārī; hīlā; bahāna; dikhāwā; zāhirī numāish.
Show of hands—Majma'-i-'ām meñ rāe dene ke liye hāthon kā uthānā.
- Shower, n. 1.**—Thore 'arse tak meñh yā olon kī bārish; lahdar.
 “Applied to a fall of rain or hail of short continuance, of more or less violence, but never to a storm of long continuance.” *Webster.*
 2.—Jo kuchh meñh kī tarah hawā se ifrāt ke sāth jald jald gire; bauchhār; jhārī; bārish; barkhā.
A shower of arrows—Tiron kī bauchhār; tiron kā barasnā.
- Shower, v. t. 1.**—Pānī barsā ke bhigā d.; meñh se khūb tar kar d.
 2.—Faiyāzī ke sāth d.; ifrāt se bāñṭnā yā chhīṭnā; bhar d.; barsā d.
- Shower, v. i.** Rah-rah-kar barasnā. [ke pānī kī jhārī lagī rahe.
- Showery, a.** Jab meñh rah-rah-kar mutāwātir barse; jab thahar thahar
- Showily, ad.** Numāish ke tariq par; tumturāq ke sāth; shān-o-shaukat se; dikhāwe ke liye. [namūd; bharak.
- Showiness, n.** Numāish; numāishi h.; barā tumturāq; barā dikhāwā;

- Showy**, *a.* Numāishī; jisse numāish ho; jiski taraf koyi mukhātab ho; namūdār; saugu-l-bharak; zarq-barq; durakhshān; chamkilā; bhar-kilā; bharak-dār; raunaq-dār; 'umda.
- Shred**, *v. t.* Kāt yā phār kar chhoṭe chhoṭe tukre k.; khusūsan kapre yā chamre kī tang (kam chhurī) aur lambī lambī dhajjiyān kāt yā phār kar banānā. [banāyī jāe.]
- Shred**, *n.* 1.—Kappe wagaira kī lambī sakri dhajji jo kāt yā phār kar 2.—Tukra; reza; pācha; purza.
- Shrewd**, *a.* 1.—Makkār; 'aiyār; fitratī; chālāk; siyānā; harif; chatur; dhāt. [dekhne w.]
- 2.—Zirak; dūr-bīn; bārīk-nazar yā bārīk-bīn; bāṭon ko kḥūb
- 3.—Jo makkārī yā zirakī se ho yā jismeñ makkārī yā zirakī ho.
- “One who is *shrewd* is keen to detect errors, to penetrate false disguises; to foresee and guard against the selfishness of others.” *Webster.*
- Shrewdly**, *ad.* Chālākī se; zirakī se; hoshyārī se; 'aiyārī se; chaturāyī se; 'umda taur par qiyās karke; achchhī tarah aṭkal se. [bārīk-bīnī.]
- Shrewdness**, *n.* Chālākī; 'aiyārī; hoshyārī; chaturāyī; zirakī; tamīz;
- Shriek**, *v. i.* 1.—Chikh mār-nā; chillānā; chinghār-nā; yakāyak ḍar jāne yā saḥt jismānī yā qalbī sadme wagaira ke sabab se chillā uṭhnā; chigghār-nā.
- 2.—Chillā chilla ke mātām k.; chikh mār-kar ranj zāhir k.
- Shriek**, *n.* Chikh; chillāhaṭ; chinghār; na'ra; yakāyak khauf paidā hone yā saḥt jismānī sadme wagaira ke sabab se chillā uṭhnā (chillāhaṭ).
- Shrill**, *a.* Tez; mihīn; bārīk; ghusue wālī.
- Shrill**, *v. i.* 1.—Mihīn āwāz d. yā paidā k.; patli āwāz paidā k.
- Shrill**, *v. t.* 1.—Mihīn āwāz paidā karānā.
- 2.—Ghusnā; chubhnā; zakhmī k. [tang ho-jānā; khusk ho-jānā.]
- Shrink**, *v. i.* 1.—Sikur jānā; shikan par jānā; simaṭ jānā; khinch-kar
- 2.—Haṭ jānā; pichhe ko haṭ jānā yā kanāra khainch jānā jaise khatrese.
- 3.—Khauf ḍar yā musibat kī wajh se hichaknā yā pichhe ko haṭnā.
- Shrink**, *v. t.* Sikurnā; sikurā d.; sikor kar chhoṭā yā tang kar-d.
- Shrivel**, *v. i.* Sikur jānā; jhurri par jānā; shikan par jānā; chū par jānā; simaṭ jānā; khinch jānā. [ḍalnā yā sikor d.]
- Shrivel**, *v. t.* Jhurriyān ḍāl d.; mushakkan kar-d.; sameṭ d.; sikoran
- Shroff**, *n.* Sarrāf.
- Shroud**, *n.* Kafan; woh chādār jismeñ murde kī lāsh lapeteñ.
- Shroud**, *v. t.* 1.—Kafnānā; takfin k.; lāsh ko chādār meñ lapetnā.
- 2.—Chhipnā; baḥhūbī hifāzat k.; dhāpnā; sar-posh k.; kisi shai par parda ḍalnā (uski parda-poshi k.).
- Shudder**, *v. i.* Khauf ḍar yā nafrat se kañpū; sardi se kañpū; thartharānā; larzān h.; tharrānā. [larza; tharthari.]
- Shudder**, *n.* Khauf wagaira se kap-kapī yā kañp-kañpī; thartharāhaṭ;
- Shuffle**, *v. t.* 1.—Idhar-udhar ghumānā-phirānā; dast-ba-dast phernā.
- 2.—Idhar-udhar kar-ke milā d.; abtar kar-d.; darham-barham kar d.; pareshān kar-d. [yā paithā d.]
- 3.—Idhar-udhar karke dākhil kar d.; pareshānī paidā kar-ke nikāl
- To *shuffle off*—Haṭā d.; apnā galā chhurānā; apnī maḥblasi hāsil k.—To *shuffle up*—Jhaṭpaṭ milā d. (maḥblūt kar-d.); garbar kar-ke kar-d.; fareb kī niyat se abtari yā pareshānī paidā karke kuchh kar-ḍalnā.

Shuffle. *v. i.* 1.—Jagah badalnā; bagaleñ jhāñknā; khilāf-bayānī k; munāsib suwāloñ ke jawāb dene meñ tālmaṭol k.; is nīyat se hila-hawāla tālmaṭol yā lagzish k. ki aslī hāl na khulē; sāf jawāb se gurrez k.; bāt khā-jānā; bāt banānā; bāt phernā.

2.—Fitrāt k.; tadbīr k.; hāth-pāwō mārñā; koshish k.; upāi k.

3.—Pāwñ ghasitte chalnā; laṭṭatāte chalnā.

Shuffle, n. Makr; hila; fareb; tālmaṭol; chhal-bal; fitrat; herā-pherī.

Shuffling, p. a. Hila-sāzī kā; jisse hila-hawāla pāyā jāe.

A shuffling excuse—'Uzr jisse hila-sāzī pāyī jāe; hila-hawāla.

Shun, v. t. Bachānā; ihtirāz k.; gurez k.; kauāre rahnā; bachā rahnā; na paṛnā; rābita na r.; na milnā; suhbat na k.; parhez k.; bāz rahnā; dūr rahnā; alag rahnā; ijtināb k. [āmad-o-raft na ho-sake.

Shut, v. t. 1.—Band k.; lagānā; denā; masdūd k.; is gāṭaz se band kar-d. ki

2.—Rok d.; andar jāne na d.; bāz r.

3.—Band k.; mūṭhī bāndhnā; sikoṛ l.; khaiñch l.

To shut in—(a) Bhitar band kar-d.; mahbūs k. (b) Sāmñā rok d.; kisī shai ke darmiyān is tarah hāl h. ki woh dekh na paṛe.—*To shut off*—Bāz r.; andar āne na d.—*To shut out*—Aisā kar d. ki koyī shai andar jā na sake; bhitar na jāne d.; bhitar jāne kī rāh rok d.—*To shut together*—Milā d.; joṛ d.; piṭkar ek dīl kar-d.—*To shut up*—(a) Band kar-d.; andar jāne kī rāh masdūd kar-d. (b) Rok d.; darmiyān meñ hāl ho-kar guzar band kar-d.—(c) Band k.; mahbūs k.; qaid kar-d.; tāle meñ band kar-d.—(d) Khatm h.; khātime ko pahunchnā; ākhir h.—(e) Hukūmat bahs yā jabr se sākit (chup band yā khāmosh) kar-d.; hukūmat wagaira ke zor se zabān band kar-d. [ho-jānā.

Shut, v. i. Band ho-jānā; mūñd jānā; masdūd ho-jānā; āp hī āp band

Shy, a. 1.—Jo nazdik āne meñ dare; ihtiyāt yā buz-dilī kī wajh se dūr rahne w.; nazdik jāne se parhez yā gurez k. w.; bharakne w.

2.—Kashīdagī; gair-mānūs; rūkhā; āzādāna rabt-zabt (khalā-malā yā bartāw) na r. w.; nā-āshnā yā nā-āshnā-mizāj; mahjūb; sharmilā.

3.—Muhtāt; hoshyār; is bāt kī ihtiyāt r. w. ki koyī bāt aisī na ho-jāe jo lā'ilāj ho; kisī kām kī tadbīroñ ke karne meñ ihtiyāt r. w.; chaukas; chaukannā.

Shy, v. i. Jhijhak yā bharak kar kanāre haṭ jānā; chamaknā; bharaknā.

Shyness, n. Kashīdagī; nā-āshnā-mizājī; bharak; chamak; hijāb; ru-

SIC, [Lat.] Yūñ; is tarah; is nahj par; aise. [khāyī; chahuñk.

☞ "This word is sometimes used in quoting from others with a view to call attention; as, 'the author states there are 4000 different words [*sic*] in Arabic for the word camel!' The word *sic* is here introduced to show the quotation has been rightly given." Webster.

Sick, a. 1—Jismeñ yā jiske sāth matlī ho; qai karne par mūil.

A sick head-ache—Sar-dard jiske sāth futūr-i-mīdā aur matlī bhī ho.

2.—Mutanaaffir; kisī shai se baṛī nafrat r. w.; kisī chīz ko bi-l-kul nā-pasand k. w.; bezār. [k. ya'nī use zarā bhī pasand na k.).

To be sick of flattery—Kushāmad se nihāyat mutanaaffir h. (usse bi-l-kul nafrat

3.—Kisī qism ke maraz meñ muṭtalā; bīmār; 'alīl; tan-durust nahīñ; māñdā; rogī; kasal-mand.

To be sick of a fever—Bukhār meñ muṭtalā h.; bukhār āñā.

☞ "In England, *ill* is now more commonly used when disease is spoken of." Webster.

The sick—Bīmār yā bīmār log; jo log muṭtalā-i-maraz hoñ.

Sick-bed, n. Bistar jispar bimār soye.

Sicken, v. t. 1.—Bimār k.; bimār yā mariz banā d.

2.—Matli paidā k.; qai karne kī khwāhish paidā k.

3.—Mutanaffir k.; nafrat paidā k.

Sicken, v. i. 1.—Bimār h.; 'alil h.; mānda parnā; mubtalā-i-maraz h.

2.—Ser h.; jī bhar jānā; jī phir jānā; bezār h.

3.—Nafrat kā bā'is h.; girān-bār h.

4.—Mutanaffir h.; nafrat se bhar jānā; saḥt nafrat karne lagnā.

5.—Kam-zor hoj-ānā; zāl ho-jānā; murjhā jānā.

Sickish, a. 1.—Kisiqadar bimār yā 'alil; kuchh bimār.

2.—Nafrat paidā k. w.; matli paidā k. w. [mubtalā-i-maraz rahnā.

Sickliness, n. 1.—Hālat-i-marizī; hamesha bimār rahnā; 'ādatan

Applied to persons. [karne kā mailān.

2.—Woh hālat jisse bimārī bahut paidā ho; kasrat se bimārī paidā.

Sick-list, n. Jo log bimār hoū unke nāmōn kī fihrist.

Sickly, a. 1—Mariz; tan-durust nahīn; kisiqadar yā 'ādatan mariz; jo kuchh kuchh bimār ho yā hamesha bimārī meṁ mubtalā rahe.

2.—Kasrat se bimārī paidā k. w.; jab shiddat se maraz paidā hoū.

3.—Jo mariz sā ho; jo bimār kī sūrat rakke; kam-zor; za'if; jiske chihre kā rang zard ho-jāe; zard-rū; mānda. [h. yā uski hālat.

Sickness, n. 1.—Bimārī; bimār h.; bimārī kī hālat; maraz meṁ mubtalā

2.—Bimārī; maraz; rog—khusūsan matli; mūlish.

Side, n. 1.—Kisi chiz kā woh hissa jo chaurā aur lambā ho yā us shai kī sath; pahlū; taraf; samt; or; bagal ya'ni kor yā kanāra nahīn.

2.—Hāshiyā; kor; dāman; kanāra; kisi chiz kā tūl (uski lambāyī).

3.—Bāzū; bagal; pahlū; woh hissa jidhar pasliyān rahti hai.

4.—Woh hissa jo sire aur tale ke bich meṁ ho; pahār waghera kā

5.—Kisi shai kā ek hissa yā uski sath. [chaphāw yā utār.

6.—Samt; jānib; taraf; rukh; or.

7.—Fīrīq; tabqa; farīq; tar; koyī shakhs yā ashkhās jo dūsre shakhs ya ashkhās ke mukhālīf hoū; taraf; jānib; or.

8.—Khāudān kī shākh (uskā shu'ba); paidāish kā 'alāhida silsila; nasl; gotra; kul; paksh; jānib; taraf; paidāish kā silsila jo min-jumla wālidain ke ek kī taraf se ho.

9.—Ta'alluq jo kisi ko dūsre ke muqābale meṁ ek se ho; masala jo dūsre masale ke khilāf ho; rāe jo dūsri rāe ke mutazād ho; haq; pachchh (paksh); or.

By the side of—Nazdik; qarīb; pās.—*To choose sides*—Kisi qism kī kasrat meṁ muqābale ke liye farīq yā logoṁ ko muntaḥab k.—*To take sides*—Jo farīq kisi dūsre farīq ke mukhālīf ho uski rāi ko qabūl k. yā uske naf'-nuqsān meṁ sharik h.—*Side by side*—Pahlū ba-pahlū; pās-pās; kisi ke sath yā uske shāmīl; saṭe aur sine se sīna barābar kiye huye.—*Side of the court*—Siga-i-'adālat.—*Opposite side*—Farīq-i-sāni yā farīq-i-mukhālīf; taraf-i-sāni yā taraf-i-digar; muddā'ā 'alaih.—*On all sides*—Chāroṁ taraf; har-chahūr taraf; chāroṁ or; chahudis.

Side, a. 1.—Pahlū kā; bagal kā; bagalī; rukh yā alang kā.

2.—Tirchhā; sīdhā nahīn; gair-i-sarīhī; zimnī.

Side, v. i. Mukhālafat kī hālat meṁ ek farīq kī rāe ko dūsre farīq ke

- muqābale meñ taslim k. yā uske naf'-o-nuqsān meñ sharik ho-jānā;
 jānib-dārī pās-dārī yā taraf-dārī k.; pās k.; pachehh (paksh) k.
Sidelong, *a.* Bagalī; pahlū ke bal; tirchhā; sidhe sāmne nahīn;
Sider, *n.* Jānib-dār; taraf-dār; pachehhī (pakshī). [kankhiyōñ kī.
Sideways, } *ad.* 1.—Ek taraf; ek jānib ko; ek pahlū par; jhukā huā.
Sidewise, }
 2.—Tirchhā; āṛā; ek taraf.
Siding, *n.* Jānib-dārī; taraf-dārī; ek farīq kī taraf ho-jānā.
Sidle, *v. i.* 1.—Tirchhā chalnā; ṭerhā chalnā; ek bagal jhuke chalnā.
 2.—Pahlū ke bal leṭnā yā parnā.
Siege, *n.* 1.—Muhāsara; nargā; gherā; kisī qal'e ke chārōñ taraf yā āge
 fūj kū is liye rakh d. ki jo log qal'e ke andar hoñ woh itā'at qabūl
 2.—Kisī shai ke hāsil karne ke liye barābar koshish. [kar-leñ.
To raise a siege—Muhāsara uṭhā l.
Sift, *v. t.* 1.—Chalūi wagaira meñ chhānnā; jhāṛnā; chālnā.
 2.—Judā k.; alag k.; algānā.
 3.—Chhān k.; bure-bhale kī tamīz k.; judā judā kar-ke dekhnā ki
 kyā achchhā hai aur kyā burā; taftīsh k.; khūb jāñch k.; nukta-
 chīnī ke sāth dekhnā-bhālnā; khūb tahqīq k.; mathauā. [nikālnā.
To sift out—Ihtiyāt ke sāth talāsh k. yā dhūndh-kar nikālnā; chhān-kar
Sigh, *v. i.* 1.—Āh bharnā; āh mārñā; āh kairchhā; māñdagī thakāwat
 ranj yā gam wagaira kī wajh se āh mārñā. [ma'lūm ho.
 2.—Mātam k.; ranj k.; gam k.
 3.—Āh-zanī kī hālat sī āwāz paidā k.; aisi āwāz paidā k. jo mātami
Sigh, *v. t.* 1.—Ranj k.; mātami k.; kisī kī nisbat āh mārñā.
 2.—Āh mār-kar zābir k.; kisī shai masalan ranj yā gam kā
Sigh, *n.* 1.—Āh; sāñs; lambī sāñs. [izhār āhoñ se k.
To heave a cold sigh—Thandhī sāñs bharnā; āh-i-sard khairchhā.
 2.—Ranj yā gam kā izhār. [ranj ke sāth.
Sighingly, *ad.* Thandhī sāñs bhar-kar; āh mār-kar khairchhā yā bhar kar;
Sight, *n.* 1.—Dīd; āñkh se chīzōñ kā dekhnā; nazzāra; darshan; daras.
To gain sight of a thing—Kisī shai ko dekh l.—*To have a sight of a thing*—
 Kisī shai ko dekhnā—*To lose sight of a thing*—Kisī shai kā nazar se gūb
 ho-jānā.—*Out of sight*—Nazar ke bāhar; jo dekh na pāre.—*Out of sight*,
out of mind—Har ki az dīda dūr az dīl dūr. [nazar; jot yā āñkhoñ kī jot.
 2.—Dekhne kī quwwat; quwwat-i-bāsira; basārat; bīnāyī; nigāh;
To lose one's sight—Nigāh kho d.; nū-bīnā ho-jānā; āñdhā ho-jānā; āñkh se
 na dekhū.—*The sight usually fails at or before fifty years of age*—Pachās
 baras ke sin meñ yā usse qabl aksar āñkheñ jawāb detī haiñ (basārat bīnāyī
 yā nazar jūti rahtī hai.)
 3.—Madd-i-nazar; jahāñ tak nigāh phail sake uske bhītar hī h.;
 aisi mauq'e par wāqī' h. ki dekhne ke waqt koyī shai darmiyān meñ
 hāil na ho; nazar; jahāñ tak basārat ko wus'at ho. [dekhne se dekh pāre.
To be within sight—Madd-i-nazar h.; nigāh ke sāmne h.; aisi jagah par h. ki
 4.—Jo kuchh dekh pāre; dīd; tamāsha; koyī uayī aur mulāhaze
 (dekhne) ke qābil chīz; jo kuchh 'ajīb-o-garīb ho.
 5.—Mulāhaza; dekhū; wāqifiyat.
A letter intended for the sight of only one person—Khat jo sirf ek shakhs
 ke dekhne ke liye maqsūd ho ya'nī jiskī nisbat yāh manzūr ho ki use ek hī
 6.—Āñkh; āla-i-nazar; jisse dekheñ. [shakhs parhe aur dūsrā nahīn.

To take *sight*—Nishāna bāndhnā ya lagānū; shist lagānā.—At *sight*, after *sight*
—Pesh kiye jāne ke waqt yā uske ba'd; darshanī yā mī'ādī jaise hundi
wagaira. [ām par ya'nī numāyān ho.

Sightly, *a.* 1.—Nazar ke sāmne; jo dūse se dekh parē; jo manzar-i-
That house stands in a *sightly* place—Woh makān manzar-i-ām par hai ya'nī
aise maqām par hai ki sab log use dūr se dekh sakte haiñ.

2.—Khush-numā; dekhnauk; dīdārū; khush-manzar; khūb-sūrat.

Sign, *n.* 1.—Nishān; nishānī; 'alāmat; chihānī; 'koyī shai jisse koyī
dūsrī shai jānī jāe yā zāhir ho; koyī namūdār shai harakat zāhirī
'alāmat yā wāqī'a jisse kisī dūsrī shai ki maujūdagi yā uskā qarīb ā-
jānā zāhir ho. [koyī khwāhish yā hukm zāhir ho; ishāra.

2.—Harakat fi'l sar kā jhukānā yā badan kā hilānā-ḡulānā jisse

3.—Karāmat; mu'jaza; koyī 'ajīb-o-garīb bāt wāqī'a yā zāhirī ka-
rashma. [sūd ho; subūt; shahādat; subūt-i-'aiwī; dalīl.

4.—Koyī zāhirī wāqī'a wagaira jisse kisī dūsrī shai kā subūt maq-

5.—Takhtī wagaira jo kisī makān ke nazdik nasab kī yā laṭka dī-
jāe tāki usse yah ma'lūm ho ki jo shakhs us makān meñ rahṭā hai
woh kaun sā peshā kartā hai yā us makān meñ kyā bantā yā biktā hai.

6.—Yād-gār; nishānī; koyī bāt jiske zari'e se koyī dūsrī bāt yād rahe.

Sign, *v. t.* 1.—Dast-khat k.; al-'abd k.; sahih (corruptly *sahī*) k.;
kisī kāgaz yā wasiqe wagaira par ya'nī uske zail meñ khwāh jo kuchh
iqrār yā mu'āhada wagaira usmeñ likhā ho uske niche apnā nām is
garaz se likh d. ki uskī tasdiq ho-jāe.

To sign one's name—Apnā nām kāgaz par likh d.; kisī kāgaz par apnā dast-
khat kar-d. (sabt kar-d.); al-'abd k.; apne hāth se dast-khat k.

☞ "Sealing does not now include *sealing*." Webster.

2.—Hāth se batānā yā ishāra k.; dūse ko koyī bāt jatāne yā
jānāne ke liye hāth hilānā.

Signal, *n.* 1.—Jo ishāra āpas meñ samajh-būjh-kar is garaz se qāim kiya
jāwe ki kisī sānihe hukm yā khatre kī ittilā' us shakhs ko dī jāe jo
dūr par ho; āpas ke ittifaq se kisī kār-rawāyī wagaira kā ishāra.

2.—'Alāmat; nishānī; kisī amr ke wuqū' kā pahle se ishāra.

Signal, *a.* Ma'mūl se baḥh-kar ya'nī usse ziyāda nāmī-girāmī; nihāyat-
barā; mashhūr; aham; yād-gār ke qābil; nāmī.

☞ "Generally, but not always, used in a good sense." Webster.

Signal, *v. t.* 'Alāmaton ishāron yā nishānon se i'lān k.

Signalize, *v. t.* 1.—Mashhūr yā mumtāz k.; nām-war k.; nāmī banānā;
ma'mūl se baḥh-kar nām-war k. [ra-i-mu'aiyan ke zari'e se k.

2.—Kisī shai ke maujūd rahne yā wuqū' meñ āne kā i'lān kisī ishā-

Signally, *ad.* Mashhūr tariq par; nihāyat 'umda tariq par; aisi tarah jo
qābil-i-yādgār ho; nām-āwarī ke sāth; bare numāyān tariq par.

Signature, *n.* Apne hāth se likhā huā kisī shakhs kā nām jisse yah
maqsūd ho ki jis tahrir ke zail meñ usne apnā nām likhā woh uskī
khwāhish yā irāde ke muwāfiq hai; dast-khat; al-'abd.

Sign-board, *n.* Takhta jispar 'awām kī ittilā' ke liye koyī apne peshe kī
kaifiyat yā yah likh-kar lagā detā hai ki uske yabān kaun kaun sī chīzeñ

Signer, *n.* Dast-khat k. w.; dast-khat-kuninda; al-'abd k. w. [biktī haiñ.

Signet, *n.* Muhr—khusūsan woh muhr-i-shāhī jo bādshāh kī nij kī chitṭhiyon
yā 'atīyāt-i-shāhī ke wasiqon par sabt ho; khātīm; muhr-i-shāhī.

Signet-ring, n. Woh angūṭhī jismeṁ muhr-i-shāhī nasab ho; nij ke muhr kī angūṭhī; muhr.

Significance, } n. 1.—Ma'nī; mafhūn; murād; matlab; manshā; woh;
Significancy, } bāt jiskā zāhir k. maqsūd ho.

2.—Waq'at; 'azmat; barāyī; qadr.

Significant, a. 1.—Bā-ma'nī; ma'nī-dār; jismeṁ koyī matlab ho yā jisse koyī bāt zāhir ho; jisse kisī shai kī 'alāmat pāyī jāo; jo kisī shai, par dalālat karo; jo kisī chiz kī nishānī ho.

2.—Jisse kisī wāqī'a yā mājare kā izhār ho.

[sāth.

Significantly, ad. Aisi tarah par jisse kisī amr kā izhār ho; ma'nī ko

Signification, n. 1.—Izhār; ishāron yā lafzon ko zarī'e se khayālat kā dūsre par izhār.

[mafhum; murād; matlab.

2.—Ma'nī; jo kuchh kisī ishāre nishān yā lafz se samjhā jāo;

Significative, a. 1.—'Alāmat-i-khārijī ke zarī'e se kisī shai par dalālat k. w.

2.—Bi-ma'nī; ma'nī-dār, jisse koyī ma'nī paidā ho; jisse kisī matlab murād yā manshā kā izhār ho.

Signify, v. t. 1.—Koyī shai ishāron yā lafzon ke zarī'e se zāhir k.; kisī khayāl khwāhish mudda'a yā hukm kā izhār kuchh kah-kar sar hilā kar jism yā ānkhoṁ ko harakat de-kar khwāh kisī dūsre qism ke ishāre se k.; zāhir k.

[kisī shai par dalālat k.

2.—Ma'nī r. yā paidā k.; kuchh matlab mudda'a yā mafhum r.; The word Sabbath signifies rest.—Lafz-i-Sabbath ke ma'nī āram haiṁ; is lafz kā mafhum mīhnat ke ba'd āram karnā hai.

[qābil samjhā jānā.

3.—Waq'at r.; muzā'qa r.; qadr r.; barā samjhā pānā; lihāz ke It signifies much or little—Yah ek baṛī yā chhōṭī bāt hai.—It signifies nothing—Yah koyī bāt nahīn hai; kuchh muzā'qa nahīn—What does it signify? Is'ā kyā muzā'qa?

Silence, n. 1.—Sunsān; sannātā; āwāz yā shor kā mutlaq na h.

2.—Sukāt; na bolnā; khāmoshī; pumba-dahū; chup rahnā;

3.—Ikhtā; poshīdagī; pardā.

[kuchh na kahnā.

These things were done in silence—Yah bāteṁ poshīdagī yā pardo meṁ huiṁ; yah bāteṁ chhīp-kar ki-gayṁ.

4.—Sannātā; chupehāp; gusse ya shor-sharābe wāgaira kā band-

5.—Mazkūr na h.; furāmoshī; sukāt.

[ho-jānā.

Silence, int. Chup ho; chup; khāmosh.

⚡ "Used elliptically for *let there be silence, or keep silence.*" Webster.

Silence, v. t. 1.—Chup rahno par majbūr k.; majbūr kar-ko chup karā d.; bolne yā shor machāne na d.; sākit yā khāmosh kar-d.

2.—Hālat-i-qarār meṁ kar-d.; sākin kar-d.; ṭhāndhā kar-d.; rok d.

3.—Ikhtām kar-d.; mauqūf kar-d.; rahne na d.; bāqī ha r.

Silent, a. 1.—Jahān āwāz yā shor na ho; sunsān; bi-l-kul sannātā; bi-l-kul chupehāp. [bātūnī nahīn; bakwādī nahīn; chuppā; chupkā.

2.—Bāt karno par rāgib nahīn; mutūh-band; chup; khāmosh;

3.—Hālat-i-qarār meṁ; gair-mutaharrik; paṭ yā paṭā huā; sākin; jismeṁ khalāl na ho.

[meṁ sharik par kām meṁ nahīn.

4.—Gair-āmil; khud kām na k. w.; sarmāyo ko baham-pahuṁchāne A silent partner in a commercial house—Mahājānī ke kār-o-īr ke liye rupaye ke dono meṁ sharik par kām karno meṁ nahīn.

5.—Sākit; khāmosh; jo kisī shai kā zikr na kare; jismeṁ kisī shai kā zikr mazkūr yā uskī charohā na ho; chup.

Silently, *ad.* Be-bole; chupchāp; begair shor machāye; be kuchh kahe-
Silk, *n.* 1.—Resham; abresham. [sune; begair zikr yā charchā kiye.

2.—Reshmī kaprā.

“In this sense, the word has a plural, *silks*, denoting different sorts and varieties, as black *silk*, white *silk*, coloured *silks*.” *Webster*.

Silk, *a.* Reshmī; resham kā.

Silken, *a.* 1.—Resham kā banā huā; reshmī. [narm.

2.—Resham sā (uski tarah yā mānind); chhūne meñ mulāim yā

3.—Narm; mulāim; latif; kapī yā saḥt nahiñ.

4.—Reshmī kapīe pahine huye.

Silky, *a.* 1.—Reshmī; resham kā; resham kā banā huā.

2.—Resham ki mānind; chhūne meñ narm aur chiknā.

Silliness, *n.* Be-wuqūfī; za'ifu-l-'aqlī; kam-fahmī; nā-dānī; 'aql-i-salim kā na r. ya h.; sāda-lauhī; bholāpan; sādagi-i-tabī'at; sidhāyī.

Silly, *a.* 1.—Za'ifu-l-'aqlī; be-wuqūfī; gāwdā; ahmaq; jisko 'ām qism ki bhī 'aql na ho; sāda-lauh; sidhā-sāda; bholā jaise koyī ādmī.

2.—Jo be-samjhi (kam-'aqlī) se ho; jismeñ be-wuqūfī pāyī jūe; jo 'aql ke khilāf ho jaise koyī fī'l wagaira.

Similar, *a.* 1.—Thik mushābih; thik thik kisī ki mānind; bi-jinsihī; jaisā dūsrā ho thik usī tarah yā usī tarah kā; yaksān; sarikhā; sā.

2.—Kuchh kuchh dūsrē sā; yak-gūna mushābih; aksar bāton meñ

With to.

Similarity, *n.* Mushābahat; bi-l-kul yā kuchh kuchh dūsrē ki mānind h.; yaksāniyat; mutābaqat; shabāhat-i-tāmma.

A similarity of features—Sūrat-shakl sūrat-i-hāl yā khatt-o-khāl meñ mushābahat.—Similarity between two objects—Do chizon kā ek tarah kā h.; do chizon ke darmiyān mutābaqat.

Similarly, *ad.* Usī tarah; usī ki mānind; jaisē dūsrā hai waisehī; 'alā-hāz-l-qiyās; usī ki mānind; usī ke mutābiq.

Similitude, *n.* 1.—Mushābahat; yaksāniyat; nau'iyat sifat yā sūrat meñ dūsrē ki mānind h.; mutābaqat; mel. [uski sī hai).

2.—Tashbih: ek shai ko dūsrī shai se tamsil d. (kahnā ki yah

Simple, *a.* 1.—Mufrad; tanhā; akelā; dūsrē se milā huā nahiñ; gair-murakkab; be-milā; khālī. [banāwat na ho; sidhā-sāda.

2.—Sāda: jismeñ kisī tarah ki sajawāt na ho; sidhā; jismeñ koyī

A simple dress—Sādī poshāk.—A simple narration—Sidhā bayan.

3.—Jismeñ makr-o-fireb dagā-bāzī yā dui na ho; be-riyā; sachchā; sādīq; kharā; sidhā-sāda jaisē koyī shakhs.

Simple manners—Sidhā-sāda tariq; sachchā tariq.

4.—Jismeñ bhul-chūk na ho-sake; sāf; jo samajh meñ ā-sake jaisē bayān. [darje ki ho; be-wuqūf; sāda-lauh; mūrakh.

5.—Kam-samajh; 'āqil yā zīrak nahiñ; jiski samajh-būjh ausat

Simple-hearted, *a.* Dil kā sidhā; sachche dil kā; be-riyā; kharā; kapṭī nahiñ. [chhalī na ho.

Simple-minded, *a.* Sādī tabī'at r. w.; jismeñ chhakkā-panjā na ho; jo

Simpleton, *n.* Sāda-lauh; kam-'aql; be-wuqūf; ahmaq; khafīf-l-harakat.

Simplicity, *n.* 1.—Gair-murakkab h.; be-milā h.; milāwat se khālī h.

2.—Kayī ajzā se tarkīb na pānā; kayī tukṛe purze yā hisse kā na h.

3.—Dil meñ makr-o-fireb kā na h.; makkārī yā dagā-bāzī ki jānib mailān na r.; du-rangī yā dui na r.; sachhayī; sādagi; sidhāyī;

4.—Sādagi; banāwat na r. [tabī'at kī tezi aur dūr-andeshī na r.

5.—Mushkil yā muglaq na h.; sāf sāf h.

6.—Kam-aqlī; be-wuqūfī; ahmaqpan; gawdāpan. [tafrīd; tauzih. Simplification, *n.* Tashīl; sahl banā d.; sahl kar-d.; mufrad banā d.; Simplify, *v. t.* Mufrad banā d.; kisi shai ko ajzā ko judā judā kar-d.; jo kuchh hālāt hon unko bayān kar-ke sāf aur wāzih kar-d.; sahl kar-d.; āsān banā yā kar-d.; kisi shai ke karne yā banāne kī sahl yā mukhtasar rāh dikhā d. (uski tarkīb batā d.); salīs kar-d.

Simply, *ad.* 1.—Sidhe-sidhe; sidhāyī ke sāth; be-makr-o-fareb; sādagi ke sāth. [tanhā; sirf; mahz; faqat; akelā; aur kuchh nahīn.

2.—Fī-nafsihī; begair kisi dūsri shai ke milāye yā izāfa kiye huye;

3.—Be-wuqūfī se; nāḍānī se; be-aqlī se; kam-aqlī se.

Simulate, *v. t.* Kisi shai kī sūrat pakarnā par asl meñ na h.; taqlīd k.; iddī'a-i-fāsid k.; bahāna k.; bhagal banānā; banāwat k.; naql k.

Simulation, *n.* Jhūthī sūrat pakarnā; jhūthī shakl banānā; naql; banāwat; bhagal; pakhand; zāhir-dārī. [what is true." Webster.

“Distinguished from *dissimulation*, which disguises or conceals Simultaneous, *a.* Ek hī waqt meñ rahne yā hone w.; jiskā wujūd yā wuqū' zamān-i-wāhid meñ ho; ham-zamān.

Simultaneously, *ad.* Ek hī waqt meñ; ek hī sāth; zamāna-i-wāhid meñ; jis waqt koyī dūsri bāt ho usī waqt; ma'an.

Simultaneousness, *n.* Wuqū' yā wujūd ba-zamān-i-wāhid; ek hī waqt meñ honā yā rahnā. [warzī; badi; bad-kārī; 'isyān; khatā.

Sin, *n.* Gunāh; pāp; ma'siyat; aparādh; dosh; hukm-i-Ilāhī kī khilāf.

Sin, *v. t.* 1.—Gunāh k.; pāp k.; kisi nahj par hukm-i-Ilāhī ko 'udūl k.; kisi farz-i-ma'ūf ke khilāf 'amal k.

“Often followed by *against*.

2.—Jo kuchh insān ke liye munāsib ho uske khilāf k.; insān ke huqūq yā qānūn kī khilāf-warzī k.; kisi jurm kā murtakib h.; khilāf k. Since, *ad.* 1.—Ba'd; ba'd se; kisi amr ke wuqū' ke ba'd se ab tak. [yā 'amal k.

He has not seen his brother since his return from home—Jab se woh ghar se wāpas āyā usse aur uske bhāyī se mulāqāt nā huyī ya'nī wāpasi ke ba'd se

2.—Guzrā; bitā; huā; munqazī huā; isse qabl yā pahle. [ab tak. The murder took place two years since—Us khūn ko huye do baras huye yā guzre ya'nī khūn hone ke ba'd do baras bite.

Since, *prep.* Kisi amr ke wuqū' ke waqt se; kisi wāq'a ke ba'd jo zamāna guzre usmeñ yā uske mā-bain; kisi ke ba'd; ba'd; pichhe.

“With a past event or time for the object." Webster.

Since, *conj.* 1.—Jab se; jis zamāne se; jis waqt se ki.

2.—Chūnkī; ba-libāz is ke ki; is liye ki; dar-hāle-ki; har-gāh yā har-gāhe ki; jab is bāt par khayāl kiyā jāe ki.

Sincere, *a.* Zāhir aur bātin meñ ek; aslī; sachchā; haqīqī; jismeñ banāwat na ho; jo mahz zāhir-dārī ke liye ikhtiyār kiyā yā kahā na jāe; jis-meñ chhal yā kapaṭ na ho; kharā; sūrat aur sirat donoñ meñ yaksān.

Sincerely, *ad.* Sachāyī se; imān-dārī ke sāth; diyānat ke sāth; sāf-dilī se; begair banāwat ke; rāst-būzī se; jhūthāyī se nahīn.

Sincereness, } *n.* Sachāyī; dil meñ makr-o-fareb wagaira kā na h.; dil yā Sincerity, } piyat kī sachāyī; sadāqat; ikhlās; zāhir-o-bātin kī safāyī.

Sinecure, *n.* 'Ukda yā naukari jismeñ mihnat yā koyī nīsī khidmat na

karnī paye jo mihnāt-talab ho; naukari yā mansab jismēn āmadani to ho par uske muta'alliq koyi kām na ho. [kām na ho.

Sinecurist, n. Jis shakhs ki naukari aisi ho ki usmēn āmadani to ho par *SINE DIE*, [Lat.] Bilā-ta'ayun-i-tārikh; begair kisī tārikh ke muqarrar kiye huye. [phir pesh hone ke liye koyi tārikh muqarrar na ki-gayi.

The case was adjourned *sine die*—Woh muqaddama multawi huā par uske *SINE QUĀ NON*—Shart-i-lāzimi; shart-i-lā-budi; aisi bāt jiske begair koyi dūsri bāt na ho sake; jiske begair kuchh na ho-sake. [pāk; 'āsī.

Sinful, a. 1.—Gunāh se bharā huā; gunah-gār; pāpi; fajir; fāsiq; nā-Sinful men—Gunah-gār log; pāpi log.

2.—Jismēn gunāh ho; jo ahkām-i-Ilāhī ke khilāf ho.

Sinful actions—Gunāh se bhare huye fīl; aise kām jo Kḥudā ke hukm ke *Sing, v. i.* 1.—Gūnā; nagma-sarāyi k.; alāpnā. [khilāf kiye jāen.

2.—Chahchahānā; chahchahē mārā; kuhuknā; bolnā.

3.—Sānsānānā; sāsanāhaṭ ki āwāz paidā k. [se k.

4.—Kisī bāt ko nazm mēn kahū; kisī shai ki ta'rif ash'ār ke zarī'e *Sing, v. t.* 1.—Gūnā; alāpuā; nagma-sarāyi k. [bayān k.

2.—Kisī ki ta'rif mēn ash'ār kahū; nazm mēn kuchh kahū yā

Single, a. 1.—Wāhid; ek; akelā; mufrad; 'alāhida; alag; jismēn siwāe ek ke dūsra na ho; fard; khās. [gār ke.

2.—Tanhā; akelā; tan-i-tanhā; iklā; begair kisī sāthī yā madad-

3.—Be-byāhā; jiskī shādī na huyī ho; nā-kad-khudā; mujarrad; kuārā. [—Be-byāhī (kuārī) 'aurat.

A single man—Mard jiskī shādī na huyī ho (jo mujarrad ho)—A single woman

4.—Ikahrā; duhrā nahīn; ik-larā; jismēn dūsri lar na baṭī ho.

A single thread—Ikabrā dhāgā. [ke muqābil sirf dūsra shakhs ho.

5.—Jismēn donoṅ jānib sirf ek ek shakhs ho; jismēn ek shakhs

A single fight—Akele akele ki larāyi; larāyi jismēn ek shakhs is jānib aur

6.—Gair-murakkab; khālīs; an-milā. [dūsra us jānib ho.

7.—Gair-muta'assib; sachchā; gair-jānib-dār.

Single, v. t. Kisī ek shakhs yā chiz ko bahut se shakhsōn yā chizōn mēn se chun l.; auroṅ mēn se chhāṅṭ l.; alag kar-l.

Single-handed, a. 1.—Jahān yā jiske pās sirf ek shakhs kām k. w. ho.

2.—Akelā; āp hī āp; begair dūsre ki madad ke.

Singleness, n. 1.—Wahdat; sirf ek h.; aur sab se judā yā alag h.; do yā zāid na h.; iklāyi; tanhāyi; tajarrud.

2.—Sādagi; sachāyi; tabī'at yā niyat ki safāyi; du-rangī yā duyī na r.; be-riyāyi; rāsti; rāst-bāzi; sadāqat; sidq.

Singly, ad. 1.—Ba-zāt-i-khās; fardan fardan; judā judā; alag alag;

2.—Sirf; akelā; tanhā. [bi-l-infirād; bi-l-ishtirāk.

3.—Tan-i-tanhā; iklā; be-gair kisī sāthī sharik yā rafīq ke; āp-hī-āp. [nahīn; gair-ma'mulī; 'ajib-o-garīb tarah kā.

Singular, a. 1.—Khās qism kā; be-nazir; lā-sānī; ma'mulī taur kā

2.—'Alā qism kā; jiskā barābar yā muqābil shāz nikle; nādir; ma'mul se burh-kar; nirālā; anokhā.

3.—'Ajib tarah kā; 'ām qism kā nahīn balki uske khilāf.

4.—Fard; jiskā jawāb yā sānī na ho; lā-sānī. [Often employing something censurable or not approved." [Webster.

Singularity, n. 1.—Khusūsiyat; kisī shai ki woh sifat jiske zarī'e se woh dūsroṅ se tamīz ki-jāe; khās yā qism-i-khās kā wasf.

- 2.—Aisi sifat yā sūrat jo ma'mul ke k̄hilāf ho; jo kuchh 'ajib-o-garib yā lihāz ke qābil ho. [jo dūsroṅ ko hāsil nā ho.]
- 3.—Kisi k̄hās qism ke haq yā istihqāq k̄ā r.; koyī aisā istihqāq r. Singularly, *ad.* 1.—K̄hās taur par; aisi tarah yā itnā ki dūsroṅ meṅ na pāyā jāe; 'ajib-o-garib qism yā tarah se; anokhepan ya nirālepan se.
- Sinister, *a.* 1.—Bāyān; jānib-i-chap; chap; yasār yā yasār k̄ā.
- ☞ Opposed to *dexter* or *right*.
- 2.—Nā-mubāarak; gair-mas'ūd; manhūs; burā; zabūn; muzir; nuqsān karāne w.; k̄harāb; fāsīd; khoṭā; be-imāuī k̄ā; dagābāzī k̄ā.
- Sinister means—Buri khoṭī yā be-imānī ki tadbireṅ.—Sinister motive or purpose—Fāsīd maushā yā niyat; buri niyat yā k̄harāb irāda.
- Sink, *v. i.* 1.—Dhasnā; dūbnā; nichā hotā jānā; barābar yā ba-tadriṅ girtā jānā; baiṭh jānā. [jānā.]
- 2.—Bhitar ghūs jānā; kisi shai kī sath ke niche chale jānā; paiṭh
- 3.—Munaqqash ho-jānā; tabī'at meṅ is tarah paiṭhnā ki asar barābar qāim rahe; asar-pazir h.
- 4.—Kisi shai ke bojh se dab uṭhnā; dab jānā.
- 5.—Kam-zor ho-jānā; ghat jānā; zawāl par h.; zāl h.; parnā; girnā; ghaṭnā; utarnā; miqdār meṅ ghaṭ jānā yā kam ho-jānā.
- Sink, *v. t.* 1.—Dhasnā; dūbnā; pānī meṅ garq k. (burānā).
- 2.—Khod-kar taiyār k.; khod-kar banāna—jaise kuān wagaira.
- 3.—Zālil k.; past k.; girānā; utārnā; kam k.; ghaṭānā.
- 4.—Tabāh k.; gārat k.; barbād k.; nās kar-d.
- 5.—Ghaṭā d.; miqdār meṅ kam kar-d.; talaf k.
- 6.—Past kar-d.; dabā d.; maglūb kar-d.
- 7.—Girā d.; past kar-d.; zawāl lūnā; kisi ke zawāl k̄ā bā'is h.
- 8.—Ghaṭā d.; kam kar-d.; qīmat yā māliyat kī ta'dād ko ghaṭā d.
- 9.—Ta'dād ghaṭā d.; de-kar kam kar-d. yā kuchh bhī rahue na d.
- To sink the national debt—Qaumī qarz ko kuchh adā kar-ke kam kar-d. yā de-dilā-kar bi-l-kul sāl kar-d.
- Sink, *n.* 1.—Maile pānī ke bahāne ke liye nālī muhrī yā parnālā.
- 2.—Nābdān ke muta'alliq lakṛī patthar yā lohe wagaira k̄ā bartan jismeṅ mailā pānī jam' ho.
- Sinner, *n.* Gunah-gār; 'āsī; pāpī; fajir; fāsiq; kukarmī.
- Sip, *v. t.* 1.—Ghūnṭ ghūnṭ pīnā; thoṛā thoṛā pīnā; jur'a jur'a pīnā.
- 2.—Chūsna; chusaknā.
- 3.—Kisi shai meṅ se kuchh pīnā.
- Sip, *v. i.* Thoṛā sā pīnā; ghūnṭ ghūnṭ pīnā.
- Sip, *n.* 1.—'Araq wagaira k̄ā ghūnṭ ghūnṭ pīnā. [zarā sā zāiqa yā maza le-l.]
- 2.—Ghūnṭ; jur'a; kisi shai kī k̄hafif sī zāiqa-chashī; kisi chīz k̄ā To take a sip—Ek ghūnṭ pī l.; zarā sā zāiqa chakh l.
- Sir, *n.* 1.—Ek ta'zīmī kalīna jo mu'azzaz yā wājibu-t-ta'zīm mardoṅ kī taraf k̄hitāb karne meṅ musta'mal hotā hai; sāhib; jānāb; huzūr.
- Is lafz k̄ā isti'māl sīga-i-jam' meṅ bhī us hālat meṅ hotā hai jab koyī wā'iz apne sām'in kī taraf muk̄hātab ho-kar unse kuchh kahtā hai.
- 2.—Jis shakhs ko Knight yā Baronet k̄ā k̄hitāb diyā jātā hai uske nām ke mā-qabl bhī *Sir* k̄ā lafz musta'mal hotā hai.
- Sister, *n.* 1.—Bahau yā bahūn; ham-shīra; k̄hwābir yā k̄hwāhar.
- ☞ Co-relative to Brother. [ho.]
- 2.—Woh 'aurat jo dūsri 'aurat kī ham-mazhab yā ham-jins wagaira

3.—Ham-qism; ham-jins; ham-haisiyat; ek qism kā.
 Sister-in-law, n. (a) Shauhar kī bahān; nand; nanad; dewrānī. (b) Jorū kī bahān; sāli; jethānī. (c) Bhāyī kī jorū; bhāwaj; bhābhi; bhāihū. [bat se bhārī huyī.]

Sisterly, a. Bahān sī yā bahān kī sī; jo bahān ke liye zebā ho; muhab-Sit, v. i. 1.—Baithnā; chūtar ke bal baithnā; āsan mār-kar baithnā.

“Said of human beings, and sometimes of other animals.” Webster.

2.—Sewnā; adde par baithnā; pairon ke bal baithnā—jaise parind.

3.—Ārām kī hālat meñ rahnā; ārām k.; rahnā; kisī hālat meñ

4.—Paṛnā; rahnā jaise bojh; guzarnā; lagnā. [rahnā.]

Grief sits heavy on his heart.—Uske dil par ranj kā bojh yā bhārī sadma hai.

—A weight or burden sits heavily upon him—Bojh uspar girān-bār guzartā hai (usko bhārī lagtā yā ma'lūm partā hai).

5.—Honā ya'nī jism par thik baithnā yā na baithnā; thik h. yā baithnā; durust h.; rāst ānā—jaise qad par.

A coat sits well or ill—Angarkhā yā to thik hotā hai yā nahiñ ya'nī jiske liye taiyār huā ho uske badan par yā to chipak-kar baithtā hai yā dhilā-dhālā khwāh tang hotā hai [masrūf rahnā; kachahrī k.

6.—Ijlās k.; nishast k.; baithnā; kā-i-sarkārī ke anjām meñ

The court sits daily—'Adālat kā ijlās har roz hotā hai.—The commissioners do not sit regularly—Ahl-i-kamishan kā ijlās barābar nahiñ hotā.

To sit at meat—Khānā khāne baithnā.—To sit down—(a) Kursī wagaīra par baith

jānā.—(b) Muhāsara shurū' k.—(c) Ābād h.; mustaqil taur par sukūnat ikhtiyār

k.—(d) Qarār pakarū; mutmayīn ho-kar baith rahnā ya'nī kisī kām kī

pairawī mauqūf kar-d.—To sit for a portrait—Taswīr khiñchwāne ke liye

baithnā; apnī taswīr khiñchwānā.—To sit up—(a) Uṭh baithnā.—(b) Baithē

rahnā; na letnā; jagā k.; bistar par na jānā.—To sit up late at night—Rāt

ko der tak jagā k. (baithē rahnā yā na sonā).—(a) Dekhā k.; khabargiri k.

nigrān rahnā.—To sit up with a sick person—Bimār ko dekhā k.—(d) Baith

saknā.—He is too ill to sit up—Woh isqadar bimār hai kī baith nahiñ saktā.

Sit, v. t. 1.—Baithnā; sawār h. yā sāvārī k.; āsan jamānā. [hai.]

He sits a horse well—Woh ghore par khūb baithtā hai (uskā āsan khūb jamtā

2.—Baithālnā.

“To sit me down, to sit him down, to sit them down, equivalent

to I seated myself, &c., are familiar phrases used by good writers, though

deviations from strict propriety.” Webster.

Site, n. Woh jagah jahān koyī shai qāim kī-jāe : mauqa'; jagah; aisi jagah

jahān koyī shai hamesha ke isti'māl ke liye banāyī yā qāim kī-jāe yā

woh maqām jo aisi shai ke banāne yā qāim karne ke liye pasand

kiyā-jāe. [chiz par baithē.]

Sitting, n. 1.—Nishast; baithak; jis dhang se koyī kisī baithne kī

2.—Kisī baithne kī jagah yā chiz par baith jānā.

A sitting down—Baith jānā.

3.—Taswīr khiñchwāne ke liye baithnā yā jo waqt usmeñ sarf ho.

4.—Jalsa; ijlās; ashkhās-i-zī-ikhtiyār kā kām karne ke liye apnī

jagah par maujūd yā ikatthā h.

5.—Kisī kām meñ kuchh 'arse tak barābar lagā rahnā; kisī paṛh-

ne likhne ke shagl meñ kuchh 'arse tak bilā rukāwat lagā rahnā.

6.—Khel kām yā mulāqāt kī hālat meñ baithne kā waqt. [baithnā.]

7.—Senā yā sewnā; bachche nikālne ke liye parindon kā andon par

Situate, } *a.* Istihkām ke sāth qāim; wāqī'; jā-guziū; shakhsōn yā
 Situated, } chizōn ke i'tibār se kisi hālat meñ h.

To be *situate* or *situated*—Honā yā wāqī' h.; qāim h.

Situation, *n.* 1.—Maunqā'; jagah.

2.—Hālat; sīrat; haisiyat.

3.—Jagah; 'uhda; mansab; naukari; khidmat; asāmī.

Six, *n.* Chha; shash.

To be *at six* or *seven*, or, as more generally used, *at sixes and sevens*—Ahtar yā
 pareshān h.; titar-bitar h.; tīn-terah h.; darham-barham h.

Size, *n.* 1.—Barāyi; qad-o-qāmat; qad; qāmat; zakhamat; jasāmat;
 qīl-daul; lambāyi chaurāyi; barāyi-chhotāyi; sath ki lambāyi-chaurāyi.

2.—Un bahut si chizōn kā ma'mūlī paimāna jo bikri ke liye banāyi
 jāti haiñ—jaise jūte dastāne waghaira. [lihāz se durust k.

Size, *n.* 4. Qad ke mutābiq durust yā murattab k.; lambāyi-chaurāyi ke

Sized, *a.* 1.—Qad yā lambāyi-chaurāyi ke mutābiq durust kiya huā.

2.—Khās qad-o-qāmat r. w.; khās qism ki lambāyi-chaurāyi r. w.

چھ Chiefly used in compounds; as, *large-sized*, *common-sized*,
middle-sized, &c.

Skeleton, *n.* 1.—Haiwān ke jism ki haddiyān jo gosht se judā ho-kar
 apni apni asli jagah yā hālat par rah jāñ; thathri. [ho.

2.—Kisi chiz kā dhūncha; khās khās hisse jūpar auron kā madār

3.—Khāka; dhūncha; 'unwān aur ibtidāyi umūr; kisi tasnif ke
 mukhtalif maddāt aur uske muta'alliq ki 'ām qism ki bāteñ.

4.—Nihāyat dublā-patlā shakhs; jiske jism meñ haddi aur chamre
 ke siwā aur kuchh na rah jāe.

Sketch, *n.* Kisi chiz kā khāka yā dhūncha; khām yā kachchā naqsha;
 kisi shai kā ibtidāyi yā gair-mukammal khāka; musawwada.

Sketch, *n.* 4. 1.—Kisi chiz ki ek 'ām sūrat khari k.; khāka yā musawwa-
 da taiyar k.; dhūncha banānā; kachchā naqsha banānā.

2.—Kisi shai ke muta'alliq khās khās bāteñ yā khayālon ko qāim
 kar ke uskā mansūba bāndhnā.

Skill, *n.* Kisi 'ilm yā fan kā 'ilm-i-bā'amal; kisi 'ilm yā hunar meñ
 khūb muzāwalat ya'nī usse achchhi tarah mānūs h. aur use jhat-pat
 aur suhulat ke sāth kām meñ lā-saknā; kisi 'ilm yā fan meñ dast-gāh;
 mahārat; mashshāq; dast-gāh; dast-i-qudrat; ustādi; hunar; wāqif-
 kāri; chālāk-dasti; tez-dasti; gun; hathaūfi.

Skilled, *a.* Kisi shai se bakhūbī wāqif yā mānūs; māhir; mashshāq;
 hunar-mand; kisi shai kā 'ilm aur 'amal donoñ r. w.; kisi chiz ko
 khūb jāñne w. (uskā guni).

چھ Followed by *in*.

Skillful, *a.* Hunar-mand; kisi fan meñ khūb māhir; tez-dast; mashshāq;
 kāri-gar; liyāqat ke sāth anjām d. w.; kisi fan yā peshe ke muta'alliq
 hāth se kār-rawāyi karne meñ chālāk; bāri mahārat yā mashq r. w.;

چھ Often followed by *at* or *in*. [pūrā; pakkā.

Skillfully, *ad.* Hunar-mandi ke sāth; kāri-gari se; bāri hoshyāri ke
 sāth; tez dasti se; bare funn-o-firāsāt ke sāth; chusti-o-chālākī se.

Skillfulness, *n.* Hunar-mandi; tez-dasti; kisi bāt yā kām ke achchhi
 tarah karne ki qābiliyat; tamiz ke sāth aur thik thik-har kām ke
 karne ki liyāqat; mazāq ke sāth aur qawā'id par lihāz rakh-kar kār-

rawāyī ki salāhiyat; 'ilm aur qābiliyat jo tajribe se hāsil ho; mash-shāqī; ustādī; sughrāyī; mahārat.

Skim, v. t. 1.—Karchhanī yā kaf-gīr wagaira ke zarī'e se ūpar se khainch utār yā kāṭ 1.—jaise dūdh kī bālāyī; khainch-kar nikāl 1.

2.—Kisī shai kī sath ke nazdik se guzarṇā; kisī shai kī sath ko khafif sū chhūtā chalnā. [uske nazdik nazdik barābar chalā jānā.

Skim, v. i. 1.—Subkī se chalnā; barābar chalā jānā; sath chhūte yā 2.—Ūpar hī ūpar jhaṭ se guzar jānā; kisī shai par 'ujlat aur kam-tawajjuhī ke sūth libāz k.

Skin, n.—Khāl; chamrā; post; chirm; chām; jild.

2.—Jānwar kā chamrā jo uske badan se judā kar-diyā jāe 'ām isse kī sūkhā yā begair sūkhā yā kamāyā ho; khāl.

3.—Darakhṭon yā phalon kā chhilkā.

Skin, v. t. 1.—Khāl chamrā yā post utār khwāh khainch 1.

2.—Chamre se mañḍhuā; ūpar se dhānp yā chhipā d.

Skin, v. i. Post se chhip jānā; chamre se dhānk jānā.

Skinless, a. Jismēn chhilkā na ho yā jiskā chhilkā nihāyat patlā ho.

Skinless fruit—Be chhlike kā phal yā jis phal meñ bahut hī bērik chhilkā ho.

Skip, v. i. Kūdnā; phāndnā; jast k.; kulānch mārṇā; bakrī yā bherī ke bachche kī tarah kudaknā.

To skip over—Nazar-andāz k.; firo-guzāst k.; chhor d. [jānā.

Skip, v. t. Chhor jānā yā d.; nazar-andāz kar-jānā; bhūl jānā; ḍānk

Skip, n. 1.—Kūd; jast; uchhāl; chhalāng. [juz kā firo-guzāst.

2.—Ek shai ko chhor-kar dūsrī shai par guzar jānā; kisī shai ke ek

Skirmish, n. 1.—Jang meñ koyī khafif sī laṛāyī; jo fanjēn dūr dūr par hoñ unke darmiyān halkī laṛāyī; fanj jo pare par ho uskī chhoṭī chhoṭī ṭolīyon ke mā-bain khafif jang.

2.—Nizā'; jhagrā; munāqsha; mubāhasa; nokjhok; kashākash.

Skirt, n. 1.—Kurtī yā aṅgarkhe wagaira ke nīche kā hissa jo ḍhilā

2.—Hāshiya; kanāra; lab; dāman. [ḍhilā hotā hai; dāman.

The skirt of a forest—Jangal kā hāshiya yā kanāra; dāman-i-sahrā.

Skirt, v. t. Kanāre kanāre lagānā; kanāra yā hāshiya banānā; kisī ke kanāre yā hāshiye se lagā huā barābar h. [rahuā; sarhad par rahnā.

Skirt, v. i. Hāshiye par h.; kanāre par h.; dāman par h.; kanāre par

Skulk, v. i. Dabak jānā; goshe meñ ho-jānā; kone meñ chhip jānā; dabak-kar nikal jānā tā-ki jisse apnī tāyīn bachānā maqsūd ho woh sāmne na pare.

Skulk, } n. Jo shakhs dabkā yā kone meñ ghūsā rahe; jo apnā

Skulker, } furz anjām na kare; jo apne kām ko dūstre par ṭāl de.

Sky, n. 1.—Āsmān; falak; ākāś.

2.—Mausim; rit; āb-o-hawā.

Often used in the formation of self-explaining compounds; as, *sky-aspiring, sky-coloured, sky-roofed*, and the like. [phailā huā nahīn,

Slack, a. 1.—Khinchā huā nahīn; tanā huā nahīn; ḍhilā; mazbūti se A slack rope—Ḍhilī rassi; rassi jo khūb khinchī yā tanī na ho.

2.—Kam-zor; lachar; ḍhilā; jisse koyī shai mazbūti se na pakrī jāe.

3.—Sust; majhūl; sahl-ankār; jisqadar mihnāt chāhiye utnī na k. w.; musta'id yā sar-garm nahīn; ḍhilā; ahādī; gāfil.

4.—Sust; tez nahīn; be zor kā. [nahīn; achchhī tarah nahīn.

Slack, ad. Kam kam; kisiqadar; bakhūbī nahīn; jītnā chāhiye utnā

- Slacken, v. i.** 1.—Dhilā ho-jānā; karāyī yā mazbūtī meñ kam ho-jānā;
 2.—Sust ho-jānā; dhilā ho-jānā; gāfil ho-jānā. [tanāw kam ho-jānā.
 3.—Bastagī kho d.; chūrchūr ho-jānā; reza-reza ho-jānā
 4.—Kam ho-jānā; saḥbtī meñ kam ho-jānā; shiddat kā ghaṭ jānā.
 5.—Tezī ghaṭ yā nikal jānā; aur ābista chalnā yā bahuā.
 6.—Zail ho-jānā; za'if ho-jānā; ghaṭ jānā.

Slack, Slacken, } *v. t.* 1.—Dhilā kar-d.; tanāw kam kar-d.

2.—Rok r.; fuiyāzī ke sāth kām meñ na lūnā.

3.—Pānī dāl-kar bujhānā; bujhānā.

4.—Rokuā; insidād k.; bāz r.

5.—Kisī shai ke zor quwwat yā tezī wagaira ko kam kar d.

“Applied to exertion, gait, heat, pain, and the like.” *Webster.*

Slackness, n. Dhiāpan; tanāw yā khiñchāw kā na h.; sustī; gāflat;
 'adam-tawajjuhī; kisī shai kī taraf kisī khās mailān kā na h.; kamzori;
 zor yā shiddat kā na h. [bujhānā—jaise chūnā; butānā.

Slake, v. t. Bujhānā—jaise pyās; ṭhandhā k. maslan āg; pānī dāl-kar

Slake, v. i. Bujh jānā; ṭhandhā ho-jānā.

Slam, v. t. Zor se band k.; dhar se mār-nā.

Slander, n. 1.—Jhūṭhā bayān yā jhūṭhī khabar jo kisī kī nisbat adā-
 watan is garaz se kahī jāe ki uski nek-nāmī meñ futūr pare; gibat;
 kisī ke piche uski nisbat 'adāwat kī rāh se jhūṭhī jhūṭhī bāteñ is
 liye kalnā ki log use burā jāneñ; bad-goī.

2.—(Law) Bātoñ ke zarī'e se izāla-i-baisiyat-i-'urfi; jhūṭhī aur hatk
 paidā karne-wālī bāteñ jo dūsre kī nuqsān-rasānī aur be-ābrūyī ke liye
 zabān par lāyī jien; buhtān; iftirā.

Slander, v. t. Bad-nām k.; izāla-i-baisiyat-i-'urfi k.; kīne kī rāh se jhūṭhī
 bāteñ kuh-kar nuqsān pahunchānā; 'adāwatan jhūṭhe jhūṭhe qisse
 kahī yā phailā kar nek-nāmī meñ dhabbā lagānā yā futūr dālnā; buh-
 tān dāg yā kalank lagānā; jhūṭhī lim lagānā.

Slanderer, n. 'Adāwat kī rāh se jhūṭhī jhūṭhī khabareñ phailā-kar kisī
 ko zarar pahunchāne w.; muftarī; jhūṭhī lim lagāne w. [kā 'ādī.

Slandorous, a. 1.—Jisse buhtān kī bāteñ nikleñ; iftirā par māl yā us-

2.—Jismeñ jhūṭhī jhūṭhī nuqsān paidā karne wālī hatk kī bāteñ
 hoñ; hatk-āmez; buhtān se bharī huyī. [ek qism kī bol-chāl.

Slang, n. Bol-chāl ke muhware jo gair-mustanad aur shusta na hoñ;

“Especially, such [language] as is in vogue with some class in
 society; as, the slang of the theatre, of college, of boatmen, &c.” *Webster.*

Slant, a. Dhalnā; tīrchhā; sidhā yā kharā nuḥn.

Slant, v. t. Tīrchhā kar-d.; dhāl kar-d. yā dhaluñ banā d.

Slant, n. Dhāl.

Slap, n. Tamāñche kī mār; kisī chaurī chīz kī mār; tamāñcha; dhaul;
 thappar; chaṭkanā; lappar. [thappar mār-nā; thapparānā.

Slap, v. t. Tamāñcha lagānā yā mār-nā; dhaul lagānā yā dhauliyanā;

Slap, ad. Dhar se; dhab se; jhatpat; chaṭpat; sauran; turant.

Slaughter, n. 1.—Insān kī jān kī barī aur fuzūl halākat; khūn-rezī;
 kusht-o-khūn; mār-pīṭ ke zarī'e se bahut se logoñ kī jān kā jānā;
 jān kushī; qatl; jidāl; qitāl. [halākat.

2.—Qassābī; zabh; bikrī ke liye bailoñ yā dūsre jānwaroñ kī

Slaughter, v. t. 1.—Mārnā; halāk k.; qatl k.; ḡhūn-rezī k.; bahut sī jāneñ barbād k.; laṡāyī meñ jān l.

2.—Zabh k.; bechne ke liye mārnā. [jānwar zabh kiye jāte haiñ.

Slaughter-house, n. Maslakḥ; mazbah; woh makāñ jahāñ bikrī ke liye

Slaughterous, a. Muhlik; ḡhūn-ḡhwār; ḡhūn-rez; ḡhūnī; ḡhātak.

Slave, n. 1.—Ḡulām; banda; halqa-ba-gosh; dūsre kī marzī ke bi-l-kul tābi'; jisko āzādāna kār-rawāyī kā iḡhtiyār na ho balki woh kulliyatan dūsre kā malikūm ho.

2.—Woh shakhs jo kisī shai ko rok na sake; jis shakhs kā dil uske ḡbū meñ na ho; jo shakhs be-iḡhtiyār kisī shai ke tābi' ho-jāe. [jāe.

A slave to lust—Shahwat-parast; jo shakhs be-iḡhtiyār shahwat meñ ḡrifṡār ho.

3.—Jo shakhs ḡulām kī mānind mihnat kare; quli; mazdūrā; pissū. [as, slave-dealer, slave-market, slave-merchant, and the like.

Slave is often used in the formation of self-explaining compounds; **Slave, v. i.** Saḡht riyāz k.; shiddat se mihnat k.; ḡulām kī tarah mashaqqat k. [tābi' h.; halqa-ba-goshī.

Slavery, n. Ḡulāmī; bandagī; kisī shakhs kā bi-l-kul dūsre kī marzī ke

Slave-trade, n. Ḡulāmōñ kī tijārat; mardoñ aur 'auratoñ ko ḡharid-kar dūr-o-darāz ke mulkoñ meñ le-jānā aur unheñ ba taur ḡulāmōñ ke bech ḡalnā; burda-faroshi. [ho; ḡulāmāna; zalil; kamīuñ sā; dūñ.

Slavish, a. 1.—Ḡulāmōñ kā yā unse muta'alliq; jo ḡulāmōñ ke liye munāsib

2.—Jismeñ barā riyāz karuā pare; mazdūr kī sī; zalil; jismeñ ḡulām kā sā riyāz karuā pare.

Slavishly, ad. 1.—Kamīuagī se; zillat se; nīchepan ke sāth; ḡulāmāna.

2.—Pissū kī tarah; mazdūr kī tarah; ḡulām kī mānind.

Slavishness, n. Halqa-ba-goshī; ḡulāmī; zillat; kamīuagī.

Slay, v. t. Qatl k.; zabh k.; kisī hathiyār se ḡhwāḥ mār-piṡ-kar mār ḡalnā; halāk k.; khatm kar-d.; nest kar-d.; halāl kar ḡalnā.

Slayer, n. Halāk qatl yā zabh k. w.; qātil; ḡhūnī; jān l. w.

Sleep v. i. 1.—Sonā; nīnd l.; sūtnā.

2.—Ḡāfil rahnā; tawajjuh na k.; be-fikr rahnā; ohaukas yā ḡhabar-dār na rahnā; be-parwāyī ke sāth rahnā; ḡhwāb-i-ḡafiat meñ rahnā.

3.—Ḥālat-i-qarār yā sukūn meñ rahnā; be-kār rahnā; be hiss o-harakat rahnā; chupchāp parā rahnā; lihāz na kiyā jānā; zer-i-mu-

Sleep, n. Nīnd; ḡhwāb; naum; ārām. [bāḡasa na h.

A sound sleep—Ḡāhirī nīnd; ḡafiat kī nīnd.

Sleeping, p. a. Jo sone meñ guzre.

Sleeping partner—See Dormant.

Sleepless, a. Jismeñ yā jisko nīnd na āye; jismeñ mind muyassar na ho; jo jāgte bite guzre yā kate. [barām ho.

A sleepless night—Jis rāt ko nīnd na āye; jo rāt jāgte kate; jis shab ko ḡhwāb

Sleeplessness, n. Nīnd ka na ānā; ānkh kā na lagnā; bedārī; be-ḡhwābī.

Sleepy, a. 1.—Nīn-lāsā; nīnd se bharā huī; sone par rāḡib; māil-ba-ḡhwāb; ḡhwāb-ālūd; alsāyā.

2.—Nīnd paidā k. w.; jisse nīnd āye; naum-āwar.

A sleepy drink—Woh shai jiske pine se nīnd āye (pine wālā so-jāe).

3.—Sust; kāhil; majhūl; bhārī.

Sleeve, n. Āstīn; baholī; bāñh.

To laugh in the sleeve.—See Laugh, v. i.—To pin or hang on the sleeve of—Kisī ke tābi' h. yā k.; kisī par munhasir rahnā yā k.

Sleeve, *v. t.* Āstīn lagānā; bāñh lagīnā.

Sleight, *n.* 1.—Shu'bada-bāzī; buqqa-bāzī; dīth-bandī; indrajāl; koyī kartab jo aisi phurtī se kī-jāe ki yah na ma'lūm ho ki woh kyūn-kar

2.—Chābuk-dastī; chālākī; tez-dastī. [huyī.

Slender, *a.* 1.—Patlā; motā yā dabiz nahīn; lambāyī ke lihāz se daur

2.—Kam-zor; za'if; mazbūt yā qawī nahīn; khafif; kam. [meñ kam.

Slender hope—Ummēd-i-za'if; kam ummed; khafif ummed.—A slender constitution—Kam-zor badan.

3.—Khafif; nā-chīz; qalīl; thoṛā; qadre-qalīl. [būjh kam ho.

A man of slender intelligence—Kam-fahm shakhs; woh shakhs jisko samajh-

4.—Qalīl; nā-kāfi; kam; jispar rahm yā tars āye.

Slender means of support—Basar-i-aūqāt kā zari'a jo kāfi na ho.—Frequent begging makes slender alms—Bār-bār māngue se bhikh kam milti hai.

5.—Kam; ziyāda nahīn; jismeñ i'tidāl kā lihāz rakkbā jāe.

A slender diet—Kam gizā; thoṛā khānā.

Slenderly, *ad.* Kam yā kam kam; thoṛā; qillat ke sāth; nā-kāfi taur par; kasrat se yā zivādātī ke sāth nahīn; halkā.

Slenderness, *n.* Bāiki; patlā h.; patlāpan; patlāyī; mazbūt na h.; kam-zorī; zu'f; qillat; kamī; kāfi na h.; thoṛāyī; ziyādātī kā na h.

Slice, *v. t.* 1.—Patle patle ṭukṛe tarāshnā; kisi shai se ek bārik chaurā ṭukṛa tarāsh l.; qāsh utārñā; phāñk tarāshnā; waraq utārñā.

2.—Ṭukṛe ṭukṛe k.; kāt kar hisse hisse judā k. [jo kāt liyā jāo.

Slice, *n.* Waraq; qatlā; qāsh; phāñk; kisi chīz kā chaurā patlā ṭukṛa

Slide, *v. i.* 1.—Phisalñā; khisakñā; khasakñā; kisi shai kī sath par phisalñā ya'nī begair kūde yā dhulke chalā jāñā; be hile-ḍole barābar chalā jāñā. [lūm ek hālat se dūsri hālat meñ ho-jāñā.

2.—Chupchāp be-ma'lūm guzartā jāñā; āhista āhista aur be-ma'-

3.—Bilā dushwīri yā rukāwat kisi dūsri shai meñ jā rahñā.

Slide, *v. t.* 1.—Ghuserñā; khaskā-kar dāl d.

2.—Be-ma'lūm dākhil kar-d; ghuser d.

Slight, *a.* 1.—Za'if; khafif; qawī nahīn.

A slight effort—Khāfif (thoṛī si) koshish; barī koshish yā sa'ī-nahīn.

2.—N-i-piedār; mazbūt nahīn; jo der pī na ho; sari'u-z-zawāl.

A slight structure—Ta'mir-i-nā-piedār; koyī shai jo banāyī jāe par mazbūt na ho ya'nī balut dīnōh tak qāim na rah sake.

3.—Gahira nahīn; khafif sū; zarū sū.

A deep impression—Khafif asr; asr jo der tak qāim na rahe.

4.—Sakht yā shadīd nahīn; jiski shiddat na ho; khafif; kisīqadar.

A slight disease, illness, or indisposition—Khafif bīmārī 'alālat yā nā-sāzi-i-tab'.—A slight pain—Shiddat kā dard nahīn; khafif dard.

5.—Nā-chīz; bā-waq'at nahīn; gair-i-aham.

6.—Qawī nahīn; mazbūt nahīn; za'if; jisse koyī ma'qūl ho-sake—jaise bahs wajh yā dalīl; nā-ma'qūl yā gair-i-ma'qūl.

7.—Sarā-sarī; bādīn-n-nazarī; uparāuñchhā; wāq'ī yā kāmīl nahīn.

A slight examination—Tahqīqāt-i-sarā-sarī; wāq'ī yā kāmīl taftīsh nahīn.

8.—Qawī yā bhārī nahīn; dublā; patla.

9.—Be-waṇṇ; za'ifu-l-aql; nā-dān. [tawajjuhi; tagāful; hiqārat.

Slight, *n.* Kisīqadar tahqīr jo be-iltifātī yā snhw kī wajh se zāhir ho.; 'adam-
 ६३ "It expresses less than Contempt, Disdain, and Scorn." Webster.

Slight, *v. t.* Be-waṇṇ'at aur nā-qābil-i-lihāz samajh-kar be-iltifātī k.; tahqīr k.; gāflat k.; nā-tawajjuhi k. [darāmad k. (bartāw k.).

To slight over—Jhatpat kar jāñā; uparāuñchhā k.; be-parwāyī ke sāth 'amal-

- Slightly**, *ad.* Ḡafilāna; gair-muaddabāna; tahqir ke sāth; khiffat ke sāth. [shiddat ke sāth nabūn; halke se; haule se.
- Slightly**, *ad.* 1.—Khafif sā; thorā sā; kisiqadar; ūpar hī ūpar; ziyāda yā 2.—Ḡafiat ke sāth; be-libāzi se; 'adam-tawajjuhī se; kisiqadar haqarat se. [mazbūt yā bhāri na h.; sirf ūpar se h.
- Slightness**, *n.* 1.—Khiffat; khafī yā halkā h.; halkāpan; kam-zorī; 2.—Ḡafiat; be-iltifātī; 'adam-tawajjuhī.
- Sling**, *n.* 1.—Dhelwāns; gophan; falākhan. 2.—Pheñk; zad; zarn; chalānā. 3.—Hāth ke zakhmī hone kī hālat meñ paṭṭī jo uske laṭkāye rahne ke liye gale se laṭkā di-jāe; gal-paṭṭī; gal-jandṛā yā gal-gandā. 4.—Sikhar; chibānā.
- Sling**, *v. t.* 1.—Gophan yā dhelwāns se pheñknā; dhelwāns chalānā. 2.—Is tarah laṭkānā kī jhūlne lage; jhulānā.
- Slip**, *v. i.* 1.—Phisal jānā; khisak jānā; be-gair kūde dhulke yā pair se chale kisi shai kī sāth par barābar chale jānā. 2.—Phisal jānā; pair jamā ke na chalnā. [hārā pair phisal jāye. Walk carefully, lest your foot should slip—Ihtiyāt ke sāth chalo muṣā lā tum- 3.—Apnī jagah se haṭ jānā; sarak jānā; ṭal jānā; khisak jānā. [hai. Usually with out. A bone may slip out of its place—Haddī apnī jagah se khisak yā ṭal jā saktī 4.—Dabak-kar nikal jānā; dum dabū-kar chalā jānā; chupke se With away. [chal d.; satak jānā. 5.—Galatī k.; bhūlnā; chūknā; bhūl yā chūk k.; khatā k. 6.—Yakāyak yā be-ma'lūm nikal yā guzar jānā. [pā jānā. 7.—Sahwun dākhil ho-jānā; bhūl se paṭh jānā; galatī se dākhil An error may slip into a writing notwithstanding all possible care—Bā-waaf ihtiyāt-i-mumkina ke tahrir meñ galatī sahwan ho-saktī hai. 8.—Be-ma'lūm jāta rahnā; kho jānā; gāib ho-jānā. To let slip—Phande se chhurā d.; khol d.—jaise shikārī kutte ko.
- Slip**, *v. t.* 1.—Chupke se pahuñchā yā dākhil kar-d.; chupchāp dāl d. 2.—Firo-guzāst k.; ḡafiat se kho d.; ḡafiat kī wajh se hāth se nikal jāne d. [wajh se hāth se nikal jāne na deñ. Let us not slip the occasion—Ham ko chūbiye kī is mauqe' ko apnī ḡafiat kī 3.—Qalam k.; kāṭnā; chhāṭnā; tarāshnā. 4.—Kisī ke pās se nikal bhāgnā; dhokhā de-kar chal d. [From is here understood. 5.—Khol d.; chhor d. 6.—Girā d.; pheñk d.; chhurā l. [se lihāz na k. 7.—Ḡafiat se nazar-andāz k. yā chhor d.; 'adam-tawajjuhī kī wajh To slip over the main points of a subject—Kisī mazmūn ke muta'alliq kḥās kḥās būton ko ḡafiat se nazar-andāz kar-d. (chhor d. yā chhor jānā). To slip on—Jaldī se yā dhilā-dhālā pahin l.; gale meñ dāl l.; aṭā l.
- Slip**, *n.* 1.—Phislāhat; rapaṭ; bichhal. [jān-būhj-kar na ho. 2.—Galatī khatā yā bhūl-chūk jo nā-dānista ho-jāe; bhūl-chūk jo 3.—Qalam; dālī; tahnī. 4.—Fīrār; yakāyak yā chhip-kar nikal bhāgnā yā chhor jānā. To give one the slip—Kisī ke taht se nikal bhāgnā; kisī ko chhor-kar chupchāp chal d.; kisī ke pās se yakāyak bhāg jānā. 5.—Kam chaurī lambī dhajji; lambā par kam chaurā ṭukṛā; purza; ṭukṛā; chiṭ; band; pārchā yā parcha.

- A slip of paper—Kāgaz kā band; kāgaz kā chit yā parcha.
- Slip-knot**, *n.* Sarak-phānsī; sakar-muddhī; dewrhi girah; rassī wagaira
ki girah jo phisal jāe (sarak jāe.)
- Slipperiness**, *n.* 1.—Phislāhat; chiknāhat.
2.—Be-sabātī; nā-pāedār; be-istihkāmī; mazbūti na r.
- Slippery**, *a.* 1.—Chiknā; phislāhā; phisal j. w.; jo chipak yā simat na
2.—Jispar pakkā bharosā na ho-sake; be-sabāt. [jāe; bichhlāhā.
3.—Jiskā dhar yā pakar r. sahl na ho; jo chupke se chal de.
4.—Jiske pair na jamein; jo mazbūt-o-sābit-qadam na ho.
5.—Be-sabāt; mutalawwin; jo badlā (tabdil huā) kare; jiskā
thikānā na ho; gair-mustaqil. [woh asar-pazir hogā yā nahīn.
- Slipshod**, *a.* 1.—Begair erī charhāve jūte pahine huye.
2.—Jismein be-itiwāyī yā be-parwāyī pāyī jāe; lachar; phūhar;
behūda; atwār yā tarz-i-'ibārat wagaira mein be-ihtiyāt.
- Slit**, *v. t.* 1.—Lambā kātā; lunbe lambe tukre yā dhajjiyān kātā.
2.—Kisī shai mein lambī chīr chīrnā.
3.—Phārnā; chīrnā; shigāf k.
- Slit**, *n.* Lambī chīr; lambā chhed; chhotā sūrākh
- Slope**, *n.* 1.—Dhāl; utār; jhukāw; niche ki taraf jhukāw.
2.—Dhālwan zamin; charhāw. [terhā le-chalnā.
- Slope**, *v. t.* Dhāl k.; dhālwan banānā; jhukānā; tirchhā k.; tirchhā yā
- Slope**, *v. i.* Tirchhā h.; jhukā h.; dhālwan h.
- Sloping**, *a.* Jhukā yā jhukā huā; tirchhā; dhālwan.
- Sloth**, *n.* 1.—Āhistagī; dhilāyī; der; dirang. [majhūlī; āskat.
2.—Kām yā mihnāt ki taraf tabī'at kā māl na h.; sustī; kāhilī;
- Slothful**, *a.* Sust; kāhil; āskatī; majhūl; āram-talab; ālasi; jiskā jī
kā yā mihnāt karne ko na chāhe. [taraf tabī'at kā māl na h.
- Slothfulness**, *n.* Sustī; kāhilī; āram-talabī; majhūliyat; āskat; kām ki
- Sloven**, *n.* Jis shakhs ko apne kapre-latte ki fikr na rahe; jo shakhs
safāyī ki fikr na rakkhe; woh mard yā larkā jo kabhī sāf-o-suthrā na
rahe; galiz ādmī; phūhar; mailā-kuchelā ādmī.
- Slovenliness**, *n.* Phūharpan; kapre-latte kā sāf na r.; 'ādatan safāyī kā
na r.; hamesha mailā-kuchelā rahnā.
- Slovenly**, *a.* 1.—Poshāk yā safāyī se gāfil; najis; mailā-kuchelā.
A slovenly man—Mailā-kuchelā ādmī; woh shakhs jo hamesha mailā-kuchelā
kapre pahine yā mailā rahe. [mailā-kuchelā.
2.—Dhilā dhālā; abtar; be-tartīb; pareshān; sāf-suthrā nahīn;
- A slovenly dress—Dhilā-dhālī yā mailā-kuchelī poshāk.
- Slovenly**, *ad.* Be-parwāyī aur gandagī ke sāth; safāyī ke sāth nahīn;
mailā-kuchelā; dhilā-dhālā; phūharpan ke sāth.
- Slow**, *a.* 1.—Barī der mein thorī dūr chalne w.; tez nahīn; jo jald jald
barakat na kare (na chale); āhista-khīrām; sust; dhīrā; dhilā; sust
chalne w.
2.—Jiskā wuqū' jald na ho; jo der ke ba'd ho; der mein h. w.
3.—Mustā'id nahīn; bar-jasta nahīn; sust; kund; mithā; jisse
kisi amr kā wuqū' fi-l badiha na ho.
4.—Ta'jil-kār nahīn; jald-bāz nahīn; soch-bichār-kar kām k.w.;
sust; chālāk yā chust-o-chālāk nahīn. [ma'lūm ho.
5.—Waqt mein pichhe; jisse thik waqt nal in balki pichhe kā waqt

The watch is *slow*—Woh jehī ghārī sust chaltī hai ya'ni usse thik waqt ma'lūm nahīn hotā balki woh piche ko haṭṭī jāti hai.

6.—Jald jald taraqqī na k. w.; jo jald jald āge na barhe; āhista āhista taraqqī pāne w.

7.—Jiskī samajh moṭī ho; batīu-l-fahm; kund-zihn; 'aql kā kund.

 Slow is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *slow-paced*, *slow-winged*, and the like.

Slowly, *ad.* Āhistagī se; dhīre dhīre; dhīme dhīme; jald jald nahīn; ta'jil ke sāth nahīn; sustī se yā sust; jhaṭpaṭ nahīn; ba-der; der se; haule haule.

Slowness, *n.* Sustī; āhistagī kī chāl; tez na chalnā; dhīre dhīre āge ko chalnā; 'adam-musta'idi; chustī-o-chālākī kā na h.; kund-zihni; dirangī; kāmoū kā der meū k.

Sluggard, *n.* Jo shakhs 'ādatan kām-chor sust aur majhūl ho; kāhil shakhs; ālasī yā āskatī ādmī; ahadī.

Sluggard, *a.* Sust; kāhil; majhūl; dhilā; āskatī; ālasī; ahadī.

Sluggish, *a.* 1.—Hamesha kā sust aur kām-chor; kāhilu-l-wujūd; dhilā; āskatī; ālasī. [(chale).

2.—Jiskī chāl sust ho; jo bahut kam harakat yā jumbish kare

3.—Jismeū harakat kī quwwat na ho; be-hiss-o-harakat; majhūl.

Sluggishly, *ad.* Sustī se; kāhili se; majhūlī se; āskat se; ālas se; ahadī-pan se; ānkh malte huye. [āskat; ālas; majhūlī.

Sluggishness, *n.* 1.—Ārām-talabī yā sustī jo paidāishī yā 'ādatan ho;

 Applied to persons.

2.—Harakat kī quwwat na r.; chalne-phirne kī tāqat na r.

 Applied to inanimate matter.

3.—Āhistagī; dhīre dhīre chalnā; dhīmī chāl.

Slumber, *v. i.* 1.—Ūghnā; jhapkī l.; ānkh jhapknā.

2.—Sonā; nūnd l.

3.—Gāfil sust kāhil yā majhūl rahnā. [khwāb i-gaflat nahīn.

Slumber, *n.* Halkī nūnd; gahīrī nūnd nahīn; jhapkī; kachchī nūnd;

Slur, *v. t.* 1.—Dāg lagānā; dhabbā lagānā; mailā k.; gānda k.; be-ābrū

2.—Chhipānā; khāk dālnā; nazar-andāz k. [k.; zalil k.

Slur, *n.* 1.—Dāg; dhabbā; kalank; khafif ilzām yā hatk kī bāt; kisī-qadar be-'izattī yā be-ābrūyī.

2.—Dhokhā; dagā-bāzī; robāh bāzī; fareb; jul; jhānsā.

Sly, *a.* 1.—Jo chhipā-kar koyī kām hāth kī is safāyī se kare kī use koyī dekh na sake; chālāk; hoshyār; be-dār; kāyīn.

 In a good sense.

2.—Makr-o-fareb se bharā huā; dar-parda nuqsān pahunchāne w.; makkār; dagā-bāz; chhalī; dhokhā d. w.

3.—Makhfi; poshida; chhipā huā; jo chhip-kar makkārī aur chālākī se kiya jāe. [ne-pan se.

Slyly, *ad.* Makkārī 'aiyārī yā hilā-bāzī se; dagā-bāzī se; fitrat se; sayā-Smack, *v. i.* 1.—Hoṭhoṭ ko isqadar dabā-kar bosa l. kī jab we judā hoṭ to ek tarah kī āwāz paidā ho; zor se chummā l.

2.—Kisī chīz ke chakhne ke ba'd hoṭhoṭ ko judā karne ke waqt ek tarah kī āwāz paidā k.; chapchap k.; chaṭchaṭ k.

- 3.—Ek qism kâ maza r.; kisi khâs qism kâ zâiqā r.; ek tarah kī lazzat r. [ten r. yā zāhir k.]
- 4.—Kisi sifat yā khâssiyat kī maujūdagi yā uske asar kī aslī 'alāma-
Smack, v. t. 1.—Aisi tarah chummā l. kī chaṭ sī āwāz paidā ho.
- 2.—Hoṭhoṭ se chapchap k. [k.; tarṭarānā.]
- 3.—Phaṭkārā; chaṭkhānā; chalā yā mār-kar tarāqe kī āwāz paidā
Smack, n. 1.—Bosa jo bā-āwāz-i-baland liyā jāe.
- 2.—Laboṭ kī chapchapāḥaṭ yā chābhuk kī tarāqe kī āwāz.
- 3.—Zāiqā; maza; lazzat; achchhā swād yā ras.
- 4.—Chaṭākā; chaṭākḥā; dhap
- 5.—Thorā sā; miqdār-i-qalil; thoṛī sī chiz jo maza daryāft karne ko liyo khwāh namūne (bāngī) ke taur par dī-jāe
- Small, a. 1.—Barē dīl-dul kâ nahīn; miqdār yā darje meṅ kam; barā nahīn; chhoṭā; nanuhā; khafif; zurā sā; kotāh; barā lambā-chaṭṭā nahīn; barē qadd-o-qūmat kâ nahīn.
- 2.—Kam-waq'at; barā yā aham nahīn; khafif; nā-chiz; chhoṭā; halkā; adnā. [ho; jismeṅ der na lage.]
- 3.—Mukhtasar; chhoṭā; jiskā mazmūn tawīl (lambā-chaṭṭā) na
- 4.—Bārik; mihīn; patlī—jaise āwāz; jo baland na ho. [ho.]
- 5.—Qalil; thoṛā; kasīr-t-ta'dād nahīn; jiski ta'dād kam yā thoṛī
- 6.—Darje meṅ kam; khafif; kam; qulil; thoṛā; bahut yā ziyāda nahīn. [chhoṭā yā patlā ho.]
- Small, n. Kisi shai kâ chhoṭā yā bārik hissa; kisi chiz kâ juz jo Smallness, n. (a) Chhotāyī; khurdi; qad wus'at ta'dād miqdār māliyat yā darje wagaira meṅ kamī; khuffat; qillat; barā yā aham na h. (b) Birikī; narmī; khush-āhangī. [parāhūṭ.]
- Smart, n. 1.—Chalak; julān; karak; chunchunāḥaṭ; tis; ṭapak; par-
2.—Sakht rūhānī taklif; barā ranj; barī jalān.
- Smart, v. t. 1.—Parparānā; chunchunānā; chhanchhanānā; jalnā; phaṭ-
nā; lagnā; chilaknī; chinang mārānā. [saulna uṭhānā.]
- 2.—Dil kâ sakht yā bahut hī dukhnā; nihāyat qalbī yā rūhānī
- 3.—Sazā pānā; ta'zīr bardāsh t. k.; bure sadme yā natīje sahnā.
- Smart, a. 1.—Tez; chubhne w.; jisse jism ke khâs hisse meṅ shiddat kâ dard paidā ho.
- 2.—Sakht; shadīd; shiddat kâ; barā; nihāyat taklif-dih.
- 3.—Tez; qawī; zor kâ; shiddat kâ; sakht.
- 4.—Jismeṅ tezi yā chālākī pāyī jāe; hāzīr-jawāb; jo jhaṭpaṭ koyī bāt paidā kare (suchāye) yā jawāb de; hoshyār; chatur; sayānā.
- 5.—Tez aur maṅ'q'e kâ; zarāfat se bharā huā—jaise jawāb yā koyī
- 6.—Fauq-i-bharak; zarq-burq poshāk pahīne huye. [qaul.]
- 7.—Tez; tāzī—jaise hawā.
- Smartly, ad. Shiddat se; nihāyat taklif se; tezi se; jhaṭpaṭ; musta'idī ke sūth; zarāfat se; fauq-i-bharak; tarāwe se; numāish ke taur se.
- Smartness, n. Shiddat; sakhti; tezi; karāyī; zinda-dilī; chustī; zarāfat; hāzīr-jawābī. [chūr-chūr kar-d.; purze-purze kar d.]
- Smash, v. t. Sadma pahunchā-kar ṭukre-ṭukre kar-d.; pāsh pāsh kar d.; Smatter, v. i. 1.—Begair khūb wāqifiyat rakkho gufigū k.; be-jāne
- 2.—Bahut karā muzāq yā khafif sī wāqifiyat r. [bāṭchīt k.]

Smatterer, n. Sirf khaṣif si bālāyī wāqifiyat r. w.; kisī shai kī kunhiyāt se wāqif nahīn; uparehaṭ.

Smattering, n. Khaṣif wāqifiyat; kunhiyāt (mushkil yā bārik bāton) kī na jānā; sirf ūpar kī kuchh bāton jānā; wāqifiyat-i-juzwī.

Smear, v. t. 1.—Ūpar se malnā yā lagānā; chupānā; potnā.

2.—Najis k.; lūla k.; bigārnā; ganda k.

Smell, v. t. Sūnghnā; mahakuā; hū l.

[ma'lūm'k. (Low phrases).

To smell a rat—Qawī shubha r; nihāyat ishtibāh k.—To smell out—Dānāyī se

Smell, v. i. 1.—Bū yā mahak d. kḥwāh paidā k.; kisī kḥās qism kī bū-

Followed by of.

[bās r.

To smell of smoke—Dhuñēn kī mahak r.—To smell of musk—Kasturi kī si

2.—Koyī kḥās sifāt kisīqadar r.

[kḥushbū r.

3.—Sūnghnā; quwwat-i-hīnma ko kām men lānā.

4.—Dānāyī ke sāth 'anal k.

Smile, v. i. 1.—Muskurānā; muskānā; tabassum k.

Opposed to frown.

[hañsnā; hañsī k.

2.—Muskurāhaṭ kī nazar yā chitwan se kisīqadar tahqīr zāhir k.;

3.—Kḥush-o-khurram ma'lūm d.; uisī sūrat r. jiske dekhne se kḥushī paidā ho; khilnā; phūlnā; bahār par h; joban par h.; lahlahanā. [h.

4.—Yāwarī k.; madad-gār h.; madad d.; mihrbān-i-hāl h.; yāwar

Smile, v. t. Kisī amr kā izbār muskurā-kar k.; muskurā kar apne dil kā koyī hāl zāhir k. [kḥud ba-kḥud kḥushī manzūrī yā mihrbānī zāhir ho.

Smile, n. 1.—Tabassum; muskurāhaṭ; chihre kī woh kḥāss sūrat jisse

The contrary to frown.

2.—Muskurāhaṭ jisse kḥushī nahīn balki tahqīr wagaira zāhir ho.

3.—Tāyīd; madad; yāwarī; yārī; mihrbānī.

The smiles of Providence—Tāyīd-i-ā-mānī; Kḥudā kī mihrbānī yā madad.

4.—Kḥushī se bhārī huyī sūrat; kḥushī kī surat; joban; bahār; sar-sabzī. [jisse mihrbānī zāhir ho.

Smiling, a. Muskurāti yā muskurātā; kḥush-o-khurram; bashshūsh;

Smilingly, ad. 1.—Muskurāte; muskurā yā muskī kar; muskurāhaṭ ke sāth; tabassum-kunān; khanda-peshānī se; kḥushī kī nazar se.

Smite, v. t. 1—Kisī shai par hāth yā mūkī chālānā kḥwāh usko patthar yā kisī bathiyār se mārṇā; mārṇā; hathanre se mārṇā.

2.—Mār-kar kḥwāh kisī qism ke bathiyār se jān le. 1.; mār dālnā; balāk k.; kisī shai kī zarb se mahlūk k.

This word is never applied to the destruction of life by poison, by accident, or by legal execution.

3.—Lafāyī men mār-ke harā yā haṭā d.; jang men shikast d.

4.—Muhabbat yā kḥauf kā asar pahunchānā; 'ishq yā sinān-i-'ishq se mār dālnā; kḥauf se mār dālnā.

To smite off—Kāt dālnā—To smite out—Tor-kar nikāl l.

Smoke, n. Dhuñān; dukhān; dūd.

Smoke is sometimes joined with other words, forming self-explaining compounds; as, smoke-cloud, smoke-dried, smoke-wreath, and

Smoke, v. i. 1.—Dhuñān d.; dhuñān utḥnā.

[the like.

2.—Raftār kī tezi se gard o-gubār utḥānā yā urānā.

3.—'Ambākū yā tamākū pīnā; huqqa pīna; churaṭ pīnā.

Smoke, v. t. Dhuñān lagānā yā d.; dhuñēn meñ ya'nī jahān dhuñāñ hotā ho wahān laṭkānā; dhuñēn se sukhānā; dhuñēn kī mahak d.

2.—Sulgāuā; jalānā; pinā yā nosh k.—jaise huqqa.

Smoky, a. 1.—Jisse dhuñāñ nikle; dhuñāñ paidā k. w.

2.—Dhuñēn kī sūrat yā khāssiyat r. w.; dhuñēn sā; dhuñēn kī mānind.

3.—Dhuñēn se bharā huā; ghanā.

4.—Jismeñ ātash-dān wagaira kā dhuñāñ bhar jāyākarē. [kharāb ho-jāe.

5.—Jo dhuñēn ke sabab se bad-rang ho yā kālā par jāe; jo dhuñēn se

Smooth, a. 1.—Jiskī sath barābar ho; jo chhūne meñ khurkhurā na ma'lūm de; nā-hamwār nabīn; ham-wār; barābar; musattah; chauras;

2.—Sāf; musaffā; jilā-dār; muhre-dār; chiknā aur chamkīlā. [silpat.

3.—Ḡair-mawwāj; āhista āhista bahtā huā; jiskī harakat yaksūn ho; jismeñ pareshānī yā rukāwaṭ na ho.

4.—Rawāñ; shirīñ; fasīh; mauzūñ; salīs; jo bilā rukāwaṭ yā bilā taammul zabān se jāri rahe. [bharā huā.

5.—Mulāim; taskīn-bakhsh; khushāmad-āmez yā khushāmad se

 Smooth is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *smooth-bodied*, *smooth-faced*, and the like. *Webster*.

Smooth, v. t. 1.—Barābar k.; musattah k.; ham-wār k.; chiknā k.

2.—Āsān kar-d.; sadd-i-rāh (rukāwaṭ wagaira) ko dūr kar d.;

3.—Shirīñ banānā; karakhtagī ko dūr k. [sāf kar d.

4.—Kisī shai kī shiddat yā sangīnī ko kam k.; takhfif k.; ghaṭānā.

5.—Dhīmā k.; ṭhaudhā k.; taskīn d.

6.—Raf' k.; dūr k.; āsān k.—jaise mushkil ko.

Smoothly, ad. Barābar; yaksān; hamwārtariq par; bilā talātum; bilā takhal-lul; sahl tariq par; bilā-dushwārī; suhūlat se; shirīnī se; fasāhat se.

Smoothness, n. Barābar yā musattah h.; ham-wārī; nichā-ūñchā na h.; khurkhurā na h.; narmī; mulāimat; salāsāt; fasāhat; shirīnī.

Smother, v. t. 1.—Dam ghuṭā-kar mār dālnā; sāns rok-kar jān le-l.; isqadar galā dabā d. ki tanaffus ruk jāe (sāns na āye); jisqadar hawā zindagī ke liye zarūr ho usse mahrūm k.; habs-i-dam k.

2.—Rākh wagaira se chhipā-kar hawā na lagne d.; sulagne na d.

3.—Dabā r.; is tarah chhipā r. ki 'awām kī nazar na parē; poshida r.

Smother, v. i. 1.—Dam ruknā; galā ghuṭnā.

2.—Dabā rahnā; ohhipā rahnā.

3.—Āhista āhista jalnā par dhuñāñ na d.; bhitar hī bhitar sulagnā.

Smother, n. Dhuñāñ; shadīd gard; bahut gard-ogubār

Smoulder, v. i. Is tarah jalnā ki dhuñāñ na nikle; bhitar hī bhitar sulagnā. [(putī) ho.

Smudge, n. Dāg; dhabbā yā dhappā; koyī shai jo kisī chīz meñ potī

Smuggle, v. t. 1.—Jis māl kā kahīñ ānā yā wahāñ se bāhar jānā sarkār kī taraf se mamnū' ho uskā us maqām par chhipā-kar lānā yā wahāñ se kahīñ bāhar le jānā; jis māl par mahsūl qānūnan wājibu-l-adā ho usko bilā adā-i-mahsūl khufvatan kahīñ le-ānā yā le-jānā; naqlu-l-māl bilā-

2.—Chupke se le-jānā; ohnā-kar le-jānā. [jawāz.

Smuggler, n. 1.—Woh shakhs jo nā-jāiz yā mahsūlī māl bilā adā-i-mahsūl qānūn ke hukm ke khilāf chhipā-kar kahīñ bāhar se lāye yā bāhar le-jāye; nā-jāiz tariq par chorī se māl le-jāne w.

- 2.—Woh kashtī yā jahāz jispar nā-jāiz māl chorī se bilā adā-i-mahsūl
Snack, *n.* Hissa ; bakhra. [jāe.
 “ Now chiefly or wholly used in the phrase, *to go snacks* with one,
Snake, *n.* Sānp ; sarp ; nāg ; mār. [that is, to have a share.” *Webster*.
 “ The common and general name”. *Webster*.
Snaky, *a.* 1.—Sānp kā ; sānp kī tarah ; sānp kā sā ; pechīda ; jismeñ
 2.—Makkār ; aiyyār ; dagā-bāz ; dhokhe-bāz. [pech-o-tāb ho.
 3.—Sānpōñ se bharā yā chhipā ; jismeñ sānp lipṭe hoñ.
Snap, *v. t.* 1.—Fauran tor d. ; chitṭkhā d. ; chaṭ se tor d. ; chaṭkā d.
 2.—Khaṭkhaṭānā ; tarkānā ; karṭkānā. [khānā ; bakot l.
 3.—Dānton se yakāyak kāt yā pakar l. ; habak l. ; kāt yā phār
 4.—Kāt khāne ko daṛnā ; gusse se bharī bāteñ yakāyak aur tezi ke
 5.—Phaṭkār—jaise chābuk. [sāth kahne lagnā ; sakht bāteñ kahnā.
To snap off—(a) Daf’atan (yakāyak) tor d. (b) Habak l. ; ekā-ekī kāt l.—*To*
snap one up, to snap up one sharp—Tez-kalāmī k. ; karī karī bāteñ kahnā ; daf’
 atan rok d. ; chīrchīrā-kar yā gusse ke sāth rok d.
Snap, *v. i.* 1.—Chaṭ yā tar se ṭuṭ jānā ; ek-bārgī do ṭukre ho-jānā ; cha-
 2.—Kāṭne kī koshish k. ; dānton se pakarne kī koshish k. [ṭaknā.
 3.—Gusse se bharī huyī karī karī bāteñ jhaṭjhaṭ kahnā.
Snap, *n.* 1.—Kisī shai kā daf’atan ṭuṭ yā phaṭ jānā ; chatak ; tarak.
 2.—Habak ; dānton se ek-bārgī pakar l. yā uskī koshish.
 3.—Phaṭkār—jaise chābuk kī.
 4.—Lālachi shakhs ; tāmi’ ; harīs.
 5.—Jo ek martaba meñ jhaṭ se pakar liyā jāe ; jhapatṭā.
Snappish, *a.* 1.—Katahā ; kāṭne w. ; kāṭne kī shāiq. [tunuk-mizāj.
 2.—Jhallā-kar jāwāb d. w. ; chīrchīrā ; zūd-raj ; tursh-mizāj ; karuā ;
Snappishly, *adv.* Tunuk-mizājī se ; chīrchīrā-kar ; gusse ke sāth ; karwāyī
 yā karuāyī se. [karuāyī.
Snappishness, *n.* Zūd-rajī ; tunak-mizājī ; chīrchīrāhaṭ ; chīrchīrāpan ;
Snare, *n.* 1.—Dām ; phandā ; jāl ; phaṁsarī-dār rassi yā dori jismeñ
 chīryon kī ṭāng phaṁs jāti hai.
 “ A snare is not a net.” *Webster*. [phaṁsī ; jāl ; kamand.
 2.—Koyī shai jismeñ koyī phaṁs-kar taklīf meñ pare ; dām-i-balā ;
Snare, *v. t.* Phaṁsānā ; bajhānā ; phande meñ lānā yā ḍālnā ; kisī aisi
 musibat pareshānī yā khatre meñ ḍālnā jiski ummed pahle se na rahī ho.
Snarl, *n.* 1.—Aise kutte kī tarah gurrānā jo gusse se bharā ho ; gur-
 rāhaṭ kī āwāz paidā k. ; ghurakuā. [be-tamīzī se guft-gū k.
 2.—Tursh-rūyī se bolnā ; jāhiloi kī tarah barbarānā ; ghurak d. ;
Snatch, *v. t.* 1.—Jhapatṭ-kar khwāh bilā ijāzat yā be-takallufāna le-l. ;
 jhapatṭ l. ; chhīn l. ; uchak l. ; hāth mārūnā ; khaiñch l. [le-jānā.
 2.—Khaiñch le-jānā ; pakar-kar kahiñ dūsri jagah le-bhāgnā ; uṭhā
Snatch, *v. i.* Pakar l. ; yakāyak pakarne kī koshish k.
Snatch, *n.* 1.—Jhapatṭ ; jhapatṭā ; dast-burd ; chhīn-chhor ; aiñch-khaiñch ;
 pakar ; girift ; yakāyak pakarne kī koshish.
 2.—Thorī der tak musta’idī ke sāth koyī kār-rawāyī ; kuṭhh
 ’arse tak kisī kām kā musta’id ho-kar k. ; jhapatṭā ; ruk ruk ke kār-
 3.—Ṭukrā ; thorā sā ; khafīf sā ; juzwī. [rawāyī.
Sneak, *v. i.* 1.—Chupke se chal d. ; dabak-kar nikal jānā ; dum dabā.

kar chal d.; is khauf yā sharm se ki koyī na dekhe āhista se chal d.;
khisak jānā; saṭāk d. [pairon parnā.

2.—Kamīnī chāl chalnā; dabnā; chapnā yā chaṇpnā; talwe chāṭnā;
Sneak, *n.* Kamīnā; zalīl shakhs; dānī shakhs; dabail; chāplūs.

Sneaking, *p. a.* 1.—Zalīl; kamīnā; dabail; dabbū; muñh chhipāye
aur jān churāye parā rahne w.; dūn; firo-māya.

2.—Makkhī-chūs; kanjūs; lālchī.

Sneer, *v. i.* 1.—Nāk chaṭhānā; nāk sikornā; tahqīr kī nazar se nāk
chaṭhānā yā muñh banānā. [pheṭknā; āwāza kasnā; ta'na-zanī k.

2.—Dar-parda haqārat kī bāteñ kahnā; bolī-ṭholī bolnā; mihnā

Sneer, *v. t.* 1.—Muñh banā-kar kuchh kahnā. [ta'na-zanī k.

2.—Nāk chaṭhā-kar kisi kī tahqīr k.; haṭsnā; mihnā mārñā;

Sneer, *n.* 1.—Haqārt kī nazar; izhār-i-tahqīr ke liye nāk kā sikornā; aisi
chitwan jisse naṭrat mazhaka yā haṭsī ma'lūm ho.

2.—Boli-ṭholī; āwāza; tanz.

Sneeringly, *ad.* Nāk chaṭhā-kar; haqārat kī nazar se; tahqīran; tan zan.

Sneeze, *v. i.* Chhīṭknā.

Sneeze, *n.* Chhīṭk; 'atsa.

Snore, *v. i.* Kharrāṭā mārñā; nāk bajānā; kharrāṭe l.

Snore, *n.* Kharrāṭa; nāk kā bajnā yā bolnā.

Snow, *n.* Barf; him.

☞ *Snow* is often used to form compounds, most of which are of
very obvious meaning; as, *snow-capped*, *snow-clad*, and the like.

Snow, *v. i.* Barf girnā; barf parnā.

☞ Chiefly used impersonally; as, it *snows*; it *snowed* yesterday.

Snowy, *a.* 1.—Barf kī mānind sufed; barf sā ujlā yā dhaulā.

2.—Barf se bharā yā dhakā huā; barf se chhipā huā.

3.—Sufed yā supaid; sāf-o-suthra; be-dāg; jismeñ dhabbā na lagā
ho; pāk-o-sāf. [zauish; dāñṭ.

Snub, *n.* Rok-tok yā jhirkī; ghurkī; zijr-o-taubīkh; ghoñṭ ghāñṭ; sar-

Snub, *v. t.* Rokuā; dūṭnā; la'nat-malāmat k.; sarzauish k.; jhīraknā;
ta'ne se bharā huā jawāb de-kar khwāh koyī ta'n-o-tashnī' kī bāt kah-
kar rokuā toknā yā jhīraknā

Snuff, *n.* 1.—Sham' kā gul; battī kā julā huā hissa.

2.—Suñghnī; magz-raushan; nās.

To take in snuff—Gussa yā khafā h.; nā-rāz h.; bezār h.—Up to snuff—Dhokhā
khāne ke lāq nahīn; dāna; zirak; hoshyār; chaukas

Snuff, *v. t.* 1.—Dam (sāns) ke sāth khāñchhuā; bhītar l.; khīñchnā.

2.—Suñghnā; mahak l.; bū l. [mārñā; ghurrānā.

Snuff, *v. i.* 1.—Zor yā shor se dam l.; farrānā; phuñkārñā; pharrāṭā

3.—Gul tarāshnā; gul l. yā kāṭnā; gul katarnā.

4.—Nā-rāz h.; khafā h.; bezār h.

Snuffer, *n. pl.* Gul-gīr; gul-tarāsh; gul kāṭne yā katarne kā āla.

Snug, *v. i.* Liptā rahnā; chiptā yā saṭā rahnā.

Snug, *a.* 1.—Liptā; chintā; saṭā huā; bahut nazdik lagā yā dabā huā.

2.—Lagā-liptā; chhipā; pōshīda; khulā nahīn; aisi tarah ki koyī
na dekhe. [ārām-dih.

3.—Durust; bi-l-kul ārām yā subhīte kā; sāf; nazdik-nazdik aur

Snuggle, *v. i.* Saṭ-kar rahne ke liye idhar-udhar khisaknā; subhīte yā

Snugly, *ad.* Saṭ-kar; nazdik; hifāzat se. [garmī ke liye saṭ-kar leṭnā.

So, *ad.* 1.—Isqadar; usqadar; itnā; utnā.

[isī tarah.

2.—Jaisā; jitnā; jistarah ki; isi tarah; 'alā-hāza-l-qiyās; yūn-hiṇ;

“Used correlatively, following *as*, to denote comparison or resemblance; sometimes, also, following *inasmuch as*.” *Webster*.

3.—Aisī tarah; yahān tak; jahān tak; isqadar; itnā.

“Used correlatively with *as* or *that* coming after.” *Webster*.

4.—Babut; nihāyat; isqadar ki bayān se bāhar hai.

5.—Usī tarah; usī nahj par; jaisā ki bayān huā hai; is yā us hālat meṇ; aisī hālat yā sūrat meṇ; is tarah.

“With reflex reference to something just asserted or implied; used also with the verb *to be*, as a predicate” *Webster*.

6.—Is liye; is wajh se; is sabab se; lihāzā.

“Used both as an adverb and a conjunction.” *Webster*.

7.—Achchhā; khūb; bihtar; aisā-hi ho; khair; bhalā.

“Used to express assent.” *Webster*.

8.—Bhalā; bāre; har-gāh aisā hai yā aisī bāt hai.

“Used as an expletive.” *Webster*.

So forth—Āge yā aur bhi isi tarah; isi tarah kā aur bhi; 'alā-hāzal-i-qiyās; isi tarah.—*As much as*—Jitnā; jisqadar yā jis darje tak ho.—*So, so*—(a) Achchhā achchhā; bhalā.—(b) Kisiqadar; itnā ki jisse kām chāl jāe; kār-ravāyī ke lāiq.—*So that*—Tū-ki; isiye ki; yahāntak ki.—*So then*—Pas aisā huā; isiye; pas; natija yah huā; maāl-i-kār yah hai.

So, conj. Ba-sharte-ki; shart yah hai ki; dar-hāle-ki.

Soak, v. t. 1.—Kisī shai ko us waqt tak pānī wagaira meṇ chhor yā rahue d. jab tak woh usko khūb jazb na kar-le; pānī wagaira meṇ bhigonā; bhijānā yā bhigānā.

2.—Bhigonā; tar k.; bi-l-kul nam yā odā kar d.

3.—Masāmāt se khainchnā yā jazb k.

4.—Tamām bhigo-kar bhitar ghus yā paith jānā.

Soak, v. i. 1.—Pānī wagaira meṇ bhigā rahnā.

2.—Masāmāt wagaira meṇ ghusnā paithnā yā jazb h.

Soar, v. i. 1.—Uṛ-kar ūpar jānā yā charbūnā; buland-parwāzī k.

2.—Buland h.; su'ūd k.; khayāl yā tasawwur meṇ buland h.; 'ā'ishān h.; 'ulu-l-'azmī k.; 'ālī-hansalagī k.

Soar, n. Buland-parwāzī; uṛān; su'ūd; uṛ-kar bulandī par jānā

Sob, v. i. Sisaknā; siskī bharnā; nihāyat ranj ke sāth yā ānsū bhar-kar āh mārṇā; subaknā; hichkī baṇdhnā; yakāyak chhātī uchhāl uchhāl

Sob, n. Siskī; sisak; ṭhunuk; subkī. [kar ronā-piṭnā.

Sober, a. 1.—I'tidāl ke sāth sharāb pine w.; sharāb-khwāī wagaira meṇ hamesha i'tidāl par nazar r. w.; parhez-gār.

A sober man—Aisā shakhs jo i'tidāl ke sāth sharāb-khwāī kare; jo shakhs sharāb pine meṇ ziyādatī nā kare.

2.—Nashe meṇ chūr nahīn; sharāb ke nashe se bad-mast nahīn; mat-wālā nahīn; sharāb piye par uske nashe se be-hosh nahīn; sahibu-l-'aql.

3.—Pāgal yā majnūn nahīn; khayāl-parast nahīn; harārat yā gusse se bharā nahīn; apne dil ko qābū meṇ r. w.; 'aql-i-salīm par 'amal k. w.; jo gusse meṇ ā-kar khilāf-i-'aql 'amal na kare.

4.—Jo gusse kā natija na ho; jismeṇ gusse ko dakhil na ho; dhīmā; be-josh-o-kharosh.

5.—Tarz-o-tarīq 'ādat yā sūrat meñ sanjida; gambhīr; sanjida;
Sober, *v. t.* Hosh meñ lānā; nashā dūr kar-d. [bhārī.
Sober, *v. i.* Hosh meñ ā-jānā; nashe kā jātā rahnā.

Often with *down*.
Soberly, *ad.* I'tidāl ke sāth; parhez-gārī ke sāth; ahistagī se; be-gair
josh-o-kharosh ke; sanjīdagī se; dhīrepan se. [par rahe.
Sober-minded, *a.* Salimu-t-tab'; jiskā mizāj hamesha sanjida aur i'tidāl
Soberness, } *n.* 1.—Badmastī se barāat; sharāb-khwārī meñ hamesha
Sobriety, } i'tidāl kā lihāz r.; parhez-gārī. [dhīratā.

2.—Sanjīdagī; gambhīratā.
3.—Garm-joshi ihtizāz-i-nafsānī yā khayāl-parastī kā na h.; dhīraj;
Sociable, *a.* 1.—Suhbat-dārī par māl yā uske liye munāsib; dūsroñ se
milne par āmāda; āshnā-parast; āshnā-mizāj; dost-dār; milansār;
majlis-dost; melī. [rāgib; chuppā yā ghunnā nahīn.
2.—Be-takalluf hātehīt par āmāda; dūsroñ se bātehīt karne par
3.—Jahāñ bāt-chīt kā mauqā' mile. [kārne meñ be-takalluf.
4.—Āzād-āna bāt-chīt k. w.; jo bahut dīl khol-kar bāt kare; bāt

Sociableness, *n.* Milansārī; āshnā-mizājī; suhbat-dārī par mālān; logoñ
se suhbat rakhne aur bāt-chīt karne kī khwāhish; logoñ kī suhbat
meñ rahnā aur be-takalluf bāt-chīt k.; āshnā-parastī.
Sociably, *ad.* Milansārī se; āshnā-mizājī se; be-takallufāna; kbul-kar;
mukhallā-bi-t-tab' ho-kar; unsyat ke sāth; jaisā sāthī ko chāhiye.
Social, *a.* 1.—Suhbat yā suhbat dārī se muta'alliq; suhbat-dāroñ yā
'awām se ta'alluq r. w.; khalāiq kā; 'awām kā; 'amma; sab logoñ kā.
2.—Dost-āna guft-gū meñ sharīk hone par āmāda yā rāgib.

3.—Suhbat-dār; āshnā-mizāj; āshnā-parast; suhbat meñ sharīk
Socialism, *n.* 'Ilm-i-mu'asharat. [hone par māl; milansār; melī.
Sociality, *n.* Āshnā-parastī; āshnā-mizājī; milansārī; uns; muwānasat.
Socially, *ad.* Dost-dārī ke tarīq par; uns ke sāth; āshnā-parastī kī rāh se.
Society, *n.* 1.—Woh log jo kisi 'arizī yā dāimī maqsad ke liye bāham
muttafiq hoñ; bāhamī naf'e khushī yā kār-rawāyī ke liye sharākat;
sharākat; ittihād; ittifaq.

2.—Woh kul ashkhās jo kisi hissa-i-mulk meñ yā kisi khās zamāne
meñ raheñ; woh ashkhās jinmeñ bāham koyī 'ām rābita-i-ittihād ho;
woh log jo ek dūsre ko rafīq aur dost-āshuā samjheñ; kisi tabqa-i-
khalāiq ke woh log jo ziyāda-tar mubazzab aur tarbiyat-yāfta hoñ;
jo log bāham qa'ide ke sāth tawāzu'-mudārāt rakkheñ; firqa; jamā'at;
majma'; anjuman; majlis; mandalī; sabhā.

3.—Rafāqat; suhbat; sāth; sangat; mel-jol; uns; ikhtilāt.
Socket, *n.* 1.—Woh sūrākh jismeñ koyī chīz thīk thīk baithālī jāe; woh
khālī jagah jismeñ koyī dūsri chīz jā-kar thāhre; kisi chīz kā ghar.
The socket of the teeth—Woh khālī jagah jismeñ dānt jame rahte haiñ.—The
sockets of the eyes—Khāna-hā-i-chashm; ānkhoñ ke ghar.

2.—Sham'-dān meñ woh sūrākh jismeñ mom-battī lagā dī jāti hai.
Soft, *a.* 1.—Jo dabāne se jald dab jāe; jo jald kaṭ jāe; jispar kisi shai
kā naqsh jald ban-jāe; saḥlt yā karā nahīn; narm; mulāim.

2.—Jo chhūne meñ khardharā yā khurkhurā na ma'lūm de; jis-
meñ lams kī hālat meñ saḥkti na pāyī jāe; chiknā; nāzuk; mulāim;
gudgudā; gulgulā; pichpichā; pilpilā.

- 3.—Khush-guwār; pasandīdā; jo bhalā ma'lūm de.
 4.—Jo dekhne meñ burā na ma'lūm ho; jo ānkhon ko margāb ho; khush-numā; halkā; shokh nahīn. [mithā; suhāwnā.
 5.—Karīhu-s-saut nahīn; jiske sunne se khushī ho; shīrīn; mulāim;
 6.—Mulāim; mīhrbān; sakht yā be-dard nahīn; narm; jispar kisī bat kā jald asar ho; nāzūk—jaise tabī'at.
 7.—Buz-dil; jarī yā mardāna nahīn; kam-zor.
 8.—Be-namak; khārā yā shor nahīn; jismeñ namak kā laus na ho.
 9.—Jisko pīt-kar jald phuīlā sakeñ; narm; mulāim.
 10.—Ārām-kā; be-khatke; jo kisī pareshānī kī wajh se uchaṭ na jāe. Soft slumbers—Sukh-nīnā; be-khatke-kī nīd.
 11.—Khulq se bharā huā; jismeñ husn-i-aḳhlāq pāyā jāe; shāista; Soft, *ad.* Āhista-āhista; dhīre; haule; chup-chāp. [jisse shāistagī zāhir ho. Soft, *int.* Thāhro; ṭhābar; ṭhābar yā ruk jā; itnī jaldī na kar; bas. Soften, *v. t. 1.*—Narm yā aur narm k.; mulāim k.; narmānū; sakhtī ko kam yā dūr k.; karāyī ko kam k. [rahmī ma'lūm de.
 2.—Pighlānā, tundi yā sakhtī ko kam k.; aisā kar-d. kī dard yā
 3.—Kisī shai kī shiddat sakhtī yā sangīnī meñ khiffat paidā k. (usko
 4.—Taskīn d.; qarār d.; kam k.; halkā k. [mulāim yā halkā kar-d.)
 5.—Kisī shai kī khāssiyat ko badal d.; aisā kar-d. kī sakhtī yā be-tamīzi kam ho-jāe khwāh uā-rāzī kī wajh kam bāqī rah-jāe.
 6.—Chamak yā shokhī ko kam kar-d.; halkā kar-d.
 7.—Nāzūk banā d.; zanāna banā d.; kam-zor kar-d.
 8.—Karakhtagī kam kar-d.; kisiqadar shīrīn yā khush-āhang kar-d. Soften, *v. t. 1.*—Mulāim ho-jānā; sakhtī ghaṭ jānā; isqadar narm ho-jānā kī dabāne se dab jāe.
 2.—Wahshat sakht-mizājī yā be-rahmī kam ho-jānā.
 3.—Haṭh yā be-dardī kam ho-jānā; pighalne lagnā; dard yā ranj ma'lūm h.; afsos ma'lūm h.
 4.—Sakhtī karāyī yā shiddat kam ho-jānā.
 Soft-hearted, *a.* Narm-dil; mulāim tabī'at kā; rahīm; halīm; salīm; jiskā dil mom kī tarah pighal jāe.
 Softly, *ad.* Narmī se; zor se nahīn; karāyī se nahīn; āhista se; zor se nahīn; dhīre se; shor ke sāth nahīn; ba-āwāz-i-buland nahīn; josh-i-muhabbat se. [chiknūhaṭ; nazākat; mulāimat.
 Softness, *n. 1.*—Narmī; karāyī nahīn; dabāne se dab jāne kī wasf;
 2.—Latāfat kī wajh se hawās-i-khamsa ko khush-guwār hone kī sifat yā'nī chhūne dekhne yā sunne wagairā meñ bhalā lagnā.
 3.—Narmī; mulāimat; khush-uslūbī; salāmatī; i'tidāl par h.
 4.—Kam-zorī; zanāna-pan; sāda-laubī; sādagī; buz-dilī.
 SOI DISANT, (swā'de-zōng) [Fr.] *a.* Apnā nām khud rakkhe huye; apnī tayīn khud mausūm kiye huye; iddī'ayī; farzī; banāwaṭ kā; apne ko banāye yā zāhir kiye huye.
 Soil, *v. t. 1.*—Ūpar mailā kar-d.; ganda kar-d.; gard-ālūd kar-d.; mailā kar-d.; dāg lagā d.; dagīlā kar-d.; māilā-kuchelā kar-d.
 2.—Kisī khārījī shai se chhipā d.; ālūda kar-d.; bhar-d.
 3.—Khād dālnā; pāusnā. [uāqis chīz jo dūsri shai par lagī ho. Soil, *n. 1.*—Mail yā mailā; gilāzat; gandagī; najāsat; kisī qism kī

2.—Dāg; dhabbā; kalank; dhappā. [dhoñ kī parwarish hotī hai.

3.—Mitti; zamīn ke ūpar kī tah; woh murrakkab shai jisse pau-

4.—Mulk; sar-zamīn; des.

5.—Khād; khāt; pāñs; gobar.

Sojourn, v. i. Kuchh 'arso tak rahnā yā būd-o-bāsh r.; 'arizi taur par khwāh bu-taur ajnab ke kahīn sukūnat r. yā rahnā; khush-bāshī k. yā khush-bāsh h.; kisi jagah ko apnī sukūnat-i-mustaqil kī jagah na samajh-kar wahān chand roz ke liye rahnā.

Sojourn, n. Sukūnat-i-'arizi; qiyām-i-chand-roza; khush-bāshī; thore dinon tak kahīn usī tarah rahnā jaise musāfir par-des meñ ruhtā hai.

Sojourner, n. Jo shakhs sukūnat-i-'arizi rakkhe; par-desī yā musāfir jo kahīn thore dinon tak rahe; khush-bāsh; musāfir.

Solace, v. t. 1.—Ranj yā musibat kī hālat meñ khush k.; tasalli d.; tashaffī d.; taskīn d.; dilāsā d.; dhīraj d.

Applied to persons.

Solace, n. Ranj meñ tasalli; ranj yā fikr meñ tashaffī; dilāsā; dhīraj; dhāras. Woh shai jisse musibat meñ tashaffī ho; woh hāt jisse dukh kūt yā ghat jāe; farahat dene wālī shai. [yā āftābī; sūraj kā.

Solar, a. l.—Sūraj se ta'alluq rakhne yā nikalne w; shamsī; āftāb kī
The solar system—Nizām-i-shamsī.—Solar rays—Sūraj ki kirnēn.

2.—Jiskā hisāb āftāb kī gardish se ho; shamsī.

The solar year—Sal-i-shamsī. [meñ naukar ho; lashkarī; 'askarī.

Soldier, n. l.—Faujī mulāzim; jangī fauj kī naukar; sipāhī jo fauj

2.—Diler laṭānkā; jis shakhs ko faun-i-harb (laṭāyī ke hunar) meñ barā tajriba ho; jo shakhs shujā'at meñ nām-war ho; bahādur; sūr-bīr; jodhā.

“Used by way of emphasis or distinction.” “In this sense, an officer of any grade may be denominated a *soldier*.” Webster.

Soldier-like, Soldierly. } a. Sipāhī kī tarah; jaisā kī sachche sipāhī ke liye zebā yā munāsib ho; jawān-mardān; bahādurāna; jangī; sipāhīān; dilerān; mu'azzaz.

Soldiery, n. Sipāh; kul lashkarī; sipāhī peshā log; jangī log.

Sole, a. l.—Ākelā; tanhā; wāhid; iklā; apnā koyī shu'k na r. w.; khud ya'nī begair kisi dāstre ke 'amāl k. w.; jiskā koyī sharīk na ho;

2.—(Law) Kuṭā; be hyāhā; mujarrad. [āp-hī-āp; sirf.

A femme sole—V. Femme Sole.

Solely ad. Ākelā; tanhā; be-gair dāstre ke; faqat; mahz; nirā; sirf.

To rest a cause solely on one argument—Kisi mu'āmale ko sirf ek bahs par qāim k. (uskā mulār kulliyatan ek dalil par r.)—To rely solely on one's own strength.—Mahz apnī quwwat par bharoṣā k.; bi-l-kul apnī zor-i-bāzū' par rahnā.

Solemn, a. l.—Jo mazhabī rusūm aur dhūm-dhām ke sāth ho; jo mazhab ke rū se jāiz ho; jiske sāth mazhabī rusūm adā kiye jāēn; pāk; mutabarrak.

2.—Sanjīda; silih; jismeñ Khudā kī buzurgī kā khayāl rakkhā jāe.

3.—Gambhīr; dhīr; ru'h-dār; sanjīda. [Khudā kā wāsta dilāyā jāe.

4.—Pāk; jo mazhab ke rū se farz ho; jismeñ sanjīdagī ke sāth

5.—(Law) Jo qā'ide ke mutābiq ho; jismeñ kul matālib-i-qānūn kī mutāba'at ki-jāe (jō bi-l-kul qānūn ke hukm ke mutābiq ho).

- Solemnity, n.** 1.—Mazhabī rasm; jo rasm ba-pā-bandī-i-mazhab adā ho.
 2.—Woh rasm jisse kisi shai kī buzurgī aur barāyī kā khayāl paidā
 3.—Sanjīdagī; matānat ke sāth sanjīdagī; barāyī; 'azmat. [ho.
 4.—Woh khauf yā ru'b jo kisi barī shai kī nisbat khārijī (zāhirī)
 bāton se paidā ho; aisi zāhirī sūrat jo apnī buzurgī se mar'ūb kar-de.
 5.—(Law) Bāton kā bā-qā'ida lihāz; qā'ide kī kār-rawāyī; qā'ide
 kī woh bāteñ jinkā karnā kisi shai ke jawāz ke liye lāhudī ho.
Solemnization, n. Dhūm-dhām ke sāth anjām; shuhrat yā nām-o-nishān
 ke sāth karnā. [anjām],
 The solemnization of a marriage—Shādī kā dhūm-dhām ke sāth karnā (uskā)
Solemnize, v. t. 1.—Mazhabī rusūm ke mutābiq anjām d.; jo qā'ide dīn
 ke hoñ unke muwāfiq k. [ke sāth k. yā khushī mānūnā.
 2.—Dhūm-dhām se k.; aisi tarah k. ki shuhra phail jāe; khushī
Solemnly, ad. Sanjīdagī ke sāth yā sanjīdagī se; gumbhīratā se; bā-qā'ida;
 sachāyī ke sāth; sachche dil se; bā-zābita aur min-jānib-i-hākim-i-
 mujāz; mazhabī sanjīdagī ke sāth Khudā kā wāsta de-kar.
Solicit, v. t. 1.—Ishtiyāq ke sāth kisi se kuchh māñgnā; kisi se sūil h.
 yā suwāl k.; mustad'ī h. yā istid'ā k.; kisi se kisi bāt kī darkhwāst k.
 2.—Pāne kī koshish k.; bāsil karne kī fikr k.; sā'ī yā khwāstgār
 h.; talāsh k.; dhūndhnā.
 3.—Jagānā; khola; ubhārnā; uksānā; bulānā; talab k.; tahrīk d.
Solicitation, n. 1.—Istid'ā; darkhwāst; iltimās; 'arz; minnat-samājat;
 kisi shai ke bāsil karne ke liye kisi se kisiqadar ba-jidd h.; bintī;
 2.—Tahrīk; talab. [charaurī.
Solicitor, n. Tālib; khwāst-gār; kisi shai kā dil se chāhne w.; kisi shai
 kā mustad'ī; multamis; māñgne w.; talab-gār yā talab k. w.
 2.—Is lafz kā itlāq attorney yā advocate par bhī hotā hai.
Sollicitous, a. 1.—Fikr-mand; khwāhāñ; khwāst-gār; chāhne w.; kisi
 shai ke bāsil karne kā nihāyat hī khwāhish-mand; jo kisi shai kā bāsil
 k. bahut hī chāhe.
 2.—Mutafakkir; andeshe meñ; andesha-nāk yā andeshe se bharā
 huā; fikr-mand; mutaraddid yā taraddud meñ; ta'alluq-i-khātir r. w.;
 Followed by about or for. [kisi bāt kī soch r. w.
Solicitously, ad. Fikr ke sāth; andeshe ke sāth; ta'alluq-i-khātir ke sāth;
 ba-taraddud; be-qarāri se; ihtiyāt aur fikr ke sāth.
Solicitousness, n. Fikr; taraddud; andesha; ta'alluq-i-khātir; be-
Solicitude, } chainī yā be-qarāri jo burāyī ke khauf yā bhalāyī kī
 khwāhish se paidā ho; khalish; khadsha; iztirāb; chintā; tashwīsh.
Solid, a. 1.—Munjamid; saḡht; karā; saiyāl yā raqīq nahīñ; basta;
 mustahkam.
 2.—Khālī polā polkā pulkhā yā khukhlā nahīñ; ṭhos; bharā huā;
 jiske bhitar khālī na ho; mādde se pur; ghanā; dabīz; bhārī.
 3.—Mazbūt; porhā; ustuwār; ṭhos; puḡhta; sangīn.
 4.—Aslī; haqīqī; qawī; mazbūt; sachchā; wājib; ṭhīk; aisā nahīñ
 ki usse dhokhā ho; i'tibār ke qābil; khafif yā pūj nahīñ; bā-waq'at;
 be-sar-o-pā nahīñ. [meñ yā zāhir-numā nahīñ.
 5.—Sanjīda; matīn; khafīfu-l-harakat yā ochhā nahīñ; mahz zāhir
Solid, n. Woh shai jo saiyāl na ho; munjamid shai; ṭhos chiz.
Solidity, n. 1.—Mazbūtī; saḡhtī; injimād; saiyāl na h.

2.—Bharā h. ; mādde se khalī na h. ; polā yā khukhlā na ho.

3.—Matānat ; mazbūti ; ustuwāri ; ma'gūliyat ; sihbat ; sachāyī ; rāsti ; jawāz ; tahqīq ; mushtabah yā gair-i-matahaqqaq na h.
Solidly, *ad.* Mazbūti se ; ustuwāri se ; khūb saṭ-kar ; haqiqatan ; sach-much ; wujūh-i-qawī ki bunyād par.

Solidness, *n.* 1.—Mazbūti ; sakhti ; karāyi ; injimād ; ghanā yā basta h.

2.—Sihbat ; as-iyat ; matānat ; mazbūti ; sachāyī ; jawāz—masalan dalāil wujūh yī usūl wagaira kā.

Soliloquy, *n.* Āp-hi-āp bāt k. ; bāt-chit jo koyī shakhs tan-i-tanhā kare ; bāt-chit jiskā koyī mukhātāb na ho ; khud-kalāmī.

Solitarily, *ad.* Tanhā ; tanhāyī meṅ ; akele ; jab koyī sāthī na ho ; be-gair kisī sāthī yā saugī ke. [khalwat-guzīnī ; hamesha iklā rahnā.

Solitariness, *n.* 1.—Tanhāyī ; logon ki suhbat se parhez ; gosha-nishīnī ; 2.—Sunsān ; sannātā ; tanhāyī ; kisī shakhs yā jān-dār kā maujūd [na rahnā.

Applied to place.

Solitary, *a.* 1.—Akelā (iklā) rahne w. ; jiske sāth koyī na rahe ; jiskā koyī sāthī na ho ; jo tan-i-tanhā rahe ; jiskā koyī suhbatī na ho.

2.—Jahān kisī kā ānā-jānā (kisī ki āmad-o-raft) na ho ; logon ki suhbat yā unke majm'ae se dūr ; goshe ki ; tanhāyī ki—jaise jagah ;

3.—Tārik ; āndherā ; sunsān ; haibat-nāk. [jahān ekānt rahe ; nirālā.

4.—Wāhid ; ek yā ek hi ; akelā yā iklā ; mufrad ; ek ke siwā dūsra nahiṅ ; mujarrad.

Solitude, *n.* 1.—Tanhāyī ; akelā rahnā ; gosha-nishīnī ; 'uzlat.

2.—Sannātā ; tanhāyī ; logon ki jama'at se dūr h. ; kisī kā na rahnā.

3.—Nirālī jagah ; jahān ekānt rahe ; wirāna ; jagal ; ujār.

Soluble, *a.* Jo pānī wagaira meṅ ghul sake ; galne ghulne yā pighalne ke lāiq ; jismeṅ tablīl hone ki salāhiyat ho ; jo tablīl ho-sake.

Solution, *n.* 1.—'Uqda-kushāyī ; kisī mushkil bāt kā hal k. ; kisī qabāhat yā shak kā daf'iya ; tawzih ; suljhāw ; tashrih.

2.—Dain se maḳhlasi ; qarz ko chukī-kar usse chhutkārā.

Solvable, *a.* 1.—Qābil-i-tawzih yā tashrih ; jisko hal kar-sakeṅ ; jo hal ho-sake ; jiskā 'uqda khul sake.

2.—Jisko adā kar sakeṅ ; jo adā ho-sake ; jo diyā jā sake.

Solve, *v. t.* Tawzih k. ; tashrih k. ; kholnā ; 'uqda-kushāyī k. ; jo kuchh mubham yā mushkil ho uskā tasfiya k. ; hal k. ; suljhānā ; sāf k. ; safāyī k. ; jis shai ke samajhne meṅ dushwārī ho usko sāf kar-d.

Solvency, *n.* Kul duyūn yā mutālabāt-i-jāiz ke adā karne ki istitā'at salāhiyat yā qābiliyat ; adā-i-duyūn kā maqdūr ; zī-istitā'atī.

Solvent, *a.* 1.—Galāne w. ; jismeṅ kisī shai ke galā dene ki quwwat ho.

2.—Kul duyūn-i-jāiz ke adā karne ke lāiq ; jo bi-l-kul wājib qarz adā kar-sake ; jisko apne wājib qarz ke chukā dene kā maqdūr (uski istitā'at) ho. [ki istitā'at rakhtā hai (unko adā kar saktā hai).

The merchant is solvent—Woh saudāgar apne kul duyūn-i-jāiz ke adā karne

3.—Kul wājib qarz ke chukāne ke liye kāfī ; jisse bi-l-kul dain-i-jāiz adā ho-sake. [saktā hai.

The estate is solvent—Woh jāedād isqadar hai ki usse kul wājib dain adā ho.

Some, *a.* 1.—Kuchh ; kisiqadar ; itnā yā itne jiski miqdār yā ta'dād kā ta'āyun na ho-sake ; chand ; ba'z.

Some water—Kuchh yā kisi-qadar pānī ya'nī kam ho yā ziyāda par kisi khās miqdār kā nahīn.—Some persons—Kuchh log ya'nī gair-i-mu'ayan ta'dād ke log.—Some writers say—Ba'z yā chaghd musannifoñ kā qaul hai.

2.—Koyī; kisi—Is ma'nī meñ yah lafz kisi aise shakhs chīz yā sānihe wagaira par dalālat kartā hai jo khusūsiyat ke sārth ma'lūm na ho.

Some person, I know not who, gave me the information—Kisi shakhs ne par na ma'lūm kisne mujhe fulāñ amir ki ittilā' di.—At some period or other—Kisi na kisi zamāne meñ; ek yā dūsre waqt.

3.—Bahut nahīn; thorā; kisiqadar.

To some extent—Kisiqadar; bahut nahīn; kuchh kuchh.

4.—Takhminan; qarib yā qarib-qarib; kam-o-besh; ek.

Some two or three persons—Takhminan do tin shakhs; ādmī do tin ek.—Some seventy miles distant—Takhminan yā kam-o-besh sattar mil dūr.

5.—Ba'z; ek hisse yā juz ke; kuchh ek; koyī.

Some men believe one thing, and others another—Ba'z yā kuchh log ek shai par i'tiqād lāte haiñ aur ba'z yā dūsre log dūsrī par.

 In such words as *handsome*, *metesome*, *gladsome*, and the like, "some has primarily the sense of *like* or *same*, and, in usage, it indicates a considerable degree of the thing or quantity; as, *mettlesome*, full of mettle or spirit; *gladsome*, very glad or joyous." Webster.

Somebody, n. 1.—Koyī yā koyī shakhs; aīsā shakhs jo lā-ma'lūm yā 2.—Zi-waq'at shakhs; mu'azzaz shakhs. [gair-mutahaggaq ho.

Somehow, ad. Kisi yā kisi na kisi tarah se; ek tarah se yā dūsrī; kisi aise tariq se jo abtak ma'lūm nahīn hai; kisi taur se; kisi na kisi sūrat se.

The thing must be done somehow—Yah yā woh bāt zarūr kisi sūrat se karnī yā honī chāhiye.—The thing must have happened somehow or other—Woh bāt zarūr kisi na kisi tarah hui hogī.

Something, n. 1.—Koyī shai jo lā-ma'lūm yā gair-mutahaggaq ho; koyī bāt jiskā ta'ayun na ho; koyī bāt jo lā-ma'lūm ho; kuchh na kuchh; koyī na koyī bāt; koyī na koyī shai; koyī chīz.

2.—Ek hissa; juz; kisiqadar; thorā; qadre; kisiqadar; kuchh; thorā-bahut; kuchh-ek; thorā-ek. [sābiq meñ.

Sometime, ad. 1.—Kisi zamāna-i-sābiq meñ; kisi waqt meñ; pahle;

2.—Kisi zamāna-i-āyinda meñ; kabhī āge chal-kar.

Sometimes, ad. 1.—Kabhī-kabhī; rah-rah-kar; ba'z ba'z waqt; hamesha

2.—Kisi waqt; ek waqt. [nahīn; jab-tab; gah-gāh.

Sometimes or other—Kisi na kisi waqt; kabhī na kabhī. [kisiqadar.

Somewhat, n. Kam-o-besh; thorā-bahut; kuchh na kuchh; kuchh-kuchh;

Somewhat, ad. Kisiqadar; kuchh; thorā-bahut; thorā sa.

Somewhere, ad. Kisi aisi jagah jiskā thikānā na ho; kahīn na kahīn; kisi maqām-i-lā-ma'lūm par. [mutra; pūt; khalat; sāhib-zāda.

Son, n. 1.—Betā; larḳā; pisar; farzand; ibn; walad; putr (correctly 2.—(pl.) Aulād; nasl; santān; abnā yā banī.

3.—Koyī kam-sin shakhs jo ba-taur larḳe ke khitāb kiya jāe; pisar-i-mutabaunnā; chelā; murīd.

4.—Kisi khās maqām kā mutawattin yā bāshinda; sākin; rahne w.

Song, n. 1.—Nagma; sarod; gān; rāg; chahchahā; zamzama; tarāna.

2.—Gīt; gazal; gazal wagaira jo gāyī jāe.

3.—Nazm; pad.

4.—Mahz nā-chīz shai.

Old song—Koyī kḥafif yā nā-chīz bāt.

Son-in-law, *n.* Dāmād; khwesh.

Sonorous, *a.* 1.—Āwāz-dār; jo bajāne se āwāz de.

2.—Buland-āwāz; jismen sāf yā buland āwāz nikle.

3.—'Ālī-shān; 'azīmu-sh-shān. [ke ba'd; jald; turant.

Soon, *ad.* 1.—Thore 'arse men; thori der men; kisi kḥās yā farzī waqt

2.—Jisqadar waqt roz guzartā ho uske pahle; jo waqt tasawwur
kiyā jae usse qabl; sawere; waqt se pahle

3.—Ragbat ke sāth; kḥushī ke sāth; bilā-taassuf. [*will.* Webster.

4.—"In this sense, accompanying *would*, or some other word expressing

As soon as, so soon as—Johūn; johūn-tonkūn; jis yā jisī waqt; ba-mujarrad.

Sooth, *n.* —

In sooth—Asl men; haqiqat men; sach puchho to; fi-l-haqiqat; dar-asl.

Soothe, *v.* 1.—Kḥushāmād k.; mīthī mīthī bāton se kḥush k.; chum-

2.—Thandhā k.; taskūn d.; tasallī d. [kārṇā; puchkārṇā; mauānā.

3.—Kḥush k.; mahzūz k.; musarrat d. [dene ke liye pesh kī-jāen.

Sophism, *n.* Jhūthī bahs yā dalīl; bahs-i-bātil; galat dalīlen jo dhokhā

Sophist, *n.* Hujjat-i-galat pesh k.w.; jo jhūthī dalīlen pesh kare; behūda
hujjatī. [dhokhe kā; jismen dhokhā ho.

Sophistical, *a.* Jismen hujjat-i-galat ho; galat; bātil; sahīh nahīn;

Sophisticate, *v. t.* Āmezish kar-ke nikamūnā kar-d.; milā-kar kḥarāb kar-

d.; nuqsān yā zarar pahunchānā; bigār d.; kḥarāb kar-d.

Sophistry, *n.* Galat-bahs; dalīl jo sirf zābīr men durust ho; hujjat-i-

Soporiferous, } a. Nīnd paidā k. w.; jisse nīnd aye; kḥwāb paidā k. w.;

Soporific, } [bātil; dhokhe kī dalīl.

Soporous, } naum-āwar.

Sordid, *a.* 1.—Zalīl; kamīnā; nīchā; danī.

2.—Kanjūs; barā lālchī; makkhī-chūs; kḥās; nihāyat tang-dīl.

Sordidly, *ad.* Kamīnagi ke sāth; zillat ke sāth; nīchepan se; lālch se.

Sordidness, *n.* Kamīnagi; zillat; danūat; nīchāpan; khissat; tang-dīl;

Sore, *n.* 1.—Zakhm; ghāw. [zillat ke sāth bukhī.

2.—Nāsūr; phorā; qarha. [jalau ho; jo dard kare.

Sore, *a.* 1.—Jo mulāim ho aur chhūne se dard kare; jismen sozish yā

2.—Nāzūk; mulāim—jaise tabī'at yā dil jismen dard yā ranj jald

ma'lūm ho; jo kisi bāt ke marzī ke khilāf hone se jhatpat chīrḥ uthe;

jo bahut jald chīrehīrā yā khijlā uthe.

3.—Pur-āshob; utḥī huyī; jismen āmās surkhī aur sozish wagaira

ho; jismen sūjan lālī aur jalau wagaira ho. [sozish wagaira ho.

Sore eyes—Pur-āshob ānkheṅ; ānkheṅ jo āmās kar-ayen aur jismen surkhī aur

4.—Jismen dard kī shiddat ho; saḥt; shadīd; taklīf-dīh; musibat-

nāk; barā; 'azīm.

Sore, *ad.* 1.—Dard-nākī se; shiddat se; saḥtī se; nihāyat hī.

2.—Bahut; nihāyat; ba-shiddat; gāyat darje kā; kamāl.

Sorely, *ad.* See No. 2 *supra*. [mulāim h. ki dabāne se nihāyat dard ho.

Soreness, *n.* Dard-nākī; kisi jāndār ke jism ke kisi hisse kā isqadar

Sorrow, *n.* Ranj; gam; afsos; malāl; udāsī; sok yā sog; woh be-chainī

yā dilī sadma jo kisi aslī yā qiyāsī achchhī shai ke hāth se nikal jāne

yā uske milne kī ummed kī māyūsī se paidā ho; dil-gīrī; āzurdagī.

Sorrow, v. i. Ranj k.; ranjida h.; afsos k.; udās h.; malūl h.; gamgiñ h. yā gam k.; sok k.

Sorrowful, a. l.—Ranj se bharā huā; ranjida; udās; gamgiñ; ranj zāhir k. w.; ranj meñ parā yā muṭtalā rahne w.; afsurda-dil; pazh-murda-khātir; dukhi; nihāyat malūl. [ranj-dih.

2.—Ranj paidā k. w.; udā-i lūne w.: jisse afsos paidā ho; gam-nāik;
Sorrowfully, ad. Ranj ke sāth; aise tariq par ki ranj paidā ho; jisse
Sorrowfulness, n. Gam-gīnī; ranjidagī; udāsī; malāl. [udāsī ho.

Sorry, a. l.—Ranjida; gamgiñ; udās; malūl; mutaassif; afsurda; āzurda; dil-gīr.

☞ “It does not ordinarily imply severe grief, but rather slight or transient regret. It may be, however, and often is, used to express deep grief.” *Webster.*

2.—Zulīl; kamīnā; be-haqīqat; pūj; be-dam; be-waq’at.

Sort, n. l.—Qism; tarah; jins; mau’; qabīl; bhānt.

2.—Tarz; taurīq; dāul; dāang; sūrat; shakl.

3.—Darja; andāz; miqdār.

4.—Joṛā; juft; mel.

Out of sorts—’Alīl; binār; nā-sāz. (*Colloquial*).

Sort, v. t. l.—Ek tarah kī chīzēñ dūsri chīzēñ se algā kar judī judī qismoñ meñ k.; qism-wār judā k.; qism qism k.; jo chīz jis qism kī ho usko uskī ham-qism chīzēñ ke sāth r.

2.—Abtari kī hālat ko dūr-karke intizām yā silsile se kar-d.

3.—Ikaṭṭhā k.; bānt-kar ek sīth r.

4.—Chunnā; intikhab k.; chhūṭnā.

Sort, v. i. l.—Ek qism kī dūsri chīzēñ meñ mil-jānā; mel-khānā; ek qism yī mel kā h.; joṛ khānā; laggā khānā.

2.—Ham-suhbat h.; milnā; sharīk h. [māish k.

3.—Mutābiq h.; muwāfaqat k.; manzūl h.; munāsabat r. yā nu-

4.—Bāham muttafiq ho-jānā; mil jānā yā sulh kar-l.; ham-sāz ho-

Soul, n. l.—Rūh; jān; ātmā; prān; jīv. [jīnā.

2.—Samajh; ’aql; idrāk; fahm.

3.—Kisī shai kī jān; woh shai jiske bā’is se koyī dūsri shai qāim rāhe; kisī shai kā juz-i-ā’zām; kisī chīz kā woh hissa jiske be-gair woh rah

4.—Peshwā; rah-bar; sardār; jo kisī kām kī jān ho; jān. [na sake.

5.—Rūh; jān; khulāsa; asl; khās hissa.

6.—Himmat; dam; jurat; garm-joshī; dil kī barāyi.

7.—Insān; bashar; ādmī; shakhs; kas; mutanaffis.

There was not a soul present—Ek shakhs bhī maujūd na thā.

☞ *Soul* is used in the formation of numerous compounds, most of which are of very obvious signification; as, *soul-betraying*, *soul-calming*, and the like.

☞ “*Soul* is used as a familiar appellation for a person, usually with an epithet expressing some qualities of the mind; as, alas! poor *soul*; he was a good *soul*.” *Webster.*

Sound, a. l.—Musallam; pūrā-pūrā; be-tūtā-phaṭā; nāqis yā nikammā nahīñ; saṭā-galā (bosīda) nahīñ; be-’aib; be-naqs; samūchā; sābit; zaḥmī yā chuṭlā (choṭ khāyā huā) nahīñ; be-gazand; be-zarar; be-kaṭā-kuṭā.

2.—Tan-durust; sahīh-o-sālim; mariz nahīn; mubtalā-i-maraz nahīn; bhalā-changā; jiske kul ā'zā musallam aur apnā 'amal purā

3.—Mazbūt; porhā; mustahkam; ustuwār. [purā karte ho.

4.—Sach yā sachchā; jiski tāyīd qūnūn se hotī ho; wājib; bā-waq'at; zor-dār; mazbūt; qawī; nā qūbil i-tardīd; jo mu-tarad yā bātīl na ho-sake; nāqis nahīn; istihqāq aur qūnūn par mabnī; ma'

5.—Bhārī; jo zor se parē—jaise zarb (wār). [qūl; thīk; durust.

6.—Gahirī; gāhī; gaffat kī; jo na tūte; jo na nechte—jaise nūnd.

7.—Sahīh; durust; jismeñ futūr na parā ho; jis meñ burhīpe yā kisi hādise kī wajh se zu'f na ā-gayā ho; gair-muntashir; gair-wahshī; gair-maslūb.

A sound mind—Sahīh tabī'at; hosh-o-hawās kī durustī; sabāt-i-'aql; 'aql-i-sahīh.

Sound is sometimes used in the formation of self-explaining compounds; as, *sound-headed*, *sound-hearted*, and the like.

Sound, *ad.* Gahirā; be-khabar; khūb; ghorā-bech-kar. [thāh l.

Sound, *v. t.* 1.—Kisi shai kī gahirāyī nāpnā; kisi chiz kī gahirāyī kī

2.—Kisi kī niyāt ṭaṭolnā dekhnā yā daryāft k.; kisi kī poshida khwāhishen daryāft k.; thāh l.; āzmānā; mihak-i-imtihan par r.; indiyā l.; peṭ meñ paṭhnā; ṭaṭolnā; kisi ke dil kā hāl daryāft k.; kisi ke irāde rāc khwāhish yā marzī ko taftīsh kar-ke daryāft k.

Sound, *n.* 1.—Āwāz; sadā; bāṅg; saut; shor; haurā.

2.—Behūda shor; shor jiskā koyī maushā yā matlab na ho; nirā shor; siwā shor ke aur kuchh nahīn; khālī-bāt.

Sound, *v. i.* 1.—Āwāz d. yā paidā k.; āwāz nikalnā; bajnā; bolnā.

2.—Phailnā; mashhūr h.; mushtabar h.; i'lān pānā.

3.—Ma'lūm h. yā ma'lūm d.; zāhir h.; pāyā jūnā

Sound, *v. t.* 1.—Bajānā; phūnkā.

2.—Aisi tarah kahnā ki sun parē; sur nikalnā.

3.—Kisi chiz kī āwāz ke zarī'e se hukm d. yā hidāyat k.; koyī chiz phūnk yā bajā kar kisi bāt kā ishāra k.

4.—Mashhūr karnā yā karānā; mushtabar k.; phailānā; naqqāra d. yā bajānā; ta'rif k.; gun gānā.

Soundly, *ad.* Sihhat ke sāth; ba-dil; dil se; shiddat se; zor se; khūb hī; tarātar; thīk-thīk; aisi tarah ki dhokhā yā galatī na ho; begair bhāl-chūk ke; mazbūtī se; gahirī nūd se; is tarah ki jagāne se jald nūd na khule.

Soundness, *n.* Musallam h.; pū ā h.; kisi tarah nāqis na h.; be-ṭūṭā-phaṭā be-zarar yā be-sarī-gulā h.; sahīh-o-sālim h.; be-'aib h.; kisi tarah futūr na parnā; mazbūtī; matānat; sihhat; durustī; sachāyī; rāstī; gumāhī (zailāt) se barī h.

Sour, *a* l.—Jiskā maza karuā ho; zūiqe meñ tez; tursh; khattā; talkh.

2.—Phaṭā yā phirā huā; jamā huā; bigarā huā—jaise dūdh; khaṭ-ṭā; uṣā. [tursh; nāzuk-mizāj; sakht.

3.—Karuā—jaise mizāj; chirechirā; zūd-ranj; jald khijlā uṭhne w.;

4.—Jisse nā-rāzī zāhir ho; jo nā-khushī par dalālat kare.

Sour, *v. t.* 1.—Khattā kar-d.; karuā kar-d.; tursh yā talkh banā d.

2.—Bad-mizāj kar-d.; chirechirā banā d.; karuā kar-d.; bigir d.

3.—Be-chain kar-d.; be-zār kar-d.; khushī ghaṭā d. yā kam kar-d.

Sour, v. i. 1.—Khattī ho-jānā; tursh talkh yā karuā ho-jānā.

2.—Chirchirā yā bad-mizāj ho-jānā.

Source, n. 1.—Chahsma-i-āb; pānī kā sotā; sar-chashma.

2.—Woh shai jisse kisī dūsrī shai kī iotidā ho; masdar; binā; jisse koyī shai nikle yā paidā ho; aṣl; jaṣ.

3.—Bānī; mabdā; bānī-mabānī.

Sourish, a. Kisiqadar khattā; kuchh karuā; māl-ba-talkhī yā turshī.

Sourly, ad. Tursh-rūyī se; talkhī yā talkh-mizājī se; karuā ho-kar; chirchirā-kar; nārāz ho-kar. [zūd-ranjī.

Sourness, n. Talkhī; khattāpan; turshī; mizāj kī karuāhat; tunuk-mizājī;

SOUVENIR, (soov'neer') [Fr.] n. Yād-gār yā yād-gārī.

Sovereign, a. 1.—Ikhtiyār men sab se barh-kar; sab se barā yā buzurg; 'ālī-iqtidār; afsar; sar-khail; mutlaq; mutlaqul-'ināz; dūsrē ke tābī' nahīn; jisko aslī ihtiyār hāsil ho yā uskā mustabaq.

2.—Gāyat darjē kā asar paidā k. w.; sab se barh-kar; nihāyat hī muassir; sab se barā; gālib. [(usqē tābī') na ho.

Sovereign state—Khud-mukhtār riyāsat; jo riyāsat dūsrī riyāsat kī mā-taht

Sovereign, n. Bādshāh yā malika; shāh yā begum.

Sovereignty, n. Bādshāhat; saltanat; riyāsat; farmān-rawāyī; rāj.

Sow, v. t. 1.—Bonā—juise bij; ronpnā.

To sow good seed—Achhe bij bonā.

2.—Bonā; tukhm-rezī k.; bij dālnā.

To sow ground or land—Zamin men bij bonā; zamin men tukhm-rezī k.

3.—Phailānā; chāron taraf phailānā; pasārnā; tawālat k.; barhānā; paidā k.; bunyād dālnā. [fasād kā bij bonā yā fasād barhānā,

To sow discord or dissension—Jhagṛē kī bunyād dālnā yā jhagṛā phailānā;

Sow, v. i. Bij bonā; is garaz se tukhm-rezī k. kī bij ugeñ aur unse koyī

Sower, n. 1.—Bij bone w.; tukhm-rezī k. w. [shai paidā ho.

2.—Paidā k. w.; taraqqī d. w.; phailāne w.

Space, n. 1.—Wus'at; gunjāish; phailāw; jagah; maidān. [yān ho.

2.—Jisqadar koyī shai phailī ho; fasl jo do yā zāid ashyā ke darmi-

3.—Waqt kā miqdār; fasl jo waqtoñ ke mā-bain ho; 'arsa; mud-dat; waqfa. [fasila.

4.—Kitābon kī satroñ yā satroñ ke alfāz ke mā-bain fasl dūri yā

Spacious, a. 1.—Khūb phailā huā; bahut chaurī; barā lambā-chaurā; wasī'. [farākh; kushāda; lambā-chaurā; laq-o-daḡ.

2.—Jismeñ barī wus'at yā khūb gunjāish ho; chhoṭī yā tang nahīn;

Spaciousness, n. 1.—Wus'at; lambāyī-chaurāyī; phailāw; farāhī;

Span, n. 1.—Bālisht yā bilisht; bittā; nau tasū. [kushādagi; pasār.

2.—Thorā 'arsa; mukhtasar zamāna; thorā sā waqt; thorī mud-

Span, v. t. 1.—Bālisht se nāpnā; bitte se nāpnā. [dat.

2.—Kisī chiz kī ek taraf se dūsrī taraf tak nāpnā; mihrāb kī tarah

phailānā; nāpnā; ghernā.

Spare, v. t. 1.—Girān-bahā tasawwur k.; qimati samajhuā; 'azīz r.; kifāyat-

shī'ārī ke sāth kām men lānā; ihtiyāt se baratuā; bachā kar kharch

k.; bachā r.; mahfūz r.; fuzūl-kharchī na k. [de d.; chhoṛ d.

2.—Pachhtā-kar hāthī se nikal jāne d.; jāne d.; nikal jāne d.;

3.—Be-gair bahut taraddud yā taklif ke kisī shai ko judā k.; de-

d.; begair kisī ke kām chālānā; apne hāth yā qabze se nikal jāne d.

- 4.—Chhoṛ d.; bāz ānā yā rahnā; tark k.; dast-kash h.
 5.—Khatre yā sazā se bachā d.; zarar-rasānī se dast-bardār h.; muhabbat ke sāth sulūk k.; mihrbānī se bartāw k.; rahm aur dar-
 6.—Bāz r.; bachā d. [guzar k.]
 7.—Talaf yā harbād na k.; nd l.; chhoṛ d.
 8.—Bachānā; hāsil k.
- Spare, v. i.** 1.—Kifāyat se rahnā; juz-rasī k.; fuzūl-kharchī na k.
 2.—Dar-guzar k.; taammul yā waswasa k.
 3.—Rahm k.; dar-guzar k.; mu'āf k.; bakhsh d.; mihrbānī k.
- Spare, a.** 1.—Qalil; thoṛā; kasrat se nahīn; ifrāt se nahīn; bahut ziyāda nahīn. [ho; fāltū; khālī; jo zarūrat se bach jāe
 2.—Zarūrat se ziyāda; fāzil; jiskī hājat na ho; jo kām meñ na ātā
 I have no spare time on my hands—Merā koyī waqt khālī nahīn hai ya'nī
 main har-waqt masrūf (kāam meñ lagā) rahatā hūn; mujhe kisi waqt fursat
 nahīn rahtī.
 3.—Jo kuchh zarūrat ke waqt ke liye bachā rakkhā jāe.
 A spare knife—Chhuri jo kām meñ na lāyī jāe balki is niyat se rakh li-jāe ki
 zarūrat ke waqt kām de.
 4.—Dublā; lagar; dublā-patlā; jiske badan meñ gosht na ho.
- Spareness, n.** Dublāpan; lāgarī.
- Sparing, a.** 1.—Qalil; thoṛā; kam.
 2.—'Thoṛā; ziyāda; bahut nahīn; ifrāt yā kasrat se nahīn.
 3.—Juz-ras; muhtāt; kifāyat-shi'ār.
 To be sparing of one's words—Fuzūl-kalāmī na k.; apne kalām ko tawālat na
 d.; bachā bachā kar kuchh kahnā yā likhnā.
- Sparingly, ad.** Kifāyat yā juz-rasī ke sāth; ifrāt se nahīn; fuzūl nahīn;
 i'tidāl ke sāth; shāz; bahut kam; aksar nahīn; ihtiyāt se; hoshyārī se.
- Spark, n.** 1.—'Chingārī—jaise āg yā kisi jaltī huyī shai kī; chingī; lūṭī.
 2.—Koyī chhoṭī chamakī huyī chīz; jhalak; raushanī jo jald gāib
 ho-jāe. [ibtidā'ī usūl; ibtidā jo za'if ho; juzw-i-khāfī.
 3.—Jo shai chingārī kī tarāh jald bhabhak uṭthe; bij jo na jame;
 4.—Chhail-chikaniyā; chhailā; bānkā.
 5.—'Āshiq; chāhne w.; pyār k. w.
- Sparkle, v. i.** 1.—Chingārīyān nikalnā, phūl jharnā.
 2.—Chameham k.; chamchamānā; chamaknā; jhilmilānā; jhalak-
 3.—Chamaknā; zinda-dilī zāhir k. [nā; jigjigānā; jhaljhalānā.
 4.—Bulbule uṭhnā. [zinda-dil; nūr-fishān.
- Sparkling, ppr. or a.** Chamkilā; chamaktā huā; chatkilā; raunaq-dār;
Sparse, a. Mutafarriq; ghanā nahīn; chhitar-bitar; jahān-tabān qāim
 yā ābād; muntashir; titar-bitar; thoṛā thoṛā jagah jagah phailā huā.
- Spatter, v. t.** Koyī sniyāl shai chhīraknā; kisi chīz par pānī yā kīchar
 wagūra chhīraknā; idhar-udhar chhīraknā yā dālnā.
- Speak, v. i.** 1.—Bolnā; bāt k.; nutq r.; goyāyī r.; kalām k.
 2.—Izhār-i-rāe k.; bāthit k.; guftgū k.; bahs k. [k.; bolnā.
 3.—Majma'-i-'ām meñ apne khayālāt kā izhār k.; taqrīr k.; kalām
 4.—Kisi kā zikr k.; kisi kī nisbat kuchh kahnā; charchā k.
 5.—Bājnā; bolnā; āwāz d.
 To speak with—Kisi se bāthit k.; kisi se guftgū k.—To speak well for—Kisi
 ke haq meñ ba'is-i-ta'rīf-o-tausīf yā mufid h.; kisi kī nisbat koyī achohhī
 bāt zāhir k. (izhār-i-nek k.)

Speak, v. t. 1.—Bolnā; kahnā; malfūz k.

2.—Zāhir k.; mashhūr k.; mushtahar k.

3.—Bolnā; bātehīt k.; guftgū k.—jaise kisi zabān meñ.

4.—Ma'lūm karānā; i'lān k.; zāhir k.; dikhānā.

5.—Sukūt se zāhir k.; 'alāmatoñ yā ishāroñ se batānā.

6.—Kah d.; pahunchā d.; batā d.

Speaker, n. 1.—Bolne w.; kalām k. w.

2.—Bār-i-'ām taqrīr k. w.; muqarrir.

3.—Mīr-majlis; sadr-nishīn; jis jalsā i-'ām meñ bātoñ par gaur-o-fikr ho uskā sadr-nishīn yā taqrīr-kuninda jo intizām bhī qāim rakkhe aur bahsoñ kā silsila bā-qā'ida chalāye.

Special, a. 1.—Ek qism yā jins se muta'alliq.

2.—Khās; qism-i-khās kā; auroñ ke khilāf; ma'mūl ke khilāf; gair-ma'mūlī; ma'mūl se kisiqadar barh-kar yā ziyāda. [muḥkhtas.

3.—Khās; maḥsūs; kisi khās shakhs yā maqsad ke liye mauzū';

A special act—Koyī ekat ya'nī qānūn jo kisi khās maqsad ke liye banāyā jāe.

4.—Jismeñ kisi khās shai yā mazmūn kā zikr ho; 'ām nahīn.

A special dictionary—Qism-i-khās kī lugat masalan tib yā qānūn kī; aisi lugat nahīn jismeñ 'umūman har qism kā mazmūn ho.

5.—Jo 'umdagī meñ auroñ par fauqiyat rakkhe; jo sab se barh-kar ho.

In special—Khusūsan.—Special administration (Law) Mutawaffā kī ba'z khās chizoñ kā ihtimām na kī 'umūman uske kul matrūka kā. Ikhtiyār-i-ihitimām-i-tarka-i-mutawwaffā jo kisi khās aiyām ke liye yā kisi khās wajh ke qāim rahne ke zamāna tak ke liye 'atā kiyā jāe masalan us zamāne ke liye jab tak wasiyat-nāme ke probate yā haqq-i-muhtamimī kī bahs kā faisala na ho.—Special deposit—Koyī khās shai jo amānatan rakkhī jāe.—Special issue—Amr-i-tanqih talab jo kisi khās 'uzr par mabni ho.—Special jury—Woh khās peshe' haisiyat yā liyāqat ke log jo ba-libāz-i-hālāt-i-muqaddama kisi fariq kī dārkhwāst par ahl-i-jurī muqarrar hoñ.—Special session—'Adālat kā gair-ma'mūlī ijlās.—Special statute or law—Woh qānūn jo majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn meñ poshida taur par kisi khās shakhs kī nisbat banāyā jāe.

Specially, ad. 1.—Khās taur par; aise tariq par jo ma'mūlī na ho; gair-

2.—Kisi khās manshā yā maqsad ke liye. [ma'mūlī tarah par.

Specialty, n. (Law) Mu'āhada-i-khās; dastāweẓ; dain kā wasiqā-i-tahrīrī jispar madyūn kī muhr sabt ho. [rokar; naqd; sikka.

Specie, n. Paise rupaye yā ashrafiyāñ jo zarī'a-i-tijārat haiñ; zar-i-naqd;

In specie—Naqdī; zar-i-naqd yā naqd.

Species, n. 1.—Nau'; sinf.

2.—Qism; tarah; bhāntī; prakār.

Specific, } a. 1.—Kisi jins se muta'alliq; woh khāssiyat yā sifateñ r. w.

Specific, } jo kisi khās jins kī dūsrī chizoñ meñ na pāyī jāeñ; jinsi.

2.—Jisse koyī khusūsiyat ho; khās; maḥsūs; mahdūd; jisse kisi amr kā ta'aiyun ho-jāe.

A specific statement—Bayān-i-khās; kisi amr kī nisbat koyī khās bayān.

Specific legacy—(Law) Hiba-i-khās; woh shai jo khusūsiyat ke sāth hiba kī jāe masalan koyī asāsu-l-bait wagaira jo sarāhat ke sāth hiba kiyā-jāe.

Specific, n. Kisi bimārī kī khās dawā; kisi maraz kī hukmī dawā; woh 'ilāj jo khwāhī-na-khwāhī kār-gar ho.

Specifically, ad. 1.—Jins ki khāssiyat ke mutābiq; khās taur par; bi-l-khusūs; khāssatan; khās-karke. [ta'ayun.

Specification, n. 1.—Hudūd ki nishān-dihī; kisī shai ke hudūd kā

2.—Hālāt ki sarāhat; tasrīh; zikr-i-khās; mufassal yā tafsīl-wār bayān; ta'ayun; tashkīh.

3.—Woh tahrīrī bayān jismeñ kisī ahl-kār-i-sarkārī ki nisbat ittihāmat ki tafsīl mufassal mundarj ho.

Specify, v. t. Khūsūsivat ke sāth bayān k.; tafsīl-wār likhnā yā batānā; sarāhat k.; tasrīh k.; nām-ba-nām batānā; nām-le-le-kar kahnā.

Specimen, n. Namūna.

“A specimen is a representative of the class of things to which it belongs; as, a specimen of photography. A sample is a part of the thing itself, designed to show the quality of the whole, or of what is not exhibited.” Webster.

Specious, a. 1.—Zāhirī; numāishī; 'ayān; khulā huā; khush-numā; jo dekhne meñ bhalā ma'lūm de; sūrat-harām.

2.—Zāhir meñ durust; bādiu-n-nazar meñ sahīh; ūpar se dekhne meñ munāsib wājib yā thik; jo pahile dekhne meñ achchhā ma'lūm de.

Speciously, ad. Aisi tarāh se ki zāhir meñ durust wājib yā thik ma'lūm de; bādiu-n-nazar meñ sihhat ke sāth.

Speciousness, n. Zāhir-numāyī; zāhir meñ durust h.; ūpar se dekhne meñ thik durust yā wājib ma'lūm parnā.

Spectacle, n. Numāish; tamāsha; jo kuchh dikhlāyā jāe; jo kuchh 'ajīb-o-garīb shai ki taur par dikhlāyā jāe; koyī shai jo mulāhaze (dekhne) ke qābil ho; sūrat; did.

2.—(pl.) Chashma; 'ainak.

3.—(pl.) Koyī shai jisse kisī dūsrī shai ke samajhne meñ madad [mile. Spectator, n. Dekhne w.; tamāsh-bīn; nazzāra-bīn; jo shakhs kisī shai ki numāish ke waqt maujūd rahe; tamāshāyī; dikhwaīyā.

Speculate, v. t. 1.—Kisī bāt ko dil meñ ghumnā-phirā-kar har pahlū aur jawānib se dekhnā; gaur k.; fikr k.; khauz k.; sochnā; bichārnā; khayāl k.; lihāz k. [sochnā]

To speculate on political events—Mulki majaroh par gaur k (unki nisbat)

2.—Koyī māl yā chīz is ummed par kharīd k. ki uski qīmat jab āyinda ko barh jiwegī tab woh naf'e ke sāth bikegī; naf'-i-āyinda ki ummed par māl wagaira kharīd k.

To speculate in sugar—Sasti rahne ki hālāt meñ chīni kharīd kar-l. tāki qīmat chah-jāne ke waqt uski bikrī se manafi' ho. [sochnā; 'aqli taftīsh.

Speculation, n. 1.—Gaur; fikr; tajwīz; kisī shai ki nisbat dil meñ

2.—Dil kā mansūba; mansūba jo dil meñ bāndhā jāe; gaur kā natīja; mahz qiyās yā khayāl; rāe; mahz soch-bichār kā natīja jiski sadāqat wāqī'a yā 'amal se na ho; silsila-i-khayālāt jo gaur-o-fikr ke ba'd qāim ho. [hālāt meñ usse manafi'-i-kasir ho-gā.

3.—Māl wagaira ki is ummed par kharīdārī ki qīmat barh jāne ki

Speculative, a. 1.—Gaur kā 'adī; sochne w.; bichārne w.—jaise koyī shakhs.

2.—Jo soch-kar qāim kiya jāe; qiyāsī; khayālī; jiski asliyat kā subūt tajrībe 'amal yā wuqū' se na ho.

A scheme merely speculative—Mansūba jo mahz qiyāsī ho.

3.—Avinda ke naf'e ki ummed par māl wagaira ki kharīdārī se

Speculatively, ad. 1.—Soch-kar; gaur kar-ke. [muta'alliq.

2.—Qiyās meñ qiyāsī taur par yā qiyāsan; mahz khayāl meñ; 'amal meñ nahīn. [āge chal-kar fāida uthe.

3.—Is ummed se ki jo māl wagaira bi-l-fīl kharīd kiya jāe usse Speculator, n. 1.—Gaur ke ba'd kisi bāt kā qāim k. w.; qiyāsī bāten qāim k. w.; khayālī mansūba bāndhne w.

2.—Jo shakhs māl-o-asbāb zamīn yā dūsrī chīzeñ is tawaqqu' par kharīd kare ki us shai kī qīmat ke barh jāne kī hālat meñ uskī bikrī se usko naf' ho-gā.

Speech, n. 1.—Nutq; goyāyī; bol; bolne kī quwwat; guftār.

2.—Kalām; suḡhan; bolī; zabān; taqrīr.

3.—Koyī khās zabān; bhāshā.

4.—Zikr; charchā; bītehit; 'ām qaul.

5.—Taqrīr jo bā qā'ida 'awām ke rū-ba-barū kī-jāe; taqrīr; wa'z.

6.—Khayālāt kā izhār.

Speechless, a. Jo kuchh der tak na bole; chup; khāmosh; sākit; jiskī zabān band ho-jāe; jiskī goyāyī jītī rahe; quwwat-i-natīqa se mahrūm.

Speed, v. i. 1.—Jaldī k.; 'ajalat k.; jaid jald chalnā yā harakat k.

2.—Jis chīz kī talāsh ho use pā-jānā; kām-yāb h.; sarsabz h.

3.—Achchhī yā dūrī hālat meñ h.; chalnā; guzarnā; nibhnā.

Speed, v. t. 1.—'Ajalat yā ta'jīl karānā; jald bhejnā yā rawāna k.; jhat-pat bhej d.; jald le-jānā; urī le-jānā. [chalanā; i'ānat k.

2.—Sarsabz k.; kām-yābī d. yā kām-yāb k.; madad de-kar āge ko

3.—Jald anjām (khātime) ko pahuñchānā; pūrā karā d.; natīja bar-lānā nikālā khwālī paidā karānā. [tamām k.

4.—Tabāh k.; barbād k.; zuwāl lānā; halāk k.; mār-dālnā; kām

Speed, n. 1.—'Ajalat; tezi; sur'at; jaldī; shitābī; ta'jīl; utāwalī.

A horse runs with speed—Ghorā tez daurtā hai—To execute an order with speed—Kisī hukm kī ta'mīl jhat-pat k.

2.—Tez-gāmī; chāl kī tezi. [Pūri tezi; jītī tezi mumkin ho utnī.

A horse of speed—Tez-qadam ghorā; ghorā jiskī chāl meñ tezi ho—Full speed—

3.—Kām-yābī; kisī kām meñ bibhūdī; achchhā phal; nek natīja; manzil-i-maqsūd tak rasāyī (wahāñ tak pahuñchnā); baḡht-yārī; bahra-mandī.

“In the phrase *God speed*, there is probably a mistake in considering it as equivalent to *may God give you success*. The true phrase is, probably, *good speed*; *good*, in Saxon, being written *God*. I bid you or wish you *good speed*, that is, good success.” Webster.

Speedily, adv. Jald; 'ajalat ke sāth; jhat-pat; fauran; turant; thore 'arse meñ; jaldī se; daurādaur.

Speediness, n. Ta'jīl; jaldī; shitābī; tezi; utāwalī; chaṭakwāyī.

Speedy, a. Dhīrā yā sust nahīn; tez; subuk; phurtīlā; utāwalā; 'ajilāna.

A speedy flight—Tez-parwāzī; tezi ke sāth urnā.—A speedy dispatch of business—Kām kā jhatpat kar-d.; 'ajalat yā tezi ke sath anjām-i-kār.

Spell, n. Jādū; sihr; ṭonā; ṭotkī; laḡkā; mantar (correctly *mantra*).

Spell, v. t. 1.—Hurūf yā nishānāt ke zarī'e se daryāft k.; parh-kar

With out.

[jānnā ma'lum yā daryāft k.

2.—Hijje k.; kisī lafz ke harfōñ ko judā judā batlānā.

3.—Likhne yā chhāpne meñ harfōñ kī sihbat kā lihāz r.; sahīh imlā likhnā; ṭhīk hijje k.

- 4.—Farefta k.; maftūn k.; jādū meñ phānsā l.
Spell, *v. z.* Likhne-parhne meñ tahajji kī sihbat kā khayāl r.; thik thik hijje k.; sihbat ke sāth imlā likhnā yā batānā.
Spelling, *n.* 1.—Kisī lafz ke hurūf judā-gāna batānā yā lafzon kā sihbat-
 2.—Tahajji; imlā; hijje. [i-hurūf ke sāth likhnā khwāh chhāpnā.
 Bad *spelling* is disreputable to a gentleman—Mard-i-sharif ke liye imlā kī galatī bā'is-i-hatk hotī hai.
Spend, *v. t.* 1.—Kharch k.; sarf k.; uṭhānā; lagānā.
 2.—Uṭānā; talaf k.; barbād yā zāi' k.; bi-l-kul kho d.; itnā kharch kar-d. kī kuchh bāqī na rah-jāe.
 To *spend* an estate in g-ming—Kisī milk yā jāedād ko jūā khelne meñ urā yā kho d.—The provisions were *spent*—Khāne-pīne kī chizen kul sarf (kharch) ho-gayīn.
 3.—Bitānā; guzrānā; guzar yā nikal jāne d.; kāṭnā—jaise waqt.
 4.—Zor yā tāqat bi-l-kul nikāl l.; be-dam kar-d.; thakā d.; harā d.; sust kar-d. [baratnā.
Spend, *v. z.* 1.—Kharch k.; sarf k. yā sarf meñ lānā; rupaye-paise ko He *spends* like a prudent man—Woh dūr andeshī ke sāth rupaye-paise kharch
 2.—Gāib ho-jānā; ur-jānā; kho-jānā. [kartā hai.
Spender, *n.* 1.—Kharch k. w.; sarf k. w.
 2.—Fuzūl kharch k.w.; musrif; kharrāch; urāū; luṭāū.
Spendthrift, *n.* Fuzūl-kharch; jo behūdagi yā be-'aqlī ke sāth rupaye-paise kharch kare; urāū; luṭāū; musrif; jo apnī milkīyat fuzūl-kharchī meñ urā de. [haiyiz; iqtidār yā ikhtiyār; ihāta.
Sphere, *n.* 1.—Kār-rawāyī 'ilm yā ikhtiyār kī had; dāira; halqa;
 A *sphere* of action—Woh halqā yā had jiske andar kār-rawāyī ho-sake. Within the *sphere* of one's knowledge—Kisī ke ihāta-i-'ilm meñ ya'nī jahān tak use ma'lūm ho—This man treats of matters not within his *sphere*—Yah shakhs aisi bāton kī nisbat tahrir yā taqrir kartā hai jo uske hadd-i-iqtidār meñ
 2.—Kutba; martaba; logoñ kā tabqa. [nabīn haiñ.
 Persons moving in a higher *sphere* claim more deference—Jo lōg ā'lā darje ke logoñ se rabt rakhte haiñ we ziyāda-tar wājilbu-t-ta'zim hote haiñ.
Spheric, } *a.* Gol; mudawwar.
Spherical, }
Spill, *v. t.* 1.—Girā d.; ohhalkā d.; kisī bartan meñ se bahā yā dhalkā d.; zāi' k.; chhiṛaknā yā chhiṭnā; idhar-udhar phailā d.; ittifiqiya girā d.
 ☞ “Applied to fluids and to substances whose particles are small
 2.—Bahānā—jaise khūn; girānā. [and loose.” *Webster*.
Spin, *v. t.* 1.—Kāṭnā—jaise rū'ī wagaira.
 2.—Khīnch-kar bahut hī barhānā; āhista āhista yā ba-tadrīj banānā; bahut dūr tak phailānā; tawālat d.; tūl-o-tawil k.
 ☞ With *out*.
 3.—Der kar-ke zāi' k. yā khonā; kāṭnā; bitānā.
 To *spin out* the day in idleness—Sustī meñ din kāṭnā.
 4.—Ghumānā; phīlānā.
 5.—Banānā; phailānā.
Spin, *v. z.* 1.—Katāyī k.; kāṭnā.
 2.—Jald jald ghūmnā; phīrnā; chakkar mārṇā.
 3.—Dore kī mānind nikalnā; chhoṭī dhār meñ bahnā; dhār bandhnā.

Spinster, n. 1.—'Aurat jo katāyī kare; kātne wālī.

2.—(Law) Be-byāhī 'aurat; kuārī aurat; zan-i-gair-mankūha.

☞ "Used in legal proceedings as a title, or addition to the surname." Webster.

Spirit, n. 1.—Josh-i- tabī'at jo jāndār ko ho yā uskā natīja; jān; dam; sar-garmī; josh; jurat; himmat; buland-hausalagī; musta'idī.

To speak or act with *spirit*—Josh-i-tabī'at yā sar-garmī ke sāth guft-gū yā kām.

k.—The young man has the *spirit* of youth—Us nau-juwān meñ josh-i-jawānī hai—The troops began to recover their *spirits*—Sipāhiyōñ meñ phir himmat

2.—'Aql kī quwwat; zihn. [ān lagī.]

3.—Mizāj; tabī'at; khaslat; k̄ho; mail; dil yā qalb kī hālat yā knifīvat.

A man of a generous *spirit*—Aisā shakhs jiskī tabī'at meñ saḡhāwat ho; saḡhī;

4.—Rūh-i-insānī; prān; jān jab kī tan se nikal jāe. [faiy'z-dil.]

☞ "In distinction from the body in which it [the soul] resides." Webster.

5.—Barā shauq; kisī k̄hās shai kī taraf tabī'at kā josh ke sāth māl h.

6.—Musta'id yā chust-o-chālāk shakhs; zinda dil yā 'ālī-himmat

shakhs; woh shakhs jiske dil meñ k̄hās qism kī sifateñ pāyī jāeñ.

7.—(pl.) Zinda-dilī; hashāshat; k̄hushī yā k̄hush-tabī'.

To be in good *spirits*—K̄hush yā barāshāsh rahnā—We found our friend in

very good *spirits*—Ham logoñ ne apne dost ko nihāyat hi k̄hush pāyā. [haiñ.]

8.—Barī mushābahat; jān; k̄hās k̄hās sifateñ yā k̄hūbiyāñ. [haiñ.]

The copy has not the *spirit* of the original—Us naql meñ asl kī k̄hūbiyāñ nahīñ

9.—(pl.) Muqattar (chulāyī huyī) sharāb; alkuhal; angūr aur boza

kī sharāboñ ke 'alāwa dūsri sharābeñ jinmeñ al-kuhal ziyāda ho jaise

rum whiskey brandy wagaira.

10.—Matlab; mudda'ā; mafhūm; aslī maushā; asl ma'nī; woh

ma'nī yā murād nahīñ jo alfāz se paidā ho balki asl likhne wāle kī niyat.

☞ *Spirit* is sometimes joined with other words forming compounds of

very obvious signification; as, *spirit-moving*, *spirit-stirring*, and the like.

Spirit, v. t. 1.—Jān dāl d.; taqwiyaat d.; ubhārñā; josh paidā k.;

himmat dālñā yā barhāñā; dam dālñā; diler k.

☞ Sometimes followed by *up*. [jānā kī kisī kō k̄habar na ho.]

2.—Shaitān kī tarah le-bhāgnā; aisā le urnā le-bhāgnā yā bhagā le.

☞ Often with *away*. [josh; jismeñ barā k̄ham-dam ho.]

Spirited, p. a. Zinda-dil; jān-dār; dam-dār; josh se bhārā huā; pur-

☞ "Used also in composition, denoting the state of the mind, or the

character of the disposition; as, in high-spirited, low-spirited, mean-

spirited, and the like." Webster.

Spiritedly, ad. Zinda-dilī se; himmat ke sāth; dil kī mazbūtī se; sar-

garmī se; dilerānā; k̄ham-dam se.

Spiritless, a. 1.—Be-dam; be-jān; zinda-dil nahīñ; k̄hush yā bash-

shāsh nahīñ; pazhmurda-k̄hātir; afsurda-dil; jiskī tabī'at bujh gayī ho.

2.—Quwwat se k̄hālī; jismeñ jān himmat yā josh na ho; past-

himmat; kam-himmat; buz-dil. [jāñ; marā huā.]

3.—Jismeñ dam bāqī na ho; murda; ma'dūm; nest-o-nā-būd; be-

Spiritual, a. 1.—Rūhānī; jismen jān ho; gair-jismānī; gair-mujassam;

2.—Zihni; 'aqli; bātinī; fahm-o-idrāk se muta'alliq. [nafsānī.]

3.—Qalb yā rūh kī hālat se muta'alliq; jisko ā'māl-i-zāhirī se

sarokār na ho; pāk; mutabarrak; sāf.

4.—Dunyāwī yā mulkī umūrāt se ta'alluq na r. w.; jisko dinī

bātoñ se sarokār ho; dinī; mazhabī; dharm kā.

Spiritually, ad. Rūhānī tarīq par; aise tarīq par jo jismānī yā nafsānī burāyion se barī ho; sachche mazhab ke manshā ke mutābiq; rūh yā qalb kī safāyī se; sachche yā sāf dil se.

Spirituons, a. 1.—Jān-dār; patlā aur mutagaiyir; bārīk; khālīs; jis-men kisi qism kā tabādala ho-sake.

2.—Jismen alkuhal ho yā jo alkuhal se bane; tez.

Spite, n. Bugz; kīna; 'adāwat; 'inād; khushūnat; bair; lāg.

In spite of—Kisi kī kul koshishon ke khilāf; jo kuchh fikr yā paṛawī kī-jāe us sab ke bar-'aks; kisi ko hech kar-ke; kisi ko na mān-kar; bā-wujūd; bā-waṣf.—*To owe one a spite*—Kisi se bahut burā maunā; kisi se nihāyat nafrat r. yā nā-rāz rahnā.

Spite, v. t. 1.—Kisi se nā-rāz yā ranjīda rahnā; khafā yā bezār rahnā.

2.—Nuqsān pahuñchānā; kurhānā; khusūmat kā bartāw k.; mukhālafat k. [yā zarar pahuñche; bād-andesh; dāhī; drohī.

Spiteful, a. Bugz yā kīne se bharā huā; is bāt kā khwahān kī ranj izā

Spitefully, ad. Ranj izā yā zarar pahuñchāne kī khwāhish se; bugzau; kīne kī rāh se; bad-andeshī se.

Splash, v. t. Pānī kī chhīṭen dālnā; pānī aur kīchar uchhāl-kar phenkū.

Splash, v. i. Pānī dhabdhabā ke idhar-udhar phenkū.

Spleen, n. 1.—Tilī; tāptilī; pilahī; barwaṭ; tihāl.

2.—Gussa; chhipā huā bugz; kīna; bad-mizājī.

To vent one's spleen—Apnā gussa yā kīna nikālā (bāten kah-kar use zāhir k.).

3.—Gusse kā josh yā daura; josh-i-gazab.

Splendid, a. 1.—Chamaktā huā; durakhshān; nihāyat raushan.

2.—Dikhnawk; 'azīmu-sh-shān; bahut hī barā; laq-o-daḡ; barē tūmturāq kā; bahut barā. [barā.

3.—Mashhūr; nāmī; nāmī-girāmī; numāyān; dhūm-dhām kī;

Splendidly, ad. Nihāyat hī chamak-damak se; barē shān-o-shaukat se; barē karr-o-far se; barē tūmturāq se; barē dhūm-dhām se; barē julūs yā numāish ke sāth.

Splendor, n. 1.—Barī raushanī; barī chamak; barā āb-o-tāb; tajallī.

2.—'Umdagī aur nafāsat kī barī numāish; 'azmat; dhūm-dhām; shān-o-shaukat; karr-o-far; ṭhāt; ṭhāt-bāt; tūmturāq; iltishām; jāh-o-

3.—Shuhrat; barāyī; nāmwarī. [jalāl.

Split, v. t. 1.—Chīrnā; lambāyī men chīrnā; phārnā; do-ṭūk k.

2.—Judā kar-d.; kisi sadme se do-ṭūk kar-d.; shigāf k.

To split a hair—Mū-shigāfī k.; bāl kī khāl khaiñchnā.

3.—Tafriq kar-d.; nifāq paidā kar-d.; kayī farīq kar-d.; judā judā kar-d.; alag alag kar-d.; nā-ittifāqī yā jhagrā paidā kar-ke alag alag kar-d.

Split, v. i. 1.—Judā ho-jānā; alag ho-jānā; phaṭ jānā; shaq ho-jānā.

2.—Hañsī se phaṭ parnā; hañste hañste phaṭ jānā (shaq ho-jānā).

3.—Phaṭ jānā; chūrchūr ho-jānā; pāsh-pāsh ho-jānā; reza-reza

Spoil, v. t. 1.—Lūṭnā; mār-piṭ-kar chhīn chhān l.; lūṭ-pāṭ l. [ho jānā.

To spoil one of his goods—Kisi kā asbāb chhīn yā lūṭ l.; mār-piṭ-kar kisi kā asbāb lūṭ l. yā usse chhīn l.

2.—Mār-piṭ-kar le-l.; zabardastī se le-l.; jaur-o-zulm se le-l.

To spoil one's goods—Kisi kā asbāb jabriya yā zabar-dastī le-l.

3.—Bigār d.; kharāb kar-d.; zāil kar-d.; zawāl pahuñchā-kar nest o-nā-būd kar-d.; sarā d.

4.—Nuqsān pahuñchā-kar be-kār (nikammā) kar-d.; kisī shai ko aisā nuqsān yā zarrar pahuñchānā ki woh phir qāim na rabe; barbād kar-d.; tabāh kar-d.; gārat kar-d.; bi-l-kui bigar dālnā yā kharāb Spoil, v. i. 1.—Lūt-pāt k.; gārat-garī k.; mār-pīt-kar chhīn l. [kar-d.

2.—Kharāb ho-jānā; bigar jānā; sar jānā; 'umdagī kho-d. Spoil, n. 1.—Jo kuchh mār-pīt-kar dūron se mile; māl jo lūt ke zar'e se dushman se mile; ganīmat; lūt kā māl; yagnā.

2.—Jo kuchh koshish se hasil ho; jo kuchh untjā-i-sā'i ho.

3.—Lūt; lūt-pāt; dakaitī; tākht-o-tārāj; ujār; barbādī.

4.—Kharābī; bigarne (kharāb hone) kā sabab.

Spokesman, n. Jo shakhs dūse kī taraf se taqrīr kare (bole).

Spontaneity, } n. Ap-hi-ap yā apnī hī tabī'at ragbat khwāh mailān.

Spontaneousness, } i-khātir se bilā-jabr yā kharijī dabāw ke kār-rawāyī yā 'amal karne kī sifat.

Spontaneous, a. 1.—Bi-t-tab' paidā h. w.; jiski ragbat khwāhish yā mailān khut-ma-khud ya'nī bilā-jabr-o-ikrāh ke paidā h.; jiski usbat dil ap-hi-ap musta'id ho; jisko tabī'at ap hī-ap ya'nī begair dūse ke dabāw ke chāhe; irāda; ikhtiyār.

A spontaneous gift—Hiba-i-irādī; ba'kshish yā hiba jo begair dūse ke dabāw ke (az-khud yā bi-r-ragbat) kiya jāe.

2.—Jo kuchh tabī'at kī tahrīk se paidā ho; jo ap hī-ap ho; jo begair kisī kharijī dabāw ke ho; tab'-zād. [tahrīk ke ho.

Spontaneous motion—Harakat jo ap-hi-ap ho; harakat jo begair kisī kharijī

3.—Jo be lagāye (jamāye yā unsub kiye) paidā ho; jiske paidā karne meñ insān ko mihnat na karūī pāye.

Of spontaneous growth—Khud-ro; ap-hi-ap jamne agne yā paidā h. w.; jisko kisī ne lagāyā na ho; khud-rusta.

Spontaneously, ad. 1.—Ap-hi-ap; khud-ba-khud; az-khud; bi-r-ragbat; bi-t-tab'; apnī khwāhish yā tabī'at se.

He acts spontaneously—Woh az-khud yā apnī hī tabī'at se kār-rawāyī kartā hai.

2.—Apne hī zor yā apnī hī quwwat se; begair kisī kharijī sabab yā Used of things. [ba'is-i-tahrīk ke.

Sporadic, } a. Iklā; tanha; mufrad; jahān-tahān; idhar-udhar phailā

Sporadical } huā; 'ālam-gir nahīn.

A sporadic case of disease—Bīmārī jo kisī ek ko ho-jāe (tamām ya'nī 'umū-

man logoñ meñ phail na jāe).

Sporadic disease—Bīmārī jo 'umūman logoñ meñ phailī na ho; maraz jo 'ālam-gir na ho balkī log usneñ mutafarriq yā jā-ba-jā muhtalā hon.

Sport, n. 1.—Jisso tabī'at bahal-kar khush ho-jāe; khel; tafirih; khushi; ta-nāshā; bāzī. [boli-tholi.

2.—Hañsī; mazhaka; naql; khel; haqārat-āmez khushi; ohul;

3.—Khel kī chiz; khilaunā; jo idhar-udhar mārā phire.

4.—Shikār—jaise chiryon jāwaron yā machchli wāgaira kā.

In sport—Hañsī meñ yā hañsī kī rāh se; khel kī rāh se yā khel meñ; tafirih; mazāqan yā mazāq ke liye; dil-lagi kī rāh se.

Sport, v. i. 1.—Tafirih k.; dil bahlānā; dil khush k.

Used with the reciprocal pronoun.

2.—Kisī qism ke khel se zāhir k. [phāñd k.).

Sport, v. i. 1.—Khelnā; khel-kūd k.; idhar-udhar kudakū (kūd-

2.—Shikār k.; said-o-shikār meñ masrūf-rahnā.

- 3.—Nā-chīz samajhnā; khafif haqīr yā nā-chīz samajh-kar kisī shai ki nisbat sanjidagī ke sāth bartāw na k.
- Sportful, *a.* 1.—Khilārī; hañsor; dil lagī bāz; khush-mizāj; jo kasrat se lahw-lā'b (khel-kūd) meñ masrūf rahe.
- 2.—Jo hañsi meñ kiya jāe; jo mahz khel kī rāh se ho.
- Sportfully, *ad.* Khel ke taur par; taurīh ke liye; hañsi meñ; dil bah-lāne kī garaz se; khel ke sāth yā khel ke liye.
- Sportive, *a.* Khilārī yā khilwārī; khush-mizāj; khush-tab'.
- Sportively, *ad.* Khush-mizājī se; khel meñ; hañsi meñ; thātthe meñ.
- Sportiveness, *n.* Khilārīpan; khel-kūd; khush-mizājī; chuhāl.
- Sportsman, *n.* 1.—Shikārī; jānuwaroñ machhliyoñ aur parindoñ kā
- 2.—Barā shikārī; faun-i-saiyādī meñ tāq yā māhir. [shikār k. w.]
- Spot, *n.* 1.—Dāg; dhabbā; dhappā; jagah jo bad-rang ho-jāe.
- 2.—Nek-nāmi meñ dāg yā dhabbā; hatk; be-ābrūyī; naqs; 'aib.
- 3.—Mukhtasar jagah; jagah; maqām; koyī khās jagah.
- Upon the spot—Fi-l-faur; fauran; usī waqt; usī jagah; usī dam; qabl isse ki koyī harakat yā jumbish kare; be-gair iske ki koyī apnī jagah se hatē.
- Spot, *v. t.* 1.—Dāg lagānā; dhabbā lagānā; dagilā k.; bad-rang kar-d.
- 2.—Bad-nām k.; kalank lagānā; kalank kā tīkā lagānā; dāg lagānā; be-ābrū k. [dhabbā na lagā ho; be-gunāh; be-'aib.]
- Spotless, *a.* Be-dāg; ilzām yā gāndagī se sūf; pāk-sūf; jismeñ dāg yā
- Spousal, *a.* Shādī kā; byāh kā; izdiwājī; nikāhī. [yā khasam.]
- Spouse, *n.* Mard yā 'aurat jiskī shādī huyī ho; shauhar yā zauja; jorū
- ☞ "We say of a man that he is the spouse of such a woman; or, of a woman, she is the spouse of such a man." Webster.
- Spouseless, *a.* Be shauhar kī—jaise 'aurat; be zauja kā—jaise mard.
- Spread, *v. t.* 1.—Bichhānā; phailānā; kholnā; tānnā.
- To spread a carpet or table-cloth—Dari yā dastar-khwān bichhānā.—To spread a sail—Pāl tānnā yā phailānā.
- 2.—Phailānā; chāroñ taraf dūr tak phailānā jismeñ aur jagah chhip jāe; har chahār taraf dūr tak nikālnā—jaise darakhtoñ kā apnī shākhon ko. [mashhūr k.; aur logoñ ko janānā.]
- 3.—Phailānā—jaise khabar yā shuhra; zāhir k.; mushtahar k.; To spread a report—Koyī khabar phailānā (usko aur mashhūr k.).
- ☞ Often accompanied by abroad.
- 4.—Phailānā—jaise koyī bīmārī; aur logoñ ko marīz bīmār yā
- 5.—Phailānā—jaise khush-bū. [mubtalā k.]
- 6.—Phailānā; lagānā. [par palastar lagānā.]
- To spread manure—Khād phailānā.—To spread plaster on the ground—Zamīn
- 7.—Lagānā; chunnā; murattab yā taiyār k.; bichhā-kar khāne-pīne
- To spread a table—Mez lagānā yā chunnā. [kī chizeñ muhaiyā k.]
- Spread, *v. i.* 1.—Phailnā; chāroñ taraf se aur lambā-chaufā h.
- 2.—Khinch yā piṭ kar phailnā.
- 3.—Phailnā; aur mashhūr h.; ziyādatar shuhrat pānā.
- 4.—Ek jagah se dūsri jagah phailnā. [miqdār.]
- Spread, *n.* 1.—Wus'at; phailāw; pasār; lambāyī-chaufāyī ke lihāz se
- 2.—Hissoñ kā phailāw. [khush-dilī; khush-tab'ī; hasbāshat.]
- Sprightliness, *n.* Zinda-dilī; jān; tezi; zor; chustī-o-chālākī; phurtī;

Sprightly, a. Zinda-dil; tez; chust-o-chālāk; qawī; khush; bashshāsh; jismeñ phurtī yā tezi kī-jāe; shokh; chulbulā. [phalāngnā.

Spring, v. i. 1.—Kūdñā; phāñdnā; jast k.; chaukarī bharnā; uchhalnā; 2.—Tezi ke sāth zor se nikalnā; beg se chalnā; phūtnā; nikalnā.

3.—Panāh kī jagah se yakāyak nikalnā; chauñk uṭhnā.

4.—Pichhe ko haṭnā yā palaṭnā; lachaknā; lachnā; damnā.

5.—Ainṭh jānā; terhā ho-jānā; jhuk jānā; maroṛ khānā.

6.—Bāhar nikal ānā; namūdār h.; dekh paṛne lagñā; nikalnā; ugñā; phūtnā; paidā h.; jam-kar ūpar ānā.

Usually or often followed by *up, forth, or out.* [janamnā.

7.—Paidā h.; kisi kī nāl se h.; kisi mūrīs kī aulād h.; nikalnā;

8.—Kisi usūl se nikalnā; kisi shai kā natīja h.; kisi wajh se paidā h.

9.—Baṛhnā; taraqqī pānā; sarsabz h.

To spring at—Kisi kī taraf kūdñā; jast mār-kar kisi shai tak pabuñchne kī

koshish k.; jhapatñā—*To spring forth*—Nikal yā kūd-kar bāhar ānā; jhap-

paṭ-kar bāhar nikalnā; zor se nikalnā.—*To spring in*—Jhapat-kar bhitar jānā;

kūd-kar paṭhnā; jhat se ghus jānā.—*To spring on or upon*—Kisi par ṭuṭ

parñā; hamla k. yā hamla-āwar h.

Spring, v. i. 1.—Ūbhār d.; uṭhā d.; zamīn khwāh panāh lene kī jagah se uṭhā d. [kar nikalnā; bandish bāñdnā.

2.—Paidā k.; nikalnā; yakāyak tajwiz k.; daf'atan paidā k.; soch-

3.—Ūrā d.—juise surang.

4.—Yakāyak band-kar d.

Spring, n. 1.—Kūd; phāñd; phalāng; jast; jhapattā; zagand.

2.—Bāz-gasht; kisi lachkilī shai kā āge khinchne ke ba'd phir apnī

3.—Lachak; dam [aslī hālat par ho-jānā.

4.—Masdar; sar-chashma; jahāñ se yā jisse koyī shai hāsil ho;

jahāñ se koyī dhārā nikle; sotā. [kat paidā ho.

5.—Sabab; binā; asl; bunyād; jar; woh shai jisse koyī fī'l yā hara-

6.—Bahār; fasl yā mausim-i-bahār; fasl-i-rabī' yā rabī'; basant

(vasant). [jāne ke ba'd phir sīdhā ho-jāe; halkā; subuk.

Springy, a. 1.—Lachilā; lachkilā; dam-dār; jo jhukāye yā kham kiye

2.—Jismeñ jast kī quwwat ho; jo dūr tak kūd sake.

3.—Chashmon yā sotoñ se bhārā huā; nam; tar; bhīgā huā; martūb.

Sprinkle, v. i. 1.—Chhirakñā; chhiṭñā; dālñā. [rāñā.

2.—Kisi shai par chhirakñā yā chhiṭñā; dālñā; bakhernā; bhurbhu-

To sprinkle the earth with water—Zamīn par pāñi chhirakñā.

3.—Dhōñā; sāf k.; pāk-o-sāf k. [būñdon kā paṛ jānā.

Sprinkle, v. i. 2. Thorā pāñi barasñā; pāñi ke chhiṭe parñā; waqt-be-waqt

Sprinkling, n. 1.—Chhirkāw; meñh kā thorā thorā barasñā; halkī yā

khafif bārish; siñchāw.

2.—Kisi shai kī ta'dād yā miqdār jo ziyāda ho; koyī thorī sī chīz

jo idhar-udhar phailī ho; thorē se mutafarriq log. [turāq na r. w.

Spruce, a. Nafīs; sāf-suthrā; banā-chunā; banā-ṭhanā; pāk-sāf par tum-

Now chiefly applied to persons." Webster. [safāyī paidā k.

Spruce, v. i. Sajñā; banāñā-chunāñā; sañwārñā; ārāsta k.; banāwat kī

Spruce, v. i. Apñi banāwat k.; sañwārñā; saññā.

Spur, n. 1.—Mahmeẓ; mekh; eṛ; kāñṭā.

To set spurs to a horse—Ghorē ko eṛ lagā-kar daurāñā; ghorā daurāñā.

2.—Targīb; tahrīk; tabrīs. [mardāna fi'lōn ke karne kī tahrīk hotī hai.
The love of glory is the spur to heroic deeds—Nāniwārī ke shauq se jānwān-

3.—Wob shai jisse kisī amr kī tahrīk ho.
To do a thing upon the spur of the moment or occasion—Waqt ke hālāt yā

ashadd-i-zarūrat ke lihāz se koyī fi'l kar-guzarnā.
Spur, v. t. 1.—Eṛ lagānā; mahmeẓ dabānā; dauṛānā; qadam tez k.
2.—Kisī fi'l ke karne kī targīb d.; kisī shai kī nishat ziyādatar
musta'idī ke sāth pairawī karne kī targīb d.; nabhārnā; targīb d.;
3.—Kānte (ma mez) lagānā. [tahrīk k.; dil barhānā.

Spur, v. i. Āge barhānā.
Spurious, a. 1.—Aslī nahīn; masnū'yī; jhūṭhā; jismeñ āmezish (milā-
wat) ho; sākhṭa; libāsī; naqlī; banauā; usī shakhs yā shai kī nahīn
jissē uskī (kisī shai kī) asliyat mansūb kī-jāe. [jāiz se nahīn.

2.—Nutfā-i-be-tahqīq; walad-i-harām; ziwā yā harām kā; nutfā-i-
A spurious child—Tifl-i-waladu-l-harām. [h.; taqlid; jhūṭhāyī.

Spuriousness, n. 1.—Talbīsī fāsīd yā gair-i-aslī h.; aslī yā sachchā na
2.—Gair-i-sabīhu-n-nasabī; harām-zādagī; aslī nasl se na h.

Spurn, v. t. 1.—Haṭā d.—jaise pair se; lāt mār-ke kanāre kar-d.;
ṭhokar mār d. [sāth pesh ānā; nā-chīz samajhnā.

2.—Haqārat ke sāth rad k.; qabūl karne meñ nafrat k.; tahqīr ke
Spurn, v. i. 1.—Lāt mārṇā; ṭhokar mārṇā.
2.—Kisī shai ke rad karne meñ haqārat zāhir k.; haqīr samajh-kar

mukhālāfat k.; nafrat ke sāth ta'arruz k. [samajhnā.

Spurn, n. Tahqīr ke sāth rad k.; tahqīr; be qadrī; be-waqrī; nā-chīz
Spy, n. 1.—Jo shakhs dūsroñ ke tarz-o-tarīq kī hamesha nigrānī rakkhe;
jo shakhs is garaz se ta'ināt kiya jāe ki dūsroñ kī chāl-o-chalan kā
nigrānī rahe.

2.—Jāsūs; mukhbir; bhediya; surāg-rasān; jo shakhs dushman
ke lashkar meñ is liye bhejā jāe ki wahān ke kul hālāt daryāft kare
aur afsar-i-mujāz ko khufiyatan khabar pahunchāye.

Spy, v. t. 1.—Dekh pānā yā dekh l.; dūr se dekhṇā; kisī chhipī huyī
chiz ko dekh l.; dekhṇā. [nikālṇā.

2.—Baṛī taftīsh yā jānch ke ba'd daryāft k.; khūb dekh-bhāl-kar
3.—Khufiyatan (chhip-kar) dekhṇā bhālṇā aur hāl daryāft k.

Spy, v. i. Baṛī dhūndh k.; khūb ṭaṭolṇā; baṛī taftīsh k.
Squabble, v. i. Ek dūsre se barh jāne ke liye jhagarnā; dhīngā-mushtī
k.; jhagrā tantā yā larāyī k. [tantā.

Squabble, n. Dhīngā-mushtī; qaziya; khafif takrār; bakherā; jhaujhat;
Squalid, a. Gaffat kī wajh se mailā; mailā-kuchelā; ganda; nihāvat hī
mailā. [kisī aurat kā khauf se yā bachche kā gusse yā taklif se.

Squall, v. i. Chillā uthnā; zor se shor machānā yā chikh-mārṇā—jaise
Squall, n. Chillāhat; chikh; kūk.

Squander, v. t. Fuzūl-kharchī k.; behūda sarf k.; be-tamizī ke sāth
khonā; talaf k.; uṛānā; luṭānā; kho d.; phūnk d. yā phūnk-tāpnā;
barbād k.; gañwānā. [yā khone w.; uṛān; luṭān.

Squanderer, n. Musrif; fuzūl-kharch; behūda sarf k. w.; uṛāne luṭāne
Square, a. 1.—Murabba'; chau-khūntā; chau-kor; chau-gosha; chau-
konā. [dārī kā.

2.—Aisā ki sab ke haq meñ barābar insāf ho; ṭhik; wājib; imān-

Square dealing—Wājib len-den; imāndāri kā saudā.

3.—Barābar; jismeñ kuchh bāqī na rah jāe; be-bāq; chuktā; sāf.

To make or leave the accounts *square*—Hisāb sāf yā barābar kar-d.; hisāb be-bāq kar-d.; hisāb meñ kuchh bāqī na lagā r.

All square—Sab thik yā tai.

[from this word.

 Square-built, square-cut, and other similar compounds are formed

Square, n. 1.—Jo shai murabba' ho; chau-kor chiz; chau kor tukrā; chau-kor shisha. [chau-rulā.

2.—Woh chau-kor zamīn jiske har-chahār taraf makānāt hoñ;

3.—Munāsabat; mel; barābarī; musāwāt; qā'ida; ittifiq.

On the square, or upon the square—Imān-dāri se yā imān-dāri ke sāth; safayī aur diḡnat ke sāth.—*On, or upon, the square with*—Kisī ke sāth sābita-i-musāwāt r. (uske sāth barābarī kā darja r.); barābar rahna.—*To be at square*—Lagū; takrūr yā jhagrū r.—*To break no square*—Ranj na pahuñchānā; nā rūz na k.; muḡhālafat paidā na k.; iḡhtilāf na r.—*To break square*—Kisi bañdhe huye silsile se inhirāf k.—*To see how the squares go*—Yah dekhna ki khal kis dhang par chal rahā hai.

Square, v. t. 1.—Murabba' banānā. [hāl k.; kisi ke mutābiq durust k.

2.—Sudhārnā; durust k.; thik k.; kisi shai ke munāsib yā hasb i-

3.—Is tarah barābar k. ki koyī farq yā bāqī na nikle; jam' kharch barābar k.; be-bāq k.; chuktā k.; tasfiya k.; niptānā; tai k.

To square accounts—Hisāb tai k.; lekha barābar yā dewḡhā k.; tasfiya-i-hisāb k.; lekha chukā d. [saqat r. yā muwāfiq h.; mel khānā; miluā.

Square, v. i. 1.—Mutābaqat r. yā mutābiq h.; thik thik miluā; muwā-

2.—Mūkū tānnā; ḡhūsā uṡhānā.

 Often with *up*, sometimes with *off*.

Squeamish, a. Nāzūk-mizāj; nāzūk-dimāḡ; mirzā-manish; kisi shai se bahut jald nafrat k. w.; khafif khafif be-'unwāniyon par nā-rāz h. w.; chirchirā; waswāsī; mushkil-pasand.

Squeamishness, n. Nāzūk-mizāji; mirzā-manishī; mushkil-pasandi; khafif khafif be-'unwāniyon par nā-rāz ho jānā; andāz se ziyāda waswasā r.

Squeeze, v. t. 1.—Do chizon ke darmiyan dabānā; khūb dabānā; nichornā; ḡarnā.

2.—Zer k.; tang k.; izā pahuñchānā; pīs dālūā; har qism ki sakhtī kar-ke khwāh tarah tarah ke bojh dāl, aur mahsūl lagā kar dabānā yā zer k.

To squeeze out—Dabā yā nichor kar nikālūā—jaise pānī yā 'araq wagaira.

Squeeze, v. i. Ghus-paiṡh-kar nikal jānā; dabā-kar nikal jānā; dhakke-

To squeeze through—Dhakke dete ghus-paiṡh-kar nikal jānā. [dete chale jānā.

Stab, v. t. 1.—Koyī nokilā hathiyār ḡarānā yā chubhānā; koñchnā; godnā; ghuseṡnā—jaise chhuri kaṡār yā barchhī wagaira.

2.—Isqadar zaḡhmī k. ki majrūh ko zarar pahuñche yā uski jān jāe; koyī nok-dār hathiyār chubhā yā ghuseṡ-kar halāk kar dālūā.

3.—Chhip-kar zarar pahuñchānā; 'adāwatan jhūṡh kah-kar khwāh buhtān lagā-kar nuḡsān pahuñchānā.

To stab reputation—Kisi ki nek-uāmī meñ dar-parda zarar pahuñchānā; 'adāwat ki ruh se jhūṡhī bāteñ kah-kar khwāh jhūṡhā ilzām lagā-kar kisi ki nek-uāmī meñ futūr dālūā. [(majrūh yā ḡhail) k.

Stab, v. i. 1.—Nok-dār hathiyār—jaise chhuri kaṡār wagaira se zaḡhmī

- 2.—Kāri zaḥm lagānā; aisā ghāil k. ki ghāil kī jān na bache.
To stab at—Kisī par chhurī wagaira chalānā; chhurī wagaira mārne kī dhamkī.
Stab, n. 1.—Koñch; hūl; bhoñk; kisi nok-dār hathiyār kā ghuseṛnā.
 2.—Chhurī kaṭārī yā barchhī wagaira kā zaḥm. [chhip-kar kiyā jāe.
 3.—Zarar jo dar-parda (poshida taur par) pahuñchāyā jāe; nuqsān jo
Stability, n. 1.—Ustuwārī; mazbūtī; qāim rahne kī quwwat; pāe-dārī;
 istihkām. [mizājī; tasmīm-i-irādat; gair-talawwun-tab'yī.
 2.—Chāl-o-chalan kī mazbūtī; irāde kī mazbūtī; istiqlāl; qāim-
Stable, a. 1.—Mazbūtī se qāim; jo jald hil na uṭhe yā ulaṭ-palaṭ na
 jāe; ustuwār; mustahkam; mustaqil; mazbūt; pāe-dār.
 2.—Irāde kā mazbūt; sābit-qadam; mustaqil-mizāj; qāim-mizāj;
 mutalawwin nahīn; jo āgā-pīchhā na kiyā kare; jo pakkī ṭhān ṭhāne.
A stable man—Qāim-mizāj shakhs; aisā shakhs jiske irāde mazbūt hoñ.
 3.—Mazbūt; mastahkam; jo jald na chhūṭ jāe khwāh tark kar-diyā
 jāe; jisneñ tagaiyur-o-tabaddul na ho; matīn.
A man of stable principles—Aisā shakhs jiske usūl meñ matānat ho ya'nī jo
 apne usūl ko jald na chhore yā taḍdil kare. [rakkhe jāeñ.
Stable, n. Tawela; istabl (corruptly *astabal*); makān jisneñ ghore
Stable, v. i. Tawele yā istabl meñ r. [matānat.
Stableness, n. Mazbūtī; pāe-dārī; istihkām; ustuwārī; istiqlāl; qiyām;
Staff, n. 1.—Lakṛī; lāṭhī; chharī; kisi āle yā hathiyār kā lambā dastā.
 2.—Chharī yā lāṭhī jo koyī shakhs pā-piyāda chalne kī hālat meñ
 sahāre yā hifāzat ke liye hāth meñ le-kar chale; jisse koyī shai
 qāim yā sañbhālī rahe. [Zindagī kā sahārā; woh shai jisse zindagī qāim rahe.
The staff of one's age—Kisī ke burhāpe kā sahārā; 'asū-i-pirī.—*A staff of life*—
 3.—Sontā dandā yā chharī wagaira jo koyī apne hāth meñ ba-taur
 nishān-i-hukūmat ke le-chale; mansab yā hukūmat kā nishān.
 4.—Kisī bare kār-khāne meñ woh log jo ijrā-i-kār ke liye muqarrar
 hoñ; kisi sarishte meñ woh ahl-kār jo ijrā-i-kār aur hākīm ke hukm
 kī ta'mil ke liye muta'aiyan hoñ.
To have or keep the staff in one's own hands—Apnī milkiyat apne qabze meñ r.;
 kisi shai kī hukūmat apne hi ikhtiyār meñ r.; khud qādir aur hukm-rān rahnā.
Stage, n. 1.—Zamīn yā ma'mūlī sath se kisiqadar baland farsh yā
 chabūtra jispar kisi shai kī numāish kī-jāe yā koyī tamāsha wagaira
 dikhlāyā jāe. [nāṭak.
 2.—Tamāsha-gāh; jahān nāṭak wagaira dikhlāye jāeñ; tamāsha;
 3.—Woh jagah jahān kisi shai kī numāish bār-i-'ām ho; woh ma-
 qām jahān kisi ma'rūf (mashhūr yā bare) fi'l kā wuqū' ho; woh
 jagah jahān koyī aisī bāt ho jo qābil-i-lihāz ho.
 4.—Jis sarak par musāfir hamesha āte-jāte hoñ wahān ṭhaharne yā
 āram kī jagah; chaukī; ṭikān; farod-gāh—woh jagah jahān dāk
 ke ghore badle jāeñ; marhala. [gāh ke mī-bain ho.
 5.—Manzil; masāfat; woh fāsila jo khushkī ke safar meñ do farod-
A stage of ten miles—Das mil (pañch kos) kī manzil.
 6.—Qadam; darja-i-taraqqī; woh darja jahān tak koyī shai ghaṭe
 yā barhe; woh had jahān tak kisi shai meñ tagaiyur-o-tabaddul ho;
 darja; naubat; hālat.
Stager, n. Jisne dunyā ke tamāshe khūb dekhe hoñ; jisne zamāne kī
 garmī-sardī khūb sahī ho; kār-āzmūda shakhs; tajriba-kār shakhs;
 jahān-dīda shakhs; gurg-i-bārān-dīda; 'aiyār; makkār.

Stagger, v. i. 1.—Khare hone yā chalne meñ idhar-udhar hīnā yā jum-bish k.; qadam yā pair jamā-kar kharā na h. yā na chalnā; ḍagma-gānā; larḱharānā; latpatānā.

2.—Pair jamā-kar na ṭhaharnā; lagzish k.; halchal h.; haṭne pas-pā hone yā bhāgne lagnā; pair na ṭhaharnā (na sañbhānā); bas na chalnā.

3.—Pas-o-pesh k.; waswase meñ paṇnā; shak-o-shubhe meñ paṇnā; hichkichānā; āgā-pīchhā k.; dil ke tayaqqun ko kisīqadar kho d.; irāde kī mazbūti meñ farq ā-jānā.

Stagger, v. t. 1.—Larḱarā d.; larḱharā d.

2.—Pas-o-pesh meñ ḍāl d.; waswasa paidā karā d.; dil meñ shak-o-shubha paidā karā d.; pareshān kar d.

Staggeringly, ad. Larḱarāte yā larḱharāte huye; lagzish karte huye; pas-o-pesh ke sāth; taammul yā shubhe ke sāth.

Stagnancy, n. Woh hālat jab koyī saiyāl shai harakat rawānī yā gardish meñ na rahe (na chale na bahe yā na ghūme-phīre).

Stagnant, a. 1.—Rawānī (jārī) nahīn; bahīā nahīā; harakāt meñ nahīn; gair-i-mutaharrik; kharā; rukā huā; bañdhā.

2.—Sust; jāri yā chaltā nahīn; mandā; dhīlā; dhīmā; paṭ; be-kār; majhūl; jo kām karne meñ basar na ho.

Stagnate, v. t. 1.—Bahnā band ho-jānā; na chalnā; ruk-jānā; na chalne kī wajh se kharāb yā ganda ho-jānā.

2.—Khūb na chalnā; khūb jāri na rahnā; sust ho-jānā; mandā ho-jānā; paṭ h. yā par-jānā. [chaltā na rahnā; gair-mutaharrik rahnā.

Stagnation, n. 1.—Rukāwat; jāri na rahnā; gardish band ho-jānā;

2.—Na chaluā yā khūb na chalnā; sust yā mandā ho-jānā.

The stagnation of business—Kām-dhām kī band ho-jānā; roz-gūr (kār-o-būr) kī khūb na chalnā.

Staid, a. Sanjida; mustaqil-mizāj; matīn; qā'ide yā dil-jam'i se kām k. w.; wahshī talawwun-tab' yā khayāl-parast nahīn.

Staidness, n. Sanjīdagī; matānat; sābit-qadamī; istiqlāl.

☞ The opposite of *wildness* or *levity*.

Stain, v. t. 1.—Dāg lagānā; dhabbā ḍālnā; dhappā ḍālnā; dagilā kar-d.; bigār d.; kharāb kar-d.; ganda kar-d.

2.—Rangnā; rang meñ ḍubonā yā bornā.

3.—Chhāpnā; jis rang kī zamīn ho usī rang kī nahīn balki dūsre rang kī chhāpnā chhāpnā. [ṭikā lagānā; ruswā k.

4.—Bad-nām k.; ilzām lagānā; dāg lagānā; kalank yā kalauk kī [nāmī.

Stain, n. 1.—Dāg; dhabbā; dhappā.

2.—Kalañk yā kalauk kī ṭikā; bad-nāmī kī dāg; ruswāyī; bad-

3.—Bā'is-i-ilzām; woh shai jisse nadāmat ho.

Stainless, a. Be-dāg; gunāh ke ilzām se barī; be-'aib; pāk; sāf; be-barf.

Stair, n. 1.—Zīna; sirhī.

2.—Zīne jo makān ke andar ek darje se dūsre darje par jāne ke liye lage hote haiñ; sirhiyāñ jo ghar meñ niche se upar jāne ke liye

☞ Commonly used in the plural. [lagī hotī haiñ.

Below stairs—Makān ke niche ke darje hisse yā marūtib meñ.—Flight of stairs

—Jitnī sirhiyāñ makān ke ek darje tak jāne ke liye hoñ.—Up stairs—Makān ke upar ke darje hisse yā kamroñ meñ; koṭhe par. [sañbhle hoñ.

Staircase, n. Nard-bān; sirhī ya'nī kul zīne aur woh chīzeñ jupar we

Stake, n. 1.—Khūntī; khūntā; mēkh.

[hor; shart.

2.—Bāzi; jo chiz bāzi meñ lagāyī jāe; jis chiz se hār-jit kī-jāe; dānw;
At stake—Khatre meñ; jokhim meñ; ma'riz-i-khatar meñ; jiske nuqsān yā
jispar sadma pahunchne kā khauf ho.

Stake, v. t. 1.—Mekhoñ meñ bāndhnā yā mekhoñ par ṭhabrānā kḥwāh
unke zar'ie se hifāzat k. [kar hād bāndhnā.

2.—Mekheñ gār kar hudūd qāim k. (had-bandī k.); khūntiyān gār
With out.

To stake out land—Mekheñ gār-kar kisi-zamīn ke hudūd qāim k.

3.—Badnā; dānw par r. yā lagānā; bāzi lagānā; kisi shai kī nisbat
hār-jit kī shart badnā. [amānatān rakkhī jāe.

Stake-holder, n. 1.—Woh shakhs jiske pās hār-jit kī shart par koyī chiz

2.—(Law) Kisi aisi shai kā amānat-dār jiskī nisbat do yā zāid
ashkḥās da'wi-dār hoñ; woh shakhs jiske pās aise rupaye yā māl
rakkhē jāen jinkā da'wā kayī shakhsōñ ko ho.

Stale, a. 1.—Purāne hone kī wajh se phikā yā be-maza; jiskī quwwat
tezī aur khushkī bahut dimōñ tak rakkhe rahne ke sabab se jātī rahe.

2.—Tāza nahīn; tāza banā huā nahīn; bāsī; shabāna.

3.—Jismēñ shabāb kā husn bāqī na ho; jismēñ jawānī kī kaifiyat
rah na jāe; utrā huā; jiskā joban utar gayā ho.

4.—Jo kām meñ āte āte ghīs uṭhe; 'ām; jiskā lutf kasrat-i-isti'māl
se jātā rahe; jismēñ nayāpan aur khush karne kī quwwat bāqī na
rahe; purānā; kuhna.

Stale affidavit—(Law) Halaṭ-nāma jo ek sāl se zāid kā ho.—Stale demand—Da'wā
yā mutālaba jo muddat se pesh na huā ho; barā purānā da'wā

Staleness, n. 1.—Be-mazagī; phikāpan.

2.—Pūj yā lachar h.; 'ām qism kā h.; be-dam h.

Stall, n. 1.—Ghore yā bail ke rakhne aur khilāne kī jagah; astabal kā
woh hissa jismēñ ek ghore kī gunjīsh ho. [jāe.

2.—Chhotā kamra yā sāe-bān jahāñ bīkrī kā māl khol-kar rakkhā

Stall, v. t. 1.—Aṅgarē yā astabal meñ r.; tawele meñ r.

2.—Is tarah kiñchar meñ dhaṁsā d. ki āge chul na sake.

Stalwart, a. Diler; jawān-mard; jari; shujā'; baṛī himmat kā; pur-
josh; mazbūt; zor-āwar; porhā. [taken its place." Webster.

"Stalworth is now disused, or but little used, stalwart having

Stammer, v. i. Lafzōñ kā talaffuz ruk ruk ke k.; ruk-ruk-kar bolnā;
halkānā; tutlānā; luknat k.; za'bān lagnā. [fūz k.

Stammer, v. t. Ruk-ruk-kar bolnā; pūrā nā bolnā; nāqis taur par mal-
Stammer, n. Halkāhaṭ; tutlāhaṭ; luknat; bolne meñ zabān kī lagzish

Stamp, v. t. 1.—Pair se mārñā piṭnā dabānā ya dhaṁsānā. [(laṭkharābaṭ).
To stamp the ground—Zamīn par pair piṭnā yā paṭaknā.

2.—Kisi shai par kisi chiz kā nishān yā koyī sūrat banānā; naqab
k.; ṭhappā lagānā; kisi shai par munaqqash k. [d.—jaise dil par.

3.—Khūb jamānā; khūb zih-nishīn k.; munaqqash k.; naqsh kar-

4.—Zarb k.—jaise sikka; banānā; garhnā. [tarāshnā.

5.—Kāgaz yā chamṛe wagaira ke kāṭhe ke āle se mukhtalif shakleñ

Stamp, v. i. Pair zor se niche ko dabānā; zamīn par pāñ zor se paṭaknā.

Stamp, n. 1.—Dabānā; piṭnā. [banāye jāen.

2.—Ṭhappā; woh āla jisse dūsri chizōñ par naqsh yā nishān

3.—Nishān jo ṭhappe se paidā ho (ban-jāe); chhāpā; naqsh.

- 4.—Naqsh yā ṭhappā kī huyī chiz.
 5.—Nishān yā muhr jo mahsūlī māloṇ par is bāt ke sābit karne ke liye banā di-jāe kī sar-kārī mahsūl adā ho-gayā.
 6.—Tikat; istāmp.
A postage stamp—Dāk ke mahsūl kā ṭikat.—*A receipt stamp*—Rasid kā ṭikat.
 7.—Kāgaz yā chamṛe wagaira ke muḥṭalif shakloṇ par turāshne kā ālu. [nāmī yā bad-nāmī.
 8.—Kisī shai kā nām jo bhalā yā burā nikal jāe; kisī shai kī nek-
 9.—Sanad; waq'at. [audāz; tariq.
 10.—Banāwat; dāul; sūrat; shakl; chāl chalan; chāl-ḡhāl; qimāsh;
Stamp-duty, *n.* Islāmp kā rusūm; istāmp kā mahsūl.
Stanch, *a.* 1.—Mazbūt aur ḡhūb kasā huā; ṭhos; jismeṇ koyī futūr na ho. [dili; pakkā; pūrā.
 2.—Usūl kā pakkā; sābit-qadam aur sargarm; mustaqil-mizāj;
A stanch friend—Pakkā dost; ai-ā dost jo apnī dostī par sābit-qadam rahe.
 3.—Written also *Stannch*.
Stanchness, *n.* Mazbūtī; sābit-qadamī; istihkām; usūl kī pūḡhtagī yā un-par istiqlāl ke sāth qāim rahnā; pakkāpan; ḡhūb lagā rahnā.
Stand, *v. i.* 1.—Khaṛā rahnā; istāda rahnā; apnī bunyād par qāim rahnā; gir na jānā; misl ār na ho-jānā; jūr se lagī aur sidhā khaṛā
 2.—Honā; wāqī' h.; kisī jagah par qāim h. [rahnā.
 3.—Āge na baḡhnā; āge qadam na r.; ṭluhar jānā; ruk jānā; taammul kar-jānā; khaṛī ho-jānā.
 4.—Qāim rahnā; bahāl rahnā; joṇ kā toṇ rahnā; barqarār rahnā; gair-mutazalzal rahnā; lā-tajum rahnā; be-zarar rahnā; be-guzand rahnā; mazbūt banā rahnā.
 5.—Apnī jagah par qāim rahnā; nibāh h.; nā-kām na h.; kām-yāb h.; kām-yābī hāsil k.; mahfūz rahnā; jīt jānā.
Every case stands or falls on its own merits—Har ek muqaddame meṇ hār-jīt uskī rū-dāl par hotī hai.
 6.—Ek hī hālat meṇ hamesha qāim rahnā; qāim mustahkam yā mazbūt rahnā; muqābil meṇ khaṛā h. yā muqābala k.
 7.—Un usūl kī pairawī k. jo pahile se qāim hoṇ; rāh-i-rāst par chale chalnā; gum-rāh na h.; badī se parhez k
 8.—Koyī jagah silsila yā rutba r. ḡhwāh uspar qāim rahnā.
 9.—Kisī ḡhās hālat meṇ h.; wujūd r.; honā.
 10.—Munāsabat r.; muwāfuqat r.; hasb-i-hāl h.; mel khānā.
 11.—Kisī shai kā ummedwār h.; ummedwārāna pesh ānā. [bahnā.
 12.—Ruk jānā; baṇdh jānā; rawān na rahnā; jūr na rahnā; na
 13.—(*Law*) (a) Jaise kā taisā rahnā; hālat-i-maujūda par qāim rahnā; nāfiz rahnā; qāim rahnā; jāiz rahnā.—(b) Adālat meṇ hāzir h.
To stand against—Muqābala k.; roknū; muzāhamat k.; muzāhim h.—*To stand by*—(a) Pās rahnā; nazdik h.; mahz tamāshāyī kī tarah khaṛī rahnā; maujūd rahnā.—(b) Bālā-i-tāq (tāq par dharā) rahnā; kanāre dharā yā paṛā rahu; 'adaw-tawajjuhī meṇ paṛā rahnā.—(c) Saṇbbālānā; madad d.; sahāra d.; himāyat k.; chhor na d.; muḡāfiz h.; bachāw k.—*To stand fast*—Mustahkam rahnā; jamā rahnā; gair-mutazalzal aur lā-tajum rahnā.—*To stand firmly on*—Kisī bāt se mutamayin rahnā yā uskā yaqīn r.—*To stand for*—(a) Ummedwār h.; ummedwārāna pesh ānā.—(b) Kisī kī taraf h.; hāmi yā

- madad-gūr h.; sahārā d.; pachchh k.; himūyat k.—(c) Kisi kī jagah par h.; kisi kā 'iwaz yā qāim-maqūm h.—*To stand in hand*—Kisi ke haq meñ mufid h.; kūr-āmad h.; nāfi' h.—*To stand off*—(a) Dūr rahnā; fāsile par rahnā.—(b) Ta'mil na k.; na mānnā.—(c) Dūr hi dūr kī sāhib-salāmat (dostī yā rabt-zabt) r.; bahut mel-jol na r.; alag rahnā; dūr rahnā.—(d) Ubhṛā h.—*To stand one in*—Kharch paṛnā yā baiṭh-nā; sarf h.; lagnā.—*To stand out*—(a) Nikla yā ubhṛā h.—(b) Muzāhamat se bāz na ānā; na mānnā; itā'at qabūl na k.; tarah na d.—*To stand to*—(a) Dhun ke sāth lagā rahnā; koshish kiye chahnā; zor chālāye chahnā.—(b) Kisi irāde yā rāe par qāim rahnā.—(c) Kisi bāt par qāim rahnā; kisi mu'āhade bayān yā qaul-o-qarār se munharif na h.—(d) Na bhāgnā; qāim rahnā.—(e) Mutābaqat yā munāsabat r.; khilāfna h.—*To stand up*—Khaṛā h. yā uṭh khaṛā h.—(b) Bolne yā kām karne ko' liye khaṛā h.—*To stand up for*—Himūyat k.; bachānā; pushti d.; kisi shai ko jāiz ṭhahṛānā.—*To stand upon* (a) Qadr k.; gurūr k.; fakhr k.; garv k.—(b)
- Stand, v. t. 1.**—Bardāsht k.; sahnā; mutahammil h. [Isrār k.; zor d.]
 2.—Muqābala k.; muqābale meñ na haṭnā; zer-dastī qabūl na kar-l.
 3.—Taslim k.; qabūl k.; mān l.
To stand it—Mazbūti se bardāsht k.; apnī bāt yā hālat par qāim rahnā. (*Colloquial*).—*To stand one's ground*—Apnī jagah par qāim rahnā; apnī jagah se na haṭna; apnī bāt (apne qaul yā apnī dalil) par qāim rahnā (use na chhornā yā usmeñ hār na jānā).—*To stand trial*—Tahqiqāt yā taftish meñ barābar qāim rahnā; be-gair tahqiqāt yā imtihān ke chhor na d.
- Stand, n. 1.**—Khare hone kī jagah; woh muqām jahān kisi maqsad ke anjām ke liye log āram se khare raheñ.
 2.—Shahr meñ woh jagah jahān gāriyān wagaira khaṛī hoñ.
 3.—Ṭbahrāw; rukāwat; qiyām.
To make, or come to, a stand—Ṭbahr jānā; ruk jānā.
 4.—Woh shai jispar koyī chiz rah-sake yā rakkhī jāe.
 5.—Chhotā sā mez; bartan wagaira ke rakhne kī jagah.
 6.—Woh jagah jahān udā-i-shahādāt (gawāhi dene) ke liye gawāh 'adālat meñ khaṛā ho.
To be at a stand—Kisi shubhe yā dushwārī ke sabab se ruk jānā; rok diyā jānā; ulajh jānā; ghabrā uṭhnā; pas-o-pesh meñ par jānā.—*To make a stand*—Dushman se picṭhā kiye jāne kī hālat meñ usse muqābala karne ke liye ṭbahr jānā.
- Standard, n. 1.**—Nishān; jhandā; patāka; dhajā (*correctly dhujā*); pharahrā; 'alam; bairaq. [jāe; sarkārī paimāna yā bāt.]
 2.—Bāt paimāna yā wazu jo hākim-i waqt kī manzūrī se qāim kiyā
 3.—Jo kuchh 'awām-n-nās yā mu'azzaz logoñ kī rāe kī bunyād par khwāh dastūr yā 'awām kī manzūrī se ba-taur qā'ide yā namūne ke qāim kiyā jā; parakh yā parakhue kī kasautī; mihak-i-imtihān.
 4.—Khare sone aur chāndī aur usmeñ milāwat kā wazu jo sikka banāne kī garaz se hākim-i-waqt kī taraf se muqarrar ho.
- Standard, a. Sanādī; mustanad; jiski waq'at meñ kabhi kamī-beshī**
Stander-by, n. See By-stander. [na ho.]
- Standing, v. a. 1.**—Jo qānūn yā rawāj wagaira ke rū se qāim ho; jo hamesha qāim rahe; mudāmī; dawāmī yā dāimī; 'arizī nahīn; muqarrar yā muqarrara.
 2.—Pāe dār—jaise rang; jo uṛ na jāe; jo saq na ho-jāe; pakkā.
 3.—Bāhtā nahīn; rawān nahīn; jiskā bahnā jāri na rahe; khaṛā.

4.—Jisko naql-o-harakat na ho; jo ek jagah nasab rahe.

5.—Istāda; kharā; be-kafā.

Standing, n. 1.—Qiyām; daurān; wujūd; muddat; qadāmat.

A custom of long *standing*—Bahut dinon kā rawāj; dastūr jo 'aise yā mud-dat se chālā ātā ho; purānā dastūr.

2.—Kisi 'uhde mansab yā haisiyat par qāim rahnā.

An officer of long *standing*—Afsar jo apne mansab par bahut dinon se qāim

3.—Kharā hone kī jagah.

[ho; afsar-i-terina; purānā afsar.

4.—Logon meū haisiyat; auron ke muqābale men martaba; nek-nāmī; waqr; rutba; darja; qadr-o-manzilat

Stand-point, n. Jar; bunyād; asl; woh maqām juhān se chizeñ yā bāteñ dekhī jāeñ; jis mauq'e yā jagah se usūl par gaur-o-fikr aur unki nisbat tajwiz karen.

Stand-still, n. Rukawat; ruk-kar jahān kā tahān rah jānā.

Staple, n. 1.—Jo chiz yā tijarat kā māl kisi khās mulk yā zil'e meū

2.—Aslī juz; nihāyat aham yā barī chiz. [paidā ho; asl paidāwār.

Staple, a. 1.—Muqarrar; mu'aiyan.

2.—Jo bikrī ke liye hamesha paidā kī yā banāyī jāe; khās; asl.

Star, n. 1.—Sitāra; akhtar; kaukab; najm; tārā; tarayī.

2.—Sitāre kī shakl kā tamga jo izhār-i-martaba ke liye sine par lagāyā jātā hai. [jātā hai.

3.—Sitāre sā nishān [*] jo tahrir yā chhāpe meū banā diyā

☞ "Used as a reference to a note in the margin, or to fill a blank in writing or printing, where letters are omitted." *Webster.*

☞ *Star* is often used in the formation of compound words of very obvious signification; as, *star-aspiring*, *star-beam*, and the like.

Star, v. t. Sitāre jarnā; sitāron kī mānind chamaktī huyī chizon se sajnā.

Stare, v. i. Ghurnā; kisi chiz ko nazar garā kar dekhnā; ānkheñ phar-kar dekhnā; taktakī lagāna; ānkheñ khol-kar takā yā takā k.

Stare, v. t. Kisi shai ko shauq ke sāth dekhnā; tak lagānā yā taknā.

To stare [one] in the face—Kisi kī ānkheñ ke sāmne h.; kisi shai kā isqadar

Stare, n. Tak; taktakī.

[numāyān h. kī usse inkār mumkin na ho.

Stark, a. Mahz; nirā; bi-l-kul; tamāmtar; sarilī; sarāsar; mutlaq.

Stark, ad. Kulliyatan; bi-l-kul; sarāsar; ba-tarz-i-mutlaq; mutlaqan;

Stark naked—Bi-l-kul nangā; nangā mādar-zād.

[tamām yā tamāmtar.

Starless, a. Jab sitāre mutlaq dekh na pareñ; jab sitāron kī raushanī

Starlight, n. Sitāron kī raushanī; tāron kī chamak.

[na ho.

Starlight, a. Sitāron se raushan.

[kib se muzaiyan.

Starry, a. 1.—Sitāron se bharā huā; jismeñ sitāre kasrat se hon; kawā-

2.—Sitāron kā yā jo sitāron se paidā ho.

3.—Sitāron kī mānind raushan; sitāron kā sā.

Start, v. i. 1.—Chauñknā; chauñk uñhnā; jhājhnā; hairat dard yā kisi dūsri wajh se yakāyak uchhal yā kūd purnā.

2.—Pichhe ko hañnā; bharāknā.

[karne lagnā.

3.—Chalnā; rawāna h.; daur daur yā safar shurū' k.; shurū' k.;

To start after—Kisi ke pichhe chalnā; pichhā k.; ta'āqub k.—*To start against*—

Kisi se ummedwārī meñ muqābala k.—*To start for*—Kisi 'uhde kā ummed-wār h. (uski ummedwārī k.)—*To start up*—Chauñk uñhnā; yakāyak uñh kharā h.; yakāyak buzurgi yā waq'at hāsīl k.

- Start, v. t. 1.**—Yakāyak mutaharrik kar-d.; chauṇkā d.; mukhawwaf kar d.; ek-bārgī pareshān kar-d.; ubhār d.; bhagā d.
2.—Harakat d. yā harakat meṇ lānā; yakāyak pesh-i-nazar (sāmne)
3.—Ījād k.; ikhtirā' k.; nikālā. [kar-d.; paidā kar-d.
4.—Apnī jagah se yakāyak haṭā d.; khiskā yā ṭāl d.
Start, n. 1.—Chauṇk; hairat haibat yā dard wagaira se ek-bārgī kūd yā uehbal parnā; kisi wajh se yakāyak harakat meṇ ānā yā mutaharrik h.; bharak; chamak; wahshat. [jhapattā; phalāṅg; qulāṅch.
2.—Kisi bāt kā daf'atan kar-guzarnā; rah-rah kar kisi bāt ki koshish;
3.—Josh; walwala; dhun; tarang; umaug; lahar. [rawānagī.
4.—Safar yā kisi kām ke silsile kā āgāz; kisi maqām se rawāna h.;
To get or have the start—Dūsre se pabale shurū' k.; ek hī qism ke kām meṇ dūsre se barh jānā; sabaqat le-jānā; mār-le-jānā; pesh-dastī k.
Startingly, ad. Chauṇk-chauṇk-kar; rah-rah-kar; jhapattā-mār-kar; kabhi-kabhi yakāyak josh meṇ ā-kar. [yā rawāna ho).
Starting-point, n. Woh maqām jahān se harakat shurū' ho (koyī chale
Startle, v. i. Chauṇkā; chauṇk uṭhnā; dahal jānā; daf'atan khauf wagaira ma'lūm hone ki wajh se hil jānā. [bharānā; darā d.
Startle, v. t. Darānā; chauṇkānā; hairat paidā k.; mutahaiyar kar-d.;
Startle, n. Sadma jo yakāyak khauf hairat yā khatre ke dar se dil ko pahunche; chauṇk; bharak; dhak; jhakh.
Startling, ppr. or a. Chauṇkāne w.; bharāne w.; yakāyak khauf paidā karā d. w.; jiske sabab se ek-bārgī tabī'at dar-jāe.
Starvation, n. Bhūkhoṇ marnā yā mārā jānā; fāqa-kashī.
Starve, v. i. 1.—Sardī se marnā; jāron marnā.
2.—Bhūkhoṇ marnā; bhūkh yā muhtājī ki sakht taklif uṭhānā; nihāyat iflās ki hālat meṇ rahnā; barī tangī meṇ rahnā.
Starve, v. t. 1.—Bhūkhoṇ marnā.
2.—Qahṭ se taklif meṇ dāhnā yā maglūb (zer-dast) k.
3.—Kisi shai ki ihtiyāj (uske na hone yā baham na pahunche ki wajh) se halāk yā barbad kar-d.
State, n. 1.—Hālat; kaifiyat; naubat; dhang; taur; waz'; māhiyat; rūdād; dasā; gati; kisi wujūd yā shai ki kaifiyat jo kisi khās waqt
2.—Rutba; martaba; darja; haisiyat. [meṇ ho.
3.—'Azmat; shān-o-shaukat; jāh-o-jalāl; barāyī; dhūm-dhām; shīkōh; hashmat; tumturāq. [banānā ho; wāzi'ān-i-qawānīn.
4.—Kisi mulk meṇ logon kā woh majma' jiske zimme qānūn kā
5.—Kisi riyāsāt ke khās khās log; mudabbirān-i-saltanat; kisi riyāsāt meṇ woh ashkhās jo wahān ke madāru-l-muhām hon.
6.—Bādshāhat; riyāsāt; saltanat; rāj; sarkār.
 When *state* is joined with another word, it denotes public, or what belongs to the community or body politic, or to the government."
Webster.
State affairs—Umūrāt-i-saltanat; riyāsāt ki būten; mulki mu'āmalāt.—A *state secret*—Riyāsāt kā rāz yā bhed.—*State paper*—Kāgaz jo umūrāt-i-riyāsāt ke mutā'alliq ho.
State, v. t. Kisi shai ke hālat bayān k.; mufassal ya bi-l-ijmāl (bi-l-kul) likh d.; pūrā pūrā bayān k.; bi-t-tafsil kahnā; tafsil-wār likhnā yā

- kahnā; musharrab kahnā 'arz yā guzārish k.; bayān k.; zabānī kahnā; khol-kar kahnā. [mu'aiyan par huā kare.
- Stated, a. 1.**—Mu'aiyan; muqarrar; bañdhā huā; ma'mūlī; jo auqāt-i-2.—Bañdhā huā; muqarrar; jismeñ radd-o-badal na ho.
- Statedly, ad.** Auqāt-i-mu'aiyan par; barābar; jo waqt muqarrar ho barābar usī waqt par. [shān sūrat; tamkanat; dabdaba; jalāl-i-sīrāt.
- Stateliness, n.** Barāyī; 'azīmu-sh-shānī; shān-o-shaukat; 'azīmu-sh-
- Stately, a.** Jisse shān-o-shaukat yā martaba zāhir ho; baland; 'azīmu-sh-shān; jalīlu-l-qadr; bahut barā; 'alī-martaba; baland khayālāt r. w.; nūchā; barā. [ikh-kar.
- Statement, n. 1.**—Bayān i'āda yā guzārish 'ām isse kī zabānī ho yā 2.—Wāqī'āt yā hālāt kī tahrīrī izhār; hālāt jinkā i'āde zabānī kiyā jāe; kisi mu'āmale ke hālāt kī bayān.
- 3.—Naqsha; kaifiyat; fard i-hisāb; lekha.
- State-prisoner, n.** Jo shakhs umūr-i-saltanat ke muta'alliq jarāim meñ qaid ho; asir-i-sultānī; shāhī qaidī.
- Statesman, n.** Umūr-i-saltanat ke insirām kī qābīliyat ke liye mashhūr; fun-i-hukūmat meñ māhir; ilm i-siyāsāt dān; mudabbir-i-umūr-i-saltanat; mudabbir.
- Statesman-like, a.** Mudabbir-i-saltant ke se dhang yā unki sī dānāyī r. w.; mudabbirāna; jo mudabbir ke liye mauzū yā munāsib ho.
- Statesmanly, ad.** Aise tarīq se jo mudabbir-i-saltanat ke hasb-i-hāl ho.
- Station, n. 1.**—Kisi shai ke khare hone kī jagah—khusūsan woh jagah jahān koyī shakhs yā chiz hamesha thāhre yā kuchh der tak rahe. (a) Rel-gīryon ke thaharne kī maqām; istāshan. (b) Woh maqām jahān kār-i-mansabī ke anjām ke ba'd kisi 'ālāqe kī pulis (police) ke log jam' hon; istāshan; thāna. [kāri kī kām yā sāga jo kisi ko sipurd ho.
- 2.—'Uhdā jispar koyī māmūr kiyā jāe; mansab; mulāzimat-i-sar-
- 3.—Shagl; peshā; kām; kār-o-bār.
- 4.—Hāsiyat; hālāt; rutba; darja; zindagī kī hālāt.
- Station, v. t.** Rakhnā; qāim k.; kisi jagah 'uhde yā mansab par muqarrar yā ta'nāt k.; bañdhāna; qāim k.; thāhrānā; nasab k.; muta'aiyan k.; māmūr k.
- Stationary, a. 1.**—Jo āge yā pichhe na chale; bādīn-n-nazar meñ gair-mutaharrik; mazbūt; mustahkam; ustuwār; pāe-dār; ek jagah par qāim.
- 2.—Jo taraqqī na kare; jo 'aql buzurgī yā 'umdagī meñ roz-ba roz tarraqqī na pāye; jo ziyādatar barā yā aur 'umda na hotā-jāe.
- Stationer, n.** Kāgaz qalam dawāt aur likhne ke dūse sāmān beehne w.
- Stationery, n.** Kāgaz qalam siyāhī aur likhne kī dūsrī chīzēn.
- Statistic, } a.** Logon kī hālāt unke intizām-i-khāna-dārī jāedād aur
- Statistical, } āmadanī wagaira se muta'alliq; umūr-i-jumhūr ke muta'alliq.**
- Statistics, n.** Kisi qaum kī tan-durustī darāzi-i-hayāt intizām-i-khāna-dārī hunar ma'āsh āmadanī aur mulk kī hālāt wagaira ke muta'alliq wāqī'āt; kisi khās qism ke logon ke muta'alliq wāqī'āt; kisi aisi bāt ke muta'alliq wāqī'āt jo dil-chasp ho; woh bāteñ jinkī kaifiyat 'ada-don se zāhir ho-sake yā naqshe kī khāna-purī ke zarī'e se dikhlāyī jā-sake. [mūrat (properly mūrī); but; sanam.
- Statue, n.** Kisi jūn-dār kī shabīh jo kanda kar-ke (khod-kar) banāyī jāe;

Statute, *n.* Insān ke qad kī asli unchāyī; dīl.

STATUS, *n.* [Lat.] Haisiyat; hālat; mansab; apnī haqqiyat kī nisbat kisi shakhs kī haisiyat; haqqiyat-i-arāzi ke muta'alliq kisi kā istihqāq.

STATUS IN QUO, } [Lat.] Asli hālat yā haisiyat; jo hālat pahile thī;
STATUS QUO, } jis hālat meñ yā par koyī shai sābiq meñ rahī ho.

To restore a building to its status quo—Kisi 'imārat ko apnī asli hālat yā haisiyat par phir qāim kar-d. ya'nī jo hālat uski kisi dūstre amr ke wuqū' ke pahile rahī ho usī hālat par use phir kar-d.—Things remain in statu quo—Dāten joñ-kī-toñ haiñ; hālat sābiq-dastūr haiñ ya'nī jo kaifiyat sābiq meñ thī wahi ab bhi hai.

Statutable, *a.* 1.—Qānūn ke mutābiq banāyā yā jāri kiyā gayā; jo majma'-i-wāzī'ān-i-qawānīn ke banāye qānūn se nikle yā paidā ho.

2.—Jo qānūn ke mutābiq ho. [banāyā huā qānūn.

Statute, *n.* 1.—Kisi riyāsat yā mulk ke majma'-i-wāzī'ān-i-qawānīn kā
“Statute is commonly applied to the acts of a legislative body consisting of representatives.” Webster.

2.—Koyī dawāmī qā'ida jo kisi jamā'at kī taraf se qāim kiyā jāe.

Statute of limitations—(Law) Qānūn-i-hadd-i-sanā'at; tamā'ilī kā qānūn; woh qānūn jiske mutābiq kisi mī'ād-i-mu'ayan ke ba'd huqūq kā nafāz nālīsh ke zarī'e se nahīñ ho-saktā.

Statutory, *a.* Qānūnī yā qānūn kī; mahkūma-i-qānūn; jisko qānūn kī sanad ho; jo qānūn ke rū se jāiz rakkhā gayā ho.

Staunch, *a.* See Stanch.

Stave, *v. t.* 1.—Kisi shai meñ tor-kar surākh kar-d.; tor yā phor d.

2.—Haṭā d.—jaise lāṭhī wagaira se.

With off. [yā haṭā d.; ta'wīq meñ ḍālnā.

3.—Zabardastī ṭāl d.; nā-haq lait-o-lāl meñ ḍālnā; kisi tarah se ṭāl

To stave off the execution of a project—Kī-i mansūbe ke anjām ko nā-haq ṭāl d. (use nā-haq rok d. yā lait-o-lāl meñ ḍāl r.).

4.—Bahā d.; dhalkā d.; pīpā tor-kar nikāl yā bahā d.

Stay, *v. t.* 1.—Rahnā; kisi jagah rah jānā; ṭhaharā rahnā; ruk rahnā; ṭhahar jānā; chup-chāp kharā rahnā; muqīm h. yā rahnā; qiyām k.;

2.—Kisi hālat meñ rahnā. [ṭik jānā.

3.—Muntazir rahnā; intizār k.; rāh dekhnā.

4.—Ruk jānā; ṭhahar jānā; taammul k. [r.; thām r.; jāne na d.

Stay, *v. t.* 1.—Rok d.; rok r.; āge barhne na d.; bāz r.; āṛ r.; thānbh-

2.—Hilno-ḍolne yā girne na d.; sañbhāl r.; sahāre par rok r.; maz-būṭī se ṭhaharā r. [taskīn d.

3.—Dhānsne na d.; zu'f na āne d.; tāqat sañbhāl r.; kisiqadar

Stay, *n.* 1.—Ṭhaharāw; ṭikāw; qiyām; istiqāmat.

2.—Sahāra; jispar yā jisko zor se koyī chīz ṭhahar jāe; āsrā; āṛ.

Stead, *n.* Dūstre kī jagah (uskā 'iwaz yā badlā); qāim-maqāmi.

In stead of—Kisi kī jagah; kisi kī 'iwaz.—To stand in stead, or to do stead—Kām-kā (kār āmad) h.; bare naf'e kā h.; nihāyat mufid h.

Steadfast, *a.* 1.—Mazbūt yā mazbūṭī se qāim; khūb garā huā.

2.—Sābit-qadam; ustuwār; mustahkam; mutalawwin nahīñ; gair-mutazalzal; sābit-qadam.

Steadfastly, *ad.* Mazbūṭī se; sābit-qadamī se; pakkā.

Steadfastness, n. Mazbūti; ustuwāri; sābit-qadamī; puḡhtagi; istiqlāl; matānat; usul par-mazbūti se qāim rahnā.

Steadily, a. Mazbūti se; sābit-qadamī se; istiqlāl ke sāth; barābar; hame-sha; bilā-taammul; bilā-taḡhallul; bilā-inhirāf.

Steadiness, n. Mazbūti; ustuwāri; sābit-qadamī; istiqlāl; barābar ek tarah par chalnā (ek qism kā tariq r.). [uahiñ.

Steady, a. 1.—Mazbūti se kharā yā qāim; jamā huā; hiltā-doltā
2.—Mustaqil; sābit-qadam; gair-mutalawwin; jiski tabī'at jald badal na jāe; apne itāde par barābar qāim rahne w.; jo kisī amr kī pairawī barābar kiye jāe: qāim-mizāj.

3.—Yaksān; barābar; ek rāh par chālā jāne w.; jiskā silsila barā-bar qāim rahe; jo na ghaṭe na baṭhe; jo tabdil na ho. [k. yā r.

Steady, v. t. Hilne phirne yā girne na d.; sañbhāl r.; sahārā d.; mazbūt

Steal, v. t. 1.—Chorī k.; churā l. yā churā le-jānā; be-gair istihqāq yā

2.—Chhip-kar (chup-ke se) chal d. [ijāzat ke le-l.; duzdī k.; sariqa k.

3.—Chālāki se yā nise tariq par ki koyī na jāne le yā har l.—jaise dil; churā l.; har l.; moh l. [koshish k. ki koyī bāt chhip-kar chal jāe.

4.—Chhipā-kar yā aisi tarah kuchh k. ki koyī na dekhe; is bāt kī

Steal, v. t. 1.—Chorī k.; duzdī k.; sariqa kā murtakib h.
2.—Chupke se chal d.; aisā chal d. ki koyī na dekhe.

Stealing, n. 1.—Chorī; sariqa; duzdī; dūsre kā māl be-gair uskī wāqifi-
2.—Jo chiz churāyī jāe; māl-i-masrūqa. [yat yā razā-mandi ke le-l.

☞ Chiefly used in the plural.
Stealth, n. Kisī kām kā ba-tarz-i-maḡhfī (chhipā yā churā-kar) k.; poshida kār-rawāyī; kām jo auron se chhipā-kar kiya jāe; aisā tariq

☞ In either a good or bad sense. [jiskā hāl dūsre na jāneñ.
Stealthily, ad. Chupke se; chorī se; chhipā-kar; ḡhufyatan; maḡhfī

taur se; ikhfā ke sāth. [maḡhfī; poshida; be ma'lūm; makkārī kā.
Stealthy, a. Jo chorī se kiya jāe; jo ḡhufyatan ho; jo chupke se ho;

Steam, a. Bhāph; bāph; buḡhār; dhuñāñ jo pāñī se uṭhtā hai.
Steam, v. t. 1.—Dhuñāñ yā bāph ho-kar uṭhnā nikalnā yā uṭ jānā; bu-ḡhār kī sūrat meñ uṭ-jānā; bāph chhornā.

2.—Dhuñēñ ke zor se chalnā. [k.
Steam, v. t. Bhāph par r.; bāph d.; bhāph par narm k. pakāñā yā taiyār

Steam-boat, n. Dhuñāñ-kash; duḡhāñī kashtī. [chale.
Steam-engine, n. Dhuñēñ kī kal; duḡhāñī kal; jo kal bhāph ke zor se

Steel, n. 1.—Faulād; polād; ispāt.
2.—Hathiyār; silāh; aslaha; sbastra.

3.—Koyī shai jo nihāyat saḡht ho; saḡhtī; karāyī; karakhtagī.
☞ Steel is often used in the formation of compounds of very obvious meaning; as, *steel-clad*, *steel-hearted*, and the like.

Steel, v. t. 1.—Faulād charhāñā; nok yā bāḡh par polād lagāñā.
2.—Karā kar-d.; nihāyat saḡht banā d.; sang-dil banā d.; saḡhtī

paidā kar-d. [ḡhālwan.
Steep, a. Kharā; jiske charhāw yā utār meñ barā jhukāw ho; bahut

Steep, n. ḡhālwan jagah ṭilā yā pahār wagaira; kandalā.
Steep, v. t. Pāñī wagaira meñ bhigonī yā tar k.; kisī chiz ko pāñī

wagaira meñ us waqt tak rahne d. jab tak woh use bi-l-kul jazb na kar-le.
Steer, v. t. Chalāñā—jaise jahāz; rah-numāyī k.; hidāyat k.; le-jāñā;

kisī ko rāh dikhlanā.

Stem, n. 1.—Darakht wagaira kā aslī hissa; woh mazbūt hissa jispar shākheñ sañbhālī raheñ; tanī; bonṭ.

2.—Dāl; dār; dālī; shākḥ.

[asl.

3.—Kḥāndān kī aslī shākḥ; nasl; kḥāndān; kul; mūrison kā silsilā;

4.—Ālād; nasl; far'; kḥāndān kī shākḥ; bans.

Stem, v. t. 1.—Pānī chīrnū yā kāṭnū; dhār ko roknū; dhār par chārḥnū

2.—Roknū; muzāhamut k.; bāz r.; insidād k.

Step, v. i. 1.—Pair ko harakat d.; pair yā pairon se āgo chalnū yā pīchhe haṭnū; chalnū; qadam qadam jānū yā chalnū.

2.—Jānū; thoṛī dūr pā-piyāda jānū; thoṛe fāsile tak ṭahalte jānū.

3.—Saujīdagī āhistagī yā sābit-qadamī se chalnū.

To step aside—Thoṛī dūr chāle jānū; logon kī suhbat se alag ho-jānū.—*To step*

back—Pīchhlī bāton kā kḥayāl k.; tabī'at ko zamīna-i-guzashtā kī taraf rujū'

k.—*To step forth*—Āgo baṛḥnū yā ūnū.—*To step in or into*—(a) Kisī jagah

meñ jānū yā kisī hālat meñ ho-jānū—(b) Thoṛe 'arṣe ke liye andar jānū yā

dāḡḡhīl h.—(c) Bilā-takalluf qabza pānū; daf'atan qabza kar-l.—*To step out*—

Step, v. t. Qadam r.

[Qadam lambe k. par tezi ko dāḡḡhīl na d.

Step, n. 1.—Qadam; gām; jitrū ok martaba pair uṭhā-kar koyī chāle.

2.—Sīḡhī kā dandī; ālve kī pāya.

3.—Chalne yā dāurne meñ jitrū dūr tak pair paṛe.

4.—Thoṛī dūr; fāsila-i- qulīl; qadam.

It is distant but a step—Woh kam fāsile par hai; woh ek hī qadam par hai.

5.—Darja; maubāt; qadam.

Step by step—Ba-tadrīj; darja-ba-darja; qadam-ba-qadam; āhista-āhista.

6.—Tarāqqī; āge baṛḥnū; qat'ī fāida yā naf'.

7.—Pair kā nishān; naqsh-i-pā; qadam; nishān; patā.

8.—Chāl; chalne kā tariq.

9.—Kār-rawāī; tadbīr; 'amal; si'l; upāe; harakat.

Step, n. Saṭelā; akḥyāfi; haqīqī mahīn.

“A prefix used in composition before father, mother, brother, sister, son, daughter, child, &c., to indicate that the person thus spoken of is not a blood-relative, but is a relative by the marriage of a parent; as, a *step-mother* to X is the wife of the father of X, married by him after the death of the mother of X.” *Webster*.

[guzar-jācū.

Stepping-stone, n. 1.—Patthar jispar pair rakh-kar pānī aur kīchāṛ se

2.—Tarāqqī kā zarī'a; woh bāt jiske sabab so bihbūdī ho

Stereotyped, n. a. Mustahkam aur gair-mubaddal; is tarah par qāim kiyā huā kī badal na sake.

[paidā na ha; zar-khez mahīn.

Sterile, a. 1.—Ūsar; banjar; shor; jismeñ bahut kam yā kuchh bhī

2.—Bāñjh; jise bachhe na hoñ.

3.—Kḥayālāt se kḥālī; kūḡh-magz.

Sterility, n. Shoriyat; bāñjhpan; zar-khezī na r.; ūsar h.; bachhe na paidā k.; kḥayālāt se kḥālī h. [r.; bachhe paidā karne kī quwwat le-l.

Sterilize, v. t. Shor banānū; ūsar banānū; zar-khezī kī quwwat bāqī na

Sterling, a. Asli; kḥālīs; miḥāyat 'umda; ā'la qism kā; kharā.

Stern, a. 1.—Gaṛī ḥuyī aur ba-zāhir saḡbt-o-tahakkumāna; saḡht; durusht; kaṛī yā kaṛwī; rūkḥī.

A stern look—Aisi chitwan jismen dekhne w. saṁkhti aur hukūmat kī nazir se kisi kī taraf ghūre; karwī nazar.—A stern countenance—Rūkhā chihārā; rū-

2.—Saṁkht-mizāj; karā; be-rahm; kaṭhor.

[khi sūrat.

3.—Nihāyat mustahkam; jismen lagzish yā jumbish na ho.

Sternly, ad. Saṁkhti se; tarshi se; karwāyī se; rūkhāyī se; karwī sūrat banā-kar; tabakkun-āna.

Sternness, n. Saṁkhti; talkhi; tarsh; karwāyī; rūkhāyī.

Stew, v. t. Ahista-ahista josh d. (ubālnā); thoṛā thoṛā yā narm āg par sijhānā; thoṛā ubālnā; dam-pukht k.

Stew, v. i. Dhime-dhime paknā; ahista ahista josh khānā; dam-pukht h.

Steward, n. Woh shakhs jo kisi bare gharāne men khwāh kisi bārī im-lāk par umūr-i-khāna-dārī ke insirām dūro mulāzimīn kī nigrānī māl-guzārī khwāh āmadānī kī tahsil aur hisāb wagaira ke murattab karne ke liye rakkhā jāe; kār-pardāz; sarbarāh-kār; kārinda; gu-

Stick, n. 1.—Chhārī; qamehī; tahnī; lakṛī; lāṭhī; ḍaudā. [māshā.

2.—Koyī shai jiskī sūrat chhārī sī ho.

A stick of sealing wax—Lākh yī lāh kī battī.

Stick, v. t. 1.—Ghusā d.; dhaṁsā d.; chubhā d.; koṇohnā; godnā; god-

2.—Dhaṁsā-kar lagā yā ṭhahrā d.; ghusā d. [kar mār ḍāluā.

3.—Baithālnā; jamā d.

4.—Lagā d.; chipkā d.; chaspān kar-d.; saṭā d.; joṛ d.

To stick out—Nikal d.; ubhār d.

[jānā.

Stick, v. i. 1.—Lag jānā; chipak jānā; chaspān ho-jānā; saṭ jānā; lipaṭ

2.—Jahān kā tahān rah jānā; is tarah lag rahuā kī mushkil se haṭe; simaṭ jānā; jam rahuā. [jānā; phāns jānā; aṭak jānā.

3.—Āge na barh saknā; āge chalne se ruk jānā; ruk-jānā; ṭhahar

4.—Ghabṛā uṭhnā; pareshān ho-jānā; pas-o-pesh men par jānā; āgā-pichhā karne lagnā; hais-bais men par jīnā. [jhan men ḍāl d.

5.—Mushkilāt yā waswase paidā k.; shash-o panj men ḍāl-d.; ul-

6.—Dostī aur muhabbat men khūb simaṭ jānā; ek jān de qālib ho-jānā.

To stick at—Āgā-pichhā k.; pas-o-pesh k.; taammul k.—To stick by—(a) Khūb

simaṭ rahuā; sābit-qadam h.; mazbūti se sabārā d.—(b) Lipaṭ-kar taklif-dih

h.—To stick out—Nikal ānā; ubhār ānā.—To stick to—Khūb lagā rahnā;

na chhornā; istiqlāl ke sāth pairawī k.; pichhā na chhornā; sābit-qadam rah-

nā.—To stick upon—Jamnā; rukā yā ṭhahrā rahnā; na chhornā; tark na k.

Stickle, v. i. 1.—Kisi na kisi taraf ho jānā; okyā dūse farīq kī jānib-dārī k.

2.—Haṭh ke sāth nā-kāfī wujūh par jhagrā bahs yā takrār k.

3.—Ek farīq ko chhor-kar dūse farīq kī taraf ho-jānā; kabhi ek taraf h. kabhi dūsrī; istiqlāl ke sāth kisi ek kā sāth na d.

Sticky, a. Jo chipak jāe; chipchipā; lastasā; lāse-dār; jo kisi chiz par lag rahe; jismen chimaṭ yā simaṭ rahne kī khāssiyat ho

Stiff, a. 1.—Jo jald na jhuke; lachilā yā dam-dār nahīn; karā; saṁkht.

2.—Na raqīq na sāiyāl; gāṛhā aur las-dār; na to narm aur na saṁkht. [barā zor ho.

3.—Tund; tez; shadīd; jo jhonke se (bahut tez) chale; jismen

4.—Jo jald maglūb na ho; muqābale yā dhun men sābit qadam; ziddī; batṭhī. [ho.

5.—Jibillī aur be-takallufāna nahīn; pur-takalluf; jismen banāwaṭ

Stiffen, v. t. 1.—Karā kar-d.; saṁkht kar-d.; aisā kar-d. kī narmi kam

2.—Aur gāṛhā banā d.; aur las-dār kar-d. [rah-jāe.

- 3.—Be-hiss-o-harakat kar-d.; be-jān kar-d.; majhūl banā d.
Stiffen, v. i. 1.—Karā ho-jānā; narmī kā kam-ho-jānā; aur sakht ho-jānā. [sakht ho-jānā.]
 2.—Aur gārḥā ho-jānā; gilzat kā barḥ jānā; yak-gūna (qarīb qarīb)
 3.—Aisā ho-jānā ki kisī bāt kā jald asar na ho; sakht yā patthar-sā ho-jānā; karāyī ā-jānā; aur ziddī yā sakht ho-jānā. [sāth.]
Stiffly, ad. Sakhtī yā karāyī se; mazbūṭī se; ba-isrār; zid yā haṭh ke
Stiffness, n. 1.—Karāyī; sakhtī; narmī kā na h.; jhukne yā kham khāne ke
 2.—Kuchh narm aur kuchh sakht h.; gārḥāpan; gilzat. [qābil na h.]
 3.—Harakat na kar-saknā; be-hiss-o-harakat (sun) h.
 4.—Tanāw; khiñchāw.
 5.—Haṭh; zid; tamarrud; sar-kashī.
 6.—Takalluf; jabr; banāwat.
 7.—Sakhtī; durushtī; karāyī; rūkhāpan.
 8.—Tahrīr yā taqrīr meñ banāwat; aslī sādagi aur suhūlat kā na r.
Stifle v. t. 1.—Dam ghuṭā d.; sāns rok d.
 2.—Rok d.; band kar-d.; bujhā d.; gul-kar d.
 3.—Kisī shai ko dabā d. (usko zāhir yā mashhūr na hone d.); chhipā d.; rok-kar miṭā d.; nām bāqī na rahne d.; miṭā d.
Stigma, n. 1.—Dāgne kā nishān; dāg.
 2.—Bad-nāmī yā be-ābruyī kā dāg; kalank kā ṭikā; dhabbā; siyāhī; aisa gair-mustahsan tarīq jisse āb-rū kho-jāe; harf; baṭṭā.
Stigmatic, } a. 1.—Jispar bad-nāmī kā dāg lag chukā ho; jisse ābrū
Stigmatical } meñ baṭṭā lag gayā ho. [ilzām ho.]
 2.—Jisse bad-nāmī yā hatk-i-ābrū ho; jiske bā'is se koyī maurad-i-
Stigmatize, v. t. 1.—Dāgnā; dāg d. [nā; muñh kālā k.; ruswā k.]
 2.—Kalank kā ṭikā lagānā; harf lagānā; badnāmī kā dhabbā lagā-
Still, v. t. 1.—Chup karānā; band k.—jaise shor; khāmosh k.; sākit k.
 2.—Harakat ko rok d.; rok r.; sākin kar-d.; hālat-i-qarār meñ kar-d
 3.—Thandhā kar-d.; dhimā kar-d.; dabā d.; josh-o-kharosh afrā-tāfrī yā ghabrāhaṭ ko firo kar-d.
Still, a. 1.—Sākit; khāmosh; chup-chāp.
 2.—Jab shor-sharāba yā afrā-tāfrā na rahe; sun; thir; gum-sum.
 3.—Be-hiss-o-harakat; be-gair hile-ḍole; but kī tarah. [talak.]
Still, ad. 1.—Is waqt tak; ab tak; hanoz; zamāna-i-hāl tak; āj tak yā
 2.—Bā-in-hama; bā-wujūd yā bā-wasf iske; tāham; tau-bhī; ispar bhī; tispar bhī; jo kuchh huā uske ba'd bhī.
 3.—Aur bhī; isse bhī ziyāda; jisqadar hai usse barḥ-kar.
 4.—Hamesha; barābar; sadā.
Still and anon—Rah-rah kar aur mutawātir; bār-bār; hamesha; barābar.
Still, n. 1.—Sharāb chulāne kā bartan aur uske asbāb.
 2.—Woh makān jahān sharāb chulāyī jāe; āb-kārī kā godām.
Still-born, a. Jo marā paidā ho; jo paidāish ke waqt zinda na rahe.
Still-house, n. Same as No. 2 of Still, n.
Stillness, n. Sukūt; sukūn; sannāṭā; khāmoshī; qarār; dhimāpan; hara kat yā josh-o-kharosh wagaira meñ na rahnā.
Stimulant, a. 1.—Muharrik; jisse tahrīk ho.
 2.—Woh shai jisse rūh dil aur shirāyīn ko quwwat ho.
Stimulant, n. See the above, No. 2.

Stimulate, *v. t.* 1.—Ubhārnā; bedār k.; zin-dil k.; sa'i-o-koshish kī quwwat barhānā; targīb d.; rāgīb k.; dil barhānā.

2.—Rūh dil aur shirāyīn ko quwwat baḥshnā.

Stimulation, *n.* 1.—Tahrīk; targīb; tahrīs; uksānā; ubhārnā.

2.—Rūh dil aur shirāyīn kī quwwat kā barh jānā.

Stimulative, *a.* Same as Stimulant, *a.*

Stimulous, *n.* 1.—Tabī'at barhāne wālī bāt yā chīz; woh shai jisse dil ko kisi bāt ke karne kī targīb ho.

2.—Muqawwī dawā.

Sting, *n.* 1.—Nesh; khār; ḍank; ḍans.

2.—Nesh yā ḍank kā gosht meṁ ghusā d.

3.—Koyī shai jisse nibāyat taklīf ranj yā dard ho.

Sting, *v. t.* 1.—Ḍank mārṇā; ḍānsnā.

2.—Ḍakhānā; dard ranj yā taklīf paidā k.

Stingily, *ad.* Barē buḥl ke sāth; khissat se; makkhī-chūsī ke sāth; kanjūsī se. [kī lālach (tam'); zalīl qism kī lālach; barī tang-dilī.

Stinginess, *n.* Buḥl yā buḥlālat; kanjūsī; makkhī-chūsī; gāyat darje

Stingy, *a.* Barā hī tang-dil aur lālachī; harīs; tāmi'; kanjūs; makkhī-chūs; dī kā tang; baḥlī; sūm yā shūm.

Stink, *v. t.* Barī bad-bū paidā k.; aisi mahak r. jisse tabī'at phir jāe; bad-bū k.; basnā; ubasnā; bisānd ānā.

Stink, *n.* Barī bad-bū; aisi mahak jisse tabī'at ko nafrat ho; bad-bū; ta'āffun; 'uḥūnat; bisāneḍh; durgandh.

Stint, *v. t.* Hudūd-i-mu'āyān ke andar rok r.; mahdūd k.; muqaiyad k.; bad bāndh d.; kisi hadd-i-mu'āyān se tajāwuz na karne d. (usse āge barhne na d.); band kar-d.; rok d.

Stint, *n.* 1.—Ḥad; qaid; rok; wus'at; phailāw. [jāe.

2.—Miqdār-i-mu'āyān; jisqadar hissā ṭhahrāyā yā muqarrar kiya

Stipend, *n.* Mushāhara-i-mu'āyān; jisqadar mushāhara bāndhā ho; haqq-i-khidmat jo dīn mahīne yā sāl ke hisāb se muqarrar ho; wazīfa; ulūfa; darmāha. [dī hī ho; haqq-i-s-sa'i-i mu'āyān kī 'iwaz meṁ kām k. w.

Stipendiary, *a.* Mushāhara-dār; darmāhe-dār; jiskī ujrāt yā talab baḥ-

Stipendiary, *n.* Mushāhara-dār; darmāha-dār; dīn mahīne yā sāl ke hisāb se apne khidmāt kī bāndhī mazdūrī pāne w.

Stipulate, *v. t.* Kisi fīl ke karne yā na karne kā mu'āhada kisi shakhs yā jamī'at se k.; qaul-o-qarār k.; mu'āhada k.; bāt-chīt ṭhahrānā; sharteṁ

Stipulation, *n.* 1.—Ta'ahhud; bāt-chīt yā qaul-o-qarār ṭhahrānā. [tai k. 2.—Jo kuchh tai pāye yā ṭhahre; jis amr kā ta'āyun bi-l-maqta' ho-jāe; qaul-o-qarār; shart; bāt-chīt; mu'āhada; iqrār.

Stipulator, *n.* Qaul-qarār k. w.; mu'āhada k. w.; mu'ābid; shart k. w.

Stir, *v. t.* 1.—Jumbish d.; harakat d.; kisi tarah par jagah badalnā; chalānā; hilānā; ḍalānā.

2.—Ma'rīz-i-bahs meṁ lānā; paidā k.; kharā k.; uṭhānā. [kānā.

3.—Ubhārnā; targīb de-kar paidā k.; bar-pā k.; ishti'āl d.; bhar-

To stir up—(a) Hilā d.; ḍalā d.—(b) Bar-āngeḥta k.; ubhārnā; targīb yā taq-

wiyāt d.; mushṭa'il k. yā ishti'āl d.; bharḳānā.—(c) Paidā k.; shurū' k.—(d)

Tez kar-d.; jān ḍāl d.; taqwīyat d.; aur zinda dīl kar-d.

Stir, *v. t.* 1.—Apnī tayīn harakat d.; jumbish k.; apnī jagah badalnā;

hālāt-i-sukūn (qarār) meṁ na rahnā.

- 2.—Jānā; pā-piyāda yā kisi sawārī wagaira par jānā. [sust na rahnā.
 3.—Mutaharrik rahnā; naql-o-harakat kiyā k.; kuchh kiyā k.;
 4.—Lihāz kiyā jānā; maushā-i-kalām h.; jiskī nisbāt bāt-chīt ho
 (bāt chale). [dharakkā; chahal-pahal.
- Stir, n. 1.**—Shor-o-gul; shor-o-shagab; haurā-dhūm; gul-gapārī; dhūm-
 2.—Hangāma; balwa; afrā-tafri; khalbalī; hullay; harbarī; dawā-
 3.—Pareshān-khātiri; dil kā intishār; iztirāb. [dawish; hal-chal.
- Stitch, v. t. 1.**—Sīnā; bakhiyā k.
 2.—Sī-kar ikatthā kar-d.; ikatthā jor d.
To stitch up—Sūyi-dore se marammat k. yā jor d.; sī d.
- Stitch, v. i. 1.**—Sīlāyī k.; dokht k.
Stitch, n. 1.—Tāukā; bakhiyā; siwan. [kaifiyat ma'lūm de; chubhan.
 2.—Tapak; kusak; tis; aisā dard jismein sūyī ke chubhne kī sī
- Stock, n. 1.**—Darakht kā muslā; tanā; darakht kā woh hissa jisse shā-
 kheñ nikal-kar usipar sañbhli raheñ.
 2.—Dālī yā shākḥ jismeñ paiwand lagāyā jāe. [bhuchch.
 3.—Sitūn; khambhā; thūūi.
 4.—Be-'aql shakhs; be-wuqūf yā kund-zihn shakhs; mūrakh;
 5.—Kisi khāndān kā bānī; woh asl shakhs jiskī aulād kisi khāndān
 ke log hoñ; nāl; khāndān; kul; kisi khāndān ke mūrīs aur we log jo
 unse ba-khatt-i-mustaqīm paidā hoñ—jaise beṭe pote wagaira.
 6.—Rupaye jo kisi kār-o-bār meñ lagāye jāeñ; rupaye jo kisi shakhs yā
 koṭhī wagaira kī taraf se roz-gār meñ lagāye jāeñ; rupaye j, tijārat yā
 bime wagaira meñ lagāye jāeñ; sarmāya; pūñjī; asl; tijārat kā māl.
 7.—(pl) Rupaye jo kisi sar kār ko qarz diye jāeñ yā kafālat-nāmājāt
 jo aise rupayon kī 'iwaz meñ kharīd hoñ. [jam' yā ikatthī kī-jāe.
 8.—Chīzeñ jo muhaiyā kī-jāeñ; zakḥīra; makḥzan; koyī shai o
 9.—Maweshī yā bheriyāñ jo kisān apne kheton par jam' rakkeñ
 [kām meñ layeñ yā paida kareñ.
 10.—(pl.) Kāth; turum.
Dead stock—Zir'at ke ālāt aur paidā-wār jo kām meñ laye jāne ke liye
 jam' raheñ.—“In distinction from *live stock*, or the domestic animals
 on a farm.” *Webster*. See No. 9—*Stock in trade*—Kisi dūkān-dār ke bikri
 ke asbāb; kārī-gar ke auzār wagaira.—*To take stock*—Māl-i-maujūda kī
 fihrist banānā.
- Stock, v. t. 1.**—Jam' k.; āyinda ke isti'māl ke liye jam' r. jaise tijārat
 kā māl wagaira. [haiyā kar-d.
 2.—Khās khās zarūrī chīzeñ baham pahuñchānā; bhar d.; mu-
To stock up—Jar se khod d.; nest-o-nābūd kar-d.; khod dānā.
- Stomach, n. 1.**—Mī'da; jhojh.
 2.—Ishtihā; bhūkh; gizā kī ragbat.
 3.—Ragbat; khwāhish; mailāu; pasand.
- Stone, n. 1.**—Putthar; sang.
 “When we speak of the substance generally, we use *stone* in the
 singular; a house or well of *stone*. But when we speak of particular,
 separate masses, we say *a stone* or *the stones*.” *Webster*.
 2.—Jawāhīr; ratna (colloquially *ratan*).
 3.—Lauh; yād-gār jo mare huye shakhson kī yād-gārī ke qāim rakhne
 4.—Patharī; sang-i-masāna. [ke liye banāyī jāe; sang-i-kitāba.

5.—Guthli; koeli; chinnyān.

6.—Be-hissi aur be-dardi.

[taklif par na dukhe.

A heart of stone—Patthar kā dil; dil jismeñ dard na ho; dil jo dūsrōñ kī

Stone is prefixed to some words to qualify their signification; as, stone-blind, stone-still, and the like.

To leave no stone unturned—Jo kuchh ho yā ban sake sab k.; batta-l-wus' khūb koshish k.; kisi maqsad ke aujām ke liye jo kuchh tadbīr hosake sab k.; koyi tadbīr daqīqa yā ākr uṭhī na r. [mārnā yā dheloñ se mār dālā.

Stone, v. t. 1.—Pattharōñ se mārñā yā halāk k.; sangsār k.; dhole

2.—Koeli yā chinnyān waguira nikāl l. [muzbūt k.

3.—Upar se patthar jaṇā biṭhālnā yā nasab k.; pattharōñ se Stone-blind. a. Bi-l-kul andhā; jisko zarā bhī na sūjhe (dekh pare).

Stone-dead, a. Patthar kī tarah be-jān; jismeñ zarā bhī dam na ho.

Stone-hearted, a. Sakht-dil; sang-dil; be-rahm; be-dard; nirdayī.

Stony, a. 1.—Patthar kā patthar kā banā huā patthar sā yā jismeñ patthar bhare khwāh kasrat se hoñ; sangi yā sangūñ; pathrilā.

2.—Pathrā d. w.; patthar banā d. w.; badal-kar patthar kar-d. w.

3.—Be-rahm; be dard; sakht; kathor; kaṭṭar.

Stony-hearted, a. Same as Stone-hearted.

Stoop, v. i. 1.—Badan ko āge jhukā d.; khare hone yā chalne kī hālat meñ jhuk jānā; nihurnā; nawnā; nihurānā yā nawānā.

2.—Itā'at qabūl k.; zer-dast ban-jānā; majlūr ho-kar sar-jhukānā (kisi ko apnā barā kar-ke mānnā); sar-nigūñ h.

3.—Apne rutbe yā darje kā khayāl na kar-ke kisi aise fīl kā k. jo ba-zāhir uske khilāf samjhā jāe; bilā lihāz-i-kasr-i-shān kisi fīl kā k.; kisi adnā bāt kī taraf matawajjih h.

4.—Jhapatnā; girnā; shikār par tūṭnā; utarnā; nīche anā.

Stoop, v. t. Jhukā d.; nīche ko jhukā d.

Stoop, n. 1.—Jhukāw; āge ko jhuknā. [chhoṭōñ se 'ājizī kā bartāw.

2.—Inkisār; apne martaba yā buzurgī kā khayāl chhoṭ-kar apne

3.—Jhapatnā; parind kā apne shikār par tūṭ paṇā. [mūñduā.

Stop, v. t. 1.—Band kar-d.; kuchh bhitār bhār-kar muñh band kar-d.;

2.—Rok d.; band kar-d.; aisā kar-d. ki āmad-o-raft na ho-sake; lā-gu-

3.—Age baṛhne na d.; rok r.; bāz r.; ṭhahṛā r.; ṭhāūbh r. [zar kar-d.

4.—Kisi fīl ke karne se bāz r.; chalne na d.; asar-pazīr na hone-d.; nāfiz yā jāri na hone-d. (nafāz yā ijrā ko rok d.); muzāhim h.; muzāhamat k.; aṭkā r.; multawī kar-d.; ma'rīz i-iltiwā meñ ḍāl d.

Stop, v. i. 1.—Ruk jānā, āge na baṛhnā.

2.—Kisi 'amal yā kār-rawāyī meñ ruk jānā (usko rok yā band kar-d.); harakat yā 'amal se dast-kash ho-jānā.

Stop, n. 1.—Ṭhaharnā yā ṭhahṛā diyā jānā; rukāwaṭ; harakat 'amal yā kār-rawāyī kā insidād; ṭhahṛāw; aṭkāw. [amr-i-māni'; rukāwaṭ.

2.—Woh shai jisse rukāwaṭ yā insidād ho; sadd-i-rāh; rok; aṭkāw;

Stoppage, n. Rukāwaṭ yā rok; insidād; ta'arruz; rok d. yā ruk jānā.

Stopper, n. Rokne yā band k. w.; muzāhamat k. w.; insidād k. w.; jisse koyī shai ruk jāe yā band ho-jāe; ḍāt; ṭhepī; ṭheñṭī; ṭhekī.

Stopper, v. t. Ḍāt de-d.; ṭhepī lagā d.; ḍāt se band kar-d.

Stopple, n. Woh chīz jisse kisi bartan (zarf) kā muñh band ho-jāe;

Stopple, v. t. Kisi chīz kā muñh ṭhepī se band kar-d. [ṭhepī; ḍṭṭā yā ḍāt.

Storage, n. 1.—Hifāzat ke liye godām meñ rakh d.; godām meñ māl-o-
2.—Godām meñ māl ke rakhne kā haq-i-hifāzat. [asbāb kī hifāzat.

Store, n. 1.—Jo shai yak-jā kī-jāe; ifrāt; kasrat; miqdār-i-kasīr; ta'-
dād-i-kasīr. [makhzan; zakhīra; bhandār; kothī.

2.—Woh maqām jahāñ bahut sī chīzeñ ikatthī kī-jāeñ; godām;

3.—(pl.) Chīzeñ-khusūsan khāne-pīne kī chīzeñ jo kisī khās maqsad
se jam' kī-jāeñ; rasad 'ām isse kī khāne-pīne kī chīzoñ kī ho yā hathi-
yār khwāh gole-bārūt wagaira kī; sāmān; saranjām. [maujūd.

In store—Jam'; taiyār; maujūd; muhaiyā; baham-rasānī ke liye taiyār yā

Store, v. t. 1.—Ikattthā k.; jam' k.; farāham k.; bhar d.; pur k.; ma'-
mūr k.; baham pahunchānā.

2.—Āyinda ke liye jam' k.; sarf-i-āyanda ke liye yak-jā k.

3.—Hifāzat kī nazar se godām wagaira meñ r.

Store-house, n. Woh makān jismeñ har qism kī khusūsan khāne-pīne
kī-chīzeñ ikatthī yā jam' kī-jāeñ; godām; bhandār; khattā.

Store-keeper, n. Godām kā muhāfiz; dāroga-i-godām. [meñ mazkūr ho.

Storied, p. a. 1.—Jiskā zikr hikāyat meñ ho; jo kisī bayān yā dāstān

2.—Jiskā zikr tawārikh meñ ho; kisī shai kā un dāstānoñ kī wajh
se dil-chasp h. jo usse muta'alliq hoñ; guzrī huyī bātoñ ke sabab se

3.—Kayī mauzil darje yā marātib kā. [wājibu-t-ta'zīm.

A two-storied house—Do-manzila makān; do darje yā marātib kā ghar.

 In this sense, used chiefly in composition.

Storm, n. 1.—Tūfān; āndhī; meñh yā barf kī bārish.

2.—Logoñ meñ barī khalbalāhaṭ; mulkī yā khānagī tahalka;
bagāwat; balwa; jang; halchal; khalbalī; halbalī; amn meñ futūr.

3.—Kisī qal'e wagaira par zor-o-shor kī charhāyī; charhāyī; relā;
hallā; takht; hamla; kisī qal'e par sipāhiyoñ kā sīrhiyāñ lagā-kar
charh jānā aur phāṭak wagaira tor-kar bhītar ghus jānā.

4.—Sakht musibat; āfat; balā; zor kā jhōnkā.

 Storm is often used in the formation of self-explaining com-
pounds; as, *storm-menacing*, *storm-proof*, and the like.

Storm, v. t. Hamla halla dhāwā yā charhāyī k.; kisī qal'e kī diwāroñ par
charh aur phāṭak wagaira tor-kar uspar qabza kar lene kī ko-shish k.

Storm, v. i. 1.—Tūfān bar-pā k.; āndhī uṭhānā. [meñh kā barasnā.

2.—Barē zor se hawā kā bahnā; tund hawā ke sāth oloñ barf yā

 Used impersonally.

3.—Gussa k.; taish meñ ānā; gazab-nāk h.; gusse se barē josh-o-
kharosh meñ h. [tundī se chaltī ho; jab tūfān zor se chaltā ho.

Stormy, a. 1.—Tūfānī; tūfān se paidā h. w.; tund; jab hawā barī

2.—Sakht tahalke yā shiddat kī wajh se paidā h. w.

Story, n. 1.—Kisī sānihe ke hālāt kā bayān; jo kuchh guzar chūkā ho
uskā dāstān; dāstān; bayān; hikāyat; qissa.

2.—Kahānī; gap; itihās; charittar (correctly *charitra*), naql;

3.—Jhūṭh; darog (colloquial). [afsāna; banāwat kā bayān.

4.—Marātib; darja; mauzil; mahal.

 In this sense, written also *storey*.

Stout, a. 1.—Mazbūt; tanāwar; moṭā-tāza; kuṅgrā; risht-pusht;

2.—Diler; jawān-mard; bahādur. [shahzor.

3.—Qaddāwar; barē dīl-daul kā; barā dīl r. w.; barā (colloquial.)

4.—Magrūr; haṭṭhī; jo apnī pakar na chhore.

 Stout is sometimes used in forming compounds of very obvious signification; as, *stout-built*, *stout-hearted*, and the like.

Stoutly, *ad.* Dilerī se; jurat se; zid ke sāth; isrār ke sāth; sābit-qadamī se; dil ko mazbūt kar-ke; bilā-lagzish; mazbūtī se.

Stoutness, *n.* Mazbūtī; tanāwarī; qaddāwarī; haṭh; pakar; ṭhān.

Stow, *v. t. 1.*—Rakhnā; mauq'e se r.; muāsib jagah par r.; qarīne yā silsile se nazdik nazdik r.

2.—Kisī chiz meī koyī shai tartīb se yā nazdik nazdik r. khwāh jam' k.; dabā yā kas kar bharnā; tab-ba-tah r. [phirnā.

Straggle, *v. i. 1.*—Sidhī rāh se bahak jānā; bhatak jānā; bhaṭaktā

2.—Be-matlab yā be-ṭhikāne ghūmā k.; āwārā phirā k.

3.—Andāz se ziyāda baṛh jānā; chhitrānā. [farq h.

4.—Idhar-ud har yā mutafarriq h.; ek dūsre se 'alāhida yā farq-
Straight, *a. 1.*—Sidhā; mustaqīm; ṭeṛhā yā tircchā nahīn.

2.—Rāst-bāz; sachchā; munsif aur mutadaiyan; sachāyī yā wujūb se gurez na k. w. [arse meī.

Straight, *ad.* Fauran; jhaṭpaṭ; turant; turt; fi-l-faur; bahut hī thore

Straighten, *v. t.* Sidhā k.; rāst k.; bal nikālā; kham yā kajī ko dūr k.

Straightforward, *a.* Sidhā; rāst; jāda-i-rāstī se inhīrāf na k. w.; jismeī

Straightforwardness, *n.* Sidhāyī; rāstī; rāst-bāzī. [kaj-o-pech na ho.

Straightway, *ad.* Fauran; fi-l-faur; bilā-tawaqquf; be-dirang; be gair der kiye huye. [phailānā; chaṛhānā.

Strain, *v. t. 1.*—Zor se khaiñchuā; tānnā; baṛī koshish se phailānā;

2.—Maqdūr bhar koshish k.; hatta-l-wus' pairawī k.; jahān tak ho-sake fikr-o-tadbīr k. [yā kām karne kī wajh se sadma pahunchānā.

3.—Maṛoṇā; murkānā; karkānā; andāz se ziyāda koshish mihnāt

4.—Kasnā; jakarnā; aur kas-kar bāñdh d.

5.—Gair-i-aslī banā d.; jabriya karānā; ragbat ke khilāf karānā.

6.—Chhānuā; chulānā; ṭapkānā. [k.; khūb zor k.; baṛī jān-fishānī k.

Strain, *v. i. 1.*—Baṛī koshish k.; khūb hāth-pāñw mārā; jidd-o-jahd-i-balīg.

2.—Chhannā; chūnā; ṭapaknā; rasnā; jharnā. [yā koshish.

Strain, *n. 1.*—Baṛī koshish; sakht jān-fishānī; andāz se ziyāda mihnāt

2.—Maṛoṇ; moch; kachak; lachak.

3.—Kār-rawāyī kā silsila; dhang; tarz-o-tarīq; tahrīr yā taqrīr kā silsila jo barābar chalā jāe; tarz-i-kalām; tarz-i-'amal.

4.—Nagma; git; āwāz; lai; kisī gat kā khās hissa.

5.—Ragbat; mailān; paidāishī khāssiyat.

Strait, *a. 1.*—Tang; sakrā yā sañkrā; chaurā nahīn; kushāda nahīn.

2.—Mushkil; dushwār; taklif se bharā huā; tang—juise hālāt.

Strait, *n.* Taklif; tangī; dushwārī; musibat; 'usrat; iflās; pareshānī; dukh.

 Used either in the singular or plural.

Straiten, *v. t. 1.*—Tang k.; qaid-i-farang meī ḍālnā; tangī meī ḍālnā;

2.—Tānnā; kasnā; jakarnā; khūb khaiñchuā. [zich k.

3.—Taklif meī ḍālnā; hairān k.; tangī meī ḍālnā; muflisī yā dūsrī qism kī ihtiyāj se zīq meī ḍālnā; hālāt tang k. [ihtiyāj; qillat.

Straitness, *n.* Tangī; sakhti; shiddat; musibat; dushwārī; taklif;

Strange, *a. 1.*—Nayā; jo pabīle se jānā sunā yā dekhā na ho.

2.—'Ajib; 'ajīb-o-garib; jisse hairat yā ta'ajjub ho; gair-i-ma'mulī; ma'mul yā 'am qā'ide ke khilāf; 'am yā 'am qism kā nahīn; anokhā; nirālā; turfa; nādir.

3.—(Sometimes uttered by way of exclamation).—Wāh; 'ajīb bāt hai; turfa karashma hai; tamūsho kī bāt hai. [isqadar ki ta'ajjub ho. Strangely, *ad.* 'Ajib tarah se; aise tarz yā dhang se kī hairat ho; itnā yā Strangeness, *n.* 1.—Kashīdagī-i-khātīr; sard-mihri; nā-āshnā-mizājī; khushkī. [nirālāpan.

2.—'Am tarz-o-tariq yā khayālāt ke khilāf h. (unse mutābaqat na r.);

3.—'Ajīb-o-garib qism kā h.; hairat paidā karne kī quwwat r.; isqadar ma'mul ke khilāf h. kī nayepan se ta'ajjub ho; anokhāpan.

Stranger, *n.* 1.—Par-desī; dūse mulk kā rahne w.; gair mulk kā bāshinda; bidesī.

2.—Woh shakhs jiskā watan (ghar) usī mulk mein na ho jahān woh maujūd ho balki us maqām se fāsile par ho; ek hī mulk mein dūse bulde shahr riyāsāt yā sūbe kā rahne w.

3.—Woh shakhs jisse koyī dūsrā shakhs wāqif yā āshuā na ho; jis shakhs ko dūsrā jāntā na ho; nā-āshuā; an-jān.

4.—Kisi shai se wāqif yā āshuā nahīn (usse nā-wāqif yā nā-āshnā).

5.—Mihmān; pāhun.

[zabt na rakhtā ho.

6.—Jo shakhs dūse kī suhbat mein dākhil na ho; jo dūse se rabt-

7.—(Law) Jo shakhs kisī fī'l mu'āhade yā istihqāq mein sharik na ho; mahz be-jā dast-andāzī k. w.; bilā istihqāq dast-andāzī k. w.; woh shakhs jo haṭh-dharmī se kisī shai kī nishbat apnā haq zāhir kare. Strangle, *n.* 1.—Dam band kar-ke mār dālnā; dam ghuṭī kar halāk kar-d.; galā dabī-kar mār dālnā; phānsī d.; galā dabānā.

2.—Dabā d. yā dabā r.; zāhir na hone d.; paidā na hone d. [halākat.

Strangulation, *n.* Habs-i-dam; sāns rok-kar mār dālnā; galā dabā-kar

Stratagem, *n.* 1.—Fitrat-i-jang; laṭāyī kā ehhal-bal; tadbīr yā mansūba jo dushman ko dhokhā dene ke liye kiyā jāe; ganīm kī fureb-dihī kī bandish; dushman ko jul dene kī fikr; dāwā; ghāt.

2.—Kisī naf'e ke hāsīl karne ke liye joṛ-toṛ; jul; 'aiyārī; fitrat; mār-pech; kisī qism kī makr-āmez tadbīr.

Straw, *n.* 1.—Geñhun jau jayī yā maṭar wagaira kā danṭhā.

☞ "When used of single stalks, it admits of a plural." *Webster.*

2.—Puāl; bichālī; payāl.

☞ "In this sense the word admits not the plural number." *Webster.*

3.—Be-kār nī-kammī yā nā-chīz shai; chhoṭī se chhoṭī chīz; khafīf-tarīn shai; zarra; khār; tinkā.

☞ *Straw* is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *straw-built*, *straw-stuffed*, and the like.

Man of straw—Qiyāsāt yā farzī shakhs; nisā shakhs jiskī kuchh ashiyat na ho; be-asl shakhs.—*Straw bail*—Nāqis zamānat; aise shakhsōn kī zamānat jo qūbīl-i-iftibār na ho.—*To be in the straw*—Laṭkā jannā.

Stray, *v.* 1.—Sīdhī rāh bhūl-jānā; gum-rāh ho-jānā.

2.—Sāth chhoṛ-kar idhar-udhar ghūmnā-phirnā; āwāra phirnā; chhūṭe phirnā; hudūd-i-munāsib ke bāhar bhūl se nikalnā.

3.—Gum-rāh h. yā gum-rāhī mein paṛnā; zalālat mein paṛnā; rāh-i-rāst ko chhoṛ d.; jo kuchh farz ho uske khilāf k.

Stray, *a.* Jo bahak-kar kabhi chālā jāe; bahkā huā; gum-rāh; bhaṭkā huā; bhūlā-bhaṭkā (*Colloquial*).

Stream, *n.* 1.—Pānī yā dūsī saiyāl shai jo dhār bāndh-kar bahe; daryā; nadī; nālā; dhār yā dhārā; koyī saiyāl shai jo kisi bartan wagaira se dhārā bāndh-kar bahe.

2.—Raushanī kiran yā shu'ā' ban-kar nikalnā khwāh phūtnā. [dhārā.

3.—Koyī shai jo kisi maḥraj se nikal-kar silsila-wār chālī jāe;

4.—Rau; jhoṅk; mailān; bahīw; tor; jhukāw; jis taraf koyī shai

Stream, *v. i.* 1.—Bahnā; dhār bāndh-kar bahnā yā chalnā. [chal nikle.

2.—Kasrat se nikalnā; ifrāt se bahnā; dhārā jāri h.

3.—Kiran ye shu'ā' ban-kar nikalnā.

4.—Phailnā; dūr tak lambāyī meṁ phailnā.

Street, *n.* Shahr meṁ koyī rāsta yā saruk; shāri'-i-'ām; rāsta jahān logon ki āmad-o-raft kasrat se ho; galī nahīn; shāh-i-rāh.

Street-door—Kisi makān yā 'imārat kā darwāza jo shāh-i-rāh par ho.

Strength, *n.* 1.—Quwwat; tāqat; zor; mazbūti; 'amal yā tahammul ki salāhiyat (kisi bāt ke karne yā bar-dāshit karne ke qābil h.); bal; sakat.

2.—Mazbūti; sakhti; karāpan; ustuwāri; chimrā-pan; be ṭūṭe yā jhuke kisi bojh yā dabāw ke sahne ki quwwat.

3.—Hamloṅ ke rokne ki quwwat; lā-guzar yā nā-qābil-i-taskhīr h.

4.—Istihkām; muhāfazat; jawāz; mazbūti; natijon ke paidā karne ki quwwat. [panāh; pushtibān.

5.—Woh shai jispar bharosā yā takiya kiya jāe; sahārā; pusht-

6.—Fauj ki ta'dād yā shumār 'ām isse ki barrī fauj ho yā bahri; fauj;

7.—'Tahrīrkāzor; 'ibārat ki matānat; 'ibārat ki mazbūti. [lashkar; sipāh.

8.—Shokhi—jaise raushanī yā rang ki; chamak; safāyī.

9.—Tezi; khūbī; 'umdagī—jaise sharāb wagaira ki.

10.—Jhoṅkā; shiddat; tezi; zor—jaise hawā yā pānī wagaira kā. [ki.

11.—Sihhat; mazbūti; zor; ma'qūliyat—jaise bahs yā subūt wagaira

On or upon the strength of—Kisi shai par takiya yā bharosā kar-ke; kisi shai ki tayīd par. [yā mazbūti ko barhānī; mustahkam k; istihkām d.

Strengthen, *v. t.* 1.—Mazbūt k.; aur tāqat d.; kisi shai ki quwwat tāqat

2.—Taqwiyat k.; sahārā d.; irāde ko mazbūti d.

3.—Quwwat barhānā; aur mahfūz k.; pukhta yā pakkā k.

Strengthen, *v. i.* Mazbūt h.; aur mazbūti pakarnā yā hāsil k.

Strengthless, *a.* Nā-tawān; be-tāqat; nā-tāqat; quwwat se khālī; nirbal; kam-zor; albal.

Strenuous, *a.* Kisi amr par khūb zor d. w.; kisi bīt ko musta'idi se chālāne w.; sar-garm; kamar basta; pur-josh; musta'id; diler; mardāna; be-khauf; niḍar; jismeṁ koshish zāhir ki-jāe.

Strenuously, *ad.* Musta'idi se; sar-garmī se; zor ke sāth; shauq ke sāth; dilerī ke sāth; chustī-c-chālākī se.

Strenuousness, *n.* Musta'idi; shauq; sar-garmī; kamar-bastagī.

Stress, *n.* Zor; dabāw; bojh; sakhti; shiddat; waq'at; barāyī; koshish.

To lay stress on or upon—Kisi shai par zor ḍālnā; kisi bāt par zor d.; kisi amr par istidlāl k.

Stretch, *v. t.* 1.—Phailānā; lambāyī meṁ phailānā; lambā k.

2.—Chaurā k.; 'arz (chaurāyī) meṁ phailānā; chaurānā; pasārnā.

3.—Phailānā—jaise hāth; bāhar nikāl d.

4.—Tānnā; kasnā; khainchnā.

5.—Mubālaga k.; bahut hī burhānā.

[jānā.

Stretch, v. i. 1.—Phailnā; lambā yā chaurā ho-jānā; lambā-chaurā ho-

2.—Phail jānā; pasar jānā; wus'at meñ barh jānā (wasī' h.).

3.—Phailnā par tūtnā nahīn.

[k.; suzūl-goyī k.

4.—Asliyat se tajāwuz karā d. (larhā d.); mubālaga ke sāth zāhir

Stretch, n. 1.—Phailāw; pasār; lambā yā chaurā khwāh lambā-chaurā k.

2.—Zor; quwwat; bal.

[sake; ma'nī ke gāyat darje tak.

3.—Jahān tak ma'nī yā mafhūm ko wus'at ho; jahān tak ma'nī lag

4.—Ikhtiyār kā darja-i-gāyat; jahān tak ikhtiyār ko wus'at ho;

iqtidār kī had.

[bakhernū.

Strew, v. i. 1.—Phailānā; chhiṭ-kar phailānā; chhitrānā; chhiṭnā;

"Always applied to dry substances separable into parts or particles."

Webster.

[kuchh chhitrā-kar chhipā d.

2.—Chhiṭe jāno ke sabab se phail jānā; kisī shai ko uske ūpar

3.—Khāb phailā d.; dhilā kar-ko phailā d.

4.—Chāron taraf phailā d.; mashhūr k.

[dhilā nahīn.

Strict, a. 1.—Khinchā huā; sakht; tang; kasā; jakrā; chust; tauā;

2.—Ṭhik; sahīh; sakht; mī-ba-bū.

To keep strict watch—Sakht nigāh k. yā r.

3.—Karā; qā'idon kī ṭhik pā-bandī k. w.; jo ṭhik ṭhik qā'idon hoñ unpar 'amal k. w.; sakht yā sakht-gīr.

4.—Karā; sakht; jismen narmi yā ri'āyat na ho; sangīn.

Strict law—Aise qawānīn jinmeñ narmi yā ri'āyat na ho; karē qānūn.

5.—Mahdūd; wasī' mahīn; jiskī ta'būr sakhti ke sāth kī-jāe.

Webster. "Strict is ordinarily taken in a good sense."

Strictly, ad. Sakhtī se; karāyī se; tangī se; ṭhik-ṭhik; hū-ba-hū; huwa-huwa; tākid ke sāth; ba-tākid; bilā-rū-ri'āyat.

Strictness, n. 1.—Tangī; chustī.

2.—Qawānīn qawā'id yā rusūm wagaira kī ṭhik ṭhik ta'mīl yā unkā māmū; sihhāt kī shiddat se khayāl; kisī amr kī barābar yā ṭhik ṭhik

3.—Sakhtī; shiddat; karāyī; tashuddud.

[pā-bandī.

Stricture, n. P'tirāz; harf-gīrī; jo kuchh nukta-chīnī kī nazar se kahā jāe; bāteñ jo koyī dūsre ke khilāf uskī 'uīb-joyī kī muzar se zabānī yā likh-kar pesh karo.

[gām.

Stride, n. Lambā qadam; ḍag; phalāṅg; phalāg; ūñṭ sā qadam; shutar-

Stride, v. i. 1.—Lambe lambe qadam r.; ḍag mārṇā; phalāṅg mārṇā.

2.—Pair chhitrā-kar chalnā; pāñw phailā-kar kharā h. [pār ho-jānā.

Stride, v. i. Ek qadam yā phalāṅg meñ us pār jā-rahnā; ek ḍag meñ

Strife, n. 1.—Buzurgī sābit karno ke liye koshish vā jhagrā; taqābul; barābarī kī takrār.

[larāyī; nizā' yā jung.

2.—Gusse yā 'adāwat kī wajh se takrār; jhagrā; ṭauṭā; jīt ke liye

3.—Mukhālafat takhāluṭ yā ikhtilāf; tazād.

[chīz.

4.—Jis shai kī nisbat takrār ho; bā'is yā sabab-i-nizā'; takrār kī

Striko, v. i. 1.—Mārṇā; hāth yā kisī āle wagaira se zarb pahuñchānā; sarīmā pahuñchānā; ṭhoñknā; ṭhaṭhānā; piṭnā; lagānā.

2.—Phenknā; jhaṭ se ḍūl d.; de-mārṇā; paṭak d. yā paṭak mārṇā.

3.—Zarb k. yā banānā—jaise sikka.

4.—Ghusānā; dhañsānā; bhitar pahuñchānā; dākhil k.

5.—Parnā; girnā.

6.—Sazā d.; izā pahuñchānā; mārñā.

7.—Bajānā; āwaz se zāhir k.; thoknā; bajā-kar batānā.

8.—Nīchā k.; girā d.; utār d.; jhukā d.

9.—Qawī asar pahuñchānā; barā asar paidā k.

To strike the mind with surprise—Dil meñ hairat paidā k.; mutahaiyir k.—To strike with alarm, dread, or horror—Khauf yā dahshat paidā k.; khauf—zada k.; mukhawwaf k.

10.—Kisī khās tarz par daf'atan koyī asar paidā k.

The plan proposed strikes me favourably—Jo tajwiz pesh ki gayi hai usko main pasand kartā hūñ.—To strike one dead—Kisī ko yakāyak mār dālnā.—To strike one blind—Kisī ko daf'atau andhā banā yā kar d.

11.—Daf'atan koyī 'amal yā kār-rawāyī kar-ke paidā k.

12.—Kar-ke pakkā k.; thalūrā yā durust kar-ke pukhta k.

To strike a bargain—Koyī saudā yā kharid-farokht ki bātehit kar-ke use pakkā k.

To strike a ledger or an account—Hisāb kī bidh milānā; hisāb meñ yah dekhnā ki jam'-kharach barābar hai yā nahīñ.—To strike hands with—(a)

Kisī se hāth milānā—(b) Kisī se mu'āhada yā qaul-o-qarār k.; kisī se ittifaq kar-l.—To strike off—(a) Hisāb se kāṭh nikāl yā kharij kar-d.; minhā kar-d.; ghaṭā d.—(b) Chhāpnā.—(c) Mār-kar yā daf'atan judā kar-d.; kāṭh yā chhānṭ

d.; qalam k.—To strike out—(a) Ragar-kar paidā k.; zor pahuñchā-kar nikālū.

(b) Nikāl d.; miṭā d.; qalam-zad kar-d.; chhil d.—(c) Daf'atan paidā k.; ijād k.; ikhtirā k.; soch-kar nikālū.—To strike sail—Ruk yā thahar jānū; āge na barhū; jāhū kā tahāñ rah jānū.—To strike up—(a) Bajānā; bajānū shurā' k.; bajāne lagnā.—(b) Gānā yā bajānū shurā' k.; gāne yā bajāne lagnā.

Strike, v. i. 1.—Jhat se mār yā ghusā d.

2.—Mārñā; lagnā; ṭakrānā; jhan se lagnā.

3.—Bajūā; āwaz paidā h.

4.—Hamla k.; yūrish k.; hamla-āwar h.

5.—Charh jānā; samundar wagaira ke kanāre charh jānā.

6.—Jhat yā zor se nikal jānā; ghūs jānā.

7.—Is garaz se kām chhor d. ki ujrāt barh jāye yā ghatne na pāye.

To strike for—Daf'atau rawūna h.—To strike in—(a) Yakāyak dākhil h. (b)

Sath se haṭ jānū; gāib ho-jānū.—(c) Yakāyak ā-jānū; mukhil h.; rok d.—To strike in with—Kisī kī mutāba'at k.; dūstre ke hasb-i-hāl banānū; kisī kī taraf

ho-jānū; kisī kī shirkat fauran ikhtiyār k.—To strike out—Āwāra-gardī k.; yakāyak kahīñ nikal jānū.—To strike up—Bajānū yā bajāne lagnā.

Strike, n. Muttafiq ho-kar kām kī ziyāda ujrāt talab k.; sar-kashī kī rah se kām kā k. band kar-d. yā uskī taraf tawajjuh na k.

Striking, p. a. Nihāyat muassir; jiskā dil par barā asar ho; 'ajib; jisse hairat paidā ho; qawī; mazbūt; barā; thik-thik; dil par tāsir paidā

karne ke laiq. [ho; nihāyat hī; bahut hī; bā-tāsir; 'ajib dhang se.

Strikingly, ad. Aisi tarah ki dil par asar paidā ho; aisi tarah ki hairat

String, n. 1.—Dorī; rassi; tār; sutli; tānt; dorā; tāgā yā dhāgā khwāh isi qism kī koyī chiz jo dūsrī chizon ke bāndhne ke kām meñ āye.

2.—Fita; dorī.

3.—Larī; hār; mālā; dhāgā jismeñ koyī chiz gūndh di-jāe.

4.—Baje kā tār yā tānt.

5.—Darakht kā resha.

6.—Kamūn kī ḍorī yā tānt.

[nathī huyī chīzeṅ.

7.—Bahut si chīzeṅ jo bāham milī hoṅ; kisī chīz kī silsila; tār;
To have two strings to one's bow—Ek maqsad ke anjām yā husūl kī do tadbireṅ r.

String, *v. t.* Tār charḥnā; tānt lagānā.

2.—Tār milānā—jaise bāje kā.

3.—Gūnthnā gūthnā yā gānthnā; pironā.

4.—Khainch-kar kaṣ d.; mazbūt k.; quwwat d.

Stringency, *n.* Shiddat; baṛī khainch; torā; karāyī.

Stringent, *a. l.*—Nihāyat tākīdī; jiskī baṛī pā-bandī ho; sakht; karā;
jiske mutālabē shadīd hoṅ. [dālnā jisse koyī chīz chhipī ho.

Strip, *v. t. l.*—Khainch yā udher l.; us shai ko khainch l. yā udher

To strip the clothes from a man's back—Kisī shakhs kī pīth se kapre khainch l.

2.—Poshish le yā utār l.; barahua k.; nangā k.; chhilnā;
chhilkā utārṇā; muqashshar k.; khāl khainch l.

To strip a man of his clothes—Kisī shakhs ke kapre utār yā utarwā l. (use
barahua yā nangā k.)—To strip the skin of a beast—Kisī jānwār kī khāl

3.—Mahrūm k.; le-l.; chhīn l.; har l. [kbainch l.

To strip a man of his possessions.—Jo kuchh kisī ke pās ho woh usse chhīn

l. (usko uske qabze se nikāl l.).—To strip one of his rights—Kisī ko apne
huqūq se mahrūm k.

4.—Nangi k.; miyān se nikālṇā yā bāhar k.—jaise talwār.

5.—Jo kuchh dūdh bachā-bachāyā ho use bhī nichor l.—jaise gāe kā.

Strip, *n.* Kam chaurā lambā tukrā; dhajji; patṭī; dasī.

Stripe, *n. l.*—Dhārī; ḍoriyā; khat; jis rang kī zamīn ho usse khilāf rang

2.—Patṭī jo dūre rang kī kisī chīz meṅ lagāyī jāe. [kī tahrīr yā lakīr.

3.—Chāouk korē yā bed wagairh kī zarb (mār).

“A blow with a club is not a stripe.” Webster.

Stripling, *n.* Chhokrā; kam-sin shakhs jo bulūg par ho; gabrū; larḳā.

Strive, *v. t. l.*—Koshish k.; sa'i k.; jidd-o-jahd-i-balig (dīl se yā baṛī
koshish) k.; baṛī mihmat yā jān-fishānī k.; baṛā riyāz k.; khūb zor k.

2.—Kisī shai ke khilāf koshish k.; laṛnā; jhagaṛnā.

“Followed by against or with before the person or thing op-

3.—Bāham muqābala k.; yake-bā-digare muqābil h. [posed.” Webster.

4.—Barābarī k.; ham-sarī k.; ham-chashmī k.

Strivingly, *ad.* Dīlī koshish se; hāth-pāwī mārte huye yā mār-kar. [jānā.

Stroke, *n. l.*—Zarb; takkar; ek shai kī dūsrī shai se laṛ bhīr yā takrā

2.—Mukhālifāna zarb yā hamla. [bat.

3.—Bīmārī yā taklīf kī jhatkā (uskā daf'atan ā-parṇā); āfat; musī-

4.—Wār jo muhlik ho; sadma jisse jān-barī na ho.

5.—Dharam-gharī kī āwāz.

6.—Lakīr; khat; likhne yā taswīr khainchne ke qalam kī kashish.

7.—Sana'at; ustādī yā ustādāna 'amal; kartab yā kārīgarī.

To give the finishing stroke to a thing—Kisī shai ke muta'alliq san'at-i-ākhir
kar-dikhānā (ustādī yā kārī-garī kī jo fi'l-i-ākhir ho use kar-ke us shai ko
khātīme ko pahunchā d.); kisī shai kī ākhīr takmīla kar-d. (usko pūrā kar-d.);
khātīme ko pahunchā d.

8.—Koshish jo daf'atan yā nāghān kī-jāe. [quial).

9.—Silsila-i-kār yā 'amal; kāmōṅ kī silsila; bahut se kām (Collo-

Stroke, *v. t. l.*—Mīhrbāui yā muhabbat zāhir karne ke liye hāth se
āhista āhista malnā; taskīn yā tashakkī d.; dilāsā d.

2.—Barābar k.; hamwār k.

[sāth ghūmnā.

Stroll, v. i. Āwārā phirnā; paidal ghūmnā; behāda phirā k.; fursat ke
Štroll, n. Pā-piyāda gardish; kūcha-gardī; mahz be-kārī kī sair; bād-
hawāyī ghūm-pher.

[barī jismānī quwwat ho.

Strong, a. 1.—Qawī; mazbūt; tāqat-war; tawānā; jisko kām karne kī

2.—Jismēn bardāsh t kī quwwat ho; jismēn tahammul kī salāhiyat
ho; jo sah sake; mazbūt; thos; porhā; zabar-dast.

3.—Jismēn khūb qal'-bandī ho; jo hamle sah sake; jo jald maglūb
na ho-sake; jisko āsānī se le na sakeh.

4.—Jiskī fauj quwwat 'ām isse kī barri ho yā bahri barī ho; jisko
ikhtiyār meñ fauj aur jahāz wagaira kasrat se hoñ; mazbūt; qawī.

5.—Jiske pās barī daulat ho; jisko barī istitā'at yā āmadani ke
zari'e hoñ; zi-maqdūr; mutamawwal; zar-dār.

6.—Ta'dād yā shumār meñ kisī darje yā hadd-i-mu'āyan tak; jis-
qadar ta'dād yā shumār zāhir kī-jāe wahāñ tak.

An army ten thousand strong—Fauj jiskī ta'dād wāqī'ī das hazār ho.

7.—'Tez; tund; shadīd; jismēn barī zor ho; jo tezi se chale.

8.—Paidāish se iqadar mazbūt kī bimāri kā asar na ho-sake;
sahih; sahih-o-sālim; qawī.

9.—Jo dīl par barī asar paidā kar-sake; jo tabī'at par bahut muasir
ho-sake; qawī; mazbūt; mutin; pakkā; ā'lā qism kā; pur-tāsīr; karī;
jiskā asar dīl par bahut kuchh ho; ma'qūl.

[ma'qūl; pakkī dāleñ.

A strong argument—Bals-i-qawī; mazbūt dalīl.—Strong reasons—Wajūh-i-

10.—Sar-garm; pakkā; jo jald lagzish na khāe; kisī bāt meñ dīl
se lagā huā.

[sifateñ hoñ; qawī; tez; karā.

11.—Jismēn koyī sifut-i khās kasrat se ho; jismēn nihāyat 'umda

12.—Nihāyat tez; jismēn alkuhal kasrat se (ziyāda) ho; munashshī;
nashā paidā k. w. [chaṭkīlā; shokh—jaise raushanī yā rang wagaira.

13.—Jo mazar (ānsh yā basārāt) par barī asar pahuñchāye; chamkīlā;

14.—Karwā; talkh—jaise maza yā zūqa; tez—jaise mahak (hū).

15.—Der-hazm; jo jald hazm na ho (na pache); nihāyat qawī.

16.—Jo mazbūti se qāim ho-jīe; pāe-dār; jo jald rad na ho-sake;
jisko jald tabdīl na kar-sakeh; pakkā.

[meñ barī quwwat ho.

17.—Nihāyat qawī; barī mazbūt; 'aql fahm yā hāfiza wagaira jis-

18.—Nihāyat zor-dār; pur-mazmūn; ma'nī-khez; chust; mutin;
chand alfāz meñ bahut ma'nī paidā k. w.

“Strong is often used in the formation of self-explaining com-
pounds; as, *strong-bodied, strong-minded*, and the like.

Stronghold, n. Garh; qal'a; koṭ; hifāzat kī jagah; jagah juhūñ qal'-bandī ho.

Strongly, ad. Mazbūti se; tāqat se; zor se; barī quwwat bare zor yā
barī shiddat ke sāth; aisi tarah kī hamla ruk sake; bahut zor ke sāth
yā zor de-kar; shudd-o-mad ke sāth; tākid ke sāth (ba-tākid).

A word of extensive application.

Structure, n. 1.—Tarz-i-ta'mīr; banāwat; sūkht; gharāt; jis shakl waz'

2.—'Tarkīb; kisī shai ke ajzā kī tartīb. [yā dhang se koyī chīz banī ho.

3.—Jānwaron yā nabātāt kī banāwat.

[imārat; imārat.

4.—Kisī qism kī imārat khūsūsān kisīqadar barī yā 'azīnu-sh-shūn

Struggle, v. i. 1.—Hāthā-pāyī k.; hāth-pair mārñā; chhatpatānā.

2.—Barī koshish k.; barī jāñ-fishānī k.; saṣht mihnat yā riyāz k.;
larñā; jhagarñā yā jhagrā k.; koshish k.; hāth-pair mārñā.

3.—Sakht taklif uṭhānā; naz' (jān-kandanī) meṁ rahnā; kisī qism kī dushwārī khwāh musibat uṭhānā yā jheluā.

Struggle, *n.* 1.—Barī mihnāt yā jān-fishānī; kisī shai ke hāsil karne yā kisī āfat se bach jāne kī barī koshish; hāth-pāwī mārṇā; aisā riyāz jismeṁ badan ko torṇā paṛe; hāthā-pāyī; dhakkam-dhakkā; kushtam- [kushtī].

2.—Laṛāyī; jhagrā; taṇṭā; takrār; qaziya.

3.—Naz'; jān-kandanī.

Stubborn, *a.* 1.—Barā hī ziddī; nā-ma'qūl taur paur haṭh k. w.; haṭṭhī; apuī rāe se hargiz jumbish na k. w.; jispar daliloṁ kā asar na ho; sar-kash; gardan-kash; jo bal na khāe. [jo sābit-qadamī ke sāth ho.

2.—Jo dhun ke sāth kiyā jāe; jo barībar yā istiqlāl ke sāth ho;

3.—Kaṛā; lachilā yā lachkilā nahīn; jo na jhuke; jo kham na ho.

4.—Kaṛā; dil kā mazbūt; be-gair faryād ke sahne (bardāsht karne) w.

5.—Jo jald na gale; jisko jald kamā na sakeṁ; kaṛā.

Stubbornly, *ad.* Haṭh ke sāth; zid ke sāth; kaṛāyī ke sāth; be-jhuke; tamarrud yā gardan-kashī ke sāth.

Stubbornness, *n.* Haṭh; zidd; sar-kashī; gardan-kashī; tamarrud; kaṛāyī; sakhtī; narm yā lachilā na h.; jald gal na jānā.

Student, *n.* 1.—Jo shakhs paṛhue-likhne meṁ masrūf rahe; jo shakhs 'ilm ke hāsil karne (uskī tahsīl) meṁ lagā rahe; tālib-i-'ilm yā tālibu-1-'ilm; bīdyārthī (properly *vidyārthī*).

2.—Jo dīn-rāt kitābeṁ paṛhā kare; mullā-kitābī; kitāboṁ kā kīṛā.

3.—Jo kisī shai kī tahqīq yā tahsīl meṁ masrūf rahe; jo kisī shai ke hālāt daryāft kare.

Studied, *a.* 1.—Jiski taftish khūb kī-gayī ho; jo mihnāt aur tawajjuh se paṛhī yā tahsīl kī-gayī ho; jispar khūb gaur kiyā gayā ho; jo khūb sochā-bichārā gayā ho.

2.—Kisī shu'ba-i-'ilm meṁ khūb māhir; jisne tahsīl ke zarī'e se liyāqat hāsil kī ho; fāzil; khwānda; 'ālim; pandit.

3.—Jo pahile se soch-kar kiyā jāe; jo dīda-o-dānista kiyā jāe; jiskā soch-bichār peshtar se ho-chukā ho; jiskā tahaiya qabl se ho-chukā ho. [o-dānista; jān-būjh-kar; fikr-o-taammul se.

Studiedly, *a.* Pahile se soch-bichār-ke; peshtar hī se gaur kar-ke; dīda-

Studious, *a.* 1.—Kutub-bīnī kā 'ādī; jo hamesha kitābeṁ dekhā (paṛhā) kare; jo kitābeṁ paṛh-kar hamesha tahsīl-i-'ilm kiyā kare; 'ilm-dost; mutālā'a-dost.

2.—Mutaammil; khauz-o-fikr kā 'ādī; mazāmīn (bātoṁ) kī tahqīqāt meṁ hamesha gaur-o-fikr meṁ masrūf; soch-bichār kā yā soch-bichār k. w.; sāhib-i-fikr. [musta'id; sar-garm; tan-dih.

3.—Kisī bāt ke zāhir karne yā kisī maqsad ke husūl meṁ sar-garm; [kiyā jāe.

4.—Kisī shai kī taraf mutawajjih; muhtāt.

5.—Jo soch-bichār-kar nikālā jāe; jo dīda-o-dānista (jān-būjh-kar)

Studiously, *ad.* Kitāboṁ kī taraf nihāyat tawajjuh ke sāth; baṛe gaur-o-fikr se; baṛe soch-bichār se; sar-garmī aur musta'idī se; mihnāt se; ba-mashagqat; ba-ihtiyāt; tawajjuh ke sāth.

Studiously, *ad.* Kitāboṁ kī taraf nihāyat tawajjuh ke sāth; baṛe gaur-o-fikr se; baṛe soch-bichār se; sar-garmī aur musta'idī se; mihnāt se; ba-mashagqat; ba-ihtiyāt; tawajjuh ke sāth.

Studiousness, *n.* Kutub-bīnī meṁ musta'idī yā sar-garmī; tahsīl-i-'ilm meṁ tan-dihī; khauz-o-fikr; mihnāt; tawajjuh.

Study, *n.* 1.—Jo shai pahile se na ma'lūm ho uske sikhne ke liye kutub-

bīnī yā 'ilm hunar khwāh kisī dūsrī shai ke jānne meñ dil kā lagānā; tahsīl-i-'ilm meñ dil kā masrūf r.

2.—Dil kā kisī amr-i-khās meñ masrūf r.; kisī shai meñ mahw rahnā; kisī bāt meñ dhīyān d.; tawajjuh; khauz; fikr; taammul; soch; bichār.

3.—Koyī khās shu'ba-i-'ilm jiskī tahsīl kī-jāe; koyī shai jiskī taraf tawajjuh-i-khās kī-jāe; woh shai jo khusūsiyat ke sāth tahsīl kī-jāe. [kare.]

4.—Makān yā kamra jahān baith-kar koyī shakhs tahsīl-i-'ilm kiya
Study, v. i. 1.—Kisī shai kī taraf khūb dil lagānā; gaur k.; khauz k.; sochnā; bichārñā; fikr-o-taammul k. [mashgūl rahnā.]

2.—Kitāboñ ke parhne meñ masrūf rahnā; tahsīl-i-'ilm meñ

3.—Barī koshish k.; musta'idī kā sāth sālī h.; sar-garm rahnā.

Study, v. t. 1.—Dil lagānā; dil ko masrūf k.; sikhne aur samajhne kī garaz se parhnā aur tahqīqāt k.; tahsīl k.; parhnā; hāsīl k.

2.—Dhīyān-dekar sochnā; tawajjuh ke sāth gaur k.; khūb taftish k.; achchhī tarah se dekhñā-bhāññā yā sochnā-bichārñā.

3.—Pahīle se soch-kar taiyār yā murattab k.; peshtar se gaur kar r.; zabānī yād kar-l.; azbar yā hifz kar-l. [masāla.]

Stuff, n. 1.—Woh shai jisse koyī chīz banāyī jāe; sāmān; asbāb;

2.—Bunī huyī chīz; kaprā.

☞ "In this sense, the word has a plural." Webster.

3.—Mādda; shai; chīz—khusūsan khāfīf yā be-kār chīz; kūṛā-karkat; be-wuqūfānā yā behūda taqrīr; wāhiyāt bāt.

☞ A very extensive use of the word.

Stuff, v. t. Bharnā; bhar-kar phailā yā phulā d.; bahut hī bojhnā; To stuff a bedtick—Toshak yā gadde wagaira meñ rūyī wagaira kas-kar bharnā

2.—Ghuseṛnā; dabānā; ṭhūsñā.

3.—Masālih bharnā

To stuff meat—Gosht meñ masālih bharnā.

4.—Rok d.; jakar d.; band kar-d.; habs kar-d.

5.—Numāish aur hifāzat kī garaz se kisī mare huye jānwar kī

6.—Bhar-kar banānā. [khāl meñ kuchh bhar-d.]

7.—Wāhiyāt chīzoñ se bhar d.; jhūṭhe yā behūda qissoñ yā khayā-Stultify, v. t. 1.—Be-wuqūf banānā yā banā d. [lāt se bhar-d.]

2.—(Law) Kisī fi'l se bach jāne ke liye majnūniyat kā bayān k. yā subūt d. [girne kā khauf bo-jāe; ṭhes lagnā.]

Stumble, v. i. 1.—Thokar khā-kar gir parñā; is tarah thokar khāñā kī

2.—Girte-parṭe larṭarāte yā larṭharāte chalnā.

3.—Bhūl k.; chūk k.; jurm yā galatī kā murtakib ho-jāñā. [jāñā.]

4.—Ā-girñā; ā-parñā; kisī shai par ittifāqiya gir parñā yā hāth lag

☞ With on or upon.

Stumble, v. t. 1.—Thokar lagā-ke girā d.; rok d.; āge barhne na d.;

2.—Ghabrā d.; uljhā d.; pareshān kar-d.; hairān k. [ṭhahrā d.]

Stumble, n. 1.—Thokar; ṭhes.

2.—Bhūl; chūk; khatā.

Stumbling-block, } n. Bā'is-i-khatā; bhūl yā chūk kā sabab; woh bāt

Stumbling-stone, } jiskī wajh se koyī bhūle chūke yā khatā kare; thokar. [zamīn meñ rah-jāe; ṭhūñṭh; ṭhūṭhā.]

Stamp, n. 1.—Darakāt kā hissa jo tanā yā perī ke kapne ke ba'd

- 2.—'Uzw-i-badan kā hissa jo kisīqadar kaṭne yā zāi' ho-jāne ke
 3.—(pl.) Tāng; pair (*Colloquial*). [ba'd bach-jāe.
Stun, *v. t.* 1.—Sar meñ mār-kar bad-hawās k. yā sar phirā d.; zarb yā
 choṭ se be-hosh yā be-ḵhabar kar-d.
 2.—Bahirā kar-d.; kār phārnā. [na r.
 3.—Nihāyat mutahaiyir k.; hairān k.; shāsh-dar k.; hosh bāqī
Stunt, *v. t.* Bālidagī meñ māni' h.; baṛhne na d.; dabā r.
 "Applied to animals and plants." *Webster*.
Stupefaction, *n.* 1.—Bad-hawās kar-d.
 2.—Bad-hawāsī; be-hoshī; be-ḵhabarī; be-hissi.
Stupefy, *v. t.* Bad-hawās kar-d.; 'aql kho d.; 'aql kund kar-d.; 'aql meñ
 futūr dāl d.; be-wuqūf banā d.; be-ḵhud kar-d.; hawās bāqī yā qāim
 na rahne d. [ajīb-o-garīb; hairat-afzā; bahut hī barā yā ūnchā.
Stupendous, *a.* Isqadar 'ālī-shān yā buland ki hairat paidā ho; 'ajīb;
Stupid, *a.* 1.—Nihāyat hī kund-zihñ; be-hosh; be-ḵhabar; bad-hawās;
 be-samajh; be-'aql; kūrḥ-magz; ghāmāṛ; maud; be-wuqūf; kaudan.
 Said of persons.
 2.—Natīja-i-hamāqat yā jisse hamāqat zāhir ho; jismeñ sarf-i-sau'at
 yā zihānat na huā ho; be-lutf; be-maza; behūda; be-ma'uī.
Stupidity, } *n.* Be-'aqlī; 'aql kī barī kundī; hamāqat; be-ḵhabarī; sustī;
Stupidness, } majhūlī; kābīlī. [hissi.
Stupor, *n.* 1.—Thiṭhrāhat; hawās kā bahut ghaṭ dab yā ruk jānā; be-
 2.—Be-hoshī; be-'aqlī; be-ḵhabarī; apne naf'-nuqsān se be-ḵhabarī
 yā uski taraf 'adam-tawajjuhi. [mushtāqā; nā-tarāshīda; laṭṭh.
Sturdy, *a.* 1.—Be-wuqūfī ke sāth haṭh k. w.; moṭā-tāza; kangrā;
 2.—Qawī; mazbūt; mast; dabang.
 3.—Sakht; karā; mazbūt.
Style, *n.* 1.—'Ibārat meñ ḵhayālāt ke izhār kā tariq 'ām isse ki tahrīrī
 ho yā lisānī; 'ibārat; mauqa'-i-numāish par alfāz-i-munāsib kā isti'-
 māl; inshā; kalām; tarz-i-kalām; tarz-i-taqrīr.
 2.—Ḵhitāb; laqab; tarz-i-ḵhitāb.
 3.—Woh had yā darja jāhān tak kisī qā'ida-i-mu'aiyan kī mutāba'at
 kī-jāe; inshā-pardāzī yā āpas ke bartāw meñ nafāsat aur munāsabat;
 waz'; tariq; dhang.
Style of court—'Adālat kī kār-rawāyī kā tarz tariq yā dhang.
Style, *v. t.* Mulaqqab k.; kahnā nām r. yā pukārnā; uām-zad k.; mulaq-
 qab k.; ḵhitāb d.
Stylish, *a.* Nafāsat kī numāish kā 'ādī yā mushtāq; nihāyat bā-waz';
 barā hī waz'-dār; jismeñ waz'-dārī kī numāish ho (*Colloquial*). [h.
Suability, *n.* (Law) Nālīsh ke qābil h.; qānūnan nālīsh-i-dīwānī ke qābil
Suable, *a.* (Law) Nālīsh ke qābil; jiskī nisbat 'adālat meñ nālīsh yā
 da'wā ho-sake; aisā ki uski nisbat 'adālat meñ jāwāb-dihī karāyī
 jā sake. [mulāimat; pasandīdagī; dil-pazīrī; shirīnī.
Suavity, *n.* Ḵhush-uslūbī; husn; 'umdagī; ḵhūbī; achhāyī; narmī;
Sub-committee, *n.* Kamīṭṭī jo dūsri kamīṭṭī ke mā-taht ho; kisī kamīṭṭī
 kā ek juz yā hissa.
Sub-contract, *n.* Mu'āhada-dar-mu'āhada; ṭhika yā ṭheka jo aslī theke
 ke ba'd diyā jāe; kaṭkīna. [se le.
Sub-contractor, *n.* Woh shakhs jo kām wagaira kā ṭheka aslī ṭheka-dār

Sub-divide, v. t. Hissa-dar-hissa k.; kisi bañṭi huyī chīz ke hissoñ ko aur bañṭuā; aur chhoṭe hissoñ par muṅgasim k.; jo kuchh bañṭ chukā ho usko pḥir bañṭuā; mukarrar taqsim k.

Sub-divide, v. i. Hissa-dar-hissa ho-jānā; aur bañṭ jānā.

Sub-division, n. 1.—Taqsim-i-mukarrar yā sūnī; ajzā-dar-ajzā k. [qāim ho.

2.—Hissa-i-shikmī; bare hisse kā hissa; hissa jo taqsim-i-mukarrar se

Subdue, v. t. 1.—Zer-dast k.; maḡlūb k.; nichā dikhānā; mutī' k.; apne tābi' yā zer-i-hukūmat k.; past k.; dabānā; fath k.; sar k.; jīṭuā.

2.—Isqadar dabā d. ki pḥir ubhar na sake; māruā; bas meñ k.; qābū meñ k.

3.—Dabā d.; ḡalib-ānā; dabā-kar zor miṭā d.; kisi shai kī shid-dat ko bāqī yā qāim na rahne d. [dūr karke sīdhā k.

4.—Hilānā; qābū meñ k.; ḥalīm banānā; tamarrud wagaira ko

5.—Targīb de-kar ḡhwāh aur narm tadbīroñ se daf' yā raf' k.

6.—Narm k.; mōm k.; pighlānā; mulāim banānā.

7.—Dil-rubāyī k.; man bar l.; taṣḡhīr k.; farefta k.; maftūn k.;

Subjacent, a. 1.—Niche; tale; zer. [apnā shaidāyī banā l.

2.—Dūsre ke muqābale meñ nasheb meñ; dūsre kī nisbat nichā.

Subject, a. 1.—Kisi ke niche wāqī'. [mutī'; tābi'; zer-i-hukūmat.

2.—Dūsre ke ikhtiyār aur hukūmat meñ; dūsre kā ikhtiyārī yā

3.—Mustaujib; saẓā-wār; qābil; lāiq; mustalzīm; jispar koyī shai nāzil sādīr yā wārid ho-sake; māl; kisi shai kī taraf mailān r. w.; jiskī nisbat kisi amr kā wuqū' jibillī yā ḡhārijī wujūh ke sabab se ho-sake.

A country subject to extreme heat or cold—Mulk jismeñ nihāyat hī garmī yā sardī partī ho.—Subject to decay—Qābilu-z-zawāl; jo zail yā talaf ho-sake.—

Subject to punishment—Mustalzīm-i-sāẓā.—Subject to—Ba-ri'āyat; ba-shart; mashrūt-ba; ba-pā-bandī; ba-ittibā'; kisi bāt ke tābi'.

Subject, n. 1.—Ra'āiyat yā ru'iyat (pl. ri'āyā); parjā (correctly *prajā*); woh shakhs jispar kisi bādshāh kī farmān-bardārī aur uske qawāuīn kī mutāba'at farz ho.

2.—Woh shai jiskī nisbat koyī 'amal-i-zihnī kiya jāwe; manshā-i-bahs yā kalām; woh shai jo zer-i-tajwīz yā zer-i-tahqīqāt ho; mazmūn; bāt; mudda'a; maushā; bāb; muqaddama.

3.—Woh shakhs jiskā zikr kiya jāwe; mamdūh.

Subject, v. t. 1.—Kisi ke hukm iqtidār yā 'amal ke tābi' k.; mutī' banānā; ḥalqa-ba-gosh k.; ḡlām k.; toṛ ḡalnā; zer k.

2.—Maurad k. yā banānā; saẓāwār k.; lāiq k.; mustaujib k.

3.—Tābi' k.; muṭḡhaza-dār yā zimm-dār kar-d.

4.—Mutahammil k.; sahānā; bardāsht karānā.

Subjection, n. 1.—Taṣḡhīr; dūsre ke hukm ke tābi' k.

2.—Itā'at; farmān-bardārī; dūsre ke hukm ke tābi' rahnā; dūsre ke hukm aur ikhtiyār meñ rahnā.

Subject-matter, n. Woh shai amr yā bāt jo kisi bayān yā bahs meñ gaur-talab ho; woh bāt jiskī tajwīz kisi bahs meñ pesh ho.

Subjoin, v. t. Āḡhīr meñ milā d.; zail meñ shāmil kar-d.; kisi mazmūn ke kahe yā likhe jāne ke ba'd uspar kuchh izāfa kar-d.; zail yā āḡhīr meñ darj kar-d. [ḡhwah darj kiya gayā ho.

Subjoined, pp. or a. Mashmūla-i-zail; jo āḡhīr meñ barḡhāyā milāyā

SUB JUDICE, [Lat.] Hākim yā 'adālat ke āge; gair-i-munfasila; jiskā faisala ab-tak na huā ho; zer-i-tajwiz-i-adālat khwah zer-i-tajwiz (gaur yā tajwiz meñ).

Subjugate, v. t. Maglūb k.; fath karke apne qābū meñ k.; jit-kar apnā mahkūm banānā; jit-kar apne bas yā hāth meñ lānā; jītnā.

Subjugation, n. Tashkīr; fath; bi-l-kul apne qābū bas yā ikhtiyār meñ kar-l. [paṭṭa jo asli theka-dār yā paṭṭa-dār dūsre ko de.

Sub-lease, n. (Law) Theka-dār-theka; kaṭkīna; shikmī paṭṭa; theka yā

Sub-let, v. t. Shikmī paṭṭa d.; kaṭkīna d.; apnā mā-taht thekadār qāim k.

Sublime, a. 1.—Buland; ūchā; rafī; ūpar uṭhā huā; rafī'u-l-makān.

2.—'Āli-manish; mumtāz; barā; 'āli.

3.—Jisse buzurgī ta'zīm yā mardānagī wagaira kā khayāl paidā yā zāhir ho; 'azīmu-sh-shāu; barā; 'azīm; 'ālā; 'āli; sanjida; matīn.

“Said of an impressive object in nature, of a noble action, of a discourse, of a work of art, of a spectacle, and the like.” Webster.

4.—Khushī se phūlā huā; mast; khush; magan; ānand.

Sublime, n. Barā yā 'ālā mazmūn; 'āli yā 'umda 'ibārat; 'ibārat jisse bare bare khayālāt zāhir hoñ; 'ālā darje kī 'ibārat.

Sublimely, ad. Bulandī se; buland-parwāzī se; 'ālī-dimāgī ke sāth; bare shān se; 'ālī-mazmūnī se yā ba-mazāmīn-i-'āli. [bulandī.

Sublimeness, n. 'Āli-mazmūnī; buland-parwāzī; khayālāt kī bartarī yā

Sublimity, n. 1.—Rafāt; bulandī; ūchāyī. [bartarī; 'azmat; barāyī.

2.—Bartarī; 'umdagī meñ barāyī; 'ālī-nizhādī; ausāf kī buzurgī yā

3.—'Āli-mazmūnī; khayālāt-i-buland; 'ālā qism ke khayālāt jinkā izhār usī qism kī 'ibārat meñ kiya jāe.

Sub-lunar, } a. Arzī; dunyāwī; zamīn kā; is dunyā ke muta'alliq.

Sub-lunary, } “Sub-lunary is the word chiefly used.” Webster. [ugne w.

Sub-marine, a. Samundar meñ pānī ke niche rahne 'amal karne yā

Submerge, v. t. 1.—Dubō yā dubā d.; pānī ke niche kar-d. [daryā-burd k.

2.—Tah-i-āb kar-d.; garqāb k.; sailāb k.; pānī se bahā le-jānā; Sub-merge, v. i. Pānī meñ dūb jānā; tah-i-āb ho-jānā; garqāb yā sailāb ho-jānā; dūb jānā; daryā-burd ho-jānā. [ho-jānā; sailābī.

Submergence, n. Dubā d. yā dūb jānā; garqāb k. yā h.; tah-i-āb k. yā

Submersion, n. 1.—Dūbānā yā dūbnā; garqāb k.; daryā-burd kar-d.; tah-i-āb k. [daryā-burdī.

2.—Dūb jānā; tah-i-āb ho-jānā; garqāb ho-jānā; garqābī; sailābī;

Submission, n. 1.—Kisī ke iqtidār yā hukūmat kā qabūl k.; apnī zāt aur ikhtiyār ko dūsre ke taht-i-hukūmat kar-d.; itā'at; farmān-bardārī.

2.—'Ijz; inkisār; apnī khurdī (chhutāyī) qabūl kar-l.; 'ājizī; firo-tanī; apnī tayīn bilā-'uzr dūsre kī marzī par chhoṛ d.; khāk-sārī.

3.—Iqbāl-i-jurm; qusūr kā qabūl kar-l.; bhūl-chūk (galatī) kā iqrār.

4.—Buzurg ke hukm kī ta'mīl; bare kā hukm mānnā; itā'at.

5.—(Law) Iqrār-nāma-i-sālisī; woh mu'āhada jiske rū se mutanāzī'īn apnī nizā' ko faisale ke liye sālison ke sipurd karen.

Submissive, a. Mutī; farmān-bardār; 'ājiz; itā'at ke qabūl karne par āmāda; apnī chhutāyī qabūl k. w.; apnī itā'at zāhir k. w.

Submissively, ad. Apnī chhutāyī qabūl kar-ke; 'ājizī ke sāth; 'ijz yā inkisārī se; khāk-sārī se.

Submissiveness, *n.* Firo-tanī; 'ājizī; inkisārī; iqrār-i-khurdī; apnī chhu-tāyī mān l.; iqrār-i-jurm; apnī khatā qabūl kar-l.

Submit, *v. t. 1.*—Apnī tayīn dūsre ke iḥtiyār meṇ kar yā chhoṛ d.; apne ko dūsre kī marzī par chhoṛ d.; apnī tayīn dūsre ke qābū meṇ

☞ With the reciprocal pronoun. [kar-d.; mutī' h.; itā'at qabūl k.

2.—Dūsre yā dūsroṇ kī iqtizā-i-rāe yā tajwiz par chhoṛ d.; hawāla k.; tafwiz k.; sipurd k.; kisī ke āge istiswāban pesh k.; bhejnā; irsāl k.; iblāg k. [muqābale se bāz ānā; tābi'-ho-jānā.

Submit, *v. i. 1.*—Dūsre ke zer-i-hukūmat ho-jānā; ta'aruz chhoṛ d.;

2.—Dūsre kī rāe ke muqābale meṇ apnī rāe se dast-bardār h.

3.—Tābi' h.; itā'at qabūl k.; dūsre kī hukūmat mān l.

4.—Begair shikāyat yā faryād ke qabūl kar-l.; kisī shai kā mutaham-mil chupechāp ho-jānā. (ke tābi' h.)

Subordinacy, *n.* Mā-tahtī; kisī kā mā-taht h. (uskī hukūmat yā hukm

Subordinate, *a. 1.*—Qisṁ yā darja-i-adnā kā; nīche ka.

2.—Silsile nau'iyat rutbe iḥtiyār yā ba'āyī wagaira meṇ dūsre se kam; adnā darje yā rutbe wagaira kā; mā-taht; tābi'; zer-i-hukm yā hukūmat; shikmī. [kisī kā mā-taht; jo kisī ke tābi' ho.

Subordinate, *n.* Woh shakhs jo rutbe yā darje meṇ dūsre ke nīche ho;

Subordinate, *v. t. 1.*—Darja-i-adnā meṇ r.; kam-qadr k.; dūsre kī nībat waq'at meṇ kam samajhuā.

2.—Tābi' k.; bas meṇ k.; qābū meṇ k.; maglūb k.

Subordination, *n. 1.*—Darja-i-adnā meṇ r.; mā-taht k. [mā-tahtī.

2.—Dūsre ke muqābale meṇ chhoṭā h.; darje yā rutbe kī chluṭāyī;

3.—Chhotoṇ meṇ darja; khurdoṇ meṇ martaba.

Suborn, *v. t. 1.*—(Law) Jhūṭhā half uṭhwā-kar darog-halfī karānā; jhūṭhī qasam khilā-kar darog-halfī kā murtakib k.

2.—Khufyatan yā sūzish kar-ke hāsīl k.; gair-sarīhī yā nā jāiz tariq par hāsīl k. khwāh zuhūr meṇ lānā.

Subornation, *n. 1.*—(Law) Kisī shakhs se half-i-darog uṭhwā-kar darog-halfī karāne kā jurm; darog-halfī kī targīb kā jurm.

2.—Kisī se fi'l-i-mujrimāna yā fi'l-i-bad karāne kā jurm.

Subpœna, *n. (Law)* Safīna; gawāh wagaira kī talabī kā hukm-nāma jis-meṇ yah bhī hukm ho ki ta'mīl-i-hukm na hone kī hālat meṇ saza-i-

☞ Written also *Sub-pœna*. [qānūnī kī-jāegī.

Subpœna, *v. t. (Law)* Safīna ta'mīl k.; kisī ke nām safīna jāri k.

SUB ROSA, [Lat.] Khufyatan khufya yā khufye meṇ; chhipā-kar; poshīda; aisi tarah kī hāl na khule (ifshā-i-rāz na ho); iḥfā yā poshidagī ke sāth.

Subscribe, *v. t. 1.*—Apne hāth se dastkhat k.; kisī tahrir kī zail meṇ apnā dast-khat karke use manzūr k. yā apnī tayīn uskā pā-band k.;

2.—Apne dast-khat se tasdiq k. [al'abd k.; sahīh (vulgarly *sahī*) k.

3.—Apnā nām likh-kar dene ka wa'da k.; chanda d. manzūr k.

Subscribe, *v. i. 1.*—Manzūr k.; taslīm k.; ittīfāq k.

☞ With *to*.

2.—Chande kī fihrist par apnā dastkhat kar-ke kisī khās raqam yā

Subscriber, *n. 1.*—Chanda d. w.; chanda de-kar kisī kām meṇ sharīk h. w.

2.—Kisī akhbār yā kitāb wagaira kī nisbat chande kā denā manzūr k. w.

Subscription, n. 1.—Koyī shai khusūsan koyī kāgaz jispar nām likhe yā

2.—Dast-khat; al-'abd. [dastkhat kiye jāen

3.—Dast-khat ke zarī'e se manzūrī yā tasdīq.

4.—Jo raqam ba-taur chande ko dī yā manzūr ki jāe; bihrī; kul zar-i-chanda; chando kī raqamōn kā majmū'n.

“We speak of an individual *subscription*, or of the whole *subscription* to a fund.” *Webster*.

Subsequence, } n. Kisi shai ke mū-ba'd h.; kisi ke pichhe anū wāqī' h.

Subsequency, } yā h.

Subsequent, a. 1.—Kisi shai ke ba'd ane yā h. w. : mā-ba'd; pichhe kā yā pichhlā; ākhir; mukhlākhir; kisi dū-ri shai ke ba'd kisi zamāne meñ h. w.

Subsequent age or years—Zamānah i-mā ba'd khwāh sanū-i-mā-ba'd; pichhle zamāne yā 'il.—A period long *subsequent* to the foundation of Rome—Rūm kī bunyād parne ke bahut dinon ke pichhe kā zamāna.

2.—Silsila-i-muqām meñ kisi ke pichhe ane yā h. w.; pichhlā; mā-ba'd; pichhe kā. [daf' jo kisi dūse daf' ke ba'd ho.

A *subsequent* clause in a treaty—Kisi 'ahd-nāme ka daf-i-mā-ba'd ya'ni woh

Subsequently, ad. Pichhe se yā pichhe; waqt muqām yā silsile ke lihūz se kisi shai ke ba'd. [āge burhānā; taraqqī d.; madad k.

Subserve, v. t. Kisi shai meñ madad-gār yā mu'yīn h.; madad de-kar

Subservience, } n. Kām yā 'amal jisse kisi bāt meñ taraqqī ho; madad-

Subserviency, } gārī; kār-āmadanī.

Subservient, a. Madad dene ke qābil yā uspar māl; darja-i-adnā meñ kār-āmad; kisi bāt meñ madad d. w.; madad-gār; mu'āwin; muwā-yid; mā taht. [baith jānā.

Subside, v. i. 1.—Tah-nishīn ho-jānā; niche yā tale baith jānā; thirāna;

2.—Hālat-i-qarār meñ ho-jānā; josh band ho-jānā; dhīmā par jānā; thaundhā par jānā; ghat jānā.

3.—Niche ko jhukna; aur nichā h.; utār par h.; niche ko dhañsnā.

Subsidence, } n. 1.—Niche baith yā jum jānā; thirā jānā; tah-nishīn

Subsidency, } ho-jānā.

2.—Niche kī taraf jhuknā; utār par h.; dhāl h.

Subsidiary, a. Mu'yīn; madadgār; kisi natije ke paidā karne meñ madad d. w.; mu'āwin. [mu'āwin.

Subsidiary, n. Jo madad de yā jisse madad mile; madad-gār; mu'yīn;

Subsidize, v. t. Rupay de-kar kisi se madad l.

Subsidy, n. 1.—Naqli madad; rupayon kī imdād; rasad-rasīnī; rupaye kī gair-i-ma'mūlī madad jo bādshāh ko dī-jāe.

2.—Jo rupaye ek bādshāh yā qaum dūse bādshāh yā qaum ko de-kar kisi qaum ke muqābalo meñ apni madad ke liye fauj hāsīl kare yā aur tarah par madad le.

Subsist, v. i. 1.—Honā; maujūd rahnā; rahnā.

2.—Thaburnā; qāim rahnā; hālat-i-maujūda par qāim rahnā.

3.—Khānā-kuprā pānā; parwarish pānā; jīnā; guzrān k.

Subsist, v. t. Khilānā-pilānā; parwarish k.; pardākht k.

Subsistence, n. 1.—Wujūd; hastī.

2.—Ba-taur jauhar ke rahnā; kisi shai ke wujūd meñ qāim rahnā.

3.—Qat; zarī'a-i-parwarish; khānā-pīnā; roṭī-kuprā; nūn-nafqa; khurāk; zar-i-khurāk; rupaye-paise tankhwāh yā ujrat.

Subsistent, a. 1.—Wāqī'ī wujūd r. w.; maujūd.

- 2.—Zāti; jibillī; aslī; khilqī; paidāish se rahne w.
Substance, n. 1.—Wujūd; hastī; shai-i-qāim-bi-z-zāt; jo āp hī āp rahe; jo kuchh waqī'i qāim yā maujūd ho; jo bādisāt ko saṁbhāl rakkhe.
 2.—Kḥulāsa; lubb-i-lubāb; asl; asl hissa; aslī juz; nichor; bīr; juz-i-aham yā khās. [ki khālī]
 3.—Asliyat; woh shai jo aslī ho na ki khayālī; jo chīz thos ho na
 4.—Jism; mādḍa; jismānī wujūd; woh shai jisse koyī chīz banī ho.
 5.—Māl-o-asbāb; jāedād; ma'āsh; daulat; dhan; pūñjī.
 A man of substance—Sāhib-i-ma'āsh; zī-jāedād; ahl-i-dawal; woh shakhs jiske pās daulat ho. [haqiqī].
Substantial, a. 1.—Zāti; aslī; jauharī; wāqī'i wujūd r. w. yā maujūd;
 2.—Zāhiri yā qiyāsi nahīn; aslī; sachchā; wāqī'i; haqiqī.
 3.—Mādḍī; jismānī; mujassam.
 4.—Mazbūt; ustuwār; mustahkam; thos.
 5.—Māl-o-asbāb yā jāe-dād r. w.; jāedād yā ma'āsh r. w.; khāne-pine se khush; āsūda; khātā-pitā; ausat darje kā māl-dār.
Substantially, ad. Waqī'i taur par; asl meñ; sachmuch; haqiqatan yā haqiqat meñ; dar-asl; mazbūti se; istih-kām ke sāth; fi-nafsihi; fi-Substantialness n. Mazbūti; ustuwārī; pāe-dārī; istihkām. [aslihi].
Substantials, n. Aslī hisse; khās yā zarūrī hisse.
Substantiate, v. t. 1.—Wujūd d.; hastī d.; maujūd k.
 2.—Sābit k.; pāya-i-subūt ko pahuñchānā; subūt yā shahādat-i jāiz ke zarī'e se kisī shai ki sadāqat sābit k.; pāya-i-tahqiq ko pahuñchānā; sahih thahrānā; mutahaqqaq k.
Substantiation, n. Subūt; pāya-i-tahqiq ko pahuñchānā. [dala k.
Substitute, v. t. Dūsre ki jagah par r.; ba-jāe dūsre ke qāim k.; tabā-Substitute, n. Jo shakhs dūsre ki jagah par rakkhā yā qāim kiyā jāe; jo shai ba-jāe dūsri shai ke qāim ki-jāe; qāim-maqām; 'iwaz; badal.
Substitution, n. Ek shakhs ki jagah par dūsre kā r. yā qāim k.; ek shai ki jagah par dūsri kā qāim k.; 'iwaz yā badal qāim k.; 'iwaz-mu'āwaza. [mahrūm r.
Substraction, n. (Law) Kisī haq se dast-bardārī; kisī haq se dūsre ko Subterfuge, n. Hila; bahāna; fitrat; chhal-bal; urāñjhāñyūn; tālmaṭol; hikmat; fan-fareb; hila-sāzi; hila-bāzi; hila-hawāla; is garaz se hikmat yā makr ki sar-zanish na hone pāye yā koyī bahs gālib na āye.
Subterranean, } a. Zamīn ki sath ke niche rahne w.; zamīn meñ yā Subterraneous, } zamīn ke niche wāqī'; jo zamīn ke niche yā tale ho.
Subtile, a. 1.—Rakik; patlā; ghanā nahīn; latif. [tahtu-l-arz; zer-i-zamīn.
 2.—Nāzūk; mihīn; bārīk.
 3.—Tez; saḡht; shadīd. [aiyārī sābit ho.
 4.—Jismeñ 'aql ki tezi pāyī jāe; sāf; jisse tamīz zāhir ho; jisse
 5.—Makkār; 'aiyār; fitratī; chhulī; hikmatī.
 6.—Jiskā mansūba fitrat ke sāth kiyā jāe; farebī; makr-amez;
 7.—Dagā-bāz; farebī; fareb-dih. [jismeñ dagā yā fareb ho.
Subtiley, ad. Bārīki se; ghanā yā dabiz nahīn; makkāī se; chulākī se; fitrat se; barrāfī se; chhal se.
Subtleness, n. Bārīkī; patlāyī yā patlāpan; 'umdagī; 'aql ki tezi; 'aiyārī; fitrat; makkārī; hikmat; chaturāyī.
Subtilize, v. t. 1.—Patlā yā bārīk k.; kam dabiz banā d.

2.—Chhān k.; bāīkiyān nikālā; bāl kī khāl nikālā.

Sūbtle, *a.* 1.—Makkār; 'aīyār; hikmatī; fitratī; chhālī; chālāk.

2.—Jo chālākī se nikālā yā ikhtirā' kiya jāe.

Subtlety, *n.* 1.—Makkārī; 'ayārī; hikmat; fitrat; chālākī; harrāfi.

2.—'Aql kī tezi; bārīk-binī; tamīz kī bārīkī.

Suburb, *n.* Shahr ke woh hisse jo shahr-panāh ke bāhar par qurb-i-

Suburbs, *n.* shahr meñ hoñ; hawālī-i-shahr; sawād nawāh yā dāman-i-shahr; hawālī; nawāhī; atrāf; bāharī hisse; gird-nawāh.

“The word may signify buildings, streets, or territory. We say a house stands in the *suburbs*; a garden is situated in the *suburbs* of London or Paris.” *Webster*.

Suburban, *a.* Hawālī-i-shahr kī; hawālī-i-shahr meñ rahne w.; jo shahr ke gird-nawāh meñ ho; shahr ke ās-pās kī.

Subversion, *n.* Ulat d. yā ulat jānā; kulliyatan zer-o-zahar yā tah-o-bālā ho-jānā; bunyād kī ulat jānā; pūrī tabāhī; tahs-nahs; pāe-mālī; inqilāb; zer-zabarī. [lāne w.; nās k. w.]

Subversive, *a.* Gārat k. w.; zer-o-zabar k. w.; tahs-nahs k. w.; tabāhī

Followed by *of*.

Subvert, *v. t.* 1.—Jaṛ se ulat d.; gārat tabāh yā barbad kar-d.; dhā d.; munhadim kar-d.; tahs-nahs kar-d.; tah-o-bālā kar-d.; pāe-māl kur-d.

2.—Kharāb kar-d.; bigār d.; fāsīd banā d.; pareshān kar-d.

Succeed, *v. t.* 1.—Kisī ke ba'd h.; kisī kī jagah par h.; kisī kī jā-nishīn ya qāim-maqām h. [pichhe ānā.]

2.—Mā-ba'd h.; kisī ke pichhe h.; kisī ke natīje ke taur par h.;

Succeed, *v. i.* 1.—Pichhe ānā; kisī ke ba'd ānā.

2.—Dūsre kī jagah par ānā; pichhe se h. ānā yā wuqū' meñ ānā.

3.—Qābīz-i-hāl kī mu'zālī yā wafāt ke ba'd takht-i-shāhī par jāe uske baithnā; ba-taur jā-nishīn ke masnad-nishīn h.

4.—Naqd-i-murād pāwā; jo kuchh maqsūd ho uskā anjām k.; kām-yāb h.; siddh h.; bar-ānā; khushī ke sāth anjām pānā.

5.—Maqbūl h.; 'umūman pasand yā manzūr kiya jānā.

Success, *n.* Kām-yābī; jīt; fath-yābī; bahra-mandī; kām-rānī; jis bāt kī koshish ho uskā ba-wajh-i-ahsan (achchhī tarah se) anjām pānā; jo shai markūz-i-khātīr ho uskā husūl; anjām-ba-khair.

Successful, *a.* Jismeñ kām-yābī ho; jisse matlab-barāri ho; jismeñ dil kī khwāhish bar-āye; jismeñ dil kī arwān pūrā ho; jismeñ fath (jīt) ho; kām-yāb; 'uhda-barā.

Successfully, *ad.* Kām-yābī se; bahra-mandī se; achchhī tarah se; fahwa-l-murād; hasb-i-murād; khwāhish ke mutābiq.

Successfulness, *n.* Kām-yābī; kisī bāt kī apnī murād ke muwāfiq anjām ko pahunchuā; anjām-ba-khair. [ta'alluq ho yā jagah se.]

Succession, *n.* 1.—Silsila; bāton kī ba-tasalsul h. 'ām isse kī waqt se

2.—Jā-nishīnī; qāim-maqāmī; kisī qā'ide ke mutābiq shakhsoñ yā

3.—Nasl kī silsila; nasl; aulād; khān-dān; bans. [chizon kī silsila.]

4.—Haqq-i-wirāsāt; bāp ke mansab yā istihqāq par qāim hone kī haq; dūsre ke mansab rutbe yā haisiyat wagairā par dākhil hone kī istihqāq; haqq-i-jā-nishīnī.

5.—Mūris kī jāedād ke qabze ke pāne kī haq.

Successive, *a.* Musalsal; silsile se h. w.; bilā takhallul yā fasl kisī ke ba'd āne w.; paiham; mutawātīr.

Successively, *ad.* Silsila-wār; silsile se; ek ke ba'd dūsra; yake-ba'd-i-digare; paiham; ek par ek. [bakht; kam-bakht.

Successful, *a.* Nā-kām; jisse husul-i-mudda'ā na ho; nā-murād; bad-

Successor, *n.* Jā-nishīn; qāim-maqām; sajjāda-nishīn; jo shakhs dūse kī jagah par usī haisat se qāim ho.

Correlative to *predecessor*. Webster.

Succinct, *a.* Mukhtasar; mujmal; kotāh; thoṛī jagah meñ kiya huā.

Succinctly, *ad.* Mukhtasaran; ba-tarz-i-mukhtasar; ikhtisār ke sāth; thoṛe meñ. [tasar h.

Succinctness, *n.* Ikhtisār; kotāhī; tangī; ijmāl; thoṛe meñ h.; mukh-

Succour, *v. t.* Dushwāri hājat yā musibat meñ madad d.; imdād kar-ke taklif se najāt d.; madad d.; i'ānat k.; kumak k.; sabārā d.; hājat-rawāyī k.; upakār k.; sahāyata k.

Succour, *n.* 1.—Madad; i'ānat; kumak; sabārā; upakār; sahāyata; madad jiske zur'e se qabāhat ihtiyāj yā taklif raf ho.

2.—Woh shakhs yā shai jiske zur'e se subuk-doshī hāsīl ho; madad d. w. shakhs yā madad dene wālī shai.

Successful, *a.* Lā-chār; be-kas; jisko kisi tarah kī i'ānat na mil-sake; jisko koyī zar'i-i-subuk-doshī hāsīl na ho.

Succumb, *v. i.* Rujū' ho-jānā; itā'at qabūl k.; sar-i-taslim kham kar-d.; sar jhukā d.; dam-ba-khud ho-kar rah-jānā; salb ho-jānā.

Such, *a.* 1.—Us qism kā; is qism kā; aisi yā is tarah kā; aisā; mā-niūd; mushābih; iskī yā uskī tarah; is sā; us sā.

Followed by *as* before the thing to which it relates." Webster

2.—Us khās qism yā nau'iyat kā jiskī sarāhat kī gayī ho.

3.—Wahī; waisāhī.

With *as*.

Such and such, or *such or such*—Fulān; koyī.

“Used to represent the object indefinitely, as particularized in one way or another, or one and another, not then mentioned.” Webster.

Suck, *v. t.* 1.—Muñh se khainchnā; muñh meñ khainchnā; khainch-kar

2.—Muñh se dūdh khainchnā; dūdh pīnā; chūsna. [bāhar nikālnā.

3.—Muñh meñ khainchnā; sokhnā; sokh l.; jazb kar-l.

To suck in, *to suck up*—Muñh meñ khainch l.; sokhnā; jazb kar-l.; suruk yā surak l.—*To suck out*—Muñh se khainch-kar bāhar nikāl l.; chūs-kar khālī

Suck, *v. i.* 1.—Chūsna; nichornā; sokhnā. [kar d.; nichor l.

2.—Dūdh pīnā; chūchi pīnā.

3.—Bhitar khainch l.; jazb kar-l.

Suckling, *n.* Dūdh kā bachchā; insān yā haiwān kā bachchā jo mā kā dūdh pītā ho; shir-khwāra; shir-khōra; shir-khwār.

Sudden, *a.* 1.—Daf'atan (be-gair pahile se khabar huye) wuqū' meñ āne w.; yakāyak ā-jāne yā ā-parne w.; ekā-ekī h. w.; bilā-tahaiya-i-mā-qabl h. w.; nāgabān yā nāgāh (ittifaqiya) h. w.; aise waqt h. w. jab hone kī unmed na rahī ho; mufājāt.

Sudden fear—Dar jo yakāyak ma'lūm ho; khauf jo daf'atan ma'lūm parē.—

Sudden death—Marg-i-mufājāt; mant jo yakāyak ā-jāe.—*A sudden occurrence*—Woh bāt jiskā wuqū' daf'atan (nāgabān) ho.

2.—Jo 'ajalat ke sāth taiyār kiya yā kām meñ lūyā jāe; jald; tez.

Sudden, n.—

On a sudden, of a sudden—Daf'atan; nāgahān; yakāyak; ekā-ekī; akasmāt; yak-ba-yak; achānak; achānachak; begair iske ki pahile se kuchh tahaiya (sūz-o-sāmān) ho.; gair-i-mutarāqqab.

Suddenly, ad. Yakāyak; daf'atan; aisi tarah ki pahile se ummed na rahī hō; achānachak; jhatpat; ekā-ekī; akasmāt; nāgahān; nāgāh; yak-ba-yak; begair pahile se soche-bichāre yā tahaiya kiye huye.

Suddenness, n. Nāgahānī; be-gair pahile se ittilā' yā khabar ke ho-parṇā (wuqū' yā zuhūr meṇ ā-jānā); yakāyak ho-jānā yā ho-parṇā.

Sue, v. t. (Law) 'Amal-i-qānūnī ke zarī'e se dād chāhnā yā apne haq ki chāra-joyī k.; kisi par qānūn ke mutābiq nālīsh k.; kisi par nālīshī h.; kisi ke muqābale meṇ yā uske nām se nālīsh k.; kisi aslī yā farzī haq ke liye 'adālat-i-dīwānī meṇ nālīsh k.; nālīsh k. yā rujū' k.; da'wā k. yā da'wī-dār h.

To sue out—(Law) Darkhwāst de-kar jāri karānā; darkhwāst guzrān-kar hāsīl k.

Sue, v. i. 1.—(Law) Nālīsh k.; qānūn ke mutābiq da'wā pesh k.; qānūn ke zarī'e se chāhnā.

To sue for damages—Khisāre ki nālīsh k.; zar-i-harja kā da'wā k.

2.—Darkhwāst k.; istid'ā k.; darkhwāst yā istid'ā pesh k.; iltimās k.; iltijā k.; chāhnā; khwāst-gār h. [k.; bhugatnā; uṭhānā; jhelnā.

Suffer v. t. i.—Ranj wagaira ke sāth sahnā; taklīf ke sāth bar-dāsht

2.—Mutahammil h.; mazbūti ke sāth uṭhānā yā bar-dāsht k.; dhaṅs yā baith na jānā; saṅbhāl r.

3.—Uṭhānā; sahnā; kisi shai kā asar bar-dāsht k.; ho-jānā.

To suffer a change—Tabdīl ho-jānā.—*To suffer loss or damage*—Nuqsān yā khisāra uṭhānā. [ijāzat yā parwānagī d.; mutahammil h.

4.—Hone d.; rawā r.; jāiz r.; mau' na k.; na roknā; bāz na r.;

Suffer, v. i. 1.—Jismānī yā qalbī sadma uṭhānā; aisi bāt kā bar-dāsht

2.—Bhugatnā yā bar-dāsht k.—jaise sazā. [k. jo bā'is-i-taklīf ho.

3.—Nuqsān sahnā yā uṭhānā; zarar pahunchnā; khalal yā futūr parṇā; mazarrat h.; ziyān pahunchnā [dāsht ke qābil; jo sahā jā-sake.

Sufferable, a. Jāiz yā rawā rakkhe jāne ke qābil; tahammul yā bar-

Sufferance, n. 1.—Dukh kā sahnā; tahammul; bar-dāsht; dukh jo sahā jāe; taklīf; musibat.

2.—Sabr; subūrī; sabr ke sāth tahammul; dhīraj.

3.—Ijāzat; parwānagī; razā-mandī jiskā izhār mumāna'at yā insīdād na karne ke bā'is se ho.

To do an act by sufferance—Ijāzat ke sāth koyī fi'l k.; mau' na liye jāne khwāh roke na jāne ki wajh se kisi fi'l kā murtakib h.

Sufferer, n. 1.—Bar-dāsht k. w.; uṭhāne w.; mutahammil h. w.; dukh sahne w.; taklīf yā nuqsān uṭhāne w.; kisi shai kā sadma bar-dāsht

2.—Jāiz yā rawā r. w.; jo kisi bāt ko hone de. [k. w.

Suffice, v. i. Kāfi h.; kifāyat k.; bas h.; jo shai maqsūd ho uske liye pūrā yā uske barābar h. [liye kāfi h.; ser kar-d.

Suffice, v. t. Āsūda kar-d.; jī bhar-d.; jisqadar hājat yā talab ho uske

Sufficiency, n. 1.—Kifāyat; kāfi h.; matlab-bārānī ke liye kāfi h.

2.—Kisi shai ke liye liyūqat; qābiliyat; isti'dād. [āsūda-hālī.

3.—Kāfi daulat yā maqdūr; isti'ā'at; kāfi wajh-i-guzrān; farāgat;

4.—Mā-bihi-l-ihtiyāj; sarmāya-i-wāfi.

5.—*Khud-bīni*; *gumān*; *apnā* *barā* *hi* *khayāl* *r.*
Sufficient, *a.* 1.—*Kāfi*; *bas*; *ba-qadar-i-ihtiyāj*; *jisqadar* *matlūb* *ho*
utnā. [*ujāz*; *zīmma-dārī* *uthāne* *ke* *lāiq*.

2.—*Lāiq*; *qābil*; *kāfi* *liyāqat* *r. w.*; *kāfi* *maqdarat* *yā* *liyāqat* *r. w.*;
Sufficiently, *ad.* *Us* *darje* *tak* *jo* *kāfi* *ho*; *itnā* *yā* *utnā* *jisse* *kām* *nikal*
jāe (*matlab-barārī* *ho*); *itnā* *ki* *āsūdagi* *ho-jāe*; *kāfi* *taur* *par*; *ba-*
tarz-i-kāfi; *jitnā* *chāhiye* *utnā*; *jisqadar* *kifāyat* *kare*; *jitne* *se* *mat-*
lab *pūrā* *ho-jāe* (*kām* *nikal* *jāe*).

Suffocate, *v. t.* 1.—*Dam* *ghuṭā-kar* *mār* *dālnā*; *sāns* *rok-kar* *jān* *le-l.*;
galā *ghoṭnā*; *dam* *band* *k.*; *galā* *dabā-kar* *mār* *dālnā*.

2.—*Bujhā* *d.*; *thandhā* *kar-d.*; *butā* *d.*

Suffocatingly, *ad.* *Aisi* *tarah* *ki* *dam* *ghuṭ* *jāe*; *itnā* *yā* *isqadar* *ki*
dam *ruk-jāe* (*habs-i-dam* *ho-jāe*). [*ghuṭānā* *yā* *dam* *kā* *ghuṭ* *jānā*.

Suffocation, *n.* *Sāns* *rok* *d.* *yā* *sāns* *kā* *ruk* *jānā*; *habs-i-dam*; *dam*.

Suffocative, *a.* *Jisse* *habs-i-dam* *ho-jāe*; *jisse* *sāns* *ruk-jāe*; *dam* *band* *k. w.*

Suffrage, *n.* 1.—*Rāe*; *rāe* *jo* *kisī* *nizā'* *ke* *fāisale* *yā* *kisī* *mansab* *wagaira*
par *māmūr* *karne* *ke* *liye* *kisī* *shakhs* *ke* *intikhab* *ke* *waqt* *dī-jāe*;
bā-qā'ida *yā* *bā-zābita* *izhār-i-rāe*; *manzūrī*.

2.—*Shahādat*; *gawāhī*; *tasdiq*; *manzūrī*.

Suffuse, *v. t.* *Phailā* *d.*; *bhar* *d.*; *chhipā* *d.*

Snffusion, *n.* *Phailā* *d.* *yā* *phail* *jānā*; *bhar* *d.* *yā* *bhar* *jānā*.

Suggest, *v. t.* *Suchānā*; *pher-phār-kar* *khayāl* *dilānā*; *ishāre* *se* *yā*
ishāratān *batlānā*; *ibtidāan* *zikh* *k.*; *pahile* *mazkūr* *k.*; *dūsri* *chīzōn* *ke*
zari'e *se* *khayāl* *karānā*; *darte* *yā* *sharmāte* *chhernā* *khvāh* *suchānā*;

Suggestion, *n.* 1.—*Suchānā*; *sujhānā*; *sūchanā* *k.* [*sujhānā*; *sūchanā* *k.*

2.—*Bāt* *jo* *suchāyī* *yā* *sujhāyī* *jāe*; *ishāra*; *imā*; *kināya*; *jo* *kuchh*
pūre *bharose* *yā* *dhīṭhāyī* *ke* *sāth* *na* *kahā* *jāe* (*jiskā* *mazkūr* *darte* *yā*
sharmāte *ho*). [*jiskī* *tasdiq-i-halfi* *na* *ho*.

3.—(*Law*) *Ittilā'* *dihī-i-bilā-half*; *ittilā'* *yā* *kisī* *wāqī'e* *kā* *bayān*
Suggestive, *a.* *Jismēn* *koyī* *ishāra* *yā* *kināya* *ho*; *jiske* *zari'e* *se* *koyī* *bāt*
sujhāyī *yā* *suchāyī* *jāe*; *jismēn* *kisī* *bāt* *kā* *ishāra* *ho*.

Suicidal, *a.* *Jurm-i-khud-kushī* *ke* *muta'alliq*; *khud-kushī* *kī* *qism* *kā*.

Suicide, *n.* 1.—*Khud-kushī*; *jānbūjh-kar* (*dida-o-dānista*) *apnī* *tayīn*
khud *halāk* *kar-dālnā*; *kisī* *shakhs-i-zī-shu'ūr* *aur* *sahihu-l-hawās* *kā*
'amdan *apnī* *halākat* *kā* *āp* *murtakib* *h.*

2.—*Khud-kush*; *jo* *shakhs* *apnī* *tayīn* *āp* *halāk* *kare*.

Suit, *n.* 1.—*Shādī* *kī* *gūraz* *se* *kisī* *'aurat* *ko* *apne* *bas* *meñ* *karne* *kī*
koshish; *shādī* *ke* *liye* *izhār-i-'ishq* *yā* *'ishq-bāzī*.

2.—(*Law*) *'Amal-i-qānūnī* *ke* *zari'e* *se* *kisī* *maqsad* *ke* *hāsil* *karne* *kī*
koshish; *nālīsh* *jo* *kisī* *haq* *ke* *hāsil* *karne* *ke* *liye* *kī-jāe*; *dād-rasī* *ke* *liye*
'adālat *meñ* *qānūn* *ke* *mutābiq* *darkhwāst* *kā* *guzrānūnā*; *kisī* *'adālat* *ke*
rū-ba-rū *apne* *haq* *kī* *pairawī*; *nālīsh*; *da'wā*; *istigāsa*; *muqaddama*.

3.—*Jo* *kuchh* *jilau* *yā* *julūs* *meñ* *kisī* *amīr-i-kabīr* *ke* *ham-rāh*
chale; *musāhibīn*; *ham-rāhī* *yā* *ham-rikāb* *log*; *woh* *log* *jo* *apne*
mansab *ke* *i'tibār* *se* *kisī* *bādshāh* *hākīm* *yā* *amīr-i-kabīr* *ke* *ham-rāh*
yā *ham-rikāb* *raheñ*. [*nounced sweet.*] *Webster.*

☞ "In this and the following sense often written *suite* and pro-

4.—*Chīzeñ* *jo* *silsile* *se* *raheñ*; *ek* *qism* *kī* *chīzeñ* *jab* *yak-jā* *hoñ*.

A suit of cards—Tāsh kā rang.

5.—Chand chīzēn jo ek sāth kām meñ lāyi jāēn aur jinkā ikatṭhā rahnā kār-rawāyī ke liye 'umūman' lābudi ho.

A suit of clothes. Kapre kā joṛā; ek martaba pahinne ke sab kapre.

Out of suits—Be-mel; be-joṛ; jis-meñ mel yā mutābaqat na ho.—To bring a suit

Nālīsh k.; nālīsh rujū' yā dāir k.; da'wā k. yā pesh k.; istigāsa rujū' yā

pesh k.—To follow suit—Dekhā-dekhi k.; jaisā dūsrā kare waisāhi k.

Suit, v. t. 1.—Kisī ke hasb-i-hāl k.; ṭhīk k.; mutābiq k.; muwāfiq k.; munāsib k. yā munāsabat paidā k.

2.—Rāst ānā; ṭhīk h.; mauzūn h.; kisī se mel khānā.

3.—Khush k.; rāzi k.; āsuda k.

He is well suited with his place—Woh apnī jagah se bahut rāzi yā khush hai.

Suit, v. i. Laiq h.; munāsib h.; hasb-i-hāl h.; muwāfiq ānā; mauzūn

Usually followed by *with* or *to*. [h.; mel khānā; ṭhīk h.

Suitable, a. Munāsib; hasb-i-hāl; laiq; mauzūn; ṭhīk; jo ṭhīk ho-sake; saẓāwār; jo gālīban munāsabat rakkhe; mel kā; jo mel khā-

sake; joṛ kā; jo be-mel (be-joṛ) na ho.

Suitableness, n. Munāsabat; mauzūn; durusti; ṭhīk h.; mel kā h.; saẓāwār; mel khā-saknā; muwāfaqat.

Suitably, ad. Munāsabat ke sāth; munāsibāna yā munāsib taur par; ba-tarz-i-mauzūn; aisi tarah ki ṭhīk ho; aisi tarah ki mel khā-sake

(mel meñ mil sake); ṭhīk-ṭhīk; jaisā chāhiye usī tarah par.

Suite, n. See Suit, n. 3. [pesh k. w.; mustad'i; multamis.

Suitor, n. 1.—Sāil; dar-khwāst d. w.; kisī bāt ki darkhwāst yā iltijā

2.—Kisī 'aurat se shādī kā sāil; 'āshiq; 'ishq-bāzi k. w.

3.—(Law) (a) Mudda'i; 'adālat meñ da'wā pesh k. w.; farīq-i-mu-qaddama jaise mudda'i yā sāil wagaira. (b) Jo 'adālat meñ hāzir rahe 'ām isse ki mudda'i ho yā mudda'ā'alaih sāil apilānt' gawāh khwāh

ahl-i-jūrī wagaira. [barhamī; tursh-rūyī; takaddur.

Sulkiness, n. Muñh phulā l.; bhitar bī bhitar nā-khush yā ranjida h.;

Sulks, n. (pl.)—[dīl bī meñ nā-khush rahnā.

To be in the sulks—Muñh phulāye rahnā; nā-khush rahnā aur kuchh na kahnā;

Sulky, a. Muñh-phulā yā muñh phulāye huye; tursh-rū; baṭṭhi; chīrchīrā; gam-gūn; udās; barham; mukaddar.

Sullen, a. 1.—Tārik; āndherā; udās.

2.—Muzir; bad; kharāb; nāhs yā manhūs; nā-mas'ūd; nā-mubāarak.

3.—Chīn-ba-jabīn (nāk-bhawī chārhāye) aur khāmosh (chup); chīrchīrā; tursh-rū; nā khush; mukaddar; bad-mizāj.

4.—Haṭṭhi; ziddi; mutamarrid.

5.—Sust; majhūl; bhārī; udās.

Sullenly, ad. Tursh-rūyī ke sāth; tārikī ke sāth; kudūrat ke sāth; haṭh ke sāth; tursh-rūyī se; kashidagī yā barhamī se.

Sullenness, n. Sukūt ke sāth; bad-mizājī; muñh-phulāye rahnā; muñh par tārikī kā chhāyā rahnā; haṭh; zid; sar-kashī; kashidagī; takad-

Sully, v. t. 1.—Ganda k.; mailā k.; dāg lagānā; ālūda k. [dur; barhamī.

2.—Tārik k.; dhuñdhlā k.; bigārnā. [lagānā.

3.—Dāg lagānā; dhabbā lagānā; kalank lagānā; safāyī meñ baṭṭā

Sully, v. i. Dāg-dār yā dagilā ho-jānā; dhabbā lag-jānā.

Sully, *n.* Dāg; dhabbā; kalauk; mail.

Sultriness, *n.* Khamas; garmī aur khamas.

Sultry, *a.* 1.—Jahān nihāyat hī garmī jalau aur habs ho.

2.—Jab garmī kī shiddat aur khamas rahe.

Sum, *n.* 1.—Majmū'a; jumla; mizān; jam'; joṛ.

“Sum is now applied more generally to numbers, and *number* [to persons and things.” *Webster*.

2.—Ta'dād; raqam; mablag
3.—Khās khās bāteṅ jupar ek sūth lihāz kiyā jāe; khulāsa; lubb-i-lubāb; asl; nichor; natīja.

This is the *sum* of all the evidence in the case—Is muqaddame meṅ kul shahādāt kā khulāsa yah hai—The *sum* of all I have said is this—Jo kuchh main ne kahā hai us sab kā nichor (hāsīl-i-kalām yā khulāsa) yah hai.

4.—Kamāl; intihā. [mizān lagānā; jam' k.; thik d.

Sum, *v. t.* 1.—Joṛ-kar ikaṭṭhā k.; jumla k.; majmū'a k.; joṛ dālnā;

Usually with *up*. [daryā ko kūze meṅ band k.

2.—Mukhtasar k.; khulāsa nikālnā; chand alfāz meṅ mahdūd k.;

Usually with *up*.

Sumless, *a.* Be-shumār; lā-intihā; jiskī ta'dād kā ta'āyun na ho-sake; be-ta'dād; jiskī gintī yā tashkhis mumkin na ho.

Summarily, *ad.* 1.—Sarsari yā sarāsari taur par; mukhtasaran; ikhtisār ke sūth; thoṛī 'ibarat yā chand alfāz meṅ; thoṛe meṅ; mujmalān.

2.—Mukhtasar tariq yā tarz se; bilā-tawaqquf; 'ajalat ke sūth; jhatpat. [jagah yā 'ibarat-i-mukhtasar meṅ kiyā jāe.

Summary, *a.* 1.—Khulāsa; mukhtasar; mujmal; jo ghaṭā-kar thoṛī

2.—Sarsari yā sarāsari; jo jald anjām ko pahuñchāyā jāe; jiskī ta'mil jhatpat ho. [khulāsa; ikhtisār.

Summary, *n.* Mukhtasar bayān; kisī mutawwal bayān kā khulāsa;

Summer, *n.* Garmī; mausim-i-garmā; tapish ke din yā aiyām.

Summer, *v. t.* Garmī kātānā yā bitānā; garmī kī fasl tai k.

Summer, *v. t.* Garmī ke mausim meṅ barābar r.; garmī nibāhnā.

Summit, *n.* 1.—Choṭī; sirā; sab se ūpar kā hissa; qulla; sar.

2.—Gāyat darja; intihā; auj; nihāyat darje kī bulandī yā uñchāyī.

Summon, *v. t.* 1.—Hukm ke zarī'e se kisī khās maqām par bulānā talab k. yā asūlatan hāzīr hone kī hidāyat k.; 'adālat meṅ hāzīrī kī ittilā' yā hukm d.; hukm ke zarī'e se talab k. [kar jawāb-dihī kare; saman jāri k.

2.—Kisī shakhs ko is amr kī ittilā' d. ki woh 'adālat meṅ hāzīr ho-

3.—Kām meṅ lānā; josh yā harakat meṅ lānā; tahrīk d.

Summons, *n.* [With a plural termination; but used in the singular number. Plural *summonses*—*Webster*]. 1.—Kisī khās maqām par hāzīr hone yā kisī kār-i-sarkār par tawajjuh karne ke liye hākim yā afsar kā hukm.

2.—(Law) 'Adālat meṅ hāzīrī kī ittilā' yā hukm; ittilā'-nāma-i-tahrīrī jo afsar-i-mujāz ke dast-khat se kisī shakhs par is garaz se ta'mil kiyā-jāye ki woh mudda'ī ke dā'we kī jawāb-dihī yā ba-haisiyat-i-gawāh adā-i-shahādāt (gawābī done) ke liye kisī khās din (tārīkh-i-mu'ayana par) adālat meṅ hāzīr ho; saman. [mutābiq kharch ho.

Sumptuary, *a.* Masārif se muta'alliq; kharch kā; jiske ba-mujib yā

Sumptuous, *a.* Sarf-angez; jismeṅ sarf-i-kasir (barā kharch) ho yā paṛe; laq-o-daḡ; 'ālī-shān; pur-takalluf; zarq-barq.

Sumptuousness, *n.* Girān-bahāyī; sarf-angezī; shān-o-shaukat; jāh-o-Sun, *n.* 1.—Āftāb; khurshed; shams; mihr; sūraj. [jalāl; barāyī; 'azmat.

2.—Woh jagah jāhān dhūp āye; woh maqām jāhān āftāb kī shu'ā' parē; woh jagah jāhān sūraj kī kirneñ parēñ.

To stand in the sun—Dhūp meñ kharā h.; nīsi jagah kharā h. jāhān dhūp āti ho.—Under the sun—Dunyā meñ; zamīn par; rū-i-zamīn par; zamīn ke parde par; dunyā ke parde par; jāhān meñ.

☞ *Sun* is often used in the formation of compound words of very obvious meaning; as, *sun-born*, *sun-dried*, and the like.

Sun, *v. t.* Dhūp d. dikhlanā yā khilānā; dhūp meñ garm yā khushk k.; ghām meñ garmānā yā sukhānā. [alag kar-d.; algī d.

Sunder, *v. t.* Judā k.; 'alāhida k.; do-tūk k.; phār kāṭ yā tor kar alag-Sunder, *n.*—

In sunder—Tukre tukre; hisse hisse; alag alag; pāra pāra; do tūk.

Sundries, *n. (pl.)* Bahut sī mukhtalif yā chhotī chhotī chizen; mutafarriq chizen; phutkar chizen; mutafarriqūt.

Sundry, *a.* Kayī-ek; mutafarriq; ek yā do se ziyāda.

☞ "This word, like *several*, is indefinite; but it usually signifies a small number, sometimes many." *Webster*.

Sunless, *a.* Sāya-dār; jisko dhūp na lage yā jāhān dhūp na pahuñche.

Sunlight, *n.* Dhūp; āftāb kī raushanī.

Sunny, *a.* 1.—Sūraj kā; jo sūraj se nikle; sūraj kī mānind.

2.—Jo dhūp meñ rahe; jispar dhūp parā kare; jispar sūraj kī kirneñ kī garmī pahuñche.

3.—Sūraj ke rang kā. [na sakeñ.

Sun-proof, *a.* Jismeñ dhūp kā guzar na ho; jismeñ sūraj kī kirneñ paith

Sunrise, } *n.* 1.—Tulū' i-āftāb; āftāb ke tulū' hone (subh ko nikalne)

Sunrising, } kā waqt 'am isse kī dhūp ho yā badli.

2.—Pūrab; sharq; mashriq.

Sunset, } *n.* 1.—Gurūb-i-āftāb; āftāb ke gurūb hone (baithne yā

Sunsetting, } dūbne) kā waqt; shām.

2.—Pachchim; garb; magrib.

[jāhān we parēñ.

Sunshine, *n.* 1.—Dhūp yā dhūp kī jagah; sūraj kī kirneñ yā woh jagah

2.—Woh jagah jāhān garmī aur' raushanī ho; garmī; raushanī.

Sunshine, } *a.* Raushan; sāf garm yā khush-numā; chamaktā huā;

Sunshiny, } durakhshān. [se.

SUO JURE, [Lat.] Apne khās haq ke rū se; apne hī istihqāq ke zarī'e

SUO MARTE, [Lat.] Apnī quwwat-i-bāzū se. [hī jānib (taraf) se.

SUO MOTU, [Lat.] Apnī hī tahrīk se; begair dūsre kī tahrīk ke; apnī

Sup, *v. i.* Shām kā khānā khānā; byāri yā byālū k.

Superabound, *v. i.* Nihāyat ifrāt yā kasrat se h.; kāfī se bhī ziyāda h.

Superabundance, *n.* Ifrāt; kasrat; bahutāyat; kāfī se bhī ziyāda h.; bahut hī h.; rel-pel. [firāwān.

Superabundant, *a.* Bahut; kasir; jisqadar kāfī ho ussī bhī ziyāda;

Superadd, *v. t.* 1.—Ūpar se milānā yā barhānā; jisqadar pahile barh chukā ho uspar aur barhānā; ūpar se jor d.

2.—Koyī khārijī shai izād yā shāmil k.

Superannuate, *v. t.* 1.—Burhāpe aur kam-zorī kī wajh se be-kār qarār d.

2.—Burhāpe (za'ifi) yā dūsrī qism ki kam-zorī ki wajh se pineban (pension) de-d.

Superannuation, *n.* Burhāpe ke sabab se kisī mansab par qāim rahne ki salāhiyat na r.; isqadar burhā ho-jānā ki phir kām ke lāiq na rahnā; pīrāna-sālī.

Superb, *a.* 1.—Babut barā; 'azimu-sh-shān; laqq-o-daḡ; 'ālī-shān.

2.—Nihāyat 'umda; bahut hī nafis.

3.—Numāishī; tumturāq kā.

[barī hukūmat ho.

Supercilious, *a.* 1.—Magrūr; mutakabbir; barā ghamandī; jismū

2.—Jisse izbār-i-takabbur yā tahakkum ho; mutakabbirāna;

tahakkumāna.

[ghamand.

Superciliousness, *n.* Takabbur; gurūr; tahakkumāna mizāj yā bartāw;

Supereminence, *n.* 'Awām par fauqiyat; barī shubrat buzurgī yā

Supereminency, *n.* nām-warī; fazīlat.

Supereminent, *a.* Nihāyat buzurg barā yā nāmī-girāmī; 'umdagī meñ

dūsrōn se barh-kar; dūsrōn se bartar. [zarūrat se ziyāda kiya jāe.

Supererogation, *n.* Jisqadar farz yā darkār ho usse ziyāda k.; kām jo

Supererogatory, *a.* Jisqadar farz yā zarūr ho usse ziyāda; fuzūl. [nālīn.

Superficial, *a.* 1.—Ūparī; ūpar kā; bālāyī; sathī; khārijī; andarūnī

2.—Sirf zāhirī bātoñ ke ma'nī ko pahuñchne yā samajhne w.;

hāziq nahīn; gahirā ('amīq) nahīn; khām; kachchā; adhūrā; kun-

hiyāt se wāqif nahīn.

A superficial scholar—Nim mulnā; aisā shakhs jo kisī 'ilm ki bārīkiyon (kun-

hiyāt) se wāqif na ho; woh shakhs jo kisī 'ilm ki niri ūpar ki bāteñ jāntā

ho—Superficial knowledge—Kachchā yā nāqis 'ilm; kisī shai ke muta'alliq

khārijī bātoñ kā jānā par uske usūl se wāqif na h.

Superficially, *ad.* Sirf ūpar se; mahz sath par; ūpar hī ūpar; bāhar

hī bāhar; zāhir meñ.

Superficialness, *n.* 1.—Mahz zāhir meñ h.; ūpar h.; sath par h.

2.—Khātif wāqifiyat; khārijī 'ilm; nira dikhāwā; mahz numāish

par asl meñ kuchh nahīn; kachchāyī; khāmī.

Superfine, *a.* Nihāyat hī bārik yā 'umda; 'umdagī yā bārīki meñ dū-

srōn se barh-kar; az-bas nafis yā latif. [dār; bahutāt.

Superfluity, *n.* 1.—Ifrāt; kasrat; jisqadar matlūb ho usse ziyāda miq-

2.—Woh shai jo ihtiyāj se ziyāda ho; jo shai apnī kasrat ki wajh

se fuzūl ho-jāe; fuzūlī; fuzūl chiz.

Superfluous, *a.* Ihtiyāj se ziyāda; jisqadar kāfi ho usse ziyāda; fuzūl;

guir-zarūrī; be-kār; fāzil; audāz se ziyāda; bahut ziyāda hone ki

wajh se be-kār. [zāidu-l-ihitiyājī.

Superfluoussness, *n.* Fuzūlī; bahutāyat; bahutāt; ihtiyāj se ziyāda h.;

Superhuman, *a.* Jisqadar insān se mansūb ho-sake usse ziyāda; āsmānī;

Khudāyī.

Superinduce, *v. t.* Kisī shai par izād k.; kisī chiz par aur barhānā.

Superintend, *v. t.* Kisī shai ki hifāzat aur nigrānī apne zimme r.;

nigrānī k.; hukūmat ke sath khabar-girī k.; sarbarāhī k.; nigah-bānī

k.; tauliyat k.; insirām k.; ūpar se dekhnā; karorā ban-kar rahnā;

muhtamimī k.

Superintendence, *n.* Sarbarāhī; sarbarāb-kārī; ihtimān; nigrānī; nigah-

Superintendency, *n.* bānī; tauliyat; karorā-pan; insirām; sar-kobī.

Superintendent, n. Sarbarāh-kār; woh shakhs jiske zimme kisī shai kī hifāzat aur nigrānī ho; mutawallī; nigah-bān; munsarim; karorā; muhtamim; sarbarāh; dāroga.

Superior, a. 1.—Ūparī; ūpar kā; aur ūchā; aur buland.

2.—Mansab yā rutbe meñ dūsre se barh-kar; akbar; aur yā ziyāda barā; rutbe meñ aur buland.

3.—'Umdagī meñ dūsre se barh-kar; barāyī achhāyī yā kisī aur qism kī khūbī meñ dūsre par fauq yā fauqīyat r. w.; buzurg-tar; bartar; ba-nisbat dūsre ke ā'lā darje kā; afzal.

4.—Isqadar qawī ki dūsre kā asar yā dabāw uspar na pahunch sake; itnā barā yā mazbūt ki kisī dūsri shai ke tābī' na ho-sake.

With *to*.

[buzurg.

Superior, n. 1.—Jo sin ('umr) meñ dūsre se barā ho; barā; jethā;

2.—Jo martaba 'umdagī yā kisī qism kī sifatoñ meñ dūsroñ se barh-kar ho; dūsroñ par fazilat yā fauqīyat r. w.; afsar; sardār; barā.

Superiority, n. Buzurgī; barāyī; fazilat; bartari; fauqīyat; kisī bāt meñ dūsre-se barh-kar h. [par fauqīyat r. w.; akbar.

Superlative, a. Darje meñ sab se barh-kar; sab se barā; ā'lā; afzal; sab

Supernatural, a. Fauq-ul-makhluqāt; fauq-ul-'ādāt; 'ajīb-o-garīb; karā-mātī; qawānin-i-qudrat ke khilāf yā unse tajāwuz k. w.

Supernumerary, a. 1.—Ta'dād-i-mu'ayyana se zāid; jo ta'dād muqarrar ho usse barh-kar; zāid; fāltū; fāzil.

2.—Zarūrī yā ma'mulī ta'dād khwāh miqdār se ziyāda; jisqadar matlūb ho usse ziyāda. [ālāwa ho.

Supernumerary, n. Woh shakhs yā shai jo ma'mulī yā zarūrī ta'dād ke

Superscribe, v. t. Ūpar yā bāhar likhnā khwāh kanda k.; kisī shakhs kā nām yā patā-ṭhikānā lifāfe par likhnā; sar-nāma yā lifāfu likhnā.

Superscription, n. Ūpar kī likhāwat; jo kuchh kisī shai ke bāhar yā ūpar likhā jāe; sar-nāma; lifāfe kī 'ibārat yā tāhīr.

Supersede, v. t. 1.—Dūsre kī jagah par ānā yā qūim kiya jānā; dūsre kī jagah par muqarrar h.

2.—Kisī aisi shai ke zar'ie se bātil be-tāsīr yā be-kār kar-d. jo dūsre par gālib ho; kisī kī jagah par qūim ho-kar use rad mausūkh yā be-kār kar-d.; mitā d.; fuzūl banā d.; mu'attal (be-kār) kar-d.; uṭhā d.

Supersession, n.—Mausūkhī; tardīd; ta'attul; bar-tarfī; uṭhā diyā jānā.

Superstition, n. 1.—Mazhabī khayālāt yā kāmoñ meñ had se ziyāda sakhtī yā shiddat; gair-i-mahkūma dīnī rusūm ke anjām meñ nihāyat fuzūl waswasa; chhoṭī chhoṭī mazhabī bātoñ meñ wāhiyat khayālāt kā k.

2.—But-parastī; dīn-i-bātil; jhuthā mat; jhūṭhī 'ibādat.

3.—Had se ziyāda bārīkī; bare waswase ke sāth bātoñ kā ṭhik ṭhik khayāl r. [dīn-i-bātil kā izhār hō; but-parastī par dalālat k. w.

Superstitious, a. 1.—Dīn-i-bātil se muta'alliq yā usse paidā h. w.; jisse

2.—Dīnī umūrāt meñ andāz se ziyāda waswasa aur sakhtī r. w.; dīn-i-bātil kī hamesha pairawī k. w.; mazhab ke muta'alliq behūda khayālāt aur waswasoñ se bharā huā.

3.—Fuzūl waswasa r. w.; zarūrat se ziyāda waswāsī. [kī 'imārat.

Superstruction, n. Jo shai kisī bunyād par ta'mīr kī-jāe; 'imārat; ūpar

Superstructure, n. 1.—'Imārat jo kisi bunyād par ta'mir kī-jāe.

② "Used to distinguish what is erected on a wall or foundation from the foundation itself." *Webster.* [par qāim kī-jāe].

2.—Koyī shai jiskā madār kisi dūsrī shai par ho (jo kisi dūsrī chīz **Supervene, v. t.** Ūpar se ā-jānā—jaise kisi khārījī shai kā; kisi dūsrī shai par wāqī' h.; wuqū' meñ ānā; honā; zuhūr-pazīr h. [rījī shai; bālāyī. **Supervient, a.** Ūparī; khārījī; jo ūpar se āye—jaise koyī zāid yā khā-
Supervise, v. t. Nigrānī k.; dekhā-bhālā k.; ūpar se dekhnā-bhālā; sar-barāhī k.; mulāhaza k. [insirām.

Supervision, n. Nigrānī; mulāhaza; sarbarāhī; dekhnā-bhālā; ihtimām;

Supervisor, n. Nigrānī k. w.; sarbarāh yā sarbarāh-kār; muhtamīm; muusarīm; karorā; dāroga. [utānā.

Supine, a. 1.—Chit; chāron shāne chit; pīṭh ke bal girā yā paṛā huā;

② Opposed to *prone*.

2.—Pichhe ko jhukā huā; is tarah jhukā huā ki sūrāj ke sāmne paṛe. [kāhil.

3.—Gāfil; be-khabar; antā-chit; majhul; gair-mutāwajjih; sust;
Supinely, a. Chit; muñh ūpar kiye huye; be-parwāyī be-khabarī yā gāfat ke sāth; kāhili se; ānkh malte huye; gunūdagī kī hālat meñ; be-fikr yā be-fikrī ke sāth. [parwāyī; gāfat; be-fikrī; be-khabarī.

Supineness, n. Chit paṛā rahnā; muñh ūpar kiye paṛā rahnā; susti; be-Supper, *n.* Shām kā khānā; khānā jo shām ko khāyā jāe.

Supperless, a. Begair shām ko khānā khāye; nān-i-shabīna ko muhtāj.

To go *supperless* to bed—Rāt ko be-khāye so rahnā.

Supplant, v. t. 1.—Makr-o-fureb se haṭā yā dūr kar-d.; fitrat se nikāl d.; kisi ko haṭā yā nikāl kar uskī jagah le-l.; kisi ko daf' karke uskī jagah par khud qāim ho-jānā.

2.—Rad kar-d.; miṭā d.; jaṛ se khod d. [khā-sake).

Supple, a. 1.—Lachilā; lachkilā; kham-dār; jo āsānī se jhuk jāe (bal-

2.—Mutī'; farmān-bardār; itā'at qabūl k.w.; haṭṭhī (ziddī) nabīn.

3.—Dūsroñ kī dil-joyī par mālī; khushāmādī; chāplūs; khāya-bardār.

Supple, v. t. 1.—Mulāim aur lachilā banā d.; kham-dār banā d.; aisā kar-d. ki jhukāne se jhuk sake (bal dene se bal khā sake).

2.—Mutī' yā farmān-bar-dār banā d.; kisi kī marzī ke tābī' kar-d.; aisā kar-d. ki dūsrē kī itā'at qabūl kar-sake. [jānā.

Supple, v. i. Mulāim aur lachkilā ho-jānā; narm aur kham-dār ban-

Supplement, n. Woh shai jo kisi dūsrī shai meñ is garaz se barhāyī jāe ki uske naqāis raf' ho-kar uskā pūrā takmila ho-jāe; jo kuchh kisi kitāb yā tahrīr par is maushā se izāfa kiya jāe ki uskī khāmī raf' ho-jāe yā uskī galtiyoñ kī sihhat ho-jāe; tatimma; zamīma.

② "An *appendix* is that which is added to something, but is not essential to its completeness." *Webster.*

Supplement, v. t. Izāfa kar-ke (barhā-kar) pūrā yā mukammal k.; barhā-nā; izāfa k.; lagānā; shāmil k.; joṛnā.

Supplemental, } a. Zāid; jo kisi naqs ke raf' karne ke liye izāfa kiya
Supplementary, } (barhāyā) jāe; kisi shai kā tatimma yā zamīma.

Suppleness, n. 1.—Mulāimat; narmī; lachak; dam-dāri; āsānī se jhuk jāne kī salāhiyat r.

2.—Fauran mān l.; bilā-'uzr qabūl-kar-l.; suhūlat; āsānī.

Suppletive, } *a.* Jisse koyī nuqs yā kamī raf' ho; jo ba-taur zamīme yā
Suppletory, } tatīmme ke ho. [k. w.; k̄hwāst-gār; multajī; mustad'ī.

Suppliant, *a.* 1.—Dil se aur 'ājizī ke sāth māngne w.; multamis; iltijā

2.—Jisse izhār-i-iltijā ho; jisse 'ājizī ke sāth kisī shai kī talab
 zāhir ho. [kā sāil yā mustad'ī.

Suppliant, *n.* Ājizī ke sāth kisī shai kā tālib; inkisār ke sāth kisī shai

Suppliant, *n.* Dil se aur 'ājizī ke sāth kisī shai kā tālib stīl yā mus-
 tad'ī; gurbat aur inkisār ke sāth kisī shai kā multamis.

Supplicate, *v.* *t.* 1.—Kisī shai kī iltijā k.; kisī chiz kā dil se mustad'ī
 h.; dil se māngnā; 'ājizī ke sāth chāhnā yā talab k.; hāth joṛ-kar
 māngnā; chiraurī k.; bintī k.; minnat k.

2.—Kisī kī taraf mukhātab ho-kar du'ā māngnā.

Supplicate, *v.* *i.* Iltijā k.; iltimās k.; minnat k.; dil se aur 'ājizī ke
 sāth dārkhwāst k. (suwāl k. yā māngnā).

Supplication, *n.* 1.—Ibādat ke waqt 'ājizī ke sāth dil se du'ā māngnā.

2.—Niyāz; iltimās; iltijā; minnat; 'arz; bintī; chiraurī.

Supply, *v.* *t.* 1.—Kisī nuqs ko raf' k.; kisī shai kī kamī pūrī k.; jis
 shai kī ihtiyāj ho use muhaiyā k.; shai-i-matlūb ko baham pahuñ-
 chānā; isqadar maujūd k. (baham pahuñchānā) kī kāfī ho; ba-qadar-
 i-mā-yuhtāj d. yā maujūd kar-d.

2.—Kisī kī jagah par kām ānā yā kām d.; kisī kī jagah par qāim
 ho-jānā; kisī kā qāim-maqām ban-jānā; kisī kā badal yā 'iwaz h.

3.—Denā; muhaiyā k.; baham pahuñchānā; lānā.

4.—Bhartī k.; māmūr k.; muqarrar yā qāim k. jaise kisī jagah
 ('uhde) par jo k̄hālī ho.

Supply, *n.* Sarf yā raf'-i- ihtiyāj ke liye chizoñ kā kāfī h.; khāne-pīne
 kī aur dusrī chizeñ jinse kisī fauj wagaira kī rozāna zarūrat raf' ho;
 rasad; sāmān; juhāw; juṭāw; khep; bhartī.

☞ Used chiefly in the plural.

Support, *v.* *t.* 1.—Sañbhālā; sañbhāle rahnā; qāim r.; girne na d.;
 apne sahāre par qāim r.; thāmū; apne ūpar uṭhāye rahnā.

2.—Bardāsh t k.; sahnā; mutahammil h.; jhelā; uṭhānā.

3.—Dhānsne baiṭhne yā pazhmurda hone na d.; ranj kī hālat meñ
 taskīn yā tashaffī d.; madad d.; taqwiyat d.; dilāsā d.; mahfūz r.;
 bachānā.

4.—Parwarish k.; pardākht k.; auqāt-basārī kā zarī'a baham pa-
 huñchānā; khānā-kapṛā d.; nān-nafqa (rotī-kapṛā) d.; imdād-i-kharch k.

5.—Chalānā; qāim rahne meñ madad d.; qāim r.; nibāhnā yā nibāh k.

6.—Tasdīq k.; sābit k.; pāya-i-subūt ko pahuñchānā; tāyid k. [k.

7.—Kām-yābī ke sāth jawāb-dihī k.; wājib yā jāiz ṭhahrānā; sābit

8.—Madad d.; sahārā d.; i'ānat k. [wagaira ke kisī kī imdād k.

9.—Kisī 'ām mauq'e par pās baiṭh yā khare rah-kar ba-taur nāib

Support, *n.* 1.—Sañbhālā; qāim r.

2.—Sahārā; taqwiyat; pushtī; madad; i'ānat; kumak.

3.—Woh shai jispar yā jiske zarī'e se koyī dusrī shai qāim rahe;
 woh chiz jiske sabab se koyī dusrī chiz girne na pāye; thūnī khambhā
 (sitūn) bunyād (new) wagaira; ṭhek; ṭek; sahārā.

4.—Parwarish; pardākht; guzrān; rāziqa kī baham-rasānī.

- 5.—Qiyām; bahālī; muhāfazat; pāe-dārī; kisi hālat par barābar rahnā yā qāim rahnā; zawāl se hifāzat.
- Supportable**, *a.* 1.—Bardāsht ke qābil; jiskā tahammul (jiskā koyī mutahammil) ho-sake; sahne ke lāiq; jo sahā jā-sake; jisko koyī sah-
2.—Jo qāim rah sake; jiskī tāyid ho-sake. [sake.
- Supporter**, *n.* 1.—Woh shakhs yā shai jiske sabab se kisi dūstre shakhs yā dūstri shai ko sahīrā madad yā ārām wagaira mile.
2.—Hāmi; madad-gār; mu'āwin; muhāfiz; pushti-bān; sahbhālne
3.—Sharīk; jānib-dār; pachchhi. [w.; bāzū yā quwwat-i-bāzū.
- Supposable**, *a.* Jiskī nisbat qiyās ho-sake; qābil-i-qiyās; jiskā wujūd qarīn-i-qiyās ho; jisko mān le-sake; farz kiye jāne ke lāiq.
- Suppose**, *v. t.* 1.—Farz k. yā kar-l.; mān l.; bahs yā tamsil ke liye yāb khayāl yā qabūl kar-l. ki fulān shai hai (maujūd yā qāim hai); ba-taur sach ke mān l.; sahib taslīm kar-l.
2.—Khayāl k.; qiyās k.; bāwar k.; sach yā sahīh mān l.; sochnā.
3.—Kisi shai ke wujūd par dalālat k.; kisi shai ke hone kā khayāl paidā karānā; suchānā; wujūd yā asliyat par dalālat k. (dāl h.).
- Supposed**, *pp.* or *a.* Jo ba-taur sach ke mān liyā gayā ho; jo sahīh tasawwur kar liyā gayā ho; qiyāsī; farzī; jiskī asliyat taslīm ho-chukī (musallam) ho.
- Supposing**, *ppr.* Agar mān leñ yā mān liyā jāwe ki fulān shai maujūd yā sahīh hai; agar qiyās yā khayāl kar-liyā jāwe; farz kar-lo ki; ba-farz is amr ke ki; agar fulān amr ko sahīh mān leñ (samajh yā tasawwur kar-leñ).
- Supposition**, *n.* 1.—Aisi bāt kā qiyās kar-l. sahīh mān l. yā uske wujūd kā taslīm kar-l. jo sābit na ho yā jiskā gair-i-sahīh h. ma'lūm ho;
2.—Shubha; ibhām. [farz; qiyās; gumān; tasawwur.
- Supposititious**, *a.* Farzī; gair-i-asli; kāzib; jhūthā; masnū'ī; banāyā huā yā banāwaṭ kā; taqlidī; jo fareb se dūstre kī jagah par qāim kar-divā jāe.
- Supposititiously**, *ad.* Farzī tariq par; ba-tarz-i-fāsīd; qiyāsī taur par; qiyāsan; farzan. [o-nā-būd kar-d.
- Suppress**, *v. t.* 1.—Maglūb k.; dabānā; firo k.; zer-dast k.; miṭā d.; nest-
2.—Bāhar nikalne na d.; dabāye r.; bhitar hī bhitar rahne d.
3.—Dabā r.; khulne na d.; zāhir yā fāsh na hone d.; 'awām ko ma'lūm hone na d.; chhipā r.; na kahnā; na kholnā; rok r.; phailne na d.
4.—Rok r.; zabt kar r.; nikalne bahne khārij yā jāri hone na d.
- Suppression**, *n.* 1.—Dabā d. yā dab jānā; firo k. yā ho-jānā; ikhfā; nikalne zāhir hone khulne yā fāsh hone na d.
2.—Insidād; rukāwaṭ; khārij hone bahne yā nikalne meñ rukāwaṭ.
- Suppressive**, *a.* Dabā denē par māl; jisse koyī shai dab jāe; dabā d.w.; chhipā r. w. [lān meñ mānī' ho.
- Suppressor**, *n.* Dabā r. w.; jo ubharne na de; jo kisi shai ke izhār yā
- Suppurate**, *v. z.* Paknā; mawād paidā k.; pib yā rim ā-jānā; pibiyānā.
- Suppuration**, *n.* 1.—Pakāwaṭ; pakāw; pak jānā; pib kā ā-jānā; mawād
2.—Pib; rim; mawād. [kā paidā ho-jānā.
- Supremacy**, *n.* Ikhtiyār yā iqtidār meñ sab se barh-kar h.; darja-i-ālā kā ikhtiyār yā iqtidār; afsarī; sardārī; fazilat; buzurgī; bartarī; 'azmat; barāyī.

Supreme, a. 1.—Darja-i-ā'lā kā zī-iqtidār; hukūmat meñ sab se barh-kar; ā'lā; sadr; bartur; buzurg. [(fauqīyat r. w.).

2.—Darja-i-ā'lā kā; nihāyat hī barā; nihāyat 'azīm; sab par fauq

3.—Darja-i-gāyat kā; nihāyat hī; had darje kā.

☞ “Usually joined with words having a bad sense.” *Webster*.

Supremely, ad. Darja-i-ā'lā kī hukūmat ke sāth; ba-hadde; ba-gāyat; nihāyat hī; barā hī.

Sure, a. 1.—Tahqīq ke sāth jāune aur yaqīn k. w.; pūrā pūrā bharosā yā yaqīn r. w.; dil se i'tiqād r. w.; kuchh shak-o-shubha na r. w.; tayaqqun (yaqīn) r. w.

I am sure—Mujhe yaqīn hai; main is amr ko tahqīq ke sāth jāntā aur uspar yaqīn kartā hūn; mujh ko fulān amr kā pūrā yaqīn hai (uski nisbat kuchh bhī shubha nahīn hai). [yaqīn r. w.]

2.—Kisī shai ke hāsil karne yā usko apne qabze meñ rakhne kā To be sure of success—Kām-yābī kā (uske hāsil karne kā) yaqīn r. w.

3.—Mutahaqqaq; jismeñ bhūl chūk yā khatā na ho; jispar takiya (bharosā yā i'tibār) ho-sake; jo yaqīnī khatā na kare; jisse yaqīnī māyūsī na ho; jo na chūke; tīr-ba-hadf; mazbūt; pāe-dār; thahrāū; jismeñ nuqsān yā tabādala na ho-sake; mahfūz; jismeñ khalāl wāqī' na ho-sake; māmūn; salāmat; be-khatar.

To be sure, or be sure—Be-shak; be-shubha; yaqīnan; yaqīnī; lā-raib; bi-l-yaqīn; zarūr.—To make sure—Pukhta pakkā yā mutahaqqaq kar-l.; is tarah mahfūz kar-l. ki asl mansūb meñ futūr na paṛe; kisī shai kī nisbat aisā tayaqqun kar-l. ki usmeñ piche se koyī khalīsh paidā na ho. [[lā-raib,

Sure, ad. Yaqīnan; bilā-shubha; be-shak; ismeñ kuchh shubha nahīn;

☞ “But in this sense, *surely* is more generally used.” *Webster*.

Surely, ad. 1.—Yaqīn ke sāth; yaqīnan; tayaqqun ke sāth; be-shubha; be-shak; fi-l-haqīqat; sach; thik; thik-thik; zarūr; ismeñ koyī yā kuchh shubha nahīn. [khauf yā khatra ho.

2.—Mazbūtī se; sābit-qadamī se; begair iske kī girne kā khatkā

Surety, n. 1.—Tahqīq; tayaqqun; yaqīn.

2.—Hifāzat; muhāfazat; bachāw; panāh.

3.—Sahārā; sabāt kī bunyād; woh shai jispar bharosā kiya jāe; jis shai se kisī dūsri shai kī nisbat itmīnān rahe.

4.—Nuqsān yā khisāre kī nisbat itmīnān; rupaye ke adā hone kī nisbat itmīnān yā dil-jam'i; zamānat; kafālat; zāminī; āṛ.

5.—(Law) Woh shakhs jo kisī asl fariq ke sāth uskā zāmin ho; woh shakhs jo kisī dūsre kī nisbat is bāt kī kafālat kare kī woh 'adālat meñ hāzīr hogā yā apnā qarz adā karegā khwāh kisī dūsre fi'i ko anjām degā; zāmin; hāzīr-zāmin; māl-zāmin; fi'l-zāmin.

Surety-ship, n. Zamānat.

Surface, n. 1.—Sath; jis shai meñ 'arz-o-tūl ho uskā berūnī hissa; bahārī hissa; ūpar kā hissa; safha; rū; bisāt.

2.—Zāhiri sūrat; jo kuchh ūpar dekh paṛe.

Surfeit, v. t. 1.—Isqadar khilānā-pilānā kī mi'de meñ girānī ho-kar futūr paṛ jāe; andāz se ziyāda khilā-kar bīmār yā be-chain kar-d.

2.—Ser kar-d.; isqadar bhar d. kī tabī'at āsūda ho-kar mutanaffir ho-jāe; aghānā; apbrānā. [khwāh be-chainī paidā ho.

Surfeit, v. z. Isqadar khā l. kī mi'da bahut bhārī ho-jāe aur bīmārī

Surfeit, n. 1.—Khāne-pīne kī ziyādatī.

2.—Girānī jo mi'de meñ andāz se ziyāda khāne-pīne kī wajh se paidā ho; ajiran; aphyāyī. [darja-i-i'tidāl se guzar jāe.

3.—Nafrat jo kisi shai kī ziyādatī kī wajh se paidā ho; serī jo

Surly, a. 1.—Barā chirchirhā; bad-mizāj aur be-tamīz; tursh-mizāj; karuā; bad-khulq; kaj-khulq; be-murawwat; nihāyat bad-mizāj;

2.—Tufān-ālud; saḥt; pur-shor; tārīk. [kathor; karkas.

Surmise, v. t. Kḥayāl k.; qiyās k.; gumān k.; tasawwur k.; shak k.; kḥafīf subūt kī bunyād par kisi shai kā fi-l-hāl yā āyanda honā tasawwur k.; natīja nikālā yā aḥz k.

Surmise, n.—Kisi shai ke wujūd kā kḥayāl yā qiyās jo subūt-i-kḥafīf par mabnī ho; shak; shubḥa; gumān; zan; wahm; dūgdaga.

Surmount, v. t. 1.—Bulandī meñ dūstre se barh jānā; ūchā yā buland h.

2.—Hal k.; raf' k.; maglūb k.; sar k.; gālīb ānā; tai k.

To surmount difficulties—Mushkilāt ko hal h.; qabāḥatōn ko raf' k.

3.—Sabaqat le-jānā; barh jānā; tajāwuz kar-jūnā. [sakeñ.

Surmountable, a. Jise hal kar-sakeñ; jo raf' ho sake; jispar gālīb ā-

Surname, n. Kḥāndānī nām jiske'alāwa 'Isāyī ya'nī woh nām hotā hai jo istihāg ke waqt rakkhā jātā hai.

Surpass, v. t. Kisi bāt meñ dūstroñ se barh jānā 'am'isse ki achchhī ho yā burī; barh jānā; sabaqat le-jānā; fuzīlat r.; fauq r.; tarjih r.

Surpassing, p. a. Nihāyat hī 'umda; bahut hī ā'lā; ā'lā darje kā; dūstroñ se barh-kar; auroñ par fauqiyat r. y.; dūstroñ par murajjih.

Surplus, n. 1.—Jisqadar kharch se bach rahe; kām meñ laye jāne ke ba'd jo kuchh bāqī rah jāe; jisqadar muqarrar yā matlūb ho usse ziyāda; fāzil; beshī; afzūnī; taurīq; barhti.

2.—(Law) Kisi mutawaffā kī jāedād kā woh hissa jo duyūn wagaira ke adā ke ba'd bāqī rah jāe; jāedād-i-mā-baqī.

Surplusage, n. 1.—Fāzil; barhti; beshī; jisqadar dar-kār ho usse ziyāda.

2.—(Law) Fariqain-i-muqaddama ke bavānāt yā rūdād meñ woh bātēñ jo muqaddama se gair-muta'alliq yā fuzūl hone kī wajh se rad kar diye jāne ke qābil hon.

[qabze meñ kar-l.

Surprise, v. t. 1.—Daf'atan aur nāgahān ā yā tūṭ parnā; yakāyak apne

2.—Kisi shai ke daf'atan wuqū' meñ āne yā kisi gair-i-ma'mulī shai ke yakāyak namūd hone khwāh kisi isī qism kī bāt se mutahai-yir kar d.; hairān banā d.; hakkā-bakkā kar-d.; hairat meñ dīl d.

3.—Gḥabrā d.; pareshān kar-d.; intishār meñ dīl d.; muntashir kar-d.; gḥabrāḥat meñ dāl d.

Surprise, n. 1.—Yakāyak tūṭ parnā; daf'atan qabza kar-l.; chhāpā.

2.—Hairat; ta'ajjub; kisi-qadar gḥabrāḥat aur hairat jo yakāyak paidā ho-jāe; tahaiyur.

Suprising, p. a. Hairat-angez; jisse hairat paidā ho; 'ajīb-o-garīb qism kā; aisi tarah kā ki usse hairat paidā ho; ta'ajjub ke qābil. [jawāb d.

Surrejoin, v. t. (Law) Mudda'i kā mudda'ā 'alaih ke jawābu-l-jawāb kā

Surrejoinder, n. (Law) Umūr-i-wāq'āt ke muta'alliq mudda'i kī jānib se mudda'ā 'alaih ke jawābu-l-jawāb kā jawāb; hadd-i-jawāb.

Surrender, v. t. 1.—Apnī tayīñ dūstre ke ikhtiyār meñ kar-d.; dūstre ke

bas meñ ho-jūnā; majbūr kiye jāne ki hālat meñ khwāh talab par kisi shai ko dūsre ke qabze meñ de-d.; de-d.; hawāla kar-d.; hāzir kar-d.

2.—De-d.; ohhoṛ d.; dūsre ke haq meñ kisi shai se dast-bardār h.

3.—(Law) Hawāla kar-d.; de-d.; hāzir kar-d.—jaise zāmin kā us shakhs ko jiskī usne zamānat kī ho kisi riyāsāt-i-gair kā us shakhs ko jo us riyāsāt meñ bhāg-kar gayā ho 'alā-hāza-l-qiyās.

4.—Kisi shai ke bas yā ikhtiyār meñ ho-jānā.

Used reflexively.

Surrender, *v. i.* Rujū' ho-jānā; apnī tayīn dūsre ke bas yā ikhtiyār meñ kar-d.; mutī' ho-jānā; itā'at qabūl kar-l.; sar jhukā d.

Surrender, *n.* 1.—Hawālagī; sipurdagī; apnī zāt yā kisi shai kā dūsre ke qabze ikhtiyār yā bas meñ kar-d.

2.—(Law) (a.) Kisi haqqiyat-i-khās kā aise shakhs ke qabze meñ kar-d. jisko haqq-i-wirāsāt-i-āyanda ho. (b) Zāmin kā us shakhs ko shakhs-i-mujāz ke sipurd yā hawāla kar-d. jiskī usne zamānat kī ho. (c) Mulk-i-gair kī riyāsāt kā un shakhsōn ko apne qabza se de-d. jo us riyāsāt meñ sazā-yābī se bachne ke liye bhāg-kar gaye hōn.

Surreptitious, *a.* Jo chorī se kiyā jāe; jo bilā-ikhtiyār-i-jāiz kiyā jāe; jo fareban murattab yā dākhlī kiyā jāe; churāyā huā; chorī kā; masrūqa.

Surreptitiously, *adv.* Chorī se; bilā-ikhtiyār; fareban; fareb se; chupke se; chupchāp. [k.; ghere meñ dālnā.

Surround, *v. t.* 1.—Chāron taraf se gher l.; narga dālnā; muhāsara

2.—Chāron taraf h. yā wāqī' h.; har chahār jānib h. yā rahnā.

Surrounding, *ppr. or a.* Muhīt; gherne w. yā ghere huye; kisi shai ke chāron taraf wāqī'; zāhirī khārijī yā kisi shai se ta'alluq rakhne wāle

Surveillance, *n.* Nigrānī; hifāzat; hirāsāt; mulāhaza. [jaise hālat.

Survey, *v. t.* 1.—Kisi shai ko dekhnā yā mulāhaza k.; kisi buland maqām (ūnchī jagah) se tawajjuh ke sāth dekhnā. [se dekhnā.

2.—Dekhnā-bhālnā; ba-nazar-i-gaur mulāhaza k.; taftīsh kī nazar

3.—Kisi shai ko is garaz se dekhnā ki uskī hālat mauqa' aur māliyat ma'lūm ho-jāe; kisi shai ko dekh-bhāl-kar uskī hālat kī tanqīh k.

4.—Paimāish k.—jaise zamīn kī; nāpnā; masāhat k.; jarīb-kashī k.

Survey, *n.* 1.—Tawajjuh ke sāth mulāhaza; ihtiyāt ke sāth dekh-bhāl; kisi shai kā 'ām mulāhaza—jaise kisi baland maqām se.

2.—Kisi shai kā khās tarz par dekhnā-bhālnā; mulāhaza-i-khās; kisi shai ke har ek juz-o-kul kī is garaz se jānch-partāl k. ki uskī hālat miqdār yā nau'iyat ma'lūm ho-jāe; jānch; partāl; jānch-partāl; imti-hān-i-wāqī' ī; kisi shai kā khusūsiyat ke sāth dekhnā-bhālnā.

3.—Paimāish; masāhat; jarīb-kashī; nāp.

Surveyor, *n.* 1.—Sar-barāh; karorā; nigrānī k. w.; jo shakhs dūsroñ kī nigrānī ke liye muqarrar kiyā jāe.

2.—Woh shakhs jo kisi shai ko is garaz se dekhe-bhāle ki uskī hālat miqdār yā nau'iyat ko daryāft kare.

3.—Paimāish k. w.; nāpne w.; massāh; jo zamīn kī paimāsh kare.

Survival, *n.* Kisi shakhs ke marne kisi shai ke ma'dūm hone khwāh kisi sānilhe ke wuqūi ke ba'd kisi dūsri shai kā qāim rahnā; haiyu-l-qāimī.

Survive, *v. t.* Kisi shakhs kī hayāt ke ba'd qāim rahnā; kisi shai ke wujūd ke ma'dūm ho-jāne ke ba'd qāim rahnā; kisi shakhs yā shai ke

ba'd jītā rahnā yā rahnā; kisi sānihe ke wuqū' ke bād rahnā yā qāim rahnā; dūsre ki nisbat ziyāda jīnā (ziyāda dinon tak qāim rahnā); haiyu-l-qāim rahnā. [rahnā.

Survive, v. i. Jītā rahnā; zinda rahnā; qāim rahnā; barābar maujūd **Surviving, a.** Zinda rahne w.; jo dūsre ke ba'd jītā rahe; haiyu-l-qāim. **Survivor, n. 1.**—Dūsre shakhs yā shai ke ba'd qāim rahne w.

2.—(Law) Minjumla do sharik haqqiyat-dūron ko woh shakhs jo dūsre ke marnē ke ba'd qāim rahe; jo do shakhs kisi shai meñ sharākat rakhte hon unmeñ se ek shakhs jo apno sharik ki wafāt ke ba'd zinda rahe; sharik-i-haiyu-l-qāim. [qāimī.

Survivorship, n. 1.—Dūsre ke marnē ke ba'd zinda rahnā; haiyu-l-

2.—(Law) Woh istihqāq jo kisi haqqiyat-i-mushtaraka meñ ek sharik ko dūsre sharik ki wafāt ke ba'd kul haqqiyat par qabza karlene kā hāsil ho.

Susceptibility, n. Asar qabūl karne ki salāhiyat; asar-pazirī; akhiz; taakhkhiz; kisi shai-i-zāid yā tabādala wagaira ke qabūl karne ki qābiliyat; josh-i-tabī'at ki salāhiyat; hissīyat.

Susceptible, a. 1.—Kisi shai-i-zāid yā tabādala wagaira ke qabūl karne ki salāhiyat r. w.; tabādala-pazir; asar-pazir; ākhiz; mutahammil; mutaakhkhiz.

A body susceptible of alteration—Woh shai jo tabādala-pazir ho (jo badal sake)—A body susceptible of pain—Jism jo dard yā taklif kā mutahammil ho sake. [pahuñch sake.

2.—Narm-dil yā narm; mulāim; asar-pazir; jispar būton kī asar Children are more susceptible than adults—Bālighon ki nisbat larikon ke dil ziyāda mulāim hote hain (unpar būton kā jald asar hotā hai).

3.—Nāzuk; tunuk yā tunuk-hawās.

A man of a susceptible heart—Woh shakhs jiski tabī'at nāzuk ho.

Suspect, v. i. 1.—Kisi shai ke wujūd kā qiyās k.; begair subūt ke kisi shai kā honā kisiqadar khayāl kar-l.; gumān k.; shubha k.; shak k.

2.—Khafī subūt par khwāh mutlaq subūt na hone ki hālat meñ bhī qusūr-wār tasawwur k.; irtikāb-i-jurm kā shubha k.; mazuñ k.

To suspect one of dishonesty—Kisi par bad-diyānati kā shubha k.

3.—Mushtabah samajhuā yā qarār d.; shak k.; i'tibār na k.; yaqīn na k.; shubha r. [k.; ki-i bayān ko mushtabah samajhuā.

To suspect the truth of a story—Kisi bayān ki sadāqat (sāchāyī) par i'tibār na

Suspect, v. i. Shubha k. yā r.; ishtibāhāt r.; kisi ki qusūr-wārī kā gumān k. yā r.; shak yā shukūk r. [par ki mashkūk ho-jāe.

Suspectedly, ad. Aisi tarah ki shubha ho (paidā ho); is tarah yā is nahj

Supesnd, v. i. 1.—Latkā d.; āwezāñ k.; latkāñā; atkā d.; tāngnā; mu'allaq r. [shai par r.; mauqūf r.; munhasir k.

2.—Kisi shai par munhasir yā mauqūf r.; ek shai kā madār dūsri

3.—Kuchh 'arse ke liye band yā mauqūf kar-d.; chalne na d.; āge barhne na d.; rok r.; thahrā r.; atkā r.; multawī r.

4.—Hālat-i-tazabzub meñ r.; muzabzub r.; mauhūm r.; aisi hālat meñ r. ki kisi amr ki tanqīh na ho. [tasarruf se mahrūm r.

5.—Mu'attal k. yā r.; kisi mansab ki kār-rawāyī yā kisi āmadani ke

6.—Kisi shai ke nafāz ko kuchh 'arse tak rok r.; kuohh 'arse tak nafāz na hone d.; nafāz ijrā yā ta'mil multawī r.

Suspense, n. 1.—Tazabzub kī hālat; kīsī bāt kā wārā-nyāra (tasfiya) na h.; kīsī khās amr par rāe kā qāim na h.; pas-o-pesh; shash-o-panj; hais-bais; shak; shubha; waswās; dubdhā.

2.—Kuchh 'arse ke liye rukāwat; tawaqquf; iltiwā; rok.

3.—(Law) Kīsī ke haq kā thore 'arse tak ma'rīz-i-iltiwā meñ rahnā (nafāz na pānā).

Suspension, n. 1.—Latkānā yā latākwānā; āwezān k.; āwezānī.

2.—Inhisār; kīsī shai kā wuqū' dūsri shai par mauqūf yā multawī r.

3.—Ta'wīq; tawaqquf; iltiwā.

4.—Kīsī amr kī tajwīz meñ tazabzub; tawaqquf; tasfiye se ihtirāz.

5.—Rok; rukāwat; thore 'arse tak band yā mauqūf rahnā.

6.—Kīsī shakhs kā apne ikhtiyārat mansab yā huqūq ke nafāz se ba-taur chashm-numāyī yā ta'zīr ke mahrūm yā bāz rakkhā jānā;

7.—Insidād-i-nafāz; jāri (nāfiz) rahne meñ rukāwat. [mu'attalī.

Suspension of arms—Lafāzī kā dohon fariq ke sipah-sālārōn ke ittifaq se thore 'arse ke liye mauqūf (band) ho jānā; 'arizī sulh; iltiwā-i-jang.

Suspicion, n. Shubha; ishtibāh; shak; zau; gumān; begair subūt ke yā bahut khafif subūt kī bunyād par, kīsī shai ke wujūd kā qiyās; bad-gumānī; wahm. [gumān k. w.

Suspicious, a. 1.—Shakkī; shubha karne par mālī; begair subūt ke

2.—Jisse shubha yā khauf zāhir ho; mushtabah. [ke wujūh pāye jāen.

3.—Jispar shubha ho-sake; jisse shubha paidā ho; jismeñ ishtibāh

4.—Shubha r. w.; shakkī; mushtabah; bad-gumānī kā 'ādī; bad-gumānī. [shubha paidā ho.

Suspiciously, ad. Shubhe ke sāth; mushtabah tarīq par; aisī tarah kī

Suspiciousness, n. Mushtabah h.; shubhe ke lāiq h.; is tarah kā h. kī shubha ho yā 'āid ho-sake; shakkī h.; tabī'at ko mushtabah r.

Sustain, v. t. 1.—Girne na d.; sañbhāle rahnā; bojh uthānā; qāim r.

2.—Tabī'at ko sañbhāle rahnā; nā-ummedi kī wajh se pazhmurda na hone d.; māyūs (nirās) na hone d. [paidā k.

3.—Parwarish k.; zinda r.; qūt baham pahuñchānā; guzrān kā zarī'a

4.—Kīsī hālat meñ madad de-kar qāim r.; madad d.; taskin d.; rifāh kī sūrat paidā k.

5.—Bar-dāsht k.; mutahammil h.; uthānā; sahnā; jhelnā.

6.—Chalne d.; jāiz r.; qāim rahne d.; khārij yā nā-manzūr na k.; bar-qarār r.; sāqīt na hone d.

7.—Sābit k.; pāya-i-subūt ko pahuñchānā; shahādat se sābit k.; kīsī shai ko muqhtatim yā qat'i taur par sābit k. [rah sake).

Sustainable, a. Qāim rahne ke lāiq; chalne ke qābil; jo chal sake (qāim

Sustenance, n. 1.—Parwarish; qiyām; qāim rahnā. [āzūqa; khurāk.

2.—Woh shai jisse zindagī qāim rahe: qūt; gizā; khāne-pīne kī chīzeñ;

Swagger, v. i. Shor ke sāth shekhī k.; ba-āwāz-i-balund diñg mārūnā; gurūr dikhānā; bamaknā; gurūsh k.; gidaṛ-bhabhki dikhānā; dham-kānā; dhirānā; tang k.; diq k.

Swallow, v. t. 1.—Nigalnā; līlnā; ghūṭnā; halq se mi'de meñ utārnā.

2.—Jazb kar-l.; sokh l.; gapak l.; nigal jānā.

Usually followed by *up*.

3.—Begair tahqiqāt yā pas-o-pesh ke mān qabūl yā ikhtiyār kar-l.—jaise rāe yā 'aqīdā; chup-chāp qabūl kar-l.

4.—Kul apnā l.; kul apne tasarruf meñ kar-l.; bi-l-kul apnā banā-l.

5.—Masrūf k.; mashgūl r.; lagā r. yā lagāye rahnā.

6.—Le-kar kho-d.; kul sarf kar-d.; sab urā d.; kuchh bhī bāqī na r. His expenses swallow up all his income—Uski kul āmadāni uske masārīf meñ khap jāti hai (kharch ho-jāti hai).

7.—Ulat d.; palat d.; kāṭnā; chhornā.

Swallow, n. 1.—Galā; halq; gulū; nareṭī.

2.—Maza; zāiqā; zauq; shauq; ragbat; chāh.

3.—Nigal jāne kī salāhiyat: jā'u-l-baqarī; haukā.

4.—Jisqadar ek martaba khāyā yā piyā jā-sake.

Swamp, n. Dhasan; daldal; nichī zamīn jismeñ pānī bharā ho; martūb zamīn; daldal jo samundar ke kanāre se dūr ho; pāñk. dhuāsāw; jhābar.

Swamp, v. t. 1.—Daldal meñ dhās-nā; jaise (goyā) pāñk meñ phāñsā d.;

2.—Aisi qabāhutoñ meñ ḍilnā jīnse chhuṭkārā mushkil ho.

Swarm, n. 1.—Chhote chhote jānwaroñ yā kīroñ ke jhund khusūsān jab we harakat meñ hoñ; shahd kī makkhiyāñ jab jhund kī jhund ek chhāte se dūse chhāte par jāen yā sab kī sab ek sīth hamesha qiyām rakkheñ.

2.—Bhīr; jamā'at; dal—khusūsān woh log jo jhund ke jhund rawāñ (chalte) hoñ.

Swarm, v. t. 1.—Shahd kī makkhiyoñ kā ek sāth chhatte se ur jānā

2.—Bhīr k.; hujūm k.; izhdihām k.; ek jagah jam' h.; ikatthā h.

3.—Majma'-i-kasīr (bhīr) se bhar jīnā; jo log jhund ke jhund chalte phirte hoñ unse bhar jānā; bharā rahnā; ifrāt se rahnā; ba-kasrat h. [rang kā; gandum-rang; siyāh; kālā.

Swarthy, a. Siyah-fām; kuchh kuchh kālā rang kā; sāñwālā; pakke

Sway, v. t. 1.—Hā'h se hilānā yā achchhi tarah se kām meñ lānā; chalānā; phernā; phirānā; bhāñjā.

2.—Zor aur hukūmat kī asar pahuñchānā; zor aur hukūmat se chalānā; hukūmat k.; hukm-rānī k.; dāb meñ r.; sardārī k.

3.—Ek taraf ko jhukā d.; ek jīnib māl karā d.; pher d.; jhukā

Sway, v. i. 1.—Hukūmat k.; hukm-rānī k. [d.; ḍhulānā; māl k.

2.—Waq'at yā asar r.; asar paidā k. [khānā.

3.—Wazū yā bojh ke bā'is se ek taraf ko jhuk jānā; jhuknā; bal

Sway, n. 1.—Iqtidār jo hukm-rānī meñ kām meñ lāyā jāe; hukūmat; ikhtiyār; iqtidār; tasallut; hukm-rānī. [kā ek taraf ko jhuk jānā.

2.—Asar; tā'ir; gulība yā ikhtiyār; dabāw; zor; tarāzū ke palle

Swear, v. i. 1.—Half uṭhānā; Khudī kā wāsta de-kar koyī bayān k.

2.—(Law) Halfan adā-i-shahādāt k.; half ke rū se izhār d.; half uṭhā-kar gawābī d.

To swear to the truth of a statement.—Kisi bayān kī sadāqat kī nisbat halfan

adā-i-shahādāt k.—He swore that the prisoner was not present at the riot—

Usne half ke rū se izhār diyā (bayān kiyā) kī mudda'a 'alaih hangāme meñ

3.—Qasam khānā; sangand khānā. [maujūd na thā.

Swear, v. t. 1.—Half uṭhānā; half se kahānā.

2.—Half d.; half uṭhānā.

Often followed by *in*.

3.—Halfan bayān k.; halfan muttahim k.

4.—Qasam yā sangand ke sāth kisi kī wāsta dilānā.

- To swear the peace against one*—Kisi ke khalāf is bāt kā halfan zāhir k. ki usse hum ko apni nisbat halākat yā zarar-i-jismāni kā ihtimāl hai.
- Sweat, n. 1.**—Pasīnā; 'arq; sitrī.
- 2.—Mihnat; mashaqqat; riyāz; 'arq-rezī.
- 3.—Rutūbat; namī.
- Sweat, v. i. 1.**—Pasīnā h. nikalnā yā chhūṭnā; pasījuā
- 2.—Mihnat k.; mashaqqat k.; 'arq-rezī k. [kī tadbīr k.
- 3.—Rutūbat paidā h.
- Sweat, v. t. 1.**—Pasīnā bahānā; pasīnā nikalnā; badan se pasīnā nikalne
- 2.—Nikalnā; bahānā; kharīj k.
- Sweep, v. t. 1.**—Jhārū wagaira se sāf k.; jhārū d.; buhārānā.
- To sweep a room*—Kamre ko jhārū se sāf k. (usmeñ jhārū d. ya'nī uski gach yā farsh ko sāf k.).
- 2.—Khaiñch le-jānā; bahā le-jānā; baṭor yā buhār le-jānā.
- A river sweeps away a dam or rubbish*—Daryā bāndh yā kūrē-karkat ko bahā le-jātā hai.—*A flood sweeps away a bridge*—Bārh pul ko bahā le-jātī hai.
- 3.—Ek zarb meñ (ek hī martabe meñ) khwāh jhatpat bahuteron ko uṭhā le-jānā yā halāk kar-dālnā; safā-chaṭ kar-d.
- A pestilence sweeps off multitudes in a few days*—Chand dinon meñ log wabā meñ kasrat se mar jātē hain.
- 4.—Goyā jhārū dete chaluā; kisi par lagte chaluā; jhārte-baṭorte
- 5.—Khaiñchte le chaluā; dhūm-dhām ke sāth le-jānā. [chaluā.
- 6.—Bujānā. [chaluā.
- Sweep, v. i. 1.**—Tezī aur zor ke sāth phailte yā kisi shai kī sath se lagte
- 2.—Tezī aur zor ke sāth kisi shai par se guzarnā.
- 3.—Tuzuk ke sāth chaluā; dhūm-dhām ke sāth chaluā.
- 4.—Aisi tarah chaluā ki uskā asar dūr tak pahunchē. [dākhil k.
- 5.—Ek hī fīl yā bayān meñ bahut se shakhsōn ko shāmil yā
- A sweeping charge*—Aisā ittihām jo bahut se shakhsōn par-aid ho-sake.—*A sweeping declaration*—Bayān yā izhār jo bhut si-bāton par hāwī ho (jismeñ bahut si bāteñ dākhil yā shāmil hōn).
- Sweep, n. 1.**—Jhārū d.; jārob-kashī; jhārū-buhārū; jhār-buhār; khāk-
- 2.—Dāira-i-zarb; jahān tak zarb kā asar pahunchē. [robī.
- 3.—Kisi ghūmne wālī shai kā halqā; jis halqē meñ koyī shai ghūme; daur; lapet; pher; ghumāw; jhapet.
- 3.—Kisi bahue wālī shai kā daur lapet yā pher; bahāw.
- 4.—'Ām qism kī sakht barbādī; aisi shiddat kī tabāhī jismeñ
- 5.—Pānī khaiñchne kī dhenklī. [log 'umūman mubtalā hōn.
- 6.—Jārob-kash; jhārū d. w.
- Sweeper, n.** Jhārū d. w.; jārob-kash; khāk-rob; mihtar; bhāngī.
- Sweepings, n. (pl.)** Jo kuchh jhārū de-kar baṭorā (ikaṭṭhā kiyā) jāe; kūrā-karkat; buhārān; kūrā; katwār. [(talkh) nahīn; khatṭā nahīn.
- Sweet, a. 1.**—Shahd yā shakar kā sū maza r. w.; mīṭhā; shīrīn; karuā
- 2.—Sūnghne meñ khush guwār; khushbū-dār; mu'attar; mīṭhī jaise mahak yā bū; shīrīn. [narm; khush-ilbān; khush-āhang; surīn.
- 3.—Shīrīn—jaise āwāz; mīṭhī; khush-āyand; suhāwanī; madhur;
- 4.—Khush-numā; dekhne meñ bhalā; khūb-sūrat; dikhnawak; hasīn;
- 5.—Mīṭhā; khārī nahīn—jaise pānī; shīrīn; shor-nahīn. [maqbūl.
- 6.—Bad-maza nahīn; saṛā-galā yā bosīda nahīn; jiskā maza phir na gayā ho.

7.—Halīm; salīm; khush; bhalā; mihrbān; pasandīda—jaise tarīq; dūsrōn ke sāth ihsān karne (uuko mamnūn yā mashkūr karne) par māl.

☞ Sweet is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *sweet-tempered*, *sweet-toned*, and the like.

Sweet, *n. (pl.)* 1.—Shīrīnī (mithāyī) shahid shakar wagaira. Ghar kī banī (khāna-sāz) sharāb wagaira. [khush-bū.

2.—Jiskī mahak mīthī ho; jiskī khush-bū khush-guwār ho; 'itr;

3.—Woh bāt jisse dīl ko khushī ho; khushī.

4.—Woh shakhs jise koyī pyār kare; pyārā yā pyārī; dulārā yā dulārī; mabbūb yā mabbūba.

Sweeten, *v. t.* 1.—Mīthā k. yā banānā; shīrīn k. [ihtizāz kar-d.

2.—Aisā kar-d. ki usse dīl ko khushī ho; khush-guwār k.; bā'is-i-

3.—Halīm yā salīm banā d.; mihrbān kar-d.

4.—Aisā kar-d. ki taklīf kam ho; ghatānā; takhfīf k. [taraqqī d.

5.—Kisī shai kī 'umdagī ko barhā d.; kisī shai kī achchhī sifatoñ ko

6.—Āñkhoñ ke liye khush-guwār banānā; nāzūk kar-d.; latīf kar-d.

7.—Muzir chīzeñ dūr kar-ke sāf-o-suthrā aur sihbat-āwar banā d.

8.—Garm aur zar-khez banā d.

9.—Phir sāf-o-suthrā kar-d.; phir pāk-o-sāf banā d.

Sweeten, *v. i.* Mīthā ho-jānā; shīrīn ho-jānā. [mīthā.

Sweetish, *a.* Kisiqadar shīrīn yā maze meñ khush-guwār; kuchh kuchh

Sweetmeat, *n.* Shīrīnī; mithāyī; lauz.

Sweetness, *n.* Mīthāyī; shīrīnī; khush-guwārī; khush-bū; khush-ilhānī; khush-bayānī; husn-uslūbī; khūbī; achchhī; narmī; mulāimat; har-dīl-'azīzī; husn-i-akhlāq; murawwat.

Swell, *v. i.* 1.—Barh jānā; phūl uṭhnā; aur barā ho-jānā; phūlnā yā phūl jānā; waram k.; āmās k.; sūjnā.

2.—Kisī shai ke milne se qad-o-qāmat yā lāmbāyī-chaupāyī meñ barh jānā; phūl uṭhnā; umaḍnā; charhnā; barhnā; tugyānī par h.

3.—Mauj-zau h.; mauj mārūnā; lahrānā.

4.—Phūl uṭhnā—jaise ghamand se; jāme ke bāhar ho-jānā.

5.—Hawā se bhar jānā; phūl ke kuppā h.

6.—Mubālage se bharā h.; laffāzī yā lassānī se bharā h.

7.—Nikal ānā; namūdār ho-jānā; bāhar nikal ānā.

8.—Dekhne meñ barā ma'lūm d.; barh jānā; aur barā ho-jānā.

9.—Ti'dād meñ barh jānā; ka-sru-t-ti'dād ho-jānā.

10.—Aur buland h.—jaise awāz. [kār-rawāyī ('amal) k.

11.—Akarnā; akār-fū k.; tum-turāq se rahnā; numāish ke sāth

Swell, *v. t.* 1.—Kisī shai ke qad miqdār yā 'arz-o-tūl ko barhā d.; aur barā yā lāmbā-chaupā banā d. [ziyāda kar d.

2.—Aur sangīn kar-d.; kisī shai kī sangīnī ko barhā d.; taraqqī d.;

3.—Aur magrā kar-d.; gurūr wagaira se phulā d.

Swell, *n.* 1.—Qad kī darāzī (uskā barh jānā). [uskī bulandī-o-pastī.

2.—Āwāz kī taraqqī; āwāz meñ kamī-o-beshī; āwāz kī bulandī yā

3.—Charhāw; zamīn kī ba-tadrīj bulandī.

4.—Lahr; mauj; talātum; barī barī lahreñ jo paiham uṭheñ.

Swerve, *v. i.* 1.—Jo bāt muqarrar ho usse iuhirāf k.; kisī farz se mun-barīf h.; kisī qāunūn farz yā rawāj ke khilāf 'amal k.; kaj rawī k. yā ikhtiyār k.; rāh-i-rāst par na chalnā; bar-gasht h. yā bar-gashtagī

- 2.—Ghūm-phir-kar charhnā. [ikhtiyār k.
Swift, *a.* Thore 'arse meñ dūr tak jāne yā chalne w.; tez chalne w.;
 tez-raftār; tez qadam; tez-rau; subuk-rau; subuk-raftār
 2.—Musta'id; taiyār; āmāda; kamar-basta.
 3.—Jhatpat h. w.; jald wuqū' meñ āne w.
 Swift is sometimes used in the formation of self-explaining
 compounds; as, *swift-footed*, *swift-winged*, and the like
Swiftly, *ad.* Tezī se; subuk-raftārī; se; sabuk-rawī ke sāth; jhat-pat;
 jald; jaldī se. [ʾajalat ke sāth chalnā; tezī kī sāth harakat; shitalī.
Swiftness, *n.* Tez-raftārī; tez-rawī; subuk-rawī; subuk-raftārī; tezī;
 "A word of general import, applicable to every kind of motion,
 and to every thing that moves." *Webster*.
Swim, *v. i.* 1.—Tairnā; tairā k.; na dūbnā; utarāyā rahnā; pānī wa-
 2.—Tairnā; pañwarnā. [gaira ke ūpar hī ūpar rahnā.
 3.—Kisī shai ke sāth hī sāth chalnā; chale chalnā; kisī shai
 4.—Barābar chale chalnā; lahrāte chalnā. [kī pairawī k.
 5.—Chakrānā; chakkar khānā yā chakkar meñ ānā; ghūmnā;
 phirnā; ghūm uṭhnā
 6.—Būh chalnā; utarā jānā; dūb jānā; bhīg jānā; tar ho-jānā,
 7.—Garq h.; bharā rahnā; kasrat se h.
Swim, *v. t.* 1.—Tairnā; pañwarnā; tair yā pañwar jānā.
 2.—Pānī meñ bhigo yā dūbo d. tā-ki halke ajzā ūpar tairā karen.
 3.—Tairānā; pañwarānā; tairā-kar le-jānā.
Swimmer, *n.* Tairāk; pairāk; tairne yā pañwarne w.; shināwar.
Swindle, *v. t.* Sakht mugalata de-kar kisī se kuchh le-lenā; jān-būjh-kar
 kisī se kuchh chhāl-l.; ṭhag l.; fareb se l.
 To *swindle* a man out of his property.—Kisī se uskā māl fareban le-l.; kisī ko
 ṭhag-kar kuchh wāl le-l.
Swindler, *n.* Ṭhag; dagā-bāz; farebiyā; jo anron ko 'amdan dhokhā de-
 kar kuchh le-le; jo jhūṭhī tamhidoñ par kisī se rupaye yā koyī chiz le-le.
Swing, *v. t.* 1.—Idhar-udhar chalānā; hilānā; ḍulānā.
 2.—Hilānā; ḍulānā; idhar udhar phernā.
Swing, *v. i.* 1.—Jhūlnā; jhūmnā; ḍlnā.
 2.—Jhūlā jhūlnā; jhūle par baṭṭh-kar jhūlnā.
 3.—Phānsī paṛnā (*Colloquial*).
Swing, *n.* 1.—Jhokā; idhar-udhar jumbish; pūng.
 2.—Laṭak; jhūm; ek jānib se dūsrī jānib ko harakat.
 3.—Jhūlā; hiṇḍolā; pālnā; jhūlnā
 4.—Kisī shai-i-mutaharrik kā zor yā asar.
 5.—Kūtle-band rahnā; rok-ṭok (qaid) kā na rahnā; āzādī; be-
 qaidī; kushāda-peshānī se (khūb) jāri rahnā.
Swoon, *v. i.* Gas i kā 'ālam ho-jānā; gash ā jānā; murchhā khānā; jī dūb
 jānā; be-hosh ho-jānā; murchhā jānā; murchhā ā-jānā.
 To *swoon* away—Gash ā-jānā; murchhā ā-jānā; murchhā jānā.
Swoon, *n.* Gash; murchhā yā murchhā; gashī.
Swoop, *v. t.* Ek-bārgī ṭuṭ-kar pakar l.; urte urte pakar l.; jhapat l.; jha-
 patṭā marnā. [le-jānā; jhapatṭā.
Swoop, *n.* Kisī shikārī parind kā apne shikār par jhapat-kar use pakar
Sword, *n.* 1.—Talwār; shamsher; saif; teg.

2.—Laṛāyī ke zavī'e se tabāhī; barbadī jo laṛāyī se ho.

3.—Intiqām; badlā; pādāsh; saza.

4.—Hukūmat aur ikhtiyār kī nishānī.

5.—Laṛāyī; jaug; nizā'; takrār; jaug-o-jadal.

6.—Kisī mulk kā faujī iqtidār; fauj; ahl-i-saif.

7.—Fath aur hifāzat kī nishānī

Sworn, *pp.* or *p. a.*—

Sworn enemies—Jānī dushman; jin logoñ meñ sakht 'adāwat ho; aise dushman jinmeñ sulh (milāp) kī ummed na ho — *Sworn friends*—Jigari yā jānī dost; pakke dost; aise dost jinki dostī meñ jald lagzish na ho.

Sycophancy, *n.* Zalil qism kī khushāmad; chāplūsī; khāya-bardāri.

Sycopnant, *n.* Zillat ke sāth khushāmad k. w.; bādsbāhoñ aur baṛe āmiyōñ kī khushāmad k. w.; khushāmadi; chāplūs; dhokhā d. w.; d. g. wāz.

Sycophant, *v. t.* Khushāmad k.; chāplūsī k.; zillat ke sāth khushāmad k.; khāya-bardāri k.; be pūchhe tarah tarah kī bāteñ kah-kar kisī ko apnā mihribān-i-hāl k.; buhtān lagānā; tuhmat d.

Sycophant, *v. i.* Khushāmad k.; chāplūsī k.

Symbol, *n.* Nishān; 'alāmat; chinbānī.

2.—Ma'nī-khez harf.

Symbolic, { *a.* Kisī nishān se ta'alluq r. w.; az-qism-i-nishān; kisī shai

Symbolical, { par dalālat k. w.; mushābahat yā nishānāt se zāhir k. w.

Symbolical delivery—(Law) Kisī shai-i-milām-shuda kī 'iwaz meñ koyī dūarī shai ba-taur uskī nishān yā qāim-maqām ke de-d.—*Symbolical possession*—Qibza-i-ishṭihāri.

Symbolically, *ad.* Nishānoñ se; 'alāmaton se; kisī shai kī khāssiyaṭen batā-kar; kisī shai ko dūsrī shai se tashbīh de-kar.

Symbolize, *v. i.* Sifaton yā khāssiyaṭen meñ mushābahat r.

Symbolize, *v. t. 1.*—Tashbīh d.; sifaton yā khāssiyaṭon meñ mutābiq k.

2.—Ek shai ko dūsrī shai ke izhār kā zavī'a hanāuā.

3.—'Alāmat yā nishān se zāhir h.

Symmetrical, *a.* Jisse izhār-i-munāsabat ho; mauzūniyat-i-ajzā r. w.; jiske hisse baṛāyī-chhutāyī ke lihāz se bāham munāsib hoñ (munāsabat rakhte hoñ); bā-andāz (andāz se); su-ḍaul; khush-qarīnā; khush-us ū. [zūniyat ke sāth.

Symmetrically, *ad.* Munāsabat-i-ajzā ke sāth; khush-qarīnagī yā mau-

Symmetry, *n.* Kisī shai ke mukhtalif ajzā meñ bāham munāsabat; kisī shai ke judāgana ajzā kā baṛāyī chhutāyī ke lihāz se ek dūsrē se munāsabat r.; kisī shai ke ajzā meñ bāham mutābaqat; munāsabat; mauzūniyat; tanāsib i-ā'zā; khush-andāmī; andāz; su-ḍaul; bā-qarīnagī; qarīnā.

Sympathetic, { *a.* Ham-dardī zāhir k. w.; ham-dard; dard-sharik;

Sympatnetical, { ham-dun; dūsrē ke dard gam yī ranj meñ sharik;

dūsrē kī tarah khud bī dard ma'lūm k. w.; dard-mand; gam-khwār;

dūsrē ke gam se magmūm; dūsrē ke dukh se dukhī.

Sympathetically, *ad.* Ham-dardī ke tariq par; ham-dardī ke bā'is se; dard-shariki se; dil-sozi se; ham-dunī se.

Sympathize, *v. i.* Ham-dardī k.; dūsrē ke ranj yā taklif ko jān-kar

khud bhī ranjīda h.; dūsre kā dard-sharīk h.; dūsre ko dukhī dekh-kar ap bhī dukhī h.; dil-sozī k.; dūsre ko dukh-sukh meñ sharīk h.

☞ "Generally and properly used of suffering or pain, and not of pleasure or joy." Webster.

Sympathy, n. 1.—Ham-dardī; dard-mandī; dil-sozī; dūsre ko ranj gum yā taklīf meñ dekh-kar khud bhī ranjīda yā magmūm h.

2.—Ham-mizājī; ham-tab'ī; dūsre kī sī tabī'at r.; mizāj yā mailān-i-tabī'at meñ ittīfāq. [tarahhūm; taras.

3.—Jo shakhs taklīf meñ ho uspar mīhrbānī kī nazar; rahm yā **Symptom, n. 1.**—Nishān; 'alāmāt; āsār; woh shai yā woh bāt jo kisi dūsarī shai yā bāt ke hone par dalālat kare (jisse kisi dūsarī shai yā bāt kī h. pāyā jāe). [kī āmad pāyī jāe.

2.—Bīmārī kī zāhirī 'alāmāt; woh bāt yā 'alāmāt jisse kisi muraz **Symptomatic, a. 1.**—'Alāmāt ke muta'alliq; kisi dūsarī shai ke **Symptomatical, }** wujūd par dalālat k. w.; dūsre ko sāth wāqī' h. w.

2.—'Alīmāt ('alīmaton) ke mutābiq. [taur par. **Symptomatically, ad.** 'Alāmāt se; āsār se; nishānāt se; 'alāmāt ke **Syngraph, n (Law)** Woh nawishta jispar kisi mu'āhade ko donoñ ya kul farīq ke dust-khat saht hoñ. [dūsre lafz ke hoñ; tarāduf.

Synonym, n. Ham-ma'nī lafz; woh lafz jisko ma'nī wahī hoñ jo kisi **Synonymous, a.** Shai-i-wāhid par dalālat k. w.; ek hī ma'nī paidā yā zihir k. w.; mutarādīf; ham-ma'nī.

System, n. 1.—Ashyā kī bā-qā'ida ijtīmā' (kisi qā'ida-i khās ko ba-mū-jib yak-jā h.); khāṣ khāṣ usūl yā wāqī'āt kī ba-tarz-i-mu'qūl musalsal aur pūṛā purā dikhlayā jānī; woh kul chīzeñ jo kisi qā'ida yā mau-shā-i-'ām ke zarī'e se bāham rabt (ta'alluq) rakkeñ; kisi shai-i-kāmil ke kul ajzā kī bā-qā'ida ittīhād; nizām; band-o-bast.

2.—Qā'ida; silsila; tartīb; daul; tariq

3.—Jism; badan.

Systematic, a. Bā-qā'ida; musalsal; jiskī tarkīb tartīb yā banāwat **Systematical, }** meñ is bāt kī lihāz rakkeñ jāe kī kul ajzā bāham munāsabat rakkeñ aur aul shai kī munshā fant na hone pāye.

2.—Qā'ide ke mutābiq 'amal k. w.; bā-qā'ida kār-rawāyī k. w.

Systematically, ad. Qā'ide se; qā'ide ke mutābiq; bā-qā'ida; silsila-wār; ba-tarz-i-mu-salsal; tartīb-wār.

Systematize, } v. t. Bā-qā'ida murattab kar-d; qā'ide ke mutābiq **Systemize, }** durust k. yā tartīb d.; kisi silsile par kar-d.; silsila-wār kar yā banā d.

T.

[chiknā ho; taḡhtī; sillī

Table, n. 1.—Koyī musattah shai; kisi chīz kī ṭukrā jo patlā chauras aur

2.—Mez—jaise khāno kīm karne yā likhne kī.

3.—Khīnī jo mez par ohunā jāe; khāno kī chīzeñ jo mez par khāno kī garaz se rakkeñ jāeñ; khāno-pīne kī chīzeñ.

To keep a good table—Logon kō 'umda (achelīhā) khānā khilānā; achelīhī achelīhī khāno-pīne kī chīzeñ mez yā dastar-khwān par muḡaiyā k.

4.—Woh aḡhkhāṣ (log) jo khāno ke waqt mez ke gird jum' (baithē) hoñ; jo log ikatṭhe ho-kar mez yā dastar-khwān par khāyeñ-pīyeñ.

5.—Lauh; taḡhta yā taḡhtī; paṭiyā.

6.—Taswir; woh musattah shai jispar kisi chīz kī shabīh ho.

7.—Fihrist; jo mazāmī ki kisi kitāb meñ mundarj hoñ unki fihrist ba-qaid-i-safha; jin khās khās bātoñ kā kisi kitāb wagura meñ maz-kūr ho unki fihrist; naqsha; fard.

A table of contents—Fihrist-i-mazāmīn

To lay on the table—Koyi tahrir yā report (riport) wagaira kisi majm'e ke sadr-ul-hiñ ke rū ba-rū pesh k.; rāe de-kar kisi tahrir wa'aira ki tajwiz ko multawi kar-d.—To serve tab'les—Qurabī ke liye rāziqa baham pahuñchāñ; gariboñ ko khāñ taqsim k.—To turn the tables—Mutunāzi'in ki hālat ko badal d.; kisi nizā meñ hār-jit ke qarīne mutagāyir kar-d. ya'ni jiske hārne ki unmed ho use jitā d. aur jiske jitne kā dhang ho use harā d. [yā qāim kar-d.]

Table, v. t. Fihrist banā d.; naqsha banā d.; fard banā kar usmeñ darj Table-land, n. Ūñchī ham-wār zamīn. [waqt ho.]

Table-talk, n. Khāne ke waqt ki oāt-chit; guftgū jo khānā khāne ke Tabular, a. Khānoñ meñ tartīb diyā huī; naqshe meñ bharā huā.

A tabular statement—Naqsha jismeñ khāne banā-kar bhar diye jāñ; naqsha. Tabulate, v. t. Naqsha banāñ; naqsha khāñch-kar usmeñ darj kar-d.

Tacit, a. Jo zihn meñ ho par zāhir na kiyā jāe; bātinī; jiskā izhār mahz sukūt se ho; jo zimuan samajh liyā jāe; zimnī.

Tacit consent—Khāmoshī (chup rahne) ke zarī'e se mauzūrī; razā-mandī jo i'tirāz ke pesh na karne se samjhi jāe.

Tacitly, ad. Sukūt yā sukūt-warzī se; chup rah-kar; khāmosh rah-kar yā khāmoshī se; zimuan; na bolne yā i'tirāz pesh na karne se.

Taciturn, a. Chuppā; jo 'ādatan chup rahe; jiski 'ādat bātehit karne ki na ho; jo kisi se na bole (bātehit na kare); pumba-dahan; kam-sakhun; maunī.

Taciturnity, n. Sukūt; pumba-dahnī; 'ādatan kisi se na bolnā; chup-pā-pau; bāt-chit meñ khiñchā rahnā.

Tack, v. t. 1.—Bāndhnā; joñā; milāna; lagā d.; mulhiq kar-d. [tāñknā.

2.—Si-kar ikaṭṭhā kar-d.; natthī kar-d.; munsalik k.; gāūthnā;

Tacking, n. (Law) Jo mu'ahadāt-i-rihu mukhtalif waqtoñ meñ hoñ nukā ijtīmā'. Aisi hālat meñ tā-waqte ki kul rihnoñ kā infikāk na ho le kisi kharīdār-i-darimiyanī kā da'wā pesh nahīn ho-saktā.

Tact, n. Khās qism kā fan; kisi kām ki khās qābiliyat yā liyāqat; dūn ki sūjh (bātoñ ki bārik samajh); hālāt (yā hālāt-i-maujūda) ke lihāz se bātoñ ke fi-l badīha samajhne aur kār-rawāyī karne ki quwwat; shu'ūr; zīrakī; chaturāyī.

Tag, v. t. 1.—Ghundī yā ghundiyāñ lagāñā.

2.—Ek chīz ko dū-ri chīz meñ joñā; ba-taur tatimme yā zamīme ke wasl k. (milā yā joñ d.); lagāñā; joñā; bāndhnā.

Tag, v. i. Khūb picchā k.; dum ke picche lage rahnā.

To tag after a person—Kisi shakhs ke picche lage rahnā.

Tail, n. 1.—Dum; pūñchh.

[picchhlā hissa.

2.—Kisi shai ke niche kā hissa; adnā hissa; tufail yā tufailī;

3.—Koyī chīz jo dūr tak laṭaktī rahe; dumbāl yā dumbāla; pu-chhallā; dum-gazā. [meñ raheñ.

4.—Ham-rāhī log; jo log kisi ke sāth raheñ; jo log kisi ke jilau

To turn tail—Dum dabā-kar chal d.; bhāg jāñā; rafūchakkar ho-jāñā.

Taint, v. t. 1.—Koyī aisi shai milā d. jisse tabī'at ko nafrat ho yā jo muzir khwāh zahrīlī ho; bigir d.; kharāb kar-d.; ganda kar-d.; zahr-ālūd kar-d.; sammiyat paidā k.; sarā d.; ubsā d.

- 2.—Dhalībī lagānī; dāg lagānā; futūr dālānā. [jānā.
Taint, v. i. 1.—Bigar jānā; kharāb ho jānā; kisi shai-i fāsīd se chhū
 2.—Sar jānā; ubas jānā; bigar jānā.
Taint, n. 1.—Dhabbā; dāg.
 2.—Gandagī; asar-i-bad; kharābī; najāsat; burāyī; bigār.
 3.—Dig; duabbā; kalauk kā tīkā; be-ābrūyī; nek-nāmī par harf.
Taintless, a. Be-dāg; be-'aib; pāk; sāf; pākīza.
Take, v. t. 1.—Jo kuchh koyī de use le-l.
 2.—Khush yā nā khush h; bhalā yā burā mānnā.
 He takes it in good part—Woh fulān amr par khush hotā hai; use fulān bāt
 bhalī ma'lūm detī hai H: takes it very ill—Woh bāt use bahut buri lagtī
 hai (uspar woh bāt hi nā-khush hotā hai).
 3.—Dhikhā d.; fareb d.; chhalnā; thagnā. [dīlūā.
 4.—Pakṛ le jānī; giriftār k.; qaid k.; qaidī banīnā; ban l meū
 5.—Parefta k.; khush k.; moh l.; har l.; bas meū kar-l.
 6.—Jāl wagair meū phānā l.; phande meū phūnānā; pakarūā.
 7.—Kisi khīs ma'nī meū samajhnā; ba-taur ma'nī mufhūm yā mu-
 1 take y m meaning—Mañ tamhārā matlab samajhtā hūā, [rād ke samajhnā.
 8.—Lagānā; sarf k.; kām meū lānā. [sarf-i-augāt k).
 To take time for deliberation—Soch-bichār meū waqt lagānā (gaur-o-fikr meū
 9.—Manzūr k.; rāzī k.; mānnā; ta'mīl k.
 To take a person at his word—Kisi shakhs kā kahnā manzūr k. (uske kahne
 par 'amal k. yā uske mutābiq k).
 10.—Qūim aur ikhtiyār k.; qūim kar-ke uske mutābiq kār-rawāyī k.
 To take a resolution—Koyī rāe yā tajwīz qūim kar-ke uske mutābiq kār-
 11.—Pakarūā; lenā; lagānā. [rawāyī k.
 To take one by the hand—Kisi kā hāth pakar l.—To take in the arms—God
 12.—Qubūl k.; ikhtiyār k.; pakarūā. [meū l.; ham-āgosh k.
 To take a form or shape—Koyī sūrat yā shakl pakarūā.
 13.—Lenā; koshish ke zarīe se hāsīl k.
 To take revenge—Badlā l.
 14.—Khānā yā pinā—jaise gizā yā dawā.
 To take food—Khānā khānā.—To take a glass of wine—Ek gīlās sharāb pinā.
 15.—Chū l.; pāsā id kar-ke le-l.; muntākhāb kar-ke l.
 Take what you please—Jo chāho chū lo (pasānd kar-ke le-lo).—Take your
 choice—Jo pasānd āye le-lo; apne hasb-khwāh le-lo.
 16.—Naql k.; utārā utārūā; dūsre kī shabīh utārūā.
 17.—Qabūl k.; ījā k.; inkār na k.; lenā yā le-l.
 18.—Dākhīl k.; lenā.
 19.—Honā; ma'lūn k.
 To take delight—Khush h; khushī ma'lūm k.
 20.—Tahammul k.; matahammul h.; bardāshht k.; begair burā
 māne sahnā; nā-khush na h. [mānnā.
 To take a joke—Hañsī yā thāṭṭhe kī bāt bardāshht k; hañsī par burā na
 21.—Mīn l.; taslīm kar-l.; ba-taur sach ke mān l.; gair-i-mutanā-
 zī'a tasawwur kar-l. [ke mān l.
 To take a thing for granted—Kisi bāt ko farz kar-l.; kisi amr ko ba-taur sahīh
 22.—Qiyās khayāl yā tasawwur k.; apnī dānist meū samajhnā;
 23.—Charhūā; ānā; giriftār yā mabtalī k. [samajhnā.
 To be taken with a fever—Bukhār ānā; bikhā meū mabtalā h.
 24.—Kirāye par l.; lagān dene ke wā'de par l.

To take a house for a year—Ek sāl ke liye makān kirāye par l.

25.—Khinchnā yā banūnā—jaise taswīr.

26.—Fath kar-ke apne tābi' kar-l.; ba-zor apne qabze meñ kar-l.; jīt kar apne qabze yā iḡhtiyār meñ kar-l.

27.—Dekh paṛnā; hāl khulnā; inkishāf-i-hāl h.; zāhir ho-jānā.

He was taken in the very act—'Ain hālat-i-irtikāb-i-fī' meñ use logoñ ne dekh liyā (uskā hāl khul gayā)

28.—Lagnā; darkār h.; zarūr h.; chāhā jānā; matlūb h. [agatā hai.

It takes so much cloth to make a coat—Ek koṭ ke bauāne meñ isqadar kaprā

To take away—Le-l.; chhin l.; mahrūm k.; dūr kar-d.—To take care (a) Fikr

r.; āiki-mand h. (b) Khabar-dār rahnā; hoshyār rahnā; chaukas rahnā.—To

take care of—Nigrān rahnā yā nigāni k.; apni hifāzat yā muhāfazat meñ

r.—To take a course—Koyi tariq iḡhtiyār k.; taḍbīrēn 'amal meñ lānā.

To take one's own course—Apni tajwiz ke mutābiq (apne hasb kḡwāh) kār-

rawāyī k.; jo kuchh apne jī meñ āye waisāhi k.—To take down (a) Ghaṭānā;

zer yā zer-dast k.; toṛnā; dabānā. (b) Pi jān l. (c) Girā d.; dhā d.; utār

d.; toṛ d. (d) Likh l.; qalam-band k.—To take from—(a) Le-lenā; chhin

l.; mahrūm k. (b) Minhā kar-d.; ghaṭā d.; waz' kar-l.; bād d. (c) Bā'i-i-

hāt k. h.; be-ābrūyī karānā.—To take heed—Hoshyār h.; khabar-dār h.; iḡ-

htiyāt k. yā r.—To take heed to—Kisi shai ki taraf ihtiyāt ke sāth tawajjuh

k.—To take hold of—Pakar l.; kisi shai par qāim k.—To take in—(a) Gher

l.; muhit k.; chāon taraf se band kar-d. (b) Shāmil k.; dākhil k. (c)

Dagā d.; dhokhā d.; fareb d.; ṭhagnā (Colloquial). (d) Dākhil k.; bhitar

āne d.; bhitar paithe d.—To take in hand—Uṭhānā; zimmā yā biṛā uṭhā-

nā; kisi shai ke anjām karne ki koshish k.—To take notice—(a) Lihāz k.;

ḡhāz tawajjuh ke sāth lihāz k. (nazar k. yā dekhnā) (b) Kisi fī' se yah sū-

bit k. ki lihāz huā; kisi shai ki nisbat kuchh kahū yā apni rāe zāhir k.—To

take oath—Half uṭhānā; 'adālat ke qā'ide ke mutābiq hāif l.—To take off—(a)

Kisi shai par se haṭā d.; utār l.; ūpar se utār yā haṭā l. (b) Kāṭ l.; jaise sar

yā koyi 'uzw (c) Le-lenā-jaise jān. (d) Rad kar-d.; zālī kar-d.; bātīl kar d

(e) Haṭā d.; khainch l.; pher d. (f) Pi-jinā; khainch jānā. (g) Kharid k.;

tijārat meñ l. (h) Naql uṭārnā (shabih baṛānā); musannā taiyār k.—To take

out—(a) Nikāl l.; judā kar-d.; minbā kar-d. (b) Haṭā d.; dūr kar-d.; sūf kar-

d.; miṭā d.; chhuṛā d.—To take part—Sharik h.—To take part with—Kisi

ke sāth sharik h.—To take place—(a) Wāqi 'h.; honā; zuhūr yā wuqū' meñ

ānā. (b) Asar-pazīr h.; ḡlīb ānā —To take effect—Muasir h.; jis natije kā

h. maqsūd ho wahī paidā k.—To take root—(a) Jar pakarnā; ji-kar barhnā.

(b) Qāim ho-jānā jaise usūl.—To take up—(a) Uṭhānā. (b) Kharid k.; qariz

l. (c) Lenā; lagnā; masrūf karānā. (d) Pakarnā; giriftār k. (e) Taslim

k.; bāwar k. (f) Sarzanish k.; la'nat-malūmat k. (g) Jahāñ se dūsrā chhoṛe

wahīñ se shurū' k. (h) Lenā; lagnā; bharnā. (i) Apne zimmā l.; dūere ki

'iwaz kisi bāt ko khud k. (uskā insirām k.). (j) Iḡhtiyār k.; qabūl k. (k)

Tahsil k.; wusāl k.; tang-talabī ke sāth l. (l) Rupaye de-kar l.—To take

arms or to take up arms—Laṛāyī shurū' k.; laṛ-kar muqābala k.—To take

upon one's self—(a) Zimma uṭhānā; bojh (bār) uṭhānā; apne ūpar l. (b) Khud

qabūl kar l.; apne ūpar gawārā kar-l.—To take sides—Jin do farīq meñ nizā'

ho unmeñ se ek taraf ho-jānā; ek jānib ho-jānā; ek farīq ki shirkat iḡ-

htiyār kar-l.—To take to heart—Dil par lagnā yā choṭ k.; kisi shai kā asar diḡ

par bahut hi ma'lūm k.—*To take advantage of*—Yakāyak pakar l.; kisi achchhi bāt se is tarah naf' uṭhānā ki usse dūsrē ko zarar paluñche.—*To take the advantage of*—Jo koyī naf'e kī bāt pesh āye usse fāida uṭhānā.—*To take air*—Khul jānā; 'awām par zūhir ho-jānā; fāsh ho jānā jaise kisi rāz (bhed) kā.—*To take a course*—Kisi khās samt ko chalnā; kisi khās tarz kī kār-rawāyī shurū' yā ikhtiyār k.—*To take leave*—Ruḥsat h.; alwidā' kahnā; chhoṛ-nā; bidā h.—*To take breath*—Dam l.; dam mār-nā; sāns l.; mihnāt ke ba'd dam lene ke liye zūrā ruk yā ṭhahar jāna; tar-o-tāza h.; jī bahlānā; sustānā.—*To take aim*—Nishāna lagānā; shist lagānā yā bāndhnā.—*To take along*—Le-jānā; liye chale jānā

Take, v. i. 1.—Pakar-nā; lag jānā.

[tāsir r.

2.—Jis asar kā paidā h. maqsūd ho waisāhī asar paidā k.; aslī

3.—Khush k.; maqbūl h.; pasand ānā; bhānā.

4.—Rāh l.; kisi samt ko chal d.; koyī rāh pakar-nā; chalnā; jānā; sidhār-nā; rāsta l.; kisi bāt meṁ lagnā (usmeṁ apnī tayīn lagānā yā masrūf k.)

To take after—(a) Pairawī k.; jaisā dūsrā kare waisāhī k.; kisi ki dekhā-dekhi k.; naql k.; taqlīd k.; tatabbu' k. (b) Mushābahat r.; mānīnd h.; dūsrē ki tarah (uskā sā) h.—*To take in with*—Koyī tariq ikhtiyār k.; kisi bāt meṁ lagnā.—*To take on*—(a) Nibāyat hi udās h. (b) Kisi dūsrē ki haisiyat ikhtiyār k.; dūsrē ki sī kār-rawāyī k.—*To take to*—(a) Kisi shai meṁ lagnā; kisi bāt meṁ dil lagānā; kisi bāt meṁ shauq se lagnā (uskā mushtāq h.); kisi shai meṁ lag jānā yā usmeṁ tabī'at lagānā. (b) Koyī tariq ikhtiyār k.; kisi shai meṁ apnī tayīn masrūf k. (usmeṁ masrūf h.)—*To take up*—Kha-yāl k.; sochnā.—*To take up with*—Qanā'at ke sāth qabūl k.; qānī' h.; bilā-'uzr qabūl kar-l.; chupchāp mān l.; sabr ke sāth qabūl kar-l.

Taking, n. 1.—Taḡābuz; qabza kar-l.; pakar; girift; taākḥuz.

2.—Intishār; pareshānī; ghabrāhat; saqcha.

Tale, n. 1.—Qissa; kahānī; hikāyat; dāstān; masnū'ī yā jhūṭhā bayān; kisi sānihe ke muta'alliq juzziyāt kā bayān.

2.—Jo kuchh zabānī kahā jāe; zabānī bayān.

[nahīn.

3.—Tī'dād jo shumār se qāim ho; gintī; shumār; māp yā wazn

Tale-bearer, n.—Chugal-ḥor; gammāz; lutrā; be-pūchhe-pāchhe tarah tarah ke hālāt kahne w.; gustākḥāna tarah-ba-tarah kī kḥabareṁ kahkar apnī behūdagī se logoṅ ke darmiyān futūr paidā k. w.

Tale-bearing, n.—Gammāzī; chugal-ḥorī; lutrāyī yā lutrāpan.

Talent, n.—Zihnī qābiliyat 'ām isse kī jibillī ho yā hāsil kī huyī; liyāqat; fahm-o firāsāt; jauhar; gun; kār-o-bār wagaira meṁ khās qism kī qābiliyat; kisi kām ke anjām kā shu'ūr.

Talented, a.—Liyāqat r. w.; zī-liyāqat; sāhib-i-liyāqat; qābil; lāiq; lāiq-o-fāiq; hunar-mand; gunī; sāhib-i-shu'ūr; zī-shu'ūr.

Talk, v. i. 1.—Be-takallufāna bātechīt k.; milansirī se bolnā-chālnā; āpas meṁ bātechīt k.; guftgū k.

To talk with a person—Kisi se bātechīt k.; kisi se be-takallufāna bolnā-chālnā.

2.—Baknā; baḥbāṛnā; behūdagī ke sāth bātechīt k.; gustākḥāna

3.—Bahs k.; dalil k.; qāil-ma'qūl k. [guftgū k.; baklak k.

To talk of—Bayān k.; zikr k.; mazkūr k.; charchā k.; kisi ki nisbat kuchh kahnā.—*To talk to*—Salāh d.; kisi nek kām kī targīb d.; āhistagī se chashm-unumāyī yā sar-zanīsh k.; dhīre se dāntnā; āhista se samjhānā (*Colloquia*).

Talk, v. t. 1.—Achehhi tarah se bolnā; bilā-takalluf bolnā; guftgū meñ kām meñ lānā. [tarah se] bātehit k.

To talk English—Angrezi bolnā; Angrezi zabān meñ bilā-takalluf (achehhi 2.—Kahnā; bolnā; baknā.

To talk non-ense—Behūda baknā; lā-ya'ni baknā; wāhiyāt bāteñ kahnā; aisi bāteñ kahnā jinke kuchh ma'ni na hoñ.

3.—Bātehit meñ gānwānā bitānā yā guzrān d.

Often followed by *away*.

To talk over—Kisi shai ki nisbat guftgū k.; kisi amr ke muta'alliq bātehit k.; kisi bāb meñ gaur-o-tajwiz k.; bahs k.; āpas meñ kahnā-suanā.

Talk, n. 1.—Bātehit; guftgū; ham-kalāmī; āpas meñ bolehl; bāt; jo kuchh ek shakhs ma'mūlī bātehit meñ dūse se kahe; do yā zāid ashkhās ki bāhamī guft-o-shunūl.

2.—Afwāh; khabar; shuhra; gap. [kareñ; guftgū kā mazmūn.

3.—Manshā-i-kalām; woh shai jiski nisbat log āpas meñ bātehit

Talkative, a. Bahut bāt karne kā' ādi; oakkī; bakwādi; bātūnī; bis-yār-go; fuzūl-go; daūda-dahan; baṛbaṛyā.

Talkativeness, n. Bak; bakwād; bisyār-goyī; fuzūl-goyī; bahut bakne ki ādat; bātehit meñ bahut bolne ki ādat; behūda goyī.

Talker, n. 1.—Bāt k w.; jo be-takalluf yā achehhi tarah se guft-gū kare; khush-taqir; khush-kalām.

2.—Jo shakhs bahut bāt kare; bakwādi; bakki; dīng-mārne w.; shekhi-bāz. [lamchhar.

Tall, a. 1.—Qad meñ ūñchā; darāz-qad; lambā; lāūbā aur dublā-patlā; **Tally, v. t.** Mutābiq k.; munāsib k.; dūse ke hasb-i-hāl k.; mel milānā yā mel khilānā; munāsabat paidā k.

Tally, v. i. Munāsabat r.; munāsib yā mutābiq h.; mel khānā; hasb-i-

Followed by *with*.

Tame, a. 1.—Jiski asli wahshat aur bhaynk jāti rahī ho; jo ādmī se parach jāe; rām; paluā; hilā huā; rachā; gharelā; kṛhānagi; jo insān se mānūs ho-jāe.

2.—Dabā huā; zer-dast; pazhmurda-kṛhātir; be-dam.

Tame, v. t. 1.—Hilā l.; māuūs kar-l.; rām kar-l.; wahshat dūr kar-ke apne tābi' (apne bas meñ) kar-l.; wahshī ko rām kar-l.; paluā banā l.; rachānā; halīm aur mānūs banā d.; mutī' k.

2.—Dabā d.; firo kar-d.; zer k.; maglūb k.; ubharne na d.

3.—Muhazzab banānā; tahzīb silkhānā; shāista k. yā banānā.

Tamely, ad. Burdbārī se; firotanī se; bilā-ta'arruz; bilā-muzāhamat; zillat ke sāth; kamīnoñ, kī tarāh; gulāmoñ kī mānind; bilā-izhār-i-khushūnat; begair kān hilāye; gardan nichī kar-ke; nā-mardi se.

Tameness, n. Burdbārī; hilm; bilā-'uzr 'itā't; tauhin yā zarar kā zillat ke sāth tahammul (uskā sahnā); kam-himmatī; past-himmatī; buz-dili; nā-mardi.

Tamper, v. i. 1.—Dast-andāzi k.; khafif khafif āzmāish k.; bilā-zarūrat chherchhār k.; nā-baq hāth dāluā; nā munāsib ta'iq par mudākhlat

2.—Khufyatan kār-rawāyī k.; sāzish k.; rishwat d. [k.; chherṇā.

To tamper with a document—Kisi dastāwez yā kūgaz meñ ja'l banānā (usmeñ kuchh baṛhā ghaṭā yā badal d.); kisi wasiqe ke alfāz yā hurūf meñ radd-o-badal k. (tahrif k.)—To tamper with a witness—Gawāh ko phor d. (use apnā kar-l.; milā l.); gawāh ko sikhā-paṛhā ke bigṛ d.

Tangible, *a.* 1.—Jo chhūne meñ ma'lūm de; jo lams se mahsūs ho-sake; mumkinu-l-mass.

2.—Jo hāth ā-sake yā hāth lag-sake; jo fauran zihn meñ ā-sake; jiskī nisbat 'amul-darāmad (kārawāyī) ho-sake; wāqī'i; ma'qūl.

Tantalize, *v. t.* Tarsānā; lalchānā; lahrānā; diq k.; tang k.; nihāyat hī māyūs k.; aisi ummedoñ paidā kar-ke hairān k. jo kabhī bar na āyeñ; salb-bāg dikhlanā; kisi achchhī shai ko dikhā-kar uskā shauq paidā karā d. par usse shāiq ko hamesha mahrūm r.

Tantumount, *a.* Barā bar; musāwī; ham-waq'at; ham ma'nī

Silence is sometimes tantumount to consent—Sukūt se ba'z waqt razā-mandi pāyī jūti hai; al-khamo-hī nim-razā

Tap, *v. t.* 1.—Kisi chhoṭī chiz se mārṇā; bahut āhista se mārṇā; 2.—Jūte meñ nayā talī charḥānā [āhista (dhīre se) chhūnā.

Tap, *v. i.* Khatkhatānā; thapthapānā. [dastak dī.

He tapped at the door—Woh kewār khatkhatā'ā thā; usne darwāze par

Tap, *n.* 1.—Zarb jo āhista se lagāyī jāe; zarb jo kisi chhoṭī chiz se 2.—'Talā; talī. [pahunchāyī jāe; thapkī; dhap; thāp.

Tapis, *n.* —

Upon the tapis—Zer-i-tajwiz; gaur meñ; jiskī nisbat gaur-o-tajwiz pesh ho

Tardily, *ad.* Āhistaagī se; āhista-ihista; dhīre-dhīre; jald yā tez nahīñ; tez qadmī se nahīñ.

Tardiness, *n.* Āhistaagī; dirangī; sustī; der; nā-razāmandī; taassuf (pachhtāwā) jo sustī se zāhir ho; be dilī; dhilāpan.

Tardy, *a.* 1.—Sust; āhistaagī ke sath (āhista-āhista) ehalnō w.

2.—Der ke sath h. w.; jo waqt-i-munāsib par na ho; jismeñ tawaqquf ho; koyī kām ba-der k. w.; waqt-i-munāsib par kām na k. w.

Tare, *n.* Jis pipe thailē yā bartan wagaira meñ koyī jins ho uske wazu kī wjḥ se us jins ke wazu yā miqdār meñ kamī; minḥāyī yā muj-rayī jo bechne w. kharīdār ke haq meñ us pipe sundūq yā bartan wagura ke wazu ke bābat jins ke wazu se kar-de jismeñ woh jins ho; kardā; dharā yā dharā. [weight." W. bster.

“When the tare is deducted, the remainder is called the net

Tariff, *n.* Us mahsūl kī fihrist jo saudāgārī ke māl par uske kisi maqām meñ āne yā ek maqām se dūsre maqām par bheje jāne kī hālat meñ diyā-jāe; mahsūl kā nirkh nāma.

Tarnish, *v. t.* 1.—Mailā kar-d.; gard-o gubār se kharāb kar-d.; kisi shai kī chamak ko ghatā yā mitā d.; kisi shai ke āb-o-tāb ko kam yā zāil kar-d.; kisi shai ko kuchh kuchh yā mutlaq be-āb kar-d.

2.—Jo shai be dāg rahī ho usmeñ dāg yā dhabbā lagī d.; kisi shai kī safāyī ko ghatī yā mitā d.; dāg lagānā; dhabbā lagānā.

To tarnish reputation or honour—Nek nāmī yā 'izzat meñ dāg lagā d.; bad-nām yā be-ābrū kar-d.

Tarnish, *v. i.* Be-āb ho-jānā; āb-dārī kī jātā rahnī; dhuñdhlā ho-jānā; sivāhī daur jānā; kālā par jānā; andhā ho-jānā.

Tarry, *v. i.* 1.—Thahrā rahnā; muntazir rahnā; kisi kī intizār meñ thahrā rahnā. [kar-d.

2.—Der k.; tākhīr k.; tawaqquf k.; tāl d.; jānā yā ānā multawī

3.—Thahrānā; rahnā; qiyā u k.; tiknā; rah-jānā.

Tart, *a.* 1.—Khatṭā; tursh; tez; karṇā; jiskā zāiqā tez ho; talkh.

2.—Tez; sakht; karā; shadid; jismeñ jhallāhat pāyī jāe.

A tart reply—Sakht yā karā jawāb; jawāb jo jhallāhat ke sāth diyā jāe.

Tartly, ad. Tezī se; sakhti se; karāyī se; jhallāhat ke sāth yā jhallākar; tursh-rūyī se.

Tartness, n. 1.—Talāhi; turshī; khattāpan; zāiqe ki tezi.

2.—Sakhti; karāyī; shiddat; tezi.

Task, n. 1.—Kām jo dusrā kisi ke muta'alliq kare. Iskā itlāq aksar aise kām par botā hai jiskī koyī had mu'ayan kar di-jāe.

2.—Kām; shagl; kām jo dusrā ūthāye.

3.—Aisā kām jo girān-bār ho (bojh mu'lūm de); bār; bhār.

To take to task—Jhīrāknā; sarzanish k.; la'nat-malāmat k.; dāntnā; chashm-numāyī k.; āre hāth l. [uskī chashm-numāyī

To take one to task for idleness—Susti ke liye kisi ko dāntnā (use jhīrāknā yā

Task, v. t. 1.—Kisi ke zimme koyī kām k.; kisi ke liye koyī kām muqarrar k.; kisi se kahūā ki tum itnā kām yā isqadr mihnat karo.

2.—Kisi par kisi kām kā bojh dālnā; kisi par koyī sakht yā andāz se ziyāda bār (bojh) dālnā.

Taste, v. t. 1.—Zabān par rakh-kar yā zabān se chhulā-kar kisi shai kā imtihān k.; kisi shai kī miqdār-i-qulīl muñh meñ rakh-kar uskā zāiqe ma'lūm k.; chakhnā; maza ma'lūm k.; swād l.; zāiqe dekhnā ye l.

2.—Thorā se khā kar imtihān k.; koyī chiz thorī si khā l.

3.—Wāqī'ī imtihān kar-ke kisi shai se wāqifiyat hāsil k. (usse wāqif h.); imtihān k.; āzmānā; tajrība k.; bhugatnā [ūthānā; lazzat l.

4.—Kisi shai kā maza ūthānā; kisi shai ke tasarruf se khushī

Taste, v. t. 1.—Khāne 'gizā' kā zāiqe muñh se daryāft k. yā l.; khānā yā pinā; sirf thorā sā khānā yā pinā

To taste of each kind of wine—Thorī thorī har qism kī sharāb pinā.

2.—Koyī khās maza r.; koyī khās sifat haisiyat yā nau'iyat r.; kisi khās qism kī kaisiyat paidā k. yā r.

3.—Maza ūthānā; zāiqe chakhnā; imtihān k.; mutalazziz h.

4.—Thorā thorā baratnā; qillat ke sāth mutasarrif h.

Taste, n. 1.—Zāiqe-cha-hī; chakhnā; chāṭ.

2.—Kisi shai kā zāiqe yā maza jo use zabān par rakhne se ma'lūm ho; zāiqe; maza; swād (*correctly* swād); lazzat. [tabī'at ko hāsil ho.

3.—Kisi shai kā maza jo dil ko hāsil ho; lazzat-i-rūhānī; lutf jo

☞ "In this sense, the word is now followed by *for*. 'He had no taste for glory.' When followed by *of*, the sense is ambiguous, or rather it denotes experience, trial." *Webster*.

4.—Tamiz; wuqūf; māsūn ke kāmōñ kī khūbiyōñ ke samajhne aur usse haz ūthāne kī quwwat; funūn wagaira ke muta'alliq san'atōñ kī khūbiyōñ kī tamiz kī quwwat; sulīqa; mazāq; ras.

5.—Tarz; dhang; dhab; uslūbī; qarīna; taur.

In good taste—Khush-uslūbī ke sāth; achchhe tarz par; achchhe taur se. [jāe

6.—Bāngī; namūna; tukrā; chh.ṭī sa tukrā jo khāyā yā chakhā

Tasteful, a. 1.—M ze-dār; zā-ge-dār; khush zāiqe; swādik; salonā.

2.—Jismeñ mazāq pāyā jāe; jisse izhār-i-mazāq ho; jo mazāq yā khush uslūbī ke sāth ho; jisse tamiz zāhir ho. [tamiz ke sāth.

Tastefully, ad. Mazāq ke sāth; khush-uslūbī ke sāth; achchhe dhab se;

Tasteless, *a.* 1.—Jismen koyi maza (sawād) na ho; phikā; siṭhā; be-lazzat.

2.—Be-haz; be-lutf; jismen khushi paidā karne kī quwwat na ho; jismen ras na ho; niras. [khūb samajh sake.

Tasty, *a.* 1.—Sāhib-i-mazāq; khush-salīqa; jo har shai kī khūbī ko 2.—Nafis; 'umda; pākiza; jo mazāq ko sāth banā ho.

Taunt, *v. t.* Kalimāt-i-sakht kahā; sakht-sust kahā; burā bhalā kahā; la'nat-malūmat k.; sar-zanish k.; ta'na d.; ta'na mārā; jhirkā; lathernā; gālī d.

Taunt, *n.* Sakht-sust; kalimāt-i-sakht; burā-bhalā; nihāyat karī karī bāten; sakht la'nat-malūmat; ta'n-tashnī.

Tauntingly, *ad.* Ta'ne ke sāth, tanzan; la'nat-malūmat ke sāth; maz-hake ke taur par; gāliyā de-kar; taubīn ke sāth.

Tautologic, } *a.* Jismen takrār-i-lafzī ho; jisse ek hī ma'nī paidā ho; }
Tautological, } jismen ek hī bāt mukarrar-sikarrar kahī jāe; jismen ek hī bāt kā i'āda kiya jāe; mukarrar.

Tautology, *n.* Ek hī mazinūn kā i'āda jo mukhtalif alfāz ke zarī'e se kiya jāe; alfāz yā 'ibarat ko tabdīl kar-ke ek hī bāt kā bilā-zarūrat bār-bār kahā; takrār; takrār-i-alfāz.

Tawdry, *a.* Nihāyat khush-numā aur khush rang par nafis yā latif nahīn; jismen nakhrā-tillā bahut kuchh ho par aslī husn (khūb-sūrtī) na ho.

Tawny, *a.* Sānwālā; jhānūrā; gandum-rang.

Tax, *n.* 1.—Mahsūl jo arāzī makānāt ghoron maweshiyon yā peshe waganira par lagāyā jāe; ṭikas; kar; mahsūl; khazāna; khirāj; fota. An annual tax—Sālāna mahsūl; mahsūl jo sāl-ba-sāl adā kiya jāe.—A perpetual tax—Dawāmi mahsūl; mahsūl jo hamesha adā karā par yā hamesha qāim rahe. [anjām kisī mā-taht se muta'alliq kiya jāe.

2.—Kām jo kisī mā-taht ke zimme kiya jāe; koyī khās kīm jiskā

3.—Bār; kām jo kisī par bār (bojh) ho; kām jo kisī ko nā-guwar ho.

4.—Ilzām; itihām; tuhmat.

Tax, *v. t.* 1.—Mahsūl lagānā yā qāim k.; ṭikas lagānā; khirāj lagānā.

2.—Bojh dānā; bār dānā. [ke kharche kī tī'dād.

3.—'Adālat ke iḥtiyār se tashkīh yā qāim k. jaisē kisī muqaddame

4.—Ilzām lagānā; tuhmat lagānā; sarzanish k.

☞ Usually followed by *with*, rarely by *of*.

Taxable, *a.* 1.—Jispar mahsūl lag sake (lagāyā jā-sake); jispar qānūn ke rū se mahsūl kī tashkīh ho-sake [āid ho-sake.

2.—Jo 'adālat se qānūn ke mutābiq mudda'ī yā mudda'ā 'alaih par Taxable costs—Kharcha jo qānūn ke mutābiq 'adālat se kisī farīq-i-muqaddama par qāim ho-sake.

Taxation, *n.* 1.—Tashkīh-i-mahsūl; mahsūl lagānā; kisī riyāsāt kī ri'āyā par uskī jānib se mahsūl yā mahsūlon kī lagāyā jānā.

2.—Tashkīh-i-akhrajāt-i-'adālat; 'adālat ke kharche kā kisī farīq-i-muqaddama par qāim k.

Tax-free, *a.* Mahsūl se barī; jisko yā jispar mahsūl na denā par.

Teach, *v. t.* 1.—Sikhānā yā sikhānā; batānā; āgāh k.; khabar d.; kisī ko us shai se wāqif k. jiskā 'ilm use pahile na rahā ho (jo woh peshtar na jāntā rahā ho). [shai se wāqif k.; kī-bāt s. āgāh k.

2.—Ta'lim kī girāz se koyī masula usūl yā bāt batānā; batānā; kisī

3.—Ta'lim d.; mu'allim k. kām (mu'allimī) k.; sikhānā-parhānā; likhānā-parhānā; tarbiyat d.; kisī ko uske likhne-parhne meñ hidāyat k.; kisī k. silsila-i-dars tai karā d.

4.—'Ādi k.; khū-gar k.; mānūs k.; 'ādat dāl d.

5.—Ittilā' d.; muttālī' k.; pahilo se khabar d.; batānā; sikhānā.

Teach, v. i. Ta'līm d.; mu'allimī k.; sikhānā-parhānā.

Teachable, a. Sikhāye jāne ke lāiq; jo sikh sake; tarbiyat-pazīr; jo jald sikh jāe.

Teacher, n. 1.—Ta'līm d. w.; mu'allim; mudarris; ustād; miyāñjī; gurū.

2.—Dīni ta'līm d. w.; dīn ki bīteñ sikhāne w.; wā'iz; pīr; murshid;

Teaching, n. Ta'līm; tarbiyat; sikhānā.

[gurū.

Tear, n. Ānsū; āshk; āns; qatra-i-ashk; ānsū k. būnd. [choñhnā.

Tear, v. t. 1.—Phāñnā; chāk k.; chīrnā; chithuā; zakhmī k.; bakoñnā;

2.—Zor-o-zulm ke zarī'e se judā judā kar-d.; titar-bitar kar-d.; darham-barham kar-d.; mutafarriq yā muntashir kar-d.

3.—Zor se khaiñchnā; nochnā; khasoñnā.

4.—Sadma pahuñchā-kar tor d.; jar se ukhār d.

To tear from—Zabardasti se le-l; jabriya le-l.; chhin l.—To tear off—Zor se khaiñch l.; udher d.—To tear out—Sakhti ke sāth khaiñch yā nikāl l.—To tear up—Udherāñ; ukhernā; khod d.; tor d.; jo sbai istikhām ke sāth nasab ho use sadma pahuñchā-kar jar se hañā d.

Tear, v. i. Josh-o-kharosh ke sāth harakat aur 'amal k.; zor se jhapñ-nā; gīzab-nāk h.; jhuñjhāñā; jhallāñā; baurāhe sāñr ki tarah kār-rawāyī k. [dard; narm.

Tear-falling, a. Ashk-bār; ānsū bahātā huā; rotī huā; giryāñ; pur-

Tear-ful, a. Āb-dida; jismeñ ānsū bhare hoñ; rotā huā; ashk-bār; giryāñ. [dīl; kathor.

Tearless, a. Jisse ānsū na baheñ; jismeñ ānsū na hoñ; be-dard; sakht-

Tease, v. t. Tang k.; diq k.; satāñā; jāñ khāñā; gustākhi yā tang-talabi se tang k.; khafīf khafīf istid'āñ yā mazhakoñ se tang zich yā pareshāñ k.; kurhāñā; chīphāñā.

Technical, a. 1.—Kisī fan yā funūn se muta'alliq; kisī 'ilm yā kār-o-bār wagaira se nisbat yā ta'alluq r. w.; istilāhī.

A technical word or term—Istilāh; istilāhī lafz; woh lafz jo kisī khās fan se ta'alluq rakke.—Technical language—'Ilm-i-istilāhī.

2.—Kisī 'ilm humar yā kār-o-bār se maḥsūs; kisī khās peshe se ta'alluq r. w.; peshe k.; zūbīte k. [ki nisbat kiya jāe

A technical objection—'Uzr-i-be-zābitagi; i'tirāz jo kisī zūbīte ki kār-rawāyī

Technicality, } n. Funūn se khusūsiyat r.; jo kisī peshe yā hīrfe wagaira

Technicalness, } se ta'alluq rakke (uske liye maḥsūs) ho; ist.lāh.

Technically, ad. Istilāhī taur par; funūn yā peshoñ ki istilāhoñ ke ma'nī ke mutābiq.

Tedious, a. 1.—Thakāñ; jisko der tak qāim rahne yā tawil hone se thakāwat paidā ho; isqad ur tūl-o-tawil yā be-lutf ki jī ukta jāe (tabī'at 'āñ ho yā tang ā-jī); girīñ; bhūñ; ajīram; pahañ sā; udās.

2.—Sust; dhīrā; dhīmā; dhīlā; mandā

[jāe

Tediously, ad. Aisi tarah par ki thakāwat ā jīo; is taur se ki tabī'at ukta

Tediousness, n. 1.—Der tak qāim rahne yā tawālat ki wājib se thakāwat.

2.—Tawālat; tūl-o-tawil n.; lambayī; lambayī-chaurāyī.

3.—Thakāwaṭ paidā k.; tabī'at uktā d.

4.—Ānistagi yā susti jisse tabī'at uktā jāe.

Teem, v. i. 1.—Jannā-jaise bachchā; paidā k. masalan phal; bār-āwar h.

2.—Hāmila h.; peṭ se h. [qadar bharā h. ki ubal jāe; ifrāt se paidā k.

3.—Bharā h.; pur h.; nikālne yā paidā karne par āmāda h.; is-

Teens, n. (pl.) Terah baras se unuīs baras tak kī 'umr.

To be in one's teens—Terah baras se unuīs baras tak kī 'umr kā h.—To be out

of one's teens—Unuīs baras se zāid sin kā h.—To enter one's teens—Terahwān

Teeth, n. Dānt; dandān.

In the teeth—Sailī; dū-ba-dū; ba-muqābala; muqābale meḥ.

[sāl shu'ū h.

Teeth, n. i. Dānt nikalnā yā paidā h.; dānt lānā.

[tār.

Telegram, n. Tār kī khabar; khabar jo tār-i-barqī ke zarī'e se bhejī jāe;

Telegraph, n. Dūr khabar pahunchāne kā āla yā 'amal.

Electric telegraph—Tār-i-barqī; karak bijli.

Telegraph, v. t. Tār-i-barqī ke zarī'e se khabar bhejnā yā d.; tār d.

Telegraphic, a. 1.—Tār-i-barqī se mansūb; jo tār-i-barqī ke zarī'e se

kiyā jāe. [jāe jaise khabar; tār kī.

2.—Jiskā i'lān tār ke zarī'e se kiyā jāe; jo tār ke zarī'e se bhejī

Tell, v. t. 1.—Ek ek kar-ke batānā; gintī kar-ke (gin-kar) batlānā;

ginnā; shumār k.

[kahnā.

2.—Tafsīl-wār kahnā; kisī shai kā hāl bayān k.; bayān k.; hālāt

3.—Zāhir k.; fāsh k.; i'lān k.; kholnā; batlānā; ittilā' d.; kha-

bar d.; kah-kar batānā.

[rānā.

4.—Tamīz k.; ma'lām k.; daryāft k.; dekh-kar tashkhis k. (ṭhah-

Tell off—Ginnā; bāntūnā; muqarrar k.

Tell, v. i. 1.—Bayān k.; ittilā' d.; khabar d.

2.—Asar k.; koyī numāyān asar paidā k.; kisīqadar asar paidā k.

Every expression tells—Har ek 'ibarat ma'nī-khez hai (usse bolne wāle kā man-

shā zāhir hotā hai.)—A telling speech—Pur tāsīr taqrīr; taqrīr jiskā asar

sāmī'in (sunne wālon) par ho—The great exertion tells upon his strength—Is

baṛī koshish yā mihnat kā asar uskī quwwat par hotā hai ya'nī woh kam-zor

hotā jātā hai (uski tāqat zāil hoti jātī hai)—Your bad writing will tell

against you in the examination—Tumhārī buri tahrīr intihān meḥ tumhāre

liye muzir hogi.—The prisoner's youth tells in his favour—Mudda'ā'alaih

ki kam-sini uske liye (uske haq meḥ) mufid hai—To tell of—(a) Zikr k.; maz-

kūr k.; bayān k. (b) Kisī ke khilāf ittilā' k.; kisī kā koyī 'aib zāhir k.

Tell-tale, n. Jo logoṅ ke nij ke hālāt be-pūchhe guiroṅ se kahā kare;

jo aisi bāteḅ gairoṅ se kahī kare jinkā chhipanā muqtazā-i-dūr-au-

deshī ho; chugul khor; gammāz; lutrā.

Temerity, n. 1.—Khatre ki nā-munāsib taḥhīn; be-'aqlī ke sāth khatre

se na ḍarnā; be-ḥākī; gāyat darje kī dilerī.

Temper, v. t. 1.—Andāz se milānā; milā-kar taiyār k.; is tarah se

makhlūt k ki ek juz kī imezish se dūsra juz durust ho jāe; i'tidāl par

lānā yā k.; do yā zāid chīzoṅ ko istarah bāham milā d. ki donoṅ meḥ

kisī sh u kī ziyādatī na rah-jāe aur kal shai hālāt-i-munāsib par ho-jāe.

2.—Manzūn k.; durust k.; ek dūsre ke ham-andāz k.; muwāfiq k.;

dūsre ke hasb-i-hāl k.; āpas meḥ ṭhik k.

3.—Narm k.; mulāim k.; dhīmā k.; ṭhandhā k.; taskīn d.

4.—Tāw d.; dam d.; ba-qadar-i-munāsib sakht (karā) k.

Temper, n. 1.—Imtizāj; mukhtalif qism kī chīzōn kī bāham āmezish; kisi murakkab shai kī hālat jo mukhtalif ajzā ke bāham tarkīb deue se paidā ho; tarkīb-ba-andāz-i-nuūnsib.

2.—Mizāj; tabi'at; khaslat; sirisht; k̄ho.

3.—I'tidāl; dhīmā-pan; dhīraj.

4.—Mizāj kī harārat; gussa; gazab; taish; khijlāhat.

The boy showed a great deal of *temper* when I reproved him—Jab main ne us larke ki sar-zanish ki woh nihāyat hī khafā huā (taish yā gusse meñ āyā)—A man of violent *temper*—Gussa-war shakhs; jo shakhs jald khijlā uthe (gusse meñ ā-jāe).

5.—Tāw; dam; karāyi.

Temperament, n. Mizāj; sirisht; andarūnī tarkīb; hālat; khaslat; subhāw (*correctly* swabhāw).

Temperance, n. I'tidāl; lazzāt-i-nafsānī se haz uṭhāne meñ hamesha i'tidāl kī khayāl (is bāt kī lihāz kī ziyādatī na hone pāye); zabt ke sāth yā ausat darje par ihtizāj; parhez; parhez-gārī; sanjam.

Temperance in eating and drinking—Khāne-pine meñ i'tidāl; parhez-gārī ke sāth khānā-pīnā; andāz se ziyāda khānā-pīnā nahīn.

Temperate, a. 1.—Mu'tadil; i'tidāl par; be-andāz nahīn; had se ziyāda *Temperate* heat—I'tidāl kī garmi; andāz se ziyāda garmi nahīn.

2.—Parhez-gār; parhezī; lazzāt-i-nafsānī se i'tidāl ke sāth haz uṭhāne w.; sanjamī.

Temperate in eating and drinking—Khāne-pine meñ parhez-gār; khāne-pine meñ

3.—Thandhā; dhīmā; jismeñ gussa wagaira na pāyā jāe; jisse tund-mizājī zāhir na ho; jismeñ gusse kī josh na ho.

Temperately, ad. 1.—I'tidāl ke sāth; parhez-gārī ke sāth; parhez se; ziyādatī yā fuzūlī ke sāth nahīn; ahistagi ke sāth; bilā-josh-i-gazab; dhīme-dhīme.

Temperateness, n. I'tidāl; parhez-gārī; ziyādatī kī na h.; dhīmā-pan.

Temperature, n. 1.—Mizāj; hālat; kaifiyat; kisi sifat kī darja.

2.—Garmi yā sardi kī darja; garmi-sardi kī kamī-beshī.

Tempered, p. a. Mizāj kī; mizāj r. w.

A good-tempered man—Nek-mizāj shakhs.—Bad-tempered—Bad-mizāj.

Tempest, n. 1.—Āndhī yā tūfān jiske sāth meñh bhī barse ole parēñ khwāh barf gire; barse zor-o-shor kī tūfān.

2.—Kisi shai kī barā josh-o-kharosh; kisi bāt kī barā hī halchal yā hullar; kisi shai kī barā walwala; sakht iztirāb.

Tempest is sometimes used in the formation of self-explaining compounds; as, *tempest-beaten*, *tempest-tossed*, and the like.

Tempestuous, a. Tūfānī; tūfān kī yā tūfān sū; jub hawā nihāyat hī tund chalti ho; jab tūfān kī si kaifiyat rahe; zor-o-shor ke sāth bahatī huyī—jaise hawā.

Temple, n. Mandir; dewal; ma'bad; mandir jo kisi dewtā kī pūjā ke liye

Temporal, a. 1.—Is zindagi dunyā yā sirf jism se ta'alluq r. w.; dunyāwī; sansirik; laukik; rūhānī nahīn.

2.—Mulki; nizām-i-saltanat se ta'alluq r. w.

Temporarily, ad. Sirf thore 'arse ke liye; hamesha ke liye nahīn; dawām ke liye nahīn; 'arizi taur par; chand roz ke wāste; thore dinon ke wāste.

Temporariness, n. Istiqāmat-i-'arizi; sirf thore dinon ke liye h.

Temporary, a. Sirf thore 'arse tak qāim rahne w.; jiske qiyām kī zamāna mahdūd ho; 'arizi; chand-roza; dawāmī nahīn.

Temporize, *v. i.* Waqt yā mauq'e ke lihāz se kār-rawāyī k.; kasrat-i-rāe yā hālāt ke lihāz se 'amal k.; zamāna-sāzi k.; waqt ke mutābiq baratnā; daf'u-l-waqtī k.

Temporizer, *n.* Zamāna-sāz; waqt ke mutābiq 'amal k. w.; zamāne ke muwāfiq baratne w.; jo rāe yā waz' rāiju-l-waqt ho usī ke mutābiq k. w. [koshish k.]

Tempt, *v. t.* 1.—Anjām karne yā pahunchne kī koshish k.; āzmānā; 2.—Targīb dene kī koshish k.; ubhārnā; bahkānā; targīb d.; igwā k. [mānā; imtihan k.]

3.—Mihak-i-imtihan par r. yā charhānā; kasautī par kasnā; āz-

4.—Badī kī jānib māil k. yā uskī koshish k.; targīb de-kar fi'l-i-be-jā karānā; badī kī targīb d.; qūl-ma'qūl kar-ke khwāh kisī qism kī tam' dikhā-kar bure fi'l ke karne par rāgib k.

Temptation, *n.* 1.—Badī kī targīb; burāyī ke liye wargalānnā; igwā.

2.—Targīb meñ parnā; targīb kī wajh se badī par rāgib h.

3.—Targīb; tahrīs; tam'; lālach; lobh. [dāman-gir h.; eat dignā.

To fall into temptation—Lālach meñ parnā; lobh meñ phāsnā; tam' lāhiq yā

Tempting, *p. a.* Dil lubhāne w.; jis meñ dīl phāns jāe; dil-rubā; dil-kash.

Temptingly, *ad.* Aise tariq se ki tabī'at badī kī taraf māil ho-jāe; lālach de-kar; jis meñ koyī phande meñ ā-jāe (phāns jāe).

Tenable, *a.* Jo yūrish kī hālāt meñ qāim rah-sake; jiskī muhāfazat us hālāt meñ ho-sake jab koyī uspar hamla-āwar ho yā use lene kī koshish kare; qawī; mazbūt; ustuwār; mustahkam; thahraū; thaharne chal sakne yā qāim rahne ke lāiq.

A *tenable* fortress—Qal'a jo hamle kī hālāt meñ mahfūz rah-sake.—The ground taken in the argument is not *tenable*—Jis bunyād par yah bāha mabni hai woh qāim nahiñ rah sakti.—A *tenable* plea—'Uzr-i-qawī yā ma'qūl; jo 'uzr chal-sake (sāblt ho-sake).

Tenableness, } *n.* Ustuwārī; mazbūtī; qāim rahne kī salāhiyat.

Tenability, }

Tenacious, *a.* 1.—Mazbūtī se pakarne w.; jis shai par qabza ho uspar qābiz rahne par māil; apnī chīz yā bāt ko na chhorne w.

Men *tenacious* of their just rights—Log jo apne huqūq-i-wājib par mazbūtī se qāim rahnē (unke chhorne par rāgib na hoñ). [mazbūt.

2.—Pakar r. w.; māsik; der-pā; 'arse tak na chhorne w.; qawī;

A *tenacious* memory—Qawī yā mazbūt hāfiza; aisā hāfiza ki jo kuchh yād kiyā jāe woh muddat-i-darāz tak na bhūle.

3.—Jo dūsri chīz meñ lipaṭ jāe; laslasā; chipchipā.

Tenaciously, *ad.* Mazbūtī se; is tarah ki girift na chhūṭe; chimaṭ-kar; sakhti yā kaṭāyī se; haṭh ke sāth. [bardār hone par rāgib na h.

Tenaciousness, *n.* 1.—Mazbūtī se pakar r.; chhorne dast-kash yā dast-

2.—Chipchipāhaṭ; laslasāhaṭ; chaspidagi; chimṛāpan.

3.—Mazbūtī; jo bāteñ zihni-nishiñ ho gayiñ hoñ unkā na bhūlnā.

Tenacity, *n.* 1.—See *supra*.

2.—Chizon meñ woh khāssiyaṭ jiskī wajh se unke ajzā begair sakht dabāw pahunchne ke ek dūsre se 'alāhida na hoñ (ṭūṭ yā phūṭ na jāeñ).

Tenancy, *n.* (*Law*) Arāzi khwāh makānāt wagaira kā qabza; arāzi wagaura ke qabze kī nau'iyat; dūsre ki jāedād kā qabza-i-chand-roza ('ārizī); kirāya-dārī; dakhlīl-kārī.

Tenant, n. (Law) Woh shakhs jo दूसरे के माल-तहत अरज़ी क़व्वाह दूसरी ज़ादद-अ-ग़ैर-अ-मन्क़ुला पर क़ाबिज़ रहे; woh shakhs jo दूसरे की अरज़ी या मक़ान वाग़ैरा पर क़ाबिज़-अ-अरज़ी रक्क़हे; असामी; रा'यत; क़ासत-क़ार; क़िराया-दार; भ़ारात; थ़िका-दार; क़ात्किन्ना-दार.

A *tenant at a fixed rate*—Kāsht-kār-i-sharh-i-mu'ayyan; asāmī-i-sharh-i-mu'ayyan; kāsht-kār-i-sharh-i-muqarrarī.—An *ex-proprietary tenant*—Kāsht-kār-i-sāqitū-l-milkiyat—An *occupancy tenant*—Kāsht-kār-i-daḥlīl-kār.—A *non-occupancy tenant*, or a *tenant at will*—Kāsht-kār-i-gair-daḥlīl-kār; asāmī jisko haqq-i-daḥlīl-kārī na ho; kāsht-kār-ba-marzī-i-zamīndār; kāsht-kār jise haqq-i-muqā-bazat hāsīl na ho.

Tenant, v. t. Bataur asāmī kāsht-kār रा'यत थ़िका-दार या क़िराया-दार वाग़ैरा के क़ाबिज़ र.; क़ाबिज़-अ-रा'यत र.; क़िराये पर ल.; जोत पर ल.; पाट्ठा लिख-कार ल.

Tenantable, a. Kīrāye वाग़ैरा पर दीये जाने के क़ाबिल; माराममत के इ'tibār से इस लायक़ कि क़िराया-दार के रहने के लायक़ हो.

Tenantless, a Jismen koi kīrāya-dār na ho; gair-ābād; khalī.

Tenantry, n Rī'āyā; asāmī.

Tend, v. t. 1.—Bataur madad-gār या muhāfiz के किसी के ham-rāh ruhā; nigrānī k.; pās-bānī k.; galla-bānī k.; charāuā; nigrān-hāl ruhā; kha-bar-gīrī k.; muhāfazat k. [dekhnā; lihāz k.

2.—Kisī shai kī taraf tawajjuh k. (mutawajjih h.); ihtiyāt से **Tend, v. t. 1.**—Kisī khās samt ko chalnā; kisī taraf khās-kar jānī.

2.—Kisī manshā ya maqsad kī taraf rujū' h.; koi khās manshā r.; manshā r.; mailān r. ya paidā k.; asar r. ya tāsīr paidā k.

3.—Zarī'a h.; kisī shai kā wasila ya bā'is h.; madad d.; mu'yin h. **Tendency, n.** Kisī maqām shai ya natije kī taraf mailān; mail; ragbat; mailān; rujahān; kisī qism kā asar ya natija paidā karne kī wāqīf quwwat; manshā; murād; maqsad; mazmūn; mudda'a.

Tender, n. 1.—(Law) Kisī dāim के adā के liye is khayāl से rupaye pesh k. ki dar-sūrat na adā hone uske kisī qism kā tāwān 'aid ho-gā; kisī qism kī khidmat के anjām के liye is wajh से apnī musta'idi zāhir k. ki dar-sūrat na anjām hone uske kisī qism kā khisāra qāim hogā. [sikka.

Legal tender—Woh sikka jo mahkūma-i-qānūn ho; sikka-i-rājīn-l-waqt; sar-kārī

2.—Kisī shai kā is garaz से pesh kiya jānā ki woh qabūl ho khusūsan kisī khidmat (naukarī waग़ैरा) kī nisbat kisī kā yah kahnā ki ham iske anjām (karne ya bajā lāne) के liye hāzīr hain.

3.—Jo shai ijāb lene ya qabūl karne के liye pesh kī-jāe.

This money is not a *legal tender*—Yah rupaye (ya'nī jo rupaye lene के liye pesh kiye jāte hain) usī qism के nahīn hain jo mahkūma-i-qānūn hain.

Tender, v. t. 1.—Tāwān ya nuqsān से bachne के liye kisī mutālabe के ifā, men rupaye pesh k.

2.—Kisī shai kī nisbat kahnā ki yah qabūl ho; maqbūl hone kī garaz से kisī shai ko pesh k. (āge dhar d.).

Tender, a. 1.—Jo dabāne से jald dab jāe toṛne से fauran tūṭ jāe 'alā hāza-l-qiyās; sakht nahīn; karā nahīn; narm; mulāim; komal; nāzūk.

2.—Sarī'u-l-hiss; jise dard jald ma'lūm de.

3.—Nāzūk; is qābil nahīn ki kisī qism kī sakhti bardāshst kare.

4.—Jo hanoz qawī aur lālig na ho; kam-zor aur naqīl; kam-sin; sagīr-sin; kburd-sāl; thore dinon kā.

5.—Jismeñ muhabbat ham-dardi yā mihrbānī ho; rahīm; dard-mand; pur-dard; dūse kī bhalāyī chāhne w.; jisko dūse kī taklif se bahut jald ranj ho; jiske dil meñ jald tars āye; jo dūse kī hālat par jald tars khā-kar uske qusūr ko mu'āf kar-de yā uspar mihrbānī

6.—Jisse dil ko ta'alluq ho; 'azīz; pyārā. [kare; narm; mulāim.

7.—Is bāt kī ihtiyāt r. w. kī koyī shai ba-dastūr mahfūz rahe; is bāt kī fikr r. w. kī kisi shai ko zarar na pahuñche (usmeñ futūr na pare).

With of.

8.—Jiskā manshā yah na ho kī dūse ko ranj pahuñchāye; narm-dil.

9.—Jisse dil dukhe; jisse tabi'at ko ranj pahuñche.

10.—Jisse dil meñ dard yā ham-dardi paidā ho; jisse muhabbat yā ham-dardī wagaira zāhir ho.

Tender is sometimes used in the formation of self-explaining compounds; as, *tender-looking*, *tender-minded*, and the like.

Tender-hearted, *a.* Jiskā dil nihāyat dard mand ho; jispar bātoñ kā asar ho-sake; jismeñ muhabbat rahm yā mihr-bānī kā khayāl jald paidā ho; narm-dil; rahm-dil; raqīqu-l-qalb; jiskā dil mom kī tarah pighal jāe. Tenderly, *ad.* Mulāimat ke sāth; narmī se; ahistagi se; suhūlat se; aisi tarah kī zarar yā izā na pahuñche; mihrbānī ke sāth; rahm yā shafuqat ke sāth; rahm-dili se; tarahhumāna.

Tenderness, *n.* 1.—Mulāim yā nāzūk h.; aisi yā is qābil h. kī jald tūt phūt yā zakhmī ho-jāe. [khayāl dil meñ jald paidā h.

2.—Narm-dili; dil kā mom sā h.; muhabbat yā rahm wagaira kā

3.—Kisi kī jānib shafuqat ke sāth tawajjuh; dūse kī bhalāyī kī fikr; is bāt kī fikr kī dūse ko taklif na pahuñchne pāye.

4.—Wastasa; ihtiyāt; is bāt kī nihāyat hī ihtiyāt kī koyī fi'l-i-be-jā sar zad na ho yā kisi ko ranj na pahuñche.

5.—Kisi shai kī muhāfazat kī ba'i ihtiyāt; is bāt kī nihāyat khabar-dāri kī kisi shai ko zarar na pahuñche.

6.—Dil-sāzi; riqqat; dard; kalām meñ narmī yā mulāimat.

Tenement, *n.* 1.—Rahne kā makān; makān-i-maskūna; makān kā qat' (hissā) jismeñ ek kunbā (khāndān) rahe; qism-i-aduā kā makān-i-maskūna jo garibon ko kirāye par diyā jāe; makān jo kirāye par dene kī garaz se banāyā jāe. [masalan makānāt arāzi wagaira.

2.—(Less) Kisi qism kī jāedād-i-gair-masqūla jispar qabza ho-sake

Tenemental, *a.* Un arāziyāt se muta'alliq jo asāmiyon ko di-gayin hon; jispar asāmi qābiz hon yā jiskā qabza unko diyā jā-sake.

Tenementary, *a.* Asāmiyon ke dene ke laiq; jispar asāmi qābiz hon.

Tenor, *n.* 1.—Qism; nau'iyat; qimāsh; tarz; tarah.

2.—Khayāl kā silsila jo barābar kalām meñ qāim rahe; khayāl kā 'ām manshā; jis taraf ko khayāl 'umūman rujū' ho; mazmūn; manshā; ma'nī jo 'ām tarah par samjhe jāen; kul silsila-i-kalām; kul tarz-i-kalām; silsila; fahwā-i-kalām.

Tension, *n.* 1.—Khinchāw; tanāw; kasāw; phailāw. [sakhti; shiddat.

2.—Ba'i rihni koshish; barā sarf-i-dimāg; khayālāt kā barā josh;

Tentative, *a.* Intihān k. w.; jisse kisi bāt kī intihān kiyā jāe; jisse kisi bāt kī jāñch ki-jāe; jisse kisi shai kī āzmāish maqsūd h.

Tentatively, *ad.* Intihān ke taur par; intihānan; āzmāish ke liye.

Tenter, *n.* Kaprā phailāne yā tātne kā āla.

To be on the tenters—Kash-ma-kash meñ h.; zagto meñ h.; taklif be-chaini yā tazabzub meñ h.

Tenure, n. 1.—Jāedād khusūsan jāedād-i-gair-manqūla par qabza yā uskā istihqāq. [i-istihqāq-i-khās yā haqq-i-milkiyat wagnāra.

2.—Jāedād-i-gair-manqūla ke qabze kā tarz-i-khās masalau ba-zarī'ā.

3. Kisī shai ke qabze kā 'ām tariq.

Tepid, a. Kisīqadar garm; darja-i-i'tidāl par garm; na bahut garm na bahut sard; shir—garm; nim-garm; kunkunā; gungunā.

Tepidity, n. Kisīqadar garm h.; shir-garm h.; kunkunā-pau; darja

Tepidness, -i-i'tidāl par garm h.

Tepor, [dūsrī shai mahdūd ho-jāe.

Term, n. 1.—Had; sar-had; kisī shai kī intihā; woh shai jisse koyī

2.—Kisī shai ke qāim rahne kī muddat (uskā zamāna); jis 'arae tak koyī shai rahe (qāim yā maujūd rahe); mi'ād; muddat; koyī zamāna-i-mahdūd; mi'ād-i-mu'aiyana; waqt jiski ta'dād qāim kar-dī-jāe.

3.—(Law) (a) Kisī haqqiyat ke qabze kī mi'ād-i-mu'aiyana; woh kul zamāna jismeñ kisī haqqiyat kā qabza kisī ke hāth meñ rahe. (b) Mi'ād muddat yā muhlat jo kisī madyūn ko uske dāin ke adā karne ke liye di-jāe. (c) 'Adālat ke ijlās kā zamāna. [ho; istilāh.

4.—Lafz; kalima; woh lafz jo kisī 'iln yā hunar ke liye maḥsūs

5.—(pl.) (Law) Sharāit; sharteñ; kisī mu'āhade kī sharteñ; woh bāteñ jo ek farīq-i-inu'āhuda pesh kare aur dūsrā qabūl aur jinke iḡāb se mu'āhuda mustahkam qarār pā-kar uskī pā-bandī farīqain par lāzim āye.

To bring to terms—Rāzi karḡnā; sulh karḡnā; sharteñ ke qabūl karne par āmāda k.; milānā.—*To make terms, or to come to terms*—Sulh kar-l.; mel kar-l.; bāham rāzi ho-jānā; āpas meñ qaul-o-qarār kar-l.—*To be on good terms*—Sulh yā dostī r.; ittifaq r.; mel r.—*To be on bad terms*—Nifaq r.; bigāḡ r.; khatpat r.; 'adāwat r.—*For a term*—Kisī muddat ke liye; kisī khās zamāne yā waqt ke liye; mi'ādī. [kisī shai par kisī lafz kā itlāq k.

Term, v. t. Kahnā; nām-zad k.; nām r.; qarār d.; mausūm k.; bolnā;

Terminable, a. Jiski had qāim ho-sake; intihā-pazīr; mi'ādī.

Terminate, v. t. 1.—Kisī shai kī had qāim k.; had bāndhnā; mahdūd k. [huñchānā; tamām k.; pūrā k.

2.—Khatm k.; khātime ko pahuñchānā; pāya-i-ikhtitām kō pa-Terminate, v. t. 1.—Had ko pahuñch jānā; ākhir h.; khatm h.; intihā h.; ruk jānā; mahdūd ho-jānā; band yā mauqūf ho-jānā; t̤abar jānā.

2.—Waqt ke lihāz se kisī had ko pahuñchnā; khatm h.; band yā mauqūf h.; pāya-i-ikhtitām ko pahuñchnā.

Termination, n. 1.—Had-bandī; ta'aiyun-i-hudūd; ikhtitām; itmām.

2.—Had; intihā; jugāh yā wus'at ke lihāz se had kā ta'aiyun.

3.—Kisī shai kī muddat yā wujūd kā khātime; ikhtitām; itmām;

4.—Natīja; anjām; maāl-i-kār; ākhir; phal. [ākhir yā khatm h.

Terrestrial, a. 1.—Zamīn kā yā usse muta'alliq; zamīn par rahne w.;

2.—Dunyā se muta'alliq; dunyāwī; sifi; sansārī. [arzi; khākī.

3.—Khushkī se muta'alliq; tarī se ta'alluq na r. w.

Terrible, a. 1.—Khauf-nāk; khauf paidā k. w.; bhayānak; bhayānkar; haibat-nāk; haul-nāk; dew kā sā; jisse khauf yā ru'b paidā ho.

2.—Be-had; andāz se ziyāda; nihāyat; gāyat darje kā; sakht; shadīd. (*Colloquial*). [dūsra dar jāe yā ru'b meñ ā-jāe; haibat-nāki se. **Terribly**, *ad.* 1.—Aisi tarah se ki khauf paidā ho; aise dhang se ki

2.—Shiddat se; nihāyat hī; bahut hī (*Colloquial*). **Terrific**, *a.* Dar paidā karāne w.; jisse khauf-i-'azīm paidā ho; muhib; haul-nāk; barā bhayankar; nihāyat hī bhayānak; barā darāwnā. **Terrify**, *v. t.* Khauf-zada k.; khauf paidā k.; darānā; darwānā; **Territorial**, *a.* 1.—'Alāqa yā zamīn ke muta'alliq; arzī. [dahlānā.

Territorial limits—Hudūd-i-arzī.—*Territorial jurisdiction*—'Alāqa-i-arzī; kisi shai kā iḥtiyār jo kisi maqām ke hudūd ke andar ho.

2.—Kisi khaṣ zil'e par mahdūd; jo kisi khaṣ diyār meñ ho. **Territorially**, *ad.* Hudūd-i-arzī ke i'tibār lihāz yā khayāl se; 'alāqa-i-arzī ke zarī'e se.

Territory, *n.* 1.—Woh raqba-i-arzī jo kisi riyāsat yā shahr wagaira ke hudūd ke andar yā uske 'alāqe se muta'alliq ho; mulk; diyār; zamīn; sar-zamīn; des.

2.—'Amal-dārī; qalam-rau; 'alāqa yā 'alāqa-i-hukūmat; rāj. **Terror**, *n.* 1.—Gāyat darje kā khauf; aisa khauf jisse jism aur dīl donoñ dahāl uṭheñ; barī dahshat; barā dar; haibat.

2.—Woh shai jisse khauf paidā ho-sake; khauf-i-'azīm kā bā'is; jis ke sabab se tabī'at bahut hī dar-jāe.

“*Terror* is sometimes used in the formation of self-explaining compounds; as, *terror-fraught*, *terror-stricken*, and the like.” *Webster*. *The king of terrors*—Maūt; ajal; kāl.

Terse, *a.* Mukhtasar aur pākiza; fuzūliyāt se barī; mukhtasar aur 'umda. **Tersely**, *ad.* Ikhtisār aur shustagī ke sāth; latāfat ke sāth; safāyī aur suthre pan se; mukhtasar taur par. [safāyī; suthrā-pan; ikhtisār.

Terseness, *n.* 'Ibārat kī shustagī; kalām kī khūbī pākizagī yā latāfat; **Test**, *n.* 1.—Azmāish; imtihān; parakh; kisi shai ke husn-o-qubuh (achhāyī aur burāyī) daryāft karne kī garaz se khūb chhān yā jāñch-

2.—Zarī'a-i-imtihān; kasautī; mihak; 'ayār. [partāl; kas. To bear or stand a test—Kasautī par thaharnā; jāñch meñ thik ānā yā utarnā; imtihān meñ thaharnā; kharūyī ('umdagī yā achhāyī) sābit h.

3.—Woh shai jisse kisi dusrī shai kā muqābala uskī asliyat ke subūt ke liye kiya jāe.

4.—Tamīz kī nishānī; woh bāt jiskī bunyād par koyī shai manzūr yā khārij kī-jāe; woh bāt jispar kisi shai kī manzūri yā nā-manzūri kā

5.—Tamīz; farq; bichār. [madār ho.

Test, *v. t.* 1.—Jo jāñch yā imtihān kā zarī'a muqarrar ho usse milānā; āzmānā; āzmāish k.; imtihān k.; kisi shai kī sachayī yā asliyat imtihān ke zarī'e se sābit k.; kisi usūl yā qā'ida-i-mu'aiyan ke zarī'e se kisi shai kī asliyat kā imtihān k.; kasautī par charhānā; parakhnā; jāñchnā.

2.—(*Law*) Gawāhī kar-ketārīkh likh d.; ba-qaid-i-tārīkh tasdīq likhnā.

Testable, *a.* (*Law*) Jo wasiyat-nāme ke zarī'e se hiba ho-sake; jisko wasiyat kar-sakeñ; qābil-i-wasiyat; jisko wasiyat ke zarī'e se de-sakeñ.

Testacy, *n.* (*Law*) Marne ke ba'd wasiyat-nāma chhor jānā; wasiyat-i-**Testament**, *n.* (*Law*) Wasiyat-nāma. [jāiz chhor-kar marnā.

“This is otherwise called a *will*, and sometimes a *last will and testament*.” *Webster*.

Holograph testament—Mūsi ke hāth kā likhū huā wasiyat-nāmā; wasiyat-nāma jo wasiyat karne-wāle ne kul apne hāth se likhā ho.

Testamentary, a. 1.—Wasiyat-nāme yā wasiyat-nāmon se muta'alliq; wasiyat-nāme kā; wasiyati.

2.—Jo wasiyat-nāme ke zarī'e se diyā-jāe; jo wasiyat ke zarī'e se hiba ho. [kisi wasiyat-nāme par ho.

3.—Jo wasiyat ke rū se kiya jāe yā muqarrar ho; jiskā madār *Testate, a. (Law)* Wasiyat-nāma likh aur chhor kar; bā-wasiyat.

A person is said to die *testate*—Jo shakhs wasiyat-nāma likh-kar martā hai unpar is lafz kā itlāq hotā hai.

Testator, n. Mūsi; wasiyat-kunanda yā kuninda; jo shakhs wasiyat-nāma likh-kar mar-jāe; wasiyat k.w.

Testatrix, n. Mūsiya; 'aurat jo wasiyat-nāma chhor mare.

Testification, n. Adā-i-shahādat; gawāhi d. [de; sākhī (correctly *sākshī*).

Testifier, n. Shāhid; gawāh; jo shakhs kisi bāt ke subūt ke liye gawāhi

Testify, v. i. 1.—Kisi wāqi'a ke sābit karne ke liye likh-kar khwāh zabānī koyī bāt 'umūman kahnā; is garaz se gawāhi d. ki jo bāt dūron ko ma'lūm na ho woh unpar zāhir ho-jāe; gawāhi d.; shahādat d. yā k.

2. (*Law*)—Half yā iqrār-i-sālih ke rū se kisi bāt kā is manshā se zāhir k. ki 'adālat meñ koyī bāt sābit ho-jāe; kisi aise mu'āmale (muqaddame) meñ gawāhi d. jo 'adālat meñ pesh ho; muqaddama-i-mutadāira-

3.—Ilzām lagānā; i'tirāz k. [i-'adālat meñ adā-i-shahādat k.

☞ *With against.*

Testify, v. t. 1.—Kisi shai kī nisbat gawāhi d.; kisi bāt kī sachāyi ko gawāhi se sābit k.; imānun (imān ke rū se) kahnā yā zāhir k.; shahādat de-kar kisi amr kī sadāqat sābit k.

2.—(*Law*) Kisi wāqi'a ke subūt ke liye 'adālat ke rū-ba-rū halfan yā iqrār-i-sālih ke rū se kuchh kahnā yā bayān k.; 'adālat meñ is garaz se gawāhi d. ki koyī bāt sābit ho-jāe. [ho-kar.

Testily, ad. Chirchirā-kar; jhunjhlā-kar; nak-bhawñ charhā-kar; khafā

Testimonial, n. Woh tahrir yā cārtifikat (certificate) jisse kisi kī nek-chalūi kī tasdiq ho; sanad-i-nek-chalūi. [subūt ke liye kiya jāe.

Testimony, n. 1.—Bayān jo az-rū-i-half yā iqrār-i-sālih kisi wāqi'a ke

☞ "Such affirmation, in judicial proceedings, may be verbal or written, but must be under oath or affirmation. *Testimony* is the declaration of a witness, and *evidence* is the effect of that declaration on the mind, or the degree of light which it affords." *Webster.*

2.—Bayān; izhār; iqrār. [d.

3.—Kisi shai kī barmalā tasdiq; kisi bāt kī nisbat khul-kar gawāhi

4.—Gawāhi; subūt; shahādat; kisi wāqi'a kā subūt.

5.—Jo ba-manzila-i-izhār ho; izhār; jisse koyī bāt sahīh sahīh zāhir ho.

Testiness, n. Tunuk-mizāji; zūd-rajī; chirchirāhat; chirchirāpan.

Testy, a. Chirchirā; tunuk-mizāj; zūd-raj; jo jald chirh uthe; nak-charhā; jiske khafā hote der na lage.

TÊTE-Â-TÊTE, (tāt'-tāt) [Fr.] n. Takhlīye kī guft-gū; parde kī bāt-chit; rāz-o-niyāz kī bāten; nij (takhlīye) kī mulāqāt.

TÊTE-Â-TÊTE, ad. Rū-ba-rū; āmne-sāmne; takhlīye meñ; ba-taur rāz ke; nij ke taur par; mānūs tarīq-par.

Tether, v. t. Kisi jānwar ko rassī yā zaujir meñ is garaz se bāndh d. ki woh ek hadd-i-mu'ayan ke andar khāyā-piyā yā charā kare; pagahe se bāndhnā. [ki asl 'ibārat; asl; matn; mūl.

Text, n. Asl tasnīf jispar koyī hāshiya yā sharh likkhe; kisi musannif

Text-book, n. Ta'lim kā risāla; kitāb jo parhne wālon ke liye muqarrar kar-dī-jāe; darsī kitāb; kitāb jo parhne ke liye madrase meñ mu-

Text-hand, n. Bare hurūf ki tahrir; khatt-i-jalī. [qarrar ho.

Textile, n. Bunā huā yā bune jāne kā qābil; bun-kar banā huā; bunā-wat kā. [matn meñ ho ya'nī sharh yā hāshiye meñ nahīn.

Textual, a. Asl tasnīf se muta'alliq; jo asl tasnīf meñ ho; jo asl yā

Textually, ad. Kisi kitāb ki asl yā uske matn meñ; asl ke mutābiq; jo

Texture, n. 1.—Bāft; bunāwat. [kuchh asl meñ ho uske mutābiq.

2.—Jo chīz bunī jāe; jo kuchh bun-kar bane; jālā.

3.—Bunāwat; banāwat; sākhṭ; tarkīb; kisi shai ke mukhtalif ajzā ki bāham tartīb; kisi shai ke ajzā-i-tarkībī ke āpas meñ mile rahne kā tariq.

Thank, v. t. Jo mihrbānī koyī kare uski 'iwaz meñ uskā shukrīva adā k.; shukr-guzārī k. yā shukr-guzār h.; adā-i-shukr k.; mashkūr h.; kisi kā ihsān-mand (mamnūn) h.; gun gānā; dhan mānnā; dhanyabād k.

☞ "The word is sometimes used ironically." *Webster.*

Thank, n. Izhār-i-ihsān; shukr; shukriya; shukr-guzārī; dhanyabād; shukrān-i-ni'mat; dhan.

☞ "Generally used in the plural." *Webster.*

Thankful, a. Mashkūr; mamnūn; ihsān-mand; shukr-guzār; shākir.

Thankfully, ad. Shukr yā shukr-guzārī ke sāth; ihsān ke sāth; ihsān-mandī se; haq-shināsī ke sāth. [ihsān.

Thankfulness, n. Shukr-guzārī; ihsān-mandī; izhār-i-ihsān yā shukr;

Thankless, a. Ihsān na mānne w.; ihsān-farāmosh; nā-sipās; nā-haq-shinās. [khar.

Thatch, n. Phūs wagaira jisse makānāt wagaira chhāye jāen; ghās;

Thatch, v. t. Phūs ghās yā khar wagaira se chhānā; chhājnā; chhappar

Thatcher, n. Chhāne w.; chhappar-band; chhawaiyā. [dālū.

Thatching, n. 1.—Chhānā; chhawāyī; ohhāne kā hunar. [bandī kā sāmān.

2.—Ohhāne kā asbāb; chhāne jisse chhājan banāyī jāe; chhappar-

Theater, } n. 1.—Woh 'imārat yā makān jismeñ qadīm zamāne meñ

Theatre, } tamāshayion ki tafrih ke liye tamāshe dikhāye jāte yā chīzōn ki numāish huā kartī thī; tamāsha-gāh; numāish-gāh.

2.—Woh makān jismeñ nāṭak wagaira hote haiñ; nāch-ghar;

tamāsha-gāh; woh 'imārat jismeñ suāng banāye jāen yā naqlen ki-

Theft, n. 1.—Chorī; dūzdī; sariqa. [jāen.

2.—(Law) Kisi shakhs ke māl-o-asbāb yā ashyā-i-manqūla kā nā-jāiz

aur mujrimāna tariq par chorī ki nīyat se khufyatan le-l.; chorī; sariqa.

☞ "Theft differs from robbery, as the latter is a violent taking from the person, and of course not private." *Webster.*

Theme, n. Woh bāt yā mazmūn jiski nisbat koyī kuchh zabānī kahe yā likkhe. [gayā ho yā āne w. ho.

Then, ad. 1.—Us waqt ya'ni kisi khas waqt par 'ām isse ki woh waqt guzar

2.—Kisi amr ke wuqū' ke ba'd; ba'd hī; pichhe hī; turant.

3.—Is liye; is wajh yā sabab se; pas.

4.—Dūsre waqt, [waqt tak ki; jab tak ki.—*Till then*—Us waqt tak; tab tak.
Now and *then*—Ek waqt aur dūsre; gab-gāh; kabhi-kabhi.—*By then*—Jis

☞ “Then is often used elliptically, like an adjective, for the *then* existing.” Webster.

The *then* administration—Jo intizām us waqt jāri yā qāim thā; woh muntazim
-log jo kisi khās waqt meñ the; us waqt ke muntazimīn.

Then, *con.* Us hālat meñ; to; pas.

Thence, *ad.* 1.—Wahāñ se; us jagah se; us maqām se.

☞ “It is more usual, though not necessary, to use *from* before

2.—Us waqt se; tab se.

[*thence*.” Webster.

3.—Us sabab se; us wajh se.

Thenceforth, *ad.* Us waqt se; uske pichhe; tab se; ba’d-azāñ; zāñ-ba’d.

Thenceforward, *ad.* Us waqt se āge; uske ba’d se.

Theoretic, } *a.* 1.—Qiyāsī; khayālī; qiyās ke muta’alliq yā uspar
Theoretical, } mahdūd.

2.—’Ilmī; ’amālī nahīñ.

[khayāl meñ; ’amal meñ nahīñ.

Theoretically, *ad.* Qiyāsī taur par; qiyās ke rū se; khayālī taur par;

Theory, *n.* 1.—Qiyāsī naqsha; khayālī mansūba yā bandish jiskā wā-
qi’i ’amal meñ lānā maqsūd na ho; qiyās; khayāl.

2.—Kisi ’ilm ke ’ām usūl kī tauzih.

3.—’Ilm; vidyā (corruptly *bidyā*).

☞ As distinguished from art.

4.—Usūl; qā’ida.

There, *ad.* 1.—Wahāñ; us jagah; us maqām par.

☞ “There is sometimes opposed to *here*.” Webster.

2.—Ba’z waqt is lafz kā isti’māl nidāyia is garaz se hotā hai ki jo
shai dūr par ho uski jānib tawajjuh dilāyī jāo.

There, there! Woh dekho, woh dekho! Look *there*! Wahāñ yā udhar dekho!

Here and there—Jā-ba-jā; jāhāñ-tahāñ; yahāñ-wahāñ; idhar-udhar.

Thereabout, } *ad.* 1.—Us jagah ke nazdik; us maqām ke pās; usī ke

Thereabouts, } nazdik ās-pās yā qarīb; wahīñ-kahīñ; usī ke ird-gird.
2.—Qarīb-qarīb; takhminan; us shumār darje yā miqdār ke qarīb;
lagbhag; kam-o-besh; ghaṭ-barh.

Thereafter, *ad.* 1.—Uske ba’d; uske pichhe; ba’d-azāñ.

2.—Uske mutābiq; uske ba-mūjib.

Thereat, *ad.* 1.—Us jagah; wahāñ.

2.—Uspar; us bāt par; us sāñhe yā wāqi’e par; us sabab se. [bah se.

Thereby, *ad.* Us se; us zari’e yā sabīl se; uski wajh se; us bā’is; tisse; us se.

Therefore, *ad.* 1.—Jo bāt pahile kabī-gayī uski wajh se; is yā us sabab
se; is liye; lihāzā; binābar-āñ; badīñ wajh; isse; us-se; tis-se;

Therefrom, *ad.* Is-se yā us-se.

[is-wāste.

Therein, *ad.* Ismeñ; usmeñ; is yā us jagah waqt yā chīz meñ.

Thereof, *ad.* Uskā yā iskā.

Thereon, *ad.* Uspar yā ispar.

Thereout, *ad.* Usmeñ se; ismeñ se.

Thereto,

Thereunto, } *ad.* Usmeñ; ismeñ.

[mutābiq.

Thereunder, *ad.* Uske yā iske niche; uske yā iske rū se; uske yā iske

Thereupon, *n.* 1.—Uspar yā ispar.

2.—Us sabab se; uskī wajh se; uske bā'is se.

3.—Fauran; turant; jhaṭpaṭ; be-dirang.

Therewith, *ad.* Us-se; is-se; uske sāth; iske sāth; ispar yā uspar.

They, *pr.* We; we log ya'nī woh mard yā woh 'aurateh; woh jānwar yā woh chizeh. [hai.]

They say (on dit) Log kahte hāi; yah kalā jāta hai; yah zabān-zad (masblūr)

Thick, *a.* 1.—Ghanā; gārhā; patlā nahīn; galīz.

2.—Shaffāf yā sāf nahīn; gadlā; mukaddar; mailā; kichar sā.

3.—Moṭā; dabīz; gaf; purkār; dal-dār; sangīn.

4.—Gunjān; ghanā; nazdik-nazdik; pās-pās; kasrat se ek jagah; nazdik nazdik lagāyā yā biṭhlāyā huā; gajhin.

5.—Jo bār-bār ho; jo phir-phir ho; jald jald paiham hone yā āne w.; lagātār; paiham; mutawātir. [na nikleñ.]

6.—Jismeñ alfāz ke ṭukre yā alfāz sāf malfūz na hoñ (bolne meñ

7.—Kisqadar bahīz; kisiqadar siql-i-samā'at r. w. [ūñchā sunne w.

Thick of hearing—Kuchh kuchh bahīz; kisiqadar diqqat se suntā huā; kisi-qadar

8.—Muḥallā-bi-t-tab'; nihāyat hī dostī yā dostānā bartāw r. w.; bāham bahut khalā-malā r. w.; shūr-o-shukar (*Colloquial*).

Thick is often used in the formation of self-explaining compounds; as *thick-barred*, *thick-grown*, and the like.

Thick, *n.* Nihāyat hī ghanā hissa; woh waqt jab kisi shai kī nihāyat kasrat yā shiddat ho; ghamsūn.

Thick and thin—Jo kuchh rāh meñ ho; jo kuchh sadd-i-rāh ho; kul qabūhateñ;

jitne ṭhokar rāh meñ hoñ.—To follow a person through *thick and thin*—

Kisi shakhs kī piche kisi hālat meñ na chhōṛnā (uske sāth āg aur pānī meñ

girnā); kisi ke sāth har tarah kī musibat jheluā.—To go through *thick and*

thin—Āg-pānī na dekhū yā usse na ḍarnā; garmī-sardī bardāshht k.; narmī-

sakhti jheluā; har tarah kī qabūhateñ aur dushwāriyāñ uṭhānā.

Thick, *ad.* 1.—Bār-bār; jald-jald.

2.—Nazdik-nazdik; saṭ-kar.

3.—Ma'mūl se ziyāda niche tak; gahirāyī meñ dūr tak.

Thicken, *v. t.* 1.—Ghanā k.; gajhin k.; gunjān k.

2.—Gafsh k.; sangīn k.; darjōñ ko bhar d.

3.—Gārhā kar-d; thakkā k.

4.—Kisi shai kī kasrat kar-d.; kisi shai ko mutawātir yā paiham k.

5.—Gunjān yā aur gunjān k.; ta'dād yā shumār ko bārḥā d.

Thicken, *v. i.* 1.—Ghanā yā aur ghanā ho-jānā; gajhin ho-jānā. [ho-jānā.

2.—Dhundhlā ho-jānā; tārik ho-jānā; āb yā tāb (āb-o-tāb) kā kam

3.—Jam jānā; ṭhos ho-jānā; thakkā ho-jānā. [jānā.

4.—Shumār yā ta'dād meñ bārḥ jānā; hujūm kar-jānā; bhīṛ ho-

5.—Tezi aur zor-o-shor ke sāth hone laguā.

Thickly, *ad.* Ghanā; gahirā; gunjān; paihām; mutawātir; jald jald.

Thickness, *n.* 1.—Gārhāpan; gārhā h.; ghanāpan yā ghanā h.; gilāzat yā galīz h.

2.—Nazdik nazdik yā saṭa saṭa h.; gunjāniyat; gajhin yā ghanā h.

3.—Moṭāyī; dabāzat; zaḥāmāt; dal yā dal-dārī.

4.—Siql-i-samā'at; ūñchā sunāyī d.; samā'at-meñ saqīlat; jhaṭ se

Thief, *n.* Sāriq; duzd; chor; choṭṭā. [na sun l.]

Thieve, *v. i.* Chori k.; duzdi k.; churānā.

Thievish, *a.* 1.—Chori kā 'ādī; jo 'ādatan chori kiya kare.

2.—Chor ki tarni; chori se ya chhip-kar kār-rawāyī k. w.; mak-kār; poshida; makhfi.

3.—Chori ki qisim kā; chori kā. [mihū; kāgazi.

Thin, *a.* 1.—Patlā; jismeñ dabāzat (moṭāyī) kam ho; dal-dār nahīn;

2.—Raqīq; gārḥā nahīn; ghanā nahīn; patlā; galiz yā kasif nahīn.

3.—Gunjān nahīn; ghanā nahīn; jahān majma' yā jum'iyat-i-kasir na ho; jahān kisī shai ki kasrat na ho; jo gajhin na ho. [kā; ikahrā.

4.—Patlā; dublā; dublā-patlā; lāgar; moṭā nahīn; ikahre badan

5.—Bārik; mihū; khafif; gāhiri yā bhari-pūrī nahīn jaise āwāz.

6.—Moṭā yā gafsh nahīn; jhirjhirā; aisā nahīn ki ār-pār na dekh pare; halkā; khafif; chhipāne ke liye kāfi nahīn.

Thin is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *thin-faced*, *thin-peopled*, and the like. *Webster*.

Thin, *ad.* Ghanā nahīn; saṭā-saṭā yā nazdik nazdik nahīn; dūr-dūr; alag-alag; titarbitar; chhitā huā.

Thin, *v. t.* 1.—Patlā k.; raqīq-banā d.; gārḥe-pan ko kam kar-d.

2.—Kisī shai ke shumār yā jam'iyat ko kam kar-d.; ghaṭā d.;

3.—Raqīq k.; latif k.; patlā k.; kam ghanī banā d. [kam kar-d.

Thing, *n.* 1.—Mājarā; kām; bāt; sāniha; jo kuchh ho (wuqū' meñ aye); jo kuchh kahā yā kiya jāe; amr; fi'l.

2.—Chiz; shai; aisi chiz jismeñ jān na ho.

3.—Juz; hissa; kisīqadar; kuchh.

4.—Koyī shai jispar hiqārāt ke sāth nazar ki-jāe; koyī chiz jiskā wujūd barāe-nām khayāl kiya-jāe; be-chāra; garib.

5.—(pl.) Kaprē; kaprē-latte; asāsi-l-bait; chizeñ; chiz-asbāb; jo kuchh kisī kā ho (*Colloquial*). [bātoñ kā dil meñ khayāl k.

Think, *v. i.* 1.—Dil ko kisī bāt meñ masrūf r.; dil meñ khayālat r.;

2.—Sochnā; khayāl k.; samajhnā; bichārnā; kisī amr ki nisbat

3.—Irāda r. yā k.; niyat r.; manshā r. [pukhta rāe qām k.

4.—Qiyās k.; tasawwur k.; khayāl k.; gumān k. [soch-bichār k.

5.—Gaur k.; khauz k.; fikr k.; sochnā; dhyān k.; khayāl k.;

6.—Kisī guzrī hui bāt ko sochnā; yād k.; phir khayāl k.

To think of—Dil meñ khayāl k.; yād ānā yā parnā.—*To think much of*, or *to think well of*—Qadr k.; achchhā jānuā yā samajhnā; tauqir k.; 'izzat k.;

Think, *v. t.* 1.—Khayāl k.; tasawwur k.; qiyās k. [aziz r.

2.—Mansūba k.; bandish k. yā bāndhnā; sāzish k.; tadbīr bāndhnā.

3.—Bāwar k.; samajhnā; khayāl k.

To think much—Baṭi bāt jānuā yā samajhnā; rashk yā hasad k.—*To think scorn*—Hiqārāt k.; nafrat k.; nā-chiz samajhnā.

Thinker, *n.* Sochne w.; khās taur par sochne w.; gaur k. w.; tasawwur k. w.; khayāl k. w.

A close *thinker*—Bātoñ par khūb gaur k. w.; jo bātoñ ko khūb soche. A deep *thinker*—Bātoñ ko dūr tak sochne w.; bātoñ ki kunhiyāt par khayāl k. w.

Thinking, *n.* Qiyās; khayāl; tajwiz; rāe.

To my thinking—Meri rāe meñ; meri tajwiz meñ; jahān tak main samajhtā hūn (meri samajh yā mere samajhne meñ).

Thinly, *ad.* Ghanā nahīn; gunjān nahīn; mutafarriq; jā-ba-jā; thorā-thorā; dūr-dūr; kasrat se nahīn.

- Thinness, n.** 1.—Patlā-pan; motā na h.; dabiz na h.; dublā-pan; lāgarī; gārāhā na h.; riqqat; gafsh yā sangīn na h.
 2.—Qillat; kasrat se na h.; jā-ba-jā yā mutafarriq h.
- Thirst, n.** 1.—Pyās; tishnagī. [kamāl ishtiṭyāq.
 2.—Kisī shai kī barī tamannā; kisī bāt kī barī hī khwābīsh yā ārzū; "For is now more generally used after *thirst*." Webster.
Thirst, v. i. 1.—Pyāsū h.; pyās ma'lūm d.; tishna h. yā tishnagī r.; 2.—Kamāl shauq ārzū yā tamannā r. [pyās lagnā.
- Thirsty, a.** 1.—Pyāsā; tishna; tishna-lab. [khālī; jhulsā huā.
 2.—Nihāyat khushk; jismēn mutlaq rutūbat na ho; rutūbat se
 3.—Kisī shai kā nihāyat mutamannī; kisī bāt kī barī chāh chāt
- Thither, ad.** 1.—Wahān; us jagah. [yā arzū r. w.
 2.—Us had anjām yā natije tuk.
Hither and thither—Idhar-udhar; jahān-tahān; jā-ba-jā.
- Thorn, n.** 1.—Khār; kāntā.
 2.—Jo kuchh kānte kī tarah chubhe yā taklif de; taklif-dih shai; woh chiz jisse taklif (dukḥ) ho; taklif; fikr; zahmāt; jhanjhat; dunyā kī fikrēn. [kānte hoñ.
- Thorny, a.** 1.—Khār-dār; kāntōn se bharā huā; kāntīlā; jismēn
 2.—Tez; chubhne w.
 3.—Taklif-dih; izā-rasān; dukḥ-dāyī; jisse tabī'at tang ā-jāe; jisse hairānī yā paresbānī ho; jismēn tabī'at ulajh jāe.
- Thorough, a.** Pūrā; kāmīl; pakkā; puḥṭta; tamām; sar-ā-sār; sar-ba-sar; kamāl darje kā. [jāte hoñ.
- Thorough-fare, n.** Shārī-i-'ām; guzargāh-i-'awām; rāsta jahān log āte-
Thoroughness, n. Kamāliyat; tamām-o-kamāl h; pūrā (mukammal h.).
Thorough-paced, a. Pakkā; pūrā; kāmīl; koyī daqiqa uṭhā nā r. w.
- Though, ad. and con.** 1.—Agarche; mān lo; farz kar lo; agar yah taslīm kar liyā jāwe; bā wujūde-ki; hālān ki.
 2.—Magar; lekin.
 "Used in familiar language at the end of a sentence." Webster.
As though—Goyā ki; goyī ki; jaisē yā jaisā ki.
- Thonght, n.** 1.—Jo bāt dil meñ sochī jāe; dil kā kisī khās shai kī taraf
 2.—Khayāl; tasawwur; gumān; qiyās. [mutawajjih rahnā.
 3.—Gaur; khauz; soch; fikr; tasawwur; khās taur par yā dil se
 4.—Rāe; tajwīz; samajh; jo kuchh samajh meñ āye. [soch-bichār.
 5.—Irāda; maushā; niyat; mansūba.
- Thoughtful, a.** 1.—Jo soch-bichār meñ rahe; khauz-o-fikr meñ rahne w.; pur-fikr. [khwābān.
 2.—Mutawajjih; kisī shai kī taraf dil lagāye huye; kisī shai kā
 3.—Gaur-o-khauz meñ madad d. w.; soch-bichār ke liye mufid yā achchhā; jahān bātōn par gaur karne kā achchhā mauqa' ho.
- Thoughtfulness, n.** Barā soch-bichār; barā khauz; kāmīl gaur; fikr; andesha; taraddud; tashwīsh.
- Thoughtless, a.** Be-fikr; be-parwā; be-khabar; gāfil; alhar.
- Thoughtlessly, ad.** Be-fikrī be-khabarī yā be-parwāyī se; be-soch-o-bichāre; alharpane se; himāqat se. [alharpan.
- Thoughtlessness, n.** Be-fikrī; be-khabarī; be-parwāyī; be-tawajjubī;

Thousand, *a.* 1.—Hazār; das saū.

2.—Hazārōñ; hazārḥā; bahut se; be-shumār.

Thousand, *n.* 1.—Hazār; das saū.

2.—Th'dād-i-kasir jiskā pāyān na ho; hazārōñ; hazārḥā.

☞ "Thousand is sometimes used plurally without the plural termination; but it often takes the plural termination." Webster.

Thousandth, *a.* Hazārwāñ; kisi shai ke barābar hazār hissoñ meñ se

2.—Be-shumār; bahut hī. [ek hissa.

Thrash, *v. t.* 1.—Dāwnā; māñduā; kāñṛnā; piṭ-kār nāj kā dānā nikāl-

2.—Chharī yā chābuk se khūb mārṇā. [nā; piṭ-kar bhūsi chhurānā.

☞ Written also thrash.

Thrash, *v. i.* 1.—Dāwnā; daurī k.

2.—Mihnat k.; sakht riyāz k.; jāñ-fishāñī k.

Thrashing-floor, *n.* Nāj dāwno ki jagah; khalihāñ; kharihāñ.

Thread, *n.* 1.—Tāgā; dbāgā; rishta; ḍorā.

2.—Sūt; tār.

3.—Silsila; tār; laṛ.

Thread and thrum—Burā-bhalā; achchhā aur burā ikatṭhā yā ek hī sāth.

Thread, *v. t.* 1.—Pironā; kisi shai ke sūrākh meñ ḍālnā-jaise suyī ke.

2.—Tang rāh wagaira se guzarnā. [purānā.

Threadbare, *a.* 1.—Isqadar ghisā huā ki dbāge nazar parne lagen;

2.—'Am qism kā; isqadar musta'mal ki na, āpan yā lutf jāta rahe.

Threat, *n.* Dhamkī; bhabkī; takhwif; tahdid; kisi ko nuqsān izā yā taklif wagaira pahunchāne ke irāde kā izhūr.

Threaten, *v. t.* 1.—Dhamkī d.; bhabkī d.; dhamkānā; kisi ko yah kah-kar darānā ki ham tumhāre sāth burāyī karenge (burī tarah se pesh āyenge); tahdid k.; takhwif k.

2.—Kisi balā āfat yā nā-guwar shai ki āmad zāhir k.; 'alāmatoñ se yah zāhir k. ki kisi āfat yā nā-pasandida shai kā wuqū' jald huā chāhtā hai.

Threatening, *p. a.* 1.—Jisse dhamkī zāhir ho; dhamkī kī; darāunī.

2.—Jisse yah zāhir ho ki koyī āfat jald āyā yā nā-guwar bāt huā chāhtī hai; khauf dilāne w.

Threateningly, *ad.* Dhamkī dene ke tarīq se; dhamkī ke sāth; dhamkī de-kar; dhamkā-kar; ghurak-kar; tahdid yā takhwif ke sāth.

Thresh, *v. t.* See Thrash. [thrash or thresh, indifferently." Webster.

☞ "Thrash is the popular pronunciation, but the word is written Threshold, *n.* 1.—Takhta patthar yā lakṛī kā tukṛā jo makān meñ

darwāze ke niche lagāyā jāta hai; dōṛhī; dihlī; dahliz; sang-i-āst-āñ; darwāza; phāṭak; madkhal. [shurū'; bi-s-millāh.

2.—Woh maqām yā jagah jahāñ se kisi kī ibtidā ho; āgāz; ibtidā;

Thrice, *ad.* 1.—Sih-chand; sih-gūna; tignā; tīn martaba; tīn bār;

2.—Bahut hī; nihāyat hī. [tīn daf'.

☞ "Thrice is often used in composition, generally with an intensive force; as, in thrice-blessed, thrice-favoured, and the like." Webster.

Thrift, *n.* 1.—Kifāyat; kifāyat-shi'ārī; juz-rasī; māl-o-matā' kā juz-rasī ke sāth band-o-bast.

2.—Māl-o-matā' ke hāsil karno meñ kāñ-yābī aur taraqqī; māl-o-matā' meñ taraqqī yā afzāish; naf'; taraqqī; iqbal.

- 3.—Bālidagī meñ taraqqī; zor se barhnā.
Thriftyly, *ad.* Juz-rasi ke sāth; kifāyat se; kām-yābi ke sāth; iqbal-mandī ke sāth; bakhtyārī se. [ma'qūl intizām.
Thriftness, *n.* 1.—Kifāyat yā kifāyat-shi'ārī; juz-rasī; khāna-dārī kā
 2.—Kār-o-bār meñ taraqqī; māl-o-matā' meñ afzāish.
Thriftness, *a.* Fuzūl-kharch; bad-intizām; urāū; juz-ras nahīn; taraqqī
 par nahīn. [i-intizām ke sāth baratne w.
Thrifty, *a.* 1.—Juz-ras; kifāyat-shi'ār; māl-o-matā' ko kifāyat aur husn-
 2.—Mihnat aur kifāyat-shi'ārī se taraqqī pāne w.; māl-o-matā'
 ke hāsil karne meñ iqbal-mand; dāulat meñ taraqqī pāne w.; phalā-
 3.—Jo jald jald yā zor se barhe—jaise darakht. [phulā; sar-sabz
Thrive, *v. i.* 1.—Mihnat kifāyat-shi'ārī aur husn-i-intizām se taraqqī
 pānā; māl-o-matā' kī afzāish h.; phalū-phulū; barhnā; taraqqī pānā.
 2.—Kisī kām meñ taraqqī pānā; barhtī h.; kām-yāb h.; kām-yābi
 hāsil k. [khūb phalū-phulū; sar-sabz h.; shādāb h.
 3.—Dil-daul meñ barhnā; qad-o-qāmat meñ barhnā; khūb barhnā;
 4.—Barhnā; taraqqī pānā; kisī 'umda shai meñ taraqqī pānā.
Throat, *n.* Galā; gulū; halaq; narētī; kanth.
To give one the lie in his throat—Kisī ko fāsh darog-goyī (sarihi yā sakht jhūth
 bolne) kā muttāhim k.—*To lie in one's throat*—Sakht darog-goyī k.; nipat yā
 sarihi jhūth bolnā.
Throb, *v. i.* Zor se yā jald jald dharaknā jaise dil yā nabz kā; ghabrahāt
 yā paresānī kī wajh se dharaknā; tapaknā; dhakdhakānā; pharaknā;
Throb, *n.* Dharak; tapak; pharak; dhardharāhat. [thalaknā.
Throng, *n.* Hujūm; bhīr; izhdihām yā izdihām; melā; amboh; barī
 kasrat. [jhund ānā; bhīr k.; bhar jānā; bhīr-bhār h.
Throng, *v. i.* Kasrat se ikatthā ho-jānā; hujūm kar-līnā; jhund ke
Throng, *v. t.* Hujūm kar-ke gher l.; bhīr kar-ke tang yā diq k.
Through, *prep.* 1.—Idhar se udhar tak; is taraf se us taraf tak; ek
 jānib se dūsri jānib; ār-pār; sarāsar. [ho-kar; bīch meñ
 2.—Kisī shai meñ se ho-kar; bhītar; darmiyān; andar; meñ se;
 3.—Ba-zarī'a; kī-i shai ke zarī'e se; kisī shai ke bā'is yā sabab se;
 kisī shai ke wasile yā wasātat se. [jagah meñ
 4.—Sarāsar; tamām; bi-l-kul; kisī sāre maqām par; kisī sirī
 5.—Kisī shai ke darmiyān yā uske bīch meñ se; asnā meñ; rāh se;
 meñ se ho-kar. [kul.
 6.—Shurū' se ākhir tak; khātime yā intihā tak; sarāsar; tamām;
Through, *ad.* 1.—Ek sire se dūsre sire tak; ek taraf se dūsri taraf tak;
 ār-ār. [tak.
 2.—Ākhir tak; anjām tak; intihā tak; jahān tak maqsūd ho wahān
 "Through is sometimes prefixed to other words; as, *through-ticket*,
through-train, and the like." Webster.
To drop through—Tukre-tukre ho-jānā; pūsh-pūsh ho-jānā; tabāh yā barbād ho-
 jānā; zāl ho-jānā.—*To fall through*—Khātime (anjām) ke pahīle chhor diyā
 jānā jaise kisī tajwiz yā mausūbe kā; tark kar-diyā jānā; anjām ko na
 pahunchnā; chal na saktā; kisī shai meñ kām-yābi kā na h.; nā-kām rahnā;
 nā-kāmī h.
Throughout, *prep.* Bi-l-kul; sarāsar, har juz yā juzw meñ; har ek
 hisse meñ; shurū' se ākhir tak; sarāpā; sar-tā-pā; dar-o-bast; ta-
 mām; bhar; bhar meñ; kisī shai ke sāre hisse meñ.
Throughout, *ad.* Har ek hisse meñ; bi-l-kul; tamāmtar; sarāsar.

Throw, v. t. 1.—Pheñknā; uchhālñā; hāth yā kal se dūr yā fāsile par pheñknā; dālñā.

2.—Baṭnā jaise resham; aintññā; maṭṭṭñā; bal d.

3.—Chāk par garhnā jaise miṭṭi ke bartan; banāñā.

4.—Pheñknā jaise pāsa.

5.—Girāñā; chhornā.

6.—Bhejñā; dālñā.

7.—Pahin l.; be-parwāyī se dāl l.

8.—Patāk d.; girā d.; kushtī meñ girā d.

9.—Dāl d.; zor se pheñk d.

To throw away—(a) Gaflat yā bewuqūfi se kho d.; behūda zāl' kar d.; urā d.; pheñk yā phūñk d.; bilā mu'awaze ke de d.; muft kho d. (zāl'kar d.). (b)

Manzūr na k.; nā-manzūr k.—*To throw back*—(a) Ultā jawāb d.; palāṭ-kar

jawāb d. (b) Inkār k.; nā-manzūr k.—*To throw by*—Be-kār samajh-kar kauāre

dāl yā dhar d.—*To throw down* (a) Girā d.; dāl d.; mīsmār kar-d.; barbād

kar-d. (b) Darja-i-ālā se darja-i-adnā par kar-d.; darja ghaṭā d.; martabā

kam kar-d.; ma'zūl kar-d.—*To throw in*—(a) Bhitār dālñā—(b) Dākhil k.;

dūserōñ ke pās amānatān r.; bilā shumār yā ta'niyun-i-māliyat izād k. (c)

Chhor d.; tark kar-d.—*To throw off* (a) Dūr kar-d.; kisi shai masalan bīmārī

wagaira se safāyī yā najāt hāsīl k. (b) Dūr kar-d.; khārīj kar-d.; bar-taraf

kar-d.; qāim na rahne d.—*To throw on*—Bharnā; bojhñā.—*To throw one's*

self down—Letñā; leṭ jāñā.—*To throw one's self on, or upon*—Apni tayīñ

kisi ki mīhrbānī yā rahm wagaira par chhor d.; kisi par takīya (bharosā)

k.—*To throw out* (a) Khārīj kar-d.; rad kar d.; bar taraf kar-d.; nikāl d.;

nā-manzūr kar d. (b) Zabān par lāñā; muñh yā zabān se nikālñā; bolñā.—

To throw up—Chhorā d.; daṭ-kash h.; musta'fi h. (b) Mī'de se khārīj k.;

Throw, v. i. Pheñknā—khusūsān pāsa pheñknā.

Throw, n. 1.—Pheñk; uchhāl; hāth yā kal wagaira se pheñknā uchhālñā yā dālñā. [qai k.; rad k.]

2.—Pāse kī uftād (uskā gīrnā yā parñā); pheñke jāne par pāse ke [gīrne kā tarīq]

3.—Tappā; fāsila; fāsila jispar tīr wagaira jā-kar gire.

Thrust, v. t. Zor se dhakelnā yā ghuseññā; paithālñā; dālñā; thelnā; ghuseññā; koñchuñā.

To thrust away or from—Dhakkā de-kar kanāre kar-d.; khārīj kar-d.—*To*

thrust in—Ghuseññā; zor se paithālñā.—*To thrust off*—Dhakkā d.—*To*

thrust on—Targīb d.; ubhūññā; uksāññā.—*To thrust one's self*—Ghus jāñā;

daḥl d.; kahiñ be-bulāye jāñā; kahiñ aisi hālat meñ jāñā ki logoñ ko nā-

guwār ho.—*To thrust out*—Nikāl d.; dūr yā daṭ' kar-d.; bāhar kar-d.—

To thrust through—Ghusāññā; ghuseññā; bhoñknā; chhuri wagaira se zaḥh-

mi k.—*To thrust together*—Dabāñā; dabā-kar ikatṭhā k.

Thrust, v. i. 1.—Kisi nok-dār hathiyār ko ghuseññā; aise hathiyār se hamla k. jismeñ nok niklī ho.

2.—Dhakkā dete jāñā; ghus-paith-kar āñā; bhīr k.; hujūm k.

Thrust, n. 1.—Hūl; bhoñk; khoñchā.

2.—Hamla; yūrish; wār.

Thump, n. 1.—Kisi bhārī chīz kā dhaṛāke yā dhamāke se gīrnā.

2.—Dhamāke kī āwāz jo kisi bhārī chīz ke yakāyak gīrne se paidā ho.

- Thump, v. t. 1.**—Kisi dabiz yā bhārī chiz se mārṇā; kisi bhārī chiz se is tarah mārṇā ki dhamāke ki āwāz paidā ho; thapthapānā; pīṭnā; **Thump, v. i.** Dhamāke se mārṇā yā girnā. [ṭhoṅkūnā; dhabdhabānā.]
- Thunder, n. 1.**—Bijli ki garaj; ra'd; garaj; karak; tarap.
- 2.—Kisi qism ki buland āwāz; kisi tarah ki āwāz jismeñ barā shor ho; garaj; barā shor.
- 3.—Aisi dhamki jisse tabī'at dar-jāe yā chihunk uṭhe.
- Thunder, v. i. 1.**—Garajnā; karaknā; tarapnā; ghargharānā.
- 2.—Baland yā ghargharāḥāṭ ki āwāz paidā k. jo kuchh der tak rahe.
- Thunder, v. t.** Shor aur khauf ke sāth nikālū; kisi dhamki ki bāt ko barmalā zāhir k.; kisi aise amr kā i'lān k. jisse takhwif ho.
- Thunderstruck, p. a.** Hakkā-bakkā; mutahaiyir; hairat-zada; hairān; shash-dar; kisi khauf paidā karne wālī yā aohambhe ki bāt ke ma'lūm hone yā nazar āne ki wajh se jiski goyāyī sāqit ho jāe (jo gūṅgā ho-jāe ya'nī bol na sake).
- Thus, ad.** Is yā us tarah se; is nahj par; yūn; aisā yā aise [Webster.]
- Thwart, v. t. 1.**—Kāṭnā; āṛā jānā [yūs k.; mahirūm k.]
- 2.—Mukhālafat k.; kisi ke manshā ke khalāf yā bar-'uks k.; mā-
- Tick, n.** I'tibār; i'timād; sāk.
- To buy upon tick—Udhār kharid k.; i'tibār par kharid k.; udhār l.
- Tick, n. 1.**—Toshak; toshak jismeñ par ūn yā koyī dūsri chiz bhārī ho.
- 2.—Toshak kā dhārī-dār kaprā.
- Tick, v. i. 1.**—Thuk-ṭhuk k.; kiṭ-kiṭ k.; khuṭ-khuṭ k. yā khuṭkhuṭnā.
- 2.—Āhista se mārṇā yā pīṭnā.
- Tick, n. 1.**—Khuṭkhuṭāḥāṭ; āwāz jo jobī khwāh dharam gharī ke chalne ki halat meñ paidā hotī hai.
- 2.—Koyī khafif yā chhotā nishān jo kisi shai ki taraf mukhātab karāne ke liye khwāh is bāt ke zāhir karne ki garaz se banā diyā jāe ki kisi shai kā jāiza kiya jāe; jāize kā nishān yā uski 'alāmat.
- Tick, v. t.** Jāize ke ba'd koyī khafif sā nishān banā d.; nishān kar-d.;
- Tickle, v. t. 1.**—Gudgudānā; sahlānā. [nishānī banā d.]
- 2.—Khafif bātoñ yā chizoñ se khush k.; rijhānā; haṁsānā.
- Tickle, v. i.** Gudgudī ma'lūm h.; khush h.
- Ticklish, a. 1.**—Jismeñ chhūne se jald gudgudī ma'lūm de.
- 2.—Is tarah par kharā yā qāim ki chhūte hī gir pāre; nā-pāedār; be-sabāt; jispar jald asar pahūnche.
- 3.—Mushkil; nāzūk; bārīk; dushwār. [charhāw-utār.]
- Tide, n. 1.**—Juwār-bhāṭhā; madd-o-jazr; samundar wagaira ke pānī kā
- 2.—Sail; dhārā; bahāw; daur yā दौरā.
- 3.—Sababoñ asaroñ yā sānihoñ kā kisi khās jānib ko mailān; 'umda asbāb (sababoñ) kā ek hī waqt meñ ikatṭhā h.; mauqa'-i-munāsib; achchhā waqt.
- Tide, v. t.** Dhāre yā juwār-bhāṭhe ke sāth bahā l. [ko hal k.]
- To tide over a difficulty—Kisi mushkil kām ko nibāh le-jānā; kisi dushwārī
- Tidily, ad.** Sāfāyī ke sāth; sādagī-o-sāfāyī ke sāth; sāfāyī se.
- Tidings, n. (pl.)**—Kisi naye sānihe ki kaifiyāt; khabar; ittilā'; samā-chār; khabar jiski ummed kisi khās jagah se kisi khās amr ke wuqū' ki nisbat ki-jāe.

Tidy, a. 1.—Sāf; sāfo-suthrā; sāda par sāfo-suthre kapre pahine huye; 'umdagī ke sāth murattab; jo hamesha munāsib tarīq par pāk-o-sāf (sāfo-suthrā) rakkhā jāe.

Tie, v. t. 1.—Bāndhnā; dori wagaira se bāndh-kar girah lagā d. [lagānā.

2.—Lapeṭ-kar mazbūt girah lagā d.; gāṭhūnā; girah d.; bāndhnā yā

3.—Is tarah se milānā ki jald judāyī na ho; aisi tarah se bāham muttafīq k. ki tafriqa mushkil se ho; jakar d.; bāndh r.

4.—Majbūr k.; roknā; pā-band k.; mahdūd k.; bāndh d.; jakar d.; hukumat wagaira ke zor se majbūr k. yā rok d.

To tie down (a) Is tarah bāndh d. ki uṭh na sake. *(b)* Rok d.; pā-band k.; kār-rāwāyī se bāz r.; kām karne na d.—*To tie up*—Bāndh d.; rok d.; pā-band kar-d.; harakat yā 'amal se bāz r.; chalne yā kām karne na d.

Tie, n. 1.—Girah; gāṭh; bandhan; bāndh.

2.—'Aqd; band; farz; girah.

[huā; tanā huā.

Tight, a. 1.—Dhilā yā khulā nahīn; khūb kasā yā jakrā huā; khiñchā

2.—Chūtā yā ṭapaktā nahīn; jo ṭapaktā na ho; aisā kasā yā jakrā huā ki koyī saiyāl shai bah na jāe.

[sake.

3.—Isqadar tang ki hawā kī guzar na ho; jismen hawā na jā-

4.—Chust; jo badan par chipak kar baithe; ṭhik; kasā huā.

5.—Phaṭā-chiṭā nahīn; sābit; sāf.

Tighten, v. t. Chust k.; tang k.; tānnā; kasnā; jakarānā; khiñchnā yā khiñchnā; kisī tarah se aur tang k. yā jakarānā.

Tightly, ad. Jakar yā kas kar; khiñch kar; tangī se; chustī se; safāyī se.

Tightness, n. 1.—Tanāw; khiñchāw; jakrāhaṭ.

2.—Safāyī—jaise poshāk kī; chustī.

Tile, n. Khapra; nariyā.

Tile, v. t. Khaprā chhānā.

Tiler, n. Khaprā chhāne w.; khaprail banāne w.

Tiling, n. 1.—Khaprail; khapre kī chhājap.

2.—Khapre yā khapre

[golak; gallā.

Till, v. Rupaye-paise rakhne kā sandūq jo dūkān par rakkhā rahtā hai;

Till, prep. 1.—Kisī khās waqt tak; tak yā talak.

[us zamāne tak.

Till now—Ab tak; zamāna-i-hāl tak; is waqt tak.—*Till then*—Us waqt tak;

Till, v. t. Jot-kar bone ke liye durust k.; qulba-rānī k.; hal chālā-kar bone ke liye taiyār k.; taraddud k.

Tillable a. Jotne ke laiq; qulba-rānī ke qābil; hal chālāne ke laiq; qābil-i-taraddud; jisko hal chālā-kar bone ke laiq taiyār kar sake.

Tillage, n. Hal jot-kar bīj bone ke liye zamīn ko taiyār k. aur use aisi tarah se rakhnā ki usmen fasl paidā ho-sake; zirā'at; kāsht-kārī; kisnayī; jutāyī.

Timber, n. 1.—Lakṛī jo 'imārat wagaira banāne ke kām men ā sake.

“Usually said of felled trees, but sometimes of those standing.”

2.—Darakht kā tanā; perī.

[Webster.

3.—Ashāb; masālih; sāz-o-sāmān.

[jāti hai.

4.—Shahṭir; ballā; baṛī baṛī lakṛiyān jo 'imāraton men lagāyī

Timber, v. t. Lakṛī lagānā.

[zamāna; kāl; samāi.

Time, n. 1.—Waqt 'am isse ki guzrā maujūd yā āne wālā ho; zamān;

2.—Munāsib waqt; mausim; rit; mauqa.

[aiyām.

3.—Mahdūd waqt; zamāna jiskī ta'dād mu'aiyan ho; koyī khās

4.—'Umr; zindagī; mashgale ko lihāz so waqt' kā daurān; din;

5.—Waqt; koyī khās zamāna; 'ahd. [aiyām.

6.—Dard-i-zih kā waqt; larḳā jāne kā waqt.

7.—Bār; martaba; daf.

The physician visits his patient three times in a day—Woh tabīb apne bimār ko din meñ tin martaba dekhtā hai (use dekhne ke liye tin bār jātā hai).

8.—Chand; gūna; part.

To double cloth four times—Kapṛo ko chār part k. (chaupartān).—Four times four, or sixteen—Chār kī chaugūna ya'ni solah; chār kī chahār-chand

9.—Kisī khās zamāne meñ bātoñ yā chizoñ kī hālat. [solah

Good times—Who zamāna yā waqt jab har shai achchhi hūlat meñ rahe—Hard times—Shiddat kā waqt; woh waqt jab har ek chiz kī qillat yā tangi rahe.

10.—Yah zindagī; is duniyā meñ hastī yā wujūd (rahnā).

Time is often used in the formation of self-explaining compounds; as *time-beguiling*, *time-sanctioned*, and the like.

At times—Kisī kisi waqt; kabhi-kabhi; gāh-gāh.—In time—(a) Acholihe waqt;

'ain waqt par; thik waqt par; der kar-ke nahīn balki waqt se pahile.—(b)

'Arse ke ba'd; ākhīr ko; bi-l-ākhīr; anjām-i-kār ko; ākhīr-i-kār.—Time

enough—Waqt se; bar-waqt; kufī taur par pahile.—Time out of memory, or

time immemorial—(Law) Waqt jo yād ke bāhar ho; woh zamāna jo yād na

'āye; zamāna-i-lā intihā; zamāna-i-lā-ta'ad; bahut hī qadīm zamāna.—To

kill time—Jis bāt meñ jī lago usmeñ is garaz se laga rahnā ki waqt haṣṣi-

khushī se guzar jāe (girān-bār na ho).—To lose time (a) Der k.; tawaqquf k.;

'arsa k. (b) Bahut hī sust chalnā jaise ghaṛī.—From time to time—Waqtan-fa-

waqtan [pesh k. shurū' k. ya karnā.

Time, *v. t. 1.*—Waqt yā mauq'o ko hasb-i-hāl k.; waqt-i-munāsib par

2.—Waqt ke lihāz se thik k.; kisī ke sāth h.

3.—Waqt kī ta'ayyun yā andāza k.

Timely, *a.* Jo waqt-i-munāsib par ho; isqadar pahile yā sawere ki kisī fi'l ke anjām ke liye kufī muhlat ho; bar-waqt; thik waqt par; achchhe waqt par.

To give timely notice of a thing to a person. Kisī shakhs ko kisī shai kī ittīlā' waqt-i-munāsib par d. (jo waqt kisī bāt ke liye muqarrar ho usse kufī taur par pahile d.).

Timely, *ad.* Waqt se; jald; sawero; achchhe waqt par; waqt-i-munāsib par.

Time pleaser, } *n.* Zamāna-sāz; duniyā-sāz; jiske khayālūt aur tariq

Time-server, } zamāna-i-maujūda ke hasb-i-hāl hoñ; jo khushāmad kī nazar se hākim-i-waqt kī mutāba'at kare.

Time-serving, *a.* Jaisā muqtazā-i-waqt ho yā hākim-i-waqt ko bhūye usī ke mutābiq khushāmad kī nazar se k.

Time-serving, *n.* Zamāna-sāzī; duniyā-sāzī.

Timid, *a.* Khūf; buz-dil; diler nahīn; jismeñ khatre se muqābala karne

Timidity, *n.* Buz-dilī; kādarpan. [kī himmat na ho; darpoknā; kādar.

Timidness, *a.* Khauf se bhārā h.; khatre se muqābale kī jurat yā dilērī na r.; hamesha darā k. [meñ jurat na ho.

Timorous, *a. 1.*—Khatre se darta huā yā darne w.; buz-dil; kādar; jis-

2.—Jisse khauf zāhir ho; waswaso se bhārā huā; shubhe se bhārā huā. [darta; jurat ke sāth nahīn.

Timorously, *ad.* Buz-dilī ke sāth; khauf ke sāth; kādar-pane se; darte-

Timorousness, *n.* Buz-dili; kādar-pan; khauf se bhārā h.; jurat na r.

Tincture, *n.* 1.—Halkā rang; jhalak. [jāe].

2.—Khafif sā mazā jo kisī chiz meñ barhā diyā jāe (izād kar-diyā

3.—Koyī sifat jo kisī shai meñ izād kar-dī-jue. [ālūda k.; bharnā.

Tincture, *v. t.* 1.—Koyī khārijī rang kisī shai meñ khafif sā milā d.;

2.—Zihū-nishūn k.; dil meñ baiṭhālnā; kisī aisi shai kā ek hissa milā d. jisko aslī munāsabat na ho.

Tinge, *v. t.* Halkā rang d.; khafif sā rangīn k.; koyī khārijī shai milā d.

Tinge, *n.* Rang; rangat; zāiqā; mazā; koyī rang yā zāiqā wagaira jo kisī dūsrī shai meñ khafif sā izād kar-diyā jāe. [rang.

Tint, *n.* Aslī rang yā zamīn ke 'alīwa koyī halkā rang; rang; khafif

Tint, *v. t.* Halkā rang rangnā yā d.; rangnā.

Tiny, *a.* Bahut hī chhotā; naunhā sā; zarā sā; ṭhinguā sā; ṭenī.

Tip, *n.* Sirā; sar; nok; kanāra; kisī chhotī chiz kā gosha yā sirā.

Tip, *v. t.* 1.—Sire par lagānā; jaṛnā; chaṛhīnā; kisī chiz ke sire yā nok par

2.—Āhista se mārṇā; kisī chhotī chiz ke sire se mārṇā. [chaṛhānā.

To tip off—Dhāl-kar gira d.; dhāl d.—*To tip over*—Ulat d.; palat d. *To tip the*

wink—Ānkh mārṇā; mukhātab karāne ke liye ānkh mārṇā yā jhipkānā.—

To tip up—Ek gosha (konā) uṭhā-kar kuchh ulat d.

Tip, *v. i.* Sar ke bal girnā; mar jānā.

 With off.

Tipsy, *a.* Sharāb ke nashe meñ chūr; sar-shār; mast; matwālā; kisī-

Tiptoe, *n.* Pāwū kī ungī kā sirā. [qadar matwālā.

To be or to stand a tiptoe or on tiptoe—Kisī shai kī khabar r.; be-dār rahnā;

gālī na rahnā.—*To be a tiptoe with expectation*—Muntazir rahnā; rah taknā

(johnā yā dekhnā). [tūl-o-tawil hikāyat-shikāyat.

Tirade, *n.* Lambī-chaufī (baṛī yā tūl-o-tawil) shikāyat; zor-o-shor kī

Tire, *v. t.* 1.—Mihnat kī wajh se kisī kī quwwat ko zail kar-d. (use be-

dam kar-d.); thakā d.; māūda k. [kar mārṇā.

To tire out—Bahut hī thakā d.; thakā mārṇā; tang kar dālnā; harā d.; hairān

2.—Thakā d.; ziyāda tawajjuh kī quwwat bāqī na r.; isqadar

thakā d. kī kisī shai kā phir tahammul na ho-sake.

Tire, *v. i.* Thaknā; thak jānā; thak uṭhnā; hār jānā; tāqat nikal jānā;

quwwat zail ho-jānā; tahammul bāqī na rahnā; sabr jātā rahnā; be-

sabr ho-jānā. [wat zail ho-jāe.

Tiresome, *a.* 1.—Thakāū; thakā d. w.; jisse thakāwāt ā-jāe; jisse quw-

2.—Jisse tabī'at thak jāe; jisse tahammul (sabr) jātā rahe; jisse

Tissue, *n.* 1.—Zarbaft; bādālā; tamāmī. [tabī'at hār jāe.

2.—Silsila; kisī shai kā silsila (tār) jo kahīn se ṭūtā na ho.

The whole story is a tissue of falsehood—Sārī kabānī jhūṭhī hai; kul bayān

jhūṭhā hai. [rang kā banānā.

Tissue, *v. t.* Sone yā chāūdi kā tār wagaira milā-kar bunnā; rang-ba-

Tithe, *n.* 1.—Kisī shai kā daswān hissa; 'ushr; dahyak; khusūsan us

beshī kā daswān hissa jo arāzī wagaira ke manāfi' se ho-kar pādriyoh

ko unkī parwarish ke liye diyā jāe.

2.—Chhotā hissa; miqdār-i-qalil. [jāe; 'unwān; peshānī.

Title, *n.* 1.—Jo kuchh kisī shai ke upar ba-taur uske nām ke likh diyā

2.—Kisī kitāb kā sar-nāma jisse yah ma'lūm ho kī woh kitāb kis

mazmūn kī hai aur uske musannif kā nām kyā hai.

3.—Laqab; khitāb; padwī.

4.—Nām; ism.

5.—(Law) (a) Woh shai jiskī bunyād par kisī shai kā qabza wājibi taur par be-gair dūsre kī shirkat ke mile; haqqiyat kī milkīyat kā madār; haq; istihqāq. (b) Woh wasīqa jisse koyī istihqāq sābit ho.

Title-deeds—Woh nawishte jinse subūt-i-milkīyat ho; qibālahāt; dastāwezat-i-Title, v. t. Nām r.; mulaqqab k.; kisī nām se pukārnā. [haqqiyat.

Titter, v. t. Muñh dabā-kar hañsnā; khul-kar na hañsnā; khilkhilānā.

Titter, n. Khilkhilī; khilkhilāhat; hañsī jo khul-kar na āye.

Tittle, n. Zarra; zarre ke barābar; zarā sā; bahut hī chhotā hissa.

Titular, a. Mahz khitābi; sirf nām ko; barāc-nām; sirf kahne ke liye (kahne ko); koyī mansab yā rutba mahz nām ke liye r. w.

Titularly, ad. Farzī yā khitābi tarīq par; sirf khitāb ke rū yā zarī'e se.

To, prep. 1.—Taraf; jānib; samt meñ; or; ko. [jātā hai.

He is going to church—Woh girje ko yā girje kī taraf jātā hai; woh girjā

2.—Is ma'nī meñ to ek hūlat se dūsri hālat meñ hone par dalālat kartā hai. [hai.

He is rising to wealth and honour—Woh dāulat aur 'izzat meñ taraqqī pā rahā

3.—Is ma'nī meñ to se khitāb zāhir hotā yā kisī taqrīr kā kisī kī jānib pesh kiya jānib pāyā jātā hai. [ma'i-kasir meñ pesh ki-gayā.

These remarks were addressed to a large audience—Yah bāteñ sāmi'in ke maj-

4.—Is ma'nī meñ to se kisī shai kī taraf tawajjuh yā tan-dihī zāhir hotī hai. [pāyā jātā hai.

5.—Is ma'nī meñ to se kisī shai ke 'alāwa kisī dūsri shai kā honā

6.—Is ma'nī meñ to se taqābul (muqābala) pāyā jātā hai.

They engaged hand to hand—We hāthoñ hāth (dast-ba-dast) laṛe.

7.—Ba-tā'dād; tak; shumār meñ is-qadar.

8.—Is ma'nī meñ to se nisbat zāhir hotī hai. [nau ko sattāyīs se hai.

Three is to nine as nine is to twenty-seven—Jo nisbat tin ko nau se hai wabi

9.—Kabhi to qabze yā tasarruf par dalālat kartā hai.

10.—Ba'z auqāt to se kisī shai kā mahsūs h. pāyā jātā hai. [lihāz se.

11.—Ba-muqābala; muqābale meñ; kisī ke sāmne; kisī shai ke

12.—Tak; talak.

13.—Taraf; jānib; or. [zāhir hotā hai.

14.—Ba'z auqāt to so kisī shai kā natija (anjām yā ma'ul-i-kār)

15.—Wāste; ba garaz (garaz se); maqsad se; kisī shai ke liyo.

16.—Kabhi to had darje yā intihā par dalālat kartā hai.

To and fro—Āge-pichhe; idhar-udhar.—To the face—Muwājahe meñ; muqā-

bale meñ; sāmne; dū-ba-dū; gaibat meñ nahīñ; pichhe nahīñ.—To wit—Ya'nī.

Together, ad. 1.—Ek jagah; ek maqām par; yakjā; ikatthā.

2.—Ek waqt meñ; zamān-i-wāhid meñ.

3.—Ek sāth; sāth; mil-kar; bā-ham-digar; ikatthā.

4.—Bāham; ikatthā; ek meñ; ek sāth; ek dūsre ke sāth.

5.—Muttafiq ho-ke; bi-l ittifaq; miljul-kar; āpas meñ mil-kar.

Together with—Kisī ke sāth; kisī ke shumūl meñ; kisī ko milā-kar; ma'.

Toil, v. i. Mihnāt k.; jāñ-fishāñī k.; riyāz k.; kuchh 'arse yā der tak sukht jismāñī riyāz k.; aisi mihnāt k. ki dil yā jism meñ thakāwaṭ ā jīe; daurdhūp k.; zor mārñā.

Toil, n. Aisi mihnāt jis meñ taklīf aur thakāwaṭ ho; mihnāt jo dil yā jism ko girāñ bār ho; riyāzat-i-shāqqa; daurdhūp; mashaqqat.

Toilsome, *a.* Jismen sakht riyāz ho; jismen thakāwaṭ aur taklif ho; jo mashaqqat se ho; mihnat-talab. [yā kiśi sānihe kā izhār ho.

Token, *n.* 1.—'Alāmat; nishān; āsar; woh shai jisse kiśi dūsri shai 2.—Muhabbat (dostī) kā yād-gār; woh shai jisse kiśi dūsre shakhs ki dosti ki yād-gārī qāim rahe; nishānī; yād-gār; koyi chīz jisse kiśi ki muhabbat yād āyā kare; dostī ki nishānī.

Tolerable, *a.* 1.—Tahammul ke qābil; bardāsht ke lāiq; jisko sah sakeñ; jiskā tahammul (jiskī bar-dāsht) ho-sake; jisko tabī'at yā dil sah sake.

2.—Darja-i-i'tidāl par 'umda yā pasandīda; aisā nahīn ki usse tabī'at mutanaffir ho; nihāyat 'umda yā pasandīda nahīn par aisā ki begair nafīrat yā ta'rruz wagaira ke use qabūl kar-sakeñ; jisse kām chal jāe; kām-chalāū; chalāū; kisiqadar achchhā; ausat darje kā 'umda. [sahā jā-sake.

Tolerably, *ad.* 1.—Aisi tarah ki bar-dāsht ho-sake; aise dhang se ki

2.—Kisiqadar achchhā yā achchhāi ke sāth; aisi tarah ki kār-rawāyī ho-jāe (kām nikal jāe); kāmīl taur par nahīn; kuchh kuchh achchhā; tamām-o-kamāl nahīn. [guzar k. w.; jo kiśi chīz ko sah le.

Tolerant, *a.* Tahammul par mālī; mutahammil; bardāsht k. w.; dar-
Tolerate, *v. t.* Bilā muzāhamat yā mukhālāfat hone d.; na roknā; man' na karke jāiz r.; rawā r.; bāz na r.; māni' na h.; hone d.; sahnā; bardāsht k.; tahammul k. yā mutahammil h.

Toleration, *n.* Tahammul; bardāsht; khusūsan kiśi riyāsat meñ mazhabī khayālāt aur 'ibādat ke tariqon kā aisi hālat meñ jāiz r. jab we 'am a'qīde yā tariq-i-mazhab ke khilāf hon.

Toll, *n.* Kiśi pul yā sarāk par se guzarne (jāne) kā mahsūl; pul kā mahsūl; sarāk kā mahsūl; mele yā bāzār wagaira meñ ebizon ke furokht karne (bechne) kā mahsūl. [uāfiz yā nā-jāiz qarār d.

Toll, *v. t.* (Law) Bātīl k.; rad k.; mansūkh k.; mustarad k.; gair-i-Toll, *v. i.* Bajnā; ghante kā ek tarah par rah rah kar bajnā.

Toll, *v. t.* 1.—Āhista āhista ek tarah par thoñk-kar ghanṭā bajānā.

2.—Bajā-kar batlānā yā zāhir k. jaise waqt.

Tollable, *a.* Jispar pul yā sarāk par se guzarne ki hālat meñ mahsūl lag sake; qābil-i-adā-i-mahsūl. [se mahsūl wusūl kare.

Toll-gatherer, *n.* Mahsūl tahsīl yā wusūl k. w.; jo pul wagaira par logon
Toll-house, *n.* Mahsūl-ghar.

Tomb, *n.* 1.—Qabr; gor.

2.—Mazār; marqad; maqbara; yād-gār jo qabr ke ūpar banāyā jāe.

Tomb, *v. t.* Dafn k.; qabr gārṇā; gor meñ r.; miṭṭī d.

Tone, *n.* 1.—Āwāz; sadā; nawā; āwāz ki qism—jaise nichī ūchī gahiri miṭhī wagaira. [ṭānā barhānā yā badalnā.

2.—Lab-o-lahja; dil ke josh ke zābir karne ke liye āwāz kā gha-

3.—Aisi tarah ki bol jo misl ronē ke ho; ek tarah ki mātami yā banāwaṭ ki āwāz; rīriyāhaṭ; gingināhaṭ; riqqat-angez āwāz; jhankhanā.

4.—Lai; sur.

5.—Tabī'at ki hālat; mizāj.

6.—Mazmūn; nau'iyat; maushā; mudda'ā; fahwā. [ām tarz.

7.—Tarz-o-tariq akhlāq-o-ādāb yā khayālāt wagaira ki nau'iyat;
Tone, *v. t.* Āwāz banā-kar bolnā; banāwaṭ ke sāth bolnā.

To tone down—Nichā sur k.; āwāz dhimī k.; i'tidāl par k.; kam kar-d.; kisi shai kī numāyān 'alānnatōn ko ghaṭī yā za'if kar-d.; halkā yā khaṭif kar-d.

—*To tone up*—Ūchā sur k.; āwāz ūchī (baland) kar-d.; baṛhānā; maz-

Tongue, n. 1.—Jīb; zabān; lisān. [būt k.; aur qawī k.

2.—Goyāyī; khush-taqrīrī.

3.—Zabān; kisi khāṣ qaum kī bolī.

[zabān na kholnā.

To hold the tongue—Zabān band r.; chup rahnā; khūmosh rahnā; na bolnā;

Tonic, a. Jisse quwwat baṛhe; muqawwī; tāqat d. wālī—jaiso dawā; jisse kam zorī jāti rahe aur jism ke ā'zā sahih-o-sālim ho-jāe.

Tonic, n. Muqawwī dawā; dawā jisse tāqat baṛhe aur badan sahih-o-sālim (tandurust) rahe. [uihāyat hī; had se ziyāda.

Too, ad. 1.—Jisqadar kīfī ho usse ziyāda; andāz se ziyāda; bahut hī;

2.—Nīz; bhī; kisi shai ko 'alāwa aur kuchh.

Tool, n. 1.—Auzār; hathiyār; lokhar.

2.—Woh shaṅhs jiske zarf'e se koyī apnā kām nikāle; woh shaṅhs jiskī nakel dūse ke hāth meṁ rahe; mom kī nāk.

कट "A word of reproach." *Webster.*

Tooth, n. 1.—Dānt; dandān.

2.—Mazā; lazzat; zāiqā; sawād; ras.

[kāntā.

3.—Koyī shai jo dānt sī ho; dandāna; dāntī; dānt; khūntī; shāṅh;

In spite of the teeth—Muḥālafat ke bā-wasf; jo kuchh ko-hish kī-jāe us sab le khilāf; jitnī bāteṁ muḥālif hoṁ unko rad kar ke.—*In the teeth*—Sarīhī;

dū-ba-dū; muqābale meṁ; sāmne.—*To cast in the teeth*—Muṁh par saḡht jā-wāb d.; muṁh par gāliyān d.; muṁh meṁ thūknā.—*Tooth and nail*—Dil-o-jān se; tan-man se; apne maqdūr bhar; hatta-l-wus'; jahān tak ho-sako (ban

page).—*To show the teeth*—Dhamkī d.; dhamkānā.—*To the teeth*—Bar-mālā; muṁh par; dū-ba-dū; bi-l-mushāfaha.

Tooth, v. t. 1.—Dānt lagānā; dānt banānā.

2.—Dandāne banānā; dānte kāṭnā yā nikālnā.

Tooth-ache, n. Dānt kā dard; dānt kī pīṛā; dard jo dāntōn meṁ ho.

Toothless, a. Jise dānt na hoṁ; be dānt kā; poplā. [phuugī; phunang.

Top, n. 1.—Kisi chiz kā sab se ūchā hissa; sirā; choṭī; ūparī sath; gulla;

2.—Gāyat darja; had; intihā.

[awwal darja.

3.—Sab se ā'lā darja; ā'lā martaba; darja jo sab par suuq rakkhe;

4.—Sarganā; sar-khail; sab par suuqiyat yā tarjih r. w.

5.—Chāūdī; sar; sar ke ūpar kā bāl.

6.—Laṭṭā; bhaurā; bungī.

Top, v. t. 1.—Buland h.; ūchā h.

2.—Gālib h.; galaba r.

[sabaqat le-jānā.

3.—Baṛh jānā; dūroṁ se baṛh jānā; tarjih r. yā murajjih h.;

Top, v. t. 1.—Sar dhūknā; ūpar ko hisse ko chhipā d.

2.—Ūpar ho-jānā; baṛh-jānā.

3.—Kisi shai ke ūparī hisse (uske sar yā sīre) tak pahuṁchnā.

4.—Sabaqat le-jānā; tarjih r.; baṛh jānā.

5.—Qalam k.; ūpar kā hissa kāṭ chhānt yā tarāsh l.

To top off—Pūrā k.; khatm k.; takmil ko pahuṁchnā; sijil k.; sīṛeta k.

Topic, n. 1.—Koyī mazmūn (bāt) jiskī nisbat taqrīr yā baṛs kī-jāe.

2.—Woh shai jiskā tazkira yā bayān kiā jāe; woh bāt jiskī nisbat guftgū ho; bāt; amr; manshū; mudda'a; 'uwwān.

Torment, n. 1.—Gāyat darje ki taklif; 'uqūbat; 'azāb; had se zāid jismānī yā rūhānī taklif.

2.—Woh shai jisse taklif ranj yā izā ho; shai-i-bā'is i-taklif.

Torment, v. t. 1.—Saḥlt izā jā taklif d.; nihāyat hī jismānī yā rūhānī

2.—Musibat meṁ ḍiluā; dukh d.; taklif pahuūchānā. [taklif d.]

3.—Kurhānā; chirhānā; tang k.; hairān k.

Torpid, a. 1.—Jismēn harakat ki quwwat zāil ho-gayī ho; jo be-hiss ho; be-hiss-o-harakat; sun; aṅkaṛā huā; kaṭhuāyā huā.

2.—Sust; majhūl; kāhil.

Torpidity,

Torpidness, } n. 1.—Be-hiss-o-harakat h.; be-hissī; aṅkrāhaṭ; ṭhiṭhrāhaṭ.

Torpidude,

2.—Majhūlī; sustī; kāhilī; hamāqat.

[ṭhiṭhrāhaṭ.]

Torpor, n. 1.—Be-hissī; be-harakatī; sarmā-zadagī; wasmat; aṅkrāhaṭ;

2.—Sustī; kāhilī; majhūlī; kundi; be-dimāgī; kūrhpānā.

Torrent, n. 1.—Pānī yā dūsri saiyāl shai kā dhārā jo zor se bahe; dhārā jo yakāyak nikal-kar tezi ke sāth niche ko gire; sail; sailāb; nadi.

2.—Tor; kisī shai kā shiddat se jāri yā rawān h. (chaluā yā phail-na); kisī shai kā ba-shiddat ijrā h.

Torrid, a. 1.—Garmī se sūklā; khushk.

2.—Nihāyat hī garm; jaltā yā bhuutā huā; mahrūq.

Tort, n. (Law) Kisi qism kā be-jā fi'l yā zarar; woh be-jā fil jiski nisbat 'adālat meṁ da'wā (nālīsh) ho-sake; woh nuqsān (zarar) jo dūsre ki zāt yā jāedād ko pahuūchāyā jāe; woh nuqsān (mazarrat) jiski nisbat qānūnān khisāra mil-sake.

Tortious, a. 1.—Muzir; jo ba-tarz-i-be-jā-kiyā jāe.

2.—(Law) Jisse woh zarar samjhā jāe jiski 'iwaz meṁ qānūn ke rū se khisāra (zar-i-harja) mil-sake.

Tortuous, a. 1.—Mukhtalif jawānib meṁ jhukā huā; pechida; pech-dār; a-inṭhā huā; ghūmtā huā; marorā huā.

2.—Rāh-i-rāst se munharif; be-jā; jismēn dhokhā ho.

Torture, n. 1.—Gāyat darje ki taklif; baṛī hī jismānī yā rūhānī taklif; 'azāb; 'uqūbat; siyāsāt; jān-kauī yā jān-kandaī.

2.—Saḥlt jismānī taklif jo kisī jurm ki ta'zīr meṁ khwāh kisī mulzim se jurm kā iqrār karāne ki garaz se pahuūchāyī jāo—jaise garm pānī yā āg ehīrak-kar yā shikanje wagaira meṁ khaiūch-kar.

Torture, v. t. 1.—Nihāyat hī talif d.; bahut tang k.; bahut diq d.; kurhānā.

[jūte wagaira mār-kar ta'zīr k.]

2.—Shikanje meṁ khaiūchnā; garm pānī yā āg ḍāl-kar sazā d.;

Toss, v. t. 1.—Hāth se pheṅknā khusūsān hatheli se ūpar ko pheṅknā; ūpar ko pheṅknā; uchhālā; lōkānā.

[jhatkānā; jhatkā d.]

2.—Yakāyak yā zor se ūpar ko ūthānā yā pheṅknā; jhatkānā yā

3.—Ūthānā-baiṭhānā; kabhī ūpar kabhī niche k.; mauj mārānā; hilānā; ḍulānā; halehal k.

[uthal-pathal k.]

4.—Be-qarār k.; pareshān k.; darham-barham k.; halehal ḍālānā;

5.—Ulat-pulat k.; waraq-gardānī k.; masrūf k. yā r.

To toss off—Jhat se pī jānā; chahā jānā.

Toss, v. i. Chhatpatānā; lurrhāknā; ḍānwāṇḍol h.; halehal h.; tal-mālānā; tarāpnā; tarpharānā.

- To toss for*—Rupaye wagaira ki hārjit k.; koyī chiz bāzi lagā-kar jūā khelnā.
To toss up—Sikke ko hawā meñ uchhāl-kar uske girne ke rukh par hār-jit k.
Toss, n. 1.—Uchhāl; jhaṭak; lokāw. [uṭhānā.
 2.—Sar kī jhaṭak; sar kā jhaṭke ko-sāth ek khās tarz par ūpar ko
Total, a. 1.—Pūrā; kāmīl; tamām; jumla; bi-l-kul; sārā.
 2.—Samūchā; musallam; mutlaq; jiske ajzā alag alag na huye hoñ.
Total, n. Mizān; jumla; jam'; joṛ; kul; kul ta'dād.
A grand total—Mizān-i-ā'zam.
Totality, n. Kul miqdār yā ta'dād; jumla; kul.
Totally, ad. Bi-l-kul; kulliyatan; tamām; tamām-tar; sāre-kā-sārā; kullahum; sarāpā; juz-o-kul; yak-qalam; sab; pūrā-pūrā; nipaṭ; sārā.
Totter, v. i. 1.—Is tarah par hīlnā ki goyā girā chāhtā hai; larzāñ h.; kaūpnā; lagzish k.; tharrānā; dagmagānā; dagdagānā.
 2.—Hīlnā; larbarānā; jumbish khānā; lagzish k.; dalmalānā.
Touch, v. t. 1.—Chhūnā; lagnā; bhīrnā.
 2.—Mass k.; ṭonā; ṭaṭonā; ṭaṭolnā.
 3.—Pahuūchnā; milnā; bheṭnā. [nisbat r.
 4.—Ta'alluq r.; sarokār r.; 'alāqa r.; muta'alliq h.; wāsta r.;
 5.—Khafif sā zikr k.; thoṛā sā bayān k.; chhernā.
 6.—Dast-andāzī k.; hāth lagānā; chhūnā; chhernā.
 7.—Dil par asar k.; dil ko hīlā d.; pighlānā; narm k.; mulāim k.
 8.—Khafif sā nishān k.; zarā sā qalam lagā d.; qalam chhulā d.
 9.—Satānā; taklif d.; dukh d.; chhūnā; chhernā; izā d.
 10.—Bajānā; chhernā. [ṭip-ṭip k.
To touch up—Marammat k.; kuchh kuchh durust kar-ke aur 'umda' banāñ;
Touch, v. i. 1.—Chhū jānā; mil jānā; is tarah hālat-i-ittisāl meñ h. ki darmiyān meñ kuchh bhī fasl na rah-jāe.
 2.—Kisī shai kā khafif zikr k.; guftgū taqrīr yā kalām meñ kisī Often with *on* or *upon*. [bāt kā zarā sā tazkira k. (chheṛ d.).
To touch at—Kabū ānā yā jāñā par ṭhabarnā nahīñ.
Touch, n. 1.—Chhūnā yā chhū jānā; ittisāl; do chīzoñ kā ūpar se saṭ.
 2.—Lams; quwwat-i-lāmisa; mass. [kar mil jānā.
Silk is soft to the touch—Resham chhūne meñ mulāim hotā hai.
 3.—Dil meñ josh-i-muhabbat paidā karne kī quwwat; tāsīr.
 4.—Josh; jazba; muhabbat.
 5.—La'n-ta'n; la'nat-malāmat; sarzanish; jhirkī. [jāe.
 6.—Naqshe yā taswīr meñ jo kuchh qalam se ek martaba banāyā
 7.—Khatt-o-khāl; sūrat-shakl; chīhrā-muhrā. [ma; zarā; thoṛā.
 8.—Kisī shai kā juzwī hissa jo dūsri shai meñ maḥlūt ho-jāe; sham-
 9.—Ishāra; khafif sā suohā d.; zarā sā tazkirā yā zikr.
 10.—Imtihān; subūt; woh bāt yā shai jisse kisī dūsri shai kā im-
 tihān ho; woh sifaton jinkā imtihān ho-chukā ho (jo imtihan meñ ṭhabar gayīñ hoñ). [kar.
Touchily, ad. Tunuk-mizājī se; zād-ranjī se; chīrchīrā-kar; jhuñjhlā-
Touchiness, n. Zūd-ranjī; tunuk-mizājī; chīrchīrāhaṭ; jhuñjhlāhaṭ.
Touching, p. a. Jiskā asar dil par ho; dil-gudāz; jigar-soz; riqqat-
 angez; pur-dard; dard se bhārā huā. [ta'alliq; dar-bāb.
Touching, prep. Nisbat; ba-nisbat; bāb meñ; bāre meñ; bābat; mu-
Touchingly, ad. Riqqat ke sāth; dil-sozī ke sāth; nīsī tarah kī tabī'at
 hīl uṭhe (uspar asar ho); dard se yā dard ke sāth.

Touch-stone, *n.* 1.—Mihakk; mi'yār; kasauti; patthar jispar sonā-chañ-
di parkhī jāe. [kā zarī'a.

2.—Kisī bāt kī parakh; kisī shai kī burāyī aur bhalāyī ke imtihan

Touchy, *a.* Zūd-ranj; tunuk-mizāj; chirchirā; ātash-mizāj; jaljalā;
jhanjhanā (*Colloquial*).

Tough, *a.* 1.—Jo lachilā ho par tūto nahīn; jo jhukāne se jhuke yā
dabāne se se dab jāe par tūt na jāe; chimrā.

2.—Karā; sakht; mazbūt; jo sakhti bardāsht kar-sake; jo gar-
mī sardī sah jāe; jo jald tūt (ukhar) na jāe. [sakeñ.

3.—Lasilā; las-dār; laslasā; lazij; jisko āsānī se judā na kar-

4.—Karā; sakht; jo bal na khāe.

5.—Sakht; shadid; zor-o-shor kā; tund (*Colloquial*).

Toughen, *v. i.* Chimrā yā aur chimrā ho-jānā; karā yā sakht ho-jānā.

Toughen, *v. t.* Chimrā yā aur chimrā k.; sakht k. yā banānā; karā k.

Toughness, *n.* 1.—Chimrā-pan; chimrāhat; lachilā h. par tūt na saknā.

2.—Mazbūti; karāyī; sakhti; banāwat yā jism kī mazbūti.

3.—Laslasāhat; chipchipāhat; lazij h.

Tour, *n.* Gasht; daura; kisi halqe kā safar (usmeñ ghūmnā).

Tour, *v. i.* Daura k.; safar k.; gasht k.; halqe meñ ghūmnā.

Tout, *v. i.* Gāñhak talāsh karte phirnā; dallālī k.

Touter, *n.* Jo gāñhak dhūūdhātā phire; dallāl.

Toward, } *prep.* 1.—Kisī shai kī taraf; kisī kī jānib; kisī kī or.

Towards, }

2.—Nisbat; bāb meñ; bāre meñ; dar-bāb; ba-nisbat; jānib; taraf.

3.—Takhmīnan; qarīb.

Toward, } *ad.* Nazdik; qarīb; taiyār; āmāda; musta'id.

Towards, }

Toward, *a.* Kisī shai ke karnē yā sikhne par taiyār (uske liye āmāda);
nā-farmān-bardār nahīn; tunuk-mizāj nahīn

Tower, *n.* 1.—Ek qism kī 'imārat jo 'arz (chaurāyī) meñ kam par bu-
landī (ūñchāyī) meñ ziyāda hotī hai; burj; minār; gargaj.

2.—Qal'a; kṛ; garh; hāmī; muhāfiz; pusht-panāb.

Tower, *v. i.* Isqadar buland h. ki dūsrī chīzeñ nīche par jāeñ; bahut
ūñchā yā buland h.; buland-parwāzī k.; charhnā; ūpar uṭhnā.

Towered, *a.* Jismeñ zebāish ke liye burjī yā minār bane hoñ; jiski
hifāzat burjoñ se ho.

Towering, *p. a.* 1.—Nihāyat buland; bahut ūñchā; 'ālī-shān.

2.—Darja-i-gāyat kā; shadid; had se ziyāda.

Town, *n.* Qasba; balda; shahr; nagar; pur yā purī.

Often opposed to *country*. [bāshindagān).

2.—Jo log kisī balde yā shahr meñ rahne hoñ (uske rahne wāle yā

3.—Daru-l-khilāfat (rāja-dhānī) yā uske bāshinde. [anjām pāyeñ.

Town-hall, *n.* Woh 'ām 'imārat jismeñ kisī shahr ke muta'alliq ke kām

Townfolk, } *n.* Kisī shahr ke log ya'nī wahūñ ke dehatī nahīn.

Towns-people, }

Town-talk, *n.* Kisī jagah kī 'ām guftgū; woh shai jiski chirchā 'umū-
man logoñ meñ ho.

Trace, *n.* 1.—Nishān jo kisi shai ke jāne ke ba'd rah jāe; naqsh-i- pā; pairon kī nishānī; lik.

2.—Kisi shai kā nishān jo usko wujūd ke nest ho-jāne (qāim na rahne) ke ba'd bāqī rah-jāe; kisi chiz kā hissa jo uske zawāl ke ba'd rah-jāe; nām-o-nishān; patā; nishānī; 'alāmat.

Trace, *v. t.* 1.—Kisi shai par chalnā; kisi jagah se guzarnā.

2.—Nishān k.; kisi naqsho wagaira par bārik kāgaz rakh-kar uski naql utārnā; khāka utārna yā khāinchnā; naqsha khāinchnā.

3.—Jo shai pahile jā-chukī (guzrī) ho uskā nishān dekh-kar uskā patā lagānā; naqsh-i-pā (pairon ke nishān) se patā lagānā; surāg yā patā lagānā.

4.—Kisi shai kī pairawī thik-thik yā qadam-ba-qadam k.

Traceable, *a.* Jiskā patā lag sake; jiskā surāg chal-sake. [utārnā.

Tracing, *n.* 1.—Kisi shai ke ūpar bārik kāgaz rakh-kar uski naql kā

2.—Rāh; ma'mūlī rāstā.

Tracing-paper, *n.* Ek qism kā bārik aur shaffāf kāgaz jisko naqsho wagaira par rakh-kar uski naql utārte haiñ. [bāqī rah-jāe; lik.

Track, *n.* 1.—Woh nishān jo kisi shai ke guzar (chale) jāne ke ba'd

2.—Insān yā haiwān ke pair kā nishān; nishān; patā; naqsh-i-pā.

3.—Sarāk; rāsta; rāh; bāt; jis rāste se koyī shai guzre.

Track, *v. t.* Kisi nishān se patā lagānā; kisi ke naqsh-i-pā (pairon ke nishān) se uskā picchā k.

Trackless, *a.* Jispar pairon ke nishān na hoñ; jispar koyī kabhī chalā na ho; jispar kabhī kisi kā guzar na huī ho.

Track, *n.* 1.—Koyī shai jo khāinchi yā phailāyī gayī ho; wus'at; 'arsa; tūl. [mulk; des; diyār; khitta.

2.—Zamīn yā pānī kā tukrā 'ām isse ki barā ho yā chhoṭā; qat';

3.—Risāla; nuskhā; nāma; ek chhoṭā mazhabī risāla.

Tractable, *a.* 1.—Jisko āsānī se kisi rāh par le-chal-sakeñ; jo sahl meñ sikhlayā jā-sake; tarbiyat-pazīr; jisko bilā-diqqat apnā mahkūm banā sakeñ (apne hukm ke tābi' kar-sakeñ); aisā ki qābū meñ ā-sake.

2.—Jo ho-sake; jiskā anjām (honā) mumkin ho.

Tractableness, *n.* Tarbiyat—pazīrī; mahkūm banāyā jā-saknā; qābū

Tractile, *a.* Jo khāinchne se barh sake. [meñ laye jāne kī salāhiyat r.

Trade, *n.* 1.—Chizon kī kharīd-o-farokht 'ām isse ki thok kī thok ho yā thoṛī thoṛī; rupaye ke badle meñ kharīd-farokht; tijārat; saudāgarī; banij; byopār; baipār; bewhār; lenden.

2.—Kām jo koyī is garaz se sikhtā aur kartā hai ki usse uski auqāt-basari yā kisi qism kī manfa'at ho; peshā; rozgār; kām—jaise sonār lohār barhayī yā rāj wagaira kā.

☞ "Distinguished from the liberal arts and learned professions, and from agriculture." *Webster.*

3.—Kām jismeñ koyī lagā rahe; shagl jismeñ koyī masrūf rahe; koyī aisā mashgala jispar log haqūrat kī nazar se dekheñ.

4.—Dastūr; ādat; kho; shewa; bān.

5.—Ek peshe ke log; ham-pesha log; tujjār; byopārī log.

Trade, *v. t.* 1.—Kharīd-farokht k.; apnī chizeñ de-kar dūson se chizeñ l.; apne māl ke badle meñ dūson kā māl l.; saudāgarī k.; tijārat k.; byopār k.; len-den k.

- 2.—Kharid-o-farokht kâ mu'amala-i-wahid k.; apnâ mâl de-kar
 3.—Sirf rupaye ki 'iwaz meñ kām k. [dûsre kâ koyi khâs māl l.
Trade-mark, *n.* Tijarat kâ nishân; kâr-khâne kâ nishân; woh khâs
 nishân jo koyi kârî-gar apnî banâyi huyi chiz wagaira par qâim kar-
 de aur jiskî nisbat uskâ istihqâq qânûnan jāiz rakkhâ jâe.
Trade-price, *n.* Qimat jo ma'mulî kharidâron kî nisbat saudâgar âpas meñ
 kam leñ; kam qimat jispar thok-farosh khurda-faroshon ke hâth
 saudâgari ke māl bechte haiñ.
Trader, *n.* Tājir; saudâgar; baipārî; byopārî yâ bewpārî.
Tradesman, *n.* Saudâgar; tājir; dukân-dār.
Tradition, *n.* 1.—Hawālagi; dûsre ke hâth meñ de-d.
 2.—Râcon masalon dastûrât aur rusûm wagaira ke muta'alliq ba-
 yânât jo zabânî pusht-dar-pusht chale âyeñ; riwāyat; kahawat; naql.
 3.—Hadis.
Traditional, } *a.* Riwāyat se muta'alliq yâ usse niklâ huâ; jo mûrison
Traditionary, } se unki nasl ko mahz zabânî ma'lûm huâ ho; jo
 waqtan-fa-waqtan zabânî chalâ âyâ ho; naqli; samâ'yî; riwāyatî;
 sunâ huâ; jo bāp ne beṭe ko zabânî batâyâ ho.
Traditionally, *ad.* Riwāyat se; kahawat se; bāp se beṭe ne sun-kar;
 waqtan-fa-waqtan zabânî ma'lûm ho-kar.
Traditive, *a.* Jo zabânî bāp se beṭe ko ma'lûm huâ ho yâ ma'lûm ho-sake;
 jo waqtan-fa-waqtan zabânî chalâ âyâ yâ sunâ gayâ ho.
Traduce, *v. t.* Ilzâm d. yâ lagânâ; mulzim banânâ; muttahiñ k.; itti-
 hām d. yâ lagânâ; tuhmat lagânâ; bad-nām k.; jānbūjhkar ('amdan)
 galat bayân k.; nā-haq bad-nām k.; dosh d.; niudâ k.; nā haq ruswâ
 k.; jhūṭhā lim lagânâ; kalauk lagânâ.
Traducer, *n.* Nā-haq ilzâm lagâne w.; bad-nām k. w.; tuhmat lagâne
 w.; muftarî; kalauk lagâne w.; nindâ k. w.; lim lagâne w.
Traffic, *n.* 1.—Tijarat; saudâgari; kharid-farokht; kâr-o-bār; baipār.
 2.—Rel par âne-jāne-wāle musâfiron kâ shumâr yâ us māl kî ta'dād
 jo rel ke zarî'e se âye-jāye. [meñ dusrâ māl l. yâ d.
Traffic, *v. t.* 1.—Tijarat k.; saudâgari k.; māl yâ zar-i-naqd ke badle
 2.—Koyi zalil (nichâ) kām k.; kuchh le-kar koyi burâ kām k.
Traffic, *v. t.* Tijarat meñ tabādula k.; saudâgari meñ adlâ-badlâ k.
Tragedy, *n.* Sāuiha-i-muhlik-o-gam-nāk; aisā gam se bharâ huâ mājarâ jis-
 meñ kisî kî jān gayi ho; woh mājarâ jismeñ insān ke nî-jāiz tashad-
 dud kî wajh se insān hî kî jān jâe; musibat; âfat; qiyāmat.
Tragic, } *a.* Naql-i-gam ke muta'alliq; naql-i-gam kî qism kâ.
Tragical, }
 2.—Zindagi ke liye muzir; jismeñ jān jâe; gam-nāk; ranj-āwar;
 mātami; musibat-nāk; gam-ālud.
 3.—Ranjida; jisse ranj yâ mātami zābir ho; jisse jān kâ jānâ pāyâ
 jâe. [ranj ke sāth; mātami ke sāth.
Tragically, *ad.* Aise taur par ki ranj paidâ ho; jismeñ kisî kî jān jâe;
Train, *v. t.* 1.—Khainchnâ; ghasiṭnâ.
 2.—Kashish k.; targib yâ makr wagaira ke zarî'e se khinchnâ;
 targib d.; lubhānâ; wargalānâ; targib de-kar khwāh wa'da karke
 ek fî'l se dūsre fî'l kî taraf rāgib karānâ.

3.—Sikhā-parhā-kar durust k.; ta'lim de-kar aur mashq karā-ke durust k.; mashq karānā; mānjnā; tarbiyat d.yā k.; ta'lim k. yā d.

4.—Nikāl-kar khainchne ke lāiq banā d.—jaise bailon ko.

To train or train up—Ta'lim k. yā d.; sikhānā; ta'lim yā mashq ke zari'e se durust k.; sikhā-parhā-ke durust k. [phandā; jāl; dām.

Train, n. 1.—Tahrīs; targīb; tazwīr; makr-o-fareb; hila; dām-i-fareb;

2.—Jo kuchh kisī shai ke pichhe khinchā yā ghasitā jāe; kapre kā dāman jo pichhe se khinchā yā ghasitā chale; chiryē kī dum.

3.—Jo log kisī ke pichhe pichhe yā uske ham-rāh chalen; jo log kisī ke sāth (uske ham-rikāb) hon; jilau; jo log kisī ke sāth jilau men chalen. [tār; qatār; tāntā; zanjira; larī.

4.—Un chizon kā silsila jinko bāham ta'alluq ho; silsila; tasalsul;

5.—Silsila-wār tarīq; daur; daurān; rāh.

Things are now in a train for settlement—Bāteñ ab tai ho rahī (tai pū rahī) haiñ; bāteñ kā bi-l-i'l tasiya ho-rahā hai.—To be in a train—Kisī rāh (qhang yā tarīq) par h.; daurān yā daurān-i-kār men h.

6.—Rel kī gāriyon kā qatār (unkā silsila yā tāntā).

“Train” is the word universally used in England with reference to railway travelling; as, I came in the morning train, &c.” Webster.

Trainable, a. Ta'lim ke qābil; jiskī ta'lim ho-sake; tarbiyat-pazīr; jis-men tarbiyat kī salāhiyat ho.

Trait, n. 1.—Shu'sha; sau'at; kārī-garī; qalam-kārī. [khāssa.

2.—Koyī khās tamīz kī 'alāmat; koyī aisi bāt jo numāyāñ ho;

Traitor, n. Be-wafāyī ke sāth apne mulk ke logon se dagā k. w.; apne bādsbāh se dagā (namak-harāmī) k. w.; khiyānat ke sāth apne mulk ko uske dushman ke qabze men de-dene w.; qal'a wagaira jo kisī kī mulhāfazat men ho namak-harāmī kī rāh se dushman ke hawāla kar-dene w.; apne mulk se larāyī dhūndhne w.; jo apne mulk ke fath kiye jāne men dushman ko madād de; gaddār; watan-dushman; bāgī; khāin; rājdrohī. [namak-harām; khāin; chhalī.

Traitorous, a. 1.—Jo dagā bāzī kā murtakib ho; dagā-bāz; be-wafā;

2.—Jismen dagā-bāzī ho—jaise koyī fī'l; jisse be-wafāyī yā namak-harāmī pāyī jāe. [kapat se.

Traitorously, ad. Dagā-bāzī se; be-wafāyī se; namak-harāmī se; chhal se;

Trammel, n. 1.—Chiryon yā machhliyon ke pakarne kā lambā jāl; shī-kār phānsāne kā ek tarah kā phandā; jāl.

2.—Woh bāt jisse kisī dūsrī bāt ke chatpat hone kisī shai kī taraqqī yā kisī kī āzādāna kārrawāyī men rukawat (khalal yā futūr) par jāe; rok; atkāw; sadd-i-rāh. [mardan k.

Tramp, v. t. 1.—Rauñdnā; chahalnā; bār bār pairon se kuchalnā; lat-

2.—Pānī men pairon se rauñd-kar sāf k.—jaise kapre.

Tramp, v. i. Safar k.; ghūmnā-phirnā; saiyāhī k.

Trample, v. t. 1.—Pair se kuchal d.; rauñdnā; pāe-māl k.; lat-mardan k.; pair se kāñdnā; gurūr haqārat khushī yā nafarat se kisī shai ko pāñw se malnā masalnā yā kuchalnā.

2.—Pāñw se kuchal-kar girā d.; pāe-māl kar-ke zamīn par bichhā d.

Trample, v. i. Haqārat se lāt mārñā; kisī shai ko haqīr yā nā-chīz se [samajh-kar pāñw se kuchal d.

2.—Zor aur tezī se chalnā.

Tranquil, *a.* Sākin; hālat-i-sukūn yā qarār meñ; pareshān yā muztar nahīn; dhīmā; halehal nahīn; amn-o-amān kī hālat meñ; sulh kī hālat meñ; muntashir nahīn; intishār kī hālat meñ nahīn.

Tranquillize, } *v. t.* Sākin kar-d.; hālat-i-sukūn yā qarār meñ kar-d.;
Tranquillize, } thandhā kar-d.; dhīmā kar-d.; amn-o-amān kī hālat
 meñ kar-d.; taskin k. yā d.; dbīraj d.; amn-o-āsāish qāim kar-d.; sulh
 kī hālat meñ kar-d.

Tranquillity, *n.* Sukūn; qarār; āsāish; rifāh; dangā-o-fasād kā na h.; pareshānī se barāat (uskā na h. yā na rahnā); āsūdagi;istirāhat; itmīnān; tasallī; dbīraj.

Transact, *v. t.* Karnā; anjām d.; insirām k.; chalānā; jāri r.; nibīhnā.

To transact commercial business—Saudāgari k.; tijārat yā tijārat kā kār-o-bār k.—To transact business in person or by an agent.—Koyī kām khud k. yā apne kār-pardāz (kārīnde yā muhtār wagāira) se karānā.

Treat, *v. t.* Kām chalānā; bātoñ kā insirām k.; kār-rawāyī k.; ihtimām k.

Transaction, *n.* 1.—Kisī kām kā k.; kisī bāt kā ihtimām; kisī amr kā insirām.

[wuqū' ho; kām.

2.—Jo kuchh kiya jāe; mu'āmala; kār-o-bār; bāt jo ho; amr jiskā

“A transaction is something already done and completed; a proceeding is either something which is now going on, or, if ended, is still contemplated with reference to its progress or successive stages.”

Transactor, *n.* Kisī kām kā karne aujām dene yā chalāne w. [Webster.

Transcend, *v. t.* 1.—Upar uṭhnā; charḥnā; buland h.

2.—Kisī shai se guzar jānā; had se guzar jānā; tajāwuz k.

3.—Barh jānā; sabaqat le-jānā; fazilat r.; tarjīh r.; kisī se barh jānā yā barh-kar h.

Transcendence, } *n.* Fazilat; buzurgī; kisī se bahut barh-kar h.; kisī
Transcendence, } par tarjīh yā fauqiyat le-jānā; sabaqat; fauqiyat.

Transcendent, *a.* Nihāyat hī 'umda; 'umdagī meñ auroñ yā sab se barh kar; afaal; bartar; dūsoñ par fauq yā tarjīh r. w.; 'umda tarīn.

Transcendently, *ad.* Nihāyat hī 'umdagī se; barī khūbī se; nihāyat khāsi tarah se; bartarī se.

Transcribe, *v. t.* Naql k.; phir se likhnā; kisī chīz kī naql k. yā utārnā.

Transcript, *n.* Naql; asl tahrīr nahīn.

Transcriber, *n.* Naql-nawīs; jo shakhs kisī tahrīr kī naql kare.

Transfer, *v. t.* 1.—Ek jagah se dūsrī jagah le-jānā yā pahuñchānā; ek shakhs se dūstre shakhs kī taraf muntaqil k.; dūsrī jagah yā dūstre shakhs ke pās le-jānā.

2.—Kisī shai kā qabza yā uskā iqtidār dūstre ke sipurd k.; intiqāl k.; ek shakhs se dūstre shakhs kī taraf muntaqil k. jaise koyī haq; bechnā; farokht yā bai' k.; de-d.

Transfer, *n.* 1.—Intiqāl; muntaqil k. yā h.; kisī shai kā ek jagah yā shakhs se dūsrī jagah yā dūstre shakhs ke pās muntaqil kiya jānā (pahuñchāyā jānā).

2.—Bai' hiba yā dūsrī sabīl se kisī istihqāq yī jāedād kī ek shakhs se dūstre shakhs kī taraf muntaqil kiya jānā; intiqāl-i-haq yā haqqiyat.

Transfer of names—Intiqāl-i-nām; dakhil-khārij.—Transfer of a suit—Intiqāl-i-muqaddama; kisī muqaddame kā ek 'adālat se uṭh-kar dūsrī 'adālat meñ jānā—A private transfer—Intiqāl-i-khānagi.

Transferable, a. 1.—Intiqāl ke qūbil; jisko ek shakhs yā jagah se dūstre shakhs yā jagah par muntaqil kar-sakein.

2.—Jisko 'ibarat-i-intiqāl likh kar khwāh dūsrī tahrīr ke zarī'e se ek shakhs se dūstre shakhs kī taraf (uske pās yā uske nām) muntaqil kar-sakein; qābil-i-intiqāl; qābil-i-bai'-'o-shurā; jiskī bechī dūstre ke nām ho-sake.

Transferree, n. Jis shakhs ke nām intiqāl kiya jāe; muntaqil-ilaih.

Transference, } n. Intiqāl.
Transference, }

Transferrer, n. Intiqāl k. w.; intiqāl-kuninda.

Transferrible, a. Same as Transferable.

[wār-pār k.

Transfix, v. t. Chubhā yā garā kar ār-pār kar-d.; chhednā; phornā;

Transform, v. t. 1.—Kisī shai kī sūrāt badal d.; kisī shai kī shakl yā haiat tabdil kar-d.; sūrāt yā shakl tabdil (mutagāyir) kar-d.

2.—Ek shai ko tabdil kar-ke dūsrī shai banā d.; palat d.; badal d.
Transgress, v. t. Kisī qā'idā-i-mu'ayyana kī khilāf-warzī k.; kisī shai masalan qānūn ke khilāf 'amal k. (usko na mānnā); 'udūl yā 'udūl-hukmī k.; rad k.; toṛnā.

[gunāh k.; gunah-gār h.

Transgress, v. i. Kisī qānūn kī khilāf-warzī ke jurm kā murtakib h.;

Transgression, n. 1.—'Udūl-hukmī; khilāf-warzī; kisī qānūn kī had se tajāwuz kar-jānā; kisī qānūn kī khilāf-warzī; hukm kā na mānnā.

2.—Qusūr; jurm; khatā; taqṣīr.

Transgressor, n. Kisī qānūn kī khilāf-warzī k. w.; hukm na mānne w.; udūl-hukmī k. w.; gunah-gār; qusūr-wār; 'āsī.

Transient, a. 1.—'Arizī; thoṛī der tak rahne w.; jo der tak na thāhre (qāim na rahe); dawāmī nahīn; nā-pāe-dār; der-pā nahīn; chand-roza; bo-sabāt.

[nāqis; sarāsari.

2.—Jo jhatpat ho jāe; jiskā wuqū' ek lahze meṁ ho-jāe; nā-tamām;

Transiently, ad. Rawānī meṁ; sarāsari taur par; thoṛe 'arse ke liye; istiqlāl ke sāth nahīn; mustaqil taur par nahīn.

[nagī.

Transit, n. 1.—Guzar; kahīn se jānā yā guzarā; jānā; le-jānā; rawā-

To be lost in transit—Ek jagah se dūsrī jagah jāne meṁ kho jānā (zā'ī yā talaf ho-jānā); rāh meṁ kho jānā.

Transition, n. Ek jagah se dūsrī jagah jānā; ek hālat se dūsrī hālat meṁ ho-jānā; tabādala; tagāyir; tabaddul.

Transitory, a. Sirf thoṛe 'arse tak qāim rahne w.; jald gāib ho-jāne w.; jhatpat guzar jāne w.; nā-pāe-dār; fānī; guzār; 'arizī; chand-roza.

Translate, v. t. 1.—Ek jagah se dūsrī jagah le-jānā; intiqāl k.; muntaqil k.

[tarjama k.; dūsrī 'ibarat meṁ bayān k.; ulthā k.

2.—Dūsrī zabān meṁ k.; kisī mazmūn ko dūsrī zabān meṁ adā k.;

Translate, v. i. Tarjama k.; tarjame meṁ masrūf rahnā.

Translation, n. 1.—Intiqāl; naql.

2.—Tarjama k.; dūsrī zabān meṁ k. yā adā k.

3.—Tarjama; ulthā.

Translator, n. Tarjama k. w.; jo mazmūn ek zabān meṁ ho usko dūsrī zabān meṁ adā k. w.; mutarjim; tarjamān.

[meṁ likhnā.

Transliterate, v. t. Ek zabān ke alfāz ko dūsrī zabān ke hurūf-i-tahajjī

Translucent, a. Shaffāf; sāf; nirmal.

Transmission, n. 1.—Bhejānā yā bhejā jānā; ek jagah se dūsrī jagah

bhejnā; ek shakhs ke pās se dūsre shakhs ke pās bhejnā; irsāl; iblāg; rāwānagī; tarsīl.

2.—(Law) Woh haq jo kisī wāris yā mauhūb-lahū ko is bit kā hāsīl ho ki koyī irs wagaira jiskā woh mustahaq ho uske wārisoñ ko us hālat meñ bhī pahunchē ki woh bilī tasarruf yā nafāz uske mar-jāe.

Transmit, *v. t. 1.*—Bhejnā; bhej-kar pahunchānā; pahunchwānā; ek jagah se dūsri jagah bhejnā; ek shakhs se dūsre shakhs ke pās bhejnā; iblāg k.; irsāl k.; rawāna k.; pahunchānā; paṭhānā.

2.—Kisī shai se ho-kar nikal yā guzar jāne d.

Transparency, *a.* Shaffāf h.; safāyī.

Transparent, *a.* Barrāq; shaffāf; sāf; jo is pār se us pār tak dekh parē; jismeñ raushanī kī shu'ā' is jānib se us jānib tak pahunchē aur is jānib se us jānib kī chīzeñ dekh parēñ.

Transparently, *ad.* Shaffāf taur par; safāyī ke sāth.

Transpire, *v. t. 1.*—Khul jānā; fāsh ho-jānā; logoñ ko ma'lūm ho-jānā; zāhir ho-jānā; āshkāra ho-jānā.

2.—Wāqī' h.; sar-zad h.; wuqū' meñ kuā; honā; bitnā; ā-parnā; parnā; guzarnā. [nasab k. yā bonā].

Transplant, *v. t. 1.*—Ek jagah se uṭhā-kar dūsri jagah lagānā (baithālnā

2.—Ek jagah se le-jā-kar dūsri jagah ābād k. (qāim k. yā basānā)

Transport, *v. t. 1.*—Ek jagah se dūsri jagah le-jānā yā pahunchānā; le-jānā; pahunchānā.

2.—Shahr-badar k.; jilā-watan k.—jaise kisī mujrim ko; mulk se khārīj k.; 'ubūr-i-daryā-i-shor k.; kāle pāne bhejnā; samundar pār bhejnā.

3.—Khushī ranj yā gusse wagaira se be-khud kar-d. (apne ikhtiyār yā qābū meñ rahne na d.); khushī ke māre apne jāme meñ na rahne d.; mast kar-d.; wajd meñ lānā.

Transport, *n. 1.*—Kisī shai kā ek maqām se dūsre maqām par le-jānā; bār-bardārī; dhulāyī; pahunchānā; le-jānā.

2.—Jahāz jispar fauj yā rasad wagaira ek jagah se dūsri jagah pahunchāyī jāe; jahāz jispar qaidī kisī khās maqām par bheje jāeñ.

3.—Barā josh; mastī; wajd; hāl; be-khudi; be-ikhtiyārī; khushī ke māre jāme se bāhar ho-jāne kī hālat.

4.—Qaidī jisko 'ubūr-i-daryā i-shor (kāle pānī bheje jāne) kā hukm ho.

Transportation, *n. 1.*—Ek jagah se dūsri jagah le-jānā yā pahunchānā; intiqāl.

2.—'Ubūr-i-daryā-i-shor kiya jānā; samundar pār bhejā jānā.

To sentence a person to transportation for life, or for a term of years—Kisī shakhs kī nisbat yah hukm d. ki woh mā dāmu-l-hayāt (zindagī bhar) yā kisī mi'ād-i-mu'ayyana tak ba-'ubūr-i-daryā-i-shor qaid rahe.

Transverse, *a.* Ārā; beṛfā; tirchhā.

Transversely, *ad.* Ārā; beṛfā; tirchhā; aureb.

Trap, *n. 1.*—Phandā; dām; jānwaroñ ke phaṁsāne kī kal.

2.—Kāmīñ-gāh; sitrat; fareb; koyī bandish yā peñch jismeñ insān yā haiwān be-sākhta par jāeñ; ghāt; dāwā; chhalbal; janjāl.

Trap, *v. t. 1.*—Phande meñ phaṁsānā; dām meñ lānā; pakarūnā; phaṁsānā; bñjhānā.

2.—Janjāl meñ dālā; fīrat se apne qābū meñ k.; makr-o-fareb se apne dām meñ lānā; hikmat se yā jul de-kar apne hāth meñ k.
Trap, v. i. Jānwarōn ke phānsāne ke liye phandā lagānā.

Trappings, n. (pl.) 1.—Ārāish kī chīzeñ; zewar; peshāk; zāhirī aur ūpar kā singār; berūnī ārāish kī chīzeñ.

2.—Zewar wagaira jo ghorōn ko pahināye jāte haiñ; zebāishī sāz.

Trash, n. l.—Jo chīz be-kār ho (kisī ke kām kī na ho); jo chīz kharāb yā kisī ke kām kī na ho; kūṛā-karkat; khas-o-khāshāk; ghās-pāt; wāhiyāt chīz khusūsan darakhtoñ kī chhāntnā ūkh kī khoiyā wagaira.

Trash, v. t. Tarāshnā; chhāntnā; nikammī chīz ko nikālnā yā dūr kar-d.

Trashy, a. Kūre-karkat kī mānind; radī; be-kār; be-kām; nikammā; nā-kārā; hech-kārā; jisko koyī qabūl na kare (na pūchhe).

Travail, v. i. l.—Sakht mihnāt k.; baṛā riyāz k.; baṛī mihnāt k.

2.—Dard-i-zih meñ mubtalā h.

Travail, n. l.—Sakht yā shadīd mihnāt; baṛā riyāz; baṛī mihnāt.

2.—Dard-i-zih; larḳā janne kī hālat.

Travel, v. i. l.—Pā-piyāda (paidal) chalnā; ṭahalnā.

2.—Kisī sawārī par kabīñ dūr jānā; safar k.; masāfat tai k.; rāh

3.—Guzarnā; bītnā; jānā; chalnā. [tai k.; musāfarat k.; jātrā k.

Travel, v. t. Kabīñ safar k.; kabīñ jānā.

Travel, n. l.—Safar; siyāhat; musāfarat.

[koyī musāfir likkhe.

2.—(pl.) Kisī ke safar kā dāstān; safar-nāma; woh hālat-i-safar jo

“Often used as the title of a book that relates occurrences in
Traveler, n. Musāfir; saiyāh; jātrī; rāh-gīr; rāhī. [travelling.” *Webster.*

Written also *traveller.*

Traverse, n. Āṛā; beṇṛā; tirchhā.

Traverse, n. l.—Woh shai jo kisī amr meñ hārij ho; shai-i-āriz; aisi bāt jiske ittifāqiya ho-jāne se kisī dūsarī bāt meñ harj yā khalal ho.

2.—(Law) Us amr-i-muta’alīq-i-wāqī’āt se inkār jo daurān-i-muqad-dama meñ farīq-i-mukhālīf kī taraf se pesh ho.

Traverse, v. t. l.—Āṛā r.; āṛ-pār r. [mukhālafat k.

2.—Kāt d.; rad k.; bāz r.; mānī’ h.; hārij h.; muzāhim h.; roknā;

3.—Kabīñ ghūmnā; safar meñ tai k.; tai k.; phirnā.

4.—’Ubūr kar-ke dekhnā; gaur se (ihtiyāt ke sāth) dekhnā; khūb jāñchnā; bakhūbī imtīhān k. [(inkār k.)

5.—(Law) Farīq-i-mukhālīf ke bayān se bā-zābita munkīr h.

“When the plaintiff or defendant advances new matter, he avers it to be true, and *traverses* what the other party has affirmed.” *Webster.*

To *traverse* an indictment—Kisī jurm ke ilzām se inkār k.

Treacherous, a. Dagā-bāz; jismeñ dagā-bāzī ho; be-wafā; be-īmān; apne bādshāh se dagā (be-wafāyī) k. w.; āpas meñ logōñ se dagā k. w.; diyānat ke khilāf ’amal k. w.; gaddār; khāin; kapaṭī; chhalī.

Treacherously, ad. Dagā-bāzī se; be-īmānī se; namak-harāmī se; be-wafāyī se; chhal se; kapaṭ se. [kapaṭ; chhal.

Treachery, n. Be-wafāyī; be-īmānī; namak-harāmī; dagā-bāzī; dagā;

Tread, v. i. l.—Chalnā; qadam r.; pāñw r.

2.—Joṛā khānā; juṭī khānā—misl parindōñ ke.

To *tread on* or *upon*—(a) Kuchalnā; rauñdnā; kisī shai par haqarat se pāñw r.; chahalnā; malnā—(b) Kisī ke ba’d hī h. yā ānā.—To *tread upon the heels of*—Kisī ke pīchhe lage rahnā; kisī ke sāth hī sāth h. yā rahnā.

Tread, v. t. 1.—Kisi shai par chalnā yā qadam r.

2.—Pair se mārṇā yā dabānā.

[lāt mārṇā; maglūb k.

3.—Pair se kuchalnā; pair ke tale dabānā; haqūrat wa nafrat se

4.—Jorā khānā.

[wagaira meṇ naql k.

To tread out—Pair se dabā-kar nikālṇā; dauṛī k.—To tread the stage—Nāṭak

Tread, n. 1.—Qadam yā qadam-bāzī; raftār; pair kī paṛnā; gām; ṭāp.

2.—Parindōṅ kā jorā khānā; jor; juṭī.

3.—Rawish; chalne kā dhang; chāl; raftār.

Treason, n. Us riyāsāt ke zer-o-zabar karne ke iqḍām kā jurm jiske sāth wafā-dārī mujrīm par furz ho; digī-bāzī ke sāth kisi riyāsāt kā mulk-i-gair ke bādshāh ke qabze meṇ karā d.; namak-harāmī; be-wafāyī; bagāwat; apne bādshāh kī bad-khwāhī.

“In monarchies, the killing of the king, or an attempt to take his life, is *treason*. In England, to imagine or compass the death of the king, or of the prince, or of the queen consort, or of the heir apparent of the crown, is high *treason*, as are many other offences created by statute.”

Webster.

Treasonable, a. Apnī riyāsāt se be-wafāyī kā yā usse nisbat r. w.; jismeṇ riyāsāt se be-wafāyī yā namak-harāmī ho; jismeṇ apne bādshāh se dagā-bāzī kā jurm pāyā jāe yā dākhil ho.

Treasure, n. 1.—Jam' kī huyī daulat; rupaye-paise jo āyinda ke liye jam' hoṅ; khazāna; ganj; jam' kiyā huī māl; zakhīra.

2.—Woh chiz jo kasrat (ifrāt) se āyinda ke sarf ke liye ikaṭṭhī (jam') ho; ifrāt; bahutāt; kasrat; ganj.

3.—Woh shai jiski baṛī qadr kī-jāe; koyī qimātī (besh-bahā) chiz.

Treasure, v. t. Jam' k.; ikaṭṭhā k.; āyinda ke isti'māl ke liye ikaṭṭhā (jam') kar-ke r.—jaise rupaye-paise yā koyī dūsri chiz; baṭornā; rakh

Usually with *up*.

[chhornā.

Treasurer, n. Khazānchī; jiski taht meṇ khazāna ho; khazāno kā afsar.

Treasury, n. 1.—Khazāna rakhne kī jagah; woh jagah jahān sarkārī āmadanī jam' aur kharch ho; khazāna.

2.—Kisi riyāsāt kā woh sigā jiske sipurd har qism kī āmadanī aur kharch ho; khazāne kā mahkama (sigā).

[sī ikaṭṭhī ho.

3.—Makhzan; jahān koyī shai ifrāt se ho; jahān koyī chiz bahut

Treat, v. t. 1.—Sulūk k.; bartāw k.; pesh ānā.

2.—Kisi shai kī nisbat bayān k.; kisi amr kī nisbat khās taur par kuchh likhnā yā kahṇā (tahrīr yā taqrīr k.).

3.—Khilānā-pilānā; khāne pine kī tawāzu' k.; tawāzu' k.; mudārāt kī nazar se sharāb wagaira pilānā; khāne-pine kī khātīr-dārī k.

4.—Ilāj k.; mu'āluja k.; dawā k.

[ilāj k.

To treat a disease, or a patient—Kisi maraz yā mariz (bimārī yā bimār) kā

Treat, v. i. 1.—Bayān k.; tahrīr yā taqrīr k. (likhnā yā kahṇā); bahs

Followed by *of*.

[k.; mubāhasa k.

2.—Sulh k.; sulh kī bātēn k.; sulh kī sharteṅ tai k.

3.—Khilānā-pilānā; khāne-pine kī khātīr-dārī k.; mudārāt k.; sharāb wagaira kī tawāzu' k.

[kuchh kahṇā aur uski bātēn sunnā.

To treat with—Kisi se mu'amala k.; raf'-i-nizā' (jhagṛā nipṭāne) ke liye kisi se

Treat, n. 1.—Ziyāfat; da'wat; mihmānī; khānā-pilnā.

[waqt kī-jāe.

A parting treat—Rukhsatāne kī da'wat; ziyāfat jo kisi ke kabīn se jāne ke

- 2.—Jo kuchh khilāyā-pilāyā jāe; chīzeñ jo khāne-pīne ke liye dī-jāeñ; woh bāt jisse khushī hāsil ho; woh shai jisse tabī'at ko masarrat ho.
- Treatise, n.** Risāla; kitāb; nāma; nuskhā; woh tahrīr jo kisi khās shai kī nisbat kī-jāe aur jismeñ us shai ke usūl kī tashrīh yā bahs ho.
- Treatment, n.** 1.—Sulūk; bartāw; kisi se pesh āne kā tariq yā dhang; jis tariq par koyī kisi se barte; achchhā yā burā sulūk (bartāw).
- 2.—'Ilāj; mu'ālaja; kisi maraz ke rokne aur dūr karne kā tariq yā uski tadbīr; kisi bīmari ke achchhā karne ke 'ilāj kā tariq.
- Treating, n.** 1.—'Ahd-o paimān; sulh kī bātehit; qaul-o-qarār; qarār-madār; jhagṛe ke nipṭāne ke liye mu'amala (bātehit).
- 2.—'Ahd-nāma yā mu'āhada jo do yā zāid qaumoñ khwāh bādshāhoñ ke mā-bain bā-zābita 'amal meñ ā-kar manzūr kiyā jāe; mu'āhada jo do yā zāid khud-sar riyāsatoñ ke darmiyān ho.
- Treaty of alliance—Ittibād-nāma—Treaty of peace—Sulh-nāma. A commercial treaty—'Ahd-nāma-i-tijarat—To conclude a treaty—'Ahd-o-paimān k.; ahd-nāma likhnā.*
- Treble, a.** Sih-chand; tigonā; tihṛā.
- Treble, v. t.** Tigonā k.; sih-chand k.; ek ke tīn kar- d.
- Treble, ad.** Tigonā; sih-chand.
- Tree, n.** 1.—Darakht; shajar; per.
- 2.—Jo shai darakht kī shakl par banāyī jāe.
- A genealogical tree—Shajra; kursi-nāma.*
- 3.—Lakṛī kā tukṛā; jo kuchh lakṛī kā banāyā jāe.
- Used in composition, as axle—tree, boot-tree, and the like.
- Tree of a saddle—Zin ki lakṛī; kathi*
- Tremble, v. i.** 1.—Kānpnā—jaise khauf sardī yā kam-zorī se; tharrānā yā thartharānā; larznā yā larzāñ h.
- 2.—Hilnā; dagmagānā; dagdagānā; thalaknā.
- 3.—Tharrānā—jaise āwāz; larḥarānā.
- Tremble, n.** Kānpkānpī; tharrāhaṭ; thartharāhaṭ; lagzish.
- To be all in a tremble—Ek-bārgī kānp uṭhnā.* [huā.]
- Tremblingly, ad.** Kānpṭe yā kānpṭe huye; larzāñ; tharrātā yā tharrātā
- Tremendous, a.** Jisse khauf paidā ho; jiskī shiddat sadme yā zor kī wajh se acham'hā yā ḍar paidā ho-jāe; haul-nāk; haibat-nāk; nihāyat tund; shiddat kā; shadīd; bare zor kā; nihāyat zor-o-shor kā; nihāyat tez. [se; aisi tarah kī khauf paidā ho; haul-nākī se.]
- Tremendously, ad.** Nihāyat shiddat se; bare zor-o-shor se; barī tundi
- Tremor, n.** Kānpkānpī; thartharāhaṭ; tharrāhaṭ; larzish; ra'sha; thartharī; begair irāda kiye hilne lagnā. [ra'she kī kaifiyat ho.]
- Tremulous, a.** Hiltā huā; thartharātā huā; kānpṭā huā; larzāñ; jismeñ
- Trench, v. t.** Kāṭnā yā khodnā masalan khandaq nahar yā nālī wagaira.
- Trench, v. i.** Nā-muūāsib taur par daḥl d.; bejā dast-andāzī k.; dast-darāzī k.; mudākhalat-i-bejā k.
- With upon.
- Trench, n.** Khandaq; garhā; khāyīñ; nālī. [kī hīlat; ḍar; haibat.]
- Trepidation, n.** Kānpkānpī (thartharāhaṭ) jo ḍar ke sabab se ho; khauf
- Trepass, v. i.** 1.—Dūsre kī zamīn kī had se guzar jānā; dūsre kī arāzī par ba-tarz-i-nā-jāiz qa'za kar-l.; mudākhalat-i-be-jā k.
- 2.—Daḥl d.; mukhil h.; i'tidāl se tajāwuz kar-jānā; tang-talabī (nā-muūāsib) taqāze se kisi ko taklif d. (pahunchānā).

- 3.—Gunāh k.; khatā k.; taqsīr k.; jo farz musallam ho uske khilāf 'amal k.; khilāf-warzī k.
- Trespass, n. 1.**—(*Law*). Koyī fi'l-i-nā-jāiz jo zor-o-zulm ke sāth kisī shakhs kī zāt jāedād yā uske haq ke muta'alliq kiya jāe; mudākhalat-i-be-jā. [lat-i-be-jā-ba-khāna; kisī ke ghar meñ nā-jāiz taur par ghus jānā. Criminal trespass—Mudākhalat-i-be-j-i-mujrimāna—House-trespass—Mudākha-
- 2.—Nuqsān yā ranj jo kisī dūse ko pahunchāyā jāe.
- 3.—Gunāh; 'isyān; khatā; qusūr.
- Trespasser, n. 1.**—Mudākhalat-i-be-jā k. w.; kisī kī arāzī par ba-tarz-i-nā-jāiz dakhil kar-l. w.; kisī ke istihqāq meñ be-jā dast-andāzī k. w.
- 2.—Gunah-gār; mujrim; qusūr-wār; 'asī.
- Triable, a. 1.**—Imtihān ke qābil; jiskā āzmānā mumkin ho; jo āzmāyā jā-sake; jiskā imtihān ho-sake.
- 2.—Jiskī tahqīqāt 'adālat meñ ho-sake; jiskī samā'at (tahqīqat-o-tajwīz) munāsib taur par 'adālat meñ ho-sake; qābil-i-samā'at; qābil-i-tajwīz.
- Trial, n. 1.**—'Tāqat (quwwat) kī imtihān; zor kī āzmāish (uskā āzmānā); is garaz se zor-āzmāyī k. ki dekheñ uskā natīja kyā hotā hai.
- 2.—Imtihān; āzmāish; tajriba; kasautī par kas-kār dekhnā; tajriba kar-ke dekhnā.
- 3.—Imtihān; woh taklif jismeñ tāqat sabr yā imān kī āzmāish ho; woh bāt jisse kisī kī zātī sifaton yā usūl kī pā-bandī wagaira kī imtihān ho; woh shai jisse badī kī targīb ho.
- 4.—(*Law*) 'Adālat-i-mujāz meñ kisī muqaddame kī tahqīqāt-o-tajwīz; 'adālat meñ kisī amr-i-wāqī'a ke muta'alliq nizā' kī tahqīqāt-o-tajwīz kī tariq; kisī amr-i-nizā'ī kī tajwīz ke liye 'adālat meñ qānūnī tariq par un wāqī'āt kī tahqīqāt-o-taftīsh jinkī nisbat kisī muqaddama-i-mutadāira meñ bahs ho; tahqīqāt-o-tajwīz; tajwīz.
- Under trial—Zer-i-tajwīz; jiskī tajwīz pesh ho; jiskā faisala na huā ho.—An under-trial prisoner—Qaidī jo hanoz zer-i-tajwīz ho (jiskī nisbat 'adālat se hukm-i-ākhir sādīr na huā ho).—To commit for trial—Daurā sipurd k.; tahqīqāt ke liye 'adālat-i-seshan meñ sipurd k. (bhejna).—To bring to trial—
- Tribe, n. 1.**—Khāndān; qaum; zāt; kul. [Mākhūz k.
- 2.—Firqa; tāifa; guroh; ṭolī.
- 3.—Ek qism yā tarah kī chīzeñ; chīzeñ jinmeñ bāham mushābahat ho; chīzeñ jinkī ba'z khāssiyyateñ ek hoñ.
- 4.—Wahshiyoñ kī qaum; gair-muhazzab logoñ kī qaum; wahshiyoñ kī guroh jo ek sardār yā riyāsat ke mā-taht ho.
- Tribunal, n.** 'Adālat; kachahīrī.
- Tributary, a. 1.**—Bāj-guzār; mātahtī ke subūt khwāh hifāzat yā sulh ke liye dūse ko khirāj (mahsūl yā kar) d. w.
- 2.—Mutī'; tābī'; mā-taht; adnā; chhoṭā.
- 3.—Kisī chīz kī rasad d. w.; jisse koyī shai hāsil ho; madad-gār; jisse kisī dūsrī chīz ko madad pahunchē.
- Tributary, n.** Jo apne fath karne wāle bādshāh ko khirāj yā koyī raqam-i-mu'āyan is garaz se de kī hifz-o-amn qāim rahe yā yah bāt sūbit ho kī woh uskī itā'at se munkir nahīn hai.
- Tribute, n. 1.**—Khirāj; bāj; na'l-bandī; kar; jo kuchh ek bādshāh yā qaum dūse bādshāh yā qaum ko sālānā khwāh ba-taur raqam-i-mu'

aiyan ke apnī itā'at ke sabūt meñ khwāh hifz-i-amn ke liye yā kisi 'ahd-o-paimān ke rū se de.

2.—Jo kuchh koyī kisi ko uskī khidmaton kī 'iwaz meñ ba-taur nishānī ke de; jo kuchh kisi ko yah samajh-kar diyā jāe ki woh uske pāne ke lāiq yā uskā mustahq hai; peshkash; hadiya; nazr; bheñt.

A tribute of respect—Jo kuchh kisi ko ta'ziman peshkash kiya jāe (ba-taur hadiya yā nazr ke diyā jāe).

Trice, *n.* Lamba; lahza; chhan; pal; dam; ān; bahut hī thorā waqt.
In a trice—Ek lahze (dam yā pal) meñ; chhan bhar meñ; ānan-fānan; bahut hī qalil 'arse meñ. [h. w.]

Tricennial, *a.* Sī-sāla; tis baras kā; tis baras meñ ek bār hone yā wāqī'

Trick, *n.* 1.—Dhokhā dene kī garaz se koyī hila fitrat yā fareb; fareb jo kisi burī niyat se kiya jāe; koyī farebī bandish jo dunyā ko thagne ke liye ki-jāe; dagā, fareb; thag-bidyā; nakr-amez kār-rawāyī jo bad-diyānatī se ki-jāe.

2.—Kartab hath-pher yā koyī dūsrī qism kī chālākī jo kisi ko ghabrā dene yā khush karne ke liye ki-jāe; dāw-peñch; shu'bada-bāzī; batte-bāzī. [bad-khoyī; kubān.]

3.—Aisā tarīq jisse zarar yā ranj pahunchē; natkhatī; sharārat;

4.—Koyī khās 'ādat yā dhang; khāssiyat; 'ādat; bān; lat; chaskā.
To play one a trick—Chāl chalnā. [jhañsnā.]

Trick, *v. t.* Dhokhā d.; jul d.; dagā k.; fareb k. yā d.; thagū; chhalnā;

Trick, *v. t.* 1.—Arāsta k.; sañwārnā; singār k.; singārna; zebāish d.

Often followed by *up, off, or out.*

2.—Khāka khinchnā; naqsha khaiuchnā par rang-amezī na k.

Trick, *v. i.* Dagā aur fareb kar-ke m'āsh paidā k.; dagī-o-fareb ke zārī'e se auqāt-basarī k. [dagā bāzī.]

Trickery, *n.* Fitrat; fan-fareb; hila-bāzī; makkārī; butte-bāzī; chhal;

Trickish, *a.* Makkārī kā 'ādī; kharīd-farokht meñ chālāk; jo logon ko dhokhā aur fareb diyā kare; natkhat; dagā-bāz; 'aiyār; makkār; chhalī.

Trickle, *v. i.* Ahista ahista bahnā; jharnā; tapaknā; chūnā; patlī dhār se bahnā; dhalnā; dhalaknā; niche ko bah ānā.

Triennial, *a.* 1.—Tīn baras tak qāim rahne w.; jiskā qiyām tīn sāl tak rahe; sih-sāla. [sāl huā kare; sih-sāla.]

2.—Tīn baras men ek martaba h. w.; jiskā wuqū' yā zuhūr tīsre

Triennially, *ad.* Tīsre baras; tīn sāl meñ ek martaba.

Trifle, *n.* Aisī shai jisko bahut hī kam waq'at ho; nihāyat hī nā-chiz shai; nihāyat khafīf bāt.

Trifle, *v. i.* Kisi kām yā bātchit ke karne meñ sanjīdagī waq'at yā shān kā khayāl na r.; subkī se kām yā bātchit k.; behūdā fīl yā guftgū k.; wāhiyat kām yā bātchit k.; lahw-la'b k.; khel-kūd k.; behūda kheloñ meñ masrūf r. [na k.; muñh birānā; chuṭkiyon meñ urānā.]

To trifle with—Kisi ko be-wuqūf banānā; adab yā sanjīdagī ke sāth bartāw

Trifle, *v. t.* Behūdagi meñ khonā yā sarf k.; barbūd k.; kisi achchhe kām meñ na līnā; zāi' k.; gañwānā. [achchhe kām meñ sarf na k.]

To trifle away time—Waq't zā'i k.; tazi'yā-i-auqāt k.; waqt khonā (usko kisi

Trifling, *a.* Bahut qalīl; bahut thorā; nā-chiz; khafīf; mahz be-waq'at; adūā; chhotā; halkā. [ochhe-pan se; bilillepan se.]

Triflingly, *ad.* Subkī se; halke-pan se; behūdagi se; khiffat ke sāth;

Trilingual, *a.* Jismēn tīn zabānoñ hoñ; tīn zabānoñ kā.

Trim, *a.* Jaisā chāhiye waisāhī sudhārā huā; ṭhīk; lais; durust; murat-ta'; khidmat (kān) meñ lāye jīne ke liye taiyār; mazbūt; chust; sāf; sif-o-suthrā; khush-numā; muqatta' aur tang-o-chust.

“We say of a person, he is *trim*, when his body is well-shaped and firm, and we say his dress is *trim*, when it sits closely to his body and appears tight and snug; and of posture we say, a man or soldier is *trim*, when he stands erect.” *Webster*.

Trim, *v. t. 1* —Durust k.; kisī kīm ke liye qā'ide se durust k.; ṭhīk-ṭhāk k.; taiyār k.; sudhārā.

2.—Ārasta k.; sañwārā; poshāk pahīnā; singārā yā singār k.; āraish k.; āraish kī chīzeñ lagā kar sajnā.

3.—Kāt-chhānt-kar durust k.; ṭhīk karne kī garaz se chhoṭā kar-ā; tarāshnā; qalam k.; chhāntnā; mūndnā; durust k.

4.—La'nat-malāmat k.; lathernā; khūb jhīraknā (jhīrkiyān d.); āre hāth l. (*Colloquial*).

Trim, *v. i.* Donoñ pahlū par chalnā; do farīq ke mā-bain is tarah par kār-rawāyī k. kī donoñ apnā jānib-dār samjheñ.

Trim, *n. 1*.—Poshāk; libās; jānī-jorā; kapre; āraish kī chīzeñ.

2.—Tartīb; nazm; hālat; haiat.

[hālat meñ h.

To be in good *trim*—Murattab h.; ṭhīk-ṭhāk h.; khūb durust h.; achchhi

Trimly, *ad.* Achchhi tarah se; 'umdagī se; safāyī se; silsile se; bā-qā'idā; qā'ide ke sāth; ṭhīk yā ṭhīk taur par; ṭhāt se; ṭhāt-bāt se.

Trip, *v. i. 1* —Thumaknā; subkī se chalnā; sabuk-raftārī k.; jald jald ahistagī se chalnā.

[kabīñ chale jānā.

2.—Mukhtasar safar k.; thore dīn ke liye kabīñ jīnā; yakāyak

3.—Sañbhal na sakne ke khauf se jhāt se qadam uṭhā d.; thokar khānā; larḥarā ke gir paṛnā; lagzish k.

4.—Akhlāq-o-ālāb munāsabat yā qā'ide ke khlāf koyī fīl k.; bhūl k.; chūk k.; khatā k.

[na d.

Trip, *v. t. 1* —Girā d.; paṭak d.; pachhārā; pair uṭhā d.; pair jamue

2.—Chalne na d.; qāim na rahne d.

3.—Galatī kī girift k.; pakarānā.

Trip, *n. 1*.—Kudak; thumak chāl; thirak.

[daura.

2.—Thore dīn kā safar 'ām isse kī khushkī kā ho yā tarī kā; gasht;

3.—Thokar; thes; pāñw kā be-ṭhikāne par jānā; galatī se qadam kā be-jī maqām par par jānā.

4.—Bhūl; chūk; khatā lekin khatā-i-'azīm nahīñ.

5.—Lungī; aṅgā; āñṭī; chaprās.

Tripartite, *a. 1*.—Tīn hissoñ par muqasim (bañṭā huā); jiske tīn hisse yā tukre hoñ.

[naqleñ hoñ,

2.—Jiske tīn mushābih 'hissee hoñ; jiskī tīn parteñ hoñ; jiskī tīn

3.—Jo tīn shaḥsoñ ke mā-bain ho; jismēn tīn farīq hoñ.

Triple, *a.* Tignā; sihgūnā; sih-chand; tīhrā yā 'ehṛā.

Triple, *v. t.* Tignā k.; tīhrānā; sih-chand k.; tīhrā k.

Triplicate, *a.* Tīhrā; tignā; sih-chand; jiske yā jismēn tīn part hoñ.

Trite, *a.* Derīnā; jo isqadar musta'mal huā ho kī phir usmeñ koyī unyī yā khushī kī bāt pāyī na jāe; purānā; 'ām; ma'mūlī.

- Triumph, n. 1.**—Kām-yābī kī khushī; khushī jo kām-yābī se hāsīl ho.
 2.—Kām-yābī jisse khushī ho; fath; fath-mandī; jīt; jai.
- Triumph, v. t. 1.**—Dhūm-dhām se jīt (fath) kī khushī k.; fath-yābī kī khushī k. (uskī shādiyāna bajānā); jīt (fath pāne) par khush h.; kisi hāt meñ gālib āne par bahut khush h.
 2.—Fath pānā; kām-yāb h.; kām-yābī hāsīl k.; jītā; gālib ānā yā h.; galaba pānā. [meñ h.]
 3.—'Taraqqi pānā; sar-sabz h.; phalvā-phūlvā; taraqqi kī hālat To triumph over—Hal k.; dāt k.; gālib ānā; raf' karne meñ kām-yāb h.
- Triumphal, a.** Fath ke muta'alliq; fath-mandī kā; jīt kā; jo fath pāne kī hālat meñ kām meñ lāyā jāe (musta'mal ho); jisse izhār-i-zafar-yābī ho; jo fath-yābī ke shādiyāne (uskī khushī) meñ ho.
- Triumphant, a. 1.**—Fata-yābī kī wajh se khush; fath-mandī kā shādiyāna bajātā huā; jīt se khush.
 2.—Jisse kām-yābī kī khushī zāhir ho; jisse izhār-i-zafar-mandī ho.
 3.—Fath mand; fath-yāb; firoz-mand; bijayī (correctly vijayī).
- Triumphantly, ad.** Kām-yābī se; khushī se; fath-mandī se; fath kī khushī se. [chhotī; nā-chiz.]
- Trivial, a.** Khafif; hech-kāra; nā-chiz; be-waq'at; be-qadr; adnī; halkā;
Trivially, ad. Subkī se; khushī se; muhtazal taur par; 'ām taur par; be-qadrī se. [hafte meñ tin daf'e nikle yā shāi' ho.]
- Tri-weekly, a.** Jo hafte meñ tin bār ho wāqī' ho yā kiyā jāe; jo har
- Troop, n. 1.**—Logōn kā majma'; bahut se log; jamā'at; kasrat; amboh; bhīr; gol; jathā; jhund.
 2.—Sipāhiyōn kī jam'iyat; fanj; lashkar; sipāh.
 3.—"Usually in the plural." Webster
 4.—"This word signifies soldiers in general, whether more or less numerous, including infantry, cavalry, and artillery." Webster.
- Trot, v. t. 1.**—Dulki jānī; dulki chaluā.
 2.—Tez chaluā; jald jald chaluā; daurnā; bhāgnā.
- Trot, n. 1.**—Kūkar-chāl; dulki.
 2.—Burhiyā; burhī 'aurat; zāl.
- Trotter, n.** Dulki chalne yā jāne w.
- Trouble, v. t. 1.**—Khalbalā d.; khalbali dāl d.; pareshān kar-d.; muztarib (muztar) kar-d.; ghabrā d.; byākul kar-d.
 2.—Chherehkhār k.; chhernā; ghabrā d.; ranj d.; dukh d.; tang k.; kushānā; taklīf d.; satānā; diq k.; izā d.; izā pahunchānā. [tasdī'a d.]
 3.—Kis-iko taklīf d.; kisi ko tasdī'a-dih (mutakallif yā mutasaddī') h.; 4.—"Used in polite phraseology." Webster. [ial and low].
 4.—Qarz kī nālsh k.; zar-i-qarza ke dilā pāno kī da'wā k. (Colloqu-)
- Trouble, n. 1.**—Taklīf; pareshānī-i-khātir; pareshānī yā pareshān-khātī; izā; ranj; be-qarārī; be-chainī; izā; musibat; 'azāb; balā; uljhan yā uljhāw; harānī. [-i sar; khalish; 'azāb.]
 2.—Woh bāt jisse taklīf ranj yā izā ho; amr-i-bā'is-i-taklīf; dard To take the trouble—Mihnat k.; riyāz k.; koshish k.; jidd-o-jahd k.; taklīf uṭhānā; apne apur taklīf guwārā k.—With great trouble—Barī taklīf yā diqqat se; bi-hazār taklīf yā diqqat; barī taklīf uṭhākar.
- Troubler, n.** Taklīf d. w.; taklīf-dih; izā-rasān; mūzī; dukh d. w.; dukh-dāyī; āzār d. w.; tang yā diq k. w.; sitam-gar; satāne w.; ranj d. w.; khalal-andāz (khalal dālne w.)

Troublesome, *a.* Taklif-dih (taklif d. w.); izā-rasān; dukh-dāyī; tang k. w.; chherchhār k. w.; āzār d. w.; jo kisī ko bjh (bār yā bhāī) ho-jāe; kisī ke ārām meñ khalal dālne w.; jisse koyī tang-ā jāe (thak jāe); tang-talab; mutaqāzī. [o-kharosh se bharā huā.]

Troublous, *a.* 1.—Jismēñ talātum ho; mauj-zan; khalbalāyā huā; josh-2.—Taklif se bharā huā; tamām dārham-o-barham; ranj-o-izā se bharā huā; pur-āshob; musibat-nāk.

Trover, *n.* (*Law*) (a) Kisī māl kā qabza pānā chāhe woh parā milā ko yā kisī aur tarah se. (b) Aise shakhs par khisāre kā da'wā jo parāyā māl kisī tarah se pāye aur māngue par use mālīk ko na de.

Truant, *a.* Sust; kām se bhāgne w. (jī churāne w.); sust aur kām ke anjīm meñ tāl-maṭol k. w.; kāhil; ālasī; kūcha-gard; jo behūda ghū-mā-phirā kare.

Truant, *n.* Jo āskat ke māre kām se bhichak rahe (uske karne ko na jāe); kāhil shakhs; jo shakhs āwāra (behūda) phirā kare; kūcha-gardī k. w.; sust larkā; larkā jo kām se bhāge (jī churāye).

To play truant—Āwāra ghūmā k.; āwāra-gardī k.; waqt ko sustī meñ gañwānā; idhar-udhar be-kār phirā k.

Truce, *n.* 1.—Fauj ke afsarōñ kī razāmandī se laṛāyī kā mauqūf ho-jānā (kuchh der tak ruk-jānā); thore 'arse ke liye laṛāyī kā band ho-jānā 'ām isse kī sulh kī bātchīt ke liye ho yā kisī dūsrī garaz se.

2.—Kār-rawāyī taklif yā pizā' kī rukāwat; thori der ke liye insi-dād; thore 'arse ke liye qarār yā amn-chain.

Trudge, *v. i.* 1.—Pā-piyāda chalnā; paidal chalnā; pāñw pāñw jūnā.

2.—Mihnat se chalnā; pair ghasiṭte chalnā; diqqat se chalnā.

True, *a.* 1.—Wāqī'e ke mutābiq yā muwāfiq; asl-i-haqīqat ke mutābiq; jhūṭh galat yā gair-i-sahih nahīñ; sachchā; aslī; haqīqī; rāst; sādiq; wāqī'i.

2.—Ṭhik ṭhik; hū-ba-hū; sahih; bi'-ainih asl yā namūne ke mutābiq; jaisā asl ho ṭhik waisābī; qā'ide ke mutābiq. [rakke].

A true copy—Naql-i-sahih; naql jo asl ke mutābiq ho (asl se ṭhik mutābaqat

3.—Dostī meñ sābit-qadam; wa'de kā sachchā; wafā-dār; namak-halāl; khair-khwāh; jhūṭhā mutalawwīn yā dagā-bāz nahīñ; sachchā; pakkā; mazbūt; rāsikh; sādiq.

4.—Aslī; masnū'i yā banāwat kā nahīñ; jismēñ kisī tarah kī milāwat na ho; iddī'ā'yī nahīñ; haqīqī; aslī; sachchā; wāqī'i.

5.—Sachchā; jhūṭhā (darog-go) nahīñ.

6.—Sidhā; rāst; terhā yā tirchhā nahīñ.

7.—Zī istihqāq; zī-haq; haqq-i-jāiz r. w.

[istihqāq r. w.]

True-born, *a.* Aslī; aslī paidāish kā; paidāish ke rū se kisī shai kā

True-hearted, *a.* Sachche dil kā; bā-wafā; imān-dār; sachchā; sādiq; be-wafā yā dagā-bāz nahīñ; be-riyā; kharā; rāst-bāz; sāf-dil.

Trueness, *n.* Sachchāyī; asliyat; haqīqat; kharāyī; wafā-dārī; rāst-bāzī; diyānat-dārī; ṭhik ṭhik h.

True-penny, *n.* Imān dār shakhs.

[aslī ho wabī.]

Truly, *ad.* 1.—Sachchāyī ke sāth; sach-sach; jo sach ho wabī; jo bāt

2.—Ṭhik-ṭhik; aisā kī sar-i-mū (bāl barābar bhi) farq na pare.

3.—Sachchāyī ke sāth; imān-dārī se; wafā-dārī se.

4.—Haqīqat meñ; asl meñ; dar asl; wāqī'i; haqīqatan.

Trump, v. t. Dhokhā d.; fareb d.; chhalnā.

To trump up—Bandish kar-ke qāim k.; nā-munāsib tarīq par ikatthā k.; jhūth banānā; jhūthā khayā (qāim) k.; banā-kar qāim k.; sesar k.—*To trump up a charge*—Jhūthā itihām qāim k.; jhūthā ilzām lagānā; banāwat kā da'wā qāim k.; jhūthā muqaddama khayā k.

Trunk, n. 1.—Darakht kā tanā ya'ni uskā aslī hissa shākh aur jar wagaira nahīn; muslā; perī; jarwat.

2.—Ā'zā ko chhor-kar kisī jān-dār ke jism kā baqīya hissa; dhar.

3.—Hāthī kā sūnd (sūnr); khartūm.

4.—Chamre se māndhā huā sandūq jismeñ kapre wagaira rakhe jāen khusūsan safar meñ asbāb le-jāne kā sandūq.

Trust, n. 1.—I'tibār; i'timād; bharosā; takiya; kisī ki diyānat sachāyī munsifi dostī khwāh kisī 'umda usūl par yaqīn ke sāth takiya (bharosā); biswās (*correctly* viswās.)

2.—Māl yā saudāgarī ke asbāb kā is bharose par kisī ke hawāla kar-d. (usko de-d.) ki woh pichhe se uskī qīmat degā; māl kā tabādala jismeñ uskā badal fauran na mile; udhār.

To sell or buy goods on trust—Māl udhār bechnā yā kharīd k.

3.—Jo bāt hone wālī ho uskā yaqīn; jo amr āyinda h. w. yā muhtamilu-l-wuqū' ho uspar takiya; unmed; āsrā; yaqīn; bāwar.

4.—Jo kuchh kisī ko amānatān sipurd kiya jāe; jo kuchh kisī ko uske i'tibār par hawāla kiya jāe; amānat; zimma-dārī.

Breach of trust—Khiyānat; āmanat meñ khiyānat—A criminal breach of trust—Khiyānat-i-mujrimāna. [i'timād; mu'tamad-'alaih.]

5.—Woh shai jispar i'tibār (takiya yā bharosā) kiya jāe; madār-i-

6.—Jispar i'timād kiya jāe uskī hālat yā uskā farz; zimma-dārī.

7.—(*Law*) Māl yā haqqiyat jo kisī ko yah yaqīn kar-ke sipurd kiya jāe ki woh dūse ki marzī ke mutābiq yā uske naf'e ke liye use muntaqil karegā yā uske manāfi' ko kām meñ lāyegā; jāedād jo dūse ke manfa'at ke liye kisī ke qabze meñ rahe; i'tibār jo māl wagaira ki nisbat kisī par kiya jāe; amānat.

Trust, v. t. 1.—I'tibār k.; i'timād k.; takiya k.; bharosā k.; biswās k.

2.—Yaqīn lānā yā k.; bāwar k.; kisī ki bāt ko sach samajhnā (mānnā).

3.—Kisī par i'tibār kar-ke koyī chiz uske sipurd k.; sipurd ki ihtiyāt (hifāzat) ke liye kisī ke hawāla k.; tafwīz k.; sauṇpnā; amānat r.; tahwīl meñ r. yā d. [bechnā.]

4.—Udhār d.; udhār bechnā; āyinda qīmat milne ke bharose par

Trust, v. i. 1.—I'tibār k.; kisī ko apnā mu'tamad-'alaih banā l.

2.—Kisī shai-i-maujūda yā āyinda par pūrā bharosā yā yaqīn r.;

3.—Udhār bechnā. [yaqīn k.; bāwar k.]

To trust in—I'tibār k.; takiya k.; bharosā k.—*To trust to*—Bharosā r.; i'timād k.; kisī ki bāt par yaqīn k.; takiya k.; istidlāl k.

Trust, a. Jo kisī ke qabze meñ ba-taur amānat ke rahe; amānat kā; amānatī; waqfi; jo waqf huyī ho jaise jāedād.

Trust-deed, n. Wasīqa jiske rū se koyī jāedād kisī khās masraf ke liye kisī amānat-dār ke sipurd ki-jāe; dast-āwez-i-waqf; dastāwez-i-amānat-dārī.

Trustee, n. Woh shakhs jisko koyī jāedād ba-taur amānat ke is garaz se sipurd ki-jāe ki usse khās khās shakhsōn ko naf' pahunchē yā woh 'awāmu-n-nās ke kām meñ āye; woh shakhs jisko dūse ke naf'e ke liye jāedād sipurd ki-jāe; sipurd-dār; amānat-dār; amīn.

- Trustful**, *a.* I'tibārī; qābil-i-i'tibār yā i'timād: mu'tamad; wafā-dār;
Trustfulness, *n.* Wafā-dārī; imān-dārī; mu'tabarī. [imān-dār.
Trustily, *ad.* Wafā-dārī se; diyānat se; imān-dārī se. [kharāyī.
Trustiness, *n.* Wafā-dārī; diyānat-dārī; imān-dārī; mu'tamadī; sachāyī;
Trustless, *a.* Nā qābil-i-i'tibār; gair-mu'tabar; be wafā.
Trustlessness, *n.* Gair-mu'tabarī; i'tibār ke qābil na h.; 'adam-mu'tamadi.
Trustworthiness, *n.* Mu'tabarī; mu'tamadī; i'tibār (i'timād) ke qābil h.
Trustworthy, *a.* I'tibār ke qābil; i'timād ke lāiq; mu'tabar; mu'tamad;
 jispar i'tibār ho-sake.
Trusty, *a.* 1.—Jispar tamāniyat ke sāth i'tibār ho-sake; jo munāsib
 taur se i'timād ke qābil ho; i'timād ke lāiq; mu'tabar; mu'tamad.
 2.—Jo khatā na kare; jo kām ke waqt na chūke; mazbūt; jo
 waqt par jāwāb na de.
Truth, *n.* 1.—Wāqī'a yā asliyat se mutābaqat; jo kuchh manjūd ho yā
 ho-chukā khwāh hone wālā ho thik thik usike mutābiq h.; haqīqat;
 rāstī; asliyat. [sach; jo kuchh sach hai wahī; jo kuchh thik thik ho.
 2.—Wāqī'at yā bāton kī asliyat; asl-i-haqīqat; sachchī bāt; sachāyī;
 3.—Rāst-bāzī; sachāyī; jhūth na bolnā; hamesha sach bolnā (sachchī
 bāt kahnā); sachchī bāt ke kahne kī taraf mailān; rāst-goyī.
 4.—Wafā-dārī; sābit-qadamī; istiqlāl.
 5.—Diyānat-dārī; imān-dārī; haq.
 6.—Bīt jiskī tasdīq ho-chukī ho; sachchā bayān yā qaul; usūl
 jo sābit ho-chukā ho; qā'ida-i-mu'aayan; amr-i-mutahaggaq.
In truth—Fi-l-haqīqat; dar-asl; sachmuch; wāqī'i; fi-l-wāqī'; asl meñ.—*Of*
a truth—Asl meñ; lā-raib; be-shubha; sachmuch.
Truthful, *a.* Sach; sachchī; sachāyī se bharā huā; rāst; sādīq.
Truthfully, *ad.* Sachāyī se; sachāyī ke sāth; rāstī se.
Truthfulness, *n.* Sachchā-pan; sachāyī; rāstī; sadāqat.
Try, *v. t.* Koshish k.; sa'ī k.; jidd-o-jahd k.; iqdam k.; quwwat-āzmāyī k.
Try, *v. t.* 1.—Āzmāish se (āzmā-kar yā imtihān kar-ke) sābit k.; kisi
 shai kī kaifiyat daryāft karne ke liye use kām meñ lānā; tajriba k.;
 āzmānā; jūchnā; sābit k.; kasautī par charhānā; kasnā.
 2.—Sāf k.; galā-kar aslī hālat par k.; tāwnā.
 3.—Saḡht āzmāish k.; mihak-i-imtihān par charhānā; kisi ko taklif
 d. yā pahuñchānā; izā d.; bā'is-i-taklif h.
 4.—(Law) 'Adālat-āna taftish k.; gawāhon ke bayānāt yā dūstre
 adālat-āna subūt se aur qānūn ke usūl ke mutābiq tajwiz k.; tahqiqāt
 k.; samā'at k.; sunnā k.; tahqiqāt-o-tajwiz k.
 5.—Tajriba ke zari'e se kisi shai se wāqifiyat hāsil k.; āzmā dekhnā.
To try on—Pahin-kar dekhnā; is giraz se kapre ko pahin l. ki dekhē woh
 badan par thik hotā hai yā nahīn.—*To try out*—Jab tak faisala yā tasfiya
 na ho koshish kiye chalnā (kiye jānā).—*To try the eyes*—Āñkhoñ se bahut
 (andāz se ziyāla) mibnat l.; baḡī dida-rezī k.; āñkhoñ par bahut zor
 pahuñchānā (unpar ziyāda zor dālnā).
Tub, *n.* 1.—Ek qism kā khule muñh kā lakṛī kā bartan jo bahutere ghar
 ke kāmōñ meñ ātā hai; kaṭhautā; kaṭhautī; kaṭhawt; kaṭhrā; kūñd.;
 2.—Jisqadar chiz ek kaṭhoute yā kaṭhre meñ ā-sake. [nāñd.
 3.—Chhoṭā pīpā.
Tub, *v. t.* Kūñd yā nāñd meñ baiṭhālnā lagānā yā nasab k.

Tube, n. Nal; phouphi; chongā yā chongī; toñti; lakṛi dhāt yā shīshe kā nal jo pāni wagaira ke lejāne ke kām meñ ātā hai.

Tube, v. t. Nal lagānā; chongā lagānā; toñti lagānā.

Tabular, a. Nal yā nali ki shakl kā; jismeñ nal lagā ho; nal sū; nālidār-Tuck, *v. t.* Sikorā; morā; sameṭnā; lapetnā; baṭornā; dabānā; chārhanā. [chīzeñ jo ba-taur guchchhe ke ikatthī hoñ.

Tuft, n. 1.—Guchchhā; lachchhā; kḥosha; dasta; bahut si chhoṭi chhoṭi 2.—Jhund; majma'; kunj.

Tumble, v. i. 1.—Lurhākā; loṭnā; chhaṭpaṭānā.

2.—Girnā; da'atan aur zor se niche ā-jānā; dhaṛ se gir parnā; lurhak-kar gir parnā; dhamliya jānā.

Tumble, v. t. 1.—Ulaṭnā; ulṭānā; ulaṭ-pulaṭ k.; jāñch yā talāsh ke [liye ulaṭnā-pulaṭnā; sar ke bal girā d 2.—Darham-barham k.; be-tartīb k.; shikan dālnā; raundnā; sal-waṭeñ dālnā. [out—Lurhākā-ke bāhar kar-d.; dhiulkā-kar bāhar nikāl d.

To tumble down—Bo-ihitiyāti se paṭak d.; be-parwāyi se girā d.—To tumble

Tumefaction, n. Sūjan; ānās; waram.

Tumefy, v. t. Phulā d.; baṛhā d.

Tumefy, v. i. Āmās kar-ānā; sūj uṭhā; phulnā; waram kar-ānā.

Tumid, a. 1.—Phulā huā; jo phul yā baṛh āyā ho; sūjā huā.

2.—Ubbṛā huā; niklā huā; uṭhā huā.

3.—Tumturāq kā; jo sunne meñ barā ma'lūm de; jiskā mazmūn barā samjh pare; numāishī; zāhir meñ raṅgīn; laṭāzi se bharā huā.

Tumor, n. Sūjan; sūj; āmās; waram; gili; gurmā yā gūlmā.

Tumult, n. 1.—Hangāma; balwa; shorish; shor-sharāba; dangā; khal-bali; halbali; hullar; āshob; baṛi shor-sharāba aur pareshāni wagaira jo logoñ ke kasrat se jam' hone kī hālat meñ ho.

2.—Afrā-tafri; halchal; khalbali.

3.—Harbari; uthal puthal; baṛi pareshāni; intishār.

Tumultuary, a. 1.—Jiske sāth hangāma ho; hangāma khez; balwāyi; pareshān; darham-barham; khalt-malt. [chaini kī.

2.—Be-qarār; pareshāni se bharī huyi (pareshān)—jaise hālat; be-

Tumultuous, a. 1.—Pur-āshob; jiske sāth baṛā hangāma ho; jismeñ danga-o-fasād ho. [ho; pur-shor; be-qā'ida; hangāma-khez.

2.—Nihiyat pareshān; intishār se bharā huā; jismeñ baṛi khalbali

A tumultuous assembly or meeting—Hangāma-khez majma' yā jamā'at; logoñ kā majma' jismeñ baṛā shor-o-gul ho.

3.—Pareshān; muztar; be-qarār jaise tabi'at.

4.—Tund; sakht; shadid; jisse danga-o-fasād barpā ho; pur-āshob.

Tumultuously, ad Hangāme ke taur par; pur-āshob majm'e ke zari'e se; danga-o-fasād ke dhang yā tariq par; shor-o-gul aur danga-o-fasād ke sāth; burdangī se. [hangāma; āshob; bakheṛā; dangā.

Tumultuousness, n. Darhami-barhami; shorish; danga-o-fasād; khalbali;

Tune, n. 1.—Āwāz; lahja; āhang.

2.—Sur; tāl; tān; lai; ilhān; sarod; rāg.

3.—Tartīb; nazm; mel; ittifaq; qā'ida; ajzā kī munāsabat. (hone d.).

To keep a thing in tune—Kisi shai ko qā'ide se r. (usko darham-barham na

4.—Munāsib āwāz paidā karne kī hālat; surilāpau; ham-āhangī; kḥush-āhangī.

- 5.—Kisī shai kī woh hālat jab woh kām yā masraf meñ lāyī jī-sake; sahīh yā durust hālat; achēhī yā munāsib hālat; tabī'at yā nizāj kī munāsib hālat. [āwāz paidī ho; surilā banā yā kar d.]
- Tune, v. t. 1.**—Sur milānā; milānā; aisī hālat meñ kar-d. kī munāsib
- 2.—Hālat-i-munāsib par kar-d.; achēhī hālat meñ kar-d.
- 3.—Achēhī sur se gānā; khush-ilhānī se gānā.
- Tuneful, a.** Surilā; khush-āhang; khush-āwāz; khush-ilhān; jiskī āwāz achēhī (surilī) ho. [āwāz bo-suri ho.]
- Tuneless, a.** Be-surā; be-āhang; be-mel; surilā nahīn; bad-āwāz; jiskī
- Turbid, a.** Gadlā; dhabrā; mailā; kichar kī mānind; gārhā; sāf nahīn.
- ② "Used of liquids of any kind." *Webster.*
- Turbulence, } n.** Munāshir hālat; danga-o-faṣād kī hālat; hangāma;
Turbulency, } āshob; shorish; khal-fishār; ābtari; pareshānī; khal-bali; halehal; dangā; balwā; raulā; harbarī.
- Turbulent, a. 1.**—Bare josh-o-kharosh meñ; uthal-puthal; mawwāj; mauj-zau; jismeñ lahreñ khūb ya'nī zor se uṭhti hoñ; jo pareshān hālat meñ ho; jismeñ amu o-amān na ho.
- 2.—Sar-kash; gardan-kash; mutamarrid; be-qarār; be-chain; chanchal; nā-farmān-bardar aur barhami par māl; mufsid.
- 3.—Shorish paidī k. w.; futūr dālne w.; darham-barham k. w.
- Turgid, a. 1.**—Phūlā huī; sōjā huā; jo kisī andarūnī zor se apnī aslī hālat se ziyāda phail jāe-jaise koyī 'uzw. [lafāzi ho; tumturāq kā.]
- 2.—Mubālage se bharā huā; jismeñ fuzūl numāish ho; jismeñ barī A turgid manner of talking—Barī barī ke bāt karne kā tariq—A turgid style—Mubālage se bharī hui 'ibarat; 'ibarat jismeñ fuzūl lafāzi yā numāish ho.
- Turmoil, n.** Mihnāt (riyāz) jisse tabī'at tang ā-jīe; taklif; danga-o-faṣād kī wajh se intishār; pareshānī; intishār; chhērehhār; kharḳhasha; bakherā; halehal. [taiyār k. yā banānā.]
- Turn, v. t. 1.**—Kharīdnā; kharād par chārḥīnī yā utārnā; kharād-kar
- 2.—Sūrat d.; sūrat yā shakl banānā; gārhā; sānche meñ dhālnā; munāsib k.; kisī shai ke hasb i-hāl banānā yā k.; muqāsib hālat meñ r.
- 3.—Ghumānā; phirānā; chakkar d.; gardish d. yā gardish meñ lānā.
- 4.—Ulat d.; ultā kar-d.; zer-o-zabar kar d.; nīcho-ūpar (tal-e-ūpar) kar-d.; ūpar kā nīcho yā bhitar kā bāhar kar-d.; nīcho kā ruḳh ūpar yā bhitar kā bāhar kar-d.; palatnā.
- 5.—Dūsri taraf pher d. māl yā mukhātab k.; aur taraf rujū' k.; samt-i-mukhālif ko rujū' k. (phernā); phernā; phirānā.
- 6.—Kisī shai ke masraf yā kām ko tabdīl kar-d.; dūsre maqsad yā kām meñ lānā; muntaqil k.; masraf yā kām meñ lānā; lagānā; isti'māl k.
- To turn a thing to good account—Kisī chīz ko achēhī kām meñ lānā.—To turn a thing to one's advantage—Kisī shai se uaf' uṭhānā (mustafid h.).
- 7.—Kisī shai kī sūrat sifat hālat yā tāsīr ko badal d.; tabdīl k.; mutagāyir k.; qālib badal d.; ek shakl se dūsri shakl kā kar-d.; tarjama k. ultā k. [product of the change." *Webster.*
- ② "Often with to or into before the word denoting the effect or
- 8.—Phirā yā pher d.; mutanaffir k.; matli paidā k.
- 9.—Ghumā d.; daurān meñ lānā; chakkar d.
- 10.—Majnūn banā d.; dīwāna wahshī yā sar-garm kar-d.

11.—Ghumānā; phirānā; sochnā; bichārnā; dil meñ ghumā-phirākar

12.—Terhā kar-d.; jhukā d.; kham kar-d. [dekhnā.

13.—Kisī bāt kī munāsabat tabī'at meñ paidā k.; dil ko kisī shai ke liye munāsib k. yā banāna.

Used chiefly in the participle.

14.—Tursh k.; khatṭā kar-d.; karṇā kar-d.; phār d.

15.—Kisī rāe ke tark karne kī targib d.; kisī irāde se dil ko pher d.; ek taraf se dūsri taraf (ek pahlū se dūsre pahlū par) kar-d.

To be turned of—Kisī had yā ta'dād se barh jānā (usse tajāwuz kar-jānā).—*To turn a corner*—Kisī goshe (kone) se muṛ ke chale jānā.—*To turn aside*—Pher d.; bāz r.; ṭāl d.; haṭā d. yā l.—*To turn away* (a) Mulāzamat se bar-taraf kar-d.; mauqūf kar-d.; jawāb d.; barḥāst k.; naukarī chhuṛā d. (b) Dūr kar-d.; pher d.; ṭāl d.—*To turn down*—Lipeṭnā; tah k.; duhrānā.—*To turn in*—Mor yā duhrā d.; kor dabā d.; lapet-kar bhitar kar-d.—*To turn in the mind*—Sochnā; bichārnā; gaur k.; dhyān k.; dil meñ ghum-i-phirākar dekhnā.—*To turn off* (a) Haqārat ke sāth nikāl d.; nā-chīz samajh-kar apnī suhbat se khārij kar-d. (b) Chhor d.; tark kar-d. (c) Pher d.; ek taraf se dūsri taraf ko muḥātib kar d. (d) Karnā; koyī kām anjām k.—*To turn one's coat*—Ek taraf se dūsri taraf ho-jāwū; farīq-i-muḥālif se mil jānā.—*To turn one's money or goods, to turn a penny*—Saudāgarī meñ adlā-badlā k.; barābar liyā-diyā k.; herpher lagāye rahnā; saudāgarī meñ naf' uṭhānā yā barhānā.—*To turn out* (a) Nikāl d.; bāhar kar-d.; khārij yā badar kar-d.; nikāl bāhar k. (b) Charāyī par le-jānā; charānā. (c) Mihnāt yā dast-kārī se paidā (taiyār) k.; pūrā pūrā taiyār (muḥaiyā yā maujūd) kar-d.—*To turn over* (a) Ulaṭ d.; palat d.; dhulkā d. (b) Muntaqil kar d.; intiqaḥ k. (c) Kitāb wagāra ke waraqon ko ek ek kar-ke kholnā aur dekhnā; waraq-gardānī k. (d) Ulaṭ-palat d.; tah-o-bālā kar-d.; tale-ūpar kar-d.—*To turn tail*—Zillat ke sāth dum dabākar bhāgnā.—*To turn the back*—Bhāg-jānā; chal d.; pīṭh dikhānā.—*To turn the buck on or upon*—Haqārat se pesh ānā; be-muraḥwatī ke sāth rad kar d.; muṇh pher yā mor l.; haqārat-se chhor d.; dast-kash ho-jānā.—*To turn the die or dice*—Nasīb ulaṭnā; pāsā phernā.—*To turn the edge of*—Kund k.; bhutṭā k.; tezi bāqī na rahne d.—*To turn the head or brain of*—Sar ghumā d.; sar chakrā d.; wahshī pāgal yā majnūn banā d.; bāwlā kar d.; 'aḥ ulat yā kho d.; be-tamīz kar d.—*To turn the scale*—Pallā bhāri kar-d.; gālib kar d.; kām-yāb kar-d.; buzurg (dūsre se barh kar) kar d.—*To turn the stomach of*—Mutaffir kar-d.; bimār kar (banā) d.—*To turn the tables*—Farīq-i-gālib ko maglūb yā maglūb ko gālib kar-d.—*To turn to*—Kisī se madad l.; kisī se rujū' lānā.—*To turn to profit, advantage, or the like*—Fāida uṭhānā; mustafid h.—*To turn upon*—Ulaṭ d.; palat d.; kisī kī tardid usī ke qaul se k.

Turn, v. i. 1.—Ghūmnā; phirnā; gardish k.; chakkar khānā.

2.—Madār h. yā r.; mauqūf h.; muhawwal h.; phirnā; atkā yā rukā rahnā; munhasir h. yā rahnā; tasfiya (faisala) mauqūf rahnā.

The decision turns on a single fact—Iskī tajwīz ek hī bāt par munhasir hai; ek hī wāqī'a par is faisale kā madār hai.—The question turns on a single point—Is bāt kā tasfiya ek hī amr par mauqūf (munhasir) hai; is baḥs ke faisale kā madār ek hī amr par hai.

3.—Natija paidā h.; maāl-i-kār h.; ākhir meñ koyī natija paidā k.; nikalūā; mā-hasal h.; hāsīl h.

4.—Phirnā; dūsī taraf rujū' yā māil h.; aur taraf phirnā; dūsī bāt meñ lagnā (masrūf h.); muntaqil h.

5.—Badal jānā; tabdil ho-jānā; sūrat shakl yā haint kā badal jānā; badalte badalte ho-jānā; ho-jānā.

6.—Kharād khānā; kharād par charhūā.

7.—Tursh ho-jānā; karūā ho-jānā; khatṭā ho-jānā; phat jānā; bigar jānā; kharāb ho-jānā. [chakkar meñ ānā.

8.—Daur k.; ghūm uṭhūā; ghūmne (phirne) lagnā; ghumṭā ānā;

9.—Dūsī taraf jhuk jānā; dūsī jānib ko bal khā jānā.

To turn about—Dūsī taraf muh pher d.; muh pher l.—To turn away—(a)

Munharif h.; sidhī rāh ko chhor d. (b) Hat jānā; chal d.; rawānā h.—To

turn in (a) Jhuknā; muṭnā. (b) Tikne (sīro-kash hone yā utarne) khwāh

khāue-pine ke liye jāī. (c) Palang (bistar) par jānā; sone ko jānā.—To

turn off—Phirnā; muṭnā.—To turn on or upon (a) Jawāb d.; ulṭā yā aṣṣṭ

jawāb d. (b) Munhasir h.; mauqūf h.—To turn out (a) Apnī jagah se hat

yā tal jānā; khisak jīnā-jāise hadḍī (b) Bihār ko jhuk jānā; bāhar nikal

ānā (c) Bistar se uṭhūā; so-kar uṭhūā. (d) Zuhūr meñ ānā; ākhir ko h.;

nikalūā; natija h.—To turn over—Karwaṭ l.; pahlū badalūā.—To turn to

account, profit, advantage, and the like—Nāfi' h.; kār-āmad h.; maslahat-i-

waqt h.—To turn up—(a) Ūpar ko jhuk yā dūrā jānā. (b) Zuhūr meñ

ānā; wāqī' h. wuqū' meñ ānā; namūd h. [daur.

Turn, n. 1.—Ghumānā; phirānā; ghumāw; phirāw; gardish; chakkar;

2.—Tabādala-i-samt; rāh tarīq yā silsile kā badal jānā; nayī rāh;

nayā ruḥh; naye ruḥh ki taraf mailān; nayā dhang; jo silsila sūrat shakl

yā dhang ho uske bar-aks koyī silsila wagaira; chalne kā dhang; sil-

sila-i-kār-rawāyī. [bure tarīq par chalnā

To take a good, or a bad, turn—Achchhā yā burā dhang pakarnā; achche yā

3.—Tagaiyur; tabaddul; inqilāb; ulaṭ-palaṭ. [gasht yā chakkar.

4.—Chihal-qadamī; thoṛī dūr tak kī pā-piyāda sair; mukhtasar

5.—Daur jo silsile se ho; mauqā' jo silsile ke i'tibār se hāsīl ho;

mauqā'-i-munāsib; waqt-i-munāsib; naubat; bārī. [kā fīl.

6.—Koyī ittifaqī yā mauq'e kā kām; mihr-bānī yā bad-andeshī

7.—Subhītā; zarūrat; maushā; maqsad. [izhār kā tarīq.

8.—Sūrat; shakl; tarz; dhang; waz'; tarz-i-kālām; kisī bāt ke

By turns (a) Ek ke ba'd dūsā; bārī se; yake ba'd digare; silsila-wār; pai-

ham; ala-t-tawātur. (b) Rah-rah-kar; thahur-thahar-kar; waqfa-dekar; har

waqt nahīn balki kuchh kuchh der ke ba'd.—In turn—Bārī se; sil-sile se;

jo silsila ho thik uske lihāz se.—To a turn—Thik-thik; pūrā-pūrā; pūre tur

par.—To take turns—Bārī bārī se k. (kān k.); e. dūsre ke ba'd h.

Turncoat, n. Jo apne farīq yā usūl ko chhor de; jo apne usūl se phir

jāe; apne usūl yā apnī bāt par qāim na rahue w.

Turning, n. 1.—Mor; woh maqām jahāñ koyī rāh muḥ yā phire; shāh-

rāh yā saṛak kā gosha.

2.—Inhirāf; sidhī rāh (munāsib tarīq) par na chalnā.

Turn-out, n. 1.—Mazdūri kī beshī ke liye kām kā chhor d.; kisī kām

kā k. is garaz se band kar-d. ki mazdūri barh-jāe.

2.—Sawāri; gāri-ghorā.

To have a good *turn-out*—'Umda gūri aur ghoṛā r.

3.—Khalis paidāwār; paidāwār.

Turpitude, n. Usūl yā qaul-o-fi'l kī khilqī zillat; aisī badī jispar sharm āye; giyat darjo kī khabāsat (badī); zillat; zalālat.

Tutelage, n. 1.—Sar-parastī; himāyat; atāliqī.

“Applied to the person protecting.” *Webster.*

2.—Kisī kī sar-parastī meñ rahne kī hālat; hifāzat; nigabbānī.

To remain under one's *tutelage*—Kisī kī hifāzat yā sar-parastī meñ rahnā.

Tutelar, } a. Jiske zimme kisī shakhs yā chiz kī hifāzat ho; muhāfiz;
Tutelary, } nigah-bān; hāmī. [larke kī zāt aur jāedād ho; walī.

Tutor, n. 1.—(Luo) Muhāfiz; sar-parast; atāliq; jiski taht meñ kisī

2.—Ustād; mu'allim; adīb. [sikhānā.

Tutor, v. t. 1.—Ta'lim d. yā k.; sikhlanā yā sikhānā; likhnā-parhnā

2.—Hukūmat yā sakhti ke sāth pesh ānā.

Tutorage n. Mu'allimī; atāliqī; ustādī; sar-parastī; wilāyat.

Tutorship, n. Atāliq yā ustād kā mansab; mu'allimī; ustādī; atāliqī.

Twelvemonth, n. Barah taqwīmī mahīnoñ kā sāl; baras; sāl; baras-din.

Twenty, a. 1.—Bīs; bist; koṛī [na ho.

2.—Bahut; be-shumār; bī-yañ; koṛiyañ; ta'dād jiskā ta'āiyun

Twice, ad. 1.—Do martaba; do daṛ'; do bār; mukarrar; do-bāra yā

2.—Do-chand yā du-chand; dū-bāra; dūnā; dūgnā. [dū-bāra.

“Twice is often used in the formation of self-explaining compounds; as *twice-born*, *twice-told*, and the like.

Twilight, n. 1.—Shafaq; godhūlī; gaudhūrī.

2.—Shubha; ibhām; tazabzub; jhalak; kḥafif sī raushanī. [dhumlā.

Twilight, a. 1.—Andherā; tārīk; jis meñ raushanī ka'n ho; sāya-dār;

2.—Jo shafaq meñ dekh paṛe; jo shafaq kī raushanī meñ kiya jāe.

Twin, n. 1.—Tauam; ham-zād; un do bachchoñ se ek jo ikatṭhe paidā hoñ.

“Used chiefly in the plural, and applied to the young of beasts, as well as of human beings.” *Webster.*

2.—Ek jo dūse se bahut hī mushābahat rakkhe.

Twin, a. 1.—Ek hī waqt paidā huye do se ek; tauam; ham-zād. [hoñ,
A twin brother or sister—Un do bhāiyañ yā bahinañ se ek jo ek hī sāth paidā

2.—Un do chizoañ se ek jinmeñ bāham bahut hī mushābahat ho;
jo bahut hī dūse kī mānind (dūse sā) ho.

Twine, v. t. 1.—Baṭnā; bhāñjnā; bal d.; ek sāth baṭnā.

2.—Lapeṭnā; līpṭānā; ham-āgosh k.; chūroñ tarāflapeṭ l. [zabt r.

Twine, v. i. 1.—Āpas meñ bahut hī muttafiq ho-jānā; bāham bahut rabt-

2.—Ghūmnā; bauñṛiyānā; phirnā; bal khānā; pech-o-tāb khāte chalnā.

Twine n. 1.—Bal; pech; bhāñj.

2.—Sutlī; ḍorī; tharrā; resmāñ

Twinkle, v. i. 1.—Āñkh ko jald jald kholnā aur band k.; michmichānā;
milmilānā; malkānā; palak mārṇā; jhīpkānā.

2.—Chamechamānā; chamakuā; jagmagānā; jhilmilānā yā jhal-malānā; jigjigānā; ṭimṭimānā.

Twinkle, } n. 1.—ṭimṭimāhaṭ; jhilmilāhaṭ; chamak; jhalak.

2.—Āñkh kī harakat; jhapak; jhapkī; āñkh kī tez harakat.

3.—Pal; jitnī der palak bhāñjue meñ lage; lamha; lahza; ān;
sā'at; dam; turfatu-l-'ain; chashm-zadan.

In the twinkling of an eye—Chashm-zadan (turfatu-l-'ain) meñ; palak bhāñj-te bhar meñ; ek dam yā sā't meñ; pal bhar meñ; ek ān meñ; bāt kī bāt
Twist, v. t. 1.—Uljhānā; pechīda k.; maroṛnā; aiñṭhnā. [meñ.

2.—Aslī haiat yā ma'ufi ko badal d.; ma'ufi pher d.; matlab palat d.; aslī manshā yā mazmān ko ulat yā bigāṛ d.

3.—Banānī; gaṛhnā; khaṛā k.; jorūā. [jānā.]

4.—Ghus jānā; mil jānā; ghūm-phir-kar ghus jānā (dāḡhil ho-
Used reflexively.

5.—Ghernā; lapetnā; muhit k.

6.—Batnā; bhāñjnā; bal d.; aiñṭhnā; maroṛnā.

Twist, v. i. Bal khānā; lipatnā.

Twist, n. 1.—Bal; pech; maroṛ; aiñṭhan.

2.—Bal dene kā tariq; aiñṭhan.

[nakh; batā huā resham.

3.—Jo kuchh bat-kar banāyā jāe; doṛī; sutlī; rassī; tāgā; dhāgā;

Twit, v. t. Kisi ko uskā naqs yā 'aib waguira yād dilā-kar tang k. chher-
nā yā diq k.; la'nat-malāmat k.; ta'na mārna; burā-bhalā kahnā;

ḡaṭṭnā; sar-zanish k. masalan kisi aise fi'l kī nisbat jo pahile wuqū'
meñ ā-chukā ho. [jhapaṭ kar le-l.; chhūn l.

Twitch, v. t. Jhatke se khīñch l.; jhatkā dekar toṛ l.; khaiñch l.;

Twitch, n. 1.—Jhatkā; jhat se khaiñch l. [jakrahat.

2.—Patṭhon kā yakāyak khīñch yā tan uṭhnā; khīñchīw; tanāw;

Twitter, v. t. 1.—Chūñchūn k.; chūñchūn yā cheūcheū k.; chahchahānā.

2.—Kaṇp yā pharak uṭhnā; pareshān ho-jānā; ghabrā uṭhnā.

3.—Khilkhilānī; muñh dabā-kar hañsnā.

Twitter, n. 1.—Chūñchūn; cheūcheū; chahchahā. [ghabrāhat.

2.—Pharak; ā'sāb kā khafif sā kaṇp uṭhnā; khafif si pareshānī yā

Two, a. Do.

Two is often used in the formation of self-explaining compounds;
as, two-bladed, two-headed, and the like. [nisf.

In two—'Alāhida; alag; do ṭūk; do ṭūkre; do hisson meñ; adhoñādh; nisf-ā-

Two-edged, a. Du-dhārā; jismeñ donoñ taraf dhār ho.

A two edged sword—Du-dhārī talwār.

Two-fold, a. Ek hī qism ke do yā do mukhtalif chīzeñ jo ek sāth (ikatṭhī)
hoñ; dūnā; dagnā; do-chand; duhrā.

Two-fold, ad. Dugnā; du-chand; duhrā.

Two-handed, a. Du-hatthā; do-hāth w. yā r. w.; jiske do hāth hoñ.

“Often used as an epithet equivalent to large, stout, strong, and
powerful.” Webster.

Two tongued, a. Do zabān w.; dagā-bāz; makkār; chhali; farebī.

Type, n. 1.—Kisi chīz kī nishānī; 'alāmat; woh shai jo kisi dūsrī shai
par dalālat kare; chhāp; ṭhappā; nishān jo munaqqash ho.

2.—Naqsh; naqsha; chhāpā; qism; tarah.

3.—Sise ke hurūf.

4.—Nishān; nishānī; jo shai āne wālī ho uskī sūrat yā shakl.

5.—Kisi maraz (bīmārī) kī khās sūrat yā 'alāmat.

Typic, } a. Dāl; dalālat k. w.; nishān yā 'alāmat zāhir k. w.; jo bāt
Typical, } āyinda hone wālī ho use kisi shakl namūne yā tashbīh se
zāhir k. w.; 'alāmat; namūna; chīñh.

Typically, a. Tamsilān; 'illatan; sūrat 'alāmat yā tashbīh ke taur par.

Typify, *v. t.* Mūrat sūrat namūne yā shabāhat se kisī dūsri bāt kā zāhir k.; 'alāmat yā nishīn se zāhir k.; batlānā; dikhānā; dalālat k. **Typography**, *n.* Sise ke hurūf kā chhāpā; chhāpe kā fan.

Tyrannic, } *a.* Zālim kā; zālim-āna; jo zālim ko hasb-i hāl ho; hukm-
Tyrannical, } rānī meñ nā-jāiz sakhtī r. w.; jābir; zālim; be-rahm;
sang-dil; qāhir; sitam-gār yā pur-sitam; zulmī.

Tyrannically, *ad.* Zālim-āna; jaur-o-sitam se; jābir-āna; zālim kī tarah;

Tyrannicide, *n. l.*—Zālim-kushī; zālim kā mārūā. [jaur-o-ta'addī ke sāth.

2.—Zālim-kush; zālim kā mārno w.

Tyrannize, *v. t.* Zālim-āna kār-rawāyī k.; zulm k.; zālim sā bartāw k.; jābr k.; jaur-o-ta'addī k.; sitam (jaur-o-sitam) k.; nā-jāiz shiddat ke sāth hukm-rānī k.; jaur-o-jafā k.; qānūn yā insāf ke khlāf logon par hukūmat kā zor dikhānā; muqtazā-i-insāf aur hukm-rānī ke khlāf gairon par tashaddud (sakhtī) k.; zabardastī k.; udham machānā.

☞ With over.

Tyranny, *n.* 1.—Zālim-āna hukūmat; zulm; zālim-āna bartāw; jaur; jaur-o-jafā; jābr; jābr-o-ta'addī; sitam; ri'āyā wagaira par qānūn aur insāf ke khlāf sakhtī; ri'āyā wagaira par nā jāiz tashaddud.

2.—Be-rahm-āna bartāw; sakhtī; tashaddud. [se barasnā.

3.—Shiddat; sakhtī; hawā kā shiddat se bahnā yā pānī kā kasrat

Tyrant, *n.* 1.—Kḥud-sar hākim; hukm-rān jo mutlaqu-l-'inān ho; bād-shāh jo kisī qānūn yā qā'ide kā pā band na ho.

2.—Bādshāh hākim yā āqā jo apne mā-tahton par zulm kare; jo shakhs apne ikhtiyār ko nā-jāiz tarīq par nāfiz kare; zālim; jābir; mardum-āzār; jafā-kār; aisā āqā jiske dil meñ rahm na ho.

Tyro, *n.* 1.—Mubtadī; nau āmoz; jisne kisī 'ilm kī tahsīl mahz shurū' kī ho; nau-sikh; jo kisī shu'ba-i-'ilm kī niri ibtidāyī bāteñ jāntā ho; jisne kisī 'ilm meñ mahz bismi-l-lāh kiya ho.

2.—Jo shakhs kisī bāt se pure taur par wāqif na ho; kisī bāt meñ kḥām (kachhā); pukḥta-kār nahīn.

U.

Ubiquity, *n.* Ek hī waqt meñ har jagah maujūd rahnā; zamāna-i-wāhid meñ har kahīn hāzīr rahnā. [i-mutazakkira-i-bālā.

UBI SUPRA, (Lat.) Us maqām par jiskā zikr ūpar huā hai; ba-maqām ☞ "Noting reference to some passage or page before named."

☞ Webster.

Ugly, *ad.* Bhaddēpan se; burī tarah se; burī shakl se; bad-sūratī se.

Ugliness, *n.* 1.—Bad-shakl; bad-sūratī; karīh-manzarī; bad-haiatī; kḥūb-sūratī kā na h.; sūrat (shakl) kā bhaddāpan; zisht-rūyī.

2.—Dil kī burāyī; kḥabāsāt-i-bātinī; bad-mizājī; chirchirāpan.

Ugly, *a.* 1.—Jiske dekhne se tabī'at ko nafrat (tabī'at muta'afīr) ho; bad-sūrat; bad-haiat; bad-shakl, karīh-manzar; qubh-sūrat; jiskī sūrat nā guwār ho; bhaddā; be-ḍaul; jisse nafrat paidā ho; jisse dil ko karāhiyat ho; zisht-rū.

2.—Bad-mizāj; tursh-mizāj; chirchirā; jisse bad-mizājī pāyī jāe.

Ulterior, *a.* 1.—Kisī khat yā had ke udhar (uspār yā usse ware); udhar uspār yā kisī ke āge barh-kar wāqī; idhar yā is taraf nahīn

2.—Mazid ; aur ziyāda ; aur dūr ; kisī ke ba'd āne w.

Ultior demands—Mutālabāt-i-mazid ; kisī mutālabē ke ba'd jo kuchh aur talab kiyā (māṅgā) jāe.—What *ultior* measures will be adopted is uncertain—Yah tabqīq nahīn hai ki jo tadbirēn ho-chuki hain unke ba'd aur kahu si tadbirēn 'amal meṅ ayeṅgi.

ULTIMA RATIO, (Lat.) Akhir dalīl bahs yā tadbīr. [se piche kā.

Ultimate, *a.* 1.—Sab se dūr kā ; ba'id-tarīn ; ākhir darjē kā ; ākhir ; sab

2.—Gāyī ; intihāyī ; ākhir ; khās ; jo kul kā marja' ho.

3.—Kisī shai ke daurān yā silsila-i-natāij meṅ ākhir ; jo ba-martaba i-ākhir (ākhir yā anjām-i-kār ko) maqsūd ho.

Ultimately, *ad.* Ākhir ko ; bi-l-ākhir ; ākhir-i-kār ; ākhirash ; ākhiru-l-amr ; ākhir meṅ ; ant meṅ ; ant ko.

Ultimatum, *n.* Ākhir shart ; jo tajvīz ākhir meṅ pesh ki-jāe ; woh hātēn yā shartēn jo ba-martaba-i-ākhir madār-i-sulh ke taur par pesh hoīn ; woh 'umda tarīn shartēn jo kisī 'ahd-o-paimān karne wāle-kī taraf se pesh ho-sakēn aur jinse inkār ke ba'd 'ahd-o-paimān kā silsila phir qāim na rahe. [ke pahile guzrā ho ; pichehlā mahīna.

ULTIMO, *n.* Māh-i-guzashta ; mahīnā jo ākhir ko ya'nī hāl ke mahīne

On the first *ultimo*—Māh-i-guzashta (pichehlē mahīne) ki pahilī tarīkh ko.

Often contracted to *ult.*

[rah na jāe.

ULTIMUS HERES, (Lat.) Wāris-i-ākhir ; jiske ba'd koyī dūsrā wāris

Ultra, *a.* 1.—Jab yah lafz aise alfāz meṅ joṛā jātā hai jinse kisī maqām kā ta'alluq zāhir ho to uske ma'nī *bāhar* yā *dusrī taraf* (*uspar*) ke

Ultra-marine—Samundar pār ; samundar ke pār kā.

[hote hain.

2.—Bahut hī ; nihāyat hī ; jo kuchh ma'mūlī jibillī wājib yā munāsib ho usse zāid (ziyāda).

Umbrage, *n.* 1.—Sāya ; chhāyā ; chhānh. [ranjish ; burā mānnā.

2.—Zarar kā gumān ; ranj ; nā-rāzī ; khafagī ; ludūrat ; be-zāri ;

To give *umbrage* to a person—Kisī ko nā-rāz (rājdīda) k. ; kisī ke dil meṅ is

bāt kā gumān pānī-kāṭhā ki 'ulāh shakhs se ham ko zarar pahunchegā.—

To take *umbrage* at one's conduct.—Kisī ke tarz-o-tarīq (uski chāl) se nā-rāz

h ; kisī ki chāl par burā mānnā.

Umbrageous, *a.* Sāya-dār ; sāya k. w. ; sāya-gustār ; jisse yā jismeṅ

siya ho ; chhāyā k. w. yā r. w.

Umpirage, *n.* 1.—Faisale kā iḥtiyār haq yā iqtidār jo sar-panch ko

2.—Sar-panch kā fuisala. [hāsil ho.

Umpire, *n.* 1.—Koyī tīsrā shakhs jiskī tajwīz par woh bahs yā takrār

kulliyatan chhor di-jāe jo do shakhsōn ke darmiyān paidā ho ; sālīs.

2.—(Law) Woh tīsrā shakhs jo panchōn ke mā-bain iḥtilāf-i-rāe

kī hālat meṅ nizā' yā amr-i-tajwīz-talab kī fuisala kar-de ; sar-panch.

Unable, *a.* Lāiq yā qābil nahīn ; kāfi quwwat istitā'at 'ilm yā hunar wagaira

na r. w. ; za'if ; kam-zor ; kam-tāqat ; nā-tāqat ; kam-bazā'at ; be-

bas ; lāchār ; 'ājīz.

Unacceptable, *a.* Nā-maqbūl ; nā-pasandīda ; khush-guwār nahīn ; jisse

tabī'at nā-khush ho-jāe ; jisse dil ko raaj pahunchē ; nisā nahīn ki

khushī ke sāth qabūl kiyā jā-sake.

Unaccomplished, *a.* Jo anjām na pāyā ho ; jo be-kiyā rah jāe ; nā-

mukammal ; adhūrā ; gair-muhazzab ; nā-tarbiyat-yāfta ; jiske aḥlāq-

o-ādāb kī durusti ta'lim se na huyī ho.

Unaccountable, *a.* 1.—Jiskī wājib bayān na ho-sake ; lū-jawāb.

2.—Jiskī tauzih mumkin na ho; jisko 'aql hal na kar sake; jisko qā'ide par na lā-sakeñ. [zimma-dār nahīn.]

3.—Jo muhāsabe kā zimma-dār na ho; muākhaza-dār nahīn; Unaccustomed, *a.* 'Adī yā mānūs nahīn; gair-mānūs; jisko kisī chiz kā ghaṭṭhā na parā ho; nā-mahram. [r. w.]

Unacquainted, *a.* Nā-wāqif; nā-āshnā; gair-mānūs; khūb wāqifiyat na Unadvisable, *a.* Jo maslahat na ho; khilāf-i-maslahat; is qābil nahīn ki uskī nisbat tahrīk kī-jā-sake; jo qarīn-i-maslahat na ho; dūr-andeshī yā 'aql ke khilāf.

Unadvised, *a.* 1.—'Āqilāna yā qarīn-i-maslahat nahīn; jo qarīn-i-'aql na ho.

2.—Jo begair khūb soche-bichāre kiyā jāe; jismeñ 'aql ko dakhil na diyā jāe; jo ānkh band kar-ke kiyā jāe; jismeñ ihtiyāt na kī-jāe.

Unadvisedly, *ad.* Be-samjhe-būjhe; begair khūb soche-bichāre; khilāf-i-'aql; be-'aqli ke sāth; dūr-andeshī ke sāth nahīn; jhaṭ se; be-tahāsha.

Unaffected, *a.* 1.—Muhabbat yā josh se khālī; jiske dīl par kisī bāt kā asar na ho. [haqīqī; sachchā; sādīq; masnū'ī nahīn.]

2.—Begair banāwat kā; jismeñ banāwat na ho; sīdhā; sādā; aslī;

Unaffectedly, *ad.* Begair banāwat ke; sachmuch; asl meñ; haqīqat meñ; wāqī'ī; begair riya-kārī (makkarī) ke.

Unalienable, *a.* Nā-qābil-i-intiqāl; jo muntaqil na ho-sake.

Unalienably, *ad.* Aisī tarah se ki muntaqil na ho-sake; aise dhang se ki intiqāl mumkin na ho. [sachchā.]

Unalloyed, *a.* Jismeñ milāwat (āmezish) na ho; khālīs; kharā; aslī;

Unanimity, *n.* Yak-dilī; ek-dil h.; rāe yā irāde meñ ittifaq; ek-mat h.

Unanimous, *a.* 1.—Ek-dil; rāe yā irāde meñ muttāfiq; muttāfiq-u-r-rāe; ek-mat; mukhtalifu-r-rāe nahīn.

2.—Jo ek-dil ho-kar qāim ho; jisse ittifaq-i-rāe zāhir ho; jismeñ sab muttāfiq hoñ; jismeñ kisī ko ikhtilāf (mukhālafat) na ho; jiske khilāf koyī kuchh na kahe.

Unanimously, *ad.* Bi-l-ittifaq; jismeñ sab ko pūrā ittifaq ho; jismeñ sab log bakhūbī muttāfiq hoñ; ek-dil ho-kar; ek-rāe ho-kar; pūre ittifaq ke sāth.

Unanswerable, *a.* Jiskā jawāb na diyā jā-sake; jiskā jawāb-i-shāfi na ho; nā-qābil-i-tardīd; lā-radd; jiskī tardīd na ho-sake; jisko miṭā na sukeñ. [miṭ na sake; aise tariq par ki bātīl na ho-sake.]

Unanswerably, *ad.* Aisī tarah se ki rad na ho-sake; aise dhang se ki

Unappealable, *a.* Nā-qābil-i-apīl; jiskā murāfa'a na ho-sake; jo sīga-i-apīl meñ 'adālat-i-akbar tak na pahuñch sake.

Unassuming, *a.* Shokh yā gustākḥ nahīn; magrūr nahīn; 'ājiz; munkasir; garīb; jo bare bare da'we na kare; gairat-dār; jisko kisī bāt kā zu'm na ho. [na ho; jiskā kuchh asar-na ho; lā-hāsil.]

Unavailing, *a.* Be-sūd; be-kār; be-fāida; 'abas; jisse natīja-i-maqsūd hāsil

UNA VOCE, (Lat.) Bi-l-ittifaq; ek-rāe ho-kar; ek-dil ho-kar.

Unavoidable, *a.* 1.—Jis ko rad yā bātīl na kar-sakeñ; nā-qābil-i-ibtāl; jo mansūkh na ho-sake; jiskī tansīkh mumkin na ho.

2.—Jisse bachnā mumkin na ho; jisse ihtirāz na ho-sake: nā-qābil-i-ihtirāz; lābudī; nā-guzīr.

Unavoidably, *ad.* Lāchārī se; majbūrī se; majbūran; chār-nā-chār; khwāhī-na-khwāhī; aisī tarah se ki chūknā yā bachnā mumkin na ho.

Unaware, a. Nā-wāqif; be-ḵhabar; wāqif yā āgāh nahīn; gāfil; be-parwā; nā-muḵhātīb; gair-mutawajjh.

Unaware, } ad. Begair pahile se irāda yā tahaiya kiye huye; yakāyak;
Unawares, } daf'atan; jiskī ummed pahile se na rahi ho; nāgahān;
nāgāh; akasmāt; achānak.

At unawares—Yakāyak; nāgahān; achānak.

Unbar, v. t. Khol d.

To unbar a gate—Phāṭak khol d.

Unbecoming, a. Nā-munāsib; gair-muzaiyib; nā-zebā; nā-shāista; fuhsh; nā-mauzūn; jo kisi ko zeb na de (uske liye nā-munāsib yā uskī shān ke ḵhilāf ho); nā-sazā-wār; bad-numā.

Unbecomingly, ad. Bad-numāyī ke sāth; be-jū taur se; nā munāsib tariq par; nise tariq par jo ḵhilāf-i-shān (nā-muzaiyib) ho.

Unbend, v. t. 1.—Sīdhā kar d.; utār d.; khol d. [tafrīh k.

2.—Kuchh 'arse ke liye āram k.; mihnat riyāz yā koshish ke ba'd

Unbending, p. a. 1—Jo jhuk na sake. [rahe; lā-tajum.

2.—Jo qāil na ho; jo apnī hī bāt māne; jo apne qaul par sābit-qadam

Applied to persons. [taqil.

3.—Jismeñ kabhī farq na paṛe; jo joñ kā toñ rahe; mazbūt; mus-

Applied to things. [dārī rahne na d.

Unbias, v. t. Be-ta'assub hauā d.; ta'assub dūr kar-d. (miṭā d.); jānib-

Unbind, v. t. Bandoñ ko khol d.; khol d.; bandish (bandhan) khol d.

Unblemished, a. Jismeñ dhabbā na lagā ho; be-dāg; ilzām wagaira se bari; pāk; sāf; be-'aib; be-naqs; jismeñ kalank kā ṭikā na lagā ho.

Unblushing, a. Be-sharm; be-hayā; be-gairat; shokh; gustākḥ; dhīṭh; nir-lajja. [jiskā zubūr hanoz h. w. ho; āne w.; āyanda yā āyinda.

Unborn, a. Jo ab tak paidā na huā ho; nā-zāyida; jiskā wujūd na ho;

Unbosom, v. t. Kushāda-peshāuī se khol d.; apnī poshida rāe yā dil ki bātoñ ko jī khol-kar kah-d.; maḵḥfī taur par zāhir kar-d.; ba-taur rāz ke kah d. (fāsh k. yā khol d.). [be-pāyāñ; gair-i-mutanāhī.

Unbounded, a. 1.—Jiskī had na ho; lā-intihā; be-had; gair-mahdūd;

2.—Jispar koyī rok yā qaid na ho; jispar zabt na ho; be-intihā.

Unbrace, v. t. Dhilā kar-d.; utār d.; khol d.

Unbred, a. Ḵhūb tarbiyat-yāfta nahīn; gair-muhazzab; jisne ḵhūb ta'līm na pāyī ho; jāhil; be-tamīz; be-adab; nā-ḵhalaf.

Unbridled, p. a. Be-qaid; be-zabt; rindāna; shadid; saḵht; shiddat kā.

Unbroken, a. 1.—Jo tūtā na ho; pūrā; musallam. [ukhar na gayā ho.

2.—Jismeñ zu'f na āyā ho; jo kam-zor na ho-gayā ho; jo tūt yā

3.—Jo hilāyā na gayā ho; jo sikhāyā na gayā ho; be-nikālā huā.

Unbrotherly, a. Jo bhāyī kī shān ke ḵhilāf ho; jo bhāyī ko zeb na de;

Unbuild, v. t. Dhā d.; mismār kar-d.; toruā yā tor dālūnā. [nā-mibrbān.

Unceasing, a. Jo band yā mauqūf na ho; jo be-intihā yā bilā-ta'aiyun qāim rahe; mudāmī; hamesha qāim rahne w.; lagātār; jiskā tār (silsila) kabhī na tūte. [lagātār; hamesha.

Unceasingly, ad. Be-rukāwāt; begair band yā mauqūf huye; barābar;

Unceremonious, a. Be-takalluf; zāhir-parast nahīn; zāhiri qā'idōñ ko nā baratue w.; mānūs tariq par bartāw k. w. [qā'ida; ḵhilāf-i-qā'ida.

Unceremoniously, ad. Be-takallufāna; bilā-libāz-i-rusūm-i-zāhirī; be-

- Uncertain, a.** 1.—Gair-i-mutahaqqiq; jiskā pakkā thikānā na ho; mash-kūk; mushtabab. [nahīn; gair-i-mahfūz.
 2.—Jispar takiya (bharosā) na ho-sake; qābil-i-i'tibār yā istidlāl
 3.—Mushtabab; pakki wāqifiyat na r. w.; tahqīq ke sāth na jāne w.; yaqīn na r. w.; shak yā shubha r. w.
 4.—Natije kā tayaqqun na r. w.; is bāt ko yaqīnī na jāne w. ki nishāna wagaira thik kahān baithagā yā kis samt ko rujū' ho-gā.
Uncertainly, ad. Tahqīq ke sāth nahīn; yaqīn ke sāth nahīn; pūre bha-rose ke sāth nahīn; shubhe ke sāth; mashkūk taur par.
Uncertainty, n. 1.—Tazabzab; ibhām; shak; shubha; ihtimāl.
 2.—Kisī shai ke wuqū' kā ihtimāl.
 3.—Be-tahqīqī; thik thik ma'lūm na h.
 4.—Jo bāt lā-ma'lūm yā gair-i-mutahaqqiq ho; lā-ma'lūm shai.
Unchangeable, a. Jo badal na sake; gair-i-mutgair; lā-tagair; jis-men tagair-o-tabaddul na ho-sake.
Uncharitable, a. Nek nahīn; nek-andeshī ke khlāf; sakht; karī; 'aib-joyī se bharā huī; jismen harf-giri pāyī jāe.
Unchaste, a. Pāk-dāman nahīn; nā-pāk; be-'ismat; fāhisha; bad-kār; chhināl. [nafs-parastī.
Unchastity, n. Be-'ismatī; be-'iffatī; nā-pāk-dāmanī; shahwat-parastī;
Uncivil, a. 1.—Shāista yā muhazzab nahīn; kaj-khulq; bad-aḳhlāq; be-murawwat; gair-i-muhazzab—jaise shakhs.
 2.—Jāhilāna; gair-i-shāista; nā-bāista; tahzīb se khlāf; insāniyat se khlāf—jaise atwār (tarīq).
Uncivilized, a. Gair-i-muhazzab; jiskī wahshiyāna hālat jon kī toṇ ho; jāhil; jangali; najdī; nā-tarāshīda; wahshī; be-salīqa.
Uncivilly, ad. Kaj-khulqī se; bad-aḳhlāqī se; jāhilāna; wahshiyon kī mānind; be-līhāzī se; be-adabī se; be-murawwatī se; rukhāyī se; gushtākhī se. [yā talab k. w.) na ho; lā-da'wā.
Unclaimed, a. Gair-i-mutada'wiya; jiskā koyī da'wī-dār (chāhne māūgne *Unclaimed property*—Lā-da'wī mā; mā jiskā koyī da'wī-dār (kisi ko da'wā) na
Uncle, n. 1.—Bāp kā bhāyī; chachā. [ho.
 2.—Mā kā bhāyī; māmūn. [galiz yā galiz se bharā huā.
Unclean, a. 1.—Sāf nahīn; nā-sāf; mailā; mailā-kuchailā; gandā;
 2.—Nā-pāk; gunah gār.
 3.—Shahwat-parast; nafs-parast; fājir; fāsiq; bad-kār.
Uncleanness, n. 1.—Mailāpan; gandagī; gilāzat; nā-pāki.
 2.—Gunah-gārī; gunāh.
Unclinch, v. t. Band na rahne d.; khol d.
To unclinch the fist—Mūthī khol d.
Unclose, v. t. 1.—Khol d.; muhr tor d.—jaise khat kī.
 2.—Zāhir kar-d.; fāsh kar-d.; khol d.
Unclosed, a. 1.—Be ghirā; gair-i-muhīt; khulā.
 2.—Jo khatime ko na pahuñchā ho; gair-i-mukhtatim.
 3.—Band nahīn; sar-ba-muhr nahīn; khulā.
Uncomeliness, n. Bad-sūrati; bad-shaklī; bad-haiatī; karīhu-l-manzarī; bhaddā-pan; khūb-sūrat na h.; bo-daulī.
Uncomely, a. Bhaddā; khūb-sūrat yā khash-numā nahīn; bad-sob; kuḍaul; sūda; nā-guwār; nā-qābil-i-pasand; gair-mauzūn.

Uncomfortable, *a.* 1.—Ārām-dih nahiñ; jismeñ ārām na mile.

2.—Jismeñ yā jisse be-chainī ho; taklif-dih.

Uncommon, *a.* Ma'mūli nahiñ; gair-i-ma'mūli; shāz; nādir; nihāyat 'umda; 'ajīb; 'ujib-o-garib; jo aksar (kasrat se) dekhā yā sunā na jāe; kam-yāb; kam-tar; niralā; anokhā; anūthā.

Uncommonly, *ad.* Gair-ma'mūli tariq yā darje par; nihāyat hī; bahut hī; ma'mūl ke bahut hī khilāf; shāz; aksar yā ma'mūlan nahiñ; bahut hī kam. [(na h.); nudrat; kam-yābī; kam-zuhūr meñ ānā.

Uncommonness, *n.* Ma'mūl ke khilāf h.; shāz h.; aksar wāqī' na h.

Uncommunicative, *a.* Jo kisī ko kuchh na batlāye; jo dūroñ se khul-kar bāt na kare; jo auroñ se khiñchā rahe; kashīda-khātir; pumbadahan; chuppā; rūkhā.

Uncomplying, *a.* Dūroñ kā kahnā yā hukm na mānne w.; dūre kī bāt qabūl karne par māil yā rāgib nahiñ; jo dūre ke āge sar na jhukāye (sar-i-taslim kham na kare).

Uncompromising, *a.* Jo sulh-i-bāhamī se tai na ho-sake; jo sulh kī sharteñ qabūl na kare (unpar rāzī na ho); jo tasfiya-i-bāhamī na kare; haṭṭhī; ziddī; karā; jo na jhuke; jo dabāne se na dabe.

Unconcern, *n.* Be-ta'alluqī; be-fikrī; andeshe kā na r.; be-garazī; be-parwāyī. [ho; be-parwā; be-sarokār; be gam; mast; nichint.

Unconcerned, *a.* Be-fikr; be-garaz; jisko fikr ta'alluq yā andesha na "It has at sometimes before a past event, but about or for is more generally used before a past or future event." Webster.

Unconcernedly, *a.* Be-fikrī se; be-parwāyī se; be-garazī se; be-garaz-āna; be gam; bilā-ta'alluq-i-khātir.

Unconditional, *a.* Shartī yā mahdūd nahiñ; gair-mashrūt; bilā-qaid; mutlaq; kāmīl; jismeñ koyī qaid yā shart na lagī ho; jismeñ koyī agar-magar na ho. [sharāt; begair koyī qaid lagāye huye.

Unconditionally, *ad.* Bilā-qaid; ba-tarz-i-mutlaq; kāmīl taur par; bilā-

Unconscionable, *a.* Nā-ma'qūl; 'aql ke khilāf; na-munāsib; jisqadar 'aql-i-salim ke mutābiq chāhā yā ummed kiya jā-sake usse kahīñ ziyāda (baḡh-kar); be-andāz yā be-andāza.

Unconscious, *a.* 1.—Be-khabar; gāfil; na jānne w.; nā-wāqif.

2.—Jo ma'lūm na de; jo dil ko ma'lūm na ho.

Unconsciously, *ad.* Be-ma'lūm kiye; be-khabarī se; be-jāne; bilā-wāqifiyat.

Unconstitutional, *a.* Qānūn yā qā'ide ke mutābiq nahiñ; jo qā'ide se jāiz na ho; usūl-i-qānūn ke khilāf; band-o-bast ke khilāf; khilāf-i-nazm.

Uncontrollable, *a.* Jo zabt na ho-sake; jisko rok na sakeñ; jisko apne qabū meñ na lā-sakeñ; jisko apne bas meñ na kar-sakeñ; jo apne iḡhtiyār meñ na ā-sake; jiskī nisbat (jismeñ) bas na chale.

Uncontrollably, *ad.* Aisi tarah yā isqadar ki rokne se na ruke; itnā yā is tarah kī rukāwaṭ mumkin na ho; bilā-ta'arruz; bilā-iqtidār-i-muzāhamat. [jispar i'tirāz wārid na ho-sake (na ho-sake).

Uncontroverted, *a.* Gair-i-mutanāzi'a; jiskī nisbat baḡh yā nizā' na ho;

Unconvertible, *a.* Jiskī sūrat tabdīl na ho-sake; jiskī haiat meñ tagai-yur-o-tabaddul na ho-sake.

Uncord, *v. t.* Rassiyāñ dhīlī kar-d. yā khol d.; khol d.;

- Uncourteous, *a.* Kaj-khulq; bad-aḳhlāq; be-murawwat; wahshī; be-tamīz; be-adab; jāhil; jismeñ mihrbānī aur murawwat na ho.
- Uncouth, *a.* Gair-ma'mulī; 'ajīb; 'ajīb-o-garīb; bhaddā; bad-numā; bad haīat; kuḍul; angār; gañwār sā; jo kasrat-i-isti'māl se pasandīda yā khush-numā na ho-jāe. [khāpan; nīrālāpan.
- Uncouthness, *n.* Bhaddāpan; 'ajīb-o-garīb h.; nudrat; ajnabīyat; ano-
- Uncover, *v. t.* 1.—Poshish uṭhā 1.; jis chīz se koyī shai chhīpī ho use haṭā yā dūr kar-d.; khol d.; sar-posh haṭā d.
 2.—Kapre utār 1.; nangā kar d.; barahna kar-d.
 3.—Makān kī chhat khol utār yā nikāl 1.
 4.—Topī utār 1.; sar nangā kar-d.
- Uncreated, *p. a.* Jo hanoz paidā na huā ho; jiskā wujūd abtak na ho.
 2.—Gair-i-maḳhlūq; jiskī paidāish na huyī ho. [bādshāhat chhīn 1.
- Uncrown, *v. t.* Taj-i-shāhi chhīn 1.; takht se ma'zūl kar-d. (utār d.);
- Uncurrent, *a.* Gair-i-rāij; jo jāri na ho; jiskī chalan na ho; gair-i-murawwij; jo 'umūman rupaye ke lene dene meñ jāri na ho; jo barābar yā pūrī qīmat par na liyā jāe.
- Uncut, *a.* Be-kaṭā; be-tarshā; gair-i-maqtū'a; nā-burīda.
 (23) "Said especially of the leaves of books when they have not been separated by cutting or trimming in binding." Webster.
- Undamaged, *a.* Jismeñ zarar (nuqsān) na pahunchā ho; jo kharāb na ho-gayā ho. [na ho kī yah kab kā hai.
- Undated, *a.* Bilā-tārīkh; jismeñ tārīkh na likhī ho; jiskī nisbat ma'lūm
- Undaunted, *a.* Be-khauf; be-dar; nidar; be-bāk; jān-bāz; diler; sāhasī; jiskā dil khauf kī wajh se tūṭ na jāe.
- Undeceive, *v. t.* Dhokhā yā galatī wagaira dūr kar-d.; phir dhokhe meñ na parne d.; phir dhokhā (mugāḷata) na khāne d.; āṅkheñ kholnā; kān kholnā yā khare kar-d. [na ho-chukī ho; jo tai na pā-chukā ho.
- Undecided, *a.* Gair-i-munfasila; jiskā fāsala na huā ho; jiskī tajwīz
- Undefended, *a.* 1.—Gair-i-mahfūz; jiskī hifāzat na kī-gayī ho; jiskī muhāfazat (jiske bachāw) kā band-o-bast na ho.
 2.—Jismeñ mudda'ā'alaiḥ kī tarāf se jawāb-dihī na huyī ho; jismeñ mudda'ā'alaiḥ kī jānīb se koyī wakīl wagaira na ho; jismeñ koyī jawāb yā 'uzr pesh na kiya jāe. [tauzīh yā ta'rīf na kī-gayī ho.
- Undefined, *a.* 1.—Gair-i-mu'aiyan; gair-i-mushakḥkhas; jiskī sarābat
 2.—Jiske hudūd kā ta'aiyun na ho; gair-mahdūd.
- Undeniable, *a.* Jisse inkār na ho-sake; jiskī tardīd na ho-sake; nā-qābil-i-tardīd; jo sarīhī (sāf sāf) sach ho; sāf; fāsh; 'ayān.
- Undeniably, *adv.* Aisi tarāh kī inkār yā tardīd mumkin na ho; is safāyī se kī qābil-i-inkār yā tardīd na ho.
- Under, *prep.* 1.—Niche; tale; zer; nīsī tarāh kī koyī chīz ūpar ho.
 (23) The correlative of *over, above, up, on.*
 2.—Kisī kī shāgirdī yā taht meñ; kisī ke mā-taht; kisī ke hukm ke tābi' (uske zer-i-hukūmat).
 3.—Dūsre ke muqābale meñ (dūsre se) kam.
 4.—Kam pāir; kam qīmat par; kam ko; kam dām ko; kam kā.
 5.—Hile se; bahāne se; kisī ke parde yā oṭ meñ; se.
 6.—Kisī kī nisbat rutbe darje yā martabe meñ kam. [hālat meñ.
 7.—Bojhā huā; ladā huā; bar-dāsht karte huye; tahammul kī

8.—Kisī shai ke niche dabe rahne ki hālat meñ; us hālat meñ jab kisī shai kā bār (bojh) ūpar se parā ho. [ki majbūrī (uskā k.) farz ho.

9.—Zimma-dāri yā pā-bandī ki hālat meñ; us hālat meñ jab kisī bāt

10.—Kisī nām se mashhūr yā ma'rūf; kisī nāme se.

11.—Zamāna yā 'ahd meñ; kisī ke waqt meñ; daurān yā daur meñ.

12.—Jo kisī khās sin ko na pahuñchā ho; kam; niche.

13.—Sūrat meñ; shakl meñ.

14.—Zer-i-hifazat; zer-i-himāyat.

15.—Niche; zail meñ; meñ; kisī shai meñ dākhil yā shāmil.

16.—Musaddaqa; dastkhātī (*corruptly* daskhātī).

17.—Bahs yā tajwiz wagaira ki hālat meñ; jab kisī shai ki nisbat bahs yā tajwiz wagaira ho-rahi ho; jab koyī amr kisī bāt ke liye pesh

18.—Ba-mujib; mutābiq; hasb; zer; ba-ittibā'; az-rūe. [ho; zer; meñ.

Under arms—Hathiyārōn ko kām meñ lāne ke liye taiyār; musallah; hathiyār-band.—*Under fire*—Gole-bārūt ke sūmne; dushman ke gole ke muñh par.—

Under sentence—Us hālat meñ jab kisī ki nisbat hukm-i-sazā sādīr ho-chukā ho.—*Under the breath*—Dhimi āwāz se; nihāyat āhista se.

Under, ad. Nichī yā zalil hālat meñ; mā-tahtī yā itā'at meñ; zer-i-hukm; apne tābi' yā mā-taht.

☞ "Used chiefly in a few phrases; as, to bring *under*, to reduce to subjection; to keep *under*, to maintain in subjection; to control."

Webster.

[shikmī.

Under, a. Ruthe yā darje meñ dūsre se kam; mā-taht; adnā; tābi';

☞ "*Under* is often used in the formation of compounds, denoting that which is less than is right, proper, or ordinary, or which is inferior, subject, or subordinate to something; as, *under-secretary*, *under-tenant*, and the like." *Webster.*

Under-bid, v. t. Nīlām meñ kam boli bolnā; jītnī boli dūsre ki ho usse kam boli bolnā. [yā munāsib qīmat yā ujrat se kam māngnā.

Under-charge, v. t. Kam qīmat lagānā; ghaṭ-kar dām lagānā; ma'mūlī

Underclerk, n. Muharrir jo sar-daftar ke mā-taht ho; nāib-muharrir; adnā darje kā mutasaddī. [kam kām k.

Under-do, v. i. 1.—Kām karne ki jisqadar liyāqat yā salāhiyat ho usse 2.—Jisqadar zarūr ho usse kam kām k.

Under-do, v. t. Khūb na pakānā; khām (kachhā) r.; adh-pakā r.

Under-drain, n. Paṭā huā nābdān nal yā parnālā.

Undergo, v. t. Sahnā; bardāshht k.; bhugatnā; tai k.; jhelnā; uthānā;

Under-ground, n. Jagah jo zamīn ki sath ke niche ho. [kāṭnā; bhognā.

Under-ground, a. Zamīn ke niche kā; zer-i-zamīn; zamīn ke tale.

Under-hand, ad. 1.—Chhipe-chhipe; khufyatān; chhipā-kar; poshida taur se; ikhfi ke sāth.

2.—Fareb ke zarī'e se; farebī taur par; fareb ke sāth.

Under-hand, a. Khufya; poshida; chhipā huā; makhfi.

☞ "Usually implying meanness or fraud, or both." *Webster.*

Under-let, v. t. 1.—Jisqadar munāsib kirāya wagaira ho usse kam par d.

2.—Ijāre ke zarī'e se ijāra (ijāra-dar-ijāra) d.; kaṭkina d.

Under-lie, v. t. 1.—Kisī ke niche h.; niche rahnā; niche wāqī' h.

2.—Kisi shai kā madār (uskī jar yā bunyād) h.; kisi chiz kī binā h.; kisi chiz ko sañbhāle rahnā.

Under-lie, *v. i.* Nieho h. yā rahnā.

Under-line, *v. t.* Alfāz ke nieho khat khūch d.

Undermine, *t. 1.*—Girāne yā dhāne kī garaz se zamīn ko niehe se khod d. yā khālī kar d.; surang daṛṛnā.

2.—Maḥfi tadbīroñ se kisi shai kī beḥ-kanī k. (uskī jar khodnā) khufyā tarīq se tabāh yā barbād kar-d.; jar kāṭnā; chhipī chhipī
Underneath, *ad.* Niehe; talo; zer. [burāyī k.

Underneath, *prep.* *Vide supra.*

Under-rate, *v. t.* Bahut kam qīmat lagānā yā ṭhahrānā; aslī yā wājibi qīmat se kam qīmat qāim k.; kam dām lagānā; kam āṅknā.

Under-rate, *n.* Qīmat jo māliyat se kam ho. [bechnā.

To sell a thing at an under-rate—Kisi chiz ko uskī māliyat se kam qīmat par
Under-sell, *v. t.* Jin chizoñ ko koyī kisi qīmat par beche unhiñ chizoñ ko us shakhs kī nisbat kam (qīmat) par bechnā; dūsre kī nisbat arzāñ firokht k. (sastā bechnā); aune-paune bech dānā; dūsre ke muqābale meñ mol ghaṭā kar bechnā.

Under-sign, *v. t.* Kisi chizhī yā dast-āwez wagaira ke niehe (uske zail yā ākhir meñ) apnā nām likhnā (dast-khat k.); zail meñ dast-khat k. (sabt k.); niehe yā ākhir meñ al'abd k. [ākhir meñ sabt hoñ.

The undersigned—Woh shakhs yā ashkhās jiske yā jinke dast-khat zail yā
Understand, *v. t. 1.*—Samajhnā; bñjhnā; kisi shakhs yā shai kī mau-shā samajhnā; jānnā; kisi shai kā 'ilm r. [jānnā.

2.—Kisi amr se wāqif yā muttali' h.; khabar r.; daryāft h.;

3.—Farz kar-l.; tasawwur k.; ta'bīr k.; tajribe yā 'aql se jānnā.

4.—Zāhir na k par murād r.; kināyatan samajhnā yā samjhā jānā; go sāf sarāhat na ho tāham kisi amr kī nisbat yah samajhnā kī woh
Understand, *v. i. 1.*—Zī-hosh h.; 'aql r.; 'āqil aur be-dār h. [maqsūd hai.

2.—Dūsre se jānnā sunnā yā ma'lūm k.

Understanding, *a.* Dānā; jānne w.; zīrak; hoshyār; 'āqil; hunar-mand.

Understanding, *n. 1.*—Idrāk; 'aql; fahm; quwwat-i-mudrika; samajh; bñjh; gyān; buddhi.

2.—Kāe yā dil meñ ittifāq; tasfiya-i-nizā'; raf'-dād; mel; sulh; ittifāq; jo kuch āpas meñ samajh bñjh jāe (tai ho-jāe).

To come to an understanding with another—Dūsre se sulh yā mel kar-l.; jo jhagrā dūsre se ho usko āpas meñ tai kar l.

Understandingly, *ad.* Samajh-kar; samajh-bñjh-kar; khūb jūn yā

Under-state, *v. t.* Jo kuchh asliyat ho usse kam bayān k. [samajh kar.

Under-take, *v. t. 1.*—Kisi shai meñ masrūf h.; koyī kām shurū' k.; kisi kām meñ lagnā; koyī kām karne lagnā; hāth lagnā; qadam r.

2.—Kisi kām ke anjām (uske karne) kā bīṛā (zimma) uṭhānā; kisi kām ke anjām kā mu'ābada k.; koyī kām uṭhānā (apne ūpar uṭhānā).
Under-take, *v. i. 1.*—Kisi kām kā bīṛā uṭhānā; koyī kām apne zimme k. yā uṭhānā. [hārnā.

2.—Wa'da k.; mau'ūd h.; iqrār k.; apnī tayīn pā-band k.; qaul

To undertake for—Kisi kī zamānat k.; kisi kā zāmīn h. yā baunnā.

Undertaker, *n. 1.*—Jo koyī kām uṭhāye; woh shakhs jo kisi kām meñ masrūf ho (lago). [dūsre ke kām ke anjām kā mu'ābada kare.

2.—Jo shakhs dūsre ke kām kā zimma (bīṛā) uṭhāye; jo shakhs

3.—Tajhiz-o-takfīn kā intizām k. w.

Undertaking, n. 1.—Woh kām jiskā bīṛi uṭhāyā jāe; woh kām jismeñ koyī masrūf ho yā jiske anjām kā woh iqdām kare; koyī barā kām (kār-i-aham); koyī jokhim (khatre) kā kām; 'azīmat; muhim.

2.—Us shakhs kā kām jo tajhiz-o-takfīn kā intizām kare.

Under-tenancy, n. Shikmī asāmi kī haqqiyat; haqqiyat jo asāmi yā patte-dār se hāsīl ho. [mī kī haqqiyat par qābiz ho.

Under-tenant, n. Shikmī; asāmi-i-shikmī; asāmi kī asāmi; jo kisī asā-

Under-valuation, n. Aslī qīmat se kam ta'ayun-i-qīmat yā māliyat; qīmat jo māliyat ke barābar na ho; qīmat yā māliyat kī tashkīh se meñ kamī.

Under-value, v. t. 1.—Aslī māliyat se kam qīmat qīm yā tashkīh k.; jo māliyat wāq'ī ho uskī nisbat kam māliyat yā qīmat qāim k.

2.—Kām qadr k.; be-qadr samajhuā; be-waq'at tasawwur k.; zalīl jānnā; tahqīr k.; haqārat k.; nā-chiz jānnā yā samajhuā; haqārat se (haqārat kī nazar se) dekhūā.

Under-work, v. t. 1.—Jo kām dūsrā kartā ho usī qism kā kām ba nisbat uske kam uṛrat wagaira par k.; dūse se sastā kām k.

2.—Jar khodnā yā kāṭnā; maḥfī tadbīroñ se kisī ko tabāh yā barbād k.; chhip-kar kharābī k. [likhūā.

Under-write, v. t. 1.—Kisī shai ke niche likhnā; kisī dūsrī chiz ke niche

2.—Niche yā zail meñ al-'albd k.; kisī shai ke niche apnā nām

3.—Bīme ke kāgaz par apnā dast-khat k.; bīmā k. [likhnā.

Under-write, v. i. Bīmā k.

Under-writer, n. Bīme w.; bīmā k. w. [rāst-bāz; be-chhakke-panje kā.

Undesigning, a Sachchā; sīdhā; be-riyā; jismeñ makr-o-fareb na ho;

Undetermined, a. 1.—Muzabzab; bilā-ta'ayun; jiskā tasfiya na huā ho; jo tai na pāyā ho; jiskā faisala na huā ho; gair-i-munfasila. [mu'ayan.

2.—Jiske hudūd kā ta'ayun na huā ho; gair-mahdūd; be-hād; gair-

Undeviating, a. 1.—Jismeñ inhirāf na ho; kisī rāh qā'ide usūl yā man-shā se munharif yā bar-gasht na h. w. (na phirne w.); sābit-qadam; jo barābar chalā jāe; jiskā silsila (tār) na ṭūṭe. [na ho.

2.—Jo galatī na kare; jismeñ gum-rāhi na ho; jo terbā yā tirchhā

Undeviatingly, ad. Bilā-inhirāf; begair gum-rāh huye; sābit-qadamī se; barābar; sīdhe. [(zūī ho-jāe); 'ām yā 'ām qism kā; zalīl; nichā.

Undignified, a. Jalīl-i-qadr habīñ; jisse qadr yā martaba jātā rahe

Undirected, a. 1.—Jismeñ kisī kī hidāyat na ho; jiskā koyī hādī yā rah-numā (rāh dikhāne w.) na ho; jo apne taur par chhor diyā jāe.

2.—Jispar maktūb-ilāih kā nām na likhā ho—jaise khat.

Undisciplined, a. Jiskī ta'līm na huyī ho; jo qā'ide se sikhlāyā aur mashshāq na banāyā gayā ho; jo sikhā-kar qā'ide ke mutābiq durust na kiya gayā ho; kachchā; khām; be-sikhāyā-parhāyā.

Undivided, a. 1.—Jo bañt na jāe; pūrā; jismeñ khalal wāq'ī na ho.

Undivided attention—Pūrī tawajjuh; khayal jo bañtī yā muntashir na ho.

2.—Jo taqsim ke rū se judā (alag) na kiya gayā ho; gair-mun-qasim; be-bañtā; musallam; pūrā. [na huyī ho.

An *undivided estate*—Haqqiyat yā jāedād-i-gair-munqasima; jo jāedād taqsim

Undo, v. t. 1.—Jo kuchh ho-chukā ho usko mitā d.; mansūkh kar-d.; rad kar-d.; nafi kar-d.; apne yā kisī ke kiye ko qāim na rahne d.

- 2.—Khol dālnā; udher dālnā; bandish ko khol d.; judā judā kar-d.
- 3.—Muslis kar-d.; garib bānā d.; diwāliyā kar-d.; gārat tabāh yā barbād kar-d.; kharāb-o-khastā kar-d.; zūil kar-d.; kho d.; mitā d.
- Undoing, *n.* 1.—Kiye ko mitā d.; kisi fi'l kī mansūkhī.
- Undoubted, *a.* Gair-mushtabāh; jo ma'rīz-i-bahs meñ na lāyā gayā ho; jispar shubha na kiya gayā ho; jo mashkūk-fi na ho; gair-i-mashkūk.
- Undoubtedly, *ad.* Be-shubha; bilā-shubha; be-shak; lā-raib; albatta; aur kyā; ismeñ kuchh shak shubha yā hujjat nahīñ hai.
- Undress, *v. t.* 1.—Kapro utārnā; naugā (barahna) k.
- 2.—Zewār utār l.; āraish kī chīzeñ le-l.
- 3.—Zakhm kī paṭṭī khol d.; zakhm se phāhā haṭā d.
- Undress, *n.* Dhile kapre; dhilī libās.
- Undue, *a.* 1.—Jo wājibu-l-adā na ho; jiskī nisbat mutālabe kā haq paidā na ho-chukā ho. [na ho.
- 2.—Nā-wājib; nā-munāsib; nā-jāiz; be-jā; jo wājib yā durust
- 3.—Jo kisi qā'ida-i-mu'ayan ke mutābiq na ho; andāz se ziyāda; be-had; be-andāz; bahut; jismeñ i'tidāl se tajāwuz kiya jāo.
- Undulate, *v. t.* Āge-pīchhe yā niche-ūpar lahron kī māuind harakat d.; lahrānā; hilornā.
- Undulate, *v. i.* Lahrānā yā laharānā; hiloren l.; mauj-zan b.; hilornā.
- Undulate, } *a.* Lahar kī māuind; lahron kī tarah; mauj sū; lahar sū.
- Undulated, }
- Undulation, *n.* Lahar kī si chāl yā harakat; hilorā; hilkorā; lahar.
- Undulatory, *a.* Labrātā; hilortā; mauj-zan; laharon kī māuind muta-harrik.
- Unduly, *ad.* Nā-jāiz yā nā-munāsib tarīq par; jaisā farz yā munāsib ho us tarah nahīñ; ba-qadar-i-munāsib nahīñ; andāza-i-munāsib par nahīñ; jitnā chāhiye utnā nahīñ; bahut ziyāda; bahut hī; be andāz; had
- Undying, *a.* 1.—Jo zūil na ho; jispar zawāl na āye; lā-zawāl. [se ziyāda.
- 2.—Jo na mare; jo fanā na ho; gair-fānī; ajar; amar; lā-zawāl.
- Unearth, *v. t.* Zamīn ko bahar kar d. khwāh nikāl d.; chhipā na rahne d.; khol d.; zāhir kar-d. [qabāhat ke sāth; āsānī se nahīñ.
- Uneasily, *ad.* Be-qarārī se; be-chainī se; dard yā taklif se; mushkil se;
- Uneasiness, *n.* Be-chainī; be-qarārī; be-tābī; be-kālī; be-ārāmī; kisi-qadar taklif; kisiqadar andesha fikr yā intishār. [chain se nahīñ.
- Uneasy, *a.* 1.—Jise kisiqadar dard yā taklif ho; be-chain; be-qarār;
- 2.—Jise kisiqadar taklif ho.
- 3.—Kisiqadar fikr-maud (mutafakkir); pareshān-khātir; muntashir; jisko dil meñ qarār na ho; be-qarār; muztarib.
- 4.—Jo khush-numā na ho; jise dūson ko kisiqadar taklif yā ranj ho; nā-guwar; nā-pasandīda; bhaddā.
- Unembarrassed, *a.* 1.—Pāreshān nahīñ; pareshān-khātir nahīñ; ghabrāyā huā nahīñ; qāim-mizāj nahīñ; mustaqil-mizāj nahīñ.
- 2.—Naqdī qabāhaton se barī; jisko रुपये-paise kī tangī (taklif) na ho; jispar bār-i-dāin (qarz kā bojh) na ho. [pechīdagī na ho.
- 3.—Jismeñ koyī uljhāw (uljhan) na ho; jismeñ kisi qism kī
- Unencumbered, *a.* Bilā-muākhaza; be-kharḥasha; jispar bār-i-dāin (qarz kā bojh) na ho; jispar koyī dāin (qarz) qāim na ho.

Unequal, a. 1.—Gair-musāwī; barābar nahīn; qad yā 'arz-o-tūl wāgaira meñ barābar nahīn; 'ilm sin yā haisiyat wāgaira meñ dūstre ke barābar nahīn; kam-o-besh; chhotā-barā; adnā; dūstre se chhotā kam yā ghatkar; nā-kāfī. [yā ek tarah par nahīn.]

2.—Jo barābar yā bā-qā'ida na ho; jo yaksān na ho; ek tarah kā
Unequaled, a. Jiskī barābarī na ho-sake; lā-sānī; jiskā jawāb na ho; be-misl; be-nazir; jiskī mānind dūsrā na ho.

Written also *unequaled*.

Unequally, ad. Gair-musāwī tarīq par; barābar nahīn; kam-o-besh; mukhtalif darjōñ meñ; andāz-i-munāsib se nahīn; nā-hamwār.

Unequivocal, a. 1.—Gair-mushtabah; sāf; sarīh; jismeñ koyī shakk-o-shubha na ho. [talif ta'bireñ na ho-sakeñ.]

2.—Jiske ma'nī meñ ishtibāh na ho; gair-muzabzab; jiskī mukh-
Unequivocally, a. Be-shubha; begair shubhe kī gunjāish ke; sāf-sāf; pūre subūt ke sāth; pūrā-pūrā. [achūk.]

Unerring, a. 1.—Jo galatī na kare; jisse galatī na ho-sake; be-chūk yā

2.—Jo na chūke; jo khatā na kare; yaqīnī; tūr-ba-hadaf; ṭhik; sahīh; bar-jasta; hukmī. [be-gair khatā ke; hukmī.]

Unerringly, ad. Aisī tarah kī bhūl chūk yā khatā na ho; be-chūke;

Uneven, a. 1.—Jo barābar na ho; jo chauras na ho; gair-i-musattah; nā-hamwār; ūñchā-nīchā; bihar; khar'bar; nisheb-o-farāz.

2.—Gair-musāwī; lambāyī meñ barābar nahīn.

[i-tāq.]

Uneven number—Aisā 'adad jo begair bāqī ke do se taqsim na ho sake; 'adad-

Unevenness, n. Nā hamwārī; musattah chauras yā barābar na h.; sath kī gair-barābarī; ūñchāyī nichāyī; nisheb-o-farāz h.; biharpan.

Unexampled, a. Be-misl; be-misāl; jiskī mānind dūsrā na ho; lā-sānī; be-nazir; jiskā jor na ho.

Unexceptionable, a. Jispar jarah na ho-sake; jispar yā jiskī nisbat koyī i'tirāz na ho-sake; nā-qūbil-i'tirāz; be-'aib; jismeñ koyī naqs na ho; 'umda; achchhā; bahut 'umda.

Unexceptionably, ad. Aisī tarah kī koyī i'tirāz yā hujjat na ho-sake.

Unexpected, a. Jiskī ummed na ho; jiskā wuqū' begair pahile se ittilā' rahne ke ho; jiskā band-o-bast pahile se na ho; nāgahān; yakāyak; gair-mutaraqqib.

Unexpectedly, ad. Aisī tarah kī pahile se ummed yā khabar na rahī ho; nise waqt yā nise taur se kī pahile se kuchh ummed na rahī ho; dafatan; yakāyak; nāgahān; ekā-ek; achhānak; achhānachak; aachhā meñ.

Unfailing, a. 1.—Jo bi-l-kul khālī yā kharch na ho-jāe; jo barābar chalā chale (qāim rahe); jo waqt par jawāb na de. [pakkā.]

2.—Jismeñ chūk na ho; jo zarūr wafā kiya jāwe; hatmī; yaqīnī;

Unfair, a. 1.—Be-imān; sachchā yā rāst-hīz nahīn; dhokhā d. w.; fitratī; dagī-bāz; bad-mu'āmala. [meñ wājibiyat yā insāf kā lihāz na ho.]

2.—Jismeñ imāndārī kā khayāl na rahe; khotā; fāsīd; kāsid; jis-
Unfair practices—Be-imānī ke 'il'; khotē kām.—*Unfair dealing*—Bad-mu'a-malagī; khotā mu'āmala.

3.—Jo be-imānī se paidā yā hāsīl ho; jo dhokhā dene se hāsīl ho.

Unfairly, ad. Wājib tarīq par nahīn; be-imānī se; dagī-bāzī se; bad-mu'āmalagī se; wājibiyat ke sāth nahīn; insāf ke lihāz se nahīn; be-insāfī se; gair-munsifāna tarīq par; be-jā.

- Unfairness**, *n.* Be-īmānī; dagā-bāzī; bad-mu'āmalagī; be-insāfi.
- Unfaithful**, *a.* Be-wafā; be-īmān; jo apne wa'da wagaira ko wafā (pūrā) na kare; jo apne i'tibār ko qāim na rakkho; dagā-bāz; farebī; bad-diyānat; bad-qaul; bad-'ahd; kapaṭī; chhalī; apne kām meṁ gāfil.
- Unfaithfully**, *ad.* Be-wafāyī se; be-īmānī se; bad-'ahdī se; bad-qaulī se; dagā-bāzī se; fareb se; khiyānat se; namak-harāmī se; kapaṭ se; chhal se; gaffat se; nāqis taur par.
- Unfaithfulness**, *n.* Be-wafāyī; be-īmānī; bad-'ahdī; bad-qaulī; khiyānat; dagā-bāzī; apne wa'de wagaire kā pūrā na k.; aisā fi'l k. jisse i'tibār jātā rahe
- Unfashionable**, *a.* Waz' ke kḥilāf; kḥilāf-i-waz'; jo tariq jāri ho uske mutābiq nahīn; bā-waz' nahīn; jo waz' murawwij ho usko kḥilāf; chalan ke kḥilāf.
- Unfashionableness**, *n.* Kḥilāf-i-waz' h.; jo tariq jāri yā rūij ho uske mutābiq na h.; tariq-i-murawwija kā lihāz na r.; jo chāl yā dastūr jāri ho usse inhirāf; jo rawāj ho uske kḥilāf 'amal k.
- Unfashionably**, *ad.* Rawāj yā waz' ke kḥilāf; jo waz' yā dhang jāri ho uske mutābiq nahīn. [khol d.]
- Unfasten**, *v. t.* Dhilā kar-d.; khol d.; ukhār d.; bandish (bandhan)
- Unfathomable**, *a.* Jiskī thāh na lag sake; jiskī gahirāyī kā patā na lag sake; 'amīq; athāh.
- Unfavourable**, *a.* Nā-muwāfiq; nā mas'ūd; mukḥālīf; kḥilāf; dil-shikan; muwāfiq nahīn; muzir; guir-muwaiyid; jisse taqwīyat yā tāyid na ho; nā-mas'ūd; kḥarāb;—mufid nahīn; guir-mufid.
- Unfavourableness**, *n.* Nā-muwāfiqat; nā mus'adat; mukḥālāfat; muzir h.; kḥilāf h.; muwāfiq na h.; kḥarābī yā kḥarāb h.; mufid na h.; aisā na h. ki kisi shai ki tāyid yā taraqqī ho.
- Unfavourably**, *ad.* Nā-muwāfiqat se; nā-mus'adat se; aise tariq se nahīn ki tāyid yā taraqqī ho; burī tarah se; achche tariq par nahīn; kḥilāf-i-murād; be-iltifātī se; nā mihirbānī se.
- Unfeeling**, *a.* 1.—Be-hiss; jismeṁ hawās na ho. [mohī; nir-dayī; kaṭhor.
2.—Jismeṁ rahm yā dard na ho; be-dard; be-rahm; sang-dil; nir-
- Unfeelingly**, *ad.* Be-dardi se; be-rahmī se; sang-dilī se; sakhti se.
- Unfeelingness**, *n.* Be-hissī; be-dardī; be-rahmī; sang-dilī; dil ki karāyī yā sakhti. [sādiq; aslī; rāst.
- Unfeigned**, *a.* Jismeṁ banāwat na ho; be-riyā; gair-masnu'ī; sachchā;
- Unfetter**, *v. t.* 1.—Berī kāṭnā; zanjīr khol d.; qaid se rihā k.; chhornā.
2.—Rukāwat dūr kar d.; āzād k.; rihā k.; kḥalās k.; najāt d.
- Unfilial**, *a.* Jo beṭe yā beṭī ke liye nā-munāsib ho; jo larke ko zeb na de; nā-khalafī kā.
- Unfinished**, *a.* Nā-tamām; jo pāyā-i-iḥtītām ko na pahunchā (khatm na huā) ho; nā-mukammal; gair-mukammal; adhūrā; jismeṁ bār-i-ākhir hāth na lagā ho; jo anjām ko na pahunchāyā gayā ho.
- Unfit**, *a.* Nā-lāiq; lāiq yā qābil nahīn; nā-munāsib; gair-mauzūn; kisi shai ki qābiliyat yā salāhiyat na r. w.
- Unfit**, *v. t.* 1.—Nā-lāiq kar yā banā d.; kisi shai se ma'zūr kar-d.; kisi fi'l ke karne ki quwwat qābiliyat yā haisiyat bāqī na r.; kisi shai ki salāhiyat bāqī na r.

- 2.—Lāiq na r.; qābil na chhornā; jo sifateñ kisi shai ke liye zarūr hoñ unko bāqī na r. [āna; jis tarah par chāhiye waise nahīñ.]
- Unfitly**, *ad.* Na-munāsib taur se; ba tarz-i munāsib nahīñ; nā-munāsib.
- Unfitness**, *n.* Nā-qābiliyat; nā-liyāqatī; gair-munāsabat; jaisi quwwat yā liyāqat chāhiye waisi na r.; kisi khās haisiyat ke liye mauzūñ yā usko hasb-i-hāl na h.
- Unfix**, *v. t. 1.*—Band khol d.; us shai se judā kar-d. jo kisi dāsri shai ko pakre ho; darham-barham kar-d.; mutazalzal kar-d.; be-qarār kar-d.
- 2.—Galā d.; ghulā d.; pighlā d.; pīni sā kar-d.
- Unfold**, *v. t. 1.*—Kisi chiz ki tah ko khol d.; phailā d.; chanrā kar-d.
- 2.—Jo shai dhaki yā band ho use khol d.; āre kar-d.; sāmne (pesh-i-nāzar khwāl madd-i-nazar) kar-d.; tafsīl ke sāth khol k.; ba-tadrij zāhir kar-d.; zāhir kar-d.; khol d.; kah d.; parda darī k. (pardā uṭhā d.)
- 3.—Darbe ke bāhar kar-d.; bherī khīne se nikāl d.
- Unforgiving**, *a.* Jo jarām se dar-guzar (unko m'āf) na kare; jismeñ dar-guzar na ho; jo khatā na bakhshe.
- Unfortunate**, *a.* Bad-nasīb; kam-bakht; kam-na-sib; be-nasīb; nā-kām-gīr; nā-kām; bā-igbāl nahīñ; manhūs; jise nuhūsāt ghare ho; jisko sar par kam-bakhti sawār ho; abhāgā; jismeñ kām-yābī na ho.
- Unfortunately**, *ad.* Bad-nasībī se; nā-kāmī se; shūmī-i-tālī se; kam-bakhtī se; bad-bakhtī se; lā-chārī se.
- Unfounded**, *a.* Jiski jar (asl yā bunyād) na ho; be-asl; be-bunyād; be-sar-o-pā; behūda; lugw; bātil; lā-hāsīl.
- Unfrequented**, *a.* Jahāñ log bahut kam (shāz) āte-jāte hoñ; jahāñ insān ki amad-o-raft bahut kam ho.
- Unfrequently**, *ad.* Aksar nahīñ; shāz; shāz-o-nādir; kabhī-kabhī, [be-kas.
- Unfriendly**, *a.* Jiskā koyī dost na ho; jiskā koyī hāmī yā madad-gār na ho;
- Unfriendliness**, *n.* Nā-mihrbānī; rukhāyī; nā-āshuā-mizājī; be-unsī.
- Unfriendly**, *a. 1.*—Nā-mihrbān; be-uns; rūkhā; mukhālīf; jismeñ khair-khwāhī yā murawwat na ho; be-murawwat. [usmeñ taraqqī na ho.
- 2.—Nā-muwāfiq; gair-mufid; jisse kisi shai ko madad na mile yā
- Unfruitful**, *a. 1.*—Gair-musmir; be-samar; jo na phale; jismeñ phal na
- 2.—Jise aulād na ho; jise larke-bāle na hoñ; bāñjh. [ho.
- 3.—'Abas; be-fāida; be-sūd; jismeñ koyī achchhā natija paidā yā koyī nok kām na ho.
- 4.—'Usar; banjar; jismeñ kuchh paidā na ho; zar-khez nahīñ.
- Unfruitfulness**, *n.* Gair-bār āwari; musmir yā zar-khez na h.; paidā karne ki quwwat yā salāhiyat na r.
- ☞ **Applied to persons or things.**
- Unfurl**, *v. t.* Jo chiz lapeṭī ho use khol d.; khol d.; phailā d.
- Unfurnished**, *a. 1.*—Be-sāmāñ; be-sūz-o-sāmāñ; jismeñ kursī mez yā shisha-ālāt wagaira lage na hoñ; be-sajī; jismeñ ārāish ki chizeñ na lagī hoñ; gair-ārāsta; gair-murattab.
- 2.—Khālī; bhārā-pūrā nahīñ.
- Ungenerous**, *a. 1.*—'Āli-manish ('āli-mizāj) nahīñ; bāre dil-o-dimāg kā nahīñ; tang-dil; past-himmat; kam-hausala; be-faiz—jaise shakhs.
- 2.—Bārā nahīñ; aisā nahīñ jisse 'āli-hausalagī yā daryā-dilī pāyī jāe—jaise kām; zalil; nichā.

Ungenerously, *ad.* Tang-dilī se ; kamīnagī se.

Ungentlemanly, *a.* Shurafū kī shān ke khlāf ; jo sharifon ko zeb na de ; razilon kā sā. [zor ; be-lagām ; wahshī ; sar-kash ; be-qābū.

Ungovernable, *a.* Is qābil nahīn kī malikūm kiya yā rokā jī-sake ; muṭh-

Ungraceful, *a.* Bad-zeb ; gair-muzaiyib ; nā-pasandīdā ; kḥub-sūrat aur nafis nahīn ; jismeñ nafāsat na ho ; bad-numā ; bhaddā ; be-dhangā yā kudhangā. [nahīn ; be-saliqagī se ; be-dhangī se.

Ungracefully, *ad.* Bhaddepan se ; phūhar-pan se ; kḥush-uslūbī se

Ungracefulness, *n.* Bhaddāpan ; phūhar-pan ; nafāsat kā na h. ; be-

Ungracious, *a.* 1.—Zabūn ; kharāb ; makrūh ; nafrat ko qābil. [dhangāpan.

2.—Kḥush āyand nahīn ; jo achchhā na lage ; nā-pasandīdā ; jisse dūsrē ko ranj pahuñche. [zūr na kare.

3.—Nā-maqbūl ; jise log kḥushī se qabūl na karen ; jise koyī man-

Ungraciously, *ad.* Nā-kḥushī yā nā-pasandīdagī se.

Ungrateful, *a.* 1.—Mashkūr yā mannūn nahīn ; jo kuchh mihrbānī kī gayī ho uskī shukr-guzār nahīn ; nā-sipās ; namak-harām ; nā-haq-shinas ; kāfir-i-nī'mat ; ihsān-farāmoshī ; jo nekī kā badlā na de yā nekī ke badle meñ badī kare.

2.—Nā-pasand ; maqbūl nahīn ; nā-guwār ; jo achchhā na lage.

Ungratefully, *ad.* 1.—Nā-shukrī se ; nā-sipāsī se ; namak-harāmī se ; be-wafāyī se ; ihsān-farāmoshī se. [ko achchhā lage].

2.—Nā-pasandīdagī se ; aisi tarah nahīn kī maqbūl-i-khātir ho (dil

Ungratefulness, *n.* 1.—Nā-shukrī ; nā-sipāsī ; namak-harāmī ; be-wafāyī ; Nā-pasandīdagī ; nā-guwār h. [ihsān-farāmoshī ; nekī kī 'iwaz badī.

Ungrounded, *a.* Be-bunyād ; be-asl ; behūda ; bātil ; lagw.

Ungrudgingly, *ad.* Dil se ; kḥushī se ; be-direg ; ba-dil-o-jān ; pachhtākar nahīn ; ba-tib-i-khātir. [chaukī na ho.

Unguarded, *a.* 1.—Gair-mahfūz ; jiskī hifāzat na hotī ho ; jispar pahrā-

2.—Be-parwī ; gāfil ; be-khabar ; khabar-dār hoshyār yā chaukas nahīn ; jisko khatre kī taraf tawajjuh na ho.

3.—Jo gaslat ke sāth kahā yā kiya jāe ; jo ihtiyāt ko sāth kiya yā kahā na jāe ; jis fīl ke karne yā jis bāt ke kahne meñ be-parwāyī kī jāe.

Unguardedly, *ad.* Be-ihitiyātī se ; be-khabarī se ; be-fikrī yā be-parwāyī se ; khatre kā kḥub khayāl na rakhi-kar ; be-sanjhe-būjhe.

Unhandy, *a.* 1.—Tez-dast-nahīn ; chālāk yā hoshyār nahīn ; jo hāth phurtī se na chālāye ; bhaddā ; anārī ; phūhar. [se ; musibat se.

Unhappily, *ad.* Bad-bakhtī se ; kam-bakhtī se ; shūmi-i-tālī' se ; abhāg

Unhappiness, *n.* Kam-bakhtī ; bad-bakhtī ; shūmi-i-tālī' ; bad-nasibī ; musibat. [Wester.

“Unhappiness usually expresses less than misery or wretchedness.”

Unhappy, *a.* 1.—Bad-nasib ; kḥush-nasib nahīn ; nā-kām ; nā-murād.

2.—Kisiqadar musibat yā taklif kī hālat meñ ; nā-kḥush ; nā-shād.

3.—Manhūs ; gair-i-mas'ūd ; nā-mubārak ; bad ; burā.

Unhealthiness, *n.* 1.—Hālat-i-sihbat meñ na rahuā ; mariz rahuā ; hamesha kam-zor yā 'ulil rahuā.

2.—Kam-zorī ; sahīh-o-salīm na h. ; mazbūt na h.

3.—Sihbat ke liye mufid na h. ; tan-durustī ke liye muwāfiq na h.

Unhealthy, *a.* 1.—Jo tan-durust na ho ; jismeñ tan-durustī na ho ; jism kā sahīh-o-mazbūt na rahuā ; jo hamesha kamzor yā bīmār rahe ; mariz ; bīmār ; mazbūt yā tawānā nahīn.

2.—Jismen bīmāri kasrat se ho; jo hifz-i-sihhat ke liye nā-muwāfiq na ho; jismen log kasrat se bīmār hon; jismen bīmāriyān hon (paidā hon).

3.—Nā-muwāfiq; sihhat ke liye muzir; jisse bīmāriyān paidā hon.

4.—Mariz; jismen sihhat ki 'alāmat na pāyī jāe; jo natija-i-sihhat na Unheard, a. Jo suuā na gayā ho; gair-masmū; jiski bāt koyī na sune. [ho.

2.—Gair-na'rūf; gair-mashhūr; nām-war yā nāmī nahīn; mashhūr nahīn; gum-nām; jisko log na jāne. [khi yā suuī na gayī ho.

Unheard of—Nayā; anūthā; jiski koyī nazir na ho; jadid; jo kabhi pahile de- Unheeded, a. Jiski fikr yā parwā kisi ko na ho; jiskā kuchh lihāz na kiyā jāe; jiski taraf koyī tawajjuh yā khayāl na kare.

Unheeded, a. Be-khabar; be-parwā; gair-mutawajjih; gāfil.

Unheeding, a. Be-parwā; be-khabar; gāfil. [kānōn men tel dāl-kar.

Unheedingly, ad. Be-parwāyī yā be-khabarī se; ānkhen band kar-ke;

Unhesitating, a. Gair-mutaammil; jo shak yā shubhe men na parā rahe; kamar-basta; āmada; taiyār; jo āgā-pichhā (pas-o-pesh) na kare.

Unhesitatingly, ad. Bilā-taammul; bilā-pas-o-pesh; begair āgā-pichhā kiye; be shakk-o-shubha kiye; musta'idi se; fauran.

Unhinge, v. t. 1.—Chūl ukhārnā; chūl par utār yā haṭā l.

2.—Apnī jagah se haṭā d.; sadma pahunchā-kar ukhār d.

3.—Be-qarār kar-d.; pas-o-pesh men dāl d.; mutazalzal (dīwān-dol) kar-d.; pareshān kar-d. [ummed paidā kare.

Unhoped, a. Jiski ummed na ki-gayī ho; isqadar qarīn-i-qiyās nahīn ki Unhoped for—Same as above.

Uniform, a. 1.—Jo ek hi shakl yā tarz par hamesha rahe; ek hi darje par hamesha qāim rahne w.; jo badlā na kare; jismen tabādālā na huā kare; gair-mutagāyir; yaksān; ek tarah kā.

2.—Dūroṅ ki shakl yā tarz kā; jaise dūse hon waisāhi; ek hi qā'ide yā tariq ke mutābiq; ek dūse ke mutābiq yā muwāfiq; bāham mutābaqat r. w.

3.—Jismen kabhi ikhtilāf na ho; jo hamesha yaksān rahe.

Uniform, n. Wardī; bānū; ek tarah ki poshāk jo ek qism ke log pahine. To be in one's uniform—Apnī wardī pahine rahnā.—In full uniform—Pūrī wardī pahine huye; jo poshāk qā'ide ke rū se muqarrar ho woh sab pahine huye.

Uniformity, n. 1.—Yaksāniyat; ek qism kā h.; na badalnā; mutagāyir na h.; hamesha ek tarah par rahnā; hamwārī; yak-rangī. [ham-rangī.

2.—Ek namūne yā qā'ide ke mutābiq h.; mushābahat; mutābaqat;

3.—Munāsabat; tanāqūz kā na r.; barābar ek tarah kā h.

4.—Kisi shai ke ajzā kā ek dūse ki mānind h.

5.—Hamesha ek tarah kā (yaksān) rahnā; kabhi na badalnā.

Unimpaired, a. Be-zarar; jismen koyī kamī na huyī ho; be-kum-o-kūst; joṅ kā toṅ; jismen imtidād yā kisi qism kā zarar pahunchne ki wajh se zu'f na āyā ho.

Unimpeachable, a. Nā-qābil-i-ilzām; jispar koyī ittihām 'āid na ho-sake; be-dāg; be-'aib; jismen koyī naqs yā futūr na ho; jispar ilzām na lag sake; be-ilzām; sāf; be-khalish; 'umda; achchhā; jiski nisbat koyī i' tirāz na ho-sake.

Unimproved, a. 1.—Jisne taraqqī na ki ho; jiski haisiyat-i-zāti yā 'aqlī barh na gayī ho; jisne 'ilm akhlāq-o-ādāb yā 'umdaṅ men taraqqī na pāyī ho.

2.—Jo kāṁ kḥwāh kisi 'umda kāṁ men na lāyū gnyū ho; gair-musta'mal.

3.—Be-jotā-boyā; gair-mazrū'a; be-taraddud.

Unincumbered, *a.* 1.—Ladā yā bojā nahīn; jispar koyī boj na rakkhā ho.

2.—(*Law*) Jispar kisi qism ke dain kā bār na ho; jispar kafālat-i-rihn wagaira na ho; jo zer-bār-i-dain yā muākḥaza na ho; be-ḥhalish; muākḥaza-i-dain se pāk-o-sāf.

Uninhabited, *a.* Gair-ābād; jismeñ yā juhāñ log rahite na hoñ; jismeñ ābādī na ho; be-basā; ujār; bāshindon se ḥālī.

Uninjured, *a.* Be-zarar; be-gazand; jisko kisi qism kā zarar (nuqsān) na pahunchā ho; sadme se mahfūz.

Unintelligible, *a.* Jo samajh meñ na āye; samajhne ke qābil nahīn; ba'idu-l-fahm. [(āp-hi-āp yā be-chāhe) ho-jāe.

Unintentional, *a.* Gair-irādī; jiskī nisbat irāda na kiya jāe; jo az-ḥud

Uninterested, *a.* 1.—Be-ta'alluq; be-garaz; koyī sarokār yā wāsta na r. w.; jo kisi qism kā jokhim na uṭhāye ho.

2.—Jiskā dil yā jiskī tabī'at kisi shai meñ lagī na ho.

Uninterrupted, *a.* Jiskā silsila tūṭī na ho; musalsal; jo barābar chalā jāe; jiskā tār na tūte; jismeñ fasl na ho.

Uninterruptedly, *ad.* Lagātār; barābar; hamesha; bilā-wāqfa. fiḥhtilāt.

Union, *n.* 1.—Milānā yā mel; ittisāl; ittifāq; joṛ; sanjog; milāp;

2.—Mel; ittifāq; milāp; dilon meñ ittifāq (mel); bāhamī rabt-zabt; muwāfaqat; ittihād; ekā.

Unique, *a.* Be-misl; be-misāl; jiske barābar dusrā na ho; lā-sūnī; jiskā joṛā na ho; 'umdagī meñ fard; yakṭā; tāq; nirālā; anokhā; auṭhā;

Unison, *n.* Mel; ittifāq; ittihād; rabt. [ek; apnī qism kā ek.

In unison—Muttāfiq; ham-ābang; mel rakhtā huā; ham-sāz.

Unit, *n.* Ek; ekāyī; ekan; ekkā; wāhid. [sāṭnā.

Unitā, *v. t.* 1.—Jornā; milānā; wasl k.; lagānā; juṭānā; saṭānā;

2.—Shādī yā ahd-o-paimān ke zarī'e se bāham marbūt k.; āpas meñ ta'alluq yā muhabbat paidā karānā; āpas meñ milānā.

Unite, *v. t.* 1.—Ek ho-jānā; ek meñ juṭ jānā; saṭ yā simaṭ jānā.

2.—Kisi ḡl (kān) meñ sharik ho-jānā; ittifāq kar l.; muttāfiq ho-jānā; bi-l-ittifāq (ek dil ho-kar) kār-rawāyī k.; āpas meñ mil jānā; gañṭh jānā. [shāmil; jo ek ho yā ban gayā ho.

United, *pp. or a.* Muttāfiq; muttāhid; maḥlūt; ek meñ milā huā yā

Unitedly, *ad.* Ek ho-kar; ek dil ho-kar; bi-l-ittifāq; mil-kar; sharik ho-kar; āpas meñ mil-kar; bāhamī koshish se; ek sāth.

Unity, *n.* 1.—Wahdat; wahdāniyat; ahdīyat; ek h.; ekāyī.

2.—Ittifāq; mel; yaksāciyat; mutābaqat; ek yā yaksān h.

3.—(*Law*) Bhaiy-i-ḥūrā; haqqīyat-i-shāmilātī.

Universal, *a.* 1.—Sab (kul) par hāwī; jiskā asar kul par ho; gair-mahdūl; 'āla-n-gīr; 'ām; bi-l-'umūm; jo sab par phaile.

2.—Kul; sārā; bi-l-kul; sab; jumla; tamām.

Universality, *n.* Kul par hāwī h.; tamām phail jānā; 'alam-gīr h.; 'umūman phailnā yā itlāq r.

Universally, *ad.* Bi-l-'umūm; aisi tarah ki sab par hāwī ho; bilā-istisnā; jismeñ koyī ḥiḥṭ na jāe; sab kahīn; sārē 'ālam meñ.

Universe, *n.* Is lafz kā itlāq zamīn wa āsmān aur un kul ḥizon par hotā hai jo unse muta'alliq hoñ; jumla maḥlūqāt; sārī ḥilqat; jāhān; 'ālam; kāināt; ḥalqu-l-lāh; sansār; dunyā.

University, n. Madrasatu-l-'ulūm; woh madrasa-i-'āzam jismeñ jumla 'ulūm kā dars hotā ho aur fazilat ke khitāb milte hoñ.

Univocal, a. Ek ma'nī kā; jisse sirf ek ma'nī nikle.

“A *univocal* word is opposed to an *equivocal*, which has two or more significations.” *Webster*.

Unjust, a. 1.—Khilāf-i-insāf 'amal k. w.; jo kuchh muqtazā-i-insāf ho uske mutābiq kār-rawāyī na k. w.; gair-muhsif-mizāj; insāf-pasand nahīn; zālīm; jafā-kār; adharmī. [wājib; nā-munāsib; nā-haq.

2.—Jo insāf aur wujūb ke khilāf ho; nā-wājib; nā jāiz; be-jā; gair-
Unjustifiable, a. Jiskā wujūb (wājib h.) sābit na ho-sake; jiski tāyīd meñ koyī 'uzr pesh na ho-sake (kuchh kabā na jā-sake); nā-jāiz; gair-wājib.

Unjustifiably, ad. Aisi tarah ki jāiz qarār na pā-sake; nā-jāiz yā nā-wājib tariq par. [haq-nā-haq; be-insāfi se; bilā lihāz-i-insāf.

Unjustly, ad. Nā-jāiz tariq par; nā-munāsib taur par; be-jā; nā-haq;

Unkind, a. Nā-mihrbān; gair-mulfaṭ; nek-andesh nahīn; be-mihr; be-rahīm; be-dard; be-murawwat; rūkhā; khushk; nirdayī.

Unkindliness, n. Nā-mihrbānī; be-murawwatī; rūkhāyī.

Unkindly, a. 1.—Nā-mihrbān; mihrbān nahīn. [sarisht ke khilāf.

2.—Gair-i-taḥī'i; khilāf-i-'ādat; khilāf-i-fitrāt; khilāf-i-waz'-i-fitrī;

3.—Nā-muwāfiq; kharāb; muzir.

Unkindly, ad. 1.—Nā-mihrbānī se; be-murawwatī se; lutf-o-muhabbat ke sāth nahīn; be-rahmī se; sakhtī se; rūkhāyī se. [khilāf ho.

2.—Khilāf-i-waz'-i-fitrī; aise tariq par jo sarisht yā 'ādat ke
Unkindness, n. Nā-mihrbānī; be-murawwatī; aslī muhabbat kā na h.; khulq-o-murawwat kā bartāw nahīn; be-rahmī; khushkī; rūkhāyī.

Unknowingly, ad. Jān yā jān-būjh kar nahīn; nā dānista; tajāhulāna; bilā-wāqifiyat; bi-l-irāda nahīn; 'amdan nahīn.

Unknown, a. Lā-ma'lūm; gair-i-ma'rūf; jise koyī na jāntā ho; anjān; be-jānā. [utārnā-jaise bojh.

Unlade v. t. Bojh utārnā; jahāz yā kishtī par se bojh utārnā; haṭānā;

Unlawful, a. Nā-jāiz; khilāf-i-qānūn; jo qānūn ke mutābiq na ho; jo qānūn ke rū se jāiz na ho; nā-rawā; jo qānūnan rawā na rakkhā jāe;

Unlawful assembly—Majma'-i-khilāf-i-qānūn. [khilāf-i-shar'.

Unlawfully, ad. 1.—Nā-jāiz tariq par; qānūn yā haq ke khilāf; aisi tarah ki qānūn ki khilāf-warzī ho; jāiz taur par nahīn; khilāf-i-haq; khilāf-i-shar'. [nahīn; shādī se nahīn.

2.—Harām tariq par; zan-i-mankūha se nahīn; hyābī 'aurat se

Unlawfulness, n. 1.—Nā-mashrū'iyat; nā-jawāzī; khilāf-i-qānūn h.

2.—Harām kā h.; zan-i-sahīha (byābī bibī) se paidā na h.

Unlearn, v. t. Sikhī-sikhāyī bāt bhūl-jānā; furāmosh k; bhulā d.; bhūl-jānā; pahile sikhī huyī bāt ko bhūl-jānā aur uske khilāf nayī bāt sikhnā. [na ho to; ba-istisnāe us hālāt ke ki is yā us bāt ko chhor-kar.

Unless, con. Siwāe iske ki; begair iske ki; jo na; agar fulān amr (bāt)
Unless we eat, we shall die—Agar ham na khāyēn to ham mar jāēnge; jo ham na khāyēn to ham na jiyēn; begair iske ki ham khāyēn ham zarūr mar-jāēnge.

Unlike, a. Gair-mushābih; mukhtalif; aur yā dūsre qism kā; ek tarah kā nahīn; dūsre ki mānind nahīn.

Unlikelihood, } n. Ba'idu-l-qiyaṣī; qiyās yā ihtimāl se ba'id (dūr) h.;
Unlikelihood, } qarin-i-'aql yā qiyās na h.

- Unlikely, a.** 1.—Qiyās ke khilāf; ba'id-az qiyās; qarīn-i-qiyās nahīn; jiskī 'ummed 'aql ke rū se na ho-sake; gair-i-muhtamil; au-honī.
The thing you mention is very *unlikely*—Jis bāt kā zikr tum karte ho woh nihāyat ba'id-az-qiyās hai (uski ummed 'aql ke rū se bahut hī kam hai).
- 2.—Jismen kām-yābī ki ummed na ho; jo gālīban ehal na sake; jo honhār na ho.
He employs very *unlikely* means to effect his object—Apne maqsad ke anjām ke liye woh aisi tadbīren kartā hai jinse hargiz kām-yābī ki ummed nahīn ho-saktī.
- Unlikely, ad.** Aise tarīq se jo khilāf-i-qiyās ho; ba'idu-l-qiyāsī se.
- Unlimited, a.** 1.—Gair-mahdūd; jiskī koyī had na ho; be-had.
- 2.—Jiskā koyī ta'aiyun na ho; gair-mu'aiyan; gair-mushakḥkhas; jismen istisnāyeṅ na hoṅ.
- 3.—Bilā-qaid; mutlaq; jismen koyī rok na ho.
- Unliquidated, a.** Gair-mushakḥkhas; jo tai na pāyā ho; jiskā tasfiya yā ta'aiyun na huā ho; jiskī ṭhik ta'dād qāim na hui ho.
Unliquidated damages—(Law) Tāwān yā zar-i-harja jiskī ṭhik ta'dād ki tashkhis na hui ho; zar-i-khisṭa-i-gair-mushakḥkhasa.
- Unload, v. t.** 1.—Bojh utār l.; bojh utār-kar khālī yā halkā kar d.
- 2.—Subuk-dosh k.; jo shai girān-bār yā taklif-dāh ho usse subuk-dosh k.; bojh utārṇā. [khol d.; tālā khol d.]
- Unlock, v. t.** 1.—Jis shai men qufl (tālā) band ho use khol d.; qufl
- 2.—'Umāman khol d.
- Unlooked-for, a.** Jiskī ummed na kī-gayī ho; jiskī tawaqqu' na rahī ho; jo dafatan (yakāyak) ho yā wuqū' men ā jāe; gair-i-mutaraqqiba.
- Unloose, v. t.** Khol d.; dhlā kar d. [Webster.
- q̄z̄] "This word is unnecessary, the idea being expressed by loose."
- Unlovely, a.** Pyārā nahīn; 'azīz nahīn; un sifaton se khālī jinkī wajh se log pyār karen ('azīz rakken); nā pasandida, nā-guwar; jisse logon ko khushī na ho. [tālī' se.]
- Unluckily, ad.** Bad-bakhtī se; bad-nasībī se; kam-bakhtī; se; shūmī-i-
- Unluckiness, n.** Bad-bakhtī; kam-bakhtī; bad-nasībī; kam-nasībī.
- Unlucky, a.** 1.—Bad-nasīb; bad-bakht; kam-bakht—jaise shakhs;
- 2.—Jismen kām-yābī na ho; nā-kām; be-sūd; gair-nāfi'. [abhāgā.
- 3.—Nahs; manhūs; nā-mubārak; sabz-qadam; zabūn.
- Unmake, v. t.** Kisi shai kī sūrat aur sifaton ko qāim rahne na d.; wujūd ko mitā d.; banī hui chiz ko bigār d.; mitā d.; nasht kar-d.; tor d. [ua ho]; zanāna.
- Unmanly, a.** 1.—Jo mard ko zeb na de (uske liye mauzūn yā munāsib
- 2.—Jo 'ālī-himmat shakhs ke lāiq na ho; zalil; danī; kamīna; buz-dilāna. [bad-tamīz.
- Unmannered, a.** Be-adab; be-tamīz; kaj-khulq; jāhil; bad-ākhlāq;
- Unmannerly, a.** 1.—Gair-muhazzab; bad-atwār; nā-tarāshīda; bad-khulq; be-libāz; be-tamīz; ujadḍ; gaṅwār. [kā khayāl na rakkhā jāe.
- 2.—Jo natīja-i-be-tamīzī ho; jo be-libāzī se kiya jāe; jismen adab
- Unmannerly, ad.** Be-adabī se; be-tamīzī se; kaj-khulqī se; ujadḍpan se; gaṅwārpan se. [ho; be-ma'nī; lagw; muhmal.
- Unmeaning, a.** 1.—Jiske ma'nī kuchh na hoṅ; jiskā kuchh matlab na
- 2.—Jisse fahm-o-firāsāt zāhir na ho; jisse fahim (samajh-dūr) h. pāyā na jāe.

Unmerciful, *a.* Be-rahm; rahīm nahīn; be-dard; sang-dil; mu'āfi yā dar-guzar par māil nahīn; nirdayī; kaṭhor. [fāsh; 'ayān; āshkāra.
Unmistakable, *a.* Jiske samajhne meñ galatī na ho-sake; sarīh; sāf;
Unnatural, *a.* 1.—Asli yā tab'ī nahīn; gair-asli; gair-i-tab'ī; sarisht yā fītrat ke khilāf; qawān-i-qudrat ke bar-'aks; khilāf-i-waz'-i-fitrī;
 2.—Majāzī; gair-haqīqī. [khilāf-i-tab'at; khilāf-i-'adat.

An *unnatural* father—Pidar-i-majāzī; haqīqī yā asli bāp nahīn.

Unnaturally, *ad.* Khilāf-i-tab'at; khilāf-i-'adat; sarisht ke bar-'aks; waz'-i-fitrī ke khilāf.

Unnecessarily, *ad.* Bilā-zarūrat; nā-haq; fuzūl; muft meñ; bilā-wāsta.

Unnecessary, *a.* Gair-zarūrī; jiskī zarūrat na ho; jo hālāt ke lihāz se darkār na ho; 'abas; fuzūl; bilā-zarūrat; nā-haq kā; muft kā.

Unneighbourly, *a.* Jo parosī ke liye zebā yā munāsib na ho; jo marāsim-i ham-sāyagī ke khilāf ho; mihrbānī aur dostī ke khilāf; dostāna bartāw ke khilāf; jismeñ pās-i-murawwat na ho.

Unnerve, *v. t.* Zor kñīñch yā nikāl l.; quwwat zail kar d.; kam-zor kar d.; nā-tawān k.; nā-tāqat k.; nirbal k.; bal har l.

Unobtrusive, *a.* Daḥl-dar-ma'qūlāt na k. w.; gustāḥ yā shokḥ nahīn; balīm; salīm; mahjūb; munkasir.

Unoccupied, *a.* 1.—Gair-maqbūza; kisī ke qabze (daḥl) meñ nahīn; jispar koyī ābād na ho; gair-ābād; uftāda; partī.

2.—Gair-masrūf; kām meñ masbgūl (lagā huā) nahīn; be-kār; khālī; fursat rakhtā huā.

3.—Be-kār; be-masraf; jismeñ koyī kām na hotā ho—jaise waqt.

Unopened, *a.* Be-khulā; band; masdūd; gair-kushāda; sar-ba-muḥr.

Unopposed, *a.* Bilā-muzāhamat; bilā-ta'arruz; jismeñ rok-tok na ho; jismeñ jawāb-dihī na kī-jāe; jismeñ kisī tarah kī muzāhamat na kī-jāe.

Unostentatious, *a.* 1.—Jismeñ numāish na ho; jismeñ tumturāq na ho; be-karr-o-far; sāda; mahjūb; munkasir.

2.—Chaukilā yā chaṭkilā nahīn; fauq-i-bbārak nahīn.

Unowned, *a.* 1.—Jiskā koyī mālik na ho; jiskā koyī da'wī-dār na ho; be-mālik kā; lā-da'wā. [hamārā kiya huā hai.

2.—Jisko koyī apnā na kahe; jiskī nisbat koyī na kahe kī yah

Unpack, *v. t.* Bañdhi chīzeñ kholnā; gaṭhri yā gaṭhiyā wagaira kholnā. [be-diyā huā.

Unpaid, *a.* 1.—Gair-muwaddā; jo adā na huā ho; be-chukāyā huā;

2.—Jisne apnī yāftanī na pāyī ho; jisko uskā pānā na milā ho. [ho.

Unpaid for—Jiskī qimat adā na huyī ho; jo udbār (bilā adā-i-qimat) liyā gayā

Unpalatable, *a.* 1.—Zāiqe dār yā maze-dār nahīn; zāiqe meñ khush-guwār nahīn; bad-maza. [margūb na ho; jise koyī pasand na kare.

2.—Nā-guwār; nā-pasand; jisse koyī khush na ho; jo logoñ ko **Unparalleled**, *a.* Lā-sānī; jiske barābar dūsrā na ho; jiskā muqābil na ho; be-misl; be-misāl; be-nazir; anokhā; anūṭhā.

Unpleasant, *a.* Nā-guwār; jisse khushī (masarrat) hāsil na ho; nā-pasandida; jo na suhāwe; jo achchhā na lage;—jisse haz na uṭhe.

Unpleasantness, *n.* Nā-khushī; nā-rāzī; bad-hazzī.

Unpopular, *a.* Jise 'awām pasand na karen; jisse 'awām-u-n-nās khush yā rāzī na hoñ; jo logoñ ko nā-pasand ho; bad-nām; nek-nām nahīn.

Unsatisfied, *a.* 1.—Bahrā-pūrā nahīn; khub ser nahīn; āsūda nahīn.

2.—Nā-khush; nā-rāz; khush yā rāzī nahīn.

3.—Mutmayin nahīn; gair-mutmayin; qāil nahīn; pūrī tashaffī kī hālat meī nahīn; pūre taur par mutmayin nahīn.

4.—Jiskā ifā-i-kāmil na ho; gair-muwaddā; jo be-bāq na huā-ho; be-chukāyā huā. [kuchh bhī sawād na ho.]

Unsavoury, *a.* 1.—Be-maza; jismeī kisī qism kā zāiqā na ho; jismeī

2.—Bad-zāiqā; bad-maza; jismeī bad-bū ho.

3.—Nā-guwār; jisse tabī'at ko nafrat ho.

Unsay, *v. t.* Bāt ko palat d.; inkār k.; mukar jānā; kuchh kah-kar yah kahā ki hamne yah nahīn kahā.

Unscrupulous, *a.* Jiske dil meī kisī bāt kā waswasa na ho; jo kisī bāt meī shakk-o-shubha na rakkhe; be-i; be-īmān; jo kisī usūl kā-pā-band na ho; jiskā dil kisī bāt meī na ruke. [khol d.]

Unseal, *v. t.* Muhr tor d.; muhr khol d.; jo chīz sar-ba-muhr ho use

Unseasonable, *a.* 1.—Be-waqt; waqt-i-munāsib par nahīn; jis waqt

2.—Waqt-i-ma'mūlī ke ba'd; der kar-ke. [chāhiye us waqt nahīn.]

3.—Be-mauqa'; be-mahal; jo waqt ke hasb-i-hāl (usko liye munāsib) na ho; be-waqt kā; jo bure waqt ho.

4.—Be-fasl; be-mausim.

Unseasonably, *ad.* Waqt se nahīn; mauq'e se nahīn; be-waqt; be-mauqa'; waqt-i-munāsib par nahīn; ma'mūlī waqt par nahīn; aise waqt nahīn jo kām-yābī ke liye nihāyat munāsib ho.

Unseconded, *a.* Jiskī tāyid koyī na kare; be-tāyid.

Unseemly, *a.* Bad-numā; nā-zebā; gair-muzaiyib; jo na phabe; jo achchhā (bhalā) na ma'lūm de; nā-shāista; behūda; nā-munāsib; nā-ma'qūl; jo na suhāwe. [dida.]

Unseen, *a.* 1.—An dekh; jo dekhā na gayā ho; jiskā hāl na khulā ho; nā-

2.—Jise dekh na sakeī; jiskā hāl khul na sake.

Unsettle, *v. t.* Jo shai nasab yā qāim ho usmeī lagzish dāl d.; mutazalzal kar-d.; be-sabāt kar-d.; qāim rahne na d.; muzabzab kar-d.

Unsheathe, *v. t.* Miyān se bāhar k. (nikālū) jaise talwār.

To unsheathe the sword—Larāyī k.; jang k.; larū.

Unightly, *a.* Jo ānkhoī ko margūb na ho; jo dekhne meī burā ma'lūm de; bad-numā; bad-shakl; karīh-manzar.

Unskillful, *a.* Anāpī; nā-dān; hunar-mand nahīn; āzmūda-kār aur tez-dast nahīn; bhaddā; jo hāth kī safāyī se kām na kare.

✍ Written also *unskillful*.

Unsociable, *a.* Suhbat-dārī ke qābil nahīn; milaūsār nahīn; gair-mānūs; be-uns; jisko suhbat-dārī yā bātehīt pasand na ho; jo akelā (iklā) yā chupchāp rahe. [muntaqil na huā ho.]

Unsold, *a.* Be-bikā; gair-farokht-shuda; jo zar-i-saman kī 'iwaz meī

Unsound, *a.* 1.—Nāqis; khām; kachchā; kharāb; achchhā nahīn; 'aib-dār; nikammā. [durust nahīn.]

2.—Kam-zor; nā-tawān; nirbal; bīmār; marīz; sahīl nahīn; tan-

3.—Mazhab kā pakkā nahīn; dīn par sābit-qadam nahīn; rāsikh-i-i'tiqād nahīn; nāqis; kachchā.

4.—Diyānat-dār nahīn; be-īmān; nā-qābil-i-i'tibār; dagā-bāz; farobī.

5.—Sachchā nahīn; sādiq nahīn; wafā-dārī se khālī.

- 6.—Galat; be-jā; sahīh yā durust nahīn; jismeñ dhokhā ho; bātil.
 7.—Mazbūt nahīn; saḡht yā thos nahīn; khūb jamā huā nahīn.
 8.—Gahiri nahīn; uoḡṭī buyī; muntashir; pareshān.
 9.—Khūb jamī huyī nahīn—jaise sūk; nāqis; jo mushtabah ho; jiskī nisbat shubha ho-sake. [fātīru-i-aql; jiskī 'aql meñ futūr ho.
 Of unsound mind—Nāqisu-l-'aql; maslūbu-l-hawās; khabt; pāgal; majnūn;
Unsoundly, *ad.* Pūre taur par nahīn; kāmīl taur par nahīn; achchhī tarah se nahīn; nāqis taur par.
Unsoundness, *n.* Khāmī; kachāyī; nuqs; futūr; sahīh yā durust na h.; mazbūt na h.; be-'aib na h.; kharābī; kam-zorī; nā-tawānī.
Unsparring, *a.* Be-direg; kisī amr meñ buḡhl na r. w.; kisī bāt meñ tangī na-k. w.; jo koyī bāt bachā yā uṭhā na rakkhe; kifāyatī nahīn; daryā-dīl; fuyāz.
Unsparringly, *ad.* Be-direg; kasrat se; dīl khol-kar; ifrāt se.
Unspeakable, *a.* Muñh se kahne ke qābil nahīn; jo ba-khūbī yā kāfī taur par bayān na ho-sake; nā-qābil-i-bayān; na-guftanī.
Unspotted, *a.* Be-dāg; be-'aib; jismeñ dhabbā na lagā ho; be-khalish; jismeñ futūr na parā ho.
Unsteady, *a.* Be-sabāt; mutalawwin; jisko qiyām na ho; jo badlā kare; jo ek hālat meñ der tak na rahe; be-qarār. [khol-d.
Unstitch, *v. t.* Silāyī tor-kar khol d.; ṭāñke khol yā tor d.; joṛ
Unsuccessful, *a.* Nā-kām-yāb; nā-kām; jismeñ kām-yābī na ho; jiske natīje meñ kām-yābī na ho; jo kām-yāb na ho (nā-kām rahe); bad-nasīb; nā-murād; jismeñ yā jisse natīja-i-maqsūd paidā na ho; jiskā anjām mufīd yā hasb-i-khwāh na ho.
Unsuccessfully, *ad.* Nā-kāmī ke sāth; begair achchhā natīja paidā kiye huye; nā-murādī se; begair matlab-barārī ke; bad-bakhtī ke sāth.
Unsuitable, *a.* 1.—Munāsib yā hasb-i-hāl nahīn; lāiq nahīn; kār-āmad nahīn; kām-kā nahīn.
 2.—Gair-muzaiyib; nā-munāsib; nā-mauzūn; nā-shāista. [nahīn.
Unsuitably, *ad.* Nā-munāsib taur par; be-mel; be-jor; jaisā chāhiye waisā
Unstilled, *a.* Be-dāg; jismeñ dhabbā na lagā ho; jismeñ mail na āyī ho; sāf; pāk; jismeñ badī kī tuhmat na lagī ho; jismeñ kalank kā ṭikā na lagā ho.
Unsupported, *a.* Jiskī tāyīd na ho; jo kisī ke sahāre par qāim na ho; jiskā koyī mu'āwin madād-gār yā hāmī na ho; be-sahāra; be-madad.
Unthinking, *a.* 1.—Bātoñ par khayāl na k. w.; jo bātoñ ko na soche; be-fikr; be-khabar; allhar; be-ihitiyāt; be-parwā; gāfil; jismeñ soch-bichār na ho. [zāhīr ho.
 2.—Jisse khauz-o-fikr kī 'alāmat pāyī na jāe; jisse be-fikrī sābit yā
Untidy, *a.* Sāf-suthre kapre pahine huye nahīn; murattab yā durust nahīn; sāf nahīn.
Untie, *v. t.* 1.—Khol d.; girah khol d.; gāñṭh khol d.
 2.—Bandhan khol d.; bandish khol d.; chhor d.; bañdhā na rahne d.
 3.—Rukāwaṭ dūr kar d.; khol d.
 4.—Suljhānā; uljhan miṭā d.; khol d.; bal k.
Until, *prep.* Tak; talak; jab tak ki; jab talak ki; tā-waqte-ki.
 “Until is always the same part of speech in fact, and has the same signification.” Webster.

Untimely, *a.* Waqt se nahīn; be-waqt; jo ma'mūlī yā aslī waqt ke pahile ho (wāqī' ho); be-mauqa'; mufājāt.

Untimely death—Marg-i-mufājāt; maut jo be-waqt yā waqt se pahile ho.

Untimely, *ad.* Aslī yā ma'mūlī waqt ke pahile; be-waqt; be mauqa'.

Untiring, *a.* Thakne w. nahīn; jismeñ yā jisko thakāwat na āye; sābir; mutahammil; jo sabr se bardāsht kiya jāe.

Untold, *a.* 1.—Be-kahā; begair bayān kiya huā: jiskā izhār na huā ho;

2.—Be-ginā; jiskā shumār na huā ho. [jo zāhir na kiya gayā ho.

Untoward, *a.* 1.—Sar-kash; haṭhī; ziddī. [nā-ma'gūl.

2.—Bad-numā; gair-mustahsan; nā-munāsib; kharāb; burā; be-jā;

3.—Jismeñ yā jisse taklif ho; taklif-dih; jiskā band-o-bast ach-

Untowardly, *ad.* Zid yā sar-kashī se; haṭh se. [chhī tarah na ho-sake.

Untowardly, *a.* See Untoward No. 1.

Untraveled, *a.* 1.—Jahān log āte-jāte na hoñ; jahān musāfiron kā guzar na huā ho. [hāsil na kiya ho.

2.—Jisne ajnab mulk kabhī na dekhā ho; jisne safar kar-ke tajriba

Untrue, *a.* 1.—Sach nahīn; jhūṭhā; galat; wāqī'e ke khilāf; nā-rāst.

2.—Be-wafā; jismeñ wafā-dārī na ho; apne farāiz ko pūrā na k. w.; jhūṭhā. (mutābiq nahīn.

Untruly, *ad.* Sachāyī ke sāth nahīn; jhūṭhāyī ke sāth; asliyat ke

Untruth, *n.* 1.—Jhūṭhāyī; nā-rāsti; sach na h.; 'adam-i-sadāqat.

2.—Jhūṭhā bayān; jhūṭh yā jhūṭhī bāt; darog; qaul-i-galat.

Unused, *a.* 1.—Gair-musta'mal; jo kām meñ na lāya gayā ho; jo kabhī kām yā isti'māl meñ na āyā ho.

2.—Kisī bāt kā 'ādī nahīn; jisko kisī bāt ki 'adat (muzāwalat) na ho; jise kisī bāt kā malaka na ho.

Unusual, *a.* Gair-ma'mūlī; jo ma'mūlī na ho; jo shāz (shāz-o-nādir) ho; jiskā wuqū' yā zuhūr 'umūman na ho. [o-nādir; kam.

Unusually, *ad.* Ma'mūl ke khilāf; aksar nahīn; beshtar nahīn; shāz; shāz

Unutterable, *a.* Nā-qābil-i-izhār; jiskā izhār yā bayān na ho-sake; nā-

qābil-i-bayān; bayān ke bāhar; jo kahā na jā sake. [khol d.; dikhānā.

Unveil, *v. t.* Naqāb uṭhā l.; burqa' haṭā d.; ghūnghat uṭhā l.;

Unwarily, *ad.* Be-parwāyī se; be-khabarī se; be-ihtiyāti se; allhaṛpane se.

Unwarrantable, *a.* Nā-jāiz; nā munāsib; khilāf-i-insāf; be-jā; gair-wājib;

nā-rawā; khilāf-i-wujūb. [sanad yā hukm par mubnī na ho.

Unwarranted, *a.* 1.—Gair-i-mustanad; jiskī koyī sanad na ho; jo kisī

2.—Gair-mutahaqqiq; jiskā tayaqqun na ho; jo yaqīnī na ho.

3.—Jiskī 'umdagī yā achhāyī ki nisbat koyī mu'āhada (qaul-o-qarār) na huā ho.

Unwary, *a.* Gāfil; jo khatre se khabar-dār na raho; be-khabar; gair-muhtāt; jo apnī hifāzat na rakkhe; jo muṭh ke bal khatre meñ gir

Unwearied, *a.* 1.—Be-thakā; jisko thakāwat (māndagi) na āye. [pare.

2.—Jismeñ thakāwat na āye; jo barābar hotā jāe; jisse koyī thak

Unweighed, *a.* 1.—Be-tolā huā; jiskā wazu daryāft na huā ho. [na jāe.

2.—Jo khūb sochā-bichārā na jāe; jiskī chhān (taftish) samajh-būjh-kar na kī-jāe; be-samjhā-būjhā; bin-sochā-bichārā.

Unwelcome, *a.* Khush-āyand nahīn; jo margūb na ho; jisse dil ko khushī na ho; jo maqbūl-i-khātir ho; nā-guwār.

Unwell, a. Achchhā nahīn; nā-sūz; 'alīl; kisiqadar 'alīl; kuchh kuchh bīmār; baḥhūbī sabīh-o-tan-durust nahīn; kasal-mand.

☞ "It expresses less than Sick." *Webster.*

Unwholesome, a. 1.—Sibhat ke liye muzir; sibhat-āwar nahīn; jo tan-durusti ke liye mufid na ho; nā-muwāfiq.

2.—Muzir; jisse zarar (nuqsān) ho; gair-i-nāfi'.

Unwieldy, a. Jisko mushkil se harakat de-sakeñ; bhārī; waznī; jiskā wazn (bojh) bhārī ho; girān-bār; bahut barā.

Unwilling, a. Jo kisi bāt ko apnī khwāhish ragbat yā razā-mandī se na kare; rāgib yā āmāda nahīn; mutaassif; nā-rāz; nā-khush.

Unwillingly, ad. Apnī khwāhish yā ragbat se nahīn; apnī khushī se nahīn; khush ho-kar nahīn; kbanda-peshānī se nahīn; pachhtā kar; afsos ke sāth; be-dili se. [kā na r; taassuf; pachhtāwā.

Unwillingness, n. Nā-razā-mandī; nā-khushī; kisi shai kī jānib mailān

Unwise, a. 1.—'Āqil nahīn; nāqisu-l-'aql; jismeñ 'aql kam ho; be-'aql; be-wuqūf; be-tamīz. [liye munāsib na ho.

2.—Be-wuqūf-āna; jo muqtazā-i-'aql na ho; jo matlab-barārī ke nahīn; kīlāf-i-'aql; 'aql-mandī ke sāth nahīn; 'āqil-āna nahīn; be-wuqūf-āna; be-wuqūfī ke sāth.

Unwittingly, ad. Nā-dānī se; nā-dānista; jān yā jān-būjh-kar nahīn; lā-'ilmī se; be-khabarī kī wajh se; kisi bāt ke na jānne ke sabab se; 'amdan nahīn.

Unwonted, a. 1.—Gair-mānūs; 'ādī nahīn; gair-marbūt; nā-āshnā.

2.—Gair-ma'mūlī; jo aksar na huā kare; jiskā wuqū' yā zuhūr shāz ho. [kar-ke; nā-shāista tarīq par.

Unworthily, ad. Liyāqat ke lihāz se nahīn; qābīliyat par wāqī'ī lihāz na

Unworthy, a. 1.—Nā-lāiq; jismeñ liyāqat yā qābīliyat na ho.

2.—Nikammā; kharāb; khotā. [khilāf-i-shān; jisse kasr-i-shān ho.

3.—Nā-zebā; gair-muzaiyib; jo hatk-i-ābrū kā bā'is ho; nā-munāsib;

☞ With of.

Unwrap, v. t. Kisi lapetī huyī chīz ko khol d. [gair-tahrīrī; zabānī; lisānī.

Unwritten, a. 1.—Jo likhā (tahrīrī) na ho; jo hawāla-i-qalam na huā ho;

2.—Jispar koyī tahrīr (kuchh likhā) na ho; sāda; korā.

Unyielding, a. Jo dabāne se na dabe yā manāne se na māne; jo na jhuke; karā; sakht; haṭṭhī; ziddī.

Up, ad. 1.—Ūpar; bulandī par; niche kī taraf nahīn; unchāyī par; bālā.

☞ The opposite of down.

2.—Bistar se uṭhā; bistar par letā parā yā sotā nahīn; jāgā; uṭhā.

3.—Uṭhā; baithā huā nahīn.

4.—Niklā huā; chhipā huā nahīn.

5.—Ta'mīr kī hālat meñ; banāye jāne kī hālat meñ.

6.—Ufuq ke ūpar; niklā; tulū'.

7.—Paresānī kī hālat meñ.

8.—Taraqqī kī hālat par.

9.—Bulandī yā urūj kī hālat meñ.

10.—Charhne kī hālat meñ; charhāw par.

11.—Bagāwat kī hālat meñ; sar-uṭhāye huye.

12.—Barhne kī hālat meñ; bārḥ par; charhāw par; tugyāne par.

13.—Nazdik āne yā pahuñehno kī hālat meñ.

14.—Saf-bandi yā saf-kashi kī hālat meñ; tartīb ke sāth.

15.—Kam-sinī se bulūg kī jānib; sigr-sinī se kibr-sinī kī jānib.

16.—Kisī ke barābar; kisī se kam nahīñ; kisī ke piche yā usse dūr wagaira nahīñ; tak; tā-ba. [kul; tamām.

17.—Takmil ke sāth; mukammal; bi-l-kul; sūrā; sab kū sab;

18.—Ba'z waqt *up* ko ba-jāe *get up* ke isti'māl karte haiñ aur uske ma'nī *uñho* yā *uñhe* ke hote haiñ.

It is all up with him—Woh ho-chukā; woh kho gayā.—*The time is up*—Waqt i-mu'ayana guzar gayā; waqt ho-chukā; jo waqt muqarrar hai woh ā-pahuñ-chā.—*To blow up* (a)—Phulā d.; phailā d.—(b) *Uṛā d.*—*To come up with*—

Kisī ke barābar pahuñch jānā; kisī kī piche kar-ko uske barābar pahuñch jānā.—*To draw up*—Silsile yā qā'ide se tartīb d.; murattab k.; munāsib tariq par durust k.—*To grow up*—Pukhtagī yā bulūg ko pahuñchnā.—*Up to*

si .g—Āzmūda-kār; tujribā-kār; chaukas aur wāqif; jo dhokhā na khāe (*Colloquial*).—*Up and down*—Ek jagah se dūerī jagah tak; idhar-udhar; āge-

Up, n. Bulandi yā 'urūj kī hālat; taraqqī; charḥtī; barḥtī. [piche.

Ups and downs—Nisheb-o-farāz; utār-charḥāw; taraqqī-o-tinazzuli (*Colloquial*).
Up, prep. Ūpar; kisī ke ūpar; par.

Upbraid, v. t. 1.—Kisī anr-i-be-jā yā qābil-i-nadāmat kū ittihām kisī par lagānā; la'nat-malāmat k.; sar-zanish k.; jhiraknā.

“Followed by *with* or *for* before the thing imputed.” *Webster*.
2.—Ghuraknā; dāñṭnā; saḥt jhirkī d.

Uphill, a. 1.—Jo charḥāw par ho; jo ūpar ko jāe yā jātī ho.

2.—Mihnat-talab; diqqat-talab; mushkil; dushwār; kaṭhin.

Uphold, v. t. 1.—Ūpar ko ūṭhānā; ūñchā k.; buland k.

2.—Qāim r.; bahāl r.; bar-qarār r.; girne yā sāqit hone na d.

3.—Tāyid k.; pushtī d.; taqwiyat d.; bachānā.

Uplift, v. t. Ūṭhānā; ūpar ko ūṭhānā; ūñchā k.

Used chiefly in the participle.

Upon, prep. Par; ūpar; bālā.

[pensed with.” *Webster*.

“*Upon* has the sense of *on*, and might, perhaps, be wholly dis-
To assume upon (*Law*)—Wa'da k.; zimma ūṭhānā.—*To take upon*—Ikhtiyār k.

Upper, a. Jagah darje or rutbe wagaira meñ dūsre se barā; dūsre kī nisbat ūñchā yā buland; ūpar kā; ūparī.

Upperhand, n. Bartarī; buzurgī; barāyī; galaba; bālā-dāstī; fauqiyat.

Uppermost, ad. Sab par gālib; sab se barh-kar; sab ke ūpar; bālā-tar; sab se ūñchā; jagah rutbe yā ihtiyār wagaira meñ sab par fauqiyat r. w.

Upright, a. 1.—Kharā; sidhā; istāda; mustaqīm.

2.—Rāst-bāz; diyānat-dār; mutadaiyin; sachchā; imān-dār; kharā.

3.—Jismeñ imān-dārī par libāz rakkhā jāo.

Uprightly, ad. 1.—Kharā; sidhā.

2.—Imān-dārī se; diyānat se; sachāyī se; kharāyī se; rāst-bāzī se.

Uprightness, n. 1.—Sidhā-pan; istiqūmat; kharā (mustaqīm) h.

2.—Diyānat; rāst-bāzī; rāstī; imān-dārī; kharāyī; usūl yā 'amal-dar-āmad meñ sachāyī; āpas ke bartāw meñ diyānat aur insāf ke

Uprise, v. i. Ūṭhānā; nikalnā; tulū' h. [lihāz se 'amal k.

Uproar, n. Barā dhūm-dhūm; barā hangāma aur shor-o-gul; gul-gapārā; hānk-pukār; hullar; haurā-dhūm; kulāhal; hāhākār.

Uproot, v. t. Jar se ukhār dālnā; goyā jar se ukhār d.; istisāl k.; bekḥ-kanī k.; kuchh bhī bāqī na r.; bi-l-kul dūr kar-d.

Upset, v. t. 1.—Ulaṭ d.; ulaṭ-pulaṭ d.; tale-ūpar kar-d.; auṇdhānā.
2.—Rad k.; mansūkh k.; bātil k.

Upshot, n. Ākhir natija; maāl-i-kār; anjām-ākhir; ikhtitām; kḥātima.

Upside, n. Ūpar kā hissa; jo hissa sab ke ūpar rahe.

Upside down—Tale-ūpar; zer-o-zabar; sar niche pāon ūpar; darham-barham; ulṭā-pulṭā; nihāyat muntashir; bi-l-kul abtar.

Upstairs, ad. Ūpar kī manzil meṅ; ūpar ke marātib par; koṭhe par.

Upstart, v. i. Chauṅknā; yakāyak jhapṭnā.

Upstart, n. 1.—Woh shakhs jo adnā hālat se yakāyak daulat-mand zī-ikhtiyār yā mu'azzaz ho-jāe; nau-daulat; nau-khez; nayā nawwāb; kal kā

2.—Koyī shai jo yakāyak nikal yā jhapṭ parē. [admi.]

Upward, a. Ūpar kī taraf rujū' yā muḥātib.

Upward, } *ad. 1.*—Ūpar kī taraf; ūpar ko; niche ko nahīn.

2.—Ūparī hisson meṅ; ūpar.

3.—Zaid; bilā-ta'ayun.

Upward of—Ziyāda; kisi kḥās ta'dād se ziyāda; takhminan; qarib.

4.—Jahān se koyī shai niklī ho uskī taraf; kisi shai kī asl yā

Urban, a. Shahr kā; shahrī. [masdar kī jānib.]

An urban population—Kisi shahr kī ābādī; kisi shahr ke sab bāshinde.

Urbane, a. Kḥush-akhlāq; kḥaliq; kḥush-kḥulq; muhazzab; shāista; bā-murawwat yā sāhib-i-murawwat; ahl; jismen ādmiyat ho.

Urbanity, n. Ādmiyat; insāniyat; kḥush-akhlāqī; tahzib; shāistagi; akhlāq; nek-nihādī; bhal-mansi; ahliyat. [relnā.]

Urge, v. t. 1.—Āge ko dhakelnā; āge barhānā; āge chalne ko zor d.;

2.—Kisi ke dil par dabāw yā zor dālnā; wajh dikhlā ke yā dalilon se rāgib k.; targib d.; dabānā; tang yā tang-talabī k.; taqāza k.; mutaqāzī h. [kisi shai kā izbār ba-takid k.]

3.—Isrār ke sāth pesh k.; zor de-kar dikhāna kahānā yā bayān k.;

Urgency, n. 1.—Zarūrat kī shiddat; majbūrī jo zarūrī kī wajh se ho; zarūrat kā dabāw yā bojh.

The urgency of want or distress—Muhtāji yā taklif kī shiddat; tangī yā majbūrī jo ihtiyāj yā musibat kī wajh se ho.—The urgency of the occasion.—

Waqt kī zarūrat; kisi kḥās mauq'e ke libāz se kisi shai kī nihāyat zarūrat.

2.—Taqāza; tang-talabī; istid'ā (darḥwāst) jo isrār ke sāth kī-jāe; kisi bāt kī darḥwāst jo dil se kī-jāe. [chāhi jāe.]

The urgency of a request—Darḥwāst jiskī manzūrī isrār (takid) ke sāth

Urgent, a. Takidī; zarūrī; jismen kisi shai kī nisbat takid taqāza yā tang-talabī ho; jiskī nisbat fi-l-faur kār-rawāyī dar-kār ho; ashadd-i-zarūrī; nihāyat zarūrī; aisā aham kī fauran uskī nisbat tawajjuh dar-kār ho. [zor se; dabāw ke sāth.]

Urgently, ad. Ba-taqāzā; ba-takid; taqāze yā takid ke sāth; shiddat se;

Usable, a. Qābil-i-isti'māl; jisko kām meṅ lā-sakeṅ.

Usage, n. 1.—Bartāw; sulūk; bewhār; kisi shakhs kī jānib kisi kā tarīq.

2.—Muddat-i-darāz (bahut dinon) tak kisi shai kā tasarruf; rawāj; dastūr; rasm; āyin; qā'ida; rīt (correctly rīti); āchār.

Family usage—Kul kī rit; kulāchār; rasm-i-khāndān.—Local usage—Rawāj-i-mukhtassu-l-maqām; dastūr-i-sar-zamīn; mulk kā dastūr yā rawāj.—Im-memorial usage—Shudāmād-i-qadīm; qadīm rawāj; purānā dastūr.—Judicial usage—'Adālat kā dastūr; zābita; earrishta. [hāwara; isti'māl.

3.—Kisī khās ma'nī meñ kisi lafz kā hamesha musta'mal h.; mu-Use, n. 1.—Kisī shai kā kām meñ lānā; kisi shai se khidmat l.; kām; isti'māl; khidmat; kisi shai ko baratnā (uskā bartāw); tasarruf.

2.—Kām meñ lāne kī zarūrat yā hājat; zarūrat; hājat; matlab; garaz; darkār. [yah kitāb mujhe ab darkār nahīn hai.

I have no further use for this book—Mujhe ab is kitāb kī zarūrat nahīn hai; 3.—Kār-āmad h.; naf' yā fāida jo kisī shai se hāsīl ho; sūd-mandī;

phal; hāsīl. [dosti mere liye kār-āmad hui hai.

His friendship has been of use to me—Uskī dostī se mujhe naf' huā hai; uskī

4.—Kasrat-i-isti'māl; kisi shai kā barābar kām meñ ānā yā lāyā jānā; rasm; rawāj; dastūr.

5.—(Law). Arāzī aur haqqiyat kā naf' yā manāfi'; mahāsīl.

“Use imports a trust and confidence reposed in a man for the holding of lands. He to whose use or benefit the trust is intended, shall enjoy the profits. An estate is granted and limited to A for the use of B.” Webster.

Contingent use, or springing use—(Law) Kisī shai kā tasarruf jo kisī amr ke āyinda wuqū' meñ āne par mauqūf yā mashrūt ho; tasarruf-i-shartī.—Ces-

tuy que use—(Law) Woh shakhs jisko kisī arāzī wa haqqiyat ke manāfi' ke tasarruf kā istihqāq hāsīl ho.—In use—Kām meñ; isti'māl meñ; musta'mal; rāij; jāri; jo barābar bartā jātā ho.—Of no use—Be-kār; nikammā; be-sūd; jisse kuchh fāida na ho.—Of use—Kām kā; kār-āmad; mufid; nāfi'; sūd-mand; fāida-bakhsh.—Out of use—Kām meñ nahīn; be-kār; matrūku-l-isti'māl; khārij-az-isti'māl.—To make use of, to put to use—Kām meñ lānā; isti'māl meñ lānā; isti'māl k.; baratnā; khidmat l.

Use, v. t. 1.—Kām meñ lānā; kām l.; khidmat l.; kisi shai se fāida uṭhānā (usse mustafid h.); kām yā matlab nikālā; baratnā; isti'māl k.; sarf k.; kharch k.; chalānā.

2.—Bartāw k.; sulūk k.; pesh ānā; 'amal k.; chāl chalnā.

To use one well or ill—Kisī ke sāth achchhā yā burā sulūk k.; kisi se achchhī yā burī tarah se pesh ānā.

3.—Kisī bāt kā hamesha yā 'ādatan k. [se mānūs k.

4.—'Ādi k.; 'ādat dālnā; khū-gar k.; kasrat-i-isti'māl (muzāwalat)

To use up—Bi-l-kul kharch kar dālnā; kuchh bāqi na chhorā.

“To speak of making use of another generally implies a degrading idea, as if we had used him as a tool.” Webster.

Use, v. i. 'Ādi h.; khū-gar h.; koyī bāt hamesha kiyā k.; kisi bāt kī 'ādat par jānā.

Useful, a. Naf'e yā fāide se bhārā huā; nāfi'; fāida-bakhsh; mufid; sūd-mand; kār-āmad; kām-kā; jisse koyī achchhī bāt paidā ho; jis-meñ achchhe natījo ke paidā karne kī quwwat ho; jo kisī shai kī bihbūdī meñ mu'yīn ho. [be-fāida nahīn; kār-āmad tarīq par.

Usefully, ad. Aisi tarah kī kuchh fāida ho; fāide ke sāth; naf'e ke sāth;

Usefulness, n. Sūd-mandī; fāida-mandī; kār-āmadanī; kār-āmad hone kī salāhiyat; koyī achchhā natīja paidā kar-saknā.

Useless, a. Jo kisī kām meñ na ā-sake; be-kār; jisse koyī achchhā natīja paidā na ho; jisse koyī achchhā kām na nikle; be-fāida; be-sūd; mufid nabīñ; 'abas; rāegāñ; be-masraf; lā-hāsil; behūda; bād-hawāyī; nikammā; wāhiyāt; fuzūl. [na ho; lā-hāsil; nā-haq; muft.

Uselessly, ad. Be-fāida; be-sūd; aisi tarah se ki kuchh fāida yā hāsil
Uselessness, n. Be-kār h.; lā-hāsil h.; lā-hāsili; kisī achchhe kām ke na h.; jo maushā ho uske husūl ke lāiq na h

Usher, v. t. Dākhl k.; taqrīb k.; kisī ke āge jānā yā chalnā; pesh-rawī lāiq k.; mulā-qāt karānā; bheñt karānā.

Usual, a. Ma'mūlī; jiskā wuqū' ba-taur ma'mūl ke ('umūman) huā kare; jo aksar huā kare; jiskā rawāj yā dastūr ho jāe; jo jāri yā rāij ho; 'ām.

Usually, ad. Ma'mūli taur par; 'umūman; aksar; beshtar; ba-taur rawāj yā dastūr ke.

Usufruct, n (Law). 1.—Woh istihqāq jiske zarī'e se koyī kisī kī jāedād yā haqqiyāt kā is tarah par mutasarrif ho ki asl shai meñ kisī qism kā futūr na pare. [mahāsil (uskī amādani); manāfi yā wāsilāt.

2.—Mahāsil; mahāsil-i-shai-i-marhūna; jo jāedād rihū ho uskā

Usufructuary, a. Mahāsil ke muta'alliq; intifā'i.

Usufructuary mortgage—See. Mortgage, n.

Usurer, n. Woh shakhs jo qānūnī sharh se ziyāda sūd le; nā-jāiz sūd khāne yā l. w.; ziyāda yā barā byāj khāne w. [khāne w.

Usurious, a. 1.—Jo ziyāda sūd le; andāz se zāid sūd khāne w.; barā sūd

A usurious person—Woh shakhs jo nā-jāiz (qānūnī sharh se ziyāda) sūd le.

2.—Jismeñ nā-jāiz sūd le; a. jāv.

A usurious contract—Mu'āhada jismeñ nā-jāiz sūd kā qaul-o-qarār ho.

Usurp, v. t. Jabriya yā bilā-istihqāq apne qabze meñ kar-l; chhīn l.; gasab kar-l; dabā baiṭhnā; mār baiṭhnā; dast-darāzī yā zabar-dastī se l.

“Usurp is not applied to common dispossession of private property.” Webster.

Usurpation, n. Dūsre ke ikhtiyār yā haqqiyāt kā bilā-istihqāq chhīn-kar uspar mutasarrif h.; gasb; nā-jāiz aur zālīm-āna tarīq par dūsre kā ikhtiyār chhīn-kar uspar mutasarrif h.; dūsre kā ikhtiyār chhīn-kar uskī haq-talafī k.

“Commonly used with of, sometimes with on or upon.” Webster.

Usurper, n. Jo shakhs bilā-istihqāq dūsre ke ikhtiyār yā haqqiyāt ko chhīn le; gāsib; dast-darāz; dabā baiṭhne w.

Usurpingly, ad. Gāsib-āna; gasb kar-ke; zabar-dastī chhīn-kar; bilā-istihqāq-i-jāiz; aisi hālat meñ ki wājib da'wā na pabunḥtā ho.

Usury, n. Qarz kā sūd jo qānūnī sharh se zāid diyā jāe; nā-jāiz sūd; sūd jo andāz se ziyāda ho.

Utensil, n. Āla; anzār; hathiyār; zarf; bartan; bāsan; khusūsan woh anzār yā bartan jo khānā pakāne khwāh khāna-dārī yā zirā'at ke kām

Uterine, a. Jiski mā ek ho par bāp dūsra. [meñ lāyā jāe.

Uterine brother—Bhāyī jo ek mā par dūsre bāp se paidā ho; birādar-i-akhayāfi; sahodar bhāyī; bhāyī jo ek kokh se paidā ho.

Utility, n. Kār-āmad h.; achchhā natīja paidā k.; kisī mufid bāt meñ naf' bakhshnā; sūd-mandī; fāida; naf'.

Utilization, n. Mufid banānā; fāida uṭhānā; naf'-angezī.

- Utilize**, *v. t.* Kām meñ lānā ; naf' uṭhānā ; mustafid h. ; fāida bāsil k.
Utmost, *a.* 1.—Jo sab se dūr wāqī' ho ; nihāyat hī dūr ; intihāyī ; ākhir.
 2.—Gāyat darje kāk ; nihāyat darje kāk ; az had.
Utmost, *a.* Jahān tak mumkin ho ; jahān tak maqdarat ho ; hatta-l-maqdūr ; hatta-l-imkān ; had darje kī koshish ; maqdūr bhar koshish.
 He has done his *utmost* —Jahān tak usse ho-sakā usse kiyū ; usne koyī koshish uṭhā na rakkhī ; usne koyī daqīqa na chhoṛā ; usne hatta-l-maqdūr koshish kī.
 Try your *utmost* —Jahān tak ho-sake koshish karō ; hatta-l-imkān koshish se bāz na āo. [kāk ; mutlaq.
Utter, *a.* 1.—Pūrā ; kāmīl ; tamām ; sārā ; intihā kāk ; kullī ; had darje
Utter ruin — Pūrī tabāhī ; satyānās.
 2.—Qat'i ; kullī ; mutlaq.
 An *utter* refusal — Inkār i-qat'i ; bi-l-kul inkār.
 3.—Mahz ; nirā ; pūrā ; bi-l-kul ; tamām-tar.
Utter strangers — Mahz ajnab ; bi-l-kul ajnab.
Utter, *v. t.* 1.—Chalānā ; jāri k. ; kharīd-farokht meñ chalā d. [i'waz meñ d.
 To *utter* coin or notes — Sikka yā loṭ chalānā ya'nī use kisī ko uskī yāftanī kī
 2.—Zāhir k. ; zabān se nikālna ; kahnā ; bolnā ; talaffuz k. ; malfūz k. ; munh se nikālna ; kholnā ; fāsh k. ; i'lān k.
Utterable, *a.* Kahe bole yā zāhir kiye jāne ke laiq.
Utterance, *n.* Izhar ; talaffuz ; bolne kāk dhang yā tarīq ; ikhrāj ; munh se nikālna ; lahja ; adā ; lab-o-lahja ; uchchāran.
Utterly, *adv.* Bi-l-kul ; tamām-tar ; kulliyatan ; sarāsar ; sārā ; nihāyat
 1.2, tamām-o-kāmāl ; nipat ; mutlaq ; pūrā-pūrā ; pūrē darje tak.
Uttermost, *a.* Nihāyat ; mahz darje kāk ; qāyat darje kāk.
Uttermost, *n.* Gāyat darja ; had darja ; jo kuchh yā jahān tak mumkin ho ; jitnā ban pare ; jitnā maqdūr ho. [kushī.
Uxoricide, *n.* 1.—Shauhar kāk apnī jorū ko mār dālnā ; zau-kushi ; zauja-
 2.—Jo apnī zauja ko mār dālo ; zau-kush. [jān so fidā ho.
Uxorious, *a.* Zau-murīd ; jorū kāk gulām yā ṭaṭṭū ; jo apnī bibī par dīl-o-

V.

- Vacancy**, *n.* 1.—Kḥulū ; kḥālī rahnā ; be-shagli ; kām meñ lagā na rahnā ; fursat ; muhlat ; waqfā ; sustī ; kāhili ; be-khabarī.
 2.—Kḥālī jagah ; kḥalā ; jahān kuchh na ho. [fasl.
 3.—Kḥālī jagah jo do chīzōñ ke darmiyān ho ; shigāf ; darār ; darz ;
 4.—Be shagli kāk waqt ; jis waqt koyī kām yā mashgala na rahe ; fursat kāk waqt ; muhlat yā kām ke band rahne kāk waqt ; chhuṭṭī.
 5.—Jagah yā 'uhda jo kḥālī ho ; asāmī jo kḥālī ho ; 'uhda yā mau-sab jispar koyī māmūr na ho.
Vacant, *a.* 1.—Kḥālī ; pur nahīn ; bharā nahīn
 2.—Jismeñ koyī kām yā fikr na ho ; jab be-kārī yā be-shagli rahe ; jab koyī mashgala na rahe ; kḥālī [par koyī muqarrar na rahe.
 3.—Jispar koyī shakhs qābiz bahāl yā māmūr na rahe ; kḥālī ; jis-
 4.—Be-fikr ; kisī bāt kī soch meñ lagā huā nahīn ; kisī shai kī nisbat gaur-o-fikr meñ masrūf nahīn. [na ho.
 5.—(Law) Lā-wāris ; lā-da'wā ; jiskā koyī wāris qābiz yā da'wī-dār
Vacate, *v. i.* 1.—Kḥālī k. ; kḥālī chhoṛnā ; qabza (qabza-o-daḥl) chhoṛ d. ; māmūr na rahnā.

- 2.—Mansūkh kar-d.; rad kar-d.; bātil kar d.; gair-nāfiz qarār d.; nā-jāiz qarār d.; jāiz rahne na d.
- Vacation, n.** 1.—Tansikh; ibtāl; istirdād; gair-nāfiz qarār d.
2.—Kisi muqarrar kām yā kār-rawāyī wagaira kā band ho-jānā; waqfa; nāga; mublat; qarār; āram; [ta'til; chhutṭī.
3.—'Adālat ki kār-rawāyī kā kuchh 'arse tak mauqūf (band) rahnā;
- Vacillant, a.** Mutazalzal; pas-o-pesh meñ; shash-o-panj meñ; dāwāndol; be-sabāt; gair-i-mustaqil; chauchal. [magānā.
- Vacillate, v.** 1.—Idhar-udhar hilnā-dolnā; larḥharānā; tharrānā; dag-2.—Pas-o-pesh k.; shash-o-panch meñ rahnā; lagzish k.; sābit-qadam na rahnā; mutazalzal h.; āgā-pichhā k.; hais-bais k.
- Vacillation, n.** 1.—Idhar-udhar hilnā; dagmagāhat; lahar ki sī chāl.
2.—Hais-bais; talawwun; pas-o-pesh; lagzish; be-istiqlālī; tabī'at kā ek bāt par qūim na rahnā; tabī'at kā badlā k.; āgā-pichhā.
- Vacuity, n.** 1.—Khalū; khālī rahnā; bharā (pur) na rahnā.
2.—Khalā; khālī jagah.
- Vacuum, n.** Khalā; khālī jagah; woh jugah jismeñ koyī shai na ho.
- Vagabond, a.** 1.—Idhar-udhar phirtā yā phahrātā huā; kisi khās jagah meñ phirtā huā nahīn. [āwāra; āwāra-gard; ghumantā; phirantā; khāna-ba-dosh.
2.—Jo jā-ba-jā phirā kare aur koyī mustaqil sukūnat na rakkhe;
- Vagabond, n.** Jo shahr-ba-shahr yā jā-ba-jā phirā kare aur kahīn sukūnat-i-mustaqil na rakkhe aur us jagah par apni jāt kā kār na karā kare koyī zarī'a ho; āwāra; har-jāyī; khāna-ba-dosh shakhs.
- Vagary, n.** Khayālat kā muntashir rahnā; wahshat; pareshān-khayālī; behūda-khayāl; mauj; wahm; lahar; tarang.
- Vagrancy, n.** Be-khān-o-mān ghūmā k.; āwāra-gardī; kūcha-gardī; harza-gardī; idhar-udhar phirā k. aur koyī pakkā rahne kā thikāna na r.
- Vagrant, a.** 1.—Gair-mu'aiyan; jiskā koyī khās intizām na ho; be-qarār; āwāra; jiskā koyī pakkā thikānā na ho.
2.—Ghumantā; gardinda; jo jā-ba-jā āwāra ghūmā kare aur koyī mustaqil sukūnat na rakkhe; khāna-ba-dosh.
- Vagrant, n.** Āwāra ghūmne w.; har-jāyī; jo behūda phirā kare; jiske rahne kā koyī pakkā thikāna na ho yā jo kisi khās maqām par qiyām na rakkhe.
- Vague, a.** 1.—Gair-mu'aiyan; be-sar-o-pā; jiskā sar-pair na ho; jiskā thikānā na ho; mashkūk; mubham; gair-mustahkam; behūda; wāhī-tabāhī. [mutahaqqiq.
2.—Jiski koyī sanad na ho; gair-mustanad; be-thikāne; urṭī; gair-A vague report—Urṭī khabar; nīsi khabar jiski tahqīq na ho. [nabīn.
- Vaguely, a.** Mubham tariq par; āwāra; be-thikāne; tahqīq ke sāth
- Vagueness, n.** Ibhām; be-tahqīqī; jiskā ta'aiyun na ho; pareshānī; āwāragī. [wāhiyāt; be-kār; nā-qūbil-i-itminān; khafif; pūj.
- Vain, a.** 1.—Be-asl; be-sar-o-pā; be-waq'at; be-bunyād; behūda; bātil;
2.—Be-tāsir; gair-muassir; rāegān; be-fāida; lā-hāsil; be-sūd; jo kār-āmad na ho; jisse kuchh naf' na ho.
3.—Chhoṭī chhoṭī chīzōn yā bātoñ par magrūr; khafif khafif bātoñ ke janne par itirāyā huā; apnī liyāqat par phūlā huā (nāzān); khud-bīn; itirā; phūlā; ghamandī.
4.—Numāishī; jismeñ tum-turāq ho.

In vain—Be-fāida; be-sūd; lā-hāsil; 'abas; nā-haq; jiskā kuchh natija yā asar na ho; muft; behūda.

Vain-glorious, *a.* Jismeñ shekhī ho yā jo shekhī dikhlāye; apne kartab par had se ziyāda fakhr k. w. (nāzān); be-andāz ghamand se phulā huā; gurūr se bharā huā; fakhrīya; mutakabbirāna.

Vain-glory, *n.* Apne kartab par had se ziyāda fakhr; behūda shekhī; jhūthā ghamand; dil kā be-andāz phul uṭhā; barī shekhī; kaṅgal-tirr.

Vainly, *ad.* 1.—Be-fāida; nā-haq; 'abas; behūda; jisse kuchh hāsil na ho; 2.—Fakhr ke sāth; gurūr ke sāth; ghamand ke sāth; shekhī se. [muft.

3.—Be-wuqūfi se; bilillepan se; behūdagi se. [gar h.

Vainness, *n.* 1.—Lā-hāsilī; gair-sūd-mandī: be-fāida yā 'abas h.; nā-kār- 2.—Jhūthā fakhr; jhūthī shekhī; jhūthā ghamand.

Valediction, *n.* Rukhsat; a-l-widā'.

Valedictory, *a.* Rukhsat ke waqt kā; jo rukhsat hone ke waqt ke liye mauzūn yā mauzū' ho; jismeñ a-l-widā' kaheñ.

Valetudinarian, } *a.* Marīz; bīmār; jiskī sihhat meñ futūr ho; kam-zor; **Valetudinary**, } za'if.

Valetudinarian, } *n.* Marīz shakhs; woh shakhs jiske quwe kam-zor yā **Valetudinary**, } marīz hoñ; jo sihhat hāsil karne meñ sā'ī ho.

Valiant, *a.* 1.—Jisko khatre kā khauf na ho; diler; jawān-mard; shujā'; bahādur; sāhasī. [mardī kā—jaise kām.

2.—Jo dilerī ke sāth kiya jae; jismeñ bahāduri dikhlāyi jae; jawān-

Valiantly, *ad.* Dilerī ke sāth; bahāduri ke sāth; jawān-mardī ke sāth; mazbūtī se; dilerāna; mardānagi se. [khaufī.

Valiantness, *n.* Mazbūtī; tāqat; zor; dilerī; shujā'at; bahāduri; be-

Valid, *a.* 1.—Mazbūt; qawī; sachchā; wājib; jāiz; kam-zor (za'if) yā nāqis-nahīn; achchhā; 'umda; ma'qūl; pakkā.

A valid argument—Mazbūt dalil; hujjat-i-qawī.—*A valid objection*—Jāiz yā ma'qūl 'uzr.—*A valid reason*—Wajh-i-ma'qūl; mazbūt sabab yā dalil.

2.—(*Law*) Qānūn jāiz yā qawī; jo qānūn ke rū se nāfiz ho-sake; jiskā takmila bā-qā'ida huā ho; jiskā istirdād istihqāq ke rū se na ho-sake; jiskī tāyīd qānūn yā istihqāq se ho-sake; jāiz; mukammal; kāmīl.

A valid deed—Wasiqa-i-jāiz.—*A valid instrument*—Dastāwez jiskā takmila qā'ide ke mutābiq huā ho; jāiz dastāwez.—*A valid claim*—Jāiz da'wā; da'wā jo qānūn yā istihqāq ke rū se jāiz ho.

Validity, *n.* 1.—Jawāz; wujūb; mazbūtī; ma'qūliyat; wājibiyyat; sihhat; durustī; qāil karne kī salāhiyat.

2.—(*Law*) Jawāz-i-qānūnī; qānūn jāiz yā qawī h.; woh sifat jiskī wajh se koyī shai qānūn yā insāfan rad yā bātil na ho-sake; istihkām.

Validly, *ad.* Jāiz tariq par; ba-tarz-i-jāiz; ba-tarz-i-ma'qūl; jāiz taur par; aisi tarah yā isqadar ki kisī shai ko istihkām (mazbūtī) hāsil ho yā kisī amr kī nisbat koyī qāil ho-jae.

Valour, *n.* Dil kī mazbūtī; bahāduri; shujā'at; dilerī; mardānagi; jawān-mardī; be-khaufī ke sāth laṛne kī jurat; mardumī.

Valorous, *a.* Jismeñ bahāduri ho; jo bahāduri dikhlāye; diler; shujā'; jarī; bahādur; be-khauf; mazbūt; mardāna.

Valorously, *ad.* Dilerī se; bahāduri se; jawān-mardī se; mardānagi se; dilerāna; bahādurāna. ['umda aur qadr ke qābil sifateñ r. w.

Valuable, *a.* 1.—Qīmatī; māliyatī; besh-qīmat; girān bahā; besh-bahā;

2.—Lāiq; 'umda; jo qadr ke qābil ho; qābil-i-tauqir; 'aziz yā 'aziz rakhne ke qābil. [ucū] ho.

Valuable, *n.* Qimati chiz; besh qimat chiz jo kisi ke pas (uske qabze

Valuation, *n.* 1.—Ta'ayun-i-qimat; ta'ayun-i-maliyat; qimat yā maliyat ki tashkhis; takhmīn; takdama; kisi shai ki qimat yā maliyat kā qim k. (uskā thahranā).

2.—Qimat jo kisi shai par lagāyi (rakhlī yā qaim ki) jāe; maliyat jo takhmīn qaim ki-jāe; qimat; mol; ānkā yā lagāyā huā dām.

Value, *n.* 1.—Kisi shai mein woh khūbi yā khūbiyān jinke bā'is se woh kūr-umad ho; 'umdagī; fāida; waq'at; wasf; qadr; natijon ke paidā

2.—Ma'ni; shik manshā yā matlab. [karne ki salāhiyat.

3.—Qimat; shart; takhmīn qimat; jisqadar rupaye kisi shai ke badle mein mile; qimat jo kisi shai ke furokht hone (uskī bikri) par mile; mol; dām.

Value received—Is 'ibarat kā isti'māl aksar hundi wagaira mein is bāt ke zahir karne ke liye hotā hai ki us hundi wagaira kā zar-i-saman adā ho-gayā hai

Value, *v.* 1.—Qimat lagānā; dām lagānā yā ānkā; qimat tashkhis k.; qimat thahranā; ta'dād iqtidār yā waq'at wagaira ke lihāz se samajhānā.

2.—Qadr k.; barī tauqir k.; ta'zim-o-tauqir k.; barā jānnā; bahut chāhnā; bahut mānnā; 'aziz jānnā yā rakhnā.

Valueless, *a.* Be-waq'at; be-qadr; nū-chiz; nā-kāra; kisi kām kā nahīn.

Vanish, *v.* 1.—Nazar se gāib ho-jānā; phir dekh na paunā; dikhāyī na d.; ba-tadrīj gāib ho-jānā; hawā ho-jānā; rafū-chakkar ho-jānā.

2.—Mit jānā; nest-o-nā-būd ho-jānā; guzar yā nikal jānā; jātā rah-nā; phir bāqi yā qaim na rahnā; ma'dūm ho-jānā; nām lene ko bhī na rah jānā.

Vanity, *n.* 1.—Be-asliyat; jhuthāyī; be-bunyādī; be-sar-o-pāyi

2.—Khafif bāton par nāz yā fakhr; chhotī chhotī bāton par dil kā phul uṭhnā; jhuthā fakhr; niri shekhi; gurūr; ghamand; numāish; khud-bini; khud-pasandi.

3.—Behūda shai; koyī be-bunyād khayālī yā gair-asli shai; behūda khwābish; befāida koshish; khafif mihnāt jisse kuchh sūd na ho; khushī jiski kuchh asliyat na ho; behūda yā be-kār pairawī; be-kār numāish; khayāl-i-bātil.

Vanquish, *v.* 1.—Maghūb k.; fath k.; harā d.; laṭāyī mein jīt jānā; sar k.; gālib ānā; shikast d. [chalue na d.; lā-jawāb kar d.

2.—Dabā d.; zer-dast k.; rad k.; bahs mein qail k.; band kar d.

Vantage-ground, *n.* Hālat yā jagah ke lihāz se dūse par fauqiyat; jagah yā hālat jiski wajh se ek shakhs ko dūse shakhs par galaba fauqiyat yā buzurgī ho; mufid mauqā; fāide ki jagah yā hālat.

Vapid, *a.* Be-jān; be-dām; murda; be-ras; utrā; siṭhā; be-maza; jismein zāiqā yā lutf bāqi na rahe; phikā; be-namak.

Vapidity, { *n.* Be-mazaqī; be-lutfī; phikā-pan; be dam yā be-jān h.;

Vapidity, { be-namakī; be ras kā h. [uṭhtā hai; buphārā.

Vapour, *n.* 1.—Bukhār; bāph; bhāph; dūl; dhuān; bukhār jo pāni se

2.—Koyī shai jisko qiyām yā sabāt na ho; koyī chiz jo jald guzar jāe; khayāl-i-bātil; behūda khayāl; jhuthī mauj; behūda tarang.

Vapour, v. i. 1.—Bukhār yā bīph ho-kar nikal jānā; dhuññān ho-kar ur jānā; bāhar khīnch jānā. [chaurī hāñknā; khud-faroshī k.]

2.—Shekhī chhāñtnā; dīng mārñā; taallī kī l.; dūñ kī l.; lambī-Vapour, v. t. Bukhār kī shakl par urā d.; dhuññēñ kī tarah nikāl d.

Vaporous, a. 1.—Bukhārūt se bharā huā.

2.—Bādī; bayālā; riyāhī.

3.—Bātil; bebūda; khām; khayālī.

Variable, a. 1.—Jo badal sake; tabādala-pazīr; jismēñ tagaiyur-o-tabaddul kī salāhiyat ho; mutagaiyir. [be-sabāt; jisko istiqlāl na ho.]

2.—Jo badlā yā tabdīl huā kare; mutalawwin; chanchal; nā-pāe-dār;

Variableness, n. Talawwin; tabādala-pazīrī; badlā k.; be-sabātī; be-istiqlālī; be-qarārī; mutagaiyir hone kī salāhiyat

Variance, n. 1.—Tabādala; tagaiyur; hūlat kā tabdīl ho-jānā (badal jānā).

2.—(Law). 'Adālat kī ek qism kī kār-rawāyī ke do hissoñ meñ ikhtilāf masalan kisi bayān aur uske muta'alliq subūt meñ.

3.—Ikhtilāf jisse takrār yā nizā' paidā ho; nā-ittifāqī; jhagrā; takrār; phūt; nā-chāqī; nifāq

At variance—Mukhtalif; khilāf; bar'-aks; nā-ittifāqī kī hālat meñ; nizā' yā takrār kī hālat meñ; bāham khūsūmat rakhte huye; āpas meñ 'adāwat rakhte huye.

Variation, n. 1.—Kisī shai kī sūrat hālat yā sifatoñ meñ kisiqadar tabādala; kuchh kuchh farq; ikhtilāf; tagaiyur-o-tabaddul; tafāwut.

2.—Ikhtilāf kī had; jisqadar aslī hālat se farq ho; jahāñ tak yā jitnā farq kisi shai meñ ho.

Variegated, v. t. 1.—Zāhirī sūrat meñ ikhtilāf paidā k.; rang-ba-rang kā k. yā banānā; tarah tarah ke rang paidā k.; būqalamūñ k.

Variegation, n. Rang-ba-rang kā k. yā h.; mukhtalif rangoñ kā h.; būqalamūñ; rangoñ kā ikhtilāf.

Variety, n. 1.—Ikhtilāf; nau'-ba-nau' kā h.; tarah-ba-tarah kā h.; mukhtalif chīzoñ kā bāham ikhtilāf; aisī chīzoñ kī bāham āmezish jinkī sūrateñ mukhtalif hon.

2.—Bahut sī mukhtalif chīzeñ; mukhtalif aqsām (qismēñ); anwā'-o-aqsām; qism-ba-qism (tarah tarah yā tarah-ba-tarah) kī chīzeñ.

3.—Ikhtilāf; farq; tafāwut.

4.—Tajāwuz; kamī-beshī; aslī hālat kā badal jānā.

Various, a. 1.—Mukhtalif; qism qism kā; tarah tarah kā; anwā' aqsām yā anwā'-o-aqsām kā; judā judā; muta'addid; kayī ek; ek dūsre ke khilāf.

2.—Jo tabdīl ho-sake (badal sake); gair-mu'aiyan; gair-muqarrar; be-sabāt; jo badlā kare; jis-ko sabāt na ho.

3.—Rang-ba-rang kā; būqalamūñ. [aqsām se; badal badal kār.]

Variously, ad. Kayī tarah se; mukhtalif tarahon se; tarah tarah se; anwā'

Varnish, n. 1.—Raugan; rang; luk; bārnīs (Colloquial).

2.—Jo asl meñ yā banāne se bārnīs kī tarah ho; chamkilī sūrat.

3.—Zāhirī numāish; woh shai jisse koyī dūsri shai zāhir meñ (dekhne meñ) bhali ma'lūm de; chamak-damak; qal'ī; mulamma'; rang-raugan.

Varnish, v. t. 1.—Raugan k.; luk k. yā phernā; rangnā; bārnīs k.

2.—Koyī aisī shai ūpar se lagā d. jisse zāhir meñ 'umda sūrat dekh parē; sañwārnā; 'aib chhipānā.

3.—Bātoñ ke zar'e se kisi burī shai kī achchhī sūrat dikhlānā; namak-mirch lagānā; bāt chiknānā; raugan-i-qūz malnā.

Vary, v. z. 1.—Kisī shai kī sūrat tabdīl kar-d.; sūrat shakl yā haiat wagaira badal d.; kisiqadar badal-kar aur tarah kā banā d.

2.—Ek shai ko dūsri shai se badal d.; tabādalu-i-bāhamī k.

3.—Muḵhtalif qismoñ kā banānā; tarah-ba-tarah kā banānā; rang-ba-rang kā k.

Vary, v. z. 1.—Kisi tarah par badal jānā; kuchch kuchh mutagayir ho-jānā; dūsri tarah kā ho yā ban jānā; tabdīl ho-jānā; dūsre ḍhang kā ho-jānā. [ek dūsre ke ḵhilāf h.; ek dūsre se (āpas meñ) na milnā.

2.—Bāham iḵhtilāf r. yā muḵhtalif h.; ek dūsre se mel na ḵhānā;

3.—Paiham badalnā; ek dūsre ke ba'd tabdīl h.

4.—Tajāwuz k.; iuhirāf k.; phirnā; bhaṭknā.

Followed by *from*.

5.—Iḵhtilāf r.; ittifaq na r.; jhagarnā; muḵhālafat r.

Vassal, n. 1.—Ra'iyat; asāmī; parjā (*correctly* prajā).

2.—Tābi'-dār; wābasta; mulāzim; naukar; gulām; chākar.

Vassalage, n. 1.—Ra'iyat yā asāmī hone kī hīlat.

2.—Tābi'-dārī; mā-tahtī; tab'iyat; gulāmī. [laq-o-daḡ; nā-paidā-kanār.

Vast, a. 1.—Nihāyat wasī'; baṛā lambā-chaufā; bahut hī baṛā; 'azīm;

2.—Shumār yā ta'dād meñ bahut hī baṛā; kasīr; be-shumār.

3.—Baṛā; 'azīm; saḡht; shadīd; bahut hī bhārī; shāqqa.

4.—Nihāyat hī aham; baṛā bhārī; jisko baṛī waq'at ho.

Vastly, ad. Bahut; bahut kuchh; bahut hī; dūr-o-darāz tak; ḵhūb lambā-chaufā; lambāyī-chaufāyī meñ dūr tak; ba-kasrat; kasrat se.

Vastness, n. Baṛī was'at; baṛī lambāyī-chaufāyī; baṛā qad-o-qāinat; baṛī ḡīl-daūl; baṛī baṛāyī; baṛī waq'at; baṛī 'azmat.

Vaunt, v. z. Sheḵhī k.; ḡīng mārṇā; dūu kī l.; lambī-chaufī hānknā; taallī kī l.; ḵhud-faroshī k.

Vaunt, v. z. Kisī chīz par sheḵhī k.; kisī shai kī behūda numāish k.; numāish ke sāth zāhir k.; kisī shai kā izhār fakhr ke sāth k.

Vaunt, n. Fakhr ke sāth apnī baṛāyī yā numāish; ḡīng; taallī; ḵhud-faroshī; sheḵhī; gurūr ke sāth numāish.

Vehemence, n. 1.—Shiddat; zor; tezī; saḡhtī; tundī; ḡīlaba. [jazba.

2.—Baṛī sar-garmī; baṛī josh; baṛī barārat; baṛī garm-joshī; baṛā

Vehement, a. 1.—Jismeñ baṛā zor ho; baṛe zor-o-shor kā; shadīd; saḡht; tund; bahut tez; baṛe shadd-o-madd kā.

2.—Jismeñ baṛī sar-garmī ho; garm-joshī se bharā huā; nihāyat sar-garm; jazbe se bharā huā; shauq se bharā huā.

Vehemently, ad. Shiddat se; zor se, baṛe zor-o-shor se; nihāyat hī tezī yā tundī se; baṛe jazbe se; shadd-o-madd se.

Vehicle, n. 1.—Jispar kisī shai ko le-jāen yā le-jī sakeñ masalan ḡāṛī chhakraṛā bahilī laṛhiyā wagaira; sawārī; markab.

“The word is more generally applied to wheel carriage.” *Webster*.

2.—Kisī shai ke pahunchāne yā batlāne kā zarī'a; woh shai jisse kisī bāt kā 'lān dūsre par kiyā jāe. [chhipāyā jāe.

Veil, n. Burqa'; naḡāb; parda; ḡhūnghaṭ; woh bārīk kapṛā jisse muñh

Veil, v. z. 1.—Burqa' ḡāl yā pahin l.; ḡhūnghaṭ se muñh chhipā l.; naḡāb yā parda dālnā. [r.; chhipāye r.

2.—Chhipānā; poshīda r.; ḡhūnpnā; ḡhakā (chhipā) r.; parde meñ

Vein, *n.* 1.—Rag; nas; pai.

2.—Darz; shigāf; chūr.

[lahariyā (khat yā lakīr).

3.—Lakīī yā sang-i-marmar wagaira meñ rang-ba-rang kī dhārī yā

4.—'Umda khayālāt wagaira kā silsila; larī; daur. [manish; sīrat.

5.—Khāssa; mizāj; tabī'at kā muilān; khās qism kā zihū; kho;

Veined, *a.* Dhārī-dār; khat-dār; lakīr-dār; lahariyā. [rāwī.

Velocity, *n.* Tezī; sur'at; 'ajalat; jaldī; shitābī; harakat kī tezī; tez-

Venal, *a.* Rag yā ragon se muta'alliq; jo ragon meñ rahe yā ho.

Venal, *a.* Jo zar (rupaye-paise) yā dūsre qimati badal kī 'iwaz meñ kharīd yā hāsīl kiyā jāe; jiski kharīd farokht ho; jo bikrī ke liye rakkhā jāe; jo kharīd karne se mile; kharīd kiyā (kharīdā) huā; mol liyā huyā.

“*Venal* supposes either an actual purchase, or a readiness to be purchased, which places a person or thing wholly in the power of the purchaser.” *Webster.*

Venality, *n.* Kharīd kiye jāne ke lāiq h.; liyāqat mansab yā khidmat kā rupaye-paise yā kisi dūsrī shai kī 'iwaz meñ bechā (farokht kiyā) jānā; zar ke asar ke tabī' hone kī hālat. [farokht k.; bai' k.; bikrī k.

Vend, *v. t.* Naqdī badal kī 'iwaz meñ dūsre ke hāth muntaqil k.; bechnā;

“*Vend* is applicable only to wares, merchandise, or other small articles, not to lands and tenements.” *Webster.* [ridār; bai'-dār.

Vendee, *n.* Woh shakhs jiske hāth koyī chiz bechī jāe; mushtarī; kha-

Vender, *n.* Bechne w.; bāī'; farokht k. w.; faroshinda; farokht-kunānda.

Vendible, *a.* Bikrī kā; bikāū; jisko bech sakeñ; qābil-i-farekht.

Vendible, *n.* Bikrī kī chiz; saudā; jo chiz bechne ke lāiq ho.

Vendor, *n.* See Vender.

Vendition, *n.* Farokht; bikrī. [buzurg; mu'azzam; mukarram.

Venerable, *a.* 1.—Qābil-i-ta'zīm; wājibu-t-ta'zīm; 'izzat-o-tauqir ke lāiq;

2.—Pāk; muqaddas; muhtarim.

Venerate, *v. t.* Ta'zīm k.; adab k.; 'izzat k.; hurmat k.; ādar k.; saumān k.; mānū; mu'azzaz jānū. [pūjā; satkār.

Veneration, *n.* Ta'zīm; takrīm; tauqir; adab; mān; ādar; tahrīm;

Vengeance, *n.* Sazā jo nuqsān pahunchāne yā kisi jurm kī 'iwaz meñ di-jāe; mukāfāt; intiqām; badlā; qahr se bharā huā intiqām; badlā lene kī khwābīsh jo had se ziyādā ho.

To take vengeance—Badlā l.; intiqām l.—To wreak one's vengeance on another—

Kisi se intiqām yā badlā l.—With a vengeance—Bare zor se; bari shiddat se; aisi tarah kī sakht sadma pahunchē.

Venial, *a.* 1.—Mu'afi ke qābil; qābil i-'afw; jisse dar-guzar ho-sake; jisko bilā sar-zanish nazar-andāz kar-sakeñ; sangin nahīn; khafīf; chhotā.

2.—Jāiz; rawā. [sam; bikh.

Venom, *n.* 1.—Woh shai jo zindagī ke liye muhlik yā muzir ho; zahr;

“Generally used to express noxious matter that is applied externally, or that is discharged from animals, as that of bites and stings of serpents, scorpions, &c.” *Webster.*

2.—Bugz; kina; khabāsat. [liye muzir; muhlik.

Venomous, *a.* 1.—Zahr se bharā huā; zahrilā; jāū-dār kī zindagī ke

2.—Muzir; nuqsān pahunchāne w.; bugzī; mūzī; kīne se bharā

huā. [ne ke liye sūrākh yā rūsta.

Vent, *n.* 1.—Chhotā sūrākh; hawā yā kisi qism kī saiyāl shai ke nikal-

2.—Kisi band yā poshida jagah se nikal jāne kā mauqa'; bāhar nikālū; ikhrāj; izhār; i'lān; zabān par lānā.

To give rent to—Nikālū; bāhar k.; zāhir k.—To take rent—Nikālū; zāhir h.; fāsh ho-jānā; khul jānā; sab ko ma'lūm ho-jānā.

Vent, v. t. 1.—Kisi chhote sūrākh se nikālū. [d.; ugal d.]

2.—Band jagah se nikal jāne d.; nikāl d.; kah d.; zāhir kar-d.; khol

Venter, n. (Law) Mā; mādar; wālida.

Ventilate, v. t. 1.—Hawā d.; khultā aur hawā-dār banā d.; khol-kar aisā banā d. ki hawā bakhūbī āye-jāye; kahūn tāzi hawā pahuñchānā;

2.—Phatakū; pachhornā. [hawā se thandhā k.]

3.—Zāhir k.; 'awām ko dikhlānā.

Ventilation, n. 1.—Hawā-dār k. yā hawā pānū; hawā ke be-rukāwat āne-jāne ki band-o-bast; hawā jo pahuñchā, i jāe.

2.—Bhūsi aur gard nikālne ke liye nāj ko phatakū yā pachhornā.

3.—'Awām par izhār; sab logoñ par zāhir k (unko dikhlānā yā batānā).

Venture, n. 1.—Koyi kām jiskā natija ma'iz ittifiq par munhasir ho; koyi khatre kā kām; jokhim; kisi shai kā khatra ek aise amr ke wāqī' hone par uṭhānā jiskā hāl pahile se yaqīn ke sāth ma'lūm na ho; qismat-āzmāyī; bāzī; hor. [sake; ittifiq; nasīb; bhāg; parālabdh.]

2.—Woh bāt jiskā hāl pahile se ma'lūm na ho yā ma'lūm na ho.

3.—Jo shai khatre meñ ḍālī jīe; woh chiz jiskā jokhim uṭhāyā jāe; jo chiz tijārat ki nazar se jahāz par rawāna ki-jāe.

At a venture—Qismat par; tan-ba-taqdir; begair āgā-pichhā soche yā dekhe; bilā lihāz is amr ke ki māal-i-kār kyā hogā; utakkar-lāis.

Venture, v. i. 1.—Apne upar jokhim uṭhānā; kisi bāt ke karne yā kahne khwah kisi shai ke birā uṭhāne ki jurat yā dilerī r.; himmat k.

2.—Jokhim yā khatra uṭhānā.

To venture at, or to venture on or upon—Kisi shai meñ masrūf (mashgūl) hone ki jurat k.; kisi bāt kā iqdām k. par kām-yābī kā kuchh bhī tayāqqun na r.

Venture, v. t. 1.—Khatre (ma'rīz-i-khatar) meñ ḍālū; jokhim uṭhānā; khatrā uṭhānā [bhejū (rawāna k.); sirf ummed par bhejū.

2.—Qismat-āzmāyī ki nazar se bhejū; taqdir par khel-kar kahūn

Venturesome, a. Himmat-war; jurat w.; jo jokhim uṭhāne meñ na dare; jo be-taammul khatre meñ par jāe; diler; be-khauf; jān-bāz; be-bāk.

Venturous, a. Diler; janwān-mard; dil kā karī; be-khauf; be-bāk; jari; mardāna; jān-bāz; dhīhlā; sāhasī; niḍar.

Venue, n. (Law). Qurb-o-jawār; qurb; nazdik jagah; woh jagah yā mauqa' jahān kisi fi'l yā wāqī'a kā wuqū' meñ ānā (wāqī' h.) bayān kiyā jāe; woh jagah jahān koyi nālīsh rujū' (dāir) ki-jāe.

To lay a venue—Kisi fi'l yā wāqī'a ke wuqū' ki jagah batlānā; yah zāhir k. yā kahūn ki fulān bāt fulān maqām par huyi. [tan sach bole.]

Veracious, a. Sachchā; rāst-bāz; rāst-go; hamesha sach bolne w.; jo 'āda-

Veracity, n. Sachchāyī; rāst-goyī; hamesha sachchāyī kā khayāl r.; rāst-guf-tārī; sidq-bayānī; hamesha ('ādatan) sach bolnā. [(sachchī bātēn kahē)]

A man of veracity—Sachchā ādmī; jo shakhs 'ādatan (hamesha) sach bole

“The veracity of facts” is not correct language. Webster.

Verbal, a. 1.—Zabānī; jo kisi ko sunā-kar kahā jāe; lisānī; tahrīrī (likhā huā) nahīn.

A verbal message—Payām-i-zabānī.—A verbal contract—Zabānī mu'āhada.

2.—Sirf lafzōn se ta'alluq r. w.; mahz lafzi; nirā alfāz se muta'alliq.

A *verbal* dispute—Nizā'-i-lafzi; takrār jo mahz alfāz kī nisbat ho; bātoñ kā
3.—Lafzi; lafz-ba-lafz. [jhaḡrā.

A *verbal* translation—Tarjama-i-lafzi; tarjama jo lafz-ba-lafz ho.

Verbally, ad. 1.—Zabānī; tahrīrī nahīn.

2.—Lafz-ba-lafz; lafzi.

To translate *verbally*—Lafzi tarjama k.; lafz-ba-lafz tarjama k.

VERBATIM ad. (Lat.) Lafz-ba-lafz; unhiñ alfāz (lafzoñ) meñ.

To tell a story *verbatim* as another has related it—Jin lafzoñ meñ kisī ne koyī
bāt kahī ho unhiñ alfāz meñ us bāt ko phir kahūñ.

VERBATIM ET LITERATIM, (Lat.) Lafz-ba-lafz aur harf-ba-harf.

Verbiage, n. Bilā zarūrat bahut se lafzoñ kā isti'māl; alfāz kā fuzūl
isti'māl; alfāz kā behūda isti'māl.

Verbose, a. Jismeñ alfāz kasrat se hoñ; jo zarūrat se ziyāda alfāz isti'
māl karo; jismeñ bilā zarūrat bahut se alfāz hoñ; tūl; tūl-o-tawīl;
mutawwal; laffāz; ziyāda-go. [verbose argument—Tūl-o-tawīl bahu.

A *verbose* speaker—Jis shakhs ke kalām meñ laffāzi ho; fuzūl kalām k. w.—A
Verboseness, } n. Tūl-kalāmī; lafzoñ kā fuzūl isti'māl; jisqadar zarūrat
Verbosity, } ho usse ziyāda alfāz kā kām meñ lānā; kalām kī tawā-
lat; laffāzi [harā; shādāb; tar-o-tāza; hariyālā.

Verdant, a. 1.—Chhote chhote darakhṭoñ yā ghās se dhakā huā; sabz;
2.—Khām-pārā; kachehā; dunyā ke hālāt se wāqif nahīn; jo jald
dhokhā khā jāe (*Colloquial*).

Verdict, n. 1.—(*Law*). Kisī amr-i-wāqī' kī nisbat jo ahl-i-jūrī ke rū-ba-rū
tahqīqāt-o-tajwīz ke liye pesh ho 'adālat ke istifsār ke muta'alliq unkā
jawāb; jo bāt ahl-i-jūrī ke sāmne tahqīqāt-o-tajwīz ke liye pesh ho
uski nisbat unki rāe yā tajwīz.

2.—Faisala; tajwīz; rāe jo zāhir kī jāe.

Verdure, n. Sabza; sabzi; nabātāt kī tar-o-tūzagī; shādābī; hareī; harāpan.

Verge, n. Kanārā; lab; hāshiya; had; intihā.

Verge, v. i. 1.—Niche kī taraf jhuknā; kham h.; dhāl h. [ehnā.

2.—Kanāre yā lab par h.; māl h.; ru'ū' h.; nazdik h.; qarīb pahuñ.

Verifiable, a. Tasdiq ke qābil; jiski tasdiq ho-sake; jo subūt-i-nā-qābil
i-tardīd se sābit ho-sake; jiski tāyīd ma'qūl subūt se ho-sake.

Verification, n. Tasdiq k. yā h.; kisī shai kī asliyat yā sihhat kī tasdiq;
kisī shai kī sachāyī kā sābit k.; tasdiq; isbāt.

Verify, v. t. 1.—Kisī amr kī sihhat yā sadāqat ko sābit k.; kisī bāt kī
sachāyī sābit k.; tasdiq k.; tāyīd k. [sihhat ko sābit k.

2.—Tahqīqāt yā shahādāt i-jāiz ke zarī'e se kisī shai kī asliyat yā

Verily, ad. 1.—Sachmuch; fi-l-wāqī'; haqīqatan; haqīqat meñ; dar-
asl; lā-raib. [fi-aslihi; sachmuch; dar-asl.

2.—Baro tayaqqun ko sāth; nihāyat hī bharosā kar-ke; wāqī'i;

Verity, n. 1.—Asliyat; sachāyī; wāqī'iyat; kisī bayān wagaira kā wā-
qī'a ke mutābiq h. (usse mutābaqat r.).

2.—Sachchā bayān; sachchā 'aḡida.

Vernacular, a. Us mulk kā jahān kisī kī paidāish huyī ho; desī; mulkī;
watanī; kisī kī mulkī; kisī ke mulk kī. [zabān Hindī hai.

Hindī is our *vernacular* language—Hindī hamārī desī zabān hai; hamārī mulkī

Vernacular, n. Mulki yā desī zabān; kisī kī mādārī zabān. [ho).

Vernal, a. 1.—Bahār kā; bahārī; jo fasl-i-bahār meñ nikle (uge yā namūd

2.—Shabāb kā; jawānī kā; bahār-i-'umr kā. [hīn; chanchal.

Versatile, *a.* 1.—Jiskī rāo badlā kare; mutalawwīn; mustaqīl-mizīj na-

2.—Jo suhūlat ke sāth (āsānī se) ek shai se dūsī shai kī taraf phir jāo (rujū' ho-jāe); jisko naye kām meñ fauran lagī sakeñ; jise mukh-talīf bātoñ kī taraf be-takalluf rujū' kar-sakeñ.

Versatileness, } *n.* 1.—Talawwūn; tagaiyur-o-tabaddul par āmadagī; ba-

Versatility, } dal jāne kī salāhiyat r.

2.—Naye kāmōñ yā nayī bātoñ kī taraf suhūlat ke sāth tabī'at rujū' karne kī quwwat; jaulānī.

Versed, *a.* Tajrībe tahsīl yā mashq wagāira ke zari'e se wāqif yā māhīr; māmūs; mashshāq; khūb wāqif; bakhūbī āgāh; khūb jānūtā huā; āz-mūda-kār; tajrība-kār.

Versed in the details of business—Kār-o bār ke juz-o-kul se wāqif.

Version, *n.* 1.—Tarjama k.; ek zabān kī 'ibārat kā dūsī zabān meñ lānā.

2.—Tarjama; 'ibārat jo ek zabān se dūsī zabān meñ lāyī jāe.

Vertiginous, *a.* 1.—Ghūmtā; gardīsh kartā; chakkar khātā. [āye.

2.—Jisko daurān-i-sar ho; jiskā sar ghūme (phire); jisko chakkar

Vertigo, *n.* Daurān-i-sar; ghūmtā; ghumrī; chakkar; bhaurī.

Very, *a.* 1.—Asī; haqīqī; sachchā.

2.—Wuhī; wahī; thīk wahī; 'ain.

In *very* deed—'Ain hālat-i-fī'l yā irtikāb-i-fī'l meñ; thīk kām karto yā kām

karne kī hālat meñ.—This is the *very* man we want—Yah wuhī shakhs hai jise

☞ In these phrases, *very* is emphatical. [ham log chāhte haiñ.

Very, *ad.* Nihāyat; nihāyat hī; bahut; bahut hī; shiddat se; had se ziyāda; az had; az-bas; kuchh kam yā chhoṭā nahīñ; gāyat; gāyat darje kā. [daryā kī bahāw kuchh kam tez nahīñ hai.

The river flows *very* rapidly—Daryā nihāyat (nihāyat hi) tez se bahāt hai;

☞ "Before participles, *very* is followed by *much*, or more rarely, by some nearly equivalent adverb; as, *very* much hurt; *very* greatly surprised; *very* far gone." *Webster*.

Vessel, *n.* 1.—Woh shai jismeñ koyī chīz rakkhī jāe; koyī shai jiskī peṭā khālī ho—jaise pīpā ketlī butal pyāla rikābī wagāira; bartan;

2.—Jahāz; kashhtī; nāw. [zarf; bāsan.

3.—Rag; nas; shiryāu. [pahīñī jāe; libās; poshāk; jāma.

Vest, *n.* 1.—Kapṛā (libās) jisse jism kī poshish ho; poshāk jo ūpar se

2.—Poshish jo kisī shai par ūpar se parē. [pahīnte haiñ.

3.—Futāhī kī qism kā be āstīn kā kapṛā jo koṭ (coat) ke tale mard

☞ "In England, the original word *waistcoat* is always used for the garment worn immediately under a coat." *Webster*.

Vest, *v. t.* 1.—Kapṛā pahīnānī; poshāk pahīnānā; libās pahīnānā; mal-būs k.; chhipānā; dhāunknā; khūb gher d.

2.—Denā; 'atā k.; tafwiz k.; sipurd k.

☞ Followed by *with*.

3.—(Law) Qabza d.; kisī shai ke tasarruf-i-fī-l-hāl yā āyinda kā mustaqīl istihqāq d. jiskā nafāz fauran ho.

Vest, *v. t.* Mīlnā; pahuñchnā; qāim yā nāfiz h.

Upon the death of the ancestor, the estate, or the right to the estate, *vests* in the heir at law—Mūris kī wafāt par tarka yā uskā istihqāq wāris-i-qanūnī ko pahuñchtā hai.

Vested, p. a. Mustahkam; mustaqil; muhtamilu-l-wuqū' yā mu'attal na-hiṇ; aisā nahiṇ ki uskā nafāz kisī dūsrī bāt par mauqūf yā rukā huā ho.

Vested rights—Mustaqil huqūq; aise huqūq jūkā nafāz kisī amr ke wuqū' par munbasir yā mauqūf na ho.

Vestige, n. Pair kā nishān jo zamīn par rah jāe; naqsh-i-pā; nishān yā nishāni; 'alāmat; us shai kī khafif nishāni jo ab bāqī yā qāim na ho; bāqī-baqāyā; chihāni; patā yā khafif sā patā; us shai kā baqiya hissa jise guzre (talaf yā zāil huye) muddat huyī

Vestment, n. Poshāk; libās; jāma; pahinne kā koyī kaprā.

Vesture, n. See *supra*.

Veteran, a. Kisī shai khusūsan sipahgarī ke kāmoñ meñ purānā mash-shāq; baṛā tajriba-kār; nihāyat kār-āzmūda; pukhta; pakkā.

Veteran, n. Kisī kām yā fun khusūsan laṛāyī ke kāmoñ meñ bahut dinon kā mashshāq shakhs; aisā shakhs jo kisī mulāzamat (naukarī yā khidmat) meñ būrḥā ho-gayā ho; kār-āzmūda shakhs; purānā sipāhī.

Veto, n. 1.—Hākim-āna imtiuā'; khusūsan woh ikhtiyār jo kisī aise musawwada-i-qānūn kī nā-manzūrī kā hādshāh yā majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn ke mir-majlis wagaira ko hāsil ho jiskī mauzūrī us majme' ke dūstre arākīn kī jāuib se ho-chukī ho; us ikhtiyār kā nafāz.

2.—Kisī qisim kī hākimāna mumāna'at; imtiuā'. [nafāz rok d.]

Veto, v. t. Kisī musawwada-i-qānūn ko nā-mauzūr kar-ke us qānūn kā

Vex, v. t. 1.—Khafif khafif ishti'āl kī bātoñ se gussa dilānā; chhernā; tang k.; diq k.; izā pahuñchānā; hairān k.; ranj dilānā; taklif d.; kuxhānā; khijhānā; satāna; dukh d. [futūr dālnā.

2.—Paresḥān k.; be-chain k.; be qarār k.; sukūn yā qarār meñ *Vexed question*—Woh tahqiqāt jiskī tawālāt se log tang ā-gaye hon yā jismeñ nihāyat isrār ke sāth bahs huyī ho; woh bahs (amr-i-nizā'i) jiskā faisala mushkil ho aur jismeñ bahut kuchh mubāhala ho.

Vexation, n. 1.—Chhernā yā chherā jānā; ranjish; taklif: be-qarārī; be-zārī; āzurdagī; musibat; izā; azīyat.

2.—Woh shai jisse taklif ho; woh shai jiskī wajh se āram na mile.

3.—Qānūnī kār-rawāyī ko zarī'e se taklif-dihī; 'adāwatī nālīsh ke zarī'e se taklif-dihī (tang yā diq k.) khwāh hairānī.

Vexatious, a. 1.—Ranj d. w.; ranj-dih; jisse dil ko ranjish ho; taklif-dih; jo chher chhār kiyā kare; āzār-dih; mūzī; jisse dil ko be-qarārī

2.—Musibat meñ dālne w.; tang k. w.; āfat-nāk. [(paresḥānī) ho.

3.—Ranjish taklif yā be-qarārī se bharā huī; musibat-nāk.

Vexatious suit—(Law) Nālīsh jo taklif-dihī kī garaz se khwāh bilā-wajh kī-jāe; da'wā jo izā-rasānī yā taklif-dihī kī nazar se kiyā jāye; nālīsh jo sirf tang karne kī niyat se dāir kī jāe.

Vexatiously, ad. Aisī tarah se ki baṛī taklif yā be-qarārī ho; taklif yā ranj dene kī garaz se; izā pahuñchāne ke manshā se.

Via, n. (Lat.) Rāh; rāsta; sarāk.

Via, ad. Rāh se; rāste se; kahīn se hote yā ho-kar (*Colloquial*).

Via Mirzāpūr—Mirzāpūr kī rāh se; Mirzāpūr ho-kar (wahān se hote).

Viand, n. Khāne kī chīz; khāne kā sāmān; gīzā; khānā; bhojan; āhār.

Used chiefly in the plural.

Vibrate, v. i. 1.—Idhar-udhar harakat k.; jhūlnā; jhūmnā; hīlnā; dōlnā.

2.—Thartharānā; āwāz paidā k.

3.—Ek hālat se dūsri hālat meñ h.; ek bāt par qāim na rahnā; mutazalzal h.; dīgnā; dagdagānā.

Vibrate, *v. t.* 1.—Chamkānā; hilānā; jhulānā; laplapānā.

2.—Idhar-udhar harakat kar-ke batānā; kañpkañpānā; tharrānā.

Vibration, *n.* Thartharānā; thartharā; āge-pēhhe jald jald harakat k.; jhumāw; dūlāw; kañpkañpī; gharī ke langar kī sī chāl.

Vibratory, *a.* Jhūmtā huā; jhūltā huā; hara at-i-shāqūlī d. w.; gharī ke langar kī tarah idhar-udhar hilāne w. [meñ diyā gayā ho.

Vicarious, *a.* 1.—'Iwaz kā; nāib kā; qāim-maqām kā; jo dūse kī 'iwaz 2.—Dūse kī taraf se yā uskī 'iwaz meñ kām k. w.; dūse ke qāim-maqām kī tarah kām ('amal) k. w. [badal ke qāim kiyā jāe.

3.—Jo dūse kī jagah par kiya yā bar-dāst kiya jāe; jo ba-taur **Vice**, *n.* 1.—Naqs; 'aib; khāmī; dāg; dhatbā; khoṭīyī.

2.—Badi; burāyī; bad-kārī; bad-fi'lī; khabāsat; kharābī; sharārat.

Vice, *n.* Jab yah lafz kisi aise dūse lafz ke mā-qabī rakkhā jātā hai jo kisi shakhs par dalālat kare to usse yah zāhir hotā hai ki woh shakhs kisi-kā qāim-maqām hai yā darj-i-duwām kā rutba khwāh ikhti-

VICE, *prep* Jagah par; 'iwaz meñ; ba-jāe; ba-'iwaz. [yār rakhtā hai. **Vice-president**, *n.* Nāib mir-majlis; woh afsar jo kisi majme' ke sadr-anjuman kā nāib ho. [s-saltanat kā.

Viceregal, *a.* Nāib-i-saltanat yā nayābat-i-saltanat se muta'alliq; nāibu-

Viceroy, *n.* Kisi bādshāhat yā mulk kā hākīm jo ikhtiyārāt-i-shāhī ke sāth ba-taur bādshāh ke qāim-maqām ke usko nām se hukm-rānī kare; nāibu-s-saltanat; qāim-maqām-i-shāhī; sūba-dār; nawwāb.

Viceroyalty, } *n.* Qāim-maqām-i-shāhī kā rutba mansab ikhtiyār yā 'ulāqa **Viceroyship**, } -i hukūmat

VICE VERSA (*Lat.*) Jab kī 'ibarat yā kaifiyat ko maqlūb kar-deñ (ulāṭ deñ); uskā ultā; zidd-i-ān. [jawār; paṛos; ās-pās.

Vicinity, *n.* Nazdik yā ās-pās kī jagah khwāh jagahēñ; jawār; qurb-o-

Vicinity, *n.* 1.—Qurb; nazdikī; dūr par na h.

2.—Qurb; ās-pās; paṛos. [kī jagahēñ.

3.—Hawālī; gird-nawāh; ird-gird; atrāf; atrāf-o-jawānīb; nazdik

Vicious, *a.* 1.—Nāqis; pūrā yā kāmīl nahīñ; jismeñ koyī naqs yā 'aib ho; khoṭā; 'aib-dār. [zabūn; fāsid; khoṭā.

2.—Burā; bad; kharāb; jiske usūl yā tarīq kharāb hoñ; qabīh;

3.—Jo sāf na ho; ganda; kharāb; nāqis; nā-pāk; burā; sihlāt ke liye

4.—Asli nahīñ; khālīs nahīñ; jismeñ āmezish (milāwat) ho. [muzir.

5.—Muñhzor; sar kash; jo sharārat yā naṭkhaṭī kiya karo; jo khūb hilā na ho.

Viciously, *ad.* Badi se; burāyī se; khoṭāyī se; sachāyī nekī safāyī yā munāsabat ke khilāf; 'aib ke sāth; naqs ke sāth; ba-tarz-i-fāsid; durus-tī ke sāth nahīñ.

Viciousness, *n.* Badi; khabāsat; burāyī; bad-fi'lī; bad-kārī; sharārat; 'aibī yā nāqis h.; fisq-o-fujūr meñ rahnā; fāsiq-o-fājir h.; gunah gūnā.

Vicissitude, *n.* 1.—'Tabādala jo silsila ke sāth ho; ek shai ke ba'd dūsri shai kā barābar h. yā zuhūr meñ ānā.

2.—Tabādala; inqilāb; gardish; herpher; tagaiyur-o-tabaddul jaisā insān ke kāmōñ yā mo'āmalāt meñ.

Victim, n. 1.—Jitā jān-dār jo kisi dewta ko kḥwāh kisi mazhabī rasm ke anjām meñ bal charḥāyā jāe; qurbānī; bal; balidān (*corruptly* baldān); sadqa.

2.—Woh shakhs jiskī jān kisi shai kī pairawī yā kisi ihtizāz-i-naf-sānī meñ jāe; jo shai kisi chiz kī pairawī wagaira meñ talaf ho-jāe.

3.—Woh shakhs yā jān-dār jisko dūsra shakhs yā jān-dār halāk kar-dāle yā zarar-i-shadīd pahunchāye; maqtūl; mazlūm; āfat-rasīda.

4.—Jo shakhs kisi ke dām-i-fareb meñ par yā phān jāe; jo dhokhā khā jāe; jo dhokhe meñ ā-jāe (mugīlata khā jāe); asāmī; said; shikār; chiriyā (*Colloquial*).

Victimize, v. t. Qurbān k.; tasadduq k.; bal d.; halāk k.; barbād k.; asāmī banānā; hajāmat k.; sar mūndnā (*Colloquial*).

Victor, n. Jiskī jīt laṛāyī meñ ho; jo kisi qism ke jhagre meñ dūsre par gālib āye; jo jang meñ fath pāye; fath-mand; firoz-mand; jo laṛāyī
 ८३ Often followed by *at*. [meñ dushman ko shikast de.

८३ "We apply *conqueror* to one who subdues countries, kingdoms, or nations; but we use *victor* when we speak of one who overcomes a particular enemy, or in a particular battle." *Webster*.

Victorious, a. 1.—Fath-mand; firoz-mand; jiskī jīt laṛāyī meñ ho; jis-ne jang meñ fath pāyī ho; jo dushman par gālib āyā ho; jisne dushman ko maglūb kiya ho; zafar-yāb; fath-masīb; jītā (laṛāyī jītā) hnā.

2.—Fath-yābī kī; fath kā; jīt kā; jab jīt ho.

3.—Jisse izhār-i-fath ho; jo fath-mandī par dalālat kare.

Victoriously, ad. Fath-mandī ke sāth; jīt ke sāth; muzaffar-o-mansūr; firoz-mandī se.

Victory, n. Laṛāyī meñ dushman kī shikast; jhagre meñ mukhālīf kī hār; jang nizā' yā takār meñ galaba pānā (gālib ānā); fath; zafar; nusrat; galaba; jīt; jāi. [chānā; rasad d.; rasad-rasānī k.

Victual, v. t. Khāne-pīne kī chīzeñ baham pahunchānā; rasad pahunchānā.

Victuals, n. Insān ke khāne kī gizā; woh shai jisse insān kī zindagī qāim rahe; khānā; khurāk; khāne-pīne kī chīzeñ; ashyā-i-akl-o-shurb.

८३ "This word is never applied to that on which beasts or birds feed and is chiefly used to denote food for men when cooked or prepared

VIDE, (Lat.) Dekho; mulāhaza karo. [for the table." *Webster*.

८३ "Used to direct attention to something." *Webster*.

VIDELICET, ad. Ya'nī.

८३ Often abbreviated to *viz.*

Vie, v. i. Dūsre se barh jāne kī koshish k.; dūsre ke muqābale meñ uspar tarjih (faugiyat) le-jāne kī koshish k.; ham-sarī (barābari) kā da'wā k.; muqābala k.; dekhā-dekhī k.

View, v. t. 1.—Tawajjuh ke sāth dekhnā; jānch karne kī garaz se dekh-nā; dekhnā; mushāhada k.; ānkh se jānchnā (dekhnā-bhālnā); mulāhaza k.; dhūndhnā. [khayāl k.; gaur k.

2.—'Aql se dekhnā; 'aql se tajwīz k.; sochnā; sochnā-bichārnā;

View the subject in all its aspects—Is yā us bāt kḥwāh mazmūn ke har ek pahlu par gaur karo.

८३ "View differs from *look*, *see*, and *behold*, in expressing more particular or continued attention to the thing which is the object of sight." *Webster*.

View, n. 1.—Nazar; nigāh; āukh se dekhnā; mulāhaza; mushāhada.

2.—Tajwīz; gaur; kḥayāl; soch-bichār; 'aql yā samajh se bātoṅ kī tahqīqāt. [wāqī'āt kī munāsib tajwiz.]

A just view of the arguments or facts in a case—Kisī mu'āmale meṅ dalāil yā

3.—Nazar (āukh) kī pahunch (rasāyī); jahān tak āge (sāmue) dekh pare; madd-i-nazar; nigāh kī had.

To be in view—Sāmue dekh paṛnā; nazar (āukh) ke sāmue h; madd-i-nazar

h.—Within one's view—Jahān tak kisī kī nazar daṛo (pahunch) usī ke andar; kisī kī nazar ke bāhar nahiṅ.

4.—Jo kuchh dekh pare; kaifiyat jo dekhne wāle ko ma'lūm de; jo kuchh kaifiyat dil par khule (dil ko ma'lūm ho).

5.—Naqsha; khāka.

[dekhne yā samajhne kā dhang.]

6.—Rīe; tajwīz; kḥayāl; samajhne kā tariq; kisī shai ke 'aql se

7.—Manshā; niyat; maqsad; irāda; na'fe kī ummed; matlab; garaz;

8.—Sūrat; shakl. [mudda'ā.]

Vigilance, n. Bedārī; kḥabar-dārī; jīgte rahnā; hoshyārī; nigrānī; nigah-bānī; chaukasī; chīroṅ taraf dekhte rahnā; ihtiyāt; hifāzat.

Vigilant, a. Kḥatre kī kaifiyat ke daryāft karne aur usse bachne meṅ mutawajjih; jo hifāzat ke band-o-bast meṅ dil lagāye; bedār; hoshyār; nigrān; chaukas; chaukanuā; chārzarb; jo āge-pichhe kā kḥayāl rakkhe; mutanabbih.

Vigilantly, ad. Hoshyārī se; kḥabar-dārī se; be-dārī se; chaukasī se.

Vigour, n. 1.—Quwwat-i-jismānī; badan kī zor; tāqat; bal.

2.—Zihni quwwat; 'aql kā zor.

3.—Haiwānāt yā nabātāt kī quwwat; zor; bal.

4.—Tāqat; zor; bal; asar paidā karne kī salāhiyat.

Vigorous, a. 1.—Tāqat-wār; tāqat-dār; qawī; mazbūt; zor-āwar; jise quwwat-i-jismānī kḥūb ho; zabar-dast; shah-zor; tawānā; balawān; balī.

2.—Jise zihni yā jismānī quwwat kā izhār ho; jismeṅ zihni yā jismānī quwwat sarf ho; qawī; mazbūt; saḥt; shadīd; baṛī.

Vigorously, ad. Mazbūtī se; zor se; baṛī tāqat ke sāth; shah-zorī se; baṛī musta'īdī se; baṛī koshish ke sāth.

Vile, a. 1.—Haqīr; zalīl; kḥwār; nā-kāra; nā-chīz; be-qadr.

2.—Kamīna; pāji; sharīr; bad-zāt; fajir; fāsiq; Kḥudā aur achchhe logōṅ kī nazaroṅ meṅ haqīr; gunah-gār; bad; kḥarāb; nā-bakār; najis; nīch. [kī nadāmat ho (sharm āye).]

Vilely, ad. 1.—Zillat ke sāth; kamīnagī se; nīchoṅ kī tarah; aisi tarah

2.—Buz-dili ke sāth; nā-mardī se; ḍar-kar; past-himmatī se.

Vileness, n. 1.—Kamīnagī; zillat; sifā-pan. [gāyat darje kī kḥarābī.]

2.—Badi; burāyī; gunah-gārī kī wajh se zillat yā kḥwārī; nā-bakārī;

Vilify, v. t. Bad-nām k.; buhtān lagā-kar logōṅ kī nazaroṅ meṅ zalīl karne kī koshish k.; kalauk lagānā; lim lagānā; 'aib lagānā; zalīl yā kḥafif k.

Village, n. Gāūw; diḥ; diha (pl. dihāt yā dihāt); mauza'; rūstā. [tāyī.]

Villager, n. Gāūw kā rahue w.; gāūwār; dihātī; dihqānī; dihqān; rūstā-

Villain, n. Bad-zāt shakhs; nihāyat hī kḥarāb shakhs jise sangīn jarām kiye hoṅ yā jo uuko kar-saktā ho; jo jān-būjh-kar luchchāpan kare; jo 'amdan bad-zātī kare; aisi shakhs jo dīda-o-dānista bad-ma'āshī kare; luchchā; gundā; bad-ma'āshī.

Villainous, *a.* 1.—Luchhe sā; zalil; kamīna; kharāb; rizāla; bad-kirdār.

2.—Jo barī bad-kirdārī kā natija ho; nihāyat hī zabūn yā kharāb; gāyat darje kā qabīh (kharāb).

3.—Sharārat se bharā huā; zillat yā kamīnagi se bharā huā.

Villainy, *n.* 1.—Barī bad-zāti; barī sharārat; pājīpan; khabāsat; barī burāyī. [kharāb] fi'l.

2.—Jurm; bad-zāti kī fi'l; luchchāpan; nihāyat hī qabīh (burā yā

Written also *Villany*.

Vincible, *a.* Maglūb hone (kiye jāne) ke lāiq; jisko sar kar-sakeñ; jisko zer yā zer-dast kar-sakeñ; jispar gūlib ā-sakeñ; jisko jit sakeñ.

Vinculum, *n.* Gāñth; girah; 'aqd.

Vindicate, *v. t.* 1.—Kām-yābī ke sāth bachānā; wājib yā jāiz thahrānā; kisi shai kā wujūb yā jawāz sābit k.; sābit k.; qāim k.

2.—Inkār yā 'uzr ke muqābale meñ sachchā yā sahīh thahrānā;

3.—Lar-kar yā dūsrī sabil se bachānā. [wājib thahrānā; sābit k.

Vindication, *n.* Hifāzat k.; muhāfazat; bachāw; bū-wasf inkār ke wājib sābit k. yā thahrānā; tāyīd; subūt; isbāt; subūt yā 'amal-i-qānūnī ke zari'e se sābit k.; larāyī wagāira khwāb dūsrī sabil se muhāfazat.

Vindictory, *a.* 1.—Jisse kisi shai kā wujūb sābit ho; jisse koyī shai jāiz yā wājib thahre.

2.—Sazā-d. w.; ta'zīrī; jiske zari'e se intiqām (badlā) liyā jāe.

Vindictive, *a.* Intiqām kā 'ādī; jo hamesha badlā liyā kare; kīna-war; kīne se bharā huā; bugzī. [man.

Vindictively, *ad.* Badlā lene ke tariq par; badlā lene kī rāh se; intiqā-Vindictiveness, *n.* Kīne se bhari huyī tabī'at; bugz; kīnawarī.

Violable, *a.* Jisko tor sakeñ; jo torā jā sake; jo shikast ho-sake; qābil-i-infisākh; jismeñ sadma yā zarar pahuñch sake; jismeñ futūr par sake.

Violate, *v. t.* 1.—Bigārnā; kharāb k.; sadma yā zarar pahuñchānā; futūr dālnā; khalal dālnā.

2.—Shikast k.; khilāf k.; khilāf-warzī k.; faskh k.; sakhti ke sāth mitā d.; tor dālnā; na mānnā; nā-pāk k.; ālūda k.; ganda k.

3.—Bikr-shikanī k.; hurmat l.; chīrā torā; zinā-bi-l-jabr k.; kharāb kar dālnā; be-'ismatī k.; 'ismat meñ khalal dālnā.

Violation, *n.* 1.—Takhallal; khalal-andāzī; naqz; intiqāz; futūr dālnā.

2.—Inhirāf; shikastagi; khilāf-warzī; na mānnā; khilāf kārawāyī yā 'amal k.; naqz; 'adam-i-ifā.

A violation of law—Qānūn kī khilāf-warzī; hukm-i-qānūn se inhirāf (uskā na mānnā)—A violation of covenants—Mu'āhadon kī khilāf-warzī (unukā purā na k. yā unke khilāf k.); 'ahd-shikanī.

3.—Mutabarrak chizon kī tahqīr; nā-pākī; be-tauqīrī; adab na mān-

4.—Zinā-bi-l-jabr; izāla-i-bikārat; bikr-shikanī; be-'ismatī. [nā.

Violator, *n.* 1.—Khalal dālne w.; futūr dālne w.; pareshānī paidā k. w.

2.—Torne w.; shikast k. w. (shikan in composition); inhirāf k. w.; khilāf-warzī k. w.

3.—Nā-pāk k. w.; be-adabī se pesh āne w.; najis yā ganda k. w.

4.—Zinā-bi-l-jabr k. w.; bigārne yā kharāb k. w.; bikr-shikan; be-hurmat k. w.

Violence, *n.* 1.—Shiddat; sakhti; zor; bal; tezi; tundī; sadma.

2.—Jazba; josh-o-kharosh; josh-i-tabī'at; khayāl kā josh; tezi.

3.—Sina-zorī; jaur-o-zulm; jabr; ta'addī; zabar-dastī; ziyādatī; zulm; sitam; jāfā-kārī; mārpiṭ; dhīngā-dhīngī; har tarah ke jarām; To do violence to a person—Kisi par jabr yā mār-piṭ k. [hamla; zad-o-kob.

4.—Shiddat; zor; sakhtī—jaise kisi bimārī ki.

5.—Khilāf-warzī; 'adam-mutāba'at; na mānūnā; inhirāf.

Offer no violence to the laws—Qawānin ki khilāf-warzī na karo (unse inhirāf na karo ya'nī unko māno, unpar 'amal karo).

6.—Zinā-bi-l-jabr; bikr-shikanī; bākira 'aurat kā kharāb kar dālnā. To do violence on—Hamla k.; mār dālnā.—To do violence to—Jabr k; khalaṭ yā futūr dālnā; zarar pahūnchānā.

Violent, a. 1.—Sakht; shadīd; tūnd; tez; jismen baṛā zor-o shor ho; jo baṛe zor se chale bahe yā rawān ho; gẓab-nāk; zor kā; shiddat-kā.

2.—Jo qānūn yā istihqāq ke khilāf ho; jismen nā-munāsib yā nā-jāiz tarīq par sakhtī ki-jāe; jismen jaur-o-zulm ho; jismen mārpiṭ (zad-o-kob) yā hamla ho.

A violent attack—Hamla-i-shadīd; mārpiṭ ke sāth hamla.

3.—Jo jabr se paidā ho (natīja-i-jabr ho); jo ẓaz-khūd (āp-lī-āp) paidā na ho; gair-i-tabi'i; gair-ma'mulī. [piṭ wāgaira ke sadme se ho.

A violent death—Maut jiskā wuqū' khud-ba-khud (āp hī āp) na ho; maut jo mār-

4.—Sakht; shadīd; tūnd; tūnd-mizāj.

5.—Shiddat kā; gāyat darje kā; nihāyat.

6.—Jo irāda kar-ke na kiā jāe; jo jabriya karāyā jāe.

Violent presumption,—(Law) Kisi bat kā qiyās jo uske muta'alliq hālāt ke subūt se paidā ho; qiyās-i-gālib yā qawī.

Violently, ad. Zor se; shiddat se; tūndī se; teẓī se; jabr se; jabriya; ba-jabr; ba-zor. [doshiza; kunāri; kunāri.

Virgin, n. 'Aurat jo mard ke sāth ham-bistar na hui ho; bākira;

Virginity, n. Doshizagī; bikr; bikārat; kunārpan.

Virile, a. 1.—Mard kā; narīna; jins-i-zukūr se muta'alliq.

2.—Mardāna.

Opposed to *puerile* or *feminine*.

Virility, n. 1.—Mardānagī; bālig mard ki hālāt.

2.—Taulīd ki quwwat; rujūliyat; mardī; mardānagī.

Virtual, a. Zimnī; ma'nawī; wāqī'i nahīn.

The virtual presence of a man in his agent or substitute—Apne kār-pardāz yā qāim-maqām ke zarī'e se kisi kā zimnān maujūd nahīn (wāqī'i nahīn).

Virtually, ad. Zimnām; ma'nām; sirf asar yā natīje ke zarī'e se; kisi farzī yā qiyāsī asar ke zarī'e se; kisi dūsri shai ki wasātat (uske zarī'e) se.

Virtue, n. 1.—Kisi khās natīje ke paidā karne ki quwwat yā salāhiyat; quwwat; zor; tāsir; asar; hukm.

2.—Nekī; farāiz kā anjām aur badī se ihtirāz; bhalāyī.

3.—Koyī khās qism ki 'umdaḡi khūbī yā sifat.

In or by virtue of—Kisi shai ke zor se; kisi chiz ki tāsir yā asar se; kisi chiz ke zarī'e yā hukm se; ba-zarī'u; ba-mājib; az-rūe; us iḡhtiyār se jo kisi shai ke rūt se hāsīl ho.

Virtuous, a. 1.—Nek; sālih; 'umda; achchhī; be-'aib; niko-kār; nek-khaslat; nek-kirdār; dharmī; pāk-bāz; dīn-dār.

2.—Pāk-dāman; bā-'ismat; pākīza; pārsā.

Applied to women.

Virtuously, ad. Nekī se; nek-bakhtī se; khūlī se; dīn-dārī se; dharm se; jaisā-chāhiye yā jaisā farz ho usike mutābiq.

Virulence, } n. 1.—Chaṭpaṭ yā fauran nuqsān pahuñchāne kī sifāt;
Virulency, } nuqsān-rasūnī meñ tezi; tozi; burā natīja paidā karne kī
 quwwat; zahrilāpan; sammīyat.

2.—Mizāj kī tezi; sakht shiddat; baṛī sakhtī; baṛī hī khabāsāt;
 khatāyī; nihāyat karūpan yā khoṭāpan.

Virulent, a. 1.—Nihāyat zahrilā; jismeñ baṛī sammīyat ho; nuqsān
 pahuñchāne meñ bahūt hī tez; qātil. [huā; khatāyī se bharā huā.

2.—Jismeñ sakht khusūmat ho; khabāsāt bugz yā burāyī se bharā

Visago, n. Chihra bashra yā chitwan; rū; muñh; manzar.

“Chiefly applied to human beings.” Webster.

Viscid, a. Lasilā; chipchipā; las-dār; jo chipak yā chimat jāe; las-dār;

Viscous, a. Same as Viscid. [lu'āb-dār.

Visible, a. 1.—Jo āñkh se dekh paṛe; jo nazar paṛe; jisko dekh sakeñ;
 jo sāmne (madd-i-nazar) ho.

2.—Zāhir; numāyān; āhkārā; namū-dār.

Visibleness, n. Dekh paṛnā; namūdār h.; zāhir yā numāyān h.

Visibly, ad. Aisi tarah kī nazar āye (dekh paṛe); aise dhang se kī āñkh
 ko dekh paṛe; sāf-sāf; zāhir meñ; numāyān tariq par.

Vision, n. 1.—Khārijī chizōñ ko dekhū; wāqī'ī dīd; sachmuch dekhū.

2.—Dekhne kī quwwat; quwwat-i-bāsira; basārat; bināyī; nigāh;
 nazar; jot. [āye; dīd.

3.—Jo kuchh dekh paṛe; jo shai nazar āye; jo chīz dekhne meñ

4.—Jo kuchh āñkh se nahīñ balki khayāl meñ dekh paṛe; sāya;
 sūrat-i-wahmī; khayālī sūrat. [khayāl; wahm; lahar; tarang.

5.—Khayālī shai; jis shai kā wujūd mahiz khayāl meñ ho; khwāb-o-

Visionary, a. 1.—Jo khayālāt meñ mubtalā rahe; jiske khayāl meñ
 tarah tarah kī bāteñ paidā huī karen; khayāl-parast; jo behūda
 khayālāt meñ paṛā rahe; wahmī.

2.—Jiskā wujūd mahiz khayāl meñ ho; aslī yā haqīqī nahīñ; qiyāsī;
 khayālī; be-asl; be-bunyād; be-sar-pair-kā (be sar-o-pā). [futūr ho.

Visionary, n. 1.—Jiske khayālāt pure-shūn raheñ; jiske khayālāt meñ

2.—Jo aise mansūbe kiyā kare jinkā anjām mumkin na ho; jisko aisi
 bāt meñ kām-yābī kī ummed ho jo dūsroñ ke nazdik behūda ma'lūm
 ho; khayāl-parast. [mulāqāt ke liye ānā-jānā.

Visit, v. t. 1.—Dekhne ke liye ānā yā jānā; milne ko jānā yā ānā;

2.—Mulāhaze jāñch yā kī-i kharābī wagaira ke raf karne ke liye
 jānā yā ānā; kalīf jā-kar kī shai ko dekhū mulāhaza yā jūñch-partāl
 k.; dekhū-bhūñhū; mu'ayana k.; mulāhaza k.

3.—Sazā jazā yā ajr i-nek wagaira ke dene ke liye nāzil h.; nachehā
 yā burā badle ke liye ānā (nāzil h.); kisi ke sāmne ānā; kisi kī nisbat
 tajwīz k. [milne ke liye jāyā k.; dūsroñ se mulāqāt ko jānā.

Visit, v. i. Sāhib-salāmat qūim r.; sāhib salāmat kiyā k.; dūsroñ se

Visit, n. 1.—Dūsre se milne ke liye jānā; kisi kī mulāqāt ke liye uske
 ghar jānā; mulāqāt; mulāzamat; ziyārat; bheñṭ; 'ayādat; bīmār-pursī.

2.—Kisi maqām par uske dekhne ke liye jānā; gusht; sair; mulāhaza;
 qā'ide kā mulāhaza; apne mansab ke rū se kisi jagah ko mulāhaze
 ko liye jānā. [koyī waqtan-fa-waqtan kiyā kare.

Visitable, a. Jiskā mulāhaza yā mu'ayana huā kare; jiskā mulāhaza

Visitant, n. Jo mulāqāt ke liye jāe; jo dūsre se milne ko jāye yā āye; jo kisī dost ke makān par bataur mihmān ke rahe.

Visitation, n. 1.—Mulābaza; mu'āyana.

2.—Gazab-i-Ilāhī; qahr-i-Ilāhī; balī; āfat; musibat; qahr.

Visiting, p. a. Kisī maqām par jā-kar uske mulābaza yā mu'āyana karne kā mujāz. [ke liye āye yā jāye; mulāqātī; milne w.; bheūt k. w.]

Visitor, n. 1.—Jo kisī se milne jāe; jo kisī se dostāna yā rasmi mulāqāt

2.—Woh afsar yā shakhs jisko is bīt kā ikhtiyār diyā gayā ho ki woh kisī maqām par jā-kar yah dekhā kare ki āyā qānūn aur qā'ide khwāh un shartein kī waqī'ī ta'mīl hotī hai yā nahīn jo kisī kār-khāne ke bānī ne qāim kiin ho; mulābaza k. w.; mu'āyana k. w.

Visitorial, a. Us shakhs se muta'alliq jisko qānūn yā qā'ide ke rū se kisī jagah ke mulābaze yā uski nigrānī kā ikhtiyār ho; mulābaza karne wāle afsar kā yā usse muta'alliq.

Visual, a. Basārat se muta'alliq; jo dekhne meū kām āye; jiske zarī'e se dekhe. [nabātātī.]

Vital, a. 1.—Zindagī (hayāt) se muta'alliq 'ām isse ki haiwānī ho yā

2.—Jo zindagī meū mu'in ho; jiske begair zindagī (hayāt yā jāu) qāim na rah sake; jīne ke liye zarūr; jān-bakhs; hayāt-bakhs.

3.—Jismein jāu ho; jān-dār; zinda; jītā.

4.—Jis jagah jāu ho; jispar zindagī kā madār ho; jispar zindagī munhasir yā mauqūf ho. [lābudī; nāguzir.]

5.—Nihāyat zarūrī; nihāyat aham; nihāyat kār-āmad; lābud yā

Vitality, n. Quwwat-i-haiwānī; jāu; jān-dārī; hayāt; rūh; prān.

Vitalize, v. t. Zinda k.; jān dālū; zindagī bakhsuā; rūh dālū.

Vitality, ad. 1.—Aisi tarah ki jān par jāe; jān-bakhsī ke taur par.

2.—Fi-aslihi; dar-haqīqat; haqīqatan. [zindagī] mauqūf ho.

Vitals, n. 1.—Haiwānāt ke jism ke woh hisse jinpar unkā jinā (unki 2.—Jān; zindagī; kisī shai kā woh hissa jo uske qāim khwāh sahih-o-sālīm rahne ke liye zarūr ho. [asliyat meū futūr dāl d.]

Vitiate, v. t. 1.—Nāqis kar-d; kharāb kar-d.; bigār d.; kisī shai kī

2.—Kisī ke asar ko bi-l-kul yā kisiqadar kho d.; bātīl kar d.; rad kar-d.; ka-l-'adam kar-d.; sāqit kar-d.; zāl kar-d.; kisī wasiqe yā mu'āmule ke jawāz ko sāqit kar-d.

Vitiation, n.—Kharāb k. yā h.; kharābī; bigār-nā yā bigār-nā; barbādī; fāsīd k. yā h. [rahne na d.]

2.—Butlān; vā-jawāzī; rad yā mansūkh kar d.; nafāz ke qābil

Vituperate, v. t. Naqs nikāl-nā; 'aib nikāl-nā; la'nat-malāmat k.; jbirkiyān d.; bahut gāliyān d.; sar-zanish k.; āre hāthoñ l.; ilzām d. yā lagānā.

Vituperation, n. Ilzām; sar-zanish; la'nat-malāmat; kulauk; jbirki.

Vivacious, a. Zinda-dil; shigufta-khātīr; bashshāsh; tez; chālāk; dil-chālāk; dil-shād.

Vivaciousness, } n. Zinda-dilī; bashshāshat; shigufta-khātīrī; dil kī tezi

Vivacity, } yā chālākī; chustī; phurtī.

VIVĀ VOCE, (Lat.) Zabānī; lisānī; likh-kar (tahrīrī) nahīn.

Vivid, a. 1.—Shoḡh; chaḡkilā; chamkilā; khultā; bhabhukā; tez; shigufta; tar-o-tāza; aslī; sachchā.

2.—Zinda-dil; bashshāsh; shād; shoḡh.

- Vividly**, *ad.* 1.—Zinda-dilī se; aisi tarah par ki goyā jān parī ho; maz-
2.—Shokhī se; chatkilepan se. [būti se.
3.—Aisi tarah ki dil par khūb raushan ho-jāe (khul jāe).
Vividness, *n.* Shokhī; jān yā jān-dārī; zinda-dilī; tezī; āb-dārī; chaṭak;
Vocabulary, *n.* Farhang; lugat; kosḥ. [chamak.
Vocal, *a.* 1.—Jise awāz ho; āwāz-dār; jise bolne kī quwwat dī-gayī ho.
2.—Jo āwāz ke zarī'e se paidā ho; jo āwāz se nikle; sautī; jo gale
Vocal music—Gānā; nagma-sarāyī.—*Instrumental music*—Bāja. [se nikle.
Vocally, *ad.* 1.—Āwāz se; bol-kar; aisi āwāz se ki sun parē.
2.—Zabānī; lisānī; alfāz ke zarī'e se; alfāz se; lafzan.
Vocation, *n.* Peshā; shuḡl; kām; rozgār; koyī khās kām; byāpār (*correctly* vyāpār); haipār.
Vociferate, *v. i. l.*—Zor se chillānā; chīkh mārṇā; shor machānā. [kahnā
Vociferate, *v. t.* Baland āwāz se (ba āwāz-i-baland) kahnā; pukār kar (zor se)
Vociferation, *n.* Chillāhat; shor; chīkh; baland āwāz se kuchh kahnā;
hānpukār; haurā; chigghār; chinghār; wāwailā; gulgapārā
Vociferous, Jo barā shor kare; shorī; gangāyī; jo chillā-kar kuchh
kahe; jo shor ke sāth (ba āwāz-i-baland) bole. [shor ke sāth.
Vociferously, *ad.* Chillā-kar; shor-machākar; ba āwāz-i-baland; bare
Vogue, *n.*—
In vogue—Rāj; murawwaj; jāri; logoṇ meṇ musta'mal yā jāri; chaltā.
Voice, *n.* 1.—Āwāz; saut; sadā; kūk; bol.
2.—Bolne kī quwwat; bolne gāne yā dūsri tarah par āwāz paidā
karne kā dhang yā tarīq; khās qism kā lahja; kisi khās manshā ke liye
3.—'Ibārat; alfāz; zabān. [koyī khās qism kī āwāz; lahja; sur.
4.—Rāe yā pasand jo zāhir kī-jāe; rāe jo koyī de; khwāhish marzī
khwāh pasand yī nā-pasand wagaira kā izhār.
Voiceless, *a.* Be-āwāz; be-zabān; jismeṇ āwāz nā ho; jisko rāe ke dene
yā zāhir karne kā ikhtiyār nā ho.
Void, *a.* 1.—Khālī; jismeṇ koyī shai nā ho; jismeṇ koyī rahtā khwāh
koyī asbāb wagaira nā ho; jab koyī mashgala yā kā'n nā ho; jo bharā
2.—Muhtāj; 'arī; khālī; mahrūm; barī; nā rakhtā huā. [nā ho.
Void of wisdom—'Aql se khālī; be-'aql; jise 'aql nā ho.
3.—Jispar koyī māmūr nā ho; khālī
4.—Qānūn jāiz yā wājibu-t-ta'mīl nahīn; bātil; ka-l-'adam; nest;
aisā nahīn kī uskī wajh se kisi mu'ahade wagaira meṇ farīqatī par
pā-bandī lāzim āye; kisi haq ke intiqāl yā tāyīd ke liye kār-gar nahīn;
jo kāfī taur par apnā asar paidā nā kar-sake.
5.—Be-asl; be-sar-o-pā; lagw; behūda.
6.—(*Law*). Jo qānūn ke rū se mutlaq jāiz yā qābilu-n-nafāz nā ho;
Void, *n.* Khālī jagah; khalā; khulū. [ka-l-'adam aur nā-qābil-i-manzūrī.
Void, *v. t.* 1.—Khālī kar d.; khālī chhor d.; chhor d.; tark kar-d.
2.—Nikālṇā; bāhar k.; khārij k.; rahne nā d.
3.—Bātil yā nā-jāiz kar-d.; rad k.; mansūkh k.; ka-l-'adam k.
Voidable, *a.* 1.—Khālī kiye jāne ke lāiq; nikāl dene ke qābil.
2.—(*Law*). Qābilu-l-infisākh; jo nā-jāiz aur gair-nāfiz qarār pāne ke
lāiq ho; mansūkh kiye jāne yā hone ke qābil; jo bātil yā ka-l-'adam
qarār pā-sake.
“A voidable contract may be ratified and confirmed; to render
it null and of no effect, it must be avoided.” Webster.

Voidness, *n.* 1.—Khalī h.; pur (bharā) na h.; na r.; kisi chiz ke be-gair h. [na h.]

2.—Batil yā ka-l'-adam h.; be-tāsir yā be-asar h.; wājibu-t-ta'mil

Volatile, *a.* 1.—Jo zā'i ho-kar bāqī na rahe; jo āsānī se hawā' kī shakl par ho-jāe; jo jald ur jāe; kāfur-sifat; ur jāne w.

2.—Zinda-dil; khush-mizāj; khush-tab'; tabī'at-dār; mutalawwin; chanchal; jo badlā kare; sināb-tab'; ochhā.

Volatileness, *n.* 1.—Kāfur-sifatī; bukhār yā hawā kī tarah ur jāne kī Volatility, } khāssiyat. (talawwun-tab'i; be-sabātī.

2.—Baṛī zinda-dilī; khafifa-l-harakātī; chilbilāhat; chullipān;

Volatilize, *v. t.* Kāfur-sifat banā d.; bukhār kī mānind nikāl yā urā d.; bāph kī tarah urā d. [khwāhish kā kām meṁ lānā.

Volition, *n.* 1.—Khwāhish; pasand; kisi mānshā yā irāde kā qāim k.; 2.—Kisi bāt kī khwāhish yā kisi irāde ke qāim karne kī quwwat.

Volley, *n.* 1.—Shalākḥ; shalaq; bāḥ; bār; bahut sī goliyon kā ek-bārgī chhūṭnā. sāth chhūṭnā; bahut sī goliyon kā ek-bārgī chhūṭnā.

2.—Bahut sī chīzōn kā ek hī sāth nikāl yā phūṭ parnā; bauchhār; bhar-mār; bārish; jhar yā jharī.

Volley, *v. t.* Ek-bārgī chhōṛnā; bārḥ mārṇā.

Volley, *v. i.* Ek sāth chhūṭnā; ek-bārgī chhūṭnā yā dagnā; bauchhār yā bārḥ kī tarah nikālṇā yā chalnā.

Voluble, *a.* 1.—Suhūlat (āsānī) se ghūmne yā phirne w.; dawwār; jo jald harakat meṁ ā-jāe (mutaharrik ho-jāe); jo jhatpat chalne lage; lūrhakne w.

2.—Alfāz ke malfūz karne (lafzōn ke bolne) meṁ suhūlat yā safāyī se harakat k. w. (chalne w.); jo bolne meṁ jald jald aur safāyī se chalne-jaise zabān; jo jald jald (tezī-se) bole; tarrār; charb-zabān; lus-sān—jaise shakhs.

Vollubly, *ad.* Lūrhaktā yā ghūmtā huā; tarrārī se; lassānī ke sāth.

Volume, *n.* 1.—Chhāpe yā qalamī (likhe huye) takhte jo ikatṭhe baṁdhe hoṁ 'ām isse kī woh kul ek kitāb ho yā kisi kitāb kā ek hissa ho khwāh kayī kitābeṁ hoṁ; kisi baṛī kitāb kā hissa jiskī jild alag baṁdhī ho; jild; kitāb; jarīda.

2.—Ghumāw; lapet; bīṛā; pech; pher. [ho.]

3.—Miqdār; lambāyī-chaurāyī; gherā; girdā; jisqadar jagah ghiri

Voluminous, *a.* 1.—Pech-dār; jismeṁ bahut sā ghumāw yā pher ho; jismeṁ bahut lapet ho; lapet-dār. [baṛī ho; baṛī.]

2.—Jiskī kayī jildēṁ hoṁ; jiskī kayī kitābeṁ hoṁ; jiskī zaḥāmat

3.—Jisne bahut kuchh likhā ho; jiskī tasnīfat bahut sī hoṁ; jis-ne kisi kitāb kī muta'addid jildēṁ likhī hoṁ; jiskī banāyī kayī kitābeṁ hoṁ. [deṁ h.]

Voluminousness, *n.* Zaḥāmat; baṛā h.; kayī jildon meṁ h.; kayī jil-

Voluntarily, *ad.* Apnī khwāhish yā marzī se; az-khud; āp-hi-āp; apnī khwāhish se; begair dūsre kī tahrīk yā targīb wagnira ke; bi-r-ragbat; bi-l-irāda; khud-ba-khud; 'amdan; qasdan; dīda-o-dānista; āp se; jān-būjh-kar. [yā ikhtiyār kiye huye fī'l kā natīja ho.]

Voluntary, *a.* 1.—Ikhtiyārī; jo khwāhish se paidā ho; jo apne pasand

2.—Jo dūsre kī mudākhalat kī wajh se majbūr ho-kar na kiya jāe;

jo dūstre ke karāne se na kiyā jāo; jo bilā jabr-o-ikrāh kiyā jāo; jo kisi ke dabāne yā zor pahuñchāne se na ho; jismeñ dūstre kī targīb yā tahrīk na ho; jo apnī ragbat razā-mandī yā khwāhish se kiyā jāe; jo āp-hī-āp ho; az-khud; āp yā āp-hī-āp; khud-ba-khud.

3.—Jo bi-l-irādā yā bi-l-'amd kiyā jāo; jo jānbūjh-kar kiyā jāe; jo niyat kar-ke kiyā jāo; jiskā wuqū' qasdan ho.

4.—Marzi par munhasir yā mauqūf; marzi (khwāhish yā apne chāhne) ke tābi'; jo khwāhish ke mutābiq ho; ikhtiyārī.

5.—Jisko apne hasb-i-khwāh 'amal karne kā ikhtiyār ho; jo āzād-ānā'amal kar-sake; jisko kisi shai kī khwāhish kā ikhtiyār ho; mukhtār.

6.—(Law). Jo apnī razā-o-ragbat se ho; jo majbūrī se na kiyā jāe; jo natīja-i-jabr na ho; jo kisi kī khwāhish marzi yā razā-mandī se kiyā jāo; jiskā koyī mu'awaza na diyā jāo; jiskī 'iwaz meñ kuchh diyā yā liyā na jāo; jiskā badal-i-maqdī na ho. [kare.

Volunteer, *n.* Jo apnī khushī se sauji yā koyī dūsrī naukari ikhtiyār
Volunteer, *a.* Apnī khushī se naukari ikhtiyār k. w.; jismeñ nise log hon jinhon ne khud-ba-khud naukari ikhtiyār kī ho.

Volunteer, *v. t.* Khud hī (khud-ba-khud yā āp-hī-āp) pesh k.; bilā talab yā jabr ke d. khwāh yah kahū ki ham fulān kām karne ko liye tai-yār (āmāda) haiñ.

To volunteer one's services—Khud-ba-khud ya'nī begair dūstre ke kahe kisi kām ko karne ko liye hazīr (āmāda) ho-jānā; begair dūstre ke kahe naukari karne par musta'id ho-jānā.

Volunteer, *v. i.* Begair dūstre ke kahe yā dabāye āp-hī-āp koyī naukari ikhtiyār k. [ho; jo hazz-i-nafsānī meñ dīn-rāt masrūf rahe; bhogī.

Voluptuary, *n.* 'Aiyāsh; jisko 'aish-o-'ishrat ke siwā aur koyī kām na
Voluptuous, *a.* 1.—Khushī se bharā huā; jisse hazz-i-nafsānī uthe (hāsil ho); jisse shahwat paidā ho. ['aiyāshī kare.

2.—Jo 'aish-o-'ishrat meñ paṛā rahe; jo had se ziyāda (bahut hī)

Voluptuously, *ad.* 'Aiyāshī meñ: 'aish-o-'ishrat meñ.

Voluptuousness, *n.* 'Aiyāshī; aubāshī; shahwat-parastī; nafs-parastī; bhog-bilās; 'aish-o-'ishrat; ihtizāz-i-nafsānī meñ kasrat yā shiddat se masrūf rahnā; dīn-rāt 'aish-o-'ishrat meñ rahnā.

Vomit, *v. i.* Qai k.; rad k.; oknā; chhāūtnā; istifrag k.; pheñknā;

Vomit, *v. t.* 1.—Ūpar ko pheñknā; pheñknā; rad ke sāth nikāl d. [ugalnā.
“It is often followed by *up* or *out* but without necessity, and to the injury of the language.” Webster.

2.—Kisi khālī jagah se nikālñā; bāhar nikālñā; ugalñā.

Voracious, *a.* Marbhukhā; jisko khāne kī baṛī khwāhish ho; bahut hī bhūkhā; khāū; peṭū; jū'n-l-baqar; jisko khāne khāne paṛī ho; darind yā darinda; nigal jāne ko taiyār; aisī ki usmeñ jo kuchh paṛe salb ho-jāe. [ki goyā nigal jāyā chūhtā hai.

Voraciously, *ad.* Marbhukhe kī tarah; baṛī lālch ke sāth; aisī tarah

Voraciousness, } *n.* Marbhukhāpan; jū'n-l-baqarī; khāne kī baṛī khwā-
Voracity, } hish; darindagi; nigal jāne kā shauq; haukā; khūñ-khwārī. [jo kisi mannat ke sabab se ho.

Votary, *a.* Jiskā wa'da huā ho; jiskī mannat ho; ma'hūd; mau'ūd;

Votary, *n.* Jo kisi khās kām 'ibādat yā tahsil-i-'ilm wagaira meñ barābar lagī rahe; 'abid; banda; gulām; jāñ-nisār; sewak; dās; bhakt; upāsak.

Vote, n. 1.—Kisi shakhs yā majm'e ki khwāhish pasand yā rāe jo kisi muqarrar aur jāiz tarīq par zāhir ki-jāe; kisi aisi tajwiz ki nisbat khwāhish marzi tarjih yā pasand kā izhār jismeñ rāe-dihanda bhī dūsrōñ ki mānind ta'alluq rakhtā ho 'ām isse ki woh tajwiz kisi mansab par kisi shakhs ke muntakhab kiye jāne ke muta'alliq ho yā qawānīn aur qawā'id wagaira ki manzūrī se nisbat rakhtī ho.

2.—Woh shai jiske zarī'e se kisi shakhs ke intikhāb yā bāton ki tajwiz ke waqt kisi dūse ki marzi yā tarjih zāhir ki-jāe; rāe-dihī kā parcha; parcha-i-izhār-i-rāe; rāe dene yā rāe ke zāhir karne kā tikaṭ; qur'a.

3.—Kisi majm'e meñ kasrat se logon ki rāe kā izhār; bahut se logon ki kisi qism ki rāe ko izhār ke zarī'e se faisala-i-jāiz; galaba yā kasrat-i-rāe.

Vote, v. i. Parche yā tikaṭ wagaira ke zarī'e se khwāh zabānī logon ko intikhāb yā qawānīn wagaira ki manzūrī khwāh kisi 'ām naf-o-nuqsān ki bāt ki tajwiz meñ rāe khwāhish yā tarjih kā zāhir k.; rāe d.

To vote for a person—Kisi shakhs ke liye (uski nisbat yā uske haq meñ) rāe d.
—To vote honestly—Imān-dāri se rāe d. [dihī ke zarī'e se intikhāb k.]

Vote, v. i. 1.—Rāe-dekar pasand k. (chun l. yā muntakhab k.); rāe. The citizens voted their candidate into office with little opposition—Shahriyon ne apne ummedwār ki nisbat bilā-mukhālafat rāe-dekar use mansab par qāim (māmūr) kar diyā. [kar] d. yā 'atā k.

2.—Rāe de-kar manzūr qāim yā 'atā k.; izhār-i-rāe kar-ke (rāe de-
Voter, n. Rāe d. w.; rāe-dihanda; jisko qānūnan rāe-dihī kā istihqāq ho.

Vouch, v. i. 1.—Gawāh qarār d.; gawāh banāwā; kisi se gawāhī dilwānā; istishhād k.; sākhshī (*corruptly* sākhshī) k. yā banāna. [k. yā tthahrānā.

2.—Iqrār k.; tasdiq k.; jāiz yā rawā r.; bayān se sābit k.; sābit

3.—Tāyid k.; qāim k.; mustahkam k.; sābit k.

4.—(*Law*) Kisi haq ke sābit karāne ke liye 'adālat meñ talab karānā.

Vouch, v. i. Gawāhī d.; shahādāt k.; pūri pūri tasdiq k.; tasdiq-i-kāmil k.
I can not vouch for the truth of the report—Is khabar ki sachāyi ki nisbat main adā-i-shahādāt nahīn kar-saktā (gawāhī nahīn de saktā); main is amr ki tasdiq nahīn kar-saktā ki yah khabar sach (sahi) hai.

Voucher, n. 1.—Tasdiq-kunanda; gawāh; shāhid; jo kisi shai ki nisbat shahādāt de (usko tasdiq kare).

2.—Kitāb bahī kāgāz yā dastāwez jisse hisāb ki tasdiq ho yā kisi qism ke wāq'āt sābit kiye jāen; subūt; sanad; dalil; dastāwez; lekḥā; rasid; khokḥā.

Vouchsafe, v. i. 1.—Bilā kḥāuf-o-khatar hone d.; bo-khatḥe hone d.; be jokhim hone d. [bānī k.]

2.—Bukḥshnā; 'ināyat k.; 'atā k.; mihrbānī kar-ke d. yā mihr-
Vouchsafe, v. i. Apne rutbe martabe yā qadr'o-manzilat kā kḥayāl na kar-ke kisi adnā bāt kā karnā manzūr k.; mihrbānī ki nazar se koyī fi'l k.; rujū' h.; dabnā; jhuknā; mihrbānī k.

Vow, n. 1.—Ira'da jo mazhabī 'aqide ke mutābiq Kḥudā yā kisi dewtā wagaira kā wāsta de-kar kiyā jāe; ihrām; mannat; niyat; 'ahd; māntā; sankalp. [wa'da.

2.—Wafā-dāri k.; 'ahd yā wa'da; khulūs yā sidq-i-muhabbat k.

Vow, v. i. 1.—Mannat k.; niyat k.; 'ahd k.; manautī k.; sankalp k.; māntā k.; mannat mānā; chaḥbāne ki niyat yā uskā wa'da k.

2.—Imān se kahnā; hulaf se kahnā.

Vow, *v. i.* Mannat k.; mazhabī qā'ido ke mutābiq wa'da ('ahd-o-paimān) k.
Voyage, *n.* Samundar kā safar; daryā kā safar; tarī kā safar; dūr-o-darāz kā safar jo tarī ke zarī'e se kiya jāe; jāhūzī safar; safar-i-bahrī.
Voyage, *v. i.* Safar k. 'ām isse ki khushkī se ho yā tarī se; tarī kā safar k.; daryā yā samundar kā safar k.

Voyage, *v. t.* Tai k.; guzarnā; 'ubūr k.; pār h.

Vulgar, *a. l.*—Logon se muta'alliq; jumbūr se ta'alluq *r. w.*; 'ām; jo 'awām ke isti'māl mein ho; desi; mulki.

2.—'Awāmu-n-nās se muta'alliq; jisko shāista yā ta'līm-yāfta logon se ta'alluq na ho; jāhilon kā; jāhil-āna; muntaḥhab yā mumtāz nahīn; kam-waq'at; be-waq'at.

3.—Nā-tarbiyat-yāfta; nā-tarāshīda; dihqānī; gañwār; jo ahl-i-mazāq ko na bhāye; jo un logon ko margūb na ho jinke khayālāt 'umda hon; kamīna; zalil; dūn; nīch yā nīchā.

Vulgar, *n.* 'Awāmu-n-nās; 'ām log; 'ām qism ke log; gañwār ādmī; nīch log; teli-tamboli.

[Webster.

“It has no plural termination, but has often a plural verb.”

Vulgarism, *n.* Dihqānī muhāwara yā bolchāl; gañwārī bolchāl yā lab-

Vulgarity, } *n. l.*—Zalil hālat; kamīnon ki hālat yā knifīyat. [o-lahja.

Vulgarness, } 2.—Dihqānīyat; gañwārpan; bhaddāpan; gañwārī bolchāl *r.*

Vulgarly, *ad. l.*—'Ām taur par; 'umūman; 'awāmu-n-nās mein; 'ām tarīq par; gañwārī bol (gañwāron ki bolchāl) mein. [bad-saliqagī se.

2.—Zalil taur par; jāhālat se; gañwārpan se; dihqān ki tarāh;

Vulnerable, *a. l.*—Jo zaḥmī ho-sake; jise zaḥm yā ūparī choṭ pahuñch sake.

[pahuñch sake; jispar wār ho-sake.

2.—Jismeñ sadma pahuñch sake; jisko zarar (ziyān yā nuqsān)

W.

Wabble, *v. i.* Idhar-udhar larḥharāte chalnā; ḍagmagāna; chakkar khānā; ghūmnā; phirnā.

“Said of a turning or whirling body.” Webster.

Wade, *v. i. l.*—Aisi chiz mein chalnā jismeñ pāon chālā jāo; pānī kīchar yā hālū wagaira mein pair dhaūsāte chalnā; helnā; pā-yāb chalnā.

2.—Dushwārī yā mihnat se chalnā khwāh guzarnā; diqqat yā jān-fishīnī ko sāth 'ubūr k. (tai k. yā guzarnā); aisi chīzōn yā hālatōn se āhista āhista guzarnā jinmein har qadam par rukāwat yā pareshānī ho.

To wade through difficulties—Qabābatōn (mushkilāt) ko tai k.—To wade through an intricate case—Kisi pech-dār (pechida yā uljhūw ke) muqaddame par 'ubūr k.

Wade, *v. t.* Pānī wagaira mein hal-kar is pār se us pār nikal yā guzar jānā; chal-kar pār ('ubūr) k. [rā yā urā le-jānā.

Waft, *v. t.* Pānī wagaira mein bahā le-jānā; tairā le-jānā; hawā mein tai-

Waft, *v. i.* Pānī wagaira mein bahnā tairnā yā urte phirnā.

Wag, *v. t.* Jhaṭ jhaṭ (jald jald) idhar-udhar harakat d.; idhar-udhar hilānā; hilānā; ḍulānā; chalānā.

“Wag expresses particularly the motion of the head and body used in buffoonery, mirth, derision, sport, and mockery. It is applied also to birds and beasts; as, to wag the tail.” Webster.

Wag, *v. i.* 1.—Idhar-udhar jumbish yā harakat k.; hīlnā; dōlnā; chalnā. [wagaira meñ jald jald harakat k.]

2.—'Amal (kār-rawāyī k.); harakat k.; chalnā; jumbish k.; naql

Wag, *n.* Maskhara; khilwārī aur zarif shakhs; zarif; thaṭṭhe-bāz; thaṭholiyā; thaṭhol; hañsor.

Wage, *v. t.* 1.—Badnā; lagānā; dāwn par lagānā; hār jīt k.

2.—Āpni tayīn khatre meñ dālnā; khatra yā jokhim uṭhānā.

3.—Masrūf h.; chalanā; karnā; shurū' k.

To wage war—Larāyī k.; larnā; jang k. yā usmeñ masrūf h.

Wager, *n.* 1.—Bāzī; dāwn; jo kuchh kisī takrār yā bahs ke natije par amānatān mashrūt rakkhī yā jam' kiya jāe. [lagāyī jāe.]

2.—Woh shai jiskī bābat (jiske bāb meñ) dāwn badā khwāh shart-

3.—(Law) Mu'āhada jo do yā zāid ashkhīs ke mā-bain is mazmūn se ho ki kisī amr-i-muhtamilu-l-wuqū' ke hone yā na hone par unmeñ se ek shakhs ko isqadar rupaye diye jāenge khwāh koyī dūsrī chiz hawāla ki-jāegī. [hoṛ badnā yā lagānā; dāwn badnā.]

Wager, *v. t.* Shart k.; badnā; bāzī lagānā; shart lagānā yā badnā.

Wages, *n.* [Plural in termination, but singular in signification] 1.—Aj-ūra; mazdūrī; mu'āwaza jo kisī aise shakhs ko diya jāe jo thike par kām kare; hāth ke mihnat kī mazdūrī; haqqu-l-khidmat.

“We speak of servant's wages, a labourer's wages, or soldier's wages; but we never apply the word to the rewards given to men in office, which are called *fees* or *salary*.” Webster.

2.—Ajr; phal; samra; jazā; pādāsh; badlā; jo kuchh kisī shai ke badle meñ diya jāe yā mile.

Waggery, *n.* Maskharagī; maskharāpan; zarāfat; hañsi; thaṭholi; thaṭṭhā; khel; khillī; boli-ṭholi jo dillagī kī rāh se boli jāe.

Waggish, *a.* 1.—Maskhara; jo khel meñ dhaul-dhap yā naṭkhatī kare; hañsi yā dillagī meñ sharārat k. w.; hañsor; khilārī; thaṭhol; sharīr; dhūrt. [rāh se yā maskharagī meñ kiya jāe.]

2.—Jo khel ke taur par yā khel meñ kiya jāe; jo maskharagī kī

Waggishness, *n.* Maskharagī; maskharā-pan; khel meñ sharārat; hañsi yā dillagī jismeñ naṭkhatī bhī ho; thaṭṭhe-bāzī; khillī-bāzī; sharārat; shokhī.

Wagon, *n.* Chār pahiye kī gārī; chau-pahiyā gārī; chhakrā; bojh lādne kī chauphiyā gārī; chhakrā jispar māl lād-kar ek jagah se dūsrī jagah pahuñchāyā jāe.

Wagon, *v. t.* Chhakre par lād-kar le-jānā. [chāyā k.]

Wagon, *v. t.* Chhakre par lād-kar ek jagah se dūsrī jagah māl pahuñ-

Waif, *n.* Māl jo parā mile; chiz jo parī mile; māl yā chiz jiskā koyī mālīk na ho; jo kuchh ittifaqiya mil jāe; māl-i-muft.

Wail, *v. t.* Ranj k.; mātām k.; gam k.; ronā-piṭnā; afsos k.; nāla k.; girya-o-zārī k. [ki logoñ ko sun pare; ronā; nauba k.]

Wail, *v. t.* Zor se ronā-piṭnā; aisi tarah se mātām yā izhār-i-ranj k.

Wail, *n.* Zor se ronā-piṭnā; ha-āwāz-i-buland-girya-o-zārī; nāla-o-zārī; roārohat; shor-o-gul ke sāth izhār-i-mātām yā gam.

Wait, *v. t.* 1.—Intizār meñ rahnā; muntazir rahnā; rāh dekhā yā takā k.; kisī shakhs ke pahuñchne khwāh kisī bāt ke hone tak thahre rahnā; sabr ke sāth thahre rahnā; chale na jānā; sabr. k. yā r.

2.—Kisī shakhs ya bāt khwāh kisī waqt ke pahuñchne ke intizār meñ kār-rawāyī multawī r. (kām band r.).

3.—Ghāt meñ rahnā yā baiṭhnā; kamiñ-gāh meñ rahnā.

To wait on or upon (a) K̄hidmat meñ hūzīr rahnā; kisī ki k̄hidmat (uskā kām) k.; ba-taur k̄hidmat-gār yā mulāzim ke hūzīr rahnā.—(b) Kisī ke pās jānā; kisī ki k̄hidmat meñ hūzīr h.; milne ko jānā; mulāqāt ke liye jānā; kām se khwāb-rasmi tarīq par jānā.—(c) Natija nikalnā; maāl-i-kār h.

Wait, v. t. Kisī kā muntazir rahnā; kisī ke intizār meñ rahnā; kisī *Wait, n.*—

To lie in wait.—Ghāt meñ rahnā; ghāt meñ baiṭhnā yā lago rahnā; i; garaz se chhipe rahnā ki dushman par ek-bārgī ṭūṭ parēñ; ghāt lagānā; jāl phailānā; apne phande meñ phañsāne ki koshish k.; apne dām meñ lāne kā mauqa' dekhā k.—*To lay wait.*—Ghāt meñ rahnā yā baiṭhnā; kamiñ-gāh (ghāt ki jagah) banānā.

Waiter, n. K̄hidmat-gār; naukār; chākār; mulāzim jo kisī ki k̄hidmat meñ raho. [yā da'wā na k.; dast-kash yā munkir h.

Waive, v. t. 1.—Chhoṛ d.; kisī shāi ko da'we se dast-bardār h.; isrār 2.—(Law) Aise haq se dast-bardār h. jisko apne hasb-khwāh nafāz dilā-sakeñ; chhoṛ d.; tark k.; dast-kash h.

Waiver, n. (Law) Istihqāq se dast-bardārī; kisī haq da'we yā murā'āt par isrār ke sāth qāim na rahnā (use chhoṛ d.; usse dast-kash ho-jānā).

Wake, v. i. 1.—Jāgte rahnā; jāgā k.; tākā k.; āñkh na bānd k.; na sonā. 2.—'Aish-o-jaish meñ rāt ko der tak jāgte rahnā; rāt ko 'aish-o-jaish (khānā-pinā yā bad-mastī) k.

3.—Jāg yā jāg uṭhnā; nīnd khul (uchat) jānā; bedār ho-jānā; phir na sonā; jāg parnā; āñkheñ khulnā.

4.—Harakat meñ ānā; musta'id ho jānā; chust-o-chālāk ho-jānā; sustī yā kāhili chhoṛ-kar uṭh kharā h.

Wake, v. t. 1.—Jāgānā; bedār k.; uṭhā d. [angelkhta k.

2.—Harakat yā kām meñ lānā; tahrik d.; ubhārnā; uksānā; bar-

3.—Phir zinda kar d.; phir jilā d.; goyā khwāb-i-marḡ se be-dār kar d.; az-sar-i-nau jān dīl d.; phir jilā d. [chaukas; hoshyār.

Wakeful, a. Jāgtā; sotā nāhīñ; bedār; jise nīnd na āye; khabar-dār;

Waken, v. i. See *Wake, v. i.*

Waken, v. t. See *Wake, v. t.*

Walk, v. i. 1.—Pā-piyāda chalnā; pair se chalnā; qadam qadam chalnā; na bahut tez aur na bahut āhista chalnā; chahal-qadamī k.; paidal chalnā. [nā; phirōnā; ghūma-phirā k.; mashī k.

2.—Warzish yā tafrih ki garaz se pā-piyāda chalnā; ṭhalnā; ghūm-*To walk in.*—Andar jānā; bhitar jānā; dākhil h. jaise makān meñ.

Walk, v. t. 1.—Chalnā; guzarnā; gasht k.; sair k.; ghūmnā; phirnā.

2.—Āhista āhista chalnā; dhīro dhīro le-jānā; ṭhalnā; ṭahlāte le-jānā; qadam qadam le-jānā; āhishtā āhista hāñkuā.

Walk, n. 1.—Āhista āhista paidal chalnā; begair daure yā kūde chalnā.

2.—Hawā khāne (hawā-khorī) yā warzish ki garaz se ṭhalnā; sair; gul-gasht; chahal-qadamī; mashī.

3.—Chalne kā tarīq; chāl; raftār; rawish; chalno kā dhang.

4.—Jahān yā jismen koyī ṭahle; jisqadar dūr koyī pā-piyāda jāe; ṭhalne ki jagah; sair-gāh; maidān; rāh jo paidal chalno wāloñ

khwāh hawā-khorī ke liye banāyī jāe aur jiske donoñ taraf darakht lage hon.

5.—Rāh; rāsta; sarak; phirne kī jagah; āmad-o-raft kī jagah; jagah jāhāñ koyī kām hamesha huā kare; 'arsa; maidān; iqtidār; haiyiz; haiyiz-i-iqtidār.

6.—Tariq; rawish; chāl; dhang; rawaiya; waz'.

Wall, n. 1.—Dīwār; bhīt.

2.—(pl.) Morcha-bandi; qal'a-bandi; fasil; qal'a wagaira jo dushman ke hamle se bachne ke liye banāyā jāe.

To drive to the wall—Nākoñ meñ dam kar-d.; bahut zer yā tang k.; kisi par gālib ānā; kisi ko apnā zer-dast banā l.—*To go to the wall*—Bahut tang h. yā ānā; nākoñ meñ dam ānā; maglūb ho-jānā; zer-dast ho-jānā.—*To take the wall*—Tarjīh r.; martabe meñ kisi se barh-kar h.

Walling, n. 'Umūman har qism kī dīwār; dīwār kā masāla (uske banāne kā asbāb). [lotpot k.]

Wallow, v. i. 1.—Miṭṭī yā kichar meñ khwāh kisi dūsrī chiz par lotnā;

2.—Najāsāt meñ rahnā; barā gunāh k.; haiwānoñ kī mānuind bartāw k.; nā-shāista tariq iḥtiyār k.

Wan, α. Jiskī rangat zard ho; pilā; zard-rū; jiskī sūrat bīmār sī ho; jiske chihre kā rang faq (utarā) ho.

Wander, v. i. 1.—Be-ṭhaur-ṭhikāne phirā k.; yūñhiñ idhar-udhar ghūmā k.; āwāra-gardī k.; behūda phirā k.; chāroñ taraf ghūmā k.; dāwāñ-dol rahnā; bhaṭaktā phirnā.

2.—Chale jānā; ghar se chale jānā; bahak-kar kahīñ chale jānā; gum-rāh ho-jānā; inhirāf k.; bar-gasht h.; bhaṭaknā; be-rāh h.; jāda-i-rāstī se munharif h.; apne farz ko anjām na k.

3.—Bahak jānā; muntashir ho-jānā; 'aql ke kḥilāf kām ('amal) k.

Wanderer, n. Āwāra ghūmue w.; āwāra-gard; jo be-fāida ghūmā kare; dāwāñ-dol; jo apne farz ko anjām na kare.

Wane, v. i. 1.—Ghaṭnā; kam h.

[Webster.

“Especially applied to the illuminated part of the moon.”

2.—Zawāl par h.; kamī par h.; utār par h.; utarnā; dhalnā.

Wane, n. 1.—Kamī jo chānd meñ nazar āye; mihāq.

2.—Zawāl; ghaṭī; kamī; inhitāt; tanazzul.

Want, n. 1.—Ihtiyāj; kisi shai kī hājat; jis shai kī hājat yā khwāhish ho uskā na h. khwāh qillat se h.; kamī; kotāhī; 'adam-maujūdagī.

2.—Mufisi; muhtājī; tihī-dastī; tangī; ifās. [(kisi shai kā na h.).

3.—Zarūrat; hājat; ihtiyāj.

4.—Jis shai kī zarūrat yā khwāhish ho; woh shai jiske hāth se nikal jāne kā qalq ho; koyī kār-āmad yā khush karne wālī shai jo apne qabze meñ na ho (apne pās maujūd na ho).

Want, v. t. 1.—Na rakhnā; kisi shai se khālī h.; kisi shai kā muhtāj h.; kisi shai kī ihtiyāj r.; kam h. [tālib h.; hājat r.; matlūb h.]

2.—Kisi kār-āmad munāsib yā zarūrī shai kī ihtiyāj r.; chāhuā;

3.—Kisi shai kī khwāhish yā uskā shauq r.; kisi shai kī tamannā r. (uskā mutamanni h.); kisi shai ke liye dil yā jī chāhnā.

4.—Qāsir h.; nāqis h.; naqs yā kamī r.; kisi shai kā na r.

Want, v. i. 1.—Kam h.; nāqis h.; kāfī na h.; pūre taur par na h.; na r.; ghaṭnā.

2.—Na h.; na rahnā; maujūd na rahnā; hāzīr na rahnā.

3.—Tark k.; matrūk k.; ohhor d.; khatā k.; chūknā; gāflat k.

Wanting, *n. a. l.*—'Adam-maujūd; gair-hāzīr; na-dārad; gāib; mat-lūb; dar-kār; nahīn; kamī; kotāhī.

2.—Dhīlā; qāsīr; kotāh; majhūl.

Wanton, *a. l.*—Jo bilā-qaid idhar-udhar phirā yā urā kare; jo khusī yā khel ke liye idhar-udhar phirā kare; khilārī; chanchal. [āzād.

2.—Jo be-andāz tez chale; be-lagām; be-rok; be-zabt; khulā;

3.—Jo khusī shiddat se upjā ho; jismeñ andāz se ziyāda (kasrat se) ugā jamā yā barhā h.

4.—Be-qā'ida; be-dhangā; jo silsile yā qā'ide se banā na ho.

5.—Aubāsh; fājir; fāsiq; rind; kasrat se shahwat-parast.

Wanton, *v. t.* Bilā-qaid phirnā; khule phirnā; bad-mastī k.; barā 'aish-o-jaish k.; aubāshī karte phirnā.

Wantonly, *adv.* Āzād-āna; āzādī se; bilā-qaid; be-rukāwat; khulā; khulā-khulā; khule-bandon; khel-kūd karte huye; khusī ke sāth; bad-mastī se; shokhī se; rindāna yā rindōn kī tarāh; lahw-la'b ke sāth.

War, *n. l.*—Mukhālafat; nizā'; takhāluf; takrār; dushmanī; 'adāwat; khusūmat; bair; larāyī; jhagrā.

2.—Qaumoñ yā bādshāhoñ meñ hathiyār kī larāyī; larāyī jo kah-sun-kar aur khulā-khulī ho; harb; ma'rkā; kār-zār; muhārba; razm; jang; juddh (*correctly* yuddh); sangrām.

An *offensive war*—Larāyī jo koyī qaum kisi qaum par' khud hamla kar-ke shurū' kare.—A *defensive war*—Larāyī jo dūserī qaum ke hamla-āwar hone par apnī hifāzat (apne bachāw) ke liye kisi qaum ko karnī pare.—A *civil war*—Larāyī jo kisi mulk yā qaum ko mukhtalif gurohoñ yā tabaqoñ meñ ho; mulkī larāyī; khāna-jangi.—A *public war*—Larāyī jo khud-mukhtār riyāsatoñ ke mabain ho.—*War department*—Larāyī kā mahkama yā sigā; - sigā-i-jang. [(hunar).

3.—Sipah-garī kā fan; larāyī yā sipah-garī kā peshā; larāyī kā fan

War, *v. t. l.*—Jhagarnā; barā jhagrā k.; mukhālafat k.; takrār k.

2.—Larnā; larāyī k.; jang k.; kisi qaum par harbe ke zor se charhāyī k.; muhāraba k.; juddh k.

Ward, *v. t.* 'Tāl d.; rok d.; hatā d.; daf' k.; phernā; kisi aisi shai ko rok r. jisse nuqsān kā ihtimāl ho; barā jānā.

“To ward off is now the more general expression.” Webster.

Ward, *n. l.*—Hifāzat; nigrānī; chaukī; pahrā; rakhwālī.

2.—Jis shakhs ke zimme hifāzat ho; muhāfiz; pās-bān; chaukī-dār; pahre-dār; nigah-bān.

3.—Muhāfazat; hifāzat; hirāsāt; nazar-bandī; kisi kī chaukī (uske pabre) meñ rahnā; kisi muhāfiz kī hifāzat meñ rahnā. [meñ ho.

4.—Woh nā-bālig yā shakhs jo kisi walī kī muhāfazat (hifāzat)

5.—Muballa; tolā; halqa; shahr wagaira kā koyī khās hissa jo kisi kī muhāfazat meñ ho. [hoñ.

6.—Shifā-khāthe kā woh hissa jismeñ kisi khās qism ke marīz rahte

Warden, *n.* Nigah-bān; muhāfiz. [rakhwāl.

Warder, *n.* Hifāzat k. w.; muhāfiz; pās-bān; nigah-bān; pahra-dār;

Ware, n. Saudāgarī kā māl-o-asbāb; māl; saudā; jins; asbāb; k̄hās qism kī chizeñ; māl-o-asbāb.

“Although originally and properly a collective noun, it admits of a plural form, when articles of merchandise of different kinds are meant. It is often used in composition; as, *hard-ware*, *glass-ware*, *tin-ware*. &c.”

Webster.

Warehouse, n. Asbāb rakhne kā makān; godām; koṭhī; māl-khāna.

Warehouse, v. t. 1.—Godām meñ r. yā jam' k.; koṭhī meñ hifāzat se r.

2.—Mahsūl ke adā hone tak parmiṭ-ghar meñ rahne d. yā rakhnā.

Warfare, n. Larāyī; larāyī-bhīrāyī; jang; jang-o-jadal; muhāraba; dushman se jang.

Warily, ad. Hoshyārī se; khabar-dārī se; ihtiyāt se; dūr-andeshī se; 'āqilāna pesh-binī ke sāth; chaukasī se; ḍar ḍar ke; qadam phūnk phūnk-kar; bedār-magzī se.

Wariness, n. Hoshyārī; khabar-dārī; dūr-andeshī; dūr-binī; chaukasī; bedār-magzī.

[razm-pesha.

Warlike, a. 1.—Larne ke laiq; larāyī ke qābil; jarrār; larākā; jang-jū;

2.—Jang-mansūb; larāyī kā; jangī; sipah-garī kā; sipābiyāna.

Warm, a. 1.—Jismeñ kisiqadar garmī ho; garm; sard (ṭhandhā) nahīn; hār; tattā; tāt.

[pare.

2.—Jahān garmī rahe; garm; jahān sardī kam yā kuchh bhī na

3.—Sar-garm; josh se bharā buā; sard mihr nahīn; be-parwā nahīn; musta'id; tan-dih; sā'i.

[jharpi ho; jismeñ josh-o-kharosh ho.

4.—Shadid; saḡht; gazab-nāk; zor-o-shor kā; jismeñ bārī jharpā-

5.—Fārigu-l-bāl; murāffahu-l-hāl; māl-dār; zar-dār; rupaye wālā; khush-hāl; khush-guzrān; khātā-pitā.

[r.; tāt k.; tattā k.

Warm, v. t. 1.—Kisiqadar garmī pahunchānā; garm k.; garmī d.; garm

2.—Masrūf k.; shauq dilānā yā paidā k.; tabī'at (jī) lagānā; sar-garmī paidā k.; josh paidā k.; lagānā; ubhārānā; takrik d. yā k.

Warm, v. i. 1.—Kisiqadar garm ho jānā; tāt yā tattā ho-jānā; siknā; sik uṭhnā.

[jānā.

2.—Sar-garm ho jānā; josh meñ ā-jānā; garmā uṭhnā; josh se bhar

Warm-hearted, a. Zinda-dil; muhabbat r. w.; dili; qalbī; sachchā; sādiq.

[ā-jāe.

Warmly, ad. 1.—Kisiqadar garmī ke sāth; aisi tarah kī kuchh garmī

2.—Shauq se; sar-garmī ke sāth; dil se; ba-dil-o-jīn.

Warmth, n. 1.—Garmī; darja-i-i'tidāl kī harārat; kisiqadar garmī; tābish; hiddat; tapish.

2.—Josh; sar-garmī; tapāk; jazba; shauq; dil-sozī; jān-sozī.

3.—Kisiqadar gussa yā kīna; josh-o-kharosh; harārat; sar-garmī.

Warn, v. t. 1.—Jatānā; chetānā yā chitānā; khabar-dār k.; pahile se agāh kar-d. (jatā yā jānā d.); ittilā' d.; khabar d.; bulānā; talab k.

2.—Kisi aise khatre kī ittilā' d. jiske wuqū' kā ihtimāl ho yā jo jald wuqū' meñ āne w. ho; kisi aisi bāt se khabar-dār kar-d. jisse gālībān nuqsān ho (zarar pahunchē); mutanabbih k.; fahmāish k.; jis burāyī kā khatkā ho uski nisbat peshtar se khabar-dār kar-d.

Warning, n. 1.—Tambih; khatre yā burāyī wagaira kī peshtar se khabar; fahmāish; nasihat.

2.—Ittilā' jo peshtar (pahile) se di-jāe; kisi bāt kī pahile se khabar.
Warp, v. i. 1.—Phirnā; aiñthnā aiñth uñnā yā aiñth jānā; bal khā jānā; mur jānā; terhā ho-jānā; phir jānā.

2.—Sidhe sachehe yā munāsib tariq se phir jānā (usko khilāf 'amal k.); munharif h.; rū-gardān h.; phirnā.

3.—Urne meñ kisi taraf ko jhuk jānā yā lahrāte chalnā; chiryon kī jhund kī tarah phirnā aur lahrānā. [kar-d.

Warp, v. i. 1.—Aiñth-kar-bad-shakl yā terhā kar-d.; marornā; tirchhā

2.—Kāh-i-rāst se pher d.; terhā kar-d.; bigā d.; kharāb kar-d.; Warp, n. Tānā. [munharif kar-d.

Warrant, v. i. 1.—Bachānā; mahfūz r.; kisi ko nuqsān se bachne kā yaqīn (bharosā) dilānā; hifāzāt kā itmīnān kar-d.; kisi fi'l ke karne yā usse dar-guzar karne kā ikhtiyār d. tā-ki jis shakhs ko yah ikhtiyār diyā jāe woh apne fi'l kī wajh se kisi nuqsān yā khisāre kā zimma-dār qarār na pāye; barī k.

2.—Jāiz r.; rawā r.; mustasnā k.; wājib qarār d.; tāyid k.

3.—Yaqīn dilānā; bāwar karānā; tayaqqun ke sāth kahnā.

4.—(Law) (a) Kisi maubūb-lahū kī us haqqiyat kīs nishat diljam'i karānā jo uske haq meñ hiba huyi ho; itmīnān karānā—(b) Māl ke kharidār ko is bāt kā itmīnān karā d. ki agar uski kharidāri meñ kisi qism kā futūr wāqī' hogā to usko khisāra mil jāegā. (c) Kisi māl ke kharid karne wāle ko is bāt kā itmīnān dilānā ki māl utnāhi yā waisāhi hai jaisā ki usse bayān kiya gayā. (d) Kisi māl ke kharidār se is bāt kā mu'ahada k. ki agar māl kī nau'iyat meñ kisi qism kā futūr yā khisāra ho to uskā mu'awaza kar diyā jāegā.

Warrant, n. 1. Woh shai jiske rū se koyi dūsri shai jāiz rakkhi jāe; ijāzat-nāma; fi'l wasīqa yā dastāweẓ jiske rū se kisi ko dūsre kī taraf se kisi amr ke karne kā ikhtiyār diyā jāe; fi'l yā wasīqa jiske zarī'e se kisi ko koyi haq yā ikhtiyār hāsil ho aur woh nuqsānī yā khisāre se bachā rahē; ijāzat; ikhtiyār.

2.—(Law) Hukm-nāma jiske rū se kisi ahl-i-kār ko is bāt kā ikhtiyār diyā jāe ki woh us mujrim wagaira ko jiskā nām us hukm-nāme meñ darj (likhā) ho giriftār kar-ke 'adālat meñ pesh kare; wāranṭ.

A warrant of arrest—Giriftāri kā hukm-nāma yā wāranṭ.—A search-warrant—Khāna-talāshī kā wāranṭ yā hukm-nāma; hukm-nāma jiske zarī'e se kisi ko is bāt kā ikhtiyār diyā jāe ki woh kisi makān yā dūkān wagaira meñ māl-i-masrūqa ke barāmad karne khwāh kisi dūsre hukm kī ta'mil ke liye andar jāt-kar talāshī le. [kafālat; zamānat.

3.—Woh shai jisse kisi amr kī tamāniyat (uskā itmīnān) ho-jāe;

4.—Woh shai jisse kisi bāt kā subūt yā uskī tasdiq ho; sanad; dastāweẓ. [chiz ke lene kā ikhtiyār diyā jāe.

5.—Woh nawishta jiske rū se kisi ko rupaye ke wusūl yā kisi dūsri

Warrantable, a. Jo kisi hukm yā ikhtiyār ke zarī'e se jāiz yā rawā qarār pāye; wājib; qābil-i-wujūb; munāsib; haq.

Warrantably, ad. Jāiz tariq par; wujūb ke sāth; munāsibāna.

Warranty, n. 1.—(Law) (a) Mu'ahada-i-zimni yā ma'nawī jiskā yah manshā ho ki kisi mu'ahade ke muta'alliq jo kuchh sarābatan yā kināyatan kahā yā wa'da kiya gayā woh thik thik waisāhi hai yā hogā. (b) Kisi bīme ke muta'alliq is bāt kā qaul-o-qarār (mu'ahada)

ki jis shai kī nisbat bīma huā hai khwāh uske jokhim ke muta'alliq fulān fulān bāteñ haiñ hoñgī yā ho-chukiñ.

2.—Kafālat; itmīnān kā zarī'a; dil-jām'ī kī sūrat; woh bāt jisse dil ko itmīnān (tabī'at mutmayīu) ho. [nat k.; zāmīn h.

Warranty, *v. t.* Kafālat k.; dil-jām'ī k.; itmīnān k.; kafīl h.; zamā-Warrior, *n.* Sipāhī; jo shakhs dilerī aur jawān-mardī ke liye mashhūr ho; bahādur; 'gāzi-mard'; shujā'; askarī; lashkarī; jodhā (*correctly* yoddhā).

Wary, *a.* Jo khatre se hoshyār rahe; jo is bāt kī khūb ihtiyāt rakhe ki koi dhokhā yā mugālatā dene na pāye; jo apnī tayīn ihtiyāt ke sāth khatron se bachāye rahe; waswāsī; jo dūr-andeshī kī wajh se dārtā rahe; chaukas; chār-zarb; khabar-dār; hoshyār; muhtāt; chaukannā.

Wash, *v. t.* 1.—Dhonā; dho-kar sāf k.; pānī meñ dūbā yā mal-kar sāf k.; nikhārnā; kachārnā; shob d. yā k.; safāyī kī garaz se dho dālnā.

2.—Pānī se nahā d.; tar k.; kisī shai par gir yā par kar use bhigo d.; kisī shai ke upar se khwāh usse lag-kar bahnā; pānī se chhipā d.; tah-i-āb kar d.

3.—Pānī ke bahāw ke zor se kāṭ yā chhil d.; bah-kar kāṭ le-jānā; bahā le-jānā; khaiñch le-jānā; baṭor le-jānā; daryā-burd yā daryā-Used with *away, off, out, &c.* [shikast k.

4.—Patlā rang lagānā; halkā aur patlā rang k.

5.—Charhānā; qal'ī k.; upar se pānī phernā; marhnā.

Wash, *v. t.* 1.—Nahānā; gusl k.; ashnān (*correctly* snān) k.

2.—Pānī meñ kapre dhona; phīñchnā; kachārnā. [yā ur na jānā.

3.—Dhone meñ thaharnā; shob par qāim rahnā; dhone par phat

4.—Kāṭ jānā; daryā-burd yā daryā-shikast ho-jānā.

Wash, *n.* 1.—(a) Gusl; nahān; (b) shob; dhulāyī; (c) jis qādar kapre ek martaba dhoye jāeñ; kisī gharāne ke kapron kā dhonā (unkī dhulāyī).

2.—Jisqadar zamīn daryā yā sam undar ki pānī se dhak jāe khwāh kabhī tar aur kabhī khushk rahe; daryā wagaira kā woh hissa jahāñ pānī bahut hī kam ho; daldal; pāñk.

3.—Jo kuchh pānī kī wajh se ikatṭhā ho-kar kahīñ rah yā par jāe.

4.—Woh shai jisse koi dūsri shai dhoyī yā rangī jāe khwāh jo kisi dūsri shai par malī yā charhāyī jāe yā jisse kisī chiz ko bhigoyeñ (tar karen) —masalan chihre par khwāh dāntoñ yā bāloñ meñ malne kā 'araq yā woh 'araq wagaira jo bataur dawā ke upar se lagāyā jāe 'alā-hāza-l-qiyās. [māl k.

Waste, *v. t.* 1.—Barbād k.; tabāh k.; gārat k.; wirān (ujār) k.; pāe-

2.—Āhista āhista ghaṭā d.; ba-tadrīj zarar pahunchānā; khote khote ghaṭā d. yā kam kar d.; kul kharch kar dālnā; kuchh bhī bāqī rahne na d.; tahlil kar-d.; ghulānā; sukhānā yā chhijānā.

3.—Muft yā be-ihitiyātī se khonā; fuzul kharch k.; muft meñ silpat k.; bilā kisī badal-i-naqdī ke kharch kar-dālnā; behūda yā nā-haq kho d.; phūñknā; phūñk tāpnā; talaf kar-d.; zāī' k.; urā d.; muntashir-karke (phailā-kar) kñho d.

4.—(Law) Kisī jāe-dād haqqiyat yā māl ko 'amdan nuqsān zarar yā ziyān pahunchānā; kisī jāe-dād ke muta'alliq kī 'imārat wagaira

ko jān-būjh-kar bar-bād hone d.; 'amdan talaf k.; 'amdan nuqsānī pahunchānā. [sūkhnā.

Waste, v. i. Ghat jānā; tahlil ho-jānā; chhijnā; laṭnā; ghulnā;

Waste, a. 1.—Sunsān; tira; tārīk; ujār.

2.—Jo be-kār paṛi rahe—jaise zamīn; uftāda; partī; jismen kuchh paidā na ho; gair-mazrū'a; be-jotā-boyā; gair-ābād; be-kār; radī; jiskā koi muhā-saba na ho. [waste—Wīrān; ujār; be chīrāg.

Waste land—Partī zamīn; arāzi-i-uftāda; ūsar.—**Waste paper**—Raddī.—**Laid Waste, n. 1.**—Tabāhī; barbādī; wīrānī; ujār; itlāf; phūnk-tāp; tazī'a; isrāf; sarf-i-behūda; kharābī; pāc-mālī; bilā-zarūrat yā be-ihtiyātī se khonā.

2.—Wīrānā; ujār jagah; jagah jo gair-ābād yā be-kār paṛi rahe; jagah jahān koi rahitā na ho yā jo kām meṁ na āye; jangal; zamīn jo uftāda paṛi ho; gair-mazrū'a yā wīrān zamīn.

3.—Be-kār shai; kisi chiz kā bāqī hissa jo kām meṁ na āye; kūrā-karkat; katran; chhāṭan; ākhor. [pahunchāyā jāe.

4.—(Law) Nuqsān ziyān yā zarar jo arāzi yā 'imārat wagaira ko **Waste-basket, n.** Raddī ki ṭokri.

Waste-book, n. Kharrā; kharā-bahī; kachchā khāta yā kachchī bahī; bahī jismen len-den yā kharīd-firokht ki yād-dāshṭ pahile likh li jāte hai. [āye; jo bā'is-i-takhrīb-i-jāedād ho.

Wasteful, a. 1.—Jisse kharābī yā barbādī ho; jisse jāedād par zawāl **Wasteful expenses**—Aise kharāch jinse jāedād barbād ho-jāe.

2.—Bilā-zarūrat yā be-kār māl ko sarf k. w.; fuzūl-kharch; musrif; urāū; luṭāū; phūnkne w.

A wasteful person—Fuzūl-kharch; musrif; jo shakhs nā-haq apnā māl khoye. **Wastefully, ad.** Fuzūl-kharchī ke sāth; musrif-āna; behūda masarīf (wāhiyāt kharch) meṁ.

Waster, n. Khone w.; zāi' k. w.; talaf k. w.; barbād tabāh yā nuqsān k. w.; urāū; luṭāū; jo māl-o-matā' ko behūda khoye; fuzūl yā be-kār sarf (kharch) k. w.; musrif.

Watch, n. 1.—Bedārī; sone se parhez; nigrānī; pās-bānī; khabar-dārī; chaukasi; bedārī hoshyārī yā nihāyat ihtiyāt ke sāth tawajjuh; pahra; chauki; nigah-bānī; kisi shai ki hifāzat yā kisi shī' ke insidād ke liye nigahbānī; rāt ke waqt pahra chauki yā hifāzat.

2.—Chauki-dār; pahra-dār; nigah-bān; ek yā zāid ashkhās jo chauki-pahre ke liye ta'ināt hoṁ; sautri (*correctly* sentry); gārd (*correctly* guard); pās-bān.

3.—Chauki dār kā 'uhda yā mansab; chauki-dārī; pās-bānī; woh jagah jahān chauki-dār pahra dene ke liye ta'ināt kiya jāe.

4.—Rāt kā woh hissa jab ek shakhs yā kayī ashkhās pahra deṁ; 5.—Jehī gharī. [do pahre ke bēch kā waqt; pās; pahar.

To be on the watch—Kisi amr ke waqt kā barābar nigrān rahnā; jis bāt ke hone kā ihtimāl ho uski taraf barābar tawajjuh r.—**To keep watch and ward**—Pahra-chauki d.; barābar pahra d. yā hifāzat k.; rāt-o-din pahra-chauki d. (nigah-bānī k.). [jagā k.

Watch, v. i. 1.—Jāgto rahnā; jagā k.; na sonā; bedār rahnā; barābar

2.—Mutawajjih rahnā; dekhā k.; takā k.; nigrān rahnā; pahra d.; pās-bānī k.

3.—Kisi chiz ke intizār meṁ rahnā; kisi shai kā muntazir rahnā;

intizār k. ; rāh taknā yā dekhnā; mauqa' dhūūdhnā; ausar dekhnā; āsarā dekhnā; rāh dekhnā; bāt johnā. [bimār-dārī k.

4.—Kisī mariz ke pās nigrānī kī nazar se rāt ko rahnā; shab ko *To watch over*—Kisī shakhs yā shai ko ihtiyāt ke sāth dekhnā k.; kisī shai kī nigrānī aur ihtiyāt is garaz se k. ki bhūl-chūk aur jokhim na hone pāye.

Watch, v. t. 1.—Kisī shai kī taraf tawajjuh (dhyān) r.; kisī ke ā'māl yā harakāt-o-sakanāt ko kisī garaz se dekhā k.; nazar ke sāmne (madd-i-nazar) r.; dekhā k.; nigāh se dūr na hone d.; nazar se gāib na hone d.; nigrānī k. yā nigrān rahnā; kisī bāt ke zāhir karne yā

2.—Hifāzat k.; pās-bānī k.; nigāh-bānī k. [rokne ke liye nigrānī k.

Watchful, a. Nigrān; bedār; hoshyār; khabar-dār; chaukas; chaukannā; mutawajjih; jo kisī bāt kī ihtiyāt rakkhe.

“With of before the thing to be regulated; as, to be *watchful* of one's behaviour; and *against* before the thing to be avoided; as, to be *watchful against* the growth of vicious habits.” *Webster.*

Watchfully, ad. Hoshyārī se; chaukasī se; khabar-dārī se; be-dārī se; jo kuchh farz ho uskā khūb khayāl rakh-kar; tan-dihī se; dil-dihī se.

Watchfulness, n. Be-dārī; nīnd kā uā ānā; ānkhoṅ kā na jhīpaknā; khatre se bachne yā is garaz se kī bhūl-chūk kḥawāh koyī bad-ā'mālī na hone pāye khūb musta'idī ke sāth ihtiyāt r.; hoshyārī; khabar-dārī; chaukasī; ihtiyāt; khatke yā shak ke sāth tawajjuh.

Watch-guard, n. Ghayī kī zunjir yā fīta wagaira. [dār rakkhe jāe.

Watch-house, n. 1.—Chaukī; woh makān jabān chaukī-dār yā pabre-2.—Woh jagah jabān ahl-kār-i-pulis logoṅ ko giriftārī ke ba'd rakkhen; hawālāt; gārad. [kare.

Watch-maker, n. Ghayī-sāz; jo shakhs ghayīyān banāye aur marammat **Watchman, n. 1.**—Jo shakhs qal'e wagaira meṅ pahre par muqarrar kiya jāe; santrī. [de; chaukīdār; pahre-dār; pās-bān; gurūt.

2.—Jo shakhs shahroṅ kī sarakōṅ yā makānoṅ par rāt ko pahra

Water, n. 1.—Pānī; āb; jal.

2.—Samundar; bahr; jhīl; daryā; nadī; bahtā yā kharā pānī.

To go by water—Tārī se jānā yā safar k.

3.—Peshāb; baul; mūt.

4.—Hīre kī rangat yā chamak; pānī; āb.

A diamond of the first water—Nihāyat sāf aur shaffāf hīrā.—Of the first water—Umdagī meṅ sab par fauq (sab se bāḥ kar); awwal darje kā; nihāyat hī 'umda; afzal

“*Water* is often used in the formation of words, denoting that which belongs to, is made of, or grows or is situated in, water. It is used also in forming many self-explaining compounds; as, *water-beaten*, *water-borne*, and the like.” *Webster.*

To hold water—Jismeṅ begair tapke (chūye) pānī rah sake; chitkā yā tūṭā-phūṭā na h.; durust h.—*To make water*—Peshāb k.; mūtnā; baul k.

Water, n. 1.—Pānī se bhigonā yā tar k.; pānī d.; āb-pāshī k., ser-āb k.; bharnā; paṭānā; siṭchnā.

2.—Pine ke liye pānī d.; pānī pilānā.

To water cattle and horses—Maweshī aur ghorōṅ ko pānī pilānā.

3.—Labariyā dālnā; āb d. [ānā; dabdabānā.

Water, v. i. Pānī bahnā; pānī bhar ānā; ānsū wagaira bah yā bhar *The mouth waters*—Muṅh meṅ pānī bhar ānā; kisī shai ko dekh-kar be-sukḥta uspar tabī'at kā rūgib ho-jānā; kisī chīz ke liye bahut hī jī chāhnā.

Water-closet, n. Pāc-khāna khusūsan woh pāc-khāna jismeñ mailā bahāne aur safāyī ke liye pānī kī kul wagaira lagī ho.

Water-course, n. 1.—Pānī kā dhārā; daryā; nadi; sotā.

2.—Ser-ābī (āb-pāshī) kī garaz se arāzī meñ pānī pahunchāne ke liye nahr yā nālī wagaira; badar-rau; majrā-i-āb; baharwān.

Waterish, a. 1.—Pānī sā; pānī kī tarah; pānī kī mānind; patlā; ābī.

2.—Kisqadar nam; tar; martūb.

Water-mark, n. 1.—Pānī ke charhne kā nishān; woh nishān jisse yah malūm ho kī sailāb kī hālat meñ pānī kisqadar buland huā thā (charhā yā kharā thā). [meñ banā diye jāen; muhr-i-ābī.

2.—Hurūf muhr yā nishān wagaira jo tayyār karne ke waqt kāgaz

Water-proof, n. Jismeñ pānī ghus na sake; jismeñ pānī kā guzar na ho; isqadar mazbūt aur gaf kī pānī bhitar na jā-sake; jismeñ pānī asar na kare. [pare.

Water-rate, n. Pānī kā mahsūl; jo mahsūl pānī leue kī 'iwaz meñ denā

Water-tight, a. Isqadar kusā yā jakrā huā kī pānī bhitar na jāe yā bāhar na nikle khwāh na tapke; jo na chūye.

Water-work, n. Pānī kī kalen.

۞ Used chiefly in the plural.

Watery, a. 1. Pānī kī mānind; pānī kā sā; patlā yā shaffāf; raqīq.

2.—Panclā; be-maza; phikā; pauhā; niras; jismeñ pānī hī pānī ho.

3.—Pānī se bharā huā; jismeñ pānī bharā ho; pur-āb; nam; tar.

4.—Ābī; pānī kā.

Wave, n. 1.—Lahar; mauj; halorā; halkorā.

2.—Nā-hamwārī; sath kī ūchāyī-nichāyī; nasheb-farāz.

3.—Lahariyā. [hilā-kar kiya jāe.

4.—Hāth kā jholā; jhakolā; ishāra jo hāth yā jhandī wagaira

Wave, v. i. 1.—Phurphurānā; lahrānā; lahr kī tarah idhar-udhar hilnā; hiloreñ mārñā; halkorñā; ḍolnā; jhakole l.; mauj-zan h.

2.—Hilnā; nishān kī tarah hilnā.

Wave, v. t. 1.—Ūchā-nichā k.; lahreñ ūhānā; tamawwuj k.

2.—Phirānā; ghumānā; nachānā; chamkānā.

3.—Hāth wagaira hilā-kar kisi shai kī taraf mukhātib yā mutawaj-

Wave, v. t. Same as Waive. [jih karānā; ishāra k.

Waveless, a. Jismeñ lahreñ na ūhī hoñ; mawwāj yā mauj-zan nahīñ; jo hālat-i-sukūn yā qarār meñ ho; sākin.

Waver, v. i. 1.—Idhar-udhar hilnā (jumbish k.); idhar-udhar ḍolnā yā chalnā; lahrānā; ḍagmagānā; larḥarānā.

2.—Ek rāe par qāim na rahnā; kabhī kuchh aur kabhī kuchh rāe qāim k.; mutazalzal (ḍawāḍdol) h.; pas-o-pesh (āgā-piehhā) k.; dub-dhe meñ rahnā; kisi bāt par istiqlāl ke sāth qāim na rahnā; lagzish kiya k.; taammul; k. [sāth; taammul ke sāth.

Waveringly, ad. Pas-o-pesh ke sāth; āgā-piehhā karte; shubhe ke

Wax, n. (a) Mom. (b) Kān kī mail; kān kā khūnt. (c) Lāh; lāk yā lākh.

Wax, v. t. Mom malnā lagānā yā ragarnā. [hotā jānā.

Wax, v. i. 1.—Qad meñ barhñā; barhñā; aur barā h.; barhtā yā purā

۞ Opposed to *wane*.

2.—Ek hālat se dūsri hālat meñ ho-jānā; honā; ho-jānā; ho-ānā.

To *wax* warm or cold—*Garm* yā sard ho-jānā.—To *wax* feeble—*Kam-zor* ho-jānā.—To *wax* worse and worse—*Barābar* abtar hote jānā; bigartā yā bi-

Waxen, *a.* 1.—Mom kā banā huā; momī. [gartā hi jānā.

2.—Mom-sā; mom ki mānind; narm; mulāim; jo jald pighal jāe—jaise dil. [weshi yā dūstre jānwarōh ki āmad-o-raft ho.

Way, *n.* 1.—Rāh; rāsta; sarāk; galī; koyi jagah jahān insān ma-

2.—Masāfat; dūri; bu'd; fūsila; pallā; tappā.

3.—Rāh; āmad-o-raft ki gunjāish; rāsta; guzar; āne-jāne ki rāh.

4.—Jis samt ko harakat yā raftār ho; samt; rukh; rū; sū; jā-nib; or; kār-rawāyī kā mailān; kisi manshā yā fīl ki jānib mailān; manshā; mudda'ā; mā'nī. [mansūba; jugat; tarkib; sabil.

5.—Kisi shai ke anjām yā kisi mudda'ā ke husūl kā tariq; tadbīr;

6.—Tarz; tariq; dhang; waz'; rāh; taur; dhab; kār-rawāyī kā tariq. [riq; 'amal-darāmad kā tariq; rāh; silsila.

7.—Qā'ida; tariq-i-mu'niyan; rahan; dhang; watīra; rawish; ta-

8.—Tariq jo kisi ne apne dil meñ thān liyā ho; kār-rawāyī yā 'amal-darāmad kā mustahkam tariq; khās qism ke khayālāt yā tariq; irāda; mizāj. [meñ thān ho wahī k.

To have one's *way*—Jo kuchh mizāj yā dil meñ āye wahī k.; jo kuchh dil

By the way—Zimuan; qat'-nazar kisi asl mazmūn yā bāt ke.—*By way of*

—Ba-taur; ba-haisiyat; goyā kisi manshā se.—*In the family way*—Hāmila; jis

ko larḳā h. w. ho; jis 'aurat ke pair bhūri hoñ.—*(Colloquial)*.—*In the way*—

Hārij; sadd-i-rāh; thokar; mā'nī.—*Out of the way*—(a) Jisse rukāwat yā

harj wagaira ua ho.—(b) Alag; kawāre; mā'mūl yā munāsib tariq ke khilāf;

be-qā'ida; gair-mā'mūlī; be-jū; galat.—*Right of way*—(Law) Dūstre ki zamīn

par āmad-o-raft (āne-jāne) kā haq; haqq-i-murūr.—*To go one's way*, or *to come*

one's way—Jānā yā ānā.—*To go the way of all the earth*—Mārnā.—*To make*

one's way—Koshish yā mihnāt se taraqqī pānā; taraqqī pāte jānā; baḥte

jānā.—*To make way*—Jāne ki rāh k.; jagah khālī k.; jagah nikālān; gunjāish

k.—*Ways and means* (a) Tariq; sabilēñ; woh bātēñ jinse kisi kām meñ

subūlat (āsānī) ho. (b) Rupaye paidā karne ki tadbirēñ yā sabilēñ; āmadānī

ke zarī'e.

“*Way* and *ways* are used in certain phrases in the sense of *wise* ;

as, he is no *ways* a match for his antagonist.” *Webster*.

Waylay *v. t.* Kisi ke liye ghāt meñ rahnā; pakarne lūṭne yā mār ḍālne

ki garaz se kisi ko rāste meñ takā k.; rāh mārnā; rah-zanī k.; rāh-

roknā; baṭmārī k.

Waylayer, *n.* Jo ghāt lagāye dūstre ke lūṭne pakarne khwāh mār ḍālne

ke liye rāh meñ baithā rahe; rah-zan yā rāh-zan; quttā'u-t-tariq.

Wayward, *a.* Jisko apnī hi rāh pasand ho; jo apnī hi tabī'at ke mutābiq

kār-rawāyī kare; khud-pasand; haṭṭhī; ziddī; khud-rāe; jo apnī hi

rāe par chale; magarā; shokh; sar-kash. [magarāpan.

Waywardness, *n.* Khud-pasandī; khud-rāyī; haṭh; zidd; sar-kashī;

Weak, *a.* 1.—Jismeñ jisimānī quwwat bahut kam ho; jiske badan meñ

kam tāqat ho; kam-zor; nā-tāqat; za'if; marīz; jismeñ hālat bāqī na

ho; sabīh (tan-durust) nahīñ.

2.—Is lāiq nahīñ kī ziyāda bojh sañbhāl sake; kam-zor; bodā.

3.—Jo jald tūṭ jāe; jo sahaj meñ ṭukre ṭukre ho-jāe; mazbūt

nahīñ; kam-zor.

4.—Narm; mulāim; jo chat se tūt jāe; lachilā; chimrā.

5.—Jo khārijī dabāw yā hamle ko rok na sake; jo bilā-diqqat fath yā maglūb ho-jāe; kam-zor. [buland nahīn.

6.—Jismeñ zor kam ho—jaise āwāz; nīchī; dhīmī; za'if; ūnchī yā

7.—Jismeñ ma'mūlī yā zarūrī ajzā khūb khwāh kasrat se na mile hoñ; jismeñ aise juzw kam mile hoñ jinse tabi'at ko harārat aur taq-wiyat ho; jo ma'mūl ke mutābiq qawī yā tez na ho; halkā; phikā; khafif; sabuk. [khās kām anjām na ho; za'if; kam-zor; naqih.

8.—Jismeñ kisī khās kām ke anjām kī salāhiyat na ho; jisse koyī

9.—Kam-'aql; za'ifu-l-'aql; be-tamīz; gabī; batī; murda; be-dam; jo bāton ko khūb na samjhe; 'ājiz.

10.—Jo natīja-i-kam-fahmī ho; jisse be-'aqlī zāhir ho; jo be-samjhī se paidā (uskā natīja) ho yā uspar dalālat kare; bewuqūf-āna; jāhil-āna; jo hamāqat se paidā ho. [dil kā pakkā yā mazbūt nahīn.

11.—Jismeñ pūrā i'tiqād yā yaqīn na ho; jiske 'aqīde meñ zu'f ho;

12.—Jo tam' yā targīb wagaira ko rok na sake; jiske dil par bā-ton kā asar jald ho-jāe; jismeñ jald lagzish ā-jāe; za'if; kam-zor.

13.—Jismeñ qāil yā ma'qūl karne kī salāhiyat na ho; qawī ma'qūl yā sahīb nahīn; be-bunyād; be-sabāt; jiskī tāyīd kisī shai se na ho; za'if; kam-zor; lachar; pūch.

14.—Jismeñ matānat na ho; qawī yā mazbūt nahīn.

15.—Jo jāri yā bā-tāsīr na ho; za'if.

16.—Jismeñ woh bāteñ na hoñ jinse mulkī intizām meñ quwwat hāsil ho; be-iqtidār; kam-zor; za'if; jisko woh bāteñ hāsil na hoñ jo kisī hākīm yā qaum ke liye lābudī hoñ.

Weak side—Naqs; 'aib; khāmī; kachāyī; zu'f.

 Weak is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *weak-eyed*, *weak-minded*, and the like.

Weaken, *v. t. 1.*—Kam-zor k.; quwwat ghaṭā d. yā kam kar d.; tāqat yā zor rahne na d.; bal har l.; za'if (nā-tawān) kar-d.; nir-bal kar-d.; nā-tāqat kar-d.

2.—Halkā kar-d.; quwwat kam kar d.; tezī ghaṭā d. (kam kar d.).

Weak-hearted, *a.* Kam-himmat; past-himmat; be-dil.

Weakly, *ad. 1.*—Zor yā tawānāyī ke sāth nahīn; zu'f ke sāth; mazbūtī ke sāth nahīn; buz-dilī ke sāth; jurat ke sāth nahīn.

2.—Zu'f-i-aql ke sāth; za'ifu-l-'aqlī se; kam-fahmī se; be-samjhī se; be-tamīzī yā be-shu'ūrī se; aisī tarah kī zarar pahuñche.

Weakly, *a.* Za'ifu-l-jussa; jiske badan meñ quwwat na ho; kam-zor; nā-tāqat; za'ifu-l-bunyān; marīz; bīmār. [nā-tawānī; naqāhat; zu'f.

Weakness, *n. 1.*—Kam-zorī; nā-tāqatī; jismānī quwwat kā na h. yā na r.;

2.—Afsurda-dilī; bashāshat kā na h.; pazhmurdagī-i-khātīr.

3.—Be-sabātī; 'adam-i-istiqlāl; irāda mazbūt na r.

4.—Zu'f-i-'aql; be-wuqūfī; hamāqat; jo kuchh begair khūb soche bichāre yā be-wuqūfī ke sāth kiyā jāe; be-'aqlī kā kām.

5.—Naqs; 'aib; khaṭā; burāyī; khoṭāyī.

 Often used in the plural. [r.; zu'f; kam-zorī.

6.—Dil par asar na k.; dil par tāsīr paidā karne kī salāhiyat na

Weal, *n.* Kisī shakhs yā shai ke sahīh-o-sālīm rahne kī hālat; musibat yā zawāl kī hālat nahīn; bihbūdī; taraqqī; khush-hālī; rifāh; kām-rānī.

Public *weal*—Rifāh-i-khalāiq; rifāh-i-'ām.

Wealth, *n.* Daulat; māl-o-matā'; bahut si dhulat māl-o-asbāb yā zamīn wagaira jo kisi ke pās ho; zar; zar-dāri; dhan.

Wealthiness, *n.* Daulat-mandī; māl-dāri; zar-dāri; tawangari.

Wealthy, *a.* Daulat-mand; māl-dar; zar-dār; tawangar; dhani; dhana-mān; gani; jiske pās bahut si zamīn rupaye-paise yā loṭ wagaira hoñ yā jiske pās yah chizeñ 'awāmu-n-nās se ziyāda hoñ.

Wean, *v. t. 1*—Dūdh chhurānā; parwarish kā madār mā par qāim na r.

2.—Jis shai ko jī chāhe us se ulfat (muhabbat) chhurī d.; kisi khwāhish se bāz r.; dil ko khamūch l.; jō shai na ho yā hāth se nikāl jāe uski phir khwāhish na r. [kisi ko māre yā apni tayīn bachāye.

Weapon, *n.* Hathiyār; harba; silāh; āla-i-harb; woh shai jisse koyī

The *weapons* of rude nations are clubs, stones, and bows and arrows—Modern *weapons* of war are swords, muskets, pistols, cannon, and the like." Webster. [sallah.

Weaponed, *a.* Hathiyār lagāye (bāndhe) huye; hathiyār-band; mu-

Weaponless, *a.* Jiske pās koyī hathiyār na ho; be-hathiyār; nihathā; gair-mu-sallah [nā; orhūā yā orhe rahnā; latkāye rahnā.

Wear, *v. t. 1*—Pahinnā; pahne rahnā; lagānā; lagāye rahnā; bāndh-
To wear a coat—Kurtā ya koṭ pahinnā—To wear a sword—Talwār bāndhūā yā latāye rahnā.

2.—Raknūā; zāhir meñ h.; ūpar se dikhānūā yā dekh pānā.

To wear a smile on one's countenance—Khandā-peshūi h.; chilre yā bashre se khushi zāhir k.; haūsmukh h.

3.—Pahinte-pahinte ghis ragaṛ yā phār dālnā; kāsrat-i-isti'māl se zāi' kar dālnā; khīyā dālnā; ghis dālnā; be-kār kar-d.; phir kām ke laiq na rahne d.

4.—Hamesha kī ragaṛ wagaira se kharāb yā zāi' kar-d. khwāh ghaṭā d.; āhista āhista ghaṭā d.; chhijā d.; kam yā gāib kar-d.; kho d.; bāqī na chhoṛnā.

5.—Ragaṛte-ragaṛte yā ghiste-ghiste hanānā paidā k. yā kar-d.

6.—Ba-tadrij āsar pahunchānūā yā paidī k.; āhista āhista karānā yā zuhūr meñ lānūā.

To wear away—Chhijānūā; āhista āhista ghiste yā ragaṛte kharāb kar-dālnā ghaṭā yā miṭā d.—To wear off—Ragaṛte yā āhista āhista chhijāte ghaṭā yā miṭā d.—To wear out—(a) Ragaṛ wagaira ke sabab se talaf yā be-kār kar dālnā.—(b) Jhelnā; diqqat ke sāth basar k.—(c) Satnūā; tang k.; diq k.; halāk k.; thakā mārānā.—(d) Quwwat khatūch l.; be-dam kar-d.; jism meñ hālat bāqī na rahne d.; kisi kī tāqat ko nichor l.

Wear, *v. i. 1*—Isti'māl kī hālat meñ qāim rubnūā; ṭhabarnā; chalnā; barte jāne par ghis phat yā ragaṛ na jānūā.

2.—Isti'māl kī wajh se talaf kharch yā kam ho-jānūā; kām meñ lāye jāne khwāh ziyāda aiyām guzarne ke sabab se nuqsān pahunchnā.

3.—Āhista āhista guzarnūā; diqqat se kaṭnūā yā bītnūā; mushkil se basar h.

To wear off—Āhista āhista guzar jānūā (jātā rahnūā miṭ jānūā yā dūr ho-jānūā)—

To wear weary—Thak jānūā; tang ho yā ā jānūā; 'ājiz ā-jānūā.

Wear, *n. 1*—Pahinnūā yā pahinā jānūā; isti'māl ke bā'is se phat ragaṛ yā ghis jānūā; ragaṛ khā yā ghis kar kam ho-jānūā.

2.—Jo chīz pahinī jāo; tarz-i-libās; poshāk; waz'.

Wear and tear—Nuqṣān jo kisi shai ke ghis jāne kī wajh se ho; nuqṣān jo kisi shai ke barte jāne yā kisi hādise wagaira ke sabab se pahunchē.

Wearable, a. Pahinne ke lāiq; jo phinā jā-sake; poshidanī.

Wearer, n. 1.—Pahinne w.; orhne w.; lagāne w.; bāndhne w.; rakhne w.

2.—Jo shai ghaṭe yā ghis jāe; jo chhij jāe.

Weariness, n. Thakāwat; māndagi; thakān; susti; quwwat kā bāqī na rahnā; kasal; susti; be-qarārī jo der tak intizār karne kḥwāh intizār meṁ māyusī wagaira ke sabab se ho.

Wearing, p. a. Pahinne kī; jo pahinne ke liye maqsūd ho; poshākī.

Wearing apparel—Pahinne ke kaprō; pārchai-poshidanī.

Wearisome, a. Thakān; jisse thakāwat ā-jāe; māndagi paidā k. w.; jismeṁ tabī'at thak jāe kḥwāh tang ā-jāe; girān-bār; jo tabī'at ko bhāri guzro; sakht; diqqat-talab; taklīf-dih. [kar-saknā.

Wearisomeness, n. Girān-bārī; bhāri yā diqqat-talab h.; thakāwat paidā

Weary, a. 1.—Thakā; mānda; kasal-mand; jiskī tāqat milnat wagaira kī wajh se zāl ho-jāe; jismeṁ quwwat tahammul yā sabr wagaira bāqī na rah jāe.

2.—Jisse thakāwat paidā ho; jisse tabī'at 'ārī yā tang ā-jāe.

“This word, followed by *of* before the cause, means, exhausted of patience; as, to be *weary of* marching; to be *weary of* reaping; to be *weary of* study.” *Webster*.

Weary, v. t. 1.—Thakā d.; tang kar-dālnā; be-sabr kar-d.; tahammul bāqī na r.; mānda kar-d.; sust kar-d. [qarār kho d.

2.—Der tak rahne yā thaharne kī wajh se be-sabr kar-d.; sabr-o-

3.—Tang k.; hairān k.; nāk meṁ dam kar-d.; harānā yā harā d.

To weary out—Nihāyat hī thakā d.; thakā-kar be-dam kar-d.; iqādar thakā d. kī kuchh bhi quwwat bāqī na rah jāe.

Weather, n. 1.—Garmī-sardī khushkī-tarī yā tūfān wagaira ke i'tibar se hawā kī hālat; badlī pānī kḥwāh hawā wagaira kī kaifiyat; mausim; rut (*correctly* ritu).

2.—Mausim kā badalnā (usmeṁ tagūyyur-o-tabaddul kā h.); hawā kā hālat kā kabhī kuchh aur kabhī kuchh rahnā. [shiddat).

Stress of weather—Hawā kā shiddat se bahnā; tūfān kī tezī (takā zor; uskī

Weather, v. t. 1.—Kisi kī shiddat ko bar-dāshk k.; kisi shai se muqābala k. aur usko roknā; saṁbhālnā; sahnā; āpnā; roknā.

To weather a point—Muḥālafat kī hīlat meṁ bhi kisi maqsūd ko hāsil yā anjām k.—*To weather out*—Diqqat ke bā-waṣf kām-yābī ke sith muqābala k. yā roknā.

“*Weather* is used with several words, either as an adjective, or as forming part of a compound word.”—*Webster*.

Weather-proof, a. Jismeṁ tūfān aur bārish wagaira kuchh asar na kar-sake. [tagūyyur-o-tabaddul hone ke qarīne samajh jāe.

Weather-wise, a. Jo pahile se hawā wagaira kī kaifiyat yā usmeṁ

Weave, v. t. 1.—Binnā; bunnā; gāṁthnā; gāṁthnā; ek meṁ milānā; khūb mazbūt kar-d.; āpas meṁ khūb nath d.; darmiyān meṁ dākḥil kar-d.; bich meṁ ghuseṛ d.; dūl d.

2.—Kuprā būnnā; koyī shai banānā; tarkīb d.; banānā.

Weave, v. i. 1.—Bunnā; būnāyī k.; nūr-bāfī yā nūr-bāfī kā pesha k.

Weaver, n. Bunno w.; binne w.; julāhā yā julāha; nūr-bāf; momin.

Wed, v. t. 1.—Shādi k.; nikāh k.; byāh k.; 'aqd k.; izdiwāj k.

2.—Shādi kar-d.; byāh d.; nikāh parhā d.; kanyā-dān kar-d.

3.—Is tarah bāham milā d. ki silsilā na tūte; mazbūti ke sāth milā d.; āpas meñ jakar d.; mazbūti se liptā d.

Wed, v. i. Shādi k.; nikāh k.; byāh k.; in'qād k.

Wedding, n. Shādi; byāh; nikāh; 'aqd yā 'aqd-i-nikāh; izdiwāj; rusūm-i-izdiwāj; da'wat wagaira jo shādi ke waqt ho.

☞ "Wedding is often joined to other words, forming compounds denoting that which pertains to, or is used at, a wedding or weddings; as, *wedding-cake*, *wedding-cards*, and the like." *Webster*.

Wedlock, n. Shādi; byāh; nikāh; izdiwāj; 'aqd; 'aqd-i-nikāh.

Born in *wedlock*—Zauja-i-sahiha yā mankūha se paidā; jiski paidāish byāhi jorū se ho; byāhutā kā jamaā; waladu l-halāl; khalafu-s-sidq; harām kā nahiñ.—Born out of *wedlock*—Waladu l-harām; harām kā; byāhi bibi kā nahiñ; waladu z-zinā; khalafu-s-sidq nahiñ.

Weed, n. 1.—Kisi qism kā darakht jo be-kār yā taklif-dih ho; galle ghās yā jhārī wagaira meñ woh darakht jo insān ke liye kār-āmad na hoñ balki nāj ke darakhton ko zarar pahuñchāyeñ khwāh bad-numā hoñ.

2.—Ghās-pāt; kūrā karkaṭ; ākhor; fuzul yā be-kār chizeñ.

3.—Mātamī poshāk jo' aurateñ pahintī haiñ masalan kisi bewa ke mātamī kapre. [ghās wagaira ko nikāl d.; nirānā; sohnā.

Weed, v. t. 1.—Nuqsān pahuñchāne wale darakhton ko nikāl d.; kharāb

2.—Jo shai muzir ho use nikāl yā dūr kar-d.; jis chiz se nuqsān yā ranj pahuñche use nikāl bāhar k. [chun-chun kar nikāl d.

To *weed* a kingdom of bad subjects—Kisi saltanat se uski kharāb ri'āyā ko Weeder, n. Nirāne w.; jo kisi shai se uske muzir yā be-kār ajzā ko nikāl de. [purāni misloñ se raddī (be-kār kagaz) nikālā kare.

A record-room *weeder*—Daftar-khūne kā woh ahl-kār jo nuqsān-i-mu'aiyana par Weedy, a. Jismeñ kharāb ghās wagaira kasrat se ho; jahāñ nuqsān pahuñchāne wale darakht wagaira ifrāt se uge hoñ.

Week, n. Hafta; sāt din ki muddat; niyām-i-haft-roza.

Weekly, a. Jo hafte meñ ek martaba āye wāqī' ho yā kiya jāe; hafte meñ ek bār zuhūr yā wuqū' meñ a. w.; hafta-wār. [kar nikle).

Weekly, n. Akhbār wagaira jo hafte meñ ek martaba shāi' ho (chhap-

Weekly *ad.* Hafte meñ ek martaba; har hafta; haft-hafta; hafta-ba-hafta; sāt sāt din par; sāt din meñ ek bār.

Weep, v. t. 1.—Ronā; girya k.; girya-o-sārī k.; ānsū bahānā; ashk-bāri k.; ro-kar ranj wagaira zāhir k.; āb-dī-la h.

2.—Ranj k.; afsos k.; faryād k.; shikāyat k.; ronā.

3.—Qatra qatra bahnā; ṭop ṭop bahnā.

4.—Pāni bahnā; chūnā; ṭapaknā; bahut nam h.; bhīgā yā tar h.

5.—Shākhon kā laṭkā h.; jhuknā; sar-nigūn h.

Weep, v. i. 1.—Afsos k.; ranj k.; mātam k.; kisi bāt par ronā.

2.—Girānā ḍalnā bahānā yā ṭapaknā—jaise ānsū; qatra qatra girānā yā ṭapaknā. [tarah uṭhānā ki woh hawā meñ lataktī rahe.

Weigh, v. t. 1.—Ūpar ko uṭhānā; ubhārnā; charhānā; kisi shai ko is

2.—Tolnā; wazn k.; tarāzū par rakh-kar wazn daryāft k.; kisi shai ki nisbat is amr kā ta'āyun k. ki woh kitnī waznī hai (uskā wazn kisqadar hai); jukhnā.

3.—Wazn meñ kisī dūsrī shai ke barābar h.; wazn r.

4.—Dil meñ gaur k.; kisī rāe ke qāim karne ke liye sochnā yā gaur k.; dil meñ khūb tolnā; kisī amr kī tashkībīs barē khauz-o-fīkr ke sāth k.; khayāl k.; tajwīz k.; bichārnā. [lihāz k.; pās k.]

5.—Samajhuā; qābil-i-lihāz samajhuā; qābil-i-iltifāt tasawwur k.; *To weigh down*—(a) Wazn (tol) meñ dūsrē se barh jānā. (b) Bojh se dabā d.; zor se dabānā; pazhmurda k.

Weigh, v. i. 1.—Wazn r.; wazu meñ h.; tol meñ h.; tulnā; waznī (bhārī) h.

2.—Bā-waq'at tasawwur ki yā jānā; waq'at r.; 'aql ke rū se barā (aham) samjhā jānā; mīzān-i-'aql meñ tulnā.

To weigh with a person—Kisī shakhs ke nazdik waq'at r. (uski dūnist yā rāe meñ waq'at r. yā barā h.). [barā bojh honā.]

3.—Zor se dabānā; girān-bār h.; nā-guwār yā saḥt guzarnā; *To weigh down*—Apne hī bojh se dab jānā; apne bojh ke niche ap dab jānā.

Weight, n. 1.—Wazn; bojh; girānī; bhārīpan. [koyī chīz tolī jāe.]

2.—Bāṭ; baṭkharā; lohe sīse yā pīṭal wagaira kā baṭkharā jisse

3.—Wazn kā andāz jo muqarrar ho jaise tolā wagaira.

4.—Koyī bhārī chīz; waznī shai.

5.—Dabāw; bār; bojh; bhār; dāb; chānp; tor.

The weight of care or business—Fīkr yā kānī kā bār (bojh).—*The weight of grief*—Rauj kā sadma; bār-i-alām.

6.—Waq'at; tāsīr; asar; 'azmat; barāyi; qadr; rutba.

An argument of great weight—Bahs jisko barī waq'at ho; nihāyat bā-tāsīr dalīl; hujjat-i-aham.

Weightily, ad. 1.—Bhārīpan se; saqālat se; wazn ke sāth.

2.—Waq'at ke sāth; dabāw se; asar ke sāth.

Weightiness, n. 1.—Girānī; bhārīpan; wazn; waznī h.

2.—Mazbūtī; waq'at; pur-tāsīrī; bā-asarī; ma'qūliyat; qāil karne kī quwwat; matānat.

Weighty, a. 1.—Wazn-dār; waznī; bhārī; girān. [qāil ho-jāe.]

2.—Aham; bā-waq'at; qawī; matīu; mazbūt; ma'qūl; jisse koyī

Weighty reasons—Wujūh-i-qawī; ma'qūl wujūh; aisi wajheñ yā dalīleñ jisse koyī qāil ho-jāe (uske dil ko itminān ho-jāe).

Welcome, a. 1.—Maqbūl; jisko khushī ke sāth apne ghar meñ rakkheñ khilāyeñ-pilāyeñ aur boleñ-chāleñ—jaise mihmān.

2.—Jiske āne yā milne se khushī ho; jo khushī kā bā'is ho; khush; khush-āyand; dil-pasand; mubārak.

A welcome present—Tuhfa jiske lene meñ khushī ho; pesh-kash jo dil ko margūb ho.—*Welcome news*—Khush-khabarī; khabar jisse (jiske milne yā sunne se) dil ko khushī ho.

3.—Kisī shai ko bilā-mu'āwaza (muft) lene yā baratne kā iḥtiyār r. w. (uskā mujāz).

You are welcome to the use of my library—Mere kutub-khāne se ap-ba-khushī (bilā kisī mu'āwaze ke) mustafid ho-sakte haiñ.

“Welcome is used elliptically for *you are welcome*.” Webster.

To bid welcome—Kisī se mihrbānī ke sāth pesh ānā; āwbhagat k.; tawāzu' mudārāt k.

Welcome, n. Kisī mihmān yā aise shakhs kī khātir-dārī jo pahilepahil āye; āwbhagat; mudārāt; tawāzu'; satkār; ādar.

Welcome, v. t. Mihrbānī ke sāth sāhib-salāmat k.; marhabā kahnā; mihmān-nawāzī kī rāh se ba-khushī milnā aur khilānā-pilānā; āwbha-gat k.; ādar k.; sanmān k.; tapāk se l. yā mili.ā.

Welfare, n. Kisi bāt meñ bihtarī; bihbūdī; taraqqī; khushī; tandurustī aur dunyā kī ma'mūī ni'maton kā r.; har balā se bache rahnā; khairiyat; khair-o-'āfiyat; sihat-o-'āfiyat; khair-salāh; bhalāyī;

Well, n. 1.—Chashma; sotā. [bihtarī; sukh; chain; kushal.

2.—Kuā; kuān; indārā yā inārā; kūp; chāh.

To dig or sink a well—Kuān khodnā.

Well, a. 1.—Achchhā; bhalā; bihtar; khūb; pasandīda; qarīn-i-masla-hat; maslahat kī bāt; ahsan; hālāt yā haisiyat ke lihāz se 'umda; khush-nasībī yā khush waqtī kī bāt; nāfi'; naf'-bakhsh; khushī kī bāt; āram suhulat yā subite kī bāt; mubārak; mangal; shubh.

2.—Tan-durust; sahih-o-salim; sahih-l-badan; bhalā-changā; kisi maraz meñ muhtalā nahīn; 'alil yā bimār nahīn; achchhā; nirogī; sukhī.

3.—Maurad-i-'ināyat; kisi kī himāyat meñ; jisko koyī māne.

Well, ad. 1.—Achchhe yā munāsib tarīq par; thik-thik; wājib tarah par; wājibiyat ke sāth; burāyī yā badī ke sāth nahīn.

2.—Kisi kī haisiyat ke hasb-i-hāl; jaisā mauqa' ho usī tarah; aisi tarah kī koyī khās maqsad bar āye yā kām nikle; munāsib tarīq par; achchhī tarah yā achchhī tarah se; pūre taur par; bakhūbī; kāfī taur par; tamām-o-kamāl; sarīsar; bil-kul.

3.—Achchhī tarah se; ba-wajh-i-ahsan; khūb yā khūbī ke sāth; san'at ke sāth; pūre kartab se; jismeñ hunar khūb dikhlāyā jāe; kārigari ke sāth. [ho.

4.—Bahut hī; nihāyat hī; itnā yā isqadar kī dil ko khushī hasil

5.—Ta'rif ke sāth; tausif ke sāth; mazammāt ke sāth nahīn; nindā kar-ke nahīn. [kahnā; kisi kī nisbat zikr-i-khair k.

To speak well of a person—Kisi kī ta'rif k.; kisi kī tausif k.; kisi ko achchhā

6.—Subite ke sāth; āram ke sāth; suhulat ke sāth; āsānī se;

7.—Bahut; thorā nahīn; ziyāda. [naf'e ke sāth.

To be well advanced in life—Bahut dinon kā h.; sin yā 'umr meñ ziyāda h.; musin h.; būrhā h. [kuchh huā achchhā huā; phir; hūn.

8.—Khair; achchhā; bhalā; khūb; aur kyā; kyā muzāiqa; jo

“Well is prefixed to many words, especially to adjectives and participles, forming a kind of loose compound with them, expressing what is right, fit, laudable, or not defective, and usually of very obvious signification; as, *well-designed*, *well-directed*, and the like.” *Webster*.

As well as—Aur bhī; wa nīz; kisi dūsrī shai se kam nahīn; jitnā ki; jaisā

ki.—*Well enough*—Na bahut achchhā na bahut burā; na itnā achchhā na

itnā burā; darja-i-'itidāl par achchhā; khāsa; khūb; jisse itminān ho-jāe;

qābil-i-itminān; jisko phir badalnā na pāre.—*Well off*—Khush-hāl; muraḥḥu-

l-hāl; khush-guzrān; jiske pās jāedād-i-kasir (bahut māl-o-matā') ho; 'urūj

yā taraqqī kī hālāt meñ.—*Well to do*—Same as *Well off*;—used also adjectively

—*Well to live*—Khāne-pīne se khush; dāl-roṭī se khush; khātā-pitā; āsūda

yā āsūda-hāl. [sukh.

Well-being, n. Bihtarī; bihbūdī; barhtī; taraqqī; salāhiyat; salāmātī;

Well-born, a. Jiskī paidāish l hāndīn-i-sharīf yā mu'azzaz se ho; khān-dānī; khāndān i-sharīf-o-najīb kī; achchhe ghar kā; razīl (kamīna) naliin; kulīn. [suhbat-yāfta; khush-atwār.

Well-bred, a. Muhazzab; shāista; khush-khulq; khaliq; nek-atwār;

Well-informed, a. Jisko hālāt sihbat ke sāth (bāteñ thik thik) ma'lum hoñ; wāqif yā wāqifu-l-hāl; jise sabih hālāt khūb ma'lūm hoñ; samajh-dār; fahīm.

Well-intentioned, a. Nek-niyat; khush-niyat; jiskī niyat bad na ho; jiskī maushā fāsīd na ho; jiske dil meñ khuṭāyī na ho.

Well-known, a. Jisko log bakhubī (khūb) jānte hoñ; jise log 'umūman mānte hoñ; mashhūr; ma'rūf; nāmī; nām-war.

Well-meaning, a. Same as Well-intentioned. [meñ adaq.

Well-read, a. Jisne khūb parhā ho; 'ālim; fāzil; pandit; kisī shai
 Followed by *in*.

Welter, v. i. Lotēā—jaise khūn yā kīchar wagairā meñ.

Wet, a. 1.—Jismeñ pānī ho; rutūbat se bhārā huā; martūb; tar; nam; nam nāk; bhīgā; bhijī; odā; gilā; jiske ūpar pānī yā koyī dūsrī saiyāl
 2.—Nihāyat martūb; barsātī; jab bārish ho (pānī barse). [shai ho.
Wet weather—Barsātī mausim; jab meñh barse (bārish ho).

Wet, n. 1.—Pānī; rutūbat; tarī; namī.

2.—Barsāt; jab kuhāsā partā ho. [mānind kisī dūsrī chīz se bhar d.

Wet, v. t. Nam k.; tar k.; bhīgā d.; bhigo d.; bhijānā; pānī yā usī kī
To wet one's whistle—Sharāb pinā. (Colloquial.)

Wetness, n. 1.—Namī; rutūbat; tarī; odāpan; gilāpan; bhīgā rahnā.
 2.—Barsāt kī sī kaifiyat h.; kuhro yā kuhāse kā shiddat se parnā (chhāyā rahnā.)

What, pr. 1.—Kyā; kaun; kis. [kitnā.

2.—Kaisā 'ajīb-o-garīb; kitnā barā yā kitnī barī; kaisā; kisqadar;

3.—Jo; jo kuchh; woh shai jo; us tarah yā qism kī chīz jaisī kī.

4.—Kisqadar; kuchh to. [Webster.

“With a following preposition, especially *with*, with repetition.”

5.—Jo kuchh main samajhtā hūñ; jo kuchh mere zihn meñ hai; jo bāt yā kaifiyat hai.

In the above sense, used in such phrases as *I tell you what*.

What not—Kyā kuchh nahīn ya'nī jin chīzōñ ko nām liye gaye unke 'alāwā aur bhī kayī chīzēñ muḥtālif qismon kī haiñ.—*What, ho ! hot ! are !*—*What if*—Agar fulāñ amr ho to kyā muzāiqa; agar fulāñ bāt ho to kyā hogā yā kaun sā natija paidā hogā.—*What though*—Farz kar-jo kī; ha-farz iske kī; agar yah mān bhī liyā jāwe kī; agar isko taslīm bhī kar-leñ kī; agar is yā us bāt ko sach bhī mān yā gardān leñ; agar yah bhī ho to.

Whatever, pr. Jo kuchh; yah ho yā woh; chāhe yah ho khwāh woh; jis qism kā ho; khwāh ek shai ho yā dūsrī; jo-jo; sab-kuchh.

Whatever, a. Jo kuchh; jis kisī; kaisā hī; kisī.

Less used than *whatever*—“Indeed, it is nearly obsolete.” Webster.

Wheedle, v. t. 1.—Dam d.; mīthī mīthī bātoñ se phuslānā; khushāmad k.; lallopatto k.; dam-dilāsā d. [apne dhang par kar-l.

2.—Khushāmad ke zarī'e se apne qābū yā bas meñ k.; dam de-kar

Wheedle, v. i. Khushāmad k.; chaplūsī k.; lallopatto k.

Wheel, n. 1.—Pahiyā; charakh; charakhī; chakkar; ghirni; phirkī; chāk; chaklī; charkhā; charkh; rañhaṭ yā rahat; garārī.

2.—Koyī ghūmue wālī chīz; jis shai meñ gardish ho; koyī gol

3.—Gardish; ghūmāw; chakkar; daur. [chīz; koyī mudawwar shai.

Wheel, *v. t. 1.*—Pahiyoñ par le-jānā.

2.—Ghūmānā; chakkar d.; gardish meñ lānā; gardish karānā; phirānā. [gardish k.

Wheel, *v. & 1.*—Ghūmānā; phirūnā; chakkar khānī; chakkar meñ ānā;

2.—Phirūnā; muḡnā; ek jānib (samt yā taraf) se dūsri jānib (samt yā taraf) ko phir jānā; ek rukh se dūsre rukh ho-jīnā.

3.—Chakkar khānā; pher khānā.

4.—Luḡhaknā; dhulak kar āge ko jānā.

Wheeled, *p. a.* Pahiye-dār; jismeñ pahiye hoñ. [Webster.

☞ "Used chiefly in composition; as, a four-wheeled carriage."

Whelm, *v. t. 1.*—Pāñi wāgaira se chhipā d.; kisī shai meñ ḡubā d.; ḡubānā; hornā; garq k. [chīz ke bojh se bahut hī dabā d.

2.—Bi-l-kul chhipā d.; sar se pair tak garq kar-d.; dabā d.; kisī

When, *ad. 1.*—Kab; kis waqt; kadh.

2.—Jis waqt; jab; jad; jis waqt kisī amr kā wuqū' ho yā uske b'ud hī; joñ; johīñ; jyoñhīñ; tad; tab.

3.—Har-gāh; dar-hāle-ki; go us waqt yā usi hālat meñ.

Whence, *ad. 1.*—Kahāñ se; kis jagah se; kis masdar yā bunyād se; iski jar kyā hai; yah kahāñ se nikli hai; iski ibtidā kyūñkar huyī; kaise; kis tarah; kyūñkar.

2.—Jis jagah se; jahāñ se; jis bunyād wāgaira se; woh maqām yā masdar wāgaira jahāñ se yā jisse; jis wāqī'a yā usūl se.

☞ "From whence may be considered as tautological, from being implied in whence; but the use is well authorized, and, in some cases, the use of it seems to give force or beauty to the phrase." Webster.

Whencesoever, *ad.* Jahāñ kahīñ se; jis kisī jagah se; jahāñ se; jis kisī sabab yā masdar se; kahīñ se.

Whenever, *ad.* Jab kabhī; jis ki-ī waqt; jab hī; jab; jis waqt.

Whenssoever *ad.* Jis kisī waqt; jab kabhī; jab yā jab hī; jis waqt.

Where, *ad. 1.*—Kis jagah; kahāñ; kis hālat yā mauq'e meñ; kahāñ

2.—Jahāñ; jis jagah; woh jagah jahāñ. [ko; kis maqām ko.

Whereabout, } *ad. 1.*—Kis jagah ke nazdik; kis maqām ke pās yā mutta-

Whereabouts, } sil; kaun si jagah; kis jagah. [Webster.

☞ "In this sense, the form whereabouts is more commonly used."

2.—Jisse; jiski nisbat; jiske hāre meñ; jiske bāb meñ.

3.—Patā; thikānā; jagah; maqām.

☞ In this sense, "often used colloquially as a noun." Webster.

Whereas, *con.* Chūñ-ki; az-bas-ki; dar-hāle ki; az āñ-jā-ki; is lihāz se ki; har-gāh; wāzih ho; maḡfi na rahe.

☞ Used to introduce a preamble.

2.—Hāñ āñ-ki; jab ki asl meñ; jab ki dar-haqīqat; asl yā sach to yah hai ki; har-gāh iske bar-'aks (khilāf).

Whereat, *ad. 1.*—Jispar; tispar.

2.—Kis-par; kis bāt yā kis shai par.

Whereby, *ad. 1.*—Jisse; jiske bā'is yā zarī'e se.

2.—Kisse; kis zarī'e se.

Wherefore, *ad.* 1.—Jis bā'is se; jis se; jis sabab se.

2.—Kis sabab se; kis bā'is se; kyūn-kar; kyon; kāhe ko; kis liye.

Wherein, *ad.* 1.—Jis meñ; jis bāt jis waqt jis kitāb yā jis shai wagaira

2.—Kis meñ; kis bāt meñ; kis amr meñ. [meñ.

Whereof, *ad.* 1.—Jis kā; jis se.

2.—Kis se; kis shai se; kis chiz se.

Whereon, *ad.* Jis par.

Wheresoever, *ad.* Jis kisī jagah; jahān kahīn; jahān; jis maqām par; jis jagah; bilā-ta'ayun-i-maqām; jahān.

Whereupon, *ad.* Jis par; jiske bā'is (sabab) se; jiskī wajh se.

Wherever, *ad.* Jahān kahīn.

Wherewith, *ad.* 1.—Jis se; jiske sāth.

2.—Kis se; kis shai se.

Whet, *v. t.* 1.—Tez karne kī garaz se malnā ghisnā yā ragarnā; tez k.; chokhā k.; sām dharnā; bār r.; dhār d. yā dharnā; painā k. yā

2.—Tez k.; ubharnā; jagānā; paidā k. [painānā.

To whet the appetite—Ishtihā paidā k.; bhūkh tez k. yā jagānā.

3.—Ullānā; uksānā; bar-angekhā k.; chhernā; mushṭa'il k.; gussa paidā k.; gusse meñ lānā yā gussa dilānā; khafā k.; garm k.

Whet, *n.* 1.—Sām; dhār; bār.

2.—Ishtihā paidā karne wālī shai; bhūkh jagāne (lagāne yā barhāne) wālī chiz; jis shai se ishtihā tez ho (uskā galaba ho).

Whether, *con.* Khwāh; yā; āyā; ki; kyā; 'am isse ki; go.

Followed by *or*.

Which, *pr.* 1.—Kaun; kaunsā; jitnī chizon yā shakhson ke nām liye

2.—Jo; jise; jaun; jaun-sā. [yā batāye jāte hain unmeñ se kaun.

“Formerly, but not now, used for persons.” Webster.

3.—Woh yā woh shai jo; we yā we chizen jo; jo chiz yā chizen;

Take which you will—Jo chāho le-lo. [jo shai yā ashyā.

Whichever, { *pr.* Jo; jo kuchh; jo koyī; jis kisī; jaun sā; jise;

Whichsoever, { chāhe ek yā dūsarī; jo-hī; jo-jo.

While, *n.* Waqt; muddat; zamāna; 'arsa; samai; kāl; din.

Hē was some while in this country—Woh kuchh 'arse tak is mulk meñ thā;

kuchh din (thore dinon tak) woh is mulk meñ thā.—One while—Ek waqt;

kisī waqt.—To stay one's while—Kuchh der thahar jānā; zarā taammul k.;

zarā ruke rahnā.—Worth while—Jisqadar waqt sarf honā ho uske lāiq; jis-

qadar waqt aur mihnāt sarf ho uske lihāz se wājib yā munāsib; jisqadar

kharch (sarf) pare uske lāiq; dard-i-sarī ke lāiq.

While, *ad.* 1.—Jab; jis hālat meñ; jab tak; jab talak; jis asnā meñ;

har-gāh; dar-hāle-ki. [yā khushī se guzrānā (bitānā yā kāṭnā).

While, *v. t.* Gānwānā; bitānā; sarf k.; makkhiyān mārṇā; khushī meñ

Usually followed by *away*.

Whilst, *ad.* The same as While, which sec.

Whim, *n.* Dil kā yakāyak kisī taraf phir jānā (rujū' ho-jānā); man kī

manj; dil kā tarang; lahar; umang; khayāl jo talawwun-i-tab' se

paidā ho; khābt; sanak; wahm; khayāl-i-khām.

Whimsical, *a.* 1.—Taraṅgī; laharī; manmanjī; wahm-o-khayālāt se

bharā huā; khābt; mutalawwun; sanakī; wahmī; khayālāt-i-khām

- 2.—'Ajib; 'ajīb-o-garīb; anokhā; anūthā; turfa. [r. w.]
Whimsically, *ad.* Talawwun-tab'i se; taraug yā mauj se; lahar se; khām-khayālī se; khabt kī wajh se.
Whimsicalness, *n.* Talawwun-mizājī; talawwun-tab'i; khabt; mau kī mauj; khayālāt-i-khām kā r.; 'ajīb-o-garīb qism kā mizāj; tawabhum.
Whine, *v. t.* Shikāyatan ronā; bachchoū kī tarah ronā; kamīnoū kī tarah ḍar-ḍar-kar shikāyat k.; ririyānā; jhikhuā; jhankhuā.
Whip, *v. t.* 1.—Chābuk mārṇā yā lagānā; tāziyāna mārṇā; korē mārṇā.
 2.—Dorī se ghumānā jaise laṭṭū. [yā lagānā.]
 3.—Korē tāziyana yā bed se mārṇā; sazā-i tāziyāna k.; bed se mārṇā. [liyān d.]
 4.—Ta'na-zanī k.; chuṭkī l.; burā kahnā; burā-bhalā kabnā; gā-
 5.—Lapeṭnā.
 Often with *about, around, or over.* [lapaknā.]
 6.—Jhaṭ se lenā yā haṭānā; jhaṭkā d.; jhaṭke se kbūch l.;
 With *into, out, up, and the like.*
Whip, *v. i.* Phurtī se chalnā; chal d.; rafū-chakkar ho-jānā; jhaṭ se bhāg jānā; ghūm phir yā muṛ kar bhāg jānā; uchak-kar koyī kām k.
Whip, *n.* 1.—Chābuk; tāziyāna; korā.
 2.—Kochwān; gārī hāukne w.
Whip and spur—Nihāyat 'ajalat ke sāth; jhaṭpat; bahut hī jald.
Whirl, *v. t.* 1.—Jald jald ghumānā; jhaṭ-jhaṭ yā tezī se ghumānā; ghumānā; phirānā; chakkar d.
Whirl, *v. i.* 1.—Jald jald ghumānā; tezī se chakkar khānā yā phirṇā; khūb gardish k.; bahut hī chakkar mārṇā.
 2.—Jhaṭ se chal d.; nau-do-gyārah ho-jānā.
Whirl, *n.* 1.—Tez gardish; jald jald ghumāw; jhaṭ jhaṭ chakkar khānā; gardish; dāura; chakkar; ghumāw.
 2.—Jo chīz jald jald ghūme; jo shai tezī se chakkar khāe.
Whirlpool, *n.* Bhaṇwar; girdāb; warta.
Whisper, *v. i.* 1.—Āishta bolnā; sāns dabā-kar bolnā; aisī tarah se bolnā kī sāns bāhar na nikle; phusphusānā; kānā-phūsī k.; kau-phuskī k.; sar-goshī k.; kān meṇ kahnī; kīnā-kānī k.
 2.—Bhichak-kar bāt k.; shubhe ke sāth bāṭchit k.; ḍar-ḍar-kar ihtiyāt se guftgū k. [burāyī paidā ho.]
 3.—Chupke se bandish bānāhnā; sāzish k.; aisī tadbīreṇ k. jinse [bāhar na nikle.]
 Followed by *against.*
Whisper, *v. t.* 1.—Āishta se bolnā; phusphusānā; aisā bolnā kī āwāz
 2.—Kisī ke kān meṇ kuchh kahuā; sar-goshī k.; kau-phuskī k.
Whisper, *n.* 1.—Sar-goshī; kīnākānī; phus-phusāhaṭ; kan-phuskī; kānā-
 2.—Bāt jo ihtiyāt ke sāth yā ḍar-kar kī yā kahī jāe. [phūsī.]
Whisperer, *n.* 1.—Sar-goshī k. w.; kānā-phūsī k.; jo kisī ke kān meṇ bāt kahe. [chugal-khor; gammāzi.]
 2.—Bhed kī bāteṇ kahne w.; chhip-kar khabar pahuñchāne w.;
Whist, *a.* Jo na bole; jo shor na kare; sākit; khāmosh; chupchāp.
 "This adjective, like some others, nearly always follows its noun. We never say, *whist* wind; but the wind is *whist*." Webster.
Whist, *int.* Chup yā chup raho; khāmosh; na bolo.
Whit, *n.* Zarra; reza; nihāyat hī chhotā hissa; tinkā; til.

A *whit*—Zarre ke barābar; zara sū; tinke ke barābar, kuchh bhī; mutlaq.

White, a. 1.—Sufaid supaid sufed suped safed yā saped; ujlā; dhaulā; set (*correctly* swet); shukl; gorā; khālis barf ke rang kā; barf sū; tārīk nahīn. [meñ khūn kī aslī rangat rah na jāe.

2.—Zard; pīlā; chihre yā rukhsārōñ kā rang urā huā (faq); jis-

3.—Sāf; sāf-o-suthrā; pāk-o-sāf; be-dāg; be-'aib; be-naqs; jis-meñ dhabbā na lagā ho; jismeñ kalank kā tīkā na lagā ho.

4.—Supaid; sufed; burhāpe ke sabab se suped; jiske bāloñ kī siyāhī yā aur koyī aslī rangat jātī rahī ho.

5.—Ma'sūm; be-gunāh; khush; mubārak; sa'id; achēhhā; bhalā.

White, n. 1.—Sufed rang; sufaidī.

2.—Koyī sufed chīz; suped dāg; nishāna.

3.—Gorā admī; gorā.

Whiten, v. t. Sufed k.; ujlā k.

Whiten, v. i. Sufaid h.; ujlā ho-jānā; aur ujlā ho-jūnā.

Whiteness, n. 1.—Sufaidī; supaidī; supedī; dhaulāpan; ujlāpan.

2.—Surkhī kā na h.; zardī; pīlāpan; phikāpan; dhaulāyī.

3.—Safāyī; pākizagī; suthrāpan; be-dāg h.; be-'aib h.; dhabbe kā

Whither, ad. 1.—Kidhar; kahīn; kis jagah. [na lagā rahnā.

2.—Jidhar; jis jagah; jahūn.

3.—Kis ko; kahīn tak; kiske pās.

“*Whither* is now, to a great extent, obsolete, except in poetry, or in compositions of a grave and serious character. *Where* has taken its place, as in the question, “*Where* are you going?” &c.

Whithersoever, ad. Jahān kahīn; jis kisī jagah.

Whitish, a. Kisī qandar sufaid; kuchh ujlā; supaidī māl; dhaulā sā.

Who, pr. Kaun; kisne; kiskā; kinkā; kise; kisko; kinke; kinheñ; jo; jisne; jise; jinkā; jinko.

Whoever, pr. Jo koyī shakhs; jo koyī; koyī shakhs jo; woh mard yā 'aurat jo; koyī jo; jo-jo; joyī. [kam-o-kāst; purā; kāmīl.

Whole, a. 1.—Kul; bi-l-kul; sārā; sagrā; tamām; jumla; sab; be-

2.—Musallam; purā; nāqis yā nā-tamām nahīn; jiskā koyī juzw (hissa) kam na ho; samūchā; sābit; sārā; dar-o-bast; jumla.

3.—Jismeñ sadma zarar yā nuqsān na pahunchā ho; be-gazand; jiskā silsila na tūṭā ho; jismeñ nuqsān na pahunchā ho.

4.—Sahīh-o-tau-durust; sahīh-o-sālim; bhalā-changā; achēhhā.

Whole blood—See Blood, n.

Whole, n. 1.—Samūchī chīz; kisī shai ke kul ajzā; sārā; sab kā sab; kul; hamagi; jam'iyat; jumla; sab hisse; kulliyat.

2.—Ajzā kī bā-qā'ida tarkīb; silsila; nizām.

Upon the whole—Kul yā sab bātoñ par lihāz kar-ke; jumla umūr par khayāl kar-ke; ba-lihāz-i-jumla marātīb; sab bātoñ par gaur kar-ke; bi-l-jumla; fi-l-jumla. [aib h.

Wholeness, n. Samūchā yā purā h.; kulliyat; jam'iyat; kāmīl yā be-

Wholesale, n. Thok-bikrī; thok-faroshī; gadd kī bikrī; khurda-faroshī nahīn. [nikāle yā kiye.

By wholesale—Tamām-tar; be-tamīzī ke sāth; bilā-imtiyāz; begair kuchh farq

Wholesale, a. 1.—Gadd kā gadd kharīd karne yā bechne. w.; jo thok kā thok kharīd karē aur beche.

A wholesale merchant—Saudāgar jo chīzeñ thok kī thok kharīd karē aur beche.

2.—Thok kā yā thok kī; thok-faroshī kā yā kī.

The *wholesale* price—Thok dām yā qimat jo thok-faroshī meū bāsil ho (mile).

Wholesome, *a.* 1.—Jo sihbat ko taraqqī de; sihbat ko liye mufid; tan-durustī ke liye nāfi; sihbat-āwar; sihbat-bakhsh.

2.—Dil ko mufid; akhlāq-o-ādāb mazhab yī bihbūdī ke liye mufid; jisse bhalā yā bhalāyī ho; 'umda; achchhi; nek; ma'qūl; mufid; kār-āmad; jisse 'awām ko khushī yā rifāh ho. [ko liye nāfi] h.

Wholesomeness, *n.* 1.—Sihbat-āwarī; sihbat meū mufid h.; tan-durustī

2.—Naf-bakhshī; bihbūdī meū mu'in h.; kār-ānad yā mufid h.; khushī meū taraqqī kī salihyat r. [sarāsar; pure taur par; pūrā pūrā.

Wholly, *ad.* 1.—Bi-l-kul; tamā n-tar; ta'nīm-o-kamāl; kulīyatan;

2.—Aur chizon ko mustasnā kar-ke; dū'ri chizon ko chhor-kar; yak-qalam; mutlaq; muhiz; sārā; sab.

Whom, *pr.* Kise; kisko; jise; jisko.

Whomsoever, *pr.* Jis kisi ko.

Whose, *pr.* Kiskā; jiskā.

Whosoever, *pr.* Jis kisi kā.

Whosoever, *pr.* Jo koyī; jo shakhs; jo koyī shakhs kī; har kise kī [bāshad; koyī.

Why, *ad.* 1.—Kis sabab yā wajh se; kis maqad se; kis bā'is se; kyon; kāhe yā kāhe ko; kis wāste; kis liye; kis kārān.

2.—Jis bā'is yā sabab se; jis liye; jis wajh se; jisko bā'is; jisko [kārān; jiske wāste.

3.—Jis wāste; jis sabab se; jis bā'is se.

Wicked, *a.* 1.—Burā; bad; khurāb; fāsīd; khotā; bad-kār; gunah-gār; nasāih ke khilāf; neki ke khilāf; zabūn; ma'yūb; qabīl.

2.—Said of persons and things.

2.—Isqadar naikhat yā sharir ki haṁsī āye; baṛā utpātī nahīn; gāyat darje kā sharir nahīn (*Colloquial*). [sat se; shararat se.

Wickedly, *ad.* Badī se; burāyī se; gunahgārī se; bad-kārī se; khabā-

Wickedness, *n.* 1.—Badī; burāyī; gunāh; gunah-gārī; khabāsat; shararat; bad-ā'milī; tabī'at kī burāyī; af'al-i-bad; bure kām; bad-atwārī; bad-tariqagī. [chaurā; 'azīn; bahut baṛī; sarāh; kushāda.

Wide, *a.* 1.—Hur taraf se nihāyat wasī; jiskā baṛā phailāw ho; wasī; 2.—'Ariz; chaurā; pahnā; chaklā; taug yā sakarā nahīn; jiskā 'arz bahut ho; chaurāyī meū ziyāda. [arz kā.

3.—Koyī khās chaurāyī r. w.; kisi hadd-i-mu'aiyan kā 'arz r. w.;

4.—Dūr; ba'id; fisile par; fasl r. w.

Wide is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *wide-beaming*, *wide-extended*, and the like.

Wide, *ad.* Dūr tak; dūr-o-darāz tak; fāsile tak; dūr-dūr.

Widely, *ad.* 1.—Dūr tak; dūr-dūr; dūr-o-darāz.

2.—Bahut hī; bahut kuchh; nihāyat; baṛā; gāyat darje kā.

Widen, *v. t.* 1.—Chaurā k.; chaurānā; chaklānā; kushāda k.; wasī k.; farāk k.; phailānā; chaurāyī (wus'at yā 'arz) meū barhānā; aur ziyāda k. [phail jānā; 'ariz h.; pasarnā; kushāda h.

Widen, *v. i.* Chaurā yā aur chaurā ho-jānā; barh jānā; wasī ho-jānā; Wideness, *n.* 1.—Chaurāyī; 'arz; wus'at.

2.—Phailāw; pāt; chaklāyī; pahn yā pahan; lambāyī-chaurāyī

Widow, *n.* 'Aurat jiskā shauhar ziinda na ho; bewa; rānd (*corruptly* rānd); bidhawā.

Widow, v. t. Bewa kar-d.; rānd banā d.; hālat-i-bewagī meñ kar d.

☞ "Rarely used except in the participle." *Webster.*

Widower, n. Rañdwā (*corruptly* rañṛnā); woh mard jisne apnī jorñ (zauja yā lībī) ke mar jāne ke ba'd phir shādī na kī ho.

Widowhood, n. Bewagī; rañdāpā; bewa rahne kī hālat.

Width, n. 'Arz; chaurāyī; chaklāyī; ek taraf se dūsri taraf tak phailāw; pahan; panā; pāt; pasār.

Wield, v. t. 1.—Pūre taur par yā pūrī tāqat se kām meñ lānā; āsānī se chalānā; baḥlūbī chalānā; hāth se chalānā; uṭhānā.

2.—Isti'māl k.; kām meñ lānā; hāth se chalānā; baratnā.

To wield the scepter—Saltanat k.; bādshāhī k.; hukm-rānī k.; farmañ-rawāyī k.

Wife, n. 'Aurat jiskī shādī ba-tarz-i-jāiz kisī mard se huyī ho; zan-i-maukūha; byāhutā; jorū; zauja; bibī; abliya; qabila; mihari; istri (*correctly* stri). [huyī ho.

Wifeless, a. Be jorū kā; jiskī bibī na ho; be-byāhā; jiskī shādī na

Wild, a. 1.—Wahshī; jangalī; jo jangal yā maidān meñ rahe; jo ghūmā yā phirā kare; palūā nahīn; jo insān se hilā (mānūs yā parchā) na ho; jo ghar meñ pal kar sadhā na ho; bayābānī; sahrāyī; banailā.

2.—Khud-ro; jo be hōye uge; jiske paidā hone meñ insān kī madad aur fikr dar-kār na ho; khud-rusta; jiskī paidāish qudratī ho; jo bin-pale jānwaron se hāsīl yā paidā ho. [rahtā na ho.

3.—Ujār; wīrān; gair-ābād; jismeñ bastī (ābādī) na ho; jismeñ koyī

4.—Wahshī; jangalī; shūista nahīn; nā-tarbīyat-yāfta; gair-muhazzab; nā-tarāshida; jiskī ta'lim wagaira na huyī ho.

5.—Be-rok; be-qaid; be-qā'ida; be-sabāt; gair-mahkūm; kisī ke hukm ke tābī' nahīn; khayālī; wahmī; jiske dimāg meñ khalal ho; sar kash; tund-mizāj; be-lagūm; tūfānī; mutalawwīn; chauchal; jismeñ jortor yā silsila na ho; jo qā'ide ke mutābiq khūb sudhārā na gayā ho; jo qarīn-i-'aql na ho; jo qarīn-i-qiyās na ho; khilāf-i-'aql yā qiyās. [mutahhiyir; mutawahhish; pareshān.

6.—Jisse baqā josh yā saḥt intishār khwāh ghabrāhaṭ zāhir ho;

☞ "*Wild* is prefixed to the names of many plants to distinguish them from such of the names as are cultivated in gardens; as, *wild* apple, *wild* grape, and the like." *Webster.*

Wild, n. Jangal; gair-ābād aur gair-mazrū'ā jagah; registān; bayābān; sahrā; dasht; wīrān.

Wilder, v. t. Rāh bhūl jānā yā bhulā d.; uljhāw yā mushkilāt se ghabrā d.; pareshān k.; hairān k.; bhaṭaknā yā bhaṭkānā.

Wilderness, n. Jangal; bau; wīrānā; sahrā; dasht; bayābān.

Wildly, ad. 1.—Be-jote-boye; āp-hī-āp; wahshiyāna; begair insān se hile parche yā mānūs huye.

2.—Pareshānī ke sāth; intishār kī hālat meñ; ghabrāhaṭ ke sāth; ghabrāyā yā ghabrāyā huā; uchakke kī tarah; wahshī jānwar kī māniud; aisi tarah kī goyā kāṭā yā khayā chāhtā hai. [behūdagi ke sāth.

3.—Be-parwāyī se; talawwun-tab'ī se; be-'aqlī se; khilāf-i-'aql;

Wildness, n. 1.—Ujār yā ujaṛī hālat; be-jote-boye rahne kī hālat; sahrāiyat; ujṛāpan. [yoñ kī sī chūl-dhāl

2.—Wahshat; ghūmne-phirne kī bad se ziyāda khwāhish; wahshī-

3.—Wahshīpan; darindagī; dariinda-ḡhoyī; bhaṛak; wahshat; ramī

4.—Āwāragī; ḡhābt; sir; tawāhhum; wahshat. [dagī.

5.—Silsile yā qā'ide kī 'adam-pā-bandī; be-qā'idagī; qā'ide kā pā-band na h.

Wile, n. Fitrat jo kisi ko apne phande meṁ phāṁsāne yā dhokhā dene kī garaz se kī-jāe; makr; hīla; fareb; jul; dhokhā; dagā yā dagā-bāzī; chhal; chhalbal; robāh-bāzī; buttā.

Will, n. 1.—Woh quwwat-i-zihni jisse insān is amr kī tanqih kar-saktā hai kī do yā zūid bāt-eṁ meṁ kaun si bāt manzūr yā iḡhtiyār karnī chāhiye; do yā zūid chiz-eṁ meṁ intikḡhāb kī quwwat.

2.—Marzī; ḡhwāhish; irāda; qasd; pasand; ḡhushi; kisi bāt kī chāh

3.—Hukm; mashiyyat; razā; farmān; marzī. [yā ragbat.

4.—Woh shai jiskī nihāyat hī ārzū (tamaunā yā ḡhwāhish) ho; jo shai dil ko bahut hī matlūb yā margūb ho.

5.—(Law.) Wasiyat; wasiyat-nāma.

“Wills are written, or nuncupative, that is, oral.” Webster.

At will (Law)—Marzī par.—To hold an estate at the will of another—Kisi ha-qiyat par us waqt tak qābiz rahnā jab tak uske mālīk kī taraf se bo-daḡhlī na karāyī jāe.—A tenant at will—See Tenant—Good will—(a) Mīhrbānī; 'inīyat; shafaqat—(b) ḡhāir-ḡhwāhī; niko-ḡhwāhī; kisi kī bhalāyī chāhnā—(c) (Law) See Good will.—Ill will.—Bad-ḡhwāhī; bad-andeshī; 'adāwāt; ḡhusūmat; dushmanī.—To have one's will—Apnī māṅgī murād pānā; apnī ārzū pūri k.; jis shai kī ḡhwāhish ho uskā hāsil h. yā milnā.

Will, v. t. 1.—Chāhnā; ḡhwāhish k. yā r.; ārzū k. yā r.; tamaunā r.; kisi shai ke rakhne pāne yā hāsil karne par māil (rāgib) h.

2.—Jab will kisi dūsr-e fī'l ke sāth ātā hai to usse us fī'l kā sudūr (houā) kisi zamāna-i-āyinda meṁ pāyā jātā hai.

I will go—Main jāūḡā

“In the first person, 'I will' denotes willingness, consent, promise; and when 'will' is emphasized, it denotes determination or fixed purpose. In the second and third persons, the idea of distinct volition, wish, or purpose, is evanescent, and simple certainty is appropriately expressed; as, 'You will go' or, 'He will go,' describes a future event as a fact only. To emphasize will denotes (according to the tone or context) certain futurity or fixed determination.” Webster.

3.—Irāda k.; tā'āyun k.; ḡhāhrānā; dil meṁ yah ḡhān l. kī fulān amr ho yā na ho; chāhnā; hukm d.; irshād k. [wasiyat-nāma likh d.

4.—Wasiyat k.; wasiyat ke zarī'e se de-d.; kisi shai kī nisbat WOULD or I would—Main chāhtāhūn; merī ḡhwāhish hai; kyā ḡhūb hotā.—

Would God, or would to Heaven—ḡhudā kartā yā kare; yā ḡhudā.

Will, v. i. 1.—Irāda k.; chāhnā.

2.—Māil yā rāgib h.; chāhnā; ḡhwāhish k.; pasand k.

3.—Kisi bāt ko dil meṁ ḡhān yā ḡhāhrā l. (uskā musammam irāda r.); kisi bāt ko dil se chāhnā.

4.—Wasiyat k.; wasiyat-nāme meṁ hidāyat k.

Willful, a. Jo kisi amr kī mā'qūliyat ko taslīm na kare balki apnī rāe par aḡā rahe; haṡṡhī; ziddī; ḡhud-rāe; ḡhud-pasand; ḡhud-sar; muṅh-zor; sar-kash.

Willfully, *ad.* Hatth ko sāth; zid ko sāth; khud-rāyī yā khud-pasandī se.
Willfulness, *n.* Khud-pasandī; hatth; zid.

Willing, *a.* 1.—Kisī shai ko ba-khushī karno yā deno w.; kisī shai par tabī'at māl r. w.; dil meñ mukhālafat na r. w.; inkār na k. w.; māl; rūgib; āmadā; rāzī; nā-rāz yā nā-razā-mand nahū; musta'id; taiyār; khush; chāhne w.; khwāhū; mutamannī.

2.—Jo apnī pasand se yā beg-ur afsos ko qabūl kiyā jāe; jo chāh se ikhtiyār kiyā jāe; jo khud pasand kar-liyā jāe.

Willingly, *ad.* Khushī se; chāh se; apnī razā-o-ragbat se; bilā-taassuf; pachūtā-kar nahū; be-pachūtāye; apnī hī pasand marzī yā khwāhish se; ba-sar-o-chashm; sar-ānkhon se; ba-dil-o-jān; shauq se; tamannā se; chāh-kar.

Willingness, *n.* Razā-mandī; razā-o-ragbat; khwāhish; kisī bīt ko karne yā na karne par dil ki āmādagī; shauq; tamannā; khwāhish; ārzū.

Wily, *a.* Makkār; sitrā'i; 'aiyār; chālāk; mutasannī; robāh-bāz; ghātī; chhālī; kapuṭī; dhāt; jo kisī maqsad ko bar-lāne ke liye makr-o-fareb kare.

Win, *v. t.* 1.—Muqābale yā larāyī meñ jītū; ham-saron yā muqābala karno wālon par gūlib ā-kar hāsil k.; jītū; fath pānā; sar k.

2.—Itāzī k.; mihrbān-i-hāl k.; apnā banā yā kar l.; moh l.; apne hāth (qūbū yā bas) meñ kar-l.

3.—Apnī taraf kar-l.; apnā hāmī yā madad-gār banā l.; apnī jānib kar-l.; apnā taraf-dār banā l. [bāzī le-jānā.

Win, *v. t.* Jītū; fath pānā; zafar-yāb h.; gālib ānā; kām-yāb h.; To win on or upon (a) Farest; kar-l.; moh l.; apne bas yā ikhtiyār meñ kar

l.; apnā mihrbān-i-hāl banā l.; lubhā l.; man har l. (?) Gālib ānā

Wince, *v. t.* 1.—Jhijakū; jhijhak uṭhū jaise dard yā zarb wagnā se pichhe hat jānā; chānūkū; chānūk uṭhū.

2.—Pushak jhāgnā; dulatti jhāgnā mārū yā phonkū.

Wind, *n.* 1.—Hawā; bād; pawan; bayār; batīs.

2.—Hawā jo kisī 'amal wagnā se paidā karāyī jāe.

3.—Sāhs; dam; taassuf ki quwwat.

4.—Hawā jo mi'de aur antriyon meñ paidā ho; rih; riyāh; bādī; bāyī; hawā; bāt. [koshish; goz-i-shutar.

5.—Hawā sī khafīf yā nī chiz shai; niri hawā; niri gap; be-sūd

Down the wind—Hawā ke rukh par aur usko sāth chaltā huā.—To be in the

wind—Chhipe chhipe taiyār h.; khufiyatan āz-o-āimān h.; ai' hālat meñ

h. ki shubhā yā qiyās ho-sake go'īlān yā ijbāl na huā ho (Colloquial).—To

raise the wind—Rupye khaṛe (hāsil yā ikattā) k. (Colloquial).—To take

or have the wind—Mauqā' pānā; qabū mīlū; gālib ānā.—To take wind, or to

get wind—Khul jānā; zāhir ho-jānā; phūt jānā; sab ko ma'lūm ho-jānā; fāsh

ho-jānā; tashit-az-bām ho-jānā; makhūr ho-jānā; phail jānā; poshida na

rahnā. [huñchānā.

Wind, *v. t.* 1.—Hawā meñ yā hawā ko sāmne r.; hawā d.; hawā pa-

2.—Mahak se ma'lūm k.; bū ko zarf'o se kisī shai masalan jānwar

Wind, *v. t.* Bujānā; phuk-kar bajānā. [wagnā kā pichhā k.

Wind, *v. t.* 1.—Lapeṭnā; phernā; marornā; niñṭhū; kayī phere de-

kar ghumānā; kisī chiz ko oharon taraf lapeṭnā; giruliyānā; girulī

banānā; lapeṭ-kar gol banānā.

Data entered

13 MAR 2003

2.—Lapeṭnā; gher l. yā gher r.; god meñ r. yā liye rahnā.

3.—Kisi shai par pūrā iqtidār r.; apne hasb-khwāh chālānā; apnī khwāhish ke mutābiq radd-o-badal (tagaiyur-o-tabaddul) k.; jaisā jī chāhe waisūhi badal d.; chālānā; hukūmat k.; hukm-rānī k.

4.—Kināyatān dākhil k.; ishāron se dākhil k.; ghumā-phirā-kar dākhil k.; dīl meñ ghar k.

5.—Baṭnā; bhānnā; bal d.; koyī baṭī huyī chiz lapeṭnā.

To wind off—Udheṛnā; bal kholnā.—*To wind up*—(a) Lapeṭnā; golīyānā; golī banānā. (b) Khatm k.; Khatime yā intihā ko pahūnchānā; bisarjan k.; tai k.;

tasfiya k.; niptānā—(c) Kūkū; kūṛjī d.; charhānā; kasnā; is garaz se durust yā murattab k. ki barābar chālā jāe yā 'amal kiya kare; phir se durust kar-d.

Wind, v. i. l.—Ghūmnā; bār bār ghūmnā phirnā yā chakkar khānā; kisi chiz meñ yā uske chāron taraf lipaṭ jānā; girulī mār l.

2.—Ghūmtā huā h.; bal yā kham khātā huā h.; jhukā h.; gol phirā h.

3.—Idhar-udhar phirnā; kabhī idhar kabhī udhar jānā; chakkar khānā; pher khānā.

To wind out—Chhūtnā; khalā h.; najāt pānā; mikalnā.

Winding, a. Muṛā huā; phirā huā; pechdār; pech-o-tāb khāye huye; chakkar-dār; ghūmtā huā; sidhā nahīn.

Winding, n. Ghumāw; phirāw yā pher; mor; chakkar.

Windingly, ad. Ghūnte; ghūm-phir karke; chakkar khāte; muṛte; pech-o-tāb khāte; ghūm-kar.

Winding-sheet, n. Kafan; lāsh lapeṭne kī chādar.

Window, n. l.—Khirki; jharokhā; darichā; gurfa. [kā chaukthā.

2.—Darwāza jo khirki meñ lagāyā jāe; khirki kā darwāza; khirki

Window, v. t. Khirkiyān lagānā.

Wind-tight, a. Jismeñ hawā kā guzar nā ho (hawā na jā sake).

Windward, n. Woh samit yā ruḅh jidhar se hawā bahe; hawā kā ruḅh.

To lay an anchor to the windward—Kām-yābī yā hifāzat ke liye pahile se tad-bireñ k.; pesh-bini yā pesh-pandi k. [hawā chale.

Windward, a. Jo hawā ke ruḅh par ho; jo us samit par ho jidhar se

Windward, ad. Hawā ke ruḅh par; us taraf jidhar se hawā bahtī ho.

Windy, a. l.—Hawā kā; hawā-dār.

2.—Tund; tūfānī; jab hawā nihāyat zor-o-shor se chaltī ho.

3.—Jisse riyāh paidā hoñ; jo rih paidā kare; bādī; bayālā; naffākh.

4.—Jiske sāth riyāh hoñ yā jo riyāh se paidā ho; bādī kā; riyāhī.

5.—Khālī; chhūchhā yā chhūchhā; behūda; lagw; be-asl; be-ma'nī; hawā kī mānind; bād-hawāyī. [dukhtar-i-raz.

Wire, n. l.—Sharāb jo angūr se banāyī jāe; angūri yā angūr kī sharāb;

2.—Sharāb; mai; mul; bāda; dāru; madirā.

3.—Nasha; bad-mastī; mad-hoshi

Wing, n. l.—Bāzū; dainā; bāi. [pankh.

2.—Daine kī mānind koyī chiz jisse urne meñ madad mile; par;

3.—Parwāz; urān; tairān.

To be on the wing—Hālāt-i-parwāz meñ rahnā; urṭā (parrān) rahnā—*To take wing*—Urne lagnā.—*To make wing to a place*—Kahiñ ur-kar jānā.

4.—Urne kī tahrīk yā targīb; urne kā zarī'a; tez chalne kī sabīl.

5.—Woh shai jo kisi dūsrī shai ke pahlū yā bagal meñ lagī ho; ek qism kī do chizon se ek jo kisi dūsrī shai meñ lagī hoñ.

6.—'Imārat jo kisī asl yā barī 'imārat ke bagal meñ banī aur usse chhotī ho. [yasār.

7.—Fanj yā paltan wagaira kā dānyāū yā bāyāū hissa; yamīn;
On the wing—Dainoñ par sañbhilā yā unke zor se urtā huā; urtā yā urtā huā;
parīū; hālat-i-parwāz meñ.—On the wings of the wind—Nihāyat sur'at
(tezi) ke sātī; hawā se bāteñ kartā; hawā ko ghore par sawār.—Under the
wing or wings of—Kisī ki hafāzat yā himāyat meñ; kisī ko zer-i-sāya; zill-
i-himāyat meñ.

Wing, v. t. 1.—Par lagānā; urñe yā tez chalne ke qābil k.; quwwat-i-
parwāz d.

2.—Dānyēñ-bāyēñ kuchh madad wagaira ke liye lagānā yā r.

3.—Urā le-jānā. [be-kār kar d.

4.—Dane tor d.; par tor yā noch d.; par katar yā tor d.; par tor-kar
To wing a flight—Urñe ki koshīsh k.; par mārñā; ur jānā; parwāz k.

Winged, p. a. 1.—Par-dār; bāzū-dār; parand; urñe w.; urtā huā.

2.—Tez; 'ujalat se bhārā huā.

3.—Par ukhṛe huye; daineñ meñ choṭ khāye huye.

4.—Parindoñ se bhārā huā; jahāñ parind (chiriyāñ) kasrat se hoñ.

Wing-footed, a. Tez-raṣṭār; tez-rau; bād-pā; tez yā tezi se chalne w.;
hawā se bāteñ k. w. [jo bulandī par jā yā ur na sake.

Wing-loss, a. Be-pāl-o-par; be bāzū yā daine kā; jise pankh na hoñ;

Wink, v. t. 1.—Āñkheñ jhaṭ se band kar-l.; palkoñ ko jhaṭpat band kar-l.

2.—Palkoñ ko jalā jalā khelnā aur band k.; āñkh jhapkñā;
palak mārñā; āñkheñ milmilānā. [se ishāra k.

3.—Palkoñ ki harakat se ishāra k.; āñkh mārñā; sankiyānā; āñkh

4.—Jāñ-būjh-kar āñkheñ band-kar l. jismeñ koyī chiz dekh na
pare; kisī bāt par igmāz (chashm-poshi) k.; nazar bachā jānā; sah
l.; kuchh lihāz yā kṛhāyāl na k.; maṭṭiyānā; āñkh chhipānā; goyā
na dekhñā.

Generally with at.

5.—Jhilmilānā; dhuñdhlā h. aur hilnā.

Wink, n. 1.—Jhapki; palak mārñā.

I lay awake and could not sleep a wink—Main paṛā jagā kiyā aur jhapki tak na
āyī.—I could not sleep one wink—Main ne ek martaba bhi palak na mārī;

mujhe jhapki tak na āyī.

2.—Ishāra jo āñkh se kiya jāo; āñkh kā ishāra; kankī; sankī;
sain; maṭki [gālib; fath-yāb.

Winner, n. Jitne w.; muqābale yā laṛāyī meñ kām-yābī hāsil k. w.;

Winning, a. Dil-fareb, dil-rubā; lubhāne w.; apne bas meñ k. w.;

mohue w.; sohāwanā. [rupaye.

Winning, n. Rupaye jo laṛāyī yā muqābale meñ jite jāeñ; jit ke

Winnow, v. t. 1.—Ūsānā; dāñwāñ; phatakñā; pachhoṛnā

2.—Jāñchnā; taftish k.; chhāñ k.; sach aur jhūṭh meñ tamiz-
karne ke liye chhāñ k.; nek-o-bad meñ tamiz k. (farq nikālñā); haq-

2.—Dulāñā; par mārñā; pankh mārñā. [o-nā-haq meñ tafriqa k.

Winter, n. Sardī kā mausim; jārā; sarmā; mausim-i-sarmā; zamistāñ.

Winter, v. t. Jārā kātñā; mausim-i-sarmā basar k.; jāyā bitāñā.

Winter, v. t. Rakhnā khilāñā yā band-o-bast k.

Winter-beaten, a. Sarmā-zada; jāro kā mārū yā satāyā huā; jāro ki
sakhtī (shiddat) uṭhāyo huye.

Winter-quarters, *n.* (*pl.*) Jāroñ meñ fauj ke qiyām kī jagah; mausim-i-sarmā kā qiyām-gih; woh jagah jahāñ fauj wagūra jāre ke mausim meñ rahe. [i-hāl; jāre sā; jire kā; sard; thandbā; tūfāñ.]

Wintery, *a.* Jāre ke liye muuzūñ yā muuāsib; mausim-i-sarmā ke hasb-
 Written also *winty*.

Wipe, *v. t.* 1.—Safāyī kī giraz se kisī mulāim chiz se malnā; mal-kar sāf k.; poñchhuā; poñchh-kar sāf k. [d; dūr kar-d.]

2.—Poñchh dīnā; poñchh-kar hatā yā dūr kar-d.; miṭā d.; sāf kar-

 Usually followed by *away*, *off*, or *out*.

Wire, *n.* Tār.

Wire, *v. t.* 1.—Tār se bāndhnā; tār lagānā.

2.—Tār meñ gūndhnā yā pironā.

3.—Tār meñ phāñsānā; tāroñ meñ bāndhnā.

4.—Tār d.; tār-i-barqī par khabar bhejnā.

Wire-draw, *v. t.* 1.—Tār khūñchuā; tār-kashī k.; tār banānā.

2.—Lambā k.; barhānā; khaiñchnā.

3.—Bahut tūl-o-tawil k.; barī tawālat (barī tūl) d.; bahut barhānā.

Wire-drawer, *n.* Tār-kash.

Wire-puller, *n.* Chhip-kar (khufyatan) kār-rawāyī k. w.; bandish k. w.

Wire-pulling, *n.* Khufyatan kār-rawāyī ihtimām yā band-o-bast; sāzish; bandish. [huā.]

Wiry, *a.* 1.—Tār kā banā huā; tār kī mīnind; tār kī tarah khūñchā

2.—Jo garmī-sardī bardāsh-t kar-sake; jisko saṅktī kā tabammul ho; mazbūt; poṭhā; chingā; saṅkt.

Wisdom, *n.* 1.—'Aql; 'aql-mandī; dāñyī; dānish; samajh; samajh-bāj; fahm; firāsāt; tamīz; wuqūf; fahm-o-firāsāt; zī-hoshī; shu'ūr; gyāñ; buddhi.

2.—'Ilmī yā 'amalī haqīqat; 'ilm jo hāsīl kiya gayā ho; 'ilm; hikmat. [barī wāqifiyat r. w.; 'ālim; fāzil.]

Wise, *a.* 1.—Dāñā; jāñ-kār; jāñne w.; wāqif-kār; māhīr; raushan-zamīr;

2.—'Ilm se istifāda-i-munāsib k. w.; munāsib tarīq par 'ilm se fāida uṭhāne w.; sach aur jhūṭh munāsib yā gair-munāsib meñ kḥūb tamīz k. w.; jo 'umda-tarīn bāteñ pasand kar-ke unke anjām ke liye waisihī tadbīren kare; 'āqil; dāñā; 'aql-mand; dānish-mand; zīrak; fahīm; samajh-dār; buddhimān.

3.—Hunar-mand; hoshyār; chālāk; māhīr.

4.—Khudā-tars; pāk-bāz; dīn-dār; mazhabī.

5.—Jo muqtazī-i-dānish ('aql-mandī) ho; 'āqilāna; 'aql-mandī se bharā huā; jisse achhe natīje baṅhubī paidā hoñ; mudabbirāna; jo mard-i-'āqil ke liye zebā (munāsib) ho; sanjīda; gambhīr.

Wise, *n.* Tarz; tarīq; dhang; tarah; taur; dhab.

 "This word is nearly obsolete, except as used in such phrases as *in any wise*, *in no wise*, *on this wise*, and the like." *Webster*.

 "*Wise* is often used in composition, as in *likewise*, *otherwise*, *lengthwise*, &c., in which *ways* is often erroneously substituted for it; as *otherways*, *lengthways*, and the like." *Webster*.

Wisely, *ad.* 'Aql-mandī ke sāth yā se; 'āqilāna; tamīz ke sāth; dāñyī se; dānish-mandī ke sāth; shu'ūr se; wuqūf se; chaturāyī se; budhi-māñī se.

Wish, v. i. 1.—Chāhnā; tamannū r.; ārzū r.; khwāhish r. yā k.; mu-

2.—Māil h.; rāgib h.; chāhnā. - [tamannī h.; shauq r.; mushtāq h.

3.—Kisī chiz kī nmmed-r.; kisī bāt kī iltimāl yā khauf r.

Wish, n. t. 1.—Chāhnā; kisī shai kī kamāl ārzū yā tamannū r.; kisī bāt kī bahut hī mushtāq h.; kisī shai par māil yā rāgib h.; khwāhish k.; khwāhūn yā khwāst-gār h.

2.—Kisī shai kī nishat khwāhish k. yā zāhir k.; kisī ke haq meñ du'ā yā bad-du'ā k.; du'ā d.; la'nat bhejū; kosnā. [armān.

Wish, n. 1.—Khwāhish; shauq; ārzū; tamannū; chāh; ishtiyāq;

2.—Izhār-i-khwāhish; istid'ā; durkhwāst; du'ā yā bad-du'ā.

3.—Shai-i-matlūb; woh chiz jiskī khwāhish kī-jāe; murād; naqd-i-murād; maqsad; mudd'ā; matlūb; ārzū; manshā; jis chiz ko jī chāhe; jis bāt par talīfāt lagī ho.

Wisher, n. Chāhne w.; khwāhish k. yā r. w.; khwāh yā khwāhūn (in compound); izhār-i-tamannū yā ārzū k. w. [ne w.

Wishful, a. 1.—Shauq yā kamāl shauq r. w.; chāhne yā bhut nī chāh-

2.—Jisse shauq zāhir ho; jisse kisī bāt kī ārzū pāyī jāe; shāiq; mushtāq. [chāhne w.

Wistful a. Dil se mutawajjih; garq; shāiq; kamāl ārzū r. w.; bahut hī **Wistfully, ad.** Gaur ke sāth; fikr ke sāth; tawajjuh se; ba-tanammul; dil se; shauq khwāhish yā ragbat se; just-o-jū se.

Wit, v. i. Ya'nī.

“Now used only in the infinitive, *to wit*, which is employed, especially in legal language, to call attention to a particular thing, or to a more particular specification of what has preceded, and is equivalent to *namely, that is to say.*” *Webster.*

Wit, n. 1.—'Aql; fahm; samajh; samajh-būjh.

2.—(pl) 'Aql-i-salīm; hosh-o-hawās kī durustī; silhat-i-hawās; khalal-i-dinnāg nahīn; jab 'aql meñ futūr na ho.

To lose one's wits—'Aql kho d.; hosh jāte rahnā; 'aql meñ futūr par jānā.—

Out of one's wits—'Aql khoye huye; bad-hawās; hawās-bākhṭa.—At the wits end—Mutahaiyir; hawās-bākhṭa; hakkā-bakkā; jab 'aql kām na kare; jab koyī bāt yā tadbīr na sājhe.

3.—Zahīn shakhs; baṛā 'āqil yā 'ālim; zarīf; latīf-sauj; hāzīr-jawāb; khush-tab'; jo shakhs zarāfut hāzīr-jawābī yā khush-tab'ī waghāira ke liye mashhūr ho.

With, prep. 1.—Se; sabab se; bā'is yī bā'is se; māre; ba-wajh; wajh se; zarī'e se; ba-zarī'a. [dad-gār.

2.—Kisī kī taraf; kisī kī dost yā hāmī; kisī kī jānīb-dār yā ma-

3.—Kisī ke muqābale meñ; se; sāth; kisī ko khilāf.

4.—Taqābul; muqābala; mol; mutābaqat.

One thing compares well with another—Ek shai dūsri shai se khūb mutābaqat rakhtī hai (khūb mel yā joṛ khātī hai; muqābale meñ khūb thahartī hai).

5.—Sāth; mu'iyat meñ; ham-rāh; suhbat meñ; rafāqat meñ; saug;

6.—Shumūl meñ; sāth; kisī ke sāth yā sāth hī. [saugat meñ.

7.—Āpas ke rah-o-rasm dād-o-sitad yā bartāw meñ; se; sāth.

8.—Sharākat meñ; sājhe meñ; sāth.

9.—Ba'd hī; sāth hī; kisī bāt ko sāth hī.

10.—Meñ; mābain; darmiyān; bich; nazdik; dānist yā rāe meñ; tashkhis yā samajh meñ; bartāw meñ.

Withdraw, v. t. 1.—Us shai ko le-l. jo kisi ke tasarruf meñ rahī ho; wāpas kar l.; pher l.; uṭhā yā batā l.; nikāl l.; lautā l.

2.—Qāim na r. yā nā rahne d.; uṭhī l.; rad yā mansūkh kar d.; lautā l.; dast-bardār h. yā dast-bardārī k.; dast-kash h.; bāz ānā.

3.—Wāpas bulā l.; kahīn se pher bulānā yā lautī l.; uṭhā l.; rahne na d.

Withdraw, v. i. Chal d.; chale jānā yā chale ānā; kahīn (kisi jagah) se uṭh ānā; kisi majme' se chale ānā; uṭh jīnā. [guzāshī.

Withdrawal, n. Wāpasī; dast-kashī; dast-bardārī; kanāra-kashī; wā-

Wither, v. i. 1.—Kumhlānā; murjbānā; khusk ho-jānā; jhurā jānā; halāwat (tāzagi) kho d.; phir shādāb na rahnā. [chichuknā.

2.—Rutūbat-i-haiwānī bāqī na rahnā; sukū jānā; khusk ho-jānā;

3.—Zāl ho-jānā; guzar jānā; mit jānā. [d.

Wither, v. t. 1.—Kumhlā d.; sukū d.; khusk kar-d.; jalā d.; murjbā

2.—Rutūbat-i-haiwānī ke na hone kī wajh se jhurīyā dāl-kar khusk kar-d.; sukū d.; chuchkā d.; khusk kar-d. [na r.

3.—Mitā d.; zāl kar-d.; barbād kar-d.; qāim na rahne d.; bāqī

Withhold, v. t. 1.—Rok r.; bāz r.; hatā r.; kām meñ na lānā; na chalānā; sañbhāle rahnā.

2.—Rok chhornā; na d.; dabā r.; āp r. [andarūnī hisse meñ.

Within, prep. 1.—Kisi ke bhitar; kisi ke andar; bāhar nahiñ; andarūn;

2.—Kisi shai ke hudūd yā halqe ke andar; tūl yā lambāyī meñ dūse se baṛh-kar (ziyāda) nahiñ; waqt ke lihāz se dūse se ziyāda nahiñ; miqdār meñ ziyāda nahiñ; bhitar; andar; meñ.

Within five miles—Pāñch mil ke andar ya'nī uske bāhar nahiñ—*Within an hour*—Ek ghante ke andar ya'nī ek ghante ke guzarne ke pahile hī—*Keep your expenses within your income*—Āmadanī se ziyāda kharch na karo; jitnā mile utne hī meñ kharch karo; kharch ko āmadanī se baṛhne na do.

3.—Kisi ke dast-ras yā ikhtiyār meñ; bāhar nahiñ; mutajāwiz nahiñ; kisi shai ke hudūd ke andar.

Within, ad. 1.—Bhitar; bhitar hī bhitar; andar; dil meñ.

2.—Ghar meñ; makān ke andar; makān par.

Without, prep. 1.—Bāhar; berūn; andar nahiñ; bhitar nahiñ.

2.—Kisi shai ke hudūd ke bāhar; kisi kī pahuñch ke bāhar; dast-ras meñ nahiñ; bāhar.

3.—Sāth nahiñ; bilā; begair; kisi shai kī 'adam-maujūdagi meñ; kisi chīz ke na hone kī hālat meñ; kisi shai se judā alag yā 'alābida rahne kī hālat meñ; begair kisi shai ke kām meñ lāye; bilā ta'alluq kisi shai ke; kisi chīz ko chhor-kar; be; bidūn; binā; bin.

4.—Bajuz iske kī; siwāe iske kī; tā-waqte kī; jub tak nahiñ; agar na; jo na; warn na. [Webster.

“In this sense, now rarely used by good writers or speakers.”
Without day—Same as *Sine die*, q. v.

Without, ad. Andar nahiñ; bhitar nahiñ; bāhar; ghar ke bāhar; berūn; bāhari taraf; bāhari or.

Withstand, v. t. Roknā; muqābala k.; āpnā; bāz r.; sāmānā k.

Witless, *a. 1.*—Be-'aql; be-samajh; kūṛh-magz; jise soch-bichār na ho; jo bātoṅ par gaur na kare.

2.—Jo be-tamīzi se kiyā jāe; jo 'aql ke rū se na ho.

Witling, *n.* Jise kam 'aql yā samajh ho; jisko 'aql-mandī yā tezī kā nīrā da'wā ho; 'aql-mand-kī dum.

Witness, *n. 1.*—Shahādāt; gawāhī; kisi wāqī'a yā mājare kī tasdīq.

2.—Woh shai jisse kisi amr kā subūt hāsīl ho; woh chīz jisse koyī bāt sābit ho.

3.—Wāqifu-l-hāl; wāqif-kār; jis shakhs ko rū-ba-rū (sāmne) koyī bāt ho yā jo kisi dūsri sabīl se kisi bāt se zāti wāqifiyat rakkhe.

An eye—*witness*—Chashm-dīd gawāh; gawāh-i-royat; woh shakhs jiskī nūkh ke sāmne koyī bāt ho.—An ear—*witness*—Gawāh-i-sam'i; woh shakhs jise koyī bāt sunī ho.—Marginal *witness*—Gawāh-i-hāshiya; hāshiye kā gawāh.

4.—(Law) (a) Woh shakhs jo kisi muqaddame meṅ gawāhī de; jo shakhs 'adālat meṅ adā-i-shahādāt karē—(b) Jo shakhs kisi dastāwez par gawāhī karē; jo apnī shahādāt se kisi wasīqe yā dastāwez kī tasdīq karē—(c) Jo gawāhī de; gawāh; shāhid; sākhī (*correctly* sākshi).

Witness, *v. t. 1.*—Khud maujūd rah-kar dekhnā yā wāqifiyat hāsīl k.; ba-chashm-i-khud (apnī ānkh se) dekhnā; maujūd rahne ke sabab se jānnā; mushāhada k.; zāti yā sarīhī wāqifiyat r.

2.—Gawāhī d.; shahādāt d.; kisi amr kī tasdīq k.; shāhid h.

3.—Kisi dastāwez wagaira ko apne sāmne likhe jāte dekh-kar uskī asliyat ke subūt ko liye uspar apne dast-khat k.; gawāhī k.; tasdīq k.

Witness, *v. i.* Gawāhī d.; tasdīq k.; shāhid (gawāh) banuā.

Witted, *a.* Samajh-dār; jisko samajh-būjh ho.

Used chiefly or only in composition.

Witticism, *n.* Fiqrā yā 'ibārat jismeṅ aslī zarāfat na ho; zarāfat kā iq-dām; bhuddā mazāq; mazāq jismeṅ bauāwat ho.

Wittily, *ad.* Zīrakī se; 'āqilāna tarīq par; dānāyī se; hunar-mandī se; zarāfat ko sāth; mazāq ke sāth yā mazāq se.

Wittingly, *ad.* Jān-kar; jān-būjh-kar; dīla-o-dānista; 'amdan; bi l-'amd.

Witty, *a.* Zarīf; zarāfat se bhārā huā; hāzīr-jawāb; dillagī-bāz; ṭhaṭhol.

2.—Jismeṅ zarāfat ho yā pīyī jāe; mazāq se bhārī huyī—jaise bāt; mazāqiya—jaise kalām; ta'n-āmez; jismeṅ ta'n-o-tashnī' ho.

Woe, *n. 1.*—Ranj; gam; balā; musibat; āfat; barī musibat; sakht

2.—La'nāt; bad-du'a; sarāp (*correctly* shāp). [āfat; barā dukh.

Woful, } *a. 1.*—Magmūm; gam yā ranj se bhārā huā; musibat-zada;

Woful, } musibat kā mārā; gam-nāk; gamgūn; udās; sogwār. [ho.

2.—Musibat-nāk; āfat-angez; āfat-nāk; jisse ranj yā musibat paidā

3.—Kam-bakht; bad-bakht; zalīl; khwār; manhūs; nigorā.

Wofully, } *ad. 1.*—Gam-nākī se; ranj ke sāth; afsos ke sāth; mātām

Wofully, } ke sāth.

2.—Ba-shiddat; nihāyat hī; zillat ke sāth.

Wolf, *n.* Bheriyā; huṅrār; gurg.

To keep the wolf from the door—Ifīs ko dūr r.; muflisī ko na āue d.; fāqon na marne d.; fāqa na hone d.; fāqa-kashī se bāz r.

Woman, *n. 1.*—'Aurat; zan; istri; mihrārū.

2.—Laundī; dāyī; māmā; dāsī; cherī.

Woman-hood, *n. 1.*—'Auratoṅ kī hālat sifāt yā khāssiyaṅ.

2.—'Auraton; unās; striyān.

Womanish, *a.* 'Aurat ke laiq; 'aurat ki sifaton r. w.; zanāna; mardāna nabīn; mard kā sā nahīn; jo 'auraton ke liye zebā ho; jo mardon ko muzaiyib na ho.

“Often in a reproachful sense.” *Webster.* [i-zanān; striyān.

Woman-kind, *n.* 'Aurat yā 'auraton; mastūrāt; unās; jins-i-unās; firqa-

Womanly, *a.* Zanāna; jo 'auraton ke zeb de; 'auraton kā sā.

Womanly, *ad.* 'Aurat ki tarah; mastūrāt ke tariq par.

Womb, *n.* 1.—Rūhm; bachcha-dān; batn; kokh.

2.—Woh jagah jahān koyi shai paidā ho; jāe-i-paidāish.

3.—Gār yā garhā jismen koyi chiz ho.

Wonder, *n.* 1.—Woh kaifiyat jo kisi nayi gair-i-ma'mulī 'azim nādir 'ajib-o-garib yā aisi chiz ke dekhue khwāh aisi bāt ke jāne se paidā ho jo bakhubī samajh men na aye; ta'ajjub; hairat; achambhā; tahaiyur.

To be filled with wonder—Nihāyat muta'ajjib h.; hairat se bhar jānā.

2.—Bā'is i hairat; woh shai yā bāt jisse hairat paidā ho; 'ajib-o-garib shai; nādir chiz; karāmāt; mu'jaza.

To do wonders—Karāmāt k.; 'ajib-o-garib bāteñ k.—Time works wonders—Zai māna kyā kya naye rang dikhātā hai; joñ joñ waqt guzartā hai kaisi kaisi 'ajib-o-garib bāteñ zubūr men āti haiñ.

Wonder, *v. i.* 1.—Ta'ajjub men h.; ta'ajjub k.; hairat-zada h.; mutai-yir h.; muta'ajjib h.; achambhe men h.

Followed by *at*.

2.—Shubha k.; hairān h.; pas-o-pesh men rahnā.

Wonderful, *a.* Hairat paidā karāne w.; jisse hairat ho; hairat-angez; 'ajab; 'ajib; 'ajib-o-garib; achambhe kā; 'ajūba; nādir; anokhā; hairat-afzā; adbhut; jisse dil hairān (mutahaiyir) ho-jāe

Wonderfully, *ad.* 'Ajib tarah se; nise dhang yā tarz se ki hairat paidā ho; 'ajib dhang se; 'ajib-o-garib taur se; mirāle dhang se.

Wonderfulness, *n.* 'Ajūbāpan; anokhāpan; nudrat; 'ajib-o-garib h.

Wonderingly, *ad.* Ta'ajjub ke sāth; hairat ke sāth; achambhe se.

Wonder-struck, *a.* Hairat-zada; muta'ajjib; ta'ajjub men; hairān; hakkābakkā; achambhe men; mutahaiyir.

Wondrous, *a.* 'Ajib; 'ajib-o-garib; hairat paidā k. w.; anokhā; anuṭhā; adbhut; hairat-angez; jisse dil ko hairānī ho.

Wondrous, *ad.* Is darje tak ki hairat paidā ho; isqadar ki ta'ajjub ho; itnā ki dil ko hairānī ho; nihāyat; ba-hadde; ba-darja-i-gāyat.

Wont, *a.* 'Ādī; khū-gar; kisi fīl kā 'ādatan k. w.

Wont, *n.* 'Ādat; dastūr; ma'mul; khū; bān.

Woo, *v. i.* 1.—'Ishq-o-muhabbat kā izhār kar-ke tālib h.; 'āshiqāna chāplūsi (khushāmad-barāmad) k.; izhār-i muhabbat k.

2.—Minnat se bulānā; 'ijz-o-niyāz se āne ki darḥwāst k.

Woo, *v. i.* 'Ishq-bāzi k.; 'ishq k.; muhabbat k.

Wood, *n.* 1.—Jangal; jahān darakht kasrat se ghane uge hoñ; ban.

“Frequently used in the plural.” *Webster.*

2.—Lakṛī; kāth; bezim; chob.

3.—Darakht jo jalāne yā dūse kāmōñ ke liye kāṭe jāen; lakṛī; [indhan.

Wood, *v. i.* Lakṛī d.; kisi shai ke liye lakṛī maujūd k.

Wood, *v. i.* Lakṛī l.; lakṛī d.

Wooded, *a.* Darakhtoñ se dhakā bharā yā chhipā huā.

Wooden, *a.* 1.—Lakṛī kā banā huā; lakṛī kā; chobī; kāṭh kā.

2.—Bhaddā; ku-daul; bad-sūrat.

Woody, *a.* 1.—Jangal se bharā huā; jahāñ jangal kasrat se ho.

2.—Chobī; lakṛī kā; jismēñ lakṛī ho.

Wool, *v.* Ūñ; pashm; suf; rōñāñ.

Woolen, *a.* Ūñ kā banā huā; ūñ; pashmīne kā; ūñ kā.

☞ Written also *woollen*.

Woollen, *n.* [written also *woollen*] Ūñī kapṛā; pashmīna; pashmīne kā

Woolly, *a.* 1.—Ūñ; ūñ kā; pashmīne kā; sūfi. [māl.

2.—Ūñ kī māñind; ūñ sī.

3.—Ūñ yā rōñyēñ se dhakā huā.

Word, *n.* 1.—Lafz; kalima; sukhun yā sukhāñ; lugat.

2.—Guftgū; bāṭchit; zabāñ; bol yā bolī; bāt.

☞ In the plural. [sandēs.

3.—Khabar; samāchār; paigūm yā payām; ittilā'; sandēs yā

4.—Ishāra; imā; hukm; farmāñ. [wa'da; zabāñ.

5.—Bāt; qaul; bayāñ; jo kuch kahā yā zāhir kiya jāe; iqrār;

6.—Taktār; zabāñī jhagṛā; nizā'i-lafzī; qīl-o-qāl; kahā-sunī.

7.—'Thorī sī bāt; mukhtasar bāt; ek bāt; ek kalām figra yā chhoṭā sā (mukhtasar) jumla.

By word of mouth—Zabāñī; kah-kar; bol-kar.—Compound word—Murakkab

lafz; lafz jo do yā zāid mufrad alfāz se tarkīb pāye.—Good word—Ta'rif;

tausif; sifāriṣh; achchhā hāl; bāt jo kisī ke haq meñ muḥid ho.—In a word—

Mukhtasaran; hāsil-i-kalām; qissa-kotāl.—In word—Sirf zabāñī yā zabāñ

se; sirf kahne ko.—To eat one's word—Kah-kar mukar jāñā; kah-kar palaṭ

jāñā; zabāñ badal d.—Word for word—Lafz-ba-lafz; ṭhik unḥiñ lafzoñ

meñ; lafzī; hū-ba-hū; ṭhik-ṭhik; jaise kā taisā.

Word, *v. i.* Lafzoñ meñ bayāñ k.; alfāz ke zarī'e se zāhir k.

Wordily, *ad.* Lafzī se; tūl-kalāmī se. [kā tariq.

Wording, *n.* Tarz-i-bayāñ; alfāz ke zarī'e se kisī mazmūn ke adā karne

Wordless, *a.* Jo na bole; be-zabāñ; khāmosh; chup; sākit.

Wordy, *a.* 1.—Lafz; jo bahut se alfāz isti'māl kare; bisyār-go;

2.—Jismēñ bahut se alfāz hoñ; lafzoñ se bharā huā. [ziyāda-go.

Work, *v. i.* 1.—Kisī maqsad ke anjām ke liye koshish k.; kisī bāt kī

koshish k.; sa'ī k.; mihnat k.; kām k.; kisī kām meñ mashgūl rahnā;

kisī kām yā farz wagaira ke anjām meñ masrūf rahnā.

2.—Chalnā; kām k. yā kām d.; harakat meñ h.; mutaharrik h.

3.—Asar k.; muassir h.; tāsir paidā k.; kār-gar h.

4.—Kām k.; kām meñ lage rahnā; mihnat k.; riyāz k.; mashaq-qat k.; hamesha yā 'ādatan kuchh kiya k.

5.—Mushkil se chalnā; dushwārī se harakat yā jumbish k.; uchhalnā; idhar-udhar mārā phirnā.

6.—Āhista āhista aur mushkil se chal nikalnā; dushwārī se harakat k. yā ghusnā; mihnat se chalnā. [and the like." Webster.

☞ "With a following preposition, as *down, out, into, up, through,*

7.—Khamir uṭhnā; uṭhnā; josh āñā.

8.—'Amal k.; mi'de aur antariyōñ meñ asar k.

To work at—Kisī kām meñ masrūf yā mashgūl rahnā; kisī kām meñ lage rahnā

Work, v. t. 1. — Kisi chiz mein mihnat k.; kisi shai mein jidd-o-jahd k.; kam mein aune ki guraz se taiyar k.; mihnat kar-ke kam ke laiq banana; hat-i-kar milana; kamana. [k.; karna; natija paida k.; 'amal k.]

2.—Mihnat se paida k. ya banaa; riyaaz kar-ke taiyar k.; paida

3.—Ahistā ahistā paida k.; goya riyaaz se paida k.; ahistā ahistā chalna ya natija paida k.; karna; banana. [kaphna.]

4.—Sozan-kari k.; suni ka kam k.; bel-bute banana; gul-phul

5.—Targib de-kar kisi bat par amada k.; kisi rah par lana.

6.—Chalani; kam mein lana; kar-rawayi k.; kam l.; kam mein lagaye

7.—Khamir uthana; josh mein lana; uthana; khalana. [raha.]

To work a passage—Jahaz ke kiya ke badle mein koyi kam k.—*To work do-*

uble tides—Tun din ka kam do din mein k.; rat-o-din kam ya mihnat k.;

shab-o-roz kam ya riyaaz k.—*To work in or into*—(a) Bich mein dakhil k.;

ganthna—(b) Ghusna; patina; jagah k.; ghar k.; rah k. ya nikalna—*To*

work off—Ahistā ahistā (ba-tadrīj) dur k.—*To work out*—(a) Mihnat aur ko-

shish se koyi natija paida k.; karna; kar dala—(b) Hal k.; 'uqda kholna—(c)

Khali kar-d. jaise kan.—*To work up*—(a) Ubbharna; bharkana; mushta'il k.

(b) Kisi kam mein laga d. ya kharch kar-dalna—jaise astab masala wagaira.

Work, n. 1.—Mihnat; riyaaz; koshish jo kisi kam mein ki-jie; mashaqqat; hath ki mihnat. [ho; mansha-i-kar; mashgala; shugl; kam; kar.]

2.—Woh bat jismein koyi laga ho; kam jismein koyi riyaaz kar rahi

3.—Mihnat ka natija; jo bat mihnat se hasil ho; kam; 'amal; fi'l;

4.—Tasrif; talif; kitab. [kartab; kar-guzari; kartut.]

5.—Gul phul bel bute wagaira jo suni se banaie jaein; kashida;

chiqua ka kam; kam; naqsh-o-nigar.

6.—(pl.) 'Imarat; ta'minat—masalan pul marhe khayin qal'a

wagaira; woh makan wagaira jahan kisi chiz ke banana ki kam (kar-

7.—Kar-rawayi ka tariq; bartaw; suluk. [khana] jari ho.

To go to work—Kam shuru' k.; mihnat karne lagna; kar-rawayi shuru' k.—*To*

set to work—Kam mein laga d.; kisi kam mein masruf ya mashgul kar-d.

Work-day, n. The same as **Working-Day, q. v.**

Worker, n. 1.—Kam k. w.; mihnat k. w.; karne wala.

2.—(In compound) Kar; gar; gar; saaz; kun.

Work-house, n. 1.—Kar-khana; woh makan jismein kisi qism ki chiz

Working-house, n. banti ho. [mihnat karayi jae.]

2.—Woh makan jismein kahil aur bad-fi'l logon ko rakh-kar unse

3.—Muhtaj-khana; woh makan jismein shahr ke muhtaj aur garib

log sarkari kharch se parwarish payen aur jahan unse kuchh mihnat

bhi karayi jae. [josh khata; uthata.]

Working, p. a. Chalta; mutaharrik; kam karti; kar-guzar; mihnati;

Working-day, n. Kam ki (kam karne ka) din; jis din kam (kam-dham

ya kar-khana) jari rahe.

“As distinguished from the Sabbath, festivals, &c.” *Webster.*

Workman, n. 1.—Woh shakhs jisse mihnat li-jae 'am isse ki kasht-kari

ke muta'alliq ho ya dast-kari ke; mazdur; kargar; quli.

2.—Kisi sauat wagaira mein mabir; kisi bat ka kargar (ustad);

'umda dast-kar.

Workman-like, p. a. Jo kari-gar ko zob de; jismein kargari ki ya dikhai

Workmanly, p. a. jae; jo 'umda taur par ('umda ki ke saath) kiya jae.

Workmanly, *ad.* Kārīgārī ke sāth; hoshyārī ke sāth; jaisā hoshyār kārī-gar kar-saktā ho.

Workmanship, *n.* 1.—Kārīgārī; san'at; kisī chiz kī sākht (uske banāne) kā dhang tarz yā tariq; banāwat; ustādī; hathantī. [kārī.

2.—Jo kuchh hāth se banāyā jāe; hāth kī banāyī huyī chīz; dast-

World, *n.* 1.—Dunyā; 'ālam; jahān; dahr; sansār; jagat.

2.—Dunyā kā koyī hissa; dunyā ke kisī khās hisse ke rahne wāle; khaud; mu'āmalāt-i-insānī jinpar kisī khās nazar se lihāz kiya jāe; hastī; wujūd; woh jagah hālat yā haisiyat jismeñ koyī rah-kar kār-ravāyī kare; dunyā; lok.

3.—Khilqat; kāmāt; makhlūq; srishṭī; zamīn-o-āsmān; 'ālam.

4.—Insān ke dastūrāt kār-o-bār aur ta'alluqāt; zindagī ke ma'mulī kār-o-bār; dunyā-dārī; dunyā ke kām; suhbat-i-insānī.

5.—Zindagī kā zātī tajriba yā ta'alluq; silsila-i-zindagī; kār-o-bār; kām-dhām; kār-khāua; dunyāwī silsila yā kār-o-bār.

6.—Dunyā ke log; insān; banī-i-ādām; log; 'awāmu-n-nās; dunyā; 'ālam; jahān; sansār; lok.

7.—Dunyā aur uske mu'āmalāt; dunyā ke ta'alluqāt ya'nī 'uqbā ke nahīn; umūrāt-i-dunyāwī; dunyāwī kāmōñ meñ tamām-tar lage rahnā; makrūhāt-i-dunyāwī; fajir-o-fāsiq log; bure log.

8.—Majma'-i-kasir; jam-i-gafir; bhīr; amboh. [logon kī bhīr.

A world of men—Ek khilqat; ek 'ālam; logon kā majma'-i-kasir; bahut se log;

All in the world—Jo kuchh hai; jisqadar yā jitnā mumkin hai; jo kuchh yā jitnā ho-saktā hai.—For all the world—Kisī shai kī 'iwaz meñ; kisī chiz ke badle meñ.—World's end—Dunyā kī pallā sirā; dunyā kā sab se dūr kā hissa; nihāyat dūr-o-darāz mulk.—World without end—Hamesha; azal-o-abad meñ; goyā nīsī hālat meñ jiskī intihā na ho.

World-hardened, *a.* Dunyā kī hirs-o-hawas meñ pakkā; jiskā dil dunyāwī chizon kī muhabbat meñ pak uṭhā ho; pakkā dunyā-dār.

Worldliness, *n.* Dunyā kī 'umda chizon ke hāsīl karne kā kamāl shauq; hirs; tam'; lalach; dunyā-dārī; hawā-o-hawas.

Worldling, *n.* Woh shakhs jiskī dil dunyāwī chizon ke hāsīl karne meñ lagā ho; jo dunyā aur uskī khushiyon par hama-tan fidā ho; dunyā-dār; dunyā-parast.

Worldly, *a.* 1.—Dunyā kā; dunyāwī; insānī; laukik; sansārī; 'ām.

2.—Is jahān yā dunyā kā ya'nī 'uqbā kā nahīn; dunyāwī; is dunyā aur uskī khushiyon se muta'alliq.

Worldly, *adv.* Is zindagī ke muta'alliq; dunyāwī tariq par.

Worldly-minded, *a.* Dunyāwī biton par fidā; dunyā kī bāton meñ masrūf aur 'āqibat se be-khabar.

World-wide, *a.* Sārī dunyā meñ phailā huā; tamām 'ālam meñ phailā

Worm, *n.* 1.—Kirā; kirm. [huā; 'ālam-gir; dūr-o-darāz tak mashhūr.

2.—(pl.) Keñchwe; kharātīn.

3.—Andarūnī taklif dene wālī shai; woh bāt jiskā sadma dil ko imānan ho; pachhtāwa; nadāmat; pashemānī.

Worm, *v. i.* Ahista ahista ba-tadrij aur chhipe chhipe kām yā 'amal k.

Worm, *v. t.* Ahista ahista aur parde meñ kuchh k.; kisī ko ahistagī aur ikhfā ke sāth tadbīr kar-ke nikālñā yā khārij kar-d. 'alā-hāza-l-qiyaś.

Often followed by *out*.

To worm one's self into—Fitrāt (fann-o-fareb yā chālākī) se āhista āhista ghusnā pañhū yā dil meñ jagah k.—*To worm one's self into favour*—Kisi ko chālākī ke sāth āhista āhista apnā mihrbān-i-bāl karānā.

Worm-eaten, a. Kirm-ḵhurda; kīre kā khāyā huā; ghunā huā yā [ghunā.
2.—Purānā; nikamīnā; be-kār; bosīda.

Worn, p. p. of Wear.—

Worn land—Zamīn jo jotte jotte be-kām ho-jāe; zamīn jiski quwwat yā zar-ḵhezi kasrat se jotne yā aur kisi sabab se bāqī na rahe; be-kār (mari) zamīn.

Worn-out, a. Jo pahinte pahinte yā ghiste ghiste be-kām (be-kār) ho jāe; ghisā; phaṭā; phaṭā-chiṭā; gayā-guzrā; be-jān; thakā; thakā-mānda; majhūl; muzmahil.

Worry, v. t. 1.—Taḳāze se tang k.; fikr-o-andeshe se tang k.; diq k.; chherchhār k.; taklif d.; tang k.; nāk meñ dam kar-d.; zich k.; halāk

2.—Mihnat se tang k.; thakā mārānā. (*Colloquial*). [k.; satānā.

3.—Isqadar picchā k. aur bhūnkū ki koi tang ā-jāe; dānton se chīr yā phār dālū; phār khānā; jhaujhornā; chithhārānā.

Worry, v. t. Had se ziyāda fikr aur andesha zīhir k.; be-chainī yā taklif zābir k.; be-andāz mihnat se taklif uṭhānā.

Worry, n. Had se ziyāda mutafakkir rahne kī hālat; qalbī intishār jo fikr aur andeshe se ho; ranj; taraddud; fikr; andesha; taklif; hairānī; pareshānī; diqqat.

Worse, a. Ziyāda burā ḵharāb yā bad; bad-tar; aur burā yā ḵharāb; achhāyī meñ dūre se kam; aur bhī bīmīr; ziyāda 'alīl.

☞ "Used both in a physical and moral sense." *Webster.*

The worse (a) Nuqsān; ziyān; zarar; qabāhat.—(*b*) 'Umdagi (achhāyī) meñ kam.

Worse, ad. Ziyāda burī yā ḵharāb tarah se.

Worship, n. 1.—Ek ta'zīmī kalima jo bāz hākimon aur mu'azzaz logon ki shān meñ isti'māl kiyā jātā hai—jaise huzūr khudāwānd banda-parwar ḵudāwānd-i-nī'mat ḡarīb-parwar hazrat qibla pīr-murshid jānāb āp

2.—'Ibādat; parastish; pūjā; pūjā-pāṭ; ārādhan. [wagairā.

3.—'Ashiqāna but-parastī; ma'shūqon kī gulāmī yā itā'at. [adar k.

Worship, v. t. 1.—Ta'zīm k.; adab k.; 'izzat k.; hurmat k.; mān k.;

2.—'Ibādat k.; parastish k.; bandagi k.; sījda k.; pūjanā; pūjā k.

3.—Had se ziyāda muhabbat aur itā'at k.; ma'shūq kī gulāmī k.

Worship, v. t. 1.—Ta'zīm k.; tukrīm k.; ta'zīm yā ādāb bajā lānā.

2.—Parastish k.; 'ibādat k.; pūjā k.; pūjanā.

Worshipper, n. 'Ābid; parastānda; parastish-kunānda; pūjā k. w.; pūjne w.; sewak; upāsak; bhagat.

Worshipful, a. Wājibu-t-ta'zīm; adab ke qābil; jiskī ta'zīm wājib ho; 'izzat ke lāiq; mu'azzaz.

☞ "Often used as a term of respect, sometimes ironically." *Webster.*

Worshipfully, ad. Adab ke sāth; muaddabāna; ta'zīm ke sāth.

Worst, a. Bahut hī bad burā yā muzir; nihāyat hī ḵharāb; sab se ḵharāb; bad-tarīn; qabīh-tarīn; nihāyat shadīd sakht yā ḵhatār-nāk; jiskā achchhā h. bahut hī dushwār ho; musībāt-nāk; āfat-nāk; jiskā barā hī sadma ho.

Worst, n. Jo bāt nihāyat hī burī yā ḵharāb ho; woh hālat yā darja jo bahut hī sakht muzir āfat-nāk yā ḵharāb ho; gāyāt darja; barī hī shiddat; barā hī zor.

Worst, *v. t.* Muqābale meñ dūsre par gālib ānā; jitrā; harāna; shikast d.; māt k.; maglūb k.; dūsre se baḥ jānā (uspar tarjih le-jānā).

Worth, *n.* 1.—Kisī shai meñ woh sifāt jisse woh 'umda yā kār-āmad ho-jāe; woh 'umda sifateñ jisse kisī chīz ko waq'at ho-jāe; māliyat; bahā; badal; qīmat; mol; dām.

2.—'Umdagī; khūbī; buzurgī; barāyī; liyāqat; jauhar; wasf; sūd-mandī; waq'at; 'umda sifateñ.

Worth, *a.* 1.—Ham-māliyat; māliyat meñ kisī dūsre ke barābar; jisse dūsre kā ham-qīmat badal hāsil ho; is qābil kī dūsri shai se use tabdil kar-sakeñ; qīmatī; māliyatī; qīmat ka; dām kā; mol kā.

2.—Kisī ke lāiq; kisī bāt ke qābil; sazāwār; shāyān; jiskī nisbat koyī kār-rawāyī munāsib ho.

☞ “In a good or bad sense, but chiefly in a good sense.” *Webster.*

3.—Māl-o-matā' meñ dūsre ke barābar; isqadar yā usqadar daulat khwāh jāedād r. w.; kisī māliyat kī daulat yā ma'āsh r. w.

Worth while, or worth the while—See *While*.

Worthily, *ad.* Munāsib taur par; be-tarz-i-shāyān; wājib tarīq par; jaisā kī chāhiye; mauzūniyat ke sāth; aisī tarah kī zeb de; liyāqat ke mutābiq. [wasf.]

Worthiness, *n.* Liyāqat; khūbī; 'umdagī; shān; buzurgī; jauhar;

Worthless, *n.* Jismeñ koyī khūbī 'umdagī wasf yā buzurgī wagaira na ho; be-kār; nikammā; be-waq'at; zalil; nā-chīz; nā-kārā; hech-kāra.

Worthlessness, *n.* Be-kār h.; be-qadrī; be-waq'atī; kisī khūbī yā 'umdagī wagaira kā na r.; nikammāpan; nikammā h.

Worthy, *a.* 1.—'Umdagī yā khūbī r. w.; lāiq; 'umda; qadr ke qābil; girāmi-qadr; nihāyat aचेहलā; nek.

2.—Kisī dūsre ke lāiq; kisī ke liye mauzūn yā munāsib; kisī ke qadr yā waq'at ke barābar (uske hasb-i-hāl); ham-qadr; ham palla; barābar kā.

☞ “Usually with *of* before the thing compared or the object; more rarely, with a following infinitive instead of *of*, or with *that*.” *Webster.*

3.—Mustahaq; sazā-wār; lāiq; shāyān.

☞ “Usually in a good, but sometimes in a bad sense.” *Webster.*

Worthy, *n.* Barā lāiq-o-fāiq shakhs; nihāyat 'umda shakhs; aisā shakhs jiskī liyāqat mashhūr yā numāyān ho; woh shakhs jo apnī sifatoñ ke liye mashhūr ho; sar-bar-āwarda shakhs; nāmī-girāmi shakhs.

☞ “Much used in the plural.” *Webster.*

Would-be, *a.* Jo honā chāhe yā hone kā du'wā kare; jisko hone kī khwāhish yā uskā du'wā ho.

Wound, *n.* 1.—Zakhm; jarāhat; resh; kāṭ; kharāsh; chīrphār; chīr.

2.—Zarar; muqsīn; ziyān; mazarrat; sadma; futūr.

Wound, *v. t.* Mārpiṭ (zad-o-kob) se sadma pahuñchānā; choṭ pahuñchānā; zakhmī k.; ghāyal k.; majrūh k.; ghāw pahuñchānā; zakhm pahuñchānā; sadma yā zarar pahuñchānā; muqsīn pahuñchānā; kisī kā dil dukhānā; be-adabī yā be-wafāyī wagaira se ranj d.

Woundless, *a.* Jisko zakhm zarar ya sadma na pahuñchā ho; be-zakhm; jo majrūh yā zakhmī na ho-sake; jise choṭ na pahuñchī ho yā pahuñch na sako.

Wrangle, *v. i.* Gusse ke sāth jhagrā k.; chīrchirā-kar zor-o-shor se takrār

- k.; chillā-chillā-kar larnā; bahasnā; takrār k.; munāqsha k.; nizā'-i-lafzi k. [jhagrā; tātī; kahākahi; bakherā; munāqasha.
- Wrangle, n.** Gusse ke sāth takrār; jhagrā jo zor-o-shor se kiya jāe;
- Wrangler, n.** Jo gusse ke sāth jhagre yā bahse; jo garmā yā chīrchīrā kar jhagre khwāh takrār kare; takrārī; jhagrālū; bakheriyā.
- Wrap, v. t. 1.**—Lapetnā; tah k.; tabānā.
- 2.—Lapet-kar chhipā d.; bi-l-kul lapet d.; chhipānā.
- 3.—Often with up.
- 4.—Lapet d.; chhipā d.; shāmil r. jaise natīja; ham-rāh r.
- To be wrapped in—Liptī h. yā rahnā; sāth h. yā rahnā; sāth lagī h.—To be wrapped up in—Kisi shai meñ bi-l-kul sanā h.; kisi shai par kulliyatan muhawwal yā mauqūf h.; kisi chiz par bi-l-kul munhasir h.
- Wrapper, n. 1.**—Lapetne w.; jo dūsre ko lapet rakkhe.
- 2.—Jismeñ koyī chiz lapetī rabe; beṭhan; basta, lifāfa; poshish; gilāf; ohār ya uhār. [chuga.
- 3.—Ek dhilā-dhālā kaprā jo dūsre kapron ke upar pahinā jae; jubba;
- Wrath, n. 1.**—Bura gussa; gazab; qahr; gaiz; taish; kop; krodh.
- 2.—Gusse kī natīja; kisi jurm kī munāsib yā wājib ta'zir (sazā).
- Wrathful, a. 1.**—Gusse se bhārā huā; bare taish meñ; bare gaiz meñ; gazab-nāk; bare kop meñ; qahr-nāk; jal-bhun-kar kabāb.
- 2.—Jo natīja-i-qahr ho; jisse barā gussa zāhir ho.
- Wrathfully, ad.** Gusse ke sāth; gusse meñ ā-kar; taish meñ ā-kar yā taish khā-kar; gazab-nākī se.
- Wrathfulness, a.** Gazab-nākī; qahr; shiddat kā (shadīd) gussa.
- Wreak, v. t.** Badlā lene kī garaz se yā gusse kī hālat meñ k.; dālnā; pheṛnā; jhoṅknā. [on another—Apnā gussa dūsre par utārnā.
- To wreak vengeance on an enemy—Dushman se badlā l.—To wreak one's rage
- Wreath, n.** Hār; mālā; sihrā.
- Wreath, v. t. 1.**—Lapetnā; kisi shai ke gird lapetnā.
- 2.—Kisi lapetī huyī chiz se gher d.; gher nā.
- Wreck, n. 1.**—Tabāhī; barbādī.
- 2.—Jahāz kī tabāhī; jahāz kā gārat ho-jānā; kanāre par khwāh ret meñ par jāne yā tūfān wagaira ke sadme se dūb jāne kī wajh se jahāz
- 3.—Gārat-shuda jahāz; jahāz jo tabāhī meñ par gayā ho. [kī tabāhī.
- 4.—Jis shai par tabāhī āyī ho uskā baqiya hissa; sūkhī ghās wagaira.
- 5.—(Law) Woh chizeñ jo jahāz ke māre jāne (uski tabāhī) ko 'ba'd samundar kī labron ke zor se khushkī meñ ā-gireñ
- Wreck, v. t. 1.**—Kanāre par yā retī meñ charhā khwāh chaṭṭānoñ se takrā kar jahāz ko be-kār yā gārat kar-d. yā usko saḥt sadma pahuñchānā; jahāz tabāh yā gārat kar-d.; jahāz mār d. [kar-d.
- 2.—Kisi ko tabāh yā barbād k. (uspar tabāhī lānā); mitā d.; gārat
- Wrench, v. t.** Zor se khīñch l.; jhaṭke se yā jhaṭkā de-kar le l.; aiñth l.; aiñch l.; chhīn yā khīñch l.; maṛor l.
- 2.—Murkānā; moñch pahuñchānā; byoñchānā; maṛornā.
- Wrench, n. 1.**—Maṛor; aiñth.
- 2.—Moñch; byoñch. [khīñch yā chhīn l.; aiñth l.
- Wrest, v. t.** Zor se aiñth yā maṛor kar le-l.; jabriya le-l.; umeṭhnā;
- 2.—Asliyat ko badal d.; aslī manshā ma'nī yā mafhūm ko pher d. (bigar d. yā kharāb kar d.); ulaṭ-pulaṭ d.; ulaṭ d.; ulṭā-pulṭā kar-d.; asliyat (aslī haisiyat) qāim na rahne d.

Wrest, *n.* Aint̄han; maṛor; ulaṭ-pulaṭ; inḡilāb; k̄harābī.

Wrestle, *v. i. 1.*—Kushtī k.; kushtī laṛnā; āpas meṇ lipaṭ-kar ek dūse ke paṭak dene kī koshish k.

2.—Zor mārnā; koshish k.; jidd-o-jahd k.; muqābala k.; jhagaṛnā.

Wrestler, *n.* Kushtī; pachhāṛāpachhāṛī; zor-āzmāyī.

Wrestler, *n.* Kushtī-bāz; kushtī-gīr; pahlawān.

Wretch, *n. 1.*—Musibat-zada shakhs; jo sakht musibat meṇ giriftār ho; kam-bakht; bad-bakht; manhūs; zalil; k̄hwār; bad-kār; fajir; fāsiq; pāpī; chandāl; pāji; be-chāra; garīb.

Wretched, *a. 1.*—Nihāyat kharāb (zalil yā k̄hwār); bahut hī k̄hastā; musibat-nāk; nihāyat taklīf kī yā taklīf se bhārī huyī; bahut ranj-dilāne wālī—juise hālat. [be-waq̄at; k̄hafif.

2.—Nā-kāra; nikammā; zalil; bahut hī pūj yā be-waqr; mahz

3.—Haqīr; isqadar zalil kī dil ko nafrat ho.

Wretchedly, *ad.* Nihāyat zalil taur par; bahut hī burī tarah se; bad-bakhtī se; kam-nasībī se; zillat ke sāth; aisi tarah se kī log haqārat karen.

[yā musibat.

Wretchedness, *n. 1.*—Muhtājī yā ranj kī wajh se gāyat dar̄jo kī taklīf

2.—Zillat; k̄hwārī; be-qadrī; be-waqrī. [choṛnā; aint̄h-kar nikālānā.

Wring, *v. t. 1.*—Aint̄hnā aur dabānā; maṛornā; aint̄h-kar zor se ni-

2.—Dukhānā; taklīf d.; izā d. yā pahūnchānā; dukh d.; dard k.

yā paidā k. [ma'ni ko ulaṭ-pulaṭ d.

3.—Asli ma'ni mafhūm yā matlab ko k̄harāb k. yā badal d.; asl

4.—Kisī shai ko zabar-dastī se le-l.; eh̄lū 1.; apnā hasb-k̄hwāh kisī bāt ke karāne ke liye taklīf yā izā d.; satā-kar kuchh karānā.

To wring off—Maṛor-kar judā (alag) kar d.—*To wring out*—Nichoṛnā; nichoṛ-

kar nikālānā.—*To wring from*—Zabar-dastī se l.; jabriya h̄sil k.; dabā-kar l.

Wring, *v. i.* Tarāpnā; tarpharānā; talaphnā; dard kī shiddat se talphalānā.

Wrinkle, *n. 1.*—Shikan; ch̄in; jhurri; sikurān; salwat.

2.—Nā-hamwārī; khardarāpan.

3.—K̄hayāl; tarang; umang. (*Colloquial*)

To have a new wrinkle—Nayā umang yā tarang uṭhnā.

Wrinkle, *v. t. 1.*—Shikan dālū; jhurri dālū.

2.—Nā-hamwār banā d.; khardarā kar-d.

Wrinkle, *v. i.* Jhurriyān parnā; shikan parnā.

Writ, *n. 1.*—Nawishta; tahrir; lekh.

[Testaments." Webster.

“Applied especially to the Scriptures, or books of the Old and New

2.—(*Law*) Hukm-nāma; woh tahrir jiske zarī'e se kisī fi'l ke karne k̄hwāh usse bāz āne kā hukm us shakhs ko diyā jāe jiske nām woh tahrir jāri ho.

A writ of entry—Daḡhl-dihānī kā hukm-nāma. *A writ of execution*—Hukm-nāma-i-ijrā-i-digri. *A writ of injunction*—Hukm-i-imtinā'i. *A writ of summons*—Saman. *A writ of commission*—Kamishan yā band-i-kamishan.

Write, *v. t. 1.*—Likhnā; tahrir k.; qalam se k̄gāz wagaira par likhnā;

lakhī yā patthar wagaira par hurūf khodnā (kanda k.).

2.—Tahrir k.; qalam-band k.; k̄hat likhnā; k̄hat ke zarī'e se pahūnchānā yā zāhir k.; k̄hat bhejnā.

3.—Tasūif k.; likhnā; banānā.

[jamā d.

4.—Dil par munaqqash k.; naqsh k.; k̄hūb zihn-nishīn k.; k̄hūb

To write to—Kisi ko kuchh likh bhejnā; kisi mazmūn kī tahrir kisi ke pās bhejnā; kisi amar kī nisbat kisi ko khat wagaira likh bhejnā.

Write, v. i. 1.—Likhnā; tahrir k. [likhā k.]

2.—Kitābat k.; tahrir kā kām k.; naql yā hisāb wagaira ham-

3.—Tasnif k.; musannifi k.; kitābeū likhnā (banānā).

4.—Khat likhnā yā bhejnā.

Writer, n. 1.—Likhne w.; kātib; tahrir-kunanda yā kuninda; yā nawi-inda; muharrir; mutasaddi; rāqim.

2.—Musannif; muallif; bauāne w.; tasnif yā tālif

Writership, n. Mutasaddi-gari; muharriri.

Writhe, v. t. Añṭhnā; maṛonā; bigārnā.

Writhe, v. i. Akarṇā yā añkarṇā; tarapnā; talaphnā; tarpharān...

Writing, n. 1.—Tahrir; likhāwāt; faun-i-tahrir; fann-i-kitābat.

2.—Kisi qism kī tahrir—jaise (a) Koyi wasiqa jo qinūn ke mutābiq tahrir pāye masalan dastāwez-i-hiba yā yā bai' wagaira rasid tamassuk iqrar-nāme 'alā-hāza-l-qiyās. (b) Tasnif; inshā; kitāb; maktūb; nus-

3.—Katba. [kha; risāla; granth; pustak.]

Writing obligatory.—(Law) Dastāwaz; tamassuk.

Wrong, a. 1.—Kisi maqsad ke liye munāsib yā mauzūn nahīn; kār-āmad nahīn; qā'ide ke mutābiq nahīn; nā-munāsib; be-jā; galat; gair-i-sahih; nā-durust; be-ṭhik.

2.—Wujūb yā insāf ke khilāf; wājib yā munsifāna nahīn; durust yā munāsib nahīn; nā-jāiz; nā-wājib; qānūn yā shar' ke khilāf; galat.

3.—Sahih nahīn; gair-i-sahih; jo sach na ho; asliyat ke khilāf; jhūth; galat; darog.

Wrong, n. Be-jā fi'l yā fi'l-i-be-jā; aisā fi'l jiske natije bure hon; aisā fi'l jisse kisi ko zarar pahunchē; zarar; nuqsān; mudākhlat-i-be-jā; haq-talafi; woh bāt jisse kisi ke haq mein fatūr paidā ho.

Private wrongs.—Huqūq wagaire ke muta'alliq zarar jo ashkās ko pahunchē—
Public wrongs.—Jarām wagaira jin kā asar 'awām-u-n-nās ('umma-i-khalāiq) par ho. [bāt kā pairaw jo be-jā yā galat ho.]

In the wrong—Jānib-i-khatā; khatā par; nā-durust; galat yā galati par; aisi

Wrong, ad. Be-jā tariq par; ba-tarz-i-nā wājib; galat yā galati se; wājib tariq par nahīn; nā-haq.

Wrong, v. t. 1.—Be-insāfi k.; haq-talafi k.; kisi ke haq mein insāf na k.; kisi ko nā-haq nuqsān pahunchānā; zarar pahunchānā.

2.—Koyi badī kisi se nā-haq marsūb k.; nā-haq bad-nam k.; ruswā k. [sān pahunchē; jo fi'l-i-be-jā kare (uskā murtakib ho).]

Wrong-doer, v. 1.—Jo dūstre ko zarar pahunchāye; jisse dūstre ko nuq-

2.—(Law) Mudākhlat-i-be-jā k. w.; dūstre ko khisra pahunchāne w.

Wrong-doing, n. Fi'l-i-bad yā be-jā; 'amal-i-bad; 'burā kām; huri kār-rawāyi. [pahunchē; nā-wājib; nā-munāsib; be-insāfi kā; nā-haq.]

Wrongful, a. Be-jā; muzir; zarar-rasān; jisse dūstre ko nuqsān

Wrongfully, ad. Be-jā; be-jā tariq par; be-jāiyat ke sāth; nā-haq-koshī se; insāf ke khilāf; nā-jāiz taur par; nā-wājib tariq par.

Wrongly, ad. Galati se; galat; ba-tarz-i-be-jā; bhul-kar; khatā se.

Wrongness, n. Be-jāiyat; galati; khatā.

Wroth, a. Gusse yā gazab se bharā huā; gazab-nāk; bare taish mein; nihāyat khijhlāyā huā; bahut hi āzūrda (be-zār yā khalā).

Wry, *a.* 1.—Ek taraf ko phirā huā; aiñthā huā; terhā; tircbhā.

2.—Rāst (sidhā) nahīn; terhā; eñrā-beñrā; kaj.

Wry face—Terhā muñh; bigarī huyī sūrat jisse be-qarārī yā intishār zāhir ho.

iñthan,

i. 1.—Kus.

X.

dene ki koshā. Zardī-māil; nāranjī; basantī; za'faranī.

r mārñā; kosh. *n.* Lakṛī par kanda yā qalam-kārī; lakṛī par khod-kar qu-Kushtī; pachhā; ki shabīhoñ kā banāñā yā uskā fan.

n. Kushtī-bāz; kush.

1.—Musibat-zada sh

Y.

baḥt; bad-ba¹.—Gaz; dir'a; kaprā wagaira nāpne kā Angrezī gaz jiskī ta'dād pī; chandāl¹ (feet) yā chhattis inch hotī hai.

z. 1.—2.—Makān wagaira ke sāmne yā chāroñ taraf mukhtasar sī ghiri nāk huyī jagah; sahñ; āngan; chauk.

li-Yawn, *v. i.* 1.—Jamhāyī l.; jamhāñā; angrāñā; angrāyī l.

2.—Khūb khul jāñā; muñh phailā d.; is tarah muñh khol d. ki koyī chiz bhitār āye yā bāhar nikal jāye.

3.—Mushtāq h.; kisī chiz ke ishtiyāq meñ muñh khole baithe rahisā. kisī chiz ke nigāl jāne ki khwāhish r.

Yawn, *n.* 1.—Jamhāyī; angrāyī

2.—Muñh phailā d.; shigāf.

Yea, *ad.* 1.—Hāñ; hūñ; āre; bale.

2.—Fi-l-haqīqat; sachmuch; albatta; sach hai; aisā hī hai; aur

3.—Aur iske siwā; iske 'alāwa; sirf aisā hī nahīn; balki aur bhī.

4.—Kisī tajwiz ki manzūrī kī rāe yā woh shakhs jo is qism kī rāe de.

In this sense, used substantively.

Year, *n.* 1.—Sāl; san; sambat (correctly sañvat); baras.

2.—(*pl.*) Kibr-sinī; burhāpa; pīrī. [sālāna; sāliyāna.

Yearly, *a.* 1.—Jo har sāl zuhūr meñ āye khwāh paidā yā hāsīl ho;

2.—Yak-sāla; jo ek sāl tak rahe; sāl bhar rahne (qāim rahne) w.

3.—Jo sāl bhar meñ pūrā ho.

Yearly, *ad.* Har sāl; sāl meñ ek martaba; sāl-ba-sāl; sāl-dar-sāl; sāl-āna; baras bhar meñ ek bār; baras-baras; sāl-sāl.

Yearn, *v. z.* Kamāl shauq r.; baṛī tamannā r.; kisī shai kī ārzū meñ be-chain rahnā; shāiq h.; tamannā r.; mutamannī h.

Y ll, *v. i.* Bare zor-o-shor se chillāñā; taklīf kī shiddat yā khauf se chillā uṭhnā; chikh mārñā; chillāñā; chinghārñā.

Yell, *n.* Baṛī balaud aur khauf-nāk āwāz; chikh; chinghār

Yellow, *a.* Shokh za'faranī rang kā; zard; pilā yā pīle rang kā; sone yā pītal ke rang kā; hardiyā.

Yellow, *n.* Ek qism kā shokh sunahrā rang; zard (pilā) rang.

Yellow, *v. t.* Zard kar-d; pilā banā d.; pīlī (zard) rangat paidā k.

Yellow, *v. i.* Zard ho-jāñā; pilā ban-jāñā; zardī chhā jāñā.

Yellowish, *a.* Zardī-māil; kisiqadar zard; kuchh pilā; zardī liye.

Yellowishness, *n.* Zardī-māil h.; kuchh pilā h.

Yellowness, *n.* Pilāpan; zardī.

Yes, *ad.* 1.—Hāñ; hūñ; āre; bale; achchhā; bahut khūb.

2.—Jab yah lafz mukarrar lāyā khwāh izāfa kiya jātā hai to ussē kisī mazmūn-i-mā-sabaq kī tākid hotī hai.

